Est 50
nº 69

R.14
4/5

LECTVRA FRATRIS PAVLI SCRIPTORIS
ORDINIS MINORVM DE OBSERVANTIA
QVAM EDIDIT DECLARANDO SVBTILIS
SIMAS DOCTORIS SVBTILIS SENTEN
TIAS CIRCA MAGISTRVM IN PRIMO
LIBRO.

BIBLIOTECA PROVINCIAL DE LA UNIVERSIDAD SEVILLA

¶ Io. Monteſdocca Hiſpanus artium et theologiæ profeſſor Fratribus minoritanis ab obſeruantia prouinciæ Bononieñ. in cœnobio carpenſi diſciplulis ſuis S. P.

EGiſtis mecum ſæpe numero opt: et integerrimi patres, ut meas quaſdam in Io. Scotum auctorem exactiſſimum annotationes ædere. Quod ego pertinaciſſime recuſaui, non quin uobis morem geſtum nollem, id enim uix ſine piaculo facere poſſem, ſed quia nihil plane haberem æditione dignum, nec ad eum uſum ſcripſeram, ſed memoriæ cauſa (ut ſit) paucula quædam in libellum retuleram. Verum cum acrius inſtaretis, nulluſq; eſſet apud uos deprecationi locus, excogitaui quo pacto et ueſtræ iſti cupiditati ſatisfieret, et mea fama in tuto collocaretur. Incidimus nuper in acutiſſimum Io. Scoti interpretem Paulum cognomento ſcriptorem ueſtri loci atque ordinis hominem, quem quoniam in tota Italia rariſſimus inuentu foret, noſtro ſumptu et labore pulcherrimis typis excudendum dedimus Benedicto dulcibello carpenſi ſingularis exempli artifici, ut ea re uobis ſimul et ſacrarum literarum ſtudioſis omnibus prodeſſemus. Pro quo illam unam mercedem a uobis peto, ut ueſtris apud deum opt: max: precibus aſsidue iuuetis Albertum Pium diuino principem ingenio et totius philoſophiæ ac theologiæ conſultiſſimum. Vitæ præterea integritate et morum ſanctitudine (abſit inuidia uerbo) nemini ſecundum. Cuius iuſſu uobis Scotum magna frequentia cotidie prælego, illi hoc quicquid eſt munuſculi acceptum feratis, illius beneficium, meum uocetur obſequium. Valete Carpi M. D. V I. Kalen. April.

¶ Pompeliani Cæſarienſis Scotiſtæ acutiſſimi.

Tu qui perplexi ſecreta cubilia tecti
Quæris in offenſo ſoſpes adire pede,
Hunc tibi ſume ducem, denſas fugat ecce tenebras,
Et rutilum claro fundit ab ore diem.
Anfractu nullo, nullis terrere ſalebris,
Hic ſcriptor certum dum tibi monſtret iter.
Conditor ipſe ſuos ſi uellet ſoluere nodos,
Non alio cuperet diſſoluiſſe modo.
Nil ita tam ſimile eſt ſibimet, tamq; undiq; concors,
Auctori interpres qualiter iſte ſuo.

MORTALIVM cunctis nota cōditio, ignara pſeuerātie, et ī ꝑmanētie lubrico ꝯſtituta lōge a ſapiētie foribus exulat, et in ſtoliditatis ſuburbio collocatur, ſi longeuitatis inducias ſibi ad ꝓprie uoluntatis obſequia commentetur acceptas, et hac freta fiducia uirtutes negligens et uicijs īherēs ꝑ agrū īſolētie excurrat. Docet qdē nā, et īſtruit expiētia ꝙ dū ples future ꝓſperitatis annos falſigrapha calculatione nobis ꝓmittimus, conceſſos dies ad ꝑfectum, in paſſionū deſiderijs peragentes, extemplo tanq̄ nocturnus fur repentinus ſupuenit interitus. et ſic ſine fructu, ſine ſciētia, ſine meritis baratrum poſſidemus eternum. Si ergo ſciēcie fructus (ut eſt) ſit maximus, potiſſime diuinoꝝ noticia in faſtigio eſt collocāda. quippe q̄ noſtrū docet principiū a quo ſumus, et finē in quem ꝑuenire et quē adipiſci et quo frui debemus, ſtatum et conditionez humane fragilitatis q̄ in hoc ſolo militamꝰ, meritoꝝ et demeritoꝝ qualitatem qua uita uel morte digni ſumus, uirtutū et uicioꝝ naturaz. qua in hūano conuictu grati uel ingrati ꝓbamur, eccleſiaſtice unitatis et ſacramētalis diuerſitatis efficaciā qua de familia xp̄i numeramur, aſſūpte quoq; nature et forme noſtre p̄rogatiuam nō minimā, qua ſup choros angeloꝝ eleuamur. Quarum rerū merita nō beſtiam. non deſidem non ebetem non malicioſum. non ſuperbum. nō ocioſum requirunt. ſed hominem ſed ingenio clarum ſed animo ꝓmptum, ſed ſedulum, ſed humilem, ſed uirtuoſiſſimum, Is quidem diuina miſteria et intelligere et elucidare fructuoſius p̄t Inter quos ſalua pace omniū, unum alijs pluribus perſtantiorē Ioannē Duns natione ſcotum intueor. qui p̄dicta oīa tam clare, tam luculēter. tā ſubtiliter enodauit ut merito oībus admirandus, oībꝰ uenerādus. et oībus ſit ſtudio et charitate amplectēdus. Cuiꝰ ſentētie ſunt ꝓfunde, et ut patebit ꝓpoſitiones fecunde in tantū ut uniꝰ ꝓpoſitionis ut frequēter fecunditas, decem uel uiginti et aliq̄n quinquaginta alias ſubtiles. ueras et utiles propoſitiones uirtualiter īcludat, his omnibus aīatus et tam feruenti ſtudio pluriū tā magiſtroꝝ q̄ fratum incitatus, talia ac tanta et clariſſima p̄fati doctoris ſcripta enodare ſtudebo ꝓ facultate ingenij mei nō ad glorie mūdane uel hūane ꝯquiſitionē, ſ; preciſe ad dei gloriā et ſtudioſoꝝ ꝓfectū. ¶ Proteſtor ergo in hoc actu legendi declarādi, et docendi et quocunq; alio uerbo uel ſcripto dei gratia in poſteꝝ ꝑ me fiendo. nō intendo aliqd dicer̄ uel ſcribere qđ ſit ꝯtra det̄minatiionē ſacro ſancte matris eccleſie aut ꝯ̄ det̄minationem doctoꝝ ab ea apꝓbatoꝝ qđ cedat in fauorē articuloꝝ rite legitime et diffinitiue ꝯdemnatorū perquācunq; uniuerſitatem uel epiſcopalē auctoritatē. (et notent illa tria, rite, legittime, et difinitiue) qđ ſit ꝯtra bonos mores uel quouis modo ualeat offendere pias aures ꝙ ſi oppoſitum ꝯtingeret (quod deus ꝑ ſuā pijſſimā miſericordiā auertere dignet) ex nunc ꝓut ex tūc, et ex tunc ꝓut ex nūc, caſſo reuoco, et retracto et habeo ꝓ nō dicto. paratꝰ reuocare, caſſare, et annulare ad corretionē cuiuſlibet auctoritatem habentis et melius ſentientis. Proteſtor etiam me multa dicturū ſolum ꝓbabiliter. Non enī credo me meliorem doctoribꝰ ſanctis et alijs ſummis uiris, ideo non omnia me ſcire fateor. nec in omnibus irreprehenſibilis eſſe contendo, q̄; q̄ maxime laborare ad omnimodam ueritatem uelim.

PRO INGRESSV Huius materie notandū primo. ꝙ is doctor quē p̄ manibus habemus ſepiꝰ ſub uno titulo unius queſtionis prīcipalis mouet alias q̄ſtiones minus principales, quas uocare debemus iuxſta q̄ſtiones ita ꝙ in numero q̄ſtionū quottatarū, illa principalis q̄ſtio cum alijs minus p̄cipalibus debent ꝓ una queſtione cenſeri et numerari. Oīs autem q̄ſtio hēt tres partes ſc;, caput. corpous, et pedes. Caput ſunt argumenta pro, et ꝯtra titulum q̄ſtionis formata īmediate poſt titulum q̄ſtionis ante q̄ſtionis ſolutionē. Et dicit̄ argumentū ꝓ titulo q̄ſtionis, uel argumentū ꝓ. illud quod ꝯcludit partem affirmatiuā queſtionis eo ꝙ queſtio eſt dubia ꝓpoſitio. Sed illud argumentum quod ꝯcludit partē negatiuā queſtionis dicit̄ argumentū ꝯtra uel argumentū in oppoſitū. Eſt tamen etiā aduertendū ꝙ ſemp illa argumēta dicunt̄ in oppoſitū que ponunt̄ ultimo poſt formationē tituli q̄ſtionis, ideo ſi prima argumēta ꝯcludāt partē affirmatiuam q̄ſtiones, tunc argumēta que ꝯcludūt partē negatiuā queſtionis dicunt̄ argumēta in oppoſitum, id eſt in oppoſitū ꝯcluſiōis primoꝝ argumentoꝝ. Si autē prima argumēta cōcludūt partē negatiua queſtionis tunc argumēta cōcludētia ꝑtem affirmatiuā dicunt̄ in oppoſitū, Titulus q̄ſtionis eſt tota ꝓpoſitio q̄ſtionis cū ſigno int̄rogatiuo. i. eſt una ꝓpō dubie ꝓpoſita, uel int̄rogatiue ſiue q̄ſitiue ꝓpoſita. Corpus q̄ſtionis eſt illud totum qđ ſequit̄ caput q̄ſtionis uſq; ad ſolutionē argumētorū in capite q̄ militant ꝯ̄ det̄iationē in corpore q̄ſtionis poſitam. Et illud corpus ulterius diuidit̄ in plures ptes ut patebit. Cauda eſt p̄dicta ſolutio ſequēs corpus q̄ſtiōis. ¶ Secūdo notandū ꝙ illa quinq; differunt, ſcriptor. cōpilator, ꝯmentator, autor. auctor. Nam ſcriptor eſt q ſolū aliena ſcribit nec addēdo nec minuendo. Cōpilator eſt qui ſcribit aliena aliquid addēdo ſed nō de ſuo ſed ab alijs ſumēdo et hinc inde colligēdo. Commētator eſt qui ſcribit aliena et ſua, ſed aliena ut principalia, ſua autē tantū ut declaratiua. Autor eſt qui ſcribit aliena et ſua, ſed ſua ut principalia. aliena at declaratiua et confirmatiua ſuoꝝ. Auctor autē eſt qui ſcribit aliena et ſua eque principaliter ut quando dicta alioꝝ ſunt inſufficientia in materia uel de aliquibus nihil determināt, quando aliquis de huiſmodi ab alijs omiſſis determinat cū determinatione aliorum, de alijs rebus dicit̄ augere. Primus eſt qui ſolum tranſcribit de quaterno in quaternū. Secundus eſt mgr̄ ſniaꝝ licet pauca addiderit de ſuo Tertiꝰ ē aliqs declarās textus ſacros ſicut Nico. de lyra, et ceti, uel textꝰ philoſophoꝝ ut auerrois et ceti Quartus ē quilibet doctor theologie ſcholaſticus q̄ dicta philoſophoꝝ et ſacre ſcripture adducit ꝓ cōfirmatione ſuoꝝ dictoꝝ licet forte melius dici poſſet ꝙ dicta philoſophorum et ſacre ſcripture ſint principalia et dicta doctoꝝ ſolū declaratiua, at tn̄ non īmerito attribuit̄ illis doctoribꝰ ꝙ ſint autores. Quintꝰ eſt is q alios autores habez ſed eis addit aliqua ab eis omiſſa ut cōiter faciunt legētes ī artibꝰ et theologia. ¶ Tertio notādū ꝙ īmō legēdi doctorē ſub, cōuenientiſſimus modus ē corpus primo expedir̄ omiſſo capite q̄ſtionis, finito aūt corpore caput debet caude uel pedibꝰ iungi. i. argumēta prīcipalia debent declarari et ſtati ſolui. In diſputādo aūt q̄ſtiones, debet procedi eo ordīe quo ponit doc, ut ī practica uideri habet. ¶ Quarto notandū ꝙ q̄ſtiones ſunt q̄druplices, qa q̄dam ſunt ſubtiles et ſtudioſe ut ī philoſophia, q̄dam difficiles et curioſe ut ī ꝑſpectiua, quedam ciuiles et ꝯtentioſe ut in politica et utroq; iure, quedā ſunt utiles et uirtuoſe ut in theologia. ¶ Quīto notādum ꝙ q̄ſtio capitur q̄druplr̄, ſc; grāmaticaliter, logicaliter, rhetoicalit̄, et ciuilt̄. Primo mō eſt nomen uerbale et capitur

dupl'r. Vno° pro interrogatiõe, et h° tripliciter, uel actiue uel
paſſiue uel neutraliter, ſicut illis tribus modis capitur omne
nomẽ uerberale ut patet .6. topicorꝫ. Alio° ꝓ acquiſictione ui-
ctus uel queſtu corporis, uel petitione. Secundo mõ ſcʒ logicali
ter capitur dupl'r, uno° large ꝓ oĩ ꝓpoſitione ſumpta cũ ſigno
interrogatiuo. Alio° ſtricte pro propoſitione dialectica.i.pro
utraqꝫ parte probali ſumpta cũ ſigno interrogatiuo. Et iſta eſt
q̃druplex ut tactũ eſt inquarto notabili. Tertio° ſcʒ rhetorica
liter eſt cõtrouerſia q̃ ꝯſideratur ꝑſona cuius dictũ uel factũ
impetur, et ẽ triplex ſcʒ emergẽs q̃ fit in lite, incidens q̃ fit añ
litẽ, et ꝓprietatis.i.de ꝓprietate uel q̃ſi dñio. Quarto mõ, ſcʒ ci
uiliter, capitur dupl'r, uno° pro inq̃ſitione ueritatis ꝑ tormenta
et eſt quintuplex ſcʒ emergẽs, incidens, proprietatis, poſſeſionis,
et ſtatus, de quibus habent uidere canoniſte et legiſte. Sil'iter
quid ſit q̃ſtor, alio mõ capitur ꝓ ipis tormẽtis. ¶ Sexto notadũ
ꝙ queſtionis logice r̃nſio eſt q̃druplex q̃dã ſatisfacit queſtiõi
non q̃renti ut quot ſunt fratres in ꝯuentu r̃ndendo, multi. q̃dã
ſatiſfacit q̃renti non q̃ſtioni ut quot ſunt frẽs in ꝯuentu, r̃nden
do, unus. Nã ly quot ẽ pl'is numeri, et ly unus ſingularis nũeri,
ideo non ſatiſfacit q̃ſtioni ſed bene q̃renti q̃a mens q̃rentis fuit
determinate ſcire utrꝫ unus uel plẽs frates eſſent in conuentu,
q̃dam ſatiſfacit utriqꝫ ut quot ſunt frẽs i ꝯuentu, rẽnddo, decẽ,
q̃dã neutri ut quot ſunt frates i cõuẽtu, r̃ndẽdo, neſcio. ¶ Sep-
timo notandũ, h° nomen liber capitur dupl'r, uno° ꝓprie, et ſic
homo ingenu° dr̃ liber, et hoc dupl'r, uno° quo ad libertatẽ uo-
luntatis principaliter. Secundo° quo ad corporis ptãtes et cõ-
ditionis nobilitatem minus principaliter. Illo primo° etiã deus
dr̃ liber et angelus. Alio° capitur ſimilitudinarie (Nã eſt eq-
uocum a cõſilio eo ꝙ ꝓpter h° ꝙ libri ſcripti et ſcie, hominẽ li-
berũ reddunt dicuntur libri) et h° dupl'r. Priomo° ſpiritualiter
et hoc multipl'r, primo ꝓ diuina ꝑſcientia uel ꝑdeſtinatione, ut
in pſal.68. deleantur de libro uiuentium. Secundo pro xp̃o, ut
apoca.20. Liber apertus eſt. Tertio ꝓ ueteri teſtamẽto, ut Apo
cal.5. Liber ſcriptus intus et foris. Quarto pro euangelio, ut
Apocal.19. Angelus hẽbat librũ. Quinto ꝓ occultis hominis.
Dan.7. libri aperti ſunt. Sexto ꝓ noticia intellectuali, q̃ ideo di
citur liber q̃a ſcriptur ſunt ſigna illi° noticie. Septimo ꝓ libro
uite Qui capitur multipl'r. Primomõ eſt cognitio dei reſpectu
meritorꝫ et demeritorꝫ. Secundo hũanitas xp̃i. Tertio ſacra ſcri
ptura. Quarto filius in diuinis. Quinto tota trinitas. Sexto oĩs
cognitio dei. Secundomõ principaliter capitur libri corporal'r
et h° quadrupl'r, primo ꝓ cortice medio in arbore uulgariter
baſt. Secundo ꝓ bacho qui eſt de° uini. Tertio ipſum uinũ dr̃
liber. Quarto codex in quo ſcripture cõtinentur q̃ ſunt ſigna
rerꝫ et cõceptuũ. ¶ Octauo notandũ ꝙ lʒ tria cõſueuerint q̃ri
in principijs librorꝫ, ſcʒ titulus, ſubiectũ et cauſe, illa tñ non di-
ſtinguũtur cũ titulus debeat alia duo ꝯtinere, ideo hic tm̃ unũ
in principio queritur ſcʒ quis ſit titulus et quid ſit titulus. Ti-
tulus huius libri.i. denominatio libri penes ſuas cauſas eſt iſte.
Iſte eſt liber q̃ſtionũ doctoris ſubtilis ioannis duns determina
tarũ in ſtudio Oxonienſi, ad clarius et ꝓfundius intelligẽdũ di
uina myſteria potiſſime ꝑ magiſtrũ. Pe. lombardum exarata.
Vbi notatur cauſa efficiens cũ dr̃ doc. ſub. et cauſa finalis cũ
dicitur ad clarius. etc. Nã noticia quelibet ꝯtentatur h° dupli-
ci genere cauſe ſcʒ efficiẽtis et finalis nec habet materialẽ nec
formalẽ ut uiſum ẽ in logica. ¶ Nono notãdũ ꝙ Bonũ in ſtu-
dio eſt q̃druplex. Primũ eſt honeſtũ et liberale, et illud eſt in
ſtudio artiũ, cuius merces eſt cognitio rerũ et habitudinis cau
ſarũ, et figuratur ꝑ agrũ uiridẽ. Secundũ eſt delectabile, et eſt
in medicina cuius merces ẽ ſanitatis adeptio, reſtauratio et cõ
ſeruatio, et figuratur ꝑ agrũ uictualia hominibus miniſtrãtẽ
Tertiũ eſt utile, et eſt in ſtudio decretorꝫ, et figuratur ꝑ agrum
paſtualẽ ꝓ ouibus. Quartũ eſt heroicũ et ſupernaturale, et ẽ
in ſtudio theologie, cuius merces eſt cõpoſitõ morũ et alta con-
templatio diuinorꝫ, et figuratur per agrũ floriferum ꝓ apibus,
¶ Decimo notandũ ꝙ iſte liber diuidit̃ in duas ptes, ſcʒ i p̃he-
miũ et tractatũ. Tractatus incipit diſ.pª ita ꝙ iſte liber cõfor
miter diuiditur ſicut ſententie m̃ri petri lombardi. ¶ In pro-
hemio doc. ſubtilis querit quinqꝫ queſtiones quas diuidit ꝑm q̃-
tuor gñã cau̾ꝫ q̃a quarta et quĩta q̃ſtiões ad idẽ ſpectant. Pro
cui° maiori euidentia ſuppono primo ꝙ Prima q̃ſtio tractat q̃
ſit cauſa efficiens tradens noticiã huius libri ita ꝙ ſuppoſito ꝙ
uiator debeat habere hanc noticiam ex hac ſuppoſitione neceſ
ſe eſt ipſam tradi ab ipo deo. Et ſic cuʒ doctor dicit, primũ que
ſitũ eſſe de neceſſitate huius doctrine et ſpectare ad gen° cau
ſe efficientis ſenſus eſt, licet deus nõ neceſſario cauſet hãc do-
ctrinã, nec abſolute neceſſario habeatur a creatura uiatrice,
tamẽ ſuppoſito ꝙ homo uiator debeat ſaluari et ꝑm ordinatio-
nẽ dei uiuere neceſſe eſt ipſum habere hanc doctrinã, que ſi ha
beri debeat, neceſſario a deo cauſabitur effectiue. Quot autẽ
noticias et quas quilibet uiator de hac doctrina teneatur ha-
bere, patebit in tercio in materia de uirtutibus theologicalibus.
¶ Secundo ſuppono q̃ q̃q̃ nulla ſcentia uel noticia habeat pro-
prie cauſam formalẽ habet tñ tranſumptiue ita ꝙ ipſa ſuffi-
cientia noticie tradite dicitur cauſa formalis eius ſimilitudina
rie, q̃a ſicut forma realis cõplet entitatẽ et cõſtituit in entitate
tali, ſic ipſa ſufficiẽtia cõplet doctrinã et ꝯtentat et conſtituit
ſcientẽ in eſſe ſcientifico.i. facit ipſum ſimpliciter poſſe deniari
ſcientẽ. Tertio ſuppono, Licet nulla noticia habeat cauſam ma
terialẽ, tñ illud obiectũ incõplexũ de quo principaliter tracta
tur in ſcientia dicitur materia, ꝓpter rationẽ infra. q.3. ſignan-
dam, et iõ tertia q̃ſtio que tractat de h°i obiecto dicitur per-
tinere ad genus cauſe materialis, ſed h° trãſumptiue ſicut ſe-
cunda q̃ſtio dicitur ꝑtinere ad genus cauſe formalis. Quarto
ſuppono, cauſa finalis huius noticie ultima et p̃cipalis eſt ipe
deus glorioſus. Et q̃a rariſſime eſt unus finis ſolus in aliq̃ inten
tione uel opere iõ plures cõcurrunt hic fines ita ꝙ unus ſolus ẽ
ultim° ſʒ aliq diuerſi ſunt quorꝫ aliq ſnut ꝓximiores ultimo et
aliq remotiores, ut hic ipa btitudo formalis.ſ. apta uiſio et frui
tio diuine eſſentie eſt finis theologie ꝓximus ultimo fini q̃ eſt
ipſe deus qui etiã dicitur btitudo obiectiua. Sil'r operatio cha-
ritatiua.i. uolitiones a libera uolũtate ex inclinatione charita
tis, dicitur finis proximus ſacre theologie, et remotior finis ab
ultimo fine. Et dicitur cõiter operatio meritoria que formal'r
cõſiſtit i actibus uoluntatis ex charitate elicitis, et material'r
in actibus imperatis potẽtiarũ exteriorꝫ ſine quibus actus uolũ
tatis elicitus ex charitate eſt meritorius uite eterne ſʒ nõ econ-
uerſo, ꝓpter hos actus uolutantis ex charitate elicitos dicitur
quarta et quinta q̃ſtio que tractant depraxi, ꝑtinere ad genus
cauſe finalis, quia iſti actus ſunt imediatus uel proximus finis
theologie. Beatitudo formalis eſt finis remotus de q̃ prius di-
ctũ eſt, et beatitudo obiectiua q̃ eſt ipſe deus eſt finis ultimus.
Nec ꝯtradictoriũ eſt ꝙ beatitudo formalis dicitur ꝓximus fi
nis deo et remotus theologie, q̃a idẽ bene poteſt eſſe ꝓximũ uni,
et alteri remotũ. Nec obſtat ꝙ dicitur cõiter ꝙ noticia ſubiecti
ſit finis ꝓximus noticie q̃a hoc falſum eſt. Nã ſcia uel noticia
nihil aliud eſt q̃ ꝯgnitio actualis ipſius obiecti, ſed cauſa fina
lis ſpdiſtinguit̃ eſſentialit̃ a cãto.

Queſtio prima.

VN decimo notandũ Prima q̃ſtio pertinens ad ge-
nus cauſe efficiẽtis eſt iſta. ¶ Vtrum homini ꝓ
ſtatu iſto ſit neceſſariũ aliq̃ doctrinã ſpẽalẽ ſu
ꝑnaturalit̃ inſpirari ad quã uicʒ non poſſit atti
ger lumĩe naturali intellect° Iſte ẽ titul° q̃ſtiõis.i. ꝓpõ cũ ſigno
iterogatiuo ſignificãs aliq̃d dubiũ determinandũ in ſequentibus.

In hoc titulo noue termini ſunt declarãdi,ſ. homo,ſtatus iſte, neceſſitas,doctrina,ſpẽal,ſuper naturalis,iſpiratio,lumẽ naturale,intellectus,quoꝝ tertius declarabiť diſ.6.Doctrina declarabiť diſ.3.Intellectus diſ.2.Ceteri hic. ¶ Prim⁹ g° terminus eſt hõ qui capiť dupľr.ſ. proprie et methaphorice,ꝓprie,idem eſt qđ aĩal intellectuale, qđ poteſt dupliciter intelligi. Vno° ꝙ omne ꝯpoſitũ ex corpe et aĩa intellectiua dicatur hõ, et ſic qlibet ps integralis et eſſential hominis ſic ꝯpoſita,eſt hõ, ſ; ſic nõ capiť cõmuniť. Alio° ꝙ cõpoſitũ ex corpore pfecte organizato.i.habẽte oĩa membra neceſſaria et principalia, ut ſunt cerebrũ,cor,epar,ſtomachus,pulmo, et corpus inquantum defendit illa mẽbra uel illas partes a nocumẽtis,dicať hõ ſiue alia mẽbra uel organa aſſint ſiue nõ et ſic non qlibet ps cõpoſita diciť homo.Pro cuius maiori euidentia ſuppono primo,ꝙ rõnale ꝓprie captũ non eſt dr̃a homis ſed paſſio nature intellectualis, qa idẽ eſt qđ diſcurſiuũ.i.aptũ natũ diſcurrere. Nã deus ꝓprie eſt diſcurſiu⁹, ut declarabiť ĩfra q̃ſtione.3.Secundo ſuppono. lic; hactenus ab oĩbus rõnale ſit ſumptũ loco dr̃e hoĩs, hoc tñ irrõnabiliter factũ eſt cus potuerit hẽri uera dr̃a eius ſc; intellectualitas.Nã intellectualitas q̃ l; non ſit ꝯuertibilis cũ homine(nec.n.requiriť ut pt;.2.poſterioꝝ) eſt dr̃a eẽntialis hominis cũ intellectus ſit de eſſentia ei⁹ nõ minus quã dei et nature angelice, ſ; ſufficit ꝙ tota diffinitio ſit ꝯuertibilis cũ diffinito, licet nulla ps ſit ꝯuertibilis,et per ꝯñs hec oro animal intellectuale ſuffiẽter et ꝓprie diffinit hoĩnẽ ꝓ ſtatu iſto,qđ dico ꝓpter defectũ noſtri intellectus. Nã ſi pfecte diuidere poſſemus et diffinire ſemp haberetur dr̃a ꝯuertibilis cũ diffinito,ſ; cõiter hoc eſt ĩpoſſibile nobis. Cũ ergo nulla diffinitio circulocutiua debeat dari p paſſionẽ multo minus ꝓpria, cũ tñ poſſit aliqđ qdditatiuũ eque ꝓpriũ hri ſicut eſt ipa paſſio , ſequiť ꝙ hõ ſic debeat diffiniri,hõ eſt aĩal intellectuale et nõ ſic hõ eſt animal rõnale niſi quis uelit idem intelligeř per rõnale qđ ego intelligo p intellectuale.Tercio ſuppono.Genus et dr̃a nõ ſunt res ſ; ſunt ꝯceptus repſentates rem nõ tñ ſm diſtinctionẽ conceptuũ eſt diſtinctio rerũ repſentataꝝ.qđ pat; in ꝓpoſito.Nã aĩal repñtat totũ corpus, et cũ hoc aĩa; penes ples ꝯceptus formabiles de aĩa et ut ſm cõmunem modum ꝯcipiendi loquar, de aĩa ſimplici in re formãtur tres ꝯceptus,ſc; uegetatiui,ſenſitiui,et intellectiui.Ly aĩal includit animã intellectiuã penes duos primos cõceptus et totũ corpus. Ly itellectuale includit animã penes tertiũ ꝯceptũ tantũ , et ſic pt; ſi r̃es realis dicatur ſignificatus illoꝝ terminoꝝ animal et intellectuale, tunc anima intellectiua tota ſignificať per utrũq; terminũ qa nõ eſt diſtinctio rerũ in ipa quarũ unã ſignificet animal et aliã intellectuale, ſi autẽ dicatur ſignificatũ horũ terminoꝝ eſſe ꝯceptus tunc nihil idẽ ſignificant. Quarto ſuppono Intellectuale capiť tripliciter.Vno° ꝓ intellectu ſolo in ꝯceptu,quia in re intellectus nihil ſpeciale dicit realiter diſtinctũ a uolũtate. Alio mõ ꝓ tota parte intellectiua ut diſtinguiť ꝯtra partẽ ſenſitiuã et uegetatiuã, et ſic capiť cũ diffinit hominẽ loco differentie. Tercio mõ capitur ꝓ tota aĩa intellectiua ut includit ſenſitiuã et uegetatiuã,eſt enĩ una tantũ anima in homine realiter,lc; multe ſint forme ſubſtãtiales in homine,realiter et eſſentialiter diſticte,ut patet uno familiari exẽplo·Na; aliq oſſa certa hominis mortui graues morbos curãt et alia nõ, et ſic patet partes hominis habere formas eſſentialiter diſtictas. Methaphorice hõ capiť multipliciter.Primo ꝓ homine picto uel imaginato, uoli to.etc.Secũdo ꝓ homine interiori q capitur dupliciter.Vno mõ pro parte itellectiua.Aliomodo ꝓ portione ſuperiori.i.ꝓ intellectu et uoluntate inquantus reſpiciũt deũ ꝓ obiecto.Tertio ꝓ hoĩe exteriori q ſilr capitur dupľr. Vno° pro parte ſenſitiua tam iteriori q̃ exteriori. Alio mõ ꝓ portione inferiori.i.ꝓ intellectu et uoluntate inq̃ntũ reſpiciũt creaturas ꝓro obiectis. Quarto ꝓ deo p̃re qui dr̃ homo rex. Math.22. Quĩto ꝓ iuſto ut.ps.63.Timuit oĩs homo. Sexto ꝓ matheo euãgeliſta Ezeh.i. Septimo ꝓ antixp̃o.2. Theſſal.2.Homo pc̃ti.Octauo ꝓ diabolo Mathei.13. Inimic⁹ homo.Nono ꝓ fragilitate humana.i.Corinth.3.Nõne hoĩes eſtis.Decĩo, ut diſtiguitur ꝯtra ſenſualem hoĩem qui beſtialis diciť, et ſic ſeq̃ns iudiciũ rõis recte dr̃ hõ. ¶ Secũd⁹ t̃min⁹ eſt ſtatus,q capiť multipľr p°pticipialiť a uerbo ĩ pſonali ſtať, ſimiliter põt ſincopatũ eẽ illius participij ſtatutus. Secundo noĩaliter,dupliciť,unomõ ꝓ quiete. Alio mõ ꝓ fine alicuius ultra quem non eſt ꝓceſſus. Tertio logicaliter et hoc dupľr,uno° ꝓ ultimo termino ꝓceſſus rõnalis ultra quẽ nõ procedit rõ,diffiniẽdo,diuidendo,colligendo et argumentando. Alio° ꝓ ſuppoſitione pciſe ꝓ una dr̃a temporis ꝓ quolibet ſignificato materiali,in qua ſignificatione,ſtatu utuntur noĩales Quarto phiſicaliť ꝓ termino motus realis. Quinto rhetoricaliter et eſt quintuplex.ſ. ambiguũ,ſcriptũ et ſnĩa, contrarie leges,rõcinatio,et diffinitio , de quibus tractat Tullius in noua rhetorica.li.2. nec neceſſe eſt hic inſerere ꝓpter ꝓlixitatẽ uitãdam.Sexto ciuiliter et ſic eſt cõditio laudabilis attributa pſone uel cã gnĩs uel officij uel operis uel ꝓfeſſionis Et qlibet eſt multiplex qa uel eſt innatus.i.ex natiuitate, uel uolũtarie attributus, et hoc uel ſeclaris uel ſpiritual, ſm qđ uulgatiſſime ubiq; repetitur in aſſignãdo epitheta uel titulos pſonis uel ſtatibus. Septimo theologicaliť et ſic eſt triplex ſc; innocẽtie,natur̃ lapſe,et gl̃e. Prim⁹ uocať ſtatus creatiõis ł iſtitutiõis uel nature inſtitute.Secũd⁹ decreatõis uel diſtitucõis ł ſtatus lapſus uel nature lapſe. Tertius recreationis uel reſtitutiõis uel gr̃e cõſumate.Primus fuit añ pc̃m ade et eue. Secũdus durauit ab eo tpe uſq; imppetuũ in his qui ſalui nõ fiunt, ſed in p̃deſtinatis durat uſq; ad pceptionẽ gl̃e. Tertius durat in btĩs in eter nũ.S; ſtatus nature lapſe eſt triplex uirginũ,uiduarum,et maritatoꝝ.Status maritatoꝝ eſt duplex ſc; carnalis ut in matrimonio carnali , et ſpũalis qui eſt triplex. Primus fit ꝓpter deũ,et hoc dupľr,uel ꝓ uotum in ſc̃lo qđ fit in pceptione ordinũ eccleſiaſticoꝝ,uel ꝓ uotũ ſimplex,uel per religionis ꝓfeſſionem q̃ eſt triplex ſc; actiuoꝝ tm̃ ut militares,uel ꝯteplatiuoꝝ tm̃ ut ſunt Bndictinẽſes et ciſtertiẽſes,uel utrorũq; ſił ut ſunt mendicantes. Eſt et alius ſtatus ſpũalis qui eſt ꝓpter uirtutis amorẽ, et ſic oẽs fideles ad inuicẽ hñt ſtatũ qui dr̃ ſtatus xp̃iane religionis Alius eſt gñalis ꝓpter diuerſas cãs ut qñ aliq ſe aſſociãt in diuerſis negotijs.¶ Tertius terminus declarandus eſt ſpẽalis qui capiť dupľr , uno° in p̃dicando et ſic minus cõia dicuntur ſpecialia. Aliomodo in applicando et ſic illa q̃ deſeruiunt pluribus dicuntur gñalia,et que paucioribus,ſpẽalia.Gñalia capiũtur dupliciter uno° ꝓ his que p uiam ſenſus ab omnib⁹ faciliter pñt haberi uel ꝓ doctrinas itellectiuas ꝯſueuerũt cõmuniť doceri ut ſunt ea q̃ tractanť in ſciẽtijs quibus cũq; ſolitis. Alio° ꝓ his que nihil certũ docent ſ; ſolũ ꝯfuſe, per oppoſitũ ſpẽalis doctrina põt dici, uel nõ ꝯſueta tradi nec per ſenſus faciliť acq̃ſibilis, uel ꝓ doctrina diſtincte docẽte dicibilia de ſuo obiecto , hoc ſecũdo mõ theologia nõ eſt ſpẽalis quia non tam diſtincte tractat de propoſitionibus theologicis loquendo de theologia uiatorum, oppoſitum eſt de theologia dei et beatorum. Tamẽ primo° eſt ſcĩa ſpẽalis.i. nulla ſciarũ uel doctrinarũ eſt, q̃ ꝯſueuerunt tradi ſ; eſt ſpẽalis.i.alia ab oĩbus illis. ¶ Quartus terminus declarãdus eſt ſupnaturalitas qui ꝓprie declarabiť infra ĩ corpore q̃ſtionis. ¶ Quint⁹ eſt inſpiratio q capiť dupľr,primo ꝓprie ꝓ attractiõe aeris ab aĩali uel ꝓ imiſſione aeris ab aliquo alio ut qñ uentus inſpirat aerẽ in domũ.Secũdo methaphorice ꝓ effectiua cauſatiõe uel occaſionali itellectionũ uel uolitionũ et anthonomaſice ꝓ effe-

ctiua cauſatõe cogitationũ et uolitionũ a deo in mente hoīs, et ſic capit̄ hic q̄a deus effectiue ut patebit cauſauit hãc doctrinã in mētibus aliquoꝝ ꝓphetaꝝ, licet nõ totã doctrinã hoc mõ tradiderit, ſed etiã, alio⁹ ut patebit. ¶ Sextus terminus eſt, lumē naturale qui hébit declarari in ſecundo ubi aget̄ de luce. Ad ꝓpoſitũ aũt lumen naturale intellectus eſt naturalis facultas uel actiuitas itellect⁹ q̄ intellectus põt ꝓducere actiue aliqs intellectiones ita q̄ intellectiões naturalit̄ ꝓducibiles ab ipſo cõcurrēte obiecto materiali.i.fantaſiabili dicunt̄ uirtualiter ꝯtineri in naturali lumine intellectus. Et ſic lumen capitur ſpũaliter ꝓ naturali actiuitate itellectus concurrētibus cauſis naturalibus uel naturaliter motiuis ſine ſpeciali influētia uel cooꝑatione dei ſed nõ ſine gñali qua oībus creaturis cooꝑatur ad oꝑationes ſuas ex cõmuni pacto cũ creatura quo promiſit (ex quo nulla creatura ſine ſua cooꝑatiõe põt aliqd efficer̄) ſe uelle oībus cooꝑari ad oēs actiones ſuas niſi aliqñ ſpẽaliſſima cã occurrēte (licet ualde raro) nolit cooperari, in quo caſu creatura nihil efficiet ut patet de igne triũ pueroꝝ. ¶ Duodecimo notandũ q̄ deus potuit hominē creaſſe ab eterno, ſilr angelũ ut declarabit̄ in.2.diſ.i. Silr potuit utrũq; craſſe i charitate.i.in iſtanti quo creaſſet aīam et angelum potuit ſilr creaſſe charitatē. Potuit etiã creaſſe i naturalib⁹ puris ita q̄ mãſiſſet ſine omni habitu, theologico.i.infuſo reſpiciēte deum ꝓ obiecto, et ipm cõſeruare ꝑpetuo i uita mortali uel q̄ etiã moreret̄ cũ tali inocẽtia, et ꝑpetuo ſine pctõ et ſine grã aīa ſua maneret. Potuit quoq; hominē et āgelũ creaſſe in intuitiua uiſione diuine eſſentie. Sȝ utꝝ potuerit creaturã intellectualē in pctõ mortali creaſſe, nemo credat eē poſſibile cum deus non ſit actor culpe mortalis. Sȝ utꝝ potuerit eum in pena inferni creaſſe pctõ non cõcomitãte nec dēmerito, nemo dubitat poſſibile fuiſſe. Nec obſtat q̄ dicitur hoc eē iniquũ uel nõ decens diuinam bonitatē q̄a utrũq; eſt falſum ut patebit in ſecũdo, de caſu angelorum. Pro quoꝝ euidētia maiori ſuppono nõ oīno certũ eē, utꝝ deus creauerit hominē et angelũ in charitate ul̄ ſine charitate ut patebit i ſecundo. Secũdo ſuppono, diuinã eſſentiã intuitiue a nulla creatura nālr attigibilē.i.ñ ē poſſibile q̄ creatura actiõe oīm creaturaꝝ poſſet acq̄rere p̄ſentiã intuitiuã et clarã diuine eſſētie ſed ſola diuina uolũtate p̄ſentatur ſic, tñ poſtq̄ preſentatur ſic intellectui et uolũtati creatis, ipſa naturaliter agit in illas potentias quia cõiter a doctoribus tenetur in btitudine, diuinam eſſentiam eſſe totam cauſam beatitudinis. Tertio ſuppono. Oēs ꝓpõnes que requirunt noticiã eſſentie diuine uel perſonarũ, nobis eſſe naturaliter ingnotas niſi uolũtas diuina reuelet uel obiectum p̄ſentet. Quarto ſuppono, ꝓpter diuinã benignitatem nullus hõ in ſtatu nature lapſe ꝑmittitur eſſe ſine charitate uel pctõ mortali. Nam licȝ ante lapſum nõ ſit certũ ſic fuiſſe, tamē credit̄ poſt lapſuȝ ſic eſſe q̄a omnis q nõ eſt i pctõ mortali ſtatim ꝑ diuinam grãm hȝ charitatē. Quinto ſuppono, tm̃ in uia.i. in ſtatu quo hõ neceſſario tendit ulteri⁹.i. i ſtatu quo cert⁹ eſt non poſſe ꝑſeuerare ſicut eſt a natiuitate uſq; ad mortem eſſe tēpus merēdi uitã eternã et demerendi dãnatõꝫ eternã, nullo⁹ poſt mortē. Sexto ſuppono, hõ obligatur ſcire ea que ſunt a deo reuelata inter q̄ ſunt pla que nullo⁹ pñt per nãlia ſciri. Septimo ſuppono. Viator eſt cretura intellectualis exiſtens in ſtatu merēdi et demerēdi. ē ergo iſte ſenſus tituli q̄ſtionis. Vtꝝ uiator neceſitate ſuppoſitionis.i. ſuppoſito q̄ uelit deo placere et eternã btitudinē ꝯſequi et obedire diuinis mãdatis, teneat̄ hr̃e unã doctrinã ſpecialē.i.non ꝯſuetã tradi ita q̄ non poſſit eã acquirere per nãlia ſȝ per ſolã diuinã cauſatõꝫ. Pro quo notãdũ q̄ noticia uocat̄ doctrina inquantũ datur a doctor̄ qui doctor nõ cauſat ſciãs in diſcipulo niſi ſit ſpũalis doctor.i. ipſe deus uel angelus uel ipſe intellectus hoīs ſtudentis, ut patebit in 2⁰. diſt.9. Sȝ doctor creatus et extriſecus ſolum ꝓponit ſigna q̄dã ita ordinate q̄ intellectus diſcipuli ex illa ordinata ꝓpoſitione ſignoꝝ format i ſe ꝯceptus et actus intelligēdi. Et eadē noticia dr̄ diſciplia inq̄tũ recipit̄ i diſcipulo. Secũdo notãdũ iſpirari, iſundi, doceri, reuelari, ſupnaturalit̄ cãri, i ꝓpoſito capiunt̄ ꝓ eodē. ¶ IN ISTA QVESTIONE eſt ꝯtrouerſia, (hic icipit corpus q̄ſtiõis q̄d i 3 ptes diuidit̄.ſ.i litigatiuã detēmiatiuã et ꝯtrarioꝝ diſſolutiuã, ſecũda ibi. (Ad q̄ſtiõem) tertia ibi (Ad argumẽta ꝓ opinione etc. (Vbi notãdũ q̄ ille diuiſiones nõ ſunt p̄ciſe quin ſp̄ intermiſceatur aliquid de uno membro in alio et ecõuerſo, eo q̄ in litigijs rarius ſit ordo. Prima in duas quia primo fit lis cũ philoſophis. Secũdo cũ theologis ibi. Tertio arguitur principaliter. In prima pte ponit doctor ꝯcluſionē reſponſiuã ad q̄ſtionis titulũ quã ueriſimilr poneret philoſophi ſi ipſis moueret̄ talis titulus q̄ſtionis uel fuiſſet motus, et ut patebit rõnabiliter elicit talē cõcluſionȝ ex dictis coꝝ, et eſt ꝯcluſio talis. Oīs noticia neceſſaria uiatori põt a uiatore acquiri naturaliter.i.ex actione cãꝝ naturalium. Ex oppoſito autē ponit ꝯcluſiõs theologoꝝ ad titulũ queſtionis rñſiuã que eſt directe ꝯdictoria ꝯcluſioni philoſophoꝝ. Dicũt aũt philoſophi, uiatori non eē ncẽiam cognitionē ſupnaturalem, quia poterãt cõiecturalr cognoſcere aliq; eminētiorē cõpetere hoī.ſ.intuitiuam in patria ut poſt patebit. Hanc aũt concluſiõꝫ ſuã probãt philoſophi triplr nõ ſic intelligēdo q̄ philoſophi illas rões poſuerunt ſciēter ad ꝓbandũ hanc ꝯcluſiõꝫ, ſȝ Sco. format eas ex dictis eorũ.q.d. uerſimile eſt ſi ipis mota fuiſſet hec q̄ſtio, ipſi rñdiſſent taliter, et talr probaſſent. Circa hunc ergo textũ doc. mlta bona dicta intēdit et ꝯſiſtit ſua intẽtio in quinq̄gintatribus dictis quoꝝ aliq ſunt uera, aliq falſa. Primũ dictũ. In titulo.q. nõ cõcordãt dicta theologoꝝ et philoſophoꝝ. (Quid ſit theolog⁹ patebit q.3.prologi. Quid uero philoſophus patebit.i. phyſicorũ) Secundũ. Philoſophi nõ credũt uel nõ ſciũt determinate q̄ homo ad aliquid maius ordinetur q̄; quod per creatas cauſas quas naturales uocãt poſſit acquiri. Dico determinate, quia poſtea dicet̄ quõ cõiecturaliter oppoſitũ cogitabãt. Tertiũ, philoſophi tenēt nõ neceſſariũ eſſe homini ut cauſa ſupnaturalis ꝑficiat intellectũ hominis aliqua noticia alia q̄; ea que põt ꝑ creaturas acquiri, tenēt etiã q̄ tante ꝑfectionis ſit hõ q̄ omnē perfectionem ſibi neceſſariã põt acquirere ſine dei ſpeciali influētia per adiutoriũ cauſarum naturaliũ.i.creatarum. Quartũ, ex reuelatione dei ꝑ ſcripturas ſacras congoſcunt theologi hoīem ordinari ad eternã beatitudinē et q̄ naturalis actiuitas homis cũ adiutorio oīs cãe create nõ ſufficit ad iuſte et cõdigne merēdã uel acq̄rēdã illã btitudinē. Quintũ, theologi dicũt ſuppoſita q̄ hõ uelit acq̄rer̄ eternã btitudinē ſm̃ ordinationē diuinã, et uelit ſeruar̄ diuia mãdata, req̄rit̄ ſupnaturalis p̄fectio et grã diuina. Et q̄d dicit̄ de hoīe intelligat̄ de oī creatura intellectuali et rationali ſiue de angelo ſiue de aīa ſeparata. Sextũ, illa auctoritas intellectus agēs eſt quo eſt oīa facere, ſic debet intelligi, intellectus agens eſt una potentia aīe q̄ ipſa aīa nata eſt cauſare ſpecies repꝛeſentatiuas oīm ſenſibiliũ quiditatum, ita q̄ ly eſt omia facere, capitur ꝓ cõtingit facere. Septimũ. illa auctoritas, intellectus poſſibilis eſt quo eſt oīa fieri ſic intelligitur. Intellectus poſſibilis eſt una potētia aīe qua ipſa aīa naturaliter inclinat̄ ad recipiendũ omēs ſpẽs productas uel cauſatas ab intellectu agēte. Octauũ, intellectus et uolũtas ſunt idē formaliter.i.quiditatiue et diffinitiue, capiēdo diffinitionē large pro cõceptu quiditatiuo, nõ inter ſe ſed illi in quo ſunt, nam q̄d uni accidit nulli ſubſtãtia eſt, et ecõuerſo.i.phyſicoꝝ, ſed ſm̃ doctorē nr̃m intellectus et uoluntas ſunt idē formaliter diuinitati, ergo nulli ſunt accidentia, Nonũ, anima ipſa ē una res et intelletio et uolutio ꝓducunt̄ realiter ergo ab ipſa aīa tota

realiter ꝓducuntur. Decimū, licet aīa includat quiditatiue et formaliter intellectū et uoluntatē, nō tñ econuerſo intellectus includit aīam quiditatiue nec uolūtas. Sequitur falſitas illius dicti ꝙ aīa diſtinguatur formaliter .i. quiditatiue a ſuis potētijs, lȝ bene ecōuerſo ſit diſtinctio formalis ſic intelligēdo ꝙ non eſt idemptitas adequata aīe et intellectus, quia aīa includit plus ꝙ̄ intellectū et uoluntatē ut ꝓbabitur in .2. li. ſed itellect⁹ nō includit animā in ſua ratione formali, Vndecimum, quidqd realiter fit ab intellectu realiter fit tota aīa inquātū eſt una res et quiditas, quia ipa eſt tm̄ una res ſimplex. Duodecimum, illa res que eſt aīa, realiter eſt intellectiua, uolitiua, ſm̄ locum motiua, etc. ita ꝙ in re, illa tria ſunt una res, tamē inter ſe habent diſtinctas quiditates ita ꝙ intellectus cognoſcens quid ſit quodlibet eoꝝ, cognoſcit ipa eſſe diſtincta uel non idem in ſuis quiditatibus, tñ uni et eidē rei in unitate reali ꝯueniunt. Tredecimū. Illa tria dicunt̄ ex natura rei diſtincta .i. aīa realiter hȝ illa tria et intellectus ꝯgnoſcens omīa illa tria reperit oīa illa eſſe realiter in aīa unū et tñ ꝯgnoſcit ꝙ quiditates nō ſint eedē iō dicunt̄ ex natura rei diſtincta .i. ex reali entitate una, ſumpſit intellectus tres illas quiditates ita ꝙ ipſe nō ex cogitauit eas ſȝ ex re ſumpſit. Quō aūt ſe habeant diſtictio realis et formalis uidebit̄ diſ. 2. Decimumquartū, qñ dicitur intellectus agens facit oīa .i. ſpēs ꝓducit etc. nō debȝ cogitari ꝙ in re, ipſa aīa nō faciat ſȝ ꝙ aliquid qđ ſit tm̄ intellectus et nō aīa cauſet ſpēs, ſȝ certū eſt ꝙ illud totū qđ ē aīa ſimplex cauſat ſpēs. Decimūquintū non ſequitur, tota aīa cauſat ſpēs et aīa ē intellectus et uolūtas, ergo uoluntas cauſat ſpēs, quia illa nomina intellectus et uolūtas ſunt quodāmodo abſtracta et nō ſupponunt ꝓ illa re que eſt aīa ſȝ tm̄ ꝓ rōibus quiditatiuis formalibus intellectus et uolūtatis, tñ bene ſequitur, illud qđ eſt uolūtas et poñ motiua cauſat ſpēs. Simimiliter dicatur de illa, intellectus uult, quia eſt falſa, ſed illa eſt uera, illud qđ eſt intellectus .i. aīa uult, et hoc ſolū eſt ꝓpter modum ſ̄ndi. Vtrū aūt intellectus poſsibilis et agens ſint due quidditates uidebitur infra. Decimūſextū. Denominatio idē eſt qđ noīs tributio, ut cum accñs dat nomē ſuum ſuo ſubiecto, ut albedo homini dicendo hō eſt albus uel hō albus. Decimūſeptimū. Denoīatio ē duplex, quedā eſt ab intrinſeco .i. nomen illud ſumit̄ ab eo qđ eſt ī illo cui nomē tribuitur, ut cū albedo eſt in hoīe tunc dicendo hō albus, illa denoīatio eſt intrinſeca. Quedā eſt ab extrinſeco .i. ab eo qđ non eſt in eo cui nomē tribuitur, ut doctor dr̄ aliqs ꝓpter actum ꝓmouendi qui tranſiuit et ꝑterijt et amplius nō eſt. Vel aliquis dicitur eſſe gallicus a terra natiuitatis ſue que non eſt in eo. Decimūoctauū. Denominatio iteꝝ eſt duplex, ſȝ ꝓpria et impropria. Propria eſt qñ illud qđ per nomen tributū ſcatur ꝓprie et uere ꝯuenit illi cui tribuit̄, ut albedo imutat uiſum, calor calefacit. Impropria eſt qñ illud qđ per nomē ſcatur nō cōuenit uere illi cui tribuit̄, ut cū dicitur paries imutat uiſum, ignis calefacit. Ignis enī ignit .i. ignē ꝓducit et nō propria ſua ſubſtātia calefacit ſed per calorē. Simil̄r dicatur de pariete. Decimūnonū. Denoīatio iteꝝ eſt duplex, ſcȝ ultima et nō ultima. Vltima eſt qñ nomē tribuitur ultimo ſubijcibili ſicut eſt in diuiduū, ſuppoſitū, et pſona. Et dicit̄ ultima, quia ulterius nullum eſt ſubiectū .i. illo inferius cui poſſit illud nomen tribui, ut cū dicitur ſortes intelligit. Nō ultima eſt qñ nomē tribuit̄ alicui nō ultimo ſubijcibili, ut cū dicitur, hō intelligit. Vigeſimum Non ſemper qñ aliquid ab aliquo denomiatur .i. non ſemper qñ aliqđ abſtractū dat nomē ſuum in ꝯcreto alicui res ſcata per illud nomē ꝓprie ꝯuenit illi qđ denominat̄, ut dictū eſt ī denominatione impropria (nā denominare eſt abſtractū in ꝯcreto alicui ſuū nomen tribuere.) Vigeſimūprimū. Exquo ſortes, hō et aīa formaliter includūt intellectū, ideo oēs ille ſunt ꝓprie, ſortes intelligit, hō intelligit, aīa intelligit, licet una ſit imediatior alia. Vigeſimūſecundū. Ex quo ignis nō includit eſſentialit̄ uel formaliter calorē iō illa eſt iꝓpria ignis calefacit. Vigeſimūterciū. Philoſophi et antiqui admiſerūt improprias deuotiones ꝓpter uulgatū modū loquendi quo uulgus neſciens diſtinguere inter res, unū alteri attribuit cui aliq̄liter eſt idē uel ad qđ hȝ aliq̄ habitudinē ſicut igni attribuit calefacere eo ꝙ cauſat calorē et actu informat̄ calore (nā nihil denominatur ab aliquo intrinſice niſi ſit in eo formaliter .i. quidditatiue, uel realiter idē, uel per modum forme ſibi inherēs. Formaliter enī capitur illis tribus modis, primo ꝓ quidditatiue, ſecundo pro in ꝓpria forma ibi eſſe uel realiter idē eſſe. 3° ꝓ inehercre per modum forme.) Vigeſimumq̄rtū, Accñs actu inherens uel qđ ſcatur per modū inherētis, non ſolum nomen ſue quidditatis, nature, uel entitatis, tribuit ſubiecto, ſed etiā operationū ſuaꝝ, ſicut albedo parieti tribuit nomē albi, dicēdo paries albus, etiam immutationis uiſus, dicēdo paries imutat uiſuȝ. Vigeſimūquintū. Denominatio iteꝝ eſt duplex .ſ. ꝓxima et remota. Proxīa eſt qñ nomen tribuitur ei, a quo imediate egredit̄ res ſcata per nomen uel cui imediate ꝯuenit res ſcata per nomē, ut dicēdo calor calefacit, aīal intellectuale eſt riſibile. Remota eſt qñ nomen tribuitur ei a quo non imediate egreditur res ſcata p nomen, uel cui non imediate ꝯuenit res ſcata per nomē. Exemplū primi, ignis calefacit. Secūdi, hō videt, qa riſus primo ꝯuenit in diuiduis. Vigeſimū ſextū, qñ aliq̄ denoīatio eſt ad rōnem formalē facientē aliq̄ diſtinctiōē ī re omnino una, talis denoīatio nō debet ꝓprie fieri p rectū ut illa ē imꝓpria intellect⁹ intelligit ſed debet fieri in obliquo, ut hō intelligit p intellectū uel intellectu, niſi dicatur ꝙ intellectus ſupponat ꝓ anima, qđ tñ improprie dicit̄, quia rōne modi ſ̄ndi repugnat ipſi ſupponere ꝓ aīa, quia intellectus et uolūtas ſunt quedā medio mō abſtracta et noīant quiditates in ſe, non ut ſunt in re uel unum in re. Vigeſimūſeptimū. Cū dicitur intellectus agēs eſt illud quo etc. ly quo cū ſit indetermiatū req̄rit aliqđ determians. Et dr̄ cōiter ꝙ ly quo determiatur per ly principio formali, ut ſit ſenſus. Intellectus agens eſt quo ut principio formali .i. quiditate ꝓductiua uel cauſatiua uel inſtrumento nāli, nam ille quiditates reperte in aīa ſimplici dicunt̄ eſſe inſtrumēta nālia nō artificialia quibus aīa, diuerſa agit ſicut artifex p diuerſa inſtrumenta diuerſos effectus producit, ſic anima ſimplex per illas diſtinctas quiditates in re una repertas dicitur principium .i. productiuū uel cauſatiuum diuerſarum operationum et effectuum. Ex quo etiam ptȝ ꝙ per obliquum debet fieri denominatio in huiuſmodi. Vigeſimūoctauum. Nomina in tiuus, dicunt aptitudinē ad agendū, cauſandū, uel producēdū. Sȝ noīa in bilis dicunt aptitudinē ad recipiendū, patiendū uel ad produci etc. Vigeſimūnonum. Intellectus agens non pt cauſare ſpeciē deitatis nec in angelo nec in anima ſeperata nec in homine. Trigeſimū. Intellectus agens in angelo, et aīa ſeperata et in hoīe etiā uiatore ſue naturali pfectioni dimiſſus pt cauſare ſpēs intelligibiles omniū creaturaꝝ. Dico intelligibiles quia licet angelus et aīa ſeperata poſſint cauſare ſpēs ſenſibiles in ſenſu alteri⁹ ut patebit in ſecūdo, nō tñ in ꝓprio ſenſu cū non habeāt. Dico ſue nāli pfectioni dimiſſus, quia ꝙ hō pro ſtatu iſto non pt talia, hoc nō eſt ex naturali ſua entitate ſȝ ī penam peccati originalis, ut uult Auguſtinus, Trigeſimūprimū. Magis proprie dicitur homo intelligere intellectu ꝙ̄ per intellectum, quia ablatiuus caſus ꝓprie eſt agentis inſtrumētalis et principij formalis. Trigeſimūſecundū. Sic debet intelligi deſcriptio intellectus agentis. Intellectus agens eſt una quiditas ſumpta ab aīa intellectiua qua ut principio formali eſt .i. ꝯtingit uel poſſibile eſt oīa facere .i, ſpēs repſentatiuas omniū ſenſibilium cauſare.

Cőformiter exponatur deſcriptio intellectus poſſibilis. Trigeſimūtertiū. Qñ in denominando eſt ordo ita ꝙ ſunt plura que denominantur ab eadē forma uel entitate, ſicut ſortes, hō, anima intellectus, tunc denominatio in reſpectu ad ſuppoſitum debet fieri in recto ex parte denominātis et denominati, ut ſortes eſt albus, uel ſortes intelligit (intelligit.n.ē uerbū rectū.) ſʒ qñ nō eſt ſuppoſitum quod denominatur ſi tñ ſcatur per modum ſuppoſiti.i.per ſe ſtantis, iterum dʒ fieri per rectū ut hō eſt albus, homo intelligit, aīa intelligit, qñ autem ſcatur per modū forme uel abſtracti uel quiditatis principiātis aliquid tunc debet fieri denominatio in obliquo reſpectu recti, ut homo, aīa intelligit, uel homo per aīaʒ intelligit, qñ enim homo et aīa iunguntur, ly anima ſcat per modū forme, et hō per modū ꝯſtituti per illā formā. Trigeſimūquartum. Denominatio iterum eſt duplex, ſcʒ realis et logicalis. Realis ē tm̄ ꝓpria denomiatio ita ꝙ īꝓpria denoīatio nō dr̄ realis. Et uocat̄ realis, qa in re, ſic ſe hʒ ꝓprie ſicut ſcat̄ ꝑ orationē. Logicalis eſt q̄cūq; denominatio etiā imꝓpria ut paries imutat uiſum. Et dicit̄ logicalis qa eſt ꝑ orationeʒ ubi tñ non ſemper ſuat̄ ꝓprietas rerum ī modo ſndi. Trigeſimūquintū. Agens eſt duplex ſcʒ liberꝝ et naturale.i.nō liberū. Liberū agens nullā neceſſitatem agendi hʒ quocunq; alio poſito.i.poſito ꝙ oīa aſſint requiſita. Naturale autē agens neceſſario agit ſi oīa reqſita aſſunt, et cū hoc ſit unio illoꝝ debita et non ſint impedita, ut qñ ligna et ignis debite approximantur et nō impediunt̄ per humiditatē nimiā uel ſubſtractiones diuine influentie uel alias, nece° ꝯburit ignis ligna. Trigeſimūſextū Intellectus agens et poſſibilis ſunt naturaliter in anima et non ſunt impedita. Trigeſimumſeptimū. Qñcunq; natura producit aliquod receptiuū alicuius naturaliter, etiam ꝓducit uel ſine ꝓductione hʒ aliquod naturaliter agēs reſpectu illius receptiui. Trigeſimūoctauum. Nihil fruſtra fit ī natura. Trigeſimūnonū Illa poñ ē fruſtra in naturali agēte q̄ non p̄t habere actum ꝑ naturale agēs. Quadrageſimū. Intellectus poſibilis nāliter appetit oīa ꝯgnoſcere et omni mō. Sequitur correlarie. Non fuit opinio philoſophoꝝ ꝙ abſtractiua ꝯgnitio ſubſtātiaꝝ ſeperataꝝ eſſet ſimpl̄r ſumma nobis poſſibilis ſʒ tm̄ pro ſtatu iſto. Quadrageſimūprimū. Intellectus poſſibilis nāliter recipit oēm ꝯgnitōʒ ſibi dabilē. Quadrageſimumſecundū. Speculatiua ſcia realis in gn̄e.i.in cōi uel uli eſt triplex, ſcʒ methaphyſica phyſica, et mathematica. Quadrageſimūterciū. Non p̄nt dari tm̄ due ſcie ſpeculatiue prime licet poſsint dari multe ualde, ſub illis tribus quia q̄libet hʒ plures ſub ſe. Quadrageſimumq̄rtū. Scia pratica eſt duplex tm̄ loquendo in uli.ſ.actiua et factiua, prima uocat̄ prudētia, ſecūda ars. Quadrageſimūquintum Actiua ſcia eſt ſcia directiua actuū immanentiū. Quadrageſimūſextū. Ars eſt ſcia directiua actuū trāſeuntiū. Quadrageſimūſeptimū. Prudētia capitur dupliciter. Vno° cōiter ut ſe extendit ad Ethicoꝝ, politicoꝝ, yconomicoꝝ, et monaſticā ſcientiam, et ſic oīs noticia dirigens in actibus immanētibus dicit̄ prudentia ſiue dirigat in uli ſiue in particulari. Alio° ſpēaliter prout eſt noticia dirigens in pticulari, et ſic capitur ꝓprie, et ſimiliter ꝯprehendit oēs quattuor libros predictos ſʒ non in uli tm̄ inquantū ſunt de pticularibus non de ulibus, et p̄t dici experiētia. Quadrageſimumoctauū. Ars capitur dupliciter. Vno° ꝓprie et ſic eſt tm̄ de regulis ulibus circa artificiata. Alio° improprie ꝓut idem eſt quod experientia depticularib⁹ Quadrageſimūnonum. Intellectus eſt duplex accidentaliter, ſcʒ ſpeculatiuus.i.inquantum habet ī ſe ſcientiam ſpeculatiuā, et praticus.i.directiuus inquantum habet in ſe ſcientiam praticam. Quinquageſimum. Tres ſcie ſpeculatiue omnino ſufficiēter perficiunt intellectum ſpeculatiuum, ſcʒ phyſica. mathematica, et methaphyſica. Quinquageſimumprimum. Prudentia et ars inquantum naturaliter acquiruntur omnino ſufficiēter ꝑficiunt intellectū practicū. Quinquageſimūſecundū. Quicunq; nāliter p̄t cognoſcere principium, poteſt naturaliter ꝯgnoſcere ꝯclōnes uirtualiter incluſas in hoc principio. Quinquageſimū terciū. Illa argumēta nō ſunt directe et principaliter ex intētione philoſophoꝝ, ſʒ ſunt poſita ꝯiecturaliter a Scoto, ad colorandū ꝯcluſionē philoſophoꝝ. Amplior declaratio illi⁹ partis patebit in ſolutione argumentorum.

¶CONTRA ISTAM POSITIONEM POTEST argui tripliciter etc. Hic doc. īprobat hanc poſitōeʒ quinq; rationibus primo duabus ꝓprijs, ſecundo tribus alioꝝ doctoꝝ, in ſecunda pte huius partis. Hic aūt duo ſunt facienda. Primo textus illaꝝ rationū eſt ad formā ponendus. Secundo dicta circa hunc textū ſunt eliciēda. Ponit ergo doc. hic duas rationes cōtra philoſophos quaꝝ prima eſt illa. Omni agenti per ꝯgnitionē neceſſaria eſt diſtincta ꝯgnitio ſui finis, ſʒ hō eſt agens per ꝯgnitōʒ, ergo homini neceſſaria ē diſtincta ꝯgnitio ſui finis. Et ultra. Homini ncēia eſt diſtincta ꝯgnitio ſui finis, et homini ꝑ naturalia impoſſibilis eſt diſtincta ꝯgnitio ſui finis ergo neceſſario requirit a cauſa ſupnaturali. Maior primi ſyllogiſmi ꝓbatur. Omne agens ꝓpter finē agit ex appetitu finis, ſed om̄e per ſe agens agit ꝓpter finem, ergo omne ꝑ ſe agens agit ex appetitu finis, et per ꝯñs neceſſario preꝯgnoſcit, minor eſt per ſe nota, ꝯña pateʒ ī darij. Maior ꝓſyllogiſmi ē ꝯcluſio ꝓbata in primo ſyllogiſmo, ſʒ minor probatur, dupliciter, primo a ſigno Si ꝑ naturalia poſſet acquiri illa ꝯgnitio, potiſſime uideretur ꝙ Ariſtoteles potuiſſet, ſʒ ille nō potuit ergo, minor uera. Maior ꝓbatur, nam Ariſto. inter philoſophos a latinis ꝑcipue colitur, minor ptʒ, quia ſi potuiſſet utiq; in ſcriptis reliquiſſet ut preſumitur, quia cetera a ſe ꝯgnita reliquit in ſcriptis, ſʒ non reliquit ſʒ dubius remanſit, ut ptʒ.i.et.io. Ethicoꝝ. Secundo probatur rōne. Nullius ſubſtātie finis ꝓprius ꝯgnoſcitur a uiator̄ niſi ex actibus ipſi manifeſtis, ſed ex ñullo actu nobis manifeſto p̄t uiator diſtincte ꝯgnoſcere finē ſuū, ſaltē quo ad ꝯditiones q̄ reddunt finē appetibiliorē ergo minor ꝓſyllogiſmi uera. Secūda ratio pricipalis ē iſta. Omni ꝯgnoſcēti agēti ꝓpter finem neceſſaria eſt triplex ꝯgnitio, ſʒ hō eſt ꝯgnoſcēs agens ꝓpter finē ergo homini neceſſaria eſt triplex ꝯgnitio. Et ultra. Sed non p̄t hō ex naturalibus acquirer̄ illā triplicē ꝯgnitionē ergo ncēio reqri, a cā ſupernaturali. Maior primi ſyllogiſmi ptʒ. Nā oportʒ ꝯgnoſcer̄ q̄uo et q̄liter finis acqrat̄, alias neſciret ſe diſponere. Secūdo optʒ oīa ncēia ſcire, qa alias poſſet deficere ꝑ ignorantiā alicuius neceſſarij. Tercio optʒ ſcire ꝙ illa ſufficiāt, qa timēdo ꝙ illa nō ſufficerent, cogitaret, cū diu agis totū ē pditum, qa ſi unū non facis qđ ē neceſſariū ad hoc, nō ſufficerēt alia et ſic fruſtra agis, mior ē nota Minor ꝓſyllogiſmi cui⁹ maior eſt ꝯclo primi ſyllogiſmi ꝓbat̄. Pure libere nō naturaliter nec ncēio ſequitur finis hoīs ꝙ eſt beatitudo ad quecūq; que habemus et facim⁹ ergo non p̄t nāliter ſciri, cū libertas diuina et uolutio diuina ꝯtingēter tranſeat ſuper creaturā etc. Reliqua patebūt in ſecūdo pricipali hui⁹ partis qđ eſt elicere intētionē doc. circa iſtū paſſum. ¶Circa iſtū ergo textū ſexagitaocto dicta intēdit doc. Primū. Multiplex modus arguēdi eſt apud logicos ut ptʒ in logica quā modo feci, ſimiliter apud rhetores, ut ptʒ ꝑ Tullius ī ueteri rhetorica et ī de locis topicis, et in epła ad Trebatiū. Secundū, rhetor ꝯtennit artificialē argumētationē logicā duplici de cā. Prima, qa ſi ars ſeruat̄ nimia ꝓlixitas eſt, ut ptʒ in textu ꝑſenti. Nā feſtinato p̄t ꝯcludi uno ſyllogiſmo quo indiget logicus duplici ul̄ triplici, et ſic facit doc. hic, Secūda, qa rhetor nō uult ita patēter ſua in lucē ponere ſʒ aliqd admiratōnis et elegātie oſtēder̄ ꝑ occultatiōnē et feſtinationē ſubſumptōis. Terciū. Maior apud rhetorē dr̄ ꝑ

põ minor dr̃ ſubſumptõ, ↄcl'o dr̃ ↄplexio. Quartũ, rhetor duplicẽ hʒ ſyllogiſmũ ſʒ catheogoricũ et hyppoteticũ, hyppotetico dimiſſo de cathegorico ẽ ad ꝓpoſitũ. Quītũ ſyllogiſm᷒ cathegoric᷒ apud rhetorẽ ẽ duplex. ſ. ſimplex et gradualis. Simplex ẽ q uno medio ↄtẽtat̃ ĩ uno ſyllogiſmo, et ĩ duob᷒ duplici, et ĩ trib᷒ triplici. Sed gradualis ẽ qui gradatim media multiplicat ĩ uno ſyllogiſmo, ut qcunq; dignũ, equũ, iuſtũ, et rationabile agit diuina mandata ſeruat, ſed colens parentes agit quod dignũ, equũ, iuſtum, et rõnabile eſt, ergo colens parentes diuina mãdata ſeruat. Et debent illa media eſſe graduata ſp unũ maius alio uel ĩcipiendo a maiori uel deſinẽdo ĩ maiori. i. digniori. Dignũ quippe eſt minus in ꝓpoſito. Nã dignitas poteſt eſſe in inſenſibilibus non capiendo dignitatem ciuiliter, equũ aũt tm̃ eſt in rõnalib᷒ et eſt idem quod congruum, ſed iuſtũ dicit uirtutem moralem dictãtem determinate, quid iuſtum, quid iniquũ ſm̃ rectam rationem ſit ſiue ſecundũ ius naturale ſiue humanum, rationabile aũt ſtrictum dictamen rõnis ſm̃ ius naturale ſtricte ſumptuʒ. Et hec dixerim quando illa uocabula ſumunt̃ ſtricte, pñt enim aliter accipi, et ſic nõ eſſet ille ordo. Sextum, ſemper rhetor omnem p̃miſſam ſiue maiorẽ ſiue minorẽ ĩmediate probat uel ante poſitionem premiſſe uel poſt imediate, ita ꝙ maiorem ꝓbat ante quã aſſumpſit minorẽ. Septimũ. Syllogiſm᷒ cathegoricus ſimplex eſt duplex. ſ. perfectus et truncatus. Perfectus eſt quando nihil obmittitur de quiq; partibus ſyllogiſmi. ſ. maior et ei᷒ probatio, minor et eius probatio et cõplexio. i. cõcluſio. Truncatus eſt qñ una probatio omittitur unius p̃miſſe propter eius notoritatem. Octauũ. ſyllogiſm᷒ cathegoricus ſimplex perfectus eſt duplex. ſ. expreſſus, qñ. ſ. medium ponitur in utraq; p̃miſſa ſub eiſdem uerbis, et latẽs, qñ ſub aliis uerbis. Similiter ſyllogiſmus cathegoricus ſimplex truncatus eſt duplex. ſ. expreſſus et latens, et deſcribũtur ſicut in primo. Nonũ. Doc. noſter comuniter utitur argumẽto rhetorico, quia ſp uł comuniter poſita maiori ĩmediate ꝓbat eã, ſimiliter de minori. Preterea, comuniter utit̃ ſyllogiſmo cathegorico ſimplici perfecto latenti. i. nõ repetit in minori mediũ eiſdem uerbis quibus poſuerat ĩ maiori pp uitandam multitudinem. Nã in primo argumento hoc fecit ubi ẽ ſyllogiſmus cathegoricus ſimplex pfectus latens, eo ꝙ minor nõ logicaliter ſubſumitur ſed bene ſm̃ artem rhetorice. Nã maior ponit̃ in principio et ſtatim ſubditur eius probatio, poſtea ſubſumitur minor, ibi (ſed homo non poteſt etc). ubi patet ꝙ ñ eiſdem uerbis nec oĩno logicaliter et preciſe ſubſumit, tamen ꝓ rhetorẽ ſatis facit. Nec mirũ ꝙ utitur rhetorica ĩ theologia, qa oẽs artes et ſciẽtie famulantur teheologie, ut pʒ ĩ decretis diſ. 37 Turbat. Decimũ. In ſimplici cathegorico fit uariatio dupliciter. ſ. ordine et dyalogo uel quaſi dyalogo. Ordine fit dupliciter. Primo quãdo probatio p̃mittitur uel minor p̃mittitur maiori. Et hoc ſepe fit ĩ Sco. Secũdo quãdo plures ſyllogiſmi ponuntur et plures maiores cum probationibus ſuis ſimul ponuntur ante omnes minores uel econuerſo. Dyalogo uel quaſi dyalogo (qui dicitur a Cicerone rõcinatio et ſubiectio) fit dupliciter, quia ratiocinatio eſt quando aliquis ſeipſum interrogat et ſibi ipſi reſpondet ſecundũ ſuam opinionem propriam, ut dicẽdo. Eſt ne ułe conceptus uel res, reſpondendo, cõceptus eſt. Subiectio eſt quãdo quis ſeipſum interrogat tanq̃ alium et reſpõdet ſibi ipſi ſicut ille alius reſponderet et pſtea illã reſponſionem interimit, ſicut Sco. ſepe facit, contra Henr. Gan. arguẽdo. Vndecimum. Mod᷒ ſyllogizandi eſt duplex ad propoſitum, ſcʒ ſimplex quando ſcilicet ſufficit unus ſolus ſyllogiſm᷒ qui ſufficienter concludit intentũ, et compoſitus quando ſcilicet nõ ſufficit unus ſyllogiſm᷒ ſed requiritur unus alius cõnex᷒ q dicitur ꝓſyllogiſm᷒, ſicut ĩ hoc textu patuit. Et uolo hec dixiſſe ꝓ omnibus ſequentibus. Duodecimum, quãuis medium in primo argumento ſit obliquus ſcilicet agenti per cognitionem, bene tamen ĩ minori ſubſumitur in recto dicendo, homo eſt agens ꝑ cognitionem, ut in logica habet uideri. Tredecimum. agens diſtinguitur a faciente, quia agens eſt principium actuum imanentium, faciens eſt principium actuum tranſeuntium. Decimum quartum. Non eſt nugatio agens per cognitionem, quia licet ꝓprie agens ſit tantum reſpectu actuum imanentium tamen comuniter capitur comunius ꝓut eſt ſuperius ad agens et faciens, ideo doc. addidit per cognitionem ad oſ̃ndum ꝙ proprie capiat agens ut diſtinguitur contra faciens prout faciens determinat̃ ad act᷒ tranſeuntes alios a productionibus actuum imanentium, quia productio actuum imanentium etiam eſt actio tranſiens, et omni principio conuenit talis actio tranſiens cui conuenit operari operatione immanente ut principio intellectiuo uel appetitiuo. Decimumquintum. Omne agens per cognitionem etiam eſt agẽs per appetitum, quia omnis cognitiua habet propriam appetitiuam. Et ſenſus maioris primi argumenti eſt iſte, omni agenti per cognitionem. i. omni appetenti habere finem aliquem, neceſſaria eſt diſtincta cognitio finis illius, quia cognoſcere preſuponit̃ ipſi appeter̃, ita ꝙ ager̃ ꝑ cognitiões, ꝑ apetitum, ꝑ intellectuʒ, ꝑ amorẽ, ꝑ ĩtellectiõeʒ, ꝑ actũ ĩtelligendi, ꝑ cognitiões, ꝑ arteʒ, ꝑ uolũtateʒ, ꝑ libertateʒ, ꝑ ꝓpoſituʒ, per dilectiõeʒ, rõnabil'r, liber̃, uolũtarie, ĩ ꝓpoſito ſunt idẽ, ſic tñ ꝙ ly ꝑ cognitões ĩ maiori uʒ tm̃ ſiĉ ꝑ appetitũ ꝓprie capiẽdo, dicũt̃ tñ eẽ idẽ ꝑ cognitionẽ et ꝑ appetitũ qa ĩdiuiſibilit̃ ſe cõcomitãt̃. Nã ubi ẽ cogntiuũ ibi ẽ appetitiuũ et ↄuerſo. Decimũſextũ. Iõ debet ly ꝑ cognitionẽ exponi per ly appetitũ ne uideatur petitio in maiori, qa predicatum uideret̃ quodãmodo eſſe idem cũ ſubiecto, et ſic cẽt p̃dicatio eiuſdem de ſeipſo, quod aliquo mõ ẽ petitio principii, nõ proprie, quia petitio principii ꝓprie eſt in cõſequentia ſʒ ĩ una ꝓpoſitione cathegorica nõ eſt conſequẽtia ꝓprie dicta, eſt tamen uitioſum in ꝓbationibus aſſumere ꝓpoſitiones ubi idem p̃dicatur de ſe ipſo, et habetur ꝓ tanto uitio ſicut habetur petitõ principii. Decimumſeptimũ. Non omne agens per cognitionem ſi ſtricte capitur eſt liberũ agens, quia bruta agunt per cognitionẽ et tñ non per libertatem licet per appetituʒ. Decimũoctauũ. Agens ꝑ libertatem eſt duplex. ſ. ꝓprie et abuſiue, ꝓprie ſola habentia uoluntatem rationalem et intellectualem dicũtur agere ꝑ libertatem ſi per ipſam potentiam uoluntatis agunt. Abuſiue eſt duplex, qa uel uoluntas rationalis uel intellectualis p̃cipit, ſicut ĩ homĩe potentie ſenſitiue dcuntur libere ꝑ participationem. i. pp ĩperium uoluntatis cui ſubſunt, uel nulla uoluntas intellectualis precipit eo ꝙ non eſt in eodem ſuppoſito ut ĩ brutis. Decimũnonũ. Omne agẽs per cognitionem ĩtellectualẽ ẽ liberum agens lʒ agere liber̃ et agere per cognitionem non ſint idẽ, eſt tamen idem ſuppoſitum in quo utraq; actio ẽ. Vigeſimũ. Neceſſitas in propoſito eſt tm̃ ſuppoſitionis ita ꝙ ſenſus eſt, ſuppoſito ꝙ homo uelit habere aliquem finẽ tunc neceſſario habet cognoſcere illũ finem. Vigeſimũprimũ. Diſticta cognitio finis neceſſaria eſt ad acqrẽdum finem eomodo quo finis ille debet acquiri. Nam ſi cõfuſe appetit appetitus finẽ aliquem, tunc cõfuſa cognitio conformiter ſicut appetitur dicitur diſtincta cognitio illius finis, qui confuſe appetitur, quia ſi cognoſcitur totaliter et clare aliquod confuſuʒ, ad huc dicitur diſtincte cognoſci, quia confuſum uel confuſe appetitum põt diſtice ↄgnoſci ut patebit diſ. 3. q. 2. lʒ iª ↄgnitio ñ ſit abᵗᵉ diſticta cognitio illius rei ut ſi qs uideret arborẽ et appetit hẽre depictã, ipẽ ñ appetit diſticte eẽntiã arboris ſʒ ſolã imaginẽ, iõ ↄgnoſcẽdo imaginẽ arboris, diſticte cognoſcit̃ finis appetit᷒, lʒ ñ abſolute diſticte cognoſcatur arboris eſſentia in ſe, tamen quo ad illũ appetitus diſtincte cognoſcitur. Vigeſimumſecundum. Voluntas diſtinctius poteſt uelle q̃ intellectus intelligere, ſic intelligendo ꝙ

uoluntas poteſt aliquod obiectum ſine alio uelle quorum unus non poteſt intellectus ſine alio intelligere, ſicut eſt de relatiuis, non ſic intelligendo ꝙ uoluntas poſſit aliquid uelle ſub aliqua ratione ſub qua non eſt cognitum, quia hoc eſt īpoſſibile, niſi dicat ut quidā theologi dicūt ī raptu et mentis exceſſu et hꝰ¹, de quo poſt. Vigeſimūtertium. Nō omnia agunt diſtincte ad fines ſuos, ſicut cōiter homines agunt ad beatitudinē et tn̄ neſciūt diſtincte quid ſit beatitudo. Vigeſimūquartū. Agēs eſt duplex. ſ. per ſe. i. per propriā naturā, et per accidens. i. nō per propriam naturam, ſed per aliquod accidens ſibi accidētaliter inherēs uel aliquoº ſibi attinens, ut cū ignis dr̄ calefacere, hoc eſt ꝑ accidens. i. ꝑ calorem et nō per ꝓpriā naturā. Dicitur aliquoº ſibi attinens ideo, quia dr̄ naturale agens agere ꝑꝑ finem propter hoc ꝙ regens naturā ītēdit finem illū, et tn̄ nō accidētaliter inheret naturali agenti. Vigeſimūqntū. Agēs ī propoſito capit̄ pro cā efficiente, preſuppoſita ſꝑ cā finali, et nō capitur pro cā materiali et formali. Vigeſimūſextum. Oīs cā efficiens ꝑſupponit cām finalem. Nā cā finalis ē ipſe appetitus finis uel ipſe finis in eſſe obiectiuo in ītellectu ſiue illud eſſe obiectiuum ſit reale ſiue rōnis (qd̄ dico qa diuia eſſentia habet eſſe obiectiuū ī ītellectuſuo ī eē reali, ſiͮ aīa et ītellectꝰ ī ꝯgnitōe ſui ipiꝰ, ſiͮ āgelꝰ ī ꝯgnitōe ſui ipiꝰ ſ3 diuia eēntia ī ꝯgnitōe creatur̄, ſiͮ omne obiectum aliud ab intellectu habet eſſe rōnis) et illud obiectum ſic in intellectu cognitum, ſua bonitate, uel utilitate, uel honeſtate, uel delectabilitate allicit appetitum ꝙ appetit ip̄3 eē uel haber̄, ex tunc appetitus ſic appetens ꝑcipit potentiis īferioribus executiuis. i. realiter factiuis ꝙ realiter faciāt et laborent ad acqrendum ul̄ eēndū finē illū. Et ſic patet ꝙ illud obiectum ſic alliciens ē proprie cā finalis et ſua cālitas eſt illa allectiuitas uel bonitas qua allicit appetitum ad appetendū, et cauſare intētionaliter eſt ſic ſp̄ualiter mouere appetitum. Vigeſimūſeptimū. Cālitas cāe finalis nō eſt realis qn̄ obiectum nō habet eſſe reale obiectiuū. Similiter ſi obiectum hꝫ eē reale in itellectu nō cauſat realiter ut realiter diſtinguit̄ ꝯ ītentionaliter ī. ſp̄ualiter per actus īmanētes, quia proprie realiter cauſar̄ ē actu tranſeunte cauſare. Sequit̄ correlarie ꝙ quaſi nūq̄ cā finalis eſt cā realis, et qn̄ eſt cā realis ſolū eſt intentionalis, et nihil realr̄ proprie faciens ad effectum talem producendum. Vigeſimūoctauū. Agens eſt duplex. ſ. liberꝝ et naturale. Liberꝝ eſt quod ſimul ꝑ cognitionem et uolūtatem liberā producit ad intra ſiue ad extra, ad intra ut eſt productio actuū īmanentiū ad extra ut eſt productio reꝝ ad extra per actionem tranſeūtem. Naturale eſt quod nō agit per cognitionē et uolūtatem liberam, ēt ſi habeat intellectum et uoluntatem ſimul, ſicut hō habet intellectum et uoluntatem non tn̄ oīa que facit, facit libere, īmo qcqd ſine actione uolūtatis agit ſiue per intellectum ſiue ꝑ ſenſus ſꝑ eſt naturale. Vigeſimūnonū. Oē liberꝝ agens in ſe ip̄o habet cām finalem. i. obiectuu ſui appetitus quod cāt finaliter mouendo appetitum. Nā ſi illud obiectum eſt realiter illa cognitio, planum eſt, ſi aūt differt realiter adhuc habet ideā obiecti illius. i. habet obiectiue in intellectu illud obiectum, tā deꝰ qui habet oīꝫ reꝝ ideas q̄3 creatura q̄ ſꝑ habet obiectum in eē rōnis in intellectu dato ꝙ intuitiue cognoſcat in propria preſentia obiecti niſi qn̄ aīa ſeipſam ītuitiue cognoſcit. Trigeſimū. Naturale agens ut diſtinguit̄ ꝯ liberꝝ nō habet in ſe obiectum quod cauſet finaliter nec per ſeipſum cauſat finaliter ſed aliquod cognoſcens ſuperius regens naturā ut ē angelus uel deus ſed illud agere ꝑꝑ finem eſt accidētaliter, non per ſe ager̄. Ex illis duobus dictis ultimis intelligitur mens illius propoſitionis. Omne per ſe agens agit propter finem. Non enim dicitur ꝙ omne per ſe agens per ſe agat propter finem ſed ſimpliciter dicitur propter finem, quia naturale agens licet ſit per ſe agens nō tamen per ſe agit propter finem ſed per accidens ſecūdomodo ſuperius in uigeſimoquarto dicto expreſſo, ubi dicit̄, uel aliquomodo ſibi attinēs. Trigeſimūprimū. Deus qui cōdidit naturam in eo ꝙ dedit talem naturam intendit talem effectum debere produci a natura cauſata, ideo dicitur intender̄ finem naturalis effectus. Idem dicitur de āgelo regente naturā uel adminiſtrāte, qui ideo adminiſtrat ut talem effectum producat. Trigeſimūſecūdum. Propt̄ ultimam partē dicti trigeſimi, docdicit in textu, ꝙ naturale agens appetat ſuo modo finem ubi ly ſuo modo, diminuit de appetitu. Trigeſimumtertium. Finis hominis et cuiuslibet creature intellectualis ē duplex ſcilicet obiectiuus et formalis. Obiectiuus, eſt obiectū beatitudinis quod eſt ipſe deus. Formalis eſt uiſio et fruitio illiꝰ obiecti ſiue etiā abſtractiua cognitio illius obiecti et alioꝝ ibi repreſentatorꝫ obiectorū. Trigeſimūquartum. Finis formalis hominis ſiue beatitudo ſiue felicitas q̄ idem ſunt ē duplex. ſ. theologorū et philoſophoꝝ. Finis philoſophoꝝ ē abſtractiua cognitio dei et angeloꝝ. S3 finis theologorum eſt intuitiua cognitio dei et fruitō apta. Trigeſimūquintum. Philoſophi aſſeruerūt finem abſtractiue noticie que proprie apud Ariſto. eſt felicitas ut probabitur in libris ethi. licet coniunxerint uitam moralium uirtutum, et tamen aliā. ſ. intuitiuam nō negauerūt, īmo uidetur ex dictis eorum ꝙ cōiecturaliter cognouerunt ut patebit. Trigeſimūſextū. Felicitas philoſophoꝝ capitur dupliciter. Primo ꝑ remota diſpoſitione ad felicitatem ut pº ethi. pueros bone indolis beatificamus. i. beatos eſſe dicimus. ſ. ī remota diſpoſitione eo ꝙ habent naturalia bene deſeruientia ad felicitatem. Secundo ꝑ actuali noticia abſtractiua dei et beatoꝝ. Trigeſimūſeptimū. Nullus homo poteſt ex naturalibꝰ ſuis diſtincte cognoſcer̄ finem ſuum obiectiuuꝫ qui eſt ipſe deus ſed bene confuſe eomodo quo methaphyſicꝰ et phyſicꝰ deū cognoſcūt. Trigeſimūoctauū. Finis formalis philoſophoꝝ ē diſtincte cognoſcibilis a uiatore ex puris naturalibus ſic intelligendo ꝙ naturaliter eſt cognoſcibile ꝙ nobis conueniat abſtractiua cognitio dei et beatorum ſiue angelorum, non ꝙ illa cognitio diſtincta poſſit a nobis naturaliter cognoſci, quia forte obiectū neceſſario etiam cognoſceretur. ſ. ipſe deus ſi noticia abſtractiua dei cognoſceret̄ eo modo quo eſſet de deo illa noticia. i. diſticte ſi diſticte, ſi cōfuſe, ꝯfuſe. Trigeſimūnonū. Finis formalis theologorum nō eſt diſtincte cognoſcibilis a uiatore ex puris naturalibus ſuis. i. n̄ ē nobis naturaliter cognoſcibile, ꝙ ītuitiua dei noticia nobis cōueniat, et ꝙ ipſa ſit naturalis finis hominis, nec ipſa noticia intuitiua dei eſt naturaliter cognoſcibilis a uiatore, quia forte neceſſario etiam cognoſceret̄ deus qui eſt obiectū illius noticie, tamen illa noticia poteſt naturaliter cognoſci inquantū noticia ſ3 non inquantum dei noticia. Quadrageſimum. Omnis effectꝰ poteſt cognoſci per quālibet ſuarum cauſarum licet non ſemp diſtincte. Quadrageſimumprimum. Cauſa finalis ſubſtātiarum duplici uia poteſt cognoſci, Prima ē ſi ipſe ſubſtantie cauſate in ſua quiditate cognoſcuntur tunc ex tali cognitione poteſt cognoſci in quem finem tales ſubſtātie ordinētur ſuppoſita noticia incōplexa illius finis. Secūda uia eſt, ſi actus talium ſubſtantiarum cognoſcuntur, tunc enim ex illis actibus poteſt cognoſci qs ſit ille finis ad quē talis ſubſtātia ordinat̄ q̄ ꝑducit actꝰ illos. Exemplꝫ primi, ſi diſticte cognoſceret̄ quiditas hominis, optime poſſet ex tali noticia haberi ꝙ homini conuenit intuitiua uiſio dei et fruitio. Exemplum ſecundi cū uideo hominem cognoſcentem albedinē non quieſcere ſ3 appetere cognitionem ſubiecti ſui et oīum que ſunt in ſuo ſubiecto, et poſtq̄ cognoſcit ſubiectum, appetere cognitionē cāe illius ſubiecti, et ſic ſemper appetere cognitionem alioꝝ et nunq̄ quieſcere quouſq̄ infinitum aliquod cognoſcat, ex his inq̄ actibus poſſet cogno

ſci q̄ cognitio in finiti obiecti cõueniret nobis. Quadrageſimũ ſecundũ. Cũ doc. dicit nulla illarum uiarũ poſſe hominẽ uiatorem cognoſcere uiſionem intuitiuã et fruitionem dei et angelorum nobis conuenire, uerum eſt abſolute quo ad primã uiã, ſʒ quo ad ſecundam uiã uerum ẽ quodãmodo. i. non ita diſtincte et clare et omno certitudinaliter, attñ homo uolẽs diligẽter diſcutere ſeipum reperit tm̃ eſſe appetitum in ſeipſo ad ſemper maius obiectum cognoſcendũ intuitiue q̄ ꝯnaturalr p̄t cognoſcere ſibi cõuenire uiſionẽ diuine eſſentie ſed nõ certitudinalr. Et q̄ hec ſit mẽs Sco. patet cũ dicit (ſaltẽ certum ẽ etc). ubi inuit q̄ accñalia q̄dã beatitudis nõ ſunt naturalr cognoſcibilia q. d. licet eẽntialia poſſint cognoſci. i. q̄ uiſio intuitiua dei nobis cõueniat poſſit naturaliter cognoſci. uñ Ariſto. ca iz. i. ethi. loq̄t per ly ſi, per quod patet q̄ cõiicere potuit abſtractiuã noticiã dei et angelorum non eſſe ſumma nobis poſſibilẽ licet naturaliter nõ potuerit ꝓbare uel demõſtrare q̄ intuitiua nobis conueniat. Quadrageſimum tciũ. Autoritas. i. ethi. ponit ca. iz ñ i4 ſm trãſlationẽ et diſtinctionẽ caplorum quã Sco. allegat, licet alii aliter diſtinguant capitula et exponit ſic. Quidẽ ꝓ certo, ſi ir ẽ (nã ꝓprietas greci ſermonis multas hẽt cõiunctiões ſibi in eadẽ parte orõnis q̄s nõ patitur latinus ſermo, iõ non oportet curare tot cõiuntiões (aliqd aliud deorum. i. ſubſtãciarum ſeperatarum (quas oẽs ãtiq uocabãt deos) donũ hoibꝰ, rõnabile ẽt ꝓ ẽ, felicitatem eſſe datum dei, et maxime ſuple tanto rõnabilius q̄to ſuple eſt, optimũ humanorum i. quanto felicitas inter humana bona ẽ optimũ. Et debet i textu eſſe quãto, nõ q̄tum ut patet per textum grecũ, niſi quantum ſit aduerbium. Et ſic ſenſus autoritatis ſit iſte. Si preter abſtractiuã dei et ſubſtãciarum ſeperatarum noticiã et uirtutum humanarum icremẽta ſit aliqd aliud donũ ab illis ſubſtantiis ſeparatis collatum hoibꝰ, rationabile eſt intuitiuam felicitatem eſſe donum dei ueri et unius, et tanto magis a ſolo deo ẽ talis felicitas dabilis quanto magis talis felicitas eſt ſummũ bonũ hoĩs. Quomodo aũt felicitas ſit ſummũ bonũ hoĩs et quõ non, patebit in q̄rto. Quadrageſimũq̄rtum. Hõ ex naturalibus ſuis habet aptitudinẽ ad utranq; uiã habendã. Quadrageſimũqntum. Nihil poterit hõ nec aliqua creatura q̄tũcunq; minimũ quin deus actiue cõcurrat. Quadrageſimũſextũ. Q ñ deus ĩpedire uoluerit aliquod agens ab actione naturalr ſibi cõpetente non oportet eum aliqd facere ſʒ ſolũ nõ cooperari, quia ĩpedire capit dupr. Vnoo poſitiue, et ſic qui aliqd agendo ĩpedit dr̃ poſitiue ĩpedire. Alioo priuatiue, ut qñ actio alicuius reqrit ad aliqd et ipſum ñ agit tunc nõ agendo impedit, ſic eſt hic. Quadrageſimũſeptimũ. Peccante hoĩe peccato originali ſtatuit deus ſe ei non cooperaturũ ad intellectiõem cuiuſcũq; rei niſi ſenſibilis uel elicibilis ex ſenſibilibꝰ. Quadrageſimũ octauũ. Ille ordo eſt in hoĩe ut nihil intelligamꝰ niſi prius aliqd fantaſiemur. Quadrageſimũnonum. Ille ordo nõ eſt naturalis homini q̄uis phũs dicat, ſʒ tm̃ ſer ad hoc q̄ deus nõ uult coopari homini niſi ut ĩ dicto 47. Quĩquageſimũ. Videre eſt intuitiue cognoſcere, cognoſcere autem ẽ commune ad intuitiue cognoſcere et abſtractiue. Quinq̄geſimũprimũ. Fini formali theologorum aliq̃ ſunt eſſentialia, aliqua accidentalia. Eſſentialia ſunt uiſio et fruitio dei. Accidentalia ſunt ꝑpetuitas et perfectio corporis et uiſio corporalis et hoi. Quinq̄geſimumſecundũ. Quãuis finis formalis theologorum ſit aliq̃lit a uiatore cognoſcibilis naturaliter quo ad eſſentialia, tñ confuſe, nõ tñ quo ad accidentalia. Quinquageſimumterciũ. Quãq; eẽntialia ſint perfectiora accidẽtalibꝰ, tñ eẽntialia et accidẽtalia ſimul iuncta faciũt aliqd magis appetibile q̄; eſſentialia ſola. Sequit q̄ eſſentialis beatitudo cũ accidẽtali aliqñ facit hominẽ appetere ipſam qui nõ appeteret ſolã eſſentialẽ. Sequit ſecundo. dato q̄ aliquis appeteret ſolã eſſentialem, tñ feruentius apetit utrãq; q̄; eſſentialem ſolã. Quinquageſimũquartũ. Theologia nõ eſt ſimpr neceſſaria ad cognoſcendũ finẽ formalẽ theologorum ſʒ ad efficacius querẽdũ. Quinquageſimũqntũ. Ad efficaciter querẽdũ finẽ formalẽ theologorum requirit agens liberũ per cognitionem. Quinquageſimũſextum. Tali agenti eſt neceſſaria triplex cognitio q̄ patet in textu ibi. (Secũdo ſic, omni cognoſcenti): Quinq̄geſimũſeptimũ. Potentia dei eſt duplex, ſcʒ abſoluta et ordinata. Abſoluta eſt illa que reſpicit oẽ nõ ĩcludens contradictionẽ. Ordinata eſt illa qua deus aliqd p̄t ꝯueniens ordini et ſtatuto a ſe poſito, ut iudas p̄t ſaluari abſolute. i. deus naturaliter hʒ potentiam qua p̄t eum ſaluare, ſed ipſe ordinauit et ſtatuit, q̄ nullũ uelit ſaluare q decesſerit in peccato mortali, ſtãte illo ordine, ñ poteſt deus ſaluare iudã. Seqt corrélarie, q̄ deus p̄t abſolute ſaluare iudã ſʒ nõ de potentia ſua ordinata. Quinq̄geſimũ octauũ. Abſolute poſſet deus omnẽ creaturam intellectualẽ ſaluare. Quinq̄geſimũnonũ. Deus ordinauit aliquos actus fieri a uiatore q ſi in eo inuenti fuerint ĩ morte uult eũ ſaluare, ſin aũt uult eũ dãnre. Seqt q̄ de potẽtia dei ordinata nõ p̄t deus oẽs homines ſaluare, ſi nõ oẽs ſuãt ordinẽ ſuum. Sexageſimũ. Iſti actus a deo ordinati non ſunt naturaliter et realiter digni uita eterna. Sexageſimũprimũ. Deus eſt infinite potentie, et omne qd creat et fit, uoluntate dei fit. Sexageſimũſecũdũ. Oĩs res talis et tanta ẽ et tante perfectionis quãte deus uult eã eſſe et nõ maioris. Seqt q̄ iõ res eſt bona, qa deus uult eã, et non deus uult eã qa ẽ bona. Sexageſimũ tertium. Illi actus ordinati a deo ſunt digni uita eterna tm̃ qa deus uult, et uerisſime ſunt digni. Sexageſimũ q̄rtũ. Quando Scotꝰ dt in textu tanq̄; dignũ nõ debet intelligi q̄ nõ ſint digni ſʒ q̄ ex naturalibus ſuis nõ ſint digni ſʒ tm̃ ex diuina uolitiõe, et ly tanq̄; ẽ ſignũ affirmationis ñ diminutiõis. Sexageſimũqntũ. Nulla creatura acceptat a deo ꝓpter ſe ſʒ qa habet charitatem, nec etiã tm̃ quia habet charitatem, quia hñs charitatem nihil operãs ꝑ eã ñ eẽt deo acceptꝰ niſi ſm q̄ dicet diſt. i7. ſʒ principalr a diuina uolũtate acceptat natura pp actus ex charitate elicitos. Cũ ergo dr̃, reſpexit dñs ad Abel primo, et ad munera eiꝰ poſtea, ſenſus ẽ, princir deꝰ reſpexit actus ĩtrinſecos uoluntatis libere elicitos ex libera uolũtate et ĩclinatõe charitatis, et poſtea r̃ſpexit actꝰ exteriores pp hoc, uel ĩquãtũ ꝓceſſerũt ĩpatorie ab illo actu ĩteriori. Sexageſimũſextũ. Btitudo formalis theologorum cũ libere det a deo pp actꝰ illos a ſe ordinatos ſer q̄ naturar ñ p̄t ſciri p q̄ et q̄uo ia btitudo acqrat. Sexageſimũſeptimũ. Quecũq; depẽdẽt ex diuina uoluntate ꝯtĩgẽtia ſunt, loquẽdo de his q̄ ad extra ſunt. Sexageſimũ octauũ. Ex nulla re naturali põt ſciri acceptatõ uoluntatis diuine ł alteriꝰ. Ser q̄ nullius uolũtatis actus p̄t naturalr ſciri niſi ĩtuitiue uideat actꝰie ĩ ia uolũtate. Ser ſecũdo, cũ nihil in deo ſit naturale obiectum creature multo minus a uiatore poteſt cognoſci uolitio diuina.

¶ CONTRA ISTAS DVAS RATIONES etc. Hic doc. ꝓ declaratõe duarum rõnũ ĩſtat aliqbꝰ rõnibꝰ, q̄rum pa ẽ iſta. Quãdocũq; effectꝰ cognoſcitur, p̄t demõſtratione qa, ꝯgnoſci q̄lʒ p ſe cã eius, ſʒ hõ ẽ effectꝰ, ergo hoĩe cognito p̄t cognoſci q̄lʒ p ſe cã eius. Et ultra Cognito hoĩe p̄t cognoſci q̄lʒ p ſe cã eiꝰ, ſʒ eterna btitudo eſt p ſe cã finalis hominis, ergo hoĩe cognito p̄t cognoſci btitudo. Ser q̄ nõ ĩdiget cauſa ſupernaturali ad hoc. Ratio cõfirmat. Si ex cognitiõe obiecti ignobilioris p̄t cognoſci finis eius, multo magis ex cognitione hoĩs põt cognoſci finis eius. Sequitur q̄ illud ſuppoſitum ſcoti ẽ falſum quo ſupponit q̄ non poſſit cognoſci finis hominis ex cognitione hominis. Si dicatur finis hominis eſt duplex, ſcilicet naturalis et ſupernaturalis tunc reſpondetur, rationem prehabitam totam concedendo de naturali fine et negando de ſupernaturali, modo nihil ad propoſitum de naturali fine ſed tantum de ſupernaturali.

¶ Contra hanc diſtinctionem arguitur. Omnis finis hominis

eſt naturalis, ergo membrum aliud eſt ſuperfluum. Añs patet per Auguſti. ut patet in littera. Si obiicitur, tñ Auguſti. dicit omnem potentiam eſſe naturalem ſ; non actũ.i.poſſe hēre charitatem eſt naturale ſ; actu hēre eſt ſupnaturale. Rñdet act⁹ eſt cõtingens, et illa potentialitas eſt neceſſaria, et de cõtigentibus nõ eſt ſcia, ſ; hic loqmur ſcientifice ergo dicta nr̃a debẽt intelligi de potentia nõ de actu. ¶ Secũda rõ. Naturale deſideriũ non eſt fruſtra ſ; hõ naturaliter deſiderat intuitiuam beatitudinem, ergo naturaliter ſibi cõuenit. ¶ Tertia rõ. Auicen. naturaliter cognouit ens eſſe obiectum intellectus noſtri in tota ſua latitudine et per ꝯns deũ eſſe intelligibilẽ a nobis, ergo naturaliter cognoſcimus deũ eſſe uiſibilẽ a nobis. Confirmatur. Quicunq; cognoſcit diſticte potentiam naturaliter, nouit qd ſit obiectum eius primum.i. adeq̃tum et qd perfectiſſimũ, ſed mens ſemper cognoſcit ſeipſam ſm Aug. ergo naturaliter nouit uel cognoſcere p̃t deum. Hec ꝯ primã rõnẽ Scoti.

¶ CONTRA SECVNDAM RATIONEM, arguitur ſic. Sicut per unũ extremũ cognoſcit̃ alteꝝ ſic et mediũ ĩter illa extrema, ſed opera meritoria ſunt media ad beatitudinẽ, g⁰ cũ cognoſcat̃ hõ q eſt extremũ poſſunt cognoſci illa opera et quomodo per ea acqratur beatitudo.

¶ IN TEXTV ILLORVM ARGVMENTORVM. fundãtur multa bona dicta Primũ. Oĩs effectus eſſentialiter dependet a qualibet per ſe cã eius. Secũdũ. Effectum eſſentialiter dependere a ſua cã p̃t dupliciter ĩtelligi. Primo qñ ly eſſentialiter capitur ꝓ neceſſario et hoc dup^r, uel ſimp^r et abſolute neceſſario, uel ſm quid. Primo⁰ nullus effectus eſſentialiter dependet ab aliqua cauſa extrinſeca niſi a ſolo deo, tamen poteſt ſic dependere neceſſario a cã ĩtrinſeca creata ſicut a materia et forma. Secũdo⁰ ab oĩ per ſe cã neceſſario naturaliter reqſita dependet effectus eſſentialiter.i. ſm quid. Dico naturalit̃ reqſita, qa poſſet deus ĩmutare ut plurimũ ordinẽ naturalem cauſaꝝ, et ĩpẽ ſine illis cauſis cãre effectum, ideo dr̃ ſm quid neceſſarius ordo. Secũdo⁰ p̃t intelligi qñ ly eſſentialiter capit̃ ꝓ entitatie, et tunc ab oĩ per ſe cã eſſentialiter dependet effectus Tertium, Qñ res cognoſcit̃ extra genus.i.ĩ oĩ cognitiõe et mõ cognoſcendi, ſ. tã ꝯplexe, q̃; ĩ ꝯplexe tã abſtractiue q̃; ĩtuitiue, et ꝑ oĩa p̃dicata dicibilia de ea.i. cũ ſciuntur oẽs ꝓpoſitiões formabiles de ea, tunc per demõſtrationẽ quia p̃t oĩs ei⁹ cã cognoſci tam per ſe q̃; per accidens .i. ex tali cognitione rei cauſate poſſunt cognoſci que ſint cauſe illi⁹ rei et quot ſunt. Quartũ. Demõſtratio quia, ẽ ſyllogiſmus cuius p̃miſſe ſignificãt exiſtẽtiã uel cognitionẽ uel eſſe cognitum alicuius rei cauſate et ſic diſponũtur q ex eis poteſt inferri concluſio que ſignificet cauſam illi⁹ effectus eſſe uel in re uel intellectu, uel cognoſci quale ens ſit cã illius effectus Exemplũ, qcquid ridet eſt hõ ſ; hoc ẽs ridet g⁰ hoc ẽs ẽ hõ. Itẽ Nihil ridet niſi admiratiuũ corporale et ĩtellectuale, ſ; hoc ẽs ridet g⁰ hoc ens ẽ admiratiuũ corporale et intellectuale. Ecce hic cognoſcitur quale ẽs ſit qd ẽ cauſa illius effect⁹ q eſt riſus. Quintum. Qñ effect⁹ cognoſcit̃ in genere.i. tm̃ penes aliqua predicata unius rõnis.i. penes materialia tm̃, uel formalia tm̃, uel efficientia tantum, uel finalia tm̃, tũc tm̃ uirtute huius cognitionis p̃t unũ genus cauſe cognoſci ꝓportionaliter.i. ſi materialia tm̃ ĩ effectu cõſiderãtur, tũc ſolum cauſe materiales p̃nt cognoſci uirtute cognitiõis effect⁹ Si aũt effectus cognoſcatur in duplici genere, tũc duplex gen⁹ cauſe ł duplices cauſe poſſunt cognoſci ꝓportionabil^r. Sextũ. Hoc nomẽ effectus capitur dup^r. Vno⁰ cõiter ut eſt correlatiuũ cauſe in cõi, et tũc p̃dicat̃ de oĩ cauſato tam materialit̃, formaliter, finaliter, q̃; effectiue. Alio⁰ ꝓprie ut eſt correlatiuũ tm̃ cauſe efficientis. Primo⁰ capit̃ comunit̃ a doctoribs. Septimũ. Ex eſſe effect⁹ non p̃t demonſtrari cauſam eſſe niſi effectus non poſſit eſſe ſine illa cã, ut non ſequit̃. hõ eſt ergo ſol ẽ, qa hõ p̃t ſine ſole eſſe. Sed bene ſequit̃, hõ eſt ergo deus eſt, qa hõ non p̃t ſine deo eſſe. Octauũ. Intellect⁹ p̃t ſeipuꝫ intelligere et ſemper eſt ſibi p̃ns. Nonũ. Intellect⁹ eſt ſibi ꝓportionalis.i. ẽ a ſe ĩpo cognoſcibilis ita q facultas intellect⁹ non eſt minor in intellectiuitate q̃; ipſe intellect⁹ ſit in intelligibilitate. Decimum. Proportionalitas eſt una relatio que ſemper eſt inter duo oppoſita ſibi correlatiua ſicut inter materiã et formã eſt proportiõalitas eo q materia eſt informabilis et forma ĩformatiua. Vndecimũ. Proportionalitas dr̃ eẽ inter aliqua oppoſita correlatiue qñ unũ alteri correſpõdet et neutrũ deficit ab altero uel repugnat alteri ita q ſint oppoſita, qa proportionalitas reqrit diuerſitatem extremoꝝ ſuoꝝ cũ neceſſario ordine illoꝝ ad ſe inuicẽ ita q ſp unũ ordinat̃ ad alteꝝ, ut actiuũ ad paſſiuũ, materia ad formam, intelligibile ad intellectiuum etc. Duodecimũ. Illa dicũtur ĩproportionabilia que nõ ordinãtur ad ſe inuicem ſ; unum alteri repugnat uel facultatem alterius excedit ſicut ipſe deus eſt intelligibilis et hõ eſt intellectiuus, et qa homo non habet facultatem tantam actiue. producendi cognitionem dei ideo dicũtur ĩproportionabilia deus et homo ĩ cognoſcibilitate. Tredecimum. Ex quacũq; natura cognita poteſt cognoſci finis eius q ex propria ſua natura ſibi debet̃, quod dico propter fines rei conuenientes ex uoluntatis arbitrio, ut aliqñ quis ſtudet propter pecuniam. Decimũquartũ. Non ẽ minor dependentia hominis ut finiti ad ſuum finem ut finientem q̃; alicuius alterius entis. Decimũquintũ. Finis hominis eſt duplex. ſ. obiectiuus qui eſt ipſe deus in quo ut in obiecto beatificant̃ beati. Secundus eſt formalis qui eſt ipſa cognitio et fruitio obiecti beatifici. Et ille eſt duplex. ſ. ĩtuitiuus et abſtractiuus. Intuitiuus eſt clara uiſio diuine eſſentie et aperta fruitio. Abſtractiuus eſt abſtractiua cognitio eiuſdem eſſentie et amor deſiderii et ſpei et etiam ut p̃ntis dei nõ ſolũ ut deſiderati uel abſentis quia ipſe deus etiam p̃ns eſt uiatori. Decimũſextum. Aliqd eſſe ſupernaturale uel naturale poteſt dup^r intelligi. ſ. ĩtriſeca denoĩatione, et extrinſeca. Primo⁰ conſiderando hoĩem in ſua quiditate et natura omnis btitudo uel omnis ille finis ẽ ſibi naturalis, quia eſt naturaliter conueniens illi nature, non ſic intelligendo q ex natura ſua habeat uel q quiditatiue ſibi cõueniat ſed quia naturaliter aptus natus eſt.i. naturaliter inclinatur ad habendum finem talem quencunq;. Secundo modo finis abſtractiuus.i. ipſa noticia abſtractiua dei ẽ naturalis homini.i. obiectum illius noticie naturaliter eſt adipiſcibile ab homine licet obſcura et ĩperfecta noticia. Et dr̃ naturalis extrinſeca deniatione, quia ipſum obiectum a quo eſt illa denominatio eſt extrinſecũ homini, illo⁰ intuitiua btitudo non eſt naturalis homĩ ſed ſupernaturalis, quia obiectũ talis beatitudinis nõ eſt naturał^r adipiſcibile ab homine. Decimumſeptimum. Dr̃t habere fidem et charitatem, et poſſe habere fidem et charitatem, quia primum licet naturale ſit ex parte hominis recipientis in recipiendo non in acquirendo actiue, tamen eſt ſupernaturale ex parte agentis dantis fidem et charitatem quod eſt ſolus deus, et ſic in primo eſt partim naturale et partim ſupernaturale. Secundum autem eſt naturale pure, quia ſolum dicit potentiam receptiuam que naturaliter eſt reſpectu omniũ. Decimũoctauum. Poſſe et aptum natum eſſe differunt quia poſſe dicit non repugnãtiam ad aliquid habendum ſiue uiolenter ſiue naturaliter ut lapis poteſt eſſe ſurſum uiolenter, et poteſt eẽ deorſum naturaliter, et poteſt eſſe albus neutraliter, quia nec naturaliter inclinatur ad habendum albedinem nec ad nõ habendum. Sed aptum natum eſſe eſt reſpectu illius ad quod naturaliter inclinatur. Decimumnonum. Poſſibile altum id eſt in quantum eſt ſuperius ad neceſſariũ et cõtigẽs, et aptitudo ĩ ꝓ

priis ſuis qditatibus nõ ſunt entia realia ſʒ ſolum ↄcep⁹ qdã et ẽtia rõnis ut pbabiẽ ĩfra. Vigeſimũ, Hõ naturalit appetit quẽcunq; ſinẽ ſuũ q ſibi ex natura ↄuenit ſi apprehẽdat. Vigeſimũ primũ. Optimũ obiectum potentie ĩtellectiue et uolitiue eſt ultimus finis obiectiu⁹ illius potentie et nõ ipſe actus circa illud obiectum nec intuitiuus nec abſtractiuus. Dico ultim⁹ finis, qa multa ſunt obiecta ſubordinata q omnia dicuntur finis potẽtie ſed nõ omnia ſunt optimũ obiectũ. Vigeſimũſecũdũ, Intenſiſſimus et optimus act⁹ ĩtuitiue cognitiõis circa optimũ obiectũ potentie dr ultimus finis formalis illi⁹ potẽtie ſicut obiectum illud dr optimus finis obiectiu⁹ illius potentie. Vigeſimũ tertiũ Si qs cognoſceret extra genus potentiã aliq; (ut ĩ tertio dicto ſupra) cognoſceret oẽ obiectum quod pt attigi ab illa potentia et cognoſceret qd optimũ et qd minimũ etc. Si aũt potentia ſolũ cognoſceret ĩ genere qditatiue cognitiõis, ñ oportet ex hoc ſcir q et quot ſint obiecta illi⁹ potẽtie niſi ĩꝯplexe apprehẽderet illa obiecta. Nã tũc exqditatiua noticia ĩcõplexa obiecti et potẽtie euidẽter poſſet ſcire hoc obiectum et hãc potẽtiã eẽ ꝓportionata. Se' correlarie, ſi qs cognoſceret extra gen⁹ ĩtellectũ ipe cognoſceret oẽ ens eſſe ĩtilligibile ab ĩtellectu ĩtelligendo receptiue. i. cognoſceret q hõ uel ĩtellectus pt recipe oĩuʒ cognitiones, ſʒ ſi intellectum cognoſceret tm ĩ genere qdditatiue cognitionis nõ poſſet cognõſcere oẽ ens ĩtelligibile eẽ ab ĩtellectu niſi prius cognoſceret incomplexe omne ens.

¶ AD PRIMVM LICET PROCEDAT etc. Hic doc. ſoluit argumẽta facta ↄ primã rõnẽ ſuã, diſtiguẽdo de fine qa ſcʒ finis eſt duplex qdã ꝓprie captus q ẽ cã finalis, alius metaphorice captus q eſt obiectũ potentie. Tũc reſpõdet ad pm arm q ꝓcedit de fine primomo, ſʒ ꝓpoſitũ nrũ eſt de fine ſecũdo, et ſic eſt fallatia equocationis. ¶ Si' ad tria pa ſimul ꝗet q ꝓcedãt ex falſa imaginatione, qa imaginat q uiator poſſit cognoſcer ꝓpriã ſuã naturã diſtĩcte et qdditatiue qd falſum ẽ. Alie ſulutiones patebunt ĩ reſulutione textus que ſtat in 23 dictis.

¶ Primũ. Finis capiẽ dupl' ut ꝓxime dictum eſt, et diſtigũtur illi fines ſic, qa finis primo eſt cã illius cuius ẽ finis, non aũt finis ſecundo, qa obiectum non cãt potentiã cuius tñ finis eſt. Secũdũ, Finis primo pt dupliciter accipi. Vno put cauſat ĩtẽtionaliter in mẽte et ſic tm eſt ens rõnis ĩ abſtractiua cognitiõe, qd dico, qa aliqua res realis cognita et amata pt in ꝓpria ſua ẽtitate et natura eẽ cã finalis. Alio put eſt ꝓductus re', nã idẽ numero quod ĩtẽtionaliter mouebat ipſum efficiẽs aliqñ re' extra fit. Dico aliqñ, qa aliqñ aliqd mouet ĩtentiõaliter ad efficiẽdũ q; illud quod ꝓducitur, ut cũ ꝓduco actus charitatis ꝓpter deum, deus mouet intentionalr, aliqñ etiam idẽ eſt ut cũ pulcer liber cõcipiẽ et appetitur ꝓpter ſeipſus, ille intentionaliter cauſat in gener cauſe finalis et idẽ poſtea re' efficiẽ. Tercium. Eundẽ eẽ finẽ ĩtentionaliter cãntẽ et re' productũ pt dupliciter ĩtelligi. Vno q ĩ ẽtitate ꝓpria ſint idẽ, et ſic nõ ſp ẽ uerũ, imo forte nũq;, qa ĩ abſtractiua ↄgnitione finis, in appetitõe ille finis hẽt ſolũ eẽ rõnis et ipſe effectus re' hʒ eẽ reale. Si' ptʒ ĩ intuitiua ↄgnitiõe et appetitiõe, qa illo re' cauſans ĩ genere cauſe finalis re' exiſtit ãteq; ĩtelligaẽ effectus ꝓductus, et ſic non ẽ idẽ cũ eo. Secundo q obiectiue ſint idẽ, et ſic eſt uerꝫ, qñ intentionaliter cauſans repreſentat effectum realẽ ut in exẽplo de libro dictum ẽ, ſi abſtractiue cõcipiẽ liber, tũc ei cõcept⁹ libri repſentat librum realem. Quartũ. Nihil plus poſſumus de nra aĩa ĩ hoc ſtatu cognoſcere actiue q; quod poſſumus elicer ex ſenſibilib⁹. Dico actiue qa receptiue diſtĩcte poſſemus. Quintum. Gra cõſumata eſt finis formalis ĩtuitiuus ſi ꝓprie capiaẽ, capitur tñ aliqñ large ꝓ charitate patrie, ꝓprie aũt capiẽ hic in textu. Sextum. Hõ pt capi dup'. Vno ſm ↄceptus ꝓprios ſibi et nulli alii cões. Alio ſm cõceptus cões ſibi et aliis, inter quos cõceptus illi q paucioribus ↄmunes ſunt dicũtur etiã ꝓprii homis, ut ſunt, cõceptus ĩtellectus et uoluntatis et h'ı q tantum comunes ſunt deo, angelis, et homibus, et aĩabus intellectiuis. Ideo qñ doc. dicit in textu q tales cõceptus ſint ꝓprii et ſpẽales homini nõ ĩtelligit q uere ſint ꝓprii, ſʒ q ſint paucioribus cões. Septimũ. Intellectus et uoluntas ĩ ꝓpriis ſuis qdditatibus ñ poſſunt diſtĩcte cõcipi lʒ cõfuſe a uiatore ſm comunem legẽ, qd dico, qa ueriſimile ẽ q deus aliqbus uiatorib⁹ comunicauerit talẽ noticiã. Octauũ. Nõ pt ĩferri ex cognitiõe ĩtellect⁹, deũ et ĩtelligẽtias eẽ cognoſcibiles ab ĩtellectu niſi ex diſtĩcto cõceptu et ꝓprio ĩtellectus. i. niſi diſtĩcte cognoſcaẽ ĩtellectus. Ex quo ſequiẽ correlarie q uiator non pt naturaliter ſcire deum eẽ aſe cognoſcibilẽ ĩtuitiue et diſtincte licʒ poſſit argumẽtatiue cognoſcere. Ex hoc eñ q experimur nos ſemper appetere maiorẽ et maiorem ↄgnitionẽ, arguimus uiſionem dei nobis cõpetere. Nonũ. Sco. ſupponit ex dictis doctorũ et philoſophoꝝ animã noſtrã non poſſe cognoſci diſtĩcte et ſub ꝓpria ratione et per ↄñs q nec ex tali cognitione poſſimus ↄgnoſcere uiſionẽ dei nobis cõpeter. Decimũ. Qñ doc. uult ꝓbar q ex actibus non poſſit euidẽter ſciri uiſionẽ dei nobis ↄpetere ſupponit q nec p quiditatiuã eius cognitionẽ. Vndecimũ. Quando uolum⁹ ſcire quis ſit finis ad quẽ ſubſtãtia aliq ordinatur neceſſe ẽ experimentũ ſumere per actus, ut quando uideo q ignis ſemper ſurſum tendit ex hoc arguo q naturalis locus eius ſit ſurſum, ꝗ̃ ſi cognoſcerem quiditatẽ ignis melius cognoſcerẽ quis ſit locus naturalis eius, qa tñ illa cognitio eſt impoſſibilis mihi ꝓ ſtatu iſto ideo ſolũ mentio fit de actibus p quos cognoſcaẽ. Duodecimũ, Charitas infuſa habet ſolũ deũ ꝓ obiecto inquantũ hic de⁹ et ſub ꝓpria ratione deitatis, ideo mens nra inquantũ p charitatẽ ordinatur in deũ capiẽ ꝓpiiſſime in ſua quiditate. Tredecimũ, Finis ille triplex prius poſitus, ſcʒ obiectiuus, formalis intuitiuus, et formalis abſtractiuus eſt naturalis hõi, id ẽ naturaliter ordinaẽ hõ in triplicẽ finẽ illũ, tñ abſtractiuus formalis ſolus ꝓ naturales cauſas acquiri põt. Decimũquartũ. Auicẽ fuit mahumetiſta et credidit ĩ deũ ex lege ſua et ex eadẽ legẽ credidit q omẽ ens ſit cognoſcibile ab intellectu nro ita q non ex naturali rõne habuit. Decimũquintũ, Omnis ĩtellectus in oĩ ſtatu receptiuus eſt alicuius cognitionis de quocunq; obiecto, ſed non põt quãlibet talẽ cauſare ↄcurrentibus etiam omnibus cauſis cauſatis. Decimũſextũ. Intellectus noſter ex actiuitate cauſaꝝ naturaliũ, tm põt cognoſcere ſenſibilia et ea que incluđũẽ in ſenſibilib⁹, ut ſunt cõceptus ules abſtrahibiles a ſenſibilibus. Decimũſeptimũ. Nõ eſt naturaliẽ cognoſcibilis illa ꝓpoſitio, hõ eſt potentialis ad omnẽ noticiã. i. ad noticiã de omni obiecto cognoſcibili. Decimũoctauũ. Cognitio ſupnaturalis in propoſito eſt oĩs cognitio q ex naturali facultate haberi nõ pt. Decimũnonũ Status eſt triplex ut ſupra ĩ declaratiõe ſecũdi tmini ĩ ſeptimo mo. Vigeſimũ, Facultas naturalis capiẽ dup' Primo ꝓprie inquantũ preciſe ipſam naturã reſpicit, Alio improprie ut reſpicit ſtatũ. Exemplũ ut cũ diciẽ intellectus hʒ facultatẽ naturalẽ ad hoc uel aliud, põt intelligi abſolute uel ꝓ ſtatu tali uel tali. Primo mõ intellect⁹ habet facultatẽ naturalẽ ad recipiẽdũ cognitionẽ cuiuslibʒ obiecti. Similiẽ ſecũdo ſi capiẽ ꝓ ſtatu nature inſtitute et reſtitute. Sed nõ pro ſtatu nature deſtitute. Vigeſimũprimũ. Mẽs ſemper eſt nota ſibi. i. omĩa reqſita ad ſui noticiaʒ intra ſe hʒ et quantum de ſe eſſet ſemper cognoſceret ſeipſam. Nã ipſa eſt tã potẽtia q; obiectũ q aũt actu nõ intelligit ſeipſam ſemp, hoc eſt ꝓpter extriſecus impediẽs ut ſupra. 47. dicto, ubi arguiẽ ↄtra poſitionẽ philoſophoꝝ. Vigeſimũſecundum. Actus eſt duplex ad ꝓpoſitum. ſcʒ prim⁹ et ſecũdus. Actus prim⁹ eſt oẽ ꝓductiuũ alterius, Act⁹ ſecũdus dr productũ a tali, ita tñ q productio nõ dr actus ſe-

eundus ſed primus. Viceſimūterciū. Res aliq̄n dicit̄ eſſe ī actu ſecundo q̄n omnia reqſita ad actuꝫ ſecundū aſſunt et eſt ī potentia ꝓxima ut ꝓducatur actus ſecūdus. Ex dictis ſequit̄ correlariū ꝙ beatifica uiſio et fruitio ſunt actus naturales hoīni paſiue ſed non actiue.

¶ TERCIO ARGVITVR, principaliter cōtra opinionem philoſophoꝝ etc̄. Hec eſt pꝫ litigatiua cū theologis ī q̄ primo ponit̄ ratio ſancti Thome. et elicitur exprima par. ſum. q. 88. ar. i. et. ii. ī ſolutione prīcipali, cui⁹ cōcluſio eſt uera Et arguit ſic. Theologia ē nobiliſſima ſcia g° tractat de nobiliſſimis entibus cuiuſmodi ē deus et intelligētie ſiue angeli et de nobiliſſimis ꝯditionibus eorum. Añs eſt notum. ꝯña ptꝫ. 6. mephiſice ubi dicitur, nobiliſſima ſcia eſt circa nobiliſſimū genus. i. obiectū. Et ultra. Thelogia eſt de nobiliſſimis et ꝓprijs ꝯditionib⁹ dei et angeloꝝ et ille non pn̄t naturaliter ꝯgnoſci a nobis g° neceſſario ſupernaturaliter reqritur noticia eaꝝ. Minor probatur triplicit̄. Primo exemplo, quia in methaphiſica nō traditur tl̄is ꝯgnitio q̄ tñ de nobiliſſimis obiectis tractat naturalit̄ ꝯgnoſcibilibus. Secundo ratione. Nulla paſſio naturaliter cognoſcit̄ niſi ſubiectū eius poſſit naturaliter cognoſci a nobis ſed deus et angeli ſunt ſubiecta poſſionū theologicaliū, et non poſſunt naturaliter cōgnoſci a nobis, g° nec tales paſſiones. Tercio a ſigno. qa philolophi arguētes ex creaturis ad deū et angelos et nāli rōne utentes errauerūt multiplicit̄, g° ſignū eſt ꝙ nliāter nō pn̄t ſciri theologicalia, ꝯña ꝓbat̄, qa ſi nāliter poſſent cognoſci maxime uideretur ꝙ philoſophi cognouiſſent.

¶ RESOLVTIO ILLI⁹ TEXT⁹ ſtat ī. 32. dictis. Primū. Nobilitas ł ꝑfectio ſcie hēnt̄ exduplici cā. Primo ex obiecto. Nā ſm perfectionē obiecti maiorē uel minorē ſcia eſt magis uł minus nobilis ceteris paribus. Secundo ex conatu intellect⁹ Naꝫ conat⁹ maior ꝑfectiorē facit ſciam, ita ꝙ ex utroq; ſimul ſumit̄ ꝑfectio uel impꝑfectio ſcie. Secundum Si ſint due intellectiones, una multū intēſa. circa impꝑfectū obiectū et alia remiſſa circa multū ꝑfectū obiectū, nō oportet illā r̄miſſam ēe ꝑfectiorē q̄; illa ītenſa ē. ut patebit ī ſequēti dicto. Terciū, Cū ſm Sco. intēſio noticie uel ſcie ſit intrinſec⁹ modus idē realiter et formaliter noticie ſic formaliter ꝙ non eſt tale ens cuius eſt modus cōplete cognoſcibile ī ſua rōne formali ſine illo modo, obiectū aūt non ſit ſic intrinſecū noticie, ideo ſimplicit̄ q̈titas ī. perfectio uel impꝑfectio ſcie ſumit̄ penes conatū intellect⁹ et modū intrinſecū q eſt intenſio noticie, et quodammō ſm quid penes obiectū, qa obiectū eſt extrinſecū notecie, quia tamē ſm Sco. eſt cauſa noticie ideo etiā tribuit aliq̄; intrinſecā ꝑfectionē noticie. Quartū. Intrinſeca ꝑfectio noticie unius numero ē tm̄ una numero licet ſit a duabus cauſis, ſcꝫ intellectu et obiecto a quib⁹ extrīſece ſumit̄. Quintū, Noticia eoꝝ que ꝓpria ſunt ſubſtātijs ſepatis eſt ꝑfectior ꝯgnitione ꝯmuniū ipſis et ſenſibilibus ceteris pibus. i. poſita equali conatu utrobiq;, et hoc ſi ſint abſoluta illa ꝓpria, qa relatōes ꝓprie nō ſꝑ hn̄t nobiliorem noticiā abſolutis cōibus. nā noticia ſpūs et ſubſtātie que ſunt ꝯmunia ſenſibilibus et ſubſtātijs ſepatis eſt ꝑfectior noticia cuiuſcūq; relationis ꝓprie angelis. Sextū. Illa ꝓpria non poſunt cognoſci ex ſenſibilib⁹, cū g° uiator nihil naturalr̄ noſcat niſi qd̄ p̄t ex ſenſibilibus haberi ſequitur uiatorē non poſſe cognoſcere naturalit̄ illa ꝓpria. Septimū. Noticia plurium ꝓprioꝝ ſubſtātijs ſepatis eſt neceſſaria uiatori neceſſitate ſuppoſitionis, qa ſcꝫ de⁹ p̄cepit ſibi in ſcriptura ſacra debere talia noſſe. Octauū. Methaphiſica non tractat de deo et angelis q̄ in propoſito dicuntur ſubſtantie ſepate niſi ſm conceptus cōmunes ipis et ſenſibilibus q poſſunt ex ſenſibilibus haberi. Nonū. Methaphiſica qnq; noīa hꝫ. Dicitur em̄ primo methaphiſica ideſt trāſcendens ſcia eo ꝙ eſt de ente trāſcendenter capto et dereliquis tranſcendētibus. Secūdo dicit̄ diuina, qa tractat de deo. Tercio dicit̄ prima philoſophia, quia eſt de primis cauſis Quarto. caput ſciētiaꝝ ſexto ethi, qa ad dei cognitionem uſq; peruenit. Quinto, ſapia qa omnes conditiōes ſapientie de qbus habetur p° methaphiſice ſibi ꝯueniūt. Decimum, Nō oportet oīa que cognoſcit uiator, formaliter. i. in ꝓpria forma haberi ī ſenſibilibus ſed ſufficit ꝑ acumen ingenij poſſe elici ex ipis. Vndecimū Via ꝓportiōis ex uno oppoſito pōt cognoſci aliud ut ex albo nigrū, ex habitu p̄uatio, et ex uno relatiuoꝝ aliud, hoc tamē nō uniuerſalit̄ et ubiq;. Duodecimū, Licet methaphiſica habeat ens inq̄ntū ens ꝓ ſubiecto cuius cognitio omībus ītellectu utētibus neceſſario ineſt. i. nō pōt latere imo eius cognitio facillima eſt, tamē multa tractat diſtincti⁹ de entibus et pticularibus q̄;, inquantū entia ſunt. Tredecimū, Methaphiſica ſic ꝓcedit, Ipa uenatur paſſiones et modos intrinſecos et ꝯceptus tranſcendētes et cōes et aliquos unit et ſic unitū eſt ꝓpriū aliqbus entib⁹, ut format cōceptū primitatis, entitatis, unitatis, et ſic de infinitis, licet qlibet eoꝝ ſeorſum pluribus conueniat ſi tamen uniāt̄ primitas et entitas dicēdo primū ēs, ille cōceptus erit ꝓprius deo. Decimūquartum, Methaphiſica dicitur nobiliſſima ſcia eo ꝙ tales ꝯceptus ꝓprios deo et angelis ꝯſiderat nō ꝙ illi ꝯcept⁹ ī ſe forma^r ſint nobiliſſimi ſꝫ qa nobilliſſimo obiecto ꝯueniūt de quo p̄dicantur. Ex quo pꝫ ꝙ n̄ dr̄ nobiliſſima ſciētia ꝑꝑ eius ſubiectū adequatū ſcꝫ ens, quia īter ſubiecta ſciaꝝ realiū nullū eſt impꝑfectius ente ſꝫ dr̄ nobiliſſima ex cauſa p̄habita. Decimūquintū. Mtehaphiſica eſt difficilima ſcia quo ad aliquid ſcꝫ quia de abſtractiſſimis eſt quoꝝ ꝯſideratio eſt nobis difficillima id eſt difficillimū nobis eſt p̄ciſe cognoſcere cōiſſima ſine ſenſibilibus, qa naturale nobis eſt qdqd intelligimus ſꝑ ſingulare ſenſibile fantaſiari, nō tñ eſt difficillima ꝓpter hoc qd̄ cōſiderata in methaphſica de ſe ſint difficillime cognoſcibilitatis, qa ꝑ ſe et principaliter tractat ſolum de tranſcendentibus, ex ꝯſequenti tñ, eſt de difficillime cognoſcibilibus quo ad nos qa tractat de deo et angelis inq̄ntum ſunt ſubiecta quibus attribuunt̄ paſſiones methaphice communiſſime. Dixi quo ad nos, quia in ſe deus et angeli ſunt facillime cognoſcibiles, nā q̄nto res ꝑfectior tanto magis cognoſciblis in ſe et ꝑfectius et facilius. Decimūſextum, Cauſa q̄re methaphiſica uocat̄ diuina magis q̄; corporalis ſcia eſt illa, qa licet methaphiſicales paſſiōes ſint cōes corporib⁹ ſicut ſpiritib⁹ qa tñ abſtractiſſime ſūt et ꝑ ꝯñs immaīaliſſime iō aꝓpriate a ſpiritib⁹ noīat̄ et a deo ipſa methaphiſica. Decimūſepimtū. Methaphſicus principal^r intēdit colligere cōiſſimas paſſiōes oīm entium ut illas q̄ de ſe includūt impꝑfectionē ſicut eſt ꝯtingentia, depēdētia, pluralitas proprie dicta. i. eſſentialis finitas. etc. ſeparet ab his que de ſe nullā includūt impꝑfectionē ut eſt neceſſitas, independentia unitas, infinitas. etc. et talibus oībus ſimul collectis aliquid ꝓprie de deo ſciat̄ ſublimius et ꝑfectius q̄; per uiatorē poſſit cognoſci. Decimūoctauū. Methaphiſica ē certiſſima duplicit̄, primo quo ad nos eo ꝙ obiecta incomplexa ꝑ ſe conſiderata a methaphiſico ſunt a nobis ꝑfecte cognita, ſimiliter prīcipia cōplexa ſunt nobis certiſſima. Secūdo quo ad naturaꝫ qa obiecta incomplexa quib⁹ attribuuntur paſſiones methaphiſice cuiuſmodi eſt deus et angeli ſunt in ſe ꝑfectiſſima et certiſſima, ſimiliter et cōplexa principia ſunt in ſe certiſſima. Decimūnonū Methaphiſica dicitur maxime ſciens cauſas nō incōmplexas cuiuſmodi eſt deus et angeli niſi cōperatiue loquēdo qa modica cognitio dei in methaphiſica eſt ꝑfectior q̄; magna cognitio aliarū rerum in alijs ſcietijs, de quo infra diſ. iij. q. ij. ſed cauſas cōplexas ſcꝫ principia ꝑ ſe nota imethaphiſica formata de comuniſſimis terminis q̄ dicunt̄ maxime cauſe qa ab eis depēdet quodāmō oīs demōſtratio et ī ipa reſoluit̄ ultimate. Vigeſimū

Metaphyſica dicitur liberrima quia omnino eſt ſui gratia ſic intelligendo ꝙ ex natura rei ipſa eſt prima ſcientia et nullam aliam p̄ſupponit tamen quo ad nos oppoſitū eſt in confuſa cognitione ut patebit infra diſt.3.q.2. Vigeſimū primū. Metaphyſica eſt aliarū ſcientiarum ordinatiua quia dat principia demōſtratiua prima omnibus ſcientiis. Vigeſimū ſecundū. Qui nouit uniuerſalia.i.conceptus cōmunes, nouit aliqualiter omnia ſubiecta.i.inferiora, ubi ly aliqualiter poteſt dupliciter exponi, primo pro ly potentialiter, ſecundo pro ly partialiter. Nam cōceptus uniuerſales ſunt partiales cōceptus inferiorꝝ. Vigeſimū tertium. Proprie paſſiones ſubſtātiarum ſeparatarꝝ poſſunt dupliciter intelligi. Vno modo incomplexe et ſingulares paſſiones. Ille non poſſunt naturaliter cognoſci a nobis. Et capiuntur hic paſſiones tam pro predicatis neceſſariis dicibilibus de ipſis q̃ pro realibus qualitatibus et potētiis ipſarꝝ. Alio modo pro cōplexis ex cōceptibus cōmunibus ut eſt ens primum, ens neceſſarium etc. Ille poſſunt naturaliter a nobis cognoſci. Vigeſimum quartum. Nihil niſi proprie paſſiones entis continetur uirtualiter et ſufficienter in ente, tamen uirtute intellectus etiā alie paſſiones inferiorum poſſunt ſciri de ente non uirtute conceptus entis.i.intellectus non reperit in ente illas paſſiones nec p̄ciſe ex cognitiōe entis poteſt formare illas. Exquo patet ꝙ ens non eſt ſubiectū metaphyſice ut modo traditur quaſi uirtualiter contineat omnia tractata in metaphyſica ſed quaſi ſubiectum de quo dicuntur ea que tractantur in metaphyſica. Sequitur correlarie ꝙ de deo nobiliſſima cognitio naturaliter poſſibilis haberi a uiatore, acquiritur in ſciētia cuius ſubiectum inter ſubiecta ſcientiarꝝ realium eſt imperfectiſſimum ut in metaphyſica. Vigeſimū quintum. Nulla propria paſſio cognoſcitur propter quid.i.per demōſtrationem propter quid ſiue a cauſa propria que ē ipſa quidditas ſubiecti ſui niſi cognoſcatur ſuū ſubiectum quidditatiue. Exquo patet ꝙ non eſt poſſibile proprias paſſiones incōplexas (de quibus.23.dicto) ſciri propter quid, niſi ſubiecta cognoſcerentur quidditatiue quod pro ſtatu iſto poſſibile non eſt quo ad ſubſtātias ſepatas, idem fortaſſe etiam eſt de complexis paſſionibus. Exquo patet ꝙ licet cōplexe paſſiones ſubſtātiarꝝ ſeparatarꝝ de quibus i.23.dicto poſſint per uiam proportionis.i.cuiuſdam oppoſitionis cognoſci nō tamen incomplexe paſſiones. Vigeſimū ſextum. Proprietas diuine nature eſt ꝙ ſit cōmunicabilis unica et indiuiſa tribus perſonis realiter diſtinctis, quod proprie loquendo nulli creature cōmune eſt, tamen anima intellectiua eſt realiter unica et indiuiſa cōicabilis pluribus ptib⁹ corporis ſui realiter diſtīctis. Vigeſimū ſeptimū. Nihil eſt a deo creatum inquātum trinus in perſonis.i.ipſa trinitas non eſt ex intrinſeca ratione ſua formali et per locum intrinſecum et īmediatum neceſſaria ad hoc ꝙ creatura creetur ſed unitas eēntie neceſſaria eſt ad hoc, imo ſi per impoſſibile non eſſent tres perſone ſed tantum hic deus ſufficienter poſſet creatura creari. Vigeſimum octauum. Quicquid deus ad extra cauſat cōtingenter cauſat, tam mediate q̃ īmediate, cuius oppoſitum uidentur effectus oſtendere, quia philoſophi quo ad aliquid dixerunt oppoſitum quia dixerūt quicqd de⁹ īmediate ad extra cauſat illud neceſſario cauſat, licet que mediantibus creaturis faciat non neceſſario cauſet. Vigeſimum nonum. Angeli non ſunt eterni.i. ab eterno creati a parte ante, tamen durabūt a parte poſt in eternum, nec ſunt neceſſarii ſimpliciter in eſſe.i.bene poſſunt annihilari per diuinam potentiā, ſed ſunt creati in principio temporis. Trigeſimum. Non ſunt tā pauci angeli q̃ pauci ſunt motus celeſtes ut dixerūt aliqui philoſophi. Trigeſimū primum. Angeli non ſunt naturaliter beati nec naturaliter impeccabiles ut dixerūt philoſophi ſed de facto aliqui peccauerunt et alii per opera meritoria beatitudinem ſuam meruerunt. Trigeſimū ſecundum. Philoſophi uolentes ex effectibus dei et angelorum cognoſcere deum et angelos in dictis proprietatibus errauerunt.

¶CONTRA ISTAM RATIONEM Arguo et cete. Hic arguit contra rationem. S.Tho. doc. ſolēnis qui Henricus Sorbonicus ex collegio Pariſienſi tali ſic dictus, ſeu Gandauus ex patria ex qua fuit oriundus, in ſum. ſua. Pro cuius euidētia notandum eſt ut patebit poſtea, reuelata nobis non ſunt incomplexa ſed ſolum propoſitiones et hee ſunt duplices quedam cōtingentes, quedam neceſſarie, et procedit hec ratio ſolum de neceſſariis et arguit ſic. Quandocūq; termini neceſſarie propoſitionis naturaliter cognoſcuntur tunc tota propoſitio poteſt naturaliter cognoſci, ſed omnium neceſſariarꝝ propoſitionū reuelatarum nobis quas neceſſario tenemur cognoſcere terminos naturaliter cognoſcimus; ergo omnes tales propoſitiones naturaliter poſſumus cognoſcere, et per conſequens non indigemus a cauſa ſupernaturali habere. Maior probatur per diuiſionem ſic. Omnis neceſſaria propoſitio uel eſt mediata uel īmediata. Si īmediata ergo cognitis terminis ipſa cognoſcit̄. Si mediata, tunc quādo extrema cognoſcimus ſemper poſſumus media etiā cognoſcere et ſic deuenemus ad īmediatas propoſitiones. Probatur minor, fidelis et īfidelis diſcordantes in articulo fidei nō de ſola uoce contendunt, ſed etiam de conceptu uel de rebus ſignificatis, cum ergo infidelis non cognoſcat res ſignificatas per reuelationem ſequitur ꝙ naturaliter poſſint termini cognoſci. Pro euidentia probatiōis maioris notandum, illa propoſitio dicitur īmediata cuius predicatum et ſubiectum ſic ſe habent ꝙ naturali ordine nihil mediat inter ipſa.i.nullum ſubiectum poſſet dari cui īmediatius ineſſet hoc predicatum ut animal intellectuale eſt riſibile loquēdo de riſibilitate ſm̄ cōmunem modū loquendi. Illud predicatum riſibile nulli ſubiecto alii prius īeſt et īmediatius, ſed dicēdo homo eſt riſibilis, illa eſt mediata, qa illi ſubiecto non ineſt hoc predicatum primo et immediate, ſed prius ineſt quidditati hominis diſtincte cōcepte ideo illa propoſitio homo eſt riſibilis probabilis eſt.i.probari pōt per diffinitionem ſubiecti, ſic ꝙ ex illa diffinitione et ſubiecto et predicato due propoſitiones fiant et diffinitio ſit medium et tunc erunt ambe propoſitiones īmediate et p̄miſſe demōſtratiōis per quas probabitur illa propoſitio mediata ut dicēdo. Omne animal intellectuale eſt riſibile, omnis homo eſt animal intellectuale, ergo omnis homo eſt riſibilis. Quādo in textu dicitur in probatione maioris, et tūc cōiungendo illud mediū cū utroq; extremo ſenſus eſt, ex illo medio et extremis fiant due propoſitiones et tunc uideatur ſi ambe ſint īmediate tūc ex eis euidēter infertur illa mediata, ut in exemplo prepoſito, ſi aūt non ſunt ambe īmediate tunc iterꝝ queratur mediū inter extrema idē iter ſubiectū et p̄dicatū, tādiu quouſq; habeatur ꝓpoſitio īmediata.

¶AD ILLVD RESPONDEO De ſubſtantiis etce. Hic doc. ſub. defendit. S.Tho. contra Hen. negando maiorem argumenti. Ad probationē maioris diſtinguit. Medium eſt duplex, quoddam eſſentialiter ordinatū ut eſt quidditas inter ſubiectū et paſſionē et patuit in exemplo p̄habito, quoddaꝫ eſt inferius ſub uno extremo ut homo ſub animali. De primo medio ꝯcedit ꝙ qui pōt extrema cognoſcere etiam poteſt mediuꝫ illud cognoſcere, de ſecūdo negat. Cū ergo dicit, ille neceſſarie ꝓpoſitiones aut ſunt mediate aut īmediate, ꝯcedit ꝙ ſint mediate, et ulterius reſpondet per diſtinctionem iam habitam de medio.

¶RESOLVTIO HVIVS TEXTVS Cōſiſtit ī.7.dictis. Primū. In ꝓpoſito ueritas idē eſt quod ꝓpoſitio uera. Secūdū. De deo et angelis q dicūtur ſubſtātie ſepate ſunt duplices ueritates.ſ.mediate et īmediate. Quid ſit ueritas īmediata patuit in declaratione probationis maioris Henri. per oppoſitū intelli-

gatur de mediata. Tertium. Predicatum ineſſe ſubiecto eſt du pliciter. ſ. realiter et logicaliter. Realiter ineſſe eſt qñ ſubiecto et p̄dicato corrñdent diuerſe res quaꝝ una alteri ineſt, et hoc tripl'r uel accidētalit inherēdo uel ſubſtātialiter ineſſendo uel realiter idēptificādo. Exēplū primi hō eſt albus, ſecūdi hō eſt aīal, tertii hō ē creatus. Nā creatio paſſiua ē real'r idē creatu re. Logicalit ieſſe eſt idē quod p̄dicari, quocūq; res ſe habeat. Quartum. Doc. i textu uocat aliquas propoſitiones imediatas (utpote illas ubi p̄dicatꝰ ꝓpria paᵒ de ſuo ſubō ut hō ē riſibilis) licet uere ſint mediate ut patuit ſupra i declarādo ꝓbationem maioris, dicūtur tñ imediate compatiue ad illas ꝓpoſitiones in quibus ſubiicitur aliquod ſuperius cū ſigno pticulari et p̄dicatur eadē paſſio q̄ prius p̄dicabatu. Exēplū hō eſt riſibilis uocetur. a. aliquod aīal eſt riſibile uocetur. b. aliquod corpus eſt riſibile uocetur. c. due ultime dicūtur mediate, quia iter terminos eaꝝ mediat ly hō, et qñ ex illis tribus terminis formantur due p̄miſſe tūc euidēter cōcluditur illa piacens ut capiamus, iſtam aliquod aīal eſt riſibile, termini eius ſunt aliquod aīal et riſibile iter quos mediat hō, ex illis tribus faciamus duas ꝓpoſitiones. ſ. oīs hō eſt riſibilis, aliqđ aīal eſt hō, et ex his iſertur piacēs. ſ. aliquod aīal eſt riſibile, et ſic illa ꝓpoſitio ꝯcluſa dicitur mediata q̄a dependet a maiori et in compatione ad illā maior dr̄ imediata, licet etiā ſit mediata ꝓprie. Quintū. Tales mediate ſunt duplices, quedā ſeruāt p̄dicatū imediate ꝓpoſitionis ut aliquod aīal eſt riſibile, quedā capiūt cōmunia ad ſubiectū et p̄dicatū ut capiēdo iſtā, deus eſt primus pro imediata, et illam quoddam ens eſt primū ꝓ mediata. Nā primū abſolute. i. ut eſt ſuperius ad primitatē i quātitate molis, uel uirtutis uel bonoris etc. eſt ſupius ad primitates p̄dicatā de deo q̄ ē tm̄ primitas in entitate. i. pfectione. Sextū. Impoſſibile eſt cognoſcere mediatas tales ſine imediatis. Septimū. Propoſitiones reuelate nobis de ſubſtātiis ſepatis ſunt tales mediate et nō ſunt imediate iō uiator non pōt eas cognoſcere euidenter ſine imediatis ut ſicut nūq; cognoſcere poſſus illā, aliquod aīal eſt riſibile ſine illa hō eſt riſibilis ſic nūq; poſſum cognoſcere illas aliquod ens eſt primū, aliquod ens eſt creatiuū aliquod ens eſt trinū et unū, niſi cognoſcā illas hic deus ē primus, hic deus eſt creatiuus, hic deus eſt trinus et unus. Prime aūt reuelate ſunt uiatori et nō ſecūde ideſt ſubiecta ſecūdaꝝ nō intelligit uiator q̄uis i ſcriptura ſacra habeat omnes, ſed q̄a terminos ſecūdaꝝ nō intelligit a quibus prime dependent, ideo dicuntur omnes eſſe neutre uiatori. i. ipe neſcit an ſint uere uel falſe.

¶ QVARTO PRINCIPALITER Arguitur. Hec eſt ratio. S. Tho. ꝯ phōs quā ponit prima p. ſum. q. i. ar. i. in ſolutione principali, cuius declarationem tranſeo.

¶ QVINTO ARGVITVR SIc. Hec ratio eſt Henri. in ſum. et Gulihelmi Varronis libro. i. q. 2. Et quando ſubiungitur (hec ratio uidetur concludere cōtra eum) eſt Hen. i ſum. ar. i. Materia huius rōnis iſra di. 3. q. 4. patebit, ideo tranſeo.

¶ AD QVESTIONEM IGITVR Reſpondeo diſt. etc. Hec eſt ſecūda ps principalis huius corporis queſtionis in qua doc. determinat ueritatē q̄ſtionis, ubi primo ponetur mens Sco. circa hanc queſtionē in additione prima poſt finem poſita. Secundo ſubiūgetur mens eius in ꝓpoſito. Quantū ad primum ſit hoc primū dictū. De potentia dei abſoluta poteſt ſaluari hō et iuſtificari abſq; ſacramētoꝝ pceptione nec in actu nec in deſiderio et abſq; fide tam infuſa q̄; acq̄ſita ſine oī habitu et actu theologico et uniuerſaliter ſine oī actu et habitu tam intellectiuo q̄; appetitiuo, q̄a ex natura rei nō eſt neceſſitas. Secundū. Quicūq; bona uelle habet ex gener. i. ex obiecto. i. libent uellet ſcire et facere que eſſent facienda et ſcienda, ille mereretur de congruo iuſtificari ab originali peccato, imo deus nō ſubtrahit ab eo munus ſue liberalitatis. Tertiū. Gr̄a dr̄ dupl'r. ſ. prima et ſecūda. Prima gr̄a dr̄ q̄ aduenit poſt oīo nō eē gr̄e. i. cū qs prius nō habuit gr̄as et nūc hʒ dr̄ hr̄e primā gr̄am. Et loqmur hic de charitate. Secūda gr̄a dr̄ gr̄a q̄ auget priorē gr̄as. Quartū. De cōi lege nulli dat gr̄a pᵃ ſine ſacro baptiſmi uel pnie. Quitū. Habēti bona uelle ut dictū ē et ñ potēti hr̄e ſacramēta dat deꝰ primā gr̄as ſine ſacro. Sextū. Deus nō ē alligatus ſacramētis. i. ſi uult tribuere gr̄as alicui q̄ ꝯſueuit dari p ſacramta pōt illā gr̄as dare ſine ſacris. Septimū. Si deꝰ dat gr̄as tali pōt bene dici ꝙ det ſibi iſuſas ēt fidē q̄ fides iſuſa uocatꝰ hītus theologie iſuſus, et tūc ille ſaluabit ſine actu theologie et hītu acq̄ſito. Octauū. Nō eſt ꝯdicto dare charitatē q̄ eſt i uolūtate ſubiectiue et fidē nō, q̄ ē in itellectu ſubiectiue. Nonū. Nō opꝫ talē ſic diſpoſitū hr̄e actꝰ fidei. i. credere articulos fidei lʒ hr̄et actꝰ gr̄e. i. charitatis. Decimū. Talē iuſtificat deus cū ꝓprio merito de congruo et cū merito xp̄i, ſʒ puulū baptizatū cū ſolo merito xp̄i ſine ꝓpriis meritis iuſtificat. Ex qᵒ uidetꝰ ꝙ deꝰ nō minus tribuat tali q̄; puulo, cū gᵒ puulo det oēs tres hītus theologicos. ſ. fidē, ſpē, et charitatē uidetꝰ ꝙ ēt tali det oēs tres. Vndecimū. Dato ꝙ talis nō hēat fidē iſuſaꝫ nec acq̄ſitam ſi doctor deſit, de poᵃ dei abſoluta pōt ſaluari, ſʒ de poᵃ dei ordinata req̄rūtur oēs tres hitus theologici ad meritū uite eterne. Duodecimum. De poᵃ dei abſoluta pōt ſaluari hō ſine charitate tā iſuſa q̄; acq̄ſita ut dicit doc. iſra di. 17. q. i. ar. 2. Tredecimū. Dato ꝙ qs habeat doctorē actu docētē fidē ēt magna mirabilia facientē ñ tenetꝰ ita facil'r credere, q̄a iſinite deceptiōes pn̄t fieri de q̄bus i. 2. li. tñ tenetꝰ facere qđ in ſe eſt ut expiatꝰ ueritatem fidei p deuotas orōnes et naturales inq̄ſitiones. Decimūquartū. Illa eſt certiſſima regula ꝙ nūq; deus derelinq̄t hominē facietem qđ in ſe eſt. Decimūquintū. Si qs nullū doctorē hr̄et, faceret tñ q̄ recta rō naturalis dictat faciēda et caueret cauenda et petit a deo illuminari ad ueritatē et pſeuerat uſq; in finē, ille non dānabit imo ē uériſile ꝙ illuminetꝰ ab angelo uel ab alio uel habitus theologici ſibi infundātur uel dato ꝙ nihil hoꝝ fieret ꝙ ēt ſaluetꝰ, q̄a ex qᵒ deus nō derelinq̄t facientē qđ in ſe eſt et non neceᵒ huiuſmodi hītus tribuat, uidetꝰ ꝙ talē ſaluet. Decimūſextū. Habitus theologie pfectus icludit fidē iſuſam et acq̄ſitā omniū cōtentoꝝ i ſcriptura ſacra. Decimūſeptimū. Veriſile ē ꝙ paganus ſuās inocentiā etiā adultus, poſt mortē ſecū agatꝰ ſicut cū puulis decedentibus ſine baptiſmate ſi fecit qđ in ſe fuit ſʒ iſufficiēter, q̄a ſi ſufficiēter feciſſet qđ in ſe fuit certū eſt ipm ſaluatū fuiſſe, q̄a ꝯm regulā Scoti, deus nūq; deeſt q̄rētibus toto corde ſalutē. ¶ Quo ad ſecūdum reſolutio textus ſtat in. 3. dictis. Primū. Aliquod dr̄ ſupnaturale dupl'r. Primo q̄a cā efficiens eſt ſupnaturalis, ſecūdo quādo ipm in ſe eſt ſupnaturale. Secūdum. Nullū receptiuū inquātum receptiuum eſt ſupernaturale nec aliqua receptiuitas eſt ſupernaturalis, q̄a receptiuitas dicit aptitudineꝫ que ſemper naturalis eſt ei cuius eſt, ſimiliter nulla potentialitas ad recipiendū, q̄a ut patebit oīs talis uel eſt naturalis. i. ex naturali inclinatione uel uiolēta. i. contra naturalem inclinationem, uel neutra. i. nec ex naturali inclinatione nec cōtra eaꝫ. Ex quo ſequitur receptiuū capitur dupliciter. Vno modo ꝓprie ut dicit aptitudinē, et ſic ſemp eſt naturale. Alioᵒ improprie ꝓ potētialitate uel poſſibilitate ad recipiendū, et ſic eſt ſupius ad receptiuū primoᵒ, et ē triplex. ſ. naturale uiolētū, et neutrū. Quō aūt drant aptitudo et poᵃ habitū eſt ſupra. 18. dicto i arguēdo cōtra duas rōnes Sco. Tertiū. Potētia receptiua neutra eſt duplex, q̄dā reſpectu agētis naturalis reſpectu cuius ē idifferēs, et illa uocatꝰ naturalis inquātū naturale diſtinguit ꝯ ſupnaturale, ſʒ nō ut diſtinguit contra neutrū, quedā eſt reſpectu agētis ſupernaturalis, et dicitur potētia obedientialis qua deus poteſt facere de omni re creata quicquid non includit contradic

tionem abſolute. Quartum. Naturale capitur.9.modis. Primo pro omni q̄ ineſt a natuitate, et ſic ſi theologia infunderetur alicui in natiuitate diceretur ſibi naturalis. Secundo pro eo quod eſt productum per modum nature.i.non libere et ſic theologia uiatori infuſa a deo nō eſt naturalis, quia libera uoluntate diuina eſt infuſa ſed theologia acquiſita per ſtudium proprium eſt naturalis, quia ab intellectu et obiecto q̄ naturaliter agunt eſt cāta, ſi autem ab ītellectuali agēte alio detur ut pote ab āgelo, an naturalis ſit uel libera habetur in.2.li.diſt.9. Tertio pro eo quod poteſt per naturalia acquiri.i.per totam naturam creatam et ſic theologia infuſa non eſt naturalis ſed bene acquiſita. Quarto pro eo quod ineſt a propria natura ſine acqſitione, et accidētalitate, et ſic theologia in ſolo deo eſt naturalis. Quinto, pro eo quod non ineſt a uoluntate, et ſic dicatur ut in ſecundo membro. Sexto pro eo quod non eſt uiolentum .i. cōtra naturalem inclinationem recipientis, et ſic omnis theologia eſt naturalis. Septimo, pro eo quod non eſt miraculoſum.i.contra conſuetum curſum nature, et ſic theologia non eſt naturalis quia licet ſit ſecundum conſuetum modum (cum deus omnibus tribuat ſcripturam ſacram) non tamen ſecundum conſuetum curſuꝫ nature. Octauo, ꝑ eo quod n̄ ē caſuale.i. preter ītentum ī agente non intellectuali et ſic theologia eſt naturalis. Nono. pro eo quod non eſt fortuitum.i. non preter intentum in agente intellectuali, et ſic poteſt eſſe naturalis et non naturalis quia ſi īfunditur intellectuali preter intentum eius ſicut factum eſt aliquibus prophetis tunc dicitur fortuita, ſi autem non infunditur dicitur naturalis. Quintum. Supernaturale reſpectu agētis eſt duplex. Primum quando īmediate fit a deo. Secundum quando fit ab alio quod īmediate fit a deo. Exemplum ipſa charitas fit īmediate a deo et anima intellectiua ſimiliter, ideo dicuntur ſupernaturales primo modo, ſed que fiunt a charitate et ab anima dicuntur ſupernaturalia ſecūdo modo, ſed differenter, quia effectus anime īproprie dicitur ſupernaturalis eo q̄ anima ordinarie ſequitur ad actionem naturalem parentum et effectus cuiuſlibet talis forme ſupenaturaliter cauſate debet magis dici naturalis q̄ȝ ſupernaturalis, ſed quia effectus charitatis non eſt talis.i. ipſa cauſa illius effectus que eſt ipſa charitas non ſequitur ordinarie ad naturalem actionem ſed ut cōmuniter ſine p̄diſpoſitiōe recipientis ſicut cum pueris datur uł ſi quis diſponat ſe tunc n̄ ad naturalē actōnē eiꝰ ſed liberam et uoluntariam ei confertur ideo effectus charitatis qui eſt gratum facere deo eſt proprie ſupernaturalis. Sextuꝫ. Intellectus quilibet naturaliter.i. ex naturali inclinatione receptiuus eſt ſimul et ſemel omnis ītellectionis que fuit, eſt, erit, et poſſibilis eſt, diuina ſola excepta que extra genus eſt infinita, et ſi teneretur q̄ ille intellectiones eſſent infinite numero et facerent unū infinitum intenſiue, illa tamen infinitas non repugnat anime uel ītellectui creato cum ſit infinitas ī gener̄ qualitatis quoꝝ infinita non facerent unum infinitum intenſiue extra genus cuiuſmodi eſt ſolus deus, et ſolum tale repugnat creature formaliter, quia hypoſtatice non repugnat cum in xp̄o ſit natura creata cum infinita deitate. Septimum. Vna ītellectio eſt poſſibilis in uno intellectu creato que eminenter contineat omnes intellectiones poſſibiles creatas, et dato q̄ illa teneatur infinita intenſiue, quia tamen eſt in genere qualitatis et ſi n̄ predicamentalis, ideo creature non repugnaret, diuina tamen īntellectio ei repugnat, quia eſt infinita intenſiue extra genus cui unice infinitæ infinita ingenere nunquum equiparantur.

Octauum. Intellectum eſſe receptiuum cuiuſlibet intellectionis in quocunq; intellectu ſit, poteſt dupliciter intelligi. Vno modo ut ly cuiuſlibet diſtribuit pro generibus ſinguloꝝ. Alio modo pro ſingulis generum. Senſus ſecundi eſt quod unus intellectus creatus ꝑ diuinā potentiā nō per aliquā naturalem potentiam etiam cuiuſcunq; creature ꝑfectiſſime poſſit ſimul haber̄ omnes intellectiones que etiam actu ſunt in intellectibus omnibus et que fuerunt et que ſunt future et poſſibiles eſſent, ita q̄ ſi infinite numero ſint poſſibiles de quolibet obiecto, et ſic quodam modo infinities infinite eſſent, quod patet quia dato q̄ non eſſent obiecta alia infinita numero quod tamen ualde dubium eſt de poſſibili licet forte de facto ſit, tamen ille intellectiones eſſent infinite et quelibet eſſet intelligibilis infinities. Illo modo falſum eſt de quocunq; intellectu. Nam intellectus diuinus, nullā niſi unam poteſt habere, ſimiliter et nullus intellectus creatus p̄t diuinā h̄ere. Verum eſt tamen de omni intellectu creato rᵗᵉ. omnis intellectiōis creabilis quia ſecundum mentem Scoti nulle ſpecies uel actus ſibi repugnant in eodem. Senſus primi eſt triplex ſecundum q̄ tripliciter ſpecificatur.i.ſpeciē ſummit intellectio. Primo formaliter a ſeipſa in proprio ſuo genere. Secundo ab intellectu ut a cauſa efficiente. Tertio ab obiecto et ſimiliter a cauſa ex trinſeca. Primo modo habet duo genera ſubalternata, ſcilicet intuitiuam, et abſtratiuam, que cōparate ad idem obiectum intelligibile ſub eadem ratione et eodem modo, habent ſe ſicut uere ſpecies quia minima intuitiua eſt perfectior maxima abſtractiua de eodem obiecto. Dixi ad idem obiectum, quia non poſſunt ſpecie diſtingui reſpectu diuerſorum quia ubicunq; eſt diſtinctio ſpecifica proprie dicta ibi minimū ſuperioris, eſt ſuperius ſupremo inferioris ſpeciei, ſꝫ ſuprema intuitiua de muſca nō eſt nobilior omni abſtractiua de deo et angelis ergo etc. Dixi ſub eadem ratione, quia licet ī homīe cōcipiatur entitas et uoluntas, ſi ītuitiue cognoſceretur entitas, et pefecte abſtractiue cognoſceretur uoluntas, ſecunda noticia eſſet perfectior prima. Dixi eodem modo, quia ſi confuſa eſſet noticia intuitiua et abſtractiua diſtincta eſſet impedimētum. Secundo modo ut ſpecificatur ab intellectu non eſt eſſentialis diſtinctio in intellctione ſicut nec in intellectibus qui triplices ſunt ſcilicet diuinus, angelicus, et humanus qui in ratione ſua formali abſtracta ſunt eiuſdem rationis, tamen in re ꝑ modos ſuos intrinſecos differūt quia diuinus eſt īfinitus, angelus licet ſit finitus ſua tamen finitas eſt multum excellens ſuper finitatem humani ſic etiam intellectiones eorum differūt ꝑ modos intrinſecos que differentia uocatur large ſpecifica. Tertio modo ut ſpecificatur ab obiecto ut a cauſa extrinſeca. Singulare eſt hic, quia a cauſis extrinſecis raro ſpecificantur effectus cum a diuerſis cauſis efficientibus poſſit idem effectꝰ ſpecie produci ut homo a deo immediate ut adam, et a deo cum cauſis ſecundis ut abel. Ratio autem quare hoc eſt, eſt iſta qa obiectum quodanmodo intrinſecum eſt in actu uitali cum ſemper ibi reluceat et propter hoc etiam intellectio nobilioris obiecti eſt nobilior. Etiam propter aliam cauſam, qa cū obiectuꝫ naturaliter cauſet et per conſequens quātum poteſt cauſet, ſequitur q̄ fortius obiectum et perfectius aliquem perfectiorē gradūm entitatis tribuat intellectioni q̄ȝ imperfectius obiectum.

Qualis autem ſit actio obiecti uidebitur diſt.3. Eſt ergo ſenſus primi.i.quando diſtribuit pro generibus ſingulorum. Intellectus quilibet poteſt habere unam intellectionem intuitiuam et unam abſtractiuam ad minus, tam que eſt in diuino intellectu q̄ȝ angelico q̄ȝ humano de quolibet genere entium (quia intuitiua et abſtractiua intrinſece ſpecificant, intellectus diuinus, angelicus, et humanus effectiue ſpecificant, et genera entium obiectiue ſpecificant). Intellctus ergo habens unam de quolibet tali genere dicitur habere genera ſingulorum. Illo modo eſt falſum quia intellectus diuinus non poteſt habere intellectionem intellectus creati nec ecōuerſo niſi dicatur eminenter tunc enim intellectus diuinus habet omnem intellectionem,

non autem formaliter. Quilibet etiam intellectus humanus ex cepta intellectione diuini intellectus poteſt hẽre unam de qualibet ſpecie. Diſtinxi obiectiuam ſpecificationem ab effectiua, quia diuina intellectio diſtinguitur per ſuum obiectum ab omni alia intellectione et tamen non efficitur ab eodem. Similiter ſm opinionem cõmunez doctoꝝ aliqua ſunt obiecta terminatiua et non cauſatiua. De quibus patebit diſt.3 qd ueritatis cõtineat. Notandum etiã ꝙ qñ una intellectio habet unũ primariũ obiectum et alia ſecũdaria ſpecificatᵉ a primario obiecto et ñ proprie a ſecũdariis. Nonũ. Naturaliter perfici ẽ illã pfectionem nãʳ appetere. Decimũ. Cognitio dr̃ dupliciter ſupernaturalis. Vnoº qñ deus eam dedit per ſe uel per angelum ſiue poſſit naturaliter acquiri ſiue nõ ut ſi daret mihi logicam, illa logica eſſet ſupernaturalis. Alioº qñ nõ p̃t niſi a ſolo deo haberi ſicut diſticta noticia deitatis. Vndecimũ. Suppoſitis dictis ſupra de modo itelligẽdi uiatoris ex ſenſibilibus nulla ĩtellectio naturaliter pro ſtatu iſto cãtur ĩ intellectu noſtro niſi uirtute intellectus agentis et phãtaſmatis.i.niſi ĩtellectus agens et phantaſma cauſent ſpeciem ĩtelligibilẽ in qua obiectum intelligibile eſt p̃ſens, et aliter nõ ẽ naturaliter p̃ſens et p cõſequẽs ſine illis naturaliter nulla intellectio poſſet hẽri. Duodecimum. Intellectio naturalis pro ſtatu iſto tali ordĩe fit. Primo recipiᵉ ſpẽs rei ſẽſibilis ĩ ſenſu exteriori, et ꝑduciᵉ actus ſentiẽdi ab huiuſmodi ſenſu et obiecto in ſpẽ p̃nte. Secũdo p hoc obiectuz et ſenſum ĩteriorẽ ꝑduciᵉ una alia ſpẽs ĩ ſenſu ĩteriori ſiue phantaſia q̃ repreſentat idem obiectum in abſentia obiecti realis et ab eadem phantaſia et tali obiecto cauſatur actus phãtaſiãdi. Tertio obiectum in ſpecie phantaſie quod phantaſma proprie uocatur et ĩtellectᵘ agens producũt unã aliã ſpẽm ĩ intellectu poſſibili ſubiectiue exiſtẽtẽ, q̃ repreſentat idem obiectuz ĩtellectui, quod obiectuz cũ ĩtellectu producũt actum ĩtelligẽdi, et deinde ĩtellectus propria ſua uirtute ex illo obiecto elicere põt multa cõplexa et incõplexa ita ꝙ põt cauſare ſpẽs rep̃ſentatiuas ſingulorꝫ ↄceptuũ formabiliũ de tali obiecto et oẽs demonſtrationes et argumentationes facere et diffinitiones et diuiſiones etc. Tredecimũ. Per modũ p̃dictum p̃nt oẽs termini propoſitionũ theologie formari, ita ꝙ nõ ẽ neceſſe de cõmuni lege noticiam terminoꝝ infunderᵉ, quia tñ propoſitiões tales ñ ſunt p ſe note nec ĩmediate, iõ lz uiator poſſet cõponere talem propoſitionẽ ex talibus terminis naturaliter, nõ tñ naturaliter põt ſcire an ſit uera uel falſa, iõ deᵘ reuellauit ueritatem propoſitionũ. Dixi de cõmuni lege, quia forte deus aliquibus ſpecialibus amicis ſuis reuellauit aliquas propoſitiões quaꝝ termini ñ p̃nt naturaliter ſciri. Decimũquartuz. Nõ obligãtur oẽs eq̃liter cognoſcere et credere tantaz theologiã, quod patebit in.3.libro ĩ materia de fide. Decimũqntuz. Oẽs propoſitiones biblie et p eccleſiam et doctores elicite in bona cõſequentia dicũtur propoſitiones theologice large, lz proprie ſole ille dicãtur theologice que ſunt a deo reuellate et nõ poſſunt nãlr ſciri. Decimumſextum. Ad oẽs iã dictas propoſitiones in proximo, tenendas et cognoſcendas obligauit lex diuina uiatorẽ, tñ differenter ut patebit infra ubi tractabitur de notionibus. Decimũſeptimũ. Noticiam propoſitionũ que proprie dicũtur theologice nullus uiator potuit naturaliter ĩuenire, nec alteri tradere. nec hodie põt. Decimũ octauũ. Prima traditio ſacre ſcripturᵉ dicitur reuellatio, quia fuit a deo facta, et ex hoc etiam dr̃ ſupernaturalis. Siʳ quia p intellectum et phantaſma nõ põt hẽri, iõ dr̃ ſupernaturalis. Decimũnonũ. Deus iõ uocatᵉ ſupernaturale agens, quia ẽ ſuper naturam.i.creator nature et gubernator et plenus mrᵉ et dñs, qa tota natura eſt in plena obedientia ad deum, ita ꝙ quicqd uult fieri de ea ĩmediate fiat ſine ↄ̃dictiõe ſic ĩtelligẽdo, oẽ quod ñ includit ↄ̃dictionem põt facere deus in omni creatura. Vigeſimũ. Supernaturale agens capitur dupʳ. Vnoº proprie ꝓ ipſo deo Alioº ĩproprie pro ſupplente uicẽ dei.i.quod idẽ facit aliquoº quod faceret deus. Exemplum primi, qñ deus per ſe ipſum reuellat iſtã, deus ẽ trinus et unus. Secũdi, quãdo angelus reuelaret uel propheta, diceretᵉ ſupplere uicem dei, quia ipſa naturaliter nõ põt ſciri. Vigeſimũprimũ. Supplẽs uicẽ dei dupʳ dicitᵉ. Vnoº proprie. Alioº ĩproprie. Proprie eſt qñ aliud a deo reuellat uel repreſentat aliquod obiectum cõplexum uel incõplexũ quod naturaliter non põt ſciri a uiatore.i.quod nõ põt p intellectum agentem et phantaſma ſciri. Imꝓprie qñ reuelat aliquando ex diuina cõmiſſione, quod bene naturaliter poſſet ſciri, ſic multa in ſcriptura ſacra dicũtur reuelata ut doc. poſtea dicit.diſ.2.de illa, deus eſt unus. Vigeſimumſecundum. Si deus daret ſpeciem repreſentatiuam deitatis diſtincte ipſa oſtenderet omne illud abſtractiue quod diuina eſſentia in ſe oſtẽderet intuitiue. Vigeſimumtertium. Diuina eſſentia ẽ dupliciter a nobis cognoſciſib.ſ.ĩtuitiue et abſtractiue. Primoº ñ ẽ nãliter poſſibile uiatori, nec ſecũdo modo loquendo de diſtincta et perfecta cognitione, ſed bene quo ad aliquas rationes cõmunes uel etiam proprias nõ tamen quo ad omnes. Decimumquartũ. Qñ dicitur ꝙ diuina eſſentia non eſt naturale obiectum intellectus creati debet intelligi quo ad intuitiuam cognitionem et quo ad abſtractiuam diſtinctiſſimam, et quo ad preſentationem. Non enim naturaliter eſt preſens intellectui creato ſed poſtq̃ diuina uoluntas preſentauerit diuinam eſſentiam intellectui creato in ratione obiecti.i.ut cognoſcibilem (nam ſemper realiter ẽ preſens omni enti poſitiuo) tũc eſt naturale obiectum. Vigeſimumquintum Abſtractiua dei noticia dupliciter poteſt haberi ſcilicet per ſpeciem deitatis repreſentatiuam, et per naturalez inquiſitionem ĩ phyſica et methaphyſica. Prima põt dupliciter fieri, ſcilicet per ſpeciem diſtincte repreſentatiuam deitatis, et per repreſentatiuam aliquorum conceptuum et aliquorum ñ. Si illa ſpecies a deo infunditur quicquid facit totum diciᵉ ſupernaturale, quia ſupplet uicem eſſentie diuine.i. facit idem qđ faceret diuina eſſentia ſi eſſet preſens in repreſentãdo, et ideo extrinſeca denominatione dicitur ſupenaturalis eo ꝙ ſupplet uicem obiecti ſupernaturalis. Poſſet tamen ipſa in ſe intrinſece uocari naturalis eo ꝙ naturaliter agit. Vel dicatur conformiter ut dictum eſt ſupra de charitate quomodo ipã et actus eiᵘ ſit naturalis uel ſupernaturalis. Poteſt ergo cognitio dei q̃ habetur per talem ſpeciem tripliciter dici ſupernaturalis. Primo quia deus ſpeciem illam cauſat qui eſt ſupernaturale agens. Secundo quia ſpecies ſupplet uicem eſſentie que eſt obiectum ſupernaturale. Tertio, quia illa cognitio eſt a forma que nõ regulariter uel ordinarie ſequitur ad actionem naturalem ut ſupra dictum eſt de anima ĩtellectiua et de charitate. Vigeſimũ ſextum. Probabile eſt ꝙ nullus angelus poſſit cauſare ſpeciez diſtincte repreſentatiuam deitatis in ſe uel in alio, nec omnino reprobabile eſt poſſe angelum cauſare talem ſpeciem in alio, quia forte quãdo angelus uidet in alio angelo actum intuitiue uidendi deum, in illa ſua cognitione uidetur repreſentari deitas ſic intelligendo ꝙ cum unus uidet actum intelligẽdi quo alius uidet deum, ille actus alterius cum obiecto actus illius naturaliter relucet in actu primi, quia communiter tenetur ꝙ omne creatum eſt naturale obiectum angeli et cum actus uidendi deum ſit creatus uidetur ſpeciem illam poſſe naturaliter acquiri. Vigeſimumſeptimum. Nullum obiectum dicitur ſupernaturale niſi illud in quod tota natura creata non poteſt, et licet multa ſint huiuſmodi impoſſibilia cognoſci naturaliter pro ſtatu iſto ut ſubſtantie ſeparate etc. Illa tamen non dicuntur ſupernaturalia obiecta qa aliq̃ nã creata p̃t in illa obiecta ut ãgelus et aĩa ſepata. Seʳ correlarie, cognitio dei nãlr ĩ phyſica

et methaphyſica acquiſita nõ ẽ ſupnaturalis, nec deus ut obiectum talis cognitionis eſt ſupnaturale obiectuꝫ. Vigeſimũoctauũ. Supplẽs uicem deitatis in cãndo uel repñtando theologicas ueritates uel noticias earꝫ eſt duplex. ſ. perfectum ut ẽ ſpecies diſtincte repñtatiua deitatis. Aliud iperfectum ut ipfecte docens uel ſpecies cõfuſe repñtans. Vigeſimũnonũ. Illa ſupplẽtia uicem deitatis ut obiecti ſupernaturalis, iperfecte ſupplẽt que obſcuram noticiam eſſentie cauſant et tñ ipa i ſe uiſa claram noticiã cauſaret. Trigeſimũ. Qñ dr ꝙ diuina eſſentia uirtualiter ꝯtinet noticiã q; ego habeo de ea pt dupʳ itelligi. Vnoº ꝙ ſi ego uiderẽ eã intuitiue tũc ipa cauſaret illã noticiam q; modo habeo ex reuelatione, et ſic falſuꝫ eſt. Alioº ꝙ ſi ipa uiderẽ a me multo meliorẽ et perfectiorẽ noticiã cãret q; ego habeã, et ſic eſt uerꝫ. Trigeſimũ primũ. Eminẽter continere ẽ aliquid nobiliori modo in eodem genere uel alio producerẽ ł hẽre, ut quãdo unus intelligit hominẽ ituitiue et alius abſtractiue, pª eminentẽ continet ſecũdã. Seʳ correlariũ. Supnaturalitas eſt duplex q̃dam ẽ ſupnaturalitas quo ad agẽs tm̃ ut qñ deus dat panẽ, panis nãʳ poſſet acqri, qa tñ ille ꝙ dat eſt ſupernaturale agens iõ ẽ ibi ſupernaturalitas. Alia ẽ quo ad agens et formã actã ut quando deus dat animam itellectiuam. Et patet ꝙ illi duo modi non ſunt idem quia ſeparabiles.

¶ TRES RATIONES PRIME qbꝰ initiẽ etc. Hic doc. 3. primas rõnes p q̃s roboraẽ iſta ſolutio et detmiatõ. q. ꝯfirmat p autoritates. et ꝯſiſtit i. 16. dictis. Primũ. philoſophi ꝯiecturaliẽ cognouerũt ultimũ finẽ obiectiuũ. i. deũ eſſe obiectuꝫ ituitiue uiſionis in intellectu homĩs. Secũdũ. Philoſophi ñ cognouerũt certidunaliter ultimũ finẽ formalẽ ituitiuũ ꝗ eſt clara uiſio et apta fruitio diuine eſſentie, cõuenire homini. Tertiũ. Philoſophi ñ ſciuerũt media per que acqriẽ ille finis formalis. Quartũ. Philoſophi ſummũ laborẽ ipenderũt ut uerꝫ finẽ reꝫ iuenirẽt et nõ potuerunt determinate iuenire. Quintũ. Nulli philoſophi itẽderũt uolũtarie mẽtiri ł falſum dicerẽ. Ex dictis ſeʳ correlariũ, ꝙ falſis uera miſcuerũt. Sextũ. Philoſophi aliqualiter nouerũt quo eundũ ſit. i. finẽ ultimũ tã formalẽ q; obiectiuũ. Septimum. Philoſophi ignorauerũt opera meritoria p diuinã uoluntatem ſtatuta q̃ ſunt media et uia ad illũ finẽ acqrendum. Octauum. Quaq; uériſſima et ſanctiſſima tradiderint de moribus et uirtutibus, in aliquibus tñ defecerũt. Nonũ, Ariſt. rephenſibilis fuit i pluribus doctrinis, patent in textu tres. Decimũ. Ea q̃ nos ipſi, nec ſenſu nec intellectu uidimus ſi ſcire uolumus teſtes alios neceſſario reqrimus. Seʳ, qa propoſitiones theologicas nec ſenſu nec intellectu unq; uidimus nec uidere poſſumus nec aliquis hõ potuit iuenire ꝙ ab aliquo ſuperiore tota ſpecie humana neceſſario requirimus ſi ſcire uoluerimus. Vndecimũ. Biblia potuit tradi tantum interiori locutione. i. ꝙ deus crearet ſpecies et actus intelligendi cũ obiectis ibi relucentibus reſpectu oĩum obiectoꝝ biblie. Duodecimũ. Tota biblia potuit tradi exteriori locutiõe in quacũq; lingua. Tredecimum. Biblia potuit tradi locutione interiori cum aliquibus ſignis exterioribus que ſuplerent illud in quo deficeret locutio interior ut ſi inſpiraret deus aliquid et cum hoc aliq; figuram extra crearet, ut dicitur in monte moyſi oſtendiſſe ad extra figuram ueſtimentoꝝ aaron et tabernaculi et uaſorum et huiuſmodi, tamen uerius creditur i intellectu uel phantaſia eius cauſaſſe ſpẽs et actus predictorum repreſentatiuos. Decimumquartuum. Biblia potuit tradi exteriori locutione cum ſignis adhibitis ut dum uenit angelꝰ ad ioſue in principio expugnationis cananeorum, et deus ad moyſen in rubro. Decimumquintum. Non eſt certum ĩ omnibus partibꝰ biblie quomodo omnia ſint tradita ſed bene de aliquibꝰ eſt certum ut patet in locis ſuis. Decimumſextũ. Nullus homo aliquã aliaꝝ uiaꝝ potuit bibliam primo tradere ſine errore.

¶ CONTRA ISTAS TRES RATIONES inſtaẽ etc. Hic doc. inſtat contra iſtas tres primas rationes ut ex huius iſtantie excluſione magis confirmentur et appareãt firmiores, et arguit ſic. Quicquid naturaliter probatur neceſſario cognoſcendũ, illud eadem probatione, uel uirtute eiuſdem probatiõis probatur eſſe uerum, ſed Sco. in tribus primis rõnibus ꝓbat tria neceſſario cognoſcenda, que patent in textu, ergo probat nãlr ea eſſe uera. Concluſio eſt directe cõtra propoſitũ Sco. qa Sco. intendit probare ꝙ non poſſit naturaliter probari. Reſpondet doc. negando minorem, que quia non probatur ab aduerſario ideo declarat mentem ſuam dicẽs. Ratiões mee naturales ſunt ſed non probant illa tria ſed tres diſiunctiuas cõpoſitas ex ptibus cotradicentibus neceſſario cognoſcendas, quia prima ꝓbat ꝙ neceſſe eſt uiatorem ſcire unam partem illius contradictiõis, fruitio eſt finis ultimus hominis uel fruitio non eſt finis ultimꝰ hominis. ita q; ſi non nouit que pars eſt determinate uera ipẽ ñ aget efficaciter ad acquirendum finem illũ. Idem ẽ de aliis duabus contradictoriis. ſic ꝙ ille tres rationes naturaliter oſtendunt neceſſarium eſſe ꝙ una pars determinate cognoſcatur non abſolute neceſſarium, ſed ad hoc ꝙ efficaciter hõ acquirat finẽ illum, ſed non probant ꝙ illa uel illa pars ſit uera, ſed hoc neceſſe eſt per reuelationem ſciri et tunc quando homo certus ẽ que pars eſt uera afficaciter agit.

¶ AD ARGVMENTA pro opinione philoſophorum etc. Hec eſt tertia pars principalis huius corporis queſtionis i qua doc. ſoluit argumenta pro opi. philoſophorum que eſt directe contra ſuam opinionem. Ad primum reſpondet per. 30 dicta. Primum. Cognitio habet duas cauſas efficientes partiales, itellectum ſcilicet et obiectum. Secũdum. Obiectum cognitum eẽ cauſam cognitionis poteſt dupliciter intelligi. Primo ut ly cognitum referatur ad poſt, ut ſit ſenſus, obiectum cognitum ẽ cauſã cognitionis. i. obiectum cauſat cognitionem et poſtq; cauſauit, ipſum eſt cognitum, ita ꝙ obiectum cognitum dicatur cauſa per anticipationem. Alioº ut ly cognitum referatur ad ante. Et uterq; ſenſus eſt uerus. Nam res cauſat cognitionem et poſtq; cauſauit eſt cognita, quo ad primum ſenſum. Item quãdo actus cognitionis idem perdurat ad quartale hore, in principio illus quartalis obiectum cauſauit noticiam illam et per cõſequens eſt cognitum in principio illius quartalis, et in ſequenti toto tempore ſemper cauſat eandem cognitionem, quia ponitur non interrupta, et hoc quo ad ſecundum ſenſum. Tertiũ. Quãtum pertinet ad animam cauſare cognitionem ſemper ſufficienter habetur, ſed non quantum ad obiectum. Quartum. Qñ due cauſe concurrunt neceſſario ad eundem effectum, ſi una deficit, totus effectus impeditur. Quintum. Pro ſtatu iſto anime naturaliter deficit obiectum. i. non poteſt omnia habere ut obiecta. Sequitur ꝙ nõ poteſt anima naturaliter omnia intelligerẽ. Sextum. Anima in ſua creatione creatur nuda. i. ſine ſpeciebus et actibus. Septimum. Male dicunt aliqui ꝙ anima in ſua creatione ſit raſa, quia omne quod raſum eſt prius aliquid habuit ſed nihil prius fuit in anima ante creationem, ergo nõ debet dici raſa. Octauum. Due ſunt cauſe productiue ſpeciei intelligibilis, ſcilicet intellectus agens et obiectum in phantaſmate. Nonum. Vna cauſa ſpeciei ſemper habetur. i. intellectus, ſed reliqua nõ ſemper. Sequitur inquantum actio cõpetit itellectui, anima cognitionem ſemper poteſt producere, ſed non inquantum competit obiecto. Notandum eſt circa illũ textum ꝙ doc. ſubaſſerit intellectionem produci ab intellectu agente ut ibi patet. Eſt igitur intellectus agens cauſa cognitionis. Hoc idem expſſe patet ſupra ante ſolutionem queſtionis ibi, et ita ſequitur ꝙ incognitiõe etc. Decimũ. Natura capiẽ dupʳ uno modo pro iclinari ad motũ uel qetẽ ut capiẽ 2º phyſicoꝝ. Alio modo pro

agente nō libero ut eſt intellectus, arbor et hui⁹ᵗ. Vndecimum. Natura ſecundoᵒ opponitur arti. i. libero agēti, et aliis ſupra poſitis ſinonimis. Duodecimū. Illa propoſitio, oī potentie paſſiue naturali. i. iclinato naturaliter ad moueri uel quieſcere paſſiue, correſpondet aliquod actiuū naturale. i. quod inclinat̃ ex natura ſua ad dandū illi paſſiuo quod appetit, eſt falſa. Tredecimum. Multa ex naturali inclinatōe receptiua ſunt aliquoꝝ, ubi nullū agēs reperit̃, quod natural'r inclinet̃ ad dandū illis, ut lupus inclinat̃ ad occas comedendū et nemo naturaliter iclinat̃ ad ſibi dandū eas. Decimumquartū. illa ꝓpoſitio, oī potentie paſſiue naturali exponēdo ut ſupra, correſpōdet aliquod actiuū naturale. i. nō liberū, eſt falſa in aliquibus. Exemplū, aīa noſtra naturarliter inclinat̃ ad uidendū deū et tñ nullū agēs nō liberꝝ p̄t ſibi dare uiſionem illā, ſed ſolus deus libere agens. Decimūqntū. Nobilitas et excellētia nature receptiue eſt cauſa aliquando q̃re ip̄a ē receptiua tam nobilis entis quale nulla creatura p̄t cāre. Decimūſextū. Illa potentia ē fruſtra q̄ p nullū agēs p̄t reduci ad actū nec liberꝝ nec nāle nec creatū, nec increatū. Decimūſeptimū. Illa potentia ñ ē fruſtra q̄ ñ p̄t p creaturā totā reduci ad actū ſi p deū p̄t. Decimūoctauū. Ad uitā eternā recipiēdā i ſe, hō ñ hēt ſe oīno neutre ſ; naturaliter iclinat̃ ad eā. Decimūnonū. Hō nō eſt oīno paſſiuus reſpectu beatitudinis ſed etiā actiu⁹. i. p̄t ſe diſponere ad ipſam actiue ſ; nō principaliter. Vigeſimū. Hec propoſitio pōt defendi. Reſpectu cuiuſcunq; naturaliter receptiui eſt aliquod actiuū naturale. i. in tota natura entium ut includit creatorem et creaturam. Vigeſimūprimū. Melius eſt nature nr̃e ordinari ad quedā nobilia q̄ ñ p̄t ipſa acquirere q̄; tm̃ ordinari ad ſibi poſſibilia. Probatur. Si ordinaret̃ tātum ad ſibi poſſibilia, per nullā uiā poſſet acquirere alia, ſed ſi ordinatur ad ulteriora forte reperietur q ei det. Vigeſimūſecūdū. Philoſophus dixit naturā quāto nobilior fuerit minus deficere in neceſſariꝭ ſibi ad acquirēdas perfectiones ſuas. Ideo dixit, quia neſciuit pro certo hominē ordinari ad nobiliora q̄; ad abſtractiuā felicitatem q̄ p̄t acquiri naturaliter. Vigeſimū tertium. Si philoſophus ſciuiſſet ꝙ homini intuitiua felicitas fuiſſet poſſibilis nō dixiſſet naturam minus deficere in neceſſariis et tanto minus q̄to nobilior eēt. Vigeſimūquartum. Abſtractiua felecitas naturaliter poteſt hēri. Vigeſimūqntum. Intuitiua felicitas eſt eminētior abſtractiua q̄ nō p̄t haberi naturaliter. Vigeſimūſextum. Q̄ ñ philoſophus dixit naturam minus deficere etc̃. Locutus eſt de ſtellis reſpectu motus progreſſiui et uoluit probar̃ ꝙ nō poſſint gradi ſtelle eo ꝙ nō habebant pedes. Et ſi obiicit̃ ſunt orbate ſtelle pedibus iʳ mala fuit eaꝝ generatio ut qñ homo generatur ſine pedibus. Ipſe rn̄det. Non eſt ueriſſimile ꝙ natura defecerit i ſtellis omnibus et nō deficiat in bobus oīb⁹, quia ſtelle nobiliores ſunt bobus. Vigeſimūſeptimū. Si quis uellet initi illi autoritati rn̄deret̃ ei. Ad quodcūq; requirūtur organa corporalia in hōmine hoc p̄t hō naturaliter acquirere, et tunc nihil adpropoſitū, quia hic loqmur de intellctu non organico, et philoſophus in illa autoritate loq̄t̃ tm̃ de potentia organica. Vigeſimūoctauū. Paſſiuū et actiuū naturalia p̄nt dupʳ cōſiderari. Vnoᵒ ut ſunt correlatiua. Et ſic planū ē ꝙ oī potentie paſſiue naturali corrn̄det agens naturale, ga ſenſus eſt. Cuius potentie paſſiue ē aliquod naturale actiuū illa potentia recipit naturalit̃, et ecōuerſo dicatur de actiuo. Alioᵒ poſſunt cōſiderari in ordīe ad ſubiecta ſua ita ꝙ illa dr̃ potentia paſſiua naturalis q̄ naturaliter inclinatur ad pati, et illa dicitur actiua naturalis q̄ ex ſua natura inclinatur ad agere. Et ſic illa propō ē falſa. Omni potētie paſſiue naturali corrn̄det aliquod actiuū naturale. Vigeſimumnonū. Intellectus poſſibilis q̄tum eſt de ſe ſemper eſt receptiuus oīs intellectionis tñ ex ſtatu medio. ſ. nature deſtitute (quia triplex eſt ſtatus hominis) hēt ꝙ nō poſſit in ſe recipere oīus intellctionem l; poſſit in aliis duobus ſtatibus. Trigeſimū. Illa propoſitio, intellectus poſſibilis eſt receptiu⁹ oīs intellectionis pro ſtatu iſto eſt falſa, ita ꝙ īplicet̃ ſtatus iſte.

¶ AD SECVNDVM DICITVR etc. Hic reſpondet ſanct⁹ Tho. i. par. ſum. q. i. ar. i. in ſolutione ultimi arᵗⁱ. Et cōſiſtit hec reſponſio in aliqbus dictis. Primū. Subiectum ſcie eſt duplex. ſ. cōplexū et incōplexū. Cōplexū eſt cōcluſio demonſtrata. Incōplexū eſt ſubiectum cōcluſionis. Secūdū. Subiectum incomplexum habet multas formalitates in ſe ſ̄m quas diuerſimode p̄t cōſiderari, ut terra p̄t conſiderari phyſice īq̄tum eſt cōpoſita ex materia et forma, et ſ̄m hoc habet propriā diffinitionem propriam paſſionē, et hui⁹ᵗ, etiam poteſt ꝯſiderari methaphyſicaliter inq̄tum cōponit̃ ex genere et dr̃a ſicut ex ꝯceptibus, et ſ̄m hoc habet aliam diffinitionem uel alioᵒ diffinitur, et alias paſſiones demonſtrabiles habet, licet non aliam rem diffiniat q̄; phyſica diffinitio, ſimil'r poteſt conſiderari ſ̄m motum, locum, et tempus, et ſic cōſiderat aſthronomus, ſimiliter ſ̄m quantitatem et figuram, ſimiliter pōt conſiderari tm̃ penes figuram ſine materia reali coſideratam, et ſic conſiderat mathematicus. Tertium. Aſthronomia eſt pars phyſice et mathematice. Nam a phyſica ſumit motum, locū et tempus, a mathematica quantitatem et figuram. Quartum. Illa ꝯᵒ, terra eſt rotunda poteſt quadrupliciter demonſtrari. Primo phyſice ſic. Omne corpus tm̃ productiuū realiter rotundoꝝ eſt rotundū, terra eſt hui⁹ᵗ, ergo terra eſt rotunda. Maior probatur. Omnis generatio naturalis aſſimilat effectum cāe q̄tum poteſt, ergo cum terra ꝓducat rotunda ipſa eſt ſimilis effectibus ſuis. Dicitur q̄tum p̄t. Nam ꝙ plante et hui⁹ᵗ. non creſcant oīno i rotunda figura cā eſt, quia alie cāe concurrunt q̄ aliam figuram determinant, nihilominus tamen in omnibus terre naſcētibus aliqualis rotunditas habetur. Minor patet ex probatione maioris. Secūdo p̄t ꝓbari ab aſthronomo. Omē illud circa quod eſt uniformis et oīs motus circularis principalis in uniuerſo eſt rotunde figur̃, terra eſt hui⁹ᵗ, ergo etc. Maior patet inductiue, quia ſolus mot⁹ celeſtium orbium ē circa terram, et ille ſolus eſt principalis, et omnis talis eſt circa terram. Dicitur etiam principialis propter motum epicicloꝝ qui non eſt circa terram, ſimiliter propter motum axium et poloꝝ qui nō eſt ſemper circa terrā, ſed tamen principalium orbium imo omnium orbium motus eſt circa terram. Minor patet ex probatione maioris. Tertio demonſtratur methaphyſice ſupponēdo ꝙ rotunditas ſit naturalis figura terre ex quiditate intrinſeca ſibi conueniens, et quia reꝝ quiditates nō cognoſcimus diſtincte ut in plurimū, ideo loco q̄ditatis terre ponamus. a. et arguam⁹ ſic. Omne. a. eſt rotundus uel aptum natum ad eſſe rotundum, terra eſt hui⁹ᵗ, ergo terra apta nata eſt eſſe rotunda. Quarto demonſtratur mathematiee ſic. Omne corpus unica ſuperficie contentum eſt rotundum, terra eſt hui⁹ᵗ. ergo. Minor probatur ab aſtrologo multipliciter de quo tranſeo nunc uſq; ad ſecundum libꝝ. Quintū. Mathematicum medium dicit̃ a. s. Tho. a materia abſtractus non intelligendo ꝙ terminus medius in tali demonſtratione ſignificet rem realiter ſepatam a materia. i. a ſubiecto ſubſtantiali, ſed quia illud ſignificatum conſideratur non ſimul conſiderando ſubſtantiam in qua eſt. Sextum. Diuerſa ratio ſcibilis dicitur diuerſa cōſideratio unius rei ſ̄m ꝙ diuerſe ſciētie tractant de eadem re, ut ſit ſenſus. Diuerſa ratio ſcibilis. i. conſideratio rei incomplexe, de qua habetur ſcientia ſ̄m diuerſitatem conſiderationū p̄t cōſtituere diuerſas ſcientias, ſicut terra pōt eē ſubiectum quatuor concluſionū que in uoce et conceptu ſunt eadem concluſio non numero ſed ſpecie, tamē i q̄tuor ſciētis cōſideratur et per q̄druplicia pricipia. i. premiſſas demōſtratur

Ex his infert ſanctus Tho. principale intentum ſuum q̃ de eiſdem p̃t tractar̃ naturalis philoſophia et ſupernaturalis theologia eo q̃ eadẽ ꝯº ſp̃e p̃t ꝓbari naturaliter et ſupnaturaliter. ¶ CONTRA HOC SI etc. Hic doc. ĩprobat hanc reſponſionẽ. Pro cuius ĩꝓbatione notanda ſunt aliq̃ dicta. Primũ. Qñ p̃cepit̃ aliquod ſimpliciter et multe ſunt uie illud exequẽdi ſufficit q̃libet illarꝝ uiarꝝ. Secũdũ. Articulos fidei cognoſcere ẽ p̃ceptũ nobis ſimpʳ. i. ſine addito et exceptiõe. Seʳ q̃ l3 poſsint naturalr̃ et ſupnãlr̃ sciri ſi cognoſcant̃ naturalr̃ nõ oportet ſupernaturaliter ſciri. Seʳ 2º q̃ nõ eſt neceſsitas cognoſcẽdi theologicalia ſupernaturaliter cum ſanctus Tho. dicat et inuere uelit q̃ naturaliter poſsit ſciri. Tertium. Cãe efficientes nõ diſtigunt ſpecifice effectus, ut ſupra patuit, quia idem calor ſp̃e p̃t produci per deum, ſolem, motũ, ignem et lumen. Seʳ correlarie, l3 ſint q̃druplicia principia. ſ. phyſica, metaphyſica, mathematica, et aſtronomica per q̃ demonſtrat̃ iſta, terra eſt rotũda, propter hoc tamen noticia huius concluſiõis nõ eſt quadruplex ſpecie ſed unica numero uel ſpecie.

¶ DICTA AVTEM RSPONSIO etc. Hic ponit̃ reſpõſio. ſ. Tho. i. ſecundę. q. 54. ar. 2. et Goff. quoli. 14. q. 4. que conſiſtit in q̃buſdã dictis. Primũ. Habitus cõſideratur dupliciter. Vnoº ĩ q̃tum habitus. i. noticia cõcluſionis acquiſita per demõſtrationem. Alioº in q̃tum eſt forma informans intellectum. Primoº diſtĩguit̃ ab obiecto, ſecundoº diſtinguit̃ a cauſa efficiente. Secundũ. Cauſa efficiens habitus ut habitus eſt, ſunt premiſſe. Et quia premiſit de obiecto q̃ diſtĩguat habitus et ſubdit q̃ premiſſe ſint cauſa efficiens per hoc inuit q̃ obiectum non ſit cauſa efficiens. Tertium. Principia. i. premiſſe nõ diſtingunt habitus ut habitus ſunt ſ3 ut forme ſunt. Quartum. Noticia huiꝰ concluſionis, terra eſt rotunda, ꝑ diuerſa prĩcipia acq̃ſita ẽ unꝰ habitus. i. ẽ eiuſdem ſpeciei in ſe ipſa, ſunt tamen due forme. i. due noticie numero diſtĩcte. Notandum ẽt q̃ lumen in iſta materia capitur pro modo cognoſcendi et ſic cognitio rei naturalis, uocat̃ lumen naturale, et cognitio rei ſupernaturalis uocat̃ lumen ſupernaturale, uel quod magis eſt ad mentem. ſ. Tho. illud per quod aliq̃d cognoſcitur ut ſunt premiſſe uel medium uł ſpecies uel obiectum uocatur lumen.

¶ CONTRA ISTVD etc. Hic doc. ĩprobat hanc r̃nſiõem p̃ quatuor dicta. Primũ. Forma in cõceptu eſt genꝰ ad habitum, ergo cauſe diſtinctiue habitus ut habitus ẽt diſtingunt ip̃m ut formam et ecõuerſo, quia ĩpoſsibile eſt ſuperius eſſe diſtinctu3 ut eſt forma uel aĩal. i. duas eſſe formas uel duo aĩalia, et inferius eſſe unũ, ut eſſe unum habitu3 uel unum hominẽ. Secundu3. ſ. Tho. ſupponit obiectu3 nõ diſtinguere habitus ut cauſa effectiua, quod falſu3 ẽ et q̃uo ſupponat ſupra patuit. ¶ Vbi notãdum q̃ textus cõiter eſt hic corruptus. Nã ſic lẽtur. Preterea ſupponit q̃ principia, pro ly principia debet ſtar̃ ly obiecta, ut ẽt patet per capolũ in fine. i. q. primi ſententiarꝝ. Tertiũ. Q̃uocũq̃ diſtĩguantur habitus uel ut habitus uel ut forma ſp̃ ſtat, ex quo ſimpʳ. i. ſine addito obligor ad cognoſcenda theologicalia ſi naʳ cognoſco ea non oportet ſupernaturaliter ſcire. Quartũ. Ad ar^m 2^m, ſic eſt r̃ndendũ cõcedendo q̃ ĩ ſcientiis traditis a philoſophis tractatur de omnibus entibus ſimpʳ ſ3 ſolum p̃dicata cõia et q̃dam ſenſibilia tractatur et nõ propria et q̃ditatiua ideo per tales ſciãs non poſſunt cognoſci illa ꝓpria deo et angelis que proponit nobis theologia.

¶ AD TERTIVM RESPONDETVR SIC etc. Hic reſpondetur ad 3^m ar^m philoſohorꝝ. Vbi primo r̃ndet Henri. in ſumma q̃ prima principia tm̃ ualent in ſenſibilibus ñ ĩ diuinis, cuius ĩprobatio plana eſt. ¶ Secũdo, r̃ndet prepoſitiuus in. i. p. ſum. ibi aliter dr̃, cuius r̃nſio et ĩprobatio patent. ¶ Tertio reſpondet Guil. uarro li. i. q. 2ª. in ſolutione quinti argumenti q̃ ſic r̃ndet. Si uellemus probare credibilia maiores eſſent naturaliter note ſed minores nõ, ergo nec cõcluſio naʳ eſſet nota, q̃a nulla concluſio ſeʳ tm̃ ex maiore. Contra hanc reſponſionem doc. arguit ſic, Si maiores et termini earꝝ ſunt note naturaliter ergo et minores, quia minores ſubſumũtur ſub maioribꝰ et termini minorꝝ ſunt ſubiecti. i. inferiores terminis primorum principiorꝝ et predicãtur de eis. ¶ Ideo reſpõdet doc. ſm̃ propriã mentem ibi. Ideo reſpondeo Circa quod plura bona dicit. Primum. Falſum eſt q̃ prima principia uirtualiter includant omnes propoſitiones ſcibiles, ſed tm̃ illas includunt quarum predicata ſunt predicata primorꝝ principiorꝝ dicta de aliquo inferiori ad terminos primorꝝ principiorꝝ uel ad ſubiecta eorũ, ut accipiamus illã. Omne totum eſt maius ſua parte, ſi ſit principium per ſe notum (quod tñ dubium eſt) et arguatur ſic. Omne totum eſt maius ſua parte, ſed hõ eſt totum et manus eius eſt pars, ergo homo eſt maior manu. Ecce tm̃ predicatum maioris probatur de inferiori ad ſubiectum, ſic ułr ſolum p̃dicata cõmuniſsima probant̃ uirtute primorꝝ principiorꝝ de inferioribꝰ ad ſubiecta eorꝝ. Secundum dictum. Nulla paſsio inferior uel particularior q̃ ſint predicata primorꝝ principiorꝝ poteſt probari de aliquo ſubiecto uirtute primorꝝ principiorꝝ. Tertium. Sub predicato ułis affirmatiue. i. poſito in loco p̃dicati uel ſub termino ſtãte cõfuſe tantum, non l3 fieri deſcenſum, et quia prĩcipia cõiter ſunt ułes affirmatiue ideo nõ poſſunt ſubſumi termini inferiores ad predicata primorꝝ principiorꝝ. Quartũ. Simpliciter primum princippium ſic debet formari. De quolibet cuiuslibet ꝯdictionis eſt altera pars uera, altera falſa, et iſta eſt uniuerſalis affirmatiua cuius predicatum. i. poſitum in loco p̃dicati eſt altera pars uera altera falſa et ſupponit confuſe tãtum ita q̃ ſub eo ñ p̃t fieri deſcenſus dicendo ergo hec pars eſt uera et hec falſa, ſed debet manere, in confuſo, ut ſit ſenſus, una pars talis ꝯdictionis eſt uera de omni ente nõ dicendo q̃, et alia falſa ẽt non dicendo q̃, et ſubiectum eius. i. poſitum in loco ſubiecti eſt ens cuiuſlibet ꝯdictionis, nam ſic reſoluitur ſubiectum, quodlibet ens conceptibile eſt de quo cuiuſlibet ꝯdictionis quomodocunq̃ formate ex quibuſcunq̃ terminis, predicat̃ una p̃s uere et altera falſe. Et ſic ĩ ſubiecto ẽ duplex diſtributio.

¶ AD ARGVMENTA PRINCIPALIA etc. Hec eſt cauda queſtiõis, Vbi doc. primo adducit Garronem. li. i. q. 2. ĩ ſolutione ſecundi argumenti q̃ aliqua dicta ponit. Primũ. Naturale obiectum eſt duplex, quoddã ad quod attĩgendũ, cognoſcẽdum uel appetendum potentia naturaliter inclinat̃ licet per cauſas naturales nõ poſsit attiger̃. Aliud eſt quod per cauſas naturales p̃t attĩgi. Secundũ. Maior primi argumẽti eſt falſa de obiecto naturali ſecundoº, et eſt uera de obiecto naturali primoº. Tertiũ. Obiectum primum eſt illud quod eſt adequatum potentie, et tale eſt quoddam abſtractum ab oĩbus inferioribꝰ. Quartũ. Nõ oportet ſi poſſum intelligere cõmune obſtractum q̃ ẽt poſsim intelligere omne inferius ſub eo, quia ĩtellectio ſuperioris confuſa eſt. Quintũ. Minor argumenti. ſ. illa. Primus obiectũ ĩtellectꝰ noſtri naturale eſt ens ĩq̃tũ ẽs, ẽ uera utroq̃ mõ capiẽdo naturale, q̃a naturalr̃ ĩclinamur ad cognoſcẽdũ ẽs et nãlr̃ poſſumꝰ acq̃rere eius noticiã. ¶ S3 ꝯ hãc r̃nſiões doc. arguit q̃ ẽtiũ dictũ ꝯdicat ſibi, q̃a pª p̃s ꝯdicit 2ᵉ. Nã adeq̃tum obiectũ oĩa ĩcludit et a nullo abſtrahit̃ ita q̃ adeq̃tũ obiectu3 eſt unũ totũ integrale cõgregatũ ex oĩbus ꝑceptibilibus ab illa potentia ſic q̃ quodlibet ſiue ſit ſuperius ſiue ĩferius habet̃ loco unius ſingularis partis. Seʳ ergo q̃ ens cõiſsime captũ ẽ una ſingularis pars adeq̃ti obiecti ĩtellectꝰ q̃ obiectum ẽ omne ens ſimpliciter, et illud aggregatum h3 ſe ut quoddã comune nõ predicatione ſ3 adeq̃tione, et iõ uocat̃ a Sco. quale q̃d, et ens dr̃ hoc aliq̃d. i. ſingular̃. Ideo ſeʳ 2º, q̃ illa ꝯña ñ u3, naturalr̃ poſſum

intelliger̄ ens comuniſsime captū ergo naturaliter poſſum intelligere ens ut adequatum obiectum intellectus, qa ſile eſt ac ſi diceretur, poſſum unam minimā partem alicuius totius itelligere ergo poſſum totum intelligere. Ideo dr̄ fallatia figure dictionis i hac ꝯña eo ꝙ cōmutetur hoc aliquid .i. ſingulare in quale quid .i. comune. ¶ Secundo notat doc. ꝙ illud eſt adequatū obiectum potentie quando quelibet potentia talis p̄t in omne obiectum tale et econuerſo, ita ꝙ totus cumulus entium que poſſunt attigi ab iª potentia dr̄ adeq̄tū obiectū et pᵐ et quodlibet contētū ſub eo dr̄ ꝑ ſe obiectū. Et capiꝰ ibi cōtētū ſub eo ut ps integralis n̄ ſubiectiua. Tertio notat, ꝙ aliqd ul̄e et ſupiꝰ hꝫ minus de itelligibilitate q̄; iferius, ſic itelligēdo ꝙ pauciores conceptus includit et eſt imperfectius intelligibile q̄; inferius ideo non ſequitur, poſſum concipere uniuerſale ergo particulare uel inferius. Vltimo doc. reſpondet ad argumentum in forma, concedendo maiorem, et diſtinguēdo minorem, quia uꝫ ipſa eſt uera loquendo de obiecto naturali primo modo non ſecundo modo. ¶ Ad ſecundū arᵐ principale reſpondet conformiter ad dicta in corpore q̄ſtionis. ¶ Ad tertiū r̄ndet per aliqua dicta. Primū Intellectus poſsibilis eſt in proportionatus in naturalibus alicui propoſitioni intelligende .i. a nullo naturali agente ē mobilis ad ipſam intelligendam. Secundum. Nullum naturaliter motiuū intellectus noſtri pro ſtatu iſto eſt aliud q̄; lumen intellectus agentis .i. poteſtas abſtrahēdi ſpeties et phātaſma. Tertium. Intellectus noſter proportionatur ſupernaturali itellectui et actui dupliciter, uel per duo .ſ. ꝑ mouens et per actum ſibi datum. Primū eſt ipſe deus qui actiue cauſat actum in nobis et preſentat obiectuꝫ, ut deus eſt trinus. Secūdū eſt ipſe aſſenſus .i. iudicare ueꝝ eſſe, et uocaꝰ inclinatio itellectus. Quartum. Vtrūq; illud eſt ſupernaturale. Quintum. Tria ſupernaturalia cauſat deus in intellectu uiatoris. Primo, propoſitioneꝫ format ſibi, ut deus eſt trinus. Secūdo, actum aprehēdēdi cauſat. Tertio, actum aſſentiendi cauſat. Sextū. Ille proceſſus nō ē in omni fideli ſꝫ ſolum in primis prophetis quibꝰ deus primo reuelauit. Septimū. In nobis aſſenſus iſte cauſatur per habituꝫ fidei infuſum et per doctrinā extrinſecā et per uoluntatem conſentientem. Octauū intellectus noſter naturaliter eſt mobilis a deo referendo naturaliter ad intellectum ſꝫ ſupnaturaliter referēdo ad ipſum agens quod eſt deus. Nonū. Intellectus noſter naturaliter eſt capax omnis actus intelligendi creati. Dr̄ intelligendi creati, quia forte cognitiones ſenſuū nō poteſt habere nec intellectionem diuinā. Sequitur correlarie. Intellectus noſter per naturā ſuam eſt proportionatus oī actui tali. Secūdo ſeʳ, nihil aliud eſt neceſſarium ad ꝓportionādū intellectum deo uel actui cuicūq;. Decimum. Nulla propō reuelata prophete fuit ſufficiens cauſa ut iudicaret eam ueram ſed oportebat cauſare aſſenſum uel actum in intellectu prophete. Vndecimū. Deus ſolus ſufficienter eſt motiuus intellectus noſtri ad quodcunq; placuerit ſibi. Correllarium. Nullus actus nec habitus nec aliqua forma requiritur in intellectu ut poſsit deꝰ agere in ipſum nec i ſtatu innocentie, nec glorie, nec nature lapſe, nec in uiſione intuitiua, nec abſtractiua. Ex ſolutione illoꝝ argumentoꝝ patet, nullam propoſitionē theologicam nec omnes ſimul includere ꝯdictionem nec ex eis poſſe inferri oppoſituꝫ primi principii, imo diſtant in infinitum ab oppoſito primi pricipii et tantum quantum diſtat ipſum primū principium a ſuo contradictorio, nec propter fidem uel articulos fidei oportet negare aliq̄; ꝯñam euidētem ſeu tenētem uirtute primi pricipii Preterea, quantumcunq; aliquod oppoſitum primo principio appareat etiam imperante uoluntate cum quocunq; affectu uel inclinatione non tamen poteſt intellectus bene diſpoſitus oppoſitum primi principii credere eſſe ueꝝ, nec aliqua lex iuſta obligare poteſt ad hoc. Preterea ad credibilia noſtra q̄tumcūq; ardua cum imperio uel affectu uoluntatis poteſt cōcurrer̄ aliqua apparentia uera et duina inſpiratio, et ſic cauſatur firmus aſſenſus credibilium. Ex his patet imperium uoluntatis et eius pias affectionem plus facere ad aſſenſum uel credulitatem articuloꝝ fidei q̄; ad oppoſitum primi principii. Predictis tamen non obſtantibus intellectus ex imperio uoluntatis et praua affectione cū falſa apparentia quando eſt indiſpoſitus naturaliter poteſt diſentire primo principio. Queſtio ſecūda.

VTRVM COGNITIO SVPERNATVRALIS etc. Hec eſt ſecūda queſtio prologi q̄ tractat de ſufficientia ſcripture ſacre, et diuiditur in 3 partes .ſ. caput, corpus, et caudā. Secunda ibi. In iſta queſtione. Tertia ibi. Ad primū arᵐ. Dimiſſo ergo capite q̄ſtionis ad corpus accedo, quod quia multum planum ē tantus difficilia quedam ibi exponam. PRIMO illud quod dicitur in primo articulo ex Aug. 12. de ci. quod ſic ordinaꝰ, ſubintelligaꝰ ꝓ ſuppoſito ſcriptura ſacra oñdit ſe uera .i. uere narraſſe preterita cum ex his que futura nūciauit q̄dam tanta ueritate implentur .i. euidenter impleta ſunt. Et eſt ſenſus. Cum difficilius ſit futura contingentia prenuntiare q̄; preterita, et pro maiori parte ſint impleta ea que ſcriptura ſacra dixit de futuris, non eſt dubium quin etiam uera ſint ea que dixit de preteritis, cuiuſmodi eſt liber Gene. cuius hiſtoria fuerat preterita et hominibus ignota pro maiori parte, tempore quo eā ſcripſit moyſes. ¶ IN SECVNDO articulo notādū primo. Non euidentia ex terminis dicūtur propoſitiones que non ſunt per ſe note ſed aliunde .i. uel per demōſtrationē uel per ſenſibilem cognitionem uel fidem. ¶ Secundo notandū. Non habentia euidentiam ex principiis dicūtur propoſitiones non demōſtrabiles per propoſitiones neceſſarias. ¶ Tertio notandū. Diuerſimode diſpoſiti dicuntur quoꝝ unus eſt doctus alius non, unus affectionatus ad illud, alius ad aliud, unus hoc tempore alius alio, unus illiꝰ opinionis alius alterius. ¶ Quarto notandum, cauſa ſuperior per quā intellectus inclinari poteſt principaliter eſt deus, ſecundo angelus, tertio euidentia obiecti ul̄ abſtractiua in intellectu uel intuitiua in re. Non minus q̄libet doctior homo dicitur cauſa ſuperior reſpectu minus docti. ¶ Quinto notandum. ꝙ in auctoritate Auguſt. ly autores noſtri dicuntur ſcriptores ſcripture ſacre, et religio eaꝝ .i. ſcripturaꝝ eſt autoritas ſcripture ſacre et ſtatuta et leges ꝑ eā exp̄ſſe ita ꝙ ſenſus ē, ſcriptores ſacre ſcripture debebant eſſe pauci, quia illius dignitas uel autoritas uileſcit et deſpiciꝰ quod in manibus multoꝝ uel omniū uoluiꝰ, qa ēt in corporalibus rebus q̄tūcūq; aliquid precioſū ſit, ſi apud oēs reperiaꝰ uileſcit. Et illa propoſitio. Quod religione eaꝝ .i. ſcripturaꝝ eſſe oporteret, ſic intelligiꝰ. Illud quod debeꝰ ſcripture ſacre pp eius autoritatem et dignitatē. ¶ Sexto notandū. Labor litterarius eſt labor ſtudij et ſcribēdi litteris ea q̄ ꝑ ſtudiū ſunt iuenta. Monimēta dicūꝰ admonitiones, quia littere et ſcripture admonent ad ſtudium. ¶ Sepᵒ notādū. Aſſēſus itellectꝰ .i. noticia iudicatia tm̄ nata ē cāri ab obiecto i ſe reʳ et euidēt p̄ſente ł i alio .i. i ſpē p̄ſente, et hoc quo ad iꝯplexa obiecta, et tūc n̄ capiꝰ noticia iudicatia ꝓ noticia ꝯplexa qa iudiciū ēt fit de ētitatis ueritate ꝯ errorē, ſꝫ capiēdo noticiā iudicatiuā ꝓ noticia cōplexa, nata ē cāri ab obiecto i ſe euidente .i. ꝓpoſitiōe ꝑ ſe nota, uel euidēte in alio .i. i ꝓpoſitionibꝰ per ſe notis, ut ē euidēs ꝯº demōſtrata ꝑ pricipia ꝑ ſe nota. Et ulꝰ nihil aliud ab obiecto p̄t cāre talē noticiā niſi uirtualiꝰ icludat euidētiā obiecti cuiꝰ¹. eſt diuina uolūtas q̄ p̄t cāre actū itelligēdi ul̄ noticiā talē euidētē itellectui q̄ ſufficienꝰ iclinat itellectū ad certā noticiā, ſiʳ ſpecies intelligibilis uirtualr̄ icludit obiectū repreſentatū. ¶ Octauo notādū, ꝙ ls

intellectus ſit cauſa realis talis noticie, tamẽ iudicium et aſſenſus ñ ſumit̃ niſi ab obiecto.i. ꝙ iudicem uere ītelligere rem uł ita eſſe ſicut intelligo, dependet totaliter a re, ſic intelligendo ꝙ actus intelligendi ſit ab intellectu cãliter ſ3 illa cõformitas noticie ad rem pricipaliter dependet a re et ſumit̃ a re. Et ly neutra capitur pro nec aſſenſu nec diſſenſu .i. ꝙ intellectus nec ſciat eam eſſe ueram nec falſam. ¶ Nono notandũ, ꝙ tam diuinus intellectus q̃ȝ angelicus ſunt ſuperiores noſtro intellectu. Cum doc. dicit ꝙ ſolus deus poteſt effectiue hominẽ docer̃ intelligitur ſic ꝙ ſolus deus īmeditate pt noticiam infundere et ītellectum ſufficienter inclinare ad aſſenſum ſine euidentia obiecti, nam angelus melius docere poteſt q̃ȝ homo ſ3 angelus et homo docent per ſigna et per obiecta, a quibus intellectus doctus ſibi ipſi format noticiam, niſi dicatur ꝙ angelus poſſit infundere noticiã alteri angelo, de quo ī 2° li. diſt. 9. ¶ IN SEXTO articulo. Illa autoritas Augu. contra epiſtolam fundamenti (que fuit epiſtola Manichei ī qua fundamentum poſuit ſui erroris et fidei ſue) que dicit euangelio non crederem niſi qa eccleſie catholice credo ſic debet intelligi. Ego nõ crederẽ ꝙ illud eſſet uerꝫ euangelium niſi eccleſia dixiſſet ipſum eſſe uerꝫ euangelium quia multi ualde ſcripſerunt euangelia et multa falſa īmiſcuerũt, ideo eccleſia edocta a ſpiritu ſancto tradidit nobis euangelium illud quod eſt uerꝫ euangelium. i. ut ſciamus quid chriſtus nobis tradiderit. Et nõ debet ſic intelligi, ꝙ eccleſie autoritas ſit maior autoritate xp̃i q̃ eſt eadem cũ autoritate euangelii et ecõuerſo. ¶ IN SEPTIMO articulo, pᵃ autoritas debet legi interrogatiue uel admiratiue, ut ſit ſenſus. Dubitamus nos .i. deberemus dubitare? quaſi diceret, nullo° debem° diffider̃ nos cõmitter̃ eccleſie. ¶ IN OCTAVO articulo tractat̃ de miraculoꝝ claritate. Vbi notandum primo, ꝙ miraculũ eſt aliquid īſolitum .i. p̃ter curſum naturalem a ſolo deo poſſibile fieri eo° quo fit, quod dicitur, qa aliqua naturaliter factibilia miraculoſe fiunt a deo, quia ſubito fiunt uel per aliquem aliũ modum quo modo natura nõ poſſet facere. Sed mirabile eſt aliqd inſolitum, naturaliter tamen poſſibile fieri cui° cauſam ignorat ille cui uidetur mirabile ut cũ ſubito fiunt aliqua per artes magicas uel alios modos inſolitos. ¶ Secundo notandũ, ꝙ miraculum uocatur uirtus, mirabile, et ſignum. Dicitur uirtus, propter potentiam actiuam facientis. Dicitur mirabile, propter eus cui fit miraculum q miratur et propter illud in quo fit eo ꝙ nõ eſt cõſuetum in illo fieri. Dicitur ſignũ, propter finem ad quem fit qui multiplex eſt ut patebit. ¶ Tertio notandũ. Virtus capitur ad propoſitum tripliciter. Primo pro actu morali. Secũdo pro poteſtate faciendi miracula. Tertio ꝑ poteſtate faciẽdi naturalia. i. pro potentia actiua. Secundo° eſt duplex. ſ. ſignũ et ꝓdigium que duo dupliciter differunt. Primo ſignum uocatur minus miraculum, et prodigium mai° miraculum. Secundo differunt, quia ſignum dicitur pro omni tempore, et ꝓdigiũ tantum pro futuro, quia prodigium eſt quod eſt ſignũ futuri euẽtus. ¶ Quarto notandum, cũ dicitur a ſolo deo proprie fieri miracula non eſt intentio preiudicandi priuilegio humanitatis chriſti, de qua dicendũ ẽ ſicut de adoratione humanitatis chriſti libro. 3. diſt. 9. Ex quo ſequitur, ꝙ mirabilia que fiunt per demonem et per angelos, et per temperatas complexiones, et ꝑ humanas imagines de quib° multi philoſophi et aſtronomi loquũtur nõ ſunt proprie miracula de quibus tractabitur in ſecundo libro, ubi agetur de illuſionibus demonũ. ¶ Quinto notandum. Miracula q̃q̃ȝ fiãt ꝑ ſolum deum poſſunt tñ fieri miſterio maloꝝ, ut3 ī Exodo, et 2° li. ſen. ¶ Sexto notandum. Multi ſunt decepti per curioſitatem uidendi miracula, et ideo īmiſcuit ſe diabolus faciendo quedã mirabilia et phantaſtica q̃ reputabantur miracula dei, et ideo fuerunt homines illi decepti, idcirco miracula nõ ſunt expetenda niſi ī neceſſitate et pia utilitate et ubi humana auxilia deficiunt, quia miracula facere ẽ donum quod diſtribuit ſp̃us ſanctus ut expediens eſt ideo quando illis caret debet ſemper ſuſpectum eſſe miraculum et reiici quia raro ſine deceptione fit, ideo dicitur cõmuniter a doc. noſtris ꝙ miracula noſtri temporis ſunt ſuſpecta tanq̃ȝ mundi ſeneſcentis. ¶ Septimo notandũ, miracula et mirabilia non ſunt trahenda ad imitationem ſed miracula ſunt reuerenter ad miranda et mirabilia examinanda. ¶ Octauo notandum. In canonizatione ſanctoꝝ non ſufficit ſolum miraculoꝝ oſtenſio niſi ſanctitas uite irreprenſibilis iudicetur, tñ adhibentur miracula cõiter ad probandam ſanctitatem alicui° de qua dubitatur uel ad confirmandam fidelitatem uel conuincendam in fidelitatem aliquoꝝ. Vbi autem euidenter conſtat de ſanctitate alicuius uel per ſcripturam ſacram habetur, nõ fiunt miracula. Martyres ergo dato ꝙ non fecerint miracula habentur ꝓ ſanctis ex teſtimonio euangelii Math. 5. beati qui perſecutionẽ patiuntur etc̃. Similiter nec cõfeſſores ante Silueſtrum papã colebantur pro ſanctis nec aliquis in canone miſſe habetur q̃q̃ȝ fecerint miracula. (quo° autem et ex quibus cauſis canonizetur et canonizati ſint cõfeſſores ab ãtiquo habet alibi meli° locũ) ¶ Nono notandum. Miracula fiunt propter multas cauſas et multos fines. Primo ꝑpter exaltationem chriſti. ſ. ut cognoſcatur chriſtus uerus deus et colatur a pp̃lis. Secũdo ne miniſtri chriſti contemnantur eo ꝙ inter homines conuerſantur. Tertio Ad confirmandum xp̃ianos in fide catholica. Quarto, ꝑpter cõdicionem hominum uel loci quia uel tam mali ſunt ꝙ indigẽt miraculis ad reuocandũ a malis ſuis, uel ſunt cum gentilib° uł infidelibus nitentibus auertere a fide. Quinto, propter uanam gloriam aliquando, ut aliqui mali fecerunt. Sexto ꝑpter īmenſum amorem ad homines, ut beata Maria uirgo nõ fecit miracula ī uita ſ3 nunc facit. ¶ Decimo notandum, ꝙ non eſt gloriandum in miraculis nec preciſe per hoc ꝙ aliquis facit miracula eſt melior ut oſtẽdit ſaluator. Luc. 19. Verũtñ in hoc nolite gaudere etc. ¶ Vndecimo notandum. Miraculum eſt quaſi ſigillum ueritatis, et ideo predicatores aliqua fidei ardua predicãtes conſueuerunt inuocare deum in teſtem, et dato ꝙ predicator ſit malus .i. peccator mortalis ad huc tamen deus cõſueuit facere miracula ad approbandam doctrinam ſuam non uitã. ¶ Duodecimo notandum. Nunq̃ȝ deus fecit miracula ad inuocationem cuiuſcunq̃ȝ in opere mendoſo uel ad mendacium confirmandum, ſ3 ſi demon uel malus homo fecerint aliquando miracula ad confirmationem falſitatis uel peruerſi operis, ſemper deus reclamat per ſcripturas ut infra patebit de antichriſto, uel ꝑ prophetias uel per reuelationes. ¶ Tredecimo notãdum. Q ñ doc. infra dicit ꝙ impoſſibile eſt aliquem decipi circa ſe uidere diuinam eſſentiam, debet ſic intelligi. Impoſſibile ẽ ꝙ homo doctus et ualde prudens optime diſpoſitus realiter uidẽs diuinam eſſentiam intuitiue et plene, dubitet ſe uidere eam, ſ3 planum eſt ꝙ etiã prudẽtiſſimi poſſunt decipi per demonem uel angelum ſi repreſentarent aliquod magnũ obiectum et non bene examinarent, ſimiliter ſi quis ẽ indiſpoſitus et huiusmodi. ¶ Decimoquarto notandum. Cum doc. poſtea dicit nullus pt decipi circa aliquod principium primum credendo ſe intelligere cum non intelligat, intelligitur ſicut precedens dictum. ¶ PRETER Autem iſtos decem modos probationum in textu poſitos etiam aliis octo modis uel ſpeciebus probationũ utitur ſcriptura ſacra quorum aliqui coincidunt cũ precedẽtibus pro parte. Prima ſpecies eſt per fide dignum teſtimonium hominum. Iſtum modum aſſumpſit ſcriptura ſacra. Act. i. cũ dixit chriſtus. Eritis mihi teſtes in omni iudea etc. Immo magna cõitas, ſubtilis, docta, diligens et ſancta teſtificatur. Secunda

ſpecies ē autenticū legis ſcriptum. Hanc aſſumit ſcriptura ſacra Ioh. 5. cū dicit xp̄ꝰ. Scrutamini ſcripturas etc. Tertia ſpēs eſt pactum. Hanc aſſumit ſcriptura ſacra ad Roma. i. cum dicit apoſ̄s, deū promiſiſſe euangelium per prophetas. Quarta ſpēs ē per iuramentū. Hāc aſſumit ſcriptura ſacra, ad Hebre. 6. Q̄m neminē maiorē habuit ꝑ quem iuraret, iurauit ꝑ ſemet ipſum. Quinta ſpēs eſt per miraculum. Hac utitur ſcriptura ſacra Ioh. 5. Op̄a q̄ ego facio ip̄a teſtimoniū ꝑhibēt de me. Sexta ſpēs ē ꝑ tormentum. Hac utitur ſcriptura ſacra ad Hebre. ii ubi ad longū narrantur tormenta ſanctoꝝ. Septima ſpēs eſt ꝑ deum infallibilem. Hac utitur ſcriptura ſacra ad Heb. 7. Impoſſibile eſt mētiri deū. Octaua ſpēs eſt ꝑ cōformitatem operꝝ et ſmonū Hac utit̄ ſcrip^{ra}. Act. i. Cepit ieſus facer̄ et docer̄.

¶ HABITO IGITVR Cōtra hereticos ꝙ etc. Hic doc. rn̄det per aliq̄ dicta. Primū. Canon biblie docet aperte ꝙ intuitiua uiſio et aperta fruitio diuine eſſentie ē finis homis ultimus naturalis. Secūdū. Finis naturalis hoīs ē duplex. ſ. uľis et pticularis. Vniuerſalis ē bn̄ eſſe ſine defectu, quod p̄t multis modis fieri. Particularis finis ē intuitiue deum uider̄ et apte frui eo perpetuo, corpor̄ et aīa. Tertiū ſcriptura ſacra docet finē hominis in particulari. Quartum. Finis naturalis hominis ī particulari duo includit. Includit enim primo eſſentialia, ſecundo accidentalia, Eſſentialia ſunt uiſio et fruitio. Accidentalia ſunt circunſtantie ut perpetuitas etc. Quintum. Canon biblie docet oīa neceſſaria ad iuſte acqrendū finē hoīs in particulari. Sextū. Decē mandata uľ p̄cepta cū ānexis ſuar̄ ē ſufficiens de comuni lege ad ꝯſequendū finē hoīs ī particulari. Septimū. Canon biblie in diuerſis locis ſufficient̄ explicat oīa credenda, oīa ſperāda, et oīa operanda. Octauū. Credenda ſunt ꝓprietates ſubſtātiaꝝ īmaterialiū, ſperāda ſunt btitudo duplex ſ. obiectiua q̄ ē ipſe deus, et formalis q̄ ē ip̄a uiſio et fruitio, operanda ſunt p̄cepta duplicia. ſ. negatiua et affirmatiua et ſilia. Nonū. Nihil p̄cipit nobis d̄s hēre ꝓ mediis ad finē acqrēdū niſi illa credēda, ſperāda, et operāda q̄ explicat canon biblie.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM principale etc. Hec eſt cauda huius q̄ſtōis, argumētoꝝ principaliū ſolutiua. Ad primū ergo ar^{m} rn̄dēdo notat doc. aliqua dicta. Primum. Nullo tp̄e deffuit hoī nece^{a} cognitio ad ſalutem. Secūdū. In lege nāe uel tp̄e legis nāe, homines īgenioſiores fuerunt et magis memoratiui q̄; nos. Tertium. Parentes diu uixerunt in lege nature et per uerba et doctrinā abſq; libro et ſcriptura poterāt diuina mandata deriuare ad filios. Quartum. Modica doctrina inſpirata potuit magis ſufficere patribus in lege nature q̄; nobis multa et magna. Quintum. Oīs ꝓceſſus nāe et gr̄e eſt ab īpfecto ad perfectum. Sextū. Proceſſus talis eſt debite ordinatus et rōnabiliter poſitus. Septimū. Cū talis proceſſus ſit in ſcriptura ſacra ſe^{r} ꝙ eius doctor ſit autenticus, Correlariū. Melius fuit n̄ omnē canonē trader̄ a prin^{o} q̄; tradere. Octauū. Nō tot erant p̄cepta et obligatiōes ī lege nāe ſicut mō. Correlariū. Modo nece^{a} eſt doctrina multa et ī lege nāe ſufficiebat pauca. ¶ Ad 2^{m} ar^{m} rn̄dēdo ſiľr notat aliqua dicta. Primū. Nullū uerbū ī biblia ꝯtinet̄ qn ad aliqd̄ ſp̄eale et magnū a ſp̄ūſancto ordinet̄. Secūdū. Deuotōi cōfert uoluntatis et curioſitati ītellectus multas hyſtorias difuſe ꝯdere et ſub illis miſticū ſenſuꝫ magnū īuer̄. Tertiū. Nullū uerbū ē ī tota ſcriptura ſacra q̄n ꝓ ſe ſit ſumme nece^{m} hoī ꝯgnoſcendū uel declaratiuū unius paſſus biblie. Quartū. Proceſſus ſcriptur̄ ſacre euidēter oñdit deum rōnabiliter gubernaſſe totam naturā machināq; mundi. ¶ Ad 3^{m} ar^{m} notat etiā aliqua dicta. Primū. Impoſſibile ē pro ſtatu natur̄ lapſe facere ſciētiam in qua oīa ſciēda explicentur. Secūdum. Condēs aliq̄; ſciam hꝫ diuiſiones. difinitiones, et argumentationes ponere tot et tales ex quibus poſſint elici alia ānexa. Tertium. Omnes neceſſarie propōnes uiatori ſpecialiter n̄ expreſſe in canone, continētur ibi uirtualiter. Quartū Illa continētia uirtualis ē cōtinentia ī cognoſcendo nō ī eēndo Quintum. Labor doctoꝝ in biblia ad eliciendas propōes neceſſarius fuit et utilis eccleſie. Sextū. Virtualiter cōtineri in cognoſcendo eſt intelligentē aliquid poſſe elicere aliud. Septimuꝫ. Non poſſumus in ſtatu uie certi eſſe de omnibꝰ actibus noſtris qui ſunt peccata et q̄ non, et q̄ peccata mortalia et q̄ non. Octauuꝫ. Via ſalutis nunq̄; eſt ſimp^{r} dubia. i. omni modo periculoſa ſed optime periculis carens. Nonū. Quecunq; ſunt periculoſa ita ꝙ uident̄ probabiliter peccata mortalia eſſe, debent caueri ſub pena peccati mortalis. Decimū. Non curās de ſua ſalute et pericula probabilia peccati mortalis, peccat mortaliter preciſe ex incuria ſua dato ꝙ nihil ſubſit quod ſit peccatum. Vndecimū. Aliqs pōt peccare mortaliter ubi nihil operat̄ nec omittit quod ſit peccatum de ſe.

Queſtio tertia.

VTRVM THEOLOGIA SIT DE DEO etc. Hec ē t̄cia. q. p̄ricipalis ꝓlogi q̄ cōprehēditur qui q; queſtionibus partialibus ſiue minus principalibꝰ, quaꝝ prima ē iſta. Vtrū theologia ſit de deo tanq̄; de ſubiecto primo. Secunda. Vtꝝ theologia ſit de deo ſub aliqua rōne ſp̄eali. Tercia. Vtꝝ iſta ſcientia ſit de omnibus ex attributione ipſoꝝ ad eiꝰ ſubiectum. Et illas tres ſoluit ſub uno contextu. Quarta. Vtꝝ theologia ſit ſcīa in ſe. Quinta. Vtꝝ theologia ſit ſcientia ſubalternans uel ſubalternata. Et illas ſimul ſoluit in fine. ¶ In iſtis q̄ōnibus ſunt termini nouē declarandi. Primus eſt theologia, 2ꝰ deus, 3ꝰ tanq̄;, quartus ſubiectū. q̄ntus ſubiectum primū, ſextus ratio, ſeptimus ſcientia, octauus attributio, nonꝰ ſubalternatio. ¶ Pro declaratiōe primi termini notandū, theologia ē terminus grecus et dicitur. i. deriuatur a theos grece quod eſt deus latine, et logos grece quod eſt ſmo latine q. ſermo de deo. Hoc autem eſt dupliciter. Primo in uľi et ſic methaphyſica eſt theologia. Secūdo in ſpeciali, et hoc tripliciter, primo narratiue ut in biblia, ſecūdo inquiſitiue per uiā autoritatis. i. aſſumendo autoritates biblie et doctoꝝ originalium, ut ī mag̅ro ſententiaꝝ, 3° inquiſitiue per uiā rationis et argumentationis preſuppoſita fide ut in queſtionibus doctorum. Preterea theologia habitualiter capitur ſextupliciter. Primo pro habitu prophetaꝝ et eorum quibus fuit reuelata ſcriptura ſacra. Secūdo pro fide infuſa in baptiſmate. Tertio pro fide acquiſita de articulis fidei ut ſimplices chriſtiani habent. Quarto pro habitu acquiſito ex ſimplici ſtudio ſcripture ſacre ut cum quis optime textus nouit. Quinto pro habitu quo qs ſcit deducere unum articulum ex alio et declarar̄ unū paſſuꝫ ſcripture per alium. Sexto pro habitu quo quis per argumēta et artes nouit defendere fidem et probare aliquo modo. Preterea theologia iteꝝ capitur dupliciter. Primo pro ſcriptura ſacra in ſe. Secundo pro actu intelligendi eam, qui eſt duplex. ſ. certus et incertus. Certus fuit ī Moyſe et prophetis quibus fuit reuelata ſcriptura ſacra qui ex hoc fuerunt certi q̄a deus infudit intellectibꝰ eorum actus intelligendi et aſſentiendi et cōſuauit actus illos et noluit coopari ad actus oppoſitos. ſ. erroris et infidelitatis. Incertus eſt in aliis fidelibus qui q̄uis dicatur certus actus. i. ſine dubitatione non tn̄ eſt ita certus ſicut primus imo multum diſtat ab eo ideo cōpatiue dicit̄ incertus. Preterea theologia iteꝝ eſt duplex. ſ. beatoꝝ. i. intuitiua uiſio, et eſt duplex. ſ. dei et beatoꝝ creatoꝝ. Alia eſt uiatoꝝ et ē etiā duplex, quedam appropriate uocatur theologia ut eſt uetus teſta^{m}. quedam theurgia ideſt deifice operatiua ut eſt no. te. Quedam eſt proprie theologia a qua aliquis proprie dicitur theologus que eſt habitus diſcurſiuus et deductiuus concluſionum theologicarum ex ſcripturis et aliis probabilibus.

❡ Secūdus terminus eſt ly deus qui dr̄ quadrupliciter, primo a theon grece quod eſt ardere latine ꝓpter inteſam charitatē et efficaciſsimā operationē quā h3 circa creaturas. Secūdo dr̄ a thein grece quod eſt fouere latine ꝓpter ꝯſuationē creaturaꝝ. Tercio a theaſte quod eſt ꝯtemplari uel cōſiderare quia uidet oīa. Quarto a theo uerbo greco quod ē idē qđ curro ꝓpter ſempiternā et uelocē actionem quia ſit p̄t omnia facere ut probabitur infra diſ.2.q.i. Preterea capitur deus ſeptē modis Primo nāliter, et hoc dupl'r. Vno° eſſentialiter ꝓ hoc deo ſingulari qui eſt realiter cōis tribus perſonis. Alio° perſonaliter, et hoc dupl'r, primo ꝓ tota trinitate, ut cū dr̄ deus creat. 2°. ſigillatim, ut cum dr̄ deus genuit deū ly deus capitur pro patre, et ly deum ꝓ filio, et cū dicitur pater et filius ſpirāt deum ly deum capitur ꝓ ſpūſancto. Secundo principaliter adoptiue, ut pſalmo.8i. Ego dixi dii eſtis. Tercio nūcupatiue, ut oēs dij gentium demonia ps.95. Quarto dignificatiue ut Exo.32. Dijs nō detrahes. Quinto poteſtatiue. Exo.7. Conſtitui te deum pharaonis. Sexto ꝓ ſacerdote. Exo.2i. Offerat eum dn̄s dijs. Septimo ſolicitudinaliter, ut quoꝝ deus uenter eſt, ad phi.c.3. ❡ Tertius terminus ſc3 tanq̄ capitur tripliciter. Vno° idemtice et affirmatiue, ut in ꝓpoſito noſtro cū dicitur. Vtrum theologia ſit de deo tanq̄ de ſubiecto. ſenſus eſt. Vtꝝ deus ſit uere ſubiectū. Alio° methaphorice uel ſimilitudinarie, ut cū dicit Apoſtolus.i. Corin.7. q utuntur hoc mundo tanq̄ non utantur ſc3 ſint .i. uſus uere eſt in ipſis ſed debēt ſibi fingere non uſum. Tercio ꝓprie ſimilitudinarie, ut in cōi ſermone capitur. ❡ Quartus terminus. ſ. ſubiectū capitur.io.modis primo ꝓ ſubiecto ꝓpōnis.2° ꝓ ſubiecto locationis ut ſcabellū.3°. ꝓ ſubiecto de quo demōſtratur paſsio. Quarto, ꝓ predicato minus ꝯmuni reſpectu ꝯmunioris, ut hō reſpectu aīalis. Quinto, ꝓ famulo uel famula. Sexto, pro re inquantū cognoſcit̄ uel appetitur. Septimo, ꝓ ſubiecto accidētis. Illi ſeptē modi patent ꝑ uerſum ꝯmunē. Obiectū uerna etc. Octauo ꝓ ente poſitiuo, ut quinto phy. cū dicit̄ mutatio quedā eſt a ſubiecto in nō ſubiectū etc. Nono, ꝓ ſubiecto mutationis realis ut oē ens reale in quo abijcit̄ una forma et alia inducit̄. Decimo ꝓ ſubiecto ſcie. Et ille modus coincidit cū 3°, quia illud eſt ſubiectū ſcie de quo paſsiones demōſtrant̄. Subiectū ſcie eſt quadruplex ſc3, ꝑ accidēs ut ſunt annexa, et priuationes, negationes, et exempla, etc. Secundū dicitur ſubiectū idēticum.i. exiſtēs idē cū ſubiecto ꝑ ſe l' primo ut oīa p̄dicata neceſſaria de ſubiecto ꝑ ſe et primo ſiue ſint paſsiones ſiue modi intrinſeci. Terciū eſt ſubiectū ꝑ ſe et eſt omne inferius per ſe et in recta linea p̄dicamētali ad illud quod cōiter ponit̄ ſubiectū primū ſaltē predicatione. Quartū dr̄ ſubiectum primū, et hoc multipliciter, Primo p̄dicatione, et ē illud qđ predicatur de omnib⁹ ꝑ ſe ꝯſideratis in illa ſcia. Secūdo adequatiōe et eſt illud de quo ſcia tractat et de nullo alio ſaltē per ſe de quo uideat̄ ſolutio primi principalis argumēti.i.q. ꝓlogi. Tertio ꝑfectione, et eſt illud qđ eſt ꝑfectius inter oīa ꝯſiderata in illa ſcia. Quarto cālitate, et eſt illud cuius uirtute et actiuitate illa ſcia acqritur ut intellectus poteſt dici uel deus infundēs ſciam. Quinto uirtute, et eſt illud ex cuius quidditate intellectus p̄t elicere oēs demonſtrationes illius ſcie uel principales. Nam ly primū in ꝓpoſito p̄t capi tā ꝓ adequato q̄ pro principali. Sexto ordine, et eſt illud qđ primo ſcitur i ſcia ut eſt prima ꝯcluſio demōſtrata in ordine ꝯcluſionū. Septimo officio, ut eſt terminus ſignificās primū ſubiectū et ille tenet officiū tal' ſubiecti. Que reſtant dicēda de ſubiecto in ſequentibus apparebūt. Et ꝑ hoc p3 quid ſit quītus terminus ſc3 ſubiectū primū. ❡ Sextus terminus ſc3 ratio capit̄ quinq; modis. Primo metaphyſicaliter, et hoc ſex modis. Primo ꝓ omni imꝑfectiori reſpectu ꝑfectioris. Nā imꝑfectus uocatur ratio et ꝑfectus res. Secūdo ꝓ conceptu rei .i. entitate rei q̄ aliq̄n ꝓprie eſt quidditas et diffinitio, aliq̄n nō eſt diffinitio ſ3 quidditatiuus conceptus tm̄, ut ꝯceptus p̄dicamētoꝝ et tranſcēdentiū, aliq̄n large capit̄, et ſic differētie hn̄t ꝯceptus. Tertius ꝓ omni habitudine et reſpectu rei et ſic cōiter dicitur illa ſunt realiter idē et differūt ratione.i. res eſt una ſed refertur ad diuerſa. Quarto ꝓ omni forma eo q eſt ratio cognoſcēdi rem. Quinto pro omni cauſa. Sexto pro ſpecifica rōne alicuius uel ſpeciali, ut dicēdo hō ſub rōne aīalis eſt ſenſibilis, ibi ſpecificat̄ quis conceptus formabil' de hoīe ſit ratio quare homo ſit ſenſibilis. Secūdo principaliter capitur animaſtice.i. ſm̄ q tractatur in libris de anima, et hoc quinq; modis. Primo ꝓ omni potētia ꝯgnitiua. Secūdo ꝓ potentia nata ꝯferre ul' ꝯponere plura adinuicē ut eſt phātaſia, itellectus et uolūtas, et ſic ſepe ſcotiſte accipiūt. Tercio ꝓ intellectu. Quarto ꝓ actu diſcurrēdi uel ſyllogiſandi. quinto ꝓ obiecto ad qđ diſcurritur. Tercio principaliter capit̄ logicaliter, et hoc ſex modis. Primo ꝓ omni ente rōnis. Secūdo ꝓ relationibus rationis capiendo rationē ꝓ omni potentia uitali. Tertio ſtricte ꝑ ſecūda intētione itellectus ſolius que eſt relatio intellectus tm̄. Quarto, ꝓ toto argumēto. Quinto pro premiſsis tm̄. Sexto ꝓ medio. Quarto principalit' capitur grāmaticaliter, et hoc q̄ttuor modis, primo ꝓ omni rōnabili dicto, ſecundo ꝓ oratione, 3° pro ſmone uocali, quarto pro doctrina alteri impenſa. Quinto principaliter capit̄ ciuiliter, et hoc tripliciter, primo, ꝓ ꝯputo ꝓ expenſis et receptis, ſecūdo ꝓ ſcriptura uel regiſtro in quo ꝯtinetur de expenſis et receptis, tertio ꝓ uindicta apud legiſtas. ❡ Septimus terminus ſc3 ſcia ad ꝓpoſitū capitur octo modis. Primo ꝓ omni noticia tam ſenſitiua q̄ intellectiua tam creata q̄ icreata ſiue certa ſiue incerta. Secūdo ꝓ noticia certa.i. infallibili, tn̄ non euidēti ex terminis ut eſt fides que ſi innititur diuine autoritati certa eſt et infallibilis ſ3 ſi innititur creature ē fallibilis. Tercio ꝓ noticia euidēte ex obiecto ſiue ſit ꝯtingentiū ſiue neceſſarioꝝ. Quarto pro noticia neceſſarij obiecti ſiue ꝑ ſe noti, ſiue demōſtrabilis. Quinto ꝓ noticia principioꝝ ꝑ ſe notorū. Sexto ꝓ dono ſpūſancti pro ut idē eſt quod intelligētia credendoꝝ et opabiliū ex lumine fidei et ſcripture ſacre. Septimo ut diſtinguit̄ ꝯtra ſapiētiā et ſic noticia tpaliū dr̄ ſcientia ſicut noticia eternoꝝ dr̄ ſapientia. Octauo ꝓprijſsime ut deſcribit̄ infra q̄ſtiuncula.4. et.q. omnib⁹ dictis modis poteſt capi tripliciter. Primo pro ꝯſuetudine acquiſita ex frequentib⁹ actibus. Secūdo pro ſpē intelligibili rep̄ſentante obiectum. Tercio ꝓ actuali noticia. De reliquis ſuperſedeo nunc. ❡ Octau⁹ termin⁹ eſt attributio, de quo infra diſt.3. tn̄ ad ꝓpoſitū capit̄ ꝓ habitudine ul' ꝑtinētia uel attinētia, nā oē ens h3 habitudinē ad deū l' creatoris, uel gubernatoris, ul' h⁹i. ❡ Non⁹ terminus eſt ſub alternatio q̄ fit quattuor modis. Primo q̄n ſubiectū unius eſt ſub ſubiecto alteri⁹ et ſic phyſica ſubalternatur methaphyſice. Secūdo, q̄n una ordinat̄ ad aliā ut logica ordinatur ad alias ſciētias et ita uocatur ſubalternata alijs ſcientijs. Tercio, q̄n una finitur ꝑ aliam ut frenefactiua finit̄ ꝑ militarem. Quarto ꝓprie, et illa requirit tres ꝯditiones. Prima q ſubiectū ſubalternate ſit inferius ad ſubiectū ſubalternantis. Secūda, q nō ſit ꝑ ſe inferius ſ3 per accidēs.i. differētia ꝯtrahēs ſubiectū ſuperioris ad ſciam inferiorē non ſit eſſentialis dr̄a ſed uel ꝓpriū uel accidēs, ut de linea tractatur in Geometria lic3 nō ſit adequatū ſubiectū geometrie (ideo q̄n dicitur in prima ꝯditione q ſubiectū ſubalternate ſit inferius nō intelligitur de adequato ſubiecto) q̄ ꝯtrahitur ad ꝑſpectiuā per hanc paſsionē uiſualitas. Ex quo pat3 q non oīs ſcia h3 ꝑ ſe unum ſubiectum uel ſubalternate ſcie non ſunt ſcientie. Tercia, q ſubalternata ſciētia, principia.i. premiſſas ſuas non habeat per ſe notas ſ3 accipiat a ſubalternātē in qua ille p̄miſſe fuerunt ꝯcluſiones de-

mōſtrate ſaltem una illarum premiſſarum quia frequēter una illarū eſt per ſe nota et alia eſt ſumpta a ſubalternāte ſcientia Preterea ſciam ꝯtineri ſub alia poteſt dupliciter itelligi. Vno mō ꝙ ſit ps eius. Alio mō ꝙ ſit ſubalternata. His uiſis deſcendo ad q̄ſtionē que diuidiť in caput, corpꝰ, et caudā ut alie q̄ſtiōes.

¶ CIRCA SOLVTIONEM ISTARVM etc. Dimiſſo capite q̄ſtionis. Hic incipit corpus quod doc. diuidit in tres ptes Primo tria notabilia ponit. Secūdo ad tres primas queſtiones rn̄det. Tertio duas alias ſoluit. ¶ Circa primum notādū ꝙ res duplr ꝯſiderari poteſt. Vnoº in ſua quidditate nō curando in quo ſit uel a quo ſit et ſic dr̄ abſtractiue ꝯſiderari. Alioº inq̄ntum eſt in alio uel dicitur de alio et ſic dicitur ꝯcretiue conſiderari. ¶ Secundo notandū ꝙ in ſe ꝯſiderare noticiā nō eſt ꝓprie abſtractiue conſiderare, ut Sco. accipit in textu quia in ſe ꝯſiderare noticiā eſt ꝯſiderare obiectū illius noticie et tunc ꝯſiderare quanta et qualis et que noticia ſit poſſibilis haberi de illo obiecto ſm̄ ꝓportionē intelligibilitatis ſue .i. quātū ipm̄ eſt intelligibile et ꝯſiderando noticiā talē ſm̄ ꝓportionē ad obiectū nō in ordine ad ſubiectū uel ad intellectū in quo eſt, eſt ꝯſiderare noticiā in ſe. Cōſiderare aūt noticiā in nobis eſt ꝯſiderare ꝯcretiue ſcʒ q̄ntum nos poſſumus capere de tali obiecto .i. ꝗuis obiectū ſit multū intelligibile q̄ntū in ſe eſt quia tn̄ in penam pcti originalis non cōcediť nobis de deo ꝑ ſtatu iſto noticia pfecta quantū ſcʒ deus eſt intelligibilis ideo non eſt eadem noticia theologica in ſe et in nobis, ſic intelligēdo ꝙ licet ſit nr̄a theologia de eiſdē de quibus eſt theologia in ſe, nō tn̄ eſt de omnibus de quibus ē thologia in ſe, et deq̄bus eſt, non ē tam clara. ¶ Tertio notandū, ꝙ de eiſdē et de oībus de quibus eſt theologia i ſe eſt etiā theologia dei ſʒ nō ſic ē de theologia q̄ ē in beatis uel uiatoribus ut patebit ſoluēdo tertiā queſtiōʒ. ¶ Quarto notandū ꝙ de deo eſt poſſibilis noticia ſciētifica ſʒ non in nobis ꝑ ſtatu iſto, quia licʒ poſſimus abſolute habere de deo noticiam ſcientificam non tamen pro ſtatu iſto.

¶ DE SECVNDO DICO ꝙ ratio etc. Hoc eſt ſecundum notabile. Circa quod notāda ſunt trigintanouē dicta. Primum. Subiectū differt ab obiecto, nā terminus incōplexus qui eſt ſubiectū ꝯclis demonſtrate dr̄ ſubiectū eo ꝙ ſubijciť i ꝯclōe tali, ſʒ obiectū eſt tota ꝯclo demōſtrata. Secundū. Subiectū capiť tripliciter. Vnoº formaliter ꝑ ſubiici in ꝯclōe uel obijci intellectui et ſic eſt ens rōis. Alioº fundamētalr pro ꝯceptu ſcante rem naturaliter qui conceptus ſubijcitur in ꝓpōne et ſic ſilr eſt ens rationis. Tertioº ꝑ ipſa re ſcata per illū conceptum et ſic eſt ens reale. Tertiū. Subiectū eſſe alicuius ſciētie formaliter nihil aliud eſt niſi eſſe ſubiectuʒ in ꝯclone que demōſtratur in tali ſcia. Quartū. Ratio in ꝓpoſito capiť pro quidditate ſubiecti nō ſic intelligēdo ꝙ ꝓprie diffiniatur, qa illa relatio ſubijci nō diffinitur hic nec eſt ꝓprie diffinibilis cum ſolū entia realia ſint ꝓprie diffinibilia, ē tn̄ diffinibilis ſuo mō .i. eo mō quo entia rōis diffiniri pn̄t. Quītū. Nō capitur ratio hic ꝓprie pro quidditate ſubiecti in ſe nec put explicať per orōeʒ ſʒ ꝑ orōne explicāte ꝯditiones et effectus ſubiecti capti fundamētaliter, nam ꝯtinere uirtualiter etc. non eſt diffō illius relationis que eſt ſubiici nec illius rei q̄ ſubijciť, quia tunc oīm reꝝ ſcibilium eſſet una diffinitio ſcʒ illa q̄ ponitur hic ſʒ eſt diffō uel explicatio cuiusdā accn̄tis rei ſubiecte nō capiendo accidens ꝓprie ſed ꝑ paſſione demōſtrabili de re que paſſio uocatur ſcibilitas uel aptitudo ut aliquid neceſſario demōſtretur de ipſo. Et talis aptitudo ſic demōſtratur de quolibet tali ſubiecto. Omne ꝯtinens in ſe primo uirtualiter oēs ueritates alicuius habitus ē ſubiectū illius habitus uel eſt aptū natum ſubijci in ꝓpone in qua demōſtratur paſſio de ſuo ſubiecto ſʒ .a. uel .b. ꝯtinet in ſe uirtualiter etc. ergo .a. uel .b. eſt ſubiectū uel eſt aptū natum etc.

Et quia ꝑ illaʒ orationē que ponitur in textu ut ꝑ medium pōt demōſtrari illa paſſio de quolibet ſcibili ideo merito dr̄ diffinitio ſubiecti. Sextum. Continere in ꝓpoſito eſt in ſua entitate et quidditate actu haberē unde intellectus formar̄ poſſit omnes ꝓpoſitiones neceſſarias in tali demonſtratione ꝑ quam acquiriť ſcia. Septimū. In ſe, in ꝓpoſito poteſt dupliciter intelligi. Vnoº in ſe .i. in ſua uirtute et actiuitate. Alioº in ſe .i. in ſua propria eſſentia uel eſſentialiter uel accidētaliter. Octauū. Non eſt abſoluta neceſſitas ꝙ obiectum aliquid agat uere et effectiue ad actum intelligēdi ſed ſufficeret obiectū eſſe pſens et ſe oſtēderē intellectui et tunc intellectus ſua uirtute poſſet formare ꝓpoſitiones etc. Probať, quia itellectus diuinus actu format omnes propōnes de creaturis formabiles, et tamē nō cauſat obiectum illā noticiam licet nō poſſit fieri ſine preſentia obiecti in ydea, nec diuina eſſentia cauſat illos actus, qa eſſentia diuina nihil cauſat in illo intellectu. Nonum. Doctor reprobat cauſam ſine qua nō, infra diſt .3. q .7. et determinat ibidem ꝙ obiectū in ſpē intelligibili ſit cā effectiua actus intelligēdi ut exponit ſe infra diſt .17. q .1. in ſolutione ultimi argumēti ubi dicit non ſpēm intelligibilē que eſt q̄litas eē cauſaʒ actus intelligēdi ſed obiectum in ſpecie, et ante ſecundū articulū principalē expreſſe dicit ꝙ cū habitus dicitur eē cauſa partialis actus debet intelligi ūirtute obiecti quod aliquo mō habet eē in habitu. Cum ergo pn̄tia obiecti ſit neceᵃ abſolute ad actum cauſandū et non ſit cā ſine qua nō, immo ſm̄ doc. ſit uere cā efficiens ſequitur ꝙ ſpēs intelligibilis ſumpta ꝑ qualitate que preſentat obiectū uel in qua relucet obiectum non eſt cauſa. Et ſi aliq̄n dicať a doc. ꝙ ſpēs ſit cā partialis, poteſt proprie intelligi eo ꝙ hoc nomen ſpēs ꝓprie ſcat ſimilitudinē et ꝑ conſequens obiectum in ſpē relucēs pōt dici ſpēs, uel pōt intelligi ꝙ ſpēs que eſt qualitas dicať cauſa partialis extrīſeca denominatiōe inquantū pn̄tat obiectū qđ obiectus ꝓprie cāt, ſed diffuſe ꝓbabitur ꝙ obiectū ſit cauſa nō ſpēs infra diſ .3. q .7. Decimū, Primo, pōt in ꝓpoſito duplr capi. Vnoº ꝑ adequate ut ſit ſenſus. Subiectū ꝯclonis adeq̄te et totaliter in ſe ꝯtinet totum diſcurſum .i. cognita ſua quiditate incōplexe, intellectus pt̄ formare uirtute illius incōplexe noticie et obiecti cogniti totā demōſtratiōeʒ, ut ſi quis cognoſceret oīa predicata dicibilia de aliquo ſubiecto ex illis pōt itellectꝰ illa predicata cōponere ad inuicē et demōſtrationē facere. Alioº pro principaliter ut ſit ſenſus. Intellectus principaliter pt̄ formare totā demōſtrationē ex noticia ſubiecti ſʒ nō totaliter, qa requiritur noticia incomplexa paſſiōis ſicut et ſubiecti. Et ille ſenſus uidetur melior. Vndecimū, Videtur mens Sco. ꝙ q̄n ꝑfecte cognoſcitur aliqua quidditas ex illa noticia poſſit haberi noticia omniū aptitudinū illius quidditatis et ꝑ ꝯſequens omniū paſſionū, quia ꝓprie loquēdo nihil niſi aptitudines ſunt ꝓprie paſſiōes, et ſi illa ſit mens Scoti tūc debet ly primo exponi pro adequate quia ad totā demonſtrationem ſufficeret noticia incōplexa ſubiecti et ex illa ſola noticia poſſet hr̄i noticia oīm terminoꝝ neceſſarioꝝ in demonſtratione. Et hoc uidetur uelle cū dicit. Obiectū primū ꝯtinet etc. Duodecimū. Virtualiter capitur tripliciter, primo ꝑ eminenter ut ſepe Sco. capit. Secundo pro elicibiliter ut q̄n aliqua entitas talis eſt ꝙ intellectus ab ea poteſt formare multos ꝯceptus et ꝓpōes, talis entitas dr̄ ꝯtinere uirtualiter .i. elicibiliter illos ꝯceptus, qa pn̄t ex tali entitate haberi. Et ſic capitur in ꝓpoſito noſtro. Tertio ꝑ cauſaliter et hoc dupliciter ſcʒ intētionaliter et realiter. Intētionaliter ſicut noticia ꝯcluſionis acquiritur et cauſatur a noticia premiſſaꝝ. Et dicitur itētionaliter .i. intellectualiter qa intellectus tendit in obiectū. Phyſicaliter ſiue realiter ſicut ignis cauſat ignē. Intētionaliter capitur hic, quia licet obiectū in ſpē ſit ens rōnis et ꝑ ꝯñs nō poſſit hr̄e actionem realem et phyſicalem pt̄ tn̄ habere

intentionalē. Obiectū enim nō aliter cauſat niſi ſe oſtendēdo et alliciendo ideo ipm poteſt ſufficienter in eſſe cognito hr̄e talem actionē ſicut in eſſe reali, tota autē reliqua ꝓductio eſt ab intellectu. Tredecimū. Habitus in ꝓpoſito non p̄t capi pro ɔſuetudine ɔſiderandi quia talis ɔſuetudo cauſatur p actus frequētatos ſ; habitus de quo eſt hic ſermo cauſatur ab intellectu et obiecto, capitur ergo hic habitus ꝓ actuali noticia ɔclōis demōſtrate uel demoſtrabilis, utiq; nec p̄t capi ꝓ ſpē intelligibili nec ꝓ obiecto in tali ſpē, quia illa cauſatur p phantaſma et intellectū agentē. Decimūquartū. Concluſio nō ſufficienter poteſt noſci p obiectū incōplexū et intellectū, quia neceſſario requiritur noticia p̄miſſaꝝ et forme ſyllogiſtice. Decimūquintū. In demonſtratione ſunt tres ꝓpōes quarū prima cōmuniter fit ex deſcriptiōne uel diffinitione ſubiecti cōclonis et ex paſſione. Secūda ex ſubiecto ɔclonis et ex ſua deſcriptione. Tertia ex ſubiecto et paſſione, ut omne aīal intellectuale eſt riſibile omnis homo eſt aīal intellectuale ergo oīs homo eſt riſibilis. Maior et minor ſunt īmediate .i. inter ſubiectū et predicatū eaꝝ null⁹ eſt terminus cui hoc p̄dicatum notius uel euidētius uel īmidiatius inſit, quia ſi quis cognouerit quid ſit aīal intellectuale ſtatim cognoſcit ꝙ tale aptū natum eſt ad ridendū ſaltē ſi prius ɔcipit quid nois riſibilitatis .i. quid ſ̄cet hoc nomē riſibilitas ſic ꝙ nulli alteri ſubiecto notius et euidētius ineſt riſibilitas .i. de nullo alio īmediatius p̄dicatur q̄; de aīali intellectuali. Idē dicatur de minore. Sed ɔclo eſt mediata ꝓpō, quia cū ly homo ſit quoddā ɔfuſu; ſi ipē ɔfuſe cognoſcitur nō cognoſcit̄ euidēter et clare ꝙ ſit riſibilis niſi diſtincte concipiat̄ diffinitiue. Et ſic pꝫ ꝙ diffō hoīs mediat inter hominē et riſibilitatē. Sedecimum. Veritas in ꝓpoſito ide; eſt quod ꝓpō neceſſaria et uera. Ex q̄bus ſequitur ꝙ Sco. tm̄ loquit̄ de una demonſtratione ſpecie et uno ſubiecto quod ſubijcit̄ in ɔcluſione illius demonſtrationis non aūt loquit̄ de ſubiectis ſciaꝝ ut nūc tradite ſunt in quaꝝ qualibet centū uel mille diſperate demōſtrationes habētur quarum impoſſibile eſt dare unū ſubiectū nec ſunt una ſcia ideo nō debet eis dari unū ſubiectū. Decimūſeptimū. Obiectū in illo textu ſepe capit̄ ꝓ ſubiecto et ecōuerſo, ideo notetur. Similiter notetur ꝙ ſubiectū ɔtinet p̄dicatu; maioris uirtualiter in demōſtratione .i. paſſionē ſuā que p̄t cognoſci incōplexe ex pfecta notitia ſubiecti, ſi dicatur Sco. hoc intendere, Sin autē dicatur oppoſitū eſſe de mēte Scoti ſc; ꝙ non p̄t noticia incōplexa paſſionis haberi ex incōplexa noticia ſubiecti tunc debet dici ꝙ noticia incōplexa ſubiecti uirtualit̄ ɔtinet maiorē ꝓpoſitione; .i. elicibiliter. Subiectū etiam ɔcluſionis ɔtinet formalit̄ p̄dicatū minoris qđ ē diffō ſua, et totū ſyllogiſmu; ɔtinet uirtualiter .i. intellectus p̄t formare totū ſyllogiſmū demonſtratiuū uirtute incōplexe noticie ſubiecti ɔcluſionis. Decimūoctauū. Licet modus ille demōſtrandi per diffinitionē uel eſſentialē deſcriptionē ſubiecti ſit famoſiſſimus, non tn̄ ille ſolus eſt bonus ut hab; uideri in libris poſterioꝝ. Decimūnonū. Non uidetur doc. loqui de ſcia ſubalternata, q̄a eius p̄miſſe non ſunt īmediate eo ꝙ ad minus una eaꝝ fuit ɔclo probata in ſcia ſubalternāte, doc. aūt loquitur hic de ſcia cuius p̄miſſe ſunt īmediate. Ex dictis ſequitur ꝙ in ſubiecto ɔclonis uirtualiter cōtinetur tota demōſtratio .i. euidēter p̄t cognoſci con° eſſe uera q̄n intellectus ex incōplexa noticia ſubiecti format in debito modo et figura demōſtratione; et cognoſcit p̄miſſas et bonitatē ɔſequētie. Vigeſimū Cum doc. dicit, ſubiectū p̄miſſaꝝ demōſtrationis ɔtinet p̄dicatum ſi formatur demōſtratio ſicut formaui de hoīe, ibi ſubiectum maioris ɔtinet p̄dicatū ſolum uirtualiter .i. elici poteſt ei⁹ noticia ex noticia ſubiecti ſ; ī minore ſubiectū ɔtinet formaliter .i. quidditatiue predicatū et ipē premiſſe ɔtinet ɔcluſionem uirtualiter .i. p̄miſſe ut diſpoſite in modo et figura uirtualiter cōtinēt. Vigeſimūprimū. Cum doc. dicit ꝙ ɔtinet obiectū ſciam ut adequata cauſa ſuū effectū nō deb; intelligi ꝙ obiectū ſine intellectu cauſet ſciam, ſ; ꝙ in ſuo ordine cauſandi ſit cā tota noticie illius ɔcluſionis eo mō quo ſepe ſupradictū eſt, nec intelligatur ꝙ ſit ſolius illius noticie cauſa ſ; etiā aliquaꝝ aliarū, ut ly hō non ſolū in genere obiecti eſt cauſa noticie illius cōcluſionis homo eſt riſibilis ſ; etiā huius, hō eſt flebilis et multarū aliaꝝ. Ideo cū doc. dicit ꝙ ſit adeq̄ta cauſa intelligitur ꝙ ipm ſolum in genere obiecti eſt cā ſ; nō ecōuerſo ille ſolus effectus eſt ab illa cā, uerū eſt tn̄ ꝙ ille p̄miſſe debite diſpoſite in modo et figura ſunt cā adequata ɔclonis, et ɔcluſio eſt adequatus effectus eaꝝ. Et intelligitur ꝙ noticia p̄miſſaꝝ et forme ſyllogiſtice eſt adequata cā noticie ɔcluſionis. Vigeſimūſecundū. Primū uel primo, ī textu capitur dupliciter. Vno° pro adequate, ibi ꝓbo idē 2°. Alio° ꝓ illo a quo non ɔuertitur ɔſequentia in dependēdo, ſic ſc; ꝙ tota et oīs noticia in demōſtratione dependet ab illo ſubiecto ɔcluſionis et noticia eius a nullius alterius noticia depēdet quod ſit in illa demōſtratione. Et ꝙ doc. non intelligat adequationē mutuā inter ſubiectū et ſciam, pꝫ ex hoc ꝙ exponit qđ ſit adequata cā cū dicit. Non eni eſt adequata cā niſi cōtineat primo uirtualiter totū effectum, et nō dicit ecōuerſo, ꝙ ille effectus ſit oīs effectus illius cauſe. Vigeſimūtertiū. Vniuerſale primo priorum eſt p̄dicatum neceſſariu; quod p ſe .i. eſſentialiter uel neceſſario predicatur de illo ſubiecto et de omni ſubiecto .i. p ſe inferiori .i. in recta linea p̄dicamentali, et de ꝑm quod ipſum .i. ɔuertibiliter, ideo iſta nō eſt ulis, hō eſt aīal, quia licet ſit de p ſe et de omni, nō tn̄ eſt de ꝑm quod ipm .i. nō eſt conuertibilis, ſicut eſt iſta hō eſt riſibilis homo eſt animal intellectuale. Et ſi dicatur ergo Sco. male applicat primitatem ex diffinitione ulis .i. poſterioꝝ, ubi eſt ɔuertibilitas, cū hic nō ſit ɔuertibilitas inter ſubiectū ut cām, et noticiam uel ſcia; ut effectū, Rn̄deo ꝙ quo ad aliquid bn̄ applicat, quia in p̄dicando eſt ulitas et conuertibilitas, ut oīs homo natus eſt cauſare noticiā huius ɔclonis Omnis hō eſt riſibilis, et ecōuerſo omnis noticia huius ɔcluſionis nata ē cauſari ab omni hoīe. Similiter eſt ɔuertibilitas per ly tm̄ uel ſolum ut nihil aliud cōtinet uirtualiter noticiā huius ɔclonis homo eſt riſibilis niſi hō et econuerſo a nullo alio uirtualiter continetur noticia huius ɔclonis niſi ab homine. Sed nō ɔuertitur quo ad hoc ꝙ hō nullius alterius noticiā cāre poſſit niſi illius. Vigeſimūquartū. Dependere ab alio eſt dupliciter. Vno° eſſentialiter .i. nece°. Alio° accidētaliter .i. cōtingēter. Primo° depēdet omis effectus a deo in gn̄e cauſe efficiētis. Secundo° depēdet filius a pentibus ſuis in gn̄e cauſe efficiētis, poſſet eni cauſſari effectiue filius a deo et nō a pentibus. Primo° depēdet ſcia ab obiecto ī terminando non in cauſando .i. ſcia pōt cauſari a deo effectiue ſic ꝙ obiectum nō cauſet, ſed non pōt fieri ſcia ꝙ obiectū non terminet ſciam .i. ꝙ nullū obiectū cognoſcatur illa ſcia. Vigeſimūquintū. Depēdere ab alio pōt tripliciter intelligi. Primo in fieri, ſicut genitū depēdet a priuatione in gn̄ari .i. non pōt gn̄ari niſi materia ſit priuata forma gn̄anda. Secūdo° in eſſe, ſicut cōpoſitum materiale non pōt eſſe ſine materia et forma. Tertio° in coexigere, ſicut una relatio a ſua correlatione uel a fundamento uel termino. Primo° dependet ſcia ab obiecto, quia non pōt fieri ſine obiecto poſito ꝙ obiectum nō cauſet, ſimiliter ſecundo°, quia non pōt manere ſcia niſi ſit obiectū in ratione termini, ſimiliter tertio° quia ſemper noticia coexigit obiectū ad ſui eſſe. Nam īpoſſibile eſt deo ꝙ ſit noticia et non ſit reſpectus ad obiectū ſaltē in eſſe obiectiuo .i. nō oportet ꝙ obiectū ſit ī eſſe reali extra aīam ſ; ſufficit ꝙ reluceat in actu in eē rōnis. Vigeſimūſextū. Aliq̄ alia p̄nt ɔtinere ſcia; aliquā que non ſunt adequate ſubiectū illud, ut primo omne p ſe inferius .i. in recta linea p̄dicamētali

ſ; nõ niſi p rationẽ.i.entitatẽ uel quidditatẽ illius ſuperioris,ut ſortes uirtualiter continet noticiã ɔclõnis,homo eſt riſibil᷑, ſ; nõ inquantũ ſortes,ſ; in quantum hõ.Secundo ſpẽs et actus ſed nõ niſi ratione obiecti relucentis in ipſis. Tertio diuina eſſentia ſ; nõ niſi quia repñtat hominẽ ydealiter uel aliud obiectũ Nã ex quidditate diuine eſſentie preciſe nõ poſſ; illa ɔclo haberi, Omnis hõ eſt riſibilis. Vigeſimũſeptimũ.Doc.dicit in textu, p impoſſibile circũſcripto oĩ alio, quia illa circũſcriptio que eſt nõ curatio itellectus nõ eſt realis deſtructio oĩm aliorũ, quia impoſſibile eſt ꝙ ſit hõ uel aliqua alia res creata ſine omi alio, quia nõ poteſt eſſe ſine deo, ſ; intellectus nõ debet curare alia, ideo circũſcriptio.i.deſtructio realis oĩm manẽte aliquo crato eſt impoſſibilis,iõ doc.dicit per impoſſibile,ſ; abſtractio intellectualis.i.nõ ɔſideratio aliorꝫ eſt poſſibilis,et de illa nõ debet intelligi qđ doc.dicit per impoſſibile.Cũ ſubiungit manẽte ſolo in tellectu eius ibi intellectus capitur pro noticia quidditatis uel nature illiꝰ ſubiecti,et rõ ibi capitur p natura uel entitate uel quidditate ſubiecti. Dixi manẽte aliquo creato,qa realiter deꝰ increatus pt manere deſtructo realiter omni alio a deo.Vigeſimũoctauũ. Cum dicitur qdqd aliud cauſat illã noticiã cauſat per rõem ſubiecti ly per,dicit cãm ydealẽ ſi deus ſuppleat actiuitatẽ obiecti,ſed ſi referatur ad ſpẽm intelligibilẽ,ly per dicit rationẽ forme(licet rõnalis ſiue intẽtionalis) per q̃; intelligit ſubiectũ agere,ſi autẽ referatur ad inferius,ly per dicit ɔceptũ formatũ ab illo inferiori.Vigeſimũnonum.Similitudo et pportio drñt, quia ſimilitudo reqrit in extremis aliquid idẽ ſpẽ ſicut duas albedines uel duas nigredines. S; pportio requirit extrema diũerſa ſpẽ,ut materia,et forma,agens et paſſus. Nã illa dicunt pportionalia que ſunt alterius ſpẽi et diſſimilia, et tñ adinuicẽ ordinata,ſicut cognoſcibile ordinatur ad cognoſcitiũ,agẽs ad paſſum,ſilr dimidiũ ad duplũ.Trigeſimũ. Obiectũ et potẽtia ſunt proportionalia,quia potẽtia nata eſt intelligere obiectũ,obiectũ aũt natũ eſt intelligi a potẽtia. Trigeſimũprimum,Nõ eſt eadẽ pportio obiecti ad potentiã et obiecti ad habitũ.i.noticiã cauſatam quia obiectum eſt cã de nouo cauſans noticiã ſ; obiectũ ñ eſt cã potẽtie nec ecõuerſo potẽtia ẽ cã obiecti loquẽdo uliter,qa aliqñ intellectus cãt ſibi obiectũ.Nã oẽ quod cãt intellectus eſt obiectũ intelligibile ab intellectu,nõ tñ cauſat oẽ obiectũ.Trigeſimũſecundũ, Proportio agẽtis ad paſſum.i.receptiuũ effectus, talis eſt ꝙ qñ unum agens reperitur quod naturaliter natum eſt agere in illud paſſum tunc oẽ tale agens natũ eſt agere i omne tale paſſum,et per ɔñs ab omnibꝰ illis actiuis põt abſtrahi unus ɔceptus communis p̄dicabilis de omnibus talibus actiuis, ſilr unus alius p̄dicabilis de omnibus paſſiuis,et illi ſunt proportionales,ut ſi ille color natus eſt uideri ab illo uiſu tunc oĩs color natus eſt uideri ab omi uiſu ſic intelligẽdo,ꝙ quilibet color eſt uiſibilis ab oĩ uiſu. Et tunc ɔceptus uiſus in cõi et ɔceptus coloris in cõi ſunt proportionales. Trigeſimũtertiũ,Prima extrema pportionis dicunt adeq̃ta ſic ꝙ ɔuertibiliter et uliter de ſe inuicẽ predicant ut oĩs uiſus natus eſt uidere omnẽ colorẽ, et omnis color natus ẽ uideri ab oĩ uiſu. Et capit color hic ut ſcat oẽm qualitatẽ uiſibilẽ ſi pprie debet eſſe adeq̃tio.i.ꝙ in illis ulibus intelligatur excluſio, ut ſit ſenſus,quilibet color ẽ uiſibilis ab oĩ uiſu et nihil aliud a colorẽ eſt uiſibile ab omni uiſu.Si autẽ nõ intelligat iſta excluſio poteſt capi color pprie ut diſtinguit a luce et lumine.Trigeſimũ quartũ.Nõ eſt poſſibile a cauſa et effectu abſtrahere ɔceptus cõmuniſſimos et ꝙ illi ɔceptus ſint pportionati eodẽ modo ſicut illi ɔceptus uel res pticulares,Nam diuina eſſentia eſt beatificatiua et actus beatificus eſt cauſalis ab ea.Illa eſt pportio cauſe ad effectũ,ſi autẽ abſtrahatur ɔceptus cõis ab eẽntia ut eſt ɔceptus eſſentie in cõmuni ille ɔceptus nõ eſt natus cauſare actum beatificũ.Trigeſimũquintũ.Nõ ſequit, cõe põt cauſare notociã,ergo et pticulare põt, intelligẽdo ꝙ cauſet noticiam ut adequatũ effectũ, nam noticia adeq̃ta ſuperiori nõ eſt adeq̃ta inferiori, quia inferius põt cauſare noticiam perfectiorem q̃ ſuperius,nec ecõuerſo noticia adequata iferiori eſt adequata ſuperiori.Trigeſimũſextũ, Omnẽ per ſe iferius poteſt cãre oẽs noticiã quã põt cauſare ſuum ſuperius,quia includit eſſentialiter ſuum ſuperius, et cũ hoc põt perfectiorẽ noticiã cauſare, ſ; illa noticia quã cauſat uirtute ſuperioris ſui nõ eſt effectus adequatus inferiori,ut homo natus eſt cauſare noticiã huiꝰ ppoſitionis,aĩal eſt ſenſibile(nã ſenſibile pprie eſt paſſio animalis)eo ꝙ includit aĩal,ſed nõ eſt illa noticia effectus adequatꝰ hoĩs.i. ꝙ tota eſſentia hominis requirat ad cauſandũ noticiam illius ɔclõnis,nec hõ ut homo põt cauſare ut effectũ adequatũ noticiã illius ulis ppoſitionis,omẽ animal eſt ſenſibile ſed illius particularis aliquod animal ẽ ſenſibile,licet poſſit ſi ab homĩe abſtrahat ɔceptus alis.Et ideo dicit Sco.non enim ſequitur ſi cõe põt cauſare habitũ.i.noticiã ꝙ etiam ſpeciale poſſit.i. ſpeciale nõ poteſt cauſare noticiã alicuius ulis propoſitionis quã tñ cõmune poteſt.Et ppter tales uniuerſales ppoſitiones cõmuniter aſſignant ſubiecta cõia in ſcientijs,attamen ut doc. dicit in textu illa ſubiecta cõia non poſſunt cauſare noticiã ppoſitiõuȝ particularium,ideo non poſſunt aſſignari ſubiecta uirtualiter ɔtinentia taliũ pticulariũ.Trigeſimũſeptimũ Doc.uult in ſolutione ſecũde inſtãtie ꝙ ſubiecta ſciẽtiarꝫ cõmuniter aſſignant quedã cõia abſtracta,et talia nõ ſunt uirtualiter ɔtinẽtia nec eis ɔuenit diffinitio ſubiecti ſuperius data.q.d.in ſciẽtia ſpecie una poteſt dari alquod ſubiectũ unũ ſpecie et illud uirtualiter cõtinet illã noticiã, ſed quãdo ſcĩa nimis de multis tractat tũc non põt ei dari unũ ſic uirtualiter ɔtentiuũ ſed datur ei aliqđ cõe abſtractũ qđ eſt genus, ut tñ unum aliqđ habeatur a quo ſcĩa dicatur una licet illud unũ non ɔtineat uirtualiter totam ſciam. Trigeſimũoctauũ, Licet omnis noticia nata ſit in ſe eſſe unũ ſingulare.i.poſſibile eſt ꝙ ſit unũ indiuiduũ nũmero quo intelligat omne obiectũ ſicut eſt in deo et quibuſdam btĩs potiſſime in aĩa xp̃i que oĩa intelligit uno actu intelligẽdi, tñ non eſt unũ obiectũ numero qđ ex ſua ppria quiditate natũ ſit talem actum uirtualiter ɔtinere Sed ꝙ dicit, diuinã eſſentiã uirtualiter ɔtinere omne obiectum et de facto eſſe obiectus uirtuale.i. ſua uirtute cuiꝰlibȝ obiecti noticiã poſſe pducere in intellectu creato(quia in intellectu increato nulla noticia ẽ pducibilis) hoc tñ non eſt ex ppria ſua quiditate,ſed quia ipa repñtat oĩa obiecta que obiecta uirtualiter ɔtinẽt ſuas proprias noticias. Trigeſimũnonũ,Si quis uirtualẽ ɔtinentiã diceret eſſe efficiẽtiã noticie tũc uolũtas diuina uirtualiter ɔtineret noticias omniũ, ſ; planũ eſt ꝙ nõ eſt mens Scoti. uelle ſic accipere uirtualem cõtinentiã q̃uis oẽs cõiter ipm ſic exponãt,ſed uult ꝙ uirtualis cõtinẽtia in ppoſito eſt entitatiua a q̃ intellectus poſſit formare cõplexa.i.ppões et ſyllogiſmos.Pro tertiũ notabilis intelligentia notandũ primo ꝙ diuiſio theologie i theologiã neceſſariorũ et ɔtingentium eſt diuiſio totius in ſuas partes integrales et nõ ſubiectiuas, capiẽdo theologiã p ut cõplectitur ſil᷑ oĩa de deo et nobis inſcriptura ſacra data, ſed ſi caperet theologia p omni ſermone de deo tũc illa diuiſio eſſet totius ulis in ſuas ptes ſubiectiuas.i.hoc nomẽ theologia p̄dicaret de quolibet eorũ ſeorſum.Secũdo notandũ, ꝙ ueritas ad intra eſt ppoſitio uera formata de deo nõ ɔcernẽdo aliquo mõ creaturas quia qdquid cõuenit deo ſine reſpectu ad creaturas dicit ſibi ɔuenire ad intra, ſed qdquid ɔuenit ei in ordine ad creaturas dicit ei ɔuenire ad extra.Tertio notandũ,ꝙ ille ppoſitiones theologice dicũtur nece͛ que nec p diuinã potentiã poſſunt falſificari.Sed ille dicunt ɔtingentes que ſaltẽ per diuinã potentiã pñt falſificari,

ut pater gñat, eſt nece^a, ſed illa mūdus eſt, ē ꝯtingēs. Quarto notandū, ꝙ ille apud ſcotū dicunt̄ theologice ueritates que ad nullā ſciam naturaliter acquiſitā ꝑtinent. Quinto notandū, ꝙ omnis ꝓpoſitō aliquid de deo p̄dicans dicitur theologica ſaltem large, tñ ille ꝓprie et ſole dicunt̄ theologice que nō poſſunt naturaliter ſciri, ſimiliter et ille que ſciūtur per diuinā eſſentiam que eſt obiectū theologicum dicunt̄ theologice licet poſſint na^r ſciri. Sexto notandū ꝙ theologia nō ſolum pōt acquiri ꝑ fidelē ſed etiā per infidelē. Nam ad theologū ſufficit cognoſcere ea que tractant̄ in ſcriptura ſacra et unum ex alio deducere et dicta in ſcriptura ſacra defendere. Sequit̄ ꝙ eſſe theologū habet gradus, quia aliqui cū hoc credunt his que dicunt̄ in ſcriptura ſacra, quidā ultra hoc p artes poſſunt ꝓfunde declarare ea q̄ tradunt̄ in ſcriptura ſacra. Septimo notādū ꝙ diſcurſus theologicus ē qui ꝓcedit ex his que habent̄ in ſcriptura ſacra explicite uel implicite, uel ſaltē quādo una p̄miſſaꝝ eſt talis, ſed ꝯcl'ones theologice ꝓprie dicunt̄ q̄ non habentur ī propria forma in ſcriptura ſacra ſ3 p nece^am cōſequentiā deduci poſſunt ex ſcriptura ſacra ſiue ſint in ſe neceſſarie ſiue ꝯtingētes.

¶EX DICTIS PATET RESPONSIO etc. Hec eſt ſecūda ps principalis huius q̄ſtionis in qua tres prime q̄ſtiones ſoluunt̄ et ſtat hec ſolutio in.53.dictis. Primū, Theologie in ſe de neceſſarijs.i.noticie totalis de diuina eſſentia et pſonis quāta eſt poſſibilis hr̄i de eis, ſubiectū eſt hic deus, Hoc dictū probatur p diffininitiōs ſubiecti. Secundū, Soli⁹ dei uirtute pt haberi omnis ueritas thologica.i.ſi quis perfecte cognoſceret diuinam eſſentiā ipſe poſſet cognoſcere oēs ꝓpoſitiones nece^as que tractantur in theologia. Tertiū Deus nulli attribuitur quia attributio eſt in aliud ordinatio, ſ3 deus in nihil aliud ordinat̄. Quartum. Nihil aliud a deo ꝯtinet ueritates theologicas nec ut cauſa nec ut effectus .i. nihil aliud a deo ē p cuius entitatē poſſent demōſtrari ueritates theologice ſic ꝙ nec aliquid aliud a deo eſt prius talibus ueritatibus nec oſtēdit eas ut effectus ut patuit prima queſtione, tertia rōne cōtra phyloſophos. Quintū. Quāuis ueritates large theologice poſſint naturaliter ſciri ab hoīe, nulle tñ que ſunt ꝓprie theologice, ſ3 ſoli deo ſunt naturaliter note. De quo diffuſe habet̄ .i.q̄ſtione, Sextū, Pro prima pſuaſione notandū, ꝙ theologia tractat de eternis et tēporalibus et inquantū tractat de eternis dicit̄ ſapia (ſapientia eni eſt noticia eternoꝝ) et inquātū tractat de tpalibus dr̄ ſcientia. Septimū, Eterna nō attribuunt̄ tpalibus.i.eterna non ordinantur in tpalia ſed ecōuerſo. Octauum. Rō.i.intellectus et uolūtas hn̄t duas portiones.ſ. ſuperiorē et īferiorē. Superior portō eſt ipe intellectus et uolūtas inq̄tū reſpiciūt deū et eterna. S3 inferior portio eſt idē intellectus et eadē uolūtas inquantum reſpiciunt creaturas et tpalia. Nonū. Noticia eternoꝝ dicit̄ perficere intellectū ꝑm ſuperiorē portionē, iō theologia que eſt de eternis dicitur eſſe ī ſuperiori portione. Decimū. Oīs habitus perficiēs ſuperiorē portionē eſt nobilior eo qui pficit inferiorē. Vndecimū. Theologia tractat ea p que fides catholica gñatur, roboratur, et defenditur, q̄ ſunt tres actus theologie ſc3 fidē gñare, roborare et defendere. Duodecimū, Prima ueritas.i.ipſe de⁹ ē primū ſubiectū fidei.i.fides principaliter eſt de deo. Tredecimū, Iō deus dicitur ueritas.i.nobiliſſimū intelligibile (nā ueritas eſt idē qđ intelligibilitas) quia eſt infinitus et fallere non poteſt nec falli. Decimūquartū. Nobiliſſimū genus ſcibile ē nobiliſſimū cognoſcibile. Decimūquītū Oīs eſſentia creata alicui intellectui creato eſt naturaliter noſcibilis. Decimūſextū, Fides eſt duplex, infuſa et acq̄ſita. Prima eſt q̄litas una a deo creata in intellectu ſubiectiue exiſtēs, in baptiſmo infuſa, inclinans hominē ad aſſentiendū articulis fidei. Secunda ſcilicet acquiſita eſt noticia per doctrinam acquiſita de articulis fidei. Et utraq; habet deum pro obiecto.

¶EX HIS DICTIS RESPONDEO AD Secundā.q. etc. Hic rn̄det doc. ad ſecundā queſtionē ꝑ cuius ſolutione ſequitur.17.dictum Homo pōt quadrupl'r intelligi. Primo in ſuis eſſentialibus et quiditatiuis, ſecūdo in ꝯceptu uli abſtracto ut inquantū ſubſtantia uel corpus uel aīal. tertio paſſionaliter .i. ꝑm ꝓpōes in qua predicatur paſſio de ſuo ſubiecto, uel paſſio ſua cognoſcit̄ ſibi ineſſe, quarto p reſpectū ad aliud ut inquantum eſt inter aīalia nobiliſſimū. Decimūoctauū, Noticia quiditatiua, ſimiliter noticia in uli ꝯceptu dicitur noticia eſſentialis ſed noticie alie due dicūtur p accn̄s, capiēdo accn̄s large ꝓ extraneo.i. ꝓ illo qđ eſt extra rōem formalē uel extra quidtatē rei, nō pro illo qđ pōt adeſſe et abeſſe rei p̄ter eius corruptionē nā nec paſſio illo° accidit nec ille reſpectus, quia nece° predicatur paſſio de ſuo ſubiecto, et ille reſpectus nobilitatis fundatur īmediate in mō intrinſeco quiditatis humane ideo nullo° pōt abeſſe. Decimūnonū. Noticia paſſioīs nece° preſupponit noticiā ſubiecti, quia nō pōt p̄dicatū aliqđ cognoſci de aliquo ſubiecto niſi prius cognito illo ſubiecto, nam paſſio nihil eſt niſi reſpectus aptitudinalis fundatus in entitate ſubiecti, ſimil'r oīs noticia reſpectuū preſupponit noticiā extremoꝝ a quibus dependet eo mō quo noticia reſpectus requirit, quia nō opttet ſemper quiditatiue cognoſci extrema ad hoc ꝙ cognoſcat̄ reſpectus ut ad hoc ꝙ cognoſcatur p̄rnitas et filiatio ſufficit ꝯfuſe cognoſcere p̄rem et filiū ſub rōe ſubſtantie in cōmuni et actum generationis in ipſis. Vigeſimū. Qn̄ cognoſcit̄ aliqđ inferius nō ſub ꝓpria rōe ſua ſ3 ſub rōe alicuius ꝯceptus abſtracti ab eo tūc illud inferius dr̄ ꝯfuſe cognoſci licet ille ꝯceptus ſuperior diſtincte cognoſcat̄. Vigeſimūprimū, Deus ponitur eſſe ſubiectū theologie ſub rōe reſpectus ad extra.i.inquantū redemptor, reparator, uel gubernator, q̄ ſunt reſpectus ad extra.i.ad creaturas ut ponit Egidius.quoli.3.q.2.uel inq̄tum eſt caput ecclie ut ponit Hugo de quo infra, uel ſub rōe aliqua attributali .i. ſub rōe alicuius attributi qđ eſt ſicut paſſio ut inquantū bonus .i.appetibilis, nō inquantū infinitus qa bonitas ꝑ infinitate eſt modus intrinſecus ſed pro appetibilitate eſt paſſio, et ſic ponit Guil.uar.li.i.in ꝓlogo.q.i. et.6.(qđ ſit attributū patebit infra diſ.3.) uel ſub rōe entis ī cōi uel entis infiniti uel nec^e eſſe, ſicut ponit Hen.in ſum. Vigeſimūſecundū. Opino hen.eſt irrōnabilis quia nullus ꝯceptus cōis cōtinet uirtualiter ꝓpōes proprias de perſonis diuinis, quia tūc naturaliter poſſemus cognoſcere propria perſonaꝝ diuinaꝝ, nam q̄ncunq; poſſumus naturaliter cognoſcere ſubiectum ſp poſſumus naturaliter cognoſcere totam demōſtrationē ut patuit ſupra in principio q̄ſtionis. Exquo ſequeretur ꝙ totā theologiā poſſem⁹ naturaliter cognoſcere. Preterea, theologia eſt ſoli deo naturaliter nota, et illi cōes ꝯcept⁹ nō, ergo theologia non h3 eos ꝓ ſubiecto. Vigeſimūtertiū. Nulla ueritas.i.nulla ꝓpoſitio uera ꝑtinet perſe.i.eſſentialit̄ ad aliq; ſciam niſi ſubiectū ei⁹ ſit ſubiectū primū illius ſcie, uel ps eius ſubiectiua.i.inferius ī recta linea p̄dicamētali de quo eſſentialiter p̄dicatur illud ſubiectū primū, uel ſit ps integralis.i.quātitatiua, uel eſſentialis.i.ſubſtātialis ut materia et forma uel partes ſubſtātiales materie et forme, uel qditatiua, qđ dr̄ propter accidētia que hn̄t ptes nō ſubſtātiales ſ3 qditatiuas ut genus et drias, que ptes ēt ſunt de pſe cōſideratiōe ſcie que hr̄ de accite. uel eſſentialiter attributū ad primū ſubiectū, ut in ſcia de hoīe nulla ueritas pſe ꝯſiderat̄ niſi ipſe hō ſit ſubiectū illi⁹ ꝓpōnis, uel aliquis ſingularis hō qui eſt ps ſubiectiua uel caput eius ſiue ſile qđ eſt ps integralis eius, uel corpus eius uel aīa q̄ ſunt partes eſſentiales eius, uel de alijs aīalibus inqnantū eſſentialit̄ attribuūtur homini in ſua pfectiōe uel aliqd aliud ſile. Vigeſimūquartū. Pars integralis nō dr̄ iō quantitatiua q̄ſi ſola q̄ti-

tas in ea ꝯſideret quia eſſentialiter dr̄nt ille partes et realiter,
nec iō dicūtur integrales qͥſi tm̄ per quantitatē et cōem ſubſtā
tiam diſtinguant,ſicut due p̄tes carnis uel due p̄tes oſsis hn̄t di
uerſas eſſentias et q̄ditates realiter diſtinctas,ſed nō formalit̄
et q̄ditatiue,ſed iō dicuntur integrales,q̄a ſunt partes ethero-
genee.i. inter ſe eſſentialiter et formaliter diſtincte, et ex rōe
ſua formali ſunt corporee.i.nate ſubeē quantitati Exquo p̄tʒ
ꝙ q̄n ambe p̄tes ſunt ſic diſpoſite tūc dicūtur integrales,q̄n aūt
nō,dicuntur eſſentiales,ut corpus et aīa,ubi licet corpus ſit q̄ti-
tum non tn̄ aīa,requiritur etiā ꝙ utraq; ſit per ſe quanta non
per aliud ut aīa ſenſitiua bruti p̄ corpus,nō per ſeipſaʒ eſt q̄ta
ſm̄ cōmuniorē opinionē. Quinq; ergo ſunt per ſe de ꝯſideratio
ne alicuius ſcie. Vigeſimūquintū.Eſſentialiter attributū intelli-
gitur multipliciter. Primo ꝓ eo q̄d nece° dependet ad aliud ſi-
cut relatio ad extrema et ꝯpoſitū a p̄tibus et creatura ad deū,
ſic nō capitur hic. Secundo pro eo q̄d eſt eſſentialiter poſterius
alio,nō intelligendo ꝙ dependeat ab illo ſicut poſterior pars in
quanto inq̄antum poſterior nece° et eſſentialiter eſt poſterior
priori,nō tn̄ habet eſſe ſuum a priori fundamētaliter. Tertio ꝙ
habeat aliquā habitudinē ad aliud ut ad prius ſe ſiue ſit prius
gn̄atione,ſiue perfectione,ſiue natura, ſiue origine,ſic tn̄ ꝙ nec
ſit pars eius integralis nec eſſentialis nec ſubiectiua. Vigeſimū
ſextū.Opinio de rōe attributali eſt irrationabilis,quia noticia
quidditatiua diuine eſſentie et ꝓpōnum formabiliū per eam nō
cōtinet uirtualiter in noticia attributi, quia eſt p̄fectior ea, et
tn̄ noticia eſſentie eſt per ſe de rōne uel ꝯſideratione theologie.
Vigeſimūſeptimū.Cū doc.dict ſi ille ꝓprietates differrent rea-
liter ab eſſentia etc.ibi capit ꝓprietas pro predicatis dicibilibꝰ
de eſſentia diuina que in creaturis ſunt uera accidentia ut eſt
īntellectio,uolutio etc.et nō loquitur de aptitudinibus nā omne
naturale accidens cauſatur realiter a ſuo ſubiecto , nec p̄ hoc
uult ꝙ ꝓpria paſsio.i.ꝓprium quarto° ſit uerū accn̄s ut aliqui
uolūt elicere , nā non loquitur de proprio quarto° ſed de uero
accidēte. Vigeſimūoctauū.Eſſentia diuīa et talia predicata de
quibus dictū eſt ſunt incauſata ſed diuerſimode,nā eſſentia di
uina ex rōe ſua formali et radicaliter habʒ ꝙ repugnat ſibi
cauſari,ſed tales ꝓprietates hn̄t ex rōne ſua formali,nō tamē
radicaliter ſed ex idemptitate cū eſſentia,nam rō formalis in-
tellectionis etc. eſt ī creaturis et tn̄ ibi eſt cāta,ideo rō forma
lis intellectionis in cōi nō eſt ex ſe incauſata , ſed rō formalis
diuine intellectionis. Vigeſimūnonū, Illud eſt actualius.i.p̄fec-
tius q̄d nō pōt ꝯuenire creature q̄; illud q̄d poteſt ꝯuenire. Ex
quo elicitur ꝙ eſſentia diuina eſt perfectior attributis eo ꝙ eſ-
ſentia nulli creature pōt ꝯuenire, ſʒ attributa cōmunicāt crea
aturis nō intelligēdo ꝙ illa attributa numero q̄ ſunt in deo cō-
municent creaturis,ſed alia numero eiuſdē tn̄ rationis cū illis
et uniuoca,ly ad extra ī textu,ualet ſicut in creaturis. Trigeſi
mū, Diuina eſſentia eſt infinita et oīa attributa abſoluta non
reſpectiua ſunt īfinita,ſed diuerſimode. Nā eſſentia diuina ex
propria ſua quiditate et natura habet infinitatē illā et a ſe et
a nullo alio,ſed attributa habent ab eſſentia radicaliter ſic in-
telligēdo ꝙ ꝓpter eſſentie p̄fectionē naturaliter in ea ſunt tales
proprietates ita ꝙ per eſſentiā ſunt ibi, et nō ecōuerſo eſſentia
per ꝓprietates , nihilominus tn̄ propria ratio taliū abſolutarū
proprietatū oritur in eſſentia ut infinita.i. q̄a naturaliter ſunt
in infinita eſſentia, etiā rō formalis et quiditas eaꝝ ex ſe for-
maliter habet illū modum intrinſecum q̄ eſt infinitas intenſiua
extra genus,licet ab eſſentia ſit radicalit̄,nō ꝙ ratio formalis
taliū ꝓprietatū in abſtracto habeat illū modū intrinſecū q̄ eſt
infinitas ſed hee ſingulares ꝓprietates q̄ ſunt in deo et quodā-
mō oriuntur ab hac infinita eſſentia. Trigeſimūprimū, Opinio
de reſpectibus ad extra eſt irrationabilis,ꝓbatur,q̄a theologia
eēt ſcia rationis.i.hr̄et ſubiectū rationis.i.cui nihil corrn̄det in
re, ꝓbatur , quia oīs reſpectus dei ad extra eſt reſpectus rōis
ut ꝓbabitur diffuſe diſ.30.ergo ſi deus inquantū reſpicit crea-
turas eſt ſubiectū,ergo ſub ente rationis eſt ſubiectū. Trigeſi-
mū ſecundū, Logica ꝯſiderat de rebus inquantū in eis fundant̄
ſecūde intentiones ideo nō eſt ſcia realis. Trigeſimūtertiū, Nū
q̄; abſolutū et reſpectiuū faciunt p̄ ſe unū nā per ſe unū reale
eſt q̄d uel eſt ſimplex.i.nō cōpoſitū ex pluribus rebus realiter
diſtinctis uel ſi eſt cōpoſitū tunc partes cōponentes debent eſſe
unius gn̄is uel p̄dicamēti ad ſe inuicē eſſentialiter ordinate et
proportionate , et ſi ſunt homogenee debent eſſe unius rationis,
ſi etherogenee debent ſe ſic habere ꝙ ex ratione formali oīum
omnes ad ſe inuicē ordinētur,ſicut materia ad formā,caput ad
pedes etc.et ſi unū illoꝝ deficit nō faciunt per ſe unuʒ. Sed per
ſe unus ꝯceptus ē duplex,ſcʒ methaphyſicus et logicus, Metha
phyſicus eſt ꝯceptus uel ſimpliciter ſimplex uel ſi eſt cōpoſitꝰ
tunc eſt conceptus non propoſitionalis ſed large orationalis .i.
explicitus per orationē cuius una pars ex ratione ſua formali
ſit determinatiua et altera determinabilis ab eadē , et ſint eius
dē generis nō ꝙ unus ſit abſolutus et alius reſpectiuus,unus ſub
ſtantialis alius accn̄talis ut aīal rōnale. Sed logicus ꝓprie nō
dicit̄ ꝯceptus ſed ꝓpō per ſe , apud quē nulla eſt ꝓpoſitio p̄ ſe
niſi primo° uel ſecūdo mō dicēdi per ſe. Trigeſimumquartum.
Theologia eſt prima ſcia.i. nō eſt ſubalternata nec ſubalter-
nans. Trigeſimūquintū. Scientia dupliciter dicitur eſſe prima.
Vnomō quia eſt ſubalternās . Alio° quia nō eſt ſubalternata
alteri Secūdo° tehologia dr̄ prima ſcia. Trigeſimūſextū Cōcep
tus dei creantis eſt p̄ accidēs unuſ,quia ꝯceptus dei eſt abſolu
tus,et creantis reſpectiuus. Trigeſimūſeptimū. Q n̄ ſcia ſubal-
ternata eſt de per accidēs uno ſicut cōmuniter eſt,tunc ſemper
ſunt due ſcie ſubalternātes uel plures ita ꝙ de quolibet ꝯceptu
qui eſt pars illius ꝯceptus per accidēs eſt una ſpecialis ſcientia
Trigeſimūoctauū, Quicquid cōuenit deo ad extra.i. in ordine
ad creaturas,cōtingēter ſibi ꝯuenit quia terminus illius reſpec
tus eſt ꝯtingens ſcʒ creatura. Trigeſimūnonū,Noticia abſoluti
eſt perfectior noticia reſpectus,iō neceſſe eſt ꝙ ſubiectū theo-
logie ſit abſolutū nō reſpectiuū. Quadrageſimū. Noticiā abſo
luti eſſe nobiliorē noticia reſpectiui pōt dupliciter intelligi uel
capiēdo reſpectū p̄ciſe in ſua ratione formali,uel ut coincludit
alia. Primo° dupl'r,quia reſpectus intrinſecus adueniens enti-
tatē ſumit ab extremis , iō uidetur ꝙ nobilioꝝ extremoꝝ ſunt
nobiliores reſpectus,et ſic ſm̄ opinionē aliquoꝝ p̄rnitas diuina
cū ſit reſpectus intrinſecus ſit nobilior et p̄fectior q̄; ꝓprietas
hypoſtatica in creaturis, licet ſit abſoluta illa ꝓprietas,atta
men certum eſt ꝙ reſpectus inq̄antum reſpectus eſt , eſt im-
perfectior abſoluto ut abſolutum eſt,ſimiliter ſemper extre-
mū reſpectus eſt perfectius ip̄o reſpectu cuius eſt,et p̄ conſe-
quēs noticia talis extremi eſt p̄fectior noticia talis reſpectus.
Quadrageſimūprimū. Si aliqui reſpectus ſint realiter idē ſub
ſtantiis aliquibus certū eſt ꝙ illi reſpectus ſunt nobiliores oībꝰ
accn̄tibus abſolutis, Sed utrū ſit aliquis talis reſpectus hʒ ali-
bi locū. Quadrageſimūſecundū. Si capitur reſpectus ut coīclu
dit extrema.ſic ſemper noticia eius eſt perfectior noticia illius
ſolius abſoluti. Quadrageſimūtertiū. Q n̄ habitus.i. ſcia eſt in
aliquo intellectu q̄ intellectus nouit euidēter ita eſſe ſicut dicūt
propoſitiones in illa ſcia ſic ꝙ illā euidentiā habet ab obiecto
et nō per infuſionē a deo ſed ſtuduit per intellectū ꝓpriū,et ob
iectū illud de quo habet ſciam fuit in ſe uel in ſpē p̄ns, tunc du
pliciter ꝯtinet illud obiectū hanc ſciaʒ uirtualiter, Primo ip̄am
noticiā ī ſe natū eſt cauſare et ipſo ſolo perfecte noto poſſet to
ta demōſtratio formari, Secūdo de facto ī illo intellectu cāuit
ſuo mō, et ille ītellectus elicuit ex ipſo p̄nte in ſe uel in ſpē hāc

ſciam. Quãdo aũt ſcia nõ ſic eſt acquiſita per obiectũ ſed p in fuſionẽ, tunc nõ optet ꝙ ſit aliqḋ obiectũ qḋ natũ ſit cauſare talẽ ſciaȝ uel ex quo poſſit elici talis ſcia, nec oportet ꝙ ille intellectus elicuerit talẽ ſciam ex ipſo, ut qñ illa ſcia eſt de ꝯtingentibus, tunc obiectuȝ nõ ꝯtinet uirtualiter illã ſciam in ſe, qa nõ poteſt ab eo noto formari tota demõſtratio ſine alijs, qa niſi uoluntas ꝯcurrat uel aliud ꝯtingens non ſcič euidẽter ꝓpoſitõ ꝯtingens, ut illa ꝓpoſitio paries eſt albus, in nullo obiecto uirtualiter ꝯtinetur, quia dato ꝙ perfecte cognoſcatur qḋ ſit pies et qḋ albedo, nunq̃ ex hoc ſcietur illa ꝓpõ eſſe uera. Quadrageſimũquartũ. Secunde ſcie nõ datur ſubiectum qḋ uirtualiter cõtineat totã ſciaȝ, quia nulla ꝓpõ ꝯtingens uirtualiter ꝯtineč in aliquo ſubiecto incõplexo. Quadrageſimũquintũ, Tali noticie loco ſubiecti datur illud de quo uerificantur prime et proprie ueritates illius noticie et cui imediatius inſunt p̄dicata taliũ propoſitionũ et qḋ eſt nobis notũ et ꝑfectiſſimũ inter nobis nota ita ꝙ debet eẽ perfectiſſimũ inter nobis nota et predicata theologicalia necea debẽt ſibi immediatius ineſſe q̃ nulli alij nobis noto. Quadrageſimũſextũ, Theologia in nobis nõ hãbet euidentiã ex obiecto.i.ex diuina eſſentia nobis nota, quia non eſt nobis nota, ſed eſt nobis reuellata a deo iõ loco ſubiecti datur aliqḋ qḋ eſt nobis notum, et nobiliſſimũ inter nobis nota de quo immediatius dicanč uel uerificentur propoſitiones theologice. Quadrageſimũſeptimũ. Ens infinitũ eſt nobis natulr cognitũ de deo.i.illa ꝓpoſitio deus eſt ens infinitũ eſt nobis naturaliter nota et nullũ predicatũ de deo nãlr nobis notũ eſt perfectius ente infinito et inter nobis nota naturaliter de deo nihil eſt de quo imediatius uerificenč ꝓpões theologice etiã nece. Sequič ꝙ ens infinitum datur loco ſubiecti theologie in nr̃o intellectu. Quadrageſimũoctauũ Ens infinitũ nõ datur nr̃e theologie q̃ſi uirtualiter cõtineat noſtrã theologiã ul̃ ꝙ nos ex ipſo adquiſierimus eã. Quadrageſimũnonũ, Deus eſt in ſe ſubiectũ theologie neceſſarioꝝ et in ſe ꝯtinet uirtualiter totã theologiã, ſȝ nr̃ intellectus nõ poteſt eam a diuina eẽntia acquirere, quia nõ eſt nobis nota. Quĩq̃geſimũ, Theologia nr̃a tractat eaſdẽ ꝓpoſitiones quas tractat theologia in ſe. Quinquageſimũprimũ, Idem ſubiectũ eſt theologie in ſe et in nobis quantũ ad uirtualitir cõtinere totam noticiã, ſemper loquẽdo de theologia neceſſariorũ, quia nihil niſi unũ ꝯtinet uirtualiter tales ueritates qḋ eſt diuina eſſentia. Quinquageſimũſecundũ, Diuina eſſentia ponitur noſtre theologie ſubiectũ nõ ꝙ det euidentiã nr̃e thologie.i. ꝙ p ĩpam notã acquiſierimus theologiã nr̃am ſȝ iõ quia ſi cognoſceremus eã ipſa daret euidentiã.i.ex tali noticia poſſemus propoſitiones theologicas formare et intelligere.

¶NVNC AVTEM VIDENDVM EST etc. Ex pedita materia de ꝓpoſitionib⁹ theologicis neceſſarijs, nũc determinat de ꝯtingentibus et cõſiſtit hic textus in.32.dictis. Primum, Nullũ ſubiectũ ꝯtinet uirtualiter niſi neceas ꝓpoſitiones .i.ex incõplexa noticia alicuius rei non põt niſi ꝓpoſitio necea formari, Exemplũ de illa ꝓpoſitione, paries eſt alb⁹ de qua ſupra proxime dicto.43. Secundũ, Res incõplexa nõ habet ſe equaliĉ ad oẽs ꝯtingentes ꝓpoſitiones, quia ad aliqua naturaliter inclinatur ut lapis ad eſſe deorſuȝ, ꝯtra aliq̃, inclinatur determinate ut lapis cõtra eẽ ſurſum, ad alia eſt indifferens ut lapis ad eſſe albũ uel nigrũ cũ autẽ doc. dicit ꝙ eq̃liter ſe habet ad oẽs cõtingentes ꝓpoſitiones intelligit ſic ꝙ equalitir nullã illaꝝ uirtualiter includit, licet magis apta nata ſit ad hr̃e in ſe p̄dicatũ unius q̃ alterius. Tertiũ. Ordo eſt inter ꝯtingentes ꝓpoſitiones de eadẽ materia tractantes ita ꝙ una illarũ eſt prima in quã reſoluũtur oẽs alie, et ueritas eaꝝ dependet ab illa, quia ſi non eſſet illa omnes alie eſſent falſe, ut uerbũ eſt hõ.iſta ẽ una de primis ꝯtingentibus a qua dependẽt oẽs ille uerbũ paſſum eſt, uerbũ eſt crucifixũ uerbũ aſcẽdit etc. Quartũ, Illud debet poni loco ſubiecti ꝓpoſitionum ꝯtingẽtiũ theologicarũ qḋ eſt ſubiectũ in prima ꝓpoſitione theologica ꝯtigẽte. Quintũ. Illud dr̃ ſubeictũ prime ꝯtingẽtis, qḋ qñ ipſum ĩtuitiue uideret, uidereč ꝙ ſibi ineſſet primũ predicatũ prime ꝯtingentis et dr̃ ſi intuitiue uideretur, quia euidẽtia ꝯtingentiũ ꝓpoſitionũ nõ eſt ex incõplexa noticia extremoꝝ, ſȝ ex intuitiõne extremoꝝ et unionis eoꝝ. Sextũ. Simplr̃ primũ ſubiectũ ꝯtingentiũ ꝓpoſitionum theologicaliũ eſt diuina eſſentia et per ꝯñs eſt primũ ſubiectũ theologie cõtingentiũ. Septimũ. Cũ doc. dicit diuinã eſſentiam eẽ ſubiectũ ꝯtingentiũ ſicut et neceſſarioꝝ, ly eodẽ mõ debet intelligi ut eſt hec eſſentia nõ ut eſt uirtualiter ꝯtinens theologiã neceſſarioꝝ qa diuina eſſentia ut ẽ hec eẽnᵃ eſt ſubiectũ primũ tã theologie neceſſarioꝝ q̃ ꝯtingentiũ. Octauũ. Theologia ꝯtingẽtiũ cõſideratur q̃druplicitẽr. Vnoᵒ ut in ſe.i.ut cõprehendit oẽs noticias oĩm ꝓpoſitionũ ꝯtingentiũ formabiliũ de ſuo ſubiecto. Secundoᵒ ut eſt in diuino intellectu. Tertioᵒ ut eſt in intellectu btõꝝ. Quartoᵒ ut eſt in intellectu uiatoꝝ. Primis tribus modis hȝ diuinã eſſentiã ut eſt hec eſſentia pro ſubiecto. Quartoᵒ nõ, ſȝ ens infinitũ eodemᵒ quo ſupra dictũ eſt de theologia nr̃a neceſſarioꝝ. Nonũ, In oĩ ſcia oportet incõplexe prius ꝯgnoſcer̃ ſubiectũ ſi naturaliter et naturali ordine acquiritur ſcia et ſi perfecte acquiriĉ quia primo dȝ ꝑfecte et incõplexe cognoſci ſubiectũ et tunc intellectus debet ex illo ſubiecto noto.i.ex ꝯceptibus in eo per diuiſionẽ cognitis formare ꝓpoſitiones ex qb⁹ fiant demõſtrationes nã primo dȝ res perfecte cognoſci, ſecũdo debet in cõceptus oẽs poſſibiles ſimplices de ea formabiles reſolui, et tertio dȝ ex illis tota demonſtratio fieri. Decimum. Theologia eſt noticia ꝯplexa.i.de ꝓpoſitionibus nõ de terminis que ꝓpoſitiones ſunt ꝯplexe, ita ꝙ primo et principalr̃ eſt de cõplexis ſicut oĩs ſcia, ſȝ uiſio.i.intuitiua ꝯgnitio diuine eſſentie a btĩs eſt inꝯplexa noticia et p ꝯñs nõ eſt theologica, quia ad ſcientifice ſciendũ theologiã et nãli ordine prerequiritur ſubiecti eius qḋ eſt diuina eſſentia perfecta cognitio et incõplexa. Vndecimũ, In oĩ materia ſpẽali de ꝯtingentibus ĩ theologia tractatis eſt tm̃ una prima ꝯtingens in quã oẽs alie reſoluunč, licȝ nõ ꝓprie ex ea demõſtrenč ut in materia de ſpritu ſancto eſt illa prima. Spiritus ſanctus eſt uiſibiliter miſſus Et in materia de ĩcarnatiõe eſt illa prima, uerbũ eſt caro factũ etc. ſȝ non p̃t ſimplr̃ una prima dari in omni materia niſi forte illa deč, de⁹ uult aliqḋ ad extra, nõ illa deus uult quia illa eſt necea. Sȝ ꝙ doc. dicit diuinã eſſentiã eẽ primũ ſubiectũ ut eſt hec eẽntia nõ accipit eſſentiã preciſe in abſtracto ſed uel in abſtracto uel in cõcreto. Duodecimũ, Nullus intellectus põt euidẽter cognoſcer̃ propoſitiones theologicas ꝯtingẽtes niſi intuitiue uideat extrema.i.ſubiectũ et p̄dicatum et unionẽ eoꝝ, uel ſaltẽ uideat illa in obiecto eminẽter cõtinẽte ſicut ẽ diuina eſſentia. Tredecimũ. Non p̃t xp̃s eẽ ſubiectũ primũ theologie cõtingẽtium, quia ꝓpoſitiones de pr̃e et ſp̃uſancto et tota trinitate nõ eſſent theologice.i.in illa ſcia tractate uel tractande cuius ſubiectũ eſt xp̃s. Decimũquartum. Ille ꝓpões ſunt theologice et tñ non de xp̃o, pr̃ gñat, ſp̃uſſanctus ꝓcedit de patre et filio, pr̃ creat, ſp̃uſſanctus tẽporaliter eſt miſſus, tota trinitas eſt oĩpotens, punit, ĩdulget, gubernat mundũ etc. Et noteč.23.dictũ et ſequẽtia proxime ſupra, nã tales ueritates nõ ſunt de primo ſubiecto in ſcia cui⁹ ſubiectũ eẽt xp̃s nec de p ſc aliquoᵒ nec aliquoᵒ attributa, qa pr̃ et ſp̃uſanct⁹ et tota trinitas nulloᵒ eſſentialiter attribuunč ad xp̃m q hȝ naturaȝ eſſencialiter poſteriorẽ patre ſp̃uſancto et tota trinitate ſcȝ humanã. Decimũquintum. Proprie capiẽdo attributionẽ eſſentialẽ ipſa eſt tm̃ poſterioris eſſentialiter ad prius eſſentialiter, tñ large aliqñ ſumitur ꝓ oĩ ordine aliquoꝝ adinuicẽ. Decimũſextũ, Nec xp̃s ẜm diuinã naturã ẽ eſſentialr̃

prior eēntiā et patre et ſpirituſancto, Iō pʒ ꝙ qñ doc. in. 23. dicto ſupra alegato locutus fuit de attributione ꝗ accepit ꝓprie attributionē. Decimūſeptimū, Intra diuinitatē nulla ē attributio eēntialis ſtricte capta, qa nihil alio ē ibi eēntialr̄ prius uel poſterius. Decimū octauū. Xp̄s nō ꝯtinet uirtualiter nece^as ꝓpoſitiones theologicas q̄ tn̄ ſunt principales in theologia, qa ſi xp̄s nō eſſet. i. ſi uerbū carnē. i. hominis naturā non aſſumpſiſſet adhuc ille nec^e ꝓpōes eēnt uere et ī aliquo icōplexo uirtualiter cōtinerent, nā xp̄s dicit ſuppoſitū ſubſiſtēs in duabus naturis, diuina ſcʒ et humana, Iō ſi non aſſumpſiſſet uerbū naturaʒ humanā non eēt xp̄s. Decimūnonū, Nulla ꝑſona pōt poni ſubiectum theologie, quia aliq̄ ſunt ueritates theologice priores eēntialit̄ q̄ ꝓpōnes formate de ꝑſonis capiēdo prioritatē eēntialē ꝓ prioritate nāe. i. ratiōis formalis, ſicut illa ꝓpoſitio, diuina eēntia ē intellectiua ē prior naturaliter uel prius naturaliter uera q̄ illa, filius gn̄atur uel pr̄ gn̄at quia illa ꝓpoſitio eſt prior alia cuius termini ſunt priores terminis alterius. Mō ſic ē hic. Vigeſimū, Nihil qd̄ poteſt ſenſibiliter ul̄ nālr̄ cognoſci eſt creditum theologicum proprie in nr̄a theologia nō dei et btōꝝ licʒ aliqñ illa q̄ naturaliter poſſent ſciri etiā credant̄ ut ꝙ ē deus un⁹, de quo. i. diſt. 2. q. 3. Vigeſimūprimū. Naturaliter potuerūt iudei uidere hunc hoīeʒ gn̄ari tpaliter, crucifigi etc. ideo tales nō ſunt theologice nec credite, ſʒ nō potuerūt uidere naturaliter ꝙ fili⁹ dei gn̄aretur crucifigeretur etc. iō ille ꝓpoſitiones, uerbum eſt natū, uerbum ē crucifixū, et ſil̄es ſunt theologice nobis et credite. Vigeſimūſecundū, Nulla ꝓpō proprie loquēdo eſt per ſe uera niſi ſubiectū eius ſit ens ꝑ ſe unum, ſicut nihil ē uere dictum de ſubiecto in ſe falſo, nec nece^o dictū de ſubiecto nō nece^o in ſe. Vigeſimūtertiū Cū xp̄s nō ſit ꝑſe unū proprie loquēdo et ꝑſona diuina (quia xp̄s nō ꝯſtituitur ex rebus quarum una ex rōe ſua formali ſit alterius ꝑfectiua, nec ꝑſona ex rebus uel cōceptib⁹ ł rationib⁹ forlib⁹ uni⁹ gn̄is, et oīa reſpectiua ſunt uni⁹ gn̄is ſʒ alterius q̄ abſoluta) iō nulla ueritas. i. propoſitio uera eſt per ſe uera uel ꝑ ſe uerificatur de xp̄o uel perſona diuina Vigeſimūquartū. d. Si alicuius ſcīe ſubiectū eēt ꝑſona diuina opteret duas eē ſcīas priores, quaꝝ una eēt de eſſentia diuina, alia de reuelatione, quia omni ſcīa de uno ꝑ accn̄s ſunt tot ſcīe priores ex quot partibus cōſtat illud ens ꝑ accn̄s. Cōſilr̄ dicatur de xp̄o. Vigeſimūquintū. Oīs ueritas theologica que eſt de deo ut hic deus ul̄ de eſſentia ut hec eſſentia ē de primo ſubiecto, ſʒ illa que ē de ꝓprijs ꝑſonaꝝ ē quaſi de ptibus ſubiectiuis et dicitur qnaſi quia nō ſunt uere partes ſubiectiue nā oīs ps ſubiectiua hʒ naturaʒ realiter diſtinctaʒ a natura alterius partis, nō ſic ē in ꝑſonis, ſil̄r oē totū corrn̄dens parti ſubiectiue ē ul̄r diuiſibile in ſuis inferioribus, ſic nō eſt de eſſentia. Omnis etiā ueritas de creatura ē de attributis eēntialiter ad deū ut hic deus eſt, ul̄ ad ꝑſonā. Exēplum primi, ut creatura creatur a deo Exēplum ſecundi, ut natura humana ē aſſumpta a uerbo. Vigeſimūſextū. Creatura quantū ad aliquos reſpectus eſſentialiter ſpectat ad theologiā. i. propoſitiones in quibus p̄dicantur aliq̄ reſpectus ad deū uel ꝑſonas diuinas, ꝑtinent ad theologiā eſſentialiter. Vigeſimūſeptimum, Natura humana aſſumpta a uerbo eſſentialr̄ depēdet a uerbo tam ī gn̄e cauſe e fficiētis q̄ ſubſtētantis. Exquo patʒ ꝙ omnes ꝓpoſitiones de deo formabiles uel creaturis ut hn̄t attributōs ad deū uel ꝑ ſe ordinē ad deum que nō pn̄t naturaliter ſciri et ul̄r ſm̄ Auguſt. oīs ueritas ualens ad gn̄andū fidē roborandū et defendēdū ſunt theologice, ſʒ ille nō ſunt ita proprie theologice, Preterea, quedā theologice propoſitiones multū probabiles ſunt et pn̄t theologice formari de omnibus rebus ſcʒ quantū ad reſpectus, uel inquantū ualēt ad fidē gn̄andā, roborandā, et defendēdam ſʒ nulle alie ſunt theologice et loquor tm̄ de theologia nr̄a. Sequitur theologū uiatorē de aliquibus ꝓpoſitionibus theologicis hr̄e probabilē opinionē. Similiter de quibuſdā large theologicis ꝓpoſitionibus haber̄ naturaliter euidentē noticiā, ut deus ē bonus, eternus, ſapiens, ſʒ de oībus hr̄e naturaliter euidētiam eſt uiatoris impoſſibile. Vigeſimūoctauum. Certitudo ē duplex, prima ex parte obiecti et ſic fides ē certiſſima noticia ex obiecto ſuo quod eſt deus. Secundo ex parte potētie et hoc duplr̄. Primo ratione firme adheſionis, illo^o fides ē certiſſima, quia firmius adheremus articulis fidei, q̄ alijs (Hoc ueꝝ ē quo ad aliquos nō quo ad oēs) Secundo rōe probationis et appentie Illo^o opinio et ſuſpicio ſunt certiores hitus q̄ multa credibilia, non tn̄ oīa. Vigeſimūnonū, Actus credēdi eſt liber et in ptāte hominis, quia ē meritorius uite eterne, qd̄ nunq̄ eſt in aliquo actu niſi qui eſt in poteſtate hominis etc. Trigeſimū, Aliqui ex imperio uolūtatis cū aliquo motiuo certius pn̄t cognoſcere aliquid q̄ per q̄cunq̄ ꝑſuaſionē ꝓbabilē ſine imperio uoluntatis. Idē de naturali affectione uel occaſionata, occaſionatā uoco qñ per accn̄s uel ex aliqua neceſſitate accn̄taliter ſuperueniēte quis afficitur ad aliquam opinionē tenēdam, nunq̄ tn̄ pōt ſine motiuo ex impio uoluntatis alicui certitudinaliter inherere. Trigeſimūprimū, Nulla eſt tā fortis perſuaſio potēs intellectus inducere ad aſſentiēdum (que diu duret) ꝯ uoluntatē uel eius impium, quia, uoluntas poteſt intellectū auertere a cōſideratione tn̄ alique ſunt ita euidētes probationes ꝙ ſi uoluntas nō auertat a ꝯſideratione taliū intellectui ē impoſſibile nō aſſentire ut eſt de primis principijs etc. immo uoluntas nō poteſt ꝯtra habitū ſcīe uel certitudinē ſcīetificam, nec ꝯtra euidētiam, tn̄ imperiū uoluntatis p̄t ꝯtra omnē opinionē et ſuſpitionē. Trigeſimūſecundū, Dānati nō pn̄t deponere uermē ꝯſcīe, quia ipſi nō ſunt tota cā illi⁹ uermis (uermis ꝯſcie eſt noticia pctōꝝ et noticia ꝙ ꝓpter illa pctā ſunt in illis penis et inuite ſuſtinēt illas penas) ſed deus ſp agit ad illū uermē, Nec beati pn̄t actum beatificum ſuſpēdere ex eadē cauſa. ¶ Sed uidetur ꝙ poſſit defendi opinio Bonauenture de hoc ꝙ ponit xp̄ʒ eē ſubiectū theologie ſ̄ modū quo ponit Linconīē ſis ī examerō. Nā xp̄s totā theologiā ꝯtinet, nā ꝯtinet eēntialia īqntum deus, et relatiue ꝑſonas et ꝑſonalia, quia refertur ad patrē cuius filius ē et ad ſpm̄ſantū cuius ſpirator eſt, et ad omēs creaturas inquantū creator ē et hō eſt, et ad totā ecclīam cum ſacramētis et ſacramētalibus inq̄tum ē caput ecclīe. Probatur multipliciter Primo, Xp̄s uirtualiter ut ſic ꝯtinet totā theologiam, ergo ē ſubiectū theologie. ¶ Secundo, nihil ꝯtinet uirtualiter ſeptē articulos fidei ad humanitatē pertinētes niſi xp̄s et cū hoc oīa alia ꝯtinet ergo nihil aliud niſi xp̄s eſt ſubiectū theologie. ¶ Tertio, aliqui libri biblie nihil tractāt de deo ut de⁹ eſt ſʒ oēs tractant aliquid qd̄ aliquo mō pertinet ad chriſtum. ¶ Quarto, aliqui libri ſunt ꝙ nihil ꝓprius de deo narrant niſi influētiam gn̄alē ergo deus non ē ſubiectū illoꝝ. ¶ Ad primū, an̄s eſt falſum, quia theologia ꝯtingētium in nullo ſubiecto uirtualiter ꝯtinetur. (Quid ſit ꝯtinere uirtualiter ſepi⁹ ſupra expoſitū eſt) ¶ Ad ſecundū, aſſumptū negatur, quia illi articuli ꝑ attributionē ꝯueniunt deo. ¶ Ad tertiū rn̄detur uno^o ſicut ad precedēs ꝙ illi libri tractant de eſſentialiter attributis ad deū. Secundo^o negādo primū aſſumptū, quia in quolibet libro narratur aliquid ꝓpriū de deo quo gubernet mundum etc. ¶ Per idē ad quartū. Nota ꝙ doc. duo prima argumēta habet pro uno, et tertiū ꝓ ſecundo, quartumq̄ pro tertio. ¶ Ex illo textu habētur pauca notabilia. Primū, Subiectū articuloꝝ fidei qui ſunt ꝓpoſitiones, nō eſt humanitas ſed uerbū, ſed tn̄ humanitas eſt prima paſſio huius obiecti uel ſubiecti. i. prmū predicatū et imediatū ꝯtingens rōne cuius inſunt alia p̄dicata uerbo uel p̄dicantur de uerbo, ſicut natiuitas, paſſio, reſurrectio, aſcenſio etc. dicuntur de uerbo per humanitatē. i. ꝓpter huma-

nitatem, ita q omnes ueritates proprie de uerbo homine ſiue de chriſto reſoluuntur in iſtam, uerbum eſt homo. Secundum. Eandem hyſtoriam poteſt duplex ſcriptor ſcribere et ex dupl[i]ci fine. Vnus. ſ. ad finē cōmendandi ſuum regem in gloria armorum. Alius ſuum regem in pacientia animi inquantum primus uicit ſecundum, tunc ſubiectum illius hyſtorie eſt primus rex inquantum illa hyſtoria ſcribitur a primo hyſtoriographo. Et ſecundus rex ē ſubiectum inqntum ſcribitur a ſecundo. Tertium. Si nihil ſpeciale narratur de deo in aliquo libro biblie ad huc ille liber eſt de deo ut ſubiecto propter generalem influentiam dei ī creaturas. Quartum. Scriptura ſacra oſtendit quomodo deus iuſte punit, iuſte et miſericorditer premiat, quō rationabiliter differt punitionē peccatorum, et ubi puniat hic non punita, quō omnia ordinentur in bonum electorum, quar diuerſa premittātur. Quītum. Influētia ē duplex. i. cōmunis ſiue generalis et ſpecialis. Influentia cōmunis ē cooperatio actiua dei exiſtentiis et actionibus creaturarum preciſe quantū neceſſe eſt ipſum cooperari exiſtētiis et actionibus creaturarum, n̄ neceſſitate abſoluta ſz ex ſuppoſitione. i. ſi debent creature aliquid agere impoſſibile eſt q agāt ſine dei aſſiſtentia, iō quando de⁹ coagit preciſe tantuz quantum neceſſe eſt ad hoc, ut ille actiones creaturarum expleantur et ad cōmunē et naturalem fines deducantur tunc dicit generaliter influere. Et ſic pz q quādo creat aīas gener influit, qa ɔmunis et naturalis curſus ē ut actio pentum deducatur ī ſuū fin: q ē hō perfectus corpore et aīa. Sed influentia ſpecialis et operatio miraculorum et creatio grē, et iſtiuſmodi. Sextum. Scriptura ſacra oīa explicat uel ſaltes īplicite continet oīa quibus deus ſtatuit itellectu ī uiatoris illuminandum et eo modo quo naturaliter eſt capax doctrine, iō deus dedit diffuſam ſcripturā ut noſtra groſſicies ſe poſſit iuuare, omiſſa quoq; in uno loco ſupplet in alio, non proprie omiſſa ſed ſtudioſe dilata ad maiores frugem legentis. Septimum. Scriptura ſacra ē fidei regula, cōtra quam bn̄ intellectam nō eſt admittenda autoritas, nec rō cuiuſcunq; homīs nec aliqua conſuetudo uel conſtitutio nec obſuatio. Octauum. Scriptura ſacra debet cōſiderari ſicut una propoſitio copulatiua ɔnectēs ſingulas partes, et unā cōfirmans per alterā, et unam elucidans et declarans per alteram. Nonum. Aliqua una propoſitio ſcripture ſacre nō eſt tenenda in ſolis terminis illius propoſitionis et in ſenſu quem nude tenet, ſed debet cōferri et concordari ad alios paſſus ſcripture, et debet ſcriptura ſacra in ſuis partib⁹ reuerēter et humiliter recipere expoſitionem nō minus dilgenter concordando paſſum cū paſſu, et iudicando unū per aliū, qa in omni ſciā concordia neceſſaria eſt, colatioq; dictorum, ut poſſit sciri mens dicentis. Decimum. Expōnētes ſcripturam ſacrā debent eſſe ingenioſi, ſtudio exercitati, et humiles, nullo uicioſo effectu paſſionati, qa alias faciliter falſus itellectus eliceret. Nā apl̄i et ſi n̄ fuerit humāo ſtudio docti fuerūt tn̄ docti diuina illuminatione, et ideo oīa tria habuerunt, et p ɔn̄s bene expoſuerunt, et eodem ſpiritu quo eſt cōdita. Doctores ergo qui habent dictas conditiones, debent recipi, pre aliis non habentib⁹. Vndecimū. Nō dz ſic nude recipi ſcriptura ſacra quin artes et iura debeant cū hoc haberi in reuerentia, et ipſis debent doctores uti frequenter et humiliter. Duodecimū. Nō ſolum text⁹ ſacre ſcripture debet et poteſt interpetrari et exponi ſed etiam gloſe et doctores circa ipſam, nam ne dum in textu, ſed et gloſis periculoſum eſt nudum textum ſemper uelle ſequi, ſicut per infinitas hereſes patuit. Tredecimum. Vltimate expoſitio et intellectus ſacre ſcripture reſoluitur in autoritatē eccleſie approbantis et recipientis, que creditur a ſpirituſancto dirigi ī his q̄ ſunt fidei. Sir neceſſaria eſt auctoritas uniuerſalis eccleſie ī lectoribus, qui aliqnando in exponendo errant, ut poſſit error ipſorum corrigi. Eſt tamen prius credenda et poſtea intelligenda ſm̄ Eſaiam. Seqtur ex illis quō unus paſſus ſcripture p aliū exponitur et intelligitur, imo quaſi unum uerbū cū alio ſp loqt. Decimūqrtuz. Scriptura ſacra ſufficeret p regimie toti⁹ eccleſie ī finē uſq; ſeculi, ſi tāta diligētia exponeret ſicut humāe leges exponūt et philoſophorum dicta. Cetera īferi⁹ explicabūtur etc.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM etc. Soluuntur hic drta principalia. Ad primū. Cū arr ſic. Forma ſimpex ſubiectum eſſe non poteſt, deus eſt forma ſimplex, ergo deus ſubiectum eſſe non poteſt. doc. diſtinguit de ſubiecto, nam ſubiectum ad propoſitum capitur dupliciter. Vno° pro re realiter recepti ua accn̄tis. Alio° pro obiecto percepribili ab aliqua potentia uitali. Maior ē uera primo°, n̄ ſecundo°. ſz 2°° ē ad ꝓpoſitum, non primo modo, ideo negetur maior ad propoſitum, uel ſi equi uoce capitur in maiori et minori, eſt fallacia equiuocationis. Sz pro minori notandū q forma tria habet penes que dici poteſt forma. Primum q eſt in ſe formaliter et habet eſſe a ſe formaliter licet effectiue uel productiue ſiue originaliter ſit ab alio et ſic diuina eſſentia eſt forma nec tamen eſt ab alio quocunq; modo ſed perſone ſunt forme. i. ſeipſis formaliter ſunt tales, licet ab alio producte. Secūdum q forma dat eſſe formale. i. per ipſam res formaliter eſt talis, et ſic indiuinis eſt ubiq;. Tertium q denominat aliud eſſe tale, ſicut etiam omnia indiuinis denominat. i. nomen tribuunt illi in quo ſunt, ut pater paternitate dicit pater, et deitate deus etc. Illis tribus rationibus dicitur de⁹ forma et dicitur ſimplex propter rationes diſt. 8. ponēdas. ¶ Cū ſecundo arguitur. Omne ſubiectum noticie eſt materia, ſed de⁹ non eſt materia, ergo deus non eſt ſubiectum noticie theologice. Maior eſt nota minor probatur, materia non coincidit cum aliis cauſis nec in idem numero nec ſpetie. i. nihil idem numero nec ſpetie eſt cauſa materialis et forlis ſil, uel materialis et finalis, uel materialis et efficiens, ſed deus eſt cauſa finalis hui⁹ noticie, ergo deus non eſt cauſa materialis. ¶ Ad illud retet p quedam dicta. Primū. Materia capitur dupr. Vno° proprie, et ſic eſt pars realis compoſiti realis, et ſic eſt duplex. ſ. ultima que eſt materia prima denudata ab omni forma, non realiter, ſed quia non includit formam in ſua quidditate nec reali entitate, et deus poſſet eam rer ſeperare a forma, et ecōuerſo, et illo modo diffinitur. 2. phyſicorum. Et non ultima, ſicut eſt ſubſtantia cōpoſita nata recipere accn̄s ł formā ſubſtantialē, ut hō receptiu⁹ ē albedis, et corp⁹ organicū aīe itellectiue. Et ſic iterz capit dupr. Vno° p perfectibili a quocūq; ſiue ſit ſpūale ſiue corporale. Alio° pro corporali pfectibili tm̄. Secūdo° prinr capitur mā ī ꝓprie, et hoc dupr. Vno° p obiecto pōe uitalis. Alio° p hecceitate, q̄ iō dr̄ materia, qa ſicut materia pa ē īfimū ſubiectū oīs formarum tā ſubſtātialiū q; accn̄taliū, ſic hecceitas ɔſtituit īdiuiduū in eē ultimo ſubicibili. i. q īdiuiduū ē ultimū ſubiectū oīs p̄dicatorum in toto p̄dicamento. Capiēdo ergo materiā pro obiecto maior eſt uera, et minor falſa. Si aūt capiat p mā reali, maior ē falſa, et minor uera. Si aūt capit in maiori p obiecto, et ī minori p mā reali, tūc ē fallatia equocatōis. ¶ Secūdo ſoluit doc. alit per qdā dicta. Primū. Obiectū noticie eſt cā efficiens notitie, n̄ cā mālis. Quō ſit cā efficiēs patebit īfra diſ 3. q. 6. Secūdū. Nullū accn̄s hz cās mālē et formalem, et per ɔn̄s nec noticia nr̄a q̄ ē accn̄s, lz diuia noticia, de q̄ ē ad ꝓpoſitū non ſit accn̄s, nec cāta ī aliquo gn̄e cāe. Tertiū. In factōe, ia res circa quā fit opatō uocat materia, circa quā fit actō, ita q idē qd ē obiectū actōis ē mā circa quā, et pp hoc obiectū potentie uitalis uocat et mā, n̄ tn̄ ē uera mā ſic ē ī factōe qa ī factōe mā recipit formā ꝓductā a faciēte, ut lignū recipit calorē, ſz obiectū potentie non recipit intellectionem uel uolitionem, ſed intellectus uel uoluntas. Quartum. Actio et factio differunt quia

actio dicͭ actus immanenies, ut eſt uiſio, intellectio, uolitio etc. Factio autem eſt actio tranſiens. i. eſt productio alicuius forme nate produci in aliena materia, dato ꝙ producatur ĩ ꝓpria materia, ut hõ pt̃ ſeipſum calefacere; illa tñ calefactio nõ eſt actio proprie, ſʒ factio. Actio ẽt ĩmanẽs debet eẽ talis opatio, q̃ nãlr nõ põt eſſe nec fieri extra ꝓpriã cãm effectuã principalem, q̃ ẽ potentia. Dico principalẽ, ꝓpter obiectũ, quod ẽ cã efficiens minus principalis. Dico ꝙ dʒ eẽ operatio. i. illud quo hõ, ul deus, uel ãgelus forʳ intelligit uult uidet etc. i. ẽ ipſa itellectio, uolitio uiſio etc. et nõ productio intellectionis, uolitionis, uiſiõis, etc. qa doc. ponit productiões illas inter actiones tranſeuntes, ñ ĩmanẽtes. Quintum. Actio ĩmanẽs lʒ nõ ſit actio ꝓprie, uocatur tñ actio propter duo. Primũ, qa ẽ circa obiectũ, ſicut factio circa materiã. Secũdũ, qa hʒ modũ ꝑndi actionis tranſeuntis ĩ aliud, ſicut factio ĩ materiã tranſcit, ſʒ nõ reʳ tranſit in obiectum, qa tñ refert actus ad obiectũ cũ dr̃ uiſio ẽ alicuius uiſio et ſic de aliis tunc uocatͭ actio. Sextum. In hoc dr̃t actio ĩmanens a tranſeũte, quia aliquod reale quod eſt obiectum factionis recipit eẽ per factionẽ, ſʒ obiectũ actionis ĩmanẽtis nõ recipit eẽ per actiões. Siʳ factio tranſit in obiectum ſuũ et ĩterminũ ꝓductũ ſʒ actio nõ, ſʒ ſolũ hʒ modũ ꝑndi aliq̃n ſine re aliq̃n cũ re. Preterea oĩs factio reqrit obiectum et mãʒ realem, ſʒ actio ĩmanẽs nõ, ſʒ ſufficit in eẽ obiectio hr̃e. Seʳ correlarie ꝙ obiectũ ſcie ñ dr̃ mã proprie, ſʒ obiectũ, et ꝑ tanto dr̃ mã, pro quanto obiectum dr̃ mã, nõ alitͭ. ¶ Tertio arʳ ſic, oẽ ſubiectum ſcie hʒ partes ſubiectiuas, eẽntiales, et integrales, principia, et ꝓprietates. i. paſsiones. Sʒ deus nõ hʒ partes ſubiectiuas, qa eſt de ſe ſingularis, nec integrales, nec eẽntiales, qa ẽ ſimplex, nec hʒ pricipia, qa ipe ẽ primus, nec paſsiões, qa oĩs paſsio eẽnʳ diſtiguit a ſuo ſubiecto, ſʒ nihil ĩ deo diſtiguitͭ eẽnʳ a deo. ¶ Ad illud ꝵᵉᵗ ꝑ multa dicta. Primũ oĩs ſcia naturaliter ĩuenta hʒ ſubiectũ ulẽ quod eſt ens rõnis ĩ eẽ, tñ repñtatiue ẽ ens reale quia demonſtratio proprie debet fieri ex ulib⁹, q̃ ex termis ſingularibus ñ poſſet fieri. Seʳ, ꝙ oẽ ſubiectũ ſcie create ſiue naturalitͭ inuente hʒ partes ſubiectiuas. Secũdũ. Subiectũ theologie nõ ẽ ulẽ, ſʒ ex ſe ſingulare, iõ nõ hʒ partes ſubiectiuas. Tertiũ. Theologia non eſt naturalis ſcia, ſic intelligendo ꝙ nõ ẽ naturalitͭ adipiſcibilis pro ſtatu iſto, tñ itellectus uiatoris pt̃ naturalitͭ recipere eã ſi deus infunderet. Quartũ. Imperfectionis ẽ naturã creatam diuidi in ſingularibus. i. ꝙ ñ ẽ una natura numero ĩ oĩbus indiuiduis, qa. n. natura ẽ multũ iperfecta et finita, et plá finita faciunt aliqd perfectius q̃; unũ ſolũ, iõ per plalitatem naturaꝝ ĩ ĩ uiduis ſuppletͭ iperfectio q̃ ẽ in una nã, et hec ẽ una cã quare ñ pt̃ eẽ plalitas deitatum. Quintuʒ oĩs iperfectio ẽ auferenda a diuina eſſentia, ſic intelligendo. Sicut nulla iperfectio ẽ ĩ ea, ſic ĩn oĩbus q̃ attribuimus ei ſemper debemus cauere ne aliqd attribuamus quod dicat nece⁰ iperfectionẽ et ſi ab aliquo ſit ei tale aliqd atributum, dẽm⁹ auferre et oẽ quod eſt perfectionis ſimpliciter. i. quod de ſua rõe formali nõ reqrit limitationẽ. i. illuʒ modũ intrinſecũ q̃ ẽ finitas dẽm⁹ ſibi attribuire. Sextuʒ. Cõicabilitas plib⁹ eſt perfectionibus ſimpʳ, nã nihil eſt de rõe cõicabilitatis quod dicat nece⁰ finitatem. Septimũ. Cõicabilitas cũ diuiſione ẽ iperfectiõis, nõ rõne cõicabilitatis, ſʒ rõe diuiſionis. Seʳ ergo ꝙ cõicabilitas in unitate naturẽ ẽ perfectiõis ſimpʳ; et per ꝯ̃ns natura diuina ẽ ſic cõicabilis. Eſt ergo illa ſcia alicui⁹ ſcibilis. i. obiecti ſingularis etc. Octauũ. Licet eſſentia una numero ſit reʳ ĩ tribus perſonis tñ nulla res una realis ẽ ĩ tribus perſonis q̃ ſit perſona ſʒ conceptus unus realis extrinſeca denoĩatõe (qa ille cõcept⁹ ẽ ẽs rõnis ĩ itellectu, dr̃ tñ realis ꝓptͭ rẽ a qua ſumitur et cui in re corñdet) ẽ in itellectu ſʒ ĩ re ſunt tres res reʳ diſtincte de qbus ꝑdicatͭ ille cõceptus uniuoce. Nonũ. Omne abſolutum in diuinis ẽ indiuiſibile, in unitate numerali cõmunicatum tribus perſonis, niſi dicatur perſonas conſtitui ineẽ ꝑſonali per proprietates abſolutas, de quo infra diſt. 26. Non ſic idem reſpectiuũ, qa nec relationes perſonales ut ſunt paternitas, filiatio, ſpiratio ſunt una reʳ, nec relationes cõmunes. i. eqparãtie cuiuſmodi ſunt idẽptitas, ſimilitudo, eq̃litas, circũinceſſio, ſunt una ſaltem forʳ in cõceptu, dato ꝙ eſſent idẽ reʳ. Nec relationes ad extra, quia ſunt relationes rõnis, q̃ proprie non ſunt unũ reʳ, tñ ſuo mõ ſunt eodẽ mõ ĩ oĩbus perſonis et una numero ĩ oĩbus tribus, ſic itelligendo, ꝙ creatio una numero ẽ in perſonis tribus, ſiʳ una cõſuatio, una gubernatio, et tñ gubernatio et creatio differũt forʳ; dato ꝙ creatõ et cõſuatio ſint eadem relatio forʳ de quo ĩ 2⁰ libro niſi dicatͭ de incarnatione et ſilibus q̃ ñ ſint coẽs tribus perſonis. Decimũ. Licet perſone diuie ñ ſint ꝓprie partes ſubiectiue. i. ĩferiora ĩ qbus natura ulis diuiditͭ, ſunt tñ q̃ſi partes ſubiectiue. i. aliquo⁰ ſe hñt ſicut tales partes rᵘ eẽntie. Naʒ ſicut ꝑdicatͭ totuʒ ulẽ de partibus ſuis ĩ recto, et uniformitͭ, ſic ꝑdicatͭ eẽntia de perſonis, dicendo, pr̃ ẽ eſſentia, uel pr̃ ẽ deus, filius ẽ deus, ſpũſſanctus ẽ deus, qa ita ue re ſunt tres perſone deus deitate, ac ſi reʳ diuideretͭ deitas in ipſis tribus perſonis diuinis etc. Vndecimũ. Atributa capiũtur dupʳ. Vno⁰ proprie ꝑ ꝑdicatis de deo q̃ pñt nãʳ ex creaturis de deo cognoſci. Illo⁰ oĩa pñt cognoſci ex creaturis, et natura litͭ pñt per methaphyſicaʒ prinʳ, et ſecũdario ꝑ phyſicaʒ ſciri. Alio⁰ ĩꝓprie, et ſic modi intrinſeci et predicata ſoli eſſentie diuine cõuenientia dicũtͭ attributa, et illa nõ oĩa pñt per methaphyſicam uel phyſicaʒ ſciri. Duodecimũ. Paſsio capitͭ duplicitͭ. Vno⁰ prout eſt propriũ q̃rto⁰. Illo⁰ nihil eſt niſi aptitudo, que nihil reale dicit, qa ſolum reqrit tmĩnũ in aptitudine, ſʒ eſt tm̃ predicatum predicabile nece⁰ de aliquo ſubiecto et tñ ñ ẽ itra q̃ditatem illius. Et ſic capitur dupʳ. ſ. pro cõuertibili cũ ſuo ſubiecto, ut eſt riſibilitas rᵘ hoĩs, ut oĩs hõ eſt riſibilis et oẽ riſibile eſt hõ. Et pro nõ cõuertibili, ut mobilitas rᵘ hoĩs. Nam omĩs hõ ẽ mobilͭ, ſʒ nõ oẽ mobile eſt hõ. Alio⁰ capitͭ paſsio ꝑ natura li accidẽte naturalitͭ cãto et reʳ a ſuo ſubiecto et ſic capit doc. in lr̃a, et nõ primo⁰, niſi dicatur ꝙ loq̃tur de predicato aptitudinali quo ad ꝑcatuʒ, ut de riſibilitate. Nam ꝑcat riſum ſub illo⁰ ꝑcandi q̃ eſt aptitudo, et ſic ueꝝ eſt ꝙ quantũ ad ꝑcatum riſibile eſt ueꝝ accñs, ſʒ tñ aptitudo illa nece⁰ ꝑdicatur de homine. Tredecimũ. Oĩs paſsio ĩ creaturis quo ad ꝑcatũm reale eſt accidens, ſʒ nõ quo ad illud ꝙ demonſtratͭ de ſubiecto, qa oĩs paſſio ꝑcat aliqd quod eſt accidens, ſʒ nõ demõſtratͭ de ſubiecto illud ꝑcatum actu ineſſe, ſʒ ſolum ĩ aptitudine, q̃ aptitudo nõ ineẽ reʳ nece⁰, ſed ſolũ logicaliter. i. ꝑdicatͭ nece⁰, ſed nõ eſt aliqua res q̃ nece⁰ inſit. Decimũquartum. Principia ſcibilis. i. obiecti ſunt duplicia. Prima ſunt icõplexa, ut ſunt q̃tuor genera cãꝝ. Secũda ſunt cõplexa, ut premiſſe in demonſtratione, nõ oportet primo⁰ ſubiectum eẽ principiatum uel cãtum, qa ens eſt ĩ methaphyſica ſubiectum, et tñ non eſt ſic cauſatum. Nec ſecundo⁰ quia nullũ incõplexũ habet talia pricipia. Decimũquitum. Subiectum ſcientie eſt duplex, uel ſcibile eſt duplex. Primũ eſt incomplexũ, ut eſt ſubiectum concluſiõis, ſecũdũ eſt complexum ut tota concluſio, et illius ſunt principia ſecundo⁰, et ſic intelligitur quando dicitur ꝙ ſubiectum debet habere principia, qa conclo debet habere premiſſas demõſtrantes et probantes eam etc. Decimũſextum. Medium demonſtratiõis capitur duplicitͭ. Vno⁰ illud mediante quo probatur concluſio, et illud eſt totum antecedẽs. Alio modo illud quod inter terminos extremos. i. maiorem et minorem extremitatem mediat, et illud eſt terminus medius ĩ ſyllogiſmo. Primo⁰ accipit doc. in lr̃a. Decimũſeptimũ Subiectũ in principiatum ẽ icõplexũ in nullo genere cãe cauſatũ, q̃uo paſsio cauſetur a ſuo ſubiecto ꝓprie non hʒ hic locum, tamẽ ad propoſitum, aſſumpta una paſsione que eſt riſibilitas

dico ꝙ ſcatum eius quod eſt riſus reᷓ cauſatur ab homine per ſplenē,et n̄ p rōnalitatem uel itellectualitatem, niſi ualde abu ſiue capiatur riſus,ſꝫ ſi capitur ꝑ illa aptitudine cū nihil ſit re ale,nō pt ꝑprie cauſari,tn̄ illa aptitudo pt cognoſci iēē homini et hoc p qddtatē hoīs notaꝫ,et p qd nomīs riſibilitatis. Et iō pt dici ꝙ noticia hᵒ.ppōis,hō ē riſibil reᷓ cāt ī hoīe,ſꝫ n̄ riſibilitas ¶AD ALIVD SECVNDE VIE etc.Hic ſoluūtur ar/ gumenta 2ᵉ uie q̄ ſunt hec.Primo ſic arᷓ Aug.ponit res uel ſi/ gna hic ſubiectum,ergo nō eſt deus. Rn̄det doc.Subiectuꝫ ſcie capitur dupᷓ.Vnoᵒ ꝓ omni re de qua tractaᷓ in ſcia, illoᵒ res .i.deus et creatura et ſigna.i.ſacramenta ſunt ſubiectum in the ologia,qa in ea tractaᷓ de ipſis.Alioᵒ pro incōplexo de quo to ta ſcia tractat illoᵒdeus eſt ſubiectum.Et dr̄ ſubiectum for/ male duᷓ.Vnoᵒ illud quod eſt adequatum ſubiectum, et ſic ac cipit doc.in lr̄a. Alioᵒ pro qdditate ſubiecti in abſtracto etc. ¶2ᵒarᷓ ſic. Quilibet ſenſus ſcripture ſacre hꝫ unū ſubiectū, ſꝫ q̄ttuor ſunt ſenſus ſcripturᷓ ergo q̄ttuor ſunt ſubiecta. Pro euidentia hᵒ notandū pᵒ ꝙ ſenſus lr̄alis ſcripture ſp eſt uerᵒ et non dꝫ accipi ſm rigorem logice ſꝫ ſm uſum rhetorice,et iu/ xta tropos et figuras, ſm cōem uſum loquendi cū cōſideratiōe circūſtantiaꝝ,et ſm precedentia et ſequentia.Secundo,ſcriptu ra ſacra logicam hꝫ.i.rhetoricam q̄ eſt logica eius Tertio.Lit/ teralis ſenſus n̄ eſt accipiendus ad arbitrium cuiuſcunq;, ſꝫ ſi/ cut ecc̄ia ſpūſancto inſpirata accipit et deteriat,qa ultima re/ ſolutio declaratiua pertinet ad cōcilium et eccleſiam. Quarto Indefinita in ſcriptura in morali materia ſepe ualꝫ uleꝫ, ideo dato ꝙ ſint particulares caſus allegati in biblia,ipſi ſe extēdūt ad alia. Quinto.Si aliqn̄ logica repugnat ſenſui litterali ſcrip ture ſacre,et quis oppoſitum ſcripture dixerit ſm rigorem lo/ gice ueꝝ,adhuc hēret reuocare,Sexto.Senſus litteralis ſcriptu re,primo fuit per xp̄ꝫ et ap̄los reuelatus et miraculis elucida/ tus.Secūdo per ſanguinē martyꝝ confirmatus.Tertio,per con feſſores ꝯ hereticos defenſatus. Quarto per cōcilia et per doc tores diſcuſſa ſcriptura et ſenſus eiᵒ ē ſententialiter diffinitus. Sexto p iura et leges (ut manuteneri poſſit)prouiſus.Et iō nō oportet nunc cū hereticis diſputare multū, ſed ſm canones cū eis agi. Videant tn̄ inqſitores ne ſint ipſi peiores hereticis his ꝯ quos inquirūt.Immo notandū,ꝙ nō eſt bonum ꝙ unuſqſq; ſit li/ ber loquendo de matheriis theologicalibus ad nutum ſuū qa ci to poſſent hereſes fundari.Septimo. Quāuis nō ſit ꝓciſe articu lus fidei quod unus ep̄s cū doctoribus ſuis determinat,nec ī op poſituꝫ nitens ē per hoc hereticus,tn̄ reddit ſe uehemēter ſuſpe/ ctum.Eſt ergo ille ſenſus lr̄alis ſcripture ſacre,nō q gramati/ calis eſt preciſe,nec preciſe logicalis,ſꝫ quem ſpūſanctus inten debat,et qa parabolice loqᷓ ſcriptura,ideo ibi res et facta ſcāt Octauo. Senſus ſcripture eſt q̄druplex .ſ. lr̄alis, allegoricus, anagogicus,tropologicus. Allegoria docet fidē. Anagogia ſpē. Tropologia charitatem. Lr̄a hec omnia,et cū hoc edificat. Al legoria docet prudentiam in fide. Anagogia fortitudinē ī ſpe. Tropologia temperātiā in caritate.Littera iuſticiā appropria te.Nono. Tot ſenſus hꝫ,et tot intendit ſpūſanctus, quot ex ipſis elici uel quolibet inſpici poſſent,ſm Gerſonē in ſmōe de q̄ttuor domibus. Decimo. Naturale ē nobiliſſimo agenti nobiliſſime agere.Ideo quātū ad actᵒ ſuos multo plura intendit bona q̄; ali ud minus nobile agens.Vndecimo,Corruptibilia ordināt actus ſuos in plura bona ut canis natura ordinat cibū quē ſumit ad indiuidui ꝯſuationem et ad ſpeciei multiplicatiōem. Duodeci/ mū. Quicquid deus agit ad intra et ad extra īmutabiliter agit nō ineuitabiliter qa ea q̄ ad extra agit pure contingēter agit. Decimūtertium.Cū nulla ſit proportō finiti agētis ad infinitū, ſequitur ꝙ conditio ſcripturaruꝫ a deo infinito ad multos,fines ordinatur. Decimūquartum. Nihil per accidens intendit deus.

Sequitur ꝙ omnis uerus ſenſus ſcripture ſacre eſt a deo p ſe ī tentus , nec poteſt dici ꝙ non ſit a deo per ſe intentus,quia tunc deus eſſet agens a fortuna. Nec poteſt dici quod per accidens intendat,quia tunc eſſet aliquid per ſe intendens prius. Decimū quintum.Vbi eſt principalior actio agētis, ibi eſt ordinatio ad potiora et ad plura , cū ergo ſcriptura ſit peculiaris actio dei ī creaturis,ſeᷓ ꝙ ad plures fines ordinet deus q ſint p ſe fines eiᵒ ſꝫ p ſe finis ſcripturᷓ ē itelligerᷓ et uelle ergo ad plures intel lectiones deus ordinat et uolitiones.Ex quo ultra ſeqtur ꝙ om nes ſenſus ſcripture ſacre ſunt lr̄ales quo ad conditorem quia conditor ſcripture omnes illos ſenſus per ſe intendit(nā ille di citur lr̄alis quē conditor ſcripture p ſe intendit) tamen quo ad litteram in ſe unus eſt magis ſm litteram q̄; alius. Sequitur ul timo ꝙ ſm tenorem littere ſumēdᵒ eſt quadruplex ſenſus ſcri pture,non ſm intentionem autoris,quia omnes illi ſunt littera/ les ſecūdū intentionem autoris.Nec tamen tantū quattuor ſunt ſenſus ſcripture,ſed ſecundum Gerſonem tot quot poſſunt elici ueri ſenſus etc. Decimumſextum notandū. Quāuis ſm actum diuine uoluntatis et diuini intellectus ſit unitas numeralis,po/ teſt tamen ex pte effectuum ītentorum dici differētia, ita ꝙ ali ud ſit principalius,aliud minus principalius intentum. Decimo ſeptimo. Ordo intentionis diuine non repugnat rebus in ſuis eſ ſentiis,ſꝫ potius conuenit,quia ipſa diuina uoluntas ordinās de dit eſſentias rebus. Ex quo ſeᷓ ꝙ deus n̄ ē acceptor pſonaꝝ qa acceptio pſonaꝝ tm̄ ibi ē , ubi eſt debitū aliquid ul̄ aliquibus, et paritas inter eos,et unus preeligitur alteri,uel quando unus eſt alio melior,et minus bonus preeligitur.Secus ubi non eſt de bitum.i.quando nulli aliquid debetur et preeligitur unus alte/ ri,ibi nō eſt acceptio perſonaꝝ,ſed deus nulli aliquid debꝫ. De cimooctauo. Omnis ſenſus ſcripture litteralis eſt.Decimo no/ no.Non ubiq; poſſunt dari iſti quattuor ſenſus in ſcriptura,ta men mens doc.eſt iſta. Si aliquando ſcriptura loqtur per tro/ pos, ita ꝙ grammaticaliter nō poteſt exponi tūc expoſitio alia q̄ apponit ē lr̄alis, et ſi alia ſcriptura ſilr̄ exponeretur,nō eſſꝫ litteralis.i.grāmaticalis ſenſus ſed uel allegoricus,uel anagogi cus,uel tropologicus.Ideo qn̄ dicit, quicunq; in una parte n̄ eſt litteralis,in alia parte eſt litteralis.i.aliquando tm̄ poteſt ex/ poni allegorice,aliquando tantum anagogice, aliquādo tantuꝫ tropologice.Et quia talem intendit ſpirituſanctus,iō eſt littera lis.Sic ergo indiuerſis paſsibus ſcripture omnes illi ſenſus ſunt litterales. De quo uideatur ſecundus prologus Lire ſuper bi/ bliam.Vigeſimo. Sicut cōditor ſcripture eſt unus eſſentialiter, et trinus perſonaliter,ſic ſcriptura hꝫ tres ſenſus ſpirituales ī uno lr̄ali.Primus eſt anagogicus q eſt de diuinis miſteriis , de ſuppliciis inferni,et patria celeſti.Secūdus eſt allegoricus.i.fi guralis quādo ex ueteri teſtamento myſteria noui figuraliter eliciuntur. Tertius eſt tropologicus cum docetur q̄les mores habere debeamus.Vigeſimoprimo.Deus ipſam ſcripturam ſine acceptione perſonaꝝ omnibus adminiſtrat,nam acceptio perſo naꝝ eſt iniuſticia diſtributiua,cum amorᷓ perſone preaccepte, et odio perſone repudiate,imo omnibus modis cōmittitur quibᵒ cōmittitur iniuſticia diſtributiua,et eius ſunt tres modi.ſ. ī iu dicio,in promotiōe ad officia et dignitates,et in quottidianis ho noribus.Solutio argumenti patet ex dicto.20.quia ſicut ē unus deus eſſentialiter,et trinus perſonaliter,ſic in uno ſenſu,littera li,et triplici ſpirituali tantum datur unum ſubiectuꝫ, quod eſt deus trinus et unus.¶Tertio arguiᷓ ſic.Omnis ſcientia prac tica,habet pro ſubiecto primo illud cui acquiritur finis practi ce,et n̄ ipſuꝫ finem,ſꝫ homi acqritur finis theologie.i.beatitudo formalis que eſt uiſio et fruitio, et obiectum que deus ergo hō ē ſubiectum theologie.¶Pro ſolutionē doc.notat primo, ꝙ hō poniᷓ ſubiectuꝫ medicie et moralᷓ philoſophie,qa ꝑtinet uirtuᷓ

felicitatem que eſt finis moralis philoſophie, et ſanitatem que eſt finis medicie, nam cognito homine pfecte, poteſt cognoſci ſi bi conuenire felicitatem et uirtutes, tam intellectuales q̃ mo/ rales, ſimiliter poteſt cognoſci ex perfecta noticia hominis et felicitatis, q̃uo poſsit acquiri, ſi cognito homie perfecte et ſa nitate pōt cognoſci q̃uo ſanitas homini cōueniat, et q̃uo acquiri poſsit. Secūdo qñ doc. dicit ꝙ corpus homis ꝯtinet uirtualit rō nē ſanitatis, nō debet intelligi ꝙ corpus nō animatum cōtineat, qa hoc falſum ē, ſꝫ tñ ueꝝ ē ꝙ aīa hoīs ēt nō informans cōtinet rōnē felicitatis uirtualiter, ſꝫ et homo cōtinet uirtualiter p ani mam. Tertio notat, hō nō cōtinet uirtualiter finē obiectiuū the ologie q ē deus. iō nō ē ſubiectꝰ theologie. Quarto, hō uirtuali ter cōtinet finē formalē q ē ipſa uiſio et fruitio, ſic itelligendo ꝙ cognitio hoīe et tali fine, nālr pt cognoſci ꝙ ille finis ſit cōue niens homini, ſꝫ nō pt nālr acqri. Quinto. Hō eſt finis obiectiuꝰ medicine et moralis philoſophie, ſꝫ nō theologie. i. homini acqrit finis utriuſq; ſcīe, et ipſe ē principaliter itentus in eiſdem ſcīē/ tiis, ſꝫ in theologia lꝫ ſibi acqrat finis formalis, nō tñ ē finis pri cipaliter itentus, qa ſolus deus ē finis principaliter illoꝰ, pbat. Nam amore amicitie diligit in ills ſcientiis. i. pp ſeipſum, ſꝫ ſa nitas et felicitas diligūtur amore cōcupiſcentie. i. pter aliud. ſ. hominem, q pter ſeipſum dilligitur et q̃ritur i illis ſcīētiis, utiq; illud quod ultimo q̃ritur et pter quod alia q̃rūt ē prin cipalis finis illius ſcīe, ſic ergo maior ē falſa. ¶ Quarto ar ſic. In omni ſcientia illud eſt ſubiectum i quod inducit finis il/ lius ſcīe, ſꝫ i hominē iducit felicitas q̄ eſt finis illius ſcīe, ergo hō ē ſubiectum. ¶ Ad illud notat doc. ꝙ finis ſcīe ē obiectꝰ eius attigere. i. intelligere et uelle et nō aliqd in obiecto cauſar quia ſcientia eſt actiua qualitas, non factiua (quid ſit agere et facere patet ſupra) et ſic negat maiorem.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM SECVNDE. q. Hic ꝯſequent doc. ſoluit arta 2e. q. Quoꝝ pm ē iſtud. Hugo di cit ꝙ opera reſtaurationis ſint hic ſubiectum, et Caſſ. dicit xp̄s eſſe ſubiectꝰ, ergo ñ deus. ¶ Doc. ſoluit ꝯformit ſicut ſoluit pm arm 2e uie, ad primā. q. ideo hoc omitto. ¶ Secūdo ſic ar Diſtinctaꝝ ſciaꝝ ſunt diſtincta ſubiecta, ſꝫ metaphyſica ē di ſtincta ſcia a theologia, ergo hꝫ aliud ſubiectum q̃ theologia, ſed deus eſt ſubiectum methaphyſice, ergo ñ theologie. ¶ Pro ſolutione huius artī doc. notat. ii. dicta. Primū Methaphyſica nō hꝫ deum pro ſubiecto, qa ē cōmuniſsima ſcia, iō nō pt haber ſubiectum ex ſe ſingulare cuiuſmodi eſt deus. Secūdū. Opor/ tet eſſe unam ſciam cōmunem i qua p̄dicata ꝯmunia demōſtrē tur de oībus rebus, et i qua tractentur ꝯmunia q̄ oportet i ſpe cialibus ſcientiis ſciri ne oporteat illa dicere in q̄libet ſcientia. Tertium. Methaphyſica hꝫ ens inquantum ens pro ſubiecto, et eſt naturaliter acqſibilis. Quartum. In ſcientiis cōmuniter aſ/ ſignatur duplex ſubiectum pm qa ly pm capitur dupr. Vnoº adequato. Alioº pro perfectiſsimo quod tractat i illa ſcīētia. Subiectum methaphyſice pºº ē ens, 2ºº deus. Quintum. In me/ thaphyſica tractat de deo nobiliſsimo mō quo pt tractari de eo in aliqua ſcīa naturaliter acqſibili. De quo uide primā. q. in dictis circa tertiam rationem contra concluſionem philoſopho rum. Sextum, ſlm dicit cōmentator ꝙ deum eſſe preſſuppona/ tur in methaphyſica, et probetur in phyſica quia omnis ſcien/ tia probans aliquam concluſionem que preſupponitur in alia ſcientia ē ſimpr prior q̃ illa alia ſcia, ſꝫ phyſica ñ ē ſimpr pri or q̃ methaphyſica, ergo nihil probat phyſica preſuppoſitum i methaphyſica. Septimū. Qñ aliqua ſunt in effectu. i. in eſſe re ali inſunt alicui cauſato ab aliqua certa cauſa actu cauſante, ex eſſe cuiuſlibet talium pt probari cauſam illam certam eſſe demonſtrationē quia in methaphyſica cōſiderantur paſsiones q̄dam q̄ non poſſunt in eſſe rebus niſi a deo actu cauſante, ut ē multitudo entium dependentia, cōpoſitio etc. Octauum. Ex eſſe talium pt probari deum eſſe, ut multa ſunt, ergo unū eſt a quo illa multitudo eſt. Sir aliquid dependet actu, ergo aliquid ē a quo actu dependet. Nonū. Paſsiones methaphyſice ſunt nobilio res q̃ phyſice. i. predicata de deo pbata in methaphyſica oſtē dunt deum nobilius, et melius, et perfectius q̃ predicata de deo probata in phyſica, nam in phyſica ſolus motus. i. motiuitas de deo probatur, ſꝫ in methaphyſica probatur dei neceſsitas, in de pendentia, primitas in entitate, infinitas in entitate, actualitas exiſtentie, et ſimplicitas, que ſunt perfectiora motiuitate. Dubi um autem eſt utrum Ariſtoteles uoluerit in. 7. et. 8. phyſico/ rum, deum eſſe intenſiue infinitum, de quo in quoli.. Decimū. Nō tm̄ tractat methaphyſica de ente et paſsiōibꝰ ſuis, ſꝫ etiā de ali is rebus, imo de omnibus tractat i quantum ſunt entia, et iquā tum p̄dicantur de ipſis paſsiones entis, et aliquoº particulari/ us, inquantum ſcilicet ex unione aliquaꝝ partium uel paſsio/ num fiunt predicata propria deo uel itelligentiis uel ſubſtātie uel accidenti. Ita ꝙ non tractat ſpecialibus de entibus q̃ iquā tum ens niſi ubi p huꝰ unionē pnt fieri talia predicata, de quo uide primā. q. in 3º artº ꝯ philoſophos. Vndecimū. Ex hoc appa ret paſsiones methaphyſicas eſſe perfectiores phyſicis paſsio nibus, quia conueniunt deo in ſe, et nullam includunt limitatio/ nem uel imperfectionem ex rōe ſua formali, ſed paſsiones phy ſice cōueniunt deo tatum i ordine ad creaturas mobiles. Et ſic patet ꝙ illa eſt falſa que ſubſumebatur in arguendo, ſed deus eſt ſubiectum methaphyſice, ſi intelligit de ſubiecto adequato. ¶ Tertio ſic arguitur. Nobiliſsima ſcīa habet nobiliſsimū ſub iectum ſub nobiliſsima rōne ſed ratio finis eſt nobiliſsima ra tio, ergo deus inquantum finis eſt ſubiectum theologie. ¶ Pro ſolutione huius artī doc. notat. 5. Primū, ꝙ finis capitur duplici ter. Vnoº forr inquātum finit. Alioº fundamentaliter pro re q̄ finit. In propoſito deus eſt finis fundamētaliter, ſed illa relatio ſcilicet finire eſt finis formaliter. Secūdū. Relatio illa non eſt nobiliſsima conditio dei, nec autoritates hoc uolūt ſed quod fun damentum illius relatiōis quod eſt ipſe deus ut hic deus, ſit no biliſsima ratio, et ſic patet ꝙ minor eſt falſa. Tertium. Eſſe fun damentum finis eſt dupliciter. Vnoº proprie, ſic diuinitas ē ul/ timus finis. Alio modo appropriate. i. propter quandam ratio/ nem attribuendo ei eſſe finem, ſic bonitas dei dicitur fundamen tum illius relationis que eſt ultimo finire, quia bonitati a doc toribus attribuitur ꝙ ſit finis, eo ꝙ idem eſt primum principi/ um et ultimus finis, ſed deus per bonitatem ſuam eſt principiū efficiens totius creature, ergo etiam bonitas eſt finis. Ratio au tem quare plus dicitur deus per bonitatem eſſe efficiens creatu re quam per alia eſt iſta, quia nullo merito creauit deus mon/ dum, ſed gratuite. Ideo dicitur gratuita bonitate feciſſe potius q̃ intellectu uel uoluntate etc. Ex hoc patet ratio quare appro priatur bonitati prima efficientia. Ratio autem quare bonitati appropriatur finis eſt, quia in beatitudīe maxime apparet, dei bonitas et gratuita beniuolentia. Quartum, illa conſequen/ tia eſt bona, nullus eſt ultimus finis ergo nulum bonum eſt. Si/ militer illa, nullum bonum eſt perfectum. i. infinitum bonum er go omnino nullum bonum eſt. Quintum. Nullum bonum ordi/ natum ad alterum eſt perfectum, quia eſt minus bonum q̃ il/ lud quod eſt propter ſe.

¶ AD TERTIAM QVESTIONEM VIDETVR P babilis etc. Hic doc. ſoluit tertiam queſtionem in qua ſic proce dit. Primo ponit ſolutionem Hen. Ganden. quoli. 3. q. 8. Secundo eam improbat. Tertio ſm propriam mentem reſpondet. Quā/ tum ad primum Henricus reſpondet negatiue, et probat ſic: Quidditates alie ab eſſentia diuina uirtualiter continent ſuas ueritates. i. propoſitiones ueras ex ipſis formabiles ergo diui/

nus intellectus et omnis beatus intellectus per motionem aliaꝝ quidditatum poteſt cognoſcere illas ueritates et non per motionem diuine eſſentie id eſt dato ꝙ non moueret diuina eſſentia ad cognitionem illarum. Et ex hoc infert ꝙ in deo ſunt plures ſcientie, rõne, nõ reʳ diſtícte (et capit diſt. rõnis ꝓ formali diſtinctiõe) ita ꝙ ille hitus .i. ſcientia ē theologia q̄ fit uirtute eēn tie diuine et illa ſcientia methaphyſica que fit uirtute ētis etc.

¶ Contra hanc opi. arˡᵗ doc. tripʳ. Primo ſic, ſi itellectus diuinus moueret a qdditatibus creatis .i. ſi quiditates create cauſarent aliquid in diuino intellectu tunc uileſceret qa eēt paſſus reſpectu uiliſſimi actiui. ¶ Secūdo ſic arguit. Q̄ n̄ p̄t poᵃ aliqua actuari .i. pfici paſſiue a diuerſis obiectis p ſe uirtute propria eoꝝ .i. ipis effectiue cāntibus ex ꝓpria natura tūc primus obiectum illius potentie eſt aliqd cõe oībus illis .i. ab oibus obiectis p̄t abſtrahi unū cõe quod dr̄ pᵐ obiectum .i. adeq̄tū licet n̄ ſit ut ſic i cõi adequatum, ut dictum eſt ſupra .q. pᵃ in ſolutione primi arᵗⁱ principalis, ſ3 diuina eēntia ē pᵐ obiectum intellctus diuini et non eſt cõe oibus illis qdditatibus creatis cū ſit ex ſe ſingularis ergo ille create quidditates nõ mouent itellectum diuinū p ſe ꝓpria ſua uirtute. ¶ Tertio ſic arguit. Diuia eſſentia n̄ ē primū obiectum diuini itellectus primitate predicatiõis ſ3 uirtutis .i. ipſa n̄ p̄dicat̄ de oībᵒ itelligibilibᵒ ab itellectu diuio qa ē ſingularis, ſ3 uirtute eiᵒ itelligit itellectᵒ diuinᵒ qcqd itelligit et nulliᵒ altiᵒ uirtute, gᵒ qdditates create n̄ mouēt itellectu3 diuinū .i. n̄ cauſant aliquoᵒ noticiā ſui i intellectu diuino. Infert doc. unū correlarium cū oīs iᵃ noticia dicatur theologica que habetur per obiectum theologicū quod eſt diuina eēntia et oīs noticia dei hēat̄ p tale obiectū, ſeq̄t̄ ꝙ oīs dei noticia eſt theologica et nulla ē logica ł phyſica ł methaphy. noticia i deo

¶ IDEO DICO ALITER etc. Hoc eſt tertiū principale i quo doc. ſoluit q̄ſtionē ꝑm propriam mētē, et intendit .26. dicta. Primū. Theologia capitur q̄drupʳ, pᵒ ut in ſe, 2ᵒ ut in intellectu diuino, 3ᵒ ut in intellectu beatoꝝ, 4ᵒ ut in intellectu uiatoris. Deſcriptio mēbroꝝ p3 ſupra. Secūdū. Nulla cognitio hētur in diuino intellectu niſi uirtute diuine eēntie ita ꝙ ſi totus mundus (ſicut eſt) eſſet diuino itellectui p̄ns nõ poſſet in illo intellectu cauſare minimā noticiā. Tertium. Diuina eſſentia mouet diuinū intellectum ad noticiā oīum entium tam p̄ſentiū, p̄teritorum, et futuroꝝ q̄; poſſibiliū q̄ nunq̄; fiunt, ita ꝙ abſolute ipoſſibile eſt ꝙ aliquid ignoret uel ab alio moueatur ad noticiā alicuius. Quartum. Moueri intellectum diuinum ab eſſentia p̄t tripʳ intelligi. Primo ꝙ eſſentia reʳ moueat et phyſice ut diſtiguitur ꝯ intentionaliter mouere, et ſic diuina eſſentia nõ mouet intellectum diuinū, qa illoᵒ deus et oē quod eſt in deo ē ſimpʳ imobile. Secūdo, ꝙ itentionaliter moueat et tn̄ effectiue, ita ꝙ realiter cāet in illo intellectu actum intelligendi, nec illoᵒ mouet. Tertio, ꝙ ſit actu et neceᵒ preſens intellectui illi, et ꝙ naturalis eius intelligibilitas ex perfectione obiecti et intellectᵒ neceſſario reqrat ꝙ actu intelligatur ab illo intellectu, ſic ꝙ ita neceſſaria rõ ē ut actu intelligat̄ ab hoc itellectu ac ſi reʳ et neceᵒ cāret ſui intellectiõe3 quā tn̄ nõ cāt ſ3 neceᵒ inē pp naturalem et infinitam perfectionem tas eſſentie q̄; itellectus. Quintū. Ex quo intellectus diuinᵒ a nullo obiecto alio ab eſſentia p̄t moueri ad noticiam aliq̄; nec primo, nec 2ᵒ, nec 3ᵒ mõis, iõ ſoīs dei noticia quā h3 de qbuſcūq; obiectis ē theologica noticia. Et l3 noſcat oēs ꝓpõnes q̄rūcūq; ſciaꝝ, n̄ tn̄ cognoſcit methaphyſice uł phy. uł mathematice .i. n̄ uirtute obiectoꝝ taliū ſciaꝝ ſ3 cognoſcit theologice .i. uirtute obiecti theologici. Sextū. Iſte ē ordo in cognitõe diuia n̄ realis ſ3 ex nā rei, n̄ i ipſo actu itelligēdi abſolute ſed i ordine ad obiecta, ꝙ pᵒ ē eēntia nota cū oībᵒ eēntialibus et perſonalibus ad intra et oībus ꝓpõnibᵒ ex illis formabilibᵒ. Secūdo, ex noticia eēntie ſtatim oritur noticia icõplexa oīs creaturaꝝ poſſibilium, et in illo ſigno ille creature cõtinēt uirtualiter oēs ꝓpoſitiões neceſſarias formabiles de ſe, et poſſunt eas notas facere oī intellectui potenti moueri ab ipſis cuiuſmodi eſt ſolus itellectus creatus. Tertio, format intellectus diuinus oēs propõnes formabiles de illis creatis quidditatibus q̄ uirtualiter in ipſis continētur non ex motione illaꝝ quidditatum ſed motione eſſentie diuine capiēdo moueri ut ſupra ita ꝙ eſſentia ē rõ oīum illoꝝ, nullum autem illoꝝ ē rõ alterius, qa eſſentia quaſi nāʳ facit tā noticiā incõplexā q̄; cõplexā .i. ē nāliter rõ oīs cognitionis in illo intellectu. Septimū. Sepe qn̄ plura ordinātur pᵐ eſt cā oīs alioꝝ et nullum aliud eſt cā alterius l3 neceᵒ precedat aliud, aliqn̄ ſemper proximū eſt cauſa ꝓximi poſterioris. Exemplum primi. Cū ſol illuminat celū, ignē, aerem, et domum, ſol totum cauſat et nihil aliud eſt cauſa alicuius eoꝝ licet ſol prius illuminet celos, poſtea ignē, 3ᵒ aerē, q̄rto domū, ita ꝙ eſt ordo effectuū et nullus eoꝝ eſt cā alterius. Exemplum ſecundi, cū ignis cauſat calorem, et calor aliū calorē. Octauū. Infinitum a finito nulloᵒ perficitur .i. nullā pefectionē poteſt recipere uel adipiſci occaſione uel cauſatione finiti entis. Nonum. Diuina eſſentia actuat itellectum diuinū .i. diuina eſſentia eſt rõ quare diuinus intellectus habet intellectionē diuine eſſentie q̄ intellectio eſt maxima perfectio diuini itellectus quia infinita, capiendo ly maxima nõ ā̄ffirmatiue ſ3 negatiue. Nam ꝑm philoſophū per intelligere ineſt ei honorabile. Decimū. Theologia in intellectu diuino eſt oīs noticia que nõ includit imperfectionem .i. eſt tm̄ illa unica infinita noticia q̄ ſola eſt ſimpʳ perfecta in ſua realitate, nā omnis alia noticia in exiſtentia reali includit limitatiõem ſicut omnis creatura i eē reali, et omnis perfectio eius realis, tamen inconceptu et iquidditate concepta nec intellectus nec intellectio includit imperfectionem. Vndecimum. Omne quod eſt a cauſa limitata neceſſario includit limitatiõem eo modo quo ē cauſa limitata .ſ. i exiſtentia reali etc. Duodecimum. Intellectus creatus beatus poteſt habere theologicam noticiam de omnibus ſimpliciter, ſc3 qn̄ diuina eſſentia moueret eum ad noticiam omnium. Siʳ poteſt habere noticiam aliam ſcilicet methaphyſicā, phyſicam, mathematicam, logicam, ethicam etc. quia non repugnat ſibi ꝙ obiecta illarum ſcientiaꝝ uiſa in diuina eſſentia et i ſe uiſa poſſint mouere intellectum cuiuſcunq̄; beati creati ad noticiam cõplexa3 et incomplexam de eis .i. dato ꝙ diuina eſſentia cauſet noticiam creaturaꝝ in intellectu beati, poſſet tamen beatus naturaliter acquirere noticiam eaꝝ ſi non cauſaretur a diuina eſſentia. Tredecimum. Theologia i ſe eſt noticia omnium ſimpliciter, qa uirtute obiecti theologici quod eſt diuina eſſentia poteſt haberi omnis noticia .i. omnium noticia. Decimumquartum. Theologia beatorum poteſt eſſe de omnibus ſimpliciter, quia poſſibile ē ꝙ deus oſtendat omnia beatis in ſua eſſentia et noticias omniū cauſet in beatis tam complexas q̄; incomplexas. Decimūquintū. Scibilia ſunt iſinita i numero, ut doc. dicit ſepe ifra diſt. 2 et 3. ſed non infinita in entitate extra genus, niſi unū tale poteſt cognoſci a poᵃ finita ſ3 plura talia n̄, ut ifra patebit diſt. 3. Sedecimum. Theologia beatorum de facto eſt de tot quot deus oſtendit eis in eſſentia ſua et nõ plurium. Decimumſeptimum. Theologia uiatorum habet terminum ex diuina uoluntate, ita ꝙ eſt de tot quot deus uoluit nobis reuelare, et ſunt ſolum illa que in biblia continentur explicite uel implicite .i. que poſſunt elici ex biblia. Decimumoctauum. Pro illa auctoritate. Qui appoſuerit ad etc. Notandum ꝙ eſt additio triplex. Prima eſt erroris contrarii biblie, et illa eſt heretica. Secunda eſt additio diuerſi .i. qn̄ non habetur in biblia tn̄ nec ꝯriatur biblie, et illa ē p̄ſumptiõis. Tertia ē ꝯſoni ut additõ declaratiuoꝝ, et illa ē fidei et rõis. Autoritas itelligit de pᵃ n̄ de 2ᵃ et 3ᵃ. Decimūnonū

Cum doc. dicit ꝙ nr̃a theologia non poteſt eſſe de omnibus, non intelligitur ꝙ deus nõ poſſit infundere noſtro intellectui notici am cuiuſlibet obiecti ſed intelligitur ĩplicando ſtatũ iſtũ.i. ſtã te ordinatione quam deus ſtatuit intellectui uiatoris, tunc non poteſt eſſe de omnibus, quia noſter intellectus uiatoris pro ſta tu iſto non poteſt concipere aliquã quidditatem in ſpeciali niſi ꝯñem et ex ſenſibibibus elicitam ut ſupra.q.i. Similiter noſtra theologia eſt tantum fidei et per cõſequens non eſt euidentie. Vigeſimum. Reuelatio cõmuniter tantum eſt de propoſitioni bus quaꝝ termini naturaliter poſſunt cognoſci. Dicitur cõmuni ter, quia aliquibus ſpecialiter plura ſunt reuelata et maiora. Vigeſimumprimum. Theologia noſtra ut noſtra, ẽ tantum cre dere, ideo que cognoſcuntur naturaliter non poſſunt dici theo logia pro ſtatu iſto. Vigeſimumſecundum. Omnis theologia tã in ſe q̃; dei beatoꝝ, et uiatorũ ẽ de omnibus quo ad aliqua pre dicata dicibilia de omnibus ſicut ſunt reſpect⁹ creature ad de um ut hic deus, quia illi reſpect⁹ ideo dicuntur tgeologice tm̃ cognoſci quia non poſſunt cognoſci ſine diuina eſſentia preco gnita cum ſemper oporteat extrema relationis precognoſci re lationi. Quicquid autem tantum per diuinam eſſentiam cogno ſcitur theologice dicitur cognoſci. Vigeſimumtertium. Cognitõ reſpectus creature ad deum ſub ratione alicuius attributi na turaliter a nobis cognoſcibilis ſicut eſt imitatio qua imitamur deum per intellectionẽ (qa intellectio noſtra eſt eiuſdem ratio nis cum diuina) que imitatio eſt reſpectus, ñ eſt theologica co gnitio ſꝫ naturalis. Vigeſimũquartum. ex illa littera habetur ꝙ Sco. non uult ꝙ aptitudo que eſt reſpectus poſſit ſufficiẽter co gnoſci cognito preciſe uno extremo ſed oportet preconcipere in cõplexe ambo extrema, ideo dicit ꝙ noſtra natura non poteſt cognoſci naturaliter eſſe imago trinitatis ex quo non poteſt co gnoſci naturaliter trinitas que eſt terminus huius relationis q̃ eſt imago. Vigeſimũquintum. Tantum intuitiua cognitio per di uinam eſſentiam habita eſt proprie theologica, et abſtractiua non, dato ꝙ eſſet per ſpeciem diuine eſſentie diſtincte repreſen tatiuam quia licet illa ſpecies ſupernaturaliter infundatur tñ poſtq̃; infuſa eſt non operatur ſupernaturaliter ſed naturali ter, poſſet tamen large uocari theologica noticia quia non ac quiritur per naturalem iueſtigationem quam facit methaphy ſicus uel phyſicus que eſt pure naturalis et nullo modo theolo gica etc. Vigeſimũſextum. Dato ꝙ uiator diſtinctiſſime cogno ſceret naturam hominis adhuc nõ poſſet naturaliter cognoſce re hominem eſſe beatificabilem, qa beatificabilitas eſt relo fun data in homine et ultimate terminata ad deum ut hic deus ẽ ꝓ ximo autem terminata ad intuitiuam uiſionem et apertam fru itionem diuine eſſentie, modo deus nõ poteſt naturaliter cognõ ſci et per conſequens nec beatificabilitas hominis. Sequitur ex dictis ꝙ ñ ẽ nãliter ſcibile hoĩeꝫ ẽe imaginẽ dei ſꝫ tm̃ creditum.

¶IVXTA HOC QVERO VTRVM THEOLGIA ſit ſcientia in ſe etc. Hec eſt tertia pars principalis totius que ſtionis. In qua doc. ſoluit duas q̃ſtiones partiales in hac tertia queſtione. Et diuiditur in duas partes ſm ꝙ ſunt due q̃ſtiones. Et conſiſtit hec ſolo inquadragintaocto dictis. Primũ. Scientia ſtricte ſumpta quattuor includit. Primũ eſt ꝙ ſit noticia certa .i. ꝙ nõ ſit dubia nec ſuſpecta de falſitate nec ſit deceptio.i. fal ſa uel erronea nec ſit tantum fides que eſt de non euidentibus. Secundum, ꝙ ſit de obiecto neceſſario.i. de concluſione que per nullam potentiam poſſit falſificari, licet ſubiectum et predica tũ ſint contingẽtia tã ĩ re q̃; ĩ ĩtellectu, immo et tota ꝓpoſitio ẽ ꝯtingens ĩ ĩtellectu.i. pt bñ ñ eẽ ĩ itelleu creato, tñ ĩpſſibile ẽ ꝙ ſit falſa, licet poſſit omnino non eſſe ſicut et intellectus creatus, etiam manente intellectu creato poteſt deleri ab ipſo. Et nõ lo quitur Sco. hic de incomplexo ſubiecto cõcluſionis ſed de tota concluſione. Tertium, ꝙ noticia illius cõcluſionis debet eſſe cau ſata a noticia premiſſaꝝ et forme ſyllogiſtice ita ꝙ reqritur ꝙ tam termini premiſſarum q̃; ipſe propoſitiones ꝑmiſſe et for ma ſyllogiſtica cognoſcatur (atamen proprie loquendo hoc no men premiſſe includit tam ꝓpoſitiones q̃; formã ſyllogiſticã) et illa noticia debet eſſe euidens intellectui uel per ſe nota, uel ſaltem euidenter ꝓbata.i. per formã arguẽdi euidentem et per ꝓpõnes euidenter notas intellectui. Quartum, ꝙ debet eſſe ap plicata illa cauſa ad ſcitum per ſyllogiſmũ.i. ſcitum ꝙ ẽ ꝯ⁰ de bet applicari premiſſis.i. ex ipſo et ꝑmiſſis debet formari for ma ſyllogiſtica ſm regulas ſyllogiſmoꝝ ſm quã euidenter in feratur hec concluſio ex illis ꝑmiſſis. Et qñ noticia concluſiõis illo⁰ acqritur tunc illa noticia uocatur ſciẽtia. Secundũ dictũ. Scientia eſt qd imperfectũ ex ratione ſua formali, ideo repu gnat deo habere ſcientiam ſi ſtricte capiat̃ ſcientia ut iam eſt deſcripta, ꝓbatur qa eſt effectus equiuocus.i. eſt alterius ſpẽi q̃; ſua cauſa. Nã oĩs cauſa equoca eſt eſſentialiter perfectior ſuo effectu ſed ſcientia eſt effectus equiuocus noticie premiſ ſaꝝ et forme ſyllogiſtice, ergo nece⁰ ẽ imperfecta, nã noticia premiſſaꝝ dicitur intellectus et eſt per ſe notaꝝ ꝓpõm ut cõ muniter, ſaltim ĩmediataꝝ, ſed ſcientia eſt noticia concluſionis probate uel demonſtrate. Sequit̃ ergo ꝙ ſcientia dicit eſſentia liter ĩperfectionem qa eſt ſpecifice imperfectior q̃; noticia que eſt intellectus. Tertium. Scientia dicit imperfectionem propter hoc ꝙ eſt accidens in ſubiecto receptibile in intellectu potenti ali.i. qui non hꝫ naturaliter et realiter eandem ſibi noticiam ſꝫ accidentaliter oportet acqrere. Quartum. In diuino intellectu theologia nõ ẽ cãſata nec recipitur accidentaliter in itellectu. Ideo quo ad hoc non eſt ſcientia in deo. Quintum Demonſtra tio capitur tripliciter. Vno⁰ qñ per ſe nota ꝓpoſitio ſyllogiza tur ex nõ per ſe notis et nõ neceſſariis. Vtiq; ille ſyllogiſmus ñ eſt dialecticus nec ſophiſticus nec falſigraphus ꝓprie, et ſic dꝫ capi cũ diuiditur ſyllogiſmus ĩ dialecticũ ſophiſticũ et demon ſtratiuũ ſi dꝫ eẽ diuiſio ſufficiens. Secundo⁰, qñ ꝑmiſſe ſunt ne ceſſarie et priores dato ꝙ conclo ſit etiã per ſe nota. Tertiomo do proprie ut deſcribitur primo poſterioꝝ. Propõ per ſe nota eſt demõſtrabilis primo⁰, et ſecũdo⁰, nõ 3⁰⁰. Sextum. Propoſi tio ſcibilis.i. propoſitio cõcluſibilis in demonſtratione uel q̃ põt eſſe cõcluſio ẽ neceſſaria ꝓpoſitio dubitabilis.i. non ꝑ ſe nota ſꝫ per alias ꝓbabilis q̃ ſint neceſſarie priores, et hoc debet fieri ꝑ ſyllogiſmũ. Septimũ. Propõ contingens põt bene eẽ euidens ſi ĩ tuitiue uident̃ extrema uniri ſibi, ſed nõ poteſt eſſe necea, quia omnis necea eſt infalſificabilis et omnis cõtingns ẽ falſificabi lis. Octauũ. Propoſitio ꝑ ſe nota nõ ẽ ſcibilis proprie, nec tamẽ oportet propſitionem ſcibilem de facto eſſe dubitatã uel dubiã uel apparere falſam, ſꝫ ſufficit ꝙ poſſit probari per propoſitĩ ones neceſſarias euidẽtiores et nõ reqrit̃ ꝙ ſint per ſe note nec ſcibiles ſꝫ ſufficit ꝙ ſint ĩmediate, ut calor eſt calefactiuus q̃ ẽ ĩmediata et ſit nota ꝑ expiẽtiã et intuitiuã.i. ſenſitiuã ꝑceptio nẽ uniõis extremoꝝ. Nonũ. Nõ pt ſꝑ oĩs paſſio demõſtrari dẽ ſubiecto ꝓ ſtatu iſto potiſſime ĩ quo ĩ ꝯplexe ñ poſſum⁹ cogno ſcer̃ ſubiectũ, ideo nõ ꝓprie formar̃ poſſumus demõſtrationes. Decimũ. Diſcurſus ẽ idẽ ꝙ illatio ꝯñtis ex ãñcedẽte forr, et fũ damẽtalr ẽ due ꝑmiſſe formate ĩ debito⁰ et figura, terminatiue ẽ ipa ꝯ⁰ debite illata. Vndecimũ. Illatio illa ł ꝯña quod idẽ ẽ, ẽ tm̃ ens rõnis, qa fundamẽtũ ei⁹ ẽ ẽs rõnis.ſ. ꝑmiſſe debite forma te q̃ tm̃ ſunt ẽtia rõnis, qa tota mũdi machĩa ꝯſtituta ex ẽtib⁹ realib⁹ nullũ hꝫ tale ẽs. Si⁹ q̃ t̃mini ꝑmiſſaꝝ hñt tm̃ ẽẽ cogni tũ ergo nec ꝓpõ nec ꝑmiſſe nec ꝯña ſiue illatio ſunt ẽtia realia. Duodecimũ. Nulla ꝯpatio necea ẽ ad formãdã hanc ſecũdam ĩtẽtõẽs que eſt ſyllogiſmus, ſed ſtatim formatis ꝑmiſſis debite, eſt in ipſis uis illatiua concluſionis que uis illatiua eſt relatio

rationis aptitudinalis, et per conſequens eſt paſsio premiſſarū debite formatarum et econuerſo incōcluſione formata ſtatim eſt illabilitas paſsiua que eſt correlatiuum prime, et ſunt ſolum paſsiones et neceº predicātur de ſuis ſubiectis,tñ actualis illatio ē genus ſuoº et hꝫ ſpēs ſm multitudinem ꝯñaꝝ ſpecifice diſtinctaꝝ.Tredecimū.Diſcurſus capitur dupʳ.Vnoº fundamentalʳ,et hoc dupʳ,primo pro actu reali intellectus quo format propoſitiões i ſyllogiſmo et ſtudet ſecundoº ꝑ propõnibº in debitoº et figura formatis,q̄ ſunt tm̄ obiectiue in intellectu. Alioº forʳ. Decimūquartum. Quicqd a deo eſt formabile ſp actu formatur et per ꝯñs oīs diſcurſus et oēs ſyllogiſmi et oēs ꝯñe et oēs propoſitiones poſsibiles formari,ſunt in deo actu et fuerunt ab eterno et erunt in eternum. Decimūquintum. Cū dicunt doc.ꝙ in deo nō ſit diſcurſus,debet intelligi ꝙ alique conditiones diſcurſus quas hꝫ in creaturis non ſunt in deo.ſ.per ipſum aliquid addiſcere uel noticiam dei reʳ de nouo cauſari,ſꝫ illa accidunt diſcurſui.In deo ſiquidem eſt actus formandi omnes propoſitiōes,oīa argumenta,et ſunt in eo omnes ſyllogiſmi propriiſsime.Decimūſextum.Aptitudinalis noticia pōt dupʳ intelligi.Vnoº in ordine ad intellectum natum recipere,ſecundoº ad premiſſas natas cauſare.Primoº non eſt in deo ſic intelligēdo ꝙ intellectus diuinus ſit natus accipere aliquam noticiam a ꝑmiſsis.Secundoº eſt in deo , quia ille eedē premiſſe formate a deo nate ſunt cauſare ſcientiam in oī intellectu nato recipeꝛ cauſatam noticiam.Et ſic patet ꝙ ī deo eſt diſcurſus ēt quantum ad hoc quod premiſſe formate a diuino intellectu nate ſunt cauſare noticiam ſcientificam quantū ē de ſe. Decimūſeptimum. Nulli ſit dubium quin in beatis ſit diſcurſus ſicut in deo,et ultra hoc ꝙ ēt intellectus illoꝝ nati ſunt addiſcere de nouo p ſyllogiſmū ſicut noſter intellectus. Decimūoctauū.Nō eſt neceſſe ꝙ premiſſe prius tempore formentur q̄ꝫ concluſio, quia hoc tm̄ eſt in itellectibus iperfectis,ideo non oportet in deo ponere taliter diſcurſum,nec in angelis,nec ī beatis .Decimūnonum.Non oportet ponere diſcurſum ſucceſsiuū tempore niſi in multum iperfectis hominibº.Vigeſimū. Q ñcūqꝫ acquirimus noticiam alicuius per aliqd naturaliter prius notum, ſemper generali noīe dr̄ acqri per diſcurſum. Et ſic patet ꝙ doc.capit diſcurſum ꝓ omni elicitiōe minus noti ex magis noto per quecūqꝫ modum fiat,ſufficit ergo ordo nature ad diſcurſum et nō reqritur ordo temporis.Siʳ ſufficit ꝙ añs ſit natum cauſare euidentiā ꝯñtis. Vigeſimūprimū.Non oportet ꝙ ī itellectu uiatoris noticia ancedentis cauſet noticiam conſequentis,probatur, quia aliquando uno actu numero cognoſcitur añs et ꝯñs ſicut alibi probabitur in quo caſu īpoſsibile eſt ꝙ noticia antecedentis cauſet noticiā cōſequentis, quia tunc idem actus cauſaret ſeipſum. Vigeſimūſecundum.Verbū in propoſito capitur pro noticia intuitiua in obiecto beatifico,et pꝫ ꝙ noſtrū uerbuꝫ.i.nr̄a uiſio in diuina eſſentia quantūcunqꝫ perfecta ſit nō pōt eſſe equale uerbo diuino,quia uerbum diuinum ē infinitum in entitate intenſiue extra genus,ſed uerbo noſtro repugnat talis infinitas. Q uid ſint eēntialia alibi locum habet.Vigeſimū tertiū. Theologia contingentium continet omnes articulos de in carnatione,et omnes reſpectus dei ad extra.Vigeſimūquartum. Theologia contingentiū non eſt de neceſſariis tñ eſt euidentior in uiſione beatoꝝ q̄ꝫ noticia neceſſarioꝝ in nobis in uia.Immo aliqñ aliqua neceſſaria propoſitio poteſt fieri euidens per contingentem licet nō poſsit demonſtrari per eam , ut quando aliqua neceſſaria fit euidens per experientiam,ſicut ꝙ luna ſit eclipſabilis.Vigeſimūquintū. Noticia acquiſita per demonſtrationē et per experientiā ſunt eiuſdem ſpēi, quia cauſe efficientes nō diuerſificāt effectus ſpecifice.Vigeſimumſextum.Noticia cōcluſionis poteſt ſciri p experientiam,ideo dicitur in diffinitione ſcientie ꝙ ſit nata cauſari etc.quaſi diceret,non eſt neceſſe ꝙ cauſetur per premiſſas et diſcurſum ſed poteſt bene haberi per experientiam.Nec etiam abſolute neceſſe eſt ꝙ cauſeꝰ ſcientia uel per expientiā uł per diſcurſum ut in caſu quo eodē actu qs intellexerit totū diſcurſum euidētia ꝯclonis habeꝰ per noticiā ꝑmiſſaꝝ et nō cauſaꝰ et omnino eſt mens philoſophi nō accipere cāre ꝓprie ſꝫ p euidentiam habere.Vigeſimūſeptimū.Noticia ꝯcluſiōis per experientiā et demonſtrationē ſunt eiuſdem ſpeciei rōne dicta in.25. dicto.Vigeſimūoctauū. Q ñ noticia cōcluſiōis primo acqritur per demonſtrationem,ſecundo per experientiā ſi fit diſcotinue .i.interrupto actu tunc ſunt duo actus reʳ diſtincti,ſi aūt cōtinuatur actus ut cum primo habetur demōſtratio et ſecūdo accedit experientia,idē actus numero manet,tñ clarior efficitur et intēdiꝰ.Vigeſimumnonū.Scientia eſt duplex,ſcꝫ quia et propter quid et capitur q̄libet dupʳ.Prima pro demōſtratōe quia, uel pp quid,et ſic ſcientia quia,et pp qd diſtingūtur ſpecie.Secundo capiꝰ ꝓ noticia cāta per demōſtrationē qa, et ꝓpter qd et ſic non diſtinguntꝰ ſpecie, quia noticia eiuſdem cōcluſiōis numero p̄t cāri per demonſtrationem quia,et propter qd.Trigeſimū. Multi ſunt modi cōmunes qbus tam principia q̄ꝫ cōcluſiones p̄nt acquiri.ſ. per terminos,per experientiā etc. tñ modus acquirēdi noticiā ꝯcluſionū proprius eſt per demonſtrationeꝫ, et diciꝰ proprius,qa nullius alterius noticia ſic acqritur.Trigeſimūprimū.Nō eſt idē habituale,poſsibile,et aptitudiale , qa habituale dicit diſpoſitionem accidentalem rei ad eſſe uel fieri. Poſsibile dicit nō repugnantiam ad fieri uel eſſe dato ꝙ nec accidentaliter nec eſſentialiter ſit aliqua diſpoſitio in re. Aptitudinale autem dicit naturalem iclinationem rei ex propria eſſētia rei ad aliquid fieri uel eſſe. Trigeſimumſecūdū.Nō eſt credendum ꝙ terminus cōmunis ſignificet unam rem preciſe que ſit proprium ſignificatum ſuum ut homo nullū unū reale preciſe ſignificat ut propriū ſignificatū ſuū , quia tunc unū indiuiduū ꝑciſe ſignificaret cū nihil reʳ exiſtat niſi indiuiduum,ſꝫ proprium ſignificatum ſuum principale eſt conceptus in intellectu q ē quoddam ydolum formatū ab intellectu repreſentans aliquod cōmune omnibus indiuiduis hominis tam in re q̄ꝫ ī itellectu;ſed res realis adequate ſibi reſpondens pro ſignificato ſunt omnia indiuidua hominis que realiter exiſtunt.Trigeſimūtertium.Scientia per hoc ꝙ eſt noticia certa diſtinguitur a quattuor habitibº.i.noticiis.ſ.ab opiniōe,ſuſpitōe erroꝛ et fide.Trigeſimūqrtū Opinio capitur dupliciter.Vnoº pro temeraria preſumptiōe in adherendo friuole alicui propoſitioni.Aliomodo ꝓ aſſenſu ꝓpoſitionis indifferentis.i.que probabiliter poteſt teneri eſſe uera uel falſa,et hoc tripliciter.Primo cōmuniter,et ſic eſt cōceptio cum aſſenſu,et ſic eſt genus ſciētie,fidei,et opinionis ſecundo modo et tertio modo capiꝰ.Secundo proprie, et ſic eſt cōceptus unius partis contradictionis cum formidine alterius.i. cum timore ne altera ſit uera et illa falſa.Tertio magis proprie et ſic eſt conceptio unius propoſitionis contingentis inquātum eſt contingens.Trigeſimumquintum. Actus fidei, et actus erroris, actus ſuſpitiōis,ſciēꝰe,et theologie reſpectu diuerſoꝝ poſsūt ſimul eſſe in eodem intellectu.Trigeſimumſextum.Omnes illi actus reſpectu eiuſdem obiecti poſſunt eſſe ſimul in eodem intellectu tantum per diuinam potentiam, ſic intelligendo ꝙ abſolutū actuuꝫ illorum ſit ibi et tamen intellectus non ſimul attingat illud obiectum per omnes actus illos ſed bene per aliquos , quia deus poteſt omne abſolutum conſeruare in eo in quo eſt cōſeruabile, ſed illi actus cum ſint ſpiritualia quedam nō repugnāt ſimul eſſe in eodem ergo etc. Trigeſimumſeptimum. Impoſsibile ē ꝙ intellectº ſimul et ſemel exeat ł opeꝰ oībº actibº illis,uł ꝙ attingat obiectū uel obiecta ſimul omnibus actibº illis. Trigeſimūoctauū.Habitus capitur tripʳ.Primo ꝓ q̄litate uel ꝯſue

tudine acquiſita per actus frequentatos. Secundo pro ſpẽ intelligibili. 3° pro actu. Tertio° dicendũ ẽ ut ſupra. q. i. in ſolo ẽ pricipali .8. dicto, tñ primo modo et ſecundo° capiendo habitum oẽs habitus pñt ſimul eſſe in eodẽ intellectu reſpectu quorũcunꝙ obiectoꝝ. Trigeſimũnonũ. Scia hꝫ aliqua per ſe, aliq̃ ꝑ accñs, illa conueniunt per ſe ipſi ſcie q̃ ſibi iſunt iquãtuꝫ ẽ noticia. Sꝫ iſta cõueniũt ꝑ accñs q̃ obiecto ꝯueniũt l obiectuꝫ ꝯcernũt. Quadrageſimũ, ꝙ ſcia ſit noticia certa et clara ieſt ei ꝑ ſe, ſꝫ ꝙ ſcit de obiecto nece° uel cõtingenti, ꝙ ſit cãta ꝑ expientiã uel demõſtrationẽ, ꝙ ſit de cõcluſiõe l alia ꝓpoſitiõe, ieſt ſcie ꝑ accidens Ex quo ſeʳ ꝙ ſcia eſt ens ꝑ accñs. Nam ex illis q̃ ponũtur i diffinitione ſua nõ fit per ſe unũ. Quid ſit ꝑ ſe unũ ꝑs ſupra .q.3. Quadrageſimũ primũ. Scia ſi aliquã ipfectiõẽ iportat hoc eſt ꝑ accñs nõ per ſe, quia ſcia quãtum ad oĩa q̃ ei per ſe inſunt ẽ uniuoce in deo, iõ eſt perfectio ſimpliciter. Quadrageſimũſecũdum. Stat aliquem perfectius et melius cognoſcere aliq; propoſitionẽ per experiẽtiam q; alius ꝑ demõſtrationẽ, et tunc noticia primi ẽ perfectior q; ſecũdi, et tamen noticia primi nõ dicitur ſcia ſꝫ noticia, ſecũdi uero dꝛ ſcia. Quadrageſimũtertiũ. Melius ẽ hẽre noticiam perpetuaꝫ propoſitiõis ꝯtingentis q; noticiam propoſitionis neceſſarie ꝑ tempus finitum, imo certa noticia et ꝑpetua lꝫ eſſentialiter nõ ſit melior q; temꝑalis ẽ tñ melior hñti q; tꝑalis. Quadrageſimũquartum. Beatus hꝫ perfectiorẽ noticiam theologicam .i. acceptã ꝑ diuinam eſſentiaꝫ uiſaꝫ de ꝓpõib° cõtingẽtib° q; uiator ſcientificas de neceſſariis. Quadrageſimũqntũ. Nulla ſcia ꝑt eẽ perpetua in creatura niſi ꝑ diuinaꝫ manutenẽtiam, imo nulla noticia de bonis q; anima btificanda hꝫ in morte hoĩs unq; delebitur ab ea, ſꝫ a deo perpetuo cõſuabitur. Et niſi augeaᵗ talis noticia per propriũ ſtudiũ ul diuinam influentiam manebit ſemꝑ ꝯfuſa ut eſt in uia, tñ continue pñt beati ſtudere, et nãlʳ ſuam ſciam augere. Quadrageſimũſextũ. Articuli fidei quos hic uiator credidit clariſſime uidebunᵗ in diuĩa eſſentia, et noticia illa erit ꝑfectiſſima et certior et melior omni ſcia uiatoris. Ex dictis ſequitur ꝙ ſcia q;tum ad ea q̃ ſibi per ſe cõueniunt melius deſcribitur ſexto ethicoꝝ q; primo poſterioꝝ. Nã ſcia utꝫ.6.ethicoꝝ eſt habitus quo determinate ueꝝ dicimus .i. eſt noticia certa et euidens, et illud ẽ prima conditio ſcie ut diffinitur primo poſterioꝝ, iõ ſcia eſt in deo ut diffiniᵗ .6. ethi. et nõ ut diffiniᵗ primo poſteriorum. Quid ſit de illis quinq; habitibus intellectualibus et quõ diſtiguãtur in logica ſatis uiſum eſt. Quadrageſimũſeptimũ. Theologia cõtingentiũ in beatis eſt noticia euidẽs qa i diuina eſſentia uident clariſſime terminos talium propoſitionũ et unionem eoꝝ per quod fit euidentia. Quadrageſimũoctauũ. Theologia ſm ſe eſt ſapientia, quia eſt euidens neceſſaria et certa et habet obiectum altiſſimũ, et quia euidentia de cõtingentibus non ẽ mẽdicta .i. cãta a prioribus .i. ꝑmiſſis i ſilogiſmo, iõ noticia talis magis aſſimilatur intellectui q ẽ noticia ꝑmiſſaꝝ et ꝓpõnuꝫ per ſe notaꝝ et imediataꝝ q; ſcie q̃ eſt noticia ꝯcluſionũ demõſtrataꝝ per intellectum .i. per noticiã premiſſaꝝ. Pro quo notandũ ꝙ intellectus ad propoſitum capiᵗ dupʳ. Vno° ꝓ potẽtia qua intelligimuꝫ. Alio° ꝓ noticia de qua iam dictum eſt, et illo mõ capitur hic. Siʳ notandũ ꝙ ſapiẽtia dꝛ idẽ quod ſapida ſcientia .i. ad guſtũ eterne ſapiẽtie ordinata, et illo° ꝓprie theologia ꝑt dici ſapientia et methaphyſica nõ. Tñ methaphyſica eſt ſapientia ſm quod deſcribitur ſapientia primo methaphyſice.

¶ AD SECVNDAM QVESTIONEM etc. Hic doc. ſoluit 2m. q. q̃ ẽ ultima in hac tertia. q. pricipali, et duo facit. Primo ꝓpriã mentem ponit. Secũdo opinionẽ unã iprobat ibi. Sed quid de theologia noſtra. Primũ cõſiſtit in nouem dictis, quoꝝ primũ eſt. Theologia nulli ſcientie ſubalternaᵗ lꝫ ſubiectuꝫ ei° ſcilicet deus ſit inferius predicatione .i. minus cõmune ad ſubiectum methaphyſice quod eſt ens, qa nõ ſufficit ad ſubalternatam ſcientiam habere ſubiectum ſub alicuius alterius ſcientie ſubiecto, ſꝫ oportet ꝙ premiſſas ſuas quas pro ꝑ ſe notis habet (licet nõ ſint) accipiat a ſcientia ſubalternante in qua ſint pro concluſionibus demõſtrate, uel ad minus unam talem ꝑmiſſam habeat, cuius ratio eſt. Nam ꝑmiſſe debent eſſe note in ſcientia que utitur eis ita ꝙ nõ oporteat tãtas probationes adhibere ꝑmiſſis ſicut ꝯcluſiõi, iõ ſcia ſubalternata accipit a ſubalternãte ſuas premiſſas que ipſas ꝓbauit et cõcluſit, et per ꝯñs ſubalternata ſcientia preſuponit eas eſſe ueras. Secũdũ. Theologia nulla principia .i. nullas premiſſas accipit a methaphyſica .i. q̃ ſint probate a methaphyſico per quas ipſe theologus ulterius demõſtret paſſiones theologicas. Tertium. Theologia nullã ſibi ſcientiam ſubaltirnat, quia nulli ſcientie miniſtrat cõcluſiones a ſe probatas ut illa alia ſcientia utatur eis pro premiſſis, nam omnis alia ſcientia naturaliter acquiſibilis reſoluitur ultimo i principia .i. in propoſitiones per ſe notas uel imediatas q̃ naturaliter poſſunt cognoſci, qa ñ ſemper requiritur ꝙ ultimata reſolutio diſcurſus uel demonſtrationis fiat in propoſitiões per ſe notas, ideo additur uel imediatas, quia ſufficit ꝙ premiſſe ſint imediate licet non ſemper ſufficiat. Quartum. Non oportet ꝙ ſemper termini propoſitionis per ſe note diſtinctiſſime et clariſſime cognoſcantur ad hoc ꝙ talis propiſitio ſit euidenter nota quia illa propoſitio, totum eſt maius ſua parte eſt ꝑ ſe nota et euidens ſm ꝯẽm opinionem et tñ nõ oportet ꝙ ſciaᵗ utꝝ totum ſit abſolutum ul reſpectum, et in quo ꝑdicamẽto, et quod ſit genus et que differẽtia eius etc. Idem dicatur de ꝑte et maioritate. Quintum. Si qs diſtinctiſſime cognoſceret terminos talis propiſitionis perfectius cognoſceret q; ſi ſolum confuſe cognoſcit, confuſa tamẽ noticia ſufficit ad hoc ꝙ ſit euidenᵗ nota de quo amplius tractatur infra diſt.2.q.2. Sextum. Illa propoſitio, linea eſt longitudo ſine latitudine et profunditate eſt geometro imediata et euidenter nota abſq; hoc ꝙ reſoluit ad cõceptum methaphyſicũ, in quo ſcilicet genere ſit, et quod genus et que differentie etc. ſꝫ ſiſtit in cõfuſo conceptu terminorum. Septimum. Methaphyſicus inquãtum methaphyſicus poteſt rerum quidditates ſcire in particulari, hoc aũt nõ eſt de principali intentione methaphyſici. Venatur enim diuiſiones entis et genera entium in confuſo, et tunc ex conſequenti intellectus propoſita aliqua re inquirit quod genus et que differentia tali rei conueniat et aliqualiter ex hoc reꝝ quidditates cognoſcit, ſed illud non eſt de prima intentione methaphyſici qui ſolum intendit cognoſcere diuiſiones entis et differentias uel modos quib° diuiditur ens. Octauum. Idem obiectum numero poteſt cognoſci in pluribus modis diſparatis .i. quoꝝ nullus in alium reſoluitur, ut linea poteſt cognoſci naturaliter per motionem linee, et poteſt cognoſci ſupernaturaliter in uerbo .i. in uiſiõne diuine eſſentie per motionem ipſius eſſentie, ſecũdus modus cognoſcendi eſt clarior primo, nec tamẽ primus modus reſoluitur in ſecundũ .i. primus non habet euidentiam ſuam a ſecundo nec probatur per ſecundum. Nonum. Subalternatio neceſſario requirit ꝙ principia ſcientie ſubalternãtis ſint cauſa principioꝝ ſcientie ſubalternate .i. ꝙ principia ſiue premiſſe ſubalternate ſcientie ſint tanq; ꝯcluſiones probate in ſubalternante ſciẽtia ꝑ ꝑmiſſas uere imediatas. Et dico uere, propter premiſſas ſubalternate ſcientie que non ſunt uere imediate, habentur tamen loco imediatarum, ad minus requiritur ꝙ principia ſubalternate habeant euidentiam ſuam a principiis ſubalternantis in caſu quo utrunq; unico actu intelligeretur.

¶ SED QVID, DE THEOLOGIA NOSTRA etc. Hec eſt ſecunda pars in qua doctor recitat opinionem ſancti Tho. et improbat. dicit ergo ſanctus Tho. i prima parte ſumme

q.i.ar.2. ꝙ theologia noſtra ſubalternatur theologie dei et beatoꝝ. ¶ Contra hanc opinionem arguit doc. Primo ſic, ſanctus Tho. ſibi in illa materia ꝯdicit ergo opi. ſua eſt in ualida. Añs ptꝫ, quia dicit, ꝙ nulla ſcia pt eſſe cũ fide de eodẽ obiecto in eodẽ intellectu ut ꝙ ſimul credere deũ eſſe trinũ et ꝙ ſcire deum eẽ trinũ et hic uult ꝙ nr̃a theologia ſit ſcia (et ꝙ uelit ꝓbatur, quia ꝯcedit eã eſſe ſubalternatã ergo ꝯcedit eã eſſe ſciam.) et cũ hoc dicit ꝙ ſit fides. Ex his ſequitur euidẽs ꝯdictio, quia ex primo hẽtur ꝙ ſcia non pt ſimul ſtare cũ fide, et ex ſecundo habetur ꝙ ſcia ſtat cũ fide q̃ ſibi ꝯdicunt. ¶ Secũdo ſic. Vbicũq; eſt ſcia ſubalternãs et ſubalternata ibi ſunt due ſcie ſed theologia ẽ tm̃ una ſcia ergo ñ eſt ſubalt̃nãs et ſubalt̃nata, añs cõcedit ſanctus Tho. ¶ Tertio ſic. Nulla ſcia depẽdet ab aliquo ut a ꝓximo niſi ab obiecto ſuo de quo eſt et intellectu a quo et ĩ quo eſt, et lumine.i. forma ſyllogiſtica et p̃miſsis (Et dico ut a ꝓximo ꝓpter diuinã actionẽ q̃ eſt remota.i. ulis nõ ꝓxima.i. pticularis) Sed theologia dei et btõꝝ.i. uiſio clara (nam theologia dei et btõꝝ nihil aliud eſt niſi uiſio clara) nec eſt obiectũ theologie nr̃e, nec ſubiectũ, nec lumẽ ergo ab ea nõ depẽdet theologia nr̃a; ſed oĩs ſcia ſubalternata depẽdet a ſubalternãte ſicut a lumine nõ ſicut ab intellectu et obiecto, quia ſubalternãs ſcia eſt lumẽ quo euidẽs ẽſt ſcia ſubalternata.i. ſcia ſubalternans ẽ noticia p quam ꝓbatur ꝯclo ſubalternate cuius ꝯcluſionis noticia eſt ſubalternata ſcia ergo theologia nr̃a non eſt ſubalternata theologie dei et btõꝝ. ¶ Quarto ſic. Scia ſubalternãs et ſubalternata nõ hñt primo .i. eque principaliter et ĩmediate et adequate ꝯſiderare eaſdẽ ꝯclones ſcibiles, quia ſubalternãs ꝓbat ſuas ꝯcluſiones per aliquas p̃miſſas, ſed ſubalternata intẽdit alias ꝯclones quas ꝓbat p ꝯcluſiones ſubalternãtis ꝓbatas a p̃miſsis ſubalternãtis, ſed theologia nr̃a dei et btõꝝ ſunt primo de eiſdẽ propoſitionibus ut euidẽter ptꝫ ergo ibi nulla ẽ ſubalternãtio. ¶ Quinto. Oĩs hñs ſciãm ſubalternatã pt hr̃e ſubalt̃nantẽ reſoluẽdo p̃miſſas ſubalternate ĩ p̃miſſas ſubalternãtis et ecõuerſo hñs ſubalt̃nantẽ pt hr̃e ſubalternatã accipiẽdo ꝯcluſiones ſubalt̃nãtis et ꝓbando p eas ꝯclones ſubalt̃nate, ſed deus et beatus non pt hr̃e noſtrã theologiã, quia nos ſolum obſcure et fide credimus et deus et beati clare uident, modo fides repugnat uiſioni, nec econuerſo uiator pt hr̃e uiſionem de cõmuni lege (qđ dico, quia forte aliqñ uiator habuit uiſionẽ diuine eſſentie ut de ſancto paulo tenetur) ergo theologia dei et btõꝝ nõ ſubalternat ſibi nr̃am theologiã. Preterea notandum. ꝙ omnino eſt alius modus cognoſcendi dei beatoꝝ et noſter nã btĩ clare uidẽt ſed in biblia q̃ eſt theologia nr̃a tradunᷓ quedã ſola fide credibilia ſicut ſant hyſtorie quedaꝫ ut certiſsime cognoſcibilia ſicut ſunt moralia, et illa nõ ſunt ꝓprie theologica quedã primo creduntur et poſtea ſciuntur, et illa primo ſunt theologica large ſꝫ poſtea nõ ſꝫ naturaliter nota. Preterea, in biblia tradunᷓ credibilia abſconſe pp meritũ fidei pp exercicium ſtudij, et ꝓpter altitudinẽ materie. Preterea, modus ſciendi in theologia noſtra nõ eſt diffinitiuꝰ diuiſiuꝰ diſcurſiuꝰ et exemploꝝ poſitiuus ſicut in ſciẽtijs naturalibus, ſed ẽ inquiſitiuus per autoritates, ut theologia Magiſtri ſententiaꝝ et probabili ratione ut theologia doctoꝝ ſcolaſticoꝝ. Modus aũt ſciẽdi in biblia eſt multiplex. Primo eſt p̃ceptiuus ut in lege et euãgelio. Secũdo exemplificatiuus ut in hyſtorijs. Tertio oratiuꝰ ut in pſalmis. Quarto oratiuus ut in ſalomone. Quinto reuelatiuus ut in ꝓphetis. Sexto parabolicus in diuerſis paſsibus. Eſt enim ſm̃ dyoniſium in biblia modus poeticus ut hebetes et acuti, mediocres, noui, et adulti quod optant repiant. Preterea, inquirere rationes oſtendẽtes uel declarãtes ꝓpoſitiones fidei ꝓpter deũ et ex amore dei nõ eſt malum nec minuit meritũ fidei ſm̃ ſanctũ Bonauẽturã, ſꝫ ſi inquirerentur ex infidelitate uel leuitate uel hꝰi tunc minueret meritũ fidei, ſi ſcꝫ aliquis nollet credere niſi rõnes uideret. Vltimo pro euidẽtia quinte rationis cõtra ſanctũ Tho. Notandũ ꝙ reſoluere ſciam ſubalternantẽ in ſubalternatam eſt ex ꝯclonibus ſubalternantis formare demõſtrationeꝫ ſubalternate. Et reſoluere ſubalternatã in ſubalternantem eſt ex terminis premiſſarum ſubalternate formare alias premiſſas et totum diſcurſum ſubalternantis.

Queſtio quarta.

VTRVM THEOLOGIA SIT PRACTICA. Hec eſt quarta queſtio huius ꝓlogi, et ꝯtinet ſub ſe alias duas q̃ſtiones ptiales. Quaꝝ prima eſt iſta. Vtrũ theologia ſit ſcia practica. Secũda Vtrum ex ordine ad praxim ut ad finẽ dicatur p ſe ſcia practica. ¶ In iſta q̃ſtione ſunt quidã termini declarati, quidã declarandi. Ille terminus theologia eſt declaratus in precedenti queſtione. Similiter ille terminus ſcia. Reſtat declarare duos terminos ſcꝫ praxis, ſiue practica, et finis. ¶ Pro declaratione primi notandũ ꝙ praxis eſt uocabulũ grecuꝫ et ideꝫ eſt qđ operatio latine. Et capitur q̃drupliciter. Primo ꝓ oĩ opere cuiuſcunq; potentie ut diligere currere etc. Secũdo ꝓ opatione potẽtie uitalis uel intẽtionalis et ꝓ paſsionibus ꝯſequentibus ut eſt uidere, audire, delectari, triſtari. Tertio ꝓ omni opere quod eſt in poteſtate uoluntatis et liberi arbitrij. Quarto ꝓ omni opere quod natũ eſt bene fieri moraliter. Noticia practica dr̃ noticia que nata eſt dirigere aliquã potentiam in operando et practicando. ¶ Secundus terminus eſt finis. Et capitur ſeptẽ modis. Primo ꝓ cauſa finali, et ſic eſt quoddã obiectũ cognitum cuius bonitas uel utilitas mouet appetitũ ad aliquid acquirẽdum uel aliquid aliud faciendũ. Quod dico quia nõ ſemper finis intẽditur p operationẽ de nouo acquiri ſꝫ aliquid aliud, ut deus eſt finis et cauſa finalis, non tñ intendit homo deũ facere ſed aliqua alia in ordine ad deũ.i. ꝓpter deum. Secundo mõ pro rei pfectione ſicut forma dr̃ finis materie. Tertio ꝓ ultima pfectione accidẽtali et intrinſeca ſicut beatitudo eſt finis hoĩs. Quarto ꝓ optimo in aliquo genere ſicut homo in genere corporaliũ dicitᷓ finis eoꝝ, ſecundo phyſicoꝝ, ſumus et nos quodãmodo finis omniũ. Quinto obiectũ attingẽdum ab aliqua potentia dicitur eſſe finis potẽtie. Sexto, terminus alicuius ſiue ſit ĩ duratiõe ſiue ĩ q̃titate molis ſiue q̃ocunq; dicitur finis, ĩmo omne habẽs certã entitatem dicitur finis et habere finẽ. Septimo illud ĩ quod aliud ordinatur et hoc dupliciter. Primo ex libertate uolũtatis q̃ libere pt ordinare ſe et alia ad quod uult, et ille modus nõ habet numeꝝ nec determinationẽ certã. Secũdo ex natura rei et eſt duplex primus ſimpliciter ultimus finis et ille ẽ ſolus deus, ſecundus eſt finis ſub fine ultimo.i. citra ultimũ finẽ ut ẽ omne illud in qđ res ordinatur ex natura ſua, et ulterius in aliquid aliud ut hõ ordinatur in uiſionẽ et fruitionẽ dei ex natura ſua et ulterius in deũ. Et ille iteꝝ eſt duplex primus eſt rei ĩ ſeipſa ut finis rethorice in ſe eſt ornate loqui. Alius ẽ finis rei ĩ alio ut finis rhetoris eſt pſuadere alteri. Preterea notandum, ꝙ finis ultimus eſt illud in quo quieſcit qđ ordinatur ad ipſum, et cõmuniter finis ſubfinis eſt illud quo quieſcit, et ultimus finis ẽ illud in quo quieſcit, ut natura intellectualis qeſcit, in deo charitate et beatitudine ita ꝙ deus eſt illud in quo quieſcit charitas et beatitudo ſunt illud quo quieſcit. Preterea, illi fines ſub fine ꝯmuniter ſunt plures ſubordinati ita ꝙ ſicut omnes ordinantur ultimate in ultimũ finem ſic ſemper unus illoꝝ ĩmediate ordinaᷓ in alterũ. Vt hõ ordinaᷓ ad inteligere et uelle, intelligere et uelle ad charitatẽ, charitas ĩ beatitudinẽ, btitudo in deũ. Sic intelligẽdo ꝙ homo p illa ordinatur in illa quia illa ꝓprie nõ ordinanᷓ ſed homo per illa. ¶ HIS PREMISSIS queſtio diuidiᷓ in tres partes.ſ. corpus, caput, et pedes. Corpus

ꝗſtionis doc. diuidit in tres articulos. Quantũ ad primũ notandũ primo, ꝙ noticiã practicã extẽdi ad praxi ẽ diriger̃ praxi uł opus ut bene ł male fiat. Secũdo notandũ, praxis 3° mõ capta eſt duplex, quia ꝗdam eſt mala, quedã bona. Prima eſt duplex quedã eſt ex ſe mala ita ꝙ non pt bene fieri ut mẽtiri et adulterari. Quedã nõ eſt ex ſe mala ſ; poteſt bene fieri, ut cũ quis inordinate comedit, comeſtio pt bene uel male fieri. Tertio notandũ. Nõ diffinitur hic aliqua praxis niſi que pt bene et male fieri et ẽ in poteſtate uolũtatis. Et merito ſola talis de ſcribit, quia illa ſola debet deſcribi reſpectu cuius neceª eſt notici a directiua, ſ; reſpectu praxis de ſe mala nulla ẽ noticia neceª ꝗ dirigit. Quarto. Praxis eſt actus alterius potentie ꝗ; intellectus naturaliter poſterior intellectione, natus cõformiter elici rationi recte, ad hoc ut ſit rectus. Quito. Noticia practica eſt directiua, et quia nõ ꝓprie indiget intellectus habitu dirigente cũ non ſit potencia ceca ſ; ſeipam nata eſt dirigere, ideo nõ ponitur noticia ꝓprie practica que dirigit intellectum in actibus ſuis. Sexto. Nõ negat doc. ꝙ unus actus intellectus dirigat aliũ imo ꝯcedit, et ꝯcedit ꝙ poſſit dici practicus non tñ ita ꝓprie ſicut qñ dirigit uoluntatẽ. Septimo. Doctor limitat ſe in diffiniẽdo praxim ad praxim uoluntatis que pt bene et male fieri cũ premitit, praxis ad quã cognitio practica dr̃ extendi. Nã p hoc ꝙ dicit cognitio practica, excludit praxim de ſe malã, quaſi diceret. Ego nolo talẽ diffinire quia illa non indiget ſcia practica. Et p hoc ꝙ dicit extendi, exponit ſe poſtea. i. extra intellectum tendi, ꝗſi diceret, ego nõ nego ꝙ ĩ intellectu ſit operatio dirigibilis ſed nolo illã diffinire, quia nõ ita ꝓprie dicitur praxis ſicut alia. Quod ꝓbat, quia logica ut ꝯmuniter nõ ponitur practica et tñ dirigit intellectũ. Ex quo pt; ꝙ directio intellectus nõ ita ꝓprie eſt practica noticia (licet ſit) et ita poſſit logica poni practica ſcia licet large. Octauo. Triplices ſunt actus in homine. Primi nullũ ordinẽ hñt ad intellectũ directe, ut nutrire, uegetare, digerere, egerere, illi ſm naturalẽ ꝓceſſum fiunt ſine directione intellectus. Dicitur directe, qa aliquãdo illi actus ſm phantaſias diuerſas pñt impediri uel promoueri, ut patebit diſt. 3. et libro. 2. diſt. 8. ſed hoc eſt ĩdirecte. Secũdi ſunt qui naturaliter p̃cedunt actum intellectus ſm ſtatũ nature lapſe tãtum, quia abſolute nulla eſt neceſſitas ꝙ precedant ſed tm̃ pro ſtatu iſto ſicut ſunt actus ſenſuum. Tertij ſunt actus pure ſpirituales ꝯueniẽtes anime etiã ſeperate, ut eſt intelligere et uelle. In primis nulla eſt ratio praxis eo ꝙ non ſunt directe dirigibiles ab intellectu nec ſub ſunt imperio uolũtatis directe, in ſecundis quãdo precedunt intellectionẽ et uolitionem nulla eſt ratio praxis, quia in ꝓpoſito tm̃ ille actus dicitur practicus q dirigitur ab intellectu, et elicitur uel imperatur a uoluntate, ſed quãdo actus tales ſequantur actus intelligendi tunc intellectio nata eſt oſtẽdere quomõ elici debeãt, et ad quẽ finẽ, et ꝗ; diu ꝯtinuari, et qñ hoc ſit oſtendit uoluntati, tunc uoluntas p̃t impare ꝙ fiant eo mõ quo intellectus oſtendit uel alio modo ſicut placet, et in hoc imperio intellectus dirigit uoluntatẽ. Similiter intellectus põt moderari actus tales. i. poteſt oſtẽdere uoluntati qñ ſint intendẽdi uł quãdo ſint remittẽdi ſi actu inſunt et tunc uoluntas actiue moderatur actus illos. i. intẽdit uel remittit elicitiue uel impatiue. ſed qñ actus nõ inſunt poteſt p̃uenire ne inſint. Similiter qñ inſunt poteſt totaliter auertere potẽtias ab omni actu. i. corruũpere actus, uel potentias ad aliud obiectũ ꝯuertere. In tertijs actibus actus ĩtellectus nõ ẽ praxis ſ; ẽ oſtẽſiuus praxis et rectitudinis et malicie eiꝰ et dictatiuꝰ quomõ debeat fieri praxis, ſ; actus uoluntatis ẽ principalr̃ praxis, ut patebit. Nono. Oĩs praxis uel ẽ actus elicitus uoluntatis uel impatus a uolũtate. Actus elicitus eſt actus qui eſt ꝓductus a uoluntate immediate ſicut eſt amor, odiũ, imperiu; quo imperat tã intellectui ꝗ; potẽtijs inferioribus. Actus impatus eſt actus qui fit ab aliis potẽtijs propter imperiũ uoluntatis, ut ſcribere, cantare, uidere, audire etc. quãdo imperãtur a uoluntate. Decimo. Eſſentialis prioritas eſt naturalis ordo eſſentiaꝝ uel rerũ proprie, uel rationũ formaliũ large, in eẽndo et cauſando. Proportionabiliter deſcribatur eſſentialis poſterioritas ad ꝓpoſitum, quia infra diſt. 12. uere deſcribetur qd ſit. Undecimo. Cũ doc. dicit ꝙ omnis actus uoluntatis elicitus uel imperatus et oĩs praxis eſt eſſentialiter poſterior ĩtellectione capit large ordinẽ eſſentialẽ. Nam ordo actuum intellectus et uoluntatis eſt ꝑpter ordinẽ intellectus et uolũtatis que ſunt una res et una eſſentia, habent tamen duas rationes formales. Sed illi actus habẽt ordinẽ nature qui ex rationibus formalibus eorũ oritur et magis ꝓprie eſſentialiter ordinantur ꝗ; intellectus et uoluntas, quia ſunt res realiter diſtincte. Cõſimiliter actus ſenſitiui nec ordine nature. i. nec ex rõne formali nec ꝓprie eſſentialiter ſunt poſteriores ĩtellectione licet inquantũ ſunt imperati a uoluntate poſſint dici eſſentialiter poſteriores actu uoluntatis ſicut effectus ſua cauſa eſt poſterior, nã ut doc. dicit quocunq; actu ſenſus dato quẽ imperauit uoluntas p̃t alius eiuſdẽ rationis precedere actũ uolũtatis, ut ſi uoluntas imperat aliꝗ; uiſionẽ et intellectus dirigit uoluntatẽ in imperando, illa uiſio inquantũ imperata et directa large eſt eſſentialiter poſterior intellectione et uolitione ſ; nõ inquãtum uiſio, quia dabilis eſt aliqua uiſio eiuſdẽ rationis cũ illa imperata que p̃cedit tã intelligere ꝗ; uelle. Duodecimo. Omnis praxis eſt in poteſtate uolũtatis. i. uoluntas libere ſine coactione põt eam elicere uel imperare uel p̃t omittere. Tredecimo. Artifex eget uirtute intellectuali que dicitur ars, et eſt noticia rei fiende p artificẽ ne erret in faciẽdo. i. illa res factibilis ſe offert intellectui ſuo ut exẽplar ut faciat ſimile, et eget illa uirtute tantũ in his que ſunt ĩ ſua poteſtate, quia in his que agere nõ poteſt uel in his ꝗ neceº fiunt aliquo certo mõ non oportet hr̃e artẽ. Decimoquarto. Oĩs intellectio eſt praxis primoº et ſecundoº capiendo praxim, ſ; nõ quarto mõ, tñ quando una intellectio dirigitur ab alia illa directa poteſt large dici praxis ſ; non eſt praxis ita ſtricte ſicut hic capitur praxis, dato ꝙ ſit imperata a uoluntate. Et capitur in lr̃a ſpeculatio ꝓ intellectione. Decimoquinto. Aliqua noticia uocatur practica extrinſeca denominatione. i. inquantũ dirigit praxim tunc ab illa praxi dicitur practica. Decimoſexto. In ꝓpoſito ſunt quinq;. Primũ eſt intellectus. Secundũ eſt uoluntas. Tertiũ eſt noticia de aliqua praxi oſtenſiua et directiua uoluntatis. Quartũ eſt uolitio uolũtatis. Quintũ eſt actus imperatus, ut ſcribere uel ſimile. Intellectus eſt illud qd extenditur. i. extra ſe tendit in uoluntatẽ. Intellectio eſt illud quo extẽditur. i. eo ꝙ habet illã intellectionẽ directiuã uoluntatis, ideo dicitur extra ſe tendi nõ ꝙ ipſe localiter uadat. Voluntas dicitur illud in quod ut in terminũ tendit intellectus eo ꝙ uolũtas habet actũ quo eliciendo uel imperãdo intellectus dirigit uolũtatẽ, ideo etiã actus ille q eſt praxis dicitur terminus extenſionis. Decimoſeptimo. Illa ꝯſequentia nõ eſt bona, omnis praxis ẽ actus uoluntatis elicitus uel imperatus ergo omnis actus elicitus uel imperatus uoluntatis eſt praxis, quia ly imperatus in antecedẽte ſupponit ꝯfuſe tantũ, et nõ capitur ꝓ omni actu imperato, ſed in ꝯſequente ſupponit ꝯfuſe et diſtributiue ꝓ omni actu imperato uoluntatis. Modo actus intellectus imperatus a uoluntate nõ eſt praxis, ideo ꝯñs eſt falſu;. Decimooctauo, In illo argumento eſt fallacia ꝯſequentis, ſi praxis eſt ergo actus uoluntatis elicitus uel imperatus eſt, ſed actus elicitus uel impatus eſt ergo praxis eſt, quia arguitur a poſitione ꝯſequẽtis. i. ab affirmatione ꝯñtis ſiue termini illati ad affirmationẽ antecedentis ſiue termini inferẽtis quod eſt ſemper fallacia ꝯñtis.

Quia qñ uolum⁹ in redeundo arguere affirmatiue debet inci pi ab antecedēte ut ſic. Si praxis eſt, ergo actus uoluntatis eſt etc. ſed praxis eſt ergo actus uoluntatis elicitus uel imperatus eſt, et nō debet dici, ſ; actus uoluntatis elicitus uel imperatus eſt ergo praxis eſt, immo qñ quis uult a ꝯſequente arguere de bet negatiue arguere ut ſic. Si praxis eſt, actus uoluntatis elicitus uel imperatus eſt, ſed actus uoluntatis elicitus uel impatus nō eſt ergo nec praxis. Decimonono. Electio capiē triplicitē. Primo ꝓprie ut eſt uoluntariū preꝯſiliatū cū rōe .i. inquiſitiōe et intellectu. Secundo large ut eſt duoꝝ ꝓpoſitoꝝ alterius ꝑ ꝑtatio ſiue ſint poſſibilia ſiue impoſſibilia. Tertio generaliſſime ut eſt potentie libere indeterminate ex ſe ad obiecta diuerſa et ad actus diuerſos determinatio ad unū obiectū et unū actum. Vigeſimo. Electionis obiectū ꝓprie eſt bonū apparens poſſibile per nos operabile, et in noſtra poteſtate ad finē ordinabile, per intellectū preuiſum et ꝓꝯſiliatū. Vigeſimoprimo. Nulla electio eſt recta niſi ꝯformiter fiat ſicut recta ratio dictat debere fieri. Nā ad hoc ꝙ electio ſit moraliter bona nece° actu debet ꝯformari actuali dictamini, ſed ꝙ fiat a caſu recta uel nō mala ſufficit ꝙ fiat ſm ꝙ recta ratio dictaret debere fieri dato ꝙ actu nō dictet, ſicut aliquis poteſt recte loqui grāmatice dato ꝙ nullā ſciam habeat, ſed illud loqui nō eſt ꝓprie grāmatice loqui. Sequitur ꝙ nulla praxis ſit recta niſi eliciatur ꝯformiter ſicut recta ratio dictat debere elici. Vigeſimoſecundo. Intellectus inteligit ſibi et alijs, ſic intelligendo, q̄cunq; entitas indigens actuali intellectione ſicut uolūtas et appetitus ſenſitiu⁹ non poteſt eam habere niſi ꝑ intellectū et intellectus oſtēdit ei obiectū ſufficiēter et iudicat et diſcernit de omnibus, et poteſt prius naturaliter iudicare de omni actu quō fieri debeat ātēq; fiat. Vigeſimotertio. Actus imperatus uoluntatis nō eſt primo praxis .i. non imediate regulatur et dirigitur ab intellectu ſed actus elicitus primo dirigitur .i. uoluntas quomō debeat elicere et quid imperare, et poſtea dirigit actum imperatū. Vigeſimo quarto. Si electio aliquādo eſt ſine actu impato tunc ipſa ē uera praxis, ex quo eſt primo talis et actus imperatus ꝑ accidēs talis .i. praxis. Vigeſimoquinto. Praxis elicita ſeperatur realiē ab actu imperato ut qñ circa deū aliquid uolumus cui de imperatis actibus nihil impēdere poſſumus, niſi dicatur ꝙ ore poſſumus deū laudare quod eſt praxis imperata. Similiter poſſum⁹ multa practice uelle ſine opere exteriori impato. Vigeſimoſexto. Duplex ē motiuū in homine, ſc; potētia cognitiua et appetitiua, et quelib; eſt duplex ſc; intellectiua et ſenſitiua. Cognitiua intellectiua ē intellectus, ſ; appetitiua intellectiua eſt uolūtas. Cognitiua ſenſitiua ſunt ſenſus iteriores et exteriores. Sed appetitiua ſenſitiua ſunt deſideria et ꝯcupiſcentia ſenſuum. Vigeſimoſeptimo. Nunq; appetitus mouet ſine cognitiua ſua et ꝑ cōſequēs uoluntas nō mouet ſine intellectu nec poteſt niſi intellectus oſtēdat obiectū et dirigat uolūtatē. Nec appetitus ſenſitiu⁹ mouet ſine ſenſitiua cognitione oſtēdente et dirigēte. Vigeſimooctauo. Cognitiua eſt ſpēs ad intellectiuā et ſenſitiuā, ſic appetitus eſt ſpēs ad uoluntatē et ſenſitiuū appetitū. Vigeſimonono. Cum ꝯcupiſcentia ſenſitiua ſine actu exteriori ſit praxis multo magis uolitio ſola ſine actu impato eſt praxis, etiā ſi i ſenſu ſit delectatio talis ꝙ non imparet eā ſicut ſepe ꝯtingit ꝙ ꝯtra cōplacētiā, imo cū magna diſplicētia ſunt actus et delectationes in ſenſu. Trigeſimo. Cum ſm dyoniſiū bonū opus fiat ex integra cauſa .i. neceſſe eſt ꝙ oīa requiſita ad opus bonum aſint ad hoc ꝙ bene fiat et difficile ſit ſcire que ſint illa requiſita et difficilius ſit operari omnia talia, malū autē fiat omnipharriam .i. facile eſt malū operari quia ſi aliqđ requiſitū nō aſit malus ſit actus, ideo habitus practici intellectuales dantur intellectui ad oſtēdendū uoluntati omnia requiſita et dirigendum ne deficiat, quia habitus ſunt dati in adiutoriū potētijs. Trigeſimoprimo. Cū analogū ꝑ ſe .i. ſolitarie poſitū ſtet ꝓportiori ſcato, et hoc nomē praxis ſit analogū ad actū intellectus directū et imperatu; et ad actū uoluntatis quē principaliter ſignificat, ſeqē ꝙ cum hoc nomē praxis ꝑ ſe ponitur tunc ſtat ꝓ actu uoluntatis et ſic poteſt abſolute negari actum intellectus directū per alium uel imperatum a uoluntate eſſe praxim.

¶EX HOC PATET SECVNDVS ARTICVLVS etc. Iſte eſt ſecundus articulus principalis huius q̄ſtionis quid ſit cognitionē practicā extēdi ad praxim. Circa quē doc. notat nouē dicta. Primū. Noticia practica et praxis ſunt correlatiua. Secundū. Noticia practica duo dicit, unū abſolutū ſc; noticiā que in nobis eſt q̄litas, et reſpectū duplicē qui eſt duplex aptitudo. Prima eſt aptitudo ad regulare potētiam in agēdo praxi;, que regulatiuitas dicitur uel cōformatiuitas uł ꝯformitas uel directiuitas. Secunda ē aptitudo prius eſſendi naturaliter q̄; actus qui eſt praxis ꝓducatur a uoluntate uel alia potētia ſicut naturaliter noticia ꝑcedit uolitionē. Nam ꝓ prima aptitudine habetur in .6. ethicoꝝ. Veritas ꝯſiderationis practice eſt cōfeſſe ſe habēs appetitui recto. Senſus eſt. Iſta eſt uera ꝯſideratio practica que conformat ſibi actū rectū uoluntatis uel alterius potentie practicantis .i. praxim ꝓducētis ita ꝙ rectus appetitus capiē ꝓ praxi recta, et ꝯfeſſe, capiē ꝓ actiue ꝯformar̄. Tertiū actualis ꝯformitas noticie ł regulatio ad actū ē ꝯtingēs, ideo nō capiunē hic illi reſpect⁹ actuales ſ; aptitudinales. Quartū. Noticia practica capiē duplicitē. Vno° fundamētał̄r, et ſic ē illa q̄litas q̄ eſt cognitio. Alio° formaliē, et ſic ē ille duplex reſpectus. Quintū. Nunq; ex paſſione et ſubiecto ſit per ſe unū ideo ex noticia et illis duobus reſpectibus nō ſit per ſe unū. Sextū. Omnis aptitudo eſt paſſio illius de quo ꝑdicatur l; nō ſemper ꝯuertibilis cū eo. Nam paſſio nihil reale eſt, ſ; ē tm̄ predicatū dicibile de aliquo ſubiecto. Nec aliqua aptitudo aliquid reale eſt ſi capitur formaliter, licet capiēdo fundamētaliter ſit aliquādo res realis. Septimū. Eſſe practicū et ſpeculatiuum eſt precise paſſio noticie intellectiue ꝯmuniſſime capte nō unica ſed diſiuncta ita ꝙ hoc diſiunctum practicū uel ſpeculatiuum eſt adequata paſſio eius .i. eſt ꝑdicatū ꝯuertibiliter ꝑdicabile de noticia intellectiua. Octauum. Speculatiū dicit duplicē priuationē oppoſitam practico .i. nec eſt directiua praxis nec neceſſario naturaliter eſt prior praxi. Nonū. Practicū et ſpeculatiuū capiuntur tripliciter. Vno° ꝓprie pro illis aptitudinibus et priuationibus, et ſic ſunt paſſiones, et diuiſio ſcie per illa duo eſt diuiſio ꝑ paſſiones. Secundo modo ꝓ differētijs eſſentialibus ſcientiaꝝ que ſunt aliquo mō principia illarū paſſionum, illo mō diuiſio ſcie eſt ꝑ differētias eſſentiales. Tertio modo ꝓ ipſis noticijs, et ſic eſſet diuiſio per ſpecies etc.

¶CIRCA TERTIVM ARTICVLVM etc. Oſtenſo in primo articulo quid ſit praxis, ubi ſi quis bene cōſiderat uidebit ꝙ ſicut in noticia eſt prioritas et regulatiuitas ſic in actu eſt poſterioritas et regulabilitas. Similiter oſtenſo in ſecundo articulo qđ ſit eſſentialiter praxis et noticia practica et in genere cauſe formalis eo mō quo eſt cauſa formalis ibi ſc; q̄ddi tas noticie practice. Hic ꝯſequēter in iſto tertio articulo oſtendit que ſit cauſa efficiens illius paſſionis que ē eſſe practicū eo mō quo poteſt effici illa paſſio. In hoc ergo articulo doc. duo facit, quia primo multas opiniones recitat circa utranq; q̄ſtionē, et improbat, ſecundo utranq; q̄ſtionē ſm propriam mentem ſoluit. ¶Prima opinio eſt. Goff. de fontibus quoli. io. q. 2. q̄ ponit tredecim dicta, uel ſtat in tredecim dictis. Primū. Hoc nomen practicū dicitur de duobus, primo de intellectu, ſecūdo de habitu et ſuo actu. Secundū. Nō eſt una cauſa quare utrunq; illoꝝ dicitur practicū, q̄a intellectus uocaē practicus a ꝓprio

ſuo actu ut poſtea patebit, habitus at et actus ab obiecto. Tertiū. Omne ens eſt uerū inquantū ē intelligibile ſiue ſit practice ſiue ſpeculatiue intelligibile. Nā ueritas q̄ eſt paſſio entis idem eſt qđ intelligibilitas. Quartū. Verū operabile eſt obiectū intelligibile cuius noticia et entitas nata ſunt dirigere in opus ſed uerū nō operabile eſt obiectū intelligibile cuius notitia et entitas nō ſunt nata dirigere in opus. Quintū. Habitus et actus p ſe. i. per ꝓpriam ſuā naturā et nō p aliquod accidēs ſibi reſpiciunt obiecta eo ꝙ cōtinent in ſe obiecta repreſentatiue uel obiectiue, et inquantū obiecta cauſant habitus et actus. Iō diſtinguntur habitus et act⁹ per obiecta per ſe et intrinſece inquantū relucent in eis, et extrinſece inquantū cauſantur p obiecta. Sextū. Actus et habitus ſunt uera accidētia intellectus et propter ipſa intellectus uocatur practicus p accidens, et non per ſe, nec proprie. Septimum. Intellectus dupliciter dicitur practicus, uno modo plene, alio modo ſemiplene. Plene dicitur practicus quando actu habet habitum et actum et actu dirigit praxim, quod additur quia multi habent habitus natos dirigere praxim et tamen actu non dirigunt, ut quando quis intelligit ſcripturam et tamen actu nec ſcribit nec uult ſcribere. Ille intellectus non eſt plene practicus. Semiplene dr̄ practicus qn̄ tm̄ habet habitū uel etiā habet actū ſed illo actu nihil. actualiter dirigit. Octauū. Intellectus nō dirigit actu niſi uoluntas ſit mota a fine explicite. i. aliqua res ꝓpter quā aliqđ ſit operādū actu deſideretur a uoluntate in ꝓpria ſua forma et in plena noticia, ſicut cū quis cognoſcit domū et appetit habere domum tunc implicite. i. ex ꝯſequēti appetit omnia p que acquirēda eſt domus, lȝ nō cognoſcat omnia nec cogitet de omnibus, tn̄ quando actu uult efficaciter hr̄e domum, tunc implicite. i. ex ꝯſequēti et neceſſario uult hr̄e ligna et lapides ſine quibus domus haberi nō poteſt. Et illa dicuntur media ad finē. Nonū. Explicite deſiderare eſt qn̄ actu cogitat de illo, et illud actu notum uult uel deſiderat. Sed implicite deſiderare eſt qn̄ actu non cogitat de eo tn̄ neceſſariū eſt ad illud qđ explicite cogitat. Tunc ſenſus eſt. Ego uolo domū habere quā cognoui et omnia requiſita ad habendā domū, lȝ neſciam que ſint illa. Decimū. Speculabile nō capitur in lr̄a ut diſtinguitur ꝯtra practicū ſȝ ꝓut idem eſt qđ operabile inquātum in ſe intelligitur et nihil actu dirigitur per hanc intellectionē quia ut ſic accidit noticie et obiecto eius ꝙ actu dirigant aliquod opus uel praxim ſed ꝙ ſint directiua in aptitudine eſt neceſſario in eis. Vndecimū. Habitus et actus differunt eſſentialiter qn̄ obiecta eoꝝ differunt eſſentialiter, ſic intelligēdo ꝙ habitus cū ꝓprio ſuo actu differt eſſentialiter ab alio habitu et eius ꝓprio actu per obiecta, q habitus et ꝓprius actus diſtingunt̄ per obiecta. Duodecimū. Goff. ꝓ ſe allegat duas autoritates ad hoc ꝙ intellect⁹ practicus et ſpeculatiuus differant fine. i. a praxi q̄ eſt finis habeāt ꝙ ſint practici, et exponit ꝙ debeant intelligi de actuali directiōe praxis eo ꝙ actus nihil eſt niſi actu dirigat, ſi aūt non actu dirigat noticia, dato ꝙ habeat itellectus habitus et actus practicos adhuc dicitur ſpeculatiuus. i. non eſt plene practicus licet ſemiplene. Tredecimū. Exēplum. Goff. ſic debet intelligi. Intellectus ſpeculatiuus. i. qunando nō actu dirigit, apprehēdit. i. intelligit ſanitatē eſſe ꝯuenientem et bonā nature humane, tunc uoluntas appetit eam habere et impat intellectui ut ꝯſilietur quo° facilius, melius, et ꝯuenientius poſsit acquiri. Poſtea intellectus diſcurrit. i. inquirit modos oēs poſsibiles, et illa inquiſitio cū ꝯcluſione dr̄ ordo ad actū, ideo ꝓpter illā inquiſitionē dicitur itellect⁹ practicus, et ultimo poſt inquiſitionē ꝯcludit intellectus media cōuenientiora que pn̄t haberi ꝓ acquiſitione ſanitatis. Ecce ſanitas fuit principiū a quo incepit intellectus, uoluntas, et totū ꝯſiliū et ſimiliter eſt finis in re extra qn̄ acquiritur per illa media ꝑ ꝯſiliū inuēta, quia totum qđ geritur, propter habendam realē ſanitatē, gerit̄. Nā primo appetitur ſanitas, poſtea ordinatur ꝯſiliū ad electionē ſequentē. i. intellectus multa media ꝓponit et uolūtas eligit ea q̄ ꝯuenientiora ſunt et meliora. Ita ꝙ primo habet̄ ꝯſiliū que media ſunt eligibilia et tunc fit electio.

¶ CONTRA HANC OPINIONEM etc. Hic doc. improbat hanc opinionē ꝑ tria argumēta. Primū. Si uerbis philoſophi ut iacent ſtandū eſt, tunc falſum eſt ꝙ habitus et actus diſtinguantur ꝑ obiecta, qa ſecundo methaphyſice diſtinguit ſcias practicas et ſpeculatiuas ꝑ fines et nō per obiecta, cū dicit. Veritas. i. intelligere rem nō dirigēdo in opus eſt finis ſpeculatiue ſciētie, quia finis ſpeculatiue ſcie eſt tm̄ ut obiectū ſuum intelligatur, et illa intellectio ulterius non ordinetur ad dirigēdum praxim. Sed opus eſt finis practice ſciētie. Ecce hec opinio allegauit ꝓ ſe philoſophum. 3. de anima ad hoc ut ꝓbet finē diſtinguere itellectū practicum et ſpeculatiuū, ſic ſimiliter poteſt allegari philoſoph⁹ 2° methaphyſice, ꝙ habit⁹ practicus et ſpeculatiuus differant fine, ergo uel dicet finē utrobiq; diſtinguere uel nullibi, ſȝ dicat philoſophum eſſe ad aliā mētē exponēdum.

¶ Secundum argumētum. Omne accidēs in ſubiecto denomiat ſubiectum ſm̄ omnes doctores et philoſophos. i. nomen ſuum in cōcreto tribuit ſubiecto, ſȝ ſm̄ te quādo habitus practicus eſt ī intellectu et actu nō dirigit ille intellectus uocatur ſpeculatiuus, et nō denominatur practicus, ergo eſt in meta inopinabilis, quia ꝯcedit id qđ eſt ꝯtra opinionē omniū. ¶ Sed hic rn̄det Goff. ꝙ ſemiplene poteſt dici practicus ſȝ nō plene, et cōpatiue poteſt dici ſpeculatiuus. Eſt enim duplex habitus in intellectu, unus ex actibus ſtudij ſcolaſtici genitus ſicut cum medicina in ſcholis docetur ubi actus eſſent directiui ſed actu nō dirigunt et ſunt impfectiores q; actus qui actu dirigūt. Alius eſt genitus ex actibus intellectus practici. i. ex actualibus directionib⁹ que dicuntur experiētie, et quia medici qui nunq; in actum deduxerunt ſuam ſciam piculoſi ſunt etiā multū docti, et experti non multū docti ſunt quodā modo cerciores eis, ideo habitus genitus ex primis actibus qui uocatur ars cōpatiue ad actum genitū ex ſecundis actibus q uocatur experiētia uocatur ſpeculatiuus, et ſecundus uocatur practicus, licet uterq; ī ueritate ſit practicus, magis tamen ſecūdus q; primus. Primus dicitur a Goff. genitus ex actibus practicis, et ſecūdus ex actibus intellectus practici. Et dicit ꝙ primus nō ſufficit ad actualē directionē praxis ſine ſecundo. ¶ Sed ꝯtra hoc nititur doc. ꝓbare, ꝙ primus habitus ſufficiat ſine ſecundo. Et dicit, nihil ultra fit in ſecundis actibus niſi ꝙ uoluntas imperat intellectui ut utat̄ primo habitu et actu ꝯſideret, ſed illud imperium nihil tribuit habitui nec aliquē habitū intellectualē cauſat ergo etc. ꝙ autē doc. inducit de multis acctibus eiuſdē ſpeciei ī eodē ſubiecto, nō adducit ex ꝓprio capite, quia tenet multa actūa eiuſdē ſpeciei poſſe eſſe in eodē ſubiecto, tamen adducit ꝯtra Goff. qui tenet ꝙ ſit impoſsibile.

¶ Tertiū argumētum. Subiectum magis denominatur ab eſſentialibus ꝯditionibus accidētis q; ab accidētalibus, ſed eſſe practicū eſſentialiter. i. neceſſario ꝯuenit habitui, et actu dirigere accidētaliter ꝯuenit. i. ꝯtingenter habitui ergo intellectus magis debet dici practicus ab habitu inquantum natus eſt dirigere q; inquantū actu dirigit. Maior eſt ꝑ ſe nota, minor ꝓbatur. Nam eſſe practicū ꝯuenit habitui in ſecundo° dicēdi per ſe, et actualiter dirigere omnino ꝑ accidēs cōuenit. Videtur etiā ꝙ eadē cauſa que dat habitui et actui ꝙ ſint practici etiam det intellectui ꝙ dicatur practicus quod eſt contra ſecundum dictuum Goff.

¶ ALITER DICITVR ꝙ illud etc. Hec eſt ſecūda opinio, et eſt Hen. gan. quoli. 8. q. pᵃ. q dicit ꝙ noticia practica habet ꝙ ſit practica ex hoc ꝙ ē extēſibilis ad praxi ut ad finē, qa pra-

xis eſt ultim⁹ finis.i.eſt illud ultimū quod dirigit noticiā prac tica, et exſtenſio illa idē eſt qđ directio, et argumēta ꝑ Hen. circa finē queſtionis ſoluūtur. Ideo nunc nō formabo, ſed ibidē.

¶ Sed ꝯtra hanc opinionem doc. arguit ſic. Illa extenſibilitas eſt aptitudo ergo ipſa eſt a ſuo ſubiecto, et nō ecōuerſo.i.a no ticia eſt aptitudo et nō ab aptitudine eſt ipſa noticia, imo illa aptitudo eſt ipſa practicabilitas in noticia, quia eſſe practicū eſſentialiter et quidditatiue eſt aptitudo ad dirigere p̄xim. Cum ergo nihil cauſet ſeipſum, ideo illa aptitudo non cauſat eſſe practicū in noticia. ¶ Secundo ſic. Omnis aptitudo ꝯſequi tur aliquā entitatē itrinſecam ei cuius eſt a qua entitate ipſa aptitudo eſt, ſed noticia eſt illud a quo oritur ipſa extenſibili tas ergo ab eadē cauſa a qua noticia habet illā entitatē etiam habet illā aptitudinē, ſed cauſe eius efficientes ſunt tm̄ due, ſcʒ intellectus et obiectū, et ab intellectu nō habꝫ, quia tunc omnes noticie eſſent practice cū naturaliter omnes cauſet ergo ab ob iecto habꝫ. Si arguatur ꝯtra illud quod dicit doctor ꝙ ſint tm̄ due cauſe, ſcʒ intellectus et obiectū et fiat inſtantia de cauſa finali que eſt ſimpliciter prima cauſa, et ꝑ ꝯſequens a fine ha beatur eſſe practicū in noticia. Reſpondet doc. finis realis eſt effectus et nō cauſa, ſed finis amatus et deſideratus eſt cauſa, et amor et deſideriū ſunt uoluntatis, et noticia practica eſt ip ſius intellectus, et ꝑ ꝯſequens noticia prius eſt practica q̄ ame tur et deſideretur finis. Nā ea que ſunt intellectus ſunt priora his que ſunt uolūtatis. Si dicatur licet actualis amor finis ac cidat et ſit poſterior noticia et ſiue ametur finis ſiue odiatur actu, noticia ſit practica ꝉ ſpeculatiua, tn̄ aptitudinalis amor eſt prior quā noticia, ideo a tali amore poteſt haberi eſſe prac ticū in noticia. Contra aptitudinalis ſine actuali nihil eſt, ergo nihil cauſat. ¶ Circa illū textū plura optima dicta tangunē, ideo uolo reſoluere textum in dicta. Nam tedioſum ualde eſſet l̄ram formare et eſſet ꝑditio temporis. Sit ergo illud primū dic tum. Nō eſt de eſſentia habitus practici ꝙ actu extendatur ad actus.i.ꝙ actu dirigat ſꝫ aptitudinaliter. Secundū. Omnis ap titudo abſolutientis ex intrinſeca et abſoluta ratione oritur, et aptitudo reſpectiui ex eius reſpectiua quidditate oritur. Ter tiū. Cui ꝯuenit aptitudo, ex ſua quidditate ꝯuenit, et cui repu gnat, ex ſua quidditate repugnat. Ideo eni ꝯuenit illi talis apti tudo quia eſt tale ens. Et intelligitur de eo cui ꝑ ſe ꝯuenit ſicut grauitati ꝯuenit ꝑ ſe aptitudo eſſendi deorſum et lapidi ꝑ acci dēs. Quartū. Aptitudo idē eſt quod nāl̄r inclinatio uel ordo rei ſub modo ſcandi ꝙ actu nō habeat illud, et nullum actum ſcat.i.illa inclinatio uel ordo nō eſt actus, de quo amplius uide tredecimū dictū in ſolutione tertij argumēti de prima uia, in ꝓ logo.q.3. Quintū. Extēſibilitas.i.directiuitas eſt paſſio noticie practice, et oritur ex intrinſeca quidditate noticie, ita tn̄ ꝙ non cauſatur realiter a noticia, quia nulla aptitudo eſt res, ſꝫ ſolū predicatū dicibile de re, capiēdo aptitudinē ꝓprie, fundamēta liter tn̄ ſemper eſt quidditas eius de quo p̄dicatur. Sextū. Eadē cauſa efficiens que directe cauſat noticiā ex ꝯſequenti et ſuo modo cauſat aptitudinē illā. Septimū. Ab intellectu nō pōt eſſe diſtinctio in noticijs, ita ꝙ una dicatur practica alia ſpeculati ua quia intellectus unus ē et ſemper uniformiter operatur eo ꝙ naturaliter operatur. Octauū. Nulla cauſa efficiēs ꝓxima eſt noticie niſi intellectus et obiectū, cū ergo intellectus non ſit cauſa differētie noticiarūʒ neceſſe eſt dicere ꝙ obiectū ſit. No nuʒ. Queſtio illa quarta querit a quo ut cā efficiente habeat noticia eſſe practicū.i.extēſibilitateʒ uel aliā duplicē aptitudi nē de q̄ dictū eſt ſecundo articulo. Decimū. Finaliter cauſare nihil eſt aliud niſi mouere appetitū etc. de quo ſupra.q.i.in ar guendo ꝯ phyloſophos dicto.26. et ꝯtib⁹ et ſoluēdo inſtan tias ꝯ p̄s duas rōnes in ſecundo et tertio dictis. Vigeſimū. Oīs

cauſa efficiēs requirit cauſaʒ finalē priorē, imo ipſa eſt ſimpli citer prima cā, ideo neceſſe eſt dicere ꝙ noticia habeat a cauſa finali ſuā extēſibilitatē, nec doctor uult ꝯtradicere, ſed uult ꝙ ipſa cauſa finalis nō effectiue tribuit ſed ſolū mouet appetitū ipſius efficiētis ut deſideraret et uellet habere talē noticiā tūc uoluntas imperat potentijs alijs ut nitantur acquirere et habe re. Similiter doc. loquitur de actu ſiue de praxi ꝙ uolitio ope ris illius nō cauſat noticiā ſꝫ bñ noticia eſt cauſa actus, intelli gendo de actu reali, quia actus cognitus et deſideratus poteſt eſſe cauſa finalis mouens efficientē cauſam ad cauſandū actū realē, nō tn̄ ut ſic mouet ad cauſandū noticiā directiuā illi⁹ ac tus. Ex quo patꝫ, ꝙ uolitio actus et appetitus ad actū, nihil fa cit ad noticie cauſationē, nec eſt cauſa finalis noticie lꝫ ſit finis directionis.i.illud quod dirigitur a noticia. Duodecimū. Noti cia nō cauſatur a nō ente ſicut eſt aptitudinalis amor alicuius finis, quia illa nihil eſt ergo nihil cauſat. Tredecimū. Si noticia debet cauſari a fine tunc ille finis nō eſt cauſa finalis eius ſꝫ obiectū eius ex cuius incōplexa noticia intellectus format ꝓ poſitiones et demonſtrationes. Nā omnis cauſa finalis prius ē cognita cū uoluntas nō poſſit uelle incognitū, ideo nunq̄ cauſa finalis eſt cauſa cognitionis, ſꝫ quoddāmodo ecōuerſo inquantū preſupponit cognitionē. Decimūquartū. Omnis habitus intellec tualis practicus directiuus ꝓximo actuum imanētiuꝫ proprie uocatur prudētia, ſꝫ ꝓximo directiuus actuū tranſeuntiū uo catur expientia, tamē large omnis habitus ꝓxime directiuus di citur prudētia. De quo amplius habebitur infra circa finē que ſtionis. Decimūquintū. Cauſa finalis dr̄ cauſa realis non ꝙ ſit ens reale cū frequētur habeat tm̄ eſſe in uoluntate et itellectu, ſꝫ dr̄ realis extrinſeca denominatione eo ꝙ effectus eſt realis ad quē appetendū mouet appetitū. Decimūſextū. Non proprie ſunt quattuor cauſe reales cuiſlibet effectus nālis, ſed tm̄ tres ſcʒ due intrinſece ut materia et forma, et una extrinſeca ut ef ficiēs, quarta aūt dr̄ realis eo mō quo dictū eſt. Decimūſepti mū. Licet cauſatio cāe finalis nō ſit realiter pfectiſſima, tamē modus cauſandi ei⁹ eſt nobilior modis cauſandi aliaꝝ cāꝝ, qa ſpiritualiter et uolūtarie cauſat, mō ſpūaliter cauſare eſt no bilius q̄ corporalr̄, et libere cāre ē nobilius q̄ nālr̄ cauſare, lꝫ nō ſemper effectus liber ſit nobilior effectu naturali. Decimū octauū. Practica ſcia eſt duplex, ſcʒ actiua et factiua, de quo ſupra.q.i.in reſolutione textus ꝓ phyloſophis dicto.44. et am plius circa finē huius q̄ſtionis. Tamē notandū ꝙ moralis philo ſophia eſt ſcientia practica actiua in uniuerſali non particula ri, et ſic capitur in littera.

¶ IDEO DICITVR ALITER etc. Hic ponitur unū dic tū Hen. in ſumma ſua ꝙ finis in quē ordinatur noticia practi ca eſt actus uirtutis moralis .i. elicitus ab habitu morali qui ē in uoluntate. ¶ Contra hoc dictū notat doc. Primo ꝙ finis ca pitur dupliciter. Vno° ꝓ effectu reali alicuius actionis realis, illo° planū eſt ꝙ oīs actus directus a noticia practica eſt finis eius. Alio° ꝓ illo ī quod ordinatur entitas ei⁹ et ꝓpter quod ē entitas eius, illo° finis ſemper eſt melior illo quod ſic ordinat in ipſum, quod intelligitur de ultimo fine, et ſic deus eſt finis ho minis et nō eſt effectus hoīs. Secundo notat ꝙ finis ſub fine nō eſt ſimpliciter nobilior illo quod ordinatur in ipſum, ſicut bea titudo formaliter nō eſt ſimpliciter nobilior hoīe, eſt tn̄ nobili or his ꝑ que homo ordinatur ad btitudinē ſicut eſt charitas et actus meritorius ꝑ que homo ordinatur in beatitudinē forma lē, illis aūt eſt beatitudo nobilior ſimplicit̄. Tertio notat. Hen. uult ꝙ actus moralis ſit finis noticie practice capiēdo finē ſe cundo°. Quarto. Omnis actus in ſenſu uel corpore ſubiectatus eſt imperfectior actu intellectus. Quinto. Aliqui actus mora les.i.eliciti uel impati a uirtute morali ſunt ī ſenſu ſubiectati

uel in corpore nō tñ omnes. Sequitur ꝙ nō ſemper actus moralis eſt finis noticie practice, potiſſime qñ eſt actus corporeus uel ſenſitiuus. Sȝ ad hoc rñdet Hen. ꝙ noticia eſt ꝑfectior actu reali in nālibus, ſȝ actus moralis in ſenſu ſubiectatus eſt ꝑfectior noticia in gñe moris. Con hoc arguit doc. dupl'r. Primo falſum eſt ꝙ actus in ſenſu ſit bonus moraliter, p̄t tñ eſſe bon⁹ moraliter ꝑ accidēs et materialiter ſcȝ inquantū ꝯformatur regule ſue .i. dictamini recte rationis et iuſto imperio uolūtatis. Ex quo pȝ cū omnis bonitas moralis talis actus ſit ab actu prudētie que eſt noticia et ab imperio uoluntatis quod eſt uolitio ꝙ non p̄t melior eſſe i genere moris ꝙ̄ noticia a qua habȝ ſuam moralē bonitatē. Secūdo ſic arguit. Illud uocabulū male diuiditur in aliqua mēbra quod determinate capitur ꝓ uno illorum mēbroꝝ, ſȝ hec Hen. diuiſio eſt h⁹ⁱ; ergo male diuidit noticiā in eſſe moris et in eſſe nāe. Maior eſt nota, minor ꝓbatur. Nam mens queſtionis eſt iſta. Accipiamus noticiā in eſſe nature tm̄ in q̄ reperimus eſſe practicū et queramus unde eſſe practicum ad uenerit ipſi eſſe naturali noticie. Ecce determinate et exp̄ſſe accipitur in eſſe nature, iō diſtinguere noticiā in eſſe nature, et moris, eſt omnino certū diſtinguere ac ſi eſſet dubiū, et querere quod ſupponitur, ſupponit. n. ꝙ capiatur i eſſe nature et querit, accipis ne noticiā in eſſe nāe ł moris? ¶ In illa lr̄a aliq̄ op̄tia dicta fundātur. Primū. Bonitas moralis in tribus eſt ſȝ diuerſimode. Proprie ē in uolitione et imperio uolūtatis ꝯformi dictamini recte rationis, materialiter eſt i actu potentiaꝝ inferioꝝ ut manuū uel uiſus etc. inquantū ſunt ꝯformes recto dictamini rationis, principiatiue uel directiue in actu rationis dictātis de illa rectitudine, ita ꝙ tm̄ in actu uolūtatis ꝓprie eſt, ideo dr̄ in lr̄a ſicut itellectio p̄t eſſe bona moraliter .q.d. non p̄t proprie ſȝ tm̄ principiatiue quia ſcȝ eſt principiū illius bonitatis et cā. Secundum. Omnis habitus et actus in intellectu eſt ſimpliciter nobilior oī actu et habitu in ſenſu, iō prudētia eſt ſimpl'r nobilior oī actu et habitu appetitus ſenſitiui, et per ꝯñs noticia practica ē ſimpl'r nobilior actu morali in appetitu ſenſitiuo. Tertiū. Qñ queritur excellētia unius ad alteꝝ nō dȝ ꝯperari optimū unius ad infimū alterius, ſȝ optima adinuicē, et infima ſil'r adinuicē, uel ſimpl'r ad ſimpl'r .i. poſitiuus abſolute captus ad poſitm̄, uel res in ſe ad rē aliā in ſe ſine omni gradu, ut albedo nigredini, nō ſumma ſumme nec infima infime. Quartū. Fortiter agere in potētijs inferioribus non eſt bonū moraliter ꝓprie ſȝ tm̄ materialiter, tñ ſi ſit ſm̄ dictamen recte rōnis et ex imperio uoluntatis, ex trinſeca denominatione .i. a recta ratiōne et imperio uolūtatis p̄t dici moraliter bonū. Quintū. Bonitas moralis regule .i. recti dictaminis eſt ꝓpria ſibi .i. non eſt uniuocè eadē cū bonitate actus moralis uolūtatis. Sextū. Simpl'r meli⁹ eſt dictare ſm̄ prudētiā debere fortiter agere ꝙ̄ actu ꝑ manus fortiter agere, licȝ efficaciter uelle fortiter agere ſm̄ dictamē prudētie .i. recte rationis, ſit melius utroqȝ. Septimum. Bonitas moralis eſt i actu qñ actus fit ſm̄ dictamē recte rationis ſm̄ omnes circūſtantias quas recta rō iudicat debere ad eſſe, quarum prima eſt ut debitus finis attendatur in quem actus ordinetur qui ſi non attenditur actus non eſt bonus.

¶ IDEO CORRIGITVR ISTA OPINIO etc. Hic ponitur correctio opi. Hen. a frē ioanne. Roditon in ꝓlogo primi ſentētiaꝝ .q.5. ar. 2. qui dicit ꝙ noticia habitualis hꝫ actum propriū qui eſt intelligere uel dirigere uel dictare et iſte eſt finis habitus a quo habet eſſe practicum. ¶ Cōtra arguit doc. Querēdo ab eo cū ille actus etiā ſit practicus et potiſſime qa ipſe dirigit praxim, iō ipſe ꝓprijſſime eſt practicus, un̄ tūc ille ſit practicus ſi habitus ab actu ſit practicus, et forte Roditon fuit motus ex hoc ꝙ habitus eſt cā actus. Vltimo deuenit doc. ad illud ꝙ neceſſe eſt dicere ꝙ actus imediate hēat ꝙ ſit practicus ab obiecto cū non habeat a fine nec ab intellectu ut ꝓbatū eſt ſupra, et habitus mediante actu eſt practicus ab obiecto eo ꝙ cauſatur ab obiecto.

¶ CONCEDO ERGO ꝙ habitus etc. Doctor hic ſoluit ſecundā queſtionē, et ꝯſiſtit hec ſolutio in .15. dictis. Primū. Habitus habet duplicē actū ſcȝ ꝓpriū ſuū quem ipſe cauſat uel ad quē inclinat, et actum a quo cauſatur .i. qui habitū precedit. Secundū. Habitus nō habȝ ꝙ ſit practicus a primo actu ſȝ a ſecūdo, non tñ principaliter uel originaliter ſȝ ab obiecto. Quia .n. actus cauſat habitum ideo ſicut actus eſt practicus ſic habitus cauſatus fit practicus. Sic patet ꝙ immediata cauſa quare habitus ſit practicus eſt actus generans habitum, ſed principalis et originalis cauſa eſt obiectum a quo actus imediate eſt practicus et habitus mediate. Et intelligunť illa dicta de habitu intellectuali et actu eius qui eſt noticia et nullo mō de actu uoluntatis. Tertiū. Noticia nō habȝ ꝙ ſit practica ab actu quē dirigit .i. ab actu uoluntatis uel potentie inferioris qui dicitur praxis et finis directionis .i. illud quod dirigitur ut ꝓbatū eſt cōtra opiniones. Quartū. Quāuis praxis ſit finis directiōis .i. effectus realis directus ꝑ noticiā et cauſatus ꝑ uoluntatē uel ex imperio uolūtatis, non tñ eſt finis in quē ordinatur ille act⁹ et ipſa noticia ultimate, quoꝝ finiū diſtinctio pȝ ſupra in primo notabili ꝯ Hen. in ſumma. Et ille finis ultimus dr̄ finis ipſi⁹ praxis ſicut ipſa praxis dr̄ imediatus et ꝓximus finis noticie, nō ꝙ ſit nobilius in qd̄ ordinetur noticia ſed eſt terminus directionis ſiue illud quod dirigitur a noticia et quodāmodo cauſatur. Quintū. Illud eſt finis ꝓprie dictus praxis ꝑꝑ quod praxis illa elicitur ut forte hō uel pr̄ uel leo etc. Sextū. Ille finis praxis ſcȝ in quē ultimate ordinatur eſt frequēter obiectū intellectus quo cognito intellectus elicit quales praxes circa ipſum ſint elicibiles, et que ſibi ꝯueniant et que nō, et tunc illa noticia illius finis uel obiecti ꝑpter hoc dr̄ uirtualiter includere rectitudinē praxis .i. natura illius obiecti oſtendit ꝙ talis praxis recte circa ipſum fiat et alia nō recte. Ex quo pȝ ꝙ licȝ ſecundus finis dicatur finis .i. res in quā ordinatur aliqd̄, eſt tñ obiectū et potius deberet dici obiectū ita ꝙ ille eſt ordo. Primo intellectus cognoſcit hominē ut obiectū ſue cognitionis, ſil'r cognoſcit multa alia, ut panē lignū etc. et attētis naturis omniū panis ꝯuenit homini ꝓ cibo et lignū non, lignū ꝯuenit homini ꝓ habitaculo cōſtruēdo, et panis nō. Si poſt cognitionē uolūtas diligat hoīes amore amicicie .i. ꝑpter ſe et uideat cibo indigentem appetit homini panē et actū comeſtionis. Intellectus ergo ex natura hominis cognita iudicat quis cibus ſibi ꝯueniat et quomodo debeat comedi et quādo, et tunc uoluntas imperat oībus potentijs ut faciant ſicut dictat intellectus debere fieri. Ecce hō eſt primū obiectū noticie. Secundo eſt cā finalis .i. amat⁹ et deſideratus. Tertio ꝑpter ipſum realiter exiſtentē ſuſtētandum uolūtas uult ſibi bonū et imperat manibus ꝙ adducant panē et dentibus ꝙ maſticēt etc. h⁹ⁱ. Et ſic homo cognitus et amatus eſt illud ꝑpter quod omnia illa fiunt. Velle autē et imperare, panem apportare, et maſticare ſunt praxes et fines directionis et imperij quia dirigūtur a noticia hoīs, et impantur a uolūtate. Sed hō realiter exiſtens eſt finis ꝑpter quē omnia illa fiunt et in quē omnia ordināntur, et ecce idem homo numero primo in intellectu et uolūtate fuit obiectū et fuit i uolūtate cā finalis et in re eſt finis, non cā finalis. Ideo dicit doctor ꝙ finis ut obiectū dat habitui ꝙ ſit practicus .i. quando illa res que eſt finis cognoſcitur ab intellectu, conceptus illius finis dat eſſe practicū. Ex his etiā pȝ, quomodo noticia hꝫ cōformatiuitatē ab illo obiecto in cōceptu. Nam noticia dirigit ſicut obiectum oſtendit et ſi actus ſic elicitur ut noticia oſtēdit tunc actus eſt ꝯformis obiecto relucenti in noticia. Septimū. In obiecto tali intellect⁹

ipſum ĩ cõplexe cognoſcens reperit quomodo formet totam de
monſtrationẽ practicã. Ideo dicitur obiectum illud uirtualiter
ĩncludere totã demõſtrationẽ. Octauũ. Principiũ ꝯplexũ demõ
ſtrationis eſt duplex ſcꝫ ſpeculatiuũ et practicũ. Speculatiuũ
eſt illud quod natũ eſt inferre concluſionẽ nihil dictantem uel
ſignificantẽ de rectitudine praxis, ſicut eſt illa, omnis hõ eſt ri-
ſibilis ſed practicũ eſt illud quod infert concluſionẽ dictantem
quomodo debeat fieri praxis ad hoc ꝙ recte fiat. Nonũ. Princi
piũ neceſſariũ practicũ nullo modo depẽdet a uoluntate ſed ab
obiecto. i. uoluntas ſuo actu nõ facit ipſum eſſe uerꝝ, quia quic-
quid dependet a uolũtate in creaturis uel etiã a diuina uolũta
te ad extra eſt ꝯtingens. Dico ad extra, quia quicquid uult ad
ĩntra eſt ſimplr̃ neceſſariũ. Decimũ. Si aliquando ipſa praxis
uirtualiter ꝯtineat rectitudinẽ ſuam ipſa ut obiectũ poteſt da
re noticie rectitudinẽ ſuam ſiue rectificationẽ uel directiuita-
tẽ. i. ſi in natura actus illius poſſet intellectus repire quomodo
debeat fieri tunc illa praxis etiã eſt obiectũ nãlr̃ cognoſcibile
prius et directiuũ praxis, q̃ꝫ praxis realiter eliciatur et tunc
eadẽ praxis cognita dirigit ſeipſam in eſſe reali. Aliquãdo. n.
praxis oſtẽdit rectitudinẽ, aliquãdo res circa quam fit praxis
oſtendit rectitudinẽ. Quod oſtendẽs eſt duplex, ſcꝫ ꝓximũ et
remotũ. Exemplũ, ut hõ eſt remotũ oſtendẽs rectitudinẽ operũ
moraliter bonoꝝ ad acquirendã felicitatẽ, ſiʳ rectitudinẽ cura
rum medicinaliũ ad acquirendũ ſanitatẽ. Siʳ ipſa felicitas et
ſanitas oſtẽdunt rectitudinẽ illoꝝ actuũ ut proximi fines. Et
ſic pꝫ ꝙ diuerſa aliquãdo poſſunt oſtẽdere rectitudinem unius
actus, quia aliquãdo actus ipſe oſtẽdit, aliquãdo ꝓximus finis
ut eſt ſanitas uel felicitas naturalis aliquando remotus finis,
ut eſt homo. Vndecimũ. Multe ſunt noticie practice que nullo
modo includunt ultimũ finẽ illius praxis, ut libri ethicoꝝ licet
cõcludant felicitatẽ naturalẽ nobis ꝯuenire, non tñ põt felici-
tas ſupnaturalis ꝯcludi ex aliquo pertinente ad libros ethico-
rum. Siʳ multe ſcie ſunt de homine ex quaꝝ nulla concluditur
finis hominis. Quãdo ergo arguitur, principia prima practica
ſp̃ ſumuntur a fine ergo ſp̃ finis ĩcludit primo uirtualr̃ noticiã
illoꝝ pricipioꝝ. In ꝓpoſito negatur añs, et ꝯñs. Nã felicitas na
turalis eſt finis praxis ꝯcluſe in libro Economicoꝝ, et tñ felici
tas naturaliter nõ includit uirtualiter noticiã principioꝝ eco-
nomicoꝝ. Nam dato ꝙ aliquis ſit bonus economus ſi nihil aliud
habet nõ eſt propter hoc naturaliter felix. Duodecimũ. Actus
dicitur duplr̃ bonus, primo ex genere. i. ex obiecto ut qñ tran-
ſit ſuper ſubiectũ ꝯueniẽs. i. qñ actus et obiectũ ſibi naturaliter
ꝯueniũt ut actus comeſtionis ſuper debitũ cibũ, ſecundo actus
dicitur bonus ex circũſtancijs, quaꝝ prima eſt finis et illi boni
tati ſemper preſuponit bonitas ex gñe. Tredecimum. Si actui
nude cõſiderato. i. actui in ſe ꝯſiderato uolumus dare moralem
bonitatẽ, primo optet dare debitũ genus. i. obiectũ, ſecundo debi
tũ finẽ et ſic ꝯñr de alijs circũſtantijs, ſi aũt actus iam habꝫ de-
bitũ obiectũ primo oportet ſibi dare debitũ finem, poſtea alias
circũſtantias ita ꝙ finis hoc caſu eſt primũ, et prius fuit ſecun
dũ. Decimũquartũ. Actus dupliciter dicitur moralis, primo ple
ne, quãdo habet obiectũ et omnes circũſtantias debitas actui,
ſecundo ſemiplene, qñ tantũ habet debitũ obiectũ a quo actus
dicitur bonus ex genere, que eſt prima bonitas actus. Decimũ-
quintũ. Noticia habet ſuam ꝯformitatẽ ab obiecto quod eſt du
plex. ſ. ſimplex et cõplexũ. Simplex eſt ſubiectũ ꝯcluſionis de-
mõſtrate et illud uirtualiter ꝯtinet totã demonſtrationẽ eo mõ
quo dictum eſt. q. 3. Complexum obiectum eſt ipſa tota cõclu-
ſio cuius noticia eſt formaliter rectitudo praxis. i. in forma di
cit et docet q̃lis debeat eſſe praxis et quomodo debeat elici, ut
ſummum bonum eſt ſumme diligendum, deus eſt ſummum bo-
nũ, ergo deus eſt ſumme diligẽdus, ly deus in ꝯcluſione uirtuali
ter continet rectitudinẽ praxis. Sed ipſa ꝯº docet forʳ quomõ
debeat fieri dilectio ſcꝫ ſumme. Decimũſextũ. Cũ practica noti
cia habeat duas relationes. ſ. ꝯformitatẽ, et prioritatẽ, et certũ
ſit ꝙ ꝯformitas eſt ab obiecto, dubiũ eſt unde prioritas ſit, cum
tamẽ dicat diffinitio praxis ꝙ noticia debeat eſſe naturaliter
prior praxi. Decimũſeptimũ. Quãdo rectitudo praxis uirtua-
liter includit in ſubiecto ꝯcluſionis (hoc ſemper eſt quãdo cõ-
cluſio eſt ꝓpoſitio neceſſaria pratica) tunc cauſa quare noti-
cia practica eſt naturaliter prior praxi eſt dulplex, prima ẽ
ordo uoluntatis et intellectus ĩ agendo, quia naturalr̃ et neceº
uelle preſupponit intelligere. Secũda cauſa eſt, quia obiectũ re
lucens in noticia determinate oñdit quõ debeat fieri actus, ſed
quãdo ꝯcluſio eſt ꝯtingens propoſitio practica, tunc tantũ eſt
una cauſa quare noticia eſt prior naturalr̃ ipſa praxi. ſ. ordo
intellectus et uoluntatis in agẽdo, et talis noticia nõ eſt ꝓprie
practica, quia nõ oñdit determinate quõ debeat fieri praxis eo
ꝙ obiectũ nõ dirigit nec uirtualiter includit illã rectitudinem.
Exemplũ ly deus cognitus in hac ꝯcluſione, deus eſt ſumme di
ligẽdus, euidenter oñdit ueritatẽ illius concluſionis. Sed in illa
cõcluſione, deus eſt colẽdus in ſacrificio altaris. i. in celebratiõe
miſſaꝝ et perceptione ſacramẽti euchariſtie dato ꝙ deus perfe
cte cognoſceretur nõ poſſet ſciri ueritas illius cõcluſionis niſi
ex alio. ſ. determinatione uoluntatis licet ergo cognitio p̄cedat
praxim. i. celebrationẽ non tñ precedit ꝓprie practica noticia
. i. ex obiecto directiua et oſtenſiua quõ debeat celebrari miſ-
ſa. Decimũoctauũ. Voluntas aliqua determinat rectitudinem
in praxibus ꝯtingentibus uel facit ꝓpoſitiones tales ꝯtingẽtes
eſſe ueras, ut diuinus intellectus primo apprehẽdit quid ſit cul
tus dei in ſacrificio altaris et formauit duas ꝯ̃dictorias ꝓpões
unã affirmatiuã et aliã negatiuã. ſ. deus eſt colẽdus in ſacrifi
cio altaris, deus nõ eſt colẽdus in ſacrificio altaris, et ex uirtu
te noticie extremoꝝ. i. ſubiecti et p̄dicati non p̄t haberi an ſint
uere uel falſe, ideo intellectus offert uolũtati ut determinet,
ex tunc diuina uoluntas determinauit primã partẽ uerã ꝓ no-
uo teſtamẽto et ſecundaꝫ pro ueteri teſtamẽto, et ſic intellectus
diuinus nouit quõ ſint uere uel falſe nõ ex extremis, ſꝫ ex de-
terminatione uolũtatis. Decimũnonum. Licet diuinus intellectus
añ determinationẽ uoluntatis diuine (loquendo de ante ordine
nature nõ durationis) nõ nouerit que ꝑs uera et que falſa et ꝓ
quo tempore eo ꝙ diuina uoluntas primo determinauerit illa,
tñ intellectus meus põt cõcipere utriuſqꝫ falſitatẽ uel uerita-
tẽ anteq̃ꝫ practicẽ. i. celebrẽ, et anteq̃ꝫ uelim celebrare, ita ꝙ nul
lũ actum cognoſcendi habui ante determinationem hꝰi uerita
tis uel falſitatis quia deus ab eterno determinauit, et ego ĩ tp̃e
cognoſco. Ex quo patet ꝙ poſſum haber̃ noticiã certã et ueram
anteq̃ꝫ celebrẽ uel uelim celebrare q̃ me dirigat in uolẽdo et ce-
lebrãdo etc. Vigeſimũ. Dubiũ ẽ utrꝝ illa noticia ſola ſit practi
ca que in tali intellectu ẽ cuius uolũtas poſſit errare et recte
agere et per ꝯñs ſit determinabilis. i. dirigibilis aliũde. i. ab in-
tellectu et obiecto, et q̃a uoluntas diuina nulloº poteſt errare
ſed neceº recte agit et ſeipſam regulat nõ per actũ accidẽtalẽ
ſed ꝑ naturã ſuam, ſequeretur ꝙ in deo nulla eſſet ſcia practi
ca reſpectu ſue uolũtatis ſꝫ bñ reſpectu create uoluntatis.

HIS VISIS RESPONDENDVM EST *etc.* Soluta ſecunda queſtione, Doc. nunc in forma ſo
luit primã queſtionẽ. ¶ Circa quã ponit ſeptem
opiniones, quaꝝ prima eſt Hen. in ſum. ar. 9. q. 2.
in ſolutione tertij argu. et ponit theologiã pure ſpeculatiuam.
Pro cuius euidẽtia notat hen. primo ꝙ actus uolũtatis eſt du-
plex, primus ẽ circa deũ ut eſt amor dei, et ille perficit uolũta
tẽ. i. uolũtatẽ facit ſeipſam pfectiorẽ et nobiliorẽ. Nã hõ unitur
deo ꝑ amorẽ et ſic quodãmodo fit deus. Secũdus actus fit circa

creaturas ut eſt amor creature, ille pficitur a uoluntate eo ꝙ uoluntas eſt preſtãtior, angelis ſolis exceptis. Secundo notat ꝙ q̃ncunq; uolũtati oñditur de⁹ et beatitudo nece° amat utrũq;. Ex quo infert cũ uoluntas nõ poſsit errare circa deũ nõ indiget ſcia dirigente uoluntatẽ, et quia uolũtas eſt potentia ceca, ideo oportet ꝙ intellectus ſibi deũ oſtendat quo oſtenſo nece° ſtatim amat ipſum. Infert ſecundo ꝙ ubi nõ eſt ſcia directiua, ibi nõ eſt ſcia practica. Cũ ergo circa deum nos nõ habeamus ſciam directiuã uoluntatis (licet oſtenſiuã obiecti) ideo circa deũ non habemus practicã ſciam ſed ſolũ ſpeculatiuã. Ex quo ſequitur tertio ꝙ theologia que eſt circa deũ non eſt practica: ſed ſpeculatiua. Tertio notat, ꝙ circa creaturas poteſt uoluntas errare ideo nõ ſolũ indiget oſtenſione obiecti ſed etiã directione ne erret. Quarto notat, ꝙ amor dei ẽ ultimus finis huius ſcie, ſed amor creature uel actus circa creaturam eſt finis ſub fine, et nõ eſt ultimus finis. Probat autẽ Hen. opi. ſuã primo per autoritatẽ. Ex qua elicit ꝙ opera nr̃a ſunt duplicia. Quedã que mundãt oculum. i. intellectũ et uoluntatẽ, ut ſunt opera meritoria circa creaturas, que merẽtur uiſionẽ et fruitionẽ patrie. Et illa ſunt practica et praxis, quedã que ex illa mũdatione ſequunt ut eſt uiſio dei et fruitio prie, et illa ſunt ſpeculatiua qd̃ innuit autoritas cũ dicit, ut uideatur deus, quaſi diceret. Sicut uiſio eſt ſpeculatio ita oĩs actus circa deũ eſt ſpeculatiuus q̃ ſub uiſione cõprehẽdit fruitionem. Secundo arguit ſic. Vbi nõ eſt poſsibilis error ibi nõ requirit directiuũ, ſʒ beati nõ poſſunt errare, ergo theologia beatoꝝ nõ eſt practica, et ultra. Vna eſt theologia noſtra et beatoꝝ, ergo ſicut theologia beatorum non ẽ practica ita nec noſtra. Tertio ar^{it} ꝓ hen. ex quoli. 5. q. 4. et quoli. 8. q. i. Deus nullã habet ſciã practicam et deus hẽt theologiã ergo theologia non eſt practica. ¶ Contra hanc opi. arguit doc. ducẽdo rõnes ei⁹ ad oppoſitũ. i. aſſumit aliquas premiſſas eius et infert ꝯcluſionẽ ꝯ̃dictoriam ꝯcluſioni ſue, uel aſſumit unã premiſſam eius et ſupplet aliã notam uel euidẽter uerã et infert cõcluſionem ꝯ̃dictoriã ꝯcluſioni ſue (nã hoc eſt ducere rõnes ad oppoſitũ) Primo ſic. Secũdũ hen. quoli. 4. q. ii. circa beatitudinẽ in particulari põt errari ergo theologia oñdens talẽ btitudinẽ in pticulari eſt directiua et practica (beatitudo in uli eſt bene eſſe ſine defectu, ſed beatitudo in pticulari eſt bñ eſſe uel in uoluptatibus uel honoribus, potentia ſeculari, uirtutibus, uel actibus) et ꝙ poſsit errari circa beatitudinem in pticulari et defacto fuerit error uel ſit error, patet. i. ethi. et per Boeciũ in de ꝯſolatu philoſophico, quia ualida queſtio uoluitur, utrũ beatitudo cõſiſtat in uoluptatibus uel honoribus. Secũdo ſic. Scia practica ponitur pp circũſtantias actus in quibus beati pñt errare ergo theologia beatoꝝ eſt directiua et practica. Tertio arguitur ex quoli. 13. q. 2. Cuius dilectio in uirtute morali principaliter querit, eius noticia principaliter querit ĩ uirtute intellectuali. i. ĩ ſcia. Sed dilectio dei q̃ eſt finis et obiectũ theologie principaliter querit in uirtute appetitiua infuſa et morali acquiſita ergo cognitio dei principaliter queritur in theologia, ſʒ qñ finis eſt obiectum in ſcia tunc illa ſcia eſt practica ergo theologia eſt practica. Quarto ſic. Cõcluſiones theologie q̃ ſunt de medijs ad finẽ theologie adipiſcendum ſunt practice ergo principia ſumpta ab illo fine ſunt practica, et per ꝯñs tota theologia eſt practica q̃ nihil aliud eſt niſi principia et ꝯcluſiones. ¶ Ad primũ argumẽtum Hen. doc. negat aſſumptũ. ſ. ꝙ ſola oñſio ſufficiat. Ad autoritatẽ rñdet ꝙ loquitur de operibus exterioribus factis ex charitate et illa merentur uiſionẽ et fruitionẽ. Ad ſecundũ negat maiorẽ, cuius ratio eſt, quia ꝑpter perfectionẽ directiui aliquãdo nõ poteſt ꝯtingere error et nõ ꝑpter abſentia directiui. Minorẽ ꝯcedit et negat ꝯñam, quia cã ꝙ nõ pñt beati errare eſt pfectio theologie perfecte dirigentis. Ad tertium negat añs. ꝙ autem doc. dici t, hen. quattuor argumẽta poſuiſſe ipſe reputat ſm notabile hen. pro primo argumẽto et ꝯñr primũ argumentũ ꝓ ſecundo. Preterea hen. ſibi cõtradicit. Nã hic ex autoritate aug. uult ꝙ uiſio dei ſit finis huius ſcie, et quoli. i. q. 9. negat illud. ¶ Ex hac lr̃a habentur. 29. dicta. Primũ. Finis hoĩs eſt duplex. ſ. ultimus ſimpliciter qui eſt deus, et nõ ultimus q̃ eſt btitudo formalis. Secũdum. Vterq; finis eſt duplr̃ oſtenſibilis. ſ. ꝯfuſe et diſtincte, ſiue in uli et in particulari. Cõfuſe oſtendit deus cum oñdit quodã bonũ quod ſupeminet oĩbus et dignisſimũ et tñ determinate neſcit quid illud ſit, ſʒ confuſe oñdit beatitudo cum oſtenditur quoddã bonũ indeficiẽs tribuens oẽm ſufficiẽtiam. Diſtincte ſiue in pticulari oſtendit deus cũ determinate oſtendit diuina eſſentia in ꝓpria ſua entitate et natura, ſed beatitudo oſtendit in pticulari cũ oſtendit ꝙ fruitio aperta et uiſio intuitiua eſt illud quo nobis perpetuo bene erit. Tertiũ. Philoſophia moralis oñdit ſufficienter quid ſit beatitudo ꝯfuſe et ĩ uli, et methaphyſica oſtendit quis ſit finis ultim⁹ ſimpliciter in uli et ꝯfuſe. Quartũ. Viator poteſt naturaliter cognoſcere beatitudinẽ in uli ſed nõ in particulari. Noticia tñ eius in pticulari eſt nece^{a} uiatori ad hoc ꝙ efficaciter nitatur acquirere eam per opera meritoria, et quia nemo poteſt per naturalia acquirere eius noticiã, ideo deus reuelauit et promiſit eã uiatori, et uiator debet credere ꝙ cõſiſtat in intuitiua uiſione et aperta fruitione diuine eſſentie. Quintũ. Noticia finis ĩ particulari eſt noticia theologica ſed noticia eius in uli eſt methaphyſica uel ethica. Sextũ. Nõ poteſt fieri error in oſtẽſione et appeticione finis in uli, poteſt tñ fieri error in oſtẽſione finis in pticulari ſicut et multi errauerũt ut pʒ primo ethicoꝝ, et ĩ de ꝯſolatu philoſophico. Septimũ. ꝙ beati errare non poſſunt eſt duplex cauſa. Prima eſt obiecti beatifici preſentia realis et obiectiua. Additur obiectiua, quia deus realiter eſt oĩbus preſens non tñ ut obiectum. Secũda cauſa eſt noticia perfecta tã finis obiectiui qui ẽ deus, q̃; finis formalis qui ẽ beatitudo, que noticia uocat theologia. Ex quo patet ꝙ cũ illa noticia dirigat intellectũ beatũ in fruẽdo et diligẽdo ita ꝙ uoluntas per illã noticiã ſcit quid debeat diligere, et quomõ etc. ꝙ theologia ſit practica ſcia. Octauum. Cũ error poſsit eſſe circa finẽ in pticulari et deus ꝓhibeat illũ errorẽ ſub periculo ſalutis ꝑ hoc ꝙ precepit reuelata a ſe de illo fine fide credere, ideo theologia ut directiua noticia duplr̃ eſt nece^{a} uiatori, uno° ne erremus in appetẽdo finẽ in particulari, alio° ex precepto dei uolẽtis nos talia credere. Decimũ. In actu pñt duo ꝯſiderari. Primũ eſt ſubſtantia actus. i. propria ſua eſſentia in entitate reali, ſecundũ ſunt circũſtantie, ut eſt finis propter quem, locus in quo, pſona que operatur, modus quo operatur, obiectũ accidẽtale circa quod operatur. Dico accidẽtale, quia obiectũ principale nõ eſt circũſtantia, ſed eſt quodãmodo eſſentiale actui. Vndecimũ. Principalr̃ ꝓpter circũſtantias et nõ ꝓpter actum in ſua eſſentia nude cõſideratũ etiã in ſua eſſentia cũ obiecto, ponitur habitus directiuus, quia habit⁹ in cõmuni principaliter ponitur pp actum eliciẽdum, ſʒ habitus inquantũ directiuus ponitur tantũ propter circũſtantias. Duodecimũ. Dato ꝙ uoluntas quantũ eſt de ſe eſſet determinata ad ſubſtantiã actus. i. nece° eliceret actum, adhuc tñ pp circũſtãtias neceſſarius eſſet habitus directiuus. Tredecimũ. Vbicunq; in praxi ꝯtingit errare et recte agere ibi eſt nece^{a} noticia directiua ad hoc ut recte agatur. Et dicitur directiua, quia ſꝑ requiritur noticia oſtenſiua ſed nõ ſemper directiua. Dicitur ad hoc ꝙ recte agatur, quia ad agere abſolute ſufficit oñſiua noticia, ſed ad recte agere requiritur noticia directiua ſi põt fieri error. Decimũquartũ. Requiritur noticia directiua in agẽte intellectiuo creato circa deum duplici cauſa. Prima ut ſcias

tur qđ obiectum ſit determinate quod ſit finis propter quē debeat oīa facere, ſecunda ut cū debitis circunſtantiis actus eliciatur. Decimumquintū. Hoc nomē genus ī lr̄a capitur large pro omni ſpecie uel genere uel predicato uniuoco ſiue large ſiue ꝓprie capto, et ſic in propoſito eſt duplex genus actuū intentionalium. i. actus intentionalis ſpē diſtinctus eſt duplex ſcʒ uelle et intelligere, prout uelle predicatur de omni actu uoluntatis, et intelligere de omni actu intellectus, et ſunt due ſpecies ſubalterne uel duo genera ſubalterna diuiſibilia in multas alias ſpecies utpote uelle in diligere et odire etc. Et omnis ſpecies talis large dicitur unum genus in littera ergo cognitio dicitur genus, etiam dilectio decitur genus, ideo cum dicit Hen. cuius dilectio principaliter intenditur extra genus cognitionis idē ē ac ſi diceretur, cuius dilectio principaliter intenditur que dilectio non eſt cognitio ſed eſt alia ſpecies ab ea. Licet ſit alienus modus loquendi. Nec eſt ſcoti, ſed Hen. quoli. 23. queſti. 3. Decimumſextum. Principalis et perfectiſſimus actus in genere creature intellectualis eſt uelle qđ non poteſt haberi ſine cognitione preuia, ideo quando uoluntas principaliter intendit aliqđ uelle tunc imperat itellectui ut principaliter producat eius noticiam. Decimumſeptimum. Principale intentum nature intellectualis create debet eſſe ut diligat finem. i. deum cum dilectio dei ſit principaliſſimus actus tlis nature. Sequitur ꝙ theologia ſit principalis noticia. Decimumoctauum. Deus eſt finis et obiectum primum theologie quomodo autem a fine ſumantur principia practica patet ſupra ante ſolutionē huius prime queſtionis in ſolutione ſecunde queſtionis. Decimumnonum. Quandocunqȝ cōcluſiones ſunt practice tūc etiam principia. i. premiſſe ſunt practice. Vigeſimum. Illa cōcluſio dicitur practica que oſtendit aliquam praxim uel ꝙ debeat fieri uel quomodo debeat fieri ad hoc ut recte fiat. Sed principia practica dicuntur propoſitiones nate inferre talē cōcluſionem. Vigeſimumprimū. cognitio incōplexa finis dirigit uoluntatem in uolēdo media. i. illa que deſeruiunt ad illum finem, et talis cognitio licet non ſit principium, quia non eſt complexa, habet tamē ſe ut principiū ex qua noticia elicitur noticia mediorum ad finem ideo noticia mediorum incōplexa poteſt dici quaſi concluſio, noticia autem finis quaſi principium. Vigeſimumſecundum. Falſum eſt ꝙ uolūtas ſit ex ſe determinata ad uolendū deum qui eſt finis ultimꝰ omnium, et beatitudinem que eſt finis ſub fine. i. uoluntas nō neceſſario naturaliter uult deum nec beatitudinem ut probabit diſ. i. Vigeſimumtertium. Cum dicitur oculus interior mundari per opera meritoria ly oculus ſtat tam pro intellectu ꝙ̄ uolūtate, et uidere ſtat tam pro cognoſcere ꝙ̄ pro frui. Vigeſimumquartum. Opera exteriora ut ieiunia et uigilie etc. de ſe nō ſūt meritoria uite eterne ſed inquantū eliciuntur a uoluntate ex inclinatione charitatis, et ab illo actu interiori uoluntatis dicuntur bona meritorie. Vigeſimūquintū. Opa hmōi, mūdant oculus quo uidetur deus. i. merentur uiſionem et fruitionē diuine eſſentie ſiue homo per huiuſmodi meretur talem uiſionem et fruitionē diuie eēntie. Vigeſimūſextū. Nō oīs actus exterior pōt hr̄e bonitatē ab aliquo actu interiori ut mētiri ore nō pōt bene fieri nec forte illa uerba abſolute ꝓlata poſſūt bn̄ fieri, quia qn̄ res nō ſic ſe hēt, nō pn̄t uerba uera eē niſi dicatur ꝙ ſit poſſibile ꝙ quis oīno credat rē ſic ſe hr̄e lʒ nō ſit, et tūc loquēdo talia uerba ex charitate meret̄ uitā eternā de quo melius patebit circa finē tertii libri. Planū aūt eſt ꝙ multe ꝓpōnes neceſſario ſūt falſe, iō uocalis ꝓpoſitio talis nō pōt ſemp eē bona ex actu interiori ſaltē illius qui ſcit eā eē falſā. Vigeſimūſeptimū. Cū doc. dicit in lr̄a ꝙ qcunqȝ actꝰ exterior natus ē ꝯformari alicui actui interiori, hoc ſimpliciter uerū ē, ſed cū addit a quo hēt ſuā bonitatē, hoc intelligit̄ ſolū de his actibus qui nati ſunt bene fieri. Vigeſimūoctauū. Generās ꝑ ſe et directe intēdit alqđ generare et unā nouā formā inducere in materiā ſʒ qa illa noua forma nō pōt ſtare cū illa forma que prius ē ibi, iō ex hoc preciſe et nō ex principali propoſito remouet formā priorē. Eodēmō habitus practicus ꝑ ſe dirigit, ſed ꝑ accn̄s excludit errorē. Vigeſimūnonum. Illa conſequētia nō ualet, beati nō poſſunt errare ergo nō hn̄t habitū directiuū qa pp ꝑfectionē talis hitꝰ nō pn̄t errare.

¶SECVNDA VIA ponit etc. Hec eſt ſecūda opinio. Pro cuius euidētia notādū, ꝙ Guli. uarr. in anglia uocatur uarro. in gallia aūt uocatur Garro. Et ille ponit hāc ſecundā opinionem lib. i. q. 4. Et cōſiſtit in tribus dictis. Primum. Dilectio finis. i. dei et beatitudinis pōt recte et nō recte elici. Secundū. Noticia non eſt practica niſi habeat obiectū ꝯtingens, quia praxis ē opatio ſm electionē, que electio tm̄ eſt circa ꝯtingēs. 3. ethi. et ſic circa deū nō eſt ſcientia practica, quia ē neceſſarius. Tertiū. Praxis eſt a ſcoto male diffinita, quia ꝯditionē unam neceſſariā omiſit quia debebat addidiſſe, de obiecto cōtingēte etc. ¶Contra hāc opinionem. doc. breuiter arguit et partim remittit ad precedentia et ſequentia. Arguit tamen ſic. Omnis illa operatio ē praxis ad quam inclinat uirtus appetitiua, ſed ad dilectionē dei inclinat uirtus appetitiua ergo dilectio dei eſt praxis et per cōſequens theologia que dirigit uoluntatem in dilectione dei eſt practica. ¶In hac lr̄a habentur. 28. dicta. Primū. Obiectuʒ noticie eſt duplex. ſ. cōplexum qđ eſt cōcluſio, et incōplexū qđ eſt ſubiectū ꝯcluſionis. Primū ſemp eſt neceſſariū in ſciētifica noticia, ſʒ ſm nūqȝ, niſi ſit deus. Secūdū. Obiectū icōplexū duplex eſt. ſ. illud circa qđ fit opatio, et ipſa opatio, quia ipſa operatio eſt ſubiectū ꝯclonis qn̄ cōcluſio tractat de mō eliciendi talem opationem, ut in hac cōcluſione dilectio dei debet fieri propter deum a natura intellectuali et ſūmo conatu, praxis. i. dilectio ē ſubiectū ꝯclois. Tertiū. Qn̄ dr̄ ꝙ praxis eſt circa cōtingens, non intelligitur de ꝯcloe nec de obiecto circa ꝙ ē praxis, ſed de actu ipſo ut realr̄ ē elicibilis quia ſic ꝯtingenter elicit̄. Quartū. Cōſiliū nō ē de eternis et ī eſſe reali, nec de īmobilibꝰ ſiue īmutabilibus, et ſemp uniformiter ſe hn̄tibus, quia de illis nō opꝫ ꝯſiliari. Quintū. Cōſiliū non eſt de oībus difformiter ſe hn̄tibus et accn̄tibus, ut nō cōſiliamur ꝙ calor fiat in eſtate uel nō. Sextū. ꝯſiliū nō eſt de caſualibus et fortuitis cū preter intētū fiant nec de oībus actibus humanis, quia nō de alienis, ut quō imperator iudicet nō cōſilior ego. Nec de omnibus propriis actibus quia non de digeſtione mea. Septimum. Conſiliū eſt de actibus noſtris propriis qui ſunt in nr̄a ptāte, et de magnis non de paruis. Octauum conſilium non eſt de fine ſed tantū de mediis ad illū finē. Nam in omni cōſilio unū certū preſupponitur. i. uoluntas determinauit ſe ad aliquē finē quē intēdit, et poſtea duo inquirunt̄ per conſilium. Primum que ſint media neceſſaria ad illum finē conſequendum. Secundum quis ſit modus acquirendi. Nec tamen ſemper ſunt plura media ſed aliquādo ſufficit unū licet plura eſſent poſſibilia aliquando tantum unum eſt poſſibile. Nonum. Quando finis poteſt per multa media acquiri illa media omnia reperiuntur ab intellectu per conſilium, et ſimiliter qđ illorum ſit conuenientius ex omni parte, tūc uoluntas eligit unum uel plura inter illa ſibi magis placentia et ſemper ꝯſiliū durat quouſqȝ requiſita habeant̄. Decimum. Queſtio eſt genus conſilii, quia per conſilium queſtio ſoluitur ſed nō omnis queſtio eſt genus conſilii quia queſtio ſpeculatiua nō ē genus ꝯſilii ſʒ practica. Vndecimū. Primū reſolutiōe in ꝯſilio eſt idē ultimum in generatione. i. primū intētione uel illud quod primo et principaliter intenditur ut domus in edificando, eſt ultimum in realiter habendo, quia primo tota domus intenditur et poſtea lapides et ligna, ſed in reali operatione primo habentur ligna et lapides, et ultimo tota domus. Duo

decimū. Conſiliū ē queſtio reſolutoria.i. eſt diſcurſus inqſitiu? medioꝝ ꝑ que acqritur aliqs finis circa materiā a nobis opabile, et per illū diſcurſuȝ reſoluitur qſtio mota de mediȷs. Tredecimuȝ. Cōſiliū dirigit electionē, quia ſm ꝙ intellectus cognoſcit debere eligi ſic illa noticia dirigit uoluntatem in eligendo. Decimumquartū. Cōſiliū hēt ſtatum ex quadruplici parte, primo ex parte efficientis cuius opa ſunt limitata, ſecundo ex parte obiecti quod ſunt actus opabiles a nobis, tertio ex parte pricipij demonſtratiui quod ē finis uel principiū ſumptū a fine et concluſione de mediȷs, quarto ex parte termini qui ē ꝯcluſio ultima, et in nullo illoꝝ eſt proceſſus in infinitū ſed eſt ſtatus. Decimūoctauū. Nullum preteritū nec quod eſt ab arte, nec quod ē pure uoluntariū repentinū nec ꝓprie aſſuetū, nec naturali inſtinctu certū, eſt ꝓprie cōſiliabile. Decimūſextū. Cōſiliū ē act? intellectus et hēt uirtutem intellectiuā.i. habitum inclinantē ad cōſilia que uocatur eubulia et eſt rectitudo cōſilii.i. ipſa oſtendit quō intellectus debeat procedere ut recte cōſilietur. Decimumſeptimū. in oī cōſilio duo preſupponuntur de fine.ſ. deſiderare finem et debere inquiſitionē fieri de mediȷs et modo acquirendi finē. Decimūoctauū. Finis conſilii eſt quadruplex, primus eſt certa cognitio medii per quod pōt acquiri finis principalis, ſecundus eſt recta electio, tertius recta proſequutio, quartus finis precognitus et preintētus. Tres primi hnt ſolum utilitatē ſed quartus hēt cū hoc honeſtatē. Decimūnonū, Decē debet ſeruare ille qui ꝯſiliatur de mediis et mō acquirendi, primū utrū mediū inuentū ſit cōmodū uel efficax. Secundū utꝝ aliud medium ſit efficatius uel melius. Similiter illa duo ſunt ꝯſiderāda de mō acquirendi finē. Tertiū eſt utꝝ ſit poſſibile illud mediū. Quartū utꝝ ſit facile. Quintū ſi nō ſit facile, utꝝ difficultas eius poſſit recōpēſari ꝑ utilitatē finis acqſiti. Et illa tria ſūt ſimul ēt querenda de mō acqrendi ſicut de mediis. Sextū utꝝ aliquo mō ledat cōmodū ſpūale uel tēporale. Septimū. ſi ſit cōtra ꝑſone ſalutē. Octauū ſi ſit ꝯtra ſalutē aīe. Nonū utꝝ ſit ī iiuriam alicuius. Decimū. utꝝ oīa media et oēs modi ad inuicē cōſonent uel nō. Vigeſimū dictū. Electio nō eſt cōcupia, nec ira, nec uoluntas, nec opio, ꝯuenit tñ cū ui ꝯcupiſcibili, iraſcibili rōnali, et actu rōnis, quia tendit in delectabile difficile ſiue arduū, honeſtū, et rōi cōſonuȝ. Vigeſimūprimū. Electio capitur tripl'r ad propoſitū primo proprie ut eſt uoluntariū preconſiliatum, ſecundo large ut eſt duorum propoſitorum alterius preoptatio, ſiue ſint poſſibilia ſiue impoſſibilia, tertio cōmuniſſime, ut eſt determinatio libere poteſtatis prius indeterminate, ſiue ſit indeterminata ad diuerſa obiecta uel actus.i. ad creaturā et creatorem, ad finem et ad media, ad eligere et non eligere. Vigeſimumſecundum. Obiectum electionis eſt bonum apparens et ſimiliter bonum uerum, poſſibile adpiſci per nos uel noſtrā liberam operationem, preuiſum, et ordinabile in finem predeſideratum cum proſecutione aut fuga. Vigeſimumtertium. Subiectum electionis eſt uoluntas rationalis, et eſt uoluntariū preconſiliatum.i. electio ſequens conſilium. Vigeſimumquartū. Habitus appetitiuus eſt habitus in uoluntate ſubiectatus proprie. Large autem habitus etiam in appetitu ſenſitiuo ſubiectatus dicitur appetitiuus. Vigeſimumquintum. Omnis habitus in uoluntate ſubiectatus eſt habitus electiuus ſiue boni ſiue mali, ſȝ uirtus moralis.i. habitus uoluntatis ad actus bonos inclinans eſt habitus electiuus.i. inclinans ad electiones proprie dictas.i. bonas. Vigeſimumſextum. Omnis electio eſt actus uoluntatis, et ē uere praxis ut patebit in ſequenti opinione. Vigeſimumſeptimum. Charitas eſt duplex ſcilicet infuſa et acquiſita. Infuſa eſt qualitas a deo creata immediate et uoluntati infuſa, inclinans ad ordinandum omnia opera noſtra in deum et ſemper operandum propter deuȝ. Sed acquiſita eſt duplex ſcilicet habitualis et actualis. Habitualis eſt quedam conſuetudo diligendi deum acquiſita ex actibus frequentatis. Sed actualis eſt dilectio dei et proximi elicita a uoluntate noſtra ex inclinatione habitualis charitatis. Vigeſimumoctauum. Omnis habitus conſonans recte rationi eſt uirtus.

¶ TERTIA VIA ponit ꝙ etc. Hec eſt opinio Heruei natalis qui fuit natus de britannia et magiſter generalis ordinis predicatorum et defenſor ſancti Thome quoli.i.q.3.arti.4. Primo dicit, ꝙ uolitio nō eſt praxis.i. nullus actus uoluntatis elicitus a uolūtate eſt praxis, uel ſi eſt praxis aliquis talis actus tunc ſolus actus imperandi potentiis inferioribus et non alius eſt praxis, ſed propter actus exteriores, ita ꝙ dilectio ſimplex et omne uelle quod non eſt imperatio uel imperium actuum inferiorum non eſt praxis. Secundo dicit ꝙ actus potentie inferioris eſt praxis. Pro hac opiniōe. Herueus ponit tria argumenta. Primum. Omnis praxis ſequitur electionem, ergo electio non eſt praxis, et per conſequens nec ſimplex uolitio. Antecedens patet. 6. ethico. electio eſt principium.i. cauſa actus ideſt praxis, ſed omnis cauſa eſt prior effectu. Secundum. Habitus practicus generatur ex praxib?, et habitus generatur ex actibus ſequentibus electionem, ergo electio non eſt praxis ſed actus ſequens. Tertium. Cōmentator Euſtrachius dicit.i. ethi. praxis eſt operatio ſecundum electionem.i. poteſt electionem ut cauſam effectiuā, ergo electio nō eſt praxis. ¶ Contra hāc opinionem arguit doc. Primo ſic. Habitus practicus eſt cauſa electionis ergo electio eſt praxis. Antecedēs patet. 6. ethi. ꝯña probatur, quia omnis actus ad quem per ſe eſt habitus practicus eſt praxis, electio eſt hmōi, ergo. cōſequentia bona. Secundo ſic. Omnis habitus ex talibus actibus generatur ad quales per ſe inclinat, ſed uirtus moralis inclinat per ſe ad electiones que ſunt praxes, ergo electiōes ex quibus generatur ſunt praxes. Maior patet. 2. ethi. Minor probata eſt in primo argumento. Tertio ſic. Electio ſola ſine actu imperato eſt praxis, ergo concluſio Heruei falſa. Antecedens pȝ in primo articulo. queſtionis, ꝯſequentia patet per locū ab oppoſitis. Quarto ſic. Nihil intrinſecum eēnte habet cauſa a ſuo effectu, ſed actus impandi ē cauſa praxis exterioris, ergo ille actus impandi nō eſt practicus a praxi exteriori. ¶ Reſpōſio ad primū argumētū Heruei patebit in reſolutione littere cum exponetur phūs. 6. ethi. et ex eadē patebit intellectus minoris in ſecundo argumēto, et ad tertium argumentum. ¶ In hac lrā fundātur. 24. dicta. Primū. Ipſa electio eſt primo praxis ut declaratum ē in primo articulo queſtionis. Secundum recta electio poteſt naturaliter fieri ſine habitu et ſine noticia dirigente, probatur dupliciter, primo. in deo diuina uoluntas recte naturaliter eligit quicquid eligit et non dirigitur ab intellectu diuino, tamen intellectus oſtendit obiectum uoluntati. Secundo aliquis a caſu poteſt rectam electionem ſine noticia dirigente non ſine oſtendente elicere, nō tamen recte eligit prout recte eligere notat habitum ineſſe et ex inclinatione illius habitus eligere. Tertium. Proprie capiendo, recta electio ſufficiens ad meritum uite eterne et ad bonitatem moralem poteſt haberi ſine omni habitu conſuetudinali ut probabitur infra diſtin. 17. in materia de morali bonitate. Quartum. Quando phūs dicit ꝙ electio recta nō fit ſine rōne recta et habitu uirtutis, ſic debet intelligi, ꝙ actus rōis recte abſolute neceſſarius eſt ut uoluntas eligat uirtuoſe.i. ut electio ſit moraliter bona, tamē ad hoc ꝙ electio in ſua entitate abſoluta habeatur inqſitū ē qlitas quedā nō ē neceſſarium rationē rectā ieſſe ut patebit ifra diſ. 17. et ad hoc ꝙ pfectior electio habeat q̄; a potētia ſola eliceret ex equali conatu et ad maiorem prōptitudinē, facilitatem, et expeditionem, et delectationem reqritur habitus uirtutis, non tamen requiritur habitus

ad hoc ꝙ habeatur electio recta ſimpliciter, ita ꝙ totum in hoc conſiſtit, habitus uirtutis non requiritur ad rectam electioné, quia ſine eo poteſt haberi, ſed ꝙ perfectior fiat electio q; alias fieret et promptius, expeditius et delectabilius, requiritur habitus. Quintum. Non eſt neceſſe nec habitum prudentie ineſſe nec moralem habitum ad hoc ꝙ fiat recta electio, ſed ſufficit actus prudentie.i.actus rationis recte. Sextum. Cum dicitur ꝙ uirtus ideſt habitus moralis per ſe requiritur ad electionem rectam, exponatur ſicut in quarto dicto expoſitum eſt, uel intelligitur quando habitus ineſt tunc per ſe requiritur.i. ꝑ ꝓpriam naturam concurrit ad electionem et non per aliquod accñs ſibi, tamen ſi non ineſt non minus pōt haberi electio recta licet non ita perfecte. Septimum. Signum ꝙ habitus uirtutis eſt genitus ex electionibus eſt quia per ſe inclinat et pricipaliter ad electiones, ita ꝙ ſicut recepit entitatem ab electionibus ſic conformem habet inclinationem ad electiones eliciendas.2.ethi. et ponitur in ſecundo argumēto contra Herucum. Octauum. Cū dicitur, uirtus eſt habitus electiuus intelligitur ꝙ uirtus inclinat ad electiones, uel eſt particularis cauſa electionū. Nonuz. Electio aliquando ſola ſine actu exteriori eſt praxis proprie et uere, ut ſi quis non habet pecunias et tamen plena uoluntate eligit ſi haberet ipſe uellet propter deum dare, ſi illa electio ſit ex charitate eſt meritoria uite eterne, ſi non ſit ex charitate, ſꝫ tamen cum alijs debitis circunſtantiis a recta ratione dictatis eſt bona moraliter, ut patebit infra diſ.17. Decimum. Si qs tales electiones haberet, in ipſo generaret̄ uirtus liberalitatis, dato ꝙ nunq; haberentur pecunie nec expēderentur. Vndecimū. Frater minor nō potens ordinate hr̄e pecunias, uel propriū, uel ſuperfluum, poteſt mereri uitam eternam conformiter ad dicta precedentia, non ꝙ uellet habere talia, ſꝫ ſic cogitādo, ſi deberem habere, iſtiuſmodi expendere uellem in huiuſmodi uſus ſcilicet ſucurrere pauperibus, augmentareq; cultū diuinum, et utinam diuites facerent. Duodecimuz. Electio ſic ordinatur ad actum imperandū. Quando intellectus dictat aliquid eligendū et imperandum a uoluntate, ipſum imperium nō ſit niſi poſt electionem. Idéo electio habet imediatum ordinem ad imperiū ita ꝙ electio et imperium ſunt duo actus diſtincti eliciti ab eadeꝫ uoluntate ordinate, ita ꝙ prius electio, poſtea imperium elicit. Aliquando imperium et actus imperandus nō dictantur a recta ratione, ſed ſolum electio, quia ſepe electio ſola eſt meritoria et imperium eſſet mortale et actus imperatus, ut çum quis cogitat ſi eſſem imperator uellem interficere talem uel talem. Illa uolitio eſt bona ſi innititur iuſtitie, ſed imperium ad proſequendum et actus imperatus eſſent mortalia perſone priuate. Tredecimuz. Cauſa eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud, cum gº ad eſſe electionis aliquādo ſequatur actus imperatus, ideo electio poteſt dici cauſa eius. Decimumquartū. Electio eſt actus realiter diſtinctus ab omni actu impato et poteſt realiter eſſe ſine eo, nec eſt proprie cauſa efficiens producens actum imperatum, ut quando deliberat homo ſe uelle habere domum ex illa ſola electione non ſequitur neceſſario actus imperatus, nec imperium. Similiter ſi nulla alia cauſa aſsit non ſequitur factio domus que eſt actus imperatus. Decimumquintum. Imperium quo uolūtas imperat manibus ut ſcribant eſt alius actus ab electione qua deliberate uolo habere ſcripturā, quia liquādo ſatis diu habeo deliberatam uoluntatem ſcribendi et tamen nō impero etc. Decimumſextum. Imperium illud eſt cauſa efficiens remota actus imperati, et potentia inferior ut ſunt manus imediate efficiunt actū iſtum non aūt ſic eſt imperiū cauſa efficiens ut uerū principium actiuū, uel ut quod, ſed quodāmodo ut effectus prior dicitur cauſa poſterioris, uoluntas autem ē talis cauſa ut quod. Decimūſeptimū. Electio non cauſa eſt imperij, ſed ē effectus prior.i.uoluntas prius elegit, poſtea impat, tertio actus impatus a ſua potentia efficitur ita ꝙ uoluntas ē cā remotior actus impati, imperiū propinquior, et potētia inferior proxima cā, electio aūt non eſt proprie cā actus imperati. Decimūoctauū. Cum dicit phūs ꝙ electio eſt cā efficiens actus ſcꝫ impati, ibi capit electioné pro impio uoluntatis, uel capitur cā large pro illo ad cuius eſſe ſequitur aliud, ut ſupra dicto. 13. Decimumnonū. Apetitus.i.uoluntas et rō.i.intellectus, et dictamen intellectus ſunt principia grā alicuius.i. practica principia electionis et cauſe effectiue, uolūtas quidē ꝓprie, ſꝫ itellectus et dictamen eius directiue. Vigeſimū. Doc. uidet̄ dicere in lr̄a ꝙ ipſa electio ſit imperiū formaliter quo impatur actus exterior, ſed non eſt mens eius ꝙ ſit idem actus numero, uocatur tamē uterq; electio equiuoce, et uterq; prius ē bonus q; act⁹ impatus extra. Vigeſimūprimū. Qñ actus exteriores nō ſunt poſsibiles frequēter electio interior circa eos nulla eſt uel tenuis ut cū quis nō hēt pecunias raro feruenter eligit illas liberaliter exponere ſi haberet eas. Vigeſimumſecundū. Quādo ſimul habetur actus interior et exterior, et frequētātur, duplex habitus generat̄, unus in uoluntate ex electionibus, et alius ī potentia exteriori que actus talis uirtutis producit. Vigeſimum tertium. Bonitas moralis conſiſtit in electionibus formaliter.i. in propria forma et principaliter et intrinſece, ſꝫ in actibus imperatis eſt tm̄ materialiter.i.extriſeca de nominatiōe ab actu interiori impante uel dirigēte ita ꝙ de ſe nō includūt moralem bonitatē uł maliciā ſꝫ ꝑ bonitatē uł malitiā electiōis dicūtur act⁹ exteriores boni uel mali ſi electioni ꝯformiter eliciuntur. De quo āplius infra diſ.17. Vigeſimūquartū. Cū dicit Euſtrachius, praxis eſt opatio ſm̄ electioné, pōt itelligi quinq; modis, uno modo ut ly ſecundū ſit nota cauſe efficientis, ut ſit ſenſus praxis eſt operatio cauſata effectiue ab electione. Sed hoc poteſt dupliciter eſſe, uno modo ꝙ ſe excludat a genere effectus qui eſt praxis ut ſit ſenſus electio cauſat effectiue praxim et ipſa non eſt praxis. Illo modo falſum eſt. Alio modo ꝙ nō excludat ſe a genere effectus. Illo mō capiendo electioné pro imperio abſolute uerꝫ eſt, et eſt ſenſus aliqua praxis, ſcꝫ exterior cauſatur ab electione.i.ab impio q̄uis electio etiam ſit praxis, licet enim imperiū differat ſpecifice ab actu impato, tamen eē praxim utriq; conuenit. Si aūt debet hec eſſe deſcriptio praxis, tunc male deſcribitur ſi ly ſecūdū effectiue teneatur, qa deſcriptū et deſcriptio nō cōuertuntur, cū nō oīs praxis cauſetur ab electione. Nam electio eſt praxis et nō cauſatur a ſeipſa effectiue. Secundo mō ut ly ſm̄ dicit cauſam formālē, ut ſit ſenſus, praxis formaliter eſt electio, et ſic iterꝫ non eſt cōuertibilis deſcriptio, quia non oīs praxis eſt formaliter electio. Tertio mō ut ly ſecundū capitur partim effectiue et partim formaliter, ut ſit ſenſus, omnis praxis uel ſit effectiue ab electione uel eſt formaliter electio, et ſic uerum eſt intelligendo electionem cauſare praxim ut ſupra dictum eſt. Quarto modo ut ly electio capitur pro libera poteſtate, illo mō oīs praxis eſt ſecundum electionem.i.a libera uoluntate, et hoc uel libere eliciente uel libere imperante. Quinto modo ut ly electio non capitur pro actu uolendi ſed pro electione.i.pro productione actus uolendi, illo mō oīs praxis eſt elicita.i.producta effectiue, et ſenſus eſt. Praxis eſt operatio ſecundū electionem.i.ſecundum productionem actiuam qua effectiue producitur etc.

¶ ISTE TRES VIE PONVNT theologiā etc. Hic doc. reſoluit mentem trium opinionum predictarum. Nā in una cōcluſione concordant.ſ.ꝙ theologia ſit ſpeculatiua. Cuius rō ſm̄ Hen. eſt ꝙ uoluntas naturaliter determinatur ad dilectionem dei non egens noticia theologica directiua, ſed ſolum oſtenſiua obiecti. ¶ Secundum Guliel. uarr. ratio eſt, quia deus

non eſt obiectū cōtingens. ¶ Secūdū Henricum ratio eſt, quia electio non eſt praxis, ſed tantū actus exterior, mō circa deum nullum actum exteriorem principaliter habemus ſed tantum interiorem dilectionem in quam principaliter tota theologia ordinatur, que dilectio non eſt praxis ſed ſpeculatiua. Ideo theologia non eſt directiua praxis, et per conſequens non eſt practica, quia extenſio ad dilectionem uel delectationem non facit noticiam practicam cum omnis noticia ſic extendatur. Similiter felix eſt dei amantiſſimus et tamen noticia uel dirigēs uel oſtendens illum amorem ſecundum philoſophum eſt ſpeculatiua. ¶ Contra hos tres ſimul arguit doc. Communiter tenetur ꝙ omnis actus humanus proprie uel eſt praxis uel ſpeculatio, ſed ſtante concluſione illarum trium opinionum amor dei et felicitatis neutrum horum eſt, ergo concluſio illa eſt inconueniens. Secundo arguit. Omnis noticia directiua alicuiꝰ actus eſt practica, et ille actus eſt praxis ut patet ex ſuperioribus, ſed theologia dirigit dilectionem finis, ergo theologia ē practica, et dilectio illa eſt praxis. ¶ In hac littera fundatur plura bona dicta. Primum. Operatio eſt commune ad omnem actum cuiuſcunq; potentie, tamen ſtricte capitur pro actu producto potentie intentionalis quo attingitur obiectuꝫ ſicut eſt intellectio, uolitio etc. Secundum. Operatio in poteſtate hominis eſt illa que a libera uoluntate elicitur uel imperatur et poteſt eam recipere et impedire ad placitum. Tertium. Poteſtas hominis eſt ipſa libertas uolūtatis qua dominatur toti regno anime. Quartum. Actus humanus dicitur ille qui ſic eſt in poteſtate hominis ꝙ poteſt ipſum precipere uel elicere uel impedire libere, ſicut eſt uelle uel uidere ex ſuo imperio. Quintum. Siue ſit actus potentie organice ſiue quicunq; actus a quocūq; quod eſt formaliter in homine elicitus ſi ſit ex imperio uoluntatis et poteſt ad nutum uoluntatis impediri omnis talis dicitur actus hominis et actus humanus. Sextuꝫ. Non dicitur actꝰ humanus eo ꝙ nulli niſi homini conueniat, quia ſimiles actibus humanis conueniunt alijs ab homine, ut intelligere et uelle conueniunt deo et angelis, uidere, audire etc. conueniunt brutis, ſed illi actus in eis non ſunt actus humani, quia non ſunt in libera poteſtate hominis. Septimum. Speculatio eſt cognitio que non ex propria ſua natura nec ex obiecti natura relucentis in ipa nata eſt dirigere ueram praxim. Quid ſit praxis eſt ſupra habitum. Octauum. Finis in propoſito poteſt capi tam pro fine obiectiuo q̄ formali. i. tam pro deo q̄ felicitate. Nonum. Quādo doc. dicit, hoc eſt inconueniens, ſenſus eſt, dicens hoc dictum eſt in aliqua quinq; metharum ſcilicet redargutionis, falſi inopinabilis, nugationis uel ſoleciſmi. In propoſito inconueniens ē metha inopinabilis. q. d. hoc eſt inconueniens. i. eſt contra opinionem omnium. Decimum. Inconueniens eſt ꝙ noticia directiua cuiuſcunq; uolitionis ſit ſpeculatiua qa ē ꝓ opinionē Ariſto. quē oēs ſeqnur, q dicit, ꝙ ueritas. i. noticia ꝯplexa ſiue propoſitiōis uere, eſt ꝯfeſſe. i. ꝯformiter actiue ſiue ꝯformans ſiue dirigēs ſiue regulans uolūtatē in uolendo, ſe habens appetitui recto. i. uolitioni recte ideſt nata dirigere rectam uolitionem eſt practica, et ſic iterum eſt inconueniens methe inopinabilis. Vndecimum. Mens eſt duplex ideſt intellectus eſt duplex ſcilicet ſpeculatiuus et practicus. Speculatiuus eſt intellectus intelligens propoſitioneꝫ ueram non directiuam uolitionis uel praxis. Sed intellectus practicus eſt intellectus intelligens propoſitionem ueram natam dirigere uolitionem uel praxim rectā. Et eſt idem intellectus numero, et eſt diuiſio ſubiecti in accedētia quia intellectus eſt ſubiectum taliuꝫ intellectionū que ſunt accedentia eius. Duodecimum. Veritas de qua in. x. dicto dictum eſt, eſt proprium opus mentis practice ideſt pertinet ad intellectum practicum et non ſpeculatiuum. Tredecimum. Oīs perfecta operatio habet unā paſſionem conſequētem que uocatur delectatio. Decimumquartum. Omne naturaliter cōſequēs aliud et non poteſt impediri poſito primo (ut poſito actu perfecto non poteſt impediri delectatio) uocatur paſſio ſi non eſt aliquid principaliter intentum a producente, uel non primo et principaliter ab ipſo producibile, ſed tantum ex conſequenti, ſicut ſi quis principaliter intenderet producere delectationeꝫ in ſe nō poteſt niſi prius producat actus circa aliquod obiectum, tunc actum illū cōſequitur delectatio que eſt paſſio. Decimum quintū. Poſſibile eſt hominē tantū delectari de actu, non obiecto ut ſi quis ſcit ſe interficiendū, de ſcia ꝙ ipſe ſcit et nō ignorat ſuā mortem delectatᷓ, nō de obiecto. ſ. morte. Et ſi qñq; quis dicat, ego uellem me non ſcire hoc uel illud, nō dicit propter carentiam noticie, ſed propter odiū ad obiectum ſcitum etc. Decimumſextum. Quando eſt delectatio de obiecto tūc ſimilis eſt delectatio de actu ſed nō ecōuerſo ut ſupra. Decimūſeptimuꝫ. Nulla delectatio proprie eſt praxis, ideo propter extenſionem ad delectationem nulla poteſt poni noticia practica. Decimum octauum. Oē naturaliter cōſequens actus potentiarū exceptis habitibus dicitur paſſio, nec aliquid tale eſt praxis. Decimum nonū. Quādo dicitur. x. ethi. Felix eſt dei amātiſſimus ſenſus eſt, felix maxime amatur a deo, et non eſt ſenſus, ꝙ felix maxime amet deū. Vigeſimū. Alia auctoritas ſic exponitur. Quidem pro certo, ſi a diis. i. deo uel angelis qui dicuntur dii a philoſophis, ſit aliqua cura humanorum. i. ꝙ diligant uel odiant actus hominū et bona hoīuꝫ (quia multoꝝ hoīum opinio fuit ꝙ nec dii ſcirent nec curarent opera hominū) rationabile et pro eſt ipos deos gaudere optimo et cognatiſſimo. i. de eo ꝙ exercemus nos in actibus intellectus et uoluntatis que ſunt optime potentie et optimi actus et cognatiſſimi diis. i. cognati deorum ſumus per illas potentias eo ꝙ uniuoce tā potentie q̄ actus illaꝫ ſunt in angelis, deo, et hominibus. Rationabile eſt deos rebenefi ciare homines ſic ſe exercentes in illis actibꝰ ut amicos. Ex quo ultimo patet ꝙ nos paſſiue amamur ſꝫ phūm a deo eo ꝙ nos rebeneficiat ipſe. Quomodo deus cognoſcat omnia patebit infra diſ. 39. Quomodo gubernet omnia patebit in 2. lib. Vigeſimum primum. Non eſt una delectatio conſequens actum perfectum et obiectum, ſed due realiter diſtincte, quia poſſunt realiter ſeparari ut patet. 15. dicto. Delectatio non eſt praxis quia non ſubeſt imperio uoluntatis niſi ex cōſequenti. i. ſi uoluntas imparat actuꝫ impoſſibile eſt ꝙ nō cōſequatur delectatio actum uel obiectum ſm ꝙ actus uel obiectum fuerit. Et tamen delectatio uirtualiter in actu uoluntatis inquātū poteſt elicere uel imperare uel impedire actū. Vigeſimum ſecundū. Actus odii eſt delectabilis, licet obiectum ſit triſtabile. i. contriſtet odientem. Vigeſimumtertium. Speculatiuum et practicum poſſunt dupliciter conſiderari. Vno modo ſtricte, illoᵒ tātū ſunt intellectiones, quia intellectio nata dirigere praxim dicitur practica, nō nata dirigere dicitur ſpeculatiua. Alio modo large, illo modo ſpeculatiuum comprehendit intellectionem non natam dirigere praxim, et cum hoc uolitionem non dirigibilem, ut dilectio dei reſpectu ſuiipſius, et practicū cōprehēdit intellectionē directiuā et dilectionē directā. Vigeſimūquartū. Secūdū phūs, deus tante bonitatis eſt ꝙ angeli uidentes. i. intuitiue cognoſcentes deum alliciuntur ſua infinita bonitate ad ſumme amādum ipſum et uolita ab eo exequendum, et hoc eſt mouere ut amatum. Ex hoc uolunt aliqui elicere ꝙ mens eius fuerit ꝙ non moueat deus effectiue. ideſt nihil realiter cauſet uel faciat, ſed angeli omnia effectiue cauſent ex amore ad deum et ꝙ deus ſit cauſa finalis. Quid ſit cauſa finalis patuit ſupra contra Henricum in eadem queſtione. Vigeſimum quintum. Felicitatem angelorum et dei poſuit philoſophus ſpe

culatiuam capiendo ſpeculatiuum ut extendit ſe ad amorem non dirigibilem uel non indigentem directione, quia dixit, ꝙ iſte amor non eſt dirigibilis a noticia ſed naturaliter ineſt, et ꝙ naturaliter ſunt beati, ex quo ſequitur ꝙ delectatio que eſt in felicitate et amor et noticia ponuntur a philoſopho ſub ſpeculatione, quia non poteſt ibi contingere error, ideo non indiget noticia directiua. Vigeſimumſextum. Non fuit mens philoſophi negare noticiam oſtendentem obiectum in felicitate, ſed negauit noticiam dirigentem ne error contingeret. Et licet talis noticia extendatur ad amorem non tamen illa extenſio eſt directiua ſed eſt oſtenſiua tantuꝫ. Ex quo patet ꝙ eſt duplex extenſio ad uoluntatem una oſtenſiua tantum, alia oſtenſiua obiecti et directiua uoluntatis in operando. Vigeſimumſeptimum. Due prime opiniones inter illas tres ultimas conformiter dixerunt ad Ariſtotelem. Vigeſimum octauum. Diffinitiones ſcientie practice et ſpeculatiue habentur a philoſopho, et ideo cõcordamus cum eo in quid nominis ſed in .25. dicto diſcordamus ab eo, ideo ſi philoſophus poneret illud dictũ pro una premiſſa et diffinitionem ſpeculatiue noticie pro alia premiſſa cõcluſio ſequens ab eo conceſſa eſt a nobis neganda, eo ꝙ una premiſſarum eſt falſa. Vigeſimumnonum. Homo ſapiens ſecundũ philoſophum poteſt errare et recte agere circa creaturas et deum, ideo practica noticia indiget, ſed felicitas eius eſt ſpeculatiua ſecundum philoſophus que eſt noticia dei et amor dei in quibus errare non poteſt. Trigeſimum. In hoc differt homo felix ab angelo felice ſecundum philoſophuꝫ, quia homo felix non eſt naturaliter beatus, ſed oportet ꝙ actus beatitudinis ꝓducat ſed angelus habet naturaliter ſine productiõe, actus ſuos beatificos. Hoc autem negatur a theologo, ideo felicitas angeli ſecundum philoſophum eſt ſpeculatiua. Trigeſimumprimum. Scotus uult in illo textu philoſophum intendiſſe ꝙ in actu uoluntatis conſiſtat felicitas ut patet in illa littera. Sed ꝑmiſſa etc. ibi igitur ipſe ſub ſpeculatione comprehendit etc.

¶ QVARTA VIA, DICIT THEOLOGIAM etc. Hic ponitur opinio ſancti Bonauenture .i. lib. queſtione .iii. Et fratris Egidii de roma lib. i. Et ſufficienter patet in textu.

¶ QVINTA VIA, DICIT etc. Hic ponitur opinio Guil. uar. lib. i. queſtio. 4. In cuius improbatione notãda ſunt aliqua dicta. Primum. Sapientia ad propoſitum capitur quadrupliciter. Primo pro noticia dei et angelorum. Secundo pro noticia principiorum .i. premiſſarum demonſtrationis. Tertio pro noticia ſpeculatiua que dicitur contemplatio. Quarto pro noticia eternorum tantum. Secundum. Scientia capitur quadrupliciter ad propoſitum, primo pro noticia concluſionis demonſtrate, ſecundo pro noticia practica que dicitur reſpectu actionis, tercio pro noticia temporalium, quarto pro noticia ſcripturarum diuinitus inſpirata, ut ſcilicet eſt donum ſpiritus ſancti. Tercium. Sapientia dicitur uno modo a ſapere .i. intelligere. Illo modo methaphyſica eſt ſapientia, quia eſt noticia de altiſſimis rebus complexis que ſunt principia per ſe nota, et incomplexis, ut ſunt deus et angeli ſiue intelligentie. Alio modo dicitur a ſapere et dicitur ſapida ſcientia, illo modo ſola theologia eſt ſapientia, et eſt donum ſpiritus ſancti. Quartum. Theologia proprie eſt ſapientia et contemplatiua, quia illa dicitur contemplatiua que ducit in ſummum bonum, theologia eſt huiuſmodi. Quintum. Contemplatio ſecundum Auguſtinum eſt operatio ſuperioris portionis rationis. Actio autem operatio inferioris portionis rationis, ita ꝙ cognitio et amor eternorum dicitur contemplatio, ſed cognitio temporalium et amor dicitur actio. Sextum. Idem intellectus numero habet duo officia, unuꝫ eſt intelligere eterna, ſecundum eſt intelligere temporalia, ſecũdum primum officium dr̃ portio ſuperior, ꝓm ſecũdũ officium dicitur portio inferior. Septimum. In utraq; portione eſt trinitas, ſcilicet memoria, intelligentia, et uoluntas. Quid ſint illa tria patebit inferius diſtin. 2. Octauuꝫ. In ſola ſuperiore portione rationis proprie eſt imago trinitatis, in homine ut patebit inferius diſt. 3. q. penultima. Nonuꝫ. Sola ſuperior portio eſt contemplatiua .i. eſt de eternis. Nam inferior eſt de temporalibus et creaturis. Decimuꝫ. Aliquid poteſt dici ſpeculatiuum et practicũ dupliciter, uno modo denominatiõe intrinſeca, illo modo actus et habitus dicuntur practici et ſpeculatiui .i. directiui per ſe, ſecundo mõ denominatione extrinſeca, illo modo act⁹ uoluntatis quia diriguntur dicuntur practici ab actu uel habitu dirigente, ſed actus uoluntatis uel intellectus non directi dicuntur ſpeculatiui ut amor dei quo ſeipm̃ diligit ſecundũ aliquos dicitur ſpeculatiuus, eo ꝙ non dirigitur a noticia diuina. Vndecimum. In utraq; portione poteſt eſſe noticia ſpeculatiua et practica, ita ꝙ cũ dicitur ꝙ ſuperior portio ſit contemplatiua non intelligitur ꝙ ſit ſpeculatiua tantũ quia cõtẽplatio nõ capit ſolũ pro ſpeculatione ſed pro cõſideratione eternoꝝ etc.

¶ ALIA EST OPINIO, DISCORDANS etc. Hec eſt ſexta opinio, et eſt Goff. de fontib⁹, quoli. 13. q. i. que ponit theologiam eſſe duas ſcientias ſpẽ diſtinctas quarum una eſt ſpeculatiua, alia practica, non ſic intelligendo ꝙ ſpeculatiua ſcientia primo tota ponatur et poſtea practica uel econuerſo, ſed intermiſcentur ita ꝙ nũc ponitur unuꝫ dictum ſpeculatiuum nũc poſtea unum practicũ et ſic cõſequenter. Naꝫ plures ſunt noticie in theologia uel in biblia que nullam praxim dirigunt, et diſtinctius tractat de ſpeculabilibus q; requiritur ad determinationeꝫ de praxi et ecõuerſo. ¶ Contra hanc opinionem doc. arguit ſic. Habitus nõ euidens ex ſubiecto .i. non acquiſitus ꝑ noticiam obiecti ſed reuelatus non diſtinguitur ſecundũ diſtinctionem obiectorum ſed theologia eſt huiuſmodi ergo nõ diſtiguitur ſecundum diſtinctionem obiectorũ, ergo dato ꝙ tractaret ſpeculabilia et operabilia propter hoc non diceretur duo habitus. Sed diſtinctio in habitum ſpeculatiuum et practicũ eſt diſtinctio ſecundũ obiecta ſcilicet ſecundũ obiectũ operabile .i. directiuum praxium, et non operabile .i. non ſic directiuum. Sed hec argumenta non ſunt doc. ideo tranſeo. ¶ Sed reſoluendo tex. ponunt. 15. dicta. Primum. Scientia dupliciter habetur in nobis ut patet ſupra. q. 3. Secundum. Sciẽtia acquiſita per euidentiam obiecti ſicut ſumit entitateꝫ ab obiecto ſic et unitatem et diſtinctionem, ſed ſcientia per reuelationem acquiſita nõ ſumit unitatem nec diſtinctionem ab obiecto et per cõſequẽs nec entitateꝫ. Tertium. Vnitas et diſtinctio ſcientiaꝝ dupliciter ſumitur, uno modo intrinſece illo modo a nullo habetur nec unitas nec diſtinctio niſi a quo habetur entitas formaliter. Et ſic intelligitur ſecundum dictum, alio modo extrinſece, illo modo ab obiecto de quo eſt ſcientia ſemp̃ ſumitur unitas in ſe et diſtinctio ab aliis cum neceſſario noticia habeat relationem ad obiectum, et neceſſario ſit uel de uno uel de pluribus obiectis. Sed hoc eſt dupliciter, quia ſi obiectum cauſauit illam noticiam tunc diſtinguit effectiue. Si autem non cauſauit, nõ diſtinguit effectiue, nec dat unitatem effectiue, ſed alia cauſa cauſans effectiue diſtinguit effectiue uel dat unitatem effectiue. Quartum. Fides eſt duplex, prima eſt infuſa et creata a deo, et illa non eſt noticia, ſed eſt quedam qualitas naturalis .i. naturalr̃ exiſtens intellectu, et non eſt actus intentionalis eſt tamen ſupernaturalis inquantum cauſatur a cauſa ſupernaturali. Secunda eſt noticia acquiſita per auditum uel ſtudium, innitens autoritati alterius .i. habens talem noticiam neſcit utrũ ſit uerum uel falſum quod dicitur ex euidentia rei ſcite, ſed tamen credit alteri aſſerenti illud eſſe uerum quem credit dicere uerũ. Quintuꝫ. Obiectum fidei eſt duplex ſcilicet eternũ

et temporale. Item eſt duplex, ſcilicet neceſſarium et contingens, item eſt duplex, ſcilicet deitas et humanitas, et a quolibet horum poteſt dici ꝙ fides habeat duplex obiectum. Sextũ. Dato ꝙ theologia tractet de operabilibus et ſpeculabilibus ſimul. nõ tamẽ propter hoc oporteret ponere ꝙ eſſent due theologie, quia non habet euidentiam ex obiecto et per cõſequẽs nec diſtinguitur ex obiecto. Septimum. Theologia capitur dupliciter. Vno modo in ſe ut eſt noticia omnis que nata eſt haberi de diuina eſſentia. Alio modo ut eſt tradita in biblia in qua ſatis pauca de illo obiecto ſunt tradita. Octauuꝫ. Nulla noticia ſic eſt ſpeculatiua quin nata ſit dirigere aliquam praxim, ut doc. infra nititur defendere, nec eſt aliquod obiectum incõplexum, de quo non poſſit haberi noticia practica .i. directiua quantum eſt de ſe alicuius praxis, licet aliquando per accidens ſit oppoſituꝫ ut noticia dei dirigit intellectionem dei noticia calcii dirigit in formatione calcii, et ſic de omni creatura nata dirigere uoluntatem producentem illam creaturam, ut aliqui etiam dicunt de ydeis in mente diuina ꝙ dirigant uoluntatem diuinam informãdo creaturas licet capiant dirigere large pro oſtendere tamẽ capiendo ſcientiam practicam ita ſtricte, ut infra dicetur, forte non omnis noticia eſt practica, ſimiliter nullum eſt incõplexum obiectum quin de eo poſſit haberi noticia ſpeculatiua, ut noticia alicuius concluſionis demonſtrate in qua probetur paſſio eius de eo ut ueritas uel bonitas, quia ꝙ quodlibet ens ſit unũ eſt concluſio ſpeculatiua. Nonum. Theologia dupliciter ẽ una. Vno modo intrinſece et realiter. Alio modo extrinſece et obiectiue, uel etiam effectiue. Primo modo quilibet actus cognoſcendi theologia eſt unus in ſe, et quot tales ſunt actus tot ſunt theologie realiter. In diuino intellectu eſt una numero. Et ſi aliquis intellectus alius poteſt intelligere omnia etiam tota theologia eſt una numero, ſi quis autem nõ poteſt omnia intelligere uno actu tunc theologia eſt ſibi tot, quot actus habet. Secundo modo theologia eſt una numero ab obiecto incõplexo quod eſt deus, et ab obiecto complexo tottuplex eſt quot diuerſe ꝓpoſitiones ſunt in ea. Preterea. Quottuplex eſt cauſa efficiẽs eius in itellectu, tottuplex eſt etiam extrinſece effectiue, in deo quidem illo modo nõ eſt una nec plures, quia non eſt cauſata ibi, ſed in beatis illo modo eſt una numero, ſi teneatur ꝙ intellectus beati nihil agat ad beatitudinem, ſi autem teneatur ꝙ operetur aliquid tunc theologia eſt duplex, extrinſece effectiue ſecundum ꝙ ſunt due cauſe eius ſcilicet deus et intellectus beati. Theologia autem uiatorum plures habet cauſas efficientes de quibus in prima queſtione patuit. Et ſecundum hoc ẽ multiplex. Decimum. In omni ordine ſpecierum una datur ſimpl'r eminẽtior aliis, ꝑ conſequens in ſpeciebus ſcientiarũ una eſt ſimpliciter nobilior omnibus aliis que eſt theologia eo ꝙ eſt de nobiliſſimo obiecto, ut patuit ſupra. q. 3. Vndecimũ. In theologia ñ tractatur diſtinctiº de aliqbus q; requiratur ad praxim dirigendã, quia uel oſtendunt appetibilitatem finis uel media ad finem uel conditiones mediorum inquantum ſunt ad finem uel conditiones finis circa quas contingit ignorantem errare. Duodecimum. Finis eſt duplex, ſcilicet obiectiuus qui ẽ deus, et formalis qui eſt beatitudo. Tredecimum. Appetibilitates finis obiectiui .i. que reddunt eum appetibiliorem ſunt ꝙ ẽ creator nr̃, gubernator, redẽptor, glorificator, gratificator, illuminator, iſinitus, optimus, imẽſus etc. Sed appetibilitates finis formalis ſunt perpetuitas in corpore et anima ſine defectu etc. Decimumqr̃tum. Conditiones mediorum ad finem (media ſunt omnis natura creata et opera meritoria etc.) ſunt mortalitas hominum, difficultas bene operandi, diuina cooperatio, ignorantia etc. q̃ oĩa aliqd opant directe ul' idirecte ad querendũ uitã eternã, uel feruentius, et ad humiliandum ſe, et per humilitatis meritum contemplari deum in gloria ſua. Decimũquintum. Trinitas perſonarum diuinarum nõ oſtendit finem nec formalem nec obiectiuum appetibiliorem tamen ignorans trinitatem non recte eliceret actum circa deum, quia diligeret ſolum unam perſonam et non impẽderet aliis debitum cultum. Cetera patent clare in littera etc.

¶ ALIA OPINIO TENET etc. Hec eſt opinio ſancti Tho. prima parte ſum. q. prima ar. 4. et patet littera.

¶ AD QVESTIONEM IGITVR RESPONDENDO. Hic doctor directe reſpondet ad queſtionem ſecũdum propriam mentem. Et ſtat reſolutio queſtiõis i 36 dictis. Primũ. Velle ſine omni actu exteriori eſt uere praxis. Secundum. Extenſio cognitionis practice ad praxim idem ẽ quod directiuitas uolitionis, et actus imperati a uoluntate, et prioritas eius ad uolitionem et actum imperatum, ita ꝙ ille due aptitudines ſunt eſſentialiter illud ꝙ eſt practicum. Tertium. Tota theologia neceſſariorum eſt conformis .i. conformatiua uel regulatiua uel directiua praxis in itellectu creato prius naturaliter q; uoluntas creata uelit uel impet actum exteriorem. Quartum. Terminus incomplexus qui eſt ſubiectum concluſionis practice eſt uirtualiter conformis .i. conformatiuus uel regulatiuus praxis. Quintum. In theologia ſubiectum eius incomplexum uirtualiter cõtinet rectitudinem praxis theologice .i. operationis que ſecundum dictamen theologice debet elici, ſecundum dictamen inquam propoſitionis neceſſarie non contingentis, quia uirtute noticie huius ſubiecti incomplexi poteſt concludi uel demonſtrari aliqua concluſio que in propria forma docet quomodo recte fiat operatio theologica. Sextum. A ratione ſubiecti theologici .i. a quiditate dei et ex noticia incomplexa illius quiditatis uel paſſionum eius ſummunt principia .i. ꝑmiſſe qa ex illis terminis incomplexe in noticia ſubiecti notis formant principia illa. Septimum. Cum ex rationibus formalibus terminorum formentur illa principia ſequitur ꝙ tota demõſtratio neceſſaria prius naturaliter poteſt haberi q; praxis eliciatur, qa naturali ordine intellectus precedit uoluntatem. Octauũ. Voluntas diuina licet non habeat de ſe noticiam obiecti ſed oñdat ſibi ab intellectu tñ ñ idiget itellectu ut directiuo, qa nulloº pt errare. Nonũ. Actus circa deum ſunt triplices, primi conueniunt deo ex ratione ſua formali .i. ex ratione actuum et dei cõcluditur actus tales deberi deo, ut amare deum. Secundi repugnant deo ex ratione ſua formali ſicut odire deũ. Tertii ſunt indifferentes .i. nec conueniunt nec repugnãt deo ex ratiõe ſua formali, ut colere deum in ſacrificio altaris .i. in celebratione miſſarum. In primis actibus omnis rectitudo attenditur in naturis extremorum quia cognitis actibus et deo, intellectus ſufficienter elicere poteſt qui actus quomodo fieri debeant circa deũ, et ſi ſic fiunt tunc bene fiunt, ſin autem tunc male fiunt, i ſecundis conformiter eſt dicendum, quia natura dei et actuum quiditas, oſtendit qui actus, quomodo caueri debeant circa deum. et ſi ſic fit tunc bene fit. ſin autem male, in tertiis rectitudo non ſumitur principaliter ab obiecto ſed a uoluntate acceptante uel refutante. Si enim fiunt ſicut uoluntas diuina uult et eo modo quo uult bene fiunt., ſin autem, malle fiunt. Ex quo patet ꝙ actus contingenter recti non ſumunt rectitudinem ſuam principaliter ab obiecto ſed a uoluntate, licet ſi ſint circa nobile obiectum tunc bonitatem ſuam ſumunt ab eo. Actus autem neceſſario recti quantum eſt de ſe primam rectitudinem habent ab obiecto. Dico quantum eſt de ſe, quia actus quantumcunque boni ex obiecto poſſunt deprauari per circunſtantias, dato etiam ꝙ non deprauentur adhuc tamen ulterior bonitas aduenire poteſt talibus actibus ex circunſtantiis. Decimum. Intellectus eſt duplex, ſcilicet creatus et increatus. Primus

in neceſſaria praxi .i. que ex natura alicuius obiecti oſtendi-
tur eſſe bona uel mala, regulatur ab obiecto, et ipſe ulterius
regulat uoluntatem. Sed ſecundus eſt regula ſuiipſius ſicut et
uoluntas increata, tñ ille intellectus preſupponit obiectum ta-
le ut quodãmodo oſtenſiuũ. Preterea prim⁹ in cõtingenti pra
xi regulatur a uoluntate, ſecũdus ñ, ſ3 tamen certitudinem ta-
lis rectitudinis habet ex determiatiõe uoluntatis .i. ꝙ talis pra
xis ſit bona uel mala ſummit ex determinatione uoluntatis.
Vndecimũ. Intellectus creatus reſpectu nullius eſt regula ſui
ĩpſius niſi reſpectu ſui, ubi idem eſt obiectum et intellectus, et
hoc ſic ĩ neceſſaria praxi, qa in contingenti etiã reſpectu ſui ip
ſius regulatur a uoluntate. Duodecimũ. Nullum obiectum po-
teſt intellectum diuinũ determinare .i. regulare niſi ly determi-
nare capiatur pro ſe intellectui oſtendere. Verũ tamen nec di
uinus itellectus poteſt cõtra naturas rerꝫ .i. non pt contradicto
rias ſimul efficaciter uelle, nec credere ꝙ ſimul ſint uere, nec ꝓ
poſitiones quarꝫ contradictorie neceſſario ſunt uere de rerum
quiditatibus põt uerificare, ſicut neceſſarias aliquas poteſt fal
ſificare, tamẽ omnium contingentium cõtradictorias poteſt ue
rificare et falſificare. Tredecimũ. Finis eſt duplex, ſcilicet ulti
mus et proximus. Vltimus in propoſito eſt deus, proximus eſt
beatitudo. Ab ultimo principaliter ſummuntur principia pra-
ctica et ñ a proximo principaliter licet ẽt ſummanĩ ab eo. Deci
mũquartum. Finis capitur dupliciter. Vno modo pro illo reſpe
ctu qui dicitur finire uel finitõ. Alio modo pro fundamento illi
us reſpectus quod in propoſito eſt deus. Primo modo nõ ſumũ
tur ab eo principia ſed ſecundo modo. Decimũquintum. Obie-
ctum incõplexũ eſt uirtualiter cõforme .i. cõformatiuũ ſiue re
gulatiuũ praxis ſed hoc eſt remotiſſime inquantum noticia il-
lius incõplexa eſt uirtualiter cõformis .i. ex ipſa formari poſ-
ſunt propoſitiones demonſtratiue remote, premiſſe ſunt etiam
uirtualiter conformes proximo inquantum ĩmediate inferunt
cõcluſionem practicam et ipſa cõcluſio eſt formaliter cõformis
quia in propria forma oſtendit qualis praxs debeat elici cir-
ca hoc obiectum et qb⁹ circũſtantiis. Decimũſextũ. Cũ doc. dcit
ꝙ noticia fruitionis eſt formaliter cõformis .i. regulatiua pra
xis ſi intelligit de incõplexa noticia fruitionis debet ſic intelli-
gi, ĩ illa noticia ĩcõplexa relucet ipſa fruitõ ut exemplar quod
dam ad cuius ſimilitudinẽ debet fruitio elici, ſicut cũ quis uult
ſcribere in ſua noticia relucent littere et dictiones ad quarꝫ ſi-
militudinẽ ſcribit in papiro, ideo põt dici formaliter cõformis
eo ꝙ omnino ſimilis eſt fruitio relucens in noticia ſicut eſt ĩ re
Decimũſeptimũ. Noticia dei principaliter ẽ cõformis fruitioni
et uirtualiter quia nõ ĩ propria forma obiectum illius noticie
eſt ſimile fruitioni, tñ obiectum illius noticie uirtualiter con-
tinet noticiam fruitionis. Decimũoctauũ. Ipſa fruitio uirtuali-
ter cõtinet noticiam cõformẽ ſibi qa cõtinet uirtualiter noticiã
ſui. Decimũnonũ. Quãuis in aliqua re ĩcõplexa uirtualiter cõ
tineatur noticia ſpeculatiua et practica ſicut in homine cõtine
tur uirtualiter moralis philoſophia et medicina, ut patuit ſu-
pra. q. 3. ſiʳ et liber de aĩa qui eſt ſpeculatiua noticia ſicut mo-
ralis philoſophia et medicina ſunt practice ſcientie tñ aliqua
una res diuerſimode cõſideratur in diuerſis ſcientiis ꝓpter qꝺ
ĩn una eſt ſubiectum uirtualiter cõtinẽs noticiam practicam ĩ
alia ſpeculatiuam. Vigeſimum. In diuinis ſunt duplicia predi-
cata .ſ. eſſentialia et nocionalia ſiue perſonalia q̃ hic hẽo pro eo
dẽ l3 inter ſe non ſint idẽ. Predicatum eſſentiale eſt illud quod
ꝑdicatur de eſſentia et oĩbus perſonis diuiſim et cõiunctim ĩ ſin
gulari numero in abſtracto et cõcreto, ut pr̃ ẽ eſſentia filius ẽ
eſſentia, ſpiritusſanctus eſt eſſentia. pater et fili⁹ et ſpũsſanct⁹
ſunt una eſſentia idem eſt de ſapientia miſericordia intellectu
et uoluntate etc. et oĩa talia dicũtur eſſentialia .i. ſimilia eſſen-
tie in mõ predicandi. Notionalia uel perſonalia dicũtur que ñ
ſic predicãtur de omnibus tribus perſonis in ſingulari numero
ut ẽ pr̃, paternitas, filius, filiatio, ſpiratio. Vigeſimũprimũ. Oĩa
eẽntialia ĩ diuis a ſe ſunt eẽntialr ĩfinita l3 ñ a ſe radicalr qa
ut ſic ſunt ĩfinita ab eẽntia. Perſonalia aũt et notiõalia ñ ſunt
a ſe forʳ infinita, ſ3 ſunt realiter infinita eo ꝙ ſunt reʳ idẽ cũ
infinita eſſentia. Et dicuntur eſſentialia forʳ infinita et nõ no-
tionalia quia eſſentialia habent ex propria ſua ratione q̃ ſunt
talia et propria ſua quiditate ꝙ ſunt ĩfinita, perſonalia autem
tñ propter idemptitatem cũ eſſentia, ideo licet perſonalia ado
rentur et ſumme diligantur, non tamen ſunt rõnes ſumme dile
ctionis nec adoratiõis ſicut eſſentialia. Eſſentialia aũt ſunt ter
mini adorationis .i. adorantur et cũ hoc ſunt rõnes adorationis
et ſumme dilectionis propter infinitatem formaliter in eis exi-
ſtentem. Vigeſimũſecundũ. Actus adorationis et ſumme dilecti
onis nõ ẽ ſufficienter rectus. ſi tñ ẽ circa illa q̃ ſunt rõnes ado
rationis et ſumme dilectionis, ſed etiam requiritur ꝙ ſit circa
illud ſuppoſitum in quo ſunt illa que ſunt rõnes huiuſmodi, ut
ſunt perſone diuine in qbus ſunt eſſentialia q̃ ſunt rõnes ado-
rationis etc. Seʳ ꝙ noticia perſonalium ſit directiua praxis a-
dorationis et ſumme dilectionis ne erret non adorando et nõ di
ligendo adorabile et ſumme diligibile. Vigeſimũtertium. Illa ẽ
una probabilis propiſitio ꝙ illa noticia eſt practica q̃ quãtum
eſt de ſe nata eſt dirigere praxim ſiue praxis ſit dirigibilis uel
non, ſiue uoluntas ſit dirigibilis uel ñ, ſiue illa noticia ſit neceſ
ſario prius directiua q̃3 praxis eliciatur ſiue nõ, quo ſuppoſito
tota theologia tam neceſſariorꝫ q̃3 contingentium ẽ practica qa
tota theologia nata eſt dirigere uoluntatem et praxim. Vigeſi
mumquartum. Iſta eſt una probabilis propoſitio ꝙ illa noticia
eſt practica que quantum eſt de ſe nata ẽ dirigere praxim ex
ſuo obiecto cuius eſt, et prius naturaliter q̃3 praxis ſit elicibi-
lis, illo ſuppoſito theologia cõtingentium non eſt practica, qa ex
ſuo obiecto non habet ꝙ ſit directiua recte praxis, ſed a uolũ-
tate determinante, ut cũ intellectus concipit illam propoſitionẽ,
omne genu debet flecti in dei reuerentiam, ex ui terminorꝫ hui⁹
propoſitionis non poteſt intellectus ſcire ꝙ flectio genuũ ſit re
ctus cultus dei et deo acceptus, ſed ſi diuina uoluntas determi-
nat ſe uelle acceptare talem cultum tunc intellectus meus ſcit
ꝙ eſt rectus actus. Vtrꝫ intellectus diuinus diſcurrat uel ñ pa
tuit ſupra. q. 3. in ſolu. 4. iuſtaqueſtonis. Vigeſimumquintum.
Impoſſibile eſt ꝙ poſſit uoluntas aliquid uelle ſine noticia pre
uia incomplexorum, nec ſine apprehẽſione et formatione propo
ſitionum poteſt uelle complexum propoſitionale, ſed tamen po
teſt determinare ueritatem propoſitionis apprehenſe non iudi
cate .i. ante determinationem uoluntatis apprehenditur quid ſi-
gnificet propoſitio ſed non ſemper iudicatur eſſe uera uel fal-
ſa. Vigeſimũſextum. Iſte eſt modus quo cognoſcitur ueritas
propoſitionis contingentis indiuinis, primo intellectus componit
omnes propoſitiones contingentes poſſibiles formari et offert
diuine uoluntati ut eligat unam partem de quibuſlibet contra-
dictoriis ad placitum, qua electione facta una pars cuiuſlibet
contradictionis determinate eſt uera et altera falſa cum ſuis
circumſtantiis, quia una aliquando pro uno tempore uerificat
alia pro altero tempore, ut dictum eſt ſupra de ſacrificio alta
ris, ut intellectus diuinus proponit uoluntati diuine illam, deus
eſt homo, deus non eſt homo, in illo inſtanti nature quo for-
mat, utraq3 eſt ſibi neutra .i. ex propria natura formationis ꝓ
poſitionis et extremorũ nõ poteſt determinate haberi que pars
ſit uera et q̃ falſa, ſ3 facta electõe uolũtatis q̃ determiat nega
tiuã uerã añ diẽ annunciationis et affirmatiuã uerã p⁹ diẽ an
nunciatiõis, et ſic determinate nouit itellect⁹ q̃ ps ſit uera et q̃ fal
ſa. Vigeſimumſeptimum. Summa libertas in diuina uolun-

tate non excludit qn requirat apprehenſionē.i.noticiā obiecti uolibilis cōplexi et icōplexi, illa tn̄ noticia non ſic dirigit diuinā uoluntatem ꝙ ſine tali directione poſſet errare, tamen ſic oſtēdit ei obiectum ꝙ impoſſibile eſt eam uelle niſi illud quod uult intellectus noſcat et oī modo quo uult. Vigeſimūoctauum. Determinare uoluntatem eſt ipſam uoluntatem q̄ pōt in opoſita.i. in bonū et malū,i.bene et male, limitare ad unū illoꝝ, ſicut mea uoluntas poteſt beatam uirginem dilligere et odire et itellect⁹ meus pōt credere uoluntatem bene facere uel diligēdo uel odiendo. Sed noticia diuine legis in intellectu limitat uoluntatem bene agere uolentem ad diligendum beatam uirginem limitat inquam, non cogendo ſed falſam opinionem remouendo et libertatem errandi et uagandi et cōfuſionem tollendo, ita ꝙ determinare illud ē certificare de ueritate. ¶ Ex quo ſequr ꝙ uolūtas que non poteſt male agere non poteſt determinari. Secundo ſequitur. Si quis dicat uel tenere uelit ꝙ tantum illa noticia dicatur practica in illo intellectu cuius uoluntas eſt determinabilis.i. pōt indifferenter bene et male agere et intellectus errare, tunc planū eſt ꝙ nulla noticia in deo eſt practica, quia eius uoluntas nō pōt male agere nec intellectus errare. Tertio ſeqtur, ꝙ controuerſia tota de noticia practica uel ſpeculatiua cōſiſtit in libera acceptione termini, quia poteſt dici ꝙ oīs noticia oſtenſiua praxis ſit practica, quia omnis talis quantum ē de ſe nata eſt dirigere praxim, dato ꝙ uolūtas et praxis non ſint dirigibilia. Poteſt ſecundo dici, ſi uolūtas non eſt dirigibil' ꝙ nulla noticia reſpectu eius eſt practica. Poteſt tertio dici ꝙ requiratur ꝙ ſint in eodem ſuppoſito uoluntas dirigibilis, noticia, et praxis. Et pōt quelibet haꝝ uiaꝝ defendi, ideo eligatur una illaꝝ et ꝯnter dicatur. Vigeſimūnonum. Theologia cōtingentiū non eſt prius naturaliter nota intellectui q̄ꝫ uoluntas uellit ut tactum eſt.24. dicto ideo de ſe nō eſt practica in diuino intellectu. quia ante uolitionem non eſt nata dirigere praxi et uolūtatem. Sed quia ab eterno uoluntas diuina determinauit ueritatem propoſitionū contingentium theologicaꝝ et ꝑ cōſequens ab eterno erant uere, ſequitur ꝙ anteq̄ꝫ creatura practicet pri⁹ duratione habetur noticia directiua, que directiuitas non ieſt noticie ex natura extremoꝝ ſꝫ ex determinatione uoluntatis diuine, ideo talis noticia non ꝓprie dicitur naturaliter prior uolitione, qa non ex natura extremoꝝ, ſed eſt prior duratione, qa ab eterno. ¶ Et qa indiffinitiōe praxis ponitur ꝙ noticia dire ctiua debet eſſe naturaliter prior, ideo nulla noticia propoſitionis cōtingentis proprie eſt practica. Trigeſimū. Potentia ſpūalis in natura intellectuali aſſignatur triplex. Prima eſt intellectus eo ꝙ ipſa in ſe et in operatione ſua preſupponitur aliis duabus et oꝑationibus eaꝝ. Secūda eſt uoluntas q̄ neceſſario ſequitur primā et precedit tertiam. Tertia eſt executiua que cōmuniter uocatur motiua que exequitur ea que uoluntas imperat, ut anima itellectiua poſt ſeparatiōem a corpore poteſt ſe mouere ad locū ad quem tendit. Rarus eſt doctor qui teneat in deo eſſe illam tertiam potentiam. ſed quaſi oēs tenentꝙ ſola uolitione deus facit omnia que realiter facit ad extra.i.ad creaturas. Rarus etiā eſt doctor qui eā neget ab āgelo et anima, ſed quaſi oēs tenent ꝙ uolitio angeli et anime non ſit realis actio eoꝝ ſed hoc quod uolunt uoluntate hoc uoluntas imperat exequendum uni alteri potentie que uocatur motiua uel executiua. Trigeſimūprimū. Maxima uis cōſiſtit i hac materia ſi qs aduertat quomō noticiam practicam deſcribat, ut ruꝫ.ſ.uelit ꝙ noticia practica debeat eſſe i eodem ſuppoſito uel non etc. ut ſupra. et conſequēter dicat. Trigeſimūſecūdū. Illa noticia tm̄ ē ꝑ ſe practica cuius obiectum ex ratione ſua natum eſt oſtender̄ rectitudinem praxis eo⁹ quo ſepius ſupradictum eſt, ideo theologia contingentium ſimp^r non eſt practica, tamē quia noticia talis prius tempore nata eſt eſſe in intellectu creato q̄ꝫ praxis i uoluntate, ideo per accidens eſt practica, ratiōe illius temporalis prioritatis que accidit. Trigeſimumtertium. Illa propoſitio. Cui conuenit unum oppoſitorum per ſe, aliud neque per ſe nec per accidens cōuenit (ut noticia que per ſe eſt ſpeculatiua nec per ſe nec per accidens eſt practica) uera eſt accipiendo per ſe conuenire pro primo uel ſecundo modo dicendi per ſe.i. pro quidditatiue conuenire uel neceſſario et non quidditatiue ſicut paſſio conuenit ſubiecto. Trigeſimumquartum. Predicta propoſitio non debet exponi ut ly per ſe accipiatur pro tertio modo perſeitatis prout idem eſt quod ſolitarie conuenire, quia illo modo non habet difficultatem ſi unum ſolitarie alicui conuenit non conuenit ſibi aliud. Similiter poteſt dici ꝙ ideo non pōt exponi tertio modo, quia tertius modus non eſt propoſitionum et complexorum ſed incomplexorum, quia tantum ualet ſicut eſſe ſolitarie, ſed per ſe conuenire eſt per ſe predicari quod tātum eſt in duobus primis modis dicendi per ſe et nō tertio qui tantum eſt eſſendi incomplexe ideo nō poteſt exponi de tertio modo dicendi, qui tamen non deberet dici modus dicendi ſed eſſendi magis. Trigeſimumquintum. Vltimo doctori placet illud ſcilicet ꝙ illa noticia dicatur practica que ex obiecto ſit practica.i.ꝙ obiectū oñdat quō debeat fieri praxis ad hoc ut recte ſiat, et ſolū i illo itellectu cui⁹ uoluntas practicat, et pōa executiua eiuſdē ſuppoſiti ſit et ꝙ uolūtas illi⁹ ſuppoſiti ſit obliq̄bilis et non de ſe recta. Ex quo ſe^r ꝙ theologia in deo eſt ſpeculatiua ſcientia. Et illa eſt ultima reſolutio et mens Scoti. Trigeſimumſextum Scotus tenet ꝙ i deo nulla ſit tertia potentia executiua ſed ſola uolitiōne cauſat quicquid cauſat. ¶ In forma ergo doctor ſic procedit. Primo concluſionem principalem ponit et ꝓbat que eſt talis. Theologia neceſſariorum tota eſt practica in intellectu creato. Probatur ſic. Illa noticia eſt practica que naturaliter eſt prior praxi et directiua eius, ſed theologia neceſſariorum in intellectu creato eſt huiſmodi, ergo cōcluſio uera. Confirmatur, quandocunq̄ꝫ principia.i. premiſſe diſcurſus ſumuntur a fine ipſa ſunt practica et per conſequens cōcluſio ſimul erit practica, ſed a deo qui eſt finis theologie ſummūtur principia theologie, ergo coclūſio eſt uera. ¶ Contra hanc cōcluſionem arguit quadrupliciter. Primo ſic, deus non eſt ſubiectum theologie inquantum eſt finis, ut probatum eſt ſupra.q. .3. ergo principia ab eo ſumpta in theologia non ſunt practica. conſequentia probatur, quia ſola illa practica ſunt que ſummūtur a fine inquantum finis. Doctor diſtinguit, quia finis capitur dupliciter. Vno modo formaliter pro illo reſpectu qui eſt finire, illo modo concedit antecedens, et negat conſequentiam cum probatione. Alio modo pro fundamento abſoluto i quo fundatur ille reſpectus, illo modo ſummuntur ab eo principia et nō primo modo. Secundo arguit ſic. Cognitio dei non eſt immediate directiua praxis theologice, ergo concluſio falſa. Doctor diſtinguit. Directiuum praxis .i. conforme praxi ē duplex, quoddam uirtuale et remotum, quoddam formale et propinquum. Virtuale ē illud ex quo elici pōt tota demōſtratio, et formari pn̄t ꝯcept⁹ ꝓpōnū neceſſariaꝝ ad demōſtratōes, et tn̄ ꝯcept⁹ ci⁹ nō eſt in ꝓpria forma ſimilis praxi, ita ꝙ ipſum aſpiciendo ut exemplar ad illius ſimilitudinē nō poteſt fieri praxis, ut ſi formo ꝯceptū dei.i. ydolum in mēte repreſentatiuū dei nō debeo facere aliquid ſimile illi ſimulacro uel ydolo, quia tunc facerem deū, ſi tn̄ noſco deū ex illa noticia ego poſſum formare demonſtrationē que dictat quid debeā facere, et quomō debeo deum diligere quia.ſ. ſumme ſuper omnia, que dilectio dei nō eſt aliquid ſimile for^r.i. in ꝓpria forma ipſi deo ſed uirtual^r modo quo dixi. Sꝫ forte ē illud qđ cognitū ē exēplar ad qđ aſpiciēdo debeo facere ſimile, ut cū cognoſco fruitionē.i. dei dilectionem

meritoriā in uia,et.beatificā in patria,tunc illa fruictio cogni ta eſt mihi exemplar ad quod aſpiciēdo faciam aliquid ſimile extra,Et ſic doctor ꝯcedit antecedēs,et negat ꝯſequentiā, quia licet noticia dei nō ſit formaliter conformis uel directiua , eſt tamen uirtualiter. Tercio arguit ſic. Deus uirtualiter inclu dit propoſitiones ſpeculatiuas, quia theologia tota non eſt pra ctica, antecedens probatur de illa,deus eſt trinus. Antecedens negat doc. Ad probationem dicit,ꝙ illa ꝓpoſitio eſt practica q̄ dirigit intellectum ne erret in diligēdo tantum unā perſonā ſʒ ꝙ recte agat diligēdo et frueudo trib⁹ perſonis etc. ¶ Cōtra hanc ſolutionē doc.arguit. Principaliter debet iudicari theolo gia talis ex principalibus ꝓpoſitionibus ſuis,ſed principales ꝓ poſitiones ſunt de perſonalibus que nō ſunt practice,ergo ſolu tio nulla. Minor ꝓbatur,perſonalia nō ſunt rationes fruitio nis nec adorationis,nec cuiuſcunq; actionis , ergo non dirigunt uoluntatē in agendo,et p cōſequens nō ſunt practice ꝓpoſitiões que de ipſo formantur. Conſequens doc.negat,quia licet perſo nalia nō ſint rationes actuū taliū,adhuc tamen dirigunt ne uo luntas erret in obiecto qnod debet diligere,uel circa quod de bet operari,quāuis ipſum nō ſit ratio dilectionis,ſicut pater de bet diligi et tñ perſona patris ut pater nō eſt ratio dilectiōis, ſed illud quod debet diligi ꝓpter eſſentiā in ipſo que eſt ratio dilectionis. Quarto arguit ſic. Si ꝯcluſio eſt uera,tunc theolo gia in intellectu diuino eſſet practica,quia eſt de eodē obiecto. Ad illud argumētum doctor uarie reſpondet ſm ꝙ quis uult tenere de noticia practica de quo uideatur .28. dictum ſupra et.29.et.31. Secūda ꝯcluſio principalis eſt illa. Theologia ꝯtin gentiuʒ per ſe eſt ſpeculatiua, quia obiectū ſuum per ſe nō eſt natū oñdere rectitudinem praxis nec dirigere uoluntatē,tamē per accidēs p̄t eſſe practica in intellectu creato,quia prius tē pore poteſt noſcere rectitudinē praxis q̄ uolūtas eius uelit qa de⁹ ab eterno determinauit ueritatē taliū ꝓpoſitionū.¶ Cōtra hoc arguit ſic.Cui ꝯuenit unū oppoſitoꝝ per ſe, eidē non ꝯuenit aliud nec p ſe nec p accidens, ſed ſm te theologia ꝯtingentium per ſe eſt ſpeculatiua,ergo nō eſt p accidens practica.Reſpō det concedendo premiſſas et negando conſequentiam , quia per accidens practicum nō eſt oppoſitum per ſe ſpeculatiuo ſed op ponitur ſpeculatiuo per accidens.

¶ AD ARGVMENTA PRINCIPALIA etc. Expe dito toto corpore queſtionis reſtat nunc caput pedibus iungen dū.Cū ergo queritur.Vtrū theologia ſit practica. Arguit pri mo ꝙ nō ſic.Credere eſt ſpeculatio ſed theologia eſt nobis tra dita ꝓpter credere,ergo eſt ſpeculatiua.Maior ꝓbat,intuiti ua uiſio dei ſuccedit fidei.i.actui credēdi pro p̄mio datur intui tiua uiſio illius quod hic in uia creditur,minor pʒ Ioan.2°.ca. Hec aūt ſcripta ſunt ut credatis Maior negat a doc.notat tñ tria dicta. Primū.Fides nō eſt habitus ſpeculatiuus ſed practi cus, qa dirigit uolūtatē in dilectione dei et praxibus theologi cis.Secundū.Credere eſt actus fidei et noticia dirigēs actu uo luntatē in praxibus theologicis ideo nō eſt ſpeculatiuū.Tertiū Viſio ſuccedēs actui fidei,ſi͛ dirigit uolūtatē et actum fruēdi et actus aliquos alios.Secūdo ar͛.ſic. Illa ſcīa nō eſt practica que non hʒ obiectū ꝯtingens ,ſed theologia non habet obiectum cōtingens ergo nō eſt practica.Maior pʒ.3.de ania.et .i. ethi. Doctor diſtinguit de obiecto noticie practice, quia quoddā eſt p̄ſuppoſitū quod eſt obiectū cognoſcibile quoddā eſt p illam noticiā factibile uel dirigibile et cauſat a noticia et nō cāt , ſʒ primū cāt et nō cauſatur a noticia.Tunc r̄ndet, ꝙ autoritates et maior debēt intelligi ſecundo° nō primo° , modo deus nō eſt obiectum theologie ſecundo° ſed primo modo.¶ Sʒ ꝯtra hanc ſolutionē arguit dupliciť. Primo p duas autoritates quaꝝ pri ma eſt hec.Omnis ſcīa eſt de nece° obiecto, primo poſteriorū, ſed practica noticia eſt ſcīa,ergo obiectū eius nō eſt ꝯtingens. R̄ndet doc.obiectū ſcientie eſt duplex .ſ.cōplexum quod eſt tā tum cōcluſio,et incōplexū quod eſt ſubiectum concluſionis. De primo intelligitur maior ſʒ tertius de aīa intelligitur de ſecun do. Nam ꝯcluſio ſemper eſt nece^a^ ſed obiectū eius ſp eſt ꝯtin gens,niſi deus ſit ſubiectum,modo de actibus in ſe ꝯtingentibus multe ꝓpoſitiones et ꝯcluſiones neceſſarie formanť. Secunda autoritas eſt hec,ſciētificum.i.ſpeculatiuū diſtinguitur a ratio cinatiuo.i.practico p hoc ꝙ ſcientificū habet obiectū neceſſariū et ratiocinatiuū hʒ obiectum ꝯtingens .6.ethi.ſed theologia eſt ratiocinatiua.i.practica ergo habet obiectū ꝯtingens.Soluitur ſicut primū etc. Secūdo arguit contra ſolutionē ſecundi argu menti. Omnis habitus actiuus cū rōe uera.i. directiuus praxis ſm dictamen recte rationis,eſt prudentia,ſʒ theologia eſt h^o^, ergo theologia nō eſt ſcientia ſed prudētia,cōſequens eſt notū, quia prudentia et ſcīa ſunt habitus ſpecifice diſtincti ,Doc.ne gat maiorem ut inſufficientē,ſʒ deberet ſic dici.Omnis habitus proxime actiuus.i.ex actibus genitus cū ratione uera,eſt pru dentia, ſʒ theologia nō eſt genita ex dictaminibus ſʒ ex reuela tione , uel dato ꝙ non ſit genita ut in deo,eſt tamen p obiectum theologicū quod eſt deus in diuino intellectu ſine ꝓductione.In hac lr̄a doc.multa bona dicit.Primū.Nunq̄ ꝯcluſio ſciētie eſt cōtingens, primo poſterioꝝ, tamen ſi de ꝓpoſitione contingenti habeatur aliqua noticia illa noticia nō eſt ſcientia.Secundum. De rebus incōplexis ꝯtingentibus poſſunt formari ꝓpoſitiones neceſſarie,quaꝝ alique ſunt per ſe note,et alique demonſtrabi les ſiue probabiles per ſyllogiſmū demōſtratiuū. Et dicuntur ille propoſitiones neceſſarie que ſunt omnino infalſificabiles p diuinam et creatā potentiam,licet in ſuo eſſe ſint ꝯtingentes,ut omnis ꝓpoſitio in intellectu creato in eſſe ſuo eſt ꝯtingēs, tamē infalſificabilis.Tertiū.Propoſitiones dicētes uel indicantes quo modo debeat fieri praxis ad hoc ut recte fiat et ſunt probate per ſyllogiſmos quoꝝ mediū eſt actus talis,ſunt neceſſarie , ſʒ quando mediū eſt uoluntas alicuius tunc ſunt ꝯtingentes , ut ꝙ deo debeať ſummus amor habetur ex ratione dei et amoris ſʒ ꝙ ſibi debeať genuflexio nō habeť niſi ex hoc ꝙ uoluntas diui na acceptare uult talē actum uel cultū. Quartum.Prudentia ut eſt unus de quinq; habitibus intellectualibus eſt habitus cō ſuetudinalis acquiſitus per dictamina freqūeter acquiſita cir ca idē obiectum,et ſic diſtinguitur cōtra ſciam,quia ſciētia eſt noticia adheſiua ꝯcluſionis per demoſtrationem acquiſita. Ex quo pʒ ꝙ omnis noticia adheſiua ꝯcluſionis ſiue ſpeculatiue ſiue practice eſt ſcientia,tamē frequētatis demoſtrationibus ſpecu latiuis generať habitus.i.cōſuetudo que dicitur ſciētia proprie ut diſtinguiť cōtra alios quattuor habitus intellectuales,et fre quentatis demōſtrationibus practicis circa actus imanētes ge neratur habitus qui uocatur prudētia,et circa actus tranſeun tes uocatur ars proprie capiendo.Nam capitur ars dupliciter. Vno° pro habitu acquiſito ex actibus practicis in uniuerſali.i. quando nō agitur de aliquo ſingulari ſiue de hoc actu uel ho mine,ſʒ de ulībus,ut ꝙ omnis hō eſt felicitabilis , et hoc ſiue de actionibus imanentibus ſiue tranſeuntibus. Alio mō ꝓ habitu acquiſito ex actibus practicis.i.dictaminibus in pticulari circa actus tranſeuntes tantū, ut ꝙ hoc coriū debet ſic ſcindi et ꝯſui ad calceū illum faciendū. Et illo° ē unus de quinq; habitib⁹ in tellectualibus,et per oppoſitū huius habitus acquiſitus ex fre quentibus dictaminibus circa actus imanentes in pticulari dr̄ experientia , q̄uis etiā capiatur experientia ut eſt cōmune ad dictamina in particulari tam circa actus imanentes q̄ tranſe untes. Quintum.Cum dicitur ſcīa eſt neceſſarij dicti de cōtin genti ſenſus eſt.Scientia eſt de ꝓpoſitione demōſtrabili neceſſa ria formata de aliquo obiecto contingenti dequo uerificat illa

propoſitio neceſſario. Sextū. Cum dicitur ueritates neceſſarie includunt in ueritate cōtingentis, ſenſus eſt, infalſificabilitates propoſitionū neceſſariarū includuntur in intelligibilitate et in entitate illius incōplexi ꝯtingentis de quo formantur premiſſe neceſſarie, per quas demōſtratur cōcluſio neceſſaria. Septimū. Habitus actiuus dicitur habitus directiuus. Octauū. Scientia moralis eſt habitus directiuus in uniuerſali uel ꝓbatiuus ꝓpoſitionum uniuerſaliū cū ratione uera.i.ꝓpoſitiones ille demōſtrate debent eſſe uere, quod dicitur ad diſtinctionē habituum qui dirigunt cum ratione falſa.i.ſunt errores, ideo erronee dirigunt uel ſuſpitiones uel opiniones etc.

❡ SECVNDO PRINCIPALITER ARGVITVR.

Theologia ſm̄ Boetiū eſt ſpeculatiua ſcientia g° nō practica. ❡ Diſtinguit doc. Theologia capitur dupliciter. Vno° ꝓprie ſicut hic loquimur. Alio° improprie ꝓ methaphyſica, Boetius loquitur ſecundo°, ſed ad propoſitū eſt prim° et nō ſecundo°. Addit tamē unū ipſe Boetius. ꝙ ſubſtantia dei eſt ſubiectū methaphyſice, quod debet ſic intelligi, in nulla ſcientia naturaliter acquiſita tā notabilr̄ tractat̄ de deo ſicut in methaphyſica, ideo dr̄ eſſe ſubiectū methaphyſice q̄uis nō ſit adeq̄tū ſubiectū ei⁹.

❡ QVARTO ARGVITVR SIC ALIQVA SPEculatiua eſt cercior et nobilior omni practica ſcientia, ſed theologia eſt nobilior oībus, ergo eſt ſpeculatiua. Maior pꝫ primo methaphyſice, minor eſt nota. ❡ Pro ſolutione huius arti no tant̄ plura. Primū. Ordinari ad nobilius ē dupr, primo ex natura rei, ſecundo ex libertate uolūtatis. Secundum. Attingere ſuperius eſt ordinari ad nobilius uel eſſe idē realiter ſupiori uel eſſe in eodē ſuppoſito cū eo. Et capitur ſuperius ꝓ nobiliori, et inferius ꝓ imperfectiori. Exemplum primi homo ordinatus ad felicitatē p opera meritoria eſt perfectior homine ordinato ad eternā penā per opera demeritoria et hec ordinatio eſt per uoluntatē. Sed de ordine ex natura rei exemplū eſt de pane comeſto ab homine et a beſtia, quia primus eſt nobilior, eo ꝙ ordinatur ad ſubſtantiā intellectiuā ſecundus nō, exemplum ſecūdi, ſenſitiua hominis eſt nobilior ſenſitiua bruti, quia eſt idem realiter cū intellectiua. Exemplū tertij, ut albedo in homine eſt nobilior albedine que eſt ī lapide licet forte illa nobilitas nihil ſit reale. Tertiū. Nobilitas ex uoluntaria ordinatione eſt duplex, prima eſt ſine reali nobilitate, ut aurum reputat̄ nobilius muſca, quia ordinatur ad homnis comoda, muſca uero nō, ſecūda eſt cū reali nobilitate, ut ordinatio hominis ad eternā beatitudinē. Quartū. Philoſophus dixit ꝙ uolūtas creata nō habet uelle liberū reſpectu dei ita ꝙ poſſet uolūtas nō uelle deū quādo cogitat de deo ꝑfecte et deliberate, nec errare pōt in illa nolitione.i.dilectione, ideo nō eſt aliqua ſciētia dirigens uolūtatē circa uolitionem dei. Quintū. Theologus tenet oppoſitum ꝯdictoriū dicti precedētis, ideo habet negare ꝙ theologia eſt. ſpeculatiua. Sextū. Cū dicitur ꝙ illa ſcīa eſt nobilior que eſt gratia ſui q̄ȝ que eſt gratia alterius, debet intelligi qn̄ illud aliud eſt inferius et ignobilius actu proprio.i.ꝯſideratione ſui obiecti, et talis tantū eſt actus potentiaꝝ inferioꝝ. Nam actus uoluntatis, nō eſt ignobilior intellectione. Quādo ergo aliqua ſcientia eſt gratia alicuius nobilioris actu ſuo, nō eſt ex hoc ignobilior q̄ȝ illa ſcīa que eſt gratia ſui. Et nō debet intelligi, qn̄ eſt gratia actus nobilioris cuius modi eſt dilectio dei et fruitio. Septimū. Philoſophus nullā poſuit practicā noticiā gr̄a actus nobilioris ꝓprio actu ſcientie, ideo necceſſe habuit dicere, ꝙ aliqua ſpeculatiua eſt nobilior oī practica imo omnis ſpeculatiua, quia oīs ſpeculatiua ordinatur ad ſcire quod eſt nobili⁹ oī praxi potentie inferioris. Octauū. Illud nō eſt nobilius quod in nihil aliud ordinatur ulr̄ q̄ȝ quod in aliud ordinatur ulr̄. quia qn̄ aliquid ordinatur in nobilius ſe ex hoc ordine fit nobili⁹ ꝙ ſi n̄ ordinaret̄. Nonum. Certitudo noticie poteſt ſummi tripliciter. Primo qn̄ principia eius ſunt per ſe nota et nec per ſe nec per accn̄s ſunt in pedibilia, ut ſunt mathematica principia, et ille eſt primus gradus certitudinis. Secundo quia ſunt res quarū principia per ſe ſunt nota, tn̄ p accidēs impedibilia licet nō per ſe, ut ꝙ aliquid ſit futurū ſm̄ unam cauſam tamen poteſt per aliam impediri et ſic ſunt naturalia. Et ille eſt ſecūd⁹ gradus certitudinis. Tertio ſunt quedā res quaꝝ principia ſunt ꝑ ſe indeterminata, et per ſe et accidens impedibilia, ut ſunt actus humani quoꝝ principiū eſt uoluntas, et ſic ſunt moralia, et ille eſt tertius gradus certitudinis et minimus. Decimū. Certitudo ſcientie eſt duplex, prima eſt ſecundū quantitatē.i. ſm̄ proprium gradū entitatis et perfectionis. Secunda ſm̄ proportionē.i. ſecundū ꝯparatiōeȝ ad ſuum obeictū et modū procedendi et demonſtrādi. In prima eſt inequalitas certitudinis in ſcientia, q̄a ſemper una eſt certior alia ſm̄ quod nunq̄ȝ due ſcientie habēt obiecta equalis perfectionis nec modū procedēdi equalem, ideo ſicut ſpēs in uniuerſo ſemper ſe excedunt et excedunt̄ ſic etiam eſt de ſcientijs. In ſecunda eſt omnimoda equalitas, quia quelibet eſt eque certa cōparādo ad ſuum obiectū et ſuum modum procedendi.i.quantū requirit ſuum obiectū et ſuus modus procedendi. Et ꝙ ſcientia de albedine nō eſt tam nobilis ſicut ſcīa de deo nō eſt, quia non habet tam nobile obiectū, ſed in ſuo genere eſt eque perfecta ſicut theologia in ſuo genere. Sicut lictor uel can fex iu ſuo genere eque bene eſt artifex ſicut ſutor uel ſartor et ſor. ſm̄ quantitatē eſt optimus, quia circa nobiliſſimā materiā, ex nobiliſſima cauſa ſcȝ ex iuſtitia, et in nobiliſſimū finem.ſ.in ſummū bonū reiplubice. Vndecimū. Theologia ſm̄ quantitatē eſt certiſſima ſcīa, ſed ſm̄ ꝓportionē eſt eq̄ certa cū alijs. Et notent̄ dicta de certitudine ſcientiaꝝ ſupra.

❡ QVINTO PRINCIPALITER ARGVITVR SIC.

Omnis illa ſcientia eſt ſpeculatiua que eſt inuēta omnibus neceſſarijs exiſtentibus.i.non eſt inuenta ad acquirēdum neceſſaria ſed propter fugam ignorātie. Sed theologia eſt huius modi ergo theologia eſt ſpeculatiua ❡ Doc. negat minorē. Pro cui⁹ euidētia notat ꝙ neceſſaria ſunt duplicia, quedam corporalia, quedā ſpiritualia. Theologia nō eſt inuenta habitis neceſſarijs interioribus et ſpiritualibus ſed ut acquirantur, et corporalia nec curat habere nec ſpernit quantum eſt de per ſe, tamen ex conſilio docet ea abijcere.

❡ AD ARGVMENTA SECVNDE QVeſtionis etc.

Hic ponūtur argumēta cōtra determinationē ſecunde queſtionis, quoꝝ primū eſt iſtud. Intellectus practicus differt a ſpeculatiuo fine.i. per finem, ergo nō ab obiecto eſt noticia practica. ❡ Doc. diſtinguit. Finis capitur dupr, uno° ut finis, alio° ut obiectum, ſecundo° intelligitur antecedens non primo°. Et pꝫ in corpore queſtiōis. ❡ Secundo arguitur ſic. Practica ē ignobilior ſcientia ſpeculatiua, ſed nulla eſt nobilior theolagia, ergo theologia nō eſt practica. maior pꝫ, quia eſt gr̄a uſus. Ex quo ſequitur ꝙ uſus ē p ſe finis practice noticie. ❡ Reſpondet. maior ulr̄ eſt falſa, et particulariter uera. Similiter uſus nō eſt per ſe finis practice ſȝ obiectum uel aliquid uirtualiter includens uſum, ſicut dictum eſt in corpore queſtionis. q. ſ. aliqua incōplexa oſtendūt quales circa ipſa ꝯueniunt elicitiones, et ſm̄ philoſophum nihil niſi creatū includit uirtualiter uſum talē, iō ſm̄ eum oīs practica ſcientia eſt ignobilior ipſa methaphiſyca. ❡ Tertio arr ſic. Finis ſpeculatiue eſt ueritas.i. ſcire ueritatē, practice uero finis eſt opus.i.dirigere op⁹, ergo a fine ē noticia practica ❡ Doc. diſtiguit. Diſtictio aliquoꝝ ē duplex, ſcilicet principalis et minus principalis, antecedens uerum eſt ſecundo° non primomodo ſed queſtio intelligitur de principali, modo obiecta principaliter diſtinguntur.

¶ AD RATIONES PRO OPINIONE OPOSITA

Hic ſoluũtur argumẽta Hen. in opi. ſecunda in 3°. ar. principali. Quorũ primũ eſt illud. Aut habitus dicitur practicus ab obiecto aut a fine, nõ ab obiecto, quia intellectus extenſione fit practicus. i. ex ſpeculatiuo fit practicus, ergo a fine. Ad illud argumentũ ſoluendũ doc. notat tria. Primũ. Circa idẽ obiectũ omnimodo non poteſt eſſe ſciã ſpeculatiua et practica, et hoc uerũ ẽ de obiecto ꝯplexo ſʒ de icõplexo, nota qđ dictũ ẽ ſupra ĩ rñſione ad. q. primã huius quarte queſtionis. Secundũ, Ariſtoteles ponit tres gradus intellectus. i. intellectionis. Primus eſt ſpeculari. i. intelligere nõ dirigẽdo actum uoluntatis, nec directiuũ eſſe. Secundus eſt intelligere aliquid que intellectio nata eſt dirigere actum uoluntatis ſʒ non actu dirigit. Tertius q̄n actu dirigit. i. actu dictat quomodo debeat fieri actus quẽ uoluntas actu elicit uel precipit. Et uult ꝙ tertius eſt cõpletiuus practicus q̃; ſecundus, nõ tamen negat quin ſecundus ſit practicus. Tertiũ. Intellectus dicitur practicus uel ſpeculatiuus accidentaliter, ſʒ habitus et actus eſſentialit̃, ut ſupra patuit in prima opi. in. 3°. ar. principali. ſ. in opi. Goff. Cũ ergo dicit Hen. ex 3°. de anima intellectus extenſione fit practicus diſtinguendũ ẽ, uel aptitudinali extenſione ut in ſecũdo gradu, uel actuali ut in tertio gradu, quia utroq; mõ eſt practicus licet cõplecti⁹ in tertio q̃; in ſecundo et ſic negatur cõſequentia. Secundo arguit Hen. ſic. Medicina eſt de eodẽ obiecto, et tamen eſt quedã ſpeculatiua quedã practica, ego de eodẽ obiecto pñt eſſe uterq; In ſolutione illius argumenti littera cõmuniter eſt falſa, quia ſic habetur, ad illud de medicina dico, nam debet ſic haberi, ad illud de medicina dicit quidã doc. et eſt Hen. quoli. 12. q. 22. qui dicit ꝙ habitus medicine qui docet̃ in ſcolis eſt ſpeculatiuus et eſt demonſtratiuus ꝓpoſitionũ uniuerſaliũ, ſʒ quando ex uſu circa particularia acquiritur aliqua noticia tunc iſta eſt practica, et dicitur experientia ſicut habitus primus dicitur ars. Contra hanc ſolutionẽ doc. arguit (nã Hen. non intendebat ſoluere hoc argumentũ, ſed dictũ ſuum fuit a Scoto adductum, q̃a uidebatur ſolutiuũ argumẽti.) Non poteſt ex premiſſis ſpeculatiuis ſequi cõcluſio practica, ſed ex ſolutione illa ſequeretur ꝙ poſſet fieri, ergo ſolutio nulla. Sed pro ſolutione notat ꝙ q̄n ſunt duo extrema oppoſita, ut eſt albedo et nigredo, et habent aliqua media, ut ſunt rubeum, uiride etc. quanto aliquid magis recedit ab albedine tanto magis accedit ad nigredinẽ, et nominatur nomine ingredinis, ut uiride cõperatiue ad glaucũ dicit̃ nigrũ, ſic tantũ intelligere agibilia uel factibilia et nõ applicare ad opus ł ñ dirigere ad opus eſt mediũ inter ſpeculatiuũ et practicũ, et quia nõ dirigit actu ideo aliqualit̃ accedit ad ſpeculatiuũ licet nõ ſit, tamẽ cõparatiue dicitur ſpeculatiuũ, ſicut uidere dicitur nigrũ et tamen nõ eſt. Reliqua que hic dicuntur patent ſupra in ſolutione ſecundi argumẽti principalis. Notãdum tamẽ pro illa materia ꝙ prudẽtia et ars differunt duodecim modis. Primo propter uires. i. officia intellectus ĩ quo ſunt, quia ars ſpecialiſſime capta eſt in mẽte factiua, et prudentia in mẽte actiua. Quid ſit actio et factio patet ſupra. Secundo ꝓpter ordinẽ, quia prudentia dominatur arti et ars ei famulat̃. Nam prudẽtes in agibilibus debẽt prĩcipari in ciuitatibus ipſis artificibus. Tertio, prudẽtia deliberat et cõſiliatur, ars nõ proprie, quia ars habet obiectũ artificabile ut exemplar in mente quod ſequitur quaſi ĩmutabiliter, ſed prudens habet quaſi infinitas uariationes et accidẽtia. Quarto prudẽtia precipit ſed ars non ĩmo ſimpliciter ſeruit. Quinto nullus poteſt male uti prudẽtia ſed arte poteſt male uti. Pro quo ſciendũ ꝙ aſtutia differt a prudẽtia. Nã aſtutia eſt calliditas et circũuentio ordinata in malũ finem, ſed prudentia eſt rectum dictamen ſemp ordinatum in bonũ finem, ita ꝙ ſemper aſtutia ſonat in malum et prudentia in bonũ. Sexto peccans in opere artis inuoluntarie peior eſt illo qui uoluntarie peccat. Nã primus. ignorat perfectam artem ſecũdus nouit, et artificiatũ pure corporale eſt iõ propter ipſum nulla malicia ſimpliciter nec bonitas reputatur niſi penes noticiam in mẽte. Omnino oppoſitũ eſt in opere prudentie. Septimo prudentia cõſeruatur per temperantiam et deſtruitur per intemperantiã. Ars uero nec cõſeruatur nec deſtruitur per temperantiã nec intemperantiam. Octauo, prudentia non poteſt deleri obliuione ſed ars, quia prudentia pro maiori parte innitit̃ ingenio naturali quod nunq̃; deletur. Nono. Finis prudẽtie eſt totaliter bene uiuere, ſed finis artis eſt aliquod particulare bonũ. Decimo, tota materia artis ſubeſt fortune. i. exterioribus bonis, nõ ſic tota materia prudentie. Vndecimo prudentia dirigit actiones ſed ars factiones. Duodecimo, prudentia dictat rectitudinẽ operantis. i. quomodo operans bene operetur, ſed ars dictat rectitudinẽ operationis nõ operantis, quia nõ dictat artificis bonitatẽ ſed bonitatẽ operis ſui. Prudentia autẽ non tantũ dictat bonitatẽ operantis ſed etiã operationis. Et ſic patet ꝙ aſſumptũ in argumẽto eſt fl̃m. ¶ Tertio arguit Hen. Bonitas et malicia moris cõpetunt actui principaliter a fine, ſed actu eſſe practicũ eſt ipſum eſſe bonũ uel malũ moraliter, ergo actus eſt practicus a fine. ¶ Pro ſolutione notãtur quinq;. Primũ. Falſum eſt ꝙ omnis bonitas moralis ipſius actus ſit principaliter a fine. Secundũ. Cum obiectũ ſit prius q̃; circũſtantia finis et ab obiecto ſit bonitas moralis actus ſequitur ꝙ prima bonitas moralis actus non eſt a fine. De hoc ſupra in corpore queſtionis in ſolutione ſecunde queſtionis. Tertium. Circũſtantię circũſtant praxim. i. actũ uoluntatis elicitũ uel ĩperatum et nõ circunſtant noticiã practicam. Nam intellectus naturaliter agit dictando ſicut obiectum oſtendit et non moderatur actum ſuum ſic ꝙ nõ dictet tantũ quantum poſſit, ſicut uolũtas non ſemp operatur quantũ poteſt ſed intellectus quantum eſt de ſe ſemper dictat quantum poteſt. Quartũ. Dictare eſt cõcluſionẽ practicam ex premiſſis practicis inferre. Quintũ. Dictare rectum concluſionis neceſſarie ẽ a principio quod ſumitur ab obiecto. Ex his patet ꝙ maior argumenti eſt falſa. Sed contra dicta arguitur dupliciter. Primo ſic. Omne formaliter tale ex propria ſua ratione eſt tale, capiendo formaliter ſtricte pro quiditatiue, uel etiam pro ineſſe ſecundo° dicendi per ſe. Sed noticia practica ẽ formaliter practica, ergo ex aliquo intrinſeco eſt practica, et nõ ex obiecto quod eſt extrĩſecum. Ad illud argumentũ reſpondet doc. cõcedendo totum preter ultimũ, et non ex obiecto. Nam omne cauſatum eſt tale a ſe et ab alio. A ſe formaliter et intrinſece, et ab alio extrinſece. Noticia practica autẽ eſt cauſata dupliciter, intrinſece et extrinſece. Intrinſece formaliter dupliciter, ſecundũ predicata quiditatiua et paſſionalia, prima ſunt genus et differentia, et paſſionalia ſunt cõformitas et prioritas, de quibus ſupra ĩ prĩcipio queſtionis articulo ſecundo. Sed extrinſece eſt cauſata ab obiecto uel a reuelante quo ad theologiã uel ab alia cauſa effectiua et finali. ¶ Pro euidentia illius propoſitionis, omne formaliter tale eſt ex intrinſeca ratione ſua tale, ut iacet non eſt uniuerſaliter uera, ſed iſta eſt uera, omne formaliter tale ex aliquo intrinſeco eſt tale, omittendo rationẽ ſua. Nam formaliter eſſe tale eſt eſſe tale per modũ forme informantis, ſed non omne tale cõuenit rei ex ratione ſua formali, ſed aliquando per accidens ut homo eſt formaliter albus ſed nõ ex ratiõe ſua formali. ¶ Secundo ſic arguit̃. Cauſe effectiue nõ diſtinguunt effectus ſpecie, ſed obiecta ſunt cauſe effectiue, ergo ſcientia ſpeculatiua nõ diſtinguit ſpẽ a practica ab obiecto. Maior patet, quia a cauſis effectiuis diuerſis ſpecie poteſt idẽ effectus ſpẽ ꝓduci ſicut calor ab igne et ſole. ¶ Pro ſolutiõe hui⁹

argumenti doctor notat primo ꝙ cauſa eſt duplex, ſcilicet equoca et uniuoca. Cauſa equiuoca eſt illa que eſt alterius ſpeciei ab effectu ſuo. Sed cauſa uniuoca eſt illa que eſt eiuſdem ſpeciei proxime cum ſuo effectu. Exemplum primi, ut calor et ſol. Exemplu ſecundi, ut calor et calor. Secundo. Cauſe ſunt duplices ſcilicet eſſentialiter.i.neceſſario ordinate et accidentaliter.i.contingenter ordinate. Tertio quando cauſe ſunt eſſentialiter ordinate et una eſt uniuoca et altera equiuoca (ſicut calor idem numero poteſt eſſe a calore ignis ut a cauſa uniuoca, et a ſole ut a cauſa equiuoca) tunc poteſt eſſe effectus idē numero et eiuſdem rationis. Quarto. uniuocatio eſt duplex, ſcilicet completa et incompleta. Prima requirit quattuor. Primū ꝙ uniuocans ſit una quiditas. Secundum ꝙ uno modo eſſendi ſit in omnibus uniuocatis. Tertiū ꝙ eodem modo deſcendat in oīa uniuocata. Quartum ꝙ uniuocata ſint eiuſdem perfectionis. eſſentialis et non requiritur ꝙ ſint eiuſdem perfectionis īdiuidualis. Et ſic tantum in ſpecie ſpecialiſſima eſt uniuocatio completa. Incompleta ſiue diminuta uniuocatio eſt quando defficit aliqua illarum conditionum. In omni genere defficit quarta cōditio, quia ſpeties nunquam ſunt eiuſdem perfectionis eſſentialis. Tertia deficit in genere quantitatis, quia numerus non deſcendit eodem modo in ſpēs, quia prius deſcendit in unam quam in aliam, ut prius in binarium quam in ternarium. Secunda deficit in ente reſpectu dei et creature quia independenter eſt in deo et depēdenter in creatura. Similiter deficit reſpectu ſubſtantie et accidentis, quia ſubſtantia eſt ens per ſe, accidens eſt ens in alio. Sed prima conditio nunquam deficit, ideo ipſa eſt eſſentialis et formalis, alie tres accidētales et materiales. Quinto, quando alique ſunt cauſe uniuoce proxime ſiue uniuocatione completa ſiue incompleta, et ſunt ſpecie diſtincte, et ut ſic diſtincti cauſant aliquos effectus neceſſe eſt ut tales effectus diſtinguantur ſpecie. Sequitur correlarie ꝙ noticia ſpeculatiua et practica diſtinguantur ſpecie, quia obiecta eorum inquantum cauſant tales noticias diſtinguntur ſpecie. Et poteſt obiectum ibi capi pro tota concluſione uel ſubiecto concluſionis. Et ſic eſt finis Prologi.

Diſtinctionis Prime. Queſtio Prima.

VETERIS AC NOVE LEGIS Cõtinẽtiã etc. Hec eſt ſecũda pars principalis huius libri. Et diuiditur ĩ duas partes. Prima tractat de rebus, ſecũda de ſignis .i. ſacramentis in quarto libro Prima in tres, quia prima tractat de rebus increatis in primo libro, ſecunda de rebus creatis in ſecũdo libro, tertia de re .i. perſona increata et actibus eius circa res creatas, in tertio libro. Et quia fruitio eſt cauſa finalis hominis licet nõ ultima cuiuſmodi eſt deus, et cã finalis eſt prima inter omnes cauſas, ideo magiſter et Scotus primo tractant de fruitione in hac prima diſtinctione et licet ordine nature et ꝑfectionis prius agendũ fuiſſet de ultimo fine qui eſt deus, et poſtea de fine ſub fine qui eſt beatitudo ſiue fruitio et uiſio diuine eſſentie, quia tñ de deo eſt maxima inquiſitio et de fruitione breuis, ideo primo expedit ſe de fruitione et ſecũdo agit de deo diſ. 2. et deinceps. Et quia uſus opponitur relatiue ipſi fruitioni ĩdeo poſt tractatum de frui ĩmediate ſubiungit tractatum de uti et aliquãdo ſimul tractat. Non aũt omnino irrationabiliter magiſter ſentẽtiaꝝ incepit a fruitione q̃ eſt dilectio alicuius ꝓpter ſeipſum. Nã dilectio dei eſt finis legis iõ merito debet eſſe ĩnitiũ noſtri operis q̃ dilectio eſt duplex, quia quedã eſt ꝑfecta qualis eſt in patria et cõſequitur clarã etĩtuitiuã uiſionẽ dei, alia eſt imꝑfecta qualis eſt in uia et cõſequitur abſtractiuam dei noticiã. Et q̄a prima eſt beatitudo noſtra eſſentialiter et cũ hoc eſt cã finalis ultima et for̄lis licet ñ ſit ſimpliciter ultima, nã deus eſt cã finalis ultima ſimpliciter nõ quidem formalis ſʒ obiectiua etiã quia cã finalis eſt prima iõ a dilectione p̄rie que eſt fruitio merito incepit mgr̄. ¶ Conſiſtit ergo hec diſtinctio ĩn quinq; queſtionibus. Quaꝝ prima eſt, utrũ per ſe obiectum fruitionis ſit ultimus finis. In cuius titulo occurũt quinq; termini declarãdi. ſ. per ſe, obiectũ, fruitio, ultimus, et finis, quoꝝ ultimus declaratus ẽ ſupra in prologo q̄ſtione quarta. ¶ Primus terminus eſt ly per ſe, qui capitur ſeptẽ modis. Primo ut diſtinguitur cõtra per aliud, ut cũ quis per ſe ipſum uel propriã ſuã naturã facit aliquid dicitur per ſe facere, ſecũdo ut diſtinguitur cõtra per accidẽs, ut cũ ignis calefacit per accidẽs ſuum. ſ. per calorẽ, ipſe calor ꝑ ſe calefacit et ignis nõ per ſe ſed ꝑ accidens, tertio ꝓ eſſentialiter et quiditatiue, ut cũ dicitur homo ꝑ ſe eſt aĩal, quarto ꝓ neceſſario ut ſepe capitur cũ dicitur illud per ſe ꝯuenit illi quod tñ nullo° dicẽdi per ſe cõuenit, quinto ꝓ ſolitarie ut in tertio° dicẽdi per ſe, ſexto ꝓ ĩmediate ut in quarto° dicẽdi per ſe, ſeptimo ut diſtinguitur cõtra de ſecundũ ꝙ ipſum .i. cõuertibiliter et adeq̄te ut cũ dicitur, hoc ẽ ꝑ ſe ſubiectũ ſcientie .i. aliquid inferius inadequatũ tali potẽtie uel tali ſcie. ¶ Secũdus terminus ẽ obiectũ q dr̄ ab ob .i. cõtra et iactuʒ, tu. quaſi cõtra potẽtiaʒ iactum. Et capitur quintupliciter, primo ꝓ omni corpore oppoſito alteri localiter, ſecũdo pro omni cognoſcibili uel appetibili a quacũq; potẽtia, tertio pro omni paſſiuo reſpectu cuiuſcunq; actiui, quarto proprie ꝓ cõcluſione demõſtrabili, quinto ꝓ argumẽto facto cõtra aliquã poſitionẽ, ſicut cõmuniter capitur ĩ ſcholis cũ dicũtur obiecta ſolui. Quid aũt ſit obiectũ primũ et ꝑ ſe, adequatũ, formale, mãle, primariuʒ et ſecũdariũ ĩfra patebit, et ꝑꝑ breuitatẽ hic omittit. ¶ Tertius terminus eſt fruitio qui capitur ſeptẽ modis, primo ꝓ ꝑceptiõe fructuũ ſiue ſint expenſe deducte uel nõ, ſecundo ꝓ receptiõe lucri, tertio ꝓ perceptione fructuũ predialium ut piroꝝ pomorum et bladoꝝ etc. quarto ꝓ amore uoluntatis reſpectu cuiuſcunq;, quinto ꝓ perceptione et uſu cuiuſcunq; per quãcũq; potentiã ut comeſtio pomi dicitur frutio eius, ſexto proprie pro actu uolũtatis quo uoluntas diligit aliquid propter ſe .i. ꝓpter illud dilectum, ita ꝙ ipſum habet ſit charũ ꝙ non ordinat ipm in aliud maius uel melius uel tanquã melius, et ſic capitur tripliciter, primo ut eſt amor quietãs et contentãs ſine gaudio et delectatione cõſequente obiectũ licet nõ ſine delectatione cõſequente actum, ut cũ quis acceptat maximũ laborẽ ꝓpter deũ in quo multũ cõtriſtat̄ et fatigatur ex obiecto .i. labore, tñ delectatur interius ex actu interiori, ſecundo ut eſt amor delectans nõ quietans ſicut in uiatore delectabiliter deũ diligente, tertio ut eſt amor tã delectans q̃; quietans ut ĩ patria, ſeptimo pro amore obiecti perfecti quod propter ſe eſt uolibile ſʒ nõ ultimate et dr̄ amor honeſtus ut diſtinguitur ꝯ obiectum utile et delectabile et ꝯ amorẽ eoꝝ, et ſic uirtutes et natura rationalis uel intellectualis dicunt̄ propter ſe amabiles. Fruitio ſexto mõ etiã eſt duplex. ſ. ordinata et inordinata quarũ deſcriptio patebit infra. Sed quia fructus eſt obiectũ fruitionis. Notandũ ꝙ fructus capitur duplicit̄. primo corporaliter ꝓ omni attigibili a potentia corporali ſicut eſt piꝝ, pomũ, uel panis etc. Alio modo ſpiritualit̄ pro oĩ rectificante, et hoc fit dupl̄r, quia aliquid rectificat ut ultimus finis ſicut eſt deus, aliud ut nõ ultimus finis, et hoc quattuor modis, primo ut uirtus ſiue habitus q in patria dr̄ eſſe fructus et in uia ꝑꝑ delectactionẽ et actum beatitudinis perfectiorẽ, ſecũdo ut operatio, et ſic omnis actus ſpiritualis ſiue naturalis ſiue liber ſine ſpeciali dei influentia dr̄ fructus potentie. Simil̄r omnis actus ſm̄ inſtinctum ſpiritusſancti elicitus dr̄ eſſe fructus, tertio ut premiũ et ſic uiſio, fruitio, et delectatio dicunt̄ eſſe fructus, quarto, ut conſurgens ex uerbo dei et debetur ſoli ꝯtinẽtie. Et eſt triplex. ſ. trigeſimꝰ qui debetur ꝯiugatis, ſexageſimus q debetur uiduis et centeſimꝰ qui debetur uirginibus. Poteſt addi alius modus capiendi pro ſacro duodenario, de quo apoſtolus ad Gal. 5. et infra queſtione. 3. Quia autẽ uti opponitur relatiue frutioni, iõ notandũ ꝙ uti capitur quinq; modis, primo ꝓ naturali operatione .i. que natural̄r cõuenit, ſecundo pro ꝯſuetudine, tertio pro actu uolũtatis in cõi, quarto pro actu uoluntatis quo uoluntas aliquid amat propter aliud, quinto pro amore alicuius propter aliud bene et meritorie elicito. Primo° diſtinguitur ꝯ ociũ, ſecundo° cõtra diſuetudinẽ, tertio° ꝯ ingeniũ et doctrinã ſm̄ modum loquendi eoꝝ qui dicũt ingeniũ eſſe unũ habitũ in memoria, et doctrinam unũ habitũ in intelligentia, et uſum in uoluntate, quarto modo ꝯ frui ꝓprie dictũ, q̄nto modo ꝯ abuti. ¶ Quartꝰ terminus eſt ultimus q in ꝓpoſito capitur pro illo in quod ultimate aliquid ordinat̄ et ipſum in nihil aliud ordinatur, ſʒ omnia debẽt in ipſum ordinari, ut eſt deus. ¶ Cũ ergo querit̄, utꝝ per ſe obiectũ frutionis ſit ultimus finis, ſẽnſus eſt, utrũ de propria natura illius actus qui eſt fruitio deus ſit illud quo fruendum eſt. ¶ Dimiſſo capite q̄ſtionis et reſeruãdo caude, doc. diuidit hanc queſtionẽ in quattuor articulos, ut patet in textu etc. Pro euidentia primi articuli notandũ ꝙ uelle aliquid ꝯtingit dupl̄r uno° ꝓpter ſe, alio° ꝓpter aliud. Primo° idẽ eſt quod uelle aliquid nõ referendo ad aliud uel non ordinando ulterius, uel in alterius dilectionẽ ſiue odiũ, ſecundo° idẽ eſt quod uelle aliq̄d in ordine ad aliud propter quod diligitur uel odit̄. Velle non referẽdo cõtingit tripliciter. Primo ꝙ ille q ſic uult credat illã propoſitionẽ eſſe uerã, illud quod ſic uolo eſt ſumme diligendũ uel ſumme odiendũ. (Nã uelle in hac diuiſione capitur ut eſt cõe ad diligere et odire propter ſe ſiue ꝓpter aliud.) Diligere aliquid illo° propter ſe eſt propriiſſime fruitio, et illa eſt duplex. Prima eſt ordinata, q̄n. ſ. illa dilectio eſt circa infinitum extra genus quod ſolũ ex natura rei illo° eſt propter ſe diligibile cuiuſmodi ſolũ eſt deus. Et debet illa dilectio fieri nõ ſolũ

circa debitũ obiectũ ſʒ etiã circa debitas circũſtantias, ut ꝙ deus ſumme diligat, et ut creator, gubernator, redẽptor colat etc. Secunda eſt inordinata, qñ .ſ. illa dilectio non habet debitum obiectũ .ſ. creaturã que nõ eſt ex natura rei ſumme diligibilis, uel qñ non ſeruant debite circũſtantie que neceº actui conueniunt (nõ loquor de accidẽtalibus circũſtantijs) ut ſi deus propter tpalia bona diligeret etc. Fruitio ordinata eſt duplex. Prima eſt cuius directiuũ eſt intuitiua noticia obiecti fruibilis .ſ. dei, et clare oſtenſiua eiuſdem obiecti, et illa eſt fruitio patrie. Secunda eſt cuius directiuũ eſt abſtractiua noticia et fides ꝙ obſcure oñdit obiectum fruibile et illa eſt fruitio uie. Ab illis duabus fruitionibus .ſ. ab ordinata et in ordinata põt abſtrahi conceptus uniuocus fruitionis in cõi predicabilis uniuoce de utraq;, et illa fruitio in cõmuni idẽ eſt quod diligere aliquid ꝓpter ſe ut ſumme diligibile. Secundo ut in ſe diligendum non tñ ut ſummũ, ut oĩa ſpiritualia ſunt ĩ ſe diligibilia ñ tñ ut ſumme diligibilia. Tertio cõtingit non cogitando nec ut ſummũ nec ut nõ ſummũ diligibile, et illud dr̃ im proprie fruitio. Illis ultimis duobus modis contingit alio a deo ordinate frui .i. ſine peccato.

¶ Expedito uelle propter ſe reſtat dicere quid ſit uelle ꝓpter aliud, quia nihil aliud ẽ niſi ordinare ulterius in aliquod aliud quod ſit duplr̃. Primo quod tm̃ propter aliud nõ propter ſe eſt diligibile, et ille actus proprie dr̃ uſus. Secũdo propter ſe et ꝓp aliud, ut bona ſpiritualia creata, et hoc iteꝝ dupliciter eſt, uno modo ꝙ utrumq; actu diligatur, alioº ꝙ unũ actu et aliud ſolum habitu, qñ .ſ. cogitatur tantum de uno, ſed tamen homo ita eſt diſpoſitus ſi actu cogitaret actu diligeret illud, ut cũ homo orat uel ſtudet et actu nõ cogitat de deo diligit ſciam et orationẽ propter ſe, ſed habitualiter ordinat ulterius in deũ. Preterea uſus proprie ut diſtinguitur ꝯ frui eſt duplex .ſ. ordinatus et inordinatus, Diuiſum .ſ. uſus eſt ꝯceptus uniuocus uniuoce predicabilis de illis duobus mẽbris diuidẽtibus, et ẽ dilectio unius propter aliud magis dilectũ. Sed uſus ordinatus eſt dilectio unius propter aliud, ita ꝙ ille ordo dilectionis ſit ex natura rei .i. extremoꝝ, ut quando diligo creaturam propter deum. Vſus aũt inordinatus eſt dilectio alicuius propter aliud quod propter ſe debet diligi et illud dr̃ abuti proprie, Dicit ergo doc. in primo articulo .5. dicta. Primũ. Aliquando potentia aliqua determinat ex ſe .i. ex natura ſua ad certũ modũ agendi, ut potentia diuina ad bene agendũ, aliquanddo non ſit determinatur ut intellectus cratus poteſt errare et uolũtas crata peccare. Secundũ. Intellectus diuinus habet tm̃ unũ actum ordinatum ad bonũ qui nõ poteſt eſſe erroneus, ſimile eſt de uoluntate diuina, ſed creata uolũtas habet duplicẽ actum in re, et tertiũ in cõceptu qui eſt ulior et cõmunior et uniuoce predicabilis de alijs duobus, ſimile eſt de intellectu creato, nã intellectus poteſt erronee itelligere et uere intelligere et ab illis duobº actibº abſtrahitur cõceptus cõmunis predicabilis de utroq; uniuoce, qui nec includit uere intelligere nec erronee. Sed in uolũtate creata duplex actus realis in genere eſt .ſ. bene et male uelle. Et ab ĩllis abſtrahitur cõceptus cõmunis ut dictum eſt. Sed in ſpecie multos actus habet .ſ. uti et frui, ordinate et inordinate et nec ſic nec ſic ꝑm predeterminata. Tertiũ. Summa peruerſitas eſt frui utẽdis .i. illis quibus debemus uti, et eſt ſenſus. Summa peruerſitas .i. maximũ peccatũ eſt diligere aliquid propter ſe .i. ut ſummũ diligibile quod tamẽ tantũ debet diligi propter aliud .i. propter deũ, quia illud eſſet interpretari creaturã eſſe deũ, uerũtamen ſi quis nõ ita exacte premeditaret et frueret utendis nõ tam grauiter peccaret ſicut is qui pfecte intelligeret et deliberate operaretur. Tñ de illa propoſitione principali amplius patebit infra. Quartũ. Ordinata fruitio, primo requirit debitum obiectũ, ſecundo debitas circũſtãtias, ut ꝙ ſumme fiat eoº quo infra ex ponetur. Quintũ. Fruitio in cõi cõceptu nec requirit debitũ obiectũ nec debitas circũſtantias, ſed fruitio inordinata uel habet indebitũ obiectũ uel indebitas circũſtantias uel caret uno illoꝝ uel utroq;. Et ponũtur omnia diſiunctiue quia quodlibet eorum ſufficit ad inordinatam fruitionem.

¶ QVANTVM AD SECVNDVM Videtur etc. Iſte eſt ſecundus articulus principalis huius queſtionis, in quo doctor duo facit, primo opinionẽ Auicẽne cum im ꝓbatione ſua et alioꝝ ponit, ſecundo mentẽ propriã oſtendit, ibi teneo igitur etc. Quantũ ad primũ notandũ ꝙ Auicẽna nono methaphyſice capitulo quarto, aliqua hic recitãda ponit et reliqua alibi. Cõcluſionẽ autẽ hic poſitã non expreſſe ibi ponit ſed ex dictis eiº elici poteſt. Stat ergo hec opinio in quattuor dictis. Primũ. Ab uno omnino ſimplici nõ poteſt ĩmediate cauſari niſi unus effectus, et cũ deus ſit omnino ſimplex et unus, ſequitur ꝙ non põt immediate .i. ſine cõcurſu aliaꝝ cauſaꝝ ab eo fieri niſi unũ. Secundũ. Deus intelligendo ſeipſum ab eterno producit unũ angelum quẽ uocat peculiari noĩe intelligentiã, et eſt tante nobilitatis ꝙ nõ poteſt fieri nobilior eo, et nihil aliud creat deus ĩmediate niſi illũ angelũ. Tertiũ. Nullus ſpiritus aliquid cauſat niſi ꝑ intellectionẽ. Quartũ. Ille primus angelº creatus itellexit tria ab eterno .i. a ſua creatione que fuit ab eterno. Primo deũ, et ꝑ hanc intellectionẽ creauit unũ angelũ ſe in feriorẽ .i. minus nobilẽ ſe. Secũdo ſeipſum, et ſic creauit unã formã que eſt anima intellectiua nata informare corpus celeſte. Tertio ſuã poſſibilitatẽ uel potentialitatẽ ꝙ .ſ. nõ eſt a ſeipſo ſed habet eſſe a deo et ſic creauit decimũ celũ .i. primũ mobile quantũ ad corpus, et illi corpori uniuit aĩam prius cretã, et ſic creauit unũ cõpoſitũ ex materia et forma, et ille primus angelus uocat Chariel ꝑm Auenpache arabẽ. Sed ſecundus angelus uocat Aleniel. Ille aũt ſecundus angelus creat aliũ angelũ intelligendo primũ angelũ, et animã celi criſtallini intelligẽdo ſeipſum, et corpus criſtallini intelligendo ſuã potentialitatẽ. Tertius angelus dicit cherubin, qui creat alium angelũ qui uocatur caſſiel, ſiᵗ celum ſtellatũ, ita ꝙ Chariel eſt motor decimi celi, Aleniel eſt motor noni celi. Cherubin octaui, et caſſiel celi ſaturni. Caſſiel creat aliũ angelũ qui uocatur Sadhiel, et celũ ſaturni .i. ſibi ipſi creat celũ quod ipſe mouet. Sathiel creat aliũ angelum qui uocatur Samuel, et celũ iouis quod ipſe mouet. Samuel creat aliũ angelũ qui uocatur Michael et celũ ſuum .ſ. martis. Michael creat aliũ angelum qui uocatur Anael, et celũ ſolis. Anael creat alium angelũ qui uocat Raphael, et celũ ueneris Raphael creat aliũ angelũ qui uocat Gabriel, et celũ mercurij. Gabriel creat intellectũ agentem qui eſt unus in omnibus hominibus ꝑm malã interpretationeʒ Auerrois. Quid autẽ Auicẽna de intellectu agente ſenſerit uideantur addictiones tertie diſtinctionis infra. Suppoſita ergo hac opinione preſumitur ſi quereretur ab auicẽna, utꝝ ordinate poſſit angelus frui ſuo cratore uel tãtum deo ꝙ reſponderet affirmatiue ꝓ prima parte queſtionis, premittendo quedã. Primũ. Idẽ numero eſt prima cauſa efficiens et finis ultimus eius in quẽ .ſ. ultimate ordinant omnia. Secundũ. Vltimo fine poteſt quis ordinate frui. Tertium. Nullus circulus finitur extra propriã circũferentiã .i. ubi incipit ibi definit .i. nec initiũ nec finẽ habet proprie in eſſe licet in fieri, et ꝑ cõſequens cũ ultima reductio et ultimus finis rei ſit fruitione cõuerti in cauſam efficientẽ ſuã ordinate, ſequitur ꝙ angelus ordinate poteſt frui ſuo creatore circa deũ. Quartũ. Circulus creature rationalis cõpletur cum ipſa per intelligere et uelle redit ad cauſam ſuã efficientem primã, quia ſufficienter quietatur effectus in ſua prima cauſa.

¶ CONTRA ISTVD Potentia non etc. Hic improbat doc. opinionem auicen, per ſuas et aliorum rationes. Primo

ſic. Nulla potentia quietatur ſufficienter niſi in optimo obiecto ſuo, ſed ſecundū auicen. deus eſt optimum obiectum cuiuſlibet intellectus et uolūtatis ergo nullus intellectus nec aliqua uolūtas quietatur niſi in ſolo deo ſufficienter, et per ꝯñs nullo alio poteſt ordinate frui. Secundo ſic. Nulla potentia inclinata ad multa per ſe obiecta quietatur in uno illoꝝ niſi illud oīa alia includat emineter uel formaliter uel uirtualiter, ſed omnis intellectus et omnis uolūtas inclinatur ad omne ens intelligendū et uolendū; ergo nō quietatur in ullo niſi includat omnia alia formaliter emineter uel uirtualiter, ſed ſolus deus ſic includit omnia ergo ſolo deo cōtingit ordinate frui. ¶ Tertio arguit ꝑ diuiſionē. Cū inferior.i.ignobilior intelligētia uel angelus creatus ab alio uidet ſuperiorē.i.nobiliorē qui eum creauit, aut uidet eū eſſe finite ꝑfectionis uel infinite aut nec ſic nec ſic. Si primo°, tunc nō beatificatur in illo quia nullus beatificatur in eo quod ſcit eſſe finite perfectionis. Secundū autem eſt impoſſibile quia omne incōplexum quod uidetur intuitiue eſt ueꝝ.i. nō cōtingit decipi intellectū in tali uiſione, ſed angelū eſſe infinite ꝑfectionis nō eſt ueꝝ. Si autē tertio° uidet, tunc nō beatificatur; quia omne beatificans ut infinitū uidet. Nec poteſt dici ꝙ beatificetur in eo eo ꝙ credat eū eſſe infinitū, qnia ſm Auguſtinum nihil ſtulti° dici poteſt q̄ ꝙ anima ſit beata ꝑ falſam opinionē uel fidē. Quarto ducit rationē eius ad oppoſitū ſic. Nihil ꝓpria uirtute finit aliquid.i.eſt finis alicuius niſi propria uirtute efficiat illud, ſed ſi angelus efficit aliū angelum tunc non propria uirtute ſed diuina efficit ergo diuina uirtute finit et per cōſequens deus eſt ultimus finis quo ſolo eſt fruendū, circul° ergo nature intellectualis a ſolo deo incipit et ad ſolū deū terminat. ¶ Quinto arguit per rationē ſancti Bonauen .li.i.diſ.i.ar.2. q.3.ibi.alij arguūt ꝯ iſtā opinionē. Nemo quietatur niſi quo ſatiatur, ſed aīa nō ſatiatur niſi deo, ergo ſolo deo quietat. Maior eſt nota. Minor probatur, quia aīa eſt imago dei et eius ꝑticeps.i.capax dei per intelligere et uelle, ergo minor uera. Sꝫ quia illa ratio fundatur in hoc ꝙ anima eſt imago dei quod ſolum eſt creditum, ideo doc. dicit ꝙ ꝯ philoſophos non ualet illa ratio. ¶ Sexto arguit per rationē ſancti Tho.i. ꝑte ſum .q.12. ar.i.ibi, alii arguunt ꝯ rationē eius, anima efficitur a ſolo deo ergo a ſolo deo finitur. Sed illa rō nō ualet ꝯ philoſophos, qa antecedēs eſt ſolū creditū. Similiter nō ualet illa ꝯña, hoc efficit illud ergo eſt ultimus finis eius nam nulla neceſſitas eſt ꝙ idem ſit finis et efficiēs eiuſdē. ¶ Vltimo doc. ponit mentē propriā que patebit ī totali reſolutione textus. Que cōſiſtit in.43. dictis. Primū. Obiectū intellectus cuiuſlibet tam diuini q̄ creati eſt totū ens poſſibile exiſtere uel in intellectu concipi, ita ꝙ omniū taliū cognitionē poteſt unus intellectus recipere, ſed non quilibet poteſt cauſare, idē dicendū proportionabilr de uolūtate. Secundū. Ens abſtractū ab oībus inferioribus non eſt adequatū obiectū intellectus et uoluntatis, ſed aggregatū ex oībus entibus poſſibilibus eſſe et cōcipi. Tertiū. Ens quia predicatur de omnibus entibus eo mō quo dr̄ infra .diſ.3. ideo cōiter dicit eſſe adequatū obiectum intellectus et uoluntatis, ideo qn̄ Sco. in primo argumēto dicit, niſi ubi eſt obiectum ſuum perfectiſſime, ly obiectū ſuum idē eſt quod ens. Quartū. Ens dr̄ ꝑfectiſſime eſſe in aliquo et in ſummo cū illud in quo eſt, eſt infinite perfectionis, non ſic intelligendo ꝙ oporteat ens diſtingui realiter uel formalr ab eo in quo ē ſꝫ eſſe in alio eſt predicari de eo et eſſe idē realiter illi uel formaliter. Quintū, Naturalis appetitus eſt in omni intellectu et uoluntate ad aliquod maius intelligendū et uolendū niſi actu intelligat aliquod infinitū in entitate extra genus, et illud unuſquiſq; experitur in ſe ipſo Sextū. Nullus intellectus perfecte quietatur niſi in infinito ente perfecte adepto.i.intuitiue uiſo loquendo de quietatione ex natura rei. Sir nulla uolūtas illo mō quietatur niſi aperte fruatur tali infinito, tamē citra poteſt quietari etiā ordinate, nā in patria et in uia poteſt intellectus et uoluntas creata quietari per diuine uoluntatis influxum citra ſummā uiſionē et fruitionē diuine eſſentie poſſibilē ex natura rei, etiā uolūtas poteſt ſeipſam quietare citra ſummū ſed nullus eſt beatus niſi ſaltem uideat et fruatur infinito. Ex quo ſequitur ꝙ nullū finitū eſt ultimusfinis nature intellectualis. Septimū. Omnis intellectus inclinatur ad cognoſcendū ſimpliciter omnia poſſibilia eſſe tam in re q̄ in intellectu. Octauū. Non eſt poſſibile omnia in uno includi formaliter ſic intelligendo ꝙ aliquid per ſe unū uel unū ſimplex in propria forma eſſet omnia ſic ꝙ uere eſſet deus, uer̄ homo, uere aſinus etc. Nonū. Non eſt poſſibile unū omnia includere idēptice, ſic ꝙ una res eſſet omnia niſi forte ſuppoſitaliter ſic ꝙ unū ſuppoſitū haberet omnes naturas in ſe ſuppoſitatas per propriā ſuā ſuppoſitalitatem, ſicut filius in diuinis ſuppoſitat duas naturas, De quo, deo dante dicetur in tertio libro. Decimū. Non eſt poſſibile omnia ſolū emineter contineri in aliquo uno, quia tunc nihil eſſet ſibi idē realiter et formaliter ſi ſolum eſſent idē eminenter. Vndecimū. Omnia in uno includi eſt poſſibile uel formaliter, capiendo formaliter tā pro quiditatiue q̄ pro in ꝓpria ſua natura, uel emineter.i. perfectionaliter eo mō quo exponetur diſ.2. uel uirtualiter.i. productiue. Nam in deo ſunt multa predicata quiditatiua et aliqua in propria ſua quiditate, ut omnes perfectiones ſimpliciter que formaliter ſunt ibi, nō tamē omnes quidditatiue, et relationes diuine tam cōmunes.i.equiperantie ut ſunt ſimilitudo, equalitas, circūinceſſio, q̄ origis.i.productionis, cuiuſmodi eſt generatio et ſpiratio. Oīa alia ſunt in deo eminenter ſaltē ea que dicunt perfectionem aliquam, et uirtualiter.i. productiue capiēdo producere large ut extendit ſe etiā ad entia rationis, ita ꝙ oīa que dicūt perfectionem aliq̄ ſunt in deo eminenter et oīa creta ſunt in deo uirtualiter. Duodecimū. Nihil aliud a deo includit omnia et per cōſequens in nullo alio a deo poteſt natura intellectualis perfecte quietari. Tredecimū. Tantū unum eſt ſummū poſitiue et negatiue.i. ſolū unum eſt ens quod uere eſt ſuper oīa et perfectius q̄ omnia alia ſimul nec habet aliquid ſuper ſe nec equale. Decimūquartum. Illud dicitur primū obiectū quod eſt adequatū potentie quod potentia poteſt attingere et nihil aliud, ſꝫ per ſe obiectū eſt aliquid inter illa et non totū illud. Decimūquintum. Videre eſt intuitiue cognoſcere quod fit dupliciter, perfecte et imperfecte, iō nō oportet ꝙ ſi quis cognoſcat aliqd intuitiue ꝙ cognoſcat utꝝ ſit finitū ul̄ īfinitū niſi ꝑfecte cognoſcat, cognoſcit enī roſa intuitiue in eius preſentia reali, ſimiliter actus intelligendi et uolēdi, et tamen nō cognoſcimus finitatem nec infinitatē, quia imꝑfecte cognoſcimus. Decimūſextū. Beatitudo capit dupliciter uno° pro bene eſſe ſine defectu percepto, ſic ꝙ unus nō percipit ſe in aliquo deficere, hoc eſt poſſibile fieri per ſolā opinionē uel fidem, quia cōmune dictū eſt, qui bene oppinatur, bene habet. Illo° poteſt anima eſſe beata opinione falſa. Alio° pro ſimpliciter bene eſſe ex natura rei, illo° nō eſt poſſibile. Decimūſeptimū. Non eſt neceſſe ad beatitudinē ꝙ ſub omni perfectione ſiue optimo actu uideatur diuina eſſentia, qa nulla creatura illo° deū uidere poteſt, quia ſolus deus infinito actu uidet ſeipſum. Nec etiā ſumme, quantū poteſt creatura, quia ſm doctores cōmuniter gradus ſunt in uiſione beatifica ita ꝙ ſm merita unus plus uel minus alio uidet ſiue intenſiori actu uel minus intenſo. De quo patebit in tertio libro de uiſione anime xp̄i, et in quarto libro in materia de beatitudine etc. Decimūoctauū Hic emergit una difficultas multū necea, utꝝ beatus qui nō uidet diuinā eſſentiā ſub omni perfectione, cognoſcat ſe nō perfectiſſime uidere uel credat ſe perfectiſſime uidere, ſed quia hec

difficultas magis pertinet ad quartum, ideo uſq; illuc differatur. Decimūnonū. Omni finito cognito poteſt itellectus aliquod maius cognoſcere.i.perfectius, non ſic intelligēdo ꝙ cognoſcat pro certo quid ſit illud maius, ſꝫ cōfuſe coniecturat aliquid eē maius, attamen neſcit aliquādo quid ſit illud. Vigeſimum. Oīs actio creature cuiuſcunq; ſit uirtute dei.i.nulla creatura pōt operari aliquid niſi deus conſeruet ipſam et potentias opatiuas et inſtrumenta per que operatur, et cū hoc poſitiue coagat et ſpecialiter ad hāc operationem ita ꝙ nō ſolū conſeruat operantem ſed etiā agit. Vigeſimūprimū. Nullus reſpectus pōt cognoſci niſi cointelligant extrema ut exerema illius relationis, ſed non opꝫ ipſa intelligi ſub omnibus aliis rōnibus. Vigeſimum ſecundū. Imago dicit reſpectū nature intellectualis create ad deū trinū et unum, et ille reſpectus nō pōt cognoſci ſine noticia dei trini et unius et nature intellectualis create inquantū creata eſt (quia imago dicit imitationē paſſiuā, ideo opꝫ ꝙ intelligatur imago eē creata uel ad minus producta in filio dei qui nō eſt creatus). Similiter opꝫ intelligere intellectū et uoluntatē et productionem memorie et actū intelligendi et uolendi inquantum producta, ut infra patebit. diſ.3. Vigeſimūtertium. Cū non poſſit deus inquantū trinus naturaliter cognoſci, ſequit ꝙ non pōt naturaliter cognoſci ꝙ imago dei ſit in nobis, ſed credimus per reuelationem et ſcripturā ſacrā. Vigeſimūquartum. Licet ita ſit de facto ꝙ idem deus numero ſit cā efficiens omnium et cauſa finalis omniū et finis ultimus omniū, nō tñ poteſt hoc haberi per locū intrinſecum quia multe ſunt cauſe efficientes que nec ſunt cauſe finales nec fines illoꝝ que efficiunt, ut cum ſtudeo pp deum ego ſum cauſa efficiens ſtudii, ſed cauſa finalis ē deus et ultimus finis, licet ego ſim finis ſub fine.i.proximus finis nō ultimus. Vigeſimumquintum. Non eſt idē dicere, cā finalis, et finis proprie loquendo. Nā illud eſt cā finalis qđ mouet efficiens ad efficiēdū, ſed finis eſt illud in qđ res ex natura rei ordinatur, nā non ſemper naturalis finis rei mouet efficiētē ad efficiendū. Vigeſimumſextū. Propter infinitatem potentie diuine ꝙ unica ē numero, infert ꝙ deus ē efficiēs omniū et finis oīuꝫ qa nihil pōt efficere oīa niſi infinitū, nec aliquid pōt ſufficiēter finire oīa niſi ſit infinitū, et quia tantū unū ē infinitū, ideo unus eſt finis et effieiens omniū. Nam ſi per impoſſibile plura eſſent infinita in perfectione tunc dato ꝙ unū illoꝝ nō effeciſſet creaturam intellectualem adhuc poſſet ſufficienter finire et quietare eam. Exquo patet, ꝙ non ſequitur per locū intrinſecum, illud efficit ergo finit. Vigeſimūſeptimū. Aīa dr̄ capax dei.i. habens deū in ſe per repreſentationē imaginis repreſentātis totam trinitatem et diuinā unitatē in qua imagine includitur intellectio et uolitio, quibus dr̄ homo deū apprehendere et capere que idē ſunt in propoſito. Similiter aīa dicitur particeps dei.i.nata capere deū per intelligere et uelle, et in hoc perpetuo beatificabilis eſſe, per quod aliquo mō participat diuinitatem. Vigeſimum octauum. ꝙ aīa immediate creatur a deo non eſt naturaliter notū ut pꝫ in opi. Auicenne qui fuit accutiſſimus phūs, et tñ nō potuit naturaliter cognoſcere hāc ueritatē, ſed oppoſitū dixit. Vigeſimūnonum. Nihil quietat intellectū et uoluntatē inquantum cauſat ea, ſed inquantū eſt cognoſcibile et uolibile perfectiſſimū, dato ꝙ nihil oīno efficeret. Trigeſimum. Aīa uegetatiua et ſenſitiua in homine ſecundū aliquos ſunt ideꝫ realiter aīe intellectiue.i.una aīa numero eſt qua uegetamur, ſentimus, et intelligimus, ideo illa aīa ſenſitiua et uegetatiua immediate a deo creatur.i.a ſolo deo, ſine actione cuiuſcunq; creature. Trigeſimumprimū. Licet ſenſitiua noſtra creatur a deo, nō tamen deus eſt ultimus finis obiectiuus aīe ſenſitiue inquantum ſenſitiua eſt, ſed obiectū aliquod ſenſibile uel plura ſenſibilia. Dixi finis obiectiuus. Nā deus eſt ultimus finis naturaliter omnium eo ꝙ omnia ordinantur in ipſum, et eſt cā finalis pp quam oīa ſunt et fiunt ultimate, ſed non eſt obiectū omniū in qđ appetendum et cognoſcendum oīs res ordinetur. Nā nulla res non intellectualis poteſt eū cognoſcere et appetere, nec ſenſus ut ſenſus, ſꝫ id qđ ē ſenſus ī hoīe.ſ.aīa intellectiua, poſſit deū appetere et cognoſcere. Et capēido ſēſū pro eo qđ ē ex pte aīe nō ex pte corporis uł toti⁹ orgāi ꝯpoſiti. Nā ſēſus ē quoddā ꝯpoſitū ex corpe et aīa ut patebit diſ.3. Trigeſimūſecūdū. Rō finis pōt accipi uel ꝓ relatione uel fundamento ut ſepe ſupra dictū eſt. Trigeſimū tertium. Vltimus finis in propoſito formaliter nō eſt cā finalis propter quā ultimate oīa ſunt facta, ſꝫ formaliter dicitur aliquod infinitū cognoſcibile et uolibile qđ perfecte quietat intellectum et uoluntatem. Trigeſimūquartū. Fruitio ordinata tantum bebet eſſe reſpectu dei qui eſt ultimus finis. Trigeſimum quintū. Due ſunt potentie in homine que reſpiciūt hunc finem.ſ. intellectus qui naturaliter agit et uolūtas que libere agit. Trigeſimūſextū. Veꝝ eſt duplex, ſcꝫ primū et ſecundū. Primū ueꝝ capitur dupliciter, uno mō incōplexe, alio modo complexe, primo modo deus eſt primū uerū.i.primū cognoſcibile incomplexum, nā uerū idē eſt qđ cognoſcibile, ſecundo modo primū principiū de quo quarto methaphyſice, eſt primū uerū. Similiter ſecundum uerum capitur dupliciter, uno modo incomplexe, et ſic quelibet creatura eſt ſecundum uerū, alio modo complexe, et ſic omnis propoſitio uera eſt ſecundū ueꝝ. Poteſt tamē oīs propoſitio per ſe nota et oīs premiſſa demonſtrationis dici primū uerum reſpectu aliarū propoſitionū ueraꝝ que dicerentur tūc ſecundū uerū. Trigeſimūſeptimū. Ideo dicitur deus primum uerum incōplexe, quia intellectione ſui methaforice productiuus eſt oīum ideaꝝ et obiectoꝝ eo modo quo dicetur diſ.3.q.4. et per hoc fit exemplar omniū rerum conformans ſibi oīa. Nā ueritas idē eſt qđ conformitas, que eſt duplex, ſcꝫ actiua in deo, et paſſiua in creatura in propoſito noſtro. Similiter ideo dicit deus primū uerum, quia ueritas omniū propoſitionū neceſſariarū dependet ab entitate extremorū.i.ſubiecti et predicati que primū eſſe habent a deo dante eis tale eſſe cognitum ut patebit diſ.3.q.4. et diſ.36. Tertio dicitur deus primū ueꝝ quia ab eterno intelligit et format oēs propoſitiones ueras. Trigeſimūoctauum. Ideo dicitur creatuta ſecundū uerū, quia oīs ueritas creature dependet a diuina ueritate. Trigeſimūnonū. Bonū eſt dūplex, ſcꝫ primū et ſecūdū. Primū bonū dicitur infinitū bonuꝫ in entitate extra genus et qđ eſt a ſeipſo bonū. Secundum bonum eſt bonū finitum et ab alio bonū. Quadrageſimum. Aſſenſus in intellectu capitur duplicitur, uno mō proprie, illo modo eſt adheſio propoſitionis uere uel tanq; uere ſi non eſt realiter uera. Nā adherere hic idē eſt qđ tenere pro uera, alio modo improprie pro intellectiōe alicuius incōplexi. Similiter aſſenſus in uoluntate capitur dupliciter, uno modo proprie pro dilectiōe alicuius incōplexi, aliomodo pro uoluntaria credulitate alicuius propoſitionis non euidētis, ſꝫm ꝙ dicit augu. nemo credit niſi uolens. Quadrageſimūprimū. Per intellectū debet tm̄ primo pricipio aſſentiri propter ſe ultimate, ſed mediate pp ſe aſſentiri debet omnibus propoſitionibus per ſe notis et imediatis que aliquo mō ultimate reſoluunt in primū principium, ſed cōcluſionibus debet aſſentiri propter principiū. Quāuis aūt omne principium et oīs propoſitio per ſe nota reſoluatur ultimate in primum principium, et ſit aliquo mō deducibilis ex primo principio, non tamen eſt demōſtrabilis per primū principiū, alias nō eſſet per ſe nota nec immediata. Quadrageſimūſecundū. Ordinate uolendo debet ultimate oīs noſter aſſenſus.i.dilectio in deum tendere quē ſolum debemus propter ſe diligere et alia propter ipſum, non tamen oportet ſemp actu cogitare de deo nec actu ipſuꝫ diligere, ſꝫ ſufficit habitu ut patebit.q.ſequēti ar.4.

Quadrageſimumtertium. Non eſt ſimpliciter euidens nobis ſed cōiecturamus ꝙ aliquis ſit ultimus finis alius a nobis ꝓpter quē debeam⁹ omnia opera noſtra facere. Nec eſt ſimpliciter nobis euidens ꝙ bonum cōmune ſit magis diligendum ꝙ̄ bonum particulare niſi quando bonū particulare includitur in bono cōmuni quia nullus homo plus debet optare bonum cōmunitatis cuius ipſe non eſt pars ꝙ̄ proprium ſuum bonū. ¶ Sed circa tertium dictum doctoris in articulo primo inſurgit difficultas. Vtrum frui utendis ſit peius ꝙ̄ uti fruendis .i. utrum plus peccet uel peius agat ille qui fruitur creatura ꝙ̄ ille ꝙ utitur deo. Pro cuius ſolutione. Notandum primo ꝙ quattuor ſunt genera uirtutum in nobis. Quedam ad regulandum intellectum et uoluntatem et alias potentias ut logica dirigit intellectū in ſtudendo, prudentia uoluntatem in uirtuoſe operando, et rem publicā gubernando, ars potentias exteriores in faciendo et exequendo et uoluntatem in imperando. Quedam ad temperandos et remittendos actus, et inclinationes et preueniendo actus malos et exceſſiuos, ut temperantia reſpectu appetitus gule, caſtitas reſpectu appetitus uenerei, et humilitas reſpectu appetitus honoris. Quedam ad intendendum actum et augendum, ut eſt fortitudo reſpectu aggreſſus difficilium. Quedam ad utrumq;. Non ꝙ una ſpecies uirtutum remittat et intendat actum ſed aliqua uirtus generalis eſt ut eſt iuſticia illa habet ſub ſe plures ſpecies, quarū una actum intendit ut iuſticia diſtributiua, et alia remittit, ut iuſticia punitiua que delectabilia ſubtrahit et cōcupiſcentias minuit de q̄bus iuſticijs patebit infra diſt. 17. q. i. et in quarto libro in materia de penitentia. Secūdo notādum quando aliqua uirtus eſt ad remittendū, intenſio actus eſt maius uicium ꝙ̄ remiſſio, ſicut temperantia eſt uirtus et medium inter duo extrema .ſ. gulam et indiſcretam abſtinentiā, gula eſt peior ꝙ̄ abſtinentia indiſcreta quia temperantia declinat aliqualiter ad abſtinentiam et fugit gulam. Ecōuerſo eſt in fortitudine que ē ad actum intendendum, habet enim audaciam et timiditatem ꝓ extremis. Audacia excedit, timiditas deficit. ideo peior eſt timiditas ꝙ̄ audacia, quia fortitudo eſt ad intendendū actum et declinat ad audaciā et ↄclinat a timiditate et recedit ab ea. Hoc dixerim in genere moris quia nolo nunc loqui de merito et demerito. Similiter loquor ceteris paribus quia in caſu poteſt eē ecōuerſo propter diuerſas circūſtantias, etiam in genere moris. Ad propoſitum. Amicitia ſiue ſit uirtus ſiue uirtutis de quo. 8. ethicoꝝ, datur ad intendendum actum, ideo nimis diligere eſt minus malum ꝙ̄ minus diligere. Sequitur ergo ꝙ qui diligunt creaturam propter ſe et ſic fruūtur ea nimis diligunt eam. Sed qui diligūt deum propter creaturas minus diligunt deum ꝙ̄ deberent, ideo ſunt peiores primis. Ex dictis ſequitur cōcluſio reſpōſalis ꝙ uti fruendis eſt peius ꝙ̄ frui utendis. Similiter deordinatio circa deum eſt peior ꝙ̄ deordinatio circa creaturā, ergo uti fruendis eſt peius ꝙ̄ frui utendis, quia primū eſt circa deum ſecūdum circa creaturam. Notandum tamē ꝙ ſicut dilectio dei eſt ſumme bona et meritoria in genere ſuo, ſic odiū dei eſt ſūme demeritorium et malum. Vti tamen aliquo contingit ſextupliciter, primo ut inſtrumento ſicut eſt cultellus, ſecūdo ut organo ſicut eſt oculus, tertio, ut habitu ad dirigendū ſicut eſt ars ſcribendi, quarto ut actu ad attingendum obiectum ut eſt intellectio et uolitio, quinto ut potentia ad producendum actum et ad operandum per actum ut eſt intellectus, ſexto ut obiecto ad fruendum et delectandum ſicut eſt deus, quinto modo contingit deo uti ſine peccato, quia idem eſt illo modo uti ſicut deum concurſare nobiſcū. Sic ſexto° poſſumus deo uti meritorie.

¶ DE TERTIO Articulo dico ꝙ obiectum fruitionis ī cōmuni eſt finis ultimus uel uerus q. ſ. eſt finis ultimus ex natura rei uel apparens q. ſ. oſtendit a ratione errante tanq̄ finis ultimus uel finis preſtitus uł ꝓſtitutus hoc eſt prefixus quem .ſ. uoluntas ex libertate ſua uult tanq̄ etc. Ex illo textu eliciuntur quindecim dicta. Primū. Vltimus finis capitur tripliciter, primo pro illo qui ex propria natura eſt talis ꝙ ad ipſum reducūtur uel ordinātur alia ultimate, ſicut omne graue ad centrum. Secundo pro illo quod apparet eſſe tale ſed nō eſt, ſicut cum diabolus apparet in ſpecie chriſti aſſerens ſe eſſe chriſtum et creditur ſic eſſe. Tertio ꝓ illo in quod uolūtas libere ordinat oīa ultimate, et tamen intellectus nouit illud non eſſe ultimū, uerum et naturalem finem, ſicut quando uoluntas ſibi libere eligit diuitias, honores, uoluptates et cetera huiuſmodi que nō ſunt fines ex propria natura nec ex natura rei ſ3 uolūtas ex ſua libertate ſibi ordinat et ea elligit pro fine ultimo. Secūdum. Voluntas eſt libera tam ad contradictoria ꝙ̄ ad contraria. Contradictoria illā ſunt uelle et non uelle, contraria autem ſunt uelle et nolle, diligere et odire, remiſſe et intenſe diligere, et propter ſe et propter aliud diligere, et illa doctor nominat in littera eē modos uolendi. Tertium. In propoſito ſunt tres modi uolendi, ſcilicet propter ſeipſum tantum, propter aliud tantum, et propter utrūq;. Quartum. Velle capitur tripliciter, uno modo cōmuniſſime ut predicatur de omni actu uoluntatis tam de odio ꝙ̄ dilectione, tam de uſu ꝙ̄ fruitione, tam de productione actuum ꝙ̄ de actibus ꝓductis, illo modo illa eſt uera, nolle eſt uelle, ideſt nolitio eſt actus uolūtatis. Secūdo capitur cōmuniter pro actu producendi. Tertio proprie pro dilectione. Quintum. Nō uelle capitur dupliciter uno modo poſitiue pro ut idem eſt quod nolle, ideſt odire. Alio modo negatiue prout negat omnem actum uoluntatis, et ſic capitur in ſecūdo dicto. Sextum. Omnis uolūtas tam diuina ꝙ̄ creata eſt libera ad cōtradictoria, ſed diuerſimode, quia uoluntas diuina reſpectu omnium que ſunt realiter deus eſt determinata ad uelle, ita ꝙ non poteſt non uelle ſe uel nolle, tamen reſpectu omnis creature factibilis ſic eſt libera ꝙ poteſt uelle et non uelle et nolle. Voluntas autem creata reſpectu quorūcūq; etiam reſpectu dei et beatitudinis eſt ſic libera. Septimum. Non omnis uolūtas eſt libera ad contraria intelligendo de modis uolendi ſupra in ſecūdo et tertio dictis expreſſis. Nam uoluntas diuina non poteſt frui creatura, nec deo uti. Voluntas autem creata poteſt utrumq;. Octauum. Voluntas diuina eſt libera ad cōtraria dupliciter, primo, quia indifferenter poteſt uelle utrūq; contrarium poſitiuum ſimul, et de facto ſimul uult utrumq;, licet non uelit ipa ſimul ineſſe uni et eidem, ſm idem. Secūdo, quia poteſt uelle propter ſe et propter aliud, capiendo proprie ut ſunt diſpata et includunt contradictionem, inquantum .ſ. uelle propter ſe infert non uelle propter aliud, nec reſpectu eiuſdem ſed reſpectu diuerſorum. Nam uult ſe propter ſe, et creaturam propter aliud a creatura. Nonum. Voluntas creata dupliciter eſt libera ad contraria, uno modo quia poteſt uelle indifferenter contraria ut album et nigrum ſimul eſſe et copulatiue in eodem, ſed non ſm idem, licet diuiſim etiam ſm idem. alio modo, quia poteſt ſimul et ſemel aliqd uelle et aliud nolle. Similiter poteſt ſimul et ſemel eodem actu numero aliquid uelle propter ſe, et aliquid propter aliud. Decimum. Naturalis appetitus creature intellectualis tendit in proprium bonum ſuum ſicut in naturalem finem ſuum, ſed liber appetitus et rationalis debet ordinare ſe et omnia in deum ut ultimum finem ſuum. Vndecimum. Nullus diſtincte appetit ueram beatitudinem niſi cognoſcat quid ſit, tamen unuſquiſq; tam ſentiens ꝙ̄ intelligens naturaliter appetit beatitudinem confuſe, quia appetit ſibi bene eſſe et ſine defectu eſſe, etiam paratus eſt ſemper appetere aliquid maius omni eo quod appetit, et ſit, niſi de facto appeteret et cognoſceret aliquod infinitum. Duodecimum. Sepe tā naturali ꝙ̄ libero appetitu appetit hō ſibi īpoſſibilia, ut ꝙ

nõ poſſit triſtari in ſtatu iſto. Non tamen liber appetitus hoc ſic appetit ꝙ credat eſſe poſſibile, niſi ratio erret. Tredecimuꝫ. Referre capitur dupliciter, uno modo actiue, alio modo formaliter uel neutraliter inquãtum idem eſt quod relationẽ eſſe, qa referre eſt cõcretum relationis, primo modo capitur dupliciter uno mõ ut eſt actus intellectus quo comparat unuꝫ alteri, alio modo ut eſt actus uoluntatis uolentis unuꝫ in ordine ad alterũ. Decimũquartum. Habens in poteſtate ſua aliquod principale, habet etiã acceſſoriũ ideſt illud quod depẽdet a principali et ad quod non requiritur maior facultas q̃ȝ ad principale. Decimũquintũ. Velle et nolle ſunt principales actus uoluntatis, ſed uelle ꝑpter ſe et ꝑpter aliud ſiue referre et ñ referre uel frui et uti ſunt modi agendi et uolendi, et ſunt in poteſtate uoluntatis ſicut uelle et nolle.

¶DE QVARTO Articulo dico etc. Littera iſtius quarti articuli conſiſtit in quindecim dictis. Primum. Hoc nomen finis duo dicit. ſ. reſpectuꝫ et fundamentum ut ſupra ſepe in q̃ſtione de praxi. Secũdum. Relatio iſta non eſt ratio obiecti ideſt nõ eſt illa quidditas ad quam ultimate ordinatur tota creatura. Tertiũ. Nulla relatio eſt ꝑpria ratio finiens fruitionẽ, ideſt ñ eſt ꝑprium et debitũ obiectum fruitionis ordinate, qa ſolum illud eſt obiectum ordinate fruitionis quod eſt obiectũ beatificũ inquãtum beatificum, cuiuſmodi eſt ſolum abſolutum aliquod. Quartuꝫ. Sola eſſentia et eſſentialia ſunt rationes beatificãdi uel ſunt ꝑprie obiecta fruitionis et nõ ꝑſone ut patuit in queſtione de praxi ĩ ſolutione prime queſtionis. Quintũ. Differentia eſt ĩter ratõeꝫ fruitionis et terminũ fruitionis, naꝫ omne infinitum formaliter eſt rõ fruitionis, cuiuſmodi eſt eſſentia et eſſentialia que ſimiliter ſunt ratõnes fruitiõis et termini ideſt obiẽta quibus debemus frui, ſed illud eſt teminus fruitionis et nõ ratio, quod realiter eſt diuina ẽentia et non ex ſe formalit̃ infinitũ, cuiuſmodi ſunt perſone, perſonalia, et reſpectus diuini. Sextum. Ratio beatitudinis uel fruitionis neceſſario eſt ĩfinita formaliter et non ſolum realiter, ſed terminus non reqrit ꝙ ſit ex ſe formaliter ĩfinitus, ſed requiritur ꝙ ſit realiter infinitus. Septimũ. Si eſſent duo infinita formaliter, realiter diſtincta, ita ꝙ ambo eſſent entitatiue extra genus ĩfinita, utrũqȝ eſſet ex natura rei obiectum fruitionis, et quolibet ſeorſum eſſem beatus ſi uiderẽ et fruerer eo. Octauum. Relatio quaꝫ dicit finis eſt eſſe illud ad quod ordinatur aliquid ut quietatiuum eius ſimpliciter ſicut eſſe obiectum uel obiici eſt eſſe illud quod attingitur uel attingibile eſt a potentia et ſic obiici actu uel potentia idem eſt quod attingi uel attingibile eſſe a potentia. Nonũ. Illi reſpectus in propoſito nihil reale dicunt ſed ſolum reſpectus rationis, de aptitudinali patet cum non habeat terminum realem de actuali patet, quia nullus reſpectus realis eſt dei ad creaturas, ſed finire creaturã uel eſſe finem creature eſt reſpectus dei ad creaturam ſicut et obiici, ergo tantũ eſt reſpectus rationis, Maior ꝓbatur infra diſt. 30. Minor eſt nota, uerum tamẽ eſt ꝙ in cognitione intuitiua creature reſpectu creature obiectum habet reſpectum realem ad potentiam et econuerſo, ſed in uiſione intuitiua creature reſpectu dei potentia habet reſpectuꝫ realem ad obiectum, non econuerſo. Decimum. Si per impoſſibile eſſent duo dij qui creaſſent duos mũdos et unus quiſqȝ mũdus ordinaretur ad deum qui ipm creauit et non ad alium, et ꝑ conſequens ipſe ſolus eſſet finis illius mundi, adhuc tamen ſi alius deus intuitiue uideretur ab ĩtellectibus iſtius mũdi et frueretur a uoluntatibus ipe quietaret illas potentias. Poteſt ergo dupl'r intelligi aliquid eſſe finem alterius, uno modo ex natura rei quietatiuũ, illo modo omne infinitum intenſiue extra genus eſt finis cuiuſlibet intellctus et uolũtatis, alio modo uoluntarie ordinatum ad illud ut ad propriuꝫ finem ſuum ut diſtinguitur ab alio. ut ſi eſſent duo dij uterqȝ eſſet ſuis ex natura rei, ſed ſi non omne creatum ordinaretur uoluntarie ad utrũqȝ (nam ordinare illo modo naturam intellectualem ad finẽ eſt diſponere ꝙ in illo, quietetur nõ ĩ altero lȝ etiã qetari poſſit in alio) nõ eẽt uterqȝ finis ſecũdo modo. Vndecimũ, Relatio finis, ideſt quietare uoluntatem cõcomitatur uere ideſt uere eſt et ex natura rei in fruitione ordinata, quia deus qui eſt obiectuꝫ ordinate fruitionis uere quietat fruentẽ, ideo ſimul tempore quãdo quis fruitur deo fruitionẽ patrie uere quietatur licet poſterius natura quia fruitio eſt actus et qualitas abſoluta in nobis, ſed quietatio eſt paſſio ꝯñs fruitionem, modo paſſio eſt poſterior natura q̃ȝ ſuum ſubiectum, uerũtamen fruitio uie non quietat ex natura rei ſed uoluntas põt ſeipſam quietare uel uoluntas diuina poteſt eam quietare. Similiter quietatiuum eſt prius tempore et natura q̃ȝ fruitio creata, quia diuina eſſentia ab eterno ẽ quietatiua, ſed fruitio creata ſoluꝫ eſt in tempore. Dixi, q̃ȝ fruitio creata quia fruitio diuina eſt ſimul duratione cum quietatiuitate et prior natura, quia quietatiuitas ẽ reſpectus et fruitio abſolutum. Duodecimũ. In perfecta cognitione diuine eſſentie que habetur ante actuꝫ fruitionis qui eſt a uolũtate cognoſcitur diuina eſſentia eſſe quietatiua et per cõſequens ratio qetatiui. i. relatio finis in aptitudine prius percipitur q̃ȝ fruitione actu quietetur, tamen hoc nõ ſemper eſt prius tempore ſed aliquando ſiml'. Tredecimũ. Cum actu quis fruitur deo fruitione p̃rie adhuc prius natura cognoſcitur relatio finis q̃ȝ actu quietetur, quia ſicut intellectus eſt prior natura uolũtate, ſic cognitio prior natura quietatione. Decimũquartũ. Fruitio inordinata eſt duplex, prima quãdo qs fruitur obiecto quod ñ ẽ ex natura rei fruibile, tamen creditur eſſe tale propter errorem rationis, ſecunda quãdo fruens nouit aliquid non eſſe fruibile ex natura rei tamen ex libertate uolũtatis fruitur eo cõtra cõſciẽtiam. In prima licet relatio finis ideſt quietatio non ſit ex natura rei tamen uel cõcomitatur uel precedit uel ſequitur apparenter ꝭm formam qua dictum eſt de fruitione ordinata ĩ dictõ. ii. 12, et. 13. In ſecũda, relatio finis ſequitur actum fruẽdi, qa uoluntas nõ quietatur in obiecto ſed ſuo proprio actu quietat ſeipſam et uult cõtẽta ĩ illo obiecto. Decimũquintũ. Illa ultima quietatio eſt principaliter modus actus fruendi ideſt ẽ ãnexa actui tali eo ꝙ tali actu uoluntas contentatur, ſed ſecundario eſt modus obiecti non ex natura rei ſed ex ordinatione uoluntatis qua uult ſe eſſe contentam in illo obiecto ſicut uolũtarie pauper modicis ſe cõtentat licet illa nõ cõtentẽt ex natura rei.

¶AD PRIMVM Principale argumẽtuꝫ etc. Hec eſt cauda queſtionis iungenda capiti. Cum ergo queritur. Vtrum per ſe obiectum fruitionis ſit ultimus finis, arguitur ꝙ non. Primo ſic. Bona inuiſibilia ſunt plura, ſed ꝭm Auguſtinum fruendum eſt bonis inuiſibilibus, ergo non ſolum uno deo eſt fruendum ſȝ pluribus bonis inuiſibilibus. Doc. cõcedit maiorem et diſtinguit minorem dupliciter ꝭm duos terminos eius primus eſt frui, qui capitur dupliciter, uno modo large pro amore rei boneſte ideſt rei ſp̃ualis que aliquo modo propter ſe eſt amabilis de hoc amplius ſtatim dicetur, alio modo proprie ut ſupra dictum ẽ. Primo modo intelligit Auguſtinus nõ ſecũdo modo, ſed de ſecũdo eſt ad propoſitum nõ primo modo, ſic eſt fallacia equiuocationis. Secũdus terminus eſt bona inuiſibilia que p̃nt capi quadrupliciter. Primo pro omnibus bonis inſenſibilibus, et ſic non ẽ fruendum omnibus bonis inuiſibilibus capiẽdo frui proprie ſed bene large capiendo. Secũdo modo pro pluralitate eſſentiarum frui bilium, et ſic implicat cõtradictionẽm ſicut pluralitas deorum, de quo infra diſt. 2. Tertio modo pro pluralitate perfectionum eẽntialiũ ĩ diuinis diſtinctarum formalit̃ ñ realr nec eẽntialr, et ſic pluribus eſt fruẽdũ et eã ſunt rationes fruitionis et cũ hoc

termini, ideſt fruibiles. Quarto modo pro pl̃alitate perſonaꝝ realiter et nõ eſſentialiter diſtinctaꝝ, et ſic fruendũ eſt pluribus, ſed illa plura non ſunt rões fruitionis. Notandus tamen ꝙ bonũ ſm Tulliũ eſt triplex. ſ. honeſtum ideſt propter ſe uolibile, et utile. i. tm̃ propter aliud uolibile, et delectabile. i. propter ſe aliqualiter uolibile et proprie propter aliud. Primũ eſt pure ſpũale, ſecũdũ pure corporale, tertiũ mixtũ, quia delectatio cõſequit̃ actu3 cognitionis qui eſt ſpũalis in corpore, et ſub primo actus ſenſuũ cõprehenduntur et ſpẽs ſenſibiles. Augu. autẽ uidetur accipere frui pro amore rei honeſte. i. ꝓpter ſe uolibilis, licet ultimate in deum referatur, ſicut ſunt ſcientie et uirtutes. ¶ Secũdo ſic arguit̃. Capacitas finita ſaciatur aliquo finito, ſed capacitas fruentis creati eſt finita, ergo obiectũ ſue fruitionis eſt aliquod finitum, ergo non ſolus deus eſt obiectũ fruitionis. Pro ſolutione huius argumenti notant̃ nouem dicta. Primũ. Relatio eſt duplex. ſ. finita et ĩfinita. Illa relatio in propoſito dicit̃ infinita que neceſſario requirit infinitũ fundamentum ut ẽ creatõ actiua et beatificatiuitas et hui⁹ modi. Illa aũt dicitur finita que neceſſario requirit fundamentũ finitu3 ut creari dependere etc. põt tamen large omnis relatio uocari infinita q̃ habet fundamentũ infinitũ ſiue neceſſario ſiue cõtingenter, proportionaliter dicat̃ de relatione finita. Secũdũ. Aliqua relatio põt dupliciter dici finita uel infinita, primo modo extrinſeca denominatione. ſ. a fundamento, alio modo intrinſeca denominatione, illo modo omnis relatio diuina que realiter eſt idem deo dicitur infinita, licet nõ ſit infinita formaliter, ideſt ex propria ſua quidditate ſed ex idemptitate reali cũ eſſentia, proportionabiliter dicatur de relatiõe finita, quia nulla relatio proprie nec eſt finita nec infinita. Tertium. Relatio iteꝝ eſt duplex, q̃dam eſt ſimilium, ideſt equiperãtie, quedã diſſimiliũ, ideſt diſquiperantie, et ſub illis diſſimilibus comprehenditur relatio ꝓportionãlitatis et proportionis. Quartum, Proportio differt a proportionalitate, nam proportio eſt habitudo quantitatum ꝓprie et principaliter, et aliaꝝ reꝝ trãſumptiue, et cõiter ponit̃ ĩ primo modo relatiuoꝝ, ut duplũ, dimidium, triplum etc. ſed proportionalitas proprie eſt habitudo proportionum, ut ſicut ſe habent octo ad ſedecim ſic ſex ad duodecim, quia utrobiq; eſt duplum et dimidiu3, et ſic proportionalitas eſt relatio equipantie fundata in fundamentis remotis diſſimilibus que ſunt quantitates, et in proximis ſimilibus que ſunt proportiões. Proportio autẽ eſt relatio diſquipantie. Quintũ. Proportionalitas ad ꝓpoſitũ capitur dupliciter, uno modo proprie ut dictum eſt, alio modo large pro ꝓportione, et hoc dupliciter. Primo ꝓ proportione quantitatum. Alio modo pro ꝓportione aliaꝝ reꝝ, et ſic capitur in lr̃a et non alijs modis. Sextum. Extrema proportionis dicũtur proportionãlia. Septimum. Proportio in ꝓpoſito eſt mutuus ordo duoꝝ uel plurium adinuicẽ ſm relatiões et rões ſpecifice diſtinctas ita ꝙ nec fundaméta ſunt eiuſdem ſpẽi nec relationes et tamen ex natura rei utrũq; ad aliud ordinatur, licet aliquãdo aliqd idẽ poſſit eſſe utrũq; extremũ, ut qñ intellectus intelligit ſeipm̃, et uoluntas uult ſeipam uel aliã uoluntatẽ. Exẽplũ, obiectũ ĩtelligibile et potẽtia ĩtellectiua ꝓportionãt̃, qa obiectũ ut cõiter ẽ alteri⁹ ſpeciei q̃; potẽtia, et ipm̃ obijci uel intelligibilitas q̃ſunt rlones ĩ obiecto ſunt alterius ſpẽi q̃; intellectiuitas et attingentia q̃ ſunt relationes in poñ, ſimiliter relatio finiti et finis ſiue finientis ultimate proportionant̃, et rlo finientis tm̃ fundat̃ in fundamẽto infinito. De proportione uideatur. 29. dictum in ſolutione tertii articuli tertie q̃ſtionis ꝓlogi. Octauũ. Aliquod finitũ ſm aliq; relationem neceſſario ꝓportionat̃ infinito et nulli alteri, ſicut beatificabilitas neceſſario ẽ ad infinitu3 deum. Nonũ. Satiare aliqd eſt dupliciter, uno modo receptiue intra, illo mõ omne finitũ ſatiat̃ aliquo finito in ſe receпto ut recepto actu uiſionis uel fruitionis finito. Alio mõ obiectiue extra, illo mõ nulla natura ĩtellectualis, ſatiatur aliq⁰ finito ſed ſolũ infinito. Ad formã igit̃ argumenti, cũ arguitur. Capacitas finita ſatiatur aliquo finito, illa diſtinguit̃, qa ſatiari eſt dupliciter, uel intrinſece uel obiectiue, primo mõ maior illa eſt uera, ſecũdo mõ falſa ſi ualet ulr̃3, et uera ſi ualet idiffinitam. ꝯña aũt non ualet niſi maior intelligat̃ obiectiue quomõ eſt falſa. ¶ Tertio ſic arguitur. Quãdocũq; extrema aliqua ꝓportionãtur, etiam media eoꝝ ꝓportionãtur, ſed infinitum obiectũ ꝓportionatur infinite potentie, et minimũ obiectũ minime potẽtie, ergo aliquod mediũ quod eſt minus infinito et maius minimo ꝓportionatur intellectui et uolũtati creatis. Añs p3, nam infinita capacitas eſt in deo q ſeipſo ſatiatur, et minima capacitas eſt in loco corporali qui corpore finito ſatiatur, ſ3 media capacitas eſt nature create intellectualis q̃ ſaciatur aliq⁰ ſub deo. Pro ſolutione huius argumenti notandũ, ꝙ maius et minus capiũtur duplr̃, uno mõ ꝓprie inquãtitate corporali, uel moli, alio mõ in quãtitate uirtutis. i. pfectionis ſecundo mõ capit̃ hic. Secũdo notãdũ, ꝙ ꝓportio inter obiectum et potẽtiam eſt nãlis correſpondentia intellectiuitatis in intellectu et intelligibilitatis ĩ obiecto. Tertio notandũ ꝙ eadẽ et tot põt intelligere intellectus creatus q̃ et quot diuinus, ſimiliter uelle uolũtas creata q̃ et quot uolũtas increata ſed non in eodẽ gradu pfectiõis et actiuitatis, de quo uideatur ſolutio principalis prime q̃ſtionis ꝓlogi, et amplius uidebitur diſt. 3. q. 3. Quarto notãdũ, aliud eſt intelligere et aliud modus intelligẽdi. Nã intellectio eiuſdẽ rationis eſt in deo et creatura, ſed nõ modus eiuſdẽ rationis, quia deus infinite intelligit quicqd itelligit et creatura finite. Ex quo p3 ꝙ deus finita infinite intelligit, ſed creatura etiam beata infinitum deum finite intelligit, quia intellectio creature eſt finita et intellectio dei infinita intrinſece. Similiter patet ꝙ ſicut finitas et infinitas ſunt modi intelligendi, ſic intuitiua et abſtractiua ſunt modi intelligẽdi. Quĩto notãdũ, nõ ſolũ ĩ deo et creatura ſunt diuerſi modi ĩtelligẽdi, ſed etiã in diuerſis creaturis, qa ſemp unus alio clarius intelligit ide3, ut ſi diuerſe creature uiderint idẽ albũ totũ, tñ una clari⁹ uidet alia, ſicut aq̃la clari⁹ uidet q̃; hõ, ita ꝙ ex parte albedinis nõ ẽ diuerſitas ſed ex pte actus. Ad maiorẽ ergo argumẽti ſi uult omnimodã ſimilitudinẽ ꝓportionis, negãda eſt, et p ꝯñs etiã concluſio eſt falſa. Sed qa ſecũdum et tertiũ argumentũ in materia ꝯueniũt et doctor cõformiter ſoluit, ideo cẽſet utrũq; ꝓ uno argumento, ideo dicit in ſequẽtibus, ad tertiũ, quod tñ in littera eſt ultimũ. Et qñ in ſequentibus dicit ad ultimũ dico, in arguẽdo fuit penultimũ, ideo ſolutiones duoꝝ ultimoꝝ argumẽtoꝝ trãſponũtur. ¶ Arguit̃ igitur ultimo ſic. Firmius aſſentit intellectus alij uero q̃; primo uero, ergo a ſimili intenſius poteſt uolũtas aſſentire alij bono q̃; primo bono. Pro ſolutione huius argumẽti notanda ſunt dicta in ſecũdo articulo ubi reſoluitur mens doc. Notandũ tñ ꝙ hec differẽtia eſt inter intellectum et uolũtatem, quia intellectus ẽ naturalis potentia et neceſſario agit ſicut mouetur ab obiecto, ſi ergo obiectũ eſt multũ euidens, intellectus euidenter et clare intelligit, ſin autẽ tũc oppoſitũ cõtingit, ſed uolũtas eſt libera, iõ põt maxime bono minime aſſentire. Negatur ergo ſimilitudo et p cõſequẽs ꝯña non ualet. Hoc ergo argumentũ ultimo loco ponitur et penultimo loco ſoluitur. ¶ Vltimo arguit̃, Omnis forma naturalis ſatiat capacitatẽ materie, ergo omne obiectu3 ſatiat capacitatẽ potẽtie, ꝯña p3 a ſimili. Similitudo aũt ꝓbatur, quia ſicut materia in ſe recipit formam et per hoc ſatiatur intrinſece, ſic potentia recipit in ſe ſpeciẽ intelligibilẽ rep̃ſentantẽ obiectum illius potentie quod obiectum ſatiat extrinſece, ſicut ſpecies et actus intrinſece. Antecedens probatur, ſi una forma non ſatiaret tunc quieſceret uiolenter ſub ea. Pro ſolutione hu

ius eliciuntur ſedecim dicta. Primum. Appetitus materie nihil aliud eſt niſi ordo naturalis materie ad formã, et naturalis cõuenientia eorum reſultans ex rationibus formalibus et entitate reali utriuſq;, qui ordo nihil reale eſt ultra entitatem extremoꝝ, quia nihil poteſt ſeparare illum ordinem ab extremis ſiue ſint unita ſiue ſeparata, immo ſi nulla forma eſſet eodem modo ineſſet materie ille appetitus. Ex quo patet ꝙ ille appetitus non eſt relatio realis quia poteſt eſſe ſine termino reali. Secundum. Appetitum ſatiare eſt illum ordinem ad actum reducere ſiue illam formam ad quam eſt appetitns naturalis realiter inducere. Tertium. Impoſſibile eſt appetitum illum ſatiari quia ille appetitus eſt cuiuſlibet materie ad omnem formam ſimul et ſemel et ſemp, ſed non pñt ſimul omnes forme induci ĩ omni materia, quia quedam forme ſunt in compoſſibiles in eodem. Quartũ. Relatio multiplicatur ſm multiplicationem cuiuſlibet extremoꝝ. i. tam fundamenti q̃; termini, ideo quot ſunt termini tot ſunt relationes dato ꝙ ſint in eodem fundamẽto, et ecõuerſo, quot ſunt fundamẽta tot ſunt relationes, dato ꝙ ſit idem terminus. Quintum. Cum ordo ille qui dicitur appetitus materie ſit relatio, ideo in eadem materia numero tot ſunt appetitus quot forme poſſibiles fieri in quacũq; parte materie que poteſt ꝑ ſe exiſtere, et non intelligitur de qualibet ꝑte proportionali, ſed de potente naturaliter per ſe exiſtere uel in alio. Sextum. Non eſt poſſibile cõtraria eſſe in eodeꝫ ſaltem ĩ ſummo nec pñt omnes relationes ſemp eſſe in eodem nec omnes forme abſolute pñt ꝑ diuinam potentiam poni in eadem materia. Septimum. Appetitus materie capitur duplicitir. Vno modo intenſiue, illo mõ idem eſt quod ordo ille in ſua rõne farmali, de quo dictum eſt ſupra, ita ꝙ quilibet illoꝝ ordinum per ſe intenſiue eſt appetitus materie, ideo quãdo forma datur materie tunc dicitur appetitus materie reductus ad actum ĩtenſiue, ideſt proprie et uere. Alio modo capitur extenſiue ꝓut idẽ eſt quod omnis appetitus materie ſimul, illo modo non poteſt proprie reduci ad actuꝫ ſed bene methaphorice ſiue ſimilitudinarie quãdo. ſ. dat̃ aliqua forma in qua quodãmodo omnes forme includuntur, ſicut in anima intellectiua que includit omnes formas eminenter ideſt ipſa eſt nobilior qualibet forma, uel etiaꝫ includit oẽs obiectiue per intellectum et uolũtatem. Octauũ. Appetitum materie ſatiari intrinſece eſt idem quod ĩtenſiue, ſed extrinſece ideꝫ eſt quod extenſiue. Nonum. Licet proprie nulla una forma ſufficienter extenſiue ſatiet omnes appetitus materie tamẽ una poteſt proprie dici ſatiare perfectiſſime. Decimũ. Quãdo materia habet actu formam non ceſſat appetitus eius, quia nõ minus ordinatur materia ad formã quãdo habet q̃; quãdo non habet. Vndecimũ. Quies eſt duplex quedam intrinſeca, quedã extrinſeca. Prima eſt illa que cõuenit ſubiecto in ſe. Secũda que cõuenit ſubiecto reſpectu terminoꝝ, ſicut appetitus materie qeſcit in ſe quãdo habet unam formã, ſed non reſpectu omniũ formaꝝ, tamen quicqd ſit, ſi appetitus capitur ut ſupra captus eſt nũq; quieſcit, ſi autẽ capiatur pro carentia forme poteſt metaphorice dici quieſcere qñ formam habet, ideo ſane intelligatur littera doctoris. Nam ut doct. alibi dicit eadeꝫ natura quieſcit lapis in centro qua tendit in illud. Ex quo patet ꝙ dupliciter capitur appetitus lapidis. Vno modo eſſentialiter, et ſic ſiue ſit in centro ſiue extra appetit centrum. Alio modo accidentaliter, illo modo tendit ad centrũ quãdo non eſt in centro. Primo modo nũq; quieſcit licet ſecũdo modo, de quo amplius infra. q. ultima circa finem. Eodem modo dicatur de materia. Duodecimũ. Non eſt ſimile de materia et potentia operatiua nature intellectualis, qa omnis materia poteſt omnẽ formã in ſe recipe licet non ſimul, ſed potentia non poteſt omne obiectum ſuum in ſe recipe nec actum equalem omni obiecto, quia habet infinitum obiectuꝫ et nullum actum infinitũ põt in ſe recipere. Tredecimũ. Nulla una forma poteſt tam perfecte includere omnes formas ſicut unum obiectum oĩa obiecta, quia materia hñs formã perfectiſſimã non propter hoc habet omnes formas etiam ſi perfectiſſime habeatur. Sed potentia põt habere unũ obiectum in rõne obiecti ita perfecte ꝙ in eo habet omne obiectum in rõne obiecti. Decimũquartũ. Anima intellectiua intrinſece quietatur recipiẽdo in ſe unum actum intelligendi qui eſt finitus, non quidem circa rem creatam ſed circa increatam, quia non appetit. i. non ordinatur niſi ad actum finitum recipiendum, tamen obiectiue et terminatiue non quietatur niſi actus in ſe receptus ſit circa obiectum infinitum. Decimũquintum. Duplicem habet anima ordinem. Vnum ad ea que in ſe ſunt receptibilia. Alium ad ea que terminãt actus tales. Secũdus eſt nobilior primo quia ẽ ad nobilius tamen ſine primo eſſet inutilis potentie. Ex hoc negatur prima ꝯña, quia non eſt ſimile. Similiter probatio conſequentie nõ ualet, quia materia ſufficienter quietatur intrinſece per formã receptam. ſed potentia non, immo requirit ſatietatem extrinſecã que maior eſt q̃; intrinſeca ſine qua intrinſeca nullo modo quietaret. Similiter conditionalis aſſumpta ad probandum añs negatur. Pro quo notandũ, ꝙ uiolentia in naturalibus eſt quãdo aliquid naturaliter ordinatur ad aliquid et determinate, cuius oppoſitum contradictorium uel cõtrarium uel aliud incompoſſibile naturaliter repugnat, quia quãdo unum incompoſſibiliũ inquantũ diſtiuguitur ab alio determinate et ex propria natura ineſt, aliud naturaliter repugnat, et ſi ponitur in illo, uiolenter ponitur, modo non eſt ſic de materia et forma quacũq; ꝙ materia ex propria ſua natura determinate requirat unaꝫ formã inquantũ diſtinguitur a ſuo incõpoſſibili, ideo materia nullam formã uiolenter habere põt. Et tantũ de prima q̃ſtione.

Queſtio Secunda.

SECVNDO QVERO VTRVM VLTImus finis habeat tantum unam rationem fruibilitatis etc. Hec eſt ſecunda queſtio huius diſtinctionis cui⁹ termini ſunt ſupra declarati, ly ultimus, et ly finis, q̃ſtiõe ꝓcedenti, ſimiliter et frui. Et ly rõ in tertia queſtione prologi. ¶ Dimiſſo capite queſtionis. ſ. argumentis pro. et cõtra, ad corpus queſtionis accedo. Quod diuiditur in duas partes. ſ. in promiſſiuam et executiuam. In prima parte promittit ſe quattuor articulos expeditur, que pars conſiſtit in octo dictis. Primum dictuꝫ. Diſtinctio in diuinis eſt quadruplex, prima eſt eſſentie a perſonis, ſecũda perſone unius ab alia, tertia eſſentie ab attributis, quarta eſſentie ab ydeis. Secũdum. Non eſt oſtenſum quomodo diſtinguantur hec omnia ſed oſtendetur infra diſt. 2. parte. 2. q. 1. tamen due prime diſtinctiones ex fide catholica patent et ex ſimbolis apl'oꝝ. Niceno, et Athanaſy. Tertiũ. Diſtintiones, tertia et quarta nihil pertinẽt ad fruitionem ideo merito tranſit doc. hic ſicco pede. Quartum. Quattuor ſunt tractãda in corpore huius queſtionis. Primũ eſt, utrũ uiator ſi uellet poſſet propria ſua poteſtate ſine ſpeciali dei influẽtia pro ſtatu uie frui eſſentia diuina, et nulla perſona, uel una perſona, et alia nõ. Secũdũ eſt, utruꝫ deus poſſet ſua abſoluta potentia facere ꝙ beatus ut beatus clare uidens diuinam eſſentiã et tres perſonas, frueret tm̃ eſſentia et non perſonis, uel una perſona ſine alia. Tertium, utrum beatus manens beatus, ſi uellet poſſet propria ſua potentia frui eẽntia et nulla perſona, uel una ꝑſona ſine alia. Quartũ. Quomodo de facto ſe habeat beatus et uiator in ſua fruitione, utrum. ſ. tm̃ fruantur eſſentia, uel etiam perſonis, uel omnibus ꝑſonis ſiue aliqbus. Quintũ. Viator capit̃ duplr̃, uno mõ ꝓprie ꝑ eo q nõ eſt in patria et nõ quieſcit notabiliter ĩ aliquo uno loco ultimate intendens reuerti ad patriã. Alio mõ ſimili-

tudinarie pro homine qui non eſt in patria celeſti confirmatus,
et uere perpetuo beatus, ſed eſt in continua pugna, et transffert
ſe quotidie uel de malo in bonum uel ecõuerſo uel de minus bo
no in maius uel econuerſo (bene intelligendo quia charitas nõ
minuitur nec meritum, licet aliquando omnino tollatur tã cha
ritas q̃ meritum effectiue per deum, demeritorie per peccatũ
mortale, de quo infra diſt. 17.) uel de minus malo trãsfert ad
maius uel econuerſo, et ille proprie eſt creatura intellectual
exiſtens in ſtatu merendi uitam eternam et demerendi penas
tam eternam q̃ tẽporalem. Et eſt triplex, quia quidam ẽ ſimul
uiator et cõprehenſor. i. beatus, ut xp̃s, quidem habet aliquam
ſpeciem beatitudinis, ut qui tranſeunter uiderũt diuinam eſſen
tiam, ut tenetur de ſancto Paulo et Moyſe, quidam nullo mo
do ſed eſt purus uiator. Sextum dictum. Comprehẽdere capi
tur multipliciter. Primo pro charitate adherere, et ſic uiator
dicitur cõphẽdere qui eſt in charitate, ſecũdo modo pro ap
prehẽdere. i. pro rem intelligere, tertio modo pro intuitiue ui
dere cum reſpectu ad rem quaſi habitam. i. iam actu adeptam
et nunc quieſcere appetitu, ut quãdo quis pfecte rem poſſidet
dicitur comprehendiſſe, quarto modo pro cõtentatione uolũta
tis et delectatione in aliqua re, quinto pro clare uidere et per
fecte amare et cum hoc eſſe perfecte beatum, et illo modo ca
pitur in littera, ſexto pro terminos rei claudere, et hoc duplici
ter, ſcilicet corporaliter ut omne totale cõtinens dicitur comp
hendere cõtentum ſicut uas uinum, ſecũdo ſpũaliter pro intelli
gere et uelle aliquam rem, ita q̃ illa intellectio, et uolitio ſit tã
te perfectionis et entitatis ſicut res cognita et amata, et ſic di
ſtinguitur ab apprehendere dupliciter, quia quocũq; res capia
tur ſiue pro parte ſiue pro toto dicitur apprehendi, ut cũ quis
tenetur per ueſtem uel per manum dicitur apprehendi ſed ſi p
totum tenetur dicitur comprehendi. Secũdo differt q̃a non opor
tet in apprehenſione actum eſſe tante perfectionis quãte eſt ob
iectum, ſed in comprehenſione oportet. Poteſt tertio dari diffe
rentia, perfecta apprehenſio ſufficienter habetur quando res
quidditatiue cognoſcitur, ſed perfecta comprehenſio requirit
rem cognoſci omni modo quo eſt cognoſcibilis actu adequato
uel perfectiore, illo modo nullus intelligens poteſt rem compre
hendere eo q̃ nullus poteſt cognoſcere rem ſub omni modo quo
eſt cognoſcibilis. Nam nec deus poteſt abſtractiue cognoſcere,
nec creatura infinite. Patet ergo q̃ capiendo proprie cõprehen
ſionem pro totam rem intelligere actu adequato in entitate uel
perfectiore, omittendo illam particulam, omni modo quo eſt co
gnoſcibilis, q̃ ſolus deus eſt a ſeipſo comprehenſibilis. Septimũ.
Poſſibilitas in primo articulo capitur pro potentia actiua inte
tionali nõ reali reſpectu fruitionis, ut ſit ſenſus, utrum uiator
habeat potentiam actiuam intentionalem qua poſſet frui eſſen
tia non fruendo perſona. Octauum. Potentia dei eſt duplex,
non q̃ ſint due uel due rões formales, ſed duplici modo exit in
actum. Vna uocatur abſoluta alia ordinata. Pontentia abſo
luta ſimiliter et ordinata capiuntur tripliciter. Vno modo for
maliter pro reſpectu fundato in diuina uoluntate ut factiua ẽ
ad res factibiles, et illo modo nihil ad propoſitum de ea. Alio
modo fundamentaliter, illo modo potentia abſoluta eſt ipa di
uina omnipotentia, ideſt diuina uoluntas. Similiter potentia or
dinata omnino eſt eadem uoluntas ita q̃ penes fundamentum
non differunt. Tertio modo capiuntur ut ſimul ꝯplectuntur et
fundamentum et reſpectum, et ſic abſoluta potentia dei eſt di
uina uoluntas inquantũ potens eſt facere omne quod non inclu
dit cõtradictionem. Sed ordinata potentia dei eſt eadem diui
na uoluntas inquantum conformat ſe legibus a ſe ſtatutis, qui
bus ſtantibus et ſtante q̃ uelit ſe conformare legibus illis, tunc
tantum poteſt illa, que per huiuſmodi leges ordinata ſunt de
berẽ fieri et non alia, quãuis poſſibilia eſſent fieri. De quo am
plius uideantur dicta in prolo. q. 4. in corpore queſtionis.

¶ DE PRIMO DICO q̃ poſſibile etc. Hec eſt pars execu
tiua, et diuiditur in quattuor articulos. Ex quoꝝ primo habẽ
tur. 21. dicta. Primum. Viator propria ſua potentia poteſt or
dinate frui eſſentia non fruẽdo pſona. Quid ſit ordinata frui
tio ſupra habitum eſt. q. 1. Secũdum. Nihil per ſe unũ in concep
tu conſtituitur ex abſoluto et reſpectiuo, cũ per ſe unum ut ta
le debeat cõſtitui ex pluribus eiuſdem generis uel eiuſdem ma
neriei ubi non eſt genus etc. ſm̃ q̃ ſupra diffinitum eſt in prolo
go. q. 3. ſed abſolutum et reſpectiuũ nõ ſunt huiuſmodi. Ex quo
patet q̃ nullum ſimplex eſt per ſe unum, ſed ſolum quod eſt cõ
ſtitutum ex pluribus. Dico in cõceptu quia perſona diuina ĩ re
eſt ſimplex res, non per ſe unum in re, quia nullum ſimplex eſt
per ſe unum, ideo oportet q̃ in cõceptu attendatur cõſtitutio di
uine perſone. Tertium. Licet perſona diuina non ſit per ſe unũ
in cõceptu ſed cõſtituatur ex pluribus cõceptibus, tamen in re
non eſt compoſitio aliqua in ea, quia ubicũq; eſt cõpoſitio in re
ibi eſt multiplicitas in re, qualis nõ eſt in pſona diuina. Quar
tum. Vltima reſolutio non poteſt eſſe in reſpectum nec ĩ re nec
in cõceptu, ergo cum ad diuinam eſſentiam ſit ultima reſolutio
omnium tam in re q̃ in conceptu perfecto, ideo neceſſario ipſa
eſſentia non eſt reſpectiua formaliter. Dixi, cõceptu perfecto,
quia in conceptibus imperfectis abſtractis ultima reſolutio fit
ad ens cuius cõceptus eſt imperfectiſſimus. Dictum illud quar
tum probatur, quia omnis reſpectus preſupponit aliquid ut fũ
damentum et terminum, ideo ſi ultima reſolutio eſſet ad reſpec
tum ſequeretur q̃ eſſet aliquis reſpectus qui nõ preſupponeret
fundamentum et terminum. Quintum. Eſſentia diuina ex quo
ad eam fit ultima reſolutio neceſſario eſt abſolutum formalit̃
non reſpectiuũ. Sextum. Perſona diuina non eſt deus formalit̃
ut probatur infra diſt. 2. parte ſecũda. q. 1. ideo dicit Auguſt. q̃
eſſentia eſt aliquid excepto relatiuo. i. eſt abſolutum formalit̃
diſtinctum a relatione. Septimum. Perſona diuina ſm̃ cõmunẽ
opinionem conſtituitur relatione, et illa relatio includitur quid
ditatiue in perſona et predicatur de ea in quid. Ex quo patet
ſi eẽntia dicitur relatiue. i. ſi relatio predicatur de ea in quid,
tunc non eſt eſſentia, quia eſſentia eſt ultimum fundamentum
ad quod omnia reſoluũtur in re et in cõceptu perfecto, ideo nõ
poteſt eſſe relatiuum quidditatiue. Patet ſimiliter hoc dictum
eſſe ueriſſimum, ſi pater non eſt aliquid ad ſe. i. ſi nullum abſo
lutum includeret tunc nõ eſt quod relatiue dicatur, quia ſi nul
lum fundamentum eſt, nec relatio eſſe poteſt nec aliquid rela
tiuũ. attento tamen hoc q̃ aliquando proximum fundamentum
unius relationis ẽ alia relatio ut patebit ĩfra diſt. 19. q. 1. in fine,
ſemper tamen ultimatum fundamentum eſt abſolutum. Octa
uum. Omne abſolutum inquantum abſolutum poteſt concipi ſi
ne omni reſpectu, in ratione ſua formali, tamen ad perfectum
cõceptum abſoluti requiritur conceptus alicuius reſpectus, ſed
non preciſe ad quidditatiuum conceptum. Nonum. Non eſt poſ
ſibile quidditatiue concipi aliquem reſpectum ſine confuſo con
ceptu fundamenti. i. non oportet q̃ diſtincte concipiatur funda
mentum quale ens ſit ſed ſufficit concipere confuſe aliquid in
cõmuni inquantum relatum illo reſpectu. Sequitur correlarie
q̃ diuina eſſentia poteſt concipi ſine perſona et ſine relationi
bus diuinis, licet non poſſit eſſe ſine eis, quia bene poteſt concipi
ſubiectum ſine paſſionibus, et tamen non poteſt eſſe ſine eis. ſm̃
cõmunem opinionẽ, ſaltem impoſſibile eſt q̃ illa ꝓpoſitio ſit ue
ra q̃ paſſio non ſit predicabilis de ſuo ſubiecto. Decimuꝫ. Eſſen
tia diuina in ꝓpria ſua rõe formali ꝯcepta ſine pſonis et rela
tõibus ꝯcipit ĩfinita entitatiue extra genus, ita q̃ nõ majorẽ p
fectionẽ ꝯcipet ĩtellectus ſi cũ hoc ꝯcipet pſonas et oẽs relatões

diuinas,ſicut nec in re maiorem perfectionem ponunt. Vndecimum. Omne illud eſt obiectum fruibile quod eſt intenſiue infinitum in entitate extra genus. Sequitur correlarie,ꝙ diuina eſſentia concepta ſine perſonis eſt uere et ex natura rei fruibilis,et ea ſic cōcepta poteſt uoluntas noſtra ordinate frui dato ꝙ non cum hoc frueretur perſona,quia ubicunque eſt talis infinitas ibi eſt ſufficienter obiectum fruibile. Duodecimum De facto contingit ſic aliquem uiatorem frui deo, quia poteſt concipere aliquod ſummum bonum eſſe in entibus, et omnino neſcire de perſonis uel non cogitare de perſonis, ille diligens ſummū illud bonum propter ſe,nequaq̄; male facit cuꝫ habeat debitum obiectum ex natura rei. Tredecimum. Licet qnis non ſemper cogitet de ꝑſonis cum cogitat de eſſentia uel de deo, et poſſit deū illo modo diligere,q̄uis explicite non diligat perſonas,tamen implicite diligit, quia illud quod diligit eſt deus et cum hoc eſt perſone tres realiter licet non concipiat tres ꝑſonas. Decimūquartū. Naturaliter cognoſcens ſummū bonum cōcipit ꝑſonam,ſed non eo modo quo nos cōcipimus, quia cogitat deū eſſe unam ꝑſonam abſolutam ſed nos credimus eſſe tres ꝑſonas relatiuas. Decimūquintum. Omnes philoſophi cōceperūt deum eo modo quo iam dictum eſt et uere fruebantur deo ſic cōcepto. Decimūſextū. Nō ē poſsbile ꝑſona ſine eēntia ordinate frui,quia perſona inquantū diſtinguitur ab eſſentia non eſt infinita formaliter ex ſe intēſiue extra genus,que infinitas requiritur ad fruibilitatem ordinatam. Decimūſeptimū. Cum doc. dicit ꝙ ꝑſona in rōne ſua includat eſſentiam,nō capit ibi rōneꝫ pro quidditate,quia nihil includit ꝑſona quidditetiue niſi reſpectus, ſ̄m cōmunē opinioneꝫ,tamen eſſentialiter et realiter includit eſſentiam.i.eſt eſſentia et illud quo ꝑſona eſt deus,eſt eſſentia,nec pōt ꝑfecte concipi ꝑſona niſi concipiatur eſſentia, includit ergo ꝑſona eſſentiam ſicut totum cōſtitutum includit partes, ſicut homo corpus et animam et tamen nec eſt corpus nec anima. Decimūoctauum. Viator pōt ordinate frui una ꝑſona ſine alia,quia pōt cogitare patrem in diuinis eſſe quandam ꝑſonā in uniuerſali et non cogitare eam eſſe abſolutam uel reſpectiuam et tamen cogitare ip̄m eſſe uerum deum. Decimūnonū. Non oportet cōcipiendo unū relatiuū concipe aliud niſi confuſe,ut ſi quis intelligit patrem ſufficit cogitare ipſum genuiſſe filium aliquem non determinādo quem,ideo ſunt tres articuli fidei diſtincti, cōceptibiles diſtincte de tribus ꝑſonis diuinis, quia pn̄t concipi quedam ꝑ ſe ſubſiſtentia nō determinādo nec ad ſubſiſtentiam abſolutam nec reſpectiuam, Vigeſimuꝫ. Dato caſu ꝙ perſone ut relatiue neceſſario ſimul cōciperentur,tamē non oporteret ꝙ ſimul diligerentur,quia ſepe unum relatiuum diligitur,alterum oditur,etiam fruimur creatore non creatura,licet ſint correlatiua. Vigeſimū. Fruitio primo terminatur ad eſſentiam.i.principale obiectū fruitionis eſt eſſentia,ſecūdo ad eſſentialia que ſunt ſecūdaria obiecta,licet ſint ratōes fruitionis ex infinitate ſua,non tamen ſunt radicalis ratio ſicut eſſentia,tertio terminatur ad ꝑſonas eo ꝙ nō ſunt rationes fruitionis ſed ſolum obiecta et termini.

¶ DE SECVNDO ARTICVLO Dicitur etc. Iſte eſt ſecūdus articulus,qui diuiditur in duas partes. In prima ponitur quedam opinio et improbatur,ī ſecūda propria mens doctoris declaratur,ibi. Quātum ad iſtum articulū. Opinio eſt Hen. quoli.2.q.7. Et Gerhardi carmelite quoli.4.q.i. Que conſiſtit in una cōcluſione.ſ.ꝙ non eſt deo abſoluta ſua potentia poſſibile ꝙ beatus fruatur eſſentia et non ꝑſona nec ꝙ beatus uideat eſſentiam et non perſonam. Primo probat de uiſione, poſtea de fruitione. Primo ſic. Impoſſibile eſt deo facere ꝙ aliquis ſit beatus et habeat noticiam cōfuſam trinitatis, ſed uiſio eſſentie ſine ꝑſonis eſt confuſa, ergo beatus non poteſt uidere eſſentiam ſine perſonis. Secūdo ſic. Omnis uiſio.i.intuitiua noticia eſt tantum rei in propria exiſtentia preſentis,ſed eſſentia diuina non eſt realiter preſens nec exiſtit realiter niſi in perſonis,ergo nō poteſt uideri niſi in perſonis. Et uult ſubintelligi ꝙ cū hoc etiaꝫ perſone uideātur. Tertio ſic. Nihil quod habet aliqua plura in ſe ex natura rei diſtincta pōt intuitiue uideri niſi etiam illa plura uideantur. ſed eſſentia habet in ſe tres perſonas ex natura rei diſtinctas,ergo ipſa non poteſt uideri ſine perſonis.

¶ Secūdo probat de fruitione,primo ſic. Voluntas non poteſt diſtincte operari circa obiectuꝫ niſi ītellectus poſſit diſtincte oſtendere, intellectus non poteſt oſtendere ſeorſum et diuiſim eſſentiam ſine perſonis,ergo uoluntas non poteſt uelle eſſentiaꝫ ſine perſonis. Confirmatur, uolūtas non poteſt diſtinguere obiectum niſi intellectus prius diſtinxerit uel ſit ex natura rei diſtinctuꝫ,ſed eſſentia et perſona nō apprehendūtur ab intellectu beati ut diſtincta re uel ratione;ergo uoluntas non poteſt diſtincte frui eſſentia ſine perſonis. Secūdo ſic. Omnis fruitio q̄etat fruentem,ſed una perſona non quietat ſine alia,ergo uoluntas non poteſt una frui ſine alia. Minor ꝓbatur quia ſi fruēs quietaretur in una ſine alia,patet ꝙ pōt quietari etiam in alia, tunc quero utrum eadem quietatione uel alia. Non eadeꝫ,quia eſt aliud obiectum. Nec alia quia tunc quero,utrū ille due q̄etationes ſint ſimul uel non,ſi primū,tunc duo actus eiuſdeꝫ ſpeciei erunt in eadem uolūtate,ſi ſecūduꝫ,tunc neuter quietat ſimpliciter,quia neuter eſt eternus eo ꝙ unus poſt aliū ineſt. Tertio ſic. Mens ē imago,trinitatis ergo nō ſatiamur niſi trinitate.

¶ QVANTVM Ad iſtum articulum de potentia etc. Hic doctor reſpondet ad ſecūdum articulum ſ̄m propriam mentē, et cōſiſtit hec reſponſio in.19,dictis. Primum. Deus de potentia abſoluta poteſt quicquid non includit contradictionem.i.cuius extrema ſimul unienda ex propria ratione ſua formali et natura uel in cōceptu uel in re non repugnant ſic ꝙ ſe cōpati nullo modo poſſint. Et ubicūq; hoc eſt,deus non poteſt facere,ubi autem illud deeſt,quātūcūq; alias difficile ſit deus,poteſt. Secūdum. Non eſt cōtradictio uel abſolute impoſſibile uel incōpoſſibile aliquid ſimpliciter ſimplex,ſed ſolum aliquod cōpoſitum phantaſtice cuius partes ſibi repugnāt,ſicut homo irrationalis. Nam repugnat irrationalitas homini intrinſece et formaliter et hoc melius patebit infra diſt.43. Tertium, Non eſt abſolute impoſſibile ꝙ uolūtas fruatur eſſentia nō perſona,uel una perſona non alia,quia pater prior origine q̄; generat filiū eſt beatus,ergo, pater aliquo modo prius fruitur eſſentia q̄; ꝑſona filij et ſpūſſancti,ꝯn̄a probatur, quia omnis beatus fruit eſſentia et nō fruitur illo quod nō intelligitur eſſe pro illo inſtanti proquo intelligitur frui,ſed pater intelligitur frui cum intelligitur eſſe deus qualis prius intelligitur q̄; generare filiū, eo ꝙ abſoluta eſſentialia ſunt priora notionalibus ut doctor ꝓbat,q.i.quoli. An̄s probatur ſpecialiter quia nihil habet pater a filio,et eſt prior origine filio,et eſt beatus,ergo pri⁹ origine eſt beatus q̄; generat filium. ¶ Reſpondet Hen. negando an̄s Nam dicit ꝙ pater habet eſſentiaꝫ ut in tribus pro obiecto beatifico,licet eam habeat prius origine ideſt a ſeipſo ,tamen non beatificat ip̄m niſi ut in tribus ¶ Hoc improbat doc. ſic. Nam Augu. dicit ꝙ quelibet perſona ſibi intelligit et uult.i.ad hoc ꝙ intelligat et uelit eſſentiam et quecūq; alia non requirit eſſentiam in alia perſona ſed ſufficit ut in ſeipſa eſt. Similiter ſunt due regule theologice,quaꝝ prima eſt,omnē ꝑfectionem abſolutam quam pater habet,ſicut eſt beatitudo,habet a ſeipſo et nullo modo a filio et ſpūſancto. Secūda regula. Omnis perfectio ſimplicit,cuiuſmodi ē beatitudo ſiue uiſio et fruitio diuine eēntie,ē aliq° mō prior ꝓprietatib⁹ ꝑſonalib⁹, Quartū. Prioritas et poſterioritas originis nihil aliud ē q̄; ip̄e ordo originis et

ecōuerſo. Quid autem ſit prius et poſterius in quibuſcūq; rebus uidebitur diſt. 12. Quintum. Pater nihil abſolutum habet a filio ſed omnia a ſeipſo, nec aliq; perfectionem intrinſecam. Sextum. Licet relatio ſit intrinſeca patri, non tamen eſt pfectio intrinſeca, quia nullam pfectionē dicit aliqua relatio in diuinis. Sequitur ergo q ſola abſoluta ſint perfectiones intrinſece. Dicere ergo, pater nullā pfectionem habet a filio, eſt dicere nihil abſolutū hēt a filio. Septimū. Beatitudo nō ē ſola uiſio eēntie et pſonar, nec ſola fruitio, nec ſola delectio, nec tentio ſola etc. ſʒ ē totum aggregatum ex oībus iſtis ſm Boetiū de cōſolatione qui dicit q eſt ſtatus oīuʒ bonor aggregatione pfectus, et ſm Anſelm. de concordia, qui dicit, q eſt ſufficientia cōpetentium bonor. Quid autem ſit de eſſentia uel cōcomitantia beatitudinis habet locum in quarto. Et ſi aliqui dicāt q ſit ſola uiſio, hoc intelligitur p ſinedochen. capiendo ptem pro toto. Octauū. Beatitudo non eſt reſpectus, et per ↄ̄ns nec aggregatio, licet ſit plura aggregata, tamen eēntialia beatitudinis omnia ſunt abſoluta, ſicut ē uiſio et fruitio, et quādo dicitur q ſit intrinſeca perfectio, capitur ſingulare pro plurali, niſi capiatur beatitudo p ipſa re, tunc ſicut eſt una res in deo ſic eſt una pfectio in re, tamen in rōnibus ſuis formalibus ſunt plures. Nonum. Nō eſt de neceſſitate q pater habeat eſſentiam, ut in tribus p obiecto pp rationes prius poſitas. Decimū. Eſſentia ut eſſentia eſt obiectuʒ beatificatiuū, et non ut in tribus nec ut in uno, ita q ubicūq; eſt eſſentia ibi eſt beatificatiua, et p cōſequēs, ſi p impoſſibile ī nullo eſſet et tamē realiter eſſet, ipſa eſſet beatificatiua cuiuſcūq; nature intellectualis. Vndecimū. Cum Scotus dicit q quelibet pſona intelligit intellectu ut eſt in ipſa, ly ut, non capitur reduplicatiue ſed ſpecificatiue uel cōcomitanter, ut ſit ſenſus, intellectum eſſe in perſona nō eſt cauſa tota et adequata quare pſona intelligit, ſed ipſe intellectus eſt ratio huius qui eſt in pſona ipa, et nō reqritur q ſit in alia pſona ab illa que intelligit, ſʒ ſufficit q ſit in ipſa. Duodecimū. Quādo Aug. dicit, quelibet pſona intelligit ſibi etc. ſenſus eſt, quelibet pſona habet in ſe oīa reqſita ad intellectionē etc. dato q p impoſſibile nulla alia pſona eſſet. Tredecimū. Omnis pfectus intelligens, ex ſe debet habere intellectum et obiectum, et nullo modo ab alio requirit, licet abſolute intelligens non neceſſario requirat intellectum et obiectum eſſe in ſe. Exemplū. Deus eſt pfectus intelligens et hēt omnia obiecta in ſeipſo ſaltem obiectiue, de quo uideatur. 3. q. pl. in ſolu. tertie iuxta qſtionis. Decimūquartū. Obiectum alicuius potentie eſt duplex. Primuʒ dicitur quo et quod ſimul. i. intelligibile et cum hoc ratio intellectionis. Secūduʒ, Quod tm̄ ideſt ſolum intelligibile et non rō intelligēdi. Solus deus eſt primo modo obiectum dei, ſed omnia alia ſunt obiectum dei ſecūdo modo. Similiter in uiſione et fruitiōe tam dei q; creature ſola eēntia cum eēntialibus abſolutis eſt primo modo obiectum, ſed pſonalia et relationes ſunt ſecundo modo obiecta. Decimūquintū. Aliquar potentiar eſt duplex obiectū. ſ. primariuʒ et ſecūdariū. Obiectuʒ primariū capitur dupliciter. Vno modo ut ly primū ideʒ eſt qd pfectiſſimū, et ſic diuina eēntia eſt primū obiectum intellectus et uolūtatis. Alio modo ut idem eſt quod uirtuale cuius. ſ. uirtute illa potentia attingit quicquid attingit, et ſic diuina eſſentia eſt primū obiectū diuini intellectus et nullius alterius, ſic intelligendo q deus nullius alterius uirtute poteſt aliquid intelligere uel uelle niſi uirtute eſſentie, ſed creatura q̄uis ſit poſſibile q uirtute eſſentie omnia intelligat et uelit, tamen poteſt bene uirtute aliarū rerum ītelligere et uelle. Decimūſextū. Nūq; in creaturis de neceſſitate eſt idem primū obiectum utroq; modo, quia inſtantia que poſſet fieri de diuina eſſentia q. ſ. nullius alterius uirtute poſſet cognoſci, ſoluitur p hoc, quia ſpecies que eſt accidēs de genere qualitatis poſſet dari creature que diſtincte repſentaret diuinā eſſentiam et eius uirtute poſſet intelligi diuina eſſentia. In diuinis autē idem eſt primum obiectum utroq; modo, nec poteſt aliter eſſe. Quot modis autem capiatur primuʒ obiectum uideatur. 3. q. prologi. hic ſolū capitur duobus modis. Decimūſeptimū. Secūdarium obiectum in propoſito capitur etiam dupliciter. Vno modo pro impfectiori obiecto, ſic non capitur in propoſito. Alio modo pro obiecto quod tantum terminat, ſed non eſt ratio intelligendi, ſic capitur in propoſito, quia perſonalia et relationes illo modo ſunt ſecūdaria obiecta reſpectu diuini intellectus et uoluntatis. Decimumoctauum. Eſſentialis dependentia proprie eſt quādo aliqua duo ſunt eſſentialiter et realiter diſtincta, et unum illoruʒ eſt cauſa alterius in eſſe et fieri, ita q nec poteſt eē ſine illo nec fieri, illo modo non capitur hic cum dicit doctor q actus intelligendi dependet ab obiecto, quia in diuinis eadem res numero eſt obiectum et intellectio, ſed capitur hic large dependentia eſſentialis pro eſſe rationem quare hoc predicatum inſit, uel neceſſario unum requirere aliud ſolum ratione diſtinctum. Nam diuina eſſentia eſt ratio quare intellectus intelligit et neceſſario requiritur ad intellectionē diuine eſſentie. Etiam quando intellectus ſeipſuʒ itellgit ſeipʒ reqrit pro obiecto et potentia, et uix eſt diſtinctio rōis iter illa extrema. ſ. inter potentiam et obiectum. Decimūnonū. Quando potentia habet duplex obiectum, ſcilicet primum et ſecūdum, capiendo utrūq; ſecūdo modo tunc uariato primo ideſt interrupto actu intelligendi circa primū obiectum, et poſtea iterum intelligendo ipſuʒ tunc ſunt realiter duo actus, ſed ſi actus circa primum obiectum non interrūpitur ſed manet, dato q aliquando attingat ſecūdum, aliquādo non, tunc realiter eſt idem actus numero et non uariatur ſecundum uariationē obiecti ſecūdarij. Ex quo ſequitur, q ſi beatus perpetuo uideat diuinā eſſentiam et aliquādo uideat creaturas uel perſonas, non mutatur actus beatificus ſed idē ſemp manet. Et ſi arguitur, non poteſt tranſiri de cōtradictorio in cōtradictorium ſine mutatione reali, ſed ſi nunc beatus uidet hominē diuina in eēntia et poſtea nō, tranſit de cōtradictorio ī cōtradictorium. ſ. a uidere hominem, in non uidere hominem, eſt ergo aliqua realis mutatio, non in deo nec in ſubſtantia beati ergo in actu uidendi, et per cōſequens ſunt realiter duo actus. Dicendum q maior eſt falſa, quia ſufficit lapſus temporis uel durationis uel quicūq; alius lapſus ad tranſitum de cōtradictorio in cōtradictorium. Nam cōtradictio eſt minima oppoſitio et maxima, quia nulla eſt tam modica diſtantia uel differentia, uel tam maxima quin ſufficiat ad fundandum contradictiones, eſt ergo mutatio in euo beati qui prius duratione intelligit et poſtea non, uel econuerſo.

¶ PER HOC Ad argumenta etc. Hec eſt ſolutio argumētorum Hen. Pro cuius ſolutione et potiſſime primi. Notanda ſunt aliqua dicta. Primum. Non eſt idem uniuerſale et cōmune, quia nullū uniuerſale eſt ens reale, ſed aliquod cōmune realiter, poteſt eſſe ens reale, ſicut anima intellectiua eadem numero ſm idem eſt realiter cōmunis omnibus partibus corporis in informando, licet ſit ſingularis et non uniuerſalis, idem eſt de diuina eſſentia. Secūdum. Omne obiectum intellectus inquantū obiectum et inquātum cognitum, eſt tantum ens rationis, licet id quod cognoſcitur ut plurimū ſit ens reale. Nam eſſe cognitū dicit relationem paſſiue cognitionis et obiici ſimiliter dicit reſpectum obiecti ad potentiam, qui reſpectus eſt rationis tantū, ut patet. 5. methaphyſice. Tertium. Licet ī intellectu ſiue in ſpecie et actu obiectum appareat, illa tamen apparentia non eſt obiectum cognitum, ſed res repreſentata per eam eſt obiectū cognitum. Quartum. Eſſe cognitum capitur quadrupliciter. Vno modo ut eſt participium paſſiuuʒ huius uerbi cognoſcor

cognoſceris,et ſic eſt una relatio que uocatur cognoſci et fun-
datur in obiecto ut habet eſſe in actu cognoſcēdi,quod eſſe eſt
tantum rationis. Secūdo modo capitur pro obiecto apparente
uel cognito,et ſic aliquādo eſt ens reale.aliquādo ens rationis.
Tertio modo pro ſimilitudine rei ad extra,que etiā eſt ens ra
tionis. Quarto modo pro illa repſentatione uel actiua uel paſ
ſiua qua illa ſimilitudo repſentat rem realem,et illa ſimiliter
eſt ens rationis,quia fundamentū ſuum cuiuſmodi eſt illa ſimi
litudo eſt ens rationis. Quintū. Sicut ſenſus exterior cum ob-
iecto ſpeciē cauſat ſenſibilem particularem,et ſicut ſenſus cō-
munis cum obiecto relucente in ſpecie particulari cauſat ſpe-
ciem ſenſibilem ſibi ppriam,ſic intellectus agēs cum obiecto in
tali ſpecie relucente cauſat ſpeciem intelligibilē ideſt in intel-
lectu poſſibili ſubiectatā. Sextum. Intellectus agens cum tali
obiecto poteſt cauſare ſpeciē intelligibilem repſentatiuam ſin
gularis et illius totius qđ apparet in ſpecie ſenſibili. Similiter
poteſt cauſare ſpeciem tantū repſentatiuā unius uel duoꝝ tā
tum que continentur in obiecto relucēte in ſpecie ſenſibili. Nec
depurat phantaſma p hoc ꝙ aliquid deponat a phantaſmate.i.
ab obiecto in ſpecie ſenſibili interiori relucente, ſed unam ra-
tionē formalem aſſumit cuius ſpeciem cauſat et alia omnia di
mittit uel non curat et tunc ſi quidditatis ſpeciē cauſat nō cu-
rando de cōditionibus indiuiduātibus dicitur uniuerſale cau-
ſari. Septimū. In obiecto relucente in tali ſpecie uniuerſalis.i.
in quidditate repſentata p hāc ſpeciem duplex eſt aptitudo ex
ratione formali huius obiecti ut ſic repſentari. Prima eſt ap-
tum natū eſſe in pluribus. Secūda eſt aptum natū predicari de
pluribus. Et ille due aptitudines nulli rei reali inſunt,et p ꝯns
tantum entia rationis ſunt. Octauū. Ille due aptitudines ſic ſūt
entia rationis ꝙ tamē formaliter diſtinguūtur, ita ꝙ ſi debent
tractari de utraqꝫ duo tractatus requiruntur, et ideo ſi uni-
uerſale ſit aptitudo ineſſendi, et p̄dicabile aptitudo p̄dicandi,
tunc non eſt idem p̄dicabile et uniuerſale nec unum eſt paſſio
alterius,quia cum paſſionis nō ſit paſſio,et utrūqꝫ illoꝝ ſit ap-
titudo et per cōſequēs paſſio ſiue propriū quarto modo, ſequitur
ꝙ neutrum eſt paſſio alterius. Nonum. Vniuerſale capitur tri
pliciter. Vno modo pro predicabilitate de pluribus. Secūdo mō
pro obiecto p̄dicabili. Tertio mō pro natura realiter exiſtēte
in ſingulari. Vniuerſale tertio mō non eſt uniuerſale proprie,
ſed equiuoce dr̄ ule. Nam ſm doc. in quoli.q.2.eſt ex ſe ſingu-
laris,nō tamen in cōceptu,ideo hic homo in cōceptu eſt cōpoſi-
tus ex nā et hecheitate,in re non, ſed ule ſecūdo mō eſt funda
mentū p̄dicabilitatis,et etiam ens rōis. Vle autem primo mō eſt
formaliter idē cū p̄dicabilitate, niſi dicatur ꝙ ule ſit aptitudo
ineſſendi et non p̄dicandi,cuius oppoſitū uidetur hri a philoſo-
pho. Decimū. Diuine potentie abſolute eſt impoſſibile eandē na
turam numero cōicari pluribus ſuppoſitis ultimis cōmunica-
tione ſpecifica.i.p modū nature quidditatiue eiuſdē cū talibus
ſuppoſitis. Nam licet deus poſſit ſuppoſitare plres naturas in
eodē ſuppoſito,ſicut ſuppoſitauit naturā diuinā et humanam in
uerbo,nō tamen pōt ſpecifice mō p̄expoſito. Dico ultimis ſuppo
ſitis,propter partes ſubſtātiales unius ſuppoſiti ut ſunt manus
et pedes et huiuſmodi,que dicūtur a pluribus ſuppoſita nō ul-
timata, eo ꝙ nata ſunt p ſe ſubſiſtere, qbus tn̄ una aīa numero
indiuiſa cōmunicatur. Vndecimum. Diuina eſſentia eſt realiter
cōmunis tribus pſonis ſine diuiſione. Duodecimū. Proportio ta
lis eſt inter diuinā eſſentiā et oēm creaturā poſſibilē nō ſolum
factam,ꝙ ſi omnes creature creabiles ſimul ī unum colligeren
tur perfectius repreſentarent deum ꝙ̄ ſi una ſola deeſſet quia
quelibet aliquid ſpeiale in deo repreſentat uel ſaltem in ſuo to
to aliquid perfectius repreſentat ꝙ̄ ſi ipſa deeſſet ut ſi qs poſ-
ſet portare unū centenariū, licet nulla pars illius cētenarij ſpe
cialiter repreſentet aliquid de potentia motiua eius, tamen ſi
ipſa deeſſet cētenario non perfecte repſentaretur potentia mo
tiua portantis,ſic ſi una creatura poſſibilis deeſſet toti uniuer-
ſitati creature poſſibilis,non pfecte repſentaret diuinā oīpo-
tentiā,pbabile tamen eſt ꝙ oēs pfectiones diuine repſententur
p totum uniuerſum creature poſſibilis, et ꝙ quelibet creatura
poſſibilis repſentet aliquid ſpēale in diuinis ſaltē aliquē gradū
pfectiōis quē nulla alia creatura repſentet. Tredecimū. Quia
nulla creatura eſt capax omnis pfectionis nec etiā unū indiui-
duū pōt hr̄e omnē pfectionē poſſibilem in ſua ſpē, immo ſemper
plus pfectionis eſt in duobus ꝙ̄ in uno, ideo neceſſe eſt naturam
creatam cōmunicatā uel cōmunicabilē diuidi in illis quibus cō
municatur,quia unica indiuiſa nō eſſet tā bona ſicut due,et ſic
nō tantū repſentarēt pfectionis duo de deo ſicut modo repſen-
tant nec in ſe eſſent meliora uno. Sequitur primo,ꝙ impfectio
creaturaꝝ eſt cauſa quare natura cōmunis creata diuidatur
in ſingularibus. Sequitur ſecūdo,cū diuina eſſentia ſit infinita,
et duo infinita non ſint melius uno, pro nullo ſupponeret.i.pro
nihilo eſſet ſi ipſa p impoſſibile in ſuppoſitis diuideretur. Dico
per impoſſibile, quia ut pbabitur infra diſt.2.q.1. et.3.impoſſi
bile eſt infinitū in entitate extra genus diuidi ī plura. Decimū
quartū. Omne ule cognitum ſi ipm pfecte cognoſcitur reſpectu
ſui dr̄ diſtincte cognoſci,ſed reſpectu inferioꝝ dicitur cōfuſe
cognoſci.i.ipſa inferiora dicūtur confuſe cognoſci qn̄ ule co-
gnoſcitur,ut qn̄.homo cognoſcitur diſtincte in ſua rōe forma-
li dicūtur ſortes et plato cōfuſe cognoſci. Seqtur ex hoc ꝙ talis
cognitio nō debet proprie dici cōfuſa,qa diſtincte eſt ſui obiec
ti,tamen ꝙ dicitur cōfuſa reſpectu inferioꝝ,ideo dr̄,quia ali-
quid de quolibet inferiori intelligitur et non totum. Decimūqn-
tum. Quādo aliquod obiectum idem numero eſt in pluribus et
idē eſſentialiter et realiter oībus illo diſtincte cognito non di-
cūtur illa cōfuſe cognoſci,ſicut diuina eſſentia diſtincte cogni
ta in perſonis non dicūtur pſone cōfuſe cognoſci. Quādo autē
nō idē numero eſt in pluribus ut ule,tunc illo cognito dicuntur
iſta cōfuſe cōgnoſci. Decimūſextū. Quicquid ſit,uiſio eſſentie
ſine uiſione pſonaꝝ nō eſt confuſa cognitio. Ad formam ergo
argumenti tranſeat maior, minor eſt falſa.

¶AD SECVNDVM Cum dicitur etc. Pro ſolutione hui9
argumēti notandū,ꝙ uiſio eſt duplex.ſ.ſenſitiua et itellectiua,
et capitur hec uiſio p oī noticia rei in ſe p̄ſentis et p realē pre-
ſentiam cognite et non p ſpēs aliquā (nā ſi res in ſe eſſet p̄ſens
et nō p ſe ſed p ſpēs cognoſceretur eſſet abſtractiua cognitio,
licet ſi res p ſe et p ſpēs cognoſceretur adhuc eſſet uiſio.i.intui
tiua noticia.) Viſio ſenſitiua eſt noticia intuitiua ſenſus exte
rioris cuiuſlibet. Nam ſenſus interior dicitur abſtractiue co-
gnoſcere qn̄ res eſt abſens,uel ſi eſt pn̄s et nō p ipam cauſatur
noticia ſed p ſolā ſpēm. Sed uiſio intellectiua ē noticia intuiti-
ua intellectus. Secūdo notandū ꝙ exn̄tia real neceſſario eſt in
obiecto uiſibili ſed nō oportet ꝙ ſit ſubſiſtens.i. in cōicabiliter
exn̄s. Quādo ergo beatus uideret diuinā eſſentiam realiter exi
ſtentē ſine ſubſiſtētia pſonali (quā non includit formaliter.)
eſſet uere beatus. Tertio notandū ꝙ ſubſiſtētia idem eſt quod
incōicabil exn̄tia, ſiue pſonalitas ſiue ſuppoſitalitas, et illa nō
reqritur ex rōe ſua formali ad beatificā uiſionē et fruitionē.
Quarto notandū ꝙ diuina eſſentia pōt uideri in ſuppoſito,dato
ꝙ ſuppoſitū nō uideatur licet nō poſſit uideri eē in ſuppoſito ſi
ne uiſione ſuppoſiti,ſicut res que eſt in ſtuba poteſt uideri ſine
uiſione ſtubē. Ad argumentum ergo dicendum ꝙ licet eſſentia
ſit realiter in pſonis, et in caſu ſuppoſito uideretur in perſonis
intuitiue, non tamen oportet ꝙ ſimł uideantur perſone.

¶AD TERTIVM Dico ꝙ prima etc. Pro ſolutiōe huius
argu¹. Notādū p° ꝙ uiſū.i.ītuitiue cognitū ē duplex.ſ.primū et

ſm. Primũ uiſu3 põt triplicitẽ itelligi. P° ꝓ principalr̃ uiſo, ſicut cũ ur̃ eẽntia diuina et eẽntialia et ꝑſonalia, ipſa eſſentia eſt ꝑſonaliter uiſa. Secundo pro toto uel adequate uiſo, et ſic omnia que ſunt poſsibilia cognoſci a deo ſunt primum uiſum. Tertio pro proprie uiſo, ut cũ albedo uidet̃ in ſubſtãtia, illa ꝓpoſitio eſt uera, albedo uidetur, et illa impropria ſubſtantia uidetur, quantũ ad proprietatem rei, tamẽ ſecũdum uſum loquendi ſecunda eſt magis propria q̃ prima. Similiter ſecundũ uiſum poteſt tripliciter intelligi. Primo pro nõ principaliter uiſo, ſicut ſunt ꝑſonalia. S° pro partiali uiſo, ſicut cum eẽntia ſola ur̃ uel una pᵃſola ur̃. T° pro iproprie uiſo ut cũ dicitur, ſubſtãtia uidetur. Secundo notãdũ, ꝙ totũ capitur dupliciter. Primo ꝓprie, et ſic ſolũ illud eſt totũ qđ habet oẽs partes diſtinctas et nihil i re habet pluribus cõmune, ſicut eſt coiter in omni creatura. Dico coiter, quia fallit in hoie cuius partes hñt aliquid reale realiter cõe, ut aiam intillectiuã et ea que cõſequuntur aiam intellectiuã ut intellectiua eſt. Secũdo improprie, et ſic oẽ illud dr̃ totũ qđ includit aliqua ex natura rei diſtincta et formalter et realiter, ꝫ nõ oĩa in illis ſic diſtinctis diſtinguãtur ut eſt in diuinis perſonis que illo modo dicuntur totũ, quia ipſe inter ſe ſũt formaliter et realiter diſtincte, ſed nulla eſſentialia diſtinguntur in perſonis ut ſunt in perſonis nec realiter nec formaliter, ſed ſunt eadẽ numero in tribus ꝑſonis. Dico ut ſunt in ꝑſonis, qa eſſentialia inter ſe non ſunt idẽ formaliter, tamẽ inquãtũ quodlibet ẽ in trib⁹ perſonis non diuiditur ex hoc in tria ſꝫ omnino idẽ numero formaliter et realiter manent. Tertio notandum, quando eſt aliquod totum, illud non põt intuitiue cognoſci niſi omnes eius partes illo modo cognoſcantur. Quarto notandu3, ꝙ diuina eſſentia ſm Hen. dr̃ eſſe totum et perſone dicũtur eẽ partes loquẽdo de toto et partibus ſecũdo mõ. ſ. iproprie, et uult ꝙ impoſsibile eſt uidere eẽntiã niſi uideantur perſone. Quinto notandum, ꝙ illa ꝓpoſitio, totum includens aliqua plura ex natura rei diſtincta non põt intuitiue uideri niſi illa plura uideantur, põt dupliciter intelligi. Primo ꝙ illud totũ diſtinguatur ex natura rei in illis pluribus, ſicut cõiter eſt in creaturis, illo modo tranſeat. Secũdo. ꝙ illud totum non ſic diſtinguatur in illis pruribus ſicut eẽntia et eſſentialia in diuinis perſonis et aĩa intellectiua in membris, illo mõ ſimpliciter eſt falſa, et illo modo eſt ad propoſitum noſtrũ. Ex hoc pꝫ ꝙ antecedẽs. Hen. eſt falſu3. Sexto notãdũ, ꝙ abſtractio ẽ duplex. Prima dicitur uerax, et idẽ eſt qđ noncuratio, ut cũ cogito de aĩali in hoie, et nõ curo de aliis que ſunt in homine, q̃uis ſint ibi. et ſciam eſſe ibi, ſed tamen nõ curo. Secunda dicitur mendax, ut cũ cogito unum ſine alio cũ hoc addito ꝙ in re illud ſit ſine alio quod tñ eſt cu3 eo, ut cũ cogito de ſola quantitate et non de ſubſtantia, ſi cogito q̃titas in re per ſe exiſtit et nullo mõ eſt in ſubſtantia, tunc ẽ abſtractio mendax, ſi autem ſolum de quantitate cogito et non curo ſiue ſit in ſubſtantia ſiue non, tunc eſt abſtractio uerax. Septimo notandũ, ꝙ abſtractio utraq; eſt duplex. ſ. intellectiua et uolitiua. Intellectiua patuit prius, ſed uolitiua eſt illa quando uolo unũ ſine alio, et eſt duplix. ſ. uerax; quãdo uolo unum non curando de alio abſolute cũ non teneor aliud ſimul uelle. Et mendax cũ uolo aliquid propter ſe qđ tantum ẽ propter aliud uolibile uel quando ſolũ unus uolo ſine alio qđ tñ teneor ſimul uelle cũ alio. Octauo notandũ, ꝙ primũ obiectũ in ꝓpoſito põt dupliciter capi. Primo ꝙ omni toto. Alio mõ pro aliquo uno realiter eodem, nihil realiter diſtinctum includente. Similiter per ſe obiectum põt capi dupliciter. Vno modo pro omni incluſo in aliquo toto. Alio mõ pro eo qđ eſt realiter idem alteri. Exemplũ, aceruus lapidũ eſt primo mõ primũ obiectum, et quilibet lapis eſt per ſe obiectum primo mõ. Sed aĩa intellectiua reſpectu potentiaꝝ ſuaꝝ eſt primum obiectum ſecundo mõ, et quelibet potentia eſt per ſe obiectum. De ſecundo mõ loquitur Scotus quia dicit per ſe obiectum unitiue contineri in primo. i. realiter, quia unitiue apud ipſum eſt realiter idẽ eſſe. Nono notandum, ꝙ uoluntas eſt cauſa libera, ita ꝙ poteſt ꝑ ſe obiectus uelle ſine primo utroq; mõ. Nam põt uelle unum lapidem ſine alio et, ſine toto aceruo, ſimiliter poteſt uelle unã potentiam ſine alia, et ſine tota anima, ſicut ſupra dictum eſt ꝙ põt uelle unũ ſine, alio que tamẽ intellectus põt diſtincte intelligere ſine inuicem, ut eſt de correlatiuis, nec ops uoluntatem oĩa uelle que oſtendit intellectus, ſꝫ põt inter multa oſtẽſa unũ uelle et alia non, ut intellectus oſtendit epiſcopũ debere eſſe ſacerdotem, uoluntas põt uelle epiſcopatum non curando de ſacerdotio. Decimo notandũ, ꝙ nõ omnino eodem mõ abſtrahit intellectus et uoluntas, quia intellectus abſtrahit ul'e a particulari, non ſic uoluntas. i. intellectus põt formare ſpeciẽ repreſentatiuam alicuius nature cõmunis que non repreſentat ſingulare uel particulare et illud non põt uoluntas, ſed poſt q̃; intellectus oſtẽdit uoluntati tã ſingulare q̃; ul'e põt utrũq; indifferenter uelle, et ſic patet ꝙ abſtractio iteꝝ eſt, quedam eſt ul'is a ſuo ſingulari, q̃dam unius ſingularis ab alio. Prima eſt in formatione ſpẽi intelligibilis repreſentatiue obiecti uniuerſalis. Secunda eſt i abſtractione quantitatis a ſubſtantia uel alias. Vndecimo notãdũ, ꝙ cũ doc. dicit in lr̃a ꝙ eſſentia et perſone diſtinguunt̃ ratione, accipitur ibi ly rõne pro ratione formali, et cũ ſubiungit ꝙ ad diſtinctionẽ rõnis non oporteat ꝙ intellectus habeat illa ſicut obiecta diſtincta, loquitur de diſtinctione reali ſed ſufficit, in primo obiecto. i. in tota re, que eſt deus concipere aliquid non idẽ formaliter cuilibet. Nunc de iſta materia ſico pede trãſeo, quia infra diſ. 2. parte. 2. q. 1. habet locum quomodo perſone et eſſentia ſint plura obiecta uel qũo non. Ad formã ergo argumenti patet ꝙ maior eſt falſa. Similiter tam maior q̃; minor primi argumenti de frui eſt falſa. ¶ Ad ſecundũ argumentũ de fruitione notandũ, ꝙ quando manet idẽ obiectũ quod ex natura rei quietat ſiue ſit in uno, ſiue in centum, ſiue in nullo, eodem mõ quietat, potiſsime quando illa in quibus eſt nullo modo ſunt rõnes quietationis, mõ eſſentia et eẽntialia ſunt rationes quietationis, et perſone ut perſone nõ ſunt ſic rationes. Sequit̃ ꝙ minor eſt diſtinguenda, quia perſonam quietare fruentẽ põt dupliciter intelligi. Vno mõ ꝙ perſona ut perſona quietet illo° eſt falſum ſecundo mõ ꝙ perſona inquantum includit eẽntiam quietet ſicut paries uidetur inquantum hꝫ albedinem, illo° ueꝝ eſt, ſed ꝯña non ualet, eo ꝙ rõ fruitionis eſt in qualibet perſona dato ꝙ per impoſsibile nulla alia perſona eſſet. Similiter in argumẽto ſunt quattuor termini. Per hoc ad ꝯfirmatione (quã tamẽ doc. ponit pro uno argumento proprio ibi. Item ſi quietaretur, et in reſponſione dicit eſſe ultimũ argumentum) Reſpondet doc. ꝙ eſt unus actus fruitionis trium perſonaꝝ, quia obiectum qđ eſt ratio fruitionis eſt unũ in tribus perſonis. ¶ Ad tertium doc. hic non reſpondet ſed remittit ad primã queſtionẽ huius diſt. contra Auicennam in reſpondendo rationi. s. Bona.

¶ QVANTVM AD TERTIVM ARTIculum de potentia etc. Hic eſt tertius articulus principalis huius queſtiõis qui declarari põt per uiginti duo dicta. Primũ. Quãq; a pluribus et magnis doctoribus teneatur deum eẽ totam cauſa3 beatitudinis nullo° actiue concurrente intellectu creature beate, tamen oppoſitũ eſt de mente Scoti ut infra diſ. 3. q. penul. Secũdũ. Licet omnis beatus ſit certus omnino ꝙ perpetuabitur ſua beatitudo, nõ tamen euidenter nouit. i. ex natura rei non nouit, ſed uoluntate diuina cauſante talem aſſenſum in intellectu beati. Tertium. Omnis uoluntas creata nata eſt concurrere actiue ad productionẽ cuiuſcunq; uolitionis producibilis a uoluntate de quocunq; obiecto, et aperte fruitionis, tamẽ non põt eſſe cau-

ſa actiua cuiuſcunq; uolitionis, quia non diuine, nec etiã omnis create uolitionis, quia quãdo deus ut tota cã cauſat aliquã uolitionẽ, illius non põt alia uoluntas eſſe cauſa actiua uerũ tamẽ eſt ꝙ quelibet uoluntas creata poſſet eſſe cauſa actiua cuiuſlibet uolitionis eiuſdem numero ꝗ̃alia uoluntas creata producit, ſicut quilibet hõ põt eſſe cuiuſlibet hominis pr̃ ſic intelligendo, ꝙ quicunq; hõ genitus detur, a quocunq; ſit, ille poſſet generari uel genitus eſſe a petro uel ioanne, lʒ forte non oẽs hoĩes poſſet quilibet generare, tamen quẽlibet ſeorſum, ut in. 2. lib. Quartum. Quãq; deus poſſet cauſare totam beatitudinẽ non concurrente creatura btã in rõne actiui (neceſſario. n. cõcurrit in ratione paſiui) tamen de facto deus ſolum partialiter cõcurrit. Quintum. Propter certitudinẽ et perpetuitatem et neceſſitatẽ beatitudinis quantũ ẽ ex parte beati nõ oportet ꝙ de⁹ ſit tota cauſa, quia deo partialiter ↄcurrẽte põt certitudo et ꝑpetuitas ineſſe. Sextũ. Omnis creatura intellectualis põt firmiter et pro certiſsimo aſſentire alicui propoſitioni cõtingenti ꝙ fiat uel erit qđ tamẽ non fiet nec erit, ſed deus non põt, propter hoc tamẽ licet creatura fallatur adhuc tamẽ ſu⁹ aſſenſus certiſsimus (ut credit) ſufficit ſibi ad beatitudinẽ. i. dato ꝙ nõ cõtinuaret deus ꝑpetuo actus beatificos et dato ꝙ nullus debeat abſolute dici btũs niſi ſit certus de perpetuitate taliũ actuum nihilominus tamen ſufficit talis firmus aſſenſus licet fallat. Sequitur ꝙ de eodẽ p̃nt eſſe due noticie quarũ una ſit ſimplicitẽ euidẽs, alia ſimpliciter ineuidẽs, ut diuina et humana de aliquo futuro cõtingenti. Septimũ. Diuina eſſentia actiue cõcurrit, ad uiſionem intuitiuam beatificam in intellectu bti creati et fortiſsime agit ita ꝙ intellectui creato impoſsibile eſt nõ totum uidere qđ oſtendit diuina eẽntia, nec uoluntas bti põt impedire intellectum quin totum uideat nec ipſum auertere a cõſideratione. Nam eẽntia ſemp ſe oñdit et intellectus eſt naturalis potentia nõ libera iõ neceſſario coagit eſſentie oſtẽdenti quãtũ põt, et quia uolũtas diuina ſemp p̃ntat eẽntiam intellectui btõ impoſsibile eſt btõ non uidere totum. Octauũ. Tota cã quare intellectus non uidet aliquod totum obiectũ põt eſſe quadruplex. Prima quando obiectum non eſt totũ p̃ns in ratione obiecti, ſecunda quãdo uoluntas põt auertere intellectum a ↄſideratiõe. tertia quãdo uoluntas põt cũ aliquo obiecto fortius occupare et totam actiuitatem intellectus in illius alterius obiecti ↄſideratione exponere, quarta quãdo põt uoluntas illud obiectũ abſentare et aliud p̃ntare uel nõ, non. n. eſt neceſſe aliud p̃ntare. Cum ergo diuina uolũtas ſemp preſentet obiectũ illud. i. diuinã eſſentiam in rõne obiecti et eius actiuitas obiectiua. i. intentionalis ſit infinita, ſequitur ꝙ nulla uia intellectus creatus beatus põt nõ uidere deũ et perſonas et oĩa que oſtẽdit eſſentia per uolũtatem diuinã, niſi forte diuina uoluntas nollet cooperari, de quo in. 4. lib. Nonuʒ. Ordinauit diuina uoluntas oĩ btõ uelle oſtendere tres perſonas et diuinam eſſentiam licet ſufficienter beatificare poſſet ſolla eẽntia, ſed hoc fit ex ſuperabundãte bonitate. Similiter obligauit omnẽ beatum ad fruendũ eſſentia et tribus perſonis ita ꝙ ſi non ſemper frueretur eſſentia et tribus perſonis peccaret. Ideo nõ eſt in p̃tãte uoluntatis create ꝙ ordinate. i. ſ͠m ordinatiõeʒ diuĩe uolũtatis fruatur et tamẽ nõ fruatur tribus perſonis. Decimũ. Abſolute eſt impoſsibile ꝙ uoluntas creata btã poſsit non frui eẽntia et tribus perſonis quãdo intellectus uidet eẽntiam et tres perſonas, qa licet uolũtas poſſet ſuſpendere actum ſuũ inquantũ ab ipſa eſt et cuius ipſa eſt tota cauſa ſaltem cũ generali influentia dei, nõ t̃n poteſt ſuſpẽdere actum cuius uel ipſa nullo° eſt cauſa ſicut ſ͠m illos qui dicunt ꝙ deus eſt tota cã fruitionis uel cuius ipã eſt partialis cã ſecundaria nõ primaria quia deus eſt principalis cauſa fruitionis ſ͠m Sco. et uoluntas beati creati eſt ſecundaria cauſa, iõ illa cõditio in obiecto. ſ. ꝙ eſt triũ ꝑſonarũ, cũ inſit actui ex principali cauſa, et uoluntas creata ut ſecundaria cã cũ principali cauſa poſuit actũ in eſſe reſpectu triũ perſonarũ, amplius non põt uoluntas creata ſuſpendere uel alterare actuʒ uel obiectũ tollere uel ꝙ non reluceat in actu, facere. Sequitur ꝙ cũ unicus actus numero ſit perpetuus in beatis, et obiectũ illius actus neceſſario ex naturali ſua entitate in actu reluceat, et actus ſit iã poſitus in eſſe ſic ꝙ in eo reluceat eẽntia et tres perſone, non põt uoluntas btã facere ꝙ nõ reluceat ibi eẽntia et tres perſone, et ꝙ non ſit triũ perſonarũ, potiſsime quãdo deus uult ut principalis cauſa ꝙ ſit triũ perſonarũ. Vndecimũ. Diuina uoluntas põt facere ꝙ idẽ actus numero maneat et tamẽ non oẽ obiectũ maneat, quando. ſ. ẽ alicuius primi obiecti et aliorum ſecundariorũ quia põt eſſe primi obiecti et nõ ſecundariorũ, ſicut in rebus corporalibus idẽ motus numero põt eẽ reſpectu diuerſoruʒ obiectorũ ut in molendino eſt unus motus cõtinuus et tamen nõ eſt unũ granũ numero quod teritur ſed ſemper aliud et aliud. Duodecimũ. Potiſsima cauſa ꝙ uoluntas creata nullo mõ põt frui una perſona ſine alia uel ſola eſſentia eſt, quia deus non uult cõcurrere ad illã uolitionẽ ut cã ſuperior ſʒ de facto oppoſitum cauſat. Trigeſimũ. Si deus non niſi generali influentia cauſaret actum beatificũ uidetur uoluntatẽ creatam beatum poſſe eẽ uni⁹ ꝑſone ſine alia et eẽntie ſine ꝑſonis et nouo actu (non actu iam poſito in eſſe reſpectu trium perſonarũ) ſed propter dictas cauſas non põt eſſe. Decimũquartum. Dato ꝙ beat⁹ illo mõ poſſet frui eſſentia ſine perſonis non tamen facile eſſet quãdo intellectus oſtnderet intuitiue eẽntiaʒ et tres perſonas, quia cũ ſit una res eſſentia et perſone et infinita bonitas illius rei, cauſaret forti actione in uoluntatem bti ex qua eſſet difficile immo difficillimũ non ſic frui. Decimũquintũ. In p̃tãte uoluntatis eſt nõ peccare abſolute, nõ t̃n poſito quocunq;, quia non põt uitare pctm̃ ſi uult actus facere quibus eſt annexũ pctm̃ ideſt uel quia ſunt ex ſe mali uel quia prohibiti, iõ põt actus illos non facere, et percõſequens pctm̃ uitare, ſi aũt uult facere actus illos non põt uitare pctm̃. Decimũſextum. Obiectũ ex natura rei cõueniens actui fruitionis eſt deus trinus et unus, nõ tamen ſic ẽ naturale obiectũ ꝙ nõ poſsit idẽ actus elici niſi circa totum illud obiectum, ideo in p̃tãte dei eſt ꝙ non ſit triũ perſonarũ et t̃n ſit fruitio. Decimũſeptimũ. Multa ſunt accñtia que per nullũ creatũ agẽs poſſunt ſeparari ſed per deum, nam aliqua accidentia ita intrinſeca ſunt et tã ex ĩtrinſecis naturalibus ſequũtur ꝙ ſolũ per diuinã maieſtatẽ poſſunt ſeparari a ſubiecto ſicut eſt lux ſolis. Decimũoctauũ. Deus oĩbus actibus et ſimpliciter oĩbus rebus utitur ad ſe, licet pctõ nõ utatur cuʒ nihil ſit, uti. n. eſt diligere uel uelle unũ ꝑ aliud ſed negatio ñ põt diligi niſi ex cõſequenti ut quãdo odio aliquod poſitiuum ex cõſequenti methaphorice diligo negationẽ, ſed hoc eſt ualde improprie. Vigeſimũnonũ. Actus peccati inquantũ pctm̃ nõ refertur ad deum per peccantẽ mortaliter, quia tũc ñ peccaret, ſʒ a deo refertur ad ſeipſum. Vigeſimũ. Aliquãdo poſsibile eſt ꝙ actus quo quis peccat mortaliter ab ipſo peccãte referatur ad deũ, ſibi fingendo ſe nõ uelle illo actu deũ offendere, ſed ꝙ faciat ex neceſsitate uel tẽptatione, ſed eſt fictio nõ ueritas. Fatuẽ enĩ talis cogitat huiuſmõi cũ actu agat quod deus non placat. Vigeſimũprimũ. Deũ, actus, et peccata, ad ſe referre eſt ipſum aliud bonũ inde elicere. i. occaſione huius pcti deus uult oſtendere ſuã iuſtitiam uel miſericordiã, uel cauſare feruidam penitentiam, et talia nõ oſtẽdiſſet illo mõ ſi non peccaſſet hõ uel angelus, lʒ alio mõ oſtẽdiſſet. Vigeſimumſecundũ. Exemplũ de peccatis, pctõre, et deo poſitũ in dicto undecimo ñ ẽ bonũ oĩno ad ꝓpoſitũ, quia actus ille refert a deo et ñ refert a uolũtate creata capiendo nõ referre pro negatione. Sed illa improbatio

nõ multũ efficax uidetur nec eſt Scoti et eſt mẽs littere ibi, ali quibus uidetur nõ eẽ bonũ exemplũ, ideo dimittatur et ratio te neatur. Sed eſt hic dubium utrũ illo eodẽ actu numero quo qs peccat mortaliter et fruit creatura poſſet frui deo et uti creatura ita ꝙ dilectio maneret et mutaretur obiectũ, ut ſicut pri⁹ fuit dilectio fruitiua creature, poſtea eadem dilectio manẽs ſit dei. Quod ſi diceret ꝙ ſit, tũc illa cõditio que eſt eẽ pctm̃ poſſꝫ uirtute create uoluntatis abeſſe actui poſito in eſſe. De hoc dubio nihil ad pñs determinabo, q̄a locũ hẽt in 2° lib. diſ. 3i. et 25.

¶ QVANTVM AD QVARTVM ARTICVLVM deſcõ dico etc. Iſte ẽ quartus articulus pṙipicalis hui⁹ q̃ſtiõis, qui reſoluitur in .3i. dicta. Primũ. Deus ordinauit et ſub maximo precepto precepit ꝙ comprehenſor btũs ſemp intuitiue uideat diuinã eſſentiã et tres perſonas et obligauit ſe ſemper oſtẽſurum eſſentiam et tres perſonas omni beato. Idẽ dicendũ eſt de fruitione quod dictũ eſt de uiſione. Et nunq̃ fallit deus nec deuiat a ſuis ordinationibus. Sequit ꝙ nũc et in euũ ſemp oſtẽdit et oſtendet deus oĩ beato eẽtiam ſuã et tres pſonas. Secundo ſequitur, beatus ſi uellet nõ frui eſſentia et tribus perſonis tũc peccaret mortaliter, cuꝫ ergo pctm̃ mortale demereatur beatitudinẽ .i. mereatur ꝙ tollat beatitudo ſequitur eo ipſo quo beatus uellet non frui ipſe eſſet non btũs. Sequitur tertio, illa de facto nõ de poſſibili ſunt cõuertibilia btm̃ eſſe et frui eſſentia cum tribus perſonis. Secũdum dictum. Viatori precepit de⁹ ut diligat deũ ſumme ſuper oĩa, etiam lex nature .i. recta ratio precipit. Nam illa concluſio, deus eſt plus oĩbus diligendus, eſt necea practica cõcluſio, in diuina quidditate uirtualiter incluſa .i. ille qui cognoſceret diſtincte quid eſt deus et quid eſt diligere, illẽ uirtute illius cognitionis poſſet formare totũ practicũ ſyllogiſimum in quo illa cõcluſio eſt cõcluſa. Tertiũ. Plus diligere unum alio eſt tripliciter, uno mõ .i. actu maiori, alio mõ .i. maius bonũ uelle .i. meli⁹ bonũ uelle uni q̃ alteri, tertio .i. firmius uelle .i. perſeuerantius diligere. Quartũ. Actu maiori .i. perfectiori diligere aliquid põt dupliciter intelligi, uno mõ ꝙ ille actus ſit pfectior ſpecifice et indiuidualiter .i. de nobiliori obiecto et ex maiori conatu, alio mõ indiuidualiter tm̃ .i. cũ maiori conatu. Quintũ. Ille actus eſt maior indiuidualiter qui ex maiori conatu potentie et clariori pñtia obiecti elicitur. Illo mõ btũs maiori actu diligit deum q̃ uiator quia in beato eſt conatus maior et obiectũ eſt ei clarius preſens. Sextũ. Ille actus dicitur maior ſpecifice .i. perfectior ex rõe quidditatiua qui eſt de maiori obiecto ſpecifice .i. cuius obiectũ eſt nobilius ſpecifice q̃ alterius actus obiectuꝫ. Illo modo dilectio hominis eſt nobilior dilectione aſini. Septimum. Aliquos actus differre ſpecifice propter obiecta poteſt dupliciter intelligi, unomodo ꝙ illa obiecta tam in re q̃ in intellectu, differant ſpecifice ut homo et aſinus. Alio modo ꝙ tantum differant pp eſſe in re et in intellectu ut hõ real. et hõ cognitus. Octauuꝫ. Actus drñt ſpecifice q hñt obiecta ſpecifice diſtincta utroq̃ mõ. De p° ꝑs, de 2° ꝓbat, q̄a ituitiua cognitio et abſtractiua de eodẽ drñt ſpecifice et tñ obiectũ ñ differt ſpecifice niſi per eſſe in re et intellectu. Nonũ talis ordo eſt inter ſpecies ꝙ ſicut tota ſpecies una ẽ altera nobilior, ſic ulr ſummũ indiuiduũ inferioris ſpẽi eſt ignobilius q̃ minimum indiuiduũ nobilioris ſpẽi. Decimũ. Quando dicitur, obligatur creatura intellectualis deũ ſuper oĩa diligere .i. plus oĩbus diligere ſi intelligitur de btõ ſenſus eſt, beatus obligatur intuitiue deo frui quod eſt maximũ frui in ſpẽ, etiã quia obiectũ iſtud eſt ſummũ et cum hoc clariſsime pñs, et ſic dupl'r actus ille fruitionis eſt ſpecifice ſumm⁹, quia ut ſpecies ſummitur ab obiecto, et ut in genere cognitionis, quia .ſ. intuitiua noticia diſtinguitur ab obiectiua. Vndecimũ. Nõ oĩs beatus obligatur ſummo conatu deũ diligere quo põt q̃ eſt indiuidualiter ſumme diligere. Probatur, ſummus conatus faceret actuꝫ ſummũ ſed nõ oĩs beatus meruit actum ſummũ, ergo dictũ uerum. Sequitur correlarie ꝙ actus uiſionis et fruitionis in beato non ẽ maior nec minor q̃ merita ſua cõcurrente diuina bonitate que ſemp premiat ultra condignũ et punit citra condignum. Duodecimũ. Quãdo dr̃ creatura obligatur deũ plus omnib⁹ diligere, ſi intelligitur de uiatore et de actu maiori ſenſus eſt, ipſe uiator obligatur deũ diligere actu ſpecifice ſummo quo ad abſtractiuã fruitionẽ non quo ad intuitiuã, quia obiectuꝫ abſtractiuum dilectionis ſue eſt ſummũ obiectũ in uniuerſo .ſ. deus, ſꝫ non obligatur uiator ꝙ habeat intuitiuã dilectionẽꝫ nec ꝙ act⁹ ſuus ſit ex maiori conatu quo põt, quia tunc oẽs quaſi damnarentur quia quaſi nullus hẽt talem actum. Sequitur correlarie ſufficit uiatori ꝙ deũ abſtractiue diligat et aliquẽ conatuꝫ in actu ſuo habeat. Tredeicmũ. Si principalis propoſitio intelligit ſecundo mõ ita ꝙ ſit ſenſus, plus diligit .i. melius bonum ſibi optat, tunc ſiue intelligatur de btõ ſiue de uiatore neceſſarium eſt ad uitam eternam, et ad uitandũ pctm̃ mortale, et naturalẽ legẽ ſeruandã ꝙ optẽ et faueã deo ſummũ bonũ et infinitum et mihi nõ. Similiter obligatur ſibiipſi deus tm̃ ex naturali lege, nulla poſitiua. Decimũquartũ. Oĩs beatus angelus et hõ obligatur proximo ſuo habẽti maius bonũ uelle maius q̃ ſibiipſi, ſed econuerſo eſt in uiatoribus, quia omnis uiator obligatur ſibiipſi maius bonũ uelle quo ad bona gratie et gl'e nõ quo ad bona tẽporalia corporis et fortune q̃ cuicunq̃ alteri uiatori. Decimũ quintũ. Illa obligatio non eſt ad pctm̃ mortale ita ꝙ obligetur tantam diligentiam facere ut efficiatur maior i grã et gloria q̃ quicunq̃ alius. Idẽ etiã põt teneri reſpectu bti ꝙ debeat conari ne efficiatur maior hoc modo quocunq̃ beato. Decimumſextuꝫ. In caſu quo uiator uellet oĩbus maiora bona q̃ ſibi eoipo eſt maior uel melior, quia illa charitas in eo eſt pfectior qua et plus meretur. Decimumſeptimum. Si principalis propoſitio i telligitur tertio mõ put ualet plus diligere .i. firmius diligere, hoc põt dupliciter intelligi, uel naturaliter uel libere. Naturaliter firmius diligere eſt ex naturali inclinatione diligere ita ꝙ quãdiu manet natura tãdiu manet illa inclinatio. Illo diligere non diligit deus nec hominẽ obligat ad huiuſmõi diligere, ideo tranſeat illud membrũ. Libere firmius diligere eſt potius oĩa dimittere q̃ hoc dilectuꝫ uelle mortaliter offendere, et ſic obligatur omnis creatura intellectualis abſq̃ oĩ diſtinctione, deum ſumme diligere. Decimũoctauũ. Nõ obligauit deus uiatorem ut ſemper actu cogitet de diuia eẽntia et tribus pſonis, nec ꝙ fruatur deo et tribus perſonis ſemper actualiter. Decimũnonũ. Obligauit deus uiatorem ut nunq̃ excludat aliquam perſonam diuinam a ſua dilectione quãdo cogitat de ea, ſed ſi non cogitat non obligat ipſam diligere niſi pro tempore pro quo obligatur de ea cogitare ut eſt ſub miſſa omnibus feſtiuis diebus ex precepto ſm aliquos. Vigeſimũ. Habitualiter diuina perſona frui, eſt nunc non frui ea, tñ ſi cogitaret illa perſona, uoluntas non uellet reſpuere eã ſed ſi eſſet tempus quo obligatur frui ea actualiter uellet ea frui. Sequitur correlarie ſm aliquos ꝙ ſub miſſa feſtiuis diebus obligatur q̃libet xp̃ianus adorare et frui deo trino et uno, ſub illa inquã miſſa qua uult uiator ſe deo obligare rõne precepti eccleſie. Vigeſimumprimũ. Non eſt de eẽntia btitudinis ꝙ beatus aliquid aliud uideat uel fruat niſi deo trino et uno. Sequit correlariũ, nõ opꝫ beatos aliqua alia uidere in diuina eẽntia. Sequitur ſecundo, ſi deus oñdit btis aliquibus aliqua alia in ſua eẽntia, uni plura, alii pauciora, hoc non ẽ ex ratione btitudinis eẽntiali ſed accñtali. Vigeſimumſecũdũ. De potentia abſoluta põt deus oſtendere eẽntiam ſine perſonis, et unã pſonam ſine alia, nõ tamen de potentia ordinata. Quid ſint ille potentie ꝑs ſupra in diuiſione huius queſtionis. Quãdo

ergo habetur in ſcripturis ꝙ non poſſit una pſona oſtendi ſine alia uel aliquid ſimile debet exponi de potẽtia ordinata. Pro meliori intellectu precedẽtium ſit illud .23. dictũ. Bona felicitantia habent decem conditiones repugnantes bonis exterioribus, et ꝑ oppoſitum bona exteriora hñt .x. conditiones repugnãtes bonis felicitantibus. Prima conditio felicitantium eſt ꝙ non acquiruntur a fortuna, ſecunda ꝙ ex meritis, tertia ꝙ ſunt maxima bona hoĩs, quarta ꝙ ſunt inamiſſibilia uel difficulter amiſſibilia, quinta intrinſece perficiunt, ſexta ꝙ hoĩem et opus eius bonum reddunt, ſeptima ab anguſtia liberant, octaua ꝙ replẽt letitia et delectatione, nona ꝙ ſunt primo et per ſe appetibilia, decima ꝙ appetitum ſatiant et quietant. Horum oppoſita habẽt bona exteriora. Vigeſimumquartum. Bonitas habitualis hominis dr̃ tripliciter, primo ſm naturalia, ſecundo in acquiſitis que faciunt ſm quid bonum, ut ſunt eutropolia uel facetia uel amicicia, tertio in acquiſitis que faciũt ſimpliciter bonuꝫ ut charitas etc. Vigeſimumquintũ. Bona anime quantum eſt de ſe ſemper ſunt in ſalutem et nunq̃ in detrimẽtum. Vigeſimumſextum. Triplex ẽ bonitas firmata .ſ. in habitu moraliter bono, in uirtute theologica, et in lumine glorie. Vigeſimumſeptimũ. Per ſe bonum ẽ triplex (nam diſtinguitur contra caſuale, utile, et in alio exñs (et ſic illud quod ꝑ ſe intẽditur et illud quod propter ſe eſt appetibile, et ſeparatum bonũ dicuntur per ſe bona. Vigeſimũoctauũ. Bonũ propter ſe appetibile eſt duplex, uno° ideo dr̃ propter ſe appetibile quia nulluꝫ melius bonũ hẽt propter qđ appeti poſſet. Alio mõ quia nõ ex ſua rõne formali aptum uel inclinatum ut propter aliud appetatur uel in aliud ordinetur, ut cõſideratio geometrica hẽt ſcientias nobiliores, tamen non eſt propter illas. Primũ eſt melius oĩ bono ꝑꝑ aliud appetibili, ſecundũ non, quia cõſideratio ethica eſt melior conſideratione geometrica, et tñ eſt propter aliud appetibilis. Vigeſimumnonũ. Nullus bonus tantum abſtinet ꝑꝑ uerecũdiaꝫ ut dicitur .4. ethi. ſed bonus quilibꝫ triſtatur malis operibus et gaudet bonis, nec eſt cito tranſmutabilis a bono in malum. Trigeſimũ. In ptãte nr̃a ẽ fieri bonos et malos. Trigeſimũprimũ. Oĩbus hũanis bonis põt ɔtingere caſus quo indigẽt epicheia .i. iterptatiõe prudẽti qua nõ ita ſtricte ſeruet ul opet ſemp eodẽ modo, quia in tali caſu ſic operari eſſet uicium.

¶ AD ARGVMENTA principalia. Ad primum de primo etc. Expedito toto corpore queſtiõis reſtat expedire caudã. Cũ ergo queritur, utꝶ ultimus finis etc. Hec queſtio hẽt duas partes, prima de unitate finis, ſecunda de diſtinctione. Pro ſecũda parte p° arguit̃ tripl'r, p° ſic. Oẽ hñs proprias bonitatẽ hꝫ ꝓpriã fruibilitatẽ, ſed pſone et relationes diuine hñt ꝓpriã bonitatem, ergo habent propriam fruibilitatem. Maior ſupponitur. Minor probatur, quia .7. ethi. dicitur ꝙ ens et bonũ conuertuntur, ergo ubi eſt propriũ ens uel propria entitas, ibi eſt propriũ bonũ uel propria bonitas. Pro ſolutione huius argumenti notandũ primo, ꝙ bonitas capitur dupl'r uno mõ ut eſt paſſio conuertibilis cũ ente, et ſic idẽ eſt quod appetibilitas conſequẽs rei perfectionem qua allicit potentiaꝫ appetitiuã. Alio° pro illa perfectione qua res eſt appetibilis, et illa eſt duplex .ſ. communicabilis que uocatur quidditatiua, et incõmunicabilis que dr̃ indiuidualis uel ſuppoſitalis uel perſonalis uel ſingularis. Et quelibet eſt duplex .ſ. infinita et finita et iterũ quelibet ẽ duplex, quia quedam cõſequitur quidditateꝫ ĩ intellectu cõceptã. quedã in eſſe reali, nõ intelligendo ꝙ illa bonitas cõcepta in intellectu ſit aliqua res realis alia ab illa a qua res eſt realiter bona, ſed quia in re eſt una bonitas numero ipſa quidditatiua et indiuidualis ſicut natura et indiuiduũ uel hecheitas non tamen in conceptu, ideo gradus bonitatis cõuenientes quidditati pñt diſtincte concipi ab illis que conſequunt̃ indiuiduum .i. ſi qs per intellectum uelit gradus uel numeꝶ graduũ partiri in uno indiuiduo realiter exiſtente reperiret plures gradus cõſequẽtes totum indiuiduum q̃ꝫ cõſequẽtes prec ſe quidditatem ſpecificã, lꝫ non debeant credi tales diſtincti gradus realiter in re ſicut intellectus diſtinguit, cũ ſit ſimpliciter ſimplex illa perfectio in re non in conceptu. Secũdo notandũ ꝙ bonitas fundamẽtaliter uel ſecundo mõ capta eſt modus intrinſecus cuiuſlibet rei .i. ẽ gradus entitatis et perfectio rei que ſibi eẽntialiter cõuenit ita ꝙ eſt formaliter idẽ cũ eo cuius ẽ ut probabitur diſ .8. Tertio notandũ ꝙ paſſio differt a mõ intrinſeco, quia paſſio q̃libet ſignificat rem realiter et eẽntialiter et formaliter diſtinctam ab eo cuius eſt paſſio, et cõnotat aptitudinẽ que nihil reale eſt ſed propoſitio in qua talis aptitudo in concreto predicat̃ de illo cuius paſſio dr̃ eẽ ẽ infalſificabilis ut riſib le ſignificat actuꝫ ridendi (nã idẽ ſignificat cõcretũ et abſtractum .ſ. ridere et riſus, et riſibile et riſibilitas) et cõnotat aptitudinẽ, et ideo ſi formetur illa propoſitio, hõ eſt riſibilis ipſa eſt infalſificabil'. Modus aũt intrinſecus ſignificat aliquid qđ realiter eẽtialiter et formaliter eſt idem illi cuius eſt modus. Quarto notanduꝫ ꝙ ſicut indiuiduũ ut indiuiduũ uel hecheitas non eſt actiuũ alicuius ita nec factibile ab aliquo in actione reali ꝑꝑ incõicabilitatem eius. Nã omne factum eſt cõicatũ et oẽ cõicatum eſt cõicabile, iõ illud quod ẽ incõicabile nec ẽ factibile nec factũ realiter, nec ẽt hecheitas eſt aliquid diſt nctũ a natura realiter ſꝫ eſt omnino una res iõ non eſt actiua ſine natura, in cõceptu tñ formantur duo de hac natura exiſtente. Ex his ſequit̃ intellectus illius dicti cõis, perfectio ſuppoſiti nõ eſt formalis terminus actionis .i. nunq̃ ſuppoſituꝫ uel ſingulare ut tale, eſt forma que producitur ab agente reali ſed ipſa natura uel ſubſtantialis uel accñtalis producitur a qua nõ ſolũ põt abſtrahi conceptus hecehitatis ſꝫ etiã nature ſpecifice. Simil'r pꝫ illud dictũ, perfectio ſuppoſiti non eſt formalis rõ agendi .i. quãdo aliqua actio realis eſt, illud a quo eſt talis actio non eſt aliud q̃ꝫ illa res a qua abſtrahi põt cõceptus nature ſpecifice et hecheitatis, et quãdo intellectus inquirit utꝶ principium huius actionis cõueniat illi rei per hoc ꝙ ẽ talis natura in ſpẽ uel per illud qđ eſt hec, repperit ꝙ per hoc ꝙ eſt talis natura in ſpẽ et non per hoc ꝙ eſt hec natura. Similiter ſequitur intellectus illius dicti, nunq̃ ſunt due ſpecies equales in uniuerſo in perfectione, quia cũ ſemper eẽntialiter ſint in re diſtincte et formaliter in conceptu, et cũ perfectio rei ſit idẽ realiter eẽntialiter et formaliter cũ eo cuius eſt, ſequitur ꝙ ſicut quidditates ſunt diuerſe ſic etiam perfectiones quidditatiue ſunt diuerſe. Quinto notandus ꝙ bonitas quidditatiua et indiuidualis in re ſunt una et eadem, in cõceptu non, et quando in conceptu diſtinguuntur gradus quidditatiui ab indiuidualibus ĩdiuiduales quaſi nulli ſũt et nullius momenti, ſicut nec cõceptus hecheitatũ reſpectu conceptus nature, ideo cũ perfectio btificãs ſit magna et maxima non põt perfectio indiuidualis uel ſuppoſiti eẽ rõ fruitionis, et quia omne incõicabile eſt minus cõicabili, iõ non poteſt incõicabilis perfectio eẽ rõ fruitionis. Quare aũt et quõ aliqua dicũtur nullam omnino perfectioneꝫ hr̃e ut ſunt relationes pſonales diuine patebit infra diſ .8. Sexto notandũ, nõ oĩs bonitas qđditatiua eſt rõ fruitionis ſed ſolum pfecta .i. infinita. Ad formã ergo argumenti. Maior eſt uera de bonitate quidditatiua cõicabili et infinita, ſed minor illo mõ eſt falſa. ¶ Secũdo arguitur ſic. Quecũq̃ equaliter cõuertunt̃ cũ ente equaliter trãſferuntur ad deũ ſi oĩa traſferuntur ad deũ, ſed unũ et bonum equaliter ɔuertunt̃ cũ ente et ambo trãſferunt̃ ad deũ, ergo equaliter transferunt̃, ſicut ergo in deo ſunt tres unitates pſonales ſic tres bonitates et per ɔñs tres fruibilitates. Pro ſolutiõe huius argumẽti doc. primo notat reſponſionẽ Hen. quoli .i. q .i. qui

primo notat ꝙ illa que uno mō inſunt eēntie et uno° predicant̄ de eſſentia ſunt eēntialia, et illa que uno mō inſunt perſonis, et uno mō dicunt̄ de eis ſunt perſonalia, que autē alio mō inſunt eſſentie et dicuntur de ea, et alio mō in perſonis et dicunt̄ de perſonis, partim ſunt eēntialia partim pſonalia. Secūdo concludit ꝙ bonitas hēt ſe primo mō, ideo eſt ſolum eſſentiale, eo ꝙ bonitas non ineſt perſonis ut perſone ſunt, paternitas aūt ſe hēt ſecundo mō ideo eſt ſolum perſonale, ſed tertio mō ſe hēt unitas: quia unitas idē eſt quod indiuiſio, mō indiuiſio eſſentie talis eſt ꝙ etiam ē cōicabilis ſed perſonaꝝ īdiuiſio eſt incōicabilis, ideo partim eſt eſſentiale et partim perſonale. ¶ Sꝫ contra hāc ſolutionem doc. arguit ſic. Illa ſolutio ſolum declarat mentē arguentis et nihil reſpondet ad illud quod querit argumētū. Naꝫ oīs arguens pro naturali et principali fine debet habere uelle oſtendere aliquā difficultatem et quandā dubitationem aliquorum predicatoꝝ, et petere ſolutionem difficultatū talium ut addiſcat ipſe uel alius. Sic aūt fit in propoſito. Arguens oſtendit ꝙ unū et bonum conuertantur ambo cū ente et ſunt ambo indiuiſis, et tamen bonum ſolū eſt eſſentiale et unū eſſentiale et perſonale. Petit ergo rōnem quare ſic ſit. Rn̄det Hen. ſibi, uerū dicis ſic eſt, ſed non dicit ſibi rōnem quare ſic ſit, qđ tamen petiuit arguens. ¶ Reſpondet ergo doc. ſic ſuppoſitis dictis in ſolutione precedenti. Primo notat ꝙ pfectio quidditatiua eſt perfectio concepta in intellectu, predicabilis de quolibet indiuiduo illius quidditatis. Secundo notat ꝙ oē actiuū rōe perfectiōis ſue eſt actiuum et rōe cōmunicabilitatis et cōicatiuitatis ſue, ideo cū bonitas ſit perfectio qua res eſt actiua et cōicatiua et cōmunicabilis; ideo tm̄ eſt bonitas quidditatiua et eſſentialis in diuinis. i. cōis tribus perſonis et nulla ſuppoſitalis. Cuius intellectus patebit īfra diſ. 8. Tertio notat ꝙ perfectio abſtracta. i. concepta non eſt principiū actionis inquantū concepta ſed perfectō in re exn̄s que concipitur in intellectu. Nec doc. abſolute negat aliquā eſſe bonitatem ſuppoſitalem in diuinis, ſed dicit ꝙ nulla bonitas fruitioneꝫ terminans ſit ſuppoſitalis. Quarto notat. ꝙ in hoc differunt bonitas et unitas, quia bonitas eſt de ſe ratio actionis et ratio termini actionis, unitas aūt non. Ideſt propter perfectionem ſuam res eſt actiua, nō propter unitateꝫ. Et quia indiuiduum uel ſuppoſitum non eſt actiuum nec terminus formalis actionis, ideo non pōt eſſe bonum ſed bene unum. Quīto notat ꝙ unitas duo dicit, uno mō diuiſioneꝫ, illo mō eſt pura negatio nec eſt paſſio entis. Alio° ē ipſa ſimplicitas rei ſimplicis que nihil poſitiuum dicit ultra rem ſimplicem uel unitatem reſultantem ex unione partiū cōponētiū in re uel ī intellectu, illo mō nihil aliud eſt a re cuius eſt ſed ē formaliter idē et modus intrinſecus, et nullo mō paſſio proprie dicta, tn̄ dicit̄ paſſio entis, qa ꝯuertit̄ et neceſſario p̄dicatur de ente. Sexto notat in fine ſolutionis, ꝙ unitas eēntialis eſt fruitionis rō, ideo opꝫ dicere ꝙ unitas eſſentialis eſt idē formaliter cū eo cuius ē, nā nulla paſſio eſt rō fruitionis cū ſola quidditatiua rō ſit rō fruitionis. Ad formā ergo argumenti. Maior ē falſa, quia bonitas transfertur ad deū ſolum ut eēntiale, ſed unitas ut eſſentiale et perſonale. ¶ Tertio arguitur ſic. Actus non terminat̄ ad obiectū inquātū numeratur niſi obiectū ut eſt formale obiectum numeretur, ſed actus fruendi terminatur ad tres pſonas inquātū tres, ergo obiectū fruitionis inquātū formale numeratur. Minor probatur. Credimus in deū inqtum trinus, ergo uidebimus deū inquantū trinus quia uiſio ſuccedit fidei, ſi ergo uidebimus deum ut trinum, ergo fruemur deo inquātū trinus ē. Pro cuius argumenti ſolutione notandū eſt primo ꝙ dictiones reduplicatiue capiūtur dupliciter uno mō proprie ut dicūt cāꝫ adequatā uel inadequatā quare hoc predicatū dr̄ de hoc ſubiecto. Exemplū de adequata cā, ut hō inquantum hō eſt riſibilis. Ibi ille terminus poſitus cū ly inquantū dicit eſſe adequatā cā quare principale predicatū dicatur de principali ſubiecto. Exēplum ſecundi, ut hō inquantum intellectualis eſt riſibilis, quia ly intellectuale dicit cām formalē non adequatā quare p̄dicatum dicatur de hoc ſubiecto. Secundo mō capiunt̄ ſpecificatiue uel cōcomitanter ut hō inquantū albus eſt riſibilis. i. bene poſſunt ſe cōcomitari in eodem albedo et riſibilitas. Aliud exemplum, hō inquantum coloratus uidet̄, quia coloratum eſſe eſt rō ſub qua uidetur hō, licet non ſit propria cauſa uiſionis. Secundo notandū, quādo dicitur deus inquantū trinus cognoſcitur, ſi accipitur proprie ly inquantū tunc ſenſus ē, ipſe numerus ternarius eſt tota uel formalis rō uiſionis eēntie uel dei et ſic eſt falſa. Si accipitur ſpecificatiue uel cōcomitāter ſenſus eſt, illud qđ uidetur cōcomitanter eſt trinū et cū hoc ipſa trinitas uidetur, ſed trinitas non eſt rō uiſionis huius ſed eſſentia, ſimil̄r dicatur de fruitione. Et illo ſecūdo mō eſt uera. Quando ergo ſic arguitur actus non terminatur ad obiectuꝫ etc. ut dictū eſt in arguendo, ſenſus proprius. i. proprie capiendo reduplicationem ē iſte, quando obiectum alicuius actus eſt numeratum et numerus ille eſt rō ſiue cā quare ille actus eſt ipſius obiecti nō pōt dici ꝙ illud obiectū ſit obiectum illius actus niſi ut numeratum ſit formale obiectum illius actus. i. numerus ſit ratio ipſius actus uel eēndi obiectū ipſius actus, ita ꝙ ſi nō eſſet numerus in hoc obiecto ipſum nō eſſet obiectū ipſius actus. Senſus proprius minoris eſt ille, trinitas eſt rō fruitionis et nō eſſentia ita ꝙ rō fruitionis cōſiſtit in nullo niſi in trinitate, illo mō maior eſt uera et minor falſa, et non ſequitur cōcluſio. Sēſus improprius maioris. i. capiendo reduplicicationem ſpecificatiue eſt ille, quando obiectū alicuius actus eſt numeratū ita ꝙ numerus etiā eſt cognitus uel uolitus ſed non ē rō cognitionis uel uolitionis tunc formaliter illo actu numerus attingitur terminatiue, uel ſi cāliter non tn̄ adequate uel totaliter, et cū hoc eſt rō actus, quia ly formale obiectū dicit rōnem. Senſus minoris improprius eſt iſte, trinitate fruimur ſed non eſt rō fruitionis. Illo mō maior eſt falſa, et minor uera et ꝯclo ſimiliter eſt falſa. Cum doc. dicit capiēdo ly inquantū in maiori utroqꝫ mō, ſenſus eſt, ſi terminus ſequens ly inquantum exponatur proprie et ſimiliter terminus ſequēs ly ut (quia duplex eſt reduplicatio in maiore) tūc eſt uera. Simil̄r capiendo ly inquantum ſpecificatiue et reduplicatiue ſimul, iterū eſt uera omittendo ultimam particulam. Sēſus improprii maioris. Si autē capitur terminus reduplicatiuus ſpecificatiue ipſa ē falſa, quia ly formale obiectū poſitū cū ly ut ſignificat rōnem eēndi actum talis obiecti quod ponit cōtradictioneꝫ, quia ſenſus eſt qn̄ numerus ī obiecto actus eſt cognitus tunc illud obiectum nō eſt obiectum illius actus niſi ut formale. i. ut rō illius actus ſit obiectū numeratum ſiue niſi numerus ſit rō ipſius actus qđ eſt falſum. Tertio notandum ꝙ iſta eſt falſa, credimus in deū inquantum trinus, ſi ly inquantum capitur proprie, quia trinitas non eſt formalis cā quare credimus. Sed ſi capitur improprie uera eſt, qa ipſam trinitatem credimus. Simil̄r iſta ē falſa, uidebimus deū inquantum trinus eodē modo ſicut dictum eſt de altera. Quarto notādum diuina eſſentia immediate cauſabit intuitiuā uiſionem in intellectu bti. Vnde hic notetur ꝙ illa rō theologoꝝ, quicquid deus cauſat ad extra per uoluntatem cauſat ex qua dicunt plurimi ꝙ diuina uoluntas cauſat uiſionem et non eſſentia patitur inſtantiam, quia ſecundum Scotum hic, diuina eſſentia eſt immediata cā uiſionis et fruitionis. Quinto notandū, actus credendi in uiatore nō cauſatur per eſſentiam diuinā niſi dicatur ualde improprie, quia. ſ. eſt illud quod credimus uel de quo aliquid creditur. Sexto notādū. Viator omnis incomplexa neceſſaria pōt ex creaturis cognoſcere ſed nō cōplexa, ut iſtā

propoſitionē cõplexã,deus eſt trinus nõ põt uiator ex creaturis
cognoſcere tñ eius terminos incõplexos põt .ſ. quid ſit deus et
quid trinus eo mõ quo concipim⁹ terminos. Sed ex .8 .phyſicoꝝ
et.12.et methaphyſice habet uiator quid ſit deus ex mathemati
ca hēt quid ſit trinitas ſiue numerus ternarius.Octauo. Imper
fectio maxima noſtri intellectus facit ꝙ tres pſonas diuinas
diſtinctis actibus cognoſcimus et ſeorſum.i.non ſimul oēs tres
cuius cã eſt,quia ex creaturis ſumimus ubi nihil realiter idem
eſt in duobus. Sequitur ꝙ trinitas ſiue numerus ternarius,ꝓ ſta
tu iſto eſt rõ cognoſcendi ſe ipſum quia nihil unuꝫ in creatura
eſt,uirtute cuius poſſet ipſe cognoſci.Sequitur ſecundo, ĩ ſtatu
glē trinitas pſonaꝝ cognoſcit q̄dē ſꝫ ñ ē rõ cognoſcēdi ſeipaꝫ,
ſed ſola eſſentia uirtute cuius ipſa et perſone intelliguntur.

¶ AD RATIONES IN OPPOSITVM ad primuꝫ etc.
Hic arguitur pro prima parte queſtionis tripliciter primo ſic.
In cĩ ordine eſſentiali eſt tantũ unum primum,in finibus ē or
do eſſentialis,ergo in finibus eſt tãtuꝫ unus finis primus ſiue ul
timus.Nam in uno ordine.ſ.deſcedendo , deus eſt primus finis,
ſed in alio.ſ.aſcendendo eſt ultimus. Pro ſolutione huius argu
menti notandũ primo ꝙ ultimus finis in lr̃a capitur pro funda
mento qđ eſt eſſentia diuina.ſecũdo notãdũ ꝙ oĩa ĩ diuinis ſunt
una eēntia et una res eētialis,ſꝫ ñ una res pſonalis,nec una qđ
ditas in intellectu,ideo potentie intentionales poſſunt frui eēn
tia diuĩa ſub una tali rõe,uel ſub pluribꝰ uel ſub oĩbus. Argu
mentũ aũt procedit de unitate eētiali qua tantuꝫ unus finis ē,
ſunt aũt plures perſone pluresq; formalitates etc. ¶ Secundo
arguitur ſic primo efficienti correſpondet ultimus finis, ſed tã
tum unũ eſt primũ efficiens,ergo tãtum unus ultimus finis.i. tã
tum una ratio fruibilitatis ,quia eſſe finem obiectiuũ ultimum
eſt eē ſummũ et infinitũ quietatiuum.Confirmatur nulla perſo
na ſine alia põt aliquid efficere ad extra, ergo nec aliqua per
ſona põt finire ſine alia . Pro ſolutione nota ea que dicta ſunt
.q.1. contra Auicen. de idemptitate primi efficientis et ultimi
finis.Nihilominus tñ doc.intendit.x.dicta in hac ſolutione. Pri
mum. Quãuis ſit impoſſibile ꝙ alius ſit ultimus finis ab eo qđ
ē primũ efficiens, tñ illa relatio primitas efficiētie nulloº ĩclu
dit hãc relationeꝫ q̄ ē ultimitas finalitatis.i. efficere nõ ē finire
nec eſſentialiter requirit ipſuꝫ tñ entitas primi efficientis neceº
etiã eſt fundamentũ ultimi finis.Secundũ dictuꝫ. Licet una ſit
rõ fruibilitatis nõ tñ preciſe unũ fruibile.Sequitur correlarie,
ſufficienter quietatur potētia in eēntia ſine perſonis cũ ipſa ſit
rõ,et perſona nõ.Ad cõfirmationē eſt tertium dictum.Summa
pfectio requirit in quietante et btĩficante. Quartuꝫ .Finire et
efficere ſunt relationes pciſe.Sequit ꝙ ipſe nõ btĩficant, qa nul
la relatio eſt ſummũ bonũ. Sequit ſecũdo ex oĩbus dictis , nõ ē
uerum qđ dr̃ unam perſonã nõ poſſe quietare hoĩeꝫ beatum ſine
altera,quia quelibet hēt eēntiam totam. Quintum .Btĩficans et
quietans eſt duplex quoddã ex natura rei,quoddã non ex na
tura rei uel errore rõnis uel libertate uoluntatis. Si capiatur
primo mõ tũc eſſentia in qualibet perſona quietat beatum et ñ
in una ſine alia,et hoc de facto, quia de facto eſt in tribus ꝑ
ſonis,tñ dato ꝙ tm̃ habeatur in patre,ſufficienter quietat.Seq
tur,ad hoc ꝙ eēntia quietet btm̃ intellectum ſufficit eam ipſuꝫ
hr̃e ubicunq; habeat.Sextum. Quando arguit ſic,pr̃ nõ poteſt
creare ſine filio,ergo nec quietare ſine filio.Diſtinguo, uel ca
pis quietare ex natura rei ſic cõcedo de facto non de poſſibili,
ſi autem capis ex libertate uoluntatis,ſic nego cõſequentiaꝫ qa
libertas uoluntatis tanta ē ꝙ põt uelle pr̃em ſine filio maxime
pro ſtatu iſto.Septimũ. Quietari.in fine eſt duplr,uno mõ ob
iectiue ut eſt tm̃ in rebus ĩtellectualibus . Alio mõ naturaliter
ut oēs alie res ſunt reſpectu dei ultimate, et reſpectu ſuoꝝ na
turaliũ finiũ proximo.Octauũ. Intellectualia quietari ĩ deo ē
ipſum uidere intuitiue,et.ipſo frui aperte et nihil amplius poſ
ſe appetere de potentia ordinata.Nonũ.Res alias in deo quieta
ri eſt ipſas ad diuinum nutũ deo ſeruire et illud ad qđ create
ſunt adimplere et deũ in ſuis gradibus repreſentare . Sequit ꝙ
diuerſimode res alie ordinantur in deũ ut in finem ſuũ quia nõ
ſunt eiuſdē pfectionis et entitatis.Decimũ. Quãdo dicit. Aug.
opera trinitatis ad extra eſſe indiuiſa ſua auctoritas in argu
mento allegata debet intelligi de facto ſed nõ per locũ intrin
ſecũ,uel ꝙ rõ formalis opationis dei ad extra .ſ. eēntia,eſt tã
tum unica et de facto et de poſſibili. Ad formã ergo argumē
ti dicēdũ ſicut ad formã primi. ¶ De tertio argumēto non cu
ro,nã de eo ſatis dictũ eſt in quarto articulo. Quid autem ſit
ratio adorationis patebit in.3.diſ.9.Seqt.3.q.

Queſtio Tertia.

CONSEQVENTER QVERO DE FRVI IN
ſe etc.Hec eſt tertia queſtio huius diſtinctionis,
que in forma eſt talis . Quid ſignificat proprie
hoc nomē frui uel fruitio.Et formatē ſic in litte
ra,ſuppoſito ꝙ frui ſit aliquid uoluntatis preciſe , quero an ſit
aliquis actus elicitus a uoluntate uel paſſio recepta in uolun
tate, puta aliqua delectatio . In hoc titulo ſunt ſeptem termini
declarandi.ſ.frui,actus,elicitus,uoluntas,paſſio,recepta,dele
ctatio. Quoꝝ primus eſt ſupra declaratus.q.1. ¶ Secundus
terminus eſt actus,qui diuerſimode capit apud diuerſos.Nam
apud grãmaticũ capitur ſex modis,primo ꝓ ductione uel deri
uatione alicuius ut aque ductus uel cannale dr̃ actus, ſecundo
pro operatione gramaticali ut eſt cõſtructio,tertio pro fictio
ne.i.productione alicuius,quarto pro pñtia,ut cũ dr̃ actu ueni
am ad te.i.preſentialiter,quinto pro uia qua pñt gradi currus
et iumenta,ſexto pro littore maris,et illo mõ eſt grecũ uel de
riuatē ab actu grece. Apud poetam capit duplr, primo pro ſpa
tio certo cãticoꝝ in comediis et tregediis,ſecũdo pro motu cor
porũ quo mouent hiſtriones mimi et ſaltatores. Apud geome
tram capit duplr,primo pro itinere inter uicinos qđ debet eſſe
quattuor pedũ in latitudine , ſecũdo pro parte iugeri cõtinente
centum uiginti pedes. Apud phyſicũ capit pro oĩ actione reali
cuiuſcunq; entis. Apud animaſticuꝫ capitur duplr.ſ. pro actu
primo et ſecũdo. Actus primus eſt oē requiſitũ ad productionē
alicuius actus intentionalis ſicut eſt cognoſcere et appetere.Et
dr̃ aliquis actus triplr eſſe primus,primo prioritate locali uel
temporali ut qđ primũ eſt tpe uel loco dr̃ actus primus , ſecun
do mõ perfectiſſimuꝫ inter aliqua dicit actus prĩcipalis,tertio
oē requiſitum ad actũ ſecũdũ. Actus ſecundus eſt duplex.ſ.ꝓ
ductiuus qui eſt ipſa productio intentionalis , et opatiuus qui ē
ipſa cognitio uel appetio ꝓducta. Apud methaphyſicũ capitur
quadrupliciter,primo pro exiſtētia actuali,ut cũ dicit,oē ens ē
actus uel potentia,ſecũdo pro ente qđ per ſe exiſtit et nõ ĩ alio,
illo mõ hoc quod eſt in alio nõ uocat actus ſed potentia, ut oēs
partes cõtinui ante diuiſionem dicuntur eē in potentia,tertio ca
pitur large pro omni eo qđ etiã in alio exiſtit,quarto pro oĩ p
fectione,et illa eſt quintuplex,prima ē quidditatiua et eēntia
lis,et eſt modus intrinſecus eius cuius eſt,ſecunda eſt inherens
ut accidēs,tertia eſt informans ſine inherētia accidētali ut for
ma ſubſtantialis , quarta eſt aſſiſtens ut intelligentia motrix
orbis,quinta ſupplens imperfectionē alterius ut quelibet ſpēs in
uniuerſo dicit pfectio alterius. Apud morales phũm oĩs actus
bonꝰ uel malꝰ moralr ex generē ul circũſtãtia dr̃ actꝰ. Apud
ciuilē actus capitur duplr,primo in ſingulari ,et ſic eſt ſerui
tus quo quis hēt ius per fundũ alterius ire uel iumentũ uel ue
hiculũ ſuũ ducere.ff.de.ſer.rus.pred. Alio mõ in plurali ꝓ re
acta et hoc quadrupliciter,primo,acta dicuntur publice ſcri
pture negotiorũ in iudicio geſtoꝝ,ſecundo acta dicũtur oēs ꝓ

ceſſus curie principis.C.de indi.l.ulti. tertio acta dicuntur lo-
cus iudicis in quo audit cauſas.ff.de iuſ.et iu.l.pe. quarto acta
dicuntur proceſſus iudicii. Qui ſunt triplices, quidā ordinati-
ui ut libelli oblatio, ſecundi ueritatis indagatiui ut teſtiū exa-
minatio.tertii litis deciſiui ut ſentētie prolatio.¶ Tertius ter
minus eſt elicitus qui in propoſito idem ualet qđ intentionaliter
ꝓductus. Amplior aūt declaratio eius patebit infra diſ.5. ubi
ponetur diſtinctio eius a pluribus aliis terminis et ordo ei⁹ ad
eos. ¶ Quartus terminus eſt uoluntas qui declarabitur diſ.
12.¶ Quintus eſt paſsio qui capit.xi.modis. Primo pro trāſ
mutatione paſsiua,et ſic cōiter dr̄ eſſe unū predicamentum, ſe-
cūdo pro receptione alicuius,ſiue corruptiui, ut calor intenſus
in ligno et cerebro,ſiue pfectiui,ut albedo in piete, tertio ꝓ af-
flictione ſenſitiua,quarto pro totali corruptione uel morte,quī
to pro conceptu aīe qui aliquādo capitur pro actu et hoc lar-
ge, aliquando pro obiecto relucente in actu et hoc ꝓprie ut in
principio primi perihēr, ſexto ut diſtinguitur contra ſenſibileſ
qualitatē,et ſic eſt qualitas cito tranſiens ut pꝫ in predicamen-
tis,ſeptimo pro naturali inclinatione ad irā uel inuidiaꝫ etc.2.
ethi.octauo,pro actu uel delectatione cōſequente talem incli-
nationem ut pꝫ in eodē 2°. nono,pro omni qualitate,quia cōiter
apud philoſophos qualitates dicūtur paſsiones,decimo, oē ac-
cidens naturaliter cauſatum a proprio ſubiecto et quantū eſt
de ſe nece°cauſatū ab eo dicitur paſsio , et primo.phy.dicitur
eſſe inſeparabilis a ſuo ſubiecto,undecimo pro proprio predi-
cabili,qđ eſt quadruplex,primū eſt fundamentaliter naturale
et terminatiue ſupnaturale ut btificabilitas, ſecūdū fundamen
taliter naturale et terminatiue ſupnaturale, naturaliter tamē
ſcibile ut producibilitas creature , tertium fundamentaliter et
terminatiue naturale ut riſibilitas, quartum relatio intrinſec⁹
adueniens in aptitudine neceſſario predicata ut in mathemati-
cis,ubi cōiter paſsiones dicūtur relationes intrinſec⁹ aduenien
tes inquantum aptitudinaliter inſūt ut in triangulo habere tres
angulos equales duob⁹ rectis. Vtrū aūt anguli ſint de eſſentia
trianguli et punctus linee uidebitur.2.li.diſ.2. ¶ Sextus ter-
minus eſt recepta qui idē eſt qđ accidētaliter ſubiectata ꝑ mo
dum forme. Nam delectatio non ſemp ineſt, non loquor de re-
ceptis medicoꝝ nec de receptis pecuniarū et expēſis etc.¶ Se-
ptimus terminus eſt delectatio quaſi dulcis lactatio, et eſt con
iunctio.i.ſequitur ad coniunctionē,conuenietis cū conueniente.i.
plurium ex naturali oīum diſpoſitione ſibi cōcordantiuꝫ quan
do illa cōiunctio eſt amata et percepta,non opꝫ quidem actu li
bere elicito eſſe amatam,ſed ſufficit actu naturali uel ſaltē na
turali inclinatione cū perceptione.i.cognitione nec ſemp requi-
ritur ꝙ ſit uere cōueniens ſed ſufficit ꝙ ſit ut conueniēs. Dele-
ctatio aūt eſt duplex .ſ.corporalis et ſpūalis.Corporalis ē cō-
iunctio ſenſitiui conuenietis cū ſenſibili cōuenieti mō preexpoſi
to,et eſt ſemp cum tranſmutatione corporali; ſimiliter eſt toti⁹
compoſiti ſenſitiui,et nec corporis ſolius nec aīe ſolius,et illa ē
duplex.ſ.ꝯns cognitionē ut cognitio eſt,et appetitionē ut appe-
titio eſt uel ipſum obiectū. Nā omne actū conſequitur delecta-
tio potentie in qua eſt,ſiue ſit intellectus ſiue uoluntas,etiam oē
obiectū cōueniens potentie delectat,et diſcōueniens affligit uel
contriſtat.Et hec dicta ſint de ſenſitiuo appetitu et cognitiōe.
Spūalis delectatio eſt etiā cōiunctio conuenientis ſpūs cū alio
ſibi conueniēte.Et eſt duplex ſubiectiua et obiectiua.Subiecti-
ua eſt illa que cōſequitur receptionē actus in potentia.Obiecti
ua aūt eſt illa que cauſatur ab obiecto quod aliquādo ē act⁹
ipſe de quo cogitatur qui delectat ut obiectū,aliquando actus
alius,aliqñdo res alia,nam quo ad primū ipſa delectatio cogni
ta delectat. Eſt autem alius modus capiendo ſpūales delecta-
tionem quādo aīa ſeipſam delectat cōtemplatione diuinoꝝ.Et ē
duplex.ſ.ſenſitiua et intellectiua,nō tñ ſic eſt duplex ꝙ reali-
ter diſtinguatur ſed penes diuerſam denominationē,hēt.n. ani-
ma ſenſus ſuos ſpūales quia hēt oculos qui ſunt incōplexa no-
ticia diuinorū,et hꝫ aures qui ſunt aſſenſus propoſitionū de di-
uinis archanis formatarū,hēt olfatum .i.ſpem firmiſsimā et tē
tionē perpetuam,hēt guſtū qui eſt delectatio cōſequens delecta
tionem perfectam et pfectā dilectionē,habet ultimo tactum.i.
firmam inheſionem et quandā inſepabilitatem a dilecto,licet di
uerſi doctores diuerſimode exponāt illos ſenſus . Intellectiua
ſpūalis delectatio,eſt dulcedo miſticoꝝ ſenſuū ab itellectu ex
cogitatorū in ſcriptura ſacra.Refertur etiā delectatio quinqꝫ
ſpūalium ſenſuū ad ſtatus btōrū.Tactus ad uirgines et conti-
nentes pp abſtinentiam delectatiōis carnalis a tactu. Guſt⁹ ad
confeſſores propter abſtinentiam et ſcientie lumē. Auditus ad
martyres pp terribilem cōminationem et cōtumeliaꝫ.Viſus ad
apoſtolos et diſcipulos qui uiderūt uerbuꝫ uite.Olfatus ad pa
triarchas et prophetas pp apparitiones et reuelatiōes ſaporo
ſiſsimas.¶ Pro euidentia aūt hoꝝ notanda ſunt pauca . Pri-
mum. Natura plus ingeniauit delectationem in aīalibus ꝓpter
operationem utilem qꝫ propter delectationes ſuauē,nec aliquis
uiator poſſet diu uiuere ſine delectatione . Secundo notandum.
Sicut delectatio conſeruat operantem in opere, ſic ēt contriſta
tio propter deum et ſecundū deū aſſumpta. Nam penitens gau
det de dolore. Tertio. Ad proprie dictā delectationem tria re
quiruntur,primū ꝙ appetēs ſit conueniens rei que appetitur,ſe
cundū ꝙ res que appetitur ſit conueniens appetenti, tertium co-
gnitio applicationis illoꝝ duorum, et tunc ſequitur delectatio
et ex hoc in infantibus et in brutis non eſt proprie delectatio .
Quarto notandum. Delectatio ſpūalis prefertur carnali ,pri-
mo quia dignior eſt ſpūs carne,ſecundo quia purior.i.minus ꝑ
mixtus cum impfectione,tertio,quia cōnaturalior imagini tri-
nitatis in homine,quarto quia intimior, quia ē ſubiectiue ī ipſa
aīa ſola ſed carnalis in toto compoſito, quinto quia continuior,
quia pōt ꝑpetuari ſed non diu pōt manere carnalis delectatio,
ſexto quia ſecurior,quia raro carnalis ſine peccato ſeptimo qꝛ
mediocrior.i.magis ſꝫm medium rōnis procedit qꝫ carnalis que
cōiter excedit methas,octauo quia magis ſatiat.¶ Dimiſſo gº
capite queſtiōis,doc.diuidit queſtionē in duos articulos , primo
conſiſtit in ſex dictis. Primū. Actus intellectualis eſt duplex,
quidam apprehenſiuus quo.ſ.intelligitur quid dr̄ ſed nō credit
adhuc nec aſſentitur,ut dicendo papa eſt mortuus, bene appre
hendo ſed non aſſentio nec diſſentio. Alius actus uocatur iudi-
catiuus.i.aſſenſus uel diſſenſus poſitiuus. Secundū . Diſſentire
non eſt idē qđ non cōſentire ſed idem qđ falſum iudicare . Ter-
tium. Dupliciter aſſentimus complexo uero.i. ꝑpōni uere uno°
propter ſe ut principiis per ſe notis.i.premiſsis in demōſtratio
ne potiſsima. Alio mō pp aliud,ut concluſioni pp premiſſas.Et
nullus alius aſſenſus eſt ī itellectu qꝫ illi duo reſpectu ꝓpoſitio
nis uere, ſed tamen alius reſpectu aliorum pōt hri,ut intelligē
tia ſimpliciū,cōpoſitio et diuiſio,argumētatio,diffinitio,diuiſio,
opinio,fides,diſſenſus,error etc. Quartū. Voluntas pōt habere
quattuor actus,unus uocatur aſſenſus , et ille ē duplex.ſ. uelle
aliquid pp ſeipſum ut eſt deus,uel aliud qđ ſibi uoluntas pre
eligit,et propter aliud ut bonos cibos pp ſeipſum.Secund⁹ act⁹
uocatur odire.i.nolle,et uocat fuga ſicut uelle uocat ꝓſecutio.
Terti⁹ actus ē uelle ne ꝯſentire nec diſſentir alicui ſibi oblato
ab itellectu,ut qñ quis nec uult obſtare nec cooperari. Quar-
tus actus eſt omnino nihil uelle per iſtū modū ꝙ ꝑcipit intelle-
ctui ne cogitet de hac re, hoc ꝑcipere eſt actus quartus et poſi
tiuus,licet non uelle ſit pura negatio. Quintum. Intellectus cir
ca uerum cōplexū pōt habere actum neutrum .i. actuꝫ apphen
ſiuū eius ſed non pōt aſſenſum hr̄e neutrū,quia cōtradictio eſt,

nec dictum eſt prius ꝙ actus intellectus in cõmuni ſit tantum duplex ſed ꝙ actus aſſenſus eſt tantum duplex. Sequitur primo correlarie, actus intellectus aſſenſus uel diſſenſus drnt dupliciter ab aſſenſu et diſſenſu uolũtatis. Primo quia ĩ itellectu obiecta ſunt cauſa aſſenſus et diſſenſus, ſed in uoluntate ipſa, ſua libertas eſt cauſa, quia uoluntas libere põt diſſentire obiecto ex natura rei bono, ſed intellectus cũ ſit naturale agens nõ põt aliter ſentire q; obiecta oſtendũt, ſecundo differũt, quia tãtum duo ſunt aſſenſus intellectus, ſed tres ſunt actus uoluntatis uel quattuor. Sequitur ſecundo ꝙ uoluntas põt obiectum quodcunq; referre in aliud. i. ordinare in aliud. i. uelle propter aliud uel põt ñ referr̃ ita bene reſpectu dei ſicut reſpectu alterius entis. Sextum. Ad hoc ergo ut ſciamus quid ſit uti et frui habemus quattuor actus uoluntatis uel tres actus et unã paſſionem. ſ. uelle pp aliud et eſt uti, et uelle propter ſeipſum tantum et eſt frui et actũ neutrũ. i. qui nec eſt uti nec frui, et delectationez conſequentem actum uel obiectum.

¶ DE SECVNDO PRINCIpali cui. ſ. iſtorum etc. Iſte eſt ſecundus articulus corporis huius queſtionis et ꝯſiſtit in ſex dictis. Primũ. Alique auctoritates uidentur uelle ꝙ hec dictio frui ſignificet diligere aliquid pp ſe, alique ꝙ ſignificet delectationem cõſequẽtem, alique ꝙ ſignificet utrunq;. Secũdũ. Q ñ dicitur ego diligo aliquid pp ſe, hoc pronomen ſe, non refertur ad diligentem ſed ad obiectũ dilectum. Auctoritas Aug. octuaginta triũ queſtionũ. q. 30. exponitur ſupra diſ. i. q. i. in. 2. arti. Tertium. Nihil p ſe unũ ẽ dilectio et delectatio. Seqtur correlarie ſi frui ſignificat utrũq; ꝙ nihil p ſe unũ ſignificat. Quartum. Peruerſitas. i. pctm̃ nullo modo eſt in delectatione que eſt tantũ paſſio. Sed ſi pctm̃ dr̃ ẽe in delectatione, hoc eſt extrinſeca denoiatione quia. ſ. actus cuius obiectũ cõſequitur delectatio eſt peccatũ. Quintũ. Delectatio nõ eſt in ptãte delectati niſi ex conſequenti. i. ſi aliquis intellectualis uult habere actus circa aliqua obiecta illis actibus poſitis non põt uel uitare triſtitiam uel delectationem, tñ quia poſſet bene actus dimittere et poſſet uoluntas ab his obiectis intellectum auertere ex conſequenti ẽt delectationẽ poſſ; uitare. Sextum. Nihil ẽ pctm̃ niſi fuerit in ptãte peccãtis. i. libere ab eo factum eo ꝙ libertas ipſius uoluntatis que eſt poteſtas eius eſt illud pp quod actus imputatur ad mortẽ, et ſic dr̃ pctm̃ mortalẽ. Septimũ. Potentia motiua eſt duplex, quedã eſt uitalis, quedam non uitalis (capit ibi potentia uitalis motiua pro motiua non reſpectu loci, et po motiua non uitalis capit̃ p motiua reſpectu loci) Potentia motiua uitalis eſt ipſe appetitus quicunq;, et naturalis et ſenſitiuus et intellectualis. Sed potentia motiua nõ uitalis eſt duplex; quedam formaliter ſpũalis. i. idem exñs realiter et formaliter ſpiritui, quia omnis ſpũs creatus hẽt tres potentias formaliter eaſdem ſibi et realiter. ſ. intellectum uoluntatem et illaz potentiã motiuã qua poteſt ſe mouere de loco ad locũ, et quãdo diffinitur hõ dicendo, eſt aĩal intellectuale cõprehẽdit oẽs has tres potentias, illa tñ potentia motiua obiectiue eſt corporalis, quia eſt reſpectu loci corporalis. Quedã eſt corporals, ut potentia motiua corporaliũ agẽtiũ et aĩaliũ et lapidũ, illa eſt corporalis tam ſubiectiue q; obiectiue. Octauũ. Inherere alicui uitaliter. i. per uoluntatem uel ĩtellectũ, ẽ ipm̃ uelle uł appetere, et nõ eſt idẽ qđ delectari, tñ eſt occaſio uoluntati uel alteri potẽtie uitali continuandi actum. Nonũ. Delectatio eſt duplex, quedaz eſt naturalis naturaliter conſequẽs oẽm actum uitalem etiã in damnato et quocunq; alio ẽt triſtato maxime, et illa eſt eadem actui realiter et ſemper, et de hac loquitur Ockam non intelligens Scotũ, quia non loquitur. Sco. de hac delectatione in ſequenti textu, ſed de illa de qua poſtea dicet, illa delectatio eſt que cõſequitur obiectum actus, ut quãdo comedo aliquid delectabile ipſe ſapor qui eſt obiectũ delectat me licet etiã actus delectet naturaliter, tñ remiſſa ẽ illa delectatio et delectatio obiecti eſt fortis, ideo nõ diſcernitur una ab altera. Decimum. ꝙ demones et triſtati nõ percipiũt primã delectationez eſt, qa obiecta alia fortius mouẽt. Vndecimũ. Obiectũ eſt cã efficiens delectationis ſecunde et non eſt cã finalis eius, probat̃ ſecundum, quia finis eſt nobilior his que ſunt ad finem, ſed obiectus ſepius eſt ens diminutũ tm̃ obiectiue exiſtẽs in actu, et delectatio eſt paſſio realis, ergo delectatio nõ eſt pp hoc obiectũ finaliter ſed propter ſubiectum, ideo qñ ſubiectum eſt cũ hoc obiectũ ipſum ſimul eſt cã efficiens delectationis et finis. Secundo ꝓbatur idẽ, quia propter delectanteem eſt delectatio ergo non eſt pp obiectũ. Sequit̃ correlariũ, actus et delectatio ſecũda diſtinguũtur realiter. Duodecimũ. Quãq; obiectũ non ſit ſemper finis delectationis ultim⁹, tñ eſt ſemp finis nõ ultimus, et aliqñ ẽt ultimus finis ut eſt deus in delectatiõe btã. Tredecimũ. Delectatio ſubiectiue eſt in poñ nõ in actu. Aliquis. n. poteſt intẽſe delectari et remiſſe diligere ut multi tentati ex pñtia obiecti delectabilis multũ delectantur et modicũ uolunt. Aliqui ẽt omnino odientes delectant, ut aliqui tentati uitio carnis omnino odiũt illã tentationẽ et actũ et delectationẽ et obiectum inquantum eſt occaſio tentationis et delectationis ſi uolũt meritorie agere et obligantur ad oppoſitũ et tñ non poſſunt uitare delectationẽ. Ex his ſequit̃ ꝙ talis delectatio non cãtur a dilectione ſed ab obiecto. Confirmatur hoc amplius, quia diabolus ſumme diligit ſe et tñ nõ delectatur ſecũda delectatione. Decimumquartũ. Ex mõ conſtruendi opz elicere quid ſignificet hec dictio frui. Nã cõſtruitur cũ ablatiuo ꝑñte obiectũ ex ui trãſitionis. i. propter naturã actus que eſt tranſire in obiectum uel in materiã ut edificare in lignũ. Exemplũ ut fruor deo. i. actus habeo tranſeuntem in deũ. Sequit̃ ꝙ frui ꝓprie ſignificat diligere et non delectari, quia diligere trãſit in obiectuz ſed delectari ab obiecto et in ſubiecto manet. Decimũquintum. Liberũ eſt cuilibet capere hoc nomẽ frui uel pro diligere in cõmuni. i. nec proper ſe nec ꝓpter aliud, uel ſecũdo pro diligere pp ſe, uł pro delectari, uel pro diligere pp ſe et delectari ſimul, et nõ poteſt capi quinto pro diligere pp aliud. Decimũſextũ. De mente Scoti eſt ꝙ hoc nomen frui ſignificet tm̃ diligere pp ſe, et cõnotet delectari. Seqtur correlarie ꝙ uoluntas hz tres actus. ſ. diligere in cõmuni, et illud nõ nece⁰ eſt malũ nec bonum, ſecundo diligere pp ſe, tertio diligere pp aliud, et habet duas paſſiones, unã actum conſequentẽ que eſt delectatio remiſſa et unã ꝑñtes obiectum, que eſt duplex. ſ. delectari et triſtari. Delectari eſt duplex, quoddã ſimplex gaudere. quoddam ſumme gaudere et contentari, et dicitur quietari.

¶ AD PRIMVM ARGVMENtum dico ꝙ fructus etc. Hic ꝑñter cauda queſtionis abſcindit, et cõſiſtit in duobus argumentis. Cũ ergo queritur quid ſignificet etc. Arguitur primo ꝙ delectationem. Fructus eſt ultimũ qđ expectatur ab arbore tã in corporalibus q; in ſpũalibus, ſed delectatio eſt huiuſmõi, ergo delectationem ſignificat hoc nomẽ frui. ¶ Pro ſolutione notanda ſunt aliqua dicta. Primũ. Quando dr̃ ultimum expectatum ab arbore eſt fructus, nõ intelligitur ꝙ ultimũ illud ſit reſeruandũ corporaliter ſed ſit p actum aliquẽ attingendum ut obiectum. Exemplum ultimũ expectatum ab arbore ẽ pomũ quod non ideo expectatur ut reſeruetur et nunq; comedatur uel alias in uſum cedat, ſz expectatur ut actu comeſtionis attingatur aliquãdo. Sequit̃ ꝙ fructus non eſt delectatio, quia delectatio non eſt obiectuz alicuius actus, ſed eis fruct⁹ eſt obiectum alicuius actus. Secundũ dictũ. Frui et fructus ſibi corrñdent, ita ꝙ fructus eſt obiectum attingibile, et frui eſt actus quo attingitur, ideo delectatio non eſt frui quia non eſt

actus. Tertiũ. Ipſe deus eſt fructus ultimus expectatus ab arbore humana.i. que eſt homo, ſecundo de anima, et dilectio dei propter ſeipm̃ eſt frui. Sequitur ꝙ minor argumenti eſt falſa.

¶ Secundo arguitur ſic. Apoſtolus nominat paſſiones eſſe fructus, ergo etc. Pro ſol'oe notanda ſunt aliqua dicta. Primũ. Non eſt idẽ fructus et frui. Sequitur correlarie, ſi delectatio eſt fructus (qđ tamen falſum eſt) ꝙ delectatio non eſt frui, et ſic argumẽtũ ad oppoſitu ẽ. Secũdum. Fructus eſt obiectum fruitionis.i. eſt illud quo fruẽdũ ẽ. Tertiũ. Paſſio nõ ẽ obiectũ ꝓpriũ et ultimũ alicuius actus, tñ põt eſſe proximũ et non ultimũ, ꝓbatur aliqs põt diligere delectationẽ pp ſeipam g° dctm̃ uer. q aũt non ſit ultimũ, ꝓbatur, quia nulla delectatio põt ſine obiecto hr̃i. Sequitur ꝙ ulteri' illo obiecto delectationis fruimur. Quartũ. Ablatiu' põt cõſtrui ex duplici ui. Primo ex ui obiecti, ut dicẽdo amabili amam', uel ex ui cãe efficiẽtis ut igne calefacim', uel ẽt 3° ex ui cãe formalis, ut calore caleo. Sequitur correlarie, cũ dicim', fruitiõe fruimur, eſt ꝯſtructio ex ui cãe formalis, cũ dicim', uolũtate fruimur, eſt cõſtructio ex ui cãe efficientis, cũ dr̃, fructu fruimur cõſtruit in rõne obiecti, qa ly fructu ualet illud qđ obiecto. Argumẽtũ igit nõ ual; qa eſt ad oppoſitũ, ut p; in primo dicto.

Queſtio Quarta.

QVERITVR ADHVC CIRCA FRVI etce. Hec ẽ quarta q̃ſtio huius diſtinctionis cuius titulus talis eſt. Vtrum fine apprehenſo per intellectum neceſſe ſit uolũtatem eo frui. In hoc titulo ſunt ſex termini declarandi. Primus eſt finis qui declaratus ẽ in prolo.q.4. Secũdus eſt ap̃henſio qui capit cõiter pro arreptione cuiuſcũq; rei corpalis in ꝓpoſito aũt capit ꝓ cognitione uel intellectione. Capit aũt alio° ut diſtinguit ꝯ ꝯprehẽſionem, de qua dictũ ẽ ſecũda.q. h° diſ. put idẽ ẽ qđ rẽ cognoſcere ſed ñ actu eq pfecto cũ obiecto. ¶ Terti' termin' ẽ itellectus q capitur dece modis. Primo ꝓ potẽtia intellectiua ut diſtiguit ꝯ uoluntatẽ et ſenſualẽ motiuã. Secũdo ꝓ tota pte itellectiua ut diſtinguit ꝯ ptes ſenſitiuã et uegetatiuã. Tertio ꝓ tota aĩa intellectiua, ut diſtinguit ꝯ corp'. Quarto ꝓ intellectione qa cõiter noĩa potẽtiaꝝ approprĩant actib' ut cũ dr̃, ego habeo bonũ intellectũ illius rei. Quĩto ꝓ memoria fecũda ut cõiter theologi capiũt. Sexto ꝓ noticia principioꝝ ut ẽ unus de qnq; hitibus intellectualibus. Septimo ꝓ dono ſpũſſancti. Octauo ꝓ arte in mẽte diuina pſal.135, q fecit celos in itellectu. Nono ꝓ potẽtia ſenſitiua eſtimatiua uel cogitatiua et dr̃ a phis itellect' paſſiuus. Decimo pro itellectu adepto.i. ꝯuerſo ad angelũ a quo recipit actũ. Pro prima acceptõe dr̃ ab itus legẽdo ſic ſenſus extra legũt. ¶ Quartus terminus ẽ neceſſe qui declarabitur diſ. 6. ¶ Quint' terminus ẽ uolũtas q declarabit diſ. 12. ¶ Sextus terminus ẽ frui q declaratus eſt.q.i.h' diſ. ¶ Dimiſſo g° ſm̃ morẽ capite q̃ſtiõis ad corp' accedo, qđ doc. diuidit ĩ qttuor ar. In qua diuiſiõe notant aliqua bona dicta. Primũ. Finis ultim' hoĩs eſt duplex.ſ. obiectiu' q eſt ipſe deus, et formal' q eſt beatitudo ipſa. Secundũ dcm̃. Beatitudo põt ꝯcipi dup'.ſ. in uli et in pticulari. In uli cõcipit, qñ ꝯcipit bñ eẽ alicui et nullũ defectũ hr̃e uel triſtitiã et huiuſmõi, ſ; nõ ꝯcipit p qđ ſibi illa tribuatur, an p cibũ uel potũ uel p honores uel diuitias etc. In pticulari ꝯcipit qñ cõcipit ꝙ pecunie pñt illa dare, uel ptãtes, uel ſanitas corpis, uel uiſio et fruitio diuine eẽntie. Tertiũ. Btitudo in pticulari põt dup' cõcipi, uel erronee, uel uere. Primo° cõcipit ut dcm̃ eſt pri' ut diffuſe declarat Boetius 3° de cõſo. Sed uere cõcipe ẽ dup', uel obſcure.i. abſtractiue, uel clare.i. intuitiue. Quartũ. Finis.i. btitudo põt in pticulari cõcipi dup'. Vno° cõfuſe.i. qñ cõcipit ꝙ ipſa eſt in deo trino, ſed neſcitur quõ, uel ſolũ abſtractiue cognoſcitur deus trinus. Alio° diſtincte, que re ſupra fo.24.col.4. Quintum. Voluntas eleuata ſupnaturaliter per habitũ eſt uoluntas habens charitatem. Et dicitur eleuata, quia per eã et per actus ſm eius inclinationem elicitos fit illa uoluntas digna uita eterna et amica dei.

¶ QVANTVM AD ISTOS QVAtuor articulos etc. Hic doc. recitat opini. Hen. quoli.3.q.57. et quoli.4.q.2. Et S. Tho. prima. ſecũde.q.xi.ar.i.et.2. Et reſpõdet ad oẽs quattuor articulos. Ad primũ ſic. Qñcunq; itellectus creatus cognoſcit obſcure in uli deũ qui eſt ultimus finis, impoſſibile eſt uoluntati ꝙ non fruatur deo, probãt quadrup'. Primo ſic. Sicut ſe h; principium.i. añs in ſpeculabilibus, ſic ſe hẽt finis in practicis ſ; intellectus nece° aſſentit principiis g° et uoluntas fini. Secundo ſic. Voluntas nece° uult illud cuius participatiõe uult oẽ illud qđ uult, ſed participatione dei uult quicqd uult ergo nece° deũ uult. Tertio ſic. Voluntas nece° uult illud in quo nullus eſt defectus ſed ſumma bonitas, in ultimo fine ſic cognito nulla inuenitur malitia ſed ſumma bonitas ergo etc. Quarto. Quidã mimus dixit ſe uelle dicere oĩbus quid uellẽt, ergo nece° uolunt aliqđ, quia alias nõ oẽs uellent. Hoc uult Aug. intelligi de btitudine. ¶ Ad ſecundũ articulũ reſpondet Hen. ꝙ fine obſcure in pticulari oſtenſo põt uoluntas nõ frui, quia põt peccare mortaliter. ¶ Ad tertiũ dicunt. Clare uidens deũ et habẽs charitatem in uolũtate nece° fruitur deo, ita ꝙ impoſſibile eſt deo de potẽtia abſoluta ꝙ aliquis hñs charitatem uideat deũ et nõ fruat. Vbi notandũ ꝙ uiſio practica eſt intuitiua cognitio cũ actu uoluntatis. Sed uiſio ſpeculatiua eſt intuitiua cognitio ſine actu uoluntatis. ¶ Ad quartũ articulũ reſpondent ꝙ ſi clare uideret aliquis deũ et non haberet charitatẽ impoſſibile eſſet ipm̃ frui deo, probatur dup'. Primo ſic. Agere preſupponit eẽ, ſed uoluntas talis non hẽt eſſe ſupnaturale.ſ. non h; charitatem g° non põt agere ſupnaturaliter.i. frui. Secundo ſic, nulla uoluntas põt eſſe btã ſine charitate, ſed ſic fruens eẽt beatus ſine charitate, ergo reſponſio ad articulũ uera. ¶ Pro quarto argumẽto in primo articulo notãdũ ꝙ Aug.13 de trini.c.3. narrat quẽdã mimũ.i. ioculatorẽ et publicos ludos facientẽ uocaſſe hoĩes totius ſue ciuitatis promittẽs ſe uelle dicere oĩbus quid uellent, quibus conuenientibus dixit. Vos omnes uultis uili emere et care uendere, ſed Auguſtinus in ſequenti capitulo dicit ipſus melius reſpondiſſe, uos omnes uultis eſſe beati.

¶ CONTRA PRIMVM articulũ arguo ſic etc. Hic doc. improbat hanc opi. quo ad aliqua. Primo ſic. Velle maxime eſt in ptãte uoluntatis et per ꝯñs põt uelle et nõ uelle ad placitũ. Secundo ſic. Quod eſt in ptãte uoluntatis mediate etiã eſt in ptãte uoluntatis ĩmediate, ſed ſm opi. fruitio eſt in ptãte uolũtatis mediate noticia obſcura finis g° abſolute et ĩmediate eſt ĩ ptãte uolũtatis. Tertio ſic. Volũtas nõ põt uelle niſi cognitũ, ſ; uolũtas põt cognitiõ; finis ſubmouere g° illa noticia ſubmota pt nõ uelle. Quarto ſic. Oẽ nece° agẽs nece° remouet oẽ impediẽs, ſ; uolũtas nõ nece° remouet oẽ impediens; ergo non nece° uult deum. Minor p;, quia non neceſſario remouet non cognitionem dei, quia põt non cognoſcere deũ. Quinto ſic. Omne nece° agens nece° agit ſm ultimũ poſſe, ſed uoluntas nr̃a nõ ſic agit circa deũ g° non nece° fruitur deo. Sexto ſic. Potentia libera ꝑ participationẽ nõ magis nece° tendit in obiectũ pfectũ q̃; in impfectũ ergo nec libera per eſſentiã cuiuſmõi ẽ uolũtas. ¶ Contra ſecundum articulum doc. arguit primo ſic. Rationes primi articuli deſtruunt cõcluſionẽ ſecũdi articuli ergo nihil tenẽdũ de hac opiniõe. Nã ita bñ null' ẽ defect' uel malitia in fine in pticulari oſtenſo ſicut nec in uli oſtẽſo. Similiter plus pticipatiõe finis in pticulari uult uolũtas qcqđ uult q̃; pticipatione finis in uli. ¶ Con. tertiũ articulum doc. arguit tripliciter. Primo ſic, principium uolitionis contingenter elicit ergo habens nõ nece°.

elicit illo principio, ſed uolũtas creata contingenter elicit ergo hõ non nece° elicit illa uoluntate, ſed uoluntas nõ hñs charitatem primo, et poſtea hñs, eſt eadem uolũtas et prius cõtingenter eliciebat ergo nõ nece° elicit poſtq̃ hꝫ charitatẽ. Secũdo ſic. aut finis mouet ad actũ illũ necẽm aut uolũtas, primũ ẽ falſuꝫ, q̃a deus qui eſt ille finis nihil nece° cauſat ad extra. ſi ſecundũ tunc ſequit̃ ꝙ diuerſa approximatio cauſat neceſsitatẽ et ꝯtingẽtiã. ſ. qñ res ẽ in ſe pñs tũc nece° uellet, ſꝫ qñ eſt abſens tũc cõtingẽter uellet, ſꝫ hoc ẽ falſuꝫ, q̃a approximatio nullius neceſsitatis eſt cauſatiua. Tertio ſic, quecũq̃ abſoluta a ſe nullo° dependentia poſſunt ſe parari, ſed uiſio et fruitio ſunt huiuſmõi ergo poſſunt ſepari ita ꝙ ſit uiſio ſine fruitiõe, q̃a uiſio nõ depẽdet eẽntialit̃ a fruitiõe lꝫ ecõuerſo aliq̃liter, ñ ꝓprie. Nã fruitio depẽdet a ꝯiunctiõe, nõ tñ nece° a uiſione. ¶ Rñdet Hen. ꝙ maior ẽ falſa, ſꝫ addi deberet nec ab aliq° alio depẽdẽtia nece° utrunq̃ cauſante, ſꝫ illa duo depẽdẽt ab uno obiecto. ſ. deo qui utrunq̃ cauſat nece°. Cõtra. De⁹ neutꝝ nec ambo nece° cauſat ergo a deo ut obiecto nõ eſt aliqua neceſsitas in uiſione et fruitione. ¶ Contra quartũ articulũ doc. arguit dupʳ. Primo ſic. Illud quo ſimpliciter poſſumus agere eſt potẽtia, ſꝫ charitas ñ ẽ potẽtia ergo charitate nõ poſſumus ſimpʳ, ſꝫ ſm te habita charitate ſimpl̃r poſſumus et non habita ſimpliciter non poſſumus. ergo charitas eſſet potentia, ꝙ falſuꝫ eſt. Secũdo ſic. Obiectũ ſolum per ſpeciem p̃ſens põt eſſe uolitum, ergo multo magis in ſe preſens, ſꝫ in uia ſine charitate poſſumus deo frui ubi deus tantum eſt pñs per ſpẽm, ergo multo magis in patria ubi in ſe ẽ p̃ſens poſſumus frui ſine charitate. ¶ In iſtis argumentis notãtur. 33. dicta. Primum. Nomina potentiarꝫ cõiter capiuntur pro actibus ſuis, ut in noſtro textu ly uoluntas in auctoritate Aug. capitur pro uolitiõe uel pro actu uolũtatis, ita ꝙ ſenſus ẽ, nihil eſt tã etc. i. nihil ẽ tm̃ ſub impio uoluntatis et ſua libertate ſicut actus uoluntatis ad quẽ liberrime ſe hꝫ, quia põt agere cũ eo ſicut placet, quia põt ipſum elicere, ſiue non elicere, ſic uel ſic, oĩno ad placitũ ſine oĩ impedimento, ſed oĩa alia aliquo mõ nõ ſubſunt, quia ſi uolũtas uult intellectũ intelligere forte nõ põt intellectus uel obiectũ eſt abſens etc. Similiter de aliis. Secũdũ uolũtas põt auertere intellectũ ab intellectione tali, et tũc uolũtas ñ põt uelle ignotũ. Ex quo pꝫ ꝙ oẽ uolitũ ẽ actu cognitũ. Tertiũ. Oẽ neceſſario agens nece° oẽ impediens remouet, et oẽ neceſſariũ ad actionẽ nece° adducit, ſicut ſi uolũtas nece° uellet deũ oporteret intellectũ cogere ꝙ ſemp ſtaret in cõſideratione dei poſtq̃ ſemel cognouit, quia ſi non cogeret nõ poſſet uoluntas deũ uelle, et p ꝯñs nõ nece° uellet. Quartũ. Si uoluntas creata nece° uellet deũ ſemp ſumme uellet et diligeret, q̃a qñ aliquid nece° diligit aliud, ſumme diligit quantũ põt. Quintum. Potẽtia libera eſt duplex. ſ. p eẽntiã que ẽ uolũtas rõnalis et intellectiua, et p pticipationẽ, ſicut ẽ oĩs ſenſus, q̃ dr̃ pticipare libertatẽ q̃a ſubeſt imediatius libertati et ptãti uolũtatis q̃ alia. Sextũ. Licet plus alliciat naturalis appetit⁹ ad cognoſcẽdũ et appetẽdũ pfectius et melius obiectũ, nõ tñ nece° elicit. Septimũ. Velle uel actus uolũtatis in ptãte uolũtatis dr̃ eẽ anteq̃ elicit̃ uel ꝓducit̃, ſꝫ poſtq̃ ꝓducit̃ nõ ẽ amplius in ptãte uolũtatis. Verũtñ uolũtas ẽ potẽs ꝓducere uelle uel nolle alicui⁹ obiecti anq̃ ꝓducit et qñ actu ꝓducit. Siʳ hꝫ ptãtes actu ꝓducẽdi ſꝫ ñ ꝓueniẽdi illã uolitionẽ quã actu hꝫ, põt tñ ꝓuenire et ĩpedire ꝯtinuationẽ act⁹. Octauũ. Licet ĩ deo null⁹ ſit defectus, nec malicia, ob hoc tñ ñ cogitur uolũtas uelle deũ cũ ſit libera niſi deo ſpecialiter influẽte. Nã uolũtas ẽ in ptãte obediẽtiali reſpectu dei, et dato ꝙ uellet ꝓducere uolitionẽ, tñ põt de⁹ infundere uolitionẽ a ſe creatã uoluntati create. Vtꝝ aũt deus poſsit impedire uoluntatem creatã ne uelit uel concurrat ut cauſa prima reſpectu uolitionis create patebit in. 2. lib. diſ. 25. Nonum. Participare eſt partem rei cape uel pro pte hr̃e, et hoc eſt ſextuplr̃. Primo. qñ tota q̃dditas unius nõ ẽ tota q̃dditas alterius, ſicut genus ſpẽi, uel non eſt totus cõceptus eius ut ſpẽs indiuidui. Nã quidditas ſpẽi eſt tota quidditas indiuidui, ſed non totus cõceptus, quia illi q̃dditati indiuiduũ addit hecceitatẽ, et ſic ptici pare idẽ eſt q̃d rõnẽ. i. quidditatẽ participati in ſe recipe. Secũdo capitur pro ptẽ realẽ cape, ſicut p̃rimoniũ diuidere iter fratres. Tertio pro in aliquo cõuenire ſicut capit̃ in participatiõe ꝓpoſitionũ in eodẽ termino. Quarto pro cã alicuis aliq̃d facere ſicut pp deũ uolum⁹ aliqua, et ſic capit̃ in textu ſiue in littera nr̃a. Quinto, eſt impfectius reſpectu pfectioris, et ſic omne creatum põt dici pars dei et participare deũ. i. cape aliquã per fectionẽ quẽ lꝫ nõ ſit pars diuine pfectionis, tñ quia ẽ minor (ñ in certa proportione quia nec ſub centupla uel millecupla ſiue quantacũq̃) ideo dr̃ pars, ſicut oĩs q̃titas molis ſiue cõtinua ſiue diſcreta minor dr̃ pars maioris, lꝫ non ſit eius pars, ſic ſimiter eſt in quãtitate uirtutis. Siʳ illo° põt capi ĩpropoſito. Sexto. Omnis cã dicit̃ participari a ſuo cauſato. Decimũ. Cũ doc. dicit ꝙ participãs hẽt participatũ pro cã uel menſura, in ſexto° eſt cã, in quinto menſura quidditatiua uel quãtitatiua uirtutis nõ molis. Vndecimũ. Dependentia eſſentialis in ꝓpoſito ideꝫ eſt q̃d nece^a requiſitio alicuius ad eſſe uel opari in ẽe reali, et hoc quo ad cauſalitatẽ uel menſurationẽ quidditatiuã impfectioris a pfectiori inter que eſt ordo eſſentialis. i. eſſentiaꝝ uniuerſi pꝫ ꝙ recta rõ põt inuenire, ſic ꝙ cũ deus ab eterno oĩa poſsibilia cognouit ex ills ſic cognitis reſultat ordo perfectionis iter ipſa ex eſſentiis propriis eoꝝ ita ꝙ ſemp una eſt alia pfectior uel impfectior, et iſte ordo ĩ ĩpfectiori dr̃ dependentia eſſentialis. Vndecimũ. Quando potentia operatiua uel principiũ elicitiuum eſt liberꝝ tunc ſuppoſitũ hñs illud principiũ non nece° elicit. Tredecimũ. Quãdo ineſt charitas in uolũtate ipſa non neceſſitat uolũtatẽ, tamen inclinat eã ad facilius prõptius et expeditius elicendũ ſi eſt charitas acquiſita. Nam charitas infuſa non habet illas conditiones, ut patebit infra diſ. 17. q. 1. Decimumquartum. Sanctus Paulus fuit raptus ſecunde. Coꝛi. 12. et habuit charitatem in raptu ante et poſt et poſsibile ẽ ꝙ habuerit equalem charitateꝫ ante et poſt raptũ. Quid ſit raptus patebit infra diſ. 3. Decimũquintum. Maior et minor approximatio obiecti non cauſat neceſsitatem in actione, ſed tamen cauſat intenſiorem uel remiſsiorem actionem. Nam obiectum uiſũ. i. intuitiue notum cauſat actum perfectiorẽ et intẽſiorẽ q̃ obiectum ſolũ abſtractiue notum. Decimumſextum. Quãdo ſunt due res abſolute quarũ una non eſſentialiter dependet ab alia, et quarũ nullam cauſat efficiens cauſa neceſſario, poſſunt eſſe realiter ſic ꝙ prior põt eſſe ſine poſteriori, et licet non ſemp ecõuerſo, ſicut uiſio et fruitio diuie eſſentie ſunt abſoluta realiter exiſtentia et realiter diſtincta et uiſio ex natura rei eſt prior fruitione, ideo põt uiſio eſſe ſine fruitione, licet forte fruitio aperta non ſine uiſione, q̃uis fruitio abſolute poſsit eſſe ſine uiſione licet non ſine cognitione. Decimumſeptimũ. Quicquid abſolutũ deus põt mediante cauſa ſecunda. i. creata ĩ genere cauſe efficientis illud põt ſine cauſa ſecũda p ſeipſum q̃d eſt imediate poſſe ſi nõ depẽdet eſſentialiter ab aliquo priori uel q̃d ẽ ſimul ſicut eſt in uiſione reſpectu fruitionis. Non dicitur in genere cauſe materialis et formalis, quia impoſsibile ẽ deũ aliq̃d cauſare ĩ genere cãe materialis et formalis, quia ſolũ materia et forma ſic cauſant. Nec deus põt aliq̃ effectum cauſare materialem et formalẽ ſine materia et forma. Nõ dr̃ ĩ genere cãe finalis ne cogitetur ꝙ nullus alius finis naturalis rei ſit q̃ iſte deus, quia q̃uis deus propter nihil aliud niſi propter ſeipſum agat principaliter ut propter cauſam finalem, tñ adhuc rerũ a deo creatarũ ſunt alii naturales fines propter quos deus etiam

agit. Dicitur abſolutũ, quia nullũ reſpectũ põt deus creare ſine extremis abſolutis. Dicit̃ ſi nõ dependet eẽntialiter ab alio etc. ſicut uolitio a cognitione ſic intelligendo ꝙ ſi deus uelit infun/dere uolitionẽ qua uoluntas attingat obiectũ uolitũ non poteſt ſine cognitiõe. Si aũt infunderet uolitionẽ qua nõ attingeret ob/iectũ uolitum.i.qua non uellet, poſſet ſine cognitione. Dicitur ſi ne illo qđ eſt ſimul, quia ſine obiecto in eſſe obiectiuo non põt nec ſine reſpectu ad obiectum ſaltem reſpectu rõis. Decimum/octauũ. Aliqua dicta Hen. uidentur loqui de fine obiectiuo ꝙ eſt deus, aliqua de fine formali qui eſt beatitudo. Decimumno/num. Quãdo Aug. uidetur uelle ꝙ oẽs homines quodãmodo ne ceſſario uelint eſſe beati, nõ debꝫ ĩtelligi ꝙ ſemp uelint, quia poſ ſunt nõ cogitare de ea, nec de propoſitionibus exprimẽtibus eã. Siʳ quãdo cogitãt de ea põt intellectus auerti a uoluntate. Si militer nec opꝫ ꝙ actu diſtincte aſſentiãt ei. Vigeſimũ. Non eſt inconueniens dicere uoluntatẽ aliquid neceᵒ uelle et tñ aliquid aliud ad ipſum ꝑtinens ꝯtingenter uelit, quia ſi maiorẽ et mino rẽ et ſignificata earum cõtingenter uult neceᵒ uult ſignificatũ ꝯ̃onis, ſed hec neceſsitas eſt conſequentie. Vigeſimũprimũ. Vi/detur oĩno mens Aug. eẽ ꝙ qñ intellectus cogitat de btitudine ꝙ uoluntas naturalis neceſſario uelit eã, nõ tñ abſolute neceᵒ ſꝫ ſuppoſito ꝙ intellectus cognoſcat eã nec opꝫ ꝙ libera uoluntate neceᵒ diligat. Quid ſit naturalis uoluntas et quid libera pate/bit infra.diſ.2.q.3.et in.3.lib. Vigeſimũſecundum. Aſſumere in facultatem uoluntatis eſt ſextuplr̃. Primo ꝓducẽdo actus ꝓ/prios. Secũdo in imperãdo actus inferiorꝝ potẽtiarꝝ. Tertio ope rando.i.per actus productos obiecta attingendo.ſ.res diligen/do uel odiendo etc. Quarto acceptãdo ut qñ gratanť acceptat aliquod oblatum. Quinto reſpuẽdo peccata. Sexto tollerando aduerſa. Vigeſimũtertiũ. Aliquod eſſe in facultate uoluntatis uel in eius impio põt intelligi triplr̃. Primo in eſſe, illoᵒ omnis creatura eſt ſub impio diuine uolũtatis. Secundoᵒ in opari, il lo mõ tm̃ actus uoluntatis elicitus eſt ſub impio eius et actus imperatus nõ. Tertio in produci ut eſt ipſa elicitio actuum ſuo rum. Ex dictis patꝫ poſsibile eſſe creaturã habere charitatem, lumen glorie, et uiſionem diuine eſſentie ſine fruitione, imo (qđ tñ ñ aſſero) cũ odio dei, quia poſsibile eſt dãnatũ hominẽ ha/bere charitatem ſine acceptatione diuina, ut patebit diſ. 17.q.1. ſimiliter lumen glorie et claram uiſionem.

¶ AD ARGVMENTA pro opi. dico ad primᵐ.etc. Im pba ta opi. Hen. ſequitur nũc ſolutio argumẽtorũ eius. Pro ſolutio/ne primi notat ſeptem dicta. Primũ Qñ quis arguit per ſimi/le, debꝫ ſemp ꝓpoſitio explicãs illud ſimile diſtingui, quia.ſ.ul̃ uult ul̃em ſimilitudinẽ et ſic eſt falſa, uel ꝑticularẽ, et tũc ꝯ̃na non ualet, quia ex puris particularibus nihil ſequitur. Secun/dum. Principium in ſpeculabilibus dicit̃ antecedens demonſtra/tionis. Finis in agibilibus eſt obiectũ cuius noticia dirigit uolũ tatem in uolendo et ĩ imperãdo. Et non capitur hic ſpeculatiua ſcientia preciſe pro ſpeculatiuis ſcientiis, ſed tam pro ſpecu/latiuis q̃ꝫ practicis demõſtrationibus. Tertium non neceſſario aſſentimus mediis per que acquirimus finẽ ſicut cõcluſioni pro ꝑter premiſſas uel añs.i.ſuppoſito ꝙ teneamus firmiter cõcluſio nem aliquã eſſe uerã neceſſarium eſt ꝙ ille aſſenſus diriuetur ex aſſenſu quo tenemus premiſſas eſſe ueras, ſic non eſt de fine, quia aliquãdo uolumus finẽ (licet non efficaci uolitione) et tñ non uolumus media. Quartum. Ordo talis eſt in illis, ꝙ cõcluſioni debemus aſſentire ꝓpter ꝓmiſſas et mediis pp finẽ. Et ĩ hoc eſt maior argumẽti uera, ſed in caſu ꝓpoſito in primo notabili eſſet falſa. Quintum. Sicut intellectus prius debet intelligere et aſſentire añti poſtea concluſioni, ſic uoluntas primo debet dili/gere finem poſtea media per que acquiritur ille finis. Et ſimili ter in hoc eſt maior uera. Et quo ad hec duo, tenet ſimilitudo. Sextũ. Nulla eſt neceſsitas ꝙ uoluntas ſeruet ordines preſcri ptum, ſed intellectus cogitur ſeruare in acquiſitione ſcientifica ſcientie concluſionũ non tamen in experimentali noticia uel in inordinate acquiſita. Septimũ. Quia intellectus eſt naturale agẽs nec ſolus eſt cauſa intellectionis ſed cum obiecto, ideo ſe/cundum euidentiã obiecti aſſentit intellectus ſi ꝑfecte apprehẽ dit, et ſi ordinate ꝓponuntur ꝓmiſſe et cõtꝰ ordinate, aſſentit ſi cut obiecta oſtẽdunt, ſecus ſi inordinate ꝓponuntur. Oppoſitũ ẽ de uoluntate pp libertatẽ eius. Et ſic pꝫ ꝙ ꝯ̃na non ualet, quia ñ eſt ſimile de intellectu et uoluntate pp naturalitatẽ intellectus et libertatẽ uolũtatis. ¶ Ad ſecundũ maior eſt falſa, q̃a nihil neceᵒ uult uoluntas ſed pro minori notãdum ꝙ ꝑticipatiõe uel uirtute alicuius aliq̃ uelle põt dupʳ intelligi. Primo ut efficien tis uel uirtualiter cõtinẽtis. Secũdo ut obiecti primi uel finis, ꝓ pter quẽ oĩa aliquis uult. Primoᵒ nihil eſt ad propoſitũ, quia ñ opꝫ uelle cãm efficientem qñ uolo eius effectũ. Secundoᵒ ẽ fal ſa, quia non opꝫ me deũ uelle qñ uolo alia. ¶ Pro ſolutiõe ter tii argumẽti notãda ſunt aliqua dicta. Primũ dictũ eſt remiſ ſiuum ad ſuperius dicta de libertate uolũtatis. q.1.huius diſ.in. 3.ar. Secundũ. Duplex eſt opinio circa propoſitũ. Prima ẽ, odiũ nõ põt eſſe niſi reſpectu mali uel defectiui. Secunda ꝙ abſolu/te põt uoluntas odire nõ malũ nec defectũ. Secũda eſt uera et probabilis. Quot aũt ſint actus uoluntatis uide ſupra.q.prece denti. Actus amicicie eſt amor alicuius pp ſe, actus cõcupiẽ eſt dilectio alicuius pp aliquid aliud ut cũ diligo cibum non pp ci bum ſed pp illum qui cõcupiſcit.ſ.propter me. Tertium. Si ali/qui uolũt beatitudinẽ, hoc ẽ actu ꝯcupiẽ non amicicie. Quar/tũ. Volitio eſt triplex.ſ.actualis, habitualis, et aptitudinalis. Actualis eſt actus uolẽdi. Habitualis eſt diſpoſitio qua hõ ẽ diſpoſitus ut ſtatim cũ cogitat de obiecto uelit illud. Aptitudi nalis eſt inclinatio naturalis ad uolẽdum. Maior in argumen to eſt falſa. ¶ Ad quartum pꝫ ſupra in dictis quia nõ oportet ꝙ actu omnes uelint beatitudinem ſed aptitudinaliter uel habi tualiter. ¶ Ad primũ in .4. arti. notãda ſunt dicta ſupra fo. 9.co.1.et.co.4. qui actus ſint naturales et qui ſupnãles ſiʳ que forme. Notãdum etiã q̃do actus naturaliter põt haberi in po/tentia obiectũ illius actus non excedit potentiã inquantũ eſt il lius actus. Negatur ergo ꝙ frui ſit actus ſupernaturalis in re cipiendo, quia licet requireretur neceᵒ charitas ad frui non tñ ob hoc frui eſſet ſupernaturale. ¶ Ad ſecundũ notandũ pri/mo, ꝙ ille eſt beatus qui hꝫ quicquid uult.i.que põt uelle et de/bet ordinate.i.eo ordine et modo q̃bus ſtatuit deus uelle in pa/tria. Nam deus uult nos uelle actu maiori et perfectiori q̃ꝫ põt uiator, ſimiliter debet uelle ex charitate deũ diligere et perfe/ctiori q̃ꝫ in uia habet idem beatus qua acceptior ſit deo actus fruendi q̃ꝫ ſine charitate. De quo melius ĩfra.diſ.17.q.1. Secũdo notãdũ, ꝙ deus poſſet ordinare ſine ꝯ̃dictione ꝙ aliquis eẽt bea tus, et tamen nõ haberet charitatem, quia nõ eſt de eſſentia bea titudinis charitas niſi ex ordinatiõe diuina. In quo caſu nõ eſ/ſet minor inconueniens, et maior eſſet falſa.

¶ AD PRINCIPALIA ARGVmenta reſpondetur etc. Corpore queſtionis expedito reliquũ eſt caudam iungere capi/ti. Quando ergo queritur, utrum ſine apprehenſo per intelle/ctum neceſſe ſit uoluntatem frui eo. Arguitur pro utraq; ꝑte queſtiõis. Pro parte affirmatiua q̃ſtiõis triplr̃. Primo ſic. De/lectatio ẽ cõiũctio cõuenientis cũ conuenienti, ſꝫ finis neceſſario conuenit uoluntati, ergo coniunctio eius cum uoluntate cauſat delectationẽ que ẽ fruitio. Nã maior ẽ cauſalis diffinitio dele ctatiõis, ut ſit ſenſus, delectatio eſt coniunctio.i.cauſatur a cõ iũctiõe etc. ut ſupra in declaratiõe terminorꝝ. Pro ſolutiõe huiꝰ argumenti notandum primo, ꝙ conuenientia eſt duplex ad pro poſitum, ſcilicet actualis ſcilicet quando aliqua actu ſunt con/

iuncta quorum natura uel uoluntas adinuicē ſe aliquo mō habent. Et aptitudinalis quando. ſ. ex natura rei ſibi cōueniunt tñ actu non ſunt coniuncta, ut cum quis diligit ſciam naturaliter et actu nō cōſiderat nec ſtudet. Secundo notandum. Appetitus eſt triplex. ſ. naturalis, ſenſitiuus, et rationalis. Naturalis eſt naturalis inclinatio rei et ordo ad aliquid faciendum uel habendum et tamen non cognoſcit illud ut eſt in inſenſibilibus ad actus et ad perfectiōes ſuas. Senſitiuus eſt potentia ſenſitiua nata proſequi uel fugere uel delectari uel horrere obiecta ſenſibilia. Sed rationalis eſt ipſa uoluntas rationalis. Tertio notādum ꝙ in poteſtate uoluntatis rationalis eſt ꝙ ſibi aliquid conueniat quod tamen ex natura rei ſibi nullo modo conuenit, ut uirtuoſi multi faciunt actus cōtrariantes carni et ſanguini, et patientes benefaciunt ſuis inimicis. Similiter in poteſtate eius ē ꝙ non actu conueniat ſibi aliquid tale ſcilicet quādo uult a talibus delectabilibus abſtinere. Sed non ſic eſt in poteſtate appetitus naturalis et ſenſitiui, quando obiecta ſunt preſentia, multa tamen eis conueniunt aptitudinaliter que actu non conueniunt propter abſentiaꝫ obiecti, que abſentia eſt defectus extra. Quarto notandum. Sufficit aptitudinalis cōuenientia ſola ad cauſandū delectationē non ſic ītelligēdo ꝙ delectatio actu cauſetur ſine pſentia obiecti in ſe uel in ſpecie, ſed ꝙ ſufficiens cā delectationis eſt talis aptitudinalis ꝯuenientia quia. ſ. nihil aliud requiritur cū extremis ꝯuenientibus ad cauſandū eā. Quinto notandū. Fruitio eſt duplex. ſ. uie et patrie. De ſecunda loquimur hic. Sexto notandū ꝙ aptitudinalis cōuenientia ſufficit ad cauſandū fruitionē uie non tñ patrie, quia in patria opꝫ ꝙ ſit actualis cōiunctio eius quod ē aptitudinaliter et ex natura rei cōueniens. Septimo notandū ꝙ in uia non requiritur aptitudinalis cōuenientia ad fruitionē, ſed ſufficit actualis. i. uoluntas pōt aliquo frui in uia qđ non eſt ex natura rei cōueniens. Doc. ergo ſoluit argumentū dupľr. Primo negat minorē, quia in poteſtate uoluntatis eſt ꝙ finis ſibi cōueniat ſaltē in uia loquendo de actuali ꝯuenientia. i. ut actu placeat. Nā nō eſt in ptāte ei⁹ quin aptitudinaliter. i. ex natura rei cōueniat. Secundo diſtinguit maiorē, quia uel eſt actualis cōiunctio uel aptitudinalis. Primo° bene infertur cōclō exponēdo ly delectatio ꝑ ly fruitio. Secundo° male additur, que eſt fruitio, in concluſione, quia aptitudinalis ſufficit ad delectationem, non ad frui ut pꝫ in quarto notabili. ¶ Secūdo ſic arguit. Cā finalis methaforice. i. intentionaliter cauſat, et efficiens realiter, ſꝫ efficiens nece° realiter cauſat pñtib⁹ omnib⁹ requiſitis approximatis et nō impeditis, ergo cā finalis nece° cauſat oībus āliis pñtib⁹ approximatis et non impeditis. Hoc argumentū doc. dupʳ ſoluit. Primo negat ſimilitudinē, quia realter cauſare et methaphorice deſtruit ſimilitudinē eo ꝙ methaphorice cauſare non ē neceſſarium, ſicut realiter cauſare. Sed quia hec ſolutio paꝝ ualet, Doc. dat aliā ſolutionē. Pro qua notandum primo, ꝙ methaphorice agere eſt in intellectu et uoluntate obiectiue eſſe, non ſic intelligendo ꝙ tm̄ habeat eē ydeale in intellectu ſed ſi aliquod eſt obiectū realiter preſens in rōe obiecti tunc qñ uoluntas et obiectū tale ſibi cōueniūt uel ex natura rei uel ex actu uolūtatis, illa cōuenientia dʳ cauſatio cauſe finalis que eſt methaphorica et non realis. i. corpalis, et non ſic ē actio ꝙ ſit ad aliquid realiter producendū in eſſe reali, ſed ſolū mouet uel allicit appetitū ad uolendū. Secundo notādū, ꝙ excepta uoluntate rōnali in oī ſenſitiuo appetitu finis nece° mouet, ut cibus canes qñ apprehēdit panē, ſed non ſic eſt in uolūtate que pōt nō moueri taliter ſic intelligendo, ꝙ poſtq̄ mouet ab obiecto ad appetendū pōt reſpuere uel acceptare, proſequi et nō proſequi ſicut placet. Non ſic ē de ſenſitiuo appetitu. Tertio notandū, ꝙ ſicut uolūtas nr̄a libera eſt ad uolendum finem, ſic obiectum quod eſt finis liberum eſt admouendum noſtram uoluntatem ad uolendum. Ex quo ſequitur ꝙ aliqua cauſa finalis neceſſario cauſat, aliqua contingenter. Similiter aliqua cauſa efficiens neceſſario cauſat, aliqua contingenter. In propoſito autē minor argumēti eſt falſa et ſimiliter cōcluſio. ¶ Tertio ſic arguitur. Oē mobile preſupponit immobile, ſed actus plures uoluntatis ſunt mobiles et cōtingentes, ergo pſupponunt unā uolitionem immobilē et neceſſariam, et talis eſt circa deū, ergo finis. ſ. deus nece° diligit a uolūtate creata. Ad hoc doc. notat, ꝙ nō debet ītelligi ꝙ act⁹ mobilis pſupponat actū aliquē imobilē, ſed potentiā aliquā ꝓductiuam actuū que aliquo mō eſt imobilis. i. non tā mobilis ſicut actus, quia unica manet multiplicatis actibus, ſicut uolitiones preſupponūt uoluntatem. Et ſic argumentū procedit ex falſo intellectu maioris. ¶ Pro parte negatiua arguitur pulcherrimum argumentum cuius materia expedietur, ſecunda diſt. et 12. ideo nunc ſuperſedeo etc.

Queſtio quinta.

VLTIMO CIRCA DISTINCTIONEM illaꝫ etc. Hec eſt. 5. q. et ultima que ꝯſiſtit ī quinq; queſtionibus partialibus. Quarū prima ē. Vtrū deo conueniat frui. Secunda utrum uiator fruatur. Tertia utrū peccator fruatur. Quarta utrū bruta fruātur. Quinta utrū oīa fruant. Dimiſſis capitibus queſtionū et terminis utpote declaratis, ad corp⁹ queſtionū accedo. ¶ Pro cuius expeditione notanda ſunt decem et nouem dicta que littera pretendit. Primum quies beatorū conformiter intelligitur ad quietem corporū. Secundū. Corpora quieſcūt quadrupliciter. Aliqua. n. quieſcūt primo et per ſe, hoc eſt in centro exiſtentia uel prope. Aliqua quieſcūt per ſe nō primo et firmiter, non tamen immediate ut ſunt grauia extra centrū terre tamē nec inſuperficie terre ſed inter centrū et ſuperficiē. Tertio aliqua quieſcuut mediante terra et mobiliter ut grauia inſuperficie terre. Quarto aliqua quietantur tm̄ per accn̄s. i. per aliud ut dormiens in naui mota uel biga, qui quantū eſt de ſe qetatur non tamen ſimpľr quia cū naui mouetur. Tertium dictū. Grauitas corporis et uoluntas ſpūs ſibi correſpondent, quia ſicut grauitas ad centrum tendit corporale, ſic uoluntas ad diuinam eſſentiam que eſt centrum ſpūale. Quartum. Sola diuina eſſentia naturaliter eſt nature intellectiue quietatiua. Quintum. Diuina uoluntas primo. i. immediate nece° et imobiliter et per ſe. i. a ſe quietatur in diuina eēntia, etiam per ſe. i. non ꝑ accidens aliquod. Sextū. Beatus creatus non neceſſario et a ſe qetatur in diuina eſſentia, tamen per ſe quietatur. i. per actum in ſe exiſtentē, et imobiliter, quia perpetuo, actus tñ per quē quietatur ē accidēs ſuū. Septimum. Iuſtus uiator quietat̄ in diuina eſſentia ſed mobiliter, quia aliquando peccat mortaliter et aliquando iterum iuſtificatur. Octauum. Iuſtus peccans mortaliter perdit charitatem qua ſua fruitio fuerat deo grata. Sequitur correlarie ꝙ nō eſt ſimile in propoſito de corpore et uoluntate, quia grauitas corporis ſemper manet licet ſurſum moueatur, ſed charitas in peccante mortaliter non manet. Nonū. Peccans mortaliter quietat ſe actualiter quātū poteſt, quia tamen non quietatur in deo ſequitur ꝙ non ex natura rei quietatur nec ſimpliciter. Decimum. Quietari in aliquo eſt dupliciter, uel ex natura rei uel ex libera uoluntate. Vndecimū. Diuina uolūtas et q̄lib; uolūtas iuſta btā et uiatrix qetat̄ ſolū ī illo obiecto qđ ex natura rei ē qetatiuū. Sꝫ uolūtas peccātis mortalit̄ non ſic qetat̄ ſꝫ in aliquo qđ ſibi placet. Duodecimū. Nō ē abſurdū dicere ꝙ creata uolūtas poſſit odire et deteſtari deū etiā dato ꝙ prius apprehēdatur ſine omni defectu et omni malicia, immo utſummum bonum, et q̄do apprehenditur ut iuſtus et punire malum pro ſuo malo uidetur ille malus poſſe odire deum. Tredecimum. Idem actus numero poteſt eſſe odium et

dilectio dei reſpectu diuerſorum obiectorum. Idem inquam uirtute non intrinſeca entitate ut quãdo diligo deum,uirtualiter odio peccatum.Decimumquartũ. Simul in eadem uoluntate poſſunt formaliter ſtare odiũ et dilectio, ut quãdo hõ odit aliquẽ propter alium.Decimumquintũ.Idẽ actus numero formaliter põt eẽ uſus et fruitio, quia ſicut ſimul itelligo ꝓmiſſas et cõcluſionẽ,ita ſimul diligo creaturas pp deũ, neceͦ ergo ſimul intelligo deũ et creaturã.Decimũſextũ. Aliquis põt deũ diligere ſup oĩa et cũ hoc mortaliter peccare,ut ſi quis frueretᷓ ſecunda pſona, et intendẽs tantũ humanitatẽ quã uidet neſciẽs eã aſſumptã a ſecunda pſona.Decimũſeptimũ.Iſta eſt uera,ꝫ hõ plus diligit deũ q̃ꝫ deũ diligat, ut ſi diligat deitatẽ plus q̃ꝫ humanitatez xp̄i,cum ille hõ ẽt ſit deus,ſequitur ꝙ plus diligat deũ q̃ꝫ deum. Decimũoctauũ. Aliquis põt deũ odire et illo odio uitaꝫ eternã mereri,ut ſi apparet xp̄s et credatur eẽ unus maledictꝰ iudeus uel iudas et ſi quis odit eũ uitã eternã meretur. Decimũnonuꝫ. Aliquis põt odire et diligere meritorie eundẽ utꝫ in exemplo p̄cedenti,quia ille occurrẽs oditur quia xp̄s diligit etc. ¶ Sed quia multa dicta ſunt ſupra de amore amicicie et cõcupiſcentie,iõ de amicicia mentẽ philoſophi reſoluã in.8.et.9. ethi. que conſiſtit in quinquaginta dictis.Primũ. Amicicia eſt medietas circa delectabile in tota uita et habens eã dr̄ amicus. Abundãs aũt in delectãdo ſibi cõuiuentes ſed nulliꝰ grã faciens nec pp delectationẽ,dr̄ placitus,ſi grã lucri, dr̄ blãditor. Qui uero deficit in oĩbus dr̄ magis ꝯtriſtatiuus litigioſus et diſcolus. Secundum. Amabile generaliter captũ eſt obiectũ amicicie, et eſt triplex,uel delectabile,uel honeſtũ,uel utile,et nihil aliud ẽ amabile. Tertiũ. Amabile p̄ modũ finis eſt duplex.ſ.honeſtũ,et delectabile. Quartũ.Omne utile ẽ amabile tñ pp aliud.ſ.honeſtũ uel delectabile,ſed amabile ut finis tm̄ eſt honeſtũ uel delectabile. Quintum. Oẽ honeſtũ bonuꝫ et delectabile pp ſe eſt amabile ſimpliciter,ſed ꝙ iſti uel illi ſit amabile, hoc hẽt ex ꝯparatione ad illum et illũ appetitũ.Sextum.Nõ oĩs amans amat uerum bonuꝫ ſꝫ ſemp amat uel ueꝝ bonuꝫ uel apparẽs.Septimũ. Ad inanimata nõ põt eẽ amicicia,quia nõ ſunt pp ſe amabilia. Octauum.Beniuolentia non redamãtium nõ eſt amicicia, quia amicicia requirit redamationẽ.Nonum. Nõ oĩs beniuolentia redamãtium eſt amicicia queãdmodũ ſi latet.Decimum.Beniuolentia eſt cõmunior amicicia,quia nõ requirit reciprocationem nec ſcientiã.Vndecimũ. Amicicia diffinitiue eſt mutua duorũ beniuolentiã ꝓpter aliquod triũ amabilium impẽſa,utriqꝫ beniuolẽtium manifeſta.Duodecimũ. Tria amabilia differunt ſpẽ. ſimiliter actus circa ip̄a et habitus.Correlariũ.Habitus geniti circa illa tria amabilia differunt ſpẽ, et dicuntur amicicie. Tredecimũ.Amicicia eſt triplex.ſ.pp bonũ honeſtũ, delectabile,et utile. Decimũquartũ.Amantes ſibi mutuo uolunt bona talia propter que ſe amant,ut ſi ſibi ſunt amici propter bonum honeſtum ipſi ſibi uolunt bonum hoñeſtum. Si propter bonũ delectabile,tunc ſibi uolunt bonum delectabile etc.Dcimumquintũ. Amicicia propter bonum honeſtum eſt per ſe amicicia et non eſt faciliter ſolubilis, ſed amicicia pp bonum utile et delectabile eſt ſm accñs et faciliter ſolubilis. Decimũſextum. Amicicia utilis eſt maxime in ſenſibus et eoꝝ ſimilibus ut auaris et habet modicum de cõuictu ꝓpter auaritiam.Decimumſeptimũ. Senes non multum proſequũtur delectationem propter duo. Primo,quia naturaliter non tam fortiter petũt. Secundo experientia delectabilium cauſat ĩ eis horrorẽ,quia caro non eſt tam pura et complexio bona etc.Sed multũ proſequuntur utile propter nature defectum et experientiam pecuniarũ. Decimumoctauũ.Amicicia peregrina eſt amicicia negociatoꝝ peregrinantium propter ſua mercimonia. Decimũ nonũ. Amicicia iuuenum eſt propter delectationẽ eo ꝙ uiuunt ſecundũ paſſiones,etiam multum interpolatur talis amicicia.Vigeſimum.Sola amicicia pp bonũ honeſtum.i. bonũ uirtutis eſt perfecta ſimpliciter.Vigeſimũprimũ. Amicicia talis nõ ẽ ſm accidẽs,ſꝫ ſm ſe eſt diuturna et amãtibus ſimpliciter bona,et integerrima,eſt maxima et optima,et difficilis et rara. Ille ſunt ſex cõditiões amicicie ꝓprie dicte.Vigeſimũſecundũ. Amicicia pfecta habet amicoꝝ paucitatẽ.Vigeſimumtertiũ.Tria ſunt amabilia.ſ.beneficentia,ſocialis conuictus,et ꝯcordia. Vigeſimũquartũ. Amici eſt amico in prauis nec licẽtiã dare nec auxiliũ miniſtrare. Vigeſimũquintũ. Amicicia delectabilis ẽ melior utili,qa hꝫ maiorẽ liberalitatẽ. Vigeſimũ ſextũ. Amicicia ẽ triplex.ſ.delectabilis,honeſta,et utilis et iteꝝ q̃libꝫ ẽ duplex.ſ.ĩ eq̃litate amicoꝝ et ĩ ieq̃litate et ſic ſũt ſex ſpẽs amicicie.Vigeſimũſeptimũ. Amicos equales opꝫ uiuere et retribuere et equare et amare ĩ his q̃ ſequuntur amorẽ.i.quilibꝫ tm̄ redamet quantum amat, et tantum iuuet q̃tũ iuuat etc.Vigeſimũoctauũ. Ad amicos inequales proportionabiliter ſe hr̄e opꝫ, ita ꝙ maior ametur ad maiora bona, et minor ad minora ſm proportionem maioritatis et minoritatis. Vigeſimumnonũ. In amicicia honeſta et delectabili non ſunt cõiter accuſationes nec pugne ſed magis ſe non contriſtant, ſed oportet eſſe in amicicia utili eo ꝙ dans dona magnifacit,recipiens uero paruifacit.Trigeſimum. Amicicia utilis eſt duplex.ſ.moralis et legalis ſicut ius duplex.ſ.nõ ſcriptũ et ſcriptũ. Amicicia legalis cõſiſtit in condicto mutuo amicoꝝ.ſ.quomodo unus iuuetur ab altero,et eſt duplex.ſ. uenalis et libera.Prima eſt in prompto reddere.Secũda in termino. Amicicia moralis utilis aliter ſe hꝫ in uerbo aliter in aĩo, quia uerbo ſimplr̄ donat,ſed in aĩo ſperat retributionem in futuro.Trigeſimumprimũ. Amicicia honeſta ſoluitur ſi alter malus efficitur,quia prius eſt ad uirtutẽ q̃ad hoĩem habendã. Trigeſimũſecundum. Amicicia non ẽ beniuolentia ſed includit eã. Trigeſimumtertiũ. Amicicia eſt neceſſaria bonitati uite familiaris ſocialis,ſaluatiua ciuitatum ac politie, conſecutiua iuſtitie et obiectũ phĩe.Trigeſimũquartum. Perfecta amicicia nõ ẽ niſi bonorũ et in uirtute ſimiliũ.Trigeſimũquintũ. Neceſſitas et utilitas amicicie querat.8.ethi.a pricipio ad finẽ,ſimlr̄.9.ethi. et oẽs ſex conditiones in.33.dicto.Trigeſimũſextũ. Cauſa amicicie eſt ſimilitudo ꝓportionis uirtutis ut ſocii cũ ſocio, actiui cũ paſſiuo que ſunt ꝓportionata nõ uniuoca. Trigeſimũſeptimũ.Spẽs amicicie ſequunᷓ ptes cõicatiõis politice. Trigeſimum octauũ. Oĩs amicicia hꝫ eſſe in ꝯmunicatiõe qa oẽs cõicãtes in quocũqꝫ ope uel negocio ſe appellãt amicos. Trigeſimũnonum. Tres ſũt ptes politice cõicatiõis.ſ.regnũ.i.unꝰ pricipatꝰ, ariſtocratia.i.pluriũ ſꝫ paucoꝝ pricipatꝰ,et timocratia.i. plurimum plebeoꝝ ubi minimꝰ tm̄ ualꝫ ſic̃ maximꝰ. Melior illaꝝ cõicatio nũ ẽ regnũ.Peior ẽ timocratia. Quadrageſimũ. Cõicatio p̄ntᵉ reducĩ ad regnũ.Cõicatio ꝯiugalis ad ariſtocratiã. Frña aũt ad timocratiã. Quadrageſimũprimum.Amicicia cognata tria hꝫ.ſ.cognationẽ,idẽptitatẽ ſanguis et carnis.2ͦ conutritõꝫ 3ͦ cõ eruditiõꝫ.Primũ ẽ ẽntiale ſm et tertiũ accidẽtalia. Quadrageſimũſecũdũ. Amicicia etharica.i.ꝯnutritiua eſſentialiter cõſiſtit in ꝯnutritione. Quadrageſimũtertium. Quedam amicicia trahit originem a conuictu. quedam non ſed ſolum comunicat. quedam naturales quedam uoluntarie fiunt. Quadradeſimum quartum. Proportio in tribuendo et retribuendo ſaluat amiciciam inter diuerſos et diuerſarum ſpecierum. Quadrageſimũ quintum. Amicicia large ſumitur aliquando pro affabilitate que eſt habitus ſm quẽ hõ recipit alioꝝ dicta et facta ad laudem et delectationẽ ſm ꝙ opꝫ et ut opꝫ et ſpernit ſpernẽda ſm ꝙ oportet et ut oportet. Quadrageſimũſextuꝫ.Extrema affabilitatis uel amicicie illiꝰ ſũt placiditas.i. oĩa laudare et cõplacere et delectari et nihil repħẽdere, et diſcolia qua ſp ꝯriat qꝫ

oĩbus factis et dictis ſocioꝝ. Quadrageſimũſeptimũ. Iõ affabilitas ñ ẽ amicicia ꝑprie dicta, qa amicicia fit cũ amore et imitatiõe et notitia ſpẽali coamici. Quadrageſimũoctauũ. Talis amicus uel affabilis colloquit̃ ułiter qbus opꝫ. Quadrageſimũ nonũ. Affabilitas principlr eſt circa colloquia. Quinquageſimũ. Illa uirtus aliq̃do uocat̃ affabilitas aliq̃do ſocialitas ab Homero, aliq̃do urbanitas ꝯ ruſticitatẽ, aliqñ amicicia, alqñ curialitas, aliquãdo lepiditas, aliquãdo iucunditas etc. Ad propoſitum his dictis redeo etc.

¶ AD ARGVMENTA AD illud .i.q.etc. Expedito corpore .q. capita iungere caudis opꝫ. Cũ gº querit̃ pº. Vtrũ deo conueniat frui .ſ. utrꝫ deus fruat̃. Arguit̃ pro pte negatiua ſic. Oĩs fruitio eſt reſpectu finis, deus nõ hꝫ finẽ, gº deus nõ fruit̃. Pro ſolutione hui⁹ argumenti ſuppoſitis dictis in .4. arti .i.q. notãda ſunt aliqua dicta. Primũ. Deus reſpectu ſui intellectus et uolũtatis eſt obiectũ ex natura rei qetatiuũ qa infinitũ, et tñ nõ ẽ finis ſui ipſius uel illaꝝ potẽtiaꝝ ſm ꝙ tenẽdo illã ꝑpoꝫ famoſam, finis ſemꝑ ẽ nobilior his que ſunt ad finẽ, illo tñ mõ eſt finis oĩum alioꝝ. Secũdũ. Quicqd deus facit pp ſeipſuꝫ facit, non tñ ipſe eſt cã finalis reſpectu ſui, quia nihil eſt cã finalis alicuius niſi illud idem hẽat cãꝫ efficientẽ. Nã cãtio cãe finalis ẽ mouere efficiens intẽtionalr ad efficiendũ. Cum ergo deus nõ hẽat cãm efficientẽ, ergo nec finalẽ. Tertiũ. Deus agit et cãt pp finẽ in quẽ ordinat effectus quẽ deus facit, qa ipſe de⁹ mouet ſe ad efficiendũ creaturã non ad efficiendũ ſe, ideo deus ẽ cã finalis creature nõ ſui ipſius. Quartũ. Si dicat̃, illud eſt finis alicui⁹ pp qḋ agit qcqd agit, tunc ẽ finis ſui ipſius, ſꝫ ſi dicat̃, illud ẽ finis alicuius qḋ eſt melius ipſo et ẽ cã ipſius, et cũ hoc efficitur ab aliquo, illoº deus nõ ẽ finis ſui ipſius. Quintũ. Cũ dr̃ ꝙ agẽtis ſupioris .i. pfectioris eſt ſupior finis, debꝫ ſic intelligi, perfectius agens ordinat ſuũ effecctũ in finem pfectiorẽ nõ tñ ſemp ordinat ſe in aliqḋ pfectius ſeipſo, ſed effectũ in aliqḋ pfecti⁹ effectu ſuo. Sic pꝫ ꝙ deus ordinat creaturã in ſe, ſed ignis ordinat effectũ ſuũ in calefactionẽ etc. Tunc ad argumẽtũ, Finis capitur in ꝑpoſito duplr. Vnoº ꝓ obiecto qetatiuo, alio mõ ꝓ cã finali. Primoº maior eſt uera et minor falſa, ſecundoº maior eſt falſa et minor uera, et ꝯña eſt fallacia equocationis, quia ly finis in maiori capitur primo mõ et in minori ſecũdo mõ.

¶ AD ARGVMENTVM ſecũdo .q. dico etc. Cũ gº queritur utrũ Viator fruat̃. Arguitur pro pte negatiua ſic. Deſideriũ nõ eſt fruitio, ſꝫ uiator ſolũ deſiderat, ergo uiator nõ fruitur. Pro ſolutione notanda ſunt tria. Primũ. Amor et deſiderium differũt, quia amor eſt reſpectu pñtis, deſiderium reſpectu futuri uel preſentis abſentis. Secundũ. Amor eſt duplex ſcilicet amicicie et cõcupie, utrumq; hẽt iuſtus uiator circa deum, quia diligit deum propter ſe et concupiſcit ipſum eſſe ſibi bonũ in eo ꝙ beatificaturus eſt ipſum uiatoreꝫ. Tertium. Amor amicicie eſt fruitio nõ amor cõcupie, et amor amicicie proprie eſt actus charitatis tã infuſe q̃ acquiſite in ordine ad deũ.

¶ AD PRIMVM ARgumentũ .3.q.etc. Cũ tertio queritur utrꝫ pctõr fruatur. Pro parte negatiua arguitur duplr. Primo ſic. Innitens mobili nõ quieſcit pctõr innititur mobili .i. creature corruptibili, ergo nõ quieſcit. Pro ſolutione notanda ſunt nouem dicta. Primũ. Adherere alicui eſt duplr .ſ. mobilit̃ .i. debiliter, et ĩmobiliter .i. firmiter. Similiter illud cui inheret eſt duplex .ſ. mobile et immobile. Secundũ. Aliquid eẽ ĩmobile duplr intelligitur .ſ. ſimpliciter et ſm quid .i. nõ oĩno ſed aliqualiter. Tertiũ qetari ẽ duplr .ſ. ſimpʳ et ſm qḋ .i. aliqualit̃. Siʳ qetari ẽ dupʳ .ſ. ex pte obiecti cui⁹ natura nata ẽ qetare ſimpʳ talẽ potentiã, uel ex pte uoluntatis uel actus uolẽdi uolẽtis eſſe cõtentũ ipm opantẽ. Quartũ. Volũtatẽ poſſe ſimpʳ qetare põt duplr intelligi, quia uel ꝑ diuinã uel creatã potẽtiã, primoº nota ẽ affirmatiua, ſecũdoº ſiʳ põt dari affirmatiua, qa qetatio una numero põt dici ſimpʳ quietatio pp uolũtatẽ contentã, et ſm qḋ pp obiectũ ñ ex ſua natura quietatiuũ. Quintũ. Pctõr mortalis ſimʳ quietat̃ ſecũdoº .i. ex pte uoluntatis, nõ primoº .i. ex parte obiecti. Sextũ. Volũtatẽ ſimpʳ qetare põt duplr itelligi, unoº uolẽdo abſolute et firmiter, alioº remiſſe, primo mõ põt ſimpʳ quietare nõ ſecũdoº, quia abſolute nõ requirit̃ in fruitiõe quietatio ſimpliciter ex pte obiecti ſꝫ ſufficit ex pte uoluntatis uel actus fruendi. Septimũ. In fruitione ordinata requirit̃ qetatio ſimpliciter tã ex pte obiecti q̃ uolũtatis. Quietatio dt ſimpʳ ẽ duplex .ſ. ſũma et nõ ſũma prima eſt in patria ſecũda in uia. Octauũ. Ad quietationẽ fruitiõis nõ requirit̃ ſũma qetatio, et ułr qetatio pñe ẽ maior qetatiõe uie. Nonũ. Pctõr qetat̃ pp actũ irreferibilẽ .i. nõ referẽtẽ actũ ſuũ in aliud, qa act⁹ uolẽdi ei⁹ ẽ elicitus circa obiectũ pp ſe, iõ ille act⁹ ex ſua nã dicit irreferibilitatẽ et ille qetat, et ſic maior ẽ falſa. ¶ Secũdo arʳ ſic. Qui uult aliũ uti actu ſuo nõ fruit̃ illo actu, ſꝫ pctõr uult deuꝫ uti actu ſuo, gº nõ fruit̃. Maior ꝓbat̃. Qui uult aliquo uti ab alio nõ appciat illud ut ſummũ, qa ſũmo nõ ẽ utendũ ſꝫ fruedũ. Minor ꝓbat̃. Pctõr uult actũ ſuũ eẽ gº uult ipm eẽ a deo cũ nihil poſſit eẽ niſi a deo. Pro ſolutiõe notãda ſunt aliqua dicta. Primũ. Amor ẽ duplex .ſ. ordinat⁹ et inordinat⁹. Pºo amore nullus fruit̃ illo quo uult aliũ uti, qa ſolo deo ordiate fruedũ ẽ, et ꝙ ordiate amat ñ ułt ꝙ aliqs deo utat̃, qa peccaret mortalr ſꝫ uult oẽs deo frui. Secũdo amore ꝑt fieri, imo ꝑt frui quo nullũ aliũ uult frui, imo nec amare, ut cuꝫ diligo me ſup oĩa et uolo alios me uti .i. diligere pp bona tpalia, qa alias nolũt mihi miniſtrare. Exẽplũ ſecũdi, ut cũ Zelotipus nõ uult aliquẽ diligere uxorẽ ſuã. Secũdo. Nõ opꝫ fruentẽ inordinate uelle oẽs ſumme appciare ſuũ fruibile utꝫ de Zelotipo. Tertiũ. Zelotipia eſt uehemens amor ſuſpicioſus non ſatis fidẽs de rẽ amata et ſemper credens nõ amari, falli, nõ fidẽ ſibi teneri, que ſi nõ reprimit̃ et additur cõſenſus liber ut plurimũ eſt pctm mortale, aut uehemens cã mortaliũ delictoꝝ. Quartũ. Indiſcretũ eſt moueri Zelando cõtra alioꝝ uitia niſi moueat̃ quis contra ꝑpria. Quintum. Zelus eſt amor uehemens non compatiens qualecunq; cõtrarium uel aduerſum fieri contra rem dilectã. Sextuꝫ. Zelus circa propriã uxorẽ nõ ẽ ꝑprie ſꝫ circa ſeipm, qa Zelotipus ſeipm ſic amat. Septimũ. Zelus capit̃ qntuplr .ſ. ꝑ inuidia, odio, amore, imitatiõe, deſiderio uhementi ne ꝯ rẽ dilectã aliquid aduerſi contingat ut in Zelotipia. Octauũ. Zelus indiſcretus multa peſſima operatus eſt in eccleſia dei ſicut Gerſon declarat tertio lib. de conſolatione theologie proſa ſecũda. Similiter Zelus diſcretus in hñtibus ptãtem impeditur ꝑ impotentiam exequendi illũ Zelũ, 2º ꝑ ignorãtiã, 3º ꝑ inexpiẽtiã, quarto ꝑ incõſtãtiã, quĩto ꝑ mũera, ſexto ꝑ defectũ epikeie, ſeptimo pp nimiã epikeiã q̃ oĩa interpꝛtãtur ĩ malũ. Nonũ. Zelus hꝫ duas ſorores .ſ. beniuolẽtiã et diſcretionẽ. Et cũ his reqrit ꝯſtantiã. Decimum. Triſtitia de alienis bonis põt qdruplr fieri. Primo inquantum timet ſibi et aliis bonis nocumẽtũ fieri, et illa põt ſine pctõ fieri et nõ eſt inuidia. Secũdo inquãtũ ipm triſtãs non hꝫ ſimile, quo tñ uellet uti ad bonũ finẽ et non eſt inuidia, ſed ẽ proprie Zel⁹, qui ſi ſit circa laudabilia Zelus iſte ẽ laudabilis, ſi eſt circa tẽporalia põt eſſe peccatũ uel nõ. Tertio inquãtũ hñs ẽ indign⁹. Quarto inq̃tum habẽs excellit triſtãtẽ, et illa proprie eſt inuidia. Vndecimũ. Illa ꝯña eſt per locũ extrinſecũ. Volo aliquid ergo uolo id eſſe a deo ergo uolo deũ uti illo. Duodecimũ. Quãdo ꝯns non includitur per ſe in antecedente nõ oportet uolentes antecedens uelle cõſequens. Tredecimum. Appetitus ſenſitiuus abuſiue fruitur .i. obiectum ſuum non ordinat in deum uel in aliud. Decimumquartum. Non referre .i. non ordinare in aliud dupliciter intelligitur, ſcilicet negatiue ideſt nihil circa hoc

cogitare,ſicut lapis et brutũ, uel poſitiue.i. uelle illud propter ſe diligere et non propter aliud nec in aliud ordinare.

¶ AD AVCTORITATEM Auguſtini ad .4.q. etc. Cũ quarto queritur. Vtrꝝ bruta fruant̃. Pro affirmatiua arguit̃ ꝑ Aug. dicentẽ. Frui qualibꝫ corporali uoluptate non abſurde eſtimant̃ et beſtie. Pro ſolutione notãdũ, ꝙ bruta non inherent obiecto tanq̄; irreferibili.i. tanq̄; ex natura rei propter ſe diligibili,ſꝫ inherẽt negatiue.i.nõ cogitant an ſit ꝑꝑ ſe uel aliud diligibile,nec diligũt ſed ſolũ amãt, iõ abuſiua ẽ eoꝝ fruitio etc.

¶ AD ARGVMENTA ultime q̄ſtionis etc. Cũ quinto queritur. Vtrũ oĩa fruantur. Pro parte affirmatiua arguitur ſic. omnia bonũ appetunt. primo ethicoꝝ et non propter aliud,ergo fruuntur. Pro ſolutione notandum primo,ꝙ appetitus naturalis capitur dupliciter. Vno modo aptitudinaliter, et ſic tantum ẽ ſicut ipſa natura. Alio modo actualiter,illo mõ eſt actus naturalis.i.conformis nature a qua fit iſte actus. Secundo notãdum,ꝙ inclinatio naturalis capitur dupliciter. Vno modo fundamentaliter, et ſic eſt natura. Alio modo formaliter,illo modo iterum capitur dupliciter. Primo pro reſpectu nature ad illud ad qđ tendit, ſicut reſpectus lapidis ad centrum. Secundo pro tendentia .i. continuo labore ad acquirendum talem finem in quem tendit natura, illo modo in aliquibus eſt actus continuus ſicut graue ſemper actu reali tendit deorſum,et niſi agẽs fortius impediat ſemper actu deſcenderet ita ꝙ ille actus ẽ naturalis et perpetuus quando eſt extra centrum et quando eſt in centro tunc ceſſat ille actus,et eſt actus realis. Tertio notandum,ꝙ non omnia habent contingenter illum actum. Naꝫ pure inſenſibilia tales actus continuos habent cum non habent illa in que ordinantur ſi ſunt tante perfectionis ꝙ poſſunt acquirere illa ſicut dixi de graui, ſi autem non ſunt tante perfectionis ſicut eſt materia reſpectu formarum, tunc nõ habent actus tales reales,ſed appetitus naturalis eius ad formas eſt tantuꝫ ordo naturalis ad formas. Si autem ſunt ſenſibilia uel intellectiua nullo actu reali tendunt in fines tales niſi actu cogitarent de tali fine,immo et ſi cogitãt poſſunt agentia libera auertere naturalẽ appetitum ab actuali appetitu,ſed non ab aptitudinali,quia ſemꝑ natura eſt principiũ inclinationis ad actus tales.i.natura ſemꝑ incitat naturaliter nõ libere ad appetendum actualiter illũ finẽ. Quarto notãdum ꝙ in eadẽ ſpẽ unus plus, alius minus inclinat̃.i.a ſua natura incitatur ad aliud ſm uarietatem cõplexionũ. Quinto notãdum ꝙ appetitus et affectus differũt, quia appetitus eſt in oĩbus ſed affectus tãtum in cognitiuis. Sexto notãdũ. Affectio eſt triplex, prima eſt ſinderiſis que ẽ naturalis inclinatio ad ſummũ bonũ preuia cognitione ſummi boni,ſecũda eſt rõnalis,et illa ẽ nonuplex,prima ẽ uoluntas tã reſpectu poſſibiliũ q̄; ĩpoſſibiliũ, ſecũda eſt libertas reſpectu actus eliciti,tertia ẽ electio reſpectu mediorum ad finem,quarta eſt poteſtas dominatiua reſpectu potentiarum inferiorum quibus habet uoluntas imperare,quinta eſt propoſitum quod eſt uolitio exequendi imperata,ſexta eſt cõſcientia que inclinat ad proſequendum imperata,ſeptima eſt appetitus reſpectu omnis paſſionis motiue,octaua eſt uis iraſcibilis propria uoluntatis non ſenſus, nona eſt uis cõcupiſcibilis ipſius uoluntatis. Tertia affectio eſt ſenſitiua qui ſequitur cognitiones, et ẽ duplex ſcilicet iraſcibilis et ꝯcupiſcibilis ſenſitiue. Quarta ponitur ab aliquibus que eſt naturalis inclinationis ſicut dixi de graui qđ actu afficitur ad eſſendũ in centro, et adamas ad habendum ferrum,et cum capilli rigeſcunt preſente hoſte. Septimo notandum ꝙ appetitus naturalis inheret negatiue illi ad quod eſt.i.non ordinat ad aliud, ſimiliter inheret contrarie ideſt determinate appetit ipſum et fugit cetera, ſed illud inherere non eſt per dilectionem nec amorem naturalem ſed naturalem inſtinctũ cõtra quẽ nullo mõ põt, ſed ſicut deus dedit eꝛ naturam ſic conformiter agit. Octauo notandũ. Appetitus ſenſitiuus actu elicito inheret et tñ nõ proprie fruitur, quia fruitio eſt dilectio libere uoluntatis. Cum ergo minus cõueniat naturali appetitui dilectio libera q̄; ſenſitiuo appetitui eo ꝙ nullam habet cognitionem ſicut ſenſitiuus appetitus,ideo minus debet concedi fruitio in naturali appetitu q̄; in ſenſitiuo. Ad argumentum ergo, auctoritas eſt uera de naturali appetitu cuiꝰ nõ eſt fruitio,ſed dilectio libera q̄ ẽ fruitio. Et lꝫ nõ referat ad aliud hoc tñ ñ ẽ ꝑ dilectõꝫ ſꝫ ſolũ negatiue ut dictũ ẽ etc.

DISTINCTIO SECVNDA.

HOC ITAQVE VERA AC FIDE PIA TENENDVM EST etc. Dimiſſa diuiſione artificiali tractatus de theologicis ueritatibus (naꝫ oĩa q̄ concernũt diuinam eſſentiã ad intra deberent primo poni,ſecundo que cõcernunt productiones perſonaꝝ,tertio cõia tribus perſonis ad extra,quarto propria filio et ſpirituiſancto ad extra.ſ.de miſſiõe filii et ſpũſſancti, quinto de regimine eccleſie ꝑ ſtatuta,leges et ſacramẽta,ultimo de eterna felicitate (eo ꝙ doc. nr̃i. ſequunt̃ ordinem magſtri Petri. Pñs diſtictio diuidit̃ in duas ꝑtes. Quaꝝ prima tractat de unitate trinitatis; 2ª de trinitate ꝑſonaꝝ. Prima hꝫ tres ꝑtiales.q. Quarũ pª eſt iſta. Vtrꝝ ĩ entibꝰ ſit aliqd actu exñs ĩfinitũ. Secũda, utrꝝ deũ eẽ ſit ꝑ ſe notũ. Tertia, utrꝝ tm̃ ſit unꝰ deus. Doc. ſoluit p° ſecũdã. Cuiꝰ rõ ponit̃ in lr̃a. In titulis haꝝ.q. ſunt.9. termini declarãdi.ſ. ens, aliqd, actu, exñs, infinitũ, deꝰ, ꝑ ſe notũ, unitas, tm̃. ¶ Pro euidẽtia primi termini notãdũ ꝙ qñ aliqđ equocũ et uniuocũ diuerſis reſpectibus ẽ diuidendũ, priꝰ dꝫ equocatio eius oñdi q̄; uniuocatio. Cũ g° ens ſit equocũ et uniuocũ rᵘ diuerſorũ,iõ prius dꝫ equocatio eius oñdi. Preterea. Cũ oẽ equocum ſit prius diuidendũ q̄; diffiniendũ, iõ p° debꝫ explicari diuiſio equiuocationis entis,nec tñ poſtea dꝫ diffiniri cũ nõ ſit diffinibile ſꝫ oĩbꝰ ꝑ ſe notũ. ſm Auicẽ. et Algazelẽ. Ens g° pª diuiſione ẽ duplex.ſ. ens reale,et ens rõnis. Ens reale dr̃ illud qđ eſt res realr̃ exñs,ſꝫ ens rõnis dr̃ qđ nullũ eẽ reale exñs hꝫ ſꝫ ſolũ eẽ in quadã apꝑitiõe phãtaſtica uel ĩtelligibili. Nã oẽ illud eſt ens rõnis qđ ſolũ cõſiſtit in apperẽtia alicuiꝰ et nõ exñtia, ut qñ intelligo hoĩeꝫ apparet ꝙ ſit hõ in ĩtelligẽtia et tñ nõ ẽ,ſꝫ ſoluꝫ apꝑet. Siʳ ꝑdicabilitas unius de aliquo ĩ eẽ cognito apꝑet eẽ una realr̃ relatio,ſꝫ ſolũ eſt apparẽs relatio,q̄a extrema ſũt tm̃ entia apparẽtia,de quo ãpliꝰ ĩfra. Ens reale capit̃ duplr̃,uno° ĩtrinſeca denoĩatiõe. Illo° ſola res exñs realit̃ et uere dr̃ ens reale, alio° extrĩſeca denoĩatiõe,illo° oĩs ꝯceptus formatꝰ a re ĩmediate dr̃ realis et tñ ñ ẽ realis ſꝫ ſolũ ens rõnis, ut hõ ĩ actu ĩtelligẽdi ẽ tm̃ ens rõnis tñ dr̃ realis ꝯceptus q̄a ĩmediate formatus ẽ a re. Et capio hic cõceptũ ꝓ obiecto uel ꝓ appẽtia obiecti cogniti uł uoliti in actu intelligendi uel uolendi. Quottuplex ſit ens rationis habet locum in logica. Ens reale ẽ duplex ſm. Sco.ſ. quid et modus. Ens quid, eſt entitas rei cuiuſlibet per modum fundamenti uel ſubſiſtentie uel materie ſibi conueniens,ſic ꝙ quando queritur diu quid eſt illa res et ſcrutatur intellectꝰ diu, hoc qđ ultimo et fundamẽtaliter reꝑit ĩ natura illiꝰ rei in quo oĩa cetera fundant̃,a quo cetera fluũt et ad qđ oĩa reducuntur dicitur quid. Et non capitur hic ens reale ut diſtinguitur cõtra ens rationis ſed prout diſtinguitur contra ens rationis ſtricte ſumptum, pro eo quod nullo modo formatur immediate a re. Ens modus eſt illud quod immediatiſſime ineſt quidditati,ita ꝙ non ẽ in diffinitione nec de quidditate ſtrictiſſime ſumpta .i.

per modũ fundamenti et materie ſignificata, ſed tñ realiter et formaliter ꝯtinetur in ea differens ſolũ ſm̃ modũ ſignificandi ab ea, quia modus ſignificatur per modũ forme et quidditas ꝑ modum materie, ut finitas eſt modus humanitatis, illa finitas ñ diſtinguitur formaliter ab humanitate nec eſt aliud ab humanitate ut patebit in ſequentibus, tamen quid ſignificatur per modum modi uel forme quidditatis, iõ non cadit in diffinitiõe humanitatis ſed ſignificatur quaſi forma eius. Ens quid ẽ duplex .ſ. creatum et increatum. Quid increatũ eſt duplex .ſ. cõicabile et incõicabile. Cõmunicabile eſt qđ eſt cõe tribus perſonis in unitate numerali, et ẽ duplex .ſ. eſſentia et eſſentiale, de quo infra amplius. Quid in cõicabile eſt relatio perſonalis ĩ diuinis. Et capitur hic quid et modus taliter ꝙ oẽ cõceptibile diuiditur in quid et modum ſuum .i. omnis res ab alia formaliter uel realiter uel eſſentialiter diſtincta habet quid et modum. Quid creatum diuiditur in predicamentale et tranſcendens etc. Modus eſt duplex .ſ. perfectionalis .i. dicens rei perfectionem, et non ꝑfectionalis. Primus eſt duplex .ſ. infinitus et finitus, primus in ſolo deo eſt, ſecundus in omni creatura ſecũdum gradus earum ut alibi habet locũ. Sed nõ perfectionalis eſt omnis alius modus a finito et infinito, de quibus alibi hȝ uideri. Et hec ſufficiant de ente ad propoſitum, eſſet quidem ſupfluum hic ponere et ubiq; iterum repetere. ¶ Secũdus terminus eſt aliqđ, qui capitur dupliciter cathegorematice et ſincathegorematice, primo dupliciter .ſ. trãſcendenter et ſic idẽ eſt qđ ens, et indeffinite ꝑut idẽ eſt qđ aliquod certũ ens, indeterminate, ut aliqđ currit. Sincathegorematice eſt ſignum particulare. Hic autẽ capitur indeffinite. ¶ Tertius terminus eſt actu, pro cuius euidẽtia notandum ꝙ illud dicitur in potentia infinitũ qđ ſemper recipit augmentũ uel diminutioneȝ uel diuiſionem et impoſsibile eſt deuenire ad finẽ, de quo uidebitur infra diſ. 3. q. 1. et. 2. Sed illud dicitur actu infinitũ quod nõ recipit amplius augmentũ uel diuiſionẽ uel diminutionẽ, ita ꝙ actu in propoſito idẽ eſt qđ cõplete et uere. ¶ Quartus terminus ẽ exñs, et capitur exñs pro illo quod actu .i. principaliter eſt in reꝝ natura, et nõ ſolũ in intellectu uel uirtualiter in cã ſua uel ſolum uolitũ. Quintus terminus ẽ infinitũ qui cõponitur ex in qđ eſt nõ, et finitũ, quaſi nõ habens finẽ Et capitur duplr. Vno° ſincathegorematice, et ſic eſt ſignũ diſtributiuũ, de quo hẽt uideri in logica. Alio° cathegorematice, et illo mõ capitur duplr. Vno° quo ad nos ut arene maris q̃uis ſint finite tamẽ quo ad nos ſunt nobis ĩnũerabiles. Alio° in ſe, et illo° capitur triplr. Primo° negatiue et eſt illud qđ nõ natũ ẽ finiri. Et hoc duplr, uno° q̃ nõ eſt q̃tum et repugnat ſibi tã finitas q̃ ĩfinitas ut pũctus, alio° eſt illud qđ ẽ infinitũ, et nõ põt finiri ut ẽ deus. Secundo° priuatiue, et ẽ illud qđ aptũ natũ ẽ finiri et nõ ẽ finitũ, ut ſi eẽt linea ſine pũctis. Tertio mõ ꝯrie et eſt illud qđ ꝯriat finitati et accedit ad infinitatem. Et illo° capit̃ triplr, primo° intẽſiue .i. qđ ẽ actu infinitũ in pfectiõe, et hoc duplr, uno° in genere ut eẽt albedo ĩfinita ĩ gradibus in genere q̃litatis, alio° extra genus ſicut ẽ deus. Secũdo extẽſiue qđ nõ ẽ actu ĩfinitũ ſed nec hȝ ſtatũ, ſemp aũt tẽdit in infinitatẽ. Et hoc ẽ triplex .ſ. in q̃titate cõtinua et q̃titate diſcreta, et in uirtute et potẽtia, et illo ultimo mõ eſt triplex, uno mõ actiue ut ĩ deo, qui lȝ actu ñ cãt ĩfinita nũero tñ põt ut patebit infra diſ. 3. ſecũdo° paſſiue ut in materia q̃ infinitas formas p̃t recipere lȝ actu nõ recipiat infinitas, tertio° actiue et paſſiue ſimul, ſicut ĩtellect⁹ creatus p̃t infinitas intellectiones recipe, et cãre ſaltẽ ſucceſsiue. Tertio infinitũ ꝯrie capit̃ ꝑ eo qđ ẽ ĩfinitũ extẽſiue et intẽſiue ſil' ut dei oĩpotẽtia que ad intra in ſe eſt infinita actu intẽſiue, et ad extra reſpectu infinitoꝝ factibiliũ extenſiue. Deſcriptiones oĩuȝ mẽbrorũ quere infra diſ. 3. q. 1. in ſolutione argumẽtorũ principaliũ. Nam ibi hẽnt propriũ locum.

¶ Sextus terminus eſt deus, qui ẽ declaratus in ꝓlo. q. 3. in principio. ¶ Septimus terminus ẽ ꝑ ſe notũ, q̃ declarabitur ſtatim ĩ ſolutione 2ᵉ queſtiõis. ¶ Octau⁹ terminus ẽ unitas. Quia aũt unitas nullibi ita explicatur exacte ſicut infinitas. Ideo hec aliqua dicta de ipſa ponã, quoꝝ primum ẽ illud. Vnitas capitur dupliciter, primo methaphorice, et hoc duplr, uno° ut idẽ eſt qđ ñ multa. Alio° ut imaginat̃ quiddã eẽ unũ qđ tñ non eſt unum, attamen q̃tũ eſt de ſe eſſet unũ, ſed pp aliquod extrinſecũ non eſt unũ ut eſt materia prima que eſſet unũ ſi agentia nõ diuiderent. Secundũ. Illi qui ſcribũt unũ .i. indiuiſum, ſi intelligunt proprie, falſum dicunt quia unitas non eſt ſola priuatio diuiſionis ſed eſt aliquod poſitiuum. Et quãdo dicitur a Sco. et aliis doctoribus ꝙ unitas idẽ eſt quod indiuiſio debet intelligi conſecutiue .i. in entitate poſitiua unitatis fundat̃ indiuiſio, et ſic ĩtelligatur Sco. diſ. i. q. 2. in ſolutione tertii argumenti. Tertium dictũ. Cum dicitur, unũ eſt qđ eſt in ſe indiuiſum et a quolibet alio diuiſum, debet ſic, ĩtelligi, unum eſt ĩtrinſecus modus cuiuſlibet entis ad quẽ ſeqtur negatio diuiſionis ĩ illo cuius ẽ modus eo mõ quo eſt unũ, et illa relatio diſtinctionis fundatur in illo mõ, poſito ſimili mõ in alio ente, ut poſita unitate mea et unitate aſini ille due unitates fundant diſtinctionem. Quartũ. Cum dicit Sco. in quoli. q. 3. ar. 2. ibi cõtra, illud quo aliquod ẽ ens etc. ꝙ ab eodem habet res unitatem et diſtinctioneȝ a quo habet entitatem, debet intelligi ex conſequenti, ut patet ibidem et ex dicto priori. Quintum. Ab aliquo habere unitatem eſt dupliciter .ſ. principiatiue et formaliter, primo mõ a cauſis habet unitas, ſecundo mõ a propria entitate habetur, quia quodlibet formaliter ſeipſo eſt tale. Sextũ. Secũdo principlr unitas capitur proprie, et hoc duplr, uel pro intrĩſeca, uel extrinſeca unitate. Vnitas intrinſeca eſt duplex, quedã ẽ ꝑ ſe, quedã ꝑ accñs. Vnitas intrinſeca eſt illa que ẽ in propria forma ĩ eo de quo p̃dicat̃. Sȝ unitas extrinſeca ẽ que nõ ẽ in ꝑpria forma ĩ eo de quo p̃dicatur ut intellectiones oẽs de eodẽ obiecto dicunt̃ eadẽ ĩtellectio, illa tñ unitas nõ ẽ in eis ſȝ in obiecto. Vnitas ꝑ accñs eſt unitas eoꝝ q̃ accidẽtaliter ſibi ꝯueniũt nõ tñ ſp inheſiue .i. ꝙ unũ ſit forma accñtalis alterius. Sȝ unitas ꝑ ſe eſt illa cuius ſubiectũ de quo p̃dicatur uel eſt ſimplex ſimplicit̃, uel ſaltẽ cõpoſitum ex partibus eiuſdẽ p̃dicamenti quaꝝ una eẽntialiter ordinatur ad alterã ut pfectibilis ab ea, et alia ecõuerſo ut pfectiua eiuſdẽ eo mõ quo habet ſupra. Septimũ. Vnitas ꝑ accñs ẽ q̃tuplex, una p̃dicat̃ de cõtiguis q̃ dicunt̃ iõ unũ q̃ ſunt ſibi unita tactu mathematico, non nece° tactu phyſico. Tactus mathematicus eſt applicatio duarũ q̃titatũ ſine diſtantia locali. Sȝ tactus phyſic⁹ eſt applicatio duoꝝ corpoꝝ naturaliũ quorum unũ ẽ realiter actiuũ in alterũ, et alteꝝ ecõuerſo eſt paſſiuum ab altero. Secunda unitas ꝑ accñs eſt unitas aggregationis, q̃n plura ſine oĩ ordine inter ſe realiter diſtincta ꝑ intellectum ut unum cõcipiuntur, ſicut uidet̃ uelle doc. ſub. in reportatis diſ. 24. de omni numero, ita ꝙ nullus numerus ſit magis unus q̃ aggregatione, et uidetur mens eius ibidem ꝙ non debet poni numerus quantitas diſcreta. Tertia unitas per accidens eſt unitas ordinis, ubi plura per intellectum cõcipiuntur ut unũ pp ordinem ad aliquid unũ, ut tota progenies dicit una pp hitudinem ad unum primum patrẽ. Quarta unitas ꝑ accñs ẽ unitas ſubiecti et accidentis realiter informantis, ut homo albus. Quinta ẽ unitas accñtium diuerſoꝝ ĩ eodẽ ſubiecto ut albus muſicus. Octauum dictum. Vnitas intrinſeca per ſe uſitat̃ apud quatuor artifices. Primus artifex ẽ methaphyſic⁹ q̃ capit unitates duplr, primo trãſcẽdẽter, ſecundo p̃dicamẽtalit̃, unitas trãſcẽdẽter nihil aliud ẽ q̃ modus intrĩſecus cuiuſlibȝ trãſcẽdẽtis .i. ſub nullo certo p̃dicamẽto contẽti .i. quãdocunq; intelligit̃ aliqđ tranſcendens cointelligitur illa realitas que uocatur unitas ſi

perfecte intelligatur, imo neceſſario cointelligitur. Vnitas ipa in ſe eſt qdam modus entitatis quo cõcipitur ipſa res ut unum quoddã indiuiſum et ſil ligatũ. Seqtur primo, nõ põt demõſtrari unitas de ente. Nec etiam per unitatem põt demõſtrari bonitas de ente, et etiã ueritas, quia demõſtratio ſit per qdditatem, ſed unitas eſt modus quidditatis. Cum ergo unitaz ſit modus intrinſecus et nõ ſpẽalis formalitas ſeqtur ꝙ totuplex eſt unitas quottuplex eſt ens ita ꝙ unitas tranſcendens eſt alia unitas q̃ predicamẽtatis, et unitas p̃dicamẽtalis eſt tottuplex quottuplicia ſunt in p̃dicamẽto. Similiter in p̃dicamẽtis pñt notari unitates ꝑ ſe et ꝑ accñs, reales et logice, eo modo quo dictũ eſt ſupra. Nonũ. Secũdus artifex eſt naturał philoſophus q capit unitatem dupłr, uno modo principiatiue, alio° cõſtitutiue. Vnitas principiatiue capitur dupłr uno modo eẽntialter ut ẽ materia et forma que ſunt in ſe une et cõſtituũt etiã unũ. Alio modo capitur quãtitatiue. Illo modo eſt duplex. ſ. pũctus, et unitas numeralis. Vnitas cõſtititutiue ẽ unitas cuiuſlebet rei naturalis cõſtitute per principia naturalia. Decimũ. Tertius artifex ẽ logicus q capit unitatem quadrupliciter. ſ. genere, ſpẽ, numero, et ꝓportione. Vnitas logica in primis tribus mẽbris eſt unitas alicuius obiecti itellecti uł itelligibilis iquãtũ ułe uel ſingular̃. Seqt̃ correlariũ. Vnitas nature realis nec ẽ unitas ſpecifica, nec gñrica, nec numeralis. Sequitur, ſi natura in ſorte dicatur eſſe una ſpẽ, eſt locutio impropria, et debet capi unitas ſpecifica pro quadã indifferentia qua res de ſe nõ eſt ſingularis nec uniuerſalis, et dicit̃ unitas minor ſingularitate. i. magis cõicabilis unitate ſingularitatis, quia illud eſt minus unũ quod eſt magis cõicabile. Sed magis cõicabile idem ẽ quod illud cui min⁹ repugnat cõicari licet nõ poſsit cõicari, ut natura mea eſt magis cõicabilis q̃ ego licet nec ego nec natura mea poſsim cõicari, etiam per diuinã poteutiã, ut ſuperius alicui inferiori. Seqtur correlariũ, ꝙ nihil eſt cõe duobus realiter in uniuerſo creato. Seqtur ſecũdo oĩs unitas reał debet dici uel minor unitate numerali, uel unitas ſingularitatis, quia unitas generica et ſpecifica et numerał ſunt tm̃ unitates rõnis. i. obiectoꝝ intellectoꝝ uel intelligibiliũ. Quid ſit illa unitas minor, uel qũo ſit realis, patebit in ſecundo diſtin. 3. Sequitur tertio, nulla hecheitas eſt modus intrinſecus quia perfecte põt natura intelligi, abſq; omni hecheitate, licet non poſsit eẽ ſine hecheitate. Nec eſt modus quidditatis nature ſed cõtrahens naturam ad inferius. Sequit̃ quarto. Nõ iõ dicit̃ aliqd modus intrinſecus, quia non poſsit res ſine eo eẽ, qa tũc omne alteri realiter idem diceret̃ modus intrinſecus eius, ſʒ iõ dr̃ modus intrinſecus, qa res non põt ꝑfecte intelligi et qdditatiue ſine illo, nec cõtrahi ad inferius, et eſt proprius modus illius. Vndecimũ. Vnitas logica proportionis eſt habitudo duaꝝ ꝓ̃tiaꝝ. i. ſiłis habitio uel ſiłiter hr̃e duarum ꝓ̃tiaꝝ, ut ſicut ſe hñt quattuor ad octo ſic ſex ad duodecim. illa quattuor extrema ſiłiter due ꝓ̃tie illoꝝ quattuor extremoꝝ ſiłiter ſe habent et dicũtur eſſe unum ꝓportione. Duodecimũ, Quartus artifex eſt theologus q accipit unitatem dupłr, primo apropriate. i. ex aliqua cauſa uni ꝑſone ſpẽaliter attributa cũ tñ non ſit ipſi ꝓpria ut ita bene ſilius eſt unus et ſpũſſanctus ſicut pater, ſimiliter eſſentia et tñ ſpẽaliter dicitur de pr̃e unitas. Cuius rõ eſt. qa pr̃ eſt principiuʒ tam creaturaꝝ q̃ perſonaꝝ et nihil aliud eſt ſic principiũ, modo de rõe pricipij eſt unitas. Secũdo modo accipit theologus unitatẽ proprie, et hoc quadrupliciter. Primo idẽptice. i. ipa infinitas in deo tam perfecte oĩa unit et ſibi incorporat ſiue oĩuʒ cõpoſsibiliũ perfectã idẽptitatem requirit ꝙ ĩpoſsibile ẽ aliquod quod eſt in deitate nõ eſſe ibi, quodlibet tñ ẽ unũ numero in re cũ eſſentia. Secũdo eſſentialiter, illo°, primo ẽ unitas eẽntie diuine, ſecũdo unitas ꝑſonaꝝ pp unitatem eſſentie tertio unitas oꝑationis eſſentialis per intelligere et uelle, quarto unitas creationis et gubernationis ad extra dicũtur unitates eſſentialiter. Tertio capit theologus notionaliter, et illa eſt unitas ſpirationis actiue et uolũtatis fecũde ad ſpirandum. Quarto capit ꝑſonaliter ꝓ unitate ſimpłr incõicabili, et illo° eſt perſonaꝝ et relationũ perſonaliũ. Seqtur correlariũ ꝙ nulla creatura eſt ſimpliciter incõicabił, quia deus põt cõicare q̃libet cuilibet et ſibi ipi per unionẽ hypoſtaticã, ſed omni mõ impoſsibile eſt ꝙ poſsit perſona diuina cõicari. Tãtũ de unitate itrinſeca. Tredecimũ dictũ. Vnitas extrinſeca eſt duplex, quedã eſt obiectiua, q̃dam unitiua. Vnitas extrinſeca obiectiua eſt illa quam hñt actus et habitus ab ipis ſubiectis, ita ꝙ actus dicit̃ unus uel plures ſm ꝙ obiectuʒ eſt unũ uel plura. Vnitas extrinſeca unitiua eſt illa qua pła uel ꝑ uoluntatũ unionẽ, uel uirtualem uel eminẽtialem unionẽ dicũtur eſſe unũ. Et illa unitas uſitat̃ apud quattuor artifices. Primus eſt theologus apud quẽ eſt quadruplex, prima eſt ſacramẽtał, ut eſt in matrimonio. Matrimoniũ qd ſit habet locũ in quarto. Secũda eſt adoptiõis, ut qñ uolũtate non natura duoꝝ hominũ cõcurrẽte unus habet ut pr̃. i. ad temporalem effectum ad quem naturalis pater haberetur, et alius habetur ut filius ad eũdem effectũ, de quo in 3. libro. Tertia eſt ſuppoſitalis, ut in xp̃o eſt unitas natur̃ diuine et humane ĩ uno ſuppoſito. Quarta eſt cõtinẽtialis, et illa eſt quadruplex. Prima uocat̃ idẽptica qua relationes perſonales dicũtur idẽ diuine eſſentie propter infinitatem eſſentie q̃ eſt infinita formalit̃, et ipe relationes nõ. Secunda uocatur uirtualis ideſt propter omnipotentẽ diuinam uolũtatem potentẽ omnia efficere dicunt̃ omnia eſſe unũ ꝓpter unitatẽ ipſius uolũtatis. Tertia eſt eminẽtialis ideſt in uno deo omne poſsibile cõtinetur eminẽter ideſt perfectionaliter, ita ꝙ licet nihil aliud a deo ſit formaliter diuina perfectio, tamẽ omne aliud dicit̃ pars diuine ꝑfectionis. i. minus perfectum q̃ ſit diuina ꝑfectio, et nõ pars uel partes cõſtituentes ipſum ut unũ totũ et iõ dicũtur omnia eſſe unũ eminẽtialiter. Quarta eſt obiectał, quia unica diuina intellectio eſt intẽtionaliter productiua omniũ poſsibiliũ ĩ eſſe obiectiuo et iõ Ioã. i. dicũtur omnia eſſe unũ, una uita creatrix, exponẽte Auguſtino. Decimũquartum dictũ. Secũdus artifex eſt mathematicus apud quem oẽs quãtitates dicũtur una quãtitas que ſiłes proportionẽ hñt. Decimũquintũ. Tertius artifex eſt philoſoph⁹ moralis q dicit illa eſſe unũ quoꝝ uolũtates in idem cõcurrunt uel idẽ uolũt, et idẽ etiã tenet theologus ut habet Ioã. 14. ubi dicit ꝙ fideles hñt eſſe unum, ſiłiter Actuũ quarto. et hoc tm̃ eſt propter uolũtatũ cõcordiã. Decimũſextũ. Quartus artifex eſt methaphyſicus qui ponit uirtualẽ et eminẽtialem ſicut theologus proportionaliter, nõ proprie. i. non habet diuinam eſſentiaʒ ꝓ exemplo ſed habet primas ſpẽs in omni genere et uniuerſales cauſas et primas cauſas ſed nõ ponit idẽptitatẽ propter infinitatem nec propter trãſcendẽtiam quia hoc falſum eſt ut declarabitur diſt. 8. ſed ponit idẽpticam unitatem prout idem eſt quod reał unitas. Iſtis methaphyſicus addit potentialẽ unitatẽ qua omnia inferiora dicũtur unũ propter ſuperius cõtinẽs potentialiter, ideo dicit Porphi. plures homines participatione ſpẽi eſſe unũ hominẽ etc. ¶ Nonus terminus in ꝓpoſito declarãdus e ly tm̃ q ẽ puꝝ ſincathegorema de q° hʒ tractari in logica.

¶ QVONIAM SECVNDVM PHILOSOphũ ſecũdo mehaphyſi. etc. Declaratis terminis et dimiſsis capitib⁹ ad corpus queſtionũ accedo, in quo doc. primo ſoluit ſecũdaʒ q̃ſtionẽ. Cuius rõ eſt, quia tractat de modo cognoſcẽdi titulũ queſtiõis prime et tertie, ſed de modo debet tractari ſm philoſophum. 2 methaphyſice anteq̃ de ſciẽtia tractetur, ¶ In hoc aũt corpore q̃ſtionis duo facit, primo notabilia ponit, ſecũdo ex his q̃ſtionem ſoluit, in primo fundãtur. 29. dicta. Primũ. Modus ſciẽdi eſt logica, que eſt incõplexa noticia diuiſiõis, diffinitiõis et ar-

gumentationis,que ante oculos mentis poſita ſunt quedā exemplaria quō de qualibet re debeat formari diffinitio, diuiſio et argumētatio,ut diffuſe probaui in logica, Sciētia aūt ē omnis noticia cōcluſionis acquiſita per diffinitionem,diuiſioné ſubiecti,et argumētationem formatā ex terminis ꝑ diuiſionē reſultātib⁹ ex ſubiecto. Secūdū.Licet logica non ſit niſi illa icōplexa noticia ut dictū eſt tñ ſic illa in cōplexe cognita pñt ſcientifice cognoſci.i.ex noticia icōplexa diuiſiōis pōt elici quō ipa diuiſio debet diuidi,et ex incōplexa noticia diffinitionis pōt elici quō debeat diuiſio diffiniri et ex incōplexa noticia argumtationis pōt elici quō de diuiſione debeāt argumētatiōes formari et demōſtratiōes.Eodē mō dicatur de diffinitione et argumētatiōe. Tertiū.Abſurdū eſt ſtāte mō intelligēdi quez nos in hoc ſtatu habemus ſil querere logicā et ſcientiam,quia neceſſe eſt prius incomplexe cognoſcere quid ſit diuiſio,diffinitio et argumentatio q̄ illa applicentur ad aliquod obiectum.Dico ꝓ ſtatu iſto, quia in alio ſtatu poſſemus ſil utrūq; habere. Quartū. Per ſe notorietas,et ab alio notorietas ſunt modi cognoſcendi non qdē actus quo cognoſco ſed ſunt modi ſtudij et inueſtigationis uel laboris addiſcēdi,quia noticia propōis ꝑ ſe note acqritur ꝑ noticiam terminoꝝ,ſ3 noticia aliaꝝ ꝓpoſitionū acqritur per noticias ꝑmiſſaꝝ uel forme ſyllogiſtice uel per expientiā uel alio modo. Quintū. Queſtionis titulus eſt iſte. Vtruz illius ꝓpōis, deus eſt,noticia poſſit hr̄i per terminos eius notos uel per experientiam uel per demōſtrationē,iō cū cognouerimus per quem modū ſit ſcibilis,poſtea illū modū debemus aſſumere. Sextum. Ratio ꝓpōis ꝑ ſe note ē eius deſcriptio uel diffinitio. Doc.ergo rōnabiliter agit cū primo deſcribit,quia ante oēm ſciētiam opz ꝑcognoſcere qd eſt ſubiectum,ergo ante ſciētiā de ꝓpōe per ſe nota merito ꝑdiffinit eā.Et primo uim uocabuli declarat cū dicit ly per ſe in illo diffinito ꝓpō per ſe nota.i. non per aliud nota debet capi pro ly ſolitarie,nō ſic itelligēdo ꝙ per nihil aliud de quo nō ꝑdicat ꝓpō ꝑ ſe nota in recto,quia de ſubiecto et ꝑdicato ꝓprio nō ꝑdicatur uere cū illa ſit falſa ſubiectū ē ꝓpō ꝑ ſe nota ſimiliter ꝑdicatū eſt ꝓpō ꝑ ſe nota,deſcēdendo etiā ad illa ꝓ qbus ſupponit ꝓpō ꝑ ſe nota,ut quodlibet ē ul nō ē,illa tota de nullo termino ſuo uere ꝑdicat.Sed ſic debet intelligi. Illa ꝓpō dicitur ꝑ ſe.i.ꝑ nihil aliud nota q̄ nullo ex pte obiecti eget ad acqrendū ſui noticiā niſi eo quod ē uel ipa uel ps integralis eius ſicut ſunt termini eius,licet de eis nō ꝑdicetur uere i recto Dico ex pte obiecti, qa cū noticia terminoꝝ idiget intellectu et gn̄ali diuina influētia etc. Septimū. Principia prima dicuntur ꝓpōes ꝑ ſe note ita ꝙ qn̄ termini eoꝝ cognoſcūtur et tota ꝓpō format et tota apphenditur,impoſſibile eſt ꝙ nō iudicetur eſſe uera in intellectu bene diſpoſito.Octauum. Quādo doc.uult ꝙ nihil aliud a ꝑ ſe cōceptu terminoꝝ cauſat noticiaz iudicatiuā ꝓpōis ꝑ ſe note debet exponi ſicut inuit.7.dictum.Nonū.Per ſe cōceptus terminoꝝ nō dr̄ in ꝓpoſito cōceptus quidditatiuus nec etiam paſſionalis exp̄ſſus ꝑ duos modos dicēdi ꝑ ſe,quia aliqn̄ cōfuſus conceptus terminoꝝ ſufficit,ut cōiter in mathematicis ut patuit ſupra in ꝓlo.q.3.in quarta iuxta.q. Sed iſte cōceptus in propoſito dr̄ ꝑ ſe cōceptus terminoꝝ q reqritur ad noticiam ꝓpōis.i.ad cognoſcēdum euidēter ꝙ ſit uera. Decimū.Illa dicit ꝓpō ꝑ ſe nota q̄ ex terminis ꝓprijs qui ſunt aliqd eius habet euidentez ueritatē et ꝑ nihil aliud quod ſit extra terminos ꝓprios. Et patēt omnia ex dictis ꝑter illud quod dicitur ut ſunt eius .i. eo modo quo ponūtur in ea ut in cōcreto uel abſtracto, diſtincte uel cōfuſe,ſub rōe diffiniti uel diffinitionis.Nā ſepe ꝓpō aliqua eſt ꝑ ſe nota qn̄ ponitur diſtincte terminus in ea.i. ſub rōe diffinitōis et tñ eſt demōſtrabil et nō ꝑ ſe nota qn̄ ponitur ſub rōne diffiniti,ut illa,aīal intellectuale eſt riſibile eſt per ſe nota,et illa hō ē riſibilis non,ē ꝑ ſe nota ſ3 demōſtrabil, iō terminoꝝ noticia eo mō quo in ꝓpōe tali ponūtur debet cauſare ſuo mō noticiā adheſiuā uel iudicatiuaz talis ꝓpōis .i. ꝙ intellectus ſciat eā eē uerā.Vndecimū.Doc.in lr̄a uult illam ꝓpōez.Omne totum eſt maius ſua pte,eē ꝑ ſe notā ex cōfuſo conceptu terminoꝝ.i.nō oportet ꝙ qdditatiue ſciatur quid ſit totū et qd ps et i quo ꝑdicamento.Duodecimū.Illa ꝓpō eſt imediata inter cuius extrema.i.ſubiectum et ꝑdicatū nullū eſt mediū,ſ3 de illo ſubiecto ꝑdicatur imediate et primo illud ꝑdicatū.Tredecimū.Nō omnis imediata eſt ꝑ ſe nota quia illa calidū calefacit,eſt imediata et nō eſt per ſe nota,quia pōt falſificari ita ꝙ cognitis terminis eius et tota propoſitione intellectus neſciret an eſſet uera uel falſa. Decimūquartū.Nulla ꝓpō demōſtrabilis ꝑ alias eſt ꝑ ſe nota,quia eſt ꝑ alias ꝓpōes.i.ꝑmiſſas nota quod eſt cōtra diffinitōez ꝓpōnis ꝑ ſe note.Decimūquintū.Non oīs ꝓpō eſt per ſe nota cuius ꝑdicatū includitur quidditatiue in ſubiecto ut hō eſt aīal.Nā,quia hō ibi ꝑ modū diffiniti ponitur quod eſt cōfuſe poni et ex cōfuſo cōceptu extremoꝝ nō pōt euidēter hr̄i ueritas eius,ſeqtur ꝙ nō ſit ꝑ ſe nota. Si autem diſtincte poneretur ſubiectum tunc eſſet ꝑ ſe nota ut aīal intellectuale eſt riſibile, ubi ſubiectum ponitur diſtincte.Decimūſextū.Nulla ꝓpō cōtingēs eſt ꝑ ſe nota ut p3 ꝑ dictū.13.l3 ex intuitione extremoꝝ poſſit eſſe euidēter uera.Decimūſeptimū. Per ſe notū capit dupliciter,uno mō rōe intuitiue uiſionis,et tale bene eſt demōſtrabile et nō ꝓprie eſt ꝓpoſitio per ſe nota. Alio⁰ rōne euidentie ex terminis ut in ꝓpoſito loquimur.Decimūoctauū. Propoſitio per ſe nota nō eſt termini ſ3 unio terminoꝝ cōceptoꝝ in intellectu, et termini ſunt fundamentū ita ꝙ uterq; pōt dici alteri uniri et ꝑ ꝯñs uterq; eſt fundamentuz et terminus,et ſunt due uniones, non tamen due ꝓpōes,qa ille due uniones cū relationibus ſubiecti et ꝑdicati et cū terminis dicūtur una ꝓpō et ꝑ ꝯñs illo⁰ ñ eſt ꝑ ſe unū. Si aūt qs uelit cōtendere ꝓpōem eſſe unū ꝑ ſe oportet dicere ꝙ illa unio qua ꝑdicatū unitur ſubiecto ſit eſſentialiter ꝓpō et alie cōcomitāter.Decimūnonū. In ꝓpoſito non diffinitur ꝓpō ꝓ illa unione ſed ꝓ toto conſtituto ex terminis et illa unione.Exquo patet, ꝙ nō eſt ꝓprie diffinitio, quia hoc totū eſt ens cōplexū,quale nō diffinitur ꝓprie.Et ꝙ capiatur ꝓ illo cōſtituto patet,qa dicit ꝙ termini ſint al'qd illius diffiniti. Vigeſimū.Diffinitio ꝓprie eſt ens rōnis,ſimiliter diffinitū.Nā intellectus effectiue diffinit.i.rem cōceptā in cōceptus diuidit qualiter in re nō eſt diuiſa,iō totum aggregatū ex illis ꝯceptibus i quos eſt res diuiſa eſt ens rōis.Et qa diffinire eſt dupliciter.ſ. effectiue quod eſt actus realis diffiniendi,et formaliter quod eſt declarare diſtincte qd ſit res que fundatur in illis conceptibus in quos eſt diuiſus cōceptus diffiniti ideo diffinire ſecūdo modo ē ꝑciſe ens rōis et relatio rōis,qa etiā diffinituz ut tale,eſt tm̄ in cōceptu,iō etiā diffinitū ut tale eſt tm̄ ens rationis.Non tamen negandū eſt quin res realis ꝑ diffinitionem explicetur q̄ diffinitio tm̄ eſt relatio rōnis formaliter, et fundamentaliter ē illi cōceptus diffinientes,ut hō cognoſcitur primo cōfuſe ideſt ſub rōne totius. Poſtea intellectus diuidit ipm formādo duos cōceptus de eo.ſ.animalis et intellectualis qui duo ꝯceptus diſtincte declarāt qd ſit illud confuſum quod eſt hō homo conceptus eſt in re ens reale et in intellectu ſolum ens rōnis, et non diuiditur ut in re ſed ut in intellectu. Similiter animal et intellectuale ſūt conceptus,et ipi declarant hominem conceptuz, illa declaratio, quia eſt entiū rōnis.i.ꝯceptuū diffinientiū,eſt tantū relatio rationis , de qua diffinitione uide notabilia in principio ꝓlogi ubi declaratur ille terminus hō. Vigeſimūprimū. Diffinitio capitur quintuplicitur. Primo ꝓ actu intellectus effectiue diffinientis. Secūdo ꝓ conceptibus fundamentaliter diffinientibus. Tertio ꝓ illa relatione rōnis que dicitur declaratio . Quarto pro uoce. Quinto ꝓ ſcriptura. Similiter diffinitū capitur quintupliciter,

primo pro re extra. ſecundo pro conceptu in intellectu. tertio ꝓ diffiniri paſſiue. quarto ꝓ uoce quinto ꝓ ſcriptura. Vigeſimum ſecūdum. Capiendo diffinitioné et diffinitū ꝓ uocibus uel ſcripturis diſtinguūtur realiter, ſed capiendo ꝓ cōceptibus ſimiliter non ſunt idem qa conceptus diffiniti eſt incomplexus ſed ꝯceptus diffinitionis eſt complexus. Preterea capiendo ꝓ relationibus non ſunt idem, qa diffinitio eſt diffinire et diffinitū eſt diffiniri q̄ opponūtur. Preterea capiēdo diffinitū ꝓ re extra et diffinitionem ꝓ actu intellectus diffinientis iterū non ſunt idem. ꝓbatur, in demōſtratione non ſupponūt ꝓ eodē. Nā diffinitio capiendo ꝓ conceptibus illis eſt mediū ſed diffinitū ꝓ conceptu ē minor extremitas, de quo diffinitio aliqd ꝓbat. Exquo patet ꝙ non ſunt idem, ſicut nec ꝓbans eſt idē cū eo de quo aliqd ꝓbat. Vigeſimūtertiū. Concluſio in demōſtratione non differt a maiori niſi qa i cōcluſione ſubijcitur diffinitū, i maiori diffinitio. Ex quo patet ꝙ diffinitio habetur ꝓ alio termino q̄ diffinitū, Naꝫ ſi haberentur ꝓ eodem non eſſent niſi duo termini i ſyllogiſmo demōſtratiuo. Quid ſit demōſtratio alibi locuꝫ habet. Similiter qd ſit petitio principij, tn̄ ad ꝓpoſitū ſenſus lr̄e eſt talis. Si illa diffinitio non eſſet alius terminus a diffinito in demōſtratione, tunc non eſſet maior notior concluſione, et ꝑ ꝯn̄s egeret tanta ꝓbatione ſicut concluſio, qn̄ aūt an̄s non eſt notius conſequente eſt petitio principij. i. ꝑmiſſe, ut. ſ. ꝓbetur prius et ꝓbata ꝑmiſſa per ipſam ꝓbetur concluſio. Vigeſimū quartū, ſecūdum phūꝫ pº phyſicoꝝ eodem modo ſe habet diffinitū ad diffinitionem ſicut totū ad ptes, qa totū primo confuſe cognoſcitur et poſtea cognitis ptibus, diſtincte cognoſcitur, ſic diffinitū primo confuſe cognoſcitur, poſtea cognita diffinitione diſtincte cognoſcitur. Nā nomen diffiniti importat diffinitū confuſe ſed nomina diffinitionis importāt ipm diſtincte. Vigeſimūquintū. Diffinitio diuidit i ſingularia ideſt i ſingulos conceptus quidditatiuos de diffinito formabiles. Sequitur ex dictis ꝙ qn̄ ꝓpoſitio non eſt euidenter uera, ideſt qn̄ non cognoſcitur euidenter ꝙ ſit uera ꝑ noticiam terminoꝝ niſi termini prius diſtinctius cognoſcantur q̄ ibi ponūtur, tunc ipa non eſt ꝑ ſe nota, ut homo eſt aīal illa propoſitio non ſcitur euidenter eſſe uera ex confuſa noticia terminoꝝ eius eo modo. ſ. quo ponūtur ibi, ſi aūt diffinitiones terminoꝝ ponerentur loco illoꝝ terminoꝝ euidēter ſciretur eē uera. Debet qdem ꝓpō ꝑ ſe nota eſſe nota ex noticia terminoꝝ oī mō ideſt ſi cognoſcātur abſtractiue modo quo dictū eſt ſupra i. 7. dicto ꝙ ſit per ſe nota, ſimiliter ſi intuitiue. Vigeſimūſextū. Geometer habet aliquas propoſitiones ꝑ ſe notas ex confuſo conceptu terminoꝝ ut illā, linea eſt longitudo ſine latitudine, ſꝫ nō omnes, qa nō illā, linea eſt ſpēs quātitatis continue. Huius dr̄ie ratio eſt, quia ex cōfuſo ꝯceptu terminoꝝ prime pōt euidenter ſciri ueritas prime, non ſic eſt de ſecūda. Vigeſimūſeptimū, Habere tres angulos equales duobus rectis eſt paſſio trianguli. i. eſt ꝑdicatū neceſſario ꝑdicabile de triāgulo, ita ꝙ talis propoſitio n̄ eſt falſificabilis, triāgulus habet tres angulos etc. Vigeſimūoctauū, Illa paſſio, ſic demōſtratur de triangulo. Omnis figura plana tribus lineis contenta habet tres angulos eq̄les duobus rectis, ſed triāgulus eſt figura plana. i. ſupficialis tribus lineis contenta, ergo triāgulus habet etc. Maior eſt per ſe nota, cōcluſio nō cuius rō eſt, quia diffinitio triāguli ſubijcitur i maiori et triangulus ut diffinitū in cōcluſione. Vigeſimūnonū, Paſſio ꝓpria demōſtrabilis de ſubiecto dicit omne ꝑdicatū neceº ꝑdicabile de aliquo. Et ſub illo cōprehendūtur relationes intrinſecus aduenietes, ſicut in ꝓpoſito equalitas ad duos angulos rectos eſt relatio intrinſecus adueniens et tn̄ eſt accidens uerꝫ, qd ꝓbo. Si eſſet triangulus et nō eſſent in toto uniuerſo duo anguli recti tūc triangulus nō haberet illā relationem in re eo ꝙ non eſſent extrema illius relationis. Similiter ſi i itellectu eſſet triāgulus et non duo anguli recti. Et ſic pōt ꝓbari ꝙ paſſio demōſtrabilis eſt res realiter diſtincta a ſubiecto niſi dicat ꝙ illā hr̄e tres angulos eq̄les. idē eſt quod equalētes, tūc nihil reale ē illa equalitas etc. Ex hoc pꝫ diffinitio trianguli ꝙ ē figura plana tribus lineis cōtenta. i. eſt ſupficies clauſa tribꝰ lineis. Quo aūt demōſtretur illa paſſio trianguli de triangulo ꝑ artē geometrie, et qd ſit illa paſſio, et q̄ ſint ſpēs triāguli patebit diſt. 19. q. 2. Patet ſecūdo ꝙ nō eſt dr̄ia inter ꝓpoſitionē ꝑ ſe notam et ꝑ ſe noſcibilē, qa ꝑ ſe nota nō dicit actum ſed aptitudinē ideſt ſi termini cognoſcūtur. i. ꝓpō formatur et cognoſcit, tunc eſt nota uel apta nata cognoſci. Si aūt termini nō cognoſcātur nō oportet ipſam cognoſci. Patet tertio ꝙ nō eſt dr̄ia inter ꝓpoſitionē per ſe notam in ſe et in nobis qa nulla eſt nota niſi concipiatur mō ſupra dicto, ꝙ ſi concipiatur ut dictuꝫ eſt ita bene eſt nobis nota ſicut in ſe eſt noſcibil. Patet quarto ꝙ nō eſt dr̄ia inter ꝓpoſitionē ꝑ ſe notā ſapiētibus uel inſipientibus. Nam ſi inſipiens concipit terminos etc. ipſa eſt ſibi per ſe nota. Si aūt ſapiens nō cōcipiat nō eſt ſibi ꝑ ſe nota. Et ulr ſumma in hoc conſiſtit, nulla propoſitio eſt ꝑ ſe nota niſi concipiatur eodē mō quo dictuꝫ eſt, quicūq; etiā ſic concepit, illi eſt per ſe nota. Nec dicitur iō per ſe nota qa actu cognoſcatur ſed ꝙ apta nata eſt ſic cognoſci etc. una ſicut alia uni ſicut alij. Ex his tandem pꝫ ꝙ ſanctus Tho. i. p. ſū. q. 2. ar. i. fruſtra diſtinguit de propoſitione per ſe nota et per ſe noſcibili ſiue nota nobis et nature. Siliter prima, ſecūde. q. 44. ar. 2. de propoſitione per ſe nota ſapientibus et iſipientibus. Similiter Guil. uar. i. li. diſt. 2. q. 8. de propoſitione ꝑ ſe nota primi ordinis et ſecundi ordinis.

¶EX HIS AD QVESTIONEM Dico ꝙ ꝓpō illa etc. Hec eſt ſecūda ꝑs q̄ſtionis in qua ex dictis q̄ſtio in forma ſoluitur. Et conſiſtit in 15. dictis. Primū, Illa propoſitio, eēntia eſt, eſt per ſe nota, qa termini ut hic ſunt poſiti euidēter includunt ueritatē ideſt conformitatē. Nā qd euidentius, q̄ ꝙ eſſentia eſt. Secūduꝫ. Exiſtentia eſt de qdditatiua rōne eēntie diuine et formaliter ſibi idē, et nō eſt paſſio uel accidens ut pꝫ in pª. q. quoli. Tertiū. Illa propoſitio eſt imediatiſſima ita ꝙ nullus terminus pōt cogitari de quo priꝰ et imediatius poſſet ꝑdicari ly eſt q̄ de eſſentia. Quartū. Ordo eſt duplex in propoſitionibꝰ de deo formatis ſicut ſunt duplices ꝓpōnes, qa q̄dā ſunt neceſſarie, q̄dam contingētes. Oēs neceſſarie reducūtur et reſoluūtur ultimate in illam, eſſentia eſt, que ē ſimpliciter prima propō de deo formabilis, et omnes ꝯtingētes ad illā, deus uult alqd ad extra. Quītū. Reſoluere oēs propōnes ad unā eſt ipam ſimpliciter et directe uerificari de oībus alijs et nō ecōuerſo, niſi idirecte et ipſam eſſe cauſam uel exprimere cām oīm aliaꝝ uel ſignificatoꝝ oīm aliaꝝ, ſine qua. i. cū cuiꝰ falſitate, nulla alia eſſet uera. Nā quicqd neceſſario dicitur de deo depēdet ab eē reali diuine eſſentie, q̄ ſi nō eſſet nulla aliaꝝ eſſet uera. Idē dicendū de contingētibus. Sextū. Si hoc nomen deus tm̄ ualeat ſicut hec eſſentia diuina et ſic concipiatur, tunc illa eſt per ſe nota, deus ē, Si aūt nō concipiatur illa, eſſentia eſt, ſub illa, deus eſt, tūc illa deus eſt nō eſt ꝑ ſe nota ut doc. poſtea dicit. Septimū. Nos i ſtatu iſto nō concipimus hāc eſſentiā ut hec eſt, ſed bene cōfuſe cōcipimus eſſentiā et in cōmuni. Vnde inter iſtā, deus eſt, et illaꝫ, eſſentia eſt, uidet hec eſſe dr̄ia, qa eſſentia quodāmō diſtincte ſignificat ſicut quidditas et diffinitio, ſꝫ deus confuſe ſicut diffinitū, iō prima proprie eſt ꝑ ſe nota, ſecūda non, niſi dicatur ꝙ hec dictio deus ſit oīo idē et eodē modo ſignificet ſicut eſſentia. Octauū. Non poſſumus aliqd de deo naturaliter concipe quod eſt ſibi propriū et nulloº cōe ſibi et alijs ut ens infinitū, ens neceſſariū, et ſummū bonū, Nonū. Qn̄ eſſe ꝑdicatur de aliquo tali conceptu tūc talis propoſitio non eſt ꝑ ſe nota. Probat tripliciter. Primo qa talis pōt demōſtrari a priori. Secūdo qa ꝯcipēs

terminos eius non ſcit euidenter ipſam eſſe ueram, quia multi conceperunt quid eſſet infinitũ.et qd eſſe,et tñ dubitauerunt an eſſet aliqd actu infinitũ in entibus ut habet uideri.8. phyſicorũ et quoli.q.7.Tertio qa ſubiectum eſt i ſe dubiũ utrũ.ſ.ptes eius ſint unite.ſ.utrũ entitas et ĩfinitas ſint i aliq° ſimul,iõ nihil certum dicit de illo ſubiecto.Decimũ. Quicqd primo et ĩmediate conuenit alicui,de quolibet quod eſt i eo,et de oĩ ſupiori, et de oĩ ĩferiori,et oĩ paſſiõe põt demõſtrari p illud cui primo cõuenit. Accipiat demõſtratio ſupra i.28.dicto poſita ubi paſſio demõſtrat de eo cui p° ꝯuenit,aſſumpta ergo maiore.ſ.oĩs figura plana tribus lineis ꝯtẽta hꝫ tres angulos eq̃les duobꝰ rectis. Addo minorẽ,illã.ſ.q̃dã figura eſt huiuſmõi uel q̃dã q̃dditas uel quoddã ens ẽ huiuſmõi, ergo q̃dã figura habet etc. uel q̃daꝫ quidditas habet tres etc.uel quoddã ens etc. Ecce exẽplũ de ſuperiori. Nũc exẽplũ de ĩferiori,ſed hyſocheles ẽ huiuſmõi,uel hyſopleurꝰ ẽ huiuſmõi,uel ſcalenõ ẽ huiuſmõi ergo etc. Nũc de eo qd ẽ i triãgulo.ut planũ,uel tribus lineis ꝯtentũ,ut ẽ quoddã planũ ẽ huiuſmõi,uel quoddã tribus lineis ꝯtentũ eſt huiuſmõi. Nũc exemplũ de paſſiõe,nã aliqñ unũ habet plures paſſiones, iõ una paſſio põt demõſtrari de alia i ꝯcreto ſicut hõ habet riſibilitatem et flebilitatẽ et una demõſtrat̃ de alia. Ad ꝓpoſitũ. Omnis diuina eſſentia ẽ,deus ẽ diuina eſſentia,ergo deus ẽ.Iteꝫ oĩs diuina eſſentia ẽ,quoddã ens ẽ diuina eẽntia,ergo etc. Iteꝝ, oĩs diuina eſſentia eſt,pater ẽ diuina eſſentia,ergo etc. Iteꝝ,oĩs diuina eſſentia ẽ,quedã ſapiẽtia ẽ diuina eſſentia ergo etc.Vndecimũ, Illa propoſitio,ens ĩfinitũ eſt nõ eſt nobis nota niſi per fidem uel demõſtrationẽ.Duodecimũ,Sicut de ſubiecto i ſe falſo.i.cuius ptes ĩcludũt ꝯtradictioneꝫ uel quaꝝ unio eſt falſa ſi ſit oro nihil põt uere p̃dicari,ſic de ſubiecto ꝯpoſito,et ñ ſimpliciter ſimplici nihil p̃dicat̃ euidenter niſi euidenter prius ſit notum q ptes ſubiecti ſint unite,Exemplũ primi, ut hõ irrationalis currit.Exemplũ ſecũdi ut adã exñs eſt albus,Exemplũ tertii,ut ens ĩfinitũ eſt. Prima eſt falſa qa ſubiectũ ĩcludit ꝯtradictionẽ iõ nihil uere p̃dicat̃ de eo.Secũda ẽ falſa qa oro i ſubiecto ẽ falſa. Tertia ẽ uera ſed nõ eſt p ſe nota,quia ptes ſubiecti nõ ſciũtur euidenter ſibi uniri ut ſupra i nono dicto.Tredecimũ,Cõceptus eſt duplex,ſcilicet ſimplex ideſt ĩcomplexus ſiue nõ oro,licet ſit ꝯpoſitus,et reqritur q ſit per ſe unus, quia per accñs unꝰ cenſetur oro,tñ qñ una dictio aliud ſignificat et aliud ꝯnotat adhuc ꝯceptus ille dr̃ ſimplex, ſecundus ẽ ſimplr ſimplex ideſt i quo ĩtellectus diligenter ꝯſiderãs nõ põt repire plura obiecta ꝯceptibilia nec põt formare de eo plres ꝯceptus obiectiue ſpecifice diſtinctos licet numero diſtinctos. Naꝫ põt hodie formare unũ,cras iteꝝ unũ de eodem obiecto.Et capitur ſemp ꝯceptus pro obiecto i actu ĩtelligendi uel pro ſimilitudine obiecti ibi relucentis,Decimũquartũ,Simile ẽ de illis propoſitionibus neceſſe eſſe eſt,et opans actu eſt,ſicut de illa ens ĩfinitũ eſt,qa ſubiectum ẽ cõplexũ et nõ euidẽs partes ſubiecti ſibi eſſe i re unitas,ſed demõſtrabilis ẽ prima,uidelicet q ſit aliquod neceſſariũ eſſe,ſecũda per experientiã ſcibilis ẽ ut q aliquis actu operetur,Vnde aũt dicat̃ deus,uideat̃ i ꝓlo.q.3.i pricipio i declaratione illius termini deus.¶ Sed hic ĩcidit opinio ſancti Thome q i hac propõe,operãs actu ẽ põt p̃dicari tertiũ uel ſecũdum adiacens,ſi ſecũdum,tũc ſenſus ẽ,q actu exiſtat.ſi aũt tertiũ,tunc ſenſus eſt q ſit aptũ natũ exiſtere, ſicut in illa, hõ eſt,reqritur actualis exiſtentia ſed ĩ illa,hõ ẽ aĩal, ſufficit concipere terminos et habitualem eoꝝ exiſtentiã et unionem in re ſicut in ĩtellectu ſunt unita. Primo°.ſ.qñ predicat ſecũdum adiacẽs nõ eſt p ſe nota ſed ſecũdo°. ¶ Cõtra hoc arguit doc. qa illa dicitur p̃dicare ſecũdum adiacens in qua nullũ aliud p̃dicatũ eſt q̃ ens ſubintellectum i ly eſt. Sed illa dicit̃ p̃dicare tertiũ adiacẽs q̃ habet aliud p̃dicatũ q̃ ly ens. Exemplũ primi hõ eſt.Exemplũ ſecũdi ut hõ eſt aĩal. ¶ Decimũquintũ.Nulla ꝓpõ eſt p ſe nota ex hoc q oppoſitũ p̃dicati eius repugnat ſubiecto;niſi illa repugnãtia ſit euidenter nota,et q quodlibet extremũ ſit ſimplr ſimplex,uel ſi non,q ptes ſint euidẽter note ſibi uniri.¶ Cõtra hoc arguit. Qñ oppoſitũ p̃dicati repugnat ſubiecto,ut nõ aĩal homini i hac ꝓpõe hõ eſt aĩal,tũc ponẽdo ideſt affirmãdo ſubiectum.i.terminũ inferentem q eſt hõ,põt inferri ꝯñs ponẽdo ꝯñs.i.affirmãdo terminũ illatũ q eſt aĩal, ut homo infert aĩal tũc põt ſic argui,hõ eſt,ergo aĩal ẽ,affirmatiue,ut i hac ꝓpõe hõ eſt aĩal oppoſitũ p̃dicati repugat ſubiecto.i.ñ aĩal homini quia illa ẽ fiã hõ eſt nõ aĩal,uel hõ nõ eſt aĩal,tũc ex illa unica cathegorica ꝓpõne formãtur due ꝓpões p modũ ꝯñe ut hõ eſt,ergo aĩal ẽ,arguẽdo poſitiue.i.affirmatiue ab antecedente ad ꝯñs.Nã qñ dr̃ ponẽdo ꝯñs idem eſt quod affirmatiue arguẽdo,ñ negatiue.Sic eſt hic,deus eſt neceſſe eſſe ĩfert illam ꝯñaꝫ,deus eſt ergo necee eſſe eſt,et illa ꝯña tenet uirtute illius cathegorice prime cũ oĩs ꝯña teneat uirtute cathegorice alicuius,ſicut illa ꝯña,hõ eſt ergo aĩal eſt,tenet uirtute illius cathegorice hõ ẽ aĩal cũ ergo illa cathegorica eſt necea etiaꝫ ꝯña ẽ necea. ¶ Rñdet doc.ꝯcedendo qñ illa cathegorica eſt uera et necea,ſed nõ ſi ſit falſa,ut qñ ſubiectũ ĩcludit ꝯ̃dictiões ut hõ irrõnalis eſt aĩal,uirtute illius non põt ꝯña talis formari niſi accipiendo tm̃ unam ptem ſubiecti, ut illa ꝯña non ualet,homo irrationalis eſt ergo aĩal eſt in uirtute illius cathegorice,qa hõ irrõnalis ĩcludit ꝯ̃dictionẽ ſed ſi capitur una ps illius cathegorice ut hõ eſt ergo aĩal ẽ bene ualet ꝯña. Sile ẽ qñ ſubiectuꝫ cathegorice ĩcludit duo,nõ ſp ꝯñs ĩfertur rõne totius ſubiecti ſed unius ptis,ut necee eſſe eſt,ly eſt nõ ĩfertur rõne totius ſubiecti quia non rõne ly necee ſed rõne ly eſſe ideo non eſt per ſe nota illa,neceſſe eſſe eſt,ſed illa eſſe eſt uel eſſentia eſt.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia. Ad primũ.ſ.ad Damaſce.etc.Expedito corpore q̃ſtionis reſtat expedire caudam.Cũ ergo q̃ritur,utrum illa ꝓpõ deus eſt ſit p ſe nota.Pro parte affirmatiua arguitur tripliciter, primo ſic, Damaſcenus dicit q deũ eſſe eſt naturaliter ĩſertũ oĩbus,ſed oẽ tale eſt principiũ p ſe notũ, ergo ps affirmatiua q̃ſtionis eſt uera. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doc.notat tria.Primũ. Noticiã eſſe ĩſertã naturaliter põt duplr ĩtelligi.ſ.quo ad actus primũ uel ſecũdum.i.q ĩtellectus potens ĩtelligere ſit naturaliter ĩſertus, uel noticia. Primo° ĩtelligit̃ dictuꝫ non ſecũdo°. Nã habito ĩtellectu p diligentem inq̃ſitionem põt ĩueſtigare noticiã huius ꝓpoſitionis,deus eſt,ſaltem i ꝯceptibus gñalibus. Secũdum.Multe ꝑfectiones ſunt i creaturis q̃ uniuoce cõueniũt deo et creaturis et tñ eminentius.i.nobilius ſunt i deo q̃ i creaturis quas intellectus põt cognoſcere de deo ex creaturis.Tertiũ Dam.dicit q nemo nouit deũ niſi quãtum deus reuelauit.Exquo pꝫ q mens Dam.eſt q actuali noticia nõ cognoſcimus naturaliter deum, ſed tm̃ ſupernaturaliter et p reuelationem, ideo qñ dicit q noticia huius ꝓpoſitionis deus eſt,eſt naturaliter ĩſerta,loquitur de ĩtellectu naturaliter ĩſerto ut ſupra i notabili primo. ¶ Secũdo arguitur ſic. Illud eſt p ſe notũ quo maius cogitari nõ poteſt,deus eſt huiuſmodi pꝫ Anſel.ergo deũ eſſe eſt p ſe notum. Maior probatur,qa oppoſitũ p̃dicati repugnat ſubiecto, quia ſi ipm non eſt,tunc nõ eſt illud quo maius cogitari non poteſt. ¶ Ad illud reſpõdet doc.q Anſel.non dicat illã ꝓpoſitionem eſſe p ſe notam,qa ipſa ẽ ꝓbabilis p duos ſyllogiſmos,quorum primus eſt,oĩ nõ ente ens eſt maius,ſummo nihil eſt maiꝰ ergo ſummũ nõ eſt nõ ens,ſecũdus eſt,quod nõ eſt nõ eſt ens,ſummũ nõ eſt nõ ens ergo ſummũ eſt ens. Ad ꝓbationẽ dico q maior nõ eſt p ſe nota,nec obſtat q oppoſitũ p̃dicati repugnat ſubiecto qa ſupra oſtenſum eſt q nõ ſufficit.¶ Tertio arguitur.Veritatem eſſe ẽ per ſe notũ,deus eſt ueritas ergo deũ eſſe eſt per

ſe notum. Maior ꝓbatur. Si nulla ueritas eſt, ergo uerum eſt nullã ueritatem eſſe. ¶ Pro ſolutione notãdum primo ꝙ ẽ ibi fallacia ꝯñtis, qa ly ueritatem ſuppõit ꝓ oĩ ueritate diſiũctiue, ſed ly deus ꝓ una illaꝝ. Nam antecedens eſt uerꝝ quecũq; ueritas detur, iõ ñ oportet ꝙ determinate detur illa ueritas que eſt deus, ſicut nõ ualet ꝯña, hõ currit ergo ſortes, a toto uñi ad ſuaꝫ partem ſubÿciendo affirmatiue ſed ẽ fallacia ꝯſequentis. Secũdo notãdum, Illa ẽ falſa ueritatem eſſe ẽ per ſe notũ, qa nec ueritatem rei, nec ꝓpoſitiõis eſſe ẽ ꝑ ſe notũ. Tertio, Veritas ẽ una relatio et ẽ idem quod cõformitas aliquoꝝ duoꝝ uel plurium, et ẽ duplex. ſ. rei et rõnis. Veritas rei capitur dupliciter. ſ. rerũ inter ſe, uel reꝝ ad rationem uel intellectũ, Veritas reꝝ ẽ ſimilitudo duaꝝ reꝝ uel idẽptitas uel eq̃litas, qa cõformitas q̃ ẽ ideꝫ quod ueritas illa extendit ſe ad idẽptitatem, eq̃litatem, et ſimilitudinem reꝝ. Veritas rei ad rõneꝫ ẽ cõformitas rei ad ꝓpõnẽ formatã a rõne, et idem ẽ quod ſic eẽ ſicut notat ꝓpõ formata. Veritas rõnis eſt cõformitas ꝓpõnis formate ad rem ſignificatam, et dicitur cõformiter ſignificare. Quarto, Intellectus componens eſt, ꝓpõneꝫ affirmatiuã formãs, ſed itellectus diuidens eſt ꝓpõnem negatiuã formãs. Quinto, Veritas capitur iterum dupl'r, fundamentaliter et formaliter. Formaliter eſt illa conformitas. fundamentaliter eſt res conformis. Sexto notanduꝫ, Res cõformis eſt duplex. ſ. real' et rõnis. Res rõnis ſunt extrema ꝓpoſitiõis inquãtũ cognita. Sed res realis eſt ipe itellectus remote inquãtum format ꝓpoſitionem cõformiter ſignificantẽ. Similiter eſt ip̃a res ſignificata inquãtum ẽ cõformiter ſignificata per ꝓpoſitionem. Seqtur correlarie ꝙ duplex eſt ueritas. Quedã eſt ꝓpoſitionis ad rem ſignificatã, quedã eſt ecõtrario rei ſignificate ad ꝓpoſitionẽ ſignificãtem. Septimo, Vna regula inſolubiliũ eſt quotienſcũq; aliqua ꝓpõ eſt ipoſſibilis et includens ꝯ̃dictoria ip̃a eſt negãda i oĩ caſu, qa ſolũ caſus poſſibiles debẽt admitti. Octauo, Quãq̃ꝫ nulla diſtributio diſtribuat terminũ niſi uniuocũ uel ꝓ ſignificato uniuoco, tñ de bonitate itelligentis põt diſtribuere terminũ equocũ ꝓ oĩbus ſuis ſignificatis. Nono, Veritas ẽ ueꝝ equocũ, qa quedã eſt rõnis, q̃dã realis, mõ nihil eſt uniuocũ enti reali, et rõnis. Decimo, illa ꝓpõ, nulla ueritas eſt, falſificat ſeipſam, qa ſi nulla ueritas ẽ tunc nec ip̃a eſt uera, et ſi ueꝝ eſt ꝙ nulla ueritas ſit tunc ipſa eſt uera, qa ſignificat ita eſſe ſicut eſt, ergo ip̃a eſt uera et non uera ſimul. Vndecimo, Si de bonitate itelligentis ly nulla diſtribuat ly ueritas ꝓ ueritate rei et rõnis, tũc ſimiliter illa ꝓpoſitio, nulla ueritas eſt, icludit cõtradictionẽ qa ſi nulla ueritas ẽ, tunc ip̃a eſt uera, qa ſignificat ita eſſe ſicut eſt. Item ſi nulla ueritas eſt, nec ip̃a eſt qa ip̃a ẽ iferius ad ueritatem, et oẽ tale negatur eſſe, ergo eſt et nõ ẽ ſimul. Duodecimo, Intellectus i l'ra capit' pro actu componendi et diuidendi, et tunc bene ſeqtur, ſi nulla ueritas ẽ, ergo nullus itellectus ẽ ideſt nullus actus componendi et diuidendi. Seqtur ꝙ nulla ẽ ueritas, qa nullus itellectus ẽ q̃ formet propoſitionem uerã. Tredecimo, Illa cõſequẽtia nõ ualet, nulla ueritas eſt, ergo ueꝝ eſt nullaꝫ ueritatem eſſe, qa eſt fallacia conſequentis, qa añs negatiuũ habet duas cauſas quare eſt uerum. ſ. qa nec eſt ueritas rei, nec rõnis. Sed ꝯñs affirmatiuũ includit tantũ unã illaꝝ. ſ. ꝙ nulla ueritas rei ſit, ſed ueritas propoſitionis uel rõnis ſit. Eſt. n. ſenſus, nulla ueritas eſt. i. nec i re nec in intellectu, ergo in intellectu uere cõponitur iſta ꝓpoſitio, nulla ueritas eſt, ibi ly ueritas ñ põt ſtare niſi ꝓ ueritate i re, qa ꝯñs ſupponit ꝙ ueritas itellectus ſit etc. ¶ Quarto arguitur ſic, Propoſitiones quaꝝ termini ſunt tm̃ in itellectu ſunt ꝑ ſe note, ſicut ſunt principia prima, fortius ergo illa deus ẽ, cui' termini ſunt reales. ¶ Pro ſolutiõe eſt notandũ primo, ꝙ entitas realis uel rõis nihil facit ad hoc ꝙ ꝓpoſitio ſit ꝑ ſe nota, nõ enim magis eſt ꝓpoſitio ꝑ ſe nota ſi ſignificata ſubiecti et predicati exiſtunt realiter q̃ ſi tantus in intellectu exiſterent. Secũdo notãdũ, quãdo extrema cognita alicuius ꝓpoſitiõis formate et apprehenſa inſua quidditate uel in ſuo cõceptu ut ibi ponũt euidẽter ſunt cõformia ꝓpoſitioni formate tunc eſt ꝑ ſe nota, et ſufficit ꝙ illi termini habeãt tm̃ eſſe in itellectu, et nõ reqritur ꝙ exiſtant realiter ſi tamen exiſtũt nihil uiciat nec etiam promouet etc.

Queſtio prima.

AD PRIMAM QVESTIONEM SIC Proceditur qa etc. Hic ſoluit primã q̃ſtionem in qua doc. ſic ꝓcedit. Nã primo diuidit eã i duos articulos, ſecũdo ꝓſeqtur eoſdem. ¶ Quãtũ ad primũ notãdũ ꝙ ens ifinitũ eſt ꝯceptus ꝑ accidens qa eſt cõceptus alicuius ſupioris et modi itrinſeci iferioris illius ſupioris, qa ens ẽ q̃dditatiue ſupius deo cuius modus intrinſecus eſt ifinitas, niſi hoc totũ ens ifinitũ, ſupponat ꝓ deo ifinito, nã ly deus ifinitus nõ eſt cõceptus ꝑ accñs ſed eſt cõceptus quidditatis et modi eius, ſic itelligendo, cõcipiẽdo ꝑ̃ciſe q̃dditatem dei tũc ꝑ̃ciſſiſſime non icludit ifinitateꝫ, ſolo mõ ſignificãdi faciente. lꝫ uere icludatur, qa quidditas ſignificat' per modũ modificati, et ifinitas ꝑ modũ modificãtis, utiq; ip̃a ifinitas ẽ modus rei et modus realiter eſſendi ſicut et modus itelligendi. Secũdo notandũ ꝙ ens ifinitum in ꝓpoſito nõ capitur adequate ꝓ deo ifinito qa deũ ifinitũ naturaliter nõ cõcipimus, ſed ens ifinitũ naturaliter cõcipimus. Tertio notandũ ꝙ nõ eſt incõueniẽs aliqd diffinitionis alicuius cognoſcere, et tñ diffinitũ nõ cognoſcere ſi non oĩa cognoſcantur que ſunt de diffinitione, ut aliqualiter cognoſcimus itellectum ex actibus et tamen nõ cognoſcimus deũ ut hic deus eſt, i cuius quidditate icluditur intellectus. Exquo patet ꝙ licet ifinitas ſit de quidditate eius ut modus q̃dditatis, ſimiliter ſit modus entitatis dei ut hec entitas eſt, poſſumus tñ cõcipere aliqualiter q̃d ſit ifinitas nec diſtincte cõcipiendo quidditatem ſicut infinitatẽ. Quarto notandũ, ꝙ demõſtrari aliqd de aliquo eſt ip̃m ꝓbarĩ per ſyllogiſmũ demõſtratiuũ uel eẽ cõcluſionẽ talis ſyllogiſmi. Quinto. Multe ſunt ꝓpoſitiones q̃ non ſunt ꝑ ſe note et multẽ ſunt quas nos cognoſcimus ut eſt, ens ifinitũ eſt, et tamen imediatas a q̃bus dependent non poſſumus cognoſcere ut ſunt ille, oĩs diuina eſſentia eſt, oẽ ens ifinitũ eſt eſſentia diuina, ex q̃bus infertur illa ergo oẽ ens ifinitũ eſt. Ecce ly ẽ non imediate ieſt enti ifinito ſed iter ly eſt et ens ifinitũ mediat eẽntia diuina de qua imediatius predicatur ly eſt et ꝑ ip̃m de ente infinito (nam ineſſe logicaliter eſt p̃dicari.) Sexto notandũ ꝙ cũ ille due propoſitiones imediate non p̃nt a nobis naturaliter ſciri, iõ quo ad nos ꝑ ipſas nõ põt demõſtrari illa. ſ. ens ifinitũ eſt, ſed qa uere ſunt imediate et ꝑ ꝯñs priores illa ideo abſolute illa põt per ipſas demõſtrari pp qd. i. ut per notiores priores imediatas et cauſas ſuas. Septimo notandũ, Demõſtratio eſt duplex. ſ. ꝓpter quid et qa. Quid ſit illa demõſtratio hꝫ uideri i libro poſtoriorum. Tamen ad ꝓpoſitũ illa dicitur demõſtratio pp quid cuius p̃miſſe ex natura rei ſunt notiores, priores et cauſe ꝯcluſionis et uere imediate. Sed illa dr̃ demõſtratio qa, qñ p̃miſſe ex natura rei nõ ſunt notiores, priores et cauſe cõcluſionis nec imediate. Exemplũ primi, i notabili. 5. Exemplũ ſecũdi, omne quod ridet ẽ riſibile, hõ ridet, ergo hõ eſt riſibilis, p̃miſſe. i. añs cum ſit cõtingens eſt ignotius ex natura rei cõcluſione q̃ eſt nece^{a} et ꝑ ꝯñs nec prius nec eſt imediatũ, nec ex natura rei eſt cã cõcluſionis licet ſit cauſa in iferendo pp formã ſyllogiſticam. Nam cã cõcluſionis eſt duplex. ſ. realis et rationis, Realis dicitur ꝓpoſitio q̃ materiali et formali ꝯña nata eſt iferre concluſionẽ ſed rõnis dicitur q̃ ſolũ formali ꝯña nata eſt iferre concluſionem. Octauo notãdum, ꝙ licet nõ poſſimus ꝓprĳſſime et pp quid naturaliter demõſtrare eſſe de ente ifinito. i. illã ꝓpoſitionẽ, ens ifinitum eſt, tñ poſſumus demõſtratione qa ꝑ ꝓprietates entis in-

ſiniti illam propoſitioné demõſtrare. Nono. Proprietates entis īfiniti dicũtur oīa q̃ nõ ſunt quidditatiue ī deo et tñ ſunt ī deo, uel realiter ut ītelligere et uelle etc. uel rõne ſiue extrīſeca denominatione ut gubernatio, creatio, redéptio, īcarnatio ut patebit diſt. 30. Seq̃tur ꝙ q̃dam ſunt ꝓprietates abſolute entis īfiniti ut ītelligere, quedam reſpectiue ut creare, cauſare. Decimo ꝙ nõ oẽs ꝓprietates dei cognoſcim⁹ nec abſolutas nec reſpectiuas. Vndecimo, Quãto aliqua ſunt rei uel quidditati ꝓximiora in re, tanto īmediatiora ſunt ī demõſtratione ꝓp qd, et tãto remotiora ī demõſtratione quia et quãto aliqua ſunt rei uel quidditati remotiora tãto ſunt īmediatiora ī demõſtratõe quia, et remotiora ī demõſtratione ꝓp quid. Seq̃tur, cũ abſolute ꝓprietates dei ſint īmediatiores ſibi et reſpectiue remotiores et cũ nos non poſſimus demõſtrare ꝓp quid illã. ſ. ens īfinitũ eſt ſed demõſtratione quia, iõ principaliter in nr̃a demõſtratõe ꝑ reſpectiuas ꝓprietates primo demõſtrãda eſt noſtra ꝓpõ ut ꝑ notiores, ſecũdo ꝑ abſolutas ut ꝑ ignotiores. Duodecimo notandum. Ille ꝓprietates debent eſſe īmediate ī demõſtratione quia, ita ꝙ īmediate ſuo mõ, nõ uere et ꝓprie ly eſt p̃dicetur de ipſis, ut pª cã eſt, ens īfinitum eſt prima cã, ergo ens īfinitum eſt. Tredecimo. Bona ꝯña eſt, ex ꝓpoſitõe ī qua ly eſt p̃dicatur de uno relatiuoꝝ īferre aliã in qua ly ẽ p̃dicatur de ſuo correlatiuo, ut pr̃ eſt ergo fili⁹ eſt, creatura ẽ ergo creator eſt. Decimoquarto. In hac q̃ſtiõe primo ꝓbari debẽt ꝓpõnes ī quibus ly eſt p̃dicatur de ꝓprietatibus entis infiniti. Secũdo ex his ꝓpõnibus debet īferri una ꝓpõ ī qua ly eſt p̃dicat᷑ de ente īfinito.

¶ QVANTVM AD PRIMVM Articulũ dico ꝙ proprietates etc. Iſte eſt primus articulus huius q̃ſtionis q̄ cõſiſtit in triginta dictis. Primũ, Oīs ꝓprietas reſpectiua entis infiniti uel ẽ cauſatiuitas uel eminẽtia. i. in gñe habet tm̃ duas ꝓprietates relatiuas. Cauſatiuitas eius ẽ duplex. ſ. finalis et effectiua. Secũdum. Cauſalitas põt capi tripliciter, uno mõ actiue ꝓ aptitudine ad cauſare, alio° paſſiue ꝓ aptitudine ad cauſari, tertio modo pro reſpectu abſtracto ab utroq; qui dicitur cauſalitas, ita ꝙ primus dicitur cauſatiuitas, ſecũdus cauſabilitas, tertius cauſalitas. Tertiũ. Cauſa exẽplaris non ẽ aliquod genus diſtinctũ ꝯ alios quattuor modos cauſandi ſed ẽ ſpẽs cauſe efficiẽtis. Nã cã efficiẽs ẽ duplex. ſ. naturalis et libera. Cauſa exẽplaris eſt cã libera. Exquo ſeq̃tur Hen. quoli. 9. q. i. et. 2. male dixiſſe diſtinguẽdo cãꝫ exemplarem ꝯ alios quattuor modos cauſandi. Quartũ. Cauſa libera iõ dr̃ exemplaris, quia ī mente ſp̄ habet ſiĺitudinem rei cauſabilis ut exemplar dirigens in opere, ſicut ſcribens habet lr̃as ſcribendas exemplariter in mente ad quas aſpiciendo ip̄e dirigũt manũ ī ſcribendo. Quintũ. Cõe dictum doctoꝝ. ſ. ꝙ deus ſit cã creature ī triplici gñe. ſ. cauſe finalis, efficientis, et exemplaris, non ualet ut iacet. i. ꝙ ſint tria genera cauſaꝝ ꝯ ſe generice diſtincta. Sed ille ẽ ītellectus, Quicquid deus cauſat illud habet ut exemplar ī ſuo ītellectu, nõ ſic oīs creatura habet, quia ignis nõ habet. Sextum. Primus articulus diuiditur ī duos articulos, primus tractat de proprietatib⁹ relatiuis, ſecũdus de abſolutis ibi. Oñſo eſſe de proprietatibus, Prim⁹ articulus diuiditur ī tres ꝑtes. In pª oſtedẽtur ille tres ꝓpõnes. Aliq̄d eſt in effectu. i. in reali exñtia quod eſt primũ efficiens. i. efficiens oīuꝫ ſimpl̃r. Secũda aliquid ẽ in effectu qđ eſt prima cã finalis omniũ. Tertia aliquid ẽ in effectu quod ẽ eminentius et nobilius oībus. In ſecũda oſtendetur ꝙ unũ numero ẽ omnia tria. In tertia oñdet᷑ ꝙ illa ũni nature realiter exiſtenti cõueniunt, q̃ natura nullã ī ſe hꝫ diſtinctioné nec realem nec formalé. Septimũ. Aliquod unũ effectiuũ ẽ quod ẽ primuꝫ reſpectu omnium, quod non põt effici ab aliquo et propria uirtute efficit omnia et nullius alterius uirtute, Probatur, aliqđ ens eſt effectibile ideſt in gñre cauſe efficiẽtis cãbile, uel ergo a ſe uel alio, aut á nullo. Non tertiũ q̄a quod nihil eſt nihil cauſat. Non primũ quia nihil ſeip̄m cauſat ſm Auguſtinuꝫ, primo de tri. ergo dabitur ſm ꝙ ab alio, quod aliud ſit. a. tũc quero uł a. eſt primũ ſimpliciter, aut non, ſi ſic, tũc illud uoco primũ efficiens de quo eſt ſermo, ſi nõ eſt primũ, ergo poſterius effectiuũ ideſt ab alio habet efficiẽtiã ſuã uel eſt ab alio tũc de illo alio quero iteꝝ ſicut primo feci, Vltimate ueniã ad aliqueꝫ qui nõ ẽ effectus ſed alia efficit ꝓpria uirtute q̄a non eſt poſſibile ſine ſine aſcendere, ſed eſt ſtatus ī aliquo uno. Si dices circulũ eſſe in cauſis ideſt quelibet res eſt effectiua et effecta ita ꝙ ſi des tot cauſas quot ſunt littere in alphabeto tunc. a. eſt effectiuũ. a. b, b. a. c, c. a. d, d. ab. e, e. ab. f, f. a. g, g. ab. i, i. a. k, k. ab. l, l. ab. m, m. ab. n; n. ab. o, o. a. p, p. a. q, q. ab. r, r. ab. ſ, ſ. a. t, t. ab. u, u. ab. x, x. ab. y, y. a. z, z. iteꝝ ab. a, a. a. b. b. a. c. et ſic in īfinitũ. Contra. Talé circulũ eſſe eſt īpoſſibile ut pꝫ ꝑ oẽs ph̃õs. ¶ Cõtra iſtã rõneꝫ arguitur dupliciter. Primo ſic. Philoſophi ponũt proceſſum in īfinitũ aſcendendo ut ſemꝑ detur cã cauſe ſine fine, ergo nõ ẽ ſtatus. Reſpondet doc. Philoſophi cõceſſerũt īfinitaté in cauſis accidentaliter ordinatis nõ eſſentialiter ordinatis, Nã ꝓceſſus īfinitus accidentaliter ordinatoꝝ eſſet impoſſibilis ſi nõ eſſet ſtat⁹ in eſſentialiter ordinatis. Quid ſint cauſe eſſentialiter et accidentaliter ordinate poſterius patebit. ¶ Secũdo arguitur ſic. Nulla demõſtratio eſt ex ꝯtingentibus, ſꝫ oīa aſſumpta a Sco. in illa ꝓbatione ſunt cõtingentia, ergo etc. pꝫ minor, quia omnis exñtia cauſati ẽ cõtingẽs ſed Scotus arguit ab exiſtentia cauſati dicẽdo aliquod ens eſt effectũ etc. Reſpõdet doc. Non dixi aliquod ens eſt effectũ ſed effectibile, quod dicit aptitudinem ñ actuꝫ, mõ ꝓpõnes de aptitudinibus ſunt neceſſarie. ¶ Octauũ. Infinitas accidẽtaliter ordinatoꝝ eſt cauſaꝝ quaꝝ nulla neceª eſt abſolute tali effectui ſed potuit talis effectus ab alia cauſa fieri eiuſdem ſpeciei, ut pr̃, auus, abauus, attauus, proauus, et ſic ſemꝑ ſurſum aſcendẽdo. Nonũ. Nõ eſt idem dicere, cauſaˀ ꝑ ſe et ꝑ accidens, et cauſe eſſentialiter et accidentaliter ordinate. Nã cã per ſe eſt relatio unius rei ut cãe ad aliã ut effectum. ſimiliter cauſa per accñs, licet cã per accidens nõ ſit ꝑ ſe unum ſed unũ per accñs. Sed cãe eſſentialiter ordinate ſunt plura ad unum relata. Similiter cãe accñtaliter ordinate. Decimũ. Cauſa ꝑ ſe eſt q̃ ꝑ propriam ſuam realitaté cauſat q̃ eſt ip̄a ī primo mõ dicendi ꝑ ſe. Sed cã ꝑ accñs eſt qñ cauſat ꝑ aliquod ſibi accidens, ut ignis cauſat igné ꝑ propriaꝫ ſuã entitaté et cauſat caloré ꝑ accñs ſuũ. ſ. caloré, iõ ignis eſt ꝑ ſe cã ignis, et ẽ cã per accñs caloris. Vndecimũ. Cauſe per ſe et eſſentialiter ordinate drñt a cauſis ꝑ accñs, et accñliter ordinatis tripl̃r. Primo, q̄a cauſe eſſentialiter ordinate et ꝑ ſe cauſe ſic ſe habent ꝙ ſecũda nõ põt eſſe nec cauſare ſine prima (nam nõ eſt ſimpliciter eſſentialis ordo creature in eſſendo et cauſando niſi ad deũ, iõ dixi, nõ põt eſſe nec cauſare.) Secũdo, ꝑ ſe et eſſentialiter ordinate ſunt oẽs alterius ordinis et rõnis ideſt nulla eſt eiuſdeꝫ ſp̄ei cũ alia ſicut nulla habet eãdem quidditaté ꝓpriã cũ alia nec entitatem eiuſdem rõnis ī eſſendo. Tertio q̄a oẽs cauſe ꝑ ſe et eſſentialiter ordinate ſimul requirũtur ad cauſare effectũ, nõ ſic accidentaliter ordinate. Duodecimũ. Cauſe dicũtur alterius ordinis qñ una ẽ uł̃is alia ꝑticularis, uel una prima ſimpliciter alia ſecũda, ut deus ẽ uł̃iſsima cã, q̄a reſpectu omnium, Sol ſiue tota celeſtis cõtio (nã qñ dicitur ſol eſt eſſentialiter ordinata cauſa nomine ſolis ītelligitur oīs cõtio celeſtium corpoꝝ ſiue actio omnium cauſaꝝ ſimul aggregata) eſt uniuerſalis cã q̄a pluriũ et omniũ corporaliũ effectuũ, ſed cauſe ſub orbe lune dicũtur cauſe ꝑticulares. i. propinque et paucoꝝ effectuũ cõparatiue ad ſolé et deũ. Tredecimũ. Semper ſuperior cauſa ī eſſentialiter ordinatis eſt perfectior quia extendit ſe ad plures effectus q̃ inferior, quod eſt ſignũ perfectiõis maioris. Decimũquar

tum. Eſſentialis dependentia neceſſario requirit eſſentialem et ſpecificam drīam in extremis, ita ꝙ illud a quo aliquid depēdet ſpecifice et eſſentialiter eſt perfectius illo quod depēdet. Decimūquintū. Eſſentia capitur dupliciter a Sco. Primo ꝓut idē ē quod quidditas, illo° ſepe dicit ꝙ ſolū diſtincta formaliter diſtinguātur eſſentialiter. Alio° ꝓut idem ē quod exiſtētia, ut infra diſt. 36. illo° oīa indiuidua exñtia realiter diſtincta etiā ſunt eſſentialiter diſtincta. In noſtro textu capit eēntialiter diſtinguitur ꝓ illo quod quidditatiue et reali exñtia nō eſt idē. Quid ſit eēntialis depēdentia et accñtalis patet ſupra fo. 6. co. 3. fo. 14. co. 2. Decimūſextū, Ad cauſandū aliqđ uni⁹ rōnis ſufficit cā una eiuſdem rōnis, ſic itelligendo ꝙ una cauſa totalis eiuſdem rōnis ſufficit licet ſint plures partiales ut aliqñ 10. trahunt unā nauim et pr̄ et mater gñrant unā ꝓlem. Decimūſeptimū. Si nō oēs cauſe eſſentialiter ordinate ſimul cauſarēt effectum tūc effectus nō fieret, qa aliqua neceᵃ cauſalitas deeſſet. i. cauſalitas ſine qua nō pōt fieri deeſſet. Decimūoctauū. In accidentaliter ordinatis nō oēs cauſe ſil' requirūtur, imo tm̄ ꝓxima. Nam mortuo auo meo et oībus ꝓgenitorib⁹ pater meus me genuit. Decimūnonū. Impoſſibile eſt ꝙ ſint īfinite cauſe eſſentialiter ordinate et p ſe, ꝓbatur quintupliciter. Primo. oīa cauſata eſſentialiter ordinata ſunt cauſata, ergo, cā eoꝝ nō eſt cauſata, ergo ī illa cauſa eſt ſtatus. Secūdo, qa nō eēt ſtatus ſed īfinitas, quod eſt ꝯ oēs phōs. Tertio qa nullū eſſet pri⁹, eo ꝙ nullum eēt primū. Nam illud eſt prius quod eſt primo propinquus. Vbi ergo nullū primū, ibi nullum prius. Quarto quia ultimate deuenietur ad unā infinitā cauſam, nulla aūt īfinita cauſat in uirtute alterius nec pōt cauſari ab aliquo. Minor ꝓbatur, quia ſi ſemp ſuperior eſt pfectior, ergo ī īfinitū ſuperior eſt īfinita, ergo ꝓpria uirtute cauſans nō cauſabilis ab aliquo. Quinto qc quid pōt eſſe ſine impfectione eſt in aliquo neceᵒ, qa in entibus de facto eſt oē nō includens impfectionē ſed effectiuū nō includit impfectionē, ergo ī aliquo eſt ſine impfectione, ſed nō ē ſine impfectione ſi ī uirtute alterius cauſat, ergo aliquod eſt agens quod non in uirtute alterius cauſat. Vigeſimū: Infinitas accidētaliter ordinatoꝝ eſt impoſſibilis niſi ponatur finitas in cauſis eſſentialiter ordinatis. Probatur. Infinitas accidentaliter ordinatoꝝ eſt ſucceſſiua ita ꝙ ſemp unum corrūpitur et aliud ſuccedit quod nō poſſet fieri niſi eſſet aliquod unū īfinitū uel pauca ꝑmanentia q̄ ꝯtinuarent illa īfinita ſucceſſiua et manutenerent, et corruptis aliqbus alia ſubrogarent, et illud nihil ſit illius ordinis accidental'. Vigeſimūprimū. Si negatur ordo eſſentialis cauſaꝝ adhuc ē impoſſibile eē īfinitas cauſas. Probatur, aliqua natura eſt effectiua, q̄ ſi ad nihil eēntialiter ordinetur, ergo ī nullius alteri⁹ uirtute efficit. Nā ſi ē cauſata in aliquo, tamen oportet ꝙ ſit ī alio nō cauſata ubi manuteneat corruptibilia eo mō quo dictū eſt in. 20. dicto. Vigeſimūſecūdum. Subiectum mutationis eſt materia prima uel aliquod potentiale realiter ad aliquod corporale recipiēdū. Termin⁹ mutationis formalis eſt forma inducta de nouo, et primus terminus eſt cōpoſitum ex materia et forma illa noua. Subiectū eſt mutatū, qñ una forma abijcitur et alia iducitur. Terminus mutationis icipit eſſe ī ſubiecto qñ forma inducitur uel ī materia ꝓducitur. Vigeſimūtertiū. Illa ꝯñtia eſt bona formalis, et neceᵃ, aliquid eſt effectū, ergo aliquod eſt efficiens ſed procedit ex cōtingentibus. Illa ꝯñtia eſt ſimiliter bona, formalis, et neceſſaria, aliqđ eſt effectibile, ergo aliquod eſt effectiuū, et ꝓcedit ex neceſſarijs. Vigeſimūquartū. Subiectū eſſe mutabile eſt materiam eſſe in potentia ut una forma abijciatur et alia inducatur. Ens eſſe poſſibile eſt aliquod eſſe ꝓducibile. Et capitur poſſibile ibi pro contingenti ut diſtinguitur ꝯ neceſſarium et nō capitur ꝓ poſſibili alto. i. ꝓut eſt ſuperius ad ꝯtingens et neceſſariū. Vigeſimūquintū. Eſſe quidditatiuū capitur pro eſſe in intellectu, quia in tali eſſe fundatur poteſtas fiendi uel producendi, ita ꝙ doc. capit ꝓ eodē eſſe quidditatiuū et poſſibile. Ex his notandum ꝙ doc. nō negat eſſe quidditatiuū ſed ponit, nō tamē ponit aliquod eſſe reale ſed ſolū rationis. Patet etiā ꝙ ſm̄ eum quidditas ut quidditas tm̄ ꝯſideratur in itellectu et nullo mō in re ita ꝙ diſtinctio formalis ꝓprie eſt ꝯceptuū et nō ꝓprie reꝝ, licet aliqñ ſumatur ꝓ rebus. Vigeſimūſextū. Illud quod eſt ſimpliciter primū effectiuū in nullo genere cauſe eſt cauſabile. Probatur primo, omne nō effectibile non eſt finibile. i. in genere cauſe finalis cauſabile, qa tm̄ illud eſt finibile quod eſt effectibile ut patet fo. 5. co. 3. Similiter ibi pꝫ qūo cā finalis cauſat, ſed illud effectiuū non eſt effectibile ut pꝫ ſupra ꝓxime. Secūdo, omē nō effectibile eſt īmateriabile. i. nō eſt cauſabile materialiter. i. non pōt hr̄e materiā, nec formabile. i. non pōt habere formam, quia omne illud quod nō eſt cauſabile cā extrinſeca nō eſt cauſabile a cauſis intrinſecis cuiuſmodi ſunt materia et forma. Vigeſimūſeptimū. Cauſalitas cauſe extrinſece dicit perfectionem ſine imperfectione. i. nōn includit de rōne ſua formali aliquid quod requirit neceᵒ aliquā impfectionē uel limitationē iō ponitur in deo, ſed cauſa itrinſeca neceᵒ dicit impfectionē et limitationeſ, quia dicit ptialitatē, iō cā extrinſeca ē naturaliter prior q̄ȝ cā intrinſeca. Vigeſimūoctauū. Omnis cā intrinſeca ē cauſata ab aliqua cā extrinſeca tā in eē q̄ȝ in cauſari. Nā materia prima eſt a deo efficiēte, materia ſecūda. i. aliquod cōpoſitū, receptiuū alicuius forme ulterioris eſt uel a deo ſolo efficiēte, uel naturali ag'ete ꝯcurrente, ſimiliter forma. Similiter materia et forma nō poſſunt cauſare niſi efficiens et finis cauſent. Vigeſimum nonum. Aliquando cauſe intrinſece ſolum cauſantur ab aliqbus efficientibus in eſſe, aliqñ ab alijs ſolū in cauſari, aliquādo utroqȝ mō, a deo qdē utroqȝ modo, ſed prima materia in eē ſuo a ſolo deo eſt, ſed ī cauſari eſt a quolibet efficiēte ꝯpoſito. Trigeſimū. Vna natura numero eſt actu exiſtens q̄ ī nullo genere cauſe ē cauſabilis. Preterea, illud cuius rationi repugnat eſſe ab alio illud ſi pōt eē, neceᵒ a ſe eſt. i. nullo cauſante, ſed primū efficiens eſt huiuſmodi, ergo etc. Dico ſi pōt eſſe, qa chimere repugnat eſſe ab alio nec poteſt eſſe.

¶IVXTA TRES Concluſiones primas etc. Expeditis tribus cōcluſionibus principalibus ī primo articulo per ſe intentis et ꝓpoſitis de cauſalitate efficiētie. Hic doc. ponit tres cōcluſiones de cā finali. Quaꝝ pᵃ eſt. Aliquod finitiuū. i. natū finir' ul' in genere cauſe finalis cauſatiuū eſt quod ē ſimplicitur primū ideſt ultimus finis pp quē oīa ipm facit, et oīa ultimate pp ipm fiunt. Secūda, illud nullo genere cauſe eſt cauſabile. Tertia, tale actu exiſtit neceᵒ. Et ꝓbant' ſicut alie tres priores. Nota dicta ſupra fo. 4. co. 4. et fo. 5. co. 2. et. 3. et uide ſynonima fo. 5. co. 2. Notandū etiā ꝙ caſus et fortuna dicūtur cauſe p accñs. i. pter intentū, qa ſemp aliqđ p ſe et principaliter itenditur ab agēte cauſali et fortuito et aliud euenit p̄ter intentū, iō ſemp caſus et fortuna p̄ſupponūt cauſam p ſe. i. aliqđ principaliter intendētem iō dicitur in lr̄a in nullo genere illud quod eſt p accñs eſt primū, et iō ſi nullū eſſet p ſe agens p ſe intēdens, nihil p̄ter itentum eueniret, et p ꝯñs caſus et fortuna reducūtur ad naturam ideſt ad agens naturale per ſe intendens aliquē effectū qui uel impeditur, et alius nō intentus euenit, uel ſi nō impeditur tūc cū ſuo effectu euenit alius non intentus (exemplū, cū natura itendit pfectū hominē gñare et fit monſtrū, exemplū ſecūdi ut cum natura intendit generare unū hominē et fiunt duo homines, uel unus cattus cū homine,) et ad propoſitū uel itentionē. i. ad agēs liberꝫ ut cū qs uult fodere celare et repit theſauꝝ, uel uult fontem quē nō repit ſed bufonē q̄ȝ nō intēdit repit. Preterea. Caſus eſt in nō liberis agentibus ſicut in brutis. Fortuna aūt in liberis

agentibus, ideo caſus reducitur ad naturam, et fortuna ad propoſitū idest uoluntatem.

¶CONCLVSIONIBVS Tribus de utroque ordine etc. Hic cōſequēter doc. ꝓponit tres cōcluſiones de relatione eminētie ſimiles illis quas poſuit de relatiōe cauſalitatis. Quaꝝ prima eſt iſta. Aliquā natura eſt ſimpliciter pfectiſſima, ſecunda ꝙ illa natura eſt īcauſabilis, tertia ꝙ illa natura actu exiſtit, et probantur conſimiliter ſicut tres prime.

¶QVANTVM AD SECVNDVM Articulum etcet. Iſte ē ſecūdus articulus primi articuli, in quo doc. ponit duas concluſiones. Quaꝝ prima eſt illa, primū efficiens eſt primus finis, ſecūda, primū efficiens eſt eminentiſſimū et pfectiſſimum. Probationes ſunt euidētes i ſe, iō declaratione nō īdigēt.

QVANTVM AD TERTIVM Articulum dico ꝙ etce. Iſte eſt tertius articulus primi articuli, in quo doc. ponit duas cōcluſiones, unā pambulā, aliā principalē. Preambula eſt iſta. Efficiens quod eſt primus finis et pfectiſſimum eſt ex ſe neceͤ eſſe. i. ex ſe hʒ ꝙ īpoſſibile eſt ꝙ nō ſit in actuali exñtia. Probatur, illud quod eſt et nullo° eſt cauſabile eſt ex ſe neceͤ eſſe, ſed primū efficiens eſt huiuſmodi, ergo cōcluſio uera. Maior ē p ſe nota, minor eſt ſupra ꝓbata. ꝯña pʒ in darij. Pro cuius euidentia notandū primo ꝙ incōpoſſibile eſt duplr. ſ. poſitiuum ut calor frigori, et priuatiuū ut defectus caloris ī corde hominis. Secūdo notandū ꝙ deo qui eſt a ſe nullo° pōt in eſſe aliquod incōpoſſibile. Tertio. Solū illud pōt nō eſſe uel deſtrui cui pōt in eſſe aliquod incōpoſſibile poſitiue uel priuatiue. Quarto notandum. Nulla cā pōt deſtruere aliud ens pp repugnantiā ſui effectus niſi det effectui ſuo intenſius et fortius eſſe q̄ ſit deſtruibile qa deſtruens debet eſſe fortius ut poſſit uīcere, Dicitur pp repugnātiā uel īcōpoſſibilitatē ſui effectus qr alio° pōt cā deſtruere aliquod ens et tūc nō oporteret effectui ſuo dare tale eē. Quinto notandū. Quod oē cauſatū dependet ſed ex ſe habens eē ē independēs. ¶Cōcluſio principalis eſt illa. Vnica natura numero eſt q̄ eſt primū efficiens et primus finis, et pfectiſſimū ens, Probatur tripliciter. Primo ſic, Si ſint due nature tales, ergo realiter cōueniūt et drūt realiter, uel ergo utraqꝫ. i. illud ī quo drūt et illud ī quo cōueniūt ſunt neceͣ, uel tm̄ unum. Si utraqꝫ ergo dupliciter quodlibet eſt neceͫ quod eſt incōueniens. Si unū tantū, ergo utraqꝫ natura eſt ꝯtingens, quia omne quod includit aliquod cōtingens ē ꝯtingens cū cōpoſitū ſequatur partem debiliorem. Secūdo ſic, Non pñt eē due nature pfectiſſime in uniuerſo, ergo nec duo prima effectiua. Añs pʒ, qa ſpēs idest nature reꝝ ſe hñt ſicut numeri, Nā ſicut ex oī additione uel ſubtractiōe unitatū ſpēs ſp uariatur. i. fit maior uel minor numerus, et alterius ſpēi q̄ primus, ſic ex quacūqꝫ additiōe uel ſubtractione drie eſſentialis fit pfectior uel imperfectior ſpēs, ut patebit īfra diſt. 17. q. ul. Tertio ſic. Non pñt eſſe duo ultimi fines, qa tūc oīa ad quēlibet ordinarentur. Et qa hec rōnes modicū ualēt nec ſunt Scoti ut patet qa dicit adduco tres rōnes, quaſi diceret, nō ſunt mee ſed aſſumo ab alijs, iō trāſeo. Nā nihil facerē niſi īprobare, ſʒ alibi hʒ locū illa īprobatio ñ hic.

¶OSTENSO ESSE DE PROPRIEtatibꝰ relatiuis etc. Iſte eſt ſecūdus articulus primi articuli. Nā fuit q̄ſtio diuiſa in duos principales articulos, primus oſtendit ly eſt de proprietatibus entis infiniti, ſecūdus ꝓbat ly eſt de ente īfinito. Primus articulus diuiditur in duos ſm ꝓprietates relatiuas et abſolutas. Nūc expedito primo de ꝓprietatibus relatiuis, reſtat expedire de ꝓprietatibus abſolutis, cuiuſmodi ē intellectio et uolitio etc. Et ꝯſiſtit hec ps in uno dicto. ſ. deus itelligit īfinita diſtincte et ſua eſſentia repñtat infinita diſtincte. Circa ꝓbationeʒ nota fo. 4. co. 4. et fo. 5. col. i. et. 2. et. 3. et ſupra ibi, iuxta tres concluſiones primas. Circa ſecūdam rōnē uide fo. 5. et fo. 22. col. 3. et fo. 23. co. i. Probatur ergo principale dictum triplr. Primo ſic, omne per ſe agens uel intelligit et appetit finē uel hʒ prius ſe quod intelligit et appetit ſed deus eſt p ſe agens et nō habet prius ergo ipe itelligit et appetit finē. Secundo ſic, omne per ſe agens dirigit intellectu et uolūtate effectum ſuū in finem debitum, uel aliquod ſuperius agens ſic dirigit, ſʒ deꝰ eſt agens per ſe et nō hʒ ſuperiꝰ agens, ergo ipe itellectu et uolūtate dirigit. Tertio ſic. Aliqd ꝯtingenter cauſatur, ergo prima cauſa idest deus, ꝯtingenter cauſat, ergo uolens et itelligens cauſat, qa oīs cauſa naturalis nece° cauſat quātuʒ eſt de ſe et ſola uolūtas cōtingenter cauſat. ¶Cōtra hanc tertiā rōnem inſtatur tripliciter. Primo ꝯ primā ꝯſequētiā. Dato ꝙ deus non ꝯtingenter cauſet adhuc tñ noſtrū uelle poſſet contingenter cauſare, ergo ꝯͣ prima nō ualet. Secūdo, quia phūs cōceſſit aliquid cōtingenter cauſari et tñ negauit deū ꝯtingenter cauſare, ergo illa ꝯͣ nō ualet. Tertio arguitur ꝯ ſecūdam ꝯñam. ſ. ꝯ illā, cauſat cōtingēter ergo uolens cauſat, et hoc ſic. Aliqua naturaliter cauſabilia poſſunt impediri et ſic ꝯtingenter cauſantur et tñ non uolūtarie. ¶Pro ſolutione illoꝝ argumentoꝝ notādū primo ꝙ difficultas eſt, utrū deus cōcurrat ut cauſa prima cū uoluntate creata ad cauſandū actum uolēdi, uel utrū ſola uolūtas cauſet uelle, de quo dubio expediam me in ſecundo li. diſt. 25. Secūdo notandū ꝙ ſi deꝰ ꝯcurrit ad uolitionē ſicut ad actus alios, tūc tertiū argumentū ꝓcedit de uolūtate ſicut de alijs. ſ. ꝙ deus ꝯtingenter cauſat uolitionē ſicut uolūtas, et ſic añs primi argumenti eſt falſum. Tertio notandū ꝙ ꝯtingenter cauſari ñ eſt aliquid nō eſſe neceſſariū uel nō ſempiternuʒ, ſed ꝯtingēter cauſari eſt illud cuius oppoſitū poſſet fieri qñ illud fit et capitur hic oppoſitū tam pro diſparato q̄ ꝯtradictorio, contrario, priuatiue, et relatiuo. Quarto notandū ꝙ phūs uult ꝙ deus neceſſario agat quicquid īmediate agit, et quia eſt primus motor neceſſario mouet illū quē īmediate mouet. Quod autē aliqua contingēter fiūt ꝯtingit illo°, deus nō oīa facit p ſeipm̄, ſed cōcurrūt cauſe ſecūde, et ualde multe quia oēs motus celeſtes et oīa corpora celeſtia ſp influūt, unū ad oppoſitū ꝯtradictoriū, aliud ad oppoſitū priuatiuū, aliud ad oppoſitū ꝯrium, aliud ad relatiue oppoſitum, et ſm diuerſos gradus, ita ꝙ ex nullo uno eoꝝ effectus fit, ſed ex plibus inter q̄ unū ꝓmouet, alid īpedit, et propter tantā diuerſitatem agētiū aliqd futuꝝ propter unā cām nō fit eo ꝙ alia īpediat, et p hoc fit ꝯtingētia, et nō oportet ꝙ deus ꝯtingenter agat. Sed hoc nō ualet, qa iſtud īpedimentū ita bene eſt a deo ſicut ꝓmotio, et oēs ille actiōes et motus ſunt per ſe a deo intenti, iō ſi deus nece° agit tūc ille effectus etiaʒ nece° fit qa phūs allegat diuerſitatem motuū eſſe cauſam ꝯtintingentie quod nō eſt ueꝝ, qa deus p ſe intēdit illā diuerſitatē ideo phūs negatur in hac parte. Quinto ꝙ ſi aliqua cauſa pōt impedire naturalē effectum illa impeditio eſt in uirtute dei, et ideo ſi deus nece° agit nece° īpedit illa cauſa naturalis, et ſic nō ꝯtingēter cauſat et ſic negēt aſſumptū ī tertio argº.

¶NVNC VLTERIVS Quo ad ꝯcluſiones etc. Hic doc. oñdit ꝙ diuinus itellectus. i. intellectio eſt realiter et eſſentialiter idē diuine eſſentie, ſimiliter uolitio. Pro cuius noticia ſciedum primo. ꝙ cauſalitas cauſe finalis ē ſimplr prima ut ſupra fo. 5. et eſt nobiliſſima qa eſt p itelligere et uelle et p ꝯñs ſpiritualis, ſed cātio aliaꝝ cauſaꝝ non eſt uł̄iter ſpūalis ideo modus cauſandi eius eſt nobiliſſimus, licet ipſa cauſa non ſit ſemper nobiliſſima, nam frequenter tantum habet eſſe obiectiuum in anima ut patet ſupra fo. 5. Secūdo notandum ꝙ uolitio dei reſpectu ſui ipſius eſt idem ſibi. Probatur. Omnis cauſa efficiens preſupponit cauſam finalem prioreʒ uel ſaltem ſimul ſecum, ſed deus eſt primum efficiens, ergo preſuponit amorem ſui ipſius, quia eſt efficiens per cognitionem et uolitionem. Cū

ergo deus non ſit effectibilis ergo nec amor eius reſpectu ſui ipſius. Nam per amorem ut primam cauſam ſcilicet finalem cauſat, modo prima cauſa non eſt cauſata. Probatur hoc idem per Ariſto.12. metha. qui dicit, ꝙ per intelligere ineſt deo honorabile et per ipſum eſt optima ſubſtantia, ſed ſi intelligere dei eſſet accidens tunc non eſſet optima ſubſtantia propter ipſum intelligere. Similiter ſi intelligere eſſet accidens, tunc laborioſa eſſet eius continuatio. Nam ſi ſemper oporteret producere intellectiones ſuas tunc laborioſum eſſet perpetuo continuare. Tertio ꝙ potentia contradictionis eſt poſſe indifferenter habere uel poſſe recipere hoc uel eius contradictorium, ut homo eſt in potentia contradictionis reſpectu intellectionis, quia indifferenter poteſt eam habere uel non habere, deus autem reſpectu nullius eſt in potentia contradictionis. Quarto notandū ꝙ perfectio rei eſt duplex ſcilicet prima que eſt propria eſſentia et ſecunda que eſt operatio rei. Quinto notandum ꝙ res ſine operatione non eſt plene perfecta, et dato ꝙ illa operatio ſit accidens adhuc tamen ipſa cum eſſentiali perfectione perfectior eſt et melior q̄ ſola eſſentialis. Hinc reſultat illud cōmune dictum philoſophi ꝙ actus ſecundus eſt ultima perfectio rei perfecte in actu primo. Nam per actum ſecundum coniungitur optimo ſuo ideſt perfectiſſimo obiecto in quo delectatur ſumme, ita ꝙ ſi non haberet actum ſecundum eſſet miſerrima comparatiue, quid enim eſſet homini delectatiōis ſi nihil cognoſceret, eſſet quidem ſicut lapis. Exquo apparet quantum perficiat actus ſecundus etiam q̄cunq̄ ſubſtantiam. Sexto notandum ꝙ cum deus ſit perfectiſſimus ſequitur ꝙ actus ſecundus ideſt intellectio et uolitio non poteſt eſſe accidens eius. Septimo notandum ꝙ cum dicitur actus ſecundus eſt ultima perfectio rei etc. intelligitur de actiuis non factiuis. Quid actio et factio ſit patet ſupra fo.17. col.3. Octauo notandum, ꝙ ſcilicet. Tho.lib.1.diſ.13.q.1. ſoluendo tertium argumentum et Egidius quoli.3. oſtendūt illam concluſionem principalem ſic. Voluntas et obiectum eius ſunt idem, ergo et uolitio. Sed hec conſequentia non ualet, quia angelus uult ſeipſum et tamen uolitio eius non eſt idem ſibi. Nono ꝙ intelligere dei eſt idem ſibi, quia ſi uelle eſt idem ſibi quod eſt poſterius q̄ intelligere, ergo et intelligere, quia nunq̄ poteſt accidens eſſe prius ſubſtantia cum omnis ſubſtantia ſit prior tempore et diffinitione q̄ accidens. 7. metha. Decimo notandum ꝙ intelligere et uelle dei ſunt idem deo eſſentialiter et realiter reſpectu omnium. Probatur Deus eſt cauſa efficiens omnium et prima, ergo ex ſe habet intelligere et uelle reſpectu omnium. Nam intelligere et uelle reſpectu effectꝰ factibilis requiruntur anteq̄ realiter efficiat. Non quidem ante tempore ſed natura. De quo in .2. lib. dicetur in principio. Si ergo efficiens eſt incauſata ergo et intellectio et uolitio, et per conſequens ſunt deus eſſentialiter et realiter. Preterea, ſi una intellectio unius intellectus eſt cauſata tunc omnes ſunt cauſate, ergo ſi una eſt incauſata, ergo omnes. Sed aliqua in diuino intellectu eſt incauſata ſcilicet reſpectu ſui ipſius, ergo quelibet. Preterea, perfectum intelligere poteſt eſſe reſpectu plurium, ergo infinitꝰ reſpectu omniū. Sed intelligere dei eſt infinitum, ergo eſt tantum unum reſpectu omnium et ſi illud reſpectu ſui eſt idem deo, ergo reſpectu omnium cum ſit tantum unum intelligere in deo. Probatur eadem concluſio, ab Alex de alex ordi.mi. generalis miniſtri, et hoc ſic. Iſte intellectus non eſt niſi quoddam intelligere, ſʒ iſte intellectus eſt idem omnius, ergo intelligere et intellectus ſunt idem, ſed eſt fallacia accidentis. Nam ex idemptitate abſoluta eſſentie et intellectionis reali et eſſentiali concludit idemptitatem eorum reſpectu omnium, qui reſpectus et omnia obiecta accidunt intellectioni inquantum eſt idem eſſentie. Nam ſi per impoſſibile nihil intelligeret deus niſi ſe ipſum adhuc eſſet idem cum eſſentia. Ex dictis ſequitur ꝙ nulla intellectio dei eſt accidens eius. Vndecimo. Intellectus dei intelligit neceſſario diſtincte omnia prius naturaliter q̄ ſint in ſe. Probatur. Oīs intellectus poteſt omnia diſtincte intelligere, ut ſupra fo.8.9. et infra diſ.3. Sed intellectus dei habet tantum unam intellectionē et illa eſt infinita, gº diſtincte ē reſpectu oīum. Preterea. Eſſe oīuʒ cauſat a deo, gº neceº diſtīcte cognoſcitur a deo Preterea. Oīs artifex diſtīcte ꝑcognoſcit artificiata, ſʒ deus ē artifex reſpectu oīs creature, gº diſtincte ꝑcognoſcit oēʒ creaturā. Multa tanguntur in iſta q̄ſtione que non hn̄t ꝓpriū locū hic ideo uſq; ad ꝓpria loca differantur etc.

¶ OSTENSIS IGITVR HIS ꝑambulis arguo etc. Iſte eſt ſecūdus articulus principalis huius q̄ſtionis qui directe probat deū eē infinitū ꝑ quattuor uias. ¶ Prima eſt efficientie q̄ tangit a pħo.8.phyſicoꝝ et.12.metha, et hoc ſic. Deus mouet motu īfinito, gº ē īfinitus ī potētia. Sʒ rō coloratur ſic. Deus pt̄ mouere motu īfinito in duratiōe, gº ē infinitꝰ ī potētia. Nā ex poſſe mouere motu īfinito ſufficienter habet ipm̄ hr̄e potētiā īfinitā, et ſic uult ꝙ an̄s pħi ſit fl̄m, tn̄ ꝯns bn̄ infert ex an̄te ab eo poſito. Aliter declarat ſic. Deus ſiľ hʒ in ſua uirtute oīa factibilia, ſʒ illa ſunt infinita gº eſt īfinitus in potētia. ¶ Cōtra iſtas colorationes arguit doc. ſic. Illa ꝯnā nō ualʒ, deus pōt mouere motu infinito in duratiōe. gº ē īfinitus in potētia, q̄a duratio maior non dicit maiorē ꝑfectiōnē, gº ex infinitate motꝰ in duratione nō pōt inferri īfinitas in potētia dei. Coloratio aūt an̄tis tm̄ ē uera de infinitate durationis. ¶ Cōtra ſecūdā colorationē arguit doc. ſic. Nō ē maior ꝑfectio potētie ſi plura pōt ſucceſſiue q̄ ſi ſimul pōt tm̄ unū, nō ſi terra ineternū duraret poſſet ſucceſſiue infinita ꝓducere, et tn̄ non iō eēt infinita. ¶ Sciēdū aūt pro lr̄a ꝙ doc. tangit unū modū dicendi ualde ſubtilē de incommēſuratione motuū celeſtiū, et q̄a iprobat et dicit nihil deſeruire ad ꝓpoſitū iō nō declarabo hic, ſed ī quarto in materia de reſurrectione ueniet ubi diffuſe declarabo et ſigilatim. Improbat gº doc. illas duas colorationes ꝑ hoc ꝙ prima loqtur ſoluʒ de īfinitate durationis, ſʒ ſecūda de infinitate ſucceſſionis. Sed doc. colorat aliter ſic. Deus ſimul ita ꝑfecte pōt oīa et infinita cāre ſi ipſa eēnt ſimul cābilia ſicutꝰ quodlibʒ eoꝝ ſeorſuʒ pōt, gº hʒ potentiā infinitā. Quid ſit oīpotentia patebit diſ.42. Dr̄ ſi eſſent ſimul cauſabilia, nā aliq̄ n̄ ſunt ꝯpoſſibilia ī eodē. Si dicas deꝰ pt̄ oīa ſʒ nō īmediate ſʒ cū cauſis ſecūdis, hoc nihil ē, q̄a cāe ſecūde nō reqrunt̄ ad aliqd ſupplendū qđ deꝰ nō hʒ rōne creature cāde, ſʒ ꝑʒ pħos cā ſecūda ſolū reqrit̄ pp impſectiōnē effectꝰ, q̄a ſolus deus nō poſſʒ facere aliqd impfectiōis ſʒ cū cā ſecunda pōt, et rōne cauſe ſecunde eſt imperfectio. Similiter omnis cauſalitas cāe ſecūde eminēter ē in deo et uirtualiter, et oīs cauſa ſecunda cauſat uirtute dei et licet deus non habeat formaliter cauſalitatem cauſe ſecunde quia nō habet membra et aīam, tamen perfectius habet eam quia infinite. ¶ Sed Hen. quoli.4.q. ulti. probat ꝑm hanc uiam deū eſſe infinitum, et hoc ſic. Deus poteſt ſuper infinitā diſtantiā, ergo eſt infinitus. An̄s probat q̄a pōt ſup terminos creationis.ſ. eſſe et nō eē, q̄a pōt de nō homine facere hoīeʒ, et de hoīe et nō hominē, que diſtāt in īfinitū. ¶ Sʒ hec probatio non eſt ex naturalibus, quia ꝙ deus creat taliter ꝙ non eſſe creature preceſſerit duratione ipſum eſſe creature eſt tantum creditū. ¶ Pro euidētia illius paſſus ſunt notanda quedā dicta. Primū. Creatio ꝑʒ philoſophos et theologos ē productio alicuius de nihilo in reali exn̄tia.i. quādo aliquid producit̄ in eē reali et nulla pars illius priꝰ fuit, nec ipm̄ nec aliq̄ pſ eiꝰ ē ꝑ mutationē alicuiꝰ ī ipm̄ ſicut panis in corpus xp̄i ſed totaliter eſt nouū illud dr̄ creari. Secundū. Poſſibile fuit deum creare mundum ab eterno ut patebit in ſecundo lib. diſ.1. tamen

non fecit ſed in tempore, de quo in eodem ſecundo lib. Tertiū. In omni creatione non eſſe rei create preītelligitur ante eſſe et ſi ab eterno aliquid fuiſſet creatum tunc non eſſe illius non prefuiſſet ipſi eſſe eius, cum ante eternum nihil ſit poſsibile, tamen ordine nature prefuiſſet ideſt naturali intelligentia concipitur ꝙ omne quod fit, prius non fuit, quia fieri requirit prius non fuiſſe, non quidem tempore prius non fuiſſe ſed natura.i.non habet eſſe a ſe ſed ab alio. Nam qđ res habet ab alio poſterius habet q̄; quod habet a ſe, ſed a ſe non habet eſſe et ab alio eſſe ergo prius intelligitur non eſſe q̄; eſſe. Quartum. Omne quod creatur in tempore prius tempore habuit non eſſe q̄; eē, ꝙ autē mundus ſit in tempore creatus et non ab eterno, eſt ſolum creditum, quia naturalis ratio plus īducit ut credatur mundus ab eterno creatus q̄; in tempore. Quintū. Mutatio eſt tantū quādo aliquod idem manet quod ante fuit, ſed aliquid ꝑdidit et aliud acquiſiuit. Cum ergo in creatione nihil prefuerit quod non ibi eſt ſequitur ꝙ non ſit mutatio. Sextum. Eſſe compoſiti et nō eſſe compoſiti, ſimiliter eſſe forme et non eē forme ſunt termini mutationis capiendo non eſſe pro priuatione.i.inquantum illud non eē eſt in aliqua materia que naturaliter inclinatur ad habendum eſſe illud cuius prius habuit non eſſe. Sequitur ꝙ creatio non eſt mutatio. Septimum inter extrema contradictionis nulla eſt diſtantia, ſed ſunt immediata. Dicuntur tamen diſtare a doctoribus et magiſtris capiendo diſtare pro diſtingui, īmediate enim cum recedit aliquid ab uno cōtradictorio eſt ſub alio. Octauum. Diſtantia illa cum nulla ſit inter extrema, neceſſario ſumitur penes extrema diſtincta, et cū penes nihil nulla poſsit ſumi diſtantia ſequitur ꝙ penes extremum poſitiuum ſumatur. Sequitur ꝙ diſtantia contradictoriorum preciſe eſt tanta quanta eſt entitas extremi poſitiui, potens ergo cauſare extremum illud poſitiuum poteſt ſuper totam diſtantiam. Sequitur ſecundo ꝙ potens cauſare calorem poteſt ſuper contradictoria illa, non calor et calor. Sequitur tertio, ꝙ non oportet hr̄e infinitam potentiam ad poſſe ſuper contradictoria. Nonū. Infinitum ad propoſitum capitur dupliciter, uno modo poſitiue pro habente entitatem uel quantitatem cuius finis uel non ē uel ſciri non poteſt, alio modo negatiue, et hoc dupliciter, primo pro illo quod nō habet finem dato ꝙ nec habeat initium nec mediū, alio modo pro īcerto uniuerſaliter licet certo particulariter ut eſt hic. Diſtantia contradictorioꝝ ē incerta uel uniuerſaliter .i.nulla uniueſalis regula poteſt dari de diſtantia omnium contradictoriorum, ſed tot ſunt diſtantie diſtincte quot ſunt contradictiones, tamen cuiuſlibet contradictionis diſtantia eſt certa, quia non eſt minor nec maior q̄; extremū poſitiuum ſit. Sequitur, ꝙ nulla eſt tam magna diſtantia quin cōtradictio ſe extendat ad eam, ut deus nō deus, nec ita parua quin ſufficiat ad cōtradictionē ut de aliquo minimo accidente uidetur. Decimum. In conſequentia de primo ad ultimum non eſt bona conſequentia a penultimo ad ultimum niſi a primo ad penultimum ſit bona conſequentia, ut ſi homo eſt, animal eſt. Si animal ē, corpus eſt, ergo ſi homo ē, corpus eſt. Sequitur ꝙ Hen. male infert. Deus poteſt ſuper diſtantiā cōtradictorioꝝ, ergo pōt ſuper infinitam diſtantiam, potens ſuper infinitā diſtātiam ē infinitus ergo deus eſt infinitus, ibi ultima conſequentia non ſequitur ad primum antecedens, quia non ſequitur poſſum ſuper diſtantiaꝫ cōtradictoriorum ergo ſum infinitus in potētia, quia ego poſſum a non ſtudio ad ſtudium et tn̄ non ſum infinitus. Iō dicit doc. ꝙ non ſequit̄ ad an̄s.ſ.primum licet ſequatur ad ꝯn̄s.ſ.illius primi antecedētis ſicut Hen. infert infinitatē dei ex primo cōſequēte que tn̄ infinitas nō ſeqtur ad primū antecedens.

¶ OSTENSO PROPOSITO ꝑ uiā prime efficiētie etc. Hec ē ſecunda uia per quā probatur deum eſſe infinitum.ſ.qa per cognitionem et uolitionem efficit.i. libere non naturaliter, et conſiſtit in quattuor dictis hec probatio. Primum. Intelligibilia.i.obiecta non includentia contradictionem ſunt infinita, que omnia actu per ſuas ydeas ſunt in mente diuina, ergo intellectus dei ē infinitus, ſimiliter intellectio, ſimiliter eſſentia repreſentans omnia illa. Ex illo ſequitur ꝙ poſsibile eſt dei facere infinita actu numero, quia ſi poteſt facere omne non includens contradictionem, et infinita ſunt que non includunt cōtradictionem, ergo poteſt facere infinita numero. Antecedens primuꝫ in illo primo dicto probatur. Omne infinitum potentiale.i. accipiendo unum poſt alterum ſine fine eſt actu cognitum in diuino intellectu, ergo infinita ſunt intelligibilia in eo. Infinitum potētiale eſt (ſicut in numero) ubi ſemper eſt poſsibile addere ſine fine quod debet intelligi de agente creato. Conſequentia probatur. Vbi pluralitas aliquorum eſt perfectior unitate uel requirit in alio maiorem perfectionem tunc infinitas requirit infinitam, ut ſꝫ intelligere duo ſimul requirit intellectum perfectiorē q̄; intelligere unum illorum, tunc ſi talia infinita ſimul intelligerentur intellectus ille eſſet infinitus. Sed uniuerſaliter quecunq; plura creata ſunt perfectiora uno illorum et intellectus perfectior requiritur ad ſimul omnia intelligenda q̄; eſſet ille qui ſolum unum illorum poſſet, ergo conſequentia eſt bona. Secundum dictum. Ratio intelligendi capitur dupliciter, uno modo pro repreſentatiuo obiecti, alio modo pro repreſentatiuo obiecti et cauſatiuo actus uel totaliter uel partialiter. Diuina eſſentia dicitur ratio intelligendi, quia.ſ. repreſentat omnia, et eſt principiū intelligendi oīa licet nō in diuino ītellectu cauſet, tamen ipſa eſt principiū intelligendi omnium ſaluo ꝙ creature non habent eſſe in memoria diuina ſed intelligentia ut patebit infra diſ.3.par.1.q.4. Species autem intelligibiles create ſolum repreſentant non cauſant actus ut patebit infra diſt.3. par.2.q.2. Obiectum autem relucens in ſpecie ideſt illa ſimilitudo obiecti uel ydolum inferioris alicuiꝰ repreſentat ſuum ſuperius et cum hoc eſt cauſa intellectionis ſui ſuperioris ut patebit ibidem. Tertium dictum. Quando deus cauſat aliquid cum cauſa ſecunda, nō erit effectus perfectior q̄; ſi a ſolo deo fit. Sequitur, quando cognoſcitur deus et cum hoc tota creatura nihil perfectius cognoſcitur q̄; ſi ſolus deus cognoſceretur. Sequitur ꝙ deus ſit infinitus. Quartum. Virtute diuine eſſentie poteſt omnis intellectio cauſari in omni intellectu. Cum ergo intellectio infinitorum requirat infinitam perfectionem ſequitur ꝙ diuina eſſentia ſit infinita.

¶ TERTIA VIA EX PARte finis etc. Hec ē tertia uia et conſiſtit in. 9. dictis. Primum. Naturaliter experimur in nobis intellectum noſtrum poſſe maius intelligere q̄; ſit omne finitum, ſimiliter ꝙ noſtra uoluntas poteſt aliquod maius appetere omni finito. Secundum. Naturaliter inclinatur homo ad intuitiue uidendū ſummum bonum, ſimiliter uoluntas hominis ad amandum ſummum bonum. Sequitur, nunq̄; fuit mēs alicuius philoſophi ꝙ ſola cognitio abſtractiua etiam cuiuſcunq; entis ſit ſumma homini poſsibilis quia non eſt ueriſimile ipſos fuiſſe ignaros naturalis inclinationis. Tertium. Naturalis inclinatio eſt tendentia nature ad preſentiam obiecti ſenſibiliter ꝑceptibilis, ut quando homo uidet pulchram imaginem ſtatim tēdit in ipſam.i.appetit habere eam. Quartum. Quando uolumus ſcire ad quid naturaliter inclinemur debemus obiecta adhibere, et ſi tunc ſine habitu et ſine exercitio prōpte et delectabiliter appetimus illud, tunc naturaliter inclinamur ad iſtud, ſin autem, tunc non. Eodem modo arguitur naturalis inclinatio in uoluntate. Sequitur correlarie, appetitus in uoluntate eſt duplex ſcilicet naturalis et liber. Sequitur ſecundo aliquando liber appetitus ſequitur naturalem ideſt conformatur natu-

rali. Quintum. Appetitus naturalis uoluntatis eſt duplex quidam eſt non realiter diſtinctus, quidam realiter diſtinctus. Primus nihil aliud eſt q; natura illius uoluntatis ordinate ad ea que ſibi naturaliter conuenientia ſunt, habet enim uoluntas ſuam naturam ſicut alia entia et ordinatur ad quedam ex ſua natura, et repugnat aliis ex eadem natura. Sequitur ꝙ iſte ordo nihil reale eſt, quia eſt relatio non requirens terminum actualiter exiſtentem .i. non requirit illud actu exiſtere ad quod ordinatur, Tamen ſemper eſt ipſa natura cuius ē. Secundus Appetitus eſt actus elicitus prompte, delectabiliter et ſine labore, ſed fit ſtatim ad preſentiam obiecti. Exemplū, uulpis uidens gallinas habet duplicem motum, unū naturalem elicitum quo ſemper appetit pullos capere et comedere, et quicquid dicatur uel cogitetur uel circa ipſas agatur ſemper actu elicito tendit in pullos. Ille autem actus dicitur naturalis inclinatio cum ſit tam conformis ſue nature.i.obiectum eſt cōueniens tali nature et ſit naturalis cauſa ſui actus ideo neceº tendit hec natura in hoc obiectum.i.prompte et delectabiliter actu elicito appetit illud. Alium habet imperatorium quo retrahit ſe ab inuaſione gallinarum propter periculum captioni, ſed ille ſecundus motus conſequitur quandam potentiam ſpūalem bruti que ineſt eis loco noſtre uoluntatis. Sextum dictum. Voluntas libera poteſt impedire et extinguere primum actum elicitum qui eſt naturalis īclinatio ſm dicta. Sequitur correlarie ꝙ iſte actus non eſt pure natura ipſa quia nullus poteſt extinguere naturam. Sequitur ſecundo ꝙ ſit accidēs eius et non niſi actus aliquis elicitus. Septimum. Exquo uoluntas libera naturaliter appetit infinitum bonū ſequitur ipſam nō quietari.i.contentam eſſe ultimate niſi in infinito bono. Octauū dictū. Omne obiectū diſconueniens nature uoluntatis naturaliter odit uoluntas, exēplum, non eſſe uoluntatis ē obiectum diſconueniens uolūtati, et hoc naturaliter oditur a uolūtate. Sequitur ipſam uoluntatem habere duplicē amorē, et duplex odium.ſ. naturale et liberum. Nonū. Voluntas difficulter tendit in ſibi diſconueniens, uel ſuppoſito illi cuius eſt. Sequitur correlarium, uoluntas difficulter conſentit abſtinentie et continentie et cetera.

¶ QVARTA VIA EX PARte eminētie arguo etc. Hec eſt quarta uia probandi infinitatem, et cōſiſtit in.19.dictis. Primum. Sicut oī finito poteſt maius dari, ſic impoſſibile ē īfinito in perfectione maius dari. Secundum. In perfecte cognoſcente ens inquantum ens nulla pōt repiri repugnantia illorum duoꝝ ſcilicet entis et infiniti. Nam tota natura entium tendit in ſummū poſſibile. Tertiū. Imperfectio uniuerſi ſubſiſtere non pōt ſine gradu perfectiſſimo. Sequitur correlarium ꝙ de facto eſt aliquod ens infinitū. Quartum. Repugnantia et non repugnantia fundantur in ipſa rei natura. Quintū. Ens nec pōt deſcribi nec diffiniri nec per aliquid notiꝰ explicari. Sequitur correlarie. Cū uideatur indoctis ſe nō ītelligere quid ſit ens, ratio eſt quia eſt impfectiſſimum ignoſcibile in genere entiū realiū et ab oībus ſemper intelligitur et nullā difficultatē hēt nec conceptuū pluralitatem ideo creditur nihil eſſe. Sextū. Viator intelligit infinitum per finitū per iſtū modum, quia primo cōcipit unū finitum, et ſecundo cogitat ſi hoc duplr eſſet melius uel centupliciter melius et ſic ꝯnter determinando numeꝝ, tūc recipit totum illud cogitatum eſſe finitū. Ex quo ultra cogitat. Si hoc ens eſſet tam perfectum ꝙ totus mundus non poſſet cogitare ab eterno in eternum tantum numerum immo deus non poſſet numerū certum cogitare quin adhuc eſſet perfectius tūc ibi quieſcit qādiu poteſt numerus maior addi non quieſcit animus hominis. Septimum. Infinitum eſt illud quod excedit ſummum creatum poſſibile ultra omnem habitudinem ideſt proportionem.i.lucifer ſit milleſies milleſies milleſies pfectior gabriele archāgelo tūc dr̄, lucifer hꝫ certā ꝓportionē.i.certū exceſſum ad gabrielem archangelum, quia habet milleſimam milleſimā milleſimā. Si autem poſtea interrogaretur quantum excedat deus luciferum dicitur in infinitum.i. ī īcertum, quia non poſſet dici in q̄ proportione et quotto gradu excedat illum, ſed quantuſcunq; poteſt excogitari exceſſus certus a toto mundo, adhuc excedit deus luciferum.i. non eſt certus numerus quo excederet deus luciferum. Sequitur correlarium, ꝙ ens infinitum ex ui uocabuli nihil aliud eſt q; ens incerte perfectionis.i.nullo certo numero explicabilis perfectionis tamē in ſua infinitate eſt certum. Octauum. Cuius non aparet impoſſibilitas debet poni eſſe poſſibile. Probatur quicquid non repugnat quidditati rei, in ſe uł ſuo correquiſito non eſt impoſſibile ſibi ergo dictum uerum. Idem dicendum eſt de cōpoſſibilitate et incompoſſibilitate. Nonum.di. Paſſiones entis ſunt duplices, quedam prime, et quedā ſecunde. Prime dicuntur conuertibiles ut eſt unum bonum. Secunde dicuntur diſiuncte ut dependens uel independens, et per diſiunctum non circūloquimur unam paſſionē incomplexā uel ſimplicem, quia uni repugnat totum diſiunctum et nunq; circūloquimur aliquid per ſibi repugnans. Hoc totum dependens uel independens non eſt una paſſio entis. Probatur. Omnis paſſio eſt eſſentialiter incōplexum, patet per Porphi. ſed hoc diſiunctū non eſt eſſentialiter incomplexū. Sequitur correlarium ꝙ hoc diſiunctū et ſimilia diſiuncta eſt due paſſiones. Decimum. Illa paſſio non uocatur diſiuncta quia non eſt cōuertibilis cum ſuo ſubiecto ſed ipſa cum alio diſiunctiue eſt conuertibilis. Vndecimum. Paſſio ut eſt quartū predicabile diuerſimode ſumitur a diuerſis, uno modo proprie, illo mō nihil aliud eſt paſſio niſi predicatum conuertibile neceᵐ in quale, et ſic tm̄ aptitudines dicuntur paſſiones, et proprie nihil eſt paſſio niſi aptitudo. Secūdo capitur paſſio pro aliquo non realiter diſtincto nec formaliter eodem cum alio ut eſt unitas tranſcendens, non aūt ueritas et bonitas, quia ueritas idem eſt q̄d intelligibilitas, et bonitas idem ē q̄d uolibilitas et appetibilitas, que ſunt aptitudines, et ideo proprie paſſiones, unitas autē non eſt aptitudo, ſed q̄d ſit patet ſupra diſ.i.q.2. Tertio pro relationibus intrinſecus aduenientibus, ut patet ſupra in ſolutione ſecunde.q.parte.i.dicto 29. Sequitur correlarium, quando dicitur propria paſſio ē idē realiter ſuo ſubiecto intelligitur de improprie dictis paſſionibus, quia aptitudines que proprie ſunt paſſiones nulli ſunt idē realiter cum repugnet eis realitas. Duodecimum. Nō eſt neceᵉ ad cognoſcendas primas paſſiones entis ꝙ demonſtrentur de ente, quia ſunt ualde note de ente, non tamen per ſe note. Et quāq; dicatur cōiter ꝙ unitas non poſſit demōſtrari de ente eo ꝙ entitas in abſtracto non eſt notior ente in concreto quod tamē falſum eſt quo ad ſecundam partem quia entitas eſt ſimplicior ente propter concernentiam ſuppoſiti que eſt in ente et non in entitate nec requiritur mediū realiter notiꝰ extremis ſed ſufficit in modo ſignificandi et intelligēdi, ſed alia cauſa eſt quare nō eſt demonſtrabilis, de quo alibi. Tredecimum. Infinitas eſt dupliciter in rebus ſcilicet proprie ut infinitas in entitate, et improprie ut in quantitate, quia quantitas uirtutis .i. perfectionis eſt ſimpliciter nobilior quantitate molis, ſed infinitas in mole nullo modo eſt actu poſſibilis per potentiam creature ſed bene per potentiam creatoris. Decimumquartum. Primum obiectum intellectus eſt ens ut declarabitur infra diſ.3. Sequitur correlarie. Multi intellectus concipiunt ens infinitum et delectabiliter concipiūt ergo infinitas non repugnat intellectui nec enti. Decimūquintū, Cū dicit Anſel. Deus ē quo maius cogitari non pōt, pōt bn̄ et male intelligi. Bene ītelligitur dictū Anſel. ſi addit ſine ꝯdictione. Vn̄ cogitabile ē duplex. Quoddā īcludēs ꝯdictionem, quodam non includens contradictionem. In textu

capitur primo modo, et eſt ſenſus, deus eſt quo maius cogitari non pōt.i.ſi conaretur intellectus maius cogitare cogitatio ſua contradictionem includeret.i.obiectum cogitatū. Naȝ noſter intellectus poſſet cogitare aliquid qđ includeret cōtradictionem de deo ideo additur, ſine cōtradictione. Cogitato ergo aliquo tā to quo ſi maius cogitaretur eſſet cōtradictio, illud eſt deus, ideo dicitur, quo cogitato ſine contradictione. Decimumſextum. Cogitatio capitur dupliciter, uno modo pro ly intellectio, alio modo pro ly phantaſiatio Intellectus non poteſt cogitare contradictionem.i.unum obiectū incomplexum intelligere quod includat contradictionem credens ipſum eſſe aliquod ens, quia intellectus ſimplex errare non poteſt ut patebit diſ.3.q.4. Sed bene poteſt cogitare aliqua duo quorum unio includit contradictionem, ut probabitur diſ.43. Sed phantaſia poteſt cogitare tale incomplexum credens eſſe unum poſſibile ut eſt chimera et hircoceruus. Decimumſeptimum. Maius cogitabile poteſt dupliciter intelligi, uel ꝙ ſit maius in re uel in cogitatione. Sed cū idē cogitabile ſit quod habet eſſe in re et cogitatione, et eſſe in cogitatione ſit ſecūdum quid, et eſſe in re ſit uerum eſſe, ſequitur ꝙ cogitabile in re ſit maius ꝙ̄ in cogitatione. Decimumoctauum. Cogitatio maior poteſt dupliciter intelligi, uel in abſtractiua uel intuitiua noticia. Secunda eſt maior.i.perfectior prima. Mens ergo Anſel. iſta eſt. Intuitiua intellectione nihil maius deo poteſt cogitari.i.perfectius, quia ſi eſt intellectio tunc non includit contradictionem, ſi intuitiua, tunc obiectum eſt reale, ita ꝙ maius cogitabile eſſe unum ꝙ̄ aliud poteſt dupliciter intelligi, uel referendo ad obiecta, et ſic reale eſt maius eodem in eē obiectiuo, uel referendo ad cognitionem, et ſic iutuitiua cognitio obiecti realis eſt maior abſtractiua de eodem. Decimumnonū. Summum cogitabile non eſt tantum in intellectu, quia ſummuȝ ens tantum eſſe in intellectu eſt contradictio. Nam ſi eſt in intellectu tūc eſt poſſibile eſſe, et quia nihil ē perfectius uel eque perfectum cum eo, ideo a nullo poſſet fieri et per cōſequens impoſſibile eēt eē qa ſi nō ē a ſe actu realiter exiſtēs, a nullo pōt fieri, et ſi intelligitur ergo pōt fieri, pōt ergo eē et nō pōt eē.

¶ VLTIMO OSTENDITVR ibi breuiter reſpondendo etc. Oſtenſo propoſito per quattuor uias ꝑm propriam mētem. Hic doc. adducit probationem S. Tho.i.par.ſum.q.7.ar.i.q.ſic probat. Forma finitur per materiā, in deo nulla eſt materia, gº non eſt finitus. ¶ Contra hoc arguit doc. per quedam dicta. Primum finitas et infinitas ſunt modi intrinſeci illorum quorū ſunt.i.quibus realiter inſunt, et dicunt quendā gradū entitatis et perfectionis. Sequitur, quelibꝫ eſſentia ex propria ſua quidditate eſt finita uel infinita, ita ꝙ quicunq; ꝑfecte cognoſcit eſſentiam illā abſq; omni complexa demonſtratione euidēter ſcit an ſit finita uel infinita. Sequitur correlarium. Materia nō eſt ratio quare forma finita eſt, nec econuerſo. Secundum. Intrinſecus modus eſt iſte qui dicit gradum realem, uel ſi non eſt ens reale, naturalem eius cuius eſt, et cointellectus cum eo cuiᵘ eſt non facit duas formalitates, ſed preciſe unū modū addit priori quidditati, et itellecto illo cuius eſt neceſſario cointelligitur ſi perfecte cognoſcatur nō extra genus ſed in genere quidditatiue cognitionis ut quādo diſtincte cognoſco quid eſt hō abſq; omni alia cognitione euidenter ſcio ipſum eſſe finitum, ita ꝙ illa finitas non eſt niſi illius entitatis terminus.i.homo eſt tm̄ cē tum graduū perfectionis que perfectio nihil aliud eſt ex natura rei niſi ipſe hō, ſic aūt non eſt de paſione, quia paſſio nō eſt realiter in eo cuius eſt nec oportet ſi cognoſcatur ſubiectū eius tm̄ quidditatiue ꝙ intelligatur paſſio eiᵘ, ut ſcito ꝙ hō eſt aīal intellectuale non opꝫ cointelligere riſibilitatem ſed oportet prius ſcire quid ſit riſus, cum idem ſignificet riſus et ridere riſibilitas et potentia ridēdi, et cū hoc demonſtratio requirit etc.

¶ AD PRIMVM ARGVMENtum huius q̄ſtionis principale. Expedito corpore queſtionis reſtat nūc cauda expediē da. Cuȝ ergo queritur. Vtrū in entibus etc. Pro parte negatiua arguitur quadrupliciter. Primo ſic. Infinitū contrariū deſtrueret omnia ſibi cōtraria, ſed deus bonus non deſtruit omne malum, ergo non eſt infinitus. R̄ndetur ꝙ maior eſt ueralde formaliter cōtrario, ſed deus eſt uirtualiter cōtrarius malo. Contra. Si deus eſt uirtualiter cōtrarius malo, ergo effectus ſuᵘ deſtruit malum. Ad hoc reſpondet doc. per quinq; dicta. Primū. Cauſa actiua eſt duplex, quedā naturalis, quedā libera. Naturalis cauſa nihil relinquit ſibi contrariū formaliter et uirtualiter niſi uincere non poſſit. Sȝ libeꝝ agēs ſi placet poteſt expugnare, ſi non placet poteſt dimittere. Sequitur correlariū, ſi eēt infinita naturalis cauſa neceſſario deſtrueret oē contrariū taȝ uirtualiter ꝙ̄ formaliter. Secundum.d. Eſſe agens infinitum poteſt dupliciter intelligi, uel naturale uel libeꝝ. Primoº impoſſibile eſt ad extra in cauſatiōe reali ut diſtinguitur ꝯ̄ intentionalem, ſecundo mō affirmatiua eſt uera. Seqtur correlarium. Ex quo deus eſt liberum agens nullū cōtrariū neceº deſtruit, ſed ſi uult poteſt. Tertiū.d. diuina ſapientia tm̄ eſt cauſa oſtēſiua actionū diuinarū ad extra mō ꝑexpoſito, quia uoluntas diuina eſt regula infallibilis ſue actionis. Quartū. Cōtrariū capitur dupliciter. Vnoº formaliter. Alioº uirtualiter. Contrarium formaliter deſcribitur in predicamentis multipliciter a diuerſis magiſtris. Contrariū aūt uirtualiter eſt effectiue repugnans.i.ꝙ effectus regugnet alicui uel ſuo effectui ut ſaturnᵘ effectiue repugnat Ioui, quia cauſat frigus, Iuppiter aūt calorem. Saturnus ergo non repugnat Ioui, ſed calori cauſato a Ioue. Frigus aūt repugnat calori in ſe et effectus frigoris.ſ. albedo repugnat effectui caloris.ſ. nigredini. Quintū. Pħi non potuerunt efficaciter ſaluare aliquid cōtingenter fieri in uniuerſo nec bonū nec malum ſȝ unus motus neceſſarius eo ꝙ fortior alio etiam neceſſario impedit effectum alterius. Seqtur correlariū, ꝙ aliqua eſſent receptiua alicuius propter unum motū, quod tamen non recipiunt propter fortiorem motum impedientem.ſ. motum alium minus fortiorem. ¶ Secundo arguitur ſic. Nullū corpus infinitū cōpatitur ſecum aliud corpus, ergo nullum ens infinitū compatitur aliud ens. Si ergo deus eſt iſinitus, ergo nullum ens aliud eſſet, ſed cōſequens eſt falſum, ergo et an̄s. Pro ſolutione huius argumenti notandū, ꝙ nō eſt ſimile de quantitate et entitate. Nam entitas una compatitur aliā, ut forma materiam et econuerſo. Sed non compatitur una quantitas aliam in eodem loco, et ſic ꝯ̄ña non uȝ. Quid ſit cōmenſuratio eſſentialis et quidditatiua patebit in diſ.8. ¶ Tertio ſic arguitur. Exiſtens in uno loco et non in alio eſt finitū ꝑm locum, ergo qđ eſt tale et non aliud eſt finitum ꝑm entitatem ſed deus ē tantum deus et nihil aliud, ergo eſt finitus. Pro ſolutione notandum, ꝙ eſſe in uno loco poteſt dupliciter itelligi, uel ꝙ ille locus ſit finitus uel infinitus, primo mō eſt an̄s uerū, ſecundo falſum. Similiter eſſe tale eſt dupliciter, uel entitas eius eſt finita uel infinita, primo mō uerum eſt illud qđ eſt tale et non aliud eſt finitū, ſecūdoº falſum, quia licet deus ſit tm̄ deus non tamen eſt finitus, quia ſua entitas eſt infinita. ¶ Quarto ſic arguit. Si eſſet infinita uirtus moueret in nō tēpore.8. phyſicorū, ſȝ deᵘ non poteſt mouere in nō tempore.i.in. ∅ⁱ. quia nullum mouens poteſt mouere in. ∅ⁱ. ergo deus non eſt infinitus. Pro ſolutione huius argumenti notanda ſunt ſex dicta. Primum.d. Octauo phyſicorum pħus infert illam concluſionem. Infinitum mouens mouet in nō tempore ex illo an̄te, infinita uirtus ē in q̄titate cō tinua, ita ꝙ ſic argumentum formetur. Si infinita potentia eſt in quantitate continua, ergo ſi mouet mouet in non tempore. Secundum. Motus capitur dupliciter. Vno modo generaliter

ut eſt commune ad motum et mutationem, et ſic habet ſex ſpecies de quibus in poſtpredicamentis. Secundo capitur proprie ut dicit motum ſucceſsiuũ, et ſic comprehendit ſub ſe quattuor genera, ſcilicet augmentationẽ, diminutionem, alterationẽ, et loci mutationem. Et ly motus in conſequente capitur proprie a philoſopho. Tertiuꝫ. Tam antecedens ꝙ̃ ꝯñs includũt cõtradictionẽ. Quartũ. Conſequentia illa tenet per unã pulchrã deductionẽ ad quã preſupponit aliqua. Primo preſupponit ꝙ illa infinita potentia ſit naturalis nõ libera, ad q̃d ſeqtur ꝙ agat quantũ põt. Secundo ſupponit ꝙ illa uirtus ſit forma ſubiecti quanti et extenſa per q̃titatẽ. Tertio ſupponit ꝙ actio corporalis potẽtie et tp̃s in quo fit actio ſibi adequate reſpondeant. Quarto ꝙ quanto uirtus augetur tanto ꝓportionabiliter min⁹ tp̃s requirit ut ſi uirtus mille graduũ correſpondeat uni anno ĩ agendo, ergo uirtus triginta ſex millium graduũ ſolum unũ diem occupabit ſimile agendo, et ſic ſi uirtus eſſet ĩfinita nullã ꝓportionem habebit ad tp̃s, ergo in inſtanti faceret totũ. Secundo ſeqtur ſi finita uirtus moueat in q̃tocunq; tpe et hoc naturaliter, ꝙ infinita uirtus naturaliter agens in nullo tpe mouebit. Quinto ſupponit, oĩs quãta potentia obiectũ requirit corpus uł quãtũ, gͦ ſicut in quãtitate conueniũt ſic et proportione. Sexto, duplex cã eſt quare requiritur illa ꝓportio. Prima eſt qa partes mobilis diuerſimode ſunt approximate ita ꝙ una remotius alia, alia proximi⁹. Secunda cã eſt reſiſtentia mobilis .i. grauitas mobilis et ſpiſsitudo uel denſitas medij per quod fit motus. His preſuppoſitis ſic arᷣᵗ phũs. Si infinita uirtus quanta moueat corpus, et per ꝯñs in tpe, et p ꝯñs ꝓprie, ſeqtur ꝙ mouebit in nõ tpe. In argumẽto añs et ꝯñs includũt ꝯdictionem, quia uirt⁹ infinita nõ põt eſſe extenſa et eſſe alicuius forma, quia oĩs forma deficit ab entitate materie, ergo nõ eſt ĩfinita, quia infinitũ ẽ cui nulla entitas deficit. Seqtur correlariũ, dicere forma infinita eſt ꝯdictio. Simĺr motus ꝓprie dictus neceͦ eſt ſucceſsiuus. Sequitur correlarie. Dicere motus in nõ tpe eſt ꝯdictio. Quintum. Philoſophi poſuerũt deum nihil poſſe agere ſucceſsiue niſi concurrat agens creatum. Vltimum dictum. Cum deus ſit liberũ agẽs łꝫ infinitus et poſsit agere in non tpe, tñ ſi placet põt in tpe agere. Igiť xpianus faciliter ſoluit argumentũ qui negat deum eſſe naturale agens ad extra.

Queſtio Tertia.

VERITVR TERTIO AN SIT TANtũ unus deus etc. Hec eſt tertia queſtio prime partis huius diſtinctionis, cuius termini ſũt prius declarati. Diuiditur ergo in tres partes ſicut alie q̃ſtiones. Corpus queſtionis diuiditur in tres partes, prima tangit opi. ſecunda improbat et mentẽ propriam doctoris inſinuat, tertia argumenta opi. ſoluit. ¶ Quantũ ad primũ notandum, ꝙ Guil. uarr. lib. i. diſ. 2. q. 2. dicit ꝙ hec cõcluſio, tm̃ eſt unus deus nõ põt naturaliter cognoſci ſꝫ ſolum creditur ex reuelatione, probat dupĺr. Primo auctoritate Rabi moyſi. Secundo ratione. Nõ põt naturaliter cognoſci deũ eſſe ſingularẽ, gͦ nõ põt naturaliter cognoſci deum eſſe unicum, conſequentia patet, qa ſingularitas et unitas uidentur eſſe idem. Sed ſingularitatis cognitio requirit diſtinctam noticiam deitatis que non poteſt haberi, ut patet. i. q. prol. ergo conſequentia bona.

¶ VIDETVR TAMEN ꝙ iſta ueritas etc. Hic doc. ĩprobat dictã opinionẽ ſimul inſinuando ꝓpriã mentẽ, et cõcludit ꝙ pars affirmatiua queſtionis ſit naturaliter cognoſcibilis, et ꝓbat ſeptẽpliciter. ¶ Primo ſic. Intellect⁹ infinitus cognoſcit oĩa pfectiſsime, ergo ſi ſint duo dii quilibet aliũ cognoſcit pfectiſsime, ſed ꝯñs eſt ĩpoſsibile, ergo et añs. ſ. illud ꝙ ſint duo dii et ñ principale añs. Falſitas ꝯñtis pꝫ, quia oĩs actus intelligendi non idem obiecto eſt poſterior illo obiecto, ergo intellectio unius ẽ poſterior alio deo, cũ quo nõ eſt idẽ, ſed actus poſterior, et imꝑfectior obiecto nõ ꝑfectiſsime attingit illud, ergo ꝯñs eſt falſum. Preterea. Nullus actus nec intellectus põt hr̃e duo obiecta adequata, ſꝫ quilibet deus eſt obiectũ adequatũ actus intellectus diuini ergo non ſunt plures dij. Maior patet, quia tunc obiectum aliud eſſet obiectum actus alicui⁹ qui nõ poſſet attingere ipm̃ ſed unum infinitum eſt adequatum uni actui infinito, ergo duo infinita excedũt unum infinitum. ¶ Secundo principaliter ſic arguitur. Quilibꝫ recta rõne diligens, diligit quodlibet obiectum q̃tũ eſt diligibile ſi põt, et quilibꝫ plus ſe ꝙ̃ alium, ſed uoluntas unius dei recte diligit, gͦ ſe plus ꝙ̃ aliũ. Si ſe plus ꝙ̃ aliũ, ergo nõ diligit aliũ deũ q̃tũ eſt diligibilis quia ẽ eque diligibilis ſicut ipſe, et p ꝯñs nõ recte diligeret, ſꝫ illud ꝯñs eſt falſum, gͦ et añs ex quo ſeqtur. ſ. ꝙ ſint duo dij. Preterea, aut un⁹ utitur alio aut fruiť. Nõ primũ, qa peccaret, ſi ſecundũ gͦ ẽ beatus ĩ duob⁹ obiectis totaliter beatificantibus. ¶ Tertio pricipaliter arguiť. Si ſic, tũc uolũtas unius nõ ẽ in ſe btã, ꝯña ꝓbať, qa pl'a infinita ſunt magis bona ꝙ̃ unũ, ſi ſint gͦ plura infinita ſeqtur ꝙ uolũtas q̃libꝫ oĩa appetat et p ꝯñs nõ erit btã in uno infinito. ¶ Quarto ſic arʳ. Oẽ ĩfinitũ põt oẽs effectũ cãre totaliter ut prima cã gͦ duo infinita ſupfluerẽt. ¶ Quinto arʳ. Oẽ nũerabile plus hꝫ in pluribꝰ ꝙ̃ in uno, ſꝫ nullũ infinitũ hꝫ plus in plurib⁹ ꝙ̃ in uno, qa alias nõ eẽt ĩfinitũ, gͦ in ĩfinito nõ ẽ nũerus et p ꝯñs nõ erũt plura ĩfinita. ¶ Sexto arʳ ſic. Oĩs ſp̃es plurificabilis cõpatiť ĩfinitatẽ indiuiduoꝝ q̃tũ eſt de ſe, gͦ ſi ĩfinitus ens eſt plurificabile pñt infinities infinita eẽ imo neceſſe eſt ꝙ actu ſint, qa qcqd põt ibi eẽ, actu ẽ ibi, ſꝫ hoc ẽ falſum. ¶ Septimo. principaliť arʳ ſic. Oĩs oĩpotens põt ſuo uelle facere omne poſsibile et ſuo nolle deſtruere oĩa deſtruibilia, gͦ un⁹ oĩpotẽs poſſꝫ deſtruere oĩa factibilia ab alio. ¶ In illa lr̃a fũdantur multa bona dicta. Primũ. Perfectiſsime rẽ cognoſcere eſt intuitiue, in obiecto infinito, actu adequato tali obiecto cognoſcere. Nã pfectius eſt rẽ cognoſcere intuitiue ꝙ̃ abſtractiue ceteris paribus. Preterea, rẽ in ꝓpria pñtia cognoſcere nõ ẽ ita perfecte cognoſcere ſicut in obiecto ĩfinito rep̃ſentante clariſsime et ad intelligere coopante pfectiſsime cognoſcere. Preterea. Qñ actus nõ ẽ adequatus tali obiecto infinito nõ ẽ pfectiſsima intellectio. Secundũ. Aliud ẽ abſolute pfectiſsima intellectio, et pfectiſsima q̃tũ eſt tale obiectũ cognoſcibile. Nã prima eſt prius deſcripta, ſꝫ ſecũda non reqrit ꝙ ſit actus infinitus, ſꝫ ſufficit ꝙ ſit tantus q̃tũ ẽ obiectũ. Tertiũ. Cognoſcere p eẽntiã eſt dupliciter. Vnoͦ p propriã p̃ſentiã realiter mouentẽ. Alioͦ ꝙ ipa eſſentia cognoſcať ſiue ſit p̃ſens ſiue nõ, ſiue cauſet ſiue nõ. Quartũ. Nullũ infinitũ in entitate extra genus in alio a ſe pfectius cõtineť, ſꝫ bñ finitũ, et oĩs creatura pfectius cõtineť in deo ꝙ̃ in ſeipſa. Siʳ infinitũ in q̃titate et q̃litate ſicut ẽ linea ĩfinita, uel albedo ĩfinite intẽſa, ſunt in deo q ẽ ĩfinit⁹ intẽſiue extra genus pfectius ꝙ̃ in ſe ipſis. Quintũ. Actus cõiter ẽ nãliter poſterior obiecto ut obiectum, et potentia ut potentia, quia omnis actus preſupponit potẽtiam et obiectum ſed illa poſterioritas nõ eſt ſemper realis ut quando ſunt idem actus et potentia et obiectũ ut in deo reſpectu ſui ipſius non reſpectu aliorum. Dixi communiter, quia intellectio diuina licet preſupponat obiectum primũ q̃d eſt eſſentia diuina, non tñ ſm̃ q̃d eſt creatura, quia illa fit obiectũ p intellectionẽ diuinã. Siʳ in nobis ſepe cõtingit ꝙ act⁹ facit ſibi obiectũ ut quãdo artifices excogitãt aliqua noua. Dixi nõ eſt ſemp realis, qa licet intellectio diuina ſit poſterior eſſentia naturaliter eo ꝙ p̃ſuponit eã, nõ tñ eſt realiter poſterior quia eſt eadem res numero cũ eſſentia. Sextuꝫ. Nulla cognitio rei in ſimili tantũ uel in uniuerſali eſt intuitiua nec perfectiſſima. Septimum. Obiectum adequatum alicuius potentie eſt illud in quod poteſt potentia et non in plus, et in q̃d ordinať natu

raliter illa potētia, ita ꝙ omnia in que ordinatur potētia ſimul
poteſt et repugnat abſolute aliqua plura eſſe attingibilia ab il
la potentia que non pōt abſoluta ſua potentia attingere ſimul,
ut intellectus noſter ex abſoluta ſua potentia pōt ſimul omnia
intelligere que poſſunt intelligi ab eo (licet pro ſtatu nature la
pſe .i. ſtante ordinatione diuina ꝙ pro ſtatu iſto nō uelit coope
rari niſi ad ſenſibilia intelligēda nō poſſit oīa ſimul itelligere)
et cōſtat ſuppoſita declaratione ꝙ nulla una potentia pōt hr̄e
duo talia obiecta adequata qa eſt ꝯdictio. Octauū. Volūtas in
finita imutabiliter nō coacte neceº eſt recta, ita ꝙ diligit oē di
ligibile quantū eſt diligibile ex ſua natura uel undecunq;. No
nū. Infinita uoluntas hꝫ naturalē dilectionem que ſemp eſt re
cta, ſed nō ſemper naturalis dilectio finite uolūtatis eſt recta
attamē qn̄ infinita uolūtas libera uolitione ꝯformatur uolitio
ni naturali ſemp eſt recta ſꝫ nō ſemp qn̄ uolūtas creata uoli
tione libere elicita cōformatur uolitioni naturali eſt recta. De
cimū. Quilibet plus diligit naturaliter et recte ſuū eē q̄; alteri
us cuiº nec ē pars nec effectus, ſicut hō ē pars eccleſie uel cōita
tis et effectus dei, iō debꝫ ſe ꝓ re publica uel deo exponere mor
ti. Sir libera uolitiōe dꝫ hō plus diligere rē publicā et deū q̄; ſe
ipm, ſꝫ nō ſemp hoc fit naturali dilectione, ſꝫ cōiter oppoſitū. Vn
decimū. Nullus pōt btificari in duobus obiectis totaliter btifi
cantibus, quia beatificare dr̄ ex natura rei intellectū et uolūta
tē et ꝑ ipſa ſuppoſita cuius ſunt qetare plene, mō dictū ē ꝙ non
poſſunt eſſe duo obiecta adequata, gº nec duo qetātia ex natu
ra rei. Nā ſi duo talia eēnt tūc neutrꝝ ſine alio qetaret qa utrū
q; ſimul ē a potētia attingibile, utꝫ ſeptimo dicto. Duodecimum.
Qn̄ doc. dicit, ſi eēnt duo totaliter btificātia tūc utrolibꝫ nō exi
ſtente imo neutro btificāte eēt btūs, ſupponit doc. ꝙ ambo de fa
cto ſimul btificent, et quodlibꝫ totū faciat qđ includit ꝯdictiōꝫ,
quia ſi .a. totū facit, ergo .b. nihil facit. Supponit ſecundo illud
dictum includere ꝙ duo totaliter btificent, quia ſi .a. totū facit,
nihil facit .b. et econuerſo. ergo cū oē includens ꝯdictionem non
ſit ſeqtur ꝙ neutrū btificet. Tertio ſupponit ꝙ illa uoluntas ſit
btā, ergo neutro illoꝝ eſt btā. Et ſic pꝫ ꝙ illa rō ſcoti cōcludit lꝫ
multi criminent eā. Seqtur ꝙ intellectualiter et uolūtarie per
fecte ex natura rei quietatum in uno non pōt quietari in alio,
quia nihil aliud pōt intelligi et appeti niſi illud. Dico ex natu
ra rei, quia quis pōt uolūtarie cōtentari in aliquo et nihilominº
poſſet etiā in alio quietari. Sequitur ꝙ nō pōt potentia appete
re maius infinito in entitate extra genus et per ꝯn̄s nō ſunt plu
ra. Tredecimū. Non poſſunt eē due cāe totales eiuſdē effectus
in ordine uno et genere uno. Que ſunt genera cauſaꝝ pꝫ fo. 22.
et. 23. Quid ſit ordo cauſaꝝ pꝫ fo. 5. et. q. i. huius diſ. Supponit
enim ſco. ꝙ ambe ſimul cauſent et quelibet totaliter cauſet, qđ
includit contradictionem. Ex quo ſequitur ꝙ nulla earum cau
ſet. Supponit ſecundo ꝙ ille effectus cauſetur, ſequitur ergo ꝙ
a nullo illorum ſed ab alio cauſetur. Eodem modo dicatur
de dependentia a duobus et de duobus finibus ad quos eſſentia
liter ordinatur, quia ad ſummum ordinatur ultimate, ergo ſi
eſſent infinita ſumma, ad omnia illa ut ad unum finem ordina
rentur omnia. Sed quia nihil ordinatur niſi ad infinitum, ergo
ſi plura ſint non ſunt omnia niſi equiualenter unum infinitū uel
ſi eſt unum tantum illud eſt infinitum, idem dicatur de eminen
tiſſimis, que in textu dicuntur primo excedentia. Quid ſit mē
ſura eſſentialis rerum patebit infra diſ. 8. Decimumquartum.
Numerus proprie includit ꝙ omnia numerata ſint eſſentialiter
et realiter diſtincta, et ꝙ quodlibet ſit alicuius ſpecialis perfe
ctionis et entitatis, quia omnis res eſt alicuius perfectionis de
terminate, ſi per impoſſibile nulla alia res eſſet, ſimiliter alia
res talis eſt, ideo ambe plus dicunt perfectionis q̄; una earum
ſola. Decimumquintum. Quando aliqua natura poteſt eſſe in
duobus indiuiduis quantum eſt de ſe poteſt eſſe ī infinitis, quia
ſi poteſt eſſe in duobus ſignum eſt ꝙ ipſa non habet repugnan
tiam ad multiplicationem, ideo ſi cauſa alia non repugnat et ſi
non deficiant multiplicantes et cōicantes eam ipſa poteſt eſſe in
īfinitis. Decimumſextum. Illa ratio de neceſſe eſſe ſi ſint plura
non eſt de mente Scoti. Ideo non oportet multum inſtare circa
declarationem eius. Nam illa rō habet pro inconuenienti ꝙ ſint
plura in eodem quorum utrunq; ſit ex ſe neceſſe eſſe .i. neceſſa
rium, eſt enim in perſona diuia eſſentia et relatio quoꝝ utrūq;
eſt neceſſarium et dat perſone neceſſarium eſſe, et tamen nō ſu
perfluit unum, lꝫ ſit tantum una neceſſitas eſſentialis in utroq;,
ſunt tamen due formaliter, quia eſt modus intrinſecus eius cu
ius eſt tam in re q̄; in cōceptu. Quid ſit dei oīpotentia patebit
infra diſ. 42. Quid ſit obiectū oīpotentie et quare deus non ſit
obiectum omnipotentie patebit infra diſ. 20.

¶ AD ILLA QVE SVNT PRO alia opinione etc. Hec
eſt tertia pars huius corporis. Pro ſolutione primi argumenti
notandum primo. Non omnes inquirentes etiam diligentiſſime
poſſunt ueritatem inuenire, cum multi docti aliquando decipiā
tur. Secundo notandum, ꝙ cōmunitas populi ē rudis et nō ſtu
det, ideo ea que naturaliter poſſent cognoſci utile eſt tradi per
uiaꝫ certe auctoritatis ne docti decipiantur et rudes ſint īſcij,
et ſic patet primum. Pro ſolutione autem ſecundi argumen
ti prius poſiti notanda ſunt aliqua dicta. Primū. Aliud eſt ſin
gularitatem concipere ut illud quod concipitur .i. ut obiectum,
et aliud concipere aliquam rem in qua eſt ſingularitas ut mo
dus illius concepti, ſicut aliud eſt concipere hominem in ſe uel
concipere predicabilitatem eius que neceſſario eſt in homine ut
in ſe concepto. Secundum. Singularitas capitur dupliciter. Vno
modo logicaliter. Alio modo realiter. Logicaliter idem eſt qđ
predicabilitas de uno ſolo, et quia plures ſunt huiuſmodi pre
dicabilitates ſequitur ꝙ ſingularitas eſt ul'e predicabile de il
lis pluribus. Singularitas aūt realiter capitur dupliciter. unoº
metaphyſicaliter, alio modo phyſicaliter. Metaphyſicaliter eſt
indiuiduū in ſpē uel actu relucēs, ſed phyſicaliter ē hecheitas ī
qua fundatur incōicabilitas tm̄ ad plura inferiora et non ad
aliqua alia .i. licet ſingulare nō ſit cōicabile inferioribus capiē
do realiter non logicaliter, tn̄ ē cōicabile alteri ut ſubiecto uel
ſuppoſito uel alio mō, ut hec albedo parieti, et hec humanitas
xp̄o, et hec manus corpori. Tertiū. Singularitas .i. predicabili
tas de uno ſolo pōt ſeorſum cōcipi, et tūc cōcipitur ut obiectū,
uel pōt cū ſuo ſubiecto cōcipi .i. cū ſorte et ſic eſt pars cōceptº
.i. obiecti, uel pōt cōcipi tm̄ ſortes et tūc ſingularitas in eo eſt ſꝫ
nō cōcipitur, eſt tn̄ modus ſub quo eſt illud qđ cōcipitur. Sequi
tur correlariū, ſingulare cum ſit concretū duo imptat .ſ. ſingu
laritatem .i. predicabilitatē de uno ſolo, et ſortē qui eſt predica
bile de uno ſolo, Primū ē ꝑ ſe ſignificatū. Secūdū eſt cōnotatū.
Quartū. Singularitas eſt ſecunda intentio capiēdo pro ꝑdica
bilitate, quia nihil eſt ꝑdicabile niſi per itellectū et niſi cognitū
ab intellectu. Cū ergo tm̄ ſequat ad eſſe cognitum in intellectu,
ſeqtur ꝙ ſingularitas ſit ſolū ſecūda itētio, tn̄ hechceitas uel en
titas hechceitati corrn̄dens in re eſt ens reale. Quintū. Hoc nō
men plurale grāmaticaliter loquēdo dicit modū ſignificādi pla
uniuoce, ut hoīes imptat plures hoīes qui ſunt uniuoci, ſed hec
dictio hoīes ē fundamētū illiº modi ſignificādi. Sextū. Hoc no
men plurale ſꝑficat multa tn̄ ꝑ modū ſingularitatis, qa ē ſingu
laris nūeri. Seqtur correlarie ꝙ ſcatū et moº ſꝑndi pn̄t eē oppo
ſita utꝫ ī illo noīe popul', qđ ſcat plura ī ſinlari nūero, et ī hoc
noīe ſingularitas qđ ſcat ſingularitatē, et tn̄ ē cū hoc ul'e .i. ꝑdi
cabile de omnibus ſingularitatibus uniuoce. Septimum. Cum di
citur deus ſingularis concipitur pōt tripl'r itelligi. Primo ꝙ ſin
gularitas ſola ꝯcipiat, et illud ē naturaliter poſſibile. Secundo

ꝙ deitas ſola cõcipiat, et hoc in uli ẽ nãliter poſſibile, ĩ ꝑicula ri nõ. Tertio ꝙ utrũ cõcipiatur ſimul et tũc ſingularitas ẽ pars obiecti cõcepti, et illo mõ non ẽ naturaliter poſſibile diſtincte. Octauũ. Cũ ꝯcipitur deus, modus ꝯcepti ẽ ſingularitas, nõ tñ oꝫ ſimul concipi ſingularitatẽ. Sequit̃ correlarie. Cũ ſic arguitur, deus qui eſt ſingularis cõcipitur, ergo ſingularitas cõcipitur, ẽ fallacia figure dictionis, cõmutando rẽ in modum, fundamentũ in relationem, et primam intentionem in ſecundam.

¶ AD RATIONES PRINCIPALes etc. Hec eſt tertia pars principalis iungẽs capiti caudã. Cũ gº q̃ritur, utrũ ſit tm̃ unus deus. Pro ꝑte negatiua arʳ tripʳ, Primo ſic, prime Corin. 8. dicit aplus, dñi multi ſunt et dij multi. Rñdet doc. ly. dij capitur pro ydolis, iõ nihil cõtra nos. ¶ Secũdo ſic arʳ. Deus ẽ, gº dij ſunt, ꝯña ꝓbatur, quia ſingulare et plurale idẽ ſignificãt, gº idẽ p̃dicatũ ꝓportionabiliter p̃dicatur de eis. i. ſingulare de ſingulari et plurale de plurali, ut deus ẽ gº dij ſunt. Ad illud notat doc. 7. dicta. Primũ, illa ꝯña nõ ualet, deus eſt gº dij ſunt. Nã q̃uis modi ſignificãdi deberẽt ſeq modos intelligẽdi et mõs eẽndi, hoc tñ pp ignorãtiam et abuſum pluriũ mutatũ ẽ. Nam principes ignari poſt ĩpoſitionẽ uocabuloꝝ et modoꝝ ſignificandi, abuſus ſuos loquẽdo ex ſui ignorantia uolebant defendere pro bonis uſibus, et ideo oportebat tunc hr̃e pro auctoritate. Etiã poete pp metrũ aliquãdo, etiã aliquãdo ex ignorãtia aliqua diformia ad modos eẽndi ponẽtes a ſequacibus ſunt pro auctoritate ſuſcepta et ſic nõ ſemp modi ſignificãdi ſequunt̃ modos eſſendi etc. Secundũ. Vnus modus ſignificãdi mãſit ulr̃ corrñdens mõ eſſendi. ſ. numerus, ita ꝙ nec principes nec poete illũ unq̃ uariarũt. Sequit̃ correlarie q̃do in re eſt pluralitas ĩpoſſibilis tũc dctõ ſignificãs illã pluralitatẽ falſe dr̃ de eodẽ. Seqtur ſecũdo, iõ hec ꝯña eſt mala, deus eſt, gº dij ſunt, quia pluralitas repugnat deo, ergo modꝰ ſignificãdi pluralis ẽt repugnat deo. Tertiũ. Inter ea q̃ ſunt mutata ẽ ipm genꝰ, qa oẽ illud deberet eſſe maſculini generis qđ dicit aliquã actiuitatẽ et feminini generiꝫ qđ dicit paſſiuitatẽ, et tñ cã eſt feminini generis et ĩportat actiuitatẽ et effectus maſculini generis cũ ĩportet paſſiuitatẽ. Quartũ. A mõ ſignificãdi ad ſignificatũ ñ ualꝫ ꝯña, quia non ualet, deus eſt maſculini generis, ergo deus eſt maſculus, quia modus maſculine ſignificationis eſt modus ſignificãdi actiuus, et tñ ẽ maſculus. Quintũ. Singulare et plurale nõ differunt niſi penes modos ſignificãdi eẽntialiter dependẽtes a modis eẽndi. Seqtur ꝙ a ſingulari ad plurale in abſtracto et concreto eſt mala ꝯña. Sextũ. Hoc nomen dij capiẽdo ꝓprie et eẽntialiter eſt rõ in ſe falſa. i. includens ꝯdictionẽ. Seqtur correlariũ, nihil uere p̃dicatur de eo nec ipm dr̃ uere de aliquo. Septimũ. Quãdocũq̃ aliqd eſt in ſe falſum ex eo nõ põt cõſtitui uera propoſitio. Notãdũ ꝙ doc. in ſoluendo auctoritatẽ primã tenet ipſam pro uno argumẽto, ſꝫ poſtea ad tertiũ ſoluendũ cõputat tm̃ rõnes in numero, ita ꝙ tertiũ argumẽtũ ibi ꝑterea ſecundo, reputatur ꝓbatio prime rõnis. ¶ Tertio arguit̃, ſicut deus eſt quo maius cogitari nõ põt, ita dij ſunt qbus maiores cogitari nõ poſſunt, ſꝫ qbus maioes cogitari non poſſunt ſunt in effectu, ergo dij ſunt in eſſe reali. Negatur ſimile, quia deus nõ iclu dit ꝯdictionem ſicut dij. ¶ Quarto arguitur et reputat̃ a doc. tertiũ. Oẽ ens ꝑ participationẽ reducit̃ ad ens ꝑ eẽntiam, ſꝫ indiuidua in ſpẽ creata ſunt entia ꝑ participationẽ, ergo ꝑtinent ad aliquod ꝑ eẽntiã, et ꝑ ꝯñs eſt aliquis bos ꝑ eſſentiã et aliqs hõ per eẽntiã, ſed oẽ ens ꝑ eẽntiam eſt deus. gº plures ſunt dii. Pro ſolutiõe notãda ſunt. xi. dicta. Primũ. Ens ẽ duplex, quod dã ꝑ eẽntiã, et quoddã ꝑ participationẽ. Ens ꝑ eẽntiam capitur quattuor modis. Primo ut idẽ uꝫ qđ per qdditatẽ, et ſic oẽ ens includens ens qdditatiue dr̃ ens ꝑ eẽntiã, et ſic non capitur in textu. Secundo capitur ens ꝑ eẽntiã. i. ꝑ realẽ idẽptitatẽ, ut. S. Bonauen. ſepius capit, et ſic oẽ qđ eſt ideꝫ realr̃ eẽntie dr̃ ens per eẽntiã. Tertioº capit̃ ens per eẽntiã ut ly per dicit mediũ uel obiectũ, ut dicimus ſanctꝰ Petrus ẽ beatus ꝑ eſſentiã. i. eſſentia ẽ obiectũ btĩficans btm̃ petrũ, nec ſic capit̃ hic, nec etiam ſecũdoº. Quartoº capit̃ per eẽntiã. i. indepẽdenter, ut idẽ eſt qđ a ſe ipſo, et ſic ens ꝑ eſſentiã tm̃ uꝫ ſicut ens hñs eſſe a ſeipſo et a nullo alio, et ſic ſolus deus eſt ens ꝑ eẽntiã. Ens ꝑ participationẽ capitur ſiʳ quadruplr̃, et directe per oppoſitũ ad quattuor mẽbra alia. Secundũ. Qñ theologi loquunt̃ de ente ꝑ eẽntiã ipſi intelligũt de deo, et qñ loquũtur de ente ꝑ ꝑticipationẽ intelligunt de oĩ creatura. Tertiũ. Participare aliud eſt multipʳ. i. ꝑtẽ alterius cape eſt multipʳ. Primo mathematice. i. per diuiſionẽ realem uel cõtinui, uel diſcreti. Exemplũ primi, ſicut cũ pannus diuiditur. Exemplũ ſecundi cũ pecunia diuidit̃. Seqtur correlarie, q̃cunq̃ aliquã ꝑtẽ talẽ capit dr̃ ꝑticipare illã. Secũdo methaphyſicaliter ut idẽ ẽ qđ rõꝫ alterius. i. cõceptũ in ſe recipe, ſic indiuidua dicunt̃ ꝑticipare ſpẽm. i. in ſe recipe quidditatẽ eius. Similiter alioº dicũtur ꝑticipare ſpẽs. i. eẽ aliqua pars ſpẽi ſubiectiua ita ꝙ nullũ indiuiduũ eſt oĩs pars ſubiectiua ſpẽi ſue loquẽdo de poſſibili nõ de actu. Quod dico pp corpora celeſtia ubi indiuiduũ unũ actu eſt oĩs pars ſubiectiua ſue ſpẽi. Seqtur correlarie ꝙ oĩs ſpẽs eſt ens ꝑ eſſentiã in cõpatione ad ſua indiuidua. Notandũ tñ ꝙ indiuiduũ uel inferius dupʳ dr̃ ꝑticipare ſupius. Vnoº inq̃tũ recipit in ſe rõnẽ ſui ſupioris. Alioº inq̃tũ ipm nõ ſolũ recipit in ſe rõnẽ ſui ſupioris ſꝫ ẽt aliqd cum eo, et ſic ꝑtẽ capit. Et illi ambo modi intelligũtur ꝑ hoc uocabulũ ꝑticipare, ſecũdus ꝑ ly parti. i. ꝑtialiter cape. i. nõ ſolitarie lꝫ totũ capiat, primus modus ꝑ ly cipare. i. cape. i. totaliter in ſe cõtinere ſupius. Tertio capit̃ theologicaliter ut ideꝫ ẽ qđ finitã hr̃e ꝑfectionẽ, et ſic oĩs creatura dr̃ pars dei, qa finita pfectio creature cuiuſlibꝫ dr̃ pars ipſius dei ĩfinite pfecti. Quarto ꝓportionaliter utꝫ ĩ qnto geometrie Euclidis, ubi minor numerus dr̃ ps uł ꝑtes maioris numeri. Seqtur correlarie, nõ oĩs pars includit̃ in toto cuius actu eſt pars, pꝫ de ꝑte theologicali ubi oĩs creatura ẽ pars dei et nõ includit̃ actu ĩ deo. Secũdo ſeqtur. Nõ dr̃ creatura finita pars infiniti dei eo ꝙ ſit deitate ꝓportionalis deo. i. ꝙ ſit certa ꝓportio dei ad creaturã. i. ꝙ deus eẽt milleſiẽs melior creatura uel q̃cũq̃ alia ꝓportiõe, ſicut numerus minor ẽ ps uel ꝑtes maioris in certa ꝓportione, ſꝫ ideo dr̃ pars dei, qa eſt minoris pfectionis q̃ ipſe deus etc. Quartũ. Falſum ẽ ꝙ oẽ ens ꝑ eſſentiã ſit deus, niſi capiat̃ ens ꝑ eẽntiã ꝓ ente ſimʳ indepẽdẽti. i. ſimʳ a ſeipſo exiſtẽte. Seqtur correlarie ꝙ lꝫ ſpẽs quelibꝫ ſit ens ꝑ eſſentiã. i. qdditas ꝑticipabilis ab indiuiduis, nõ tñ eſt ens per eẽntiã. i. ꝑ ĩdependẽtiã mõ p̃expoſito. Quintũ. Illa ꝓpõ, oẽ ens ꝑ participationẽ reducit̃ ad ens tale ꝑ eſſentiã, nõ ẽ ꝑ ſe nota nec ĩmediata ſꝫ eſt declarabilis ꝑ alias, qa dependet ab iſta, oẽ imꝑfectũ reducit̃ ad pfectũ. Sextũ. Reductio unius ad alterũ eſt duplex, una ẽ entitatiua alia mẽſuratiua. i. q̃titatiua in q̃titate uirtutis nõ molis, uirtutis. i. pfectiõis. Pria reductio ẽ oĩuꝫ ĩferioꝝ ad ſupiora, accidẽtiũ ad ſua ſubiecta, effectuũ ad ſuas cauſas. Et de illa nõ intelligitur doc. cũ dicit ꝓpõꝫ in dicto quito poſitã dependere, ab illa que in eodẽ dicto ponit̃, quia inferiora reducunt̃ ad ſua ſupiora quibus tñ ſunt multo ꝑperfectiora. Exemplũ ſecundi, quia ſepius accidẽs ẽ nobiliꝰ ſuo ſubiecto ut albedo ĩ euchariſtia ẽ nobilior q̃titate in qua ſubiectatur q̃ eſt ſuum ſubiectũ qđ, et ante cõuerſionẽ fuit eius ſubiectũ quo, et panis ſubiectũ. qđ exemplũ tertii, quia ſepius effectus ſunt nobiliores ſuis cauſis ſaltẽ partialibus, ut hõ eſt nobilior ſole. Secunda reductio eſt quãdo uolumus ſcire alicuiꝰ rei pfectionẽ et ultimũ finẽ rei ex tunc reducimus ad aliquid nobilius per cuius nobilitatem cognitã poſſumus ſcire illius reducti nobilitatem, ut ſi ego ſcio q̃ perfectus ſit homo, et uellem ſcire quã

te perfectionis ſit aſinus ſi ego adhibeo aſinū ad hominē tunc ui deo quantū deficit aſinus ab hoīe.i.quantū ſit minus perfectus q; homo. Illa ſecunda reductio eſt duplex, quedam eſt ad ens ſimpliciter extra genus.i.ad deum, quedam eſt ad ens in genere ideſt ad creaturam. Reductio ad deum eſt duplex, quedam ē uniuoca, quedam equiuoca. Vniuoca reductio eſt quando aliqd in creatura habet aliquid in deo eiuſdem rationis, ut itellect⁹ creature et uoluntas, ens et unum, uerū etc. ſunt uniuoce in deo et creatura. Sed reductio equiuoca eſt quādo illud reductum nihil uniuoce habet in deo ſed bene habet aliud in deo qđ eſt alterius ſpeciei, et nobilius ipſo, ut lapis et aſinus et huiuſmōi nullum habent lapidem et aſinum in deo ſed habent intelligere diuinum et uelle per quod intelligitur et producitur lapis et aſinus. Septimum. Non eſt perfecta reductio niſi ad ens per eſſentiam.i.per independentiam ſimpliciter. Octauum. In creaturis ſunt duplicia. Aliqua ſunt que eſſentialiter includunt.i.neceſſario ex quidditate, finitam perfectionem ita q; repugnat eis infinita perfectio.i.non poſſet deus eis conferre infinitaꝫ perfectionem, ſed ſi temptaretur a deo deſtruerentur, et ſic omne qđ eſt in predicamento per ſe eſt tale. Dico per ſe, quia unitas, intellectus, uoluntas, et huiuſmodi ſunt reductiue in predicamento et tamen non ſunt de ſe finita. Alia autem ſunt que nō includunt limitationem.i.finitatem, et hec omnia in deo ſunt, et quicquid ē in deo eſt tale et nihil aliud, et dicuntur perfectiones ſimpliciter exceptis relationibus ut declaratur inferius. Nonū. Omne quod in predicamento eſt de ſe, reducitur equiuoce ad deum. Decimum. Reductio equiuoca eſt eminētialis reductio.i.illud ad quod reducitur eſt perfectius illo qđ reducitur, non ſolū autem equiuoca reductio eſt eminētialis reductio ſed etiā uniuoca, quia bonitas creature reducitur ad diuinam bonitatem inquantū infinita eſt, et tamen eſt uniuoca reductio. Vndecimuꝫ. Imperfectum capitur dupliciter. Vno mō ſimpliciter.i.neceſſario eſt imperfectū, ſicut omne qđ eſt per ſe in predicamento. Alio mō ſubiectiue.i.propter limitationem eius in quo eſt ſicut ſapientia creata et intellectus creatus ſunt imperfecta ꝓpter ea in quibus ſunt, nō tamen per ſe. Sequitur correlarie. Hoc aduerbium uirtualiter in fine ſolutionis capitur pro ly eminēter. ¶ Quinto arguitur ſic. Quecūq; plura bona ſūt meliora paucioribus bonis, ſed quecunq; meliora ſunt ponenda in uniuerſo, ergo plura infinita ſunt ponenda. ¶ Pro ſolutiōe notāda ſunt tria dicta. Primum dictum. Si eſſent per impoſſibile plura infinita bona eſſent meliora q; unum, ſicut ſi eſſent due infinite albedines eſſent meliores una, quia plus accederent ad perfectionem hominis q; una ſola. Secundum. Quod non eſt niſi expoſitione impoſſibilis, ſimpliciter non eſt, ut ſi deus nō audit niſi ſupponamus q; habeat aures qđ eſt impoſſibile, loquendo formaliter non hypoſtatice, ſequitur q; ſimpliciter non audit deus. Tertium. Quando arguitur, plura bona ſunt meliora paucioribus bonis, quero a te utrum ſupponas plura bona eſſe poſſibilia uł impſſibilia, ſi primo mō concedo, ſecundo mō ego nego, quia qđ non eſt melius niſi ex ſuppoſitione impoſſibili, non eſt melius, ſic autē ē de infinitis bonis, cum impoſſibile ſit eſſe, plura infinita bona ſimpliciter ideo nō ſunt meliora ergo non debet poni q; plura īfinita bona ſūt meliora uno. In prīcipio tñ ſolutiōis ponit opi. et reſpōſio Guil. uarr. libro primo diſ.2.q.2. cuius īprobatio patet in littera

Queſtio Quarta.

CIRCA SECVNDAM PARTEM Diſtinctionis huius etc. Hec eſt ſecunda pars principalis huius diſtinctionis, in qua tractatur de productione perſonarū diuinarū, et eſt materia altiſſima, et mouet doc. quattuor queſtiones ſimul. ¶ Quarū prima eſt utrum poſſibile ſit cū unitate eſſentie diuine ſtare pluralitatem perſonarum. ¶ Secunda, utrum ſint tantum tres perſone. ¶ Tertia, utrum eſſentia diuina poſſit ſtare in aliquo et ipſum eſſe productum. ¶ Quarta, utrū ſint ibi tantū due productiones ¶ In his q̄ſtionibus ſunt.12. termini declarādi.ſ. poſſibile, unitas, eſſentia, diuina, ſtare, pluralitas, perſona, tantum, tres, productio, due, intrinſece. Sed duo ſunt declarati in prin° diſtinctionis ſcilicet unitas et tantū, productio declarabitur diſ.12. poſſibile depēdet a potentia, qui terminus.ſ. potentia declarabitur diſ.7. quia ibi habebit magis locū. Nam illud dicitur poſſibile ad qđ eſt aliqua potentia, tñ ad propoſitū notandū eſt q; poſſibile dicitur uno mō poſitiue.i. qđ pōt fieri, et eſt aliquid. Alio° priuatiue ſicut poſſe priuare uel negationes facere. Primo mō dr̄ poſſibile tripliciter, uel in ſe et ſic illud dr̄ poſſibile qđ non includit contradictionē, uel ad cauſas increatas cōparādo, et ſic omne illud eſt illis cauſis poſſibile qđ eſt in ſe poſſibile, uel ad cauſas inferiores comparando et ſic ſoluꝫ illud eſt poſſibile quod ſubeſt actiuitati earum. Preterea, poſſibile opponitur tribus. Primo impoſſibili, et illo modo deus eſt poſſibilis. Secundo neceſſario, qđ eſt duplex.ſ. neceſſariuꝫ a ſe.i. a nullo alio productum, et ſic filius et ſpirituſſanctus in diuinis nō ſunt neceſſarii ſed ſunt poſſibiles.i. producibiles, et nece° ex ſe .i. ex propria natura ſua eſt neceſſariū.i. propria natura eius eſt nece^a et non pōt nō eſſe, illo ſecundo mō ſole creature ſunt poſſibiles.i. contingentes. Tertio opponitur infalſificabilitati, et ſic propoſitio que pōt falſificari dr̄ poſſibilis. Sic ergo poſſibile primo° dicit illud cui non repugnat eſſe, ſecundo° producibile eſſe uel cōtingens eſſe, tertio° falſificabile eſſe, primis duobus modis eſt ſimplex et incōplexū, tertio mō eſt ꝯplexū. ¶ Secundus terminus hic declarandus eſt eſſentia qui eſt abſtractum a ly eſſe et capitur dup^r ſicut dictū eſt ſupra.fo.42.col.2. capitur aūt hic pro ipſa diuina exiſtētia et infinita natura que idētificat ſibi oīa que realiter in diuinis ſunt. ¶ Tertius terminus eſt, diuina. Vbi notādum, q; ly deus, capitur pro ſingulari quodā deitatis uel hñte deitatē ut patebit diſ. quarta. Diuinitus aūt dr̄ aliquod opus factū a deo uel ſimile operi diuino. Sed diuinus dr̄ aliqs dup^r. Primo, quia hēt naturā diuinaꝫ. Secundo, quia repreſentat aliqd in deo ſpeciale, et ſic qui ſingulare ſciam hꝫ uel potentiā uel ſingularē exceſſum mentis in deū dr̄ diuinus. Hic capitur ut eſt adiectiuū illius ſubſtātiui eſſentia, ad determinandū ad illā eſſentiam que eſt deus et nō ad eſſentiam in cōi uel aliā. ¶ Quartus terminus eſt, ſtare, qui ſatis haberi potuit ex declaratione illius noīs ſtatus in.q.i. prolo. Tñ in ꝓpoſito capit̄ ꝓ compati uel nō repugnare, ut ſit ſenſus q̄ſtionis ille. Vtrū illa duo ſint cōpoſſibilia, eēntia diuina ē in aliquo ſuppoſito et illud eſt productū. ¶ Quintus terminus ē pluralitas. Vbi notandū q; in diuinis poſſet ſextuplex pluralitas imaginari. Prima eēntiaꝝ, et illa eſt īpoſſibilis utꝫ ex precedenti q̄ſtione. Secūda ſuppoſitoꝝ, et illa nece° eſt ponenda in diuinis. Tertia productionū, et illa nece° ē ponēda. Quarta realitatū et rōnū formaliū, et illa eſt in deo ponenda ſed non cogimur ex fide. Quinta relationū cōmuniū realiū ſicut eſt circūinceſio et equalitas, et illa ē ponenda in deo. Sexta modorum ꝯcipiendi idē obiectū grāmaticalit̄ ut deus, dei, deo etc. de his īfra patebit in ſolutione.p^e.q. et ēt logicalit̄ ut deus deitas etc. Notandum tñ q; nō capit̄ pluralitas in deo quaſi plus pfectiōis ſit in pluribus q; in uno uel q; eſſentialis diſtinctio ſit illorum pluriū. ¶ Sextus terminus eſt perſona qui meli⁹ habebit locū in diſ.23. ideo hic breuiter notāduꝫ q; pſona eſt ſuppoſitū per ſe ſubſiſtens in natura intellectuali, ita q; omne per ſe exiſtens.i. ſubſiſtens in natura intellectuali eſt perſona. ¶ Septimus terminus eſt, tres qui diſ.24. habet declarari quomodo numerus in diuinis ponitur uel nō. Tñ ad propoſitū notandū q; non capit̄

hic tres pro aliq̈bus rebus eſſentialiter diſtinctis que habeant tres eſſentias ut patebit infra in eadẽ q̃ſtione. Idem dicitur de ly due. ¶ Octauus terminus eſt ly intrinſecũ, et capitur tripliciter. Vno° ut diſtinguitur ꝯ̃ ly extrinſecũ, et ſic omne quod nõ eſt excluſum a cõmuniõe pluriũ dicitur eſſe intrinſecũ illis, ut oĩa q̃ ſunt realiter deus dicũtur eſſe intrinſeca, et oĩa q̃ non ſunt realiter deus dicũtur extrinſeca, ſicut oĩs ciuis in ciuitate dicitur ĩtrinſecus et nõ ciuis dicitur extrinſecus. Secũdo omne mediũ iter primũ et ultimũ. Tertio omne illud quod eſt de ratione formali. i. de quidditate rei dicitur intrinſecũ ei. Hic aũt capitur primo°. Eſt ergo ſenſus prime q̃ſtionis. Vtrum unitas eẽntialis cõpatiat̃ ſecũ pluralitatẽ pſonaꝝ. ¶ Dimiſſo ergo capite q̃ſtionũ ad corpus accedo. Quod in quattuor partes diuiditur. Nã primo ſoluitur q̃ſtio tertia. Secũdo quarta, ibi ad q̃ſtionẽ quartã. Tertio ſecũda, ibi ad ſecũdam q̃ſtionẽ. Quarto prima ibi. ad primã q̃ſtionẽ. ¶ Rationẽ ordinis doc. dicit ĩ pricipio tertie q̃ſtionis. Cuius corpus cõſiſtit in. 43. Primũ. Pluralitas pſonaꝝ declaratur ex ꝓductione eo ꝙ per ꝓductiones perſone plurificantur iõ ab illa ꝓductione tota materia huius ſecũde partis dependet, et p ꝯ̃ns tertia q̃ſtio primo debet ſolui. Secundum. In diuinis põt eſſe ꝓductio et eſt ibi de facto quod probatur ex dictis ſequentibus. Tertiũ. Quãdo aliquid ex ꝓpria ſua quidditate et natura eſt ꝓductiuũ ſi ipm eſt ĩ aliquo ſuppoſito ſine oĩ impfectõe rõne cuius impediretur a ꝓductiuitate ſua, in illo põt ꝓducere. Quartũ. Quãdo ſuppoſitũ aliqđ hʒ eſſe a ſe et oĩa q̃ hʒ a ſeipſo hʒ, et in eſſendo et habendo a nullo dependet, tunc quicq̃d habet ĩ omni pfectione habet et qcq̃d tali cõuenit ex ꝓpria ſua natura põt exequi cũ ſine imperfectione habeatur. Quintum. Illud dicitur ex rõne ſua formali ꝓductiuus q̃d ex natura ꝓpria ſua nece° ordinatur ut ipſum aliquid producat uel ꝙ p ipm ut inſtrumẽtum naturale ſuppoſitum aliquod ꝓducat, ut intellectus ex rõne ſua formali habet ꝙ ſit ꝓductiuus alicuius ut poſtea patebit, uel ſuppoſitum hñs ĩtellectũ eſt p ipm ut p naturale inſtrumẽtũ ꝓductiuũ. Quot modis capiatur intellectus pʒ ſupra diſt. i. q. 4. ĩ pricipio. Sextum. Memoria ad ꝓpoſitũ capitur multiplr̃. Primo. ꝓ poñ ſenſitiua receptiua et retentiua ſpẽꝝ ſenſibiliũ. i. ꝓ aĩa et ſenſu interiori inquãtum retinet ſpẽs ſenſibiliũ, et hoc dupliciter. Primo ut diſtinguitur ꝯ̃ reminiſcentiã q̃ eſt poñ ſiue poteſtas cito recupandi ſpẽs et obiectoꝝ p̃ſentiã poſtq̃ ñ tam prompte habetur p̃ſentia, et ſic memoria ẽ clara pñtia obiectoꝝ in ſpẽb° ſine labore, ut in his qui hñt cerebrum cõpetenter ſiccum. Secũdo ut eſt ſuperius ad utrũq;, et ſic memoria eſt qualiſcũq; preſentia obiecti in ſpẽ poſt actum cognoſcẽdi et appetendi tranſeuntem. Secundo principaliter capitur memoria ꝓ actu reducendi ſpẽs ad actualẽ pñtiam obiectoꝝ qui proprie eſt actus reminiſcẽtie. Nã memoria ut diſtinguitur ꝯ̃ reminiſcentiã nullum ꝓprium actum habet. Tertio capitur ꝓ intellectu cõſeruãte ſpẽs. Quarto capitur ꝓ intellectu et obiecto ſimul ſibi p̃ſentĩbus ſiue ſit obiectum realiter pñs ſiue in ſpẽ tm̃, ita ꝙ hoc totuʒ, intellectus habens obiectũ intelligibile p̃ſens dicitur memoria. Quinto memoria dicitur fecunda qñ intellectus et obiectuʒ ſic ſunt ſibi pñtia ut ſtatim ſine impedimento poſſit ab ipſis ꝓduci actus. Nam quarto mõ dicitur memoria ſed non memoria fecunda. Sexto aliqñ ſolum obiectum p̃ſens dicitur eẽ memoria ſatis abuſiue. Sciendum autẽ ꝙ obiectum inquãtuʒ eſt in memoria non ſufficit ſolum ibi eſſe realiter ſicut res quã non uideo uel nõ poſſum uidere uel cognoſcere eſt p̃ſens, Nã ſic deus eſt realiter oĩbus p̃ſens, ſed debet eſſe preſens ĩ ratione obiecti. i. ꝙ oſtendatur obiectum illud intellectui. Nã licet deus ſit in ĩtellectu nõ tñ eſt ſibi oſtenſus ut intelligibilis ab eo. Septimo capitur ꝓ imputatione ad aliquid uindicandũ uel remunerandũ ut cõiter dr̃. Ego bene recordabor ipſius. Et hec ſufficiant ad ꝓpoſitum. Septimũ dictum. Memoria fecunda ex rõne ſua formali. i. ex ꝓpria ſua quidditate eſt principium ꝓductiuum noticie ſi nõ prius habeatur naturaliter ſine ꝓductione. Nã talis eſt natura itellectus ꝙ ſtatim cum ſibi oſtenditur obiectum nititur cognoſcere quid ſit illud et p ꝯ̃ns ꝓducit noticiam illius obiecti, et obiectum nece° oſtendit ſe intellectui. Obiectũ etiaʒ quodlibet quãtũ eſt de ſe oſtendit ſe intellectui ſp qñ non eſt ĩmoderate diſtans, ſed qñ aliquod obiectũ p̃ſens nõ oſtenditur intellectui cã eſt qa deus nõ uult coagere ad huius obiectiuam p̃ſentiã, uel poſitiue impedit, hoc tñ nõ obſtãte obiectũ eſſet abſolute ſui oſtenſiuũ itellectui et memoria eſt ꝓductiua noticie huius obiecti, diuina eſſentia ſola excepta cũ illa de ſe ſit nece° p̃ſens intellectui p̃ſentia reali, de qua infra diſt. 37. nõ tñ naturaliter eſt pñs intellectui creato in rõne obiecti. Dico, ſi nõ pri° naturaliter habet, qa intellectus diuinus naturaliter habet noticiam omniũ reꝝ realiter eandẽ ſibi, nihilominus tñ memoria diuina eſt ꝓductiua et quãto pfectior tanto pfectioris primi termini. ſ. pſone. Nã ipa pſona eſt deus infinitus. Octauũ. Memoria q̃libet eſt ꝓductiua ſm ꝓportionem ſue pfectionis. i. ſi itellectus et obiectũ ſunt pfecta pfecte pñt ꝓducere, ſi impfecta ĩ pfecte, et ſm ꝙ obiectũ ẽ clare uel obſcure p̃ſens, et ſic de alijs. Nonũ. Eſſe principiũ ꝓductiuũ eſt eẽ naturale inſtrumentũ alicuius nature uel ſuppoſiti quod ꝓprie actiuũ eſt, nõ ſicut ĩſtrumenta artificialia q̃ non aliter poſſunt agere niſi qa ꝓpter eoꝝ figurã et duriciem uel mollicieʒ artifex actiue p ipa põt quod uult. Nã inſtrumẽta naturalia ſunt de ſe actiua ut eſt calor ĩ generãdo carnẽ memoria in generãdo noticiã. Decimũ. Voluntas quid ſit declarabitur diſt. 12. tñ ad ꝓpoſitũ uolũtas dupliciter dicitur. Vno° ꝓ poñ uolitiua. Secũdo° ꝓ prin° ꝓductiuo libere, et hoc dupliciter, qa primo uolũtas cũ obiecto p̃ſente dicitĩ uolũtas, ſecũdo uolũtas cũ obiecto p̃ſente in ratione obiecti ita ut ſtatim poſſit exire in actum dicitur uoluntas fecunda, ſed primo° non. Et dicãtur oĩa ꝓportionabiliter de uoluntate illo modo ſicut de memoria. Vndecimũ. Vere ĩ deo eſt memoria fecunda et uolũtas fecunda. Duodecimũ. Multoꝝ phõꝝ opi. fuit, ex quo deus omnẽ intellectionẽ et uolitionẽ hʒ naturaliter ſine ꝓductõe tũc intellectus et uolũtas in deo non ſunt ꝓductiua lʒ uere ſint ibi. Sunt. n. ex rõne ſua formali ꝓductiua intellectionũ et uolitionũ et nõ pſonaꝝ, qa tũc in noſtra natura et angelica ſilr̃ eſſent ꝓductiua, ſed planũ eſt ꝙ in nobis nõ ſunt pſonaꝝ ꝓductiua, nec ſcimus ꝙ angeli p intellectũ ꝓducant pſonas, niſi opinio Auicẽne teneretur in prima q̃ſtione prime diſt. recitata, q̃ tñ nos theologi improbamus. Tredecimũ. Potentialitas eſt reſpectus nõ actualis qa nõ requirit terminũ actu exiſtentem, et cũ nullus reſpectus ſit res realis niſi extrema actu exiſtant, nec potẽtialitas põt dici realis quaſi potens exiſtere quia ex rõne ſua formali eſt ꝙ req̃rat terminũ in potentia et ideo ille reſpectus tantum eſt rationis, tamen fundamẽtaliter eſt res ipſa de qua p̃dicatur, ita ꝙ aptitudo in re nihil eſt nec potentialitas niſi illa res de qua cognita p̃dicatur. Decimũquartũ. Potentialitas eſt duplex in noſtro intellectu, qa eſt receptiuus accidentaliter actuũ ſuoꝝ et ſpẽꝝ intelligibiliũ, et eſt ꝓductiuus actuũ et ſpẽꝝ. Prima eſt impfectionis. Nã oĩs receptiuitas eſt impfectõis. Nã ꝙ res nõ habeat ex ſe et ſua natura eſſentialiter et realiter oẽs ſuas pfectõẽs oñdit imperfectõem in ea. Sed ſecũda eſt pfectõis. Decimũquĩtũ. Productiuũ inquãtũ ꝓductiuum nullaʒ impfectionẽ includit qa quãto nobiliora tanto actiuiora, et p ꝯ̃ns rõne pfectõis ineſt actiuitas, iõ ſi nõ aliunde ſit aliqua impfectio, rõne ꝓductiuitatis nihil eſt impfectũ. Decimũſextũ. Intellectus noſter eſt actus primus reſpectu intellectiõis. Quid ſit aũt prim° et ſecũdus actus pʒ ſupra fo. 7. co. 2.

infine eſſe autem actum primū.i.ꝓductiuū eſt ꝑfectōis in noſtro intellectu.Decimūſeptimū. Actus primus continet uirtualiter.i.effectiue.uel ꝓductiue actū ſecūdum.Et differunt effectiue et ꝓductiue. Quia ꝓductio pōt eſſe eiuſdē eſſentialiter,ut in diuinis,ꝑſone ſunt idem eſſentialiter.Sed efficientia proprie requirit diſtinctōem eſſentialem realem,non tn̄ ſemp ſpecificā. Decimūoctauū.Intellectui poſſibili cōuenit recipe actus et ſpecies,ſ3 utrū ſibi cōueniat ꝓducere actus et ſpēs doc.hic relinqt inſolutū,tamen ſupra.q.i.ꝓl.bis expſſe uoluit ꝙ utrūq;.ſ.ꝓducere ſpecies et producere actus cōueniat intellectui agēti,licet in quoli.q.i5.dimittat inſolutā hāc q̄ſtionē et dubiam. Vtrū autem ſint idem numero realiter et formaliter intellectus agēs et poſſibilis uel diſtincta patebit in quoli.q.eadē. Decimūnonum. Quicqd in deo eſt,eſt in eo ſm̄ omnē ſuā ꝑfectōnem q̄ nō icludit uel reqrit impfectōem,ſed ſi ꝑfectio alicuius cōceptus reqreret uel includeret in ſua,natura impfectōem nō eſſet in deo. ſed memoria fecunda inquātū ꝓductiua nullā includit impfectionē, ideo eſt in deo ut ꝓductiua et qa poñ receptiua dicit neceſſario impfectōem,qa inuit ꝙ illud quod recipit de ſe non habeat omnē ꝑfectōe3 poſſibilē,iō oportet ꝙ ille defectus suppleatur ꝑ aliquod accidēs iō nulla poñ receptiua eſt in deo. Vigeſimū. Qn̄ in uno duo cōcurrūt ꝑ accidēs.i.ſepabiliter,ut eſt actiuitas et receptiuitas,quādo unū illoꝝ tali habēti ꝑ ſe cōuenit.i. ex rōne ſua formali et aliud nō,hn̄s tale ens neceſſe habet illud quod ſibi cōuenit ꝑ ſe ſed bene pōt carere altero, ut intellectus noſter duo habet.ſ.ꝓductiuitatē actus,et receptiuitatē eiuſdē, et ꝓductiuitas cōuenit ſibi ꝑ ſe et receptiuitas ꝑ accidens.Cum ergo ad deū trāſferimus intellectū neceſſe eſt ꝙ etiā transferamus ad ipm ꝓductiuitatem, ſed nō oportet receptiuitatē ſibi attribuere.Vigeſimūprimum.Sepe Augu.dicit ꝙ mens ſemp noſcat ſe.Ex quo Hen.quoli.9.q.i9.Guil.uar.lib.i.diſt.3.inferūt. ꝙ illa noticia ſit anime ſiue menti cōcreata,et ſit idē realiter ꝙ ipa mens,et dicitur noticia cōdita.i.creata,nō abſcōdita. Vigeſimūſecūdum. Si eſſet noticia anime noſtre ſibi concreata ita ꝙ naturaliter.i. a natiuitate hr̄et eā licet nō poſſet memoria producere ipam anime itellectionē in aīa,tn̄ poſſet ꝓducere in itellectu angelico uel humano noticiā ſui i rōne obiecti in patria. Quod dico ꝓ itellctu humano q ꝓ ſtatu iſto nō pōt hr̄e noticiā diſtinctā eſſentie anime.Sed dubiū eſt utrū memoria de aīa.i. intellectus et aīa in rōne obiecti poſſit ꝓducere effectiue unam intellectionē de aīa,et iſundere alteri itellectui,ſed de hoc patebit ſecūdo li.diſt.9.Vigeſimūtertiū.Diuina eſſentia pōt gignere noticiā ſui in itellectu alio nō in ſuo, qa habet ſui noticiam naturaliter et realiter eādem ſibi.Vigeſimūquartū. Ad deū fit reductio omniū q̄ nō includunt de ſe limitationem,ut patuit ſupra,et illa q̄ ſic reducuntur eiuſdē rōnis ſunt i deo et creatura et iſinita ſunt in deo, ut ꝓductiuū principium non icludit de ſe limitationē iō eſt i deo iſinitum,et ꝑ ꝯn̄s ex plenitudine ꝑfectionis ꝓductiuum eſt i deo. Vigeſimūquintum. Agere ex plenitudine ꝑfectionis eſt tm̄ eſſe tribuere alicui et nō ab alio aliquid ꝑfectionis expectare ſed liberaliter dare,nihil inde ſperando. Cum ergo deus nihil perfectionis expectet per ꝓductionē ſua3 uel per producta dicitur explenitudine perfectionis et ex liberalitate agere,qa deus nihil cōſequitur ex productōe uel producto ſuo. Vigeſimūſextum.Liberalitas eſt habitus ſm̄ rectā rōnē electiuus et executiuus detentōnis,acceptiōis,largitōnis,et expenſionis pecuniaꝝ, moderatiuus amoris et cōtemptus eaꝝ, et omnē liberꝝ uſum pecuniaꝝ reddens bonum, iterp̄tans inter exceſſum et defectum,inter nimiā ſolicitudinē et negligentia3, inter prodigalitatem et illiberalitatem uel tenacitatem ſeruās in accipiēdo iuſticiā,i largiendo leticiam,in expendendo moderantiā,pro proximo fine bonitatem largitōnis intendēs,et ultimate in deum oīa ordinās.Vigeſimūſeptimum.Ille dicitur liberalis in actibus humanis q agit nō expectans redditionē.i. retributionē.Vigeſimumoctauum. In deo eſt diſtinctiſſima noticia omnium reꝝ,et illa eſt ingenita et improducta, ita ꝙ ſicut omnia ſunt ſibi obiectiue p̄ſentia ſic oīa habent in deo ſui intellectionē ſed nō genitam.Vigeſimūnonū. Agens perfici pōt dupliciter intelligi,uel a productione uel producto. A producto perficitur dupliciter.Primo qn̄ productū eſt forma uel pars, uel utilitatem aliq̄; cōferens producenti,et cū qs intelligit tunc intellectio eſt forma intelligentis in creatura,uel cū qs ꝓducit carnem ſibi et ſanguinē,illa caro eſt ps producentis, uel qn̄ qs artificiata ꝓducit illa ſibi cōferūt alqd ad tēporalem utilitatem uel etiā ſenſualē illo° nō eſt in deo nec aliquo mō ꝑficitur deus pater a ꝓducto ſuo. Alio mō ꝙ ꝓducētis oſtendatur perfectio et gloria et potentia et cōpletur id quod neceſſariū ē ad perfectiōem ꝓducentis,illo° ꝑficitur de⁹ pater ſuo ꝓducto.Nā neceſſariū eſt ad ꝑfectionē patris ꝙ habeat filiū ſed nihil abſolutū intrinſecū habet a filio ut p3 ſupra diſt.i.q.2.ſed hoc improprie eſt ꝑfici.Trigeſimū. A ꝓductione perfici eſt i producēte3 inducere ꝓductū per productionē illā, illo° non eſt in deo, pōt tn̄ dici perfici ꝓductione ſicut dictū eſt de ꝓducto. Trigeſimūprimū.Perfectionis eſt ꝓducere aliqd per ſe ſtans, et imperfectionis eſt ꝓducere aliquid in alio receptibile,ideo deo n̄ pōt cōuenire,ſed prima productio cōuenit deo.Trigeſimūſecūdum.Omnis producens uirtualiter cōtinet ꝓductū quod p3 per diſtinctionē illa3.Virtualiter cōtinere capitur tripliciter.Vno° pro eminēter cōtinere.i.ꝑfectionaliter cōtinere ſicut p3 fo.i4. co.4.Secūdo capitur phyſicaliter ꝓut idē eſt quod cauſaliter cauſatione uera et reali per diſtinctionē eſſentialē uel reale3 cāe et effectus.Tertio methaphyſicaliter ꝓut idē eſt quod productiue cōtinere.Nam producere eſt cōmunius q̄; cauſare,illo tertio° eſt in diuinis reſpectu ꝑſonaꝝ. Nā pater illo° uirtualiter cōtinet filiū et ſpm̄ ſanctū.Secūdo° etiā eſt in diuinis reſpectu creaturaꝝ qa creature diſtinguūtur realiter a deo et cauſant realiter a deo.Cōtinentia uirtualis phyſica eſt duplex.ſ. intētionalis et realis.Prima eſt reſpectu actuū cognoſcendi et appetendi.Secūda reſpectu omniū alioꝝ, i creaturis tn̄ ſecūda cōcomitatur primā.Nā quicqd itelligimus actu phātaſiamur. Phātaſia aūt utitur organo corporeo et multus uſus talis organi infert cōſumptionē ſanguinis et humoꝝ et cōtinuā reſtaurationē que ſunt cū mutatione corporali. Trigeſimūtertiū.Licet deus pr̄ nō perficiatur per filiū uel productionē filij ,nō tn̄ eſt fruſtra illa productio,qa ea producitur ſummū bonū.ſ.filius qui eſt ꝑfectus deus.Trigeſimūquartū.In deo ponitur duplex noticia.ſ.ingenita et genita. Noticia genita formaliter n̄ eſt noticia q̄ eſt actus ſed eſt ꝑſona genita per intellectū ſiue memoriā.Et qa in nobis per memoriā producit hō actum intelligendi,et in deo memoria eſt principiū producendi illā ꝑſonā, iō uocatur noticia.Ex quo ſeqtur ꝙ noticia capitur dupliciter, uno° pro oī producto ꝑ memoriā et ſic ꝑſona diuina genita ē noticia,ſecūdo° pro actu intelligendi .illo° filius in diuinis non eſt noticia formaliter licet realiter qa h3 eādem noticiā q̄; habet pr̄ ,et ſpi.ſanc.et illa eſt ſibi eadem realiter et eſſentialit, et illa noticia q̄ eſt actus dicitur ingenita noticia.Trigeſimum quintū,Noticia ingenita dicitur quaſi producta, nō.n.eſt uere producta,ſed tn̄ qa h3 eſſentiam ut obiectū et intellectū ut potentiā ita nece° reqſita ad ſui eſſe ſicut ſi realiter produceret, iō dicitur quaſi producta.Ex intrinſeca.n.rōne ſua reqrit noticia ingenita diuinū intellectū et diuinā eſſentiā ex qbus oritur nō ꝓductiue ſed naturaliter. Trigeſimūſextū. Dato ꝙ aliquod productiuū naturaliter habeat tale cuius eſt productiuū ſicut diuinus intellectus naturaliter habet intellectionē quā tn̄ intel-

lectus ut intellectus licet non diuinus poteſt producere, ex hoc nõ tollitur quin adhuc ſit alterius talis productiuũ, et ſi nõ põt in ſe producere põt tñ in alio, et ſi in nullo, põt per ſe ſtans ſi ẽ tale ꝙ ſibi non repugnat per ſe ſtare eẽntialr. Trigeſimũſeptimũ, Potẽtia productiua eſt duplex. ſ. actiua. i. actuũ imanentiũ et factiua. i. actuũ trãſeũtiũ uel terminorum taliũ actuum. Et ille ſpẽs uel drĩe ſunt accñtales ſpẽs. Nã oĩs effectus in alio receptibilis producitur i eo, ſi aũt nõ eſt in alio receptibilis tũc producitur per ſe ſtans, ita ꝙ ex pte potẽtie nõ eſt drĩa ſed ex pte producti uel producibilis. Trigeſimũoctauũ. Nõ oportet potentiam pductiuã alicui⁹ receptibilis in aliquo pducere illud i quolibet receptiuo, ſed ſufficit in uno. Similiter ſi effectus põt p ſe ſubſiſtere nõ oportet ꝙ oẽ pductiuũ quod ex rõne ſua formali eſt talis effectus pductiuũ poſſit ipm pducere ut in ſe ſubſiſtens, qa memoria fecũda eſt eiuſdẽ rõnis in deo et nobis, ergo et eiuſdem effectus pductiua in nobis ſicut in deo inquãtum memoria, ſed qa eſt finita i nobis et infinita in deo rõne illorum modorum itrinſecorum eſt drĩa ita ꝙ diuina memoria põt pducere ul eſſe principiũ pducẽdi pſonã per ſe ſtantẽ, ſed creata nõ. Trigeſimũnonũ. Deus pater producit filiũ nec agẽdo nec faciendo. i. nec in ſe producit nec i alio ſed per ſe ſubſiſtentẽ. Quadrageſimũ. Nõ oportet oẽs creature perfectiones reducere in deũ ita ut formaliter ſint i deo ut poſtea patebit. Quadrageſimũprimũ. Reducere unũ ad deũ eſt inqrere ubi eſſe eius ſit perfectum ens ſine imperfectione, et hoc duplr, uniuoce ſi dẽ ſe nullã iclu dit limitationẽ, uel equoce ſi de ſe includit limitatõnes ut pꝫ ſupra in fine. q. pcedentis. Quadrageſimũſecũdum. Principium productiuũ eſt quadruplex. ſ. efficiens finale, materiale, et formale. Efficiens et finale reducũtur ad deũ uniuoce. i. ipa nõ includunt limitationẽ, iõ ſunt formaliter i deo. Nã cuiuſlibet cãe efficientis eſſe eſt perfecte in deo, qa ifinitũ reperitur i deo, nõ ꝙ illud idẽ numero ſit i deo ſed rõ. i. quidditas cauſe efficientis. Idem dicatur de finali. Eſt. n. efficiens inquãtum efficiens et cã finalis inquãtum cã finalis eiuſdẽ rõnis i deo et creatura. Sequitur ergo ꝙ in cauſis extrinſecis nõ eſt ſtatus niſi in ifinito. Materiale et formale principiũ reducũtur ad deũ equoce quia nulla materia eſt ifinita, nec põt eẽ infinita, nec aliqua forma ſilr, tñ qa in cã materiali duo ſunt. ſ. cauſalitas, et materie propria entitas, ratione cauſalitatis reducitur uniuoce ad deum, ratiõe proprie entitatis reducitur equoce ad deũ. Quadrageſimũtertium. Reductio cuiuſlibet rei debet duci ſemper ad primũ eiuſdem rõnis ſicut reductio omnium materiarum ad materiã primã (que eſt reductio accñtalis qa ſolũ drñt numero materie et p accidens. i. per diuiſionẽ partium, que diuiſio eſt accidentalis) et ſi tunc illud primũ nõ eſt ifinitum debet ultra equoce reduci ad deum. Exquo patet ꝙ reductio eſt duplex. ſ. ultimata ꝗ eſt in ſolum deum, et nõ ultimata que eſt in aliud.

¶ SECVNDO PRINCIPAliter ad ꝗſtionem principalem arguo ſic etc. Hec eſt ſecunda rõ principalis ad ꝗſtionẽ, i qua doc. et in ſequẽti ult. 23. dicta. Primum. Memoria diſtinguitur ab intelligẽtia, qa memoria ẽ intellectus etc. ut ſupra dictũ ẽ, ſed intelligentia eſt idem itellectus numero inquãtum (cõcomitanter intelligendo) habet intra ſe licet nõ ſubiectiue (quod dico propter deum q nõ recipit) actum intelligendi, et illo actu attingit obiectum. Omne obiectum autẽ itelligibile et intellectum habet eſſe tam in memoria ꝙ̃ in itelligentia. Quia obiectum hr̃e eſſe in memoria et intelligentia põt duplr intelligi, uel eſſe rõnis, uel eſſe reale. In intuitiua cognitione obiectum habet eſſe reale i memoria, ſed in abſtractiue cognitõe hꝫ eẽ rõnis. i. eſſe relucens in ſpẽ. Secundum. Habere eſſe reale in memoria põt dupliciter intilligi uel in propria forma ut qñ ipa res itelligitur per actuitatem obiecti realiter in ſe pñtis, et illo⁹ eſt i creaturis et in deo reſpectu ſue eſſentie, et perſonarum, uel i eminentiali eſſe et uirtuali, qa cum deus itelligit ituitiue oẽs creaturas, nõ ipas habet realiter pñtes i ppria forma ſed hꝫ obiectum quod eſt diuina eſſentia uirtualiter et eminenter cõtinens oẽs creaturas. Tertium. Si itelligẽtia deſcribitur eodẽ mõ quo prius deſcripta eſt tunc nullum obiectum hꝫ eſſe reale in itelligentia niſi diuina eſſentia i ſua itelligẽtia. Si autẽ deſcribitur itelligẽtia ſic ꝙ eſt itellectus cum obiecto actu itellecto tunc i oĩ ituitiua cognitõne obiectum hꝫ eſſe reale i itelligẽtia. Nihilominus tamen etiam habet eſſe ratõnis i actu itelligẽdi. Attamen in oĩ abſtractiua cognitione obiectũ hꝫ eſſe rõnis tm̃ in itelligẽtia et memoria, quõcũqꝫ deſcribitur intelligẽtia. Capitur tamẽ intelligẽtia tripliciter primo ut diſtinguitur ꝯ itellectũ, et dicitur quedam portiũcula anime qua in quiete deo inheremus. i. ſuperior portio rõnis, iõ dciũtur angeli eẽ intelligẽtie. Secũdo ut ẽ potentia itelligendi, nõ capiẽdo potẽtiã p reſpectu ſed p fundamento abſoluto quod eſt principiũ actuũ itellectiõis. Tertio p intellectu informato actuali intellectione. Quartũ. Obiectum in memoria pducit ſeipm i itelligẽtia accipiẽdo denominationẽ formalẽ et nõ ultimatã ſicut dicitur, intellectus intelligit, de nominatione formali licet ultima denominatione debeat dici hõ itellectu itelligit, ſic etiã ibi, hõ p memoriã pducit itelligẽtiam, tñ bene põt dici hõ memoria pducit intelligẽtiã et pp hãc uerã denominationẽ doc. addit in lr̃a, uel eſt rõ pducẽdi ſeipm. Quitũ. In pductiõe actus intelligẽdi concurrit duplex pductio, una realꝪ que ẽ pductio actus in ſe, alia dicitur rõnis. i. obiecti relucentis in actu itelligendi. Sextũ. Nulla eſt realis productio nec uera obiecti i ſpẽ uel i actu relucẽtis ſed ſpẽs et actus ſunt talia entia ꝙ ipis poſitis neceſſario relucet obiectũ in eis, in ſpẽ quidem obſcurius i actu uero clarius. Septimũ. Sicut cã extremorum eſt p ꝯñs cã reſpectus itrinſecus aduenietis, ſic etiam cã actus itelligendi et ſpẽi p ꝯñs etiã eſt cã obiecti relucẽtis i ſpẽ uel in actu. Octauũ. Cũ doc. dicit diuinã eſſentiã ut obiectũ in memoria ſeipam pducere in itelligentia debet ſic itelligi, diuina eſſentia cũ intellectu diuino cõſtituit diuinã memoriã ꝗ eſt principiũ generãdi filiũ p quã generationẽ ipa eadẽ eſſentia filio⁹ cõicatur. Nã i diuinis obiectũ in memoria. i. eſſentia diuina cõicat ſe in itelligẽtia. i. eſt ptiale pricipiũ cõicãdi ſe filio, et ſic cũ dicitur a Sco. ꝙ producat ſe debet pducere capi p cõicare. Nonũ. Obiectũ qñ habet eẽ ſm qd in memoria et itelligẽtia tũc nõ drt a memoria et itelligẽtia, qñ aũt habet eſſe reale ibi tunc differt ab ipis quod pbatur, qa ppõ de differt exemplariter ſic exponitur. Sor̃ differt a platone, ſor̃ eſt, et plato eſt, et ſortes ñ eſt plato, qñ aũt obiectũ nõ eſt ibi realiter tũc a nullo differt. Decimũ, Prima ps illius dicti, ꝙ aũt obiectũ hẽat etc. inuit ꝙ in tali caſu non differat obiecta ab eis, cũ ſubditur uel ab eis differens hoc dicit p eſſe reali obiectorum in memoria et intelligentia. Qñcũqꝫ aũt obiectũ in memoria et intelligentia habet eſſe ſm qd uel differẽs ab eis nece⁹ dicit impfectionẽ. Seqtur correlariũ, diuina eſſentia ꝗ eſt obiectũ memorie et itelligentie ſue nõ hꝫ ibi eſſe ſm qd nec differens. Seqtur ſecũdo, eẽntia diuina in memoria patris eſt eadem realiter itellectui et patri. Vndecimũ. Diuina eſſentia ut obiectũ i memoria pñna pducit ideſt cõicat ſeipam in itelligentia. i. in uerbo uel filio. Seqtur correlarie, ꝙ diuina eſſentia eſt idẽ realiter filio. Duodecimũ. Conditiones entis dicũtur eius modi et paſſiões. Paſſiones entis ſunt duplices, ꝗdã includũt de ſe nece⁹ impfectionẽ, ꝗdã nõ, exemplũ primi, dependentia, finitas, cõtingentia, et cauſabilitas, exemplũ ſecũdi, ut independẽtia, infinitas, et cauſalitas. Tredecimũ. Non eſt pfectiõis ſimplr ꝙ prime paſſiões et modi ſint neceſſarij ſꝫ ſimplr perfectiõis eſt ꝙ ſecundi modi ſint neceſſarij. Decimum quartũ. Sũmũ ens nece⁹ oẽm habet perfectionẽ ſimpliciter ergo

omnis conditio ſummi entis neceſſaria eſt,qa neceſſitas eſt perfectio ſimpl'r.Seqtur correlariū.Cū ſummū ens ſit ꝓductiuū ꝙ productio eius neceª ſit.Decimūquintū.Qñ ens diſiūctim diuiditur,frequenter et quaſi ſemp unū membrū eſt ꝑfectionis ſimpliciter,alteꝝ nō.Decimūſextū.Quotiens diuiſio talis fit p oppoſita,tunc unū diuidentiū eſt ꝑfectiōis ſimpl'r,alteꝝ nō, et oīa diuidentia entis dicentia ꝑfectionē ſimpl'r ſunt ſimul i deo oīa. Decimūſeptimū.Cū dicitur,quotiens diuiditur ens p oppoſita,ñ debet intelligi de oppoſitis relatiuis,ſed de alijs oppoſitis tribꝰ, propter illā diuiſionem ens ꝓducēs uel ꝓductū,qa ꝓductū nullam dicit ꝑfectionem nec imꝑfectiōem,ꝓducens tñ dicit ꝑfectionem in creaturis,nō in deo.Seqtur correlariū,oīs ꝓductio actiua in diuinis neceª eſt.Decimūoctauū.Productio diuina ē duplex,qdā ad intra,qdam ad extra.Productio ad intra eſt duplex.ſ.generatio et ſpiratio.Sed ꝓductio ad extra in genere ē unica.ſ.creatio,dicitur in genere,qa in ſpē eſt duplex,quia quedam eſt influentia gn̄alis.i.cooꝑatio gn̄alis ad actiones oīm creaturaꝝ,et qdam eſt imediata actio dei q̄ uocatur proprie creatio.Seqtur correlarie.Creatio capitur dupl'r unoº pro oī actione dei ad extra,alioº pro ꝓductiōe de nihilo.Decimūnonū Productio eſt duplex.ſ.naturalis et libera.Naturalis ꝑſupponitur libere ſicut itellectio uolitioni. Seqtur correlariū, prima ꝓductio eſt naturalis ꝓductio.Seqtur ſecūdo,ſimpliciter pri^{m} ꝓducens naturaliter ꝓducit. Impoſſibile eſt deo ad extra naturaliter ꝓducere,qa oīs ꝓductō ad extra eſt contingens,ergo neceº primū ꝓducens libere ꝓducit, licet ſecūdaria ꝓducentia ſm qd neceº ꝓducāt.Seqtur correlariū,ꝙ ꝓductō dei ad intra eſt naturalis ſaltem prima ꝓductō.Vigeſimū.Tres ſunt modi relatiuoꝝ,primus eſt relationū equipantie.i.q̄ hn̄t idem fundamentū,ſed nō tm̄ equipantie et mutuaꝝ cōuertibilium.Secūdus eſt relationū diſquipantie et cōuertibilium. Tertius eſt diſquipantie ſed nō cōuertibiliū,exemplum ubi primi modi relatiōes ſunt mutue et equipantie,ut ſilitudo, idemptitas, et equalitas, exemplum ubi ſunt diſquipantie ut duplum, dimidium triplus, ſubtriplum,exemplum de relationibus ſecūdi modi ut p̄rnitas filiatio,ꝓducens,ꝓductum,exemplum tertij modi ut ſcia et ſcibile ubi ſtat ſcibile ꝑ re q̄ ſcit. Relatiōes oppoſite.2^{l}.et.3^{l}.modoꝝ pn̄t cōuenire eidem numero,ut mouere et moueri uoluntati,etiā homini et cuilibet aīali.Similiter motiuum et mobile et itellectus inquātum intelligens ad intellectum obiectum ubi nō eſt mutua relatio.Nec tñ oēs relatōes ſecundi modi ſunt huiuſmodi,qa qdam pn̄t cōpetere diuerſis idiuiduis eiuſdem ſpeciei ut ꝓducere et ꝓduci, qdā neceº reqrūt diuerſas ſpecies, ut cāre et cāri,qa oīs cā neceº eſt equiuoca.i.diſtincta realiter a ſuo effectu.Vigeſimūprimum. Quicqd pōt cōpetere i creaturis eidem nature ſpecie,pōt cōpetere eidem nature numero i diuinis propter iſinitatē illius nature.Seqtur correlarie,ꝙ unica diuina natura pōt fundare ꝓducere et ꝓduci ſiml.Vigeſimūſecūdum. Fundare oppoſitas relatiōes reqrit aliqualem illimitationem.i.ꝙ nō ſit limitatum ad unum tm̄. Seqtur correlarie,ſi una uoluntas numero creata ſm qd illimitata pōt fundare oppoſitas relatiōes,multo magis diuina eſſentia ſimpl'r iſinita pōt fundare oppoſitas relatiōes.Vigeſimūtertium.Oīa relatiue oppoſita equaliter icludunt ꝯdictōnes ſed nō equaliter diſtātiā, quia aliqua ꝯdictoria diſtāt ualde modicum aliqua multū ſm ꝙ fuit dictum.q.i.de diſtātia cōtradictorioꝝ,et de repugnātia pꝫ hic.Seqtur correlarium,quod eſt rn̄ſiuum qſtionis.In diuinis eſt et pōt eſſe ꝓductō. ¶ Cum ergo q̄ritur utrum eſſentia diuina poſſit ſtare i aliquo et ipm eſſe ꝓductum.i.utrum productō ſit i diuinis,ꝓbat doc.ꝙ ſic.Priº ſic. Quicqd de rōne ſua formali eſt principium ꝓductiuum hn̄ti ipm ſine imꝑfectione et a ſe,eſt principium ꝓductiuum illius ad quod ordinatur illā principium.Sed memoria fecūda eſt huiuſmodi, ergo eſt patri hn̄ti ipam a ſe et ſine imꝑfectione principiū productiuū.Cōſimiliter arguitur de uolūtate fecūda.Ad hanc rōnem ut magis declaretur reſpōdetur cōcedēdo maiorē,et negādo minorē ul'r, q̄ tñ in caſu eſt uera.ſ.qñ noticia uel uolitio ꝓducta formaliter recipiūtur in producente.Cōfirmatur,quia alias noticia genita eſſet fruſtra.Similiter impoſſibile eſt noticiam talem genitam poni.Primū patet quia ſi non informat ꝓducentē non uidetur ad qd alias utilis ſit.Secūdum pꝫ,qa memoria fecūda habet noticiam adequatāꝫ in diuinis.ſ.ingenitā,ergo nō pōt habere aliā. Ad illa rn̄det doc.ad primū,ꝙ ꝓductio memorie fecūde non ē fruſtra qa eſt ad ſummū bonū.Nā filius genitus eſt deus. Ad ſecūdum rn̄det cōcedendo ꝙ habet ingenitā noticiā adequatam ſed nō genitā,ideo adhuc pōt ꝓducere. ¶ Secūdo ſic.Obiectus ut eſt i memoria ꝓducit ſeipm ut eſt in itelligentia ſiue eſt rō ꝓducendi etc.ſed deus pr̄ habet eſſentiam ut in memoria,ergo producit per eā idem obiectum in intelligentia.i.in filio genito. ¶ Tertio ſic.Omne diuidens ens nō includēs de ſe limitatiōnē neceº eſt i ſummo ente,ſꝫ ꝓducere eſt huiuſmodi, ergo neceº ē i deo et nece^{m} ē. ¶ Quarto ſic. Relatiōes oppoſite ſecūdi modi pn̄t ineſſe eidem nature numero i creatura aliqualiter illimitata ſicut mouere et moueri in eodem aīali et in eadē uoluntate,ergo i diuinis pn̄t eſſe ubi eſt infinitas et ꝑ ꝯn̄s ꝓducere et ꝓduci pn̄t eſſe in eadem numero.

¶ ARGVIT ALITER Quidā etc.Hic adducitur Hen. quoli.6.q.i.ꝙ dupl'r ꝓbat cōcluſionē affirmatiuā qſtionis.Primo ſic.Pater cōſtituitur in eſſe ꝑſonali paternitate q̄ refertur ad filiū,ſi ergo eſt ibi pater et filius ibi ē generatio filij a p̄re. Añs patet qa ſi pater nō cōſtitueretur paternitate ipa eſſet ſibi accn̄talis quod eſt impoſſibile i deo. ¶ Contra hāc rōem arguit doc.ſic.Cōſequēs eſt eq̄ notū ſicut añs ergo petit principiū. Añs ꝓbatur.Nā iſidelis negat añs,qa ponit ꝑſonā dei abſolutā.Fidelis eſt certus de ꝯn̄te ex fide, et añs oīo dubiuꝫ hꝫ quia doctiſſimi illud dicūt et ꝑles negāt ut in primo diſt.26.in opi. tertia.Probatio an̄tis Hen.nō ualet, qa ſpiratio actiua ſm oēs eſt in patre et filio et nō ꝯſtituit i eſſe ꝑſonali,et tñ nō ē accn̄s ſed eſt ꝑfecte idem.i.real'r patri et filio et eſſentialiter et non accn̄s. ¶ Secūdo arguit Hen.ſic.Virtus ſumme diffundens ſe ꝓducit ſummū, ſed diuina uirtus maxime actiua ſumme ſe diffundit,ergo ꝓducit ſummū. ¶ Ad hāc doc.rn̄det ꝙ minor eſt uera addēdo,quantum eſt poſſibile, et ideo oportet probare ꝙ eſſet poſſibile generare perſonam diuinam.

¶ ARGVVNT ET Alij etc.Hic doctor adducit rationes ſancti Bona.li.i. diſt.2.q.2.ꝙ dupl'r ꝓbat concluſionem affirmatiuā qſtionis. Primo ſic.Omne bonū de ſe eſt ſui cōicatiuū, ergo ſummū bonū eſt ſumme diffuſiuū,nō niſi ad intra.ergo ꝓductio eſt i deo. ¶ Rn̄det doc.ſicut ad ſecūdum Hen. ¶ Secūdo arguit Bona.ſic.Omne ꝑfectū pōt ſibi ſile ꝓducere, ſed deꝰ eſt ꝑfectus,ergo pōt ꝓducere ſibi ſile. ¶ Diſtinguit doc. Sile eſt duplex.ſ.uirtualiter et formaliter, equoce et uniuoce,tunc rn̄det ſicut ad primū. Oporteret probare ꝙ eſſet poſſibile ſibi ſimile uniuoce producere etce.

¶ AD PRIMVM NEGANDO Maiorem . Cum ꝓbat primo etc.Corpore qſtionis expedito reſtat ſoluere argumēta. Quoꝝ primū eſt.Nullū productū eſt neceſſariū,ſed quicqd in deo eſt,nece^{m} eſt,ergo nullū ꝓductū eſt i deo. Maior ꝓbatur quintupliciter. ¶ Primo,nihil ſimul eſt nece^{m} ex ſe et ex alio, ſed omne ꝓductū eſt ab alio,ergo nō ē ex ſe nece^{m}. ¶ Secūdo, omne ꝓducibile eſt poſſibile ꝓduci, ſed nullū poſſibile ē nece^{m}, ergo nullū ꝓducibile eſt neceſſariū. ¶ Tertio,nullū non ens in re uel in itellectu eſt nece^{m},ſed ꝓductuꝫ intelligitur nō eſſe ꝑ inſtanti quo producens intelligitur eſſe (eſt.n.poſterius produ

ente) ergo non eſt neceſſarium. ¶ Quarto, eſſentia diuina nō pōt de nō hñte effici habēs ſed ſi ꝓductio eſſet ibi, de nō habente ꝓductū fieret hñs ꝓductū, ergo nulla ꝓductio eſt ibi. ¶ Quinto, nulla mutatio eſt ī deo, oīs generatio eſt mutatio, ergo ī deo nulla eſt generatio. ¶ PRO Solutione illius argumenti notandū ꝙ doc. pła notabiliſſima intēdit. Primum. Cauſa capitur dupliciter, uno° proprie ꝓ illo quod per ſe cōcurrit ad alicui⁹ ꝓductionē, alio° large ꝓ illo quod aliquo mō ē ſimile cauſe ſolum in ſignificādo uel alio°, et ſic productio ſine oī mutatiōe et diſtinctione eſſentiali dicitur cauſa efficiens, et propria entitas cuiuſlibet rei dicitur eſſe cā formalis. Sic ī ꝓpoſito gñatio dicitur cauſalitas efficientis, et ipa eſſentia diuina dicitur cauſa formalis. Sed aliquibus nō placet nomen cauſe in diuinis iō ſḿ eos debet ſumme caueri ne nominetur cauſa ī diuinis. Nec doctor dicit ibi eſſe cām niſi methaphorice. Nec tamē eſt hereticū, nam expſſe hic doc. nominat cām effectiuā uel ꝓductiuam et formalē methaphorice in diuinis. Secūdum. Cum dicitur aliquid eſſe nece^m^ ex ſe et ex alio pōt multipliciter intelligi, primo uniformiter et hoc dupliciť, uel ꝙ ſit ꝓductiue ex ſe nece^m^, et ex alio. ſecūdo ꝙ ſit formaliter nece^m^ ex ſe et ex alio, formaliter. i. propria entitate q̄ nece^a^ eſt. Alio° pōt ītelligi difformiter ita ꝙ ſit ꝓductiue nece^m^ ab alio et ex ſe formaliter, uel ecōuerſo. Impoſſibile eſt aūt ꝙ aliqd ſit ex ſe nece^m^ ꝓductiue, quia nihil ſe producit ſed poſſibile ē ꝙ aliqd ſit ab alio nece^m^ ꝓductiue ut filius neceſſarius eſt ī diuinis propter patrē cōicātem ſibi eſſentiā neceſſariā ꝑ generationem, Similiter impoſſibile eſt ꝙ aliquid ſit ſimul ex ſe et ex alio neceſſariū, uel productiue, uel formaliter. Tertiū. Poſſibile eſt ꝙ aliqd ſit nece^m^ ex ſe et ex alio, ſed ex ſe formaliter, et ex alio productiue, exemplum, filius ī diuinis habet eſſentiā diuinā neceſſariā, ergo propria entitate eſt neceſſarius, et ꝑ ꝯñs formaliter, et quia hanc eſſentiam habet a patre cōicatā ꝑ generationem ideo habet ex alio productiue. Cōformiter dicatur ad ſecūdum mēbrū dicti. Seqtur correlarie ꝙ illa propō eſt falſa, nullū productum eſt ex ſe neceſſariū. Quartū. Illa propoſitio eſt falſa ꝙ illud qđ ex ſe. i. ex propria entitate ſua eſt neceſſariū poſſit eſſe ſine oī alio, pꝫ, quia filius et ſpūſſanctus ſunt ex ſe neceſſarij et impoſſibile eſt eē neceſſarios ſine patre producente. Seqtur correlariū, ponēdo filiū ex ſe nece^m^ impoſſibile ē circūſcribere prēꝫ. Seqtur ſecūdo, nō omne nece^m^ formaliter ē a ſe productiue. i. a nullo productū. Seqtur tertio, licet nullum nece^m^ ex ſe poſſit cauſari ab aliquo, tñ bene pōt produci. Quintum. Ex uno īpoſſibili plura ſequūtur, ut ex illo impoſſibili, filius pōt nō produci, ſequtur ipm poſſe nō eē, qđ ē īpoſſibile cū neceſſarius ſit ex ſe. Sextū. Ariſto. et Auicen. ponētes deū neceſſario agere ad extra, nece° habēt ꝯcedere omne creatū eē formaliter nece^m^, qa omne nece° productū nece° eſt, Seqtur correlarie, ſḿ phōs illa nō ſunt incōpoſſibilia, nece^m^ ex ſe et ab alio neceſſarium. Sequitur ſecūdo, nulla doctrina poteſt ſaluare ꝙ nece^m^ ex ſe uniuerſaliter poſſit eſſe ſine quocūq; alio. Septimū. Poſſe eſſe ſine alio eſt dupliciter. Quia ly alio pōt eē neutrū uel maſculinū. Primo° dicit eſſentiam ſecūdo° ſuppoſitū, uerꝫ eſt aūt ꝙ oē ex ſe nece^m^ pōt eſſe ſine quocūq; alio neutraliter. i. ſine oī alio eſſentialiť diſticto, ſed nō pōt eē ſine alio maſculine. i. ſine alio ſuppoſitaliter diſtincto nō eēntialiter. Octauū. Cōtradictionē īcludit eē plura ex ſe nece^a^, capiendo plura neutraliter. i. plura eēntialiter diſtincta, ſꝫ non eſt ꝯdictio eſſe pła maſculine. i. ſuppoſitaliter diſtincta ex ſe nece^a^. Nonū. Impoſſibile eſt diuinam eſſentiā eſſe ſine pſonis tribus uel unā pſonā eē ſine alia. Seqtur ꝙ nō pōt nece^m^ unum ſine alio eſſe uniuerſaliter. Decimuꝫ. Neceſſitas ex ſe ī entibus poſſet habere gradus ſi ꝑ impoſſibile plura eſſent nece^a^ eſſentialiter diſticta, qa ſi aliqua creatura eēt nece^a^ eſſet minus neceſſaria q̄ deus. Maior ergo eſt falſa in prima probatione.

¶ AD SECVNDAM Probationē maioris etc. Vndecimū, Poſſibile capitur duplr. Logicaliter et phyſicaliter. Logicaliter capitur dupliciter, prime intentionaliť et ſecunde intentionaliť. Prime intentionaliť eſt extremum ꝓpōnis uel modus extremi, ut poſſibile ē ſortem currere uel ſortes poſſibiliť ē currens. Secūde intentionaliť eſt eſſentialis forma copule (quia copula modalis eſſentialiť eſt cōpoſita qa copula idem eſt quod unio et modus additus determinat illam unionem) exemplum hō poſſibiliť eſt currens ly hō eſt ſubiectū ly currens eſt p̄dicatum ly poſſibiliť eſt, eſt copula. Seqtur correlarie. Cum ꝓpō eſſentialiter ſit unio ꝙ eſſentialiter diſtinguūtur modalis, et de ineſſe ꝑ copulam. Seqtur ſecūdo, capiēdo modū prime intentionaliter facit ꝓpōneꝫ de ieſſe et cōpoſitā. Sed capiēdo ſecūde intentionaliter facit diuiſam et modalem, et ꝑ ꝯñs ſola diuiſa eſt modalis. i. ſpē diſtincta ab illa de ineſſe. Phyſicaliter capitur duplicitur, uno° ꝓ poſſibili iherente. i. ꝓ potentia actiua, alio° ꝓ potentia terminata. i. potentia paſſiua. Potentia actiua ē aliq̄ potentia nata trāſmutare realiter aliqd eſſentialiter a ſe diſtīctum. Potentia paſſiua ē potentia qua aliquid eſt natum tranſmutari ab alio eēntialiť a ſe diſtincto. Duodecimū. Poſſibilitas logica ē formaliť in oī ente creato et increato. Poſſibilitas logica ſecūde intentionaliter nullā dicit entitatem realē nec correſpondet ei aliqua res ad extra. Seqtur, cū dr̄ filius poſſibiliť producitur ſolū ſignicatur nō repugnātia p̄dicati ad ſubiectū. Tredecimū. Poſſibile logicū prime intentionaliť capitur dupliciter, uno° ut ē indifferens ad nece^m^ et nō nece^m^, et illo° uerificatur de deo ut poſſibile eſt deū gñare uel eē etc. et ſibi correſpondet aliquod reale ut memoria fecūda, quo ad illā, poſſibile eſt deū generare, et ipa diuina eēntia quo ad illam, poſſibile eſt deū eē, quāq; ipm poſſibile inquantum eſt ſubiectum ꝓpōis ſit tm̄ ens rōnis et cognitū. Ideo dixi, ſibi corrńdet, et nō dixi, ē potentia realis. Secūdo° capitur poſſibile logicū prime intentionaliter ꝓut idem ē quod nō nece^m^, et illo° oīo negetur de deo intrinſeca denominatione, qa a ꝯtingentia creature dicitur de⁹ cōtingenter ad extra ꝓducere ſed hoc eſt extrinſeca denominatione, qa nihil ad ītra eſt ꝯtingens. Decimūquartū. Cū potentia phyſica diſtinctionē eēntialem reqrat, et ī deo nulla ſit talis diſtinctio, ſeqtur ꝙ in deo nec eſt potentia actiua nec paſſiua. Decimūquītū. Quāq; potentia actiua et paſſiua negenť a deo, tñ ī deo ponitur potentia ꝓductiua q̄ pōt eē in aliquo fundamēto eēntialiter eodē cū fundamēto potentie ꝓducibilis. Decimum ſextū. Potentia eſt nonuplex. Prima eſt ꝓductiua. Illa ē ī deo, et nullā dicit impfectionē. Secūda eſt trāſmutatiua. i. factiua q̄ realiter nata eſt trāſmutare materiā naturaliter ab una forma ad aliā et illa nō eſt ī deo qa nece° dicit impfectionē. Tertia eſt potētia obiectiua ante actū. i. poſſibilitas eſſendi rem q̄ñ adhuc nō eſt, et illa nō ē in deo cū dicat nece° impfectionē. ſ. aliq̄ñ nō eē realiter. Quarta ē potentia obiectiua cum actu nece° cōiūcta, ut filius dei eſt poſſibilis et tñ nece° ſemp eſt actu, et ſic eſt ī deo et nullā dicit impfectionē. Quinta eſt actiua reſpectu actuū īmanentiū, et eſt intentionalis. Et illa pōt dupliciter ītelligi, uel ꝙ ꝓducātur illi actus et ſint accidētia, et ſic ñ eſt ī deo ſed eſt impfectionis, uel ꝙ ſine ꝓductione habeantur. Illo° eſt pfectiōis et eſt ī deo potentia actiua. Sexta eſt ſubiectiua. i. receptiua, et illa nō eſt ī deo ſed ē impfectionis. Septima eſt paſſiua realis. i. nata pdere aliquod reale et aliud loco ei⁹ acqrere, illa ē impfectionis et nō eſt ī deo. Octaua eſt potentia paſſiua ut dicit relationem poſſibilitatis ī ꝓduci, et ſic ē in deo quia filius pōt ꝓduci paſſiue. Nona receptiua logicalis de qua in ſuperioribus. Quid aūt ſit poſſibilitas et ī quo fundetur ha

bet alibi locum cum dicetur quid ſit deo poſſibile. Decimūſepti
mū. Qñ dicitur omne ꝓducibile poſſibile eſt ꝓduci, pōt cōcedi
de poſſibili logico tam prime itentionaliter q̄ ſecūde intentio-
naliter. Similiter pōt cōcedi de potentia ꝓductiua, ſed debet oīo
negari de potentia reali actiua et paſſiua ſm determinationes
15. dicti. Decimūoctauū. Cū dr̄ oē ꝓductū ante ꝓductionem fuit
poſſibile ꝓduci, pōt ly ante itelligi dupl̄r, uno° ut dicit ordines
durationis alio° ordinē nature. i. naturalis itelligētie. Primo°
falſum eſt, qa calor ab igne nullo tēpore fuit ꝓducibilis quo ñ
fuit ꝓductus, qa nihil eſt poſſibile ꝓduci quin ſit aliqua res in
qua fundetur illa poſſibilitas. Seqtur cuꝫ nullus ignis ſit, nulla
eſt poſſibilitas ad calorem producendū niſi ualde abuſiue ca-
piēdo poſſibile, ſed capiendo ly ante ſecūdo° tunc eſt ueꝝ, quia
nō eſt intelligibile ꝙ ſit aliquod ꝓductū quin imaginetur aliq̄li
ter prius nō fuiſſe. Decimūnonū. Oīs potentia phyſica neceſſa-
rio dicit contingentiam ideſt non neceſſitatem. Sequitur ꝙ in
deo nullo modo eſt ponenda.

¶ AD TERTIAM Probationē cū dicitur etc. Vigeſimū.
Abſtractio eſt duplex, q̄dam phyſica et mendax. i. cū aliq̄ duo
ſunt ſimul i eodem et ego cogito unū realiter ſine alio eē ut ho-
minem nō habere riſibilitatem, Alia eſt methaphyſica ſiue ma
thematica et uerax. i. itelligēdo unū dimittēdo alteꝝ uel nō cu-
rando, ut cū cogito hominem nō intelligendo riſibilitatem, et nō
cogitando, riſibilitas nō eſt ibi, ſed ſic cogitādo, quāq̄ riſibilitas
ſit ibi nō tñ uolo de ea curare. Vigeſimūprimū. Cū intelligitur
pater nō cointelligēdo filiū eſt dupl̄r, uel mēdaciter. i. dicendo,
pater ille nullū filium habet, uel ueraciter ut dicēdo pater ha-
bet quidem filiū ſed dimiſſo filio occupo me cū patre. Vigeſimū
ſecūdum. Cum dicitur oē quod pōt itelligi nō eſſe ē cōtingēs eſt
ueꝝ ſi ē abſtractio phyſica. i. ſi aliqñ realiter nō eſt ſꝫ falſuꝫ ē
in mathematica abſtractiōe. i. ſi ſp realiter ē pōt aliqñ nō cogi
tari cū aliquo de quo i. 12. diſt. Pater i diuinis pōt mathemati-
ce abſtrahi a filio. i. cogitari ſine filio, nō quidditatiue ſed con-
fuſe ſed non abſtrahit phyſice. i. nō pōt eē realiter ſine filio.

¶ AD QVARTAM Probationem dico ꝙ illa pſona etc.
Vigeſimūtertiū. Veꝝ ē ꝙ i eſſentia diuina nō eſſet filius niſi per
generationē, ſed illa ꝯña nō ualet, eēntia ex q̄dditate ſua ime-
diate nō habet filiū, ergo fit de nō habēte hñs, qa abſoluta nega
tio realē notat negationē uel abſentiā rei, ſed nullo tēpore non
habet diuina eſſentia filiū, nec euo nec eternitate. Vigeſimūquar
tum. Illa ꝯña eſt bona, eſſentia diuina p ꝓductionē habet filiū,
ergo nō ex ſua q̄dditate imediate habet filiū, qa fili⁹ ē relatiu⁹
et eēntia abſoluta, mō nullū abſolutū icludit q̄dditatiue reſpec
tiuū. Sit ꝓductū ē reſpectus ergo eēntia ñ icludit eū q̄ditae.

¶ AD QVINTAM Probationē etc. Vigeſimūquintum.
Mutatio proprie capta reqrit ſubiectū aliqua duratione ha-
buiſſe oppoſitum eius quod nunc habet. Seqtur correlarie. Cum
nulla duratione diuina eſſentia nō habuerit filiū ꝙ nō pōt i ea
poni mutatio ex eo ꝙ filius ē in ea et nō ex eius q̄dditate. Sequi
tur ſecūdo, qñ aliq̄d acqritur et nihil deperditur nō ē proprie
mutatio, qa reqritur prius oppoſitū īfuiſſe. Sequitur tertio, crea
tio nō ē mutatio. Vigeſimūſextū, Productio eſt de eſſentia ge-
nerationis ſed mutatio eſt accñs generationis, imo oīs mutatio
impfectiōis eſt, Seqtur correlariū in diuinis nō ē generatio ſub
ratione mutationis. Vigeſimūſeptimū. In generatione iō ē muta
tio quia materia ꝑſuppoſita habet formā incōpoſſibilē forme
generādē, et ipa creatura nō poterit abſq̄ materia aliquid pro
ducere, iō necem eſt abiicere formā priorem et īducere nouaꝫ,
Falſum ē ergo ꝙ oīs generatio ſit mutatio. Sequitur etiam ꝙ i
deo eſt generatio productio, et nō generatio mutatio.

¶ SECVNDO PRINCIpaliter arguitur etc. Illa ꝯña ua
let, eſt productum ergo dependet, ſed nihil i deo dependet ergo
nihil eſt i deo productū, ꝯña prima probatur, producēs et pro
ductum nō habent naturā exequo ergo productus dependet a
producente. ¶ Pro ſolutione huius notanda ſunt q̄dam dicta
ex quibus habetur ꝙ prima ꝯña nō ualet. Primū, Dependentia
eſt duplex quedā eſt eſſentialis, et q̄dā accñtalis. Depēdentia
eſſentialis eſt necea reqſitio alterius eſſentialiter diſtincti ad
eſſe et ad opari ipſi⁹ depēdentis, ſicut creatura depēdet a deo,
cōpoſitū a ptibus cōponentibus et diffinitū a ptibus diffinienti-
bus. Sequitur correlariū. Cū diſtinctio eſſentialis nece° reqrat
impfectionē i uno diſtinctoꝝ, eo ꝙ nūq̄ ſunt due ſpēs eiuſdem
pfectionis, et dependens ſit impfectius illo a quo depēdet ꝙ uni
uerſaliter dependens icludit impfectionē. Sequitur ſecūdo. Cuꝫ
nulla eēntialis impfectio poſſit eſſe in pſona diuina, ſequit̄ fi-
lium nullo° dependere a patre nec ab eſſentia. Idem probatur
ex idēptitate nature. Sed dependentia accñtalis eſt contingens
requiſitio alicuius eiuſdē nature tm̄ in eſſe et nō in opari ſicut
filius a patre creato. Seqtur correlarie ꝙ abuſiue dicitur ſub-
ſtātia dependere ab accidēte quocūq̄ mō. Etiā ſeqtur ſecundo,
cum filius i diuinis nō reqrat prēm cōtingenter ad eſſe ſuuꝫ nec
habeat aliq̄d tm̄ eiuſdem ſpēi cum patre ſed bene aliquid idem
numero ſequitur ꝙ ñ dependet accidētaliter a patre. Sequitur
tertio, ꝙ nec eſſentialiter nec accidentaliter dependet a patre.
Seqtur quarto, falſum dicunt qui dicūt dependentiam eē ſolum
ꝑexigentiā. Seqtur quinto. Oīs depēdentia reqrit diuerſas na-
turas ſaltē numero. Secūdum. Dependētia creature ad deū tri
pliciter terminatur uel ad uolūtatem, et ſic eſt in gñe efficien-
tis, uel ad itellectū, et ſic eſt exemplaris, uel tertio ad eſſentiā,
et ſic in gñe finalis. Tertiū. Ly pre i hoc nomine ꝑexigentia po
teſt capi dupliciter, uel ꝙ ſit prioritas eſſentialis uel accidenta
lis. Filius ꝑexigit prēm non eēntialiter nec accidentaliter. i. nec
reqrit patrem eēntialiter ꝑexiſtere i alia natura q̄ i qua fili⁹
ſubſiſtit, nec etiā ꝑintelligitur pater filio naturali ordine q̄ddi-
tatiuo, qa ſunt correlatiua pater et filius, ſed ꝑintelligitur na-
turali itelligentia. i. ratio recta dictat filium requirere patreꝫ
ut ꝓducentem. Tertium. Prioritas nature eſt duplex ad pro-
poſitū. ſ. quidditatis et rōnalis dictaminis, et quidditatiue nobi
litatis. Nā unū taliū relatiuoꝝ eſt nobilius alio quidditatiue
ſicut dñs ſeruo. Primo° correlatiua ſunt ſimul. i. quidditatiue
ſunt ſimul. Secūdo° relatiuū ſuppoſitionis ē prius relatiuo ſup
poſitionis. Seqtur correlariū, licet pater ꝑintelligatur filio ulti
mo mō nō tñ realiter ꝑexigitur filio mō ꝑexpoſito.

¶ TERTIO ARGVITVR Nulli motus poſſunt eē in diui
nis ergo nec gñatio, ꝯña pꝫ. qa generatio requirit maiorem imp
fectionem q̄ aliqui motus. ¶ Pro ſolutione notanda ſunt tria
dicta. Primū, Generatio eſt pfectior et impfectior aliis muta
tionibus. Quidditatiue eſt pfectior, et hꝫ pfectiores terminos,
quia habet ſubſtātiam ſed alie mutationes hñt accñs p termi-
nis. Sed in hoc eſt impfectior, qa ſubiectū i quod iducit ſuā for
mā eſt materia ſola ſine ſubſtātiali forma ſed ſubiectū aliaꝝ
mutationū eſt pfecta ſuba in genere ſubſtātie, exemplum ſub-
iectum in generādo hominē eſt materia ſola, ſed ſubiectū cale
factionis eſt totus hō. Secūdum. Generatio eſt i diuinis ſub rōe
ſua formali. i. ſub rōne ꝓductionis et nō eſt i deo rōne ſubiecti
uel māe mutate qa nulla ibi eſt materia. Tertiū. Cū arguitur,
generatio eſt impfectior alteratione, ergo minus reponet i deo
q̄ alteratio. Añs eſt ueꝝ accidentaliter, et falſum eēntialiter,
ꝯa aūt tꝫ itelligendo eēntialiter non accidentaliter etc.

Queſtio ſeptima.

AD QVESTIONEM QVARTAM DE NV
mero ꝓductionum etc. Corpus huius queſtionis in
duas ptes diuiditur, quia p° opinio q̄dā recitatur
et iprobatur, ſecūdo ꝓpria mēs Scoti declaratur,

ibi,dico tunc ad queſtionem. ¶Opi.eſt Henrici in ſumma et
quoli.6.q.1.q̄ principalem q̄ſtionem.ſ.tm̄ due ſunt ꝓductiones i
diuinis ꝓbat ſic.Tantũ duo ſunt actus eẽntiales.ſ.itelligere et
uelle,ergo tm̄ duo notionales.ſ.generare et ſpirare.In hac opi.
multa notantur quoꝝ aliqua ſunt uera et aliqua falſa. Falſa
aũt improbãtur.Primũ dictũ.Actus eẽntialis dicitur actus cõ
ſequens eẽntiã et cõis tribus pſonis, et p̄dicabilis de eſſentia et
tribus pſonis i numero ſingulari ſimul et ſepatiꝫ,et illi tm̄ duo
ſunt i diuinis.ſ.itelligere et uelle. Nã nullus actus executiuus
eſt i deo quo exequatur uolita a ſe ſed ſola uolitione oĩa facit
q̄ facit.Actus notionalis eſt ꝓductio pſone i diuinis.Secũdum.
Nõ oportet diſtinguere de actu eẽntiali uolendi manente itra
et trãſeunte extra,qa idem uelle eſt utrũq;. Si aũt eſſet tertia
potentia executiua in diuinis tunc oporteret diſtinguere.Ter-
tiũ.Hen.uult ꝙ actus eẽntiales ſint fundamenta notionaliuꝫ.i.
ſunt principia ꝓductiua adequata ita ꝙ itelligere eſt principiũ
generãdi adequatũ filiũ.i.tã generatio q̄; filius ſunt adequata
intellectioni patris et nõ põt i plus illa itellectio q̄; i generatio-
nem huius filii.Ideo dicũtur actus notionales equari eẽntiali-
bus,ſed uolitio eſt patri principiũ ſpirãdi ut p principiũ ꝓduc-
tiuũ.Ex hoc iſert,ꝓpter adequationem actuũ eſſentialiũ et no
tionaliũ nõ p̄nt eſſe ples actus notionales q̄; eẽntiales. Quar-
tũ.Simplex itelligentia dicit̃ directa cognitio rei incõplexa.i.ꝙ
intellectus directe aſpiciat, et nõ quaſi redeat in ſe pſpiciendo
quid ip̄e cognoſcat.Reflexa cognitio eſt qñ itellectus aliquam
rem cognoſcit,et ip̄e poſtea reuertitur i ſe pſpiciendo qd ip̄e i
ſe habeat et repit actũ itelligendi i ſe et obiectũ cognitũ relu-
cens i actu itelligendi, et ſic tria uidet.ſ.ſe et i ſe actũ itelligẽ
di,et i actu obiectum. Quintũ.Secũda itellectio.ſ.reflexa eſt
uerbũ et nõ prima.Sextũ.Iſte eſt modus ꝓducendi uerbũ, pri-
mo intellectus itelligit rem directe poſtea reflectitur pſpiciẽ-
do ſe,et i ſe actũ,et i actu obiectum,ita ꝙ actus cõuerſionis ſit
a ſolo intellectu,ſed noticia q̄ eſt uerbũ fit ab illo aggregato.ſ.
intellectu iformato noticia ſimplici.i.directa et ab illo actu et
ab obiecto i actu,ita ꝙ illa tria ſunt una totalis cauſa cauſans
uerbũ,et illa cauſa imprimit uerbũ in itellectũ ſolum,ita ꝙ qñ
nominat intellectũ nudũ intelligit itellectũ ſolũ non ꝙ ſit ſolus
ideſt nihil ſecũ habeat ſed alia nõ ſunt cauſe uel receptiua ei⁹
quod dicitur i nudo itellectu recipi.Ex his patet ꝙ uerbũ nihil
aliud eſt niſi ego ſcio ꝙ hanc rem intelligo, qa qñ primo res co
gnoſcitur poſtea itellectus pſpicit i ſe actũ et obiectum illius
actus et ſic ſcit ꝙ ip̄e illud obiectum ſcit quod cognoſcit. Septi
mũ. Volũtas ſimiliter aliquid primo directe uult et illa uoli-
tio dicitur ſimplex. Poſtea uolũtas ſola actiue ſe cõuertit ſup
ſe et uolitionẽ et obiectũ uolitum,ſic ꝙ illa tria.ſ.ip̄a et uolitio
ſua et obiectũ uolitum ſunt paſſiua, et uolũtas ip̄a nuda.i.ſola
actiue de illis tribus ꝓducit complacentiam in illa uolitione.i.
uult ſe uelle illud ideſt placet ſibi ꝙ illud uult,et illa cõplacen
tia eſt amor incentiuus ideſt itenſus et ille amor dicitur ſpiri
tuſſctũs. Octauum.In hoc eſt differnetia in itellectu et uolun
tate,quia uerbũ quaſi recipitur in itellectu et ꝓducitur ab illis
tribus, ſed ſpũſſctũs ꝓducitur a uoluntate et illa tria ſunt.q̄ſi
paſſiuũ uel materia de qua, et ſic itellectio eſt principiũ gene-
rãdi uerbũ nõ tñ totum principiũ ſed ip̄a cum itellectu et obie
cto.Sed uolitio nõ ẽ principiũ actiuũ ſed paſſiuũ. Nonũ.Actũ
ſimplicẽ.i.directũ cauſat ſuo mõ diuina eſſentia i diuino itellec
tu. Poſtea ip̄e itellectus et illa intellectio et diuina eſſentia ut
obiectum cauſant uerbum i eodẽ itellectu ſolũ. Decimũ. Intel-
lectus inquãtum natus ẽ habere itellẽtiones directã et ſimplicẽ
quã facit eſſentia i ſuo itellectu dicitur itellectus ut itellectus
et tm̄ itellectus.Sed qñ habet noticiã illã ſimplicẽ dicitur itel-
lectus ut natura q̄ ẽ naturale principium uerbi. Vndecimum.
Noticia ſimplex et uerbum nõ ſunt realiter diſtincta ſed ſunt
una ꝑm rẽ, ſed tñ differt uerbum a ſimplici,quia ꝓcedit ab ea
ut declaratiua eius, qa uerbuꝫ ualet tm̄ ſicut,ſcio me hoc ſcire.
Duodecimum. Per omnẽ modum ſimilẽ formatur uerbum i no
bis ita ꝙ itellectus in ſe dicitur itellectus,et ut habet ſimplicem
noticiã dicitur natura.i.naturale actiuum.

¶ISTA OPINIO Ponit tres articulos quos ñ credo etc.
Hic doc.improbat hãc opinionẽ potiſſime i tribus punctis.Pri
m⁹ ẽ ꝙ ab illo aggregato ex itellectu,actu et obiecto,ꝓducatur
uerbum in itellectu ſolo.i.in itellectu exiſtens inquãtum itelle
ctus in ſe cõſideratus nõ inquãtuꝫ hꝫ i ſe actum.¶Cõtra hunc
punctum arguit doc.ſic. Oĩs actio ꝓductiua i diuinis ẽ ſuppoſi
ti alicuius, ſed illa cõuerſio itellectus ẽ nece⁹ p̄uia et ad ip̄am
nece⁹ ſequitur ꝓductio uerbi,ergo fit ab aliquo ſuppoſito uel ꝑ
ſona diuina,uel ſaltẽ itellectus cõuerſus eſt i aliquo ſuppoſito
diuino.Tunc quero i quo ſit,ſi i filio ergo ante generationem fi
lii ſunt due pſone.ſ.ille filius i quo ẽ itellectus ꝯuerſus q nece⁹
habet p̄rem qa illa ꝯuerſio ẽ prior generatiõe uerbi. Sed hoc ẽ
hereticum.Si autẽ ẽ i patre ergo uerbum ẽ in patre, quia idem
itellectus i eadẽ pſona q cõuertitur in ſe habet uerbum ab intel
lectu formato.i.habente in ſe formaliter noticiaꝫ.¶Secundus
punctus eſt ꝙ illa tria ſunt principium gn̄andi naturale et ac-
tiuũ. ¶Cõtra.Verbũ nõ gn̄atur ab itelligẽtia ſed a memoria
ꝑm Augu.ſed illa tria ſunt itelligẽtia ergo dictũ Hen.falſuꝫ.
Secũdo ſic.Productio magis cõuenit actui primo q̄; ſecũdo,ſed
memoria eſt actus primus et itelligẽtia actus ſecũdus,ergo me
moria eſt ꝓductiua.Tertio ſic.Si intelligẽtia.i.illa tria produ
cũt uerbũ, ergo et memoria cũ i deo ſit nece⁹ ꝓductiua ut ꝓba
tum eſt ſupra etiã ꝓducit uerbũ,et ſic erũt duo uerba et uer-
bũ memorie ante uerbũ itelligẽtie. Quarto ſic.Verbũ magis ꝓ-
prie eſt illius uerbũ a quo imediatius gn̄atur,ſed ꝑm Hen.ime
diate ab itelligẽtia ꝓducit̃ cuius formale ẽ itellectio,ergo ma-
gis ꝓprie dr̄ filius i diuinis filius itellectiõis q̄; eſſentie, quod ẽ
incõueniẽs. Quinto ſic,noticia cõicata et nõ cõicata nõ ſunt al-
terius rõnis ex cõicatione et nõ cõicatione, ergo noticia genita
et igenita ſunt eiuſdẽ rõnis,et p ꝯñs ab aliq⁹ eiuſdẽ rõnis ſunt
principiabilia,ſi ſunt principiabilia,ſꝫ igenita ẽ imediate ab eſ-
ſentia lꝫ nõ ꝓducta, ergo et genita ẽ imediate ab eẽntia ꝓduc-
ta et nõ mediãte itellectione. ¶Tertius articulus ꝙ conuerſio
itellectus nudi.i.itellectus i ſe cõſiderati nõ inquãtũ habet in ſe
actum licet habeat,nece⁹ eſt p̄uia ad hoc ꝙ illa tria gn̄ent uer
bum. Quod iõ eſt falſum qa ut ꝓbatũ ẽ ſupra memoria fecũda
circũſcripta illa cõuerſiõe ẽ gn̄atiua ſufficiẽter,ergo ſupfluit
illa cõuerſio. ¶Secũdus articulus etiã eſt falſus in nobis, qa
noticia cõfuſa.i. illa directa et ſimplex nõ põt gn̄are diſtinc-
tam.i.uerbũ,qa nullũ impfectius põt gn̄are pfectius ſe ut tota
lis cã.Preterea, eſſent ſil̃ i eodẽ itellectu illa noticia cõfuſa et
diſtincta quod ꝑm Hen. eſt impoſſibile. ¶Tertius articulus
ſiliter eſt falſus i nobis quia noticia ituitiua dei in patria erit
uerbũ pfectiſſimũ et tñ nulla cõuerſio p̄cedit nec aliqua refle-
xio,qa qñ btũs uidet deũ nõ oportet ꝙ cauſet actum alium quo
ſciat ſe uidere deũ,qa tũc obiectũ illius uerbi eſſet uiſio dei et
nõ deus, et p ꝯñs btificaremur i obiecto creato.

¶DICO TVNC AD QVESTIONEM ꝙ tãtũ due etc.
Hec ẽ ſecũda ps corporis huius q̄ſtionis q̄ diuidit̃ i duas ptes.
In prima mens doctoris directe ponitur,in ſecũda q̄dã obiectio
nes excludũtur ibi.Obiicitur.¶Reſolutio lr̄e in prima parte
cõſiſtit in.18.dictis.Primũ.In diuinis ſunt tm̄ due ꝓductiões.ſ.
generatio et ſpiratio q̄ ſunt due q̄dditates q̄dditatiue diſtĩcte,
et hñt duo principia ꝓductiua formaliter diſtincta.ſ.memoriã
fecũdã et uoluntatẽ fecũdam .Secũdum.Memoria fecũda eſt
principiũ uerbi.i. i creaturis eſt pricipiũ ꝓductiuũ itellectiõis,

in deo autem perſone uerbi, ſed uoluntas eſt principium amoris.i.i creaturis ē principiū ꝓductiuū actus uolendi,in deo aūt perſone ſpūſſancti.Tertiū.Oīs pluralitas reducitur ad unitatem.i.ad tantā paucitatē ad quātam poteſt. Seqtur correlariū pluralitas principioꝝ ꝓductiuoꝝ debet reduci ad tantā paucitatem quātam pōt. Quartū. Memoria fecūda eſt principium per modū nature.i.nō liberꝝ,et uolūtas fecūda eſt principiū liberꝝ,q̄ includūt ꝯdictionem,illā.ſ.liberꝝ et nō liberꝝ.Cū ergo nulla ꝯdictio pōt reduci ad unitatē ſeqtur ꝙ ad minus duplex eſt ꝓductiuū principiū i diuinis.ſ.naturale et liberꝝ, ſiue memoria fecūda et uolūtas fecūda.Sextū.Natura et uoluntas oppoſita ſunt,nō i eſſe ſed i opari et ꝓducere quia natura ex ſe iclinat ad agendū et ſemp ſeqtur hanc iclinationē,ſed uoluntas etiā ſi ex ſe inclinatur ad aliqd opandū uel ꝓducēdum tn̄ libera ē ut faciat hoc uel oppoſitū.Septimū.Si omne principiū ꝓductiuum ad unū reduceretur oporteret nece° uel tm̄ eē naturale uel tm̄ liberꝝ.Octauū.Perſona filii nō poſſet ꝓduci p principiū liberꝝ, nec pſona ſpūſſancti p principiū naturale.Sequitur ſi in diuinis principia ꝓductiua reducerētur ad unum ꝙ uel tm̄ eſſet filius uel tm̄ ſpūſſctūs,qa ſi illud eſſet naturale tunc tm̄ ꝓduceretur filius et nō ſpi.ſan.Si autē eſſet liberꝝ tunc tm̄ ſpi.ſan.ꝓduceretur nō filius.Nonum.Libere ꝓducere diſtinguitur eſſentialiter a naturaliter ꝓducere capiēdo eēntialiter large ꝑ formaliter. Dixi large, qa eēntia apud theologos ꝓprie capitur ꝑ natura cōicabili inquātum icludit oīa cōicabilia realiter ſibi idēptificata,qa cōmuniter dr̄ pſone diuine diſtinguuntur et realit̄ et formalit̄,nō eēntialit̄.Nā nō repugnat diuine eēntie ad itra diſtinctio formalis ut citius ifra patebit. Memoria autē fecūda et uoluntas fecunda nō ſunt alicuius ꝓductiua ad extra.Decimū.Illa duo pricipia nullius cōicabilis ſunt ꝓductiua,qa omne ꝓducibile ad itra eſt incōicabile ſed ſunt bene cōicatiua cuiuſlibet cōicabilis i diuinis,qa p memoriā fecundā cōmunicat̄ filio eſſentia cum oībus eſſentialibus et p uoluntatē fecundā cōicat̄ ſpūi ſancto diuina eēntia cum oībus eēntialibus. Vndecimum. Intellectus pfectus.i.memoria fecunda h₃ duplicē actum,unum ꝓductiuū,alterꝝ opatiuum. Actus ꝓductiuus ē ꝓducere uerbū. Actus operatiuus eſt ipm uerbum uel ipa intellectio i diuinis. Actus opatiuus.i.itellectio nō eſt actus ꝓductus ſed loco eius eſt pſona filii ibi ꝓducta.Sed actus ꝓductiu⁹ ē ipa generatio. Duodecimum. Intellectus eſt duplex.ſ.pfectus et impfectus. Intellectus impfectus eſt itellectus impeditus et finitus. Sed intellectus pfectus eſt duplex.ſ.ifinitus,et ſue naturali pfectiōi dimiſſus.Tredecimū.Intellectus uterq; pfectus pōt eē ens totaliter et penes oē cognoſcibile cognoſcere.Solus ifinitus itellectus natus ē itelligere oē obiectū tanto actu quātuꝫ obiectum ē ideſt ſi obiectum ē infinitum ꝙ etiā actus ſit ifinitus. Sequitur correlarie ſolus ifinitus itellectus pōt cōphēdere diuinā eſſentiam:quia ſola itellectio ifiniti itellectus eſt entitatiue ifinita. Intellectio tn̄ finiti intellectus pōt eſſe ifinita obiectiue. Decimūquartum.Differt dicere itellectio ē ifinita entitatiue et obiectue,Nā primum.i.entitatiue eē ifinitum ē habere ifinitatem intra ſe formalit̄ ut modum itrinſecum.Sed eē ifinitum obiectiue ē habere obiectum ifinitum.Decimūquintum.Intellectus ifinitus h₃ opationē.i.ingenitā itellectionē formaliter ifinitaꝫ, ſed habet ꝓductionē nō formalit̄ ſed idēptice ifinitā.Decimūſextū Omne impfectū reducit̄ ad pfectū prius ſe.Seqtur correlarie, quod nō h₃ prius ſe et qdditatiue nō icludit limitationem eſt ifinitū,et nullo° eſt iperfectū. Seqtur ſecūdo cū intellectus dei nō habeat priorē ſe ꝙ ſit ifinitus.Decimūſeptimū.Intellectus infinitus cū de rōne ſua ſit opatiuus et ꝓductiuus ſeqtur operationē ſuā.i.itellectionē igenitā eē ifinitā ſimilit̄ et ꝓductionem eſſe ifinitā idēptice,qa oīs operatio et ꝓductio ab itra i diuinis eſt tanti perfectiōis q̄ maioris eē nō poſſit.Idem dicatur de uoluntate diuina.Seqtur correlariū nō oportet ꝓductionē dei ad extra eſſe ifinitā obiectiue.i.ꝓductuꝫ ad extra nō eſt ifinitum licet ꝓductio.i.creatio.i.uolitio diuina ſit ifinita.Generatio autem et ſpiratio i diuinis tā realit̄ q̄ obiectiue ſunt ifinita.Decimūoctauū.Principia ꝓductiua i diuinis et ꝓductiones ſunt adequata itenſiue et extēſiue.i.ſicut pricipia ſunt ifinita ſic et ꝓductiōes,et ſicut pricipia ſunt tm̄ duo numero ſic etiam ꝓductiōes,et ſicut pricipia ſunt eterna,ſic et ꝓductiōes,quod eſt triplicit̄ eſſe adequata.ſ.i entitate,numero, et duratiōe.

¶ OBIICITVR CONTRA ISTAM Dedutionem etc. Hec ē ſecūda ps determinatiōis doctoris i qua ſibi obiicit ut melius materiā aperiat.Et obiicit ſibi quintuplicit̄. ¶ Primo ſic. Eſſentia diuina eſt naturale pricipium ꝓductiuū,ergo nō ſolū intellectus ꝓducit uerbū ſed etiā eſſentia.Rn̄det doc.ꝯcedēdo, et dicit ꝙ utrūq; ē unum totale principium ꝓductiuum ſicut dictum fuit q̄ſtione p̄cedente i diffinitiōe memorie fecunde,itellectus i rōne potētie,eēntia i rōne obiecti. ¶ Secundo ſic obiicit. Actus diſtinguūt potētias,ſed actus eēntiales ſunt diſtincti a notionalibus,ergo nō ſunt ab eiſdē potētiis a qbus ſunt eſſentiales.Ad hoc rn̄det doc.triplicit̄.Primo ad maiorē ꝙ maior intelligitur uel de operatiuis actibus ſolis.i.eēntialibus ſolis,uel notionalibus ſolis,et actibus adequatis,ita ꝙ una potētia h₃ tātum unum actum operatiuū adequatū,et tm̄ unum notionalem adequatum,ita ꝙ utrūq; habet,et qlibet eſt adequatus i ſuo genere,et hoc nece^m eſt i creaturis,qa ſicut itellectus creatus h₃ operationem adequatā ſic ēt neceſſe ē habere ꝓductionē illius actus q̄ ēt eſt adequata in ſuo genere ſicut operatio i ſuo genere.Hāc ſolutionē doc.ponit diſt.6.Secundo rn̄det.Producere et quaſi ꝓducere ſunt eiuſdē rōnis et ſic noticia igenita et genita habentur loco unius adequate noticie. Tertio dicit.ꝙ intellectus agens habet actū notionalē.i.productionem,et poſſibilis operationem.i.intellectus agens habet ꝓductionē ꝑ actu adequato,ſed poſſibilis actū ꝓductū,et ſic illi actus diſtinguūt potentiam. ¶ Tertio ſic obiicit.Principialitas nece° et cōtingent ſunt oppoſiti modi principiādi,et tn̄ uni diuine uolūtati conueniūt.Nā pricipiat nece° ſpm̄ſctm̄,et ꝯtingenter creaturā,ergo et principiare libere et naturaliter ꝯuenire pn̄t eidem. Rn̄det doc.Oppoſitio ſola nō facit ꝙ nō pn̄t ꝯuenire eideꝫ,ſed qn̄ ſunt oppoſiti et cū hoc ſic ambo ſunt pfecti ꝙ nullus habet pfectius ad quod reduceretur,ſed illud deficit i principiādo ꝯtingenter quod eſt impfectū.Ideo ſi naturalit̄ et libere reducerentur ad idē,illud ad quod reducerētur hr̄et ſimpliciter unū illoꝝ modorum principiādi. ¶ Cōtra dicta arguitur quadruplr̄. Primo ſic.In patre ꝓprie eſt itelligētia,et uerbū eſt ꝓpria pfectio intelligentie,ergo uerbū eſt itellectio patris.Rn̄det ꝙ uerbū ē formaliter memoria intelligētia et uolūtas,nec uerbū eſt itelligentia formaliter.i.qdditatiue licet ſit formaliter.i.uere et in propria forma habeat eā,Nā uerbū eſt genitū,itelligētia nō ē genita,Secūdo arguitur. Auguſtinus dicit uerbū eſt uiſio de uiſione,ergo uerbū eſt genitū de noticia,qa uiſio eſt ituitiua noticia.Rn̄det ꝙ ille eſt itellectus Auguſtini,uerbū eſt noticia de memoria uel de obiecto i memoria,qa uiſio in ſubiecto capitur pro noticia,et in p̄dicato ꝑ obiecto i memoria ut p₃ p Auguſ. Tertio ſic.Nō dn̄t memoria et itelligētia,ergo idem eſt dicere uerbū de memoria ſicut de itelligētia et ecōuerſo. Rn̄det ꝙ nō eſt realis dr̄ia ſed formalis et illa ſufficit.Quarto ſic arguitur.Nulla uidetur rō quare pater p gn̄ationem ꝓducat uerbū et nō p itellectionē cū ambo ſunt actus ſecundi.Rn̄det doc.ꝙ ē illa rō,qa gn̄atio eſt gn̄atio,iō p ipam gn̄atur filius,et qa itellectio ē itellectio iō p eā nō generat̄ filius. ¶ Alie due principales obiectiones non ſoluūtur hic,ſ₃ diſt.7.iō ibi formabo eas.

In hac littera ſunt quedam uirtualiter contenta, Primum. Intellectus ſolus non eſt principiū productiuum uerbi nec natura ſola, ſed intellectus habens diuinam eſſentiam ut obiectum preſens ut proximo intelligibile ſine omni impedimento conſtituunt memoriam que eſt principiū productiuū uerbi. Secūdum. Memoria eſt actus primus.i.forma productiua, ſed noticia genita eſt actus ſecundus.i.forma producta. Tertius forma capitur ad propoſitum dupliciter uno mō reſpectiue et pro ſignificato, et ſic idē eſt qđ informans, et hoc dupliciter uel reſpectu materie, uel reſpectu perfectibilis generaliſſime, ſicut homo dicitur perficere uniuerſum nō q ſit forma uniuerſi ſed una ualde nobilis pars uniuerſi, Secundo capitur forma cōiſſime prout diſtiguitur contra ſuppoſitū, et ſic omne quod nō eſt ſuppoſitum dicitur forma. Seqtur memoria in diuinis et oīs relatio diuina dicuntur forme, ſimiliter natura diuina. Quartū. Non debet dici intellectuз eē partiale principiū nec eſſentiā eſſe participale principium, quia oīs partialitas dicit īperfectionē, ſed debet dici incompletum principium nō tamen imperfectum. Quintum. Capiendo totū pro compoſito ex partibus nulla eſt totalitas in diuinis, ſed capiēdo totū pro completo et perfecto ente, in deo poteſt poni totalitas, et ideo nulla partialitas eſt ī deo, quia oē quod eſt in deo eſt infinitū. In deo quidem poteſt ꝯcedi quaſi partialitas in rationibus formalibus, quia licet idemptitas infinita ad idem ens numero infinitū ſufficiat pro omni perfectione nō tamen ſufficit una ratio formalis, quia licet intellectus infinitus ſit in re pfectiſſimus tamen ſine rōne formali uoluntatis nihil ualeret. Similiter eſt de intellectione et uolitione etc. Sextū. Ratio nature.i.natura ſiue conceptus nature capitur dupliciť, uno modo proprie prout capitur.2.phyſicoꝝ, et ſic idem eſt qđ inclinari ex quidditate ad aliquid agendū uel patiendū, et ſic ē cōe ad eſſentiam et intellectuз et per ꝯñs conuenit memorie, qa memoria fecunda inclinatur naturaliter ex ſua quidditate ad generandū uerbū. Secundo capitur natura pro entitate cōicabili principali in ſuppoſito quocunqз. Sequitur correlariū, illa ē concedenda, natura diuina eſt in naturali agente.i.in memoria fecunda. Per hoc patet quid ſit ꝑducere per modū nature.i.ꝑducere preciſe ſm inclinationem reſultantē ex quidditate alicuius. Septimum. Memoria patris eſt principium operatiuū et productiuū.i.ipſa eſt illud quo producitur elicitiue uerbū uel actiue, et ex ipſa reſultat noticia ingenita naturaliť, que uocatur operatio, quia neceº intrinſece noticia ingenita requirit intellectū et obiectum ſibi eſſe pñtia et ipſa opatur.i.intelligit intellectus ac ſi produxiſſet eā. Octauū. Intellectionē reſultare a memoria eſt dupliciter, uno mō ex actiuitate memorie ut ē ī creaturis, et iſta ē uera efficientia et realis terminatiue.i.terminus productus eſt ens reale. Alio mō ex naturali perfectione ſine oī efficentia ſicut ē in diuinis. Nonum. In creaturis memoriā operari eſt intellectionem in ſe hr̄e et p ipām obiectum attingere, et producere eſt illā intellectionē generare. Sequitur correlarie q eſt eadē memoria nūero que producit et opatur, uel qua ſuppoſitū producit et opatur, qđ dico pp diuerſam denominationem, ſed in diuinis opari memoriam eſt noticiā ingenitā habere, et producere ē realem perſonam diuinam producere. Decimum. In hoc differt memoria diuina a creata, quia diuina memoria tantum producit.i.habet actum producēdi reſpectu perſone realis et non reſpectu noticie, ſed in creaturis habet tantum actum productiuum reſpectu noticie non perſone. Vndecimum. Memoria in creaturis realiter precedit tam ꝑducere qз operari ſuum. Similiter precedit origine ſicut producens ipſum productum uel productionem. In diuinis autem non precedit realiter.i.duratione uel efficientia reali ipſam productionē, ſed tm̄ origine et naturali intelligentia. Duodecimū. Actus ꝑductiuus.i.ꝑductio nō fundať ſup noticia ꝑducta, nec in deo nec in creaturis, quāuis in deo illa ꝑductio ꝑcedat natura ipāз ꝑductionē et in creaturis equať, imo nulla noticia eſt principiū ꝑductiuū alicuius ut actus ſecūdi. Tredecimum. Per idē pricipiū deus pr̄ eſt opatiuꝰ naturaliter nō ꝑductiue.i.oīus cognoſcitiuus, et ſimiliter pſone filii productiuus, tamen prius naturaliter pater per memoriam eſt operatiuus ideſt omnium cognoſcitiuus qз ſit per eandem memoriam uerbi productiuus. Decimumquartum. Sicut aliquando ab eadem cauſa ſunt plures effectus, unus prior, alius poſterior, ita q primus nō eſt cā ſecundi ſed ambo ſunt ab eadem cā tamen ſecundus preſupponit primū, ſicut obiectū cauſat ſpeciē et intellectionē et naturaliter prexigitur ſpēs intellectioni, et tamen ſpecies non cauſat intellectionem ſed ambo ideſt ſpecies et intellectio ſunt ab obiecto eodem, ſic ab eadem memoria eſt opari et producere, et tamen operari non eſt principium productiuuз ipſius producere. Exemplum primi, ſol lucet et illuminat, lucet primo, ſecundo illuminat, ita q lucere non eſt propria cauſa illuminationis ſed ſol, et tamen non poſſet ſol illuminare quin prius luceret. Quo modo diſtinguantur potentie et obiecta uide in littere formatione. Decimumquintum. Noticia qua deus omnia cognoſcit dicitur quaſi genita, quia ſine memoria (que in creaturis eſt uera cauſa noticie) nullo modo poſſet eſſe noticia ī deo ſed reſultat ex memoria naturaliter ac ſi eſſet ab ea producta elicitiue. Decimumſextum. Cum dicit doctor in textu, q producere et quaſi producere ſunt actus eiuſdem rationis non debet intelligi ut iacet, quia quaſi producere eſt non producere ut patet ꝑ exponentes, modo non producere nec actus eſt, nec cum aliquo ente eiuſdem perfectionis, ſed debet intelligi q noticia ingenita in diuinis, et noticia genita in creaturis ſunt eiuſdem rationis ideſt ingeneratio et generatio non uariant rationes formales actuum illorum. Decimumſeptimum. Noticia ingenita ideo dicitur quaſi producta, quia memoria patris poſſet eam producere ſi nō naturaliter haberet et nō eēt realiter ſibi idē. Decimū octauū. Diſtinctio realis aliquoꝝ neceſſario reqritur ad hoc q uere dicať unū ꝑducens et aliud ꝑductū. Decimūnonū. Oppoſiti modi principiandi ſunt duplices, primi ſunt ſimpʳ pfectionis nullā icludētes īpfectionē ſicut ē generare ī diuinis et ſpirare, et dicuntur ſimpʳ perfectionis non q ſint pfectiones ſimpliciter in ſe, ſed quia neceſſario preſupponunt memoriam et uoluntatem que ſunt perfectiones ſimpliciter. Secundi modi ſic ſe habent q ad minus unus illorum includit imperfectiones, ſicut eſt ſpirare et creare. Spirare eſt neceſſarium et perfectum prīcipiare, ſed creare eſt cōtingens et imperfectuз principiare ex parte termini ideſt creature. Vigeſimum. Primi oppoſiti modi principiandi non poſſunt reduci ad unum eo q neuter includit imperfectionem, ſed ſecundi reducuntur ad unum.i.diuinā uoluntatem eo q contingenter principiare includit neceſſario impfectionē. Vigeſimūprimum. Voluntas in diuinis reducitur ad memoriā ut ad prius origine et natura, capiēdo prius natura pro naturali ordie, qa abſoluta neceſſitas ē q prius ꝑducať memoria qз uoluntas, ideo dr̄ memoria prior origine uolūtate, et nālis ordo ē potētiaꝝ q priꝰ opetur memoria qз uolūtas, iō dr̄ prior nā. Si aūt intelligeret prius nā.i.eēntia, falſus eēt, qa ſūt eēntialiter unū ſine oī ordine.i. ſūt una eēntia numero lз nō una qdditas uel formalitas. Seqtur correlariū. Ex quo nō ſunt diuerſe eēntie, ꝑprie nō pt̄ reduci unū ad alterū. Licet in rōne formali uoluntas ſit nobilior intellectu. Sequitur, ſecundo qз qз uolūtas ſit nobilior forʳ intellectu, non tn̄ ē pfectior, qa intellectꝰ eque infinitus eſt ſicut uoluntas. Vigeſimūſecūdum. In patre formaliter eſt memoria et ītelligētia et uolūtas, imo pater formaliter eſt memoria, ītelligētia et uolūtas. Et capitur ibi uo

luntas theologicaliter pro potentia et obiecto actu uolibili. Vigeſimũtertium. Quelibet pſona diuina intelligit ſe et omnez aliã perſonã et omne ens, et quelibꝫ memoratur ſui et cuiuſlibꝫ alterius.i.quelibet perſona hꝫ memoriã rõne cuius oĩa intelligit .i.hꝫ intellectũ et omne obiectũ preſens et uirtute obiectoruꝫ et intellectus oĩa intelligit, et intelligitur reſpectu creatorum obiectorũ tantũ termininatiue, quia ſola eſſentia diuina mouet pſonas ad intelligendũ creaturas. Vigeſimumquartũ. Falſuꝫ eſt ꝙ ipſe filius ſit intellectio qua pr̃ et ſpũſſanctus intelligant ſe et omnia, ſic intelligendo ꝙ perſona filii ſit ipſa intellectio inquantum diſtĩguitur a patre et ſpũſancto et ꝙ nulla alia intellectio ſit in diuinis niſi perſona filii. Similiter falſum eſt ꝙ perſona ſpũſſancti ſit amor quo perſone diuine amant omnia ita ꝙ nullus alius amor ſit ibi. Vigeſimumquintum. Intelligentia conſtituitur per uerbũ.i.formalis pars intelligentie eſt uerbum. Nã intelligentia eſt intellectus cum uerbo in creaturis. Vigeſimum ſextum. Illud dictuꝫ falſum eſt uniuerſaliter, ꝙ uerbũ ſit pars intelligentie, et tñ partialiter uerum eſt.i.in creaturis. Nam in creaturis noticia omnis eſt producta. In diuinis aũt non eſt ꝓducta noticia, nulla autem noticia niſi producta uocatur uerbum. Sequitur correlarie ꝙ de rõne uerbi eſt ꝙ ſit genitũ. Vigeſimũſeptimum. Noticia eſt duplex, quedã recta, quedã reflexa ſiue declaratiua.i.declaratiua illius recte noticie. Noticia recta eſt prima noticia qua intellectus primo fertur in obiectuꝫ intellectum uel intelligendum. Sed noticia declaratiua eſt illa noticia qua intellectus fertur in actũ intelligendi cognoſcendũ ut obiectũ cũ intellectu in quo eſt. Vigeſimũoctauũ. Declarare obiectũ eſt relatio rationis.i.oſtendere hoc eſſe cognitũ ut ſit ĩ actu reflexo. Probatur. Illa relatio eſt rationis cuius terminꝰ eſt ens rationis, ſed omne cognitũ inquantũ cognituꝫ eſt ens rationis, ergo declaratio qua declaratur hoc eſſe cognitũ eſt relatio rationis. Vigeſimũnonũ. Declaratio fit intellectui per actũ intelligendi de obiecto cognito et ſic eſt duplex terminus declarationis, unus eſt intellectus cui fit declaratio, et alius obiectũ qd̄ declaratur. Trigeſimum. Quicquid in patre eſt, eſt nõ genitum. Sequitur ꝙ in patre non eſt uerbum, quia uerbũ eſt genitum. Trigeſimũprimũ. Aliquid eſſe in patre eſt dupliciter. Vno mõ formaliter.i.ratione eſſentie uel perſonalitatis ſue in propria ſua quidditate et natura. Alio mõ circũinceſſiue de quo poſtea patebit diſ.19. Dictũ precedens intelligitur primo modo nõ ſecundo mõ, quia filius eſt in patre circũinceſſiue. Trigeſimumſecundũ. Cũ dicitur uiſio cogitationis et plura alia ſimilia, ibi eſt cõſtructio intranſitiua.i.tota oratio ſolũ ualet nominatiuũ genitiui et habentur pro eodem ambe partes orationis, et ſic uiſio cogitationis idem eſt qd̄ cogitatõ, uiſio ſcientie.i. ſcientia. Trigeſimũtertium. De ſcientia naſci cogitatiõeꝫ eſt de obiecto in memoria produci actum intelligendi uel uerbũ. Sequitur, ſcientia apud Auguſtinum idem ẽ qd̄ ipſum obiectũ inquãtũ ẽ in memoria et ita ĩ intellectiõe abſtractiua ſcientia dicitur obiectum inquantũ per ſpeciem preſentatꝛ intellectui ſm̃ Scotum et Auguſtinũ obiectũ in ſpecie eſt habitus ut pꝫ in textu. Trigeſimũquartũ. Non poſſũt omnino memoria et uoluntas eẽ idem ex natura rei, quia realiter cõuenit memorie ex ſua quidditate producere uerbũ, et realiter repugnat uoluntati ex ſua quidditate. Et ecõuerſo eſt de uoluntate. Et capiatur ſemp uoluntas theologicaliter. Tregeſimũquintũ. Differũt memoria et intelligentia realiter non ſic intelligendo ꝙ abſolute poſſet negari unum de altero ut una perſona de altera, quia illa eſt uera, pater non eſt filius, et illa eſt falſa, memoria nõ eſt intelligentia ſed addendo formaliter uel aliquid aliud poteſt uerificari, ut dicendo memoria nõ eſt formaliter intelligentia. Trigeſimumſextum. Propoſitio ĩmediata eſt duplex penes quartum modum dicendi per ſe, ſcilicet contingens et neceſſaria (qui modus eſt cauſandi proprie non dicendi uel predicandi, dicitur tamen predicandi quia exprimitur per propoſitiones.) Exemplum de contingente ut calor calefacit, quia nulla cauſa mediat inter calorem et calefactionem. Exemplũ ſecundi, calor eſt calefactiuus, quia inter calorem et aptitudinem illã nihil mediat qd̄ ſit ratio aptitudinis illius niſi propria ſua quidditas. Trigeſimumſeptimum, Iſla eſt ĩmediata negatiua, operatio ñ eſt productiua.i.intellectio non eſt cauſatiua habitus nec alterius quia ex intrinſeca natura operationis repugnat ſibi aptitudo producendi. Trigeſimũoctauũ. Operatio eſt perfectio operantis.i.intellectio uel uolitio eſt perfectio intelligentis uel uolẽtis.i.formaliter in eo eſt, in creaturis quidem inheſiue et accidẽtaliter, in deo autem idemptice in propria ſua forma, ſed productio ut productio non eſt perfectio producentis, quia productio abſolute capta paſſiue ĩtelligitur non actiue. Sequitur correlarie, Intellectioni patris repugnat ꝙ ſit productiua filii, quia omni operationi repugnat productio actiua, intellectio eſt operatio, ergo etc. Trigeſimũnonum. Dictio differt a ſpiratione. Nam dicere eſt intellectualiter producere ſed ſpirare eſt uoluntarie producere. Quadrageſimum. Efficere generare, dicere, et producere, differunt. Nã efficere ẽ phyſice et realiter aliquid facere per motum uel mutationẽ, accidẽtaliter uel ſubſtãtialiter, intentionaliter uel realiter, Dicere autem eſt tm̃ intellectualiter producere. Generare autẽ eſt productio naturalis et inſtantanea ſubſtãtie, capiendo inſtans tã pro inſtanti eternitatis, eui, q̃ꝫ temporis, preſuppoſito aliquo materiali. Sed productio eſt generalis cõceptus ad omnia iſta. Quadrageſimum primũ. Plene perfectionis eſt aliquid ideꝫ poſſe ꝓducere et operari ſimul reſpectu diuerſorum ſicut eſt intelligere aſinum et cum hoc facere ciſtam. Quadrageſimumſecundũ. Multum differt dicere actus intellectus et actus intelligendi. Nam ſola intellectio uocatur actus intelligendi, ſed omne quod eſt ab ĩtellectu uocatur actus intellectus. Sequitur correlarie. Dicere.i.ꝓductio intellectionis eſt actus intellectus ſed non eſt actus intelligendi. Quadrageſimumtertium. Aliquid eſſe productiuũ poteſt intelligi dupliciter. uel quod ſit principium.i.forma cuiꝰ actiuitate mediante productione producatur aliquid ut eſt intellectus qui mediante intellectificatione.i.intellectionis productiõe cauſat ĩtellectiõẽ, uel ꝙ ſit ipã ꝓductio, qa hoc cõplexũ actꝰ ꝓductiuꝰ idẽ ualꝫ qd̄ ipã ꝓductio illo ſecũdo mõ etc.

¶ AD PRIMVM ARGVMENtum pricipale dico etc. Hec eſt cauda queſtionis. Cum ergo queritur. Vtrum in diuinis ſint tantum due productiones intrinſece. ¶ Pro parte negatiua arguitur ſic. Vnius nature eſt tantum unus modus communicandi, ſecundum Auer. ſed diuina natura eſt tantum una, ergo tantum una productio eſt in ea. Maior ꝓbatur quadrupliciter, tribus rationibus Auerrois, et una alia ratione. prima ratio Auerrois eſt iſta. Vbicunq; eſt diuerſitas agentium ibi eſt diuerſitas materiarum et formarum, ſed in generatione uniuoca et equiuoca eſt diuerſitas agentium, ergo impoſsibile eſt ꝙ eiuſdem rationis aliqd̄ poſſit produci uniuoce et equiuoce. Maior probatur, quia diuerſa agentia ſpecifice diſtĩcta, materias ideſt receptiua diuerſa diſponũt, et ubi ſunt diuerſa receptiua etiam forme recepte diſtinguuntur et ſunt diuerſe. Secundo ſic. Si poſſet homo equiuoce et uniuoce generari poſſet a caſu generari, ſed hominem a caſu generari ẽ ĩpoſsibile, ergo hõ nõ põt equiuoce generari. Maior pꝫ. Quicqd̄ poteſt indeterminate ex quolibꝫ generari, a caſu põt generari, ſed ſi homo poſſet equiuoce generari, ergo ex quolibet poſſet generari. Tertio ſic. Generari equiuoce eſt generari non ex ſemine, aut ergo ſemper uel frequenter uel raro, non ſemper

quia nunq̄ uniuoce ideſt ex ſemine generaret. Si frequenter ergo raro ex ſemine generatur et per conſequens a caſu quod eſt impoſsibile. Quarto ſic. Diuerſorum motuum ſpecie ſunt termini diſtincti ſpecie, ſed generatio et ſpiratio ſunt motus diſtincti ſpecie. ergo perſone producte ſunt diſtincte ſpecie et eſſentialiter, conſequens eſt falſum, ergo aliquã premiſſarum, nõ maior ergo minor ſcilicet ꝙ in deo ſint due productiones ſcilicet generatio et ſpiratio. ¶ Pro euidentia illorum argumentorum ſunt plura notanda. Primum. Rationes Auerro. procedunt contra auicẽnam cui imponit ꝙ dicat hominem poſſe generari uniuoce.i.ex ſemine uiri et mulieris ſecundum conſuetum modũ generandi. Similiter ꝙ poſsit generari equiuoce.i. ex ſemine hominis ſine muliere ſcilicet per applicationem actiuorũ et paſsiuorum nature uniuerſalis cuius modos non neceſſe eſt hic ponere et ideo rationes Auer. nihil ad propoſitum nr̄m. Secundum. Auer. dicit id fieri a caſu quod non eſt conſuetum et omnino principalis et naturalis modus ut quando aliquid poſſz generari ex ſemine et ſine ſemine, ſi conſuetum eſt generari ex ſemine tũc generari non ex ſemine dicit eſſe a caſu, dato ꝙ ex ĩtentione nature fieret. Tertium. Productio eſt duplex ſcilicet uniuoca et equiuoca. Equiuoca productio eſt cuz producens et productum ſunt alterius ſpeciei, ut eſt ſol et uermis. Productio autem uniuoca eſt cum producens et productum ſunt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſsime ut eſt pater et filius et generatio filii a patre eſt uniuoca. Quartũ. Generatio fit dupliciter .ſ. per propagationem.i. naturalem ordinem quo parentes conſueuerunt filios generare, et per putrefactionẽ.i. per corruptionẽ unius corporis per celeſtem influentiam et alterius forme inductionẽ in eãdem materiam ab eadem celeſti influentia, ut quãdo ex corruptione ſtercoꝝ aliquorum animalium fiũt ueſpe et cinices et huiuſmodi. Quintum. Perfectiora animalia tantuz poſſunt generari per propagationem et non per putrefactiõem. Sequitur ꝙ cum homo ſit perfectiſsimum animal non poterit uerus homo generari niſi per propagationem uel creationem. Sextum. Multa monſtra ſunt animalium que habent ueram figurã hominum et poſſunt loqui ſicut homines que per putrefactionem generari poſſunt ſicut per propagationem ut uult Auicenna, et multa talia ſunt in uniuerſo ut notuz eſt expertis. Septimũ. Imperfecta animalia quando ſunt genita per putrefactionem poſſunt poſtea per propagationẽ alia generare ut ueſpe et rane et huiuſmodi genite ex celeſti influentia propagant poſtea alia eiuſdem ſpeciei. Octauum. Nullum idem ens numero poteſt propagari per putrefactionem et propagationem ſed bene duo eiuſdem ſpeciei poſſunt ſic ſe habere ꝙ unum ſit genituz per putrefactionem et aliud per propagationem. Nonum. Plãte generantur uniuoce et equiuoce.i. per propagationem et putrefactionem, quando generantur per putrefactionem tunc generantur ſine ſemine, ſi autem per propagationem tunc cum ſemine, et intelliguntur ſurculi abſciſi etiam ſemen. Decimum. Auer. nitebatur improbare opinionem iſtam.ſ.ꝙ aliquid eiuſdẽ ſpeciei poſſet generari equiuoce et uniuoce, et nitebatur aſſerere ꝙ nihil eiuſdem ſpeciei poſſet generari uniuoce et equiuoce, hoc autem falſum eſt ſecundum Ariſtotilem, Auguſtinum et ſe ipſum. Vndecimum. Ignis poteſt generari uniuoce et equiuoce. Vniuoce ab igne. Equiuoce autem uno modo per fortem motum, uel fortem colliſionem corporum ut cũ excutitur ignis de lapide uel ferro. Alio modo per concurſum radiorum, ut cum quis habet concauum ſpeculum ſi opponitur ſoli, et radii colliguntur in fundo illius ſpeculi, uerus ignis generatur et purus unde candele poſſunt accendi. Tertio per influentiam celi. Quarto per deum. Duodecimũ. Si quis digitũ haberet in igne genito per concurſum radioꝝ non tam grauiter combureretur digitus iſte, quia puriſsimus ignis eſt. Sequitur correlarium, ꝙ calor non neceſſarium accñs eſt igni ſed aliunde ineſt ſibi, quia quanto purior tanto minus calidus. Tredecimum. Calor etiã equiuoce generatur et uniuoce proportionabiliter ſicut ignis. Decimumquartum. Capitulum tranſlationis et capitulũ alteratiõis eſt tractatus de tranſmutatione.i. ſubſtantiali generatione per formarum tranſmutationem, et tractatus de alteratione.i. per qualitatum mutationem, generationem, et corruptionem. Similiter capitulum tranſlationis dicitur tractatus de motu locali. Cum ergo dicit Auer. exitus ignis a lapide non eſt de capitulo tranſlationis ſed de capitulo alterationis ſenſus eſt, non eſt per motum localẽ ſed alterationẽ. Decimũquintum. Veſpe generantur de carnibus putrefactis equorum per celeſtem ĩpreſſionem. Sed apes generantur de carnibus putrefactis uaccarũ. Decimumſextum. Quecunq̄ habent eaſdem operationes, circa eadem obiecta, eoſdem motus naturales, eadez organa, et circa eadem obiecta collectiue.i. ſi omnia hec ſimul iungantur et cuz hoc oĩa conſeruantur ab eiſdem et corrumpantur ab eiſdem, illa ſunt eiuſdem ſpeciei. Decimũſeptimũ. Hec auctoritas ſecundo de aĩa, membra leonis nõ differunt a membris cerui niſi quia anima differt ab anima ſic intelligitur, tota cauſa et principalis quare diuerſa aĩalia habent diuerſitatem mẽbrorum et organorum eſt. quia anima illius eſt alterius rõnis ab anima alterius, et ideo aĩa illius requirit talia membra, et aliud aĩal requirit alia. Seqtur correlarie, ꝓpter animas et formas ut cauſas finales aptantur oẽs materie. Decimumoctauũ. Inter conditiones ſupra nominatas de ſpecifica unitate ſi oẽs ſimul ſunt eiuſdem rõnis in pluribus, tunc illa uere indicantur eſſe eiuſdẽ ſpeciei, ſi aũt non ſunt omnes ſimul, non poteſt certũ dari iudicium an illa ſint eiuſdem uel alterius ſpeciei. Decimumnonum. Per artem põt ſimile fieri ei qđ per naturam fit. Quod põt dupliciter intelligi, uel ꝙ ex ingenio artis aliquid producatur ſimile ei qđ natura ſine ingenio artis producit ſicut ſilueſtres arbores et plantate domeſtice arbores ſunt eiuſdẽ ſpeciei et utrobique natura operatur, et in domeſticis arboribus cuz natura cõcurrit ingeniũ artis applicantis actiua paſsiuis et impedimenta remouentis, uel ꝙ ſola ars operetur ex una parte et natura ſola ex altera parte ut ẽ de hoĩe uiuo et picto. Vigeſimũ. Ariſt. 7. metha. primo mõ intelligit, quia quãdo materia eſt ſimilis, ſimiliter diſpoſita per ingeniũ artis, et ita ſimiliter eſt diſpoſita per naturam, tũc poſſunt eadem fieri.i. ſi applicat ars materias ſuis actiuis et paſsiuis ita bene producuntur naturalia ſicut ſi natura faceret. Vigeſimũprimum. Secũdũ Ariſt. eadẽ poſſunt fieri ab arte.i. intentione et a caſu.i. preter intentionẽ quãdo materia.i. reliqua cõcurrentia ſunt ſimilia. Vigeſimumſecundum. Non oĩa a natura poſſunt fieri a caſu ſicut eſt homo et perfecta animalia. Trigeſimũtertium. Illa poſſunt per putrefactionem uel equiuoce generari in quoꝝ materias celeſtis uirtus põt formas imprimere. Vigeſimũquartum. Vita miniſtratur multis animalibus poſt ſui enixionẽ.i. parturitionem, a celeſti uirtute, quia plurima animalia generant̃ ſine uita et poſt aliquos dies uiuificantur. Vigeſimũquintum. Materia capitur dupliciť. Vno° ꝓ materia prima.i.ꝓ illo ultimo qđ ſp remanet quacunq̄ mutatiõe facta, ut cũ ex terra fit lignũ, poſtea ꝯburit lignũ et fit cinis ex cinere fit uitꝝ, ex uitro fit cibus ſalamãdre, ex ſalamãdra fit aer ĩmediate, ex aere fit ignis, ibi multe forme abiiciunt̃ et ſp idẽ aliqđ manet et illud manẽs ẽ materia prima. Secũdo° ꝓ materia ſecũda.i. et ẽ unũ cõpoſitũ ex materia illa prima et aliqua forma, ut eſt aqua, ignis, uel lignũ, et illa eſt duplex. quedam tranſiens, et quedam manens. Manens ut ferrum in cultello. Trãſiẽs ut aq̃ et farina in pane, et iſta materia uocat̃ oppoſitum in textu. Vigeſimumſextum. Materia prima uocatur

proprie materia et materia ſecunda manens non dicitur ĩpro-
prie materia nec omnino proprie, ſed materia tranſiens equi-
uoce uocatur materia. Vigeſimumſeptimum. Materia prima et
ſecunda manens eſt cauſa intrinſeca ex qua fit res ſubiectiue,
ſicut forma eſt cauſa intrinſeca ex qua fit res informatiue. In
genitis per propagationẽ et putrefactionem eſt materia prima
eiuſdem rationis ſed non ſemꝑ materia ſecunda nec manens nec
tranſiens. Vigeſimumoctauũ. Illa diuiſio ſecundi phyſicorum ꝙ
alia fiant ſemper, alia frequẽter, alia raro, nõ facit tria ſꝫ duo
membra, quia cum dicitur aliqua ſemper uel frequẽter fieri ly
uel capitur expoſitiue ſic intelligẽdo ſemper .i. frequẽter, et fre
quenter idẽ ẽ qđ ex determĩata naturali intentione agentis ſi ẽ
naturale agens, uel ex determinata libera intentione ſi eſt libe
rum agens, ſed raro idem eſt qđ preter intentionẽ agentis pro-
ximi, non remoti. Exemplũ primi. Cum ignis cõburit, ex intentio
ne nature ſue comburit, quia determinate eſt conditus ut cõbu-
rat. Exemplũ ſecũdi, ut cũ ſcriptor uult ſcribere ſcribit. Exẽplũ
tertii, ut medicus dat potionẽ aliquã flegmatico q̄ debet coleri
co ex illa potiõe morit flegmatic9 ſꝫ colericus ſanaretur ſi fu
iſſet data ei. Ecce intentũ medici fruſtratum eſt, quia ille mor-
tuus eſt, et tamen non p̄ter intentionẽ nature quia determinate
iſta potio et iſta natura cõuenientia .i. ſibi inuicẽ applicata, ex
intentione ſua ſe deſtruũt et tñ a caſu fit ex pte medici, et iſte
modus in omni caſuali eſt, quia oẽ caſuale hꝫ determinatã ca-
ſuam ꝑ ſe ĩtendentẽ effectũ caſualẽ, q tñ ſolũ dicit caſualis re
ſpectu unius ꝓximarũ cauſaꝝ, cõtradictoriũ hui9 effectus ca-
ſualis ꝑ ſe ĩtendẽtis, iõ in textu habetur, ibi accipit etiã raro, qa
raro et ut in pluribus intelligũtur diſiunctiue in diuiſiõe phi ſe
cundo phyſicoꝝ, que talis eſt, oĩs effectus uel fit ut raro, uel ut
in pluribus, et dicit doc. ꝙ membra diuidẽtia ſunt ꝯdictoria nõ
diſpata nec cõtraria .i. hec dictio ut in pluribus tm̃ ualet ſicut
ex determinata intẽtione, et hoc uocabulũ ut raro ualet tantuꝫ
ſicut nõ ex determinata intentiõe ita ꝙ ꝑ ly raro nihil poſitiuũ
intelligit, quia quicqd poſitiuũ ẽ in effectu caſuali eſt ex deter
minata intentione nature qđ eſt idẽ cũ altero mẽbro diuiſionis
.ſ. ut in pluribus, et ſic nõ eſſent diſparata illa mẽbra, raro et
ut in pluribus. Vigeſimumnonum. Quãdo queritur, omne quod
fit aut fit ex neceſſitate aut ut ĩ plurib9 aut raro, ex hoc ego q̄
ro utrũ genitũ per putrefactionẽ et ꝓpagationẽ fiat ex neceſſi
tate, uel ut in pluribus, uel raro. Primo datur negatiua .ſ. non
ex neceſſitate et ſi fit ex intentione cõceditur ſibi ut in plurib9,
et ſemꝑ negetur neceſſitas. Trigeſimũ. Aliquid raro fieri intel
ligit dupliciter, uel ꝙ raritas cõparetur ad agens non intendẽs,
uel ad numeꝝ actionũ. Nullo mõ debet intelligi ſecundo modo,
quia illud nõ dicit raro fieri a philoſopho qđ in numero raro
fit, ſed illud qđ p̄ter intentionẽ fit, quia lapidem a caſu frange-
re caput hominis p̄ter intentum ſepius cõtingit q̄ꝫ ꝙ ſol eclipſet,
et tñ eclipſis ſolis naturalis eſt et aliud caſuale. Trigeſimũpri
mum. Cũ doc. dicit ꝙ raro uel ut in pluribus, diſiungit inter cõ
tradictoria nõ diſparata ibi ly raro puram negationem dicit
.i. non ex determinata intentione, et ly in pluribus .i. ex determi
nata intentione. Diſparata ſunt ille cauſe ſcilicet naturalis et
libera ꝑ ſe intendẽs, et cã caſualis inquantum intendit aliquid ꝑ
ſe, ſed dicitur contradictorium inquantum aliquid preter inten
tum eius euenit. Trigeſimumſecundũ. Cum poſtea doctor dicit,
ꝯparãdo effectuꝫ equiuocũ ad cãꝫ equiuocã ſub diſiunctiõe ad
cõtradictoria. Illa ꝯdictoria ſunt ſemen et non ſemen, effectus
equiuocus eſt naturaliter producibilis ex ſemine et non ex ſe-
mine, diſparata ſunt uniuoca generatio et equoca, quia ut ĩ plu
ribus et naturaliter fit apis tam uniuoce generata q̄ꝫ equiuoce
tamẽ uniuoce fit ex ſemine et equiuoce nõ ex ſemine. Ecce utra
que cauſa eſt determinata ſed ſub diſiunctione ad contradicto

ria, ita ꝙ una ex ſemine, alia non ex ſemine, et tamen ſunt di-
ſparata et ambo poſitiue agunt. Trigeſimumtertium. Illa pro
poſitio motuuꝫ differentium ſpecie ſunt termini differentes ſpe
cie, eſt indeffinita et non uniuerſalis, et ſufficit eam uerificari
tantũ in uno ſuppoſito, licet ſubiectũ eius ſupponat pro omnib9
diſiunctiue. Exemplum, homo currit, ly hõ ſupponit pro oĩbus
hoĩb9 diſiũctiue ut ille hõ currit uel ille hõ currit etc. et ſi ſolus
unus hõ reperitur qui currat ſufficienter uerificatur illa ꝓpo
ſitio, dicendo hoc curri demonſtrando currentẽ, ſic etiam ẽ hic,
Tregeſimumquartũ. Motus capitur dupliciter. Primo pro for
ma que acquiritur ſucceſſiue. Secũdo pro fluxu illo .i. ſucceſſi
ua acquiſitione illius forme. Exemplum, in calefactione poteſt
calefactio capi pro calore, uel pro caloris ſucceſſiua acquiſitio
ne, que duo non ſunt idem quia calor acquiſitus remanet tran-
ſeunte ſucceſſiua acquiſitione. Trigeſimũquintum. Quãdo una
acquiſitio .i. ipſa productio eſt eiuſdem rationis cũ forma que
acquiritur et forma que acq̄ritur dum acquiritur eſt eiuſdeꝫ
rationis cum forma remanente poſt acquiſitionẽ .i. illud qđ ſuc
ceſſiue acquiritur nõ eſt aliud q̄ꝫ illud quod remanet poſt mo
tum, tũc illa indeffinita eſt uera. Exemplum ſint due calefa-
ctiones, fluxus utriuſq; eſt eiuſdem rationis et calor qui acqui
ritur ſutceſſiue et calor qui remanet poſt calefactionem ſunt
eiuſdem rationis, ideo etiam ille calefactiones ſunt eiuſdem ra-
tionis, ſed frigefactio et calefactio non ſunt eiuſdem rationis,
quia fluxus illi ſunt diuerſarũ rationum ſimiliter forme acqui
ſite .ſ. calor et frigus. Trigeſimumſextũ. Productio in diuinis q̄
uocatur generatio non eſt eiuſdem rõnis cum illa que uocatur
ſpiratio, nec etiam ipſa productio nec aliquid productionis eſt
eiuſdem rationis cũ forma terminãte .i. cum eſſentia, quia eſſen-
tia eſt abſoluta, productio aũt reſpectiua. Sequitur, ꝙ illa idef
finita in diuinis eſt falſa. Trigeſimumſeptimũ. Falſitas huius
indefinite poteſt etiam alia uia doceri, quia idẽ locus poteſt ac
quiri per motum rectum et circularem, qui tamen uidentur mo
tus diſtincti ſpẽ, et tamen eſt idem terminus ſpecie. Dixi uide-
tur, quia in rei ueritate falſum eſt, quia q̄ꝫuis rectum et circula
re diſtinguãtur ſpecie, motus tamen ſuper lineã rectam et cir
cularem ſunt idem ſpecie. Trigeſimũoctauũ. Rectitudo et circu
laritas ſunt accidentia quantitatis, ergo cũ dicitur .7. phyſico-
rum motũ rectũ et circularem eſſe incompabiles propter ſpeci-
ficam diſtinctionẽ ĩtelligitur accidentaliter incompabiles .i. illi
motus facti ſunt ſuꝑ lineas que nõ ſunt cõparabiles et ille sũt
accidentia in ſubiecto motus .i. rectitudo et circularitas ſunt ĩ
compabilia. Sed melius exemplum de motuũ ĩcompabilitate da
retur ſi graue deorſum moueretur naturaliter ad eundem lo
cum ad quem leue ſurſuꝫ ferretur, tũc illi motus differrẽt ſpe
cie, et tamen eſt idem terminus acquiſitus per utrunq; motum.
Trigeſimumnonuꝫ. Natura eſt duplex, creata et increata. No
biliſſimum producens in natura creata eſt ipſa ſubſtantia na
ture, quia uolitio per quam uoluntas producit eſt accidens. Se-
quitur correlarie, ꝙ in natura creata nulla eſt perfecta pro-
ductio niſi per ſubſtantiam nature. Sequitur ſecundo, ꝙ in cre
aturis productio uoluntatis eſt omnino imperfecta. Sequitur
tertio ꝙ uoluntas creata non poteſt naturam communicare. Se
quitur quarto, cum natura ſolum uno modo agat, non poteſt na
tura creata niſi uno modo communicare ſe ideſt naturaliter ñ
libere propter accidentalitatem productionis. Sequitur quinto,
cum uolitio diuina et uoluntas diuina et intellectus diuinus et
intellectio diuina ſunt eque perfecta cum diuina eſſentia, ſe-
quitur ꝙ diuina natura cum intellectu poſſit eſſe principium ꝓ
ductiuum unius perſone diuine cui perſone ſe ipſam commu-
nicat, et cum uoluntate productiua et communicatiua alteri-
us perſone cui etiam ſe ipſam communicet. Sequitur corre-

ſarium,ꝙ diuina natura pōt cōmunicari per duo pricipia pro-
ductiua.ſ.per naturā et uoluntatē, ſed in creaturis non pōt ni-
ſi uno principio cōicari.ſ.natura. Quadrageſimum.In creatu-
ris eſt duplex principiū operatiuū perfectū operationū perfe-
ctaꝝ et adequataꝝ in opari et nō in eſſe ſicut eſt intellectus et
uolūtas. Quadrageſimūprimū. Adequari alicui eſt duplex.ſ.
in eſſe et in opari. Adequari in eē eſt habere tā perfectū eē ſi-
cut aliud cui adequatur,ut filius pr̄i adequatur. Sed adequari
in operari eſt h̄re opationē tā perfectā q̄tā alteꝝ pōt habere,
ut ſi intellectus intelligat q̄tū pōt d̄r illa intellectio ſibi adequa
ri in operari, non aūt in eſſe,quia intellectus ē ſubſtātia et itel-
lectio accidens.Sequit̄ correlarie, in hoc differt itellectus crea
tus et uoluntas creata ab intellectu diuino,et uolūtate diuina,
quia opationes et productiones diuine adequātur ſuis princi-
piis tā in eſſe q̄ in operari,ſed in creaturis alique adequantur
in opari et alique nō.Nulle aūt adequātur in eſſe.Et qa opatio
nes et productiones intellect⁹ creati et uoluntatis create non
ſunt adequate in eē,ideo intellectus et uoluntas ibi nō ſunt com-
municatiua nature.i.productiua ſubſtantie eiuſdem rationis
cum ipſis.¶ Nunc ad formā argumentorum. Maior primi eſt
falſa,ſimiliter probatio eius,quia idem calor ſpecie pōt produ
ci a pluribus ſpecie diſtinctis que tamen materias eodem mō di
ſponunt.Similiter maior ſecundi eſt falſa, quia generās equi-
uoce non generat a caſu ut pꝫ in .29.et.30.dictis. Ad tertiuꝫ de
tur,ꝙ non neceſſario nec raro.i.a caſu ſed frequenter.i.a cau-
ſa determinata ut patet in.30.dicto. Ad quartum argumentuꝫ
patet per.31.32.33.dicta.

¶ AD ARGVMENTA que probant ꝙ non ſint tantū etc.
Poſtq̄ argutū eſt ꝙ tātū una ſit productio,hic arguitur ꝙ ſint
plures q̄ due.Hoc dupliciter.Primo ſic.Vna eſt productio uo
luntatis,et due alie,prima nature,alia intellectus ſecundo phy
ſicoꝝ g° tres ſunt ꝓductiones ad intra.Secūdo ſic. Voluntas ē
libera,ergo pōt tot quot placet producere et per ꝯñs nō eſt de
terminate unius.¶ Pro ſolutione hoꝝ notanda ſunt aliqua di
cta. Primū. Quotiens ph̄us loqtur de intellectu coincludit uo-
luntatem et econuerſo,quia nihil pōt efficere ad extra ipſa uo-
luntas ſine intellectu nec ecōuerſo, quia neceſſe eſt intellectuꝫ
dirigere uoluntatē.Secūdum. Quādo diſtinguitur agens in na
turale et liberꝝ tunc ille eſt ſenſus,aliquod agens eſt qd̄ ſine oī
cognitione intellectiua et libertate ex naturali iclinatiōe agit,
et aliud agens eſt qd̄ agit ex appetitu alicui⁹ preuia cognitio-
ne eiuſdem que cognitio dirigit ipſum in agendo. Et ideo uideri
debēt ſynonyma in.1.q.prolo.poſita.Tertium.Cum philoſophus
dicit intellectum eſſe principiū artificialium ipſe coincludit uo
luntatem. Quartum.Intellectus dupliciter operatur.Vno mo-
do producendo proprias ſuas operationes. Secundo dirigendo
alias potentias.Primo modo intellectus ē mere naturale agens
et non includitur a philoſopho cum uoluntate,ſed eſt illo modo
diſtinctum agens a uoluntate, quia oppoſito modo ideſt natura
liter mere et uoluntas libere ita ꝙ producere eius eſt mere na-
turale. Similiter operari eius eſt mere naturale, et producere
et operari uoluntatis eſt mere liberum. Quintum. Intellectus
inquantum directiuus aliarum potentiarum includitur ſub uo
luntate a philoſopho .Sextum .Potentia eſt duplex ſcilicet ra
tionalis et irrationalis. Rationalis eſt duplex,quedā proprie,
quedam determinatiua, prima eſt intellectus,ſecūda uoluntas
Septimum . Potentia rationalis eſt nata ſimul exire in actum
reſpectu omnium obiectorum interiorum quod pro ſtatu iſto ē
impoſſibile,ideo non poteſt exire in actum niſi determinetur a
uoluntate immo non poteſt ex ſe exire in actum .i. ſine alio.i.
ſine uoluntate . Sequitur ꝙ neceſſario coniungat philoſophus
intellectum uoluntati in agendo .Octauum.Potentiam eſſe op
poſitorum contrarie uel contradictorie eſt dupliciter,uel ꝑ mo
dum nature,uel per modum libertatis.Primo modo intellectus
eſt ad oppoſita,ſecundo modo uoluntas,quia intellectus poteſt
intelligere et non intelligere,recte uel eronee operari,ſed ꝑ mo
dum nature nō libertatis, immo quicquid operatur intellectus,
neceſſario quātum eſt de ſe operatur,nō tñ neceſſario quantuꝫ
ad uoluntatē precipientem uel prohibentē.Nonum.Voluntatem
determinare intellectū eſt ipſum determinare ad unā uel plu-
res certas intellectiones.Nam intellectus hꝫ multas ſpēs et quā
tum eſt de ſe ſimul et eque indifferenter oīa itelligeret uel ſal
tem laboraret ad omnia intelligenda ſimul , niſi ex parte obie-
ctorum ſit differētia ita ꝙ unum fortius moueat q̄ reliquū et
impediat mouere alia qd̄ tm̄ fit in intellectu finito īpfecto,qa
in perfecto potente oīa ſimul intelligere oīa ſimul intelligeret
quātūcunq̄ modicū mouerent,quia ſufficit ꝙ moueretur,qa au
tem intellectus nō pōt ſimul in omnia,ſaltem noſter intellectus
pro ſtatu iſto ideo ſolū fortius mouens intelligit,nec tñ poſſet
ſe auertere ex oībus,ex quo oīa mouent niſi uoluntas prohibe-
ret aliqua et preciperet alia aſſumi.Siʳ ſi aliquādo unum alio
fortius mouet uolūtas pōt impedire illud et aliud minus mouēs
ꝑcipere intelligi.Decimum Quādo ph̄us.9. metaphyſice diuidit
potentiā rōnalē indeterminatam et determinātē, determinata ē
ipſe itellectus et determinatiua ē ipſa uoluntas.Vndecimū.Nō
eſt incōueniens idem naturale agens duo oppoſita opari ſimul
et ſemel ut ſol liquefacit et coagulat ſimul diuerſis obiectis ſi-
bi appoſitis,et tñ ſol eſt naturale agens.Duodecimum . Si idem
eſſet capax oppoſitoꝝ,naturale agens poſſet utrunq̄ oppoſitum
in eodem ꝓducere.Tredecimū.Intellectus ſic eſt naturale agēs
ꝙ nullo° pōt ſe ſiſtere et retrahere ab actione reſpectu quorū-
cūque ſi obiecta ſunt ꝑſentia,ſed uoluntas bñ pōt. Decimūquar
tum.Voluntas dei eſt principium dupliciū entium.ſ.ſpiritus ſā
cti et creaturaꝝ.Spiritusſanctus aūt quia infinitus iō per pri⁹
eſt productus a uoluntate diuina q̄ creatura. Decimūquintuꝫ.
Spiritusſanctus eſt adequatū productū uolūtatis diuine et pri
mum,ſed creatura eſt inadequatū et ſecūdariū. Decimūſextū.
Licet nō poſſit eſſe unius potētie niſi unū adequatū productū,
pn̄t tñ eſſe plura inadequata.Seqtur correlarie,merito tantum
una pſona infinita ꝓducitur a uoluntate et plures creature.
Decimumſeptimū. Cum arguitur potentiā liberā nō determina
ri ad unū,nō debet intelligi ad unū obiectū,ſed ad unū modū ꝓ-
ducendi,quia potentia libera diuina nece° producit ſpm̄ſanctū
et contingenter producit creaturā,et ſic hēt duplicē modū pro
ducendi.ſ.neceſſario et contingenter. ¶ Ad primū g° argumē
tum dicendū,ꝙ uoluntatis productio ꝑm mentē philoſophi nō dī
ſtinguitur ab intellectus productione,ideo ex ſecūdo phyſico-
rum non pōt h̄ri ꝙ ſint plures q̄ due productiones, ideo negari
debꝫ aſſumptū,quia nihil ad propoſitū. ¶ Ad ſecūdū r̄ndetur
ꝑ quattuor dicta ꝓximo poſita.

Queſtio Quinta

AD SECVNDAM QVESTIONEM CVM
queritur de trinitate pſonaꝝ in diuinis etc. Hec
eſt ſecūda queſtio cuius corpus in duas partes di
uiditur,quia primo doc.probat ꝑm propriā men-
tē ptem affirmatiuā queſtionis.Secūdo opinionē inducit et im-
probat,ibi,ubi dicit unus doc. ¶ Quātum ad primū.Mēs doc.
in toto corpore cōſiſtit in tredecim dictis.Primum.Tātum ſunt
tres perſone in diuina eſſentia,quia tm̄ eſt una improducta et
due producte.Secundū.Filius eſt productus per memoriam, et
ſpūſſanctus eſt product⁹ ꝑ uoluntatē.Tertiū. Cū filius ſit ꝓdu-
ctus a pr̄e realiter,ſeqtur ipſum diſtingui a pr̄e realiter, et qa
habet eandē naturā numero cum patre et oīa eſſentialia eadēꝫ
numero cū patre,ſeqtur filium eſſentialiter eſſe idem cum pr̄e.
Quartū.Diuina eſſentia et omne eſſentiale abſolutum et reſpe

ctiuum intrinſecum ex propria ſua quidditate eſt hoc et ſingulare et ſimpliciter indiuiſibile. Quintū. Ex quo ſunt due productiones in diuinis et ſufficientes neceſſe eſt eſſe duas perſonas productas. Sextū. Vnitas dei non ſufficienter oſtendit tantū unam perſonam improductam in diuinis, nec rationes probantes unitatem dei ſufficienter oſtendunt unitatem perſone ĩproducte. Septimum. Vnitas dei probatur ex infinitate eo ꝙ infinitas dei non poteſt eſſe plurificabilis. Octauum. Innaſcibilitas nullam perfectionem ſimpliciter dicit capiendo proprie innaſcibilitatem. Quid autem ſit innaſcibilitas uidebitur diſt. 28. Nonum. Non eſt per ſe manifeſtum perſonas diuinas conſtitui per relationes. Decimum. Quicquid poteſt eſſe in pluribus ſuppoſitis et per nihil aliud a ſe determinatur ad certuꝫ numerum ſuppoſitorum, quantum eſt de ſe poteſt eſſe in ĩfinitis, et ſi eſt infinituꝫ uel neceſſariū, neceſſario eſt in infinitis actu, ut ex quo homo poteſt eſſe in duobus ſuppoſitis niſi per aliud ab homine limitetur ad certum numerum ſuppoſitorum poteſt eſſe in infinitis quantū eſt de ſe. Vndecimum. Ingenitum non poteſt eſſe in infinitis ſuppoſitis ergo ex ſua natura intrinſeca limitatur tantū ad unum. Duodecimum. Vna eſſentia actu exiſtens non uidetur ex ſe immediate habere plures modos eſſendi immediate .i. ſine productione. Tredecimū. Diuina eſſentia ĩmediate .i. ſine productione habet eſſe tantū in uno ſuppoſito .i. patre, et mediantibus duabus productionibus eſt in duabus aliis productis. Decimūquartū. ꝙ nihil idẽ põt ꝓduci duabus productionibus totalibus patet ſupra. q. 3. in prima parte huius diſtinctionis. Reliqua aũt que eſſent hic dicenda oĩa ſunt ſupra dicta.

¶ VBI DICIT VNVS DOCtor etc. Iſte eſt Hen. quoli. 6. q. i. qui uult ꝓbare ꝙ tm̃ ſit una perſona nõ producta, et primo uult ꝙ probetur ſicut dei unitas et allegat Hylariū dicentẽ, qui dicit duos innaſcibiles confitetur duos deos. Secũdo arguit ſic. Non poſſunt eẽ plura ſuppoſita in una natura niſi diuidat natura, ergo in diuinis non ſunt plura ſuppoſita abſoluta ſed reſpectiua. Aut ergo mutua relatione inter ſe, aut ad aliqua alia, ſed ſi eſſent plura ſuppoſita non producta nõ diſtinguerẽtur relatiue ad alia ſuppoſita, non. n. ad producentia cuꝫ nõ habeant, nec ad producta quia haberent unam relationem ad illa ſicut mõ pater et filius habent ad ſpiritūſanctū qđ eſt impoſſibile, ergo diſtinguūtur relatiue inter ſe, et non niſi origine, gº unus originat alium. ¶ Contra hãc ꝓbationẽ arguit doc. Dei unitas probatur ex hoc ꝙ deus eſt infinitus iõ nõ põt deitas diuidi in plures ſed hoc non ẽ de rõne ingeniti ita notū cũ non ſit formaliter infinita, ergo aſſumptū Hen. eſt falſum. ſ. ꝙ eodem mõ ꝓbetur ſicut dei unitas. Similiter. Hylarius dicit ꝙ ita ſit ſꝫ nõ probat. ꝙ aũt dicit non poſſe eſſe plura ſuppoſita abſoluta, hoc non eſt notius cõ͞one ſꝫ petit principiū. Siʳ nõ ualet ultima ꝯña, diſtinguūtur relatiõe ergo realatiõe originis ĩter ſe.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc. Expedito corpore ad caput redeo. Cum gº queritur. Vtꝝ tãtum ſint tres perſone in diuinis. Arguitur negatiue tripl͛r. Primo ſic. Relatiões oppoſite ſunt eque digne gº nõ ſunt plures correlatiões q̃ꝫ relationes, ſꝫ tm̃ ẽ una pſona ꝓducẽs gº ſolum una perſona ꝓducta. ¶ Pro ſolutione huius notandum. ꝙ illa conſequentia non ualet, eque digne, ergo equalis numeri, quia dignitas dicit qualitatem et numerus dicit quantitatem diſcretam, eſt ergo fallacia figure dictionis commutando quale in quot. Secundum. d. Multiplicatio uel unitas non eſt propter dignitatem, quia angelica natura eſt dignior herba et tamen minus multiplicatur q̃ꝫ herba. Tertium. De ratione principij eſt unitas, quia ſecũduꝫ philoſophum. 8. phyſicorum, et 12. methaphyſice ſimpliciter primum principium eſt unum, et quanto proximus primo principio tanto magis unum. Quartum. Semper pluralitas reducitur ad unitatem ĩ omnibus rebus et ĩ omni ſcientia. Quintum. In conceptu communi tot ſunt producentium relationes quod ꝓductorum, quia tantum una eſt. Nam abſtrahi poteſt conceptus producentis et producti a perſonis productis. Ad argumentum ergo dupliciter reſpondet doc. Primo modo ꝙ eſt fallacia figure dictionis ut in primo dicto. Secundo reſpondet ꝙ in abſtracto ſunt tot relationes producentiū quot productorū, quia eſt tm̃ una utrobiq;. ¶ Secũdo ſic arguit. Sicut ſunt due productiones paſſiue ſic ſunt due actiue. i. in deo eſt generari et ſpirari, generare et ſpirare, gº ſicut generari et ſpirari conſtituūt duas pſonas, ſic generare et ſpirare cõſtituūt duas perſonas. ¶ Pro ſolutione notandū, ꝙ cũ de ratiõe producentis ſit unitas, non opꝫ ꝙ tot ſint producentes quot producti. ¶ Tertio ſic arʳ. Finita potẽtia in infinitū durãs põt infinita ꝓducere, gº infinita potentia põt ſimul infinita producere, ꝯña pꝫ, quia quicquid põt infinita potẽtia ſucceſſiue, ſimul põt infinita potentia. ¶ Pro ſolutione notãdū ꝙ potẽtia finita põt hr̃e duos termĩos adequatos, unū in produci et aliū in producto eſſe .i. productõnẽ adequatã et productū adequatū, ſed nõ põt ſimul habere in produci duos terminos adequatos .i. duas productiones adequatas, ſed bene ſucceſſiue. Secũdo notãdū ꝙ potentia infinita ſemper hꝫ terminū ſuū in produci adequatū, et ideo eſt tm̃ unicus. Neget ergo ꝯña ſi intelligat de productione ad intra, ſi autem loquatur de creatione totũ arᵐ cõcedit.

Queſtio Quarta

AD PRIMAM QVESTIONEM DICO ꝙ ſimul. etc. Expeditis tribus queſtionibus reſtat nũc expedire quartã que tñ fuit primo mota. Cuius corpus in duas partes diuiditur. ſ. in principalem et incidentalem ibi. Sed hic reſtat ulterior difficultas etc.

¶ Quantum ad primū. Mens doc. cõſiſtit in quinquagintauno dictis. Primū. Oĩa que repugnant ex rõnibus ſuis formalibus repugnant, ut ſi mihi repugnat cõmedere lapides, ex intrinſeca mea natura repugnat mihi. Siml͛r que ſũt ꝯpoſſibilia, ex rationibꝰ ſuis formalibus ſunt cõpoſſibilia. Nã ultimate oĩa reducuntur in rerũ quidditates; licet aliqñ aliquid cõueniat ſubſtãtie per accñs ſuũ, tunc illud primo cõuenit accñti, et ſubſtantie per accidens, ideo dictũ illud debet ſic intelligi. Oĩa que primo et per ſe alicui repugnãt uel cõueniunt ex rõnibus formalibus repugnãt uel cõueniunt. Compoſſibilia ſunt illa que poſſunt ſe ſimul cõpati ita ꝙ utrunq̃; põt eẽ quãdo aliud eſt, uel eſſe in eo in quo aliud eſt. Secũdũ. Eſſentialis rõ quare trinitas eſt cõpoſſibilis unitati eſſentie eſt rõ formalis extremorum utrobiq;, et illa eſt prima et principalis rõ, ſed alie oẽs que dantur ſunt ſecundarie et minus prĩcipales. Tertiũ. Natura realis ĩ ĩdiuiduo exiſtens non eſt uniuerſale nec ẽ ſuppoſituꝫ nec perſona quantum eſt de ſe, tñ eſt ſingularis de ſe. i. ex entitate reali nõ ex cõceptu et q̃dditate ſua. Nã ꝑꝫ Sco. natura et heceheitas ſũt una res. Cũ ergo ſint una res, ex ſe ipſa ĩ re ẽ ſingularis ut idẽ doc. exp̃ſſe uult in quoli. q. 2. Quartũ. Natura realis ĩ ĩdiuiduo nõ hꝫ illud indiuiduũ pro ſingulari ꝓprie capto quia ſingulare ꝓprie captum eſt ſecunda intentio et correlatiuum uniuerſalis. Cum ergo natura non ſit uniuerſalis ut ĩ ĩdiuiduo exiſtit ergo nec illud ſingulare eſt ſuũ propriũ correlatiuũ, eſt tñ idem qđ illa natura in re. Quintum ſingularitas capitur dupʳ. Vno mõ formaliter pro ſecũda intẽtione uniuoce predicabili de hac et hac ſingularitate. Alioº prime intẽtional͛r, capiendo primã itẽtionem large pro oĩ eo qđ etiã remotiſſime fundat ſecundã intentionẽ. Nã uno modo res ſingularis dr̃ remotũ fundamentuꝫ, alio mõ cõceptus hꝰ rei ſingularis dr̃ prima intẽtio. Et. ul͛e capitur ꝯformiter. Sextum. In accñtibus ẽ ſingularitas ſe intentional͛r et prime ĩtentional͛r utroq; mõ. Siʳ ẽ ĩ oĩ ſuba ſingulari.

Septimum. Omne cõicabile cuiuſcunq; generis ſiue ſit extra genus eſt ſingulare et indiuiduum, ſed omnis ſubſtantia ſingularis dicitur ſingularis, indiuiduum, et ſuppoſitum, ſi per ſe ſubſiſtit et nulli alteri ſuppoſito uel nature ſit unita, et omnis ſingularis natura intellectualis creata ſi per ſe ſubſiſtit eo modo quo dictum eſt dicitur ſingulare, indiuiduum, ſuppoſituȝ et perſona, ſed increata natura intellectualis eſt ſingularis, ſed non indiuidua (quia indiuiduum eſt illud quod in ſe eſt indiuiſum et ab aliis eiuſdem rationis diuiſum et realiter eſſentialiter diſtinctum) quia ergo diuina natura non diuiditur in perſonis iõ non eſt indiuiduũ. Similiter natura increata intellectualis nec eſt ſuppoſitũ nec perſona cũ ſit cõicabilis, ſed ſubſiſtens incõmunicabile in diuinis eſt ſuppoſitum et perſona. Octauum. Aliqua eſt ſubſtantia ſingularis que nõ eſt ſuppoſituȝ in proprio genere ſed in alio, ut humanitas chriſti eſt ſuppoſitum ſuppoſitalitate diuina non humana. Similiter anima intellectiua non eſt ſuppoſitum, et tamen eſt ſubſtantia ſingularis, nec eſt per ſe ſubſiſtens licet ſit per ſe exiſtens. Nam ſubſiſtentia dicit incõmunicabilitatem ſed per ſe exiſtentia dicit non inherentiam. Nonum dictum. Verbum ideſt filius dei non ſuſcepit hominem ideſt humanitatem ſuppoſitatam in proprio ſuppoſito, tamẽ ſuſtinet humanitatem ſingularem. Decimum. Suppoſitalitas et perſonalitas accidunt nature, quia natura poteſt realiter eſſe et non eſſe ſuppoſitum nec perſona, ut patet in dicto precedenti. Vndecimum. Quo eſt abſtractum eo ꝙ abſtractuȝ ſignificatur per modum forme, non quidem inherentis ſed dantis eſſe, ſicut humanitate homo eſt homo, et diuinitate deus eſt deus. Quod eſt concretum eo ꝙ concretũ ſignificatur per modũ recipientis eſſe, ideo propriũ quo eſt propriũ abſtractum, propriũ quod, eſt proprium concretum. Duodecimum. Natura non eſt quo ſuppoſiti nec ecõuerſo, quia natura habet propriũ quo et quod, ſimiliter ſuppoſitum habet propriũ quo et quod, ut humanitas eſt quo, homo eſt quod, ſuppoſitalitas eſt quo, ſuppoſitum eſt quod. Petreitas eſt quo, et petrus quod. Tredecimum. In re non eſt quo et quod proprie et cõplete, quia in re idem numero eſt quo et proprium quod, ſȝ abſtractũ et cõcretũ ſunt tm̃ ĩ intellectu diſtincta et tñ modus eſſendi et intelligendi realiter ẽ in re unum, ut realiter homo ẽ humanitate homo ſed non diſtinguũtur in re humanitas et homo. Decimumquartum. Omnis cõceptus ex natura rei diſtinctus ab alio hẽt proprium quo et qđ ſine alio, ut ſunt conceptus nature et ſuppoſiti ita ꝙ ſuppoſituȝ non eſt qđ nature nec natura eſt quo ſuppoſiti ſȝ quodlibȝ horȝ hȝ propriũ quo et quod, ita ꝙ quot ſũt diſtincta formaliter ex natura rei tot ſunt quo et quod. Decimumquintũ. Omne ſingulare eſt icõmunicabile reſpectu inferiorum cum nullum habeat, ſed non eſt incõicabile alieno ſuppoſito naturaliter, ut accidentia ſunt ſingularia et tamen cõicantur ſubſtantiis, ſed ſuppoſitum utroq; modo eſt incõicabile. Decimumſextum. Singulare dicit entitatem poſitiuã ut patebit in ſecundo libro ſed ſuppoſitũ nihil dicit poſitiuũ ut ſtatim dicetur. Decimumſeptimum. Cũ in l'rã ſit differentia inter quod et quis illud põt intelligi tripliciter. Vno° ꝙ dicatur qđ et quis reſpectu congruitatis grãmaticalis, ut ſi ſit dcõ neutri generis dicatur quod, ſi maſculini uel feminini generis dicatur quis. Secũdo° ut dicatur quis pp humanitatẽ xp̃i que hȝ qđ ſecundũ propriũ cõcretũ et quis ꝺm ſuppoſitum diuinũ. Tertio° ꝙ dicatur quis pp cõcretum ſuppoſiti et quod propter concretũ nature. Decimumoctauũ. Nõ eſt poſſibile realiter naturã eſſe ſine ſuppoſito uel ſingularitate, tñ põt ĩ intellectu haberi natura ſine ſingularitate et ſine ſuppoſito, et natura ſingularis ſine ſuppoſitalitate. Decimumnonum. Modi intelligendi abſtracti et concreti ſunt eſſe in ſe. i. non in alio, et eſſe in alio, ſȝ ergo illud a quo ſumitur cõcretũ et abſtractũ ſit idem realiter et formaliter, nõ tñ abſtractũ et cõcretũ que ſũt modi intelligendi, et eſſe in ſe et in alio, in re non ſũt idem. Vigeſimum. Si qđ eſt cõicabile tunc etiã quo eſt cõicabile, ſi aũt eſt incõicabile tunc etiã quo eſt incõmunicabile. Vigeſimumprimũ. Aliquod eſt quo qđ non hȝ proprie quod ſed quis. Nam qñ natura hȝ concretũ qđ nõ eſt ſingulare de ſe tunc illud concretũ dicitur qđ, Quando aũt illud concretuȝ eſt de ſe ſingulare tũc dicitur quis ut deitas habet quis eo ꝙ hic deus eſt quis et de ſe ſingularis. Vigeſimum ſecundum. Concretum ideſt quis uel quod nature, non contrahitur ad ſuppoſitum. i. de ſe non includit rationem ſuppoſiti, nec perſone nec ſingularis. Vigeſimum tertium. Suppoſitalitas et ſingularitas diſtinguũtur formalit̃ ſiue capiantur prime intentionaliter ſiue ſecunde intentionaliter, quia ſuppoſitũ dicit tm̃ negationem, et ſingularitas affirmationem. Itẽ ſuppoſitalitas eſt accidẽtalis, et ſingularitas eſſentialis capiendo fundamentaliter. Vigeſimũquartũ. Omne ſuppoſitum cõcomitanter et nece° eſt ſingulare ſed nõ omne ſingulare eſt ſuppoſitũ etiã in genere ſubſtantie, ut patȝ de humanitate xp̃i. Vigeſimumquintũ. Eſſe ſingularitatis eſt eſſe exiſtentie actualis, ſed eſſe ſuppoſitalitatis eſt eſſe ſubſiſtẽtie ſiue ꝑ ſe exiſtentie. i. nec in alio accidẽtaliter exiſtere, nec ut natura ĩ ſuppoſito, nec ut pars in toto, ideo dicit Sco. ꝙ ſubſiſtens non põt eſſe actus alicuius ſubſiſtentis. Vigeſimũſextũ. Suppoſitũ ẽ duplex negatio. i. non poſſe cõmunicari alicui inferiori, et non poſſe aliquid informare proprie. i. nullius materie formã eſſe. Vigeſimumſeptimum. Cõicabile eſt duplex. ſ. per idemptitatẽ, et per informationem. Primo° natura cõicatur ſuppoſito uel indiuiduo, quia includitur formaliter in ſuppoſito, et per ꝯñs realiter eſt idem ſibi, et ideo uocatur cõicari per idemptitatẽ. i. predicatur de ipſo in recto qui caſus eſt ꝓprie caſus identitatis dicendo, petrus eſt homo. Seqtur correlarie, cõſtructio intranſitiua proprie fit per rectũ et abuſiue per obliquum, quia obliqui ſunt caſus diuerſitatis ſicut rectus eſt caſus idemptitatis, modo cõſtructio intranſitiua eſt cuius cõſtructibilia ſignificant ideȝ, uel habentur tanq; idẽ. Secũdo modo forma cõmunicatur materie in diuerſitate nature, qꝛ materia et forma diſtinguũtur eſſentialiter et realiter. Vigeſimũoctauum. Incõicabile capitur tripliciter. Vno mõ cui actu repugnat cõmunicari. Secũdo cuius aptitudo eſt ad non cõicari. i. inclinatur ex ſua natura ad per ſe eẽ. Tertio cui contradictorie repugnat cõmunicari. i. nec per diuinã potentiam põt cõmunicari. Primo mõ aĩa cuius corpus ẽ reſolutũ in quattuor elemẽta eſt incõicabilis. Secũdo mõ omne ſuppoſitum creatum eſt incõmunicabile, quia ex naturalibus inclinatur ad per ſe exiſtere, ſed tamen ſubeſt diuine potentie ꝙ poteſt communicari, quia omne ſuppoſitum creatum per diuinam potentiam poteſt ſuppoſitari in aliena natura, ſicut ſuppoſitum leonis quo ad naturam cuius eſt ſuppoſitum poteſt cõmunicari ſuppoſito elephantis, et tunc illud unum ſuppoſitũ elephantis ſuſtentabit duas naturas ſcilicet elephantis et leonis. Vigeſimumnonum. Cum communicatur natura una alieno ſuppoſito tunc eoipſo quo cõmunicatur tollitur ſuppoſitalitas ei⁹ ita ꝙ deſtruitur prior ſuppoſitalitas et recipitur alterius nature ſuppoſitalitas. Trigeſimum. Communicari ut quo eſt predicabile eſſe de pluribus in obliquo, ſiue realiter eſſe forma unius uel plurium, uel ſignificari uel eſſe per modum forme, ut homo eſt homo humanitate, ibi humanitate ſignificat per modũ forme, et tamẽ eſt idem homini. Exemplum primi. Homo intellectu intelligit, deus intellectu intelligit, angelus intellectu intelligit etc. Exemplũ ſecũdi, qñ albedo informat parietẽ. Trigeſimũ primũ. Omnis natura ẽ cõicabilis pluribus ſuppoſitis per modũ informãtis. i. per modum dantis eſſe, ut deitate pater eſt deus. Tregeſimumſecundũ. Quãdo dr̃ ꝙ ſuppoſitum eſt incõicabile,

ibi capitur ſuppoſitũ pro toto ꝑ ſe ſubſiſtente cum duplici negatione ita ꝙ ſuppoſitũ.i.incõicabilitas formaliter rep̃ſentat mihi ſuppoſitũ ut ſuppoſitũ eſt incõicabile,g° ſi cõicatur eſt contradictio,attamen poſitiuũ in ſuppoſito põt cõicari,ſed illa incõmunicabilitas non eſt poſitiue communicabilis.Similiter conceptus ſuppoſiti in cõi eſt cõicabilis huic et huic ſuppoſito,ſed illa cõmunitas ſolum eſt negationis ideo dicit ſolum predicabilitatem nihil poſitiuũ. Trigeſimũtertiũ. Suppoſitabilitas nihil aliud eſt niſi incõicabilitas aliquibus inferioribus uel alicui potentiali informabili.i.nõ cõmunicari iferiori alicui,uel nihil informare ut uera forma, ille due negationes ſunt eſſentialiter ſuo modo ſuppoſitum.Dico ſuo modo,quia negatio nullã eẽntiã hꝫ proprie.Trigeſimũquartũ.Non contradicit doc. ſibi cũ dicit in tertio,non dependere actu et nõ dependere aptitudine ad aliud eſt ratio ſuppoſiti creati,et q̃ñdo hic dicit,nõ ꝯmunicari ſuppoſito nec materie informabili ſit rõ ſuppoſiti, quia ille due icõmunicationes.i.nec actu nec aptitudine communicari referuntur ad utrũq;.i.nec communicatur ſuppoſito actu nec aptitudine,nec materie actu nec aptitudine. Seqtur correlarie ex oib⁹ iſtis habetur,illud eſt ſuppoſitũ creatũ qđ actu non dependet a ſuppoſito.i.actu non eſt cõmunicatũ alicui inferiori ſe, nec ex ſua natura inclinat̃ ad ſic cõmunicari, et qđ actu non cõmunicatur materie ut forma eius,nec aptum eſt.i.non inclinatur ex ſua quidditate communicari materie ut forma eius, et capitur hic materia pro omni reali informabili per formam realem. Habetur ergo correlarie,diuina eſſentia eſſentialiter eſt communicabilis.i.ex ſua eſſentia apta nata eſt cõmunicari pluribus ſuppoſitis, et ſuppoſitum ex ſua natura eſt incõmunicabile .i.repugnat ſibi cõmunicari pluribus ſuppoſitis .Seqtur ſecundo ꝙ ſunt diſtincta ad minus forʳ.Trigeſimũquintũ. Oĩs creatura eſt cõicabilis idẽtice pluribus ſuppoſitis, et capit̃ ſemp natura hic pro ſubſtantiali et ſpecifica natura, capiendo ſpeciem large ꝑut nõ includit limitationẽ.Trigeſimũſextũ.Non oĩs qdditas ẽ cõicabilis,quia relationes ꝑſonales diuine ſunt qdditates et tñ ſunt incõicabiles,ut patebit diſ.26. Sequit̃ non eſt adequate idem natura et quidditas, quia natura capitur pro eẽntia,et quidditas pro ꝯceptu abſtrahẽte a cõicabili et incõicabili,qa paternitas uniuoce eſt in deo et creaturis. In deo aũt eſt incõmunicabilis,in creaturis aũt cõicabilis. Trigeſimũſeptimũ. Diuina natura non eſt diuiſibilis, et tñ cũ hoc cõicabilis. Sequitur correlarie ꝙ in unitate nũali et indiuiſa cõicatur ſuppoſitis diuinis.Trigeſimumoctauũ.Suppoſitalitas diuina dicit triplicem negationem.ſ.actu non communicari,nec aptitudine,nec poſſibilitate,et relationem ꝑſonalem affirmatiuã,ita ꝙ tres negationes cũ una realitate affirmatiua perſonãt ꝑſonam diuinam,et ꝑꝑ hanc affirmationem abſolute repugnat ꝑſone diuine communicari,in creaturis aũt ſolum due prime negationes perſonant,nihil alio poſitiue adiuncto.Ideo rẽs que nũc eſt perſona põt communicari alteri et tunc ille due negationes deſtruũtur,non poſitiue cũ nihil ſint,ſed quia datur affirmatio ideo cedit negatio. Quomõ aũt cõicetur negatio uel deſtruat̃ patebit diſ.23.¶Trigeſimũnonum. Diuina eẽntia eſt ꝑfectio ſimpliciter et omne eẽntiale in diuinis.i.omne qđ predicatur de tribus ſuppoſitis in ſingulari et in plurali collectiue et diuiſiue eſt communicabile,exemplum.Bonitas eſt deus,et bonitas eſt pater,bonitas eſt filius,bonitas eſt ſpirituſſanctus,bonitas eſt pr̃ filius et ſpirituſſanctus.Pater et fili⁹ et ſpirituſſanctus ſunt una bonitas,tres perſone ſunt una bonitas.¶Quadrageſimũ.Perfectio ſimpliciter eſt illa que melius eſt ipſum eẽ q̃ nõ ipſum.i.repugnans ipſi.Senſus eſt,illa formalitas dr̃ ꝑfectio ſimpliciter que in oĩ ſuppoſito in uli cõſiderato.i.nõ diſtribuendo pro ſuppoſito aſini uel leonis,ſꝫ ꝑ rõne ſuppoſiti inq̃tũ ſuppoſitũ eſt,que in omni ſuppoſito eſt meli⁹ ip̃aꝫ habere illi ſuppoſito q̃ quodcũq; qđ eſt ſibi incõpoſſibile.exemplũ,dentur ſeptẽ ſuppoſita inquãtum ſuppoſita.i.non curando aliquã naturã in qua ſunt,et ſint a.b.c.d.e.f.g.et ponamus in.a.bonitatẽ,et ponamus in.b. ſapientiam,in.c.ueritatẽ,et in.d. ſubſtãtiã,et i.e.angelũ,et in.f. aĩaꝫ, et in.g.ponamus elephantem.Tunc melius eſt ipſi.a.habere bonitatẽ q̃ ipſi.e.habere angelũ quia impoſſibile eſt ipſi.e .peruenire ad infinitatẽ,quia angelus ex ſua quidditate includit limitationẽ,ſed bonitas non icludit limitationẽ,ideo adhuc ſpes eſt ipſi.a.ꝙ attingat infinitatẽ,ideo bonitas eſt perfectio ſimpliciter quia nihil includit qđ repugnat infinitati et dietati . Et dixi in ſuppoſito inquãtũ ſuppoſito,non curãdo de natura,quia ſi natura curaretur utpote ſit ſuppoſitũ aſini,certe illi ſuppoſito rõne nature aſini repugnat ſapientia et diuinitas,et ſi ſibi daretur ĩfinitas uel ſapientia tũc deſtrueretur,iõ ſuppoſito illi rõne nature nõ eſt melius habere ſapiam deſtructiuã q̃ rudẽ aſinitatem,ſed non hoc eſt inquantũ ſuppoſitũ ſed inquantũ aſinus. ¶Quadrageſimumprimũ.Omnes perfectiones ſimpliciter.i. oẽs formalitates ex ſua quidditate nõ includentes limitationẽ ſunt ſimul in deo.¶Quadrageſimumſecundum.Diuina eſſentia nõ determinat ſe ad unũ ſuppoſitũ.i. ipſa non eſt ex ſua quidditate ſuppoſiũ,quia tunc nõ eſſet perfectio ſimpʳ qa oĩs ꝑfectio ſimpʳ ẽ ꝯmunicabilis qđ inuitur in hac particula diffinitionis cũ dicitur,eſt que in quolibet melius eſt etc.¶Quadrageſimum tertium.Non eſt ita abſurdum eãdem naturam numero eſſe in pluribus et diſtinctis,quia in creaturis habetur aliquo modo ſimile exemplum de anima intellectiua que tota indiuiſa et in extẽſa per ſe et per accidens, eſt in omnib⁹ partibus corporis organici etiam realiter diſtinctis et actu diuiſis,quia plures partes corporis ſunt ut cerebrum et ſplen et alia que informãtur realiter ab ipſa anima et tamen non continuãtur aliis partib⁹ corporis.¶Quadrageſimumquartum. Perfectionis eſt formam plura perficere ſine diuiſione,ideo anima intellectiua eſt nobiliſſima forma naturalis,quia anima ſenſitiua extenditur ꝑ accidens in corpore et perficitur ita ꝙ diſtinguunt̃ partes in anima ſenſitiua ſicut diſtinguuntur partes materie ſiue corporis. Ita ꝙ ſingule partes diſtinguuntur realiter et proprie loquendo etiam eſſentialiter quia omnia que exiſtenter diſtinguuntur diſtinguuntur eſſentialiter cum idem ſit exiſtentia et eſſentia ſecundum doc.ſub.diſt.36.¶Quadrageſimumquintum. Perfectiones diuinas ex perfectionibus creaturarum colligimus , et modum exiſtendi perſonarum diuinarum ex eiſdem creaturis ſimiliter colligimus.¶Quadrageſimumſextum. Cum perficere ſit imperfectionis intelligendo formaliter perficere ideſt informare aliud,ſequitur ꝙ informatio anime ſit imperfectionis Sequitur ſecundo,ꝙ non debet transferri ab anima informatio eius ad deum.¶Quadrageſimumſeptimum.Eſſe limitatum ad certuꝫ perfectibile eſt imperfectionis . Quadrageſimũoctauũ. Cum anima rõnalis ſit ꝑfectiſſima forma naturalis , neceſſe ẽ eſſe aliquid nobilitatis in ea rõne cuius cõicet deo qa nullum tã ignobile eſt quin in aliquo cõicet deo.i. quin aliquid habeat qđ eiuſdẽ rõnis uel proportionis eſt in deo.Dico eiuſdem rõnis,ꝑꝑ entia realia,quia in omni tali ens includitur quedditatiue uel unitas et bonitas,ut declarabitur infra diſ.ſequenti,modo entitas bonitas et unitas ſunt uniuoce in deo et creaturis. Dixi proportionis,propter entia rationis,quia nihil illa habent uniuocum cum deo, tamen quia proportionaliter ſe habent ad entia realia et ad ydeas in mente deuina , ideo dicũtur trãsferri ad deũ proportionaliter et nõ uniuoce.Etiã dicitur ꝑꝑ cõcept⁹ oppoſitos quos inueſtigare poſſumus per ſuos oppoſitos ut infinitatem in deo inueſtigamus perfinitatem creature , independentiam dei per dependentiam creature etc. Sicut in tota nie-

thaphyſica patet,et . 8 . phyſicorum quomodo per conditiones
creaturarum, oppoſitas ꝯditiones in deo inueſtigamus.Exquo
patet ꝙ ex uno oppoſito poteſt aliud cognoſci. Quō autē entia
rationis ſint ī deo et quō entia realia,et an ſit aliquod uniuocū
entibus realibus et rōnis ī deo pꝫ per ſequētia. Nā eē ī deo eſt
duplr,uel realiter uel ſm cōceptus. Primo° nihil eſt ī deo niſi
ipē deus,ſecūdo° pōt duplr ītelligi,p° ſm cōceptus reales ſecū
do ſm cōceptus rōnis.Voco conceptus reales qbus aliquid in re
corrūdet.Voco cōceptus rōnis qbus nihil in re corrūdet.Reali
ter nihil eſt in deo niſi quod de ſua rōne formali nō icludit nec
reqrit impfectionem.tñ primo°.i. ſm cōceptus oīa ſunt in deo.
Secūdo° oē ens rōnis uniuoce ē in deo.i.de omni ſpē entium ra
tionis ē unū indiuiduū in deo obiectiue nō ſubiectiue.Sed omne
ens rōnis quod ī creatura ē, dicit ideo tm̄ proportionaliter eē
in deo,eo ꝙ ipm nō eſt ibi ſed aliquid proportionale.i.ſimile et
uniuocū.Melius tñ exemplū ad textū ī hoc ꝙ dicitur propor-
tionis eēt de oībus cōceptibus de ſua ratione formali impfectio
nē icludentibus ꝙ ꝓportionaliter ſunt ī deo, quia reducūtur ad
deū equiuoce ad aliquā pfectionē de ſua rōne dicētem ſimplici
ter pfectionem.Preterea cōceptui reali aliqd correſpōdere in
deo reale,pōt dupliciter ītelligi.ſ.intriſeca denominatiōe,et ex
trinſeca.Secūdo° debet dari reſponſio affirmatiua, qa idea ali
qua ī mēte diuina correſpōdet cōceptui reali ī creaturis,cuili-
bet iquā cōceptui ſi ē idea entis realis,qa forte entia ratiōis ēt
habēt ideas.Ille aūt idee dicūtur extriſeca denominatiōe rea-
les.Prim° pōt dupliciter ītelligi,uel de ꝯceptu creato uel īcrea
to,capiēdo ſemp ꝯceptū ꝓ re ꝯcepta īquātū ꝯcepta.Si de īcrea
to et ſic nihil reale ī deo corrūdet niſi ꝯceptibus de deo, ſꝫ bene
aliqbus correſpōdēt alique res ī creaturis ſi ſunt ꝯceptus rea
les.Si aūt de creato,tūc oībus correſpōdet aliqd uniuoce ī deo
ad minus idea ī deo,ſed ꝯceptibus realibus icludētibus de ſe ī-
perfectionē correſpōdet aliqd equiuoce ī deo reale.Sed ꝯcepti
bus nō icludētibus limitatiōem correſpōdet aliqd ī deo uniuo-
ce et reale.Preterea. Quādo dr̄ ꝙ de qualibet ſpē entiū rōnis
habet deus tm̄ unū idiuiduū ī ſe obiectiue,itelligūtur oīa obiec
ta itelligibilia hic ſpēs,etiam ſolū idiuidua uel formaliter di-
ſticta,qa ꝯceptus omniū taliū diſtiguūtur ſpē licet ipa non di.
ſtiguātur ſpē.Nam ſpecifica unitas ī re tm̄ attēditur penes cō
ceptū cōmunē.i.ꝙ duo idiuidua ſunt eiuſdem ſpeciei hoc tm̄ i-
telligitur de ꝯceptu formato de natura illoꝝ.Sed ſpecifica uni
tas cōceptus attēditur penes formalitatem et adequatā entita
tem,et ſic ꝯceptus ſortis nō eſt eiuſdem ſpeciei cū cōceptu pla-
tonis,quia entitas formalis platonis nō eſt entitas formalis ſor
tis.Indiuidua autem cōceptus ſortis ſunt,ille cōceptus ſortis,et
ille,et ille etc.et taliū tm̄ unū hꝫ deus, ſꝫ plures habētur ī crea
turis,qa ioānes habet unum cōceptū ſortis,petrus aliū etc.quo
rum nullum habet deus.Et ſi diceretur, ꝯceptus diffiniti et dif-
finitiōis ſunt idem formaliter cum oīs diffinitio ſit formaliter
idem diffinito, et ſimiliter ꝓpoſitiōes neceſſarie iō ſunt perpe-
tue ueritatis qa uerificātur termini eius ſm eſſe quod habent in
intellectu et nō ī re.Ad hoc dicēdum p diſtinctionem, quia illi
cōceptus poſſunt ꝯſiderari ſm eē ratiōis quod habēt ī itellectu
quod eſt ꝓprium eē eoꝝ.Illo° sunt eſſentialiter diſtincti et ſpe
cifice ſuo modo.Alio° poſſunt capi ꝓ illis ꝓ quibus ſupponūt et
que eis correſpōdent,et ſic nō diſtiguūtur ſpecifice diffinitio et
diffinitū ſed ſunt formaliter idem.Similiter illo modo uerifi-
cantur propoſitiones neceſſarie et non primo°,quia certum eſt
ꝙ intentio ſubiecti nō eſt intentio pdicati,nec cōceptus animali-
tatis eſt cōceptus humanitatis,tñ correſpondētia eis in re ſunt
idem.Si dicatur,ſi ꝓ rebus uerificātur iſta ergo nō indigemus
conceptibus.Reſpōdeo ꝓ rebus abſolute captis impoſſibile ē ue
rificari ſed oportet ꝙ per intellectū illa res prius reſoluatur ī
diuerſos conceptus et tunc poſſunt formari diffinitiones et ꝓ-
poſitiōes que nō poſſunt p res pciſe haberi.Et illa dicta de di-
ſtinctione ſpecifica obiectoꝝ intelliguntur ſi obiecta illa ſunt
oīo eiuſdem rōnis,ut ſi ioānes cōcipit aſinū et petrus eundē aſi
nū etc.illi cōceptus ſunt eiuſdem ſpeciei,quia licet ī re nūquam
duo īdiuidua ſint oīo eiuſdem rōnis,tñ cōceptus īfiniti de eodeꝫ
indiuiduo ſunt eiuſdem rōnis,quia nō habēt differentiā indiui-
dualē diuerſificātēs,ſicut habent res et ſic patet ꝙ quicūqꝫ ꝯcep
tus formati de rebus uel itentionibus quōcūqꝫ diſtinctis ut de
duobus īdiuiduis eiuſdem ſpeciei et de genere et differentia et
ſpecie ſemp diſtinguūtur ſpecie et iterati ꝯceptus differunt nu
mero de eodem obiecto numero,et hic nō cenſentur idem obiec-
tus numero ipa res et ipē ꝯceptus illius rei,iō ꝯceptus illius rei
diſtinguit ſpecie a ꝯceptu quo ꝯcipio ꝯceptū illius rei.i.a con-
ceptu ꝯceptus. Quadrageſimūnonum dictum.Eſſe in pluribus
realiter diſtinctis ī unitate numerali ſine diuiſione et diſtictiōe
eſt pfectiōis ſimpliciter in aīa.Seqtur correlarie ꝙ tale ſit ue-
re in deo.Dixi ſine diſtinctiōe,quia licet corpus meum ſit indi-
uiſum et unū numero,tamen diſtinctio realis et eſſentialis mul
tiplex eſt ī eo.Anima aūt ſine diſtinctiōe ſicut ſine diuiſione ē
in omnibus partibus corporis. Quinquageſimū.Theologus dē-
bet iuiolabiliter hāc regulam obſeruare,ꝙ ex creaturis oībus
ſtudeat deū illo° cognoſcere ut cuiuſlibet creature oēs forma
litates et proprietates diſtincte cōſideret,et uideat que ſint im
pfectiōis et que pfectiōis.Et tūc dimittat illas que ſunt imper-
fectiōis et colligat omnes que ſunt pfectiōis,et tūc deū uidebit,
imo ſi quis poſſet oēs ex oībus creaturis colligere utiqꝫ deum ꝑ
fectiſſime cognoſceret quātum ꝓpoſſibile ē ex creaturis. Quin
quageſimūprimū.Illa tria ſunt pfectiōis ī anima, primū ꝙ non
eſt limitata ad certam partem corporis,ſecūdum ꝙ nō diuidit,
tertiū ꝙ ſine diſtinctiōe totum eſſe tribuit cuilibet parti corpo-
ris.Seqtur correlarie ꝙ ille tres cōditiōes ſunt eminenter.i. īfi
nite in deo.Et ſic ē determinatū corpus queſtionis.

¶SED HIC RESTAT VLTERIOR Difficultas etc.
Hec eſt pars icidentalis que ꝯſiſtit in.50.dictis. Primū.Diuina
eſſentia ſic eſt in pluribus pſonis ꝙ nece° eſt ī eis ī exiſtentia
reali et unitate numerali,et eodem° ſecū defert omnes modos,
ꝓprietates et cōditiōes ſuas.Secūdum.Ille cōceptus ſuppoſitus
uel pſona,non eſt ſic realiter in numerali unitate in tribus ſup
poſitis ſed tm̄ in itellectu,ſicut uniuerſale creatum eſt cōmune
et ī eē reali realiter diuiditur ī perſonis capiēdo improprie di
uidi,qa pſona partim eſt negatiuū et partim affirmatiuū,nam
ꝓprietas relatiua ē affirmatiuū,et incōicabilitas ē negatiuū.
Tertium.Doc.ſub.ꝓpter ꝓteruiā aliquoꝝ dicit ſe in iſta mate-
ria nihil uelle aſſerere,ꝙ poſtqꝫ uidēt doctum aliqua dicere ipi-
nituntur deprimere,et nitūtur declarare heretica ea que bene
ſunt et catholice audita,et ſic aliquādo peſſimus fructus ſeqt
ad pdicationem ueritatis,doctor ergo timens ne opi.ſua ex ꝓ-
teruitate aliquoꝝ et ignorātia declararet heretica et ꝑ ꝯñs ue
ritas impediret,dixit ſe nihil uelle aſſerere,attamen omnes po
ſteriores ſecuti ſunt eū et Ockam et alii quātum ad diſtinctio
nem eſſentie et pſonaꝝ,nō tñ quātum ad diſtinctionem eſſentie
et attributoꝝ. Quartū.Si nullus itellectus cognoſceret eſſentiā
et pſonas,adhuc eēntia eſſet cōicabilis et pſona incōicabilis.Se-
quitur correlariū,ꝙ ſint diſtincta ex natura rei. Quintum.In
eadem pſona eſt entitas cōicabilis et incōicabilis realiter, ut in
patre eſt eēntia et paternitas.Dico realiter idē,nullo° ꝑ actum
intellectus cōſiderātis ſed bene ꝓducētis quia filius habet illas
entitates ꝑ actum intellectus ꝓducētis nō tñ ꝯſiderātis.Sextū.
Eſſe aliqd in deo ante omnē actum intellectus intelligitur ſic, ꝙ
eſt ibi ſine cōſideratiōe intellectus.i.cōſideratio rōnis nō facit
ipm ibi eē.Septimū.Diſtinctio rationis pciſe ieſt per itelligere,

ut intelligere extendit ſe ad ſpeciem producere et proprie intelligere. Octauū. Relationi pſonali ī diuinis repugna tͦdictorie cōicari. Nonū. Diſtinctio rōnis cauſat p actum ītelligēdi idem obiectum ſub diuerſis modis, ut ītelligēdo hominem ī recto et ī obliquo, uel ī ſingulari et in plurali numero maſculine uel feminine etc. ſic diſtinguitur grāmatice ratione a ſeipō. Exquo pȝ ꝙ falſum dicūt ꝙ ad hoc ꝙ aliquid diſtinguat rōne requiratur actus collatiuus ītellectus, quia ſm doc. hic ſufficit tm̄ cōcipere idem penes diuerſum modū et tūc intrīſece reſultat diſtinctio rōnis. Itē concipiēdo hominem cōcretiue et abſtractiue tunc reſultat diſtinctio rationis. Exquo pȝ ꝙ concretū et abſtractū diſtinguūtur ſola ratione. Decimum. Cum doc. dicit ꝙ diſtinctio rationis ſit ꝯcipiendo idem obiectum formale, debet ſic intelligi, īdem obiectum reale pōt p cōſiderationē intellectus multos modos habere grāmaticos, logicos, et rethoricos, q inter ſe ſunt diuerſa obiecta formalia, q̄uis obiectum cuius modi ſunt, idē ſit. Seqtur correlariū. Intellectus uariādo eādem dictionem penes diuerſos caſus, ex cōſequēti circa illud obiectuȝ uarias cauſat diſtintiōes, ita ꝙ declinans hoc nomen hō ſic, hō. is. ni. em, eoipō quo in ītellectu declinat ſine omni actu collatiuo reſultat diſtinctio caſuū intra ſe. Vndecimum, Diſtinctio ex natura rei habet ſemper duo obiecta formalia. i. duas qdditates ſeorſum conceptibiles uel euidenter ab intellectu diſcernibiles ante oē ītelligere, uel nō p ītelligere. i. ꝙ illa duo nō ſint p ītelligere duo facta ſm aliquos. Duodecimū. In entibus rōnis eſt etiā diſtinctio cuius extrema ſunt duo obiecta formalia, ſed quia ſunt entia rationis et ſup eodem reali fundātur doc. nō computat illa ꝓ duobus obiectis formalibus, qa nō preſunt actui intellectus. Tredecimū. Modus intrinſecus et res cuius eſt modus nō comprehēdūtur ſub diuiſiōe Scoti hic, qa expſſe dicit ꝙ illa nō ſunt duo obiecta formalia patet infra diſt. 8. Seqtur ꝙ nō eſt mens Scoti determinare de omni modo diſtinctiōis hic. Decimūquartum. Obiectis formalibus pter actum ītellectus realiter aliqd correſpōdet ī re, uel idē uel diuerſa, ut quādo ītelligitur corpꝰ et anima in re, ſunt etiā due res illis ītellectis correſpondētes, ſed cū ītelligitur color et diſgregatio ī albedine tūc ſolum una res correſpōdet, qa omne accidens eſt ſimplex realiter. i. nō cōpoſitū ex rebus ſepabilibus etiā p diuinaȝ potentiā, quia nō poſſet deus ī albedine realiter ſepare illud reale quod correſpondet generi, et illud reale quod correſpōdet differētie. Decimūquintū. Eſſentia diuina et pſona ſunt diſtincta obiecta formalia ex natura rei et nō tm̄ penes modum cōcipiendi. Nā diſtictio pſonaꝝ diuinaꝝ ē ipe pſone, ideo diſtinctio talis ē īfinita ſicut perſone, et ſic patet ꝙ oīs diſtinctio ad intra ī diuinis ē maior omni diſtinctiōe creaturaꝝ, qa ē infinita, nō tamen pluribus modis diſtinguūtur pſone diuine q̄ creature, qa creature aliq̄ diſtinguūtur eēntialiter quō nulla pſona in diuinis diſtinguit. Decimūſextū. Intellectus patris nō pōt beatificari in īcōmunicabili pricipaliter ſed neceſſario in cōmunicabili. Seqtur correlariū. Cū beatificare ſit actus realis uel ens reale ꝙ ex natura rei eēntia nō ſit pſona. Decimūſeptimū. Quicqd deus intelligit, intuitiue ītelligit. Decimūoctauū. Tantū duplex ē ītellectio intrinſece, ītelligēdo ī genere ſiue ī uniuerſali. ſ. abſtractiua et ītuitiua. Cognitio ītuitiua ē obiecti ut ē pſens ī ſua reali exiſtētia, uel p pn̄tiam obiecti alterius eminēter cōtinētis totam ſuaȝ entitatem. Dicitur uel alterius, qa deus creaturas p ſeipm ītelligens intuitiue ītelligit. Dicitur totam entitatem ſuam ad excludēduȝ cognitionē creaturaꝝ p alias creaturas, qa q̄uis una creatura cōtineat aliam eminēter nulla tn̄ continet aliam ſm ſuam totam entitatem. Seqtur correlarie. Quicqd ītelligitur p diuinā eēntiam intuitiue cognitam tam a diuino ītellectu q̄ a creato ītuitiue diuinam eſſentiā uidēte illud intuitiue cognoſcitur. Seqtur ſecundo btūs uidēs creaturam ī deo, ītuitiue uidet. Decimūnonū. Quāq̄ ipe beatus rē creatam uideat ī eēntia diuina ītuitiue, eādem tn̄ creatam rem poteſt ſimul et ſemel cognoſcere abſtractiue, qa angeli ī ſtatu īnocentie habuerūt cognitionem matutinam et ueſpertinā. i. res creatas cognouerūt ī eſſentia diuina ītuitiue et ī ſeipſis et ī rebus cognitis abſtractiue. Vigeſimū. Non eſt idem actus numero ī beato cum uidet deum et creaturas ī deo, ex una, et creaturā ī genere proprio ex alia parte, licet ſit idem actus quo ītuitiue cognoſcitᵇ deum et creaturas ī deo, eſt tn̄ alius quo uel ītuitiue uel aſtractiue cognoſcit creaturam ī genere proprio. Vigeſimumprimum. Cognitio abſtractiua eſt obiecti nō ut ī se pſentis nec ī alio eminenter continente totam entitatem eius. Vigeſimūſecūdum. Oīs abſtractiua noticia rei ſine ītuitiua eiuſdem eſt aliquo modo ī pfecta. Et ex hoc ꝙ doc. dicit aliquo modo impfecta et nō ſimpliciter impfecta īnuit ꝙ noticia ītuitiua et abſtractiua nō differunt ſpē eēntiali proprie loquēdo. Probatur, oīa eēntialiter diſtincta ſic ſe habent adinuicem ꝙ unū ē eſſentialiter pfectius altero, et pfectiſſimū indiuiduū impfectioris ſpeciei eſt impfectius infimo ſupioris ſpeciei, ſed abſtractiua cognitio dei p ſpeciem deitatis diſtincte repſentatiuā eſt nobilior q̄ ītuitiua cognitio muſce, ergo eēntialiter ītuitiua nō eſt nobilior abſtractiua, quia ītuitiua cognitio dicit pfectionē ſimplicter, abſtractiua non. Vigeſimūtertiū. Nō omne ſimpliciter pfectum eſt nobilius nō ſimpliciter pfecto, qa ſapientia eſt ſimpliciter pfectio et angelus non, et tamen angelus eſt nobilior ſapientia. Vigeſimū quartū. Quicqd deus ad ītra cognoſcit ītuitiue cognoſcit ī ppria exiſtentia et nō ut ī alio eminēter cōtentū, qa nihil ītrinſecum ī diuinis cōtinetur emineter ī aliquo. Vigeſimumquintum. Eminēter cōtinere ē dupliciter, unoͦ pfectionaliter ſine cauſalitate ſicut prima ſpecies ī aliquo genere dicitur eminēter continere oēs alias et tamen nō cauſat eas, alioͦ eminēter cōtinere ē pfectius ꝯtento eſſe, et habere cauſalitatem efficiētie et finalitatis ſuper tota entitate ſua. Illoͦ ꝓprie capitur et debet ſic capi cū dicitur, qn̄ res in eminēter cōtinēte cognoſcit, tūc ītuitiue cognoſcitur. Seqtur correlariū, omne eminēter contentū capiendo eminēter cōtentū ſecūdo modo eſt ens p participationem continentis. Vigeſimūſextū. Quecūq̄ duo obiecta formalia pter cōſideratione intellectus a diuino ītellectu ab intra cognita neceſſario formaliter diſtinguūtur. Vigeſimūſeptimū. Quicqd intellectus cauſat circa obiectum ſine coopatiōe obiecti ē pciſe ens rōnis. Et quicqd ītellectus cauſat circa obiectū ut hȝ eē cognitū pciſe ex cōſideratione ſua ē pciſe relatio rōnis ut cū ītellectus format unionē duoꝝ cognitoꝝ ut hō ē aīal, illa unio eſt tm̄ relatio rationis. Vigeſimūoctauū. Diſtinctio maior frequēter includit minorem tam ī diſtinctiōe rōnis q̄ ī diſtinctiōe ex natura rei, īmo diſtinctio maior ubiq̄ ē manifeſtior minori diſtinctione. Vigeſimūnonū. Idee ī diuino ītellectu ſunt creature īquātum cognite. i. ſunt obiecta relucētia ī diuina intellectiōe ſicut obiecta relucent ī mea ītellectione uel phantaſiatione. Et quia ſunt ſolū entia rōnis diſtinctio ideaꝝ erit tm̄ rōnis. Modo diſtinctio illaꝝ ideaꝝ oritur īmediate ex rationibus eaꝝ, ſed arguitiue cognoſcit a nobis ex diſtinctione reꝝ correſpondentiū ideis illis. Trigeſimū. Diſtinctio reꝝ realiū eſt manifeſta ītellectui, et ex diſtinctione reali reꝝ ꝯcluditur diſtinctio formalis que eſt īmanifeſtior. Trigeſimūprimum. Diſtinctio realis proprie dicta eſt duplex, quedam eſt ſuppoſitoꝝ, q̄dā eſſentiaruȝ. Diſtinctio realis eſſentialis coincidit ī creaturis cū diſtinctiōe reali ſuppoſitoꝝ, qa quot ſuppoſita tot eſſentie in creaturis. In diuinis aūt non coincidūt qa cū idēptitate eſſentiali eſt diſtinctio ſuppoſitalis. Trigeſimūſecundū. Diſtinctio eſſentialis et ſuppoſitalis coincidunt in creaturis ſic intelligēdo, quia quecūq̄ di

ſtinguũtur eſſentialiter etiam diſtinguuntur ſuppoſitaliter et ecõuerſo,tamen ille due diſtinctiones diſtinguũtur formaliter inter ſe. Tamen iuenitur una diſtĩctio eẽntialis nõ ſuppoſital, ſicut nature ĩ xpo ſunt due eẽntialiter et una perſona. Trigeſimũtertiũ. Diſtinctio in itellectu ẽ duplex.ſ.ex natura rei.i. formalis,et dr̃ obiectorꝝ formaliũ. Alia ẽ rationis et dicit modorꝝ ꝯcipiẽdi. Diſtinctio ex natura rei capit̃ dupl̃r, unoº ꝓ diſtinctione rerꝝ realiter diſtinctarꝝ,alioº ꝓ diſtinctione aliquorꝝ que nõ ſunt oĩo idẽ p̃ter cõſiderationem itellectus. Trigeſimũquartum. Diſtinctio formalis ideo dicitur eẽ in itellectu quia illa diſtinctio nõ ꝯcernit exiſtẽtiam realez nec eſt manifeſta ex exiſtentia reali,ſed ꝑ eſſe in itellectu potiſſime cognoſcit̃,quia qñ intellectus aliquã rem itelligit et ĩ ea diſcernit plures formalitates uel realitates tũc ille cõcluduntur formaliter diſtincte. De diſtinctõne aũt rõnis ſuperius dictũ ẽ. Trigeſimũquintum. Quãdo doc. dicit diſtinctionem formalẽ eſſe minimã ĩ ſuo ordine põt bene et male itelligi. Vnoº cũ dicit in ſuo ordine poſſet intelligi iter diuerſa obiecta tũc bene itelligeretur, qa inter obiecta diuerſa nulla eſt minor diſtinctio ex natura rei q̃ȝ formalis. Alioº põt itelligi ĩ ſuo ordine.i.q̃ ſunt p̃ter opus intellectus et ſic falſe itelligeret̃. Sed qa doc. exponit illud uocabulum in ſuo ordine.i.inter oẽs q̃ ꝓcedunt itellectionem,uidetur oĩo negare diſtinctõnẽ minorẽ ex natura rei ſed debet itelligi ut dixi iter obiecta diſtincta. Trigeſimũſextũ. Modus itriſecus uti ẽ gradus albedinis ſi refert̃ ad ſpeciẽ albedinis idem ẽ quod finitas albedinis ĩ ſuo gradu ſpecifico quem tenet inter ſpẽs uniuerſi,et non põt itelligi albedo ĩ ſua ſpecie ſi ꝑfecte itelligatur quin coitelligat̃ illa eſſentialis ꝑfectõ ſua,qa illa nihil aliud ẽ q̃ȝ ipa eſſentia ſua niſi quis nõ itellexerit ꝑfecte qd ſit eſſentia albedinis ſed cõfuſe ꝯcipit aliqd de albedine et tũc nõ cointelligit illũ gradũ eſſentialem ſue ſpẽi,nec ecõuerſo põt ille gradus eẽntialis cognoſci ſine albedinis eſſentia. Ex quo pȝ ꝙ itrinſecus modus ẽ itimior q̃ȝ genus et dr̃ia,qa ille modus intrinſecus eſt ĩmediate totius,modo p̃dicata totalia imediatius iſunt q̃ȝ partialia loquendo de eſſentialibus,qa illa ẽ imediatior hõ ẽ hõ q̃ȝ illa homo ẽ aĩal. Cum dr̃,hõ ẽ finitus,ſenſus ẽ,eſſentialis et ſpecifica ꝑfectõ hominis ẽ ĩ tali uel tanto gradu inter ſpẽs,tñ ĩ mõ itelligendi modus ẽ poſterior partibus et toto. Si autẽ refert̃ ad certũ gradũ albedinis ut puta decimũ uel uigeſimũ,iſte gradꝰ non ẽ modus itrinſecus ſpẽi ſed huius uel huius ĩdiuidui,et hoc indiuiduũ nõ põt nec ituitiue nec abſtractiue cognoſci ꝑfecte quin coitelligat̃ iſte gradus ſȝ bene ſpẽs albedinis põt cognoſci ſine illo gradu. Ille tñ gradus nõ eſt itrinſecus modus ſpeciei. Et qa oĩo eodemº eſt de ente et unitate eius,ſeqtur unitatem eẽ modũ intrinſecũ. Exquo ſequitur. Optime eſſet defenſibilis illa opi. ꝙ minima diſtĩctõ ex natura rei ẽ formalis et lr̃a Sco. ſtaret ĩ forma. Et tũc diceret̃ ꝙ modus itrinſecus tm̃ rõne diſtinguitur ab eo cuius modus eſt. Trigeſimũſeptimum. Cum dicit̃, modus itrinſecus,nõ itelligit̃ modus ut in logica dicimus aliqd ſe habere ut qd et modum,qa qd ibi eſt ſubiectum et modus accidens ſubiecti,ut cũ dico genus eſt ſpẽs,genus eſt qd.i.ſubiectũ de quo p̃dicatur ſpẽs,et ſpẽs eſt accidens generis capiendo accidens large. Seqtur ꝙ modus itriſecus nõ eſt ens rõnis ſed eſt tale ens quale eſt illud cuius eſt modus. Quomodo debeat imaginari idemptitas real' plurium ĩ eodem cum diſtĩctione formali patebit diſ.8.q.3. Trigeſimũoctauũ. Diſtĩctõ formalis eſſentie et pſonarꝝ uel ſuppoſitorꝝ ꝯcluditur ex diſtĩctõne reali ſuppoſitorꝝ. Et hoc ſic. Cum ſuppoſita ſint realiter diſtĩcta ĩ ratione ſuppoſiti et realiter ſint unũ in eſſentia ſeqtur ꝙ illud in quo ſunt unũ non ſit omnino illud ĩ quo differũt,et ultra, cum omnis dr̃ia real' ex itrinſeca rõne oriat̃ ſeqtur ꝙ ratio diſtinctionis pſonarꝝ formalit̃ differat a rõne formali unitatis earũ. Exquo ſeqtur eſſentiam et relationes ꝑſonales differre formaliter. Secundo ſic ꝯcluditur,cum perſone et eſſentia ſint plura obiecta formalia et nullum eminẽter ꝯtineat in alio ſeqtur ꝙ ſint formaliter diſtincta et ex natura rei. Trigeſimũnonũ. Differẽtia realis ẽ duplex ſm̃ communiter doctores. Vnoº dr̃ia rerꝝ realit̃ exiſtentium. Alioº rationũ formaliũ.i.obiectorum ꝯceptorꝝ. Quadrageſimũ. Diſtinctio rationis uel diſtintio uirtualis apud antiquos doc. ſicut ẽ alexander, ſctũs Bonauẽtura et alii,capit̃ ꝓ diſtinctione formali uel rationũ formaliũ cum unitate reali earꝝ. Quadrageſimũprimũ. Sepius una res uirtualit̃ et eminẽter ꝯtinet duas realitates,et tunc uirtualit̃ capit̃ ꝓ formalit̃,ſicut albedo eſt una res et ꝯtinet colorem et diſgregationem,et diuina eſſentia ꝯtinet uirtualit̃ et eminent̃ oẽs creaturas,capiendo eminenter ꝯtinere ꝓprie. Quadrageſimũſecundum. Quotiens in una re plures realitates continentur ita bene cõpetit cuilibet realitati quod ſibi ꝓprium eſt ex ſua ratione formali ac ſi eẽnt res realiter diſtincte. Quadrageſimũ tertiũ. Vnitas eſt ſextuplex ad ꝓpoſitum noſtrum. Prima uocatur aggregatiõis.i.unitas unius cumuli q̃ reſultat ex aggregatione ptiũ eius. Secũda unitas eſt unitas ordinis.i.qñ aliqua aggregata adinuicem ordinãtur ĩ aliquod ſimplicit̃ unũ, et ſic qñ capit̃ exercitus ĩ ſe ꝓciſe tũc dicit unũ aggregatione,quando aũt cõſideratur inquãtum ipe totus deſeruit uni duci et obedit et gubernatur ab eodem tũc dicit̃ unus ordine. Tertia unitas eſt ꝑ accidens.i.unitas ſubiecti et accidẽtis informãtis ſubiectum illud,ut eſt hõ albus,ibi,homo et albedo ſunt aggregata et albedo eſt ĩ hominẽ ordinata,et utrũqȝ ĩ hoc totũ quod ẽ album eſſe,et addit ĩformationẽ q̃ albedo ĩformat hominẽ. Quarta eſt unitas per ſe.i.eſſentialis. Vbi notandũ ꝙ illa dicitur unitas eſſentialis qñ duo eſſentialit̃ diſtincta et realit̃ et formalit̃ ad idem p̃dicamentũ ꝑtinẽtia ſic ſe adinuicẽ habẽt ꝙ utrũqȝ ad utrũqȝ ordinatur ex ſua natura et eſſentia ad faciẽdum unum cõpoſitũ,ita ꝙ unũ eſſentialiter ẽ ꝑfectibile,et aliud eſſentialit̃ ꝑfectiuũ ſicut ẽ materia et forma,corpus et aĩa. Seqtur ꝙ homo albus nõ eſt ꝑ ſe unũ compoſitũ,qa nõ ſunt eiuſdẽ p̃dicamẽti nec eſſentialiter adinuicẽ ordinantur,imo utrũqȝ ẽ ens ꝑfectum ſine altero,quod nõ eſt ĩ ꝑ ſe cõponentibus. Quinta unitas eſt unitas ſimplicitatis.i.eiuſdem ĩcorporationis multorꝝ ex aliqua fortiſſima cauſa incorpante,unde in diuinis oĩa q̃ ſunt ibi reddunt unã rem ſimpliciſſimã cũ eſſentia,cuius ratio eſt ĩfinitas que eſt tante ꝑfectiõis et fortitudinis ꝙ oĩa q̃ ibi ſunt,ſibi.i. eẽntie ita cõglutinat et ꝯpaginat ꝙ impoſſibile ẽ aliquid abeſſe et tũc illa unitas omniũ illorꝝ dicitur ſimplicitatis real' nõ formalis,eo ꝙ nullũ eſt potentiale ad aliud,ſed oĩa ſunt ꝑ ĩfinitatem eque ꝑfecta ĩ eſſe reali,nõ tñ ĩ formali cõceptu,qa eẽntia ĩ ſua ratione formali eſt nobiliſſima nõ tñ in eſſe reali etc. Sexta unitas eſt formalis. Vbi notãdũ ꝙ illa ſunt formaliter idẽ qñ unũ ĩcludit aliud ĩ ſua ratione formali. Quod põt intelligi multipl̃r. Vnoº qñ unũ includit aliud tũc utrũqȝ diceretur alteri idem formaliter ut qa homo ĩcludit aĩal ꝙ tũc nõ ſolum hõ eſſet formaliter idẽ aĩali,ſed etiã ecõuerſo aĩal homini. Secundo mõ poſſet itelligi ꝙ tm̃ includens eſſet idem formaliter ĩncluſo et nõ ecõuerſo,ut homo animali et ñ aĩal homini. Tertio põt itelligi qa rõ formalis capitur unoº ꝓprie ꝓ quidditate ꝓprie dicta.i.ſpecifica quidditate. Alioº capitur ꝓ oĩ cõceptu rei,illo ſecũdoº debet capi,qa tex. doctoris ibi ubiqȝ alludit ſecundo intellectui. Preterea ĩ lr̃a ſic dicitur ꝙ ĩcludens aliud in rõne ſua formali eſt ĩncluſo idẽ formaliter,ideo inferius eſt ſuperiori idẽ formaliter et nõ ꝯuerſo,quod ſumme notetur. Quadrageſimũquartũ. Propter reuerentiã ad diuina et ad doctorꝝ dicta nõ debet cõcedi diſtinctio ĩ diuinis ad intra ſed nõ idẽptitas formalis. Verũtamen põt ſanȝ cõcedi diſtinctio ad ĩtra,ſed qñ

proteruia tanta eſſet uel groſsicies hominum qui ſuſpitionem
hereſis cõciperẽt nõ debet cõcedi diſtinctio ad intra. Quicquid
aũt ſit, qa maior hominũ ps ĩdocta ẽ melius ẽ dicere, eſſentia et
paternitas nõ ſunt formaliter idez q̃; dicere ſunt diſtincta for
maliter. Quadrageſimũquintũ. Nõ ualet illa ꝯña, eẽntia et pa
ternitas nõ ſunt idem formaliter, ergo ſunt formaliter diſtinc-
ta, qa nũq̃; affirmatio ſeqtur ex negatione ſicut nec ens ex ni-
hilo, ſed bene negatio ſeqtur ex affirmatione, ut hõ eſt aĩal, er
go hõ nõ eſt planta. Nõ etiã ſeqtur, paternitas et eſſentia ſunt
nõ idẽ formaliter, ergo ſunt formaliter diſtincta, qa ly forma-
liter negatur ĩ prima et nõ in ſecũda. Quadrageſimũſextum.
In ſcholis noſtris nolumus uti hoc nomine diſtinctio rationis ſm
Bonauẽ. uel diſtinctio uirtualis ſm Alexan. de ales, q̃;uis ſint
bene dicta, qa meliora habemus et accomodatiora. Quadrage
ſimũſeptimũ. Diſtinctio formalis eſſentie et p̃rnitatis in patre ẽ
ſimilis et diſsimilis diſtinctioni coloris et diſgregatiõis ĩ albe-
dine. In hoc ẽ ſimilis, quia albedo eſt unica res et illa duo ſunt
ĩdem realiter ĩter ſe et cũ albedine et diſtinguũtur formaliter,
ſic et paternitas et eſſentia ſunt unica res cũ patre et inter ſe,
et diſtinguũtur formaliter. Sed ĩ hoc eſt diſsimile, qa ĩ albedĩe
eſt cõpoſitio illoꝝ duoꝝ. i. impfectionem unius ſupplet aliud, et
tota pfectio totius reſultat ex pfectiõe utroꝝq; ita ꝙ totũ illud
nõ haberet hanc pfectionẽ ſi ſibi nõ tribueret ab illis, ſed ĩ p̃re
oppoſitũ eſt, qa nec eſſentie imperfectio ſuppletur a paternitate
nec ecõuerſo ſed ip̃a infinitas facit paternitatem ĩ eẽ reali ita
pfectã ſicut eẽntia eſt, nõ tñ ĩ eſſe formali. Quadrageſimũoc-
tauũ. Illa diſtinctio formalis etiã eſt dicta ab Auguſtino, qa
dicit ĩ. 7. de trini. nullũ relatiuũ eſt quin ĩcludat duo ſuple for
maliter diſtĩcta. ſ. relationem et abſolutũ quod fundat qa oĩs
relatio diſtinguit formalit ab abſoluto ſed pater ĩ diuinis eſt
relatiuũ, ergo abſolutũ ĩ eo quod ẽ eſſentia et relatio q̃ eſt pa
ternitas diſtinguũtur formalit. Preterea ĩ eodẽ. 7. libro, filius
nõ eo ẽ uerbũ quo ſapĩa, qa filiatiõe eſt uerbũ, et p eſſentiam ẽ
ſapĩa. Modo ablatiuus notat rõnes formales. Cũ ergo dicit, nõ
eſt eo uerbũ quo ſapĩa. i. nõ ẽ eadẽ rõ formalis ſapĩe et uerbi.
Notãdum ꝙ quottatio Auguſtini quo ad capitula ẽ duplex qa
primo libri fuerũt diuiſi p magna capitula, et poſtea aliqui ſu
peruenerũt q aliqñ idẽ capitulũ diuiſerunt ĩ quinq;. Ideo aliqñ
allegat ſm magna, aliqñ ſm pua. Quadrageſimũnonũ. Secun
dum Augu. iõ dicitur deus ſimplex qa ẽ quod habet. i. omne qd
habet ẽ realit idem alteri cuilibet exceptis relatiuis pſonaꝝ et
pſonis, qa pater habet filiũ et nõ eſt filius, habet inq̃; ut correla
tiuũ nõ ut ꝓpriã paſsionem uel diuerſis aliis modis. Quinqua
geſimũ. Idẽptitas uera dicitur realis idẽptitas ex ĩfinitate re-
ſultãs. ¶ Sed ꝓ clariori euidentia p̃dictorum notãda ſunt
duodecim dicta. Primũ. Diſtinctio primo diuidit ĩ diſtinctionẽ
realẽ et rõnis. Diſtinctio realis, eſt illa q̃ ex natura extremoꝝ
realiũ oritur. Diſtinctio uero rõnis ẽ illa q̃ ex natura extre-
moꝝ q̃ ſunt entia rõnis oritur, uel ſi unũ tm̃ eſt ens rõnis, uel p
actum negociatiuũ alicuius potentie uitalis ipſis rebus attribui
tur. Dicitur p° q̃ ex natura entiũ rõnis orit ſicut ẽ diſtinctio ĩ
ter genus et ſpẽm, quia ĩmediate poſtq̃; genus et ſpẽs producun
tur ſtatim orit diſtinctio eoꝝ. Dicitur ſecundo uel qñ unũ ex-
tremũ eſt ens rõnis quia relatio attingentie ĩ actu intelligendi
abſtractiuo ad obiectũ eſt relatio rõnis eo ꝙ obiectũ ibi ẽ ens
rõnis, q̃;uis actus ſit ens reale, ſimilit ꝯdictio inter hominẽ et nõ
hominem ẽ relatio rõnis eo ꝙ nõ hõ nihil reale eſt. Dicit tertio
uel per actũ negociatiuũ etc. ſicut qñ ĩtellectus cõponit illam
ꝓpõnem, hõ eſt aĩal, illa cõpoſitio ẽ ens rõnis quia per ĩtellectũ
attributa, etiã qñ ĩtellectus ſtãs cũ columna utitur una parte ꝓ
dextra et alia ꝓ ſiniſtra, iſta dextꝝ et ſiniſtrũ ſunt pure rela
tiones rõis, etiã qñ ĩtellectus format diuerſas declinationes, cõ

ſtructiones et cõiugationes, abſtractiones et cõcretiones circa
eãdem dictionẽ hec oĩa ſola rõne dr̃nt. Secũdum. Szm doctrinã
Sco. ponẽda uidet aliqbus una diſtinctio ex natura rei q̃ ẽ mi-
nor q̃; formalis diſtinctio. Probat, quia modus intrinſecus ſm
Sco. diſtinguit a quidditate cuius eſt modus ex natura rei, et
tñ nõ diſtinguitur ſemper formalit. Exẽplũ de diuina eẽntia
et ĩfinitate. Dixi nõ ſemper, qa aliqñ uidetur diſtingui forma
liter licet nõ ſit ueꝝ. Et hoc uult Sco. ĩ diſt. 8. q. 3. ad primũ ar-
gumentũ principale. Sed aliis uidetur et uerius ꝙ modus intrin
ſecus nõ diſtinguatur ex natura rei ab eo cuius eſt modus, ſed
tm̃ ſm modos ſignificãdi, quia eadẽ formalitas importatur per
utrũq; ſed ſub diuerſis modis ut ip̃a quidditas p modũ ſubiec-
ti, fundamẽti, et materialis. et modus p modũ modificãtis. Et ſic
ſm ueritatẽ doc. ponit diſtinctionẽ formalẽ ꝓ minima diſtinc-
tione ex natura rei, et diſtinctionẽ quidditatis et modi ſiue rei
et modi eius ponit ſoluz rõnis quaſi per modos ſignificãdi. Ter
tiũ. Diſtinctio ex natura rei capitur dupliciter. Vno° cõmunit
ut idem ẽ quod diſtinctio orta ex natura rei, et ſic oĩs diſtinc-
tio q̃ nõ eſt rõnis dicitur ex natura rei. Secũdo capitur ꝓprie
inquãtum illa ſic diſtincta nulla maiori diſtinctiõe diſtĩguũt,
ſicut paternitas et eſſentia diuina nõ ſunt idẽ ex natura rei, et
tñ nulla maiori diſtinctiõe diſtinguũtur. Quartũ. Formalitas
ut capitur hic idem eſt quod quidditas, que capitur ĩ propoſi-
to duplr. Vno° idẽ eſt quod materialitas reſpectiua. i. pfectibi-
litas ab alio ſicut genus eſt quaſi pfectibile p differentiã, et ma
teria p formã, iõ dicitur ꝙ genus et ſpẽs p̃dicantur in quid, ſed
alia tria p̃dicabilia ĩ quale, et illo° nihil eſt quid niſi ens et de
cem p̃dicamẽta et ea q̃ ſunt ĩ recta linea p̃dicamẽtali ĩquãtum
ſunt genera et ſpẽs nõ ĩquãtum ſunt forme alioꝝ. Capit alio°
qd large ꝓ natura cuiſlibet nati p ſe. i. ſolitarie ĩtelligi, uel ſi ñ
põt ſine alio intelligi, euidẽs tñ eſt diſtinctio eoꝝ, et illo° qddi-
tas idẽ eſt quod formalitas. Quintũ. Illa dicũtur diſtĩgui for
maliter quoꝝ unũ nõ ĩcludit aliud ĩ primo° dicendi p ſe, et ſm
Sco. ĩcludens aliud ẽ incluſo idẽ formalit et nõ ecõuerſo ponit
incluſum ĩcludẽti eſſe idem formalit, iõ nõ includens ĩ primo°
dicendi p ſe aliud ſemp diſtinguitur formaliter ab eo. Sextuz.
formaliter ẽ aduerbiũ determinãs cõpoſitionẽ et deriuatur ab
hoc noĩe formale, et qñ dicitur hoc diſtinguitur formaliter ab
illo, ſenſus eſt, illa duo hñt diuerſas formalitates ita ꝙ utrũq;
eſt formalitas. Exquo euidẽter pz ꝙ hoc eſt falſe dictũ ꝙ mo-
dus quidditatis diſtinguatur formaliter ab eo cuius ẽ modus.
Septimũ. Diſtinctio formalis ẽ duplex. ſ. mutua, et non mutua.
Mutua eſt qñ utrũq; extremũ diſtĩguitur ab alio formaliter,
ut ĩtellectus et uolũtas quia ſic diſtinguitur ĩtellectus a uolũ-
tate formaliter ſicut uoluntas ab ĩtellectu formaliter. Sed di-
ſtinctio formalis nõ mutua ẽ qñ unũ diſtinguitur ab alio for-
maliter et nõ ecõuerſo, ſicut aĩal diſtĩguitur formaliter ab ho-
mine et nõ hõ ab aĩali, quia aĩal nõ ĩcludit hominẽ in primo° di
cendi p ſe ſed bene eꝯuerſo. Iteꝝ aĩa ĩtellectiua ĩ ſua rõne for
mali ĩcludit ĩtellectum et uolũtatem et nõ ecõuerſo. Octauum.
Incluſio eſt duplex, q̃dã ẽ idp̃etica, q̃dam formalis. Idemptica
incluſio ẽ realis idẽptitas ex ĩfinitate ad minus unĩ⁹ extremi ꝓ
ueniẽs, ut eſſentia ĩcludit p̃rnitatẽ ĩ diuinis q̃ eſt idem realiter
eſſentie pp ĩfinitatẽ eſſentie. De formali ĩcluſione dictũ ẽ in qn
to dicto. Nonũ. Diſtictio realis eſt duaꝝ reꝝ a ſeinuicẽ ſepabi
liũ ĩ reali exſtentia. Decimũ. Hoc nomen realitas capitur du-
pliciter, uno° ut idem eſt quod exñtia realis. Alio° ut idẽ eſt
quod ptialis entitas alicuius totius rei, ut ĩtellectus dicitur rea
litas aĩe, et uolũtas ſilr et potiſsime qñ ſunt idẽ realiter tũc q̃-
libet formalitas dicitur una realitas. Exquo ſeqtur diſtinctio
formalitatis et realitatis qa formalitas dicitur de oĩ ſeorſum
ab alio intelligibili. Sed realitas ẽ tm̃ partialis entitas alicuius

rei cum qua re et aliis hec entitas eſt idem realiter. Vndecimũ, Quotieſcũq; aliqd realiter ꝓducitur ab aliquo illud diſtingui tur realiter ab eo et quecũq; ſunt ſepabilia ꝑ diuinã potentiam diſtinguũtur realiter. Similiter quotienſcũq; unũ dependet ab alio ĩ eſſe illud diſtĩguitur realiter ab eo. Duodecimũ. Eſſentia capitur dupľr, uno° a philoſopho et hoc dupľr qa primo ꝓ qd-ditate, ſecundo ꝓ re aliqua tota, et ſic idem eſt quod, quidditas. Alio° capitur ſm theologũ, et ſic tũc ſola natura cõicabilis ꝑ quam aliqua ĩferiora dicũtur habere eſſe uel eſſentiã cũ oĩbus que ſunt ſibi realiter idem dicitur eſſentia.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum principale dico ꝙ etc. Expedito corpore q̃ſtionis reſtat nũc cauda expedienda. Cum ergo q̃ritur, utrũ poſſibile ſit etc. Pro parte negatiua arguitur quadrupľr. Primo ſic. Quecũq; uni et eidem ſimpʳ ſunt eadem, ĩter ſe ſunt eadem ſimpʳ, ſed pſone diuine ſunt eedẽ ſimpʳ eſſentie, ergo ĩter ſe ſunt eedẽ ſimpʳ, et ꝑ ꝯñs realiter. Maior patet, qa ꝑ eam tenet oĩs forma ſyllogiſmi. ¶ Pro ſolutione huius argⁱ notãda ſunt qdã dicta. Primũ di. Maior argⁱ ſic debet ĩtelligi. Quecũq; duo ſunt idem realiter et formaliter alicui tertio, et illud tertiũ in ſe eſt ſic idẽ, illa ĩter ſe ſunt ſic idẽ qa non põt maior idẽptitas cõcludi extremorũ ĩter ſe q̃; eorũ ẽ ad illud tertiũ et illud tertiũ ĩ ſe ſit idem. Secũdum. Illa regula q̃ in lr̃a habetur ꝓ maiori argⁱ ñ ſemꝑ ualet cũ determinatiõe licet ualeat ſimpʳ, ut celũ eſt mobile ĩ ſecũdo° dicendi ꝑ ſe, et celũ eſt mutabile in ſecũdo° ꝑ ſe ergo mobile eſt mutabile ĩ ſecũdo° dicendi ꝑ ſe nõ ualet. Tertiũ. In uirtute illius ꝓpõnis taliter ĩtellecte tenet oĩs forma ſyllogiſtica. Quartũ. Expoſitio huius ꝓpoſitionis ĩcludit duas cõditiones. Prima ẽ ꝙ illud tertium ĩ ſe ſit taliter idem. Secũda ꝙ eodẽ modo illa duo ſint ſibi idẽ. i. eodẽ modo quo tertiũ in ſe ẽ idem. Si. n. una illarũ ꝯditionũ omittitur et uirtute illius ꝓpõnis arguatur tũc fit fallacia accñtis. Q ñ dr̃, quicquid eſt ĩ eſſentia diuina eſt ſibi idem nõ ĩtelligitur de idẽptitate formali ſed reali eſſentiali. Sextũ. Q uãq; eſſentia ĩ ſe ſit ſibi formaliter idẽ qa tñ relationes pſonales et ĩpe pſone nõ ſunt eſſentie formaliter idem nec realiter pſonaliter, nõ põt concludi idẽptitas formalis pſonarũ et relationũ pſonaliũ. Septimũ. Diſtinctio realis ẽ duplex. ſ. reaľ eẽntiaľ, et reaľ pſonaľ. Eſſentia nõ eſt ſibi idem realiter pſonaliter, ſed eſt ſibi idẽ realiter eſſentiaľr. Siľiter pſone nõ ſunt idẽ eſſentie realiter pſonaliter ꝓprie. i. unitas earũ cũ eſſeutia nõ eſt unitas pſonalitatis, eſt tñ unitas eſſentialis, nihilominus tñ pſone ſunt uere idẽ eſſentie. Octauũ. Dato ꝙ perſone eſſent realiter perſonaliter idez eſſentie, quia tñ eſſentia ĩ ſe nõ eſt ſibi ſic idem. i. nõ eſt perſona, nõ põt cõcludi ex idẽptitate perſonarũ ad eſſedtiã idẽptitas realis perſon ılis. Et qa eſſentia ĩ ſe eſt una realiter eſſentialiter, et perſone ſunt ſibi idem. i. eſſentie realiter eſſentialiter, ſeqtur ꝙ perſone inter ſe ſunt idem realiter eſſentialiter. Formabitur ergo ſic ſyllogiſmus. Quecũq; uni et eidem eſſentialiter, ſunt eẽntialiter eadem, ĩter ſe ſunt eẽntialiter eadem, ſed omnes perſone diuine ſunt eẽntialiter eedem diuine eẽntie q̃ eſt eẽntialiter una ergo diuine perſone ſunt eẽntialiter eedem. Si aũt ſic formaretur ſyllogiſmus, q̃cũq; uni et eidem ſunt realiter eadẽ, inter ſe ſunt realiter eadem, ſʒ perſone diuine ſunt realiť eedez eſſentie diuine q̃ eſt ĩ ſe realiter eadem, ergo perſone ſunt ĩter ſe realiter eedem. Syllogiſmus bonus eſt ſed p̃miſſe debent diſtingui, qa ly reaľr poteſt capi ꝓ reaľr eſſentialiter, uel ꝓ realiter ſuppoſitaliter, ſi capitur uniformiter ubiq; . i. in p̃miſſis et cõcluſione ſemper eſt bonus ſyllogiſmus, et capiendo realiter eſſentialiť p̃miſſe ſunt uere et optima ꝯñtia eſt, et per ꝯñs ĩpm ꝯñs eſt uerũ, ſi aũt capiat realiť perſonaliť ĩ minori, minor eſt falſa, ſimiliť et cõcluſio licet ꝯſequentia ſit bona. Si aũt capiť ly realiť difformiť ĩ p̃miſſis, nihil ualet ꝯſequentia. Nonũ. In creaturis ĩpm cõmune ſiue ſit reale cõe ſuo modo. i. natura realis in ĩdiuiduo, uel intentionalis ut natura cognita, habet ſe ut quale quid. i. cõicabile aliqd. Sed ſingulare tam reale q̃; cognitum habet ſe ut hoc aliquid. Decimũ. In diuinis diuina eſſentia eſt actu et realiter cõmunis pſonis tribus et ꝑ ꝯñs eſt q̃le qd. i. cõmunicabile aliquid, pſona tñ ĩ diuinis eſt hoc aliquid. i. incõmunicabile aliquid. Sequitur correlarie, licet diuina eẽntia ſit ſingularis ex ſe nõ tñ eſt hoc aliquid. i. nõ eſt ĩcõicabile aliquid ſed ſola pſona eſt incõmunicabilis. Vndecimũ. In hoc ſyllogiſmo, hic deus eſt pater, filius eſt hic deus, ergo filius eſt pater, ñ eſt bona expoſitio. i. ſyllogiſmus expoſitorius, quia mediũ in expoſitorio ſyllogiſmo debet ſic eſſe ſingulare ut etiã ſit hoc aliquid. i. incõicabile, ſed mediũ in hoc ſyllogiſmo eſt hic deus cõmunicabilis, licet ſingularis, ergo expoſito mala. Similiť ibi eſt fallacia accñtis, et etiã ꝯſequentis, quia ly hic deus ĩ maiori capitur ꝓ patre, et ĩ minore ꝓ filio, etiã eſt fallacia figure dictionis quia cõmutatᷓ ly hic deus quod eſt quale quid. i. cõicabile in hoc aliqd. i. incõicabile. Duodecimũ. Si qs cauere uoluerit primũ defectum. i. ꝙ mediũ in p̃miſſis nõ ſupponat ꝓ alio et alio ſuppoſito ſic arguẽdo, deitas eſt pater, filius eſt deitas, ergo filius ẽ pater, adhuc cõmittitur fallacia figure dictionis, licet effugiat fallaciam accñtis et ꝯñtis, qa interp̃tatur ly deitas eſſe incõicabile ex quo eſt mediũ in expoſitorio ſyllogiſmo quod tñ falſum eſt. Tredecimũ. Si quis uellet tales ſyllogiſmos ualeř poſſent bene ĩtelligi ut ſic arguẽdo, hic deus eſt pater eſſentialiter, filius eſt eſſentialiter hic deus, ergo filius eſſentialiter eſt pat. Similiter diciť de illo, deitas eſt eſſentialiter pr̃ etc. Nam p̃miſſe illorũ ſyllogiſmorũ tm̃ uerificãtur eſſentialiter et nõ ſuppoſitaliter et ꝑ ꝯñs in cõcluſione nõ põt inferri ſuppoſitalis idẽptitas, et ſic pʒ ꝙ nõ multũ aberrant a uero ſi ꝓfunde ꝓpões ĩtelligerentur. Decimũquartũ. Si quis uellet in hoc deſtrui primum principiũ dicẽdo, pſone ſunt idem eſſentialiter eẽntie et nõ ſunt ſuppoſitaliter idẽ eſſentie eo ꝙ idẽ affirmatur et uere negatᷓ de eodẽ. ille debet aduertere ꝙ ꝯ̃dictio eſt reſpectu unius et eiuſdẽ et ꝙ in diuinis nõ eſt tm̃ unica realitas formalis iõ rõne unius formalitatis põt aliqd negari et rõne alterius põt affirmari, ſicut in albedine eſt. Nam albedo rõne coloris eſt idem cũ nigredine, et rõne differentie nõ eſt idem formaliter, ſic pſone diuine rõne eſſentie ſunt idẽ, rõne pſonalitatis non ſunt idem. Decimũquintũ. Si arguatur. Affirmatio illa differt ab alia affirmatione qñ unius negatio. i. ꝯ̃dictoriũ uniᵘ p̃dicatur de alia affirmatione, uel ſtat cũ ea. Exemplũ. Sit deitas et humanitas, ꝯtradictoriũ humanitatis p̃dicatur de deitate dicẽdo, deitas nõ eſt humanitas. Itẽ, ſit deitas et p̃rnitas in diuinis, ꝯ̃dictoriũ paternitatis põt ſtare cũ deitate in pſona filii, quia in filio eſt deitas et nõ paternitas, et ꝑ ꝯñs uelit arguẽs ꝙ deitas et paternitas differant, qa hoc ſincathegorema differt importat realem diſtinctionem, ut pʒ in ſincathegorematibus. Ad hoc argumentũ debet diſtingui, uel ly differt capitur ꝓprie, et ſic aſſumptũ ẽ falſum. Si aũt capitur improprie ꝓ differentia formali, uel nõ adequata. i. cõuertibili et ꝑciſa dr̃ia, ſic eſt aſſumptũ uerũ, quia uľiter oĩs affirmatio diſtinguitur formaliter ab alia affirmatiõe cuius ꝯ̃dictoriũ diciť de ea uel ſtat cũ ea, ut deitas diſtinguitur formaliť a paternitate, quia ñ paternitas ſtat cũ deitate ĩ filio et ſp̃uſancto. Decimũſextũ. Aſſumptũ poſſet uerũ eẽ ſi ꝯ̃dictorium affirmationis unius nece° et uniuerſaliť et per propriam ratiõe ſubiecti dicatur de illo ſubiecto penes eſſe reale nõ rationis. Exemplũ, filius realiter diſtinguitur a patre non ĩquãtũ deus uel deitas, quia ly nõ pater nõ p̃dicatur de deitate neceſſario et uniuerſaliter. i. ĩ oĩ ſuppoſito licet ĩ aliquo ſuppoſito partialiter, nec etiã per ratiõe ſubiecti. i. eſſentie quia accidit. i. extraneum eſt eſſentie tam pater q̃; nõ pater etc. Decimũſeptimũ.

Quandocunq; aliquid diuiditur per duo oppoſita ſiue ſint relatiue oppoſita, ſiue ꝯrie, ſiue ꝯdictorie, ſiue priuatiue oppoſita, nūq; de quolibet dr̄ unū mēbrū ſi capit̄ reduplicatio implicita cū mēbris illis. Exēplum. Quāuis paternitas ſimpʳ ſit idē eſſentie tn̄ nō eſt idem īquātum paternitas. i. paternitas nō eſt cā tota nec formalis cū quare paternitas eſt idē eēntie. Idē dicatur de diſtinctione ī illa ꝓpoſitione, paternitas īquātum paternitas diſtinguit̄ ab eſſentia. Decimūoctauū. Quāuis ꝯdictio ſit īmediata oppoſitō ex ſua rōne formali, tn̄ addendo mēbris dictionem reduplicatiuam nō ſunt īmediata, ut paternitas eſt idē eſſentie īquātum paternitas, uel eſt nō idem. Sequitur correlarie capiendo reduplicationem ꝓprie, dicta uera ſunt. Decimūnonū. Si q̄rit̄, paternitas īquātum paternitas ē ne res uel nō res? Reſponderi debet. ꝙ eſt res, et ſi querat̄ q̄ res? Debet reſponderi, paternitas, et nō debet reſponderi eſſentia, quia q̄uis paternitas ſit eēntia nō tn̄ p ſe eſt eēntia, nec īquātum paternitas ē eēntia. Vigeſimū. Si arguatur, paternitas nō eſt p ſe eſſentia, ergo paternitas eſt alia res q̄; eēntia. Debet negari ꝯſequentia, qa alietas abſolute poſita cū hoc uocabulo res notat diſtinctionē realem eſſentialem, licet forte aliqn̄ notet diſtinctionē realem pſonalem. Vigeſimūprimum. Illa eſt mala diſtinctio ꝙ alietas ſit duplex. ſ. alietas pſeitatis et pſeitas alietatis, ita ꝙ ex ꝓpoſitiōe et poſtpoſitiōe illiᵘ ſincathegorematis p ſe, notaret̄ aliᵘ et aliᵘ ſenſus, qa hoc aduerbiū p ſe eēntialit̄ determinat copulā ſemꝑ, et hoc ſignum alia uel aliud in p̄dicato poſitum nūq; negat copulam nec ante ſe agit, et iō qn̄ dr̄, paternitas nō eſt p ſe eēntia ergo p ſe eſt alia res, ly alia ī p̄dicato nō pōt dicere alietatem pſeitatis. i. negationē pſeitatis. Vigeſimūſecūdum. Perſeitas negationis eſt eēntialit̄ nō eē idem. i. nō idēptitas eſſentialit̄ cōuenit tali, ſed negatio pſeitatis ē nō idēptitatem non eēntialit̄ conuenire et tn̄ cōuenire. Vigeſimūtertiū. Nota qn̄ antecedēs totū eſt uerū et ꝯn̄s totum eſt falſū nō debet ꝯn̄s negari, ſed ꝯn̄tia. Similit̄ qn̄ argʳ affirmatiue. i. poſitiue a ꝯſequēte ad ātecedēs eſt fallacia ꝯn̄tis qa debet argui a poſitiōe. i. affirmatiōe ān̄tis ad affirmationē ꝯn̄tis, et a negatione ꝯſequentis ad negationē antecedentis, et ſi nō arguitur ſic ē fallacia cōſequētis. Ergo cū dr̄ in ſolutione ſecūdi argⁱ pꝛīcipalis ī ſolutione primi principalis, ꝓpter poſitionē ꝯn̄tis ſenſus ē, qa argʳ affirᵉ a cōſequēte ad antecedēs affirmatiue qd̄ n̄ dʒ eē īmo facit fallaciā ꝯſequētis. Vigeſimūquartum. Cū argʳ, aut paternitas eſt res q̄ eſt eēntia, aut res q̄ nō eſt eēntia etc. Illa ꝓpoſitio pōt intelligi compoſite et diuiſe, ſi capiat̄ compoſite ſenſus eſt, ꝙ formalit̄ paternitas ſit res eēntialis uel nō res eſſentialis, ſed diuiſe, ſenſus iſte ē, paternitas eſt una res reſpectiua q̄ eēntialit̄ idēptificatur eēntie. Vigeſimūquintū. Paternitas nō eſt res eſſentialis et cōpoſite ſʒ eſt pſonalis res, tn̄ diuiſe paternitas ē res reſpectiua formalit̄ q̄ nō forʳ ſʒ idēptice ē eēntia. Vigeſimūſextū. Ex ſenſu diuiſo iam dato. i. ex idēptica idēptitate paternitatis cū eſſentia n̄ licet īferre ergo paternitas eſt p ſe eſſentia, qa hoc illatū notat formalem idemptitatem. ¶ Secūdo argʳ. Omne ens aut eſt eſſentiale aut accidētale, ſed perſone diuine n̄ ſunt accidentales eſſentie, gᵒ ſunt eſſentiales, gᵒ multiplicatis perſonis multiplicat̄ eſſentia. ¶ Ad hoc argumentū doctor reſpondet diſtinguendo de accidentali. Nam accidēs capit̄ dupliʳ. Vnoᵒ ꝓprie ꝓ eo quod pōt adeſſe et abeſſe p̄ter ſubiecti corruptionē. Alio mō ꝓ eo quod nō eſt de rōne formali alicuius, et dr̄ extraneū, et ſic ſecūdoᵒ capit̄ ī fallacia accidentis. Primo mō non omne ens eſt eſſentiale uel accidentale, qa mediat accidens ſecundoᵒ, ſed ſecūdoᵒ ſunt īmediata. ¶ Tertio ſic argʳ. Illud non eſt ponendū ī deo ſine quo ſumma pfectio ī deo eſſet, ſed aliqua pſona nō poſita ī diuinis adhuc eſſet ſumma pfectio gᵒ nō ſunt plures pſone ponende. ¶ Ad maiorem doc. concedit eam, et negat minorē. Tamen ad eā reſpōdet diſtinguendo, qa ſi loq̄ris ꝙ nō poſita pſona diuina p poſſibile. i. quaſi ſit poſſibile, tūc falſum eſt. Si aūt loqueris p impoſſibile. i. dato p impoſſibile ꝙ nulla pſona eſſet ī deo adhuc eſſet deitas īfinita, et hic deᵘ īfinitus et ſic adhuc eſſet ſumma pfectio ſed hoc eſt impoſſibile, qa abſolute ſi una pſona deeſſet ſumma pfectio deeſſet, cum ſumma pfectio dei req̄rat trinitatem perſonarum, et ſi non eſſet neceſſario ibi trinitas perſonarum non eſſet deus īfinitus. ¶ Quarta ratio eſt de neceſſe eſſe, que bis eſt ſupra poſita in queſtione. i. et. 3. Nec de illa ratione multum curo.

DISTINCTIO. TERTIA.

APOSTOLVS NANQVE AIT QVOD INVISIBILIA DEI A creatura mundi et cet. Hec eſt tertia diſtinctio primi ſententiarum in qua magiſter agit d̄ cognoſcibilitate dei. Nec hic curo cōtinuationē artificialē propter cauſam diſt. 2. dictā. Et diuiditur hec diſtinctio ī tres ꝑtes. Prima agit de cognoſcibilitate dei ex oībus creaturis p quecūq; modū. Secūda de cognoſcibilitate p creaturā inquātum eſt ueſtigium. Tertia inquātum eſt imago. Secūda tangitur q̄ſtione de ueſtigio. Tertia ī ſequētibᵘ q̄ſtionibus. ¶ Quantū ad primū doctor mouet quatuor q̄ſtiones, duas primas ſimul mouet et tertiā ſub eodē cōtextu ſoluit. Prima eſt illa, utrū deus ſit naturalit̄ cognoſcibilis ab intellectu uiatoris. ¶ Secūda utrū deus ſit primū cognitū naturalit̄ a nobis ꝓ ſtatu iſto. ¶ In his q̄ſtionibus ſunt multi termini declarati. Primus ē deus q eſt declaratus ī ꝓlo. q. 3. ¶ Secūdus eſt naturale, q eſt declaratus. q. i. ꝓlo. ¶ Tertius ē cognoſcibilitas. Pro cuius euidētia notandum, ꝙ cognitio idem eſt quod noticia, et illa eſt duplex, q̄dam eſt ſenſitiua. i. actus ſenſuum inquātū ſunt cognitiui, quod dico ꝓpter potentias appetitiuas ſenſuum, de q̄bus ī tertio libro diſt. 17. q̄dā eſt ītellectiua. Et qa iſta materia ē cōmuniſſima, iō eā hic trāſeo. ¶ Quartus terminus ē ītellectus q ē declaratus diſt. i. q. 4. ¶ Quintus terminus ē uiator, ubi notandū ꝙ oīs q eſt ī ſtatu merēdi et demerēdi ſimul eſt ꝓprie uiator, talis aūt eſt ſolum creatura ītellectualis et nihil aliud ꝓprie et de illo dictum eſt ī. q. i. ꝓlo. Sed aliq̄s eſt uiator et cū hoc cōprehenſor et beatus ſicut xp̄s, ille nō eſt creatura tn̄ eſt ſuppoſitū ītellectuale exiſtens ī ſtatu merendi ſed nō demerēdi et iō. q. i. ꝓlo. nō locutus ſum de tali uiatore qa de eo nihil ad ꝓpoſitū prime q̄ſtiōis. ¶ Sextus terminus eſt ſtatus q ſimilit̄ declaratus eſt. q. i. ꝓl. ¶ Declaratis ergo terminis et capite q̄ſtionis dimiſſo, ad corpus q̄ſtiōis accedo. Quod diuidit̄ ī duas ꝑtes, qa primo opiniones recitant̄ et improbātur. Secūdo ꝓpria mens doctoris expedit̄. Quātum ad primū duo ſiunt. Primo ꝑparatoria ad q̄ſtionē inducūtur et mens tituli q̄ſtionis declarat̄. Secūdo opinio Henrici, inducitur et improbat̄. ¶ Quātum ad primū notandū, ꝙ negatio abſolute et ſine alio nūquā pōt cognoſci cū nihil ſit, ſed cum aliqua affirmatio. i. aliquod ens cognoſcit et poſt ītellectus p depoſitionē intellectualē talis entis cognoſcit qd ſit nō illud ens, iō ī ꝓpoſito nō eſt rationabile dicere ꝙ uiator poſſit deū cognoſcere negatiue nō affirmatiue. i. nullū poſitiuū de eo cognoſcamus, et tn̄ qd nō ſit cognoſcamus, ut uoluit ſanctus Tho. i. p. ſum. q. 12. ar. 12. Quia īpoſſibile eſt ꝙ cognoſcā ꝙ nō ſit aſinus quin ſciā quid ſit deus et aſinus, et ſimilit̄ nō poſſum ſcire ꝙ deus non eſt aſinus quin ſciā aliq̄d de deo cui repugnat eē aſinū, ut ꝙ hō nō ſit aſinus ideo eſt, quia hō eſt hō, cui homini repugnat eē aſinū, et nō cognoſco punctū nō eſſe cōpoſitū niſi ſciam eum eſſe ſim-

plicem cui ſimplicitati repugnat compoſitio. Similiter nunq̃ po
teſt cõcipi negatio ſola ſed bene in ꝓpoſitione dicta .i. p̄dicata
de aliquo ſubiecto quod prius cõcipitur. Secũdo notandũ ꝙ ſi ẽ,
eſt q̃ſtio de entitate alicuius entis icomplexi, utrum .ſ. cõceptus
eius icludat ꝯdictionẽ uel cõpoſſibilitatem. Sed qa eſt, eſt q̃ſtio
de ueritate ꝓpoſitionis, utrũ .ſ. talis ꝓpoſitio ſit uera, iõ non eſt
diſtinguẽdũ de ſi eſt, et qa eſt in ꝓpoſito. i. qñ q̃ro utrũ deus ſit
cognoſcibilis a nobis ſenſus eſt, de ſi eſt, utrũ ly deus dicat con
ceptũ poſsibilẽ et nõ icludentẽ ꝯdictionẽ, et ſenſus de qa eſt, eſt.
Vtrũ ꝓpoſitio p̄iacens q̃ſtionis ſit uera, nã oĩs q̃ſtio ꝓſupponit
noticiã extremoꝝ, iõ non oportet diſtinguere de ſi eſt, et qa eſt
quia ſi ẽ ꝓſupponit, et p ꝯñs ſanctus Tho. i. p. ſum. q. 3. ar. q̃rto i
ſolutione cuiuſdã arg' icõſulte diſtinxit. Tertio notandum, ꝙ
actus itellectus cõponentis et diuidẽtis eſt formatio ꝓpoſitiõis
affirmatiue uel negatiue. Quarto notandum ꝙ ſi eſt capitur
dupliciꝑ. Vno° ut eſt q̃ſtio de ꝯceptu ſimplici utrũ includat cõ
tradictionẽ uel nõ. Secũdo° ut eſt q̃ſtio de ueritate ꝓpoſitiõis,
ſicut qa eſt, ut idem ſanctus Tho. diſtinguit. Nã illa diuiſio ua
let idẽ ſicut ſecũda. Quinto notandũ. Solũ hic q̃rit de naturali
cõceptu et ꝓ ſtatu iſto nec oportet diſtĩguere de cognitiõe dei
in ꝓpria natura uel in creatura. i. utrũ deus p ꝓpriam ſpeciem
uel ꝓſentiã ꝓpriã cognoſcatur uel p creaturas. Sexto notandũ,
ꝙ in oĩ titulo q̃ſtionis debet diligenter notari titulus, et ſi titu-
lus p ſe diſtinguit nõ debet declarãs titulũ diſtinguere, ut cum
querit utrũ deus naturaliter ſit cognoſcibil' ab itellectu uiato-
ris nõ oportet diſtinguere naturalit' uel ſupnaturalit', qa titu-
lus determinat de naturali, et ſic de aliis. Septimo notandum,
Terminus diſcurſus eſt cõcluſio. Principiũ diſcurſus eſt ãns.
In ſyllogiſmo circulari põt idem eẽ pricipiũ et terminus. Simi
lit' i cõſequẽtiis accidẽtalibus põt fieri ſed i demõſtratione ꝓ-
prie dicta eſt impoſsibile. Preterea i oĩ demõſtratione idem i-
complexũ eſt principiũ et terminus diſcurſus, qa ab illo quod
ſubiicit in concluſione ſumuntur principia. i. antecedens totum.
Octauo notandũ, ꝙ titulus q̃ſtionis ſic intelligit'. Vtrũ aliquem
cõceptum ſimplicẽ poſsit itellectus uiatoris naturalit' habere i
quo cõcipiatur deus. i. q ſit uere i deo et deus rep̄ſentet' p eũ ex
creaturis. i. ille cõceptus ſiue obiectum in intellectu meo ſiue il-
lud idolum uel illa ſimilitudo i mente mea nõ eſt de' ſed illud
quod repreſentat hoc idolum.

¶AD HOC DICIT QVIDAM Doctor etce. Hec eſt
ſecũda ps prime ptis. In qua recitat opinio Hen. in ſum. ar. 22.
q. 3. et. 2. Pro cuius euidentia notandũ, ꝙ noticia non i ſe cõſide
rando ſed ex pte obiecti põt quadrup' cõſiderari, uel cognoſcẽ
do obiectum p ſe, uel p accidens, uel in pticulari, uel uniuerſali.
Nullo° põt deus cognoſci p accidens, qa deus nullũ accidens ha
bet, ſed quicq̃d habet realit' eſt ipẽ deus et dicit realit', qa reali-
ter nullũ hꝫ accidens, ſed bene logicalit'. i. nihil ſibi realit' ineſt
quod poſsit abeſſe ſed bene aliqua ſunt p̄dicata q̃ nõ p̄dicãtur
quidditatiue de deo, et illa dicũtur quaſi accidentia. et qñ Da
maſcenus dicit ꝙ nõ dicũt dei naturam etc. nõ itelligit ꝙ nõ ſint
dei natura eẽntialiter et realiter ſꝫ ꝙ nõ logicaliter ſint dei na-
tura, quod ĩnuit p hoc ꝙ dicit, nõ dicũt. i. nõ p̄dicant naturã dei
quidditatiue. Secũdo notandũ, ꝙ in deo nõ eſt uniuerſale ſm p̄-
dicationẽ ſm Hen. cũ ergo deus ſit ex ſe ſingularis, ens dicit cõ
ceptum analogũ deo et creature. Ens ut eſt in deo et creatura
ſunt duo cõceptus realiter, ſed tñ ſunt ſimiles, et ꝓpter hãc ſi-
militudinem habẽtur ꝓ uno. Tertio notandũ. In particulari. i.
in ꝓpria natura nõ põt deus cognoſci ex creaturis, qa creatu-
ra ualde lõge eſt ſimilis deo i pticulari. i. modicũ ualde. Quar
to notandũ. In uniuerſali cõcipitur deus trip'. ſ. generaliſsime.
generalius, et generaliter. Generaliſsime hꝫ tres gradus. Primo
cõcipitur hoc ens. i. indiuiduũ uagũ. i. aliquod pticulare ens non
curando an ſit deus, uel homo, uel albedo, et huius ꝯceptus ſunt
due ptes. ſ. hoc et ens. Secũdus gradus eſt, deponatur ly hoc, et
reſeruetur ens, et illud eſt analogũ deo et creature, modo ex-
poſito i ſecũdo notabili. Tertius gradus eſt cõcipiẽdo ens quod
eſt ꝓpriũ deo, quod dr̄ ens ideterminatũ negatiue. i. nõ natũ ter
minari. i. ens actu iſinitũ extra genus itenſiue in entitate, et ille
cõceptus diſtinguitur ab ente ideterminato priuatiue. i. ente in
uniuerſali p̄dicabili de oĩ creatura. Ex hoc pꝫ quõ ens ideter-
minatũ eſt duplex. ſ. negatiue. i. iſinitũ actu, et priuatiue. i. uni-
uerſale. Quito notandũ, ꝙ ideterminatũ negatiue. i. iſinitũ actu
extra genus abſtrahitur ab oĩ materia. i. eſt natura q̃dam i ſe
ſubſiſtens. i. exiſtens i pticipabilis et nõ p̄dicabilis de pluribus
inferioribus per ſe, qa eſt ex ſe ſingularis. Sed indeterminatũ
priuatiue. i. uniuerſale abſtrahitur a ſuis ſingularibus in q̃bus
pticulatur. i. realiter diuiditur, ita ꝙ i re nõ eſt una natura ſi-
gnificata p tale uniuerſale. Et cũ dicit i littera, tertio° accipit
indeterminatũ etc. ipẽ diſtinguit ꝯceptũ uniuerſalem a re, ita ꝙ
primo ideterminatũ negatiue eſt unum ſingulare actu exiſtẽs.
Secũdo indeterminatum priuatiue eſt una natura uniuerſalis
realiter exiſtens i pluribus. Tertio eſt cõceptus abſtractus q
nõ eſt in idiuiduis uel pticipatur ab eis. Sexto notandũ, ꝙ deus
cõcipitur gnalius cõcipiẽdo attributa q̃libet cũ hac additione,
ſumma, ut ſumma ſapia, ſummũ ens etc. Septimo notandũ. Ge-
neraliter cõcipitur deus qñ cõcipitur quodcũq; attributũ iquã-
tum eſt idẽ primo attributo quod eſt ſimplicitas, ſed illã idẽpti
tatẽ nõ cognoſcit homo niſi ſuffodiẽdo et inquirẽdo diſcurſiue
ſicut agnus uidens lupum uenientẽ, et uidens ſuã figurã et co-
lorem et cetera accidentia, per illa accidentia ſuffodit et repit
inimiciciã. i. ꝙ uult deuorare et nocere ſibi.

¶QVO AD SECVNDAM Queſtionem ſm iſtam etc.
Poſtq̃ Hen. rñdit ad iſtã primã q̃ſtionẽ nũc rñdet ad ſecũdã.
Pro cuius euidẽtia notandũ primo, ꝙ deũ intelligere põt dup'
intelligi, uel naturali ꝓceſſu, uel rationali ꝓceſſu. i. p diſcurſum
et argumẽtationẽ. Secũdo notandũ, ꝙ naturali ꝓceſſu ab inde-
terminato, cõfuſo, uago, et uniuerſali ꝓceditur ad determinatũ,
diſtinctum, certũ, et pticulare, et quãto magis aliquid eſt inde-
terminatũ tanto prius ab eo incipit'. Modo cũ indeterminatum
negatiue. i. actu iſinitũ in entitate extra genus quod eſt de' ſit
magis indeterminatũ q̃ priuatiue indeterminatum ſiue natura
uniuerſalis iõ naturalit' oĩo primũ cognitũ a nobis eſt deus. Se
cũdo notandũ, ꝙ per diſcurſum ultimo deus cognoſcit', qa di-
ſcurſus et ratiocinatio noſtra icipit a creatura et terminatur
in deũ, et eſt ꝓceſſus ſm quod dictũ eſt ſupra in prima q̃ſtiõe
ſm tres gradus generaliſsime cõcipiendi. Tertio notandũ, ꝙ ex
trema ꝓpoſitionũ et ꝓpoſitiones diſcurſus prius cognoſcũtur
q̃ cõcluſio cognoſcatur. Quarto notandũ, ꝙ deus nõ diſtinguit
ab aliis rebus ꝓpter ſimplicitatẽ, qa oĩa includũtur i eo idẽpti
ce et nihil eſt extra ipm. Similit', qa diſtinctio nõ põt eſſe aliud
ab ipo, iõ nõ diſtinguit' ab aliis p relationẽ diſtinctionis acci-
dentalem. Preterea itellectus cognoſcens diuinã eſſentiã nullo°
põt diſtinguere ipam ab aliis. Cũ. n. oĩa in ipo uideãtur, et ſim-
plicitate quadã oĩa i ſe ꝯtineat ſi poſt uiſionẽ dei uiderit aliq̃d
aliud non credet eſſe aliud a deo quem prius uidit.

¶RESPONDEO ALITER AD Queſtionẽ primã etc.
Hic eſt ſecũdus principalis articulus q̃ſtionis q ꝯſiſtit in centũ
ſex dictis. Primũ. Attributũ in diuinis dr̄ tripliciꝑ, primo quaſi
alii tributũ, illo° omne idẽ deo eſt attributũ, ſecundo° quaſi ab
alio tributũ, et ſic emiñtiora uel q̃ emiñẽter ſunt i deo dicũtur
attributa i deo, tertio° quaſi ad tria diſtributũ, et ſic omne eſ-
ſentiale dr̄ attributũ. Secũdum. Attributũ ſecũdo° capitur qn-
tuplicit'. Primo ꝓ oĩ p̄dicato de deo p̄dicabili. Secũdo pro omni
eſſentiali ſiue ad intra ut eſt ſapientia, ſiue ad extra ut ẽ crea-

tor, de quo prima queſtione quoli. Tertio ſoluz pro eo quod nõ eſt de quidditate dei nec modus intrinſecus, tñ eſt ſimile eſſentie in modo p̄dicandi.i. p̄dicatur in ſingulari numero de oībus pſonis et de eſſentia ſimul et ſeorſum, ut eſt ſapientia, quia diuina eſſentia eſt ſapientia, pater eſt ſapiētia, filius eſt ſapiētia, ſpiritusſanctus eſt ſapiētia, et oēs tres ſimul ſunt una ſapiētia.

Quarto ſolū p illis q̄ uniuoce ſunt ī deo et creaturis et amotis impfectionibus q̄s in creaturis hn̄t attribuūtur deo. Quinto appropriate illo° quicqd pſonis ſingulis appropriatur dr̄ attributū, ut patri eternitas, filio pulchritudo, ſpirituiſctō clemētia. Tertiū dictū. Attributa ex creaturis utpote quarto° ſunt finita numero, ſed īfinita entitate. Quartū. Trinitas pprioꝝ pſonaꝝ nõ põt pfecte cognoſci naturalit̄, ſed trinitas aliquoꝝ appropriatoꝝ põt pfecte naturalit̄ cognoſci, ut tria q̄ ponūtur in quinto°. Quintū. Attributū capitur dupʳ. Vno° fundamentaliter. Alio° formalit̄. Primo° eſt una quidditas q̄ ī creaturis ē et in deo uniuoce. In creaturis qdem cū annexis impfectionib⁹, ſed ī deo ſine impfectione. Secūdo° eſt relatio rõnis attributionis paſſiue qua attribui dicūtur ille quidditates deo p ītellectum, ſicut attribuere eſt attributiō actiua. Sextū. Omne quod ē in creatura et nõ includit de ſua rõne formali impfectioné, uniuoce eſt ī deo et dr̄ attributū deo nõ ꝙ habeat tm̄ eſſe p intellectum noſtrū attribuenté ſed qa q̄uis ſit ī deo uere, tñ ppter hoc ꝙ nos cognoſcimus ex creaturis deo ineſſe, iõ dicitur attributū deo p ītellectū noſtrū.i. de deo p̄dicatū. Septimū. Non eſt pprie attributū quod eſt de rõne formali deitatis, ideo ītellectus et uolūtas q̄uis cognoſcātur ex creaturis deo ineſſe, nõ tñ pprie ſunt attributa. Nam dicit Damaſcenus, ꝙ attributa nõ dicunt dei naturam ſed q̄ ſunt circa naturā.i. nõ ſunt quidditatiue idé deitati. Octauū. Cognoſcere creaturā penes impſectiones ſimplicit̄ ducit ī erroré circa deū ſi uellemus talia deo attribuere. Tamen notandū ſi tales impſectiões a deo remoueremus nõ erraremus ſed erramus ſi ſibi attribuim⁹. Nonū. Cognoſcere deū ī creatura eſt cognoſcere eius īfluentiā et p̄ſentiā in ea, et hoc uiator ſemiplene cognoſcit et beatus plene. Cognoſcere aūt deū p creaturas eſt eleuari a cognitione creature ad cognoſcēdū deum. Decimū. Dicit̄ cõmunit ꝙ hõ p creaturas quaſi p mediū cognoſcat deū, quod debet ītelligi ꝙ creature manuducant nos nõ ꝙ ſint media īter deū et nos quaſi meliora nobis qa tota corpalis natura ſub nobis eſt. Vndecimū. Creatura corporalis eſt nobis mediū p quod deuenimus in deū, ſed ipa nõ ptingit ad deum, et ſic hõ aſcendit ī deum nõ ꝙ ſibi equipetur ſed ut ipm cognoſcat et diligat. Duodecimū. Proportio eſt īter deum et nos, nõ in eſſendo cū deus ſit īfinitus nos finiti, ſed in opando et cognoſcēdo, qa poſſumus ipm ītelligere. Tredecimū. Infinitus deus compheditur ī eſſe ſuo reali ab omni creatura, n̄ tñ ſic cognoſcitur qa ſolū intellectualis natura īfinita ſic compheudit, capiendo comphendere pprie. Decimūquartū. Noſter ītellectus põt iudicare de deo et omni re quātum ad ueritatem et falſitatem ppoſitionū de deo et rebus aliis formabiliū, ſed nõ utrū ſic uel ſic faciēdo deus male faciat uel bene niſi in his q̄ ſunt ſtrictiſsime de lege nature. Beatus q ītelligit talé ſtrictiſsimū ius. Decimūquintū. Eſſe uel exiſtere eſt idez quidditatiue cū eēntia diuina, iõ nõ eſt pprie attributū. Similit̄ et ī creaturis eſſentia et exiſtentia ſunt idé realit̄ licet nõ formalitas ſiue quidditas et exiſtentia. Decimūſextum. Quicqd ex creaturis attribuitur deo.i. quicqd repitur ī creaturis deo cõmune et creature, et in creatura habet aliquā pprietatem neceſſariā tūc dr̄ in deo q̄ſi habere illam. Exemplū, noticia ī creaturis nece° eſt genita, in deo aūt nõ, dr̄ tñ q̄ſi genita. Sic attributū omne quod in nobis ē accidens dr̄ in deo quaſi accidens. Decimūſeptimū. Cū ꝯcipitur deus ī attributo dr̄ ꝯcipi quaſi p accidens, ut cū dico deus eſt ſapiens, dr̄ illa quaſi p accidens eſſe. Decimūoctauū. Ex creaturis poſſumus addiſcere oīa attributa de deo.i. nos poſſumus conſiderare et colligere omnes rationes formales ex creaturis que nõ dicūt nece° impfectionem et illas attribuere deo.i. p̄dicata facere ex eis in ppoſitionibus ubi deus eſt ſubiectū, ut deus ē unus, deus eſt bonus, deus eſt prudens. Non ſolū aūt in talibus cõceptibus quaſi p accidens põt uiator deum cognoſcere, ſed et uere in quidditatiuo cõceptu.i. in conceptu entis qui eſt pprie et quidditatiue idem deo. Decimūnonū. Actus eſt duplex.ſ. entitatiuus et pductiuus. Actus entitatiuus eſt duplex, quiddam eſt primus, quiddā ſecūdus. Actus primus entitatiuus ē eſſentia rei penes eēntialia et quidditatiua. Sed actus ſecūdus penes actn̄lia.i. penes accidés quintū p̄dicabile, qa quartū p̄dicabile nullus actus realis eſt eo ꝙ nulla paſſio proprie dicta ſit aliq̄ res ſed tm̄ p̄dicatū dicibile uel p̄dicabile nece°. Sed actus opatiuus eſt ſimiliter duplex.ſ. primus et ſecūdus. Actus primus eſt quelibet eſſentia uel forma nata producere aliquid uł eſſe ratio producendi. Exemplū primi, homo. Exemplū ſecundi, intellectus eius uel memoria fecunda. Secundus eſt productus ut intellectio. Vigeſimum. Diuina eſſentia uocatur actus prim⁹ et oīa que ſunt eſſentialia.i. quidditatiua dicūtur perficere eā actu primo. Sed attributa oīa dicuntur eſſe actus ſecūdus uel magis proprie quaſi actus ſecundus ex regula ſupius data et dicuntur pficere eēntiam in actu ſecundo uel quaſi in actu ſecundo. Vigeſimūprimum. Perficere aliquid eſt dupʳ, uno mõ generaliſsime, alio mõ minus generaliter. Primo mõ idé eſt ꝙ perfectionem alicuius oſtendere. Secundo modo idem eſt quod alicui perfectioné tribuere. Nihil qd̄ eſt in deo pficit eſſentiā ſecūdo mõ.i. nihil tribuit eſſentie aliquā perfectioné cum ex ſe ſit infinita, oīa tñ oſtendunt eaz perfectiſsimā, quia quicquid eſt ibi pp infinitam perfectioné eſſentie nece° eſt ibi ita ꝙ eſſentia eſt radix et fundamentū et principiū omniū que ibi ſunt. Vigeſimūſecundū. Cum nullū accn̄s poſſit ſciri de aliquo ſubiecto in ppoſitiõe affirmatiua niſi prius cognoſcatur ſubiectū, ſequitur ꝙ non põt illa propoſitio ſciri deus eſt ſapiens niſi prius aliqualiter ſciatur quid ſit deus. Seqtur correlarie, anteq̄ aliqd̄ attributum de deo ſciam⁹, precognoſcere oz deū ut illū cui attribuere uolumus aliquid. Seqtur correlarie ꝙ preter attributa, aliqua de deo ſciamus. Vigeſimumtertium. De deo ꝯcipimus ſeptuplices rationes.ſ. negatiuas ut ꝙ non eſt corpus. Priuatiuas ut imortalitas. Poſitiuas triplices, primo abſolutas, ſecūdo modales ut infinitas, tertio reſpectiuas ut paternitas. Primarias ut intellectus, uoluntas. Secundarias ut intelligere, uelle. Proprias deo ut eternitas. Cūmunes ut ens. Vigeſimūquartum. Aliquis conceptus.i. aliqua quidditas uel rõ formalis uel aliquod obiectū intelligibile eſt cõmune deo et creature nõ equiuoce et non tm̄ analogice ſed cum hoc uniuoce ſicut eſt ens. Vigeſimūquintum. Conceptus capitur dupliciter. Primo pprie pro reali conceptione ſicut mater concipit filiū. Secundo ſimilitudinarie et hoc octo modis. Primo pro re inquantū conceptibilis eſt uel cõcepta.i. pro obiecto intellectus. Et eſt triplex.ſ. ſimplex, ſimpliciter ſimplex, et ſumme ſimplex. Secundo capitur pro ſpecie repreſentante rem ut eſt ſpecies ſenſibilis uel intelligibilis. Tertio capitur pro actu cognoſcendi intellectiuo. Quarto pro actu cognoſcendi ſenſitiuo. Quinto pro potentia concipiente et hoc ualde abuſiue. Sexto pro amore. Septimo pro eſſe rationis qd̄ hēt res in anima. Octauo pro omni ente rationis. Vigeſimūſextū. Conceptus captus pro re ꝯcepta diſtinguitur a qdditate lz idé ſit large capiēdo qdditas et illa res ꝯcepta, qa qdditas dicit illā ré ī ſe p̄ciſe ſz ꝯcept⁹ dić illā ré cū illa relatõe q̄ ē ꝯcipi ut idé ſit ꝯceptus qd̄ res ꝯcepta, et ſic ē ens p accidens, et qdditas ens per ſe. Vigeſimūſeptimū. Conceptus eſt duplex.ſ. obiecti

uus et qualitatiuus.Obiectiuus idem eſt qđ obiectū potentie in eſſe obiectiuo. Qualitatiuus eſt actus potentie uitalis. Vigeſimumoctauū.Ratio cognoſcendi q̄libet res eſt triplex.i.res ɔcipiūtur triplici mō.Primo res ipa.i. qn̄ res pn̄s ſenſui obiectiue mouet potentiā.Secūdo in diuina eēntia et hoc mō deus oīa cognoſcit in ſeipſo.i.in eſſentia ſua.Tertio mō qn̄ obiectū nō realiter et actualiter pn̄s relucet ī ſpē intelligibili.Vigeſimūnonū. Cōceptio in deo eſt duplex.ſ.actiua ut eſt generatio actiua et paſſiua ſicut ē generatio paſſiua.i.generare et generari. Trigeſimū.Deus pōt conſeruare ſenſationē ſenſus exterioris preter hoc ꝙ obiectū extra cōſeruet,et tunc nō ſequitur, uideo gᵒ res uiſa eſt,et forte ſequitur uideo ergo aliqđ uideo.Trigeſimūprimū.Duplex eſt uniuocū, uno mō uniuocū.i. quidditatiue ꝑdicatū uel predicabile de pluribus ſꝫm idem nomen et eandeꝫ rōnem formalē capiendo quid ꝓprie,et ſic nihil eſt uniuocū niſi ens et genera et ſpēs ꝓprie capte quia nullū aliud ꝑdicatur ꝓprie in quid niſi illa.Secūdo capitur uniuocū pro ꝑdicato dicibili de pluribus per accn̄s et tn̄ penes unū nomē et quidditatem ut albū ꝑdicatur de lapide ligno et aſino et hoīe tn̄ accidētaliter.Ens ē uniuocū deo et creature primo mō captū.Trigeſimūſecundū. Illud ꝓprie eſt uniuocū primo mō qđ pōt eē ꝑdicatū duaꝝ ꝓpōnū in quarū una affirmatur q̄dditatiue de ſubiecto et in alia negatur de alio ſubiecto ut deus ē ens,et chymera nō ē ens.Siʳ reqritur ꝙ poſſit de eodē affirmari, et ſi negetur de eo ꝙ falſe negetur ex formali cōſequētia ut bene ſequitur. Illa eſt uera dues ē ens gᵒ iſta eſt falſa.deus nō ē ens.Trigeſimūtertiū.Quādocūq; in re et in ueritate duo habeo ꝑmanibᵒ et aliqđ de utroq; pro certo ſcio et tn̄ dubito de diſtinctiuis eorū certū eſt ꝙ illud unū eſt uniuocū illis duobus ut ꝑſentatis mihi ignotis ſpēbus aromaticis cum queritur a me quid ſint illa duo de utraq; ego reſpondeo ꝙ eſt ens et non dubito, ſi ultra queritur a me quid proprie ſint ego dubito, et ſic certum eſt ꝙ ens eſt uniuocū illis duobus,idem eſt de deo et creatura, certus ſum deum eſſe ens ſimiliter creaturam ſcio eſſe ens.In particulari autem deſcendendo neſcio quid ſint.Trigeſimūquartū. Nihil eſt falſum de quo homo certus eſt. Sequitur ꝙ omne de quo certus ſum uerum eſt.Trigeſimūquintū.Diuerſificati ſunt philoſophi in aſſignādo quid eſſet illud ens ex quo omnia proceſſerunt. Aliqui loquebantur de primo effectiuo ut eſt deus. Alii de principio intrinſeco cōpoſiti.Illa diuerſitas patet primo phyſi. primo de generatione,et primo meta. Et cum quilibꝫ certus fuit de hoc quod ipſe poſuit pro principio eſſe ens ſed n̄ erat certus utrū eſſet primū ens uel ſecundariū, ex hoc habet ſignum ꝙ ens eſt uniuocum ad primum ens et ad ſecundariū quod eſt creatura.Trigeſimumſextū. Omnis conceptus cōmunis ad plura eſt neuter ad uniuocata.i.eſt cōmunis uniuocatis non includens uniuocatos conceptus licet ecōuerſo uniuocati cōceptus includant ipſum.Trigeſimūſeptimū.Non pōt dici ꝙ cuꝫ concipio deum eſſe ens et creaturam eſſe ens ꝙ decipiar in hoc conceptu ens,ſic ſcilicet ꝙ ego credo ens quod in deo inuenio eē idem cum ente quod in creatura inuenio et cū non ſit uerum decipiar eo ꝙ ſint multū ſimilia et ideo credantur eſſe idem.Hoc inquam nihil ualet quia hoc idem poſſet opponi de homine reſpectu ſortis et platonis. Trigeſimumoctauum.Ex pena peccati originalis deus limitauit intellectum humanū ad intelligēdum preciſe illa que per ſenſus,phantaſmata et intellectū agētem poſſunt preſentari. Ex quo ſequitur ꝙ ſi deus dimitteret intellectuꝫ in ſua naturali actiuitate ſicut fuit itellectus Ade ante lapſum,non indigeret ſenſu ad intelligendum nec ēt phantaſia. Sequitur ſecundo. Illa limitatio intellectus preciſe ex hoc eſt quia deus non uult cooperari intellectui ad operationē aliam q̄ que poteſt per uiam ſenſuum haberi. Trigeſimūnonum. Si eſſet ens equiuocum deo et creature nunquam poſſet uiator deum ſcire eſſe ens quia ens quod eſt in deo non poſſet ꝑ uiā ſenſuum cognoſcere cuꝫ nihil in creatura ſimile eſſet. Sequitur correlarium. Ex quo ex creaturis poſſumus cognoſcere deum eſſe ens ꝙ ens ſit uniuocum deo et creaturis. Quadrageſimum. Nihil poteſt obiectum intentionaliter eſſe habens in phantaſmate uel ſpecie intelligibili cauſare, dato ꝙ aſſumat omnem naturam cooperantem niſi conceptū ſuum proprium.i. cognitionem propriam ſui,et eorum que eſſentialiter includuntur et uirtualiter.Sequitur correlarie, cum deus nō ſit creatura nec eſſentialiter incluſus in creatura nec uirtualiter,ſi nihil eēt uniuocū ſibi et nobis nihil poſſemus de deo penitus cognoſcere ex naturalibus ꝙ falſum eſt. Quadrageſimumprimū. Phantaſma eſt ſpecies in phātaſia repreſentatiua obiecti ſenſibilis. Sed ſpecies intelligibilis eſt una qualitas que preſentat ipſi intellectui aliquam rem,et in ſpecie ſenſibili et intelligibili relucet obiectum ita ꝙ obiectum apparet et ipſa ſpecies non, ipſa ſpecies nanq; per ſe nihil facit ad actum producēdum ſed obiectum relucens eſt per ſe cauſa actus ut probabitur infra.Et quāquā obiectum ſic relucens nullum eſſe realem habeat, eſt tamen in intellectu cauſa actus realis. Quadrageſimumſecūdum. Intellectus et obiectum ſemper ſunt et neceſſaria cauſa effectiua intellectionis create naturalr̄ ꝓducte.Habitusaūt et uoluntas impans aliquando ſufficiūt. Quadrageſimumtertiū. Phantaſmata nō pn̄t excludi ꝑ ſtudiū uel intellectū uel uolūtatē auertentia potentias cognitiuas ab aliq̄bus et ɔuertētia ad alia.Siʳ qn̄ doc.in pricipio diſcipulo obſcure oīa dicit,tūc phātaſia omnino ingroſſatur. Plura de phantaſia et eius effectibus in ſequentibus dictis ponam. Quadrageſimumquartum. Cuiuſlibet effectus realis oportet dare cauſam realem ſaltem partialem. In effectu autem intentionali ſufficit dare partialem cauſam realem et aliam rationalem ut actus intelligendi abſtractiuus intellectuꝫ habet pro cauſa reali et obiectum habet pro cauſa rationali. Sed quando effectus non eſt intentionalis tunc oportet omnes cauſas efficientes eſſe reales. Quadrageſimumquintum. Nunq; cauſa finalis eſt cauſa realis diſtinguendo reale contra intentionale. Et notetur modus doctoris in hac tota diſtinctione quia ſemper dicit ꝙ obiectum in ſpecie ſit cauſa actus intelligendi,ut infra patebit diſtinctione.17.q.prima in fine,ꝙ declarat ſe intendiſſe ſpeciem nullo modo eē cauſam partialem actus intelligendi ſed obiectum in ſpecie relucens. Quadrageſimumſextum. Species quidem eſt cauſa actus intelligendi ideſt neceſſario requiſita in actu intelligendi abſtractiue quia ſine ſpecie nō eſſet obiectum preſens et aliās nullam actiuitatem habet. Ideo quotiens doctor dicit ſpeciem eſſe cauſam intelligatur iſto modo. Quadrageſimumſeptimum. Obiectum et intellectus ex quo ſunt naturales cauſe neceſſario agunt quantum poſunt. Obiectum et intellectus ſimul iuncta non impedita per aliud producunt adequate ideſt nec plus poſſunt nec minus, intellectionem illius obiecti et omnium eſſentialiter incluſorum et aliquorum uirtualiter incluſorum quia non debet textus intelligi ꝙ illa diſtributio omnium feratur ſuper totus diſiunctum ſcilicet eſſentialiter uł uirtualiter. Quadrageſimumoctauum.Intelligere poteſt dici,uel generari,uel dici,inquantum eſt ab intellectu dicitur dici,inquātū ab obiecto dicitur generari. Similiter uolitio pōt dici ꝓduci,et ſpirari.Inquantū.n. eſt a uoluntate dicitur ſpirari,inq̄tū aūt ab obiecto dicitur produci. Quadrageſimumnonum. Intellectio etiam imperatiue eſt libera principiatiue propter uolūtatem imperantem,non quidem elicitiue eſt libera nec formaliter ſed imperatiue. Quinquageſimum. Quāq; Scotus dicat, cū intelligimus uniuerſale phantaſiari eius ſingulare nō debet in-

telligi ꝙ hoc fiat ſemper q̄diu actus durat. Nam quando intellectus incipit ſpeculari aliquod uniuerſale poſsibile eſt derelinquere phantaſmata omnia et pure conſiſtere in ſpeculatione intellectuali quod clare patet. Cum ſecundū doctores ſpiritus .i. ſuperior portio diuidatur ab anima ideſt inferiori portione, ſequitur tunc non phantaſmata ſpeculari. Quinquageſimumprimum. Multum iuuatur omnis cognitio tam ſpūalis q̄ ſecularis per claritatem phantaſmatū et omne quod clarificat phantaſmata facit ad cognitionem facillimam per multiplex adiutorium influētiam ſcilicet angelicam clariorē, et exercitationem pulchrarum meditationum et in moribus et moderationem paſsionum. Nā omnes habentes phantaſmata turbata sūt male morigerati et nihil poſſunt ſtudere uel meditari. Preterea receptio ſpiritus animalis et diſpoſitio cerebri eſt cauſa diſpoſitionis phantaſmatū. Nam idem ſpiritus a corde deriuat' ſi ſolum mouet humores in corpore dicitur naturalis. Si autē replet cerebrum bene diſpoſitum ibi depuratur et fit animalis, cognitiuus, et motiuus, poteſt ergo turbari per cerebri oppilationem et repletionem humorum uel indigeſtorum humorū groſſiciem. Ideo ſi quis huiuſmodi cruditatem, groſsiciem opilationem uel repletionem impediret, clarius cognoſceret īmo per regimē naturale et prudentis uiri conſilium poſſet cerebrum ſic qualificari ut clariſsima phantaſmata haberentur. Eſt ergo magnum artificium in doctore cū in puero clara phantaſmata facit, non turbata. Phantaſma nunq̄ quieſcit et cauſa motus eius eſt motus cordis quod nunq̄ quieſcit et ideo habemus fortiſsimam cauſam diſtractionis in oratione. Quinquageſimumſecūdum. Poſsibile eſt in eodem cerebro eſſe ſpiritū ſubtilem ſuperius et groſſum inferius et ideo ſm experimentum aliquorū deuotorū uidetur aliquibus ſe alicubi in capite ſuo habere montem altum clariſsimū, inferius autem nebulis plenū. Et ideo periculum graue eſt perſonis deuotis multum inhere re phantaſiis ſed neceſſe eſt abſtrahere. Quinquageſimumtertium. Virtualiter includere poteſt dupliciter intelligi uel eminenter uel cauſaliter capiendo eminenter large pro tantum ſicut perfectionaliter ſicut perfectiſsima ſpēs in uno genere dicitur eminenter continere omnes alias et tamen non cauſaliter. Et notetur quid proprie ſit continere eminenter ut ſupra dictū eſt. Siue autem intelligatur uno ſiue alio modo non poteſt omne uirtualiter contentū cognoſci per actiuitatem obiecti incomplexi. Quinquageſimumquartū. Littera doctoris .q.i. prolo. et in loco iſto uidetur ad hoc niti ut ſi quis perfecte noſceret alicuius rei quidditatem poſſet ex ea cognoſcere omnem aptitudinem illius quidditatis. Ex quo ſequitur correlarium. Cum intellectus ſit aptus natus diligere deum ꝙ cognoſcens intellectū quidditatiue poſſet deum cognoſcere ad quē intelligendū aptus natus eſt, quod tamen doctor hic negat ſic dicēdo creatura nō continet deum uirtualiter. Quinquageſimūquintū. Creaturam continere deum poteſt dupliciter intelligi, uel entitatiue uel obiectiue. Entitatiue ideſt in ſua eſſentia illo modo planum eſt ꝙ creatura non continet deum uirtualiter, ſed obiectiue ideſt quod poſsit eſſe obiectum alicuius actus creati qui actus eſt effectiue a creatura, illo modo planū eſt ꝙ deus uirtualiter cōtinetur in creatura, ſed hic intelligit primo modo. Quinquageſimumſextum. Si quis uellet tenere hanc opinionem que multum eſt probabilis ꝙ ſi quis perfecte intelligeret rem quidditatiue poſſet cognoſcere omnem aptitudinem ſuam licet non neceſſario ſemper cointelligat ille poſſet dicere ꝙ obiectum incomplexum cum intellectu poſſet cauſare noticiam non ſolū omnium incluſorum eſſentialiter ſed omnium uirtualiter incluſorum. Si quis autem uelit tenere oppoſitam opinionem dicat ut dictum eſt ly omnium non diſtribuere totum diſiunctum.

Quinquageſimumſeptimum. Nullum actum alium nec obiecti alterius poteſt cauſare obiectum aliquod ſimplex niſi tantum conceptum ſuum proprium et eſſentialiter et uirtualiter incluſorum. Quinquageſimumoctauum. Sapientia capitur dupliciter, et omne quod eſt commune deo et creature. Vno modo tranſcendenter ideſt ut excedit predicamenta et non includit limitationem et ſic ponitur in deo. Alio modo predicamentaliter ut eſt in certo predicamento et illo modo includit limitationem et non eſt in deo, tamen proprie non eſt in predicamento nec aliquid non includens quidditatiue imperfectionem. Quinquageſimumnonum. Sapientia includere limitationem poteſt dupliciter intelligi uel ex ſua itrinſeca ratione uel per accidens ideſt propter coniunctum. Primo modo nihil quod eſt in deo includit limitationem, ſecundo modo poſſunt aliqua. Exemplum de intellectu et uoluntate, illis duobus eſt idem formaliter anima intellectiua et per conſequens realiter ſunt limitata propter realem idemtitatem ad animam limitatam. Sequitur correlarium. Non omne quod includitur formaliter in quidditate limitata eſt limitatum ſicut non omne quod diffinit ſpeciem eſt limitatum ad illam ſpeciem immo nec oportet aliquid diffiniens eſſe limitatum ad certam ſpeciem, ut probatum eſt ſupra de diffinitione hominis que eſt illa animal intellectuale ubi quelibet pars eſt illimitatior homine, requiritur tamen ꝙ tota ſpecies ſit limitata. Sexageſimum. Nihil tranſcendens ex ſua quidditate includit limitationem ideſt finitatem. Ex hoc ſequitur ratio quare deus non dicitur lapis et tamen dicitur ſapiens quia lapis ut ſpecies in predicamento ſubſtantie includit formaliter limitationem, ſapientia autem non. Sexageſimumſeptimum. Nullus uiator de communi lege naturaliter poteſt deum cognoſcere in ſua propria quidditate. Sexageſimumſecundum. Nihil cogioſci per aliud niſi ſibi ſimile poteſt intelligi dupliciter. Vno modo ꝙ ſit uniuoca ſimilitudo ideſt eiuſdem rationis. Alio modo imitatoria ideſt proportionalis eo modo quo unum oppoſitum per aliud cognoſcitur. Similitudine uniuocationis cognoſcitur a nobis deus per creaturam quia ens, unitas, ueritas, ſunt uniuoce in deo et creatura ſicut et omnes alii communes conceptus et ſolum illi. Sexageſimumtertium. Deus cognoſcitur a nobis naturaliter ex creaturis imitatorie, quia ex finitate creaturarum cognoſcimus infinitum deum et ex imperfectione creature et fragilitate cognoſcimus perfectionem neceſſariam in deo, et ſic conſequenter de multis aliis. Sexageſimumquartum. Diuina eſſentia neceſſario ex ſua ratione formali cognoſcitur a ſuo intellectu ſic intelligendo ꝙ quidditas diuina requirit neceſſario ipſam cognoſci a diuino intellectu, ſed non ſic intelligatur ꝙ intellectio ſit de ſua quidditate. Sexageſimumquintum. Diuina eſſentia nullius creati intellectus eſt naturale obiectum. Additur creati quia eſt naturale obiectum intellectus inquantus intellectus ſed ex coniunctione cum natura finita cui formaliter et realiter eſt idem non eſt naturale obiectum eius diuina eſſentia. Sexageſimumſextum. Quando dicitur diuina eſſentia eſt uoluntarium ſpeculum creature et non naturale ideſt non poteſt naturaliter cognoſci a creatura hoc poteſt intelligi tripliciter. Vno modo de abſtractiua cognitione in uniuerſali. Alio modo abſtractiue in propria ſua natura. Tertio intuitiue. Si primo modo intelligatur tunc falſum eſt quia naturaliter poſſumus cognoſcere deum ex creaturis primo modo. Si ſecundo modo intelligatur tunc partim uerum et partim falſum eſt. Verum eſt quo ad hoc quia ſpecies diuine eſſentie per quam debet abſtractiue cognoſci de cōi lege nō datur niſi per diuinam uoluntatem et ideo uideretur uoluntarie haberi. Sed eſt dupliciter falſum. Primo q̄a diuina eēntia uiſa a Moyſe et

ſancto Paulo naturaliter cauſauit ſpeciem ſui in intellectu utriuſq; quia huius uiſionis poſtea recordabātur et p ꝯſequēs ſpēm habebant. Secundo falſum eſt quia illa ſpēs poſtq̄ habita eſt ſiue per eſſentiā ſiue uoluntatē naturaliter agit obiectū in ea relucens et non uoluntarie. Si tertio mō intelligatur patet ſupra.q.i.prolo. Sexageſimūſeptimū. Nulla creatura ſufficienter oſtendit deū nec uniuoce nec imitatorie uel equiuoce, tamen omnis creatura poſſibilis ſimul iuncta ſatis prope oſtendit, alique tamen uniuoce alique equiuoce. Sexageſimūoctauū. Creatura imperfecte imitatur deū. Sequitur correlarie. Ex quo imitatio creature eſt imperfecta et uniuocatio eſt tm̄ generalis ſequitur deum non poſſe cognoſci perfectiſſime ex creaturis. Sexageſimūnonum. Ex creaturis poſſumus multa cognoſcere ſoli deo propria tali modo ſcilicet ſumendo aliqua attributa ideſt conceptus aliquos ex creaturis qui de ſe non includūt imperfectionem et addendo eis ly ſummum ut ſummum ens, ſummum bonum etc. Septuageſimum. Omnis conceptus communis deo et creature qui de ſe non dicit imperfectionem dicitur perfectio ſimpliciter. Et ideo ſi quis uellet deum deſcribere perfectiſſime eo modo quo uiator ex naturalibus ſuis poteſt deum cognoſcere ille debet accipere omnes tales perfectiones ſimpliciter et debet eis addere ly ſummū ut ſic dicendo deus eſt ſummum ens, ſummum bonum, ſummum uerum etc. Septuageſimū primum. Nullus conceptus uniuocus deo et creaturis eſt perfectior et ſimplicior q̄ conceptus entis infiniti. Septuageſimū ſecundum. Nullus conceptus ex creaturis formatus per modū in ſexageſimonono dicto expreſſum ē ſimpliciter ſimplex. Septuageſimumtertium. Conceptum eſſe ſimplicem poteſt intelligi dupliciter uel ꝙ res correſpondens ſit ſimplex uel ꝙ intellectus non poſſet reſoluere hanc rem in plura conceptibilia uel obiecta. Septuageſimūquartū. Simplicitas capitur dupliciter. uno mō ut excludit pluralitatē. Et illo modo idē eſt qd̄ unū, pluralitas aūt eſt duplex, uno mō eſſentialis et realis, et iſto mō deꝰ non eſt ſimplex quia diuina eſſentia cōpatitur pluralitatem perſonarum que ſunt tres res nihilominus tn̄ ille tres res perſonales ſunt una res eſſentialis. Preterea illo mō perſona eſt ſimplicior q̄ eſſentia quia nulla perſona cōpatitur ſecū tres res realiter diſtinctas ſicut eſſentia. Similiter illo mō eſſe ſimplex nō eſt perfectio ſimpʳ. Alio mō eſt pluralitas eēntialis tm̄ illo mō ſolus deus eſt ſimpliciter ſimplex, qua oīs creatura uel ē eſſentialiter plures eēntie uel hʒ, ut hō hʒ corpus et aīaʒ, uel accidentaliter ut hō albus. Secundo mō capitur ſimplicitas ut excludit ꝯpoſitionē et ſic oē ñ cōpoſitū ex rebꝰ realiter diſtinctis, nec cū alio cōponibile dicitur ſimplex. Primo mō non eſt ſolus deus ſimplex quia aīa et angelus nō ſunt cōpoſita ex rebꝰ realiter diſtinctis lʒ cōponātur ex cōceptibus ut ſupra patuit in.i.q.prolo. Deus tn̄ eſt uere ſimplex ſecūdo mō quia nō eſt cōponibilis cū aliquo alio et nihil aliud eſt ſic ſimplex niſi ſolus deus et illo mō eſt uere ſimplex. Septuageſimūquintū. Simplicitas.i. non cōpoſitio ex partibus etherogeneis nō eſt pfectio ſimpʳ qa quātitas ꝯtinua eſt ſic ſimplex et tn̄ ñ ē pfectio ſimpʳ. Septuageſimūſextū. Oīs cōceptus de deo eſt in re ſimplex.i.res correſpondens eſt ſimplex nō tn̄ cōceptus ſunt ſimplices.i. plēs conceptus pn̄t formari de deo qui pn̄t reſolui in plēs cōceptus ſicut eſt cōceptus deitatis qui reſoluitur in cōceptū itellectus et uolūtatis et huiuſmōi, nihilominus tn̄ ſi eēnt infinite perſone in deo uel infiniti cōceptus, adhuc in re eſt ſumma ibi ſimplicitas ut patebit diſ.8.q.i. Septuageſimūſeptimū. Cōceptus in deo ſunt duplices, quidā proprii et quidā cōmunes. Cōmunes ut unū uerū bonū, quoꝝ multi ſunt ſimplices non oēs. Proprii ſunt duplices, quidā ſunt ſumpti ex creaturis ut ſummū bonū, ens infinitū etc. Et oēs tales cōplexi ſunt per intellectum reſolubiles, in re tā ſimplices. Quidam nō ſummūtur ex creaturis quoꝝ aliqui ſunt ſimplices et aliqui non. Nam proprius conceptus deitatis non eſt ſimplex aliqui tn̄ alii ſunt ſimplices ut intellectus uoluntatis et infinitatis qui tres ſumuntur ex creaturis ſed perſonaliū proprietatū cōceptus proprii ſunt ſimplices in re et in conceptu. Septuageſimūoctauum. Ideo dicitur ens infinitū ſimpliciſſimus conceptus ſumptus ex creaturis quia quādo concipitur infinitas ipſa concipitur ut idētificatiua oīum ſecū compoſſibilium.i.facit oīa eſſe idem realiter que cum ea ſunt. Eſt enim infinitas rō quare omnia que ſunt in deo ſunt idem realiter eſſentialiter licet non faciat identitatem realem perſonalem. Septuageſimumnonum. Duplicia ſunt in diuinis realiter identificatiua ſcilicet eſſentia cum eſſentialibus et eſſentia cū perſonalibus. Infinitas eſſentie ut eſſentie non eſt preciſa ratio quare eſſentialia ſunt idem eſſentialiter eſſentie quia eſſentialia etiā ſunt infinita ex ſe formaliter, ut doctor uult ubiq;, ideo eſſentialia ratione infinitatis ſue ſunt ita bene ratio identitatis eorum ad eſſentiam ſicut econuerſo non ſic intelligendo ꝙ in re ſint plures infinitates ſed ſolum in cōceptu ita ꝙ perfecte concipiendo deitatem neceſſario intelligitur eſſe infinita et intelligendo intellectum diuinum neceſſario intelligitur eſſe infinitus et ſic conſequenter de aliis eſſentialibus non ſic eſt de perſonalibus. Nam licet in eis ſit eadem infinitas que eſt in diuina eſſentia realiter non tamen ineſt eis illa infinitas ex rationibus formalibus eorum quia poteſt perfecte intelligi diuina paternitas abſq; hoc ꝙ intelligatur infinitas ineſſe paternitati ex propria ſua ratione. Octuageſimum. Infinitas eſt modus intrinſecus diuine eſſentie et omniū eſſentialium abſolutorum tā in re q̄ in conceptu (et dicitur abſolutorum quia forte nullum reſpectiuū eſſentiale ſiue ſit ad intra cuiuſmodi eſt idētitas ſimilitudo et equalitas perſonarū, de quibus diſt. trigeſima prima, ſiue ſit ad extra ut creator gubernator etc. Eſt infinitū ex ratione ſua formali) quia in re oīa illa una infinitate ſunt infinita ſic ꝙ ſi ſolum unum illorum eſſet per impoſſibile in deo ipſum eſſet realiter infinitū quodcunq; fuerit. Nec dr̄ p impoſſibile quaſi abſolute ſit impoſſibile quodlibet eorum.i.eſſentialium ſolum realiter exiſtere in diuinis quia de facto tātum unum exiſtit in diuinis quod eſt hec eſſentia. Sed dicitur per impoſſibile quia de illa unica re poſſunt formari multa milia conceptuū et abſolute impoſſibile eſt ꝙ quilibet eorum ꝯceptuū.i. ſignificatū p ipſuʒ poſſet realiter exiſtere ſine aliis. Octuageſimumprimū. Modus intrinſecus eſt poſitiue in primo mō dicendi per ſe cum eo cuius eſt ideo dr̄ intrinſecus modus quidditatis quaſi intra quidditatē conſtitutus, et hec eſt mens doc. Nam ubiq; dicit ꝙ quelibet res finita ex ratione ſua formali ſit finita ſimiliter quelibet res infinita ex ratione ſua formali ſit infinita. Nec pōt intelligi quaſi ſit effectus quidditatis, quia ubiq; negat ꝙ ſit accidens uel realiter diſtinctū ab eo cuius eſt nec pōt itelligi quaſi ſit demōſtrabilis de quidditate, qa doc. ubiq; dicit ubi loqtur de hac materia ꝙ modus intrinſecus eſt intimior q̄ paſſio qd̄ impoſſibile eſt niſi ſit ideʒ quidditati quidditatiue quia ſi non tūc ex uerbis Scoti illa ꝓpō ubi predicatur paſſio de quidditate uel diffinitiōe nō eēt immediata ſʒ mediata, qa ſi ꝑʒ Sco. modus ītrinſecus intimior ſit q̄ paſſio, ſeqtur ꝙ ꝓpō in qua p̄dicaretur modus ītrinſecus de qdditate eēt īmediatior illa in qua paſſio p̄dicatur de qdditate. Cum ergo dicit doc. ꝙ īfinitas que ē modus intrīſecus ex rōe ſua formali īeſt deitati ītelligitur ꝙ ſit de qdditate poſitiue. Octuageſimū ſecūdu. Modꝰ ītrinſecꝰ nō ē ītra qdditatē q̄ſi una ps diffiniens ſʒ ē modus cuiuſlibʒ ptis diffiniētis nec ē ps rei cuiꝰ modꝰ ē ſed cuiuſlibʒ eēntialis ptis ē modus ſicut et totius, ſicut oīs ps creature eſt eſſentialiter finita. Octuageſimumtertium. Alia eſt

finitas ſpecifica et alia indiuidualis ſicut alia eſt entitas. Nã intelligendo albedinem in cõmuni intelligitur finita et itelligendo hanc albedinem intelligitur finita ſed nõ eſt eadẽ finitas albedinis et huius albedinis loquendo adequate ſicut non eſt una entitas eadem adequate. Octuageſimũquartũ. Cũ dico ens bonum, habeo quidem ens per ſe unum.i.ſignificatuʒ et res eſt una de qua predicatur ens bonum ſed non eſt cõceptus per ſe unus qui ↄſtituitur ex entitate et bonitate ſed eſt per accidens unus quia neutrum predicatur de altero in primo modo dicẽdi per ſe. Omne autem tale dicitur logicum per accidens. Octuageſimumquintum. Intenſio qualitatis eſt intrinſecus modus qualitatis quia dicit eſſentialem perfectionem eius ſine qua perfecte intelligi non põt. Ex oĩbus dictis ſequitur correlariũ. ꝙ nihil põt proximius deo cõcipi ꝙ̃ quidditatiua ſua et infinitas entitatiua eſt proximius qđ põt cõcipi de deo ex creaturis. Nã lʒ intellectus et uoluntas et exiſtentia ſint quidditatiue diuina eſſentia et poſsint concipi ex creaturis de deo hoc tñ ſolũ eſt in conceptu generali et non ut proprii deo ſunt. Infinitas autẽ proprie eſt in deo. Octuageſimũſextum. Infinitas eſt intimior deo ꝙ̃ intellectus uolũtas et exiſtentia actualis quo ad hoc quia impoſsibile eſt perfecte concipere infinitatẽ ſine diuinitate ꝑfecte concepta tñ poſsibile eſt ꝙ cõcipiatur intellectus uoluntas et exñtia ſine diuina eſſentia. Quadrageſimũſeptimũ. Ens infinitũ uirtualiter includit ens uerũ, ens bonum, ens ſapiẽs etc. de deo.i. ex cognitione eius pñt illa cognoſci et non ecõuerſo. Octuageſimũoctauũ. Omne ſubiectum ut eſt ens includit uirtualiter ſuas paſsiones et hoc debet itelligi icognoſcendo nõ in realiter producendo.i.quidditas ſubiecti poteſt eſſe medium per quod demonſtretur intellectui illã propoſitionẽ eſſe uerã in qua predicatur paſsio de ſuo ſubiecto. Octuageſimũnonuʒ. Demonſtratione quia, ex creaturis ultimo probatur de deo infinitas, ex quo ſequitur infinitatẽ eſſe nobiliſsimũ cõceptum de deo. Sequitur correlarie cuʒ cõceptus nõ quidditatiuus de deo non ſit perfectior quidditatiuo cõceptu et poſsimus habere aliquos quidditatiuos preter infinitũ et cum infinitas ſit perfectior illis, indubitatũ eſt eſſe infinitatẽ de quidditate dei. Nonageſimum. Quanto remotiora aliqua ſunt a creaturis tanto difficilius cognoſcũtur ex creaturis et illa ſunt perfectiora oĩbus aliis cognitis de deo ꝑ creaturas. Nonageſimũprimũ. Ly ſummũ põt dupliciter accipi.ſ. abſolute et reſpectiue. Sũmũ abſolute idẽ ẽ qđ ĩfinitũ, ſʒ reſpectiue idẽ ẽ qđ nihil maiꝰ eo uł īter cetera maiꝰ ſʒ ꝙ exponit affirmatiue uł negatiue. Licet aũt ſint idẽ abſolute ſummũ et infinitum tñ expreſsius uocabulũ eſt ly infinitum ꝙ̃ ſummũ quia aliquid poteſt eſſe ſummum licet non ſit infinitum ut eſt ſummus angelus uel ſummus homo. Nonageſimumſecundum. Hen. falſum dixit ꝙ cognitio attributorum in ordine ad diuinam eſſentiam propter eius ſimplicitatem ſit nobiliſsima cognitio de deo quia cognitio infinitatis eſt nobilior in ordine ad diuinam exiſtentiam et tamen diuinitas non ẽ diuinum attributum. Sequitur ꝙ ſimplicitas in ratione ſua formali eſt minor in perfectione ꝙ̃ infinitas. Etiam quia infinitas non communicatur creature ſed ſimplicitas cõmunicatur creaturis. Nonageſimumtertium. Infinitas eſt duplex ſcilicet uirtutis et molis, et utraqꝫ eſt duplex, quia quedam eſt actualis, quedam potentialis ſecundum ꝙ dicetur infra. Infinitas uirtutis actualis ſoli deo conuenit, ſed infinitas uirtutis potentialis etiam conuenit creature. Infinitas uirtutis capitur dupliciter, uno modo extra genus alio modo in genere. De prima intelligitur cum dicitur ſoli deo conuenire infinitas uirtutis actualis. Nam deus põt creare unã albedinem infinitoꝝ graduum et ſic illa albedo eſſet infinita uirtute et actu ſed in genere. Nonageſimumquartũ. Cũ dicitur in textu infinitas non communicatur creature ſecundũ modũ quo conuenit deo intelligitur ille modus actualis extra genus.i.infinitas uirtutis actualis extra genus ſoli deo conuenit. Nonageſimumquintum. Quando ſunt duo obiecta unũ uniuerſale alterum uniuerſalius in reſpectu adinuicem (quod dico pp ſubſtantiam et albedinem, quia licet ſubſtãtia ſit cõmunior albedine, non tñ eſt albedinis uniuerſale) tunc illa duo poſſunt per duas ſpecies intelligi uel per unã tantũ ſpẽm minus uniuerſalis. Nonageſimumſextũ. Omne inferius poteſt cauſare ſpẽm ſui adequatam etiam põt cauſare ſeperatim ſpẽm cuiuſcunqꝫ ſuperioris, ſicut cum aliquid a remotis uidetur imprimit ſpeciẽ ſubſtãtie uel corporis et nõ aĩalis uel arboris uel huiuſmodi. Nonageſimũſeptimum. Oĩs creatura põt imprimere ſpẽs tranſcendentiuʒ ſaltem unicorũ quod dico propter diſiuncta trãſcẽdentia ut eſt abſolutũ uel reſpectiuum, neceſſariũ uel contingens etc. Nonageſimũoctauũ. Vnica trãſcendentia ſunt duplicia quedã cõueniũt omnibus et predicantur de oĩbus, ut eſt ens, unũ, uerum, bonum, quedã nõ conueniunt oĩbus ut eſt ſapientia et euũ et huiuſmõi, de primis intelligatur dictum precedens non de ſecundis. Et dicuntur tranſcẽdẽtia que in nullo certo predicamento per ſe cõtinẽtur. Nonageſimũnonũ. Intellectus uiatoris põt propria uirtute cauſare ſpẽs tranſcendentiũ ex creaturis cõcurrente obiecto. Similiter et ex oĩ ĩferiori põt producere ſpẽm ſuperioris et põt propria uirtute quoſlibet cõceptus cõponere uel diuidere propoſitionaliter, ita ꝙ qñ cauſauit ſpẽs diuerſas ex diuerſis creaturis põt propoſitiones formare ex quibuſcunqꝫ obiectis conceptis, ut qñ abſtrahit neceſsitatẽ per uiã proportionis et oppoſitionis a rebus cõtingentibus, et infinitatem a rebus finitis, et independentiã a rebus dependentibus et ens a quolibet, põt formare hanc propoſitionẽ ut quoddã ens eſt neceſſariũ, infinitum et independens, que ꝓpõ de ſolo deo uerificatur, lʒ termini ſint ſumpti ab aliis rebus. Centeſimumdictũ. Cũ dicitur, Intellectus noſtrum nihil poſſe intelligere niſi ea que ex ſenſibilibus poſsit haberi, hoc poteſt ſaluari multis modis. Nã oĩa que cognoſcũtur a nobis, uel per ſe continentur in ſenſibilibus, et hoc uel per ſe primo mõ predicantur de eis ut color de albedine, uel per ſe ſecundo mõ ut paſsiones ſenſibiliũ, uel per partes ſuas ut mons aureus, nã in terris nr̃is non uidimus aureũ montẽ tñ aurũ et montẽ uidimus, uel in ſuo remiſſo ut albedo intẽſa. Nam cũ uideo remiſſam albedinẽ ex hoc poſſuʒ imaginari intenſam, immo et medios colores poſſuʒ imaginari per extremos, uel in ſuo ſimili ut antixp̃m per aliũ hominẽ ſimilem, uel in ſuo effectu ut in minerabilibus in uiſceribus terre genitis et aliis ſenſibilibus effectibus põt hõ cognoſcere influentias celeſtes que non ſunt ſenſibiles, et ex ſenſibili mutatione faciei hoĩs põt hõ cognoſcere cogitationes hoĩs mutati, ſicut doctores cõiter ponunt demones poſſe cognoſcere nr̃as cogitationes ſi effectus aliqui exteriores cõſequũtur tales cogitationes, uel ſupius in inferiori ſicut per dictũ nonageſimũſextũ patet, uel ut priuatio in ſuo habitu ſicut ſilentium in uoce, tenebra in luce, quies in motu, uel ut negatio in ſua affirmatione per quẽ modũ cognoſcitur primũ principium, nam pars negatiua intelligitur per affirmatiuam, uel ut in ſua origine et radice ut ſecunde intentiones per primas, uel ut in ſuo fundamento, ut relationes cognoſcuntur per extrema, uel ut in ſuo oppoſito uel diſperato ut infinitũ per finitũ etc, ut ſupra ſepius dictũ eſt. Et ſic pʒ falſiſsimũ dictũ cõe ꝙ nihil cognoſcitur ꝑ ſuũ oppoſitũ. Nã ꝑ cõditiones creaturarũ impfectas, oppoſite cõditiones dei et ꝑfecte cognoſcuntur. Centeſimũprimum, imaginatiua noſtra et omnis ſenſus interior ſʒ ꝓbabilẽ opinionẽ ſunt una potentia, tñ pp diuerſas actiões ſortitur diuerſa noĩa ꝑ reſpectũ ad diuerſa officia, ſic̃ diuia ſcia una numero habet diuerſa nomina de quibus patebit infra cuʒ

agetur de diuina ſcientia. Centeſimumſecundum. Senſus interior uocatur imaginatiua potentia eo ꝙ natus eſt componere ea que nunquam in re ſunt compoſita, ſed ſeorſum ſenſata et ſeperatim natus eſt ſimul phantaſiari in uno ſingulari ut uiſus aliqñ uidit aurũ aliquãdo montẽ tũc ſenſus interior imaginatur unũ indiuiduũ qđ ſit mons aureus. Centeſimũtertium. Impoſſibile eſt imaginatiuã potentiã imaginari aliqua q̃ nullo decẽ modorũ in cẽteſimo dicto expreſſorũ ſunt ſenſata tamen põt imaginari eo mõ quo nõ ſunt prius ſenſata. Centeſimũ quartũ. Oẽs paſſiones per imaginatiuã uirtutẽ poſſunt notabiliter intendi uel remitti. Nam uirtus imaginatiua habet uim regendi corporis et imutãdi. Nam res obiectiue in aĩa proportionabiliter eſt actiua et alteratiua ſicut res cuius eſt ſiue res realis. Dicitur proportionabiliter .i. nõ in equali gradu. Nã aliquando res obiectiua in aĩa plus mouet q̃ res realis moueret. Aliquãdo ecõuerſo. Preterea, ſpũs aĩalis defert ſpẽs in anima ſicut aer ſpẽs coloris ita ꝙ imaginatio turpis figure recipitur in ſpiritibus et in ſemine deciſo tpe talis imaginatiõis facit notabilẽ turpitudinem in prole ut imaginatio ethiopis etc. Preterea delatio ſpecierũ põt dupliciter fieri uel realiter et localiter .i. ꝙ ſpũs cũ forma deferatur uel uadat de loco ad locum in cerebro. Vel ꝙ alia ſpẽs in alia parte ſpũs generetur manente priore ſpecie in priori loco et ſpiritu. Preterea illa delatio poteſt fieri uſq; ad ſenſus exteriores, et ſic poſſũt moueri ad act⁹ ſicut ſi ab obiecto extrinſecus mouerentur. Hinc dormiẽtes exercent actus uigilantium et maniaci et melancolici credunt ſe aliqua uidere que non uident. Preterea. Aliqui in tenebris timentes credunt ſe audire ſonitus terribiles et figuras horribiles uidere. Preterea Melancolici ſemper triſtes incedũt, quia tenebroſitatem ſpirituũ que eſt cã triſtitie ſemp ſecũ deferũt. Preterea. Hec eſt cauſa ſuſpitionũ mirabiliũ quibus quis credit ſe interficiendũ, ſuſpendendum etc. Ideo aliqui credunt ſe gallos et cantant ut galli. Aliqui uaccã cornutã et tangũt capita ad deponẽdũ cornua, ideo aliqui efficiuntur leproſi et ptiſici quia credunt ſe notari de lepra, uel credunt ſe debiles uel deficere. Inde aliqui credunt ſe habere ferreos pedes ideo fortiſſime calcant. Aliqui non audẽt ambulare credentes ſe habere uitreos pedes. Inde Nabucodonoſor credẽs ſe bouẽ comedit fenũ. Et ſic medici cõcludũt imaginationẽ facere caſum, et mortem et ſepius uitã et ſanitatem. Preterea. Auicen. uult ꝙ imaginatio põt mutare res extrinſecas quia dicit ꝙ ad imaginationem hoĩs põt cadere camelus. Et ſic infiniti effectus eueniunt ex diuerſis ſpeciebus melancolie, ideo periculoſum eſt ſe nimis ꝓfundare in phãtaſias in moralibus. Caueatur potiſſime multiplex reflexio in imaginationibus et phantaſmatibus. Vtrum aũt intellectus et uoluntas poſſint in effectus tales, et utrum in beatitudine immortalitas corporis et cetere dotes corporis ſint ab intellectu et uolũtate, uidebitur in ſecundo diſ. 8. uel. 9. et in quarto in materia de btitudine. Centeſimũquintũ. Agnus uidẽs lupũ uenientẽ non imaginatur inimiciciã non ſenſatã ex ſpecie lupi ſenſata, ſed naturale eſt agno quia poſtq̃ ſpẽs lupi uidet natura eius naturaliter horret ĩ potentia tactiua et currit ſanguis ad cor et timet, ſicut cum quis de nocte in tenebris appropinquat parieti q̃q̃ non uideat parietẽ tñ tactu reflexionẽ uel quietem aeris percipit et horret et timet et tamen nihil ſentit quod timorem incutiat. Nam ſi mater agni eſſet ſimilis in omni accidente ipſi lupo agnus uiſam matrem fugeret ſicut lupũ et tamen non eliceret inimiciciam ex ſpeciebus matris quia nulla eſt ibi inimicicia. Exquo patet ꝙ agnus non ſuffodit ideſt ex accidentibus uiſibilibus non elicit eſſe inimiciciam in illo qđ uidet. Vltimum dictum. Intentio nociui idem eſt quod nociuum. Dicitur tamen intentio eo ꝙ eſt intendibilis ideſt perceptibilis ab imaginatiua.

AD ARGVMENTA principalia illius queſtionis etc. Expedito ergo corpore queſtionis reſtat modo ſoluere argumẽta. Cum ergo queritur utrũ deus ſit naturaliter cognoſcibilis ab intellectu uiatoris. Pro parte negatiua arguitur quadrupliciter Primo ſic. Phantaſmata ſe habent ad ĩtellectum ſicut ſenſibilia ad ſenſum, ſed deus non hẽt phantaſma ergo non eſt cognoſcibilis a nobis. Pro ſolutione huius argumẽti notanda ſunt quedam dicta. Primũ. Intellectus dupliciter mouetur ad intelligendum aliquid .ſ. prima motione et ſecunda, prima motio eſt ad producendã ſpẽm intelligibilem, ſecunda eſt ad producendum actum intelligendi. Ad producendũ ſpẽm intelligibilẽ phantaſma .i. obiectũ relucens in ſpẽ phantaſie mouet intellectũ agentẽ ad producendã ſpẽm intelligibilẽ in intellectu poſſibili .i. tale obiectũ cum intellectu agente producit talem ſpẽm. Ad producendũ actum intelligendi mouet obiectũ in ſpecie intelligibili .i. ipſum obiectũ in tali ſpecie cum intellectu agente ꝓducunt talem actũ. Secundũ dictũ. Anthonomaſice attribuitur obiecto mouere intellectũ licet plus faciat intellectus ad actum uel ſpẽm q̃ obiectũ propter hoc ꝙ obiectũ dat occaſionẽ et incitat et allicit intellectũ in hoc ꝙ ſe pñtat et oſtendit intellectui. Tertium. Illa comparatio tertii de aĩa .ſ. phantaſmata ſe hñt ad intellectũ ſicut ſenſibilia ad ſenſuȝ, debet ĩtelligi quo ad primam motionem, non quo ad ſecundã .i. ſicut ſenſus non põt ſentire ſine ſenſibili obiecto preſente, ſic intellectus agens non põt producere ſpẽm intelligibilem ſine obiecto in phantaſmate, ita ꝙ ſicut ſenſibile actiue cõcurrit cũ ſenſu ad productionẽ act⁹ ſentiendi, ſic obiectũ in phantaſmate actiue concurrit cum intellectu ad productionẽ ſpeciei que ſpẽs põt ipſum totuȝ indiuiduum repreſentare uel aliqua ut patet fo. 9. co. 3. Quartum. Cum primitus phantaſma cũ intellectu agente ad ſpẽm intelligibilẽ producendam cõcurrit neceſſario producitur ſpẽs ĩtelligibilis totum repreſentatum repreſentans, cum ſint cauſe pure naturales, et ideo ſecundũ regulã Scoti ſupra poſitam perfectiſſimũ effectũ producunt quẽ poſſunt ſed poſſunt producere ſpẽm repreſentatiuã totius, et talis uocatur prima motio in littera, ſed poſtq̃ illa ſpẽs eſt producta intellectus uirtute obiecti ibi relucentis poteſt hoc totuȝ obiectuȝ reſoluere in omnes uel aliquos ſuos conceptus et ſic format ſpecies illorum partialium conceptuum repreſentatiuas et non totius. In illa ſecunda motione nihil habet phantaſma agere ſed intellectus abſtrahit cõceptus communes deo et creature et attribuit deo, et ſic patet ꝙ ualde a longe phantaſma concurrit ad cognitionẽ dei ex creaturis. Quintum. Cognitio dei ſic fit ex creaturis. Intellectus format multas ſpecies talium communiũ, et a multis rebus aliqua obiecta ſiƚ colligit que ĩ nulla creatura ſimul ſunt ut ens, primum, infinitum, neceſſarium, independens, incauſatum etc. Et illa ſimul iuncta ſunt propria deo. Ex his patet quomodo maior argumenti ſit uera, ſimiliter minor, et conſequentia non ualet, quia non phantaſma dei ſed creaturarum concurrit ad cognitionem dei. Secundo arguitur ſic. Sicut ſe habet oculus noctue ad lucem ſolis ſic intellectus noſter ſe habet ad ea que ſunt manifeſtiſſima nature, ſȝ impoſſibile eſt ꝙ oculus noctue aſpiciat lucem ſolis, ergo impoſſibile eſt ꝙ nos cognoſcamus deum qui eſt manifeſtiſſimus in natura ideſt optimum intelligibile et facillimum. Nam quanto obiectum eſt perfectius tanto á potentia diſpoſita eſt cognoſcibile facilius. Secus de indiſpoſita. Pro ſolutione huius argumenti notanda ſunt pauca. Primum, Noctuam intueri ſolem ĩtelligitur dupliciter, uno modo penes totam ſuam claritatem, alio modo nõ penes totam. Primo modo noctua non intuetur ſolẽ ſed ſecundo modo, tamẽ poſſibile eſſet deum dare noctue talem uiſum ꝙ aſpicere poſſȝ

et de facto dedit aquile talem uiſuȝ naturaliter que multo fa
cilius et delectabilius aſpicit rotam ſolis q̄ quecunq; alia ui-
ſibilia. Secundo modo de facto uidet lucem ſolis, quia nihil ali
ud habet quo uideat obiectiue et ut medio illuminante niſi lu-
men ſolis. Niſi dicatur ꝙ in nocte lux ſtellarum illuminat ſibi
medium. Sed hoc eſt lumen ſolis cum ſtelle lumen ſuum habe-
ant a ſole. Videt ergo noctua lumen ſolis ſed non penes totaȝ
ſuam claritatem, quia hoc naturaliter eſt ſibi impoſſibile. Se-
cundum dictum. Sicut noctue impoſſibile eſt naturaliter per-
fecte uidere rotaȝ ſolis ſic omni intellectui creato naturaliter
impoſſibile eſt intuitiue deum uidere. Et ſicut noctua natu-
raliter poteſt aliquod paruum lumē ſolis uidere, ſic intellect⁹
creatus aliq̄d de deo naturaliter cognoſcere ut patuit ſepi⁹ ſu
pra. Tertium. Intellectus noſter poteſt intuitiue et natura-
liter (licet non pro ſtatu iſto) uidere omnes creaturas, ſed eti
am pro ſtatu iſto aliquas ut qualitates ſenſibiles et actus ani
mi interiores, aliqui tamen homines uident facilius, aliqui dif-
ficilius. Sic ergo patet ſimilitudo quam exprimit maior argu
menti. Quartum. Deus creauit angelos ſecundario et nō pri
cipaliter ut intelligantur ab animabus noſtris et a ſe inuicem
ſed dato ꝙ a nullo intelligeretur non ideo eſſent ocioſe creati,
quia repreſentarent aliquid de diuina perfectione et eſſent no
bilis pars uniuerſi. Quītū. Principl'r angeli ſunt creati pp de-
um amandum et diligendum, et ſi nullus homo nec anima co-
gnoſceret ipſos adhuc non eſſent fruſtra creati. Sextum. Cuȝ
doctor dicit noctuam non poſſe intuitiue uidere lucem ſolis ce
pit lucem proprie pro illa qualitate que eſt intra corpus ſolis
et non pro radiis deriuatis a ſole. Nam illos radios uidet no-
ctua naturaliter intuitiue. Septimū. Non eſt impoſſibile ab-
ſolute noctuam uidere intuitiue lucem ſolis naturaliter, ſed ta
men debiliter uideret et uiſus eius ſtatim deſtrueretur et pro
pter hoc dicitur impoſſibile uidere ſcilicet ſine deſtructione re
ali. Octauum. Sic debet intelligi commentator. Sicut noctua nō
poteſt naturaliter et perfecte et ſine corruptione organi uide
re intuitiue lucem ſolis, ſic intellectus creatus non poteſt natu-
raliter uidere et perfecte diuinam eſſentiam nec angelos pro
ſtatu iſto. Nonum. Nullus ſenſus exterior habet noticiam ni
ſi intuitiuā, ſed ſenſus interior et intellectus poſſunt habere ab
ſtractiuam noticiam et intuitiuam. Decimum. Intellectus in
ſe eſt facilimus ad cognoſcendum omne uerum. Sed intellectus
noſter pro ſtatu iſto habet difficultatem ex eo ꝙ neceſſario ē
colligatus ſenſui in cognoſcendo. Abilitas autem et inabilitas
ſenſus poteſt prouenire uel propter exceſſum alicui⁹ qualita
tis ut caloris uel humiditatis in cerebro, uel cōplexionis, uel cō
poſitionis, uel figure cerebri uel partis eius, uel propter diſpoſi
ſionem ſpirituū in multitudine, paucitate, turbulentia, et clari-
tate, ſubtilitate, groſſicie, mobilitate, fiſcoſitate etc. Vndecimuȝ.
Ille intellectus dicitur facillime ītelligere cui optime correſpō
dent omnia inſtrumenta eius per ſe requiſita. Cui autem non
correſpōdent eſt difficultas ſecūdum ꝙ magis et minus corre-
ſpondent. Duodecimum. Difficultas in agendo propter duo ē.
Primo propter reſiſtentiam paſſi, et illa in nullo actu intentio
nali eſt, quia ſibi optime conſentiūt potentia et obiectum. Secū-
do propter diſtantiā potentie et obiecti, quia .ſ. obiectuȝ requi-
rit uigoroſam potētiaȝ, et potentia illa eſt debilis et illo modo
nobis eſt difficultas pro ſtatu iſto. Tredecimum. Gradus no-
ticie ſunt duplices ſcilicet noticie ſenſitiue et intellectiue. No-
ticia ſenſitiua habet ſex gradus. Primus eſt quando res in ſe
eſt preſens localiter, et per ſe mouet ad actuȝ, et ſpecies eſt in
ſenſu illius rei ut cū uidetur color. Secundus eſt quando ſpeci
es propria rei eſt in ſenſu et res non eſt in ſe preſens, ut ima-
ginando colorem per propriam ſpeciem. Tertius quando nec
res eſt preſens nec ſpecies eius ſed oppoſitum, et tunc illud op-
poſitū uidetur per ſuum oppoſitum intuitiue ut quando per ui
trum album res nigra uidetur tunc alterius coloris uidetur q̄
profunde nigra. Quartus, quando res nō eſt in ſe preſens ſed
oppoſitum per qđ illa cognoſcitur abſtractiue, ut quando ſen-
ſus interior imaginatur unū per aliud ut quid ſit blauium per
nigrum et album. Quintus, quādo ex ſimplicibus ſenſus imagi-
natur compoſitū ut dictum eſt ſupra de monte aureo. Sextus
quando per accidēs, et hoc dupliciter uel priuatiue uel poſiti-
ue, priuatiue quando ſilentium per uocē cognoſcitur, et cecitas
per uiſum, et nō roſa per roſam. Nā phantaſia ex entitate ob
iecti ſui imaginatur non tale. Poſitiue ut quādo ſubſtātia per
accn̄tia ſua dicitur ſentiri. Noticia intellectiua ſimiliter ha-
bet ſex gradus. Primus eſt intuitiue cognoſcere ſine ſpecie. Se
cundus abſtractiue cognoſcere per propriā ſpēm. Tertius per
oppoſitionem, uel cōtrariā, ut album per nigrū, uel relatiuā, ut
patrem per filiuȝ uel priuatiuā, ut cecitatem per uiſum, uel cō
tradictoriā, ut non animal per animal. Quartus gradus eſt p
diſperationem abſtractiue cognoſcere ut diuerſa genera po-
morū per alia. Quintus eſt ex conceptibus aggregatis cogno
ſcere, ut ens infinitū, neceſſariū, uerum etc. Sextus eſt per acci-
dens cognoſcere ſubſtātiam per ſpēs accidentiū. ¶ Tertio ar
guitur ſic, primo phyſico. infinitū inquantū īfinitum eſt ignotū,
et .2. meta. infinita non contingit cognoſcere, ergo nec infinitum
cum eadē ſit proportio intellectus ad unū infinitū ſicut ad plu
ra, quia unum infinitū ita bene excedit oīa finita improportio-
nabiliter ſicut plura. ¶ Pro ſolutione huius argumenti notan
da ſunt quedā dicta. Primuȝ. Infinitum eſt duplex .ſ. actuale,
et potentiale. Actuale infinitū eſt quod excedit omne finitū im
proportionabiliter. Sed infinitū potentiale eſt cui ſemp poteſt
fieri additio uel ablatio uel diuiſio ita ꝙ ſi cōtinuaretur in īfi
nitū talis additio uel ablatio uel diuiſio impoſſibile eſſet ueni
re ad finem. Secundum. Quod nō eſt nō poteſt intelligi et p con
ſequens infinitum potētiale nō pōt intelligi, et capitur hic quod
non eſt pro eo qđ includit contradictionē, ſed hoc complexum
infinitum potentiale includit cōtradictionē. Nam ly potentiale
repugnat infinitati, quia bn̄ ſequitur, eſt in potentia ad diuidi,
ergo nō eſt in īfinitū diuiſum. Tertiū. Infinitū potentiale non ē
poſſibile fieri a deo cuȝ includat cōtradictionē, ſed bene poteſt
numerus infinitus actu poni in eſſe, ſimiliter quātitas continua
infinita quod eſt de mente Scoti in lr̄a. quia dicit ꝙ deus actu
intelligat infinitum et per conſequens eſt poſſibile fieri. Quar
tum. Impoſſibile eſt deo et creature intelligere infinitum poten
tiale ſm̄ modum ſue infinitatis qui modus eſt accipere parteȝ,
poſt partem, et omne acceptū et acceptibile eſſe finitum qui mo
dus repugnat infinitati. Intelligens ergo tale infinitū non intelli
git infinitū ſed ſemp finitū. Quintū. Non eſt eadem facultas
poſſe intelligere unum infinituȝ et plura infinita, quia intellect⁹
finitus pōt intelligere unum infinitum ſed non plura. Sed ſolus
infinitus intellectus poteſt intelligere plura infinita. Sextum.
Infinitū eſt duplex, quoddā in genere, quoddā extra genus. In
finitū in genere eſt illud qđ non includit omne ens eo mō quo ē
poſſibile oīa in uno includi ſed tm̄ aliqua unius generis, ut nu-
merus infinitus non includit hoīem nec formaliter nec eminen-
ter nec uirtualiter ſed ſolum numeros qui ſm̄ cōem opinionem
ſunt in genere quātitatis. Et talia plura infinita poteſt intelle
ctus finitus cognoſcere. Infinitū extra gen⁹ eſt illud qđ inclu-
dit omne ens eo mō quo eſt poſſibile omnia in uno includi .ſ. uel
uirtualiter, uel eminēter, uel for^r, et tale ſolū unū pōt ītellect⁹
finitus cognoſcere, nec poſſunt plura eſſe. Septimū. Omnia que
pōt deus intelligere poteſt intellectus quilibet ītelligere per di
uinam potentiam lȝ non tanto actu. Octauum. Propter quinq;

dicitur maior uirtus in diuino intellectu q̃ in noſtro, primo quia diuinus intellectus comprehendit deum ſed noſter ſolum apprehendit, ſecundo quia intellectio dei eſt deus, creature autem intellectio eſt accidens, tertio quia intellectus diuinus neceſſario nouit ea que nec ſunt nec erũt ſed noſter lʒ poſſet noſſe oĩa non tñ neceſſario cognoſcit, quarto quia intuitiue oĩa uidet intellectus diuinus lʒ nõ ſint realiter exñtia, intellectus autem nr̃ non, quinto qa intellectus diuinus dat oĩbus rebus intelligibilibus primũ eẽ eo mõ quo exponetur ĩfra.q.4.ſed nr̃ non. Vltimũ dictũ. Non eſt neceſſe actũ intelligendi et obiectũ hr̃e eundẽ modũ uel ſimilẽ modũ eẽndi, quia ſepe obiectũ ẽ materiale ſʒ act⁹ ĩmaterialis, ſepe obiectũ ñ exiſtit et act⁹ exiſtit, ſepe obiectũ per ſe ſubſiſtit et actus in alio exiſtit, aliquãdo eſt obiectũ infinitũ et actus finitus, et ecõuerſo. Et ſic pʒ quid ſit dicẽdũ ad argumẽtũ quia auctoritas.i.phy. intelligitur de infinito potẽtiali, ſed deus eſt ĩfinitũ actuale. ¶ Quarto ſic arguitur. Gregorius uult ꝙ impoſſibile eſt deũ per intellectũ nr̃m attingi, ſed ꝙ ſemp aliquid ſub deo cõtẽplemur, ergo pars negatiua queſtionis eſt uera. ¶ Pro ſolutione huius auctoritatis notanda ſunt quedã dicta. Primũ. Nõ fuit mens bti Grego. ꝙ cõtemplator querat creaturã aliquã in ſua cõtẽplatione, qa illud qđ querit adorat et pp ſe diligit. Secũdũ. Deus multip^r põt a cõtemplatore intelligi. Primo cõtẽplator btũs intuitiue uidet eum de quo nõ intelligitur Grego. ſed contẽplator uiator de cõmuni lege cognoſcit deũ tm̃ in uli conceptu abſtracto ex creaturis, ſed contemplator priuilegiatus ẽt in uia põt plura cognoſcere. Exquo pʒ ꝙ contẽplator eſt duplex.ſ. btũs, et uiator. Viator duplex.ſ. priuilegiatus et non priuilegiatus. Eſt g° mens bti Grego. Nullus contẽplator uiator de cõi lege cognoſcit deũ in ſua eſſentia nec intuitiue nec abſtractiue ſed cõceptus aliquos cõmunes abſtractos a creaturis qui non ſunt ꝓprie deus.

¶ AD ARGVMENTA pro prima opiniõe etc. Quia argumenta Hen. ſunt multũ cõfuſa et ſolũ recitatiua, ideo obmittuntur. Vis eoꝝ tñ in hoc cõſiſtit ꝙ nitũtur ꝓbare ꝙ nihil ſit cõmune uniuocum deo et creature. Quod ſupra improbatũ eſt. ¶ Lr̃a tñ doctoris conſiſtit in quibuſdam dictis. Primũ nihil reale unicũ eſt in duobus ſingularibus realiter exiſtẽtibus nec aliqd unius eſt realiter cõicabile alteri realiter exiſtẽti, tñ cõceptus pñt abſtrahi cõicabiles.i. uniuoce cõicabiles plurib⁹ rebus. Secundũ. Quicqd eſt in diuinis eſt ex ſe ſingulare ita ꝙ nihil cõtrahitur ibi realiter ad ſingularitatẽ, nihilominus tñ pñt ab eo abſtrahi multi cõceptus ul'es uniuoce p̃dicabiles de deo et creatura, ut ens, unũ, uerũ, bonũ, etiã ſingularitas uel hecheitas. Exquo ſeqtur ꝙ qñ predicatur de deo hecheitas uel ſingularitas hoc p̃dicatũ eſt cõmune uniuocũ deo et creature et nullo mõ proprium, et per ꝯñs quãdo cõcipitur deus ut ſingularis confuſe concipitur et non diſtincte. Tertiũ. Cum arguitur, nihil eſt cõe duobus ſingularibus, g° nihil eſt deo et creature cõmune. Añs dʒ diſtingui uel intelligis de re uel de conceptu, primo modo uerũ eſt, ſecundo modo falſum.

Queſtio Secunda.

AD SECVNDAM QVESTIONEM DICO ꝙ triplex etc. Hec eſt ſecunda queſtio ſiue iuxta queſtio prime q̃ſtionis, cuius ſolutio ſtat ĩ.22.dictis. ¶ Primum. Licet multiplex ſit ordo intelligibilium, tamen ad propoſituʒ ſufficit triplex ordo, primus eſt originis ſiue generationis, ſecundus perfectionis, tertius adeq̃tionis. Ordo originis idẽ ẽ quod ordo generationis et ẽ ille quo primo cõſideratur illud qđ cõiter prius tp̃e, uel cauſalitate ſiue productiuitate uel preſuppoſitione reali ineſt, ut in cõpoſito primũ qđ ineſt eſt materia prima, et ſic ſucceſſiue ab una forma uſq; ad aliã et uſq; ad ultimã, ut in domo primo ẽ fundamẽtũ, ſecũdo pietes, tertio tectũ. Nec reqritur ꝙ ſemp ſit prius tp̃e ſed ſufficit ꝙ p̃ſupponat unũ alteri realiter ſicut materia preſupponitur realiter ipi' forme. Talis aũt p̃ſuppoſitio aliqñ eſt ex natura rei, ſicut in exemplo p̃habito aliqñ p accñs, ſicut ex ſtatu ſuo uiator hʒ ꝙ prius ſenſibilia cognoſcat ante intelligibilia. Ordo pfectiõis eſt ille quo primo cõſideratur illud qđ eſt pfectiſſimũ in tali genere, ſicut in genere ſubſtãtie angelus eſt primũ et materia prima ultimũ, ſed in ordine generatiõis ẽ oppoſitũ quo ad nr̃am cognitionẽ. Ordo adequatiõis ẽ quo primo cõſideratꝰ totũ adequatũ potẽtie et ſecũdo ptes illius, ut in genere ĩtelligibiliũ oẽ ens ſimul ẽ primũ adequatione et q̃libʒ ptialis entitas ẽ ſecũdũ, et deus ẽ primũ pfectione, et accñs aliqđ ẽ origine primũ, ſic tñ ꝙ nõ cuiuſlibʒ potẽtie eſt unũ accñs primo cognitũ ſed illius illud, et alterius aliud. Secũdũ. Prius ꝑʒ ſubſtãtiã.9.meta. eſt prius ꝑm pfectionẽ. Intellectus illi⁹ auctoritatis qđ primũ ẽ generatiõe ẽ ultimũ pfectione et ecõuerſo, hr̃ infra diſ.12. Tertiũ. Preciſio et adequatio ſunt idẽ in ꝓpoſito, lʒ for^r nõ ſint idẽ. Nã p̃ciſio ĩcludit negationẽ illã, et nihil aliud ſed adequatio ſolũ dicit cõmẽſurationẽ aliquoꝝ et nullã includit negationẽ. Quartũ. De ordine originis eſt triplexi ĩueſtigatio neceſſaria.ſ. de generatione cognitionis actualis, habitualis et uirtualis. Cognitio actualis eſt ipſa noticia uel actus inquãtũ p̃ſentialiter ẽ. Sʒ cognitio habitualis ẽ pñtia obiecti in ſpẽ intelligibili uel alias qñ actu nõ intelligit obiectũ. Virtualis aũt noticia eſt q̃ hri põt ex obiecto actu cognito. Naʒ ex eo haberi põt noticia alterius uel ptis uel oppoſiti, ſicut ex creaturis multa poſſumus de deo cognoſcere que tñ ſunt oppoſita his que in creaturis ſunt de quo amplius ſupra fo.9. Quintũ. Nõ eſt idẽ cõceptus ſimplex et ſimp^r ſimplex, qa oẽ cõplexũ dr̃ cõceptus ſimplex, uel hr̃e conceptũ ſimplicẽ.i. incõplexũ, ſed illud qđ non põt reſolui p intellectũ in plures cõceptus qui non ſint idẽ for^r dr̃ hr̃e cõceptũ ſimp^r ſimplicẽ cuiuſmõi in re nõ eſt, quia nulla res realis eſt ſimp^r ſimplex tñ ĩ qualibʒ re reali intellectus p̃t reſoluere totã entitatẽ in ſimp^r ſimplicia ſicut declaraui in logica in tractatu de diuiſione. Sextũ. Actus ſimplicis intelligentie eſt intelligere incõplexũ, nec.n. oẽ incõplexũ ẽ ſimp^r ſimplex ſed aliqd diuiſibile in plures cõceptus ut pʒ in logica. Septimũ. Cõfuſuʒ idẽ eſt qđ totũ, cõfuſe idẽ eſt qđ ſub rõne totius indiſtincte quaſi in uno cumulo colligati. Diſtinctũ dr̃ illud qđ eſt in ptes actu diuiſum, ſed diſtincte ẽ ſub rõne ſingulaꝝ partiũ uel ſinguloꝝ cõceptuũ, lʒ non ſint in re actu diuiſi. Octauũ. Confuſio uel indiuiſibilitas eſt duplex.ſ. totius eẽntialis in partes eẽntiales, uel totius uniuerſalis in ptes ſubiectiuas. Totũ eẽntiale eſt res cõpoſita ex materia et forma ꝓprie, ſed improprie compoſita ex genere et differentia uel conceptibus pluribus partialibus. Totum uniuerſale eſt ſuperius predicabile de pluribus, et pars ſubiectiua dicitur illud ĩferius de quo predicatur tale ſuperius communius. Nonum. Confuſe concipitur res quãdo ſub ratione totius concipitur ut ſcilicet aliquis cumulus nõ perſpiciendo ſingulas partes eius. Sed confuſum concipere eſt aliquod totum concipere et illud totum poteſt diſtincte concipi ideſt. ꝙ ſingule partes eius (loquor large de partibus pro cõceptibus) concipiantur. Similiter poteſt confuſe concipi quando concipitur ut prius dictum eſt. Decimum. Doc. dicit ſe uelle loqui preciſe de intelligibilibus ſecundum communem opinionem, quia omnes concedunt uniuerſale concipi ſed non omnes concedunt ꝙ ſingulare poſſit concipi, ideo doctor nec dicit nec negat hic nec de eo intendit, et per conſequens quicquid uocat primum uel ſecundum non debet conſiderari uel credi ꝙ uelit negare indiuiduum eſſe primum uel non primum, quia dicit ſe nihil uelle loqui de indiuiduo. Vndecimum. Primum

confuſe cognoſcibile a uiatore eſt ſpecies ſpecialiſsima uia ge
nerationis.i. q̃uisprimo confuſe cognoſcam indiuiduū ſub ra-
tione totius (non enim ſingulas partes primo cognoſco) tamen
non loquendo de ſingulari, primo occurrit tempore et cauſali-
tate noticia alicuius ſpeciei ſpecialiſsime confuſa cuius ſingu-
lare fortius mouet me, et poſt hoc intellectus meus incipit re-
ſoluere in conceptus ſingulos, et cū diuiſit per ſingulos ꝯceptus
tunc diſtincte cognoſcit illam ſpēm ſpecialiſsimā, ita ꝙ in fine
totalis reſolutionis diſtincte cognoſco, ſꝫ antea intelligo partim
diſtincte et partim cōfuſe. Hāc cōcluſioneꝫ probat tripliciter.
Primo. Oīs cauſa naturalis primo cauſat perfectiſsimū effe-
ctum quē pōt cauſare qn̄.ſ. adſunt oīa requiſita et nō eſt īpe-
dita, ſed poſt ſingulare ſpecies ſpecialiſsima eſt perfectiſsimū
cognoſcibile, ergo intellectus et obiectū que ambo ſunt natura-
les cauſe et ſunt oīa requiſita et non ſunt īpedita primo ꝓdu-
cunt noticiā ſpeciei ſpecialiſsime. Secūdo ſic. Diſtincta noticia
entis eſt ultimum uia generationis, ergo cōceptus ſpēi ſpēaliſsi
me eſt primū, quia ſicut ultimū eſt cōiſsimū ſic primū debet eē
ſpēaliſsimū. Añs pꝫ per Auicen.i.meta. Tertio ſic. Oporteret
magnū tp̄us exponere anteq̃; cognoſcerē ſpēm ſpēaliſsimam ſi
oporteret incipere ab ente, ſꝫ tm̄ tp̄s nō expimur. Duodecimuꝫ.
Quāto res ul'ior et cōior tāto in ſuo cōceptu impfectior, et q̃;to
pticularior tanto pfectior, referendo ad idē. Nam indiuiduum
in genere accidentis non eſt perfectius conceptu ul'i in genere
ſubſtantie, ſed ſic debet intelligi. Oīs conceptus cōmunis eſt im
perfectior ſuo inferiori ſi ſit per ſe inferius et per ꝯn̄s intel-
lectiuitas ſuperioris eſt minor intellectiuitate īferioris. Et qa
ſpēs ſpecialiſsima poſt indiuidua eſt infimum, ideo conceptus
eius eſt perfectiſsimus in ſuo genere poſt indiuidua, de quibus
nunc non loquimur. Tredecimū. Quādo alique cāe naturales
hn̄t oīa requiſita, non impedite et nō poſſunt producere aliquē
effectū uel non producūt in aliquo certo tempore, tunc nullo tē
pore poſſunt, quia naturaliter agunt. Decimūquartum. Meta-
phyſica iō eſt ultima in ordine doctrine ſiue docendi eo ꝙ pri-
mo confuſe cognoſcimus ſpecies ſpēaliſsimas et ultimo deueni
mus ad ens per diuiſionem et reſolutionem, et quia ſola meta-
phyſica tractat de ente, et ens non poteſt cognoſci niſi per ab-
ſtractionem ab inferioribus ideo pro ſtatu illo neceſſario pri-
us inferiora confuſe cognoſcuntur et ultimo ens. Cognito autē
ente et paſsionibus ſuis tunc ſit reditus ad īferiora que poſtea
omnia diſtincte cognoſcuntur ut primo cognoſcit hō hoīem cō
fuſe tunc incipit reſoluere ipſum in animal et intellectuale.
Poſtea animal in corpus aīatū, et ſenſibile, et ſic ꝯſequēter uſq;
ad ens, tūc oībus illis cognitis intellectus iterum deſcendit et p
collationem dr̄iarū oīa inferiora diſtincte cognoſcit. Decimū
quintū. Ordo doctrine eſt duplex. Primus ex natura rei, et il-
lo mō cōiſsima eſſent priora, et ille ordo ſimiliter dicit ordo di
ſtincte cognoſcēdi. Secundus eſt ordo qui nobis cōuenit ꝓ iſto
ſtatu, illo mō ordo cōfuſe cognoſcendi ab inferiori ad ſuperiꝰ
dr̄ ordo doctrine. Quomodo per ſenſibilia cognoſcimus intelli
gibilia, et quis ſit proceſſus in nr̄a cognitione et ſpecieꝝ produ
ctione, uide ſupra fo.9. Decimūſextū. Noticia actuali diſtīcta
cōiſsima ſunt prius nota ordine originis et generationis, et q̃;to
cōiora tanto priora, et q̃;to minus cōia tanto poſteriora. Ratio
dicta eſt prius. Exquo ſeqtur ꝙ niſi ens cognoſcatur nihil ali-
ud pōt diſtincte cognoſci, quia niſi eo cognio non oēs cōceptus
alicuius cōcipiuntur cū ens in omnibus includatur. Decimūſepti
mum. Ens includitur quidditatiue in oībus cōceptibus quiddita
tiuis inferioribus nō tn̄ in oībus qualitatiuis, ſicut ſunt paſsio-
nes et dr̄e. Nam ſola genera et ſpēs illo mō ſunt quiddtatiui
cōceptus alia aūt oīa dicūtur hr̄e cōceptus qualitatiuos, nō tn̄
ita ſtricte ſemp capitur qd, qa cōiter quid dr̄ oē intelligibile.

Decimumoctauū. Nullus conceptus ſimpliciter ſimplex pōt cō-
fuſe cōcipi, quia confuſe cōcipitur cuius nō oēs partes uel con-
ceptus cōcipiuntur, ſed cōceptus ſimpliciter ſimplex nullas par
tes hꝫ nec plures cōceptus. Exquo ſequitur ꝙ ens nō pōt confu
ſe cōcipi nec unū, nec uerū, nec bonum. Decimūnonum. Oīs diffi
nitio preſupponit diuiſionem, quia per diuiſionē colligitur dif-
finitio. Vigeſimum. Non contradicit ſibi Auicen. cum dicit me-
taphyſicam eſſe primā et ultimā ſcientiam. Nā eſt prima in or
dine diſtincte cōcipiendi, et ultima in ordine cōfuſe cōcipiēdi,
quia tractat de ente cuius noticia neceſſario eſt diſtīcta a quo
deſcendendo oīa poſſunt diſtincte cognoſci, et quia incipit ordo
a metaphyſica et ideo eſt prima illo mō ſed quādo econuerſo
ab inferiori ad ſupius aſcenditur ultimo deuenitur ad ens et ī
illo ordine metaphyſica eſt ultima. Vigeſimūprimū. Propoſitio
nes per ſe nocte geometrie ex confuſo cōceptu terminoꝝ ſunt
per ſe note.i. non oportet ꝙ termini earū cognoſcantur diffini-
tiue et diſtincte quo ad oēs partes et conceptus, ſed ſufficit ſo-
lum ſcire quo ad quātitatem quodāmō ſenſibilē quā ſignificāt
termini, nō curando quidditatē penes genus et dr̄am. Vigeſimū
ſecūdū. Quāuis ex natura rei ordo diſtincte cognoſcēdi eſſet
prior ordine confuſe cognoſcendi tn̄ pro ſtatu iſto ſimpliciter
prior eſt ordo cōfuſe cognoſcēdi q̃; diſtincte cognoſcēdi, quia
per reſolutionē inferioꝝ et totorū in cōceptus acquirimus noti
ciā diſtinctā illoꝝ conceptuū et inferioꝝ et totoꝝ, ita ꝙ inferio
ra et tota, primo cōfuſe cognoſcūtur ſecūdo reſoluūtur, tertio
cōceptus in quos reſoluūtur diſtīcte cognoſcūtur, quarto infe-
riora et tota diſtīcte cognoſcūtur. ¶ Sed ꝯ hoc arr tripr. Pri
mo ſic. Primo phy. Dicit Ariſto. ꝙ confuſa.i. ul'iora ſunt nobis
prius nota. Rn̄det doc. cōcedēdo de ul'iorībꝰ.i. ſpē ſpēaliſsima
que eſt ul'ior indiuiduis in ordine ꝯfuſe ꝯcipiēdi, ſir cōcedit de
ul'ioribus ſimpr in ordine diſtincte cognoſcendi. Et huic allu-
dit exemplū de puero et pr̄e et mr̄e, quia priꝰ ſpeciem poſtea ī
diuiduū cognoſcit. Sꝫ qcqd ſit puer abſolute cognoſcit hūc hoīes
quē credit pr̄eꝫ et ſic errat. Dicta aūt precedētia ut poſtea pa
tebit intelligūtur de potentia diſpoſita et obiecto debite apro-
ximato. Intellectus aūt pueri non eſt debite diſpoſitus propter
indiſpoſitionem ſenſuū. Quis autem ſit intellectus auctorita-
tis.i. phy. ibidem patebit. ¶ Secūdo ſic arguitur. Auicen. dicit
ꝙ a remotis uiſa ſub rōne cōiſsimorū primo apprehendūtur et
quanto remotius tanto ſub rōne cōmuniori apprehendūtur. Re
ſpondet doc. ꝙ illius cauſa eſt indebita approximatio obiecti
que facit ꝙ non perfecte apprehenditur obiectū. ¶ Tertio ſic.
Prius componitur argumētū q̃; ſoluatur, ergo prius cōceptus
ſimpr ſimplices cognoſcuntur q̃; cognoſcantur cōceptus cōpoſi
ti ex ipſis, et per ꝯn̄s cōmuniora cognoſcuntur ante ſpēs et in-
diuidua. Pro ſolutione huius argumēti doc. notat ꝙ in arguen
do ſubiectū concluſionis demōſtrationis uirtualiter cōtinet to
tum diſcurſum, et cōmuniter in omni argumento intermino in-
ferente continetur uirtualiter totum argumētum, ut homo cur
rit ergo homo mouetur, in ly currit eſt tota uis argumenti, gͦ
in arguēdo procedit ab includente ideſt a cognitione alicuius
incomplexi ad incluſum ideſt ad cognitionem totius argumen
ti. Similiter principiū ideſt noticia añcedentis uirtualiter cō-
tinet concluſionē ideſt noticiam cōcluſionis. Secūdo notandū ꝙ
proceſſus eſt duplex unus ſimplicium ad ſimplicia ideſt incō-
plexa ut ex cognitione hominis habeo quid ſit animal, et cor-
pus, et ſubſtantia, et ens, alius a cōplexis ad complexa ideſt a
premiſsis ad concluſionem. Reſpondet ergo ad argumentū con
cedendo ꝙ naturalis ꝓceſſus pro ſtatu iſto ē ab īcludente.i. ab
inferiori incōplexo ad aliud incōplexū quod eſt ſuperius. Si-
militer ab includente complexo ideſt antecedente ad aliud cō-
plexū ſcilicet cōſequens, per cōſequēs neganda eſt cōſequētia.

¶ QVANTVM AD NOTICIAM habitualē ſiue uirtualē etc. Hic doc. determinat ſecundā et tertiā ptes primi articuli principalis ubi ſimul iungit ꝯcluſiones utriuſq; articuli in unā ꝯcluſionē que eſt illa. Via generationis cōmuniſſima ſunt prius nota habitualiter et uirtualiter. Probat. Sicut eēt ordo in aliquibus ubi ſunt realiter diſtincta, ſic idē ordo eſt eorundem qn̄ ſunt in uno realiter omnia illa ꝯtinēte, ſicut uegetatiuum et ſenſitiuū et intellectiuū in diuerſis ſpeciebus animaliū ſunt realiter diſtincta tamen oīa ſimul uniunt in una aīa intellectiua, etiā ſuppoſito ꝙ primo embrio uiuat uita uegetatiua, poſterius ſenſitiua, tertio intellectiua, deſtructis prioribus duabus uitis tunc ſicut realiter primo uegetatiua anima infuit, ſecūdo ſenſitiua tertio intellectiua ſic poſtq; homo ē genitus tunc adhuc intelligitur aīa intellectiua prius īformare inquantū includit uegetatiuā q; ſenſitiuā et intellectiuā, et prius ſenſitiuum q; intellectiuū. Maiore ergo probata ſit illa minor. Sed quanto cōmuniora tanto prius nota ſunt ītellectui noſtro (licet ex ſtatu lapſus oppoſitū ſit) ergo ꝯñtia uera. Et nō debet intelligi ꝙ realiť ſic ſit ſed aptū natū eſſet ſic eſſe ex parte obiectoꝝ ſed ꝓ ſtatu iſto r̄pugnat ītellectui ordo ille. Vtrū ſint plures forme ſubſtātiales in eodē uidebiť in q̄rto libro ī materia de euchariſtia.

¶ NVNC DE ORDINE pfectionis diſtinguo etc. Iſte eſt ſecundus articulus principalis huius queſtionis cuius ꝯtinentia in quattuor dictis ꝯſiſtit Primū. Perfectius intelligibile pōt capi dupliciter, uno° ſimpliciter ut illud quod in ſe eſt perfectius Alio° ſm proportionē ad potentiā cognoſcentē. i. ſi potētia eſt debilis tunc nō pōt multū capere de obiecto et aliquando minus de nobiliori ut uiſus noctue min⁹ uidet de ſolis lumine uel luce q; de obſcuro lumine licet in ſe ſit magis uiſibilis. Secundū. Modica noticia intellectiua de nobiliori obiecto eſt nobilior q; magna de ignobiliori obiecto, ſic intelligēdo, ꝙ quia intellectio ſuā entitatē accipit ab obiecto ideo noticia obiecti nobilioris indiuidualiter ex conatu potentie remiſſa eſt ſpecifice nobilior q; noticia intenſa ignobilioris obiecti. Nā talis intenſio et remiſſio ſunt ſolū gradus indiuiduales ſed obiectū nobilitat uel intendit ſpecifice. Tertiū. Quia ergo deus eſt pfectiſſimū ens iō naturaliter et ſupnaturaliter nullū eſt perfectius et pri⁹ illo mō cognoſcibile, poſt deū ſpēs pfectior in uniuerſo eſt primū intelligibile illo mō, et ſic ꝯñter, ita ꝙ oēs ſpēs ſub eodē genere ſunt priores illo ordine q; genus et ſemp genus inferius eſt prius q; ſupius. Nam ut dictū eſt quāto cōiora tāto impfectiora limitādo ſm predicta. Hec dicta ſunt ſm perfectionē ſimpliciter obiecti et cognitionis. Quartū. Illa que perfectius mouēt ſenſum ſunt pfectiora cognoſcibilia ſm proportionē pro ſtatu illo, qa plus capimus de illis ſenſibilibus q; de pure ītelligibilibus, et cōparatiue ad entitatē ſenſibilē plus capimus de eis q; de deo ſm ſuam entitatē. Nam detur caſus ꝙ albedo habeat decem gradus entitatis, et lux centū, tūc oculus lippus omnes decē gradus albedinis capit et uix uiginti gradus lucis. Et quia oēs decē gradus albedinis uidet et octoginta minus de luce q; totū, ideo dicitur ꝓportionabiliter minus uidere de luce q; de albedine q; q; abſolute in duplo uideat tm̄ de luce ſicut de albedine. Tertius articulus principalis expedietur in q̄ſtione ſequēti.

¶ AD ARGVMENTA huius queſtionis. Ad primū dico etc. Poſtq; expeditū eſt corpus huius queſtiōis reſtat nūc ſoluere argumenta. ¶ Cū ergo queritur utrū deus ſit primū cognitum a nobis naturaliter pro ſtatu iſto. Pro parte affirmatiua. Arguitur tripľr. Primo ſic .s. Vnūquodq; ſicut ſe hȝ ad eſſe ita ad cognoſci, ſed deus eſt primū ens, ergo deus eſt primo cognitum. ¶ Pro ſolutione huius argumenti notandum primo ꝙ nō ualet illa conſequētia, eſt primū ens, ergo primo cognitū a nobis, ſed bene ſequitur, ergo primum cognoſcibile quantum eſt de ſe. Secundo notandū. Cū dicitur. 2. meta. ſicut ſe hȝ res ad entitatē ita ſe hȝ ad ueritatē, ly ueritatem debet ītelligi. i. ad cognoſcibilitatē quātū eſt de ſe, nō quātū ad illū uel illū intellectum niſi ſit intellectus dei uel angeli multū perfecti, uel alterius qui omnē rem intelligit q̄tū eſt de ſe nata intelligi, cuius modi non eſt intellectus nr̄ pro ſtatu illo, lȝ forte deus aliquibus ſpecialiter dederit, et ſic pȝ ꝯñaȝ nō ualere. Simiľr pȝ ſenſus auctoritatis. ¶ Secūdo arguitur. Nihil pfectiſſime cognoſcitur niſi deo pfecte cognito, ergo nihil ſimpʳ cognoſcitur niſi deo ſimpliciter cognito, ꝯña pȝ quia in his que ſunt per ſe ſicut maximū ad maximum, ſic ſimpliciter ad ſimpliciter et ecōuerſo. 2. topi. ¶ Pro ſolutione huius argumēti notādū primo, ꝙ illa ꝯña, ſicut maximum ad maximū ſic ſimpliciter ad ſimpliciter, non ualet niſi in cauſis preciſis. i. adequatis. i. ſi nulla alia cauſa eſt cognoſcendi niſi maximum, ut eclipſis poteſt cognoſci demonſtratione intellectuali et uiſione ſenſitiua licet ergo maxima cognitio eclipſis tantū fiat per maximā cognitionē. ſ. demonſtratiuam, tamē ſimpliciter. i. ſine addito pōt cognoſci eclipſis dato ꝙ non cognoſcatur maximo modo. ſ. per demoſtrationem. Secundo notandū, lȝ maxima noticia cuiuslibet rei tantū habeatur per noticiam dei perfectam non tamen p̄ciſe cognoſcitur. i. tantum per noticiā dei perfectam, ſed etiā in proprio genere. i. propria ſua natura uel in ſe realiter exiſtente et preſente, uel in ſpecie, uel alio mō uirtualiter uel eminenter, ideo non ſequitur maxima noticia cuiuſlibet rei ſolum habetur per dei noticiā perfectā ergo omnīno non poteſt cognoſci niſi per dei noticiā. Nā illa auctoritas ſic ītelligitur, ſicut maximū ad maximū. i. ſicut ſe hn̄t duo ad ĩuicem cōparando ipſa cū gradibus ſuperlatiuis, ſic ſimpliciter ad ſimpliciter. i. ſic ſimiliter ſe habent ſine omni gradu cōparationis preciſe capiendo ipſa in ſe, ut ſicut ſe habet ſummus aſinus ad ſummū animal ſic ſe habet aſinus ad animal etc. Quādo ergo nō ſunt plures cauſe rei ſine cōparatione uel ſine gradu q̄uis addito gradu ſuperlatiuo, tūc bene ualet cōſequētia a maximo ad ſimpliciter. Quādo aūt res in ſe poteſt tribus uiis acquiri et in ſummo pōt ſolū una uia acquiri tunc nō ualet cōſequentia, ſicut hic, ſumma noticia rei per dei noticiā pfectā ſolum pōt haberi ſed noticia rei in ſe ſine gradu compationis poteſt haberi per duas cauſas. ſ. per dei noticiā et noticiā in proprio genere. Sic ergo probatio conſequentie non ualet ad propoſitum. ¶ Tertio ſic arguitur. Perfectiſſimus actus potentie eſt circa perfectiſſimū obiectum, ſed deus eſt pfectiſſimū obiectum ergo deus eſt ſimpliciter primū cognitū uel cognoſcibile. Pro ſolutione huius argumenti notandū primo. ꝙ maior non ē uera de primo obiecto adequationis ſed ut iacet de primo obiecto perfectionis. Secundo notandum. Abſtractū obiectū ab aliis non eſt adequatum ſed oīa ſimul cognoſcibilia ab illa potentia, ideo maior ſimiliter eſt uera de primo adequatione, ſi qs ergo omnia ſimul uno actu cognoſceret ille actus eſſet perfectiſſimus ceteris paribus. i. cuȝ equali conatu et obiecti preſentia etc. Tertio notandum. Suppoſito ꝙ potentia nō uno actu oīa cognoſcibilia cognoſcat tunc actus perfectiſſimus eſt ille quo cognoſcitur obiectū perfectiſſimū cōtentum ſub primo obiecto abſtracto qđ eſt pars primi obiecti. Quarto notādū. ꝙ doctor uidetur uelle in littera ꝙ aliqđ abſtractū ab omnibus cōceptibilibus ad aliqua potentia ſit primū. i. adequatum obiectū illi⁹ potentie. Sed notandū eſt ꝙ adequatū obiectū capitur dupliciter. Vno modo proprie pro tota aggregatione omniū attingibilium ab illa potentia. Alio° improprie ꝓ illo qđ p̄dicatur de oībus illis, et ſic capit doc. in lr̄a cū dicit maiorē nō ītelligēdā de primo obiecto adequationis. Seqtur g° ꝙ ex natura rei deus ē primū cognoſcibile ſed nō eſt adequatū obiectū nec primo nec ſecundo modo nec pro ſtatu iſto eſt primum cognoſcibile.

¶ QVOD AVTEM dicit iſta opinio recitata etc. Hic ſol uuntur argumenta opinionis Hen. pro ſecunda queſtione. Cum dicit ꝙ indeterminatū negatiue ſit magis indeterminatum ꝙ̄ qđ eſt indeterminatū priuatiue. Si intelligit de indeterminatione ꝑdicationis falſum eſt, quia deus eſt ex ſe ſingularis, ſi intelligit ꝙ ſit maioris entitatis, cōcedo, ſed ex hoc non ſequitur ꝙ prius occurrat intellectui nr̄o. ¶ Pro ſolutione ſecundi argumenti eius notandū ꝙ deus dupliciter pōt cognoſci. Primo mō comple xe per diſcurſum ex creaturis, formādo premiſſas et inferendo cōcluſionē de deo. Illo mō uerū eſt ꝙ ultimo deus cognoſci tur quo ad propoſitionē totā, ſed tñ ipſe incōplexus conceptus dei neceº prius cognoſcitur quia ante noticiā cuiuſcunq; propoſitionis oportet precognoſcere terminos incōplexe et ante noticiā cōcluſionis demōſtrate oportet precognoſcere ꝓpōes premiſſas. Ex quo pʒ ꝙ ante diſcurſuʒ deus cognoſcitur incōplexe. Secundo modo incomplexe, illo mō noticia dei non proprie dependet a creaturis, nihilominus tamen dei noticia incōplexa eo mō quo nunc eū cognoſcimus colligitur ex creaturis.

Queſtio Tertia.

IVXTA ILLVD QVOD TACTVM EST in tertio articulo ſecūde queſtionis etc. Hec ē tertia queſtio huius diſtinctionis fundata in tertio articulo ſecūde queſtiōis que remiſit ad hāc queſtionem, in cuius titulo ſunt ſeptē termini declarandi. ſ. deus ꝙ eſt declaratus. q. 3. p. Obiectū qui declaratus eſt di. i. q. i. Naturale qui pʒ. i. q. p. Primū pʒ. 3. q. pro. Adequatū fo. 2. col. 2. Intellectus pʒ fo. 41. col. i. Viator patet. i. q. p. et fo. 34. col. 4. et fo. 63. col. 2. ¶ Titulus aūt. q. eſt talis, utrū deus ſit obiectū naturale primū et adequatū reſpectu intellectus uiatoris. Cuius capite dimiſſo corpus diuiditur in duas partes, prima eſt opinionum recitatiua et improbatiua, ſecūda eſt ueritatis determinatiua. ¶ Prima cōſiſtit in duabus partibus ſm duas opiniones. Prima eſt beati Thome in. i. par. ſum. q. 12. ar. 3. et. q. 75. ar. i. Que conſiſtit in ſex dictis. Primum. Quidditas rei materialis. i. rei ſenſibilis eſt adequatū obiectū noſtri intellectus. i. nihil pōt intellectus noſter intelligere pro ſtatu iſto niſi ſenſibiliū quidditates et incluſa ī ipſa. Secundū. Vniuerſaliter potentia ꝓportionatur obiecto ſuo in eſſe et intelligi. In eſſe, quia qualē exiſtentiam hēt obiectū talē hēt potentia. i. ſi obiectū eſt ens materiale corporale tunc ſola potentia corporalis pōt ipm attingere. Si aūt eſt ens pure ſpūale tūc ſola potētia pure ſpūalis pōt attingere. Si aūt partim eſt corporale partim ſpūale tūc potētia ēt debet eē partim corporalis et partim ſpūalis. In intelligi. i. quātum obiectū eſt intelligibile uel cognoſcibile uel attingibile tm̄ pōt illa potentia ipſum attingere et hoc in ſuo genere, quia non oportet oī mō adequari, quia oē obiectū eſt infinito actu attingibile et penes oīa predicata dicibilia de eo, non tamē oīs potētia illo mō pōt ipm attingere, ideo dixi in ſuo genere. Tertium. Potantia cognitiua eſt triplex. Prima eſt materialis in eſſe et operari. i. non indiget ipſa materia ad ſuū eſſe nec requirit corporeū organū ad ſuum opari. Secunda eſt cōiuncta materie in eſſe et operari, ſicut ſunt ſenſus qui ſunt quedā cōpoſita ex organo corporali et potentia ſpūali aīe, ita ꝙ nec poſſunt eē nec operari ſine organis. Ex quo pʒ ꝙ illud ſpūale ex parte aīe nō dicitur ſenſus ſed totū compoſitū predictū. Tertia eſt materialis in eſſe ſed non in opari. i. ipſa eſt quidē forma materie ſed non indiget organo corporeo ad operari ſuū, ut eſt intellectus hominis et uoluntas. Quartū. Cū intellectus diuinus nec materialis ſit in eſſe nec in opari ergo obiectum ſuum etiam eſt tale qđ eſt ipſa diuina eētia. Quintum. Cū ſenſus ſit omnino materialis in eſſe et in opari, ſequitur ꝙ obiectū eius debet eē oīo materiale quod eſt ſingulare ſenſibile. Sextū. Cum intellectus hominis uiatoris ſit partim immaterialis neceº dabitur ſibi obiectū quod in eſſe eſt matiriale et tamē intelligitur abſtracte et ſeparatim a ſenſibilibus, ſicut eſt quidditas rei materialis. i. ſingularis ſenſibilis que quidē eſt in ſingulari materiali tamen cognoſcitur abſtracte ſine ſingulari.

¶ CONTRA ISTVD non pōt ſuſtineri etc. Hic doc. ipro bat opi. s. Tho. cuius improbatio cū aliquibꝰ declatiuis conſiſtit in. 47. dictis. Primū. Idem intellectus numero eſt qui eſt hominis in ſtatu innocentie, in ſtatu nature lapſe, et in ſtatu glorie, quia fides catholica hoc tenet ꝙ eodem intellectu quo nūc credimus, deū intuitiue uidebimus. Secundū. Ex natura intellectus cuiuſcunq; eſt ꝙ natus ē intelligere quodcunq; quōcunq; ſit intelligibile ēt in corpore tam mortali ꝙ̄ immortali niſi ꝙ intellectus finitus nō pōt infinite intelligere, et intellectus infinitus non poteſt finite intelligere. Sequitur correlarie falſum eſſe ꝙ intellectus noſter nō poſſit pure ſpūalia intelligere. De quo ui de. q. i. pro. Sequitur ſecūdo. Non intendiſſe beatum Tho. ꝙ intellectus quē mō habemus nō poſſit deū intuitiue uidere quia alias fuiſſet hereticus immo de facto tenetur de quibuſdā uiatoribus ꝙ uiderint deū intuitiue ut in dicto ſequenti. Tertiū. Beatitudo eſt duplex. ſ. traſiens et permanens, prima ē cū alicui uiatori in paruo tpe conceditur uiſio et fruitio diuine eēntie ſicut moyſi et paulo et ueriſimiliter Ioāni euangeliſte dūmō ſcripſit primū capitulum euangelii ſui et in conditione apocalipſis, hoc tñ non aſſero. Quartum. Doctores cōiter tenent ex ſecūda epiſtola ad corinth. i3. Oēm beatū habere unū habitū in ſua uolūtate qui uocatur charitas ut delectabilius et feruentius fruatur deo. cōſimiliter. s. Tho. et antiqui doctores tenuerunt in intellectu eſſe habitū in patria qui uocatur lumē glorie ita ꝙ ſit impoſſibile creature deū uidere niſi habeat illū habitū. Similiter dixerūt ꝙ uoluntas beata nō poſſit deo frui fruitione patrie niſi habeat habitū charitatis. Quintū. In clemen. Ad nr̄m de hereticis, dicit conſtitutio neceſſariū eē lumen glorie in intellectu ad hoc ꝙ uideatur deus, quod ad propoſitum pōt intelligi de potentia dei ordinata, quia abſolute nulla neceſitas eſt, de quo tñ amplius dicā in quarto et ex qua ſcriptura habeatur illa opinio. Sextū. Diuina uiſio. i. diuine eſſentie uiſio dicitur uiſio facialis. i. intuitiua cognitio. ſicut res per faciē uiſa in propria preſentia uidetur et per ꝯñs intuitiue. Septimū. Videre dei faciem pōt intelligi quintupliciter, primo per gratiā. i. charitatem uel per dilectionē gratuitā, ſecūdo per carnē ut in humanitate aſſumpta, tertio per gloriā. i. per habitū qui dicitur lumen glorie, quarto per propriā eēntiam, quinto in ſpē intelligibili perfecte repreſentante diuinā eſſentiā. Et per oppoſitū uidere poſteriora dei pōt quintupliciter intelligi, primo quādo deus cognoſcitur per rōnes naturales, ſecundo per figuras ſcripturarum, tertio per cōceptus creaturarū, quarto in carne corruptibili, quīto in uiſione uel corporali. i. ſenſitiua exteriori, uel imaginaria. Et illa membra. ſ. uiſionis per faciē et poſteriora directe ſibi opponūtur, primū primo. ſecundū ſecundo etc. Octanū. Viſio eſt triplex, prima corporalis ſenſitiua exterior, ſecunda imaginaria per ſenſum interiorē, tertia eſt intellectualis que fit per intellectū, prophete aūt aliquādo uiderūt primo mō, aliquādo ſecundo mō, aliquādo tertio mō, et aliquādo duobus modis, et aliquādo tribus modis, uerūtamen nulla uiſio corporalis uel imaginaria facit prophetā ſine ītellectuali. i. ſi aliqua multa corporaliter uel imaginarie uideret et non intelligeret non eſſet propheta. Nonus. Facies capitur multis modis, primo pro dei preſentia, et hoc tripliciter, primo per gratiam. Geneſis. 23. Vidi dominum facie ad faciē, ſecūdo per carnē. 2. corin. 3. Nūc aūt reuelata facie, tertio per gloriā. Exo. 33. faciē aut meā non

uidebis. Secundo, principaliter deus pater dicitur facies, math. 16. Angeli eorũ ſemp uident faciẽ patris.i.patrẽ, tertio deus filius dicitur facies. Pſal.12. Vſq; quo auertis faciem tuã.i.uſq; quo differs mittere filiũ tuũ, quarto noticia dei in homine dicit facies. Pſal.104. Querite faciem eius ſemper.i.noticiã eius. Quinto beniuolentia dei. Pſal.50. Ne proiicias me a fecie tua .i.a beniuolentia tua. Sexto pro ſcientia dei reſpectu creaturarum. Pſal.9. Auertit faciẽ ſuã ne uideat finem. Septimo protectio dei. Abacuc. Ante faciẽ eius ibit mors. Octauo aiaduerſio Iob.13. A facie tua nõ abſcondar. Nono fides. Ezechielis primo. Quattuor facies uni.i.quattuor euangelia unã fidẽ pretẽdentia. Decimo ecclesia. Appocalipſis.i. Facies eius ſicut sol. Vndecimo cor hoĩs. Iob.xi. Leuabis faciem tuã ad deũ. Duodecimo intentio. Iob.15. Operuit faciẽ. Tredecimo. Cõſcientia Mathei.6. Faciẽ tuã laua. Decimoquarto uetus teſtamentũ. Exodi. 24. Poſuit moyſes uelamen ſuper faciẽ ſuam. Decimũ dictũ. Facies hoĩs eſt triplex. Prima eſt mentis, et eſt portio ſuperior. Secunda eſt rationis.i.portio inferior. Tertia eſt aĩe.i. ſenſus inquantũ animat uel informat. Facies aũt uelatur tripliciter. Primo per fidẽ que per accidens patitur nebulas, pp molem corporis. Nã ſolicitudines uelant memoriã, phantaſmata intelligentiã, et concupiſcentie uolũtatẽ, et illud eſt ſemper in ſtatu nature lapſe, tñ plus et min⁹, niſi auferatur ſpeciali grã ſicut in btã uirgine. Secundo uelatur ex ſtatu uiatorũ hominum. Et hoc dupliciter. Primo in ſtatu innocẽtie per ſomnũ et illud nõ aufertur, immo nec a beata uirgine. Secundo in ſtatu nature lapſe per neceſſitatem ſpeculãdi ſenſibilia. Tertio uelatur facies ex uia angelorum, quia tũc non cognouerunt deũ intuitiue ſecundũ cõmunẽ opinionem. Vndecimũ. Speculũ eſt triplex. Primũ ẽ naturale, et illud eſt duplex. Primũ eſt natura, qua philoſophi multa uera dixerũt de deo et angelis. Secundũ eſt induſtria que in uiatore nõ põt uigere ſine tenebris errorũ. Secundum ſpeculum eſt ſpecialis gratie qua res intelligũtur clarius q̃; per naturalia. Tertium eſt cuiuſdam interioris experientie cũ amor iungitur cognitioni, tũc clariſſime ingreditur ſm doctores deuotos. Duodecimũ. Quandocunq; aliqua ſcientia hẽt aliquod obiectũ, tũc illa potentia in qua eſt illa ſcientia hẽt idẽ obiectũ, ut ens eſt obiectum metaphyſice, et etiã eſt obiectũ intellectus in quo eſt metaphyſica, et naturaliter põt intelligi. Tredecimũ. Deus eſt obiectũ metaphyſice et tota metaphyſica ut nunc eſt tradita põt naturaliter haberi a uiatore, et per ꝯns naturaliter põt intelligi deus eo mõ quo traditur eius noticia in metaphyſica. Idem dicendũ de angelis. Sequitur falſum eẽ q̃ uiator nullũ imateriale poſſit cognoſcere cuꝫ deus et angeli ſint immateriales. Decimũquartũ. Nulla ſcientia hẽt obiectum qđ non poſſit intellectus intelligere, cum ergo theologia ſit ſcientia ſuo mõ et ſit in noſtro intellectu ſeqtur ꝙ obiectuꝫ eius qđ eſt deus immaterialis poſſit aliquo modo intelligi a nobis. Decimũquintũ. Intelligibilitas eſt paſſio oĩs entis ad quẽcunq; intellectum in quocunq; ſtatu ſꝫ non pro omni ſtatu. Nã idem intellectus numero qui eſt in uiatore erit in beato, et per cõſequens ipſe idẽ põt cognoſcere oĩa, licet nunc pp ſtatũ ſit impeditus, ſemp tñ ex propria ſua natura eſt intellectiuus oĩum receptiuẽ. Decimũſextũ. Intellectus eſt triplex, diuinus, angelicus, et humanus. Diuinus eſt ſummus, angelicus medius, humanus aũt eſt infimus. Decimũſeptimũ. ꝙ diuinus intellectus dicĩtur ſummus hoc nõ eſt inquãtũ intellectus, quia ut ſic uniuoce eſt in deo, angelo, et hoĩe, ſed propter modũ intrinſecũ quẽ habet in deo qui eſt infinitas entitatiua extra genus. Decimum octauũ. Intellectus angelicus et humanus nõ habent omnino ſimilẽ modum intrinſecũ qui eſt finitas, quia in ea ſunt eſſentiales gradus tales quales habent ipſe eſſentie angeli et hominis. Finitas enĩ cuiſlibet rei idem eſt ſibi realiter et formaliter cũ ſit modus intrinſecus. Decimũnonũ. Intellectus angelicus ideo dicitur medius quia ſua finitas.i.eſſentialis et realis perfectio eſt eſſentialiter perfectiõr hoĩe et humano intellectu et eſſentialiter impfectior infinitate diuini intellectus. Vigeſimũ. Intellectus humanus nõ dr̃ infimus abſolute, quia nõ eſt ens impfectiſſimum ſed in genere intellectuũ eſt impfectiſſimus. Quomodo intellectus nr̃ ſit limitatus ad ſenſibilia uide.i.q.prolo. Vigeſimumprimũ. Ipſe Ariſtoteles reperit ſe nõ poſſe intelligere niſi materialia et neſciuit cauſam, tñ poſt diligentẽ inquiſitionẽ reperit iſtũ ordinẽ in nr̃a intellectiõe ꝙ nihil intelligitur niſi prius et ſimul phantaſiatũ et nihil phantaſiatur niſi prius exteriori ſenſu ſenſatũ, et nunq; aliter fieri reperit, ideo credidit ex intrinſeca ratione formali hominis ſic eſſe ſꝫ aĩa ſeparata haberet modũ intelligendi angeloꝝ. Sãctus Thomas aũt ſecutus fuit philoſophum, ſed in hoc eſt error, quia in penã peccati originalis ineſt nobis, ut pꝫ.q.i.prolo. Nã perfectus hõ erit in patria et tñ deũ uidebit. Vigeſimũſecũdũ. Nulli potẽtie debet dari obiectum ſm particularẽ ſtatũ ſed penes ſuã quidditatẽ et naturã, ut intellectui nõ debet dari obiectũ illud qđ põt intelligere quãdo homo eſt ebrius uel preciſe pro ſtatu iſto, ſed debet ſibi dari aliqđ quod ſibi ex natura ſua eſt adequatũ.i.qđ includit oĩa intelligibilia ab eo in quocunq; ſtatu, et pro oĩ ſtatu ſimul uel ſeparatim. Vigeſimũtertium. Illud non eſt adequatuꝫ obiectũ intellectus qđ ei adequatur pro ſtatu iſto ubi ſola ſenſibilia et ex eis elicibilia intelligit, ſꝫ debet ſibi dari oẽ ens quocunq; modo ens cuꝫ naturaliter deſideret cognoſcere oẽ ens, et naturale deſideriũ nunq̃ ſit fruſtra. Vigeſimũquartũ. Phantaſia hꝫ immediatũ ordinẽ ad ipſum intellectũ uiatorẽ de cõi lege et naturali cognitione. Additur de cõi lege, quia ſpeciali priuilegio multis uiatoribus datur ꝙ pñt cognoſcere ſine phantaſia, immo uidetur ꝙ aliqui naturali ingenio prediti, et continuo exercitio poſſint intelligere aliqua nõ ſimul phantaſiando ſenſibilia, de quo amplius uidebitur in ſecundo. Vigeſimũquintũ. Senſus capitur undecim modis. Primo pro aĩa intellectiua inquantum eſt cauſa ſenſationũ. Secũdo pro aĩa ſenſitiua. Tertio pro organo ſenſus quod eſt oculus. Quarto pro organo et potentia ſenſitiua ſimul ideſt pro oculo et potentia uiſiua. Quinto pro ſenſatione ut eſt actus uidendi. Sexto pro potentia uiſiua ſola uel ut diſtiguitur ab aliis potentiis et ab organo, et capitur hic organũ large pro materia diſpoſita ad ſuſceptiones potentie ſenſitiue. Septimo. Pro itellectu ut cõmuniter capitur. Octauo pro intellectione. Nono pro naturali inclinatione ad ſentiendum. Decimo pro ſententia alicuius orõnis. Vndecimo pro ſermone uocali apud aliquos philoſophos etc. Vigeſimũſextum. Raptus proprie eſt eleuatio potentie ſupioris ceſſantibus inferioribus uel notabiliter debilitatis.i. impedimentũ potẽtiarum inferiorum in actionibus ſuis pp intenſam actionẽ potẽtiarum ſuperiorum, ut cum ſenſus nihil poſſunt ſentire propter fortiſſimã actionẽ intellectus uel uoluntatis. Sed raptus large eſt impedimentũ cuiuſcunq; potentie pp forteꝫ actionẽ alterius, ut aliquando ſenſus exteriores impediũtur propter fortẽ phantaſiam, et aliquando auditus propter fortẽ uiſionẽ. Vigeſimũſeptimum. Extaſis eſt raptus in ſuperiori portione rõnis dũ ita occupatur ut nullus ſenſus nec interior nec exterior nec aliquãdo nutritiua potentia et augumẽtatiua nec motiua poſſunt exire in proprias opationes. Vigeſimumoctauũ. Differũt raptus et extaſis, quia raptus fit in omni ſuperiori potentia reſpectu inferioris, nec eſt ita efficax in ſuſpendendo actus inferioruꝫ potentiarũ. Sed extaſis fit in ſola mente et totaliter ipedit act⁹ oĩum potentiaꝝ inferiorũ q̃; diu durauerit. Et q̃do dicit ſanctus Paulus ſe raptũ, intelligit de extaſi, quia dicit ſe neſciſſe

an in corpore uel extra corpus fuerit etc. Similiter regina ſaba dicitur non habuiſſe ultra ſpiritum cōtemplandi ſapientiaꝫ ſalomonis.i.fuit in extaſi. Et dicitur ſtupor uel ſpalmus. Aliquādo etiā aīa ſecundū portionē inferiorem fortiſſime occupatur, ita ꝙ nihil agit ſpiritu ſuperiori et tūc uocatur abſorptio ſpiritus. Vigeſimūnonū. Differunt raptus et tractus, quia raptus ē in ſupioribus potētiis, et tract⁹ ſolū in ſenſu exteriori, cum ſenſus exterior tam fortiter occupatur ut interior nihil agere poſſit. Trigeſimum. Raptus eſt triplex, et celum Pauli eſt triplex. Primus eſt imaginationis quādo imaginatione preſentis rei feruet deſiderio, quia ſola cognitio ſine deſiderio non poſſet efficere tā profundā fixionem potentie ut Valerius maximus de quibuſdā narrat. Secundus eſt rōnis qui fit per amorē uoluntatis quo philoſophi tam diligenter ſtudēt, abſtrahunt, et diſcurrunt ut nihil poſſint potentie īferiores, ſicut narrat idē Valerius. Tertius eſt mentis qui fit per ſcintillam afectionis menti cognitam et appropriatam, dicitur amor extaticus, uel exceſſus mentis, uel extaſis, uel anagogica ductio, uel raptus in terciū celū, uel diuiſio aīe et ſpūs, uel introductio in diuinā caliginē, exemplo moyſi, uel ītroductio in ſancta ſanctorum nube oīa tegente cum Aaron. Trigeſimūprimū. Extaſis ſic fit. aīa debet ſe eleuare ſuper totum mundū uſq; ad deū per fortē amorē et ſanctā meditationē, ita ut nihil aliud niſi forte tranſeunter cogitet uel amet, talis aūt fortis et feruens amor incoat et continuat extaſim. Trigeſimumſecundū. Extaſis eſt duplex. Prima in ſpū.i.ſuperiori portione intellectus. Secunda eſt extra ſpūm.i. in ſuperiori portione uoluntatis. Trigeſimumtertiū. Raptus ſupermētalis ſpūs intellectualis cōplectiue fit nō per inſanos raptus ut ſibille quedaꝫ et uates de quibus poetarū hiſtorie, et ut phitonici, et Balaam, de quibus diuina hiſtoria loquitur, ſicut etiā epilentici quidē ſicut mahumetus, et ſm medicos malencoliarū multe ſunt ſpecies. Tales itaq; non rapiuntur ſed dr̄ mentis cōgelatio. Nec nece° raptus habet corporis defectū ſicut cōtingit danieli et pluribus aliis, nec oportet intelligentiā pure concurrere ut angelū, ſicut uoluit Auicen. cū ſuis ſequacibus, nec oportet fieri per miraculū ſicut Stephano fuit apertū celū, et ceteris martyribus plura contingerunt miracula, et diuerſi raptus et reuelationes. Sed raptus debet fieri per operationes intellectuales contemplādo, et amicabiles delectationes et dilectiones liberas et per defectū et deſertionē oīum inferiorū, et admirari debet amoroſiſſimaꝫ cōſubſtantialitatē in trinitate benedictā coeternitatē, incōprehenſibilē īmenſitatē, excellentiſſimā oīpotentiam, famoſiſſimaꝫ ſapientiam, gratiſſimā bonitatē reſpectu oīum, hominis ſublimationē, letiſſimū conſiliū trinitatis ſuper in carnatione, mirādam unitatē diuinitatis et humanitatis, pulchritudinem uniuerſi, et cetera talia in quibus cōpletur ſupermentalis raptus. Trigeſimūquartū. Per corporalia et materialia pōt cognoſci deus incorporeus et īmaterialis ſecundū ꝙ ſepius ſupra dictū eſt. Trigeſimūquintū. Nulla potentia cognoſcit aliquid cōmunius ſuo adequato obiecto, ſi adequatū obiectū ē cōmune ad omnia obiecta. Quod dico propter diuinam eſſentiā que eſt adequatum obiectū diuini intellectus, et tamen intelligit aliquid cōmunius q̄; ſit diuīa eēntia. Si^r^ in creaturis ītelligit ītellect⁹ aliqd quodāmodo cōmunius ſuo primo obiecto, ut negationes q̄ quodāmodo ſunt cōmuniores ente uel quocunq; qd̄ ponitur primuꝫ obiectū intellectus. Trigeſimūſextū. Intelligere aliquid eſt dupliciter. Vno mō poſitiue et per actiuitatē obiecti, illo mō nulla negatio intelligitur. alio mō negatiue.i.per intellectū et alienum obiectū, ſic negationes intelliguntur, ita ꝙ uere ītelligunt et poſitiue ſed non poſſunt intelligi niſi preintellecto aliquo poſitiuo quod negāt. Similiter cum nulla relatio intelligatur niſi prius cognitis extremis et contradictio ſit relatio cuius extrema ſunt ens et nihil ideo prius oportet nihil cognoſcere q̄; contradictio cognoſcatur. Trigeſimūſeptimū. Color eſt obiectum adeq̄tū uiſus.i.nihil niſi qd̄ eſt color p̄t uideri. Trigeſimūoctauum. Color capitur dupliciter. Vno mō generaliter et ſic idem ē qd̄ qualitas uiſibilis, et ſic hēt plures ſpecies, prima eſt lux. Secunda eſt lumen, quod eſt ſpēs.i.repreſentatiuū lucis, de illis duabus ſpēbus habebitur in ſecundo diſ.13. Tertia ſpēs eſt lumen putridorum et uermis lucentis in nocte, et oculorū lupi et catti quod nō eſt proprie lumē nec lux, ſed eſt una apparentia ex diuerſa priuatione uel oppoſitione ad oculos uidentis ſicut oculi catti propter refractionē radioꝝ ſtellarū ad oculos catti lux ibi apparet. Similiter ex nimio conatu lupi ad uidendū, ſpecies lucis nouas producit. Quarta ſpecies ē color proprie dictus. Quinta eſt ſpēs repreſentatiua talis coloris, ut quādo multiplicat ſe per mediū, ut per aerem ibi ſimilitudo eſt coloris, que licet nō uideatur niſi in magno lumine tn̄ realiter ſemper eſt in medio circunſtante colorem. Sexta ſpēs eſt apparētia colorum ubi nec color eſt nec ſpēs coloris ſicut eſt in iride et collo colūbe. Septima ſpecies dr̄ uiſibile cōmune et ſunt plures ſpecies ut rarū, denſum, numerus figura etc. ut habet uideri inperſpectiua. Trigeſimūnonum. Omne qd̄ cognoſcit intellectus, uel eſt obiectū eius adequatū uel aliqua pars illius obiecti adequati. Quid ſit adequatū obiectū, pꝫ fo.11.col.2.fo.51.co.2.et.3. Quadrageſimū. Metaphyſica ē ſciētia trāſcēdens.i.ſubiectū eius in nullo predicamēto eſt ſed circuit oīa predicamenta, tn̄ ipā metaphyſica eſt in genere qualitatis. Quadrageſimūprimū. Phyſica nō eſt tranſcēdens ſcīa. Nā ipſa ē in p̄dicamēto q̄litatis et obiectū ei⁹ ī p̄dicamēto ſubſtātie loquēdo de phyſica Ariſt. Quid ſit ꝓportio et ꝓportionalitas pꝫ fo.6.fo.14.et.33.et.34. Quadrageſimūſecūdū. Potentia et obiectū ſunt ꝓportionata eo mō quo dictū eſt.q.3.ꝓlo. Quadrageſimūtertiū. Potentia pōt habere duplex eſſe uel duplicē modum eſſendi, unus eſt in propria ſua exiſtentia. Alius in quantū in ipſa ſunt ſpecies et actus. Quādo ergo dicitur oēm potentiā aſſimilari ſuo obiecto in eſſendo, debet intelligi ſecundo mō.ſ.in quantū hēt in ſe actus et ſpecies et non primo mō, quia obiectū relucet in ſpeciebus et actibus. Quadrageſimūquartū. Spēs intelligibilis eſt proxima diſpoſitio ad intelligere.i. quando ſpecies habetur in intellectu perfecte repreſentans obiectū ſtatim intellectus pōt intelligere niſi aliud impediat ut eſt error ſenſuū, indiſpoſitio phantaſie, prohibitio uoluntatis, remiſſio ſpēi rep̄ſentantis, uel impetuoſa motio aliorū obiectoꝝ. Quadrageſimūquintū. Ex aſſimulatione potentie eo mō quo dictū eſt ad obiectū, cōcludere potentiam in ſe realiter habere modū eſſendi ſicut obiectum hēt, eſt fallacia figure dictionis .i.ex modo eſſendi intētionaliter concludere realiter ſic eſſe, quia licet intellectus habeat in ſe ſimilitudinē rei materialis non ideo ipſe habet eē materiale. Quadrageſimūſextū. Quādo aliqua res ſicut lapis figuratur dicitur aſſimilari aſſimilato licet ipſe lapis non habeat eſſe ſicut res figurata ſicut cuꝫ ſculpitur lapis in figurā beate uirginis, ipſe lapis in ſe non habet eſſe ſicut beata uirgo habet, tamē repreſentat eam ſolū rōne figure. Quadrageſimumſeptimum. Idea in mēte diuina nihil eſt niſi ſimilitudo creature in deo, ſicut cum hō cogitat aliquid, hꝫ in ſe ſimilitudinē rei cogitate.

¶ ALIA EST OPINIO que ponit deū eſſe etc. Hec ē ſecunda opinio, et eſt Hen. quoli.15.q.4.et quoli.13.q.9. que ponit deum eſſe primū obiectū intellectus et caput queſtionis eſt pro roboratiōe opinionis ſue et patebit circa finē qd ibi dicēdū ſit.

¶ CONTRA ISTAM OPInionem arguitur ſic etc. Hic doc. improbat hanc opinionem, et conſiſtit hec īprobatio in ſex dictis. Primum. Naturale obiectū alicuius potentie neceſſario

et ſemper hȝ naturalem proportionem et ordinē ad illā potentiam, cum ergo deus non ſit naturale obiectū et naturaliter ordinatus in rōne obiecti ad potentiam intellectiuā hoīs uiatoris (quod intelligitur de intuitiua uiſione. Nā abſtractiue ſaltem in confuſo pōt naturaliter cognoſci lȝ nō diſtinctiſſime) ſequitur ꝙ deus non eſt obiectum primū nr̄i intellectus. Secundum. Deus non eſt primū cognitū a uiatore ſed ultimū, quia ex creaturis cognitis acquiritur noticia creatoris. Tertiū. Diuina eēntia non eſt adequatū obiectum intellectus nec diuini nec angelici nec humani, quia oīs intellectus pōt intelligere aliqua que non ſunt deus. Quartū. Aliquid eſſe adequatū obiectus poteſt dupliciter intelligi. Vno mō in rōne termini .i. poſſe intelligi ab illa potentia et nihil aliud q̄ꝫ illud, licet non oē tale cauſet uel moueat ad illā intellectionē. Alio mō in rōne motiui .i. eſſe uirtuale obiectū ſiue uirtute cuius intelligitur quicquid intelligitur. Primo mō omne ens eſt adequatū obiectum diuini intellectus. Secūdo mō ſola diuina eſſentia, de quo uide .3. q. prolo. in tertia ixutaqueſtione. Quid ſit obiectū noſtri intellectus habebitur ſtatim. Quintū. Intellectus noſter pōt moueri ab omni obiecto ad ſui cognitionē non tn̄ ab oī obiecto pōt naturaliter moueri, quod dico pp diuinam eſſentiam, niſi eo mō quo dictum eſt ſupra fo. 9. Sextū. Subſtantia in cōi non eſt adequatū obiectū intellectus noſtri, quia nec predicatur de oībus nec eſt idem realiter oībus nec uirtute eius oīa cognoſcibilia ſunt. Nā accidentia propria uirtute cognoſcuntur.

¶ AD QVESTIONEM IGItur reſpondeo ꝙ nullum etc. Hec eſt ſecunda pars principalis corporis huius queſtionis, qđ diuiditur in duas partes. ſ. in aſſertiuam et dubitatiuā, que ponitur ibi. His uiſis de ente. Prima in duas, quia primo directe queſtio ſoluitur. Secundo quedā obiecta cōtra determinationē ſoluuntur ibi, contra iſtam determinationē. Prima diuiditur in duos articulos. ¶ Primus articulus conſiſtit in dictis .20. Primum. Intellectus creatus nullum hēt obiectum adequatum naturaliter motiuū eius reſpectu oīum ita ꝙ uirtute illius oīa poſſint cognoſci, nec hȝ aliquod obiectū p̄dicabile uniuoce de oībus intelligibilibus, quia negationes et priuationes intelligūtur, et tn̄ nihil hn̄t uniuocum cū entibus poſitiuis. Similiter nihil eſt cōmune uniuocū entibus realibus et entibus rōnis. Quomodo ens ſit uniuocum, et ad que patuit ſupra .q. i. huius diſt. et melius patebit infra in hac queſtione. Secūdū. Ens predicatur uniuoce de omni re .i. concipiēdo quācunq̄ꝫ rem eſſentialiter cōcipitur in ea ens, non tn̄ in omni conceptu formato de qualibet re cōcipitur ens quidditatiue, ut ſtatim patebit. Terciū. Vniuocū eſt duplex. ſ. uniuocū uniuoce dictū, et uniuocum tm̄. Primum eſt cōceptus aliquis predicabilis de pluribus ſub una ratione et quidditate que ratio in oībus includitur in primo modo dicendi per ſe, ut aīal in hoīe et aſino. Secundū. eſt conceptus aliquis predicatus de pluribus ſm unā rationē uel quidditatem ſed non includitur in ipſis in primo mō dicendi per ſe ſicut album de lapide et de hoīe predicatur. Ens deo et decē predicamētis eſt uniuocū primo mō, ſimiliter oībus ſpeciebus et generibus et indiuiduis generū, ſed cōceptibus ſimpl'r ſimplicibus et aliis oībus eſt uniuocū ſecundo mō. Quartū. Ens non predicatur uniuoce de ultimis differentiis, eſt tn̄ eis uniuocum ſecūdo mō et non primo modo. Quintū. Vltima differentia eſt duplex, quedam ſpecifica, et quedā indiuidualis. Specifica dr̄a ultima eſt illa quando aliqua ſpēs uel uniuerſalis quidditas reſoluitur in oēs conceptus formabiles de illa quidditate et predicabiles de ipſa in primo mō dicendi per ſe, tunc oēs conceptus ſimpliciter ſimplices dicūtur ultime differentie preter conceptum entis qui predicatur in quid, et alii conceptus quidditatiui p̄dicātur in quale, et loquor hic ſolū de cōceptibus a quidditate abſtractis et nō de paſſionibus nec accidētalibus ut qn̄ aīa reſoluitur in oēs conceptus quidditatiue incluſos, iſti oēs ſunt ultimate ſimpliciter ſimplices, et oēs ſunt ultime dr̄e preter cōceptū entis. Dixi ultimate, quia poſſunt bene aliqui cōceptus compoſiti formari de aīali ſicut eſt cōceptus corporis animati, et corporis, et ſubſtantie, qui ultimate reſoluuntur in conceptus ſimpl'r ſimplices. Indiuidualis ultima differentia eſt cōceptus proprius tali indiuiduo et nulli alteri cōmunis. Vtrum aūt ſpecies habeat ſemp aliquē conceptū ſimpliciter ſimplicem ſibi propriū difficile poteſt probari, licet totū ſemp ſit propriū ſibi, de quo uideatur principiū prologi in declaratiōe illius termini homo. Sextū. Ab una re ſimplici pōt intellectus formare multos conceptus quoꝝ aliqui ſuo mō proprii ſunt, aliqui communes, ut ab aīa intellectiua pōt formari cōceptus intellectus, uoluntatis etc. cum in re eſt ſimplex. Septimū. Ens non eſt uniuocū primo mō ad proprias paſſiones, que ſunt duplices. Prime ſunt aptitudines, ſecunde ſunt quedā relatiōes intrinſecus aduenie͞tes, ut dictū eſt ſupra fo. 52. col. 4. Octauū. Nullū ſimpliciter ſimplex icludit ens quidditatiue. Probatur de ultimis differentiis, quia dentur duo talia ſint. A. et. b. Si. a. et. b. includunt ens quidditatiue tūc quero utrū aliquid plus includāt uel tantū ens, ſi ſecundū tunc non ſunt dr̄e, quia nō differūt. Si primum, ergo non ſunt ſimpliciter ſimplices, quia includūt ens, et cum hoc aliquid aliud, et ſint. c. d. De illis duobus quero ſicut feci de. a. b. et tam diu reſoluā quouſq̄ꝫ per ueniam ad aliqua duo que non includunt ens ſed ſunt ſimpliciter ſimplicia. Nonū. Differentia et diuerſa differunt, capiēdo utrūq̄ꝫ in plurali numero. Quia dr̄a ſunt aliquid idē entia .i. includunt unū cōmune uniuocū in quid utriq̄ꝫ, et quodlibs eorū aliqd proprium. Sed diuerſa ſunt que nihil cōe uniuocū primo mō includunt. Decimum. Compoſitū eſt duplex. ſ. reale, et rōnis. Compoſitum primum dr̄ phyſicū, ſecundū metaphyſicū, primū cōponitur ex rebus realiter exiſtentibus et realiter diſtinctis, ut hō ex corpore et aīa, ſed ſecundū cōponitur ex genere et dr̄a. Quomō ſibi correſpondeant, uide .i. q. prolo. in principio in declaratione illius termini homo. Vndecimū. Sicut in reſolutione metaphyſicali per conceptus ſtatur ad cōceptus ſimpliciter ſimplices, ita ꝙ unus inter illos conceptus eſt unus cōmuniſſimus inter oēs qui eſt conceptus entis, et unus aliquādo (licet nō ſemp) propriiſſimus illi cōpoſito, qui tm̄ determinat et contrahit alios, ſicut ens tm̄ contrahitur et non cōtrahit, nam contrahēs eſt inferius, cōtractū eſt ſuperius uel cōmunius, ita in compoſito reali fit reſolutio ad res ſimpliciter ſimplices. Duodecimū. Simpliciter ſimplex eſt duplex. ſ. reale et in cōceptu. Omne accidens in re eſt primo mō ſimplex, et oīs ſubſtantia realiter indiuiſibilis et ſeparabilis ab alia in eſſe reali, ſȝ in cōceptu ſimpliciter ſimplex deſcriptū eſt. q. 2. Tredecimū. Oīs paſſio predicatur per ſe ſecundo modo de ſuo ſubiecto .i. abſolute nece°. i. propoſitio talis abſolute non eſt falſificabilis, et dicitur omne illud predicatū paſſio qđ abſolute neceſſario predicatur de ſuo ſubiecto, et nō in primo mō dicendi per ſe. Et eſt duplex, quedā conuertibilis ut riſibilitas cū hoīe ſm cōem opinionē, quedā non conuertibilis ut rōnalitas uel diſcurſiuitas de hoīe. Decimumquartū. Omne ſubiectū in propoſitione que eſt in ſecundo mō dicēdi per ſe ponitur in diffinitione predicati ut additū .i. perfectius declaratiuum entitatis illius diffiniti. Decimūquintū. Ens hēt paſſiones proprias, de quib⁹ ps ſupra. fo. 52. col. 4. Decimūſextū. Predicationes per ſe non cōuertūtur .i. qn̄ aliqua propoſitio eſt in primo uel ſecundo mō dicendi per ſe ſi conuertatur ipſa in nullo modo dicendi per ſe eſt. Nā diffinitū eſt extraneū diffinientibus, ut illa homo eſt aīal, eſt in primo mō dicēdi per ſe, ſed illa aīal eſt homo in nullo mō dicendi per ſe eſt, quia homo nō eſt

de quidditate aialis. Decimũſeptimus. Nihil includit ens quidditatiue niſi deus, et decẽ predicamenta et genera et ſpẽs in eis et partes eſſentiales generũ ut ſunt materia, et forma. Decimũ octauum. Oĩa tranſcendentia abſoluta non includentia de ſe limitationẽ dicũt perfectiones ſimpliciter, ſed que includũt limitationẽ non ſunt perfectiones ſimplr. Nam nullus reſpectus et tranſcendens eſt pfectio ſimpliciter. Similiter quãdo diuiditur ens ſemp unũ membrorũ ad minus nõ eſt perfectio ſimpliciter. Decimumnonũ. Tranſcendens capitur dupliciter, uno mõ pro omni conceptu nõ includente limitationẽ. Alio mõ pro oĩ eo qđ non eſt in certo predicamẽto. Vigeſimũ. Oĩs perfectio ſimpliciter eſt formaliter in deo et predicatur formaliter de ipſo, non ſic intelligendo ꝙ quidditatiue, ſed ꝙ in propria forma et rõne formali cõueniat deo lʒ nõ quidditatiue. Vigeſimũ. Oẽs perfectiones ſimpr conueniunt deo in ſummo.i. ſunt in deo iſinite formaliter.i.qdditatiue quia infinitas eſt modus intrinſecus oĩuʒ illarũ qui eſt ĩn primo mõ dicẽdi per ſe illius cuius eſt ideo infinitas quidditatiue conuenit illis perfectionibus.

¶ QVANTVM AD SECVNdum articulũ principalem dico etc. Iſte eſt ſecundus articulus prime partis qui conſiſtit in decem dictis. Primum. Inter realia entia nihil eſt cõmunius ente, ſed bene quedã entia rationis ſunt cõmuniora, ſicut ẽ ſubiectũ, predicatũ, uniuerſale, et infinita quaſi. Nam omne ens põt eſſe ule uel predicatũ uel ſubiectũ uel ſingulare etc. Nã talia entia rõnis pdicantur uniuoce de rebus realibus et entibus rationis. Capiendo etiã uniuerſale pro oĩ uniuoce predicabili de pluribus uel pro predicato uniuoco ſecundo mõ ſuperius dicto. Secundũ. Intellectus plura intelligit de quibus non predicatur ens ĩ quid ſicut eſt omne ſimpliciter ſimplex, et oĩs dr̃a ultima, et oĩs paſſio. Similiter de nullo ente rõnis predicatur in quid. Tertiũ. Nihil cõe põt dari pro obiecto itellectus adequato nec aliquid uirtuale obiectũ unũ põt dari, tñ datur ens pro primo obiecto intellectus, quia aliquo mõ eſt oĩbus idem, uel predicatur de eis, uel aliquo modo ſe habet ad uniuerſa. Nã formaliter predicatur de deo, et decẽ predicamentis, et partibus ſubiectiuis et integralibus eorum, et uirtualiter continet paſſiones ſuas, et denominatiue.i.in concreto predicatur de oĩbus ſimpliciter ſimplicibus, et analogice ſe habet reſpectu oĩum entiũ rationis. Similiter denominatiue predicatur de oĩbus tranſcendentibus. Quartũ. Non datur primũ obiectũ adequatũ potentie iõ ꝙ potẽtia illud ſolũ attingat ſʒ q̃ritur aliqđ unũ qđ unũ exiſtens hẽt ſe aliqualiter ad oĩa attingibilia ab illa potentia ita ꝙ oĩa ſimul collecta proprie et formaliter ſunt adequatũ obiectũ potẽtie, ſed denominatio eorũ ẽ ab aliquo uno qđ ſe hẽt aliqualiter ad oĩa iſta, ut ens eſt adequatũ obiectũ intellectus, non ꝙ ipſum ſolũ intelligatur ab itellectu ſed quia aliqualiter ſe hẽt ad oĩa attingibilia ut dictũ eſt. Quintũ. Ens in oĩ intelligibili includitur formaliter uel uirtualiter, ſub ly uirtualiter continentur alii modi ſuperius expreſſi. Sextũ. Subſtantia nõ immutat intellectũ noſtrũ immediate ad aliquẽ actũ circa ſe, quia ſemper prius ſenſibilia mouẽt ut dictũ eſt.q.i.prolo.tamẽ mediate mouet. Nã quãdo ſpẽs ſenſibilis eſt in ſenſu in ſpecie ſenſibili repreſentatur ſpẽs ſubſtantie. Quod pʒ quia intellectus agens uirtute talis ſpeciei non poſſet abſtrahere ſpẽm intelligibilem, ideo doc.2.meta.dicit ꝙ propria ſpẽs ſubſtãtie eſt in ſenſu ſubiectiue ſed non obiectiue, quia ſenſus non percipit ſubſtantiam. Septimũ. Quicquid per ſuam preſentiã immutat ſenſum uel intellectũ põt cognoſci quãdo eſt abſens ſed nõ põt cognoſci abſentia ſubſtantie per intellectũ uel ſenſum, et per conſequens nulla ſubſtantia preſens immutat. Patet. Naʒ ante conſecrationẽ, panis eſt in altari, et poſt cõſecrationẽ nõ, et nec intellectus nec ſenſus percipit abſentiam panis. Octauũ. Dictũ eſt ſupra ſpẽm ſubſtantie eſſe in ſenſu hoc debet intelligi quo ad conceptus cõmuniores et non ad propriiſſimos. Nonum. Omne ſimpliciter ſimplex, uel totaliter ſcitur, uel totaliter ignoratur, quia nõ hʒ plura penes quorũ unũ poſſet concipi, et penes aliud ignorari. Decimũ. Circa quidditatẽ incõplexã compoſitorũ põt fieri deceptio, quia intellectus põt partes cõponentes aliquas ſimul imaginari que non poſſunt ſimul eſſe, ut hominem irrationalem ſicut multi de fatuis oppinantur ſed ñ cõtingit deceptionem fieri quando bene intelligitur quidditas. Alia hic elicienda prius poſita ſunt.

¶ CONTRA ISTAM VNIuocationẽ entis arguitur ſic etc. Hic quedã obiecta cõtra determinationẽ ſoluuntur, et ſunt quinq; obiecta. Et primo ſic arguitur. Oẽ uniuocũ qđ predicatur in quid de pluribus ſpẽ differentibus eſt genus ſed ens predicatur in quid de pluribus differentibus ſpẽ, ergo ens eſt genus, concluſio eſt falſa, et contra phũm, tertio meta. ergo aliqua premiſſarum eſt falſa, non maior, ergo minor.ſ.ꝙ ens uniuoce predicetur etc. et per conſequens nõ eſt uniuocũ. ¶ Pro ſolutione huius argumenti notanda ſunt aliqua dicta. Primũ. Nihil de tertio meta. põt pro auctoritate acccipi, quia phũs ibi ſolũ diſputat arguendo pro et cõtra, ut ipſe dicit in prohemio et nihil determinat. Secundũ. Nõ pñt concludi duo oppoſita niſi unũ argumentũ ſit ſophiſticũ. Cum ergo phũs ibi arguat ſemp pro et contra ſequitur ꝙ unũ eſt ſophiſticum et nõ determinat quod ergo nihil ibi dictũ debet pro auctoritate ſumi. Tertium. Ens non eſt genus, nec unũ eſt genus, quia tũc nulla dr̃a eẽt ens nec unũ in primo° dicẽdi per ſe, quia oĩs differentia eſt extranea generi et ecõuerſo, predicantur tñ de ſe inuicem in concreto. Quartũ. Phũs dicit ens non eſſe genus pp nimiã cõmunitatem eo ꝙ predicatur de differentiis in quid, et nullum genus predicatur de differentiis in quid, et non debet aſſignari ratio quare ens non ſit genus eo ꝙ ſit equiuocum. Nam eſt uere uniuocũ, ſicut dictũ eſt ſupra. Quintũ. Differentia eſt duplex, quedã eſt ultima, quedam nõ ultima. Nã dr̃e ſolũ ſunt conceptus et ſumuntur a rebus ita ꝙ a qualibet ſpecie entium ſumantur duo conceptus tm̃.ſ.generis et differentie, et ſi aliquãdo talis ſpẽs ſit compoſita ex rebus realiter diſtinctis, ut hõ ex corpore et aĩa, et ſumatur genus ab una illarũ rerũ uel pluribus adequate tũc differẽtia ſumitur a reliqua re, ut in corpore hominis ſunt multe ſubſtãtiales forme, et tũc diffiniretur ſic hõ, homo ẽ corpus aĩatũ, ita ꝙ ly animatũ caperetur pro tota aĩa intellectuali tunc ly corpus ſtaret pro oĩbus formis corporis et pro toto corpore, et aĩatũ pro tota aĩa. Aliquãdo aũt nõ ſumuntur genus et dr̃a adequate ſm res componẽtes, ut cũ diffinitur homo, hõ eſt aĩal intellectuale, ly aĩal nõ ſumitur a ſolo corpore ſed etiã ab aĩa, et intellectuale nõ ſumitur a tota aĩa. Aliquãdo etiã genus ſumitur penes oẽs cõceptus cõpoſiti preter unũ ſimpliciter ſimplicẽ a quo ſumitur dr̃a et illa ſola differentia uocatur ultima. Nã quãdo ſumitur dr̃a a re, non eſt ultima dr̃a, quia oĩs res hʒ plures conceptus de ſe formabiles. Similiter intellectuale non eſt ultima dr̃a quia icludit plures cõceptus.ſ.intellectũ et uoluntatẽ etc. Aliquãdo etiã ab una re ſimplici formãtur plures cõceptus generis et dr̃e ut ab oĩ accidente et ab angelica natura etc. tunc ſi dr̃a ſumitur penes conceptũ ſimpliciter ſimplicẽ tunc eſt ultima dr̃a. Sin aũt tũc non eſt ultima dr̃a. Sextũ. Cũ ens de nullo ſimpliciter ſimplici predicetur in quid eo ꝙ in nullo tali põt includi formaliter niſi in ſe ipſo. (Nã de ſe ipſo predicatur in quid ſed de nullo alio, quia ſi aliud includeret ens et cum hoc aliquid aliud tũc ipſum non eſt ſimpliciter ſimplex). ſeqtur ꝙ ens de nulla differentia ultima predicatur in quid. Sed predicatur in quid de dr̃a non ultima ſumpta a tota re aliqua ſiue a parte ẽntiali et phyſica

Septimũ. Illa propoſitio eſt falſa, rationalitas eſt ens, ſtricte capiendo uocabula, quia de ultimate abſtracto nihil predicatur niſi ipſum, rationalitas autem eſt ultimate abſtractũ, cum doctor dicit infra diſt.5.q; in ſubſtantiis ſit tantũ una abſtractio que eſt ultima, ſed rationalitas eſt in genere ſubſtantie. Dixi ſtricte, quia ꝓprie capiendo ſm doctorẽ, ultimate abſtracta includunt hoc ſincathegorema preciſe, etiã plura alia ſincathegoremata, ideo ſenſus huius ꝓpoſitionis, rationalitas eſt ens, eſt iſte, rationalitas nihil ĩcludit niſi ens nec eſt aliquid niſi ens. Si aũt non ita ſtricte caperetur rõnalitas, ſicut doc. uidetur loqui de abſtracto diſ.5.q.1. ubi uult ꝙ de ultimate abſtracto põt predicari quodlibet quod eſt de primo modo dicendi p ſe, tũc iſta eſt uera rationalitas eſt ens. Octauũ. Rationalitas põt quadrupliciter intelligi. Vno mõ pro tota aĩa intellectiua, Illo modo iſta eſt quidditatiua, rõnalitas eſt ens, quia aĩa intellectiua includit ens quidditatiue. Secundo capitur rõnalitas pro parte ĩtellectiua in aĩa intellectuali, et ſimiliter iſto modo iſta predicatio eſt in quid. Tertio modo pro quodã ↄceptu ſimpliciter ſimplici, ultimo inter conceptus de homine formabiles qui non includit ens quidditatiue, tũc illa propoſitio eſt denominatiua, rationalitas eſt ens, et nõ eſt ens uniuocũ in quid ad talem conceptũ et ad alia ſed eſt uniuocũ tantũ. Quarto capitur proprie pro diſcurſiuitate, illo modo etiã eſt denominatiua. Nonum. Realitas apud Scotum eſt cõceptus a re formatus ab alio tali conceptu eiuſdem rei formaliter diſtinctus. Decimũ. Res aliqua põt concipi ſecundũ unũ illorum conceptuũ et non ſecundum alium. Ex dictis p3 rõ quare ens non eſt genus, quia predicatur in quid de dr̃a non ultima ſed nullũ genus predicatur de aliqua dr̃a, quia una res diffinita adequate reſoluitur in duas partes per intellectũ, quarũ nulla aliquid alterius includit, et a prima ſumitur genus et a ſecunda ſumitur dr̃a, iõ nec genus predicatur de dr̃a nec ecõuerſo in quid, ſed bene denominatiue. Vndecimũ. Quãdo duo ĩferiora alicuius ſuperioris ſic ſe hñt ꝙ unũ denominat alterũ.i. predicatur de altero in concreto tũc illud cõe ſeipm denominat particulariter, inquantum eſt in denominato et in denominante ut ens includitur qdditatiue in hoĩe et albedine inquantũ includitur in hoĩe denominatur a ſeipſo inquantũ includitur in albedine, dicendo homo eſt albus, ita ꝙ ſicut dico, hõ eſt albus, ita dicere poſſum cõmunioribus uerbis, ens eſt entale, et non dicendo, ens eſt ens, quia illa eſſet quidditatiua ſed oportet formare denominatiuã, dicendo, ens eſt entale, ita ꝙ ens in ſubiecto eſt ſuperius ad hoĩem, et entale in predicato eſt ſupius ad albedinẽ, et tñ illa, ens eſt entale ſupponit pro qualibet denominatiua diſiunctiue, nec eſt nugatio, dicendo, ens eſt entale quia extrema propoſitionis habẽt alios modos ſignificandi penes quos ſumitur alteritas extremorum. Nam ens ſignificatur per modũ materie uel ſubiecti uel ſubſtrati, ſed entale per modũ forme et fundati uel denominãtis. Duodecimũ. Hec eſt nugatio, aĩal rationalitas eo ꝙ ens ſub eodem mõ ſignificandi et cõcipiendi includitur in utraq; parte orõnis, ſed hec ñ eſt nugatio aĩal rationale, quia ens ĩcluſum ĩ partibus concipitur ſub diuerſis modis. Nam in aĩali concipitur per modũ materie, et in rõnali per modũ forme, rõne cõcretionis. ¶ Secũdo arguitur ſic. Ens p̃dicatur de entibus ſicut ſanũ de ſanis, quinto meta. ſed ſanũ p̃dicatur equoce de ſanis g° ens p̃dicatur equoce de entib⁹. ¶ Ad hoc argumentũ ſoluẽdũ doc. notat ſeptẽ dicta. Primũ. Inter ſpẽs eiuſdẽ generis eſt ordo eẽntialis.i. inequalitas eſſentiarũ ita ꝙ ſemper una eſt eẽntialiter perfectior alia uel imperfectior. Ex quo ſequitur ꝙ ſemp una inter eas eſt perfectior qualibet alia que dr̃ mẽſura aliarum. Secundũ. Menſura eſt duplex.ſ. quidditatiua et quantitatiua. Quidditatiua menſura eſt aliqua quidditas per cuius noticiam intellectus cognoſcit alterius perfectionem certitudinaliter, ut quãdo cognoſcit intellectus quidditatẽ hoĩs, et per cõſequẽs etiam ſuam perfectiones cognoſcit, tunc adhibet oĩa alia aĩalia et illud qđ proximi⁹ ad perfectionẽ hoĩs accedit eſt perfectius et qđ plus recedit a perfectione hoĩs eſt imperfectius, et ſic perfectionẽ cuiuſlibet aĩalis cognoſcit quanta ſit p3 ꝙ magis uel minus accedit ad perfectionẽ hoĩs. Menſura aũt quidditatiua eſt duplex, quedã intrinſeca cuiuſmõi eſt intrĩſecus modus cuiuſlibet rei, quedã extrinſeca.i. alia quidditas eſſentialiter diſtincta a menſuratis. Menſura.n. idẽ eſt qđ notũ faciẽs, et menſuratum idẽ eſt qđ notũ factũ, et hoc ſiue quantũ ad q̃titatẽ uirtutis, ſiue molis. Menſura quidditatiua extrinſeca ẽ duplex.ſ. in genere et extra genus. In genere eſt ſemper perfectius inter ſpẽs eiuſdẽ generis. Extra genus eſt duplex. Quedã extra oẽ genus cuiuſmõi eſt deus qui a multis ponitur mẽſura oĩum rerũ, ſed hoc eſt ſatis improprie, quia cũ improportionabiliter oĩa excedat nullus eſt ad eum acceſſus nec receſſus, nec per ſui infinitatem notã poſſet ſciri certa perfectio cuiuſcunq; creature. Quodã eſt extra aliqua genera nõ oĩa, ut in genere creature, angelica natura eſt menſura oĩum creaturarum. Sed utrũ indiuidua inter ſe hẽant talẽ menſurã q̃dditatiuã, uidebitur in.2.lib. Menſura quãtitatiua molis eſt aliqua res per cuius noticiã alterius quantitatis certa noticia acquiritur, ſicut per ulnã quantitas panni, et illa eſt duplex quedã increata, quedam creata. Increata eſt ipſa eternitas que l3 nõ ſit proprie quãtitas molis cum ſit ipſe deus, tamen correſpondet quantitati durationis. Creata eſt duplex.ſ. diſcreta, et continua. Diſcreta eſt duplex.ſ. intrinſeca que eſt numerus in rebus realiter exiſtentibus. Et extrinſeca que eſt triplex.ſ. aĩa numerans, et numerus in aĩa, et numerus aliquarum rerũ per quem numerus aliorum ſcitur ut cum dr̃ quot digitos in manu habeo tot libros habeo, ibi per numerũ digitorũ cognoſco numerum librorũ, et per cõſequens extrinſece cognoſco. Si aũt libros meos per propriũ numerũ qui in eis eſt numerarẽ intrĩſece numerarem. Continua menſura eſt duplex.ſ. permanẽs et ſucceſſiua. Permanens eſt duplex.ſ. intrinſeca et extrinſeca. Intrinſeca eſt quando per propriã quantitatẽ que realiter eſt in re, ipſa res menſuratur ut propria linea per ſe ipſam, idem de ſuperficie et corpore. Sed extrinſeca menſura eſt quãdo per q̃titatem in alio fit menſuratio, ut pannus per ulnã, uel etiã quãdo per phantaſiam et ſpẽs phantaſie quis menſurat quantitatẽ corporalẽ aliquã, ut per ſimplicẽ uiſum et ſpẽs phantaſie unus campum. Succeſſiua eſt duplex, indiuiſibilis et diuiſibilis. Indiuiſibilis, ſicut mutatũ eſſe et inſtans temporis ſe inuicẽ menſurant. Sed diuiſibilis eſt duplex, quia quedã eſt rei ſucceſſiue, ut tp̃us menſurat motum. Quedã rei ꝑmanentis ſicut eſt euum de quo in.2.lib. Tertium, Menſurata hñt eſſentialem ordinem ad menſuram.i. eſſentialis diuerſitas eſt inter ipſa. Vbi notandum ꝙ ordo aliquorũ adinuicem capitur dupliciter. Vno modo generaliter, illo mõ tam ſupius ordinatur ad inferiora q̃ econuerſo, q̃; etiã paria ad paria. Secũdo mõ ꝓprie, et illo mõ tm̃ eſſentialiter imꝑfectius ordinatur ad eẽntialiter perfecti⁹ et non ecõuerſo, nec paria ad inuicẽ. Quartum. Oẽs ſpẽs unius generis dicuntur hr̃e attributionem ad inuicẽ que attributio nihil aliud eſt q̃; ordo ſpecierũ de quo dictũ eſt prius. Quintum. Illa inequalitas ſpecierum non uariat quin genus ſit uere uniuocũ ad oẽs ſpẽs, et h3 propriũ cõceptũ, qui quidẽ ĩcluditur quidditatiue in qualibet ſpẽ, nec tñ eſt adequate aliqua ſpẽs, ſ3 aliquid cõe ad oẽs. Sextũ. Vniuocatio eſt duplex.ſ. metaphyſica, et phyſica. Metaphyſica uniuocatio eſt in uno conceptu in quid p̃dicabili de pluribus. S3 phyſica eſt in aſſimilatione reali pluriũ penes ſpẽm ſpecialiſſimã. Nõ quidem ꝙ aliqua res ſit

cōmunis pluribus, ſed quia plures res habent ſimilem modum eſſendi, et eoſdē effectus et ſiles naturas. Metaphyſica aūt uniuocatio in lr̄a uocatur logica. Sed moderni logicam uniuocationē capiūt ꝑ ſecūda itentiōe fundata i uniuoco metaphyſico. Septimum. Quotiens phūs dicit directe uel indirecte ꝙ ens ſit equiuocum debet exponi de uniuocatione phyſica et nō metaphyſica, quia nō eſt natura ſpecifica una in oībus entibus licet ſit unus cōceptus p̄dicabilis de oībus entibus. ¶ Tertio argr ſic. 7. metaphy. Actn̄a nō ſunt entia niſi qa entis, eo mō quo logici dicūt nō ens eſſe ens, et nō ſcibile eſſe ſcibile et ſicut medici dicūt, uas eſſe ſalubre, ſed talia nō dicuntur uniuoce, ergo nec ens. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doc. notat plura. Primū. Diffinitio eſt aliquoꝝ differēter triplici differētia, qa primo in ſubſtātiis datur pura diffinitio ſine oī additamēto indiffinitis p ſe unis. Secūdo eſt accidētiū p ſe unoꝝ q̄ diffinitiones dantur p additamētū et nō ſunt pure diffinitiones, qa neceſſe ē addere ſubiectū in diffinitiōe eoꝝ. Tertio eſt entiū per actn̄s. Subſtātie ergo hn̄t diffinitiones primo et p ſe. i. quidditatiuas et puras diffinitiones, ſed actn̄a hn̄t p ſe diffinitiones et nō primo. i. quidditatiuas et nō puras ſed ꝑmixtas, eo ꝙ ſubiectū ponitur in diffinitione quod nō eſt de quidditate accidētium. Sed entia p actn̄s nec p ſe nec primo hn̄t diffinitiones ſed tm̄ per accn̄s. Nam nihil dr̄ p ſe et primo de ente p accn̄s eo ꝙ i ſe nō eſt unū nec ens ſed entia. Secūdum. Illa autoritas, accidētia nō ſunt entia niſi qa entis, ſic itelligitur. Accidentia nō exiſtūt p ſe ſed in ſuba. Tertiū. ꝙ logici dicūt nō ens eſſe ens pōt duplicit intelligi ſicut non ens capitur, dupliciter. ſ. incōplexe et ꝯplexe. Non ens incomplexe eſt ens rōnis quod anathonomaſice uocat non ens. Illo° ueꝝ eſt nō ens eſt ens ſuo mō. i. equiuoce, quia ens p̄dicatur equoce de ente rōnis et reali. Non ens ꝯplexe ē ꝑpō negatiua, et iſta ſimiliter eſt ens, qa eſt ꝑpō, actn̄a aūt ſunt uere uniuoce entia cū ſubſtantiis. Similiter nō ens cōplexe poteſt alio° intelligi ꝙ. ſ. non ens ſit ꝑpō falſa, et illa eſt ens qa ē ꝑpō. ſed nō eſt cōformis rebus uel ſignificatis, ideo dr̄ eſſe non ens. Quartū. Illa autoritas, nō ſcibile eſt ſcibile ſic intelligitur, ſcibile eſt. i. demōſtrabile eſt ꝙ ꝑpōnes cōtingentes et neceſſarie imediate ſunt non ſcibiles, id nō poſſunt demōſtrari ſciētifice. ¶ Quarto arguitur ſic. Porphirius dicit. Si quis oīa entia uocet. i. oībus det hoc nomen ens tūc inqt. ſ. Ariſto. hoc nomen ens eſt equiuocū ¶ Ad hoc reſpondet doctor negando Porphiriū, quia non repitur ubi Ariſto. dixerit, imo in metaphyſica dicit expreſſe ꝙ ſit uniuocū. ¶ Quinto arguitur ſic. Primo phyſicorum dicit Ariſto. contra Permenidē et melliſſum ꝙ ens dicitur multipliciter, ergo equiuoce. ¶ Ad hoc reſpondet doctor concedendo autoritatem et negando expoſitionē et cōſequentiam. Nam etiam cū ens ſit uniuocū ad plura queritur merito de q° inferiori ſit ſm̄o cum dicitur, unum ens eſſe oīa, ſicut ſi diceret unum animal omnia, merito quereretur quod animal, et tamen animal eſt uniuocum. Notat tamen doctor unum, ꝙ ſub termino ſtante confuſe tantum non licet deſcendere formaliter, ſed deſcenſus talis facit fallaciam figure dictionis et cōſequentis, tamen ſi de intelligentis bonitate aliquando detrahendum eſt rigori logices, tunc poteſt bene deſcendi, ſed ꝑmenides et melliſſus intellexerunt de aliquo inferiori.

¶ IS VISIS RESTAT VLTERIOR DVBITATIO etc. Hec eſt ps dubitatiua q̄ſtionis q̄ cōtinet duo dubia. Secūdū ibi. Sed reſtat unū dubiū. Eſt ergo primū dubiū, Vtrum aliud trāſcēdens ab ente poſſit poni primū obiectū itellectus noſtri. In hoc dubio ſic ꝑcedit doc. qa primo recitat opi. ſecūdo eam iprobat. ¶ Opi. eſt Egidii de roma. quoli. 4. q. x. q̄ cōcludit breuiter ueꝝ eſſe obiectum primum noſtri intellectus, et non ens. Quod probat tripliciter. Primo ſic. Potentie diſtincte habent diſtincta obiecta formalia, ſecūdo de aīa, ſed intellectus et uolūtas ſunt diſtincte potentie, ergo hn̄t diſtincta obiecta, ſed bonū eſt obiectum uolūtatis, ergo ueꝝ eſt obiectum intellectus et nō ens, qa ens nō diſtinguitur a bono. ¶ Secūdo ſic. Cuiuſlibet potentie eſt ꝑprium obiectum, ſed ens non eſt ꝑpriū obiectum, ergo nō eſt obiectum intellectus, ſed ueꝝ eſt ꝑpriū. ¶ Tertio ſic. Obiectum nō eſt ꝑpriū alicuius potētie niſi ſit ꝑprium motiuū eius, ſed ens non eſt ꝑprium motiuū intellectus ſed uerū, ergo ens nō eſt obiectum intellectus ſed ueꝝ, minor ꝑ3, quia nihil mouet potentiā niſi habeat habitudinē ad eam, ſed uerum. i. intelligibile dicit ꝑpriū reſpectum ad intellectum, ſicut bonum ideſt appetibile ad uoluntatem.

¶ SED CONTRA ISTAM Concluſionem etc. Hic doctor improbat hanc opinionē et duo facit. Primo directe improbat. Secundo rationes eius ſoluit ibi, ad rationes i oppoſitum. ¶ Quantum ad primū. tripliciter improbat. Primo ſic. Omne primū obiectum potentie adequatur potentie ſm̄ modū dictum in corpore q̄ſtionis de ente, uerum aūt nō adequatur itellectui ſed ens, ergo cōcluſio eius falſa, minor quo ad primam partem ꝑbatur, qa uerum de nullo p̄dicatur in quid nec uirtualiter cōtinet alia. ¶ Secūdo ſic. Veꝝ eſt paſſio cuiuſlibet entis, ergo ſi ueꝝ eſt primū obiectum intellectus omnis intellectio erit per accidens, quia ſub rōne paſſionis. ¶ Tertio ſic. Nullum obiectum habitus p̄cedit naturaliter obiectum potentie, ſed ens eſt obiectum metaphyſice, ergo ens non eſt prius q̄; obiectum intellectus, ſed ſi uerum eſſet obiectum intellectus tunc obiectu3 metaphyſice quod eſt ens p̄cederet obiectum intellectus quod eſt uerum, cum omne ſubiectum precedat paſſionem ſuam etc.

¶ AD RATIONES IN Oppoſitum reſpondeo etc. Hic doct. reſpondet ad rationes Egidii, ducendo ad oppoſitum. Nā cōceſſa maiore et minore, negat cōſequētiā, qa diſtinctio potentiaꝝ illaꝝ requirit unitatem obiecti primi que unitas eſt ſufficiens diſtinctio ut patebit in reſolutione. Eodem modo reſpondet ad ſecūdum et tertium. ¶ In hac littera multa bona dicta fundantur. Primū. Obiectum formale dr̄ illa quidditas rōne cuius obiicitur illi potentie quicquid obiicitur, et que eſt ratio mouendi illam potentiam, et que predicatur de oī obiecto talis potentie, ſicut ens eſt obiectum intellectus et quicquid obiicitur intellectui ſub rōne entis obiicitur et predicatur de omni obiecto intellectus. Secūdum. Veꝝ cum ſit paſſio de nullo p̄dicatur in quid, ſed in quale nec etiā de ꝑpriis inferioribus ſuis, qa nō eſt ſpecies nec genus ſuoꝝ inferioꝝ, eſt tamen ſuperius ut declaratur in porphirio diffuſe, nam nihil predicatur i qd quod de ſe nō eſt quid, ſed nulla paſſio eſt quid in ſe ergo de nullo p̄dicatur in quid. Tertiū. Omnis cognitio rei ſub ratione paſſionis eſt cognitio per actn̄s, ut ſepius in prologo dictum eſt. Quartum. Oīs cognitio rei ſm̄ rōnem quidditatiuam eſt prima et perfectiſſima, ſed cognitio ſub rōne paſſionū non eſt prima nec perfectiſſima. Quintum. Cū ſciētia mule ut mula ſtat ignorantia huius mule ut hec, qa ſupius poteſt cognoſci ſine iferiori, cum omne inferius ſit extraneum ſuperiori. Sextum. Omnis poñ eſt prior habitu et per conſequens impoſſibile eſt ꝙ obiectum habitus ſit prius et cōmunius q̄; obiectum potentie. Septimū. Nihil poteſt uoluntas uelle niſi cognoſcat ſub omni modo quo uult et p conſequens omne uolibile intellectus intelligit ſub omni modo quo eſt uolibile. Octauum. Intellectus ponit differentiam inter bonum et uerum et conuenientiam. i. diſtincte cognoſcit in quibus cōueniāt et differant et per ꝯſequens utrūq; nouit, ita bonum ſicut uerum. Nonum. Auicēna ſexto meta. dicit ꝙ ſcientia de cauſa finali ſit perfectiſſima quia nobiliſſime cauſat, ut patet fo. 48. col. 4. Decimū. Potentie diſpate tripliciter ſe habent adinuicem. Nam quedam omnino ſunt diſperate,

ut uiſus et auditus, quedam ſubordinate, et hoc dupliciter, uel i eodē genere (nam ſolū duplex genus potentiarū eſt. ſ. cognitiuarum et appetitiuarū) ut omnes cognitiue quarū infima eſt ſenſus exterior, media ſenſus interior et ſuprema ē intellectus. Similiter omnes appetitiue quarū infima eſt appetitus ſenſus exterioris, media appetitus ſenſus interioris, ſed ſuprema ē uoluntas. Omnino diſparatis potentiis debent dari diſparata obiecta, ut cuilibet ſenſui exteriori datur obiectū proprium qd ñ eſt alterius. Sed potentie ſubordinate ad ſe primo mō. i. que sūt eiuſdem generis de quibus exemplificatū eſt prius nō hñt obiecta diſparata ſed ſuperior hʒ magis cōmune et inferior minus cōmune, ut ſenſus hēt ſolum ſenſibilia, ſed intellectus hēt eadem et cum hoc plura. Potentie ſubordinate ſecundo mō ſicut appetitus et ſua cognitiua hñt omnino idem obiectū. Vndecimū. Obiectū cōe ſuperioris potentie eſt propriū illi potentie ſicut ens ītellectui. Licet ſenſus etiā aliqua entia cognoſcat, quia tñ ſenſibilia non ſunt adequatū obiectū intellectus ſed ſenſus, et ens ē adequatū intellectui nō ſenſui, ideo quelibet hēt ꝓpriū ſuū obiectū adequatum licet partialia non ſint propria ita ꝙ oīa obiecta ſimul collecta ut adequata illi potentie ſint propria. Et p hoc reducitur ſecūdū argumentū Egidii ad oppoſitū. Duodecimum. Nullus reſpectus eſt ratio obiecti per quam moueat obiectū potentiam ſed quando aſsignatur alicui potentie obiectū et nominatur noīe reſpectiuo non debet intelligi ꝙ ille reſpectꝰ ſit ratio mouendi potentiā uel ſit obiectū cognitū ab illa potentia ſed fundamentū illius relationis ut quando uiſibile ponitur obiectū uiſus non debet intelligi ꝙ uiſibilitas illa paſsio ſit ratio uidendi uel res uiſa ſed illud de quo predicatur ſecundoº dicendi per ſe puta color. Similiter quādo datur uerū. i. intelligibile pro obiecto intellectus, non debet intelligi ꝙ illa relatio intelligibilitas ſit ratio intelligendi uel res intellecta principaliter, ſed illud de quo predicatur in ſecundo mō dicendi per ſe puta ens. Et ſic patet ꝙ oppoſitum concludit tertia ratio.

¶ SED RESTAT VNVM dubium etc. Hoc eſt ſecundus dubium in forma tale. Si ens eſt obiectū naturale adequatuʒ intellectus, quare ergo non omne ens naturaliter mouet intellectum ut deus et ſubſtantie ſepate etc. ¶ Ad hoc dubiū reſpōdet per nouē dicta. Primū. Quando aſsignatur alicui potentie aliquod obiectū primū tūc aſsignatur illi potentie in ſe ipſa et propria ſua natura et non prout eſt in hoc uel hoc ſtatu, et in hoc uel hoc tēpore, et in hac uel hac natura uel ſuppoſito. Sʒ intellectus ut intellectus in ſe natus eſt oīa intelligere et naturaliter moueri ab oībus, etiam quilibet intellectus in ſe conſideratus niſi forte ſit inſtantia de intellectu creato reſpectu dei, de quo ſupra fo. 9. col. 4. Secundū. ꝙ noſter intellectus pro ſtatu iſto mouetur ſolū a ſenſibus nō eſt ex ſua quidditate et natura ſed ex ſtatu in quo eſt. Tertiū. Quidditas rei materialis eſt primum obiectū et adequatū ītellectus noſtri pro ſtatu iſto in rōne motiui, nō tñ in rōne receptiui, quia etiā pro ſtatu iſto pōt recipere noticiam omnium. Quartū. Status diffinitiue eſt ſtabilis permanentia legibus ſapientie firmata. i. eſt ſtatutū ſapienter editū diu durans, ſiue eſt ſtabilitas alicuius rei in certo mō uiuendi proueniēs ex ſtatuto ſapienter edito. Quintum. Non ſemper oīs ſtatus per ſtatutū cōditur uel fit, ſed ſepius ex natura, de quo uideatur. i. q. pro. in prin. in declaratione illius termini ſtatus. Sextū. Stabilitum eſt per leges diuine ſapientie ꝙ intellectus noſter in corpore mortali non intelligat niſi ſenſibilia, mō quo dictū eſt. i. q. pro. Cuius duplex aſsignatur rō. Prima a philoſophis que eſt concordia ſenſuum et intellectus in agendo ita ꝙ nihil poſsit intelligi niſi prius ſenſatum fuerit, quam cōcordiā credebant ex natura prouenire, ſed hoc falſum eſt, quia in patria eſt idē hō et tñ nō talis cōcordia. Secūda aſsignatur a theologis et eſt pena peccati originalis, uel ſi non ſit illa cauſa tunc eſt mera dei uoluntas uolentis nos in ſtatu iſto tātum illa intelligere. Septimum. Difficultas cognoſcendi res non eſt ex parte intellectus inquātū intellectus, quia tunc deo eſſet difficile, nec eſt ex parte corporis humani quia in patria ſine difficultate intelligemus in corpore humāo. Nec eſt ex parte corporis mortalis, quia in ſtatu innocentie fuit corpus mortale, et tamē ñ fuit difficultas cognoſcendi ſed principaliter eſt ex parte dei punientis uel ſaltem uolentis ſic eē, et demeritorie eſt a peccato originali et formaliter conſiſtit in naturali ordine phantaſie et intellectus, qui ordo eſt omnino contingens et ſolus deus poteſt tollere eum. Octauum. Lux in intellectione dicitur omne illud per quod aliud cognoſcitur ut eſt ſpecies uel premiſſe in demonſtratione uel forma ſyllogiſtica, et non oportet in omni cognitione eſſe lucem diſtinctaʒ ab obiecto, ſed quando obiectum in ſe eſt preſens et ꝑfecte cognoſciur non oportet aliud medium dare per quod cognoſcatur. Nonum. Quanto obiectum eſt perfectius preſens tanto minus requiritur aliquod medium uel lux.

¶ Ad ARGVMENTA PRINcipalia iſtius q̄ſtionis etc. Hec eſt cauda queſtionis in qua ſoluuntur argumenta que sūt Hen. ¶ Cum ergo queritur utrum deus ſit naturale obiectuʒ et primum intellectus uiatoris arguitur ꝙ ſic. Primo, primum in omni genere eſt cauſa eſſendi aliis in eodem genere. 2. meta. ſed deus eſt primum. i. perfectiſsimū cognoſcibile, ergo ē cā cognoſcendi oīa, et per ꝯns eſt primū obiectū intellectus. ¶ Ad hoc argᵐ rñdet per tria dicta. Primū. Falſus ītellectus auctoritatū multos facit errare. Secūdū. Auctoritas. 2. meta. pōt intelligi de primo ꝑfectione, illo mō falſa eſt. uel pōt ītelligi de primo cauſalitate reali, ſic ꝙ maximus calor eēt cā eſſendi oībus caloribus, uel de primo cauſalitate intentionali. i. ꝙ perfectiſsimū ſit cā cognoſcendi oīa alia ul̄ appetendi, ſic iterum eſt falſa, uel pōt intelligi de primo adequatione ſic iterū eſt falſa, tñ unū eſt adequatū et nullū aliud, uel de primo i mēſurādo, et ſic eſt primū ꝑfectione, quia primū tale ē menſura oīum aliorū eo mō quo dictū ē fo. 72. co. i. et. 2. Et ſic illa auctoritas difficulter ſaluat ul̄r, tñ aliqñ uerū eſt ꝙ primū eſt cā aliorū ſed non adequata ut deus eſt cā intellectionis oīum non tñ preciſe et adequate cauſat quia non tm̄ per eēntiam dei, ſed etiā ꝑ propriam entitatē pōt res creata cognoſci. Tertiū. Primū obiectū et adequatū non eſt aliquid unū ſed oīa ſimul ab illa potentia attingibilia. ¶ Secundo ſic arguitur. Vnūquodq; ſicut ſe hēt ad eſſe ſic ad cognoſci, ſed nihil eſt ens niſi a deo, ergo nihil cognoſcitur niſi deo cognito. Cōfirmatur ꝑ Aug. qa nihil dicimus eē melius alio niſi prius cognito bono ſuple infinito. ¶ Pro ſolutione huius argumēti notāda ſunt quedā dicta. Primū. Hoc argumentū hʒ quattuor terminos qa ſic deberet argui, unūquodq; ſicut ſe hʒ ad eſſe ſic ad cognoſci ſed nulla creatura eſt niſi a deo, ergo nulla creatura cognoſcitur niſi ſit ens a deo, et non debet inferri, ergo nulla creatura cognoſcitur niſi ꝓcognoſcatur deus. Secundum. Ad cognitionē quidditatiuam rei non opʒ omnes cauſas cognoſcere, immo nec deū. Tertium. Quanta ē entitas rei tanta eſt cognoſcibilitas eiꝰ que cognoſcibilitas eſt reſpectus rei ad intellectum. Quartū. Solus intellectus diuinꝰ pōt quācunq; rem cognoſcere q̄tū eſt cognoſcibilis. i. quāto actu eſt cognoſcibilis, quia oīs res eſt infinite cognoſcibilis et ſolus deus infinite cognoſcit, ideo iſta eſt falſa, nulla res eſt magis cognoſcibilis q̄ ſit entitas eius quia actu infinito poteſt quelibet res cognoſci. Quintum. Illa propoſitio, quanta eſt entitas rei tanta eſt cognoſcibilitas eius ita debet intelligi. Cognoſcibilitas cuiuſlibet rei obiectiue non eſt maior ideſt perfectior q̄ res ipſa cognita. i. ex parte rei non eſt exceſſus ſed tñ

ex parte intellectus poteſt eſſe defectus uel exceſſus. Nam quādo cognoſcitur res creata a deo cognitio illa eſt perfectior obiecto, ſed quādo ſubſtantia cognoſcitur ab itellectu creato tūc actus deficit ab obiecto, quando autem negatio uel priuatio cognoſcitur tunc improportionabiliter excedit actus obiectum, uel forte non excedit quia nulla eſt proportio entis, et omnino nihil. Sextum. Cognoſcibilitas in ſe eſt una relatio aptitudinalis et predicatur de ente et non ente et per ꝯñs nihil eſt, qa regula Scoti eſt, omne quod predicatur de ente et nihilo nihil ē Quomodo aūt negatio ſit uniuoca uel cōis patebit di.23. Septimum. Intentio eſt duplex (et capitur intentio in hac lr̄a pro cōceptu ſiue ꝓ obiecto cognito et cognoſcibili) ſcilicet ſingularis et uniuerſalis. Quāto ꝯcept⁹ ſūt uniuerſaliores tāto difficili⁹ habemus eos permanēter.i.difficile eſt diu ſtare in eis ſine phātaſia alicuius ſingularis, quia ſemper obiiciūt ſe phantaſmata ſingulariū, ut ſi quis uult deū cognoſcere et abſtrahit a creaturis conceptus uniuerſales et illos ſimul unit et in illis ſolis contemplatis uult deum cognoſcere expellendo phantaſias creaturarum a quibus ſumpſit illos conceptus difficillime perſeuerat, quia taliū creaturaꝝ phātaſie ſemper ipetuoſe occurrūt, ita ꝙ oīs facultas uoluntatis requiritur ut expellantur. Octauum. Facillime occurrunt cōceptus uniuerſales ſiue obiectum ſit preſens ſiue remotū, quia immediate de qualibet re cōcipitur ꝙ ſit ens, unū, bonū, uerum. Nonum. Per conceptus.i.obiecta cognita uel per ydola cognoſcimus res exteriores ſicut per quedam exemplaria. Decimū. Quando abſtrahimus diuerſos conceptus et illos ad inuicem conferimus, facillime uidemus quis eorum ſit melior, ut cū abſtrahitur cōceptus ſenſus et intellectus et uoluntatis faciliter uidemus ꝙ uoluntas eſt in ſe quiditas nobilior. Vndecimū. Augu.8.de trini.dat illum modū cognoſcendi deum, quia docet abſtrahere a creaturis conceptus uniuerſales non includentes limitationem et illos ſimul unit et tunc hoc totū eſt propriū deo ut ſepius ſupra dictū eſt, et non ē mens eius ſicut uult Hen. ꝙ illi cōceptus abſtracti ſint realiter correſpondenter ipſe deus in propria ſua natura, ſed quilibet illorum eſt cōis uniuoce ſibi et creaturis, licet omnes ſimul iūcti de ſolo deo predicentur, non tñ ſunt ꝓpria.i.adequata quiditas dei. Ex quo patet ꝙ male ſuppleuit Hen. in cōfirmatione argumenti cum dicitur, nihil dicimus eſſe melius etc. quia debꝫ ibi bonū accipi pro bono in conceptu uniuerſali et nō pro bono infinito. Duodecimum. Viator facilius ſtat in conceptu uniuerſali qui eſt ſimilior ſingularibus.i. proximior q̄; in remotiori, ſicut facilius ſtat in conceptu hominis q̄; aīalis. Tredecimum. Qui concipit aliquod uniuerſale inquantum relucet in ſuo ſingulari impure cōcipit, qui aūt concipit ſine ſingulari, pure concipit. Decimūquartū. Illa ꝯña eſt bona, ſi bonū materiale et imperfectum diligimus, multo magis debemus ſummum bonum diligere ratio conſequentie eſt bonitas cōmunis deo et creature, que eſt ratio diligibilitatis, et ideo per illam regulam topicam ſi ſimpliciter ad ſimpliciter.i.ſi bonum eſt diligibile tunc maximum ad maximum.i.maximum bonū eſt maxime diligibile et minimum ad minimum .i. minimū bonum eſt minime diligibile. Decimumquintum. Signuꝫ ꝙ bonitas eſt cauſa amoris eſt, quia quando aliquis creditur bonus tūc ipſe diligitur, ſed poſtq̄; ꝑcipitur ꝙ non ſit bonus uel iuſtus etc. amplius non diligitur. Ex quo patet ꝙ iuſticia et bonitas ſunt cauſe dilectionis. Decimūſextū. Non ſolū bonitas particularis eſt cauſa amoris ſꝫ ēt bonitas in cōmuni, quod patet ex illo, quia ubicunq; reperit bonus homo bonitatem ibi impēdit ſuam dilectionem. Ex quo patet, bonitas cōis omnibus mouet ipm. Decimumſeptimū. Volitio uel dilectio uel complacentia uel amor eſt duplex .ſ.ſimplex, et efficax. Simplex amor eſt quādo ſuperficialiter res amat, ſed non multū de ea curatur nec multus labor pro ea exponitur. Per oppoſitū eſt amor efficax. Decimūoctanum. Dilectio iuſticie uel bonitatis in cōmuni, ut cōiter eſt ſimplex ſꝫ iuſticia et bonitas particularis ut cōiter diligit efficaciter, qa cōiora ſunt impfectiora et difficilius ſtamus in eis, ſed pticularia ſūt perfectiora et ſine difficultate ſemper ſe ipſa ingerunt.

Queſtio. Quarta.

VLTIMO QVANTVM AD MATERIam iſtam etc. Hec eſt quarta et ultima queſtio in prima parte huius diſtītionis. Cuius capite dimiſſo corpus queſtionis in duas partes diuiditur.ſ. litigatiuā et determinatiuam, ſecunda ibi, ad queſtioneꝫ igitur dico. Prima pars in duas, prima recitat opi. Hen. gandenſis in ſumma ar.1. Secunda improbat eā ibi. Contra iſtam opinionē.

¶ Opiniō Hen. ſtat in 17. dictis. Primū. Intentio apud eū eſt conceptus de re formatus. Conceptus generales dicuntur trāſcendentes qui hn̄t per ſe ordinē naturalem.i. ex propriis ſuis quidditatibus ſiue rationibus hn̄t ordinē inter ſe ita ꝙ un⁹ eſt prior altero ordine nature ideſt ex ſua quidditate unus preſupponit alium. Secundum. Verum naturaliter eſt poſterius ente quia omnis paſſio preſupponit ſuum ſubiectū, ſed uerum eſt paſſio et ens ſubiectum. Probat aūt Hen. illud per auctoreꝫ de cauſis dicentem, ꝙ eē ideſt ens ē prima res creata, et eſt uehemētioris adherentie ꝑm cōmentatorē, ſi per intellectū oīa alia tollerentur ultimū remanens eſſet ens. Probat ēt rōne, qa omnis reſpectus preſupponit abſolutū, ſed ueritas eſt reſpect⁹ entitas abſoluta, ergo dictū uerum. Probat tertio, omne cōplexū preſupponit incomplexū, ſimiliter intellectus prius intelligit incōplexū q̄; complexum, ſed ueritas eſt complexum, et entitas in cōplexū. Tertiū. Veritas dicit reſpectum cōformitatis exēplati ad exemplar ideſt conformitas eorū dicitur ueritas, et extrema poſſunt per ſe concipi abſq; illa conformitate, et per conſequens aliquid pōt concipi ſub rōne entitatis, lꝫ non ſub ratione ueritatis, ſed non ecōuerſo. Ex hoc habetur prioritas entis ad uerū. Quartū. Concipere aliqd ſimplici intelligentia eſt obiectū incōplexum concipere, et omne tale eſt ueꝝ ideſt conforme idee ſue in mente diuina, et non oportet cōcepto obiecto incomplexo ꝙ ſimul concipiatur illa conformitas. Quintum. Concipere intelligentia componente eſt cōcipere propoſitionem affirmatiuā, et concipere intelligentia diuidente eſt concipere propoſitionem negatiuā. Veritas ergo non cōcipitur niſi ꝓpōnaliter et non incōplexe cū ſit reſpectus, ad cui⁹ intellectū extremorum cognitio requiritur. Quid hoc ueritatis habeat alibi locū habet. Sextū. Verum pōt cognoſci naturaliter ideſt res uera, ſed ueritas nō poteſt naturaliter cognoſci cū ſit reſpect⁹ cuius extremum eſt idea entis ueri in mente diuina uel in ſpecie infuſa que non poteſt naturaliter cognoſci. Septimum. Propria opatio ītellectus ē intelligere ueꝝ.i.rē uerā, ideo naturaliter habet illā noticiā. Octauū. Exēplar ē duplex.ſ.increatū qd̄ eſt eſt idea in mente diuina uel in ſpecie infuſa, et creatum qd̄ eſt idea in ſpecie ſenſibili uel intelligibili. Ita ueritas.i.conformitas eſt duplex.ſ.rei ad exemplar creatum, et increatuꝫ. Nonū. impoſſibile eſt per ſpeciem naturaliter acquiſitā habere omnino certam et infallibilem noticiam de re. Hoc probat tripliciter. Primo ſic. Omnis certa noticia hr̄ ſub rōe imutabilis, ſꝫ nulla ſpēs creata nāl'r acqſita repn̄tat imutabiliter cuꝫ ipa ſit de ſe mutabilis, ergo dictum uerum. Secunda ratio, anima de ſe eſt mutabilis et paſſiua erroris et ſpecies eſt mutabilior anima, ergo per talem ſpecieꝫ ſiue exemplar nō poteſt haberi certa noticia. Tertia ratio, nullus habet certam et infallibilem noticiā ueritatis niſi hēat unde poſſit dicernere ueꝝ a ueriſimili,

ſed per exemplar creatũ ſiue ſpēm nō pōt dicerni uerũ a ueriſimili, ergo dictũ eſt uerũ. Decimũ. Veriſimile eſt illud qđ aparet aliquale quale non eſt, ideo oportet intellectũ hr̄e induſtriam ut poſsit dicernere inter uere tale, et aparens. Vigeſimum. In ſomnis ſepe aparet ꝙ aliquid uere ſit pn̄s uel fiat, et tamen ſolum phantaſma eius. i. aparentia uel idea eius eſt. Duodecimum. Sepius phantaſma preſentat ſe ut ſe. i. pro phantaſmate, ſicut in uigilia phantaſians aliqua ſcit bene eſſe phantaſias, aliquando preſentat ſe ut obiectũ ut in ſomnis ubi phantaſma uidetur eſſe res uera. Ex his ſequitur correlarium, ꝙ niſi intellectus creatus uideat ideā alicuius rei in mente diuina tunc nũq̄; poteſt ſcire aliquod ens incomplexum eſſe uerum. i. conforme infallibiliter. Tredecimũ. Deus eſt exemplar rerꝫ creatarꝫ non cognitum. i. repreſentat alia et non eſt neceſſe ꝙ ipſe cognoſcatur quādo per ipm alia cognoſcũtur, ſicut per ſpēm res cognoſcitur et tñ ipſa ſpēs non cognoſcitur et uiſione res uidetur et uiſio non uidetur, deus tñ cognoſcitur in generalibus attributis. Decimũquartũ. Diuia eſſentia ē ratio cognoſcendi ut nudũ exēplar et propria rō eēntie create. i. hꝫ in ſe ideā diſtincte repreſentatiuā et ꝓprie cuiuſlibet eēntie create ut nudũ exēplar. i. ſine cognitione dei, ſed ſolum faciens cognoſci alia. Decimum quintum. Sicut radius ſolis aliquādo oblique incidit ut quādo reflectitur uel refrangitur, aliq̄ndo recte. i. ſine angulis in obliquo radio ſol eſt rō uidendi oīa et tamen ipſe non uidetur, ſic lux increata. i. diuina eēntia illuminat noſtrum intellectũ oblique. i. ideas creaturarꝫ oſtendit nobis et tñ nō oſtendit ſeipſaꝫ, ſed directe illuminat beatos et angelos et hoīes oſtendendo tā ideas q̄; ſe ipſam ſicut ſol in recto radio oſtēdit alia et ſe ipꝫ. Decimũſextuꝫ. Sol tripliciter ſe hēt reſpectu uiſionis, quia lux eius acuit. i. uiſibilia ī proxima potentia uidendi facit, nam ſine lumine nō ſunt ꝓxime uiſibilia. Secundo ſpēs immutat. i. facit ꝙ colores ī opaco multiplicāt ſpēs ſuas per dyaphanũ, et etiam radiũ ſiue lumen in dyaphano producit, qđ lumē eſt ſpēs lucis. Tertio cōfigurat ſibi alia. i. ſimul lucentia et luminoſa facit ꝑ quod ſunt aliqualiter ſimilia ſoli. Sic ſimiliter diuina eſſentia que eſt lux increata acuit intellectus creaturarũ per oſtenſionem idearũ et immutat eos per infuſionē actuũ, et configurat eos per relucentiā ſimulacrorũ de ipſis obiectis. Quomodo diuina eēntia ſit naturale uel uoluntariũ ſpeculũ creature ut uiſum fuit ſupra fo. 3. et. 9. Decimũſeptimũ. Deus infundit creaturis non beatis ideas. i. ſimilitudines creaturarum eo mō quo ipſe habet in ſe, ly eo modo referendo ad obiectum non ad deũ habentem. Ex quo ſequitur ꝙ ſunt due ſpecies exemplares in mēte infallibiliter cognoſcente ueritates ſcilicet acquiſita a rebus que eſt mutabilis et infuſa a deo per ſpecialem illuſtrationem et quādo intellectus aſpicit ad ſpēs utraſq; uel ſolum ad infuſam tũc infallibiliter nouit illud qđ repreſentat quādo autem ſolā acquiſitā aſpicit tunc non infallibiliter nouit eo ꝙ illa ſpēs eſt mutabilis. Ex oībus dictis ſequitur ꝙ queritur ꝙ ueritas in propoſito dicitur intelligi quādo infallibiliter aliqđ incomplexũ cognoſcitur, ſed quando ſimpliciter aliqđ cognoſcit ſine aſpectu idee uel in mente diuina quo ad beatos uel infuſa quo ad uiatores tunc quidē apprehenditur aliquid ſed nō ē omnimoda certitudo niſi per reſpectũ ad ideā. Verbũ aũt eſt noticia perfecta que de re hr̄ ꝑ reſpectũ ad utrũq; exēplar.

¶ CONTRA ISTAM OPInionem oſtēdo primo etc. Hic dicit doc. improbat opi. dictā. Et primo diuidit hāc improbationem in ſex articulos, quorum quintus eſt ſolutio queſtionis.

¶ Quantũ ad primũ articulum notanda ſunt plura dicta. Primum. Ille rōnes ab Hen. poſite nullam opinionē uerā probant, nec ſunt de mente Auguſtini. Secundũ. Cognoſcere mutabile ut immutabile non eſt certitudo, quia eſt falſitas. Falſum enim eſt ꝙ ſenſibilia continue mutentur. Nam illa fuit opinio Eracliti. 4. meta. que reprobatur ibidem a philoſopho. Tertiũ. Non ſequitur exiſtentia obiecti eſt cōtingens, ergo propoſitio formata de re illa eſt contingens niſi eo modo quo dictum eſt fo. 29. col. 2. Quartum. Oīs creatura quecunq; in eſſe reali eſt annihilabilis, et mutabilis in quocunq; eſſe ſuo et quocunq; concipitur, tñ ꝓpōes alique ſunt que nullo mō ſunt falſificabiles. Quintum. Aliquid eē creaturā pōt dupl'r intelligi, uel ꝙ directe ſit creatũ et primo, uel ex ꝯn̄ti, primo° abſoluta ſunt creata ſecũdo mō reſpectus cuiuſmōi ē ꝓpō. Sextũ. Qñ cũ aliquo certo concurrit aliqd repugnans certitudini nunq̄; poterit haberi certitudo, ſicut ex una de neceſſario et alia de cōtingenti nũquā infertur neceſſaria cōcluſio. Seqtur ꝙ Hen. in fine opi. ſue falſum dicat ꝙ qñ intellectus aſpicit ſimul ad exemplar creatum mutabile et ad increatuꝫ ſiue infuſuꝫ tunc hr̄ immutabilis ſcīa. Septimũ. Omne exemplar creatum abſtrahitur a re mutabili, tñ hec ſpēs repreſentat immutabiliter. Octauũ. Quādo ſpēs ꝓducitur ipſa in ſe eſt ens reale et qualitas, realis ſꝫ ī ea aparet ſimilitudo illius rei cuius ē et illa ſimilitudo nihil reale eſt et per ꝯn̄s cuꝫ oīa genera et ſpēs ſint tales ſimilitudines ſequitur ꝙ nihil ſunt, et nec generantur nec corrũpuntur. Nonum. Hoc nomē ſpēs ad ꝓpoſitũ capitur dupliciter, ꝓprie et improprie, proprie illa ſimilitudo repreſentata dr̄ ſpēs. ſed īproprie qualitas repn̄tans, et cōiter capitur ſecũdo mō apud philoſophos. Decimũ. Repn̄tare obiectũ eſt dupliciter, primo equiuoce et ſic ſpēs realis pn̄tat ſimilitudinē et rem eius eſt ſimilitudo, et nec in mō eēndi nec in eſſendo eſt ſimilis ſibi. Secũdo mō aliqualiter uniuoce eo modo quo ſimilitudo ipa repn̄tat rē extra licet non ſit proprie uniuocatio, de quo uide finem prologi. Nulla harũ repn̄tationũ eſt realis, quia ſemꝑ unũ extremũ eſt ens rationis. ſ. ſimilitudo relucens in ſpē. Vndecimũ. Cum omnis cā naturalis neceſſario agat quando eſt et quantum poteſt, et ſpecies eſt naturale agens capiendo ſpēm utroq; mō, ſequitur ꝙ immutabiliter et ſemper repreſentat obiectũ ſuppoſito ꝙ ſit. Duodecimum. Aliquid poteſt repreſentari dupliciter uel ut uerum, uel ut ueriſimile. Repreſentare uerũ poteſt dupliciter intelligi, uel ꝙ ly uerum ſit nomen, tunc idem eſt quod res realis, et per oppoſitum ueriſimile idem eſt quod ſimulacrum illi⁹ rei realis. Vel ꝙ ly uerum ſit aduerbium. i. uere, illo modo ſimulacrũ rei dicitur uerum, quia uere repreſentet. De quo uideatur. io. dictũ et ſequentia in opinione Hen. Tredecimũ. In ſomnis raro poteſt homo iudicare utrũ aparens ſit uerũ uel ueriſimile. Decimumquartum. Certum eſt ꝙ abſq; ſpeciali illuſtratione et infuſione ſpecierum a diuina uoluntate poſſumus naturaliter certi eſſe de ueritate primorum principiorum teſte btō Auguſtino, Boetio, et Ariſto. Dicēte Auguſtino. Spectamina diſciplinarum. i. principia ſciarum merito ſpectanda. i. appreciāda unuſquiſq; concedit eſſe ueriſsima ſine omni dubitatiōe. Dicente etiam Boetio. Communis animi conceptio ideſt cōceptio propoſitionis alicuius ab omnibus intelligētibus terminos et compoſitionem illorũ, eſt ſuple fundamentaliter ꝓpoſitio quā unuſquiſq; probat. i. ſcit euidenter eſſe ueram quādo audit eā, et intelligit terminos et totam cōpoſitionem. Dicente etiam Ariſto. ꝙ ſicut ianua in domo omnibus patet, ſic prima principia oībus ſunt nota, et euidentia. Decimumquintum. Noticia euidens eſt noticia propoſitionis ex propriis terminis ideſt noticia terminorũ ſuorum, nata mediate uel immediate ſufficienter cauſari. Dicitur mediate propter cōcluſionē demonſtrationis. Dicitur immediate ꝓpter principia. Decimũſextũ. Euidentia eſt duplex. ſ. abſoluta et cōditionata ſiue ſecũdũ qđ. Abſoluta ē ubi ē īpoſsibilis deceptio. Sꝫ cōditionata ē ubi eſt īpoſsibilis deceptio niſi de⁹ ſubtrahat generalē influentiam uel faciat mirabile

uel miraculū. Decimumſeptimū. Viator de principiis primis hʒ euidentiā abſolutā, ſimiliter de eo ꝙ ipſe eſt, et uiuit, et multis aliis cōſequentibus eſſe et uiuere. Preterea. Impoſſibile eſt uiatorē de aliquo ſenſibili extrinſeco eē ſimpliciter certū, ſed bene cōditionate, quia per ſubtractionē influentie generalis uel per miracula et mirabilia a deo uel creatura facta pōt hō circa ſenſibilia falli. Preterea. Poteſt conſeruare deus actum et deſtruere ſenſibile extra, cum ſint duo abſoluta realiter diſtincta, et tunc ſenſus decipitur credens rem realiter exiſtere que tamen eſt deſtructa. Preterea. Certitudo de eſſe alicuius ſenſibilis non ſemper habetur euidenter per intellectū eo ꝙ aliquādo abſtractiue intelligit, nec per ſenſum quia ſenſus aliquando iudicat ſe ſentire cum non ſentit, ut in ſomno fortius iudicat ſe aliquid ſentire q̄ quādo uere aliquid ſentit in uigilia. attamen nullo facto miraculo uel mirabili ſtante diuina influentia generali et ſolito curſu nature ſatis poſſumus eſſe certi de talibus, et irrationabile eſſet dubitare quia ſequeretur oīa eſſe dubia. Decimūoctauum. Stat aliquē euidenter ſcire aliquā propoſitionem uel conſequentiam neſciendo illud quod ſcit eē propoſitionem uel cōſequentiam ut patet de ſimpliciter illiteratis, quia ſtat aliquem euidenter ſcire primum principiū et tamen neſcire qd ſit primū principiū. Preterea. Pōt euidenter ſcire aliquam propoſitionē et tn̄ non ita euidenter ſcire an ita ſit ſicut ipſa ſignificat, uel an ſignificet aliqd, quia ſi nulla res exiſtit ut ſi nullū totū nec aliqua pars eēt adhuc illa eēt euidenter uera omne totū eſt maius ſua parte, et cū dictis ſtat ꝙ nullꝰ pt euidenter ſcire propoſitionē aliquā et neſcire quid et qualiter per eā ſignificatur quia ſemp ſignificatū terminoꝝ et totiꝰ pre intelligitur, ſed utꝝ ſignificatū hoc in re exiſtat, uel nō ſepius dubitatur. Decimūnonū. Si aliqs pōt diſſentire a primo principio, nihilominus tn̄ ipſum eſt p ſe notū, licet nō illi. Vigeſimum. Diſſentire primo principio et cōſentire eius cōtradictorio non ꝯdicit fidei nr̄e. ſed magis conſentit, quia hoc ponit deū eſſe oīpotentē. ſ. poſſe deū cauſare diſſenſum primi principii nihilominus tn̄ ex ꝯnti talis erraret in fide, qa ad hoc ſequeretur ī bona ꝯn̄a oppoſitū cuiuſlibet articuli fidei. Preterea. Aſſentire cōtradictorio primi principii nō infert aliqd naturalr̄ īpoſſibile. ſ. cōtraria eſſe ſimul uel opiniones contrarias eē in eadem mente, et hoc formaliter, lʒ bene uirtualiter, quia forte poſſet eē unus aſſenſus quo ſimul aſſentirē hoīem eſſe, et nō eſſe. Vigeſimūprimū. Deus nō pōt cauſare errorē de primo principio ſine cauſis ſecundis, quia oīs error eſt aſſenſus uel diſſenſus qui neceſſario cōnotat potentiā aſſentiētē uel diſſentientē qualis potentia in deo nō ē, itē pōt deus p cauſas ſecūdas ſm naturalem curſum cauſare errorē circa primū pricipiū. i. circa entitatē eius. ſ. qd ſit primū principiū, ſʒ ſm naturā cauſis ſecūdis inditā nō pōt cauſare diſſenſum primi principii uel aſſenſum ꝯdictorie ꝓpōis, lʒ abſoluta potētia poſſit et nō ſm naturalē inclinationē earum ſecūdaꝝ. Vigeſimūſecundū. Nulli cōplexo ꝯtingit credere preciſe ex impio uoluntatis, uel affectione ſine quacūque aparentia uel motiuo intellectus ad hoc, licet ex affectione et paſſione aliquibus aliqua uideantur que alias nō uiderentur ſed hoc non eſt preciſe per imperiū uoluntatis ſed cum aliquali apparentia. Vigeſimūtertium. Ad propoſitionē eſſe euidentem non ſufficit apparere ſic eē etiam ſi ſit aparentia intenſiſſima ſed oportet ꝙ ſit uera nō ꝙ reflexe ſciat euidentiā que tn̄ pōt ſciri ſine nouo motiuo ex ſola aduertentia circa actum rectū, nec tamē ſtat euidenter ſcire et dubitare utꝝ ſit euidēs, ſtat tn̄ euidenter ſcire et ignorare quid ſit euidētia. Siʳ poſſibile eſt aliquem habere bonum argumentū et tamen neſcire ꝙ ſit bonum argumentū, et etiam quid ſit bonum argumentum, nō tamen poteſt dubitare de bono argumento. Vigeſimumquartum. Stat ꝙ aliquis non habens euidentiam de aliquo credens tamen firmiter et ex medio pro tunc neceſſitāte ipſum, poteſt credere ſe ſcire euidenter, et tamen decipiatur taꝫ in actu recto q̄ reflexo, nec tamen poteſt dubitare de actu reflexo ſtante adheſione firma actu recto (Actus primus uocatur rectus, ſed ſcire ſe ſcire, uel credere ſe euidenter ſcire eſt actus reflexus). Idem poteſt dici de habente argumentum ſophiſticum ꝙ poteſt credere ſe habere demonſtrationem, et ſic non poſſunt haberi duo aſſenſus. i. unus abſolute euidens, et aliꝰ dubiꝰ qui ſint omnino ſimiles uel equales. Vigeſimūquintum. Si haberemus euidentiam maximā naturaliter nobis poſſibilē illa tamen non eſſet equalis noticie angelorum et dei, quia deus infinite nouit et angelus multo clarius q̄ nos cognoſcit cum ſit perſpicacioris ingenii. Vigeſimumſextum. Licet omnia euidentia ſint eque indubia tamen in eis ſunt gradus, quia primum principium eſt euidentiſſimum, deinde alia ſecundum magis et minus, ſimiliter de eodem poteſt haberi euidentia maior et minor ſecundum plura media per que probatur, uel propter idem medium intenſius cōſideratum, uel propter diuerſitatē intellectus ſiue naturalem, ſiue acquiſitam. Sed dubiū eſt unum utrū in intellectionibus omnino cōſimilibus conſimiliter diſpoſitis et conſimiliter applicatis ad ꝯſiderādū et ceteris paribus pᵐ pricipiū et quodlibet aliud generet equalē euidentiā et omnem ſibi poſſibilem, de quo alias uidebitur. Vigeſimūſeptimū. Multo facilius eſt concluſiones deducere ex principiis q̄ reſoluere cōcluſiōes in principia ut pʒ in primo prioꝝ. Vigeſimūoctauū. Poſſibile ē aliquē credere ſe non eſſe rōnalē et ꝙ de nullo ſit certus, et nec ē certus de illo ꝙ de nullo certus ſit. Alias enī eſſet inſolubile, quia implicaret ſe de nullo eſſe certum et tamen eſſet certus ꝙ de nullo eſſet certus. Vigeſimūnonum. Aīa nō poteſt cognoſcere omnē ſuam noticiā propter actus reflexos in infinitū, poteſt tamen diſtincte cognoſcere quēlibet, ſimiliter pōt ſcire qcqd et quecunq̄ ſcit. i. poteſt ſcire ꝙ ſciat illam propoſitionē, qcqd ſcio ſcio. Trigeſimū. Experiri poſſumus noſtrā fidē n̄ tn̄ ꝙ ſit fides licet aliqua fides poſſit intuitiue cognoſci et euidenter ita eſſe ſicut ipſa ſignificat, propter hoc tn̄ illa fides nō eſt noticia euidens ut angelus nouit fidē in petro et nouit euidenter in uerbo ita eſſe ſicut fides dictat, tamen illa fides petri non eſt nec angelo ne petro noticia euidēs, ſimiliter uiator poteſt cognoſcere fidem ſuam et ꝙ ſit uera per demonſtrationem et tamen fides illa non eſt ſibi noticia euidens. Trigeſimūprimum. Falſum eſt ꝙ principia non ſumant fidē ſuā per aliud a ſe, quia uel cognoſcuntur per terminos uel experiētiā. Sʒ cū dr̄ principia non ſumere fidē per alia, dʒ intelligi ꝙ per nulla pricipia cōplexa demonſtratiue pn̄t ꝓbari. Trigeſimūſecundū. Quicqd uniformiter cōuenit oībus indiuiduis eiuſdē ſpēi illud cōuenit eis rōe nature ſpecifice et nō rōe nature indiuidualis. Oīs aūt hō infallibiliter nouit prima principia, et pōt naturaliter cōcipe et euidēter formā. i. formalitatē et bonitatē ꝯn̄e ſyllogiſmi pfecti, et p ꝯn̄s ꝯcluſiōes pfecti ſyllogiſmi pn̄t certitudinalr̄ a uiatore cognoſci. Trigeſimūtertiū. Scia. i. certa noticia cōcluſionis hʒ ſolū duas cauſas īmediatas propinquas et inſtrumētales, pria ē euidēs noticia ꝑmiſſaꝝ, ſecūda eſt euidēs noticia bonitatis ꝯn̄e. Dixi inſtrumentales, quia diſcurſus eſt inſtrumentum intellectus et obiecti per qd cauſant noticiā ſcientificā. Trigeſimum quartum. Certitudo proprie duo requirit. ſ. ꝙ non dubitetur et intellectus nō decipiatur. Viator aūt eſt certus de multis propriis actibꝰ ut ſunt uiuere, dormire et uigilare. Nā nullus pt uigilare niſi uiuat, nec dormire. Trigeſimūqntū, uiuere capit dupl'r. Primoº ꝓ aīa itellectiua in ſe, uel ꝓ eē qd dat corpi, ul quo cōſtituit hoīeʒ, illo mō uocatur actus primus. Alioº ꝓ opationibus uitalibus ut eſt nutrire, uidere, et ſic ē actus ſecundus, ho-

minis. Actus uite ē duplex. ſ. rectus et reflexus. Rectus eſt q̄n fertur aīa in aliq̄d obiectū directe cognoſcendū uel uolendū, ſʒ reflexus eſt q̄n intellectus poſt intellectionē obiecti redit ad intelligēdū illū actū quo obiectū intelligit et ad intelligendum ſe ipm. Et illa reflexio pōt tripliciter fieri, uno mō in latus ſumendo, ut q̄n intelligo intellectionē unā que uocetur. a. et intellectio illā qua eā intelligo uocetur. b. tūc ego poſſuʒ alia intellectione cognoſcere. b. et ſic in infinitū, et ille oēs dicuntur ī latus cū omnes ſint eiuſdē pfectionis eēntialis eo ꝙ nulla hʒ nobilius obiectū q̄ alia licet forte una poſſet elici maiori conatu ex parte intellectus, et per ꝯns poſſet una eē melior alia īdiuidualiter nō tñ ſpecifice, de quo uide ſupra fo. 38. col. i. Secundo mō pōt fieri in poſt ſumendo, ut cū intelligo angelū et poſtea intellectionē illā, et iterū illā intellectionē, et ſic in infinitū, ſemp poſterior eſt imperfectior p̄cedenti, q̄a ſemp hēt ignobilius obiectū. Tertio mō pōt fieri in ſurſum aſcendendo ut cū intelligo albedineʒ poſtea intellectionem, et ſic cōſequenter in infinitū, et ſemp poſterior eſt nobilior p̄cedenti, quia hēt obiectū nobiliꝰ. Sequitur correlarie ꝙ in actibus reflexis pōt fieri ꝓceſſus in infinitum. Trigeſimūſextū. Impoſſibile ē ꝙ dicēs uolo eē btūs uel nolo decipi uł nolo uiuere, decipiat de quacūqʒ uita ītelligatur. Nā uita excellēs ē triplex. ſ. uoluptuoſa, ciuilis, et cōtēplatiua, prima ſubiicitur paſſionibus, ſecunda dn̄atur paſſionibus, tertia caret paſſionibus. Et dicuntur excellētes, quia appetūt bonū aliquo modo pp ſe appetibile. Trigeſimūſeptimū. Opinio de īcertitudine noticie nr̄e eſt opinio achademicoꝝ. i. eoꝝ qui rexerunt ſcholas platonis que fuerūt in achademia, que fuit uilla platonis, et contra hos ſcripſit Auguſtinus tres libros.

¶ QVANTVM AD SECVNdum articulum ut in nullis etc. Iſte eſt ſecundus articulus principalis quē doc. ſubdiuidit in tres articulos, quoꝝ primus tractat de certitudine noticie p̄miſſarū. Qui conſiſtit in. ii. dictis. Primū. Principia per ſe nota ſunt ꝓpōes per ſe note de quibus ſatis dictū eſt diſt. 2. q. 2. In illis principiis ſemp predicatū euidenter includitur in ſubiecto ſi ſint affirmatiua, uel euidenter excluduntur a ſubiecto ſi ſint negatiua. Secundū. Ad noticiā principioꝝ primo neceſſe eſt cognoſcere terminos, ſecundo ipſos adinuicē cōponere affirmatiue uel negatiue, tertio illud totū cognoſcere, quarto noticia terminorū et totius ꝓpōis neceſſario cauſat noticiā iudicatiuā uel adheſiuā de ueritate. i. cōformitate ꝓpōis ad rem ſignificatā. i. ad terminos ꝓpōis incomplexe uirtualiter cōtinentes hanc ꝓpōnem. Tertiū. Oppoſitū primi principii nō pōt uenire in mētē. i. impoſſibile eſt intellectū creatū et increatū credere et tenere cōtradictoriā primi principii eſſe ueram niſi ſm ꝙ dictuʒ eſt in primo articulo. Quartū. Primū principiū ab aliquibus ſic formatur. Impoſſibile eſt idem cōceptibile ſimul et ſemel eē et nō eſſe. Quintū. Opiniones cōtradictorias uel cōtrarias eſſe in mente pōt dupliciter intelligi. Primo ꝙ ꝓpōes contrarie ſint ſimul in mente et ſimul intelligantur a mente, et iſto mō uerum eſt ꝙ opiniones cōtrarie ſunt ſimul in mente. Alio mō ꝙ credātur ſimul eſſe uere, hoc eſt impoſſibile. Tertio mō ꝙ intellectiones ſint cōtrarie, et illo mō nō eſt uerū, quia nulla ītellectio eſt alteri cōtraria. Nā nulle intellectiones et nulle ſpēs in aīa opponuntur cōtrarie nec contradictorie nec priuatiue. Obiecta aūt quoꝝ ſimilitudines ſunt in actibus et ſpēbus opponuntur. i. repugnant ad eſſe in eodem reſpectu eiuſdē. Actus tñ et ſpecies et ſimilitudines non ſunt oppoſiti illo mō niſi obiectiue et extrinſeca denominatione ſed nunq̄ formaliter et intrinſece. Sextum. Ille opiniones dicuntur cōtrarie que ſunt de propoſitionibus contrariis. Vbi notandū ꝙ oppoſitio eſt duplex. ſ. formalis et uirtualis. Formalis eſt quadruplex. ſ. contraria, contradictoria, priuatiua, et relatiua, de quibus ſatis dictū ē in ſumulis. Sed uirtualis eſt duplex, quedā eſt repugnantia diſparatorū, et illo mō oīa diſperata dicūtur eſſe uirtualiter oppoſita. Quedā cauſarū propter effectus, et illo mō dicuntur uirtualiter contraria que cauſant effectus formaliter cōtrarios, ut ſaturnus et ſol cauſant frigus et calorē que ſunt formaliter contraria, uel quando effectus unius repugnat nature alterius ut effectus ignis qui eſt calor deſtruit frigus et albedinē. ideo ignis et frigus dicuntur uirtualiter contraria. Septimum Cum doc. dicit ꝙ alique opininnes formaliter repugnāt poteſt dupliciter intelligi, primo mō intrinſece rōne proprie quidditatis, illo mō non intelligitur quia falſum eſt, ſecundo mō obiectiue et extrinſece, ut ſic opiniones dicūtur contrarie que ſunt de propoſitionibꝰ contrariis. Octauum. Formaliter repugnare iterum eſt dupliciter, uel realiter, uel logicaliter. Primo modo nulle opiniones repugnant ſed ſecundo modo quia alique non poſſunt ſimul eſſe uere. Nonum. Si quis cognoſceret extrema propoſitionis per ſe note et ipſam totam propoſitionem, et crederet eā eſſe falſam ipſe haberet duo uirtualiter repugnātia, unum eſt noticia propoſitionis et terminorum et aliud credere eſſe falſam, eo ꝙ noticia propoſitionis et terminorum neceſſario cauſat credere eſſe ueram, nam credere eſſe ueram et falſam ſunt formaliter contraria, et credere falſum uirtualiter repugnant noticie propoſitionis per ſe note et terminorum eius. Decimum. Licet intellectus adheſiue nullam neceſſariam propoſitionem teneat niſi preſenſerit aliqualiter terminos illa tamen ſenſatio nullo modo eſt cauſa quare intellectus aſſentit, fuit tamen occaſio abſtrahendi ſpecies intelligibiles quaruʒ obiecta cognita et unio eorum ſunt cauſe noticie adheſiue neceſſarie propoſitionis, de quo diſtinc. 2. q. 2. Vndecimum. Poſſibile eſt omnes ſenſus errare circa terminos aliqnos propoſitionis ſicut eſt de coloribus iridis qui non ſunt colores tamē iudicantur eſſe colores, ſimiliter dolens caput ex fluxu ad miringam et continua ſtillatione, iudicat campanam pulſari uel magnum tonum fieri quod tamen falſum eſt, poſtq̄ autem intellectus terminos ſumpſit a ſenſibus abſtrahit ſpecies quarum obiecta componit et diuidit et tunc ex ratione uel natura uel quidditate obiectorum eſt ueritas uel falſitas huius propoſitionis ſi neceſſaria eſt, dato ꝙ omnes ſenſus erraſſent. Secus eſt de contingentibus ut patet ſupra fo. 16. col. i.

¶ DE SECVNDIS COGNOſcibilibus ſcilicet etc. Hic eſt ſecundus ſubarticulus ſecundi articuli qui conſiſtit in. 18. dictis. Primum. Experientia dicitur ab ex et pario quia ſit partus in uiribus anime cognitiuis et affectiuis ex rebus exterioribus uel inferioribus. Secundum. Experientia eſt perceptio ſimplex non diſcurſiua cauſata uel parta immediate ab obiecto. Et ſufficienter deſcribitur ſic, quia non oportet proprie ꝙ ī experientia ſint plures actus q̄tū eſt ex pte ſui ſʒ ex pte nr̄i qui n̄ pfecte naturā indiuiduoꝝ cognoſcimus. Seqtur gͦ ꝙ nō eſt error in expientia in noticia ſimplici, ſʒ pōt cōtingere error in diſcurſiua et collatiua noticia, q̄n intellectꝰ diuerſa expimēta acceptā male ad inuicē cōparat uel male ex eis arguit. Tertius. In expimento triplex artifex cōſideratur, primus methoicꝰ. i. inartificialis uel deſpiciēs ſingularia, ut theſillus medicꝰ facit. Secundus ē empicus. i. artificialis qui ſolū ſingularia intēdit ut ſerapion medicus. Tertius eſt logicus, qui pͦ ulia ſecundo ſingularia cōſiderat ut ypocras et galienus. Primi duo non ſunt proprie experimētatores nec ualent ſed tertius. Quartū. Experimentū dr̄ timoroſum ab ypocrate quia piculoſum eſt circa corpꝰ humanū errare. Dr̄ etiā fallax q̄n eſt de uariabilibꝰ, et ſine cognitione cāe, eſt tñ certū cū cognitione cāe et de inuariabilibꝰ. Ex quo ſeqtur ꝙ expimentū p inuentionē ante ſciam eſt falax, ſed per doctrinam eſt certum. Quintum. Experien-

tia eſt tātum uerorum et ideo experientie erronee non poſſunt proprie dici experientie. Sextum. Infinita poſſunt eſſe īdiuidua quorum omnium cognitio eſſet difficillima. Sequitur correlarie ad hoc ꝙ expimentū ſumat aliqs de aliquo nō oꝫ oīa ſingularia cognoſcere ſꝫ ſufficit ꝙ pl'a cognoſcat nec oꝫ ꝙ cognoſcat ſemp ſic fieri ſed ꝙ pluries ſic fiat. Nā ex paucioribus infallibiliter nouit ſic eſſe in oībus per hanc ꝓpōnem intellectui naturaliter notā, qcqd natura aliqua uel plures ſingulares nature aliquotiens uniformiter facit uel faciunt ſemper facit uel faciūt et ex natura ſpecifica hn̄t. Nam naturalis cā q̄tū eſt de ſe ſemp nata ē facere idē ſecus ē de cā libera q̄ ad nutū uariare pōt, iō nihil ex libera uniformi ul' diformi actiōe argui p̄t. Septimū. Cā quare expimētū ſumitur a pluribus ē defect⁹ nr̄i intellectus, qa in primo expimento ītellectus poſſet ſuſpicari ꝙ p accn̄s ille effect⁹ eueniſſet uel caſualiter, iō ſepi⁹ tēptat uariando indiuidua eiuſdē ſpēi ſm accn̄tia ut nūc miniſtrat herbā calidā, poſtea eandē frigidā, aliqn̄ recentē, aliquādo ſiccā etc. Et ſi ſemp eundē ffeectū cauſat tunc hr̄ ꝙ ex natura ſpecifica ſunt illi effectus. Octauū. Experientia ſumitur de tribus, primo de re incōplexa, ut cū experior ꝙ aliquod ens et ſibi ſimilia ſunt aīalia et alia ſunt lapides pp accn̄tia diuerſa, ſecundo de cōcluſione, ut cū experior lunā eclipſari, uel ꝙ ſit eclipſabilis, tertio de principiis, ut omne totum eſt maius ſua parte. Nonū. Sepius premiſſe alicuius demonſtrationis tm̄ ſciuntur per experientiā, quō medicina cōiter eſt acquiſita. Ex quo pꝫ ꝙ nō ſp ſcia acqratur per intellectualē demonſtrationē .i. per p̄miſſas non a ſenſu acceptas ſed ſepius per expimentalē. Decimū. Scientifica cognitio eſt triplex, quedā per demonſtrationē pp qd, quedā per demonſtrationē quia, et quedā per experientiā, ſed prima ſola proprie eſt ſcia. Vndecimū. Nunq̄ per expientiam cognoſcitur ꝙ ita eſt de facto in actuali exn̄tia loquendo ſcientifice pp quid et a priori, tn̄ tam per experientiam q̄ per demonſtrationē pōt cognoſci quia aptū natū eſt ſic eſſe. Similiter per experientiā pōt intellectus acumine ſuo acquirere demonſtrationē pp quid, de quo amplius ſupra. Duodecimū. Experimenta et iudicia exptorū habēda ſunt pro principiis, et potiſſime medicis hoc neceſſariū eſt. Experimētū .n. eſt propoſitio cōcluſa per collationē pluriū memorariū de operationibus ſenſitiuis inter ſe cōuenientibus, et expientia eſt hītus acqſitus p talē collationē .i. noticia talis ꝯcl'ois. Tredecimū. Experiētia ꝓprie eſt in intellectu tn̄ correſpondenter eſt aliqua in ſenſu interiori, qui ita bene accipit expientiā ſicut intellectus. Decimūquartū. Experientia eſt duplex .ſ. ſpeculatiua et practica. Speculatiua eſt in ſcientiis ſpeculatiuis, ſed practica eſt in duplicibus .ſ. in naturalibus eo mō quo medici experiuntur, alia in moralibus eo mō quo uirtuoſi experiuntur. Decimūquintum. Experimentū duo dicit, primū formale, et eſt acceptio de multis ſingularibus, ſecundū eſt materiale, et eſt memoria cōferēs adinuicē. Decimumſextū. Bruta non accipiūt propoſitionē uniuerſalem ex ſingularibus ſed memoriā multiplicē hn̄t de figura herbe ſanātis, et ꝙ ſepe cōtulit ſanitatē, ideo improprie hn̄t expimentū. Decimūſeptimū. Oīs paſſio diſtinguitur realiter a ſuo ſubiecto quo ad ſignificatū, ſicut riſibilitas ſignificat riſū qui diſtinguitur realiter ab hoīe, tn̄ cōnotatū .i. aptitudo iſta n̄ diſtiguitur realiter ab hoīe, nec ē idē realiter cū non ſit res, tn̄ nece° p̄dicatur de hoīe, de quo uide ſupra fo.17.co.4. et fo.18. col.1. Decimūoctauū. Noticia ſcientifica p experiētiā eſt ultim⁹ grad⁹ .i. minim⁹ ſciētifice noticie, ſꝫ alii duo ſūt pfectiores.

¶ DE TERTIIS COGNOſcibilibus .ſ. actibus etc. Iſte eſt tertius articulus ſecundi articuli. Qui cōſiſtit in .28. dictis. Primum. Nos ſumus ita certi de multis actibus nr̄is ſicut certi ſumus de primis et per ſe notis principiis, ſicut de uigilare etc. Secūdū. Fatuū eſt uelle oēs ꝓpōnes demōſtratiue ꝓbare, qa alique ꝓpōnes ſunt ita note ꝙ nō pn̄t demonſtrari ut pꝫ in .3. q. ꝓ. Tertiū. Impoſſibile eſt primū principiū per ſe notū demōſtrare. Nā .4. meta. dicit Ariſto. Principii demonſtrationis non eſt demōſtratiuo .i. p̄miſſe per ſe note et īmediate in ſylloſiſmo demonſtratiuo nō pn̄t probari per alios ſyllogiſmos quia tūc nō eēt ſtatus. Quō ſit ordo in contingentibus et quō ſint euidentes pꝫ ſupra. fo.16. col.1. et .2. Quartū. Per ſe notū et certū eſt me audire dato ꝙ errē in obiecto. Nam ex tinnitu auriū credo me audire campanā, ego fallor in obiecto et non in actu, quia uere audio licet nō cāpanā. Quintū. Cū quis uidet ſpēs coloris in oppoſito pariete per radiū trāſeuntē per uitrū coloratū ē uere uiſio, ſed nō uidetur color qui creditur uideri, ſed ſpēs coloris, idē eſt de uiſione iridis ubi nec color nec ſpēs coloris eſt ſꝫ phātaſtica apitio, ſicut hēt uideri in lib. metheo. Sextū. Illuſio pōt multipliciter fieri .ſ. in medio, et organo. Mediū dicitur trāſpēs extra organū exn̄s inter obiectū et organum. Organū eſt unū totum cōpoſitū ex aīa intellectuali et certa parte corpis. Septimum. Omne tranſpens per qd̄ pōt uiſio fieri dr̄ mediū, et illud eſt multiplex .ſ. aqua, aer, corpus celeſte, uitrū et plures lapides peruii. Octauū. Per magiū naturalē pōt fieri illuſio tāꝫ in medio q̄ in organo. Illuſio aūt in organo eſt piculoſiſſima, qa cū ſenſatio fiat intra organū, ideo difficillime p̄t corrigi error ille. Nonū. Ideo fit illuſio in organo facilius q̄ in medio, quia ſpēs obiectoꝝ ſunt clarius in organo q̄ in medio, ideo obiecta ī ſpēbus pn̄t mouere ſicut mouerent res ſi eēnt pn̄tes, ideo ſepius in ſomniis phantaſia credit res pn̄tes quorū ſole ſimilitudines ſunt pn̄tes. Decimū. Obiectū immutat potentiā realiter et uere qn̄ eſt realiter pn̄s et mouet intentionaliter in ſpē ſicut ſpūs ī nāſu et oculus uere ſunt colorati et in eis aparent ſimilitudines coloꝝ extra. Vndecimū. Nō tā faciliter fit illuſio in uigilia ſicut in ſomno, quia in uigilia res reales efficaciter mouēt et ſpecies debiliter ideo res hn̄t dominiū ſup ſpēs. In ſomno aūt oppoſitū eſt, quia ſole ſpēs mouēt et nulle res de cōi lege. Duodecimū. Oīs motus cerebri ſiue per motū localē in ſomno ſiue per accenſum uapoꝝ ex ſtomacho, ſiue per fluxū ſpirituū uel humorū, facit ſpēs fortiter mouere ſi ē fortis motus et cōiter turbatū ſomniū inducit, ſed qn̄ motio illa eſt lenta et ordīata cauſat pulchrū et ordinatū ſomnū. Tredecimū. In uigilia pōt homo ſic excludere obiecta ꝙ fortiſſime imaginetur ad intra ut nihil ſentiat ad extra, hoc idē contingit pluribus ex cōplexione, de quo uideatur Gerſon in de monte cōtemplationis ca.31. Decimūquartū. Naturale eſt in ſomno gradi ſup tecta, et ſecure incedit talis eo ꝙ non dubitat nec imaginatur caſum, et ita ſup faſtigia domus ſicut in plana terra. Quid ſit organū uiſus uel ubi ſit hꝫ uideri in li. de aīa. Decimūquintū. Viſio reqrit debitā diſtantiā proprii organi uiſus et rei uiſe. Ex quo ſeqtur, cū propriū organū uiſus ſit in cōcurſu neruoꝝ ſub naſo ſi aliqd̄ uiſibile eſt intra oculū ſufficiēter diſtat a ꝓprio organo, et p ꝯn̄s pōt bn̄ uideri, iō reliqe uiſoꝝ in pupilla oculi clauſis palpebris pn̄t clare et uere uideri. Si^r qn̄ p̄mitur ocul⁹ uel eleuatur pn̄t p° qn̄ hmōi ſpēs uideri. Decimūſextū. Error ſenſuū ſic corrigit, qn̄ oēs ſenſus ꝯcordāt de eodē et ꝯformiter errāt, tūc intellect⁹ dꝫ ſumere terminos ꝓpōis et a terminis dꝫ ſumere ueritatē ꝓpōis. Qn̄ āt aliq errāt et aliq n̄ tūc p alios ſēſus et p ītellectū corrigit error errātiū ſenſuū ſiē cū bacul⁹ ptim ī aere et pti ī aqua exn̄s a uiſu errāte iudicat fract⁹ ſꝫ a tactu corrigit et ab itellectu, quia intellectus bn̄ ſcit ꝙ tam durum ad tactū tam mollis non frangitur, ita ꝙ multas tales ꝓpōes habet intellectus ex terminis notas uel per demonſtrationem per quas notat ſenſus errare. Decimumſeptimum. Sepe ſenſus interior fallit hominem ita ꝙ ex intenſa phantaſia aliquando uidetur homini

ꝙ uere aliquid uideat extra. Decimumoctauum. Quando potentia eſt conſueta aliquo modo iudicare uel ſentire tunc ſemper ſic iudicat uel cõmuniter, ut quãdo quis eſt cõſuetus ſurgere ad orientem ubicunq; dormiat iudicat ſe ſurgere ad orietẽ, et hoc iudicium fit per ſenſum communem. Decimũnonum. Auditus particularis nõ iudicat de ſono niſi imediate miringe. Sed ſenſus cõis iudicat ſonũ a remotis incipe, ut in cãpanili uł alibi. Vigeſimuꝫ. Cũ guſtus iudicat dulce eſſe amarũ decipitur in hoc ꝙ iudicat obiectum ad extra ſumptũ eſſe amaꝝ ſed quo ad hoc bene iudicat quia humor eius eſt amarus. Vigeſimum primum. Senſus particularis iudicat de intenſione et remiſſione obiectorũ quãdo actu ſentitur intenſum uel remiſſuꝫ. Sꝫ ſenſus cõis iudicat de exceſſu et deffectu nunc ſenſati et prius ſenſati, quia ſenſus cõis retinuit ſpẽs de prius ſenſato, et nõ ſenſus particularis. Vigeſimũſecundũ. In collo colũbe et quibuſdã ueſtibus in ſe nõ uariatis ſed ſolũ lumine, uidentur uarii colores qui nõ ſunt, tñ ſunt quedã uiſibilia ſub ſexta ſpẽ coloris cõtenta ſupra. fo. 70. col. 4. idẽ ẽ de qbuſdã lapidibus politis qui ꝑm diuerſam incidentiã radiorũ uidentur diuerſimode colorati. Vigeſimũtertiũ. In prominentibus picturis pp diuerſitatẽ colorũ fit deceptio uiſus que tñ deceptio rectificari põt per ſenſus alios. Vigeſimũquartũ. Quãdo illuſio fit ĩ aere uel alio medio, tũc oẽs ſenſus decipiũtur ſuo mõ. Sed qñ eſt in organo tũc ille ſolus decipitur cuius organũ decipitur. Etiã ſenſus ꝑticulares iudicant de diſtantia et ſitu ſed non ſemper. Vigeſimũquintuꝫ. Cum in ſpeculo reflexe ſeipm homo uideat cõiter, ſimiliter in ſuperficie polita aque et calibis, tamen ſenſus iudicat ſe uidere imaginẽ ſuam et non rem ipſam eo ꝙ conſuetus eſt per lineam rectã non reflexã uidere attamen nullũ eſt incõueniens dicere ꝙ imago uideatur. Nã ſi color multiplicat ſpẽs ſuas per aerẽ ut euidenter ūr per lucem tranſeuntẽ per uitrũ coloratũ, ſic etiã homo multiplicat ſpẽs ſuas, et ideo inſupficie polita corporis opaci poteſt hec ſpecies et ſimilitudo uideri. Sed de hoc determinatiue loquar in ſecũdo lib. diſt. 13. Vigeſimũſextuꝫ. Cũ in naui exiſtens iudicat arbores currere et terrã, hoc iudiciuꝫ fit a ſenſu particulari qui pp motũ ſuum in naui credit quieſcẽtia extra nauim moueri. Vigeſimũſeptimũ. Quando ſpeculum frangitur quot ſunt fruſtra tot ſunt ſpẽs, et hoc alludit ſecunde opinioni de ſpeculo ꝙ ſcilicet ſpẽs rei et non res ipſa uideatur. Vigeſimumoctauum. Cum oculus comprimitur uel tranſuerſantur oculi, idem uiſibile duo uidetur. Nam tunc proprium organũ uiſus quod eſt uentriculus ſub naſo tranſmutatur et per ꝯñs nõ bene iudicat ſed qlibet oculus per ſe iudicat. Ex quo patet ꝙ in oculo eſt ueꝝ iudiciũ de obiecto ſꝫ nõ pricipale.

¶ QVANTVM AD TERCIum articulum ex iſtis etc.

Iſte eſt tertius articulus principalis improbationis opinionis Hen. Qui eſt reſponſiuus ad tria argumenta Hen. pro opinione ſua, que poſita ſunt in. 9. dicto in reſolutione opinionis ſue. Ad primũ negat minorẽ. Ad ſecũdũ negat ꝯñaꝫ cuius rõ patet dicto. 4. et. 5. ĩ reſolutiõe hui⁹ articuli. Ad tertiũ negat minorẽ cui⁹ rõ patebit ĩ. 11. dicto et ſeqntibus. ¶ In hoc tertio articulo fundantur. 22. dicta. Primũ. Nõ fuit mẽs bti Augu. ꝙ oĩa ſpmutentur, nec in eſſe reali nec in intellectu. Secundũ. Aliquod in eſſe reali mutari continue põt dupliciter ĩtelligi. Vno modo ꝙ nihil eius qđ prefuit in tempore uel inſtanti precedenti maneat in tpe uel inſtanti ſequẽti, et illa fuit opinio Eracliti etiaꝫ diſcipuli ſui Trachili qui nolebant loqui ſed mouere digitũ, qa dicebant anteq; orõ uocalis finiretur, tũc ſignificata extremorum eſſent realiter mutata, imo dicebãt non poſſe eundẽ equũ ducere in aquã et educere ſed ꝙ equus eductus eſſet eſſentialiter alius ab equo inducto. Alio mõ poteſt intelligi ꝙ ſit continua alteratio uel mutatio in oĩbus rebus, ſed non totalis corruptio et generatio, illo modo in rebus corporalibus eſt continua mutatio ſed non in ſubſtantiis ſpũalibus ut declarabitur diſt. 8. Tertium. Omne accidens aĩe noſtre in eſſe reali eſt mutabile. i. poteſt realiter nõ eſſe uel etiaꝫ nõ ineſſe aĩe, etiã aĩa ipa poteſt a deo realiter annihilari et per ꝯñs nulla res preter deus eſt neceſſaria in eſſe reali. Ex hoc eodem patet ꝙ eſſe obiectiuũ quod habet res in aĩa etiam poteſt non eſſe. Quartũ. Quãq; nulla ſit abſoluta neceſſitas ꝙ ſpẽs uel ſimilitudo obiecti ĩ intellectu repreſentet rem, quia tam intellectus q̃; illa ſimilitudo ꝑt non eſſe, tñ neceſſe eſt neceſſitate ſuppoſitionis. i. quãdocunq; illa ſimilitudo eſt neceſſario repreſentat cõformiter et immutabiliter et uniformiter ipſum obiectũ ſicut ſuppoſito ꝙ ꝓpoſitio neceſſaria ſit formata impoſſibile eſt ꝙ falſificetur imo ſemp uniformiter et immutabiliter q̃; diu eſt uere repreſentat et conformiter ad terminos ſuos, ſic q̃; diu eſt ſpecies rei in anima immutabiliter repreſentat illam rem. Quintum. Eſſe obiectiuum creaturarum neceſſario eſt in diuina eſſentia. i. non poteſt nõ eſſe ibi tñ non eſt neceſſarium, quia non eſt eſſe aliquod reale, nam ſolum eſſe reale põt neceſſarium eſſe, de quo in corpore principali patebit. Sextum. Cum neceſſario omnia obiecta ſint in mente diuina, ſequitur ꝙ deus immutabiliter oĩa nouit ſicut illa ĩmutabiliter ſemper repreſentant. Ex his patet ꝙ per ſpẽm in ſe mutabilẽ põt immutabiliter aliquid repreſentari. Septimũ. Cum doc. ponat eẽ quidditatiuũ ſupra fo. 48. col. 2. Notandũ ꝙ eſſe quiditatiuum põt dupliciter ĩtelligi. Vno mõ ꝙ ſit aliquod eſſe reale, et illo mõ in anima nullum eſſe quidditatiuum eſt. Alio modo ꝙ ſit cõceptus quidditatiu⁹ ideſt ſimilitudo per quã intelligitur quidditas rei, illo modo ponit Sco. et Frã. ma. Quomodo propoſitio neceſſaria ſit patet ſupra fo. 29. col. 2. Octauum. Finitum poteſt repreſentare infinitum per uiaꝫ proportionis per ſpeciem creatam. i. a creaturis abſtractã, et per uiam ſimilitudinis per ſpẽm diuine eſſentie diſtincte repreſentatiuam. Nonum. In anima eſt duplex mutabilitas, una a non ſcire ad ſcire et econuerſo, alia a recte intelligere ad erronee intelligere, prima mutabilitas eſt tam circa complexa q̃; incõplexa ſecunda eſt tm̃ circa complexa. Primo modo eſt anima mutabilis et non poteſt per aliquid in ea immutabilis eſſe. Sed ſecũdo modo põt per terminos in propoſitionibus per ſe notis ĩmutabilis eſſe et rectificari eo modo quo dictũ eſt. q. 2. diſ. 2. et ſupra arti. 2. Decimum. Tertia ratio magis concluderet contra Hen. qui dicit quoli. 5. q. 14. ꝙ nulla ſit ſpecies intelligibilis ĩ aĩa nr̃a ſꝫ ſolũ ſenſibilis qa ſpẽs ſenſibilis ẽ multo mutabilior q̃; ĩtelligibilis et in ſomnis ſemp repſentat ſe ut obiectum. i. ac ſi alia res quam repreſentat eſſet in ſe preſens, et ideo per ſpeciem ſenſibilem non poteſt diſcerni uerum a ueriſimili. Vndecimum. Species intelligibilis nunq̃; preſentat ſe ut obiectum, nec poſſumus ea uti in ſomno, ſed ſolum in uigilia de communi lege, licet aliquando etiam fiat. Duodecimum. Difficile eſt intellectum naturaliter uti ſua poteſtate in ſomnis in hominibus ĩ curiis, quia cum ex pena peccati originalis nihil poſſumus intelligere nec uelle de communi lege niſi concurrente ſenſitiua cognitione uel exteriori uel interiori, ſequitur ꝙ incurii homines nullum forte phantaſma habent quod ſufficeret ad uiſum intellectus et uoluntatis. Tridecimum. Hoĩes fortiter impreſſiuĩ habent intellectiones fortiſſimas et elegãtes in ſomno propter forte phantaſma ita ꝙ diſputant rõnabiliter, et inimicis reſpondent rõnabiliter, et ſic multi actus habentur in ſomnis tm̃ ꝑ intellectum operabiles. Decimumquartum. Multum curãtes de acquirẽda ſcientia et cerebrum nõ turbatum habentes a uaporibus ſtomachi uel fluxibus naturaliter ſtudent et intelligunt in ſomnis. Decimumquintum. Quidam homines ſunt ſic complexionati ut abſq; omni, preuia ſenſatiõe ex influxu aſtro

rum et nature uniuerſalis,multa preſentia occulta et futura mala et bona precognoſcunt,uti ſepius homo gerit cor gaudioſum uel triſte cum influxu cuiuſdam intellectionis de bono uł malo preſente uel futuro.Decimumſextum. Apud deuotarios doctores notorium eſt aliquos bonos homines in ſomniis turpibus uti intellectu et libera uolūtate,quia ſomnio turpi occurrente ſtatim intellectus iudicat non debere proſequi, et uoluntas omnino renititur . Ex quo patet quando alicui occurrit turpe ſomnium,et uidetur ſibi prompte uelle proſequi, ꝙ idem ſomnians eſt aliqualiter malus, quia ſi ſibi occurreret in uigilia forte etiam faceret. Decimumſeptimum. ꝙ non poteſt homo peccare in ſomnis non eſt ex eo ꝙ nihil intelligat uel uelit, ſed ex eo ꝙ deus ſua uoluntate non uult homines exponere tāto periculo et potiſsime deuotos homines qui propter ſomnia ineuitabilia deſperarent ideo certificauit deus eccleſiam ſe nihil uelle imputare pro peccato quod pure in ſomnis ſit. Forte etenim in uigilia aliquis peccat mortaliter obſcuriori intellectione et remiſsiori uolitione ꝗ̄ in ſomnis.Dixi forte,quia nolo aſſerere. Decimumoctauum. Aliquando phantaſia errat ſine errore intellectus,aliquando cum errore intellectus,qū ſcilicet intellectus ſequitur errorem phantaſie, aliquando corrigit errorem phantaſie. Decimumnonum. Intellectus poteſt percipere phantaſiam errare quando ſcilicet in ſomnis occurrunt phantaſie,uel infirmitates uel aliqua alia,quando ſcilicet non eſt diſpoſita potētia phantaſtica immo ſemper intellectus non impeditus poteſt cognoſcere quando phantaſia eſt indiſpoſita.Dico non impeditus,quia cōmuniter quando phantaſia eſt indiſpoſita ex conſequenti intellectus eſt indiſpoſitus propter colligantiam phantaſie et intellectus,de qua in.q.precedenti,et i.q.prol.Vigeſimū.Duplex eſt proceſſus ī docēdo ſicut duplex diſcipulus.Vnus negat propoſitiones propoſitas a magiſtro. Alius credit.Secūdo oꝫ declarare eas,ſed primo medius ē phātaſticas et malas ꝯſequētias que ſibi uidentur aſſumere ꝗ̄ reales et bonas quas negaret,uel oꝫ cum in ſua proteruia dimittere. Ex his ſequitur ꝙ eſt duplex diſputatio , quedam eſt ad rem in qua ſimpliciter euidētiora et notiora aſſumūtur ad probandum propoſitū quedam ad hoīem ubi ſufficit aſſumere ea que rūdens concedit,licet ſint falſa et dubia.Et hoc facit phūs quarto meta.cōtra negantes primū principium. Non contra tales non intulit illud inconueniens ꝗ.ſ. opiniones cōtrarie eſſent ſimul in mente ſi primū principiū eſſet falſum, ſed aliqua alia intulit, que contra hominem ualent , quia ſi hoc intuliſſet eque bene negaſſent ſicut primū principiū,attamen ſm̄ Auicennā et ſuos ſequaces, contra negantes prima principia diſputandus ē uerberibus et igne, ita ꝙ tam diu baculētur et urātur quouſqꝫ concedant non eſſe idem baculari et nō baculari, uri et nō uri. Vigeſimumprimum . Si quis nullam propoſitionem uelit concedere eſſe per ſe notam ſed uelit ſibi omnem probari, non eſt cū eo diſputandum,ſed in ſua proteruia derelinquendus. Vigeſimumſecundū. Signū ꝙ intellectus et uoluntas ſciūt quādo phātaſia erret uel non erret eſt illud,quia uoluntas non proſequitur in uigilia ea que uidet in ſomno , quia ſomnians ſe regem uel epiſcopum eſſe,in uigilia nō gerit ſe pro rege uel epiſcopo, quia nouit phantaſiam erraſſe. Vtrū aūt poſſet apparere alicui oppoſitum primi principii uerū eſſe, patet ſupra arti.p°.

¶CIRCA QVARTVM ARticulum contra concluſiones etc.Hic doc.arguit contra opinionem Hen. et Achademicorū tripliciter. Primo ſic.Cōcluſio tua talis eſt,nulla ſincera et certa ueritas pōt cognoſci a uiatore abſqꝫ illuſtratiōe diuina,tūc quero a te utrum certa ueritas ſit infallibilis ueritas , et tunc concluſio eſt falſa , ut patet in ſecundo et tertio articulis, uel utrum ſit ueritas idem ꝙ intelligibilitas ſm̄ ꝙ eſt paſsio entis , et tunc iterum eſt falſum, quia omnis paſsio naturaliter poteſt cognoſci cuius ſubiectū poteſt naturaliter cognoſci, ſed ens poteſt cognoſci naturaliter quod eſt ſubiectum ueritatis illo modo,ergo etiā ueritas poteſt cognoſci naturaliter. Aut utrū ueritas idem ſit qđ conformitas et exemplar.Si exemplar creatum.i.ſimilitudo rei in mente,illo modo ſimiliter eſt falſum, qꝛ illo modo naturaliter poſſumus cognoſcere ueritatē.Si eſt exemplar increatum adhuc opinio eſt falſa , quia opinio dicit ꝙ increatum exemplar non cognitum eſt ratio cognoſcēdi quod eſt falſuꝫ,quia nunꝗ̄ relatio cuiuſmodi eſt ueritas pōt cognoſci niſi ambo extrema cognoſcantur.Secundo ſic,Intellectus intelligens incomplexum cōfuſe.i.ſub ratione difiniti poteſt cognoſcere ipſum diſtincte ideſt ſub ratione diffinitionis inquirendo diffinitionem per uiā diuiſionis,ergo aliqua noticia certa poteſt haberi a uiatore ſcilicet diffinitiua cognitio rei.Tertio ſic. Aut lux eterna que eſt deus cauſat aliquid prius naturaliter ꝗ̄ intellectio ſit,aut non.Si ſic,tunc quero utrum cauſet in obiecto uel intellectu,non in obiecto,quia obiectum obiectiue in intellectu eſt tātum ens rationis et per conſequēs nullius realis creabilis eſt capax,ſi in intellectu,ergo deus nō īmediate cauſat noticiā ueritatis in intellectu ſed ꝑ illud prius creatum.Si ergo oportet ponere aliquid creatum in intellectu ꝑ qđ nobis inſit noticia ſincere ueritatis,melius eſt ponere ſubſtantiam ꝗ̄ accn̄s eſſe cauſam noticie ſincere ueritatis ſed illud prius cauſatū in ītellectu eēt accn̄s,g° cōis opinio que dicit ītellectū agentē eē lumē īcreatū.i.ab increato deo īmediate creatū ī quo uidetur ſincera ueritas,eque bn̄ et melius ponit ꝗ̄ Hen. Si nihil cauſat ante intellectionē,tunc quero utrū deus ſolus cauſet intellectionē ſincere ueritatis aut deus cū intellectu et obiecto. Si primo mō ſeqtur ꝙ intellectus agens nō producit intellectionem qđ eſt maximū inconueniens (ex hoc expreſſe habetur ꝙ Scotus uult intellectū agentē producere intellectionē) ꝙ etiam ſit inconueniens,patet per Hen.in ſumma qui dicit deū per intellectum agentem producere noticiā ſincere ueritatis. Si autē deus cauſat eam cum intellectu et obiecto tunc non diſcordat a communi opnnione que ponit deum ut cauſam uniuerſalem ꝑ generalem influentiam cum intellectu et obiecto cauſare noticiam ſincere ueritatis. ¶Ex hac littera habentur plura bona dicta. Primum.Veritas ad propoſitum capitur tripliciter Vno modo pro ueritate propoſitionis.i. pro conformitate propoſitionis ad terminos uel ad rem ſignificatam. Secūdo pro intelligibilitate fundata in omni re ad ītellectum,quia omnis res eſt cognoſcibilis ab intellectu. Tertio pro cōformitate rei incōplexe ad ſuum exemplar.i.ad ſimilitudinem ſuam in mente. Prima eſt duplex.ſ.euidens et certa.i. ſine dubitatione et falſibilitate,et ineuidens et in certa noticia.Secundum.Quicunque naturaliter ſcit ſubiectum naturaliter poteſt ſcire paſsionem eius.Similiter qui naturaliter ſcit cōcretum poteſt naturaliter ſcire abſtractum. Tertium. Duplex abſtractio eſt in ueritate. Vna a ſubiecto quod eſt ens. Alia a proprio ſuo inferiori quod eſt hoc uerum. Quartum. Nihil ſcitur per exemplar niſi cognoſcatur exemplar. Quintum. Intellectus eſt duplex ideſt intellectio ab obiecto nomē ſumendo eſt duplex ſcilicet ſimplex et complexus. Intellectus ſimplex eſt intellectio rei incomplexe. Sed intellectus complexus eſt noticia obiecti complexi ſcilicet orationis. Intellectus ſiue intellectio ſimplex eſt duplex ſcilicet confuſa et diſticta,que ſunt membra et qđ ſint patet.q.2.diſt.3. Et capitur hic obiectum ſimplex pro omni eo quod non eſt oratio. Nulla quidem intellectio eſt complexa ſed eſt res incomplexa,tamen propter obiectū dicitur complexa uł incōplexa,de quo īfra di.27.Sextū.Diffinitiua et qđditatiua noticia incōplexi eſt ꝑfectiſsima noticia eius loquen-

do de noticia incomplexa. Sed loquendo de noticia cõplexa noticia demõſtratiua propter quid qua cognoſcitur cõcluſio aliq̃ de hoc obiecto eſt ꝑfectiſſima, tamen noticia incomplexa diffinitiua eſt fundamentum demõſtratiue noticie. Septimum. Lux eterna capitur ad ꝓpoſitum dupl'r. Primo ꝓ diuina eſſentia q̈ uiſa ipſa eſt lux ſufficiens illuminans intellectũ. Alioᵘ ꝓ diuina uoluntate creante in nobis ſpẽs et actus. Quid ſit lumen intellectus agentis, habetur ſupra fo.3.colũ.4. Opinio cõmunis dr̃ opinio Thome Alberti et alioꝝ antiquoꝝ. Octauũ. Intellectus agens ponitur ad cauſandũ ſpeciẽ intelligibilẽ et actũ itelligendi, et nõ pp illuſtrationẽ phantaſmatũ. i. pp ſepationẽ nature a ſingularitate uel ad uigorandũ phantaſmata uel ad aſſiſtendũ phantaſmati. Nam in angelis uere ponitur intellectus ubi nullum phantaſma ponitur. Nonum. Intellectũ agentem illuſtrare phantaſmata eſt cauſare ſpeciem intelligibilem, naturam clare rep̃ſentantem non inuolutam cõditionibus indiuiduãtibus, qa in phantaſmate nõ põt uideri natura pp hoc ꝙ eſt iuoluta cõditionibus indiuidualibus, ideo qñ intellectus dereliquit illas conditiones et cauſat ſpeciẽ nature clare rep̃ſentande dr̃ illuſtrare phantaſmata. Decimũ. Intellectus agens ex rõne ſua formali eſt nobilior intellectu poſſibili, tamen ĩ eſſe reali ſunt eiuſdem perfectionis. Nam agere de ratiõe ſua formali eſt nobilius q̃ʒ pati uel recipe, in ꝓpoſito tñ eidẽ rei conueniunt ideo ĩ re ſunt equalia, in conceptu non. Vndecimum. Sincera ueritas et euidens noticia eſt nobiliſſima perfectio noſtri intellectus, et ꝑ cõſequens cauſare talẽ noticiã conuenit intellectui agenti, tñ ſolum partialiter ut patebit queſtione ſeptima.

¶ AD QVESTIONEM IGITVR DICO ꝙ ꝓpter etc. Iſte eſt quintus articulus, et cũ hoc pars determinatiua huius queſtionis et principalis. Que conſiſtit in quinquaginta dictis. Primũ. Propter uerba beati Augu. oportet cõcedere infallibiles ueritates uideri in regulis eternis, que in ꝓpoſito idem ſunt quod obiecta, licet regule eterne etiã aliter poſſit capi. Obiecta autem talia quadrupliciter ſe habent, qa aliqñ uidentur ut proxima obiecta. Alioᵒ continent obiectum qđ uidetur, ſed ip̃a non uidentur, ut ſpecies continet obiectum, ſed ipſa nõ uidetur, ideſt ip̃a facit uideri alia et non uidetur. Tertio ſunt aliq̃ uirtute quoꝝ obiectum quod uidetur mouet intellectũ noſtrum ſicut uirtute ſenſibilium conceptus uniuerſales mouent intellectum noſtrũ. Quarto ſunt aliqua que a remotis uidẽtur uel cognoſcũtur. Secũdum. In diuinis ad ꝓpoſitũ quattuor ſigna ymaginãtur, quoꝝ unũ neceſſario p̃ſupponit aliud. Primũ eſt diuina eſſentia, ſecũdum intellectus, tertiũ intellectio, quartum res cognita inquantũ cognita. Oĩa q̃ ſunt in diuinis ad intra hñt eẽ in primo ſigno nature p̃ter potẽtias opatiuas. Tertium. Nulla creatura intelligitur habere aliquod eſſe nec eſſe potẽtiale nec eſſe actuale nec eẽ aptitudinale nec habituale ſiue quocũqʒ nomine nominetur in tribus primis ſignis. Quartũ. Memoria diuina perfecte habetur cũ omnibus ꝑtinentiis ſuis ante tertium ſignum, et per ꝯñs nulla creatura habet eſſe in memoria diuina. Quintũ. In tertio ſigno eſt diuina intelligentia. Cũ ergo omnes creature ſint in quarto ſigno quo ad primũ eſſe eaꝝ ſeqtur ip̃as habere eſſe in itelligẽtia diuina. i. eſſe cognitũ creaturaꝝ relucet in diuina itellectione ita ꝙ nullũ eẽ prius habuit creatura. Sextũ. Productio ẽ duplex. ſ. realis et rationis. Productio realis eſt illa cuius principium et terminus ſunt ſaltem partialiter entia realia. Dixi ſaltem partialiter, ꝓpter actum intelligendi abſtractiuũ ubi obiectũ eſt ens rationis et partialis cauſa itellectionis. Sed ꝓductio rõnis eſt ſimplex et naturalis cõſecutio entis rõnis uel imaginaria cõſecutio uel ꝓductio entis rationis. Exemplum cũ in hoĩe cognito ſeqtur p̃dicabilitas, uel ad actum intelligẽdi ſeqtur ſimilitudo obiecti, uel ad actum uolẽdi ep̃i cõſecrantis ſequitur eſſe presbiterũ uel officialẽ quod eſt eſſe rationis uel potius uoluntatis. Septimũ. Cum deus intelligit ſe ip̃ꝫ clariſſime et perfectiſſime ex cõſequẽti etiam intelligit q̃cunqʒ põt facere et intelligere et uelle etiam que non poteſt, et ſic oĩa clariſſime intelligit tam poſſibilia q̃ʒ impoſſibilia, eo modo quo dicetur infra diſt. 43. In illa intellectione primum eſſe habent creature quod eſt eſſe cognitũ uel obiectiuũ. Tale eſſe obiectiuũ creaturaꝝ eſt fundamentum poſſibilitatis, et oĩs aptitudinis, et omniũ p̃dicatoꝝ neceſſarioꝝ, ita ꝙ in illa propoſitione et ſimilibus, homo eſt ens poſſibile, ly homo in ſubiecto ſupponit pro eẽ cognito potiſſime in diuino intellectu et ꝑ ꝯñs in omni neceſſaria ꝓpoſitione ſufficit extrema ſupponere ꝓ eſſe tali obiectiuo Non ſic ſꝑ eſt de cõtingẽtibus ꝓpoſitionibus. Octauũ. Creature in tali eſſe obiectiuo dicũtur regule eterne. Nonum. Omnis uidens obiectũ uel obiecta talia in eſſe obiectiuo poteſt ex eis cognoſcere p̃dicata neceſſaria et ex illis formare ꝓpoſitiones neceſſarias que regulantur ꝑ obiecta talia. i. ex extremis cognoſcitur ueritas et neceſſitas taliũ ꝓpoſitionũ. Quãdo ergo ſciũtur in fallibiliter tunc illa noticia dicitur uiſio ueritatis in luce eterna. i. in obiectis talibus uirtualiter cõtinẽtibus, Ex quo pꝫ ꝙ uirtute obiecti ſimplicis põt ꝓpoſitionis alicuius ueritas euidenter haberi. Decimũ. Obiecta cognita in mente diuina habent quattuor nomina. Primo dicũtur lux, qa ſicut per lucem regulatur uiſus in uidendo ſic ꝑ quidditates obiectoꝝ regulatur intellectus in omni noticia cõplexa. i. formãdo ꝓpoſitiones uel cõſequẽtias et ſyllogiſmos. Secũdo dicũtur ueritates. i. cõformitates actiue quaſi exemplaria et ſimilitudines reꝝ ad extra, uel ꝙ intellectus diuinus ad ea aſpiciendo, ſimilia quedã extra formet uel faciet uolũtas. Dicũtur tertio eterna, nõ ꝙ ſint realiter eterna cum nihil realiter ſint, ſed qa ſunt deo ab eterno in eternũ p̃ſentia. Quarto dicũtur cognita eo ꝙ habẽt eſſe ĩ diuina cognitione. Vndecimũ. Eſſe exemplar alicuius eſt dupl'r. ſ. formaliter et uirtualiter. Formaliter ut ip̃a ſimilitudo rei que in propria forma ſe ip̃a eſt ſimilis. Virtualiter autem eſt omne illud quod p̃ſentat illã ſimilitudinem ut diuina intellectio uel diuina eſſentia uel ſpecies intelligibilis. Et ꝓpter hoc illa obiecta ſimĩliter et res ip̃e dicũtur ueritates. i. cõformes intellectui diuino et intellectioni diuine, quod intelligitur uirtualiter. Et illo modo põt dici memoriã diuinã eſſe uirtuale exemplar omniũ reꝝ eo ꝙ ꝑ ip̃am ineſt deo intellectio ingenita que intellectio habet formaliter in ſe ſimilitudines reꝝ. Dubiũ aũt eſt utrum diuina eſſentia poſſit etiã habere eſſe cognitum quod eſt eſſe rationis. Planũ quidem eſt ꝙ in diuino intellectu habet eſſe obiectiuum reale, in itellectu tñ creato habet eſſe obiectiuum quod eſt eſſe rationis. Duodecimũ. Creature in eſſe obiectiuo dicũtur eẽ lux eo ꝙ ſe manifeſtãt intellectui quãtũ eſt de ſe et etiam alia uirtualiter contenta ſicut lux corporalis potiſſime manifeſtat ſe uiſui et oĩa alia uiſibilia. Et quia uiſus inter omnes ſenſus exteriores eſt nobilior et clarior, et cũ lux inter oĩa ſenſibilia uideatur eſſe nobilius ſenſibile merito res cognoſcibilis anthonomaſice uocatur lux et melius uocatur nomine lucis q̃ʒ alterius ſenſibilis. Tredecimũ. Omne obiectum huiuſmodi in deo eſt neceſſariũ. i. ĩmutabiliter rep̃ñtat res. Dacimũquartũ. Neceſſitas ĩmutabilitatis eſt duplex, in eſſe, et in operari. Illa obiecta non ſunt primoᵒ neceſſaria cũ nihil ſint, ſunt tamen ſecũdo modo neceſſaria ſic intelligẽdo ꝙ ĩmutabiliter ſemper rep̃ſentant. Decimũquintũ. Illa obiecta dicũtur eterna non ꝙ ꝓprie ſint eterna quia ſolũ entia realia poſſunt dici eterna, ſed quia ab eterno in eternũ rep̃ſentant res creatas intellectui diuino. Decimũſextũ. Eternitas ꝓprie eſt duratio nõ ſucceſſiua. i. cuius una pars recedat adueniente alia, ſed eſt momẽtanea uel inſtantanea. i. nulla mutatio nec uariatio eſt ibi ut declarabitur diſt. 9. Decimũ

ſeptimum. Illa obiecta dicūtur obiecta non ꝙ ſint cauſatiuá noticie diuine, ſed quia ſunt termini.i.intelligūtur diuina intellectione. Omnis ergo intellectus cognoſcens aliquod ꝑdicatum neceſſario dicibile de tali obiecto dicitur uidere in luce eterna, q̄ lux eterna pōt intelligi uel obiectū uel ipa intellectio diuina q̄ uirtualiter cōtinet obiectū. Sequitur correlarie. ꝙ illa obiecta extrinſeca denominatione dicūtur lux et eterna.ſ.ꝓpter intellectioné diuiná a qua ꝓducūtur ꝓductione rationis et i qua habent eſſe rationis. Decimūoctauū. Intellectus diuinus ſatis conuenienter dicitur liber et nobiliſſimus liber, quia ſicut liber materialis cōtinet ſigna ad placitū rerꝝ ſignificatarꝝ ſic intellectus diuinus cōtinet ſigna naturalia rerꝝ.i.ſimilitudines exꝑſſas omniū rerꝝ q̄ ſimilitudines dicūtur obiecta itellectus illius.in eſſe obiectiuo, q̄s ſimilitudines ita bene itelligit ſicut res quarꝝ ſunt ſimilitudies. Decimūnonū. In hoc differt materialis liber a diuino intellectu, quia indoctus uidens librum materialem nō nouit ſcripta in eo, ſed uidens diuiná eſſentiá et res i ea etiá idoctus cognoſcit ſcripta i eo, cuius ratio eſt, quia ſcriptura materialis libri ſignificat ad placitū, ſed ſcriptura itellectus diuini ſignificat naturaliter. Dixi et res i ea, qa non oīs uidens diuinaꝫ eſſentiá uidet alias res i ea ſaltem oēs. Vigeſimū. Scribere hec obiecta i diuino itellectu nō eſt actio realis ſed eſt rationalis ꝓductio.i.neceſſaria cōſecutio ad itelligere diuinū. Vigeſimum primū. Poſſibile eſt uidere obiecta itellectionis diuine, licet nō uideamus itellectioné illá ſed tamen non uidemus illa obiecta ut i itellectione diuina ſunt, ſed tamen eadem obiecta que repꝛeſentantur i diuina itellectōne etiá nobis repꝛeſentantur, et eodé modo ſed non penes oīa.i.ſolum quo ad quidditates et ꝑdicata neceſſaria. Quomodo illa obiecta dicātur uirtualiter ꝯtinere ueritates, pꝫ ſupra in corpore queſtionis. Vigeſimūſecūdum. Dicimur uidere infallibiles ueritates in diuina intellectione extrinſeca denominatione, qa intellectus diuinus nō mouet noſtrꝝ intellectum ad noticiá illarꝝ ueritatū, ſed illa obiecta mouent, quia tamen primá ꝓductioné in tali eſſe habent a diuino intellectu, ideo dicimur moueri a diuino intellectu in quo primū eē habent. Vigeſimūtertiū. Proprie dicimur uidere ifallibilem ueritaté i luce eterna.i. i itellectione diuina q̄ ꝓducit talia obiecta ſuo modo ſicut dicimur ꝓprie intelligere i lumine itellectus agentis eo ꝙ ꝓducit ſpecies et actus. Sic ergo pꝫ ꝙ duplici rōne dicimur uidere in diuina itellectione. Primo quia ꝓducit obiecta illa. Secundo quia uirtute eius mouent noſtrū intellectum.i. niſi cōſeruarētur ab itellectione diuina nō poſſent mouere noſtrum intellectum. Vigeſimūquartū. Actus intellectus ꝑcedens omné uolitioné eſt pure naturalis.i.nihil habet libertatis nec cōtingentie ſic intelligendo ꝙ licet i eſſe ſuo actus itellectus ſit cōtingens, tn̄ neceº et naturaliter cauſatur eo modo quo naturales effectus neceº cauſantur. Vigeſimūquintū. Intellectus hꝫ duplices actus, quoſdá pure naturales et ꝓprios ut actus ꝑcedentes omné uolitioné. Quoſdá partim liberos et ꝑtim naturales, ut actus imperatos a uolūtate. Vigeſimūſextum, Productio creaturarꝝ in eſſe cognito prior naturaliter eſt q̄; uelle dei, quia itelligere illud ꝑ quod ꝓducūtur i tali eē eſt mere naturale intelligere. Vigeſimūſeptimū. Cū dr̄, oīs actio dei ad extra eſt ꝑ uolūtatem principaliter agentem et per itellectioné oſtendéteꝫ, intelligitur de reali ꝓductioue creaturarꝝ, qa ꝓductio creaturarꝝ in eſſe cognito eſt ſumme neceª et ſumme naturalis nulloº dependens a uolūtate nec ꝑxigens nec ſimul coexigens uolūtaté ſed prior naturaliter eſt oī actu uolūtatis diuine ſuo modo.i. eo mō quo entia ſunt. Vigeſimūoctauū. Nullius effectus é deus libera cá niſi ꝑ uelle ita ꝙ ipm uelle eſt naturale agens et uoluntas libera tam reſpectu uelle q̄; aliorꝝ. Vigeſimūnonū. Cum res i eſſe cognito mouet noſtrum itellectum certū eſt ꝙ non mouet ſine diuina aſſiſtétia.i.generali ifluentia cum ſit eſſentialis ordo cīs actionis create ad diuiná actioné.i.ꝙ ipoſſibile ſit abſolute ꝙ aliqua creata actio fiat quin neceº ꝯcurrat deus. Non aūt oīs generalis ifluentia eſt per uolūtaté diuiná, ſed illa motio ſecūdariorꝝ obiectorꝝ eſt ex ifluētia itellectus diuini ut aliquo mō eſt prior uelle uolūtatis diuine, qa eſt neceª et naturalis et motio uolūtatis eſt libera et cōtingens. Trigeſimū. Aſſiſtentia diuine uolūtatis i hoc ꝯſiſtit ꝙ ad cōponere uel diuidere neceº cōcurrit uelle diuinū, ſed ꝙ cōpoſitio uel diuiſio ſit cōformis terminis nullo mō depédet a diuina uolūtate ſed primo a terminis et ex cōſequēti ab itellectu dante naturá talé terminis. Trigeſimūprimum. In regulis eternis.i.i creaturis cognitis nulla poteſt contingens ueritas uideri.i.nulla cōtingens propoſitio pōt formari de tali obiecto uirtute eius ſed tantum neceª, de quo ſupra fo.16.col.prima. Trigeſimumſecūdum. Quāq; oē quod eſt i noſtro itellectu ſit omnino cōtingens tamen i diuino itellectu ſumme neceº eſt. Quomō cognoſcātur ꝓpoſitiones ꝑ ſe note uideatur ſupra fo.45.col.3.et.75.col.1. Trigeſimūtertiū. Ideo dr̄ noſter itellectus uidere obiecta illa i diuino itellectu uirtualiter eo ꝙ primū eſſe itelligibile illorꝝ obiectorꝝ é a diuino itellectu et pp hoc dr̄ itellectus diuinus influere ad hoc ꝙ moueát illa obiecta noſtrū itellectum. Ex quo pꝫ ꝙ nō omnis ifluentia dei ad extra eſt libera, uolūtaria et cōtingens, qa illa eſt per itellectū et cū hoc neceª neceſſitate naturalitatis. Trigeſimūquartū. Diuinus itellectus habet duplex obiectum.ſ.primariū, et eſt oē illud quod eſt realiter deus, et ſecūdarium, quod eſt oē creabile. Trigeſimūquintū. Philoſophi dicūtur uidere neceſſarias ueritates i diuino itellectu ꝓpter naturalé .iduſtriá et naturale ingeniū iō derident xp̄ianos ꝙ articulos ſue fidei nō poſſunt ibi uidere, ſed imerito, potiſſime de cōtingētibus, qa nullibi uirtualiter cōtinentur, quia tales ꝑ hyſtorias uel experientiam cognoſcūtur, nec tn̄ philoſophi oīa ſua ſic ſtuduerūt ꝑ ſtudiū ꝑ obiectorꝝ euidentiá, ſed uel ꝑ hyſtorias uel libros aliorū aliqua ſumpſerūt. Trigeſimūſextū. Nulla ſpecialis illuſtratio requiritur ad hoc ꝙ cognoſcātur doctrine quas modo habem⁹ ſed ſolus purus animus, nō quidem i moribus ſed ingenio et claris phantaſiis. Ná puritas eſt duplex. Quedá intellectus, et quedam affectus. Prima eſt triplex, quia q̄dam dr̄ magna, ut cum intellectus abſtrahitur a ſenſibilibus ſpēbus. Secūda dr̄ maior, cum abſtrahitur a phátaſticis imaginib⁹. Tertia dr̄ maxima, cum itellectus i naturali cognitione abſtrahitur a phyſicis rationibus et ſolis metaphyſicis inheret, ſed in theologica cognitione ab omni naturali rōne. Sed puritas affectus etiá é triplex. Prima dr̄ magna quādo uoluntas caret culpa. Secūda dr̄ maior, qn̄ nulla ſeq̄la culpe ineſt, de q̄bus in ſecundo libro. Tertia dr̄ maxima qn̄ caret occaſionibus culpe. Trigeſimūſeptimū. Influentia generalis eſt quadruplex. Prima eſt eſſentie diuine q̄ principaliter dr̄ ifluere reſpectu quorūcūq; creatorꝝ i q̄bus realiter eſt. Secūda eſt itellectus diuini reſpectu obiectorꝝ itelligibiliū et ꝓpoſitionū neceſſariarꝝ de qua dictū é ſupra dicto.29º Tertia eſt uolūtatis diuine reſpectu appetibiliū quaſi eodemº ſicut intellectus reſpectu itelligibiliū. Quarta eſt eiuſdem uoluntatis i cauſatione reali creaturarꝝ. Et in oī ꝓductione reali creature cōcurrūt oēs quattuor ifluētie, ſed i appetitu creature reſpectu ſui ipſius uel alterius cōcurrunt tres prime, ſed in ꝓductione noticie ꝓpoſitionū neceſſararꝝ cōcurrūt due prime. Prima ifluentia nō eſt in opari ſed in eſſe inquantū diuina eſſentia eſt radix omniū ad quá ultimate reducuntur oīa uniuoce uel equiuoce de quo ſupra fo.52.col.2.et.3. Tertia ifluentia eſt reſpectu appetibilitatis que ineſt rei rōne uoluntatis diuine preciſe, quia illa ꝯn̄a eſt bona. Voluntas diuina uult hác rē ideo eſt bona et appetibilis, et nō ecōuerſo. Trigeſimūoctauuꝫ.

intellectus debet eleuari ad conſiderandas res in ſe p cauſationem ſpēꝝ itelligibiliū. Trigeſimūnonū. Res ſenſibilis extra cauſat phantaſma cōfuſum et p accidens unū.i. obiectū relucens in ſpē phantaſtica eſt unū p accidens, qa repn̄tat ſubiectū cū accidētibus ſuis ſed ſpecies itelligibilis nō ſic, de quo ſupra. et p ꝯn̄s uidens rem in phantaſia ſolū, nullū p ſe unū uidet. Sequitur correlariū, ſi qs terminos huius ꝓpoſitionis, omne totum eſt maius ſua parte ſolum cognoſceret in aliquo certo ſingulari phantaſmate tunc non clare uidet eos nec ipam ꝓpoſitionē ſꝫ qui abſtracte intelligeret clare itelligeret. Quadrageſimum. Neceſſarie ꝓpoſitiones primo ſunt uere de obiectis abſtractis a ſenſibilibus et ſecundario uerificātur de ſingularibꝰ. Seqtur ergo, cum pauci poſſint abſtrahere ꝙ etiā pauci itelligāt ſinceras ueritates.i. ꝓpoſitiones primo ueras. Quadrageſimūprimū. Abſtractiui nō diſtinguūtur a nō abſtractiuis p hoc ꝙ abſtractiui ſpecialiter illuſtrētur a deo, ſed p duo alia diſtiguuntur, qa.ſ. uel hn̄t ingenium naturale melius, uel faciunt maiorem diligentiā. Et pp ſecundā cām aliqui groſſi igenii magis ſunt abſtractiui q̄ alii multum ingenioſi negligētes. Quadrageſimus ſecundum. Phantaſma capitur dupliciter.ſ. formalit̄ et ſubiectiue. Formaliter eſt ipa ſimilitudo obiecti, ſubiectiue eſt una q̄litas i q̄ eſt illa ſimil tudo. Cōformit̄ dicatur de ſpē itelligibili. Quadrageſimūtertium. Obiectum abſtractum a ſenſibilibus dr̄ obiectum creatū cognitū.i. illud quo cognito poſſumus de pticularibus formare neceſſarias ꝓpōnes iō uidere ſinceras ueritates i talibus abſtractis ē remote uidere i luce eterna. Et qa optima cognitio talis obiecti eſt in diuino itellectu, iō anthonomaſtice dr̄ uideri i luce eterna qn̄ tale abſtractū cognoſcitur in diuino itellectu quaſi i exemplari. Quadrageſimūquartum Omnis res uirtualit̄ cōtentiua alterius dr̄ exemplar eius.i. oē illud ex quo elici pōt uel haberi poteſt aliqd ſiue i re ſiue i intellectu dr̄ exemplar eius. Et hoc dupliciter ad ꝓpoſitū noſtrū, quia diuina eſſentia et itellectus dicūtur exemplar equiuocum creature, quia alterius rationis. Sed itellectio diuina eſt partiꝫ equiuocū eo ꝙ eſt ꝓductiua obiectoꝝ et ptiꝫ uniuocū eo ꝙ idee et ſimilitudines creaturaꝝ formaliter et pximo i ea relucent. Sic eēntia et itellectus poſſunt dici etiā uniuocū ꝓpter remotaꝫ relucentiā.i. mediatam ideaꝝ in eis. Quadrageſimūquintū. Idee nō habent eſſe ſuū formale niſi i itellectione, tamen dicūtur aliquādo eſſe habere in diuina eſſentia eo ꝙ dicūtur imitari eſſentiam, ſed hoc nullū eſt eſſe creaturaꝝ i ꝓpria forma nec ſimilitudo creaturaꝝ niſi ſicut dictū eſt ſupra. Intellectus diuinꝰ itelligens pfecte diuinā eſſentiā cognoſcit q̄ et q̄lia nata ſint imitari eam uel fieri p deū. Et qa illā noticiā elicit ex eēntia ideo dicitur exemplar eē uirtuale. Nulla tn̄ ſimilitudo creaturarū eſt i eēntia ut eſſentia ſed bene in itellectione ut intellectio eſt. Quadrageſimūſextum. Lux icreata.i. diuina eſſentia eſt primū principium entiū ſpeculabiliū.i. p cognitionē diuine eſſentie euidētius et clarius poſſunt cognoſci oīa et eſt noticia euidentior et clarior q̄ cognoſcendo quodcūq̄ aliud obiectū. Etiā qa intellectus diuinus ab eēntia ſumpſit omniū reꝝ quidditates de quibus ſunt ſciētie ſpeculatiue. Quadrageſimūſeptimū. Cum dr̄ eēntiā eē primū principiū ſpeculabiliū, ſenſus eſt, ex ipa eliciūtur oīa ſpeculabilia a diuino itellectu. Quadrageſimūoctauū. Lux icreata.i. diuina eēntia eſt ultimus finis practicabiliū qa ab ea ſummūtur oīa obiecta icomplexa, ex quoꝝ aliquibus habentur neceſſarie ꝓpoſitiones practice, ex aliqbus ſpeculatiue. Ex quo pꝫ ꝙ primū principiū et radix omniū eſt diuina eēntia, et ultimus finis in quem oīa ordinātur. Ex quo ulterius pꝫ cum doctor diuerſificat ſpeculabilia et practica p hoc ꝙ principius tribuit ſpeculabilibus et finē practicis uult inuere ꝙ principia i ſpeculabilibus ſint p ſe nota ex terminis, et poſſint ſumi a quocūq̄ obiecto, ſed principia practica ſumātur ab ultimo fine et nō alio obiecto. Quadrageſimūnonū. Quicūq̄ p cognitionē diuine eſſentie et reꝝ i ipa format diſcurſus et argumētationes, perfectius et clarius format q̄ quicūq̄ alius cognoſcens rem i ꝓprio genere ceteris pibus.i. ſi ꝓportionabiliter eque pfecte uidet in deo ſicut in proprio genere. Dico proportionabiliter, quia non debet eque pfecte uidere i deo et in ꝓprio genere, ſed multo clarius tamen ſi deus oſtēderet ualde, obſcure et i ꝓprio genere uideretur clare poſſet oppoſitū contingere. Ex quo ſeqtur ꝙ pfectius cognoſco triāgulū habere tres etc. inquantū ē a deo et i diuino itellectu repn̄tatus q̄ inquātum eſt tale ens in ſe ipo. Similit̄ pfectius cognoſco temperate uiuēdum pp ituitiuaꝫ beatitudinē acquirendā q̄ ſi p pricipia naturalia cognoſcerē. Quinquageſimū dictū. Cū in pricipio queſtionis dicitur ꝙ regule eterne ſint obiecta quadruplicit̄ cognoſcibilia ſic debet itelligi. Obiectū pximū eſt creatura relucens i diuina itellectiōe. Cōtinens obiectū ꝓximū eſt diuina itellectio. Illud cuius uirtute obiectū pximū mouet eſt itellectus diuinus et itellectio diuina q̄ cōſeruat et i eſſe ponit hec obiecta. Remotū obiectū eſt obiectū a ſingularibus abſtractū et in uniuerſali conceptum.

¶ DE SEXTO ARTICVLO Vidēdum etc. Iſte ſextus articulus ſufficienter patet ex dictis.

Queſtio Quinta.

DE VESTIGIO QVERO VTRVM IN Omni creatura etc. Hec eſt ſecūda ps principalis huius diſtinctionis i qua agitur de cognoſcibilitate dei p creaturā in ratiōe ueſtigii, et cōtinetur unica queſtione. Cuius titulus talis eſt. Vtrū in omni creatura ſit ueſtigiū trinitatis. In quo titulo tres ſunt termini declarandi. Primus eſt creatura, de quo in ſecūdo libro. Secūdus eſt ueſtigiū, de quo hic agetur. Tertius eſt trinitas, de quo ifra diſtinctione.24. ¶ Veſtigiū ergo capitur duplicit̄.ſ. methaphorice, et ꝓprie. Primo capitur quintuplicit̄. Primo ꝓ dei ꝓuidētia, ut Iob undecimo. Veſtigia dei forſan comprehendēs. Secūdo pro operibus chriſti i mūdo, ut Iob.23. ueſtigia eius ſecutus eſt pes meus. Tertio ꝓ ducēte i noticiā dei cōmuniter, ſic oīs creatura quocūq̄ modo cōcepta aliqualiter eſt ueſtigiū. Quarto ꝓ preſentia dei, ut Pſal. ſeptuageſimoſexto. Veſtigia tua non cognoſcebam. Quinto ꝓ exemplari, ut cōmuniter dicitur, ueſtigia illius ſequor. Proprie aūt capitur quadruplicit̄. Primo large, et ſic eſt oīs effectus derelictus ab aliqua cā determinate ſpēi uel generis rememoratiuus ipius, ducēs uel potens nos ducere in cognitionē alicuius ꝓpōnis cōtingentis enūciātis eſſe uel fuiſſe de tali cā, ut fumus ſignificat igem eē, et nigredo domoꝝ ſignificat fumū fuiſſe, odor ſtercoꝝ cerui ſignificat ceruū ibi fuiſſe. Secūdo capitur ſtricte, et ſic eſt imp̄ſſio in aliquod corpus ſibi cedens, remanens tn̄ in eius abſentia, ut figura a ſigillo imp̄ſſa. Tertio magis ſtricte, et ſic eſt ſimilitudo alicuius partis aīalis a qua imprimitur i aliquod ſibi cedēs, ut ueſtigiū pedis. Quarto ſtrictiſſime, et illoº cōſiſtit i qbuſdā cōditionibus cōibus, omni creato cōueniētibus, dicētibus pfectionē, ducētibus i cognitionem cōmuniū tribus perſonis in diuinis, inquātū ſunt apropriata perſonis. ¶ Dimiſſo capite q̄ſtiōis ad corpus accedo quod doc. diuidit in tres articulos. In primo tractat qd ſit ueſtigiuꝫ corporale, in ſecūdo qd ſit ueſtigiū ſp̄uale, in tertio in quo fundetur ueſtigiū ſp̄uale. Primus diuiditur i duas partes.ſ. in litigatiuā et determinatiuā. Secūda ibi, quātum ad hoc igitur etc. Prima iteꝝ i duas, primo ponitur opinio, ſecūdo improbat ibi, cōtra illud. ¶ Opinio eſt ſancti Tho. in primo ſcripto diſt.3. ar.2. Et cōſiſtit in quattuor dictis. Primū. Veſtigiū eſt imp̄ſſio idest eſt impreſſum quod derelinquitur ex tranſitu aīal̄ ſuper uacuū uel plenū ipm imperfecte rep̄ſentans. Secūdū. Repn̄tans

aliquid ſm conceptum cõmunem dicitur ipſum confuſe et iperfecte repñtare, ſed repñtans aliquid in ꝓprio cõceptu dicitur diſtincte repñtare. Tertiũ. Vegiſtiũ derelictũ a parte aĩalis ñ repñſentat diſtincte illud aĩal quod impſſit ſed repñſentat naturam ſpecificã talis aĩalis uel ĩdiuiduũ uagum. Quartũ. In hoc differt imago a ueſtigio qa imago repñſentat certũ indiuiduuʒ, ſed ueſtigiũ repñtat indiuiduũ uagum uel ſpẽm tm̃. ¶ Cõtra illud doc. arguit per dicta. Primũ. Poſſibile eſt tm̃ unum aĩal eẽ in uniuerſo ſaltem alicuiꝰ certe ſpẽi, et eẽ notũ alicui nullum eſſe aliud niſi iſtud illius ſpeciei, et ſit bos, ĩ hoc caſu ueſtigium pedis illius bouis, eſſet uere ueſtigiũ bouis et repñſentaret certũ indiuiduũ, ergo nõ eſt de eẽntia ueſtigii cõfuſe repñtare. Secũdum. Imago nõ habet de eẽntia inquãtum diſtinguit a ueſtigio ꝙ repñtet indiniduũ, quia hoc etiã cõuenit ueſtigio. Tertiũ. Veſtigiũ ad ꝓpoſitũ noſtrũ eſt ſimilitudo alicuius partis, ſed imago eſt ſimilitudo totius, et ĩ hoc differũt. Quartũ. Veſtigiũ eſt imago partis, qa oẽ repñtans aliquod totum dicit̃ imago eius, et ueſtigiũ repñſentat totam partẽ ideo eſt imago partis. Ex dictis ſeqtur ꝙ nõ ẽ de rõne ueſtigii corporalis ꝙ cõfuſe repñtet.

¶ QVANTVM AD HOC Igitur dico etc. Hec eſt ps determinatiua primi articuli et cõſiſtit ĩ ſex dictis. Primũ. Veſtigium ꝓprie eſt in corporalibus ſed trãſumitur ad ſpiritualia. Secũdum. Nullũ ueſtigiũ derelinqtur ex tranſitu aĩalis ſuper oĩo uacuũ, nec ſuper oĩo duꝝ, nec ſuper oĩo fluidũ, ſed in materia molli que cedit et impſſionem ſeruat. Tertiũ. Veſtigiũ eſt ſimilitudo illius ptis aĩalis aqua imprimitur in aliquod ſibi cedens. Quartũ. Totũ nõ ĩmediate cognoſcitur per ueſtigiũ ſed ſolũ pars illa, tñ arguitiuẽ põt cognoſci totũ ex ueſtigio partis ſed nõ ꝓ certo nã ſi amputatus pes ĩprimeretur ego arguerem ĩbi trãſiſſe unũ aĩal et tñ fallerer. Quintũ. Dato ꝙ imprimeretur pes amputatus pulueri ita bene eſſet imago partis ac ſi eẽt impſſus pes uiui aĩalis. Sextũ. Sãctus Thomas ad ꝓpoſitũ applicãdo dixit ueſtigiũ differre ab imagine per hoc ꝙ ueſtigiũ repñſentat deum ſub rõne ſpeciei ſpecialiſſime, et imago ſub ratione huius dei ſingularis. Sed hec applicatio non ualet, quia ñ cognoſcimus deũ ex creaturis ſub rõne cõceptus ſpecifici. Nam nullus talis eſt uniuocus deo et creature, ſed ſub rõne cõceptꝰ tranſcendentis elicibilis ex ſenbilibus, uniuoci deo et creature, ĩmo nec imago aliter repreſentat.

¶ QVANTVM AD SECVNDVM Articulum dr̃ ꝙ et. Iſte eſt ſecũdus articulus principalis ĩ copore queſtionis. Vbi notandũ ꝙ doctor duos primos articulos ꝑmixtim tractat, qa primo opiniones ad utrũq; reſponſiuas ponit, et ſecũdo primã improbat et primũ articulũ ſoluit, tertio improbat ſecũdaʒ opinionẽ reſponſiuam ad ſecũdum articulũ, et poſtea eũdem ſecũdum articulum determinat ibi. Quãtum ergo ad ſecũdum articulũ cõcedo etc. ¶ Opinio huius articuli ẽ Henri. quoli. 3. q. 9. Et quoli. 5. q. 2. Et quoli. 4. q. 7. et. 8. Et quoli. 2. q. 3. Et cõſiſtit in quattuor dictis. Primũ. Creatura habet ad deũ triplicẽ relationẽ, ut effectus triplicis cauſe. Nã deꝰ eſt cã exẽplaris, efficiẽs, et cã finalis, et ꝑ oppoſitũ oĩs creatura eſt effectus, et exemplata, et finita, et ſic quelibet creatura refertur ad deũ triplici relatione. Secũdum. Ille tres relationes ꝑtinent ad tres modos relatiuoꝝ. Nã exemplari a deo ẽ eſſe ſimilẽ deo ꝓpter ideas que ſunt ĩ deo, modo ſimilitudo pertinet ad primũ modũ relatiuoꝝ, ſed effici a deo fundatur ſuper potentia paſſiua creature. i. ſuper poſſe creari et ꝑ ꝯñs ꝑtinet ad ſecundum modũ relatiuoꝝ, ſed finiri idem eſt quod excedi in bonitate a ſuo fine. Nã oĩs finis debet eſſe nobilior his que ſunt ad finem. Sed omne ꝑfectiꝰ eſt mẽſura imperfectioris cuius aliquid eſt uel ad quod aliqͦ modo ſe hʒ (quia nõ oẽ perfectius eſt menſura impfectioris) et per cõſequens eſt ĩ tertio mõ relatiuoꝝ in quo reponitur mẽſura et menſurabile. Tertiũ. Ille tres relationes creature ad deum ſimul iuncte ſunt eſſentialiter ueſtigiũ ſpirituale. Quartum. Terminus illoꝝ reſpectuuʒ ſiue ueſtigiatum ſunt tria appropriata, quia exẽplari habet diuinam noticiam inquantum ẽ ars. i. oſtendens uolũtati diuine ĩpa factibilia et illa licet ſit cõmunis tribus perſonis tñ appropriatur filio eo ꝙ per intellectũ generatur filius, ſed effici habet diuinã uolũtatem inquãtum, ẽ potentia factiua omniũ que licet ſit cõis tribus, tñ apropriatur patri eo ꝙ oĩa ꝓducta ꝓducũtur a patre tam ab intra q̃ ad extra, et a nulla alia perſona. Finiri aũt hʒ bonitatem diuinam cõem tribus, ſed ſpũiſancto apropriatam ꝓpter hoc ꝙ procedit per uoluntatem que ſolum uult bonum.

¶ QVOD ETIAM DICITVR In ſecũdo membro etc. Hic improbatur opinio Henrici ꝑ aliqua dicta. Primũ. Veſtigium capitur dupliciter. Vnoͦ formaliter, et ſic idem eſt quod repñſentare deũ uel equiuoce uel uniuoce quo ad tres ꝑſonas ĩ conceptibus cõibus, tribus ꝑſonis appropriatis. Secũdo capitur fundamẽtaliter ꝓ illa re que ſic repñſentat cuiuſmodi eſt omne creatũ, Secũdum. Veſtigiũ ſpũale ſiue theologicũ et corporale cõueniũt ĩ hoc, qa utrũq; reducit ĩ cognitionẽ recordatiuã incõplexi. Secũdo utrũq; eſt cãtum a ueſtigiato. i. repñſentato. Tertio quia utrũq; ĩ aliquo cõuenit cũ ueſtigiato, in aliquo differt. Quarto quia neutrũ eſt oĩmoda ſimilitudo ueſtigiati. Tertiũ. Falſum eſt ꝙ illi tres reſpectus p̃ciſe ſint ueſtigiũ, qa illud eſt ueſtigiũ quod eſt ſimile ueſtigiato, ſed illi reſpectus nõ ſunt ſimiles ueſtigiato ſed fundamentũ eoꝝ, ergo dictum ueꝝ. Quartum. Veſtigiũ ẽ ſimilitudo ueſtigiati qͦ ueſtigio cognito cognoſcitur ueſtigiatũ, et ꝑ ꝯñs ueſtigiatũ prius naturaliter cognoſcitur q̃; illa relatio et ſimiliter ueſtigiũ ergo ueſtigiũ nõ ẽ relatio illa. Quod debet ĩtelligi fundamẽtaliter, qa formaliter ẽ relatio, ſed nõ ille tres relationes de qbus Hen. dicit. Quintũ. Omnis reſpectus creature ad deũ eſt in tertioͦ relatiuoꝝ, quia duo primi modi relatiuoꝝ ſunt mutui. i. ſicut unũ extremum hʒ relationẽ realẽ ad aliud ſic ecõuerſo aliud hʒ relationẽ realem ad illud, in tertio mõ aũt nõ eſt mutuitas. i. unũ extremũ refertur realiter ad aliud, ſed aliud nullã relationẽ realẽ habet ad illud, ĩ deo aũt ſic eſt ꝙ deꝰ nullã relationẽ realem hʒ ad creaturã, ſed bene creatura ad deũ. Sextũ. Similitudo eſt duplex. ſ. uniuocationis et equocationis, et capitur hic ſimilitudo ꝓ omni eo ex quo põt elici noticia alterius. Cũ ergo equoce et uniuoce ſiue ꝑ uiã ꝓportionis poſſit deus cognoſci ex creaturis, ſeqtur ꝙ oĩs creatura iſto mõ eſt ſimilis deo uel equoce ul' uniuoce, de quo uide fo. 65. col. 4. et fo. 66. col. i. et. 52. col. 2. et. 3. Septimum. Differt dicere, deus eſt triplex cã creaturaꝝ. ſ. efficiens exẽplaris, et finalis, et dicere deꝰ eſt terminus triũ relationũ quas hñt creature ad deũ, qa primũ eſt falſum eo ꝙ deus eſt unica cã. Similiter cã efficiẽs et exẽplaris coincidũt, ut patuit diſt. 2. q. i. Octauũ. Veſtigiũ eſt ſimilitudo imitationis. i. repñtationis per uiã ꝓportionis. Nã ueſtigiũ quo ad formale idẽ eſt quod repñſentatiuũ rõne imitationis. i. inquãtuʒ ĩpm ẽ cauſatũ a deo, et ut artificiatũ repñſentat deũ ut artificẽ quod eſt imitari deũ Et bene notetur quid ſit imitari. Nonũ. Exemplar eſt menſura exemplati. i. entitas exẽplati deriuatur ab exemplari et cognoſcitur ꝑ noticiã exẽplaris q̈le ĩ entitate et quãtũ ĩ ꝑfectiõe ſit.

¶ QVANTVM ERGO Ad ſecũdum articulum etc. Hic determinat doctor ueritatem ſecũdi articuli. Et cõſiſtit in. 24. dictis. Primũ. Relatio ueſtigii fundatur in tribus, quoꝝ aliqua ſunt abſoluta, aliqua reſpectiua, ſpẽaliter ĩ aſſignatione Augꝰ qui aſſignat unitatem, ſpeciẽ, et ordinẽ, que tria dupliciter ĩtelligũtur. Primo ſm phõs qui unitatem capiũt ꝓ entitate rei, ſpeciẽ ꝓ ueritate, ordinẽ ꝓ bonitate. Secũdo ſm theologos q capiũt unitatẽ pro perfectione abſoluta. i. pro ĩpa rei entitate, Nã uni

tas non eſt paſsio, ſed modus itrinſecus cuiuſlibet entis ut ſupra fo.39.col.i.et dato q̃ ſit entitas reſpectiua adhuc tñ ipa i ſe cõſiderata uel inquãtum fundat relationẽ ueſtigii dr̃ abſoluta. Et q̃ Augu.accipiat ꝓ entitate rei. p3 per exemplũ qa dicit ſicut natura corpoꝝ. Similiter ſpẽs eſt abſolutũ ſm Aug. qa qualitates tam corporales q̃ ſpũales dicũtur ſpẽs apud eũ, ut p3 per exemplũ cũ dicit. Sicut qualitates corpoꝝ et doctrine animaꝝ. Ordo aũt dicit reſpectum nature ad actum ſecũdum ut eſt itellectiuitas et generatiuitas et huiuſmodi et nõ dicit reſpectũ ad deũ. Secũdum. Illa tria, unitas, ſpecies, et ordo, repreſentant tria in pſonis diuinis, nõ quidẽ p uiã uniuocationis ſed ꝓportionis. Nã unitas rep̃ſentat unitatẽ patri apropriatã, ſpẽs pulchritudinẽ i filio qui pulcherimus uocatur, quia ex ui ꝓductionis ſue eſt imago patris rep̃ſentans omnẽ pfectionẽ diuinã i patre exiſtentẽ. Ordo rep̃ſentat pfectiſsimã fruitionẽ q̃ eſt actus uolũtatis, iõ apropriatur ſpũiſancto. Tertiũ. Vnitas eſt de rõne principii ideo ſumma unitas apropriatur primo pricipio pſonali quod eſt pater qui eſt principiũ tam pſonaꝝ q̃ creaturaꝝ. Quartũ Intellectualitas diuina et ipa itellectio ſua reſpectu oium pulchrificat ſumme deũ, cũ phũs dicit.12.metha. q̃ per itelligere ineſt ei honorabile et quia filius ꝓcedit p itellectum iõ talis pulchritudo apropriatur ei. Quintũ. Cum i uelle et dilectione ſummi entis ſit ſumma iocũditas et delectatio, iõ delicie ſpirituiſancto apropriãtur ꝓcedenti p modũ uolũtatis. Sextum. Appropriatio i diuinis fit duplici cã. Prima eſt ſpecialis cõuenientia appropriati cũ ꝓprio pſone. Exemplum. pr̃ ẽ generatiuus et ſpiratiuus, et eſt ſimpliciter primũ pricipium pſone, eſſentialeq̃; pricipiũ primũ rᵘᵐ creature iõ ſibi appropriatur unitas que eſt de rõne principii. Nã principium ſemp magis debet eſſe unum q̃ principiatum. Similiter apropriatur ſibi potentia ꝓpter potentiã generãdi et ſpirãdi licet poñ creãdi et unitas eſſential ſit cõmunis tribus. Sil'r quia filius ꝓcedit p modum itellectus iõ q̃cũq̃; quõcũq̃; ptinẽtia ad intellectum apꝓpriãtur filio. Similiter qa ſpũſſanctus ꝓcedit p modum uoluntatis, ideo quecũq̃; quõcunq̃; ptinentia ad uoluntatem apropriantur ſpirituiſancto. Secunda cã apropriationis eſt remotio erroris, qa.n. pater i creaturis eſt ſenex et debilis iõ ne hoc credatur de pr̃e in diuinis apropriatur ei poñ. Sil'r qa filii et iuuenes credunt̃ iſipiẽtes et imprudentes ideo ne hoc credatur de filio in diuinis apropriatur ſibi ſapiẽtia. Preterea quia hoc nomen ſpũs ꝓpter multiplicationẽ malicie demonum eſt ſuſpectum de malicia iõ ſpirituiſancto apropriatur bonitas. Septimũ. Apropriatũ non dr̃ ꝓprium pſone ſed illud quod eſt uere cõe tribus realiter uel logicaliter.i.i eſſendo uel p̃dicãdo attribuitur uni pſone ꝓpter aliquam duaꝝ cauſaꝝ p̃dictaꝝ. Octauum. Creatura uocatur umbra pp tria. Primũ eſt, quia a lõge rep̃ſentat deum. Secundum quia rep̃ſentat cõia i diuinis, nõ ut ſunt apropriata pſonis. Tertium, quia rep̃ſentat deum indeterminate et cõfuſe. Sed creatura dr̃ ueſtigium triplici de cã. Prima quia licet a longe rep̃ſentet tñ diſtincte.i.quãlibet pſonaꝫ ſeorſum, non ſic umbra. Secunda quia rep̃ſentat apropriata pſonis tribus. Tertia quia rep̃ſentat ſub rõne triplicis cauſe.ſ. efficiẽtis per ly unum, exẽplaris p ly ueꝝ, et finalis p ly bonũ. Intelligẽdo de hoc triplici genere cauſe, de quo ſupra dictum ẽ in opi. Hen. Creatura aũt dr̃ imago triplici rõne. Prima quia oſtendit deum ꝓpinque et diſtincte.i.penes eſſentiã et quidditatiua et pſonalia, quia oſtendit itellectum et uoluntatẽ q̃ ſunt quidditatiua etc. Secunda quia rep̃ſentat propria pſonaꝝ.i. generare, ſpirare, generari, ſpirari. Tertia, quia rep̃ſentat penes tria.ſ.memoriã, itelligentiã, et uoluntatẽ. Nonum. Veſtigium nõ põt tolli manẽte creatura, põt tñ tolli cum creatura. Decimum. Creatura ꝯſiderat̃ duplicit̃, i ſe et ad alia, i ſe duplicit̃. Primo quãtum ad ſubſtãtiam principioꝝ p q̃ ſit creatura, et ſic eſt illud ueſtigium, materia q̃ rep̃ſentat patrẽ, forma filiũ ea rõne q̃ et pulchritudo, et unio ſpm̃ſanctum q̃ ẽ nexus patris et filii, ſicut unione uniunt̃ materia et forma. Secundo quãtum ad habitudines.i.reſpectus, et ſic eſt illud ueſtigium, i numero, põdere, et mẽſura. Nam numerus eſt diſtinctio principioꝝ rei, pondus eſt propria iclinatio et naturalis pricipioꝝ adiuicẽ, et mẽſura eſt ꝓportio principioꝝ adinuicẽ. Secũdo principaliter cõſideratur creatura i ordine ad aliud, et hoc dupliciter, uel ad aliam creaturã uel ad deũ, Si primo°, hoc eſt dupliciter, uel inquãtuꝫ naturaliter et realiter agit, et ſic eſt illud ueſtigiũ, ſubſtãtia, uirtus, et opatio, Subſtãtia rep̃ſentat pr̃em quaſi fundamentuꝫ omniũ, uirtus filiũ inquãtũ dr̃ opatiua potentia patris, et opatio ſpm̃ſanctũ, quia cõiter dr̃ q̃ p ſpm̃ſctm̃ potiſsima opa dei fiãt in creaturis, Vel inquãtum itentionalit̃ agit, et ſic eſt illud ueſtigiũ, quod cõſtat, quod cõgruit, quod diſcernitur. Primũ rep̃ſentat patrẽ ea rõne qua ſubſtãtia i priori ueſtigio, ſecundum filium, qa cõgruẽtia p rõnes et intellectiones apropriatas filio habet, tertiũ ſpm̃ſanctũ p quẽ fit diſcretio ſpirituũ an boni uel mali ſint. Secũdo cõſideratur creatura i ordine ad deũ, hoc dupliciter. Primo inquãtum ſolũ refertur ad deũ et nõ aſsimilat̃, et ſic eſt illud ueſtigiũ, modus, ſpẽs, et ordo, qa illa tria nõ ſunt uniuoce i deo ut ſtatim patebit. Secũdo iquãtum aſsimilat̃ deo. et ſic eſt illud ueſtigiũ, unitas, ueritas, bonitas. Notandũ autem q̃ ꝓprie ueſtigiũ trinitatis ſolũ eſt i creatura i ordine ad deũ. Decimũ. Mens cõpatur ad deũ tripliciter. Primo inquãtum eſt cã efficiens, et ſic i omni re ſicut i mente eſt triplex ueſtigium. Primũ modus, ſpẽs, et ordo. Secũduꝫ, unitas, ueritas, bonitas. Tertiũ, numerus, mẽſura, et pondus. Secũdo inquãtum eſt obiectũ. illo° mens eſt imago dei uel trinitatis et cõſiſtit i memoria, intelligentia et uolũtate. Tertio inquãtum ſanctificat mentẽ, illo° eſt ſimilitudo dei. Et hoc dupliciter, primo i uia p fidẽ, ſpem, charitatem, ſecũdo i patria p uiſionẽ, fruitionẽ, et tentionẽ. Vndecimũ. Illa tria, unũ, ueꝝ, bonũ, i omni creatura ſunt et rep̃ſentant deum uniuoce, quia illa tria ſunt uniuoce i deo et i oi creatura Vnitas rep̃ſentat unitatẽ patri apropriatã rõnibus ſupradictis. Veritas ueritatem in deo filio apropriatã, bonitas bonitatẽ ſpũiſancto apropriatã. Duodecimũ. Illa oĩa tria ſunt abſoluta eo mõ quo ſunt ueſtigiũ trinitatis, qa formaliter capiẽdo ueritas eſt reſpectus, ſimiliter et bonitas, tñ hic capitur ueritas ꝓ noticia, bonitas ꝓ uolitione. Vnitas aũt eſt modus itrinſecus cuiuſlibet rei que dr̃ abſoluta dato q̃ ſit reſpectus, ut p3. Tredecimũ. Abſolutum dr̃ aliq̃d dupliciter, uno° negatiue, et ſic illud quod nullũ reſpectum icludit uocatur abſolutũ, illo° unũ, ueꝝ, bonũ, dicũtur abſoluta. Nam ſunt ſupiora tã abſoluto q̃ reſpectiuo, et p ꝯñs nec ſunt abſoluta nec reſpectiua poſitiue, qa tñ ñ includũt aliquẽ reſpectũ, ideo negatiue dicũtur abſoluta. Alio mõ poſitiue ꝓ illo quod ad ſuum eſſe et. itelligi ſil' non requirit aliquid aliud i rõne ſuſtentãtis niſi ſubſtãtiam i qua realiter exiſtit, quod dico ꝓpter accñá abſoluta. Seq̃tur ergo q̃ unũ, uerum, bonũ dicũtur abſoluta pmiſsiue ſicut oẽ ſuperius pmiſsiue.i.potentialiter eſt ſuum iferius. Decimũquartũ. Cum doc. dicit i lr̃a q̃ illa tria ideo ſunt abſoluta qa rep̃ſentãt abſolutas dei pfectiones pſonis apropriatas uult q̃ unitas repñtet eſſentialẽ unitatẽ i diũinis q̃ eſt modus itrinſecus eẽntie, ueritas noticiã, bonitas amorẽ q̃ oĩa ſunt abſoluta. Decimũquintũ. Nõ oĩa rep̃ſentãtia deũ rep̃ſentãt uniuoce ſed aliqua etiã equiuoce uel ꝓportionaliter, ſicut finitũ p uiã ꝓportionis et oppoſitionis rep̃ſentat ifinitũ, et cõtingẽs neceſſariũ, et impfectũ pfectum. Decimũſextũ. Illa aſsignatio ueſtigii q̃ eſt modus ſpẽs et ordo, ẽ eadem cũ illa, numerus, pondus, et menſura. Nã modus et mẽſura ſunt limitatio.i.finitas creature et per uiam proportionis et op

poſitionis repreſetant infinitam potentiam dei que patri apropriatur. Pondus et ordo rep̃ntāt ĩ deo pfectiſſimā opationem que eſt beatificus amor apropriatus ſpũiſancto. Numerus et ſpēs rep̃ntāt ſummā pulchritudinē ĩ deo filio apropriatā rōne ſupradicta dicto.2.et ĩfra. Decimũſeptimũ. Pars capitur dupliciter. Vnoº ꝓprie ut ē uera ps alicuius totius ut pes alicuius hoīs, illoº capitur ps ĩ corporali ueſtigio. Alio mō capitur ps methaphorice ꝓ cōceptu de aliqua re formato nō cōplectente totā entitatē illius rei ut cũ cōcipitur ĩtellectus de deo, illo mō in deo, angelo, et aīa ſunt ptes, et ſic capitur in ueſtigio ſpũali, ut pꝫ ĩ illis, unũ, ueꝝ, bonũ q̃ in qualibet re ſunt una res ſimilit̃ in deo, tñ quia omnia partialiter cōcipiũtur dicũtur large partes. Decimũoctauũ. Veſtigium dr̃ reſpectu trinitatis non ꝙ ſit reſpectu trinitatis proprie capte, ſed reſpectu trinitatis apropriate.i. reſpectu ꝓprietatum non realiter diſtinctaꝝ tñ apropriataꝝ pſonis realiter diſtinctis. Quō ſit trinitas in diuinis et quid ſit patebit diſt.24. Decimũnonũ. Apropriatũ capitur dupliciter. Vno mō ĩquantum eſt actu apropriatũ et ſic nō capitur hic. Aliomō inquantũ aptũ natũ ē apropriari, et ſic capitur hic, quia qñ cognoſco tria in creaturis et p illa tria etiaꝫ ĩ diuinis que apta nata eſſent apropriari tribus perſonis, dato ꝙ actu non apropriẽtur adhuc dicor hr̃e ueſtigiũ trinitatis, et illa tria dicuntur quaſi ptes ueſtigii uel trinitatis. Vigeſimum. Apropriare pſone aliquid, idem eſt quod cōcipe aliquid eſſe in illa perſona quod eſt in ea et ſpecialius aliquo mō cōuenit cuꝫ ꝓprio illius perſone q̃ꝫ cũ ꝓpriis aliaꝝ pſonaꝝ, uel quadā ſpeciali cā pōt p̃dicari de illa pſona qua nō p̃dicatur de aliis perſonis. Ex quo pꝫ ꝙ neceᵉ eſt ꝙ cōcipiatur ĩ perſona cui apropriatur. Vigeſimũprimũ. Apropriatio illoꝝ triũ ſit̃ iũctoꝝ rep̃ſentat trinitatē ſub rōne cōmuniũ tribus, et iō cōcomitāter rep̃ſentat unitatē eſſentie, quia ſi eſt unũ aliquod ĩ tribus potiſſime eēntia eſt una. Vigeſimũſecũdum, Perſone in noſtro ĩtellectu dicũtur quaſi ptes trinitatis eo ꝙ cōceptus perſonaꝝ ſumimus ex perſonis creatis ubi eſt uera ptialitas. Vigeſimũtertiũ. Creatura cōiter nō rep̃ntat perſonā diuinā ut pſona eſt quia nō rep̃ſentat diſtincte et ꝓpria perſonaꝝ. Nec rep̃ntat apropriatũ ut apropriatũ eſt, qa nihil niſi ĩtellectus apropriat et cognoſcit apropriabilitatē, ſed rep̃ntat aliquā eēntialē ꝓprietatē q̃ apropriabilis eſt. Ntandũ tñ ꝙ apropriare ē relatio q̃ a nulla re rep̃ntatur ĩ deo niſi p ſe ipam uel per ĩtellectum. Vigeſimũquartũ. Rep̃ſentare deũ eſt duplr, uel incōplete uel cōplete. Cōpleta rep̃ntatio eſt qñ ĩtellectus cognoſcit rep̃ntans et rep̃ſentatũ, et cũ hoc ꝙ rep̃ntatum ſit apropriabile pſonis uel actu apropriatũ. Illa ñ ē neceᵃ ad rōnē ueſtigii ſꝫ ſufficit ĩcōplete hic rep̃ntar̃.i. nō opꝫ ꝙ cognoſcat rep̃ntabilitas uel aꝓpriatio.

¶ QVANTVM AD TERTIVM Articulũ dicit̃ etce. Iſte eſt tertius articulus huius q̃ſtionis q̃ diuidit̃ in quattuor ptes, in prima q̃dā opinio ponit̃, ĩ ſecũda eadē improbat̃ ibi. Cōtra iſta. In tertia ueritas determinat̃ ibi, quātũ ad iſtũ articulũ. In quarta rōnes opinionis ſoluũtur, ibi, ad rōnes opinionis oppoſite. ¶ Opinio eſt Hen. Gand. quoli.4.q.9. Quoli.5.q.2. Et quoli.2.q.3. Et ꝯſiſtit ĩ quattuor dictis. Primũ. Diuerſum eſt eſſe et id quod ē, quod ſic exponit Henri. Oē imaginabile dicit̃ eē, et illud quod non includit ꝯdictionem et actu exiſtit dicitur id quod eſt, et illud quod ĩcludit ꝯdictionē dr̃ figmentũ. Secundum. Illud quo aliquid eſt.ſ. ens poſſibile, et nō includēs ꝯdictionem, dicitur ratitudo eius, ſed illud quo ipm eſt quod eſt.i. illd̃ quo nō ĩcludens ꝯdictionem actu exiſtit, dicitur aliquitas eius ideſt exñtia actualis. Tertiũ. Reſpectus quē dicit ueſtigiũ eſt ipa rei quidditas, et ratitudo eius.i. ipe reſpectus fundatus in rei quidditate ad ideam diuinā eſt illud quo formaliter quidditas creata eſt quidditas, uel ens poſſibile, uel ens nō includēs contradictionem, quia ut ſupra patuit.q. p̃cedēte et ĩfra di.43. primũ eſſe quod habēt creature habetur in intellectione diuina ubi oīa poſſibilia et ĩpoſſibilia relucēt, Et iō qñ aliqua quidditas ſic ſe habet ſicut aliqua idea ĩ mente diuina tũc ipa dicitur rata.i. ueꝝ ens poſſibile, qñ aũt nō ſe habet ſicut aliqua idea in mēte diuina tũc dicitur figmētum et nō eſt ens ratũ.i. nō ĩcludēs ꝯdictionem. Quartũ. Reſpectus quē dicit ueſtigiũ nō fundat̃ ĩ ratitudine rei.i. ĩ quidditate abſtracta ſed ĩ aliquitate.i. ĩ exiſtentia actuali tm̃. Quintũ. Quidditas cuiuſlibet rei dicitur ab Hen. preciſe iſte reſpectus ueſtigialis, ita ꝙ tria ſunt cōſiderāda, primo idea ĩ mēte diuina, ſecũdo exiſtētia realis tertio quidditas rei exiſtentis, et illa dicitur eē reſpectus ueſtigialis quod nō debet ĩtelligi formaliter ſed ꝙ ille reſpectus ſit q̃dam ſilitudo quidditatis create et idee ĩ mēte diuina, q̃ ſilitudo non eſt aliud realiter q̃ꝫ ipa quidditas creata. Hec aũt opinio ꝓbatur ab Hen. multiplicit̃. Primo ſic. Humanitas ſm Auicen. eſt tm̃ humanitas, ergo humanitas ĩ ſe nō eſt creata ſed p aliquid aliud.ſ. p reſpectum ueſtigialē. Secũdo arguitur ſic, quicquid ĩcluditur ĩ p ſe ĩtellectu alicuius inquantum tale, eſt illud quo ipm formaliter eſt tale, ſed reſpectus ueſtigialis includitur in p ſe rōne cuiuſlibꝫ entis rati, ergo opinio uera. Minor ꝓbatur p diuiſionē q̃ eſt hec, quoddā ens eſt quod eſt ipm eē.i. quod neceſſario exiſtit a ſe ipo et ex ſe ipo, quoddā eſt quod nō ē ipm eſſe.i. cōtingenter eſt et ab alio eſt. Ex hoc arguit̃ ſic. Nullum cōtingens eſt ens ratũ niſi pticipatione dei uel inquātum pticipat eſſe, ſed oē aliud a deo eſt ens ꝯtingens, ergo nullũ aliud a deo eſt ens ratũ niſi participatiōe dei. Tertio ſic arguitur. Oē illud ſine quo aliud nō pōt cognoſci pfecte eſt de eſſentia eius ſed nihil aliud a deo pōt pfecte cognoſci ſine cognitione reſpectus ueſtigialis, ergo reſpectus ueſtigialis ē de eēntia entis rati. Quarto ſic arguitur. Secũdum Aug. qñ a bonitate creaturaꝝ ad diuinā bonitatem fit cōpatio tũc pfecte cognoſcitur bonitas ergo cōparatio ad deũ facit ens ratũ. Quinto ſic. Boetius uult ꝙ qñ per ĩtellectũ ſubtrahitur primũ bonũ a creatis bonis tunc nō ſunt bona, ergo ſolꝰ reſpectus ad deũ facit ea bona et rata. ¶ Sed ꝯtra Hen. arguitur breuiter. Relatio habet debiliſſimũ eſſe, ergo relatio nō eſt ratitudo reꝝ. Rñdet Hen. ꝙ relatio eſt duplex.ſ. accidētalis et ſubſtātialis. De prima ĩtelligitur antecedens, de ſecũda eſt falſum. Sed reſpectus ueſtigialis eſt ſubſtantialis nō accñtalis. Si aũt obiicitur ꝙ oīs relatio p̃ſupponit fundam̃tũ ratũ, gº relatio nō ē ratitudo fundamenti. Rñdet ꝙ relatio accidētalis p̃ſupponit fundamētũ ratũ et nō ſubalis.

¶ CONTRA ISTA VT INtelligantur uerba illa etce. Hec eſt improbatio illius opinionis. Pro qua ſupponit doctor ꝙ tria ſunt de mente illius opinionis. Primũ, ꝙ ſit quedam realitas opinabilis.i. ꝯceptus imaginabilis. Secũdum eſt eſſe quidditatiuũ. Tertiũ eſt exñtia actualis. Tunc doc. q̃rit. Quod illoꝝ ſit aliquitas, quia uel ē res opinabilis, tunc ſequitur ꝙ nihil ſit, quia oē quod eſt cōe enti et nihilo, nihil ē ſed res opinabilis ſꝫ Hen. eſt cōis enti et nihilo, ergo nihil eſt. Si aũt ſit quidditas tũc dicere ratitudinem fundari ĩ aliquitate eſt dicere quidditatem ĩ quidditate.i. ĩ ſe ipa fundari, quod nihil eſt.i. eſt manifeſte abſurdũ. Si aũt ſit exiſtentia, ergo prius eſt res rata, qa Hen. dicit ꝙ res habet uere eſſe ratũ ante eſſe exiſtentie, ergo exiſtentia nō eſt ratitudo. Forte rñderet Hen. ꝙ aliq̃tas eſt ens imaginabile inquātum eſt cōe enti et nihilo.i. figmentis.i. ĩcludētibꝰ ꝯtradictionē et tunc exiſtētia iũcta cōceptui nō ĩcludenti ꝯtradictionē facit ens ratũ. Cōtra hāc reſpōſionē. Seq̃tur ꝙ aliquid ſit cōe enti et nihilo, quod falſum eſt, quia oē cōmune enti et nihilo, nihil eſt. Similiter ſeq̃tur ꝙ ſit duplex aliq̃tas, una entium poſſibiliũ, alia cōis poſſibilibus et ĩpoſſibilibus. De ſecũda priꝰ argutũ eſt. De prima querit doc, utrum ſit reſpectus. Si ſic, ſe

quitur ꝙ fundabitur in cõmuni aliquitate, quia nihil eſt prius ĩpa niſi illa cõmunis, mõ oẽ fundamentũ eſt prius reſpectu. Si aũt fundatur ĩ illa cõi aliqtate tũc in nihilo fundatur, qa illa aliqtas nihil eſt. Secũdo querit doc. utrũ ſit abſoluta, et utrum ꝑ eam diſtinguatur res rata a figmẽtis et tunc ſeqtur ꝙ nullus reſpectus eſt ratitudo rei cũ ſit abſuluta. ¶ Secũdo principaliter arguitur ꝯ Hen. Aut humanitas eſt poſſibilis, aut ĩpoſſibilis, aut nece° actu eſt ex ſe ĩpa. Nõ tertio mõ qa ſolus deus ẽ talis. Si ſecũdo°, ergo ꝑ nihil põt ſibi cõpetere eẽ, quia quod rei quidditatiue repugnat ꝑ nihil põt ꝯuenire, ergo humanitas ẽ ens poſſibile. i. ꝯtingenter factibile, ſed oẽ tale ſm Hen. eſt ens ratum, ergo humanitas ꝑ ſe eſt ens ratum. ¶ Tertio arguit doc. ſic. Incõueniens eſt oĩa eſſe reſpectiua eſſentialiter. 4. meta. g° opinio Hen. eſt incõueniẽs. Sed rñdetur ꝙ añs eſt uerum ꝙ oĩa ſint ad aliqd. i. reſpectiua ſm opinionẽ et ſenſum, ſic ĩtelligẽdo ꝙ oĩa eſſent ꝑciſe appere quoddam, ita ꝙ hõ non eſſet homo ſed apparet homo et ſic de oĩbus aliis, et ſic opinione et ſenſu eẽnt oĩa reſpectiua. i. ſenſus et opinio indicarent res ĩpas eſſe ueras res ſed ĩtellectus indicaret ĩpas eſſe quaſdã apparẽtias et ſenſus decipi, ſicut decipitur ĩ coloribus celi et yridis. Contra hanc rñſionẽ doc. arguit ſic. In oĩ argumẽto ducẽte ad ĩpoſſibile concluſio debet eque uel magis eſſe impoſſibilis q̃ ꝑmiſſa, ſed añs tertii argumenti eſt illatũ a phõ in argumẽto ducẽte ad ĩpoſſibile cuius ꝑmiſſa fuit illa, oĩa ſunt uera ꝓpter apparẽtiam ſenſui uel opinioni, ſeqtur ergo ſi ĩtelligitur hoc ĩconueniens ſicut exponit illa rñſio tunc idem eſſet conſequens et antecedens. Ex quo ſequitur ꝙ añs ĩ tertio argumẽto ĩtelligitur ꝙ oĩa ſint eẽntialiter reſpectiua. ¶ Quarto ſic arguit doc. Aut humanitas inquãtuꝫ humanitas habet tm̃ qd noĩs. i. eſt ĩpoſſibilis ĩ re, aut hꝫ qd rei. i. eſt poſſibilis ĩ re, ſi primo modo, tunc nõ eſt ſcĩa de ĩpa, quia nihil eſt. Si ſecũdo modo ergo de ſe eſt ens ratũ, quia ſm Hen. oẽ ens poſſibile eſt ens ratum. Rñdetur ꝙ humanitas eſt diffinibilis ſed ex hoc non eſt ens ratũ, qa etiã figmẽtũ habet diffinitionẽ et genus et drĩam. Cõtra hoc, doctor negat aſſumptũ, qa figmẽta nec genus nec drãm habent. ¶ Quinto ſic arguit doc. Quodlibet ens eſt formaliter actuũ ſua ratitudine, qa formaliter eſt in actu ſua ratitudine, ſed nihil ſm Hen. eſt formaliter actiuũ relatione, ergo ratitudo non eſt relatio. Sexto ſic arguit. Nulla creatura ĩquãtũ rata ſm Hen. differt ſpẽ ab eſſe dei, ſed eẽ dei eſt abſolutũ, ergo eſſe creature ratũ ñ eſt reſpectus. Septimo ſic. Secũdũ Hen. ens rationis participat ens ratũ. i. ꝑdicatur de ente rato, nõ tñ formaliter eſt res rata, ergo participatio illa qua res creata ꝑticipat eſſe dei non eſt formaliter ratitudo rei, ſicut ꝑticipatio entis rationis ad ens ratum nõ ratificat ens rationis. ¶ In hac lr̃a aliqua dicta fundantur. Primũ. Autoritas Boetii ſic debet ĩtelligi, diuerſum ẽ eſſe et id quod eſt. i. nõ eſt idẽ cõceptus nõ ĩcludẽs ꝯdictiones et actualis exñtia. Nã eſſe eſt cõceptus rei uel abſtractum, et id quod eſt, eſt res exiſtẽs uel cõcretũ. Secũdum. Hoc nomen res deriuatur logicaliter a duobus uerbis. Primũ eſt reor reris. i. opinor opinaris. Illo mõ eſt cõe enti et nihilo ſm Hen. qa poſſum opinionẽ hr̃e de nihilo et de aliquo. Secũdum uerbũ eſt idẽ uerbũ reor, ſub alia tñ ſignificatione ꝑut idem eſt quod realitatẽ tribuo uel ratitudinẽ. i. firmitatẽ ĩ eẽ, uel exñtiã realem.

¶ QVANTVM AD ISTVM Articulum dico etc. Hec eſt tertia ps huius tertii articuli. Et cõſiſtit in. 5. dictis. Primũ, Nullus reſpectus eſt ratitudo ſiue quo aliqd eſt firmũ ens uel uerũ ens uel certũ ens, ĩ quacũq; entitate abſuluta. Secũduꝫ. Oĩs reſpectus ꝑſupponit aliquod fundamẽtũ abſolutum non quodlibet, quia aliqñ ꝓximũ fundamentũ ẽ etiã reſpectus, tñ ſemper ultimatũ fundamentũ ẽ abſolutũ, et illud ĩ illo priori quo ꝑſupponitur illi reſpectui ſe ĩpo eſt ens ratũ, ſe ĩpo inquã formaliter ſed nõ ꝑductiue, uel effectiue. Tertiũ. Ex ſe eſſe aliquale ẽ dupliciter, qa uel formaliter uel effectiue, primo mõ oẽ ens eſt ex ſe tale quale ẽ qdditatiue, ſecũdo mõ ſolus deꝰ ẽ talis q̃lis ẽ. Quartũ. Quicqd ſecũdo mõ ex ſe ẽ aliquale, nece° ẽ tale abſoluta neceſſitate. Quintũ. Oẽ ens creatũ abſolutũ natũ eſt priꝰ et tpe et natura cãri q̃; eſſe ratũ, cũ inſit ſibi reſpectus extrinſece adueniens. Sed prius natura non tẽpore oẽ ens abſolutũ natũ eſt prius cauſari q̃; reſpectus ĩtriſecus adueniens. Similiť qñ ſolũ unũ extremũ talis reſpectus cauſať tũc prius tempore cauſať q̃; reſpectus etiã ĩtriſecus adueniens. Quãdo aũt ambo ſimul cauſant uel unũ illoꝝ altero prius cauſato, tũc ſimul tempore cauſatur abſolutũ et reſpectus, tamen prius natura cauſatur abſolutum q̃; reſpectus.

¶ AD RATIONES PRO Opinione oppoſita etc. Hec ẽ quarta pars tertii articuli. In qua ſoluuntur argumẽta Hen. ¶ Pro ſolutione primi arg¹ notãdũ p°. Auicen. nõ poſuit hoc nomen humanitas ſed hoc nomen eqnitas, ideo ĩ ſolutione doc. recitat eum ſic. eqnitas eſt tm̃ eqnitas, utrũq; tñ ualet idẽ. Secũdo notandũ ꝙ ratitudo eſt de eſſentia entis poſſibilis, qa idẽ eſt ratitudo quod nõ ĩcluſio ꝯdictionis ſiue magis ꝓprie ĩpa entitas ĩ abſtracto uel qdditas que nõ ĩcludit ꝯdictionẽ. Tertio notandũ ꝙ ly tm̃ eſt dictio excluſiua et ĩ hac ꝓpoſitiõe eqnitas ẽ tm̃ eqnitas nõ excludit ꝑdicata qdditatiua ĩ primo° dicendi ꝑ ſe ſed oĩa ꝑdicata alia etiã paſſiones. Negatur ergo ꝯñtia primi arg¹, qa humanitas ſiue eqnitas ĩ primo° dicẽdi ꝑ ſe eſt res rata. ¶ Ad ſecũduꝫ argumẽtũ, notandũ primo ꝙ eſſe de ꝑ ſe intellectu alicuius eſt ſibi ĩeſſe ĩ. primo° dicẽdi ꝑ ſe. Secũdo notandũ. Multa ſunt ꝑdicata ĩ aliquo ĩ primo° dicendi ꝑ ſe que tamẽ nõ ſunt rõnes formales quare illud de quo ꝑdicantur ẽ tale ĩ ſpẽ et ꝓpria ſua natura, ſicut aĩal ꝑdicatur de homine in primo° dicẽdi ꝑ ſe et tñ nõ eſt ratio quare hõ eſt hõ. Sic ergo maior arg¹ eſt falſa. Tertio notandũ ꝙ illa ꝓpõ eſt uera, qcqd ꝑ ſe ĩcluditur in ĩtellectu alicuius tãq; ultimũ, eſt illud quo ipſum formaliť eſt tale. Et tũc minor eſſet falſa. Quarto notandum. Quãdo dictio reduplicatiua additur alicui, primo et proprie notat terminũ cui additur accipi ꝑ rõne ſua formali, et ſecũdo ꝑdicatũ ſecũdi modi dicẽdi ꝑ ſe. Quĩto ꝙ doc. dicit ſi ĩ maiori ꝓbationis minoris ly ĩquantũ accipitur ꝓprie tunc maior ẽ falſa, quia ſenſus eſt ꝙ omne contingens uel poſſibile eſſe ẽ ens ratũ ex hoc ꝙ ꝑticipatio ĩcluditur qdditatiue ĩ ĩpo uel ĩ primo modo dicendi ꝑ ſe. Sexto notandũ. ꝙ illud gerũdium ꝑticipãdo ĩcludit duo. ſ. quia et ꝑticipat. Nã oĩa talia poſſunt expõi ꝑ dũ, uel ſi, uel qa, et ſi exponitur ꝑticipãdo ꝑ ly qa ꝑticipat, et ly qa capitur cauſaliter cum ſit cõiunctio cauſalis que cauſalitas et ꝑtineat ad primum modum dicẽdi ꝑ ſe, tũc ſimiliter illa maior in ꝓbatione minoris eſt falſa, qa ſenſus eius eſt talis, nullũ poſſibile a deo fieri eſt ens ratũ niſi ꝑticipando ĩpm eſſe. i. niſi qa ꝑticipat eſſe, et ĩpa ꝑticipatio eo ꝙ ĩcluditur qdditatiue ĩ primo modo dicendi ꝑ ſe eſt cã quare eſt ens poſſibile fieri a deo. Septimo notandũ. Si ly ĩ quãtũ capitur nõ oĩo proprie ſed ut notat cauſalitatem ſecũdi modi dicẽdi ꝑ ſe, tũc maior eſt uera, qa ſenſus eſt, nullũ eſt poſſibile fieri niſi de ĩpo ꝑdicetur aptitudo ad fieri ĩ ſecũdo° dicendi ꝑ ſe, qa nullũ eſt ens poſſibile niſi ſit aptũ natũ fieri a deo. Octauo noñ. Omne ens ĩquãtũ tale ens ꝑter deũ aptũ natũ eſt fieri a deo, et qñ actu exiſtit recipit eẽ a deo et aptitudinalis receptio ẽ paſſio et actualis receptio. i. creatio paſſiua nõ eſt alia res a re creata, ut patebit ĩ prima diſt. ſecũdi li. Nono. Iſta eſt falſa, omne ens inquãtuꝫ ꝑticipat et recipit eſſe a deo eſt ens formaliter, ſicut iſta eſt falſa ꝓprie loquendo, hõ ĩquantũ riſibilis eſt hõ, quia ſi ly inquãtũ capitur ut reduplicat primũ modũ dicẽdi ꝑ ſe tũc falſum eſt, qa ſenſus eſt, riſibilitas eſt de qdditate hominis, et eſt cauſa formalis ꝯſtituẽdi

hominem in eſſe qdditatiuo. Similiter ſi ly inquantū reduplicat ſecūdum modū dicēdi p ſe ē falſa qa ſenſus eſt, hō de quo pdicatur riſibilitas i ſecūdo modo dicēdi p ſe, p ipam eſt hō, quod falſum eſt qa ſolū eſt pdicatū aptitudinale quod nullū eſſe tribuit homini. Decimo. Iſta eſt uera, hō inquatū homo eſt riſibilis ſecūdo modo, quia ſenſus eius eſt, de homine qdditatiue capto pdicatur riſibilitas i ſecūdo° dicēdi p ſe. Vndecimo. Iſta eſt falſa lapis iquantū participat eē eſt ens, qa ſenſus eſt ꝙ participatio icluſa qdditatiue i lapide eſt ratio quare lapis eſt lapis capiēdo iquantū ꝓpriiſſime. Veꝝ eſt tñ ꝙ pticipatio illa. i. aptitudo recipiēdi eſſe a deo pdicatur de lapide p ſe ſecūdo° et nece° Similiter creatio paſſiua ſm doc. hic ex quo eſt neceſſariū pdicatū pdicatur p ſe ſecūdo° de lapide. Ex quo habetur ꝙ omne neceſſariū pdicatū et nō qdditatiuū dicitur a Scoto pdicari i ſecūdo modo dicēdi per ſe, ita tñ ꝙ ita nece° dicatur de ſubiecto ꝙ ɔ̄ditoria eius icludat ɔ̄dictionem. Duodecimo. Iſte eſt ordo i telligēdi pdicta, primo itelligitur ens quod eſt ipm eſſe. ſ. deus, ſecūdo itelligitur lapis eſſe ens ratū. i. i ſua qdditate nō icludēs ɔ̄dictionem, tertio itelligitur lapis inquātum receptiuus ē ipius eſſe a deo uel iquantū actu recipit, q̄ receptio dr̄ creatio paſſiua. ❡ Pro ſolutione tertii arg' notandū primo ꝙ nō eſt ides relationē eſſe priorem q̄ꝫ cognitio cauſati eſt quod cognitū eſt p cauſam, et ipam relationē icludi i cognitione cauſati, qa lapis prius hꝫ creationē paſſiuā q̄ꝫ cognoſcat a nobis, pōt tñ cognoſci ſine creatione paſſiua. Secūdo notandū ꝙ nulla res pōt cognoſci pfecte ſine his q̄ ſunt de eſſentia. i. qdditate ſua (qa doc. capit eſſentiam large ꝓ qdditate) qa aūt lapis pōt cognoſci pfecte ſine creatione paſſiua, ſeqtur ꝙ creatio paſſiua nō ē de eſſentia. i. qdditate lapidis. Patet ergo minor falſa i argumēto. Nam nullus reſpectus eſt de eſſentia. i. quidditate abſoluti. ❡ Ad quartū argumentū doc. cōcedit, Aug. ꝙ oīs creatura eſt bona pticipatiōe. i. creatione dei, ſed negat Hen. ꝙ illa pticipatio ſit de eēntia. i. qdditate creature. ❡ Ad Boetiū notat doc. Primo ꝙ Boetius uult ꝙ p itellectū debet ſubtrahi primū bonum. ſ. deus. i. p itellectū nō debet curari deus et diuina bonitas, et tūc debet creatura ɔ̄ſiderari. Dico p itellectū, qa realiter ipoſſibile eſt ſubtrahi deū. Secūdo notādum, ꝙ eſſe creaturaꝝ ſm Boetiū pōt ɔ̄ſiderari ſine deo, et p ɔ̄ns ſine oī reſpectu ad deū, quia nullus reſpectus pōt itelligi ſine utroqꝫ extremo. Ex his ſeqtur ꝙ nullus reſpectus ē de eſſentia. i. qdditate creature, et ſic Boe. eſt ad oppoſitū, qa Hen. uoluit ꝙ reſpectus ad deū ſit de eſſentia creature, cuius oppoſitū ſeqtur ad dicta Boetii. Tertio notandū ꝙ Scotus ubiqꝫ uult ꝙ ſit abſolute impoſſibile, itelligi reſpectū uel eſſe ſine utroqꝫ extremo. Quarto notādum. Bonitas apud Boetium idē eſt quod creatio uel efficiētia bonitatis create a deo. Si ergo intelligit̄ res i ſe ſine creari uel effici a deo, tunc nō eſt bona, illo° capiēdo bonitatē qa nō coitelligitur creari uel effici quod ē bonitas iſto mō. Eſſet tñ bona iquantū appetibilis uel alio°, ut dictū eſt diſt. i. fo. 38. col. 2. et 3. Quito notandum. In eadē re multe res p accidens aliqñ cōcurrunt, ut i lapide duricies, color, et quātitas. Et tūc ſi lapis i ſe itelligeretur ſine creari et effici a deo, et tñ duricies itelligeret̄ creari et effici a deo tūc lapis i ſe nō eſſet bonus illo° ſed duricies eſſet bona, illo° capiēdo bonitatē. Ex his ſeqtur ꝙ bonitas apud Boetiū eſt tm̄ reſpectus ꝓprie tñ modus itriſecus et abſolutū, et nō ē accidens. Et iō notetur doc. hic, ubi dicit bonitatem proprie eſſe abſolutam et non reſpectiuam.

❡ AD PRIMVM ARGVmentum principale etc. Expedito corpore q̄ſtionis reſtat ſoluere argumēta pricipalia. Quoꝝ tria ſunt ꝓ pte negatiua q̄ſtiōis. Primū ē tale. Per oē ueſtigiū naturaliter pōt iueſtigari ueſtigiatū, ſed p creaturā nō poteſt naturaliter iueſtigari trinitas, ergo creatura nō ē ueſtigiū trinitatis. ❡ Solutio huius arg' ps ex pcedentibus. Nam pcedit de ꝓpria et diſticta noticia trinitatis, qualis nō pōt haberi per creaturā. Per ueſtigiū aūt ſolū iueſtigant tria cōmunia trib⁹ pſonis et apropriabilia tribus pſonis, ut patuit i p° et ſecundo articulis. ❡ Secūdum argumtū. Oppoſita nūquā ſunt i eodē, ſed imago et ueſtigiū ſunt oppoſita ergo nō poſſunt eſſe i eodē, ſed i natura itellectuali ē imago trinitatis, ergo i ea nō ē ueſtigiū trinitatis, et p ɔ̄ns nō i oī creatura eſt ueſtigium trinitatis. ❡ Ad hoc argumētum doc. negat maiorē primi ſyllogiſmi, qa uniuerſaliter oppoſita poſſunt eſſe i eodē licet nō ſm oēs quattuor cōdictiones elēchi. ſ. ſm idē, ad idē, ſimilit̄, et i eodē tēpore. Similit̄ negat minorem, qa nec ſunt ɔ̄dictorie, nec ɔ̄rie, nec priuatiue, nec relatiue oppoſita, nec ꝓprie diſpata. Et dato ꝙ eēnt ꝓpriiſſime diſpata adhuc poſſunt eſſe i eodē ſuppoſito, ſicut diuina et humana natura ſunt i eodē ſuppoſito. Et ſic ps ꝓſyllogiſmū nihil ualere cū depēdeat a falſis primis principiis. Notat tñ doc. unū ualde notabile, ꝙ oīs creatura ē exemplata ſm propriā determinatā ſuam ideam i mēte diuina. Et iō ipa eſt ueſtigiū dei. Sed natura itellectualis ex quo habet unā eſſentiam, et multas ordinatas opatiōnes, de qbus i. q. 3. ſequēti, iō ē imago trinitatis. Et qa ipa ē creata ſm ꝓprium ſuū exemplar uel ideam ſicut alie nature, nō etiā ē ueſtigiū trinitatis et cum hoc imago. ❡ Tertium argumentū. Natura intellectualis ē nobilior aliis ergo alio nobiliori modo rep̄ſentat deum q̄ꝫ i ratione ueſtigii. ❡ Ad hoc rñdet doc. notādo p° ꝙ ueſtigiuꝫ nō ieſt creaturis ꝓpter ignobilitatē uel nobilitatem eaꝝ uel ordinē ipaꝝ, ſed qa habēt i ſe tria rep̄ſentantia tria cōmunia i diuinis apropriabilia pſonis, et qa illa tria ubiqꝫ repiuntur uniformiter iō in omni creatura eſt ueſtigiū trinitatis. Secūdo notat ꝙ aliqua creatura repitur que rep̄ſentat tria ꝓpria pſonis diuinis et illud rep̄ſentare eſt excellētius q̄ꝫ rep̄ſentare cōmunia, ideo ſoli excellentiori nature conuenit, cuiuſmodi eſt intellectualis natura. De quo amplius uidebitur. q. 3. poſt iſtam.

Queſtio Sexta.

CIRCA TERTIAM PARTEM DISTINctionis etc. Hec eſt tertia ps huius diſtinctionis in qua tractatur de imagine trinitatis i creaturis, et cōtinet̄ quattuor q̄ſtionibus. Quaꝝ p^a ē iſta. Vtrum in pte itellectiua proprie ſumpta ſit memoria proprie. ❡ In cuius titulo ſunt tres termini declarādi, primus eſt pars intellectiua q declaratus eſt ſupra fo. 3. col. i. Secūdus ē ꝓprie qui declarabitur diſt. 22. Tertius eſt memoria q declaratus eſt ſupra fo. 53. col. i. ❡ DIMiſſo ergo capite q̄ſtionis ad corpus accedo, quod diuiditur i quattuor ptes, primo opinionē unam ponit ſecūdo eādem improbat. ibi. Cōtra iſtam opi. tertio ad queſtionē ſm ꝓpriam mentē reſpōdet, ibi, ad queſtioneꝫ ergo, quarto argumēta opinionis ſoluit ibi. Ad rōnes alterius opi. poſt ſolutionem principalium argumētoꝝ. ❡ Opinio eſt Hen. quoli. 4. q. . Et Richar. maxime, quoli. 13. q. 14. Huic aūt opinioni ſubiungitur alia opinio circa finem, ibi, idem ponit doc. qdam, q eſt Goffri. de fon. quoli. 9. q. 19. Opinio Hen. ſtat i quinqꝫ dictis. Primū. Ad itelligendū nulla ſpēs reqritur in itellectu ſed ſufficit ſpēs in phantaſia. Vbi notetur ꝓductio diuerſaꝝ ſpecierum notata ſupra fo. 9. col. 2. quam etiam Hen. hic inuit. Secūdum. Intellectus agens ab obiecto i phantaſmate ideſt relucente i ſpecie in phantāſia imutat itellectum poſſibilem ideſt cauſat i eo actum intelligendi incomplexi obiecti que uocatur ſimplex apprehenſio eſſentie. Et dicitur imutare ideſt de non intelligendo ad intelligendum mutare, actum ſpiritualem infundendo uel intus cauſando. Tertium. Intellectus poſſibilis nullam ſpeciem recipit cauſatam a phantaſmate ideſt a ſpecie i phantaſia, ſed

phantaſma ſolum ſufficit. Et ponit Hen. phantaſiā et imagina
tionem pro eadem potentia. Quartū. Senſus recipit ſpēm repre
ſentatiuā rei duplici cā. Prima, quia organū eſt eiuſdē ratio-
nis cum medio ut oculus eſt diaphanus et corporalis ſicut aer
uel aqua. Secunda, quia ſpecies in ſenſu recepta diſponit pro-
ximo ad actum ſentiendi recipiendū, quia non poſſet recipi ac-
tus in ſenſu niſi prius eſſet recepta in eo. Quintum. Quia in
tellectus non eſt organicus et non indiget diſponente ad recipi
endum actum intelligendi ſed ē in ſe ſumme diſpoſitus, ideo ſu
perflueret ponere ſpēm in eo. Probat ꝑ phūm tertio de anima
dicentem ꝙ pars intellectiua anime eſt locus ſpecierum, et non
pars ſenſitiua, quia res locata nō realiter inheret ut forma ipi
corpori locanti ſed eſt ſibi preſens, ſic ſpecies rerum non reali
ter inherent parti intellectiue anime ſed ſenſitiue, tamen ſunt ꝑ
ſentes intellectui ſufficienter per hoc ꝙ ſubiectantur in parte
ſenſitiua. Idem quintum dictum accipit a philoſopho tertio de
anima dicēte. ſpeculamur quod quid eſt in phantaſmatibus. Si
autem eſſet ſpecies intelligibilis in intellectu intellectus ſpecu
laretur quod quid eſt in illa ſpecie et nō ī phantaſmate. Si ar-
guitur contra Hen. per philoſophum tertio de anima dicentem
ꝙ ſpecies et non res ſunt in anima. Diſtinguit ipē de ſpecie, qꝛ
quedam eſt impreſſa ut ſunt habitus et actus. Quedam eſt
expreſſa ideſt ex ſingularibus elicita ut quidditas communis
ſpecifice multis indiuiduis relucet in phantaſmate et non hoc
uel hoc indiuiduum ut hic lapis nō eſt in anima ſed quidditas
lapidis que eſt ſpecies huius et huius lapidis. Probat idē Hen.
per Auguſtinum dicentem. uerbum non gigni ex ſpecie ſed ex
habitu, ergo ſpecies non eſt in intellectu ſed habitus. Sed Goſ.
probat opinionem illam duplici ratione. Prima eſt quartum
dictum in opinione Hen. Secunda eſt illa, omnis potentia pri-
mo ordinata ad actum aliquem, primo perficitur ſecundū ta-
lem actum ab agente proportionato et preſente, ſed intellectus
primo ordinatur ad apprehendere ideſt intelligere, ergo intel-
lectus primo recipit actum intelligendi et non primo ſpēm.

¶ CONTRA ISTAM OPInionem arguo ſic etc. Hec
eſt ſecunda pars huius corporis queſtionis. In qua improbatur
opinio illorum doctorum. Que improbatio conſiſtit in duobus.
primo in quibuſdam ſuppoſitionibus, ſecundo in argumentis.
Quantum ad primum ſupponit primo ꝙ non uult loqui de no-
ticia ſingularis obiecti ſed tantum uniuerſalis. Secundo ſuppo
nit ꝙ certum eſt apud omnes doctores, ꝙ uniuerſale intelligi-
tur a uiatore, ſed dubium eſt et uarie opiniones ſunt de ſingu-
lari. Tertio ſupponit ꝙ diſtinctio potentiarum non cognoſci
tur a nobis ex intuitiua noticia earū nec ex diſtincta abſtra-
ctiua noticia earum ſed arguitiue ex actibus. Quarto ſuppo
nit ꝙ tres actus uiderunt philoſophi in homine, qui non poterāt
competere ſenſui, ideo iudicauerunt aliquam eſſe potentiam
cognitiuam in nobis aliam et ſuperiorem ſenſu qua illi tres ac
tus producerentur, et illam nominauerunt intellectum. Primꝰ
actus eſt cognoſcere uniuerſalia. Secundus eſt componere et
diuidere ideſt propoſitiones affirmatiuas et negatiuas forma
re. Tertius eſt ſyllogiſare. ¶ Quantum ad ſecunduꝫ doctor
arguit ſic. Intellectus poteſt habere obiectum actu uniuerſale
ꝑfecte ſibi preſens in ratione obiecti prius naturaliter ꝙ̄ actu
intelligat, ſed impoſſibile eſt actu habere uniuerſale in phan-
taſmate, ergo neceſſario habet in ſpecie intelligibili ideſt in in-
tellectu ſubiectata. Conſequentiam probat dupliciter, primo
ex parte uniuerſalitatis obiecti, ſecundo ex parte preſentie ob
iecti. Primo modo probat ſex uiis. Primo ſic. Omnis ratio re
pſentandi in ſpecie ex propria ratione et naturaliter ſibi ineſt
nō libere, et ſꝑ uniformiter, cū ſit naturale agens, ſꝫ phantaſma
naturaliter repſentat ſingulare, ergo nunꝙ̄ uniuerſale. Conſe-
quentia pꝫ quia nihil ex propria ſua natura repſentat oppoſi
ta. Maior pꝫ qꝛ oē naturale agens ſemp uniformiter agit. Ad
hoc rn̄det Hen. negando cōſequentiā, quia eadem ſpēs numero
ſub diuerſo lumine diuerſimode repſentat, ſicut noctilucētia in
die repreſentant colorē, in nocte lucē. Contra hoc arguit doc.
ſic. Oīs ſpēs naturaliter eſt prior tali uel tali lumine, ergo ex
ſua natura habet ſic uel ſic repreſentare et non ex lumine. Et
ad exemplū ſuū de noctilucentibus negat aſſumptū, quia non ē
eadem ſpecies in die et nocte repreſentans, quia uel ſunt due
eſſentialiter diſtincte, et realiter ſepabiles. ſ. lux et color, uel ſi
eſt ſolus color, ille tamen uirtualiter cōtinet duo, et ſemp ꝙ̄tū
eſt de ſe utrūqꝫ repreſentat, ſed potentia uiſiua nō pōt in oī lu-
mine utrunqꝫ uidere. Si reſponderetur ad illud ꝙ nō eſt incon
ueniens idem ſꝫm idem repreſentare diuerſa, ſicut idem album
numero eſt ſimile uere et realiter multis albis. Arguit doc. ꝙ
non ſit ſimile, quia ſimilitudo accidit albo ſed ſpecies eſſentiali
ter ordinatur ad repſentare obiectū. ¶ Secunda uia ſic ꝓbat
cōſequentiā. Omne repreſentatiuū ſꝫm totam uirtutem ſuā rep
ſentans obiectū aliquod ſub una rōne, nō pōt ſimul repreſenta
re idē uel aliud ſub alia rōne obiecti ſed phantaſma ſecundꝫ
totā uirtutē ſuā repreſentat obiectū ut ſingulare ergo nō pōt
repreſentare ſub rōne uniuerſalis. ¶ Tertia uia ſic ꝓbat cō
ſequentiā. Intellectus agens ꝓducit aliquid actiue et realiter,
ergo uel in phantaſmate, uel in intellectu poſſibili. Non primo
mō quia oē cauſatū in phantaſmate eſt extenſum, ſed nihil cau
ſatū per intellectū agentē eſt extenſum. ergo in intellectu poſ
ſibili cauſat ſpēm intelligibilē. ¶ Quarta uia ſic probat cō-
ſequentiā, quicqd cauſatur ab intellectu agente recipitur in poſ
ſibili, ſed phantaſma nō recipitur in intellectu poſſibili, ergo ab
ītellectu agente cauſatur ſpēs ītelligibilis nō ſenſibilis. ¶ Qui
ta uia ſic ꝓbat ꝯnāꝫ. Habitu et obiecto uliori contingit uti ſi-
ne ſingulari, ergo in intellectu hētur una ſpēs repreſentās uni-
uerſale abſqꝫ phantaſmate repn̄tante ſingulare. ¶ Sexta uia
ſic probat ꝯnam. Aliquod uniuerſale uniuoce predicabile de
multis inferioribus pōt intelligi a nobis, et illud nō pōt repre-
ſentari a phantaſmate, ergo ſpēs intelligibilis habetur,

¶ EX PAPTE PRESENTIE obiecti probat tripliciter.
Primo ſic. Aut intellectus pōt obiectū ſuū hr̄e pn̄s abſqꝫ hoc ꝙ
ſit phantaſie pn̄s, aut nō. Si nō, ergo n̄ pōt opari ſine phantaſia
et per ꝯns nec eſſe ſine ea ſꝫm ꝙ arguit phūs in prohemio li. de
aīa. Si ſic, tūc habeo ꝓpoſitum. ¶ Secūdo ſic arguit. Alie potē
tie cognitiue in ꝓpriis ſpēbus hn̄t obiecta ſua ſibi pn̄tia gͦ mul
to magis intellectus. ¶ Tercio ſic arguit. Oīs potentia mēdi-
cans obiectū ſuū ab alia potentia cui ꝯtingēter ꝯiungitur eſt
imperfecta et dependens ab illa potētia, ſed ſi ītellectus a phā
taſia cui cōtingenter cōiūgitur mendicaret ſuū obiectum tunc
dependeret ab ea, ꝙ eſt falſum. Si cōtra hoc obiicitur, nulla ne
ceſſitas eſt ponendi ſpēm intelligibilē cū ſufficienter habeatur
obiectū in ſpē phantaſie. Reſpondet doc. hoc dicendo, uilificare
tur intellectus, mō neceſſe eſt ſeruare dignitatē cuiuſlibet, et ꝑ
cōſequens antecedens negatur. ¶ In hac lr̄a multa bona di-
cta fundātur. Primū. Oē obiectū naturaliter eſt prius pn̄s po
tentie ꝙ̄ cognoſcatur uel appetatur cū ergo actu ul'e cognoſca
tur ab in intellectu, ſequitur ꝙ ante intellectionē ſit aliqd actu
ul'e. Secundum. Nullū phantaſma repreſentat aliquod uniuer-
ſale ſed ſolū ſingulare. Tertiū. Vniuerſalitas eſt propria cōdi
tio obiecti inquātū obiectū pro ſtatu iſto. i. neceſſe eſt ꝙ oē ob
iectū intelligibile a nobis ꝓ ſtatu iſto ſit ul'e loquēdo de ītelligi
bilibꝰ pꝫ oēs opinionē, attentis ſuppoſitionibꝰ in pricipio poſitis,
ubi doc. dixit ſe nolle loqui de noticiis ſingulariū. Quartum
Quando aliquid alicui cōuenit ex propria ſua rōe et natura,
ſemper naturaliter et uniformiter illud habet, ſicut ſpēs repn̄-

tatiua ex propria ſua rõne repreſentat,ideo ſemper uniformiter repreſentat,ſi ergo ſemel repreſentat ſingulare, tunc ſemp repñtat ſingulare,ſi ſemel ule tũc ſemp ule. Quintum. Repreſentare conuenit ſpẽi ex ꝓpria ſua rõne et ideo repreſentatio iſta non poteſt mutari per accidentia ſuperuenientia,ut lumen ſuperuenit caloribus,et tremor aeris ſuperuenit ſonis. Sextũ. Aliquando idem ſenſibile ſimul et ſemel duo repreſentat, licet non ſimul et ſemel ambo percipiantur, ſicut color ſimul mouet ad uidendum lucem et colorem,ſed color non poteſt percipi in tenebris, et lux eius ex quo eſt modica non poteſt percipi in forti et magno lumine. Nec mirum ꝙ color duo repñſentat,quia calor quodãmõ eſt lux ſecundũ phũꝫ ſecundo de aĩa, de quo in ſecũdo lib.di.13. Septimũ. Spẽs eẽntialiter ordinatur ad repñtare quia ex intrinſeca rõne ſua neceº cõſequitur illa repreſentatiuitas.Cũ ergo nihil idẽ eſſentialiter dependeat ad duas menſuras totales ſm intellectũ expreſſum ſupra di.2.q.3. ſequitur ꝙ nihil idẽ põt repreſentari a diuerſis ſpeciebus, nec una ſpecies poteſt repreſentare omnino diuerſa cuiuſmodi ẽ uniuerſale et ſingulare. Octauum. Intellectus agens ſecundũ philoſophos eſt potentia mere actiua ideſt ſpecierum et actuũ productiua,ſicut poſſibilis mere paſſiua ideſt actuuꝫ et ſpecierum receptiua. De quo amplius uideatur ſupra.fo.3.col.4.Nonum. Intellectus agens ſecundũ phũm habet ſe ad poſſibilem ſicut ars ad materiam.i.ſicut ars tranſmutat materiaꝫ ad aliã formam accidentalem, ſic intellectus agens informat intellectum poſſibilem per ſpecies et actus que ſunt accñtia intellectus poſſibilis.Decimũ.Omnis actio realis una hꝫ unũ terminũ realem productũ per ipſam.Vndecimũ.Intellectus agens trãſfert ab ordine in ordinem ideſt de obiecto ſingulari in phantaſmate facit obiectum uniuerſale in intellectu poſſibili.i. obiectum in phantaſia relucens et ipſe intellectus producunt ſpeciem intelligibilem repreſentantem uniuerſale. Duodecimum. Primus terminus productus per intellectum agentem eſt ſpecies repreſentans actu uniuerſale. De quo tamen uide ſupra fo.3.cõ.4. Tredecimum.ꝙ doc.uelit intellectum agentẽ producere tam actum q̃ʒ ſpecies patet ex hoc quia in confirmatione tertie uie uel ſecundi membri dicit itellectum agentem facere uniuerſale de nõ uniuerſali.i.ſpẽm intelligibilẽ de ſenſibili modo predicto uel de intellecto in potentia intellectũ in actu. Ex quo patet ꝙ actualem intellectionẽ attribuit intellectui agenti, et uult ꝙ ſit mens philoſophi et comentatoris.Decimumquartũ. Nullum uniuerſale eſt ens reale ſed tm̃ ens rationis. Decimũ quintum.Nunq̃ʒ uniuerſalius quantũ ad totã ſuã indifferentiã ideſt cõitatẽ qua indifferenter et uniuoce eſt predicabile de oĩbus inferioribus ſuis,cõcipitur in uno inferiori ſuo,ſed tantum in inferiori eſt cõe ad inferiora illius inferioris, ut animal cõceptũ in hoĩe tantũ eſt cõmune ad homines. Quid phantaſma ſit patet ſupra fo.65.co.1.et.2.Decimũſextum. Intellectus contingenter coniungitur cũ phantaſia, quia põt ſeparari realiter ut in morte hominis.Decimumſeptimũ.Vile eſt potentie ab inferiori mendicare neceſſaria ſibi ad perfectionẽ ſuã et per conſequens uilificaret intellectũ ſi cogeretur obiectũ mendicare a phantaſia ad hoc ꝙ haberet itellectionẽ que eſt ſua perfectio. Decimũoctauũ.Sũma neceſſitas eſt cõſeruare rebus dignitates ſuas et ideo neceſſe eſt ponere ſpẽm intelligibilem.

¶ AD QVESTIONEM ERGO dico ꝙ eſt etc. Hec eſt tertia pars principalis in corpore huius queſtionis, ubi doctor queſito reſpondet ſecundum propriã mentẽ. Cuius reſponſio uirtualiter conſiſtit in ſeptẽ dictis. Primũ eſt declaratiuũ huiꝰ termini ſpecies,qui capitur.8.modis. Primo grãmaticaliter,et ſic eſt accidens nominis et uerbi et participii et pronominis.Secũdo capitur logicaliter et hoc dupliciter. Vno modo pro loco a ſpecie ad genus,uel a parte ſubiectiua ad ſuum totum. Alio modo pro predicabilitate de pluribus numero differentibus, et hoc multipliciter,quia illa predicabilitas aliquando eſt uniuoca,aliquãdo equiuoca,aliquãdo fundatur in tranſcendentibus aliquãdo in predicamentalibus.Tertio mõ metaphyſicaliter et hoc tripl'r,primo pro forma totius.i.pro toto cõpoſito,ſecũdo ꝓ omni inferiori reſpectu ſuperioris,tertio pro quidditate obiectiue in intellectu exiſtente,ꝑdicabili uniuoce de pluribus numero differentibus ut patet in Porphi.Ita ꝙ capitur etiã quarto ab aliquibus pro drĩa ſpecifica. Quarto capitur ſpecies artificialiter pro forma rei artificialis. Quinto capitur ciuiliter ut diſtinguitur cõtra genus.i.contra indeterminatum et ſic dr̃ communiter ſpecies derogat generi.i. ſpeciale uel ſpecificatus derogat ĩdeterminato uel generaliter dicto.Sexto capitur phyſicaliter,et ſic ſextupliciter,primo pro natura realiter exiſtente ĩ ĩdiuiduo.et ſic multi antiqui capiunt,ſecundo pro naturali forma cuiuſlibet rei. tertio pro figura naturali rei non artificiali,quarto pro pulchritudine,de qua infra diſ.17. quinto pro ſpeciebus aromaticis ſicut eſt zinziber et piper, ſexto pro complexione rei naturalis ut apud medicos accipitur ſpecies herbarum pro cõplexionibus. Septimo capitur aĩaſtice prout idẽ eſt qđ repreſentatiuũ alterius per modũ ſimilitudinis, et ſic diuina eſſentia per ideas eſt ſpẽs omĩnum,ſimil'r oĩs actus aĩe et oĩs ſpẽs anime.Octauo capitur theologicaliter,et hoc quadrupliciter primo ut eſt pars ueſtigii trinitatis appropriata filio et hoc tripliciter,primo apud Auguſt.qui aſſignat modũ,ſpẽs, et ordinẽ,pro ueſtigio,ſecundo apud gloſam pſalterii que aſſignat potentiã,ſpẽm et uirtutẽ,tertio apud Termegiſtũ qui aſſignat ſubſtantiã,ſpẽm et rõnem.Secundo capitur pro actu diuine uiſionis uel pro ipſa eẽntia uiſa ut dicitur,ambulat hõ hic per fidẽ et deſiderat ſpẽm,tertio pro ſcitate xp̃i,ut Cãti.5. ſpecies eius ut libani,quarto pro accidentibus in euchariſtia ut albedo et quantitas dicuntur ſpẽs.Secundũ dictũ. Spẽs intelligibilis hic capitur pro quadã qualitate realiter repreſentante aliquod obiectũ.Tertiũ. Neceſſe eſt ponere talẽ ſpẽm pp rõnes in .2.arti.poſitas. Quartũ.Auguſtinus uult ꝙ aĩa ſit oĩa ꝑ duplices ſpẽs ĩ ea exiſtẽtes et oĩa repñſentantes.Nã dicit ꝙ ſenſibiliũ ſpẽs ſint ĩ ſenſu,et nõ ſenſibiliũ et ſenſibiliũ ſpẽs intellectu,lꝫ hoc dictũ aliter expoſuerit Hen.de ſpẽ exp̃ſſa et imp̃ſſa, et hoc male,qa hoc dictũ ponit phũs tertio de aĩa cõtra eos qui dixerunt aĩam eſſe realiter oĩa,quia alias non poſſet cognoſcere omnia, contra quos dicit ꝙ tantũ ſimilitudines rerum ſint in anima. Quintum. Actus intelligendi et ſciendi de ſe non eſt ſimilitudo obiecti ſed obiectũ in eo relucens eſt ſimile obiecto reali.Sextum. Auguſtinus uult ꝙ pars itellectiua anime eſt memoria, uel hẽt memoriã fecundã que eſt obiecta et itellectus ſimul ut actu intelligibilia et intellectiuus.Si ergo nõ eſſet propria ſpecies in intellectu ſed ſolum in phantaſia tunc nõ eſſet memoria in parte intellectiua.Sed ad hoc reſpondet Hen. ꝙ memoria ẽ intellectus cũ cõfuſa intellectiõe.i.recta nõ reflexa, et ille due ſimul faciũt uerbũ.i.diſtinctã et reflexam cognitionẽ.Contra hoc arguit doc.primo quia ſibi cõtradicit.Nam ſupra dixit, ꝙ uniuerſale in phantaſmate ſit pars memorie ideſt uniuerſale cum intellectu ſunt memoria,hic autem dicit ꝙ confuſa cognitio et intellectus ſint memoria et non uniuerſale. Secundo etiam contradicit Auguſtino qui dicit ꝙ formatio cognitionis id eſt intellectio tam confuſa q̃ʒ diſtincta eſt intelligentie et nullo modo memorie. Tertio patet ratione,quia quero a te utrum cognitio que eſt memorie ſit idem qđ cognitio que eſt intelligẽtie aut aliud,ſi idẽ,tũc idẽ erit rõ generãdi ſe ipm quia memoria eſt rõ generandi intelligentiã ſiue intellectionem in intelligentia. Si eſt aliud,tunc quero an cognitio memorie ſit ſimul

cũ cognitione intelligentie, aut non. Si ſi, tunc duo actus erunt in eadem potentia, quod Hen. ubiq; negat q̃uis forte non ſit inconueniens q̃uis contra Hen. ſit inconueniens, ſi nõ, tunc memoria gignet quãdo nõ erit, quia ſuppoſita hac opinione qñ act⁹ confuſe cognitionis eſt in intellectu tunc eſt memoria et quando nõ eſt in ea tunc nõ eſt memoria. Si dixerit Hen. ꝙ habitus ſcie cõſtituit memoriã cũ intellectu. Contra hoc arguit doctor, quia ꝑ habitũ.i. cõſuetudinẽ cõſiderandi nõ eſt obiectũ pñs ſed pñtia obiecti neceſſaria eſt ad rõnem memorie. Septimum. Duplex eſt neceſſitas ponendi ſpeciem intelligibilem, prima quia anima ſeparata recipit ſpecies, ſecunda, ille qui rapitur intellectualiter recordatur uiſorum que ſunt pure intelligibilia q̃ non poteſt eſſe niſi per ſpecies reſeruatas.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum principale etc. Hec ẽ cauda queſtionis iungenda capiti, licet nondum ad huc ſit finitum corpus queſtionis, nam reſtat quarta pars queſtionis. Cuꝫ ergo queritur, utrũ in pte intellectiua ꝓprie ſumpta ſit memoria ꝓprie. ¶ Pro parte negatiua arguitur quadrupliciter. Primo ſic. Oĩs ſpecies impreſſa ab obiecto repñſentat illud obiectũ ſub illa rõne qua imprimitur, ſꝫ oẽ imprimens ſpẽm imprimit ſub rõne ſingularis, ergo oĩs ſpẽs repreſentat ſingulare et nullo mõ uniuerſale. ¶ Ad hoc argumentũ ſoluendũ doc. ponit duas reſponſiones, prima reſpõſio dupl'r ſoluit, primo allegat incõueniens .ſ. ꝙ ſtante cõcluſione huius argumenti ñ poſſet uniuerſale cognoſci quia tñ allegare incõueniens nõ eſt ſoluere. Ideo ſoluit prima rñſio notando ꝙ rõ agentis .i. conditio nece° requiſita in agente eſt ſingularitas, nam ſoluꝫ ſingulare agit, ſed rõ agendi.i. illud per quod ſingulare agit ẽ forma uel potentia in ſingulari exiſtens. Tunc ad maiorem reſpondet diſtinguendo, quando dicitur ſpẽs repreſentat ſub rõne qua imprimitur, diſtinguit, quia ſi intelligis de rõne gignentis.i. de ſingularitate, ſic falſa eſt maior. Si aũt intelligis de rõne gignẽdi que eſt natura in ſingulari, ſic eſt uera. Sed cõtra hanc reſpõſionẽ doc. arguit. Si eſſet bona illa reſpõſio tũc ſpẽs in ſenſu exteriori repreſentaret rem, quia natura in ſingulari eſt rõ gignendi in eo et nõ ſingularitas, ideo doc. aliter reſpondet. Primo notando ꝙ ſpẽs dupliciter generatur ab alio, uel ut a cauſa totali ut ab intellectu et obiecto in phantaſia, uel ut a cauſa partiali ſicut uel a ſolo obiecto uel a ſolo intellectu. Secundo notat ꝙ ratio gignendi eſt natura, ſed ratio gignẽtis eſt ſingularitas. Tertio notat ꝙ ſpecies in ſenſu a ſolo obiecto ſingulari cauſatur, ideo repreſentat tantum ſingulare. Sed ſpecies intelligibilis non cauſatur a ſolo obiecto ſed etiam ab intellectu ratione cuius repreſentat uniuerſalem, tñ ratione obiecti repñſentat cõcomitãter ſingulare in ſenſu, et ſic maior argumẽti ẽ falſa. Si' minor ẽ falſa. ¶ Secũdo ſic arg'. Prima repñtatio obiecti eſt ꝑ ipm in ſe preſens ergo ſuperfluit ſpẽs. Antecedẽs patet, quia ſpecies non põt ineſſe nec generari niſi per preſentiam obiecti, ¶ Ad illud ſoluendũ doc. notat primo, ꝙ duplex eſt pñtia obiecti. Vna realis in propria ſua exiſtentia, et alia rationis in ſpecie uel actu. Preſentia realis eſt duplex, quedã per propriam exiſtentiam et non obiectiue ſicut deus et angeli ſunt nobis preſentes et non intelligimus. Quedam cũ reali preſentia prius dicta per rationem obiectalem.i. inquantũ intelligibilis et uolibilis actu, in cognitione intuitiua eſt preſentia realis ſecunda, in cognitione abſtractiua eſt pñtia rõnis, ſed abſq; omni cognitione actu uel habitu uel preſentia in nobis põt aliquid eſſe preſens prima preſentia. Secundo notat ꝙ pñtia realis obiecti neceſſario prerequiritur preſentie rationis, et nullo mõ requireretur preſentia rationis ſi ſemper maneret obiectũ in preſentia reali. Sed quia non ſemper manet ideo cauſatur ſpecies ut in abſentia reali habeatur preſentia rationis. Et ſic negatur conſequentia. ¶ Tertio arguitur ſic. Omnis forma naturaliter agens neceſſario ſemper agit paſſo preſente diſpoſito, ſed ſi eſſet ſpecies in intellectu eſſent naturalia agentia et intellectus ut paſſum ſemper eſt preſens et diſpoſitum, ergo neneſſario ſemper agerent et perconſequens quot ſpecies eſſent in intellectu tot intellectiones eſſent, hoc conſequens eſt falſuꝫ, ergo illud ex quo ſequitur, ſcilicet ꝙ ſint ſpecies in intellectu. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doctor notat primo ꝙ ſecũdũ Auguſtinum multa ſunt ſimul habitualiter cognita in memoria ideſt multorum ſpecies ſunt ſimul in intellectu que ſunt habitualiter non actualiter nota ſicut illi qui multas ſcientias nouerunt multas ſpecies habent, ſed non omnia ſimul cognoſcũt quorum ſpecies habent. Secũdo notat, ꝙ tantum unum uel pauca ſimul cognoſcitur, uel cognoſcuntur, et non omnia quorum ſpecies habentur ſed ſolũ illud cuius ſingulare fortius mouet, uel ad quod cognoſcendum uoluntas imperat, uel cuius ſpecies intelligibilis eſt intenſior et fortior ad mouendum ſic ꝙ nõ omnia neceſſario ſimul cognoſcuntur. Ex quo patet unde ueniat difficultas in noſtra contemplatione quia non habẽmus ſingularia efficaciter mouentia ſed ad oppoſitum mouẽtia nec ſpecies intenſas habemus. Nam omnes ſpecies quas habemus ex ſenſibilibus colligimus que non continent clare obiecta contemplabilia. Tertio notat. Quantum de ſe eſſet omnes ſpecies ſimul mouerent, ſed quia impediuntur alique propter cauſas prius expreſſas et non ſunt tote cauſe intellectionuꝫ, ideo licet ſemper moueant non tamen omnes proficiunt, et ſic patet ꝙ non ualet conſequentia. ¶ Quarto arguitur ſic. Philoſophi cõmuniter tenent ꝙ intellectus patitur ab intelligibili inquantum intelligibile ideſt recipit obiectum obiectiue non realiter ſed ſolum ſpiritualiter, ſed ſi ſpecies intelligibilis eſſet in intellectu cum ſit qualitas realis, obiectum realiter eſſet in intellectu et nõ ſolum ſpiritualiter. ¶ Ad hoc argumentum doctor concedit ꝙ utroque modo patitur intellectus tam realiter recipiendo ſpeciem q̃; obiectiue recipiendo obiectum et ſpiritualiter, Hoc etiam cõmune dictum ꝙ intellectio ſit motus rei ad animam ſic intelligitur, ꝙ ad intellectionem neceſſarium eſt repreſentari obiectum intellectui ſiue in ſe ſiue in ſpecie, et poſtq̃; obiectum cognitum eſt tunc obiectum habet eſſe obiectiuum in actu intelligẽdi, et ſic quodãmõ res ab extra trãsfert uel mouet ad aĩaꝫ.

¶ AD RATIONES ALTErius opinionis etce. Hec eſt quarta pars principalis corporis queſtiõis in qua ſoluũtur argumenta Hen. et Goff. de fon. Quorum primum eſt quartũ dictum poſitum in opinione Hen. ¶ Pro cuius ſolutione notat doctor primo ꝙ falſum eſt ꝙ ſenſui preciſe conueniat recipere ſpeciem inquantum potentia organica eſt, ſed preciſa cauſa quare potentia recipit ſpeciẽ eſt quia ẽ cognitiua et indiget obiecto p̃ſente in abſentia reali et ideo ſi eſt organica habet ſpeciem in organo, ſi non tunc non in organo. Quid ſit organum et quomodo compoſitum patet ſupra. q. 4. Secundo notat ꝙ nihil pfectionis aufertur ab intellectu ex hoc ꝙ nõ ẽ organicus, immo potius adicitur, ergo cum habere obiectum preſens ſit ꝑfectionis potentie, per conſequens potius habet intellectus obiectum ſibi preſens q̃; ſenſus. Tertio notat. Species non eſt talis propter organum ſꝫ ecõuerſo. Nã natura cauſauit organũ ſic et ſic mixtũ pp hoc ut ꝯgruat ſpẽi et poſſit pfici a ſpẽ et ꝯgruat ſenſationi. Vl'r.n. materia eſt pp formam et non econuerſo .3. de anima, membra leonis non differunt a membris cerui niſi quia anima differt ab anima ideſt ideo ſic formantur membra in ceruo et aliter in leone quia anima cerui eſt alterius nature q̃; anima leonis. Et propter naturam illarum animaruꝫ, ſic et ſic formantur membra formabilia ab eis. Quarto notat. ꝙ prima cauſa habendi ſpecies eſt ut potentia cognitiua habe-

at obiectũ ſibi pñs uel in ſe uel in organo (Nam potentia quelibet in ſe eſt aia intellectiua in ſe realiter lȝ propriã habeat quidditatem ſumibilem ab aia etiam ſeparata. Sed organuȝ ẽ unũ totum cõpoſitũ ex aia ſub ratione illius potentie, et ex corpore proportionabiliter diſpoſito et cõgruenti tali potentie) Secunda cauſa eſt ut perficiatur organum. Et ſic pȝ aſumptũ in primo argumẽto falſum quod eſt quartum dictum in opinione Hen. ¶ Ad ſecundũ argumentũ qđ eſt primũ in opinione ꝓbans quintũ dictum ſuũ. Notat doc. primo. Intellectus dicitur locus ſpecierũ et non organa ſenſuum eo ꝙ naturalis locus rei ſeruat diu et ſaluat locatũ, ſic intellectus diu ſeruat ſpecies et non ficiliter delẽtur ab ĩtellectu ſed faciliter delẽtur ab organis ſenſuũ. Secundo notat, tripliciter poteſt deleri ſpẽs ab organo, primo per cõtrarium formaliter ut ſi organũ tactus fuerit realiter calidum per frigus põt expelli calor iſte, ſecundo per uirtualiter cõtrarium ſicut cũ ſpecies unius contrarii intẽſiſſima eſt in organo faciliter deletur ſpecies ſui cõtrarii, tertio ꝓpter nimiã indiſpoſitionẽ organi ut per nimiũ calorem uł ſiccitatem et ſimilia. Vbi notandũ ꝙ nullus actus nec ſpecies hȝ aliquid cõtrarium formaliter ideo quãdo dicit doc. ꝙ ſpẽs deleri poſſunt ab organo per cõtrariũ formaliter debet intelligi de corporalibus qualitatibus realiter exiſtẽtibus in organo. Et ſic patet quare phũs dicat aiam eſſe locũ ſpecierũ. Tertio nonotat. ꝙ pro ſtatu iſto quandocunque intelligimus uniuerſale ſemper actu phantaſiamur eius ſingulare ſed intellectio fit ꝑ ſpeciem intelligibilem et phantaſiatio per phantaſma. Quarto notat. Vniuerſaliter ſcientia apud Auguſtinũ in libris de trinitate capitur pro obiecto in ſpecie intelligibili ita ꝙ ſcire ideȝ eſt quod obiectum in memoria habere et uiſio ſcientie ideȝ eſt quod ipſa ſcientia. i. obiectum in ſpecie, de quibus amplius uide ſupra fo. 56. col. 3. Quinto notat. ꝙ ſcientia dicitur illud quod reducit intellectũ de potentia eſſentiali ideſt remota, ad accidẽtalem ideſt propinquã. Illa ſcientia eſt obiectum, quia abſente obiecto intellectus eſt in remota potentia ad intelligendum ſed preſente obiecto eſt in potentia propinqua ad intelligendũ. Sexto notat. ꝙ ſcientia ad propoſitum capitur tripliciter, uno modo pro obiecto in memoria ſiue in ſe ſiue in ſpecie, ſecundo pro actu conſiderandi, tertio pro cõſuetudine acquiſita ex actibus frequentatis. Septimo notat. ꝙ philoſophus in predicamentis primam ſpecieȝ qualitatis diſiunctiue exprimit per habitum uel diſpoſitionem ita ꝙ ibi ly habitus capitur pro qualitate manſiua et difficulter mobili a ſubiecto, et diſpoſitio pro qualitate faciliter mobili a ſubiecto quia ergo ſpecies intelligilis et obiectum in ſpecie manſiua ſunt in intellectu et difficulter mobilia ideo proprie dicuntur habitus. Octauo notat. ꝙ aliqua ſcientia ideo dicitur una quia uirtualiter continetur in uno primo obiecto relucente in ſpecie intelligibili non phantaſiabili, quia tunc illa ſcientia non eſſet habitus intellectualis ſed alicuius imaginabilis. Ex hoc patet intellectus Auguſtini quem allegauit Hen. pro ſe in reſpondendo obiectioni contra eum facte in quinto dicto. ¶ Ad argumẽtũ ſecundum Goff. quia primum eſt prius ſolutum notat doctor primo. ꝙ primum capitur dupliciter ſcilicet perfectione et generatione ſimiliter potẽtia apprehenſiua ideſt cognitiua dupliciter alquid primo recipit, uel perfectione uel generatione, ſimiliter duo recipit ſcilicet ſpeciem et actum. Secundo notat ꝙ quando potentia cognitiua intuitiue intelligit tunc primum generatione receptum ideſt primum tam tẽpore q̃ natura eſt actus cognoſcendi, et ſimiliter eſt perfectiſſimum receptibile ab ea, ſed in abſtractiua cognitione primo primitate generationis ideſt uel tpis uel nature recipit ſpẽm et ſecũdo actũ, ſed primitate pfectiõis primo recipit actũ ſecũdo ſpẽm, quia actus ẽ pfectior q̃ ſpecies. Tertio notat ꝙ receptio ſpeciei nõ ẽ rõ recipiẽdi actũ, tñ in abſtractiua cognitione impoſſibile eſt recipere actũ niſi prius ſit ſpẽs recepta et natura ipſius potentie eſt rõ recipiendi tã actum q̃ ſpeciem. Maior ergo Goff. eſt uera de primitate perfectiõis, et falſa de primitate originis, ſimiliter minor, et tunc conſequẽtia nihil ualet, quia non dicimus ꝙ ſpecies primo recipiatur primitate perfectionis ſed generationis. Inſtantia q̃ datur illi ſolutioni patet ex precedentibus.

Queſtio. Septima.

SECVNDO QVERO DE NOTICIA GENITA etc. Hec eſt ſecunda. q. tertie partis huius diſtinctionis, que in forma eſt talis. Vtrum pars intellectiua proprie ſumpta uel aliquid eius ſit cã totalis generans noticiam actualem uel rõ gignẽdi. ¶ In hoc titulo ſunt ſeptem termini declarandi. Primus eſt pars intellectiua, qui declaratus ẽ ſupra fo. 3. col. i. Et capitur hic pro aia intellectiua inquantum cõprehendit intellectum et uoluntatem et propriam potentiam motiuam. ¶ Secundus terminus eſt proprie, qui declarabitur di. 12. ¶ Tertius eſt aliquid eius. Vbi notandum ꝙ memoria, intelligentia, uolũtas, et intellectus, et ſpẽs et actus, quodlibet per ſe dicitur eẽ aliquid ptis intellectiue. Et de oĩbus illis queritur utrũ aliquod eoꝝ ſit generans noticiam. ¶ Quartus terminus eſt cã totalis qui copioſe in ſecundo libro expedietur et in corpore q̃ſtionis quantũ ad propoſitũ pertinet declarabitur. ¶ Quintus terminus eſt gignẽs ſiue generatio, qui declarabitur diſt. quinta. ¶ Sextus terminus eſt noticia actualis. i. actus intelligendi, qui amplius declarabitur di. 32. ¶ Septimus terminus eſt rõ gignẽdi et idẽ eſt qđ forma per quã aliquid generat. ¶ Dimiſſo ergo capite queſti. corpus diuiditur in tres partes. Prima ponit ſex opiniones et improbat. Secunda queſtionẽ determinat ibi. Ad queſtionẽ reſpondeo. Tertia argumenta opinionũ ſoluit ibi, ad argumenta opinionũ. ¶ Quantũ ad primũ articulũ, prima opinio eſt Hen. quoli. 4. q. 7. que ponit ꝙ ſolus intellectus eſt cauſa effectiua intellectionis, et dicit ꝙ ſit mens bti Auguſt. qui dicit, ꝙ imago corporis. i. intellectio corporis in intellectu ſit nobilior ipo corpore, et per ꝯñs non poteſt fieri a ſolo corpore ſed ab intellectu ſolo. Et pro iſta opinione ponit Hen. quattuor argumẽta quoli. 5. q. 5. ¶ Primũ. Nullus effectus eſt pfectior ſua cã, ſed uiuũ eſt perfectius nõ uiuo, ergo intellectio que eſt operatio uitalis non põt fieri ab obiecto non uiuo, ſed ab intellectu uiuo. ¶ Secundũ. Quanto forma perfectior tanto actiuior, ſꝫ aia ĩtellectiua eſt forma pfectiſſima, gº ẽ actiuiſſima et p ꝯñs ſola põt oẽm intellectionẽ cauſare. ¶ Tertium. Oĩs actio immanens ẜm mentẽ philoſophi eſt ab eo in quo manet, ſed intellectio manet in intellectu ergo eſt totaliter ab intellectu. ¶ Quartum. Oĩs actio proprie dicta denoĩat agens, ſed intellectio denominat intellectũ, ergo intellectus agit uel producit eam. ¶ Cõtra iſtã opinionẽ doc. arguit primo ꝙ non ſit mens Augu. quia ipſe dicit. ii. de trini. et. 9. et. 15 liquido tenendum eẽ ꝙ ab obiecto et potentia cauſet̃ ſcia. Et capit ibi res quã ſcim⁹ pro obiecto repreſentato per ſpẽm uel preſente in memoria. ¶ Secundo probat r õne ſic. Nõ ſunt niſi quattuor genera cauſarum per ſe, ergo illis exiſtentibus perfectis in ſe et nõ impeditis et ſufficienter approximatis neceſſario ſequitur actio ſi ſunt cãe naturales uel ſaltem põt ſequi ſi ſint cãe libere, ſi ergo obiectum non eſt cauſa intellectionis, ſed ſolus intellectus, gº ẽt abſente obiecto ĩtellectus neceº ſp intelligit cũ ſit nãlis cã et pñs materie ſue. i. ſibi ipi diſpoſite ad recipiẽdũ ſed hoc ꝯñs eſt falſum, ergo etiam illud ex quo ſequitur. ſ. ꝙ intellectus ſolus ſit cã effectiua nec oportet fugere ad cauſam ſine qua n̄

quia tunc oporteret ponere quinq; genera cauſarum quod cōiter negatur, quia cōiter tenetur quādo omnes quattuor cauſe per ſe ſunt in ſe perfecte non impedite et ſufficienter approximate, ſufficientes ſint ad producendum ſuum effectum.

¶ ALIA OPINIO EST etc. Hec eſt ſecūda opinio .ſ. Goffridi de fō. quoli. 6. q. 7. Et quoli. 8. q. 2. Et quoli. 9. q. 19. Et quoli. 13. q. 3. Iſte ponit obiectum eſſe totā cām intellectionis et intellectū nihil cauſare. Probat primo per diuiſionē ſic, quia nec intellectus poſsibilis cauſat, quia tunc cauſaret in ſe ipſum qđ falſum eſt, quia nihil pōt agere in ſe ipſum, quod probat, quia omne agens eſt tale in actu quale poſſum eſt in potentia, alias eni idem eſſet in potentia et in actu quod eſt contra primum principium, etiam ides referretur ad ſe ipm, ſimiliter quodlibet poſſet ſe mouere utpote aer ad pñtiam ſolis illuminaret ſe ipſuз et non ſol, et lignū ad preſentiā ignis calefaceret ſe et nō ignis, que ſunt inconuenientiſſima, et per ɔ̄ns ſequitur, ꝙ ſemper agēs et patiens debēt eſſe in diuerſis ſubiectis, et illud nunq; dз negari quātecunq; difficultates occurrāt quia eſt principiū uerisſimum et notiſſimum, et ſic patet ꝙ intellectus poſsibilis non cauſat, nec intellectus agens cauſat, quia nihil pōt cauſare in alio quod non eſt realiter et loco et ſubiecto diſtinctū ab eo, ſed intellectus poſsibilis in quo cauſatur intellectio, non diſtinguitur realiter et loco et ſubiecto ab intellectu agente, ergo intellectꝰ agens nō cauſat intellectionem. Siʳ Goffri. ponit, ꝙ intellectus agens nihil aliud facit niſi ꝙ facit obiectū mouere intellectuз et eſſe obiectū actu intelligibile ab intellectu, et hoc facit illuſtrādo phātaſma. Siʳ dicitur ꝙ obiectū in phātaſmate illuſtrato idē numero cauſat intellectionē et uolitionē effectiue, et licet phantaſia ſit aīa, ſicut intellectus poſsibilis, quia tñ hз organuз ꝑpriū et determinatū poteſt agere ī itellectū nō hñtes organū.

¶ Cōtra iſtā opinionē doc. arguit primo ſic. Incōueniens eſt ꝙ nihil in parte intellectiua ut intellectiua cōprehendit intellectū agentē et poſsibilem ſit uel cā intelligendi, uel ratio cauſandi, quia Goffri. uult ꝙ illa illuſtratio intellectus agentis nō eſt efficientia aliqua, ſed ſolū remotio prohibentiū per infuſsionē luminis cuiuſdam et neſcitur qđ ſit illud lumen. Secundū incōueniens ſequitur, ꝙ in angelo nō pōt fieri aliqua noua itellectio naturaliter quia in eo nō eſt talis diſtinctio phantaſie et intellectus niſi forte deus crearet in eo. Tertiū inconueniens ſequitur ꝙ nihil intelligeretur niſi phantaſma et obiectū conforme phantaſmati, quia phantaſma eſt cā naturalis et nullum effectum cauſat niſi ſibi conformem, et ſic nunq; poſſet haberi falſa propoſitio, quia omnis propoſitio formaretur ſecundum ꝙ termini oſtenderent. Si dicas ꝙ falſa propoſitio pōt haberi eo ꝙ phantaſmā falſe repreſentat. Sequitur ergo ꝙ nūq; uere repreſentabit, rōne qua dictū eſt in precedenti queſtione de repſentatiuo contra Hen. Sed aliqui alii arguunt contra Goffri. ut Hen. quoli. 5. q. 5. quia intellectio eſt actio imanens, gº illud in quo manet cauſat eam Goffri. rñdet ꝙ intellectio nō ē actio niſi in mō ſignificādi, realiter tñ eſt paſsio, et ſic negat aſſumptū. ¶ Cōtra hāc rńſionē arguit doc. per phūm. 2º. phy. ſexto ethi. et. 9. meta. dicentē ꝙ illud eſt actio immanēs cuius cā effectiua eſt illud in quo manet, et per ɔ̄ns actio non eſt ꝑciſe receptio forme, ſed eſt quedā opatio per quā hēns opatur et agit, ideo falſum dicit Goffri. ꝙ intellectio tm̄ ſit paſsio .i. forma recepta quam recipiens nihil agat. Preterea, non opз habitus ponere in intellectu propter hoc ꝙ poſsit aliqua recipere in ſe, qa de ſe eſt ſumme receptiuus oīum poſsibilium in ſe, ſed habitus ponuntur in eo ut agere poſsit et per ɔ̄ns falſum dicit Goffri. ꝙ intellectus ſit tm̄ paſsiuus et nō actiuus. ¶ Secūdo arguit doc. cōtra opinionē. Nullū phantaſma eſt diſcurſiuū nec ſecundarū intentionū cauſatiuum, quia qcqđ cāt eſt effectus realis, nec eſt reflexiuū ſuper actus, ergo phantaſma nō cauſat oēm intellectionē. ¶ Tertio arguit ſic. Maxime uiliſicat itellectū ꝙ non poſsit per ſe ipſum cōſequi ſuā perfectionē ſed per phātaſma quod eſt longe ipfectius ꝙ ipſa intellectio cū nunq; imperfectius poſsit eſſe cauſa tota effectus perfectioris.

¶ TERTIA OPINIO POnit etc. Hec eſt tertia opinio et eſt Hen. quoli. 5. q. 14. qui dicit tria dicta. Primū. Quando intellectus agens illuſtrat phantaſma, tūc illud phantaſma et ītellectus poſsibilis ſunt memoria, quādo aūt phātaſma cauſat actū intelligendi in intellectu poſſibili tunc phantaſma et intellectus poſsibilis sunt intelligentia. Secundū. Intellectus poſsibilis in his duobus .i. in preſentia obiecti in memoria et in cauſatione actus in intelligentia, nihil agit ſed eſt pure paſsiuus. Poſtq; aūt hēt actū intelligendi ſimplicē .i. obiecti incōplexi, intellectus actiue ꝑducit ꝑpōes et argumētationes. Nā inquirit quidditatē incōplexorū et cauſas cōplexas .i. ꝑmiſſas reſpectu cōcluſionū. Tertiū. Inq;tū intellectus intelligit diſcurſus et propōnes et orōnes tunc eſt pure paſsiuus et receptiuꝰ, ſз inquātū cauſat eas eſt actiuus, iſte idē Hen. quoli. 3. q. 6. retractat et reuocat dictā opi. quo ad aliqđ, et eſt quarta opinio. Nam in illo quoli. 4. uult ꝙ nullū obiectū extra eſt cā cognitionis, ſз in ſenſu ſpēs ſenſibilis impſſa in organo ſolū inclinat ad ſenſationeз et phantaſma ſolū inclinat intellectū ad intellectionē, ſed ſenſus cauſat ſuā ſenſationē poſt ſuā inclinationē, ſilʳ intellectus ſuam intellectionē. ¶ Contra ambas illas opi. arguit doc. ꝙ utraq; ſit falſa. Primo, ꝙ prima illaꝝ ſit falſa, quia in ea uult ꝙ intellectus hñs noticiā ſimplicē .i. cōfuſaз obiecti, per iſtā noticiā pōt cāre noticiā diffinitiuā diſtinctā diſcurſiuā et cōplexā, et de ſe nō pōt, qđ ē irrōnabile. Nā nullū ipfectius pōt cē rō tota cauſandi perfectius, ſed cōfuſa noticia eſt impfctior diſtīcta. Siʳ ille noticie ſunt eiuſdē rōnis que ſunt de eodem obiecto gº una nō ē rō producēdi aliā, quia tūc eſſet rō producēdi ſe ipſam. Siʳ ſecunda opinio nō eſt uera, quia doc. querit quid ſit inclinatio illa an ſit aliquid in intellectu uel nihil. Si nihil tunc nō inclinat, ſi aūt aliquid tunc aut eſt actus intelligendi aut aliquid prius actu intelligendi ut ſpecies, nō ſecundū, quia negat ſpeciem intelligibilem. Nec primum quia tunc obiectum cauſaret actum quod ipſe negat.

¶ QVINTA OPINIO POnit ꝙ ſpecies etc. Hec eſt opinio btī Tho. prima parte ſume. q. 89. ar. 2. qui ponit ꝙ obiectū in ſe pñs uel ſpēs intelligibilis obiecti eſt cā effectiua intellectiōis Probat per comētatorē qui dicit ꝙ itellectus ſe hз ad formas uniuerſales .i. ad ſpēs uel obiecta ulia, ſicut materia prima ad formales indiuiduales .i. ſingulares et reales, quia pure paſsiue recipit eas, ſic etiā intellectus pure poſsiuꝰ recipit itellectiones uniuerſaliū obiectoꝝ, et plura ſimilia habentur. ¶ Secūdo probat. Forma eſt principiū agendi ſibi ſimile, ſed itellectio eſt ſimilis obiecto nō intellectui ergo obiectū eſt pricipiū intellectionis. ¶ Tertio probat. Nullū indeterminatū eſt cā determinate actionis, ſed itellectus eſt ideterminatus ad oē obiectū et oēm itellectionē, ergo ipſe nō eſt determinata cā itellectiōis.

¶ SEXTA OPINIO QVE redit in idem etc. Hec eſt ſexta opinio et eſt Egidii de roma quoli. 3. q. 12. 13. et. 14. que ſimiliter ponit ꝙ ſpecies in ſenſu et intellectu eſt cauſa noticie actualis, et apud eum ſpecies capitur dupliciter. Vno mō pro repreſentatiuo obiecti in memoria quod nos dicimus ſpecieз intelligibilem. Alio mō pro actuali noticia. Primo mō eſt ratio formalis producendi ſpeciem ſecūdo mō eſt illa forma ꝑ quā intellectus producit. Attamen quādo obiectū in ſe eſt pñs tunc ipſum ꝑ ſe generat noticiā, quādo āt nō eſt in ſe pñs tunc ſpecies generat. Et qa abſurdū uidetur noticiā actualē dicere ſpeciem intelligibilem, ideo ꝓbat ſic. Omne impreſſum aīe eſt ſpēs

ſ3 ꝑm Aug. noticia imprimitur aīe, gͦ noticia eſt ſpēs. Probat ſecūdo, idē eſt ſonatio et auditio, ſed ſonatio cauſat ſpēm ſoni in aure, ergo illa ſpēs cauſata eſt idem cū auditione.

¶ CONCLVSIO ISTARVM duarū opinionum etc. Hic improbat doctor has duas ultimas opiniones. Primo ſic. Oīs effectus equiuocus eſt imperfectior ſua cauſa totali, ſed intellectio eſt effectus equiuocus ſpeciei intelligibilis ut cauſe totalis, ſecundū has opiniones, et nō ē impfectior illa ſpē, gͦ intellectio nō eſt cāta a ſpē itelligibili. ¶ Secūdo ſic. Illud ē potētia qđ ꝓducit uel ē ratio ꝓducēdi actū ſ3 ſpēs ē rō ꝓducēdi actū et non intellectus ſecundum opiniones illas, ergo ſpecies ē potentia et non intellectus. Concluſio eſt incōueniens ergo una p̄miſſarum, non maior ergo minor. ¶ Tertio ſic. Nihil ordinatur eſſentialiter ad illum actum ad cuius principium productiuum ſe habet in potentia contradictionis .i. pure contingenter, ſed intellectus habet ſe pure contingenter ad ſpeciem intelligibilem ergo non ordinatur eſſentialiter ad intelligere, ſed concluſio eſt cōtra oēs philoſophos, ergo una premiſſaꝝ eſt etiā inconueniens, nō maior ergo minor. ¶ Quarto ſic. Cuius maior conatus actum facit perfectiorē ipſum eſt principiū actiuum talis actus, ſed ex conatu potentie intellectiue et ſenſitiue act⁹ ſit pfectior q̄; cū minori conatu, gͦ potētia eſt principiū actiuū actus. Quinto ſic. Illud eſt principiū actiuū alicuius ad cuius uariationē ceteris oībus paribus uariatur ꝓductio eius, ſed ex maiori et minori conatu potentie. eodē obiecto p̄nte in eodē lumine et in eadē diſtantia et ceteris oībus paribus uariatur ꝓductio actus, ergo potentia eſt pricipiū actiuū actus. Videtur hec eadē ꝯclō ꝓbari ex hoc ꝙ uiſus q̄nq; multū leditur pp magnam attentionē et ꝙ ſpēs ſepius remanent poſt magnā attentionē que nō remanent in minori attentione. ¶ Cōtra ſecundā opinionē ſpēaliter arguit doc. Si ſpēs eſt uiſio gͦ aer uidet, qa oē h̄ns uiſionē formaliter dr̄ uidere, ſed hoc eſt inconueniens. ¶ Secundo ſic. Egidius ponit nullā ſpēm eē in uiſione btāꝫ aliā a uiſione niſi eēntiaꝫ diuinā, ſi ergo ſpēs eſt eēntia diuia et ſpecies eſt uiſio et btitudo forͬ et eſſentialiter eſt uiſio diuine eēntie, ſecundū eundē Egidiū, ſequitur ꝙ beatitudo noſtra formaliter eſt eſſentia diuina quod eſt abſurdum.

¶ AD QVESTIONEM REſpondeo et dico etc. Hec ē ſecūda ps principalis corporis huius queſt. in qua determinat doctor queſitū in forma. Et cōſiſtit reſolutio huius ptis in.20. dictis. Primū. Nos actu intelligimus aliqua pro ſtatu iſto et non ſemp, ideo intellectio actualis eſt uerū accn̄s in nobis. Secūdū. Nos intelligimus cū uolumus p̄nte obiecto uel in ſe uel in ſpecie, et dato ꝙ ſit p̄ns obiectū ſi nolumus intelligere tūc nō intelligimus, Ex quo ſequitur ꝙ aliqđ in nobis eſt cā intellectionis in nobis. Tertiū. Quecūq; doc. dicet in iſta materia debet referri ad initiū queſtionis p̄cedentis, ubi doc. determinauit ſe tm̄ uelle loqui de noticia uniuerſaliū et nō ſingulariū. Quartū. Nullum ſenſibile et materiale eſt p̄ns ut actu intelligibile niſi per ſpēm intelligibilē niſi actus ſenſuum qui intuitiue cognoſcuntur ꝑm aliquos ſine ſpē intelligibili. Quintū. Nunq̄; obiectum nec in ſe nec in ſpē eſt tota cā intellectionis niſi intellectus intelligat ſe ipſum ubi idē eſt obiectū et potentia et niſi dicatur ꝙ in btitudine obiectū ſit tota cā, de quo in q̄ſtione ſequēti. Sextū. Ab auguſtino et doctoribus aliis attribuitur mēti nr̄e ꝙ ſit parens ut corrn̄deat patri ī diuinis ſub rōne imaginis. Si aūt nihil in aīa nr̄a ſ eēt cā efficiens intellectionis tūc nō eēt parens in mente, et per ꝯn̄s doctores falſum dixiſſent. Septimū. Tota aīa uel aliquid eius nō eſt tota cā intellectionis, quia ſi ſic, ꝓles genita .i. intellectio nō eſſet ſimilitudo obiecti eēntialiter. Octauū. Actū eſſe ſimilitudinē obiecti pōt dupl̄r intelligi. Primo ꝙ obiectū habeat idolū repreſentans in actu et ſic uerꝫ eſt. Alio mō ꝙ ſit realiter ſimilis obiecto et ſic falſum eſt. Nonum. Nulla unitas uel diſtictio ē in aliqua re ab eo qđ n̄ ē cā eius nec ps ei⁹ nec totū ei⁹. Intellectiones aūt diſtiguūtur eēntialiter ſ3 obiecta, gͦ obiectū eſt cā intellectionis uel pars uel totum eius, ſed nō eſt pars uel totum eius. Decimum. Nulla eſſentialis diſtinctio uel unitas eſt in aliqua re ab eo quod non eſt cauſa intrinſeca uel obiectiua effectiua. Dico obiectiua effectiua quia cauſa effectiua non obiectiua non diſtinguit eēntialiter, obiecta aūt eſſentialiter diſtinguunt, ut3 .i. q. prol. ubi tota materia uideatur. Vndecimum. Si nullum obiectū cōcurreret cum intellectu ad cauſandum intellectionem ſequeretur in intellectu eſſe infinitam actiuitatem eo ꝙ eſſet productiuus infinitarum intellectionum ſimul et ſemel. Conſtat enim euidenter ꝙ infinita poſſunt intelligi ſimul et ſemel ab omni intellectu deo cauſante. Si ergo intellect⁹ eſſet cauſa tota, ipſe poſſet ſimul cauſare noticiā oīuꝫ, ex quo pōt recipere noticiā oīum, fruſtra enim eſſet potētia receptiua oīum ſimul ſi cā determinata non poſſet ſimul cauſare oēs. Duodecimū. Nunq̄; tota ſcientia poſſet dici uirtualiter cōtineri in aliquo obiecto, ſi nullum obiectū eſſet cauſatiuum intellectōis ut ptialis cā, qđ p3 ex mō cauſandi obiecti, q p3 ſupra fo. 13. col. 4. et fo. 14. col. 1. Seͬ correlariū ex dictis. Intellect⁹ obiectū ſimul iuncta ſunt una totalis cā reſpectu itellectionis ita ꝙ quodlibet ipoꝝ eſt partialis cā. Tredecimū. Nō ſpēs eſt cauſa intellectionis, ſed obiectum relucens in ſpecie, qđ doc. dicit ſe hic intendere infra diſt. 17. in fine. q. prime. Ex quo ſeqtur ꝙ falſum ē hoc dictū cōe ꝙ aliquid eſt obiectū terminatiuū et non motiuū .i. ꝙ ſolum intelligatur et non poſſit cauſare ſuam noticiā, quāuis aliquādo uidetur poſſe aliquid ꝓccupare actionem alicuius obiecti tn̄ ſi illud preueniēs nō prius cāret ipſum poſſet plene cauſare ut relatio poſſet. Decimūquartum. Plures cauſe ad eundē effectū cōcurrūt .i. ſimul cauſant tripliciter. Primo ex equo .i. equaliter cānt hunc effectū in eadem ſpē et ī eodē genere, l3 per accn̄s una aliter agat q̄; altera, ut q̄;do plures in genere cāe efficientis aliquid agūt ſimul et eadē uirtute uł potētia in ſpē ut plures trahentes nauis oēs per potentiā motiuā trahūt, l3 unus magis conetur q̄; alius, hoc tn̄ eſt per accidens, ſecus quādo ſol et ignis calefaciūt aliquid, quia uirtutes eoꝝ ſunt ſpecifice diſtincte. Secundo nō ex equo ſed eſſentiali ordine ut quando inferior mouetur a ſuperiore .i. quādo h3 uel uirtutē actiuā a ſupiori, uel non pōt agere ſine ſupiori, ut baculus et manus in mouēdo lapidē, et deus ſol et hō generant hominē. Tertio non ex equo ſ3 eēntialiter ordinate quaꝝ nulla ab alia recipit uirtutē actiuā, tn̄ una eſt eēntialiter ſupior altera, ut pr̄ et mater in generādo ꝓlem, intellect⁹ et obiectū ī generādo noticiā. Decimūquintū. Quādo alique cāe accidētalr ordinantur .i. cōtingēter in una ſpē p eādē uirtutē, tūc uirtus unius p̄t in tm̄ augeri ꝙ una ſola totū faceret. S3 q̄n eēntialiter ordinantur, ut in duobus ultīs mōis, nō p̄t fieri iō nō poſſ3 deus facere ꝙ pr̄ naturaliter generaret filiū ſine mr̄e nec ecōuerſo, licet ſupnaturaliter poſſet fieri. Decimūſextū. Obiectum non tribuit intellectui uim producendi intellectionē nec ecōuerſo ſed intellectus eſt pfectior cā intellectionis q̄; obiectū reſpectu imperfectorum obiectorum, ſed econuerſo eſt reſpectu perfectorum, quia ut patebit. q. ſequēti obiectū in diuina uiſione eſt principalis cauſa. Decimumſeptimum. Quicquid dicatur utrum obiectu3 ſit cauſa realis uel rationalis ſemp ſaluatur eēntialis ordo inter obiectum et intellectum quia ſaltem neceſſario exigātur ſimul in cauſando noticiam. Decimūoctauū. Non eſt neceſſariū abſolute ad hoc ꝙ ꝓducat itellectio abſtractiua ꝙ ſpēs repreſentans obiectū informet intellectū, quia ſi eēt obiectum preſens ſine tali informatione uere poſſet produci notica. Decimumnonum. In omni ordine cauſe, per ſe unius effectus

oportet dare unam cauſam per ſe et unam per ſe rationē cauſandi, ut quando eſt per ſe una intellectio, intellectus eſt per ſe una cauſa et obiectum in ſpecie eſt per ſe una ratio cauſandi, ita q ſic poteſt formari regula. Quando eſt per ſe unus effectus, tunc etiam eſt per ſe una cauſa, et per ſe una potentia, et per ſe una ratio cauſandi ſi indiget ratione cauſandi, ut per ſe unius intellectionis homo uel anima eſt per ſe una cauſa, et intellectus per ſe una potentia, et obiectum in ſpecie per ſe una ratio. Vigeſimum. Non oportet q totalis cauſa ſit per ſe una, ſ; q quelibet cauſa in ſuo ordine ſit per ſe una. Sufficit.n.q totalis cauſa ſit una unitate ordinis ideſt q una ordietur a d aliam in productione unius effectus.

¶ AD ARGVMENTA OPInionionum per ordinem etc. Hec eſt tertia pars principalis corporis queſtionis. Et primo ſoluit argumenta Hen. quorū aliqua procedunt ex auctoritatibus Augu. in quibus Auguſtinus uult q imago corporis ſit ī ſpū preſtantior.i.perfectior ipo corpore. ¶ Pro ſolutione talium auctoritatū doc. notat primo. Illud q eſt in aīa uel in ſpū perfectius corpore nō preciſe ē in corpe, ſicut color realis, ſed uel in aīa intellectiua ſubiectiue uel in aliqua potētia. Secūdo notat q ſpēs rerū ſic recipiūtur in aīa, nō ſpēs de qua cōiter loquntur, ſed actus intētionalis, et iſte actus uocatur imago corporis, ſpēs aūt de qua cōiter loqmur ſi eſt ſenſibilis, pt bn in aere uel aqua eē et ideo nō loqtur de illa Aug. Tertio notat. Qn Aug. dicit q corpus nō cāt imaginē ſuā ī ſpū, ſenſus ē q corp⁹ nō ē totalis cā, ſed ſolū ptialis. Probatur ab Aug. Oē agens ē pſtantius patiente, ſed noticia rei ſpūalis eſt pfectior q̄ corpus inq̄tū corpus, ergo cognitio corpis nō pōt cauſari a corpe ut a totali cā, pña pʒ quia nunq̄ cauſa equiuoca totalis eſt imperfectior ſuo effectu. Quarto notat. q illa propoſitio, agēs eſt pſtantius patiēte non eſt immediata ſed mediata.i. euidētia ei⁹ dependet ab euidentia trium aliarum, et ubi ille tres ſunt uere, et ipſa eſt uera. Prima eſt iſta. Agens eſt pſtantius effectu ut intellectus intellectione. Secunda. Effectus agentis eſt act⁹ et pro ideſt forma patientis ut intellectio eſt forma intellect⁹ Tertia. Actus.i.forma et actualis exiſtentia forme eſt nobilior potentia.i.q̄ poſſe hr̄e. Nam alicui uideretur forte q potentia fundata in ſubſtantia eſſet nobilior q̄ forma actualis accidentalis. Iſta autem propoſitio agens eſt preſtātius effectu, nō eſt uera niſi de cauſa totali, et per conſequens de obiecto corporali accidentali non eſt uera reſpectu actuum anime. Quinto notat. Agens et patiens poſſunt dupliciter accipi.ſ. formaliter pro actione et paſſione.i.receptione et fundamētaliter pro agente et patiente.i.recipiente. Primo mō uniuerſaliter uerū ē omne agens ut agens eſt nobilius patiente ut patiens ē, et ſecūdo mō nō eſt ulr uerū quia ſpēs ſenſibilis cātur a re ſenſibili extra ut a totali cā et recipitur in organo ꝓpoſito ex corpe et aīa qd eſt eſſentialiter perfectius q̄ quecunq; alia ſubſtantia corporalis. Sexto notat. Aliquid agere uirtute alterius ē dupliciter, uel realiter uel rōnaliter. Secundo mō eſt ex auctoritate uoluntaria ſuperioris agere. Primo mō eſt dupliciter, uel.n.eſt hr̄e entitatē ab illo cuius uirtute agit et potentiā agendi, uel ē aliqd aliud ut eēntialiter ſupius coagere, ſic capitur in lr̄a cuꝫ dr̄ elemētū in uirtute corporū celeſtiū generare mixtū nobili⁹ ſe. ſed hoc ſolū ē ptialiter ex pte elementi. Septimo notat. Aīa effectiue cauſat in ſe imaginē.i.ſenſationē, et naturaliter recipit eā. Quid ſit naturalitas, neutralitas, et uiolētia, uide ſupra .i.q.pro. Ad primū argumētū cōcedit totū argumētū addendo ly cā totali, quia maior ē uera ſic formata, nullus effectus eſt pfectior ſua cā totali, ſed falſa eſt de cā ptiali. ¶ Ad ſecundū argumentū ſilr cōcedit minorē de cā ptiali. Aīa.n.eſt partialis cā intellectionis. Et lʒ aliqua impfectiora intellectu poſſint eē totales cāe effectuū ſuorū, hoc eſt, quia effectus ſui ſunt ualde impfecti, quia aūt intellectus eſt reſpectu totius entis q eſt maxima pfectio, ideo nō eſt mirū, ſi nō ſolus pōt oīum intellectiōes producere. Eſſet.n.quodāmō infinitus qd ſibi repugnat. De quo uide amplius.i.q.p.in ſoluēdo argumēta phorū. ¶ Reliqua duo argumēta doc. cōcedit de cā ptiali. Notat tn̄ unū q intellectio realiter exiſtit, nō ſolū in ſuppoſito ꝓducente eā, ſʒ etiam in parte intellectiua ut diſtinguitur cōtra ſenſitiuā, immo in intellectu ut diſtinguitur cōtra uolūtatē, imo et in illo intellectu qui cauſauit eā. Ex quo ur̄ doc. uelle hic q intellect⁹ poſſibilis cauſet intellectionē. Secūdo notat. q actio immanēs non nece° ſubiectatur in totali cauſa ſua ſicut intellectio nō eſt in obiecto et intellectu ſimul, ſed in ſolo intellectu.

¶ AD ARGVMENTA PRO ſecunda opinione etc. Hic ſoluuntur rōnes Goffri. de fon. Pro ſolutione primi ar¹ qd ualde longū eſt, et pluriū contentiuū notandū primo. q agens ē duplex.ſ.uniuocū et equiuocū. Vniuocū eſt cuius principiū actiuum eſt eiuſdē rōnis cū termino formali, ut in diuinis, pater ē agens uniuocū, quia principiū generandi, et terminus formalis ſunt eiuſdem rōnis. Equiuocū ē per oppoſitū. Secundū. Nullum agens uniuocū per ſe producit effectū in ſe ipm lʒ aliquando p accn̄s, ut aliqn̄ unus calor ꝓducit alium in alio ſubiecto, et ille alius calor intēdit calorē ſe generantē. Etiā per antipariſtaſis frigus oppoſitū calori per accn̄s intēdit calorē, ſʒ calor ſe ipm per ſe intēdit. Tertiū. Agens equocū pōt in ſe ipo ꝓducere effectū ſuū, ut mouens ſe ipſum calefacere. Nā motus uirtualiter.i.effectiue eſt calefactiuus. Quartū. Potentia ē duplex.ſ. formalis et uirtualis. Potentia formalis eſt potentia recipiēdi aliqd ī ꝓpria forā p modū forme, ut paries pt recipe colorē. Sʒ potentia uirtualis ē potētia ꝓductiua alicuius, illud ergo qd nō hʒ aliqd et pōt recipere formaliter, dr̄ eē in potētia formali Et illud qd pōt ꝓducere aliqd eſt in potentia uirtuali. Cū ergo aliquid poſſit ꝓducere accn̄s qd pōt in ſe recipe, ut hō calores per motum ſequitur q aliqd poſſit in ſe ipſum agere. Quintū. Actus eſt duplex ſcilicet uirtualis et formalis. Actus formalis eſt forma informās actu. Sed actus uirtualis idē eſt qd potentia uirtualis. Seqtur correlarie, idē hō numero eſt ī actu formali reſpectu caloris quē actu hʒ et in potentia formali ad augmentū eiuſdē caloris et in actu et potentia uirtuali reſpectu eiuſdē. Seqtur ſecundo q nō eſt incōueniens aliquid eē tale in actu uirtualiē quale eſt in potentia formali. Sextū. Nulla q̄titas nec aliqua relatio eſt actiua phyſice et uniuoce cauſabilis, ideo a nulla quantitate et relatione poſſunt fieri. Ex quo ſequitur q non poſſunt uniuoce produci. Nec oīs qualitas illo mō eſt actiua ſed ſola tertia ſpēs. Vniuerſaliter ergo qcqd nō eſt actiuū non pōt uniuoce produci. Patet ex diffinitione uniuoce cauſe ſupra dicto.i. Septimū. Quando arguit Goff. ſi intellectus eſt in actu uirtuali et potentia formali reſpectu eiuſdem intellectionis tunc ubiq; in eodem eſſent actus uirtualis et potētia formalis reſpectu eiuſdem, et allegat multa exempla, ſicut de aere, ligno etc. Reſpondet doc. q illa conſequētia non ualet niſi in uirtute huius propoſitionis, quidditas actus uirtualis et potentie formalis eſt cauſa quare ſemper ſe concomitētur ſed iſta eſt falſa, et per conſequens hic eſt fallacia non cauſa ut cā. Octauū. Nullum principium uniuerſale per ſe notū hʒ aliquam ſingularem falſam, et per ꝯns iſta ꝓpoſitio, nihil mouet ſe ipm, non eſt per ſe notū principiū, quia multas hʒ ſingulares falſas, ut pʒ de intellectu reſpectu intellectionis et de homine reſpectu caloris. Nonū. Illa propoſitio eſt uera, nihil idem eſt in potentia formali et actu habens eandē numero, ſed bene poteſt eſſe in potentia reſpectu alterius numero eiuſdem ſpeciei, ut patebit infra di.17.q. ultima ubi probabitur q multe forme

eiuſdem ſpẽi poſſunt eſſe in eodem et pro eodem tempore. Decimum. Eſſe in potentia ante actũ pōt dupliciter intelligi. Vno mō ut ly ante notat anteceſſionẽ tempis, illo modo in creaturis res alique ſunt prius in potentia q̃ actu habeant. Secundo ut notat anteceſſionẽ nature, et ſic q̃do actu habetur aliqua forma adhuc prius natura eſt in potentia q̃ habeat formam. Ex dictis patet ꝙ Goffri. in primo ſuo argumento multa falſa aſſumit. Adducit etiã Goffri. in eodem argumento auctoritatẽ ſecundi phyſi. ꝙ materia et efficiens nunq̃ coincidunt in idẽ, que ſic exponitur. i. nihil idem numero uel ſpecie poteſt eſſe realis cauſa materialis et efficiẽs ſimul, quia materia nihil efficit. Ad illud aũt qđ adducit, ꝙ idem referretur ad ſe ipm ſi idem ageret in ſe ipm. Reſpondet doc. per diſtinctionẽ. Pro cuiꝰ euidentia notat primo. ꝙ nulla relatio inquantũ relatio hꝫt cõpoſſibilitatẽ eẽndi cum alia in eodem nec repugnantiã, ſed ex extremis aliq̃n hñt ꝯpoſſibilitatẽ, aliq̃n ĩcõpoſſibilitatẽ ſic ĩtelligẽdo ꝙ relatio ut relatio ĩ cõi, nec ẽ cã repugnãtie nec ꝯpoſſibilitatis, ſꝫ tñ q̃ extrema dant entitatẽ, et intrinſecã relationibus, ſicut obiectum intellectioni, ideo alique relationes ſe ipſis formaliter habent repugnantiã et alie conuenientiam uel cõpoſſibilitatem et ab extremis hñt principiatiue. Secundo notat ꝙ alique relationes ſunt incompoſſibiles in eadem natura ſpecifica. i. impoſſibile eſt ꝙ una relatio ſit in illa ſpẽ fundata in qua alia fundatur, ut relatio cauſe et cauſati. Nam oĩs cã proprie capta diſtinguitur eẽntialiter a cauſato, capitur tñ aliquãdo cauſa large pro producente uel mouente uel originante. Et ĩtelligitur eſſentialiter diſtingui ibi pro ſpecifice diſtingui. Nã capitur tripliciter, Vno mō pro ſpecifice. Alio mō pro q̃dditatiue in eadeꝫ re. Tertio pro exiſtẽter in eadẽ ſpẽ. ut duo indiuidua eiuſdem ſpeciei exiſtentia. Alique relationes ſunt incõpoſſibiles in eodem ſuppoſito, ſed nõ in eodẽ ſpẽ, quia natura in lr̃a capitur ꝓ ſpẽ. Alique ſunt cõpoſſibiles in eodẽ ſuppoſito et ſpẽ, ut mouere et moueri. Naꝫ in motu progreſſiuo totũ aĩal mouet et totuꝫ mouetur, ut patebit in ſecũdo lib. di. 2. Siʳ producere intellectionem et recipere eandẽ ſunt in eodẽ intellectu numero. Ex his ſequitur ꝙ non eſt incõueniens idẽ agere in ſe ipm. Tertio notat ĩ deſtructione Troie a grecis fuerũt duo famoſiſſimi uiri, unꝰ grecus. ſ. Achilles, et alius troianus. ſ. Hector filius regis pꝫ ꝙ diſcribunt hyſtoriã illã aliq̃ Hector oĩa iuſte et legaliter egit. Achilles aũt omnia proditorie egit, immo Hectorẽ proditorie interfecit. ex quo facto maiorẽ famã acq̃ſiuit Achilles q̃ habuit hector. Propter hoc factũ et multa alia a pleriſq̃ proclamatur Achilles fortiſſimus, et ideo oẽs fortes rõnes et inſolubiles dicuntur Achilles. Alii aũt excuſant Achillẽ. Quid horũ uerius ſit hic determinare nolo. Attamẽ ſi ꝓpria dicta ponerem non Achillis noĩe, ſed hectoris noĩe inſignirẽ. Quarto notat. Nunq̃ due cauſe ꝑtiales debent poni reſpectu eiuſdẽ effectus q̃n una ſufficienter pōt totũ producere niſi ſubſit cã. Sed facile quis inueniret cauſam ſi ponere uellet, ideo hoc dictuꝫ et ſimilia non multũ pondero. Quinto notat. Vna cã quare aĩa nõ ſemper actu intelligit eſt abſentia obiecti et ſignũ ꝙ obiectũ ſit cauſa intellectionis eſt quia eo abſente nõ pōt eſſe intellectio Sexto notat. Achilles Goffridi multũ debilis eſt. Arguit. n. ſic. Sed aliquid pōt mouere ſeipm ergo lignũ pōt ſe calefacere. Nã utitur una cautela et quibuſdã aſtutiis, defecerũt. n. ſibi ꝓbationes uel ĩprobationes huius ꝓpoſitionis aliq̃d agit in ſeipſum uel mouet ſeipm, ideo dabat inſtãtiã huic ꝓpoĩ in uno particulari ad quod ſe ꝓpõ improbanda nõ extendit. Nã diuertit ſe a parte reſpondentis ad partẽ opponentis, debebat. n. iſtã uel concedere uel negare aliquid mouet ſe ipꝫ, ſibi ab aliis obiectã, et a parte rñdentis tranſtulit ſe ad partẽ opponentis allegando inconuenientia que ſequãtur ex illa propoſitione que tñ nõ ſequuntur ſed ſunt impertinentia, nam particulari propoſitioni non datur inſtantia per particularem ſed per uniuerſalem, ſed inconuenientia allegare non eſt ſoluere, ſed eſt opponere et arguere. Similiter in hoc cauteloſe egit ꝙ aſſumpſit unam neceſſariam propoſitionem probandã. ſ. lignum poteſt ſe calefacere, quod pro inconuenienti allegat, et hoc eſt facere argumentum. Cũ ergo doc. dicit, ut reſpondentes faciant argumẽta. ſenſus eſt, ut dum deberent ſoluere argumenta ſibi obiecta, allegant aliqua inconuenientia que allegatio eſt argumentorum factio. Et quia plura inconuenientia allegat Goffridus, ideo doctor nominat ea argumenta in plurali numero.

¶ PRO TERTIA ET QVARta opinionibus etc. Hic doctor dicit unũ ꝙ quia non ſunt argumenta poſita pro tertia et quarta opinionibus, qui uult credere pōt, qui aũt non uult pōt dimittere, quia non eſt articulus fidei. Tamen Hen. concordat has opiniones in quoli. quarto queſt. octaua. Que ꝯcordia ſtat in quinq̃ dictis. Primũ. In oĩ actione requiritur ſuppoſitũ agẽs et forma ꝓductiua. Phantaſma aũt eſt agens in impreſſione quadã et quidditas obiecti in phãtaſmate eſt forma actiua inquantũ lumen intellectus agentis penetrat et illuſtrat quidditatẽ et illa ĩpreſſio ẽ inchoatio habitus ſcientialis. Secundum. Illa inchoatio nõ eſt ſpecies intelligibilis nec forma actiua ĩtellectionis. Ex quo pꝫ ꝙ ſpecies ĩtelligibilis nõ requiritur eo ꝙ quidditas in phantaſmate per ſe ipam eſt ibi. Tertium. Illa impreſſio eſt quo et quod reſpectu intellectionis, quia inquantum intellectus ſtatim poteſt intelligere dicitur quo, ſimiliter ĩquantum manet ceſſante intellectu ab actuali cognitione, ſed ĩquantum primo occurrit intellectui ut quo agens ad ĩtellectionem tunc dicitur quod. Et illa impreſſio uocatur inclinatio illa, de qua dixit quarta opinio, et non eſt ſpecies intelligibilis, quia nulla talis eſt ponenda, ut dixit tertia opinio. Quartum. Quando talis impreſſio eſt facta per intellectum poſſibilem ipſe intellectus occurrit ad defendendum ſe, et hoc uult Auguſtinus habere in ſexto muſice. Quintum. Omnino uidetur eſſe mens Hen. ꝙ illa impreſſio ſit ꝯfuſa noticia, et ĩtellectio de qua loq̃tur ſit diſticta, ita ꝙ ꝑ ꝯfuſaꝫ quã ĩbibit cãt diſtictã.

¶ QVICQVID SIT DE OPInionibus iſtis etc. Hic doc. improbat hanc concordiam, et primo illud quod dicit ꝙ quidditas in phantaſmate eſt ratio formalis agendi phantaſmati. Nam nihil eſt ratio formalis agendi alicui quod non eſt formaliter in eo, ſed quidditas nõ eſt formaliter in phantaſmate ſed ſola ſimilitudo eius, ergo hoc dictum Hen. falſum eſt. Secũdo doc. querit quid ſit q̃dditatẽ ſtare in lumine ĩtellectus agẽtis, ſi eſt intellectum eſſe in anima et phãtaſma ĩ phãtaſia tunc perpetuo et ſemper fit illa penetratio et ambitio de quibus loquitur, et per conſequens in frenetico et dormiente, quod ipe negat. Si autem ſit actio aliqua noua detur ergo terminus factus per ipſam, ille erit in intellectu poſſibili, qui quia ſpiritualis ẽ non pōt penetrari. ¶ Secundo ĩprobat hoc quod dicit ꝙ inchoatio habitus ſcientialis precedit actum. Omnis habitus generatur ex actibus, ſecundo ethi. ergo primus gradus habitus eſt ꝑ aliqueꝫ actum. Hoc confirmatur per ipſum Hen. quoli. 3. q. 29. dicentem iſtam inchoationem eſſe totam eſſentiam habitus ſciẽtialis, ſed certum eſt ꝙ tota ſcientia eſt per actus ergo non debet poni talis inchoatio ante oẽm actum. ¶ Tertio illud quod dicit de occurſu improbat. Pro quo notat ꝙ paſſio eſt duplex, una corruptiua alia perfectiua. Prime paſſioni occurit agẽs ad ſaluandum ſe contra corrumpens, ſecunde occurrit agens ad perfectiorem ſpeciem cauſandum et actum, ita ꝙ ſecundũ Auguſtinum queꝫ allegat, ille occurſus ſpeciei uel ſenſibili uel intelligibili eſt coagere tali ſpeciei ad actum perfectiores cauſandum. ¶ Quarto illud improbat quod ultimo dicit de paſ-

ſione tangente et imbibita, qa dicit ꝙ anima primo occurrit paſſioni.i.ſpẽi quaſi tangenti, ſecũdo imbibit eam. Doc. q̃rit qd illa methaphorica uerba ſignificent. Nam nulla ſpẽs põt ꝓprie tangere uel imbibi. Si uult ꝙ imbibitio ſit alicuius pfectioris cauſatio ſicut actus eſt perfectior ſpẽ, tunc cõcedatur ſibi, qa quãto forma pfectior ẽ tãto dr̃ itimius methaphorice pficere.

❡ AD AVCTORITATEM Philoſophi tertio ð aĩa etc. Hic doc. reſpõdet prime auctoritati a Sãcto Thoma allegate. Pro cuius expoſitione notat primo ꝙ itelligere non eſt facere uel ꝓducere intellectionem ſed actum itelligẽdi formaliter i ſe habere, et tali actu obiectũ attingere, et ſimile eſt de oĩb⁹ aliis actibus aĩe, et pp hoc dicit phũs ꝙ itelligere eſt pati.i. itellectus inquantũ recipit i ſe itellectionẽ et p eã cognoſcit obiectũ dicit itelligere. Secũdo notat. Licet itellectus ꝓducat itellectionem, ñ tñ pp hoc dr̃ itelligere ſed itellectificare. Dicitur aũt itelligere rõne ꝓdicta. Tertio notat. Licet philoſophi cõiter loquantur de potẽtiis inquantũ hñt actus ſuos in ſe et nõ iquantũ ꝓducũt actus ſuos, ipſi tñ nõ negãt ꝙ cauſent actus ſuos. Secundo doc. reſpõdet ſecũde autoritati allegate p beatũ Thomã que dicit i tellectus poſſibilis nihil eſt eoꝝ que ſunt ante intelligere, et ex hac autoritate dicit ſanctus Tho. i. p. ſum. q. 89. ar. i. et Egidius quoli. i. q. 3. Et quoli. 2. q. 23. ꝙ itellectus ſimpliciter nihil ẽ anteq̃ itelligat ſicut materia prima ſimpliciť nihil eſt ante formã. Et capitur genus itelligibiliũ et genus corporaliũ, ſicut dictũ eſt i ꝓlogo. q. 4. de genere dilectionis et cognitiõis. Sed ꝙ hec non ſit itentio philoſophi pꝫ, qa nulla forma põt recipi a nihilo, ſꝫ actus et ſpẽs recipiũtur in itellectu et forma i materia, ergo itellectus eſt aliqd reale aliud ab itellectionibus et ſpeciebus, et materia aliud realiter a forma. Preterea, qñ loqmur de potentia receptiua nõ loqmur de reſpectu quẽ dicit potẽtia nec loqmur de potẽtia ante actum.i. qñ res non dũ eſt et põt fieri, ſed loqmur de aliqua re realiter receptiua alicuius. Autoritas ergo ſic debet exponi. Intellectus poſſibilis licet ſit ens reale, tamen ꝓ ſtatu iſto nihil eſt eoꝝ ſuple que ſunt itelligibilia, ante intelligere ſuple alioꝝ.i. non eſt itelligibilis a uiatore niſi prius aliqua ſenſibilia itelligat, qa omnẽ noticiã quam uiator hꝫ ex ſenſibilibus elicit. ❡ Ad ſecũdum argumentũ Thome doc. reſpondet diſtinguẽdo, ꝓductio alicuius eſt duplex, uel factio uel actio. Primo modo ꝓcedat argumentũ ſancti Tho. ſecũdo⁰ maior eſt falſa ſicut primo⁰ eſt uera. Quid ſit actio et factio, pꝫ ſupra fo. 17. col. 3. Doc. tñ cõcedit, ꝙ ſpẽs eſt ſimilitudo obiecti ubi inuit ꝙ ſpecies capitur dupliciter. Primo large ꝓ qualitate rep̃ſentãte. Secũdo ꝓprie ꝓ ſiltudine relucẽte i illa qualitate. Et tũc dicit ꝙ illa ſiltudo ẽ ptialis et minus principalis cã itellectionis. Notat etiã ꝙ aſſimilatio eſt duplex. ſ. uirtualis et formalis.i. equoca et uniuoca. Modo omnis cã aſſimilat ſibi effectũ uel equoce uel uniuoce. Sola aũt cã ꝓxima et ꝓpria aſſimilat uniuoce. Sed cãe remote et cões aſſimilãt equoce et uirtualiter. Species qdem ꝓprie capta eſt ꝓxima et ꝓpria cã ideo formaliter et uniuoce aſſimilat, ſed itellectus licet ſit ꝓxima cã, eſt tamen cõis iõ uirtualiť et equoce aſſimilat ſibi effectũ. ❡ Ad tertiũ argumentũ doc. diſtinguit ideterminatio eſt duplex. Prima ẽ materialꝭ pp defectũ actus.i. forme.i. materia iõ dr̃ ideterminata qa de ſe nullã formã habet põt tñ quãlibet recipere ab agente alio a ſe. Secũda eſt actiuitatis extendentis ſe ad plures effectus ut eſt i ſole. Illud quod eſt ſecũdo⁰ ideterminatus, ex ſe ipo determinatur ad agendũ p̃ſente paſſo et diſpoſito ſi ẽ naturalis cã, ſed ſi eſt libera cã abſq; oĩ alio põt ſe determinare ad certũ effectũ, ſed illud quod eſt ideterminatũ primo⁰ nece⁰ determinatur ab alio, ut a⁰ forma et agẽte cauſante illã formã. Intellectus aũt eſt ideterminatus ſecũdo⁰ nõ primo⁰, et eſt naturalis cã iõ p̃ſte obiecto ex ſe determinate agit circa illud obiectũ p̃ns nõ circa aliud. Poteſt etiã cõcedi ꝙ cõis cã reſpectu multoꝝ q̃ dr̃ ſupior reſpectu ꝓprie cãe determinetur ꝙ cõcurſum ꝓprie determinate cãe nõ ꝙ cogat ipſam nec ꝙ det ei uirtutem agendi nec ꝙ ſit forma eius p quã agat ſuperius agẽs, ſꝫ qa ſuperius agens eſt indeterminatũ ad pla et in nihil certum ferretur niſi cõcurrente particulari agente.

❡ AD ARGVMENTA PRINcipalia, ad primum etc. Hec eſt cauda q̃ſtionis i q̃ reſtãt ſoluẽda argumenta ꝓ et ꝯ titulum q̃ſtionis formata. Cũ ergo queritur utrum ps itellectiua ꝓprie ſumpta etc. Pro pte negatiua arguitur triplr. Primo ſic. Senſus ut ſecũdo de aĩa ꝓbat eſt paſſiuus nõ actiuus ergo a ſimili itellectus ẽ ſolũ paſſiuus nõ actiu⁹. ❡ Doc. breuit diſtinguit, uel itelligitur ut totalis cã uel ptialis, primo mõ non ẽ actiu⁹ ſꝫ ſecũdo⁰. ❡ Secũdo ſic. Secũdo de aĩa dr̃, itellectus poſſibil ẽ quo ẽ oĩa fieri ergo ſolũ recipit et nõ agit. ❡ Rñſum ẽ ſancto Tho. qa philoſophi loquũtur de potẽtiis inquantũ hñt i ſe actus nõ tñ negãt quin cauſent actus ſuos. Sed doct. remittit unũ ibi, utrũ cauſare itellectionem ſit itellectus agentis uel paſſibilis. ❡ Tertio ſic. Actiões diſtinguũtur ſicut pricipia actiua ergo ſi intellectus eſt principiũ omnis itellectionis tũc nulla eſt diſtinctio itellectionis ſicut nec itellectus ẽ diſtinctus. ❡ Reſpondet doc. ꝙ maior eſt uera de totali cã, nõ ptiali, tñ poſſet ẽt bene negari maior, qa unus ſol eſt cã multoꝝ effectuũ ſpecifice diſtinctoꝝ ꝓpter diſtinctas uirtutes. ❡ Pro pte affir^ua q̃ſtionis arguitur duplr. Primo ſic. Auicẽ. 9. metha. dicit ꝙ i materialitas ſit rõ intellectiui et itelligibilis.i. oẽ intellectũ, et oẽ itelligibile neceſſario eſt imateriale, ſed intellectus eſt imaterialis ergo ẽ itellectiuus actiue. ❡ Ad hoc doc. cõcedit itelligendo de ptiali cã reſpectu omniũ alioꝝ a ſe, qa cognoſcẽdo ſe ipm eſt totalis cã. ❡ Secũdo ſic. Si obiectũ eſt cã itellectiõis ergo intellectões obiectoꝝ ſpecifice diſtinctoꝝ eſſent ſpecifice diſticte, ſꝫ hoc ẽ falſum, qa tũc de q̃libet ſpẽ ſpecialiſſima eẽt ſpẽalis ſcĩa. ❡ Rñſio ad h⁰ arg^m, pꝫ ſupra fo. i4. col. i. et. 2.

Queſtio Octaua.

QVERO DE COMPARATIONE ISTArum duarum cauſaꝝ etc. Hec eſt tertia q̃ſtio huius tertie ptis. Cuius capite dimiſſo corpus breuiter accedo. Quod cõſiſtit i ſex dictis. Primũ. Intellectus eſt pricipalior cã intellectionis naturaliter adq̃ſite ꝙ obiectũ. Secũdum. Quãdo plures cãe ad idem concurrunt una illimitatior altera.i. ad plures effectus ſe extendens q̃ altera, ipa etiã eſt principalior, ſed itellectus reſpectu obiecti eſt huiuſmodi i cauſando itellectionẽ, obiectũ.n. ꝓm totã ſuã uirtutẽ determinatũ eſt ad ſui itellectionẽ. Tertiũ. Illa eſt pricipalior cã qua agente alia cã coagit et nõ ecõuerſo. Quartũ. Nos itelligimus cũ uolumus, hoc iõ qa intellectu agente neceſſario ſpẽs coagit quãtũ põt. Quintũ. Vniuerſaliter qñ obiectũ multũ excedit.i. eſt nobilius itellectu, ſicut eſt diuina eſſentia, tunc obiectum eſt principalior cã q̃ itellectus. Sextũ. Spẽs in itellectu ẽ inſtrumẽtũ intellectus, nõ tñ motũ ab eo.i. nihil recipit ab itellectu ſed propriam actiuitatem habet a ſeipa.

❡ AD PRIMVM ARGVmentum dico etc. Expedito corpore reſtat nũc ſoluere argumẽta. Cũ ergo querit utrũ obiectũ ſit pricipalior cã intellectionis uel intellectus. Pro obiecto arguitur triplr. ❡ Primo ſic. Illud eſt pricipalius mouens qđ mouet nõ motũ q̃ qđ mouet motũ, ſed obiectũ mouet nõ motũ et intellectus nõ mouet niſi motus ab obiecto, ergo obiectũ eſt pricipalis cã. ❡ Pro ſolutione huius arg^i doc. notat primo ꝙ itellectus hꝫ duplicẽ actum reſpectu obiectoꝝ q̃ nõ ſunt i ſe preſentia. Primus eſt ꝓducere ſpeciem, ut habeatur obiectũ p̃ſens. Secundo eſt producere intellectionem. Secũdo notat. Ly actus

poteſt dupliciter capi. Vno modo pro productione actuũ aĩe. Secũdo ꝓ actibus ꝓductis. Nihil agit ad actũ primo mõ qa ꝓductio nõ ꝓducitur, ſed actus ſecũdo° producitur. ¶ Tertio notat ꝙ nõ mouetur ĩtellectus ad ꝓducendã ſpeciẽ intelligibilẽ niſi prius obiectũ mouerit extra.i. ꝓduxerit ſpẽm ſenſibilẽ in ſenſu exteriori, nec mouetur ad ꝓducendũ actum niſi prius ſit motus a ſpẽ.i.niſi prius ꝓduxerit ſpẽm et eã ĩ ſe habeat. Quarto notat intellectũ moueri põt dupliciter ĩtelligi. Vno° realiter illo° falſum eſt. Alio mõ intẽtionalit, et hoc duplr. Primo pro allicere et ſic obiectũ ĩ ſpẽ allicit ĩtellectũ ad ꝓducẽdum actũ. Secũdo° ꝓ prius aliqd facere uel hr̃e, et ſic capitur ĩ propoſito. Quito notat ĩtellectũ mouere põt duplr ĩtelligi. Vno° realiter et phyſicalit et ſic qa eſt eadem res cũ aĩa intellectiua põt realiter mouere. Alio° intẽtionalit, et ſic dr̃ mouere obiectũ quia determinat ipm ad coagendũ ſibi. Et ſic pꝫ primũ argm, ¶ Secũdo ſic ar. Oẽ agens aſſimilat ſibi effectũ quãtũ põt ergo illd eſt prĩcipalius agens quod magis aſſimilat, ſed obiectum magis aſſimilat ſibi actũ q̃ ĩtellectus, ergo obiectũ eſt prĩcipalior cã. Solutio huius argumenti pꝫ ex ſolutione ſecundi argi ĩ opi. S. Tho. ¶ Tertio ſic ar. Vnitas ſcie aſſignat penes unitatem obiecti uirtualit cõtinẽtis eam ergo obiectum eſt principal cã. ¶ Solutio huius argumẽti pꝫ ex tertia. q. ꝓlo. fo. 14. col. 1.

Queſtio Nona.

VLTIMO CIRCA ISTAM PARTEM diſtinctionis etc. Hec eſt ultima q̃ſtio huius diſtinctionis. Cuius titulus eſt tal, utrũ ĩ mẽte ſit deſtĩcte imago trinitatis. ¶ Vbi ſunt quattuor termini declarãdi. ſ. mens et capit quadruplr. Primo ut dr̃ a mentior metiris, et ſic poñ excogitatiua dr̃ mens. Secũdo dr̃ a mene quod eſt defectus. et ſic aĩa inquantũ informat corpus dr̃ mẽs, tertio dr̃ ab eminẽdo, et ſic portio ſupior rõnis dicit eſſe mens. Quarto prima ps imaginis ĩquantũ ĩcludit ĩtellectũ et uoluntatẽ cũ obiectis ſuis ĩ rõne pfecti parẽtis. ¶ Secũdus terminus eſt diſtincte q patuit. 2. q. huius diſ. ¶ Tertius eſt imago q capitur quadruplr. Primo large et ſic eſt ſimilitudo alicuius rei ipam actualr repñtans ſiue ſit a nã ſiue ab arte, ſecũdo capitur ſtricte ꝓ imagine artificiali, tertio magis ſtricte, ut idẽ ẽ quod productũ nãliter et uniuoce ab alio, et ſm rõnem productionis ſue eſt ſile uel dr̃ ſile producẽti, et eſt ĩ oĩ uniuoca productõne naturali. Nã oẽ tale productũ dr̃ imago producentis, quarto capitur ſtrictiſſime, et ſic eſt aliqua natura creata itellectualis cũ actibus primis et ſecũdis ſimul actualit repñtans trinitatẽ pſonaꝝ ĩ diuinis cũ unitate eẽntie ſm propria pſonaꝝ. Preterea. Imago capitur duplr. Primo pro imagine ĩcreata, et hoc duplr. Vno° actiue.i.pro imagine repñtante, et ſic generaliter eſt deitas q̃ oĩa repñtat, et proprie eſt pſona filii repñtãs prẽm pp uniuocã et naturalẽ productionẽ ſuaꝫ. Alio° paſſiue pro re repñtata et hoc tribus modis. Primo ipa deitas, ſic habetur Geneſ primo Faciamus hominem ad imaginẽ. Secũdo pſona patris p filiũ repñtata. Tertio tota trinitas p omnẽ creaturã intellectualẽ repñtata. Imago creata eſt triplex, qa q̃daꝫ dr̃ imago creationis ut aĩa intellectiua et angelus, q̃dam imago recreationis et illa eſt dotes glorioſe ĩ patria et habitus theologici in uia, q̃dã dr̃ imago ſilitudinis et hoc quadruplr. Primo rõne poñꝝ naturaliũ q̃ uniuoce ſunt ſimiles deo, et hoc quadruplicit. Primo proprie p memoriã, ĩtelligẽtiam, et uolũtatẽ. Secũdo large ut dr̃ imago abolita.i.pene nulla ut eſt ĩ amentibus et furioſis q nõ pñt intelligere et uelle. Tertio dr̃ imago obſcurata per pctm̃ mortale. Quarto dr̃ imago pulchra et clara ut in iuſtis rõne utẽtibus. Secũdo imago ſilitudinis eſt rõne potentiaꝝ et actuũ ſimul, illo° nullus dormiens nec amens habet imaginem de cõmuni lege, quia nullũ ĩtelligere et uelle hñt. Tertio rõne imitationis que eſt triplex. Prima ĩ naturalibus ĩclinationibus. Secũda ĩ uolũtariis moribus. Tertia ĩ pbendis exẽplis bonis. Quarto capit imago ſilitudinis rõne repñtatiõis ſic figura repñtat figuratũ et ſpẽs obiectũ. Imago iteꝝ capitur duplicit. Vno° formalit pro relatione repñtationis. Alio° fundamẽtaliter ꝓ repñtante ut in propoſito ſunt illa tria, memoria, ĩtelligẽtia, et uolũtas. Imago iteꝝ eſt duplex q̃dã eſt p adequationem ubi imago et imaginatũ ſunt adequata ĩ entitate et pfectione illo modo ſolus filius dei eſt imago patris, quedam per imitationem ubi eſt aliqualis repreſentatio ſed non equalitas in entitate. Imago iteꝝ capitur duplicit. Vno° radicalit, ſic ſuba aĩe et eſſentia angeli eſt imago. Alio modo cõpletiue, illo mõ requirit ſuba aĩe et actus eius. ¶ Quartus terminus ẽ trinitas q declarabitur diſt. 24. ¶ Dimiſſo ergo capite q̃ſtionis. Corpꝰ q̃ſtionis doc. ĩ tres articulos diuidit. Primus tractat qd ſit imago corporalis. Secũdus qd repñtetur in diuinis p imaginẽ ĩ nobis. Tertius q̃ ſint illa ĩ nobis q̃ repñtant uel ſunt imago trinitatis. ¶ Quantũ ad primũ doc. notat tria. Primũ. Imago eſt repñtatiua totius ſicut ueſtigiũ ptis. Secũduꝫ. Si totũ corpus imprimeretur pulueri illa impreſſio eſſet imago corporis. Silr ſi pes imprimeretur pulueri illud impſſum eſſet imago pedis et ueſtigiũ totius. Tertiuꝫ. Ad imaginẽ nõ ſufficit ſimilitudo ſed reqritur imitatio.i.q ſit ab eo cauſatũ et ex hoc repñtet ipum, ſicut ſi eſſent duo oua oĩo ſimilia neutrũ eſſet imago alterius, qa nõ ẽ natũ imitari ipm cũ nõ ſit cãtũ ab alio. ¶ Sed quãtũ ad ſecũdum articulũ notat doc. primo ꝙ cõceptus unius pſone in diuinis ſit partialis propter rõnẽ dictã ſupra fo. 79. colũ. 3. Ideo illa creatura q̃ ducit nos in cognitionẽ trinitatis p modũ imaginis, repñtat eam eo modo quo cognoſcimus eã ex creaturis. Secũdo notat, imago trinitatis nece° repñtat diſtinctionem trium pſonaꝝ et unitatẽ eẽntie, et ordinem quo una pſona ꝓducitur ab alia. Tertio notat ꝙ diſtinctio realis pſonaꝝ ĩ diuinis eſt p ꝓductionẽ. Quarto notat ꝙ cũ creatura ĩtellectualis imitetur trinitatẽ pſonaꝝ et unitatẽ eſſentie.i. ſit creata a deo ut repñtet iõ oĩs creatura ĩtellectual cũ actibꝰ ſuis eſt imago trinitatis. Ex his ſeqtur ꝙ imago trinitatis debet eſſe producta a trinitate et debet imitari eam.i.ad hoc debet eſſe ꝓducta ut repreſentet trinitatẽ in diſtinctione reali pſonaꝝ et unitate eſſentie et generatiõe filii a p̃re et ꝓceſſiõe ſpũſſancti a p̃re et filio.

¶ DE TERTIO. PRIMO Videndum eſt etc. Iſte eſt tertius articulus huius q̃ſtionis ĩ quo principalit cõſiſtit ſolutio q̃ſtionis. Quẽ doc. diuidit ĩ tres ſubarticulos. Et ultimo annectit duo dubia. ¶ Primus ſubarticulus tractat de his que manifeſte ſunt ĩ noſtra mente. Et cõſiſtit ĩ tribus dictis. Primum. Certũ eſt nos ĩtelligere et uelle, et illi actus aliquo modo ſunt in noſtra poteſtate, qa qñ uolumus poſſumꝰ ĩtelligere et uelle. Cum ergo illi actus ſint ꝓducti ĩ nobis et ſint ĩ noſtra ptãte, ſequitur ꝙ habeamus ĩ nobis et noſtra ptãte principia ꝓductiua illoꝝ actuũ. Secũdum. Quãq; ſit unica res ꝓductiua utriuſq; actus ſaltem partialiter, tñ illa res hꝫ duas potẽtias qdditatiue diſtinctas nõ realiter que hñt oppoſitos modos ꝓducendi ſm ꝙ dictũ eſt ſupra fo. 56. colũ. 3. Ex quo pꝫ ꝙ ĩtellectus et uolũtas productiua ĩtellectionis et uolitionis ad minus ſunt formaliter diſtincta. Tertiũ. Diſtinctio ĩtellectus et uolũtatis ꝓportionabiliter correſpondet diſtinctioni ĩtellectionis et uolitionis.i.nõ ẽ ſimilis diſtinctio ſed diſſimilis, aliquo mõ adinuicem ptinentes, nã ĩtellectus et uolũtas diſtinguũtur ſolũ formaliter, ſed ĩtellectio et uolitio diſtinguũtur realiter et formalit et pertinent aliqualit adinuicẽ ſicut cauſe ad effectus. ¶ Secũdus ſubarticulus tractat ĩ qbus nõ cõſiſtit imago trinitatis. Et ꝯſiſtit in duobus dictis. Primũ. Actus primi ſunt ĩtellectꝰ cũ obiecto ſi

ue memoria fecunda, et uoluntas fecunda. Quid ſit memoria fecunda et uolũtas fecũda pꝫ ſupra. Actus ſecũdi aũt ſunt itelligentia et uoluntas theologicaliter capta utꝫ fo.53.col.2. et fo.54.col.2. Secũdum. Imago trinitatis nõ cõſiſtit ĩ ſol actibus primis nec ĩ ſolis ſecũdis qa tũc non eſſet imago trinitatis ſed dualitatis, cũ tm̃ ſint duo primi et duo ſecũdi. Preterea licet p¹ actus ſint cõſubſtantiales .i. realiter eſſentialiť idem nõ tñ ſunt realiter pſonaliter diſtincti nec unus ꝓducitur ab alio. Similiter licet actus ſecũdi ſint diſtincti realiter, et uelle aliqualiter ꝓducatur ab itelligẽtia, mõ tñ ſunt cõſubales. ¶ Terti⁹ ſub articulus directe tractat q̃ſtionẽ. Et ꝯſiſtit ĩ ſex dictis. Primũ. Imago ĩ creatura itellectuali cõſiſtit ĩ actibus primis et ſecũdis ſimul. Nã aĩa hꝫ memoriã quã doctor dicit pfectionem ſm quã formaliť eſt actus primus etc. ſimiliť hꝫ uolũtatẽ fecũdaꝫ, hꝫ etiã intelligentiã et uolũtatẽ, ut expoſita ſunt ſupra. Et illa tria ſunt imago pfecta ſuo modo. Secũdum. Memoria capitur dupliciter, uno° ꝓ principio noticie tm̃ alio° pro pricipio tam noticie q̃ꝫ uolitionis, et ſic uocatur pfectus parẽs et debet ſic accipi ĩ imagine. Tertiũ. Intelligẽtia hic capitur ꝓ eodẽ itellectu ĩ quantũ habet ĩ ſe actũ itelligẽdi, et uolũtas pro potẽtia uolitiua inquantũ habet ĩ ſe actũ uolẽdi. Illa tria ſunt cõſubſtãtialia rõne potentiaꝝ quia idẽ intellect⁹ et eadẽ uolũtas numero que ſunt ĩ memoria ſunt ĩ itelligẽtia et uolũtate, ſed rõne actuũ eſt diſtinctio realis. Quartũ. Quãdo Scotus dicit capiẽdo memoriã, itelligentiã et uoluntatẽ ꝑut ſunt ſub tribus actib⁹ ſuis, actus memorie ibi dicitur obiectũ actu pñs ĩ rõne obiecti nõ ꝙ ſit actus aĩe ſed quia ẽ pars cõplens memoriã. Similiter realitates recepte ĩ aĩa dicũtur ſpẽs obiectoꝝ et itelligere et uelle, ſed realitates ſm quas aĩa recipit dicũtur itellectus et uoluntas. Quintũ. Memoria et itelligẽtia et uolũtas ſtricte capta repreſencãt trinitatẽ pſonaꝝ et unitatẽ eſſentie, et ĩ nulla una potẽtia ſubiectantur licet aliqui dicãt ꝙ ſint ſubiectiue in itellectu quod debet apropriate itelligi ĩquãtũ filius dei ẽ prima imago cui itellectus apropriatur. Sextũ. Imago habet duplex eẽ .ſ. ſubſtãtiale et accñtale. Primũ reſpicit deũ trinũ et unũ, pſonarum diſtinctionem, et eaꝝ ꝓductionẽ et cõſubſtãtialitatẽ, illo° nõ ſemp ẽ in aĩa ſed bene radicaliter. Nã nõ ſemp habentur itellectõ et uolitõ licet ſemp habeatur pricipia productiua eoꝝ. Secundum reſpicit bene eſſe imaginis ut ꝙ ſit reſpectu huius uel huius obiecti, hoc uel hoc tempore.

¶ SED HIC OCCVRRVNT Duo dubia etc. Hec eſt ultima ps corpis q̃ſtionis ĩ qua duo dubia mouentur. Primũ ẽ, ſuppoſitis dictis tũc eſt quaternitas ĩ imagine ut memoria, et itelligentia, et uolũtas ut ĩcludit uolũtatẽ et actũ uolendi et adhuc reſtat uolũtas ut eſt productiua uolitionis que nõ eſt aliquod illoꝝ triũ. Nã nõ eſt itelligentia ut pꝫ, nec eſt memoria qa memoria eſt itellectus nec eſt uolũtas ut eſt tertia ps imaginis qa uolũtas illo° eſt potẽtia uolitiua cũ actu uolẽdi ſed uolũtas ut eſt principiũ producẽdi uolitionẽ eſt potẽtia uolitiua cũ obiecto actu uolibili pñte. ¶ Solutio huius dubii ꝯſiſtit ĩ .7. dictis. Primũ. Imago dupliciter aſſignatur ab Augu. Vno°, mens, noticia, et amor. Alio°, memoria, itelligẽtia, et uolũtas. Secũdo mõ melius aſſignatur. Secũdum. Mens ĩ prima aſſignatione capitur tã pro memoria fecũda q̃ꝫ uolũtate fecũda, ſimiliter memoria in ſecũda aſſignatione, et ſic pꝫ ꝙ uolũtas ut principiũ uolendi ꝑtinet ad memoriã. Tertiũ. Pater ĩ diuinis habet ĩ ſe ipſo fecũditatẽ ad generandũ et ſpirãdum iõ coincidũt ĩ idẽ memoria fecũda et uolũtas fecũda quia ꝑtinẽt ad p̃rem et parentes. Quartũ. Falſuꝫ dicit Hen. quoli.6.q.2.ꝙ p̃r nõ habeat a ſe fecũditatẽ ad ſpirãdum ſed poſtq̃ꝫ filius ſit genitus ex illa generatione ſit derelicta ilia fecũditas. Quintũ di. Nullã realitatem abſolutã uel pſonaliter relatiuã habet p̃r p productõnem licet quaſdã relationes cões ut eſt equalitas ſimilitudo et circũinceſſio habeat p productõnem. Sextũ. Quicqd abſolutũ et pſonaliter ꝓpriũ reſpectiuũ p̃r hꝫ, hꝫ pri⁹ origine quã filius itelligatur genitus. Quid ſit ordo originis patebit ĩfra di.12. Septimũ. Nõ debet accipi mens uel memoria pro memoria ĩquantũ ẽ tm̃ productiua noticie qa tunc non haberetur pfectus parens.

¶ Secũdum dubiũ eſt. Cum itellectõ non producat uolitiones in creaturis nõ uidetur eſſe in aĩa noſtra imago trinitatis ubi filius q ẽ itelligentia ſpirat ſpm̃ſctm̃ q eſt uolũtas apropriate.

¶ Solutio hui⁹ dubii cõſiſtit ĩ ſex dictis. Primũ. Imago ĩ creatura eſt tripliciter diſsimilis prothotipo .i. pricipali imaginato quod eſt deus trinus et unus. Primo qa pater ĩ diuinis eſt memoria intelligentia et uoluntas, ſimiliter filius et ſpũſſctũs, ſed nos nõ ſumus itelligẽtia memoria et uolũtas ſed bene habemus, ſecũdo ĩ diuinis illa tria de ſe mutuo ꝑdicãtur, ĩ nobis ñ, tertio pater et filius producũt ſpm̃ſctm̃ ſed memoria et itelligentia in nobis nõ producũt uolũtatẽ. Secũdum. In diuinis ſecũda pſona cũ ſit uere deus põt uere accipe fecũditatẽ ad ſpirandũ ſed qa itellectõ in creaturis eſt uere accidẽs iõ nõ põt accipe fecũditatẽ ad ſpirãdũ amorẽ pfectõrẽ ſe, de quo ãplius ĩfra diſ.10. 11.12. Tertiũ. Aliquis ordo eſt ĩ creaturis inter partes imaginis qa ſecũda et tertia p̃ſupponũt primã et ſunt ab ea ſed tertia p̃ſupponit ſecũdam licet nõ ſit ab ea. Et hec eſt mens Aug.15. de trini. et debet capi ibi uolũtas pro uolitione qa potẽtia uolũtatis nõ p̃ſupponit itelligentiã nec actũ itelligendi. Quartũ. Si noticia aliqd generaret ipa naturaliter et nõ libere generaret ſꝫ productõ amoris debet eſſe libera nõ naturalis. Quintũ. Illa tria pñt eſſe rᵘ duplicium obiectoꝝ .ſ. reſpectu creaturaꝝ et rᵘ dei. Primo° nõ ẽ propriiſsime imago trinitatis ſed ſecũdo°. Nã qñ ĩ actu nõ eſt ſimilitudo dei ſed ſilĩtudo creaturaꝝ (ſicut ſp ĩ actu eſt ſilĩtudo obiecti) tunc nõ eſt ſilĩtudo ad deuꝫ ſed ad aliud obiectũ et p ꝯñs tũc non poſſet propriiſsime dici imago dei, quando aũt deus relucet ĩ imagine tunc cũ deus ibi cognoſcatur proprie ẽ imago dei et ſumme. Vult .n. beatus Auguſtinus .12. de tri. et .14. ꝙ qñ deus eſt obiectũ illoꝝ triũ et de⁹ recolitur, cõſpicitꝰ et cõcupiſcitꝰ, tunc eſt imago pfecta et ſumma. Sed rᵘ alioruꝫ obiectoꝝ nõ eſt ita ꝓprie. Sextũ. In pte ſenſitiua nõ eſt imago qa principia ꝓductiua et opatiua cuiuſmodi ſunt organa cõpoſita ex corpe et aĩa nõ ſunt cõſubſtãtialia qa doc. uult hic ꝙ nõ eſt idẽ organũ eſſentialiť cognitionis ſenſitiue et appetitõis ſenſitiue. Silř ñ ẽ ĩ ſenſu liba ꝓductõ aliq.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum principale etc. Expedito corpe q̃ſtionis reſtat nũc ſoluere argumẽta. Cũ ergo queritꝰ utrũ in mẽte ſit diſtincte imago trinitatis ꝓ pte negatiua arguitur quadrupliciť pri° ſic. Si imago repñtat diſtincte illud cuius eſt imago ergo mens diſtincte repñtat trinitatẽ, ſed hoc eſt falſuꝫ, quod ꝓbatur dupliciť, primo, ex mẽte naturaliter nota poſſemus naturaliter cognoſcere trinitatẽ quod falſum eſt. Probatur ſecũdo quia nulla creatura pfectius repñtat deũ q̃ꝫ ſua idea ſed idea mẽtis repñtat deũ tm̃ ut unus eſt ergo ſeq̃la principalis falſa. ¶ Pro ſolutione huius arg¹ doct. notat ꝙ oĩs creatura cauſat et ideatur a deo ſub rõne qua eſt unus nõ ſub rõne qua eſt trinus, nihilominus tñ qa natura itellectualis habet plura ĩ ſe de qbus dictũ eſt ſupra, iõ rõne illoꝝ ẽ imago dei. Ideo pꝫ maior ſecũde improbationis falſa. Ad primã ꝓbationem rñdet doc. negãdo aſſumptũ qa ꝙ nos ſumus imago dei ẽ ſolũ creditũ et nõ naturaliter cognoſcibile. ¶ Secũdo ſic aʳ. Nihil ĩ mẽte plus repñtat unã pſonã q̃ꝫ aliã, ergo nec tota mens repñtat totam trinitatẽ. Añs ꝓbatur qa quelibet pſona eſt memoria itelligẽtia et uolũtas et una nõ plus q̃ꝫ alia. ¶ Ad hoc rñdet doc. primo ꝙ argumentũ eſſet bonũ ꝯtra Hen. quoli.6.q.1. qui dicit ꝙ pater inquantũ actu intelligit ꝓducit filiũ, qđ falſuꝫ

eſt ſed pater preciſe ut memoria generat filiū. Ex hoc pȝ antecedēs falſum qa memoria plus rep̄ntat p̄rem q̄ȝ intelligentia et uolūtas rōne ꝑductōnis, licet etiā deus pater ſit itelligentia non tn̄ ꝑducit p itelligētiā. ¶ Tertio ſic aʳ. In trinitate ſunt due pſone ꝑducte i imagine noſtra nihil eſt ꝑductum, ergo imago noſtra nō rep̄ntat ꝑductionē diuinā. Minor ꝓbatur. Actus primi. i. itellectus et uolūtas nō ſunt ꝑducti ab aīa ſed ſibi cōcreati, nec actus ſecūdi qa ſunt actiōes ſed actionis nō eſt actio nec ut ſubiecti nec ut termini. i. nulla actio agitur ſiue ꝑducit nec eſt ſubiectū i quo fit illa ꝑductio ut materia i qua ſit generatio et eadē monet ante et poſt generationē, nec actio de nouo ꝑducitur p aliā actionem. ¶ Ad hoc argumētum rn̄det negādo illud ꝙ actus ſecūdi nō ſint ꝑducti. Probationem cōcedit qᵒ ad illud ꝙ actionis nō ſit actio ſed negat quo ad illud ꝙ illi actus ſint actiones illo modo. Pro cuius euidentia notat aliqua dicta. Primum. Omnis actio que eſt actus ſecundus eſt forma abſoluta i genere qualitatis licet forte nō ſtricte predicamentalis ut patuit ſupra fo.17.col.3. et fo.9.col.2. Secūduȝ. Quedā forme habēt eē fixū q̄ poſt unā ꝑductionem ſuam p̄nt manere abſq; noſtra cauſatione ita ꝙ nō ſp cauſantur quādiu ſunt ſicut calor in ligno. Quedā nō p̄nt manere niſi ſemp cauſentur ut lumen i aere, ita ꝙ magis proprie dicit aer ſit lucidus q̄ȝ aer factus eſt lucidus ſm Aug. Prime forme nō debēt dici actiōes eo ꝙ poſſunt eſſe ſine actuali cauſatione et actione, ſecūde merito dicūtur actiones eo ꝙ ſp cauſantur q̄diu ſunt licet in ueritate nō ſint actiones et paſſiones. Tertiū. Actio proprie tm̄ eſt illius forme cuius ps pᵒ ptē acqritur iō lumē nō proprie p actionem acqritur ſed totū ſil. Quartū. Intellectio eſt forma ſecundoᵒ iō duplici rōne uocatur actio, primo qa ſemp cauſatur q̄diu eſt, ſecūdo qa ſicut actio eſt alicuius acti ut termini ſic itellectio licet nō ſit allicuius acti ut termini. i. licet nihil p eā ꝑducatur tn̄ hoc uerbū itelligere habet modū ſignificandi ac ſi intellectio trāſiret i rē intellectā, qa ſi itelligo ergo aliquid itelligo, tamen in ueritate itellectio nō facit obiectum itellectum. ¶ Quarto arguitur quo argumento etiā ꝓbatur ꝙ itellectio et uolitio ſint actiones. Et arguitur ſic. Ex illis actibus generātur habitus ergo ſunt actiones ꝓprie dicte de genere actiōis qa oīs actio qua generatur aliqua forma abſoluta ē actio de genere actōnis. ¶ Pro ſolutione huius argⁱ notat doc. primo ꝙ actōnes de genere actōnis nō poſſunt eſſe eiuſdem rōnis niſi habeant terminos eiuſdē rōnis ſicut calefactōnes ſunt eiuſdē rationis qn̄ calores geniti ſunt eiuſdem rōnis. Secūdo notat. Actio de genere actōnis productiua alicuius termini ubiq; neceᵒ eſt talis termini ſed aliqua itellectō non hȝ habitū pro termino producto. i. itellectōne ut actōne n̄ producit habitus. Tertio notat. Actus itelligēdi i nobis eſt principiū producēdi habitū ſed nō ē actio q̄ ꝑducitur habitus qa actōne de gn̄re actiōis ꝑducit actus et habitus. Quarto notat. Q n̄ dicimᵒ potētiaȝ elicere actū itelligēdi poñ ſtat p itellectu, elicere pro actōne de gn̄re actōnis, et actus itelligēdi ꝓ ꝑducto p talē actionem.

DISTINCTIO QVARTA.

CIRCA QVATAM DISTINCTIONEM. QVERITVR VTRū etc. Hec eſt quarta diſtinctō in q̄ tractantur principaliter due propoſitiones exprimētes ueritatē generatōnis diuine et idēptitatis pſonaꝝ et eſſentie et modum p̄dicādi eaꝝ de eſſentia, quaꝝ prima eſt iſta, deus genuit deū, ſecunda deus eſt pater filius et ſpūſctūs, et his principalibus annectuntur q̄dā alie. Et conſiſtit hec diſtinctō in duabus q̄ſtionibus. Quaꝝ prima eſt hec, utrum hec ꝓpō ſit uera deus genuit aliū deum. ¶ Cuius termini declarādi ſunt ly deus q declaratus eſt. q.3. ꝑl. et gn̄ratio q declarabitur diſ. ſequēti. Et alius q declarabitur in corpe queſtionis. ¶ Dimiſſo ergo capite q̄ſtionis ſm cōſuetudinem, corpus q̄ſtionis cōſiſtit i dictis. Primū. Omni quo. i. abſtracto corrn̄det proprium quod. i. cōcretū ſibi adequatū i ſignificādo licet nō in mō ſignificādi ut ē deus et deitas ita ꝙ unū p̄dicatur de tot de quot aliud et ſunt eque ſingularia et eque cōia ita ꝙ cōcretū non eſt ſingulare cuius abſtractū eſt ule. Secūdū. Cauſa formalis proprie dicta i propoſito noſtro eſt quodlibet abſtractum rᵘ proprii cōcreti ut deitas eſt cauſa formalis quare hic deᵘ eſt deᵘ et ſic de oībus, et nō loquor hic de reali cā formali ſed eo mō quo loqtur logicus i topicis. Tertiū. Aliqd uocatur forma quadrupliciter, unoᵒ qa eſt q̄dā natura i ſe, ſecūdo qa dat eſſe alicui ſicut oē abſtractum ſuo cōcreto mō dicto, tertio qa denoīat aliud licet nō ſit forma illius ut hō dicitur bauarus, quarto qa informat aliqd. Alios modos uide ſupra fo.17.col.2. Et ibi uidebis quō deus ſit forma. Quartū. Deitas et deus eſt ex ſe ſingularis et repugnat ei plurificari p quācūq; potentiā et in hac ſingulari unitate eſt realiter cōis tribus pſonis ita ꝙ ipa deitas eſt cā uel rō formalis quare q̄libet pſona eſt deus et oēs pſone ſunt unus deus. Ex his ſeqtur correlarie ꝙ cū filius ſit idē deᵘ q pater ꝙ illa ſit falſa, deus genuit aliū deū qa ly alius idē eſt quod n̄ idem. Quintū. Ille tres propōnes drn̄t, ſor eſt alius ab homine, ſor. eſt alius humanitate, ſor. eſt alius i humanitate, qa cū ly alius icludat negationē ſeqtur ꝙ terminū ſequentē i eadē propōne diſtribuit et ſic ſenſus eſt ſor. nō eſt aliqs hō, nam ly alius diſtribuit pp negationē icluſam et hō eſt terminus qui diſtribuitur et ſic inuit ꝙ nullus hō ſit q ſit ſortes (terminus alietatis eſt terminus diſtributus per ly alius.) Cum aūt abſtracta dicāt cās formales et proprias ideo cum dicitur ſortes eſt alius humanitate ly humanitate ſignificatur eſſe illa forma ꝑ quā ſor. nō ſit aliqs hō, qa ſenſus eſt ſor. non eſt aliqs hō, et rō formalis huius eſt ipa humanitas, et p ꝯns ſeqtur ꝙ ſor. ſit alterius nature indiuiduū. Vbi notandū ꝙ ly alius diſtribuit humanitate inquātū p̄dicatur de ſorte ſed non diſtribuit ipam in quātum dicit rōnem formalē ſed ſtat cōfuſe tm̄. Nā cōpletus ſenſus huius ꝓpōnis eſt iſte ſortes nō ē aliqs hō et humanitas ē rō formalis huius p̄dicationis negatiue nō tn̄ hec uel hec humanitas. i. nō deſcēdēdo diſiūctiue nec etiam copulatiue. Preterea. Quādo notatur dr̄a pluriū i uno tunc illud unū notatur eſſe cōe utriq; i cōceptu, i re tn̄ diuiſum in eis, et ideo hec ꝓpō ſor. eſt alius a platone in humanitate eſt uera qa humanitas eſt eis cōis in cōceptu, i re tn̄ diuiditur i eis. Sed hec eſt falſa ſortes ē alius a brunello i humanitate qa humanitas nō eſt cōis eis. Et in hac lr̄a determinabile alietatis eſt terminus cū quo cōſtruit ly alius a parte poſt et diſtribuit ipm. Ex quo pȝ ꝙ prima ē falſa, ſecūda ſimilit eſt falſa et uera ſm ꝙ cōpletur p̄dicatū quia in ea nō habetur terminus alietatis. i. illud a quo ſortes ſit aliᵘ Dicēdo ergo ſic ſortes eſt alius humanitate a platone tūc ē falſa, ſed dicendo ſic ſor. eſt alius humanitate a brunello tūc ē uera. Cōſimiliter dicatur de tertia qa dicēdo ſic ſor. eſt alius in humanitate a platone tūc eſt uera, ſed dicēdo ſor. eſt alius i humanitate a brunello tūc illa eſt falſa. Sextū. Illud ſincathegorema alius cōiter non diſtribuit terminū cōſtructū ſecū i eodē caſu uel ſi nō additur illa p̄poſitio a uel ab, notat tn̄ terminum ſecū ꝯſtructū eſſe cōmunē ſubiecto et p̄dicato et diuidi i eis ut dicēdo ſor. eſt alius hō a platone ly platone nō diſtribuitur per ly aliᵘ licet ꝯſtruatur cū eo mediāte illa ꝓpōne a qa repugnat ſibi diſtribui cū ſit terminus ſingularis, nec ly hō diſtribuit cū ſit eiuſdē caſus cū eo et nō cōſtruatur cum eo mediante p̄poſi-

tione ideo ſenſus eſt,ſortes eſt homo et plato eſt homo et ſor. non eſt ideꝫ homo q̄ eſt plato qa licet ly homo ſit ꝯmunis utriqꝫ in ꝯceptu,in re tñ ē diuiſus ī eis.Ideo illa ꝯñtia non ualet ſor. eſt alius homo ergo eſt alius ab homine.Añs eſt uerum et ꝯñs falſum.Septimū.Illa ꝓpoſitio filius eſt alius de⁹ a p̄re non ualet illā filius eſt alius a deo qa ly deus ī ſecūda diſtribuitur ꝓ oī pſona diuina,in pª non,et eſt ſimile ſicut ibi,ſor.eſt alius homo et ſor.eſt alius ab homine,nec ualet illā filius eſt alius deitate qa licet filius ſit alius a p̄re,deitas tñ non eſt ratio formalis illius alietatis,ſed ualet illā filius eſt alius a p̄re in deitate et ſenſus eſt,filius eſt deus et pr̄ eſt deus,et non eſt una deitas in utroqꝫ,ubi extrema illius alietatis ſunt pr̄ et filius et determinabile eſt ly ī deitate.Ex his ſeqtur ꝙ iſta eſt falſa deus genuit aliū deū.Notandū etiā ꝙ ſm̄ Petrū de eliaco.i.li.q.5.abſolute poſſet concedi ꝙ ſint tres dii capiēdo ly deus pſonalitur ſꝫ pp ſimplicitatē ſimpliciū non debet uti illud uocabulū ly deus ī tali ꝓpoſitiōe niſi addēdo ly pſonaliter ut dicēdo tres ſunt dii pſonaliter.Silr ſi deſcribitur ly deus ut Anſ.deſcribit,deus ē illud quo nihil maius.i.melius cogitari pōt,pōt concedi ꝙ ſint tres dii ſed deſcribēdo ſic,deus eſt oī alio pfectius non poteſt concedi ꝙ ſint plures dii.Silr capiendo ly deus diuerſis modis ut ſupra.q.3.ꝑl.pōt concedi ꝙ ſint plures dii. Secūdo notandū ꝙ capiendo hoc nomen deus ꝓprie et eſſentialiter pro hoc uero deo ſic eſt terminus cōis et ſingularis qa realiter ſignificatum eius eſt cōe tribus pſonis,eſt tñ ī ſe ſingulare et īdiuiſibile nō tñ incōicabile.Ex quo ſeʳ ꝙ plis numerus ſibi repugnat ſm̄ ꝙ dictū fuit di.2.q.3. ꝙ aūt hebrei hn̄t eloym in plurali licet ipi aliter exponāt,realiter ſtat tñ ꝓ perſonis.Hebrei.n.hn̄t diuerſos modos ſignificādi et ītelligendi et plures q̄ꝫ nos ideo faciliter poſſunt exponere ſicut placet. Tertio notādū,illa ꝓpō deus genuit aliū deū diſtīguitur ab aliq̄bus improprie qa ly aliū poteſt teneri adiectiue.i.ꝓprie tūc eſt falſa ſicut dictū eſt ſupra uel poteſt teneri ſubſtātiue ut ſit ſenſus deus genuit ſuppoſitū a ſe realiter diſtinctū quod eſt idem deus cū generante et ſic ē uera.Quarto notādū,ꝙ triplex nomen eſt ī diuinis, quoddam oīo dicit diuerſitatē et tale non admittitur ī diuinis rᵘ pſonarum ut alius deus. Quoddā dicit oīmodā idēptitatē et hoc ſilr non admittitur rᵘ diuerſaꝝ pſonaꝝ ut deus generat ſe deum. Quoddā medio⁰ ut eſt generare.Ideo illa admittur deus genuit deū qa notat,diſtinctionem pſonaꝝ cū eſſentiali unitate et p ꝯñs etiā illa poteſt ꝯcedi pater genuit alterū ſe .i.alteꝝ pſonaliter et eūdem eſſentialiter,non debet aūt illa ꝯcedi pater generat alteꝝ ſe deū pp cām dictā. Quinto notādū ꝙ illi tres termini alius,aliud,alter,ſignificant idem principaliter et ꝯſignificant diuerſa qa aliud ꝯſignificat eſſentialē diuerſitatē et alius pſonalē,alter accidētalem tñ ratione additi ly aliud aliq̄n conſignificat ſolā pſonalē diuerſitatē ut dicendo aliud ſuppoſitum et ly alius eſſentialem ut dicendo alius deus.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum dicō ꝙ hoc etc. Hec ē cauda q̄ſtionis ubi reſtāt quattuor argumēta ſoluenda poſt titulum queſtionis facta cōtra determinationeꝫ queſtionis quoꝝ primū eſt tale.Deus genuit deū,aut ergo ſe deum aut alium,ñ ſe quia nihil generat ſe ipm̄,primo de trinitate ergo aliū deū. ¶ Pro ſolutione huius argˡ notat doc.primo ꝙ antecedens ē ueꝝ.ſ.deus genuit deū qa ly de⁹ ī ſubiecto ſupponit pro patre. Secūdo notat ꝙ ꝯcreta ī diuinis q̄ non repugnāt pſonis poſſunt ſupponere ꝓ perſonis et ideo omnes iſte ſunt uere deus genuit deū,ſapiens ſapienteꝫ,bonus bonū,et omnes ſiles.Tertio notat. Hec ꝯña non ualet,deus genuit deū ergo deus genuit ſe deum qa ꝯñs notat idēptitatē generantis et geniti ſed antecedēs non. Similiter non ſeqtur,deus genuit deū ergo alium deum,qa cōſequens eſt falſum antecedens ueꝝ ſicut pꝫ ī corpore queſtionis.

Quarto notat,non q̄ſetur ſol generat alium murem .i. aliū qui eſt mus,ergo generat ſe murem uel alium murē qa ipe ſol non eſt mus niſi exponatur ly aliū murem ꝓ ly alium qui eſt mus. Quīto notat,illa pōt cōcedi deus genuit eūdem deū.i.filium qui eſt idem deus cū patre.Sexto notat,ꝙ ideo iſta eſt falſa deus genuit ſe deū quia ly ſe eſt ꝓnomē reciprocū quod ſemper notat idem ſuppoſitū eſſe a quo ꝓcedit actus et in quod procedit quia ſenſus eſſet pater genuit ſe ipm̄.In illa ergo ꝯñtia de⁹ genuit deū,ergo genuit ſe deū,eſt fallacia cōſequētis eo ꝙ non cōuertitur illa cōſequētia.Nā bene ualet,deus genuit ſe deū ergo deus genuit deū ſed nō ecōuerſo et qa ecōuerſo arguitur iō eſt fallacia cōſequētis. Similiter eſt fallacia figure dictionis eo ꝙ creditur ſilitudo inter antecedens et ꝯñs ubi tamen eſt magis diſſilitudo. ¶ Secūdū argumentū.Generās diſtinguitur a genito ſed deus genuit deū ergo deus genitus diſtiguitur a deo generante,et p ꝯñs deus genuit aliū deū. ¶ Pro ſolutione huius argumēti doc.notat primo ꝙ illud argumentū reducēdū eſt ad duos ſyllogiſmos primus eſt iſte.Generās diſtinguitur a genito,deus eſt generās,ergo deus diſtiguitur a genito.Secūdus.Genitū eſt deus,deus diſtinguitur a genito ergo deus diſtinguitur a deo.Secūdo notat ꝙ ī utroqꝫ ſyllogiſmo eſt fallacia accn̄tis. Nā maior primi eſt uera ꝓpter hoc ꝙ ſubiectū et p̄dicatū opponuntur formaliter et relatiue ſed ſubiectū minoris accidit et extraneatur terminis maioris cū diſtiguat formalit̄ ab eis. Nā ſemper eſt fallacia accn̄tis q̄n maior extremitas nō p̄dicatur de medio ſicut mediū de extremis.Similiter ī ſecūdo ſyllogiſmo eſt talis fallacia.Nā ex formali diſtinctione oppoſitoꝝ infert̄ eſſentialis diſtinctio eoꝝ. ¶ Tertiū argumentū,Deus generat aliū,aut ergo deū aut nō deū,nō ſecūdum qa tūc filius nō eſſet deus,ergo primū quod eſt ꝓpoſitū. ¶ Pro ſolutione huius argˡ doc.notat primo,ꝙ ꝯ̄dictio eſt tā ī terminis q̄ꝫ propoſitionibus et ſemp una ps ꝯ̄dictionis uerificatur de oī ente nō ꝙ una certa ps capiatur ſed ī cōfuſo una eaꝝ. Secundo notat. Si eſt p̄dicatū cōplexū et negatio interponatur īter p̄tes cōplexi tūc nō eſt ꝓprie dicta ꝯ̄dictio ut hō eſt aīal albū et homo ē aīal nō albū,nec oportet unā illaꝝ eſſe uerā.Si aūt negatio p̄poneretur toti p̄dicato ut dicēdo hō eſt nō aīal albū tunc p̄dicata eſſent ꝯ̄dictoria et nece⁰ una ps de quolibet uerificaretur et alia falſificaretur.Ex quo ſeqtur ꝙ ibi nō arguit̄ p ꝯ̄dictoria deus genuit aliū deū uel deus genuit aliū non deū,quia negatio deberet p̄poni toti p̄dicato dicēdo de⁹ genuit nō aliū deū et iſta eſt uera.Tertio notat.Cōtradictoria ſunt duplicia .ſ. cōplexa que ſunt ꝓpōnes et incōplexa que ſunt termini q̄ ſunt duplices, ſcilicet ſimplices ut deus,et cōpoſiti ut alius deus.Similiter propoſitiones dupliciter dicūtur ꝯ̄dictorie,uno⁰ proprie ſm̄ regulas ꝯ̄dictoriaꝝ q̄n tote ꝯ̄dicūt ſibi,alio⁰ improprie q̄n ſubiecta ꝯ̄dicunt tm̄ uel p̄dicata tm̄. ¶ Quartū arguᵐ.Deus genuit aliū hn̄tem deitatē ergo genuit aliū deū qa ſm̄ Damaſce.idem eſt deus et hn̄s naturam deitatis. ¶ Pro ſolutione argˡ doc. notat primo ꝙ adiectiuū ſine ꝓprio ſubſtātiuo poſitū capit̄ ſubſtantiue ꝓ ſubſtātiuo ſubintellecto et aliq̄n habet aliud adiectiuū ut ī ꝓpoſito noſtro ut cū dr̄ deus genuit aliū hn̄tem deitatem ly aliū capitur ſubſtātiē ꝓ ſuppoſito rᵘ ly habentē quod ē eius adiectiuū ut ſit ſenſus,deus genuit ſuppoſitū habens naturam diuinā et ideo alietas tm̄ cōcernit ſuppoſitū. Sed q̄n īfert̄ ergo deus genuit aliū deum,ibi ly aliū eſt adiectiuū et ly deum ſubſtantiuū,et ideo notat̄ ꝙ ſit alia deitas ī genito q̄ꝫ generāte, ideo eſt fallacia figure dictionis in argumēto,cōmutādo hoc aliquid.i.pſonā uel ſuppoſitū ī ān̄te,in quale qd.i.ī naturā cōem ī ꝯñti.Nā alium in ān̄te ſupponit ꝓ alietate ſuppoſitali qˡ ſuppoſitū eſt hoc aliqd.i.incōicabile et ī cōſequēte ꝓ alietate eſſentiali que eſſentia eſt quale quid.i.cōicabile. Etiam eſt fallacia

conſequentis arguendo ab antecedente ad ꝯſequens negatiue.i. ab illo quod ex natura rei debet antecedere ſicut īferius ad illud quod ex natura rei debet ſeq ut eſt ſuū ſupius. Nā hec eſt naturalis ꝯñtia, hō eſt ergo aīal eſt, et negatiue arguere ab homine ad aīal eſt fallacia cōſequentis dicēdo, nō eſt hō, ergo nō eſt aīal. Notat ſecūdo ꝙ Damaſce. nō diffiniuit in paſſu allegato deū nec hominē ſed ſolū ſignificatū nominis aliqualiter explicauit. Nam licet cōcretū de mō ſignificādi importat ly habens nō tamen ſignificat. Tertio notat ꝙ idē ſignificat abſtractū et concretum ſed dr̄nt in ſolo mō ſignificādi.

Queſtio Secunda.

CIRCA SECVNDAM PARTEM QVARte diſtinctionis etc. Hec eſt ſecūda queſtio huius diſtinctionis. Cuius titulus eſt iſte utrū iſta ꝓpō ſit uera, deus ē pater filius et ſpūſſctūs. Cuius termini ſunt ly deus q declaratus ē.3.q.pl. Secūdus et tertius ſunt pater et filius q declarabūtur di. ſequēti. Vltimus eſt ſpūſſctūs qui declarabit̄ di. x. ¶ Dimiſſo capite q̄ſtionis corpus ꝯſiſtit in ſeptē dictis. Primū. Illa ꝓpō eſt uera, deus eſt pater filius et ſpūſſanctus qa ſubiectū ꝓpōnis ſemp debet capi pro principali ſuo ſignificato ſi p̄dicatū patit̄ ſed ſubiectū huius ꝓpōnis ſignificat principaliter diuinā eſſentiā q̄ realiter idēptificat ſibi tres pſonas ꝓpter īfinitatē et hoc p̄dicatū pater filius et ſpūſſanctus nō repugnat ſubiectū ſic accipi ergo ꝓpō eſt uera. Ex quo habetur uniuerſalis regula ꝙ q̄ncūq; p̄dicatū patitur et ꝓpō eſt uera capiēdo ſubiectū ꝓpropiiſſimo ſignificato ſuo tūc ſemper debet accipi ſubiectū pro ꝓpriiſſimo ſignificato ſuo. Secūdum. Cōuerſa ꝓpōnis prioris eſt magis formalis q̄; ipa qa illa ē p̄dicatio formalior q̄ñ cōe p̄dicatur de icōicabilibus uel ſupius de inferioribus q̄; ecōtra, ſed dicēdo pater filius et ſpūſſctūs ſunt deus ibi p̄dicat̄ cōe de incōicabilibus et quodāmodo ſupius de iferioribus. Tertiū. Predicatio in diuinis eſt duplex. Prima uocatur formalis.i.p modū forme et i cōcreto qa oē cōcretū ſignificat p modū forme iformātis uel ſaltē dantis eſſe. Secūda uocatur idēptica ubi modi ſignificādi nō pmitterent propōnis ueritatē ſi tñ īfininitas eſt ī uno uel utroq; extremo ipa idēptificat ſibi illa extrema ſicut ī formali p̄dicatione p cōcretionem ſupponūt pro eodē. Ex quo ſeqtur ꝙ illa ꝓpō pr̄ filius et ſpiritusſanctus ſunt deus, eſt uera formaliter qa p̄dicatū eſt cōcretū et ſignificat p modū forme ad ſubiectū quod concernit, rōne huius cōcretionis ſupponūt extrema pro eodē ſed hec ē idēptica pater filius et ſpūſſctūs ſunt deitas qa ſi non eſſet īfinitas in p̄dicato rōne cuius idēptificat ſibi ſubiectū tūc eſſet in materia remota et falſa propter modū ſignificādi. Similiter iſta deus ē pater et filius et ſpūſſctūs eſt formalis pp concretionē ſubiecti et p̄dicati. Et hec, deitas eſt pater filius et ſpūſſctūs eſt idēptica pp rōnem dictā. Quartū. Omni quo corrñdet ꝓprium quod uel quis ut expoſitū ē ſupra ī pricipio illius diſ. et fo.60.col.i. et per ꝯñs ſicut deitas ī abſtracto uel ut quo eſt cōis tribus pſonis ſic etiā hec deus eſt cōis tribus pſonis realiter. Quintū. Multa p̄dicata cōueniūt huic deo cōmuni tribus perſonis prius naturalit̄ q̄; ſuppoſitis diuinis ut deus creat et ſiles ubi ly de⁹ nō capitur pro aliqua pſona ſed pro cōi realiter oībus perſonis cuius rō eſt qa illud quod pricipaliter creat eſt rō creationis ſed nulla pſonalitas uel incōicabilitas eſt ratio alicuius actus. Sextū. Cū dicitur deus eſt pater filius et ſpūſſctūs ly deus pro nulla pſona capitur ſed pro hoc deo cōi tribus pſonis ſm regulā ſupra dictā q̄ñ p̄dicatū et ueritas propōnis patiūtur tūc ſp debet ſubiectū capi pro pricipali ſignificato ſuo, nec debet accipi pro minus pricipali ſignificato. Ex quo ꝑ ꝙ deus capit̄ dupliciter. uno° pricipaliter ꝓ hoc deo cōi tribus pſonis, alio° minus pricipaliter pro perſonis. Septimum. Illa propō color realiter imutat uiſum eſt uera capiēdo hūc colorē realiter exiſtētem pro natura coloris uel albedinis uel hmōi et nō pro ſuppoſitalitate uel indiuidualitate qa natura coloris eſt ratio huius actionis et non ſuppoſitalitas uel idiuidualitas. Ex quo ſimilit̄ ꝑ hūc colorem duplr̄ accipi primo pro hac natura coloris exiſtente. Alio° pro indiuidualitate uel ſingularitate. Primo° eſt ratio imutationis non ſecūdo modo.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum in oppoſitū etc. Finito corpore reſtat ſoluere argumēta. Cū ergo queritur utrum illa ſit uera deus eſt pater et filius et ſpūſſctūs. ¶ Arguitur ꝙ non duplr̄. Primo ſic. Nūq̄; ꝯdictorie ſunt ſimul uere ſed contradictoria queſtionis eſt uera ergo p̄iacens q̄ſtionis ē falſa. Maior eſt nota, minor ꝓbatur qa illa eſt ꝯdictoria eius nullus deus eſt pater filius et ſpūſſctūs q̄ ē uera qa nulla pſona ē pater filius et ſpūſſctūs. ¶ Pro ſolutione huius argumēti notat doc. ꝙ oīs terminus cōis captus pro pricipali ſignificato ſuo ſupponit ſimplicit̄, ſed ſupponens pro ſuppoſitis ſupponit pſonaliter. Notat ſecūdo ꝙ nulle ꝓpōnes ꝯdicūt quaꝝ termini ſupponūt diuerſo genere ſuppoſitionis. Tertio notat ꝙ ly deus ī iſta ꝓpōne deus eſt pater filius et ſpūſſctūs ſupponit ſimplr̄ et in iſta nullus deus eſt pater etc. ſupponit pſonaliter, et p ꝯñs non ꝯdicūt et ſic negat minorē cū ꝓbatione eius. Quarto notat. Dictio officialis et ſinchathegorematica capiūtur pro eodē in lr̄a quia ſinchathegoremata hn̄t officia diuerſa.ſ. negādi, affirmādi, excludēdi, diſtribuēdi. Quinto notat. Probabilis eſt illa maxima ſophiſtaꝝ q̄ñ unū ſinchathegorema habet duo officia ad quodcūq; extendit unū etiā aliud ut ly nullus negat et diſtribuit ergo omne quod negat etiā diſtribuit ſ; in iſta ꝓpōne nullus deus eſt pater etc. diſtributio fit tm̄ pro pſonis, ergo tm̄ fit negatio pro pſonis qa ergo nō negat̄ idem in negatiua quod affirmabatur ī affirmatiua ideo nō ſunt ꝯdictorie. Nam ly deus cōis pſonis affirmabatur in pᵃ et ſole pſone negantur ī ſecūda. ¶ Secūdo ſic arguit̄. Omnis idiffinita uera habet unā ſingularem uerā ſed illa eſt idiffinita deus eſt pater et filius et ſpiritusſctūs et nullā habet ſingularē ueram ergo ipa nō eſt uera. Maior eſt nota, minor ꝓbatur qa habet tres ſingulares.ſ. illā pater eſt pater et filius et ſpūſſctūs, fili⁹ ē pater ſ. et ſpūſſctūs, et ſpūſſ. eſt pater et filius et ſpūſſctūs et nulla illaꝝ eſt uera. ¶ Pro ſolutione huius argumēti doc. notat ꝙ q̄ñ terminus in ꝓpōne ſupponit ſimplr̄ nullas habet ſingulares ut hō eſt ſpēs, ideo in illis maior eſt falſa, ſ; ly deus ī q̄ſtione ſupponit ſimpr̄ pro hoc deo ſingulari qdē ſed cōicabili, naturaliter priori oīb⁹ perſonis et ꝓprietatibus pſonalibus p ſe exiſtēti oīo indiuiſibili in plures naturas cui principaliter cōueniūt oīa eēntialia et pſone ſecūdario ut ſi eēt unus color ī tribus ſubiectis ille unica imutatiōe imutaret uiſū ñ iquātū ē ī hoc uel hoc ul̄ h° ſubo.

DISTINCTIO QVINTA.

CIRCA QVINTAM DISTINCTIONEM. QVERO ET CETE. Hec eſt quīta diſtinctio q̄ habet duas partes in prima doc. mouet unicā queſtionē que eſt hec. Vtrum eſſentia diuina generet uel generetur. In ſecūda parte mouet unicā queſtionē q̄ ē hec. utrū filius generet̄ de ſubſtātia patris. In his queſtiōibus ſunt ſex termini declarādi.ſ. eſſentia, diuina, generatio, ſubſtantia, pater, filius. Primus eſt declaratus eſt ſupra fo.47.col.4. Secundus declaratus eſt ſupra fo.52.col.4. ¶ Tertius eſt generatio que eſt triplex.ſ. obiectiua, ſubiectiua, et formalis. Ge-

neratio obiectiua eſt potentia ad generari illud quod nec actu generatur nec eſt generatū ut antixpſ. Generatio ſubiectiua ē ipm ſubiectū a quo una forma abiicit̃ et alia iducitur ut materia prima et alia ſimilia. Generatio formalis ē ipa mutatio uel reſpectus mutationis. Et capit̃ dupl'r, uno° pro actione de genere actionis qua res realiter generatur. Alio° pro relatione de genere relatiõis que eſt generare, et generari. Generatio de genere actionis eſt duplex q̄dā eſt ſucceſsiua ut motus, q̄daz eſt inſtātanea ut ē mutatio q̄ ꝓprie ē ſubſtantialis generatio. Generatio formalis capitur dup^r, uno° cõiſsime ut oĩs ꝓductio uocatur generatio et ſic habet quatuor ſpẽs prima eſt de pure nihilo ut creatio, ſecūda eſt de aliquo et eſt duplex. ſ. de non eē ad eſſe ut in creaturis oĩs ꝓductio, et de eſſe ſimp^r ad eſſe perſonale qa pſona diuina eſt de deitate uel magis ꝓprie a pſona ꝑ principiū ꝓductiuū quod eſt ens ſimp^r, tertia eſt alicuius uiuentis cognoſcẽs de aliquo uniuoca ꝓductio ut in brutis, quarta eſt de aliquo ab uno ſolo ſuppoſito ꝑ modū naturalis fecunditatis, ſic eſt in generatione filii in diuinis. Secūdo capit̃ generatio formal' ſpecialiter et hoc quadrupl'r primo° theologicaliter et hoc ſic dup^r, primo° methaphorice et hoc tribus modis, primo ſacr̃aliter ut recipiẽs baptiſmū dicitur generari, ſecūdo per religionis igreſſum, tertio ꝑ gratie adeptionem. Secūdo pricipaliter capitur generatio theologicalis proprie et hoc dupl'r, primo idẽptice et ſic diuina eſſentia eſt generatio, qa ipa et generatio ſunt idẽ eſſentialiter et realiter, ſecūdo formaliter pro reſpectu paternitatis uel ꝓductionis. Nā generatio capit̃ illo° dupliciter, primo° large ꝓ oĩ ꝓductione diuina ſiue ad itra cuiuſmodi eſt generatio et ſpiratio ſiue ad extra cuiuſmodi eſt creatio, ſiliter iſto mõ cõicatio eſſentie uocatur generatio, ſecūdo ſtricte et ſic eſt productio uiuẽtis de uiuo exiſtẽtis eiuſdez nature cū ꝓducẽte per modū nature. Secūdo methaphy. ut dicit productionẽ abſtrahẽdo a motu reali. Tertio capitur generatio phyſicaliter et illa eſt duplex. ſ. ſubſtantialis et accñtalis. Subſtātial' ē duplex. ſ. uniuoca et equoca. Quid ſint membra pꝫ ſupra fo. 58. col. i. Generatio accñtalis etiā ē duplex. ſ. naturalis et artificial'. Quarto capitur logicaliter ꝓ loco a generatione et methaphorica productione entiū rõnis. ¶ Quartus terminus eſt ſubſtātia qui capitur dup^r. ſ. methaphorice pro oĩ eo in quo aliud cõſiſtit ultimate et ſic fides eſt ſubſtātia. i. fundamentū in eccleſia. Secūdo capitur proprie et hoc ſeptuplicit̃. Primo grãmaticaliter et ſic duplicit̃. ſ. generaliter et ſpẽalit̃. Generaliter eſt primo modus ſignificādi et hoc uel eſſentialis q̄ ē duplex qa ſignificatū generale omniū nominū uel ſignificare ens in oĩ noĩe uocat̃ ſubſtātia noĩs ut hõ eſt ens hñs humanitatẽ, ita ꝙ ly ens eſt ſignificatū generale omniū nominū et ꝓpriū ſignificatū cuiuſlibet uocatur qualitas eius, ſecūdo ſignificare per modum habitus et quietis dicitur ſubſtantia, uel accñtalis ſic ſignificare ꝑ modū ꝑ ſe ſtantis uocatur ſubſtantia. i. nomen ſubſtātiuū ſignificat ꝑ modū ꝑ ſe ſtātis. Secūdo generalit̃ grãmaticaliter eſt modus intelligẽdi et illo° ſubſtantia dicitur id quod cognoſcitur ut hõ in cõcreto, et qualitas illud per quod cognoſcitur. Spẽaliter grãmaticaliter dup^r, primo ꝓ ſignificatiõe uerbi ſubſtatiui, ſecūdo pro cõceptu oĩbus pſuppoſito qñ determinatur ꝑ ꝓprios cõceptus in ſignificando ut dictū eſt de ente. Secūdo logicaliter et ſic relatio ſecūde intẽtionis prime et ſecūde ſubſtātie dicūtur ſubſtātia. Similiter oĩs ſecūda intentio de genere ſubẽ. Preterea eſt q̄dam proprietas ꝓpõnis penes quaz diuiditur i chathegoricam et hypoteticā. Tertio phyſicaliter et ſic triplicit̃, primo dicitur a per ſe ſtādo et ſic omne ꝑ ſe exñs in actuali exñtia dicitur ſubſtātia, ſecūdo dicitur a ſubſiſtendo. i. incõicabiliter ꝑ ſe eſſendo, et ſic ſolū ſuppoſitū eſt ſubſtantia, tertio dicitur a ſubſtādo et hoc tripliciter quia primo ſuppoſitū ſubſtat nature, ſecūdo gen⁹ drĩe et oĩs ſpẽs proprietati. tertio ſubſtātia accñti. Quarto principaliter capitur methaphyſicaliter et hoc primo generaliter pro cuiuſlibet rei entitate. ſecūdo ſpãliter pro omni abſoluto, tertio ſpẽaliſsime ꝓ pdicabili i quid ꝓprie. Quĩto capitur moraliter ꝓ cõſtātia moꝝ. Sexto ciuiliter, primo ꝓ oĩ re tpali, ſecūdo ꝓ re mobili ut eſt pecunia. Septimo theologicaliter et hoc ſic quadrupliciter. Primo cõiſsime ꝓ illo quod eſt initiū multoꝝ cuiuſmodi eſt fides q̄ dicitur ſubſtātia ad Hebre. xi. Secūdo cõiter ꝓ abſolutis diuinis ut diſtinguūtur ꝯ relatiua. Tertio ꝓprie et hoc dupl'r, primo pſonaliter ꝓut dicitur a ſubſiſtẽdo et ſic pſona dicitur ſubſtantia a grecis, ſecūdo eẽntialiter ꝓut dr̃ a ſubſtādo et hoc dup^r, uel danti eſſe ſimpliciter et ſic perſona diuina ſubſtat nature: q̄uis natura diuina dicatur ſubſtātia. i. origo et fundamentum omniū diuinoꝝ, uel diſtinguẽti, ſic natura ſubſtat relationibus, que licet nõ diſtinguāt naturā tñ pſonam diſtinguūt. Quarto capit̃ propriiſsime ꝓ natura diuina in ſe cõſiderata. ¶ Quĩtus terminus eſt pater, q dicit̃ a patrādo et ꝓducẽdo filiū. Vbi notandū ꝙ pater eſt ille q uniuoce de natura ſubſtātiali uiua, ꝑ modū nature generat uiuā ſubſtātiā ita ꝙ quatuor requirūt̃ ad pr̃nitatẽ, primū ꝙ generãs et genitū ſint uniuoca. i. eiuſdem ſpẽi nõ tamen oĩo ꝓxime ſicut mulus ab equa generat̃ et ē mater eius licet nõ ſit unius proxime ſpẽi nec tamẽ ſufficit ꝙ ſint eiuſdem generis, ſecūdum ꝙ pater ſit ſubſtātia uiua, tertiū ꝙ filius ſit ſubſtātia uiua, quartū ꝙ generet pater per modū nature, nõ libere. Similiter ecõuerſo hec oĩa requirūtur ad filiationem. Alias acceptiones duoꝝ ultimoꝝ terminoꝝ repies. q. conſequenti. ¶ Declaratis terminis et dimiſſo capite prime queſtionis corpus q̄ſtionis diuidit̃ i duas ptes, primo recitatur opinio, ſecūdo improbatur et ueritas determinatur, ibi iſtud ſecundum in opinione. ¶ Opinio fuit abbatis Ioachim qui fuit ordinis ſancti Benedicti florentie, q dixit mgr̃m ſniaꝝ eſſe hereticū eo ꝙ mgr̃ dixit ꝙ ſit una res in diuinis que generat ut pater et una que generatur ut filius et una q̄ ſpirat ut ſpũſſctũs, et una q̄ nec generat nec generat̃, et nec ſpirat nec ſpirat̃ q̄ eſt eſſentia. Ex quo dicto magiſtri ſeqtur ꝙ ſint quattuor res i diuinis quod eſt hereticū. Secūdo eſt mgr̃ hereticus i hoc ꝙ uult uitare quaternitatẽ illā dicẽdo ꝙ eſſentia eſt una res cū trib⁹ aliis. Sed hoc improbat Ioachim qa ſaluator dixit perſonas eẽ unū ſicut fideles ſunt unū qui non ſunt unum realiter ergo nec perſone diuine ſunt unum realiter et eſſentialiter.

¶ ISTVD SECVNDVM In opinione etc. Hic doc. improbat opinionẽ Ioachim aſſerens opinionem ſuā eſſe hereticā non tamen ipm dicit eſſe hereticū, et diuiditur i duas partes qa primo improbat realiter, ſecūdo logicaliter ibi. Hec quantū. Et cõſiſtit hec improbatio realis in ſeptẽ dictis. Primū. Hereticū eſt dicere tres perſonas diuinas nõ eſſe eſſentialiter unā eſſentiaz. Secūdum. Pater generādo filiū dedit filio ꝓpriā ſuam eſſentiā ſine diuiſione totā nõ ꝙ ipe amiſerit eā ſed etiā ſibi ipi retinuit. Tertiū. Pater et filius ſpirādo ſpm̃ſanctum dederūt ſuā eſſentiā ſpũiſancto oĩ eo mõ quo dictū eſt de pr̃e et filio in generando. Ex quo ſeqtur ꝙ eſt una eſſentia numero i tribus perſonis. Quartū. Eſſentia eſt ſimplex et indiuiſibilis. i. ipa non habet ꝙ poſſit plurificari ſicut materia prima uel ſubſtantia creata. Quintū. Cū doc. dicit ꝙ tres pſone ꝓpter ſimplicitatẽ diuinam ſunt una eſſentia accipit ibi eſſentiā diuinā ꝓut correquirit iſinitatẽ qa iſinitas eſt quodāmodo cā et rõ hui⁹ ſimplicitatis et nihil aliud uidet̃ eſſe illa ſimplicitas q̄; iſta unitas et iõ ſimplicitate formaliter ſunt una res ſicut unitate et infinitate quaſi originaliter uel quaſi principiatiue. Sextū. Non eſt ſimilis unitas diuinaꝝ perſonaꝝ et fideliū ſed proportionalis. i. ipe nõ debent eſſe ſiles unitates ſed habent ſe aliqualiter adinuicem ut

cuilibet conuenit. Nam perſonis conuenit eſſentialis unitas et fi
delibus unitas amoris et charitatis. Hanc ꝓportionē dicit ly ſi
cut in autoritate ſaluatoris. Quod ꝓbatur ꝑ aliud ſimile, quia
dicit Mat. 5. eſtote ꝑfecti ſicut et pater ueſter celeſtis ꝑfectus
eſt, ubi nō uult ꝙ ſim⁹ ꝑfecti naturaliter ex nobis ſed ꝑ grām
et a deo, ubi ſola ꝓportio eſt et nō ꝓprie ſimilitudo. Septimum.
Abbas Ioachim male dixit mgr̄m ſniaꝝ eſſe hereticū quia ec-
cleſia approbauit magiſtrum Petrum et reprobauit Ioachim.

❡ Et ꝓbatur opinio magiſtri multipliciter. Primo per rōnem
Ade li. i. di. 33. q. 4. Qui ſic ꝓbat. Omnis res generās generat
aliā rem realiter diſtinctam ſed eſſentia diuina eſt omnino in
diſtincta ergo nec generat nec generatur. ❡ Secūdo ꝓbatur
per magiſtrum ī lr̄a, Omne relatū realiter, diſtinguitur realit̄
a ſuo correlato ſed omne generans realiter refertur ad genitū
ergo omne generās diſtinguitur realiter a genito, ſed diuina eſ
ſentia nō diſtīguitur realiter ab aliqua ꝑſona diuina, ergo ip̄a
nō generat, et cōſilr̄ nec generatur et ꝑ ꝯn̄s referretur rea-
liter ad ſe ip̄aꝫ qa cū ſit una numero ī generāte et genito, tunc ſi
cut in generāte generaret ſic in genito generaretur et a ſe ipſa
realiter diſtingueretur. ❡ Tertio ꝓbatur ſic. Si eſſentia ge-
neraretur tūc pater formaliter haberet eſſe ꝑ illud quod eſt a
ſe genitū quod eſt falſum, qa nullū generans habet formaliter
eſſe a genito ſuo. Sequela pꝫ qa pater eſt formaliter ꝑ eēntiam,
ſi ergo generaret eā eſſet formaliter per illud quod generaret.
❡ Quarta rō adducit̄. Nulla forma generat uel generatur
ſed cōpoſitum. ſ. deitas eſt quaſi forma in perſona ergo deitas
nec generat nec generat̄. Sed illa rō eſſet euidētior ī creaturis
q̄; ī diuinis qa forma creata nō ꝑ ſe exiſtit ſicut deitas. Tamē
confirmat doc. illā rōnem ſic. Omnis operatio nece° requirens
diſtinctionē opantis ab opato repugnat illi quod eſt ut forma
ī diuinis. i. deitati cū ſit īdiſtincta, ſed opatio ꝑſonalis. i. gene-
rare et ſpirare eſt hmōi ergo talis opatio repugnat deitati.

❡ HEC QVANTVM AD Realitatē etc. Hic improbat
logicaliter. Vbi notandū ꝙ improbatio realis ē improbatio pe-
nes ſignificatū ꝓpōnis et terminoꝝ. Sed improbatio logica ē pe
nes ſignificationem et modos ſignificandi terminoꝝ ꝓpōnis. Et
cōſiſtit hec improbatio in. 19. dictis. Primum. Illa ꝓpō eſt falſa
eſſentia generat, qa ſola ꝑſona generat et ly eſſentia non poteſt
ſupponere ꝓ perſona, qa eſt abſtractū, ſecus eſt de iſta deus
generat qa deus eſt cōcretū et ſupponit ꝓ patre. Secūdum. Qn̄
ſubiectū alicuius ꝓpōnis eſt ultimate abſtractū. i. nihil oīo con
cernēs et p̄dicatū eſt cōcretū et de ſe formaliter p̄dicatiuū tūc
illa ꝓpō non eſt uera niſi ſubiectū īcludat illud p̄dicatū in pri
mo modo dicēdi per ſe. Tertiū. Illud dicit̄ ultimate abſtractuꝫ
quod oīo nihil cōcernit ſed illud dicit̄ nō ultimate abſtractum
quod uel nō eſt abſtractū uel ſi eſt abſtractū nō tamen oīo ab
oībus. Illud aūt dicitur cōcretū quod pōt accipi ī ꝓpōne ꝓ ali-
quo quod nō principaliter ſignificat qa cōcernere eſt aliqd p̄ter
principale ſignificatū īportare. Ex quo pꝫ ꝙ non obuiat doctori
p̄dicatio abſtracti de ſe ip̄o ut eſſentia eſt eēntia qa loqtur ſo-
lum de p̄dicatione cōcreti de abſtracto. Quartū. Doctor non
loqtur de cōcretis extrinſeca denominatione denominātibus ut
eſſentia cōicatur, eſſemtia ītelligitur, eēntia uidetur, ſed loqtur
tm̄ de p̄dicatis ītrīſece denominantibus. Quintū. Predicatio ex
ercita q̄ fit ꝑ ly ē uel aliud ſuū cōdeclinīū notat idēptitatē ſub
iecti et p̄dicati ī ſupponēdo. i. notat ꝙ extrema ī ꝓpōne affir^ua
capiāntur ꝓ eodē dato ꝙ nō ſignificent oīo idē, ſicut dicēdo hō ē
aīal ly aīal ſupponit ꝓ hoīe licet non ſignificet adequate illud
quod hō ſignificat. Similiter ibi hō eſt albus ly albus ſupponit
ꝓ hoīe et tamē nō eſt īpoſitū ut ſignificet homineꝫ ſed albedinē.
Sextū. Predicatione exercita nō p̄dicatur aliqd de ultimate ab
ſtracto niſi ip̄m quod eſt adequate ip̄m tam ī ſignificādo q̄; mō
ſignificādi, qa ſm̄ profundiores logicos oīs copula ſequēs tale
abſtractū includit talia ſinchathegoremata. ſ. ꝑ ſe, adequate, ne
ceſſario, que ſinchathegoremata notant ꝙ nō pōt aliqd p̄dicari
de ip̄o niſi quod in primo° dicendi ꝑ ſe p̄dicatur et nece° et eſt
adeq̄te ip̄m. Ex quo ſeqtur ꝙ ſm̄ rigorē nullū cōcretū pōt p̄di-
cari de aliquo cōcreto uere et affirmatiue licet poſſit falſe et
negatiue propter modū ſignificādi niſi modus ille abſoluatur
a termino et fiat p̄dicatio idēptica ſicut ī diuinis, eēntia eſt pa-
ter, ſi ſubſtātiuet̄ pr̄ et abſoluat̄ a mō ſignificādi quo ſignificat
actū generationis et accipiatur ꝓ ſuppoſito pr̄is tūc ip̄a eſt ue
ra nō formaliter. i. ut ꝯcretiua ſꝫ ut ſubſtātiue idēptica. Quid
aūt ſit de illa unitas eſt ens et ſimilibus uidebit̄ di. 8. Septimū.
Predicatione ſignata poſſunt p̄dicari multa q̄ nō poſſunt p̄di-
cari p̄dicatione exercita, ut eēntia īcludit ſapientiā, uel eſſentia
idēptificat ſibi ſapiētiam q̄ ſunt uere et tamen ille ſunt falſe,
eſſentia eſt ſapia, eēntia eſt idēptificās ſapiētiā capiendo illud
ꝑticipiū ut importat actū. Nā ip̄a eſt uera idēptice ſed nō for
maliter. Octauū. Quāq̄; de oīo rigore nō poſſit p̄dicatione ex
ercita p̄dicari aliud p̄dicatū de ultimate abſtracto niſi ip̄m tm̄
de uſu loquētiū ꝯcreta eoꝝ q̄ qdditatiue includūtur ī tali ab-
ſtracto p̄dicātur de eo p̄dicatione exercita et ſignata, ut eſſen
tia eſt, eēntia eſt exn̄s, eēntia eſt intellectus, eſſentia ē uolūtas,
eſſentia īcludit ītellectū eēntia īcludit īfinitatē, eēntia eſt īfini
ta. Silit̄ ꝯcreta eoꝝ q̄ extrīſecus denomināt ut eēntia cōicatur
et eēntia intelligitur. Nonū. Predicari formaliter eſt p̄dicari ꝑ
modū forme, et quia cōcreta p̄dicant̄ ꝑ modū forme īformātis
licet nō ſemꝑ ſint forme īformātes ſignificate ꝑ huiuſmodi con
creta ideo p̄dicatio ī cōcreto dr̄ p̄dicatio formalis. Decimū. Il-
le ꝓpōnes eſſentia diuina eſt uera, eſſentia ē bona ſunt uere ſꝫ
extrīſeca denominatione, qa prima eſt uera propter aptitudi-
nalē intellectionē eēntie. Eſt. n. ſenſus, eēntia eſt ītelligibilis. Si-
militer ſecūda capiēdo ly bona ꝓut idē eſt quod appetibilis, ſed
ſi idē eſt quod ꝑfecta uel īfinita tunc eſt uera formaliter. Ex
qbus ſeqtur ꝙ ī illa regula nō īcludit̄ p̄dicatio idēptica qa de
eēntia diuina pn̄t abſolute oīa p̄dicari ī diuinis idēptice quan
do ſubſtātiuātur tn̄ adiectiua adiectiue tēta nō pn̄t oīa de ea
p̄dicari ſicut eſt generare uel generari. Sunt etiā aliqua ꝯcre
ta q̄ pn̄t p̄dicari idēptice et formaliter de eēntia ut eſſentia eſt
ſapientia et eſſentia eſt ſapiēs ſubſtātiue, aliqua q̄ poſſunt ſolū
p̄dicari idēptice et nō formaliter ut eēntia eſt generās. ſ. pater,
ſed illa eſt falſa eſſentia generat. Similiter illa, eēntia eſt pa-
ter eſt uera ſubſtātiue et idēptice et falſa formaliter, ut po-
ſtea patebit. Vndecimū. Nulla relatio eſt qdditatiue idē cū ab
ſoluto, cū ergo eſſentia ſit abſoluta nulla relatio pōt qdditatiue
de ea p̄dicari. Omnis ergo uera p̄dicatio relationis de eēntia ē
idēptica et nulla formalis. Quid ſit p̄dicatio idēptica et forma
lis pꝫ ſupra diſ. 4. q. 2. Duodecimū. In ſuba ſimplici realit̄ ſunt
multe ꝑfectiones formaliter diſtincte ideo aliqua ſunt cōcreta
que talē ſubſtātiam totā cōcernūt, ut ītelligens uel intellectiuū,
aliqua ſolū cōcernūt īferiora unius talis ꝑfectionis, ut ītellect⁹
q nō ꝯcernit totā aīaꝫ tn̄ adhuc uere p̄dicatur de hoc et illo ītel
lectu, aliqua nihil oīo cōcernūt ut qdditas ītellectus. Tredeci-
mum. Abſtractio eſt tm̄ duplex ī uli et ſuo genere. ſ. a ſuppo
ſito et alia a rōne formali, prima eſt duplex, prima ē a ꝓprio
ſuo ſuppoſito, ſecūda eſt ab alieno, prima fit ī ſubſtātiis, ſecun
da eſt ī accidētibus. Prima eſt tantū unica, quia tantū unuꝫ eſt
proprium ſuppoſitū. Et capitur hic ſuppoſitū pro inferiori cu-
iuſlibet ſiue ſit ſubſtantia uel accidens. ſiue ſit uere īdiuiduum
ſiue ſolū inferius uel minus cōmune. Sed ſecūda eſt duplex, nā
accidēs poteſt abſtrahi tam a ſubiecto ſubſtātiali q̄; a proprio
ſuo inferiori, Abſtractio etiā unius rōnis formalis ab alia eſt
multiplex ſm̄ ꝙ idem terminus pōt diuerſas rationes forma-

les cōcernere,et pp illā abſtractionē īſurgit illud cōe dictū q̄ aliqd ſit abſtractū ultimate.ſ.a ſuppoſito aliud medio mō.ſ. a rōne formali alia a ſe. Qñ ergo intellect⁹ abſtrahitur ab aīa et uolūtate etc.ibi nō eſt abſtractio a ſuppoſito ſ3 a rōe formali et a natura cuius eſt ſ3 cū abſtrahitur ab hoc intellectu et illo,tūc eſt abſtractio a ſuppoſito.Decimūquartū. Abſtractio in ꝓpoſito idem ē qđ ꝯſideratio uni⁹ nō curādo alia.Decimūquītū. Quāuis nulla ſuba creata naturalr̄ iclinet ut cōcernat ſuppoſitū aliene nature tñ poſſibile ē q̄ cōcernat et de facto ꝯcernit in xp̄o,dicēdo deus ē hō,et iō in hūanitate xp̄i ē duplex abſtractio.ſ.a ꝓprio ſuppoſito ut humanitas ab hoc hoīe, et a ſuppoſito uerbi. Decimūſextū.Nulla ē abſtractio hoīs ab hoc hoīe qa ly hō in cōcreto ſupponit ꝓ hoc hoīe,iō quo ad hoc idē eſt hō et hic hō nō tñ abſolute ē idē,qa ſupra fo.60.dictū ē q̄ ly hō ē ꝓpriū ꝯcretū hūanitatis et cōicabile ſicut hūanitas,iō doc. hic nō loqtur niſi de abſtractiōe rōe ſuppoſitionis, ſ3 ſupra loqtur de ea rōne ſignificatiōis.Decimūſeptimū .In ſubſtātiis ē ſolū una abſtractio rōne ſuppoſitiōis.ſ.a ꝓprio ſuppoſito, et hoc ꝓcedit de facto nō in xp̄o ubi de facto ē duplex abſtractio ut dictū ē in.15.dicto tñ poſſibile ē ēt eē ī aliis. In accñtibus abſolutis ē duplex abſtractio.ſ.a ꝓprio ſuppoſito et alieno,ſ3 in reſpectiuis ē triplex qa cōcernūt fundamētū et terminū,et ꝓpriū ſuppoſitū,et alienū ut humanitas ab hoīe(Et loquor ſolū de abſtractione rōe cōcretionis nō ſignificationis qa ut ſic ſunt ples abſtractiones ut ſupra.13. dicto) albedo ab hoīe et hac albedine, cālitas ab hoīe,hac cālitate et potētia cātiua,et circūloquimur ultimate abſtractū p ly qdditas cālitatis,qa hoc nomē cālitas adhuc cōcernit ꝓpriū ſuppoſitū.ſ.hāc cālitatē.Decimūoctauū. Subſtātiua et adiectiua ſubſtātiuata pñt dupr̄ p̄dicari ī diuinis.ſ.idētice et forr̄ ut p3 ſupra.x.dicto, ſ3 adiectiua adiectiue tēta ñ pñt p̄dicari idētice ſ3 nece⁰ p̄dicāt forr̄ ſi p̄dicāt qa ſignificāt formā p modū informātis,et iō de nullo uere p̄dicātur niſi ad qđ ſe hñt p modū iformātis, idē dicēdū de oībus pticipiis et uerbis adiectiuis.Decimūnonū.Hoc nomē eēntia eſt ultimate abſtractū et ly generat ē uerbū adiectiuū et intriſece denoīat illud de quo p̄dicat et ſolū natū ē denoīare ſuppoſitū. Ex quo ſer̄ q̄ illa ꝓpō eſt flā,eēntia diuina generat,quia eēntia nō eſt ſuppoſitū nec cōcernit ſuppoſitū ſed ē abſtracta ultimate. Cū ergo hoc nomen deus nō ſit ſic abſtractū iō pōt ſupponere pro ſuppoſito et per ꝯñs illa eſt uera,deus generat capiēdo ly deus pro patre ſed ly eſſentia non pōt capi pro aliqua perſona.

¶AD ARGVMENTVM in oppoſitū ad etc.Hec ē cauda queſt. Et diuiditur ī duas,qa p⁰ ſoluūtur argumēta ad rē, ſecundo ſoluūtur argumēta logica.Cū g⁰ q̄ritur utrū eēntia diuina generet uel generet̄,arr̄ p⁰ ſic. Aug.dicit idē ē dicere uerbū,et nata ſapiā ita q̄ ly nata ſcat uerbū uel filiū, et ly ſapiā ēēntiā abſolutā,g⁰ Aug.uult q̄ eēntia abſoluta et ſapiā abſoluta ſit genita.¶Ad hoc rñdet doc.notādo p⁰ q̄ l3 dictū ſit q̄ rōne cōcretionis nō ſit niſi duplex abſtractio a ſuppoſito in accedētibus uel in terminis hñtibus modū ſignificādi accñtiū(qđ dico pp terminos diuinos qui in creaturis ſignificāt accñtia ut ē ſapiā)tñ rōe ſignificatiōis et rōe rōnū formaliū pñt eē ples ut ſapiā ē abſtractū a ſuppoſito alieno ut a ſapiēte,et a ꝓprio ut ab hac ſapiā tñ adhuc cōcernit potentiā opatiuā qa ſapiā ē hit⁹ ptialr̄ actiu⁹ ad ꝓductionē act⁹,et hoc nomē ſapiā ſcat p modū talis actiuitatis q̄lis actiuitatis ꝓprie ē ſinglriū et ſuppoſitorū et p ꝯñs ſapiā aliq̄liter ꝯcernit ſuppoſitū iō p̄t meli⁹ dici, ſapiā3 eē natā q̄ eēntiā,qa eēntia nihil oīno ꝯcernit. 2⁰ notat doc.q̄ nō ſer̄,ſapiā ē nata,g⁰ eēntia,pp cāſ dictā. Tertio notat doc.q̄ l3 Aug.dicat ſapiā3 dicere eēntiā non tñ intendit q̄ oīno ſint idē iō in ſequēti q̄ſtione exponētur certe ꝓpōnes ſignificantes eēnaā uel eēntialia eſſe genita.¶Secūdo ſic argr̄ Rich.de ſancto uictore dicit mgr̄m male negare eēntiā eē genitā et dicit q̄ l3 mgr̄ exponat auctoritates adductas tñ male exponit, quia ſunt uere gladii occidētes opinionē mgr̄i qñ ſane intelliguntur.Rñdet doc. negando Rich.et cōcedendo magiſtrū eo q̄ eccleſia approbat mgr̄m,et dicit q̄ mgr̄ ſane exponat auctoritates ſanctorū nec ſint cōtra mgr̄m.De auctoritate eccleſie r'' librorū recipiendorū et doctrinarū uide ſupra.2.q.pl. ¶Tertio ſic arguitur eēntia cōicatur g⁰ producitur,añs eſt Aug.15. trini.ꝯñtia pr̄.Oīs relatio originis eſt rlo ꝓductionis ſed cōicare et cōicari ſunt rlones oppoſite originis,g⁰ ſunt rlones ꝓductionis ſiue ꝓductiones qđ idē eſt.Maior eſt nota, minor ꝓbatur.Oīs rlo in diuinis uel eſt cōis.i.equiperātie uel originis ſiue productio,ſed ille relationes nō ſunt cōes ergo originis,et per cōſequēs idē eſt coīcare et cōicari ſicut producere et produci.¶Pro ſolutione huius argumēti doc notat primo q̄ ille relationes nō ſunt eedē que hñt diuerſa extrema.Secundo notat.productio aliqua hēt duplices terminos.ſ. primū et totalē, et per ſe ſiue formalē ſiue formā nouiter productā ab agente, ut generatio hoīs terminatur ad totū hominē genitū ut ad primū et principale intentū ſed ad formā illius hominis ut ad per ſe et formalē terminū generationis. Tertio notat q̄ generatio in diuinis nō pōt terminari ſic ad duplicē terminū , quia forma geniti non eſt noua nec producta ſed ſolum eſt genito communicata. Nam eſſentia diuina eſt talis terminus formalis que prefuit in patre ingenita et ingenerabilis. Quarto notat q̄ in diuinis habetur tantū unus termin⁹ generationis.ſ.primus et totalis adequatus qui eſt perſona . Quinto notat q̄ forma eſt per ſe terminus generationis ideſt per ſe intentus a generante , ſed non ſemper de nouo producitur ſed aliquando tantum communicatur ut in diuinis , ſimiliter eſt in generatione partium hominis quottidiana, nam anima tantum communicatur et non de nouo producitur. Sexto notat. q̄ illa auctoritas.2.phyſicorum. Forma et finis coincidunt in idem ſic intelligitur,illud qđ eſt finis generationis eſt forma,et nō debet intelligi q̄ forma ſit illud in quod ultimate ordinetur res genita uel pp qđ res genita ſit producta.Septimo notat.q̄ producēs in creaturis hēt duplicē rlonē realē,unā ad totū productū, aliam ad formā de nouo productā,in diuinis aūt ꝓducens h3 tm̄ unā rlonē realē.ſ.ad pſonā ꝓductā ſ3 alia rlo ad formalē terminū tm̄ ē rōnis,qa nō eſt de nouo ꝓductus ſ3 ſolū cōicatus.Octauo notat.q̄ in creaturis iō illa utraq; rlo eſt realis, quia ꝓducens et uterq; terminus diſtinguuntur realiter,et uterq; terminus realiter dependet a producente.i.realiter accipit eſſe a producente,in diuinis aūt quia eſſentia non accipit realiter eſſe a patre, ideo non refertur realiter ad eam.Nono notat.q̄ relatio originis eſt duplex.ſ.realis et rationis,generatio et ſpiratio ſunt reales relationes originis,ſed cōmunicatio ē relatio originis rationis.Decimo notat.Nulla relatio eſt realis niſi extrema di diſtinguantur realiter, de quo amplius uidebitur diſ.26.Vndecimo notat q̄ licet in diuinis cōicare et cōicari ſint rlones oppoſite et originis et nece⁰ cōcomitenur relationes reales originis.ſ.generare et generari,nō tñ ſunt eedē relationes,quia non hñt eoſdē utroſq; terminos licet unū terminū eundē hēant. Nā pſona pr̄is eſt terminus a quo generationis et cōmunicatiōis,tñ termin⁹ ad quē generatiōis,ē pſona filii,et termin⁹ ad quē cōicationis ē eēntia,et p ꝯñs ille rlones nō idē primo denoīnant.i.nō p̄dicant de eodē adequate.Nā l3 eēntia et filius ſint idē eēntialiter et realiter non tñ ſunt adequate idē cū diſtinguātur formaliter.Et ſic p3 q̄ ꝯña non ualet in argumento.

¶AD ARGVMENTA LOgica. cum primo arguitur. Hec eſt ſecūda pars caude,in qua ſoluuntur argumenta logica,quorū primū eſt illud. Quādo p̄dicatū de aliquo per ſe p̄di

catur pōt ſupponere pro illo,ſʒ eſſentia p̄dicatur per ſe de pa-
tre,ergo pōt ſupponere pro p̄re,et per ꝯ̃ns illa eſt uera, eēntia
ē p̄r,et ultra, eēntia ē p̄r,et p̄r generat,gᵒ eēntia generat, ma-
ior eſt nota,minor pʳ,unitas ꝑ accn̄s ſolū eſt duplex.ſ.qn̄ unū
alteri accidit,uel utrūq; alteri 3ᵒ,ſʒ in illa ꝓpōe,eēntia ē pater
neutꝝ hoꝝ ē,cū nullū ſit accn̄s ī diuinis,et ꝑ ꝯ̃ns minor erit ue
ra.¶ Pro ſolutiōe huiꝰ argumēti doc.notat,ꝙ ly p̄r pōt dupʳ
accipi,unoᵒ ſubue ꝓ ꝑſona p̄ris,alioᵒ adiectiue ꝓ generāte,pri-
moᵒ illa ꝓpō ē uera, eēntia ē p̄r,ſecūdo mō ē f̄ſa,nā primoᵒ pt
ſaluari ꝑ p̄dicationē idēticā,ſecūdoᵒ nō,ſʒ neceᵒ forʳ p̄dicatur
¶ Secūdo ſic arʳ,ſi eēntia ē p̄r gᵒ eēntia generat,ꝯ̃ña pʒ ꝑ con
uerſionē ſimplicē,pʳ ſiʳ ꝯ̃ña ſic,de quocūq; p̄dicat̄ ſubiectū de eo
dē p̄dicat̄ ꝓpria paſſio, ſʒ pᵃ p̄ris ē ſubiectū generatiōis,et ge
neratio ē ꝓpria paſſio eiꝰ gᵒ ſic pᵃ p̄ris p̄dicat̄ de eēntia ſic ēt
generatio. ¶ Pro ſolutiōe huius argumēti doc.notat ꝙ aliqn̄
paſſio p̄dicat̄ ſiʳ ſic ſubiectū,tūc maior ꝓbatiōis ꝯ̃ne ꝓcedit,ut
petrꝰ ē hō gᵒ petrꝰ ē riſibilis,qa utrunq; p̄dicat̄ forʳ de petro,ali
qn̄ āt n̄ p̄nt p̄dicari ſiʳ ſiē qn̄ ſubiectū p̄dicat̄ idētice et paſſio
forʳ ſic ī ꝓpoſito,tūc maior illa ē f̄ſa.Nā ly p̄r ſubue p̄dicat̄ de
eēntia identice,ſʒ ly generat ſolū forʳ.Et notādū ꝙ nō capitur
hic paſſio ſtricte ꝓ p̄dicato proprii,de quo in porphi. ¶ Ter
tio ſic arʳ.Eſſentia ē p̄r filii,gᵒ eēntia generat,ān̄s pʒ ꝑ ꝯuerſio
nē,qa illa ē uera,p̄r filii ē eēntia,gᵒ et ecōuerſo,ꝯ̃ña pʳ.Nā eſ
ſentia ē p̄r filii gᵒ filiꝰ ē filius eēntie,pʳ illa ultima ꝯ̃ña, qa in
relatiuis ē ꝯ̃ña mutua, gᵒ ſi eēntia ē p̄r alicuiꝰ ille eēt filius eſ
ſentie.¶ Pro ſolutiōe huiꝰ argumēti doc.notat primo ꝙ Hen.
gan.in ſumma circa hoc argumētum repetit duas opiniones .ſ.
Alexandri de ales,et ꝑpoſitini,nā Alexāder diſtinguit illam
ꝓpōnē,eēntia eſt p̄r filii, quia ly p̄r pōt ſumi ſubae uel adie-
ctiue et tūc r̄ndet eodē mō ſicut Scotus.ad primū argumētū r̄n
dit.¶ Cōtra hāc ſolutionē arguit Hen.ſic.Oīa noīa impoſita
a potētia actiua ſunt tm̄ adiectiua, ſed p̄r īponitur a potentia
actiua.ſ.a potētia generādi,gᵒ nō pōt eſſe ſubſtātiuū,ſpēaliter
cū determinatur ly p̄r per ly filii rōne cuius minus pōt ſubſtā
tiuari q̄; ſi poneretur ſine tali determinatione.Sʒ ſi cōtra eum
obiicitur, eēntia ē p̄r,et nō niſi filii,gᵒ eēntia eſt p̄r filii,r̄ndet ꝙ
eſt fallacia figure dictionis, qa ly p̄r in prima capitur pro ꝑ-
ſona p̄ris tm̄,in ſecūda pro ꝑſona p̄ris inq̄tū generat.¶ Cōtra
ꝑpoſitinū arguit ſic.Male ꝯuertit illā ꝓpōnē,p̄r filii eſt eēntia
gᵒ eēntia eſt p̄r filii qa ſic deberet cōuertere,gᵒ aliquid qđ eſt
eēntia eſt p̄r filii. Siʳ cū prepoſitinus arguit,eēntia eſt p̄r, er-
go uel alicuius uel nullius,ꝯ̃ña nō ualet,quia eſt fallacia figu
re dictionis,cū in ān̄te capiatur pater tm̄ pro ꝑſona et in conſe-
quente pro ip̄a cū ꝓprietate generetionis,immo dʒ concedi ꝙ ſit
nullius.i.ut ſic cōcipiendo patrē pro ꝑſona tm̄ nō eſt alicuius
pater,nec ſeʳ gᵒ nō eſt p̄r ꝑp fallaciā figure dictionis.¶ Con-
tra modū dicendi Hen.arguit doc.ſic.Impoſſibile eſt aliqđ cō-
cipere et nō cōcipere illud qđ eſt de rōne quidditatiua eius uel
neceᵒ requiſitū ad noticiā quidditatiuā eius,ſʒ oīs terminus re
lationis neceſſarius eſt ad eē et quidditatiue cognoſci relatiōis
uel relatiui,ergo impoſſibile eſt cōcipi patrē nō cōcipiēdo ꝙ ſit
alicuius p̄r. Preterea illa oratio p̄r filii eſt eēntia eſſet incon-
grua,quia in oī propoſitione neceſſariū eſt ſubiectū ſubſtanti
uū ſed ꝓm Hen.p̄r filii eſt puꝝ adiectiuū,lʒ ſi pater ſolus pone
retur eēt ſubſtātiuū, gᵒ nihil uʒ opinio Hen. Secundo notat,ꝙ
opinio Alex.de ales ē bona et ſana.Ideo doc.r̄ndet rōnibꝰ ꝑpo
ſitini,qui ꝓbat illā eē uerā ſimpʳ..i.ſine diſtictiōe eēntia ē p̄r fi
lii et ꝓbat dupʳ. Primo ſic. Cōuertēs eiꝰ ē uera,gᵒ ip̄a ē uera,
qa b̄n ſeʳ,p̄r filii ē eēntia, ergo eēntia eſt p̄r filii et econuerſo.
Ad hoc r̄ndet doc . capiendo ſubiectum conuertentis .ſ. pater
filii ſubſtantiue ipſa eſt uera ſed adiectiue eſt incongrua, et ꝑ
conſequens non eſt uera,eo ꝙ maſculinum non poteſt ſubſtanti

uari,de quo infra diſtinctione duodecima. Secundo ſic probat
Prepoſitinus,hec eſt ſimpliciter ideſt ſine diſtinctione uera,eſ
ſentia eſt pater,aut ergo alicuiꝰ aut nullius,ſi nullius,ergo nō
eſt pater,ſi alicuius et non niſi filii,ergo eſſentia eſt pater filii.
Ad hoc reſpondet doc.concedendo ꝙ eſt pater alicuius et filii.
Et per hoc reſpondet ad tertiū argumentū principale negando
illā cōſequentiā eēntia eſt pater filii,ergo filius eſt filius eſſen
tie.Et cum probatur ꝙ in relatiuis eſt mutua ꝯ̃ña reſpondet ꝙ
illa mutuitas tenet ī relatiuis que ſunt primo relatiua,et de q̄
bus relationes forʳ p̄dicātur,ut ſor.ē pater platonis,ergo pla
to eſt filius ſortis,quādo aūt nō ſunt primo.i. pricipaliter rela
tiua.i.nō ex propria ſua quidditate uel ꝑp relationes forʳ de
ipſis predicatas adinuicē referūtur,tūc nō eſt illa mutuitas ut
eſt hic. Nam eēntia nō eſt primo correlatiuum filii nec patris,
nec relatio p̄dicatur de ea forʳ ſed ſolū identice. Cū ergo arʳ.
eēntia eſt pater filii,ibi eſt p̄dicatio identifica,et q̄do iſertur,
ergo filius eſt filius eēntie notatur formalis idētitas eēntie , et
filiationis uel ſaltē ꝙ eſſe filiū ſit forʳ in eſſentia diuina, et ꝙ
ſit uere genita a patre,et illud nō notabat ī ān̄te. ¶ Quarto
ſic argʳ.Genitū inquātū genitū eſt aliquid,ſed ſola eēntia ī di
uinis eſt aliqđ gᵒ filius inquātū genitus eſt eēntia,maior pʒ,qa
nō eſt nihil.¶ Pro ſolutione huiꝰ argumēti notādū primo ꝙ ī
diuinis diſtinguitur aliqđ ab ad aliqđ,nā illud dr̄ eē aliqđ ī di
uinis qđ eſt abſolutū, ſʒ illud dr̄ eē ad aliqđ qđ eſt reſpectiuū,
Secūdo notandū,ꝙ aliqđ capitur ad propoſitū tripʳ. Vnoᵒ pˀt
eſt trāſcendens et idē eſt quod ens illo mō relatio quelibet eſt
aliquid,ſecūdo mō pro ſigno particulari illoᵒ nō eſt aliquid.3ᵒ
mō pro abſoluto,nec illo mō eſt aliquid. Q̄uo nō ſit medium in
ter cōtradictoria,et de dcōibus reduplicatiuis,uide ſupra in fi
ne ſecunde diſt. Tertio notandum,ꝙ genitum inquantum geni
tum eſt perſona ſubſiſtens,ſcilicet non eſt eſſentia, quia illa
reduplicatio notat rationem formalē.i.genitum eſſe formali
ter eandē eſſentie qđ non eſt uerꝝ,licet ſit realiter eadē.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO DE SECVNDA
parte.Hec eſt ſecūda q̄ſtio huius diſtinctionis.
Cuius titulus eſt talis,utrum filius generetur
de ſubſtātia patris, in quo titulo ſunt duo ter
mini declarādi qui lʒ prius ſint aliqualiter de
clarati diſ. precedenti.q.i.tn̄ fuit dilatū uſq; huc pro ampliori
declaratione.¶ Pro quo notandū ꝙ p̄r capitur.ii.modis. Pri
mo naturaliter pro eo qui uere genuit eo mō quo dictū fuit ſu
pra.q.i. Secundo pro curatore alicuius pupilli uel orphani,ut
cōiter capitur.Tertio pro docente aliquē. Quarto pro ſeniore
reſpectu iunioris. Quinto pro digniori uel natura uel officio.
Sexto ꝓ eo quē quis imitatur. Septimo pro adoptāte aliquem.
Quid adoptatio requirat.uidebitur in tertio lib. Octauo pro
creatore noſtro. Nono pro eo qui ꝓm legē pater erat de quo
Deu.25.Decimo pro nutriente ut fuit Ioſeph.Vndecimo pro eo
qui ē eiuſdē ſubſtātie cū filio a ſe genito ut in diuinis.Per oppo
ſitū totiens dicitur filius.Preterea deus dr̄ pater quintupʳ,pri
mo adoptione qua nos in filios adoptat,ſecūdo creatione,tertio
recreatione per redēptionē et gratie īfuſionē , quarto glorifica-
tione,quinto generatiōe rᵘ proprii filii ſui.Preterea hō dicitur
p̄r ſeptupʳ,pᵒ opiniōe ſicut Ioſeph,2ᵒ adoptiōe ſicut heſter fuit
filia Mardochei.3ᵒ nālr ſicut is q aliquē genuit.q̄rto p̄latione.
q̄nto ueneratiōe.ſexto imitatiōe.ſeptimo corruptione ut Iob.17.
putredini dixi p̄r meꝰ es. ¶ Dimiſſo gᵒ capite q̄ſti.ad corpꝰ de
cedo qđ diuidit ī duas ptes.ſ.in litigatiuā et determinatiuā. pᵃ
iteꝝ in duas,qa in pᵃ recitat opio unā,in ſecūda eandē repro-
bat ibi. Contra iſtam opi. Opinio eſt Hen. quoli.8.queſt.9.et
in ſum.arti.54.q.3. Et conſiſtit in.iʒ.dictis. Primum.In gene

ratione ſubſtantie create ſunt tria, primū eſt materia in qua ē mutatio, ſecūdū ē forma noua producta in materia, tertiū ē totū cōpoſitū ex illa materia et illa forma. Conformiter in deo ſunt tria in generatione filii. Loco materie eſt eſſentia, loco forme eſt relatio perſonalis, loco cōpoſiti eſt tota perſona. Et uocat eſſentiā quaſi materiā, et nō dicit eā ꝓprie eſſe materiā. Secundū, Ly de nihilo pōt capi tripr. primo negatiue ſicut quis dicitur loqui de nihilo qn̄ nihil oīno loquitur, ſecūdo affirmatiue materialiter uel quaſi materialr ita ꝙ nihil eſſet materia ex qua aliquid fieret ſicut cultellus ex ferro. tertio affirmatiue ordinalr ut ſit ſenſus de nihilo .i. poſt nihil ſicut dr̄ de mane fit meridies .i. poſt mane. Tertiū. Filius ī diuinis no illoꝝ modoꝝ ē de nihilo, go ē de aliqo, et ñ de alio q̄ȝ de ſuba pr̄is. Quartū. Magiſter inſufficiēter exponit illā ꝓpōs, filius ē de ſubſtātia pr̄is .i. de pr̄e qui eſt ſuba, quia ut ſic ly de notaret pricipiū effectiuū uel ꝓductiuū qd̄ eſt pr̄, ſed nō dȝ notare ſolū producens, ſed et materiā de qua uel in qua eſt illa productio. Quintū. Cū argr actū purū cuiuſmodi eſt eſſentia nō poſſe eē materiā nec quaſi materiā, diſtinguit Hen. Nā aliqd eē in potentia ad aliud ē dupr, quia uel illud aliqd eſt abſolutū et differt realiter uel intentionaliter .i. forr ab eo qd̄ eſt in potētia ad ipſum, et mutatur realiter a potētia ad actū, uel ē tm̄ ens rōnis et differt ab eo ſolū rōne nō tranſmutatū reali mutatione, primoo ē in creaturis materia, et ſic aſſumptū eſt ueꝝ, ſed ſecūdo mō eſt in diuinis, et ſic aſſumptū eſt flm̄. Sextū. Genus differt intentione .i. forr non realiter a dr̄ia et genus ē materia q̄ per mutatione rōnis .i. in cōceptu trāſit de potētia ad actū .i. a ñ hn̄do dr̄aȝ ad hn̄dū. Septimū. Trāſmutatio tā realis q̄ȝ rōnis repugnat diuine eēntie, ideo nec ē in deo materia ꝓprie realis nec metaphorica cuiuſmodi ē genus. Octauū. In hoc differt ꝓductio diuina a naturali, quia in naturali itur per realē trāſmutatiōnē et realem diſtinctionē potētie ab actu, in diuinis aūt nō. Sir ſecūdo dr̄nt, quia naturalis generatio eſt de ſubſtātialiter impfecto, ſed diuina eſt de ſubaliter pfecto, et ideo diuīa ꝓductio magis eſt ſimilis alterationi que preſupponit ſubiectum ſubaliter pfectū q̄ȝ naturali generationi cuius ſubm̄ eſt materia ſola. Nonū. Diuina ꝓductio in hoc dr̄t ab alteratione, quia in alteratione ſuba eſt in potētia ad accn̄s realiter a ſe diſtinctū, nō ſic in diuina ꝓductione. Decimū. Diuina productio in hoc cōuenit cū ꝓductione ſpēi ex genere, quia .ſ. genus et dr̄ia nō ſunt diuerſe res, ſed in hoc dr̄t, quia genus eſt in potētia ad differentiā, ſed diuina eēntia nō eſt in potētia ad relationē perſonalē, que ſolū rōne dr̄t ab entia, et non forr et intentione ſicut genus a dr̄a. Vndecimū, genus eſt quoddā incōpletū cōpledū a dr̄a, ſȝ diuina eēntia ñ ē ſic icōpletū. Sir genꝰ ē ule et diuiſibile ī ſuis ſinglribꝰ ſȝ diuia eēntia ē ex ſe ſinglris. Duodecimū. Diuina eēntia una et eadē in re hȝ eē in tribꝰ ſuppoſitis ſine diuiſione per ꝓductionem. Tredecimū. Si argr cū eēntia ſit triū perſonaꝝ, ſi filius generaretur de eēntia, ipe generaretur de eēntia triū, et per ꝯñs de ſua ꝓpria eēntia, dȝ negari ꝯñ, quia ſolus generatur filius de ſubſtātia pr̄is. Huic opinioni addit Goff. ꝙ diuina eēntia dr generari ſubiectiue, quia ſubiicit generationi, qd̄ pȝ p modū loqndi pℏi .5. phy. ubi illud qd̄ ſubiicit generatiōi, dicit generari cū dicit, illud qd̄ mouetur eſt .i. ſubiectum motus ē ſuba ꝯpleta qd̄ generatur non eſt .i. ſubiectum generationis eſt materia ſola que nō ē ſuba cōpleta, go qd̄ generatur nō mouetur. ¶ Probat Goff. opinionē ſuā. Primo ſic. Illud uere eſt ſubiectū generationis uel generatur ſubiectiue qd̄ manet idē ſub utroq; termino generationis, ſed eēntia eſt huiuſmodi, go opinio uera. Cōfirmatur, quia terminus productꝰ et mutatio qua ꝓducit ſunt in eodē, ſȝ in eēntia eſt relatio et pſona et generatio. ¶ Secundo ſic. Oī potētie actiue correſpōdet potentia paſſiua, go fecūditati pr̄is quaſi actiue correſpōdet aliqua potētia paſſiua .ſ. eēntia. ¶ Tertio ſic. Si ignis de ſubſtātia ſua generaret aliuȝ ignē adhuc ſuba ignis eēt in potentia ad formā ignis generandi ſicut mō materia eius ē in potētia, go ſir in ꝓpoſito ita bene eēntia ē ſubm̄ generationis ſicut ſi nō generaretur filius de ea.

¶ CONTRA ISTAM OPInionē arguo primo ſic. Hec eſt ſecūda pars primi arti. in qua improbatur opinio pcedens. Primo ſic. Eſſentia eſt formalis terminus generationis, go nō ē quaſi materia, an̄s ꝓbatur dupr. Primo per auctoritatē. Io. x. pr̄ qd̄ dedit mihi maius oībus eſt .i. infinitū, qd̄ eſt ipa diuina eſſentia que ſibi eſt data per generationē, ſicut ſpūiſcō p proceſſionē. Nulla aūt forma dat̄ p generationē niſi ſit formalis terminus, go eēntia eſt formalis terminus generationis. Secūdo ꝓbatur an̄s p rōnē. Primo ſic. Nihil unū forr perfectius termino formali hr̄ p generationē, ſȝ nihil pfectius diuina eēntia hr̄ in filio p generationē, go eēntia eſt formalis terminus. ¶ Secūdo ſic. In creaturis natura eſt terminus formalis et non ꝓprietas indiuidualis, go ſir natura diuina eſt termiuus formalis generationis ¶ Tertio ſic. Generatio diuina ē uniuoca, go terminus formalis ē eiuſdē rōnis cū prino, ſȝ in nullo cōueniūt niſi ī eēntia, go eēntia ē formalis terminꝰ. ¶ Quarto ſic. Si eēntia ñ eēt terminꝰ formalr, ſȝ rl̄o, tūc ñ eēt generatio .i. ſubalis ꝓductio ſed adaliquatio .i. relatiōis ꝓductio, ſȝ hoc eſt flm̄. ¶ Probato an̄te ꝓbat ꝯñas primā. Primo ſic. Oīs materia eſt in potētia ad terminū formalē, et quaſi materia eſt quaſi in potētia ad terminum formalē, ſȝ eēntia diuina nec uere nec quaſi ē ī potētia ad ſe ipaȝ, ergo ipa nō eſt materia nec quaſi materia. Secūdo ſic. Nulla pſona hȝ eēntiā niſi uno mō et ſi per ipoſſibile alius modus non eēt adhuc illo mō hēret, ſed filius hȝ eēntiā ut terminū formalē, ergo nō hēt eā ut materiā, quia illi modi hn̄di diſtinguūtur inter ſe. Nā hēret bis eēntiā totaliter qd̄ eſt incōueniēs. Et uide modū illū arguendi et qūo teneat ſupra diſt. 2. q. 3. Tertio ſic. Eſſentia hȝ aliqd̄ eē ut de ea generatur filius, et ut dicit Hen. quoli. 6. q. 1. per impreſſionē, quero qd̄ eē hēat, aut ī ſe ipa, et ſic filius eēt de eēntia ut triū, aut ut eſt in uno certo ſuppoſito utpote in pr̄e uel filio. Si in pr̄e, ergo filius iprimitur in itellectu pr̄is, et per ꝯñs nō diſtinguit pſonalr a pr̄e. Si in alia pſona, go ante filiū ſunt due pſone .ſ. pr̄ et illa in qua eſt eēntia. Si dicatur, ꝙ eēntia ut ſic intelligitur in nulla pſona, ſicut materia inquātū eſt ſubm̄ mutationis, nec itelligit ſub forma abiicienda nec generāda, hoc nihil eſt, quia oȝ aliqd̄ certū eē dare eſſentie, uel in ſe ipſa uel in aliqua pſona eo ꝙ principiat realiter perſonā nō quidē ꝓductiue ſed dando ei eſſe ſuū ꝓpriū. Si dicatur ꝙ inquantū eſt in pr̄e eēntia, tunc de ea generatur filius et qn̄ in ea generatur noticia, tūc eo ipſo ē in filio. Contra, generari de aliquo per impſſionē eſt eſſe ī eo formaliter, go ſi de eēntia illo mō ut in pr̄e generatur filius, tūc filius eſſet forr ī pr̄e. Preterea ſecūdo, prius cōicaret eēntia filio q̄ȝ filius produceretur, qa in materia pintelligitur generato, et ſic generationi prius ſubeſſet eēntia q̄ȝ eēt filius productꝰ. Preterea, lȝ materia ut nullius ſuppoſiti p generationē fiat alicuius ſuppoſiti, tm̄ illud qd̄ prius fuit alicuius ſuppoſiti nō fit pciſe alterīꝰ ſuppoſiti per hoc qd̄ eſt materia, ſed cū hoc reqritur aliqua actio realis. Preterea quādo in aliqua actione uel ꝓductione ſimul ē actiuuȝ et paſſiuū, tūc ipȝ ꝓductuū priꝰ nālr hȝ rl̄onē realē ad paſſiuū, q̄ȝ actiuum et paſſiuū hēant rl̄ones ad ꝓductū. Si go eēntia eſt paſſiuū in generatione diuina ſer ꝙ an̄ rl̄onē pr̄nitatis ſiue actiue generatiōis erit una rl̄o realis, qd̄ cōiter negatur. Qūo reducātur diuerſa impfecta, uide ſupra fo. 52. col. 2. et .3. Quarto ſic ꝓbatur ꝯñā diuina oīpotentia ſe ſola eſt productiua omnis effectus ſine oī alia cauſa cuiuſcūq; generationis, etiam ſine materia, ergo nec ipſa eſt materia. Quinto ſic.

Spirituſſanctus non eſt de nihilo nec eſt in eſſentia per impreſſionem in illud de quo procedit, et per ꝯns, non eſt de aliquo ut quaſi materia, ergo ex hoc ꝙ filius non eſt de nihilo nõ oportet ꝙ ſit de aliquo ut de materia. ¶ In hac improbatione fundantur. 9. dicta. Primum. Pater per generationem cõmunicauit filio eſſentiam ſuam ſine omni mutatione ab eterno. Similiter pater et filius illo modo cõmunicant eſſentiam ſpirituiſancto. Secundũ. Nulla forma datur per generationẽ niſi illa ſit formalis terminus generationis. Tertium. Maius omnibus poſitiue eſt illud quo nihil melius eſt nec aliquid ſibi equale eſt, cuiuſmodi ſolum eſt infinitum extra genus. Quartum. Solum duplex eſt per ſe terminus generationis (dico per ſe terminus, qa terminorum per accñs non eſt numerus) ſcilicet primus. i. adequatus et totalis, et per ſe. i. forma primi producti. Planum eſt, ꝙ eſſentia non eſt terminus primus generationis, nec eſt terminus per accidens, ergo eſt terminus formalis. Quintũ. Mutationes et motus nominãtur a terminis ad quos, ut ꝓductio ſubſtãtie dicitur generatio ſi naturaliter producitur et nõ libere et productio relationis uel relatiui dicitur adaliquatio, productio ubi dicitur loci mutatio etc. Sextum. Genera principiationũ ſicut et cauſarum ſunt quattuor, et in omni genere principiare uerum ens, requirit principiũ reale. Septimum. Eſſentia principiat perſonam realiter non producendo, ſed conſtituendo ut principium intrinſecũ non ut cauſa extrinſeca. Octauum. Subſtantia in propoſito idem eſt quod perſonalitas. Nonum. Semper reſpectus actiui ad paſſiuum preintelligitur termino producto, nã prius tranſmutatur materia, qua tranſmutata ꝓducitur terminus principaliter intentus, uniuerſaliter etiam oportet cauſas prius unire ad inuicem.

¶ IDEO TENENDO CVM doctoribus antiquis etc. Hec eſt ſecunda pars principalis corporis huius queſtiõis in qua determinat doctor ueritatem queſtionis ſecundũ propriã mentẽ, et diuiditur in duas partes, quia primo doc. determinat, ſecũdo difficultates mouet ibi, tertio principalr. ¶ In prima ipe doc. ponit duas cõcluſiones quaꝝ prima ẽ iſta. Filius nõ generatur de eſſentia patris, ſicut de materia uel quaſi materia. Secũda eſt. Vere et proprie, et ſine gloſa, filius eſt de ſubſtãtia patris. Pro quarũ cõcluſionũ euidentia notanda ſunt duodecim dicta in quibus cõſiſtit ſolutio queſtionis. Primũ. Nullus doctor ab Auguſtino uſq; ad Hen. fuit auſus in diuinis noĩare materiaꝫ uel quaſi materiã, et tamen oẽs cõcorditer dicunt filiũ generari de ſubſtantia patris. Secundũ. Generatio in creaturis duo dicit. ſ. mutationẽ, et productionẽ, de quo uide ſupra fo. 55. col. 3. et. 4. Tertiũ. Productio nõ eſt mutatio, quia productio terminatur ad rem productã que in creaturis eſt totum cõpoſitum, in deo ipſa perſona, ſed mutatio eſt forma materie a qua una forma abiicitur et alia inducitur. Quartum. Mutatio cõcomitatur productionẽ in creaturis propter hoc ꝙ potentia ꝓductiua eſt imperfecta et nõ põt in mediate producere totũ cõpoſitum ſed neceſſario preſupponit materiã, que quia nõ eſt nuda ſed hꝫ formã incõpoſsibilẽ forme quã intendit agens inducere ideo cogitur prius mutare materiã abiiciendo formã incõpoſſibilem et inducendo formã nouam, et dato ꝙ nulla forma eſſet in materia, adhuc non poſſet in mediate producere totum cõpoſitũ, ſed neceſſario prius a priuatione mutaret ad habitũ. i. formam. Quintũ. Diuina potentia põt ſimul producere materiã, et formã, et in producendo facere formã iformare materiã, ideo nõ oportet ipaꝫ tranſmutare materiã. Ex quo pꝫ ꝙ mutatio et productio poſſunt realiter ſeparari, et de facto in diuinis ſeparãtur et in creatione ubi nullo mõ materia trãſmutatur prius tpe, ſed ſimul creatur, tranſmutatur tñ illo mõ ꝙ informatur forma, ſed nõ fuit prius tempore, et prius tpe priuata illa forma inducenda. Quid requirat mutatio proprie dicta pꝫ ſupra fo. 67. col. 2. Sequitur ex dictis correlarie, cum nihil imperfectionis ſit ponendũ in diuinis ꝙ non eſt ponẽda mutatio in generatione diuina. Nam mutatio dicit potentialitatem in materia, et imperfectionẽ in potentia actiua trãſmutante non potẽte immediate ꝓducere totum effectum, et ponit neceſſario cauſam cõcauſantẽ. ſ. materiam ſine qua non põt agens creatũ ſubſtãtiã generare, que tria ſunt neceſſario impfecta, ideo neceſſario remouentur a deo, et per ꝯns mutatio. Sextum. Quando dicitur, filius ẽ de ſubſtãtia patris, per ly de notatur origo ſiue productio filii, et notatur cõſubſtantialitas filii et patris, ita ꝙ cũ dicitur, de ſubſtãtia patris, ĩ ly de notatur productio in ly ſubſtãtia cõſubſtantialitas, in ly patris notatur ipſe producens, ita ꝙ ſenſus eſt. Filius eſt genitus a patre hñs eandem naturã numero cum patre. Septimum. Homouſion eſt dictio greca, et idem eſt quod unius ſubſtãtie. Hoctauum. Filius dicitur a philos grece quod eſt amor latine, quaſi amor patris. Nonum. Illa tria imago, uerbum, et filius, tripliciter differũt. Primo important ſimilitudinem, imago quidẽ ut conformem in ſe, uerbum ut in mente, filius ut cõnaturalẽ et realem. Secundo quia imago eſt in exterioribus, uerbum in interioribus, filius in utroq;. Tertio. Imago eſt ſimilitudo expreſſe imitans, uerbum aliis exprimẽs, ſed filius naturaliter emãnans. Decimũ. Aliquo mõ oppoſitũ ẽ in naturali generatione et diuia. Nã in nãli generatiõe materia q̃ ẽ pars impfectior p̃ſupponitur forme que eſt pars cõpoſiti ſed in diuinis ubi tñ nõ eſt pars eẽntia q̃ ẽ pfectiſſimum in perſona preſupponitur, et relatio per productionem quaſi aduenit perſone. Vndecimum. In animatis paternitas cõtrahitur tantum per actum decindendi ſemen, quia nihil aliud facit pater niſi illum actum, nam ſi ſtatim moreretur adhuc puer generaretur. Duodecimum. Ille eſt pater perfectior qui cum decinditur ſemen poſſet decindere perfectã prolem abſq; tot mutationibus, ſic in diuinis ſine omni mutatione ſemp perfectus generatur filius, ut patebit di. 9. Quid requiratur ad eſſe patrem et filium, uide in principio precedentis queſtionis.

¶ TERTIO PRINCIPALIter ad ſolutiones difficultatum etc. Hec eſt pars difficultatum ſolutiua. Quarum prima eſt iſta. Quomodo poteſt diuina perſona eſſe una niſi eſſentia ſit potẽtialis, et relatio actualis reſpectu eſſentie uel ecõuerſo. ¶ Pro ſolutione huius difficultatis doctor notat primo, ꝙ q̃ditas creata eſt illud quo habens eam eſt tale quidditatiue et hoc ñ ẽ imperfectionis, ſed perfectionis, quia cõuenit ei ex rõne quidditatis. Secundo notat, ꝙ quidditas creata non eſt infinita in perfectione, ideo diuiditur in ſingularibus eo modo quo dictum eſt ſupra fo. 17. col. 3, et. 33. col. 2. Et diuiditur per proprietatem indiuidualem qua cõtrahitur ad eſſe hoc, et recipit aliquem actum a tali proprietate et unitate correſpondentem, et indiuiſibilitatẽ in plura ſubiectiue ſiue in plura inferiora. Et hoc intelligendum eſt in conceptu, quia in re eſt ſimpliciter unitas, ut doctor uult in ſecũdo libro. Intellectus enim poteſt de illa unica re que eſt in natura ſingularis formare duos conceptus. ſ. nature in ſe et alicuius approprianti tali idiuiduo et cõtrahentis ad hoc indiuiduũ, ita ꝙ natura ſic cõcepta ex ſe non habet incõmunicabilitatem et indiuiſibilitatem in plures partes ſubiectiuas, et ſic natura eſt aliquo modo potẽtiale reſpectu talis proprietatis et determinatur p eã. i. diuiditur p eã. Tertio notat, ꝙ in intellectu tam humanitatis q̃ indiuidualis proprietas eſt actus, et licet in re ſint ideꝫ, tamẽ in conceptu quodlibet habet propriam perfectionem ſicut et propriam entitatem, cum omne ens habeat ꝓpriã perfectionẽ conſequentẽ ꝓpriã q̃ditatem uel entitatem, et quando diuiſim conſideratur utraq; perfectio multo maior eſt perfectio humanitatis ſiue quidditatis

q̄ proprietatis indiuidualis, licet perfectio proprietatis ſit magis propria indiuiduo quā perfectio quidditatis. Quarto notat, ꝙ deitas eſt id quo hic deus eſt deus quidditatiue et quo perſone ſunt deus, non tamen deitas determinatur, ideſt diuiditur nec contrahitur per proprietatē perſonalem, nec aliquā perfectionē ab ea recipit nec eſt potētialis ad aliquid recipiendū, ſimiliter de ſe eſt ſingularis nō per aliquid cōtrahens, et a ſe ipa hēt ultimā.i. ſummā unitatē. Quinto notat, ꝙ relatio perſonalis in diuinis eſt actus perſone et nō eēntie.i. dat entitatem et incōmutabilitatē perſone et nō eſſentie, ſ3 non informet perſonā ſicut nec eēntiā. Sexto notat, ꝙ relatio eſt proprius actus perſone non tn̄ eſſentie, ſimiliter eēntia eſt actus perſone nō tamen eſt proprius actus eius, et cū ipa ſit infinita dat pſone infinitatē, et cū relatio non ſit infinita ex rōne ſua formali, ut dictū eſt ſupra fo.66.co.2 non tribuit perſone pfectionem infinitam nec aliquā perfectionē quidditatiuam, tn̄ actuat perſonā ideſt cōceptū perſone realiter diuidit in perſonis diuinis et con trahit ad perſonas. Qūo in per ſe uno actus ſe hēat et potentia ad inuicē, uide ſupra.fo.15.co.4.et fo.62.co.2. Septimo notat. ꝙ perſona diuina nō eſt cōpoſita nec quaſi cōpoſita, ſed pp infinitatē eēntie proprietas pſonalis ſibi uere et pfecte et realiter idētificatur, et ſunt una res ſimplex, l3 in conceptu duplex q̄dditas de ea formetur, in oī aūt cōpoſito ſunt res realiter diſtincte uel ſaltē una pars eſt ex ſe potētialis et pfectibilis ab alia, ſicut in genere rᵘ differentie ubi l3 aliq̄do in re nulla ſit potētialitas unius rᵘ alterius, cū ſint una res tn̄ in cōceptu cōcipitur una potētialis rᵘ alterius et perfectibilis per eā, non ſic in diuinis, quia l3 in re ſit ſimplicitas, tn̄ in cōceptu nulla cōcipitur potentialitas in eēntia, ſed cōcipitur in ea infinitas, et ꝙ illa infinitas eſt ſufficiens cā idētificandi proprietatē perſonalem et ſic in diuinis pſonis nec in re nec in conceptu hr̄ potētialitas eſſentie rᵘ proprietatis pſonalis, attn̄ eſſentia et relatio nō ſūt idē forʳ ex natura rei l3 ſint idē eēntialiter, et realiter. Octauo Infinitas ſic identificat realiter oīa in diuinis ꝙ nō tollit quidditates et rōnes formales eoꝝ que identificat. Ipa.n. iſinitas requirit ꝙ pp tantā pfectionē tale infinitum tot et tantas habeat pfectiones ita ꝙ deficiente una nō eēt infinitū, et ſic infinitas requirit diſtinctionē multoꝝ in rōnibus ſuis formalibus, ſ3 ꝓhibet diuerſitatē realē eoꝝ et ſeparabilitatē ab inuicē et a deo, et p ꝯns ꝓhibet aggregationē eoꝝ, et ſic p3 difficultas pᵃ. ¶ Secūda difficultas eſt. Quomō eſt poſſibile relationē pſonalem diſtiguere pſonā a pſona et eſſentiā nō diſtinguere quin relatio ſit actus eſſentie. Pro ſolutione huius notat doc. ꝙ relatio diſtiguit et actuat perſonā non eēntiā, ut dictū eſt in prima difficultate, et ſic p3 hec difficultas. ¶ Tertia difficultas ē. Quomō pōt eſſe relatio in diuinis, et tn̄ fundamētū eius.i. eēntia non perficitur per eā forʳ. ¶ Pro ſolutione notat doc. primo ꝙ duplex eſt ordo reꝝ, quidā eſt pfectionis ꝑm quē reꝝ pfectiones ad inuicē ordinantur ꝑm maius et minus quidā eſt generationis ꝑ3 quē ordinantur res in hn̄do uel acquirēdo res uel cōceptus ꝑm prius et poſterius. Secūdo notat, ꝙ in creaturis illi ordines ſunt oppoſiti, qa in acquirēdo, imperfectiora prius acqruntur, et ultimo pfectiora, ſ3 in primo ordine q̄to pfectiora tāto ſunt priora, ſ3 ī diuinis idē ē primū utroq; mō, qa eēntia ē ſimpʳ primū pfectione, et in acqrendo intelligitur primo acqri a pſonis et relationes poſterius, nō duratione etc. ꝑm ꝙ infra diſ.12. expedietur. Tertio notat, ꝙ creature ꝓcedūt de impfecto ad pfectum in acquirendo, et ideo ordo perfectionis eſt contrarius ordini generationis in creaturis. Quarto notat, ſi in creaturis primum perfectione eſſet primum generatiōe ideſt in acquirendo, tūc primo quereremus formam et poſtea materiam recipientē formā. In diuinis aūt ſic proceditur, ideo primo querititur eſſentia datia eſſe pſonis, ſecūdo querit pſona receptiua eſſe, uel relatio receptiua eē ab eēntia. Quinto notat, ꝙ diuina eēntia eſt ex ſe et de ſe et per ſe, et non eſt neceſſe ex intrinſeca ſua ratione formali et per locū intrinſecū ꝙ ſit in perſona uel perſonis, immo ſi per impoſſibile non eſſet aliqua perſona adhuc poſſet per ſe exiſtere et neceſſario per ſe exiſteret eēntia et hic deus, attamen abſolute impoſſibile eſt non eſſe tres pſonas in diuinis propter fecunditate3 intellectus et uoluntatis. Ex quo patet ꝙ eſſentia prius naturaliter intelligitur exiſtere in ſe q̄ exiſtat in ſuppoſitis. Oppoſitum eſt in creaturis, quia nulla creata natura habet eē prius naturaliter in ſe q̄ in ſuppoſito, immo primum eſſe ſuum eſt in ſuppoſito. Sexto notat, eſſentia eſt qua pater eſt, nō qua pater eſt pater, quia pater paternitate eſt pater, ſed deitate eſt, et eſt deus. Septimo notat, ꝙ eſſentia concepta ut prior perſonis, cōcipitur infinita, nullius pfectionis indigens, ſed tn̄ ut communicatiua ſue infinitatis ipſis perſonis, non ꝙ ſit informatiua perſonarū, ſed datiua entitatis ſue ſicut quidditas dat eſſe ſuppoſito, et non informat ſuppoſitum. Octauo notat, ꝙ ꝑm aliquos relationes diuine pullulant in eſſentia, ſimiliter perſone, non ꝙ dent eſſe eſſentie, ſed recipiunt eſſe ab ea, ut qua ſunt, et qua deus ſunt. Nam illa relatio pullulat ut per ſe ſubſiſtens, ideo non eſt informatiua alicuiᵘ; ſed ut nata eſſe deus, eo modo quo ſuppoſitu3 eſt natum eē per ſuā naturā. Nono notat, ꝙ nullo mō eſſentia determinatur uel contrahitur, uel diuiditur per relationem perſonalem, quia eſſentia ratione infinitatis ſue omnino eſt indiuiſibilis in plura, ut patet diſt.2.q.1.et 3. Decimo notat, ꝙ eſſentia eſt uere fundamentū relationū diuinarum non tamen perficitur ab eis, eo mō quo dictū eſt ſupra in mediate. Vndecimo notat, ꝙ illa auctoritas Damaſ. Relatio nō determinat naturā, ſed hypoſtaſim, ſic debet ītelligi, ꝙ ipſa deitas nō diuiditur per relationes ī perſonis, ſed cōceptus perſone, et etiā res que eſt perſona realiter diſtinguitur in perſonis per relationes. ¶ Quarta difficultas eſt. Cū oē cōmunicatū preſupponat illud cui cōmunicatur, quo mō eſſentia cōmunicatur perſonis ſi ipſa eſt prior perſonis.

¶ Pro ſolutione huius notat doc. primo, ꝙ productio habet terminum aliquē primū.i. totalem et adequatu3, qui eſt ipm̄ ſuppoſitū productum, et ille terminus includit alium formale3 terminū, qui in propoſito eſt eſſentia, et ſimiliter includit aliquid, q̄d eſt rō ſubſiſtendi, q̄d in propoſito eſt relatio perſonalis. Secundo notat, ꝙ cōtradictio eſt in producto ſeparare terminum formalē et rationem ſubſiſtendi, inquantam habēt eſſe productione, licet ipſa in ſe cōſiderando abſolute unū poſſet eſſe ſine alio, non tamen inquantum habent eſſe per productionem. Tertio notat, ꝙ ſemper formalis terminus debet eſſe perfectior ratione ſubſiſtentie tam in deo q̄ in creaturis, et per conſequens, cum tam in deo q̄ in creaturis natura ſit perfectior rōne ſubſiſtentie, ſequitur ꝙ natura ſit terminus formalis generationis. et nō relatio nec proprietas indiuidualis, et falſum eſt, quod aliqui dicunt ꝙ formalis terminus neceſſario accipiat eſſe per productionem, et per hoc uolūt improbare ꝙ eſſentia nō ſit formalis terminus generationis. Quarto notat, ꝙ nihil perfectiᵘ termino formali poteſt eſſe in producto. Quinto notat, ꝙ communicatum inquantum cōmunicatur productione, non neceſſario preſupponit illud cui cōmunicatur nec econuerſo, quia illa cōmunicatio non eſt alicui iam exiſtenti, ſed alicui ut ſit ens ſicut natura creata communicatur ſuppoſito non iam exiſtēti, ſ3 ut ſit et exiſtat in tali natura. Sexto notat, ꝙ licet communicatū ideſt natura ſit perfectius q̄ ſuppoſitum, tamē ī eſſe reali nō ē prius ſiue pfectius ſuppoſito et ſic patet quarta difficultas. ¶ S3 ꝓ maiori claritate p̄dictoꝝ nōtāda ſunt q̄dā dicta. Primū. Nomē cāe ꝓprie nō recipitur in diuinis niſi capiēdo lar

ge ꝑ principio potiſsime formali qa eẽntia eſt forma qua pſo
ne ſunt deus.Secũdũ.Cũ dr̃ filius accepit eẽntiã,ſenſus eſt,eẽn/
tia hẽtur a pſona filii formaliter,et accepit eã a patre per ge/
neratiõẽ qua pater ſibi cõicauit eẽntiã.Tertium.Cũ Aug.dicit
ꝙ pater ſemel genuit filiũ ly ſemel dicit nũc eternitatis nõ iter
ruptionẽ tp̃is,de quo amplius diſt.9.Quartũ.Nõ eſt idẽ gene/
ratiuũ,potẽs generare,et generãs,et pater,qa eunuchus ẽ gene/
ratiuus.i.aptꝰ natꝰ ex natura ſpecifica,ſʒ nõ põt generare nec
actu generat.Sir aliqui p̃nt generare ſʒ nõ generãt utʒ.Preter
ea,aliq generãt,ſʒ nõ ſunt p̃entes,ut p̃r decindẽs ſemen genuit,
ut pʒ ſupra.in .2.pte pricipali huiꝰ corpis.q.et tñ nõ ẽ pater q°
uſq; filiꝰ generat. Quintũ.Illa.12.differũt.ſ.creatio,cãtio,fa/
ctio,dictio,ſpiratio,elicitio,natiuitas,germinatio,generatio, ꝑ/
ductio,origo,pullulatio. Nã creatio ẽ ꝑductio de nihilo a ſolo
deo,ſʒ cãtio ẽ ꝑductio pʒ aliq; quattuor cãrũ ſiue ſit phyſica ſi
ue intẽtionalis.Factio ẽ realis cãtio p realẽ trãſmutationẽ ma
terie realis.Dictio ẽ ꝑductio itellectiua actuũ itelligẽdi. Spira
tio ẽ ꝑductio uolũtatis libere.Elicitio ẽ oĩs ꝑductio itẽtionalis.
Natiuitas ẽ ꝑductio aĩantiũ principr p modũ nature,et ẽ in oĩ
bus aĩalibꝰ.Germinatio ẽ ꝑductio uiui ex uiuo.Generatio ẽ ꝑ
ductio ſubẽ p modũ nature.Productio ẽ cõe ad ꝑductionẽ natu
ralẽ et liberã.Origo ẽ qñ unũ orit ab alio quocũq;,ut totũ ori
tur a ptibꝰ.Pullulatio ẽ ortꝰ alicuiꝰ ab alio quo a quo nullo°
realit diſtiguit,ſʒ ſolũ forr ut attributa et r̃ones pſonales in
diuinis dicunt oriri illo° uel pullulare.Sextũ.Oĩs creatio ẽ cã
tio non ecõuerſo et omnis factio eſt cauſatio ſʒ nõ econuerſo.
Cãtio.n.capit dupr. Vno° phyſicalr illo° requirit motũ realẽ
et mutationẽ materie realis.Secundo° metaphyſicalr, illo° nõ
reqrit mutationẽ realẽ,et ſic ꝑductiones actum aĩe dicunt cã
tiões.Preterea oĩs dictio,ſpiratio et elicitio eſt cãtio metaphy
ſicalis nõn phyſicalis. Preterea.Nulla dictio eſt ſpiratio nec
ecõuerſo,ſir oĩs dictio,ſpiratio et eliecitio ẽ natiuitas nõ ecõuer
ſo,ſir oĩs dictio et ſpiratio ẽ elicitio, ñ ecõuerſo,qa natiuitas ñ
reqrit ꝙ ſit ſubẽ terminatiue,ſʒ ſufficicit ꝙ ſit a ſuba principia
tiue et aĩalis.Cõſir põt qs ſibi formare ꝯñas oĩum illoꝝ. Septi
mũ.De rigore ſmonis diuĩa eẽntia nec generat nec generatur,
nec ſpirat nec ſpiratur,nec creat,nec gubernat,nec uult,nec in
telligit,eo ꝙ nõ ſunt in primo° dicẽdi p ſe , nec ẽt diuina eẽntia
generat ut quo nec ut qd̃,nec ut ĩ p̃re,nec ut ĩ filio, nec ut ĩ ſpũ/
ſctõ, et tñ ẽ principiũ et terminꝰ quo.i.formale pricipiũ et for
malis terminus generationis.Octauũ.Aliqd̃ pricipiũ in creatu
ris ẽ quo,et nullo° qd̃,ut qdditas intellectꝰ,nã bene ẽ pricipiuʒ
aliqliter p qd̃ ꝑducit intellectio,nõ tñ põt dici ꝙ intelligat. Ali
qd̃ ẽ qd̃ et nullo°quo ut ſuppoſitũ.Aliqd̃ ẽ uni qd̃ et alteri quo
ut intellectꝰ põt dici intelligere,et tñ rne hoĩs ẽ illud quo hõ in
telligit.Aliqd̃ eſt uni quo,et pluribus aliis eſt qd̃,ut aĩa rne ho/
minis ẽ quo hõ intelligit , et tñ rne intellectus et uoluntatis põt
dici qd̃,quia aĩa intelligit intellectu,et uult uoluntate.Nonum.
Proprietates perſonarũ nec generãt nec generãtur,nec ſpirãt
nec ſpirãtur,ſed talia predicata ſolis pſonis cõueniũt. Decimũ.
Generatio et actio diſtinguũtur realiter,quia actio ẽ de gene/
re actionis,ſʒ generatio de genere relationis, uerũtamẽ genera
tio capitur dupr.Vno°pro ꝑductione qua qd ꝑducitur actiua,
illo°eſt de genere actionis. Secũdo mõ pro relatione inter gene
rans et genitũ que remanet poſt actũ generandi, illo° eſt rela
tio de genere relationis in diuinis, aũt relationes originis utrũ
que importãt. Vndecimũ. Generatio eſt uniuoce in deo et crea
tura loquẽdo de cõceptu cõi,in propriis tñ r̃onibus aliqua con
ueniũt uni que repugnãt alteri.Duodecimũ. Illa quattuor,ra/
dix,fundamentũ,receptiuũ,et ſubm ordinantur.Nã eẽntia diui
na eſt radix,et potentia generandi eſt fundamentũ generatio/
nis uel paternitatis nõ tñ recipit paternitatẽ, ſʒ in creaturis pa
ter recipit eã et ſir eſt ſubm.Preterea oẽ ſubſtãtiuũ eſt recep
tiuũ,et fundamentũ,et radix et nõ ecõuerſo,ſir omne receptiuũ
eſt fundamentũ large non proprie,et radix,et non econuerſo,
ſimiliter omne fundamentum eſt radix et nõ ecõuerſo.

¶AD ARGVMENTA PRO opinione,ad primum, etc.
Hic doc.ſoluit rões Hen.et Goff.et ſolutio reſpõſionũ Hen.
pʒ ex dictis.Notat tñ doc.unũ,ꝙ creatio eſt alicuius poſt oĩno
nihil eius ita ꝙ nulla pars eius p̃fuerit.¶Sʒ pro ſolutione ar
gumentoꝝ Gff.doc.notat primo ꝙ mutatio hʒ duos terminos.ſ.
formã acquiſitã,et priuationẽ,productio aũt hʒ tm̃ ꝑductũ pro
termino,et nõ hʒ terminũ a quo.ſ.priuationẽ.Cũ ergo in diuinis
nõ ſit mutatio,ſeqtur ꝙ nõ oʒ in diuinis dare priuationẽ ut ter
minũ a quo.ſ.quia tm̃ ibi eſt generatio ut ꝑductio ideo tm̃ ge
neratio diuina hʒ productũ pro termino ad quẽ et nullũ termi/
num a quo,et ſic pʒ ꝙ minor eſt falſa. Nã eẽntia nõ põt eadeʒ
manere ſub utroq; termino generationis cũ nõ hẽat niſi terminũ
ad quẽ.ſ.filiũ. Sir maior nihil eſt ad propoſitũ quia ꝓcedit de
generatione inqͣtũ eſt mutatio cuiuſmõi nõ eſt in diuinis.Secũ
do notat ꝙ cũ generatio diuina ſit unica,ideo eadẽ natura ma/
net in p̃re et filio,nõ tñ pater eſt terminus a quo generationis.
¶Pro ſolutione ſecũdi argumẽti Goff.doc.notat primo, ꝙ po
tentia actiua.i.effectiua eſt duplex.ſ.prima.i.increata cuiuſ/
modi eſt oĩpotentia dei,et ſecũda que eſt potentia creata. Pri/
ma nullũ paſsiuũ requirit,ſed ſecũda,et ſic maior ſecundi ar/
gumenti eſt falſa de prima potentia.Secũdo notat, ꝙ potentia
paſſiua capitur dupr.Vno mõ proprie pro ente tranſmutabili
ab una forma ad aliã.Alio mõ improprie pro aliquo produci
bili ab alio. Primo mõ in diuinis nulla eſt potentia paſſiua, ſʒ
ſo mõ.Et illa ſecũda potius uocat potẽtia obiectiua q; paſſiua
quia ipa nõ hʒ rõnem alicuiꝰ materie ex qua una forma abici/
tur et alia inducitur.¶Ad terciũ doc.r̃ndet cõcedendo ſi eẽt
oĩno ſimile de igne et diuina eẽntia.Nã ſi ignis generãs cõica/
ret ſuã ꝓpriã ſubãs igni genito ſine potentialitate talis ſubſtã
tie,tunc eſſet ſimile,et nulla eſſet mutatio.

¶CVM ARGVITVR AD principale per Aug.etc.Hec
eſt cauda queſt.Cũ ergo qͥritur utꝝ filius generetur de ſubſtã
tia p̃ris,et pro pte negatiua arr.Primo ſic. Oẽs pſone nõ ſunt
ex eadẽ eẽntia,ergo nulla ẽ de alterius ſubſtãtia. ¶Ad hoc
r̃ndet doc.dupr.Primo exponẽdo aũs,quia Aug.ſubiũgit, quã
ſi aliud ſit eẽntia et aliud pſona,ita ꝙ ille eſt ſenſus.Oẽs pſone
diuine hñt eandẽ eẽntiã numero et ſunt una res cũ eẽntia.Secũ
do dicit ꝙ illa nõ eſt propria,filius eſt de eẽntia, ſed illa ẽ pro
pria,filius eſt de eẽntia p̃ris,ut per ly p̃ris innuatur ipe produ
cens,qa ſi nõ adderetur ly p̃ris crederetur ꝙ eẽntia generet fili
um.¶Secũdo ſic arr.Cõſtructio alicuius cũ gtõ nõ dicit ma/
iorẽ diuerſitatẽ q; ꝓpoſitio cũ ſuo caſuali,ſʒ illa nõ ꝯceditur, fi
lius eẽntie p̃ris,g° nec illa filius eſt de eẽntia p̃ris.¶Pro ſolu
tione huiꝰ argumẽti notat doc.ꝙ illa ꝓpõ eſt ipropria filiꝰ eẽn
tie p̃ris, quia qñ aliquid cõſtruitur cũ relatiuo ex ui relatiõis
tunc ipm capitur pro correlatiuo,ſʒ gtũs cõſtructꝰ cũ relatiuo
cõſtruitur ex ui relationis, et per ꝯñs ly eẽntie inuitur eẽ cor
relatiuũ filii.i.eẽ generãs filii,qd̃ flm̃ eſt,et pp hoc nõ dicimus,
canis eſt filius hoĩs,eo ꝙ ſignificat ꝙ hõ ſit generãs canis, qa cõ
ſtruitur ex ui relõnis cũ ly filiꝰ. Secũdo notat ꝙ illa ꝯña non
uʒ,filius eſt de eẽntia p̃ris ,g° eſt filius eẽntie,qa prima cõſtru
itur ex ui trãſitiõis ad ly p̃ris et innuit p̃rem generãtẽ et eſſen
tiam cõicatam filio a patre, de quo amplius habetur ſupra in
corpe qſti. Tertio notat ꝙ illa orõ apli filii charitatis ſue,de
bet ſic intelligi filii ſui dilecti,ideo ly charitas ibi accipitur eſ/
entialiter pro dilectione eẽntiali.Notãdũ etiã ꝙ nomen matris
non transfertur ad diuina eo ꝙ actiuitas matris preſupponit
actiuitatem patris , non ſic generatio diuina aliquid preſuppo

nit, tñ actus maternus qui eſt cócipere et parturire ē in deo. ℂ Tertio ſic argʳ. Cū dr̄ de ſubſtātia, q̄ro qd dicit ly de, uel diſtictioné uel nō, ſic ſic g° eētia diſtinguit in pr̄e et filio qd ē fm̄. Si nō tūc illa ē uera, pr̄ ē de eētia filii uel pr̄is, qd negat. ℂ Ad hoc r̄ndet doc. ꝙ ly de, notat idéitaté eētialé et diſtin ctioné pſonalé. Pro quoꝝ maiori euidétia notādū ꝙ ly de nihilo capitur tripʳ. Vno mō pure negatiue, ut ille loqtur de nihilo .i. nō loqtur. Secūdo ut nihil ſit materia i qua. Tertio ut idé eſt qd poſt nihil. Primo mō deus eſt factus de nihilo .i. nō eſt factus, et nō ſecūdo mō et tertio mō, ſ; creatura ſola eſt de nihilo. Preterea ly de capitur quadrupʳ. Primo pure negatiue, ut dictū eſt iā de ly nihilo. Secūdo poſitiue ſicut dictū eſt in ſecūdo mō de nihilo. Tertio mō ut dicit ordiné, ut in tertio mō de nihilo. Quarto ut dicit ſubſtantialé cōuenientiā, et hoc tripʳ. Primo ptialit, ut ps ē de toto. Secūdo ordinalr, ut de pane fit corpꝰ xp̄i. Tertio originaliter ut filiꝰ eſt de ſubſtātia patris. ℂ Argumēta in oppoſitū patent ex dictis.

DISTINCTIO. SEXTA.

VTRVM DEVS PATER GENVIT FILIVM VOLVNTATE etc. Hec ē ſexta diſtinctio in qua doc. cōtētus ē unica queſt. Cuiꝰ titulus ē talis, utrū deus pr̄ genuerit filiū uolūtate in quo titulo qnq; termini ſūt quoꝝ primus declaratꝰ ē .3. q. pl. ſecūdus in diſ. pcedenti, ſiʳ tertius et quartꝰ, ſ; quitꝰ declarabitur di. 10. ℂ S; q̄a huic queſt. alia initit. ſ. utrū deus pr̄ genuerit filiū neceſſitate, iō de neceſſitate o; pauca dicer̄. Capit. n. neceſſitas pricipaʳ dupʳ. Primo° ſimpʳ ubi abſolute p oēs potētiā nō pt ipediri, et ſic nihil aliud ē neceᵐ niſi qd ē neceᵐ neceſſitate imutabilitatis .i. qd ex ppria ſua entitate nece° ē, illo° nullū incōplexū eſt neceſſariū niſi ſolus deus, et nullū cōplexū niſi tm̄ ppōes neceſſarie, nō ꝙ in eē ſuo ſint neceſſarie, ſ; ꝙ ſint ifalſificabiles, de quo ſupra fo. 29. co. 2. et. 3. et ſic dr̄ a n̄ et ceſſo. as. re. Et l; nullū ens reale neceᵐ ſit niſi deus in eē reali, tñ in eē cognito in mēte diuina oīs res nece° eſt, nō tñ ē neceᵃ, cū tm̄ entia realia poſſint eē uere neceᵃ. Neceſſitas aūt in eē reali in diuinis eſt triplex. ſ. radicalis que eſt in ſola eētia, et pductiua que ē in pſonis et pductionibus diuinis, et attributalis que ē in attributis diuinis. Secūdo capit neceſſitas p neceſſitate cōditionata uel ex ſuppoſitione et ē illa que nō cōuenit rei in ſe et abſolute, ſed ſolu; ex hoc ꝙ unū aliud ſupponitur eē, et ex ꝯñti ad eē alterius nece° ſeqtur illud eē .i. ſuppoſito ꝙ uelim hr̄e domū neceſſe ē hr̄e fundamentū, parietes, et tectū, n̄ abſolute nec domus nec illa neceᵃ ſunt. Et illa eſt triplex. Prima ſimpʳ ut qñ abſolute illud aliud nō pōt ſine illo hēri, ut hō ſine corpore et aīa. Secūda qñ illud nō pōt bene hēri, ut hō ſine uirtute. Tertia ex caſu extrinſeco ut pp coationé uel uiolentiā. Vtq; neceſſitas quedā ē ex principio cōueniēte et ſufficiēte ſimul, et ſic ſumitur neceſſitas imutabilitatis et neceſſitas ſimpʳ ex ſuppſitiōe, qdā ex pricipio diſconueniēte ut uiolētia que ē cōtra naturā et coactio q̄ fit ꝯ uoluntaté, qdā ex prin° deficiente, ut neceſſitas indigētie naturalis ut ē cibus aīalis et neceſſitas ineuitabilitatis qua qs ex aliquo caſu ꝓueniente nō pōt uitare aliud. ℂ Dimiſſo capite q̄ſt. doc. diuidit corpꝰ in duas difficultates. Quaru; prima eſt illa. Qualiter pr̄ generet filiū uolēs. Circa quā ſic pcedit, q̄a p° opinioné Hen. in ſum. ar. 58. q. 2. ponit, ſecūdo ipa; iprobat. Quātū ad primū dicit. Hen. ꝙ pr̄ genuit filiū neceſſitate naturali et n̄ uolēs, pbat ſic. Intellectio pr̄is aliquo modo precedit uolitiones patris, ſed intellectio patris ē generatio filii g° generatio filii ē prior uolitiōe, minor pʳ. Eiuſdē potētie non ſunt duo actus adequāti, ſ; intellectꝰ ē una potētia, g° nō h; duos actus adeqtos. Intellectꝰ aūt h; intelligere pro actu adeqto, g° nō pōt dicere uel uerbū producere, qd ſit aliud ab intelligere patris, et per cōſequēs idē eſt intelligere patris et gignere uerbū.

ℂ ISTA RATIO INNItitur minori falſe etc. Hic doc. improbat hanc opinioné et diuidit improbationem in quattuor. p° oſtendit ꝙ nō eſt idē intelligere patris et dicere, ſiue generare filiū dupʳ. Primo ſic. Nā itelligere eſt pfectio ſimpʳ, dicere nō, pater. n. ē btūs intellectione forʳ, et nō generatiōe. Siʳ ſi dicere eēt pfectio ſimpʳ, tunc eēt in oī pſona. Nā oīs pſona diuina hēt oēm pfectioné ſimpʳ, ſed nō oīs pſona diuina h; dicere ſed ſolus pater dicit, ergo dicere nō eſt pfectio ſimpʳ. Secūdo ſic. Actio nō eſt factio eo ꝙ actio eſt ultimū productū, et factio ē ipa pductio, et p ꝯñs nec operatio dei. ſ. intellectio eſt productio ſiue dictio. nā opatione nihil aliud pducitur, ſed generatione ſiue dictiōe, alia perſona pducit, qd actio et factio ſit uide ſupra fo. 17. co. 3. et quare intellectio et uolitio dicūtur actiōes, ui de ſupra di. 3. in fine. Secūdo doc. oñdit ꝙ illa ꝯclo, generatio aliquo° pcedit uelle pr̄is, ſeʳ ad illā, generatio pr̄is ē itellectio ſua. Primo notādū ꝙ duplex ē itellectio i nobis, una q̄ hr̄ añ oē uelle. Nā ipoſſibile ē ꝙ uelle aliqd pcedat oēm cognitioné eiuſdē, q̄a o; intellectū nece° pſtēdere obiectū uolūtati, niſi dicat ꝙ ſufficiat p ſenſu; oñdere obiectū. Alia q̄ impat a uolūtate. Prima pōt aliquādiu ꝯtinuari et tūc pōt uolūtas hr̄e cōplacentiā in illa, ipa tñ n̄ ē elicita uel impata a uolūtate, et iō nō ē in ptāte nr̄a et p ꝯñs nō d; dici ꝙ hō eliciat eā uolēs, ſed poſtq̄; ē elicita hō uult eā. Tertio doc. r̄ndet argumēto Hen. ſ. maiori pbationis minoris tripʳ, Primo ꝙ itelligit de actibus adeqtis ut ſupra fo. 56. co. 4. Secūdo r̄ndet. s. Tho. i. p. q. 34. ar. i. et Hen. quoli. 6. q. 2. et i ſum. ꝙ intellectus ut itellectꝰ h; intelligere pro actu, ſed poſtq̄; h; itelligere h; dicere uel pducere. S; hec ſolutio ē iprobata ſupra di. 2. p. 2. fo. 56. co. 2. Tertio r̄ndet doc. cōformiter, ſicut ſupra fo. 56. co. 4. Quarto doc. declarat illā cōcloes, pater genuit filiū uolēs, q̄a p° pater intelligit, ſecūdo uult tertio generat et ſic patet ꝙ pater pt uelle illā generationé prius q̄; ſit elicita, et pōt ipa; uelle ut iam elicitam. Quid ſit ordo originis et alii ordines patebit diſtinctione. 12.

ℂ QVANTVM AD SECVNdū articulū uidet etc. Hic doc. expedit ſecūdā difficultaté que ē hec. Quō pōt ſaluari ꝙ pr̄ nō generet filiū uolūtate ut pricipio pductiuo. Cuius ſolutio cōſiſtit in. 13. dictis. Primū. Qñcunq; eſt aliqd principiū unius rōnis in diuinis, illud tm̄ h; pductioné unicā uniꝰ rōnis, et illud dictū melius patebit in quoli. q. 2. Secūdū. Sp̄ūſſanctꝰ pducitur p modū uolūtatis, et iō nō pōt filius pcedere p modū uolūtatis. Tertiū. Procedere per modū libertatis eſt pcedere ex libertate, uel cōtingenter ut creatura, uel libere et nece° ut ſp̄ūſſanctꝰ. Quartū. Procedere p modū exēplaritatis ē duplex. ſ. ut exemplatū, ut creatura pcedit q̄ eſt umbra, ueſtigiū et imago dei, et ut rō exēplandi ut filius qui eſt ars patris apropriate. Quintū. Libertas dr̄ a libet, et ē indifferēs ad neceſſitaté, et cōtingētiā, l; libertas arbitrii ſit tm̄ ad cōtingentia, et duo dicit nā libertas cōcernit uolūtaté, ſed arbitriū intellectū. Sextu;. Licet ioannes roditon li. i. di. 6. q. unica ar. 3. dicat in illa ppōne, pr̄ genuit filiū uolūtate, illū ablatiuū uolūtate poſſe accipi dupʳ. ſ. aduerbialiter pro uolūtarie, et noīaliter ut dicit principiū pductiuū, et ppōné primo° eſſe uerā, et ſecūdo° falſam nō tñ curando hāc ſolutioné, nec iprobādo certū ē ꝙ uolūtas nō eſt principiu; productiuum quo pater generat aliū ſ; memoria fecūda, et ſicut nō eſt proximū principiū ſic nec remotū .i. ſupius imperans uel ut cauſa ulis cōcurrens. Nā ſicut intellectus eſt prior uolūtate ſic productio intellectꝰ eſt prior productiōe uolūtatis. Septimum. Intellectus noſter nō h; tm̄ unā intellectioné ſ; mul

tas,et tot hʒ dictiones uel generationes quot hʒ intellectiones,
in deo aũt eſt tm̃ una intellectio reſpectu oium,et illa nõ ẽ di-
cta uel genita,et in deo ẽ tm̃ una dictio uel generatio filii uni
us.Octauũ.Si nr̃ intellectꝰ nõ hẽret niſi unã intellectionẽ,tunc
uoluntas nr̃a non poſſet cãre aliquẽ intellectionem in nobis,qa
neceſſe eſt eſſe unã intellectionẽ ante omne uelle,et ſi non eſſet
niſi una intellectio,tunc illa eſſet ante omne uelle.Cum ergo in
deo nõ ſit niſi una intellectio ideo nullã cauſalitatẽ hʒ ibi uolũ-
tas.Nonũ.Quia uoluntas nr̃a põt hr̃e aliquẽ actũ circa obie-
ctũ ſemel cognitum ideo trãſeunte una intellectiõe alicuius ob
iecti põt uoluntas imperare intellectui,ut aliam intellectionem
de tali obiecto producat.Põt.n.uolũtas ex minima noticia ali
cuius precipere intellectui ut diſtincte laboret ad cognoſcendũ
illud idẽ obiectũ.Decimũ.Voluntas imperando intellectui ut
inquirat noticiã aliam dicitur copulare parentẽ cũ prole.i.me-
moriã que eſt parens cũ intelligentia que ẽ ꝓles.i.facit memo-
riã ꝓducere actũ intelligendi.Vndecimũ.In nobis uoluntas hʒ
aliquã actiuitatẽ in intelligentiã,nõ ſic diuina uolũtas in ꝓdu-
ctionẽ filii,cuius rõ dicta eſt in octauo dicto.Duodecimũ.No-
ſtra uoluntas hʒ duplicẽ actũ.ſ.diligere obiectũ,et copulare ꝓ
lem cũ parente eo mõ quo dictũ eſt.io.dicto primus aũt ẽ prin
cipalior.Tredecimũ.Volũtas nr̃a nõ ſolũ diligit obiectũ ſed et
noticiã obiecti,et pp amorẽ illius noticie,et impat intellectui ad
inquirendũ et cauſandũ noticiã,et illud eſt copulare parenteʒ
cũ prole.Et ſic hẽtur triplex actus uoluntatis.ſ.diligere obie-
ctũ,diligere actũ,et impare intellectui.Decimũquartũ. Aliqñ
dilectio obiecti eſt cã quare uoluntas diligit actũ nõ tamẽ ſem
per,ut patebit.Decimũquintũ.Dilectio actus eſt ulior dilectio-
ne obiecti,quia oĩs actus diligitur ſed nõ omne obiectũ,ut diffi
nitio.i.noticia diffinitiua intemperãtie diligitur, et tñ a iuſtis
hominibus intemperãtia nõ diligitur. Cetera que hic dicũtur
de productione ſpũſſancti difuſe reperies infra di.io. Decimũ
ſextũ.Hoc nomen uoluntas equiuoce capitur pro diuerſis,quia
aliqñ capitur pro actu uolẽdi.aliqñ pro potentia uolitiua etc.
de quo infra di.io.Decimũſeptimũ. De illa copulatione prolis
cũ parẽte,de qua ſupra dictũ eſt notat Hen.quoli.2.q.5. ꝙ ipa
copulatio uel dilectio copulãs reſpectu actus ſentiẽdi eſt incli-
natio ſenſus a ſpẽ ſenſibili.Nã primo eſt obiectũ ſenſibile.ſecũ
do ſpẽs ſenſibilis. tertio inclinatio,quarto potẽtia ſenſitiua,qui-
to actus ſentiendi,et Aug.uocat illam inclinationẽ intentionem
animi.Sʒ ꝯtra hãc opinionẽ doc.dicit hãc nõ eẽ itentionẽ Aug.
quia expreſſe dicit ibi ꝙ intẽtio ẽ ſolius aĩe.i.eſt actus intelligẽ
di uel uolẽdi.¶ Sed pro clariori euidẽtia dictoꝝ notãdũ pri-
mo.Cũ dr̃ uerbũ ẽ filius natura nõ uolũtate, ſi ly natura capi
tur forr,ut ſit ſenſus,filius forr eſt diuina natura,ſic eſt ueꝝ.
Si aũt capitur originaliter ſiue ꝓductiue ſic eſt falſum,qa na
tura nõ producit filiũ.Secũdo.Cũ dr̃ in deo nõ eſt cõſiliũ cũ nõ
ſit ignorãtia in deo diſtinguendũ eſt qa ꝯſulere capitur dupli
citer,uno mõ pro cõſiliũ dare,illo mõ ẽ in deo et ponit ſciaʒ in
cõſulẽte,qa in eo eſt cognitio oĩs occulti, et diſpoſitio firma q̃
duo requntur ad cõſiliũ.Alio mõ pro accipe cõſiliũ,illo mõ nõ
ẽ in deo qa innuit ignorãtiã.Tertio.Volũtas ꝯſideratur dupr,
primo ut approbãs uel diligẽs,illoº diuina uolũtas eſt ru oium
bonoꝝ,ſecũdo ut ꝓducẽs et hoc dupr. Vnoº ut diſtinguitur a
naturali producẽte et ſic ẽ duplex.Prima accedẽs.i.cõtingẽter
et de nõ uolẽte facta uolẽs,et ſic nõ eſt in deo lʒ creaturã con-
tingẽter uelit et ꝓducat,nõ tñ de nõ uolente ſit uolens.Secũda ẽ
ãns effectũ natura et duratione,illa ẽ reſpectu creature tm̃.
Alio mõ ut cõiungitur diuine eẽntie et hoc dupr quia uel eſſen
tia eſt principalius et ſic ꝓducitur filiꝰ ſm Bonauẽ.uel uolun-
tas ẽ principalius et ſic ꝓcedit ſpũſſanctus.Quid hoc dictũ ha
beat ueritatis patebit ĩfra.Quarto uolũtas ãns ĩ ꝓpoſito ẽ uo
litio aliquo mõ ꝓſuppoſita generationi uerbi,et uolũtas ꝯns eſt
uolitio aliquo mõ poſterior generatiõe uerbi.Quinto.Pr̃ ꝓdu
cit filiũ uolũtate ãnte qa uolitio diuina eſt aliquo mõ prior,et
deus pr̃ uult generationẽ prius naturaliter ꝙ̃ intelligatur ge-
nerare.Sir pater generat filiũ uoluntate cõcomitante,qa gene-
ratio et uolitio ſunt ĩ uno inſtãti eternitatis,ſed uolũtate ꝯñte
nõ,quia nullo mõ uolitio eſt poſterior generatiõe, nec uolunta
te eliciente ut pʒ in textu.Põt et illo mõ multis modis imagina
ri de intellectu ĩ pr̃e et aliis que in eo ſunt ut ſpiratio actiua q̃
naturaliter poſterior ẽ generatiõe,et iõ nõ generat pr̃ ſpiratio-
ne ꝓcedente ſʒ bene cõcomitante quo ad inſtans eternitatis ñ na
tura,ſir põt adaptari de libertate,neceſſitate etc. iõ uideatur
de ordinibus di.i2.et ſm hoc formari pñt diuerſa dicta.Sexto.
In generatiõe filii neceſſitas eſt rõ agentis et nõ rõ agendi, pʒ,
quia eſt modus intriſecus oium q̃ ſunt in diuinis iõ ẽ neceſſaria
cõditio agentis ſed quia modus aliquo mõ eſt poſterior illo cu
ius eſt,ideo non põt eſſe ratio agendi.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primum etc.
Hec eſt cauda queſtionis iungenda capiti.Cũ ergo querit utꝝ
deꝰ pater genuit filiũ uolũtate,pro pte affirmatiua arguit pº
ſic.Rich.dicit uelle hr̃e genitũ eſt generare filiũ,gº pr̃ generat
filiũ uolũtate.i.uolitione.¶ Ad hoc rñdet doc.negando Rich.
eo ꝙ oppoſitũ dicit Aug.niſi Rich.intelligat ꝙ pr̃ generat filiũ
uolũtate cõcomitãte,nã ſm Aug.filius ꝓcedit quõ natꝰ.i.p mo-
dũ nature,ſed ſpũſſanctus quõ datus.i.p modũ libertatis et uo
luntatis.¶ Secũdo ſic argr.Si pr̃ potuit uelle generare filius
equalẽ et nõ uoluit tũc eſt inuidus,ſed hoc ẽ falſus,gº uolũtate
generat filiũ.¶ Pro ſolutione huius argumẽti notat ꝙ iuidia
nõ ſolũ eſt ſubtrahẽdo bona que pñt cõicari actu uolũtatis in
mediate ſʒ que aliquis uolẽs põt cõicare et nõ cõicat,pr̃ aũt uo
lẽs cõicat eẽntiã filio p generationẽ, lʒ nõ uolũtate ut pricipio,
quia hoc eſt ĩpoſſibile ideo argm nõ eſt cõtra determinationẽ
q̃ſtionis.¶ Tertio ſic.Oẽ inuolũtariũ eſt triſte,in diuinis nihil
eſt triſte,gº nihil inuolũtariũ eſt triſte in diuinis nihil eſt tri-
ſte, gº nihil inuoluntarium et p ꝯns uoluntate generat filiũ.
¶ Doc.totũ cõcedit niſi ꝙ negat filiũ generari a pr̃e uoluntate
ut principio,multa.n.facimus uel uolũtate ꝓcedente uel ꝯcomi
tante que nõ facimus uoluntate ut principio elicitiuo.

DISTINCTIO. SEPTIMA.

HIC QVERI SOLET CIRCA DI
STINCTIONEM SEPTIMAm
etc. Hec eſt ſeptima diſtinctio primi
ſententiaꝝ in qua doc.cõtentatur uni
ca q̃ſtione.Cuius titulus eſt iſte,utrũ
potentia generãdi in patre ſit aliquid
abſolutum uel ꝓprietas patris.In quo
titulo ſunt ſex termini declarãdi.ſ.potẽtia,generatio,pr̃,aliqd,
abſolutũ,ꝓprietas,quoꝝ ſecũdus et tertius declarati ſunt di.5.
quartꝰ declaratꝰ ẽ ſupra fo.44.co.3.¶ Primꝰ terminꝰ.ſ.potẽ
tia pʒ ſupra fo.52.co.2.fo.55.co.2.et.3.fo.59.co.i.Tñ pro ãpli-
ori noticia notãdũ ꝙ potẽtia capit dupr,unoº cõtrarie ꝓ ĩpotẽ
tia ut cũ dr̃ hoĩes poſſe mori et peccare,q̃ potẽtia potiꝰ ẽ ĩpoten
tia. Alioº ꝓprie et hoc dupr,pº forr pro ipa relatione q̃ eſt tri
plex.ſ.actu poſſe,aptitudinalr poſſe,et potẽtialiter poſſe.Quo
illa tria differant uide ſupra fo.6.co.4.et fo.60.co.2.Secundo
capitur fundamẽtaliter et hoc tripr.Primoº logicaliter et ſic
capitur dupr,uno mõ prime itentionaliter et ſinchathegorema
tice et prime intentionaliter chathegorematice.Alioº.ſecũde in
tentionalr ut ẽ determinatio cople.Quid ſint mẽbra uideat in
logica.Secundoº capit mathematice ꝓ potẽtia imaginata qua
imaginãt mathematici ſi linea flueret ſm latitudinẽ ꝙ relinqr

ret ſuperficiem,et ſi punctus flueret relinqueret lineam et ita
imaginatur ꝙ linea poſſit cāre ſupficiem et cauſari a puncto.
Tertio mō dicitur potētia realis.i.uera,Et illa eſt duplex.Pri
ma ē metaphyſica et ſic capitur tripl'r,uno° ut opponitur ipoſ
ſibili et ſic omne nō includēs ꝯdictionē dicitur eſſe poſſibile et
habere potētiā eſſendi.Secūdo° ut opponitur nece°, illo° omne
cōtingens eſt potentiale. Tertio° dr̄ obiectiua ut opponitur ac
tuali exñtie uel ſaltē pmitt ſecū actum,et ſic eſt duplex.Pri
ma qñ res nō eſt tñ non icludit ꝯdictionē ad eſſe et ē duplex.ſ.
ante eſſe primū ut ergo ante meā generationē,et poſt eē, ut ego
poſt mortē meā iterū ſuꝫ poſſibilis fieri.Secūda eſt qñ res actu
eſt,adhuc eſt poſſibilis,qa ſi nō eſſet poſſibilis nō poſſet eſſe.Se
cūda potentia realis eſt phyca ſiue ſubiectiua et illa ē duplex.
Prima eſt paſſiua et hoc tripl'r,primo receptiue ꝑciſe forme
ut itellectus recipit actū intelligendi,et nihil ꝑdit,ſecūdo obedi
tiue ut oīs creatura eſt in potētia reſpetu dei ut fiat imediate
quicqd non includit ꝯdictionem, et dicit' potentia obedientialis,
tertio corporaliter trāſmutatiue cū reali abiectione unius for
me et alterius iductione. Secūda eſt actiua et eſt duplex. Pri
ma eſt creata q̄ capitur tripl'r. Vno° ꝓ ſecūda ſpē qualitatis q̄
licet non ſit ꝓprie actiua,tñ ſignificat' ꝑ modū actiui uel paſſi
ui.Secundo° intētionaliter ꝓ potētiis anime de qbus alibi habet'
uideri. Tertio° pro potentia actiua corporali q̄ eſt triplex.ſ.
motiua uel portādo uel leuādo uel localiter mutādo, corrupti
ua et ꝓductiua,et hoc uel uniuoce uel equoce. Secunda potētia
actiua eſt increata et hoc dupʳ.Primo apropriate,illo° pater
in diuinis dicit' potētia actiua,ſimiliter filius eo ꝙ attribuit' ſibi
ars dr̄ potētia operatiua patris,ſimiliter ſpūſſctūs eo ꝙ uolūta
te ꝓcedit q̄ ē ipa oipotētia.Secūdo ꝓprie et hoc dupl'r,uno° eſ
ſentialiter et ad extra.i.cōiter tribus pſonis,et ſic diuina uolun
tas ꝓprie eſt potentia dei reſpectu oīs creabilis,ſed qa oīa que
ſunt i diuinis ſunt idem illi uolūtati,ideo idēptice oīa in diuinis
ſunt oipotentia ad extra.Et dr̄ adextra et eēntialiter,qa nulla
potētia actiua ad itra eſt cōis tribus pſonis.Alio° notionaliter
et ad intra et ſic eſt duplex.ſ.memoria et uolūtas reſpectu ge
nerationis et ſpirationis.Addūt aliq tertio° eſſentialit' et ad in
tra ut ſunt potentie opatiue i diuinis ut eſt itellectus reſpectu
intellectionis,ſed qa itellectus diuinus non ē ꝓductiuus actus i
telligendi nō eſt ꝓprie potentia actiua,reliqua uideātur ſupra
fo.55.56.59. ¶ Quītus termin⁹ declarabit' di.26.et ſext°.33.
¶ Dimiſſo ergo capite queſtionis.Corpus diuiditur i tres par
tes qa primo due opiniones adducūtur et improbātur,ſecundo
q̄ſtio ſoluitur,tertio argumēta opinionū ſoluūtur,et poſt cau
dā q̄ſtionis argumēta improbatiua prime opinionis ſoluūtur.
¶ Prima opinio ē.S.Tho.i.p.ſum.q.4.ar.5.que ponit ꝙ illud
quo pater actiue generat filiū eſt eēntia diuina,ꝓbat.Omne ge
nerans aſſimilat ſibi genitū in pricipio ꝓductiuo.i.tā generans
q̄ꝫ genitū hñt formā ꝑ quā generās generat,ſed filius aſſimilat'
patri in eſſentia ergo eſſentia eſt pricipiū generādi. Preterea,
ſicut natura i creaturis eſt rō generādi et nō proprietas idiui
dualis,ita i diuinis eſſentia eſt rō generādi et nō ꝓprietas pſo
nalis.ſ.paternitas. ¶ Cōtra hāc opinionē doc. adducit rōnes
alterius doctoris quas i fine queſtionis ſoluit. Quaꝝ prima ē
iſta.Omnis forma ſufficient' elicitiua actionis, ꝑ ſe agit ſi per
ſe.i.ſolitarie eſt extra ſubiectū,ſed eſſentia ſi eſſet extra ſup
poſitū patris non poſſet generare,ergo eēntia nō eſt forma ſuf
ficient' ꝓductiua filii. ¶ Secūda rō.Vna eſt relatio ꝓducētis
et forme per quā ꝓducit ad ꝓductū,ſed eſſentia nō habet rela
tionem realem ad filiū ſicut pater ꝓducens ergo eſſentia nō eſt
forma ꝑ quā pater ꝓducit. Maior ꝓbatur ꝑ philoſophū.2.phy
ſicoꝝ,q dicit ꝙ edificator et ars ptinent ad idē gen⁹ cauſe, ergo
habent unā relationē ad domum. ¶ Tertia rō.Forma in qua
aſſimilātur generās et genitū nō eſt una realiter in utroq; ſed
ſolū rōne,ut Dama.dicit,ergo nō eſt niſi ens rōnis et ꝑ ꝯñs non
eſt realiter ꝓductiua,prima ꝯñtia pꝫ,qa unū et ens ꝯuertūtur,
ſecūda ꝯſequentia pꝫ, qa nullū ens rōnis poteſt realiter agere.
¶ Quarta ratio.Nullus agit per formā que nō eſt in eo,nec
agit per formā que eſt in eo niſi eo mō quo eſt i eo, ſed eēntia
eſt i patre inquātū eſt hic pater ergo ꝑ eſſentiā q̄ eſt cōis non
agit pater. ¶ Quita ratio.Generatio prius diſtiguit q̄ꝫ aſſi
milet,ergo forma ꝓductiua prius diſtinguit q̄ꝫ aſſimilet,ſed eſ
ſentia diuina nullo° diſtiguit ergo non eſt forma productiua.
¶ Sexta.Contra ꝓbationē opinionis iſtantia datur de bruto
quod generat brutum ſimile ſibi i ſpē,et tamen aīa uegetatiua
eſt potentia generādi et non natura ſpecifica bruti.
¶ ALITER DICITVR ꝙ generationis i diuinis etc. Hec
eſt ſecūda opi.Et eſt Hen.quoli.4.q.3.et in ſumma ar.57.q.7.
que conſiſtit in quatuor dictis. Primū.Cū generatio diuina ſit
ens poſitiuū ideo oportet ei dare pricipiū elicitiuum poſitiuum.
Secūdum.Nihil eſt poſitiuū i diuinis niſi eſſentia et relatio pſo
nalis.Tertiū.Nulla relatio poteſt eſſe nec terminus nec princi
piū actionis.5.phyſicoꝝ et ꝑ ꝯñs paternitas in diuinis nō ē pri
cipiū generandi,ergo eſſentia eſt tale principiū. Quartū.Cum
eſſentia ſit cōis ad oēs pſonas et ad actionē oīuꝫ pſonaꝝ tā ad
generādū q̄ꝫ ſpirandū iō oportet ſibi dare aliquod determinans
uel ꝯhens ad generationē et illud eſt paternitas patris. Decla
rat,nā eadē aīa dat eē homini uel opari ut itelligere et uelle,ſꝫ
hec duo nō poſſet dare abſolute ſine oi ꝯhente,iō ꝑ reſpectū ad
corpus dat eſſe uiuū et actū primū q eſt uiuere,et ꝑ reſpectuꝫ
ad obiectū dat actū ſecūdum.ſ.itelligere et uelle. ¶ Contra
hanc opinionē doc.arguit ſextupl'r.Primo ſic.Illimitatū ad re
cipiendū nō determinat' niſi ꝑ formā receptam tamen illimita
tum ad agendū ex ſe ſufficienter habet ꝙ agat abſq; noue for
me receptione uel ꝯcurſu,ergo eſſentia nō idiget ꝙ relatio pa
ternitatis cōcurrat cū ſit illimitata actiue non paſſiue.Confir
matur.Nulla indeterminatio idiget determinatione niſi q̄ ē ad
ꝯdictoria.i.ad agere et nō agere,ſed eēntia nō eſt idetermina
ta.i.illimitata ad ꝯdictoria cū ſit naturale agens ſed ad diſpa
ta.i.ad generādum et ſpirādū,ergo eſſentia nō idiget relatiōe
pſonali ad determinādū ipam ad generationē. ¶ Secūdo ſic.
Quādo aliquod actiuū eſt idetermīatū ad plura ordinate ex
ſe ſeruat illū ordinē,ut primo cauſat primū, ſecūdo illo cauſa
to cauſat ſecūdum et ſic de aliis,ſed eēntia eſt ordinata ad ge
nerandū et ſpirādū nō ex equo ſed ſm ordines ita ꝙ primo ge
nerat,ſecūdo ſpirat,ergo ex ſe ſine alio determināte illū ordi
nem ſeruat. ¶ Tertio ſic. Nihil idem habet duplicem rōnem
principii,ſed paternitas eſt rō agētis.i.patris,ergo nō eſt ratio
principii quo.i.forme ꝓductiue uel ꝑ quā pr̄ gñrat. ¶ Quar
to ſic.Eſſentia ſm Dama.nō eſt determinabilis, ſed eſſentia ſm
Hen.eſt principiū ꝓductiuū,ergo relatio nō determinat eā ad
generādum.Et cū dicit Damaſ.characteriſtica hypoſtaſeos.i.
determinatiua perſonaꝝ. ¶ Quinto ſic.Relatio ſm Hen.tm̄
differt rōne ab eſſentia,ergo nō determinat uel ꝯtrahit realiter
eſſentiā,qa ſolū diſtinctū ex natura rei pōt realiter cōtrahere.
¶ Sexto ſic.Falſum dicit ꝙ forma actiua determinetur ꝑ re
ſpectus ad actiones,ſicut dixit de aīa uel de quodlibet alio,qa
ipa rei abſoluta entitas ſine reſpectu eſt principiū dandi actū
primū et ſecūduꝫ. ¶ In hac littera fundātur plura bona dic
ta.Primū.Indeterminatio idē eſt quod illimitatio uel extenſio
ad plura,et illa eſt duplex,qa q̄dā eſt ad plura recipiēdum et
dicit' indeterminatio paſſiua uel materie,q̄dam eſt ad agendū
uel cauſandū uel ꝓducendū plura,et dr̄ idetermīatio actiua
ſiue potentie actiue.Secūdū.Indeterminatio priᵃ eſt.duplex,qa
q̄dā eſt ad recipiēdū tm̄ et nō ad agēdū ut materia prima eſt

indeterminata,quia nihil agit,quedam eſt ad utrūq; ſimul ſic ꝙ
non poteſt agere niſi prius recipiat aliquā formā ut uiſus non
pōt uidere niſi habeat ſpeciē obiecti ſenſibilē in oculo.Tertiuʒ.
Indeterminatū actiue tm̄ eſt ex ſe ſufficiēter determinatū ad
agendū ſine forme alicuius receptione,ſed n̄ ſic eſt de idetermi
natioꝫ paſſiue ſecūdo°. Quartū, Quātūcūq; ſit agēs ſufficiēs
ſi paſſum nō eſt diſpoſitū uel nō debite approximatū nō ſeqtur
effectus niſi loquēdo de deo q nullū paſſum reqrit. Quintum.
Agens ſufficiens determinatū ad unū effectū non indiget alio
ad agēdum,multo minus agens ideterminatū ad plura idiget de
terminātē cū ex hoc nō ſit ipfectius ꝙ ad plura ſe extendit imo
eſt pfectius.Sextū.Eſſentia diuina eſt ideterminata actiue tm̄
et nullo° paſſiue et ꝑ ꝯñs n̄ idiget determinātē. Septimū.Inde
terminatio actiua ſufficiēs eſt duplex, q̄dā eſt ad ꝯdictoria.i.
ad agere et nō agere, q̄dā ad diſparata.i.ad diuerſos effectus
ſpecifice diſtictos.Prima eſt duplex.ſ.libera et naturalis,priª
determinatur ꝑ actus libere uolūtatis,ſecunda aūt determinatꝰ
per agens ſupius uel ꝑ paſſum.Nā agens fortius pōt naturale
agens cogere ad certā actionē ꝑ remotionē certoꝝ paſſoꝝ et ap
plicationē alioꝝ,nec aliꝰ pōt determinari,qa ſp agit paſſo pn̄te
niſi paſſum pn̄s idiſponatur,tūc.n.nō pōt agere i ipm̄.Similiter
ſi aliquod paſſum eſt pn̄s et aliud nō tūc determinatur ad ac
tionem certā,tn̄ quātū eſt de ſe ſp in oia paſſa ſua ſil ageret.
Octauū.Sepe aliquod agens determinatꝰ ex ſe ad actionē ordi
natā ita ꝙ nece° ſeruat illū ordinē et nō pōt cāre ſecūdum ſine
primo ut ignis nō pōt ignire niſi prius calefaciat.Nonū.Diui
na eſſentia nō pōt ſpirationis eſſe principiū niſi prius ſit princi
piū generationis et eſt naturale pricipiū et illū ordinem nece°
ſeruat ex ratione ſua formali, et ex ratione formali illarum
productionum et potētiaꝝ.

¶ AD QVESTIONEM IGITVR Reſpōdeo diſtinguē
do de potētia etc.Hec eſt ſecūda ps pricipalis in corpore hu
ius q̄ſtionis i qua doc.ſoluit q̄ſtionem ſm̄ ꝓpriā mentē.Et cōſi
ſtit hec ſolutio i.x.dictis.Primū.Potentia ē duplex.Prima eſt
logica,et eſt idē quod poſſibilitas ueritatis i ꝓpōne.i.ꝙ termini
ꝓpōnis nō includūt ꝯdictionē adinuicē ſed pōt hoc ꝑdicatū ue
re ꝑdicari de hoc ſubiecto mediante copula talis ꝓpōnis, quod
dico qa aliqn̄ ꝑdicatū poſſet uere ꝑdicari de ſubiecto affirma
tiue et nō pōt negatiue imo oīs ꝓpoſitio non nece° falſa illo° ē
poſſibilis.Secūdum.Illa ꝓpoſitio,i deo eſt potētia generādi,eſt
poſſibilis potentia logica qa ꝑdicatum nō repugnat ſubiecto, et
fundatur illa poſſibilitas i patre uel deo,et terminatꝰ i hoc pre
dicato potentia generādi uel generare.Tertiū.Illa ꝓpoſitio il
lo mō ē impoſſibilis filius generat ſimiliter illa ſpūſſanctus ge
nerat,tamen illa eſt poſſibilis pater generat,uel deus generat.
Et talis potētia nihil aliud ē q̄; entitas extremoꝝ, q̄ adinuicem
nō includūt ꝯdictionem. Quartū. Quicūq; cōponit terminos ꝓ
poſitionis poſſibilis ille cāt ꝓpoſitionē poſſibilē potentia logica.
Neceſſe ergo eſt ꝙ termini habeāt aliquod eē ad hoc ꝙ ꝓpoſi
tio ſit poſſibilis nihilominus tn̄ nō oportet ꝙ habeāt reale eſſe.
Nulla etiā eſt poſſibilitas niſi terminoꝝ q aliqd ſunt,qa nihil n̄
eſt poſſibile cū poſſibilitas ſit relatio et neceſſario hēat aliqdꝰ
fundamētū licet nō nece° reqrat terminū cū ſit relatio aptitudi
nalis uel ſaltē potētialis q̄ nō reqrit terminū i actu. Quintum.
Si ꝑ impoſſibile nullus deus eſſet q haberet potentiam creandi
mūdum et ſimiliter nullus mūdus eſſet, eſſet tn̄ unus itellectus
qui cōponeret hāc ꝓpoſitionē,mūdus erit ipa eſſet poſſibilis et
tn̄ nulla eēt potentia actiua q̄ poſſet eū cāre, pp hoc ꝙ termini
eius nō includūt ꝯdictionē. Sextū.Illa ꝓpoſitio mūdus erit non
eſt nec fuit formaliꝰ poſſibilis pp oīpotentiā dei, ſed pp nō re
pugnātiā terminoꝝ,licet eā cōcomitetur omnipotentia dei. Sep
timū. Secūda poª eſt realis, de quo uide pricipium queſtionis.
Octauum. Potentia eſt nomen reſpectiuum, et ideo tripliciter
pōt abſtrahi.Vno° ab alieno ſuppoſito cuiuſmodi ē res potens,
et ſic ſignificatꝰ ꝑ hoc nomen poª quod cōcernit fundamētū et ꝑ
priū ſuppoſitū.Secūdo° a fundamēto ut ē memoria fecūda i di
uinis et ſignificatꝰ ꝑ hoc nomen potētialitas.Tertio° a proprio
ſuppoſito ut ab hac et hac poª et ſignificatur ꝑ hoc nomen qddi
tas potentialitatis.Ex quo pʒ ꝙ hoc nomen poª eſt medio° ab
ſtractū,qa tantū ab alieno ſuppoſito. Nonū.Potentia diuiſa ꝯ
actū.i.exñtiā eſt potentia obiectiua de qua ſupra dictū eſt in
pricipio.Decimū.Poª formaliter et ꝑ ſe ſignificat relationē,et
cōnotat fundamētū ut i ꝓpoſito eſt memoria fecūda. Vndeci
mū. Poª generādi i diuinis dicit eſſentialiꝰ relationē capiendo
poªʒ ꝑ eo quod per ſe et formaliter ſignificat.Duodecimū.Fun
damētum illius relationis eſt aliquod abſolutū. Tredecimum.
Poª actiua dupliciter cōſideratꝰ, aliquādo.n.ipa ſola i ſe cōſi
deratur,aliquādo ipa cū oībus reqſitis ad actionē. Poª actiua
primo modo poteſt impediri,ſecūdo°. Quid ſit poª rōnalis et
qd irrationalis pʒ ſupra fo.59.col.i.Decimūquartū.Proximum
fundamētū poe actiue ſiue poe generādi i diuinis n̄ eſt relatio,
ꝓbatur.Primo ſic.Si relatio eſſet poª generādi,ergo generatio
nō diſtinguitur a ſpiratiōe,ꝯª ꝓbatꝰ.Omnis relatio reſpicit na
turaliꝰr ſuū correlatiuū,ſed pricipiū generādi et ſpirādi ſm̄
te eſt relatio,ergo tā generatio q̄; ſpiratio ſunt ꝓductiones na
turales.Secūdo ſic.Generatio dicitur naturalis a pricipio ge
nerādi ſimiliter ſpiratio dr̄ libera a poª ſpirādi. Si ergo rela
tio eſt poª generādi et ſpirādi tunc nulla eſt ꝓductio libera i
diuinis.Tertio ſic.Nihil eſt pricipiū ſui ipius ſed ſi relatio eēt
principiū generādi tūc pricipiaret ſe ipam,ergo relatio nō eſt
poª generādi.Maior eſt nota,minor ꝓbatur,qa paternitas eſt
idē quod generatio,ergo ſi paternitas eſt poª generādi tūc pri
cipiat generationē q̄ eſt idem cū ea. Quarto ſic. Si paternitas
eſſet potentia generādi i diuinis tūc eēt ſimpr pfectior q̄; filia
tio.Sequela ꝓbatꝰ p° ſic.Omnis poª actiua equiuoca ad ꝓduc
tum eſt pfectior ꝓducto uel forma ꝓducta ſicut oīs cā equoca
ē pfectior ſuo effectu, ſed ſi paternitas eſt poª generādi tunc
eſt pricipiū equocū reſpectu filii et filiationis.Secūdo ſic.Nihil
agit filius filiatione et pr̄ agit paternitate, ergo paternitas eſt
pfectior filiatione.qa forma dās actiuitatē ſuppoſito uel ſubiec
to ē pfectior q̄; illa q̄ nō dat.Decimūquītū.Proximū fundamen
tum potētie generādi i diuinis eſt abſolutū, ꝓbatur primo ſic.
Quod eſt pfectionis i principio ꝓductiuo nō tollit ab ipo rōnē
pricipii ꝓductiui,ſed ſe ipm̄ cōicare i idēptitate numerali cōi
catione ſibi adequata eſt pfectionis i pricipio ꝓductiuo ergo n̄
tollit ab eo rōnem principii ꝓductiui,ſed ſi deus ꝓduceret aliū
deū a ſe realiter et eſſentialiꝰ diſtinctū tūc ꝑ abſolutū princi
piū ꝓduceret,ergo multo magis cū ꝓducit pſonā eſſentialiꝰ eā
dem ꝓducit ꝑ abſolutū pricipiū.Secundo ſic. Aliquod abſolutū
eſt terminus formalis generationis, ergo et pricipiū, añs ꝓbatꝰ
di.5.q.2.Cōſequētia ꝓbatur.Impoſſibile eſt principiū formale
eſſe impfectius termino formali,ſed oē relatiuū eſt impfectiꝰ
abſoluto,ergo nullū relatiuū pōt eſſe pricipiū reſpectu termini
abſoluti.Sed ꝯ hāc rōnem iſtatur ꝙ ꝯñā tm̄ ualʒ i generatiōe
uniuoca,ſed illa generatio diuina ē equoca. Quod ꝓbatur tri
pliciter.Primo ex pte pſonaꝝ.Paternitas et filiatō drn̄t ſpecie
ergo et pſone cōſtitute ꝑ eas drn̄t ſpē.Añs ꝓbatur.Omnis dif
ferētia qdditatiua eſt ſpecifica,hec ē huiuſmodi ergo,añs uerū.
Cōſequētia ꝓbatur quadrupliciter,primo ſic.Pricipia nō diſti
guūtur plus q̄; pricipiata.Secūdo ſic,eadē eſt differētia for
maliū cōſtituentiū et ꝯſtitutoꝝ.Tertio ſic,eadē eſt dr̄ia eoꝝ q̄
drn̄t,et eoꝝ ꝑ q̄ differūt. Quarto ſic nō negatur ſpecifica diffe
rentia relationum,ergo non debet negari ſpecifica differentia
perſonaꝝ quia perſone relationes ſunt idem. ¶ Secūdo prin

cipaliter probatur generatio diuina eſſe equiuoca ex produc-tionibus. Si ꝓductiões differũt ſpẽ ergo et ꝓducta. Añs probatur, qa nulla ꝓductõ in diuinis eſt eiuſdẽ rõnis cũ alia et ꝑ ꝯñs differunt ſpẽ. Cõſequẽtia ꝓʳ tripliciter, primo ſic, qa aliter nõ eſſet ꝓportio ꝓductionũ ad ꝓducta, ſecũdo ſic, qa ꝓductiones ſunt eiuſdẽ rõnis cũ ꝓductis, tertio ſic, ſicut obiecta et potẽtie diſtinguntur ſic et ꝓductiones et ꝓducta ſed uerũ et bonũ q̃ ſunt obiecta itellectus et uolũtatis diſtinguũtur ſpẽ ſicut itellectus et uolũtas, ergo et ꝓductiones et ꝓducta. Tertio probatur generatio diuina equoca ex ratione differẽtie ſpecifice. Differentia ſpecifica eſt ꝑfectior q̃ numeralis, ergo debet poni i diuinis. Añcedens probat̃, qa differẽtia ſpecifica eſt de ꝑ ſe ꝑfectione uniuerſi, nõ aũt numeralis. ¶ Cõtra hãc opi. doc. probat generationẽ diuinã eſſe uniuocã primo ſic. Aut generatio dr̃ uniuoca rõne nature uł ꝓprietatis idiuidualis, nõ ſm̃, qa tũc nulla generatio eẽt uniuoca, cũ nũq̃ generãs et generatũ cõueniãt in proprietate idiuiduali, ergo rõne nature, ꝑʒ ꝯña a ſufficiẽti diuiſione, qa nõ ſunt plura i generãte uel genito q̃ natura et talis proprietas. Cũ ergo eẽntia ſit una i patre et filio, ſequitur ꝙ diuina generatio ſit uniuoca. Secũdo ſic. Generatio diſtiguit et aſſimilat et penes naturã aſſimilat et penes proprietatem diſtinguit, ſed aſſimilare eſt ꝑfectius q̃ diſtiguere cũ oĩs generatio etiã minima diſtinguat ſed nõ oĩs generatio aſſimilat ergo ſm̃ illud quod aſſimilat attendit̃ uniuocatio uel equocatio generationis, et illud eſt natura. ¶ Ad argumẽta Egidii ad primũ. Añs negat̃, quia non eſt genus nec ſpecies i diuinis, tamen conceditur ꝙ ſunt alterius rationis et oppoſite uere. Similiter negat̃ ꝯña. Sed propter probationẽ cõſequẽtie doc. notat ꝙ plus diſtingui põt dupliciter itelligi, unoº. i. minus ſe cõpati i eodẽ, alioº minus habere aliqd cõmune ꝑdicabile de ipis. Primo eſt albũ et nigrũ de qbus color ꝑdicatur uniuoce, ſecũdo mõ eſt ſubſtãtia et accidẽs de qbus ſolũ ens ꝑdicatur uniuoce et ſe cõpatiũtur i eodẽ. Secũdoº ſp plus diſtinguũtur conſtituẽtia q̃ cõſtituta. Nã de differẽtiis ſpecificis nõ ꝑdicat̃ genus uniuoce et tñ ꝑdicat̃ de ſpẽbus, ſed primoº cõceditur qr ita impoſſibilia in eodem ſunt cõſtituta ſicut cõſtituẽtia ut ita minʾ poteſt idẽ eſſe pater et filius eiuſdẽ ſicut nec paternitas et filiatio poſſunt eſſe reſpectu eiuſdẽ in eodem. ¶ Ad ſecũdum argumẽtũ negat̃ ꝯña, qa ꝓpter ꝑfectionẽ diuine nature habet duo pricipia formalit̃ diſtincta. ſ. itellectũ, et uolũtatẽ que poſſunt cõicare eãdem naturã numero per ꝓductiones diſtictas, et qa ꝓducta hñt eãdem naturã numero iõ nõ tm̃ diſtiguũtur ſicut ꝓductiones. ¶ Ad tertiũ negat̃ añs, nã diſtictio ſpecifica in creaturis eſt ꝑfectionis ſupplẽtis impfectionẽ, qa. n. nõ põt aliquod unũ eſſe ꝑfectũ ſimplicit̃ i creaturis iõ dant̃ multa impfecta ut ſuppleãt quod i uno deficit, oppoſitũ eſt in diuinis ubi unũ eſt ifinite ꝑfectum et iõ ibi idẽptitas ſpecifica eſt ꝑfectior diſtinctione ſpecifica. Decimũſextũ. Quãdo gerũdiũ cõſtruit̃ cũ potẽtia notat actum egredi ab eodẽ ſuppoſito i quo eſt potẽtia, et idem eſt de ſcia et uolũtate, iõ illa eſt cõcedẽda pater habet potentiã generãdi, pater hʒ ſcias generandi, pater hʒ uoluntatẽ generãdi, ſed ille ſunt negande, filius hʒ potẽtiaʒ generãdi, filius hʒ ſcias generandi, filius hʒ uolũtatem generandi. Quando aũt nõ ſic cõſtruit̃ gerũdiũ cũ poᵃ ſed uerbũ principale tũc põt talis ꝓpõ uerificari de ſuppoſito de qº nõ egreditur actus, ut iſta cõceditur filius ſcit generationẽ patris, filius uult generationẽ patris. Si aũt cũ talibus uerbis cõſtruitur ifinitiuus ſignificans actũ tũc idem notatur quod ꝑ gerũdiũ, ut ille ſunt falſe, filius ſcit generare. Quando etiam doc. dicit i ultima reſolutione q̃ſtionis ante ſolutionẽ argumẽtoꝝ, imo uidẽtur ille negande ſicut iſte ly iſte uel ille nõ refert ꝓpões imediate ante poſitas, ſed primas. ſ. illas filius habet ſciam uel uolũtatẽ generandi, nam ille ſunt falſe. ſed ꝓpões imediate ante poſite ſunt uere. ſ. filius ſcit generationẽ patris. ¶ In hac littera ꝑter ea q̃ dicta ſunt multa bona dicta fundantur. Primũ. Poᵃ generãdi capitur aliqñ tm̃ ꝓ abſoluto quod ẽ memoria fecũda, aliqñ pro illo abſoluto cũ reſpectu potẽtialitatis uel aptitudinis, aliquando pro abſoluto et reſpectu cũ oĩbus reqſitis, aliqñ pro ꝑdictis iũcto actu gñrandi. Primoº et ſecũdo eſt i filio poᵃ generandi, nam ubicũq̃ eſt memoria eſt productiua. i. de ea ꝑdicatur productiuitas filii, nõ tñ põt i filio exire i actũ generandi, ſimiliter oẽs relationes aptitudinales memorie conſequũtur eam ubicũq̃ fuerit, ſed tertioº et quartoº nõ eſt i filio, nec ẽ fruſtra licet. n. nõ poſſit exire i actũ i filio, tñ exit i actũ i patre, ſimiliter ipe filius eſt terminus productus illius memorie, ideo nõ eſt ſibi fruſtra. Secũdum. Prĩcipiũ quo. i. forma ꝑ quã ſuppoſitũ productũ eſt, ẽ prior q̃ prĩcipiũ quod. i. ſuppoſitũ, nã natura eſt prior naturaliter q̃ ſuppoſitũ. Suppoſitũ ergo eſt mediũ inter prĩcipiũ quo et gñrationem. Tertiũ. Non debet dici ꝙ eſſentia i filio ſit priuata gñratione, qa eſſentia ſimpliciter hẽt eam licet nõ ut i filio habeat actiuam, hʒ tñ paſſiuam, et licet i ſpũſctõ nullaʒ hẽat ut i ſpũſctõ tñ ſimpʳ hʒ eã, et hoc ſufficit. Quartũ. Poᵃ patris eſt eadẽ cũ poᵃ filii et ſpũſſancti fundamẽtaliter, qa oẽ ꝑ quod pater põt uel gñrare ut eſt memoria fecũda uel ſpirare ut eſt uolũtas fecũda, uel creare ut eſt uolũtas abſolute, eſt i qualibet pſona diuina ſed tñ nõ eſt i qualibʒ reſpectu cuiuſlibet producibilis, nam reſpectu creature ẽ uniformiter i oĩbus pſonis, ſed nõ reſpectu pſonaꝝ diuinaꝝ, nam memoria reſpectu filii producẽdi eſt i ſolo patre, et uoluntas fecũda reſpectu ſpũſſcti eſt i patre et filio, niſi dicatur ꝙ ſicut in patre eſt ad generare ſic i filio ẽ ad generari etc. Quintum. Eſſe aliqd capitur dupliciter, primo trãſcẽdẽter ꝓ ly ens, illoº tã eſſentia q̃ pſona eſt aliqd, ſecũdo ut dicit abſolutũ, illoº ſola eẽntia et aliqua eſſentialia ſunt aliqd. Sextũ. Potẽtia gñrãdi dat eſſe tale et ꝓpriũ oĩbus pſonis ſed non dat actũ actiue niſi patri, paſſiue niſi filio. Sptimũ. In filio ẽ potẽtia generãdi ut ly generãdi dicit paſſionẽ nõ actionẽ. i. habet potẽtiam ad generari nõ ad generare. Octauũ. Vna eſt potẽtia creãdi et generãdi realiter, qa oĩa ſunt idẽ realiter i diuinis, tñ formalit̃ nõ ſunt idẽ qa uolũtas eſt potentia creãdi, et memoria ẽ poᵃ generãdi. Nonũ. Filius eſt expꝛſſiſſima imago repñtans patrẽ in oĩbus in qbus poſſibile eſt ipm̃ repñtare, ſed filius nõ põt eſſe repñtatũ, qa tũc poſſet generare filiũ, ꝑ quẽ repꝛſentaretur. Decimũ. Prĩcipiũ formale et terminus formalis ſunt fundamẽtũ et terminʾ in qbʾ cõueniũt ꝓducẽs et ꝓductũ, et illa aliqñ nõ ſunt adequate ipa natura ſpecifica iõ i generatione uniuoca debet eſſe conuenĩetia i principio, et termino formali, et in natura ſpecifica. Vndecimũ. Poᵃ obiectiua capitur dupʳ, unoº ut diſtinguitur ꝯ̃ ſubiectiuã et actũ, alioº ut dicit eſſe obiectũ potentie uitalis. Filius primoº nõ eſt i potẽtia obiectiua. i. ꝓducibilis anteq̃ actu producatur, qa ab eterno ꝓducitur et ſemp, nihilominus tñ ordine nature ꝑintelligitur ꝓducibilis ſed non ſic eſt realiter, ſed ueꝝ eſt i poᵃ obiectiua ſecũdoº qa eſt obiectũ potentie uitalis. Duodecimũ. Generare nõ cauſat̃ effectiue a prĩcipio formali, ſed a fundamẽto cauſat̃ materialit̃. i. recipitur i eo, ſed generare i creaturis cãtur realiter, et effectiue a prĩcipio ꝓductiuo, et materialiter a ſubiecto ſuo. Similiter in diuinis nec generare nec generari, nec ſpirare nec ſpirari eliciũtur ſed ſole pſone tñ abſq̃ ꝓductione ipe actiones oriũtur a fundamẽtis uel ſubiectis ſuis. Tredecimũ. Nõ debet dici ꝙ eẽntia ſit nata ut quo ſʒ debet dici ꝙ eſt quo filii nati. Decimũquartũ. Aliqd dr̃ eſſe elicitũ quadruplicit̃, primo qdditatiue, illoº ipa elicitio dr̃ elicita, ſecũdo denominatiue, ut uerbũ dr̃ elicitũ ꝓpter elicitionẽ. i. productionẽ q̃ eſt i eo, tertio cõſtitutiue, illoº omne uerbũ tã diui-

num q̃ creatum conſtituitur in eſſe uerbi p generationem paſ-
ſiuã, qa uerbũ eſt noticia genita, quarto conſecutiue, ſicut paſ-
ſio dr̃ elicita p elicitionẽ ſubiecti ſui. Decimũquintũ. Relationẽ
naturaliter reſpicere correlationẽ eſt ipſam neceſſario reqre-
re ad eſſe et itelligi. Decimũſextũ. Propter diſtinctionem prĩci
pioꝝ ꝑductiuoꝝ ĩ diuinis eſt diſtinctio ꝑductionũ. Quid ſit ꝑ
ducere p modũ nature et libertatis, pꝫ ſupra fo.56.col.3.et in-
fra di.x. Decimũſeptimũ. Licet ĩ pr̃e ſint plures relationes tñ
ſolũ una eſt relatio pſonalis ad filiũ, habet tñ alias relationes
equipantie ad filiũ ut equalitas et circũĩceſsio. Decimũoctauũ
Nõ eſt alia rꝰo generatio actiua et pr̃nitas, ſꝫ ſunt una realit̃
et formaliter ut patebit ĩ quoli. Decimũnonũ. Virtualiter cõti-
nere eſt poſſe ꝑducere et eſſe pfectius pducto. Vigeſimũ. Nul
la pſona eſt ꝑductiua p relationem pſonalẽ. Vigeſimũprimũ,
Nulla relatio etiã diuina eſt formalit̃ infinita, ſed omne abſo-
lutũ ĩ diuinis eſt formaliter ĩfinitũ. Quid ſit eẽ formalit̃ ĩfini
tũ pꝫ ſupra fo.28.col.1. Vigeſimũſecũdum. Omne ꝑducẽs equo-
cũ eſt pfectius forma terminãte et abſurdiſsimũ eſt ꝙ relatio
cõtineat uirtualiter eſſentiã. Vigeſimũtertiũ. In diuinis nõ ẽ ge
nus nec ſpẽs qa oẽ genus eſt limitatũ et ẽ pꝫ, ſilr̃ oĩs ſpẽs eſt li-
mitata. Vigeſimũquartũ. Aliqua plus cõueniẽtia ĩ cõceptu mi-
nus cõpatiũtur ſe ĩ eodẽ, ut albedo et nigredo ĩ ꝓximo gñre. ſ.
colore cõueniũt, et tñ nõ pñt ſimul eſſe ĩ eodẽ. Vigeſimũquintũ.
Abuſiue dicũtur incõpoſsibilia diſtigui, nã illa ꝓprie dicũtur
diſtingui q̃ ĩ cõceptu differũt. Vigeſimũſextũ. Cõiter minus dif
ferũt ↄſtituta q̃ ↄſtituẽtia ut minus differũt hõ et aſinus q̃ ra
tionale et irrõnale. Vigeſimũſeptimũ. In generatione uniuoca
nõ oportet totale efficiens eſſe eiuſdẽ ſpẽi cum effectu, ut deus
ſol et hõ ſunt totalis cã hominis et ſolũ hõ eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ ho
mine genito, põt tñ dici ꝙ hõ equoce generet a ſole et deo. Prete
rea, non reqritur oĩmoda ſpecifica et formal' idẽptitas ĩter ge-
nerãs et genitũ, potiſsime prĩcipalis prcipii generãdi, ut ĩ gene
ratione xpĩ uolũtas diuina fuit ſpẽale et prĩcipale prĩcipiũ et
tñ nõ eſt uniuoca. Ex his ſeqtur ꝙ duplex eſt gñratio uniuoca,
prima qñ principiũ et terminus formalis ſunt oĩo eiuſdẽ rõnis
ut ĩ generatione caloris a calore, ſecũda qñ generãs et genitum
tm̃ cõueniũt ĩ natura ſpecifica. Prima eſt maior ſecũda, nã in
diuinis prĩcipiũ eſt memoria fecũda, tñ terminus formalis eſt
ſola eſſentia uel potius eſſentia cũ oĩbus eſſentialibus, ſed ſola
memoria fecũda eſt prĩcipiũ ꝑductiuũ. Vigeſimũoctauũ. Cau-
ſalitas equoca eſt pfectior q̃ uniuoca tñ generatio uniuoca ẽ
nobilior q̃ equoca. Vigeſimũnonũ. Relationes pſonales diuine
ſunt ſubſiſtẽtes .i. incõmunicabiliter exiſtẽtes et nulli ĩherẽtes
nõ tñ ĩcludũt pſone diuine ſolas relatiões ſꝫ etiã naturã ĩ qua
cõueniũt. Trigeſimũ. Aliqua diſtinguũtur p alia et tñ nõ diſti
guũtur illa diſtinctione qua illa alia diſtiguũtur ut Petrus et
Paulus diſtinguũtur p differẽtias ĩdiuiduales, et tñ ille diffe
rentie ſunt primo diuerſa .i. nihil qdditatiue p̃dicatur de eis et
tñ de Pe. et Pau. p̃dicãtur multa qdditatiue ĩmo ꝓxima ſpẽs.
Trigeſimũprimũ. Talis eſt proportio ĩter memoriaſ fecũdã et
terminũ formalẽ .i. eſſentiã ꝙ memoria fecũda cõicat eſſentiam
filio, ſed nõ oportet ꝙ ſi unus eſt terminus formalis ꝙ iõ ſit tm̃
unũ prĩcipiũ uel tm̃ una ꝑductio, qa ĩ diuinis eſſentia eſt termi
nus formalis tã generationis q̃ ſpiratiõis et tñ generatio et ſpi
ratio nõ ſunt una productio nec memoria et uolũtas. Trigeſi-
mũſecũdum. Aliqualiter pſone et productiones ſunt idẽ qa con
ueniũt ĩ eſſe relatiuo nõ tñ ſunt adequate idem. Trigeſimũter
tiũ. Generatio ĩ creaturis eſt pfectio ſupplens impfectionẽ qa
ex quo nihil idẽ numero põt manere ſemper ĩ corruptibilibꝰ iõ
ponitur ĩ eis gñratio ut corruptis aliqbus alia generẽtur.

¶ AD ARGVMENTA PRIMO Ad principalia etc.
Hec eſt cauda q̃ſtionis. Cũ ergo q̃ritur utrũ poᵃ generãdi etc.

Arguitur ꝙ paternitas ſit potentia generandi. Primo ſic, Au-
guſtinus dicit eo pater eſt quo eſt ei filius ergo eo pater qᵒ ge
nerat, ↄ̃ña ꝓbatur, gñratione ẽ ei filius et generatio eſt pater-
nitas, ergo paternitate eſt ei filius. ¶ Pro ſolutione huius ar
gumenti doc. notat, ꝙ ille ablatiuus eo põt dicere cãm formalẽ
uel fundamentalẽ ut ſit ſenſus primi, eo eſt pater quo eſt ei fi-
lius .i. paternitas eſt illa forma rõne cuius pater eſt pater, et re
fertur ad filiũ ſiue habet filiũ uel paternitas ſiue generatio eſt
ipã gñratio qua generat filiũ, et ſenſus ſecũdi, paternitas ẽ prĩ
cipiũ ꝑducẽdi ſiue generãdi filiũ. Primoᵒ ĩtelligit Augu. nõ ſe
cũdo modo, ſed de ſecũdoᵒ eſt ad ꝓpoſitum nõ de primo modo.
¶ Secũdo ſic arguitur. Actus proprius eſt a ꝓpria forma, ſꝫ
paternitas ſiue generare eſt proprius actus patris et nõ eẽntie
ergo paternitate generat. ¶ Pro ſolutione notat doc. primo
illud de duplici cõicabilitate de qua ſupra fo.60.col.2. Secũdo
notat ꝙ a forma ul'ĩ p̃dicabili de pluribus eſt opatio cõis illis
de qbus p̃dicatur, ſicut opatio ↄ̃ñs aĩal inquãtum aĩal cõuenit
oĩ aĩali, ſed a forma q̃ ĩ ĩformãdo eſt cõis plibus nõ eſt neceᵉ
oĩbus illis qbus cõicatur eẽ opationẽ eius cõem maxime qñ ha-
bet ſm ordinẽ ab illis ut ſi calor cõicaret ſe eũdẽ numero alii
a ſuo ſubiecto ↄmunicatione adequata non poſſet aliud ſubiec
tum cui ↄmunicat illũ calorẽ alteri ↄmunicare, qa ponitur ꝙ ſit
ſibi ↄmunicatus ↄmunicatione adequata, et tñ eſt forma cõis
pluribus ſubiectis. Sic diuina eſſentia ↄmunicatur a patre filio
ↄmunicatione adequata per generationẽ, licet ergo ſit ↄmunis
patri et filio et ſit prĩcipiũ ↄmunicãdi ſe ĩ patre, non tñ in filio
qa ĩ filio eſt ↄmunicata adequate per generationẽ ita ꝙ nulli
põt amplius cõicari p generationẽ licet bene p ſpirationẽ iõ fi-
lius nõ põt eã cõicare, cuius cã eſt qa ordinate habetur ĩ pſo-
nis et primo in patre, q generatione ut cõicatione adequata cõ-
municat eã filio. Tertio notat ꝙ p oppoſitũ forma duplr̃ dicit̃
eſſe ꝓpria, primo qa nõ eſt p̃dicabilis de pluribus ptibus ſubiec
tiuis, ſecũdo qa nõ eſt de facto una ĩ pluribus, Loquẽdo de for
ma ꝓpria ſecũdoᵒ maior eſt falſa. qa a paternitate q̃ illoᵒ eſt
ꝓpria non eſt opatio .i. generatio patris, ſed ab eſſentia q̃ ẽ cõis
ſecũdoᵒ. Quarto notat, ꝙ illa ↄ̃ña ñ ualet, ꝓpria forma dat eẽ
ergo dat agere, quia multe forme dant eſſe ut quãtitates rela
tiones et hecheitates q̃ nõ dant agere. Quinto notat, ꝙ nõ põt
una cõis rõ dari quare alique forme ſunt actiue .i. alicuius uel
aliquoꝝ ꝑductiue, et alique nõ, eo ꝙ ſolum ſube et q̃litates ſunt
actiue, et nõ oẽs, ſi aũt poſſet cõis rõ dari tũc oẽs eſſent actiue.
Similiter pfectio nõ eſt rõ quare alique ſunt actiue qa angelus
nõ eſt ꝑductiuus alterius angeli, et tñ aliqua impfecta corpo
ra generãt ſibi ſilia. Optima tñ rõ non quo ad nos ſed ex natu
ra rei eſt illa, qa talis forma eſt talis iõ eſt actiua, qa actiui-
tas cuiuſcũq̃ rei ex ĩtriſeca ſua rõne orit̃. Sexto notat ꝙ ali-
quid ſpẽale eſt ĩ diuinis qa ĩ creaturis nũq̃ aliqd idẽ ĩ cõceptu
eſt cõe multis quin ſit ul'e, nõ ſic ĩ diuinis qa eẽntia eſt cõis pſo
nis et p̃dicatur eſſentialit̃ de eis et tñ non eſt ul'e. ¶ Tertio
ſic arguit̃. Omne mediũ eſt eiuſdẽ rõnis cũ extremis ſed pater
et filius q ſunt extrema ſunt relatiua, ergo et illud quo pater
producit filium quod eſt mediũ inter illa eſt relatio. ¶ Pro
ſolutione notat doc. ꝙ mediũ eſt duplex. Primũ eſſentialit̃ or-
dinatũ ĩter extrema ut medius color ĩter extremos q ſunt albe
do et nigredo. Secũdum eſt accñtaliter ordinatũ ſicut genera-
tio ĩter generãtem et genitũ. Primũ eſt eiuſdẽ rõnis cũ extre-
mis, nõ ſecũdum. Nã cõiter prĩcipiũ ꝑductiuũ p quod ſuba pro
ducit eſt qualitas et tñ ꝑducens eſt ſuba q̃uis p qualitatẽ non
proprie ꝑducatur ſuba. Similit̃ aĩa ĩtelligit lapidẽ, ĩtellectio ẽ
mediũ et tñ eſt qualitas et extrema ſunt ſube. Secũdo notat ꝙ
q̃uis pſone ſint relatiue tñ nõ oportet ꝙ prĩcipium gñrandi ſit
relatio quia eſt medium ſecũdo modo ordinatũ. Tertio notat,

ꝯ inter patrem et filium debeat dici eſſe mediū illud debet dici eſſe generatio et nō memoria, nā memoria ſe tenet a pte patris et nō eſt mediū. ❧ Quarto ſic arguit. Poᵃ ē eiuſdē generis cū actu ſed actus.ſ.generatio ē rl̓o ergo et poᵃ gn̄radi ē rl̓o. ❧ Pro ſolutione notat doc.ꝙ poᵃ ad ꝓpoſitū capitur dupl̓r. Vnoᵒ ꝓ poᵃ obiectiua añ actū.i.ꝓ poſſe exiſtere et tñ actu nō exiſtere,et ſic omne ens anq̄ eſt ꝓductū dr̄ eē i poᵃ ita ꝙ idē ens numero eſt quod ē primo i poᵃ et ſecūdo i actuali exñtia, et ſic nulloᵒ debet poni poᵃ generādi i diuinis.qa generatio diuina eſt ſimpʳ neceᵃ et ab eterno. Alioᵒ pro forma ꝓductiua alicuius,et illa eſt in diuinis,de qua eſt maior falſa ſed de prima eſt uera de qua nihil ad ꝓpoſitū.Secūdo notat ꝙ eadē forma ſubſtātialis eſt pricipiū duplicis actionis.ſ.de genere actionis q̄ eſt ꝓductio ſed illa nō ꝓducit̓,ſed ſimpʳ reſultat,et de genere qualitatis ut eſt itellectio et illa eſt producta uere.

❧ QVIA TAMEN ALIQVA Argumenta ꝯ pᵃˢ etc. Hic doc.ſoluit rōnes cuiuſdē doctoris ꝯ primā opi. adductas. Ad primā doc.negat minorē de generatione qa illa neceſſario requirit ſuppoſitū,ſecus de aliis actionibus,ut dictū eſt diſ.4.q.2.de creatione et infra diſt.x.de ſuppoſito conueniēte etcete. ❧ Ad ſecūdum negat maiorē,et ad ꝓbationē dicit ꝙ phūs loquitur i cauſatione reali ubi eſt diſtictio realis et eēntialis et depēdentia eſſentialis cauſati a cauſa. ❧ Ad tertiū negat ꝙ forma i qua aſſimilat̓ genitū generāti ſit tm̄ ens rōnis uel ſolū rōne una,de quo amplius uideri habet i ſecūdo libro de unitate ſpecifica nature uniuerſalis in idiuiduis. ❧ Pro ſolutione quarti doc.notat.Primo ꝙ memoria fecūda tm̄ in p̄re eſt principiū generādi et nō i filio,iō argumentū eſt ꝓ Scoto.Secūdo notat ꝙ ad ꝓpoſitū duplex eſt prioritas,una ſm̄ cōſequentiā ubi illa q̄ iferūtur dicūtur priora et iferētia dicūtur poſteriora.i. terminus iferens eſt poſterior et illatus eſt prior,et cōiter iferens eſt minus cōis et illatus magis cōis non tñ ſp.Secūda ē ſm̄ cauſalitatē.i.in eſſe reali et cauſatione reali.Tertio notat ꝙ n̄ cōuertūtur ille prioritates qa nō ſp illatū.i.prius ſm̄ ꝯñtiam, eſt priꝰ i cauſando realit̓,ut bene ſeqtur,ignis ergo calidus et tamen in eſſe reali ignis p̄cedit calorē ſicut ſubiectū accidens et ꝑ ꝯſequens calor uirtute ignis cāt. Vtrū diſtiguere ſit pfectiꝰ i generatione uel aſſimilare ps ſupra, ē q̄dē cōius nō tam̄ pfectius utrū ēt aīa uegetatiua ſit pricipiū generādi ps i.2ᵒ.li.

DISTINCTIO OCTAVA.

NVNC DE VERITATE. CIRCA DISTINCTIONEM ETC. Hec ē octaua diſtictio primi ſniar̄ in qua doc.tractat ꝯformiter ad magiſtrū de ꝓprietatibꝰ diuinis. Quar̄ prima eſt ſimplicitas.Circa quā mouet tres q̄ſtiones pricipales et aliam iuxtaq̄ſtionē. Prima.q.eſt iſta utrū deus ſit ſumme et pfecte ſimplex. ❧ In hoc titulo ſunt quatuor termini declarādi.ſ.deus q eſt declaratus.3.q.pl. ❧ Et ſummū q cum ſit ſuplatiuus capitur duplicit̓.ſ.affirmatiue et negatiue,primoᵒ dupʳ.ſ.ꝓprie ꝓ eo quod eſt melius oībꝰ aliis et non pōt excedi ſed eſt uere ifinitū,et improprie ꝓ ualde perfecto ut cōiter dicimus quēlibꝫ ſanctiſſimū, ſecūdoᵒ capitur ꝓ eo quod nō exceditur ab alio pōt tamen pati equale. ❧ Tertius terminus eſt pfecte,et dicit pfectū cui nihil deeſt, et hoc ē dupliciter.Vnoᵒ ſimplicit̓.i.oī modo eo modo quo eſt poſſibile aliqd eſſe pfectū illoᵒ ſolus deus ē pfectus qa oīa continet aut uirtualiter.i.cāliter,aut eminēter.i.pfectionaliter, aut formaliter ſicut oia q̄ i ꝓpria ſua quidditate et natura ſunt i deo aut exemplariter ut omnium ideas,alio modo ſm quid.i.in uno certo genere,et ſic dupʳ,qa aliquādo trāſfert̓ ad bona ut bonus logicus,aliquādo ad mala,ut bonus latro ❧ Quartus terminꝰ eſt ſimplex,q capitur dupʳ.Vnoᵒ proprie,et ſic illud quod nō eſt compoſitū dicit ſimplex.Alioᵒ improprie ꝓ eo q non ē doloſus ſed patēter i ſuis factis ambulat.Primoᵒ capitur dupl̓r. Vnoᵒ formaliter et ſic eſt pura negatio et idē eſt quod non cōpoſitū,alio modo fundamētaliter,et ſic res nō cōpoſita dicitur ſimplex. Quō dr̄ant ſimplex,ſimpʳ ſimplex,et ſumme ſimplex, uide ſupra. ❧ Dimiſſo ergo capite.q.ad corpus accedo.Doc. diuidit q̄ſtionem i duos articulos,qa ſimplicitatē dei ꝓbat doc. primo p rationes pticulares,ſecūdo p ꝯēs.Primus diuiditur in tres articulos.Primus ꝓbat ꝙ deꝰ non eſt ꝯpoſitus ex materia et forma,et hoc ſic primo ſic. Primus efficiēs non pōt eſſe ꝯpoſitus ex materia et forma ſed deus eſt primus efficiēs ergo nō eſt compoſitus ex materia et forma, Maior ꝓʳ, nullū compoſitū ex materia et forma eſt primum efficiēs qa nihil efficit ſe, ergo oē ꝯpoſitū ex materia et forma p̄ſupponit aliud efficiens. Minor eſt nota. ❧ Secūdo ſic. Materia de ſe non habet formā,ergo anteq̄ aliquod compoſitū ꝯponatur aliquod tale oportet habere aliquod efficiēs quod effectiue informet materiā ſꝫ nihil ē prius deo,ergo deꝰ non ē ꝯpoſitus ex materia et forma. ❧ Tertio ſic. Omne cauſatum unum requirit unam cauſam primam,ſed materia et forma non ſunt una cauſa ergo dabitur una cauſa noncauſata a materia et forma.

❧ SECVNDVS Probat deū non eē ꝯpoſitū ex ptibus quātitatiuis et hoc ſic.Poᵃ ifinita non eſt i quātitate mol, ſed deus eſt ifinite poᵉ ergo non eſt quātus. ❧ TERTIVS Probat ꝙ deus non ē ꝯpoſitus ex ſubiecto et accidente. Nullū imateriale et non quātū eſt ꝯpoſitū ex ſubiecto et accidēte materiali, ſed deus eſt huiuſmodi,ergo etc. Preterea,nulla itellectio et uolitio accidit deo,ut pʳ di.2.q.i.ergo nec aliqd̓ accn̄s ſpūale ē i eo. ❧ In hac lr̄a fundātur multa bona. Primū. Cālitas materie et forme nō eſt ſimpʳ pᵃ qa p̄ſupponit efficiens uniēs ea. Secūdum. Nulla forma pōt ſe ipſam unire materie ſue nec ſeparare directe,nec aīa itellectiua. Tertiū.Si deus eſſet ꝯpoſitus ex materia et forma nō poſſet ipe deus ſuā formā unire ſue materie. Quartū.Cālitas materie et forme icludūt impfectionē qa partialitas et iformare et iformari dicūt impfectionē, et illa tria cōcurrūt i illa cālitate. Quintū.Cālitas efficientis et finis nullā impfectionē reqrit,de quo uide ſupra fo.40.col.i.2. Sextū, Omne impfectū reducit̓ ad pfectū, de quo ſupra fo.52. col.2. et.3.Septimū.Materia de ſe nullā formā habet et eſt paſſiua ideſt receptiua forme,et i poᵃ ꝯdictionis.i.cōtingēter ſe hēt ad formā ita ꝙ pōt habere et nō hr̄e formā quātū de ſe eſt et per ꝯn̄s oportet ꝙ p aliud fiat ſub forma. Octauū.Forma reducit materiā ad actū formalit̓ ſed nō effectiue ſed ſolū actuat.i.in format.Nonū.Nō pōt poni unitas in cāto ſine unitate i cā quia de rōne principii et cāe eſt unitas plus q̄ de rōne cāti.Decimū, Entitas materie eſt diminuta.i.minus pfecta reſpectu cōpoſiti Idem de entitate forme. Vndecimū.Omni cōpoſito ex materia et forma oportet ponere aliqd prius. Duodecimū.Nulla ē magnitudo ifinita nec aliqua eſt uirtus i tali magnitudine. Tredecimū.Mens philoſophi.8.phy. et.12.metha.eſt iſta,ꝙ nulla poᵃ infinita eſt i quātitate finita,ita ꝙ illa poᵃ ifinita extēderet̓.i. eſſet quāta p accn̄s.i.p quātitatē ſicut albedo in ſupficie.Probat,qa tūc poᵃ eſſet maior i tota quātitate q̄ i una pte,ſed impoſſibile eſt ꝙ ifinitū ſit maius i toto q̄ i pte,qa ſicut pōt creſcere quātitas in ifinitū ſic poſſet uirtus ifinita creſcere quod eſt impoſſibile.Decimūquartū.In deo nulla eſt materia et per ꝯn̄s nulla quātitas, Nā ſi uirtus ifinita eſt i quātitate q̄ro cum ſit accn̄s illa quātitas i quo ſubiecto ſit qd̓ extendatur illa quāti-

tate,non in materia,quia ubi uirtus dei infinita ibi nulla materia ut ꝓbatū eſt ſupra,nec illa uirtus īfinita extendit illa quātitate qa nō eſt extēſibilis ut dictum eſt ſupra et ꝑ ꝯ̄ns nec pōt informare illā quātitatē nec īformari ab eadē qa alias extenderet ipa. Decimūquintum. Quanto denſior fuerit ignis tanto calidior,ideo poſsibile eſt ꝙ ignis paruus et denſus ſit calidior q̄ magnus et rarus.

¶ SECVNDO PROBO GENEraliter ꝓpoſitū etc. Iſte eſt ſecūdus pricipalis articulus i quo doc.ꝑ rōnes cōmunes ꝓbat ſimplicitatē dei,et primo ꝓbat ꝑ rōnem illam de nece^e^ eſſe, de qua fo.51.col.4. ¶ Secūdo ꝓbat ſic. Nullū infinitū poteſt eſſe ps nec excedi,ſed deus eſt īfinitus ergo deus nō pōt excedi nec eſſe ps,ſed oē cōponibile cū alio pōt excedi et eē ps,ergo de⁹ nō eſt cū alio cōponibilis. ¶ Preterea oē cū alio componibile caret pfectione illius cū quo eſt cōponibile,ſed īfinitū nullo caret,ergo īfinitū cū nullo eſt cōponibile. ¶ Preterea,ſi deus ē cōpoſitus,aut ergo ex finitis aut ex īfinitis,nō ſecūdum,qa nullum infinitum eſt componibile,nec primum,quia infinita finita non faciunt unum infinitum.

¶ AD PRIMVM ARGVmentū dico etc. Hec eſt cauda q̄ſtionis.Cū ergo q̄ritur utrū deus ſit etc. Pro pte negatiua arguit primo ſic.Simplicitas nō eſt pfectionis ſimp^r ergo nō ē ponēda i deo. Añs ps qa ſi ſic,tūc oē ſimplex eſſet pfectius cōpoſito,quod eſt falſum. ¶ Pro ſolutione huius arg^i doct. notat. Primo ꝙ ſimplicitas ut dicit negationē cōpoſitionis i ſe et componibilitatis cū alio ita ꝙ nec icludit aliqd potētiale cū actuali nec iperfectū cū pfecto,ſic eſt pfectio ſimp^r.Secūdo notat. Nō oē ſimplex eſt pfectius non ſimplici, nec ꝓpter hoc ꝙ aliqd habet unā pfectionē ſimp^r eſt ſimp^r pfectū, nec propter hoc ꝙ aliqd caret aliqua pfectione eſt ſimp^r iperfectū,nā ſummo angelo repugnat ſimplicitas ꝓpter ſuā pfectionem, uerū tñ eſt ꝙ illud quod caret una pfectione ſimp^r nō eſt īfinitū nec ſumme pfectū,cū ī deo oēs ſimul cōcurrat,nulla etiā perfectio dicitur ſimp^r perfectio niſi illa q̄ ī ſuo perfecto genere eſt īfinita et q̄ de ſua rōne formali nullā icludit limitationem. Tertio notat ꝙ ī creaturis,nulli poſſunt cōuenire oēs perfectiones ſimp^r,ſed aliqua cōuenit uni et alia repugnat,ut partibus cōpoſiti cōuenit ſimplicitas et toti cōpoſito repugnat,tñ cōpoſito cōuenit una alia perfectio ſimp^r.ſ.actualitas q̄ eſt perfectio et cōpletio entitatis q̄ repugnat partibus. Quarto notat ꝙ in perfectionibus ſimpliciter ſunt gradus qa q̄dā ſunt aliis perfectiores ut actualitas ſimplicitate,qa ex rationibus ſuis formalibus ſemper una ab alia formalit̄ diſticta eſt nobilior uel ignobilior alia,tñ cū ſunt ī deo realiter ſunt equales,qa q̄libet eſt īfinita.ꝙ aūt in rationibus formalibus ſit exceſſus ps qa quālibet entitatē cōſequitur ſuus modus ītrinſecus et ſicut nō eſt equalis entitas oīum ſed ſemper ſunt drīe ita et ī perfectionibus eoꝝ ſunt drīe et inequalitas.Ex hoc ſeqtur ꝙ illud quod eſt ſimplex ſine actualitate non ē ita perfectū ſicut actuale ſine ſimplicitate. Quid ſit perfectio ſimp^r uide ſupra fo.60.col.3.et.4.Et ſic ps qd ſit dicēdū ad argumētū. ¶ Secūdo ſic arguit.Forma dat eē et hoc eſt perfectionis et īformat et hoc ē iperfectionis ergo ſepetur primū a ſecūdo poterit deitas eſſe icōpoſito dans eſſe ſine īformatione et per ꝯſequēs cōpoſitio nō eſt iperfectionis. ¶ Ad hoc argumentū doctor dicit ꝙ formalit̄ dare eſſe non pōt ſine imperfectione eſſe qa icludit limitationē et partialitatē,iō non ualet ꝯ̄ña ī argumēto nec eſt īſtātia de filio ī diuinis q dat eſſe nature humane in chriſto,qa nō dat eē formale ut patebit in.3. libro. ¶ Tertio ſic arguit. Quod uni accidit nulli eſt ſubſtātia ſed ſapiētia ī nobis ē accñs,ergo nō pōt ī deo eē ſubſtātia. Reſpondet doctor,ꝙ ſapientia ſm̄ illā rationem qua eſt qualitas non eſt in deo et remittit ſe ad ſecūdam.q.infra.

IVXTA HOC QVERO VTRVM ALIqua etc.Hec ē iuxtaq̄ſtio p^e.q.Cuius titulus talis eſt utrū aliqua creatura ſit ſimplex. In hoc titulo ſunt duo termini.Primus eſt creatura q habet locū ī ſecūdo libro.Secūdus eſt ſimplex q ſupra declarat⁹ eſt. ¶ Dimiſsis argumētis ꝓ et ꝯ,corpus q̄ſtionis diuiditur ī duo. P^o ponit̄ opi. S.Tho.ī.par.ſum.q.3.arti.4.et.q.I.arti.2.et.2.li.cōtra Gētiles.c.49.Secūdo determinat queſtionē. ¶ Opinio S.Tho.conſiſtit ī tribus dictis.Primū.Pura potentia eſt oīo nihil,purus actus ē entitas īfinita nulla entitate carēs q̄ poſsibilis eſt eē ī uno.Secūdū.Ens per participationē eſt ens ab alio cauſatum ſed ens participatū eſt cā illius ita ꝙ participās dicitur eſſe cauſatum.Tertiū.Omnis creatura dup^r eſt cōpoſita,primo ex actu et po^a.i.ex aliqua entitate et carentia alterius entitatis,ſecūdo ex participāte et pticipato. Et īponit ſibi doctor ꝙ uelit omnē creaturā eē cōpoſitam ex pluribus rebus. ¶ Et contra illud ultimū arguit doc.ſic. Si oīs creatura cōponit ex pluribus rebus tūc q̄ro de illis rebus utrū ſint cōpoſite ex rebus uel non,ſi primū tūc eſſet ꝓceſſus in īfinitū ita ꝙ nulla res inueniret quin ſemp eſſet ex aliis cōpoſita. Si ſecūdū tūc falſum ē ꝙ oīs creatura ſit ex rebus cōpoſita,qa ille partes ſunt res et ñ ſunt ex rebus cōpoſite.Concludit ergo doc.ꝙ alique ſunt creature non cōpoſite ex pluribus rebus. Quod declarat p.3.dicta. Primū.Oīs creatura non habet aliquē gradū cū quo ens poſſet ſtare,licet forte talis creatura non poſſet cū illo ſtare tamen iquātum ens eſt,eſſet ſibi compoſsibilis ſicut talpe ut talpa eſt non ē uiſus compoſsibilis,tñ iquātum aīal eſt,eſt ſibi cōpoſsibilis et illa compoſitio non ē ex pluribus rebus ſed una re, et una priuatione uel pluribus.Secūdum.Oīs creatura ē cōpoſita ex ꝓpria entitate,et po^a obiectiua eiuſdē entitatis.i.nulla creatura eſt nece^o nec ab eterno ideo ē poſsibilis fieri āteq̄ ſiat tūc illa po^a et actus ei⁹ dicūtur componere ipam.Tertiū. Omnis ſuba corruptibilis eſt capax accñtis alicuius formalit̄ inherētis et ſic componit ex ſubiecto et accñte.Similit̄ oīs ſubſtantia creata ſpūalis,qa itellectio et uolitio ſunt accidentia eius.Vbi notetur ꝙ doctor dicit itelligibilia eſſe īfinita et angelum poſſe oīa itelligere.ꝙ aūt itellectio angeli nō ſit ſibi ſubſtātialis ꝓbat primo,qa angelus itellectiōe et uolitione eſt formaliter beatus,ſi ergo ſunt ſibi ſubſtātialia tūc ſe ipo eſſet beatus, quod falſum eſt.Secūdo cū itelligat oīa et infinita tūc haberet eſſentiā īfinitā ꝓpter itellectionē infinitoꝝ eādem ſibi. Tertio, qa nō depēderet itellectio ſua ab aliquo niſi a quo depēdet ſua eſſentia ſed a nullo depēdet eſſentia angeli niſi a deo, ergo oīs intellectio angeli reſpectu alioꝝ eſſet ꝑ dei eſſentiam,qa alias illa itellectio depēderet ab illis aliis,ſi ab eis haberet itellectionem quod eſt in proprio genere res cognoſcere.

¶ AD ARGVMENTVM Principale Auguſtini etcete. Hec eſt cauda q̄ſtionis.Cū ergo q̄ritur utrum aliqua creatura ſit ſimplex arguit ꝙ nō,qa Augu.dicit,ꝙ nulla creatura ē ſimplex. ¶ Doctor cōcedit hoc,ſm̄ determinata prius. ¶ Sed pro ſalutione ſecūdi argumēti.S.Tho.doc.notat,ꝙ participare idem eſt quod partē capere,et ꝙ pticipare notat duplicē relationē.Vnā ptis ad totū,ſecūdam capiētis ad captū.Prima ē realis,ſecūda rōnis.Et nō capit ps ꝓprie ꝓ pte reali,eētialiter et realiter diſticta ab alia parte et toto,ſed capit hic totū ꝓ īfinito,et ps dr̄ aliquod finitū uel minus bonū,ut ſupra fo.52.col.2. Secūdo notat,ꝙ oīs pfectio ſimpliciter ē nata eſſe infinita,et iō q̄ñ ī creaturis eſt finita dr̄ eſſe ps ſui ipſius ut eſt ī deo ubi eſt infinita.Tertio notat,ꝙ ps pōt trip^r capi. Vno^o ꝙ totū captum ſit tm̄ ps capiētis,ut ſpēs capit genus,et eſt tm̄ pars ſpeciei.Secūdo ꝙ ps capti ſit pars capiētis, ut cū aliquod mōſtrum habet duo capita,et duas animas,et tñ reliquū corpus eſt tm̄ unum,

ibi quodlibet dicitur capere corpus alterius, quod eſt ſolum ps utriuſq;. Tertio ꝙ pars capti ſit totũ capiẽs ut finita pfectio hominis eſt totus hõ capiens, et tñ ſolũ eſt ps īfinite pfectionis dei capte. i. eſt minor pfectio habita a deo pfectiore uel īfinito. Primis duobus modis põt ꝯcedi relatio realis, tertio° non. Quarto notat, ꝙ tertio° dȝ ītelligi. S. Tho. de pticipatiõe et uerū dicit.

Queſtio Secunda.

SECVNDO QVERO SCILICET VTRVȝ cũ etc. Hec eſt ſecunda queſtio principalis huius diſtinctionis ptinens ad ſimplicitatẽ dei. Cuius titulus eſt talis. Vtrũ cũ ſimplicitate diuina ſtet ꝙ deus uel aliqd formaliter dictũ de deo ſit ī genere uel ī p̄dicamento. In hoc titulo ſunt ſeptẽ termini declarãdi. ¶ Primus ē ſimplicitas q eſt declaratus q̄ſtione prima huius diſtinctionis. ¶ Secũdus eſt diuina q eſt declaratus fo. 52. col. 4. ¶ Tertius eſt ſtare q ē declaratus. 2. diſt. 2. p. fo. 52. col. 4. ¶ Quartus eſt deus q pȝ. 3. q. ꝓlogi. ¶ Quintus eſt aliqd formaliter dictũ de deo, quod idẽ eſt quod p̄dicatũ de deo p modũ forme ſic ꝙ ſignificatũ huius termini p̄dicati ſit uere in deo ī propria ſua qdditate, et nõ ſolũ uirtualiter uel exẽplariter ul' eminent'. ¶ Sextus eſt genus, quod capitur quadrupliciter. Primo grãmaticaliter, et ſic eſt unũ accidẽs, nominis, pronominis, uerbi, et pticipii, et eſt multiplex, ut pȝ ī grãmatica. Secũdo logicaliter, et hoc triplicit'. Primo cõmuniſſime, et ſic oẽ cõmune dr̄ gen⁹. Secũdo cõmunius, et ſic oẽ p̄dicatũ ī qd de pluribus ſpecie differentibus ſiue ſit trãſcendẽs ſiue p̄dicamentale dicitur genus. Tertio cõmunit', ꝓ tota una coordinatione pluriũ cõceptuũ ſpeciali mõ ad ſe inuicẽ habentiũ. Quarto ꝓprie ꝓ cõceptu limitato ī qd et uniuoce p̄dicabili de pluribus ſpecie differẽtibus. Et illi modi ſunt generis fundamẽtalit' capti. Sed formalit' eſt ipa p̄dicabilitas uniuoca ī qd de pluribus ſpecie differẽtibus. Tertio capit' ciuiliter, et ſic tripliter. Primo, oẽ cõmune dictum uel factũ dicit' genus. Secũdo tota ꝓgenies dicit' genus. Tertio primus pater illius ꝓgeniei dicit' eſſe genus. Quarto capit' mathematice, et ſic fundamẽtum multaꝝ et diuerſaꝝ figuraꝝ dicit' genus ut baſis ſuper quã poſſunt cõſtitui diuerſe figure dicit' eſſe genus illaꝝ figuraꝝ. Et hii modi ꝓ nũc ſufficiãt. ¶ Septimus terminus eſt p̄dicamẽtũ q ī ꝓpoſito capitur ꝓ tota coordinatione pluriũ cõceptuũ ſicut dictũ eſt de genere logicalit' capto tertio°. Et illo tertio° capitur hic genus. ¶ Dimiſſo ergo capite q̄ſtionis corpus ī tres ptes diuiditur. Primo opiniones q̄dam recitantur et īprobãtur. Secũdo opi. Scoti adducitur ibi. Teneõ opi. Tertio argumẽta opinionũ aliaꝝ ſoluũtur ibi. Ad argumẽta opi. oppoſite, ante recitationem ſecũde opi. et ibi. Ad argumẽta ꝓ ſecũda opi. poſt recitationẽ ſecũde opi. ¶ Prima opinio eſt Hen. ī ſum. ar. 22. q. prima, ſecũda. et tertia, q dicit ꝙ nihil eſt uniuocum deo et creature. Probat primo ſic. Nihil eſt uniuocũ illis de qbus p̄dicãtur totaliter ꝯ̄dictoria, ſed deus et creatura ſunt huiuſmodi, ergo nihil eſt eis uniuocum, minor pȝ, qa creatura eſt cauſatũ, deus eſt nõ cauſatũ. ¶ Secũdo ſic, oĩs cõceptus uniuocus eſt neuter reſpectu illoꝝ qbus eſt uniuocus. i. nõ īcludit aliquẽ illoꝝ, ſed eſt ſupior eoꝝ, ſed nullus conceptus eſt neuter reſpectu ꝯtradictorioꝝ, ergo etc. Tertio ſic. primo diuerſa ī nullo cõueniũt, ſed deus et creatura ſunt p° diuerſa, ergo ī nullo cõueniũt. ¶ Quarto ſic. Vbi tm̃ eſt attributio ibi nulla ē uniuocatio, ſed creatura tm̃ attribuitur deo, ergo nõ uniuocatur cum deo. ¶ Quinto ſic, Dyoniſius ponit deũ cognoſci p remotionẽ omniũ, ergo nihil eſt uniuocũ deo, q' eſt ī creaturis, qa illa attribuerẽtur deo. ¶ Sexto ſic. Augu. uult ꝙ abſtrahendo cõceptũ boni ab hoc et hoc bono tunc illud abſtractũ eſt ꝓpriũ deo, et p cõſequens non eſt uniuocum deo.

¶ Contra hanc rationem adducit doctor rationes duas datas diſtinctione. 3. q. i. in determinatione q̄ſtionis. ¶ Sed Hen. quoli. 10. q. 7. rñdet ꝙ ens ratũ. i. inquãtũ creatũ a deo facit de ſe noticiã inquãtum eſt ens ratũ, et p ꝯ̃ns p reſpectũ cognoſcitur q° reſpectu cognito ſua correlatio ſimiliter põt cognoſci. et tñ non eſt aliqd uniuocũ relatiuo et ſuo correlatiuo. Sic ſimilitur põt deus inquãtum eſt correlatiuũ creature cognoſci abſq; aliqua uniuocatione. ¶ Cõtra hoc arguit doc. Nullũ abſolutũ uirtualiter ꝯtinetur ī r'', ergo p noticiã reſpectus nõ põt cognoſci de⁹ abſolutus et creatura abſoluta. ¶ Secũde rõni rñdetur tripliciter. Primo ab Hen. ubi ſupra ꝙ idẽ cõceptus eſt certus et dubius, ut cõceptus ſortis eſt idẽ cũ cõceptu alicuius hominis et tñ certus ſuȝ ꝙ iſte eſt aliqs hõ, et neſcio utrũ ſit ſortes uel plato. ¶ Cõtra hoc arguit doc. Cõceptus hic capitur ꝓ cõceptu reali illo° aſſumptũ Hen. eſt falſum, et exemplũ ſuũ nihil ē ad ꝓpoſitũ, qa ſi accipit cõceptũ ſortis et alicuius hoĩs ꝓ uno cõceptu reali tũc tm̃ differũt rõne penes modos grãmaticales et logicales q nihil dicũt reale. In illo paſſu pȝ ꝙ modi ſignificãdi et modi illi ītelligẽdi. ſ. ul'e, pticulare, explicite, īplicite, diffinitũ, diffinitio, ſunt ſolũ rõnis et differũt tm̃ rõne. Sil'r ꝙ illi modi uariati pñt uariare nõ tm̃ certitudinẽ et incertitudinẽ ſed etiã cõgruitatẽ et īcõgruitatẽ, ueritatẽ et falſitatẽ ꝓpõnum. Si ergo penes modos tales põt uariari certitudo. i. idẽ eſſe certum et dubiũ nõ ſeqtur ꝙ ꝯceptus talis realis ī ſe unus ſit dubius et certus, ſi ī ſe cõſideretur, tñ ſub diuerſis modis cõſiderãdo põt eſſe dubietas et certitudo ꝓpter illos modos. ¶ Secũdo rñdetur ab Hen. ī ſum. ar. 22. ubi ſupra, ꝙ ſunt duo cõceptus entis in deo et creatura ſed ſunt multũ ꝓpinqui etc. de quo ſupra diſ. 3. q. i. in opi. Hen. ¶ Contra hoc arguit doc. ſic. Quãdo nõ põt aliqua cõcipi ſub unitate niſi prius cõcipiãtur ut diſtincta non põt ītellectus eſſe certus de unitate eoꝝ niſi ſit prius certus de diſtīctione eoꝝ, ergo ītellectus non põt cõcipere ens ut unũ uel ut ſunt ꝓprinqui, nec põt ſibi uideri ꝙ ſint unũ ꝓpter ꝓpinqtatem, niſi pri⁹ cõcipiat extrema ut diſtīcta, qa oĩa ꝓpinqua ſunt pl'a. Si ergo prius nouit diſtinctionẽ illoꝝ cõceptuũ entis dei et creature, ergo nõ eſt dubius et certus de eodẽ. ¶ Tertio reſpondet' a fratre Ioãne roditho. li. i. diſt. 2. q. 6. ꝙ eſt certitudo de uno diſiũcto, ut ꝙ hoc eſt deus uel creatura, ſed eſt dubiũ de quolibet eoꝝ. i. ego bene ſcio diſiũctũ eſſe ueꝝ, ſed neſcio q̄ ps ſit uera. ¶ Contra hoc arguit doc. ſic. Ens eſt cõceptus incõplexus prior diuidẽtibus ens diſiũctiue, et ut ſic prior concipitur, et ꝓ illo priori q̄ritur de ipſo in ſe, utrũ ſit uniuocus uel equocus ideo rñſio nihil ad ꝓpoſitũ. Preterea, doc. adducit tertiũ argᵐ ſupra adductũ di. 3. q. i. uide ibi hãc materiã diffuſe.

¶ AD ARGVMENTA OPI. Oppoſite etc. Hec ē ſolutio argumẽtoꝝ Hen. Pro ſolutiõe primi doctor notat primo ꝙ totaliter ꝯ̄dictoria pñt duplicit' ītelligi, uel ꝙ nihil aliud ſint q̄ ꝯ̄dictoria, uel ꝙ ſint aliqd aliud, ſed de eis p̄dicẽtur ꝯ̄dictoria. Primo° minor eſt falſa, et maior eſt uera. Secũdo° maior eſt falſa, et minor uera. Secũdo notat, ꝙ de deo et creatura p̄dicãtur ꝯ̄dictoria, et tñ deus eſt aliqd poſitiuũ, ſimilit' et creatura et ſic ſimilit' pȝ ſecũdũ. ¶ Pro ſolutiõe tertii arg' notat doc. ꝙ deus et creatura ī cõceptu reali uniuoco cõueniũt, nõ tñ ī aliqua realitate. i. in nulla entitate reali cõueniũt. Cũ ergo loquamur de cõceptu et nõ de re, ideo minor eſt falſa ī tertio argu°. ¶ Pro ſolutione quarti, notandũ primo, ꝙ attributio idẽ ē q' analogia uel ordo unius ad aliud. Secũdo notãdum ꝙ analogia eſt duplex. ſ. uniuocoꝝ et equiuocoꝝ. Prima eſt ī oĩ genere. Secũda eſt ī equocis a cõſilio, ut ī hoĩe uiuo et picto. Ex quo pȝ, ꝙ uniuocatio et attributio poſſunt ſimul ſtare ī eodẽ. Tertio notãdũ, ꝙ licet attributio et uniuocatio poſſint eſſe ī eodẽ fundamẽto, tñ īter ſe nõ ſunt idẽ, nã eſſe unũ in quid p̄dicabile de pluri-

bus,et habere attributionem ad aliud non ſunt idē formaliter. Quarto notādū,ꝙ minor unitas pōt ſtare cū maiori nō tamen eſt maior. Vnitas aūt attributiōis eſt minor, ſed uniuocationis eſt maior. Qualis ſit attributio ſpecierꝝ adinuicē, et quo° menſuretur ꝑ unā,pꝫ ſupra fo.72.col.i.et.2.et quō deus cognoſcat ex creaturis,pꝫ ſupra fo.67.col.2. Quīto notādū,ꝙ oīs cōparatio menſuratoꝝ ad menſurā uel quod idē eſt exceſſoꝝ in pfectiōe ad excedens eſt neceſſario ī aliquo uniuoco. Sexto notandū,ꝙ cōparatio uera et realis reqrit uerā uniuocationē et cōparatio aliqualis reqrit aliqualē uniuocationē. Septimo notādum,ꝙ oīa numerata et diſcreta nece° hn̄t aliquā unitatē. Ex quo pꝫ ꝙ cōparatiui et ſuplatiui reqrūt uniuocationē,et ſic pꝫ ꝙ maior q̄rti argumēti eſt falſa. Ad Dyoniſiū r̄ndet,ꝙ Dyonſius ponit tertiū gradū cognoſcēdi deū eē ꝑ remotionē cōceptuū equocoꝝ, et duos alios modos prius poſuerat poſitiue cognoſcendi deū ꝑ cōceptus uniuocos,iō nō ē ꝯ Sco.autoritas Dioni. ¶ Ad Auguſtinū uide diſt.3.q.4.in.5.articulo.i.in ſolutione q̄ſtionis p° mediū. ¶ Circa finē ſolutionis argumētoꝝ refellit duas proteruias ī hac materia,quaꝝ prima eſt,ſi qs dixerit ens habere unū cōceptū,ſed tn̄ ī re nō eſſe aliqd uniuocū illis ī qbus eſt,ut deo et creature. Reſpōdet doctor. Nō curo đ re ſed de ꝯceptu. Secūda ꝓteruia,ſi quis dixerit ens eſſe unū cōceptū,tn̄ nō p̄dicatur ī quid de deo et creatura,et hoc uult doctor cū dicit, qa ratio ſubiecti nō eſt ratio p̄dicati.i.p̄dicatum nō p̄dicat ī qd de ſubiecto. Ad hoc reſpondit doc.ꝙ uniuocū eſt duplex,ut ſupra fo.65.col.i.et fo.7i.col.i.et.2.et cōcedit ꝙ ens non eſt ꝓpriiſſime uniuocū.i.in qd dictū de oībus,tn̄ uere uniuocū, qa ſm̄ unā rōnem p̄dicat de oībus, licet etiā in qd p̄dicet de deo et creatura,ut pꝫ ſupra diſ.3.q.i.in ſolutione q̄ſtionis. Sicut.n.genus dicitur de differētiis et nō in qd ſic ens de oībus ſed nō in quid. Eſt ergo ens uniuocū omnibus ſecūdo modo, non primo modo.

¶ ALIA EST OPINIO Affirmatiua in alio etc. Hec ē opi.ſecūda et eſt Alberti de Sexonia, et Roberti Holkot.i.li.q.5. Hec opi.ponit deū eſſe ī p̄dicamēto et ꝓbat ꝑ Dama. Secūdo ꝑ Boetiū q dicit ꝙ in deo ſunt duo genera.ſ.ſuba et relatio. Tertio ꝑ Auerroim q dicit ꝙ deus eſt prima ſuba ī genere ſubſtātie. Quarto ſic,deo et creature eſt ſube conceptus cōis,ergo deus eſt ī genere. Quinto ſic. Angeli et accidētia ſunt ſimplicia,et tamen ſunt in predicamento,ergo ſimplicitas dei non impedit quin ſit in genere.

¶ TENEO OPINIONEM MEAM Mediam etc. Hec eſt opi.doc.ꝓpria q̄ cōſiſtit ī duabus cōcluſionibus. Prima eſt iſta,nō obſtāte ſimplicitate dei aliquis ē ꝯceptus uniuocus deo et creature,imo multi ſunt tales. Secūda cōcluſio. Nullus talis cōceptus eſt genus. Prima cōcluſio eſt ꝓbata ſupius di.3.q.i.et in hac q̄ſtione ꝯtra primam opi. ¶ Secūda ꝯcluſio pr primo ſic,ſm̄ Aug.oīs ſuba p̄dicamētalis apta nata eſt ſubſtare accidentibus,ſed deus nō eſt huiuſmodi,ergo ſi dr̄ deus eſſe ſuba hoc dicit abuſiue. ¶ Secūdo ſic,ſm̄ Auicē.omne gen° eſt ps, deus non ē ps,ergo deus nō eſt ī genere, ille due rōnes ſunt ſil autoritates et rōnes. ¶ Tertio ſic. Conceptus cōis ad ea ad q̄ nullū genus eſt cōe non ē genus,ſed oē formalit̄ de deo et creatura p̄dicatū eſt cōe ad finitū et īfinitū ad q̄ nullū genus ē cōe ergo nullū tale ē genus. ¶ Quarto ſic. Quod nō hꝫ differētias non ē genus,ſed ens non hꝫ differētias per quas ꝯtrahatur ad deū et creaturas ergo ens non ē genus, et ꝑ ꝯñs ſi deus non eſt ꝯtractus ꝑ differētiam uel ens ad deū,non pōt deus eē ſpēs ī p̄dicamēto. ¶ Quinto ſic. Nullū illimitatū eſt ī genere, ſed oē formalit̄ dictū de deo ē illimitatū ergo nullū tale eſt ī p̄dicamento. ¶ In hac littera fundatur.28.dicta. Primū. Subſtātia capit̄ dupr ad ꝓpoſitū. Vno° pro exn̄te ꝑ ſe.i.nulli inherēte accidentaliter illo° deus ꝓprie eſt ſuba. Secūdo° pro ſuba nata ſubſtare accidētibus,et ſic nullo° dicitur de deo. Secūdum. Oē quod eſt ī p̄dicamēto eſt limitatū.i.finitū ex rōne ſua formali. Tertiū. Oīs ſubſtātia ꝑ ſe ī p̄dicamēto ſube poteſt ſubſtare accidentibus. Quartū. Nō omne quod eſt ī p̄dicamēto ē ps qa īdiuidua ſunt ꝑ ſe in p̄nto,et tn̄ nullius ps ſunt tn̄ omne genus eſt ps ſpēi.i.non dicit totū ꝯceptū ſpēi ſed ſpēs addit differentiam. Quītū, Nihil cōe deo et creature ē finitū nec īfinitū, ſed eſt ſuperius utroq;,nam primū infinitū eſt deus,et īfinitas eſt modus intrīſecus ꝯhēs oēs cōceptus cōes ad deū,et primū finitū ē creatura ꝯhens oēs conceptus ꝯmunes ad eā. Sextū. Nulla relatio in diuinis ē formaliter īfinita,loquēdo de formaliter īfinito ſm̄ ꝙ exponitur ſupra fo.28.col.i.tn̄ eſt realiter īfinita. Septimū. Omne genus ē finitū. Octauū. Omnis pfectio dei abſoluta eſt īfinita formaliter, et oīs perfectio abſoluta creature eſt finita. Notetur qđ dictū eſt in.3.q.tertie diſtinctiōnis ī ſolutione argumētoꝝ ꝯ uniuocationē entis, unde ſumātur conceptus generis et differētie. Nonū. Si illud ī re a quo ſumitur genus eſſet totū illud quod eſt ī re tūc ponēdo ſolū gen° ī diffinitione complete ꝑ genus res diffiniretur,ſed hoc falſum ē ideo conceptus generis non dicit totū quod ē ī re a qua ſumitur, et ꝑ ꝯñs cum ab his aliis q̄ non dicit genus ſumatur differētia, ideo genus et differētia ſimul poſita ſufficienter diffiniūt. Si aūt genus totū diceret quod ī re eſt,et differentia ſimiliter totū diceret tūc in diffinitione eſſet nugatio. Decimū. Dato ꝙ ab eadem re accipiatur genus et differētia,adhuc conceptus generis ex ſe eſt potentialis et pfectibilis a conceptu differentie, non ꝙ in re ſint due res quaꝝ una īformet aliā,ſed conſiderādo obiectū quod repſentat conceptus generis reꝑitur,ſi ſic eſſet ī re ſicut in intellectu,et eſſet ī re ſic diſtictū a differentia ſicut in intellectu,tunc realiter eſſet pfectibilis, et īformabilis a differentia ſiue a re ſignificata ꝑ differentiā,ī diuinis nullo° ſic eſt qa licet ī re ſit una res ſi ꝑ conceptus abſolutos abſtractos diuideretur deus, tūc quilibet eſſet īfinitus non īdigens alio ut pfectiuo et defectū eius ſupplente,nihilominus tn̄ ad pfectionem ſuā quilibet requirit aliū,nā ipa īfinitas eius exigit oīa alia,ſed illa alia nihil pfectionis addūt. Et hec eſt ratio ꝙ non poteſt ī deo eſſe genus,qa oē genus ē potētiale pfectibile ꝑ differentiā, et ē finitū. Vndecimū. Ideo finitū et īfinitū nō ſunt differētie,qa oīs differētia pficit genus mō dicto ſupius,ſed illi modi nō quia ſunt de rōne formali eius cuius ſunt.i.illius ad quod ꝯtrahunt et non cōtracti. Nam īfinitas eſt modus ītrinſecus dei ad quē ꝯtrahit ens et nō entis quod ꝯhit. Sunt etenim modi totius quidditatis,et cuiuſlibet partis,ita ꝙ nulla pars eſt potentialis ad illum modum,ſed neceſſario habet illū modū,ut quelibet abſoluta perfectio dei eſt īfinita neceſſario,et quelibet pars diffinitionis in creatura eſt finita. Duodecimū. Non ē prima diuiſio entis qua diuiditur ī finitum et infinitum. Nec doctor hic uult, ſed ꝙ eſt prior q̄ꝫ diuiſio in decem p̄dicamēta,nā ens finitum eſt cōmune omni p̄dicamēto. Tredecimū. Quicqd cōuenit enti ut cōmune ē finito et infinito uel ut infinitū,cōuenit ei prius q̄ꝫ ſit in decem p̄dicamētis et ut eſt trāſcēdens,et omne quod cōuenit ei ut ſic eſt trāſcendens. Decimūquartū. Non eſt de ratione generis generaliſsimi ꝙ habeat multas ſpecies.i.ex diffinitione generis generaliſsimi,non oportet ꝙ habeat multas ſpecies,quia ſufficit ad eſſe genus habere unā ſpeciem q̄ꝫuis propter alia genus generaliſsimū habeat plures ſpecies,ſed de ratione eius eſt non habere genus ſupra ſe. Ex quo patet ꝙ quādo aliquid nō habet genus ſupra ſe dicitur genus generaliſsimum,ita ꝙ ratione ly generaliſsimum requiritur nihil habere ſupra ſe, ſed ratione ly genus ſufficit habere unam ſpeciem, ſi autem habet plures ſpecies hoc aliunde ſibi conuenit ideſt non per rationem generis generaliſsimi,ſed per proprium ſuum conceptum. Decimūquīn-

tum. Paſſiones entis unice et diſiuncte ſunt tranſcendentes .i. in nullo certo ṗdicamēto,ſʒ unū membruʒ illius diſiunctī cōiter cōueniat tantū uni.ſ.deo,ut ens neceſſariū uel cōtingens, ly neceſſariū ſoli deo cōuenit et tñ eſt trāſcendēs.iō ad rōnē trāſcendentis nō reqritur ꝙ hēat multa inferiora,ſʒ ꝙ in nullo certo ṗdicamēto ſit,et ſi de uno ſolo predicatur. Decimūſextū.Omne cōmune deo et creature eſt tranſcendens , ſimiliter oē ṗdicatuʒ nō in certo ṗdicamento reponibile,ſʒ de ſolo deo dicatur.Snact⁹ aūt Tho.i.par.ſum.q.3.ar.5.probat deū nō eē in genere, quia ñ ſolū unius generis ſʒ oīum generū ꝑfectiones cōtinet. Sʒ hoc nō ualet,quia ſubſtātia cōtinet uirtualiter oīa accidentia, et tñ ñ ideo oīa accidentia ſunt in predicamento ſubſtātie nec ſubſtātia ideo eſt extra oē genus.Decimūſeptimū.Omne cōtinens aliud continet ipm per modū ſui ipſius,quia deus nō cōtinet decē ṗdicamenta ꝙ ſit decē predicamenta,ſed hʒ propriā ſuam entitatem ex qua conuenit ſibi eſſe in genere uel non. Decimum octauum.Non oportet rectum eſſe finitum nec infinitū,ſed quātum eſt de ſe nō repugnat ſibi infinitas,tñ aliquando repugnat ſibi per accñs rōne ſubiecti in quo eſt.ſ.rōne linee,que eſt quantitas finita,ideo oē accñs ſuū eſt finitū ideo male diffinitur rectū ꝙ ſit illud cuius mediū non exit extrema.i.illa linea eſt recta cuius mediū non eſt curuū.i.non protēditur ultra puncta que in finibus linee ſunt,ſed directe manet in medio illorū punctorū.Nā illa diffinitione ſtāte repugnat infinitas recto, quia ibi dr̄ hr̄e extrema. Decimūnonū. Illud totū linea recta ē ens ꝑ accñs cōpoſitū ex ſubiecto et accñte,iō triplex pōt dari diffinitio.Vna rōne ly lynea.ſ.illa,linea recta eſt lōgitudo ſine latitudine cuius extrema ſunt duo pūcta eque ꝓtenſa,et quia datur rōne line iō nō eſt increpanda.Secūda rōne ly recta,ut illa,linea recta ē longitudo in directū ꝓtenſa.Tertia,rōne utriuſqꝫ,et illa eēt cōpoſita ex dictis. Vigeſimū.Nunqꝫ formali cōſequētia ſeʳ perfectiſſimū in ſuperiori ad perfectiſſimū in inferiori,ut perfectiſſimus aſinus, ergo ꝑfectiſſimū aīal tñ gratia materie accipiendo ꝑfectiſſimū inter oīa inferiora illius ſuperioris bñ ſeʳ,ut ꝑfectiſſimus hō ergo ꝑfectiſſimū aīal, ita nūqꝫ ad aliqđ inferius ꝑfectiſſimū in ſuo genere ſeʳ ergo ꝑfectiſſimū ens niſi ſit perfectio ſimʳ et actu infinitū.Vigeſimūprimū. Si eēt quātitas infinita in quātitate,adhuc eſſet finita in entitate nec ſequeretur,infinita quātitas g° infinitū ens,quia ens infinitū eſt qđ nō ſolū in uno genere nō pōt excedi ſicut īfinita qꝫtitas a nulla quātitate pōt excedi,ſʒ qđ ſimʳ a nullo pōt excedi. Vigeſimūſecundū.Infinitas in entitate extra genus eſt rō non eſſendi in genere,ſed infinitas in certo genere ,ut infinitas linee nō excludit ab eſſe in genere. Vigeſimūtertiū.Philoſophus qꝫtuor docuit eē ṗdicata,duo in quid.ſ.gen⁹ et diffinitionē,et duo in quale ut ꝓpriū,et accñs.Si ergo illi cōceptus uniuoce de deo et creatura ṗdicabiles ṗdicātur in quid uꝛ neceſſariū eē ꝙ ſint genera uel diffinitiōes,nō diffinitiones g° genera.Sʒ qa Aug. concedit deū eē eēntiā,et nō ſubſtantiā euidēs eſt ꝙ accipit eēntiam uniuoce ī deo et aliis,nā ſi accipet equiuoce nō oporteret deū negare eſſe ſubſtantiā cū tñ equiuoce ſit ſubſtantia.Et claret ꝙ eēntia dr̄ in quid de deo et creatura,ſed utrū ſit gen⁹ uel diffinitio patebit in ſequētibus.Vigeſimūquartū.Nullū ſimplex ideſt nō ꝯpoſitū eſt diffinibile,nec hʒ genus , quia oē hñs genus hr̄e pōt drām,et per ꝯñs diffinitionē, et pp ſimplicitatem idee phūs negat diffinitionē ab ea. Ex dictis ſeʳ ſi aliquid dr̄ de deo in quid,nec eſt diffinitio nec genus. Vigeſimūquintū. Cū locus ab auctoritate negatiue non ualeat iō non ſeʳ, phūs nō docuit illū modū ṗdicandi quo conceptus uniuoce ṗdicatur de deo in qđ g° nō ē ponēdus,ſʒ ē fallatia ꝯñtis.Vigenmūſextū. Problema eſt ꝓpō dubia,ad qꝫ ꝓbandā et īprobandā pñt hr̄i rōnes ꝓbabiles.Terminare aūt ꝓblema ē determinare q̄ ps ſit uera et q̄ fl̄a.Vigeſimūſeptimū.Phūs nō enumerat.i.topicoꝝ.oīa ṗdicata ꝑ que pñt terminari ꝓblemata talia,qa drām ſpecificā non enumerat que tñ hʒ ſpecialē modū ṗdicandi ſiʳ ſpēs , et tñ non ponuntur.Solū diſtinxit phūs ṗdicata quibus ſpālia ꝓblemata pñt ſpēaliter terminari. Et quia de trāſcendentibus non ſunt ſpēalia ꝓblemata, iō ñ oportuit phm̄ ponere talia ṗdicata trāſcedentia.Vigeſimūoctauū. Phūs uoluit nihil dici de deo ut genus,et tñ aliqua dici de deo uniuoce in quid.

¶ AD ARGVMENTA PRO ſecunda opiniōe ad Dam. etc.Hic ſoluūtur argumēta ꝯe opinionis. Ad Dam.rñdet doc. ꝙ ex uerbis Dam.pʒ ꝙ mens ſua eſt ꝙ accipiendo illud qđ eſt perfectionis in ſuba que eſt genus et relinquēdo illud qđ ē imperfectionis ꝯuenit deo, quia dicit ꝙ ſupſubſtātialiter cōtinet. ¶ Ad hoc doc.notat primo,ꝙ nihil generꝭ eſt in diuinis,qa oīa talia ſunt finita et limitata.Secūdo notat,ꝙ in diuinis ſūt duo modi ṗdicādi.ſ.relatiui et eēntialis,ita ꝙ oē ṗdicatū de deo ē uel abſolutū uel reſpectiuū,et oē ṗdicatū hñs ſimilē modū ṗdicādi rl̄onis ꝯphenditur ſub rl̄one,et alia ſub abſoluto uꝉ ſuba, oīa eēntialia ēt ṗdicātur ꝑ modū ſube,et oīa ꝑſonalia per modū rl̄onis. ¶ Ad Auero. notat doc. ꝙ unitas nō ē mēſura omnium,ſʒ aliqđ qđ eſt unū eſt menſura oīum.Secūdo notat ꝙ deus non eſt intrinſeca menſura generis ſube.i.non eſt in genere ſube optimū tñ eſt menſura extrinſeca oīum,et prius et immediatius ſubarū qꝫ alioꝝ eo ꝙ ſunt perfectiores aliis. ¶ Ad quartū rñdet,ꝙ ſuba capitur dupʳ.uno mō pro ꝑ ſe exiſtente, ſecūdo pro ſubſtāte etc.Primo mō ꝓcedit argumentū , et illo° nō eſt genus ſʒ ſecūdo mō ē genus,iō nihil cōtra me. ¶ Ad ultimū rñdet,ꝙ nō oʒ ens in genere cōponi ex rebus realiter diſtinctis ſed ſufficit ꝙ ex realitatibus formaliter diſtinctis. Quid ſit realitas,uide ſupra fo.62.col.4.

¶ AD PRIMVM ARGVmentū principale concedo etc. Corpore queſtionis expedito reſtat abſcindere caudā. Cum g° queritur.utrū cū ſimplicitate etc. Pro parte negatiua arguit primo ſic.Ens eſt cōe uniuocū in quid ṗdicabile de deo et creatura ergo contrahitur ad deū per drām,ſed oē ſic contractuʒ eſt genus ergo ens ē gen⁹ in quo reponitur deus. ¶ Ad hoc reſpōdet doc.ut ſupra ꝙ ens ñ ꝯtrahit ad deū ꝑ drās,ſʒ ꝑ modos ītriſecos. Sʒ notādū ꝙ modus nō pt̄ ꝯcipi ſine illo cui⁹ ē modus ſʒ ecōuerſo īpfecte,Secūdo notādū,ꝙ mod⁹ ītriſec⁹ ē duplex.ſ. ꝓpri⁹ ſpeciei,et ꝓpri⁹ indiuidui,ut cū uideo hāc albedinē poſſuʒ intelligere albedinē ſine ꝓprio gradu hui⁹ albedinis, ſʒ non poſſuʒ intelligere ſine gradu ſpecifico,nā ꝑm Sco.oīs ſpēs ī uniuerſo hʒ ꝓpriū gradū ꝑfectionis inter ſpēs.Tertio notādū.impoſſibile eſt rē talē cōcipi ſine ſuo mō,ſʒ poſſit ꝯcipi ſine modo quē hʒ in inferiori ut albedo pōt cōcipi ſine mō hui⁹ albedinis et tunc hec albedo cōcipitur cōfuſe,ſʒ albedo in cōi cōcipiatur diſtincte. Quarto notādū.Nō oʒ curare cōceptus accidentiū ſic ꝙ credatur talis cōpoſitio in re qualis eſt in intellectu. Nā oē accidens in re eſt oīno ſimplex,nō tñ in cōceptu. Quinto notādū.ꝙ in hoc eſt drā inter genus et drām ex una,et rē et modū eius ex altera,qa genus pōt ꝑfecte cōcipi ſine drā et ecōuerſo, nō ſic res ſine mō,cū modus ſit quidditati intrinſecus,et eſt qdditatiue idē ei cuius eſt modus,qcquid.n.nō poteſt intelligi ſine alio ut intrinſeco eſt ſibi idē quidditatiue,dico ut intrinſeco qa non pōt relatiuū intelligi ſine correlatiuo, non tñ eſt quidditatiue ſibi idem ſed opponitur quidditatiue. Ex dictis patet ꝙ nō eſt diſtinctio formalis inter modum et quidditatem cuius eſt quia formaliter diſtincta habentur pro duobus obiectis et poteſt unum ut proprium obiectuʒ cognoſci,nō ſic eſt de mō et quidditate. Sexto notandū.ꝙ tranſcedentia communia deo et creature dicuntur eſſe finita negatiue.i.non ſunt infinita uere et poſitiue,nec ſimiliter ſunt uere finita , ſed ſunt communia

ad utrūq;. Septimo notandū q ſi cuilibꝫ pdicato pdicabili de aliquo correſponderet ꝓpriū indiuiduū in ſingulari tūc ſicut conceptus cōis generis eſt potētialis ad cōceptū drē, ſic ēt indiuiduum generis eſt potētiale ad indiuiduū drē. Octauo notandū q qn̄ aliquid nece° eſt et nō cōtingenter, tūc de ſe ipo eſt hoc.i.n̄ cōtrahitur per aliquā drām ad ſingularitatē, ſed hn̄s eſſe contingenter et ab alio contrahitur illo mō. Nono notandū. q ens ī cōi nō includit infinitatē, ſed bñ hoc ens qd̄ eſt deus. ¶ Secundo ſic arguitur. ſm Auicen. non eſt mediū inter ens in ſubiecto.i. accn̄s, et ens nō in ſubiecto.i. ſubſtantiā, g° deus uel eſt ſubſtantia uel accn̄s, et per ꝯn̄s eſt in pdicamento. ¶ Rn̄det doc. q nō eſt mens Auicen. quia. 8. meta. c. 4. dicit expreſſe q nō ſit in genere, ut ſupra in opiniōe doctoꝝ pꝫ. ¶ Tertio ſic arʳ. Vbi ſpecies ibi genus, ſꝫ nā diuina ē ſpēs ſm Dam. g° deus eſt in genere ¶ Pro ſolutiōe doc. notat q ſpēs capit dupʳ, uno mō ꝓ oī pdicato de pluribus eēntialiter pdicabili et ſic natura diuīa ē ſpēs. Alio mō ꝓ nā realiter diuiſa in pluribus de quibus in quid et uniuoce pdicatur, illo mō nō eſt ſpēs. Et diffinitio porphi. cum diffinit ſpēſ dꝫ ſecūdo ° itelligi, et illo° tm̄ ē ꝓprie genus et ſpecies iō in diuinis neutꝝ ē. ¶ Quarto ſic arʳ. Sapia pdicat uniuoce d̄ deo et nobis et ī nobis ē ſpēs, g° et ī deo. ¶ Ad hoc doc. negat minorē, qa illa ſapiētia que ē in deo et nobis uniuoce nō ē ſpēs in genere qualitatis. Sꝫ doc in lr̄a difficultat utrū ſit ponēda duplex ſapia. ſ. trāſcendēs, et pdicamētalis, et ſi ſic. tūc difficultas eſt utrū ſapia in nobis ſit indiuiduū ſapie trāſcendētis. uel pdicamētalis. Vltimate ur̄ declinare ad hāc partē, q nō ſit ſapiētia in pdicamēto nec aliquid forʳ in deo, et hoc dꝫ teneri .ſ. q nihil forʳ et uniuoce de deo predicabile et creatura eſt in predicamento qa oē qd̄ ē ī pdicamēto ē de ſe et quidditatiue finitū, et nullū tale eſt uniuoce in deo. Queſtio. Tertia.

Q VERO VTRVM CVM SIMPLICITAte dei etc. Hec ē tertia queſtio principalis de ſimplicitate dei. Cuius titulus eſt talis. Vtrū cū ſimplicitate dei poſſit ſtare aliquo mō diſtinctio pfectionū eēntialiū. i. utrū diſtinctio eſſentialiū in diuinis poſſit ſaluari et cū hoc q deus ſit ſimplex. Termini ſunt ſupra declarati preter diſtinctionē que pꝫ in fine diſtinctionis ṗe. ¶ In iſta queſtiōe doc. ſic pcedit. primo opiniones quaſdā ponit et improbat, ſecundo queſtionē ſm ꝓpriā mentē determinat. ¶ Circa primū prima opinio eſt ſan. Tho. ī ſcrip. diſ. 2. et Heruei natalis, et cōſiſtit in. 7. dictis. Primū. Nulla pōt diſtinctio eēntialiū in diuinis hr̄i niſi per reſpectū ad alia, probat, qn̄ in uno ē diſtinctio rōnis, et in alio realis correſpondens tūc prima diſtinctio ſumitur per reſpectū ad aliā, ſed attributa in diuinis hn̄t in re aliqua realiter diſtincta, ergo diſtinctio eorū ſumitur p reſpectū ad illa. Maior declaratur per exempla, ut dextrū et ſiniſtrū in colūna ſumuntur p reſpectū ad aīal, et diſtictio rationis in pūcto. ſ. q ē principiū uni° et finis alterius ſumitur per reſpectū ad lineas realiter diſtictas, minor declarat, qa bonitas nr̄a corrn̄t bonitati diuie. etc. Secūdū Attributa ſūt duplicia. qdā ꝓprie ut illa que hn̄t ſimilia ī creaturis, quedā īproprie ut illa que nō hn̄t ſimilia in creaturis, ut eternitas. Tertiū. Si nr̄ intellectus non intelligeret corrn̄dentia deo in creaturis ut diſtincta nō poſſet cōcipere in deo niſi unicū ſimʳ, et dato q illud unicum haberet multa noīa adhuc illa oīa eſſent ſynonyma. Quartū. In deo eſt unica res. ſ. eſſentia que corrn̄det oībus q̄ dicunt perfectionem in creaturis nō tn̄ abſolute in ſe corrn̄det eis ſꝫ p reſpectū ad eas ut diſtinguūtur in creaturis. Quintū. Eſſentia nō corrn̄det illis ut cā efficiēs, qa oībus ſic corrn̄det, ſꝫ in genere cāe formalis. i. ut ſimilis illis, ita tn̄ q infinite ſunt illa in deo et finite in creaturis. Sextū. Non eſt actu in eſſentia pluralitas taliū attributorum, ſed qn̄ itellectus cōcipit ex creaturis tūc in intellectu ſunt plura nō in eēntia ſed ſunt ibi unus. Septimū. Intellectus diuinus et creatus btūs ſumūt illā pluralitatē ab eſſentia ita q nihil aliud concipiendo niſi eēntiā intelligunt illā pluralitatē attributoꝝ, ſed nr̄ intellectus n̄ niſi ex cōceptione diuerſarū perfectionū in creaturis ſed hoc eſt pp imperfectionem nr̄i intellectus, nec tn̄ etiā intellectus diuinus intelligit pluralitatē illā ſine reſpectu ad perfectiones corrn̄dētes in creaturis tn̄ intellectus nr̄ actu intelligit creaturas, ſꝫ diuinus et btūs a ſola eēntia hn̄t totū. Opinio illa rōnes uocat obiecta cōcepta. Sed Goff. quoli. 7. q. 1. aliter declarat, quia. ſ. de° intelligens eſſentiā ſuā ſi nihil aliud cointelligeret ipe non niſi unicū cōceptū poſſet de ſe formare, ſꝫ qn̄ cointelligit creaturas tunc cognoſcit ſe a qualibꝫ creatura ſpecialiter imitabilē ſm ſpeciales rōnes et ut ſic cognoſcit plura in ſe, et per ꝯn̄s eſſentia in re et in ſe eſt una, tn̄ eſt plura uirtualiter. i. imitabilis a pluribus. Preterea, nulla cognoſcūtur eſſe diſtincta niſi prius ſint diſtincta iō ſi aliqua cognoſcūtur a deo rōne diſtincta neceſſe eſt dicere q intellectus dei prius diſtinxerit rōne et non ſint ex natura rei diſtincta, ideo qn̄ intellectus diuinus cognoſcit eſſentiā diuinam in ſe ſine reſpectu ad creaturas nullo mō cognoſcit aliquā diſtictiōnē in ea. Nam oīa in ſe abſq; comparatione ad alia drā differunt realiter ſed illa que nō differūt niſi per cōperationē ad alia realiter diſtincta differūt ſolū rōne, ſicut forma ſpecifica eſt una in re, ſed intellectus in ea diſtinguit rōnes generis et differentie per cōparationē ad diuerſas res, ſic per ideas oīum creaturarū in eēntia intellectus diuin° eēntiā ad creaturas ꝯpat cognitas per ideas et ſic cāt diuerſa attributa. i. diſtinctiōes eoꝝ. Et allegat ꝯmētatorē q uelit q in reb° īmaterialib° qn̄ aliqua ꝑcantur per modū diſpoſiti et diſpoſitionis. i. p modū materie et forme, tūc ſunt unū ī re et in itellectu ſunt diſticta, ſꝫ in reb° mālibus lꝫ ſint ſimul realiter unita, nō tn̄ ſunt idē, ſꝫ ſūt diſticta. Intellect° aūt itelligēs ſic aliqd̄ īmateriale lꝫ ī re ſit unū, pōt tn̄ ipſm itelligere ut duo ſic cū ī ꝓpōne idē pdicat de ſe ipo itellect° utit i° uno ut duob°

¶ CONTRA ISTAM POSItionem arguitur etc. Hic doc. improbat illā opi. quintuplʳ. Primo ſic. Omne qd̄ eſt ſimpʳ pfectionis in creatura pricipalʳ ē in deo ex rōne ſua abſoluta ſine reſpectu ad creaturā ſꝫ oē attributū eſt huiuſmōi, g° etc. maior pʳ, nihil pfectū dependet ab impfecto in ſuis pfectionibus, ſed deus eſt pfectū et creatura impfecta, g° deus in ſuis pfectionibus nō dependet a creatura. Preterea, nō eēt deus infinite pfectionis niſi in ſe ſine reſpectu ad creaturas cōtineret oēs pfectionē ſimpʳ. Minor declaratur, a nullo eēntiali in creatura ſumit attributū cū oē tale ſit ex ſe finitum et limitatū, ſꝫ ab accētibus creature que de ſe nō icludūt limitationē, et tale nec in deo eſt qdditatiue. ¶ Secūdo ſic. Illa nō diſtiguūtur per reſpectū ad extra quoꝝ quodlibꝫ cōtinet eēntiā pꝫ oēm rōnē ideale, ſed attributa ſunt huiuſmōi, g° etc. minor probatur oē attributū in deo eſt infinitū, ergo ē imitabile ab oī gradu limitato maior pʳ, oē equaliter cōtinēs ideā equaliter reſpicit omne ideatū, ſꝫ oē attributū eſt huiuſmōi, g° maior uera. ¶ Tertio ſic. Diſtinctio attributoꝝ fundat diſtinctionē ꝓductionū, ſed ꝓductiones diſtiguūtur ſine reſpectu ad extra ergo et ſimiliter intellectus et uolūtas diſtinguūtur. Notandū q doc. hic uult q intellectus et uolūtas ſint attributa, ipe accipit large attributū, quia nullibi ſunt accidentalia ſed ſemp qdditatiua. Quarto ſic. Deus intelligit eſſentiā ſuā ut uera nō ut bona, et uult eſſentiā ut eſt bona nō ut uera, g° an̄ primū intelligere eſt diſtinctio iter ueꝝ et bonū. Hoc arᵐ uꝫ ꝯ. s. Tho. q an̄s cōcedit, ſꝫ ad rē nō uꝫ, de quo uide ꝯ Egidium ſupra di. 3. q. 3. de obiecto intellectus. ¶ Quinto ſic. Beatitudo dei a nullo reſpectu ad extra dependet, et neceſſario preſupponit intelligere et uelle, g° di

ſtinctio illorũ eſt ſine reſpectu ad extra. Maior ergo ſcilicet Tho. eſt fl'ã. Nã bonũ et uerũ in creatura diſtinguũtur rõne, et tñ illa diſtinctio a nulla re ſumitur. Siʳ minor eſt fl'ã, quia oĩa attributa pñt ſumi per reſpectũ ad generationẽ filii, et ſpirationẽ ſpũſſancti, que diſtinguũtur realiter, et in ordĩe ad illa, omnia attributa hñtur, ideo ſi uellet ꝑ reſpectũ ad aliqua realiter diſtincta ſumere diſtinctiões attributorũ ñ oꝫ currere ad extra ad creaturas ſꝫ ſufficerent ꝓductiones diuine ad intra. Ex dictis notandũ ꝙ attributũ capitur dupʳ, uno mõ ꝓprie illo mõ eſt oẽ illud qđ non eſt qdditatiue idem deo uel eſſentie diuine, et tñ ẽ uniuoce in deo et creatura, et ſic ĩtellectꝰ et uoluntas nõ ſunt attributa. Alioᵒ improprie et ſic oẽ qđ eſt uniuoce idẽ in deo et creatura dr̃ attributũ illoᵒ intellectus et uoluntas ſunt attributa. Secundo notandũ ꝙ rõ idealis in lr̃a capitꝰ ꝓ cõtinẽtia eminẽtiali oĩum in aliquo, et ſic cum in oĩ infinito oĩa eminẽter cõtineantur, iõ oẽ attributũ cõtinet oẽm creaturã ſꝫm oẽm rõnẽ idealẽ. Tertio notandũ ꝙ attributa non ꝯtinent forʳ oĩa ſic ꝙ idee. i. exẽplaria rerũ ſint in quolibꝫ attributo ſꝫ ſolum eminenter ſic intelligendo, cũ q̃libꝫ creatura ſit infinita, in quocunq; gradu quecũq; creatura ĩtelligatur ſemꝑ ille gradus et cũ hoc plus cõtinetur in ĩfinitũ in quolibꝫ attributo, et in hoc dr̃ creatura imitari ipm̃ imꝑfecte. i. nõ ſꝫm totã ꝑfectionẽ ſuã, et illo mõ ſapiẽtia q̃ eſt attributũ nõ plus reſpicit ſapiam creatam q̃; colorẽ, qa utrũq; eſt limitatũ, lꝫ nõ oĩno eodẽ mõ quia color ex ſe, ſapiẽtia per accidens. Quarto ꝙ eſſentia ſꝫm rõnem diſtiguitur ab attributo, ſecũdũ. s. Tho. Ex quo ſequitur ꝙ eſſentia eſſet ibi tantum per reſpectum ad extra.

¶ ALIA EST POSITIO que dicit etc. Hec eſt ſecunda opinio et ẽ Hen. quoli. 5. q. i. Et quoli. i3. q. i. Et ꝯſiſtit in. 9. dictis Primũ. Eſſentia diuina in ſe cõſiderata nullã hꝫ diſtinctionẽ, ſꝫ ut ueritas. i. ut cognita ab intellectu. Secundũ. Eſſentia dupliciter cõſideratur. Vno mõ ſub rõne ſimplicitatis, et ut ſic iterum nulla diſtinctio ẽ in ea niſi in potẽtia. Secũdo inquantũ intellectus negociatur circa ipam poſt primã aprehenſionẽ, reducendo diſtinctionẽ de potẽtia ad actũ. Tertiũ. Intellectus nr̃ nõ intelligit eẽntiam in ſe ſed aliqua attributa eius ſumpta ex creaturis. Intellectus btũs apprehẽdit eã ut ſimplicẽ et incõplexe, et poſtea cõponit et diuidit. i. ꝓpões format ex perfectionibus cõtentis in eẽntia, et ſumit eas ex eẽntia. Quartũ. Illi conceptus perfectõnũ ſumpti ab eſſentia nõ ſunt niſi reſpectus in eſſentia fundati, nõ ſunt quidẽ eẽntia, quia tũc nõ eſſet ſimplex, nec ſunt idẽ reſpectus, ne ſint ſynonymi et ſunt fundati in eẽntia ne ſint uani. i. nihil. Quintũ. Illi reſpectus ſunt ad intra nõ ad extra. i. non ſunt ad creaturas. Sextũ. Eſſentia in ſe eſt fundamentũ illorũ reſpectuũ, ſed eſſentia ut cognita dr̃ ueritas. Septimũ. Veritas eſt relatio fundata in eẽntia ad intellectũ ut terminũ, ita ꝙ ueritas idẽ eſt qđ declaratio, eſſentia ſe ipam declarat, et intellectus eſt cui fit declaratio, et ueritas eſt tot reſpectus quot conceptus eẽntia cognita declarat ĩtellectui, et ſic illi reſpectꝰ de quibus ſupra ſunt eẽntie ad intellectũ. Octauũ. Actus intelligendi eſt illud quo eſſentia declarat illos cõceptus ĩtellectui, et ſapientia ut habitu ẽ intellectus abilis, ut ſibi fiat declaratio. Nonũ. Iſte eſt ordo in propoſito. primo intellectus incõplexe cõcipit eẽntiam, ſecundo intelligit eã ut eſt intelligens et ut intellecta et ut rõ intelligendi, poſtea ab illa ſumma unitate eſſentie. primo cõcipiuntur diuerſe rões attributorũ, inter que eſt ordo ita ꝙ aliqua immediatius alia mediatius, inſunt, ſecundo concipiuntur productiones perſonarũ, tertio reſpectus ad extra. ut creatio, gubernatio, glorificatio etc.

¶ CONTRA ISTAM OPInionẽ arguitur etc. Hic doc. improbat hanc opinionẽ. Primo ſic, Nulla diſtictio rõnis ẽ fundamentũ diſtinctionis realis ſꝫ ſꝫm Hen. diſtinctio attributorũ, ut diſtinctio intellectus et uoluntatis ẽ fundamentũ diſtinctionis productionũ que eſt realis, ergo diſtinctio intellectus et uoluntatis nõ eſt tm̃ rõnis. Rñdet Hen. quoli. 3. q. 3. et in ſum. ar. 37. q. 7. ꝙ eẽntia cũ relationibus perſonalibus eſt fundamentũ productionũ, et iõ minor eſt falſa. ¶ Contra. quero utrũ principiũ productiuũ filii habeat ſe aliter ad filiũ q̃; principiũ ſpirituſſancti ad ſpũm ſanctũ. Si nõ, ergo uel uterq; eſt filius uel uterq; eſt ſpũſſanctus. Si ſic. ergo ante productiones eſt diſtinctio ex natura rei; nec talis diſtinctio eſt per relationes, quia oĩs relatio equaliter ſe hẽt ad extrema. Reſpoſiones etiã cõtra predictã opinionẽ. Tho. ualerent contra Hen. ¶ In hac lr̃a et ſequenti fundãtur. ii. dicta. Primũ. Nulla diſtinctio realis neceſſario preſupponit diſtinctionẽ rõnis ut propriã rõnem eius quod addo quia diſtinctio idearum in mente diuina neceſſario preſupponitur diſtinctioni reali creaturarũ, tñ non eſt ꝓpria ratio earũ uel diſtinctionis earũ. Secundũ. Ens reale dr̃ illud qđ hꝫ eẽ ꝑter opus ĩtellectus ut ĩtellectus. Tertiũ. Nullũ ens naturalit̃ poſteriꝰ ẽ ꝑfectꝰ priori nãlit̃ ĩtelligẽdo de ordĩe nãe q̄ idẽ ẽ qđ ordo ꝑfectionis, et nõ de oĩ priori naturaliter, de quibꝰ infra patebit diſ. i2. Quartũ. In re realiter deus eſt ueritas, ſimiliter eſt bonitas, et oĩs perfectio ſimpliciter, ita ꝙ ꝑter opꝰ intellectus eſt in eo omnis talis perfectio. Nã oĩs ꝑfectio ſimpliciter eſt ſimul ex natura rei in ente perfecto. i. infinito, et iõ ſi deus non haberet uere et realiter omnes perfectiones ſimpliciter non eẽt ꝑfectus. Quintũ. Nulla ꝑfectio ſimpliciter eẽt perfectio in aliquo ente ſi non eẽt in deo formaliter uere et realiter (ꝑfecte eſſe in aliquo eſt eſſe infinitũ in illo) nec ſolũ põt dici eſſe in deo in eẽ cognito uel obiectiuo, quia tale eſſe eſt diminutũ. Sextum. Omnis perfectio ſimpliciter põt eſſe formaliter infinita ergo de facto eſt alicubi infinita, quia quicquid poteſt eẽ infinitũ de facto eſt ut hẽt probari. 3. phyſico. Septimũ. Oẽs ille perfectiones ex propriis ſuis rõnibus non ſunt idem, patet quia deſcribendo q̃libet earũ nullo mõ eſt una deſcriptio, ſꝫ tot diſtincte quot ſunt tales perfectiones. Vtq; ĩtellectus noſter non cauſat illã diſtinctionẽ, quia ſi offerretur nr̃o intellectui quelibet earũ ipe ĩudicaret hec ſibi oblata non eẽ idẽ et ſciret ſe non feciſſe hanc diſtinctionẽ. Octauũ. Nullũ ens rõnis facit per ſe unũ cum ente reali, nec paſſio cũ ſuo ſubiecto. Nonuꝫ. Nullum ens rõnis conſequitur ens reale ex ratione ſui inquantum reale eſt, tñ conſequitur ipſum inquantũ cognitũ. Decimũ. Intellectus intuitiue cognoſcens aliquod obiectũ, nullam diſtinctionẽ cãt in illo, ſed ſi ẽ aliqua diſtictio ipã ẽ in re. Intellectꝰ aũt diuinꝰ cognoſcit deũ ĩtuitiue et cognoſcit ſe uerũ, bonũ, unũ, ſapientẽ etc. et cognoſcit ſapientiã et bonitatẽ ñ eſſe unã quiditatem ſed duas, ergo ex natura rei illa non ſunt idem, nec põt dici ꝙ intellectus dei cauſet illã diſtinctionẽ, qa illa diſtinctio eſſet rõnis. et talis non eſt receptibilis in eẽntia reali. Vndecimũ. Diſtinctio nature diuine et ĩtellectus neceſſario eſt prior q̃; actus intelligendi, ergo talis diſtinctio non eſt facta ꝑ talem actũ. Nã ille actus ẽ primũ diſtinctiuũ eorũ q̄ diſtĩguunt̃ rões.

¶ AD QVESTIONEM REſpondeo et dico etc. Hec eſt ſecunda pars principalis huius diſtinctionis in qua doctor directe reſpondet ad queſtionem. Et conſiſtit in. ii. dictis. Primũ. Inter attributa diuina inter ſe et eſſentiã, non eſt tantum diſtinctio rationis ideſt diuerſorum modorum intelligendi, ſꝫm grãmaticos et logicos, ut dictum eſt diſtinctione ſecunda in fine. Secundũ. Non eſt tm̃ diſtinctio eorum in intellectu, quia intellectus intuitiue cognoſcit in re ſic eẽ. i. deũ habere ſapientiã, bonitatẽ, et ueritatẽ, et qa ſunt uere in re, et in ſuis rõnibus formalibus nõ ſunt idẽ, ideo ẽt aliqualiter in re ſunt nõ idẽ. Tertium. In eadẽ re numero ſimplici. i. in qua non ſunt duo q̃ poſſint realiter ſepari pñt eẽ pl'a uere et realiter q̃ lꝫ nõ ſint pl'es res

realiter ſeparabiles,ſunt tñ ſita uere in ea et integre ac ſi eſſent
realiter res diſtincte,et hoc ulr cõtingit in pfectioribus reb⁹.
Notū.n. eſt ꝙ uis actiua reſpectu motus localis,et reſpectu ui
ſionis,reſpectu intellectionis,rᵘ caloris,ſunt reales uires et p-
fectiores ſunt cõiter ubi in eodẽ cõcurrunt q̃; ubi quelibꝫ eſt ꝓ
pria res,ideo realiter ſunt in eodẽ aliqñ,et quia eorūdẽ ſunt in
eodẽ rᵘ quoꝝ ſunt in diuerſis ideo non ſunt oĩno ex natura rei
idẽ,tñ ſic ſunt idẽ,ꝙ nõ poſſunt realiter ſepari ab inuicẽ. Vtrū
aūt nihil ſint niſi reſpectus multiplex ſup additus rei ſimplici,
pꝫ ꝙ nõ eſt mens Scoti.Cū g° nõ ſit ꝓprie realis diſtinctio eorū
nec ꝓprie rõnis ideo eſt una tertia diſtinctio que ẽ ex natura
rei et dr̃ formalis.i.quidditatū uel ꝯceptuū ꝓbatur. Bonitas in
cõi nõ eſt ſapiẽtia in cõi formaliter,ergo nec infinita bonitas ẽ
infinita ſapiẽtia,quia infinitas nõ deſtruit rõnes formales que
tñ fuerūt cã diſtinctionis eoꝝ in cõi. Quartū. Si diffinitiones
attributorū aſsignarentur inueniretur ꝙ unū nõ includeret ali
ud. Quintū.Illud dr̃ includere aliud formaliter in cuius diffi
nitione includitur.Sextū.Illud dicit doc.diſtinctionẽ formalẽ,
qñ aliquoꝝ diffinitiones uel deſcriptiones aſsignarẽtur,et uni
us diffinitio nõ includeretur in alterius diffinitione,et hoc q̃do
ille diffinitiones ſunt ſumpte a re aliqua.Ex hoc pꝫ ꝙ doc. uult
ꝙ nõ oꝫ in re eẽ differentiam, ſed ſufficit ꝙ diffinitiones in itel
lectu ſint diſtincte et ſint ſumpte ab eadẽ re nõ a pluribus.Sep
timū. Qui concedūt in deo eſſe p̄dicationẽ identicã nõ formalẽ
nece° concedūt diſtinctionẽ formalẽ,ut illa eſt uera idẽtice bo
nitas eſt ſapĩa,et nõ eſt uera formaliter, ergo extrema ñ ſunt
idẽ,quia qñ affirmatiua ꝓpõ eſt uera ſemp extrema ſupponūt
pro eodẽ,ſꝫ illa extrema ſupponūt pro eodẽ realiter et nõ for-
maliter,ergo ſunt idẽ realiter,et nõ formaliter.Octauū. Dam.
dicit eẽntiam eẽ pelagus infinite ſubſtãtie,et plura ibi dicit,ex
quibus innuit ꝙ ſunt ibi plura formaliter diſtincta, et realiter
eadẽ.Nonū.Neceſſe eſt dicere attributa forʳ diſtingui, ex hoc
ꝙ doctores ordinẽ inter ea aſsignãt ex rõnib⁹ formalibus eoꝝ.
Decimū.Hylarius dicit filiū natū in his ꝓprietatib⁹ eẽntialib⁹,
mõ nõ ẽ natus niſi in realiter ibi exñtibus.Vndecimū.Proprie-
tates patris.ſ.innaſcibilitas et paternitas diſtinguuntur forʳ.
¶CONTRA ISTAM SOLVtionẽ ſunt tria etc.Hic doc.
mouet tria dubia circa ſolutionẽ huius.q.Primū.cū eſſentia ſit
fundamẽtū attributorū uidetur ꝙ eẽntia ſit materialis,et attri
buta ſint forme et per ꝯñs ſit cõpoſitio realis in eẽntia.¶Pro
ſolutione doc.primo notat,ꝙ forma in creaturis hꝫ tria.ſ.infor
mare,eẽ partẽ,et illa duo ſunt impfectionis, et dare eſſe ſuum
ideſt eſſe illud quo aliquid eſt tale,et illud tertiū eſt perfectio
nis,ideo in diuinis nihil eſt forma primo mõ,et ſecundo mõ.ſed
tertio modo,de quo uide ſupra fo.17.col.2.Secundo notat,ꝙ ſa-
pientia in diuinis ñ eſt forma,ſꝫ eſt illud quo deus formaliter
dr̃ ſapiens et illa propter infinitaꝫ ſuã perfectionẽ idẽtificat ſi
bi oĩa que ſunt in diuinis. Tertio notat,ꝙ denominatiua predi-
catio.i.formalis eſt duplex.ſ.eſſentialis et accidentalis. Exem-
plum primi ut homo eſt animatus.Exemplū ſecundi, hõ eſt al-
bus,uel corpus eſt aĩatum.Ex quo pꝫ ꝙ nõ omne ſignificãs per
modū forme uel predicãs per modū forme ſit uera forma , qa
anima nõ eſt forma, hominis et tñ predicatur de eo in cõcreto
per modū forme non quidẽ informantis nec exiſtentis pars ho
minis,ſed dãtis eſſe homini.Notat quarto,ꝙ a primo actu.i.deo
põt fieri abſtractio forme nõ quidẽ iformãtis nec exñtis pars
eius ſed dantis eẽ formale in ſe cõſiderãdo eã non inquantum
eſt eadẽ alteri realiter. ¶Secundū dubiū eſt quõ itelligatur
illa auctoritas,non eo pater quo deus,uel eo deus quo ſapiens.
¶Reſpondet doc . ꝙ tripliciter non eſt ſimilis idẽtitas relatio
nis perſonalis ad eẽntiam,ſicut attributorū ad eſſentiam. Pri-
mo quia attributa perficiunt naturã,et ſunt cõicabilia ſicut eſ
ſentia,ſed relationes ille perficiūt pſonas et non ſunt cõicabi-
les.Similiter attributa ſunt perfectiones ſimpʳ ſicut eẽntia, nõ
aūt relationes.Secũdo quia magnitudo uel attributa ſunt eadẽ
eẽntie in tribus pſon s,ſed nulla relatio eſt in tribus pſonis idẽ
eẽntie.Tertio quia eẽntia et attributa ſunt mutua identitate.i.
utrūq; eſt rõ idẽtitatis,quia eſſentia et oĩa attributa abſoluta
ſunt formaliter infinita, ſed ꝙ eẽntia ſit idem cuꝫ paternitate,
tñ eſſentia pp ſuam infinitatẽ facit,et nõ econſuerſo paterni-
tas eſt cã.Et cū doc.dicit ꝙ deus ſit quidditatiue ſapiens etc. nõ
capitur quidditatiue pro in primo mõ dicendi per ſe ſed ꝓ cõi
cabiliter et eſſentiam perficere.Preterea.licet quidditas pater
nitatis ſit uere in diuinis , tamen ipſa non eſt natura ſpecifi-
ca et quidditas ſpecifica patris,ſed eẽntia,paternitas aūt eſt ꝓ
prietas perſonalis patris.¶Tertiū dubiū eſt. Quare nõ ſunt
eẽntia et attributa inter ſe idẽ formaliter cū tñ ſint realiter et
nece° idẽ . ¶Rñdet ꝙ repugnat rõni formali ſapĩe eẽ rõnem
formalẽ bonitatis,tñ bene cõpatiuntur ſe in eodem.Cauſa ergo
repugnantie ad eẽ ideꝫ formaliter eſt quidditas eorū, ſꝫ ꝙ ſint
idẽ realiter cã eſt infinita perfectio eorū et eſſentie.
¶AD ARGVMENTVM PRINcipale , quod ſumitur
etc.Hec eſt cauda queſtionis, Cū ergo queritur utrū cū ſimpli
citate dei,etc. Arguit ꝙ nõ p̄ſuppoſita una auctoritate Aug.
ꝙ iuſtitia et ſapientia in creaturis ſunt due qualitates in deo
aūt ſunt idem.Ex hoc arguitur ſic. Predicatio in abſtractis
non eſt uera niſi ſit in primo mõ dicendi per ſe,ergo illa pro-
poſitio,iuſtitia eſt ſapientia eſt in primo mõ dicendi per ſe, et
per ꝯñs ſunt idẽ formaliter. ¶Pro ſolutione huius argumẽti
notandū primo ꝙ oĩs predicatio uera ĩ creaturis affirmatiua
non eiuſdem oĩno de ſe ipſo ſi eſt uera tunc extrema ſunt ideꝫ
formaliter,non ſic in diuinis.De illis p̄dicationibus uide ſupra
diſtin.4.q.2. ideo nunquã fuit tradita logica de predicatione
idẽtica. Secundo notandum, ꝙ quãdo abſtractum predicatur
de abſtracto,nunq; eſt ꝓpoſitio uera niſi extrema ſint preciſe
idem et nunq; alias ,quia nunq; duo in creaturis ſunt totaliter
idem in ſignificato et mõ ſignificãdi,ſed ĩ diuinis aliqua nõ for
maliter idẽ ſunt perfecte idem et realiter. Tertio notandum,
genus et differentia,diſtinguuntur formaliter et ideo qñ predi
catur unū de altero in abſtracto ſemp fit ꝓpoſitio fiã , ſed in
cõcreto eſt uera ꝓpõ eo ꝙ extrema ſupponūt pro eodẽ,licet nõ
ſignificent idẽ,ſupponūt enim pro ſpecie in qua uniuntur. Con-
cretio ergo eſt cã ueritatis et ideo ſi abſtrahūtur ab inuicẽ ta
lis propoſitio fit falſa. Quarto notandū.ꝙ licet in diuinis una
rõ formalis abſtrahatur ab alia,quia tñ infinitas ẽ modus in-
trinſecus quidditati,ideo nõ põt abſtrahi ab infinitate , que eſt
cã idẽtitatis realis. Quinto notandū.ꝙ ſi aliqua plura ſimul
ſunt in eodem ſuppoſito et eadẽ natura et tñ unū illorū ſit for
maliter infinitū,ipſum idẽtificat ſibi oĩa realiter per illã infini
tatẽ,ſi aūt oĩa ſint infinita,tunc infinitas oĩum eſt cã identita-
tis eorū. Sic ergo illa eſt uera eſſentia eſt paternitas idẽtice
propter infinitatẽ eſſentie, ſilr illa, eſſentia eſt ſapientia iden-
tice pp infinitatẽ utriuſque ſꝫ illa,eſt flã.pr̃nitas ẽ filiutio , qa
neutrū eſt infinitū.Ex dictis ſeʳ,quare ſint duo modi p̄dicandi
in diuinis.ſ.modus predicandi eẽntialiū,et modus predicandi p
ſonaliū.Eſſentialia eniꝫ ſunt pfectiões ſimpʳ et qdditatiue.i.cõi
cabiles ꝯñtes eẽntiã et naturã nõ ſic pſonalia. Pꝫ ẽt ꝙ nõ ſunt
duo illi modi p̄dicandi tm̃ in diuinis pp modos ſignificandi uel
intelligendi ſed ẽt in re eis aliquid correſpondet.

Queſtio. Quarta.

DE IMMVTABILITATE DEI DE QVA
etc. Hec eſt ultima queſtio huius diſtinctionis
et tractat de immutabilitate dei.Cuius titulus ta
lis eſt,utrum ſolus deus ſit immutabilis . Et capi

tur hic immutabilitas pro omnimoda uniformitate neceſſaria eſſendi et opandi ad intra. Cuius capite dimiſſo. Corpus diuiditur in duas partes ſecundum ꝙ preiacens queſti. habet duas exponentes. Exponitur enim communiter ſic. Solus deus eſt im mutabilis, deus eſt ĩmutabilis et nihil aliud a deo eſt immutabile, ideo primo probatur prima exponens, ſecundo ſecũda ibi. Sed pars negatiua etc. ¶ Prima probatur ſic. Omne quod mouetur ab alio mouetur, ſed non eſt proceſſus in infinitum in mouentibus et motis, ergo eſt aliquis qui nullo modo mouetur et ꝑ ꝯn̄s ip̄e eſt ĩmutabilis et illũ uoco deũ. Sꝫ doc. nõ uult inſiſtere probationibus ſimilibus que h̄entur a p̄ho. 7. et. 8. phyco. ſꝫ remittit ad aliũ locũ. ¶ Dimiſſis ergo illis aliter ꝓbat primo ſic. Deus ē ꝑfecte ſimplex et nullo mõ cõponibilis cũ alio, ergo nõ p̄ot mutari ab uno ad aliud. Secundo ſic. Deus nece° eſt, g° nõ p̄ot mutari ab eſſe in n̄ eſſe, et ſic pꝫ ꝙ nec eſſentialiter nec accidentaliter mutari poteſt.

¶ SED PARS NEGATIVA illius etc. Hec ē ſecũda ps totius. q. in qua ꝓʳ ſecũda exponẽs, ubi doc. p° narrat diſcordare p̄hos a theologis, et de intẽtione p̄hoꝝ ſic ꝓcedit. primo recitat unã opi. de intẽtione p̄horũ que ēt improbat p̄hos, ſecũdo ꝓpriã mentẽ ſup illo inſinuat et ꝯn̄ter ĩprobat ibi. de intentione iſtoꝝ etc. ¶ Quantũ ad primũ ē opin. Hen. quoli. 8. q. 9. que cõſiſtit in dictis. Primũ. Decẽ modis p̄ot aliq̄d ſe h̄re ad eſſe. Primus eē ex ſe neceſſariũ et a nullo ꝓductũ, ut deus pr̄. Secũdus eſſe ex ſe neceſſariũ et ab alio ꝓductũ nõ tñ cauſatus, ut filius in diuinis. Tertiꝰ eē ex ſe neceſſariũ et ab alio cauſatũ. Quartus eē ex ſe neceſſariũ nõ tñ productũ nec cauſatũ ſed tñ depẽdens ab alio. Quintus eē ex ſe cõtingẽs, ſꝫ ab alio nece°. Sextus eē ex ſe poſſibile uel cõtingẽs, et a nullo eſt, tñ nece° eſt. Septimus eſſe in ſe cõtingens tñ ab eterno cauſatũ. Octauus. eſſe in ſe poſſibile ſiue cõtingẽs tñ ab alio cauſatũ nõ ab eterno ſed cũ toto tpe. Nonus. eſſe in ſe cõtingens tñ ab alio cauſatũ cũ parte tp̄is. Decimus. nec ex ſe nec ex alio neceᵐ eē. Sꝫ in quoli. 6. q. ul. ponit quattuor modos, primus ut orbes capiũt a deo tm̄ motum et nõ eē, ſecũdus eē ex ſe neceſſariũ et tñ ab alio cauſatũ, tertiꝰ ꝙ orbes ſint ex ſe cõtingentes tñ nece° cauſentur a deo, et dicit ꝙ auicẽ. illũ modũ poſuerit, quartus ꝙ orbes ſint ex ſe cõtingẽtes et ab alio cõtingenter fiant, et illũ modũ dicit platonẽ ponere et fidẽ, iõ aliq̄n in ſco. dicũtur quattuor modi iuxta quoli. 6. q. ul. aliquãdo. 10. iuxta quoli. 8. q. 9. Secũdũ dictũ. Eſſe ex ſe formaliter neceſſariũ ab alio cauſatũ includit ꝯdictiones qa oē ab alio cauſatũ ex ſe nõ hꝫ eē ergo nõ eſt ex ſe neceᵐ iõ Ariſt. n̄ poſuit illũ modũ. Tertiũ. Eſſe ex ſe forʳ contingens et eſſe ab alio nece° includit ꝯdictionẽ, quia oē nece° ab alio ꝑpetuo eſt ꝑpetuũ ſed ſm cõmẽtatorẽ ſubſtãtia contingens nõ p̄ot ꝑpetuari, ideo ille modus includit ꝯdictionẽ, et per ꝯn̄s nec ip̄m poſuit Ariſ. Quartũ. Ph̄us. 1. ce. uult ꝙ oĩs ſb̄a ex ſe hꝫ ſuã naturam uel ſuũ eē hꝫ ex ſua natura et a nullo eſt cãta pꝫ p̄hũ. Quintũ. Ph̄us cõceſſit aliq̄d eſſe ex ſe forʳ neceſſariũ et ab alio depẽdeat ſic ꝙ impoſſibile ſit ip̄m eē ſine alio. Sic poſuit oē perpetuum eſſe neceſſariũ a ſe et non eē a deo creatũ tñ nece° dependere a deo ideſt ordinem eẽntialem ad deum habere.

¶ CONTRA ISTAM OPInionẽ, que ponit etc. Hic doc. improbat hãc opinionẽ. Et cõſiſtit hec ĩprobatio in ſeptẽ dictis. Primũ. Ph̄us nõ negauit aliq̄d eē ex ſe neceſſariũ et tñ ab alio cauſatũ quia ip̄e. 1. ce. et. 9. meta. tenet oĩa ſempiterna eē neceſſaria forʳ, et tñ dicit ꝙ ſint cãta. 2. meta. Hoc idem dicit. 5. meta. Preterea. 12. meta. dicit deũ eē cãm finalẽ uniuerſi, g° et efficiẽtem, ꝯn̄a patet, nã oē cauſatũ in genere cauſe finalis ēt eſt cauſatũ in genere cãe efficientis quia nihil aliud eſt cãre finaliter niſi mouere efficiens etc. ut ſupra. Preterea cõmentator concedit deũ eē cãm uniuerſi ſicut obiectũ intellectionis quod eſt effectiuã cã, et Ariſt. dicit mouere ſicut balneũ in mẽte q̄d mouet effectiue. Si ergo ſm Ariſt. deus ut obiectũ cauſat intellectionem angeli, ergo et eẽntiam quia imponitur ſibi ꝙ dixerit angelum nihil eē niſi intelligere. Preterea Auicen. poſuit aliquid eē in ſe neceſſariũ et tñ ab alio effectiue cauſatum. Si ergo Auicen. non uidit hãc cõtradictionẽ quare debet negari ab Ariſ. Preterea, cõmentator dicit ꝙ celũ non ſolũ mouetur localiter ab alio ſed etiã eẽntialiter cauſatur et perpetuo ꝯſeruatur ab alio et dicit expreſſe ꝙ Ariſ. uoluerit deũ effectiue cãre celuꝫ. ¶ Ad dicta r̄ndet Hen. ſepe contingit aliquẽ errare et ipſuꝫ ſeduci per ſophiſticos ſyllogiſmos et falſigraphos. i. procedẽtes ex principiis male intellectis, ſed poſtea ex ueris rõnibus cõtingit eundẽ cõtradicere cõcluſionibus prioribus eroneis. ¶ Contra hoc arguit doc. Prius dixiſti Ariſ. negare primũ et tertiũ modos eo ꝙ cõtradictionẽ includunt quaſi ſit cõtra honorẽ philoſophi ꝙ cõcedat aliquid includens cõtradictionẽ et iã expreſſe concedis ip̄m cõtradictoria cõcedere rationabiliꝰ dicit ꝙ ſi dixit falſum ꝙ ꝯn̄ter dicat omne illud ꝙ ſequitur ex illo falſo q̄ꝫ ꝙ ſibi ipſi cõtradicat. Secũdũ dictũ. Nõ uidetur ꝙ Ariſto. conceſſit ꝙ aliquid ſit in ſe cõtingens et a nullo cauſatũ et tamen ab alio neceſſario dependeat in eē, quia nihil ab alio depẽdet in eſſe a quo non habet eē. Si dicas tñ numerus maior neceſſario dependet a minori et tñ nõ cãtur ab eo, nego aſſumptũ, qa licet numerus maior nõ dependeat a minori in genere cauſe efficiẽtis tñ dependet ab eo in genere cãe materialis quia numerus minor eſt pars materialis maioris in potentia. Tertiũ. Nihil eſt neceſſariũ non exiſtens ideo nulla ſpecies extra indiuidua eſt neceſſaria. Quartũ. Ph̄us dixit motum celi eſſe neceſſarium et neceſſario cauſare quicquid natura corporum celeſtium nata eſt cauſare, et ideo dixit totiens cõſtellationes certas natas cauſare certam ſp̄ẽm in uniuerſo redire ꝙ non poſſit tota ſpecies deleri ideſt oĩa indiuidua, et ex hoc dixit eſſe ſpecierum quo ad eſſe indiuiduorum eē neceſſarium. Quintuꝫ. Nõ eſt ſimile de natura ſpecifica et toto elemento, quia totum elementum eſt unum ſingulare per ſe exiſtens realiter, non ſic ſpecies. Sextum. Philoſophus poſuit ſubſtantias eē a deo effectiue et ab aliis. Omnis enim generatio eſt ad ſubſtantiã ideo effectiue cauſatur ſubſtantia ſecundũ Ariſto. Septimum. Hen. dicit Auicennam dicere aliquid eſſe ex ſe contingens et tamen ab alio neceſſario cauſatum, et hoc ſumit ex illis uerbis cauſatum quantum eſt de ſe non habet eſſe ſed quantuꝫ ad ſuam cauſam habet eſſe, ideo prius natura intelligitur non eē tamen nõ prius tempore. Et contra Auicennam arguit ſic. Ille modus includit contradictionem, probatur, nihil contingens neceſſario cauſatur quia omne neceſſario cauſatum neceſſario eſt.

¶ DE INTENTIONE ISTOrum duoꝝ philoſophoꝝ etc. Hic doc. ꝓpriã ſuã mentẽ inſinuat. Et cõſiſtit in. iii. dictis. Primũ. Nõ ſum certus de intentiõe Ariſto. et Auicẽ, ſꝫ uolo reuoluere dicta ipoꝝ et q̄d rõnabilius p̄ot elici uolo dicere. Secundũ. Vterq; poſuit ꝙcquid deus immednate. i. per ſe ip̄m cauſat ĩ in creatura nece° cauſat et ꝑ cõſequens omne tale neceſſario cauſatur a deo. Tertiũ. Cũ oĩa corpora celeſtia ſint alteriꝰ ſpeciei, et fortiſſima ſit actio eorũ in hec inferiora, et ex diuerſa cõiunctione et reſpectu ad inuicem diuerſi effectus cauſent ideo ſi difformis aliqua actio eſt in iſtis inferioribus debet reduci ad diuerſitatem reſpectuum quos ad inuicem habent corpora celeſtia et non debet reduci ad deum. Ab illis etiã diuerſitatibus cauſatur omnis contingentia rerum. Quartũ. Nõ cõtradicit ſibi Ariſto. quando primo dicit, deum neceſſario cauſare illud q̄d immediate cauſat et poſtea ꝙ illud cauſatum ſit neceſſarium et per conſequens conceſſit aliquid eſſe ex ſe formaliter neceſſarium ideſt habere entitatem neceſſariam et

tamen ab alio cauſatam, nam quinto metaphyſice uult ꝙ ne-
ceſſaria habent aliam cauſam a ſe, et ſecundo metaphy. uult ꝙ
cauſe ſempiternorũ maxime exiſtũt .i. maxime habent neceſſa
riam entitatem, et ſic pꝫ ꝙ Ariſto. conceſſit aliquid in ſe eē ne-
ceſſarium et ab alio cauſatum et ꝙ doc. dicit ꝙ non ſolum con
ceſſit ſecundum modũ per hoc non uult ꝙ poſuerit ꝑm modum,
ſed loquitur cõtra Hen. qui dicit ipſum poſuiſſe ꝑm modum et
nõ primũ. Quintũ. Auicen. ſibi cõtradicit cũ dicit ꝙ aliquid ſit
a deo neceſſarium et tamen in ſe ſit contingens. Sed pro Aui-
cen. arguitur. Si eſt ab alo, ergo in ſua quidditate non includit
eē et per conſequens eſt poſſibile et contingens. Rñdet doc. ꝙ
poſſibile capitur tripliciter. Vno mõ pro aliquo producibili ꝗ̃-
uis hēat naturã neceſſariã ſicut filius in diuinis, et ſic ꝯña ē bo
na. Alio mõ pro illo cuius entitas nõ eſt neceſſaria et ſic nõ ua
let ꝯña. Tertio mõ pro illo quod ſine initio tẽporis ab alio cau-
ſatur, et ſic ſi deus ab eterno mundum creaſſet illo mõ eēt poſ-
ſibilis, et per hoc pꝫ ad argumentũ quod Hen. fecit cõtra Aui
cennã immediate ante hanc partẽ in ultimo dicto. Sextũ. Nõ oꝫ
concedere ꝙ Ariſto. ſibi contradicat in primo modo, ſcilicet ali
quid eſſe ex ſe neceſſarium et ab alio cauſatum, quia diceret,
ego loquor de poſſibili primo modo ſupra expreſſo. Et illud ēt
uidetur haberi per dicta Hen. ī ſum. ar. 54. q. 3. qui uult ꝙ fili⁹
ſit de eēntia quaſi de materia et tñ eſt neceſſarius ex ſe. Septi
mum. Nõ oportet dicere ſi neceſſario aliqua ſubſtãtia perpe-
tuaretur a deo ꝙ natura poſſibilis mutaretur in neceſſariam,
nã nũꝗ̃ fuit poſſibilis ſꝫ ſemꝑ neceſſaria ex quo cã neceſſario
cauſat. Octauũ. Neceſſitas immutabilitatis eſt quando aliqd
ex propria ſua natura hēt aliqd eſſe uel facere, ſed neceſſitas
īneuitabilitatis eſt quando aliquid per accñs incidit hãc neceſ-
ſitatẽ. Nonũ, In cã neceſſario cauſante in caſu propoſito .i. ſi ali
quid in ſe neceſſarium, ab alio cauſaretur eēt neceſſitas immu
tabilitatis, et in effectu eēt neceſſitas ineuitabilitatis, ita ꝙ nõ
eēt in ſe formaliter neceſſarium, ſicut deus. Decimum. Illa ꝯña
eſt bona ſi celum neceſſario perpetuabitur ergo nõ põt corrum
pi. Vndecimum. Ex poſitione poſſibilis in eē nõ ſequitur impoſ-
ſibilitas nec noua incõpoſſibilitas alicui neceſſario. Conſequen-
ter doctor ponit argumenta probãtia opinionẽ Ariſto. et Aui
cen. quorũ primũ eſt illud. In omni differentia entis neceſſitas
eſt ꝑfectior cõtingentia, ſed cauſa eſt differentia entis in illa
diuiſione, entium aliud cauſa aliud cauſatũ, gͦ neceſſario cau-
ſare eſt perfectius ꝗ̃ contingenter et per conſequens deus ne-
ceſſario cauſat. Reſpondetur, maior eſt uera ubi neceſſitas eſt
poſſibilis ſed in cauſa eſt impoſſibilis. Contra. Semper quando
ens diuiditur unũ membrũ eſt perfectionis, mõ omnia que ſunt
perfectionis ſe cõcomitantur et ſunt ſimul in eodem ergo cum
cã ſit perfectionis et neceſſitas ſimiliter ſunt ſimul. Secundum
eſt illud. Si deus naturaliter cauſaret neceſſario cauſaret et
neceſſarium, ergo etiã cum libere cauſat, quia nulla perfectio
tollitur cauſe quando libere cauſat, immo perfectius eſt libere
cauſare ꝗ̃ naturaliter. Confirmatur, ſi deus naturaliter cauſa
ret ipē cāret neceſſaria .ſ. que immediate cauſaret, et cauſaret
cõtingentia .ſ. ea que ꝑ motũ celi cauſaret ergo et ſi libere cau
ſat poteſt neceſſario cauſare et per cõſequẽs nõ repugnat cāe
neceſſitas. Tertia ratio eſt illa. Aliqua cauſa neceſſario cau-
ſat, ergo deus neceſſario cauſat. Antecedens eſt notum de na-
turalibus cauſis, ꝯñtia pꝫ quia neceͦ depẽdet cã creata a deo, ſi
gͦ deus contingenter cāret non poſſet creatura neceͦ cauſare.

¶ CONTRA ISTAM CONcluſionẽ i qua ꝯmuniter etc.
Hic doctor improbat opinionem et concluſionem Ariſtote. et
Auicen. primo per rationes Hen. quas inſufficientes eſſe decla
rat, et tamen ſupplet et colorat eas. ſecundo per proprias, ibi,
iſtis rationibus etc. Eſt ergo concluſio Ariſto. et Auicen. quic
quid deus immediate facit ideſt ſine concurſu cauſarum cre-
atarum neceſſario et naturaliter cauſat. ¶ Contra iſtã ar-
guit Hen. ſic. Primum agens nullo modo perficitur aliquo alio
a ſe, agens naturale aliquo modo perficitur a ſua productione
uel producto, ergo deus non eſt agens naturale. Minor proba
tur. Omne agens naturale agit propter finem, ergo aliquo mo-
do perficitur fine, quia alias non ageret propter ipſum. Sꝫ Aui
cenna negaret minorem quia ponit deũ agens ex liberalitate .i.
quod nullo modo expectat perfici etc. Similiter reſponderet
Auicen. ꝙ ſicut aqua ex ſe eſt frigida et illam frigiditatẽ cõ-
municat etiam aliis, ſic deus eſt in ſe perfectus, et communicat
aliis rebus perfectionẽ ſuam. Sed ſecunda reſponſio reducitur
contra Auicen. quia ſi aqua neceſſario infrigidaret tunc depẽ
deret ab effectu ſuo ſic cum ꝑm ipm deus neceſſario cauſet ſe
quitur ꝙ deus dependeat ab effectu ſuo. Sed adhuc illa redu-
ctio non multum angariaret Auicen. quia illa non eſt depẽdẽ
tia ſed cõmunicatio ſue perfectionis ex plenitudine perfectio-
nis. Vltimo doc. declarat hanc rõnem Hen. et colorat eam ſic.
Omne agens naturale uel perficitur actione ſua in ſe uel ī ſuo
ſimili, aut in toto, uel per actionem ſuam natura eius accipit eē
in alio. Exemplum primi intellectio recipitur in intellectu, ſecũ
di, ignis in alio igne producto, tertii. ſol generat uermem, quar-
ti, pater in diuinis reſpectu filii, ſed ſi deus naturaliter produ-
ceret creaturam nullũ horum contingeret ergo deus non cau-
ſat naturaliter, et neceſſario. ¶ Secunda ratio eſt eiuſdem
Hen. ubi ſupra. Potentia reſpiciens aliquod obiectum per ſe et
eſſentialiter non neceſſario reſpicit aliquid quod accidentali-
ter tantum ordinatur ad illud per ſe obiectum ſed uoluntas di
uina primo reſpicit deũ, ergo non neceſſario reſpicit creaturas
que contingenter reſpicit deum. Sed hec ratio eſt contra Hen.
quia tenet ꝙ diuina uoluntas neceſſario uult res in eſſe quiddi
tatiuo ideſt obiectiuo in mente ſua, ſed certum eſt ꝙ non magis
neceſſario ordinantur res in tali eſſe obiectiuo ad deum ꝗ̃ in
eſſe reali. Sed doctor confirmat hanc rationem, uoluntas que
determinatur ex ſe ad finem non determinatur ad media niſi
quatenus per ſyllogiſmum practicum concluditur neceſſitas
illorum mediorum ad illum finem ideſt ꝙ uel neceſſaria ſunt
ad eſſe finis uel habere uel in diligi ſed intellectus diuinus ni-
hil concludit neceſſarium eſſe ad finem quem deus in creatiõe
pretendit, ergo non neceſſario cauſat.

¶ ISTIS RATIONIBVS cuiuſdam doctoris etc. Poſitis
et declaratis rationibus Hen. nunc per proprias rationes ſuas
improbat opinionem eorum. Primo ſic. Quod ē ex ſe neceſſa
rium perfecte quantum poteſt aliquid cogitari eſſe neceſſarius
non poteſt non eē quocunque alio a ſe non exiſtente, ſed deus
eſt talis, ergo non poteſt non eſſe omnibus aliis non exiſtenti-
bus, ſed ſi neceſſario cauſaret aliquid aliud a ſe non poſſet eſſe
ſine illo et per conſequens non neceſſario cauſat aliquid. Ma-
iorem probat, ex minus impoſſibili non ſequitur impoſſibilius
nec ex minus falſo ſequitur falſius, quia habeat minus falſum
unam cauſam falſitatis, et falſius duas, deponatur ab utroque
una cauſa falſitatis tunc falſum nõ erit falſuꝫ et falſius erit
ſolum ſemel falſum, et ſic ex uero ſequetur falſum, ſed ta-
le neceſſarium quod in maiori deſcribitur eſt neceſſarius om-
ni alio. ¶ Contra hoc inſtatur. Ex deſtructione concluſio-
nis deſtruitur antecedens primo priorum, et tamen antecedens
eſt magis neceſſarium ꝗ̃ concluſio. Reſpondetur ꝙ non eſt ſi-
mile quia ſicut deſtructa una ſingulari falſificatur uniuerſa
lis ꝑpõ ſic concluſio eſt una partialis ueritas añtis, iõ deſtru-
cta ea .i. falſificata falſificatur añs, cauſatũ aũt nõ eſt quedã
partialis entitas cauſe ſed eſſentialiter diſtincta, non enim om
nino ē alia ueritas ꝯlonis ꝗ̃ antecedẽtis. ¶ Secũdo ſic. Aliqd

ſit contingenter in entibus ergo deus contingenter cāt. Añs eſt phorū, ꝯña ꝑʳ. Si deus ꝓximā cāꝫ neceº mouet illa proxima ēt neceº mouet ſibi proximā et ſic cōſequēter. Preterea. Aliquod malum ſit in vniuerſo gº deus nō neceº cāt. Añs eſt notū ꝯña ꝓbat, neceᵐ agens neceº ꝓducit ſuū effectū in oī paſſo diſpoſito ſi pōt, ſed deus pōt cauſare bonitatē in oī paſſiuo ergo neceſſario cauſat et ꝑ ꝯñs nullū malū erit. Licet philoſophi poſſint euadere de malo naturali ſicut eſt generatio mōſtri ꝑ difformitatē motuū, nō tñ pñt euadere de malo morali. ¶ Tertio ſic. Oīs cā neceſſario cauſans, cāt ſm̄ vltimū potentie ſue. i. q̄tum pōt quia ſicut nō pōt nō cauſare ſic nō pōt ſic uel ſic cauſare ſed deus ē neceſſaria cā ſm̄ te, gº cāt q̄cquid pōt et per cōſequēs ab eterno in eternū cābit oē cābile, nā eſt infinitus et poteſt cāre q̄cquid alie cauſe poſsūt de quo fo. 41. co. 4. fo. 49. col. 2. Preterea cauſabit unū ſolum quia in oī cauſatione cauſabit perfectiſsimū quod tm̄ eſt unū poſsibile quia q̄d per excellentiam dicitur uni ſoli cōuenit, et per cōſequens mouebit in nō tpe, de quo uide caudā prime. q. di. 2.

¶ AD QVESTIONEM quantū ad exponentē etc. Hec eſt ultima reſolutio ſecūde exponentis et concedit rōnes illas cōtra philoſophos, dicit tñ aliquas nō cōuincere eos, ſunt tñ ꝓbabiliores q̄ꝫ rōnes pro eis adducte. Ex q̄bus infert ꝙ deus ſic eſt immutabilis ꝙ non pōt uerti. i. anihilari nec ſubſtantialiter corrumpi nec accñtaliter. Vbi notandū ꝙ oē aliud a deo ē accidentaliter mutabile q̄d eſt ſubiectiue mutabile eſſe niſi aliq̄d accñs ita imperfectū ſit q̄d rōe ſue imꝑfectionis nō pōt recipe aliq̄d accñs, deus aūt ꝑꝑ ꝑfectionē ſui ē imutabilis nā ſūmus angelꝰ ē mutabilis de una itellectiōe i aliā et de loco ad locū etc. Et q̄a aliq̄ argumēta hñt phi ꝓ ſe q̄ ñ ſunt in lr̄a poſita, iō doc. ſoluit illa. ¶ Primū eſt. Deus eſt imutabilis, ſꝫ ſi non neceº ſe haberet ad quodlibet ad q̄d hꝫ habitudinē tūc eēt mutabilis, gº neceſſario cāt. ¶ Pro ſolutione doc. notat. Primo ꝙ aliq̄s pōt a multo tpe hr̄e fixā intentionē pro aliquo certo tpe aliq̄d cauſare, et lꝫ nō ſemp cauſet illud, nō tñ dr̄ mutari ꝑꝑ fixā intentionē, ſic deus ab eterno imutabiliter uoluit aliqua pro certo tēpore et alia pro alio tpe et immutabiliter ꝓſequitur ſicut uult. Q̄uo ſit deus determinata cā, et quottuplex ſit indeterminatio patet ſupra di. 7. cōtra Hen. Si queratur quare diuina uolūtas magis determinetur ad unū cōtradictorium q̄ꝫ ad aliud rn̄det doc. ꝙ nullus doctꝰ uult hr̄e oīum cauſas ſꝫ indocti. Nā principia in demōſtratiōe potiſsima ſunt per ſe nota et nō poſſunt demōſtrari ꝑ alia ſic ēt nulla cā eſt quare uoluntas uult niſi q̄a uolūtas eſt talis nature et eſt libera, et pōt ſicut placet etiaꝫ ſi nulla rōne moueatur. Similiter q̄ñ Auicē. probat deū neceſſario cāre, quia uolitiōe ſua cauſat que uolitio eſt ipſa eēntia q̄ ſumme neceſſaria ē. Doc. cōcedit ꝙ neceº uult ſed ñ neceº hoc uult. nā uolitio in ſe neceſſaria eſt ſed ꝙ uelit creaturā nō eſt neceſſariū, neceº tamen uult ſe ipſum deus, de quo infra diſ. 39.

¶ Ad principale argumentū ſiʳ ſub eodē cōtextu rn̄det doc. Quod eſt tale. Si deus eſt immutabilis gº immutabiliter ſe hꝫ ad oīa ad que ſe imediate hꝫ. i. neceſſario cauſat illud q̄d immediate cāt ſed hoc eſt falſum, gº et añs. Rn̄det doc. negando cōſequētiam, quia ab immutabili pōt immediate eſſe mutabile ut ſupra patuit. ¶ Ad argumenta que Scotus poſuit ꝓ philoſophis ibi quantū ad ſecundū principale etc. Pro ſolutione primi notat. Primo ꝙ ubi neceſsitas eſt poſsibilis ꝑfectius eſt talis neceſsitas q̄ꝫ contingentia. Secundo notat ꝙ cōtradictio nullaꝫ perfectionē ponit ſed cauſatū eſſe neceſſarium uel neceſſario cauſari includit contradictionē, ideo impoſsibile eſt ꝙ deus neceſſario cauſet. Tertio notat ꝙ nullus reſpectus dei ad creaturā eſt neceſſarius quia nulla creatura eſt neceſſaria. Quarto notat ꝙ omnia diuidentia ens que ſunt abſoluta et ſunt perfectiones ſimpliciter neceſſario ſunt in deo ſimul ſed nulla relatio dicit perfectionē ſimpliciter nec aliqua relatio dei ad creaturam eſt neceſſaria ſed bene relatio dei ad intra. Quinto notat ꝙ nulla relatio eſt formaliter infinita. Quid ſit eſſe formaliter infinitum patet fo. 28. col. 1. ¶ Pro ſolutione ſecundi doctor notat. Primo ꝙ ex añte includente impoſsibilia uel plura poſsibilia ſibi incompoſsibilia (ſicut hic neceſſario cāre ſūt ſibi incompoſsibilia) ſequitur conſequens includens incompoſsibilia, ut bene ſequitur deus neceſſario cauſat, ergo cauſatum neceſſarium eſt, ſed ſicut antecedens eſt falſum ſic et cōſequēs, nam ille modus neceſſario repugnat cauſationi. Secundo notat nulla perfectio tollitur a cauſa ſi libere cauſat, ſed quia neceſſario cauſare non eſt perfectio in cauſando ideo non poteſt conuenire cauſe libere. Cum ergo neceſsitas ſit modus incompoſsibilis cauſationi ſequitur ꝙ contingentia ſit neceſſaria. Tertio notat ꝙ cauſabile non poteſt diuidi per neceſſarium et contingens, ſed ꝙ omne cauſabile eſt contingens. ¶ Pro ſolutione ultimi notat ꝙ neceſsitas eſt duplex ſcilicet ſimpliciter et ſm̄ quid primo mō nulla cauſa neceſſario cauſat, ſꝫ ꝯo mō cāe naturales neceſſario cauſant, non deus nec uoluntas create.

DISTINCTIO NONA.

CIRCA DISTINCTIONEM NONAM QVERO VTRVM GEneratio filii, etc. Hec ē nona diſtinctio et ultima in materia de generatione filii que continetur unica queſtione. Cuius titulus talis eſt. Vtrū generatio filii ſit eterna in diuinis. Termini eius ſunt declarati, preter ly eterna. Nam ly generatio et filius declarātur di. 5. ly diuina fo. 52. col. 4. ¶ Eternitas capitur tripliciter ad propoſitū, primo ꝓprie et hoc tripʳ. primo ꝓpriiſsime et ſic eſt illud q̄d nec hꝫ principiū nec finē in duratione et ſtabilitate, ſecūdo magis proprie eſt q̄d hēt principiū nō finē in duratione et ſtabilitate, ut beatitudo dr̄ uita eterna tertio minus proprie, q̄d habet principium nō finem in duratione, tamen habet in ſtabilitate quia. ſ. continua mutatio ut in pena eterna. Secundo principaliter capitur cōiter pro illo cuius finē non percipit uel affectat hō, et ſic capitur tripʳ, primo pro eo cuius finē nō cognoſcit hō, ut Deut. 29. Manifeſta erūt uobis et filiis ur̄is in eternū, ſecundo cuius finē non affectat hō, ut 3. Regū. i. Viuat rex in eternū, tertio cuius finē non recordatur hō. Ioſ. 4. dicitur de lapidibus ſumptis a iordane ꝙ ſint in monimentum in eternū. Tertio principaliter capitur ſm̄ quid ꝓ eo cuius finis nō determinatur in duratiōe, et hoc tripʳ. primo ſuppoſita aliqua cōditione, ut ſuppoſito ꝙ filii Dauid diuina mandata ſeruauerint dicit deus pſal. 88. Thronus eius etc. ſecundo iniure, ut moyſes iurauit caleph poſſeſſuꝝ terrā certā in eternum. tertio ſignificatiue, q̄a. ſ. ſignificat aliq̄d eternū, ut circuncisio dicitur eterna. Differūt etiā eternū, ſempiternū et perpetuum. Nam eternū eſt q̄d nec habet principiū nec finem, ſempiternum quod incepit cum tpe et deſinit cum tpe, ut motus celi, perpetuū quod habet initium ſed nullū finem ut angeli. Quid ſit eternitas proprie et utrū ſit ī deo ex natura rei habet uideri in quoli. q. 6. Ad propoſitū ſufficiat ꝙ eternitas eſt modus intrīſecus oīum q̄ ſunt realiter in diuinis et ē duratio in qua nulla oīno ē uariatio nec ſucceſsio, ſꝫ totū ita ſil̄ hētur ꝙ tota ipā duratio nō tedioſior ē q̄ꝫ ſi eēt tm̄ inſtās tpis, et ē ſine oī tedio et ſine oī ꝑceptiōe uariationis ita ꝙ eternum ſemper manet oīno in eodem cū ſumma delectatione, ſicut ſi quis haberet aliq̄d obiectum delectabiliſsimū quod tam intenſe conſideraret et tā de

lectabiliter ꝙ nullum tẽporis lapſum oĩno perciperet. ¶ Dimiſſo ergo capite.q. Corpus conſiſtit in.5.dictis. Primũ. In diuinis uere eſt generatio non tñ mutatio, de quo fo.55.co.3. Secundum. Quia ñ ẽ mutatio in generatiõe diuina iõ põt ibi eſſe eternitas, quia propter priuationẽ que eſt terminus a quo in generatione nr̃a non põt eſſe eternitas. ꝙ aũt diuina generatio ſit eterna ſic probatur. Agens omnio ſufficiens naturaliter producens, non agens per motũ, hẽt ꝓductionẽ et productũ ſibi coeuũ, ſed pater in diuinis eſt tale agens et eſt eternus, ergo habet generationem et filium coeuũ. Termini maioris exponuntur ĩfra di.x. Tertiũ. Quando ab una re ſumitur cõceptus uniuerſalior et ꝑticularior tũc ꝯña ad uniuerſaliorẽ nõ ſolũ conſequuntur ut in illa re includitur ſed ubicunq; fuerit uniuerſalius ut ab homine ſumitur rõnale et aĩal, predicata ꝯña aĩal non ſolũ conſequũtur ipſum in hoĩe, ſed etiã in aſino etc. Preterea, cauſa et producẽs ſumũtur ab eadẽ re et cã eſt inferius et producẽs eſt ſuperius, ideo non oportet omne qđ naturaliter producit, ꝙ etiam cauſet, licet ergo eſſet impoſſibile ꝙ aliquid cauſet ab eterno, poteſt tamen producere aliquid ab eterno, uerumtamen in ſecundo libro uidebitur utrũ ſit impoſſibile aliquid ab eterno cãri. ꝙ ſi ſit poſſibile multo magis ẽ poſſibile ab eterno aliquid produci. Quartũ. Ad intelligendũ generationem diuinam concurrunt omnia que ſunt perfectionis in omnibus generationibus et nihil imperfectionis eſt in ea quod in aliis eſt. Qnintũ Cum generantur ſucceſſiua perfectionis eſt ꝙ in ĩpa generatione tota ſunt et non pars poſt partem, ſed imperfectionis eſt ꝙ nõ manent. Cũ aũt generantur permanentia eſt directe oppoſitum, ꝙ aũt non ſunt dum fiunt eſt quia agens eſt imperfectum non potens immediate totũ effectũ cauſare. Cũ indiuiſibilia ſucceſſiuoꝝ generãtur ꝑfectiõis ẽ ꝙ dũ fiũt tota ſimul ſunt ſ3 imperfectionis ẽ ꝙ nõ manẽt. Seqtur ꝙ in diuinis ẽ generatio qua habebitur genitũ qđ ſimul totũ generatur et manet ſemper.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum dico etc. Hec eſt cauda queſtiõis. Cũ ergo queritur utrũ generatio filii ſit eterna in diuinis pro parte negatiua arguitur, primo ſic. Vbi ide3 ẽ eẽ et durare ibi ſi duratio hẽt principiũ etiã eſſe h3 pricipiũ et ecõuerſo ſed pr̃ eſt principiũ ipſius eſſe filii ergo et durationis ſ3 cuius duratio incepit nõ eſt eternu3 et per ꝯñs filius nõ ẽ eternus nec generatio ſua. ¶ Ad hoc doc. diſtinguit, quia ly principium ad propoſitũ capitur dupliciter, uno mõ pro principio actiuo alicuius, ſecundo mõ pro initio alicuius rei. Primo modo pater eſt principiũ filii et durationis eius, nõ ſecundo mõ, iõ ĩn argumento eſt fallacia equiuocationis. ¶ Secundo ſic arguitur. Secundũ Aug. imperfectionis eſt in uerbo noſtro ꝙ ſit formabile anteq̃; formetur ergo formari eſt imperfectionis ĩ uerbo, et per cõſequens non conuenit uerbo diuino generari. ¶ Ad hoc rñdet doc. uerbũ dupliciter dr̃ generari, uno modo per longam inquiſitionẽ diuerſorũ antequã põt uerbũ produci, et quia illa procedit ex ignorãtia et imperfectione intellectꝰ non potentis immediate totũ producere, iõ nõ cõuenit deo. Alio mõ directe uerbũ producere et illud eſt perfectionis. De po loquitur Aug. ¶ Tertio ſic. Si generatio illa eſt eterna ergo filius ſemper generatur et per ꝯñs nunq̃; genitus eſt. ¶ Pro ſolutione doc. notat. Primo ꝙ hee omnes ſunt uere, filius ſemp generatur, filius ſemper genitus eſt, filius ſemper generabit, qa uerba cuiuſcunq; tpis ſignificãtia actus eẽntiales et ꝑſonales uere dicuntur de deo, qa nulla eſt mutabilitas in deo, ideo qđ ſemel facit ſemp facit fecit et faciet, et ideo talia uerba cõſignificant nũc eternitatis ut coexiſtit partibꝰ temporis, et nõ drias tpis. Optime tñ dr̃ ſemper natus ẽ, ut per ly ſemp notetur eternitas generationis, et per ly natus perfectio filii geniti quaſi non pars poſt partem nec ꝙ deſinat poſt generationem.

DISTINCTIO. DECIMA.

POSTQVAM IN PRECEDENTIBVS DOCTOR SVBTILIS egit de generatione filii. Nunc in hac diſtinctione decima ſer tractatus de ſpiratione ſpirituſſancti, in qua doc. cõtentus eſt ſolutione unius.q. Cuius titulus eſt talis. Vtꝝ ſpirituſſanctus producatur per modum uoluntatis. In quo titulo ſecundum modum cõſuetum quinq; termini ſunt declarandi ſcilicet ſpũs, ſanctus, ꝓductio, uolũtas, modus uoluntatis. ¶ Quo ad primũ notandũ. Spũs capitur dupliciter ſcilicet improprie et proprie, improprie capitur decẽ modis, uno modo pro ira Eſa.30. Spũs eius uelut torrens etc. ſecundo pro ſuperbia, ut Iob.6. quorum indignatio ebibit ſpiritũ meũ, tertio pro uita eo ꝙ ſpirare oſtẽdit uitã, quarto pro diabolo eo ꝙ ſubtiliter decipit, quinto ꝓ homine ut pſal.77. ſpũs uadẽs et nõ rediens, ſexto ꝓ appetitu peccorũ ut Eccle.6. ſpũs iumentorũ deſcendat. ſeptimo pro robore hoĩs, ut pſal.103. Aufers ſpũm eoꝝ et deficient. octauo ꝓ ſpũali intelligentia ſcripturaꝝ Ioan.6. Spũs eſt qui uiuificat. nono pro timore dñi.3. Regũ.14. Spũs dñi grãdis etc. decimo pro inſpiratione mẽtibus hoĩum facta a deo, ut pſal.147. Flabit ſpiritus eius et fluent aque. Alio mõ principalr ꝓprie capitur quattuor modis. Primo grãmaticaliter et ſic attenditur in ꝓnunciatione uerboꝝ et dictionũ aſpere uel leniter ꝓnũciando. Secundo capitur phyſicaliter et hoc dupr. Vno mõ ut dicitur a ſpiritualitate et ſic eſt corpus ſubtile et tenue ad modũ uenti faciens motum aliquãdo in uenis pulſatilibus et eſt triplex, ſcilicet naturalis, uitalis, et aĩalis, primus h3 ſedẽ et radicem et principiũ in epate, ſecũdus in corde, tertius in cerebro. Alio mõ ſpũs phyſicaliter dr̃ a ſpirãdo, et hoc dupr, uel tortuoſe incedẽdo, et ſic uentus uocat ſpũs, uel aĩaſtice ingrediendo et exeundo, et ſic flatus reſpirationis et inſpirationis dr̃ ſpũs. Quot aũt ſint uenti et quid ſit uẽtus, et utꝝ uentus ſit tempeſtas uel nõ, et quot modis fient uenti, uel diuerſi uel idẽ, qui principales et qui collaterales ſint, qũo in diuerſis climatibus ſe hñt, et utrum directe penes equinoctialẽ et polos ubiq; ſumantur, que natura et qui effectus oĩum uentoꝝ, utrũ ſm ortu3 et occaſu3 choſmicũ, eliacũ uel chronicũ accipiantur, a quibus planetis et ſtellis fixis moueãtur, qui, quo tpe moueantur, et ſub quibus triplicitatibus, et quis modus ſit prenoſticandi, non eſt neceſſe hic exponere ſed ſigillatim in diuerſis locis interſerere. Si quis autẽ citius hec ſcire uoluerit uideat Iſidoꝝ.13. ethimo. Senecã quarto naturalium queſtionũ Bedã primo libro de tpibus Hermetẽ trimegiſtum lib. quarto. Gulielmũ de conchis libro.3. Areſto. ſecundo metheorum, et particula.26. problematum et Petrum paduanũ ibidem. Iaphar in libro ſuo de pluuiis. Ptolomeum in ſecundo quadripartiti et Hali ibidem. Leupoldum in tractatu.6. lib. ſui. Alchindum et Aomor ĩ fine libri.9. iudicum etc. et Albumaſorẽ.5. de, magnis cõiunctionibus. Obmittit ẽt hic pulcherrima theorica quo mõ oẽs duodecim uẽti pñt generari per fluxũ et refluxũ diuerſoꝝ mariũ. Tertioo pricipr et ꝓprie capit ſpũs metaphyſicalr, et hoc dupr, qa primoo dr̃ a ſpũalitate et ſic eſt res nõ corporea, et ſic capit duobꝰ modis, qa unoo eſt ſpẽs cõpleta ut angelus, alio mõ eſt fora uel cõceptus, ſicut eſt aĩa et oĩs potẽtia aĩe, ſecũdo mõ dr̃ aſpirãdo, et hoc dupr, uno mõ elicitiue et ſic productio amoris dr̃ ſpũs, alio mõ terminatiue et ſic ipẽ amor ꝓductus dicitur ſpũs. Quarto principaliter capitur ſpiritus theologicaliter pro ſpũ increato et ille eſt triplex, uel capitur tripliciter. Primo modo eſſentialiter et ſic eẽntia diuina cum omnibus eſſentialibus ſuis eſt ſpũs, quia ſibi ex

intrĩſecã natura repugnat corporeitas et oĩb⁹ eẽntialibus. Secũdo modo notionaliter et ſic ipſa ſpiratio actiua et paſſiua.i. ſpirare et ſpirari dicũtur ſpiritus. Tertio modo perſonaliter et ſic eſt ipa pſona ſpũſſancti cui tria apropriantur.ſ. unitas, ſanctitas, et charitas. Primũ ideo apropriat, qa eſt nex⁹ patris, et filii.i. unica pſona ꝓducta uniformiter a patre et filio. Secũdum apropriatur, quia ſpũſſanctus eſt amor caſtus.i. purus et ſanctus et nõ fedus.i. libidinoſus. Tertiũ apropriat, qa ipa uoluntas q̃ eſt principiũ ſpũſſancti ineſtimabilẽ habet charitatis amorẽ pſonaꝝ adinuicẽ. Drũt ẽt illa tria, ſpũs, ratio, et aĩa, qa ſpũs capitur ꝓ portione ſupiori mentis ut ĩcludit intellectũ et uõlũtatẽ, rõ ꝓ ĩferiori portione, aĩa inquãtũ informat corpus. ¶ Pro declaratione ſecũdi termini notãdũ ꝙ ſanctus quadruplicit interpretat, primo.i. ſanguine tinctus, et iſto° oĩa ſanguine aſpſa in ueteri lege dicebant ſancta, ſecũdo° interp̃tat ſanctus.i. ſine terrena cupiditate, illo° oĩs uirtuoſus dr̃ ſanctus, tertio mõ interp̃tat ſanctus.i. ſanus et iuſtus, illo° oĩs hñs charitatẽ dr̃ ſanctus et iuſtus, quarto° ſanctus.i. ſanctio, diſcreta ĩſtitutio, illo° leges impiales dicũtur ſanctiſſime.i. cũ maxima diſcretione facte. Sanctus tertio° interp̃tatus ẽ triplex, qa quidã eſt ĩ gr̃a cõfirmatus.i. beatus et ille anthonomaſice dr̃ ſanctus, ſecũdo° dr̃ ſanctus nõ cõfirmatus, et ſic uiator exñs ĩ charitate dr̃ ſanctus, tertio° manifeſtatus p ſigna ſiue miracula dr̃ ſanctus ſicut dixit xp̃s, ego ñ ſanctifico meip̃m.i. ſigna que ego facio nõ mihi attribuo, et illud fallit aliqñ qa aliqñ nõ ſanct⁹ fecit et facere põt miracula, ut pȝ fo.12.col.1.et.2. Sãctitas apd theologũ et uirtus heroica apud phũm ſunt idẽ. Sãctificatio ãt capit multiplicit, primo° ꝓ applicatione ad diuina et ſic leuite et ueſtes facre etc. dicũtur ſanctificari et quecũq; res inaĩate deo oblate dicũtur ſanctificari, ſecũdo capit ꝓ redẽptõe alicui⁹ debiti deo ſicut aliqua primogenita ĩ ueteri lege debebãt redimi ut pȝ ĩ Leuiti.12. tertio capit pro tẽplo, ut Mach.1. intrauit anthiochus in ſanctificationẽ. quarto ꝓ infuſione gr̃e.i. charitatis, et illa eſt ꝓpria acceptio, quito ꝓ excellẽtia uirtutũ.i. pro adeptõe heroice uirtutis de qua patebit in.3.li. ſexto ꝓ glorificatione angeloꝝ et aĩaꝝ, ſeptimo ꝓ manifeſtatione. Ex his reducit hoc mõ ſanctus ad bimẽbrẽ diuiſionẽ et breuẽ, qa qdã eſt ſanctus p eẽntiã.i. indepẽdent ſiue a ſe nece° ſanctus, et ille eſt ſolus deus. Secũdus p pticipationẽ.i. depẽdent ſiue ab alio et cõtingent. Et ille eſt duplex.ſ. comp̃henſor.i. uere beatus clara uiſione et apta fruitione diuine eẽntie, alius eſt uiator uel ptinẽs ad uiatorẽ. Et hoc duplicit. Vno° rõne uirtutum ſimulatorie ſicut faciẽtes miracula nõ exiſtẽtes ĩ charitate, uel ꝓprie, et hoc duplicit uel gratuita uirtute q̃ eſt charitas, ul' nõ gratuita. tũc ĩteꝝ duplicit, uel heroica.i. excellẽti, uel humana.i. nõ excellẽti. Alio° dr̃ uiator uel ptinens ad uiatorẽ ſanctus rõne officii, et hoc duplicit qa uel eſt res aĩata ſicut miniſtri eccleſie diuino cultui dedicati et aĩalia, uel ẽ res inaĩata ſicut templũ et uaſa. ¶ Pro declaratione tertii termini notandũ ꝙ ꝓductio capitur quadruplicit. Primo ꝓductio.i. ꝓcul ductio et ſic ſol radios ſuos dr̃ ꝓducere. Secũdo dr̃ ꝓductio.i. pp ductio et ſic creatio dr̃ ꝓductio eo ꝙ creaturas ꝓducit deus pp ſe ip̃m. Tertio dr̃ productio.i. ĩ lucẽ ductio ut ꝓductio teſtiũ uel ĩſtrum̃toꝝ ĩ iudicio. Quarto dr̃ ꝓductio.i. prope idem ductio, et ſic proprie ẽ ĩ diuinis. Productio ergo capiẽdo ĩ uniuerſali eſt datio uel acceptio entitatis alteri uel ab alio uel realit uel eẽntialiter diſtincto. Et eſt duplex uel capit duplicit, primo methapho. ꝓ ꝓductione entiũ rõnis, et hoc multiplicit. Primo grãmaticalit, et ſic ipoſitio ſignificationũ, modoꝝ ſignificãdi, formatio cõſtructionũ et uſus figuraꝝ grãmaticaliũ, lõge ſillabe ꝓnũciatio dicit productio. Secũdo° capit rethoricalit et ſic ĩuẽtio et diſpoſitio, elo quutio et cetera huiuſmodi dicũtur ꝓductiones. Tertio° logicaliter et ſic formatio ꝓpoſitionũ, diffinitionũ, diuiſionũ, et argumẽtationũ dr̃ ꝓductio. Quarto° mathematice et ſic ꝓductio intellectualis numeroꝝ et figuraꝝ ex inuiceȝ dicitur productio. Quinto ciuiliter ꝓut generatio cõſanguinitatis uel affinitatis dicit q̃dã ꝓductio et tñ forte ĩter cõſanguineos et affines nulla eſt realis habitudo ſed ſolũ rõnis niſi inter pentes et ꝓlem. Sexto theologicaliter et ſic baptiſmi perceptio dr̃ ꝓductio ſiue generatio, ut de cõſe.di.4. Regenerãte. Et illa theologica ẽ multiplex, qa q̃dã eſt ĩ baptiſmi pceptione ut dictũ eſt, q̃dã in compaternitate, in cõmaternitate, in cõfraternitate, quedã eſt ĩ gr̃e adoptione, q̃dã ĩ reprobatione, et eſt ꝓductio in odiũ etc. Secũdo pricipalit capit ꝓductio ꝓprie ꝓ entis realis et ueri ꝓductione, et eſt duplex, q̃dã eſt ſine mutatione ut in diuinis de qua dictũ eſt di.2.et.5. q̃dã eſt cũ mutatiõe, et hoc dup^r, qa uel ſubiectũ eius tẽpore p̃fuit ſicut ĩ naturali ꝓductione materia, uel nõ p̃fuit tpe ſicut ĩ cõceptione beate Marie ſine tpis ĩterlapſu fuit creatio aĩe et gr̃e infuſio, que iterũ eſt duplex, qa uel eſt reſpectu ſpũs uel reſpectu corporis. Quõ hec ſequẽtia ad ſeinuicẽ habeãt et qd ꝓprie ſint.ſ. pullulatio, origo, ꝓductio, generatio, germinatio, natiuitas, elicitio, ſpiratio, dictio, factio, cauſatio, creatio pȝ ſupra diſt.5. ¶ Pro declaratione quarti termini notãdũ ꝙ uolũtas eſt duplex.ſ. increata et creata. Voluntas increata capit dupl'r, primo° ꝓprie, et hoc quituplicit, primo ꝓ ipa potẽtia uolitiua q̃ realiter eſt eẽntia diuina et qdditatiue includitur ĩ eẽntia, ſecũdo ꝓ uolitione, tertio ꝓ uolũtate ut actu hẽt actũ uolẽdi, et ſic uidetur ſepius capi a doctoribus ꝓ tertia pte imaginis, quia ſi capetur uolũtas ꝓ uolitione ſola nõ eſſet cõſubſtãtialitas ptiũ imaginis, quarto° ꝓut eſt principiũ ſpirãdi.i. ipa eſſentia et diuina uolũtas, et ſimp^r.i. ſine addito dicũtur pricipiũ amoris.i. nõ dicũtur fecũdũ principiũ amoris niſi addatur, ut ĩ quito° additur. Quinto ꝓ eẽntia et uolũtate ſibi ſic unitis ut ĩmediate ĩtelligũtur ꝓductiua ſine oĩ defectu et impedimẽto et dr̃ uolũtas fecũda, qa ante generationẽ filii ẽ uoluntas ĩ patre ſimiliter eẽntia ſed ꝓ illo ſigno impoſſibile eſt ꝙ ſpiret pater ideo dr̃ uolũtas impediri et ut ſic nõ eſt fecunda. Alio° uolũtas ĩcreata capitur ĩproprie.i. ſignificatiue et ſic illud eſt uolũtas quod eſt ſignũ diuine uolitionis. Et eſt quintuplex.ſ. p̃ceptio, ꝓhibitio, cõſiliũ, pmiſſio, ĩpletio, de q̃bus ĩ fine libri patebit. Tertio mõ capitur uolũtas ĩcreata obiectiue ut idẽ eſt quod res uolita et potiſſime ꝓ uolitis illoꝝ quinq; ſignoꝝ.i. pro re p̃cepta ꝓhibita etc. qa ſepe et uſitate ip̃m obiectũ nominatur nominib⁹ potẽtiaꝝ et habituũ ut cũ qs oñdit amicũ dicit, ecce charitas mea. Volũtas creata capitur ꝓprie et improprie. Proprie quiq; modis ſicut diuina uolũtas, improprie aũt capitur ꝓ appetitu uel naturali uel ſenſitiuo, ſimiliter pro actibus eorũdẽ et ꝓ obiectis. Vbi notandũ ꝙ quot ſunt potẽtie app̃henſiue tot ſunt etiã appetitiue q̃ dicũtur large uolũtates. Sed quid ſit uolũtas naturalis uel libera, et qd uolũtas deliberatiua etc. patebit ĩfra li.3. ¶ Pro declaratione quĩti termini notandũ ꝙ aduerbia ſignificãt modos reꝝ uel ĩtentionũ uel magis ꝓprie cõſignificãt ipis cathegorematibus ita ꝙ ſicut ĩ re eſt res et modus eius ſic ĩ uoce eſt aliqua dictio chathegorematica q̃ ſignificat rem illã, ſimiliter eſt aliqua dictio q̃ conſignificat dictioni alteri et importat modũ illius rei ſed nõ ꝓprie ſignificat modũ illũ qa ſignificare eſt chathegorematis ꝓprie. Eſt ergo duplex modus ꝓducẽdi. Vnus eſt liber.i. a pricipio libero quod eſt ſui iuris et ptãtis potẽs ꝓducere uel nõ ꝓducere ſi ꝓducibile ẽ cõtingens et finitũ quod dico pp diuinã uolũtatẽ q̃ reſpectu cõtingentiũ eſt potẽs ꝓducere uel nõ ꝓducere ſed reſpectu pſone ſpirituſſancti neceſſario producit licet cũ hoc libere ut patebit in ſequẽtibus. Secũdus modus producẽdi eſt naturalis.i. pricipiũ illius productionis quãtũ eſt de ſe et ſua natura neceſſario pro

ducit non potens ſe ſuſpẽdere uel ad actũ ordinare ad placitũ.
Et quia ſepe ĩ hoc primo et in quarto ſit mentio de beatitudine
et beatificãte notandũ ꝙ beatificans capit dupr. Primo° natu-
ralit,et h° duplr,primo ꝓprie,et ſic nihil ĩ hac uita beatificat
niſi uolũtas uolẽs ꝯtentari, ſecũdo large et ſic diuitie,honores,
ptãs,remotio curaꝝ,cõſcie trãquillitas,uita delectabilis,ꝓſpi-
tas quecũq; dicũtur beatificare. Secũdo prĩcipalit capit theolo
gicalit,et hoc ſextuplicit. Primo effectiue et ſic põt ĩtelligi pri
mo ut quod.i.ipm cõcretum btĩficãs et illud eſt duplex.ſ.prin-
cipale ẽ hic deus ſingularis cõis tribus pſonis,et minus prĩcipa
le uel cõcomitãs ut tota trinitas. Secũdo ut quo.i.forma p quã
ſit ut eſſentia ut prĩcipalis,uolũtas diuina ut poñ,q̃ cãndi prin
cipiũ eſt in creaturis qa ĩ deo btĩtudo nõ cãtur,et ĩtellectus ut
oñdens diuine uolũtati ipam btĩtudinẽ factibilem,ueꝝ.tñ eſt ꝙ
eẽntia diuina naturalit cãt btĩtudinẽ ĩ creatura poſtq̃; pñtat
tali creature in rõne obiecti ſed uolũtas pñtat in rõne obiecti
põndente ĩtellectu de quo ſupra fo.3.col.3. Secũdo beatificans
theologicalit capitur ĩtercesſorie,et ſic q̃libet ſanctus de q° ſu
pra in eadẽ.q.beatificat. Tertio meritorie,et hoc duplr. Primo
de cõgruo ut bona opa ĩ pctĩs mortalibꝰ facta et etiam bona
opa ex puris naturalibus ab hñte charitatẽ et elicita ſine incli
natione charitatis. Secũdo de cõdigno.et hoc dupr,primo paſ-
ſio xpi,ſecũdo ꝓpria opa ex charitate elicita ſiue ſm inclina-
tionẽ charitatis elicita. Tertio theologicalit accipitur obiecti-
ue,et hoc triplr,primo ut rõ primo et p ſe et radicalit,et ſic eſ
ſentia diuina btĩficat,ſecũdo ut p ſe obiectũ nõ rõ beatificãdi,
et ſic ſunt pſone diuine.tertio ut redundãs ex plenitudine bea-
titudinis,et ſic duplr.primo beati alii realit pñtes. ſecundo ob
iecta uiſa ĩ diuina eẽntia. Quarto theologicalit capitur ſubiec
tiue,et ſic triplr,primo ut ultimũ quod eſt totus homo uel totus
angelus,ſecũdo ut remotũ quod eſt aĩa ĩtellectiua,tertio ut ꝓ-
ximũ quod eſt ĩtellectus et uolũtas. Quinto capitur formalit,
et ſic prĩcipalit cõſiſtit ĩ actu fruitionis pexigitiue neceſſitate
abſoluta uel magis ꝓprie ſuppoſitionis.ſ.ſuppoſito ꝙ ſit fruitio
eſt uiſio,cõſecutiue aũt eſt q̃etatio omniũ potentiaꝝ. Similit qa
ſemp loq̃tur de prĩcipio iõ notandũ ꝙ prĩcipiũ eſt duplex.ſ.cõ
plexũ,et ſic añs quodlibet dr̃ eſſe prĩcipiũ ſcĩe uel ĩ demõſtra
tione,nec aliqua ꝓpõ p ſe nota dr̃ eſſe prĩcipiũ niſi ut nata eſt
eſſe pmiſſa uel añs ad aliq̃ cõcluſionẽ ĩferendã. Secũdum ẽ in-
cõplexũ,et ſic capitur ſeptuplicit. Primo theologicalr,et ſic du
pliciter,primo apropriate et eſt attributũ patris cũ ſit prĩcipiũ
omniũ pter eẽntie et ſui ipſius,ſecũdo ꝓprie et ſic triplr. Primo
eſſentialit et hoc uel ad ĩtra,duplr.ſ.entiũ rõnis ſiue ideaꝝ et
propoſitionũ eſt ĩtellectio diuina et ĩtellectus diuinus, et entiu3
realiũ ut poſt patebit, uel ad extra ut uolũtas diuina. Secũdo
notionalit et hoc uel remote ut memoria fecũda reſpectu filii
et uolũtas fecũda reſpectu ſpũſſancti,uel ꝓxime ut generatio
actiua et ſpiratio actiua. Tertio pſonalit ut pater reſpectu fi
lii,pr̃ et filius ru ſpũſſcti. Secũdo prĩcipalr capitur logicalit,
et hoc duplr,primo ſyllogiſmi,et prĩcipioꝝ taliũ ſunt quadru
plicia licet nõ ſint oĩa ĩcõplexa,prima ſunt mãlia ut termini et
propõnes,ſecũda ſunt formalia,ut modus et figura. Quõ illa
duo ſint cõplexa uel incõplexa h3 uideri ĩ logica,tertia ſunt re
gulatiua ut dici de oĩ et nullo.quarta ſunt pfectiua ut cõuer-
ſio,p impoſſibile,et trãſpoſitio pmiſſaꝝ. Secũdo logicalr capit
pro prĩcipio aliquoꝝ entiũ rõnis et illa ſunt duplicia.ſ. forma
lia,et ſunt genus et dr̃ia eoꝝ et ꝓductiua, ut actus ĩtellectus
uel cõceptus de quo ĩ logica h3 uideri. Tertio prĩcipalr capit
metaphyſicalit,et hoc quĩtuplr. Primo in eẽndo,et ſic uel pri-
ma ps rei ut eſt materia uel prima ps durationis ut prima ho-
ra qñ res primo eſt,uel prima ps genita ut prius gradus calo
ris. Secundo in fiendo ut cauſe et priuatio,ut p3.i.phyſicorum.
Tertio in cognoſcendo et ſic omne p quod res cognoſcitur dici
tur prĩcipiũ eius. Quõ aũt diuerſa cognoſcãtur h3 ſpſim hinc
inde uideri. Quarto aliquod inductiuũ ĩ aliud,ut cõuiciũ ꝓuo-
cat bellũ. Quĩto prĩcipiũ ꝓductiuũ ut eſt ſupius ad cauſatiuũ
ut ſe extẽdit ad diuina,ubi eſt prĩcipiũ et nõ cãtio ad ĩtra li-
cet ad extra. Quarto prĩcipalit capitur rethoricalr et ſic eſt
prĩcipiũ uel exordiũ ĩ quo rethor reddit auditores dociles, be
niuolos et attẽtos. Quĩto prĩcipalr capitur politice et ſic prin-
ceps dr̃ eẽ prĩcipiũ prĩcipatus ſui. Sexto prĩcipalr capitur ma
thematice et ſic pũctus eſt prĩcipiũ omniũ continuoꝝ, et unitas
diſcretoꝝ. Septimo prĩcipalr capitur phyſicalit,et hoc duplr,
p° ĩ genere,et ſic ſunt quatuor cauſe.ſ.efficiẽs,finalis,materia-
lis,et formalis,ſecũdo in ſpẽ et ſic diuerſi diuerſa ſenſerunt de
prĩcipiis reꝝ nãliũ,ut3.i.phy.i.de aĩa.i.meta.etc.de q° ñ ad pñs

¶ Accedendo ergo ad lr̃am ſm cõſuetudinẽ reſeruato capite
pedibus uel caude. Corpus q̃ſtionis ĩ tres ptes diuiditur. Pri-
ma eſt q̃ſtionis directe ſolutiua. Secũda eſt triũ dubioꝝ moti-
ua,ibi hic tñ ſunt tria dubia. Tertia eſt eorũdẽ dubioꝝ exclu
ſiua et ad argumẽta eorũdẽ reſpõſiua,ibi. Cõtra dicta primo.

¶ Quo ad primã ptem doctor notat.38.dicta. Primũ,ꝓbatũ
eſt di.2.in deo eẽ uolũtatẽ ex natura rei. Secũdũ. Deus ex ſua
natura eſt beatus,ut p3 di.i.et.2. Tertiũ. De beatitudine duplex
eſt opinio, prima ꝙ prĩcipalr cõſiſtat ĩ actu ĩtellectus et cõco
mitãter ĩ actu uolũtatis,ſecũda opi.ꝙ ſit ecõuerſo. Que illaꝝ
uera ſit patebit ĩ quarto. Quartũ. Apud oẽm opi.nullus poteſt
eſſe beatus niſi habeat actũ uolẽdi et p ꝯñs ẽt uolũtatẽ. Quĩtũ.
Volũtas diuina ex ꝓpria ſua q̃dditate et natura eſt prĩcipiũ
ꝓductiuũ.i.ẽ naturale ĩſtrumẽtũ et nõ artificiale alicuius ſin-
gularis uel alicuius uel aliquaꝝ pſonaꝝ ĩ diuinis quo illud ſin
gulare uel pſona uel pſone naturalr eſt uel ſunt ꝓductiue ali
cuius ad ĩtra et ad extra,ad ĩtra q̃dẽ ꝓductiua pſone,ad ex-
tra creature. Dicitur alicuius ſingularis ꝓpter hũc deũ q nõ ẽ
pſona tñ uolũtate creatiuus eſt ſi p ĩpoſſibile nulla pſona eẽt
in diuinis ut diſt.4.q.2. Dicitur pſone,qa licet una nõ poſſit de
facto ſpirare uolũtate ut prĩcipio,põt tñ creare ſi p impoſſibi
le nulla alia pſona eẽt. Dicitur pſonaꝝ,pp ſpirationẽ qa abſo-
lute ĩpoſſibile eſt unã pſonã poſſe ſpirare ſpm̃ ſctm̃ nõ tñ ĩclu
dit ꝯdictionẽ p locũ intrĩſecũ, Sextũ uolũtatẽ eẽ prĩcipium.i.ĩ-
ſtrumẽtũ ĩ ſpiratione ſpũſſcti uel ĩ creatione põt duplr ĩtelli-
gi. Vno° ꝙ ſit realr diſtinctũ a pſonis, illo° eſt falſum. Alio
modo ꝙ ſit realr naturalis et eẽntialis pfectõ pſonaꝝ realr et
eẽntialr idẽ ipſis pſonis,et ſic bene ĩtelligitur. Septimũ. Princi-
pia ꝓductiua ĩcludẽtia impfectionẽ nõ ſunt ponẽda ĩ deo, ſed
includẽtia pfectionẽ. Octauũ. Nullũ prĩcipiũ cãlitatis ponẽdũ
eſt in deo reſpectu alicuius ad ĩtra,qa nihil eſt ibi cãbile.i.eſ-
ſentialiter et realr ab aliquo ĩ diuinis diſtinguibile. Nonũ. Pri
cipia ꝓducẽdi ſunt ĩ diuinis ad ĩtra licet nõ cãndi. Decimũ. Ex
quo modus ꝓducẽdi duplex de quo ſupra dictũ eſt ĩ declara-
tione quĩti termini nullã dicit impfectionẽ iõ ẽ ponẽdus ĩ deo.
ꝙ aũt nõ dicat impfectionẽ p3,qa quicq̃d cõuenit intrĩſece ponẽ
tibus pfectionẽ ſimpr nullã ĩcludit impfectionẽ,ſ3 ille duplex
modus ꝓducẽdi cõuenit intrĩſece ponẽtibus pfectionem ſimpr.
Nã includitur in ĩtellectu et uolũtate q̃ dicũt pfectiones ſimpr
ergo etc.ꝙ aũt ĩtellectus et uolũtas pfectionẽ ſimpr ponãt ꝓr.
Quicq̃d eſt ĩ deo formalr et ex natura rei ponit pfectionem
ſimpr ſed ĩtellectus et uolũtas ſunt ĩ deo formalr et ex natu-
ra rei ergo ponũt pfectõnem ſimpr. Minor p3,qa deus eſt na-
turaliter beatus quod nõ põt eſſe ſine ĩtellectu et uolũtate. Vn
decimũ. Cũ uenimus ad ſummũ ens debemus multitudinẽ crea-
turaꝝ ad ipm reducere uniuoce uel equoce ſm ꝙ põt fieri, eo°
quo docetur ſupra di.2.ita ꝙ multitudo ipſa et diſſ̃io reduca
tur ad unitatẽ ſimpliciter et ſimplicẽ ſi ẽ poſſibile. Duodecimũ.

Cum ille duplex modus producendi uirtualiter includat ꝯdictoria, ideo nō pōt reduci ad unū simpr in rōne pricipii ſed bene ad unū in re. Suppoſitū pꝫ, qa libere agere ē in ptāte ſua hr̃e actionē ſuā et modū agēdi, ſed naturalit agere eſt nō hr̃e i ptāte ſua etc. que ꝯdicūt ſibi. Tredecimū. Cū nō ſit minor numerus q̄ binarius, ſeqtur numerꝝ modorꝝ ꝓducēdi et pricipiorꝝ pfectorꝝ productiuorꝝ ſufficiēter reductū ad paucitatē cū ad binarium reducitur ex quo nō pōt reduci ad unitatē. Decimūquartū. Reducere pricipiū ꝓductiuū ad unitatē pōt dupr intelligi, uel unitatē in re, uel in cōceptu. Primo° certū eſt ꝙ oīs res quōcūq; nominet uel ꝯcipiat reducit ad unitatē ſimpr realē. ſ. ad ip̄m deū qui eſt unica res ſimplex, ſecūdo° pōt dupr intelligi, uno° ꝙ conceptus ille ſit tm̄ in itellectu nullā corrn̄dentiā hn̄s in re, illo° falſum eſt. Alio° ꝙ illa unica res ſit talis nature ꝙ ſub unitate reali ſit tāte pfectionis ꝙ uere et realr habeat pfectiones et potētias ſiles diſpſis hic inde i multis ſicut aīa itellectiua ſub unica realitate uere ē, intellectiua, uolitiua, uiſiua etc. q̄ tn̄ alibi diſpſe hn̄tur quod facit ſua pfectio, illo° uerꝝ ē ꝙ nō pōt mod9 producēdi ſimplicit ad unū cōceptū reduci. Decimūquitū. Poſſe reducere illū duplicē modū ad unū pōt dupr intelligi, uel cū ꝯdictione uel ſine ꝯdictione. Primo° planū eſt ꝙ ſi ad unū reduceretur illud unū icluderet ꝯdictionē ſed ꝓprie nō deberet dici unū ſed duo qa nullū icludēs ꝯdictoria ꝓprie debet dici unū ſed plura. Secūdo° illud unū nece° eēt uel tm̄ naturale uel tm̄ liberꝝ, qa ut dictū eſt utrūq; ſil includit ꝯdictionē. Decimūſextū. Ex quo iter ꝯdictoria nō eſt mediū et illi duo modi ꝓducendi includūt ꝯdictoria ſeqtur ꝙ nullus modus medius eſt inter illos duos modos ꝓducēdi. Decimūſeptimū, Quādocūq; plura reducūtur ad unū uel plura tāq; ad pfecta neceſſario illa perfecta ponūtur i deo. Dicit tāq; ad pfecta, qa aliqua reductio ē pluriū ad unū n̄ tāq; ad pfectū ſicut reductio omniū materiarꝝ ad materiā primā, de quo patuit ſupra di. 2. Decimūoctauū. Cū ꝓbatū ſit prius illū duplicē modū ꝓducēdi nullā icludere impfectionē eſſentialr, ſeqtur illū duplicē modū i ꝓpria forma et uniuoce i deo eſſe. Seqtur correlariū, itra diuina eſſe duplicem ꝓductionē. Seqtur ſecūdo, cū illa pricipia cōueniāt pfectionib9 ſimpr itellectui. ſ. et uolūtati q̄ realr, formalr et eēntialit ſunt infinita ꝙ nō repugnat ip̄is eſſe reſpectu iſinitorꝝ ꝓducibiliū intenſiue ad intra, et extēſiue ad extra. Decimūnonū. Quādo eſt aliquod ſuppoſitū quod hꝫ pricipiū ex ſua rōne formali ꝓductiuū ſine oī impfectione et ipedimēto, illo pricipio pōt ꝓducere illud cuius hoc pricipiū eſt ꝓductiuū. Exemplū, ip̄a diuina uoluntas eſt principiū ꝓductiuū pſone diuine capiēdo diuinā uolūtatē ꝓ uolūtate fecūda ut ſupra dictū eſt, et eſt i patre et filio ſine impfectione et ſine ipedim̄to. Seqtur correlarie ꝙ pr̄ et filius pn̄t uolūtate fecūda ꝓducere pſonā ſpūſſcti. Vigeſimum. Tres cauſe pn̄t eſſe ipediēdi uel impficiēdi pricipiū ꝓductiuū ne ip̄o pricipio ſuppoſitū poſſit ꝓducere. Prima eſt ſi agit per motū et nō hēt ſufficiētia correq̄ſita ad ꝓductionē. Secūda eſt limitatio uirtutis ita ꝙ ipediri pōt ꝑ ſupius agens. Tertia qn̄ eſt cōtingens et liberꝝ rōne cuius ipediri poſſit. i. libere nō uelle ꝓducere. Primū nō eſt i propoſito, qa illa uolūtas eſt realr ip̄e deus iſinitus i pfectione et eſt oībus idē realr et nece° q̄ requirūtur ad ꝓductionē. Nec ſecūdum eſt in ꝓpoſito qa illa uoluntas eſt iſinita formalr, nec tertiū qa licet uolūtas fecūda i diuinis ſit libera tā ad itra q̄; ad extra, et ad extra ſit cōtingēs, ad intra tn̄ eſt necea ut declarabit ifra. Vigeſimūprimū. Cum uolūtas fecūda ſit iſinitū et necem pricipium reſpectu ſpūſſcti ſeqtur ſpm̄ ſctm̄ eſſe terminū adequatū reſpectu uolūtatis fecūde pp iſinitatē et neceſſitatē agēdi. Vigeſimūſecūdū. Amor hic capit dupr uno° pro actu uolēdi alio° pro oī producto a uolūtate. Vigeſimūtertiū. Spūſſctūs nō eſt amor primo° ſed eſt amor ſecūdo modo. i. productus uoluntate fecūda. Vigeſimum quartū. Spm̄ ſctm̄ eſſe amorē ꝓductū pōt dupr itelligi, uno° ꝙ ſua pſonalitas et entitas ſit amor qui eſt actus uolūtatis, illo° falſum eſt, alio° ꝙ ip̄e ſit pſona ꝓducta ꝑ uolūtatē fecūdā libere ſiue ꝑ modū libertatis, illo° uerꝝ eſt. Vigeſimūquintū. Spūſſctūs ſm̄ cōem opi. eſt una pſona poſitiue duo includēs, primo eſſentiā cū eēntialibus et relationibus cōibus. i. equipantie cuiuſmodi eſt idēptitas, equalitas et ſilitudo, ſecūdo icludit relationem pſonalē que eſt ſpirari qua cōſtituit in eſſe pſonali cū tribus negationibus, quarꝝ pa eſt actu nō cōicatū eſſe, ſecunda nec aptū natū eſſe cōicari. tertia nec abſoluta diuina poa poſſe cōmunicari. Cōſtituit ergo in eſſe ꝑ eſſentiā et ſpirari poſitiue, et per tres negationes negatiue, ꝑ eſſentiā qdē cōſtituit in eſſe abſolute et i eē deū ſed ꝑ ſpirari et ꝑ tres negationes cōſtituit i eſſe pſonali. Vigeſimūſextū. Spūſſctūs dr̃ amor ꝓprie et apropriate, ꝓprie qa ip̄e eſt amor. i. actus amādi p̄dicatione idēptica, apropriate qa ſicut amor i creaturis ꝓducit ꝑ uolūtatē ſic in diuinis ſpūſſctūs ꝓducit ꝑ uolūtatē fecūdā et propter hoc ſpūſſctūs uocat amor ꝓductus. Vigeſimūſeptimū. In hoc ē differētia iter ꝓductionē create uolūtatis et icreate, qa uoluntas creata nō pōt ꝓducere amorē adequatū i eſſe. i. cui9 eſſnetia et entitas eſſet tanta quāta eſt eēntia uolūtatis. Nā uolūtas creata eſt ſubſtātia et amor eſt accn̄s. Sed diuina uolūtas ꝓducit amorē adequatū i eſſe. Vigeſimūoctauū. Volūtas creata ꝓducit adequatū amorē i operari ſi uult. i. tantū amorē quātū pōt facere. Dixi ſi uult qa eſt cōtingens et liberꝝ pricipiū et nō cogitur ſemꝑ operari ſm̄ omne poſſe ſuū. Sed diuina uolūtas ꝓducit amorē adequatū ad intra nece°. i. nō pōt ꝓducere iferioreꝫ ſe i entitate, cuius rō ē, qa ip̄a et obiectū ſunt iſinita entitatiue. Vigeſimūnonū. Tantū amorē. i. tā pfectā perſonā pōt uolūtas diuina ꝓducere uel eſſe pricipiū ꝓductiuū tāti amoris, quanto amore obiectū diligit. Per hoc tn̄ nō eſt itelligēdum ꝙ amor diuinus ſit ꝓductio ſpūſſancti. Trigeſimū. Nihil eſt iſinitū niſi ſola diuina eſſentia. i. niſi ſit realr diuina eēntia. Nā licet attributa et ꝓprietates perſonales ſint formalit diſtincta ab eēntia, ſunt tn̄ iſinita uel potius iſinitū, qa oīa ſunt una eſſentia et un9 deus. Trigeſimūprimū. Amor diuinus formalit eſt i deo et ꝑ ꝯn̄s nō eſt accidens et ꝑ ꝯn̄s idē cū eſſentia etc. Trigeſimūſecūduꝫ. Amor ꝓductus. i. ſpūſſctūs eſt iſinitus rōne idēptitatis ad eſſentiā. Seqtur ergo ꝙ n̄ eſt accidēs. Trigeſimūtertiū. Differt dicere exiſtere et ſubſiſtere. Exiſtere eſt realit extra animā eſſe, Sed ſubſiſtre eſt ultimate et indepēdent et incōicabilr per ſe exiſtere. Trigeſimūquartū. Incōicabilit exiſtere ē dupr, uel incōicabilit ꝓprio ſuppoſito uel alieno. Primo° oīs ſubſtantia creata etiā diuina eēntia cū oībus eſſentialibus ſuis eſt cōicabilis, ſed ſecūdo° eſt incōicabilis. i. nō inclinatur ut cōicetur alieno ſuppoſito uel nature, nō tn̄ repugnat ulli nature. Nā diuina natura eſt cōicata aliene nature in xp̄o licet nō alieno ſuppoſito, oīs aūt alia natura cōicabilis eſt ꝑ diuinā potentiā tā alieno ſuppoſito q̄; aliene nature. Pro quo notandū. ꝙ illa negatio i ſuppoſito q̄ ē actu nō cōicari nō pōt alteri cōicari, qa ſi aliqua natura ſingularis alteri cōicat tūc ſtati corrūpit illa negatio. Cū ergo dr̃ aliquā rē eſſe incōicabilē itelligit ip̄am nō iclinari naturalit ad cōicari alicui realit diſtincto a ſe, qa oībus ſuppoſitis realibus ieſt iclinatio ad nō cōicari alicui realit diſtincto, nulli tn̄ abſolute repugnat, niſi dicat ut dictū eſt, ꝙ ſuppoſitalitati quo ad negationē actualis cōicationis repugnat, quia cōicato ſuppoſito deſtruit iſta negatio q̄ eſt actu nō cōicari, et niſi dicat poſitiuā diuinā pſonalitatē icludere repugnātiā ad cōicari, quod qdē uerꝝ eſt reſpectu alieni ſuppoſiti, quia nō pōt cōicari alieno ſuppoſito ſed bene aliene nature ſicut ſuppoſitū filii nature humane, ſane itelligēdo. Nā ly cōicari tm̄ ualet ſi-

cut uniri, ut dicit relationem equiperantie, non diſquiperantie, quia relatio una diſquiperantie ſaltē in modo ſignificādi uidet excellentius aliqd q̄; alia ſicut generare et cōicare et unire ut fundātur in agere et ut ſic ſunt relationes diſquiperātie uidētur aliqd melius q̄; generari, cōicari, et uniri. Trigeſimūquintū. Aliquid ſubſiſtere capit dupr. Vno mō idepēdenter exiſtere. illo mō ſola diuina perſona ſubſiſtit. Alio modo ad ſe exiſtere uel incōicabiliter exiſtere. illo modo ſuppoſitū creatū ſubſiſtit. Trigeſimūſextū. Independenter exiſtere eſt dupr. Vno modo ſimpr et extra genus, et ſic ſolū diuina eēntia et perſona independenter exiſtunt, licet eēntia nō ſubſiſtat indepēdenter. Alio mō in genere. i. i aliquo genere entiū ut ſuppoſitū ſube in genere ſube indepēdenter ſubſiſtit. i. a nullo quod eſt i genere ſube depēdet ſed nō ſubſiſtit ſimpr indepēdenter qa adhuc dependet a deo. Trigeſimūſextū. Cū nihil ꝑducat ſe ad eē reale et ſuppoſitale, ſeqtur. ſ. ſctm̄ eē aliqd perſonalr diſtinctū a pr̄e et filio. Vltimū d. Productio. ſ. ſcti in hoc differt a ꝑductione filii. qa ꝑcedit per modū nature ſiue itellectus, ſed. s. ſanctus ꝑ modum uoluntatis ſiue libertatis, et non per modum contingentie nec per modum nature.

¶ HIC TAMEN SVNT TRIA DVBIA etc. Nūc ſequitur ſecūda pars pricipalis huius corporis q̄ cōtinet tria dubia. Quoꝝ primū eſt iſtud, quō poſſibile ſit uolūtatē diuinam eſſe pricipiū ꝑducēdi ſuppoſitū ſubale cū uolūtas creata nō niſi accidēs producere poſſit. ¶ Ad hoc rn̄det doctor ſolēnis Hen. Gandenſ i ſumma ar. 6. q. i. diſtinguēdo de natura diuina que capitur quadrupliciter. Primo mō eēntialiter iquātū tres perſone in ea ſubſiſtūt: Secūdo mō pricipiatiue iquātū per modū nature eſt ꝑductiua filii, et ſic eſt eēntiale. i. poª generandi cōtractū ad notionale. i. ad generationē, et i ſumma hoc uult ꝙ diuina eēntia ut i ea eſt generare i ſolo patre dr̄ natura ſecūdo mō. Et ne uideatur friuole diſtinguere allegat Hylariū ſic dicentē, ꝙ filius ſubſiſtit per generari ex uirtute nature. i. ex diuina eēntia inquātū eſt ꝑductiua naturaliter, in eadē natura ideſt i diuina eēntia inquātū i ea ſubſiſtunt tres perſone, et ſic Hylarius cōplectit ambos illos modos capiēdi diuinā naturā. Tertio° capit natura ꝑ oi poª ꝑductiua etiā libera q̄ naturaliter eſt in diuina natura, et ideo illa poª ꝑductiua uocat natura eo ꝙ naturalit exiſtit i diuina natura. Quarto°. neceſſitas incōmutabilis ad eē uel ad opari. i. repugnātia ad aliter eē uel operari reſpectu oīs potentie etiā diuine, nō ex coactiōe ſʒ ex naturali qdditate dr̄ natura, et eſt ſolū modus eēndi uł operandi et nō eēntia. Ex his rn̄det ꝑ quatuor cōcluſiones. Prima eſt. Intellectus inquātū intellectus nō eſt pricipiū ꝑductiuū generationis. i. ꝑductionis ꝑ modū nature, et productiōis uniuoce, probat, qa ſi intellectus inquātū itellectus eſſet generatiuus tūc ubiq; eēt generatiuus, qa quicqd cōuenit rei ex ꝑpria ſua qdditate ubicūq; fuerit ſemp ſibi idē cōueniet, ſed i creaturis itellectus nō elicit generationē ſed bene itellectionē ergo etc. Secūda cōcluſio, uolūtas inquātū uolūtas nō eſt elicitiua ſpirationis ꝑ quā ſpirationē ꝑducat aliqs cōſubalis ꝑducenti, ꝑpter eandem rōnem. Tertia cōcluſio, intellectus et uolūtas in creaturis ſolū eliciūt itelligere et uelle ſʒ i natura diuina eliciūt generare et ſpirare. Quarta cōcluſio. per naturā diuinā hʒ intellectus et uolūtas quādā naturalitatē ad ꝑductiones notionales. i. naturaliter eliciūt generare et ſpirare et neceſſario neceſſitate naturalitatis. i. ratione nature diuine, qa impoſſibile eſt deū ꝑ itellectū et uolūtatē nō elicere generare et ſpirare etc. Et licet ſp dicat de elicitione generationis et ſpirationis, credo tn̄ ꝙ ipe intelligat de ꝑſonis ꝑductis, ut cū dicit, intellectū nō eē principiū generationis, ſenſus ſit. i. filii. ¶ Ad declarationē haꝝ q̄tuor cōcluſionū. Primo notat ꝙ naturalitas eliciendi generationē et ſpirationē in itellectu et uolūtate eſt a natura diuina in q̄ ſunt ſed diuerſimode, quia intellectus ex ſua quidditate eſt naturale pricipiū ſicut natura, et ꝑ modū nature q modus eſt pricipalis ratio eliciēdi ipʒ generare, et ibi naturalitas nature eſt pricipale pricipiū, et naturalitas itellectus cōcomitat, et ſic pure naturalit elicit generare, et ſic ſeqtur ꝙ pr̄ generat magis proprie natura itellectuali q̄; naturali itellectu ita ꝙ itelligat natura pricipalius eſſe et itellectus cōcomitans, quod notat cum dr̄, natura itellectuali, ecōuerſo notat cū dr̄ itellectu naturali. Seqtur ſecūdo ꝙ ſecūda ꝑſona i diuinis pricipalit dr̄ filius q̄ſi naturalit ꝑductus et ſecūdo dr̄ uerbū quaſi itellectualit productus. Volūtas aūt hʒ naturalitatē a natura i qua eſt et non naturalit elicit inquātū uolūtas ſed libere, tn̄ qa fundat i natura diuina ideo hēt naturalitatē annexā, ſed iſta libertas eius ē pricipalis rō eliciēdi ſpirationē et natura diuina nō elicit naturaliter ſpirationē ſed aſſiſtit uolūtati. i. tribuit uolūtati ſuam entitatē et libertatē qua elicit et ſine ipa non pōt. i. niſi eſſentia tribuiſſet ſibi talē naturā et entitatē, non poſſet uolūtas libere elicere. ¶ Secūdum dubiū pricipale eſt illud, quō uolūtas cū ſit libera poſſit nece° ꝑducere ſpm̄ ſctm̄. ¶ Ad quod rn̄det idem Hen. diſtinguēdo de triplici actione uolūtatis. Prima eſt que eſt elicita a uolūtate inquātū uolūtas pure libere abſq; oī naturalitate et necete et i nobis ſolūmodo tendit i bonū creatus. Secūda actio ē uolūtatis ut uolūtas cōiūcta naturalitate imutabilis neceſſitatis ut qn̄ uolūtas fruit deo apte q̄ fruitio nece° neceſſitate imutabilitatis elicit a uolūtate. Tertia eſt q̄ eſt elicita a uolūtate nō inquātū uolūtas ſimpr ſed ānexa naturalitate nature ſm ꝙ i fine p̄cedētis dubii dictū eſt ut ē illa q̄ eſt i ſolo deo reſpectu ſui ipſius et reſpectu amoris ſui q dr̄ amor incētiuus. ¶ Ex his ponit duas cōcluſiones. Prima, uolitio diuina et creata i ſecūda et tertia actiōibus eſt a uolūtate inquātū libera cū neceſſitate imutabilitatis q̄ nō ineſt ꝑ eſſentiā ſed ē a libertate uolūtatis. Secūda cōcluſio. Inquātū amor diuinus tēdit in. s. ſanctū naturalitas ānexa uolūtati ex aſſiſtētia nature facit neceſſitatē imutabilitatis i ſpiratione et nō ru ſpūſſcti ſimilit libertas uolūtatis facit aliā neceſſitatē, et ſic eſt duplex neceſſitas i ſpiratione. ¶ Tertiū dubiū pricipale ē illud. Cū per modū neceſſitatis et ꝑ modū nature ꝑducere ſint idem, quō pōt eē ꝙ ꝑductio ſpūſſcti ſit neceſſaria et tn̄ n̄ ꝑ modū nature. ¶ Ad hoc rn̄det Hen. quoli. 6. q. i. q̄ rn̄ſio breuit ponit imediate an̄ ſolutionē argumtoꝝ pricipaliū, et pʒ ꝑ ſe illa rn̄ſio, qa breuiter dicit ea q̄ diffuſe habētur di. 2. pte. 2. q. 4.

¶ CONTRA DICTA PRIMO Quantum ad hoc etc. Hec eſt tertia ps pricipalis corporis huius. q. q̄ eſt improbatiua opi. Hen. Vbi dupr procedā, prius textū in dicta notabilia reſoluā. Poſtea ad formā ipm textū ponā primū cōſiſtit in. x. dictis. Primū. In illo dicto ubi Hen. dicit naturā aſſiſtere uolūtati etc. i. uolūtatē a nā hr̄e ꝙ poſſit cōicare naturā. i. eſſe principiū ſpirādi ſpm̄ ſanctū i idēptitate nāe, uident multa dubia cōtineri. Secūdum. Nulla neceſſitas eſt illius aſſiſtētie, qa habent due ꝑſone ꝑfecte cōueniētes ſpirationi q̄ hn̄t uolūtatē fecundā ſpiratiuā ꝑfectā et ultra illud nihil amplius reqritur. Tertiū. Nō ſufficit ſp ſuppoſitū unū ad actionē ꝑfectā, ut pʒ in propoſito, qa reqrunt duo ſuppoſita. Quartū. Nō eſt ſp neceſſe ipm agēs eſſe ſuppoſitū, ſicut pʒ de colore i euchariſtia imutante uiſum q nō ē ſuppoſitū, nec oportet ſp hr̄e modū ſuppoſiti. i. ꝑ ſe eſſe, licet nō ſm naturalē inclinationē. (Nā aīa ſeparata et accn̄a i euchariſtia hn̄t modū ſuppoſiti. i. ꝑ ſe exn̄tiā ꝯ naturalē inclinationē) qa accn̄a i ſubiecto actu exn̄tia ꝑpriā hn̄t actionē nihil coopante rōne ſuppoſitali, qa cū ſepant a ſuppoſito eādem actionē hn̄t, utʒ i euchariſtia poſt conſecrationem hn̄t eādem actionē quā ante habuerūt. Quintū. Et ſi nō oīa illa

reqrant ad productionē uel ad actionē ab Hen. poſita, ſufficit tamen habere ſuppoſitū uel ſuppoſita ꝑfecta et principiū agēdi ꝑfectū debite aproximata et nō impedita. Et ſic eſt in diuinis reſpectu ſ. ſcti. Sextū. Quādo plura cōcurrūt ad idem ſm prius et poſterius, id quod prius eſt, pricipalius eſt. Sed natura ſꝫ Hen. eſt prior uolūtate, et ꝑ ꝯñs pricipalius ſpiraret qḋ eſt oīo falſum. Septimū. Falſum eſt duplicē eſſe neſsitatē i ſpiratione. ſ. libertatis et naturalitatis et tm̄ unicā i uolitione. ſ. libertatis, qa Hen. dicit quoli. 6. q. 1. ſpirare fundari i uolitione, et ſic fundās eſſet ſemel necem et fundatū eēt dupr neceſſariū. Octauū. Non eſt poſsibile fundamētū minus necem eſſe q̄ fundatū, qa tūc ſublato fundamēto poſſet remanere fundatū, uerbi grā. Si fundamētum hꝫ unicā neceſſitatē, fundatū duplicē, auferat utrobiq; una neceſſitas, tunc fundatū remanebit neceſſariū una neceſſitate quā adhuc hꝫ et fundamētum nullā hēbit. Nonū. Falſum eſt ꝙ cōdictio fundātis ſeqtur ꝯdictionē fundati ſed ꝓcedit, ſed naturalitas eſt cōdictio nature fundātis uoluntatē, et libertas eſt ꝯdictio uolūtatis fundate, ſeqtur ergo ꝙ in nullo caſu libertas ꝓcedit naturalitatē. Decimū. Dicta illa Hen. ſibi ꝯdicūt, cū ſic arguit, intellectus et uolūtas inquātū intellectus et uolūtas nō ſunt pricipia cōicandi naturā, qa tūc in creaturis etiā eēnt. Nā ex illo ſeqtur itellectū et uolūtatē eſſe uniuoce i deo et creatura cuius ꝯdictoriā ponit i ſum. ar. 22. q. 2. et. 3. Silr ꝯdicit ſibi, qa dicit hic uolūtatē eſſe pricipiū eliciendi actum et naturā coaſsiſtere quod nō pōt eē niſi ſit aliq̄ diſtinctio ex natura rei inter eſſentiam et uoluntatem cuius cōtradictoriam ponit, quoli. 5. q. 1.

¶ NVNC AD FORMAM. Improbationis etc. Hen. tria ponit falſa. Primū eſt uolūtatē ut pricipale principiū uirtute nature aſsiſtentis poſſe cōicare naturā. Hoc improbat dupr. Primo ſic. quādocūq; hñtur oīa reqſita ad aliquā ꝓductionem nihil aliud reqrit ad eā, ſed ſm Hen. ſola diuina uolūtas ē pricipiū ſpirādi, et pr et filius ſunt ſuppoſita cōuenietia, ergo non reqrit aſsiſtētia nature. Secūdo ſic, ſemp prius concurrens ad actionē eſt pricipalius, ſed diuina eēntia eſt prior uolūtate, qa fundat uolūtatē ſm Hen. ergo eēntia nō ē aſsiſtēs uel cōcomitans ſed principale. Secūdum falſum quod ponit Hen. eſt illud; ꝙ uolitio diuina eſt necea unica neſsitate. ſ. libertatis et ſpiratio duplici. ſ. libertatis a uoluntate, et naturalitatis a natura. Hoc improbat dupr. Primo ſic, ſm oēs doctores actus eēntiales aliquo ꝓcedūt actus notionales, ergo uolitio que eſt actus eēntialis nō eſt minus necea q̄ ſpiratio q̄ eſt actus notionalis, ꝯña ꝓbat, qa q̄to priora, tāto magis uident necea. Secūdo ſic. Hen. cōcedit ſpirationē fundari i uolitione, ergo uolitio ē magis necea uel eq̄ cū ſpiratione. Tertiū falſum quod ponit Hen. eſt ꝙ ponit itellectū et uolūtatē inquātū tales poe ſunt nō eſſe productiua nō aſsiſtēte natura, et tñ i ſpiratione neceſsitatē libertatis ꝓcedere neceſsitatē naturalitatis, qa ꝯdictio eſt ꝙ uoluntas accipiat ſuā actiuitatē ab eſſentia, et ꝙ eſſentia non ſit principalius principium.

¶ ALITER DICO QVOD VOLVNTAS etc. His ergo ꝓhabitis doc. ſm ꝓpriā mētem circa ꝓdicta tria dubia, pōit aliqua dicta. Primū. Volūtas iō pōt eē principiū cōicandi naturā qa eſt realit diuina eēntia et formalr et ē iſinita et de ſua rōne formali eſt ꝓductiua etiā i creaturis. Secūdum. Volūtas ut eſt cōceptus cōis deo et creature nō eſt pricipiū cōicādi naturā, qa i creaturis tm̄ eſt principiū ꝓducēdi accñs. Tertium. Volūtas diuinā inquātū uolūtas iſinita eſt pricipiū cōicādi naturā mō ꝓexpoſito. Quartū. Infinita uolūtas nō dicit duo obiecta ſed modū intriſecū uolūtatis cū ipa uolūtate q̄ faciūt idem obiectū, ut patuit di. 8. Quītū. Nulla ſpēal aſsiſtentia nature reſpectu uolūtatis neceſſaria ē ad ho ꝙ uolūtas poſsit cōicare naturam. Sextum. Non eſt uoluntas diuina imperfectior eſſentia diuina imo eque ꝑfecta qa eque iſinita. Cetera dicta patuerūt i pricipio diſtictionis. ¶ Ad ſecūdū dubiū ſimilit rñdet doc. ꝑ aliqua dicta. Primū dictū. Omne pricipiū ꝓductiuū perfectū pōt dare ꝓducto omnē ꝑfectionē ſibi nō repugnātē ſicut hō generās ꝑfecte pōt homini genito dare ꝑfectionē tantā quātā ipe hꝫ et genito nō repugat. Secūdum. Neceſsitas ē cōdictio cōueniēs uolūtati iſinite, et nō repugnās ꝑſone genite, qa ubi iſinitas ibi neceſsitas i exiſtētia reali, ſed tā i uolūtate iſinita q̄ ꝑſona ꝓducta eſt iſinitas cum exñtia reali, ergo et neceſsitas. Tertiū. Nullū infinitū pōt eē cōtingens capiēdo ſꝑ iſinitū pro i finito in entitate extra genus quale ſepius deſcriptū eſt ſupra. Hoc dictū clare pōt haberi ex q̄ſtione pa ſecūde diſtictionis. Quartū. Quicqd poſsibile eſt i diuinis, actu eſt ibi ut pr di. 2. Seqtur correlarie ex quo uolūtas fecūda pōt ſpūiſctō tribuer neceſsitatē ſilr et ſpirationi, ꝙ de facto tribuat. Quītū. Quādocūq; ꝓducto dat neceſsitas neceo dat etiā ꝓductioni qa cum productū capiat eſſe ꝓductione, nō pōt neceſſariū ꝓductū fieri ꝑ cōtingentē ꝓductionē. Sextū. Neceſsitas ꝓductionis duplici uia pōt cōcludi. ſ. a poſteriori uel a priori, uel ex producto quod eſt poſteri⁹ uel ex principio. ſ. uolūtate uel obiecto. ſ. eēntia quod eſt prius. Septimū. Neceſsitas ꝓductionis prius ꝓbata a ꝓducto fuit apoſteriori, q̄ nō ſufficit ad ꝓbādū, ideo oportet dare cauſam a priori. Octauū. Volūtas infinita pōt triplr ꝓhātaſiari eē pricipiū neceſsitatis ꝓductionis ſiue ſpiratiōis et ſpūſſancti, primo ꝙ ex ſe ſola tribuat, ſecūdo ꝙ ipa comparata ad obiectū quodcūq; poſsit tribuere. tertio ꝙ ipa uolūtas i ordine ad obiectū iſinitū. Primo fallit imaginatio, qa iſinita uolūtas eadē numero q̄ eſt reſpectu ſ. ſcti, eſt etiā reſpectu creaturarū, et tñ no eſt creatura necea, ergo uolūtas nō dat neceſſitatē ꝓducto ex ſe ſola. Seqtur unū correlariū ꝙ uolūtas iſinita nō eſt necem pricipiū ꝓductiuū amoris cuiuſcūq; obiecti finiti. Secūdo ſeqtur. Cū deus non neceo amet quācūq; creaturā, ꝑ ꝯñs nō neceo producit amorē oīs amabilis. Silr ſecūdum fallit, qa qñ obiectū ē cōtingēs nō uidet aliq̄ neceſsitas neceſſarie uolitionis, licet neceo uelit deus, qa. ſ. uolitio dei in ſe eſt neceſſaria reſpectu cuiuſcūq; obiecti licet n̄ neceſſario trāſeat ſup quodcūq; obiectū. Reſtat ergo tertiū. Nonū. Obiectū ſolū etiā infinitū reſpctu cuiuſlibet uolūtatis nō eſt cā neceſsitatis i ſpiratione nec i ſpirato amore qa deus i mea uolūtate nō facit neceſsitatē. Decimū. Niſi obiectū ſit neceo nulla productio amoris illius obiecti eſt necea nec ipe amor. Vndecimū. ꝙ neceſsitas eſt in itellectione improducta i deo (qa nulla intellectio in deo eſt ꝓducta) reſpectu cuiuſcūq; obiecti et nō eſt neceſsitas in uolitione reſpectu cuiuſcūq; obiecti, illa cā eſt qa itellectio ſolū reqrit obiectū pñs idealit, ſed uolitio efficax realit. Duodecimū. Volitio eſt duplex. ſ. ſimplicis cōplacentie et efficatie, pa pōt eē reſpectu rex i eſſe cognito, ſecūda nō. Tredecimū. Tā uolūtas diuina q̄ itellectus diuinus neceo hñt oīa pñtia i eſſe rꝑſentatiuo ꝑ diuinā eētiā. Sed itellectus neceo cognoſcit ſiue in eſſe cognito ſint ſiue in eē rꝑſentatiuo ſiue in eē reali, qa cū ſit poa naturalis et ſufficiens ad cognoſcendū oīa, et oīa ſint ꝑſentia. i. debite approximata et nullū intercidat impedimētum, ſeqtur itellectū neceſſario oīa cognoſcere, ſed nō neceſſe eſt uolūtatē efficacit uelle oīa ſibi ꝑſentia qa eſt poa libera. Vtrum autem neceſſario uelit ſimplici cōplacentia dicet in. 2. libro, uel etiā infra diſt. 40. Decimūquartū. Volūtas i cōmuni uel uolūtas ut uolūtas nō neceſſario amat deū iſinitū ſm declarationē factā diſt. 1. de frui. Decimūquintū. Nulla una poa ſub una ratione formali hēt oppoſitos modos agendi, illos. ſ. naturalit et libere, qa iclūdūt ꝯdictoria. Decimūſextū. Eadē res ē actiua naturaliter et libere ſicut ē deus, ſed nō ſub rōne formali unius

potentie.i.conſiderando deũ inquantũ realiter eſt intellectiuus iſtoº nõ eſt libere actiuus, uel cõſiderãdo ipm ut eſt libere actiuus uel uolitiuus illoº nõ eſt itellectiuꝰ nec naturalit̃ actiuꝰ uel ꝓductiuus. Decimũſeptimũ. Modi naturalr uel libere agẽdi primo diſtinguũt potentiã actiuã. Decimũoctauũ. Nõ ẽ poſſibile uolũtatẽ creatã circa deũ agere ꝑ modũ nature, et circa creaturã ꝑ modũ libertatis, qa tunc nõ eſſet una poª reſpectu finis et medioꝝ ad finem. Decimũnonũ. Neceſſe eſt unã potentiã eſſe reſpectu finis et medioꝝ ad finẽ, qa media et finis ex rõne ſua formali ſibi coherẽt ita ꝙ eſt una poª que uult media pp finẽ.i.media et finẽ uult ſimul. Vigeſimũ. Nullus itellectus unꝰ cognoſcit cõcluſionẽ pp ꝑmiſſas niſi utrũq; ſil̃ cognoſcat. Vigeſimũprimũ. Secũdum beatũ Aug. uelle beatitudinẽ eſt liberum quãq; nõ poſſimus nõ uelle beatitudinẽ. Vigeſimũſecũdum. Voluntatẽ neceſſario uelle beatitudinẽ duplicit̃ põt itelligi. Vnoº abſolute, illoº nõ ẽ ueꝝ, qa nõ abſolute neceſſario uolumus beatitudinẽ. Alioº ex maxima inclinatione naturali et uehemẽtiſſima cui difficillime reluctari poſſumus, illoº ueꝝ eſt qa abſolute poſſumus non uelle beatitudinẽ. Et dr̃ neceſſariũ eo ꝙ modicũ hꝫ de libertate et cõtingẽtia cõpatiue ad alia, qa licet abſolute ſit libertas ibi, dr̃ tñ modica libertas pp difficultatẽ tendendi in oppoſitũ. Seqtur correlarie ꝙ uolũtas abſolute libera eſt reſpectu cuiuſq; obiecti. Seqtur ſecũdo, falſum eẽ hoc dictũ ꝙ uolũtas reſpectu dei ſit natura uel naturalis poª et reſpectu creature ſit libera, qa reſpectu cuiuſcũq; eſt libera. Vigeſimũ tertiũ. Neceſſitas ſpirationis i diuinis et neceſſitas dilectionis eẽntialis.i.cõmunis pſonis tribꝰ eſt ex duplici cã copulatiue.ſ. ex iſinitate uolũtatis et iſinita bonitate obiecti ita ꝙ nullũ ſufficit ſine altero. Vigeſimũquartũ. Iſta duo ſufficiunt oĩo, quia quicqd uolũtas diuina iſinita uult, recte et actu uult, ut ꝓbatũ eſt i q̃ſtiõe ð praxi, ubi dr̃ ꝙ diuina uolũtas eſt ex ſe recta et q̃ſtione prima ſecũde diſt. ubi ꝓr, ꝙ quicqd ibi eſt poſſibile, actu eſt. Sequitur correlarie, ꝙ iſinita uolũtas neceº actu recte uult ita ꝙ uolitio i ſe neceª ẽ ſꝫ ñ ẽ neceª rͧ obiecti niſi neceſſarij. Seqt̃ ꝙ tã ex obiecto neceº q̃; uolũtate neceª ſit neceſſitas uolitionis. Vigeſimũquintũ. Si nõ eẽt obiectũ iſinitũ quod uolũtas iſinita neceº uellet nõ poſſet uolũtas iſinita uelle alia cõtingẽtia. Quõ aũt iſinita et neceª uolũtas et neceª uolitio poſſit cõtingẽter ferri ſup q̃dã obiecta patebit iſra de ꝑſciẽtia diuina. Vigeſimũſextũ. Nõ eſt ueꝝ ꝙ nullũ obiectũ det rectitudinẽ uolitioni, ſed ꝙ omne uelle ꝑciſe ſit rectũ, qa eſt ab illa uolũtate recta, qa ad minus diuina eẽntia, ex ſe ipa eſt uolibilis et ſi ꝑ ipoſſibile uolitio.i.amor alias nõ eẽt rectus uel neceſſarius uel bonus, ex eo ſolo ꝙ trãſiret ſup diuinã eẽntiam eẽt ſufficiẽter rectus. Vigeſimũſeptimũ. Omne uelle ſufficient eẽt rectum qñ eſt a uolũtate iſinita recta dato ꝙ nullã rectitudinẽ ſumeret ab obiecto (et tñ hẽret a dictamine recte rõnis) tñ diuina uolũtas reſpectu iſiniti obiecti hꝫ uelle bonũ ex utroq;, et quolibet ꝑ ipoſſibile nõ exñte adhuc eſſet rectũ. Vigeſimũoctauũ. Impoſſibile eſt diuinã uolũtatẽ nõ amare diuinã eẽntiã, qa cũ diuina eẽntia ſit ex ſe uolibilis et ſumme ita ꝙ nulla uoluntas recte ageret ſi hoc obiectũ hr̃et pñs et poſſet ipm diligere ſi actu nõ diligeret. Cũ ergo uolũtas iſinita et diuina ſit neceº recta et habeat eẽntiã ſꝑ pñtem ſeqtur ꝙ neceº diligat eẽntiã. Vigeſimũnonũ. Sicut illa duo ſunt necem pricipiũ uolitionis eſſential̃ ita ſunt necem pricipiũ ſpirat̃iõis eadẽ rõne. Sequũt ex dictis aliqua correlaria, primũ eſt iſtud, uolũtas iſinita nõ determinãdo obiectũ cuius ſit nõ eſt necem pricipiũ ſpirationis. Secũdo ſeqtur ꝙ iſinitũ obiectũ nõ determinãdo quã uoluntatẽ reſpiciat nõ eſt necem pricipiũ ſpirationis. Seqtur tertio, iſinita uoluntas neceº et ex ſe recta et iſinita eẽntia neceſſario et ex ſe uolibilis ſunt pricipiũ uolitionis nõ ꝓductiuũ ſꝫ opatiuũ. Sequit̃ quarto, ꝙ illa uoluntas et tale obiectũ ſic ſe hñt adinuicẽ ꝙ cõſtituunt unũ, pricipiũ ꝓductiuũ. S.S. et tali ꝓducto cõicatiuũ nature diuine. ¶ Dubia aũt q̃ ſequunt̃ i fine corpis queſtionis determinabunt̃ iſra diſt. 27. et di. i. q. i. ſecũdi libri. Tertium autẽ dubium expeditũ eſt diſtinctione ſecũda, ꝑte ſecũda que tractat de ꝓductionibus, queſtione quarta.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc. Soluta q̃ſtiõe reſtat caput pedibus iungẽdum. Cum ergo q̃rit̃. Vtrũ. S.S. ꝓducat ꝑ modũ uoluntatis, primo ar̃ ꝓ ꝑte negatiua, ſecundo pro ꝑte affirmatiua. Primo ponunt̃ quatuor argumẽta, quoꝝ primm tale eſt. Quãdocũq; aliqs ꝓducit ut ſil̃is ꝓducenti ille naturaliter ꝓducit, ſed ſpirituſſanctus illoº ꝓducit, ergo. S.S. naturaliter et nõ libere ꝓducitur, ꝯña pꝫ i darii, maior ꝓr ex diffinitione nature, qa natura eſt uis inſita rebus ꝓcreans ſil̃ia ex ſimilibus.i.illud eſt pricipium naturale ꝓducendi ei in quo eſt quod eſt pricipium ꝓducendi effectũ ſil̃em ꝓducẽti. ¶ Pro ſolutione huius arg¹ doc. notat tria. Primũ. Naturalr ꝓducere eſt ꝑ modum ſil̃itudinis ꝓducere.i. ꝓductum ex ui ꝓductionis aſſimilari ꝓducenti. Secundum. Filius ꝓcedit illo mõ naturaliter iõ eſt imago pr̃is. Tertium. Spũſſanctus non ꝓducit iſtoº ſic ꝙ ex ui ꝓductionis ſue ſit ſil̃is licet ſit cõſubalis pr̃i et filio non tñ ex ui ꝓductionis ſue. Cõceditur ergo maior et negetur minor ſi directe ſubſumat ſub maiori, ꝯña eſt bona, ſed ſicut minor eſt falſa ſic et concluſio.

¶ SECVNDO Arguitur, pro parte negatiua. Nullius unꝰ nature eſt multiplex modus cõicãdi, ſed diuina eẽntia eſt una natura, ergo diuina eẽntia nõ cõmunicatur duplici mõ.i. libere et naturaliter. Hoc argumẽtum ſolutum eſt diſt. 2. q. 4. in ſolutione primi argumenti principalis.

¶ TERTIO Arguitur. Nihil idẽ i creaturis eſt poª actiua et factiua ſimul.i. ꝓductiua actuum imanẽtiũ et trãſeuntiũ, ſed uolũtas creata eſt actiua.i. uolitionis imanentis ꝓductiua ergo nõ factiua.i. nullius extranei ꝓductiua, ergo a ſimili nec i deo uolũtas eſt ꝓductiua pſone q̃ ꝓductio habetur loco actõnis trãſeuntis. Similitudo ꝓr. Sicut ſe hñt actiua et factiua i creaturis ita i deo opatiua, et ꝓductiua, qa opatio i diuinis hẽtur ꝓ imanẽti, et ꝓductio ꝓ trãſeũti. Similiter ſicut i actiua crata ꝑſupponitur obiectũ, ſic i opatiua diuina, et ſicut in factiua creata obiectũ accipit eẽ ꝑ factionẽ, ſic et i ꝓductiua diuina terminus ꝓductus ſiue obiectũ producibile accipit eſſe ꝑ productionẽ. ¶ Pro ſolutiõe huiꝰ arg¹ notãda ſunt pauca. Primũ, ꝙ doc. ſuperius diſt. 2. ꝑte. 2. q. 3. i ſolutione iſtãtiaꝝ factaꝝ ꝯ primã rõnẽ in fine ſoluit hãc rõnem. Secũdum, ꝙ opatio i diuinis eſt actio eẽntialis nõ de genere actionis, ſed eſt ipe actus intelligẽdi et uolendi. Productio autem eſt actio corrñdens actioni de genere actionis ſm ꝙ ſuperius dictum eſt.

¶ QVARTO Arguitur. Nihil ꝓducitur actu uoluntatis niſi ꝑcognitũ, ſed ſpũſſanctus nõ ꝑcognoſcit, ergo ſpũſſctũs non producit actu uolũtatis. Maior eſt Aug. minor ꝓbat, qa ſi ꝑcognoſcit. S.S. hoc nõ eſt abſtractiue qa illa eſt imperfectionis ergo intuitiue. Sed hoc eſt impoſſibile, qa oẽ intuibile realiter exiſtit, ſed. S.S. ante ꝓductionẽ nõ realit̃ exiſtit, ergo nõ eſt intuibilis ul̃ intuitiue cognoſcibilis. ¶ Ad hoc argumentũ doc. duplicẽ dat reſponſionẽ. Pro prima notat quinq; dicta. Primũ. Ad hoc ꝙ amor alicuius obiecti ꝓducat̃ neceſſe eſt idẽ obiectũ aliqualit̃ ꝑcognoſci, ſed nõ oportet amorẽ ꝑcognoſci. Secundũ. Spũſſctũs eſt amor et obiectũ cuius eſt amor eſt diuina eſſentia ideo ad ꝓductionẽ. S.S. neceᵉ eſt ꝑcognoſcere eſſentiã, et nõ. S.S. Tertiũ. Cũ eternitas ſit unũ inſtãs in quo tota trinitas realit̃ et uere ẽ nota cuilibet pſone, ideo ꝓprie non ẽ ꝑcognitio, nec poſtcognitio in diuinis. Quartũ. Quãq; in itellectu, pater imaginet̃ prior. S.S. et filio nulla tñ duratiõe nec reali exiſtẽ-

tia precedit,ideo quãq; põt imaginari prioritas patris ad filiũ, nulla tñ realis eſt prioritas ſed ſolũ imaginaria. Quintũ. Ordo originis põt ad ꝓpoſitũ dupr capi. Vno° pro ipſis originibus.i.ꝓ ipſis ꝓductionibus q̃ ſunt ſpiratio et generatio. Alio° pro ordine fundato i illis. Et hoc dupr qa uel fundat in rõnib⁹ formalibus eoꝝ et ſic generare p̃ſupponit ipſi generari,illo° et priori eſt ordo realis, ſimpr qdem i priori modo, in illo autem ſolũ corrñdenter et ſm quid,qa in itellectu eſt formalit et fundatur i natura reꝝ. Alio° capitur ꝓ ordine in itellectu ut eſt eſſe a ſe,eẽ ab uno,et eẽ a duobus,et iferius di.12.patebit de ordinibus diuerſis,et de entitate eoꝝ,iõ hic tráſeo. Ad formã ergo argumẽti reſpondet cõcedẽdo maiorem de obiecto,nõ de actu,et negãdo minorẽ i.hoc ſenſu,ꝙ i aliquo iſtanti durationis ñ cognoſcat.S.S.qa ſemp cognoſcit. Sed ſi itelligat ꝙ ꝓ aliquo i ſtãti in itellectu,ut ꝓ inſtãti quo pr̃ generat filiũ, tũc cõcedit minor, Similit ꝯña negat,qa amorẽ p̃cognoſci nõ eſt necee ſed obiectũ.S.S.aũt eſt amor,nõ ſeqtur ergo.S.S.nõ p̃cognoſcit,et per ꝯñs nec ꝓducit,qa amor nõ p̃cognoſtit,tñ ꝓducit. ¶ Sed qa hec ſolutio inititur uni difficili.ſ. ꝙ.S.S. ſit amor et uidet uelle ꝙ ſit actus amoris,ideo dat alia ſolutio. Pro qua doctor notat quatuor dicta. Primũ, Si capiatur imaginarius ordo originis iter pſonas diuinas,ita ꝙ ſpirare ſit prius ipo ſpirari tũc dici põt ꝙ pro ſigno i quo itelligũtur pr̃ et filius ſpirare,ipſi intelligũt ſpm̃ ſctm̃ ituitiue. Secũdum. Intuitiue cognoſcere ẽ dupliciter,uel rem i ſe exiſtentẽ,uel p eminẽter cõtinẽs. Proprie deſcriptũ eſt eminẽter cõtinere diſt.2.pte.2.q.1. Tertiũ. Pro ſigno actiue ſpirationis cognoſcitur.S.S.ituitiue ſecũdo mõ.i.p eẽntiã diuinã et nõ primo mõ.i.i propria exiſtẽtia. Quartum. Diuina eẽntia i ſe.i.ituitiue nota eſt rõ pfectiſſime.i.ituitiue et diſtinctiſſime cognoſcẽdi oĩa dato ꝙ nihil aliud ab ea exiſtat. Tunc ad formã maior cõceditur,et minor negatur,et cõcluſio p ꝯñs etiã negatur. ¶ Et qa doctor ommiſit iprobationẽ Hen. in uno pũcto, ubi dixit generationẽ et ſpirationẽ elicitã,quãq; forte mens eius nõ fuerit ꝓprie itelligere, ideo ꝓ improbatiõe eius et maiori declaratione dictoꝝ i hac q̃ſtione et dicẽdoꝝ in ſequẽtibus notãda ſunt qdã dicta. Primũ. Nũq; actio uel ꝓductio ꝓducitur. Seqtur primo,ꝙ ſpirare i pr̃e nõ eſt elicitũ,qa eſt realiter idẽ cũ pr̃e. Seqtur ſecũdo,ſpirare i filio nõ eſt elicitũ a filio,qa eſt idẽ realiter cũ filio, Seqtur tertio,ſpirare in filio nõ eſt elicitũ a patre,qa eſt idẽ numero cũ eo quod eſt i pr̃e. Seqtur quarto,ꝙ ſpiratio actiua in filio nec eſt genita nec ſpirata ſed eſt a pr̃e cõmunicata et data filio ſicut eẽntia. Seqtur quinto,ſpirari i ſpũſctõ nõ eſt elicitũ ſed benẽ.S.S. Seqtur ſexto,ꝙ ſpirare et ſpirari i creaturis nullo mõ ſunt elicita,ſed ſunt ipſe elicitiones uel ꝓductiones. Seqtur ſeptimo,uis ſpiratiua.i.uoluntas fecũda nõ elicit ſpirationẽ nec i pr̃e nec i filio nec i ſpirituſancto qa ut prius patuit non eſt elicibilis. Seqtur octauo, uis ſpiratiua i diuinis eſt ꝓductiua ſpũſſcti et i creaturis ipi⁹ amoris eſt ꝓductiua. Seqtur nono,diſſimile eſt de ſpiratiõe diuina et creata,qa diuina ſpiratio nullo mõ eſt ꝓducta,ſed ſpiratio creata aliquo mõ eſt creata a deo.qa oĩs res alia a deo eſt creata a deo ut declarabitur in.2.li. Secũdu3 dictũ. Dicere amorem ſpiratũ eẽ i diuinis prima facie uidetur eẽ ꝯ̃dictio,qa amor in diuinis eſt iproducibilis oĩo,ſi tñ alicubi repitur debet exponi ꝙ.S.S.in diuinis eſt ſpiratus ab eodẽ pricipio.i.a uolũtate fecũda a quo ſpiratur amor i creaturis. Tertiũ. Amor capitur dupr. Vno mõ pro termino ſpirationis a uolũtate p ſpirationẽ producto,illo mõ.S.S.eſt amor ſpiratus qa eſt productus a uolũtate fecũda. Alio mõ capit pro uelle,et ſic.S.S.non eſt amor,in creaturis aũt idem eſt amor utroq; mõ.i.oĩs amor creature eſt ſpiratus,i diuinis diſtiguũtur formaliter. Quartum. Sicut uerbũ i creaturis eſt itellectio genita .i.icludit tam intellectionem q̃; generationem paſſiuam,ita amor primo modo captus icludit tã amorẽ q̃; ſpirationẽ paſſiuã,uerbũ aũt i diuinis icludit generationẽ paſſiuã cui idẽ realr eſt ſpiratio actiua,et diuinã eẽntiã cũ oĩbus eẽntialibus,et.S.S.includit eſſentiã cũ eẽntialibus ſuis et ſpirationem paſſiuã. Quintũ. Filius idẽptice eſt noticia,et amor ſimiliter.S.S.et nõ formalr.i.diſtinctio formalis eſt iter filiũ et ſpm̃ſctm̃ ex una, et noticiam et amorẽ ex altera pte. Sextũ. Spiratio actiua i pr̃e ẽ idẽ realiter cũ paternitate et eẽntia. Similiter i filio eſt idẽ cũ filiatione et eẽntia. Ex quo p3 ꝙ nõ oportet quatuor res ponere i diuinis.i.ſpirationẽ actiuã et paſſiuã et generationẽ actiuã et paſſiuã,qa ſpiratio actiua eſt una res cũ filiatione et paternitate Septimũ. Verbũ et amor ſpiratus ſunt uniuoce i deo et creatura loquẽdo de ꝯceptu nõ de re et loquẽdo de amore primo mõ capto ſupra dicto tertio de quo ifra. Nonum. Aliqua i diuinis uerificatur tripliciter. Vno mõ propie et nõ appropriate ut pr̃ generat. Alio° ecõuerſo ut.S.S.ẽ amor capiẽdo ꝓ actu. Tertio utroq; mõ.i.ꝓprie et appropriate.ut fili⁹ ẽ noticia genita,et.S.S.ẽ amor ſpiratus,qa noticia et amor ſunt appropriata, generatio et ſpiratio ſunt propria. Decimũ. Diuina eẽntia nõ accipit eẽ ſimpr p generationẽ uel ſpirationẽ uel cõmunicationem uel dationẽ,ſed ſolũ eẽ i pſona. Vndecimũ. Spiratio terminatur ad quatuor. Primo ad eẽntiã. Secũdo ad attributa. Tertio ad proprietatẽ pſonalẽ. Quarto ad relationes cõmunes,qa ille relationes cõmunes p̃ſupponũt pſonales. Duodecimũ. Spirationem terminari ad aliqua ordinata põt dupr intelligi,uel rõne ſpirationis,uel rõne ſpirari. Primo modo terminatur ad totam pſonam ſpiratã et ſecũdo ad eẽntiã etc. Sed rõne ſpirati.i.ratione formalitatũ i ſpirato,ordo eſt poſitus in priori dicto,nec obſtat ꝙ dr̃ i tertio loco ſpirationẽ terminari ad ꝓprietatẽ pſonalem iquãtum.ſ.cõſtituit totã pſonã etiã ad ꝓprietates pſonales aliaꝝ pſonaꝝ quas licet p̃ſupponat origĩe,terminat tñ ad eas ut ad correlatiua uel aliquo° ordinata. Tredecimũ. Libertas capitur,quinq; modis. Vno° ut diſtinguit ꝯ̃ necem et ſic nõ eſt i diuinis. Secũdo ut diſtinguit ꝯ̃ coactionẽ, et ſic omnes potentie anime ſunt libere et quicqd i deo eſt. Tertio ut diſtinguitur ꝯ̃ ſeruitutẽ,et ſic ſpũales potentie anime ſunt libere et ſenſitiue nõ. Similt deus illo° ẽ liber et quicqd in eo eſt. Quarto ut diſtiguit ꝯ̃ ſubordinatũ,et ſic ſubalternãtes ſcientie dicũtur libere, ſimilit oĩs dominus et princeps reſpectu ſubditorũ ſuoꝝ. Illo° etiã eſt i deo. Quinto ut diſtiguit ꝯ̃ naturale,et ſic ſola uolũtas ẽ libera et oĩa alia ſunt naturalia. Sequit primo ꝙ ſpiratio diuina nõ eſt libera primo° nec quarto° capiẽdo uniuerſaliter ſubordinationẽ,qa ipa ſubordinat eſſentie et primis duabus pſonis,tñ rũ creature,illo° eſt libera,tribus aliis modis eſt libera. Seqtur ſecũdo,ꝓprie ad propoſitũ deſeruit quintus modus. Seqtur tertio,dilectionẽ diuinã et creatã nõ eẽ liberã quito°,licet libere eliciat,eſt tñ diuina dilectio libera ſecundo et tertio et quarto modis et nr̃a dilectio oĩbus quatuor primis modis. Seqtur quarto ꝙ uolũtas noſtra ut actiua eſt libera quito°,ſed ut receptiua eſt naturalis nõ libera capiẽdo liberũ quito°. Seqtur quito ex quo uolũtas i ſua rõne formali eſt libere actiua ideo effectus eius dr̃ libere effici uel produci. Si aũt querat quare uolũtas eſt libera,nulla alia reſpõſio eſt niſi qa uolũtas eſt uolũtas. Seqtur ſexto,ideo ſpiratio eſt libera, quia pricipiũ eius eſt uolũtas libera, Seqtur ſeptimo,ꝙ libertas in cõmuni nõ dicit poteſtatẽ ad oppoſita.qa nihil aliud eſt libertas q̃; ꝓductiuitas p modũ libertatis nõ nature, et p ꝯñs nõ includit cõtingentiã. Seqtur octauo,ꝙ differẽtia eſt iter libertatem,et libertatẽ arbitrii,qa libertas ut dictũ eſt,eſt ꝓductiuitas nõ p modũ nature,ſed p modũ uolũtatis,ſed libertas arbitrii ẽ poteſtas ꝓductiua ad oppoſita.i.ad ꝓducere uel nõ pro

ducere et ad ꝓducere ſic uel ſic. Sequitur nono, ꝙ in diuinis rᵘ ſpūſſancti eſt libertas, nõ libertas arbitrii ſed rᵘ creature eſt libertas arbitrii. Pro quo notãdum ꝙ arbitrium põt dupliciter capi, unoº pro poteſtate ad oppoſita et ſic capit̃ hic, ĩtelligẽdo ad oppoſita obiecta creata uł ad ꝯdictoria ex pte obiectoꝝ et nõ ex pte actuũ qa uolitio qua deꝰ uult creaturas eẽ eſt neceſſaria, alio mõ ꝓ cõſilio ad dubiũ aliquod determinãduꝫ uel alicuius actus rectitudinẽ ingrediã, illo mõ nõ eſt ĩ deo. Seqtur decimo ꝙ quãuis ĩ uolũtate fecũda eẽntia ut naturale principiũ cõcurrat, ab ea tñ ſpiratio nõ uocatur naturalis ſed dr̃ libera a uolũtate, qa cõmunit̃ a debiliori fit nominatio, nã qñ cõcurrit neceſſariũ, et cõtingens ad idem ꝓducẽdũ, totus effectus uocat̃ cõtingens, et licet uolũtas diuina nec ĩ re nec ĩ cõceptu ut diuina eſt ſit impfectior eſſentia, tñ cõcipiẽdo eſſentiã diuinam et uolũtatẽ ut abſtrahit a creata et ĩcreata, uolũtas cõcipitur ĩ perfectior quã eẽntia. Similit̃ ut frequẽter res denominat̃ ab eo a quo minus habet eẽ, ut ĩtellectio ab obiecto, et tamen magis eſſe habet ab ĩtellectu. Seqtur undecimo, uolũtas diuina hẽt duplicẽ modũ ꝓducẽdi. ſ. neceſſariũ reſpectu ſũpſſancti, et ꝯtingentem reſpectu creature, q modi licet ſint uere oppoſiti eo ꝙ ĩcludunt ꝯdictoria poſſunt tñ eſſe ab eadẽ poᵃ numero pp obiecta ſuper que trãſit, Nã neceſſitas ĩ ſpiratione ſumit̃ ex neceſſitate uolũtatis et obiecti. Sed cõtingentia ĩ creatione eſt ex cõtingentia obiecti ſup quod trãſit, ꝗuis potentia. i. uolũtas diuina et uolitio neceſſaria ſit, ſpiratio ergo potiſſime ideo neceſſaria eſt, qa eſt a poᵃ et obiecto neceſſariis, et eſt idẽ realiter pricipio formali ĩ ſpirãtibus, et ſimilit̃ ſpiratio paſſiua eſt idem realiter cũ termino formali ĩ ſpũſancto ſpirato. Seqtur ultimo ꝙ ideo eẽntia diuina cõcurrit ad generationẽ et ſpirationẽ ĩ ratione obiecti, qa ĩ re ipa ĩcludit ĩtellectũ et uolũtatẽ formaliter et realiter, et ſub rõne qua ĩtellectus eſt ĩ ea ipa eſt principiũ generationis, ſub rõne qua eſt uolũtas, eſt prĩcipiũ ſpirationis. Decimũquartũ dictũ. Ideo uolũtas ſola nõ eſt prĩcipiũ ſpiritꝰ ſancti ĩ diuinis, qa nõ cõtinet uirtualit̃ nec formaliter terminũ formalẽ. i. eẽntiã licet ꝯtineatur formaliter ĩ eẽntia. Similit̃ eo ꝙ eẽntia formaliter eſt terminus formalis et ipa cũ uoluntate uirtualr̃ cõtinet terminũ adequatũ. i. ſpm̃ ſctm̃ ideo ipa cõcurrit cũ uolũtate. Decimũquintũ. Eſſentia principalius prĩcipium eſt ꝙ̃ uolũtas, qa eſt cõmunius prĩcipiũ, eo ꝙ etiã cõcurrit ad generationẽ ſicut ad ſpirationẽ. Similiter ipa eſt radicaliter ĩfinita a qua uolũtas hẽt ſuã ĩfinitatẽ radicaliter. Decimũſextũ. Amor eſt ꝓpriũ et apprporiatũ ſpũiſancto. Propriũ capiẽdo primoº ut ĩ tertio dicto, et appropriatũ capiẽdo ſecũdo mõ qa appropriatur ſpũiſancto, eo ꝙ utrũq; uolũtatis eſt, nam amor formaliter ĩ ſola uolũtate exiſtit, et ĩ creaturis ab eadẽ ꝓducitur, et. S. S. diuina uolũtate ꝓducitur. Decimũſeptimũ. Differũt amor, dilectio et charitas. Quia amor eſt actus uolũtatis quo uolũtas ĩheret amato. Dilectio eſt amor electiuus. i. unius obiecti ex multis electi, qa dilectio dr̃ quaſi ex diuerſis electio. Charitas aũt eſt amor electi maxime appreciãs amatũ. Decimũoctauũ. Charitas ĩ ꝓpoſito capitur quadrupliciter. Primo modo proprie illo mõ eſt ipẽ. S. S. Secũdo mõ ꝯmuniter illo mõ eſt ſpiratio q̃ dr̃ charitas cõmuniter uel notionaliter quod idẽ eſt in propoſito. Tertio capitur appropriate, et ſic omne ptinẽs ad uoluntatẽ dr̃ appropriate charitas ſiʳ oẽ ptinens ad ſpm̃ ſctm̃. Quarto capitur eẽntialr̃ ꝓ amore eẽntiali. Notãdum tñ ꝙ ꝓprie cõuenire apud doctores triplicit̃ accipitur. Vnoº ꝓ ſoli cõuenire. Alio mõ ꝓ uere et ſtricte ꝯuenire. Tertio mõ ꝓ appropriate cõuenire. Decimũnonũ. Charitas cõpatur ad alias uirtutes dupʳ. Vno mõ ſicut generãs et nutriẽs et decorãs, illo modo appropriatur patri. Alio mõ ſicut uiculũ pfectõnis, illo modo appropriatur ſpũiſancto. Vigeſimũ. Diligere capitur quadrupliciter. Primo mõ eẽntialiter ꝓ dilectõne eſſentiali. Secũdo notionaliter, ꝓ ſpirare uel ſpirari. Tertio pſonalr̃ ꝓ ſpũſancto. Quarto ptim eẽntialiter et ptim notionaliter, ut cũ datur. S. S. creature dr̃ deus diligere creaturã, ĩ qua dilectõne concurrit amor eẽntialis ĩ diuinis et amor ſpiratus q eſt ipẽ. S. S. Vigeſimũprimũ. Doc. dicit oẽs modos producẽdi reduci ad liberaliter et naturalr̃ producere tãq; ad pfectos modos, ĩ qº inuit alios modos producẽdi eẽ ĩpfectos, quoꝝ ad propoſitũ quãtuor ſunt. primus p modũ uis iraſcibilis, et cõcupiſcibilis, ſecũdus p modũ artis, tertius p uiolẽtiã, quartus p fortunã. ꝙ aũt illi ſint impfecti pꝫ ſingillatiꝫ, qa uis iraſcibilis p̃ſupponit cõcupiſcibilem, ut patebit ĩ tertio, et cõcupiſcibilis eſt pp aliud. i. pp aliqd pp ſe amatũ p modũ amicicie, ut ſepius pꝫ ĩ hoc primo. De ſecũdo pꝫ, qa ſemper eſt ad extra, et nõ ad ĩtra. De tertio pꝫ, qa nullum uiolentũ ppetuũ. De quarto pꝫ, qa fortuna et caſus ſunt cauſe per accidens. Vigeſimũſecũdum. Patrem et filiũ diligere ſe capitur duplicit̃. Vnoº pro cõcorditer ſpirare. Alioº pro dilectione eſſentiali ſe diligere. Vigeſimũtertiũ. Si quis uellet ponere adhuc unũ modũ ꝓducẽdi. ſ. p modũ rõnis ille errat, qa ille eſt idẽ cũ mõ ꝓducẽdi ĩtellectus q ẽ naturalit̃ producere. Hec oĩa dixerim ad clariorẽ ĩtelligentiã reſolutionis textus.

DISTINCTIO VNDECIMA.

CIRCA DISTINCTIONEM VNDECIMAM QVERO ET CE. Expedita q̃ſtione unica circa decimã diſtinctionẽ huius primi motã de modo ꝓducendi ſpũſanctũ. Seqtur undecima diſtinctio ĩ qua tractatur a quibus pſonis producatur ſpũſſanctus, et quomõ ſe habeat ad eas, ubi doctor mouet duas q̃ſtiones. Prima eſt iſta. Vtrũ. S. S. ꝓcedat a patre et filio. Cuius termini ꝓ maiori pte ſunt declarati, qa ly ſpũs et ſanctus declarati ſunt diſtinctione precedenti. Pater et filius diſtinctione. 5. ¶ Reſtat quitus terminus q eſt ꝓceſſio. Pro quo notãdũ, ꝙ ꝓceſſio idem eſt quod ꝓcul ceſſio, et ſic omnes ꝓductiones dicũtur ꝓceſſiones, et ſic capit̃ dupʳ. Primo large ut idẽ eſt quod ꝓductio. Secũdo mõ ſtricte et ſic eſt ꝓductio nõ de nihilo alicuiꝰ uiuentis cognoſcẽtis neceſſario a duobus ſuppoſitis eiuſdẽ nature numero cũ ꝓducto ꝓcedẽtis p modũ libertatis uel uoluntatis. Iteꝝ ꝓceſſio eſt duplex. ſ. localis et originalis. Localis eſt motus localis ſub quo cõprehẽditur temporalis que idem eſt quod ſucceſſio temporis. Sed originalis eſt duplex, q̃dã ꝓductiua q̃dam cauſalis, prima capitur large ꝓ productione, et ſtricte ꝓ ſpiratione ĩ diuinis. Proceſſio aũt cauſalis eſt ꝓductio alicuiꝰ eſſentialit̃ et realit̃ diſtĩcti ad eſſe reale extra animã. Iteꝝ ꝓceſſio diuina eſt duplex, q̃dã eterna, q̃dã temporalis. Eterna capitur dupʳ. ſ. ꝓprie et appropriate, ꝓprie eſt duplex. ſ. ſpirare et ſpirari. Primũ eſt ĩ p̃re et filio, ſecũdum in ſpũſancto. Sed appropriate idẽ eſt quod ꝓceſſio localis uel temporalis ĩquãtũ appropriatur ſpũiſancto triplici cã. Prima qa eccleſia nõ habuit aliud nomen ĩpoſitũ uſitatũ, licet habuerit aliud nomen ſed nõ uſitatũ ad ſignificãdũ ſpirationẽ, ideo appropriauit hoc nomen ꝓceſſio. Secũda cã, qa ſpũſſctus ꝓducitur q̃ ꝓductio ĩtelligitur p modũ ꝓceſſionis de loco ad locũ. Tertia cã qa. S. S. datur creature ad extra q̃ datio etiã ĩtelligitur p modũ ꝓceſſus localis. Sed temporalis ꝓceſſio dicit prĩcipalit̃ ꝓduci ab alio, et cõnotat ꝓductũ illud eſſe de nouo ĩ aliqua creatura ĩtellectuali ſm aliquẽ ſpecialẽ modũ eſſendi ĩ. ſ. p gratiã gratũ faciẽtem, p quã ipas creaturã ſanctificat et ad uitã eternã acceptat. Notandũ ergo ꝙ duplex eſt ꝓceſſio. ſ. eterna et temporalis, et

dicitur duplex reſpectu diuerſarum perſonarum.ſ.eterna generatio filii,et temporalis miſſio ſpūſſancti,quia reſpectu eiuſdem pſone eſt una pceſſio eterna et temporalis,nā ſemper connotat pductionem eternam. Secūdo notandum,ſpūſſanctus hic capitur p tertia pſona i diuinis que eſt pſona pcedens.i.producta per pceſſionem ſiue ſpirationem.

¶HIS PREMISSIS ACCEdendum eſt ad litteram.Itez reſeruato capite pedibus. Corpus queſtionis in quibuſdam dictis cōſiſtit quoꝝ primū eſt.Vocalis diſcordia eſt iter grecos et latinos de queſtione ſequenti. Secūdum. Cōmuniter imponitur grecis q teneant p articulo fidei ſpm̄ſanctū eſſe ſpiritum filii, ſed nō pcedere a filio.i.nō ſpirari a filio ſed a ſolo patre p filium.Tertium.Sicut iacet hec doctrina eſt cōtraria doctrine latinoꝝ,quia latini expreſſe dicunt ſpm̄ſanctū ſpirari a patre et filio.Error autem grecorum proceſsit ex ſequētibus. Quartum.Proceſsio eſt duplex.ſ.localis et pductiua. Greci itellexerunt omnes ſcripturas de pceſſione locali.i.de datiōe ſpūſſancti ipi creature quotiēſcūq; habetur i ſcriptura q a filio pcedat quia dicūt q ſenſus eſt quādo dicit filius, ego mittam ſpiritum ſanctum,ideſt ego et tota trinitas mittemus ipſum ad creaturam ſanctificādam,et nō eſt ſenſus q ſpiretur a filio.Sed latini acceperunt pceſſionem pductiuam ita q miſſio uel pceſſio ſpirituſſancti a filio itelligat ſpiratio a filio,ita q ſpirat pſonaliter a filio. Quintum.Spiratio capit duplicit.Vno modo p flatu ex ore animalis. Alio modo pro pductione amoris uel p ipo amore.Primo modo greci acceperūt,ut cum chriſtus dicit. Accipite ſpiritūſanctum i ſufflādo in diſcipulos intellexit de temporali pceſſione ita q ipe mitteret eum temporaliter i eos non q ſpiraret pſonaliter et eternaliter ſpiritūſanctū.Sed latini acceperunt ſpiritūſanctum ſecūdo modo,Sextum.Non uidetur diſcordia realis inter primos conditores opinionum illarum.Septimum.Duplex cauſa eſt quare ueritas nos latet.Vna eſt negligentia inquiſitionis,alia eſt amor ppie dictionis.i.ſuperbia defendēs dicta ita q male dicta a nobis reuocare nolumus.Octauū.Secūdum doctores cōmuniter,potiſsime ſm Bonauēturam,ſecūda cauſa uiget i grecis quo ad noſtrum ppoſitum.Nonum.Veriſimile eſt ſi unus ſapiens grecus,et unus ſapiens latinus cōuenirent et diligēter diſcuterēt et humiliter nudam ueritatem inquirerent cito mens tam grecorum q̄ latinorum eadem inueniretur,ita q nō eſſet realis diſcordia ſed ſolum uocalis.Decimū.Si eſt realis diſcordia tunc uel latini ſunt uere heretici uel greci.Vndecimū.Hereticus capitur ad ppoſitum dupliciter.Vno modo large p illo qui errat i articulo fidei uel i determinatis ab eccleſia uel ſcriptura ſacra,et tamen nō ptinaciter inheret ſed paratus eſt corrigi, ille ppie uocat errans. Alio modo hereticus capitur p errante ptinaci qui nō eſt patus corrigi. Duodecimum. Nos uel grecos eſſe hereticos poteſt dupliciter intelligi.Vno modo quo ad primos qui pceſſerunt determinationem eccleſie qui bona fide inquiſiuerunt nec ptinaciter adheſerunt, tunc pars errans fuit heretica large nō ſtricte.Secūdo poteſt intelligi quo ad modernos ptinaciter inherentes,et ſic pars errans eſt ſtricte heretica. Tredecimum. Vtraq; opinio habet ſanctos et magnos doctores pro ſe.Nam opinio grecoꝝ habet Ioānem Damaſcenū,et Beatum Baſiliū, Beatum Gregorium theologum,Beatum Cirillum,Beatū Gregorium nazanzenum et multos alios. Sed ſecūda opinio habet pro ſe Beatum Hieronymū,Beatum Auguſtinū, Beatū Ambroſium,et Beatum Hylarium,et multos alios.Decimūquartū. Valde inconueniēs eſſet tot ſanctos hereticos dicere.Decimum quintum.Poſsibile eſt ſanctos errare i articulis fidei, et in bonis moribus,nec ideo nō ſunt ſancti, ſi non ptinaciter inherent, ſed parati ſunt corrigi.Decimumſextum. Non oportet fidelem in opinionibus ſuis eſſe paratum corrigi a quocunq; nec etiam ſemper a papa,quia aliquādo papa errauit in fide et moribus. Nec ſemper oportet corrigi a maiori parte cleri,qa clerus aliquādo pro maiori parte errauit, ut patet tempore Athanaſii. Decimūſeptimum.Magni periculi res eſt et difficile eſt ſcire a quibus quis debeat corrigi,et quoꝝ correctionem teneatur ſuſcipere,et ad cuius determinationem teneat quis opiniones ſuas reuocare,niſi q unum eſt certiſſimū,deo maximis p̄cibus et deuotionibus inherere,et ab eo ueritatis noticiam poſtulare,et poſtea generale concilium legittime cōgregatum et cōtinuatū attendere,et nouiſsime nullum ſpernere,potiſsime p̄latos et doctores theologie,immo ab omnibus uelle inſtrui.Nam raro legūtur proterui ſine errore perſtitiſſe,nec humiles in errore derelicti. Vlteriorem determ nationem de hac materia alii tempori reſeruo.Decimumoctauum.Conſtructio genitiui eſt multiplex et ex multis cauſis et modis ſignificandi, ſimiliter conſtructio ablatiui cum prepoſitione uel ſine prepoſitione ut cum dicitur ſpirituſſanctus eſt ſpiritus filii in genitiuo, uel dicitur ſpirituſſanctus eſt ex filio uel in filio uel a filio.Nam cum dicitur q ſit ſpūs filii poſſet intelligi q uel filius eſſet ſuppoſitū in quo eſſet,uel ſuppoſitum ex quo pduceret ſpūſſanctus,uel a q° mitteret ſpūſſanctus,uel eſſet correlatiuum ſpūſſancti. Sed qa paꝝ utilitatis afferret multum exponere et poſt multam expoſitionem mentem grecoꝝ nō attingere,ideo dimiſsis expoſitionibus credamus antiquos grecos in uerbis ſuis intellectū bonum habuiſſe. Decimumnonum.Tenēdum eſt ſpm̄ſanctū pcedere a p̄re et filio,quod pbat auctoritate eccleſie,et h° ſic. Quicquid determinat uniuerſalis eccleſia eſt ſimplicit tenēdum p uero, ſed hoc dictū determinauit uniuerſalis eccleſia p cōcilium generale legitime cōgregatum et continuatum, ergo eſt uerum. Maior eſt nota,minor patet extra de ſum.tri.et fide ca. firmiter credimus. Secūda ratio.Habens principium productiuum perfectum priuſq; hoc principium intelligatur pducere,poteſt per illud principium producere illud ad quod ordinatur illud principium,ſed filius habet illo modo pricip um ſpirādi,ergo filius poteſt de facto producere ſpm̄ſctm̄. Maior ſepius ſupra eſt pbata,minor probatur.Generatio eſt prior ſpiratione,ergo filius eſt prior ſpiratione,qa quādocūq; eſt generatio,etiā eſt genitus,ut patuit di.9.ſed filius genitus in illo inſtāti i quo eſt habet omnem perfectionem q̄; habet p̄r ergo habet uim ſpiratiuam eādem numero cum patre anteq̄; intelligatur ſpūſſanctus ſpirari.Vigeſimum.De ordine diuerſo rerum et conceptuū patebit diſtin.12.Vigeſimumprimum.Principium productiuum perfectum eſt illud quod de ſe nullam imperfectionem includit.Que autem includant perfectionem et que non,patuit in diſtinc.precedenti.Vigeſimumſecundum.Naturalis ordo eſt prius intellectum operari et producere quam uoluntas operetur uel producat, quia ex intrinſeca ratione ſua ipa uoluntas in producere et operari preſupponit operationem intellectus. Vigeſimumtertium.In re nec uoluntas eſt prior intellectu,nec e conuerſo,ſed in intellectu intellectus preſupponitur uoluntati ex ratione ſua formali cognita ab intellectu.Vigeſimumquartum. In ipſa re reali eſt naturalis ordo licet non realis, ita q iſta res prius nata eſt intelligere q̄; uelle, et prius producere intellectionem q̄; uolitionem.Dico eſt naturalis ordo,quia omni intellectu circunſcripto negociante, ideſt dato q nullus intellectus intelligeret et aliqua natura intellectualis eſſet, tunc impoſsibile eſſet illi rei uelle quin prius cognoſceret, dico cognoſceret,quia aliqui tenent non neceſſariam eſſe intellectionem ad hoc q uoluntas uelit ſed ſufficere ſenſationem.Dico non realis ordo,quia ordo realis ex quo eſt relatio realis requireret extrema realiter diſtincta, Intellectus autem et uoluntas non

diſtinguũtur realiter. Similiter illa aptitudo nature intellectua lis ad prius itelligere q̃ uelle eſt tãtum ens rationis loquendo proprie de aptitudine, et quicquid poſitiuũ ibi eſt preciſe ens ra tionis eſt. Vtrum aũt i re unica ſit diſtĩctio formalis, patuit di ſtin. 2. et. 8. Vigeſimũquintũ. Neceſſe eſt filium prius produci q̃ ſpm̃ ſctm̃, qa itellectualiter ꝓducitur, et ſpũſſanctus uolũtarie, modo itellectus eſt prior naturaliter uolũtate i operãdo et ꝓ ducẽdo. Vigeſimũſextũ. Illud principiũ uocatur ꝑfectũ i pro poſito quod nõ dependet a paſſiuo uel materia nec poteſt impe diri per aliqd cuiuſmodi eſt diuina infinita uolũtas. Vigeſimũ ſeptimũ. Volũtas fecũda eſt unica numero et impoſſibile eſt eẽ perſonam diuinam qui'n perfecte habeatur ſub omni ꝑfectione ipſius uolũtatis niſi ipſa ꝑſona ſit terminus ꝓductus uoluntate ſicut eſt ſpũſſanctus, quia licet habeat ĩfinitam dei uoluntatem, quia tñ ip̃e ſpũſſanctus eſt terminus ꝓductus a uoluntate ideo nõ habet eam ut ꝓductiuam. i. ip̃e nõ põt p uolũtatem ꝓducere. Vigeſimũoctauũ. Filius prius itelligitur ꝓductus q̃ ſpũſſanc tus et ideo cum ip̃e non ſit terminus ꝓductus p uolũtatem ergo habet uolũtatem ſub omni perfectione ſua ideo ip̃e põt ſpirare ſpm̃ ſctm̃. Vigeſimũnonũ. Quãdocũq; alique potentie i ſe ſunt ordinate i agẽdo et ꝓducẽdo ſunt ſimiliter ordinate ut ſicut in tellectus p̃cedit uolũtatẽ ſic actiones itellectus actiones uolũ tatis. Trigeſimũ. Quãdo aliqua entia habent ordinem i aliquo ſi utrũq; eſt perfecte actiuũ habebũt ſimilem ordines i agẽdo. Dicitur ꝑfecte, quia quãdo ſubſtãtia et qualitas ſunt i eodem et utrũq; eſt actiuum licet ſubſtãtia ſit prior qualitate tamen qualitas prius agit q̃ ſubſtãtia, cuius cauſa eſt, quia ſubſtãtia imperfecte eſt actiua. Trigeſimũprimũ. Intellectus et uolũtas in diuinis ſunt principia ꝑfecte agẽdi. Trigeſimũſecũdum. Per fecte agere eſt ſine impedimẽto, et ſine alterius requiſitione ne ceſſaria p ſe ipſum ĩmediate agere ſic itelligẽdo ꝙ nõ neceſſã rio requirat actionem alicuius impfectioris uel eſſentialiter di ſtincti anteq̃ ipſum agat.

¶ PROBANT ALII ISTVM Ordinem etc. Hic ponit opinio uel ꝓbatio Hen. quoli. 6. q. i. qui principale intentũ huius queſtionis ſic ꝓbat. Sicut ſe habet itelligere ad uelle ita dicere ad ſpirare, ſed itelligere p̃cedit uelle ergo dicere p̃cedit ſpira re. ¶ Cõtra hãc ꝓbationem arguit doc. ſic. Nõ eſt ſimilis or do itellectiõis ad uelle qualis eſt dicere ad ſpirare ergo ꝓba tio Hen. nulla. Añs patet, ideo. n. itelligere ꝑſupponit ipſi uelle quia uolũtas nõ haberet alias obiectum ꝑſens niſi p itelligere et uolũtas ſpirãs nõ habet obiectũ p dicere ideo nõ eſt ſimile. ¶ Circa hãc partem doc. notat aliqua dicta. Primũ. Volũtas nõ habet de ſe obiectũ ſuũ pñs ꝓpria ꝑſentialitate. i. non habet obiectũ ſuum pñs ſi nõ eſſet alteri potentie ꝑſens. i. intellectui. Secũdum. Per ſpecies itelligibiles et ſenſibiles non eſt obiectũ ſufficiẽter pñs uolũtati ad hoc ꝙ uolũtas ꝓducat uelle, p ſpẽm tamen itelligibilẽ obiectũ eſt ſufficiẽter pñs intellectui ad hoc ꝙ itellectus ꝓducat itellectionẽ, ut patet i ſequẽti dicto et patet per expientiam. Tertium. Neceſſe eſt ꝙ inſit actualis cognitio ad hoc ꝙ uolũtas ſufficienter habeat preſens ſuum obiectum. Quartum. Per dicere nõ eſt obiectum uoluntatis ſibi preſens. Quintum. Per noticiam genitam. i. p filium qui eſt ipſum dice re. i. cõſtituitur i eẽ ꝑſonali p dicere, patri i diuinis nullũ obiec tum eſt preſens. Sextum. Nihil nouit deus pater noticia genita ideſt filio qa filius nõ eſt noticia ꝓprie et ꝑſonaliter. Septimũ. Deus pater omnia obiecta uolũtatis ſue habet ꝑſentia p itellec tionem eſſentialem. Octauũ. Extrinſeca ratiõe ꝑſupponitur no ticia genita actui ſpirandi, quia dato per impoſſibile ꝙ noticia genita nõ eſſet adhuc actus ſpirãdi eſſe poſſet. Nonum, Noticia eſſentialis neceſſario et itrinſece requiritur et ꝑſupponitur ſpi rationi i diuinis. Ex his iſert correlariũ ꝙ nõ eſt ſimilis neceſ ſitas generationem preſupponi ſpirationi et intelligere preſup poni ipi uelle. Decimũ. Intellectio eſt prior uolitiõe ꝓpter duas cauſas. Prima eſt ꝑſentia iam dicta. Alia eſt ordo potentiaꝝ in operãdo. ſ. itellectus et uolũtatis. Vndecimum. Solum una ra tio eſt qua generatio eſt prior ſpiratione. ſ. ſecũda iam tacta. Duodecimum. Duplex ordo eſt intellectus et uoluntatis. Vnus eſt ordo i operãdo. i. i actus habẽdo, alius i ꝓducẽdo. i. i ꝓducẽ do actus illos i creaturis, uł perſonas i diuinis. Decimũtertiũ. In illo ſigno orginis i quo pater diuinus ꝓducit ſpm̃ ſctm̃ ac tu uolũtatis ipa eadẽ uolũtas numero qua pr̃ ꝓducit ſpm̃ ſctm̃ eſt i filio eque perfecte ſicut i pr̃e, ideo impoſſibile eſt filium nõ ꝓducere ſpiritũſanctũ ex quo habet idẽ pricipium cũ pr̃e eque ꝑfecte etc. ¶ Tamen ꝓ euidentia maiori dictoꝝ ab ip ſis grecis, notãda ſunt pauca. Primo ſpm̃ ſctm̃ eſſe ſpm̃ filii eſt cõſtructio ex ui cauſe uel originis, ut ſit ſenſus, ſpũs filii. i. ſpi ritus a filio. Secũdo quia dr̃ a grecis pr̃em ſpirare ſpm̃ ſanctũ p filiũ, ideo notandum ꝙ agere p aliquod quadrupliciter itelli gitur. Primo ꝙ illud aliud ſit pricipium ꝓductiuũ ut ignis per calorem, illo modo non ſpirat pater per filium. Secũdo ꝙ illud aliud ſit iſtrumẽtum ſicut faber p malleuꝫ. Similiter illo modo nõ ſpirat p filium. Tertio ꝙ illud aliud ſit cauſa ſecũda, et ca pitur cauſa ſecũda ꝓprie ut diſtinguitur cõtra iſtrumentum, ut deus per ſolem. Quia ſp cã prima plus iſluit q̃ ſecũda ideo illo modo nõ ſpirat pater p filium quia eque ꝑfecte ſpirat fi lius ſicut pr̃. Quarto ꝙ illud aliud ſit ſuppoſitum cui equalis uirtus cõicatur uel eadẽ uirtus que eſt i principali agente, illo modo pater ſpirat filium. Tertio notãdum quia greci dicũt ſpi ritũſanctũ ꝓcedere a pr̃e i filium, ideo ſuppono ꝙ p circũinceſ ſionem, de qua iſra di. 19. q̃libet ꝑſona eſt realiter i alia, ideo il le oẽs ſunt uere, prima, ſpũſſanctus ꝓcedit de pr̃e i filium, ſecun da ſpiritusſanctus ꝓcedit a filio i patrem, tertia pr̃ habet eſſe i filio a ſe, quarta pr̃ habet eſſe i ſpũſctõ a ſe, quinta pr̃ ꝓducit filiũ i ſe et i. S. S. et. S. S. i ſe et i filio, ſexta filius ꝓducit. S. S. in ſe et i patre nõ tamen ꝓducit a ſe ſed a patre.

¶ AD. AVCTORITATES Damaſce. etc. Expedito cor pore q̃ſtionis reſtat iũgere caput pedibus. Argumẽta aũt du plicit fiũt. ſ. p auctoritates et ſyllogiſmos. Auctoritates tres ſunt, et oẽs Dama. Prima eſt. Nos dicimus ſpiritũſanctũ a pr̃e procedẽtem et i filio quieſcẽtem. Secũda. Nos dicimus ſpm̃ ſctm̃ ex pr̃e et nõ ex filio. Tertia addit, ꝙ ẽ ſpũs filii et ſpũs oris dei. ¶ Ad illas auctoritates doctor rñdet dupl̃r. Vno° dicit ali quos doctores exponere hoc nomẽ. S. S. p uolũtate que a patre cõmunicatur filio, et quieſcit i filio. i. nullibi eſt fecũda ad ſpi rãdum niſi i pr̃e et filio, quia licet ſit i. S. S. nõ tamen i eo eſt ſe cũda ad ſpirãdum. Secũdo correſpõdet ꝙ nõ uidetur Damaſce nus ſic exponẽdus, ſed ut iacet itelligẽdus et p cõſequens negan dus. ¶ Secũda pars argumẽtoꝝ eſt p tres ſyllogiſmos, quoꝝ primus eſt. Nihil eſt tenendum ut articulus fidei i noſtro caſu et articulo niſi quod i nouo teſtamẽto ꝯtinetur ſed ſpiritũſanc tum ꝓcedere a patre et filio nõ habetur i nouo teſtamẽto, ergo non articulus fidei. ¶ Maiorem negat doctor ſubtilis, tamẽ pro abundantia ponit aliqua dicta. Primum eſt. Aliqui articu li fidei expreſſi i ſimbolo non continentur expreſſe in nouo te ſtamento, ut chriſtum deſcendiſſe ad inferna. Secundum. Mul ta de ſacramentis eccleſie non expreſſe habentur in euangelio et tamen eccleſia eſt certa aplos ea tradidiſſe, ſicut eſt de ex orciſmis et chatheciſmis, de forma conſecrandi euchariſtiam, que forte in nullo euangelio habetur preciſe. Tertium. Pericu loſum eſt errare tam circa ſcripturas apoſtolorum quam cir ca ea que cõſuetudinarie ab eccleſia traduntur tenenda. Quar tum. Chriſtus non docuit omnia in euangelio pertinentia ad di ſpenſationem ſacramentorum ſed poſt miſſionem ſpirituſſanc

ti, apli ſunt edocti ab eodem ſpūſancto ſicut in cena eis ꝓmiſit. Quītum. Nō oīa edocta a ſpūſancto ſcripſerunt apli ſed aliqua ꝑ cōſuetudinem tradiderūt. Sextum. Diuerſa ſimbola.i.diuerſe ſcripture doctrinam fidei cōtinētes ꝑ eccleſiam diuerſis temporibus ſunt cōdite ad ſupprimēdum hereſes de nouo oriētes. Septimū. Quāuis nō oēs ueritates fidei fuerint ſemper expreſſe tamen ab initio eccleſie omnes erāt de ſubſtātia fidei licet nō ſemp declarate uel note. Octauū. Nō eſt facultas ab eccleſia, & i eccleſia nouū articulum fidei cōdere ſed declarare explicite eum qui prius fuit de fide implicite. Nonū. Nō potuit eccleſia tacere orta aliqua hereſi quin explicaret ueritatem fidei quādo cōtradictoria eius ab hereticis publice docebatur licet multa ſint de ueritate fidei que eccleſia nō tenetur explicare eo ꝙ nemo cōtradictoriam eius teneat. Decimū. Potiſsima cā cōgregādi cōcilium et declarādi ueritatem fidei eſt quādo uigēt doctrie cōtradictorie ueritati fidei. ¶ Secūdus ſyllogiſmus eſt, ſicut ſe habet uolitio i nobis ſic et i deo, ſed uolitio in nobis nō ꝓcedit a uerbo.i.a noticia genita i nobis, ergo nec ſpirituſſanctus qui eſt amor ꝓcedit a filio qui eſt noticia genita. ¶ Reſpōdetur ꝙ i hoc ſyllogiſmo ſunt quatuor termini ſcilicet, filius, ſpūſſctūs, uolitio, et noticia, et ſic forma nihil ualet. Sed ad materiam argumēti doctor notat unum dictum, imago creata nō eſt omnino ſilis trinitati increate, quod ꝓbatur, quia uerbo noſtro nō cōmunicatur ſubſtātia mētis nec uolūtas libera, ideo uerbum noſtrum nō eſt liberum nec cōſubſtātiale menti ideſt memorie fecūde, ſed uerbo diuino cōmunicatur eēntia patris et libera uolūtas eadē que i patre, ideo uerbum diuinus eſt fecūdum ad ſpirādum potiſsime quia itelligitur ordine originis prehabere uolūtatem fecūdam anteꝗ̄ ſpūſſctūs ſpiretur. Ex hoc doctor negat maiorem. ¶ Tertius ſyllogiſmus eſt. Quādocūq; unum relatiuoꝝ eſt ꝓprium uni ꝑſone etiam ſuū correlatiuū adequatū et ꝓprium eſt ꝓprium uni perſone. Sed ſpiratio paſsiua eſt ꝓpria uni perſone, ſcilicet ſpūiſancto, ergo ſimiliter ſpiratio actiua eſt propria uni perſone ſoli. ¶ Ad hāc rationem, maiorem negat et ut euidēter oſtēdat cōtradictoriam maioris eſſe uerā notat aliqua dicta. Primum. Nihil ideſt poteſt duabus ꝓductionibus ꝓduci ſi ſunt totales, ſed idem poteſt duabus ꝓductionibus ꝓducere. Secūdum. Natura diuina nō poteſt haberi i una ꝑſona pluribus ꝓductionibus. Tertium Vna perſona i diuinis poteſt pluribus ꝓductionibus cōmunicare naturam. Illa tria dicta ſunt ꝓbata ſupra di.2.pte ſecūda. Quartum. Plures perſone poſſunt una productione ꝓducere unam ꝑſonam, ut ꝓbatum eſt ſupra de patre et filio reſpectu ſpūſſancti. Ex hoc infert illam cōſequentiam nō ualere, ſpiratio paſsiua eſt tantum i una perſona, ergo ſpiratio actiua eſt tm̄ i una ꝑſona, et ſic eſt finis prime.q.undecime diſtictionis.

Queſtio Secunda.

SECVNDO QVERO VTRVM SI SPIrituſſanctus etc. Hec eſt ſecūda queſtio undecime diſtinctionis que i forma eſt talis uel mouetur ſub tali titulo. Vtrum ſi ſpūſſanctus nō produceretur a filio poſsit ſtare diſtictio realis ipſius a filio.i.ſi per impoſsibile filius nō ſpiraret ſpm̄ſanctum utrum eſſent diſtincte perſone filius et ſpūſſanctus. Termini declarati ſunt ſupra. ¶ Pro ſolutione queſtionis more cōſueto primo ad corpus ei⁹ me diuerto. Quod diuiditur i quatuor partes, prima eſt unius opinionis recitatiua, ſecūda eiuſdem improbatiua, tertia alterius opinionis recitatiua, quarta eiuſdem improbatiua et determinatiua. ¶ Quo ad primam partem primo recitatur opi. Goffridi de fontibus quoli.7.q.4. Que conſiſtit in ſex dictis. Primū. Queſtio hec nulla eſt, quia includit cōtradictoria, nam impoſsibile eſt ſpirituſſanctum nō procedere a filio, etiam bene ſequitur ſpūſſanctus non ꝓcedit a filio ergo ſpūſſctūs nō eſt ſpūſſanctus. Secūdum. Queſtio icludens impoſsibilia uel cōtradictoria nō poteſt poni nec ſuſtineri qa imediate reſpōdens ducitur ad metham redargutionis.i. cōtradictionis ſibi ipſi. Tertium. Vltimum ideſt peſsimū icōueniēs et ſcādaloſiſsima metha eſt metha redargutiōis. Quartū. Poſito impoſsibili nulla regula diſputatiōis pōt ſaluari. Quintum. Due ſunt potiſsime regule diſputationis, prima ut reſpondens ſit cautus cōcedendo omnia ſequētia ad poſitum ab eo, Secunda ut reſpōdens neget oīa repugnantia ſuo poſito. Sextum. Quādo ille due regule ſeruātur cogitur reſpōdens concedere cōtradictoria quādo poſitus ab eo icludit icompoſsibilia et ſic reſpōdens ducitur ad metham redargutionis. Vlterius probat uno ſyllogiſmo queſtionem icludere icompoſsibilia, ſic. Summe neceſſario repugnat ſummū impoſsibile ſed ſpm̄ſctm̄ ꝓcedere a filio eſt ſumme neceſſarium ergo cōtradictoria eius eſt ſummum impoſsibile qualis eſt preiacēs queſtionis. Maior eſt per ſe nota, minor probatur, quicquid eſt i deo ad intra eſt ſumme neceſſarium, ſed minor illa ſignificat aliquid quod eſt i deo ad intra, ergo minor uera, cōſequētia patet i darii.

¶ CONTRA ISTAM POSITIOnem etc. Hec eſt ſecunda ps corporis huius queſtiōis ſcilicet improbatiua dicte opinionis et cōtinet quinq; argumēta. Primū. Nulla fuga queſtionis debet ꝑ aliquo reputari, ſed illa opinio eſt fuga queſtionis ideſt ne cogatur reſpōdere ad eam ut cum honore deſiſtat, ergo nō debet ꝑ aliquo reputari iſta poſitio. Maior eſt nota, minor patet quia queſtio nō ꝓponitur ut ſuppoſita et principalia in ea ſint uera, nec ſemper omnis queſtio cōtinet omnia uera ſ; ut ꝑ intellectum uideatur inter multa que cōcurrunt ad unum quod illoꝝ ſit ratio diſtiguēdi filium a ſpūſancto et ecōuerſo. ¶ Secūdum argumentum. Omnis queſtio includens ꝑ cōſequētiam eſſentialem imediate tantū unū ꝯtradictorium, et aliud ꝑ locum extriſecū poteſt admitti, ſed hec queſtio eſt huiuſmodi, ergo ipſa poteſt admitti. Maior ꝓbatur, illa queſtio debet admitti qua poſita poſſunt ſuſtineri regule diſputationū, hec eſt huiuſmodi ergo, maior principalis eſt uera. Maior proſyllogiſmi patet ꝑ omnes logicos, minor probatur quia in tali queſtione ꝯñs eſſentiali cōſequētia poteſt cōcedi et repugnās negari et ſi illud repugnās ſequatur ꝑ locū extrinſecū adhuc debet negari. In ꝓpoſito aūt.i.ad poſitionem tituli queſtionis, filiū eſſe filiū ſequitur eſſentiali cōſequētia, ſed filiū ſpirare ſpm̄ſanctū ſequitur ꝑ locum extrinſecū ad filii poſitionē.i.ſuppoſito ꝙ filius ſit i diuinis ſequitur ꝑ locum extrinſecū ꝙ filius ſpiret qa ſpiratio eſt quaſi accidentalis filio. ¶ Tertium argumentū. Poſsibile eſt eſſentialia excludere a rōne inherentie predicati ad ſubiectum, et querere an predicatum adhuc inſit illo eſſentiali excluſo, ut ſuppoſito ꝙ homo nō ſit animal utrū adhuc diſtinguatur ab aſino, ergo multo magis accidētalia, capiēdo accidens ꝑ extraneo poſſunt circūſcribi. Sequitur correlarium. Si ſpiratio actiua eſſet de ratiōe formali filii adhuc poſſet queri utrū ea circūſcripta filius diſtinguatur a ſpūctō. ¶ Quartum argumentum. Differentia magna eſt inter ponere aliquid uel ſecludere aliquid de aliquo et querere ulterius aliquod ꝑdicatum de illo, ut ſuppoſito ꝙ homo nō ſit animal, quod tamen ſcio eſſe falſum et tunc querere utrum illa cōſequentia ualeret, homo eſt ergo riſibile eſt. Et aliud eſt querere utrū illa cōditionalis ſit uera ut ſi ſctūſſpūs nō ꝓcederet a filio diſtinguerētur filius a ſpūſancto. Et ideo i ꝓpoſito itentio duplex poteſt eſſe querēdi. Vna eſt, bene ſcio ꝙ ſuppoſitum hoc eſt falſum ꝙ ſpūſſanctus nō ꝓcedat a filio nec quero utrum ſit uerū, ſed ideo quero ut uideam ſi proceſsio ſpirituſſancti a filio ſit cauſa di-

ſtinctionis illius uel non,qa multa ſcio eſſe in uno ente quorum unum eſt ratio inherentie alicuius predicati et aliud alterius et neſcio quod illoꝝ eſt cauſa inherētie huius predicati uel alterius,tunc per abſtractionē ueracē.i.phātaſticā depoſitionem unius illoꝝ que ſunt ī hoc ente formo ꝓpoſitionē et tūc uideo ſi adhuc illa ꝓpoſitio ſit uera,ſi adhuc eſt uera tunc ſignum ē ꝙ illud abſtractū et phantaſtice depoſitū nō fuit rō ſaltem adequata et tota inherentie huius,dico adequata et tota, quia aliquādo multa ſunt rationes et quodlibet ī ſolidum.i.ſeorſum ſine aliis ut omnis entitas realis in homine eſt ratio diſtinctionis hoīs a quolibet alio licet nō in cōceptu.Exemplum homo eſt diſcurſiuus,ſi uolo uidere quid ī homine ſit rō inherētie huius ꝑdicati, primo ego per ītellectū tollo corporeitatem et tunc q̄ro ſi nō eſſet homo corporeus utrū eſſet rationalis uel diſcurſiu⁹. Non quero utrū ſit ueꝝ hominem nō eſſe corporeum nec credo poſſibile ſed ſolū imaginarie depoſui ut uideā utrū corporeitas ſit ratio inherentie uel nō, et ſic per ſingula facio quouſq; ego rationem inuenio.Secūda ītentio querēdi eſt iſta.Vtrū hoc ſit ueꝝ ꝙ ſpūſſanctus nō ꝓcedat a filio.Hee due ītentiōes multum diuerſe ſunt,et nō eſt mens titulū queſtionis ponentiū,ſecūdo mō uelle querere ſꝫ tantū primo mō quod nō eſt incōueniēs.

❡ Quintū argumentū.Ille modus ponēdi titulos queſtionum eſt cōueniēs quē ſancti doctores theologi,et ſummi philoſophi ſeruauerūt ſed iſte eſt huiuſmodi ergo etc.Minor patet ꝑ exēpla,nam Auguſtinus ſic ponit,ſi pater nō eſſet inaſcibilis,nihil prohiberet eū genuiſſe filiū,et Richardus ponit,ſi ſola una perſona ī deitate eſſet,nihil ꝓhiberet eam habere plenitudinem ſapientie et ītellectus.Item Ariſto.4.phyſicoꝝ ſic ponit.Si eſſet ſpaciū ſine corpore locato et tn̄ ibi eſſet ſonus uel color utrum deberet dici uacuum,illa tria poſita ſunt ſimilia queſtioni nr̄e, ergo minor uera. ❡ In hoc ergo textu doctor multa notat q̄ non ſunt tam clare tacta ī arguendo. Primū.Hec queſtio mouetur ut uideatur quid ī ſpūſancto uel ī filio ſit ratio diſtinctionis illaꝝ pſonaꝝ inter ſe.Secūdum. Queſtio īcludens incōpoſſibilia eſt duplex, quedā ſtatim ex rōne formali terminoꝝ īmediate includit ꝯdictoria, illa non debet admitti. Alia q̄ſtio eſt que unū cōtradictoriū ex rōne formali terminoꝝ includit et aliud per locū extrinſecū includit ut eſt titulus noſtre queſtionis,illa poteſt admitti.Tertium.Locus extriſecus uel accidentalis dicitur a Scoto omnis locus q̄ tenet uirtute terminoꝝ qui non includunt ſe formaliter uel unus alium ut patet ī textu expreſſe.Sed locus eſſentialis dicitur iſte qui tenet uirtute terminoꝝ quoꝝ unus aliū includit formaliter et nō ſufficit incluſio realis,quia ſpiratio actiua eſt realiter idem patri et filio, et tamen doctor dicit ſpirationem ſequi ad eſſe filium per locū extrinſecū. Quartū.Titulus noſtre queſtionis duo incompoſſibilia includit unum eſſentiali cōſequentia ſcilicet illud filius eſt filius quod eſt incompoſſibile ſi non ſpirat, nam ſi non ſpirat non eſt filius, et tamen bene ſequitur ad titulū queſtionis ꝙ ſit filius quia queſtio ponit filium eſſe,et querit de diſtictione eius a ſpūſancto quia nihil nō diſtinguitur ab alio, ergo querendo utrum diſtinguatur filius a ſpūſancto pono filium eſſe filium,et tamen non ſpirare ſpiritūſanctum.Aliud conſequentia accidentali,ſcilicet filium non ſpirare quod impoſſibile eſt accidentaliter.Nam ſpiratio non eſt de ratione formali filii,ideo q̄uis ſit incompoſſibile filium non ſpirare hoc tamen non eſt eſſentiali conſequentia. Quintū.Impoſſibile eſt patrem non eſſe innaſcibilem imo ſi nō eſſet innaſcibilis nō eſſet pater. Tamen queſtio illa uel illa conditionalis ꝓpoſitio ponitur ab Auguſtino ut oſtendat innaſcibilitatem non eſſe ad rationem generatiōis filii,idem dicatur de queſtione Rich. In libris phyſicorum habet expediri tertia queſtio ſcilicet de loco uacuo.

Cetera patent in prioribus.

❡ IDEO ADMITTENDO ETCE. Hec eſt tertia pars huius corporis in qua recitatur opinio ſancti Thome.i.p. ſum. q.35.arti.2.Et Egidii de ro.quoli.1.q.6.Et cōſiſtit hec opi.ī una concluſione directe negatiua tituli queſtionis.Hanc ꝯcluſionē probat dupliciter, primo relatio diuina ſufficiēter conſiderat, ſi cōſideratur ſm rationem ſuam formalem,uel ſm exiſtentiā realem.Neutro modo filiatio uel filius diſtinguitur a ſpūſancto,ergo cōcluſio uera.Maiorem ſupponit,minorem probat.Nā primo modo tantū reſpicit correlatiuū a quo diſtinguitur cuiuſmodi nō eſt ſpūſſanctus,ſecūdo modo eſt realiter eēntia diuina,que eſſentia eſt idem realiter ſpūiſancto, et ſic nō diſtinguitur a ſpiritu ſancto.Secūdo.Nulla uniuerſalis eſt uera cui dabilis eſt inſtantia,ſed huic uniuerſali,omnis diſpatio eſt ſufficiens cauſa diſtinctionis diſpatoꝝ,dabilis eſt inſtātia ergo cōcluſio principalis uera.Maior eſt nota,minor oſtenditur,quia in patre ſunt due relationes diſpate.ſ.paternitas et ſpiratio actiua,que tamen nō diſtinguūtur ſed ſunt idem realiter. Confirmatur.Si relatiua duo aliquoꝝ duoꝝ correlatiuoꝝ ſunt idem tunc etiam illa correlatiua ſunt idem et ecōuerſo, ſed dicte relationes ſunt idem in patre ergo et correlationes ſunt idem.ſ. filiatio que eſt correlatio paternitatis, et ſpiratio paſſiua que eſt correlatio actiue ſpirationis.

❡ CONTRA ISTAM OPINIONEM etc.Hec ē quarta ps corporis queſtionis,in qua doc.improbat hāc opi. dupliciter. Primo ſic. Quo res formaliter in eſſe conſtituitur, illo diſtinguitur ab aliis, ſed filius conſtituitur formaliter in eſſe pſonali per filiationem,ergo per filiationem diſtinguitur a quolibet alio.Sequitur correlarie.Circūſcripto quocūq; alio etiā per impoſſibile,ſeruata ſola filiatione,per ipſam ſufficienter diſtinguitur filius a ſpūſancto.Rn̄det ſanctus Tho.et ſui ſequaces, negando maiorē,qa formali cōſtitutiuo diſtinguitur res ſolus ab illis que ſunt eiuſdē generis,ut homo ꝑ dr̄iam ſolū diſtiguit ab aliis animalibus nō a lapidibus. Ad hoc reſpondet doc.aſſerendo et confirmādo ſuam maiorem,et nō reſpōdet rationi negationis maioris ſed habet pro dicto friuolo ſine rōne.Secūdo. Generatio diſtinguitur a ſpiratione dato ꝙ nihil aliud eſſet niſi illa duo,uel dato ꝙ filius nō ſpiraret,ſolum ſalua diſtinctiōe principioꝝ generādi et ſpirādi,ergo omni alio circūſcripto,adhuc diſtiguitur filius a ſpūſancto,ꝯntiam ꝓbat rōne ſepius habita ſupius. ❡ Circa hāc improbationē multa bona dicta dicit.Primū.Illud qd̄ dat eſſe formaliter dat etiam diſtinctionē ab oī alio ab illo cui dat eſſe,ut aīalitas dat eſſe homini,et diſtiguit ab oī qd̄ non ē aīal. Secūdum.Idem eſt qd̄ dat entitatē et unitatē ꝯuenientē tali entitati,ut animalitas dat unitatē genericam,rationalitas ſpecificam,ſorteitas indiuidualem, entitas tranſcendentem. Tertium. Vnum deſcriptiue idē eſt quod in ſe indiſtinctum et ab aliis diſtinctum. Quartum.Filius in diuinis conſtituitur in eſſe perſonale per filiationem. Quintum. Filiatione diſtinguitur filius ab omni alio a ſe,quia filiatio cōſtituit in eſſe ultimo ſubiicibili ideſt facit filium eſſe ſubiectus reſpectu omnium predicatorum cōmuniorū et ipſum nullo eſſe ſuperiorem in predicando. Sextum.Diſtinctio eſt inter impoſſibile et incompoſſibile. Nam illud dicitur impoſſibile quod habetur pro incomplexo cuius partes ſibi repugnant,ut homo irrationalis,ſed incompoſſibile eſt unio plurium complexorum ſibi inuicem repugnantium,ut omnis homo eſt albus et ſortes eſt niger. Septimum. Circumſcribere eſt per intellectum ab alio uel aliis ſepare, non realiter,ideſt intellectus debet nō curare, ac ſi non eſſet cum aliis,non tamen debet cogitare ꝙ non ſit cus aliis.Octauū.Oīb⁹ aliis a filio circūſcriptis potiſſime poſterioribus remanēte ſola filiatiōe,fili⁹ diſtiguit ab oī qd̄ nō eſt fili-

us.Sequitur correlarie. Cum ergo ſpũſſanctus ſit alius a filio diſtinguetur a filio,et ecõuerſo filius a ſpũſcõ. Nonũ. Doctor in lr̃a addit maxime poſterioribus qa pluribus ur impoſſibile circũſcribere priora et eẽntialia a filio, et filiũ diſtigui ab aliquo alio. Nam circũſcriptis eẽntialibus et prioribus non eſt filius et per ꝯñs nõ diſtinguitur filius. Sȝ hoc non obſtat ut dictũ eſt ſupra. Illa circũſcriptio.n.nõ fit ut filius deſtruatur ſȝ ut uideatur, utrũ aliqua ſint cã diſtinctionis filii a ſpũſcõ, uel utrũ oĩa in filio requirãtur ad illã diſtinctionẽ. Decimũ. Filius ñ ꝯſtituitur in eſſe pſonale ſpiratiõe actiua, qa cõſtitutiuo ſuo diſtiguitur ab oĩ alia pſona ſed ſpiratiõe nõ diſtiguitur a prẽ ergo dictũ uerũ. XI. Spiratio actiua eſt cõmunis prĩ et filio ĩ unitate numerali et reali. XII. Filius solũ habet duas notiones uel proprietates poſitiuas.ſ.filiationẽ que ideȝ eſt qđ generatio paſſiua, et ſpirationẽ actiuã. Dr̃ poſitiuas, quia inſpirabilitas ẽ proprietas negatiua. Et debet intelligi de proprietate reali, qa ſi ſigna originis aliquid aliud dicant q̃ ipſas origines.i.productiones tũc eẽ ab alio uel eſſe ab una penſona forte eſt rlo et proprietas rationis. XIII. Omne habens aliquod eſſe, diſtinguitur ab aliis per illud eſſe que non habent illud eſſe. XIIII. Spiratio actiua nõ eſt de ratione fili inquantũ eſt perſona.i. non eſt eſſentiale et formale cõſtitutiuũ filii in eſſe perſonale nec eſt formaliter eſſentia qua filius ſimpliciter eſt et qua deus ẽ. XV. Accidens ad propoſitũ capitur dupliciter.ſ.proprie, et p extraneo ideſt qđ non eſt de ratione formali alicuius ſicut hõ eſt accñs animali, ſecundo mõ ſpiratio actiua debet dici accñs patri et filio, quia nõ eſt de rõne eorũ ut dictũ eſt. XVI. Spiratio actiua dicitur quaſi aduenticia, quia non uere aduenit.i.aliquo tpe poſt eſſe pr̃is et filii quia ſemp ab eterno fuit in prẽ et filio, ſimiliter dr̃ quaſi, quia nõ eſt uerũ accñs ſed large ut dictũ eſt pro extraneo. XVII. Spiratio actiua eſt poteſterior paternitate et filiatione quia intelliguntur due prime perſone cõſtitute in eſſe perſonale prius q̃ hr̃e in ſe ſpirationẽ actiuã. XVIII. Diſtinctio unius ab alio eſt duplex quedã adequata, quedã inadequata. Prima ẽ eoꝝ que cõuertibiliter et ulr diſtiguũtur a ſe inuicẽ, ſicut deus et creatura p finitũ et ĩfinitũ. Nã oẽ finitũ diſtiguitur ab oĩ infinito, et oẽ infinitũ diſtinguitur ab oĩ finito. Secunda ẽ qñ nõ ẽ ꝯuertibilis diſtictio. XVIIII. Non oȝ oĩa diſtincta primo mõ diſtigui ſȝ ſufficit ſecũdo mõ. XX. Hõ nõ diſtiguitur primo mõ, a lapide p corporeitatẽ ſȝ p aĩalitatẽ et p rõnalitatẽ. XXI. Aliqua diſtingui põt dupr intelligi .ſ.primo.i.pricipl'r, et ſecũdario. Prima ẽ p eẽntialia, ſecũda p accñtalia capiendo añs pro extraneo. XXII. Per formale cõſtitutiuũ diſtiguit ꝯſtitutũ adeq̃te ab oĩ alio nõ tali. XXIII. Adequata diſtictio põt capi dupr. uno mõ ut extrema cõuertibilitatis illius ſint illa duo diſticta, alio mõ ut unũ diſtictũ ſit extremũ illi' ꝯuertibilitatis et ipa diſtictio ſit aliud extremũ, de prima ẽ dictũ in.18.dicto, et ſic hõ p rõnale diſtiguit a lapide adequate qa bñ ſer, oẽ rõnale diſtiguit a lapide, et oĩs lapis diſtinguit a rõnali. De ſecũda loqtur doc.ĩ textu ut nõ ſer. oĩs lapis diſtinguit a rõnali, ergo oẽ diſtinctũ a rõnali ẽ lapis. illo mõ nõ diſtiguit hõ a lapide adeq̃te p rõnalitatẽ. XXIIII Nõ ſolũ illud diſtinguit qđ adequate diſtiguit capiẽdo adeq̃te ſecũdo mõ, ſȝ prius.i.eẽntialiter diſtiguit et p alia ut hõ diſtinguit a lapide in gñe corpis adequate p aĩatũ, qa oĩs lapis diſtiguit ab aĩato et oẽ aĩatũ diſtinguit a lapide, capiẽdo adequate diſtiguere primo° ſȝ nõ ſecũdo°, ut nõ ſer, oĩs lapis ẽ diſtinctus ab aĩato, g° oẽ diſtinctũ ab aĩato eſt lapis, iõ notare ops textũ, qa doc. nũc capit adequate diſtigui primo°, nũc ſecundo mõ, tñ eẽntialiter diſtiguitur hõ a lapide per rõnalitatẽ circũſcriptis oĩbus aliis p̃dicatis ab hoĩe. XXV. Illud qđ ſi poneretur eſſet incõpoſſibile alicui diſtiguitur ab illo, ut ſi poneretur ſpũſſanctus non ſpirari a filio q̃uis illud poſitũ ſit impoſſibile adhuc tamen filius filiatione diſtingueretur a ſpũſcõ quia filiatio eſt incõpoſſibilis ſpũſcõ. XXVI. Si ſpũſſanctus per impoſſibile tm̃ a filio procederet, adhuc pr̃ paternitate diſtingueretur a ſpũſancto. XXVII. Sepius ĩ dictis additur hec dictio p impoſſibile ad inuendũ q̧ illud poſitũ ſit impoſſibile, tñ non obſtante hac impoſſibilitate aliqđ põt inueſtigari uel diſtincte doceri, per illã poſitionẽ et nõ põt ita bene fieri ſine illa poſitione impoſſibilis. XXVIII. Impoſſibile eſt ſaluari diſtinctionem generationis et ſpirationis circũſcripta realiter diſtinctione pricipioꝝ pductiuoꝝ, nõ tñ eſt impoſſibile circũſcripta diſtinctione principioꝝ per intellectũ. Nã nõ pñt ille productiones eſſe realiter niſi per illa principia, tñ quia nõ ſunt de rõne formali productionũ ideo pñt per intellectum circũſcribi. XXVIIII. Ille productiones ſe ipſis forr diſtinguũtur, ſed p principia pductiua diſtinguũtur principatiue. XXX. Fili' et ſpũſſanctus ſe ipſis formaliter diſtinguũtur dato q̧ oĩa alia per impoſſibile nõ eẽnt uel circũſcriptis oĩbus aliis per intellectũ. Vltimo doctor ſubiungit unã cõfirmationẽ diſt.2.expeditã. ¶ Reſeruatis aũt ſolutionibus argumentoꝝ principalium, primo ſoluam argumẽta.s.Tho. Pro ſolutione g° primi argumenti doc. plura notat, poſtea in forma ſoluit. Primũ notabile. Relatio perſonalis filii et ſpũſancti manet ſm̃ quidditatẽ et rõnẽ formalẽ ſuã et ſm̃ eſſe exponẽdo eſſe pro ꝓprio eẽ relationis qđ eſt quidditas eius et eſſe ad aliud, quia quãuis ſit idẽ eẽntie realiter, tñ ẽ relatio qua perſona una refertur ad aliã. Secundũ. De eẽntia relationis et cõuertibiliter ipa relatio eſt eſſe ad aliud. Terciũ. Cuius eẽ nõ eſt eẽntialiter ad aliud, illud eſt abſolutũ. Quartũ. Apud Aug. ſepe ſuba capitur pro abſoluto. Quintũ. Non capiũt eodẽ mõ.s.Tho.et Sco.eſſe relatiõis diuine, qa Sco.accipit pro quidditatiua rõne rlonis.s.Tho.pro eẽ reali qđ hẽt idẽ cũ eẽntia diuina. Sextũ. Eſſe rlonis diuine et quidditas relationis ſunt realiter idẽptificata cũ eẽntia. Septimũ. Nihil ẽ in diuinis quin ſit realiter idẽ cũ eẽntia. Octauũ. Relationes et attributa ĩ diuinis dicũtur trãſire in eẽntiã.i.idẽptificãtur realiter cũ eẽntia et dicuntur manere, quo ad rõnes formales.i.quidditas relationis et ſapientie etc. non perit uel corrũpitur cũ eẽntie idemptificatur, quia licet una res ſint oĩa, in illa tñ unica re ſunt oĩa licet ſub unitate reali, ut dictũ eſt di.2.et.8. Nonũ. Vera idemptitas eſt realis idemptitas ideo oĩa in diuinis ſunt uere idem cũ eẽntia. X. Diſtinctio formalis põt bene ſtare cũ uera idemptitate ideſt reali. XI. Diſtinctio realis eſt duplex. ſcilicet eſſentialis et ſuppoſitalis. XII. Omnis relatio perſonalis ĩ diuinis hoc propriũ habet ſcilicet diſtingui realiter ſuppoſitaliter, non eſſentialiter ab omni relatione ſibi incõpoſſibili tã diſparata q̃ oppoſita. XIII. Relatio oppoſita dicitur correlatio ſed diſparata dicitur in propoſito relatio incõpoſſibilis alteri, tñ non eſt correlatio illius, ut filiatio eſt oppoſita paternitati et diſparata ſpirationi paſſiue. XIIII. Diſparatio ẽ duplex.ſ.proprie dicta et large. primo mõ eſt incõpoſſibilitas in re et diſtinctio rõnum formaliũ in intellectu, ſecũdo mõ ſufficit diſtinctio rõnũ formaliũ in intellectu, ita q̧ ille ratiões formales nullã hñt ſuperioritatẽ uel inferioritatẽ adinuicẽ, primo mõ capit doc. in textu ſuo. Seqtur q̧ relatio diſparata eſt duplex.ſ.incõpoſſibilis ut eſt pr̃nitas et ſpiratio paſſiua et conpoſſibilis ut eſt pr̃nitas et ſpiratio actiua. Ad formã argumẽti rñdet doc. negando minorẽ, quia diſtinguitur ſm̃ ſuã quidditatẽ, ad ꝓbationẽ minoris cõcedit q̧ nõ reſpicit filiatio ſpirationẽ ut correlatiuũ, et negat ꝯñaȝ illã, g° nõ diſtinguitur ab ea, quia licet non diſtinguatur ab ea ſicut a correlatione, tamẽ diſtinguitur ab ea ut a diſparata. ¶ Secũda rõ.s.Tho.ẽ ſoluta di.2. p.2.q.2. Tñ põt dici q̧ minor eſt falſa, qa et ſi non omnis

diſparatio ſit eā diſtīctiōis realis ē tn̄ cā diſtīctionis foralis. ¶ NVNC AD argumēta principalia pro pte negatiua, quorum primū eſt tale. Nulla pſona diſtīguitur ab alia niſi referatur ad eā ſꝫ ſi ſpūſſanctus nō pcederet a filio nō referretur ad eū, gº nō diſtīguetur ab eo. Maiorē pbat, qa ſm Boetiū eēntia cōtinet unitatē, relatio multiplicat trinitatē. ¶ Doc. rn̄det negando maiorē, nec Boetius eā pbat. Notat tn̄ tria. Primū nō ſolū diſtīguitur relatio a correlatiōe, nec qualitas ſolū a ꝯria qualitate ſꝫ ab oī que n̄ eſt ipa, ſicut albedo diſtīguitur a dulcedine et odore q̄uis ſint incōpoſſibilia in eodē. Secūdū. nō ſolū incōpoſſibilia diſtinguūtur ſꝫ ēt compoſſibilia. ut pꝫ in exēplo dicto. Tertiū. triplices ſunt relationes, quedā ſunt incōpoſſibiles in eadē natura, quedā in eodē ſuppoſito, quedā ſunt cōpoſſibiles in eodē numero, de quo hr̄ di. 3. q. 7. ¶ Secundū argumentū eſt tale, et ē pbatio maioris argumēti pcedentis, quia Aug. dicit, ꝙ deus eſt qcqd hēt pter relatiua pſonarū etc. ¶ Ad hoc rn̄det doc. directe ducēdo ioppoſitū, nā Aug. dicit deū uel pſonam eē qcqd hēt, preter relatiuū ſed in caſu q̄ſtionis nr̄e filius n̄ habet ſpūm ſc̄tm̄ gº nō eſt ſpūſſanctus, et per ꝯn̄s diſtīguitur ab eo, qa filius nihil eſt niſi illud hēat, et nō hēt ſpūm ſc̄tm̄, ergo nō eſt ſpūſſanctus. Et notat unū. ſ. habere eſt dupliciter, formaliter, et correlatiue uel originaliter ideſt productiue, primo modo pater habet eſſentiam, ſecundo modo filium.

DISTINCTIO DVODECIMA.

ITEM QVERITVR CIRCA DISTINCTIONEM DVODECImā etc. Hec eſt duodecima diſtinctio. In qua doc. determinat de unitate uel diſtinctione perſonarū ſpirantiū in ordine ad actū ſpirandi. Et mouet duas q̄ſtiones principaliter, annexa una difficultate queſtioni prime. Titulus autem prime q̄ſtionis talis ē. Vtrū pater et filius ſpirent ſpūmſc̄tm̄ inquātū oīno unum uel inquantū aliquo mō diſtincti. ¶ In hoc titulo, ſolū unus terminus reſtat declarandus. ſ. ſpiratio, nā alii oēs ſunt declarati, ut unū di. 2. q. 3. diſtinctio ibidem, et uoluntas. di. io. Spiratio ergo accipitur uno mō generaliter put eſt actus ſpūs quōcunq; capti, ideo ſm diuerſam acceptionē ſpūs ēt diuerſimode capit̄ ſpirare. Capitur etiā pro inſpiratione dei mentibus hoīum. Alio mō proprie et hoc tripʳ. primo mō actiue, et hoc quadrupliciter, uno mō pro ui ſpiratiua. i. uoluntate fecūda, alio mō p ſpiratione actiua, tertio mō pro ſpiratore, quarto mō pro ſpirare ſignificato cōcretiue. Secundo principlr̄ capitur paſſiue, et hoc tripliciter, primo pro ſpiratione paſſiua in abſtracto. ſecundo pro ſpirari in cōcreto. tertio pro ſpūſc̄tō. Tertio principaliter capitur ut ē rl̄o cōis tā actiue q̄ paſſiue ſpirationi.

¶ IN ISTA QVESTIONE planū eſt etc. Dimiſſo capite q̄ſtionis ſm ꝯſuetudinē, corpus q̄ſtiōis diuiditur in tres partes, prima determinat queſtionē directe, ſecunda difficultatem unā mouet et determinat ibi. Sed ē difficultas, tertia aliā difficultatē mouet et ſoluit, ibi, iuxta iſtā queſtionē. Prima pars cōſiſtit in una cōcluſione. ſ. illā. Pater et filius ſunt unū principiū ſpūſſancti, que pbatur auctoritate eccleſie. Et qa declaratio huius queſtionis et aliqua pcedētia et multa ſequētia requirunt determinationē ordinis originis etc. Ideo notādū ꝙ ordo capit̄ duplr̄. ſ. theologicaliter et naturalr̄. Primo mō capitur multiplr̄. primo pro ſacramento ordinis, de quo in quarto libro patebit, ſecūdo p ſtatu religiōis eo ꝙ ordinatus dr̄ eē, tertio p ordinaria ptāte et iuriſdictiōe in aliquos ſubditos, et ſic eps dr̄ ordinarius ſubditorum ſuorum. quarto p gradu eminēte i eccleſia qui n̄ eſt ordo ſacramētalis, ut multi tenēt de epatu. quito p officio in eccleſia, ut cū dr̄ ordo cātoris. i. officiū cātorie, ſiʳ ſenatus dicitur ordo ſꝫ Boetiū et oēs pſone eccleſiaſtice dn̄r ordo. ſexto p choris angelorum, et illi modi ſufficiāt. Secūdo mō principʳ capitur dupʳ. ſ. p prioritate et poſterioritate, ita ꝙ ordo ipſe nihil unū ē, ſꝫ ſunt ad minᵉ duo. ſ. prioritas et poſterioritas, ſiue primū et pꝫ et tertiū etc. Capiendo gº ordinem tā pro priori q̄ poſteriori ē duplex. ſ. eēntialis et accn̄talis capiendo ordinē eēntialē p oī ordine neceº inter aliq̄ et accidētalē p ordine cōtingēti iter aliq̄ q. ſ. p accn̄s et cōtingēter eis ineſt. Ordo eēntialis capit tripʳ. Primo mō p ordie qui cōſeqtur extrema ex ppria ſua rōne in eē pprio, et ē duplex, primus cōſeqtur res ſm entitatē ſuā realē neceº. ſecūdus eſt qui cōſeqtur extrema ſꝫ ſuas rōnes formales et qdditatiuas in itellectu ut ſumūtur a re. Et ille dr̄ ordo nature. Primus iterum ē duplex, qa quidā ꝯſeqtur rē ſm eēntialē ſuā et naturalē entitatē, quidā ſꝫ indiuidualē. Secūdo mō pro ordine rerum in pſupponēdo aliqua ſicut iposſibile ē eē rl̄onē ſine extremis et tn̄ extrema nō ſunt de intrinſeca entitate rl̄onis. Tertio mō in cognoſci ſicut in oī gn̄e eſt ordo eēntialis ſpērum. i. eēntiarum in mēſurando et cognoſcēdo qa p unā mēſurātur oēs. Quid ſit illa mēſura pꝫ ſupra di. 2. Et ille ordo ē neceſſarius, qa ex ppriis ſuis entitatibus ē ꝙ ille ordo eſt inter ſpēs ortus ex qdditatibus earum. Eſt gº eēntialis ſtricte ſumptus ordo earum rerum quarum una aliā reqrit ad ſuum eē reale ita ꝙ ab ea ſuā eēntiā uel opationē hꝫ pductiue uel cōſeruatiue uel influxiue uel pſuppoſitiue uel mēſuratiue. Et ē duplex qa quidā eſt ſimpʳ neceſſarius. i. cuius extrema ſic ſe hn̄t ꝙ abſolute impoſſibile ē unū illorum eſſe uel cōſeruari etc. ſine altero ſed bene ecōuerſo, illo mō inter deū et creaturas ē ordo uel depēdentia eēntialis in gn̄e cāe efficiētis et finalis realiter et pprie et nūq̄ alibi, iproprie tn̄ dependet rl̄o ad ſuū fundamentū et terminum q̄ nō ē uera cātio. Sꝫ in gn̄e cāe materialis et formalis oīs ſuba corporea eēntialiter dependet a ſua materia et ſua forā, ita ꝙ iposſibile ē ipam eē hāc ſubaꝫ corporeā ſine hac materia et hac forma, uerum tn̄ quia nulla creatura eſt ſimpʳ neceſſaria nullus ordo creature ad aliā creaturā nec ad deū ē ſimpʳ neceſſarius, immo nullus ordo accn̄talis eſt ſimpʳ neceſſarius qa ſemp unū extremū eſt creatura. Sꝫ qn̄ dr̄ ordo eēntialis eē neceſſarius intellıgitur neceſſariᵒ ex ſuppoſitiōe. i. ſupoſito ꝙ extremū impfectius ſit in eē reali tūc impoſſibile ē abſolute aliud nō eē uel impfectū eē ſine illo a quo eēntialr̄ dependet. Alius eſt ſꝫ qd neceſſarius. i. ſm curſum cōeꝫ uel ſꝫ curſum naturalē, quē nulla creatura mutare pōt, ideo dr̄ neceſſarius, qa tn̄ deus pōt eū mutare ideo dr̄ ſm qd neceſſarius. Dr̄ cōem, quia ordinauit deus p certa media nos debere acqrere grām ut per ſacrā et orōnes et opa meritoria et interceſſionē ſanctorum etc. q̄ tn̄ nō niſi ex ordine diuine uolūtatis ſunt neceſſaria nō cōiter. Dr̄ naturalē, qa cōiter dr̄ eēntialr̄ ordinari hoiem, ſolem et deū, et tn̄ ſol nō ē ſimpʳ neceſſarius ad hoīs gn̄ationē, ſꝫ ſine eo pōt fieri, ſiʳ hō nō ē ſimpʳ neceſſarius, lꝫ forte ad gn̄ationē. i. ad hoc ꝙ gn̄etur hō reqrat hō, nō tn̄ ad hoc ꝙ hō pducat̄, qa pōt fieri a ſolo deo p creationē nō p gn̄ationē. Quidā cōſeqtur res ſꝫ eē indiuiduale et ille coīter eſt accn̄talis ut poſtea patebit. Capiendo alio mo ordinē eēntialē pro ordine eēntiarū, ut ordo eminētie ſiue pfectionis dr̄ ordo eēntialis, ſic nō oē poſterius requirit priᵉ ad eē ſuū reale, qa impfectius pōt realiter exiſtere ſine pfectiori. Secūdus ordo accn̄talis ē ille qui pōt euerti. i. pōt ecōuerſo fieri de ſecūdo primū, ut ordo pentū ad filios ē accn̄talis qa eque bn̄ ecōuerſo eēt poſſibile ut. ſ. filius eēt pr̄ ſui pr̄is ut pbabitur libro. 2. ſeʳ correlarie ꝙ oīs ordo cuius extrema n̄ neceº ex rōne ſua formali uel entitate reali ſic ordinantur ſꝫ pn̄t p accn̄s oppoſito mō ordinari eſt ordo accn̄talis. Cū autem cōiter dicatur oēm ordinē reducibilē ad illos duos ſcilicet eſ-

ſentialem et accidentalem conſtat ꝙ ualde large capitur ordo eẽntialis.ſ.pro illo qui cõſequit̃ extrema ex rõnibus formalibus eoꝝ,ſiue ex reali exñtia eorũ,ſiue in intellectu. ¶ Ser ex dictis primo.Si capit ſtricte ordo eẽntialis pro dependẽtia eẽntiali.ſ.ut primo eſt ille ordo deſcriptus ibi. Primus eſt etc.unũ relatiuũ nõ ſemp eẽntialiter dependet ab alio immo ĩ eſſe relatiui uel correlatiui nunq̃;,quia ordo eẽntialis nõ ẽ mutuus nec eſt ecõuerſo,ſed relatiua ſunt mutua.Seqtur ſecundo,nõ omne eẽntialiter dependens eſt ordinatũ eẽntialiter quia relatiua (lꝫ nõ propriiſſime) a ſe eẽntialiter dependẽt in eſſe relatiui lꝫ nõ in eẽ abſoluti fundantis et termini quia ĩpoſſibile eſt eẽ unum ſine altero,tñ quia eſt mutua dependẽtia ideo nõ ẽ ordo eſſentialis ꝓpriiſſime. Seqtur tertio,ꝙ nõ oĩs depẽdentia eẽntialis ẽ ordo eẽntialis ſꝫ bene ecõuerſo.Seqtur quarto,ꝙ in ordine eẽntiali aliqñ prius et poſterius ſunt in eodẽ ſuppoſito ut cãe intrĩſece et cãtũ eaꝝ,aliqñ nõ ut in genere cãe efficientis et finalis ru ſube nõ ru accñtis. Seqtur quinto,capiendo ſtricte ordinem eẽntialẽ ſemp prius põt realiter exiſtere ſine poſteriori in genere cãe extrĩſece,nõ in genere cãe intrinſece,lꝫ aliqñ ẽt poſſit fieri.Nã cãe intrinſece hoĩs pñt exiſtere realiter ſine hoĩe ſed nõ in bruto,quia corrupto bruto corrũpitur aĩa eius que eſt cã formalis eiꝰ.Ser ſexto,ordinẽ eẽntialẽ tm̃ proprie eẽ in abſolutis.Ser ſeptimo,ꝙ ordinata eẽntialr nõ ſemp ſunt ſepata actu. ſunt tñ ſemp ſeperabilia capiendo ſtricte.Ser octauo,capiendo ordinẽ eẽntialẽ pro ordine perfectionis eſſentiarum ꝙ ſemp poſterius põt eẽ realiter ſine priori et ecõuerſo. Seqtur nono, capiendo ordinẽ eẽntialẽ ut primo eſt deſcriptus quãto perfectiora tanto ſunt priora et illa pñt exiſtere ĩ alio ſuppoſito deſtructo illo qđ ab ipſo dependet.Seqtur decimo,inter ſubiectũ et paſſionẽ ſi eẽnt realiter idem et inter quecunq; que ſunt realiter idẽ,nullus ẽ ordo eẽntialis ſtricte,quia ordo eẽntialis requirit diſtĩctionẽ eẽntialẽ et realẽ ordinatorũ.Seqtur undecĩo, ꝙ ordinata eẽntialiter dr̃nt ſpecifice nec eſt ꝓceſſus in infinitũ, quia ſpẽs nõ ſunt infinite.Capiendo ordinẽ eẽntialẽ large ꝓ ordine qui cõſeqtur extrema ex rõnibus formalibus eoꝝ ut ẽ ſecundus in primo mõ capiẽdi eẽntialẽ ordinẽ uel ex reali ꝓductione ortũ hñs eſt quadruplex.ſ.nature,originis,pfectionis et cãlitatis,de ultimo dictũ ẽ prius,quia quidã ordo cãlitatis eſt eẽntialis,et quidã accñtalis,ut patuit di.2.fo.47.Ordo nature eſt ille qui immediate fundatur in rõnibus formalibus extremoꝝ.i.ordinatoꝝ uel qui ĩmediate oritur ex rõnibus formalibus ordinatoꝝ.Et capitur tripr.Vno mõ pro ordine naturarũ eẽntialiter et realiter diſtinctaꝝ.Alio mõ pro ordine naturaliũ pfectionũ forr diſtinctaꝝ in eadẽ natura.Tertio mõ ꝓ ordine naturalis ĩtelligẽtie ſic ĩtelligẽdo,ꝙ ordo naturalis intelligentie ẽ qui pp nr̃m modũ intelligẽdi ineſt,nõ pp rõnes formales intellectoꝝ obiectoꝝ qa alias coincideret cũ ſecũdo mõ ſicut nos pp pctm̃ originale prius naturalr ꝯcipimus ſenſibilia, et pp impfectionẽ prius uniuerſalia et poſtea ſingularia ſꝫ ille ꝓprie eſt ordo accñtalis. Notandũ ẽt ꝙ ordo aliqñ capitur ꝓ ſiltate aliqñ ꝓ prioritate,et poſterioritate.Nã ordo equaliũ et pariũ,ſm Aug.eſt ſimultas nõ prioritas nec poſterioritas.Ex his ſeqtur ꝙ ordo p̄dicatorũ de aliquo eodẽ uel pluribus fundatus in natura rei eſt ordo nature.Seqtur ſecundo ordo p̄dicamẽtalis eſt ordo nature.Ser tertio ꝙ naturali ordine in p̄dicãdo cõiora ſunt priora et particulariora ſunt poſteriora , ſed ĩ ſubiiciendo eſt ecõuerſo. Seqtur quarto ꝙ qñ aliqua p̄dicata ſic ſe hñt ꝙ unũ ex rõne ſua formali preſupponitur alteri et ñ ecõuerſo ſunt ordinata ordine nature ſicut cõceptus entis preſupponitir oĩbus aliis et nõ ecõuerſo,ideo cõceptus entis ſimpliciter eſt prius in ordine nature et ſic cõſequenter eſt de omnibus aliis.Sequitur quinto , ꝙ in diuinis uere eſt ordo nature.

Sequitur ſexto,ꝙ ordo nature non eſt realis ordo niſi ſit rerũ realiter exiſtentiũ,ſed in ĩtellectu eſt tm̃ ordo rõnis, dr̃ tñ ordo realis extrinſeca denominatione ſi ordinata corrñdent rebus realiter diſtinctis,ut diuina eẽntia eſt una res que eſt uolitiua intellectiua etc.ex ꝓpria ſua natura et entitate, et ordo eſt inter intellectũ et uolũtatẽ naturaliter,ſed non eſt ordo realis quia nõ ſunt due res ſed una,que uere eſt ĩtellectiua et uolitiua.In intellectu aũt ſunt uere duo,ideo ibi eſt ordo eorũ ſꝫ rõnis quia uoluntas et intellectus in intellectu non ſunt entia realia ſed rõnis dicitur tamen realis,quia illa duo in ĩtellectu repreſentant unam rem realem,ita ꝙ entitas eorũ in intellectu ſub diſtinctiõe et ſub dualitate habetur ĩ re ſub unitate. Quõ aũt diſtinguantur ex natura rei,uiſum eſt di.2.et.8.Sequitur ſeptimo,ꝙ in diuinis pr̃ eſt prior natura filio,quia ex rõne ſua formali preſupponitur filio ita ꝙ nullo mõ eſt poſſibile illum qui eſt pater eſſe filiũ nec ecõuerſo idem de pr̃e et filio reſpectu ſpũſſancti nec eſt poſſibile patrẽ nõ eſſe priorẽ filio ex ratione formali paternitatis et filiationis.Seqtur octauo, ꝙ ĩ deo eſt prius et poſterius et ſimul,licet nõ ſit prius et poſterius duratione et ſituatione et pfectione.Seqtur nono,ꝙ ordo abſolutorũ in deo naturaliter eſt prior ordine relationũ,quia abſolutũ inquantũ abſolutũ precedit reſpectiuũ.Seqtur decimo,ordo generationis qui ẽ eoꝝ que ordinate occurrũt uel incognoſcendo uel eẽndo ẽ ordo nature , et pro ſtatu iſto cõiora ſunt priora generatione in cognoſcendo diſtincte qđ eſt accñtaliter iõ eſt euerſus ordo ad naturã rei,quia ex natura rei oppoſituꝫ eſſet, ſꝫ ille ordo eſt ex natura uel pena cognoſcentis,et per ꝯñs accidẽtalis.Dicitur in cognoſcẽdo pp cãm proxime dictã. Dr̃ in eẽndo,quia in eẽndo ſemp ſingularia occurrunt primo iõ ſunt priora generatione in eſſendo. Per hoc intelligitur unuꝫ cõe dictũ,ꝙ priora generatione ſunt poſteriora pfectione. Nam illud intelligitur in eſſendo,quia natura procedit in eẽndo ab imperfecto ad pfectũ ut a materia prima et a formis impfectioribus ad perfectiorẽ,ut in generatione hoĩs ab embriõe etc.uſq; ad aĩam intellectiuã,et iſte ẽ ordo in creaturis ex rõnibus formalibus eorũ,nõ in hoc ꝙ tpe unũ eſt aliquo prius quia hoc eſt accñtale.Similiter intelligitur illud dictũ Scoti.ꝙ proceſſus in creatura eſt oppoſitus ei qui fit in deo,nã ſenſus eſt , in ꝓceſſu reali nõ ĩtellectiuo prius eſt impfectius in creatura et ultimo pfectius ſi intelligitur tpe tũc eſt ordo accñtalis ſi ĩtelligitur p̄ſuppoſitione naturali,ſic eſt ordo nature ſꝫ in deo primũ ſimpliciter.i.oĩbus aliis p̄ſuppoſitũ.i.eẽntia diuina eſt pfectiſſimũ et ultimo ſunt alia que lꝫ in re ſint eque pfecta cũ eſſentia,non tñ in rõnibus ſuis formalibus abſtractis q̃; q̃; ut ſunt ĩ deo omnes hẽant infinitatẽ ut modũ intrinſecũ rõnis formalis eorũdẽ. Similiter pꝫ illud dictuꝫ ꝙ in cognoſcendo ex natura rei ordo generationis et pfectionis ſunt ideꝫ tã in deo q̃; in creatura qa ſemp a perfectiſſimo alicuiꝰ ordinis accipiũtur oĩa alia ut ab indiuiduo recipiuntur oĩa alia p̄dicata et tñ indiuiduũ eſt perfectiſſimũ in illo ordine neceſſario quidẽ a perfectiori ſumunt alia quia a rebus ſumit̃ noticia , oĩs res aũt eſt ſimplex a qua poſtea abſtrahũtur ulr̄ia idẽ eſt in deo. Nã ab eẽntia uia alia p̄dicata ſumũtur. ¶ Sꝫ dubitat̃ quõ intelligatur eẽ realis proceſſus ĩ deo a pfecto ad impfectũ. Dico ꝙ nõ ẽ ꝓceſſus ad impfectũ ſꝫ eſt ꝓceſſus ab eo qđ ẽ pfectiſſimũ ad alia q̃ ſunt in re eque pfecta,ſꝫ illud primũ ẽ radix oĩuꝫ alioꝝ et hꝫ a ſe ſuam pfectionẽ,et alia ab eo,iõ alia dñr quodãmõ impfecta. ¶ Ser xi.ꝙ diuina eẽntia eſt oĩno primũ in ordine nature in diuinis. Ser.12.Cũ exñtia actualis ſit idẽ qđ eẽntia diuina iõ ſicut eẽntia ẽ pm ſiue in po ſigno nature ſic ẽt exñtia.Ser.13. Quãuis intellectꝰ et uolũtas ſint idẽ forr eẽntie et in primo mõ dicendi ꝑ ſe , adhuc tamen eſt ordo nature inter eſſentiam et potentias

ita ꝙ ex natura rei preintelligitur eẽntia per modũ ſundamẽti. Secundo intelligitur ipa eẽntia ut opatiua. Et omnino prima operatio diuina eſt intelligere (quia oĩa alia dependẽt ab illa, capiendo dependere pro ꝓſupponere) ideo intellectus eſt in ſecundo ſigno nature in diuinis. Tertio eſt uoluntas. Et ille ordo eſt naturalis ordo et realis, ſic intelligendo ꝙ ipa eẽntia ẽ una res et realiter eſt intellectiua et uolitiua, et ſicut uelle realiter preſupponit itelligere ſic ẽt uolũtas preſupponit itellectũ ideſt neceſſe eſt ad hoc ꝙ eẽntia ſit uolitiua ꝙ ſit itellectiua ex intrinſeca rõne eẽntie et illarũ potentiarũ tam in cõceptu ꝙ̃ in re. ſunt tñ alia predicata de deo in intellectu ſumpta ab eẽntia ñ in ordine reali ſimpliciter, nec eo modo quo potẽtie ſumuntur ſ; ſolũ abſtractiue ut ens, ſpũs, ſubã capta pro per ſe exñtia, que tria quidditatiue predicantur de deo ita ꝙ in primo ſigno nature in talibus eſt ens quia quandocunq; ualet ꝯña de uno ad aliud et nõ econuerſo illud a quo non cõuertitur ꝯña ſubſiſtendi .i. facta per ly eſſe uel eſt, eſt prius natura alio. Subſtantia eſt in ſecundo ſigno, ſpũs in tertio. Seqtur ꝙ ſi ſigna nature capiantur pro ordine ad ipam naturã, eẽntia eſt in primo ſigno, intellectus in ſecundo, uoluntas in tertio etc. Si aũt capiãtur ſigna nature pro ordine cõceptuũ in preſupponendo, ſic ens eſt ſimpʳ in pᵒ ſigno nature etc. ¶ Vbi notandum ꝙ ordo nature multipʳ accipiẗ qa aliqñ icipiẗ in infimo in pñdo et terminatur ĩ ſupremo, aliquando ecõuerſo, et ideo ſepe in uno ordine aliquod obiectũ eſt primum qđ in alio eſt ultimũ, aliqñ ſumitur ꝭm modũ quo res ordinãtur ꝭm eẽ reale, aliquãdo ꝭm conceptus formatos de eadem re, aliquando in predicãdo ponitur cõmunius prius et minus cõe inferius, aliquãdo ponitur infimum primo et in reſolutione conceptuũ q̃to ꝓpinquiora tali rei tãto priora, et ſic ꝭm diuerſas conſiderationes diuerſimode ſumitur ordo nature et ꝭm hoc aliquid idẽ põt eſſe primũ naturaliter et ultimũ et medium ꝭm ꝙ diuerſimode cõſideratur res licet ſit tm̃ una res et una rõ formalis in ea tñ põt multiplex ordo fundari. Sequũtur modi intrinſeci quidditatis, qui ideo dicũtur intriſeci quia ſunt intra quidditatem et formalitatẽ, nõ tñ ſic ſunt ibi ꝙ ſint illi fundamentales et ueri cõceptus qui rem diffiniunt ſed ſunt totius diffiniti modi uel etiã diffinientiũ cõceptuũ ut in re ſunt, et poſſant aliquo modo cõcipi quidditas et modus eius ſub diuerſa habitudine, ſiue diffinientia pñt concipi ſine mõ ſed tunc nõ perfecte cõcipiuntur nec ꝓprie ipſa qđditas cõcipitur cũ ſine intrinſeco mõ ſuo cõcipiatur. ꝙ aũt aliq dicunt ꝙ poſt modos intrinſecos ſequũtur potẽtie et habitus, ꝑ; falſum quia potentie ſunt ꝓprie fundamentaliter capiendo de qdditate et modus quidditatis eſt mod us earꝫ, ideo ſeqtur modus illas potentias, nec habitus eſt in deo aliquo mõ diſtinctus ab eẽntia uel actu, ideo licet aliqua uocabula ut eſt ſapientia etc. ſignificent per modũ habitus, illi tñ modi ſignificandi nõ ꝑtinent ad ordinẽ nature, quia ſolũ differũt rõne, et ſic patet ꝙ ſapientia eſt ipm intelligere diuinum, ſimiliter de aliis dicatur. ¶ Notandum aũt ꝙ ſigna nature uel originis nihil aliud ſunt q̃; primum, ſecundũ, tertiũ etc. Ideo cũ dr̃ hoc eſt ĩ primo ſigno nature ſenſus eſt in ordine nature hoc eſt primũ. Similiter notandũ ꝙ ſigna nature .i. primũ ſecundũ tertium etc. pñt multipliciter ordinari. Vno mõ per ſimpʳ ſimplicia ut ſi aliqua res reſoluatur in ſimplʳ ſimplicia etc. illo mõ ꝓciſe et ꝓprie ſumitur. Alio modo qñ aliqua plura ſimul ponũtur et unũ primum reſpectu aliorũ, ut ſi oĩa quidditatiua in diuina eẽntia ponantur in primo ſigno, et attributa oĩa in ſecundo ſigno. Illo mõ capitur improprie. Eſt tñ ille modus uſitatus apud plures, iõ debet bene conſiderari illa diſtinctio ad cõcordandũ dicta doctorũ. Similʳ ſepe dr̃ ꝙ in uno ſigno nature ſunt plura ſigna, quod debet intelligi de ſigno nature ſecundo mõ. Seqtur duodecimo, ꝙ immediate poſt modos intrinſecos ſequũtur actus. primo intelligendi, ſecũdo uolẽdi. Et l; illi actus ſint ſimpʳ ſimplices et per ꝯñs non poſſint uere in quolibet eoꝝ in ſe l; bene reſpectu diuerſorũ fundari plura ſigna nature et in utriſq; poſſint qa ipi ambo hñt primũ et ſecundũ .i. ſigna nature tñ ex parte obiectorũ et extrinſece diuiditur quilibet illoꝝ in ualde multa ſigna. Et oĩa illa dicũtur eẽ in uno ſigno ſi cõſideratur ipe actus in ſe, ut intelligere dei reſpectu ſui, ꝑſonarũ diuinaꝝ, creaturarum oĩum etc. ſunt oĩa illo mõ in uno ſigno nature cõſiderando intelligere dei in ſe, et oĩa precedunt uelle diuinum. Si aũt obiecta ipa cõſiderantur, cũ creatura ſit eẽntialiter poſterior ipſo uelle diuino ſimilʳ perſone diuine ſint naturaliter poſteriores uolitione diuina (quia intelligit deus ex ſe ſine oĩ ꝓductione eẽ uolẽs, ſ; tñ per ꝓductionẽ ſunt ibi ꝑſone) ſic intellectio ꝑſonarũ et creaturaꝝ ẽ naturalʳ poſterior uolitione diuina, iõ ſit unuſquiſq; cautus ut bene cõſideret qđ ſit prius aut poſterius et ꝑ quã cõſiderationẽ. Neceſſaria quidẽ eſt illa cõſideratio ad ueritatẽ cognoſcendã et ad difficultates ſtudioſis occurrẽtes bñ ſoluendas. Illa ergo intellectio diuina dr̃ ſapientia, intellectus, ſcientia, ꝓſciẽtia, ars etc. ubi ſemp d; notari obiectum reſpectu cuius dr̃ ſic uel ſic, et tũc ꝭm ordinẽ obiectoꝝ debet ordo notari intellectionis diuine, ſed ut dixi ille ordo nõ eſt ex parte intellectionis quãtũ in re exiſtit quia eſt uere unica ſimplex ſed in obiectis, uerbi grã, diuina intellectio dr̃ ſapientia quia eſt reſpectu eternorũ ſ; dr̃ ſcia qa eſt rᵘ creaturaꝝ iõ ſapia ẽ prior naturalʳ ipa ſcia .i. obiectũ ſapie eſt naturalʳ prius q̃; ſcie et ſic ꝯñter de oĩbus noĩbus fiat, de quibus infra habebitur. Sẽper notetur ꝙ in uno ſigno nature ſepius diuerſa fundant aliquãdo ex intrinſeca rõne illius qđ ponitur in illo ſigno ut ſi ſit nõ ſimpʳ ſimplex, aliqñ extrinſece dato ꝙ ſit ſimpʳ ſimplex .ſ. ꝑ obiecta. Siʳ abſoluta ſemp ꝓcedũt reſpectiua et ea q̃ ad extra ſunt. Idẽ dicat de ipo uelle qđ ĩmediate ordinatur poſt intelligere. ¶ Si obiciatur ꝙ paſſiões ut ẽ unitas, ueritas, et bonitas ꝓcedũt naturalʳ intelligere et uelle, qa ueritas idem ẽ qđ intelligibilitas et bonitas idem eſt quod appetibilitas etc. Ad hoc reſpondeo. unitas eſt modus ĩtrinſecus ut ſupra probatũ ẽ diſtinctione prima. Siʳ ſi bonitas capitur pro ꝑfectione eſt modus intrinſecus, et ẽ ipa infinitas, ſ; illo mõ nõ ẽ paſſio entis, ſ; qñ capiẗ ꝑ appetibilitate, mõ intelligibilitas et appetibilitas in re nihil aliud ſunt q̃; res intelligibilis et appetibilis, et in ſe ꝓprie nõ ſunt niſi entia rõnis ſicut oĩs potentialitas et aptitudo iõ nõ opʒ ordinẽ nature in eis fundare aliũ ab eo qui in rebus itelligibilibꝰ et uolibilibus fundat. Seʳ .14. ꝙ ꝓductiones ꝑſonaꝝ ſequuntur actus intelligẽdi et uolẽdi. Nã illi actus neceſſarii ſunt ad eẽntialẽ ꝑfectionẽ dei ſingularis ſiue huius dei dato ꝙ nulla ꝑſona eẽt ꝑ impoſſibile ſ; ꝓductio nõ põt eẽ ſine ꝑſona, mõ certũ eſt ꝙ ea q̃ cõueniunt huic deo ſingulari ſunt priora ꝑſonalibus. Seʳ .15. ꝙ dicere eſt prius natura quã ſpirare. Seʳ .16. ꝙ prioritas q̃ pr̃ prius intelligit uel uult q̃; filius nõ ẽ naturalis prioritas ex pte intellectionis et uolitiõis qa ſolũ ꝑ originẽ ẽ .i. ꝓductionẽ, non ex natura intellectionis et uolitiõis cũ ſit una numero. Seʳ .17. ꝙ pr̃ naturalʳ prius intelligit et uult q̃; filius ſit, quia productione filius eſt filius et intelligere et uelle ſunt priora naturaliter illa productione. Seqtur .18. pr̃ naturalʳ poſterius ſpirat q̃; filius ſit filius quia ex natura extremorum oritur ille ordo. Sequitur .19. ꝙ relationes cõmunes .i. idẽptitas, ſimilitudo et eqlitas etc. ſunt naturalʳ poſteriores ꝑſonis qa nõ pñt ineſſe niſi perſonis pluribus. Seqtur .20. Relationes originis ſunt naturaliter priores totis perſonis ſicut eẽntia (nõ tñ in eodẽ ſigno cum eẽntia) eo ꝙ preſupponitur cõſtitutiuũ cõſtituto, ꝑſona eſt cõſtituta, relatio ꝯſtitutiuũ. Seqtur .21. ꝙ relatiões ꝑſonales ſunt naturalʳ priores relonibus coībꝰ. Seqtur .22. ꝙ pr̃ in diuinis eſt

naturaliter prior filio et ſpū ſcō,quia ex intrinſeca ratiōe ſua
ille ordo oritur.Similiter ē filius prior.s.ſancto naturalr.nam
ſicut actio naturalr ex rōne ſua formali ē prior paſſione ſic ī
relatiuis per modum actionis et paſſionis ut in ſecundo relati
uoꝝ ſemper illud quod ꝑcat per modū actionis ē eētialr pri/
us ſuo correlatiuo.et ſic pr̄ ē eētialiter prior filio.Ser 23.ꝙ in
ter generare et ſpirare ē ordo nature.Ser 24.ꝙ aliqn̄ īter ori/
gines ē ordo nature.ut3 correlario .23.aliqn̄ inter unū eētiale
et unā originem ut inter intelligere et generare.aliqn̄ inter eēn
tialia tm̄,ut inter ītelligere et uelle, aliqn̄ īter perſonas,ut pa/
tet correlario.22. aliqn̄ īter eſſentialia et ꝑſonas ut inter intel
ligere et pr̄em. Ser.25.ꝙ pr̄ nō proprie prius natura intelligit
q̄; filius,nec uult,nec ſpirat,nec creat etc.quia intelligere uelle
etc.non hn̄t ex ſua rōe formali ꝙ prius pr̄ intelligat et uelit q̄;
filius,tn̄ per accn̄s eſt illa prioritas. ¶ Secundus ordo eſſen/
tialis large capiendo eſt ordo originis qui eſt ordo qui nō con
ſequitur extrema ex rōne formali eoꝝ, ſ3 tm̄ per hoc ꝙ unum
eſt ab alio uel a nullo alio. ita ꝙ illud quod ē a ſe naturaliter
eſt prius illo quod eſt ab eo.tamen in habendo idē ex parte il/
lius quod ab utroq; hētur nō eſt ordo nature,ſed ꝙ in hoc ē pri
us q̄; in alio nō eſt ex parte ſui,ſed propter hoc ꝙ unum illoꝝ
habentium eſt ab alio,ut ꝙ pr̄ dicitur prius intelligere filio,nō
eſt propter hoc ꝙ pater eſt pater,et filius filius, nec propter in
tellectionem in ſe,ſed quia pr̄ genuit filium, et illā intellectionē
ſibi cōmunicauit,ideo propter illam generationem dicitur pri/
us eſſe in patre quā in filio,et hoc eſt eſſe prius origine.i.ꝑpter
ꝑductionem.Notādum aūt ꝙ ordo originis nihil aliud ē q̄; pri/
mum,ſecundum et tertium,ſic ꝙ nihil aliud eſt illa relatio q̄; il
la tria formaliter,et ſubiectantur in perſonis et fundantur in
originibus.i.productionibus. ¶ Notandū ēt ꝙ dupliciter ac/
cipitur ordo originis.Vno mō proprie ut dictum eſt. Alio mō
large pro eſſe a ſe uel a nullo,pro eē ab uno per modū nature,
eſſe a duobus per modū uolūtatis,ſed illo ſecūdo mō ſunt re/
lationes rationis potiſſime prima,nec etiā aliqua relatio ordi
nis in diuinis eſt aliud q̄; illud in quo fundatur.Et ſi talis rela
tio oritur ex natura rōnum formaliū uel reꝝ dr̄ relatio rea/
lis et diſtinguūtur inter ſe formaliter,ſi aūt oritur ſolū ꝑ con
ſideratione intellectus tunc eſt relatio rōnis.Eſt ergo ordo ori
ginis ꝑprie quādo aliquid idē habetur in tribus ꝑſonis et ē cō/
municatū uni per aliā.tunc dr̄ hr̄e ordinem originis in ſe pro/
pter productiones perſonarū,et quia talis ordo non eſt ex ra/
tionibus formalibus extremoꝝ,ſed tm̄ per hoc ꝙ habetur in ha
bentibus talē ordinē et realē,ideo eſt ordo qui quodāmō ꝑ ac/
cidens cōuenit eſt tn̄ eētialis.i.neceſſarius hn̄s ortū a produ/
ctione reali.Ex quo p3 ꝙ ordo originis ſecundo mō in diuinis
nihil aliud eſt q̄; eſſe a nullo,uel eſſe a ſe,et hoc eſt primu3 ſi/
gnum,ſecūdū eſt eſſe ab uno per modū nature, tertiū eſt eſſe a
duobus ſuppoſitis per modū uoluntatis. Et fundantur in reali
bus originibus,ideo ꝓm fundamenta eſt ordo realis ſed capien
do primū ſignū pro eſſe a nullo,uel a ſe qđ idē eſt, eſt pura ne
gatio,ſecundū ſignū eſſe ab uno ſi dicit relationē aliquā aliā
q̄; filiationem,nihil reale eſt,ſimiliter dr̄ de tertio ſigno.Sequi/
tur primo ꝙ ſi dicatur pr̄em prius intelligere q̄; filiū uel prius
ſpirare,hoc tm̄ eſt prioritate originis nō nature,et nihil aliud
eſt dicere q̄; ꝙ pr̄ a nullo accepit intelligere uel nullus ſibi cōi
cauit,ſed filius accepit a pr̄e etc. Seqtur ſecundo,pr̄ eſt prior
origine q̄; filius,quia eſſe a ſe eſt prius q̄; eſſe ab alio.Sequitur
tertio,ꝙ pater non prius origine generat q̄; ſpiret,ſed ſimul,qa
utrunq; h3 a ſe.Seqtur quarto,ꝙ cū dr̄ filius hēt a pr̄e ꝙ eſt ab
alio nō debet intelligi ꝙ eſſe ab alio ſit aliquid reale aliud a fi/
liatione,ſed ꝙ illud eē ab alio predicatur de filio hoc hēt a pa/
tre eo ꝙ pr̄ genuit filiū.Nā eē ab alio ꝑ modum nature funda
tur uel conſequitur generationē. Seqtur quinto, ꝙ ſicut dictū ē
di.10.de ſpū ſcō ꝙ pater et filius intelligere ipm̄ pn̄t duplr intui
tiue, ſic ſimiliter pōt dici de filio reſpectu pr̄is ꝙ ipm̄ intelli/
gat in primo ſigno intuitiue. ¶ Pro quo notandum ꝙ cum il/
la ſigna ponuntur nō ponuntur ideo ꝙ ſic ſit in re, ſed ponunt
ut quidditatū et formalitatū noticia habeatur que alias habe
ri nō pōt,ꝑpter quod non ſequitur pro illo ſigno non cōuenit il
li perſone actus ergo nō cōuenit ſibi.Exemplū in hoīe ſunt plu
ra ſigna quidditatiuorū cōceptuū et accidentaliū,licet ergo hō
realiter et uere habeat accidentia,tn̄ limitādo nos ad primū ſi
gnum pro illo ſigno nō hēt.i. ſtando preciſe per intellectū in eſ
ſentialibus et quidditatiuis nullū ibi reperitur accidens,tamen
uere in re eſt accidens (et notetur ille modus imaginandi de ſi
gnis.i.intellectus ſtet in cōſideratione illius cogniti pro illo ſi
gno,et tunc nihil aliud qđ non eſt illud intelligitur pro illo ſi/
gno.i.inquantū ſtat ꝑciſe et limitat ſe ad conſiderādū illud,ut
dedi exemplū de hoīe) Non ſequitur ergo hō pro ſigno quiddi
tatiuoꝝ ꝑdicatorū nō includit accidentia,ergo nō hēt acciden/
tia quia abſolute h3,ſed non pro illo ſigno.i. quia me limitaui
ad cōſiderandū tm̄ quidditatiua inter que nullū accidens eſt.
Ex hoc ſequitur ꝙ illa eſt uera, ſpiritusſanctus nō eſt pro pri
mo et ſecūdo ſignis originis,ſed nō ſequitur ergo aliquādo rea
liter non fuit uel nō eſt ſpūſſanctus.Seqtur ſexto principaliter
ꝙ cū primū ſignū originis.ſ.eſſe a ſe uel eſſe a nullo producēte
uerificetur de toto patre in quo eſt eētia cū oībus eētialibus
ſuis etc.ꝙ in illo uno ſigno quaſi totus ordo nature habetur, qa
habetur eētia ītellectus,uoluntas,ens,ſpūs, ſubſtātia,intellige
re.uelle,generare,ſpirare etc.Dixi quaſi,quia ordo nature in/
ter perſonas et origines non habetur in pr̄e ſolo, uel in primo
ſigno originis.Sed ꝙ doctor noſter dicit.ꝙ totus ordo nature ī
illo ſigno habeatur,debet diſtingui de ordine nature, quia qui
dam eſt qui reſultat preciſe per eētiā uel naturā diuinā. illo
mō uerū eſt,alius reſultat ex rōne formali cuiuſcunq; ſiue ſit
natura uel ſuppoſitum uel perſona uel origo.illo mō non intel/
ligitur Scotus. ¶ Vbi ſemp notandū,ꝙ ordo nature multipr
accipitur quia aliquādo centū cōceptus ſumūtur ſimul,ꝑ uno ſi
gno reſpectu alioꝝ,alquādo capiuntur multi ordines inter il/
la centū ſic ꝙ unū et idē aliquādo eſt prius poſtea poſterius iō
nō eſt miꝝ ſi aliquando aliquid dr̄ primū reſpectu unius qđ ē
poſterius reſpectu alterius.Seqtur ſeptimo,cū diuina eētia et
ꝑſone ſint entia permanentia ꝙ oīa ſigna fundata in ipſis ſunt
permanentia nō ſucceſſiua.Seqtur octauo cū ordo durationis
conſiſtat in ſignis ſucceſſiuis ꝙ in quolibet ſigno durationis to
tus ordo originis ſit et nature. ꝙ aūt aliqui dicunt ſigna origi/
nis diſtingui realiter pōt intelligi ꝙ origines in quibus fundan
tur diſtinguantur realiter ipa tn̄ ſigna originis ſecundo mō ꝑ
eē a ſe et eſſe ab alio nō diſtinguūtur realiter cū ſint rōnis ni/
ſi ly realiter accipiatur ꝑ ſeꝑabiliter et uerificabiliter de ſup
poſitis realiter diſtinctis. ¶ Tertius ordo eētialis eſt ordo ꝑ
fectionis et eminentie qui eſt exceſſus uel defectus alicuius re
ſpectu alterius,ita ꝙ quanto res eſt nobilior,tanto eſt prior,et
nobiliſſima eſt prima,et ignobiliſſima ē ultima, de quo ſupra
fo.72.Et ille ordo eſt realis in realiter exiſtentibus,in aliis n̄.
ille ordo non eſt in diuinis ad intra,ſed ad creaturas,ſed ordo
nature eſt tā ad intra q̄; ad extra,ſimiliter ordo originis.

¶ EXPEDITA materia de ordine eſſentiali.ſequitur nunc
determinandū de ordine accidentali,qui eſt duplex,quidā rea/
lis.i.ꝓm quātitatē realem,quidā intentionalis,ut eſt ordo digni
tatis uel īdignitatis ta3 in gradibus officioꝝ uel meritoꝝ atq;
demeritorū.Primus ē quadruplex.ſ.localis ſiue naturaliter ſi/
ue caſualiter ſiue uoluntarie.Secundus eſt durationis ut quā
do unum eſt prius alio duratione.Tertius eſt ꝯtinuationis ſi/

ue partium in eodem. Quartus eſt ordo numerorum, qui quidem etiam eſt eſſentialis loquendo de ſpecibus numerorum, ſed loquendo de ordine unitatũ accidentali ille eſt accidentalis. Illi aũt ordines dicũtur accidentales, quia quomodocũq; ordinãtur extrema illorũ ordinũ ſemp poſſunt alio mõ ordinari non repugnante natura extremorum.

¶ EXPEDITA materia de ordinibus diuerſis, nũc accedo ad reſolutionẽ prime partis in corpore queſtionis ubi doctor ſex dicta intendit. Primum. Ordo originis capitur tripliciter. Vno mõ ut ſupra dictum eſt illo mõ memoria in patre non eſt prior origine uolũtate fecunda. Alio mõ large pro ordine nature, et ſic capitur hic. Tertio mõ pro ordine fundato in originibus et ſic capitur etiã hic. Secundũ. Memoria fecunda .i. intellectus cũ eſſentia que ſunt productiua filii prius naturaliter habetur in p̃re q̃; uolũtas fecunda. Tertiũ. Generare eſt origine prius in p̃re q̃; ſpirare, etiã naturaliter eſt prius. Et dr̃ prius origine quia ipa extrema ſunt origines. Quartũ. Impoſſibile eſt patrẽ generare filiũ et eque primo ſpirare ſpm̃ſanctũ, quia neceſſario ſpirare preſupponit generare, immo prius generat q̃; ſpiret. Quintũ. In illo priori pr̃ cõmunicat filio eſſentiam cũ oĩbus eſſentialibus ſimiliter et uoluntatem fecundã eã dẽ numero quã ipſe pr̃ hẽt, et quia in ſigno poſteriori pater ſpirat ſpũm ſc̃tm̃, non põt ſine filio ſpirare quia filius hẽt illam eandẽ uoluntatẽ qua ſpirat pr̃. Sextũ. Pater et filius ſunt oĩno unũ principiũ ſpũſſancti .i. q̃uis ſint due perſone pater et filius, tamen uoluntas qua ſpirant eſt ſimpliciter una, ideo dicuntur non unus ſed unum principium, ita q̄ ly principium determinat ad uoluntatem qua ſpirant.

¶ SED EST DIFFICVLTAS etc. Hec eſt ſecunda pars principalis in qua doc. primo ponit opinionẽ. Hen. gan. in ſum. ar. 54. qui ponit quinq; dicta. Primũ. Suppoſita ſpirãtia ſunt duo. Secundũ. Expreſſio illius articuli .ſ. de proceſſione ſpirituſſancti debet exprimere diſtinctionẽ ſuppoſitorũ ſpirantiũ, et unitatẽ principii ſiue uoluntatis fecunde. Tertium. Voluntate concordi ſpirare uere et ſufficienter exprimit predicta, ideo debet dici q̄ uoluntate cõcordi ſpirent ita q̄ cõcordia aliquid per ſe requiſitũ ad ſpirationẽ denotat .ſ. diſtinctionẽ perſonarũ. Quartũ. Bene põt cõcedi q̄ pr̃ et filius ſpirent in quantum ſunt diſtincti, quia impoſſibile eſt ipſos eſſe eandẽ perſonam. Quintũ. Diſtinctio patris et filii in ſpiratione ſpũſſancti dupliciter conſideratur. Vno mõ ut in eis eſt actus ſpirandi, et illo mõ cũ ille actus et principiũ eius ſit unus ſiue unũ non põt dici q̄ ſpirent inq̃tũ plures quia principale ad ſpirationem ẽ uoluntas unica et ſpiratio unica, ſuppoſita aũt p̃ris et filii ſunt extranea et nõ principale rõne cuius ſpirant. Alio mõ ut eſt in eis cõcordia in amore mutuo et in ſpirãdo ſpũm ſc̃tm̃ ratione illius ↄcordie põt dici q̄ ſpirãt ut p̄les, ſi[r] diligũt ſe ut p̄les.

¶ CONTRA ISTAM OPINIONEM etc. Hic doc. improbat Henri. octo rõnibus. Prima. Si ſpũſſanctus ille eſt productus uoluntate ut concordi ergo eſt unus alius ſpirituſſanctus productus uoluntate fecunda ut precedit cõcordie rationẽ (quia cõcordia eſt extranea uoluntati) cõſequẽtia ꝓbatur dupliciter. Primo quicunq; hẽt oĩa requiſita ad ſpirationem et neceſſario actu agit q̃d põt, ille pro illo ſigno pro quo hẽt illa requiſita ſpirat, ſed pater et filius in priori ſigno q̃; uoluntas ſit cõcors uel q̃; uoluntas cõcors ſpiret hñt oĩa requiſita ad ſpirationem .ſ. ſuppoſita cõuenientia, principiũ perfectũ .i. infinitã uolũtatẽ cum obiecto infinito, ergo cõſequentia bona. q̄ aũt uoluntas diuina non ut actu uolens ſit principium producendi, ꝓbatur, uoluntas ut uolens nõ eſt libera, ſed ut ꝓductiua uel ſpiratiua ſpũſſancti eſt libera, ergo aſſumptum uerum. Secundo idẽ probatur, filius nõ producitur intellectu ut actu intelligẽs, ergo nec ſpũſſanctus uoluntate ut actu uolens. Secundo probatur ↄña, uoluntas habens primariũ obiectũ ſibi p̃ns magis eſt productiua ſpũſſancti q̃; habens ſecundariũ, ſed primarium obiectũ eſt eſſentia diuina, ſecundariũ eſt perſona, ergo uoluntas magis eſt ſpiratiua ſpũſſancti inquantũ hẽt eẽntiam pro obiecto q̃; iq̃tũ hẽt pſonã, ſi aũt ↄcors amor et mutuus eẽt rõ ſpirationis tunc uolũtas inq̃tũ hʒ pſonas cordiↄter amãtes ꝓ obiectis eſſet ratio ſpiratiõis. Seqtur correlarie q̄ pr̃ nõ p[o] ſpirat inq̃tũ diligit filiũ nec filius p[o] ſpirat inq̃tũ diligit pr̃m nec ſpirat inq̃tũ diligũt eẽntiã, ſed inquantũ amabilis eſt eẽntia .i. ſub ratione qua eſt hec eſſentia, quia amabilitas nõ eſt rõ ſpiraronis, ſicut nec rõ actus amandi. ¶ Secunda rõ principalis cõtra Hen. Si eẽt uoluntas in uno ſuppoſito perfecta poſſet elici actus ſpirãdi, ergo mutuitas que nece[o] requirit pluralitatẽ nõ eſt rõ ſpirationis. Añs probatur. Nã nihil plus requiritur ad actionem niſi principiũ quo perfectũ, et ſuppoſitũ cõueniens et perfectũ. ¶ Tertia rõ principalis. Si uoluntas ſub rõne cõcordis et mutui amoris eſt principiũ ſpirandi ſequitur q̄ erunt duo principia formalia ſpirandi et proxima .ſ. uoluntas fecunda et concordia mutua. ¶ Quarta rõ principalis. Inquantũ concordes ſpirare nõ eſt ut unũ principiũ ſpirare ſicut nec ut unũ ſuppoſitũ. ¶ Quinta rõ. Quero ab Hen. ſi pater ſpirat ſpũm ſc̃tm̃ ut actu amans filiũ utrũ etiã inquantũ filius redamat patrem uel tantũ ut pater diligit filiũ. Si primũ, tũc pater non eẽt ſufficiens principiũ ſed aggregato patre ad filiũ cõpleretur rõ principii ſpiratiui q̃d eſt incõueniẽs. Si detur ſecundũ, hoc flm̃ eſt, quia ut probatũ eſt ſupra ſi non eſſet amor actualis adhuc uolũtate ut uoluntas diuina nõ ut uolens ſpiraretur ſpũſſanct[9]. ¶ Sexta ratio principalis. Si illa rõ quaʒ pro ſe habet Rich. et Hen. eſſet bona .ſ. quia amor mutuus eſt iocundiſſimus et ſi non eẽt mutuus non eẽt iocundiſſimus, ſequeretur q̄ deus nõ eſſet beatus niſi amore mutuo, ſimiliter ſi eſſet una perſona ſolũ, illa non poſſet eſſe beata, quia nõ haberet amorẽ mutuũ quod falſum eſt. ¶ Septima rõ. Ad iocunditatẽ amoris facit redamatio, et noticia redamationis, et ſic ſequeretur q̄ niſi cognoſcerem me redamari nõ eſſem beatus, ſimiliter noticia redamationis eſſet magis rõ ſpirandi et cõpletiſſima q̃; uoluntas et amor uoluntatis. ¶ Octaua rõ eſt cõtra Hen. ex ꝓpriis dictis, quia quoli. 5. q. 6. tenet q̄ ſpũſſanctus diſtingueretur a filio dato q̄ ñ eſſet a filio, ex quo ſequitur ſpm̃ ſc̃tm uel nõ neceſſario requirere filiũ ad ſui productionem, et per conſequens nec amorem mutuum, uel q̄ illud dictum ſuum ſit falſum ſcilicet q̄ diſtingueretur a filio ſi non eſſet a filio.

¶ PREMISSIS ergo argumentis et formatis, reſtat nunc litteram doctoris reſoluere in dicta. Quorum primum eſt. Falſum eſt ſpm̃ ſc̃tm̃ ſpirari uoluntate ut conconditer ea ſe mutuo diligunt pater et filius. Secundũ. Quando ſuppoſitũ aliquod hẽt principiũ perfectũ producendi in aliquo ſigno nature uel originis et illud ſuppoſitũ eſt cõueniens productioni .i. non eſt illo principio productũ põt illo principio producere in eodem ſigno nature uel originis in quo habet. Nam poſſibile eſt creaturam agere in primo inſtanti ſui eſſe, ut pʒ in ſecundo libro, ergo multo magis ſuppoſitũ diuinũ põt agere pro omni ſigno in quo conuenit ſibi agere. Tertiũ. Infinita uoluntas cũ obiecto infinito preſente non impedita põt producere preter omne uelle et ante omne extraneum. Quartũ. Voluntas ut actus primus .i. in ſe ut eſt produccliua uolitionis in nobis eſt libera et productiua libere. Similiter in deo eſt prĩcipiũ libere producendi. Quintum. Actus uolendi non eſt liber .i. non eſt productiuus alicuus per modũ libertatis, tamen eſt liber ſic intelligẽdo q̄ eſt libere productus. Sextum. Actus uolendi in creaturis ẽ qualitas abſoluta et naturalis .i. ſi aliquid producit me-

re naturaliter producit. Septimũ. Si ab actu uolẽdi generatur habitus moralis, naturaliter generatur. Octauũ. Si ſpũſſanctus ſpiraretur uoluntate ut actu eſt uolens nõ libere ſpiraretur, eo ꝙ uolitio non ẽ liberũ principiũ. Nonũ. Obiectũ naturale di uini intellectus eſt duplex. ſ. primariũ et ſecundariũ. Primũ ẽ eẽntia cum eẽntialibus, ſecundũ ſunt perſone. Decimũ. Aliquid eſſe naturale obiectũ intellectus divini põt dupʳ intelligi, uel ꝙ naturalitas ſe teneat ex parte ĩtellectus diuini uel obiecti. Pri mo mõ omne ens eſt naturale obiectũ dei, quia ex rõne intelle ctus diuini ipe intellectus eſt reſpectu oĩum. Secundo mõ in eẽ obiectiuo ſimiliter eſt naturale oẽ ens, ſed in eſſe reali non. Nã in tali eſſe eſt mere contingens et per ꝯñs nõ eſt naturale obie ctũ illo mõ, ſed põt nõ eẽ obiectũ. Vndecimũ. Creaturã in eſſe cognito eſſe naturale obiectũ põt intelligi dupʳ, uel ꝙ illud eſſe cognitũ ſit ratio illius obiectiuitatis, uel ipa intellectio diuina; primo mõ falſuz eſt, ſecũdo mõ uerꝫ eſt. Duodecimũ. Pater pri us origine intelligit q; filius ſit genitus capiendo prius origine large. Nam illa prioritas dr̃ originis eo ꝙ terminatur ad filiuz genitũ cuius generatio eſt origo, eſt tñ prioritas nature. Tre decimũ. Actus intelligendi in patre nõ eſt rõ generandi filiuz. Decimũquartũ. Pater et filius prius natura, et prius origine (capiendo prius origine ut ꝓxime dictũ eſt) uolunt et amant formaliter ſe inuicẽ et eẽntiam ſuam, q; ſpirẽt ſpũmſctm̃, et tñ uolitio nõ eſt rõ formalis ſpirandi. Decimũquintũ. Quando principium aliquid agendi eſt ita perfectũ in uno ſuppoſito ſi cut in duobus, eque bene et perfecte eſt uni principiũ agendi ſi cut duobus. Decimũſextũ. Principiũ agendi nõ recipit pfectio nem ſibi cõpetentẽ a ſuppoſito ſed cõmunicat ſuppoſito. Decimũ ſeptimũ. Per principiũ agendi ſuppoſitũ eſt potens agere. De cimũoctauũ. Ex eſſe in uno uel pluribus ceteris paribus, non fit unũ numero melius, immo in uno ſic eſt perfectũ ſicut in pluri bus. Decimũnonũ. Quicquid abſolutũ et reſpectiuũ hẽt pater in primo ſigno originis qd̃ põt hr̃e a ſe hꝫ a ſe et nullum tale reci pit a filio. Et dr̃ originis nõ nature, quia licet habeat abſoluta oĩa prius natura q; filius ſit genitus, non tamen reſpectiua, quia paternitas eſt ſimul natura cũ filio, lꝫ aliquo mõ ſit prior natu rali intelligentia. Similiter relationes communes naturaliter ſunt poſteriores ſunt tñ priores origine, quia a nullo ſunt ſed filius ab alio. XX. Voluntas fecunda eſt abſolutuz in ſe, tamẽ ly fecunda importat unũ reſpectuz ꝓductiuitatis. XXI. Volũ tas fecũda prius origine eſt in pr̃e q; in filio. XXII. Mutuitas dilectionis ẽ relatio rõnis. XXIII. Nulla rl̃o rõnis preexigi tur diuie ꝓductioni ut pricipiũ illᵒ. XXIIII. In uolitiõe et oĩ actu uitali eſt una rl̃o ad obiectũ uel ad terminũ. XXV. Pa ter et filius uniformiter ſpirant ſpũmſctm̃ ſicut oẽs tres pſone ſunt oĩno unᵒ creator et uniformiter creãt qcqd creãt. XXVI Hereticũ eſt dicere pr̃em nõ eſſe beatũ formaliter in ſe ſed in filio obiectiue. XXVII. In creaturis triplex ẽ rõ amabilitatis Prima eſt bonitas honeſti uel utilis uel delectabilis. Secunda ẽ redamatio. i. ſi dilectus rediligit. Tertia ẽ qñ cognoſco ꝙ me rediligit. XXVIII. Magis amabilis ẽ creatura ex oĩbᵒ tribus q; ex uno ſolo. In diuinis aũt oppoſitũ ẽ. XXIX. Filius nõ eſt amabilior pr̃i ex redilectione q; ſine ea. XXX. Eſſentia ẽ tota rõ dilectionis perſonarum adinuicem, nec ſi una perſona redi ligit redilectio eſt alia ratio amabilitatis.

¶ QVANTVM AD ISTVM articulũ etc. Hic deter minat doctor difficultatẽ iſtam ſm̃ propriã mentem ponendo aliqua dicta. Primũ. Pater et filius ſpirant ſpm̃ſctm̃ uolunta te inquantũ omnino una. Secũdũ. Ad principiũ ut pricipium tã tum duo reqruntur. ſ. perfectio eius in ſe, et ꝙ habeatur in ſup poſito conueniente anteq; illud principiũ intelligatur hr̃e termi num. i. productũ adequatũ. Tertiũ. Voluntas prius origine eſt in pr̃e et filio q; intelligatur hr̃e terminũ adequatũ. i. ſpm̃ſctm̃ ſpiratũ. Quartũ. Voluntas concors põt intelligi dupʳ. Primo ꝙ perſone ſeinuicem diligant, qd̃ eſt concordare actu ſecundo elicito et ille amor põt uel eſſe eſſentie, uel perſonarꝫ, et debet eſſe equalis dilectio utrobiq;, ſecundo ꝙ ipſa uoluntas ſit nata utriuſq; perſone eẽ principiũ unũ in ſpirando ſpm̃ſctm̃. Pri mo mõ nõ ſpirant pr̃ et filius ſpm̃ſctm̃ ſed ſecundo modo ita ꝙ cõcordia illa nihil aliud eſt q; ipſos uniformiter eodẽ princi pio ſpirare. Quintũ. Doc. pᵐ modũ diuidit ĩ duos, quorꝫ primus ẽ amor cõcors eẽntie, ſecũdus amor cõcors pſonarũ inter ſe, iõ dicit primis duobus modis. Sextũ. Magis ſpirãt pater et filius uoluntate una q; cõcordi, quia unitas uoluntatis fecunde eſt principalis ratio, diſtinctio aũt pſonalis quã notat cõcordia ẽ acceſſoria uel extranea licet ſumme neceſſaria. Septimũ. Quã do in uno ſunt duo principia actiua que hñt ordinẽ inter ſe in agendo non eſt ꝓxime actiuũ per ſecũdũ principiũ quin prein telligatur agere per primũ principiũ. Octauũ. Pr̃ in diuinis hꝫ duo principia actiua. ſ. intellectũ et uoluntatẽ que hñt natura lem ordinẽ in agendo, et nõ põt ſpirare per uoluntatẽ niſi prein telligatur genuiſſe per intellectũ. Sequitur correlariũ, cum ad generare ſequatur duas perſonas eſſe. ſ. pr̃em et filiũ, ſequitur ꝙ ſpiratio neceſſario cõueniat utriq; perſone, qa filio pater ne ceſſario cõmunicat oĩa ſua abſoluta. Nonũ. Non eſt uoluntas fecunda in proxima potentia ad ſpirandũ niſi memoria fecun da ſit ĩ actu generãdi. Decimũ. Tota rõ quare neceſſario actᵘ ſpirandi eſt in duobus ſuppoſitis eſt ordo fecunditatũ intelle ctus et uolũtatis ad quã ſequitur, ante ſpirationẽ uim ſpirati uã. i. uoluntatẽ fecundã eſſe in filio ſicut in patre. Vndecimuz. Cum dicit Richardus dilectione mutua ſpirari ſpm̃ſctm̃, debꝫ ſic intelligi dilectione. i. uoluntate fecunda in pr̃e et filio exiſtẽ te, qua uoluntate ſe inuicẽ diligunt et eadẽ ſpirant, tñ ipa dile ctio non eſt ratio ſpirationis. Duodecimum. Si alia eſt mens, Richardᵒ debet negari, quia contradicit beato Auguſtino. Tre decimum. Auguſtinus exponitur diſtinctione. 32. in his quibus uidetur dictis contradicere.

¶ IVXTA QVESTIONEM iſtam etc. Hec eſt tertia ps huius queſtionis in qua doctor mouet difficultatem grãmati calẽ que eſt iſta, utrũ pater et filius poſſint dici unus ſpirator. Circa quã doctor plura bona dicta ponit. Primũ. In hac diffi cultate uis eſt de ſignificato termini ideo ñ multũ ẽ immorãdũ. Secundũ. Nullũ nomen uerbale denominat principiũ agendi ni ſi in ordine ad ſuppoſitũ. i. nullũ predicatur in cõcreto de prin cipio productiuo niſi in cõcretione ad ſuppoſitũ, ut ſpirator eſt cõcretũ et non denominat uoluntatẽ fecundã niſi ut in ſuppoſi to, quia uolũtas non eſt ſpirator ſed ſuppoſitũ hñs uoluntatez cui uoluntas eſt principiũ ſpirandi. Tertium. Lectio ſignificat actum legendi, tñ modus ſignificandi eſt per modum habitus et quietis qui eſt modus ſignificandi eſſentialis nominis grãmati ci. Et ſunt idem habitus et quies. Nã quia dicitur primo de ge neratione, habitibus preſentibus. i. formis acquiſitis quas inten debamus acquirere ceſſat motus. i. eſt quies, et ideo habitus ibi capitur pro quiete, et ſic cũ dr̃ per modum habitus et quietis, ly et debet exponi pro ideſt, ut ſit ſenſus, habitus ideſt quietis. Quartũ. Lector ſignificat actum legendi cũ ꝯcretione ad ſup poſitũ cui ille actus cõuenit. Quintũ. Cũ doctor dicit, ꝙ lector ſignificat principiũ huius actus in cõcreto ut denominat ſuppo ſitũ agens ly ſignificat, debet capi pro ſupponit. Nã ſignificatuz oĩum grãmaticaliũ inflexionũ et partium orationis tantũ ſunt entia rationis et ſunt modi ſignificandi etc. ideo omnes dictio nes de lectione ſiue ſint noĩa ſiue uerba ſiue participia omnia ſignificant idem, ſed non oĩa ſignificant eodem modo nec habent modos ſignificandi eoſdem. Sextum. Spirator ſignificat uim ſpi

ratiuam in cõcreto.i.in concernentia ad ſuppoſitũ. Septimum. Terminus numeralis multitudinẽ importat,ideo cũ quocunque termino cõſtruitur notat ipm̃ uel ſignificatum eius eſſe multiplex. Octauũ. Non põt ſaluari terminus numeralis cõſtruct⁹ cũ ui ſpiratiua,quia ipã eſt unica et terminus numeralis notaret eius multiplicitatẽ. Nonũ. De ui ſermõis nõ debet cõcedi ꝙ ſint duo ſpiratores. Decimũ. Principiũ ſcat actũ ꝑ modũ fluxus et fieri ſicut uerbum. Vndecimum. Illa eſt concedenda, pater et filius creant,ſimiliter illa pater et filius ſunt creantes, ſimiliter illa pater et filius ſpirant,ſimiliter illa, pater et filius ſunt ſpirantes. Sed non conceditur ꝙ ſint duo creatores uel ſpiratores,quia ſunt noĩa uerbalia et ſignificant actum per modum habitus et quietis,et non per modum actus .i. per modũ fluxus et fieri. Ecce hic dicit doc.ꝙ ſpirator et creator ſignificant actũ ideo ſupra accepit ſignificare pro ſupponere. Duodecimũ Terminus numeralis additus alteri termino cõſtructus cum eo determinat ipm̃ ſm naturam termini numeralis.i.ſignificat ipſum numerari,ut cum dicitur tres perſone ſignificat perſonã numerari. Tredecimum. Idem ſignificat ſubſtantiuũ et adiectiuum, et differunt tm̃ in modo ſignificandi. Decimumquartum.ꝙ ſanctus Tho.i.par.ſum.q.35.ar.ult.dicit propter adiacentiã uel cõcretionem ad ſuppoſita poſſe terminũ numeralẽ addi termino adiectiuo non ſubſtantiuo eo ꝙ ſuppoſita poſunt multiplicari forma manente una eſt falſum,quia ſignificant idem adiectiuũ et ſuũ propriũ ſubſtantiuũ. Decimũquintũ. Adiectiuũ ſignificat formam in adiacentia ad ſuppoſitũ,ſed ſubſtantiuũ nõ ſed hoc tantũ eſt ſecũdũ modos ſignificandi. Decimũſextum. Omne dependens ultimate habet aliquid oĩno independens qd̃ ultimate terminat dependentiam eius ideo quãdo duo dantur quorũ unũ nõ eſt ultimate independens,tũc opȝ ulterius querere aliud a quo utrunq; dependet. Decimũſeptimũ. Quando adiectiuum cõſtruitur cũ uerbo ſubſtãtiuo,illud ſubſtantiuũ terminat dependentiam illius adiectiui ſufficienter, quando aũt ſunt duo adiectiua neutrum ſufficienter terminat dependentiam alterius,ſed opȝ aliud querere. Decimumoctauum. Dicẽdo duo ſpiratores,ly duo hȝ ſubſtantiuũ ſuum ſufficienter terminans dependentiã eius ideo denotatur ſpirator multiplicari ꝑ ly duo, ſed cũ dicitur duo ſpirantes,utrũq; eſt adiectiuum,ideo oportet querere ſubſtantiuum qd̃ eſt ly perſone uel aliqui,ſimiliter tres creantes ſubintelligitur aliqui uel perſone. Decimumnonũ. In diuinis adiectiuũ maſculinũ per ſe poſitũ hẽt ſubſtantiuum ſubintellectũ.ſ.quis uel perſona. XX. Vſitate maſculinũ et femininum non ſunt ſubſtantiua, ſed ſolum in neutro genere, tñ in diuinis nomina maſc.uel fe.generis bene ſunt adiectiua,quia perſone ſunt ultima ſubſiſtentia ideo hñtur loco ſubſtantiui. XXI. cũ dicitur pater et filius non ſunt unus ly unus eſt adiectiuũ et ſubĩtelligitur quis ꝓ ſubſtãtiuo uel ꝑſona,ut ſit ſenſus pater et filius nõ ſunt unus quis uel una perſona. XXII. Non ſequitur diſtinctio ꝯñtis ad diſtinctionẽ añcedentis ſi illud cõſequens ſimpl̾r ſeqtur ad añs ſimpliciter ut non ſequitur, ſicut ſequitur unus ſpirans ergo unus ſpirator,ſic ſequitur duo ſpirantes ergo duo ſpiratores. Hec regula procedit de formalitate ꝯñe,tñ quãdo cõſequens diſtinguitur in antecedente beneſequitur ut ſicut ſequitur,unus homo ergo unũ aĩal ſic ſequitur duo homines ergo duo aĩalia,quia ly aĩal quod eſt ꝯñs diſtinguitur in añte.i.hoĩe. In propoſito aũt ſuppoſita ſpirãtia multiplicantur et perſona ſiue ſpirans diſtĩguitur in patre et filio, ideo bene põt dici,unus ſpirans et duo ſpirantes. Sed quia ſpiratiuũ principiũ.i.uoluntas quam notat ly ſpirator non numeratur nec diſtinguitur in patre et filio non poteſt dici duo. XXIII. Quando arguitur a diſtinctione añtis ad diſtinctionem cõſequentis eſt fallacia cõſequentis,ut ſic arguendo ſicut unus ſpirãs ita unus ſpirator,ergo ſicut duo ſpirantes ita duo ſpiratores. XXIIII. Multe auctoritates ſanctorum non ſunt uere de uirtute ſermonis ſed debẽt exponi. XXV. Si inuenitur illa propoſitio in doctorib⁹,ꝙ pater et filius ſint duo ſpiratores debet exponi ꝙ ly ſpirator capiatur large pro ſpirante.

¶ AD ARGVMENTA etc. Nunc expedito corpore queſtionis cauda reſtat abſcindenda. Et fiunt tria argumenta pro illa parte,ꝙ pater et filius ut diſtincti ſint principiũ ſpũſſancti. Primũ eſt tale. Oĩs nexus eſt diſtinctoꝝ, ſpũſſanctus eſt nexus pr̃is et filii ergo ut diſtincti ſpirãt ſpm̃ſctm̃. ¶ Ad hoc rñdet doc.diſtinguendo de nexu,quia capitur dupliciter. Vno mõ proprie pro reali nexu aliquoꝝ. Alio mõ metaphorice pro aliquali cõuenientia aliquoꝝ ſicut hic,ſpiratio actiua eſt unica in patre et filio qua ſpiratur ſpũſſanctus, ideo pr̃ et filius dicuntur necti in ſpũſctõ. Similiter quia perſona ſpũſcti ẽ una et pater et filius ſpirãt uniformiter ſpm̃ſctm̃,ideo ẽt dicuntur pater et filius necti in ſpũſctõ. Ad formã g° argumẽti. Maior ẽ uera de nexu p° mõ ñ ſo mõ,mõ de nexu ſo mõ ẽ ad ꝓpoſitũ, nõ de nexu p°°. ¶ Secũdũ argumẽtũ. Actio ẽ ſuppoſiti,g° duorum ſuppoſitorũ nõ eſt una actio. Seqtur ꝙ pater et filius ut diſtincti ſpirãt. ¶ Ad hoc rñdet doc.ponendo aliqua dicta. Primũ. Illa eſt falſa ſi uniuerſaliter intelligatur actio eſt ſuppoſiti ſed bene illa eſt uera actio eſt ſingularis per ſe exiſtentis. Secundũ. Licet pulchre dici poſſet,ꝙ ſicut hic deus eſt coĩs tribus ꝑſonis ſic ſit hic ſpirator coĩs patri et filio,et ſicut hic deus non eſt certũ ſuppoſitũ.i.non eſt ĩ ſe ſuppoſitũ q̃uis ſit idẽ realiter tribus ſuppoſitis ſic etiam hic ſpirator eſſet ſingulare non ſuppoſitũ,cõe tamen duobus ſuppoſitis.ſ.patri et filio. Simil̾r ſicut tota trinitas nõ ẽ ſuppoſitũ,et tñ unica creatiõe creat. ſic hic,ſpirator unica ſpiratione ſpirat, et tñ nõ ẽ certũ ſuppoſitũ. Sȝ hoc falſe dicitur qa ſi eſſet hic ſpirator coĩs qui ſpiraret ſpiritũſanctũ ipẽ realiter referretur ad ſpũmſctm̃. Et quia eſſet prior patre et filio qa eſſet improduct⁹,ſequeretur ꝙ ante patrem filiũ et ſpm̃ſctm̃ eſſet aliquod relatiuũ ad intra qd̃ nõ eſſet perſona. Tertiũ. Oĩs relatio realis ad intra eſt ſolius perſone.i.nihil aliud q̃; perſona refertur relatione ad intra, tamẽ ad extra hic deus refertur ad creaturas ut creator, ſed illa relatio nõ eſt realis relatio ſed rõnis,ut patebit diſt.30. Quartum. Actio ultimate denominat.i.in concreto predicatur tantũ de ſuppoſito uel de habente modũ ſuppoſiti.i.de per ſe exiſtente ſiue ſit naturaliter ſiue ſupernaturaliter ut eſt aĩa intellectiua ſeparata uel accidentia in euchariſtia. Quintũ. Accidẽtia illa et aĩa ſeparata per ſe exiſtunt ſed non incõmunicabiliter exiſtũt,quia nata ſunt in eſſe et ĩformare. Sextũ. Nulla forma denominat ſubiectũ nec ſua eſſentia nec actionibus ſuis niſi actu informet,ut corpus non põt dici aĩatũ niſi de facto aĩa ſit in corpore,et informet ipſum quia nõ ſufficit eſſe ĩ corpore ſicut et ſepe aĩa poſt mortem in corpe ſuo exiſtit et punitur in ipſo,quia tñ nõ informat corpus ideo non denominat corpus.i. nomẽ ſuũ nõ tribuit corpori in cõcretiua predicatiõe. Septimũ. Sicut forma exiſtens in corpore uel ſubiecto dat ſubiecto illi nomẽ ſuũ in cõcreto,ut hõ dr̃ albus ſic etiã nomẽ actionũ ſuarũ tribuit ei et paſſionũ ſuaꝝ,ut hõ uidetur,homo immutat uiſus etc. Octauũ. Predicatio actionis in cõcreto põt fieri de forma que ẽ in ſubiecto,ut albedo uidetur et immutat uiſum, tñ illa denominatio non eſt ultima,ſed qñ ſubiicitur ſubiectũ in quo ẽ accñs illud in talibus ꝓpoſitionibus tũc ẽ ultima denominatio. ut homo uidetur etc. Nonũ. Subſtantie et ſubiecta habent a forma illam denominationẽ,ideo principaliter et proprie de forma uerificantur denominationes niſi uocabulum ꝑꝑ modũ ſignificandi repugnaret forme et cõueniret ſubiecto. Decimũ. Quãdo una forma eẽt in decem ſubiectis et haberet aliquã actionẽ

propriam, ſicut aľcedo immutat uiſum illa unica actio denominaret oĩa ſubiecta unica denominatiõe, ut ſicut pr̃ et filius una ſpiratiõe ſpirant, ſic hec decẽ ſubiecta una ĩmutatione immutarent uiſum. Nunc ad formã argumẽti. Cũ arguitur. Actio ẽ ſuppoſiti ergo pluriũ ſuppoſitoꝝ ſunt plures actiones, negat cõſequentiã, quia actio illa nõ nũeratur nec multiplicatur nec diuiditur in ſuppoſitis, et eſt in ualore eadẽ ſolutio que eſt data in fine corporis queſtionis. Vndecimũ. Aliqñ una res hẽt multas rõnes agendi. i. includit plures rõnes agendi. ſ. multas potẽtias que pñt denominari actionibus ſuis ac ſi eẽnt forme realiter diſtincte. ¶ Tertiũ argumentũ. Si pater et filius producunt ſpm̃ ſctm̃ inquantũ ſunt unũ, uel ergo ut unũ in eẽntia uł perſona uel ui ſpiratiua, nõ primo mõ, qa tũc ſpiritusſanctus ꝓduceret ſe quia eſt eẽntialiter idẽ cũ pr̃e et filio, nõ ſecũdo mõ, quia ut ſic non ſunt unũ, nec tertio mõ, quia ſi pp̃ unitatẽ principii perſone debent dici unũ principiũ ergo pp̃ pluralitatẽ principii põt una perſona dici plura principia. Cum ergo pater habeat uim generãdi et ſpirãdi, ipẽ deberet dici duo principia. ¶ Ad hoc rñdet doctor concedendo tertium membrum diuiſionis, incõueniens autem quod infert negat. Nã pluralitas ſuppoſitoꝝ requireretur ad hoc ꝙ pater diceretur duo pricipia uel duo ꝓducẽtia, de quo in tertio libro diſtinctione prima.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO VTRVM PATER etc. Hec eſt ſecunda queſtio huius diſtinctionis. In qua doctor querit utrũ pater et filius uniformiter ſpirent ſpm̃ ſctm̃. ¶ In quo titulo omnes termini ſunt declarati preter unũ. ſ. uniformiter. Vbi notandũ, ꝙ uniformiter ſpirare eſt eadẽ ui eque pfecte ſpirare ſine dependentia et in perfectione. ¶ Corpus huius queſtionis conſiſtit in paucis dictis. Primũ. Actus tripliciter cõſideratur. primo in ſe. ſecundo inquantũ aliquid ipſo eſt actũ. i. productum. tertio inquantũ fit ab aliquo ſuppoſito uel aliquibus ſuppoſitis uel ſingularibus. Secundũ. Vniformitas notat diſtinctionem, ideo cõſiderando actũ ſpirandi primis duobus modis eſt unitas numeralis nõ uniformitas proprie quia eſt ſine diſtinctione. Nã ſpiratio actiua in ſe eſt una et ſpiritus ſpiratus ſimiliter unus. Tertiũ. Filius hꝫ uim ſpiratiuã a pr̃e, iõ pater prius origine. i. a ſe habendo uim illã et a nullo alio ſuppoſito ſpirat, ſꝫ filius poſteri⁹ origine ſpirat quia uim illã ſpirandi hẽt a pr̃e. Quartũ. Non ſeʳ. filius poſteri⁹ origine ſpirat et pater prius origine ſpirat ergo ſimpliciter et realiter prius ſpiratur ſpiritusſanctus a pr̃e q̃ꝫ a filio, quia illa ſigna prioris et poſterioris non ſunt in re ſed ſolum ĩ itellectu quia in re eſt oĩmoda unitas ſpirationis. Quintũ. Simile eſt ſicut ſi idẽ effectus numero eſt a deo et creatura ille effectus eſt prius a deo q̃ꝫ a creatura. i. independẽter, non tñ duratione nec realiter ẽ prius a deo q̃ꝫ a creatura. Sextũ. Pater prius natura et origine generat q̃ꝫ ſpiret, et dr̃ natura, quia ex rõnibus farmalibus gñationis et ſpirationis, eſt ille ordo. Dicitur origine eo ꝙ generatio et ſpiratio ſunt origines, ideo capitur large prius origine. Septimuꝫ. Non eſt ſimile de generare et ſpirare pr̃is ex una parte, et de ſpirare patris et filii ex alia parte. Nã idẽ pater utrũq; facit, ordinate tñ, quia prius generat poſtea ſpirat ordine nature et ordine quodãmõ reali, ſed pr̃ et filius ſimul ſpirãt, ſpm̃ ſctm̃ realiter ſine ordine nature et reali ex parte ſpirationis, licet iter patrẽ et filiũ ſit ordo realis. Octauũ. Iſte eſt ordo ad ꝓpoſitum intelligendũ, quia primo in patre eſt ſecunditas generãdi et ſpirandi a ſe, ſecundo pater generat et filius ſimul hꝫ uim ſpirandi, tertio pater et filius ſimul ſpirant cuꝫ ſolo illo ordine, quia pater habet a ſe ſuũ ſpirare, filius habet a patre. Nonũ. Non ẽ ordo originis inter ſpirationẽ patris et filii, quia illa eſt unica in re, et ordinata ordine originis ſunt realiter diſtincta ſi proprie capitur ordo originis, tñ inter patrẽ ſpirantẽ et filiũ ſpirãtem eſt ordo orignis proprie, et inter hr̃e ſpirationẽ in patre et filio eſt ordo originis, quia eſt in patre a ſe, et in filio a patre. Decimum. ꝙ doc. dicit, ꝙ pater in ſecundo ſigno originis ſpirat a ſe, filius nõ aˢ ſe ſecundũ ſignũ dicit uel intelligit inter tria ꝓxime noiata que ſunt ſigna nature tñ dicit ea eſſe ſigna originis. i. originationis perſonarũ. In illo aũt ſigno ſecundo eſt duplex ſignũ originis quia. ſ. pater a ſe ſpirat, filius non. Vndecimum. Si uoluntas fecunda habuiſſet productũ adequatũ ante q̃ꝫ fuit cõicata filio, filius non potuiſſet uolũtate produxiſſe ſpiritũſanctũ cum patre ſicut nec ſpiritusſanctus, qui licet habeat uoluntatem fecũdã, qa tñ ipa uolũtas fecunda preĩtelligit̃ hr̃e ꝓductũ adequatũ anteq; ſit ſibi uolũtas cõicata, qđ ꝓductũ ipſe eſt, ideo nõ põt ꝓducere per illã uolũtatẽ, ſecus ẽ de filio.

¶ PRO SOLVTIONE ARGVmentorũ. Notandum primo ꝙ principaliter pater ſpirat intelligendo principaliter. i. a ſe. Secũdo intelligẽdo principalr̃ ut dicit auctoritatẽ. i. quia filio cõicauit, ſed nõ intelligendo ꝙ filius ſit ſecũdarius ſpirans. Tertio. Alexander de alexãdria. i. lib. di. 12. q. 2. et ſctũs Bona. in preſenti diſt. q. 2. in fine, et in tertio dubio litterali ¶nt patrẽ ſpirare principaliter et principalius ſed filiũ tm̃ pricipaliter, quia pr̃ habet auctoritatẽ. i. fecunditatem reſpectu filii et ſpiritusſancti, ſed filius tm̃ hẽt auctoritatẽ. i. fecunditatem reſpectu ſpũſſancti. Sed. Gulielmus uarro cõtradicit illis doctoribus negando, quia cõparatio proprie dicta debet eẽ in aliquo uno qđ ſit in utroq; cõparatoꝝ, ſed patrẽ principalius ſpirare nullam unã formã dicit in pr̃e et filio, nã in ſolo pr̃e eſt principalitas qa ideꝫ eſt principalr̃ ſpirare qđ a ſe ſpirare, ſed a ſe ſpirare nõ eſt in filio. Notandũ aũt ꝙ quotiens doc. ſubtilis narrat opinionem ſancti Bonauẽ. uel defendit eã uel ſi nõ placet ſibi ipſe ad minus non improbat eam, ſic facit hic, ipẽ adducit aduerſariũ. s. Boneuẽ. quaſi diceret. Mihi charus es, te nõ improbabo, quia tñ neceſſitas eſt declarandi tuã cõcluſionẽ alteri cõmittere curaui. Nihilominus tñ opinio Bonauẽ. bene ſtat, quia licet ſibi exponere uocabula ſua, ſicut Aug. qui ly principalr̃ exponit ut placuit, ſic ẽt. s. Bonauẽ. exponit uocabulũ illud principalius ad uoluntatẽ ſuã. Per hoc eſt ſolutũ primũ argumentũ qđ innititur auctoritati Aug. ¶ Secundũ argumentũ innititur auctoritati Iero. dicentis. ſpm̃ ſctm̃ proprie per filiũ a pr̃e ſpirari. ¶ Pro ſolutione notandũ ꝙ proprie capitur tripliciter. Vno mõ ut idẽ eſt qđ nõ coiter. Secũdo ut idẽ eſt qđ nõ improprie uel nõ abuſiue. Tertio ut idẽ eſt qđ appropriate, et ſic pater proprie ſpirat pp̃ auctoritatẽ. i. fecunditatẽ q̃ꝫ a ſe hẽt. Secundo notandũ ꝙ proprie ſpirare ſi idẽ eſt qđ non improprie, illo mõ filius proprie ſpirat, ſi aũt idẽ eſt qđ nõ coiter, illo mõ nõ proprie ſpirat nec ẽt pater, quia pr̃ et filius coiter ſpirant. Si aũt capitur pro appropriate tũc ſolus pater ꝓprie ſpirat. Tertio notandũ ꝙ ſpirationẽ eſſe cõem põt duplr̃ intelligi uel predicatione uel realitate ſiue in eẽ reali. Vtroq; mõ eſt uerũ. Quarto notandũ ꝙ proprietarius dr̃ ille qui habendo rẽ nullo mõ depẽdet ab alio, ſed uſuarius qui utendo re dependet ab alio, et ille ñ eſt proprietarius. Quinto notandũ, quia pr̃ in habendo uim ſpiratiuã et actũ ſpirandi a nullo dependet ſed hẽt a ſe ipo, ideo proprie dr̃ ſpirare, ſecus eſt de filio, tñ ſpirat proprie ſi proprie idẽ eſt qđ pfecte ſpirare. ¶ Tertiũ argumentum innititur auctoritati Hylarii. qui orat ad deũ patrẽ di. ꝓmerear ſpm̃ ſctm̃ qui a te eſt per unigenitũ, et ſic uult ꝙ ſpiritusſanctus ſit a pr̃e per filium et per ꝯñs non uniformiter.

¶ Pro cuius ſolutiõe doc. notat ꝙ hec prepoſitio per. poteſt cõſtrui cũ uerbo tranſitiuo uel intranſitiuo uel abſoluto. Primo

mõ notatur ſubauctoritas in caſuali ꝑpoſitionis, ut pr̃ creat ꝑ filiũ. Secundo mõ notatur auctoritas. i. principalis cauſalitas et hoc uel efficientie ſicut hõ uiuit per deũ, uel cauſe formalis, ut hõ ſapit per ſapientiam. Ad Hylariũ ergo dicendũ ꝙ ly per unigenitũ dicit auctoritatẽ in pr̃e, ſ; non efficientie tñ productiuitatis, ſimiliter ſm mẽtẽ Scoti dicit ſubauctoritatẽ in filio. ¶ Quartũ argumentũ innititur auctoritati Richar. ꝙ dicit ſpiritũſanctũ procedere a patre mediate et immediate ſed a filio tm̃ immediate. ¶ Pro cuius ſolutione doc. notat. ꝙ pr̃ ſpirat ualuntate ſua propria ſpm̃ ſctm̃ ideo immediate ſpirat. Similiter qa cõmunicat filio eandẽ uoluntatem, ideo dr̃ mediate filio ſpirare. Filius aũt eo ꝙ ꝑ propriã uoluntatẽ ſpirat dr̃ immediate ſpirare, et quia nulli cõmunicat uim ſpirãdi, ideo non dr̃ mediate ſpirare. Secundo notat ꝙ in hoc nõ debꝫ intelligi ꝑfectio maior uel minor ſiue aliquid qđ notat diuerſitatem in actu ſpirandi, ſed tm̃ alius modus ſignificandi eandẽ unitatem ſpirandi. Tertio notat hr̃e a ſe et ab alio ſunt tm̃ modi habendi. ¶ Quintũ argumẽtũ. Oĩs cã prima plus influit. i. plus agit q̃ ſecunda, ſed pr̃ eſt prius producens q̃ filius, ergo plus et ꝑ ꝯñs difformiter a filio ꝑducit. ¶ Doc. rñdet, negando maiorẽ ad propoſitum, quia ipſa ſolum eſt uera in cauſis eſſentialiter ordinatis et eſſentialiter diſtinctis, ſic nõ eſt hic. Similiter patet qua prioritate pater ſpirat et qua non.

DISTINCTIO. TREDECIMA.

POST HEC. CONSIDERANDVM EST QVANTVM A talibus etc. Hec ẽ diſtĩctio tredecima primi libri. In qua doc. agit de diſtinctione generationis et ſpirationis et contentatur unica queſtione cuius titulus is eſt. Vtrũ generatio ſit ſpiratio uel diſtinguatur ab ea. Termini eius omnes ſunt declarati ſupra. Queſtio iſta hẽt tres partes ſicut alie. ſ. caput, corpus, et caudã. In corpore queſtionis duo tangũtur. Primũ eſt quid circa eam ſenſerint alii, et improbatio eoꝝ. Secundũ eſt determinatio queſtionis ſm mentẽ ꝓpriã. ibi ad queſtionẽ reſpõdeo. ¶ Circa primã partẽ, primo ponitur opinio Egidii diſtinctione preſenti. ar. 2. et Guilielmi uarronis in p̃nti diſtinctiõe que ponit productiones diſtingui per terminos. i. per perſonas quas uocãt formales terminos. i. proprie dictos terminos, et quia eẽntia nõ eſt producta ideo eã non uocãt terminũ formalẽ. Probant. Motus diſtinguũtur per terminos. i. quot ſunt termini tot ſunt motus quinto phyſicoꝝ. ſed productiones ſunt quaſi mot⁹, ergo opinio uera. Dicitur in minori quaſi motus, quia non ſunt ueri motus nec mutatiões, ſunt tñ quaſi uie ad ꝑſonas. ¶ Cõtra hanc opinionẽ doc. ſic arguit. Nihil diſtinguitur ab aliquo a quo non hꝫ eſſe, ſed productiones nõ hẽnt eſſe a perſonis, ergo etc. Secundo, ſic. Nunq̃ motus diſtinguũtur ꝑ terminos niſi terminus et forma fluẽs ſint eiuſdẽ rõnis, ut probatũ eſt fo. 58. co. 4. ſed productiones que ſunt forme fluentes nõ ſunt eiuſdẽ rõnis cũ formali termino qui eſt eẽntia abſoluta cũ productiões ſint rlones. ¶ Secunda opinio eſt. s. Tho. i. par. ſum. q. 35. arti. 2. in ſolutione ultimi argumẽti, que dicit ꝑductiones diſtingui per hoc ꝙ gñatio eſt ab una perſona. i. ſolo patre ſed ſpiratio eſt a duabus. ¶ Cõtra hãc opinionẽ doc. arguit ſic. Primo. Eſſe in diuerſis ſuppoſitis nõ arguit eẽ diuerſuꝫ, quia albedo eiuſdem rõnis eſt in lapide et equo et eodẽ mõ immutat uiſum, ſimiliter ſi eẽt una in. io. ſubſtantiis eodẽ mõ immutaret uiſum. ergo per eẽ ab una et duabus nõ diſtinguũtur productiones niſi alias ſint diſtincte. Secundo ſic. Si nulla alia diſtinctio eſt ſequtur poſſe infinitas ꝑſonas eẽ, quia tertia eẽt a quatuor, et quarta a quinq; perſonis et ſic de aliis. Tertio ſic. Oĩs diſtinctio hẽt extrema diſtincta primo diuerſa uel ſaltẽ ultimate reducunẽ ad primo diuerſa que ſunt rõ fundamentalis quare ſic diſtinguuntur, ergo ſimiliter hic opꝫ dare ſed unitas et pluralitas ſiue eẽ ab una et duabus non eſt tale. ſ. primo diuerſa, probatur, quia primo diuerſa ſunt illa que ſe ipſis ſunt diſtincta ſi per impoſſibile oẽ aliud non eẽt adhuc eſſent diſtincta, ſed ſic non eſt de illis. ¶ Tertia opinio eſt Goff. de fontibus quoli. 3. q. 3. q. ponit diſtinctionẽ productionũ ex hoc quia ſpiratio eſt cum generatione actiua in pr̃e, et cũ paſſiua in filio, ſed generatio nõ ẽ talis, ergo ſunt diſtincte, ꝯñam probat, quia quãdo ſunt alique relationes diſparate. i. non correlatiue ſiue correlationes nec eſt aliqua ſuꝑioritas uel inferioritas inter eas tunc diſtinctio earũ habetur per oppoſitas relationes. i. per correlationes, qa ſi utraq; correlatio cõpatitur ſecũ illã diſparatã relationẽ tũc ip̃a eſt diſtincta ab oĩbus illis. i. ab utraq; correlatiõe. ¶ Contra hanc opinionẽ arguit doc. ſic. Stante hac opinione poſſent eẽ infinite perſone quia ſemp poſterior relatio ſtaret cũ oĩbus p̃cedentibus. Secũdo ſic. Stare cũ una tm̃ uel ſtare cũ oppoſitis ñ eſt prima rõ diſtinguendi, ſed hic queritur prima rõ diſtinguẽdi. Tertio ſic. Diſtinctio et entitas generationis et ſpirationis ẽ cã quare generatio actiua et paſſiua cõpatiuntur ſpirationem et gñatio actiua nõ cõpatitur, ergo nõ ecõuerſo illa cõpoſſibilitas uel incõpoſſibilitas eſt rõ diſtinctionis. Añs pꝫ, quia tota rõ quare aliq̃ ſunt ꝯpoſſibilia uel incõpoſſibilia ẽ rõ et entitas cuiuſlibet cõpoſſibiliũ, uł icõpoſſibiliũ qa. n. hoc ẽ tale, et illud tale, nõ ſunt cõpoſſibilia uel incõpoſſibilia. Quarto ſic. Aliqua prior rõ diſtinctionis põt dari, ergo tua rõ non eſt prima, añs pꝫ, quia principia productiua a quibus ille ꝑductiones hñt eſſe ſunt diſtincta, ergo per ip̃a principia diſtinguuntur. Similiter modus producendi eſt cã diſtinctionis et prior cã q̃ tua cã, qa generatio eſt per modũ nature, et ſpiratio per modũ uolũtatis. Goff. rñdet, negãdo ꝙ gñatio ſit per modũ nature, et ſpiratio ꝑ modũ uolũtatis, et cõcedendo ꝙ ſunt ſimiles talibus. Nam naturalis productio in creaturis nullã p̃ſupponit et ſimiliter generatio in diuinis, ideo generatio in diuinis dr̃ naturalis tm̃ eo ꝙ nullam aliã ꝑductionẽ preſupponit. Simile eſt de ꝑductione ꝑ modũ uolũtatis, quia illa in creaturis p̃ſupponit aliã. et ſimilr ſpiratio in diuinis p̃ſupponit generationẽ, ideo dr̃ ꝑ modum uoluntatis. ¶ Contra hoc arguit doc. primo ſic. Oẽs ſancti ponũt filiũ ex ui productionis ſue eẽ filiũ et imaginẽ, ergo proprie ꝑducitur ꝑ modũ nature. Secũdo ſic. Nõ poſſet aſſignari rõ quare filius magis eſt filius ex ui ꝑductionis ſue q̃ ſpũſſanctus, uł ecõuerſo quare ſpũſſanctus magis eſt ſpũſſanctus ex ui ꝑductionis ſue q̃ filius. Tertio ſic. Nõ ſolũ productio per modum uolũtatis p̃ſupponit aliã, ſed ẽt productio per modũ artis. Si ergo p̃ſuppoſitio eſt cã quare ſpũſſanctus dr̃ ꝑcedere per modũ uoluntatis, ergo etiã debet dici ꝑcedere per modũ artis. ꝙ autem artificialis ꝑductio p̃ſupponat aliã pꝫ, quia p̃ſupponit ꝑductionem uerbi interioris. i. intellectionis dirigentis opus artificis uel ip̃m artificẽ in opando, ſed falſum eſt ꝙ procedat ſpũſſanctus per modũ artis. quia filio attribuitur a doctoribus eſſe artem patris. Quarto ſic. In deo proprie eſt intellectus et uoluntas q̃ ex ratione ſua formali ſunt ꝑductiua, ergo potiſſime in deo ubi ſunt ꝑfectiſſime, ſed intellectus uere ꝑducit per modum nature, et uoluntas per modũ uoluntatis, ergo ꝓprie filius ꝑducitur per modũ nature, et ſpũſſanctus per modum uoluntatis. ¶ Quarta opinio eſt. s. Tho. i. par. ſum. q. 27. ar. 4. in ſolutiõe primi argumenti que ponit ꝑductiones diſtingui per hoc ꝙ generatio eſt prior et ſpiratio poſterior. ¶ Contra hanc arguit doc. illã cãm nõ eſſe primam cãm diſtinctionis, ſed prima ratio

diſtinctionis hic queritur. Secundo ſic. Nunq̄; una relatio diſti
guitur primo p aliā relationē, ſed relationes prioris et poſte
rioris ſunt alie a ꝓductionibus, ergo etc. maior ꝓbatur, quia il
le alie relationes diſtinguūtur per abſoluta, g° et ille que di
ſtinguuntur per illas ultimate etiā diſtinguuntur p abſoluta,
minor ꝓbatur, qn̄ ſunt diuerſi termini aliquaꝝ relationū ipē di
ſtinguūtur, ſed ille ſunt huiuſmodi, g° minor uera, minor illi⁹
ꝓbationis p3, qa ꝓductio h3 pſonas pro terminis, ſed prioritas
et poſterioritas hn̄t productiones, g° ſunt alii termini. ¶ Qui
ta opinio eſt Hen. in ſum. ar. 28. q. 7. que ponit ꝓductiones diui
nas diſtingui per principia formalia ꝓducendi, que ſunt rela
tiones pſonaꝝ producentiū. ſ. uis ſpiratiua, et uis generandi. S3
hec opinio improbata eſt diſt. 7. ¶ Sexta opinio eſt eiuſdem
Hen. quoli. 5. q. i. que ponit productiones illas diſtngui per natu
ram et uoluntatē que diſtinguūtur ſolū rōne l3 principient di
ſtinctas productiones. ¶ Contra iſtā opinionem doc. arguit.
Primo ſic. Nulla diſtinctio realis neceſſario preexigit diſtin
ctionē rōnis, ſed ille ꝓductiones neceſſario preexigūt diſtinctio
nē principiorū, ergo principia elicitiua nō diſtinguūtur ſolum
rōne. Iſti rōni datur inſtantia negando maiorē. Nā diſtinctio
realis creaturaꝝ neceſſario preexigit diſtinctionē ideaꝝ i mē
te diuina. Hanc iſtantiā excludendo. primo maior cōfirmatur.
ſecundo ipā inſtantia excluditur. primo mō exponitur maior.
Nā ipā ſic debet intelligi, diſtinctio rōnis in cā nō eſt ꝓprie rō
realis diſtinctionis in effectu ita q̄ ſint rōnes cauſandi. Tunc
arguit ſic. Sit cā. a. rōnes ſub quib⁹ cauſat ſint. b. c. effectus ſint
d. e. Si. a. inquantū hēt. b. et. c. eſt propria rō cauſandi. d. et. e. g°
ens rōnis eſſet per ſe principiū entis realis, ꝯn̄a p3, quia. b. c. ſunt
tm̄ entia rōnis in intellectu exiſtentia. Sed nullū eſſe diminu
tū eſt ꝓpria rō eēndi enti reali nec cā ꝓpria alicuius effectus
realis. Si dicas, ens rōnis l3 in ſe ſit ens diminutū tn̄ quia in in
tellectu eſt ideo participatiue uel denoiatiue dr̄ habere eſſe ip
ſius intellectus. Cōtra. Si diſtinctio nature et uoluntatis uel ēt
entitas intellectus et uoluntatis ut diſtincta ſunt ſolum princi
pia uirtute intellectus, tūc ipſis in propriis entitatibus nō con
uenit actio ſed ſolū intellectui, l3 attribuatur ipſis actio extrin
ſeca denominatione. Si dicas, q̄ obiectū cognitū inquantum co
gnitū eſt realiter actiuū circunſcripto intellectu in quo eſt. i. nō
agente intellectu. Contra, ergo quod nihil eſt realiter agit quia
tale obiectū in tali eſſe nihil eſt. Nā pōt eē in intellectu dato q̄
nullū eſſe reale hēat. Si dicas. Quicquid cognoſcitur a diuino
intellectu intuitiue cognoſcitur. ergo realiter exiſtit. Contra. b.
et. c. ſunt in eēntia ut cognita nō ut exiſtit, quia ut ſic nullū ens
rōnis in ea cātur. An̄s aūt eſt uerū et ꝯn̄a non ualet, quia intel
lectus diuinus intuitiue cognoſcit oīa per eēntiā, dato q̄ nō exi
ſtant obiecta cognita. Secundo ſic. eēntia tam in pr̄e q̄; in filio
ē naturaliter prior itellectione ſui, ergo eēntia ut in filio ē ſic
prior et per ꝯn̄s nulla relatio rōnis p̄exigitur filio uel genera
tioni filii cū oīs talis relatio per actū intelligendi ꝓducatur.
Si dicas, q̄ ut in filio ſeqtur relationes rōnis licet ut in pr̄e pre
cedat. Contra. Et eſt tertia rō, omnis per ſe rō cauſandi eſt p
ſe una, ſed ex. b. et. a. uel ex. a. et. c. nihil per ſe unū fit, ergo a ſub
rōne. b. uel. c. non eſt. per ſe rō cāndi, dato ergo q̄ in filio ſeque
retur eēntia relationes rōnis in pr̄e, adhuc tn̄ pr̄ inquantū pro
ducit filiū et ſpm̄ſctm̄ non hēt illas relationes et per ꝯn̄s ſub
illis non eſt pricipiū productiuū filii et ſpūſſancti. Preterea rō
producendi pſonas diuinā eſt infinita formaliter ſed nulla re
latio eſt formaliter infinita g° nulla relatio eſt rō producen
di. Quarto ſic, relatio rōnis nec ē formaliter nec realiter ides
alicui in diuinis ergo nō eſt principium producendi.

¶ ILLAM ISTANTIAM EXcludēdo. Cōfirmata ma
iore etc. nunc. doc. inſtantiam de ideis excludit dupliciter. Pri
mo quia in artificialibus ideo idea p̄exigitur quia eē cognitum
ideati nece° prius eſt eē reali eius, ſed in productione natura
li nō eſt ſimile qa ibi nō op3 eē cognitū p̄cedere eē reale produ
cibilis rei. Secūdo ſic falſum ē q̄ diſtinctio idearū nece° p̄ſuppo
natur diſtinctioni creaturarū, ſic intelligendo q̄ illa diſtīctio
ſit rō cātionis. i. principiū productiuū. ¶ Septima opi. eſt fr̄is
Adde li. i. di. 6. q. i. arti. 2. que ponit eēntiā ſub rōne oīno una eē
principiū utriuſq; ꝓductionis eo q̄ eſt illimitata, et p ꝯn̄s qd̄
alia diſperſim pn̄t, ipſa ſub unitate pōt ſine oī diſtinctione ex
parte rei uel ex natura rei. Probat, qa inquirendo ſimpliciter
primū in diuinis repritur eēntia et in ea op3 dicere radicaliter
oīa cōtineri que ſunt ad intra, et nō cū diſtinctione quia ſuppo
nimus q̄ ipā ut oīno unū ſit primū ſic. ¶ Cōtra. Seqtur q̄ nō ē
una ꝓductio per modū nature et alia per modū uolūtatis ſiue
libertatis. Si^r ſe^r q̄ cū memoria fecūda et uolūtas fecūda ex
rōnibus ſuis formalibus ſint productiue q̄ pp duas pſonas pro
ductas per eēntiā ut oīno una ē, eēnt alie due producte per me
moriā et uolūtatē fecundā. Si dr̄ in re non eſſe memoriā uel in
tellectū infinitū nec uolūtatē infinitā ſed ſolū per itellectū. Cō
tra, g° intellectus diſtinguit ab eſſentia, qa eēntia nō diſtinguit
ſm̄ re et intellectus diſtinguit, ergo cōſequens illaꝝ ueꝝ. Prete
rea deus eſt for^r btūs intellectione et uolitione et nō ē forma
liter btūs relationib⁹ ergo itellectio et uolitio non ſunt rl̄ones
rōnis. Preterea, ſi intellectus nō eſt ex natura rei in diuinis g°
nō eſt perfectio ſimpliciter, ſimiliter multa alia de quibus Au
guſtinus loquitur non eſſent perfectiones.

¶ AD ARGVMENTA PRO opinione. Cū dicit, infinitū
ex ſe indiſtinctū oīno pōt eē principiū diſtinctorū ueꝝ eſt ubi
illa diſtincta ex ſua rōne formali nō requirūt diſtinctionē in
principiis, ſed productio naturalis et libera reqrunt talē diſtin
ctionē ideo in propoſito aſſumptū eſt fl̄m. De ſapia aūt et boni
tate et ſic de aliis planū eſt, quia nō reqrunt oppoſitū modū pri
cipiandi nec diſtinctionē in principiis, nec eēntialia ſunt princi
piata ſed eēntia bene ē pfectio radicalis et fundamētalis eorū.
Et ſic procedit ꝓbatio qa eēntia ut oīno una eſt radix ſed nō ē
for^r oia. ¶ Circa iſtā partē notanda ſunt quedā dicta ex il
lo textu elicita. Primū. Oīs rl̄o hēt eē per utrūq; extremū cum
ſine utroq; eſſe nō poſſit. Secundū. Eſſe hr̄e ab extremo, p̄t qua
druplicitar intelligi, uel in genere cāe efficientis, uel finalis, uel
materialis, uel formalis. Primo mō pōt quintup^r intelligi uel q̄
uere efficiatur, uel ꝓducatur ab eo uel q̄ ex rōne ſua formali
ad eē ſuū reqrat ipm̄, primo mō res uere ꝓducta effectiue ab
aliquo dr̄ hr̄e eē ab eo, et ſic nulla rl̄o nec intrinſec⁹ nec extrī
ſecus adueniens hēt eē a ꝓximo extremo ſiue ſit fundamentum
ſiue terminus, hēt tn̄ ſemp illo mō eē a deo, et a cā ſui fundamē
ti ut ſimilitudo habet eē effectiue a deo, et a cāte qualitatē il
lam que fundat eā, ſed nō cātur effectiue ab illa qualitate, nec
ſecūdo mō rl̄o cātur ab extremo quia nō ꝓducitur ab eo ſ3 ter
tio mō quia nece° reqrit extrema ad eē ſuū. Etiā quarto pōt in
telligi q̄ ſit ipā efficientia uel cātio effectiua que nō eſt cauſa
ta, qa actionis nō ē actio. i. cātio nō cātur, tn̄ uere et realiter eſt
a fundamento ſuo uel ab aliqua fo͞ra actiua quaſi ſimplex cā
tio et ſic actio trāſiens dr̄ hr̄e eſſe a fundamēto. i. a forma acti
ua a qua ē illa actio, nec illo mō eſt rl̄o de gn̄e rl̄onis a funda
mento ſed bene de gn̄e actionis. Vel quinto pōt intelligi q̄ ſit ſim
plex reſultatio ſicut oīs rl̄o alia ab actione et paſſione reſul
tat, et ſic ab utroq; extremo equaliter hēt eē, nō ꝓductione ue
ra effectiua. Secūdo mō principalr̄. ſ. in gn̄e cauſe finalis, pla
num eſt q̄ ordinatur reſpectus in extrema ut in cām finalem.
Tertio mō capiēdo large cām materialē pro ſubiecto ſic ſimili
ter rl̄ones accidētales hn̄t eſſe ab extremis ut a cā materiali.
quarto mō omnino eſt falſum de relatiōe reſpectu extremoꝝ.

¶ Sȝ dubitatur cũ rl̃o ꝓprie in nullo gn̄e cãe depẽdeat ab ex
tremis, ad qđ genus cãe debeat reduci illa dependẽtia cũ ſit eſ
ſentialis et oĩno et abſolute neceſſaria ſuppoſita entitate ſua.i.
ſuppoſito ꝙ ſit.Rn̄deo,ad genus cãe efficientis.Ex quo pȝ ꝙ non
oĩs neceſſaria dependentia alicuius ab alio eſt ꝓprie in aliquo
gn̄e cãe. ¶ Tertiũ. Cãtio uel productio eſt actio corrn̄dens
actioni de gn̄e actionis , ideo nõ hẽt ꝑfectiue eſſe a termino ſuo
principl̃r,lȝ ſecundario inquantũ relatio,tn̄ inquantũ eſt actio
hȝ ſuũ eẽ totale ab agente et forma actiua mõ predicto. Sequi
tur ꝙ actio põt dupˡ cõſiderari.Vno mõ inquantũ rl̃o et ſic hȝ
eq̃liter eẽ ab utroq; extremo.Alio mõ ut actio, illo mõ hẽt eſſe
ſuũ a principio actiuo,et nullo mõ a termino ꝓducto.Seqtur ſe
cũdo ꝙ gn̄atio nõ hẽt eẽ a filio,nec ſpiratio a ſpũſancto,inquan
tũ eſt actio,lȝ bene inquãtũ eſt rl̃o. Seʳ tertio cũ ꝓductiones n̄
hẽant entitates ſuas a terminis adequatis.ſ.pſonis ꝙ nec unita
tẽ nec diſtinctionẽ hñt ab eis.Nã ab eodẽ habetur eſſe et diſti
ctio. Quartũ.Illa ꝓpõ,motus diſtinguũtur p terminos uideat
ſuppa di.2.par.2.fo.58. Quintũ .Nullũ principiũ ꝓductiuũ eſ
ſentialiter mutatur pp eẽ in alio et alio ſuppoſito. Sextũ. Oĩa
que diſtinguũtur hñt aliqua primo diuerſa que ſe ipſis,per im
poſſibile oĩbus aliis circũſcriptis ſunt diſticta.Septimũ. Quia
res ſunt tales,et talis entitatis iõ ſunt cõpoſſibiles uel incõpoſ
ſibiles ſimul et nõ ecõuerſo ꝙ iõ ſint talis entitatis quia cõpoſſi
biles uel incõpoſſibiles.Octauũ.Veritas negatiue ꝓpõnis fir
matur et fundatur in ueritate affirmatiue.i.nulla ꝓpõ negati
ua eſt uera,niſi aliqua affirmatiua ſit uera, cuius ueritas eſt
fundamentalis cã quare negatiua eſt uera.Nonũ. Ratio qua
re gn̄atio actiua et paſſiua ſunt incõpoſſibiles in eodẽ ẽ ꝓpria
entitas illaꝝ.Decimũ.Relatio nõ diſtinguitur relatiõe preciſe
alia a ſe,quia nulla relatio primo et principal̃r refert ſed eſt
rõ referendi.Dr̄ primo et principʳ.i.ex rõne ſua formali ſed
bene per accn̄s.i.per aliã relationẽ que nõ ẽ prima rõ.i.quiddi
tas et natura alterius relationis ſed extranea.Nã põt funda
ri et ſubiectari una relatio in alia ideo p eã referri põt.Vnde
cimũ.Non ſunt eedẽ relationes,prius et poſterius,gn̄are et ge
nerari,qa prime ſunt inter origines principʳ,et ſecũdario inter
pſonas,ſecũde ſunt inter pſonas et nullo mõ inter origines.Duo
decimũ.Entia rõnis nõ ſunt uera entia,tn̄ denoĩatiue dr̄ de eis
illud eẽ qđ hẽt intellectus uel uolũtas uel alia potentia in qua
fundãtur,uel actus intelligẽdi uel uolẽdi etc.Tredecimũ.Cum
dr̄,obiectũ in intellectu hn̄s eẽ cognitũ põt hoc uel illud uirtu
te intellectus,ſenſus ẽ,ipm nõ põt ſed intellectus, ſȝ ꝙ dr̄ ipſum
poſſe hoc iõ eſt quia in illo intellectu eſt. Decimumquartum.
Quod eſt tm̄ ens rõnis hẽt tm̄ in intellectu eſſe.Decimũquintũ
Ens rõnis hẽt tm̄ eẽ diminutũ non uerũ nec reale. Decimumſe
xtũ. Aliqua entia rõnis cãntur ab obiecto cognito inquantũ co
gnitũ eſt ut oẽs relationes p̃dicabiliũ et p̃dicamẽtorũ, qa ſtatiȝ
poſito obiecto in eẽ cognito ineſt illa relatio rõnis,ſȝ aliqua non
inſunt p̃ciſe p obiectũ.i.non ſtatim inſunt poſito obiecto in eſſe
cognito.ſed ulterior actus intellectus reqritur ut ſunt rl̃ones
propoſitiõis,ſyllogiſmi et huiuſmodi.Nã qñ extrema hñtur in
intellectu niſi intellectus ad inuicẽ cõponat nunq̃; hñtur propo
ſitiones uel ſyllogiſmi. Decimũſeptimũ.Ens rõnis dr̄ ens cuiuſ
libet potẽtie uitalis ita ꝙ rõ capit pro potentia intentionali tam
ſenſitiua q̃; itellectiua,appetitiua q̃; cognitiua. Decimũoctauũ.
Nullũ ens rõnis eſt propria rõ entis ueri.i.forma uel principi
um quo ens reale ẽ productiuũ uel actiuũ alicuꝰ realiter ita ꝙ
ſine eo nõ eẽt productiuũ.Decimũnonũ.Oĩs cã realis eſt ens re
ale.Simil̃r nullũ ens rõnis eſt cã.i.principiũ ueꝝ entis realis.
Vigeſimũ.Ens rõnis exiſtit ſed exñtia eius eſt ꝓm quid.Vigeſi
mũprimũ.Cognitũ inquãtũ cognitũ hẽt eẽ participatũ ipſius in
tellectus.i.extrinſeca denoĩatione attribuitur ſibi eẽ quod habȝ
intellectus.Vigeſimũſecundũ.Eſſentia diuina in oĩ perſona eſt
naturaliter prior actu intelligẽdi ita in ſpũſcõ et filio ſicut in
p̃re.Vigeſimũtertiũ.Eſſentia in oĩ pſona nata eſt mouere intel
lectũ diuinũ ad noticiã ſimplicẽ.i.incõplexã. Vigeſimũquartũ.
Eſſentiam mouere intellectũ põt dupʳ intelligi. Vno mõ motu
reali et ſic eſt fl̃m.Alio mõ motu intentionali,et hoc dupʳ põt
intelligi.Primo ꝙ intentionaliter producat itellectio ab eẽntia,
illo mõ iterũ eſt falſum,quia diuina intellectio ẽ improducta
et ingenita.Secũdo ꝙ rõ ſine qua nõ ineſſet intellectio et q̃ pro
prie et immediate ſe hȝ ad intellectionẽ que eſt opatio intentio
nalis et ex qua naturaliter ſine productione reſultat , ſit ipſa
eẽntia,illo mõ ueꝝ eſt. Et debet notari ille modus capiendi ly
mouere.Vigeſimũquintũ.Eſſentia in perſona qualibet nata eſt
mouere quẽcunq; intellectũ creatũ et increatũ naturaliter ad
ſui intellectionẽ ſimplicem.i.incõplexã. Vigeſimũſextũ. Eſſen
tiã diuinã naturaliter mouere intellectũ põt dupʳ intelligi.Vł
ꝙ ipſa naturaliter.i. nõ per actũ uoluntatis ſit pn̄s ut obiectũ
intellectui,illo mõ ſolũ eſt diuino intellectui naturaliter pn̄s.
Nã ſola diuina uolũtate ſit pn̄s intellectui creato ut obiectũ.
Dico ut obiectũ.Nã realiter ſemp ẽ pn̄s oĩbus eſſentialiter,po
tentialiter,et preſentialiter,nõ tn̄ eſt ſemp oĩbus pn̄s ut obie
ctũ cognoſcibile quia eſt ſpecialis pn̄tia qua aliquid ut cogno
ſcibile uel uolibile eſt pn̄s.Vel ꝙ ip̃a iam pn̄s in rõe obiecti uł
ut obiectũ naturaliter cauſet actũ intelligendi,illo mõ natura
liter cauſat uiſionẽ in intellectu creato,ſed in intellectu diuino
nõ cãt,ſed natural̃r hȝ actũ intelligendi.Per hoc pȝ illud dictũ
cõe,ꝙ eẽntia diuina nihil naturaliter cãt ad extra.ſ. primo mõ
lȝ bene ſecũdo modo.Simil̃r illud dictũ,ꝙ ſolius intellectus di
uini eſſentia diuina eſt naturale obiectũ.Nã debet intelligi de
p̃ſentatione.i.primo mõ,nõ ſecũdo mõ ,ut pȝ hic,quia doc. dicit
hic ꝙ mouet quẽcunq; intellectũ etc . lȝ in quolibeto dicat ꝙ ni
hil extra cauſet niſi per uolũtatẽ qđ põt dupʳ intelligi,uel quo
ad actus uiſionis et fruitionis illo mõ uerũ eſt.i. nõ eſt pn̄s ut
obiectũ niſi per uoluntatẽ ſed nõ dȝ intelligi ſecundo mõ ut di
ctũ eſt,uel quo ad actus alios uel productiones formarũ reali
um uel rerũ realiũ aliaꝝ ab actibus uidẽdi et fruendi, illo mõ
ſimil̃r uerũ eſt,quia ſola oĩpotentia.i.uoluntas diuina ut uolũ
tas eſt principiũ illoꝝ,nõ tn̄ intelligendo ꝙ eẽntia nõ ſit princi
piũ illorũ,ſed ꝙ eẽntia nõ eſt naturale principiũ ſed uoluntari
um et liberũ.i.eẽntia inquãtũ uolũtas libera producit illas res.
Vigeſimũſeptimũ.Intellectus diuinus nihil cãt in eẽntia diuina
ut exn̄s eſt.Vigeſimũoctauũ.Oĩs relatio rõnis que eſt in eẽn
tia diuina eſt in ea ut cognita.Vigeſimũnonũ.Notandũ ꝙ doc.
dicit in fine primi argumẽti cõtra ſecundã opinionẽ.Hen.de in
tellectu negociante,nã nõ ſemp eſt cõpoſitio uel cõparatio ſiue
actus colatiuus neceſſarius ad cãtionẽ relationũ rõnis ſȝ actꝰ
negociatiuus qui eſt quoddã gn̄ale ad oẽm actũ productiuũ re
lationũ rõnis.Tregeſimũ.Eſſentia ut in filio et ſpũſcõ precedit
naturaliter oẽm relationẽ rõnis.Tregeſimũprimũ.Neceſſe ẽ di
cere ꝙ rõ principiãdi gn̄ationis uerbi eſt rõ realis per ſe una,
et capitur rõ pro forma ex rõne ſua formali actiua uel prin
cipatiua.Tregeſimumſecundum . Nunq̃; res et ratio ideſt ens
reale et ens rõnis faciunt per ſe unũ. Quid aũt ſit per ſe unus
patuit ſupra ſepius,ex cuius deſcriptione pȝ ueritas huius dicti
Trigeſimũtertiũ. Paſſio nõ facit per ſe unũ cũ ſubiecto.Et lo
quitur Scotus de uero accn̄te qđ uocat paſſionẽ,ideo cõiter di
cit paſſionẽ cãri a ſuo ſubiecto et hic dicit exp̃ſſe ꝙ ſit effectꝰ
ſubiecti,ideo qñ dicit paſſionẽ que realiter cõſeqtur rẽ cãri lo
quitur de uero accn̄te,et ſatis miꝝ eſt ꝙ nitũtur aliq ex ip̃o ar
guere paſſionem propria cãri a ſubiecto cum non loquatur de
paſſione propria ſed de accidente naturali. Nã et Ariſ.cõiter
omne accidens naturale uocat paſſionem.Preterea,omnis paſ

ſio que ē ꝓpriū quarto mō ē tm̄ ens rōnis et ꝑdicatū ꝑdicabile ī quale accn̄tale et neceſſariū ut ſepe ſupra ꝓbatū ē gº cū doc. dicit paſsionē realiter cōſequētē rē ex natura rei etc. nō intendit de ꝓpria paſsione q̄ nō ꝯſeqtur ex natura rei cū nihil reale ſit. Trigeſimūquartū. Nulla rl'o eſt formaliter infinita. Rō ē quia tūc q̄libȝ pſona diuina careret pfectione aliqua ſimpʳ. ſ. pfectione duaꝝ rl'onū pſonaliū aliaꝝ duaꝝ pſonaꝝ. Trigeſimū quintū. Nullū ens rōnis pōt eē forʳ infinitū quia ſi rl'o realis n̄ pōt eſſe formaliter infinita multo minus nec ens rōnis. Trigeſimūſextū. Nullum ens rōnis pōt eſſe patri in diuinis rō producēdi uerbū quia principiū productiuū neceº eſt infinitū cuiuſmodi non eſt ens rōnis. Trigeſimūſeptimū. Quādo ſuppoſitū ē cōueniens productioni et hȝ principiū pfectū ꝓducēdi ipm pōt illo principio ꝓducere. Trigeſimūoctauū. Suppoſitū cōueniēs productioni eſt illud qđ nō hȝ illud principiū producēdi p illud principiū. i. per productionē a ſuppoſito alio per illud principiū, ut filius nō ē cōueniens ſuppoſitū gn̄ationis quia ipe hȝ eſſentiam et memoriā fecundā per memoriā fecundā. i. p gn̄ationē cuiꝰ pricipiū eſt memoria fecūda. Siʳ dr̄ de ſpūſcō reſpectu uoluntatis fecunde. ꝙ aūt doc. dicit ꝙ illud ſit ſuppoſitū cōueniēs ꝓductioni qđ nō hȝ talē naturā productione iſta et addit nec aliqua ꝓductione priori iſta, hoc dicit pp p̄rem in diuinis et loquitur tātū de gn̄atione quia eſſe p̄rem et gn̄are in diuinis requirūt ſuppoſitū gn̄ans n̄ eē ꝓductū gn̄atiōe nec pricipio gn̄andi nec aliq̄ ꝓductiōe priori. Et ſiʳ dr̄ pp ſpm̄ſctm̄ q lȝ hēat memoriā fecūdā et n̄ ſit ea ꝓductus, qa tn̄ ꝓductio memorie fecūde ē naturaliter prior ſpiratiōe iō. ſſ. n̄ pōt generare memoria fecūda. Trigeſimūnonū. Que ī diuinis nō ſunt forʳ idē, nō ſunt uere. i. realr idē niſi utrūq; ſit formaliter infinitū uel ſaltē unū quia infinitas ſolū in uno ſufficiēter idētificat ſibi realiter oē ꝯpoſſibile. i. qđ pōt ſecū ſtare. Nam nihil permittit ſecum niſi idē ſibi. Quadrageſimum. Nihil eſt realiter idē infinito niſi ſit ens ex natura rei. i. nullum ens rationis eſt realiter deus. Quadrageſimum primū. Nihil pōt poni in deo ſm quancunq; entitatē realem niſi ſit idē realiter deo infinito quia deus eſt tm̄ una ſimplex res.

Quadrageſimūſecundū. Si deus ſub rōne ideaꝝ eēt cā creaturarū. i. ſi creatura cognita in deo eēt cā uera uel principiū reale et uere cauſandi creaturā, ſequeretur eē cognitū dei eē perfectius et nobilius eē creaturarum reali, quia cum ſit deus cā equiuoca ſiʳ ille idee etiā eſſent cāe equiuoce cum ſint alterius rōnis a creaturis realibus, neceº illud eſſe ſm qđ cauſaret. i. ſȝ ideas eſſet perfectius creaturis realibus. Quadrageſimūtertium. Deus pōt hr̄e eſſe cognitū a ſe in ſe et in pſonis, ſiʳ et in creaturis, ſȝ differēter. Nā eē cognitū dei ī diuino itellectu nihil eſt niſi una rl'o rōnis q̄ dr̄ cognoſci uel cognitio paſſiua ita ꝙ nihil dicit ultra. i. nullā ideā uel ſimulacrū dei, ſed quādo a creatura cognoſcitur in intelletu creature cognoſcentis quoddā ſimulacrū dei eſt ultra actum cognoſcendi et rl'onē que dr̄ cognoſci uel cognitio paſſiua, cuius rō eſt, quia ipe deus nō ē realiter in actu illo ut obiectum realiter idē actui lȝ ſit realiter in actu ſicut in omni creatura, ſed non ſicut obiectum, in deo autem ipe actus cognoſcendi eſt realiter ipe deus, ideo repugnat deum hr̄e eſſe ideale uel ſimulacrum, cum ſupflueret, oīs enim ſupfluitas in deo ipoſſibilis eſt. ¶ Sed dubitaret quis utꝝ ī uiſione intuitiua et fruitione creature reſpectu diuine eēntie ipe deus hēat eſſe ideale ideſt ſimulacrū dei reluceat in actu tali. Rn̄deo ꝙ ſic. Nā lȝ deus ſit realr p̄ſens potētie, tn̄ nō ē realiter idē actui. Quadrageſimūquartū. Cū eē cognitū dei ſit neceº p̄uiū ideis et idee fundenᷣ in eē cognito dei, ſi idee ex hoc ꝙ eēnt cāe uel principia cāndi eēnt pfectiores creaturis realibus, multo plus eē cognitū dei eēt pfectius cum ab eo ut a pfectiori ipſe idee depēdeāt. Quadrageſimūquintū. Creature ut cognite uel nolite uel poſſibiles uel q̄uocunq; noīenᷣ nullū eē hn̄t in memoria ut ꝓbabit infra, ſȝ primū eē qđ hn̄t, hn̄t ī itelligētia diuīa. i. in intellectione diuine eēntie. Nā intellectus diuinus intelligēdo eēntiā, repit ī ea oē obiectū ꝯceptibile, et poſſibile qa cū pfecte intelligit eēntiā, cū hoc itelligit q̄ et quot poſſit ꝓducere ita ꝙ in itellectiōe illa qua deus ſuā eēntiā itelligit relucēt oēs creature poſſibiles. i. ſimulacra oīuȝ poſſibiliū fieri. Quadrageſimūſextū. Deꝰ ē artifex rᵘ creature realiter factibilis, et illa ſimulacra ſunt ipa ars dirigēs et creatura realis dr̄ artificiatū. Quadrageſimūſeptimū. Eſſe cognitū artificis ſiʳ eē cognitū uel exemplar ſiue idea ſiue ſimulacrū in mēte diuina eſt ſimpʳ priꝰ. i. neceº eſt prius ipo reali eē ideati uel exēplati. Quadrageſimūoctauū. Artificiatū hȝ eē in exēplari uel idea in mēte artificis, ſȝ illud eē ē eē ſȝ qđ. Quadrageſimūnonū. Deꝰ uel diuīa eēntia nulloº hr̄e pōt rōnē artis rᵘ diuinaꝝ pſonaꝝ qa eē cognitū diuine eēntie nulloº ē prius pſonis nec ꝓductionibꝰ pſonarū, qa pſone tres priores ſunt naturalr actu intelligēdi inq̄tū eſt rᵘ creaturaꝝ cū opari p̄ſupponat eē ſȝ intelligere ē opari et pſonā eē eſt eē, lȝ alio ordīe itelligere ſit prius naturalr ipſis pſonis et ꝓprietatibus ſiue ꝓductionibus. Nā inq̄tū ē opatio relata ad pſonas ut. ſ. pſone opanᷣ ipſis actibꝰ ſic ſunt poſteriores pſonis. Abſolute aūt loquēdo itelligere et uelle ſunt priora naturaliter ꝓductionibꝰ et pſonis cū ſint abſoluta. ¶ Si obiiciatᷣ, memoriā eē priorē in telligentia, et p ꝯn̄s ꝓductionē memorie eē priorē intelligentia. Rn̄deo ꝙ in creaturis intelligentia producitur ꝓductiōe memorie. i. ꝓducitᷣ p memoriā, iō naturali ordine ꝓductio p̄cedit intelligere, lȝ ſit abſolutū intelligere et productio reſpectiuū. In diuinis tn̄ ubi intelligere ē ingenitū neceº p̄cedit gn̄ationē. Si dr̄ ꝙ incōueniens ē idē eē prius et poſterius naturaliter. Rn̄deo, nō ē tāta realitas ſignorū nature ꝙ obſtet aliquid eſſe prius et poſterius diuerſis reſpectibus, ſed intelligere nō eodē reſpectu eſt prius natura et poſterius natura, ſȝ ſic debet dici ꝙ intelligere abſolute eſt prius natura perſonis, ſed intelligere patris uel filii et ſpirituſſancti eſt poſterius natura. Similiter intelligere creatū cōſiderando abſolute entitatē ſuam et generationis, ipm tā natura q̄; perfectione eſt prius ipſo generare, ſed cōſiderando ſuā productionē, ipm eſt poſteriꝰ ipo gn̄are. Quinquageſimū. Notetᷣ bn̄, quotiēs doc. dicit, ens rōnis nō neceº p̄ſupponi enti reali dȝ ſemp intelligi, ſic ꝙ ipm ens rōnis ſit rō agendi uel ꝓducēdi. Quinquageſimūprimū. Sicut ſupradictū eſt uolūtas ē libera. i. libere ꝓductiua ſȝ uolitio nō, et q̄cq̄d agit mere naturalr agit. Quinq̄geſimūſecūdū. Volitio et itellectio ſȝ phūm et Sco. ſunt fines. i. nō gr̄a alioꝝ finiū ꝓducēdoꝝ. Quinq̄geſimūtertiū. Dictū p̄cedēs pōt dupʳ itelligi, unoº ꝙ ſimpʳ nullius ſint gn̄atiui illoº flm̄ ē, nā gn̄ant hītū cōſuetudinalē, ſiʳ intendūt ſpēs intelligibiles et obiecta relucētia faciūt clarius relucere. i. ſimulacra euidētiora et clariora, alioº ꝙ nō ſint gn̄ationes et actiones ſȝ agentia ſicut calefactio eſt actio et calor principiū agendi uel ipm agens, illo mō uerū eſt. Nam intellectio et uolitio ſunt agentia et nō actiones. i. nō ſunt ꝓductiones habituū cōſuetudinaliū ſed ſunt ꝓducentia principia.

Quinquageſimūquartum. Illa productio intellectionis et uolitionis eſt mere naturalis. Quinquageſimūquintū. Quādo doc. dicit ꝙ hītus appetitiui et intellectiui gn̄anᷣ ex actibꝰ, pōt intelligi uel de hītibus cōſuetudinalibus uel de ſpēbus. et nullo mō ꝓprie de habitibus. i. de noticia ipa uel appetitione, uel recta uolitione de quibus in di. 3. et. 8. dictū eſt. Quinquageſimūſextum. Gaudere et triſtari ſunt paſſiones cōſequētes uelle et nolle, nō ꝙ cōſequantur libere ſȝ naturaliter quia uelle et nolle nō ſunt cauſe libere ſed naturales. Seqtur nō eſt in poteſtate hominis gaudere et triſtari niſi inquantū in poteſtate eius eſt nolle uel non uelle uel non, ſed poſtquam uelle uel nolle poſitum eſt in

eſſe non eſt in poteſtate uoluntatis non gaudere uel triſtari ſe cūdū ꝙillud uelle uel nolle naturaliter ē cauſatiuū. Quinquageſimūſeptimū. Voluntas eſt mediata cauſa gaudii et triſtitie inquantū eſt cā nolitionis et uolitiōis. Quinqgeſimūoctauū. Nullus effectus dr̄ liber niſi cā proxima ſit libera. Seʳ ꝙ lꝫ uoluntas ſit cā gaudii nullus gaudiū eſt effectus liber qa cā eius ꝓxima.ſ.uelle nō libere cāt ſꝫ naturaliter, lꝫ cā remota.ſ. uolūtas ſit libera et libere cauſet. Quinqgeſimūnonū. Si qs uult cāre gaudiū uel triſtitiā dꝫ prius cāre nolle uel uelle cātiuū gaudii uel triſtitie ſꝫ ſi quis uult amouere talia non pōt niſi prius amoueat uelle, uł nolle et ſic ī ptāte uolūtatis ē gaudere uł triſtari mediāte uelle uel nolle ſed nō īmediate. Sexageſimū. Nō oīs triſtitia uel gaudiū ſequitur preciſe ad uelle uel nolle ſed aliquando obiectū cauſat quod delectat uel cōtriſtat ita ꝙ aliquādo nolitio eſt cā triſtitie nō obiectum, aliquādo obiectū non nolitio. Nā quādo nollo cōueniens tunc ſolū nolitio cōtriſtat, qn̄ aūt nō nollo diſcōueniens tn̄ ipm adeſt ipm me contriſtat. Sexageſimūprimū. Cū doc. dicit actionē uolendi.i.uolitionē eſſe in nobis naturale actiuū nō liberū innuit ꝙ in eo uolitio eſt libera forʳ et eſt principiū libere agendi, quia uolitione deus uere creat ut pꝫ per multas auctoritates. Sed planū eſt ꝙ principiuꝫ creādi eſt liberū quia hereticum eſt dicere ꝙ naturaliter deus creat. Probatur ēt ex hoc ꝙ nō ponitur potētia tertia executiua diſtincta ab intellectu et uolūtate in ipo deo ergo uolitiōe ſola creat. Patet ēt ꝙ uolitio neceᵒ requirit ad creationē et nō niſi ut principiū formale ꝓximū qa unitas ē remotum. Accidit ad hoc cōe dictū theologoꝝ ꝙ uelle dei ē ſuū creare, in nobis autē cū ſit accn̄s et nō actiuū alicuius realis mō ſupius dicto ē pure naturaliter agēs. Sexageſimūſecūdū. Forma itellectualis dr̄ ea que pōt ad oppoſita et cōphēdit intellectū, et uoluntatē. Pro cuius euidētia uideātur dicta.di.2.pte.2.de potētiis rōnalibus. ꝙ aūt doc. dicit formā intellectiuā inclinari ad oppoſita nō dꝫ intelligi ꝙ naturaliter inclinet oīs forma intellectiua ad oppoſita quia uolūtas nō ſic inclinat nec intellectus ad oppoſita ꝯdictorie cū nihil inclinetur ad nihil lꝫ bn̄ ad oppoſita diſperate. Debet gᵒ accipi iclinatio pro potētia naturali qua oīs talis forma pōt in oppoſita diſparata uel ꝯria poſitiue agēdo, ſꝫ in oppoſita ꝯdictorie deficiēdo, uel nō agendo rᵘ negationis, et agendo rᵘ poſitionis uel ptis affirmatiue. Sexageſimūtertiū. Productio ſpūſſancti ſiue ſpiratio nō eſt forʳ libera ſed ſola uoluntas rᵘ.ſ.tn̄ rᵘ creature etiā uolitio ē libera. Sexageſimūquartū. ꝙ intellectus ſit in deo ex natura rei pꝫ ex.12.meta. ubi phs uult ꝙ per intelligere et ꝑ intellectū deus eſt honorabilis ſꝫ per nullū ens rōnis deus eſt honorabilis ergo etc. Sexageſimūquintū. ꝙ intellectus ſit forʳ infinitus in eo pꝫ ex hoc quia cōprehēdit diuinā eēntiā. Quid aūt ſit cōprehēdere, apphēdere et qūo drant pꝫ ſupra di.1.q.2.in principio. Sexageſimūſextū. Intellectus diuinus ſimul intelligit infinita intelligibilia. Sexageſimūſeptimū. Numeri ſunt infiniti in diuiā ſcīa, et pn̄t realiter eē infiniti quia qcqd nō includit ꝯdictiōnē pōt realiter poni in eſſe, ſꝫ infiniti numeri nō includunt ꝯdictiōnē gᵒ dictū uerꝫ. Maior ab oībus cōceditur, minor ꝓʳ nihil intelligibile uel actu intellectū includit ꝯdictione. Sꝫ infiniti numeri ſunt actu intellecti a deo ergo minor uera. Sexageſimūoctauū. Numerus capitur dupliciter, uno mō pro certa multitudine. Alio mō pro quacunqꝫ multitudine. Cū ergo Aug. dicit infinitorū numeroꝝ nō ēe numerū intelligitur primo mō nō ſecūdo mō. Sexageſimūnonū. Nō eſt ſimilitudo inter finitatē itellectus diuini et paternitatis qa intellectus formalʳ eſt infinitus, pn̄itas ſolū realiter, et idēticē. Septuageſimū. Intellectus ut intellectus nō includit infinitatē in primo mō dicendi ꝑ ſe uel ut modū intrinſecū (qui iō uocatur intrīſecus qdditati quia eſt intra quidditatē et primum

modum dicendi per ſe) licet intellectus diuinus includat eā ſic. Septuageſimūprimū. In hoc differt infinitas intellectus ab infinitate pn̄itatis qa itellectui ex ſua rōne formali nō repugnat infinitas ut modus intrīſecᵘ īmo inclinatur ſumme ad hn̄dū eā forʳ.i.ut modū intrinſecū. Sꝫ pn̄itati repugnat ſic hr̄e eā quia nō ē perfectio ſimʳ ſicut intellectus. Probatur quia oēs pfectiones ſimpliciter ſunt cōpoſſibiles in eodē infinito īmo neceſſario ſunt ſimul ſed relationes nō oēs neceſſario ſunt ſimul in eodem ergo nō oēs ſunt pfectiones ſimpʳ. Si aūt alique eēnt, neceſſario correlationes ēt eſſent infinite cū nō ſit rō quare hec et nō alia. Dū ergo n̄ ſunt cōpoſſibiles oppoſite relationes et cū oēs hēant ſuas oppoſitas ſeqtur ꝙ nulla eſt pfectio ſimpʳ. Septuageſimūſecundū. Quomō formaliter infinita in diuinis de ſe et aliis in abſtracto predicentur patuit di.8.q.penul.in fine. Septuageſimūtertiū. Eſſe infinitū in perfectione formaliter pōt tripliciter intelligi uel a ſe, in ſe, et per ſe. illo mō ſola eēntia diuina eſt infinita. Alio mō in ſe ſed nō a ſe radicaliter licet a ſe.i.improdūcte ſic attributa ſunt infinita, tertio quidditatiue ſiue idēticē. Et ſic infinitas eſt infinita.i.eſt ipa. Septuageſimūquartū. Rem aliquam eē infinitā pōt dupliciter intelligi. primo mō ꝙ ſit a ſe, et in ſe infinita realiter nō forʳ. Et ſic pr̄ in diuinis. Secūdo mō ꝙ ſit in ſe infinita.i.hn̄s in ſe infinitatē ſed nō a ſe ut filius. Septuageſimūquintū. Nihil in diuinis eſt radicaliter infinitū niſi ſola eēntia quia a ſe oīno et a nullo alio hēt infinitatē. Septuageſimūſextū. Tot ſunt infinitates in diuinis quot ſunt eēntialia abſoluta includēdo ēt, et capiendo eēntiale pro oī ꝑdicabili in ſingulari de tribus pſonis cōiunctim et diuiſim ſed nō tot ſunt relationes, et perſone. Nā nulla rlo hēt propriā infinitatem nec aliqua pſona, ſed infinitatur infinitate eēntie. Septuageſimūſeptimū. Eſſentia eſt radix oīs infinitatis. Septuageſimūoctauum. Quid attributū ſit uideatur principiū di.3. Septuageſimūnonū. Proprie nō dꝫ cōcedi ꝙ eēntia diuina ſit radicalis perfectio attributorū uel fundamētalis, quia nō ſunt ꝓprie principiata ab eēntia. Octuageſimū. Eſſentia abſqꝫ oī diſtinctione ꝑſuppoſita hꝫ ſapiam, bonitatē et oēs alias pfectiones attributales añ oēm conſiderationem intellectus, ſed non habet diſtinctionem productionum ſine diſtinctione preuia ſcilicet principiorum producendi. Octuageſimūprimum. Eſſentia eque naturaliter eſt in intellectus ſicut uoluntas, et econuerſo.

¶ AD QVESTIONEM REſpondeo etc. Primū dictum. Productiones et pſone pn̄t tripliciter dici diſtingui. Primo formaliter et ſic ſe ipſis ꝑciſe diſtgūūtur. Alio mō principiatiue. Et ſic diſtinguūtur per memoriā fecundā, et uoluntatē fecūdā. Tertio ſignificatiue ſiue ſigno et ſic diſtinguūtur a quocunqꝫ a quo elici pōt ipſas eſſe diſtinctas ſicut gn̄atio eſt ab uno et ſpiratio a duobus et ſic de aliis. Secundū. Gn̄atio ſe ipā formaliter eſt gn̄atio et ſpiratio ſe ipā eſt ſpiratio iō formaliter hec non eſt illa oibus aliis circūſcriptis. Tertiū. Nō ops querere quibus formalʳ diſtinguātur gn̄atio et ſpiratio quia tota rō unius nō eſt eadē toti rōni alterius. Quartū. Totū pōt capi duplʳ cathegorematice et ſincathegorematice, primo mō dicit unū totū et nullā ptē eius ſeorſum licet ut ſunt unite in toto ſecundoᵒ dicit ipſas ptes ſeorſum. Generatio ergo et ſpiratio ſe totis diſtinguūtur primo et ſecundo modis quia nihil eſt in una qd ſit in altera ſi ſaltē ptes hēant ex natura rei. Nā planū ē ꝙ cōceptus aliqui ſunt abſtrahibiles cōmunes ꝓductionibus et iſto mō nō ſunt ꝯo mō ſe totis diſticte ſꝫ primo mō. Siᶜ pſone ſe ipſis totis diſtiguūtur pᵒ mō, nō ſecūdo mō nec ꝓ cōceptu nec ex natura rei. Nā hn̄t ꝯceptᵘ oēs ut cōceptū pſone et relatiui, et hn̄t eſſentiā realiter. Et n̄ capit hic ps ꝓprie ꝓ pte reali phyca ſꝫ pro cōceptu uel pfectiōe naturali alicuiᵘ. Quintū. Diſtictio pſonarū ē ex diſtictiōe ꝓductionū et nō ecōuerſo niſi capiatur ter

tio mō idest ſignificatiue quia perſone ſunt ſignum diſtinctionis productionū. Sextū. Spūſſanctus exit.i. pducit nō q̄uo natus.i. nō p modū nature ſʒ q̄uo datus.i.p modū uolūtatis libere dātis. Septimū. Nō eſt ueꝝ ꝙ prima diſtinctio reꝝ ſit a cauſis rerū. Octauū. Illa ꝓpō, a quo res hʒ eē ab eo hʒ unitatē et diſtinctionē ē ſimpʳ uera ut iacet. Sed ab aliquo hr̄e eē eſt multipʳ. Ad ꝓpoſitū tn̄ ſolū duo modi narrātur.ſ. hr̄e eē formaliter et principiatiue. Primo mō oīs res a ſe ipā hʒ eē, ſecūdo mō a principiis uel cauſis ſuis. Nonū. Eſſe hr̄e forʳ eſt potiſſimū eē hr̄e ideo diſtingui forʳ eſt potiſſima diſtinctio et prima ſʒ diſtinctio p principia nō eſt prima. Decimū. Se ipō primo forʳ diſtingui n̄ eſt p aliqd incluſuꝫ realiter uel cōceptibiliter ſed ſe toto. Vndecimū. Se toto forʳ diſtingui eſt oībus aliis p impoſſibile circūſcriptis adhuc diſtingui manentibus p̄ciſe ipſis. Duodecimum. Vltime drīe ſe totis diſtinguūtur et ſunt primo diuerſe formaliter. Ex quo ſeqtur ꝙ ſe totis diſtingui nō infert ptem hr̄e. Nā drīe ultime nō hn̄t ptes cū ſint ſimʳ ſimplices et tn̄ dicūtur ſe totis diſtingui. Capitur ergo totū ibi pro cōceptu adequato alicuius ſiue ꝯpoſiti ſiue ſimplicis. Decimūtertiū. Si p impoſſibile pſone diuīe nō eēnt ꝓducte adhuc eēnt ſe totis forʳ diſtincte. Decimūquartū. Cū doc. dicit nihil forʳ incluſuꝫ in una pſona forʳ ī cludi in altera capit ſtricte pſonā ꝓ cōceptu adequato et relatiuo qa ut ſic eēntia diſtīguitur forʳ a pſona cū eēntia abſoluta ſit et pſona relatiua. Siʳ capit pro īcluſis ex natura rei. Nā cōceptus pſone relatiue uel ēt pſone in cōi īcluditur in oībus pſonis. Decimūquintū. Eſſentia uere et realiter eſt ī pſona ita ꝙ pſona eēntia eſt deus ſicut rōne pſona ita ꝙ eēntia forʳ ē ibi .i. in ꝓpria forma et ē de cōſtitutione pſone et principale ꝯſtituens et ē una in oībus pſonis. Ex quo ſeqtur ꝙ Sco. forʳ includi in pſona accipit pſonā inquātū relatiua nō rōne cōi quia ēt ille sūt ī tribus pſonis ſʒ rōe pſonali. Decimūſextū. Cōceptus pſone eſt cōis pſonis diuinis et realiter diuiditur in eis ſʒ qa ille cōceptus tm̄ eſt in intellectu et Sco. loqtur ſolū de pſona ut eſt in natura rei iō dicit nihil idē forʳ eē in pſonis. Decimūſeptimū. Cōceptū pſone diuidi realiter in pſonis pōt dupʳ intelligi, uno mō ꝙ cōceptus ut in intellectu ē diuidatur realiter et una portio detur uni pſone et altera alteri. Et ſic ē ipoſſibile. Alio mō ꝙ res extra triplex realiter diſtīcta p̄cetur uel rep̄ntetur p cōceptū pſone et ſic ē ueꝝ. Nā perſonalitas ut ī re ē nō ē una res ſicut eēntia, ſʒ in diuinis ſunt tres res de qbus p̄dicatur cōceptus perſone et rep̄ntatiue corrn̄det eis. Decimūoctauū. Modus ītriſecus ē ille qui additus alteri.i. ei cuiꝰ ē modus nō uariat rōnē eius formalē.i. nō facit aliā q̄dditatē nec deſtruēdo priorē nec cōtrahēdo ad inferius, ſʒ eſt p̄ciſe modus eiꝰ inſeparabilis oī mō ab illa q̄dditate. Decimūnonū. Aliqs modus pōt concipi ut unus pluribus cōis ſicut infinitas pōt ꝯcipi in uniuerſali ut eſt cōis oībus que ſunt in diuinis. Et ſic nō eſt modus intriſecus proprie loquendo quia modus intrinſecus non eſt ſine eo cuius eſt modus ſed ille conceptus eſt ſine aliis.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc. Expedito corpore q̄ſtionis reſtat nūc cauda iungenda capiti. Cū gº q̄ritur utrū ſpiratio ſit gn̄atio pro parte affirmatiua argʳ primo ſic. Gn̄atio ē productio ſubē ſʒ ſpiratio eſt ꝓductio ſubē gº ſpiratio eſt gn̄atio. Cōfirmatur, ꝓductiones quoꝝ termini ſunt iidē ſunt ēt eedē ſʒ unus ē terminus ꝓductꝰ per gn̄ationē et ſpirationē .ſ. ſubā uel perſona ſubālis gº ſpiratio eſt gn̄atio. ¶ Ad hoc argumētū ad formā rn̄detur ſic, negādo ꝯñtiā quia nō oīs productio ſubſtātie ē gn̄atio. Proceſſit gº ex puris indefinitis ſine uli iō nō ualuit ꝯña. Tn̄ pro euidētia ſolutionis quedā notantur. Primū. Gn̄atio in creaturis iō dr̄ naturalis quia materia inclinatur ad formā generādā q̄ inclinatio uocatur naturalis. Secundū. Propter principiū actiuū nulla gn̄atio uocatur naturalis. Tertiū. Si uolūtas in materia produceret formā illa genenatio uocatur naturalis propter materie inclinatiōnē lʒ poſſet dici libera ꝓpter principiū actiuū. Quartū. Diuina eēntia nō inclinatur naturaliter ad perſonales proprietates quia alias ſpiratio eēt naturalis. Quintū. Nihil in diuinis hēt rōnem paſſiui uel materie. Sextū. Gn̄atio aliqua tripʳ pōt dici naturalis primo quia principiū actiuū ē naturale, ſo quia principiū paſſiuū ē naturale, tertio qa modus ꝓducēdi ē naturalis qui ē hītudo inter producēs, et ꝓductū et tenet ſe ex pte ꝓducētis. In ꝓpoſito generatio diuia dr̄ naturalis tertio mō. Septimū. Gn̄atio capit dupʳ, uno mō pro ꝓductione ſubē cuiuſcūq;. Alio mō pro ꝓductione uiui ex uiuo. Octauū. In ꝓormō coiter ē inclinatio naturalis pricipii ꝓductiui. Nonū. Secūdo mō ē generatio ī diuinis ſi large capit inclinatio naturalis .ſ. pro naturali aptitudine ad ꝓducēdū et nō pro paſſiua inclinatione. Argumentū aūt nō ualuit pp cām dictā. ¶ Secūdo arguit ſic, quecunq; uni et eidē ſunt eadē inter ſe ſunt eadē, gn̄atio et ſpiratio actiua ſunt uni et eidē p̄ri eadē gº inter ſe ſunt eadē. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det hoc. diſtinguēdo quia aliqua plā pn̄t cōparari ad unū limitatū uel illiminatū. Maior tranſeat primo mō ſʒ negatur ſecūdo mō. Sed p̄r eſt quoddā mō illimitatū inquamū hēt in ſe utrāq; productionē et duplicē fecūditatē .ſ. memorie et uolūtatis. ¶ Sed cōtra hāc ſolutionē tripʳ arguitur. Primo ſic, termini productionū equiuocaꝝ ſunt diuerſi gº q̄do ſunt termini unius rōnis ꝓductiōes nō ſunt equoce ſʒ uniuoce. Sʒ productiōes iſte hn̄t eundē terminū formalē .ſ. eſſentiā, ergo ſunt eadē ꝓductio. Secūdo ſic argʳ, intellectus et uolūtas inquātū opatiue potentie hn̄t obiecta forʳ diſtincta gº ſi ſunt productiue etiā hēbunt terminos forʳ diſtinctos ſed termini non ſunt forʳ diſtincti cū eēntia ſit terminus utriuſq; ergo nec productiones nec principia ſunt formaliter diſtincta. Tertio ſic, productū per intellectū ex ui productiōis ſue eſt noticia genita et productū per modū uolūtatis eſt amor procedēs, ſed illa ſunt formaliter diſtincta ergo non eſt unus terminus uel unius rōnis illarū productionū. ¶ Pro ſolutione horū argumentoꝝ notanda ſunt aliqua. Primū. Productio diuina nō eſt fluxus .i. nō eſt actio ſucceſſiua nec eſt forma fluens .i. non eſt forma ſucceſſiue acquiſibilis ꝑʒ diuerſos gradus eiuſdē forme. Secundū. Productio formaliter diſtinguitur in diuinis a termino formali qui eſt eēntia. Nā productio illa eſt relatio et eſſentia abſolutum. Tertiū. Quando productio eſt relatio uti ſemp eſt et terminus eſt abſolutū non ſequitur ex pluralitate productionū pluralitas terminorum quia cum unitate prioris pōt ſtare pluralitas poſteriorum ſed relatio eſt poſterior abſoluto ergo cū unitate eſſentie abſolute pōt ſtare pluralitas relationū uel productionum. Quartum. Non ſolum unitas abſoluti poteſt ſtare cum unitate relationum ſed etiam cum unitate reſpectus in termino poteſt ſtare multitudo actionum et productionum qa idem ubi poteſt motu recto et circulari acquiri. Quintum. Dato ꝙ productio ſit eiuſdem rationis cum termio producto nō ops propter hoc ꝙ unitas uel diſtinctio unius ſumatur ex unitate uel diſtinctione alterius q̄uis aliquando ab uno ad aliud ſit bona conſequentia ſecundum expoſitionem illius propoſitionis, motuum differentium ſpecie etc. factam ſupra di. 2. Sextū. Productio diuina non includit forʳ eēntiā diuinā qa abſolutū nō includitur in reſpectiuo forʳ. Septimum. Perſona diuina includit forʳ eēntiā. Octauū. Perſona forʳ īcludere eēntiā pōt dupliciter ītelligi, uel ſub unitate per ſe uel ſub unitate per accidens. Nonum. Nullum reſpectiuum ſub unitate per ſe formaliter includit abſolutum et per conſequens perſona capiendo pro conceptu per ſe uno non includit eſſentiam formaliter. Et ſic intelligitur dictū ſupra in corpꝫ q̄ſtionis ubi doc. dicit p-

ſonā nō includere eēntiā forʳ cū dicit nihil incluſuz forʳ i una pſona formalʳ includi in alia.Decimū. Aliqđ reſpectiuū pt includere abſolutū ſub cōceptu per accńs uno.Et ſic pſona diuia includit eēntiā formalʳ.Vndecimū. Quādo hētur aliquis ꝯceptus per accńs,nihil formaliter includit.i.quidditatiue, icludit tñ formalʳ ſuo mō illa que eēntialiter in eo cōtinentur et realiter.Duodecimū.Perſona eſt cōceptus per accńs cōſtitutus ex abſoluto et reſpectiuo.ſ.ex eēntia et rlone pſonali ita ꝙ utrunque dicit eēntialiter. Decimūtertiū.Perſona diuina eſt ſuppoſitū incōicabile incōmunicabiliter exńs in diuina natura.i.natura que tribuit illi pſone entitatē eēntialem eſt diuina natura.Decimūquartū.Sortes nō tm̄ includit ꝓprietatē indiuidualē ſed ēt naturā humanā.Et in hoc aſſimilatur perſone diuine ꝙ duo includit,ſed in hoc differt quia hec duo faciūt per ſe unu; ſed diuina pſona nō cōſtituitur per ſe unū per ſua duo. Decimūquintū.Terminus productiōis diuine eſt triplex.ſ.primus.i. totalis et adequatus qui ē ipa pſona,alius ē formalis.ſ.ipa eſſentia.tertius quodāmō materialis.ſ.ipa rlo pſonalis. Quare dicatur materialis ſupra htū eſt.Decimūſextū. Primus terminus eſt eiuſdē rōnis cū productione ſua,ſecūdus diſtiguit forʳ ab ea.tertius ē forʳ ipa.Decimūſeptimū. Primus terminus nō ē adeqte ipa ꝓductio et ꝑ ꝯńs nō tm̄ diſtiguit ab alio pº termio. q̄tū diſtiguit ꝓductio a ꝓductiōe qa primi termini cōueniūt in eēntia ſꝫ ꝓductiōes nō.¶ Ad pᵐgº argᵐ prima ꝯńa negatur de formalibus terminis,cōcedendo de primis terminis , mō primi termini ibi ſunt diſtincti et ꝑ ꝯńs productiones ſunt diſtincte.Subſumptio aūt ſub prima ꝯńa fit pro termino formali de quo prima ꝯńa fuit negata.¶ Ad ſꝫ negatur ańs qa nō hnt i tellectᵘ et uolūtas obiecta forʳ diſtincta ſed ſimpʳ idē, et idem obiectū btificat utrāq; potentiā.Melius ergo ſic argueret. Intellectus et uolūtas ut opatiue hnt oīno idē obiectū formale gº ut productiue hnt eūdē terminū formalē et per ꝯńs diſtinctarū opationū et productionū pōt eē idē obiectū.¶ Tertiū argᵐ. tū nihil facit niſi probare diſtictionē geniti et ſpirati. Sꝫ ꝙ infert ꝯńs de termino formali nihil ualet qa nō ſit mentio de ipo in ańte.¶ Cōtra hāc ſolutionē arguitur ſic,ſi noticia et amor cōcedantur forʳ diſtincta neceſſe eſt cōcedere diſtictionē formalē principii productiui a termino formali ꝓducto . ¶ Pro ſolutione huius inſtātie doc.notat aliqua.Primū. Quādo dicit argumentū principale ꝙ noticia genita ex ui ꝓductionis ſue ſit noticia actualis pōt intelligi de primitate originis uel adequationis,primo mō flm̄ eſt,nihil eſt illo mō primū in diuinis.ſecūdo mō tota eēntia cū oībus pſonis ē adequatū obiectū.Secūdum. Origo capitur dupʳ,primo ꝓprie pro ꝓductione uel pro ſignis ꝯntibus ꝓductionē ſicut capitur ſupra di.12.Et ſic filius ñ ē primū origine in diuinis quia ſolus pr̄ ſic ē primus origīe. Alioº capit pro ḡnatione ita ut primū origine dicat primū ḡnatione et ē illud qđ in ḡnatiōe rei pº occurrit.Tertiū.Ḡnatio rei ē duplex.ſ.realis et intentionalis. Primo mō materia eſt primū et quanto impfectiora in ſuo genere tāto priora.Dico in ſuo genere quia accńtia ſunt impfectiora in eē reali nō tñ ſunt priora ſuba ſꝫ inter ſe quodlibꝫ genus hꝫ priora et poſteriora. Et hoc intelligatur in creaturis qa in eē reali (nō.n.capitur hic ḡnatio pro acquiſitione noua rei ſed pro naturali ordine in ipſa re) q̄to pfectius tāto prius occurrit pfecte cōſideranti ita ꝙ ſimul currunt ordo ḡnationis et pfectionis in diuinis qui tñ oppoſiti ſunt in creaturis.Hinc oritur dictū doctoris ſubtilis ꝙ nō ē idē ordo ḡnationis in deo et creatura . Sꝫ forte ille euerſus ordo in creaturis nō eſt ex natura rerū loquēdo de ordine generationis in cōceptibus de quo poſtea. Tamen in eſſe reali ex natura rei eſt.Secūdo mō.ſ.in intentionali q̄to coiora tanto priora ḡnatione in diſtincta cognitione et poſteriora perfectione.

Quartū.Genitū ex ui productionis eē actualē noticiam innuit pºnoticiā actualē ꝯuenire genito et iō doc.diſtiguit de duplici primitate q.d.ſi noticia actualis ex ui productiōis ꝯuenit genito et cōuenit ei primo.i.ſicut uis productionis ſue ē princípʳ in ipo ſic ēt illud qđ ſibi cōuenit ex ui productionis ſue cōuenit ſibi primo. Cū ergo duplex ſit primitas q̄ro qua illarū noticia primo cōueniat genito. Quintū.Cū noticia illa ſit ipe deus etiā ſit eēntiale qđdā nō tñ qcqd dr̄ de noticia etiā dr̄ de eēntia. Sextū.Eſſentia et noticia uniformiter cōueniunt pſonis tribus ita ꝙ nō preintelligitur noticia in aliqua pſona añ eēntiā,quia eēntia eſt in oī pſona q.principiū et fundamētū cuiuſlibet pfectionis.Septimū.Impoſſibile ē i filio eē noticiā añ eēntiā ita ꝙ primo ibi eſſet noticia et ſecūdo eēntia.i.ꝙ preſupponeretur noticia in filio ipi eēntie uel prius intelligeretur ineē dato ꝙ nō realiter prius ineſſet.Seqtur ergo ꝙ genitū nō ſit primo noticia actualis ſed prius eēntia prioritate ḡnationis,nec ſpiratū eſt primo amor actualis,quia tūc nō eſſent uniformiter deus cū pr̄e, cū pr̄ primo hēat eēntiā ante oīa alia et illi nō hērent.Octauū. Ordo originis capitur dupʳ.Vnoº pro ordine nature pliū pfectionū in una natura. Alio mō ꝓprie pro ordine ꝓductionū uel ꝓductorū ut ſupra dr̄.Nonū. In oī perſona eēntia eſt ſimpliciter primū.Decimū.Cōtinēs ples pfectiones ſicut eēntia diuina cōtinet illud qđ cōicat eēntiā etiā cōicat oēs ſuas pfectiones eo ordine quo ſunt in eēntia qui eſt ordo nature q̄ꝗ doc. uocet hic eū ordinē originis. Vndecimū.In oī creatura eēntia ē ſimplʳ primū,et qſqs cōicat illā eēntiā cōicat oīa ibi cōtēta eo ordine quo cōtinētur ibi.Et hoc ē uerꝝ tā in ordine reꝝ q̄ꝫ cōceptuū.Exēplū primi,ſi ignis generaret totū ignē.i.materiā et formā,priᵒ origine.i.natura cōicaret materiā q̄ꝫ formā qa ex rōnibus formalibus eoꝝ prius nata ē ineē materia q̄ꝫ forma.Exēplū ſecūdi,ignis eſt ſuba corporea inaīata et elemētū.Sicut ordo eſt inter p̄dicata ſic ēt eſt ordo in ḡnatione uel in cōicatione qua ḡnans cōicat ignē. Decimūſecūdū.In illo ſecūdo exēplo ſꝫ et primo totus ignis ē primus terminus.i.adequatᵘ ſꝫ tñ in primo exemplo materia ē primū ḡnatione,in ſecūdo ſuba eſt primū ḡnatione.Decimūtertiū.Illud dr̄ adequatᵘ terminᵘ et primᵘ quē princípʳ ḡnans intendit et in quo pfectiſſime ſibi aſſimilatur.Decimūquartū.Illa diffinitio ignis data in textu.ſ.ꝙ ē ſubſtātia corporea inaīata et elemētū pōt dupʳ intelligi ſecundus duas opi. pº ꝙ elemētū icludat mixtū uel ſit mixtū ſicut dñt ꝙ ſuba corpea in p̄dicamēto ſuba ſupponat ꝑ ſube mixta ex quatuor elemētis.Et ſic male intelligit qa corpea p̄dicabat uere de illo chaos i pricipiō creatiōis.ꝯpoſito ex mā pᵃ et forᵃ corpeitatis Sꝫ nec inaīata ſuppōit ꝑ ſuba mixta. Alioº ꝙ illi termini ſupponāt ꝑ mixto ſꝫ idr̄nter ad mixtū et ad ſimplex.Et ita dꝫ intelligi.Et elemētū ñ capit ꝓprie qa tūc ſupflueret alia ſꝫ capit ꝑ ultīa dr̄a ſubali ꝯſtituēte elemētū in eē elemēti. Decimūqntū. Quāq; eēntia diuia ſit oīno pᵐ in una pſona et ipa ꝓprie hēat memoriā,tñ prima pſona appropriate hꝫ memoriā. Decimūſextū.Prima adequate ꝑ memoriā ꝓducit ſecūdā ita ꝙ ipa primo primitate adequatiōis ꝓducit illa memoria ſiʳ filius ꝓducitur adequate et pº illa memoria.Nō tñ pr̄ primitate adequationis hꝫ eēntiā ſꝫ primitate originis ſiue ḡnationis ſiue nature q̄ his oīa idē ſunt. Siʳ dicatur de filio et de ſpūſcō,Cū ergo dr̄, genitū ex ui ꝓductionis ſue primo ē noticia actualis ſi intelligitur de primitate ḡnationis flm̄ eſt qa eēntia ſic eſt primum qđ cōicatur filio per ḡnationē.Si aūt itelligatur de primitate adequationis diſtinguendum eſt de noticia . Si loquitur de eſſentiali iterum flm̄ eſt quia illa nulla primitate eſt prima in filio niſi forte ſaluetur per appropriationes quandam ita ꝙ diceretur primū appropriatū filio eē noticiā actualem,et ꝑ ꝯńs inter appropriata primo generatiōe ſibi ꝯuenire licet nō adequatiōe

Si loqtur de notionali noticia que eſt ipa filiatio inquantum ē adequata productio paſsiua filii. Et ſic uerū eſt. Conformiter dicatur de ſpirituſancto. Decimūſeptimū. Illa productio nō eſt equiuoca cuius principiū productiuū nō eſt eiuſdē rōnis cū termino primo producto capiendo etiā principium productiuum pro primo productiuo ſed requiritur ꝙ principium formale nō primū non coīcetur eiuſdem rōnis producto. i. ꝙ forma uel natura producti, non ſit forma uel natura producētis. Decimum octauū. Principium formale capitur dupliciter a doctoribus. Vno mō pro primo. i. adequato producente ut ſunt pſona uel pſone producētes. Et ſic capitur in pcedenti dicto. Alio mō proprie pro forma per quā pſona producit. Et ſic capitur in fine eiuſdē dicti. Decimūnonū. Quādo una natura eſt in producēte et producto illa productio dr̄ uniuoca lȝ pducens in rōe perſonalitatis ſue ſit alterius rōnis a producto in rōne ſue perſonalitatis ſicut pr̄ et filius drn̄t in perſonalibus ſuis quia tn̄ eēntia eſt una in utroq; ideo gn̄atio eſt uniuoca. Vigeſimū. Nec memoria eſt prima ideſt adequata et pſonalis rō producendi nec noticia actualis eſt prima. i. adequata rō terminādi productionem. Vigeſimūprimum. Doc. uidetur dicere ꝙ noticia genita ſit formaliter in patre qđ dȝ ſic intelligi noticia que pricipalr appropriatur genite pſone illa eſt forr in patre. Vbi notandū bn̄ ꝙ noticia eſt principale appropriatū quia noticia in creaturis eſt primū genitum per memoriam fecundam ſicut filius in diuinis, et quia omnia alia appropriata filio ſicut eſt ars et ſapientia etc. dependent. i. preſupponunt noticiā actualem. Dico q. quia intellectus appropriatur filio qui non preſupponit noticiam. Nec tamē ideo eſt principale appropriatū qa nō ē genitus.

DISTINCTIO. DECIMA QVARTA.

PRETEREA DILIGENTER ANNOTANDVM EST ETC. Hec eſt diſtinctio. 14. quā doc. unica queſtione cōprehendit cū duabus ſequentibus eo ꝙ una eſt materia illarū trium diſtinctionū. Cuius titulus eſt talis, utrū quelibet perſona diuina mittat quālibet pſonā diuinā et mittatur a qualibet. ¶ In hoc titulo tres termini eſſent declarandi. ſ. perſona, mittere et mitti. Primus declarabitur di. 23. Duo alii in pn̄ti ſub nomine miſsionis. Capitur ergo miſsio tripr. uno mō grāmaticaliter et ſic eſt nomen uerbale etc. Etiā capitur pro deredictione alicuius ita ꝙ amplius nō curetur. Secundo mō capit ciuilr et hoc dupliciter, uno mō pro inueſtitura poſſeſsionis ut cū quis mittit i poſſeſsionē. Alio mō pro nūcii deſtinatione. Tertio mō theologicaliter. Et ſic ē duplex actiua. i. mittere et paſsiua. i. mitti. Mittere ē pſonā pductā p nouā exn̄tiā in creatura rōnali ſȝ aliquē ſpēalē modū in ea manifeſtare. Sȝ mitti ē perſonā productā p nouā exn̄tiā in creatura rōnali ſm aliquē ſpēalem modū in ea manifeſtari. Manifeſtari aūt ē aliqd in creatura rōnali opari. Illa aūt opatio fit p quatuor. p° p pctōꝝ remiſsionē. ſo per charitatis infuſsionē. 3° p acceptatione actus et pſone ad uitā eternā. 4° per exauditionē rōnabilis petitionis. Miſsio aūt paſſiua pprie capiēdo ē exitus pſone a pſona ad ſcificationē creature. Miſsio paſsiua illo mō ē duplex. p° uiſibilis, ſecūdo inuiſibilis. Miſsio uiſibilis ē exit⁹ pſone a pſona ad ſcificādū creaturā de nouo ł ad denotādū eā eē ſanctā p ſignū ſenſibile exterius apparēs ſcatiuū miſsiōis iteriōris et termini ſcificatiōis q ē grā et ipa pſona ſcificata. Ipa qdē grā ut formalis termin⁹ ſȝ pſona ut totalis termin⁹. Sȝ miſsio paſsiua iuiſibilis ē exit⁹ pſone a pſona etc. ſine aliquo ſigno ſenſibili. Et nō capit hic ſignū ſenſibile ſtricte ſȝ p ſigno cognoſcibili a creatura euidenter. Miſsio uiſibilis fit tripr. Vno° p realē aſſūptionē nature ſenſibilis. Et ſic filius in icarnatiōe ē miſſus. Alio° fit p apparitionē reꝝ corporaliū circa rōnabilē creaturā, rep̄ſentās inuiſibilē miſsionē. Tertio mō p alicuius portēti futuri oſ̄ſionē ſicut in figuris ueteris teſtamēti ſcantibus incarnationē uel miſteria noui teſtamēti. ¶ His g° pmiſsis reſolutorie miſsio theologicalr capit dupr, uno mō large put ē deſtinatio alicuius uel opatio alicuius p diuine pſone miſsionē uel opationē. Et ē triplex quedā ē angelica, de qua. xa. di. 2. patebit. Alia ē miſsio hūana per pphetie denuntiationē ad bonū exhortationē et uitiorū correctionē. Alia eſt pſone diuine et ſic pr̄ mittitur large loquendo qa mitti pprie denotat pduci. Et hoc fit dupr. Primo inuiſibiliter, pprie quidē in charitate qa in collatione charitatis oēs pſone mittuntur. Appropriate aūt in collatione donoꝝ q̄ appropriātur pr̄i ut eſt potētia ꝯuicia et fortitudo et huiuſmōi. Secūdo mittitur pr̄ uiſibilr in ueteri teſtamēto abrae et moyſi et ceteris, et in nouo teſtamēto in uoce primo in baptiſmo xp̄i. ſecūdo. Ioan. 12. in turba tertio in trāſfiguratiōe. Secūdo mō princip̄r capit pprie ut ſcripta ē in pricipio. Et illa ē duplex. ſ. inuiſibilis que dupr fit, pprie et ſic filius et ſpūſſanctus mittūtur pprie i charitate qa pducūtur et cū hoc mittūtur. ſecūdo appropriate. Et illa eſt duplex quedā ē filii cū dātur dona filio appropriata ut ē ſcia intellectus etc. Alia ē ſpūſſancti cū dātur dona ſpūiſcō appropriata ut ē charitas, bonitas, cōcordia etc. Viſibilis miſsio ē duplex, qdā creature ut eſt miſsio angeli ad btām uirginē. Alia eſt pſone diuine et hoc dupr. ſ. p realem aſſumptionē in incarnatione et p ſenſibilē apparitionē tā in ueteri teſtamēto (de qbus longū eēt tractare) q; in nouo teſtamēto in quo quinq; famoſe apparitiones in baptiſmo xp̄i, et in ſpē columbe apparuit. ſſ. ſecūdo ſpūſſanctus apparuit in nube i tranſfiguratione, tertio in linguis igneis in die pēthecoſtes, quarto in flatu poſt reſurrectionē dū inſufflauit xp̄s in diſcipulos. quinto in cōuerſionis bn̄ficio publicoꝝ pctōrū, ut eſt Zacheus, et Maria magdalena quoꝝ pctōꝝ uerba teſtabātur. ſſ. pn̄tia. ¶ His uiſis accedo ad l̄ram ſuppoſita diuiſiōe cōſueta q̄ſtiōis corpus q̄ſtiōis in tres ptes diuidit. prima tractat opinionē mgr̄i, cū apparēti improbatiōe. ſa aperit uiā pbabilē dicēdi ad q̄ſtionē, ibi. ur̄ aliter poſſe dici. tertia ueritatē determinat et dictas opi. aliqualiter ꝯcordat, Quo ad primā ptē opio mgr̄i cōſiſtit in tribus ꝯclonib⁹. Prima ē, mitti ſolū cōuenit pſone pducte. Ser correlarie ꝙ mitti tm̄ duab⁹ pſonis cōuenit nō tribus. ſ. filio et. ſſ. nō pr̄i. Secūda ꝯclo, mitti ſcat relationē ad creaturā et cōnotat pduci. Tertia ꝯclo, mittere oībus diuinis ꝯuenit pſonis, probat. Mittere filiuȝ ē facere ipm̄ eē hominē ſed oēs tres perſone fecerūt eū eſſe hominē, ergo cōcluſio uera. Maior eſt Auguſtini, minor probatur, opera trinitatis ad extra ſunt indiuiſa ſed illa miſsio eſt opus trinitatis ad extra ergo fit a tribus.

¶ CONTRA ISTAM OPInionē. Hic ſeqtur apparens improbatio opinionis mgr̄i p tres rōnes. Et dr̄ apparēs iprobatio quia poſtea aliqualiter defendit opi. mgr̄i et hee rōnes ſoluunt. Prima rō talis ē. Si mitti dicit duos reſpect⁹ pȝ ꝙ reſpect⁹ ad creaturā ē cōis trib⁹ ſȝ de alio q̄ro an ſit realis uel rōnis, ſi rōnis tūc pp ipm̄ nō repugnat pr̄i mitti. Si realis ad ipm̄ mittentē ſer, ꝙ mittere nō eſt eēntiale. i. cōis tribus, quia. ſſ. cū nullā pducat nullā mittit. Secūda rō. Mittere et mitti ſcat idē et drn̄t in mō ſ̄ndi tm̄, g° ſi mitti idē eſt qđ pduci etiā mittere idē ē qđ producere. Et q. ſſ. nō pducit ſer ꝙ mittere nō eſt eēntiale. Tertia rō, mittere et mitti opponūtur relatiue ergo ſi mittere nō includit producere nec mitti includit produci.

¶ VIDETVR ALITER POSſe dici, hec eſt ſecūda pars corporis queſtionis ubi doc. aperit uiam probabilem dicēdi ad

queſtionē per aliqua dicta. Primū. Mitti ſignificat reſpectum ad extra.i.ad creaturam ad qua mittitur et connotat produci ad intra. Secundū rōnabile eſt ꝙ mittere principaliter ſignificet reſpectū actiue miſſionis ad extra.i.ad creaturā et cōnotet producere ad intra. Tertiū. Nec mittere nec mitti ē eēntiale mere.i.tm̄ dicit aliqd cōe tribus ſ; ptim eſt eſſentiale et partim notionale. Nam penes reſpectū ad extra aliqualiter eſſet eēntiale.ſed penes alium reſpectum ē notionale. Quartū. Patri tm̄ cōuenit mittere, nō mitti ſpūiſcō tm̄ mitti nō mittere filio utrunq;. Seqtur, mittere tm̄ conuenit patri et filio et mitti tm̄ filio et ſpirituiſcō. Sequitur ſecūdo nulla pſona ſe ipam mittit, quia nulla ſe ipam producit. Seqtur tertio pſona producta nō mittit producentē quia nō producit eā. Quintū. Illa ꝓpoſitio pr̄ creat per uerbū ſic intelligitur. pr̄ et uerbū creant, ſ; qa uerbū producitur a pr̄e ipm dr̄ quaſi inſtrumentū pr̄is. Eadem rōne illa eſt cōcedenda pr̄ creat per ſpm̄ſctm̄. Similiter illa filius creat per ſpm̄ſctm̄. Sextū. Non debet concedi filiū creare per pr̄em, nec ſpm̄ſctm̄ per patrē nec per filiū. Nā ly creare dicit actionem ly per notat auctoritatē pſone operantis in eas per quā opatur.i. pr̄is in filiū que auctoritas nihil aliud eſt q̄; productio actiua ſicut ſubauctoritas dr̄ produci cū actiuitate. ut cū dr̄ filius hēt ſubauctoritatē reſpectu creature, ſenſus ē. filius uere creat creaturā. ſed potētia creandi ineſt ſibi p productionem a pr̄e. Septimū. Mitti eſt ſubauctoritas operandi in creatura uirtute pſone mittentis.i.producentis.i. perſona miſſa uirtutē efficiendi effectū in creatura hʒ ab alia perſona. Octauū. Quando Aug. dicit filius mittit ſe ipm, et ſpūſſanctus mittit filiū pōt ſecūdū exponi de filio incarnato.i.de hoīe xp̄o non de filio ut īcarnādo.i.nō de pſona diuia ad hoc ut incarnaret̄, quia lʒ ſpūſſanctus habuerit auctoritatē in hoīem xp̄m non tn̄ in dei filiū ante incarnationē. Siʳ debet ītelligi illa auctoritas. Spūs dn̄i miſit me. dicit xp̄s.i. poſtq̄; fui hō factus ipe miſit me ad p̄dicandū. Simil̄r illo mō filius miſit ſe ipm. Nonū. Illa ꝯn̄a nō ualet, filius nō optur per filiū ſicut pr̄ per filiū ergo pr̄ opatur aliquid qd̄ nō filius quia cōmutatur qualiter in qd.i.modus opandi in opus, iō illa ꝯn̄a eſt bona, filius nō opatur per filiū, ſicut pr̄ per filiū gͦ aliquo alio mō opatur pr̄ qūo nō opatur filius qa pr̄ opatur auctoritatiue. Sic etiā n̄ ſeqtur pater mittit filiū auctoritatiue, et filius nō auctoritatiue gͦ filius nō mittit ſʒ nō mittit eo mō quo pr̄ qa nō mittit auctoritatiue.

¶LICET AVTEM HEC uia etc. Hec eſt tertia pars corporis queſtionis que cōſiſtit in quibuſdam dictis. Primum. Opinio magiſtri pōt teneri. Secundū. Verba Aug. uidentur dicere filiū ſe ipm miſiſſe ad incarnandū non ſolum ad predicandum. Similiter ſpm̄ſctm̄ miſiſſe filiū ad incarnandū et nō ſolū ad predicandū. Tertiū. Mittere ſignificat tria ꝑm Aug. primo et principʳ ſignificat manifeſtare uel declarare perſonā aliq; procedere.i.produci. Ei illud cōuenit oībus tribus pſonis. Secūdū eſt ꝯnotatū.ſ.miſſio ad extra que eſt reſpectus rōnis ſicut et primus quia uterq; eſt ad extra. Tertiū eſt effectus in creatura.i.ſanctificatio, que tria dicit.ſ.de non ſanctis facere ſanctos per charitatis infuſſionē, iā ſanctos cōfirmare, et ſanctos et cōfirmatos manifeſtare p ſigna et miracula. Quartū. Mitti duo dicit pricipl̄r manifeſtari alicui creature. Et ſic ꝯuenit oībus. Minus princip̄lr dicit procedere.i.produci, et hoc cōuenit ſolū duabus pſonis. Quintū. Mitti ſcat illa duo inſepabiliter ideo mitti abſolute ſolū filio et ſpūiſcō cōuenit q̄;uis principale ſcatū ēt pr̄i cōueniat. Sʒ mittere ſcat ſua tria diuiſim et potiſſime primū ſcat ſine aliis iō oībus tribus cōuenit. Seʳ primo omnē pſonā diuinā mittere. Seʳ ſo ꝙ filius ſe ipm mittit et ſiʳ ſpirituſſanctus ſe ipm mittit. Seʳ tertio nō oʒ mittētē hr̄e auctoritatē ſup miſſum.i.ꝓducere miſſum qa ſpūſſanctus mittit filium et ſe ipm. Seʳ quarto nō oʒ mittentē diſtingui realiter a miſſo. Sequitur quinto ꝙ illa manifeſtatio que dr̄ miſſio eſt per aliquos effectꝰ in ipa creatura ꝙ pn̄t tripʳ ꝯſiderari, uel in radice, ſic ē quedā bn̄ uolentia ōn̄ſa ab ipo deo in creatura ſiue ſit gr̄a gratū faciēs uel gratis data. Prima gr̄a ē radix oīs dōni uel effectus miſſiōis quia ſine ea nō dr̄ pſona mitti. Habita autē prima gr̄a, alie ſiue ſꝑa gr̄a ēt eſt effectus. Vel cōſideratur in hītu et hoc tripʳ. primo affectiuo.i. in uolūtate ſubiectato et quotiens aliqs talis datur, dr̄ ſpūſſanctus mitti, ſo pure cognitiuo, et ſic ꝑm doc. aliquos nulla pſona dr̄ mitti in illis. tertio partim cognitiuo et ptim affectiuo ut eſt ſapīa.i. ſapida ſciētia in qua datur uel mittitur tā filius q̄; ſpūſſanctus, filius quidem pp ſciam, et ſpūſſanctus pp ſaporē. Vel pn̄t cōſiderari per modū actus, primo ut eſt illuminatio intellectus et in illa mittitur filius, ſecūdo ut ē inflamatio affectus et in ea mittetur ſpūſſanctus. Seqtur primo lʒ uirtus per modū hītus ſignificetur, nō tn̄ ea datur quelibʒ pſona. Nā tripʳ cōſideratur. primo rōne ſubſtantie ī qua ē, et ſic appropriat̄ pr̄i, ſed nō dr̄ mitti pr̄ quaddo uirtus datur ſed bene dr̄ dari pr̄, qa dari nō cōnotat ꝓduci. ſo rōne effectus ꝓducti a uirtute.i. potentia actiua et ſic appropriatur ſpūiſcō, et ea data dr̄ ſpm̄ſctm̄ mitti. tertio rōne utriuſq; et ſic ē quaſi mediū inter ſubam cuius eſt et effectū quem producit, iō appropriat̄ filio qui ē media pſona et ea data dicitur mitti filius. Siʳ uirtus ſanatiua et non uirtus in cōi eſt appropriata ſpūiſcō, et donū ſpūſſancti miſſi lʒ uirtus opandi miracula approprietur filio et ſit donū filii. Sextū. Aliqñ dr̄ ſpirituſſanctus bis dari.ſ.ī celo et in terra, ī celo qdē in apta fruitiōe, ī terra ī charitatis infuſione. Aliqñ dr̄ ter dari.ſ.in miraculorū opatione, pctōrū abſolutione, et infidelium cōuerſione.

¶Ex dictis oībus ſequūtur aliqua correlaria. Primū. Quando dr̄ geminā miſſionē uel ꝓceſſionē ſpūſſancti, abuſiue dr̄, qa dicit idē ipm mitti utrobiq;.ſ.produci, tn̄ dʒ dici dupliciter, miſſus, quia tpaliter et eternaliter. Secundū, cū tēporale dicat̄ tripl̄r, uno mō res corporalis mēſurata per motū, et ſic ſolus motus et ſucceſſiua ſunt tpalia. ſecūdo res corporalis nō mēſurata tpe ſed euo ut eſt oē permanens corporale. tertio habens eē in tpe tn̄ nec eſt corporale nec mēſuratur tpe. ſolū illo ultimo mō dr̄ proceſſio tēporalis ſpūſſancti. Tertiū. Cū proceſſio poſſit geminari uel rōne procedi ut cū duo filii procedūt uel ratione modi ut naturaliter uel libere. Solū illo ultimo mō geminat̄ proceſſio ad intra. Quartū. Miſſio paſſiua pōt tres reſpectꝰ dicere.ſ.ad producentē uel ad mittentē uel ad terminū ad quē mittitur. Nec eſt idē mittens et producēs, qa oēs tres ſunt mittētes ſed ſolum due producentes. Quintum. cor. Nō capitur hic miſſio prout reſpicit principium dans influentiam cōtinuā cauſalem, ut ſol radio nec dans uirtutē ſeparatā et cito tranſeuntem, ſicut proiciens dat iaculo motum cū ſeparatur. Nam perſone non ſeparantur, licet effectus temporalis in miſſione connotatus aliquando cito tranſeat. Capitur tn̄ aliqualiter prout reſpicit principiū dans auctoritatem ſeu iuriſdictionē ſicut dat papa epō. Dixi aliqualiter qa pater dat filio, et ſpūiſcō auctoritatē mittendi et operandi in creatura, ſimiliter filius dat ſpūiſcō inquantū pater producit utrunq;, et filius ſpūiſancto. Nec capitur hic miſſio ꝓprie ad locū ſed ad mentē. Nec ut aliquid recipiat miſſus ab eis ad quos mittitur ſed ut aliquid in eis operetur. Nam ſapientia in qua mittitur filius mittitur ad quieſcendū. puer. 8. Delicie mee eē cū filiis hominum ad poſſidēdū. Sap. 7. In animas ſanctas ſe transfert, et ad operandum prouerbi. 9. Sapientia edificauit ſibi domum. Nec capitur hic miſſio ut eſt ſeparatio mittentis et miſſi nec inquantum ſubicitur ſeruiliter. Sextum corre. mittere eſt pure eſſentiale cum conueniat tribus et non conotat producere. Septimū dic. Poſſet unum uo-

cabulum imponi qđ tantū ſignificaret quantū manifeſtare per
ſonā producere.i.declarare ꝙ aliqua perſona producat aliam
non ꝙ ipa declarans producat quia ſpūſſanctus declarat,tamē
non producit.Et illud uocabulum eſſet commune tribus,et tunc
paſsiuum eius ſignificaret manifeſtari perſonas produci et tā
tum cōpeteret filio et ſpūiſcō. Et ſi illa duo uocabula.ſ.mittere
et mitti ſint ſic impoſita tunc res plana eſt. Octauum. Mitti ē
relatio rationis comparando ad mittentem quia perſona ſe ip
ſam mittit ſed produci dicit relationem ad perſonam aliā que
eſt realis.Nonum.Produci non eſt relatio producti ad mitten
tem quia aliquādo mittens non producit ſed ad aliquem ut pro
producentem.Decimum Illa eſt falſa,mitti nullum reſpectum
dicit niſi ad mittentem inquantum mittens eſt et ad eus cui mit
titur quia etiam reſpectum dicit ad producentē.Sequitur cor
relarium,filius miſſus ad patrem habet duplicem reſpectum.ſ.
productionis et miſsionis nec ſunt idem quia ſecundus conuenit
tribus,primus nō.Sequitur ſecundo,omnis producens eſt mittēs
ſꝫ ñ econuerſo.Et per iſta patet rñſio ad primum argumentū
contra magiſtrū. ¶ Sed pro ſolutione ſecūdi argumenti.añs
conceditur quo ad principale ſignificatū,cōſequentia aūt nega
tur quia in connotatis illorū terminorū non hñt modos ſignifi
candi corrñdentes ſignificatis. Nam manifeſtare et manifeſta
ri principaliter ſignificātur per mittere et mitti quorum modi
ſignificandi ſunt diuerſi ſed procedere idē eſt qđ non diuerſifi
catur per actiuū et paſsiuū quia ſub uoce actiua tm̄ ſignificat
paſsionē. In hac aūt ſolutione aliqua notantur.Primū.Non oꝫ
in omni modo ſignificandi terminos ſibi correſpondentes in pri
cipali ſignificato etiā correſpondere in cōnotato,utꝫ in exemplo
precedenti,Secundū.Non habemus copiā uocabulorum. Et iō
aliquando ſub uoce hñte modum ſignificandi actionis principa
liter importatur paſsio,et ideo non oībus modis ſignificādi cor
reſpondent modi intelligendi et eēndi loquendo de obiecto intel
lecto et re ſignificata,quia intellectus bene pōt imaginari quoſ
libet modos ſignificandi circa rem cognitā ſed aliquādo rei co
gnite repugnant ut in propoſito de procedere cuius ſignificatuꝫ
eſt paſsiue produci,et tñ modus ſignificandi eſt producere qa
hꝫ uocē uerbi actiui.Tertiū.Dña ē in illis duabꝰ ꝓpōnibus tm̄
grāmaticalis.ſ.ſcio ignē calefacere et ſcit ignē calefacere.Nā
ibi ignis ſcitꝰ uel calefactio ignis ſcita ē eadē et ſcatū utriuſqꝫ
ꝓpōnis ē idē tñ in mō ſñdi drñt qa prima actiue ſcat, ſa paſ
ſiue. Quartū.Si ſcatū prime ꝓpōnis incōplexū qđ ē ſcita cale
factionis ignis hřet unū uocabulū incōplexū illud ſcaret acti
ue et ſi aliqđ imponeret corrñdentur ad ſecundā illud ſcaret
paſsiue.Sꝫ actiue et paſsiue ſunt modi ſñdi.Vndecimū.Cū do
ctor in fine corpis dicit.Et ꝑ hoc pꝫ ad illā cōfirmationē,ibi ar
gum̄tū tertiū ꝯ mgr̄m noīat ꝯfirmatioꝫ,et ſic ē finis corpis.q.
¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc.Expedito cor
pore queſt.reſtat ſoluere argumenta ꝓbatiua mittere et mitti
eē eēntialia.i.coīa tribus pſonis uniformiter quorū primū ē ta
le.Mittere et mitti dñt reſpectū ad creaturā g° ſunt eēntialia
Añs pꝫ,mittere et mitti cōueniūt deo ex tpe,g° añs uerū , ꝯña
pꝫ,q1 qcqđ cōuenit deo ad extra ē cōe tribus. Ad hoc rñdet ne
gādo ꝓbationē ꝯñtie qa q̄uis oīs reſpectus ad extra nihil ali
ud includēs ſit cōis tribus,nō tñ ſi aliud includit,ſic eſt de mitti
qa cū reſpectū ad extra includit ꝓduci ad intra lꝫ cōnotatiue
¶ Secūdo ſic argr Pr̄ uenit et hītat in creatura g° pr̄ mittit.
Añs pꝫ Ioan.14. Ad eū uenimus etc. ¶ Ad hoc rñdet negādo
ꝯñaꝫ et cōcedēdo añs , qa uenire et inhītare nō includūt ꝓduci
ſicut mitti.¶ Tertio ſic argr pꝫ Aug.pſona qlibꝫ dat et datur
g° ſir q̄libꝫ mittit et mittit,ꝯñaꝫ negat doc.qa dare nihil aliud
ē niſi liberalr coīcare uolūtate ut in ea ē.Et hoc cōuenit oībus
perſonis ſed mitti dicit ꝓduci quod non dicit dari.

DISTINCTIO. DECIMASEPTIMA.

CIRCA DISTINCTIONEM DE
CIMAMSEPTIMAM ETC.
Expedito tractatu de miſsione ſpiri
tuſſancti tā uiſibili q̄ inuiſibili i ul-
ſeqtur nūc tractatus de miſsiōe ſpiri
tuſſancti inuiſibili in ſpēali.ſ.de cha
ritate,de qua tractat Sco. i hac diſti
ctione. Que diſtinctio diuiditur in duas ptes pricipales,prima
eſt de eēntia charitatis.ſecūda de augmēto charitatis . ¶ In
prima pte mouet unā queſtionē pricipalē,et alias duas acceſ
ſorias.Titulus prime q̄ſtionis ē talis. Vtrū neceſſe ſit ponere
charitatē creatā forr inherentē nature btificabili.Vbi quatu
or ſunt termini declarādi.ſ.neceſſe,charitas,forr inherere,na
tura btificabilis.¶ De primo plura dicta ſunt diſ.6.hic tñ ca
pitur neceſsitas cōditionata uel ex ſuppoſitione et eſt ſenſus.
Vtrꝫ ſuppoſita ueritate ſcripture ſacre poſsit ſaluari ueritas
illa abſqꝫ hoc ꝙ ponatur in uolūtate creata deo chara eē habi
tū qui dr̄ charitas uel utrū nō poſsit ſaluari ueritas fidei uel
ſcripture ſacre quin ponatur talis hitus. ¶ Secundus terminꝰ
ē charitas et capitur dupr.ſ.pro creata et increata , increata
charitas capitur dupr.Vno mō appropriate et ſic ſpūſſanctus,
uel magis ꝓprie actus amoris diuini inqūtū appropriatur ſpi
rituiſcō.Secūdo ꝓprie et illa ē dupr ex.ſ.obiectiua et formalis
.i.obiectū et actus.Obiectiua ē duplex.ſ.primarie que ē eēntia
diuina in ſe diſtincta ab oībus aliis forr et ſecūdaria que ſunt
oīa alia in deo. Formalis capitur tripr,eēntialr et ſic ē amor
coīs pſonis tribus reſpcū oīu .Et eſt duplex.ſ. actus amoris in
ſe et ut acceptat creaturam ad uitā eternam que acceptaº dr̄
amor,lꝫ ſit ens rōnis. Secundo notionaliter et ſic ſpiratio acti
ua et paſsiua dñr formalis charitas. 3º pſonalr et ſic ē pſona
ſpūſſancti.Creata charitas ē triplex,obiectiua,actualis,hitua
lis.Obiectiua eſt quadruplex loquēdo ꝓprie.ſ.diligēs ipē, pro
ximꝰ eiꝰ corpꝰ ꝓpriū,et oīa alia i ordie ad deū. Actualis ē du
plex.ſ.ſupernaturalis et naturalis.Supnaturalis eſt duplex q̄
dam elicitur ab hitu charitatis infuſo quedā immediate a deo
infunditur.Similr naturalis eſt duplex,quedā elicitur a uolū
tate informata hitu,quedā ſine hitu.i.a uoluntate nō informa
ta habitu.Prima eſt duplex ſicut hitus eſt duplex.ſ.a deo cre
atus et naturaliter acquiſitus. Habitualis charitas eſt duplex
.ſ.ſupnaturalis que eſt hitus infuſus a deo et naturalis que ē
uirtus amicicie. ¶ Tertius terminus eſt forr inherere qui eſt
idē qđ per modū forme accidentaliter inherere ſicut albedo in
heret parieti.Dr̄ per modū forme,quia albedo in burſa uel ali
qđ in pariete clauatū uel ſuſpenſum inheret quidē, ſed non per
modū forme.¶ Quartus terminus eſt natura btificabilis cuiꝰ
correlatiuū eſt btificans et iō notādū ꝙ btificans capitur dupr
.ſ.naturaliter et ſupernaturaliter. Naturaliter capitur dupli
citer.ſ.ꝓprie et large,ꝓprie eſt optio ſm optimā uirtutē etc.
ſm qđ tractatur primo et.x. ethi.de qua in quarto uideri hēt.
Large capit multipr.ſ.pro diuitiis, ꝓ uita uoluptuoſa, ꝓ pſpe
ritate tpali, ꝓ potētia, ꝓ remotiōe curaꝝ, ꝓ ɔſcie trāqlitate.Su
pernaturalr capit ſex modis. Primo effectiue et hoc dupr pº
ut qđ.i.ipm agēs qđ pº eſt hic deus,cō omitāter tota trinitas.Se
cundo ut quo.i.ut principiū uel forma pricipii qđ,et ſic eſt eēn
tia diuia in intuitiua uiſiōe in oī natura btificata, ſir uoluntas
diuia pſentās uolūtati creature ipaꝫ eēntiā, tñ reſpectu diuie
btitudinis nullā hꝫ efficientiā.Secūdo theologicaliter uel ſup
naturaliter capitur interceſſorie, et ſic oīs ſanctus btificat ca
piendo ſcām ꝓ applicato diuinis.Et ille ſanctus ē duplex.ſ.cō
phenſor.i.beatꝰ q orant pro nobis et uiator q eſt duplex ſcilicet

officio ut ſacerdotes et alii qui tam ex miſſa q̃ȝ ex aliis ſacra
mentis et officiis intercesſorie nos btĩficãt et adiutorio gratie
gratũ faciẽtis que eſt charitas uel gratis date ſicut p̃dicatores
et prelati quorũ preces pp̃ officiũ exudiuntur in merito totius
eccleſie. Tertio ſupnaturaliter capitur meritorie et hoc dupľr,
primo de cõgruo ut bona opa ẽt in pc̃tis mortalibus facta que
ſaltẽ indirecte faciũt aliqd ad beatitudinẽ. Siʳ bona opa ex na
turalibus puris facta. Secũdo de cõdigno et hoc uel principali
ter ut eſt paſsio xp̃i uel ſecũdario ut alia opa ex in clinatione
charitatis facta. Quarto ſupnaturaliter capitur obiectiue, et
hoc quadrupʳ, primo ut rõ primo et p ſe et radicaliter et ſic
eẽntia diuina btĩficat, ſecũdo ut rõ per ſe ſed nõ primo ut eẽn
tialia, tertio ut per ſe obiectũ et nõ rõ et ſic pſone diuine btĩfi
cant, quarto ut redundãs ex plenitudine primi obiecti, et ſic bea
ti realiter pñtes et oĩa cognita per eſſentiã diuinã dicũtur bea
tificare. Quinto ſupnaturaliter capitur ſubiectiue, et hoc qua
drupliciter. primo ut ultimũ qd̃, et ſic tota pſona beata eſt ſub
iectum beatitudinis et reſpectu totius pſone ip̃a natura in ab
ſtrato dr̃ quo ſicut ſuppoſitũ in cõcreto dr̃ qd̃, ſed in hoĩe etiam
aĩa intellectiua dr̃ quo hoĩs beati. i. forma per quã recipit bea
titudinẽ. ſecundo ut remotũ qd̃. i. receptiuũ beatitudinis, ſed nõ
ultimũ, et illud in hoĩe ẽ anima reſpectu cuius ĩtellectus et uo
luntas dicuntur quo. i. forme receptiue. tertio ut proximus qd̃.
qd̃ eſt intellectus et uoluntas in cõcreto reſpectu quorũ lumen
glorie et charitatis ſm̃ ponentes lumẽ glorie dicũtur quo. quar
to ut qd̃ uel quo reſpectu cõſequentiũ beatitudinẽ, et ſic corpus
in quod redundant dotes et potentie ſenſitiue dicuntur beatifi
cari, illi quatuor modi ultimi huius quinti mẽbri principalis di
uiſionis ſunt ad propoſitũ noſtrũ. Sexto ſupernaturaliter capi
tur formaliter, et hoc dupʳ. primo priuatiue pro amotione oĩs
mali. ſecundo poſitiue et hoc dupʳ. primo eẽntialiter, et ſic act⁹
fruitionis beatificat formaliter. ſecundo preexactiue abſoluta
neceſsitate, et ſic uiſio beatificat. tertio conſecutiue et ſic dotes
alie tam aĩe q̃ȝ corporis beatificant formaliter. Natura ergo
beatificabilis preſuppoſitis dictis in quinto mẽbro eſt duplex q̃
dam per eẽntiã, quedã per participationẽ, ly per eẽntiã capitur
dupʳ. ſ. pro indepẽdenter, et ſic ſola diuina natura eſt btĩficabi
lis, et per eẽntiã diuinã ut obiectũ, et ſic tam diuina natura q̃ȝ
creata per eẽntiã diuinã eſt beata. Similiter per participatio
nẽ capitur dupʳ. ſ. pro depẽdenter et per actum qui eſt accn̄s.
Oĩs creatura beatificata beatificatur illo utroqȝ mõ. Nũc eẽt
accedendũ ad lr̃am niſi doc. interponeret unã iuxta queſtionẽ
et primã acceſſoriã cuius titulus eſt talis.

Queſtio. Secunda.

VTRVM SIT NECESSE IN HABITV
ponere rationem principii actiui. In cuius titulo
declarandi ſunt hii termini. ſ. neceſſe, habitus, prĩ
cipiũ, actiuũ, et actus, de quoꝝ primo patuit pro
xime ſupra, et di. 6. ¶ De ſecũdo notãdũ, ꝙ hĩtus capit multi
plr̃. Primo ꝑ oĩ forma ſiue pro oĩ ente poſitiuo, ut coĩter acci
pitur et hui⁹ acceptionis argumẽtũ eſt cõis diuiſio qua diuidit
priuatiue oĩs res gñabilis et corruptibilis in hĩtũ et priuatio
nẽ, qa uȝ alterius forme priuationẽ includit, lȝ ibi hĩtus non ca
piat ita coĩter ſicut deſcriptus ẽ. Secũdo capitur hĩtus pro om
ni q̃litate reali pmanẽte ſiue nata pmanere in ſubiecto ſuo, et
ſic tres uirtutes theologice dñr hĩtus. i. qualitates pmanẽter in
ſubiecto exñtes. Tertio capit hĩtus pro ſpẽ intelligibili uel ꝑ
obiecto relucẽte in ſpẽ intelligibili inq̃ȝtũ actu intelligibile. Et
dr̃ iõ hĩtus qa ẽ ĩmediate potens uel natũ intelligi, ita ꝙ illa ha
bitualitas nihil reale ẽ, ſȝ ſolũ potẽtialitas uel poſsibilitas ad
actũ que fundat in ſpẽ uel obiecto in ſpẽ. Et iſte modus capien
di hĩtũ ẽ frequẽtiſsimus apud doctores. Et uideat doc. ſupra
diſ. 3. q. 2. in medio q̃ſtionis ubi loqtur de hĩtuali noticia. Quar
to capitur pro quadã cõſuetudine ex frequẽtatis actib⁹ dereli
cta et ſic nõ ẽ ſcĩa nec ẽ uirtus moralis, ſȝ ẽ oĩno diſpatũ ab oĩ
bus illis, nã cãe eius ut act⁹ naturalr̃ agũt et eẽntialiter diſtin
guũtur a cauſis habitus moralis et intellectualis ita ꝙ illo mõ
capiendo habitũ nullus ur̃ ſermo habendus in materia nr̃a nec
ur̃ in natura pure ſpũali ponendus que ex ſe ſumme ur̃ diſpoſi
ta et habilitata licet in corporalibus nõ ſit negandus ſed nul
lo mõ actiuus, ſed ſolũ una cõditio ſine qua nõ prõpte, expedite,
et faciliter et delectabiliter fieret actio, ut patebit infra in opi
nione quarta. Notandũ aũt ꝙ ſm̃ mentẽ philoſophoꝝ et magi
ſtrorũ inquãtũ hĩtus intellectualis et moralis diſtinguitur ab
actu nihil aliud eẽ uidetur niſi ſpẽs uel obiectum in ſpecie que
ſpẽs per actus frequẽtatos ſemp augetur ut obiectũ clarius re
luceat et q̃ȝto ſpẽs intenſior eſt tanto fortius mouet ad ip̃m ac
tũ. et qa p frequentiã actuũ et quottidianã expientiã ſemp no
ue ſpecies acqruntur ideo talis dr̃ habituatus et delectabiliter
opari, qa ſpẽs intenſe motiuas hȝ que facilitatẽ tribuũt et prõ
ptus eſt in oĩbus occurrentibus et potens multa dicere et argu
menta prõptiſsime ſoluere pp̃ hoc ꝙ per experientiam multas
ſpẽs acquiſiuit et plr̃es q̃ȝ alii hẽant que multũ intenſe ſunt ideo
uelociſsime mouẽt etc. Quot aũt ſint hĩtus ĩtellectuales et mo
rales aliis locis reſeruo. Rõ principii in titulo q̃ſtionis capitur
pro natura principii uel quidditate. ¶ Tertius terminus ẽ prĩ
cipiũ actiuũ pro cuius euidẽtia notãdũ, ꝙ principiũ ẽ duplex. ſ.
cõplexũ et incõplexũ. Cõplexũ ſunt propoſitiones demõſtrati
ue etc. ut. i. poſte. hȝ tractari. Incõplexũ capitur ſex modis. Pri
mo theologicaliter et hoc dupʳ. ſ. appropriate et ſic eſt attribu
tum patris, et proprie et ſic capitur tripʳ. Primo eẽntialiter uel
ad extra reſpectu creaturarũ uel ad intra, et ſic eẽntia hȝ rõ
nem principii radicalis. Similiter reſpectu entiũ rõnis producẽ
dorũ tã primarũ quã ſecundarũ intentionũ, qa in deo ſunt oĩs
idee et oĩs relatio rõnis que per actionẽ nr̃i intellectus nata ẽ
produci neceſſario eſt in deo aliqua eiuſdẽ rõnis. Secundo no
tionaliter et hoc dupʳ. ſ. large et ſtricte. Large eſt memoria fe
cunda et uoluntas fecunda. Stricte generatio et ſpiratio dicũ
tur principia notionaliter. Tertio pſonaliter et ſic pr̃ reſpectu
filii eſt principiũ, et pr̃ et filius reſpectu ſpũſſancti. Principiũ
incõplexũ ſecundo capitur logicaliter, et hoc uel reſpectu enti
um rõnis ad producendũ ea et ad formaliter cõſtituendũ in eẽ
ut ſunt genera et differẽtie eoꝝ, uel reſpectu ſyllogiſmoꝝ que
dñr principia ſyllogiſmi q̃ q̃ȝuis fundamẽtalr̃ ſint complexa.
forʳ tñ ſunt incõplexa iõ ſub diuiſione incõplexi prĩcipii ꝯpre
hendũtur et ſunt quadruplicia. ſ. materialia ut ſunt termini et
propões, formalia ut modus et figura, regulatiua ut dici de oĩ
et de nullo, et pfectiua ut eſt ꝯuerſio, p impoſsibile, trãſpoſitio
p̃miſſaꝝ. Tertio prĩcipiũ incõplexũ capit metaphyſicalr̃ et hoc
primo in eẽndo et ſic prima pars rei in eẽ reali dr̃ eẽ principiũ
alio mõ prima pars in duratiõe dr̃ principiũ in eẽndo et 3ᵒ mõ
prima pars genita in cõpoſito dr̃ principiũ lȝ non ſit ſimpʳ pri
ma ps, qa materia ẽ prior in eẽndo. Secũdo metaphyſicalr̃ capi
tur principium in fiendo, et hoc dupliciter uel proprie cauſali
ter quod fit quadrupliciter ſecundũ quatuor genera cauſarum
uel preſuppoſitiue ſicut priuatio in materia prerequiritur de
qua tractatur etiam primo phyſicorum. Tertio metaphyſica
liter capitur in cognoſcendo, et hoc dupliciter uel per cõſequẽ
tias, de quibus in logica tractatur, uel per entitates et formali
tates et ſic illud per qd̃ cognoſcit aliud uel cõfuſe uel diſticte
in ordine gñationis uel pfectionis, adequatiõis, uirtualitatis et
habitualitatis de quibus ſupra diſt. 3. q. 2. dicitur principium.
Quarto metaphyſicaliter capitur in ꝯſtituẽdo entitatiue et ſic

genus et differentia etc. dicuntur principia. Quinto methaphyſicaliter uocatur principium ĩ ĩducẽdo uel ꝓuocãdo ut dicitur cõuicium eſt prĩcipiũ belli. Sexto capit̃ metaphyſicalit̃ pro prĩcipio ut abſtrahit a ꝓpria cauſatione. Quarto prĩcipal̃r prĩcipium ĩcomplexũ capit̃ rhetorical̃r pro prima parte exordii reddẽte auditores docibiles, beniuolos et attẽtos. Et licet hoc prĩcipium fundamẽtalit̃ ſit cõplexũ formaliter tñ nõ eſt cõplexũ ſed ĩcomplexũ, q̃a ẽ illa habitudo ĩter orationẽ et auditorẽ etc. Quinto prĩcipaliter incõplexum principium capitur mathematicaliter ut eſt punct⁹ linee, unitas numeri. Sexto capitur phyſicaliter, et hoc dupliciter. ſ. in uniuerſali, et ſic quatuor cauſe dicuntur prĩcipia, ſecũdo ĩ ſpeciali et ſic ſunt diuerſe opiniones de principiis. Nã Xenophanes primus p̃ceptor Permenidis dixit unũ abſolute captũ eſſe principiũ omniũ naturaliũ, ſed Pithagoras dixit unũ in genere quãtitatis eſſe prĩcipium naturalium. Meliſſus tenuit unũ ĩ genere ſubſtãtie ĩmobile infinitum eſſe principiũ naturaliũ rerũ, ſed Parmenides poſuit unũ ĩ genere ſubſtãtie finitũ, ſed Heſiodus legiſta poſuit unum abſolute captũ in genere ſubſtãtie mobile eſſe principiũ. Cõmentator ſecũdo methaphyſice uidet̃ ponere terram q̃uis forte nõ fuerit mens eius Mileſius phũs Scitarũ poſuit aquã, Dyogenes aerẽ, Cratilus uaporẽ, Yppaſus Methapõtius et Eraclitus poſuerũt ignem. Hii oẽs poſuerũt unũ aliquid mobile ĩ genere ſubſtãtie eſſe principiũ omniũ naturaliũ. Plato aũt ut imponitur ſibi poſuit multa eſſe prĩcipia ut lineã ſupficiẽ et corpus que ſunt accñ̃a. Democritus aũt et Leucippus poſuerũt ĩfinita in genere ſubſtãtie eſſe prĩcipia et ſic cõſequẽter, ſm ꝙ habetur p^{o} phyſicorũ, primo de generatiõe, p^{o} de aĩa, p^{o} metaphyſice. ¶ Quartus terminus eſt act⁹ qui capitur trip^{r}. Primo metaphyſicaliter, et hoc quadrupliciter, primo pro exiſtẽtia actuali, ſecunda pro p ſe exiſtẽtia, tertio pro ente rõnis actu producto quod ſm quid dr̃ actu eſſe, quarto pro omni pfectiõe dante eſſe ſiue ĩformãt ut albedo, ſiue aſsiſtat aliq̃d agẽdo ut ĩtelligẽtia dr̃ forma orbis, ſiue formaliter eſſe tribuat ſine ĩformatione ut diuina eſſentia pſonis. Secũdo capit̃ act⁹ aĩaſtice et eſt duplex. ſ. primus et ſecũdus, primus eſt aliqua eſſentia uel forma alterius effectiue productiua ut ĩtellectus et uolũtas. Secũdus eſt duplex. ſ. productiuus. i. ip̃a productio, et opatiuus, ut eſt uolitio intellectio, uiſio etc. Tertio capit̃ act⁹ ciuiliter, et hoc dupl̃r. Vno modo in ſingulari et ſic eſt ſuitus quo quis p ſe uel p iumentũ uel uehiculũ ſuũ põt ire pfundũ alterius. ff. de ſer. ruſ. p̃. Alio^{o} capit̃ act⁹ in pl̃i. et ſic quadrupl̃r. Primo act⁹ dicuntur publice ſcripture, de negociis ĩ iudicio geſtis. Secũdo dicuntur ꝓceſſus curie. Tertio locus iudicis ubi audit cauſas. Quarto dicũtur proceſſus iudiciarii qui tres ſunt, primus eſt ordinatiuus ut libelli oblatio, ſecũdus eſt ueritatis indagatiuus ut ẽ teſtium examinatio, tertius ẽ litis deciſiuus ut ẽ ſentẽtie latio. In p̃ſenti queſtione actus capitur aĩatiſtice pro actu ſecundo operatiuo. ¶ HIS p̃miſsis accedo nũc ad queſtionis determinationẽ. Et ſic dimiſſo capite ſm cõſuetudinem corpus queſtionis ĩ tres ptes principales diuidit̃. Prima eſt prime acceſſorie q̃ſtionis deciſiua. Secũda eſt ſecũde acceſſorie q̃ſtionis determinatiua. Tertia eſt principalis queſtionis ſolutiua. Prima pars diuiditur in duas partes, ĩ litigatiuã, et determinatiuã. Et quia ſecũda acceſſoria queſtio ĩtermiſcetur prime acceſſorie q̃ſtioni ideo nulla alia diuiſio pro ſecũda q̃ſtione poteſt dari, etiam q̃a nihil certũ determinat doctor de prima queſtione ideo tota prima q̃ſtio acceſſoria ĩ parte litigatoria continetur et ſolutio ſecunde acceſſorie q̃ſtionis, ibi. Quãtum ad iſtũ articulũ dici poteſt, cõtinetur ſub pte determinatiua. Prima pars. ſ. litigatiua diuidit̃ ĩ duas ptes. ſ. recitatiuã et improbatiuã. ¶ Prima eſt quadruplex ſm quatuor opiniones recitatas quarũ prima eſt opinio Hen. quoli. 4. q. x. que cõſiſtit ĩ cõcluſionibus nouem. Prima. Aliter eſt de habitu acq̃ſito et ĩfuſo. Secũda. Actus naturalis hominis nõ eſt ab illa cauſa effectiua a qua eſt expeditio actus propter illimitationẽ hominis reſpectu actus ſui naturalis, q̃a actus naturalis cauſatur a po^{a} nõ ab habitu, ſed expeditio eſt ab habitu. Tertia. Virtus acquiſita. i. habitus acq̃ſitus accidẽtalit̃ aduenit nature ſubſtãtiali q̃ ip̃m cauſat et pficitur p ip̃m. Quarta. Habitus ſupnaturalis non eſt pfectio nature accidẽtalis pficiens ĩ eſſe ſupnaturali et ĩ actiuitate naturali, q̃a alias tantũ facilitaret naturã in opando quantũ habitus acq̃ſitus (nam uirtus apud ip̃m Henricum eſt habitus.) Quinta. Habitus ſupnaturalis nõ dat facilitatẽ ſiue expeditionẽ ad actum. Sexta. Acq̃ſitus habitus dat facilitatẽ potentie reſpectu actus. Septima. Illud quod dat eſſe gratuitũ. i. ip̃a charitas etiã elicit actũ ſupnaturalẽ cũ gradu ĩtenſionali, ita ꝙ potentia uel uolũtas nõ elicit. Octaua. Illa diffinitio uirtutis. i. habitus que ponit̃ ſecũdo ethi. cõuenit acquiſito habitui et ſic ĩtell̃ligitur, uirtus. i. habitus uirtutis eſt quo pficit. i. ĩformat et eſſe uirtutis tribuit, et opus elicitũ a po^{a} (quod ĩnuitur p ly eius) ſcilicet habẽtis (quia dr̃ opus eius. i. elicitũ ab eo) bonũ reddit ideſt expeditũ et facile et uirtuoſum. Nona. Habitus theologicus bene diffinit̃ uel deſcribit̃ per illam diffinitionem uirtutis poſitã, primo de celo, que eſt iſta. Virtus. i. habitus eſt ultimũ de po^{a}. i. totũ opus elicit iſte habitus theologicus et cum hoc expeditionem et facilitatem tribuit.

¶ CONTRA ISTAM OPIniones etc. Hic doc. improbat opinionem Henrici et inchoat ptem improbatiuã. Nã neceſſe ẽ intermiſcere ptes ultime diuiſionis p quiq; argumẽta. ¶ Primũ. Quo quis põt ſimp^{r}, illud eſt po^{a}. ſed uirtus theologica eſt illud quo hõ põt ſimp^{r} actũ ꝓducere ergo uirtus theologica ẽ po^{a}, cõcluſio eſt falſa ergo una p̃miſſarũ, nõ maior ergo minor q̃ eſt Hen. ¶ Secũdum. Omnis forma q̃ eſt prĩcipiũ totale agendi cũ eſt ĩ ſubiecto, ſi p ſe eſt p ſe opatur ſed charitas ſm te eſt totale prĩcipiũ act⁹ charitatis cũ eſt ĩ uoluntate, ergo ſi ſeparetur eque eſſet prĩcipiũ act⁹. Sed omne prĩcipiũ act⁹ ẽ po^{a}, ergo charitas eſſet po^{a}, quod eſt falſum. ¶ Tertiũ nulla opatio elicit̃ libere cuius prin^{m} eſt mere naturale, ſed charitas eſt prin^{m} mere naturale, ergo act⁹ charitatis nõ libere elicit, quod eſt falſum, q̃a nõ eſſet meritorius. ¶ Quartũ. Habens formã actiuã p̃dominãtẽ. i. totã actionẽ ĩ ſua poteſtate habentem uel prĩcipaliorẽ ptem, nõ põt ꝯ ĩclinationẽ illius forme, ſed charitas eſt huiuſmodi ſm te, ergo hõ nũq; põt ꝯ charitatẽ et ſic nũq; peccabit nec charitatem amittet. ¶ Quitum. Nullus act⁹ eſt meus qui nõ eſt ĩ poteſtate mea, ſed act⁹ charitatis nõ eſt in poteſtate mea ſm te, ergo act⁹ ille nõ eſt meus, et p ꝯñs nihil merebor p actũ illũ. ¶ In hac ĩprobatione aliq̃ pulchra dicta dicũtur. Primũ. Omne illud eſt po^{a} quo q̃s põt ĩ actũ ſimp^{r}. i. quo realit̃ põt ꝓduci act⁹ iſte. Secundum. Nulla potentia nec aliquod ens formaliter põt dici meritorie bona uel gratuite bona niſi aliq̃d habeat ĩ ſe quod ſit formaliter et realiter idẽ ſibi quod ſit principiũ act⁹ meritorie boni. Tertiũ. Voluntas nõ eſſet meritorie bona nec hõ p uolũtatẽ ſi uolũtas non produceret actũ meritoriũ. Quartũ. Quãdo aliquod ſuppoſitũ habet aliq̃; formã q̃ eſt tota cã alicuius alterius quãq̃; ſuppoſitũ denominet̃ ab illa actione, p hoc tñ nõ ſignificat ꝙ ꝓprie loquẽdo ſuppoſitũ inquãtũ eſt aliq̃d diſtinctũ ab illa forma ſit aliquo^{o} ꝓprie actiuũ illius act⁹. Exemplũ ſi calor ĩ ligno ſit tota cã caloris alterius quãq̃; lignũ dicatur calefacere hoc tñ nõ eſt ꝓprie, ſed ſolũ propter formã q̃ in eo eſt datur ei hoc nomen. Quintũ. Quãdo principiũ actiõis eſt mere naturale nihil liberũ includens nulla actio elicita ab eo eſt libere elicita. Sextum. Sola uoluntas eſt formaliter libera ideſt libere actiua.

Septimum. Habitus.i.qualitas infuſa in propoſito diſtinguitur formaliter a volũtate et p ↄñs nõ eſt liber. Octauũ. Quicquid habitus talis opatur, mere naturalit opatur ſi opatur ut tota cã. Nonũ. Quãdo liber agens cõcurrit cũ naturali totus effectus uocatur liber. Decimũ. Quãq; nullũ elemẽtum ſit in mixto tñ qualitates eiuſdẽ rationis aliquę nõ oẽs ſunt ĩ mixto, et quãdo qualitas eiuſdẽ rõnis cũ terra eſt ĩ mixto ut ẽ grauitas tũc dr̃ terra pdominari ĩ hoc mixto.i.qualitas eiuſdẽ rõnis cũ ea q̃ eſt ĩ terra pdominat. Vndecimũ. Nullus actus dr̃ eẽ alicui⁹ niſi libere poſſit elici ab eo, q̃ dr̃ eẽ ĩ poteſtate eius.

¶ ALIA VIA POSSET DICI etc. Hic ſequitur ſecũda opi.ſ. Goffridi de fontibus quoli.xi.q.4.q̃ ſtat ĩ tribus cõcluſionibus. Prima. Habitus acqſiti et ĩfuſi eodẽ modo habent ſe ad ſubſtãtiam actus. Secũda. Actus ſubſtãtialiter pducitur a potentia. Tertia. Intenſio actus habetur ab habitu.

¶ CONTRA ISTVD ARGVO SIC etc. Hic doctor ĩprobat hanc opi. quinq; argumẽtis. Primũ. Intenſio actus eſt ĩtrinſecus gradus qdditatis p ſe unũ cũ eo cuius eſt ergo actus et intenſionis eius eſt p unũ principiũ. ¶ Secũdum. Nullius p ſe unius principiũ.i.cã eſt unũ p accñs, ſed actus ĩtenſus eſt per ſe unũ, et po^a et habitus ſunt unum p accidẽs, ergo po^a et habitus nõ ſunt cã actus ĩtenſi. Illius argumẽti maior eſt falſa ut poſtea oñdet iõ nõ ualet. ¶ Tertiũ. Quãdo naturalr̃ actiuũ cõcurrit cũ libero, agẽte libero neceſſario coagit naturale quãtũ põt, ſed habitus ſm te dat intẽſionẽ actui et uolũtas ſubſtãtiam, ergo quãdocũq; uolũtas opatur ad ſubſtãtiam actus habitus neceſſario dat ſummã intenſionẽ poſſibilẽ p ipm dari. Et ſeqtur correlariũ, quãtũcũq; remiſſe uolũtas agat ſp erit equalis intẽſio actus ac ſi ĩtenſiſſime egiſſet. ¶ Quartũ. Expimur q pfectior uolũtas non habituata põt facere eque pfectũ actũ uel eque ĩtenſum ſicut uolũtas impfectior hituata, ergo etiam uolũtas eſt cã intenſionis. Añs declarat. Nã ſit una uolũtas habituata q̃ uocet a, et ſit alia uolũtas octuplicĩ pfectior priore uolũtate et hitus prime uolũtatis ſit natus dare octo gradus pfectionis, ſecũda uolũtas poterit eque ĩtenſum actũ facere ſic prima cũ hitu. ¶ Quintũ. Volũtas diuina ſine oĩ hitu habet actũ infinitũ ergo uolũtas põt dare ĩtenſionẽ actui, et p ↄñs uolũtas finita dat finitã, ↄña pbat, ſicut ſummũ ad ſummũ.i.ſicut uolũtas ĩfinita ad actũ infinitũ, ſic ſimpr̃ ad ſimpr̃.i.uolũtas ſine addito ad actũ intẽſum ſine addito uel abſolute. ¶ In hac improbatione q̃dã bona dicta dicũtur. Primũ. Intẽſio actus nõ accidit actui ſed eſt ĩtrinſecus gradus eius. Secũdum. Actus ĩtenſus eſt p ſe unũ.i.actus et ĩtenſio faciũt ens p ſe unũ. Tertiũ. Hoc ĩdiuiduũ in ſpẽ eſt p ſe unũ. Quartũ. Omnis actus intenſus eſt ĩdiuiduũ p ſe unũ. Quintũ. Omnis cã huius actus ẽt ĩtẽſionis eius cã eſt. Sextũ. Impoſſibile eſt recipe naturã ſingularem quin recipiatur in certo gradu. Septimũ. Liber agens dñatur naturali iõ neceſſario coagit naturale agẽti libero q̃n ſimul ambo reqrũtur ad idẽ agendũ niſi extrĩſecũ impedimẽtũ adueniat. Octauũ. Potẽtie ſenſitiue nõ agẽte uolũtate ſepe non pñt agere, tñ pcipiẽte uolũtate neceſſario coagunt niſi extrĩſecus impediãtur. Nonũ. Quãto maiori conatu uolũtas opatur tãto actus eſt ĩtenſior, quãto minori tãto eſt remiſſior, Decimũ. Nulli potẽtie debet hitus niſi cui deficit aliqua pfectio poſſibilis ſuppleri per habitum. Vndecimũ. Diuina uolũtas non eſt capax alicuius habitus quia in nullo deficit.

¶ TERTIO MODO ATTRIbuendo etc. Hec eſt tertia opi.q̃ cõſiſtit ĩ qbuſdã dictis quã iõ prius reſoluo ĩ dicta qa aliquo mõ ſm aliquos eſt ſuſtẽtabilis. Primũ. Habitus ſupnaturalis eſſentialiter diſtinguitur ab hitu naturali. Nã habitus ſupernaturalis ẽ qualitas ĩmediate a deo ĩfuſa, ſed naturalis habitus uel eſt ſpẽs ſiue obiectũ ĩ ſpẽ relucẽs, uel cõſuetudo derelicta ab actibus, uel actus. Secũdo mõ nõ põt capi hic, qa hic q̃ritur utrũ hitus ſit cã actus et nihil eſt cã ſui ipſius. De primo ergo et ſecũdo mõ eſt q̃ſtio. Nõ uidetur q q̃ſtio ſit de cõſuetudine derelicta, qa de illa uidetur planũ q nõ ſit actiua reſpectu actus, ſed tm̃mõ expeditionẽ quãdã et facilitatẽ tribuens ſi ſaltẽ debeat poni talis hitus ĩ potẽtiis mere ĩtellectualibus ſm q ſupra dictũ eſt, q̃ritur ergo ut uidetur de ſpecie ĩtelligibili. Preterea q nõ ĩtelligatur.q.de ↄſuetudine pȝ ex hoc qa illa.q. mouetur tam de hitibus ſupnaturalibus q̃; naturalibus, ſed ſupernaturales nõ ſunt huiuſmodi ↄſuetudines ſȝ ſunt q̃dã qualitates ſicut ſpẽs ĩtelligibiles. Secũdum. Habitus eſt cã ptialis actiua cũ quo ipa po^a etiã eſt cã ptialis r^u actus pfecti. Tertiũ. Actus impfectus põt a ſola po^a cãri, et oĩs actus elicitus a po^a ante generationẽ hitus eſt impfectus. Quartũ. Potentia eſt prĩcipalior cã q̃; hitus, quod pr̃ quiq; rõnib⁹. Prima. Quod utitur alio eſt prĩcipali⁹ ĩ agẽdo. ſed po^a utitur hitu ergo etc. Secũda, cã illimitatior eſt prĩcipalior, po^a eſt illimitatior cã hitu qa ad pl'a ſe extẽdit q̃; hitus ergo etc. Tertia, actus eſt libere elicitus et ↄtingẽter ergo hitus non ẽ prĩcipalis cã, ↄña pȝ qa hitus naturaliter mouet, et p ↄñs uolũtas neceſſario coopararetur ſicut nece° moueretur. Quarta, prĩcipale agens eſt po^a, ſed hitus nõ eſt po^a ergo etc. Maior pȝ qa illud quo qs ſimpl'r et prĩcipaliter põt ẽ po^a. Quita, q̃n due cãe unius ſunt et una aliã cãt, cauſans aliam eſt prĩcipalior, ſed po^a et hitus ſunt cã unius actus, et po^a cãt hitũ ergo po^a eſt prĩcipalis. Quintum. Tenẽdo hitum eſſe cãm ptialẽ ſm modũ dictũ nõ neceſſe ẽ dicere hitũ ſimpr̃ neceſſariũ ad actũ, ſȝ po^a põt ſine hitu, et ſi ſpecies uel actus uel obiectũ dicũtur hitus inquãtum ĩtenſa ĩtelligitur ſic, qa etiã ſpẽs remiſſa uel obiectũ ĩ ſpẽ remiſſa poteſt cãre actũ. Sextũ. Semp due cãe diſtĩcte ſpẽ ad idem cõcurrentes poſſunt facere effectum perfectiorem q̃; una ſola faceret. Septimũ. Per ſe unus effectus põt fieri a diuerſis cauſis.

¶ CONTRA ISTAM OPINIONEM etc. Hic doc. improbat dictã opi, quiq; argumẽtis. Primũ. Nulla ſpẽ diſtincta equoce ſeinuicẽ cãnt, hitus et actus diſtinguũtur ſpẽ ergo ñ cãnt ſeinuicẽ equoce. Maior pbatur. Oĩs cã equoca ẽ pfectior effectu, ergo ſi effectus ite cãret cãm ſuam eſſet nobilior ſe ipo, ut actus cãt hitũ equoce, et p ↄñs eſt nobilior hitu, ſi ecõuerſo hitus cãt actũ, ſeqtur habitũ eſſe nobiliorẽ actu, ſic actus inquãtũ cãt habitũ eſt nobilior ſe ipo inquãtum cãtur ab habitu. ¶ Secũdum. Cũ ab eadem cã duo effectus fiũt unus eſt altero prior et ĩmediatior ex tota ſpẽ ergo actus et habitus reſpectu potẽtie a qua cãntur hẽbunt ppetuũ ordinẽ uniformiter, ita q illud quod prius ſemel cãtur, ſp pri⁹ cauſatur, ergo ſi actus ſemel ĩmediate cãtur a po^a et habitus mediate ſeqtur q nũq; actus poſterius pducit, et ſi nũq; poſteri⁹ g° nũq; ab actu cãtur. ¶ Tertiũ. Si hitus equoce cãt actũ ergo cã equoca hitus ẽ nobilior q̃; equoca cauſa actus qa cã equoca cãe equoce eſt nobilior q̃; effectus equocus ſecũde cauſe, ſed actus eſt cã equoca hitus et po^a eſt cauſa equoca actus ergo eſt potentia nobilior tam hitu q̃; actu et eminẽter continet omnẽ effectũ utriuſq; et per ↄñs ſine habitu et actu põt eque pfectũ actũ cãre ſicut cus habitu. Silr̃ dato q hẽat habitũ et cũ hoc actũ hẽat, ipa cũ hitu producit actũ pfectũ et cũ actu unũ aliũ actũ pfectũ qa diſtiguũtur ſpẽ hitus et actus ergo cũ utriſq; nõ cãt unũ actũ ſed per unũ illo cauſat unũ actũ, et per aliud aliũ actũ, ſed ĩcõueniens eſt q duo actus pfecti ſint ĩ eadẽ po^a. Silr̃ ſi ſimul ĩ eadẽ po^a ſunt actus et hitus pfecte, nõ uidetur poſſibile unum illo eſſe cauſam alterius. ¶ Quartũ. Si habitus eſt ſecũda cauſa ſupplens gradũ cauſalitatis potẽtie deficientẽ ergo poſſet fieri habitus tam pfectus q totã cauſalitatẽ hr̃et, ſed hoc ĩcõueniẽs eſt, ↄña probatur, quia ĩ oĩbus cauſis eiuſdẽ rõnis una illa po

teſt tantum intendi q̄ ſupplebit cālitatem alterius. ¶ Quin-
tum. Si teneretur in itenſione forme idiuiduū prius corrumpi,
impoſſibile eſſet hitū cauſare actū, qa actus eſt intenſiuus ha-
bitus, et iō hitus corrūperet actu illo ſʒ nihil cāt qn̄ corrūpit.

¶ QVI VELLET TENERE ETC. Hec eſt quarta opi.
q̄ cōſiſtit i qbuſdam pulchris dictis. Primū. Qui uellet tenere
cōcluſionem quinq; argumētoꝝ illoꝝ poſſet dicere habitū nihil
agere ad actū. Vbi notandū q̄ hec opi. uidetur eſſe uera loquē
do de hitu cōſuetudinali ſi talis ponat in itellectu et uolūtate
noſtra et prior uidetur uera de ſpē intēſa ꝺm modū ſupra dic
tum. Secūdum. Habitus tm̄ iclinat ad operationem, ſicut actus
prior. i. forma prior cōueniēs. i. ſimul ſtans in eodē cū actu ſecū
do. i. cū actuali operatione et determinans ad actū illū. i. deter
minate inclinans ut ille actus fiat et nō alius. Tertiū. Probabi
lis eſt iſta opi. ex hoc qa nulli debet attribui cauſalitas, niſi e-
uidens ex natura rei ſicut nec ab aliquo debet negari cauſali-
tas niſi euidēter appareat ſibi repugnare, nec debet negari ab
aliquo perfectio niſi euidēter appareat ipm ea carere. Quar-
tum. Omnes conditiones cōiter habitibus attribute pn̄t ſaluari
cū illa opione. Quintū. Quattuor ſunt cōditiones cōiter attri-
bute habitibus uidelicet q̄ hitus eſt quo hn̄s facilit̄ opatur de-
lectabiliter, prompte, et expedite. Sextum. Delectatio ſaluatur
propter hoc q̄ inclinatur ſubiectū per habitū ut delectabiliter
recipiat actū. Septimum. Delectatio eſt ex hoc q̄ extrema ſibi
cōueniūt, ſed qn̄ hitus eſt in uolūtate ille inclinat uolūtatē ad
actū et per hanc inclinationem uolūtas et actus ſibi cōueniunt.
Octauū. Facilitas operatiōis eſt ex hoc q̄ poᵃ eſt diſpoſita ad
recipiēduʒ actū et ad operandū actū ſicut rota uncta facilius
graditur, licet unguētū nihil actiue agat. Nonum. Impeditio et
tarditas propter indiſpoſitionē paſſi potiſſime cōtingit. Sequi
tur correlarie, q̄ hn̄s habitū expedite. i. nō impedite et prompte
ideſt uelociter operat̄ propter ſolam inclinationem.

¶ CONCLVSIO SCOTI In hac materia. Due ultime
opi. probabiles ſunt. ſ. q̄ hitui aliqua cauſalitas ꝯueniat ꝺm ter
tiam opi. uel nulla ꝺm quartā, ſed q̄ habitus ſit tm̄ forma pri-
or inclinans ad actū recipiēdum licet nō ſit rō recipiendi actū.
¶ Argumenta poſtea ſoluentur.

HOC TENENDO DE ACTV ETCE. Hec
eſt ſecūda principalis pars huius q̄ſtionis i qua
mouetur ſecūda q̄ſtio acceſſoria q̄ eſt de bonita-
te morali actus et habitus cuius titulus talis eſt.
Vtrū habitus moralis inquātum uirtus ſit aliquo mō principiū
actuū reſpectu bonitatis in actu. ¶ Dimiſſo ergo capite ꝺm
morē corpus q̄ſtionis pulcherrimū in pluribus dictis conſiſtit
quoꝝ. Primum. Pulchritudo nulla una qualitas eſt. Secūdum.
Pulchritudo eſt proportio quātitatis, figure et coloris. Ex quo
ſeqtur q̄ eſt ſolū relatio formaliter ſed fundamētaliter dicit
tria. ſ. quātitatē figurā et colorē copulatiue. i. nullū illoꝝ ſolū
eſt pulchritudo fundamētaliter, ſed omnia tria ſimul. Tertiū.
Pulchritudo eſt duplex. ſ. ſpūalis et corporalis. De corporali
dictū eſt iam. Spūalis aūt eſt ꝓportio pluriū ſpūaliū debite ad
inuicē ꝓportionatoꝝ ſicut bonitas moralis de qua ſtatim pate-
bit. Quartū. Bonitas moralis in actu ē ꝓportio potētie, obiecti,
temporis, finis, loci, modi etc, inquantū dictant a recta rōne de-
bere ſic ꝓportionari. Qintū. Illa bonitas breuiſſime ſic deſcri-
bit. Eſt ꝯuenientia actus ad rōnē rectā. Sextū. Si actus rectus
ineſt et rō recta nō ineſt, actus ille nō dr̄ bonus moraliter. Sep
timū. Actus rectus dr̄ ille q circūſtātionatus eſt omnibus cir-
cūſtantiis debitis, et hoc pōt fieri abſq; dictamine recte rōnis ſi
cut aliqs pōt cōgrue loqui ſine ſciētia ut de facto populus cōis
cōgrue loqtur i ſuo ydeomate, et nullas regulas nouit. Octauū.
Semper qn̄ debet actus moraliter bonus elici rō uel intellectus
prius debet cognoſcere ſubiectū huius actus et obiectū huiꝰ ac
tus et actū in ſe et ex illis tribus debet elicere modū operandi
et tēpus operandi. finē et locū et cauſam, ita q̄ ſi a fortuna et nō
ex deliberato ꝯſilio uel ex intentione actus eliceret q omnia p̄-
fata hr̄et ipe nō diceretur bonus moraliter. Sed ſi ex certa ſci
entia et ex deliberato ꝯſilio actus eliceretur, tunc actus ille dr̄
moralis. Sed differētia eſt, ſi rō recta dictat et actus ꝯformiter
elicitur illi dictamini, actus dr̄ moraliter bonus, ſi aūt nō ineſt
rectū dictamē tūc actus nō dr̄ bonus. q̄ ſi difformiter recto dic
tamini eliciatur tūc nō ſolum nō eſt bonus, ſed poſitiue malus.
Nonū. Obiectū ſolū ꝯueniens nō ſufficit ad hoc ut actus dicat̄
moraliter bonus ſed neceſſario reqritur q̄ omnia dictata a ra
tione recta debere cōuenire, aſſint. Decimū. Duplr̄ dictātur ali
qua cōuenire debere alicui, uel ut neceſſaria, uel ut deſeruiētia
ſed nō neceſſaria. Vndecimū. Nullus actus eſt bonus moraliter
niſi hēat oīa primo mō dictata, tn̄ ſi nō habet ſecūdo modo dic
tata nō iō nō eſt moraliter bonus. Duodecimū. Nō eſt proprie
actus bonus moralr̄ ſi rō nō plene dictat et nō plene inqrit de
illis q̄ debēt ꝯuenire uel ineſſe actui. Tredecimū. Nullus reſpec
tus ꝓprie cātur q eſt intriſecus aduenies ſed p̄ciſe reſultat ab
extremis, ſed reſpectus extriſecus adueniens pōt ꝓprie cauſa-
ri ſicut ubi et locus, et eſt mens doc. in textu, qa dicit illū reſpec
tū nō cāri effectiue q orit̄ ex natura extremoꝝ. Decimūquar-
tum. Bonitas moral̄ eſt reſpectus q orit̄ ex natura extremoꝝ.
Decimūquitū. Dictamē recte rōnis eſt unū extremū et alia oīa
ſunt alteꝝ extremū et illa cōueniētia uel ꝓportio q̄ dr̄ bonitas
moralis ex natura eoꝝ oritur, et p ꝯn̄s eſt reſpectus itriſecus
aduenies. Decimūſextū. Bonitas moral̄ nullā cām actiuā habet
proprie dictā, pʒ ex p̄cedētibus. Decimūſeptimū. Si aliqua cau
ſa eſt reſpectus itriſecus aduenietis illa debet poni utrūq; ex
tremū, licet cā utriuſq; extremi uel uniꝰ poſſit remote dici cā
reſpectus. Decimūoctauū. Bonitas moral̄ eſt accn̄s actus. De-
cimūnonū. Habitus nullā habet actiuitatē proximā reſpectu bo
nitatis moral̄. Et niſi dicat̄ hitū eſſe p̄tialē cām actus, nec remo
te nec propinque hitus ē cā bonitatis moral̄. Vigeſimū. Virtus
moral̄ ſolū dicit reſpectū ſup actū et hitū, actualē qdē i actu,
hitualē aūt. i. potentialē i hitu, ita q̄ actus et hitus ſunt funda-
mēta reſpectus ſed rō recta eſt terminus. Vigeſimūprimū. Ni-
hil abſolutū in actu uel hitu nō moralit̄ bono demit̄ uel acqui-
ritur ex hoc q̄ ſit moralit̄ bonꝰ. Vigeſimūſecūdum. Nō eſt poſ
ſibile eūdem actū numero ſimul et ſemel eſſe moraliter bonum
et moralit̄ malū ſed bene eſt poſſibile q̄ idē actus uel hitus ma
neat q primo ſit moralit̄ bonus ſecūdo moralit̄ malus, uel econ
uerſo, ut ſi qs pſallat ichoro p integrā horā et i principio iten-
dat deū ꝓ fine et i medio laudē humanā uel econtra. Vigeſimū
tertiū. Idē actus numero anteq̄; elicit̄ eſt in poᵃ ad maliciā mo
ralē et bonitatē moralē et nō maliciā ſiue idifferētiā, ſicut co-
medere pōt eſſe bonū moralit̄, pōt etiā malū eſſe moralit̄ etiam
pōt indifferēs eſſe, et hoc dupʳ, primo ſi rō nihil dictat, ſecūdo
ſi rō dictat, ſed nō plene dictat uel uolūtas non plene ꝓſeqtur.
Seqtur, nō eſt idē nō malū et bonū, ſilr̄ non eſt idē non bonū et
malū, qa nō malū et nō bonū dicūt indifferentiā, ſed bonū et ma
lū dicūt poſitiuū aliquē reſpectū. Vigeſimūquartū. Idē habitus
numero pōt primo eē nō bonus eo q̄ nulla rō recta. i. nulla pru
dētia ineſt et poſtea pōt fieri bonus aduenīete prudētia et dic-
tante. Vigeſimūquintū. Mutatio eſt duplex, q̄dā eſt abſoluta. i.
in abſoluta entitate, alia eſt reſpectiua. i. i reſpectiua entitate.
Vigeſimūſextū. Sine mutatione abſoluta actus et habitus pn̄t
effici moralit̄ boni uel mali, ſed non ſine mutatione reſpectiua.
Vigeſimūſeptimū. Habitus de genere qualitatis uocat̄ uirtus
qn̄ de ſua natura aptus natus eſt cōformari prudētie. i. dicta-
mini recto, ita q̄ illa conformabilitas ad prudentiā eſt uirtuo-

ſitas eius. Vigeſimūoctauū. Si habitus moralis ponatur actiuus ut eſt qualitas q̄dam (qa planū eſt ꝙ non eſt actiuus inquātū moralis) tn̄ prudētia non debet poni actiua reſpectu actus niſi qa dirigit potētiam ĩ eliciēdo actū. Vigeſimūnonū. Nullū mere naturale et nō intētionale agens eſt dirigibile a prudentia, qn̄ ergo doctor dicit habitū ut eſt qualitas dirigi a prudentia debet intelligi de potentia in qua eſt ille habitus moralis. Trigeſimū. Si hītus cauſat actū ĩtelligēdi, eodē modo cauſat qn̄ eſt moralit̄ bonus et qn̄ nō eſt moraliter bonus. Trigeſimūprimū. Actus moralit̄ bonus habet tres cauſas. ſ. prudētiā q̄ non elicit et potentiam q̄ elicit, et habitū ꝗ inclinat ſm̄ quartā uiā uel ēt elicit ſm̄ tertiā, ita ꝙ uel actus moralis eſt effectus cōis illoꝝ triū quoꝝ primū et tertiū tangit Sco. in textu et ſecūdum p̄ſuponit ex p̄habitis. Trigeſimūſecūdum. Liberꝝ eſt duplex. ſ. per eſſentiā et per participationē. Liberꝝ ꝑ eſſentiā. i. ſm̄ ſuā rōnem formalē eſt ſola uolūtas, ſed ꝑ participationē eſt duplex. Vno modo ꝑſuaſiuū liberi agētis ꝑ eſſentiam et ſic ĩtellectus ē liber per participationē. Alio° obedibile libero agenti ꝑ eēntiam, ſic potētie ſenſitiue dicūtur libere ꝑ participationē. Trigeſimūtertiū. Viſus ĩ frenetico non dr̄ liber ꝑ participationē qa non ē ibi uſus liberi ꝑ eſſentiā cuiuſmodi eſt uolūtas, ſed in hn̄te ſanum ĩudiciū rōnis uiſus eſt liber ꝑ participationē. Trigeſimūquartū. Reſpectu actus uidēdi in ſano ſunt due cauſe. ſ. p̄cipalis et ĩmpatiua q̄ eſt uolūtas, et ſecūda et elicitiua, illa eſt uiſus. Trigeſimūquintū. Habitus inquantū abſoluta qualitas aliter agit qn̄ eſt coniūctus prudētie q̄; quando non eſt coniūctus quia primo modo conformiter agit ſecundo modo non.

¶ TFNENDO TERTIAM VIAM etc. Hic doc. declarat melius dictam uiā de actiuitate habitus ponēdo duo dicta. Primū. Quā q̄; grauitas ſit totale agens reſpectu deſcenſus deorſum, totale inquā agens ut forma actiua ſed nō ut ſuppoſitū, tn̄ ſuppoſito ꝙ eſſet diminutū principiū et ptiale, tunc haberemus exemplū ad ꝓpoſitū. Nam ponamus duo principia motiua deorſum, unū potētiam motiuā ut principalē aliam grauitatē ut minus p̄cipalē, tūc ab utraq; eſt uelocior deſcēſus q̄; ab una ſola quā q̄; a ſola po^a motiua poſſet moueri deorſum. Sic eodē modo dicēdum eſt de po^a et habitu. Secūdum. Experiētia cōis eſt habituatū intenſius agere q̄; non habituatum ergo aliquid cauſalitatis habet habitus.

¶ HANC VIAM TENENDO etc. Hic doc. ſoluit argumenta principalia conformit̄ ad opinionē tertiam. Cū ergo queritur utrꝝ neceſſe ſit in habitu ponere rōnem principii actiui reſpectu actus. In oppoſitū. i. pro p̄te negatiua arguitur quadrupliciter ibi. Cōtra relatio etc. Primo ſic. Nulla relatio ē actiua, oīs habitus eſt relatio, ergo nullus habitus eſt actiuus, et ꝑ ꝯn̄s nullus eſt principiū actiuū reſpectu actus. Confirmatur, principiū motus eque reqrit entitatē abſolutā ſicut terminus. i. neceſſe eſt tam p̄cipiū q̄; terminū eſſe abſoluta, ſed hītus non pōt eſſe terminus motus propter defectū abſolute entitatis ſm̄ phūm. 7. phyſi. ergo hītus nō pōt eſſe principium motus propter eandē cauſam. ¶ Ad hoc argumentū doc. concedit maiorem et diſtinguit minorē quia habitū eſſe relationē pōt dup^r intelligi, formalit̄ et realit̄, primo minor eſt falſa, ſecūdo uera, et cōſequētia nō ualet niſi ĩtelligatur maior primo° ſil̄r et minor ĩ quo ſenſu minor eſt falſa. Ad confirmationē, maior eius ē falſa, qa nihil quod hʒ relationē realit̄ eandē ſibi pōt eē terminus motus, ſed bene pōt eſſe prin^m motus. ¶ In hac ſolutione doc. multa bona notat. Primū. Habitus eſt abſoluta qualitas capiēdo habitū pro ꝯſuetudinali habitu derelicto ab actibus. Eſſe relatiuū eſt dup^r, ꝑ ſe et ꝑ accn̄s, ꝑ ſe qn̄ eſt q̄dditatiue, ꝑ accn̄s qn̄ nō q̄dditatiue. Secūdum. Eſſe relatiuū ꝑ accn̄s eſt dup^r, uel uere accidētaliter, uel capiēdo accn̄s pro extraneo. Reſpect⁹ ē ſecundo modo per accidens in habitu non primo modo. i. non eſt de quidditate hītus ſed tn̄ realiter ē ei idē. Tertiū. Relationem eſſe in hītu pōt tripliciter ĩtelligi uel ad obiectū uel ad actū ul ad ſubiectū. Primus eſt in hītu accepto pro actu ĩtelligēdi uel ꝓ ſpē intelligibili et nullo° pro ꝯſuetudinali hītu, qa illo° nec includit obiectū nec quocū q; mō reſpicit obiectū, ineſt tn̄ ſubiecto et inclinat ad actū. Secūdus eſt in hītu pro ſpē uel pro ꝯſuetudinali hītu capto. Tertius eſt in hītu omni modo capto. Quartū. Mens philoſophi. 7. phyſi. non fuit de habitu ꝯſuetudinali ſʒ de illo habitu ꝗ eſſential̄r et realiter licet non formaliter dicit reſpectū ad obiectū. Quintū. Nulla relatio eſt phyſice actiua tn̄ ens realiter relatiuū eſt actiuū phyſice. Sextū. Quādo realiter relatiuū eſt phyſice actiuū ip̄a relatio non ē ratio actionis ſed entitas abſoluta. Septimū. Omnis relatio diſtinguitur formaliter ab abſoluto. Octauū. Omnis res creata et ſuū creari ſunt idē realiter, diſtincta formaliter. Nonū. Illa unica res q̄ eſt habitus duas rōnes formales includit. ſ. abſolutam, et reſpectiuā. Decimū. Non eſt ꝓprius locus hic determinādi mentē philoſophi circa hāc cōcluſionē ꝙ ad hītum nō eſt motus quia eſt ad aliq̄d. ¶ Secundo ſic arguitur. Vnius actionis eſt una potentia actiua ſed habitus et potentia nō ſunt una potētia actiua, ergo non utrū q; eſt actiuū, ſed neceſſe eſt dicere potētiam eſſe actiuam, ergo habitus non eſt actiuus. Confirmatur. Vna actio requirit per ſe unum formale principium, ſed habitus et potentia non ſunt ꝑ ſe unū, ergo non ſunt principia actiua uel principiū actiuū. ¶ Ad hoc rn̄det diſtinguēdo maiorē tā argumēti q̄; ꝯfirmationis qa unū principiū eē eſt dup^r uel ĩ uno ordine principiādi. i. ĩ una ſpē uel in alio ordine et alio. i. in diuerſitate ſpecifica. Primo° maior eſt uera, ſecūdo° falſa. Hic aūt de ſecūdo° eſt ad ꝓpoſitū. ¶ Circa hāc ſolutionē aliqua dicta doc. notat. Primū. In principio ꝑ ſe actiuo duplex eſt unitas. ſ. ꝑ ſe et aggregationis et utraq; ſufficit capiēdo unitatem aggregationis large qa ſꝑ in ꝓpoſito cōcurrit unitas ordinis. ſ. ordinis ad actum unum. Nā oē non ꝑ ſe unum uocatur aggregatum. Secundū. In ſecundo° aliqn̄ eſt unitas ꝑ accn̄s. i. aliqn̄ una cā alterā informat ſicut tenēdo tertiā uiā eſt de habitu et po^a, aliqn̄ non ſe informāt ut cum pr̄ et mr̄ ꝯcurrunt. Tertiū. Habitus et po^a ſunt duo principia alterius ordinis et lʒ quodlibet in ſe ſit ꝑ ſe unū tn̄ utrū q; ſimul nō eſt ꝑ ſe unū. Quartū. Oio ꝑ accn̄s eſt qn̄ una ꝑ ſe cā aliā informat qa ꝑ nō ĩformatione nō impediretur actus. ¶ Tertio ſic arguitur. Nullum accn̄s agit in propriū ſubiectū. i. nihil agit in ſubiectum in quo ip̄m eſt ſed actus cābilis ꝑ hītum neceſſario eſſet ĩ eadē potentia ut plurimū in qua eſt habitus ergo habitus non cāt actum. ¶ Hoc argumētum ſoluit doc. negādo maiorē qa ſpecies ĩtelligibilis cāt actum, ĩ eodē intellectu ĩ quo ip̄a eſt. Sed quō ĩtelligatur patebit ĩ fine q̄ōnis. ¶ Quarto arguitur ſic. Appetitus ſenſitiuus nō eſt actiuus ergo habitus in ip̄o nō ſunt actiui. An̄s pʒ ꝑ Dama. dicētes, ſenſus nō ducit ſe ſʒ ducit, ꝯn̄a pʒ, quia nō agēte po^a, nihil habitus agere pōt. ¶ Ad hoc argumētum rn̄det diſtinguēdo an̄s qa actiuitas pōt intelligi pro ꝓductiuitate uel libertate, primo° falſum eſt, ſecūdo° uerꝝ. Nō aūt requiritur ſecūdus modus ſed ſufficit prim⁹ modus. Auctoritas autem Dama. ſic intelligitur, ſenſus nō ducit. i. nō dn̄atur libere ſʒ ducitur. i. ſm̄ naturalē inclinationē determinatur ad obiectum preſens ita ꝙ naturaliter agit actum ſuum et non poteſt preſente obiecto non agere.

¶ AD ARGVMENTA Que facta ſunt etc. Quia argumenta cōtra Goffridū poſita in ſecūda opi. uidentur cōtra tertiā opi. q̄ uidet ponere p̄cipiū nō per ſe unū reſpectu actus. ſ. habitū et potētiā iō doc. rn̄det ad ea. Ad primū cōcedēdo an̄s et addendo ꝯn̄ti in uno ordine principiādi quia p̄la in diuerſo

ordine poſſunt eſſe principia p ſe unius effectus. ¶ Secundũ argumentum ibi eſt ãnihilatum. ¶ Ad tertium doc. dimittit niſi q̃ correlariũ ad ſuũ ꝓpoſitũ negat.i.licet ipm ſequatur ad dicta Goffridi q̃ poſuit totã inteſionẽ eſſe ab habitu ſed contra tertiã uiã non ſeqtur q̃ ponit tm̃ ꝓportionabiliter tribui de intenſione ab hitu quãtũ ſube actus tribuitur ab habitu.i.ſi habitus multũ agit ad ſuſtãtiaꝫ actus etiã magnã intẽſionẽ tribuit ſibi ſi modicũ modicã. Similiter dicatur de poa. Dat ergo potentia actum et itenſionẽ ſĩliter et habitus, quodlibet i ſuo genere. Poteſt tñ unũ multũ tribuere de utroq; ſi altero efficaciꝰ agit Et qñ doc. dicit ad ſecũdum cõcedo ibi ſoluit tertiũ argumentũ q̃a ſecũdum argumẽtum pro nihilo habuit et primo coniunxit. ¶ Ad quartũ, totũ concedit nec eſt iconueniẽs. Nam illa duo principia habitus et poa ordinẽ hñt non neceſſariũ q̃a habitus põt deeſſe. Sed ꝯ Goffridũ eſt iconueniẽs q̃a hitus nõ põt deeſſe ẜm eũ, q̃a ipe ponit itenſionẽ totaliter eſſe ab habitu que nõ põt deeſſe actui cum ſit modus intrinſecus eius.

¶ AD ARGVMENTA QVE Facta ſunt contra tertiã opinionẽ etc. Hic doc. ſoluit argumẽta q̃ ſunt ꝯ hãc tertiã opi. q̃ eſt quarta ut iſra patebit. Ad primũ rñdet negãdo maiorem uel diſtinguẽdo eã q̃a diſtincta ſpẽ eſſe ſibi inuicẽ cãs põt itelligi dupr uel q̃ ſint totales uel ptiales. Primo° eſt uera maior ſecũdo° falſa. Sed ille cãe ſunt ſecũdo° cauſe nõ primo° et ſic ad ꝓpoſitũ maior eſt falſa. Ad ꝓbationem maioris aſſumptum eſt uerũ de totalibus cãis equocis et non de ptialibus cuiuſmodi ſunt habitus, et poa. Et ꝓbat hoc i alio exẽplo q̃a ſpẽs itelligibilis reſpectu itellectionis eſt ptialis cã et itellectio ecõuerſo eſt cauſa itenſionis ſpẽi. De quo meliꝰ i fine. Quod aũt doctor ad duas ꝓbatiões rñdet ego ex utraq; feci unã tã arguẽdo q̃; ſoluẽdo. ¶ Ad ſecũdum negat maiorẽ.ſ.q̃ illa prioritas ſit ex tota ſpẽ.i.eſſentialis q̃a ſicut ſol nõ ſp põt ꝓducere imediate effectum quẽ ꝓducit forma ab eo genita ſic uolũtas nõ ſp poteſt cãre illũ actum eque pfectum ſine habitu ſicut cũ habitu imo rõ agẽdi actus reſpectu habitus eſt alterius rõnis q̃; ratio agẽdi habitus reſpectu actus. Cũ doc. dicit i textu, quicqd eſt cã equoca cãe, etiã eſt equoca cãti ut actus eſt cã equoca habitus ſimiliter habitus reſpectu actus et p ꝯñs actus erit cã equiuoca ſui ipſius, doc. diſtinguit. Aliqd eſſe cãm equocam reſpectu ſui ipſius poteſt dupr itelligi, uno° ut remota, alio° ut propinqua et imediata. Primo° eſt poſſibile et non eſt incõueniẽs ſed ſecũdo modo eſt impoſſibile et inconueniẽs. Et p hoc etiã ſoluitur tertiũ. ¶ Ad quartũ negat ꝯñaꝫ q̃a actiuitas unius eſt alterius rõnis ab actiuitate alterius ideo nũq; poſſet unũ tm̃ augeri q̃ ſuppleret totam cauſalitatẽ alterius. ¶ Ad quintum, negat ſuppoſitum ut patebit.q.ſequenti.

¶ QVI VVLT TENERE Quartam uiam. Hic doc. ſoluit argumẽta q̃ uidẽtur eſſe ꝯ quartam opi. quã doc. dicit eſſe quintã in ordine ſicut ſupra dixit tertiã opi. eſſe quartã i ordine q̃a ipe ſic cõputat. Cõputat opi. Hen. pro prima. Opi. Goffri. pro ſecũda. Concluſionẽ ꝓbatã ꝯ Goff. pro tertia, et ibi, tertio° attribuẽdo etc. pro quarta, et ibi. Qui uellet tenere opi. etc. pro quĩta, et ibi. Quãtũ ad iſtũ articulum dici põt q̃ ſicut pul. etc. habet pro ſexta. ¶ Et primo ſoluit principales rõnes ꝓ prima pte.i. pro pte affirmatiua adductas. Vbi primo ſic arguit. Habitus eſt quo habens utitur cũ uoluerit, ſed illud quod utit eſt actiuũ ergo hitus eſt actiuũ principiũ. ¶ Ad hoc rñdet, q̃; q̃; forma nõ ualeat q̃a ꝯña nihil ualꝫ eo q̃ ille q utitur ſit actiuus nõ ideo forma qua utitur ẽ actiua et habitus eſt forma qua utitur alius nõ q̃ utitur alio, tñ breuiter nõ oportet oẽ qd utitur proprie eſſe actiuũ. Similiter habitus ẽ illud quo utitur nõ ut forma actiua ſed ut forma priori iclinãte ad poſteriorẽ ideſt ad actum. ¶ Secũdo ſic arguitur quatuor conditiones habitus arguũt actiuitatẽ.ſ. delectabiliter, faciliter, expedite et prompte opari, ergo habitus eſt actiuus. Pro ſolutiõe illius argumẽti et itellectu quatuor argumẽtoꝝ formatoꝝ ex illo notãda ſunt aliqua dicta. Primũ. Delectatio eſt ex cõueniẽtia.i.ex proportione actus ad potentiã et obiectũ, ſimiliter ex cõuenientia obiecti ad potẽtiã i recipiẽdo nõ i ꝓducẽdo actum. Secundũ. Factõ ſola uel productio ſola ut ꝓductio nũq; eſt delectabilis. Tertiũ. Propter delectationẽ nũq; oportet ponere actiuitatem. Quartũ. Facilitatio, expeditio, et promptitudo tm̃ ponũtur ratione paſſi indiſpoſiti quo diſpoſito agens faciliter, expedite et prompte agit. Quintũ. Paſſum eſſe diſpoſitũ põt dupr intelligi uel q̃ nihil habeat idiſpones.i. nullũ ꝯrie et male diſponens uel q̃ habeat aliqd poſitiuũ poſitiue diſponẽs ut qñ lignũ nõ eſt humidũ nec tñ eſt ſiccũ tunc primo° eſt diſpoſitũ ad ignẽ ſed qñ eſt ſiccũ eſt ſecũdo° diſpoſitũ. Primo° autem poa eſt diſpoſita ſumme ex ſe ñ ſecũdo° ſꝫ primꝰ modus nõ ſufficit ſine ſecũdo. ¶ Tertio ſic arguitur. Cũ ſit duplex iclinatio.ſ. potentie paſſiue ad formã habẽdã et potentie actiue ad agendũ et hitus iclinet potentiã ad actum ergo eſt actiuus q̃a iclinatio paſſiua ñ eſt ad actum ſed formã. ¶ Ad hoc rñdet negãdo ꝯñtiã q̃a habitus ut forma prior iclinat ad ſuſceptionem forme poſterioris, licet nõ ſit rõ recipiẽdi formã poſteriorem. ¶ Quarto ſic. Illud quod reducit de poa eſſentiali ad accñtalẽ reſpectu opationis eſt actiuũ reſpectu opationis ſed habitus eſt huiuſmodi ergo etc. ¶ Ad hoc rñdet, habitus capitur dupr.ſ. pro ſpẽ itelligibili et cõſuetudinali habitu. De primo totũ argumentũ ꝯceditur, de ſecũdo minor negat. Vbi doc. notat q̃ i multis auctoritatibus habitus uel ſciẽtia capit ꝓ ſpẽ itelligibili. Similiter notat q̃ habitus cõſuetudinalis nõ eſt illud quo actiue ſpeculamur ſed ſpẽs uel obiectum in ſpẽ. ¶ Quinto arguit. Habitus practicus ex diffinitione ſua eſt actiuus ergo aliquis habitus eſt actiuus. Añs pꝫ deſcẽdendo ad ſpẽs q̃a prudẽtia dr̃ eſſe actiuus hitus, et ars dr̃ factiuus hitus. ¶ Ad hoc rñdet q̃ illa uocabula actiuus et factiuꝰ ſolũ iclinationẽ dicũt.

¶ AD ARGVMENTA ALIA Adducta etc. Hic doc. ſoluit rõnes adductas pro ſecũda q̃ſtione acceſſoria que uidẽtur ꝯ quartã opi. militare. Pro quoꝝ ſolutione multa bona pmittit. Primũ. Dictũ eſt ſupra q̃ itegritas omniũ cõditionum in actu et circũſtãtiaꝝ ut dictãtur a recta rõne debere ineſſe actui et tũc eſt bonitas moralis. Seqtur correlarie q̃ dictamen cõpletũ rõnis neceſſariũ eſt ad bonitatẽ moralẽ actus. Secũdum. Certo dictamini rõnis debet cõformari actus ut mẽſuratũ menſure.i.ut exẽplatũ exẽplari. Tertiũ. Nõ eſt neceſſe primo prudentiã ineſſe ante dictamen ſed ſufficit ſolus actus. Quartũ. Non eſt neceſſe hoc dictamen eſſe a uirtute appetitiua q̃a hoc dictamen ẽ in itellectu et talis uirtus i uolũtate. Quintũ. Simpliciter et uere dictamẽ rectum ꝑcedit prudẽtiã ut dicit habitum cõſuetudinalẽ q̃a p ipm generatur habitus prudentie. Sextũ. Per unũ actum derelinquit primus gradus hitus conſuetudinalis. Septimũ. Simplicit et uere recta electio ꝑcedit habitum moralem q̃a per ipam generat uirtus moralis i primo gradu. Octauũ In primo actu recte intellectus dictat ſine habitu. Similiter uolũtas recte eligit ſine habitu. Nonũ. Nõ generat habitus moralis quo ad primũ gradũ neceſſario ex hitu prudentie ſed ſufficit actus. Decimũ. Primũ dictamen et quodlibet ſequens ut cõiter eſt una cõcluſio cõcluſa p ſyllogiſmũ practicũ qui uocatur cõſiliatio uel ſunt multe cõcluſiones de multis circũſtantiis cõcluſe p multos ſyllogiſmos. Vndecimũ, Differentia eſt iter habituatũ et nõ habituatũ q̃a nõ hituatus nõ iclinatur tantum ad dictamina recta nec ad electiones rectas ſicut inclinatur habituatus loquẽdo de habitu cõſuetudinali. Dixi tm̃, q̃a ſpẽs et obiecta et naturalia aĩe inclinãt ad recta dictamina et

rectas electiones, ſed non tantum inclinatur potentia per illa ſine habitu quãtum cũ habitu. Tamen habitus nõ tm̃ iclinat per ſe capiẽdo habitũ .i. ſolitarie quãtuꝫ obiectũ ꝑ ſe, plus tñ ambo inclinãt q̃ unũ ſolũ. Duodecimũ. Cũ dr̃ uirtus moralis generatur põt itelligi de generatione $simp^{r}$ uel ſm qd. $primo^{o}$ qualitas dr̃ generari, $ſecũdo^{o}$ cõformitas ad prudẽtiam. Et dr̃ generatio qualitatis generatio $simp^{r}$ nõ ſubſtãtialiter ſed cõparatiue ad generationẽ cõformitatis, prima generatio põt fieri ſine ſecũda ſed nõ ecõuerſo. Tredecimũ. Habitus cõſuetudinalis dato ꝙ nõ inſit prudẽtia habitualis põt dici habitus moralis ꝓpter aptitudinẽ ad coexiſtendũ prudẽtie. Decimũquartũ. Bonitas habitus cõſuetudinalis ſatis exilis ẽ cũ nihil de obiecto ſit ibi nec multũ pluſq̃ cõſuetudo beſtie, iõ ſatis abſurdũ uidetur tali habitui attribuere moralẽ bonitatẽ, tñ qa uocabula ſunt ad placitũ põt bene dici moralis. Decimũquintũ. Sine rõne recta imo cũ rõne erronea põt illa qualitas generari que pro tũc nõ ẽ bona moralit̃ ſꝫ ſi poſtea iſuerit rõ recta uel prudẽtia erit moralr̃ bona. Similit̃ actus elicitus ab illa qualitate ſine coexiſtentia prudẽtie nec eſt bonus nec malus moraliter et ꝑciſe ſi coexiſteret prudẽtia eſſet talis. Seqtur ſolã coexiſtẽtiam prudẽtie eſſe cauſam moralis bonitatis. Seqtur ſecũdo i qualitate tm̃ eẽ materialẽ bonitatẽ. Decimũſextũ. Qualitas habitualis eſt duplex quedam imedietate exiſtit q̃dã in exceſſu uel defectu. De prima tm̃ intelligũtur dicta ꝓterita de bonitate morali, et per oppoſitũ itelligat̃ de ſecũda qa ex coexiſtẽtia prudẽtie efficitur mala moralit̃. Decimũſeptimũ. Quãdo doctor dicit actum moraliter bonũ elici tã a prudẽtia q̃ ab habitu morali i appetitu ſenſitiuo capit elicere large qa prudẽtia nõ elicit ꝓprie actum uolũtatis ſed tñ dirigit. Decimũoctauum. Cauſalitas prudẽtie reſpectu actus eſt naturalit̃ prior cauſalitate hĩtus appetitiui. Seqtur correlariũ ꝙ illi hĩtus ſil̃ iũcti tribuũt actui moralẽ bonitatẽ et nullus ſine altero tribueret. Nullo mõ eſt ꝯcedenda habitui morali aliqua cãlitas ſpecialis inquãtum moralis eſt. Decimũnonũ. Si dictamen rectum ineſt et habitus prudẽtie nõ ineſt actus ab illo dictamine põt eẽ rectus ſed nõ ecõuerſo qa habitus prudẽtie nõ ſufficit ſine actu q eſt dictamen. ¶ His ꝓmiſſis ſoluẽda ſunt argumẽta pro pte affirmatiua ſecũde acceſſorie q. quoꝝ. Primũ ſumit̃ a diffinitione uirtutis .2. ethi. que eſt illa uirtus eſt q̃ habentẽ ꝑficit et opus eius bonũ reddit ſed perficere et reddere eſt agere ergo hĩtus eſt actiuus. ¶ Ad hoc reſpõdꝫ doc. quia reddere uel ꝑficere põt dup^{r} accipi, uno mõ formalit̃, $alio^{o}$ cauſalit̃, tũc reſpondet ſi teneat̃ tertia opi. argumentũ ꝯcedat̃. Si quarta opi. minor negat̃ .ſ. ꝙ reddere ſit agere ſed eſt formalit̃ facere uel iclinare uel coexiſtere prudentie. ¶ Secũdum argumentũ ſumit̃ ex diffinitione uirtutis .7. phyſi. q̃ eſt hec uirtus eſt diſpoſitio ꝑfecti ad optimũ. Diſponere aũt eſt agere ergo uirtus eſt actiua. ¶ Ad hoc reſpondet eodẽ modo ſicut ad ꝓcedens. ¶ Tertiũ argumẽtum. Omne moderãs paſſiones eſt actiuum ſed uirtus moderat̃ paſſiones ergo eſt actiua. Minor ꝓbat̃ qa obiectũ quod eſt hĩtus i propoſito eſt naturalis cã ergo quantũ põt habituatus agit ad reꝑſſionẽ paſſionũ ab obiecto illatarꝫ et per ꝯñs minor uera. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet diſtĩguẽdo de moderari .ſ. actiue et idiſpoſitiue. $Primo^{o}$ uirtus moralis nõ moderat̃ paſſionẽ q̃ nũc ineſt ſed $ſecũdo^{o}$ qa ſubiectũ reddit idiſpoſitũ ut obiectuꝫ ſibi minus cõueniat .i. ad oppoſitũ inclinat ad quod obiectum inclinat ita ꝙ ſi nõ adeſſet habitus fortiſſime moueret obiectum ſed propter habitũ i oppoſitũ inclinãtem nõ põt tã fortiter mouere, et hoc eſt moderari. Aliã diſtinctionẽ dat doc. qa moderari paſſionẽ eſt dup^{r}, uno^{o} paſſionẽ iã factã et ſic non moderatur uirtus paſſionẽ. $Alio^{o}$ paſſionẽ fiendã per fugã obiectoꝝ delectatiuoꝝ qa uirtus facit obiecta fugere imoderate delectãtia et admittere obiecta moderate delectabilia. Et ut breuiter cõcludatur moderare eſt dup^{r}, primo paſſionẽ minuẽdo, ſecũdo ꝑcauẽdo, $primo^{o}$ nõ intelligit̃ de habitu ſed ſecũdo mõ.

¶ Quartũ argumentũ. Nõ habens uirtutẽ iuſticie nõ opatur iuſte licet iuſta ſed iuſte opari eſt agere ergo uirtus iuſticie ut uirtus eſt actiua. ¶ Pro ſolutione huius argumẽti notanda ſunt pauca. Primũ. Illud opus dr̃ iuſtũ quod ſine circũſtantiis malis et cũ neceſſariis bonis elicit̃ dato ꝙ eliciens nihil itelligat ſed a caſu ſic agat. Sed illud opus uocatur iuſte fieri qd̃ ex dictamine recte rõnis cũ oĩbus circũſtãtiis debitis elicitur. Secũduꝫ. Quãdo phũs dicit ꝙ ſine uirtute iuſticie nullus iuſte opatur hic nõ debet itelligi de habitu tm̃ ſed ẽt de actu q ſufficit abſente habitu ſicut etiã ad rectitudinẽ dictaminis ſufficit actus dictãdi ſine habitu prudẽtie. Tertiũ. Iuſte opari ẽ dup^{r} uel ſufficiẽter uel abũdãter, $primo^{o}$ ſine habitu põt quis iuſte opari, $ſecũdo^{o}$ nõ, qa quãtũcũq̃ ꝑfecte opetur uolũtas ſi habitus coopatur actio eſt nobilior loquendo de finita uolũtate qa oppoſitũ eſt de ifinita. Et hoc notabile ꝓcedit ſm tertiã uiã ſed ſm quartã uiã abũdãtia iuſticie attẽdit̃ nõ in ꝑfectione actus ſed i facilitate et promptitudine q̃ ineſt ex iclinatione habitus. Et ſic eſt finis totius ſecũde partis principalis.

¶ AD PRIMAM QVESTIONEM DICITVR etc.

Hec eſt tertia ps prĩcipalis q̃ eſt q̃ſtionis principalis ſolutiua. Et non debet cõprehẽdi ſub aliis ptibus. Nã licet opi. magiſtri ibi recitetur nõ tñ mẽs ei⁹ eẽ creditur quod ei ab aliis iponitur ideo doc. dicit ad primã q̃ſtionẽ dr̃ eſſe opi. mgr̃i .i. imponitur mgr̃o illud ſenſiſſe ſed uidetur hoc nõ uoluiſſe ut declarabitur infra i tertio articulo. ¶ Hec aũt opi. cõſiſtit i ꝯcluſionibus quatuor. Prima. Perſona ſpũſſancti neceſſaria ẽ ad hoc ut actus hoĩs acceptẽtur ad uitã eternã. Secũda. Nulla q̃litas creata uel habitus creatus ſm ordinatam dei potentiam requiritur ad actum meritoriũ eliciendũ ſed ꝑciſe uolũtas creata et acceptatio diuina q̃ appropriatur ſpũiſſancti. Tertia. Spũſſanctus appropriate aliter mouet ad actum meritoriũ q̃ ad credere et ſperare qa ſolus ſpũſſctũs mouet et iclinat uolũtatẽ creatã ad eliciẽdũ actum meritoriũ et ſpẽali actione ita ꝙ nõ ꝓter ſuã actionẽ actio alicuius alterius requiritur ſed ad ſperare et credere nõ mouet ſpũſſanctus niſi generali ifluẽtia ſed ſunt due alie qualitates create que dicũtur ſpes et fides ille ſpecialiter agunt et dr̃ S. S. mediãtibus illis agere ad credere et ſperare. Quarta. Dicitur ergo mgr̃ negaſſe oẽm habitũ creatum neceſſariuꝫ ad actum meritoriũ de poᵃ dei ordinata. ¶ Pro hac opi. colorãda et itelligẽda doctores aliqui duplici uia arguerũt que argumẽta reſeruãtur ad locum ſolutionis.

¶ CONTRA ISTAM CONCLVSIONEM etc.

Hic doctor improbat dictã opi. duabus uiis. Prima accipitur ex iuſtificatione pctõris. Secũda ex rõne actus meritorii. Ex prima uia arguitur quadruplicit̃ primo ſic. Peccator ante penitẽtiam eſt iniuſtus et poſtea iuſtus ergo aliqd hẽt quod prius non habuit ꝑ quod nũc eſt iuſtus et illud uoco charitatẽ. Añs eſt notũ, ꝯña ꝓbatur qa ſicut iniuſticia ẽ priuatio ſic iuſticia ẽ unus hĩtus formaliter oppoſitus priuationi qa nõ tollitur priuatio niſi ꝑ habitũ. ¶ Secũdo ſic arguit̃. Peccator ante penitentiã eſt indignus uita eterna et poſt eſt dignus ergo aliqd poſitiuũ fecit eũ dignũ quod prius nõ habuit cũ priuatio non tollatur niſi per habitũ. ¶ Tertio ſic. Deus nõ acceptat peccatorẽ ad uitã eternã, ſed iuſtũ acceptat, ergo aliqd aliud eſt i iuſto q̃ i peccatore, ꝯña pꝫ, illa mutatio qua deus quem prius nõ acceptauit nũc acceptat nõ eſt i deo ergo i uolũtate eſt. ꝙ aũt nõ ſit i deo pꝫ qa uelle diuinũ ſm eãdem entitatẽ unũ numero eſt omnium oppoſitoꝝ, ergo diſtinctio oppoſitionis eſt tm̃ i obiectis nõ i uolitione diuina. ¶ Quarto ſic. Aliter ſe hẽt uolũtas ad deum

poſt penitentiam q̄ ante,ergo aliquid eſt in uoluntate formaliter quod prius nō fuit ibi ſed tale uocatur charitas,ergo charitas creata eſt ponēda. ¶ Annectit doctor unū argumētū quod in quarto expediri hēt diſt.16.et.17. Infert doctor unum correlariū,ſi aliqua argumēta debēt ualere ꝯ iſtā opinionē ꝓ primā uiā oportet ꝙ accipiatur ex iuſte acceptari a deo et ex dignū eſſe eterne felicitatis et nō ex remiſſiōe offenſe. ¶ Ex ſecūda uia arguitur ſic. Nihil formaliter agit niſi principium actiōis ſit forma agētis ſed hō formaliter agit meritorie ergo principiū meriti eſt forma hominis,quod nō ē natura pura ergo habitus charitatis. ¶ Secūdo ſic arguit. Nulla actio eſt i ꝑtāte agētis niſi habeat prinm agendi ut formā ſed mereri eſt in ꝑtāte hominis ergo principiū meredi quod eſt charitas ē forma hominis. Maior ꝑ3 qa coaſiſtens nō ē ꝓprie i ꝑtāte eius cui aſſiſtit. ¶ Tertio ſic. Si ſpūſſctūs ſpēaliter et imediate cāt actū meritoriū ergo uolūtas nō cāt eū ſed ſolū recipit,et quero quid ſit illud cauſatū a ſpūſctō. Non potes dicere ꝙ ſit actus diligēdi qa ille eſt i ꝑtāte uolūtatis,ergo eſt aliqd aliud naturaliter ꝓcedens actum uolēdi et illud uoco charitatē. ¶ Quarto ſic. Si unio ſpūſſancti ad uolūtatē eſt rō quare uoluntas dr̄ agere meritorie multo magis unio triū ꝑſonaꝝ i diuinis eſt rō quare ſpūſſanctus dicat̄ opari patre. Sed ſequēs eſt abſurdum ergo etiā añs. Cōſequētia ꝓbatur qa maior eſt unio triū perſonaꝝ i diuinis q̄ ſit unio uolūtatis et ſpūſſancti.

¶ AD SOLVTIONEM HVIVS Queſtionis etc. Reprobata opi.ꝓdicta,doc.ſoluit ꝓdictā.q.ꝑm mētē ꝓpriā. Et tria facit q̄ patēt i textu. ¶ In primo articulo ponit multa bona dicta quoꝝ. Primū eſt. Nullus actus i nobis eſt de cōi lege ex quo certi eſſe poſſimus nos habere habitū charitatis infuſum. Dicitur de cōi lege qa aliqui ſancti ꝑ reuelationē habuerūt. Dicitur certi qa ꝓbabiliter et cōiecturaliter multi poſſunt ſe ſcire habere charitatē. Secūdum. Eſſe i charitate eſt dupr uel obiectiue uel ſubiectiue. Eſſe in charitate obiectiue eſt alicui eſſe charꝝ. Sed eē i charitate ſubiectiue eſt hr̄e charitatē ut formā. Tertiū. Oīs exñs i charitate ſecūdoo etiā ē in charitate primo modo reſpectu dei,et de poſſibili nō ecōuerſo,eſt tñ econuerſo de facto.i.quicūq; eſt i charitate primoo de facto etiam eſt in charitate ſecūdoo,poſſibile tñ eſt ꝙ aliquis ſit i charitate primo mō et nō ſecūdoo. Quartū. Multi uidētur eſſe certi etiam adhibita maxima diligētia ad cognoſcēdū ueritatē et tamen nō ſunt certi ſed fallūtur. Et hoc ꝯtingit duplici de cā,prima eſt extriſeca,ſecūda itrinſeca. Prima eſt aſtutia demonis et inordinata ꝑſentia reꝝ. Nā res tā inordinate ſe ꝑſentāt et tā impfecte cognoſcūtur ꝙ nō poterit ſe iuuare itellectus i pfecta cognitione et cū intellectus iquirit et ex defectu cognitionis nullā inſtātiam repit ſue cōcluſioni et ſic credit ſe eſſe certum ubi fallitur. Similit̄ ꝑ demonis illuſionē et phātaſmatū remiſſiones multi decipiūtur ubi ſe credūt multa ſcire et tñ oīo ignorant. Secūda eſt cōplexio naturalis et habitus cōſuetudinales et intenſe ſpēs que falſiſſima et peſſima faciunt credi ueriſſima et optima. Quītū. Si actus pfecte cognoſceretur a nobis ex actu poſſemus cōcludere charitatē creatā ineſſe uolūtati qa ex perfecta cognitione effectus pōt cognoſci ſua cā cognitione extra genus.i.extra genus qdditatiue cognitiōis. Nihil.n.eſt itra actū quod nō eiuſdē rōnis poſſit creari a deo loquēdo de abſolutis. Nā de reſpectu eſt difficultas maior. Nam cāri i actu cāto a charitate eſt aliud eſſentialiter q̄ cāri a deo. Nā ꝑm uariationem extremoꝝ uariātur eſſentie relationū. Illud aūt cāri eſt itra actum formaliter.i.i ꝓpria natura et forma nō tñ eſt formaliter qdditatiue itra ipm licet realiter ſit idē ꝑm ꝓbabilem opi.loquēdo de cāri ut ē ad aliqd nō ut eſt de genere actionis. Sextū. Pricipalis rō quare nō poſſumus ex actu elicito cognoſcere charitatē infuſas eſt diuina uolūtas uolēs nos ꝑ fidei meritum adipiſci uitā eternā. Septimū. Semp reqritur actus naturalis cū actu ſupnaturali.i.actus ipē meritorius ſimul et ſemel eſt naturalis et ſupnaturalis qa eſt ſupernaturalis ab infuſa charitate et naturalis a uolūtate. Octauū. Reſpectu actus meritorii ſp reqrit̄ uel obiectū naturale uel ſupnaturale i ſe pñs uel in ſpē intelligibili qa ſine obiecto nō pōt actus fieri. Nonum. Nō eſt neceſſe obiectū ſupnaturale eſſe realit̄ pñs i rōne obiecti ſed ſufficit eſſe pñs in ſpecie itelligibili,quod ꝑ3 qa de facto ſic eſt pñs et nō realiter. Decimū. Impoſſibile eſt de poa dei ordinata actum meritoriū elicere quin duplex cā naturalis concurrat et una ſupnaturalis.ſ.poa et obiectum naturaliter pñs et charitas iſuſa. Nā ꝑ iſuſam charitatē obiectum nō eſt pñs qa eſt qualitas eſſentialit̄ diſtincta a ſpēbus repñtatiuis. Poſſibile tñ eſt de poa dei abſoluta ſine charitate iſuſa et ſine obiecto i ſpē pñte naturalit̄ acqſita a uolūtate elici actum meritoriū. Vndecimū. Impoſſibile eſt abſq; uolūtate poſſe elici actū meritoriū ꝑm ꝙ hoc nomen meritoriū accipimus ꝓ nūc.ſ. pro eo quod facit eliciētem dignū uita eterna qa ſola uolūtas pōt eſſe digna uita eterna et ꝑ ꝯñs ſolū ipa eliciēs pōt mereri uitā eternā. Duodecimū. Impoſſibile eſt ſine obiecto actum meritorium elici imo neceſſe eſt obictū eſſe pñs ſed deus pōt ꝑſentare obiectum.i.ſuā eſſentiā realiter uel ſpeciem iſundere huius obiecti abſq; hoc ꝙ ſit i ſpē naturaliter acqſita pñs. Tredecimū. Neceſſe eſt ad actum meritoriū adeſſe diuinā uolūtatem in rōne acceptantis ut poſtea patebit. Decimūquartū. Cōmune dictus quo dr̄ acqſitā charitatē reqri ad actum meritoriū pōt ſic itelligi. Cū non habeamus obiectum ſupnaturale realit̄ pñs i rōne obiecti et nō poſſumus elicere actū meritoriū niſi obiecto ſupnaturali ꝑſente quod nō eſt pñs ex iſuſione ſed ex naturali acqſitione iō illa ſpēs uel hoc obiectum dr̄ habitus charitatis naturaliter acqſitus. Et nō debēt poni duo actus charitatis quorum unus ſit ab obiecto i ſpē et alius ab iſuſa charitate ſed idē. Similiter actibus meritoriis ſepe elicitis generat̄ unus habitus q etiā uocatur charitas acqſita et poſtq̄ ille acqſitus ē ipē agit uel nō agit ſicut alii hitus naturaliter acqſiti. Et dicatur de eo ſicut de aliis ſupra dictū eſt. Decimūquintū. Itenſio actus charitatis elicitur ab habitu iſuſo effectiue ſi actus ab eo elicit̄ effectiue qa ſunt idē realiter et formalit̄. Dixi ſi,qa bene pōt defendi ꝙ charitas iſuſa nō effectiue agat ad actum et itenſionē eius ſicut defenditur i quarta uia de aliis habitibus. Et diceretur ſicut bonitas moralis ineſt actui ex coexiſtētia prudētie i eodem ſuppoſito ſic etiā bonitas meritoria inſit actui ex coexiſtētia actus cū iſuſa charitate, poſita iclinatiōe iſuſe charitatis ad actū. Decimūſextū. Si qs pfecte cognoſceret cās naturales actus meritorii et actum meritoriū et cognoſceret ꝯatū uoluntatis in quotto gradu eſſet et cognoſceret quāta ſit actiuitas aliaꝝ naturaliū cauſaꝝ cōcurrentiū,ſi ille actus eſt elicitus eſt elicitus ab infuſa charitate cū aliis ex intenſione actus et ꝑ ꝯñs ex ſubſtātia actus poſſet uiator euidenter ſcire ꝙ ille ſole cauſe naturales nō ꝓduxerint hūc actum ſed ꝙ ſit aliqua alia cauſa ſupnaturalis q̄ cōprincipiauerit qa cognoſcit aliquē gradū ineſſe actui illi quē non ꝓduxerunt naturales cauſe ex quo ꝑſupponitur cognoſcere proportionē cauſaꝝ ad effectum. Decimūſeptimū. Actus iſuſus dat delectationē uel aliquē gradū delectationis i actu ꝑm ꝙ delectatio ab actu cauſatur et ab habitu,nō ꝑm ꝙ cauſatur ab obiecto. Nā infuſa charitas nō includit obiectū. Quō aūt delectatio cauſetur ab actu et quō ab obiecto dictū eſt diſt.i. Decimūoctauū. De hac delectatione quō poſſit habitus ex ea ſciri uel nō dicatur conformiter ad dicta de intenſione actus. Decimūnonū. Si habitus iſuſe charitatis ponatur actiuus reſpectu actus tunc impoſſibile eſt ꝙ ille qua

tuor cõditiones delectabiliter,faciliter,prompte et expedite nõ
habeãtur ab eo ſicut a naturaliter acqſito cũ ſit naturalis cau-
ſa naturaliter agens.Immo ĩpoſſibile eſt ipm eſſe in poª et co
agere potẽtie quin poª facilius expeditius promptius et delec
tabilius agat.Similiter ſi ponatur nõ actiuus ſed ſolũ inclina-
tiuus iteꝝ illas quatuor cõditiones hẽt qa planũ eſt ꝙ poª de-
lectabilius agit et facilius aliqd cũ ad ipm inclinatur q̃; cũ nõ
ad ipm inclinatur.Si qs ergo uult negare illa quatuor ab hitu
ĩnfuſo neceᵉ habet dicere ꝙ nec agat nec ĩclinet ſed ſit preciſe
decor qdã ex cuius p̃ſentia actus reddatur dignus uita eterna
ſimiliter ſubiectũ eius.Vigeſimũ.Si charitas ĩfuſa ponatur ac
tiua tũc oportet dicere ꝙ ſi qs actũ cognoſceret pfecte et gra-
dum cauſalitatis ĩ cauſis naturalibus ꝙ cognoſceret tm̃ effec-
tũ nõ productũ ab illis cauſis (tm̃.i.tam nobilem) ſed nõ poſ-
ſet faciliter cognoſcere q̃ eſſet reliqua cã a qua haberetur ille
gradus ulterior ĩ quẽ non potuerũt naturales cauſe.Vigeſimũ
primũ.Cũ doc.dicit nec ex actu nec ex aliquo alio quod natu-
raliter expimur nos poſſe cognoſcere nos habere charitatẽ cer
titudinaliter ueꝝ dicit pro ſtatu iſto quia pro ſtatu alio ĩtuiti
ue põt uideri omne accidens ĩ aĩa.Vigeſimũſecũdum.Certũ eſt
oĩs actus quẽ cõmuniter habemus elicitus ab ĩfuſa charitate et
acqſita et obiecto et poª ſimul põt hr̃e eque intenſum actum ſi
milẽ q nõ eſſet elicitus ab ĩfuſa charitate,quod multis cauſis cõ
tingit qa uolũtas põt ĩtenſius agere ſimiliter habitus poſſunt in
tenſiores acqri ideo q̃uis expiar me hr̃e actũ intenſiorẽ priori
actu tñ ſuſpicari poſſuꝫ ꝙ uel maiori conatu ul' augum̃tato ha
bitu acqſite charitatis uel ĩfluxu aſtrorũ uel aliq̃ ĩteriori com
plexionali diſpoſitione uel exteriori allectione uel occaſione il
le actus ſit elicitus ita ꝙ pro ſtatu iſto nõ poſſumus certi eſſe
ex aliquo tali nobis ineſſe infuſam charitatẽ. Vigeſimũtertiũ.
Certa noticia eſt illa q̃ eſt ſine dubitatione et deceptiõe de ob
iecto cognito.Vigeſimũquartũ.Charitatẽ cognoſci certitudina-
liter ab habẽte põt dupʳ intelligi.ſ.qdditatiue uel inheſiue.i.ꝙ ĩ
hereat actu ſibi.Primoº oĩs uiator põt certitudinaliter cogno-
ſcere et naturaliter.Secũdoº nõ de cõi lege ſed bene p reuela-
tionẽ.Nã quicqd in exterioribus põt hõ exiſtẽs ĩ charitate ĩfu
ſa hoc idẽ põt non habẽs charitatẽ licet non in tãto gradu.Vi-
geſimũquintũ.Multa ſigna ponũtur a doctoribus charitatis ge
nerãde et genite et roborate et pfecte q̃ oĩa non faciũt certitu
dinẽ uiatori propter defectũ cognitiõis ſue licet ĩ ſe faciãt cer
titudinẽ ſaltẽ pla coꝝ.Vigeſimũſextũ.Non habere charitatem
ĩntelligitur tripʳ,unoº poſitiue.i.habere aliqd repugnãs chari
tati ut peccatũ mortale et ſic ſolus in peccato mortali exiſtens
dr̃ nõ hr̃e charitatẽ.Et talis ẽ duplex.ſ.ab alio ꝯ̃hens illud pec
catũ ſicut is q.eſt ĩ peccato originali,et a ſeipo ſicut alii pecca
tores mortaliter.Alioº ꝯ̃dictorie.i.put ly non nihil ponit et ſic
ligna et lapides dicũtur nõ hr̃e charitatẽ. Tertio priuatiue et
ſic ſole nature ĩtellectuales apte nate hr̃e dicũtur non habere.
Vigeſimũſeptimũ.Nõ hr̃e pº et tertio modis cõcurrũt poſt la-
pſum ſemp ĩ eodẽ.Nã poſt lapſum quicũq; nõ hẽt priuatiue,ẽt
non hẽt poſitiue eo ꝙ nullus hõ eſt quin uel ſit ĩ charitate uel ĩ
peccato mortali,ſecus eſt de ſtatu ĩnocentie ĩ quo potuit hõ eſſe
ĩn naturalibus puris abſq; peccato mortali et gratia ſaltem ali
quãto tempore. Similiter p ſtatu iſto abſoluta dei poª eſt poſ
ſibile aliquẽ eſſe ĩ naturalibus puris.i.nec ĩ peccato mortali nec
ĩn gratia.i.charitate ſed ppter magnã charitatẽ dei ad nos or
dinauit deus,quicũq; eſt ſine peccato mortali ſtatim deus uult
ei,dare charitatem.Vigeſimũoctauũ.Solũ peccatũ mortale re-
pugnat charitati et nullũ ueniale.Vigeſimũnonũ.Illud eſt mor
tale peccatũ cui ex diuina iuſticia debet pena eterna ſiue dã-
ni ſiue ſenſus.Dicitur dãni ppter peccatũ originale.Trigeſimũ
Habẽs charitatẽ aliq̃liter expiri põt ſe eã hr̃e ſed nõ habẽs nõ

põt,tñ peccator mortalis põt cognoſcere qd ſit charitas et expi
ri aliq̃liter ĩ alio.Trigeſimũprimũ. Acqſita charitas pprie po
teſt dici amicitia aqſita et põt acqri tã intenſe actiua ſicut in-
fuſa charitas,licet deus poſſit ĩfundere charitatẽ tã intenſam
ꝙ ſi eſſet actiua eſſet magis actiua q̃; q̃cũq; charitas acquiſita.
Trigeſimũſecũduꝫ.Aliq̃ diuerſa ſpẽ poſſunt actiuitatẽ habere
eiuſdem rõnis ſicut motus et calor calefaciũt,ſic licet ĩfuſa et
acqſita charitas ſint oĩo alteriꝰ rõnis tñ hñt ſe eodẽ mõ reſpec
tu actus.Trigeſimũtertiũ.Volũtas põt ſatis cito mutari ad di
ctamen fidei.i.ad modũ quo dictat fides debere fieri ex feruo-
re magno charitatis ad ĩtenſiſſimas actiones ſicut multos ſim-
plices expimur feruẽtiſſime agere q prudẽtiã nullam habent.
Trigeſimũquartũ.Naturaliter ad exile dictamen rõnis ex fer
uore magno naturalis amoris põt actus magnus haberi acqſite
dilectionis,et talis actus eſt ĩ ptãte uolũtatis plenẽ, ſed actus
charitatis nõ eſt plene ĩ poteſtate uolũtatis qa aliquoº depen-
det a charitate.Trigeſimũquintũ.Multa cõſiderãtur ĩ actu me
ritorio.Primo ſubſtãtia actus illius.i.entitas abſoluta qua re-
ponitur ĩ genere q̃litatis.Secũdo ĩtenſio.i.certus gradus pfec-
tionis.Tertio delectatio ĩ agẽdo,q̃to facilitatio, quinto bonitas
entitatiua.i.appetibilitas qa bonitas quidditatiua ſub ĩtenſione
eius cõprehẽditur,ſexto bonitas moralis p ꝯformitatẽ ad dic-
tamen prudẽtie,ſeptimo ꝯformitas ſapiẽtie ſiue ĩtellectus per
conformitatẽ ad dictamen fidei,octauo,ponũtur illa duo dicta
mina,nono acceptabilitas uel acceptatio dei. Trigeſimũſextũ.
Acceptatio eſt duplex generalis et ſpẽalis. Generalis eſt re-
ſpectu omniũ. Spẽalis eſt reſpectu aliquoꝝ.Generalis eſt du-
plex,q̃dã eſt ſimplex ꝯplacẽtia et nõ efficax q̃ deo ꝯplacẽt oẽs
reꝝ quidditates ſed nõ ita efficaciter ꝙ uelit eas eſſe realiter,
quedã ẽ efficax qua oĩa q̃ realit̃ exiſtũt uult realit̃ exiſtere.
Specialis etiã eſt duplex q̃dã eſt cõplacẽtie ſpecialis ĩ actibus
ex dictamine recte rõnis et uirtuoſa uolũtate pcedentibus ut
ſunt uirtutes q̃dã eſt acceptationis ad uitã eternã q̃ ſit p hoc ci
tum charitatis infuſe.Trigeſimũſeptimũ.Charitas eſt q̃dã ha-
bitus.i.qualitas ſupnaturalis.i.ab agẽte ſupnaturali tm̃ pduci
bilis inherẽs formaliter.i.inexiſtens p modũ forme nature bea
tificabili per quẽ ipa natura acceptatur a deo ſpeciali accep-
tatione ad uitã eternã perpetuo poſſidendã in corpore et aĩa
tãq; digna tãto p̃mio iuſticia cõmutatiua et p quẽ ipa eſt ami
ca deo et p̃grata ꝛ chara et p quẽ actus nature illius elicitus
ſm inclinationẽ illius hitus eſt meritorius uite eterne.Trigeſi-
mũoctauũ.Charitas eſt duplex ad ppoſitũ.ſ.aſſiſtens et inhe-
rens . Aſſiſtens eſt.S.S.acceptans naturã et actum ſm modũ
dictũ appropriate ſed pprie tota trinitas eſt charitas aſſiſtẽs.
Trigeſimũnonũ.Aliqs eſt amicus dei dupʳ.ſ.generaliter et ſpe
cialiter,primoº cuicũq; uult deus aliquod bonũ eſt amicus dei,
ſecũdo mõ cui uult uitã eternã modo p̃dicto.Quadrageſimũ.
Bonitas eſt quintuplex,prima eſt entitatiua et illa eſt idẽ q̃
appetibilitas,ſecũda eſt naturalis et eſt idẽ quod gradus intri
ſecus perfectionalis cuiuſlibet,tertia eſt ex genere.i.ex obiec-
to,illo mõ qñ actus aliqs habet obiectum cõueniẽs tũc ipe uoca
tur bonus ex genere,quarta eſt moralis de qua prius dictũ ẽ,
quinta eſt meritoria uel gratuita de qua dictũ ẽ ſupra et am-
plius dicetur ĩfra,et eſt triplex,q̃dã eſt ĩ natura q̃ meretur,q̃
dam in charitate ĩfuſa,q̃dã ĩ actu elicito. Quadrageſimũpri-
mũ. Actum ſubſtratũ peccato acceptat deus generali accepta
tione primoº. Quadrageſimũſecũdum. Actus charitatis ac-
ceptatur ſpecialitur ſecũdoº.i.ordinatur ad uitã eternã tãq;
meritum cõdignũ ad p̃miũ.Quadrageſimũtertiũ.Actum eẽ di
gnũ uita eterna dupʳ ĩtelligitur, unoº ꝙ ex ppria ſua natura
oĩbus aliis circũſcriptis ſit dignꝰ uita eterna et ſic nõ eſt ueꝝ.
Alio modo ꝙ ex diuina bonitate et uolũtate habeatur dignus.

Quadrageſimumquartum. Nos credimus noſtram naturam beatificabilem iuſtam eſſe habitualiter acceptam ideſt quando non actu operatur adhuc credimus diuinam uoluntatem eam ordinare ad uitam eternam tanquã dignam tanto bono. Quadrageſimumquintum. Natura beatificabilis uocatur iuſta quãdo eſt ſine peccato mortali et habet habitum charitatis infuſe. Quadrageſimumſextum. Quanquã ille habitus qui eſt charitas habeat a diuina uoluntate hanc conditionem ꝙ habens eas eſt ſic dignus etc. tamen de potentia dei abſoluta eſſet deo poſſibile hanc conditionem ponere in omni ente poſitiuo cui non intrinſece eſt annexa malitia moralis ſicut eſt mentiri et adulterari etc. Quadrageſimumſeptimum. Cauſa quare ponimus charitatem eſſe habitum creatum neceſſarium nobis eſt quia credimus noſtram naturam et actum a deo acceptari modo predicto et actum illum eſſe in noſtra poteſtate et ſimiliter ipſum mereri uitam eternam, quod non eſſet niſi principium meriti quod eſt charitas eſſet formaliter in nobis. Quadrageſimumoctauum. Charitas multos actus habet qui ubiq; repe riuntur ideo transeo hic. Quadrageſimumnonum. Infuſa charitas nullam creaturam inclinat ad diligendum deum quantũ diligibilis eſt quia impoſſibile eſt deum diligi a creatura quantum diligibilis eſt quia eſt infinite diligibilis. Quinquageſimũ Differentia eſt inter gratum eſſe in natura intellectuali et in actu. Nam natura eſt deo grata et accepta quando habet in ſe habitum charitatis ut quendam decorem qui decor placet diuine uoluntati ſed actus ultra hoc requirit ꝙ eliciatur ſecundum inclinationem charitatis, habens enim charitatem infuſaz poteſt habere actum indifferentem ideſt qui nec eſt meritori' nec demeritorius. Similiter peccatum ueniale poteſt ſtare cuz charitate in eadem uoluntate. Quinquageſimumprimum. Non omnis actus habentis charitatem eſt meritorius uite eterne ſed ſolum ille qui elicitur ex inclinatione charitatis. Quinquageſimumſecundum. Probabile aliquibus uidetur ꝙ charitas infuſa actiue ſe habeat ad actum meritorium, oppoſitum tamen ẽ probabilius quia cum ſit qualitas naturalis ad ſubſtantiã cuiuſlibet actus charitatis ageret etiam ſi per circunſtãtias moraliter deformaretur. Quinquageſimumtertium. Non eſt impoſſibile habere actum intenſiſſimum ſine habitu, quia deus habet talem ſine habitu. Quinquageſimumquartum. Habere intenſiſſimum actum eſt dupliciter, uno modo ſimpliciter et abſolute ideſt extra genus ſiue omni modo, et ſic ſolus deus habet talem actum. Alio modo in genere ſiue ſecundum quid et ſic comperatiue et in ſuo genere habet ille actum intenſiſſimum quo nullus alius in eodem genere habet actum meliorẽ uel nullo altero actum minorem. Tunc ſuppoſita opinione de actuitate habitus nullus uiator poteſt habere intenſiſſimum actum ſine habitu, etiam ſuppoſita opi. de inclinatione habitus adhuc ñ poſſet tam perfectus actus haberi ſine tali inclinatiõe ſicut cũ tali inclinatione, nam facilius eliceret nec tamẽ potentia ſit potentior per habitum. Quinquageſimumquintum. Aliquis actus charitatis ideſt fruitio in patria de facto non eſt minor q; eadem uoluntas habuit optimum actum charitatis tamen dubium eſt utrum ſemper et perpetuo duret tam perfectus actus in beato nec illa uariatio eſſet contra rationem beatitudinis qa creatura aliquando uidetur in eſſentia et poſtea non, ſicut cuz deus reuelat ſancto orationes uiatoris quas prius nõ nouit nec poſtea noſcet. Quinquageſimumſextum. Poſſibile eſſet beatum non habere tam intenſum actum charitatis in patria ſicut habuit in uia ſed diuina pietas non permittit, imo de facto nũquã habuit uiator in uia tam intenſum actum charitatis ſicut idez poſtea habet in patria niſi ſpeciali quadã gratia ut ſi uiatori cõmunicaretur clara uiſio eſſentie diuine. Verum autem aliquis uiator poſſit habere actum intenſiorem in uia q; alius in patria dubium eſt. Quinquageſimumſeptimum. Habere actum intenſiſſimum dilectionis diuĩe nõ eſt beatitudo quia deus poſſet uiatori infundere actum intenſiſſimum talẽ et tñ propter hoc non eſſet beatus. Quinquageſimumoctauum. Dilectio eſt duplex, quedã plene quietans appetitum ut dilectio patrie, quedam non plenè quietans ut dilectio uie. Quinquageſimum nonum. Ad propoſitum tres ſunt cauſe actus meritorii ſcilicet obiectũ, uolũtas, et charitas, et hoc eſt hic ſpeciale quia ad nullum actum alium ita requiritur habitus ſicut hic. ꝙ autem dictamen recte rationis requiritur, hoc non eſt ut cauſa eliciens ſed ut cauſa dirigens. Sexageſimũ. In actu meritorio duo ſunt, ſcilicet abſoluta qualitas et ratio meritorii ideſt acceptari a deo ad uitam eternam. primum cõprehendit actũ, intenſiones et moralem bonitatem. Sexageſimumprimum. Nihil in merente ẽ quo actus complete dicatur meritorius. Sexageſimũſecundum. Acceptatio eſt duplex ſcilicet actiua et paſſiua. Prima ẽ uolitio diuina fundamentaliter qua uult naturam illam et uolũtatem et actum eſſe digna uita eterna .i. uoluntas diuina uult illi nature propter hos actus et habitum charitatis dare uitaz eternam, ſi perſeuerauerit uſq; ad mortem. Secunda fundamẽtaliter nihil aliud eſt niſi natura talis beatificabilis et actus et habitus charitatis tamen formaliter eſt una relatio que dicitur acceptari uel digna eſſe uita eterna ſicut per oppoſitum in diuina uolitione inquantum tranſit ſuper hoc obiectum fundatur una relatio que dicitur acceptare et illa utraq; ẽ rõnis qa non conſequitur rem ſed actum uoluntatis. Et capitur hic large relatio rõnis ut ſupra fo. 13. col. 2. Sed formaliter ꝓpter has duas relationes dicitur natura rõnalis et actus eius digna uita eterna. Sexageſimumtertium. Nullus actus ex omnibus naturalibus ſuis complete eſt meritorius niſi acceptetur a deo ad uitam eternã et per hoc fit dignus. Sexageſimũquartum. Iuſtitia ad propoſitum eſt duplex. Prima eſt cõmutatiua ſiue retributiua et eſt quãdo equiualens redditur pro equiualente ſꝫ naturam rei uel ſecundũ pactum inter partes uel ſecundũ cõmunem uſum uoluntatũ. Et ſic penes pactum .i. dei ꝓmiſſum inter uitam eternam et actum meritorium eſt equiualentia, et iõ ſecundũ iuſticiã cõmutatiuã uel retributiuã debetur uita eterna nature rationali pro actu meritorio. Secunda eſt diſtributiua in qua nõ attẽdit equalẽtia talis ſꝫ ꝓportio iter munera et ꝑſonas quibus impẽdunt et a qbus ipẽdunt, et ſic dignioribus ꝑſonis pro modicis actibus plura tribuũtur q; minus dignis pro maximis actibus. Sexageſimũquintũ. Acceptari propriiſſime ẽ de ratione meriti et acceptare nõ ita ſtricte eſt de ratione meriti. Sexageſimumſextum. Mereri uitam eternam eſt in poteſtate merentis ſuppoſita generali influentia ſi habet uſum liberi arbitrii et charitatem et illa ſunt requiſita ut preuia, et ſuper hoc requiritur acceptari a deo et illud nõ eſt in poteſtate merentis, ſed tamem ex pacto dei cum eccleſia certum eſt ꝙ eliciens actum ex dictamine recte rationis et libera uolũtate ex inclinatione charitatis acceptatur a deo ad uitam eternã ſemper concurrente diuina generali influentia. Quid ſit generalis influentia patet. fo. 3. col. 3. Ex quo ſequitur ꝙ in poteſtate hoĩs eſt mereri uitã eternã ſolũ diſpoſitiue, complectiue aũt a deo. Sexageſimumſeptimũ. Non ſequitur meritum cõplectiue eſt a deo, ergo deus meretur, quia nullus meretur niſi qui cõtingenter elicit actũ ut ꝓximo dictũ eſt qualis non eſt deus. Sexageſimumoctauũ. Principalius ĩmerito capit' dup', uno mõ pro cõpletiuo et ſic illa r'lo acceptari eſt pricipalius qa ſine eo oĩa alia nihil ualerent. Alio mõ ꝓ pfectiori in ꝓpria entitate illo modo actus abſolutus eſt principalius illa relatione. Sexageſimumnonum. Meritum dicitur dupliciter, uno modo ſimplici

ter reſpectu uite eterne ut premii etc. illo modo actus uel natura rationalis per actus meretur. Alio modo ſecundum quid reſpectu illius relatiōis que eſt acceptare. illo modo actus meretur a deo acceptari, ſed hoc eſt meritum ſecundum quid. Septuageſimum. Illud dicitur meritum quod eſt dignum aliquo modo, illa dignitas eſt duplex. Prima eſt ad uitam eternam et ſic actus charitatis ut includit illam relationes que eſt acceptari eſt meritum et dicitur meritum ſimpliciter. Secunda eſt ad acceptari, illo modo actus charitatis in ſe ſine illa relatione dicitur meritum, et dicitur meritum ſecundum quid. Septuageſimumſecundum. Secūdum iuſtitiam commutatiuā et ſtrictam actus charitatis non eſſet dignus uita eterna ſi non acceptaretur a diuina uolūtate etc. que acceptatio facit ipſus ſtricta iuſtitia dignum uita eterna. Cum enim ſemper premium ſit nobilius merito in ſe ſequitur ꝙ actus in ſe nullo modo ē eque bonus cum uita eterna, fit tamen eque bonus per diuinam acceptationem. Ex hoc habetur intellectus illius dicti, deus ſemper premiat ultra condignum. Septuageſimumſecundum. Veriſimile eſt ꝙ deus aliquando etiam ultra illam communem acceptationem premiat ex mera liberalitate. Septuageſimumtertium. Dignitas uite eterne in natura intellectuali ineſt ex libera uoluntate et actu eius et ex charitate ſed pricipaliter ex charitate, ſecundario ab actu libere uoluntatis. Et uult doctor circa finem primi articuli obiectum aliquo modo contineri in habitu, et actuitatem habitus eſſe uirtute obiecti, ita ꝙ qñ doctor diſt.3.par.3.dixit duas eſſe cauſas partiales actus ſcilicet intelllectum et obiectum, dicit hic actuitatem habitus reducendam ad actuitatem obiecti et non ad intellectum. Notādum etiaꝫ ꝙ circa medium illius primi articuli habetur ſic, hic poteſt dici in actu meritorio etc. ibi duo membra ponuntur et poſt paucas rigas habentur hec uerba. Hoc ſecundum membrum etc. ubi duo argumenta implicite innuuntur pro illo mēbro. illis poſitis in oppoſitum arguit doctor. ibi. Contra meriti, poſtea primum argumentum ſoluitur ibi. Et quod adducitur Pro ſecundo membro et cōtra eādem ſolutionem fiunt duo argumenta que ambo immediate ſoluuntur poſtea ſoluitur ſecūdum argumentum pro ſecundo mēbro quod incipit ibi. Quod etiam porobatur quia reſpectu etc. et ſoluitur ibi, ad illud qd ſecundo adducitur etc. Et ꝙ in fine articuli dicitur reſpōſio queratur alibi ſenſus eſt, ex dictis hic inde bñ pōt hri rñſio.

¶ DE SECVNDO ARTICVlo dico ꝙ deus etc. Iſte eſt ſecundus articulus principalis huius queſtionis. Cuius mens cōſiſtit in quatuor dictis. Primum. Poſſibile eſt deo abſolute naturam intellectualem acceptare ad uitam eternā ſine omni charitate. Similiter et actum pure naturaliter elicitum. Secundum. Deo placuit ut non uellet acceptare naturam nec actum eius in puris naturalibus ſed hoc non poteſt niſi ex fide probari. Tertium. Doctor remittit in duobus dubiis ad alia loca. Primū eſt quomodo natura creata uel actus eius ſit ratio quare deus eam acceptet. Hoc autem ſoluit ſufficienter in ſuperioribus. Secundum eſt. uidetur ꝙ ſi nullum donum ſupernaturale eſſet ꝙ adhuc eſſet amicus et inimicus etc. hoc ſoluit in q̈rto libro. Quartum dictum. De potentia dei abſoluta nō eſt neceſſe ponere habitum charitatis in uoluntate ad hoc ꝙ quis mereatur uitam eternam, immo beatitudo poteſt dari a deo ſine omni habitu tamen de potentia dei ordinata neceſſe eſt ponere, quia ſic ordinauit. Quid ſit potentia dei ordinata et abſoluta uide ſupra fo.6.colū.2.

¶ QVANTVM AD TERTIum articulum poſſet etc. Hic eſt tertius articulus pricipalis. Qui cōſiſtit in ſex dictis. Primum. Poteſt dici ꝙ magiſter ſententiarū non negat omnem habitū infuſum eſſe in nobis, probatur, quia dicit ꝙ pueri baptizati non dum cognoſcentes deū ſunt templum dei, ergo habent habitum ſine actu quo deus inhabitat in eis. Similiter in ſecundo libro uidetur ponere gratiam creatam in anima. Secundū. Magiſter poſuit unum habitum informantē animam et illo habitu inhabitat ſpirituſſanctus in anima et ſic ſpirituſſanctus cauſat in anima fidem in intellectu, et ſpem in uoluntate et ille habitus quo ſpirituſſanctus inhabitat eſt ille quo anima diligit deum. Tertium. Quando magiſter negat aliquē habitum quo diligatur deus ſic intelligit ꝙ nullus alius habitus in nobis eſt q̄ ille quo ſpirituſſanctus inhabitat, et ille propter ſuā perfectionem dicitur ipſe ſpirituſſanctus quia actus ad quem eſt ille habitus eſt perfectio ſimpliciter ſcilicet dilectio, ideo ille actus poteſt immeditate attribui ſpirituiſancto. Quartum. Magiſter ſententiarum ponit fidem et ſpem ad actus credendi et ſperandi ut ſpeciales habitus quia non poteſt actus credēdi et ſperandi attribui immediate ſpirituiſcō propter imperfectionē eorum ideo ſpeciales habitus ponit reſpectu eorum. Quintum. Habitus quo inhabitat ſpirituſſanctus debet eſſe ita perfectus ꝙ nec ī patria euacuetur et ideo ipꝫ īſignit nomine ſpirituſſancti. non ſic eſt de fide ſpe. Sextum. Magiſter dicit ꝙ ſpiritus ſanctus inhabitat per gratiam et tunc eſt dubiuꝫ utrum ponat gratiam eſſe idem cum charitate uel alium habitum. Sed hoc dubium habet expediri in ſecundo libro diſtinctione.27.ubi doctor tenet ꝙ ſit idem habitus.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primum etc. Hec eſt cauda queſtionis in qua ſoluūtur argumenta principalia. Cum ergo queritur utrum neceſſe ſit ponere etc. Arguitur primo ꝙ ſic. Secundum Auguſtinū illa cōſequentia eſt bona ſi diligis proximū ergo debes diligere dilectionem, ſed dilectio eſt deus ergo conſequens eſt ut deum diligas, ubi queritur quomodo accipiat dilectionē, ſi pro actu tunc deus eſt formaliter noſtra dilectio, ſi effectiue tunc male ſubſumitur et ſunt quatuor termini. ¶ Pro ſolutione huius argumenti notandum primo ꝙ non eſt neceſſe ꝙ diligens proximum diligat actū quo diligit. immo nec oportet cognoſcere actum, ſed ſufficit cognoſcere obiectum tamen ſi reflectitur ſuper actum poteſt cognoſcere et diligere ipm. Secundo Notandum ꝙ dilectio eſt actus qui uniuoce cōuenit deo et creature ideo ſpirituſſanctus et deus formaliter eſt dilectio, ſed non eſt dilectio mea, ſed dilectio predicatur uniuoce de deo et actu creato. Tertio notandū. Ordinate diligens minus bonum, magis debet diligere maius bonum precipue quando ratio quare diligitur minus bonum eſt a maiori bono. Quarto notandum ꝙ omne bonum habet rationem diligibilitatis a ſpirituſancto qui eſt dilectio per eſſentiam. Argumentum procedit et probat deum eſſe diligendum, ſed non probat ꝙ deus ſit formaliter dilectio mea. ¶ Secundo arguitur ſic. Nullum donum eſt excellentius charitate, et nullum donum eſt excellentius ſpirituſancto, ergo charitas eſt ſpirituſſanctus, conſequentia patet quia quod per ſuperabundantiam dicitur uni ſoli conuenit. ¶ Pro ſolutione argumenti doctor notat primo ꝙ ſic debet formari argumentum. Nullum donum creatum eſt excellentius charitate creata, ergo eſt perfectio ſimpliciter ideſt non includens limitationem de ſe. conſequentia probatur. Omni non perfectione ſimpliciter eſt aliqua perfectio in creaturis perfectior et omnis perfectio ſimpliciter conuenit ſpirituiſancto in ſummo. Secundo notat. Neceſſe eſt ꝙ habens omnem perfectionem ſimpliciter ſit deus ideo licet charitas creata ſit nobiliſſimum donum creatum tamen ſpirituſſanctus eſt nobilius donū licet non creatum. Tertio notat ꝙ ſpirituſſanctus eſt forr dilectio. in forma eſt in eo dilectio, non autem ſpes et fides ſed tantum cauſat ea in aliis ideo non eſt ſimile de dilectione et ſpe. Li-

cet ergo deus cauſet in nobis dilectionem et ſpem, non tamen eodem modo ſunt in deo. Quarto notat. ꝙ charitas ſecundū doctores eſt una qualitas creata a deo et uoluntati infuſa, et uidetur ꝙ illa non ſit perfectio ſimpliciter, cum tamen non ſit in deo aliqua qualitas uniuoca, tamen actus dilectionis eſt perfectio ſimpliciter, et ideo ab illo actu poteſt talis habitus dici perfectio ſimpliciter. Quinto notat, ꝙ probatio conſequētie in argumento non ualet, quia eſſentia ſummi angeli eſt perfectior ꝙ̄ quedam perfectiones ſimpliciter in propria ſua quiditate. ¶ Tertio ſic arguitur. Omnis creatura poteſt intelligi non bona eo ꝙ eſt bona per participationem, ſed charitas non poteſt intelligi non bona, ergo eſſentialiter eſt deus. ¶ Doctor remittit ſe ad diſtinctionem octauam ad iuxta queſtionem prime queſtionis.

¶ AD ARGVMENTA PRO opinione que imponitur etc. Hic doctor ſoluit rationes pro magiſtro adductas. Pro quo duplici uia arguitur. Prima quadrupliciter. Primo ſic. Sicut ſe habet actus naturalis ad habitum naturalem, ſic ſupernaturalis ad ſupernaturalem, ſed naturalis habitus non cauſat ſubſtantiam actus ſed dat ipſum elici prompte delectabiliter et expedite, ergo ſimiliter illa tribuit habitus ſupernaturalis. Sed talia non experimur, ergo non eſt in nobis talis habitus. ¶ Pro ſolutione doctor primo notat ꝙ maior eſt falſa, quia charitas tantum dat acceptabilitates actui ideſt ꝙ ſit meritorius, et cauſat partialiter actum, et non dat operari prompte etc. ¶ Secundo ſic. Voluntas poteſt naturaliter diligere deum, ergo ſuperflueret habitus. ¶ Pro ſolutione notandum. ꝙ aliquid eſt de hoc dictum diſtinctiōe prima queſt. quarta. tamen notandum primo. ꝙ uoluntas naturaliter poteſt deum diligere ſuper omnia, ſed illa dilectio non eſſet meritoria uite eterne. Secundo notandum. ꝙ de facto dilectio beatifica cuiuſlibet beati eſt perfectior ꝙ̄ dilectio meritoria quam habuit in uia, tamen oppoſitum eſſet poſsibile. Tertio notandum. ꝙ charitas in patria requiritur non ut beatus ea mereatur uitam eternam, ſed ut perfectiorem actum beatificum habeat, nec deus uult actum beatificum eſſe niſi ſit partialiter a charitate ideo non habens charitatem non eſſet beatus. Et ſic intelligitur illud dictum Auguſtini. Beatus eſt qui habet q̄cquid uult ſcilicet eo modo quo debet uelle, ſed quia deus uult ꝙ actus beatificus ſit ex charitate ideo beatus debet uelle deum diligere ex charitate. et ſine ea non eſſet beatus, nec eſſet deo acceptus. Quarto notandum. ꝙ quanto potentia finita eſt perfectior tanto magis deficit a ſua perfectione ſi non habet habitum ſibi proportionalem, ut ſit potentia triginta graduum, ſit alia mille graduum, ſi prima poteſt cum habitu triginta graduum cauſare actum, ſexaginta graduum, ſecunda poteſt cum habitu proportionali ideſt mille graduum cauſare habitum .2000. graduum, ergo ſi prima non habet habitum proportionalem ſue perfectioni ſolum deficit actus eius in triginta gradibus, ſed ſi ſecunda non habet habitum ſibi proportionalem deficit actus eius in mille gradibus. Quinto notat. ꝙ in patria non habetur charitas ſemper ſecundum proportionem eſſentie uoluntatis, ſed ſecundum proportiones ad merita illius uoluntatis, ideo qui plus meruit habet perfectiorem charitatem, et per conſequens illa dilectio non eſſet deo accepta in patria, quando uoluntas que non meruit charitatem ſecundum proportionem nature ſue uellet tali habitu deum diligere. Sexto notat. ꝙ nulla uoluntas in uia ex puris naturalibus poſſet deum diligere actu eque perfecto illi quem habet in patria, quia in patria habetur charitas tam perfecta in qualibet uoluntate, et quia obiectum eſt intuitiue preſens et fortiſsime agit ad actum. Septimo notat. ꝙ diuina uoluntas eſt infinita ideo nullo modo indiget habitu nec poteſt habere. Similiter quia uoluntas diuina eminenter continet perfectionem habitus ideo ſuperflueret. Octauo notat. ꝙ creatio eſt quando aliquid a ſolo deo fit nullo agente concurrente et nulla cauſa intrinſeca preſuppoſita ideo actus charitatis non creatur quia ad ipſum concurrunt creata charitas, et creata uoluntas. Quare autem dicatur ſupernaturalis, patet ſupra fo.8.colū.4. Et per illud ſoluitur tertium argumentum quod eſt tale. Omne ſupernaturale creatur, actus meritorius eſt ſupernaturalis, ergo creatur. Maior enim eſt falſa capiendo ſupernaturale large eo modo quo actus meritorius dicitur ſupernaturalis. ¶ Quarto ſic. Habitu contingit uti cum habens uoluerit, ſed non experimur ꝙ poſsimus uti charitate cum uoluerimus, ergo non eſt in nobis. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doctor primo notat. ꝙ habitus naturaliter agit et ſemper niſi impediatur uel alie cauſe non concurrant ſcilicet potentia et obiectum ideo quando uoluntas agit naturaliter charitas coagit. Secundo notat ꝙ delectatio cauſatur ab obiecto actus et ab actu, et potentia. Actus enim ſemper ſuo modo delectat, non tamen uoluntas ſemper habet conplacentiam in obiecto actus. Nec omne obiectum delectat quantum eſt de ſe ſicut omnis actus delectat quantum eſt de ſe. ſed aliquod obiectum contriſtat, quoddam indifferens eſt. Similiter potentia poteſt ſe ipſam delectare quando placet niſi aſsit obiectum tam fortiter contriſtans. Tertio notat. Sepe actum imperfectiorem ſequitur delectatio maior ideo ex delectatione maiori non poteſt argui maius meritum, et per cōſequens ſepe multum contemplatiui et deuoti minus merentur ꝙ̄ alii, quia ſuauitas talis non eſt meritoria, ſed difficultas in actu ſepe magnum habet meritum. Et uoco hic deuotos ſuauiter deo adherentes. Et hec ſuauitas frequenter datur paruulis ut auidius deo ſeruiant et non dimittant operari bona.

¶ SECVNDA uia arguitur pro magiſtro. Primo ſic. Deus poteſt ſe ſolo in genere cauſe efficientis quod poteſt cū cauſa creata, ergo ſpirituſſanctus poteſt ſine charitate in actum meritorium. ¶ Doctor concedit de potentia abſoluta, et negat de potentia ordinata, de quo uide ſecundum articulum huius queſtionis. ¶ Secundo ſic. Si ineſt charitas adhuc oportet deum coagere ergo melius eſt ponere ſpiritumſanctum agere ſine charitate ex quo poteſt ſine ea. ¶ Pro ſolutione doctor primo notat. ꝙ deus coagendo cauſis creatis ad effectus ſibi naturaliter conuenientes non facit miraculum, ſed quando facit aliquid contra naturam per ſe ipſum. Secundo notat. ꝙ in actu meritorio uoluntas et charitas ſunt principia elicientia actum. ſimiliter ſpirituſſanctus, non minus illa tria ſunt principia et cauſe quare acceptatur actus a deo ſemper tamen principalis cauſa eſt ſpirituſſanctus. Tertio notat. ꝙ ſpirituſſanctus non prius tempore cooperatur uoluntati ꝙ̄ ipſa uoluntas operetur, tamen prius perfectione operatur ideſt perfectius operatur. ¶ Tertio ſic. Predicata propria nature humane ⁊ Chriſto dicuntur de uerbo ideſt perſona filii in diuinis, dicendo, deus eſt paſſus etc. ergo a ſimili predicata propria uoluntati poſſunt dici de ſpiritu ſancto ut ſpirituſſanctus meretur etc. ¶ Pro ſolutione notat doctor. ꝙ antecedens uerum eſt ratione concretionis ad ſupppoſitum uerbi, tamen illi actus proprii uerbo non fuerunt in libera poteſtate hominis uel uoluntatis humane, ut eſt creare, mundum gubernare, ſimiliter meritorie agere cōuenit uolūtati create nō diuine, quia nullius premii eſt capax ſicut creata uolūtas. ¶ Quarto ſic. Intellectus eſt minꝰ actiuꝰ uolūtate, ergo magis indiget hitu.i.lumine

glorie in patria ꝗ̄ uoluntas charitate, ſed nulla neceſsitas eſt
ꝙ intellectus habeat lumen glorie , ergo ſimiliter de uolun-
tate reſpectu charitatis nulla eſt neceſsitas. ¶ Pro ſolu-
tione doctor notat primo, ꝙ obiectum in ſpecie intelligibili relu
cens eſt cauſa intellectionis et non ſpecies que eſt qualitas , et
hoc dicit ſe intendiſſe in diſt.3.parte.3.queſt.2. Si enim illa ſpe
cies eſſet per ſe cauſa actus intelligēdi tunc in abſtractiua no
ticia intellectus non poſſet intelligere niſi prius alia cauſa par
tialis.ſ.ſpecies informaret intellectum. Ex quo patet ꝙ doctor
capit habitum et ſpeciem pro eodem, quia dicit ꝙ illis qui dicūt
ſpeciem non obiectū eſſe cauſam intellectionis eſt difficile ſol-
uere argumentū, quia ex hoc uidetur ſequi ꝙ non poſſet deus ſi
ne habitu cauſare actum beatificum , quia ergo ſpeciem ſemꝑ
proponit in ſoluendo, et arguens loquitur de habitu ideo ꝓ eo-
dem habet. Notat ſecundo, ꝙ cōmuniter nullus doctor negat lu
mē glorie in intellectu nec charitatem in uolūtate, de quo am
plius uidebitur in tertio libro et quarto.

Queſtio. Tertia.

CIRCA AVGVMENTVM CHARITA
tis etc. Hec eſt ſecunda queſtio huius diſtinctio-
nis. Cuius titulus talis eſt. Vtrum tota chari-
tas preexiſtens in augmento corrumpatur ad-
ueniente charitate maiori. ¶ In hoc titulo ſunt ſeptem termini
declarandi. Primus eſtꝰ ly tota. Et capitur dupliciter. ſ. cathego
rematice et ſincathegorematice, de quo in paruis logicalibus.
¶ Secundus terminus eſt charitas qui declaratus eſt diſt. 17.
¶ Tertius terminus eſt preexiſtens, qui idem eſt quod prius
exiſtēs uel p̄ſuppoſitū alteri ī eſſe realis exiſtentie. ¶ Quar
tus terminus eſt corruptio. Et capitur dupliciter. Vno modo
abuſiue pro deſtructione negationis uel priuationis, ut quando
aliqua forma acquiritur tunc priuatio eius deſtruitur. Alio
modo proprie, et ſic eſt duplex. Prima eſt intentionalis , et eſt
deordinatio ab ordine , quem uel ſub pena ꝯminata ſeruare te
nemur, uel ex dictamine naturalis legis. Secunda eſt realis, et
hoc dupliciter. Primo theologicaliter, et hoc uel pro omni deor
dinatione inferiorum uiriū ad ſuperiores, uel ſpecialiter ꝓ an
nihilatione. Secundo phyſicaliter, et hoc dupliciter. Primo lar-
ge pro diuiſione partis a parte ſicut caput a pedibus, nulla par
te in ſe deſtructa. Secundo proprie pro priuatione actiua ma-
terie quinto phyſicorum, et illa iterum eſt duplex, quia quedam ē
deſtructio totius aliqua parte intrinſeca manente, alia deſinen-
te ut corrupto bruto, quedam nullo intrinſeco manente, ut quan
do accidens corrumpitur. Et de illa eſt ad propoſitum. ¶ Qui
tus terminus eſt aduenire qui non capitur hic pro acceſſu loca
li ſed pro addictione unius alteri per generationem. ¶ Sextꝰ
terminus eſt maior qui capitur hic pro charitate habente plu-
res gradus perfectionis. ¶ Septimus terminus eſt augmenta-
tio que eſt duplex. Prima eſt intenſiua.i.quantitatiua mole, et
eſt duplex ſcilicet numeralis et talis nō facit per ſe unum ex
additis adinuicem, et continua et talis facit per ſe unum. Secū-
da eſt intenſiua ideſt qualitatiua ubi addita faciunt per ſe
unum adinuicem licet ſint realiter diſtincta ut partes in conti-
nuo ſunt unum continuum tamen quelibet pars eſt ab alia rea
liter diſtincta. Fit autem talis augmentatio per latitudinem
graduum que eſt pluralitas partium realiter diſtinctarum cō
ſtituentium per ſe unum intenſum. Sed gradus latitudinis eſt
quelibet pars forme ſeorſum ab alia realiter diſtincta. ¶ Di-
miſſo ergo capite queſtionis corpus eius in duo diuiditur. Pri-
mo opinio quedam recitatur et improbatur. Secundo queſtio
ſecundum propriam mentem ſoluitur ibi. ad queſtionem. Opi-
nio eſt Goffridi de fontibus quoli.ii.q.4. qui ponit nihil chari-
tatis preexiſtentis manere idem numero in charitate aucta , ſi
ſemper unum nouum indiuiduum generatur. Probat, termini
motus ſunt incompoſsibiles ſimul in eodem tempore, et in eodē
ſubiecto, ergo charitas prior q̄ ē terminus a quo non poteſt ma
nere cum charitate poſteriore, que eſt terminus ad quem. Et
confirmat quoli.7.q.7. ſicut in ſpeciebus una ē perfectior qua
libet alia ſic in ī diuiduis unum eſt perfectius quolibet alio et
eſt menſura aliorum, ergo ſicut nihil idem eſt ſimul due ſpeci-
es, ſic nec duo indiuidua. ¶ Contra hanc opinionem doctor ar
guit ſex uiis. Prima uia ſic ſuppoſito ꝙ actus charitatis me-
reatur charitatem augere, et ſicut eſt poſſibile, ꝙ augeatur in
eodē inſtanti in quo meretur, tunc arguit ſic. omnis actus me-
ritorius ſimul requirit charitatem eē in uoluntate, quia tunc nō
eēt meritorꝰ i. tunc q̄ro utrum illa charitas exn̄s ſit noua charitas
uel prior, non noua, quia talis ſeʳ actum meritoriū ut premiū
eius, ergo eſt prior, ſequitur ad ſuppoſitum ꝙ ſimul ſunt noua
et prior charitas. Si dixerit Goffridus ꝙ nūquā deꝰ auget cha
ritatem in illo inſtanti in quo elicitur actus meritorius, ſed po
ſtea. Nam deus in memoriam ſuam reponit meritum illius ac
tus et actu corrupto deſtruit charitatem priorem et creat no-
uam. Contra hoc dicit doctor licet ſit falſum, tamen in mora
libus uirtutibus , et ſcientiis notum eſt ꝙ habitus augetur per
actum quando actus iam eſt et non poſt actum, quia tunc cuius
nihil ſit non poteſt augere. Preterea .ſi nouus habitus genera
tur quando actus eſt et tunc corrumpitur prior habitus , tunc
ille actus non erit ab habitu ſed a ſola potentia, quia tunc ha-
bitus prior eſt corruptus et nouus cauſatur ab actu , ſed incō
ueniens eſt ꝙ actus eliciatur a ſola potentia quando habitus ē
in potentia. Preterea. cum actus elicitus ſimul ab actu et po-
tentia ſit perfectior ꝗ̄ elicitus a ſola potentia , ſequitur ꝙ. ille
actus qui auget habitum ſit imperfectior alio actu qui non au
get, quia ille qui auget non habet habitum a quo ſit cum ſit cor
ruptus ut preſupponitur. Preterea. per actus ſpecies augē-
tur que prefuerunt. ergo non corrumpuntur. Et ꝙ doctor di-
cit . ꝙ ſi negetur intellectionem augere ſpeciem intelligibilem,
et ſic dimittit. ſubintelligitur eſt pura proteruia cum ſenſibi-
liter experiamur habere meliores ſpecies poſt plures actus ꝗ̄
ante. Preterea. quando uoluntas remittit intellectionem . ſicut
poteſt certum eſt ꝙ eſt eadem intellectio ante et poſt licet non
in eodem gradu. ¶ Secunda uia ſic. Nullum imperfectius
ex toto conatu cauſans, cauſat naturaliter perfectius ꝗ̄ aliud
multo perfectius ſimiliter ex toto conatu naturaliter cauſans,
ſed aliquando ultimus actus qui cauſat ſecūdum Goffridum.
optimum habitum eſt imperfectior uel ſaltem poteſt eſſe im-
perfectior quolibet priori , et cauſat naturaliter ex toto cona-
tu, ergo non eſt tantum ibi nouum genitum, ſed omnia prece-
dentia remanſerunt, quia illud nouum genitum non poteſt eſſe
perfectiſſimum cum cauſa eius ſit imperfectiſſima . Si dicat
Goffridus realiter deſtruuntur omnia priora, tamen remanēt
in memoria diuina , et ideo quando actus aliquis imperfectus
habetur. tunc deus cauſat charitatem perfectiorem ꝗ̄ prior fu
it. non propter illum actum ſolum, ſed propter actum cum il-
lo quod retinuit in memoria ſua. Contra hoc. dato ꝙ deus ſic
uellet de charitate, non tamen poteſt hoc dici de aliis habiti-
bus, et de naturalibus qualitatibus intenſibilibus et remiſsibili-
bus . de quibus ratio tenet ſimpliciter . nec poteſt dici ꝙ faci-
lius ſit in illud ſubiectum inducere perfectam formam , quod
prius habuit formam talem licet imperfectiorem ꝗ̄ quod
nullam habuit formam talem , et aliquando agens ualde
imperfectum poteſt gradum perfectiſſimum inducere quando

prius ibi fuerunt forme perfecte, ſic quando in homine prius fuerunt octo gradus caloris, poſtea agens imperfectius q̃ fuit quodlibet quod induxit gradus priores poteſt inducere calorē nouem graduum. Contra doctor arguit, ꝙ tunc generans eſſet imperfectius genito quod eſt impoſſibile. ¶ Tertia uia. In naturali remiſſione non deſtruitur indiuiduum remiſſum nec aliquid nouum generatur, ergo nec in augmentatione, antecedēs patet, quia quero quid generat illud indiuiduum nouum. planū eſt ꝙ illud quod remittit calorem ñ generat calorem remiſſiorem, quia eſt contrarium calori, alias non remitteret, nec oꝫ fugere ad agens uniuerſale quod eſt duplex ſcilicet deus et cōſtellatio quia eſſet plus deriſio q̃ probabilitas. ¶ Quarta uia. Si augmentatio fieret per corruptionem prioris et generationem noui, tunc eque eſſet motus in ſubſtantiis ſicut accidentibus, quod philoſophus negat, quia uult ꝙ mutatio ē in ſubſtantiis per corruptionem prioris et generationem noui et nō ſic ſit in accidentibus intenſibilibꝰ et remiſſibilibus. ¶ Quinta uia. Si ſic tunc quilibet gradus eſſet ſpecies ad omnes ſimiles eo ꝙ predicaretur in quid de eis et nullius alterius eſt pars, et per conſequens natura talis in communi eſſet genus. ¶ Sexta uia. Omnes rationes Goffridi concludunt eodem modo de quanto molis ſicut uirtutis, ſed euidenter conſtat eſſe falſum de quanto molis, ergo ſimiliter de quanto uirtutis. Sed Goffridus concedit ꝙ ſit eodem modo de quanto molis. quoli. 9. q. 4. quoli. ii. q. 3. Contra hoc arguit doctor dupliciter. Primo ſic. In ſacramēto ſanguinis notum eſt ꝙ quando non manent eadem accidētia que erant in uino tempore conſecrationis nō manet ſanguis ibi. ſi ergo uerum dicit Goffridus, ſequitur ꝙ cum rareſiunt ſpecies per calorem (in qua rarefactione fit maior quantitas) generetur noua quantitas, et per conſequens, quando in hieme cōdenſantur ſpecies per frigus et rareſiunt per calorem ꝙ nō ē amplius euchariſtia. Secundo ſic. ſequeretur ꝙ non eſſet naturaliter poſſibile rarefacere ſpecies illas, uel ꝙ non requireret naturale agens materiā uel ſubiectum in quod agat, quia patet ꝙ ibi non eſt materia ſubſtantialis, nec quantitas quia ſm te ē corrupta, et adhuc non eſt noua genita. Sed reſpondet Goffridus quoli. ii. q. 3. ad primū ꝙ non requiritur ꝙ ſint eadem accidētia, ſed ſufficit ꝙ ſint ſimilia ipſis. Similiter ad ſecundum cōcedit ꝙ naturale agens poteſt agere nullo eodē manente ſub utroque termino. ¶ Contra primum doctor arguit, ſequeretur ꝙ poſſet manere euchariſtia ſi quantitas aque daretur, quia illa ſolum differt numero a quantitate uini; et non eſt diſſimilior quantitati uini q̃ alia quantitas uini, quia ſolum differunt numero omnes quantitates, ſed conſequens eſt falſum. Similiter reſponſio ad ſecundum uidetur falſa.

¶ AD QVESTIONEM IGItur propter rationes etc. Hec eſt ſecunda pars corporis queſtionis. In qua doctor tenet contradictoriam cōcluſionis Goffridi, et ad argumentum principale quod eſt tale, nulla forma ſimplex poteſt eſſe ſubiectum tranſmutationis, ſed charitas eſt forma ſimplex. i. non compoſita ex materia et forma, ergo non poteſt eſſe ſubiectum tranſmutationis, eſſet autem tale ſubiectum, ſi eadem numero maneret ſemper. ¶ Reſpondet doctor notando primo ꝙ non ualet illa conſequentia, eadem forma manet in indiuiduo perfecto et imperfecto, ergo eſt ſubiectū mutationis ſicut materia eſt. eſt tamen ſubiectum ſicut natura in indiuiduo ſupra quā quodlibet indiuiduum aliquid addit. Secundo notat ꝙ idem eſt ſubiectum omnium indiuiduorum ut paries eſt ſubiectum omniū albedinum que adduntur. Ex quo patet ꝙ doc. uult, ꝙ quot ſunt gradus tot ſunt indiuidua realiter diſtincta qđ infert ꝙ non ſolum plura indiuidua ſpūalia poſſunt ſimul eē in eodē eiuſdē ſpeciei ſed etiā corporalia, patet ſimiliter ꝙ nullum indiuiduū mutatur ad aliud, ſed ſubiectum unius mutatur ad quodlibet, additur tamen unum alteri. Queſtio. Quarta.

SECVNDO QVERO VTRVM ILLVD poſitum etc. Hec eſt tertia queſtio huius diſt. et ſecūda q̃ſtio de augmētatione, cuius titulus talis eſt. Vtrū illud ꝙ remanet de priori charitate ſit tota eētia charitatis, ita ꝙ nihil reale addatur. Termini ſunt declarati. ¶ Corpus queſtionis diuiditur in duas partes prima litigat, ſecūda determinat Quo ad primā primo ponitur opinio ſancti Tho. prima ſecūde. q. 52. ar. 1. et. 2. qui dicit ꝙ illa additio non eſt per realē additionem ſed per meliorem diſpoſitionē ſubiecti, et quando cōtrarium in diſponens eſt amotuum. ¶ Contra hoc arguit doc. ſic. Cōtraria in ſummo non poſſunt eſſe ſimul in eodem et in remiſſo ſunt in eodem, ergo aliquid eſt in ſummis quod non eſt in remiſſis, nec illa compoſſibilitas uel incompoſſibilitas eſt ex ineſſe ſubiecto ſed ex ratione formali cōtrariorum et ex entitate reali eorū. ¶ Preterea. Nihil idem poteſt bis produci ſed ſecūdum te forma aucta eſt una realiter ante et poſt et tamen eſt bis producta quia ante ſemel, et nunc iterum et totiens quotiens augetur. ¶ Preterea. Si forma in ſe eſt ſimplex, ergo dat eſſe ſimplex ſubiecto, nec dicetur ſubiectum maius nec minus per ipſam cum in ſe non ſit maior nec minor. Sed Egidius de roma quoli. 20. q. 14. quoli. 6. q. 9. dicit ꝙ magis et minus diſpoſitum non eſt unum nec diſponens ad maius diſponit ad minus. ut ſiccitas ignis diſponit ad maiorem calorem et humiditas aeris ad minorem. ¶ Contra hoc arguit doc. una ſpecies receptibilis in ſubiecto hēt diſpoſitionē eiuſdem rationis ad omnia idiuidua, ſed omnes calores ſunt eiuſdem rationis, ergo non diſponit humiditas ad unum et ſiccitas ad alium. Cum ergo non ſit diuerſa diſpoſitio cauſa illius diuerſitatis ꝙ ſcilicet unus calor eſt intenſior alio ſequitur ꝙ in entitate caloris ſit illa diuerſitas. ¶ Preterea. Si eſſent tales diſpoſitiones diuerſe ſpecie, tunc non eſſet unus motus ab intenſo ad remiſſum nec econuerſo, quia quando non remanent diſpoſitiones eiuſdem ſpeciei tunc non manent motus eiuſdem ſpecici. Nam identitas motus requirit identitatem terminorum motus, diſpoſitiones autem ſunt termini motus, non quidem motus intenſionis et remiſſionis, ſed alterius cōcomitantis, quia fit motus in diſpoſitionibus concomitantur ſicut in formis, quia alterius forme altera eſt diſpoſitio, et per conſequens nunquā fit unus motus ab intenſo ad remiſſum nec econuerſo. ¶ Egidius ubi ſupra et Hen. quoli. 14. q. 3. dicunt ꝙ diſpoſitio uel indiſpoſitio ſubiecti, et commiſtio uel amotio contrarii cauſant maius et minus in forma. ¶ Contra hoc arguit doctor, quia angeli in ſtatu innocentie fuerunt equaliter diſpoſiti, et tamen non receperunt equalem charitatem. Egidius etiam tenet. ꝙ forma magis radicata in ſubiecto eſt intenſior, et minus radicata eſt remiſſior. Cōtra hoc doctor querit utrū illa radicatio ſit forma abſoluta uel reſpectus, ſi primum, cum ſit maior et minor in ſe ſequitur ꝙ aliqua forma in ſe ipſa ſit maior et minor, ſi ſecundum, tunc ſolum habet per fundamentum et terminum et non per radicationem.

¶ AD ISTAM QVESTIOnem concedo precipue etc. Hec eſt ſecunda pars corporis queſtionis in qua doc. ſoluit q̃ſtionem ſecundum propriam mentem, et conſiſtit in duobus dictis. Primū. Realitas in propoſito capitur pro reali entitate alicuius nō totali ſed partiali. Secundū. Aliquid reale idem quod fuit in anima ante augmento manet poſt augmentū, et ſimiliter aliquid reale additur ſibi in augmento quod eſt aliud realiter diſtinctum a priori et uere realiter exiſtens.

¶ AD ARGVMENTA IN oppoſitum ad primum etc. Hec eſt cauda queſtionis. Cum ergo queritur utrum illud etc.

Arguitur pro parte affirmatiua queſtionis. Primo ſic. Forme ſunt ſicut numeri. 8. meta. ſed qualibet unitate addita numero precedenti facit aliam ſpeciem numeri q̄; prius fuit, ergo omnis gradus additus alteri facit aliam ſpeciem, et per conſequés non ſunt una eſſentia. ¶ Pro ſolutione notat doctor. primo ꝙ arguens nõ intelligit philoſophũ. Nã phũs ſupponit ꝙ Plato poſuit rerũ quidditates eſſe res reales in nullo ſingulari exiſtentes et de ſe in exiſtentia reali eſſe uniuerſales et ut ſic eſſe diuiſibiles, et tales quidditates cõparat numeris in quatuor utriq; cõmunia, quorum unũ eſt, et ꝙ quodlibet additũ uariat ſpeciem. Secundo notat. ꝙ uariare ſpẽm eſt dupliciter. Vno modo ꝙ ſi fuit prius ſpecies faciat aliam ſpeciem. Secundo ſi non fuit ſpecies tunc faciat ſpeciem, ut differentia addita generi generaliſsimo facit ſpeciem, ſed addita ſpeciei ſubalterne, tunc de una ſpecie ſuperiori facit inferiorem. Ex quo ſequitur, ꝙ differentia addita quidditati ut quidditas eſt mutat ſpeciem, ſed differentia indiuidualis non additur quidditati ſpecifice inq̄;tum quidditas eſt, ideſt ut ſit de quidditate conſtituti per eam (quia nulla differentia indiuidualis eſt de quidditate). Sicut ergo addito eo quod eſt natum eſſe pars numeri mutat ſpeciem numeri, ſic addito quidditati eo quod natum eſt eſſe pars quidditatis uel eſt de quidditate alicuius mutat ſpeciem. Gradus autem intenſionalis non eſt de quidditate ſic intelligendo ꝙ propter diuerſos gradus ſint diuerſe diffinitiones uel quidditates in forma. ¶ Secundo ſic arguitur. Porphirius dicit. ꝙ nulla forma uel differentia formalis recipit magis nec minus ſʒ quelibet eſt indiuiſibilis. Hic nota ꝙ doctor tranſponit ſolutiones argumentorum illorum ſcilicet auctoritatum Porphi. x. metaphyſice. ¶ Pro ſolutione notandũ. ꝙ Porphi. loquitur de differentia ſpecifica capiendo ipſam in uniuerſali ut predicabilis eſt de indiuiduis, et ſic eſt uerum, ſed ineſſe indiuiduali adhuc eſt poſſibile recipere magis et minus. ¶ Tertio ſic. Philoſophus dicit. x. metaphyſice. ꝙ differentia formalis mutat ſpeciem, ſed differentia graduum eſt differentia formalis ergo nõ ſunt plures gradus in eadem ſpecie. ¶ Pro ſolutione doctor notat primo ꝙ differentia formalis in maiori capitur pro differentia ſpecifica et quidditatiua. Secundo notat ꝙ differt dicere differentia formalis et differentia formarum, quia differentia formalis eſt differentia eſſentialis, ſpecifica et quidditatiua ſed differentia formarũ eſt differentia quecunq; earum ſiue ſit accidentalis ſiue eẽntialis, ſpecifica uel indiuidualis, ſicut homines poſſunt differre et tamen nõ per humanitatem, qa unus eſt albus, alius niger etc. Et ſic differunt differentia formarum. non tamen formaliter. Preterea. ly differentia diſtribuit terminũ ſequentem eo modo quo docetur in paruis logicalibus, et ad negationem inferioris nõ ſequitur negatio ſuperioris, ſed eſt fallacia cõſequentis, quia arguitur a negatione antecedentis. i. illius quod proprie debet antecedere, ſicut omne inferius debet antecedere ſuum ſuperius, ad negationem conſequentis ideſt ſupioris, ut ſic arguendo, eſt differentia formaꝝ ergo eſt differentia formalis, quia licet formalis. i. quidditatiua ſit inferius ad formam, tamen quia ly differentia additur, que includit negationem facit de ſupperiori inferius et econuerſo, ideo in dicto argumento arguitur ab inferiori ad ſuperius. ¶ Quarto ſic. Forma eſt indiuiſibilis ſecundum auctorem ſex principiorũ. ¶ Doctor reſpondet ꝙ illa auctoritas intelligitur de diuiſibilitate in molle et quantitate continua, et ſic eſt uera. Conceditur enim ꝙ illo modo omnis forma intenſibilis uel remiſibilis eſt ita ſimplex in centeſimo gradu ſicut in primo, quia omnes grad⁹ ſunt ſimul. ¶ Quinto ſic. Si realitas. i. gradus aduenit nature ſpecifice ille erit accñs nature, et per ꝯñs non erit per ſe in ſpecie cũ oẽ ꝑ ſe in ſpecie ſit ꝑ ſe unum. Si^{r} dicendo ꝙ forma intẽſa ſit per ſe unũ et per ſe in ſpecie, ſequitur ꝙ forma remiſſa nõ ſit per ſe in ſpecie qa nõ includit illud qđ per ſe cõſtituit in ſpẽ. ¶ Pro ſolutione doc. notat. ꝙ accidens capitur dup^{r}. Vno mõ pro illo qđ non eſt de quidditate alterius et ſic gradus indiuidualis nõ eſt de quidditate ſpecifica, et ſic accidit ei. Alio mõ proprie ut deſcribit Porphi. et ſic non accidit ĩmo facit per ſe unũ cũ natura ſpecifica. Cõſequentia aũt nõ ualet de accidente primo mõ de quo tm̃ eſt ad propoſitũ. Notandũ tñ ꝙ eſt alia augmentatio charitatis que ẽ quaſi nũeralis que diuerſificatur tripliciter, uel multiplicatur tripliciter. primo in uirtutes, ſecundo in dona. tertio in beatitudines. Virtutes ſunt ſeptem. tres theologice. ſ. fides, ſpes, charitas. Quatuor dicũtur cardinales. ſ. iuſticia, fortitudo, tempantia, et prudẽtia. Charitas eſt qua alie gñantur, et actus eaꝝ meritorii ſunt, et ideo quando cum charitate habentur alie uirtutes ecõuerſo augebitur charitas per actus aliarũ uirtutũ. De his tñ amplius hẽtur in tertio et diffuſe. Secundo augetur in dona ubi notandũ ꝙ quaſi infinita ſunt dona dei que dicũtur gratis data, tñ ad propoſitũ tantũ eſt de donis ſeptẽ que dicuntur dona ſpũſſancti. Charitas quidẽ expellit oĩa uicia per uirtutum acquiſitionem et acquiſitis uirtutibus acquirit ſui roborationẽ ſic ut operetur expeditius indiget donis iterum cõtra uicia ut cõtra ſuperbiam eſt timor, ſecundo cõtra inuidiam pietas, tertio contra iram ſcientia, quia ira eſt quedã inſania. quarto contra accidiam eſt fortitudo. quinto cõtra auariciã eſt cõſiliuꝫ. ſexto cõtra gulã eſt intellectus. ſeptimo cõtra luxuriã eſt ſapientia. Plura de his eſſent dicenda, non eſt mens mea oĩa nec plura de his expedire hic, ſed ſolũ oſtendere augmentũ charitatis extenſiuũ. Tertio multiplicatur in beatitudines que perficiunt in uia, et perducũt perfectius ad patriã, paupertas uolũtaria omnem abiicit cupiditatẽ que eſt radix omnium malorũ, mititas perfectã dilectionẽ fraternam cauſat. Luctus omne uicium libidinis et carnalis concupiſcentie extinguit. Eſuries ſiue zelus iuſticie perfectã dilectionem dei inducit. Miſericordia meretur liberationem ab omni miſeria. Mundicia cordis intuitiuã dei uiſionem pretendit. Patientia que ẽ perfecta pax mentis prefigurat apertam fruitionẽ patrie. Et ſic patet ꝙ ex intenſiua augmẽtatione charitatis ſe^{r} extẽſiua in uirtutes, dona et beatitudines, et ecõuerſo ex illa extenſiua redũdat ĩtenſiua, qa ex multiplicatione operũ meritorioꝝ creſit charitas ĩtẽſiue.

DISTINCTIO. DECIMANONA.

NVNC POSTQVAM COETERNITATEM ETC. HEC EST diſtinctio decima nona q̃ duabus queſtionibus cõtinetur. Quarũ prima ẽ iſta. utrũ perſone diuine ſint equales ſm magnitudinē. In cuius titulo ſunt quinq; termini declarãdi. Primus eſt perſona qui declarabitur diſtinctione. 23. Secundus eſt diuina, qui patet fo. 52. col. 4. Tertius eſt equalitas, qui patet in corpore queſtionis. ¶ Quartus ly ſecundum, qui eſt terminus reduplicatiu⁹ et capitur ſpecificatiue ut determinet illud in quo perſone ſunt equales. ¶ Quintus. eſt magnitudo, et patet infra in corpore et cauda. ¶ Eſt ergo ſenſus queſtionis utrum perſone diuine ſint equalis perfectionis, et equalis potentie in cauſando, et equales in durãdo. Et diuidit in quatuor ptes. Prima, quid ſit equalitas proprie. Secũda quid ſit equalitas generaliter. Tertia qualis equalitas ſit inter perſonas diuinas. Quarta directe queſtionem ſoluit. ¶ Prima pars ꝯſiſtit ĩ qnque dictis. Primum. Primus modus relatiuorum ſm philoſo

phum eſt relationum fundatarum ſuper numerum et unū. Fundate ſuper numerū ſunt proportiones, ſed fundate ſuper unum ſunt ad propoſitū triplices. prime fundātur ſuper unū in ſuba, et dicūtur idētitates. ſecūde ſuper unū in quātitate et dicuntur equalitates. tertie fundātur ſup unū in qualitate, et dicūtur ſimilitudines. Secūdū. Nō ſolū in illis tribus p̄dicamētis ſunt relationes fundate ſup unū ſed in oībus q̄uis nō hēantur nomina impoſita, tn̄ debent ſingi noīa. Tertiū. Relationes fundate ſup unum hn̄t duplex fundamētū. ſ. remotū qđ eſt res ipa ut ſuba, uel q̄titas uel qualitas, et propinquū qđ ē unitas ſpecifica rerū ſimiliū uel equaliū. (Quid ſit illa unitas uidebitur in ſecundo ubi dicetur de uniuerſali natura quo mō ſit una uel plures). Quartum. Equalitas proprie ſumpta ē una rlo inter duas q̄titates unius ſpeciei ita ꝙ una nō excedit aliam in quantitate. ſꝫ eſt omnino commenſurata, illa cōmenſuratio dicitur eſſe equalitas, quando autē non ſunt omnino cōmenſurate tūc dicitur eē inequalitas. Quintum. Proportionalitas eſt relatio fundata in proportionibus quantitatū proprie, tamē cōmuniter capitur pro omni relatione fundata in relationibus. ¶ SECVNDA pars conſiſtit in ſex dictis. Primum. Omne ens conſideratur tripliciter primo mō per modū quidditatis uel ut quid qđ eſt cōſiderare per modū materie et fundamēti, ſecūdo mō per modū quantitatis ſaltem perfectionalis. tertio mō per modum qualitatis ſiue per modū forme. Et quia quid correſpondet ſuaſtantie, ideo oīs relatio fundata in re cōſiderata ut qđ dicitur idētitas ſicut proprie rlo fundata in ſubſtātia ut eſt una cū alia dicitur idemtitas. Secundum. Quantitas eſt duplex. ſ. molis et uirtutis. Prima eſt genus quantitas, de quo in predicamentis. Secunda eſt eſſentialis et intrinſeca rei perfectio, ideo relatio fundata in tali perfectione dicitur equalitas large ſicut relatio fundata in prima quantitate inquantū eſt una alteri proprie dicitur equalitas. Tercium. Qualitas capitur dupliciter. Vno modo proprie ut dicit formā accidentalē abſolutam que non eſt quātitas, illo modo relatio fundata in ea inquantū eſt una alteri proprie dicitur ſimilitudo. Alio mō improprie et ſic modus ſignificandi per modum forme uel eſſe formam ſecūdū ꝙ dicitur in fo. 19. col. 4. dicitur forā, et relatio ut ſic in ea fundata dicitur large ſimilitudo. Ex quo patet ꝙ in omni ente cuiuſcunq; predicamenti etiam tranſcendenti fundātur ille tres relationes. Patet ſimiliter ꝙ quid inquantum fundat idemtitatem large ſumptā eſt tantū modus ſignificandi, ſimiliter quātitas uirtutis inquantum fundat equalitatem large ſumptam non diſtinguitur formaliter nec realiter ab eo cuius eſt immo forte tantum in modo ſignificandi ſimiliter dicendū eſt de qualitate, quia ut ſic eſt tantum modus ſignificadi, qui explicatur fo. 19. col. 4. Quartum. Differentia ſubſtantialis ideſt quidditatiua uel eſſentialis uel formalis que predicatur de eo cuiꝰ eſt in primo modo dicendi per ſe dicitur, uno modo qualitas, et ſuper ipſam pōt fundari ſimilitudo large ſumpta, immo et ſuper omne quod ſignificatur per modū qualitatis. Quintū. Relatio cōmunis dicitur proprie relatio equiperātie, et dicitur iō cōmunis quia uidetur eē una in utroq; extremo lꝫ ſint due realiter, ſunt tn̄ eiuſdem rōnis. Ex dictis pꝫ ꝙ in omni ente fundātur ille tres relationes cōmunes. Et illo mō ſunt relationes trāſcendentes. i. in nullo certo predicamento ſed ſimpliciter in omni ente. Quid ſint paſſiones entis conuertibiles et diſiuncte, ptꝫ fo. 50. col. 2. Sextum. Ille tres relationes ſic cōmuniter ſumpte ſunt quodāmodo paſſiōes entis diſiūcte cū ſuis oppoſitis ut oē ens ē oī enti eq̄le uel ineq̄le, idē uel diuerſus ſimile uł diſſimile. ¶ QVARTVM. Ad tertiā partē notat doc. cū nihil qđ eſt in predicamento ſit in deo, percōſequens nec ille tres relationes ſtricte ſumpte cōueniūt deo. Secundo notat. ꝙ ſicut ens dicitur formaliter de deo ſic et omnis paſſio unica et ſimplex, ſed inter diſiunctas paſſiones cōmuniter unum extremū dicitur de deo. quod dicit nobilitatē uel ſaltē non ignobilitatem, et reliquū repugnat. dixi cōmuniter quia non ſemper unum dicitur de deo, quia aliquando ambo dicuntur de deo ut productū et improductū ſimul dicuntur de deo et neutrū dicit imperfectionē nec pfectionem. Nā improductū eſt negatio que nihil dicit, et tamen predicatur de eēntia et patre, ſimiliter productū in diuinis cuꝫ ſit relatio perſonalis ideo nullam dicit perfectionē uel impfectionem, ut ptꝫ fo. 17. col. 3. ¶ QVARTA pars conſiſtit in octo dictis. Primū. Cum infra diſt. 31. agatur de idētitate et ſimilitudine, ideo differatur uſq; illuc, ſed quia mḡr ſententiarū hic agit de equalitate pſonarū ideo hic de ipa eſt tractādū. Secundū. Perfecta equalitas eſt diuinarū pſonarū inter ſe quia quantitas uirtutis que eſt infinitas eſt una numero in eis. Tertiū. Equalitas pōt ſumi dupʳ. primo ſm quātitatē cōtinuā, ſecūdo ſm quantitatē diſcretā, Primo mō dupʳ. uno modo ſm permanentem ut eſt linea et ſuperficies. alio mō ſm ſucceſſiuam. Quartum. De numero perſonarū in diuinis patebit diſt. 24. Quintum. Perfecta eſt equalitas diuinarū perſonarū ſm durationē quia oēs ſunt eterne. Sextū. Nulla eſt perfecta magnitudo perfectionis niſi ſit infinita. Nā nihil eſt perfectū ſi ſibi infinitas eſt cōpoſſibilis niſi ſit infinitū. Septimum. In oībus aliis equalibus eſt diminuta unitas quia ſolum ſpecifica et nō numeralis, ſed in perſonis diuinis eſt perfecta et uera unitas. ſ. numeralis. Octauū. Cū oīs relatio realis requirat extrema realiter diſtincta et in diuinis pſone ſint realiter diſtīcte, ſeqtur ꝙ equalitas in diuinis perſonis ſit relatio realis. Cum ergo relatio equiperantie cuiuſmodi eſt equalitas requirat unitatē et diſtinctionem extremorū, et in diuinis ſit perfecta unitas quia numeralis in eſſentia et diſtinctio realis in perſonis, ſequitur ꝙ nullibi eſt ita perfecta equalitas ſicut in diuinis pſonis. ¶ Vltimus doc. mouet duo dubia que expedientur diſt. 21.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc. Hec eſt cauda q̄ſtionis. Cū ergo queritur utrū pſone etc. Pro pte negatiua arguitur tripliciter. Primo ſic. Secundū ſolā quantitatē accipitur equalitas, in deo nō ē quātitas ergo nec equalitas. ¶ Pro ſolutione huius doc. notat primo ꝙ quātitas eſt duplex. ſ. molis et uirtutis, de utraq; ē maior uera, ſꝫ minor ſolū de prima de qua nihil eſt ad propoſitum. Secundo notat. hoc nomen quantitas licet equoce capiaē pro utraq;, tn̄ anthonomaſtice et appropriate capitur pro prima, hoc nomen magnitudo nō ſic appropriatur, ideo illo modo pōt cōcedi ꝙ in deo non ſit quātitas ſed magnitudo. ¶ Contra hoc arguitur tripliciter. Primo ſic. Nihil predicatur de aliquo niſi de eodem predicetur illud qđ eſt de quidditate eius, ſed quantitas eſt de quidditate magnitudinis, ergo non pōt deus dici magnus et nō quātus. Secūdo ſic. Deꝰ dicitur immēſus, ergo et quātus, quia imenſitas eſt magnitudo. Tertio ſic. Nihil cōe toti generi. i. oībus de quibus p̄dicatur genus cōuenit ei tm̄ per drīas unā illius generis, ſed equalitas cōuenit toti generi q̄titatis, ergo equalitas nō pōt poni in deo ſm magnitudinē tm̄ et nō ſm quantitatē. ¶ Ad primū doc. notat. primo ꝙ magnitudo capitur dupʳ. Vno mō reſpectiue, et ſic idē eſt qđ maius reſpectu parui. i. reſpectu minoris. Alioº abſolute, et ſic idē eſt qđ quantitas cōtinua ſicut multitudo eſt quātitas diſcrecta. Similiter multū capitur dupliciter. uno mō abſolute et ſic oīs numerus drˀ multū, alio mō reſpectiue et ſic idē ē qđ plus, ſicut paucū idē ē qđ paucius. primo mō opponit uno qđ nō ē numerus, ſecundo modo opponitur pauco. Secundo notat. ꝙ magnitudo ut eſt quantitas continua non eſt in deo, nec ut dicit relationem maioritatis ut fundatur in quantitate continua, quia ut ſic eſt paſſio talis quantitatis, tamen ut funda-

tur in quolibet ente pro perfectione eſſentiali rei ſiue pro reſpectu maioritatis fundato in tali perfectione eſt in deo. Ex quo ſequitur ꝙ magnū et paruū capiūtur dupliciter. Vno mō proprie et ſic ſunt tm̄ in quantitate molis et non ſunt in deo. Alio mō large et ſic ſunt in quātitate uirtutis et ſunt in deo. Ad argumentū pꝫ, ꝙ magnitudo de qua p̄dicatur quātitas molis nō ē in deo ſed bene quantitas uirtutis. Ad ſecundū notat doctor. ꝙ ſi immenſitas capitur pro infinitate dei que eſt quantitas uirtutis illo modo cōceditur deus eſſe quantus. Ad tertium procedit de equalitate proprie dicta de qua nihil ad propoſitum, de quo uideatur corpus q̄ſtionis. ¶ Secūdo pricipaliter arguitur. Nihil eſt in deo ponendū qđ dicit imperfectionē, equalitas eſt huiuſmodi, ergo nō eſt ponēda in deo. Maior eſt nota, minor probatur, equalitas repugnat perfectioni creature ſm Aug. quia ſi oīa eſſent equalia tūc uel tm̄ ligna eēnt, uel tm̄ homines etc. ¶ Pro ſolutione notat doc, ꝙ perfectio eſt duplex. prima eſt ſimpliciter ideſt que poteſt eſſe formaliter infinita ſiue ex propria ſua ratione infinita. illo modo equalitas eſt perfectio, et omnis talis perfectio eſt formaliter in deo. Secunda eſt perfectio in genere certo. ubi ſupplet imperfectionem, ita ꝙ ipſum ē melius tali generi entium q̄ꝫ eius oppoſitum. Et ſic inequalitas ī creaturis eſt perfectionis quia uniuerſum non eēt ita perfectū ſi oīa eſſent unius rationis ſicut nunc cū ſemper una ſpecies ſit perfectior uel imperfectior qualibet alia, et ideo non tā bona eēt equalitas ſicut inequalitas. Sed q̄uo hoc fiat alibi hr̄. Secundo notat, ꝙ cauſa quare in diuinis equalitas eſt perfefectionis et inequalitas in creaturis, quia una infinita natura eſt in pſonis equalibus, ſed nulla natura creata ē infinita, et plures ſunt meliores q̄ꝫ una, et ideo ſi tm̄ una natura eſſet in oībus ſuppoſitis uniuerſi tunc uniuerſum careret perfectione cuiuſlibet alterius nature, non ſic in deo, ubi tres perſone non ſunt pfectiores una illarum, ideo inequalitas nihil eſſet ibi. Tertio notat. ꝙ equalitas ex rōne ſua formali eſt perfectior inequalitate ſm Aug. tn̄ aliquando non eſt perfectior illi in quo poneretur ut ſi in uniuerſo poneretur, non eēt uniuerſo melior q̄ꝫ īequalitas, ſed hoc eſt pp imperfectionē uniuerſi. Quarto notat ordo eēntialis et perfectionis non eſt perfectionis quia ſemper unū ordinatorū eſt imperfectū, tn̄ ordo originis pōt ſtare cū unitate infinite pfectionis iō talis ordo nō eēt impfectionis, nec pfectionis ſed pōt ſtare cuꝫ utroq;. ¶ Tertio ſic argʳ. Perfecta equalitas eſt mutua, ſed illa in propoſito non eſt mutua ergo non ē perfecta, quia filius ut imago patris equatur patri et non econuerſo ſecundū Auguſtinum. Pro ſolutione notat doc. Primo. ꝙ relatio equiperantie fundat aliquando relationē diſquiperātie, ut ſimilitudo fundat aſſimilare et aſſimilari. i. cauſare ſimilitudinem et cauſari ſimilitudinem, tunc illa relatio equiperantie eſt mutua, ſed diſquiperantie non ut equalitas perſonarum eſt mutua, ſed coequare et coequari nō quia pater coequat filium ſibi, et filius coequatur patri. Secundo notandum. ꝙ aſſimimilare capitur dupliciter. Vno modo pro effectiue aſſimilare illo modo cauſans albedinem uel aliquid tale dicitur ex cōſequenti aſſimilare, ut dictum eſt. Et illa relatio aſſimilatio nulla relatio realis eſt alia a ſimilitudine. Alio modo pro formaliter aſſimilare, illo modo utraq; albedo duorum ſimilium aſſimilat ſuum ſubiectum alteri, adhuc tamen non ſunt mutue relationes inter ſe, licet concomitanter ſe habeant adinuicem, ut aſſimilare et aſſimilari non ſunt mutue quantum eſt de ſe, quia tamen ſicut una qualitas aſſimilat ſic et alia ideo concomitanter dicūtur mutue. Preterea aſſimilare et coequare inq̄tuꝫ fundantur ſuper extrema ſimilitudinis et equalitatis ſunt mutue modo proxime dicto, ſed inquantum fundantur ſuper actione et paſſione nō ſunt mutue, quia aſſimilatio fundata ſuper dealbatione non eſt ſic mutua, quia dealbans tantum aſſimilat, et dealbatum tantum aſſimilatur et non aſſimilat, eodē modo dicitur de equatione in diuinis.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO DE CIRCVMINceſſione etc. Hec eſt ſecunda queſtio huius diſtictionis. Cuius titulus is eſt. Vtrum quelibet perſona diuina ſit in alia. ¶ In quo titulo ſunt quique termini declarandi. Primus eſt quelibet qui ſatis patet in ſincathegorematibus. ¶ Secūdus eſt perſona qui declarabitur diſtinctione. 23. ¶ Tertius eſt diuina qui declaratur fo. 52. col. 4. ¶ Quartus eſt in, de modis eſſendi in, patet in poſtpredicamentis, et quarto phyſicoꝝ. ¶ Quintus eſt alia qui patet in ſincathegorematibꝰ ſed quia materia preſentis queſtiōis uocatur de circuminceſſione, ideo notandū ꝙ circūinceſſio ē quedam inexiſtentia actualis qua aliquid dr̄ exiſtere alicui qđ ē realiter diſtinctum ab eo per intimam preſentialitatem et conſubſtantialitatem idemptificā. Nā quelibet perſona actu et neceſſario eſt in qualibet alia, ut patebit in ſequentibus. ¶ Dimiſſo ergo capite queſtionis. Corpus diuiditur in tres articulos. Primus tractat de modo quo perſona diuina eſt in alia. Secundus que ſit cauſa huius. Tertius utrū ad aliquē modum eēndi in poſſit circuminceſſio reduci. ¶ Quantum ad primum eſt opinio Henrici in ſumma que cōſiſtit in quatuor dictis. Primum. Aliquid eſſe in alio eſt dupliciter. Vno modo ſecundum totum, ut uinum in uaſe. Alio modo ſecundū partem, et hoc dupliciter. Primo ꝙ pars ſit in alio et ſit nihil eius ut pes auis in laqueo per quam tota auis dicitur eſſe in laqueo. Secundo ꝙ pˢ ſit in alio et ſit pars eius, ut ſi eſſet unum mōſtrum habens duo capita et corpora duo, et ſolum duos pedes dicerentur pedes unius eſſe in pedibus alterius. Secundum. Pater non eſt in filio ſecundum totū. Probatur dupliciter. Primo ſic. Quicquid eſt in alio primo quelibet pars eius eſt in eo eque primo, ſꝫ paternitas non eſt eque in filio ſicut eſſentia, ergo etc. Secundo ſic. illud quod eſt primo in alio ambitur ab eo, ſed pater non ambitur a filio ergo etc. Tertium. Pater eſt in filio ſecūdū partē. i. ſecundum eſſentiam, que eſt aliquid perſone que ineſt, et perſone cui ineſt, et ſic tertius modus ineſſendi conſideratur hic. probatur. ubi eſt fundamentum relationis ibi eſt relatio, ſed in patre eſt eſſentia in qua fundatur filiatio, ergo in patre eſt filiatio per eſſentiam et per conſequens propter eſſentiam tota perſona eſt in alia. Quartum. Perſona que ineſt alteri ineſt ei tantum per eſſentiam uel ſecundum eſſentiam, ſed toti perſone ineſt et non preciſe per eſſentiam, ideo perſona cui ineſt aliquo modo ambit eam que ineſt quia toti ineſt, et ipſa ſecūdum partem ineſt ſcilicet ſecundum eſſentiam. ¶ Contra hāc opinionem doctor arguit dupliciter. Primo ſic. Eſſe in perſona eſt relatio non originis ideſt productio perſone cū talis ſit diſquiperantie, ſed eſſe in perſona eſt equiperantie ideſt eiuſdem rationis in qualibet perſona, ſed omnis talis relatio ineſt ſecundum idem uel ſecundum eandem rationem fundamenti et ſubiecti ergo ſi toti perſone ineſt alia etiam alia ſecundum totum ineſt et non tantum ſecundum eſſentiam ex quo ſecundum eandem rationem fundant illā circuminceſſiones (Nam illa inexiſtentia qua quelibet pſona ineſt alteri dicitur circūinceſſio) ¶ Secundo ſic. Inexiſtens alteri ſecundum partem non aliter ineſſe dicitur extrinſeca denominatione niſi ſicut pars illa ineſt ſicut hominis pes eſt localiter in terra, per conſequens homo dicitur localiter in terra per pedem, et non formaliter uel eſſentialiter, ſed eſſentia eſt in filio eſſentialiter et realiter et formaliter, ergo ſi filius ineſt patri per eſſentiam tunc ineſt uel dicitur ineſſe eſſentialiter, realiter, et formaliter, ſed hoc

eſt falſum, ergo una premiſſarum eſt falſa, non maior ergo minor. ¶ Reſpondet Henricus q̄ maior eſt uera de eo qđ eſt ꝓxima ratio in eſſendi cuiuſmodi hic eſt relatio perſonalis ut filiatio p̄rnitas etc. nō aūt de remota cuiuſmodi eſt eſſentia. Contra hoc arguit doc. Quicqd cōuenit alicui primo, cōuenit ſm totū et ſm nullā partem ſolā ſed perſone cōuenit primo eſſe i alia, ergo tā ſm eſſentiā q̄ʒ relationem ſimul cū nulla alia ſint i pſona. Preterea, relatio eſt incōicabilis et eēntia cōmunicabilis tribus pſonis, ergo modus eſſendi i, eſſentie quo eſt in pſonis nullo° cōuenit relationi cū nullo° ſit una i tribus ſicut eſſentia. Rñſio ergo Hen. eſt pro Sco. qa cōcedit difformitatem iexiſtētie pſone et eſſentie. ¶ Improbata ergo opiniōe Hen. doc. rñdet primo articulo ſm ꝓpriā mentē. Et ꝯſiſtit i. 9. dictis. Primū. Cōuenire toti primo eſt dupr, uno° ſic toti q̄ nulli parti ut paſſio ꝓpria totius etherogenei. Alio° ſit toti q̄ cuilibet parti ut cū albedo ꝯuenit toti primo. i. oībus partibus eius. Per oppoſitū aliqd dr̄ cōuenire alicui nō primo ſed p partem, ut cū oculus uidet dr̄ totus hō uidere cuius cauſa pȝ fo. 4. Secundū. Triāgulus hȝ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis, ita q̄ nulli integrali parti cōuenit ſed toti tm̄. Similit̄ totū primo generatur, et nulla pς eius primo generatur. Tertiū. Totū ē duplex. ſ. etherogeneū, et homogeneū. Primū eſt cuius ptes nō ſunt eiuſdem rōnis, ut hō cuius nō caput eſt pes uel corpus. Secūdū eſt cuius ptes ſunt eiuſdem rōnis, ut q̄libet pars lapidis eſt lapis. Quartū. Secūdum phm̄. 7. phyſi. nullū corpus pōt a ſe moueri primo capiēdo primo ſecūdo°, qa ſi una pς qeſceret non totum moueretur illo° et ideo illo° capiēdo nō mouet a ſeipſo, qa motus cuiuſlibet ptis eſt ab illa parte, et p ꝯñs totus motus non eſt a toto ut totū, ſed ſm quālibet partē. Quintū. Circūinceſſio ſiue in exiſtētia perſone i perſona non eſt q̄ una ſit forma alterius uel una ſit natura uel quidditas uel eſſentia alterius, ſed tota pſona eſt i alia perſonaliter ſic q̄ eſt i oī eo loco i quo eſt alia et i oībus partibus loci q̄libet tota eſt, et tota eſt pñs perſonalit̄ alteri, nō ſolū eſſentia i una eſt idem uel pñs eſſentie in alia nec ſolū relatio pſonalis pñs relationi alterius, ſed tota pſona cōſtituta ex eſſentia et relatione perſonali eſt pñs alteri toti ſimiliter cōſtitute. Et ſic pȝ q̄ inexiſtētia illa de qua ad ꝓpoſitū p̄dicatur de pſona primo°. i. de tota et nulla pte uel q̄ſi parte eius. Quid ſit ſubſiſtere pȝ ſupra. Ad primū argumentū in ſecūdo dicto maior eſt falſa, ſimilit̄ maior ſecūdi argumēti. Sextū. Intelligere dr̄ primo de homine, et nō ita pricipl̄r dr̄ de aīa lȝ p̄dicetur formalit̄ de aīa, nullo° aūt dr̄ de corpore, nec tn̄ debet dici q̄ homini cōueniat per animā, ſic itelligendo, q̄ licet non inſit homini niſi qa eſt animatus, tn̄ q̄ hoc totū quod eſt hō intelligat hoc nō hȝ per partem. tn̄ aīa rō eſt itelligēdi non corpus. Septimū. Nō eſſet neceſſariū diuinitatē eſſe i filio ꝓpter hoc q̄ pr̄ eſt i filio uel paternitatē eſſe i filio ſi pr̄ eſt i filio illo modo eſſendi i, qui eſt circūinceſſio, qa ille modus eſt ſubſiſtentem ſm totū eſſe in alio ſubſiſtēte, licet alio° eſſendi i ſit i filio utrūqȝ, qa eſſentia formaliter et ut natura et eſſentia filii, ſed p̄rnitas eſt i filio ut illud quod eſt cōſtitutiuū ultimū illius inexiſtentis q̄ eſt pater. Octauū. Minor primi argumēti equocat quia non eodē modo eſſendi in, eſt p̄rnitas i filio ſicut eſſentia. Nā cū minor ꝓbatur, ſi eque eſſent i filio, ergo ſi unum formaliter ineſt, ergo et aliud, nō ualet ꝯña, ſed eſt fallacia equiuocationis, qa in auctoritate ponitur eē i ſicut ſubſiſtens eſt i ſubſiſtente. ſed in ꝯñte infertur modus ieſſendi formaliter. Nonū. Ille modus eſſendi in i ꝓpoſito eſt p̄ſentia nō informatio, nec continentia uel ambitio.

¶ QVANTVM AD SECVNDVM Articulū etc. Iſte eſt ſecūdus articulus principalis huius q̄ſtionis cuius continentia cōſiſtit in tribus dictis. Primū. Sola eſſentia nō eſt ratio huius inexiſtētie, qa tunc pr̄ eſſet i ſe cū i eo ſit eſſentia. Secundū. Paternitas uel alia relatio ſola nō eſt ratio huius iexñtie, ꝓbatur primo ſic. Perſone ſunt eodē modo in iuicem, ſed relationes pſonales nō ſunt eiuſdē rōnis, ergo nō ſunt rōnes ieſſendi. Secūdo ſic, ſi deus ꝓduceret alium deū eēntialiter diſtinctus a ſe non eſſet i illo alio deo, et tn̄ i eo eſſet uera paternitas ergo p̄rnitas nō eſt rō ineſſendi. Tertio ſic. Si eſſent due pſone i diuinis iproducte et hr̄ent eādem eſſentiā numero tunc una eſſet in alia illo°, et tn̄ nō eſſet i eis p̄rnitas uel filiatio. Quid ſit relatio originis pȝ ſepe ſupra. Quarto ſic. In creaturis ſunt tales relationes originis, et tn̄ nō eſt circūinceſſio cuius cā ē qa ſemper ibi ſunt diuerſe nature. Tertiū dictū. Eſſentia et relatō ſimul ſunt tota ratio illius iexiſtētie, ſicut i ſimilitudine i creaturis ubi ſemper extrema ſunt realiter diſtincta et fundatur i unitate ſpecifica qualitatis. Ex quo ſeqtur q̄ unitas et diſtinctio reqrūtur ad ſimilitudinē, et unitas eſt principalior rō ſimilitudinis q̄ʒ diſtinctio ſic unitas eſſentie eſt principalior ratio illius inexiſtentie q̄ʒ relationes perſonales uel originis.

¶ QVANTVM AD TERTIVM Articulum dico etc. Iſte eſt tertius articulus principalis. Et cōſtit in. 4. dictis. Primū. Octo modi eſſendi in, q̄ ponūtur. 4. phyſi. ſunt per hoc q̄ uel unū cōtentū eſt aliqd cōtinētis et nō ecōuerſo uel continens eſt aliqd cōtenti et nō ecōuerſo, nā pars eſt cōtentū actualiter i toto et eſt aliqd totius cōtinētis, et nō ecōuerſo. Preterea, ſpecies cōtinet genus actualiter et nō ecōuerſo licet genus ꝯtineat ſpeciem potētialiter nō ecōuerſo. Preterea, forma eſt i materia et eſt aliqd eius. i. forma eius nō ecōuerſo. Preterea effectus cōtinetur uirtualiter i cā nō ecōuerſo, ſimiliter res cāliter cōtinetur in fine nō ecōuerſo. Preterea locatū cōtinetur i loco nō ecōuerſo, de quo amplius. 4. phyſi. Secūdum. Modi eſſendi in, iter illos octo ſunt plus propter diuerſitatē illoꝝ quoꝝ unum ineſt alteri q̄ʒ propter unitatē eoꝝ, ſed modus eſſendi in i propoſito ē plus ꝓpter unitatē eſſentie q̄ʒ diſtinctiōnē perſonaꝝ. Ex quo ſequitur q̄ ille modus eſſendi in, nullus eſt illoꝝ octo. Tertiū. Nō oīo pōt in creaturis repiri aliquod pfectū exemplū ad oſtendendū illū modū eſſendi in, ſed ex diuerſis pñt aliqua colligi q̄ ſuo modo oſtēdunt, ut diuina eſſentia eſt realiter intime oībus rebus pñs, et manutenet res ſiue cōſeruat ſic itelligendo q̄ hic deus per uolūtatē ſuā q̄ eſt idem realiter et formaliter eēntie cōſeruat res, nō curetur cōſeruatio ſed ſola itima pñtia eſſentie oībus rebus tūc eſt ſimilis pñtie pſonaꝝ in inuicē. Nā nulla perſona aliā cōſeruat per pñtiā ſuā. Preterea, aīa itellectiua eſt realiter pñs corpori et cū hoc informat corpus, nō curetur informatio ſed ſola pñtia tūc eſt aliqualiter ſimile. Aīa. n. poteſt uere et realiter eſſe pñs corpori ſine iformatiōe et doctor dicit q̄ hoc fiat in inſtāti mortis. Preterea angelus pōt eſſe pfecte pñs corpori et tn̄ nō iformat. Preterea, corpus glorioſuȝ pōt ineſſe alii corpori nō glorioſo etiam glorioſo eque ſubtili. Preterea, potētie anime que ex pte rei. i. formaliter et ex natura rei dr̄nt ſunt realiter idē aīe et q̄libet eſt in alia. Preterea, qñ unū corpus eſſet in eodē loco cū alio tūc eſſent duo ſubſiſtētia eſſentialiter et realiter diſtincta in iuicē, ſic due uel tres pſone diuine ſunt in iuicem licet non diſtinguātur eſſentialiter. Quartum. Circūinceſſio eſt relatio equipantie, quia eodem modo ſicut pater eſt in filio ſic econuerſo eſt.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primum etc. Hec eſt cauda q̄ſtionis. Cū ergo queritur utrū q̄libet perſona ſit etc. Pro parte negatiua arguit. Primo ſic. Si quodlibet eſſet in quolibet ſicut dixit Anaxagoras eſſet maxima cōfuſio, ergo ſi q̄libet pſona diuina eſſet i alia erit maxima ꝯfuſio quod eſt incōueniens. Cōfirmatur diuiſibile nō diſtinguit ab idiuiſibili niſi diſtiguatur loco. 6. phyſi. ſed perſone ſunt idiuiſibiles,

ergo ſi eſſent ſimul eſſent una perſona indiſtincta ¶ Ad hoc rńdet doc. ſi quodlibet eſſet pars alterius eſſet confuſio, non ſic eſt i perſonis diuinis. Ad ꝯfirmationē negat maiorē ſꝫm ueritatem, nā ſi fierent mille puncta i eodem ſitu eſſent uere mille pūcta, tñ ſꝫm imaginationē mathematicoꝝ haberentur loco unius pūcti, et ſic ꝓcedit argumentū. Similiter nihil eſt ad ꝓpoſitū, qa loqtur phūs de indiuiſibili in genere quātitatis molis non uirtutis de qua eſt ad ꝓpoſitū. ¶ Secūdo ſic arguitur. Si deitas haberet aliqd in ſe quod non eſſet deitas tūc eēt cōpoſita ergo ſi perſona habet aliā in ſe et non eēt realiter ipa tūc eēt compoſita ſed hoc eſt incōueniēs. Añs pꝫ p Auguſtinū. 2. lib. de trini. ¶ Pro ſolutione doc. notat ꝙ cum eſſentia ſit realiter cōmunis tribus perſonis et ſit aliqd cuiuſlibet perſone, iō ſi eſſet diſtincta realiter ab alio cōſtitutiuo perſone et ex eis fieret perſona tunc eſſet perſona compoſita et eſſentia cōpoſita cū illo alio cōſtitutiuo, non ſic eſt in ꝓpoſito qa nulla pſona eſt aliquid alterius, nec cōſtituūt unum aliquod iō ꝯña non ualet. ¶ Tertio ſic arguitur. In quo eſt filius in eo eſt filiatio, ergo ſi filius eſt in patre etiam in eo erit filiatio, ſed i quo eſt filiatio eſt filius ergo pr̄ eſt filius. ¶ Pro ſolutione hui⁹ argumēti notat doc. ꝙ qa abſtractū et cōcretū hñt diuerſos modos ſignificādi, ideo non eſt idē ponere abſtractū et concretū in aliqua ꝓpōne nam abſtractū ſignificat per modū forme non ſic ſꝑ concretū ut i ꝓpoſito cū dr̄ filiatio eſt i pr̄e ſignificatur ꝙ ſit i eo per modum forme, ſed cū dr̄ filius eſt i pr̄e notat ꝙ ſit i eo per p̄ſentiam, ideo in argumēto eſt fallacia equocationis. ¶ Quarto ſic arguitur. Si pr̄ eſt i filio et filius in pr̄e, ergo pr̄ eſt i ſe, ꝯñtia ꝓbatur, quicqd ſeqtur ad p̄dicatū ſequr ad ſubiectū ut pater ē ſubiectū et filius p̄dicatū, dicēdo ſi pr̄ eſt i filio, ad illud p̄dicatū ſeqtur eſſe i pr̄e dicēdo filius eſt i pr̄e, ergo eſſe i pr̄e ſeqtur ad ly pater quod fuit primū ſubiectū, dicēdo pater eſt i patre, probatur ſimiliter per illas maximas logicoꝝ quicqd ſequitur ad ꝯñs ſeqtur ad añs, quicqd antecedit añs antecedit ꝯñs, qcqd eſt prius priore eſt prius poſteriore, quicqd eſt cā cauſe ē cā cāti, q̄ oēs patēt ex logica. ¶ Pro ſolutione doc. primo notat ꝙ ille modus arguēdi tenet ſolū in relatiuis diſquipantie, ſꝫ circūinceſſio eſt relatio equipantie ut atau⁹ eſt pater abaui mei, et abauus eſt pater aui mei, et auus meus eſt pater patris mei et pater meus eſt pater meus, ergo attauus eſt pater meus, et illa ꝯña tenet per illā regulā, quicqd habet aliqꝫ habitudinē ad aliqd (ſicut ego ad patrē meū) habet ſileꝫ habitudinē ad illud ad quod illud aliud habet habitudinē talē ſicut pater meus habet ſe ad patrē ſuū ſicut ego ad eū iō etiā ego habeo me ſimilit ad patrē patris mei. Secūdo notat ꝙ illa regula ꝓxime dicta ē ulīter falſa i relationibus equipantie, qa ſeqretur ꝙ aliqd eēt ſile ſibi ut deductū eſt i arguēdo quod falſum eſt, qa ſilia proprie ſunt realiter diſtincta. Tertio notat ſi tali regule addat ly aliud a ſe quod ſit limitatū eo modo quo aliud eſt limitatū dicēdo quicqd habet aliquā hītudinē ad aliud a ſe quod ſit limitatū eo modo quo illud eſt limitatū quod ſe habet ad illud et ad quod ipm ſe hēt tūc hēt ſilem habitudinē, per hoc ꝙ additur ad aliud a ſe excluditur ꝯña argumēti, per hoc ꝙ additur limitatū excluditur illa ꝯña, ego ſum cū deo, et de⁹ eſt rome, ergo ego ſum rome. Quarto notat argumentū illud non tenet cōuertēdo ſed ꝓcedēdo, ut exēplificaui de patre et auo, et non cōuertēdo ut i argumēto ſit ubi ꝯuertit ſe faciēdo de p° ſubiecto ultimū p̄dicatū et de ultimo p̄dicato ultimū ſubiectū. Quinto notat ꝙ ille modus arguēdi nō tenet i relatiuis diſquipantie niſi per rōnem prioris et poſterioris. i. ſi unū. a. eſt prius. b. et. b. eſt prius. c. et. c. prius. d. etiā. a. eſt prius. d. Sexto notat ꝙ regula in primo notabili poſita eſt uera i ordine eſſentiali hñtium hītudinē adinuicē non tñ deſcēdendo ad ſpēales conditiones ordinis ut eſt imediate uel mediate etc. qa nō ſeqtur parētes mei ſunt cauſe, me priores et deus eſt cā me prior, ergo ſicut parētes ſunt imediate cauſe, ergo de⁹ eſt imediata cā. ¶ Quarto ſic arguit. Si pater eſt i filio ergo deus eſt i deo, et p ꝯñs diſtinguitur a deo, qa illud quod ineſt, et illud cui ineſt ſunt diſtincta. ¶ Ad hoc doc. concedit primā ꝯñaꝫ et negat ſecundam, qa arguitur a non diſtributo ad diſtributū, nā cū dr̄ deus eſt in deo ly deus capitur pro perſona, ſiliter ly deo qa ly i nō diſtribuit et ſic nec ſubiectū nec p̄dicatū diſtribuit, ſed cū dicitur, ergo deus diſtinguitur a deo, ibi ly deo diſtribuitur ꝓpter ly diſtinguitur et ideo ibi non ſtat ꝓ una certa perſona ſed ꝓ qualibet. ¶ Sexto ſic arguit, quod exit ab alio non eſt in eo, ſed filius exit a patre. Io. 16. ergo non eſt in patre. ¶ Diſtinguit doc. Exire eſt dup^r. ſ. localiter et ꝓductiue, ſecundo modo exit filius non primo°, ideo non ua'et ꝯña, ſimilit illo° maior eſt falſa ſed primo° eſt uera ſed nihil ad propoſitum.

DISTINCTIO VIGESIMA.

NVNC OSTENDERE. CIRCA DISTINCIONEM ET CETE. Hec eſt uigeſima diſtīctio huius primi libri et continetur unica q̄ſtione. Cuius titulus eſt talis, utrū tres pſone ſint eq̄les in potentia. ¶ In quo ſunt tres termini declarādi. Primus eſt perſona q declarabit di. 23. ſecūdus eſt equalitas q declaratus ē di. 19. tertius eſt po^a q declaratus eſt diſt. 7. ¶ Dimiſſo ergo capite. q. Corpus diuidit in. 20. dicta. Primū. Quotuplex ſit po^a pꝫ fo. 55. 59. ſimiliter q̄ po^a ſit i deo pꝫ fo. 55. Secūdum. Equalitas in ꝓpoſito eſt duplex. ſ. intēſiua et extēſiua, prima ē in perfectione, ſecūda i obiectoꝝ multitudine. Tertiū. Egidius primo li. di. 20. q. 2. dicit ꝙ cū dicitur talis eſt oīpotens hoc nomen oīpotens ſe extēdit ad potētiā gn̄ādi et ſpirandi. Probat primo ſic, oīpotētia eſt reſpectu oīs non includētis ꝯdictionem, ſed po^a generādi et ſpirādi non includit ꝯdictionem ergo etc. Secūdo ſic, poſſibilitas actionis trāſeūtis iudicatur ex hoc ſi ipſa in ſe et res per eā factibilis ſint poſſibilia, et poſſibilitas actionis īmanētis cū hoc reqrit ꝙ agēs nō ſit īdiſpoſitū uel ꝯ naturam eius, ſed generatio filii eſt actio īmanēs ergo etiā indicanda eſt ex pte patris ꝓducētis qui eſt diſpoſitus ad generandū, et p ꝯñs ipe nō eſt oīpotens ſi nō pōt generare. Tertio ſic, Ille dicitur oīpotens q hēt formā ad oīa ꝓducibilia et poſſibilia, ſed pater habet formā ad ꝑſonas et creaturas ꝓducēdas, ergo pater eſt oīpotens. Preterea notat ꝙ non habens formā ad aliqd poſſibile nō dr̄ ideo impotens ſi nō pōt illud ꝓducere, et iō filius in diuinis nō eſt īpotens ſi nō pōt generare, qa nō habet formā. Seqtur ꝙ potentia generādi in pr̄e ptinet ad oīpotentiā et non i filio. ¶ Cōtra hoc arguit doc. ſic. Si ad filiū generādum ē aliqua potentia, ergo nō hñs illā potentiā nō habet oīpotētiā ſi autem nō, nec in patre ꝓpter eam eſt oīpotentia. Maior aūt primi argumēti eſt falſa ut patebit. ¶ Quartum. Omnipotens poteſt in oē illud quod ē poſſibile. i. terminus potentie ſimp^r. i. ens cōtingens poſſibile ꝓduci in eſſe reali et hoc ꝓducendo i ſe ſubſiſtens ſi natū eſt p ſe exiſtere uel i alio ſi natū eſt eſſe i alio. Quintū. Potentie actiue. i. oīpotentie primū correlatiuū ē poſſibile ut diſtinguitur ꝯ neceſſariū. Quot modis capiat̄ poſſibile pꝫ fo. 55. Sextum. Poſſibile ut opponit̄ impoſſibili nulla potentia eſt ulr̄ factibile qa deus illo° eſt poſſibilis et tñ nō eſt factibilis. Cū ergo quicqd eſt i deo ſit neceſſariū ſeqtur ꝙ oīpotentia nō extendit ſe ad aliqd in deo et p ꝯñs ſola creatura eſt poſſibilis. Septimū. Illa duo adinuicem referūtur, oīpotentia et

poſſibile fieri non neceſſarium ex ſe, ita ꝙ nihil reſpicit oīpotētia niſi quod eſt ſic poſſibile. Seqtur ꝙ generatio filii nō reſpicitur ab oīpotentia. Octauū. Quicqd pōt pater per oīpotentiā idem pōt filius et. S. S. qa eadē eſt uolūtas numero in patre filio et ſpūſctō. Ex quo ſeqtur ꝙ extēſiue equalis eſt poª in tribus perſonis. Nonū. Potētia generādi naturaliter eſt prior oīpotētia, qa qñ in eodē eſt poª reſpectu neceſſarii et ɔtingētis prius neceſſario ꝓducit neceſſariū ꝙ̄ cōtingens ſed poª generādi eſt reſpectu neceſſarii et neceſſario eſt ſp in actu et oīpotentia eſt reſpectu creature cōtengētis ergo dictū ueꝝ. Decimū. Equalis eſt potētia ī tribus pſonis intēſiue. i. intriſeca pfectione, qa eſt unica numero īfinita ī tribus. Vndecimū. Oīpotentia capit dupliciter, unoº fundamētaliter et ſic eſt uolūtas diuina una numero ī tribus et īfinita, alioº formaliter pro poſſe uel pricipiatione uel cāſitate et ſic cū nulla relatio hēat aliq̄ pfectionē illa relatio nō eſt perfectior ī una perſona ꝙ̄ ī alia. Seqtur ex oībus dictis ꝙ oī mō ſunt tres pſone equales ī poª. ſ. intēſiue et extēſiue. Duodecimū. Nō eſt unitas ꝯm qd. i. tm̄ ſpecifica, ſꝫ numeralis ipſius magnitudinis. i. infinitatis ī diuinis pſonis ꝙ̄ numeralis unitas eſt unitas ſimpr. Tredecimū. Poſſibile obiectiue nō ſubiectiue eſt obiectū oīpotentie. Quid ſit poª obiectiua et ſubiectiua pꝫ fo. 55. Decimūquartū. Sola poª trāſmutatiua habet poſſibile ſubiectiue pro obiecto, nā tranſmutatiua poª eſt poª ꝙ̄ nata eſt formā realē a materia reali abiicere et aliā inducere talis aūt materia dr̄ poª ſubiectiua. Decimūquintū. Poſſibile obiectiue nō neceſſariū, et oīpotentia adequate ſibi corrñdet, ita ꝙ oē tale eſt poſſibile fieri ꝑ oīpotentiā et nullū aliud. Et ꝙ debeat accipi tale poſſibile ꝓ obiecto oīpotentie pꝫ, oē. n. cātū et principiatū quod idē eſt, eſt aliud a cā, ergo oē cābile eſt aliud ab oīpotētia, ſed oīpotētia dei neceſſaria eſt et non niſi unū eſt neceſſariū, ergo cābile eſt poſſibile et nō neceᵐ. Preterea, ſi. 5. metha. poª actiua eſt aliud eſſentialiter a paſſiua multo magis poª productiua eſt aliud a ꝓducto qa nō pñt ita eſſe unū ſicut actiuū et paſſiuū ꝙ̄ hñt eādem materiā. Quid ſit poª actiua et paſſiua pꝫ fo. 54. Decimūſextū. Poſſibile large capitur pro eo quod nō eſt ex ſe et a ſe neceſſariū, et ſic oē ꝓducibile dr̄ poſſibile de quo ſupra fo. 55. et ſic filius eſt poſſibilis tn̄ cōiter negatur qa aliqua poſſibilitas eſt impfectionis ut poſtea patebit. Decimūſeptimum. Plus cōcedit̄ poª actiua ī deo ꝙ̄ poſſibilitas qa prima dicit pfectionē in creaturis iō trāſfertur ad deū ſed ſecūda dicit īperfectionē iō nō ſic trāſfertur ad deum. Et ſic pꝫ ꝙ rōnabiliter aliqñ unū correlatiuū transfert̄ ad deū et aliud nō, ut poª actiua et nō poſſibile tn̄ loco cuius trāſfert̄ aliquid cōmunius ut ꝓducibile uel originabile. Decimūoctauū. Si aliqñ ſancti dicāt ꝙ poª generādi ſit poª impropria ē locutio capiēdo ly poª pro oīpotētia, tn̄ capiēdo ꝓ principio ꝓductiuo illoº eſt ueꝝ. Decimūnonū. Eadē poª qua pater pōt genere pōt filius generari ideo pater et filius illoº ſunt equales ī poª extenſiue et intēſiue, qa memoria fecūda eſt ī patre et filio et eſt īfinita et eſt ī patre tm̄ ad generādū unū filiū ſic in filio ad generari ab uno patre ideo nō eſt ī filio poª ad oē, qa non ad generare. Vigeſimū. Memoria fecūda eadē numero ꝙ̄ eſt ī patre ē etiam in filio ſed nō eſt fecūda in eo ad generare qa oportet ꝙ ſic fecūdum ſit aliquoº prius termino ꝓducto ſed filius eſt terminus productus per memoriā ideo non eſt prior termino illo. Vigeſimūprimū. Oīpotētia capit̄ tripliciter primo diſtributiue ut idē eſt quod oīs poª, et ſic deus nō ē oīpotens qa nō hꝫ potentiā comedēdi niſi uirtualit̄ uel eminēter etc. de quo di. 2. pꝫ, ſecūdo extēſiue. i. poª ad oē poſſibile non neceſſariū, et ſic deus eſt oīpotens, tertio itenſiue. i. haberet oīpotentiā ſecūdoº dictā, ut ſi eēnt duo dii et unus produxiſſet mūdum tunc alius nō poſſet ipſum producere, tn̄ ſi nō cēt ꝓductus poſſet ipm̄ producere.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia etc. Hec eſt cauda queſtionis. Cū ergo q̄ritur utrū tres pſone etc. Pro parte negatiua arguitur primo ſic. Si ſunt eq̄les in poª ergo filius pōt generare ſicut pater, ɔña ꝓbatur qa ex Auguſtino habet̄ ꝙ ille nō eſt oīpotēs ꝙ non pōt generare cū dicit ſi pr̄ non pōt generare ſibi equalē eſt impotēs, ergo ſi filius nō pōt generare non ē equalis potentie cum patre. Preterea, filius nō eēt oīſciens ſi nō ſciret generationē patris ergo nec oīpotens ſi nō poſſet in generationem patris. ¶ Pro ſolutione doc. notat primo ꝙ prima ɔña non ualet, nec illa ɔñtia ſi pater non pōt generare filiū ſibi equalem ergo eſt impotens tenet ꝑ locū intriſecū ut ꝑ locū a toto in quātitate ad partē quaſi potentia generādi ſit inferius ad oīpotentiā, qa oīpotentia eſt potentia cauſatiua ſed potentia generādi nō. Sed argumētum Auguſtini debet reduci ad multos ſyllogiſmos. Cōcluſio Maximini eſt illa pater genuit filiū cuius deitas eſt minor deitate patris. Cōtra hoc arguit Auguſtinus. Si nō potuit generare filiū equalē ergo eſt impotēs ɔñtia probatur, in nullo īfinito ſunt maius et minus ergo ſi ī deitate ē maius et minus nō eſt infinita, et ultra, ſi nō eſt īfinita ergo pater nō eſt oīpotens qa oīpotentia neceſſario reqrit infinitatem. Preterea, ſeqtur pater non pōt intelligere ergo nō eſt oīpotēs per locū intriſecū qa nullus nō intelligens eſt oīpotēs, tn̄ potētia intelligendi nō eſt inferius ad oīpotentiā qa nō eſt poª cātiua. Preterea, ſciētia nō reqrit ꝙ ſit prior aut poſterior obiecto, ſed oīpotentia neceſſario eſt prior obiecto, ideo nō eſt ſile de oīſcia et oīpotentia. Preterea, omne ens eſt ſcibile ſed nō oē ens eſt poſſibile cāri, qa deus nō eſt cauſabilis. ¶ Secūdo ſic arguitur. Si eſſent ples oīpotētes unus faceret aliū nulli potentē qa ipſe poſſet deſtruere oīa facta ab alio et impedire eū ne aliqd faciat, alias nō eſſet oīpotens nec eſt ſile de duobus diis et duabꝰ perſonis, qa duo dii hn̄t potētias eſſentialiter diſtictas et ideo poſſet unus producere et alius deſtruere, ſed due perſone hn̄t oīo eādem potentiā iō nulla poſſet cāre ſine alia nec poſſet ipedire una factū uel factibile ab alia cū ſit una uolūtas numero in tribus perſonis. Preterea, filius nō coacte cāt cānte patre ſꝫ ſicut pater libere agit ſic et filius et ſpūſſctus cū ſit oīo eadem uolūtas pſonaꝝ ꝙ̄ eſt oīo eodē modo principiū cāndi oībus tribus pſonis ideo hec ɔña ſi pater uult ergo filius uult nō eſt contra libertatem filii ſicut patet in ſimili ſi uolo uolo et tn̄ libere uolo, qa in āñte et ɔñte eadem uolitio eſt, ideo nō pōt eē coacta ſimul et libera. ¶ Vltimū argumentū eſt ſolutū di. 12.

DISTINCTIO VIGESIMA PRIMA.

HIC ORITVR QVESTIO TRAHENS ORIGINEM ET CET. Hec eſt diſtinctio. 21. et cōtinet unica q̄ſtione. Cuius titulus is eſt. Vtrū hec ꝓpō ſolus pater eſt deꝰ ſit uera. Primus terminus pꝫ ī logica, ſecūdus di. 5. tertius ī ꝓlo. q. 3. ¶ Corpus q̄ſtionis cōſiſtit in. x. dictis. Primū, Solus idē eſt quod nō cū alio et capitur dupliciter, unoº cathegorematice, alioº ſincathegorematice de qbus ſatis pꝫ in ſummulis. Secūdum. Solus determinat aliqñ tm̄ unū terminū ī ſe et nō in ordine ad aliū ut ſolus ſortes eſt albus, illa eſt uera ut ſit ſenſus exiſtens ſolus ſor. ē albus, qa utiq̄ nullus alius ē ſor. niſi ipe, aliqñ determinat unū in ordine ad aliū ita ꝙ ſignificat hoc p̄dicatū ieſſe ſolū illi ſubiecto et ſic illa eſt falſa, ſolus ſor. eſt albꝰ, qa albedo etiā aliis a ſor. ineſt. Tertiū. Quādo ly ſolus determinat tm̄ ſubiectū m quod eſt pſona nō admittitur ī diuinis ſi denotat ꝙ abſolute nihil aliud ſit ibi uel nullus alius, qa nō ſolus pater eſt ibi nec ſo

lus filius nec ſolus ſpũſſanctus. Si autem ſubiectum eſt perſonale uel notionale et p̄dicatũ ſit eẽntiale ſp ꝓpõ eſt falſa ſi ly ſolus uel equalens ſibi determinat ſubiectũ ĩ ordine ad p̄dicatũ ut ſolus pater eſt deus. Quartũ. Si additur ſubiecto reſpectu p̄dicati proprii põt eẽ uera ut ſolus pr̄ generat. Quintum. Dictio excluſiua põt addi p̄dicato pſonali ut pr̄ eſt ſolus generans, ſimilit̃ p̄dicato cõi ut trinitas eſt ſolus deus. Sextũ. Illa ꝓpoſitio ſolus deus eſt debet reſolui ĩ illam ſolus deus eſt ens, ly ens põt primo capi pro ente per eſſentiã illo° eſt uera, ſecũdo° pro ente p participationẽ et ſic eſt falſa ſed ſola creatura illo modo eſt ens, tertio° pro exñs et ſic iterũ eſt falſa, quarto° prout eſt uniuocũ deo et creature et ſic iterũ ẽ falſa. Septimũ. Excluſiua affirmatiua licet nõ proprie cõuertatur ĩ uniuerſales affirmatiuã de terminis trãſpoſitis tñ ĩ bona ꝯña ĩfert eã. Ex quo ſequitur ꝙ illa eſt falſa ſolus pater eſt deus qa infert illã oĩs deus. i. oĩs pſona diuina eſt pr̄ q̄ eſt falſa, mõ ĩ bona cõſequẽtia nõ põt ſequi falſum ex uero. Octauũ. Dictio excluſiua notat ſubiectum et p̄dicatũ eſſe ſibi inuicem adequata ita ꝙ nullum illorũ excedit alterũ. Nonũ. Non improbato modo exponendi ꝓpõnũ excluſiuarũ quẽ ponũt logici oĩs excluſiua affirmatiua ſufficienter exponit̃ p unã ꝓpõnẽ. ſ. cuius ſubiectum eſt terminus ĩfinitus negatiue diſtributus, ut ſolus hõ ẽ riſibilis ſic exponitur, nullus nõ hõ eſt riſibilis ad quã ſeqtur p cõuerſionem ſimplicẽ, nullũ riſibile eſt non hõ. Et cũ ad negatiuã de p̄dicato infinito ſequatur affirmatiua de p̄dicato finito et negatiua de p̄dicato negato finito ſeqtur ꝙ ad illã nullũ riſibile eſt nõ hõ ſequitur illa oẽ riſibile eſt hõ et nullũ riſibile nõ eſt hõ, per primũ prin[m] de quolibet eẽ uel nõ eſſe et de nullo ambo ſimul; qa ſi illa ꝯñtia negaret, tũc tã eſſe q̃ nõ eſſe negarẽtur ab eodem. Vtrũ illa regula teneat ĩ p̄dicatis ſimplicibus uel cõpoſitis pꝫ fo. 87. col. 2. Decimum. Quãdo dictio excluſiua additur alicui ſubiecto reſpectu p̄dicati tunc excludit oẽ illud ab illo p̄dicato de quo ſubiectum nõ p̄dicat̃ in recto ut ſolus hõ ẽ riſibilis, ſenſus ẽſt ꝙ nihil eſt riſibile niſi de quo p̄dicatur hõ. Cũ ergo unũ relatiuũ nõ p̄dicet̃ in recto de alio iõ excluditur ut ſolus pr̄ ẽ albus ſeqtur ergo filius nõ ẽ albus. De reliqs hꝫ uideri ĩ logica.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM etc. Corpore expedito reſtat nũc argumẽta ĩ oppoſitũ ſoluere. Cũ ergo q̃ritur utrũ hec ꝓpõ etc. pro pte affirmatiua. Arguit̃ primo ſic. Solus deus q eſt pr̄ eſt deus, ergo ſolus pr̄ eſt deus. Añs pꝫ, qa ſolus deus qui eſt pr̄ eſt trinitas ergo añs uerũ, ꝯña ꝓbat̃ per ſile qa ſeqtur ſolum aĩal quod eſt homo currit ergo ſolus hõ currit.

¶ Pro ſolutione doc. notat primo ꝙ añs argumẽti hẽt duplicẽ ſenſum, primus eſt cõpoſitus et eſt ſenſus ſolus pr̄ eſt deus et ſic eſt falſa, ſecũdus eſt diuiſus et eſt ſenſus ſolus deus eſt pr̄ et pr̄ eſt deus, ĩ qua ly deus ſtat ꝓ pr̄e tm̃, ſed ĩ illa ſolus deus eſt pr̄ ſtat ꝓ hoc deo ĩ cõi et ſic nõ ualet illa ꝯña ab añte ad ꝯñs qa arguit̃ ab ĩferiori negatiue nã excluſio ĩcludit negationem ut nõ ualet ꝯña nõ eſt hõ ergo nõ eſt aĩal qa põt eſſe aĩal et nõ hõ, ſic nõ ſeqtur ſolus pater ergo ſolus deus quia rõne ly ſolus arguitur negatiue ab ĩferiori ad ſupius. Secũdo notat ꝙ in creaturis nihil unũ realiter eſt ĩ pluribus reb⁹ ſed ĩ diuinis ſic eſt ideo ſimilis ꝯña ualet ĩ creaturis ut hõ q eſt albus currit, ergo hõ albus currit ſolus hõ q ẽ ſor. currit ergo ſolus ſor. currit, ſed ĩ deo nõ ualet ꝓpter cãm dictã ſilr ĩ creaturis quodãmodo idẽ eſt ſenſus cõpoſitionis et diuiſiõis ĩ ueritate et falſitate ſed in deo non. Sed. S. Bonauen. i. li. di. 4. q. 3. du° lr̃ali et uarro. 3. li. di. 7. q. unica diſtinguũt illã ſolus pater eſt deus qa põt hr̃e ſenſum duplicẽ. ſ. cõpoſitũ ut iacet in forma et diuiſum ſi additur implicatio. ſ. deus q eſt qa ſm Priſcianũ iter regens et rectum ſp ĩtelligitur ĩplicatio media rõne cuius põt formari ſenſus diuiſus. ¶ Sed ꝯ hoc arguit doc. nã ſemp quãtũcũq; aliquid determinaretur uel contraheretur per adiectiuum uel quẽcũq; modũ adhuc non eſſet complete ꝯtractum ſed ſemper adhuc poſſet cõtrahi p implicationẽ, et ſic ſp oporteret diſtinguere de ſenſu compoſito et diuiſo quod eſt inconueniens et ſic nũq; deueniretur ad certũ ſenſum ꝓpõnis. Preterea, qñ grãmatici dicũt ꝙ iter regens et rectum cadat implicatio media bene dicũt ſed nullũ ſincathegorema eſt regens nec rectum, et iõ qñ ſil̃ ordinãtur cathegorema et ſincathegorema tunc nulla cadit implicatio media, et ſic inter ly ſolus et pr̄ nõ cadit implicatio dicẽdo ſolus pater eſt deus, ergo ſolus q eſt pater eſt deus uel ſolus deus q eſt pater ẽ deus. ¶ Secundo ſic arguitur. Solus deus ẽ pater ergo ſolus pater ẽ deus, ꝯña pꝫ p cõuerſionẽ ſimplicẽ, añs pꝫ per exponẽtes, qa ſic exponitur deus ẽ pater et nullus non deus ẽ pater q̃ ambe ſunt uere. ¶ Pro ſolutione notat primo ꝙ cõuerſio non ualet qa ut dictum ẽ in corpore queſtionis excluſiua ĩfert ul̃em, ſed illa conuertens ẽ indeffinita. Similiter conuerſio ſimplex ul̃is affirmatiue ẽ fallacia ꝯñtis ſed excluſiua affirmatiua ualet uniuerſalem, ergo ĩferre excluſiuã affirmatiuã ex excluſiua affirmatiua ẽ ſicut conuertere ul̃em affirmatiuã ſimp[r]. Similiter ſequeretur diſtributus ad nõ diſtributũ, nã p̄dicatũ ul̃is affirmatiue non diſtribuitur ſed ĩ cõuertẽte diſtribueretur. Preterea, frequenter p̄dicatum ul̃is affirmatiue eſt ul̃ius ſubiecto ideo ad diſtributionẽ ſubiecti nõ ſeqtur diſtributio p̄dicati, ſicut nõ ſeqtur oĩs hõ currit ergo oẽ aĩal currit. Secũdo notat. Conuerſio eſt formalis ꝯña duarũ ꝓpõnũ adinuicẽ de terminis eiſdẽ trãſpoſitis ĩ quarũ una habetur tanta unio extremorum quãta põt haberi uirtute alterius, ideo ul̃is negatiua nõ cõuertitur ĩ pticularẽ negatiuã qa in ul̃i utrũq; extremũ diſtribuitur et oẽ ſuppoſitũ p̄dicati denotatur negari ab oĩ ſuppoſito ſubiecti copulatiue ſed ĩ pticulari negatiua denotatur oẽ ſuppoſitũ p̄dicati negari ab oĩ ſuppoſito ſubiecti ſolũ diſiũctiue et ſufficit uerificari tm̃ pro uno ſuppoſito ſubiecti ſed oportet ĩ uniuerſali uerificari ꝓ oĩ ſuppoſito ſubiecti. Tertio notat ꝙ nulla ꝓpõ tã prope et totaliter capit ualorem excluſiue affirmatiue ſicut ul̃is affirmatiua de terminis trãſpoſitis iõ dr̄ ꝙ cõuertatur ĩ eã et econuerſo. Et q Ariſt. nõ docuit illã cõuerſionẽ nõ ẽ mirũ qa tm̃ loquutus fuit de modis cõuerſionis q̄bus ſyllogiſmi ineuidentes pñt reduci ad ſyllogiſmos euidẽtiores ut appareãt etiã eſſe formales ſed ad hoc nõ deſeruit ſp̃aliter illa cõuerſio. ¶ Tertio arguit. Solus deus eſt deus, ergo oĩs deus eſt deus p ꝯuerſionẽ. Vltra, oĩs deus eſt deus ergo pater eſt deus, ultra ſi ſolus deus ẽ deus ergo nullus non deus ẽ deus, ergo nec aliqs nõ pr̄ eſt deus qa pater nõ eſt nõ deus ſed deus, et ultra ſi nõ aliqs non pater ẽ deus ergo ſolus deus pr̄ eſt deus. ¶ Pro ſolutione notat primo ꝙ illa ꝯña non ualet, nullus non deus eſt deus ergo nec aliqs non pr̄e pater eſt deus licet bene ſequatur alius a deo ergo alius a pr̄e quia ly alius negationẽ includit et diſtribuit ꝓ oĩ ſuppoſito ſed ly nullus nõ deus eſt affirmatio. Secundo notat ꝙ relatio non refertur ſed relatiuũ nec tñ relatiuum in cõmuni refertur ad aliquod certũ ut ſimile in cõmuni refertur ad ſimile in cõmuni non ad hoc ſimile, nec ut ſic eſt relatio realis ſed ſolũ cõceptus in ĩtellectu ſed ĩ re refertur hoc ſimile ad illud ſimile realiter a ſe diſtinctũ. Preterea, ſimile et oẽ relatiuũ equipantie eſt uniuoce cõmune relatiuo et ſuo correlatiuo ideo ſm illum cõceptũ uniuocũ nec ĩ re nec in ĩtellectu refertur ſed ſimile inquantum habet oppoſitũ correlatiuũ ita ꝙ unũ ſit ĩ uno aliquo et aliud in alio ab eo realiter diſtincto. Quid reqrat relatio equipantie pꝫ ſupra di. 19. q. 1. Tertio notat, non ſeqtur ſolus deus ergo ſolus pater quia ly deus ſupponit pro hoc ſingulari deo ut eſt cõis tribus perſonis de quo ſupra fo. 87. col. 3. et. 4. Quarto notat ꝙ nullus terminus ſupponit reſpectu ſigni uel ſincathegoreme

matis ſui ſed tantum reſpectu predicati uel ſubiecti. Quinto notat ꝙ ſubiectū excluſiue affirmatiue ſupponit confuſe tm̄ ſicut ꝑdicatū ulis affirmatiue de cōſueto modo loquēdi. Quod dico q̄a aliq̄n trāſponūtur termini et tunc nō ſic ſupponit ut cē caput hēt hō ubi caput ē ꝑdicatū et tamē diſtribuitur.

DISTINCTIO VIGESIMASECVNDA

POST PREDICTA. CIRCA DISTINCTIONEM ET CETER. Hec eſt diſtinctio.22.primi libri que continetur unica q̄ſtione. Cuius titulus eſt iſte. Vtrū deus ſit nominabilis a nobis uiatoribus nomine ſignificāte eſſentiā diuinam ut hec eſt. ¶ Iſte terminus deus declaratus eſt.q.3.ꝓlo.ſed nomen dr̄ a notamine et capitur dupr̄ primo ꝓ uoce q̄libet icomplexa ſiue ſit cathegorema ſiue ſincathegorema, ſecūdo prout ē ps orōnis, et ſic eſt modus ſignificādi ꝑ modū quietis, tertio pro rōne inoteſcendi.ſ. pro ſignificatiōe, quarto ꝓ fama ut ſapiēs, melius eſt nomen bonū q̄ͥ unguēta ꝑcioſa, quīto īuocatio trinitatis ut in nomine tuo inuocabimus, ps.19. ſexto pro uirtute ut in noīe tuo multas uirtutes fecimus math.7. ſeptimo pro merito ut noīa nr̄a ſcripta ſunt ī celis luce.x. octauo pro noticia rei, nono ꝓ re ſignificata. Preterea nomen eſt duplex.ſ. ſecūde impoſitionis et prime impoſitionis. Noīa ſecūde impoſitionis ſunt noīa ſignificātia intentiones ſecūdas grāmaticales et rhetoricas ut nomen, uerbū, genus, compatio, figura declinatio, et caſus et huiuſmodi. Sed nomina prime impoſitionis ſunt duplicia.ſ. prime itētionis ut ſunt nomina quoꝝ ſignificata ſummūtur a rebus ut hō animal etc. et ſecūde intentionis q̄ ſignificāt intentiones logicas. Ex quibus infero falſum eſſe oīo unū quod mihi ultra modū mirabile eſt de nomine tetragramaton quod eſt grecū ut clariſſime patet et eſt nomen ſecūde impoſitionis et nō ſignificat aliquam rem ſed quoddā nomen quod in hebreo ſcribitur quatuor lr̄is et nulloͦ legitur tetragramaton ſ; ſi legitur tunc in ꝓprietate idiomatis hebrei legitur. Ego.n. in ueritate ſcio ꝙ puꝝ ficticiū eſt q̄n dicunt nr̄i hebrei ꝙ illud ſcriptū uocet tetragramaton uel.n. neſciūt hebreū uel grecū. Miꝝ.n. eſt de lyra et burgeñ. ꝙ hoc nō ponderauerūt, ſimpr̄ ergo falſum eſt ꝙ tetragramaton ſit nomen dei ē tn̄ nomen illius ſcripti ꝑ quatuor lr̄as. Preterea nomina ī diuinis ſunt quadruplicia, prima ſunt multiuoca ut cū ſunt plura nomina idē ſignificātia ut theos et deus, ſecūda ſunt diuerſiuoca q̄ ſignificāt idē diuerſis rōnibus ut ſapia, ſcia, prouidētia etc. in diuinis ſignificāt itellectiōnē eādem ſub diuerſis rōnibus ut patebit infra ī eodē libro, tertia ſunt ſimbolica que trāſumūtur equoce ad deū ut lux agnus leo etc. quarta ſunt anagogica que deo attribuunt̄ uniuoce ex creaturis cū exceſſu ut ſupſubſtātia ſupeſſentia etc. Eſt ergo nomen dei duplex.ſ. trāſlatiuū quod ſupra dr̄ ſimbolicū, et ꝓpriū, et illud ē duplex primo dei ī ſe, ſecūdo ad creaturas. Primū ē quadruplex, primū eſt eſſentiale, et hoc tripliciter, primo ꝑ modū ſubſtentie ut eſt deus uel eſſentia ſecūdo ꝑ modū quantitatis ut eternus uel īmenſus, tertio ꝑ modū qualitatis, ut bonus ſapiēs. Secūdum eſt numerale ut trinitas, tertiū pſonale quod eſt duplex, primū cōmune et hoc uel oībus ut pſona uel duobus ut ſpiratio, ſecūdū eſt ꝓpriū ut pater, filius ſpūſſanctus. Quartū nomen dei ī ſe ē notionale.i. notio ut generare generari, ſpirare ſpirari. Sed nomen dei ad creaturas eſt triplex.ſ. potētiale ut creatiuus, actuale ut creator, et cōicatiuū idiomatum ut mortalis paſſibilis. ¶ Pro euidētia totali huius materie ponā q̄dā dicta. Primum. Nomina eſſentialia in diuinis ſunt illa que ſupponūt tm̄ pro eſſentia et non pro perſona et ſunt duplicia.ſ. ſubſtantiua et adiectiua. Prima ſunt duplicia.ſ. numeralia ut trinitas et nō numeralia ut eſſentia, ſapiētia. Secūda ut cōicabile. Secūduз. Perſonalia noīa ſunt q̄ tm̄ ſupponūt ꝓ pſona et nō pro eſſentia uel que ſupponūt pro pſona ut pſona eſt, et ſunt duplicia, pͦ cōia ut ſuppoſitū, pſona, hypoſtaſis, et hec ſunt ī ſingulari, ſed ī plurali tm̄ ſunt trinitas relatiua plures, dicēdo pr̄ filius et ſpūſſ. ſunt trinitas relatiua plures, ſecūdo ſunt ꝓpria et hoc dupr̄.ſ. in abſtracto ut pr̄nitas filiatio, et ī cōcreto et hoc dupr̄, primo ſubſtātiue ut eſſentia eſt pater ꝑdicatione idēptica, ſecūdo adiectiue ut faciūt ꝑdicationē formalē ut pater generat. Tertiū. Nomina cōia ī diuinis ſunt que ſupponunt tā pro eſſentia q̄ ꝓ pſona et hoc duplicit̄, q̄a q̄dā ſemp ſunt cōmunia ut ens, et res, quedā aliq̄n ut deus aliq̄n capit̄ ꝓ hoc deo aliq̄n ꝓ pſona etc. Quartū. Nomina notionalia ſunt q̄ ſupponūt ꝓ una pſona et ad oē maius ꝓ duabus et dicūt ꝓductiōes ut gn̄atio ſpiratio. Quintū. Nomina pſonalia ſunt duplicia q̄a q̄dam ſunt ad itra ut pr̄ q̄dā ſunt ad extra ut icarnatio. Similit̄ eēntialia ſunt duplicia q̄a q̄dam ſunt ad ītra de q̄bus ſupra patuit, q̄dam ad extra ut miſicordia, dn̄atio. Preterea, rl̄o diuina ē duplex.ſ. ad intra ut paternitas, filiatio, ſpiratio actiua et paſſiua, et ad extra ut miſicordia et īfinite huiuſmodi. Sextū. Notio ī pr̄e ē triplex.ſ. īnaſcibilitas et īſpirabilitas ſi ſaltē debeat poni eſſe notio et paternitas ſiue generatio, ī filio eſt una.ſ. generatio paſſiua uel filiatio in ſpūſancto eſt una.ſ. ſpiratio paſſiua, ſed ī patre et filio ſimul eſt ſpiratio actiua. Septimū. Notio hēt q̄tuor nomina ꝓpter quatuor rōnes, primo dr̄ notio q̄a notificat diſtinctionē ⁊ entitatē pſonaꝝ, ſecūdo dr̄ diſtinctio q̄a diſtinguit perſonas, tertio dr̄ relatio q̄a ꝑ eā pſona refert̄ ad aliā, quarto dicitur ꝓprietas q̄a eſt ꝓpria perſone, ut diſtiguitur formaliter ab eſſentia, ponūtur aūt cōmuniter quinq; notiones.ſ. īnaſcibilitas, paternitas filiatio, ſpiratio actiua, et ſpiratio paſſiua. Octauū. Proprietas eſt duplex, una negatiua ut īnaſcibilitas et tres affrmatiue ut pr̄nitas, filiatio ſpiratio paſſiua. Nā ſpiratio actiua nō eſt uere ꝓprietas cū ſit cōmunis duabus pſonis eſt tn̄ notionale. Nonū. Notio eſt duplex.ſ. propria de qua dictum eſt ſupra et cōis, et hoc dupr̄ uel duobus ut ſpiratio actiua, uel oībus ut ordo, notio, proprietas. Decimū. Verba ī diuinis ſunt duplicia, prima ſunt adiectiua et illa ſunt triplicia.ſ. notionalia ut generare eſſentialia, ut cōicari ī eſſentia, et cōia ut creare, ſecūda ſubſtātiua ut eſt, exiſtit. Preterea, ꝑticipia ſunt triplicia ſm̄ ꝙ ſunt triplicia uerba adiectiua. Vndecimū. Nomina eēntialia ſubſtātiua nō numeralia dicūtur uere de eſſentia et quolibet ſuppoſito ī ſingulari ut eſſentia eſt deitas, pater eſt deitas ſed numeralia uere dicūtur de eēntia ī ſingulari et non de ſuppoſito ut eſſentia eſt trinitas et nō pater eſt trinitas. Duodecimū. Nomina eſſentialia adiectiua dicūtur de eēntia et nō ſuppoſito ut eēntia ē cōicabilis ſed nō pater, et abſolute cīa nomina eſſentialia dicūtur de terminis cōmunibus et de illo termino deus, ut aliqua res eſt trinitas uel cōmunicabilis. Tredecimū. Nomina pſonalia cōmunia dicūtur de eēntia et quolibet ſuppoſito ut eſſentia eſt pſona, pater ē perſona, ſed perſonalia propria abſtracta dicūtur de eſſentia, ut eſſentia eſt paternitas et nō ꝓprie de pſona, ut dicēdo pater eſt paternitas ē oīo impropria, pſonalia aūt ꝓpria cōcreta dicūtur de eſſentia q̄n capiūtur ſubſtātiue, et de aliquo ſuppoſito capiendo adiectiue ut eſſentia ē pater, pater generat. Decimūquartū. Noīa notionalia abſtracta dicūtur de eēntia, ut eēntia eſt generatio actiua, ſed cōcreta dicūtur de aliqua pſona ut pater generat. Decimūquintū. Verba cōmunia et ſubſtātiua dicūtur de eēntia et quolibet ſuppoſito ut eēntia eſt, pater exiſtit, ſed adiectiua eſſentialia dicūtur de eſſentia et nulla perſona, ut eſſentia cōmuni

catur, perſonalia autem adiectiua dicuntur de perſona et non
de eſſentia niſi cū addito ut eēntia eſt res generās. Decimūſex-
tum. Noīa trāſlatiua niſi accipiātur appropriate uni perſone
dicūtur de tribus pſonis equalit̄ et ſingularit̄ et ſil̄r de eēntia.
Preterea. Noīa eſſentialia ad extra dicūtur eq̄liter et ſingu-
lariter de tribus pſonis, ut pater creat, filius creat, ſed dicētia
reſtauratione dicūtur de pſona q̄ exercuit illud opus, ut paſ-
ſio de filio, et colūbe apparitio ſpūſctō. ¶ HIS premiſsis cor
pus q̄ſtionis cōſiſtit ī octo dictis. Primū. Illa propoſitio, nō alit̄
pōt res nominari q̄; itelligit̄. i. non pōt nomen dari uel ſignū ali
cui rei niſi ip̄a cognoſcat, et illud ſignū non ſignificat aliq̄d niſi
quod ille cognoſcebat q impoſuit, eſt falſa, īmo poſſum īponere
nomen eſſentie alicuius rei quā nō cognoſco. Patet q̄a pro ſta-
tu iſto nō cognoſcimus diſtincte ſubſtātiā, et tñ habemus noīa
īmpoſita ſubſtātiis diſtincte, ut p3 per coordinationē p̄dicamē
ti ſubſtātie. Secūdum. Noīa ſic imponūtur, primo ab intellectu
aliqua ꝓprietas uel accñs rei cognoſcit̄ et ſub illo accñte intel
lectus coniicit eſſe aliquā ſubſtātias et neſcit determinate que,
illi tñ ſubſtātie īponit nomen. Tertiū. Volūtas noſtra aliquādo
pure libere imponit noīa rebus ſine oī rōne, aliqñ cū rōne, ut la
pis imponit̄ eēntie lapidis eo ꝙ eſt durus accidētaliter qua du
ricie pes pōt ledi, ſed hoc nomen leſio nō ſic habuit rōnē īpōnis,
q̄a ſemp ultimate oportet deuenire ad aliqua ſine rōne impoſi-
ta et ad ſimilitudinē illoꝝ fiūt noīa cōpoſita uel alias p interp̄
tationē quodāmō cōpoſita. Quartū. Frequēter aliud eſt cui no
men imponit̄ et a quo. Nā hoc nomen lapis imponitur eſſentie
lapidis, ſed occaſio ſumpta eſt a duricie lapidis a qua pōt pes
ledi uel qua cōſueuit pes ledi. Sic ergo p3 ꝙ accidentia cognita
ſunt occaſiones impoſitionis terminoꝝ nō tñ ipſis ſemp imponū
tur termini. Quintū. Illo° cognoſcit̄ ſubſtātia arguitiue, q̄a in
una ſubſtātia inuenit̄ talis quātitas et talis qualitas et deſtrui
tur quātitas illa et alia īducit̄. Preterea, illa q̄litas deſtruitur
et alia inducitur. Preterea, ī alia ſimili ſubſtātia ſunt alia ac
cidentia, ex q̄bus arguo eē aliq̄d in quo illa accidentia ſunt et
per cuius mutationē illa accidētia uariātur. Similit̄ utrolibet
illoꝝ deſtructo. i. diuiſim illo uel alio deſtructo reliquū manet.
Preterea, diſtinctio ſubſtātiaꝝ ſic arguit̄. Nā ī una ſubſtātia
cōiungūtur talia accidētia, ī alia alia, in una eſt quātitas cum
tali figura et tali qualitate, ī alia cū alia, ita ꝙ unū accidēs in
una ſubſtātia cōiungit̄ tali accidenti, ī alia cū alio, ex quo ſe-
quitur ꝙ nō eſt una ſubſtātia omniū. Et tñ nō ſcio determina-
te q̄d ſit illa ſubſtātia, et illa, ut ſi q̄s neſciret litteras hebreas,
et tamen ſciret ꝙ inter ſe haberent certum numerum et ordi-
nem, et imponeret ꝙ prima deberet nominari Ioānes, ſecunda.
Petrus et ſic de aliis, uere illa nomina ſignificarent tales litte
ras, et tamen imponens non cognoſcit diſtincte, tamen hebreus
bene cognoſceret que illarum eſſet prima et que ſecunda. Sex
tum. Ad minus multa nomina ſignificant deum in cōmuni eo ꝙ
ſic deus poteſt concipi a nobis, ut patet diſtinctione. 3. Veriſimi
le autem eſt ꝙ ſit aliquod nomen ſignificans deum ut hic deus,
ſiue ipſe deus impoſuerit ſiue angelus ſiue homo uiator, et ꝙ in
ſcriptura ſacra multa talia nomina ſint. Septimum. ꝙ doctor
dicit de nomine adonay non eſt proprie dictum nomen, ſed lo-
co illius ſecreti nominis trāſlatum, non enim ſcribebatur com-
plete ideo nullus potuit legere, niſi ſpecialiter imbutus ne uul-
garetur ſed magis in reuerentia haberetur, nec dicitur tetra-
gramaton propter rationem in principio poſitam. Octauum.
Aliquid nominari ab aliquo poteſt dupliciter intelligi, primo,
nomen imponendo, ſecundo, nomine impoſito utendo, et utrūque
dupliciter, uel perfecte uel imperfecte. Omnia illa abſolute
ſunt poſſibilia uiatori, ſed ꝙ diſtincte deus cognoſcatur a uia-
tore hoc eſt impoſſibile.

DISTINCTIO VIGESIMATERTIA.

PREDICTIS ADIITIENDVM
EST ET CETERA. HEC EST
23. diſtinctio huius primi cōtenta uni
ca q̄ſtione. Cuius titulus is eſt. Vtrū
perſona ut eſt cōmune tribus perſo-
nis ſit ſecūda intētio. ¶ In quo titu
lo ſunt quatuor termini declarandi.
Primus eſt pſona, et capit̄ dup^r. Vno° proprie ut declaratur
infra et fo. 35. Alio° improprie, et ſic capit̄ trip^r. Primo p hi-
ſtriōe uel homine laruato ī comediis pſonas alioꝝ uerbis et ge
ſtibus rep̄ſentās. Secūdo eſt hō habens dignitatē ī eccleſia, de q
bus nihil ad ꝓpoſitū. Tertio eſt accñs grāmaticale nominis, p
nominis uerbi pticipii. ¶ Secūdus terminus eſt cōmune. Qui
capit̄ dup^r. Primo ſecūdum uocē et ſic uox equiuoca d̄r cōis.
Secūdo ſm̄ rem et ſic eſt quadruplex. Primo cālitate et illo°
cā pluriū dicit̄ cōmune. Secūdo denominatiua p̄dicatione ut al
bedo de lapide et ligno p̄dicat̄. Tertio p̄dicatiōe q̄dditatiua ut
aīal de hoīe et aſino. Quarto poſſeſſione ut temporale bonum
pluribus cōmune. Quinto reali unitate ut diuina eſſentia tri-
bus pſonis. Sexto officio et ſic rector pluriū dicit̄ cōmunis. Sep
timo uolūtaria cōmunicatiōe, ut ī īgreſſu religionis poſſidētiū.
Octauo ciuilit̄, et ſic eſt quadruplex. Primo cōia p̄dioꝝ. Secū-
do cōmunia de uſucapionibus. Tertio cōia de ſucceſſionibus.
Quarto cōidiuidēdo de q̄bus leges ciuiles clare determinant.
Et q̄a quaſi idem eſt de uniuerſali et cōi iō modos aliquos ulis
ponā ad quos reliqui reducūtur. Capit̄. n. multiplicit̄, primo in
rep̄ſentādo ut actus et ſpēs rep̄ſentātes obiectum ul̄e dicūtur
uniuerſalia. Secūdo in ſignificādo ut cōceptus et uoces et ſcrip
ture. Tertio ī cauſando ut cā pluriū. Quarto ī diſtribuēdo, ut
ſigna uniuerſalia et cetera diſtribuētia. Quinto ī informādo,
paſſiue ut materia prima eſt uniuerſale paſſiuū omniū, actiue
aūt, nō q̄dem effectiue ſed formalit̄ eſt forma ut forma corpo
reitatis. Sexto ī eſſendo, et hoc duplicit̄ ꝓprie. ſ. ut eſſentia diui
na in pſonis, et improprie ut natura creata ī ſingularibus. Sep
timo meritorie ut xp̄s q plibus meruit, ſil̄r et alii ſancti. Octa
uo in ſupponēdo ut terminus ꝓ pluribus ſupponēs, q̄a nō ē idē
pro plibus ſupponere et plura ſignificare ut chimera plura ſi-
gnificat ſed ꝓ nullo ſupponit cū ſit īpoſſibile chimerā eſſe nec
in re nec in ītellectu. Nono uolūtarie cōicādo ut miniſtrās plu-
ribus. Decimū. Exēplādo ut exēplar artificis. Et uniuerſaliter
oēs modi cōis poſſunt huc applicari. ¶ Tertius terminus eſt
tres q in ſequēti diſtinctiōe declarabit̄. ¶ Quartus eſt ſecū
da intētio et eſt oīs relatio ꝯñs obiectū inquātū cognitū uel ac
tū cōponēdi uel diuidēdi intellectus ita ꝙ nullo° illa relatio cō
ſequeretur rem niſi eſſet cognita uel ſaltem p actum ītellectus
in tali eſſe cōſtituta ut patebit ī corpore q̄ſtionis. ¶ Decla-
ratis ergo terminis. Corpus q̄ſtionis ī duas diuidit̄. ſ. in litigati
uam et determinatiuā, q̄ habetur ibi. Ad queſtionem reſpōdeo.
¶ Primo fit lis cū Egidio et Varrone. Qui uolūt ꝙ hoc nomē
pſona ſit ſecūda intētio, ꝓbatur. Sicut īdiuiduū in oī natura. i.
q̄dditate ī reali exiſtētia ſiue ſit accñs ſiue ſubſtantia et ſicut
ſuppoſitū in oī ſubſtātiali natura, ſic pſona ī natura ītellectua
li, ſed īdiuiduū et ſuppoſitū ſunt ſecūde intētiones ergo et pſo-
na. Simile ꝓbatur, q̄a natura nō eſt q̄dditatiue idē ſed extra-
nea. ¶ Secūdo ꝓbatur. Omne cōmune prime ītentionis ē uni-
uerſale, pſona nō eſt uniuerſale, ergo etc. minor ꝓbatur, omne
uniuerſale uel eſt genus generaliſſimū, uel ſubalternū uel ſpe
cies ſpēaliſſima, ſed pſona nullū hoꝝ eſt ergo minor uera, non
primū nec ſecūdum ut notū eſt, nec tertiū q̄a nihil idē hēt duas
ſpēs ſpēaliſſimas, ſed ſi perſona eſſet talis ſpēs tres perſone ha

berent quaſi duas ſpecies ſpecialiſsimas.ſ.eſſentiam et perſo/
nã. Additur ab aliqbus ꝙ pſona dicit aliqd ſecũde intẽtionis in
cõcreto nõ in abſtracto et ſupponit ꝓ re prime intẽtionis ut ſpe
cies eſt ſecũda intẽtio et pdicatur de hoĩe et ſupponit ꝓ eo, nã
hõ pdicatur de ſorte et platone et nõ illa intẽtio ſpẽs. ¶ Con
tra hãc opinionem doctor arguit tripr. Primo ꝙ dicta opinãtis
que alibi dicit et repugnãt dicto preſenti. Ex hoc ſic. Quãdo a
formalibus cõſtitutiuis põt abſtrahi cõceptus prime intẽtionis
magis põt abſtrahi a cõſtitutis qa plus ꝯueniũt ut fo.94.co.i.
ſed ſecũdum opinãtem alibi pſone ꝯſtituũtur formaliter p re
lationes et nõ p abſoluta et ab illis relatiõibus poſſunt abſtra
hi cõceptus prime itentionis ut eſt ly rlo, dicẽdo pꝛnitas eſt re
latio, filiatio eſt rlo, ſpiratio eſt rlo, ergo et a pſonis poteſt ab
ſtrahi cõceptus prime intẽtionis. Et iducit modũ arguẽdi de cõ
ceptu certo et dubio, de quo ſupra fo.65. ¶ Secũdo arguit cõ
tra opinionẽ in ſe et hoc ſic. Oĩs ſecũda intẽtio eſt rlo rõnis p
tinens ad extremũ.i.ad cõceptũ ſubiecti uel pdicati, uel eſt ip
ſa unio extremoꝝ ſed perſona nõ eſt relatio rõnis, ergo nõ eſt
ſecunda intetio. Minor ꝓbat, qa oĩs rlo reqrit terminũ ſecũ ut
correlatiuũ, ſed pſona nõ reqrit ergo nõ eſt relatio. ¶ Ter-
tio reducit argumẽtũ in oppoſitũ ſic. Indiuidui unitas ẽ ex na
tura rei et prima intẽtio, ergo ſi eſt ſimile de pſona et idiuiduo
etiã pſona eſt prima itentio. ¶ Preterea. res eſt cõmune pdi-
cabile uniuoce de tribus pſonis, ergo perſona eſt res et nõ intẽ
tio, qa res nõ pdicat uniuoce de itentione. ¶ Cõtra additũ ar
guit doc. ſic. Adiectiuũ nõ determinat niſi ſubſtãtiuũ ſuũ quod
terminat depẽdentiã eius, ſed pſona ſm te ẽ cõcretũ adiectiuũ,
ergo illud adiectiuũ tres nõ terminat ad ipm, et per ꝯñs illa ẽ
incõgrua, tres perſone, uel oporteret ſubintelligere aliqd aliud
ſubſtãtiuũ. ¶ In illa lrã fundãtur.9.dicta. Primũ. Quid ſit
indiuiduũ, ſuppoſitũ, perſona, et quõ differãt pꝫ fo.59.co.4.et
fo.60.col.i. Secũdum. Cõſtitutiuũ capitur dupr, unoº actiue, et
ſic illud quod effectiue aliqd facit dr cõſtitutiuũ uel natũ eſt
facere. Alioº formalit, et ſic quodlibet quod eſt de eſſentia al
terius dr cõſtitutiuũ eius. Tota.n.qdditas adequate cõſtituit, ſꝫ
pars partialiter, anthonomaſtice tñ ultimũ cõpletiuũ quod oĩa
alia pſupponit dr formale cõſtitutiuũ et ſic capitur i ꝓpoſito.
Tertiũ. Quãdo dr aliqd cõmune reale abſtrahi nõ debet itel-
ligi ꝙ illud abſtractũ ſit ens reale cũ nullũ eſſe habeat niſi in i
tellectu, ſed ſic debet itelligi. Intellectus format aliquam ſpẽm
q̃ eſt ens reale et illa repſentat aliquod obiectũ reale eo ꝙ hẽt
in ſe idolũ et ſimilitudinẽ illius rei, et a re reali repſentata dr
cõmune reale, nec tñ repſentat rem q̃ ſit realiter cõis ſed illud
idolũ repñtat illã rem ſingularẽ nõ ſm oẽs cõceptus de illa re
ſingulari formabiles, ut de ſorte poſſum formare cõceptũ rep
ſentantẽ tm̃ naturã humanã ſine hecheitate uel ſingularitate,
et qa hec natura humana realiter eſt i ſorte licet cũ ſingula-
ritate iõ cõceptus repſentãs talẽ naturã dr realis, eo ꝙ repſen
tat aliqd realiter exiſtens in oĩbus hominibus, licet nõ totũ qd
eſt in oĩbus hominibus. Quartũ. Oĩs cõceptus repſentãs aliqd
in re uel potens realiter eſſe dr prima itentio, ſed oẽ illud quod
nõ eſt i re repibile ſed tm̃ in cõceptu tali, uel quod nulloº ineſt
uel nulloº pdicatur de re uel intẽtione niſi per hoc ꝙ itellectus
aliqd negotiatus eſt circa rem uel cõceptũ dr ſecũda intentio.
Similiter dicẽdum eſt de aliis potentiis cognitiuis et appetiti-
uis, ut ſic fiat ſecũda intentio, ut qñ intellectus format ſpeciem
intelligibilem i qua relucet idolum hominis abſq; cõditionibus
indiuiduãtibus illud idolũ eſt ulẽ.i.pdicabile de oĩbus homini
bus uniuoce, et illa pdicabilitas nulloº eſt i re, nec pdicatur de
re ſed de illo cõceptu uel idolo et nõ ieſſet ei niſi qa intellectus
aliqd circa rem negotiatus eſt.i.ſpeciẽ intelligibilẽ ꝓduxit. Ex
quo pꝫ ꝙ nõ reqritur actus itelligendi ad cauſandũ actu uni-
uerſale, qa doctor expſſe dicit diſt.3.pte.3.q.i.ꝙ ante omnẽ ac-
tum itelligẽdi i ſpẽ eſt actu ulẽ q̃ uniuerſalitas eſt ſecũda itẽ
tio. Patet ſimiliter ꝙ irrõnabiliter dicãt hi q uolũt ꝙ nũq; poſ-
ſit eſſe ſecũda intentio niſi pcedẽte actu cõparãdi unã rem alte
ri, uel unã pluribus, uel ples pluribus. Patet.n.ꝙ ſtatim forma
ta ſpecie itelligibili cũ ſm doc. naturaliter et neceſſario repſen
tat ulẽ ineſt uniuerſalitas abſq; oĩ cõparatiõe itellectus. Nec
doc. hic dicit ꝙ ſecũda itentio cauſetur per actũ intellectus cõ-
parãtis ſed negotiãtis aliqd circa rem prime itentionis. Suffi-
cit.n.ꝙ itellectus ſpeciẽ cauſet, uel pmiſſas et ꝯcluſionẽ formet
in debito modo et figura, tunc.n. ex ipſis ſic formatis oritur cõ
ſequẽtia q̃ eſt ſecũda itentio, et dr ſyllogiſmus. Quintũ. Rela-
tio eſt cõmune uniuocũ ad tres pſonas diuinas, pſona ſimiliter,
Et qa cõceptus perſone et relationis ſunt ſumpti a rebus et re
pſentãt aliqd in re, ideo ſunt prime intentiones. Sextũ. Intellec-
tus nihil põt cauſare circa primã intentionẽ niſi tantũ relatio-
nem rationis.i. nullã relationẽ realem ſiue nihil relatiuũ rea-
liter, põt tamen cauſare idolum abſolutũ ſm doc. infra di.36.
ideo nõ tm̃ relationes ſed etiã abſoluta põt cauſare circa rem
pter actus et ſpecies que ſunt entia realia, et ideo lrã debet in-
telligi ut ductum eſt. Septimũ. Intentio ſecũda ptinens ad ex-
tremũ intellectus cõponentis.i. propoſitionẽ affirmatiuã for-
mantis uel diuidentis, ideſt propoſitionem negatiuam forman-
tis eſt relatio que terminos propoſitionum in ſe cõcernit, ut eſt
uniuerſale, ſingulare, genus, differentia, proprium, accidens, et
omnes relationes de libro pdicabiliũ et pdicamẽtoꝝ, ſed inten-
tio ſecũda ptinens ad actum itellectus cõferentis unũ alteri.i.
cõponẽtis unũ extremũ alteri ſicut eſt unio terminoꝝ q̃ eſt re-
latio orationis ſiue ſecũda intentio quã dicit oratio, et uariat
ſm ꝙ diuerſimode uniũtur termini orõnaliter. Et tales ſunt in
tentiones de libro piher. Similiter formatio argumentationum
habet cõſequẽtes ſecũdas intentiones, q̃ dicũtur ꝯñtie uel illa-
tiones. Et tales ſunt in tota noua logica. Ex quo pꝫ ꝙ intentio i
genere eſt duplex.ſ. fundata i termino incõplexo et in orõne.
Octauũ. Cum doc. dicit ꝙ ſecũda itentio eſt relatio ptinens ad
extremũ uel actum itellectus, illa diſiũctiua ꝓcedit ſm opi-
nionũ diuerſitatẽ, qa aliqui tenent ꝙ i actu eſt idolũ obiecti et
illa idola ſimul uniũtur per itellectũ orationaliter uel propoſi
tionaliter, et illa unio q̃ eſt ſecũda itentio fundatur in illis ido
lis, alii tenent ꝙ nulla idola ſunt ponenda, ideo totũ quod eſt in
propoſitione mentali eſt actus intelligẽdi. Et ꝓpter hoc doc. po
nit illã diſiũctiuã. Sed prima opinio eſt de mente doc. qa ideo il
la unio eſt relatio rõnis, qa fundamẽtũ et terminus ſunt entia
rationis. Nonũ. Perſona eſt ſuperius uniuocũ ad perſonã abſo
lutã et reſpectiuã, et ideo cũ oẽ inferius ſit extraneũ ſupiori ſe
quitur ꝙ pſona de ſe nec eſt abſoluta nec reſpectiua, et p ꝯñs
non eſt ſecũda intentio q̃ tm̃ eſt relatio, pꝫ etiã qa nõ correqrit
correlatiuũ. Non.n.dr alicuius perſona, uel alteri perſona uel
alio perſona. Quomodo relatio poſſit itelligi et quomõ reqrat
correlatiuũ pꝫ. Decimũ. Cũ doc. dicit ꝙ unitas ẽ paſſio entis ca
pit paſſionẽ large, ſed eſt modus itriſecus ut pꝫ ſupra fo.44.
col.4.et fo.45.col.i. Quid ſit paſſio pꝫ fo.50.col.2. Vtrũ autẽ
paſſio ſequatur ex natura rei uideat de riſibili et ſibi ſimili-
bus ſupra fo.38.col.4. Quõ perſona diuidatur i pſonis diui-
nis, et in eis numeretur uide fo.i7.col.4.

¶ AD QVESTIONEM RESPONDEO etc. Hec eſt pꝫ
determinatiua. Et cõſiſtit i.i6.dictis. Primũ. Perſona qdditati-
ue eſt incõicabilis exiſtentia nature itellectualis, ita ꝙ incõica
bilitas ẽ formale et alia ſunt addita, de quo uide dicta fo.42.
col.2.et fo.60.col.3. Ideo aĩa nõ eſt pſona, qa eſt forma mate-
rie et naturaliter inclinat ad eſſendũ in alio. Secũdum. Cõmu-
nicabilitas eẽntie diuine nõ eſt relatio realis, nec etiã actualis

cõmunicatio qa ipa eẽntia et perſona cui cõmunicat nõ diſtinguuntur realiter. Tertium. Perſone diuine per hoc diſtinguntur a creaturis qa ultimũ cõſtitutiuũ pſonaꝝ creataꝝ eſt duplex negatio, de qua fo.60.col.3. ſꝫ pſonaꝝ diuinaꝝ eſt triplex negatio cũ relatione poſitiua utꝫ ibidẽ. Quartũ. Ab oĩbus primo diuerſis.i.in nullo cõceptu qdditatiuo cõuenientibus põt abſtrahi cõceptus negatiuus unius rõnis uel uniuocus, ut nõ icludere ꝯdictionẽ uel ſimiles. In ꝓpoſito aũt ſi relationes pſonales eſſent primo diuerſe in pſonis diuinis, adhuc poſſet ab eis abſtrahi cõceptus negatiuus uniuocus ut icõicabilitas, tñ nõ ſunt primo diuerſe i cõceptu ſed.i re iõ põt cõceptus relationis cõis uniuocus abſtrahi ab eis, ueꝝ tñ in reſolutione relationis pſonalis ultimo deuenit ad aliqua primo diuerſa. Quintũ. Cõceptus eſt duplex.ſ.negatiuus et poſitiuus, et uterqꝫ eſt duplex.ſ. prime et ſecũde intẽtionis, oĩs conceptus q ſit imediate a re ſine opere.i.nõ pciſe p opus itellectus eſt prime itentionis. Sextum. Nõ reqritur ad hoc ꝙ negatio ſit uniuoce cõmunis pluribus ꝙ pſupponat aliqd poſitiuũ ꝓpter quod ſit illa negatio ꝯmunis, qa aliqua negatio eſt uniuoce cõmunis enti et nihilo in qbus nihil uniuocũ poſitiuũ eſt. Septimũ, Nõ debet credi ꝙ ens ſit cõmune uniuocũ ultimis differentiis imo ſimpr nihil niſi negatio eſt eis cõmunis. Octauũ. Negatio ideo eſt unius ratiõis qa opponitur affirmationi unius rationis, nõ qa cõſeqtur affirmationẽ unius rationis, qa multe negationes nullã affirmationẽ ſequũtur ut ille q̃ ſunt cõmunes enti et nihilo, tñ oĩs negatio opponitur uni affirmationi .ſ.ei quã negat. Nonũ. Cũ negatio nihil ſit nõ põt eſſe alicuius dignitatis nec debet adorari nec aliqs actus realis.i.phyſicus circa ipſam fieri, ut nõ põt generari nec fieri, nec corrũpi, tñ circa eã põt actus itentionalis fieri, ut itellectio et uolitio. Decimũ. Negatio ẽ duplex.ſ.i gñre q̃ ẽ q̃ aliqd certũ reqrit, et extra gen⁹ q̃ nullũ ens põit nec aliqd reqrit. Vndecimũ. In hoc differt negatio i genere, negatio extra genus, et priuatio, qa priuatio pſupponit aliqd naturaliter ordinatũ ad formã oppoſitã priuationi, ut cecitas pſupponit oculũ naturaliter ordinatũ et determinate ad uiſum (Quid ſit priuatio ſm ſe et genus pꝫ ifra diſt.28. Sed negatio extra genus ſimpr nihil ponit et pdicatur de ente et nõ ente. Negatio aũt in genere reqrit ſubiectũ, ſed nõ oportet ꝙ ſit naturaliter et determinate ordinatũ ad formã priuatã, ut paries eſt nõ albus. Duodecimũ. Diuerſitas dicit negationẽ i genere, qa neceſſario pſuppõit extrema, et tñ nõ naturaliter ordinatur ad idẽptitatẽ. Similit incõmunicabilitas i pſonis diuinis. Tredecimũ. Perſona diuina nõ debet adorari rõne negationũ quas iportat, ſed rõne eſſentie quã includit. Silr non põt generari niſi rõne totius poſitiui quod dicit pſona. Decimũquartũ. Sepe unũ oppoſitũ eſt reale et aliud rationis, ſimiliter aliqñ unũ oppoſitũ eſt rlo rõnis, et aliud negatio relationis realis ut idẽptitas eſt rlo rõnis cũ non habeat extrema realiter diſticta, tñ diuerſitas eſt relatio realis q̃ eſt oppoſita relatio idẽptitati. Similiter aliqd põt conuenire alicui tm̃ p actum itellectus, et tñ alteri realiter repugnat ſicut uniuerſalitas nulli ieſt niſi p itellectũ, tñ alicui realitir repugnat ut ſorti. Decimũquintũ. Cõicabilitas ieſt eẽntie diuine, et ẽ ides realiter eẽntie ſm totũ quod ẽ i re, qa tñ formaliter dicit relationẽ aptitudinalẽ ipa nõ põt eſſe rlo realis, nec etiã cõmunicatio actualis põt eſſe rlo realis, ut pꝫ ſupra i eadẽ q̃ſtione. Incõmunicabilitas aũt realiter cõuenit pſone, licet cõicabilitas non cõueniat eſſentie realiter ſic itelligẽdo ꝙ illa relatio ſit uere et proprie realis. Eſt tñ cõicabilis ex ꝓpria ſua natura pluribus, ideo illa rlo eſt cõformis eẽntie ex natura rei, ſicut nulla aptitudo eſt ens reale, tñ ſemp fundatur i natura rei. Decimũſextũ. Nõ tm̃ natura ſpecifica põt abſtrahi ab idiuiduis, ſed etias aliqs cõceptus cõmunis idiuiduis ut idiuidua ſunt, ut a ſorte et platone, nõ ſolum abſtrahi poteſt conceptus hominis in uniuerſali, ſed etiam conceptus indiuidui, ſuppoſiti, perſone incõmunicabilis et huiuſmodi que dicuntur predicata propria, ideſt nõ quidditatiua ſm naturam ſpecificam, ſed cõmunia in ratione indiuidui uel perſone etc.

DISTINCTIO VIGESIMAQVARTA.

HIC DILIGENTER. CIRCA DISTINCTIONEM.24. QVERO etc. Hec eſt diſtinctio.24. primi libri et cõtinetur unica.q. Cuius titulus talis eſt. Vtrũ i diuinis ſit ꝓprie numerus. ¶ Primus terminus.ſ.diuinus declaratus eſt fo.52.col.3. ¶ Secũdus.ſ.ꝓprie declaratus ẽ fo. 112.co.1. ¶ Tertius.ſ.numerus uidetur nihil aliud eſſe niſi aggregatio unitatũ q̃ unitates ſunt modi reꝝ eẽntialiter et realiter diſtictaꝝ, ita ꝙ nõ uidetur alia unitas ponẽda i numero niſi aggregationis. ita ꝙ numerus ternarius ſolũ diceretur tria ſimul aggregata. Sed qd ueritatis cõtineat hec opi. pꝫ i logica i tractatu de pñtis. ¶ Seqtur ex his ꝙ i diuinis nullo° eſt ꝓprie numerus ponẽdus ũ numerata i diuinis ut pſone et attributa nõ ſint eẽntialiter diſtincta uerũtamen ſi i ubi cõcipetur pluralitas ſine diſtictione eſſentiali uere i deo eſſet ponẽdus numerus reꝝ.i.pſonaꝝ, ſilr rõnũ formaliũ. Sed qa cõiter cõcipiũtur numerata cũ diſtinctione eſſentiali ideo cõiter negatur i deo proprie eſſe numerus. ¶ Doctor tñ notat primo ꝙ due ſunt opiniones de numero. Prima ꝙ aliqua forma una realis eſt i unitatibus ita ꝙ i duabus eſt alia forma realis accidẽtalis q̃ i tribus etc. Secũda uult ꝙ nihil reale aliud ſit ibi niſi unitates. Certũ eſt ꝙ i diuinis non eſt numerus primo° qa illo° eſt compoſit⁹ ex materia et forma, nec ſecũdo° qa oĩa ſunt idẽ i diuinis. Secũdo notat. Si numerus nullũ unũ eſſe habeat niſi in itellectu cõcipiẽte ſicut ueꝝ uidetur, ſic nõ eſſet niſi conceptus unus et per ꝯñs trinitas nõ eſt niſi unus ꝯceptus totalis triũ perſonaꝝ. Tertio notãdum ꝙ trinitas dicit diſtinctionẽ realẽ triũ, ideo illa ualde impropria eſt, trina deitas, et ideo uerſus concluſiuus aliquoꝝ hymnoꝝ increpatur, et forte eſt hereticũ deitatẽ eſſe trinã eo ꝙ eſt ultimate abſtracta et nullo modo cõcernit perſonas ratione quaꝝ ſolum dicitur eſſe trinitas in diuinis.

DISTINCTIO VIGESIMAQVINTA.

PRETEREA CONSIDERANDVM ET CETE. HEC EST.25 diſtinctio primi libri circa quã mouetur talis.q. Vtrũ perſona i diuinis dicat ſubſtãtiã uel relationẽ. Ly perſona declaratur diſtin. 23. ¶ Diuinus fo.52.col.4. Dico capit quadrupliciter. Primo theologicalit et hoc dupr, uno° ad intra et hoc ſimilit dupr. Primo eſſentialiter et ſic iteꝝ dupr, uno° realit, et ſic itelligere dei dr̃ dicere, alio° rõne, et ſic ꝓductio reꝝ in eſſe cognito uel ꝓductio ideaꝝ dr̃ dicere. Silr declarare obiectũ cognitũ eſt rlo rõnis et uocatur dicere, ſecũdo capit dicere notionaliter et ſic idẽ eſt quod generatio filii uel uerbi. Alio° theologicaliter capit ad extra, et ſic ars.i. itellectio reꝝ creabilius dicere dicitur. Secũdo pricipaliter capit animaſtice et ſic productio ꝯcũqꝫ cuiuſcũqꝫ p potentiã cognitiuã dr̃ dicere. Tertio principaliter capit ciuiliter pro iubere. Quarto pricipalit capitur grãmaticaliter, et hoc ſeptupliciter, primo expoſitiue ut

cū quis aliquid loquitur indeterminate et uult determinare interponit dico ut fluuium maximum uidi fluuium dico Danubium. ſecūdo pro uoce exprimere. tertio pro aſſerere aliquid ita eſſe. quarto pro interpretari. quinto pro laudare. ſexto pro promittere. ſeptimo pro preordinare. Dicitur etiam capitur ſextuplicit. primo pro refertur ut cū dicitur relatiua dicuntur ad inuicem, ſecundo pro ſignificatur. tertio pro uoce exprimitur. quarto pro actu exercito ſcilicet pro eſt ut in diffinitione uniuocorum dicendo uniuoca dicuntur ideſt ſunt etc. quinto pro p̄dicatur ut predicatus dicitur de ſubiecto. ſexto pro deriuatur. Subſtātia capitur dupliciter, uno modo improprie et metaphorice pro fundamento, ut Hebre. ii. fides eſt ſubſtantia ideſt fundamentum alio modo proprie et hoc ſeptupliciter, primo grammaticaliter et hoc dupliciter, uno modo generaliter ut eſt modus ſignificandi uel intelligendi. Modus ſignificandi per modum per ſe ſtantis eſt nomen ſubſtantiuum et ſic eſt accidens nominis, uerbi et pronoīs et ſecundū aliquos capitur iterum tripliciter. primo omne nomen ſignificat per modum entis ut ſignificati generalis, et dicitur per modū ſubſtantie et ſignificat ſub rōe proprii ſui ſignificati ut diſtiguitur ab alio, et dicitur per modum qualitatis, ut homo dicitur ens habens humanitatem rōne ly ens dicitur ſignificare per modum ſubſtantie, et ratione ly habens humanitatem dicitur ſignificare per modum qualitatis. Secundo id quod cognoſcitur dicitur ſubſtantia et quo cognoſcitur ſiue ſit accidens ſiue ratio formalis eius dicitur qualitas. Tertio ſignificare per modum habitus ideſt quietis dicitur ſubſtantia. Alio modo grāmaticaliter capitur ſubſtantia ſpecialiter, et ſic dicit actum eſſendi ut uerba ſubſtantiua. Secundo capitur logicaliter, et hoc dupliciter, uno modo ut eſt proprietas propoſitionis qua dicitur diuidi ſm ſubſtantiam in cathegoricā et hypotheticā. alio modo pro predicamento ſubſtantie ut eſt ſecunda intentio, et diuiditur ꝑ diuiſionem ſubſtantie. Tertio capitur phyſicaliter, et hoc tripliciter, quia primo dicitur a ſubſtādo, et ſic iterū tripliciter. primo ſubſtando nature, et ſic ſuppoſitū dr̄ ſuba. ſecundo proprietati uel ſpecifice, et hoc eſſentiali qualis eſt differētia. illo mō genus dicitur ſuba. uel accidentali accidēte proprio, et ſic ſpēs dr̄ ſuba. uel indiuiduali, illo modo iterū ſpēs eſt ſuba. tertio accidenti, et hoc dupliciter, uel proprie et ſic ſubſtātia cōpleta creata dicit ſubſtantia. uel improprie pro extraneo, et ſic oīs materia dicit ſuba reſpectu forme. ſecundo dicitur a ſubſiſtendo. i. incōicabiliter eēndo, et ſic ſolum ſuppoſitū ſubſtantiale dicitur ſuba. tertio dicitur a per ſe ſtādo, et ſic omne qđ realiter exiſtit et nulli accidentaliter inheret dicitur ſubſtātia. Quarto capitur metaphyſicaliter. et hoc tripliciter. primo ḡnaliter pro cuiuſlibet rei quidditate ut in diffinitione uniuocorū et equiuocorū. ſecūdo ſpecialiter pro omni abſoluto illo modo ſepe capit Boetius. tertio ſpecialiſſime pro quidditate reponibili in prepicamento ſubſtantie. Quinto capitur moraliter pro firmitate intellectus ut omne euidenter uerū dicitur ſubſtantialiter uerū, uel uoluntatis, et ſic conſtantia morū dicitur ſubſtantia. Sexto ciuiliter pro omni re corporali poſſeſſa uel utili extra naturā propriā hominis. Septimo theologicaliter, et hoc quadrupliciter, primo cōmuniſſime, omne initium plurium, ut dictū eſt de fide, ſecundo pro abſolutis in diuinis ut diſtinguūtur contra relatiua. tertio proprie. et hoc dupliciter, uno mō eſſentialiter pro eſſentia diuina alio modo perſonaliter, et ſic perſona dicitur ſubſtantia deriuando a ſubſiſtendo. i. icōicabiliter eſſendo. quarto pro priiſſime pro eſſentia diuina abſtractiſſime conſiderata eo ꝙ in ipam omne aliud reducitur. ¶ Relatio eſt illud cuius eſſe ē ad aliud ſe habere ſm ꝙ docetur in predicamentis. Pro euidentia aūt huius termini notandū primo ꝙ terminus relatiui ē res in qua relatio oppoſita ſubiectatur, ſed correlatiuū eſt concretū relationis oppoſite. Secūdo notandū ꝙ illa quatuor differūt .ſ. rlo, relatiuū, correlatiuū, relatū. Nā rlo ē rō referēdi unū ad aliud. Relatiuū eſt illud quod refertur per relationē. Correlatiuū eſt id ad qđ refertur. Sed relatū eſt res in qua relatio ſubiectatur. Tertio notandū ꝙ relatiuū i diuinis eſt duplex ſcilicet ad intra et ad extra. Primum eſt duplex ſcilicet reale quod importat relationem perſone ad perſonam aliam, et rationis quod importat relationē eſſentie ad ſe, uel perſone ad ſe. uel eſſentie ad perſonam uel econuerſo. Secundū eſt tantū rationis ut dominiū. ¶ Declaratis ergo terminis ſolutio queſtionis conſiſtit in nouem dictis. Primum. Perſona non eſt relatio uni ſoli perſone propria, quia perſona eſt cōe uniuocū. Nā oē quod numeratur eſt uniuocū, ſed perſona numeratur dicendo tres perſone. Secundū. Perſona non eſt relatio cōis tribus perſonis, Probatur, qn̄ aliquid inferius refertur ad aliud, tunc omne per ſe ſuperius illius relati refertur ad idē. ut ſi duplū refertur ad dimidiū, etiā multiplex quod eſt genus dupli refert ad ipm, et ſimiliter relatiuū quod eſt genus generaliſſimum. nā duplum eſt duplum dimidii. et eſt multiplex eius et relatiuum eius, ſed licet pater ſit pater filii, non tn̄ eſt pſona filii. ergo ly perſona non eſt per ſe ſupius ad relatiua perſonarū inquantū relatiua. Tertiū. Supius alicuius relatiui non eſt primo correlatiuū correlatiui inferioris ut multiplex nō eſt adequatū correlatiuū dimidii quia nō eſt mutua et conuertibilis et uniuerſalis correlatio, ut nō ſeꝛ oē dimidiū eſt dimidiū multiplicis, ergo ecōuerſo oē multiplex eſt dimidii multiplex. Quartū. Primo correlatiua dicūtur aliqn̄ illa de quibus principaliter dn̄r rlones, et ſecūdo correlatiua de quibus ſecundario dicūtur, ut ſor. eſt pr̄ Plato eſt filius, ſunt primo correlatiua, ſꝫ potentia paſſiua et actiua generādi dn̄r ſecundario relatiua. Cū aliquādo dicitur ꝙ ſit mutuitas inter relatiua uerū eſt de primo relatiuis non de ſecūdario relatiuis. i. quādo predicantur formaliter de eis rlones, tūc ſunt realiter diſtincta, quādo aūt nō, nō ſicut p̄nitas et filiatio inſunt eſſentie, et quia nō denoīant eam forꝛ ideo non diſtinguitur eētia per eas. Ex quo pꝫ ꝙ aliquando relatio denominat fundamentū ſubiectū et ſuppoſitū ut ſimilitudo albedinē que dr̄ ſimilis alteri et eſt fundamentū ſimilitudinis, ſecundo hominē qui eſt ſubiectū, et tertio hūc hominē qui eſt ſuppoſitū, aliqn̄ ſolū fundamentū ut inherentia qua albedo inheret homini dr̄ tm̄ de ea, et nullo mō de hoīe, nā hō nō inheret, aliqn̄ tm̄ ſuppoſitum ut p̄nitas in diuinis loquēdo de denominatione formali. Quintū. Perſona non eſt ſuba ſecunda .i. quidditas, quia eētia eſt talis quidditas perſonaꝝ. Sextū. Si pſona quidditatiue eſt incōicabilis exn̄tia que eſt negatio i genere cōis tribus pſonis, tūc primo cōnotat pſonā poſitiuā totā. ſecūdo rlonē pſonalē, tertio eētiā. Si aūt teneatꝛ ꝙ pſona qdditatiue ſit aliqđ poſitiuū cōe tribꝰ, ita ꝙ ſcat tale cōe tūc primo cōnotat hāc et hāc pſonā. ſecūdo rlones. tertio eētiā. Septimū. Oē ſupius cōnotat ſuū inferius. Octauū. Quādo queritur. qđ eſt hoc ly quid pōt dupꝛ intelligi. Primo quid ſit qdditatiue. Secundo quale ens ſit uel cuius ſpeciei uel qđ nomē ſcet uel qđ ſit illud, de quo ipm p̄dicetur. Nonū. Quādo Ioā. in canonica ſua dicit ꝙ tres ſunt etc. nō determinat quid tres ſunt ideo qn̄ poſtea fideles cōfitebantur tres eē in diuinis heretici querebant ab eis quid tres, ita ꝙ nō itendebāt q̄rere quidditatē numeri ternarii, ſed ſubſtātiuū de quo p̄dicatur ly tres, ideo eccleſia dedit hoc nomen pſona pro ſubſtātiuo huius adiectiui tres. Quid ergo generaliter capiēdo querit de quidditate et eētia rei, ſed ſpecialiter capiendo querit ſuppoſitū uel ſubiectū uel ſubſtantiuū. ut dictū eſt. Vtrū perſone ſint abſolute uel reſpectiue, patebit diſtinctione ſequenti.

DISTINCTIO. VIGESIMA SEXTA.

NVNC DE PROPRIETATIBꝰ CIRCA ETC. HEC EST .26. diſtinctio primi libri. In qua doc. procedit diſputatiue et nihil certi determinat ideo ſicco pede tranſibo. Nullũ tñ uerbum in hac diſtinctione motũ relinquitur indiſcuſſum in aliis locis ut ſatis oſtendit tabula. Circa hanc autẽ diſtinctionem doc. mouet queſtionẽ unã tm̃ cuius titulus talis eſt. Vtrũ perſone cõſtituantur in eſſe pſonali per rõnes originis. ¶ Termini ſunt declarati pter rõnẽ originis, que idẽ eſt qđ ipa productio ſiue actiua ſiue paſſiua.i.producere et pduci. ¶ In hac q̃ſtione doc. ſic procedit. Primo opinionẽ unã ponit quã improbat. Secundo duas alias quas pbat et ĩprobat et utranq; ſub dubio relinquit q̃uis uideatur declinare ad illã q pſone cõſtituãtur p rõnes.

¶ Opinio improbanda eſt Prepoſitini qui dicit q pſone cõſtituuntur ſe ipſis forʳ et nullo alio. Probat, pſona eſt eque ſimplex ſicut eẽntia, ergo ſicut eẽntia ſe ipa eſt eẽntia ſic et pſona ſe ipſa eſt pſona. Secundo ſic. Idem eſt pater et paternitas, gº idem eſt dicere patrẽ cõſtitui paternitate et cõſtitui ſe ipſo. antecedẽs patet quia cõcretũ et abſtractũ idẽ ſignificãt. ¶ Cõtra hanc opinionẽ doc. ſic arguit. Primo. oĩa ſe ipſis diſtincta ſunt primo diuerſa.i.in nullo quidditatiue conuenientia, ſed perſone non ſunt primo diuerſe, ergo non diſtinguũtur ſe ipſis. Minor pꝫ quia conueniũt in eẽntia. ¶ Secundo. In eadem perſona eſt diſtinctio proprietatũ pꝫ Aug. ut pꝫ de innaſcibilitate et paternitate, ergo pr̃ nõ ſic eſt ſimplex quin in eo poſſint diſtincta haberi. ¶ Tertio ſic. In pr̃e ẽ generare et ſpirare in primo diſtinguitur a filio in ſecundo nõ, ergo non eſt ſic ſimplex pater quin aliquo ſui cõueniat, et aliquo differat. ¶ Quarto ſic. pprietates ſunt in perſonis, ſecũdũ pfationẽ que cantatur in miſſa de trinitate, ſed perſona nõ eſt in ſe ipſa, ergo. ¶ Quinto arguit Herueus cõtra ipm. Si pr̃ ſe toto diſtiguitur a filio gº et a ſpirituſancto, et per cõſequẽs eodẽ mõ ſe hẽt ad utrunq; et eandem rõnem hꝫ ad utrunq;, ſꝫ hoc eſt falſum nã generat filium et ſpirat ſpiritũſanctũ. Sed hoc argumentũ nõ uidetur ualere. Nã oĩ eo quo pater eſt eo diſtinguitur ab oĩ non habente tale eẽ ergo dato q pr̃ ſpiret ſpiritũſanctum, adhuc paternitate diſtinguitur ab eo, eo q paternitas non eſt in ſpũſcõ. ¶ Notãda ſunt plura bona que dicũtur in illa lr̃a. Nam perſona in re eſt ſimplex, in cõceptu tñ eſt reſolubilis in plura. Similiter qa eſſentia et relatio in perſona licet ſint idẽ realiter, diſtinguuntur tamen ex natura rei, ut dictum eſt diſt.2.et.8.

¶ ALIA EST OPINIO COMmunis etc. Hec eſt ſecũda pars principalis huius queſtionis. Et conſiſtit prima opinio huius partis in ſex dictis. Primũ. Perſone diuine conſtituunt per relationes originis. Probationes nũc differam uſq; ad ſolutionem. Secundum. Nihil idem realiter producit ſe ipm ſꝫ diſtinguũtur ſemper realiter. Tertium. Nihil in deo eſt informabile nec informatiuũ, cum omne informabile diſtinguatur realiter et eſſentialiter ab informante. Cum ergo relationes realiter diſtincte ſint in eẽntia diuina, ideo p ſe ſubſiſtũt. Quartũ. Cũ eẽntia et relatio diſtinguantur formaliter ut ſupra patuit diſt. ſecũda in fine et diſt.8.q.3. ſequitur q ad multiplicationeꝫ rõnũ nõ oꝫ eſſentiã multiplicari et diſtingui et ſic rõo eſt realiter idẽ eẽntie nõ realiter relationi oppoſite. Et q cõiter dr̃ q rõo tranſeat in eſſentiam et maneat exponitur fo.107.col.2. Quintũ. Nõ ſit cõpoſitio ex eẽntia et rõne in perſona diuina, quia eſſentia propter infinitatẽ idẽtificat ſibi rõnẽ, ſm q dicĩẽ fo.66.col.2. In omni autẽ cõpoſitione partes componẽtes diſtinguuntur realiter et eẽntialiter. Sextũ. Non omnis relatio realis poteſt conſtituere perſonã diuinam ſed ſolum productio perſone. que pullulat ex memoria et uolũtate fecundis, de quibus ſupra diſt.5. ¶ Contra hanc opinionem ſunt argumenta que differam uſque ad ſolutionem.

¶ TERTIA OPINIO EST concordans etc. Hec eſt tertia opinio. que eſt Ioan. de Ripa ordinis minorũ, lꝫ nõ primo eã poſuerit ſed Sco. tñ. Ioãnes ſeʳ eam, cõnumerãdo opinionẽ Prepoſitini. Et cõſiſtit in tredicim dictis. Primũ. Perſone diuĩe ſunt abſolute. Et probat per diſtinctionẽ ſancti Bonauenture que talis eſt. Subſtantia capitur dupʳ, uno mõ pro eẽntia, alio modo pro ſuppoſito primo modo dicit quid, ſecundo mõ aliquid. primo mõ eſſentia dr̃ ſecundũ ſubſtantiã. ſecundo mõ dr̃ perſona ſm ſubſtantiam. Subſtantia primo modo non multiplicatur in diuinis ſed ſecũdo modo. Secundum. Subſtantia primo mõ nullo modo refertur ſed ſubſtantia ſecundo modo refertur ſed ñ eſt illa rõo quidditatiue ſed eſt extranea ſibi illa relatio. Tertiũ. Illa que cõſtituũt perſonas ſunt abſoluta ſed hñt annexas relationes, ita q pſone referuntur ut pater generat, et filius generatur etc. Si obiicitur, tñ ſancti cõiter dicũt q perſone diſtinguuntur per relationes. Reſpondet iterum per ſanctũ Bonauẽturã qui dicit, q relationes ut ſunt relationes non diſtinguunt perſonas ſed inquantum ſunt productiones. Et debet hoc dictũ ſic intelligi, productiones non ſunt diſtinctio perſonarũ formaliter, tñ ſunt illa per que producuntur actiue illa diſtincta, ſicut omnis productio effectiue in creaturis diſtinguit productũ ſed formaliter diſtinguitur aliquo quod eſt in ipa formaliter. Nã generatio et quelibet productio reducitur ad genus cauſe efficientis, nõ tñ eſt cauſa efficiens, ſed ẽ ipa efficientia. Quartum. Productiones diuine non diſtinguũt perſonas pprie effectiue. quia efficientia eſt in eſſentialiter diſtictis ſed diſtiguũt principiatiue. Nã principiare eſt ſuperius ad cãre et conuenit diuinis, nõ aũt cãre. Aptũ exemplũ poſſet poni, ſi aĩa intellectiua produceret cor, poſt cor aĩatum produceret manũ eſſet una aĩa numero, et tñ eẽt diſtinctio per pductiones. Quintũ. Quicquid ſcriptura ſacra et cõcilia et doctores autentici determinãt de trinitate pſonaꝝ põt per tertiã opi. ſaluari. Nã cõgrue noĩantur pſone noĩbus relatiuis, qa uere ſunt in eis rõnes, et uere producitur una pſona ab alia, nec hr̃ ab eccleſia uel ſcriptura q perſone tm̃ diſtinguãtur per productiones. Sextũ. Non eſt negandũ eſſe uerũ id qđ eccleſia nõ determinat quaſi pter hoc non ſit uerũ quia nõ determinauit licet oĩa determinata ab ea ſint uera. Eccleſia aũt nunq; negat perſonas p proprietates abſolutas diſtingui. Septimũ. Quicqd per eccleſie determinationem tenemur tenere cõtinetur in ſimbolo aploꝝ.i.in credo in deum prẽm oĩpotentẽ. uel in ſimbolo niceno.i.in pr̃em qđ in miſſa ponitur qđ fuit cõditũ in cõcilio niceno, uel in ſimbolo athanaſii qđ incipit. Quicũq; uult ſaluus eẽ etc. uel ſub titulo de ſum. tri. et fide catho. in decretalibus. Octauũ. Salomõ q̃rit qđ ſit nomẽ filii dei pr̃is, per qđ pcatur q filius non eſt per filiationẽ, quia ſalamon ſciuit ipm eſſe filium quia noĩauit eum filius, et tñ ultra queſiuit de noĩe.i.de entitate abſoluta filii qua cõſtituitur ĩ eẽ perſonali. Nonum. Due ſunt cãe quare Saluator expreſſit perſonas noĩbus relatiuis. prima quia nõ poteramus cõcipere propria cõſtitutiua eaꝝ, ſꝫ relatiua ſunt nobis nota et notiora q̃ abſoluta ut patuit diſ.2.q.i.ĩ pricipio. Sepiꝰ ẽt exprimimus res p noĩa relatiua et officia q̃ p pꝓpria, ut rex, eps, doctor, pr̃ filiꝰ etc. Secunda cã. plus ẽ de neceſſitate fidei cognoſcere pductiones pſonaꝝ q̃ abſoluta eaꝝ iõ potiꝰ noĩauit xps pſonas noĩbꝰ pductiões pntibꝰ q̃ abſolutis. Decimũ. Cũ xps expſſerit perſonas eſſe relatiuas hoc pro certo tenendum eſt eſſe uerum, tñ q tacuit de abſolutis cõſtitutiuis non debet negari. Vndecimum

Quãdo nobis traditur ab eccleſia uel deo unus articulus fidei uerbis gñalibus, non oportet deſcendere ad particularia et dicere uerba generalia non eẽ uera niſi uerba particularia ſint uera, ut eccleſia et xp̃s dicunt perſonas eẽ relatiuas ſꝫ nõ dicunt ꝙ rlões cõſtituant perſonas uel nõ cõſtituãt, qa pñt uerba gñalia ſeruari ſine hoc ꝙ deſcendatur ad ꝑticularia, iõ non obligamur tenere ꝙ ꝑſone cõſtituãtur rlõibus, ſꝫ poſſumus ꝓbabiliter oppoſitũ tenere. Duodecimũ. Nõ uidetur reuerentiale dicere diuinas ꝑſonas eſſe tm̃ relatiuas cum perſone create ſint abſolute. Nã abſolutũ eſt maioris entitatis q̃; relatiuũ. Decimũ tertiũ. Propter rõnẽ ſolubilẽ nõ oꝫ aliquid tenere neceſſario eẽ de ſubſtantia fidei ita ꝙ aliquis ſe exponeret morti, nec oportet ſi aliquis ſanctus ſic dicit uel ſic arguat ꝙ ideo teneatur qlibet tenere ut articulũ fidei. ¶ Et poſtea ſoluit auctoritates que adducte fuerunt pro ſecunda opinione ibi alia eſt cõis opinio etc. Primo allegatur Aug. qui dicit. ꝙ oẽ abſolutũ ĩ diuinis dicatur ſub̃aliter. Rñdet diſtinguendo de ſub̃a ſicut in principio opinionis. Et uerum eſt oẽ abſolutũ in diuinis dr̃ ſꝫm ſub̃aꝫ primo uel ſecũdo mõ, nã eẽntialia dñr ſub̃aliter primo mõ, ſꝫ ꝑſonalia ſecũdo mõ. Et illa gloſa pꝫ per eundẽ Aug. qui dicit. ꝙ ſub̃a uel ſubſiſtere eo mõ quo loquuntur greci de ſub̃a. ſ. pro ꝑſona, ſit abſolutũ tñ referibile, quia dicit ꝙ deus ad ſe ſubſiſtit. Preterea. ſꝫm Aug. deus non relatiue ſubſiſtit ſicut non generat relatiue. i. ſicut principium gñationis eſt abſolutũ, ſic ẽt generationis terminus eſt abſolutũ. ſ. perſona, quia productio que eſt rlo eſt quodãmõ mediũ inter patrẽ et filiũ, ut abſoluta que dã. Preterea. cũ Aug. dicit eodẽ mõ dr̃ deus et perſona, ly eodem ſtat pro abſoluto, ut ſit ſenſus, abſoluto pr̃ eſt deus et perſona ſꝫ non eſt idẽ abſolutũ forʳ, quia eẽntia cõicabili eſt deus. et proprietate abſoluta incõicabili eſt perſona, quia pr̃ ſicut non eſt deus filii ſic nec ꝑſona filii tñ eẽntia non numeratur q̃; uis ꝑſona ſiue abſoluta talis ꝑſonalis proprietas numeretur.

¶ Secundo allegatur Aug. qui dicit. ꝙ pater eſt quicquid habet excepto relatiuo quod hẽt et non eſt ip̃m. Reſpondet, ex hoc non haberi ꝙ cõſtituatur relatione. ¶ Tertio allegat Boetiũ qui dicit. Subſtantia cõtinet unitatẽ, relatio multiplicat trinitatem. i. omne abſolutũ in diuinis eſt unum numero in tribus perſonis, ſed ſola relatio eſt multiplicata. Cum ergo perſone ſint multiplicate ſequitur ꝙ relationibus conſtituãtur et nullis abſolutis. ¶ Reſpondet ꝙ Boetius accipit relationem pro producere, et ſic uerũ eſt ꝙ relatio multiplicat non formaliter ſicut propria entitas multorum, ſed principiatiue, ſicut deus creando multiplicat animas effectiue non formaliter, et xp̃s panes.

¶ Quarto allegat Dam. qui dicit perſonas oĩno eſſe unũ preter ingenerationẽ et generationẽ et proceſſionẽ. Ad hoc rñdet ꝙ Dam. capit illa tria uocabula pro oĩbus propriis perſonarũ tam abſolutis q̃; relatiuis, quod pꝫ, qa omittit paternitatẽ quã ĩ alio loco, loco ingenerationis poſuit. ¶ Quinto allegat Rich. qui dicit ꝙ perſone nõ diſtingũtur niſi per aliũ et aliũ modum habendi eandẽ naturã, modo illi modi nõ ſunt abſoluta. Rñdet ꝙ ille modus alius eſt productio, et ideo prĩcipiatiue et actiue non diſtinguũtur niſi per ꝓductiones tñ forʳ per ꝓpriã entitatẽ abſolutã diſtinguũtur. ¶ Sexto allegat. Anſel. qui dicit omnia eẽ unũ in diuinis preter rlões et relatiua. Rñdet cõcedẽdo ꝙ relatiua nõ ſunt unũ. i. perſone que lꝫ referantur nõ tamẽ cõſtituũtur relatione. ¶ Ad rões pro ſecũda opinione adductas. Primo ſic arguitur. Oẽ abſolutũ additũ abſoluto facit cõpoſitionẽ, in diuina perſona nõ eſt cõpoſitio, ergo abſolute eẽntie nõ additur abſolutum conſtitutiuum. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doctor negat maioreꝫ, cuius ratio fuit dicta ſupra in hac opinione dicto quinto. Et de hoc habetur fo. 66. co. 2.

¶ Secundo ſic. Eadem natura non poteſt eſſe in diuerſis ſuppoſitis abſolutis ſine diuiſione illius nature. ſed diuina eſſentia non poteſt diuidi in perſonis diuinis, ergo non ſunt abſolute. ¶ Pro ſolutione huius argumenti notat doctor. Dato ꝙ perſone ſint relatiue ita uere et realiter ſubſiſtunt ſicut ſi ſunt abſolute, et tamen tunc non ponitur eſſentia diuidi. ergo nec nunc quia eſt ita infinita in ſuppoſitis relatiuis ſicut in abſolutis. Maior ergo ſimpliciter eſt falſa. ¶ Tertio ſic. Si relationes ſint in ꝑſonis et nõ cõſtituunt ꝑſonas in eſſe perſonali ſequũtur duo ĩcõueniẽtia. Primũ ꝙ erũt accidẽtales et aduẽticie. Secũdũ ꝙ erũt rlões rõnis, qa oĩs relatio aduenies ꝑſonis diuinis poſt ꝯſtitutionẽ earũ in eſſe ꝑſonali eſt rlo rationis. ¶ Ad hoc reſpondet ꝙ primum non eſt inconueniens, ut patet de ſpiratione actiua in patre et filio. Similiter probatio ſecundi eſt falſa, patet de eadem ſpiratione, quia aduenit patri et filio conſtitutis in eſſe perſonali, et tamen non eſt accidens, nec relatio rationis. ꝙ autem relatio dei ad creaturam eſt relatio rationis ideo eſt quia nõ eſt in deo ex neceſſitate fundamẽti ſicut ẽ hic. ¶ Quarto ſic. Si abſolutum conſtituit ergo actu eſt in perſona, et non ſolum cauſaliter et potentialiter, et per conſequens ẽ actus, et ſic ſunt tria in diuinis ſcilicet, eſſentia, relatio et illud abſolutum. ¶ Pro ſolutione notat. ꝙ non omne abſolutum eſt actus. i. forma dans eſſe formale quia in creaturis proprietas hypoſtatica. i. incõicabilis exiſtentia non dat eſſe, nec eſt actus illo modo quod ꝓbatur, quia natura humana in xp̃o habet idẽ eſſe quod haberet ſi dimitteret eam uerbũ, et tñ non habet proprietatem perſonalẽ. ¶ Preterea. talis proprietas nõ dat opationem, teſte Damſ. qui dicit aimus. i. dicimus uoluntates. i. uolitiones et operationes ſemp eẽ naturales. i. a natura ſpecifica ſuppoſiti et non hypoſtaticas. i. rõe proprietatis ꝑſonalis, quia ſi talis proprietas eẽt rõ operationũ et uolitionũ tunc ſicut ſũt tres tales proprietates in diuinis ſic eẽnt tres uolitiões et tres opationes in eis. ¶ Preterea. ſi eſt aliqd dans eẽ formale ſemper eſt aliud eẽntialiter diſtinctũ qd recipit tale eẽ, ſed in diuinis nullũ tale receptiuũ eſt. ¶ Preterea. ſi eẽt tale receptiuum in deo oporteret ꝙ ꝓprietas ꝑſonals eẽt tale, qa tm̃ duo ſunt in diuinis ſꝫm te, eẽntia et talis proprietas, eẽntia aũt dat eẽ gᵒ talis proprietas reciperet eẽ. De hoc latius uide diſt. 5. q. 2. in ſolutione difficultatũ ¶ Ad argumentũ ergo diſtĩguit de actu quia uno mõ capitur pro actuali exñtia, et ſic opponitur potẽtie alio mõ pro forma q̃ cũ potẽtia. i. materia cõſtituit totũ ꝯpoſitũ. Eſt ergo fallatia equiuocatiõis in argumẽto qa ex actu eẽ. i. exiſtẽter eẽ, ĩfert eẽ actũ. i. formã. Quãdo ẽt Anſ. dicit, ꝙ oẽ abſolutũ in diuinis ẽ perfectio ſimpʳ. Rñdet ꝙ loquitur de oĩbus abſolutis quidditatiuis nõ hypoſtaticis. i. ꝑſonalibus. ¶ Sꝫ qa tedioſum eẽt formare ad longũ argumenta et ſolutiones eorum notabilia dicta q̃ doctor ponit in hac materia ponã. Et ſũt 33. ¶ Primũ. In diuinis oĩa ſunt ex ſe realiter ſingularia, ſed in creaturis per aliqd poſitiuũ cõtrahitur natura ad eẽ ſingularitatis, perſonalitas aũt eſt pura negatio duplicis cõicatiõis, de quo fo. 60. col. 3. In diuinis proprietas perſonalis non eſt tãtũ negatio, ut fo. 60. col. 3. tamen nullo modo dat eſſe eo ꝙ eſſentia preintelligitur que ſufficienter dat eẽ ideo talis proprietas non dat eſſe. Tertium. Virtualiter eſſe in deo eſt poſſe cauſari a deo. Quid ſit prius origine et perfectione habetur diſt. 12. Quid ſit perfectio ſimpʳ pꝫ fo. 60. col. 4. Quartũ. Probabilius eſt ꝙ rlo ſit forma alicuius q̃; proprietas ꝑſonalis, quia aliqua relatio eſt forma et nulla ꝓprietas hypoſtatica. Similiter aliqua relatio ẽ ꝑfectio ut equalitas eſt eſſentialiter ꝑfectior inequalitate, et tñ nulla ꝓprietas ꝑſonalis dicit aliq̃; ꝑfectionẽ. ꝙ autẽ equalitas ẽ ꝑfectior inequalitate non eſt ratione fundamenti, quia aliquando fundamentum inequalitatis eſt perfectiᵘ q̃; equalitatis ut in caſu quo eſſent due albedines ille eſſent equa-

les, ſed accipiatur una albedo et unus homo .ibi extrema ſunt perfectiora, et tamen fundant inequalitatem. Quintum. Falſum eſt ꝙ paritas ſit fundamentum equalitatis, ſed eſt ipſa equalitas formaliter. Sextum. Solum illud eſt perfectio ſimpliciter quod poteſt eſſe infinitum in aliquo. Septimum. Illa propoſitio eſt falſa multiplicato aliquo abſoluto multiplicatur omne circunſtans illud. Nam fallit in omnibus eſſentialiter ordinatis. Nam non oportet ꝙ multiplicato poſteriori multiplicetur prius, ſed bene econuerſo. Similiter fallit indiſſimiliter limitatis ut non oportet ꝙ ſi membra et partes hominis multiplicentur ꝙ ideo anima intellectiua multiplicetur. Ad propoſitum ergo non ualet illa propoſitio, quia eſſentia non diuiditur in perſonis, ſimiliter eſt formaliter infinita non ſic relationes originis. Non autem oportet infinitum formaliter diſtingui ad diſtinctionem non formaliter infinitorum. Habet etiam illa propoſitio inſtantiam de anima et potentiis, que multiplicantur ſine multiplicatione anime. Si dicatur ꝙ ſit uera in his que ſunt eiuſdem ſpeciei. Reſpondetur ꝙ non eſt inconueniens plura eiuſdem ſpeciei eſſe in eodem ita ꝙ nullum ſit adequatū ei, ut due albedines in eodem homine ſecundum diuerſas partes. In arguendo etiam probatur illa propoſitio per inductionē inſufficientem. Nam illa ſingularia que inducuntur, uel arguunt a multiplicatione prioris ad multiplicationem poſterioris uel in diſſimiliter limitatis, propter quod fit fallatia conſequentis, quia ſingularia ſibi deſeruientia inducit et alia omittit. Octauum. Perfectio diuine eſſentie requirit ꝙ ſint plura realiter diſtincta in diuinis quibus in numerali idemtitate cōmunicetur, quia ſi talia plura non eſſent illa perfectio in eſſentia nō eſſet, et iō nulla proprietas perſonalis eſt adequata eſſentie in conſtituendo ſuppoſitum. Nonum. Proprietas non eſt in eſſentia ut informans ſed ut ſuppoſitum conſtituens. Decimum. Sicut in creaturis hecheitates ſunt primo diuerſe ſic relationes perſonales in perſonis ſunt alterius rationis licet non primo diuerſe. Vndecimum. Relationes perſonales in diuinis non producuntur per eſſentiam, ſed ſimpliciter oriuntur ſine ꝓductione, ideo filius aliquo modo oritur uel pullulat ab eſſentia propter pullulationem relationis, tamen realiter generatur a patre et non ab eſſentia. Duodecimum. Productione ſiue originatione habet filius eſſe et ſpirituſſanctus quaſi effectiue, et ſm illā uiam poſſet dici ꝙ abſoluto hn̄t eſſe formaliter.

¶ TENENDO OPINIONEM ſecundam que etc. Hic doctor reſpondet argumentis contra ſecundam opinionem adductis que quadruplici uia proceſſerunt. Secundum primam uiam primo ſic arguitur. Nulla relatio refertur, ſed ſolum abſolutum, ſed perſona diuina refertur ergo eſt abſoluta.

¶ Pro ſolutione doctor concedit primam partem maioris et negat ſecundam quia dicit ꝙ perſona non ſit tantum relatio, ſʒ etiam eſſentia que eſt abſoluta et hoc ſufficit ad eſſe relatiuū. ¶ Iuxta hoc arguitur. Omne relatum eſt prius relatione, ſed perſona diuina eſt relata, ergo eſt prior relatione, et per conſequens non conſtituitur relatione. Negat maiorem. ¶ Secū do ſic. Omnis relatio realis preexigit extrema realia realiter diſtincta, ergo non conſtituit. ¶ Pro ſolutione doctor notat. ꝙ maior eſt iſufficiēs, ſed addi deberet uel facit diſtinctionē realem extremorum, et ſic eſt in propoſito. ¶ Tertio ſic. Omnis relatio primo terminatur ad abſolutum, ſed primus terminus relationis originis eſt perſona, ergo eſt abſoluta. ¶ Pro ſolutione doc. negat maiorem uniuerſaliter, uera eſt autem in relationibus menſure et menſurati, et ſimiliter intelligendo de formali termino qui in propoſito eſt eſſentia abſoluta. ¶ Secundum ſecundam uiam primo ſic arguitur. Omne originans eſt prius originato, ſed relatiuum nullo modo eſt prius ſuo correlatiuo, ergo originatus .i. filius non conſtituitur per originationem ſuam. ¶ Secundo ſic. Relatio non poteſt originari .i. ꝓduci niſi prius producto aliquo abſoluto in fundamento uel termino, ergo prius q̄ꝫ filiatio originatur in filio abſoluta pſona ē prius originata. ¶ Pro ſolutione utriuſqꝫ doc. notat ꝙ pr̄ inq̄ tū pr̄ eſt ſimul natura cū filio, ſʒ inquātū ꝓducēs eſt prior eo. et ſic pʒ ꝙ ſunt ſimul, et cū hoc unus prius alio. ¶ Tertio ſic. Oē relatiuū eque naturalr̄ reſpicit ſuū correlatiuū, ergo ſi pſone cōſtituūtur rlonibus naturalr̄ producūtur ambe, et nulla libere. ¶ In ſolutiōe notādū ꝙ doc. cū dicit ad tertiū ſoluit unū dictū uel aſſumptū in ꝓo argumēto. et nihil rn̄det ad illud tertium argumētū. Dictū quidē fuerat in ꝓo argumēto ꝙ nulla rlo poſſit eē terminus formalis gn̄ationis, uel actionis uel mutationis, et illā ꝓpōnē oīno negat. Tn̄ pro ſolutione argumēti tertii negatur ꝯn̄a. ¶ Quarto ſic. Si genitū eſt relatiuū g° nō eſt genitū quia oīs gn̄atio eſt ad ſubam. Negat ꝯn̄aʒ, quia pſona genita eſt eēntia et illa rlo hʒ uim cōſtituendi pſonā uerā iō adhuc eſt gn̄atio. ¶ Quinto ſic. Suppoſitū eſt prius actione, ſed gn̄atio eſt actio ergo filius eſt prior gn̄atiōe. Maiorem negat. ¶ Secūdū tertiā uiā arg^r. Primo ſic. Quicqd for^r cōſtituit in aliquo primo eē et unitate corrn̄dente tali eſſe ſe toto repugnat diſtinctioni oppoſite illi eē et unitati, ſed ſm te pr̄nitas cōſtituit p̄rem primo ī eē icōicabili et pſonali, ergo pr̄nitati ſe tota repugnat cōicabilitas, ſed hoc eſt fl̄m, qa oīs qdditas eſt cōicabilis, ſed pr̄nitas eſt qdditas. Rn̄det ꝙ pr̄nitas in diuinis de ſe eſt hec et ſingularis et incōicabilis. et per hoc ur̄ iſta eē fl̄ā. oīs qdditas eſt cōicabilis. ¶ Secūdo ſic arg^r. Nihil uniuocū in qd pōt abſtrahi ab ultimis cōſtitutiuis pſonaꝝ, ſed a rlonibus pōt tale uniuocū abſtrahi, ergo nō ſunt cōſtitutiua ultima. Pro ſolutione doc. notat. ꝙ in re nihil eſt cōe uniuocū tribus pſonis, nec relationibus originis, in cōceptu tn̄ aliqd eſt cōe uniuocū ipſis nec eſt aliqd determinabile in diuinis in re ſed oīa ex ſe ſunt ſingularia. ¶ Tertio ſic ar^r. Oē primū ꝯſtitutiuū ſuppoſiti facit per ſe unū cū natura illius ſuppoſiti, ſed ſi rlo cōſtitueret pſonā diuinā ipa nō faceret per ſe unū cū eēntia que eſt abſoluta, ergo rlo nō cōſtituit pſonā diuinā. Diſtinguit doc. Ens per accn̄s eſt duplex. ſ. metaphyſicū et logicū. Primū ꝯſtituitur ex rebus eēntialiter diſtinctis. Secūdū ex cōceptibus quoꝝ unus n̄ eſt idē alteri fo^r. logice illa ꝓpō eſt per accn̄s pr̄nitas eſt deitas, ſed nō metaphyſice qa ſunt una res. Negat ergo doc. minorem de primo et cōcedit de ſecundo, quia nō eſt inconueniens. ¶ Quarto ſic. Prima ſuba eſt maxime ſuba .i. maxime ſubſiſtens, ſed rlo nō pōt cōſtituere maxime ſubſiſtens, g° pſona diuina que hr̄ ut prima ſuba non cōſtituitur rlone. ¶ Pro ſolutione doc. notat. ꝙ prima ſuba hʒ duo. Primū ꝙ ē ultimo una et indiuiſibilis in plura ꝑ ſe inferiora. Secūdū ꝙ per ſe exiſtit eo ꝙ eſt ultima actualitas. i. ultima entitas amplius nō pfectibilis aliqua dr̄a eēntiali. Sed ſecūda ſuba hʒ duo oppoſita his, qa eſt diuiſibilis in plura per ſe inferiora, et nō eſt niſi in alia. ſ. prima ſuba. Duas aūt cōditiones prime ſube hʒ eēntia ꝑ ſe et n̄ per relationē, quia ex ſe eſt hec, et per ſe exiſtit, ſed relatio tātum tribuit incōmunicabilitatem quod non eſt perfectionis.

¶ Secundum quartam uiā primo arguitur ſic. Omne relatiuum eſt aliquid preter abſolutū ſm Auguſtinū. 7. tri. cap. i. Similiter dicit ꝙ deus ad ſe ſubſiſtit. i. eſt perſona abſoluta. Similiter omnia poſita in diffinitiōe perſone a Boetio et Richardo ſunt abſoluta. Reſpondet doc. ad Auguſtinum ꝙ intendit illa nomina perſona et ſubſtantia ex ui ſignificationis importare abſoluta, et improprie attribuuntur perſonis, ideo non eſt mens eius ꝙ uelit dicere perſonas eſſe uere abſolutas. Ad Richardū dicit cum ꝙ perſona ſit ſuperius ad abſolutam et reſpectiuam perſonā ideo nec debet aliquid poni quod ſit abſolutū nec,

reſpectiuum,et ſic falſum aſſumitur. ¶ In ſolutione harum rationum multa bona dicit doctor nec oportet omnia dicta in hac queſtione immo pauca aſſumere pro auctoritate cum ad oppoſitas concluſiones nitatur doctor trahere diuerſa argumenta nec aliquid aſſerit. Primũ. Siue abſolutũ ſiue relatio conſtituat perſonam non poteſt eſſe cõpoſitio qui eſſentia propter infinitatẽ idemtificat ſibi omnia cõpoſſibilia ut fo.66.col.2. Quomodo maneat et trãſeat relatio patet fo.107.co.2. Quomodo natura creata diuiditur in ſingularibus . et diuina non. patet.fo.53. Secundum. Nunq̃ relatio refertur,ſed eſt ratio quare aliquid aliud refertur. Tertium. In diuinis omnia ſunt perfecte idem cum eſſentia,ideo non debet ibi phantaſiari cõpoſitum uel quaſi compoſitũ,nec unio partiũ aliquarũ ideo exempla que ex creaturis poſſunt adduci nihil ualent. Quartum. Si perſone diuine relationibus conſtituuntur,tunc illa eſt falſa. Omnis relatio preſupponit illud quod refertur.uerũ tamen relatio licet realiter non ſit prior perſona tamen inquantũ eſt forma dans eſſe relatiuum preintelligitur perſone. Quintum. Prima ratio formalis quare res ẽ talis,eſt ipſius propria entitas,tñ poteſt eſſe alia ratio effectiue uel productiue. Sextũ. Omnis relatio que non habet extrema realiter diſticta eſt relatio rationis et poteſt intelligi q̃ ſolum ſit relatio imaginaria. Planum etenim eſt de idemtitate eiuſdẽ ad ſe q̃ nulla niſi imaginaria relatio eſt. Nulla autem ratio formalis eſt quare aliqua relatio eſt realis et alia non realis , niſi quia eſt tale ens formaliter, tamen extrinſece poſſunt alie cauſe dari. Septimum. Illa eſt bona conſequentia, illa relatio non habet extrema realiter diſtincta, ergo non eſt propriiſſime realis , non q̃ diſtinctio extremorum ſit cauſa q̃ relatio ſit realis , ſed quia eſt certum ſignum, tamen illa conſequentia non ualet illa relatio non preexigit extrema realiter diſtincta , ergo ipſa non eſt realis, patet de relatione in diuinis que non preexigit talia tamen facit ea. Sed ſic debet formari conſequentia, hec relatio non preexigit nec facit extrema realiter diſtincta, ergo nõ eſt realis.Ex quo patet q̃ mens doctoris eſt q̃ quando ides mouet ſe ipſum,licet ille motus ſit actus realis cauſatus realiter, tamen nulla relatio realis alia de genere relationis cauſatur quã q̃ uideatur etiam dicere q̃ ad hoc q̃ relatio ſit realis ſufficit q̃ ex natura rei oriatur,et ſic relatio mouentis et moti eſſet relatio realis cum naturaliter oriatur ad actum etiam quãdo uolũtas ſe ipſam mouet ſequitur relatio realis ad uolitionẽ Sed quia doctor nihil determinat non poteſt ſumi pro auctoritate. Nam principium huius dicti contradicit. Notetur ſolutio primi et ſecundi argumentorum de ſecunda uia contra ſecundam opinionem. Octauum. Dato q̃ terminus formalis non ſit productus ut eſſentia diuina in filio tamen tota perſona filii eſt producta ut primus et totalis terminus. Nonum.Relatio nõ producitur nec ut totum productum nec ut forma principalis producti. Decimum. Omne quod eſt in diuinis in re eſt de ſe ſingulare,et relationes perſonales in re ſunt de ſe incõicabiles,et non cõtrahitur per aliquid reale ad incõicabilitatẽ tamen in conceptu quelibet relatio eſt incõicabilis,nõ conceptus adequatus diuine relationis ſed abſtractus. Ex quo patet q̃ incõicabilitas ineſt relationibus pſonalibus ex ꝓpria realitate qua oriuntur a diuina eſſentia in primo inſtanti nature quo oriũtur,ita q̃ ex ſe habent incõicabilitatem formaliter, et ex diuina eſſentia radicaliter et originaliter et fundamentaliter,proportiõnabiliter debet dici de aliis,q̃ ex ſe formaliter habent que habent et radicaliter ab eẽntia , niſi q̃ relationes habẽt infinitatẽ nõ a ſe formaliter,ideo enim originatur illa realitas talis ut talis,quia eſt formaliter talis, et alia oritur alia quia formaliter eſt alia.Vndecimũ.Sola quidditas que eſt perfectio ſimpliciter eſt cõicabilis in diuinis ideo relationes perſonales in diuinis incõicabiles ſunt ex ſe,ideo ſi ponatur q̃ ſpiratio precedat gñationẽ , et tũc ſicut ſpiratio nũc cõicatur pñi et filio ita tũc gñatio cõicaretur pñi et ſpũiſcõ ſed ſicut impoſſibile eſt pñs ita et añs.Duodecimũ. Pñitas in cõceptu ꝑdicatur in qd de pñitate diuina et creata,tñ nulla res eſt cõis illis. Tredecimũ.Paternitas et filiatio in diuinis non ſunt primo diuerſa in ꝯceptu qui poteſt uniuoce abſtrahi ab utraq̃,tñ in re ſunt primo diuerſa.i.nulla entitas nec una nũero nec una ſpecie capiendo large ſpẽm pro realitate multiplicata ſimili in oĩbus realiter que realitas per aliã rẽ cõtraheretur uel al ã realitatẽ,ut in accidẽtibus licet ſit tñ una res ſicut eſt albedo tñ eſt aliqua realis entitas qua eſt ſimilis nigredini,et cõuenit cũ nigredine,et alia qua ſimpr eſt diſſimilis,et rõne illius realis ſimilitudinis dr̃ illa res qua ſunt ſimiles eẽ potentialis ad illas qua ſunt diſſimiles,nõ ſic eſt in diuinis relationibus pſonalibus que lʒ in cõceptu intelligantur p modos intrinſecos cõtrahi ad deũ,tñ in re nulla talis ẽ ſimilitudo,dico ſimilis quia planũ ẽ q̃ in re nunq̃ eſt realis idẽtitas. Quid ſit per accñs et per ſe,logice et metaphyſice pʒ ſupra. Attamẽ logice loquẽdo pñ nõ eſt per ſe ſuppoſitũ nec per ſe unũ,eſt tñ per ſe unũ metaphyſice. Decimũquartũ.Cũ in diuinis nõ ſit genus nec ſpẽs ꝓprie.ideo dicendo illud eẽ ens per accñs qd cõponitur ex rebus diuerſorũ generũ.in deo non eẽt ens per accñs,tñ extendẽdo genus uel ſpeciem ad illa que nõ ſunt idẽ formaliter tũc in diuinis poſſet dici ens per accñs.Decimũquintũ. Nõ eſt uerior idẽtitas nature create ad ſuũ ſuppoſitũ ſi ſuppoſitũ creatũ ꝯſtituit p abſolutũ q̃ diuine nature ad ſuũ ſuppoſitũ ſi ꝯſtituat rlone,quia infinitas eẽntie perfectius idẽtificat ſibi rlonẽ q̃ natura creata proprietatem abſolutã.Decimũſextũ.Ratio quare ponitur rlones perſonare in diuinis,hec eſt,quia omne abſolutum in diuinis eſt cõmunicabile,et quia omnis perſona eſt incommunicabilis ideo oportet dare reletionem que perſonet. Decimumſeptimum. Logica idemtitate uerior eſt idemtitas ſuppoſiti creati ad ſuam naturam uel econuerſo q̃ in diuinis , quia natura creata per ſe predicatur de ſuppoſito ſuo et in primo modo dicendi per ſe,non ſic deitas tamen abſolute non eſt uerior idemtitas. Decimumoctauum.Logicaliter ſuppoſitum diuinum nec eſt per ſe ſuppoſitũ nature diuine nec perſone , tñ realiter eſt ſuppoſitũ deitatis non relationis que eſt incõmunicabilis et tranſit in eẽntiam,eſſentia aũt non eſt incõmunicabilis. Decimumnonũ. Prima ſubſtãtia in creaturis tria habet,duo ſunt perfectionis ſcilicet eſſe unũ indiuiſibile in plures partes ſubiectiuas, ſecundũ p ſe eẽ.Et illa duo ſunt perfectionis ideo conueniunt eſſentie diuine ex ſe et per conſequẽs nõ oportet q̃ perſonãs det illa duo. Tertium eſt incõmunicabilitas.Et illa eſt imperfectionis ideo nõ cõuenit eſſentie et tribuitur per relationẽ.ideo prima ſubſtantia in diuinis quantũ ad duo prima non eſt perſona nec relatio ſed deitas,et quo ad tertiũ eſt relatio uel perſona. Vigeſimum. Eſſentia per ſe et de ſe eſt ut qd et quo , tñ cõmunicat perſone relatiue idem eſſe quo ipa eſt deitas,q̃ etiam ipa ſit eadem deitas.Vigeſimumprimũ. Greci coacti neceſſitate reſpondendi hereticis q̃rentibus uos dicitis q̃ tres ſunt, dicatis quid tres ſunt eo q̃ nõ habuerũt ꝓpriũ uocabulũ inuenerũt hoc nomẽ ſuba, ſi non ut eẽt propriũ uocabulum ſed ut non tacerent.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia. Ad primum etc. Corpore expedito utcunq̃ quia nulla certitudo habetur de mẽte doctoris iõ trãſeunter eſt expeditũ, reſtat nũc expedire caudã. Cũ ergo queritur. Vtrũ pſone etc. Arguitur primo q̃ nõ,qa ſi ſic,pſone diſtiguerẽtur ſpẽ ſicut relationes diſtiguũtur ſpẽ. ¶ Ad hoc.doc.negat q̃ relationes diſtinguãtur ſpẽ, ut pʒ diſ.7. ¶ Secundo ſic. Qua rõne relationes originis cõſtituũt ea-

dē ratione relationes communes ſicut eſt idemtitas ſimilitudo equalitas,ſʒ hoc eſt incōueniēs.¶ Ad hoc ſoluendū doc.pſupponit dicta diſt.19.de hoc ꝙ oē ens ꝯſideratur ut qd q̄tū et q̄le. notat inſup ꝙ naturā eē in ſuppoſito reſpicit qd et idētitatē, iō prius diuinitas ē in pſonis q̄ꝫ equalitas uel ſimilitudo eo ꝙ quid ē prius q̄to et quali,et p ꝯn̄s equalitas et ſilitudo nō pn̄t cōſtituere pſonas quia preſupponūt eas eē ꝯſtitutas, eadē rōne nec idētitas,quia nulla eſt idētitas niſi pſonaꝝ cōſtitutaꝝ. Notat ſecūdo.ꝙ eēntia ut qd et ut intellectus et uolūtas eſt rō cōicandi eēntiā et producendi pſonas,et ita prius ē rō cōicādi ſe ſir et opandi q̄ꝫ intelligat q̄ta et qualis,ēt eēntia prius ē intellectꝰ et uoluntas q̄ꝫ ſit q̄ta et qualis.Tertio notat.ꝙ productio nō cōuenit ſoli eēntie ut eēntia eſt,ſʒ ēt intellectui et uolūtati tāq̄ꝫ principio productiuo. Quarto notat.ꝙ ꝓductio priꝰ pullulat in eſſentia q̄ꝫ rl̄ones cōmunes. Quito notat.oē principiū ꝓprie opationis in creatura eſt eſſentialiter idē nature opatiue ſir et in deo intellectus et uolūtas ſunt eēntialiter idē deo ita ꝙ nō ſunt extra rōnē formalē dei.Vtrū ſint attributa intellectus et uolūtas in deo.uide ſupra fo.98.co.2. Quinto notat.ꝙ infinitas eſt modus īntriſecus oīuʒ diuinorū eēntialiū ideo nō eſt attributū. Et ꝙ doc. dicit ꝙ intellectualitas eſt modus intrinſecus non dʒ intelligi proprie ꝙ ſit modus,qa p modū q̄dditatis ineſt deo. Sexto notat.ꝙ pfecta ſimplicitas nō excludit multitudinē rōnum formaliū qa deus nō ē ſimplex in cōceptu ſʒ in re.¶ Tertio ſic arguit.Relationes oppoſite de ſecūdo mō relatiuoꝝ fundātur aliq̄n in eodē nūero ut cū uoluntas mouet ſe ipām, ergo et ideʒ pōt ꝓducere ſe ipm,ergo ꝓducere et ꝓduci diſtinguūt pſonas, et nō p̄rnitas et filiatio.¶ Pro ſolutiōe huiꝰ uideatur fo.84. col.2.et.3.ubi pʒ ꝙ nō eſt ſimile de mouēte et producēte. ¶ Sed ꝙ dicit Boetius,rl̄onē pſonalē eē quaſi eiuſdē ad ſe intelligitur ꝙ ille rl̄ones n̄ requirūt diuerſitatē nature ſicut alie rl̄ones ſʒ ſunt in eadē natura,ideo rl̄ones pſonarū ſunt eoꝝ que ſunt eſſentialiter idē et realiter ſuppoſitaliter diſtincta.

¶ AD ARGVMENTA PRO opiniōe Prepoſitini etc.Hic ſoluūtur argumēta prime opinionis quoꝝ primū diſtinguit.Nā ſimplex eſt duplex.ſ.in re et in cōceptu.primo modo pſona ita ſimplex eſt ſicut eēntia,ſecūdo mō nō. Nō intelligēdo ꝙ ſit tm̄ i cōceptu diſtinctio illa uel nō ſimplicitas, ſed de hoc uide diſ.8. fo.98.col.2.¶ Pro ſolutione ſecūdi doc.primo notat ꝙ abſtractum ſubſtātiuū tm̄ dat intelligere naturā, ſʒ cōcretū neceſſario dat intelligere ſuſſpoſitū illius nature.Sʒ abſtractū accidētale tm̄ dat intelligere formā accidentalē et cōcretū ſubiectuʒ illius forme.Secūdo notat. Capiēdo patrē ſubſtātiue ꝓ ſuppoſito. tunc dicēdo,patrē diſtingui p̄rnitate nō dicitur ꝙ pater ſe toto diſtinguitur,quia nō ſolū includit paternitatē ſed etiā eēntiam, Quāuis ergo idē ſignificet tn̄ aliud et aliud cōnotat.

DISTINCTIO. VIGESIMA SEPTIMA.

HIC QVERI POTEST CIRCA ETC.HEC EST DISTINCTIO 27.primi libri.In qua doc.mouet tres q̄ſtiones. Quarū prima eſt iſta.Vtrū uerbū creatū ſit intellectio actualis. Secūda.utrū uerbū in diuinis dicat ꝓ priū pſone genite. Tertia utrū uerbū diuinū dicat reſpectū ad creaturam.¶ In titulis haꝝ queſtionū ſunt nouē termini declarandi. Primus eſt uerbū. Et capitur ad propoſitū dupr.primo improprie et ſic idē eſt qd deceptio. ſecundo proprie et hoc tripr.primo grāmaticaliter,et ſic iterū dupr,uno mō pro omni dictione.alio mō pro parte orationis ſignificante per modū actus et fieri.Secundo phyſicaliter.et hoc tripr.primo pro oī uoce.ſecundo pro phantaſmate.tertio ꝓ obiecto cōcepto in intellectu.Tertio theologicaliter.et hoc duplr. uno mō perſonaliter,et ſic ē pſona ſecunda i diuinis. ſecūdo eſſentialiter,de quo infra diſtinctione.32. ¶ Secundus terminus eſt creatū,de quo in ſecūdo libro.¶ Tertius eſt intellectio actualis que ē actus ab ītellectu productus quo cognoſcitur obiectū.¶ Quartus ēſt diuinus,qui declaratus eſt.fo.52.colū.4. ¶ Quintus eſt dicere , qui declaratus eſt diſt.25,et capit hic pro ſit.¶ Sextus eſt proprium q eſt declaratus fo.iii.¶ Septimus eſt perſona,qui declaratus eſt diſt.23. ¶ Octauus eſt generatio de qua diſt.5. ¶ Nonus eſt reſpectus qui idem eſt quod relatio,de qua ſupra diſt.25.Differunt tn̄ aliqualiter relatio et reſpectus,quia relatio appropriatur reſpectui intrinſecus aduenienti,et reſpectus extrinſecus aduenienti.¶ Dimiſſo ergo ſm̄ morem capite queſtionis. Corpus diuiditur in duas partes.in prima quedā opinio recitatur et improbatur.in ſecūda q̄ſtiones iſte ſecundū propriā mentē ſoluūtur ibi. Ad queſtiones iſtas igitur etc.¶ Quantū ad primum ponitur opinio Hen.gan.quoli.6.q.i.et in ſumma ſua, Cuius concluſio eſt ꝙ intellectio actualis eſt uerbuʒ non omnis ſed declaratiua obiecti que idē eſt qd̄ reflexa ut cū intellectus uidet ſe et actū et obiectū cognitum,tunc ſcit ſe tale obiectū ſcire,et illud ſcire ſe ſcire eſt uerbū.Modus huius opinionis ponitur difuſe fo.56.co.i. Et quia uerbū eſt genitū ſimiliter noticia declaratiua,ideo noticia declaratiua eſt uerbū,nihil enim eſt genitū in diuinis niſi uerbū et talis noticia. ¶ Cōtra hāc opinionē doc.arguit ſicut ſupra arguit fo.56.col.2.iō dimitto p̄ter aliq̄ hic addita,uideātur ēt dicta diſt.5.q.2.ubi iſta materia fundamētaliter tangit. Additur aūt a ſequacibus Hen. ꝙ decipiuntur arguentes ꝯ opinionē iſtā que tāgitur diſt.5.q.2.de quaſi materia,quia ipi credūt ꝙ prius ſit in diuinis eēntia realiter priuata forma filii et poſtea ipſam recipiat,ſed hoc eſt fl̄m,quia ſemp hʒ et nō diſtinguūtur ab inuicē eo mō quo dr̄ diſt.5.q.2.in opinione Henrici. ¶ Ad hoc reſpondet doc.ꝙ illi addētes decipiūtur.Et hoc dupliciter qa in ſe dictū iſtud eſt fl̄m et abſurdū et ſeipm interimit.Primū ꝓr,quia ſi in deo uere eſt īprimens et impreſſum et cui īprimitur tūc uere ex natura rei eſt ibi potētia paſſiua et receptiua que neceº eſt impfectionis qd̄ eſt abſurdū dicere de deo.Secūdū ꝓbatur.Nā ſi ſunt rl̄ones oppoſite ergo diſtincte, et ſi ſunt realiter oppoſite ipe ſunt realitir diſtincte,ergo in eo ꝙ negat diſtinctionē relationū ponit diſtinctioneʒ eaꝝ. Fundamentū ergo opinionis ultra ea que dicta ſunt ſupra diſ.2.et.5. ſtat in hoc.Sicut in generatiōe naturali.primo hr̄ materia ſub forma que dʒ corrūpi.ſecūdo poſt illius forme corruptionē et alterius inductionē intelligitur materia nuda. et tertio ſub forma noua ſic in diuinis intellectus ut in p̄re cōuertitur ſup ſe. ſecundo intelligitur ut proxime receptiuus noticie genite, et ut nullius pſone. tertio ut hn̄s noticiā genitā et ſic eſt pſone filii, ita ꝙ neceº prius eſt ſub forma corrūpēda et ut nudus uel nulliꝰ,q̄ꝫ ut ſub fo͞ra generāda. ¶ Cōtra hoc ultimū doc.arguit. Non eſt neceſſe primo eē ſub forma corrūpenda,ſʒ ſufficit preciſe materiā eē in potētia ad recipiendū formā gn̄andā, tamen de facto ſic eſt ꝙ nunq̄ꝫ materia eſt ſine forma ideo ſemp cōcomitātur prius eſt ſub forma corrūpenda q̄ꝫ ſub generāda, hoc tn̄ nō eſt ex intriſeca rōne.Sir Hen.ponit.ꝙ forma corrūpēda ſit diſpoſitio ad formā generandam,quia illa prioritas nihil ē reale,uel ſi eſt relatio realis non eſt realiter actiua et diſpoſitiua ſicut nec aliqua relatio eſt actiua.

¶ AD QVESTIONES ISTAS igraliter reſpōdeo etc. Hec ē ſecūda pars prīcipalis huius.q.In qua doc.ſʒ ꝓpriā mentē ſoluit illas tres q̄ſtiōes.Et diuidit in tres ptes ſʒ ꝙ ſunt tres q̄ſtiones Secūda ibi ad ſecūdā q̄ſtionē tertia ibi. ad tertiā que-

ſtionē. Prima cōſiſtit in.33.dictis. Primū. Ratio.i.diffinitio et quidditas uerbi potiſſime accipitur ab Aug.ideo ex Auguſtino oportet colligere dicta de uerbo et ex illis ſumere quid ſit uerbū. Secundū. Verbum eſt actus intelligētie.i. eſt aliquid aliquo modo pertinēs ad intelligentiā. Nam Aug. ponit imaginē trinitatis in nobis dupliciter, primo ſic, mens, noticia, amor, ſecūdo ſic, memoria intelligentia et uoluntas ubi patet ꝙ mens correſpondet memorie, noticia intelligentie, ergo uerbū eſt aliquid intelligentie. Tertiū. Verbū non eſt ſine actuali cogitatione, ſi eſt genitū de memoria uel de ſcientia.i.obiecto in memoria relucente. Et in hac lr̄a patet ꝙ memoria et ſcia aliquādo capiūtur pro eodē, aliquando ſcia pro obiecto que eſt pars memorie ſiue memoria habeat obiectum in eē reali ut in intuitiua cognitiōe ſiue in eſſe obiectiuo tm̄ ut in abſtractiua cognitiōe. Quartū. Formata cogitatio.i.cauſata intellectio, ab illa re quā ſcim⁹.i.ab obiecto in memoria, uerbū eſt. Quintū. Verbū noſtrū naſcitur de noſtra ſcia.ideſt noſtra memoria uel obiecto in nr̄a memoria et uerbū dei naſcitur de ſcia patris.i.de eſſentia ut obiecto in memoria pr̄is uel de ipa memoria. Ex quo pꝫ ꝙ tota memoria.i.intellectus et obiectum ſunt principia uerbi et quodlibꝫ partiale et ambo ſimul integrant unā cām totalē. Sextū. Mens ut parens, noticia ut proles eius, et amor tertius.i. repn̄tans tertiā perſonā in diuinis, ſunt imago trinitatis in nobis. Septimū. Hec eſt deſcriptio uerbi ex dictis Aug. uerbum eſt actus intelligentie, productus a memoria perfecta, nō hn̄s eſſe ſine actuali intellectione, repreſentans uerbū diuinum. In hac deſcriptione ſunt quatuor particule, prima eſt actus intelligentie. Quid ſit memoria intelligētia et uoluntas et cetera oia de quibus hic tractatur patet. fo.53.et.54. Verbum igitur eſt pars formalis intelligentie, quia conſtituitur ex intellectu ut materiali et actu intelligendi ut formali. Secunda particula ꝙ ſit productum a memoria pꝫ fo.53. Tertia particula, non hn̄s eſſe ideſt eſt ipa actualis noticia genita a memoria. Quarta particula repreſentans uerbū diuinū. Propter qđ notandū ꝙ repreſentatio uerbi noſtri reſpectu uerbi diuini.i. perſone uerbi eſt equiuoca repreſentatio. quia in hoc noīe uerbum nō ſunt uniuocata. uerum tamen in aliquo cōueniūt.ſ.in principio gn̄ante quod eſt memoria et gn̄atione que eſt dictio, tn̄ ipm genitū hinc inde non eſt unius rōnis. Nam uerbum noſtrū eſt noticia actualis genita ſed uerbū diuinū eſt perſona genita, in gn̄atione ergo cōueniūt quia utrūqꝫ eſt genitū, ſed nō in aliis. Repreſentat ergo nr̄m uerbū ipm diuinū uerbū, quia ſicut nr̄m uerbū gn̄atur per memoriā ſic etiā diuinū. Octauū. Propter uerbū diuinū inquiſiuit Aug. de uerbo nr̄o. Ex his ſequūtur quedam correlaria. Primū. Verbum nihil eſt memorie nec uolūtatis.i. prime et tertie partis imaginis. Cum ergo habitus et ſpecies intelligibiles et obiecta et intellectus pertineant ad memoriā ſeꝛ ꝙ uerbum nihil horū ſit. Secūdū. Verbū non eſt aliqua ſpēs in intelligētia genita a ſpē in memoria que ſit prior actu intelligēdi ſicut ponit Egidius quoli.3.q.12.13.14. quia ſuperflueret qꝛ nō repn̄taret perfectius qꝫ ſpēs in memoria, et ideo ſufficit hr̄e ſpēm in memoria, probatur aūt ꝙ nō perfectius rn̄taret, quia ſm̄ Aug. nihil plus in prole qꝫ in parente.i.non perfectius repreſentatur obiectū in intelligentia qꝫ in memoria. Vbi notandū ꝙ Aug. loquitur de trinitate et ibi uerū eſt abſolute tn̄ in nobis nō eſt uerū, quia actus cognoſcendi pfectius rn̄tat in nobis qꝫ ſpēs. Argumentū tn̄ illud ualet cōtra Egidiū qꝛ ipe cōcedit dictū Auguſtini in nobis. In arguendo aūt nō oꝫ aſſumere ſemp uera ſꝫ ea que faciunt cōtra illū cōtra quem arguitur. Preterea ꝙ poſtea dicit de duabus ſpeciebus eiuſdē rōnis nō oīno concludit, ſed bn̄ cōtra Egidiū cōcludit qꝛ ipe tenet hoc eſſe impoſſibile. Preterea, idē intellectus nūero eſt in memoria et intelligētia.

Tertiū. Obiectū nō pōt eē uerbū ut ponit Petrus aureoli i pn̄ti diſtinctione et Nicolaus Boneti in principio meta. ſue. Nā obiectū nō producitur uere ut ē in memoria nec princip ut eſt in intelligentia quia ſolū ex pn̄ti ꝓducitur ꝓductione rōnis ad ꝓductionē realē actus de quo fo.54.col.i. uerbū aūt eſt pricip ꝓductū et realiter. Actio et paſſio intētionalis in lr̄a eſt generare obiecti in memoria et generari eiuſdē obiecti in intelligētia que ſunt ſolū rōnis ut fo.54.col.i. Quartū. Verbū nō ē aliquid productū per intellectionē. ut Tho.i.par.q.33.ar.i. quia nihil producit intellectio niſi ꝙ poſt ſe hitū derelinquit. Quintū. Verbū nō eſt intelligi quaſi cātū ab intelligere ſicut dr̄ ꝙ paſſio ſit illatio actionis.i.effectus illatus ab actiōe. Nā ut dictū ē intellectio nihil cauſat etc. Nonū dictū. Idem eſt actus primus et quo hn̄s operat.i.idē eſt inſtrumentū quo ſuppoſitū intellectuale ꝓducit intellectionē uel uolitionē et in quo recipit talis intellectio uel uolitio. Decimū. Hitus eſt imediatū pricipiū actus. Hic habitus pōt accipi pro obiecto in ſpē intelligibili ſm̄ ꝙ doc. exponit ſe di.3.q.2. de hituali noticia. Nā cōſuetudinalis habitus non eſt neceſſarius ad actū cū ſine ipo poſſit actus ꝓduci. Vndecimū. Primum qđ in nr̄o intellectu eſt in nr̄a ptāte eſt actualis intellectio. Nā et ſi ſpēs intelligibilis ſit in nr̄a poteſtate nō tn̄ ita reſpectu oīuꝫ quia intuitiue cognoſcēdo nō indigemus ſpecie. Duodecimum. Cum doc. dicit ꝙ intellectio non ē ꝓductiua alicuius termini intelligitur ꝙ nō eſt ꝓductio alicuius, qꝛ tūc nece° eēt aliqđ productū per eā ſi ipa eēt ut ſi calefactio eſt etiā calor eſt, eſt tn̄ ꝓductiua hitus ut principiū producēdi nō ut productio eius. Decimūtertiū. Licet intellectio cōparetur ad cām ſuā effectiuā et ad intellectū in quo ē et ſic habeat duas rōnes. tn̄ in ſe ē una. Decimūquartū. Cogitatio.i.intellectio nr̄a pueniēs ad illud qđ ſcim⁹.i.attingēs obiectū ſcibile, et inde.i.ab obiecto formata.i.cāta.ē uerbū. Decimūquītū. Verbū uocale format ad declarādū obiectū qđ in mēte cōcipitur. Decimūſextū. Verbū uocale.i.uox nō cātur imediate ab intelligēte ī quātū itelligēs ē.i.per intellectionē, ſꝫ p potētiā motiuā lingue. Et hoc ē impfectionis in intellectu ꝙ nō pōt ſtatis ꝓducere uocem. Decimūſeptimū. Obiectū hitualiter notū latet in memoria.i.obiectū qn̄ eſt in memoria nō attingit ſꝫ latet. in intelligentia aūt nō latet ſed pꝫ uel attingit, in memoria aūt eſt hitualiter notuꝫ.i.in potentia accn̄tali.i.ꝓxima ut cognoſcatur. Ex quo pꝫ quid doc. uocet hitum in tali materia. Decimūoctauū. ꝙ Hen. dicit ꝙ ſolū intellectio actualis declaratiua ſit uerbū eſt flm̄ qꝛ in patre eſt intellectio declaratiua oīuꝫ.i. euidēter oſtendens qđ ſint oīa et tn̄ in pr̄e nō ē uerbū. Decimūnonū. Varro male dicit ꝙ ſola illa intellectio ſit uerbū que eſt genita p diſcurſuꝫ et poſt lōgā inqſitionē, qꝛ qꝫ ſepe per diſcurſum gn̄eretur uerbū, nō tn̄ ſp nec oꝫ ſic gn̄ari. Probat hoc dictū. Primo qꝛ deus hꝫ uerbū uere et ꝓprie et tn̄ n̄ p diſcurſum genitū. Secūdo qꝛ angelus ī naturaliter ſibi notis.i.a ſua productiōe hꝫ uerbū ſine tali gn̄atione. Tertio quia beatus hꝫ uerbū de diuina eēntia et multis aliis ſibi in eēntia notis, et tn̄ nō tali mō genitū. Quarto qꝛ hn̄s ꝑfectū hitū ſine inqſitiōe et deliberatiōe ſtatī opat. Vigeſimū. Oīs intellectio genita ē uerbū ita ꝙ nec intellectio ſola, nec generatio ſola, ſꝫ intellectio genita eſt uerbū et ly genita ꝯſtituit intellectionē in eē uerbi quia ſine ly genita n̄ eēt uerbū. Ex quo ſeqtur ꝙ nō oīs intellectio eſt uerbū. Secūdo ſeꝛ ꝙ ī diuinis nulla intellectio eſt uerbū, quia nulla intellectio in diuinis eſt genita. Tertio ſequitur ꝙ filius diuinus nō eſt formaliter et quidditatiue intellectio licet idētice ſit intellectio, et in propria forma et uniuoce includat eam, tn̄ quidditatiue nō eſt intellectio. Quid ſit filius in diuinis, et quibus conſtituatur patet fo.60.co.3.fo.57.colū.3. Quarto ſequitur ꝙ uerbum non eſt uniuocum ad uerbum creatum et uerbum diuinū niſi dicatur ut ſupra di

ctum eſt, ꝙ cõueniunt in principio productiuo uniuoco.ſ.memoria fecunda, et in productione uniuoca ſcilicet generatione uel dictione que uniuoce cõuenit filio in diuinis et uerbo nr̃o, nõ aũt ſic eſt productio uniuoca uerbi noſtri ꝙ principiũ et terminus formalis ſint eiuſdẽ rõnis, quia memoria fecũda eſt principiũ, et terminus formalis eſt qualitas et ꝑ ꝯñs ẽ gñatio equoca. In diuinis eſt gñatio uniuoca ut ꝑ3 di.7.tñ gñatio ſiue dictio in ſe cõcepta eſt uniuoce in uerbo diuino et nr̃o, Q̃uo uerbũ nr̃m repñtet uerbũ diuinũ ꝑ3 infra. Quinto ſequitur ꝙ illud ſcotiſtarũ dictũ eſt fl̃m quo dicũt uerbũ eẽ uniuocũ uerbo creato et increato quãdo ſic diffinitur uerbũ, eſt noticia intellectualis, actualis naturaliter producta. Nã nulla noticia propria dicta in diuinis eſt producta, niſi dicatur ꝙ filius appropriate dr̃ noticia et ille eſt productus, et tũc nulla eſt uniuocatio in diffinito quia genus diffiniti eſt equiuocũ.ſ.noticia. Nã ut dr̃ de uerbo creato eſt qualitas, et ut dicitur de uerbo increato eſt perſona per ſe ſubſiſtens, cõſtituta ex eẽntia et rlõne. Similiter naturalis gñatio eſt cõis uniuoce uerbo creato et in creato. Vigeſimum primũ. In creaturis oĩs intellectio ꝑducitur a memoria. Vigeſimũſecundũ. Memoria ẽ duplex quedã eſt perfcta.ſ.qñ intellectus cũ oĩbus requiſitis eſt ꝑfectus et obiectũ eſt ꝑfecte pñs, quedam imperfecta.ſ.quãdo eſt turbatũ phantaſma uel obiectum imperfecte pñs. Vigeſimũtertiũ. Verbũ perfectũ eſt qñ eſt a perfecta memoria ſed imꝑfectũ qñ eſt ab imꝑfecta memoria. Vigeſimũquartũ. Oĩs intellectio ẽ genita a memoria ut exprimat et declaret obiectũ qđ eſt in memoria que memoria eſt parens. Vigeſimũquintũ. Verbũ diffinitur et ꝑfertur de memoria.i.ꝑducitur de memoria. Vigeſimũſextũ. Imꝑfecta noticia ẽ cõfuſa noticia ſed ꝑfecta noticia eſt noticia diſtincta que poſt inquiſitionẽ et ꝑfectam noticiã acqritur. Vigeſimũſeptimũ. Illa auctoritas nec intereſt qñ illud didicerit qui qđ ſcit loqtur, ſic intelligitur, nõ eſt cura utrũ per inquiſitionẽ uel ſine inquiſitiõe noticia habeatur ſed oĩs noticia eius quod ſcit ideſt obiecti in memoria eſt uerbũ. Nã uerbũ acquiſitũ per inquiſitionẽ et non ſic acquiſitũ nõ dr̃nt eẽntialiter ſed ſolũ accidentaliter. Vigeſimũoctauũ. Prius noticiã cõfuſam acquirimus ꝙ; diſtinctam ut probari habet.i.phyſi.ideo o3 procedere per inquiſitionẽ ut habeatur perfectũ uerbũ. Nam o3 obiectum cõfuſe cognitũ diuidere per gñ̃a et dr̃ias et colligere dr̃as tali rei cõuenientes tũc hẽtur diffinitiua cognitio talis rei, et talis dr̃ perfecta noticia. Talis aũt modus cognoſcendi eſt tm̃ in intellectu imperfecto qui non ſtatim põt uerbũ formare ꝑfectu3 de memoria perfecta, ſicut motus nõ eẽt neceſſarius ſi imediate poſſet induci forma princip[r] intenta. Vigeſimũnonũ. In inquiſitione et diuiſione alicuius obiecti cõfuſe cogniti multa uerba habẽtur.i.noticie ꝑfecte generũ et dr̃aꝝ.ultimo aũt hr̃ uerbũ principalis obiecti cocogniti. Finita aũt inquiſitione hẽtur perfecta memoria.i.intellectus et ſpẽs diſtincte repreſentatiua obiecti tũc ſine iquiſitione immediate põt hr̃i perfectũ uerbũ. Quid ſit habitualis noticia ꝑ3 di.3. Trigeſimum nõ eſt de rõne uerbi ꝙ impetur produci a uolũtate uel placeat uolũtati, nã aliqñ res que diſplicet ꝑfecte cognoſcitur, et l3 noticia illa placeat tñ nõ eſt de rõe ſua ꝙ ſit amata nec eſt de rõne uerbi ꝙ generetur ex amore. Trigeſimũprimũ. Perfectũ uerbũ in nobis duplex actus uoluntatis cõcomitatur. primus eſt quo imperatur inquiſitio et productio uerbi. ſecundus eſt quo uolũtas hẽt complacentiã in uerbo iam producto que cõplacentia tenet intellectũ in cõſideratione talis obiecti. Seqtur ꝙ actus uolũtatis nõ eſt cã uerbi niſi iperatiue nõ elicitiue quia ſolus intellectus elicit l3 aliqñ ex imperio uolũtatis nec eſt de eẽntia eius. Sequitur ſecundo ꝙ ſunt due cãe quare cõcomitatur actus uolũtatis ipm uerbũ, prima eſt ut producatur, ſecũda ut continuetur quia nõ tã diu cõſideraret intellect[9] ſine impio uel cõplacẽtia uolũtatis ſicut cũ ea. Trigeſimũſecũdũ. Nõ facit ꝑ ſe ad ꝑfectionẽ rei ꝙ diu duret ſed aliqñdo per accidens, nec uerbũ de ſe ẽ melius ſi diu duret ꝙ; ſi in.ø[tt].tm̃ ſit, tñ per accñs põt eſſe perfectius ſi diu duret ſi ſemp clarius et clari[9] res cognoſcatur, ſi[r] põt in primo.ø[tt]. perfectiſsimũ eſſe ſi ſemp remittatur. Trigeſimũtertiũ. Verbũ capitur ad ꝑpoſitũ dup[r], uno mõ large, et ſic ipa intellectio genita ꝑciſe capta ẽ uerbũ, alio mõ ſtricte ꝑ tali itellectiõe ut includit amorẽ uel acceptationẽ, ut cũ dicit aplus. Nemo põt dicere dñs Ieſus.ſ.cũ amore niſi in ſpiritu ſancto.

¶AD ARGVMENTA HVius queſt.etc. Hic ſoluunt argumẽta prime queſt.añ ſolutionẽ duaꝝ aliarũ queſt.quorũ primũ eſt illud. Secũdũ Aug. phantaſia in memoria eſt uerbũ, ubi capitur phãtaſia pro ſpẽ intelligibili, ergo uerbũ eſt talis ſpẽs. ¶Pro ſolutione notat ꝙ auctoritas Aug. eſt cãlis ut ſit ſenſus, ſpẽs uel obiectũ in memoria eſt uerbũ.i.cã uerbi. Nam uerbũ non eſt in memoria.ſ.cã uerbi eſt in ea. ¶Secũdũ argumentũ. Verbũ uocale eſt ſignũ uerbi mẽtalis, ſed uox ſcat rem ergo uerbũ mẽtale eſt obiectũ uel res et nõ intellectio. Quod ꝑbatur. Nã intellectio ſubiecti non eſt intellectio ꝑdicati, ergo termini ꝑpoſitionis nõ ſcant intellectiones, tñ res ſignificata ꝑ ſubiectũ eſt res ſcata ꝑ ꝑdicatũ in affirmatiua uera. ¶Pro ſolutiõe doc. notat p[o], ꝙ ꝑprie res ſcatur ꝑ uocẽ ſ3 nõ ſolũ per uocẽ ſ3 ẽt ꝑ cõceptũ.i.idolũ in mẽte et ꝑ ſcripturã. Secũdo notat ꝙ illa tria hñt ordinẽ in ſñdo qa res primo ſcatur per cõceptũ. ſecũdo ꝑ uocẽ, tertio per ſcripturã, ita ꝙ qđlibet ſeorſum et ſine alio ſcat eã, nõ tñ quodlibet ipoſitũ eſt ſine alio, qa uox per cõceptũ, et ſcriptura ꝑ uocẽ et h3 declarari in ueteri arte, nec ẽt unũ illorũ triũ ſcat aliud ſed oĩa rẽ, tñ ſuo ordine ut dictũ eſt. Si[r] nõ põt quodlib3 eẽ ſine alio tñ dato ꝙ duo non eſſent et tertiũ eẽt adhuc illud tertiũ ſcaret rẽ. Tertio notat ꝙ uox eſt ſignũ uerbi interioris non ꝑprie ut illius cui ſit impoſitũ ad ſñdum, ſ3 dat ipm intelligere ut prius ſignũ rei quã ipſa ſcat, uel ut illud in quo relucet idolũ qđ primo ſcat eandẽ rẽ quã ſignificat uox. Eſt ergo fallacia equocationis in argumẽto quia in maiori capit̃ ſignũ iproprie et in minori ꝑprie. ¶Tertium argumẽtũ. Oĩs intellectio ẽ actio ſ3 uerbũ ẽ actione genitũ, ergo nõ eſt intellectio. ¶Pro ſolutione doc. notat ꝙ actio capitur dup[r], uno mõ ꝑ ꝑductiõe, illo mõ maior ẽ falſa, alio mõ ꝑ producto ſiue qualitate ꝑducta illo mõ maior eſt uera, et minor eſt uera de actione primo modo ideo eſt fallacia equiuocationis. Preterea uerbum non eſt productum intellectione quaſi ſit productio eius ſed eſt ipſa intellectio.

¶AD SECVNDAM QVEſtionẽ dico etc. Hec ẽ ſecũda ꝑs ſolutionis queſt. in qua ſoluitur ſecũda qſtio. Cuius ſolutio ſtat in.4.dictis. Primũ. Cõcretũ et abſtractũ ſcant idẽ, tñ dr̃nt in mõ ſcandi ut filius et filiatio. Nã filius ſcat rlõnẽ talẽ in cõcernentia ad ſuppoſitũ, ſed filiatio ſignificat eandẽ quaſi in ſe exñtẽ. Secũdũ. Filius põt accipi dup[r], uno[o] adiectiue et ſic ideſt ꝙ filiatio inherẽs alteri uel genitus, alio mõ ſubſtantiue et ſic idẽ eſt qđ ille hõ genitus. Tertiũ. Verbum et uerbatio ſcant idẽ.ſ.generationẽ intellectualẽ, tñ ly uerbũ cõcernit ſuppoſitus genitũ uel noticiã genitã, uerbatio aũt dicit illã gñationẽ in ſe. Quartũ. Nihil in diuinis gñatur intellectualiter niſi filius, et cũ uerbum ſit talis generatio ſequitur ꝙ uerbum ſit proprium filii et mere perſonale et eſt ipſa proprietas perſonalis qua cõſtituitur filius in eſſe filii. Cetera que hic dicuntur ſunt in ſuperioribus ſufficienter dicta.

¶AD ARGVMENTA CVM primo arguitur etc. Hic ante ſolutionem tertie queſtionis ſoluũtur argumenta ſecunde queſtionis quorũ primum eſt. Oĩa que ſunt de diffinitione uerbi ſunt eẽntialia.i.cõmunia tribus, ergo uerbũ non eſt proprius

filii. A nŝ patet, qa uerbũ ſm Auguſtinũ eſt noticia cũ amore. ¶ Pro ſolutione notat doctor ꝙ cũ amor nõ ſit cã ꝓprie noticie licet bene impatorie tñ in auctoritate ly cũ amore innuit generationẽ, qa amore ꝗ eſt actus uolũtatis impatur itellectui ut generet noticiã, et ſic pꝫ ꝙ mens eius eſt ꝙ intellectio genita eſt uerbũ. De his amplius uide di.6.huius primi. Secũdum eſt. Nihil in patre eſt genitũ et ꝓpriũ filio, ſed uerbũ eſt in patre, qa in eo eſt itelligentia, ergo uerbũ nõ eſt ꝓpriũ filio. Pro ſolutione doctor notat ꝙ itelligẽtia formaliter eſt in deo patre, ſed intellectio q̃ cõſtituit itelligentiã i eſſe itelligẽtie nõ ſemper eſt uerbũ qa i deo nõ eſt licet i nobis ubi eſt genita. Quõ noticia eſſentialis dicatur quaſi genita patet fo.57.col.2. Tertium eſt. Nulla pſona hẽt duo ꝓpria ſed filiatio eſt ꝓpria filio, ergo nõ uerbũ. ¶ Pro ſolutione notat doctor ꝙ realiter ſunt idem filiatio et uerbũ tñ cõnotant diuerſa, qa filius cõnotat ꝙ ſit natura uiuens, ſed uerbũ cõnotat noticiam intellectualem actu elicitam, et illa cõnotata ſunt diuerſa.

¶ AD TERTIAM QVESTIONEM Dicitur etc. Hec eſt tertia pars ſolutionis in qua ſoluit tertia q̃ſtio, ubi doctor primo ponit opinionẽ Hen. in ſumma q̃ tenet ꝙ uerbũ diuinum dicat reſpectum ad creaturã. Probatur, qa ſm Auguſtinũ qñ dr̃ i pricipio erat logos.i. uerbũ et nõ.i. rõ qa uerbũ dicit reſpectũ ad prẽm a quo ꝓducit, et ad oẽs creaturas p uerbũ factibiles per opatiuã potẽtiam.i. oĩpotentiã q̃ eſt diuina uolũtas, ſed rõ ſolũ dicit reſpectũ ad creaturã. Similit̃ ponit ꝙ uerbũ dicat propriũ reſpectũ ad creaturas qa uerbũ eſt noticia declaratiua omniũ cognoſcibiliũ. Preterea ſm eũ appropriat̃ uerbo reſpectus ad creaturã, ſicut donũ ſpũiſancto, ſed donũ inquãtum dicit aptũ natũ dari eſt ꝓpriũ ſpũiſancto, ergo uerbũ ut aptũ natũ declarare creaturã eſt ꝓpriũ filio. Quid ſit appropriatio et ꝓpter qd ſit pꝫ fo.71.col.1. Contra hãc opi. doctor arguit primo ſic. Nullus reſpectus ad creaturã eſt ꝓprietas pſone diuine nec itrinſcece includit i ea, ergo ſi uerbũ dicit reſpectus ad creaturã nõ erit ꝓprietas filii. In hac lr̃a doctor notat, primo ꝙ uerbũ ſꝫ aliquos eſt ens p accñs qa icludit reſpectũ eternũ.ſ. filiationẽ et tẽporalẽ.ſ. declarationẽ et quãtũ ad primũ eſt propriũ filio, ſecũdo nõ, primus eſt realis qa cõſtituit realem perſonã, ſecũdus eſt rõnis ſicut oĩs reſpectus dei ad creaturã. Secũdo notat ꝙ ly uerbũ ſignificat primũ reſpectũ, et cõnotat noticiã q̃ declarat creaturã et oĩa, et ſic declaratio cõnotatur. Tertio notat ꝙ noticia cõnotata i uerbo eſt abſolutum et quaſi terminus formalis generationis quia eſt eſſentiale. Quarto notat ꝙ illa auctoritas Aug.6.tri. ꝙ uerbum eſt ars oĩpotentis dei plena omniũ rationũ uiuẽtiũ ſic debet itelligi, ꝙ uerbum eo ꝙ ꝓducit̃ p memoriã fecũdã iõ appropriate dr̃ ars.i. noticia i qua relucẽt oẽs creature factibiles et ſunt ibi uita, qa ſunt ipa intellectio dei. Quinto notat ꝙ filio appropriatur ars, ſapiẽtia, et uirtus, pater aũt et ſpũſſanctus ita proprie ſunt ars et uirtus etc. ſicut filius et p ꝯñs reſpectus noticie diuine inquãtũ eſt ars.i. oſtenſiua uolũtati obiectoꝝ factibiliũ ad ipas creaturas factibiles eſt cõis tribus pſonis, appropriat̃ tñ filio, qa cõuenit cũ ꝓprio ſuo.i. qa ꝓducit̃ p memoriã fecũdã ſic ars ineſt deo p memoriã talẽ lꝫ nõ ꝓductiue. Sexto notat ꝙ uerbũ appropriate dr̃ uirtus uel poª operatiua patris ſicut ſapientia et ars, eo ꝙ pr̃ nõ põt creare niſi cognoſcat creabilia, q̃ cognitio appropriatur filio uel uerbo. Septimo notat ꝙ melius interp̃tatur logos p uerbũ q̃ꝫ p rationẽ, qa uerbũ dicit reſpectũ ad patrem et oĩa, ſed rõ nõ dicit ꝓpriũ reſpectũ uerbi ad creaturas. Octauo notat. Oĩs rl̃o dei ad creaturã eſt cõmunis toti trinitati, et nulli pſone eſt ꝓpria. Nã oĩs habitudo dei ad creaturas i re et intellectu eſt uniformiter i tribus. Nono notat ꝙ oĩs noticia declarat obiectũ ſuũ et p ꝯñs patris noticia igenita declarat oĩa et ſic declarare nõ eſt ꝓpriũ filio. Decimo notat, declaratio appropriat̃ filio ꝓpter cõueniẽtiã cũ ꝓprio quod eſt exprimi p intellectũ cuius eſt noticiã declarationis exprimere. Vndecimo remittit ſe ad primã q̃ſtionẽ ſecũdi libri de hoc utrũ memoria per quã gñrat̃ uerbũ ſit cõſtituta ex diuino itellectu et oĩbus rebus obiectiue p̃ſentibus.i. utrũ uerbũ ſit genitũ de oĩbus creaturis i memoria p̃ſentibꝰ ſicut de eẽntia diuina, et p ꝯñs declaret oĩa ex ui ꝓductionis ſue et tũc reſpectus realis eſſet uerbi ad oĩa ſimpʳ. Poteſt tñ breuiter reſponderi, ꝙ nulla creatura hẽt eſſe obiectiuũ in memoria, ſed tm̃ in actu intelligẽdi diuino ut pꝫ i.2.lib.diſt.1. ideo uerbũ nõ gñrat̃ niſi de eẽntia diuina.

DISTINCTIO VIGESIMAOCTAVA.

PRETEREA CONSIDERARI ET CET. HEC EST. XXVIII. diſtinctio primi libri. Circa quã doctor mouet tres q̃ſtiones. Quaꝝ duas primas ſimul ſoluit. ¶ Titulus prime q̃ſtionis is eſt. Vtrũ ingenitũ ſit ꝓprietas patris. ¶ Titulus ſecũde q̃ſtionis ẽ iſte, utrũ inaſcibilitas ſit ꝓprietas conſtitutiua prime perſone in diuinis. ¶ Primus terminus.ſ. ingenitũ declaratur i lr̃a a doctor̃. ¶ Secũdus terminꝰ.ſ. ꝓprietas declarat̃ di.22. ¶ Tertiꝰ.ſ. pr̃ di.5. ¶ Quartꝰ.ſ. inaſcibilitas idẽ ẽ cũ igenito. ¶ Quintus.ſ. cõſtitutiua capit̃ hic ꝓ eo quod cõſtituit in eſſe et nõ facit cõpoſitionẽ cũ alio ſed eſt una res cũ illo ut eẽntia et relatio cõſtituũt perſonã diuinã et ſunt una res et nõ due. ¶ Sextus terminus.ſ. prima declaratus eſt i ꝓlo.q.3. tñ hic capitur ꝓ ea pſona q̃ a nulla alia eſt ſed alie ab ea. ¶ Septimus terminus eſt pſona q declaratur di. 23. ¶ Octauus.ſ. diuinus habetur fo.52.col.4. ¶ Primã q̃ſtionem doc. diuidit in duos articulos primus tractat qualiter ingenitum ſoli patri conueniat ſecundus quomodo ſit proprietas cum ſit negatio.

¶ Primus articulus cõſiſtit in.8. dictis. Primũ. Oĩs dictio cõpoſita ex priuatione et termino equoco ſicut eſt ipoª et igenitũ eſt dupʳ equoca. Secũdum. Genitũ eſt equocũ, unoº idem eſt quod ipm̃ totũ ꝓductũ, alioº idẽ eſt quod forma geniti cõicata genito toti. Tertiũ. Priuatio capit̃ tripʳ. Primo ꝓpriiſſime pro carentia alicuius in aliquo apto nato in tẽpore determinato et ut oportet et ubi etc. ſm oẽs circũſtãtias. Secundo proprie pro carentia alicuius licet nõ ſit nũc tẽpus habẽdi uel aptus locus. Tertio ꝓ carẽtia alicuius quod ipm̃ ut totũ nõ põt cape tñ aliqua p̃dicata dicũtur de tali qbus nõ repugnat illud quo dr̃ carere ut uiſus talpe nõ cõuenit tñ aĩali quod p̃dicatur de talpa cõuenit uiſus et ꝓpter hoc dr̃ talpa eſſe ceca et lapis inaĩatus qa corpori quod p̃dicat̃ de lapide cõuenit et creatura dr̃ impfecta qa enti cõuenit ſumma pfectio. Quid ſit negatio i genere et extra genus pꝫ di.23. Quartũ. Ly i in propoſito põt capi uel negatiue uel priuatiue ut igenitus.i. nõ genitus uel nõ genitus ſed aptus natus generari. Quintũ. Oĩs negatio i apto nato eſt priuatio, igit̃ negatio in apto nato ſm p̃dicatũ cõius uel cõmuniſſimũ aliquõ dr̃ priuatio. Sextũ. In diuinis nulla ẽ priuatio ſm ꝓpriã entitatẽ, qa talis priuatio cõcludit impfectionem tñ i diuinis eſt priuatio ſm p̃dicatũ cõmuniſſimũ.ſ. ſm pſonã, quia igenitus nõ eſt priuatio pr̃is ut pr̃ eſt, ſed inquãtũ eſt perſona uel ſubſtãtia uel ens et ſic igenitus dicit negationẽ in genere et priuationẽ ſm genus q̃ ſunt idẽ. Septimũ. In creaturis multe ſunt priuationes ſm genus, ut qñ diuidit̃ aliquod cõmune p unũ mẽbrũ priuatiuũ ut animaliũ aliud rõnale aliud irrationale, ly irrõnale nõ eſt priuatio rõnis i bruto cuius dr̃ia eſt et pro quo ſupponit qa nõ eſt aptũ natum ꝙ habeat rõnem, ta

men eſt priuatio bruti ſm q̄ eſt animal, nam animal aptum na tum ē hr̄e rōnē licet nō ita ꝓprie ſicut hō et corpus organicū. Octauū. Ingenitus capitur quadrupr. Primo ꝓpriiſsime, ꝓ eo quod aptū natū eſſet generari ſm ꝓpriā ſuā entitatē ut totum ſuppoſitū et nō ē genitū, illo° nō eſt ī diuinis qa ſolus filius na tus eſt generari et ille eſt genitus. Secūdo° cōiter ut dicit carē tiā ꝑ3 cōmuniora ꝑdicata ut eſt pſona, illo° pr̄ et ſpūſſanctus dicūtur ingeniti qa licet ī ſe nō ſint generabiles tn̄ ſm q̄ pſone ſunt generabiles, nō aūt eēntia illo° eſt ingenita, ſed ſm q̄ ens uel ſubſtātia, uel ſpūs. Tertio° generalius ꝓ illo quod non eſt cōmunicatū ꝑ generationē ut terminus formalis et ſic eēntia ī pr̄e eſt īgenita. Quarto° generaliſsime ꝓ pſona nō genita nec producta, illo° ſolus pr̄ eſt īgenitus. Exquo ſeqtur q̄ capiendo genitū nō ſm ſe ſed ſm ꝑdicatū cōius.i.inquātū ꝓductū, et ca piendo ingenitum pro non producto cōnotando perſonam, tunc eſt proprium patris in diuinis.

¶ DE SECVNDO ARTICVLO Dicunt etc. Iſte eſt ſe cundus articulus prime q̄ſtionis q̄ diuidit̄ in duas ptes. In pri ma ponit̄ una opi. et īprobat̄. Secūdo ad articulū rn̄detur ibi, iō uidetur. ¶ Opi. eſt. S. Bonauē. i. ſi. di. 27. 28. et. 13. q̄ dicit, cū ingenitū ſit pura negatio et nullius pſone ꝓpriū ſit tale imo ne ceſſario dicat dignitatē uel ptinens ad dignitatē, iō ingenitū ut eſt negatio nullo° eſt ꝓprietas patris, ergo ſi ē ꝓprietas opor tet q̄ dicat aliqd dignitatis quod eſt fontalis plenitudo q̄ ē fe cūditas ſiue actiuitas reſpectu oīum tā pſonarū q̄ creaturarū. Nā nihil aliud eſt pricipiū reſpectu omniū. ¶ Contra hanc opinionē doc. arguit primō ſic. Fontalis plenitudo tria dicit, pri mū eſt generatiuitas, ſecūdum eſt ſpiratiuitas, tertiū eſt crea tiuitas. Tertiū nō eſt ꝓpriū pr̄i, ſed cōe tribus, nec ſecūdum qa eſt cōe pr̄i et filio, ergo ꝓ primo eſt ꝓpriū, ſed illud primū ni hil eſt niſi pr̄nitas, ergo nō diſtinguit a paternitate. Si. n. eſſet alia relatio poſitiua ī pr̄e tūc eſſent tres relationes poſitiue in eo. ſ. fontalis plenitudo, paternitas et ſpiratio actiua quod cō muniter nō tenetur. De notionibus quot ſunt uide ſupra di. 22. Preterea ingenitū nō cōnotat generationē in pr̄e qa ſi non ge nuiſſet filiū adhuc eſſet ingenitus, nec ſpirationē, qa ſi illa per impoſſibile nō eſſet adhuc poſſet eē pr̄ ingenitus. Preterea, fal ſum eſt q̄ ꝓprietas pſone dicat dignitatē qa tūc alia pſona nō hn̄s illā eſſet impfecta. Preterea, fontalis plenitudo nihil ē niſi duplex fecūditas. i, ꝓductiuitas. ſ. ad generādū et ſpirandum. ¶ Cōſequenter doc. determinat articulū ubi primo notat q̄ qn̄ dr̄ q̄ ꝓprietas pſone dicit dignitatē debet expōi negatiue. i. nō indignitatē ſicut et oīa pſonalia diuina nō ſunt pfectiones ſim pliciter nec tn̄ ſunt impfectiones. Secūdo notat q̄ ingenitū dicit dignitatē in pſona non ſimpr, qa abſolute nulla eſt dignitas, tn̄ in perſona eſt aliqualiter dignitatis q̄ eſt a ſe ipā et nullo mō producta et ī filio eſt dignitatis q̄ ſit a tali pr̄e genitus. Ter tio notat q̄ illa negatio pōt dici dignitatis cuius oppoſita affir matio ē īdignitatis ut nō ſeru° ē dignitatis ſic ſeru° īdignitatis.

¶ AD ARGVMENTA HVIVS Queſtionis etc. Hec eſt cauda prime q̄ſtionis. Cū ergo q̄rit̄ utrū ingenitū etc. ꝓ pte negatiua arguitur primo ſic. Nulla ꝓprietas ꝑdicatur forma liter de eēntia ſed ingenitū ꝑdicatur formalit̄ de eēntia dicen do eēntia eſt īgenita, ergo īgenitū nō eſt ꝓprietas. Maior ꝓba tur, qa tūc eēntia diſtīgueretur per eas, minor pr. Nā illa eſt uera, eēntia nō eſt genita, ergo eēntia eſt nō genita ſiue īgeni ta. 2. perihermē. ubi dr̄ q̄ a negatiua de ꝑdicato finito ad affir matiuā de ꝑdicato īfinito et ecōuerſo poſita cōſtātia ſubiecti ē bona ꝯn̄a. Similiter ſm Auguſti. idem eſt nō genitū et īgenitū. ¶ Pro ſolutione huius argumēti doc. notat primo q̄ illa regu la. 2. perhier. tenet per primū pricipiū ubi ly nō eſſe eſt negatio extra genus nō in gene. et iō qn̄ infinitū ꝑdicatū diceret nega tionem extra genus tūc regula tenet. Si ergo ly nō genitū ſit ta lis negatio tūc nō ſeqtur eſt nō genitū ergo ē ingenitū, qa inge nitū dicit negationē in genere et nō extra genus. Secūdo notat q̄ regla philoſophi tenet per illā regulā a quocūq; remouetur unū ꝯdictorioꝝ de eodē dr̄ reliquū. ¶ Secūdo ſic. Oīs ꝓprie tas perſone eſt relatiua ingenitū nō eſt relatiuū, ergo nō eſt ꝓ prietas. ¶ Doctor cōcedit maiorē ſm cōmunē opi. q̄ ponit per ſonas cōſtitui per relationes. Minorē negat. Nā licet nō ſit rl̄o poſitiua, eſt tn̄ negatiua. ¶ Tertio ſic. Si īnaſcibilitas ē pro prietas pr̄is ergo īſpirabilitas eſt notio pr̄is et filii et ſic erūt ſex notiones quod cōmunit̄ nō tenetur. ¶ Pro ſolutione doc tor notat primo ſanctum Bonauē. rn̄dere īſpirabilitatē nō eſſe notionē eo q̄ nō dicat dignitatē ſicut īgenerabilitas. Sed hoc di cit eſſe falſum qa īſpirabilitas ī patre et filio eſt eq̄lis perfec tionis ſicut ingenitū in ſolo pr̄e. Nec oportet ꝓprietatē dicere dignitatē ſed ſufficit q̄ nō dicat īdignitatē. Secūdo notat, q̄ in genitū. i. nō ꝓductū includit īſpiratū. Nā bene ſeqtur. Eſt inge nitū ſiue nō ꝓductum, ergo eſt īſpiratū. Tertio notat, q̄ tēpore Ambroſii ſolū fuerūt uſitate due notiones in pr̄e. ſ. gn̄ratio et ſpiratio, et tēpore Anſel. tm̄ pr̄nitas, ſed poſt per diligētias doctoꝝ īnotuerūt ples, et iō nō eſt incōueniēs ponere ſex notio nes. ſ. īnaſcibilitatē, īſpirabilitatē, pr̄nitatē, filiationē, ſpiratio nē actiuā, et paſſiuā. ¶ Quarto ſic Ambroſi° noluit uti hoc noīe ingenitus, ergo non ē ꝓprietas pr̄is. ¶ Pro ſolutiōe doc tor notat, q̄ non oī tēpore debēt oīa explicari, quia aliqn̄ eſſent occaſio erroris, ut cū dicit̄ aliqs īgenitus creditur eſſe abſolu tus et ideo Ambroſius noluit pr̄em dicere īgenitū ne crederet eſſe perſona abſoluta et qa nō erat neceſſarium ſimplicibus q̄ ſcirent patrem eſſe ingenitum et poterant per hereticos uexari melius credebat tacere q̄ tali periculo exponere.

Queſtio Secunda.

AD SECVNDAM QVESTIONEM VIDE tur poſſe etc. Hec eſt ſecūda q̄ſtio huius diſtinc tionis. Cuius ſolutio ſtat in. 3. dictis. Primū. Anti qua opinio fuit q̄ īnaſcibilitas cōſtituat patrem in eſſe pſone qa eēntia diuina licet ſit filio cōicata ꝑ generatio nē et ſpūiſancto ꝑ ſpirationē, neceſſario tn̄ prius eſt ī aliquo cō municāte cui nō eſt cōicata, quod ipā eſſentia et illa negatio nō cōmunicata ſimul cōſtituūt in eſſe pſonali et illud eſt icōmuni cabile qa tunc eēnt plures īgeniti et ples prime pſone quod fal ſum eſt. Seqtur q̄ ante oēm ꝓprietatē poſitiuā habet pſona icō municabilis q̄ eſt deus. (Argumēta ꝓ illa opi. poſtea ī ſoluēdo formabo). Secūdum. Hec opi. ſtare nō pōt quia nulla negatio de ſe ē icōmunicabilis niſi ꝑ affirmationē cui primo repugnat diuidi ī plura ſed pſona prima ī diuinis primo eſt incōmunica bilis, ergo nō ꝯſtituitur ꝑ negationē. Preterea, nulla negatō eſt propria alicui niſi ſequat̄ aliquā affirmationē ꝓpriā, ergo in genitū nō eſt ꝓpriū patri niſi ꝑ ꝓpriū poſitiuū quod nō eſt eſ ſentia qa ipā eſt cōmunis, ergo aliqua alia ꝓpria patri. Prete rea tūc pſone nō eēnt eque pſone cum prima eēt negatiua alie due poſitiue nec eque pfecte. Tertiū. Quādo in argumēto ī ca pite queſtionis allegatur Dama. q̄ ingeneratio ſola diſtinguat patrē ab aliis, ipē Dama. ꝑ ingenerationē ītelligit oē ꝓpriū pa tri qa alibi dicit ſola paternitate diſtīgui iō certū eſt quōcūq; noīet ꝓprietatē patris ſemp uult oīa perſonalia et ꝓpria ſibi intelligi. ¶ Sed ꝓ opi. ſunt tria argumēta facta iō oportet ea ſoluere. Primū eſt Auguſtinus dicit. Si pater nō genuiſſet poſ ſet dici īgenitus ergo tūc eſſet pſona per īgenitum conſtituta. ¶ Reſpondet doctor notādo primo, q̄ aliqn̄ priuatio nō cōno tat affirmationē et tn̄ neceſſario ꝑſupponit eā ut cecitas ſolus cōnotat oculū et nō ꝓportionatā mixtionē ocu'ī et tn̄ neceſſa

rio eam preſupponit. Sic ingenitū tantum ꝯnotat perſonam ta-
men non pōt ineſſe perſone quin prius inſit aliqua entitas poſi-
tiua per quā inſit. Secūdo notat ꝙ Auguſtinus debet ītelligi ꝙ
īgenitū nō ꝯnotat patrē nec paternitatē cū hoc tn̄ ſtat ꝙ nō poſ
ſit īneſſe niſi p̄ſuppoſita paternitate. Secūdum eſt. Oē primū ha
bet duplicē reſpectū primus eſt negatiuus.i. nō habere prius, ſe
cūdus eſt affirmatiuus.i. eē prius ſecūdo et tertio et ſic de aliis
primus ſemper eſt prior ſecūdo, ergo prius cōſtituet perſonā
ꝙ̄ ſecūdus, ſed pater eſt prima perſona et prima rl'o eius ē ige
nitū.i. nō eſſe ab aliquo priori genitū, ſecūda eſt paternitas que
eſt ad filiū poſteriorē, gͦ cōſtituit prima relatione, nō ſecūda.
¶ Pro ſolutione doctor notat ꝙ qn̄ aliqd eſt abſolutū et non
cōſtitutū per relationē uerꝫ eſt ꝙ rl'o ad prius, prius ſibi cōue
nit ꝙ̄ ad poſterius ſed pater ī diuinis cōſtituit relatione et nō
eſt abſoluta, iō primā perſonā hic ī ꝓpoſito eſſe eſt ipās refer
ri ad ſecūdam iō ordo eius ad prius.i. nō eſſe genitū ab aliquo
priori nō cōuenit ſibi prius ꝙ̄ generare poſteriorē. ¶ Tertiū
eſt. Si ſm̄ imaginationē phōꝝ eſſet tm̄ una pſona ī diuinis ab
ſoluta ipa cōſtitueret tm̄ per eēntiā et ſi aliqua ꝓprietas con
curreret eſſet tm̄ negatiua ergo nō eſt abſurdū ꝓprietatē ne
gatiuā poſſe cōſtituere perſonā. ¶ Reſpōdet doctor ſi ima
ginatio phōꝝ eſſet uera ꝙ nulla ꝓductio eēt ī diuinis tūc eſſen
tia ex ſe ſine omni proprietate cōſtitueretur ſuppoſitum illud
unicum ſed illud non procedit cum nūc ponamus perſonas plu
res per productionem.

Queſtio Tertia.

VLTIMO HIC QVERO VTRVM ETce.
Hec eſt tertia q̄ſtio huius diſtinctionis. Cuius ti
tulus talis eſt, utrū prima perſona.i. pater cōſti
tuatur aliqua relatione poſitiua ad ſecūdam per
ſonā.i. qua refertur ad filiū et illa ē p̄nitas et eſt ſenſus, utrū
pater cōſtituat p̄nitate in eē perſonali ¶ In hac littera ſunt
quinq; opiniones. Prima eſt. S. Tho.i. par. ſum. q. 39. arti. 4. Qui
dicit ꝙ pater cōſtituit paternitate. Sed qa ante omnē generatio
nem oportet eſſe perſonā generātem q̄ ſit cōſtituta aliquo pro
prio, iō ſi cōſideret paternitas ut ꝓprietas conſtituens patrē in
eſſe perſone ſic eſt prior generatione, et qa rl'o de genere rela
tionis et ī ſecūdo° relatiuoꝝ fundat ſuper actionē et paſſionē
et fundamētū eſt prius fundato, iō ſi paternitas cōſideretur ut
rl'o de genere relationis ī ſecūdo° tūc fundat ſuper generare
et ſic eſt poſterior generatione. ¶ Contra. Paternitas ē ens,
ergo uel abſolutū uel reſpectiuū et p ꝯns cōſtituit perſonam
abſolutā ſi eſt abſoluta uel reſpectiuam ſi eſt rl'o ſicut et eſt.
Cōſtituit aūt inquātū eſt ens, ergo quocūq; cōſideretur per itel
lectū nō uariat. Preterea. S. Tho. alibi dicit ꝙ nō eſt ordo ī di
uinis qa ubi ordo ibi prius et poſterius, ſed ī diuinis nō ē prius
et poſteri⁹ ſed oīa ſunt ſimul. Ex quo pꝫ ꝙ. S. Tho. irrōnabilit
diſtinguit de paternitate, et īfert uno° eſſe priorē, alio° poſte
riorē. Preterea, ad euadendū primū argumētū ī capite q̄ſtionis
quod eſt tale, oē generās eſt prius genito, ſed ſi pater conſtituit
paternitate tūc nō eſſet prior filio ſed ſimul cū relatiua ſint ſi
mul natura, ergo pater nō ꝯſtituitur paternitate, ſꝫ diſtinxit
ſed nihil iuuat ipm̄ ut pꝫ ex primo argumēto ꝯ ipm̄. ¶ Secun
da opi. eſt. S. Bonauē.i. li. di. 26. q. 3. q tenet eādem cōcluſionē cū
S. Tho. ſed tn̄ aliter diſtīguit qa paternitas cōſideratur ut re
latio et ſic nō cōſtituit, ſecūdo conſideratur ut origo.i. ꝓductio
uel generatio et ſic eſt prior quodāmō filiatione et fundat pa
ternitatē ut eſt rl'o. ¶ Cōtra, ꝓductio ut ꝓductio nō eſt pro
pria forma ꝓducētis nec ꝓducti ſed eſt q̄ſi uia media iter ip
ſos ſed nihil ꝯſtituit perſonā niſi ut aliquō forᵃ eius. ¶ Sed
tn̄ ut moris eſt ipe defendit. S. Bonauē. per diſtictionē poſitam
di. 26. opinione tertia ubi ſilr eū defendit dicēs, ꝙ ꝓductio ꝯſti
tuit.i. diſtīguit perſonam principiatiue nō formaliter. Nec ego
cēſeo alios doctores abſurda dicere niſi ſm̄ corticē lr̄e q cōmu
niter nō eſt de mente eoꝝ ſed ex aliis dictis ipoꝝ poſſet haberi
bonus et optimus ſenſus. Et credo me bene poſſe ex dictis doc
toꝝ bonū ſenſuꝫ habere et dare ſi laborē uellē tm̄ aſſumere nec
deſunt q eos defendāt, nec ego nec Scotus improbamus docto
res niſi ne falſus itellectus doctoꝝ ab aliis aſſumatur ſed ut
bene examinētur dicta doctoꝝ et ſtudeatur bonus intellectus
eoꝝ haberi. ¶ Tertia opinio eſt Hen. ī ſumma. et quoli.i. q. 9.
qui dicit ꝙ eadē res pōt diuerſimode ꝯſiderari et ſignificari ſꝫ
diuerſos modos grāmaticos, ut aptitudinalis, potentialis, actu
exn̄s, p̄terita, futura, pn̄s etc. primus aūt modus itelligēdi rem ē
aptitudo et ſub illa ī ꝓpoſito noſtro relatio perſonā ꝯſtituit.ſ.
ut generatiuitas. ¶ Cōtra, rl'o aptitudinalis nihil reale dicit
aliud ab actuali q̄ illa de q̄bus loqtur Hen. tm̄ differūt rōne
et ī modis cōcipiēdi, ergo nō cōſtituit perſonā realē. Preterea,
prima pſona eſſet minus pfecta ꝙ̄ ſecūda qa ſecūda conſtituit
relatione reali, et prima relatione rōnis. Preterea, illa rl'o eſt
tm̄ unica in re, ergo quocūq; cōcipiatur ipa ut ī re eſt ꝯſtituit.
Preterea ſi p ꝓductionē ut aliqd aliud a paternitate eſt filia
tio ī filio et paternitas ī p̄re ergo ſicut ꝓductione generatur fi
lius a p̄re ſic ꝓductione pr̄ generat ſeipm̄ ſicut filium. ¶ Sed
difficultas magna eſt ꝯ has tres opiniones quō eēntia ꝯhatur
ad primā pſonā. Nā ſi ex ſe ē prima perſona tūc repugnat ſibi
eſſe ī aliis pſonis, ſi p aliud, ergo non ē prima pſona, qa p aliqd
prius ꝯſtituit. ¶ Quarta opinio eſt Ioānis de ripa di. 25. et
26. i. libri et in. 26. di. tacta eſt ī tertia opi. ubi diffuſe de ea ha
betur quō poſſint pſone p abſoluta cōſtitui. Et ꝙ doctor ī fine
hic addit. ¶ Cōtra hāc opi. arguit ꝙ eſſet heretica, nō ē mēs
ſua abſolute eā dicere hereticā, ſꝫ remittit ſe ad dicta ī di. 26.
¶ Quinta opi. eſt alioꝝ. Quā iō dico opi. qa doc. non refutat
oīo opi. de ꝯſtitutiuis abſolutis ſed uolēti refutare dat moduꝫ
tenēdi opi. cōmunē q̄ ꝯſiſtit ī undecim dictis. Primū. Pater cōſti
tuitur paternitate in eſſe pſonali inquātū eſt ī re nō ꝯſiderādo
modos cōcipiendi. Secūdum. Simultas relatiuoꝝ eſt ipa nō poſ
ſe eſſe ſine inuicē ſine ꝯdictione ſi ſunt mutua, nā nulla relatio
pōt eē ſine termino et fundamento. Tertiū. Omne prius natura
pōt ſine ꝯdictione eſſe ſine poſteriori. Quartū. Ex rōne forma
li patris et filii ī diuinis eſt ꝙ ſint ſimul.i. ꝙ nō poſſit eē unus ſi
ne alio ſine ꝯdictione et tn̄ cū hoc ſtat ꝙ pr̄ ſit prior origine.i.
productione ꝙ̄ filius, qa ī eodē iſtanti qn̄ itellectus ꝓducit ſi
mul totā noticiā adhuc ꝓducere ē prius origine ꝙ̄ ꝓduci licet
ſint ſil' natura et ī reali exiſtētia et ſi itellectus haberet eſſe p
producere ſicut pr̄ ī diuinis adhuc inquātū ꝓducēs eſſet prior
filio nō natura ſed origine. Quintū. Prioritas nature capitur
uno° pro prioritate pfectionis. Et illa pōt eē iter correlatiua
licet ſint ſimul natura.i. non poſſint ſine ſe inuicē eſſe. Preterea
cū diuidit aliquod genus ī dr̄ias ſemp una eſt pfectior alia qa
ſicut ſp̄es una ſemp aliā excedit ſic et dr̄ie qa ille exceſſus eſt
propter dr̄ias. Similiter ergo eſt ī genere relationis. Nō ē ergo
incōueniens unū relatiuoꝝ eſſe pfectius alio. Si ergo prioritas
pfectionis pōt ſtare cū ſimultate relatiuoꝝ multo magis prio
ritas originis. Et hoc eſt quod dicit Auicen. ꝙ cā ut cā ſit prior
cauſato et tn̄ eſt ſil' natura eo modo quo relatiua ſunt ſimul.
Sextū. Aliqn̄ unū eſt cā pluriū uel unius cōtinētis plura ſicut
deus eſt cā unius uniuerſi ꝯtinentis plura iter q̄ eſt ordo, tunc
illa cā nō eſt imediata reſpectu omniū ſed eſt cā cuiuſlibet eo
ordine quo iter ſe ordinātur ut in illuminatione corpoꝝ uni
uerſi a ſole imediatius illuminat ptem ꝓximiorē ꝙ̄ remotiorē
et aīa prius pficit cor ꝙ̄ alia mēbra. Septimum. Eſſentia diuina
nō hebet tm̄ unā pſonā ſibi adequatā ī qua ſubſiſtat ſed habet
tres tn̄ ordinate ita ꝙ primo eſt ī prima, ſecūdo ī ſecūda, ter

tio in tertia. Octauum. Primitas eſt duplex. ſ. adequationis et imediationis, prima eſt totalitatis ſecūda ordinis. Diuina eſſentia primo eſt ĩ trib⁹ ꝑſonis prima primitate nõ ſecūda, ſed primo eſt ĩ pr̃e, ſecūda primitate nõ prima. Nonū. Eſſentia diuina ex ſe eſt ĩ pr̃e et nõ determinat̃ uel ꝯhitur ꝑ pr̃nitatē ad pr̃eꝫ. Decimū. Indeterminatio eſt duplex, prima eſt ad ꝯ̃dictoria ut ad habere et nõ h̃re formā ſicut eſt materia, ſecūda ē ad agendū diuerſa poſitiue ut ſol ꝙ eſt determinatus ad ꝯ̃dictionis unā partē tñ ad diuerſa eſt ſua uirtus actiua. Nā poteſt ꝓducere uermē et plantā q̃ ſunt diuerſa et tñ ex ꝓpria ſua natura eſt determinatus ad ꝓducēduꝫ qñ eſt materia diſpoſita et non eſt īndifferēs ad ꝓducere et nõ ꝓducere. Vndecimū. Diuina eēntia eſt determinata ad eſſendū ĩ prima ꝑſona et nõ eſt ĩ p°ª ad eſſendū ĩ ea et nõ eſſendū ĩ ea ſed nõ eſt determinata ad eam ut ſit tantum in ea ĩmo eſt in tribus ſed ex ſe eſt ĩ pª et ꝑ productionem eſt in aliis duabus.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum principale patet etc. Hec eſt cauda huius q̃ſtionis. Cū ergo q̃ritur utrū etc. Pro pte negatiua arguitur dupʳ, primo ſic. Oē generās p̄intelligitur eē q̃; generet ſed pr̃ eſt generās reſpectu filii, ergo intelligitur eē perſona perfecta ante generationē et ꝑ ꝯñs paternitate uel generatione nõ ꝯſtituit̃. ¶ Ad hoc argumentū doctor remittit ſe ad ſuperiora dicta ĩ quinta opi. Notat tñ ꝙ prima perſona p̄intelligitur generationi paſſiue nõ actiue. Secūdo notat ꝙ generatio actiua, generare, et paternitas ſunt ĩ re oĩo idē. Tertio notat ꝙ pr̃ eſt prior filio origine ſed eſt ſimul natura cū eo iõ nõ ualet ꝯña, pr̃ et filius ſunt ſil̃, ergo pater nõ eſt prior, qa nõ affirmat̃ et negat̃ idē de eodē. Similit̃ illa ꝓpoſitio, qñ aliqua ſunt ſimul quocūq; unū illoꝝ eſt prius eodē aliud eſt prius, eſt falſa niſi ĩtelligat̃ de prioritate eiuſdē rõnis. nā pater et filius ſunt ſimul natura tñ pater eſt prior origine. ¶ Secūdo ſic, in oĩ ordine primū uidet̃ eē abſolutiſſimū ergo pª perſona eſt abſoluta et nõ rl'one ꝯſtituta. ¶ Rñdet doct. ꝙ añs ē ueꝝ in ordine eſſentiaꝝ et quidditatiuis et non in perſonis relatiuis.

DISTINCTIO VIGESIMANONA.

EST PRETEREA ALIVD ET CETERA. HEC EST. XXIX. diſtinctio que ꝯ̃tinetur unica q̃ſtiõe. Cuius titulus is eſt. Vtrū hoc nomen principiū dicatur uniuoce de principio perſonali notionali et eſſentiali. ¶ Termini huius queſtionis ſunt ſupra declarati. Prĩcipiū di. 17. et. 10. perſona di. 22. eēntia fo. 48. col. 1. et oĩa ſil̃ in declaratione illius termini prĩcipiū. ¶ Dimiſſo capite q̃ſtionis corpus ꝯſiſtit in. xi. dictis. Primū. Hoc nomen principiū capitur dupʳ ad ꝓpoſitū, primo fundamētaliter et ſic illa res uel ille cõceptus ꝙ principiat dr̃ eſſe principium, ſecūdo formaliter et ſic eſt illa rl'o q̃ dr̃ principiare. Secūdū. Illa rl'o eſt uniuoca ad principiare notionaliter, et perſonalit̃. Tertiū. Illa rl'o nõ eſt uniuoca ad fundamētū principii perſonalis, eſſentialis et notionalis. Quartū. Principiū eſt duplex. ſ. quod et quo, principiū quod eſt ſuppoſitū principiās, principiū quo eſt forma per quā ſuppoſitū principiat, ut Petrus intelligit ut quod, et ĩtellectu ut quo. Quintū. Relatio principii non ē uniuoca ad prĩcipiare eēntialiter notionaliter et perſonaliter, qa prĩcipiare eſſentialiter ē principiare triū perſonaꝝ ad extra. i. ad creaturas. Modo oĩs rl'o dei ad creaturā eſt rl'o rationis. Principiare aūt notionaliter. i. gñratio et ſpiratio, et principiare perſonaliter ut gñrās et ſpirās ſunt reales relatiões. Cū aūt relationi rõnis et reali nihil ſit uniuocū ſeqtur ꝙ dictū ueꝝ. Sextū. Nihil uel nullū nomen ē uniuocū ad ſignificata ſua quoꝝ unū ē ens reale et alteꝝ rõnis, qa ens rõnis põt dici nihil eſſe, cū ens ſit analogū et ſtet per ſe ſumptū pro ſignificato potiori ſeqtur ꝙ cū dr̃ hoc ē ens intelligit̃ de ente reali et per ꝯñs anthonomaſtice capiēdo ens, ens rõnis põt dici nihil. Septimum. Cõparari ſm rem ē relationē realē eſſe et cõparari ſm rõnem eſt eſſe relationē rõnis et nõ capit̃ hic ꝓ actu collatiuo ĩtellectus ſicut qdā uolūt et male, ut pꝫ. 1. di. quarti libri. Octauū. Principiū notionale et ꝑſonale aliqñ differūt, qa notionale capitur aliqñ ꝓ ip̃a ꝓductione in ſe aliqñ ꝓ ſpiratione actiua q̃ ꝓprio noĩe dr̃ notio cū nõ ſit unius ꝑſone et iõ non debet dici ꝑſonale ſed ꝑſonale prĩcipiū aliqñ capitur ꝓ tota ꝑſona ꝓducēte, aliqñ pro duabus ꝑſonis ꝓducētibus, aliqñ pro tribus ut increatione. Nonū. Principiū ē uniuocū ad ĩtra. ſ. ad ꝑſonale et notionale. Nā gñratio qua pater generat et ip̃a generatio ĩ ſe ſunt unū, ſimilit̃ ꝑſona patris et ip̃a generatio ſunt idē, tñ gñratio et ſpiratio ſunt diſpata, adhuc tñ principiare. i. ꝓductio p̄dicatur de eis uniuoce. Relatio originis idē eſt quod ꝓductio. Decimū. Cauſa hoc nomen apud antiquos dr̃ eſſe ĩ diuinis ut ꝙ pater ſit cauſa filii, hoc qdem ueꝝ eſt ſm grecos apud quos idē eſt cā quod principiū apud nos, iõ illo° ad ĩtra nomen cauſe fuit uſitatum. Quia tñ cõis uſus apud nos hēt ꝙ cā dicat aliqd eſſentialiter diſtinctū ab effectu et cū ĩ diuinis nihil ſit eēntialiter diſtictū ab alio iõ ꝓ heretico cēſetur hodie ſi qs nominat nomen cauſe in diuinis ad ĩtra. Vndecimū. Deus uere eſt cā ad extra, quia diſtinguit̃ eēntialiter et realiter a creatura. Vtrū ĩ deo ſit genus et dr̃ia pꝫ di. 8. q. 2. Vtrum ĩ eo ſit mã et forma pꝫ di. 8. q. 1.

¶ CVM ERGO Querit̃ utrū hoc nomen principii etc. Pro parte negatiua argʳ ſic. Si titulus. q. eſſet uerus ſequeret̃ ꝙ principiata eſſent unius rõnis. ſ. creatura q̃ eſt eſſentialiter principiata et filius et ſpūſſanctus ꝙ ſunt ꝑſonaliter principiata, ſed hoc eſt falſum, qa creatura creat̃ ex nihilo ſine mutatione nullo p̄ſuppoſito. Filius aūt generat̃ de ſubſtātia pr̃is, ſpūſſanctus ſpiratur de ſubſtātia patris et filii. ¶ Pro ſolutione doctor notat ꝙ cõmuniter aliqua in ꝓpriis rõnibus ſuis diſtinguuntur eſſentialiter et tñ ab eis põt aliqd uniuocū abſtrahi ſicut a ſpeciebus unius generis. Sic in ꝓpoſito, illa rl'o principii. i. ꝓductio abſtrahi põt ab illis principiationibus, et tūc eſt equocū, ſi autē abſtrahatur a prĩcipio notionali et ꝑſonali tunc eſt conceptus realis. i. id quod p̄tendit et oſtēdit eſt in re. Notādum etiam ꝙ omne eſſentiale. i. cõmune trib⁹ ꝑſonis ĩ diuinis eſt ſingulare et nullo° uniuerſale, ſed oē cõmune ꝑſonale uel notionale ſicut ē ſuppoſitū ꝑſona ſubſiſtens ꝓductio rl'o, ſunt uniuerſalia licet nõ limitata. Preterea eē uniuerſalia ĩ diuinis põt dupʳ ĩtelligi. Vno modo ꝙ eo modo quo ſunt ĩ creaturis ubi de ſe dicunt limitationem et imperfectionem, et ſic non ſunt in diuinis quia licet non ſint de ſe illimitata et infinita tamen nec ſunt de ſe limitata nec finita per idemptitatem autem cum eſſentia ſunt infinita. Alio modo ꝙ nulla una res numero correſpondeat eis in re ſed plures res realiter diſtincte et illud dicitur diuidi ĩ ſingularibus, illo modo perſonalia et notionalia in diuinis habent conceptus uniuerſales de ſe predicabiles. ¶ Pro parte affirmatiua arguitur ſic. Bene ſequitur. Creans, ergo principians, generans ergo principians ſpirans, ergo principians et nõ econuerſo, ergo ly principians eſt uniuocum ad principare eſſentialiter cuiuſmodi eſt creare et perſonaliter et notionaliter cuiuſmodi eſt generare et ſpirare. ¶ Reſpondet doctor ꝙ omnes conſequentie ſunt bone ſed termini non capiuntur uniuoce ſicut in prima conſequentia capitur pro relatione rationis ſed in duabus aliis pro relatione reali.

DISTINCTIO TRIGESIMA.

SVNT ENIM QVEDAM ET CET. HEC EST TRIGESIMA diſtinctio primi libri. Circa quã doc. mouet duas q̃ſtiones. Titulus prime queſtionis eſt, utrũ de deo dicat̃ aliqua rl̃o ex tpe. Titulus ſecũde q̃ſtionis eſt, utrũ dei ad creaturã poſſit eẽ aliqua rl̃o realis. ¶ Termini habent alibi locũ. Deus. 3. q. pl. Dicat̃ di. 25. Relatio di. 25. Tempus. 4. phyſicoꝝ. Creatura i. 2. libro. Relatio realis diſt. 26. ¶ Eſſe capitur octuplicit̃, primo pro eſſentia qa eſſentia et eſſe eſſentie ſolũ rõne differũt, ſecũdo ꝓ eſſe exiſtentie. Et illud ſimilit̃ ſolũ rõne differt ab eẽtia, tertio ſincathegorematice, et ſic eſt copula ꝓpoſitionis, quarto pro ueritate ꝓpoſitionis, qa ſicut nõ eẽ eſt falſitas ſic eſſe ẽ ueritas, quinto ꝓ eſſe qdditatiuo, et illud nihil reale ẽ aliud a rei entitate et nihil rõnis aliud q̃ꝫ eſſe obiectiuũ uel potentie, ſexto pro eſſe poſſibili quod nihil aliud eſt niſi una relatio rationis fundata i eſſe obiectiuo rei in itellectu diuino, ſeptimo pro eſſe ſubſiſtẽtie et idẽ eſt quod ſubſiſtẽtia. i. ſuppoſitũ uel pſona differens ſolum rõne ab ea, octauo ꝓ eſſe obiectiuo. Quid illud ſit patebit ifra di. 35. et. 36. ¶ Dimiſſis ergo capitibus q̃ſtionũ. Corpus diuiditur i duas ptes. ſ. in litigatiuã et determinatiuã que tãgitur ibi. Reſpondeo igitur ad queſtionẽ. Prima in duas ſm duas opi. Prima ẽ Hen. quoli. 9. q. i. Qui reſpõdet ad primã queſtionẽ negatiue, qa cũ deus ab eterno fuerit creatiu⁹ et idẽ ſit creare creaſſe, creatiuũ etc. iõ dato ꝙ nũc creet non eſt alia relatio q̃ꝫ ea q̃ fuit ab eterno in eo. Sed idẽ Hen. quoli. 9. q. i. et quoli. 3. q. 4. notat primo ꝙ oẽ realiter relatũ ad aliud ordinatur realiter ad illud eo ꝙ recipit ab eo aliquã pfectionẽ, ꝑpter hoc ꝙ natura utriuſqꝫ extremi eſt aliqd pfectius q̃ꝫ i uno eoꝝ. Secũdo notat, ꝙ oẽ realiter ordinatũ ad aliud dependet ab illo eo ꝙ ſi ipm nõ eſſet, nõ eẽt rl̃o i illo ut ſi nõ eſſet alia albedo in illa nõ eſſet rl̃o. Tertio notat ꝙ oẽ depẽdens eſt mutabile quia eſt i poᵃ ad actum. i. formã, et p ꝯñs eſt impfectum, qa caret illa pfectione ad quã mutat̃. Quarto notat ꝙ oẽ imperfectum eſt limitatũ. Ex dictis ſeqtur, ꝙ oẽ realiter relatũ ẽ limitatum. Quinto notat ꝙ dicta ꝑcedentia tm̃ ualent i relationibus quaꝝ extrema eſſentialiter diſtinguũtur, iõ relationes i diuinis non cõprehẽduntur. Ex dictis ifert cõcluſionem pricipalẽ ꝙ cũ mutabilitas limitatio impfectio etc. repugnẽt deo iõ in deo nulla eſt relatio realis ad aliqd eſſentialit̃ diſtinctũ cuiuſmodi eſt creatura. ¶ Cõtra hãc opi. primo ſic doctor arguit. Si una ẽ relatio actualis, aptitudinalis, potẽtialis, tũc nec i creatura eſt aliqua noua rl̃o, qa ſicut deus ab eterno fuit creatiuus, ſic creatura fuit ab eterno creabilis, ſed hoc ẽ abſurdũ. Secundo ſic. Si ut dicit Hen. quoli. 3. q. 9. et quoli. 5. q. 2. oẽs creature ſunt tm̃ reſpectus ad deũ ut cãm exẽplarẽ q eſt eternus ſicut deus ut cauſa exemplaris, ergo et oĩs creatura eſt eterna, qa q̃ñ reſpectus eſt eternus etiã fundamentũ eſt eternũ. Tertio ſic. Si ut Hen. dicit quoli. 3. q. 9. exiſtẽtia eſt reſpectus ad deũ ut cãm efficientem tunc uel ille reſpectus eſt nouũ uel nihil eſt nouũ, ſed ſecũdum eſt incõueniẽs. Quarto ſic. Nõ eſt una rl̃o niſi ſint eadem extrema, ſed relatio creature poſſibilis et actu exñtis nõ eſt iter eadẽ extrema ergo nõ eſt una relatio. Maior ꝑʒ, minor probatur, qa creatura i eſſe poſſibili et i eſſe reali nõ eſt unum. Similiter i diuina itellectione ſunt duo obiecta. Quinto ſic. Si ut dicit Hen. licet non ſit noua rl̃o dei ad creaturã, tñ nomen hẽt nouũ ab ea, ut nouit̃ dicitur dominus etc. ergo ẽ aliqua forma i aliquo et illud nõ põt ab ea denominari, ꝯña ꝑʒ, qa eſſet ab eterno in deo rl̃o creationis et nõ diceretur creator niſi in tẽpore. Sexto ſic. Illa q̃ ponũtur cõnexa in ſolutione ſecũde queſtionis nõ ſunt cõnexa, qa duo albiſsima ſi eẽnt, eſſent pfecte ſimilia, et tñ nullũ ordinaretur ad aliud nec dependeret. Et licet natura albedinis eſſet pfectior i duabus q̃ꝫ in una ꝑpter hoc tñ una nõ dependet ab alia. Septimo ſic. Actio nõ ineſt agẽti ut impfectũ eſt, ſed agẽs ut agens eſt relatũ, ergo relatũ nõ neceſſario eſt impfectũ. Octauo ſic. Si relatiuũ depẽdet a termino, ergo econſo terminus refertur ad ipm ergo i depẽdentia eſſentiali ẽ circulus quod eſt ipoſſibile. ¶ Secũda opi. eſt Guilhelmi uarro libro. i. di. 30. et libro ſecũdo di. i. q. 5. et i quarto libro i materia de euchariſtia. Et. S. Tho. prima pte ſum. q. 13. ar. 7. Cuius cõcluſio eſt illa. Nulla rl̃o noua eſt in deo, ſed aliqua noua rl̃o eſt in creatura a qua extrinſeca denominatione deus nominatur, ut quia creatura de nouo eſt ſerua, iõ de⁹ dr̃ dominus, et quia creatura de nouo creat̃, iõ dicitur deus eẽ creator, et actio. 3. phyſicoꝝ eſt in patiẽte et tñ ab ea agens dr̃ agens. ¶ Ad ſecũdam q̃ſtionẽ. Reſpõdet hec opi. ꝙ nulla rl̃o realis põt eẽ dei ad creaturã. Probat. Nulla rl̃o realis eſt ſine ordine, ſed deus nullũ ordinẽ realẽ habet ad creaturã. ¶ Cõtra hãc opi. Fundamentũ relationis qua refertur deus ad creaturam nõ eſt in creatura, ergo nec illa rl̃o, ꝯña ꝓbatur, nulla rl̃o eſt in aliquo niſi ſit in eo fundamẽtum illius relationis, antecedens ꝓbatur, quia ſm nihil quod eſt in creatura põt deus dici creator, quia oĩs entitas totius creature nõ ſufficeret ad creãdum unã muſcam. ¶ Secũdo ſic. Relatio ꝑducẽtis et ꝑducti nõ poſſunt eẽ in eodẽ ſuppoſito, ergo nec rl̃o cauſe ſiue creationis et cauſati ſiue creati q̃ plus repugnãt, qa nec in eadẽ natura poſſunt eſſe, et p ꝯñs deus nõ dr̃ creator a relatione q̃ ſit i eo i quo ẽ creari, cũ nõ poſſunt eſſe in eodem. ¶ Tertio ſic. Si rl̃o creatiõis actiue eſt uere in creatura, ergo creatura põt dici creator, qa oẽ habens formã põt ſm eã nominari. ¶ Preterea, in ſolutione ſecũde. q. falſum aſſumit. ſ. ꝙ deus nõ habeat ordinem ad creaturam. Nã omne primũ ordinatur ad ſecũdum et tertium, ſed deus eſt multipliciter primus reſpectu creature, niſi reſtringatur ordo ad relationẽ poſterioꝝ ad prius. Nã illo⁰ deus eſt ſupra ordinẽ, et ſic ꝑʒ ꝙ hic eſt fallacia petitionis principii quia maior ꝓbationis eſt eque ignota ſicut ꝯcluſio. Eſt etiã fallacia ꝯñtis, qa arguit p cõuerſionẽ ſimplicem ulis affirmatiue, ut oĩs ordo eſt relatio, ergo omnis relatio eſt ordo.

¶ RESPONDETVR IGITVR Ad primã queſtionẽ etc. Hec eſt ſecũda pars principalis huius q̃ſtionis. Et cõſiſtit i. 12. dictis. Primũ. Relationes creaturaꝝ ad deũ ſunt noue et ex tẽpore, qa creatura eſt noua et ex tẽpore ergo et rl̃o in ea. Secũdum. Nõ eſt neceſſe oĩ relationi dare aliã correlationẽ qa põt terminari ad abſolutũ, iõ ꝑpter relationes quas habent creature ad deũ nõ oportet dicere ꝙ ecõuerſo deus habeat relationes ad creaturã. Tertiũ. Relationes tertii modi nõ ſunt mutue. i. in uno extremo eſt rl̃o q̃ terminatur ad abſolutũ alterius extremi i quo nõ eſt rl̃o econuerſo, de quo amplius uide fo. 81. col. 2. Quartũ. Relatio oppoſita alteri relationi nõ eſt termin⁹ eius ſed fundamẽtum eius, ut filiatio non eſt terminus p̃rnitatis ſed ſubſtãtia filii. Probatur hoc dictũ. Oẽ diffiniẽs eſt prius diffinito, et nulla rl̃o eſt prior nec notior ſua correlatione, ſed correlatio diffinit relationẽ ut eſt terminus eius et notior, ergo relatio ut rl̃o nõ terminat ſed fundamẽtũ eius, ꝓ quo debet accipi correlatiuũ poſitũ i diffinitione relatiui. Ex quo ſequitur ꝙ fundamentũ correlatiui diffinit et nõ correlatiuũ iquãtum relatio. Per hoc exponũtur oẽs auctoritates q̃ dicũt relatiuũ diffiniri p ſuũ correlatiuũ. Quitũ. Nulla correlatio eſt terminus relationis ſed fundamentũ correlationis, ut ꝑʒ p dictũ ꝑcedens, ideo accidit termino relationis ut econuerſo referatur ad fundamẽtum relationis. Sextũ. Dato ꝙ intellectus cauſet relatio

nem rationis in termino abſoluto relationis qua econuerſo ille terminus referatur, ut ſi i obiecto ſciētie cauſet relationē ſcibilitatis, illa tñ rlo nō eſt rō terminādi relationē ſcientie ad obiectū.i.nō eſt illud ad quod refertur ſcientia ſed res ipſa in ſe. Septimū. Si itellectu icreato uel creato cauſetur in deo relatio qua referatur ad creaturā, ut dominiū, creatio, actio etc. illa relatione deus nō eſt terminus ad quem refertur creatura ut creata, uel ſua, ſed ſua abſolute entitate. Si.n. relatione cauſata in deo p intellectus creatum eſſet terminus realis relationis creature ad deū tunc ſi nullus creatus itellectus conſideraret, tūc nulla eſſet i deo rlo terminās rlonē creature, et ſic lapis nō referretur realiter ad deū, qa impoſſibile eſt ipm referri niſi habeat terminū rlonis. Octauū. Poteſt in deo poni rlo rationis noua cauſata p intellectū creatū, nō p diuinū, qa ille ab eterno cauſauit quicqd cauſat. Quō cauſentur rlones rationis patet fo.iii.col.4. Quō ſit trāſitus a ꝯdictorio in ꝯdictoriū ſine mutatione pꝫ fo.36. col.2. Nonū. Omne p intellectū compatum ut compatum.i.relatū hꝫ tm̄ eſſe in itelligi.i.in eſſe obiectiuo et cognito. Decimū. Nō poſſet deus de nouo cōpare ſe uel aliud ſine mutatione q̄ eſt impoſſibilis in deo. Vndecimum. Ad quodcūqꝫ deus ſe cōpat in eternitate cōpat, ſed nō pro eternitate, ut deus ſemp intelligit ſe creantē, nō tñ ꝓ ſemp.i. ꝙ actus creādi ſemp ſibi inſit qa hoc eſſet falſum, iō deꝰ pōt cognoſcere ꝙ nūc creat lapidē, et ꝙ prius nō creauit ſed non pōt nūc cognoſcere ita ꝙ prius nō cognouerit licet nūc creet et prius nō creauerit. Duodecimū. Deus dr̄ dominus et creator etc. ꝑpter relationē realē que eſt i creatura, ita ꝙ extrinſeca denominatione deus dr̄ dominus eo ꝙ ſuitiū eſt realiter i creatura, ſed nō debet dici ꝙ i creatura ſint ambe oppoſite rlones.i.ſuitiū et dominiū, et ꝙ pp dominiū quod eſt i creatura realiter dicatur deus eſſe dn̄s, ſed p̄ciſe eſt i creatura relatio ſuitii. et ꝑpter illā dr̄ deus eſſe dominus, et nullla relatio neceſſaria eſt in deo ut dicat dominus. Nec eſt nouū ut aliqd denominet extrinſeca nominatione. Naꝫ opus a me libere factū dr̄ humanū, et tñ nihil humanitatis eſt in eo, ſed tm̄ qa i me q facio hoc opus eſt humanitas. Seqtur ꝙ cum deus dr̄ dominus de nouo uel ex tempore hoc nō eſt ꝑpter aliquid noui in deo ſed in creatura.

¶ AD ARGVMENTA PRIME Queſtionis etc. Hec eſt cauda huius.q.qua queritur utrū de deo etc. Pro cuius pte negatiua arguitur. Primo ſic. Quicqd dr̄ de deo eſt deus, ergo nō nouū qa deꝰ eſt eternus. ¶ Doctor negat an̄s. Nā quicqd dr̄ de deo intriſeca denominatione et eſt ens reale eſt deus, nō autē quod dicitur de deo extrinſeca denominatione ut eſt hic. ¶ Secūdo ſic. Nihil eternū dr̄ de tēporali, ergo nec econuerſo. ¶ Doctor negat ꝯſequentiā, qa nō ſunt eiuſdē rationis et eque limitata deus et creatura q̄ duo reqrūtur ad ꝯn̄aꝫ ecōuerſo, et ideo deus pōt eſſe terminus noue relationis, ſed nō ſubiectū, ecōuerſo eſt in creatura, qa ipa pōt eſſe ſubiectū et terminus noue relationis. Sed qa nō eſt magna uis pōt cōcedi ꝙ temporale pōt denominari a relatione eterni ad ipm ut creatura tēporalis dr̄ idea et ſcita a deo eternaliter, modo idea formaliter eſt relatio.i.ſimilitudo, ſimilit ſcientia includit relationē ad minus rationis ad ſcitū obiectū. ¶ Tertio ſic. Oīs factio reqrit mutationem, deus mutari nō pōt, ergo deus nō fit dominꝰ uel creator etc. ¶ Doctor diſtinguit de fieri, qa quādo ly fit p̄dicatur de aliquo ſine addito tūc notat ipꝫ eſſentialit fieri, ſi aūt addit aliqd tūc notat ipm accidentalit fieri, ut differt dicere ſortes fit, et ſortes fit albus. Maior argumēti eſt uera de fit primo° non ſecūdo°, de quo eſt hic, qa deus nō fit ſed fit dominus. Attamen illa eſt magis cōcedenda deus incipit eſſe dominus, qa incipit nō ita dicit impfectionem ſicut fit, tñ nec ly incipit abſolute dr̄ de deo nec fit ſed cū addito, ut fit dominus etc.

¶ AD SECVNDAM QVESTIONEM Rn̄det ꝙ etc. Hec eſt ſolutio ſecūde.q.cuius ſolutio primo directe ponitur, ſecūdo ꝯ eā inſtat ibi. Cōtra iſtā etc. Cōcluſio talis eſt. Nulla eſt relatio realis dei ad creaturā. Probat dupr. Primo ſic. Ita ſimplex eſt deus ꝙ realit eſt oē reale qd eſt in ipo, ſed oīs relatio neceſſario coexigit terminum, ergo deus ad eſſe ſuū reale nece° coexigeret creaturā, quod falſum eſt. Secūdo ſic. Ita neceſſarius eſt deus ꝙ ſi oīa alia deſtruerent adhuc nece° eſſet deus, ſed ſi habet relationē realē ad creaturā nece° deſtrueret deſtructa creatura, qa illa relatio eſſet ipe deus, et qn terminus relationis non eſt nec relatio eſt, iō deſtructa creatura deſtrueret deus. Sed oīs creatura ē cōtingēs, ergo pōt deſtrui, et p ꝯn̄s deus deſtrueret. ¶ Cōtra illa arguit doc. q̄drupr. Primo ſic. Licet creatura in actuali exiſtētia ſit cōtingens, nō tñ in eſſe poſſibili quod eſt prius omni relatione ad deū. Nam nō pōt fieri a deo niſi prius i ſe ſit poſſibilis, illo° pōt deus hr̄e relationē ad ipam ut neceſſariā, et qa illa relatio eſt eadē cū oībus aliis ad creaturā ſm Hen. iō pōt deus hr̄e relationē realem ad creaturā. ¶ Secūdo ſic. Hen. quoli. 8.q.9. dicit creaturā hr̄e eſſe qdditatiuū inquātū eſt exēplata a deo, ſed illud eſſe eſt neceſſariū ergo illo° pōt habere deus relationē realem ad creaturā. ¶ Tertio. Philoſophi tñ cōceſſerunt creaturas aliquā eſſe neceſſariā, ut pꝫ in ult.q. octaue diſtinctiōis, et tñ negauerūt i deo eſſe relationē realē ad creaturā, ergo rō ꝓbans cōcluſionē huius q̄ſtionis nihil ualet. ¶ Quarto ſic. Sequeretur ꝙ nulla creatura magis neceſſaria poſſit habere relationē realem ad minus neceſſariā. ¶ Duo prima non ualēt, qa eſſe poſſibile et qdditatiuū ſunt tm̄ entia rationis iō nulla rlo realis eſt i ipſis, nec plus ponūt in re q̄ꝫ cecitas i oculo, iō nō ſunt neceſſaria, et dato ꝙ aliqua creature eſſent neceſſarie nō tñ ſicut deus, qa deus eſt neceſſarius ꝙ poſito quocūqꝫ circa oē aliud a ſe adhuc impoſſibile eſt deū nō eſſe, cuius rō eſt qa deus eſt ex ſe neceſſarius et creatura ſi eſſet neceſſaria eſſet a deo neceſſaria, iō ſi ipa p impoſſibile nō eſſet adhuc deus eſſet, qa eſſet minus impoſſibile creaturā tale non eſſe q̄ꝫ deū non eſſe. ¶ Ad quartū ſpecialit dicit ꝙ nō eſt ſimile de creatura et deo, quia deus nō pōt hr̄e relationē realem q̄ ſit ſibi accn̄s ſicut creatura poſſet, iō ſi rlo realis i deo deſtrueret ipe deꝰ deſtrueret. ſi āt rlo realis i creatura deſtrueret n̄ iō opteret deſtrui ipaꝫ.

¶ AD ARGVMENTA SECVNDE Queſtionis ad illa etc. Soluta q̄ſtione hac reſtat ſoluere argumēta. Cū ergo q̄rit utrū dei etc. Pro pte affirmatiua arguit quītupr. Duo prima hic nō uult ſoluere, iō nec ego formabo. Tertiū penultimo ſoluit et quartū primo ſoluit iō primo formabo quartū argumentū quod eſt tale. Relationes ſecūdi modi q̄ fundantur ſup agere et pati ſunt relationes reales, ſed relationes dei ad creaturā ſunt fundate ſup agere ut cāre dn̄ari etc. g° ſunt reales. ¶ Ad hoc doc. negat maiorem, nec phūs dicit ꝙ ſint reales, ſed ꝙ ſint mutue. Dicit tñ durādus ꝙ uera eſt illa maior i naturalibus agētibus, ubi agens naturalit et neceſſario iclinatur ad ꝓducendū, non ſic eſt de libero agente cuiuſmodi ē deus. ¶ Cōtra hoc dictū eſt primo, ꝙ philoſophi dixerūt deū naturaliter agere, et tñ negauerūt relationē realē eſſe i deo. Secūdo ꝙ ideꝫ effectus qui fit a creatura pōt fieri a ſolo deo, ergo nō neceſſario inclinat naturale agens ad ꝓducēdum, ſi tñ ꝓducit realit refert ad ipm, iō ad relationē realē nō reqritur talis iclinatio. Tertio, ꝙ duo alba ſunt ſimilia realit, et tñ unū nō inclinat neceſſario ad aliud. Quarto, ſi ante relationē realē oporteret ſp ponere inclinationē et illa eſt rlo realis, ergo ante omnē relationē realē oportet priꝰ ponere relationē realē. Cōcludit ergo doctor, ꝙ ad relationē realem nō reqrit niſi ꝙ ex natura extremorꝫ ſine actu intellectus oriatur, et iō rō tota quare hec rela-

tio eſt realis eſt quia hoc extremum eſt tale ens et aliud tale ens, pōt tñ generalis rō dari, quare in creatura ad actionē ſequitur rꝫo realis, et nō in deo, qa creatura eſt ꝑfectibilis et potentialis, nō ſolū in ſe ſed ĩ toto uniuerſo, deus aūt nō. ¶ Tertiū argumētum eſt tale. Relationes fundate ſup quātitatē ſunt reales, ſed inequalitas eſt ĩ deo ſʒ quātitatē ꝑfectiōis ad creaturā ergo eſt realis. Similit̄ equalitas ĩ ꝑſonis diuinis eſt realis q̄ fundant̄ ſup ĩfinitate. ¶ Ad hoc rn̄det doctor, ꝙ ĩ quātitatibus finitis uerꝫ eſt nō in infinita, qa finite ſunt potētiales ad recipiēdū in ſe ordinē realē et alias relationes. Quod autē equalitas ꝑſonaꝝ eſt realis, nō uiciat qa ibi ābo extrema ſunt realiter et ſumme neceſſaria, nō ſic ĩ ĩequalitate dei ad creaturas. ¶ Quintū argumentū eſt tale. Si nō eſt rꝫo realis realiter ĩ deo, ergo nō debet realiter denominari ab ea, quia debet res denominari a forma ſicut eſt ĩ ipā. Ad hoc argumentū reſpondet doctor, ꝙ ly realiter pōt dupʳ accipi. Primo logicalit̄ ut idē eſt quod uere, et illoᵒ dr̄ illa ꝓpoſitio eſt realit̄ uera, uel realr̄ falſa, et ſic deus eſt realit̄ dominus. Secūdo phyſicaliter et ſic non eſt in deo realit̄ dominium ideſt illa relatio dominium non eſt in deo realis relatio.

DISTINCTIO TRIGESIMAPRIMA.

PRETEREA CONSIDERARI. CIRCA ET CETE. HEC EST diſtinctio. 31. primi libri. In qua doc. cōtentatur queſtione unica. Cuius titulus is eſt. Vtrū idēptitas et ſimilitudo et equalitas ſint relationes reales in deo. ¶ Termini ſunt declarati diſt. 19. q. i. Corpus huius. q. cōſiſtit in. 15. dictis. Primū. Tria ſufficiūt ad hoc ꝙ cognoſcat̄ aliquā relationē eſſe realē, primū ꝙ fundamētum et terminus ſint entia realiter exiſtētia, ſecūdum ꝙ realit̄ diſtinguātur, tertiū ꝙ ex natura eoꝝ ſit talis relatio, nō ꝑ actum itellectus cōſiderātis. Quid ſit talis ꝯſideratio pʒ diſt. 23. Secūdum Hen. quoli. 5. q. i. dicit ꝙ equalitas ꝑſonaꝝ nō eſt rꝫo realis, qa magnitudo ĩ qua fundatur nō eſt realis, quia trāſit in eſſentiā. ¶ Cōtra. Deus nō beatificatur niſi ĩtuitiue in obiecto ĩfinito, ergo ex natura rei et uere ē ibi magnitudo. i. infinitas, ꝯn̄a pʒ, qa qcquid ĩtuitiue uidet̄ in re eſt ibi ex natura rei p̄ter ꝯſideratiōnē itellectus. Preterea, itellectus diuinus ante omnē cōſiderationē eſt potens compħendere eſſentiā ĩfinitā. Cū ergo tm̄ infinitus itellectus poſſit compħendere infinitā eſſentiā ſeqtur ꝙ itellectus diuinus ante omnē cōſiderationē ſit infinitus et ex natura rei. Preterea. In oī ente magnitudo ē idē realit̄ cū eo cuius eſt, ergo ſi ĩfinitas eſt idē deo realit̄ ipā eſt ens reale. Preterea, eſt formalit̄ idem qa nō pōt circūſcribi ꝑ ĩtellectum reſeruato eo cuius ē. ꝙ aūt doc. uidetur dicere ꝙ ſm̄ rationē ſuā manet ĩfinitas, et ex hoc uelint aliqui hr̄e ꝙ diſtinguatur formaliter, nō ualet qa doctor dicit ꝙ manet ut modus ex quo pʒ ꝙ ĩ modo ſignificādi differt tm̄, qa ſi eſſet formalr̄ diſtincta ab eſſentia poſſet ꝑ itellectū circūſcribi quod doctor nō uult. Tertiū dictum. Equalitas ĩ diuinis hēt duplex fundamentū. ſ. remotū quod eſt eēntia, et ꝓpinquū quod eſt ĩfinitas, et utrūq; eſt ens reale. Ex quo ſeqtur ꝙ pᵃ cōditio non repugnat quin equalitas ſit rꝫo realis ĩ diuinis. Quartū. Perſone equales ſunt realiter diſtincte, iō ſecūda cōditio cōuenit eis. Quintum. Prima equalitas eſt ĩ filio. i. cū equalitas ſit rꝫo pr̄ nō eſt ſibi equalis ſed cū filius ſit ſecūda ꝑſona et prius ꝓducta q̄; ſpirituſſanctus iō in filio eſt prima equalitas. i. nulla intelligitur equalitas ĩ diuinis niſi cū itelligitur filius genitus, et ſtatiʒ cū intelligitur filius genitus itelligitur equalitas eius ad prēm et econuerſo. Sextum. Relationes cōmunes. i. equipantie p̄ſupponunt relationes originis. i. ꝓductiones ꝑſonaꝝ. Septimum. Non requiritur ad relationē realē ꝙ extrema ſint ſpecie diſtīcta ut ſimilitudo ĩter duo alba eiuſdē ſpeciei ē realis rꝫo. Octauum. Equalitas ĩ diuinis cōſeqtur ꝑſonas ex natura rei qa cū pr̄ filio realiter eādem ĩfinitatē cōmunicat et eſt realiter diſtinctus ab eo neceſſario ſequitur equalitas eoꝝ. Eſt ergo equalitas ꝑſonaꝝ diuinaꝝ relatio realis, qa oēs tres cōditiones ꝯueniūt ei. Nonū. Similitudo eſt duplex, prima eſt ſm̄ ſpecificā differentiā, ita ꝙ illa q̄ ſunt eiuſdē ſpeciei dicūtur ſimilia, ſecūda ē ſm̄ accidētales qualitates ut ſimilitudo ĩter duo alba. Prima non eſt ꝓprie ĩ deo ubi nulla eſt dr̄ia ſpecifica eſt tñ ibi ꝓportionabiliter. i. ſm̄ eſſentiā diuinā nō ut qd, qa illoᵒ eſt idēptitas, ſʒ ut actus uel forma dans eſſe ꝑſonis, et ſic ſimilitudo ꝑſonaꝝ ē relatio realis. Decimū. Idēptitas eſt duplex, prima eſt eiuſdem ad ſe ut patris ad ſe ipm̄ et illa eſt rationis, ſecūda ē ꝑſonaꝝ inter ſe inquātū in eis eſt una eēntia numero ut qd nō ut quāta uel qualis, et illa eſt realis. Vndecimū. Nūq; eſt ꝑfecta idēptitas niſi ꝑſonaꝝ diuinaꝝ. Nā eiuſdē ad ſe eſt tm̄ rationis, et in creaturis fundamentū diſtinguitur realiter a termino, qa duo indiuidua habent naturas realit̄ diſtinctas. In diuinis aūt ꝑſonis eſt una natura numero ſm̄ quā ſunt ſimiles. Duodecimū. Infinitas eſt modus ĩtriſecus cuiuſlibet attributi iō nō tm̄ diſtinguitur ab attributo ſicut unū attributū ab alio q̄ diſtinguūtur formalit̄ nō ſic ĩfinitas ab attributis, et ꝑ ꝯn̄s eq̄litas q̄ fundatur in ĩfinitate nō tm̄ diſtinguitur ab idēptitate et ſimilitudine ꝑſonaꝝ ſicut idēptitas et ſimilitudo ĩter ſe. Tredecimū. In creaturis pōt eſſe ſimilitudo in differētia ſpecifica ſine equalitate, ut duo alba ſunt ſimilia et inequalia, ſed non pōt eſſe equalitas in aliqua forma quin ſit ſilr̄itudo in illa. Decimūquartū Quot ſunt ꝑfectiones ſimpʳ in deo tot ſunt infinitates diſtincte tñ in re eſt una ĩfinitas omniū ſicut oīa ſunt una res tñ nō ſunt tot ĩfinitates quot ſunt rōnes formales ibi, qa rꝫo ꝑſonalis nullam habet ꝓpriā infinitatē ſed eſt ĩfinita ĩfinitate eſſentialiū. Decimūquintum. Perfecta equalitas cōſiſtit ĩ tribus. ſ. magnitudine ꝑtāte, eternitate, ꝑ magnitudinē. i. ĩfinitatē intelligitur equalitas in oībus ꝑfectionibus ſimpʳ ad ĩtra, et ut ĩfinitas eſt cōis oībus ipſis, ꝑ poteſtatē intelligitur poᵃ actiua ꝓductiua omniū poſſibiliū ad extra. Et illa ſeqtur ad primā, qa illi q in ſe ſunt eq̄lis uirtutis, ſunt etiā eq̄lis actiuitatis extra. Per eternitatē itelligitur eq̄litas in duratione. De hoc amplius uide di. 19. q. i.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum dico ꝙ etc. Corpore ſoluto ſoluēdū eſt caput. Cū q̄ritur utrū idēptitas etc. Pro pte negatiua ar̄ quadrupʳ. Primo ſic. Auguſtinus dicit ꝙ filius ſit equalis patri nō ſm̄ ꝙ dicitur ad patrem, ergo ſm̄ ſubſtantiā. ¶ Pro ſolutione doc. notat ꝙ ly ſm̄ aliq̄n notat ſuū caſuale eſſe fundamētū ut ouū eſt ſimile ſm̄ albedinē, aliq̄n ꝙ ſit formalit̄ tale ut ouū eſt ſil̄e ſm̄ ſimilitudinē. Sic pr̄ et filius ſunt ſimiles ſm̄ eſſentiā ut fundamētū ſilr̄itudinis, ſed nō eſt formaliter ſilr̄itudo. Notat etiā doc. ꝙ nō eodē modo eēntia eſt fundamentū relationis originis. i. ꝓductionis ſicut relationis cōis. i. eq̄pantie, qa relationis cōis fundamētū eſt ut una, nō aūt relationis originis, ideo pr̄ nō pōt dici pr̄ ſm̄ eſſentiā ſicut equalis ſm̄ eſſentiam. i. ſm̄ unitatem eſſentie pater eſt equalis et non pater. ¶ Secūdo ſic. Forma ſm̄. S. Tho. nō numeratur niſi ꝑ materiā, in diuinis nulla ē mā, ergo nō eſt niſi una eq̄litas que ē forma. ¶ Maior eſt falſa, et expedietur in ſecūdo libro. ¶ Tertio ſic. Si in patre eſt equalitas, ſimiliter in filio, ſimiliter in ſpirituſancto et ſic ſunt ſex equalitates quod eſt inconueniens. ¶ Doctor negat ultimū. ſ. ꝙ ſit incōueniens. ¶ Quarto ſic. Si relationes ille ſint reales ergo eque cōſtituūt ꝑſonas ſicut relationes originis quod falſum eſt, ergo illud ex quo ſequitur.

Reſpondet doctor, ꝙ non ſequitur quia prius pullulant ĩ eſſentia relationes originis q̃ cõmunes ideo cõſtituũt, et per conſequens non poſſant relationes cõmunes conſtituere ꝑſonas.

DISTINC. TRIGESIMASECVNDA.

HIC ORITVR QVESTIO ET CETERA. HEC EST DISTINCtio.32.huius primi libri. In qua doc. mouet duas queſtiones, quarꝫ prima eſt hec. Vtrũ pr̄ et filius diligant ſe ſpũſctõ. Secũda, utrũ pr̄ ſit ſapiens ſapiẽtia genita. ¶ Termini ſunt ꝑtiꝫ declarati ꝑtim declarãdi. Pater et filius di.5. Se eſt pronomen reciprocũ de quo in grãmatica et logica. Spũſanctus diſtinc.10. Generatio di.5. ¶ Diligere capit̃ tripʳ. Vno° mere eẽtialr̃ et ſic ẽ actus dilectiõis diuine cõis trib⁹ ꝑſonis q nõ ẽ ꝓductus. Secundo modo mere notionaliter, et ſic idem eſt quod ſpirare, tertio° ꝑtim eſſentialiter et ꝑtim notionalit̃, et ſic ꝓducere ſpiritũſanctũ ut eſt amor necteñs eſt diligere.i.ut includit ſpiratione et cũ hoc relationẽ ad obiectum amabile. Sapientia ultra dicta fo.27.col.1.capitur primo ꝓ theologia, ſecũdo ꝓ charitate ut patebit ĩ fine tertii, tertio ꝓ p° de habitibus ĩtellectualib⁹, quarto ꝓ collatione omniũ uirtutũ intellectualiũ et moralium, quinto ꝓ noticia ſupnaturalit̃ ĩfuſa de quocũq; obiecto fuerit. Sapiẽtia genita ẽ filius in diuinis, qa ſibi appropriat̃ ſapientia. ¶ Corpus ergo q̃ſtionis cõſiſtit ĩ tredecim dictis. Primũ. Magiſter ſentẽtiarꝫ reputat primã q̃ſtionẽ ita difficilẽ ꝙ ipe nihil oĩo rñdet. Secũdum, Aug. cõceſſit ꝑtem affirmatiuã q̃ſtionis, et dicũt aliqui ꝙ poſtea reuocauit nõ in ꝓpria forma, ſed ĩ ſimili, nã ipe dicit illã eſſe falſam.ſ.pater eſt ſapiens ſapiẽtia genita que uidetur alteri ſimilis. Sed hec opi. nõ ualet, qa non cõſueuit Auguſtinus retractãda implicite retractare, ſed exp̃ſſe et totiens quotiẽs oppoſitũ dixerat, ſꝫ illã nullibi exp̃ſſe retractat. Preterea, dato ꝙ ipe retractaſſet eã adhuc quia alii ſancti et doctores tenẽt affirmatiuã ꝑtem queſtionis nõ uidetur falſa. Tertiũ. Simon de corãquo, dicit ꝙ titulus q̃ſtionis eſt ſic ĩtelligendus. Signũ ꝙ pr̄ et filius diligũt ſe eſt ipe ſpũſctũs. Sed hoc nõ ualet, qa etiã creatura quã ſimul creãt eſt tale ſignũ, et tñ nõ dr̄ ꝙ diligãt ſe creatura. Quartũ. Alexander de ales.1.p. ſum. dicit, ꝙ titulus q̃ſtionis ĩtelligitur appropriate, ut ſit ſenſus, dilectio appropriatur ſpũiſancto iõ dicũtur pr̄ et filius ſe diligere ſpũſancto.i.amore eſſentiali appropriato ſpũiſancto. Sed hoc nõ ualet, qa illo° eſſent boni ſpũſancto et uolũtas etc. que tñ cõmuniter nõ cõcedũtur. Quintũ. Sanctus Tho.1.pte.q.36.ar.2.dicit ꝙ ille ablatiuus ſpũſancto cõſtruitur ĩ rõne formalis effectus nõ ꝙ ſit forma ſed ꝑ modũ forme ſicut dr̄ ille ẽ indutus idumẽto, indumẽtum nõ eſt forma tñ cõſtruit̃ in rõne forme. Similit̃ agens aliqñ denoĩatur ab actiõe ſua, ut ignis calefacit calefactiõe, aliqñ effectu ſuo, ut arbor floret floribus, et tñ nõ eſt flos forma arboris. Cũ ergo diligere capiatur dupliciter.ſ.eſſentialiter et notionaliter, primo° ꝓpoſitio eſt falſa ſecũdo° uera. Cõtra iſtã opi. arguit doctor. Primo ſic. Illa nõ cõceditur edificator edificat edificatiõe et tñ edificiũ eſt effectus eius. Preterea nõ cõceditur pr̄ et filius ſpirãt ſpũſancto, et tñ idẽ eſt ſpirare quod diligere ſecũdo°, ergo nec illa eſt cõcedenda, pr̄ et filius diligũt ſe ſpũſancto cũ ſint equalentes. Preterea, dato ꝙ cõcederetur talis modus p̃dicãdi nõ tñ cũ ꝓnomine reciproco quod eſt cõuerſiue p̃dicari. Secũdo ſic. In ꝯſtructione trãſitiua nũq; effectus ex ui effectus cõſtruitur cũ ablatiuo, ſed diligere eſt uerbũ trãſitiuũ, nec exemplũ. S. Tho. ẽ ad propoſitũ, qa florere eſt uerbũ neutrũ nõ actiuũ, oẽ aũt uerbum neutrũ ſignificat idẽ cũ noĩe adiectiuo ſi eſſet impoſitũ niſi ꝙ in modo ſignificãdi nominis et uerbi differrẽt ut idẽ eſt ignis calet calore, et ignis eſt calidus calore. Sextũ. In noſtra memoria eſt relatio generãtis reſpectu uerbi ut geniti, et ille relationes ſunt in ſecũdo° relatiuorꝫ et mutue. Similiter in noticia genita eſt rl̃o declarationis obiecti q̃ eſt ĩ tertio° relatiuorꝫ et nõ mutua, quia noticia declarat obiectum latens ĩ memoria. Septimũ. Sicut noticia formaliter declarat.i.ĩ ipa formalr̃ relucet obiectũ totũ ſic memoria cauſans noticiã dr̄ effectiue declarare. Octauũ. Verba ſignificãtia actus anime ſunt uerba actiua, cuius ratio pꝫ di.5.ubi docetur quare dicũtur actiones tñ ſi eẽnt uerba neutralia melius appareret quõ tales actus formaliter declarãt obiecta, ſicut ſimilitudo fundat aſſimilare et aſſimilari q̃ agere et pati ſignificãt, et tñ ipa formaliter aſſimilat et nõ effectiue. Nonũ. Verbũ ĩ diuinis realiter generatur et cõmunicatur ei noticia ĩfinita q̃ formaliter declarat oĩa cognoſcibilia, tñ pr̄ generãs dr̄ effectiue declarare uel principiatiue. Generatio eſt relatio realis. Declaratio aũt eſt relatio rationis, quia declarat ſe, ſed nullius ad ſe ẽ relatio realis, ſimiliter declarat creaturã, et de⁹ ad creaturã nullã hẽt relationẽ realẽ. Seqtur ergo ꝙ uerbum declarat formaliter, pr̄ declarat uerbo principiatiue. Decimũ. Dicere capitur quadrupʳ, primo eſſentialiter ꝓ ĩtelligere, et ſic nulla ꝑſona dicit alia, ſecũdo ꝑſonaliter ꝓ generare, et ſic ſolus pr̄ dicit, tertio ꝓ declarare formaliter, et ſic noticia dei dicit et dicere illo° filio appropriatur licet ſit cõmune tribus ꝑſonis, quarto ꝓ declarare pricipiatiue, illo modo ſolus pr̄ dicit uerbo, et ſic eſt eſſentiale et cõnotat notionale. Sic ergo ille ablatiuus uerbo ĩ hac ꝓpoſitione, pr̄ dicit uerbo, cõſtruit̃ ĩ rõne cauſe formalis ſubauctoritatiue.i.filius hẽt noticiã declarantẽ formalit̃ a patre. Ex dictis ſeqtur ꝙ q̃libet ꝑſona formalit̃ declarat oĩa, qa q̃libet hẽt noticia infinitã, tñ uerbo appropriatur declaratio eo ꝙ noticia ſibi appropriatur q̃ cõuenit cũ ꝓprio ſuo.i.eſt a memoria, ſicut filius generatur uere ꝑ memoriã, licet noticia dei nõ ſic generet̃ ſed bene noſtra. Vndecimũ. Pater nõ eſt ſapiens ſapiẽtia genita, qa filius nõ ẽ illa noticia dei qua oĩa deus pr̄ nouit. ſed noticia patris ẽ ingenita, de quo fo.53.col.4. Duodecimũ. Filius nõ ẽ patri principiũ eſſendi nec cognoſcẽdi nec eſt principiũ ſubauctoritatiuũ reſpectu actuũ eẽntialiũ ad ĩtra ut ſunt ĩtelligere et uelle, ſed bene ad extra, ut pater creat uerbo. Quãdo ergo dicit Anſel. dicere eſt cogitando intueri accipit dicere mere eſſentialit̃ ꝓ ĩtelligere, ſed ille modus accipiẽdi eſt mirabilit̃ alienus et abuſiuus, nec dicit Anſel. ꝙ S.S. dicat uerbo, qa nec formalit̃ dicit nec principiatiue cũ nõ ꝓducat uerbũ. Tredecimũ. Amor in nobis hẽt in ſe relationẽ realẽ.ſ.ſpirationẽ paſſiuã q̃ ẽ rl̃o mutua cũ ſpiratione actiua in uolũtate. Habet etiã aliã relationem nõ mutuã ad obiectum, et ſicut appropriat̃ filio noticia reſpectu oĩs declarabilis ſic appropriat̃ ſpũiſancto eſſe amorẽ oĩs amabilis formalit̃ et pr̄ et filius ſunt amor principiatiue, et ꝓportionabilit̃ dicatur de ꝓpoſitionibus illis.ſ.pr̄ et filius diligũt ſe ſpũſancto, ſicut de illis, pr̄ dicit uerbo, qa pr̄ et fili⁹ ꝓducũt ſpiritũſanctum qui appropriate eſt amor oĩs amabilis, ſicut pater producit filiũ q appropriate eſt noticia declaratiua.

¶ AD ARGVMENTVM PRIMVM Dico etcet. Hic doctor ſoluit argumẽta principalia prime q̃ſtionis. Cũ ergo q̃ritur utrũ pr̄ et filius etc. Pro parte negatiua arguit̃ quadrupliciter. Primo ſic. Vel diligere capit̃ eſſentialiter uel notionaliter, nõ eſſentialiter, qa oẽ eẽntiale ĩeſt cuilibet ꝑſone ꝑ ſe et nõ ꝑ alterã, nec notionaliter, qa tũc pr̄ et filius ſpirarẽt ſpũſancto. ¶ Ad hoc rñdet doctor. ꝙ ly diligere ſignificat relationem amoris ad obiectũ et cõnotat ſpirationẽ q̃ pr̄ et fili⁹ ſpirãt ſpm̃ ſanctũ, ſm ꝙ ſenſus eius ẽ datus ĩmediate ante ſolutionẽ argu-

mentorum ¶ Secūdo ſic. Nullus actus notialis .i. ꝑductio perſonalis, eſt cōuerſiuus in ꝑducēs .i. nihil ꝑducit ſe ipm̄, ſed illa ꝑpoſitio, pr̄ et filius diligūt ſe ſpūſcō eſt huiuſmōi ſi capit diligere notialiter, ergo ipa eſt falſa. ¶ Ad hoc rn̄det ſicut ad pm̄. ¶ Tertio. Si pr̄ et fili⁹ diligūt ſe ſpūſcō g° pr̄ diligit ſe ſpūſcō ꝫ hoc ē fīm, qa pr̄ prius origie diligit ꝙ. SS. ſit. ¶ Pro ſolutione huius notandū, ꝙ ly ſe pōt cōſtrui trāſitiue, ut ſit ſenſus pater diligit filiū et filius patrē, uel reciproce, ut ſit ſenſus, pr̄ diligit ſe, et filius diligit ſe, et utroq; mō ꝑpō eſt eque uera et ꝯn̄a argumenti cōcedatur. Ad improbatiōnē rn̄det doc. ꝙ prius origine pr̄ diligit ſe for^r dilectione eſſentiali. ſed ſpūſcō diligit ſe principiatiue eo mō quo ſupra expoſitū eſt. Licet aūt Hen. uelit ꝙ ꝑpō ſit concedenda capiendo ly ſe trāſitiue quaſi pr̄ et filius uoluntate inquantū cōcors ē ſpirēt. Hoc improbatū ē diſtī. Quarto. Eodē diligūt pr̄ et filius ſe et creaturā ſed nō diligunt creaturā ſpūſcō, ergo nec ſe. Maior eſt falſa ꝓprie loquēdo et minor uera, quia dilectio eēntialis nō eſt cōicata creature ſicut ſpūiſcō, nec ſpūſſanctus nece° uel ex ui ꝑductionis eſt amor creature quia ipa cōtingenter amatur a deo, cōpleta .n. productione perſonarū adhuc eſt pure cōtingentia ad amādū creaturā. ¶ Sed quia tota materia diſt. 33. et. 34. eſt copioſe habita et diſt. ſecūda in fine. et diſt. 8. q. 3. ideo trāſeo hic.

DISTINCTIO. TRIGESIMA QVINTA.

CVMQVE SVPRA DIXIMVS ETC. HEC EST DISTINCTIO. 35. primi libri que unica q̄ſtione expeditur. Cuius titulus talis ē. Vtrū ī deo ſint relatiōes eterne ad oīa ſcibilia ut qdditatiue cognita .i. utrū diuina intellectio hēat in ſe rlones ad eterno ad omnes res cognitas ab eo in rōne quidditatiua earū. ¶ Termini ſunt ſepe ſupra declarati. ¶ Dimiſſo capite q̄ſtionis. Corpus totū eſt litigioſum cōſiſtit aūt in quatuor dictis. Primum. Ad itellectionē alicui⁹ tria ꝯcurrūt cōiter .ſ. itellectus, obiectū, ratio cognoſcendi .i. ſpecies uel aliquid aliud rn̄tans obiectum. Quādo aūt obiectū in ſe eſt pn̄s nō oꝫ habere repreſentatiuū. Secundum. Vnus intellectus ſub eadem rōne eſt intellectiuus omniū, ideo ſi eſt diſtinctio aliqua in intellectione oportet querere in obiecto uel rōne intelligendi uel in actu intelligendi. Tertium. Sanctus Tho. i. par. ſum. q. 15. ar. 2. et Goffri. dicunt ꝙ in complexa noticia creaturarū in deo neceſſe eſt ponere relationes ab eterno ad omne creatū cognitum ita ꝙ ille relationes ſunt fundamētaliter in eēntia diuina inquātū eſt rō intelligendi .i. inquantū rn̄tat oēs creaturas ita ꝙ eſt ratio cognoſcēdi cuiuſlibet propria inquantū ipm̄ rn̄tat. Illa aūt repreſentatio ē rlo. Quartum. Hen. quoli. 5. q. 3. quoli. 9. q. 2. dicit. ꝙ ille rlones ſunt in eēntia ut eſt obiectū cognitū. Nā ipſa primo cognoſcit ut omnino una indiſtincta. ſecundo intellectus intelligit ipaꝫ a quolibet alio ſpecialiter imitabilē, et illa imitabilitas eſt relatio et tot quot ſunt imitatiua illius eſſentie et ſunt relatiōes rationis ſm̄ utraq; opinionē. Rationes capit doc. in lr̄a pro relationib⁹. ¶ Cōtra has opiniones doc. arguit ſic primo. Ille relationes ſunt a deo cognoſcibiles, ergo aliis relationibus, et ſic ſemꝑ in īfinitū, ul oꝫ dicere ꝙ aliqd poſſit cognoſci ſine rlone alia a ſe. Secundo ſic. qcqd pōt cognoſci per finitū pōt ēt cognoſci ꝑ infinitū, ſed creatura per rationem cognoſcendi finitā ſine omni relatione poteſt cognoſci, ergo multo magis per diuinam eſſentiam infinitam ſine omni relatione. Tertio ſic. In prima operatione ſimpliciter oportet dare aliquod ſimpliciter unum principium productiuum uel ad minus opatiuum et unum per ſe obiectum, ſed diuina intellectio eſt ſimpliciter prima operatio, ergo oportet ſibi dare ſimpliciter per ſe unum principium ſed diuina eſſentia et relatio illa non ſunt per ſe unum ergo illa relatio non requiritur. ¶ Contra primam opinionem ſpecialiter arguit. Primo ſic. Omnis relatio precedens intellectionem eſt realis ſed ille relatiōes cum ſint rationes intelligendi precedunt intellectionem ergo ſunt reales ſed hoc eſt impoſſibile, ut patet diſtinctione. 30. quia deus nullam relationem realem habet ad extra. Secundo ſic. ſecundū Hen. diſtinctio rationis in principiis ſufficit ad diſtinctionem realem in principiatis, ergo relationes ad duo obiecta diſtinguunt ipa realiter quod falſum eſt. Tertio ſic. ſecundum Hen. omnis diſtinctio intra deitatem precedit intellectionem, ergo obiecta creata non ſunt intra deitatem preſentia ut diſtincta, ergo ſi deus uult intelligere diuerſa obiecta et creata, oportet ꝙ illa ſint realiter exiſtētia et ſic deus non habebit obiecta ſua intra ſe et ex ſe ſibi preſentia, ſed oportet ꝙ mendicet a rebus. ¶ Contra ſecundam opi. pecialiter arguit ſic. Omnis relatio rōnis ex comparatione intellectus eſt in illo in quo eſt tantum ut habet eſſe cognitum, ex opinione ſecunda ergo ſequitur ꝙ eſſentia ut habens eē diminutum habeat in ſe illas relationes, ſed inconueniens eſt ꝙ diuina eſſentia in ſuo intellectu habeat eſſe diminutum. Secundo ſic. Deus ex natura rei eſt immitabilis ab omni creatura, ergo non per comparationem intellectus. ¶ In hac littera fundantur multa bona dicta. Primum. Diuinus intellectus nullam noticiaꝫ recipit ab obiecto, quia uilificaretur per hoc, ſed omnē noticiam habet a ſe ipſo ſiue per diuinā eēntiam. Secundum. Perfectionis eſt ꝙ unū ſit ratio cognoſcendi plura per ſe ipm̄, ergo et deus ꝑ ſe ipm̄ ſine relationibus omnia cognoſcit. Quomodo unius actionis oportet dare unum principiū patet fo. 100. col. i. et. 2. Tertium. Vnitas eſſentialis eſt maior ꝙ̄ unitas ſecundi modi per ſe .i. unitas generis et dr̄e in cōpoſito, uel materie et forme in compoſito eſt maior ꝙ̄ unitas ſubiecti et paſſionis. Quid ſit relatio rationis patet aliquid fo. 19. col. 4. Quartum. Quomodocūq; cōparetur eēntia diuina ipa ſemꝑ eſt infinita. Quintum. Omnis relatio rōnis tm̄ fundatur in ente hn̄te eē diminutū fo. 112. colū. 3 et. 4.

¶ POTEST DICI AD. Q. etc. Hic doc. ſoluit q. in ꝓpria forma. Et conſiſtit in. 19. dictis. Primum abſolutum obiecti ſiue entitas ipſius obiecti intelligibilis in ſe eſt terminus relationis quam habet noticia ad obiectum. Similiter propria entitas obiecti in ſe menſurat ideſt noſci facit noticiam quante perfectionis ſit et cuius ſpeciei ſit inquātum entitas perfectio et ſpecies habentur ab obiecto, de quo amplius uide fo. 9. colū. 2. Secūdum. Licet obiectum ſit menſura noticie create. tamen nullum obiectum creatum eſt menſura noticie diuine, ſed econuerſo illa noticia eſt menſura eorum ideſt dans entitatem ipſis, ut dicitur fo. 93. col. i. et 2. Sequitur ꝙ ſicut noticia creata refertur ad obiectum ut menſuram ſuam et non econuerſo ſic econuerſo obiecta creata referuntur ad diuinam intellectionem ut ſuam menſuram et non econuerſo. Tertium. Non oportet ꝙ ſit relatio realis obiecti ad intellectum nec econuerſo. Nam cū de⁹ ſe ipſum intelligit cum ſit idem obiectum et intellectus non poteſt eſſe relatio realis. Ex quo ſequitur ꝙ non eſt ex itrinſeca ratione intellectionis et obiecti ꝙ ad inuicem referantur. Si autem aliquando eſt relatio mutua tunc eſt propter coexigentiam extremorum. ſi non eſt mutua tunc eſt propter dependentiam unius ad aliud, ſed deus non coexigit creaturam nec dependet ad eam, ergo non oportet ꝙ in deo ſit aliqua relatio ad creaturam. Et quia creatura dependet ad deum ideo in ea eſt relatio ad deum, non econuerſo. Quartum. Voluntas fruens deo non uult ipſum propter

aliquid aliud ſed potius econuerſo, ita ꝙ in illo alio eſt rela-
tio, et non in deo. Similiter intellectus diuinus cognoſcens ali-
quid aliud ex noticia diuine eſſentie derelinquit in illo alio re
lationem ad diuinam noticiam et nõ ecõuerſo. Quintũ. Actus
intelligendi in deo eſt duplex. ſ. primus qui eſt eẽntie, et ſecun-
dus qui eſt creature. Sextũ. Põt cõcedi ꝙ in deo ſint relationes
eterne ad oĩa cognita per ipm̃, ſ3 non ſunt naturaliter priores
q̃; ipe creature cognoſcantur. Ponatur ergo ordo intellectionis
diuine. Nã primo cognoſcit eẽntiã in ſe ut abſoluta eſt. Secũdo
ex hac noticia cognoſcitur lapis in ſe et abſolute et relucet in
diuina noticia et lapis ibi relucens h3 in ſe rlonẽ rõnis ad diui-
nã intellectionẽ ut abſoluta eſt et illa rlo dr̃ cognoſci. Tertio
ſi placet diuine uolũtati immo neceſſitate ſumma cõparat ſe i
tellectus diuinus ad oẽ intelligibile inquãtũ ipe eſt intellectiu⁹
oium illud compare eſt cognoſcere ſe intellectiuũ uel intelligẽ
tem, et ſic in illa intellectione ẽ illa rlo ad obiecta cognita q̃ dr̃
cognoſcitiuitas uel cognoſcere ul̃ attigere. Quarto p̃t illa rlo
cognoſci actu reflexo. Septimũ. Nulla rlo põt nãliter cognoſci
niſi p̃cognito termino, nec intellectus compat ad aliquid niſi pri
us cognoſcat extrema. Octauũ. Viſio eſt duplex. ſ. prima que ẽ
dei, et ſecunda que eſt creature. ¶ Sed cõtra dicta arguitur
trip^r. Primo ſic. Idee ſunt rlones, et deus nec alius põt eẽ ſapi-
ens niſi uideat ideas, ergo ille relationes ſunt in deo ante intel-
lectionẽ dei quia ſunt obiecta in quibus fit aliqs ſapiens et bea-
tiſſimus, et per ꝯñs nõ ſequũtur intellectionẽ dei. Secundo ſic.
Que ſunt diuerſa in creaturis for^r non ſunt unũ formaliter i
deo ſicut intellectus et uoluntas in nobis diſtinguũtur for^r ſi^r
et in deo ergo in deo eſt intellectus receptiuus ſicut in nobis, et
per ꝯñs o3 ſibi tot formas et ideas dare anteq̃; intelligat quot
ſunt obiecta intelligibilia ab eo, et per ꝯñs idee ſunt ante intel-
lectionẽ diuinam. Tertio ſic. Eſſentia ſm te ut infinita ſub rõne
ſua abſoluta eſt ſufficiẽs rõ intelligendi oĩa, ergo ipa ſola eſt
cognita, ꝯña ꝓbatur, quia ita bene ẽ infinita ut cognita ſicut ut
rõ cognoſcẽdi, uel ſi uis ꝙ multa ſint per eã cognita, et ponas ꝙ
multe ſint rõnes cognoſcendi. ¶ Pro rñſione ſit nonũ dictum.
idea ſm Aug. eſt rõ eterna. i. exemplar eternũ in mẽte diuina
. i. relucens in intellectione diuina ſm quã. i. ſm qđ aliqđ. ſ. reale
eſt formale. i. creabile ut ſm ꝓpriã rõnem eius. i. ut ꝓpriũ exẽ-
plar eius. Ex quo p3 ꝙ tot ſunt idee in mẽte diuina quot ſunt fa
ctibilia a deo, ita ꝙ quodlib3 h3 propriã ideeã. imo nõ ſolũ rea
liter factibilia, ſed et ab intellectu obiectiue formabilia, ſic in
telligendo ꝙ h3 unũ cõceptũ hoĩs, et unũ aĩalis etc. ſed cuiuſlib3
indiuidui factibilis hẽt propriũ exemplar. Decimũ. Quicqđ de
us cãt rationabiliter cãt. i. intelligendo et uolendo, et per ꝯñs h3
oium illorũ obiecta ſecũ, nõ in eẽ reali, ſ3 in eẽ obiectiuo ubi om
nia hñt eſſe per intellectionẽ diuinã. Vndecimũ. Illa obiecta hñt
eẽ incõmutabile, ſicut ipa intellectio, et per ꝯñs eternum. Ex his
ſe^r ꝙ res in eſſe cognito eſt idea. Duodecimũ. Quicqđ ẽ in deo
per actũ intellectus ſui eſt eternum. Tredecimum. Diffinitionẽ
idee ſumpſit Auguſtinus a Platone, qui dixit ut uult Auguſti
nus ꝙ quidditates rerum in mente diuina ſint idee quãq̃; male
imponat Ariſtoteles Platoni ꝙ poſuerit rerum quidditates eẽ
realiter extra omnia ſingularia. Et ſic patet ꝙ non oportet eſſe
relationes aliquas nec relationes ſunt idee, niſi idee relationus
ſunt idee, tamen non ſunt alie relationes ab obiectis cognitis, et
ſic omne intelligibile in eſſe cognito et obiectiuo dicitur eẽ idea.
Quartumdecimum. Cum dicit Auguſtinus ꝙ nemo poteſt eſſe
omnino ſapiens niſi cognoſcat ideas, uerum eſt quo ad omnem
plenitudinem. Licet enim principalis ſapientia ſit in eſſentia di
uina, tamen non eſt pleniſſima niſi omnia ſimpliciter cognoſcã
tur. Similiter. qñ dicit Aug. ꝙ uiſione idearũ fit aĩa beatiſſima
. i. non tam perfecte eẽt beata ſi ſolũ eẽntiã uideret ſicut ſi cũ
eſſentia etiã oẽs creaturas uidet ñ ꝙ propter creaturas eẽntia-
lis beatitudo hẽatur, ſed aliqs gradus accñtalis. Decimũquar-
tum. Si Aug. aliquãdo dicat ꝙ idee ſint rõnes cognoſcendi non
d3 intelligi ꝙ moueant intellectũ diuinũ uel ꝙ ſint cãe intellectio
nis ſue ſed tm̃ ſunt obiecta que intelligũtur et nõ mouẽt ſed di
uina eẽntia mouet ad noticiã eorũ. Quomõ intellectus diuinus
et noſter ſit paſſiu⁹ uel receptiuus uel potẽtialis p3 fo. 53. co. i.
Decimũquintũ. Si debeat intellectus diuinus dici paſſiuus lar-
ge et p̃requirere formã per quã intelligat, o3 ꝙ eẽntia qua oĩa
noſcat ſit illa forma et nõ idea. Nã eẽntia et intellectus ſunt
ſufficienter memoria ad producẽdũ oĩa obiecta i eẽ obiectiuo,
et tale in tali eẽ hẽt rlonẽ ad diuinũ intellectũ et intellectiones
ſiue ad intelligentiã, ut ad abſolutũ. Decimũſextũ. Cã ſm eẽ ab
ſolutũ ꝓducit effectũ primo et ſecundo effectus hẽt relationes
que dr̃ cauſari qua refertur ad abſolutum cauſe, et aliquando
econuerſo ut in creaturis eſt econuerſo una alia relatio in
cauſa que dicitur cãre qua refertur cã ad abſolutũ effectus,
et ſic nunq̃; reqritur rlo in cã, nec in effectu ante abſolutã en-
titatẽ effectus. Decimũſeptimũ. Nihil in aliquo gñe perfectius
dependet ab aliquo imperfectiori in eodẽ genere, ut nulla rlo
realis dependet ab ente potentiali. Ex quo ſe^r ꝙ terminus cuiuſ
cunq̃; rlonis realis eſt ens actuale realiter exiſtens. Decimum
octauũ. Quãdo aliquid refertur ipm̃ prius eſt. Nã illud prius
eſt qđ põt ſine alio eſſe nõ ecõuerſo, ſed rlo nõ poteſt eẽ ſine ter
mino, ſed bene ecõuerſo, ideo terminus eſt prior relatione. ita ꝙ
ſit ille ordo, primo ſit ignis generãs, ſecundo ignis genitus. ter-
tio in ſecundo igne eſt generari. quarto in primo igne eſt gene-
rare. Similiter primo eſt memoria diuina. ſecundo intellectio
et obiecta omnia in eſſe obiectiuo. tertio intelligi eſt in illis obie
ctis. quarto nihil econuerſo in intellectu diuino. Decimũnonum.
Intellectio diuina habet duplex obiectum ſcilicet primũ quod
mouet et terminat intellectionem diuinam. et illud neceſſario ẽ
infinitum. et ſecundum quod ſolũ terminat, ut eſt creatura et il
lud non neceſſario eſt infinitum, nec eſt neceſſe ꝙ ſicut eſſentia
diuina ſola mouet et eſt rõ actus ꝙ etiã ſola intelligatur, quia
omne mouens neceſſario precedit actum ſed nulla creatura po
teſt precedere intellectionẽ diuinã tamen terminus qui intelligi
tur poteſt ſequi, et ideo creatura põt cognoſci licet nõ moueret.
Et quia menſuratur ab intellectione diuina ideo merito ſequi-
tur ipam. ¶ Ad primũ ergo argumentum, patet primũ aſſum-
ptũ eſſe falſum. Ad ſm p3 ex 15. dicto. Ad tertiũ ex 19. dicto.

¶ AD ARGVMENTA PRIncipalia etc. Hec eſt cauda
queſtionis, qua queritur. Vtrũ in deo ſint etc. Pro parte affir-
matiua arguit primo ſic. Auguſtinus dicit ꝙ idee ſint forme
eterne et incõmutabiles. Patet autem ꝙ nõ ſunt abſolute forme
ergo reſpectiue. ¶ Ad illud doc. ſe remittit ad octauũ dictum
et ſequẽtia. ¶ Secundo ſic. Auicẽna cõcedit rellationẽ dei ut i
telligentis ad formas intellectas. Reſpondet per quintũ dictu3.
¶ Tertio ſic. Deus diſtincte nouit omnia ergo p diſtinctas ra
tiones. Doctor negat ꝯñam, quia eſſentia infinita unica ſufficit
ad oĩa ad que multa finita reqruntur, nec o3 eam determinari
ſed ẽ ex ſe determinata, ut patet fo. 85. col. i. et fo. 92. col3. et 4.
Si arguitur. huius cognoſcibilis eſt propria ratio, et huius eſt
propria ratio intelligendi ergo nihil unum eſt ratio intelligen-
di utrunq̃;. ¶ Doctor rñdet ꝙ eſt fallacia conſequentis arguẽ
do ab antecedente ad conſequens cũ diſtinctione, licet in crea-
turis propter limitationẽ ualeat, ut ſi duo homines g^o duo ani
malia. In diuinis aũt non ualet, ut pater eſt deus, filius eſt de⁹,
ergo ſi pater et filius ſunt duo ergo duo dii. Sic hic. homo ha-
bet propriam rationem, et aſinus ſimiliter ergo nihil idem po-
teſt eſſe ratio utriuſq̃; quia diuina eſſentia unica eminenter et
uirtualiter omnia continet.

DISTINCTIO TRIGESIMA SEXTA.

SOLET HIC QVERI ETCTE. HEC EST DISTINCTIO .36. primi libri que cõtinentur unica queſtione cuius titulus talis eſt. Vtrum creatura inquantum eſt fundamentum relationis eterne ad deum ut cognoſcentem habeat uere eſſe eſſentie, ex hoc ꝙ eſt ſub tali reſpectu. ¶ Pro intellectu huius tituli notandũ, ꝙ diſtinctione precedenti dictũ eſt ꝙ creatura ut cognita habet relationẽ ad deum cognoſcentẽ, et illa relatio dicit cognoſci, et ſimilitudo creature cognite eſt fundamentũ illius relationis et nõ ipa creatura quia nulla creatura fuit ab eterno. Mens ergo queſtionis iſta eſt, utrũ illa ſimilitudo cuiuſlibꝫ rei quã deus apud ſe hꝫ ſit uera eẽntia illius cuius eſt ſimilitudo. ¶ In hac q̃ſtione doc. primo recitat opi. Hen. in ſumma. ar. 2. q. 23. et. 24. et quoli. 8. q. 9. et quoli. 9. q. 1. et. 2. et quoli. 11. q. 3. et eã improbat. Secũdo ſm propriã mentẽ queſtionẽ ſoluit ibi. Cõcedo cõcluſionẽ etc. ¶ Dicit ergo Hen. ꝙ ſic. Probat primo ꝑ ſecundũ argumentũ pricipale qḋ nũc nõ formo, ſed in fine formabitur. Secũdo ſic. Oẽ proportionatũ enti reali eſt ẽns in eẽntia, ſed omne obiectũ ab eterno eſt ꝓportionatũ intellectui diuino, ergo eſt uere ens in eſſe eẽntie, Tertio ſic. Sicut ſe hꝫ ens ad nõ ens ita poſſibile ad impoſſibile, ergo permutatim ſicut ens ad poſſibile ſic ñ ens ad ĩpoſſibile, ſꝫ oẽ ens ẽ poſſibile, gͦ oẽ purũ nõ ens ẽ ĩpoſſibile, ſꝫ creature ab eterno ñ fuerũt impoſſibiles, gͦ nõ fuerũt purũ nõ ens, et ꝑ ꝯñs habuerũt eẽ eẽntie. Cõfirmatur quia ſi unũ nõ ens eſſet poſſibile et aliud non, tunc unũ non ens eẽt magis nihil q̃ aliud. Quarto ſic. Si bonitas ẽ forma aliqua, nõ nullũ bonũ eſt capacitas forme, ſm Aug. ergo nõ nullum bonũ eſt potẽtialitas uel poſſibilitas ad bonitatẽ actualẽ. Quinto ſic. Secundũ Aug. eaſdẽ l̃ras format cor et manus, ergo cor prius ueras l̃ras formauit, idẽ uidetur uelle Auicen. 8. meta. Addit Hen. ꝙ eẽntie et exñtie eſt tãta diſtinctio ꝙ omne exñs uere cõponitur ex eẽntia et exñtia ut ex rebus, et ꝙ eẽntia eſt uere in potẽtia ad exñtiam. Eſſentiã quidẽ recipit ab intellectu, exiſtẽtiã aũt a cã efficiente. ¶ Cõtra hanc opi. arguit doc. Primo ſic. Si creatura habuit ab eterno uerũ eẽ, ergo nõ ẽ poſſibilis creatio, quia creatio eſt de pure nihilo. Secũdo ſic. Si tm̃ reſpectus ꝓducitur in creatione ſicut dicit Hen. ꝙ exñtia ẽ tm̃ reſpectus ad deũ ut cãm efficientẽ tunc creatio eſt ꝓductio ſm quid tm̃, et minor ꝓductio q̃ alteratio que eſt ad abſolutã qualitatẽ. Tertio ſic. Nihil produceretur in creatione quia ſm Hen. ſola rl̃o producit et ſm eũ rl̃o aptitudinalis et actualis ſunt una relatio ergo ſi aptitudinalis fuit ab eterno etiã actualis illa fuit ab eterno. Quarto ſic. Quãdo extrema ſunt immutabilia nulla rl̃o ẽ noua, ſed deus et res ĩ deo ſunt immutabilia ſm eũ ergo impoſſibilis eſt nouꝰ reſpectus. Quinto ſic. Oĩs productio de pure nihilo eſt creatio, ſed productio rerũ in eſſe eẽntie eſt de pure nichilo et eſt uerũ eẽ, ergo eſt creatio qḋ falſum eſt. Sexto ſic, quia ſicut res in eſſe exiſtẽtie ꝓducitur de ipa re in eſſe eẽntie ſic ſi͛ reddibit in tale eẽ et ſic nihil põt annihilari. Septimo ſic. Si ille eẽntie ſunt in deo uerũ eſſe, ergo aliquid eſt in deo mutabile quia ſm Hen. omne aliud a deo in uero eẽ ſuo eſt mutabile et cõtingens. Octauo ſic. Cauſa naturalis independens et infinita producit immediatiora ſibi ꝑfectiora, ſed intellectus eſt talis cauſa ergo ſi ſm Hen. ꝓducit prius relationes ideales q̃ res ĩ tali eſſe ſequitur illas relationes eẽ perfectiores ipſis rebus in eẽ eẽntie, ſed ſm ipm relationes ille ſunt ſolũ rõnis. gͦ eẽ eẽntie illud nõ ẽ ens reale. Nono ſic. Deus producit illas res prius cognoſcendo eas (quia nihil producit niſi ipſum cognoſcat) ergo ante eſſe cognitũ res ſunt prius cognite. ꝙ aũt diſtinguit cãm exemplarẽ ab efficiente dicẽdo, ꝙ res in eſſe cognito cauſantur a deo ut a cã exẽplari, et in eſſe exñtie ut a cã efficiente male dicit, quia ẽ unũ genus cãe, ut pꝫ fo. 47. co. 3. Decimo ſic. Ex nihilo realiter nõ fit cõpoſitio realis, ſed creatura ĩ tali eſſe nihil reale eſt, ergo additũ ab Hen. eſt falſum.

¶ CONCEDO CONCLVSIOnem iſtarũ etc. Hic doc. determinat ueritatẽ q̃ſtionis. Que cõſiſtit in. 15. dictis. Primũ. Eſſe qḋ hꝫ creatura in mente diuina nõ ẽ aliqḋ eſſe uerũ ipſius creature. Secũdũ. Ita deus ab eterno cognouit exñtiã cuiuſlibꝫ creature ſicut eẽntiã et ideo ſi ꝑ cognitionẽ dei oꝫ rem cognitã hr̃e uerũ eſſe eo modo quo cognoſcitur ſeqtur ꝙ res uere exiſtunt in deo, quod falſum eſt. Tertiũ. Propter noſtrũ intelligere nõ ẽ res in eẽ reali quia res nõ exiſtens uelique nihil eſt põt cognoſci. Quartũ. In hoc eſt dr̃a inter intellectũ diuinũ et noſtrũ, quia diuinus intellectus producit oĩa creata primo in eſſe intelligibili, nõ productione reali ſed rõnis, de quo fo. 54. col. 2. noſter aũt non primo producit, intellectus quidẽ agens producit rem prius realiter productã in eſſe intelligibili producẽdo ſpẽs intelligibilem ſed hoc eſſe non eſt uerũ eẽ reale ut de ſe patet. ¶ Sed contra dicta arguitur dupl͛. Primo ſic. Omne fundamentũ rl̃onis eſt ens eo modo quo fundat relationẽ ſed oĩs res cognita a deo ab eterno cognoſcitur ſm ſuã eẽntiam. i. in eſſentia rei fundatur illa relatio cognoſci, ergo oĩs res ab eterno habuit uerũ eſſe. Secundo ſic. Productio nõ ẽ tm̃ relationis ſꝫ ſemper alicuius abſoluti, ſed deus producit omnes res creatas ĩ eẽ intelligibili ergo habẽt aliqḋ eſſe abſolutũ et non ſolũ illã relationem cognoſci. ¶ Pro ſolutione ſit quintũ dictũ. Diſtrahere eſt entitatẽ tollere uel ſignificationẽ termini ꝓpriã mutare et oppoſitum inducere ut homo mortuus, ly mortuus diſtrahit ly homo quia tollit res ſignificatã per ly hõ et oppoſitũ. i. priuationem humanitatis inducit, et ly homo dicitur diſtractũ, ly mortuus dicitur diſtrahens. Sextũ. Nihil dicitur diſtractũ reſpectu diſtrahentis ſed reſpectu alterius, ut dicendo homo mortuus homo nõ diſtrahitur reſpectu ly mortuus ſed reſpectu cadaueris de quo predicatur homo mortuus. Eſt. n. contradictio homo mortuus capiẽdo terminos proprie. Sil͛ diminutũ reſpectu diminuentis nõ diminuitur ſed reſpectu tertii ut homo albꝰ ſm dentes reſpectu ethiopis. de quo dicitur. Et dicitur diminui qñ nõ tollitur ſignificatũ diminuti ſed aliqua pars et maior pꝫ, ut album ſm dentes dicitur diminutũ albũ quia ſi ly ſm dentes nõ adderetur ſignificaret ꝙ maior uel principalior pars eſſet alba, ſed cum additur ſignificatur oppoſitũ . i . ꝙ non maior nec principalior pars ſit alba ſed minima. Septimũ. Eſſe in opinione uel in intellectu tm̃ eſt determinatio diminuens, immo diſtrahens quia eſt eẽ ſimilitudinẽ rei cognite et cognoſci que eſt rl̃o tantũ fundata in ſimilitudine rei. Octauũ. Verũ ens cognoſcitur et eſt obiectũ intellectionis ſed talis res non neceſſario uere et proprie habet eẽ in cognitione. Cum ergo dr̃ lapis eſt in intellectu uel opinione, ibi lapis uerus accipitur in ſubiecto, qa uerꝰ lapis cognoſcitur, ideo reſpectu cognitionis non diſtrahitur, tñ compando ad ſimilitudinẽ quã res cognita hẽt in cognitiõe tũc illa ſimilitudo non eſt res realis, nec ly cognoſci qḋ hẽt in cognitione, et reſpectu illorũ diſtrahitur lapis qa illa ſunt nõ lapis, ideo nõ ſeqtur lapis eſt in opinione ideſt habet ſimilitudinem ſuam ibi, et cognoſcitur ergo lapis realiter exiſtit. Nonum. Non ita diſtrahitur lapis cum dicitur lapis in cognitione ꝙ ſit impoſſibile lapidem realiter exiſtere et cum hoc cognoſci. Ex quo ſequitur ꝙ duplex eſt diſtractio . una que nullo modo permittit eẽ diſtracti, ut hõ mortuus, alia que ꝑmittit ut in propoſito . ꝙ autem doctor in littera dicit ꝙ non ſit diſtractio homo cognitus ſed diminutiuo ipſe capit diſtractionem pri

mo modo. Nec tamen proprie eſt diminutio ut patet ex deſcriptione diminutionis. Decimum. Maior primi argumenti uera eſt quando relatio non diſtrahit uel diminuit eſſe fundamēti ſicut cognoſci diſtrahit ſecundo modo non primo modo dicto in nono dicto. Vndecimum. Prima diuiſio entis eſt in ens reale et rationis, et ens reale diuiditur in actum et potentiam ideſt formam et materiā. qa nō dʒ accipi hic potētia pro eē in potētia qa doc. dicit ꝙ illa duo pōt res hr̄e extra aīaʒ ſʒ eē i potētia nihil ē extra aīaʒ. Siʳ ens reale diuidit' i eēntiā et exn̄tiā. Nō dʒ intelligi ꝙ ſint duo eēntia et exn̄tia, ſʒ loqtur ꝑʒ cōem opinionē. Duodecimū. Oē eē reale pōt hr̄i diminute in aīa. i. cognoſci ab aīa qḋ eſt diminute hr̄e eē, nec ſeʳ hʒ eſſe in aīa g° hʒ eē uerū et reale. Tredecimū. Productio rei in eē cognito nō eſt tm̄ ꝓductio illius rlonis que ē cognoſci paſſiue ſʒ etiā fundamenti abſoluti. i. ſimilitudinis rei cognite ꝗ ſimilitudinē cōcomitatur illa rlo rōnis que eſt cognoſci. ❡ Statua ceſaris eſt imago ſculpta ceſaris (Sicut ſi ceſar eēt oīno annihilatus adhuc poſſʒ hr̄e ſtatuā in qua hʒ eſſe rn̄tatiuū. i. ſimilitudinē ſuā, ſed illa nō eſt aliqḋ uerū eſſe ceſaris, ſic in cognitione oīs res cognita hēt eſſe rn̄tatiuū. i. ſimilitudinē ſuā, ſed illa nihil reale eſt nec aliquod eē rei cognite. Decimūquartū. Tale eſſe. i. ſimilitudo rei in anima eſt totius rei ſimilitudo et non partis ſed in ſtatua ceſaris non eſt ſimilitudo totius ceſaris ſed ſolum exterioris figure que non eſt ceſar, ideo doc. dicit ꝙ pōt poni calūnia in exēplo. Decimūquintū. Propter intelligi nō oʒ aliqḋ uerū eē quere re in obiecto cognito niſi extrinſeca denoīatione pp eſſe reale itellectionis uel intellectus ſed illud eē non eſt ꝓpriū eſſe obiecti ſed intellectus principiat ipm̄ in tali eſſe et intellectio eſt terminus illius relationis que eſt cognoſci. In fine doctor remittit ſe ad dicta in diſtinctione. 3. q. 4.

❡ AD PRIMVM PRINCIPale dico ꝙ etc. Hic ſoluuntur argumēta pricipalia. Cū ergo q̄ritur utrū creatura inquātū etc. Arguit pro parte affirmatiua primo ſic. Nihil eſt ex ſe ens ratū. i. uerū et reale niſi deus. ſed hō eſt uerū et reale ens, et nō eſt deus g° nō hʒ ex ſe ꝙ ſit uerū ens, ſed nō niſi p reſpectum ad deū ut cāʒ ſed qa res hʒ duplex eſſe. ſ. eēntie et exn̄tie, ꝑʒ primū eſt p reſpectū ad deū ut cām̄ exēplarē, ꝑm ſecūdū ut cāʒ efficientē g° reſpectus ē id qḋ dat eē ratū. ❡ Pro ſolutione doc. notat primo ꝙ eſſe eēntie et exn̄tie ſemp ſe cōcomitātur ita ꝙ oē hn̄s eēntiā hēt exn̄tiā. Secūdo notat ꝙ ens ratū pōt dupʳ accipi, uno° pro uero reali ente, illo mō hō nō eſt ex ſe ens ratum. Alio mō ꝓ nō includēte ꝯdictionē ad eſſe, illo mō eſt ex ſe ens ratū. Tertio notat, ꝙ p nō includere ꝯdictionē res primo recedit a figmētis et p eſſe reale, ſecūdo recedit ab eis. Quarto notat. ꝙ ad hr̄e diffinitiōnē nō oʒ ꝙ res exiſtat qa diffinitio ē diſtincta cognitio diffiniti ꝑm oēs partes ſuas eēntiales, talis aūt cognitio pōt hr̄i ſine exn̄tia reali diffiniti. Quinto notat ꝙ omnis repugnātia ē ex rōne formali illius cui repugnat, ſiʳ oīs cōuenientia, iō ſi hōi cōuenit uel nō repugnat eē reale ex rōe ſua formali ſibi nō repugnat et p ꝯn̄s per nullū reſpectū accn̄taleʒ. Nec ſeʳ hō ex ſe hʒ tale eē g° ē deus qa deus hēt eē uerū et reale nece° ex ſe ſed hō nō hʒ uerū eē reale ex ſe ſed tm̄ eē poſſibile uel nō includere ꝯdictionē. De ratitudine rei uide amplius di. 3. par. 2. de ueſtigio. Secūdo ſic. Correlatiua ſunt ſimul natura, g° ſicut deus ab eterno intellexit lapidē ſic ab eterno lapis ē intellectus et ſic fuit ab eterno. ❡ Pro ſolutione doc. notat primo ꝙ metaphyſica cognitione et reali cognoſcitur res nō logica. i. res uera cognoſcitur et n̄ ſolū reſpectus rōnis lʒ hēat res cognita cōceptū qui eſt ens rōnis tn̄ qa rep̄ntat rē realē dr̄ realis, et ꝑtinet ad metaphyſicū Secūdo notat. ꝙ nō ſeʳ res uere cognoſcitur, ergo eſt uerū ens ut ſupra. ❡ Ad ſecūdū argumentū Hen. (Nā primū fuit argumētū ꝓcedēs) doc. notat, ꝙ ꝓportio in propoſito eſt rlo cognitionis paſſiue ad intellectū cognoſcētē ſed illa rlo diſtrahit uel diminuit, iō maior eſt flā. Ad cōfirmationē cōcedit ꝙ ens oīno impoſſibile ē magis non ens q̄ poſſibile n̄ exn̄s, nā primū nullā ꝓportionē hēt ad itellectū diuinum, ſed ꝑm hēt. ❡ Ad tertium doc. notat primo, ꝙ modus arguendi a permutata ꝓportione ſumptus eſt ab Euclide a ſextadecima ꝓpōne quinti libri ſui, ubi dicit ſi quatuor quātitates proportionales fuerint. i. proportio duarū fuerit ſimilis ꝓportioni aliarū duarū tūc ſi pmutentur. i. una de primis duabus applicetur uni de ſecundis et ſiʳ alia de primis alteri de ſecūdis erūt ſiʳ ꝓportionales ut. 8. ad. 4. eſt proportio dupla, ſiʳ. 6. ad. 3. ē ꝓportio dupla, pmutemus ergo, ſicut ſe hn̄t. 8. ad. 6. ſic. 4. ad. 3. qa utrobiq; ē ꝓportio ſexqui tertia. i. maior ꝯtinet minorē ſemel et tertiā partē eius. Siʳ. 15 propoſitio eiuſdē libri uult ꝙ eadem ſit ꝓportio multipliciū et ſubmultipliciū. Vbi notādū ꝙ multiplex dr̄ quātitas que aliquotiēs cōtinet aliā ſed ſubmultiplex dr̄ q̄titas minor q̄ aliquotiēs ꝯtinet. Sit g° illud exēplū pro. 15. ꝓpōne. Sicut ſe hn̄t. 24. ad. 8. ſic. 12. ad. 4. ergo permutādo ſicut ſe hn̄t. 24. ad. 12. ſic. 8. ad. 4. quia in prima eſt ꝓportio tripla, in ſecunda proportio dupla. Secūdo notat ꝙ phūs in primo prioꝝ uſus eſt illo° arguēdi, ubi dicit ſi a. ut hō, et b. ut riſibile cōuertant', et ſiʳ c. ut nō hō, et d. ut nō riſibile ꝯuertantur ergo ſicut a cōtradicit c. ſic b. ipſi d. illa ꝯn̄a neceſſaria eſt. Tertio notat ꝙ modus arguēdi. 16. ꝓpōnis qnti libri Euclidis tenet per. 15. eiuſdē libri et qn̄ ſiʳ arguitur tūc eſt ꝯn̄a bona, qn̄ aūt nō tūc non ē bona. Quarto notat ꝙ ille modus arguēdi tenet in terminis cōuertibilibus et nunq; tenet in terminis ubi un⁹ eſt ſupior et alius inferior ſed eſt fallacia ꝯn̄tis quia in ꝯdictoriis. i. negatiue arguēdo dʒ ꝯuerſiue argui. i. qn̄ i affirmatiōibus arʳ ab anteād ꝯn̄s ut hō ē g° aīal ē, negatiue dʒ ecōuerſo argui ut n̄ ē aīal g° n̄ ē hō, iō nō dʒ argui, ſicut pᵐ ad 2ᵐ ſic tertiū ad quartū, ergo pmutatim, ſicut primū ad tertiū ſic ſecūdum ad quartū, ſed dʒ dici, ergo ſicut primū ad tertiū ſic quartū ad ſecūdū qa dʒ negatiue ecōuerſo argui ubi in tertio loco ponitur quartū et ſecundū in quarto loco, ut ſicut ſe hēt hō ad aīal, ſic nō hō ad nō aīal, g° ſicut ſe hʒ hō ad nō homo ſic aīal ad nō aīal ſic arguēdo, ſi brunellus eſt hō brunellus eſt aīal, ſed nō eſt hō ergo nō eſt aīal, nō ualet ꝯn̄a, ſed debet quartū ad ſecundū cōparari quia non aīal eſt quartū et nō hō ē ſecūdū et dʒ ſic argui, ergo ſi brunellus non eſt aīal nō eſt hō. Quinto notat ꝙ negatio tripʳ pōt ineſſe. Primo qa nemo dat affirmationē oppoſitā ut ego nō habeo panē quia nemo dat. Secūdo, qa una affirmatio ineſt que repugnat illi negationi ſi ut ieſt albedo etiā ieſt nō nigredo. Tertio quia plures affirmationes inſunt que repugnāt ut ego nō ſum deus quia ſum ſuba, corpus, animatus hō etc. quoꝝ quodlibʒ repugnat ad hoc ꝙ ego eēntialiter ſim deus. Primo mō hō in eternitate eſt non ens ſed chimera tertio modo quia homini non repugnat eſſe, ſed chymere cuius principalis ratio eſt quidditas hominis et quidditas ſiue quid noīs chymere, de quo infra diſtinctione. 43. Ad quartū dicit doc. ꝙ Aug. accipit capacitatem forme pro materia que eſt ens reale et nō ſolū in potentia. ponitur ſicut antichriſtus. ❡ Ad quintū rn̄det ꝙ qn̄ manus lr̄as format actu et cor dirigit et ſimul et nō prius cāt et plus facit cor q̄ manus. tn̄ qn̄ manus nō cāt ſed ſolū cor producit litteras in eſſe cognito, tūc lr̄e ille nō hn̄t aliquod eē uerū. ❡ Ad Auicen. notandū ꝙ duplex eſt fluxus rerū a deo unus in eſſe cognito alius in eſſe reali et ille in eſſe cognito eſt primus, ſed i nobis non eſt primus immo res prius realiter exiſtunt q̄ producantur in nobis in eſſe cognito. nec auicen. dicit fluxum rerus in eſſe cognito eſſe rerum in eſſe quidditatiuo, nam eſſe quidditatiuum ſte eſſe reale. Vbi nota ꝙ aliter accipit, hic doc. eſſe qdditatiuum q̄ ſupra fo. 47. co. 2.

DISTIN. TRIGESIMA SEPTIMA.

VT QVONIAM DEMONSTRATVM EST ETC. HEC EST DIſtinctio.37.primi libri.Circa quã doc. ſolum unam queſtionem mouet cuius titulus talis eſt.Vtrum deum eſſe preſentem ubiq; ſm̃ potentiam inferat ipſ eſſe ubiq; ſecundũ eſſentiam ideſt utrũ illa conſequentia ſit bona. deus opatur uel poteſt operari ubique,ergo deus eſt eẽntialiter ubiq; ſm̃ propriã et realẽ pñtiam ſue eẽntie. ¶ Termini illius q̃ſtiõis ſunt declarati ſatis ſupra p̃ter pñtiã.De qua notãdũ q̊ deũ eſſe in rebus põt dupliciter intelligi.Vno mõ metaphorice ut nũcupatiue,dignificatiue,adoptiue,ſolicitudinaliter,et poteſtatiue,de qb' ſupra pro.q.3.Alio mõ proprie et hoc dupliciter.primo gñaliter,et hoc uel per eẽntiam ideſt quia uere et realiter ſua eẽntia eſt in oĩbus rebus, uel per operationẽ et hoc dupr.ſ.intellectus et ſic eſt pñter in oĩbus ideſt oĩa cognoſcit , et uoluntatis et ſic potenter ideſt poteſt oĩa poſſibilia realiter producere.Secundo ſpẽaliter et hoc quadrupliciter , primo per naturã,et ſic,iterũ dupr,uno modo methaphorice et ſic dicitur eſſe in ſe ipõ et eſſe oĩa eẽntialiter. Alio mõ circũincẽſiue , et hoc dupr.primo originaliter et ſic pr̃ dicitur eſſe in ſpũſcõ per filiũ et filius in ſpũſcõ quia pater producit filiũ et per ꝯñs ſe in filio eẽ facit.ſecũdo forr et ſic q̃libet perſona diuina eſt in qualibet alia a ſe. Secundo ſpecialiter eſt in rebus per realẽ aſſumptionẽ ut filius ĩ natura humana aſſumpta.Tertio in ſpeciali ſigno et ſic pr̃ in ue.te.in uoce dicebatur eſſe,filius in carne,ſpũſſanctus in nube ĩ trãsfiguratione ĩ colũba in baptiſmo xp̃i,in igne in die penth. ĩ flatu poſt reſurrectionẽ. Quarto ſpãliter in effectu.i.opatione qua lꝫ ſit in oĩbus ſpãliter tñ opatur.primo circa dãnatũ in quo ẽ p pene inflictionẽ.ſecũdo in purgãdo ſir.tertio in btõ p gloriã.quarto in uiatore,et hoc dupr uel per nõ gratuitũ ut in aſina Balaã uel p habitum gratuitũ,et hoc uel gratũ facientẽ ut ẽ charitas, uel nõ ut ſcia. ¶ Doc.ergo in hac diſtinctiõe q̃dã intendit. Primũ. Poſſibile eſt q̊ creatura agat ubi nõ eſt,tñ cõiter aliq̃d agit in paſſum q̃d eſt ſibi immediatũ ut ſol in uiſceribus terre aliquid agit ut metalla et calefacit ſupficiẽ terre et aerẽ et illuminat celũ ſibi cõtiguũ,et ideo nõ agit actione rõnis in oĩa paſſa , nec ſemp eadẽ potentia actiua,quia ſol luce ſua agit in celũ ſibi cõtiguũ et lumine ſuo calefacit,et forma ſubali metalla p̃ducit. Secundũ.Deus põt agere in aĩa,et rõne actionis huiuſmodi nõ oporteret deũ eẽ realr pñtem paſſo, tñ ex imẽſitate ſua neceº eſt ubiq;.Tertiũ.In hoc eſt diſſimile de creato agente in localiter abſens agẽte et deo,qa creatũ agẽs neceº prius agit in imediate pñs q̃; in remotũ quia hẽt diuerſas potẽtias,ſed deus cum hẽat perfectã et infinitã potẽtiã et tm̃ unã põt agere in remotum non agendo in proximũ paſſum. Quartũ. Quanto agens creatũ eſt perfectius tanto in remotius põt agere. Quintũ.Oĩpotẽtia eſt uolũtas ad cuius uelle ſequitur rẽ eẽ ſine potentia executiua iõ cuꝫ poſſit eque uelle diſtans ſicut proximũ ſequitur q̊ eque uolũtas oĩpotens põt agere in remotũ ſicut in propĩquũ.Sextum Ante mundi creationẽ nõ fuit aliq̃d magnũ uacuum cui deus fuerit pñs ut paſſo et ex illo creauerit mũdũ ſed deus pro tũc nulli fuit pñs et tñ creauit mundũ ergo pñtia dei non requiritur ad hoc q̊ creet,ideo uidetur q̊ deus ſit prius p̃ſens per potẽtiã cãtiuam q̃; per eẽntiã.Sed q̊ dicit phũs.7. phy. q̊ omne agens eſt preſens paſſo uel immediatum,uerum eſt de agẽtibus naturalibus quorum principia non poſſunt in remotũ, uel non poſſunt in remotum niſi prius agant in propinquum,ſic non eſt de deo.

DISTINCTIO.TRIGESIMA OCTAVA.

NVNC IGITVR AD PROPOSITVM ETC. HEC EST DIſtinctio.38.in qua doc.mouet illã queſtionẽ,utrũ ſcientia dei ru factibiliuꝫ ſit practica.Termini ſunt ſepe ſupra declarati.Et quia iſta materia ẽ diffuſiſſime tractata in prologo.q.4. iõ ſolũ terminos aliquos declarabo. ¶ Iudiciũ de cõcluſione practica eſt ſenſus talis ꝯclõnis. ¶ Motus intelligẽtie eſt diſcurſus.Cetera patent ſupra ſatis.

DISTINCTIO. TRIGESIMA NONA.

IN SECVNDA PARTE DIST. ETC. HEC EST.XXXIX.DIſtinctio primi libri in qua doc.mouet quinque q̃ſtiones. Quarũ prima ẽ hec. Vtrũ deus hẽat noticiã determinatã.i.p̃priã et diſtinctã oĩuꝫ q̃ꝫtũ ad oẽs ꝯditiones exñtie.Secũda.utrũ hẽat noticiã creatã et infallibilẽ oĩum quãtũ ad oẽs cõditiones exñtie. Tertia utrũ hẽat immutabilẽ noticiã de oĩbus quãtũ ad oẽs cõditiones exñtie. Quarta,utrũ neceſſario ſciat oẽm cõditionẽ exñtie omnium. Quinta utrũ cũ determinatione et certitudine ſcĩe ſue poſſit ſtare aliqua cõtingentia rerũ in exñtia oĩum. ¶ Termini ſunt ſupra ſepe declarati p̃ter cõditiones exñtie que ſunt in preterito futuro pñti per ſe et in alio etc. In corpe ẽt q̃ſtionis pl'a dicã de diuina noticia. ¶ Dimiſſis capitib' q̃ſtionũ.Corp' diuiditur in duas.ſ.in litigatiuã et determinatiuã que ponitur ibi.Circa ſolutionẽ etc.Prima opio.eſt.s. Bonauẽture.i.lib. di.35.qui dicit,q̊ idee in mẽte diuina ita pfecte et ſufficienter rñtant oĩa tñ incõplexa q̃; cõplexa et oẽm p̃põnẽ pertinentem ad exñtiã oĩum q̊ diuina ſciã eſt certiſſima. ¶ Cõtra ipm̃ arguit doc.Primo ſic.nulla cõtingentia uirtualiter cõtinetur in aliquo ſubiecto.ut patet fo.16.co.i.ſed cõdictiones exñtie ſunt contingẽtes gº ex noticia terminorũ et idearũ cognoſci ñ p̃t.Secũdo ſic,idee mere nãliter rñtãt et ſp unifor gº nõ pñt uariationes exñtie rñtare et p ꝯñs ſi ſel' affirmatiuã rñtant ſp rñtabũt et ſi ſel' diuiſionẽ.i.negatiuã ſp rñtabũt et ſic ul' nª uariatio eſt poſſibilis ul' aliq̃n falſe rñtabũt et ſic ꝯ̃dictoria ſimil' crederẽtur eẽ uera.Tertio ſic,q̃dã ſunt idee poſſibilium fieri q̃ de' nũq̃; faciet,ſir ſũt q̃dã q̃ de' faciet et utraq; hñt ideas,et eodemº rñtãt,gº ul' nª rñtat futurã exñtiã ul' utraq;,et ſic ſp una falſe rñtat.Preterea,idea futuri poſſibilis nõ magis rñtat ipꝫ futurũ in hoc iſtãti uel quocũq; alio et p ꝯñs ñ rñtat certũ iſtãs in quo exiſtet. ¶ Secũda op. ẽ.s.Tho.i.p.ſum.q.14.ar.9.et.13. q̃ dicit q̊ qa totũ tp̃s ẽ pñs eternitati iõ quocũq; tp̃e exiſtat aliq̃d de' pñtialr cognoſcit,p̃t,qa ſicut deus imẽſitate ſua ẽ ſil' nenꝫº pñs oĩ loco ſic eterminate ſil' oĩ tp̃e,ſicut ſi baculus figat in fluuio ,et ſucceſſiue tot' fluui' ipꝫ p̃tereat tũc baculus nõ ẽ immẽſus ru fluuii eo q̊ nõ ſil' ẽ pñs toti fluuio.Preterea,nũc eternitatis ut ẽ cũ nũc tp̃is nõ eq̃tur ei,ſꝫ ẽ ſimil' cũ alio nũc. Eſſet ẽt bonũ exm̃ de cẽtro circuli cui' circũferẽtia ponat totũ tp̃s et cẽtrũ eternitas,tũc totũ tp̃s eẽt ſp pñs eternitati ſicut tota circũferẽtia cẽtro. ¶ Cõtra hãc opi. art doc.reducẽdo ꝯ̃ ipꝫ exẽpla ſua.Primo ſic.Si ĩ ĩfinitũ deus augeret locũ ſucceſſiue deus nõ eſſet ſemp preſens oĩ loco poſſibili,ſed ſolũ loco exiſtẽti nunc, ſic diuina eternitas nõ eſt preſens tẽpori niſi q̃d nũc exiſtit , qa coexñtia eſt relatio,que nõ eſt realis niſi ambo extrema actu ſint.Secundo ſic.Oẽ quod reſpectu dei eſt ueriſſime eſt,ſed ſecundum te omnia reſpectu dei ſunt ſemp et ab eterno pñtia, gº omnia ſunt ueriſſime et ſemp exñtia.Tertio ſic.Si realiter antixp̃s eſt pñs eternitati,tũc realiter ẽ et cũ poſtea ſit p̃ducẽdus

ſequitur ꝙ realiter exiſtẽs producetur. Quarto ſic. Illa poſitio non iuuat ad certam noticiam futurorum contingentium. Nã dato ꝙ nũc ſit pñs deo, adhuc tñ ſub rõne futuri cognoſcibilis, de qua q̃ro utrũ infallibiliter cognoſcatur uel non, ſi ſic igr nõ cognoſcitur per hoc ꝙ exñs ẽ iã. Si nõ, g° producit illud futurũ nõ pcognoſcendo ipm. Cognoſcet aũt qñ eſt ꝓducta, g° aliter nouit facta q̃ fienda qd eſt cõtra Aug. Quinto ſic. Nullaꝫ certitudinẽ accipit intellect° diuin° ab obiecto, alias. n. uileſceret g° nihil iuuat ſiue obiectũ ſit ſiue nõ. Sexto ſic. S. Tho. ponit ꝙ euũ. i. duratio angeli eſt pñs toti tpi, ſi dicta rõ ualeret de deo. ſequeret ꝙ angelus naturalr cognoſceret futura cõtingẽtia.

¶ Tertio opĩo ẽ eiuſdẽ. s. Tho. i. par. ſum. q. 14. ar. 13. qui dicit ꝙ aliqua ſunt neceª ru diuine ſcie, et ſunt cõtingentia ru ꝓximarũ cãrũ ut uult Boe. quinto de ꝯſo. proſa ſexta. Preterea. A cã creata põt eẽ aliqua impſectio ñ a deo ſicut actus aliqs ẽ pctm inquãtũ eſt a uolũtate creata nõ inquãtũ eſt a deo, ideo nõ peccat deus ſed uolũtas nr̃a. ¶ Cõtra hãc opi. inducit argumentũ poſitũ fo. 48. c. 4. ibi, tertio ſic, aliqd etc. Secũdo. Cã prior ſimpr prius reſpicit effectũ q̃ poſterior, g° ſi deus dat neceſsitatẽ effectui nõ põt creatura ſibi dar eẽ cõtingens. Tertio. Si deus ꝓduceret ſolus effectũ quẽ mõ cũ creatura ꝓducit ille effectus hr̃et eandẽ entitatẽ quã mõ hꝫ, et tñ eẽt contingens g° ru dei eſt aliqs effect° ꝯtingens. Quarto qa deus multa ꝓducit immediate et ſine creatura ut ſunt aĩe et tñ ſunt contingentes.

¶ CIRCA SOLVTIONEM iſtarũ queſtionũ etc. Hec eſt ſecũda pars pricipalis in qua doc. determinat ẽm ꝓpriã mẽtẽ qd ſit ſentiẽdũ circa illas queſt. Et diuidit in duos articulos principales primus tractat quo mõ cõtingentia ſit, ſecũdus quõ cũ illa ſtet certitudo et infallibilitas diuine eẽntie. ¶ Quãtũ ad primũ notãda ſunt plã. Primũ. ꝙ diuina noticia eſt una numero in re tñ pp diuerſa obiecta uel alias rõnes hꝫ diuerſa nomina. Dr̃. n. ſcia ſiue cognitio inquãtũ deus cognoſcit oĩa poſsibilia. Dr̃ uiſio inquãtũ deus noſcit oĩa que fiũt in uniuerſo. Dr̃ approbatio ru eoꝝ que bñ fiũt, dr̃ puiſio ru futurorũ, dr̃ predeſtinatio ru ſaluandorũ. dr̃ pſcia ru dãnãdorũ, ſir illo reſpectu dr̃ reprobatio, dr̃ lux inquãtũ eſt rõ cognoſcendi alia, dr̃ ſpeculũ inquãtũ eſt rõ cognoſcẽdi uiſa et approbata, dr̃ exemplar inquãtũ eſt rõ cognoſcendi ea que a deo realiter ꝓducũtur dr̃ liber uite reſpectu eorũ qui ſaluãtur. Secũdũ. Paſsiones diſiũcte circũloquũtur unã paſsionẽ conuertibilẽ, nõ ſic intelligendo ꝙ totũ diſiunctũ poſsit eẽ unũ incõplexũ uere per ſe unũ ſed hr̃ loco incõplexi ſimul et in eodẽ ſyllogiſmo demõſtrabilis de ente. Tertiũ. Paſsiones unice entis dñr conuertibiles qa totũ ꝯuertitur cũ ente ut eſt uerũ et bonũ et nullã partẽ hꝫ nõ conuertibilẽ, ſed diſiuncta paſsio tota conuertitur, et hẽt partes nõ conuertibiles ſicut actus uel potẽtia neutrũ cõuertitur cũ ente, tñ totũ ꝯuertitur. Quartũ. Cũ ens ñ hẽat uere diffinitionẽ nec paſſio ſua ideo ꝓprie nõ pñt demonſtrari paſsiones unice de ipſo tñ qa quidditas entis quodãmõ eſt notior ente ideo improprie põt demõſtrari, ut oẽ id qd ẽ entitas eſt uerũ ſꝫ oẽ ens ẽ id qd ẽ entitas g° oẽ ens ẽ uerũ. Quintũ. Si qs diceret unã paſsionẽ entis demonſtrari de eo ſumpta alia paſsione pro medio, hoc non eſt ueriſimile, qa difficile eẽt uidere que eſſet prima paſsio que eẽt mediũ demonſtrãdi alias poſteriorẽ, dato etiã ꝙ ſciretur q̃ eẽt prima et que ſecũda paſsio, adhuc pmiſſe nõ eẽnt multũ euidentiores ꝯclõne. Sextũ. Licet tota diſiuncta paſsio ſit conuertibilis cũ ente et demonſtrabilis de eo, nõ tñ aliqd membrũ illius diſiuncti, ſed qñ membrũ ignobilius demonſtratur de aliquo ente concluditur membrũ nobilius de aliquo alio ente ut ſi aliqd ens eſt finitũ, ergo aliqd eſt infinitũ, quia impſectius non poſſet ineſſe alicui niſi perfectius ineẽt alicui a quo impfectius ineſt alteri, ſꝫ ecõuerſo nõ ut ꝑfectius ineſt alicui g° impfecti° ineſt alicui niſi eẽnt correlatiua. Septimũ. Eſſe cõtingens non põt demonſtrari de aliquo ente, ſed illa ꝓpoſitio, hoc ẽ contingens eſt ĩmediata, ita ꝙ rõ formalis quare hoc eſt cõtingẽs ẽ ꝓpria entitas eius. Octauũ. Qñ phũs in libro piher. arguit ꝙ futura nõ de neceſsitate fiunt arguit ex hyppotheſi. i. ſuppoſito ꝙ ſint neneſſaria uel nece° eueniãt et infert ex illo ſuppoſito incõueniẽs illud. ſ. ꝙ nõ oporteret cõſiliari etc. ſed illud incõueniens non ẽ ex natura rei maius q̃ ſuppoſitũ, ſꝫ quo ad nos tm̃. Nonũ. Prima ratio ꝯtingentie eſt in diuina uolũtate ꝯtingenter cãnte qa niſi illa ꝯtingenter cãret nihil ꝯtingẽter cãretur nec pt ꝯtingẽtia eẽ in diuino itellectu qa ille nece° opat̃ qcqd opat̃. Decimũ. Voluntas nr̃a in ſe eſt libera ad actus oppoſitos ut diligere et odire et ſecundo mediantibus illis actibus ad oppoſita obiecta, ut unũ diligere, et aliud odire, et tertio ad oppoſitos effectus ut facere et deſtruere alıqd corporale p potẽtiã inferiorẽ executiuã. Prima libertas nece° hꝫ impfectionẽ annexã qa receptiuitatẽ actuũ illorũ et mutabilitatẽ ab uno ad aliũ. Tertia nece° pſupponit uelle et pt uelle hr̃e ſine actiõe ad extra. ſecũda autẽ nece° eſt perfecta. Seqtur ꝙ diuina libertas nõ ẽ primo° nec tertio° ſed ſecundo°. Et ipi ut ſic accidit ꝙ diuerſa obiecta producat extra. Vndecimũ. Libertatẽ ſecũdo mõ in nobis cõcomitatur potẽtia ad oppoſita manifeſta ita ꝙ ſimul eſt in potẽtia ad faciendũ oppoſita. i. in eodẽ inſtãti quo ꝓducit hoc poſſet ꝓducere oppoſitũ qa ante q̃ determinauit ſe ad producẽdũ illud potuit ſe determinare ad ꝓducẽdũ oppoſitũ illius ut lꝫ nũc ſedeas ſi uoluiſſem ego nũc ſtarẽ, uerũ tñ impoſsibile eſt ꝙ ego ſimul ſedeã et ſtem, niſi poſito ꝙ idẽ corpus poſsit ee in diuerſis locis nec eſt poſsibile ꝙ ſimul habeã oppoſitas uolitiões et utraq; attingã obiecta, de quo fo. 20. col. 2. tñ in eodẽ inſtãti quo ego uolo illud potuiſſem uoluiſſe oppoſitũ eius. Duodecimũ. Licet uoluntas ſit libera añ elicitõꝫ actuũ tñ qñ actu elicit libere elicit immo ſi uolũtas aliqua ſolũ per unũ inſtãs duraret adhuc in eodẽ inſtãti ẽ libera ad oppoſita ut prius dictũ ẽ in. x. dicto et cõtingenter elicit. Et ſic pꝫ ꝙ illa potẽtia ad oppoſita ẽ ſine ſucceſsione, immo ſimul. Semp. n. uolũtas ẽ naturaliter prior actu et in eodẽ tpe in quo actus elicitur inquãtũ ſic prior ẽ ſufficienter cã libera et cõtingens et eque poſſꝫ oppoſitũ ponere in actũ lꝫ illa duo oppoſita ſint incõpoſsibilia. Tredecimũ. Illa ꝓpõ uoluntas uolẽs a. põt non uelle a hꝫ duplicem ſenſum, primus eſt compoſitus et eſt iſte illa eſt poſsibilis, uoluntas uult a et ſimul non uult a. Et iſte eſt falſus. Secundus eſt diuiſus et eſt iſte uolũtas uult a. et pro eodẽ inſtãti poſſet nõ uelle a. nõ ſic intelligendo ꝙ ſimul uelit et nõ uelit, ſed ſi uelle a nõ ineẽt in eodẽ inſtãti poſſet nõ uelle a. in ſenſu ergo cõpoſito eſt una cathegorica ut uolũtas uolẽs a. põt nõ uelle a. in ſenſu aũt diuiſo ſũt due ut uolũtas uult a. et uolũtas põt nõ uelle a. ¶ Sed contra dicta arr. Primo ſic. Oẽ qđ eſt quãdo eſt neceſſe ẽ eẽ. i. piher. g° in eodẽ inſtãti quo aliqd eſt, nõ põt oppoſitũ eẽ. ¶ Pro ſolutione doc. notat primo ꝙ illa ꝓpõ aĩal currere ſi hõ currit poteſt eſſe cathegorica uel hyppothetica. Si primũ tunc eſt uera, qa ſenſus eſt animal curit ſi homo currit ita ꝙ animal eſt ſubiectũ et hoc totũ currere ſi homo currit eſt predicatum. Si ſecundum tunc eſt conditionalis et ſic formatur. Si homo currit animal currit, ibi conſequens non eſt neceſſarium tamen conſequẽtia eſt neceſſaria. Sic hic, omne quod eſt quando eſt neceſſe eſt eſſe, ſi eſt hypotetica temporalis tunc uera eſt de neceſsitate cõſequentie non conſequentis eſt enim bona et neceſſaria cõſequẽtia, hoc nũc eſt ergo nõ põt nõ eẽ tamen in ſe nulla nec antecedẽs nec conſequens eſt neceſſaria. Si autẽ eſt cathegorica tũc ly quod eſt, eſt ſubiectum, neceſſe eſt, ẽ copula, et reliqua ſunt predicatum, tũc eſt uera, ſed non ſequitur abſolute, g° neceſſe ẽ eſſe immo ſtat ꝙ ſimpliciter ſit contingens, et per ꝯñs in eodem

inſtanti in quo eſt poſſet non eſſe. ¶ Secundo ſic arguitur. Eſt una regula artis obligatorie, poſito falſo contingenti de preſenti eſt negandum, ſed nullum poſsibile eſt negandum, ergo falſum contingens pro inſtanti in quo eſt neceſſario eſt. Doctor negat illā regulam. ¶ Tertio ſic. Si eſt potentia in illo inſtanti ad oppoſitū qđ nunc eſt, tūc quero uel eſt potentia ante actū, aut cum actu, non ſecūdū quia nihil idem ſimul eſt in potentia et in actu, nec primū quia tunc nō eēt pro eodē inſtāti. ¶ Doctor concedit primū ſed diſtinguit de ly ante, uel duratione, uel natura, primo mō negat, ſecūdo mō cōcedit. ¶ Quarto ſic. Si pōt uelle a. pro uno inſtāti, et non uult a. pro illo inſtā ti, ergo pōt uelle a et poteſt non uelle a. pro eodē inſtanti. ꝯña pꝫ quia illa et non uult a. infert illam. et pōt nō uelle a. ¶ Pro ſolutione huius doc. notat ꝙ ſm phūm. 9. meta. hñs potentiā ad oppoſita ſic faciet ut faciendi hēt potentiā nō aūt ut potētiā hꝫ faciendi. i. ſi aliqs ſimul hꝫ potētiā faciendi oppoſita tūc exeundo in opus dꝫ exire ſicut faciendi hēt potentiā. i. ſicut factibilia patiuntur, quia nō ſimul pñt eē, et nō debet in opus exire ſicut potentiā hēt faciendi. i. ſimul utrūq; facere ſicut ſimul hēt potētiā faciendi utrūq; quia ſimul habeo potētiā, ſꝫ ñ ad oppoſita ſimul, quia referendo illū modū ſimul ad potētiā tūc eſt uera, ſꝫ referendo illū modū ad oppoſita tūc eſt fl̃m. Nō ſeqtur ergo pōt uelle a. pro hoc inſtanti et pōt nolle a. pro hoc inſtāti, ergo pōt nolle et uelle ſimul in hoc inſtanti, hꝫ tñ ſimul potentiā ad utrunq; diuiſim. i. qđ illorū uoluerit ſed nō ambo ſimul. Decimūquartū notabile. Diuina uolūtas nō eſt libera ad diuerſos actus qa hꝫ tm̄ unū actū numero et etiā in nobis illa libertas ē imperfectionis et ſolum eſt in nobis ut eſſemus liberi ad oppoſita obiecta quia actus quilibet eſt limitatus reſpectu ſui obiecti, ſꝫ hoc in deo nō eſt, quia actus ſuus eſt infinitus. Decimūquintuꝫ. Diuina uolūtas eſt libera ad oppoſitos effectus quia pōt cāre albū et nigrū, ſed hec nō eſt prima libertas. Decimūſextū. Diuina uolūtas eſt libera ad oppoſita ſubiecta et illa libertas ē ſine imperfectione et eſt de ſe ſumme pfectionis. Et ſicut uolūtas nr̃a pōt diuerſis uolitionibus uelle diuerſa obiecta ita diuina uoluntas pōt uelle infinita obiecta unica et ſimplici et infinita uolitione. Decimūſeptimū. Voluntas nr̃a cōſideratur tripr̄ primo ut receptiua actuū, ſecundo ut productiua actuū. tertio ut opatiua. i. ut per actus attingit obiecta. Solū tertio mō cōſideratur libertas eius proprie. Sic diuina uolūtas non eſt receptiua nec productiua uolitionis ſue. tñ eſt opatiua. i. uolitione quā hꝫ nō productā attingit obiecta, et ſm hoc eſt libera per ſe et primo, nihilominus tñ et ſi nō primo tñ per ſe eſt libera inquātū ꝓductiua tā ſpūſſancti q; creature. Decimūoctauū. Nō eſt neceſſe ſi uolūtas diuina uult res ꝙ ideo res exiſtant qa in eternitate uoluit et nō fuerūt res ab eterno, tñ neceſſario ſer̄ ſi uult aliquid, ergo ꝓducit illud in eē uolito qđ eſt eē diminutū. Et iſta productio nō conſeqtur eā ut productiua eſt ſed ut eſt opatiua. Decimūnonū. Diuina uoluntas nihil neceº uult niſi eſſentiaꝫ ſuam et que ſunt idē eēntialiter illi eēntie, ſed oīa alia mere cōtingenter uult ut eſt prior naturaliter ſuo actu et inquantum uolens quia in eodem inſtanti quo uult illud poſſet oppoſitū uel le potentia logica. i. nō repugnantia terminorū, et reali. i. ex naturali prioritate uolūtatis ad ſuum actū. Vigeſimū. Pōt dici ꝙ diuinus intellectus certitudinaliter cognoſcit oīa futura cōtingentia inquantū intuetur determinationē diuine uoluntatis ſm ꝙ dicitur ſupra fo. 28. col. 2. Sed quia ur̄ ille modus dicēdi ponere in deo diſcurſum (qđ tñ non eēt incōueniens niſi ſm ꝙ dr̄ ſupra fo. 27) ideo aliter pōt dici (Per hoc nō debet credi primū modū reprobatū immo eſt bonus) ꝙ poſtq; offert intellectꝰ diuinus uolūtati diuine cōtradictoria oīa: de quo fo. 28. colū. 2. nō ex intuitiōe determinationis uolūtatis ſed ex eēntia naturaliter mouēte cognoſcit intellectꝰ diuinus que pars ſit determinate uera et pro quo tpe. Sicut principia cognoſcit diuinus intellectus per eſſentiā ante oēm actū uolūtatis diuie ita ꝙ illa principia et termini eorū nō mouēt intellectū diuinū ſed eſsentia ad noticiā illoꝝ principiorū ita ꝙ pro quocunq; inſtāti aliqd eſt uerū, diuina eēntia facit ipꝫ cognoſci. Cū aūt cōtingentia ñ ſint uera ante determinationē uoluntatis diuine ideo eēntia nō facit ea eē nota ſed immediate poſt determinationē uolūtatis. Et ſic ſiue ponatur primus modus ſiue ſecundus ſemp hētur certitudo et infallibilitas diuine cognitionis reſpectu oīum cōtingētium futurorū. Vigeſimūprimū. S. Bonauē. i. lib. di. 38. diſtiguit illā propoſitionē deus neceº ſcit a. ſm ſenſum cōpoſitū et diuiſum quia in ſenſu cōpoſito notatur ꝙ ſcia inquātū eſt illius obiecti eſt neceſsaria, in ſenſu diuiſo notatur ſciam in ſe eſſe neceſſariam. primo mō eſt falſa ſecūdo mō uera quia diuina ſcientia in ſe eſt neceſsaria, lꝫ nō neceº ſit creati obiecti, ſed ꝯtra hoc arguit ſic. Si actus trāſit ſup obiectū nō eſt diſtinguendum de ipō ut in ſe uel ut trāſit ſup obiectū quia unū mēbrū diſtinctionis preſupponitur. Sic ergo abſolute illa eſt neganda deus neceº ſcit creaturā, tñ illa eſt uera deus neceº ſcit. ¶ Sed contra hoc arguitur ſic. actus nō diſtrahitur p hoc ꝙ additur obiectū cuius eſt, ergo nō ſit noticia diuina ñ neceſſaria eo ꝙ trāſit ſup creaturā contingentem. ¶ Rñdet doc. cōcedendo añs nihilominus tamen licet in ſe ſit neceſſaria diuina noticia non tñ ut tranſit ſuper creaturam quia licet deus neceſſario habeat actum intelligendi nō tñ neceſſario reſpectu cuiuſlibꝫ obiecti.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia per ordinem etc. Hec eſt cauda harū quinq; q̄ſtionū. Cū ergo primo queritur, utrū deus hēat noticiā etc. Arguitur pro parte negatiua. Primo ſic. In futuris cōtingētibus ñ ē determinata ueritas. i. piber. ergo nec determinata ſcibilitas. Añs pꝫ, qa tūc nō oporteret cōſiliari. ¶ Pro ſolutione huius doc. notat primo. Nō eſt ſimilis ueritas in propopoſitionibus de copula futura ſicut in illis de copula pñti et de preterito, quia in ſecūdis eſt ueritas determinata eo ꝙ ꝑcatū eſt poſitū in eē, et quia eſt poſitū in eē, iō amplius nō eſt in poteſtate cāe ponere uel nō, tñ cā ut prior effecte pōt ponere uel nō ponere, ſi eſt cā libera per ſe ipās pōt, ſi autē nō eſt cā libera tūc per cām liberā ſupiorē pōt promoueri uel impediri, hoc aūt ē in futuris, ideo nō eſt ſimile. Secūdo notat. Intellectus diuinus eſt certus de ueritate uel falſitate cuiuſlibꝫ ꝓpōnis de futuro. Similiter quelibet talis eſt in ſe determinata dato ꝙ nullus intellectꝰ cognoſceret, nihilominus tñ res ſignificata ē in ptāte agentis ut ponatur uel nō ponatur, et ꝓ illo inſtanti quo ponetur poſſet nō ponere uel ecōuerſo. Impoſsibile quidē eſt ambo cōtradictoria ſimul eē falſa uel ſimul eē uera, et ideo ꝯdictoriis de futuro poſitis neceſſe eſt unā illaꝝ eē uerā et alterā eē falſam nō tñ neceº nec illā nec aliā parte ſꝫ in ptāte cāe eſt illā uerificare uel aliā. tñ certū eſt ꝙ unā uerificabit et diuinus intellectus nouit certitudinaliter quā uerificabit. Tertio notat ꝙ illa indeterminatio cāe. i. quia nō eſt neceſſitata ad unā partē ꝯdictionis ſufficit ad hoc ꝙ ſit cōſiliū qa ſepe oꝫ conſiliū habere que pars uerificetur. Maior ergo argumenti uult ꝙ nō ſit talis ueritas ſicut in his que ſunt de pñti et de preterito. ¶ Secūdo ſic. Si deus tm̄ unam partē ꝯdictionis nouit eſſe ueram ergo eſt finite intellectiuitatis, conſequentia probatur per ſimile, quia ſi tantum poſſet unam partem cauſare eſſet finite potentie. ¶ Pro ſolutione doctor denotat. Primo. Si deus non poſſet utranq; partem cognoſcere ipſe eſſet finite intellectiuitatis. Similiter ſolum unam partem poſſe ponit finitatem, non tamen de facto unam partem cognoſcendo ideo eſt finitus, uel unam partem cauſando. Secundo notat. Non eſt ſimile de ſcientia dei et potentia cauſandi, et uolitione ſecūdū aliquos, qa di

cunt ꝙ deus poteſt uelle uel cognoſcere oĩa ſub omni modo tamen non poteſt facere. uerum tamen accipiẽdo equaliter utrobique eſt ſimile, quia actu tam intellectus ꝙ̄ uoluntas et potentia ſolius unius partis,poſſunt tamen eſſe alterius, nihilominus tamen deus ſemper cognoſcit utranq; partem actu ſed nõ ſemper actu cauſat utranque partem nec ſemper efficaciter uult utranq; partẽ.Tertio notat ꝙ ſicut ſeʳ deus hꝫ ſciam ergo ſcit, deus hẽt uoluntatẽ.i.actũ uolendi ergo uult ſic ſeʳ deus hẽt potẽtiã ergo ꝓducit, qa hic accipit itellectus, uolũtas et potẽtia ut ſunt ſub actibus ſuis.accipiendo aũt ipa in ſe tũc ſicut ſeʳ, deꝰ habet itellectũ,ergo põt intelligere,et hẽt uolũtatẽ,ergo põt uelle,ſic ſeʳ,hẽt potẽtiã ergo põt producere.❡ Cũ aũt ſecũdo queritur utrũ deus hẽat certã noticiã etc.Pro parte negatiua arʳ primo ſic.Seqtur,deus nouit me cras ſeſſurum et poſſum cras ñ ſedere,uolo ergo nõ ſedere,ergo deus põt decipi,ſicut ſeʳ deus nouit me ſeſſurꝫ cras et nõ ſedebo ergo decipitur,ꝯña ꝓʳ quia ſicut ex premiſsis de ineſſe põt ſequi ꝯc̃lo de ineſſe, ita ex una de ineſſe et alia de poſsibili põt ſequi cõcluſio de poſsibili.Maior aũt eſt de ineſſe,et minor de ly poſſum. ❡ Pro ſolutione doc.primo notat ꝙ ille ꝑmiſſe de ineſſe inferunt hanc ꝯclonẽ,ñ tñ ſyllogiſtice.i.nõ immediate ſed ſi multi ſyllogiſmi fierẽt poſſet ultimo inferri hec cõcluſio.Secũdo notat ꝙ ille ꝑmiſſe quarum maior eſt de ineſſe et minor de poſsibili nullo mõ inferũt hanc concluſionẽ,quia falli eſt rẽ aliter eẽ ꝙ̄ creditur eẽ ꝓ tũc pro quãdo creditur eẽ ſed de ineſſe eſt uera pro uno inſtãti, et illa de ly poſſum pro alio,ſꝫ in illis de ineſſe ẽ totũ pro uno inſtanti iõ bene ſeʳ,deus nouit.i.credit me cras ſeſſurꝫ et nõ ſedebo cras gᵒ deus decipitur,ſed nõ ſeʳ deus nouit me cras ſeſſurꝫ et poſſum nõ ſedere,gᵒdeus põt decipi.Nã maior aſſerit ſeſsionem et minor ponit potẽtiã ad oppoſitũ nõ cõiunctꝫ pro eodem inſtãti.i.ꝙ ſimul poſsit ſedere et nõ ſedere ſꝫ diuiſim.i.põt unã ꝑtem eligere quã uult qa nõ põt in re cõiungi nõ ſeſsio cũ ſeſsione que creditur,nec eſt poſsibilis nõ ſeſsio cũ hoc ꝙ deus ſciat ſeſsionẽ.❡ Secundo ſic. Si deus nouit me ſeſſurũ cras et poſsibile eſt me nõ ſedere cras,ponatur ergo in eẽ ꝙ nõ ſedebo ergo deus decipitur,quia poſsibili poſito in eſſe nullũ ſeʳ impoſsibile.❡ Pro ſolutione doc.notat. primo ꝙ qñ ponitur poſsibile in eſſe.i.ſupponitur ꝙ ſit ſic,tũc ex ipo ſolo nullũ ſeʳ impoſsibile ſed ſi illud ponitur cũ aliquo alio põt ex hoc reſultare incõpoſsibilitas,ſicut hic eſt,illa duo ſunt incõpoſsibilia ꝙ deus ſciat me ſeſſurũ,et cõiunctim habeã poſſe nõ ſedere nullũ ergo cõſequens impoſsibile ſequeretur ad poſitionẽ poſsibilis in eſſe ſꝫ bene ex toto ãte includente illud poſsibile et ſuũ incõpoſsibile bene ſeʳ ꝯñs impoſsibile ſicut hic.Ex illa ergo ſola cras nõ ſedebo nullũ ſeʳ impoſsibile ſed ſi addã,deus ſcit me cras ſeſſurꝫ uel credit me cras ſeſſurũ ſeʳbene ꝙ deus decipitur qđ eſt impoſsibile.❡ Sed cũ tertio queritur utrũ deus hẽat immutabilẽ noticiã etc. Pro parte negatiua arʳ primo ſic. A cõtradictorio in cõtradictoriũ nõ põt eẽ trãſitus ſine aliqua mutatione,gᵒ ſi deus ſcit a et põt nõ ſcire mutatur dei ſcia qđ eſt inconueniẽs. ❡ Pro ſolutione notat doc.primo ꝙ maior eſt uera et minor eſt falſa quia in diuina ſcia impoſsibilis eſt trãſitus talis,quia trãſitus a cõtradictorio in cõtradictoriũ requirit ſucceſsionẽ durationis et realẽ.Ex quo patet ꝙ doc.nõ negat maiorẽ in ſenſu dato.i.quãdo capitur tranſitus pro reali ſucceſsione cõtradictoriorũ.Si aũt trãſitus caperetur pro ſucceſsione rõnis non oporteret ipſam cõcedere,de quo uide aliqđ ſupra.Secũdo notat ꝙ in eſſe cognito poſsibile eſt predicari hoc erit,hoc poſſet ñ eſſe pro eodẽ inſtanti,ſimiliter hoc eſt,hoc poſſet non eſſe,ſed illa non eſt mutatio quia ſemp una pars eſt de poſsibili qđ nihil reale eſt ſed mutatio requirit ſucceſsionẽ realẽ. ❡ Secundo ſic. Quod non eſt et põt eſſe,põt incipere eſſe, ſed deus non ſcit aliquid futurũ quia illud non erit,et põt ſcire, ergo põt incipere ſcire,quod eſt impoſsibile quia mutaretur deus.❡ Pro ſolutione doctor notat ꝙ illud poſſe ad oppoſitum non eſt poſſe reale cũ ſuo oppoſitio ſiue ſtante ſuo oppoſito in ſucceſsiõe durationis et reali,ſed ſolũ conſiſtit ĩ prioritate nature cauſe ad ſuum effectũ ſiue principii cognitiui ad obiectũ ſecundariũ iõ cõſequentia nõ ualet.in creaturis tamen ualet cõſequentia in ſucceſsione reali et ordine durationis ſaluo ſemper ꝙ in cõtingentibus eſt poſsibilitas ad utrunq; illorũ ſimul pro eodem inſtanti temporis.❡ Tertio ſic. Si deus non ſcit a.et poteſt ſcire a.quero que ſit illa potentia,aut phyſica paſsiua ideſt ſubiectiua ſiue poſſe mutari et tũc deus poſſet realiter mutari,aut phyſice actiua naturaliter.ergo ſimiliter mutatur,quia omnis talis potentia agens poſt non agere mutatur. ❡ Pro ſolutione doc.notat ꝙ potẽtia actiua põt cõmunius accipi ꝙ̄ potentia phyſica,ut diuinus intellectus lꝫ non ſit productiuus ſue intellectionis quia eã naturaliter hẽt,tñ uere hẽt eas ac ſi produxiſſet eã realiter. Secundo notat ꝙ oĩa obiecta alia a deo producit diuinus intellectus in eẽ cognito.Tertio notat ꝙ nouiter agere poſt nõ agere põt dupliciter eẽ.uno modo per nouam actionẽ in cauſa,illo modo uerũ eſt tale agens mutatur ſi agit poſt non agere. Alio modo per nouã approximationẽ obiecti uel paſsi ſicut ſi ſoli ſemper approximẽtur noua illuminabilia ipe omnia illuminat et tñ nec productio luminis nec alia mutantur in ſua ſubſtãtia uel ſuo proprio ſuppoſito. Sic in propoſito diuinus ĩtellectus uel diuina uolũtas nõ neceſſario mutantur per nouã obiecti preſentiã. Nam uolũtas diuina determinat ueritatẽ alicuius propoſitionis cõtingentis ut dictũ eſt fo.24.col.2.et ꝑ hoc facit eam intelligibilem et preſentem itellectui diuino in ratione obiecti per hoc tñ intellectus diuinus non mutatur. Et ſicut diuina uolũtas poteſt illud facere uel non facere, ita poteſt eẽ uerũ uel non uerũ,et per conſequẽs cognoſci et non cognoſci, ñ eſt propter cõtingentiã que eſt in intellectu, ſed in obiecto cognito. ❡ Contra hoc inſtatur.Sicut preſentatio paſsi naturalis ad agens naturare eſt cũ mutatione paſsi licet nõ agẽtis ſic ad minus in propoſito eſt mutatio in obiecto preſentato.Doc.reſpondet,nihil mutatur niſi poſsit ſucceſsiue eſſe ſub oppoſitis, ſed nihil in eſſe cognito in diuino intellectu poteſt eẽ tale nec in eſſe uolito licet contingenter ſit in eſſe uolito ſed tale eẽ uolitũ eſt immutabile et per cõſequens nõ eſt mutabile. ❡ Cũ autem quarto queritur an neceſſario ſciat etc. arguitur primo ſic.Deus imutabiliter ſcit antichriſtum fore,ergo neceſſario erit antichriſtus,cõſequentia probatur,nulla eſt in deo neceſsitas niſi immutabilitatis et omne quod in deo eſt,illo modo neceᵒ eſt. ❡ Secundo ſic.Omne immutabile eſt formaliter neceſſarium et per cõſequens nullo modo poteſt nõ eſſe. ❡ Pro ſolutione huius argumenti doc.primo negat cõſequentiã.Ad primã probationẽ notat ꝙ.5. metaphyſice philoſophus aſsignat quoſdam modos neceſsitatis et quartus illorũ eſt nõ cõtingere aliter ſe habere ideſt immutabiliter ſe habere,et ille modus ſolus inter illos quatuor ibi enumeratos cõuenit deo. Secundo notat ꝙ immutabilitas eſt ex ſe neceſsitas et nõ priuat niſi poſsibilitatem ſucceſsionis oppoſiti ad oppoſitum ideo non eſt neceſsitas ſimpliciter quia neceſsitas ſimpliciter priuat abſolute poſsibilitatem ad oppoſitũ non cõcernendo ſucceſsionem, ideo falſum eſt ꝙ non ſit ponenda in deo niſi neceſsitas immutabilitatis concernentis ſucceſsionem oppoſiti ad oppoſitũ. Verum tamen eſt ꝙ inter illos quatuor modos neceſsitatis.5.metaphyſice nullus ponitur in deo niſi ille quartus,tamen alius ponitur non ibi enumeratus. ❡ Ad ſecundam probationem doctor notat ꝙ omnis exiſtentia poſsibilis ſiue contingens eſt mutabilis ſed non in eſſe uolito quod eſt eſſe rationis. Ex quo ſequitur ꝙ non om-

ne uolitum eſt mutabile uel immutabile, quia proprie illa ſolis
rebus conueniũt, uolitum aũt ut uolitũ non eſt res. Secũdo no-
tat ꝙ tale eſſe uolitũ reducit ad eſſe reale dei ſiue uolitiõis di-
uine ꝑ quã habet eſſe uolitum, tñ formaliter nõ eſt illa uolitio
habet tñ ab ea ſuã imutabilitatẽ, ideo non eſt ĩ eo mutabilitas.
¶ Secũdo ſic. Oẽ quod eſt ĩ deo eſt deus, ergo neceſſario eſt,
ſed ſcire a eſt in deo ergo neceſſario ſimpʳ ſcit .a. ¶ Pro ſo-
lutione doc. notat ꝙ aliqd deo ineſſe eſt dupʳ. ſ. realiter et ue-
re, ſiue formalit et logicalit ſiue ꝑ̃dicatiue, primo° antecedens
eſt ueꝝ, ſecũdo° falſum, qa multa ꝑ̃dicãtur de deo q̃ non ſunt
deus, ut dominus etc. Ad ꝓpoſitũ, dicit ꝙ ſcire .a. duo dicit. ſ. ſci-
re et illud primo° eſt ĩ deo et .a. i. obiectũ creatũ et illud ſecun-
do modo eſt ĩ deo quia extrinſeca denominatione ꝑ̃dicatur de
deo nec eſt realit. a. in deo. ¶ Tertio ſic. Oĩs ꝑfectio ſimplici-
ter abſoluta neceſſitate eſt in deo, ſed ſcire .a. eſt ꝑfectio ſimpʳ
ergo eſt abſoluta neceſſitate ĩ deo. ¶ Pro ſolutiõe huius no-
tat ꝙ nulla ꝑfectio ſimpʳ depẽdet a creatura nec in quocũq; eẽ
neceſſario coexigit creaturã. Ex hoc ĩfert ꝙ licet ſcire ſit per-
fectio ſimpʳ, tñ ſcire a, nõ eſt ꝑfectio ſimpʳ tñ cõcomitatur ꝑ-
fectionẽ ſimpʳ nec eſt imꝑfectio. Maior ergo argumenti tenet
de ꝑfectionibus ĩ ſe, illo° aũt minor ẽ falſa. ¶ Cũ etiã quin-
to q̃ritur utrũ cũ determinatione et certitudine etc. Pro parte
negatiua arguit primo ſic. Seqtur bene deus ſcit antichriſtum
fore, ergo neceſſario erit, ꝯña ꝓbatur, qa actus rõnalis. i. poten-
tiaꝝ ſpũaliũ nõ diſtrahitur. i. deſtruitur ĩ rõne formali uel cõ-
tradictionẽ includet ꝓpter obiectũ additũ, dicẽdo ſcit antichri-
ſtũ, ergo ſi ſcire ſit ĩ ſe neceſſariũ ꝓpter hoc ꝙ addit antechri-
ſtũ nõ erit impoſſibile uel nõ neceſſariũ. ¶ Pro ſolutione no-
tat ꝙ añs nõ eſt ſimpʳ neceſſariũ, ad ꝓbationem dictum eſt in
corpore q̃ſtionis. ¶ Secũdo ſic. Omne quod ſcit deus futurũ
neceſſario erit, antixp̃m eſſe futuꝝ eſt ſcitũ a deo ergo neceſ-
ſario erit. Pro ſolutione huius notat ꝙ illa mixtio ꝑ̃miſſaꝝ nõ
ualet niſi minor eſſet nece° uera ꝓ oĩ tẽpore et ꝙ ſubſumptum
ſit ꝑ ſe ĩferius ad mediũ, ut pꝫ in ſimili. Omne qeſcens neceſſa-
rio nõ mouetur lapis in centro quieſcit ergo neceſſario nõ mo-
uetur, cõcluſio nõ ſequitur, quia minor non eſt neceſſario uera.
Similit minor in propoſito nõ eſt neceſſario uera.

¶ AD ARGVMENTA PRO Secũda opi. etc. Hic ſo-
luũtur argumẽta ſecũde opi. ad quoꝝ primũ concedit ꝙ ĩmenſi-
tas dei eſt ꝑ̃ſens oĩ loco q actu exiſtit et nulli nõ exiſtẽti. Si-
militer eternitas dei omni tẽpori exiſtẽti eſt ꝑ̃ſens ſed nõ tem-
pori non exiſtenti. Baculus etiam in fluuio non habet ex ſe ꝙ
ſit ꝑ̃ſens omnibus partibus fluuii ſicut eternitas ex ſe habet ꝙ
ſit preſens omni tempori et ĩmenſitas omni loco, nec tamen eter-
nitas eſt equalis tempori cũ ſit infinita et tẽpus finitũ, ſicut nec
ĩmenſitas loco eadẽ rõne. Etiã ſi totũ tẽpus ſil eẽt eternitas toti
coexiſteret et adhuc nõ eſſet equalis tẽpori ſed in ĩfinitũ exce-
deret. ¶ Ad exẽplũ de cẽtro et circũferẽtia dicit ꝙ nõ ſit ſi-
mile qa circũferẽtia tota ſil eſt cũ cẽtro ſed nõ ſimul eſt totum
tẽpus cũ eternitate. Si aũt eſſet una linea habẽs duo pũcta unũ
ĩmobile et aliud mobile, quo circũducto nõ cauſaret linea poſt
circũductionẽ remanẽs ſed ſolũ ille pũctus eſſet fluens tũc eẽt
ſimile tẽpori fluenti circa eternitatẽ. Cũ aũt oẽs ſancti docto-
res dicãt oĩa eſſe ꝑ̃ſentia eternitati debet intelligi ꝙ oĩa intui-
tiue cognoſcãtur a deo in diuina eſſentia non in ꝓpria et reali
preſentia creaturarum.

¶ AD ARGVMENTA PRO Tertia opi. notãdũ ꝙ Boe-
tius dicit ꝙ cõtingẽtia compata ad diuinã ſcientiã ſunt neceſſa-
ria, intelligit neceſſitas ꝯñe nõ ꝯñtis. i. illa ꝯñtia neceſſaria eſt
deus ſcit antichriſtũ eſſe futuꝝ ergo eſt futurus uel ergo erit
tñ illud ꝯñs in ſe eſt cõtingens et nõ neceſſariũ. ¶ Sed ꝓ ſo-
lutione ultimi doc. notat ꝙ neceſſariũ et cõtingens ſunt duo mo-
di eſſendi poſitiui et uterq; aliqd ponit et uterq; eſt a deo, et iõ
nõ eſt ſimile de peccato et cõtingentia qa peccatũ nihil eſt ideo
ſoli uolũtati imputatur. Notãdum aũt ꝙ mens doctoris in illa
materia eſt illa ꝙ ꝓpoſitio de futuro uera ſic neceſſario ẽ ue-
ra ꝙ poſſet nũq; fuiſſe uera. Preterea, aliqua talis eſt uera et
põt eſſe falſa ut patebit de illa, ꝑ̃deſtinatus põt dãnari, infra
diſt. ſequẽti, et tñ nõ põt deſinere eſſe uera nec ĩcipere eẽ falſa
nec põt mutari a uero ĩ falſum. Preterea, ĩ materia de futuro
uera ꝓpõne utrũq; ꝯ̃dictorioꝝ põt eẽ uerũ et tñ nec ſimul nec
ſucceſſiue, ꝙ nõ ſimul, pꝫ ꝙ nõ ſucceſſiue qa diuina uolũtas de-
terminauit unam ꝑtẽm et ſic neceſſitate ꝯñe illa pars eueniet
Item quelibet talis ꝓpoſitio uera fuit uera ab eterno et nunc
eſt, et tñ põt fuiſſe falſa ab eterno, ſi tñ nũc fiat falſa nõ aliter
ſe habebit q̃; ſe habuit ab eterno qa ĩ hoc caſu ab eterno fuiſ-
ſet falſa. Preterea, ſortes poteſt aliquã ꝓpõnem facere ueraꝫ
ab eterno que nũq; fuit ſcita a deo et tñ deus non põt incipere
eã ſcire. ¶ Dicta aũt ſic patẽt. Sit illa ꝯ̃dictio ſortes erit bea-
tus ſortes nõ erit beatus, illa pars q̃ eſt uera fuit ab eterno ue-
ra et ſicut ĩ ſe eſt ꝯtingens ſicut ab eterno potuit nõ eſſe uera
ſic et modo põt, abſolute tñ repugnat ꝙ aliqua cõtingens de fu-
turo uera ĩcipiat eẽ uera, qa oĩs uera neceſſario ab eterno fuit
uera et oĩs falſa ab eterno fuit falſa, una tñ et eadem ꝓpoſitõ
ſi cõtinue maneat ab eterno uera põt deſinere eſſe uera et inci-
pere eſſe falſa, nõ tñ põt aliqua ab eterno uera ĩcipere eẽ uera
pꝫ de illa mũdus erit, q̃ fuit ab eterno uera, et ĩ tpe quo creaba-
tur mũdus ĩcepit eſſe falſa, qa tunc mũdus eſt et nõ ſolũ futu-
rus eſt, capiẽdo illã mũdus erit ut tm̃ notat futuꝝ et negat ꝑ̃-
ſens. Similiter dicat de illa, dies iudicii erit, que ſi maneat poſt
diem iudicii erit falſa, et illa erit uera dies iudicii fuit, ſimilit
dies iudicii nõ erit, et ſic illa dies iudicii erit, erit falſa poſt q̃;
ab eterno fuit uera. Sunt ergo alique ꝓpoſitiones uere ab eter-
no q̃ nõ ſemꝑ erũt uere, ſed ſolũ uſq; ad certũ tẽpus. Sunt etiam
alie ꝓpoſitiones q̃ ab eterno fuerũt uere et ſemꝑ erũt uere ſtã-
te ſignificatione quã modo habent, ut anima chriſti erit beata,
anima iude erit damnata. Nã ille potuerũt et poſſunt eẽ falſe,
et tñ nec ſunt falſe nec pñt ĩcipere eſſe falſe nec deſinere eſſe
uere, ĩtelligẽdo de neceſſitate ꝯñtie nõ ꝯñtis. Capiẽdo etiã ĩpas
ut nõ negãt pñs. i. ꝙ ſtent cũ actu ut aĩa xp̃i erit beata, ly erit
ſic dicit futuꝝ ꝙ nõ negat pñs, qa licet ſemꝑ ſit futura beata,
tñ cũ hoc ſemꝑ eſt beata. Sic ergo mens doctoris eſt ꝙ aliqua
propoſitio de futuro cõtingẽti ẽ uera et cũ hoc poſſet eẽ falſa
¶ Notandum etiã ꝙ dato ꝙ deus aliqd futuꝝ nobis reuelaret
adhuc illud futuꝝ nõ eſſet neceſſariũ, ĩmo ſimplicit cõtingens.
Notandũ ſecũdo ꝙ ſcire cõmuniſſime idem eſt quod cognoſce-
re, cõmuniter idẽ quod certitudinaliter ueꝝ cognoſcere, ꝓprie
idem quod demõſtratiue ꝓpter qd cognoſcere, primo° deus ſcit
oĩa apꝑ̃henſibilia uera et falſa, poſſibilia et ĩpoſſibilia, ſecũdo
modo ſcit deus futura cõtingẽtia, tertio° non, qa tertio° ſcibilia
ſunt neceſſaria. ¶ Notandũ tertio ꝙ capiẽdo ſcire ſecũdo mõ
idem põt eſſe ſucceſſiue ſciẽtia, opinio et error ꝑ mutationẽ re-
rum, ut ſi uideã ſortem currere, tunc illã ꝓpoſitionẽ ſcio ſecũ-
do modo capiẽdo ſcire, tñ ſi deus illũ aſſenſum et ſpecies obiec-
ti manuteneret et ſortẽ deſtrueret ego illã, ſortes currit, dice-
rem eſſe uerã, et tñ eſſet error, ideo ille ſunt cõcedende, ꝑ ſcien-
tiã põt hõ errare, ꝑ certitudinẽ põt hõ decipi, tñ ille ſunt negã-
de, hõ põt errare per ſcientiã, hõ põt decipi ꝑ certitudinẽ ꝓpter
appellationẽ rationis ut aliqui uolũt qa ĩ primis ſignificat ſo-
lũ ꝙ ſtãte illo actu quo fuit hõ certus de curſu ſortis põt res
mutari, et ille actus aſſenſus eſſe falſus, ſed in ſecundis ſignifi-
catur ꝙ ſcientia ſit cauſa erroris, et certitudo deceptionis.
¶ Notandũ quarto, ꝙ aliquẽ eſſe certũ põt eſſe dupʳ. Primo ꝙ
ita ſit ſicut ꝑ ꝓpoſitionẽ talẽ ſignificat. Secundo ꝙ ita ſit et non

poſsit aliter eſſe. Primo modo deus certificat beatum de perpetuitate beatitudinis ſue, ſecūdo° non. Similit̃ ꝓphetas q̄bus futura cōtingētia reuelat certificat, primo° nō ſecundo°. Ex quo ſeqtur ꝙ ſecuritas beati et certitudo ꝓphete pōt fieri deceptio et error de potētia dei abſoluta et tñ in rei ueritate ē oīmoda certitudo, nūq̄.n. de⁹ uult tales ꝓpoſitiōes falſificare lȝ poſſet. ¶ Notandū quīto, ꝙ reuelatio capit̃ dupr̃, primo ꝓ cauſatiōe noui aſſenſus ꝓpoſitionis uere, et hoc uel cū formidine, et dr̃ reuelatio opinatiua, uel cū certitudine, et dr̃ reuelatio ſciētifica, capiēdo ſcientiā ſecūdo°. Secūdo° reuelatio eſt cauſatio noui aſſenſus de aliquo cōplexo, non addendo uero, ut dicendo, deus ſorti reuelauit diē iudicii futurū eſſe, abſolute et neceſſario uerū eſt ꝙ ſibi reuelauit illā, ſed illa reuelata ꝯtingēter ē uera. ¶ Notandū ſexto, de hoc ꝙ doctor dicit in ſolutione quarte.q. Nā dicimus ī iſta materia. Xp̄s aſſeruit, xp̄s ꝓmiſit, xp̄s iurauit. Aſſerere eſt ꝓferre orationē uocalē et uelle ꝙ audiēs credat eā eſſe uerā, nec reqratur ꝙ ipē aſſerēs credat dictum ſuū eſſe uerū. Immo ſm aliquos deus pōt aſſerere aliqua falſa cum intentione decipiēdi creaturā cū nō ſit ꝯdictio. Poteſt.n. aliquis hō demereri ꝙ decipiat̃, et ſic deus pōt illā penā infligere. Si qs aūt obiecerit ꝙ aſſerens aliquod dictum cū intentione fallendi mentiat̃, quod de deo dicere eſt incōueniens. Reſpondet, ꝙ mendaciū eſt aſſertio alicuius falſe ꝓpoſitionis cū deordinata intentione fallēdi. In caſu aūt quo deus deciperet hominē, nō deordinata intētione fallēdi deciperet, ſed ordinata qa ex demerito decepti et iuſticia dei. Dicit.n. Aug. 83.q.q.2. ꝙ deus decipit per malos angelos, de quo uideatur.3. Regum cap.22. ¶ Notandū ſeptimo. ꝙ oīa cōtingētia ī ſcriptura ſacra contenta pñt eē falſa et potuerūt eē falſa, et p ꝯñs oēs iſte ſunt concedende, Abraā meruit ī fide falſa, et hō pōt ita bene mereri p fidē falſam ſicut uerā, qa hō nō meret̃ fide ita ꝙ illud quod credit ſit uerū, ſed qa credit eo ꝙ deus ſibi p̄cipit ita credere. Nā non eſt in poteſtate noſtra ꝙ faciamus credita eē uera, tñ ſi uult deo obedire p̄cipienti ſibi ꝙ credat meret̃ p illā fidē. ¶ Notandū octauo ꝙ qa xp̄s aſſeruit illā, dies iudicii erit, iō ē uera, ꝓpter hoc tñ non ē neceſſaria ſed tā aſſertio xp̄i q̄ ꝓpoſitio aſſerta ē cōtingens, imo poſtquā dixit chriſtus petro. ter me negabis, illa ꝓpoſitio fuit cōtingens a tp̄re aſſertiōis uſq; ad tēpus negationis et ī ptāte Petri fuit falſificare propoſitionē, ſic ī poteſtate dei ē falſificare illā dies iudicii erit. Et tm̄ de iſta materia.

DISTINCTIO QVADRAGESIMA.

PREDESTINATIO VERO ET CETE. HEC EST DISTINCIO quadrageſima primi libri. In q̄ et.41. doctor determinat de p̄deſtinatione. In hac diſtictione doctor determinat unā queſtionē tm̄. Cuius titulus talis eſt. Vtrū p̄deſtinatus poſsit dānari.

¶ Pro declaratione terminorū notandū primo ꝙ ut doctor dicit in pricipio q̄ſtiōis p̄deſtinatio ꝓprie ſumpta eſt uolitio diuina qua uult creature itellectuali dare gratiā et gloriā, concomitante actu itellectus cognoſcētis etc. Predeſtinatio.n. neceſſario dicit ī fallibilē noticiā dei qua cognoſcit creaturam intellectualē, et gratiā et gloriā. ſimilit̃ dicit uelle tali creature cōferre grãs et gloriā. Similit̃ rōne illius p̄poſitionis pre, dicit p̄ordinationē ita ꝙ ab eterno ordinauit deus certas creaturas ad grãs et gloriā. Includit ergo p̄deſtinatio diuinā uolitionem qua p̄ aliis eligit aliquas creaturas q̄bus p̄ aliis uult dare gratiā, et p illā gratiā uult dare uitā eternā, cum meritis, quia nūq̄ ſola gratia ſufficit ad uitā eternā. Nā in puulis nō habētibus uſum rōnis, et p ꝯñs nullū ꝓpriū meritū, opatur meritum xp̄i. In adultis aūt uſum rōnis hñtibus opatur idē meritū cum merito xp̄i. Ex quo ſeqtur ꝙ nece° cōcomitatur ſciētia diuina actum p̄deſtinationis, qa cū p̄deſtinatio ſit uolitio, nihil autem uolibile niſi p̄cognitū, iō nece° eſt p̄cognoſcere oīa obiecta talis uolitionis. Seqtur ſecūdo, ꝙ aliqui minus ꝓprie accipiūt p̄deſtinationē ꝓ collatione gratie et glorie, et adhuc magis improprie ꝓ collatione donorū gratuitorū. Seqtur tertio, ꝙ p̄deſtinatio neceſſario eſt eterna cum ſit uolitio diuina q̄ eterna eſt cuius obiectum primariū eſt eēntia diuina quā nece° uult, et obiectū ſecūdariū eſt creatura quam licet nō neceſſario uelit tñ q̄cqd circa ipam uult ab eterno uoluit. Seqtur quarto, ꝙ aliqñ p̄deſtinatio capitur actiue ꝓ diuina uolitione, ſecūdo paſsiue ꝓ creatura uolita, tertio ꝓ re uolita.ſ. gr̃a et gloria et oī dono aliqd faciēte ad eternā beatitudinē. Et ſi ꝓ oībus illis capit̃ nihil unū eſt. Quid ſit damnatio iſra patebit. ¶ Ad corpus ergo queſtionis accedendo notādū, ꝙ illa ꝓpoſitio eſt cōtingens. Adam eſt p̄deſtinatus, qa deus cōtingēter p̄deſtinat ſicut dictū eſt ſupra in.q. p̄cedenti, et ſicut ab eterno ē ꝯtingēs ſic et hodie, et ex pte rei eſt oīo cōtingēs et ita poſsibile eſt ꝙ p̄deſtinatus dānet̃ ſicut ꝙ cras curſurus nō currat et p ꝯñs cū deus contingenter p̄deſtinet ex pte dei nō eſt ꝯdictio nō p̄deſtinare. Preterea, ille qui eſt p̄deſtinatus cōtingent̃ bene facit, et p p̄deſtinationē nō eſt cōfirmatus nec neceſſitatus ad bene agendū iō pōt peccare et p ꝯñs finalit̃ in peccato mortali mori et ſic damnari, iō bene notētur dicta ī q̄ſtione p̄cedēti q̄ oīa hic deſeruiūt. ¶ Soluit ergo doctor hāc q̄ſtionē dupr̃, primo ad rē, et hoc fecit in p̄cedētibus, ſecūdo ad logicā, et hoc facit ī ſequētibus. Pro quo notandū, ꝙ iſta ꝓpō p̄deſtinatus pōt dānari eſt diſtinguēda, quia hēt duplicē ſenſum.ſ. cōpoſitū et diuiſum. In ſenſu cōpoſito hoc totū hō p̄deſtinatus, eſt ſubiectū, et potens dānari, eſt p̄dicatum illo° ipa eſt falſa, qa ſenſus eſt. Stante ꝙ ille hō ſit p̄deſtinatus ipē pōt damnari, ſiue ille hō ſil̃ ordinatur ad eternā gloriā et eternā damnationē, ita ꝙ ſimul ſit p̄deſtinatus et cū p̄deſtinatione cōiunctim poſsit ſtare reprobatio, quod eſt ipoſsibile. In illo ergo ſenſu eſt una cathegorica ꝓpoſitio, ī ſenſu autem diuiſo ſunt due ꝓpōnes cathegorice, ī quarū prima hō eſt ſubiectū, et p̄deſtinatus p̄dicatū, dicēdo ille hō eſt p̄deſtinatus, in ſecūda, idē hō eſt ſubiectū, et poſſe damnari eſt p̄dicatū dicēdo, ille hō pōt damnari. Et ille ambe ſunt uere non ꝙ idē ſil̃ et ſemel ſtet ſub utroq;.i.ꝙ idē hō ſimul et ſemel ſit p̄deſtinat⁹ et reprobatus, ſed ꝙ ꝓ eodē inſtanti et ꝓ oī quo eſt aliqs p̄deſtinatus ē poſsibilitas ꝙ ſit reprobatus diuiſim.i. nō ſtāte ſimul p̄deſtinatione cū reprobatione, ſed ſicut nūc ineſt ſibi p̄deſtinatio ita ſi placuiſſet et placeret deo poſſet ſibi ineſſe reprobatio, nō inexiſtente p̄deſtinatione. Eſt.n. dei uolitio et uoluntas naturaliter prior creatura itellectuali, et ut ſic prior pōt eligere quā ptes uoluerit et eſt indifferēs ad utrāq; nō ꝙ ſimul utrāq; uelit, ſed unā quā maluerit. ¶ CVM ergo querit̃, utrū p̄deſtinatus ſimpr̃ poſsit damnari. Pro pte negatiua arguit̃. Omne p̄teritū ē ſimpr̃ neceſſariū, ſed p̄deſtinatio p̄deſtinati trāſiit in p̄teritū qa fuit ab eterno ergo ſimpr̃ eſt neceſſaria et nullo° pōt oppoſitū ieſſe. ¶ Pro ſolutione doctor notat primo ꝙ nihil eſt p̄teritū ī diuina eternitate, ſed eternitas eſt unū iſtās ſp remanēs ſine omni ſucceſsione et mutatione, et p ꝯñs ſi ab eterno fuit aliqd poſsibile eque eſt hodie poſsibile et ſp in eternū ſicut prius fuit, ideo imaginatio qua imaginamur actum p̄deſtinationis eſſe p̄teritū fallit. Secūdo notat ꝙ eternitas ſic coexiſtit tēpori p̄ñti ꝙ ipſa nō inouatur nec corrūpitur, ſimilit̃ coexiſtit p̄terito et tñ ipſa nō p̄teriit. ¶ Secundo ſic arguit̃. Si p̄deſtinatus pōt damnari hoc nō eſſet niſi p actum ſuū ſcilicet p̄deſtinati, ergo uoluntas creature poſſet impedire predeſtinationē dei quod ē ipoſsibile.

¶ Pro ſolutiõe doctor notat ꝙ ſi deus determinate uellet unũ oppoſitoꝝ,et uolũtas creata faceret aliud oppoſitũ euenire tũc impediretur diuina uolũtas,ſed nõ ſic eſt ĩ ꝓpoſito. Nã eſt concordia qa ſicut cõtingent aliqs põt mereri uitã eternã ſic diuina uoluntas cõformiter ipm predeſtinat et cõtingent,ita ꝙ nõ facit oppoſitum ſed ꝓpoſitum.Et tantum de hac queſtione.

DISTIN. QVADRAGESIMAPRIMA.

SI AVTEM QVERIMVS ET CETE. HEC EST DISTINCtio.41.In qua doctor mouet unã queſtionẽ.Cuius titulus talis eſt.Vtrum ſit aliquod meritum p̄deſtinatiõis et reprobationis. ¶ Cuius capite dimiſſo corpus accedo, quod diuidit in quinq; partes ſm quinq; opiniones quaꝝ prima eſt beati Auguſtini.Pro cuius euidẽtia notandũ,ꝙ uolitionis diuine nullus põt eſſe cauſa ideo cũ p̄deſtinatõ principalit ſit uolitio diuina ſeqtur ꝙ p̄deſtinationis quo ad principalẽ ſignificationẽ nulla eſt cã,idẽ dicat de reprobatione. Secũdo notandũ,ꝙ licet nulla ſit cã uolitionis diuine nihilominus tñ qa deus oĩa q̄ agit rationabiliter agit et omniũ q̄ facit rationes h3 faciẽdi iõ aliqua rõ eſt quare deus p̄deſtinat aliquos et alios reprobat. Tertio notandũ ꝙ deus ab eterno oĩa p̄ſciuit ideo cũ p̄ſcierit quoſdam ſibi credituros et fidẽ habituros iõ p̄deſtinauit eos,alios autem quos nouit nõ habituros fidẽ reprobauit.Sed ipe Aug.illa dicta retractat.i.lib.retract.c.22.Cuius rõnem aſſignat quia ſicut gl̄a eterna datur a deo ſic et fides iõ eadẽ gratuita et libera uolũtate qua dat gloriã uel uult dare,eadẽ uult dare fidem,et ideo oporteret etiã q̄rere rõnẽ quare uult dare fidem. ¶ Secũda opi.eſt mgr̄i.Pro qua notandũ,ꝙ Augu.dicit electionem dei reſpectu noſtri nõ eſſe ex cã in nobis.i.ꝙ nihil ĩ nobis fuit cã electionis ſiue ꝙ nullũ bonũ fuit ĩ nobis quod iſpexerit deus ut nos eligeret ſed ſua electione facit nos bonos et ex p̄nti glorioſos.Secũdo notãdum,ꝙ aplus dicit de deo.Cui uult miſeret et quẽ uult indurat.Ex quo habet ꝙ ſola uolitio dei eſt cauſa quare aliqs p̄deſtinat et alius reprobat.Tertio notandũ ꝙ cu3 uolũtas dei nõ poſſit eẽ iniuſta,ſequitur ꝙ oĩs dignitas pene et glorie ex hoc ſit qa deus uult et nulla alia rõ cõcurrat.Ex his cõcludit magiſter,ꝙ nulla ſit cã p̄deſtinationis uel reprobationis mouẽs diuinã uolũtatẽ ad p̄deſtinãdum uel reprobandum, ſed ſola diuina uolũtas ex libertate ſua totum facit. ¶ Sed magiſter ꝯ ſe adducit Aug.dicentẽ ꝙ inter ipos p̄deſtinatos et reprobatos ſit aliqua dr̄ia ex parte ipſoꝝ anteq̄ p̄deſtinentur uel reprobẽtur.Rñdet magiſter ꝙ Aug. hoc retractauit iplicite dũ retractauit,illud quod dictũ eſt ſuperius. ¶ Cõtra hãc opinio.mgr̄i obiicit Hen.quoli.8.q.5.ꝙ nõ ſit uerĩſimile ꝙ aliqd in libro.83.q.dictũ retractet Aug.retractãdo dicta in epl̄a ad Ro.Nam librũ in eplam ad Roma.edidit dũ erat.p̄sbiter,et librũ.83.q.dũ erat eps,ergo retractãdo prius dicta nõ debet credi retractatũ dictum in libro poſterius edito,ſed opi.prima eſt Aug.in epl̄a ad Ro.et obiectio quã ꝯ ſe adducit mgr̄ eſt ex libro.83.q.ergo retractãdo primũ nõ intelligit retractatum ſecũdum.Fuit.n.doctior in epiſcopatu q̄ in p̄sbiteratu. Sed doctor dicit Hen.nihil facere ꝯ mgr̄m,qa licet fuerit doctior ĩ ep̄atu, et prius fecerit unũ librũ q̄ aliũ nihilominus tñ qñ librũ retractationũ fecit ambo prius fuerũt cõpoſiti et ãbos ſimul habuit. Si ergo aliqd idẽ uel ſimile in utroq; libro erat minus caute poſitũ potuit utrũq; ſimul retractare. ꝙ etiã ps ex eodẽ libro ubi uult ꝙ nõ ſit idem ſepius repetendũ.Verũtamen doctori uidet, ꝙ mgr̄ inſufficienter dicat,qa Aug.qa in eodẽ loco et in eadem queſtione aliqua uera ſtatim ſequẽtia retractat,et iõ ſi uidiſſet illa uerba eẽ retractãda cũ illis uerbis retractaſſet,imo nõ incipet retractare a uerbis ſequentibus.

¶ ALITER DICITVR ꝙ quicqd etc.Hc eſt opi.S.Tho. prima pte ſum.q.23.ar.5.q notat primo ꝙ oĩs dei opatio ĩ creaturis eſt tm̃ p hoc ꝙ deus uult,ita ꝙ nulla ẽ alia rõ q̄renda niſi qa deꝰ uult.Secũdo notat ꝙ cũ p̄deſtinatio et reprobatio ſint dei uolitio et aliqua opatio ĩ creaturis ſeqtur ꝙ nulla ſit ratio querẽda quare deus p̄deſtinat illũ uel illũ niſi qa deus uult illum eẽ ſaluãdũ et aliũ non.Allegat ꝓ ſe apoſtolũ ad Roma.9. ubi dicit apoſtolus,cũ nondũ nati fuiſſent nec aliqd boni ul mali egiſſent etc.ubi uult apoſtolus ꝙ nulla ratio oĩo fuit ex pte Iacob et Eſau,ſed ſolum qa deus uoluit,ideo Iacob fuit electus et Eſau reprobatus.Silimiter aplus idẽ declarat de figulo qui de eadẽ maſſa facit uas ad menſam regis aptũ,et aliud uas ad uiliſſima queq; aptũ,et tñ ex pte maſſe nihil eſt quare figulus illud facit. Tertio notat,ꝙ contingit cãm aliq; extrinſecã.i.p accidens aſſignare p̄deſtinationis et reprobatiõis.Nã duo ſunt in ꝓpoſito ꝯſiderãda.Primũ eſt,ꝙ de toto genere humano peccato originali ĩfecto quoſdã liberat a peccato et quoſdã non. Secundũ,ꝙ potius illũ uel illũ liberat q̄ aliũ.Pro primo notat ꝙ diuina bonitas eſt una numero et eſt ĩfinita in pfectione,et illa bonitas debet manifeſtari in creaturis,qa nõ eſſet bonus niſi diffunderet ſe et cõmunicaret eã aliis.Oĩs aũt bonitas cõmunicata oſtẽdit bonitatẽ cõmunicatem.Secũdo notat,ꝙ tota natura creata nõ eſt ĩfinita,ideo licet tota creatura nõ poſſit ſufficienter rep̄ſentare diuinã bonitatẽ,tñ plures melius et pfectius rep̄ſentant q̄ una ſola.Tertio notat ꝙ uniuerſum.i.oĩs creatura ſimul iũcta nõ eſſet pfectum ſi oĩa eſſent unius rõnis et nature,iõ ſunt ĩ eo diuerſi gradus ſpecifice diſtĩcti ex qua diuerſitate pfectio uniuerſi reſultat nihilominus tñ ex materia eiuſdem rõnis cõditor facit diuerſitatẽ ſpecificã effectiuũ p formarũ diuerſaꝝ cõiunctionẽ,et hoc oſtendit dei pfectionẽ in naturalibus.In moralibus aũt ſimilit diuerſitas uirtutũ moraliũ et actuũ requirit ĩ diuerſis creaturis ut aliqualit et pfectius poſſit rep̄ſentari diuina uolitio optima et ĩfinita.Quarto notat,ꝙ bonitas dei dupr debet manifeſtari.ſ.naturalit et ſupnaturaliter,in uirtutibus moralibus naturalit et moralit rep̄ſentatur, in eſſentiis reꝝ naturalit et realit manifeſtatur,in p̄deſtinatione aũt rep̄ſentatur ſupnaturalit bonitas ſue pietatis et miſericordie,in reprobatiõe uero bonitas iuſticie ſue. Quinto notat,ꝙ deꝰ pmittit mala fieri et iuſte ne bona ĩpediãtur ſed eueniãt iuſta,et hoc ꝓbat tam ĩ naturalibus q̄ in moralibus.In naturalibus oſtendit qa terre et feces ponũtur in agris et pratis quibus turpes fiũt ut poſtmodũ pulchriores fiãt.In moralibus ſimul et naturalibus,qa cecus natus naturalit fuit pmiſſus ut gl̄a dei p hoc ꝓmoueret,in moralibus uero ſolis nulli ſit dubiũ oĩs actus uirtuoſus ſpecialit deũ rep̄ſentet.Cõcludit ergo ſanctus Tho.ꝙ electionis huiuſmodi põt dari ratio extrĩſeca.i.diuine glorie oſtenſio et diuine bonitatis rep̄ſentatio et bonoꝝ ſequentiũ elicitio.Secũdum ſic declarat,primo notando,ꝙ quare ex materia uniformi diuerſe ſp̄es p̄ducãtur põt duplex ratio aſſignari.Prima eſt ĩtrinſeca et eſt pfectio uniuerſi quod non eſſet ſimpr pfectum ſi oĩa eſſent unius rõnis iõ diuerſitas ſpecieꝝ reddit uniuerſum pfectius.Secũda eſt extrĩſeca et ẽ oſtẽſio diuine ſapiẽtie,potentie,bonitatis,et mĩſericordie. Secũdo notat ꝙ nulla rõ põt aſſignari,quare hec pars materie ẽ ſub forma hominis,et alia ſub forma ligni et ſic de aliis,niſi ſola uoluntas primi artificis.ſ.dei. Ex his cõcludit ꝙ nulla eſt rõ q̄re deus potius illũ elegit q̄ aliũ. ¶ Cõtra hãc opi. arguit Hen. quoli.5.q.5.et quoli.8.q.5.Primo ſic.Nullus defectus nec culpe nec pene ẽ de perfectione uniuerſi,ergo nullus defectus ma-

nifeſtat dei bonitatem. Per hoc increpat. S. Tho. q. ſ. male appli cet naturalia ad moralia, qa oẽs ſpẽs rerũ in eſſe naturali ſunt de p ſe pfectione uniuerſi, ſed non oẽs ſpẽs in eſſe morali. Nam ſicut habitus mali, ſunt et boni, et quorũlibꝫ multi, cũ ergo nulla malicia ſit de pfectione cuiuſcũq; ſeqtur ꝙ morales habitus nõ ita oſtẽdunt diuinã bonitatẽ ſicut nature ſpecierũ in uniuerſo.
¶ Secũdo ſic arguit. Si dãnatio aliquorũ ẽ neceſſaria ad mani feſtandũ dei iuſticiã tunc ſufficeret damnatio demonũ. Non. n. ſpecifice differt culpa hominis a culpa demonis, nec pena homi nis eſt alterius ſpeciei q̃; pena demonis, ideo nihil ſpecialiter rẽp ſentaret hoĩs damnatio quod nõ eſſet rẽpſentatum p penam et damnationẽ demonũ. Seqtur ergo ꝙ tm̃ adderet ad numerũ in diuiduorũ damnatorũ. Indiuidua aũt non ſunt de pfectione uni uerſi. Si aũt oĩo uelit. S. Tho. cõtendere ꝙ alio° manifeſtetur p hos et illos, tunc ſequtur ꝙ deus et debuiſſet multos inocentes ſal uaſſe et p ꝯñs male fecit ꝙ pmiſit oẽs cadere in peccatũ origi nale. Nã ſi aliqui inocẽtes q nũq; peccatũ, nec actuale, nec ori ginale, nec mortale, nec ueniale habuiſſent eẽnt ĩ patria melius manifeſtaretur dei pietas, bonitas, et miſicordia q̃; cũ ſoli pec catores iuſtificati poſt peccatũ ſunt ſaluati, ſed hoc nõ eſt fac tum, qa nulli tales ſunt ĩ celo niſi ſolus filius dei, ꝯña pꝫ, maius eſſet deo ſuã miſicordiã et bonitatẽ oſtẽdere in ſaluatis q̃; ſuã iuſticiã in damnatis. ¶ Tertio arguit. Nullo° eſt dicendum ꝙ deus iõ pmittat peccata ut ea poſtea puniat et ſic ſua iuſti cia reluceat qa nõ uidet ꝙ minus ſit iniquũ ex itentione pmit tere peccata ut poſtea habeatur occaſio puniẽdi q̃; facere pec cata p ſe. Si dixerit. S. Tho. ꝙ deus nõ intendit peccatũ nec ap petit peccatũ, ſed ſolũ qa hõ uult facere peccatũ ipe deus uult pmittere et nõ ĩpedire ipm in peccãdo. Rñdet Hen. ꝙ nõ eſt ma nifeſtũ quo modo deus poſſit uelle pmiſſionẽ et non peccatum.
¶ Quarto arguit ſic. Nõ eſt ſimile de materia reſpectu natu raliũ formarũ, et uolũtate reſpectu moraliũ. Nã materia neceſ ſario eſt uniformis, et quãtũ eſt ex parte ſui nõ põt eſſe uarie diſpoſita, ſed uolũtas põt eſſe diuerſimode diſpoſita. Cum ergo dicit apoſtolus, cũ nõdum nati eſſent etc. et ĩ magna domo etc. 2. Thi. 2. et Hen. exponit ſicut gloſa exponit, qa apoſtolus non dicit eo ꝙ nulla poſſit dari ſꝫ ad reprimendũ temeritatẽ eorũ q nõ poſſunt cape iſtã materiã. Cõgruũ ergo exemplũ ponit apo ſtolus. 2. Thi. 2. de uaſis aureis et argẽteis, ubi ex pte ipſorũ elec torũ eſt dña et nõ ſolũ ex parte electionis, ideo non tam bonum exemplũ eſt in maſſa et luto figuli ſicut in uaſis aureis et ar genteis. Nam in luto eſt oĩmoda uniformitas.

¶ ISTE IGITVR IMPROBANS Iſtam poſitionẽ etc. Poſtq̃; iprobauit Hen. opi. B. Tho. ponit doctor opinionẽ ipſius Hen. quoli. 4. q. 14. Pro cuius euidẽtia notandũ primo ꝙ actus diuinus põt dupr cõſiderari, primo ut a quo eſt. ſ. deo, ſecundo ut ad quod eſt, ut creatura, primo° nulla põt dari rõ diuini ac tus, qa illo° eſt realiter ipe deus, ſecundo° põt dari aliqua ratio. Secũdo notãdum, ꝙ duplex põt dari rõ alicuius, primo ut ĩ ge nere cauſe finalis, ſecũdo in genere cauſe efficientis. Planũ ẽ ꝙ diuine uolitionis nulla põt dari rõ efficiens cũ deus ſit oĩo in effectibilis. Nec põt dari rõ ĩ genere cãe finalis, qualẽ aſſigna uit. S. Tho. qa dicit ꝙ ꝓpter bonitatẽ diuinã oſtendendam. Ter tio notãdum ꝙ rõ in creatura electa põt haberi qua congruat fini, et hoc oñditur tripr. Primo ꝙ non ẽ electio ubi res oĩo ſunt equales, ergo ſi deus eligit iſtũ p̄ alio neceſſario ẽ aliqd in eo quod nõ eſt in alio. Secũdo qa in oĩ ope dei cõcurrit miſicor dia et iuſticia, ergo nullo° ſine oĩ merito eligit un° et alius nõ. Non. n. eſſet iuſtũ eligere nõ meritũ, et reprobare aliũ nõ meri tum. Tertio qa ſi reprobatiõis eſt aliqua cã quare nõ electiõis. Quarto notãdũ, ꝙ cũ deus ſit eternus nullũ tẽporale põt eẽ ac tiuũ in ipm, ſimiliter cũ uolitio ſua ſit eterna nullo tẽporali cau

ſante poteſt ipſa elici, tamen ex parte damnandi aſſignari po teſt aliqua rõ quare deus agat aliqd in ipo. Quinto notãdũ, ꝙ in ſpeciali q̄re ille p̄deſtinat et alius non põt dari rõ qa. ſ. deus ab eterno p̄uidit, ꝙ iſte eẽt bene uſurus libero arbitrio et alius nõ. Probat uel declarat, qa ĩ actibus meritoriis grã principali ter opatur et uolũtas coopatur, et iõ uiator recipiẽs grãs obla tam et bene utens ea meret grãs ampliorẽ, ita uidet ꝙ p omni ſtatu bonus uſus liberi arbitrii p̄uiſus eſt rõ electionis ex pte electi et malus uſus eſt rõ reprobationis damnãdi. Sexto notã dũ, ꝙ uſus liberi arbitrii nõ eſt effectus p̄deſtinationis, non tñ eſt ſine effectu p̄deſtinationis q eſt grã. Septimo notandum, ꝙ circa totũ genus humanũ datur ratio p̄deſtinationis, non ꝓpter quã deus facit, ſed ſine qua nõ. Bonus ergo uſus liberi arbitrii eſt generalis rõ reſpectu omnium, ſimiliter de quolibet homine põt aliqua rõ aſſignari ſpecialis ſed illa rõ a uiatore nõ ẽ ſci bilis. ¶ Cõtra hãc opi. doctor arguit ſic. Deus non preuidet illũ bene uſurũ libero arbitrio niſi qa uult ſibi dare illũ bonum uſum. Similiter p̄uiſio futurorũ cõtingentiũ tm̃ eſt ex determi natione uolũtatis diuine, offerũtur ergo diuine uolũtati duo ĩ naturalibus puris, quero ergo quare uult uni eorũ dare bonum uſum liberi arbitrii et alteri non, ergo ultimate deuenietur ad hoc ꝙ ſola diuina uolũtas eſt rõ. ¶ Preterea, rõ ſua non eſt oĩbus cõis, qa puuli decedẽtes ante uſum rõnis nõ preuidentur bene uſuri libero arbitrio, nec adulti uſum rationis non hñtes; nec ſufficit dicere, deus p̄uidet ſi ſupuixiſſent puuli bene fuiſ ſent uſi, qa ꝓpter illud quod non eſt nec fuit nec erit nemo mo uetur ad aliqd faciẽdũ, ſed talis uſus nec fuit nec eſt nec erit, ergo non eſt ratio p̄deſtinationis. ¶ Preterea, adultus mo riens in grã non p̄miaretur tm̃ ſm merita q̃ nũc hꝫ, ſed ſm me rita q̃ habiturus fuiſſet p bonũ uſuꝫ libi arbitrii ſi ſupuixiſſet.
¶ POTEST ALITER DICI ꝙ p̄deſtinationis etc. Hec ẽ quinta opi. q̃ ẽ doctoris ſubtilis. Pro cuius euidentia. Primo no tandũ, ꝙ ut dictũ eſt ſupra diuina uolitio q̃ ẽ pricipaliter p̄de ſtinatio nullã hꝫ cauſam. Capiẽdo ergo p̄deſtinationẽ p effec tu p̄deſtinationis diſtiguẽdum ẽ, qa triplex ẽ effectus p̄deſti nationis, prim° et pricipalis ẽ gloria, ſecũdus ẽ charitas et grã tia, tertius ſunt alia bona. Secũdo notandũ ꝙ tertius hꝫ multas cauſas etiã ĩ hoĩe ĩ quo ẽ, qa multorũ taliũ ẽ homo cã effectiua. Secũdus aũt non hꝫ cauſam effectiuã ĩ hoĩe, qa de° ſolus creat charitatẽ et grãm q̃ hic habeo, ꝓ eodẽ tñ ĩ hoĩe aliqñ eſt cauſa diſpoſitiua qua homo ſe diſponit ad eã, pricipaliter aũt xp̃s p nobis meruit charitatis ĩfuſionẽ. Primus hꝫ cauſam meritorias in homine, qa p charitatẽ hõ meretur uitã eternã. Tertio notã dũ, ꝙ nõ ẽ idẽ dicere, gloria hꝫ cãm ĩ hoĩe, et p̄deſtinatio habet cauſam in hoĩe, qa p̄deſtinatio eſt uolitio diuina et p̄ordinatio hoĩs ad gloriã, et grẽ ꝓ acqrenda glã. Quarto notãdũ, ꝙ grã et gloria nõ dicũtur p̄deſtinata, ſed hõ uel angelus, tñ p̄deſti natio eſt uolitio dei qua uult homini primo dare grãs, et ſecun do gloriã. Quinto notandũ, ꝙ numerus p̄deſtinatorũ non poteſt augeri niſi eo mõ quo dictum eſt de futuris cõtingentibus. Nã qa deus ſua uolũtate determinauit certũ numerũ electorũ ille nu merus nul'o° augebit nec minuet, tñ abſolute poſſet totũ imu tari ſicut alia cõtingẽtia. Sexto notandũ, ꝙ p̄deſtinatio quãtus ad principale ſignificatũ quod ẽ diuina uolitio ẽ eterna, ſed quo ad effectum q eſt grã et glã eſt tẽporalis. Septimo notandũ, ꝙ p̄deſtinatio dr̃ pars ſciẽtie dei, qa nõ oẽs hoĩes et angeli quos nouit deus ſunt p̄deſtinati. Octauo notandũ, ꝙ illa ꝯña eſt ne ceſſaria, deus p̄deſtinauit Petrũ, ergo ſaluabit Petrus, tñ añs et ꝯñs ſunt cõtingentia. Ex quo ſeqtur ꝙ ſuppoſito ꝙ Petrus ſit p̄deſtinatus neceſſario ſaluabitur ſed nõ niſi per certa media Nã nũq; ſola gloria p̄deſtinatur, ſꝫ gloria et gratia ſimul ita ꝙ debet acquiri gloria per gratiam et merita. Ex quo ſequitur

ulterius ꝙ impoſſibile eſt ꝙ caſſetur diuina predeſtinatio. Nã
diuina iuſticia exigit ut cui dedit deus gratiã et merita eidem
det premiũ. Nono notãdũ ꝙ p̃deſtinatio capitur dupˣ. Vno° ꝓ
ordinatione alicuius ad p̃miũ ſm ſuã p̃ſentẽ iuſticiam ut ſi qs
nunc eſſet bonus et ĩ charitate ſm diuinã ordinationẽ ĩpe debet
pro ĩpa gr̃a et meritis habere gloriã. Si aũt nõ pſeuerat et ca-
dit in peccatũ mortale et moritur ĩ illo nũq; h; ius petendi, hẽt
tñ ius ĩ celo et meruit fruitionẽ dei perpetuã, de quo in quarto
libro hẽt locũ. Alio° ꝓ ordinatione alicuius ad p̃miũ ex finali
iuſticia ĩ qua terminabit uitam ſuã. Primo° p̃deſtinatus non ẽ
ſimpˣ p̃deſtinatus, ſed ſecũdo°. Decimo notandũ, ꝙ ꝓprie loquẽ
do p̃deſtinatio capta ꝓ diuina electione nõ iuuat p̃cibus ſanc-
toꝝ ſed effectus eius iuuatur, qa p merita ſanctoꝝ acqrit gr̃a,
et p gratiã gloria. Vndecimo notãdũ, ꝙ nõ eſt idem cõuertibili
ter eſſe p̃deſtinatũ et finalit pſeuerare ĩ gr̃a, tñ ſe cõcomitant,
qa pricipalit p̃deſtinatio eſt ad gloriã, ſed pſeuerãtia reſpicit
pricipalit gratiã et ſtatũ. Duodecimo notandũ ꝙ nullus doc-
tor unq; poſuit diuinã uolitionẽ habuiſſe cãm, ſed de hoĩe p̃de-
ſtinato eſt q̃ſtio. Vbi ſciẽdũ de⁹ ſcit et uult res fore ſicut erũt.
Similit certũ eſt ꝙ deus uult ꝙ damnatus damnetur ꝓpter ſua
demerita q̃ p̃cedũt ut diſpoſitio ad damnationẽ. Similit certuꝫ
eſt ꝙ deus uult ꝙ ſaluãdus ſaluet ꝓpter ſua merita q̃ p̃cedunt
in ĩpo ut diſpoſitio, ſed difficultas eſt utrũ illa merita et deme
rita ſint rõ uolẽdi illi ſalutẽ et illi damnationẽ. Tredecimo no-
tandũ, nullũ aliud bonũ eſt deo rõ uolẽdi nec ut poᵃ elicitiua. i.
nullũ aliud bonũ eſt poᵃ qua deus uult uel elicit dei uolitionẽ,
nec ut obiectum primũ et neceſſariũ, qa illo modo ſola eſſentia
eſt obiectum nec reqritur neceſſario ad actum diuine uolitiõis
nec ĩneſſe reali, ſed ineſſe cognito. Doctor aũt ꝓbat, ꝙ nulla ſit
cã quare deus effectiue p̃deſtinat, qa uolens ordinate finem et
media ad finẽ, prius uult finẽ q̃; media, ſed gloria ẽ finis et me-
rita cũ gr̃a ſunt media ad finẽ, ergo deus pri⁹ uult homini glo
riã q̃; alia, et p ꝯñs ꝓpter gr̃aꝫ et merita nõ p̃deſtinat deus. De
cimoquarto notandũ, ꝙ ordinata uolitio ſiue ĩtentio eſt melio-
ra plus ĩtendere et pricipalit querere et minus querere minus
bona. Preterea, ordinata uolitio ĩ uolitis ubi unũ ĩtendit ꝓpter
aliud. eſt ꝙ pricipalius ĩtendat aliud ꝓpter quod alia ĩtendun
tur, ut gloria ꝓpter ſe appetitur et gr̃a cum meritis appetitur
propter gloriã. Decimoquinto notandũ, ꝙ abſurdũ eſt dicere ꝙ
deus maius bonũ uoluerit creature ĩtellectuali ꝓpter minus bo
nũ, et iõ certũ eſt ꝙ merita et naturalia hominis nõ ſunt ratio
quare deus p̃deſtinat ad gloriã. Decimoſexto notandũ ꝙ gr̃a ſi
des opa meritoria et bon⁹ uſus liberi arbitrii ſunt oĩa ulterius
ordinata in gloriã, et ſunt oĩa dona dei, data a deo ꝓpter glo-
riam acqrendã. Decimoſeptimo notandũ, ꝙ dona dei q̃ iuuãt ad
gloriã ſunt duplicia, q̃dã ꝓpinqua ut gr̃a et merita cõdigni, q̃-
dam remota ut ingeniũ, ſciẽtia, fortitudo et ſic de aliis. Decimo
octauo notandũ damnatio nõ eſt bona niſi qa iuſta. Cũ ergo nõ
ſit boni iudicis ſitire ſanguinẽ ſubditoꝝ nõ appetit deus penam
alicuius ante culpã eius. Seqtur ꝙ reprobationis ſit aliqua ra-
tio ĩ reprobato. i. culpa. Decimonono notãdũ, ꝙ reprobare ẽ uel
le damnare aliquẽ dignũ damnatione, nec eſt ſimile in p̃deſtina
tione et reprobatione, qa clementia decet principẽ, iõ ordinare
ad gloriã debet primus priceps q eſt deus ex ꝓpria ſua boni-
tate abſq; oĩ merito ordinati, ſed nõ debet ordinare ad penã ni
ſi multipliciter exigente iuſticia illius q ordinatur ad penam.
Cauſa ergo reprobatiõis ĩ reprobato eſt peccatũ mortale ĩ ĩpo
finaliter ĩueniendũ. Nã qa deus p̃uidet illũ lapſuꝝ ĩ peccatum
mortale et nõ penituꝝ ante terminũ uie ꝓpter hoc peccatũ uult
deus ĩpm damnare. Vigeſimũ notãdum, ꝙ ab eterno oĩa incõple
xa ſunt deo p̃ſentia ĩ eẽ cognito et q̃dã ipſoꝝ uult realiter exi
ſtere ꝓ tpe certo, ita ꝙ unũ ꝓ illo tẽpore et aliud ꝓ alio tpe, ſi-
militer quibuſdam uult multa bona, aliis non uult tot et tanta
quot et quãta uult aliis. ¶ Cõtra hoc obiicitur. In ĩſtãti quo
uult Petro p̃ſenti in puris naturalibus gloriam cũ ſimiliter ſit
deo Iudas p̃ſens ſicut Petrus quero qd tunc uult Iude dare. Si
dãnationẽ, tũc fit ſibi iniuria, qa adhuc nõ peccauit cũ p̃ſuppo-
natur ꝙ ambo ſunt pñtes ĩ puris naturalibus ſi uult ſibi beati
tudinẽ, ergo p̃deſtinat ĩpm. ¶ Doctor reſpõdet ꝙ iſte eſt or-
do ĩ p̃deſtinãdo, primo p̃ſentatur Petrus et Iudas ĩ puris natu
ralibus diuine uolũtati, qa aũt nihil debet alicui eoꝝ nulli obli
gatur dare aliqd, qa tñ liber ẽ põt cui uult dare uel ꝓmittere,
uel utriq;, uel uni eoꝝ uel nulli. Sed qa bonus eſt, ut cõmunicet
ſuã bonitatẽ alicui iõ uult Petro gloriã, et qa nihil tenetur Iu
de etiã nihil uult ſibi dare, et ſi nihil aliud cõmitteret ĩpe etiam
nihil mali hr̃et, imo ſi ſic maneret ſine peccato nũq; moreretur,
nec aliqd mali pateretur dato ꝙ nõ ꝓmoueretur ad ulteriora,
ut ſi pr̃ hꝫ decẽ filios, et nulli obligatur militiã, tñ ſi uni eoꝝ ꝓ-
curat militiã nõ facit aliis iniuriã nec ex hoc facit eis aliquid
mali, nec ꝓpter hoc ſuſtinẽt aliqua q̃ ñ ſuſtinuiſſent ſi primus
filius nõ eſſet miles. Secũdo uult Petro gr̃am p quã mereatur
gloriã ſibi ordinatã, et ſimiliter hic nihil uult iude, nec bonũ nec
malũ. Tertio, qa deus p̃uidet Petrũ et Iudã uelle peccare ĩ hoc
ĩnſtãti uult utrũq; eoꝝ pmittre cadere ĩ peccatum mortale. In
quarto aũt ĩſtanti qa deus ordinauit Petrũ ad gr̃am et glaꝫ,
ſeqtur ꝙ deus debet Petrũ eripe de caſu ſuo, et qa Iude nõ uo
luit gr̃am et gloriã, iõ nõ eſt neceſſitas redimẽdi ĩpm a pecca-
to ſuo. Ex his ſeqtur ꝙ oẽ quod ꝓmiſit deus ſeruat utriq;. Nam
Iude ſolũ ꝓmiſit naturalia, iõ ꝓbabiliter dr̃ ſi maneret ĩ natu
ralibus puris et nõ peccaret nõ moreretur, nõ qdẽ ex naturali
bus hr̃et iſtã ĩmortalitatẽ, ſed ex diuino dono, ſicut fit nũc pue
ris decẽtibus ꝓpter pctm̃ originale reſuſcitatis ad uitã ĩmor-
talẽ, nec morerẽtur niſi ꝓpter pctm̃ originale ĩ ĩpis, et p ꝯñs di
ci põt ꝙ ſi Iudas nõ peccaſſet licet ad gloriã nõ fuiſſet aſſump
tus nihilominus tñ nõ fuiſſet mortuus et dolorem non ſenſiſſet.
Nã rõnabilius eſt aliqd boni ſentire de adultis p̃uãtibus inno
centiã q̃; de puulis, tollat ergo pctm̃ originale a puulo, tũc non
moriet, et reliqua erũt ſicut modo ſunt poſt reſuſcitationẽ. Ex
quo ſigno ſeqtur reprobatio, qa ſi aliquis p̃uidetur finaliter pſe
ueraturus ĩ peccato mortali ſtatim ſeqtur iuſticia exigente ꝙ
dãnabitur. Exemplũ ponit doctor de duobus eque gratioſis ſibi
ideſt q ex ꝓpria ſua natura ſunt eque diſpoſiti, et unũ eoꝝ di-
ligat et aliũ nõ, primũ ordinat ad aliqua bona ad q̃ nõ ordinat
aliũ. ¶ Sed ꝯ̃ dicta arguit doctor. Primo ſic. Suppoſitis dic-
tis ſeqtur ꝙ deus nõ certitudinalit ſcit Iudã peccatuꝝ, nã ſolũ
nouit ſe pmittere, modo nõ ſeqtur ego uolo pmitter̃ aliqd mali,
ergo illud malũ fit. ¶ Pro ſolutione huius notãdum, ꝙ deus
p̃ſcit certitudinalit actum peccati cõmiſſionis qa ſcit ſe coopa
tuꝝ actui illi. Nullus. n. actus põt fieri niſi deo coopante, uel ſi
eſt peccatũ omiſſionis qa ſcit ſe nõ coopatuꝝ ad actum quẽ ob
ligatur facere. ¶ Secũdum argumentũ, ĩfra diſt. 47. tãget.
¶ Doctor aũt ĩ fine dicit ſe nullã illaꝝ opinionũ refutare nec
aliq; tenere abſolute ſꝫ offert quãlibet poſitis cautelis qbuſdã,
primo ut ſemp ſaluet diuina libertas ſine iniuſticia, ſecũdo li-
beralis electio dei, iõ uideat unuſqſq; quam opi. uelit tenere ut
dicat ꝯſeq̃nter, et ſaluet ſaluãda. ¶ Ex dictis ſequũtur q̃dã
correlaria. Primũ. Dare uel hr̃e uitã eternã eſt effectus p̃de-
ſtinationis, et nõ dare uel nõ habere uitã eternã ẽ effectus re-
probationis, nec nõ miſereri eſt effectus reprobationis qa ẽ ĩpa
reprobatio. Nec etiã ſolũ nõ hr̃e uitã eternã ẽ effectus repro-
bationis ſed etiã nõ hr̃e fidẽ, uel nõ hr̃e finalem pſeuerantiam.
Secũdum. Omnis creatura ĩtellectualis eſt ab eterno p̃deſtina
ta uel reprobata, ita ꝙ nulla eſt quin ſit uel p̃deſtinata uel re-
probata, qa nullũ eſt bonũ quin fiat a deo, uel aliquod meritum

niſi accepletur a deo. Tertium. Cum impoſſibile ſit aliquem abſolute p̄deſtinatū de libro uite deleri, et tn̄ doctores aliqui et quidam paſſus ſcripture dicāt aliquē deleri de libro uite, iō notādū ꝙ deleri de libro uite dupr intelligit. qa liber uite eſt p̄deſtinatio, q̄ aliqn̄ fit ſimpr, aliqn̄ ſm p̄ntem iuſticiā. Certū autē eſt ꝙ nullus pōt deleri primo° ſed bene ſecūdo°. Quartū. ꝙ aliqui dicūt ꝙ bonus uſus liberi arbitrii ſit effectus p̄deſtinationis abſolute ueꝝ eſt, ſiue accipiat bonitas moralis ſiue gratuita, qa utrūq; dat deus. Quintū. Obduratio capit dupr uno° pro reprobatione, alio° pro obſtinatione i peccato, illo° eſt ſequela reprobationis. Sextū. Non oīo eſt abſurdū dicere ꝙ aliqd p̄cedat in hōie q° ſit dignus p̄deſtinari, qa miſi̇cordia diuina p̄ueniēte hō ſit dignus, ſꝫ nō mouet illa dignitas deū ad dādū gloriā.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM Principale etc. Het eſt cauda q̄ſtiōis qua querit. Vtrū ſit aliquod meritū etc. Pro p̄te affirmatiua arguit ſic. Si nullū eſſet meritū et ſola uolūtate ſua deus p̄deſtinaret illū et nō aliū nō eſſet de9 ſumme bonus qa nō cōmunicaret ſuā bonitatē qbus poſſet. ¶ Pro ſolutione doctor notat ꝙ duo ſunt pfectionis i aliquo. ſ. bonitas et liberalitas, et qn̄ ambo ſimul ſunt pfectius faciunt cōmunicari. Nā neceſſario et naturalit cōmunicare nō ē ita pfectum ſicut libere cōmunicare. Libere aūt cōmunicare eſt poſſe ſine iniquitate et iniuſticia duobus equalibus i naturalibus poſſe inequalit ſuā bonitatē cōmunicare, et ſic pꝫ ꝙ ꝯn̄a nō ualet. ¶ Secūdo ſic arguit. Si ſic, ergo deus eſt acceptor pſonaꝝ. ¶ Reſpōdet doctor. ꝙ qn̄ ex p̄te ſua aliqui haberent rationē quare deberēt equalit diligi, et qn̄ uolūtas p̄eligeret unū alteri ipa eſſet acceptrix pſonaꝝ, modo reſpectu diuine uolūtatis nulla eſt dignitas i creaturis, ſed p̄ciſe ſi uult creatura eſt digna, ſi nō uult n̄ eſt digna, de quo amplius fo.6.col.2. et fo.17.col.2. Ex quo pꝫ ꝙ cōſequētia nō ualet. ¶ In oppoſitū arguit dupr. Primo ſic. Ro.i. Cum nondū nati eſſent etc. ubi uult apoſtolus, ꝙ nulla ſit ratio reprobationis niſi ſolū qa deus uult. ¶ Pro ſolutione huius argumēti notandū eſt illud quod dicit Hen. i fine improbationis. S. Tho. Secūdo notandū, ꝙ differētia eſt iter leges et iudicia, qa leges ſunt ꝓpoſitiones uniuerſales practice, ſed iudicia ſunt cōcluſiones p̄ticulares in p̄ticularibus caſibus ex ꝓpoſitionibus uniuerſalibus legis elicite, ut ꝙ oīs homicida occidēdus eſt, eſt lex ſed ꝙ iſte homicida occidēdus ē, eſt iudiciū, ideo dr̄ ſm Hen. ꝙ iudicia dei ſunt incōprehēſibilia, qa i p̄ticulari nō pōt dari rō, ſed bene i uniuerſali. Tertio notandū, ꝙ in p̄deſtinatiōe nec ē lex nec iudiciū, qa pure libe p̄deſtinat deus. Quarto notandū, ꝙ ab eterno nō ē iudiciū, qa adhuc nō peccauerant, pōt tamen large dici iudicium eorum reprobatio.

DISTINCTIO .XLII.

NVNC AVTEM DE OMNIPOTENTIA. HEC EST .XLII. huius primi libri. In qua doctor mouet hāc q̄ſtionē. Vtrū deū eſſe oīpotētem poſſit probari ratione naturali. ¶ Pro declaratione terminoꝝ notādum primo ꝙ deus non dr̄ oīpotens a potētia paſſiua ſed actiua nō a qualibꝫ, qa a nulla poa creata. Secūdo notādum, ꝙ deus nō dr̄ oīpotens, qa poſſit facere omne quod nō icludit ꝯdictionē qa tūc poſſet facere deum, qa nō icludit ꝯdictionē, nec dr̄ oīpotens qa poſſit ꝓducere oē ꝓducibile ſiue poſſibile ꝓduci, qa tūc filius et. S. S. poſſent ꝓduci p oīpotentiā, etiā ipſi poſſent ſe ipos ꝓducere cū ſint poſſibiles produci. Tertio notādū ꝙ nō dr̄ iō oīpotēs qa poſſit facere oē quod non includit ꝯdictionē ab ipo fieri, qa tūc ego eſſem oīpotens reſpectu eoꝝ que poſſunt per me fieri. Sed ideo dicitur deus omnipotens, qa pōt facere oē quod nō icludit ꝯdictionē fieri, de quo ſupra aiſt.20. Quarto notandū, ꝙ oī poa pōt dupr accipi. Vno° large et ſic eſt poa ꝓductiua oīs ꝓducibilis. Alio° ꝓprie, et ſic eſt ꝓductiua poa oīs ꝓducibilis ad extra, illo° ſumit a doctoribus cū deus dr̄ eſſe oīpotens. Ex qbus ſeqtur ꝙ oīpotētia primo modo nō eſt pfectio ſimpr, qa nō conueit oī pfecto ſimpliciter, qa nō filio nec ſpūiſancto i diuinis nec eēntie diuine, ſed ſecūdo modo dicit pfectionē ſimpr. Seqtur ſecūdo ꝙ nō poſſe producere filiū ſtat cū oīpotētia, qa filius i diuinis eſt oīpotens, et tn̄ nō pōt ꝓducere filiū, ſimilit nō poſſe currere, ſcribere, p corporalia iſtrumēta, pōt ſtare cū oīpotētia qa deus illo° non pōt currere nec ſcribere, quia nō hēt organa ad hoc. Sequit tertio ꝙ aliquis nō eēt ſimpr impfectus ſi nō pōt ꝓducere pſonā diuinā, et nec eſſet ſimpr pfectus ſi poſſet ꝓducere pſonam, et tn̄ ſi nō poſſet ꝓducere minimā creaturā eēt impfectus ſimpr, quia non eſt oīpotens qui non pōt ꝓducere omnē creaturā poſſibilē. Cū ergo oīpotētia ſolū ſit reſpectu factibiliū et reſpectu oīum factibiliū, ideo bene diffinit ſic. Oīpotētia eſt poa faciēdi oīa q̄ fieri non icludit ꝯdictionē. Seqtur quarto, ꝙ peccatum nō pōt fieri, quia tūc deus poſſet facere pctm̄, quia deus poteſt oīa factibilia facere. Cū ergo pctm̄ nihil ſit non poteſt fieri. Quīto notandū, ꝙ poſſibile ad ꝓpoſitū capitur dupr. Vno° pro illo quod actu non eſt, poteſt tn̄ fieri ab aliquo, alio° pro non neceſſario. Similit facere capitur dupr, uno° poſitiue, et hoc dupr, uel de nouo, uel prius factū ꝯſeruādo, alio° negatiue. ſ. non ꝯſeruādo et ſic qn̄ aliquid non ꝯſeruat, dr̄ facere ꝙ ipm non ſit, primus modus eſt ꝓprius, ſecūdus non. Preterea, deū aliquid poſſe facere poteſt dupr intelligi, uel p potētiā abſolutā uel ordinatā. Quid ſint ille potentie pꝫ fo.6.col.2. et fo.35.col.1. Sed poſſibile de poa ordinata eſt dupr, primo qn̄ exp̄ſſe ſm ordinationem dei eternā aliqd facit, ſecūdo qn̄ non ꝯ ordinationē ſuā facit. Sed illud ē potius de poa abſoluta. Dicit. n. poa abſoluta quādo aliquid eſt deo poſſibile abſolute, et circa ipm deus non ordinauit ſe uelle aliquid certū facere et non oppoſitū eius, licet poſſet illud oppoſitum facere. Vtrū aūt deus poſſet facere aliquod complexe ſignificabile uel quid ſit ipm patebit i ſecūdo libro. Verūtamen omnē ꝓpoſitionem poſſibilē poa logica poteſt deus uerificare, faciendo terminos uel ſignificata terminoꝝ et unionē eoꝝ. Sexto notandū, ꝙ deus n̄ poteſt facere ꝙ nihil aliud a ſe eſſet capiēdo facere primo° quia ſic poſitiue aliquid faceret, et p ꝯn̄s aliquid aliud a deo eſſet, ſed bene poteſt facere capiēdo facer̄ ſecūdo°, quia poteſt non ꝯſeruare facta. Preterea, ab eterno n̄ potuit facere ꝙ nihil eēt aliud a deo, quia ſi feceſſet aliquid aliud a deo, ſi negatiue icludit ꝯdictionē, quia nihil fuit factum ab eterno, ergo nihil prius factum n̄ ꝯſeruauit nec nō cōſeruare potuit. Preterea, deus pōt facere mala et peccata capiēdo facere ſecūdo°, qa. ſ. p̄mittit et nō ꝯſeruat iuſticiā, nec creat bonū quod p peccatū priuat. Seqtur primo ꝙ ad oīpotentiā nō p̄tinet ꝙ poſſit oē poſſibile facere, qa q̄dā propōnes ſunt poſſibiles et nō p̄nt poſitiue fieri, ut deus nihil cauſat, deus non cōſeruat, qa ille ſunt poſſibiles, et tn̄ nō p̄nt fieri a deo. i. nō p̄nt uerificari a deo p poſitiuā factionē. Seqtur ſecūdo, ꝙ oīs ꝓpoſitio ad cuius ueritatē nō ſeqtur ꝯdictio pōt a deo uerificari uel faciēdo poſitiue uel negatiue. Septimo notandū, ꝙ oīpotens uel eſſe oīpotētem pōt duplicit intelligi. Primo quo ad effectū qa. ſ. pōt in omnē effectū. Alio° quo ad efficiendi modū qa. ſ. ſe ſolo pōt in oēm effectū i genere cauſe efficientis. Vtroq; modo deus eſt oīpotens. Vtrū aūt deus poſſit uelle pctm̄ uel facere pctm̄ poſitiue, hꝫ locū i ſecūdo libro. Octauo notandū ꝙ omniū q̄ ſunt deus eſt cā ꝓducēdo ea de nō eē ad eē, utꝫ Ioā.i. Omnia p ipm facta ſunt. Preterea, oīuꝫ q̄ ſūt deus eſt cauſa ꝓducēs imediate

te, ita φ non ſolum celum fecit et materiam primam cum formis quatuor elementoꝝ, ſed etiā ꝙcquid fit ſemp actu deus cogit et imediate ꝑpria ſua actiōe. Similit oīuꝫ q̄ facta ſunt deus eſt cā imediate cōſuatiua. Siliter oīus q̄ fiūt ſolus deus eſt prima cā.i.a nulla alia mota ad cauſandū. Preterea, non omniū q̄ fiunt et facta ſunt eſt deus cā imediata ꝑducēs uel conſuans, quia etiā creature imediate ꝑducūt et ſuos effectus cōſeruāt, uerūtamen eſt φ nulla alia cā eſt q̄ ſe ſola poſſet omnē effectum poſſibilē ꝑducere et cōſeruare in genere cauſe efficiētis, in genere aūt cāe formalis ꝑducit et cōſeruat forma imediate et ſola forma, nullo° deus, qa deus nō eſt forma. Quō deus oīa libere faciat ad extra et cōtingent, ꝑs ſepe ſupra, et ſtatiꝫ īfra. Nono notandū, φ deus neceſſario eſt oīpotens tn̄ cōtingent eſt oīfaciens.i.po^a ꝑductiua neceſſario eſt ī deo.i.uolūtas īfinita, tn̄ actu cauſare ꝯtingēter ineſt deo, nihilominus tn̄ nihil poteſt actu fieri niſi deo cōcurrēte. Decimo notandū, φ uolūtas capit aliqñ ꝑ po^a appetitiua libera ꝯſeq̄nte itellectionem, illo° ſola uolūtas rōnalis dr̄ uolūtas. Secūdo° capitur ꝑ uolitione. Tertio ꝑ ipa libertate q̄ eſt ptās q̄dam qua uolūtas cōcurrentibus oībus cauſis reqſitis ad ſuū effectū hꝫ φ poſſit ipſis coagere et cauſare effectū uel nō coagere et cauſare effectus ſicut ei placuerit, et dr̄ eē libertas ꝯdictionis. Libertas.n. eſt triplex, prima eſt a neceſſitate, ſecūda eſt a miſeria, tertia a pctō, prima ē a coactione, illo° creata uolūtas ē liba ante pctm̄ et poſt pctm̄. Tertia eſt īmunitas a pctō qua hō eſt in grā et mereri uitam eternā pōt, ſecūda eſt ſtatus in quo hō carere pōt oī nociuo et pena. Libertas prima ē duplex, ſm φ neceſſitas ē duplex.ſ. coactionis ſiue uiolētie et ineuitabilitatis. Sed libertas a coactione eſt duplex prima eſt īdifferētie, ſecunda ꝯdictionis. Omnis aūt libertas īdifferētie eſt libertas ꝯdictionis, ſed nō ecōuerſo, qa libertas īdifferētie eſt qñ uolūtas ad neutrā ptem ꝯdictionis magis īclinat uel terminatur, ſed libertas ꝯdictionis pōt eē ſiue magis īclinetur ad unā ptem ſiue nō. Ex quo ſeqtur φ nullus uirtuoſus uel uicioſus eſt liber libertate īdifferētie ad bene opandū uel male, qa hꝫ habitū magis īclinantē ad unā ptem q̄ȝ aliā. Hominē aūt facere aliqd libere ē dup^r, uno° uere, alio modo īterptatiue, primo° eſt qñ aliqd poſitiuū pcedit ipm quod fuit ī ptāte hominis, et hoc dup^r. Vno° p deliberationē et collationē rōnis qñ uel ſolus uel cū alio ꝯſiliatur. Alio° p habitum prius acqſitum ꝑpter quē nō reqritur noua deliberatio ſaltem tanta quāta prius reqrebatur, unde uidet φ aliqñ aliqua faciamus ſine actuali cognitione ex cōſuetudine et habitu. Et talia dicūtur libere a nobis fieri īquātum generatio illius habitus ē libera, iō imputatur nobis talis actus ſicut generatio illius habitus, īterptatiue dr̄ hō libere facere, qñ pōt deliberare, et non deliberat, ſed aſſentit uni parti naturalit uel ex conſuetudine. In deo aūt nō eſt illo° libertas qa nō ꝯfert nec deliberat. Cum ergo a pleriſq; q̄rit utrū deus p ſuā oīpotentiā libere cauſet oīa, dicendū φ ī ipo nō eſt libertas a pctō ꝑprie, quia illa libertas cōnotat talē uolūtatē hr̄e charitatē creatam, modo deus nō hꝫ eā, ſed ī deo eſt libertas a coactione et a miſeria et libertas indifferētie et ꝯdictionis. Licet ergo ſit ī deo libertas uniuoce ſicut ī nobis quo ad ꝯceptum ulem libertatis, tn̄ nō quo ad oēs cōditiones quas hꝫ ī deo et ī nobis. Nā ſm quoſdā (quod tamē ego nō aſſero) uolūtas pōt ita eē diſpoſita φ naturalit et neceſſario uelit aliqd, et hoc ī pluribus caſibus. ¶ Primus qñ exceſſiuū triſtabile itenſe apphendit et uolūtas non pōt auertere intellectū ab illa apphenſione. In illo caſu nece° fugit uolūtas tale triſtabile. ¶ Secundus qñ exceſſiuū delectabile intenſe apphenditur nec pōt uolūtas auertere itellectum a tali cōſideratione. In illo caſu uidetur φ uolūtas nece° uelit tale delectabile. ¶ Tertius eſt qñ uolūtas uult aliqd āñs efficacit et ſcit aliquid aliud conſequi ad illud tunc neceſſario uult illud ꝯñs. Et dr̄ qñ ſcit illud ꝯſequi, qa aliqui uolunt trāſire mare et non ſciūt φ oporteret eos nauigare, ideo nō neceſſario nauigationē uolūt ſi uolūt maris trāſitū. ¶ Quartus qñ habitus eſſet ita intenſus φ habitis aliis reqſitis nō poſſit ſe uoluntas retrahere imo uidetur φ cōiter actus ſuos ꝑducat naturali modo, et non modo rōnis qa raro deliberamus et ꝯferimus p rōnē et ſyllogiſmū practicū ſed cōiter ſm inſtinctus naturales et habituū quos acqſiuim⁹. Quicqd ſit de noſtra uolūtate, utrū poſſit ī caſu cogi uel nō cogi, planū eſt φ ſi pōt ī caſu cogi nullus talis caſus pōt cadere ī deū ideo pure libera eſt ī oī actione ſua. Vnū tn̄ ꝓbabile eſt φ caſus pōt dari quo difficillime noſtra uolūtas reſiſtit īclinationi ſuppoſiti cuius eſt ut dictū eſt fo.103.col.2.et.3. Et ſic data difficultate tali adhuc eſt libera, ī deo aūt nulla talis pōt poni, ideo ī deo ē libertas īdifferētie et ꝯdictionis qua oīa ad extra ꝑducit, tn̄ ad itra r^u ſpūſſancti non eſt in eo talis libertas, qa nece° ꝑducit ipm, eſt tn̄ libertas a coactione. ¶ Eſt tn̄ notādū φ libertas capitur quiq; modis. Primo ut opponitur ſeruituti culpe. Secundo ut opponitur ſeruituti pene. Tertio ut opponitur ſeruituti miſerie. Quarto ut opponitur coactioni. Quinto ut opponitur imutabilitati. Quinto° non eſt in deo, qa deus non eſt mutabilis licet ꝯtingēter ad extra agat. ¶ Diſtinguit ergo doctor primo ī corpe huius q̄ſtionis de illa dictione oīpotens. Et capitur dup^r, uno° ꝑ eo qui poteſt in omne poſſibile.i. non neceſſariū ſiue mediate ſiue imediate, ꝓxime ſiue remote. Et ſic naturaliter poteſt ſciri deū eē oīpotentē. Alio modo ꝑprie et theologice ꝑut dr̄ ille φ poteſt in omnē effectus imediate et ī omne quod non īcludit ꝯdictionē fieri. ¶ Circa quā diſtinctionem notāda ſunt pauca. Primū. Poſſe in oē poſſibile imediate eſt ſine quocūq; alio agēte poſſe ī illud, utrū autē deus ſic poſſit in oīa, ꝑs ſupra di.20.et.42. Sed poſſe in oē poſſibile mediate eſt cū alio poſſe in illud ita φ ipm ſit principale agens et aliud minus principale et ipm non poteſt cauſare effectum ſine alio ut deus in genere cauſe formalis non ē imediata cā ſed mediata qa ipe non poteſt ſine forma cauſare talem effectum. Secūdum. Cauſare ꝓxime eſt idē quod imediate ī ꝓpoſito, ſed cauſare remote eſt idē quod mediate tn̄ ut ꝯmuniter non ſunt idē, nā deus imediate cauſat omnē effectum dato φ cū cā ſecūda.i. cū creatura cauſet ut dictū ē ſupra tn̄ qñ cū creatura cauſat dr̄ cauſa remota ſed non immediata ſm φ doctor hic accipit cauſam imediatā.ſ. ꝑ ſolitaria ſine ꝯcurſu aliaruꝫ cauſaꝝ eſt tn̄ imediata capiēdo cauſas imediatā ꝑ ea q̄ ꝑpria ſua potentia circa hūc effectum realiter aliqd cauſat et non ſicut cā cauſe.i. ſicut pr̄ meus genuit me et ego hic ſcribo p hoc etiā dr̄ pr̄ meus ē cā mediata huius ſcripture et tn̄ non eſt in uita. Et iō notetur diuerſitas capiēdi cauſam immediatā et mediatā. Sed cauſare ꝓxime eſt eſſe cauſam pticularē qua nulla alia cā ē ꝓprior et pticularior reſpectu illius effectus ut cuꝫ rana ꝑducit ranā, rana eſt cā ꝓxima, ſol remota et deus remotiſſima ſed qñ ſol equoce ꝑducit ranā tunc ſol eſt ꝓxima cauſa qa nulla cā ꝓprior et pticularior eo cauſat illā ranā quia ſolū deus et ſol cauſant eā cum aūt deus ſit uniuerſalior q̄ȝ ſol iō dr̄ remota cā et ſol ꝓxima. Tertiū. De⁹ dr̄ trip^r prim⁹ efficiens. Primo qa primū effectum a quo oīa corporalia eſſentialiter depēdēt cauſauit.ſ. materiā primā qa ipoſſibile eſt φ poſſit aliquod corpus ſubſtātiale eſſe ſine materia prima. Secundo quia pri⁹ oībus aliis efficiētibus effecit, nā ī principio tēporis oīa fecit, oīa inquā ut exponet in pricipio ſecūdi libri. Tertio quia ī omni effectu ipe plus efficit q̄ȝ oēs alie cauſe efficiētes. Quartū. Naturalit poſſe aliqd ꝯcludi eſt ex terminis naturaliter notis et ita diſtincte ut reqritur noticia eoꝝ ad talē ſyllogiſmū poſſe facere diſcurſum cuius ꝯſequētia eſt nobis nota

et ꝙ ſit neceſſaria et bona. Quintũ. Eſſe infinite potentie eſt ha
bere potentiã actiuã qua habens põt in genere cauſe efficientis
in omnẽ effectum nõ includentẽ ꝯdictionẽ, nõ aũt reqrit ĩfinita
poᵃ ꝙ habens eã poſsit ĩmediate in oẽm effectũ ſine oĩ alia cã,
ſed ſufficit quõcũq; poſsit ſiue ſe ſolo ſiue cũ aliis. Sextũ. Eſſe
primũ efficiẽs eſt agens uel actiuũ habens infinitã potentiam.
Septimũ. Diſtinctione ſecũda ꝓbatũ eſt aliquod eſſe primũ ef-
ficiens ꝑ naturales rõnes .i. ꝑ ſyllogiſmos et ꝯſequentias quarum
propoſitiones et termini ſunt naturalit̃ noti et ſimilit̃ bonitas
cõſequẽtie. Seqtur correlarie ꝙ deũ eſſe infinite potentie natu-
ralit̃ eſt ſcibile. Octauũ. Infinita potentia idẽ eſt quod oĩpoten
tia primoᵒ ſuperius dicto. Seqtur ꝙ oĩpotẽtia illoᵒ naturalitir
eſt demonſtrabilis. Nonũ. Quãdo dr̃ in lr̃a aliqd per hoc no-
men effectus, potiſsime in deſcriptione oĩpotẽtie ſecũdoᵒ debet
ſtricte accipi effectus, ꝓut eſt correlatiuũ huius relatiui cau
ſa efficiens, qa ſi caperetur largius eſſet falſa, qa deus nõ põt
ĩmediate in oẽm effectũ cuiuſcũq; cauſe qa non põt in effectus
cauſe materialis et formalis niſi mediate .i. mediãte ſiue cõcur-
rente materia et forma. Quid autẽ ſit de effectu cauſe finalis
utrũ .ſ. deus poſsit ĩmediate illoᵒ cauſare oĩa credo planũ eſſe
notando diſtinctionẽ illã, ꝙ aliud eſt cã finalis et aliud finis, qa
cauſa finalis eſt illud quod mouet cauſam efficiẽtem ad effi-
ciendũ, cũ ergo nihil aliud a deo moueat ad efficiendum totum
uniuerſum (ſi ſaltẽ debeat deus dici motus ad efficiendũ uni-
uerſum) ſeqtur ꝙ ĩpe ĩmediate .i. ſine concurſu alterius cauſe
finalis ſit cauſa omniũ, et tunc ly effectus ſtaret in diffinitiõe
oĩpotentie ſtricte ſumpte tãꝫ ꝓ correlatiuo cauſe efficiẽtis q̃;
finalis. Finis aũt eſt illud in quod res ordinatur uel ex natura
rei uel uolũtate libera. Certũ aũt eſt ꝙ nõ ſolus deus eſt illud
ĩn quod oĩa ordinãtur, qa ſtãte natura uniuerſi ſemp unũ na-
turaliter ordinatur in aliud, licet in ſolũ deũ ut in ultimũ finẽ
ordinẽtur, in alia aũt ſicut in fines ſub fine. Nihilominus tamẽ
illa eſt falſa, in ſolũ deũ naturalit̃ res ordinãtur ut in fines li
cet illa ſit uera, in ſolũ deũ ut in ultimũ finẽ res ordinãtur ſed
ĩlla nõ excludit alios fines, ſicut oĩpotentia excludit omnẽ aliã
cauſam. Aduertendũ tñ ꝙ finis rei improprie dr̃ cauſa finalis.
Decimũ. Poſsibile quod eſt obiectum oĩpotentie nõ eſt aliquid
ex ſe .i. ex ꝓpria ſua natura neceſſariũ nec includẽs ꝯdictionẽ
ad fieri .i. ꝙ includat ꝯdictionẽ ꝙ fiat reali efficiẽtia. Quod di
citur ꝓpter entia rõnis q̃ nõ includũt ꝯdictionẽ in ꝓprio ſuo eẽ
nec ſunt ex ſe neceſſaria, tñ includũt ꝯdictionẽ ad realiter fie-
ri extra animã, tñ poſſunt bene ꝓduci ꝓductione rõnis. Vndeci
mũ. Doctor ſolũ intendit in noſtro propoſito de cã efficiẽte imo
fides catholica ꝑ omnipotentiã ſolũ intelligit potentiã et cauſaꝫ
effectiuã. Duodecimũ. Capiẽdo omnipotentiã ꝓprie et ſecũdoᵒ,
ĩpa nõ eſt naturalit̃ ſcibilis ſicut infinita poᵃ immo eſt tm̃ cre
dita. Pro quo ulterius aduertẽdum, ꝙ infinitũ dr̃ aliquod qua
druplicit̃. Primo in duratione qa .ſ. nõ hẽt iniciũ et finem, illoᵒ
deus ẽ infinitus et naturalit̃ ꝓbatur ĩpm eſſe ſupra diſt. 2. q. 1.
Secũdo in mouẽdo, et ſic omnia q̃ poſſunt a parte poſt ſine fine
mouere uel agere, et ſic corpora celeſtia et angeli quantũ ẽ de
ſe mouerẽt in infinitũ. et tale infinitũ ſimiliter põt ꝓbari natu-
raliter. Tertio ꝙ ĩmediate mouet ſm locũ tempore infinito ſine
ceſſatione, et ſic ſm Ariſt. ſolũ ſunt angeli et deus, qa corpora
celeſtia nõ ĩmediate mouẽt. Quarto ꝙ ſit in entitate infinitum,
et hoc tripʳ, uel in quãtitate, uel in qualitate, uel in perfectione
uniuerſali extra genus ſm ꝙ ſepe ſupra expoſitũ eſt, illoᵒ ul-
timo .ſ. in ꝑfectione eſſe aliquod ĩfinitũ ꝓbari põt naturaliter,
ſed utrũ poſsit eſſe aliquod infinitũ in quãtitate et qualitate ui
debitur poſtea. Sed uidetur oĩo eſſe ꝯdictio ꝙ deus poſſet mo-
uere motu ĩfinito, qa rõne motus reqritur ſucceſsio et rõne infi
nitatis reqritur. ꝺ. Ad hoc, qa hic nõ hẽt locũ trãſeo, tñ de mo

tu eſt diſtinguẽdum qa motus localis capitur dupʳ, primo lar-
ge ꝓ oĩ locali trãſmutatiõe ſiue ſit ſubita ſiue ſucceſsiua, alio
modo ſtricte ꝓ ſucceſsiua mutatione loci, ſecũdo modo impoſ-
ſibile eſt ꝙ in. ꝺᵗⁱ. fiat motus localis, nã illo modo tranſitur per
mediũ quod nõ põt ſimul trãſiri, primo modo aũt eſt poſsibile
in. ꝺᵗⁱ. moueri quia primo modo nõ trãſitur mediũ, ſed ſicut in
eucharistia corpus chriſti ponit̃ cũ ſpẽbus panis abſq; hoc ꝙ ꝑ
totũ ſpaciũ a celo empireo trãſeat uſq; ad ſpẽs ſed in celo ma-
nens etiã eſt hic p̃ſens illis ſpeciebus, ſic ẽ poſsibile deo ut quã-
libet rem faciat in alio loco deſinẽdo eſſe in loco priori et tñ nõ
trãſeat media oĩa inter primũ et ſecũdũ locum, et ſi illa poſitio
talis corporis dr̃ motus, tũc motus localis põt fieri in inſtanti.
Similiter põt deus facere ꝙ illud corpus eſſet in toto medio illo
et in utroq; extremo, ſimiliter põt facere ꝙ ĩ parte medii ſit et
in extremo. Nã deus põt idẽ corpus facere in diuerſis locis, et
ſic diceretur ꝙ deus ſimul et ſubito poneret idẽ corpus in utroq;
extremo et in toto medio. Tredecimũ. Deᵘ hẽt potentiã actiuã
productiuã cuiuſlibet cauſe effectiue ſic ĩtelligẽdo ꝙ nõ habet
eã formalit̃ .i. in ꝓpria forma, ſed eminẽter .i. hꝫ aliquã unã po-
tentiã actiuã nobiliorẽ qualibet alia, et quicqd oẽs alie poſſunt
hoc hec una põt. Decimũquartũ. Deũ hr̃e ĩfinitã potentiã ĩ agẽ
do et in eſſendo fuit di. 2. q. 1. ꝓbatum ꝑ hoc ꝙ deus hꝫ potentiam
omniũ efficientiũ eminẽter. Decimũquintũ. Vltimũ .i. optimum
quod de deo poſſumus naturalit̃ ſcire eſt ĩpm eſſe ĩfinitũ in en
titate extra genus et ĩ actiuitate. Decimũſextũ. Deũ eſſe infini-
tũ dr̃ ultimũ cognitũ naturalit̃ a nobis, qa nos ĩcipimus ab imp
fectioribus ad ꝑfectiora et iõ ultimũ eſt ꝑfectiſsimũ ad quod
naturaliter ꝑuenimus. Decimũſeptimũ. Oĩs habens infinitã po-
tentiã etiã eſt omnipotens, tñ nõ eſt naturaliter ſcibile ꝙ ſimul
ſint in eodẽ licet ſint uere ſimul, qa nõ ſeqtur, ille põt in infinitos
effectus, ergo ſe ſolo põt in eos, ſicut ĩ ſimili nõ ſeqtur deus eſt
omnipotens ergo põt oĩa ſine quocũq; alio ĩ quolibet genere cau
ſe, qa non põt aliqd ſe ſolo in genere cãe intrĩſece. Similit̃ licet
ſol haberet cauſalitatẽ eminentiorẽ oĩ cã ſub orbe lune non tñ
ſequeretur ꝙ iõ poſſet omnia ſe ſolo. Falſum tamen eſt ꝙ ſol
habeat cauſalitatẽ eminentiorẽ talẽ, qa animata inquãtũ ani
mata uidẽtur eſſe eminẽtiora ſole et ꝑ ꝯñs actiuitas eorum uide
tur eſſe eminẽtior actiuitate ſolis. Sed qa expoſitũ eſt illud dic
tum ꝙ deus habeat eminẽter actiuitatẽ omniũ potentiarum actiua-
rũ, ubi fuit dictum ꝙ quicqd oẽs alie potentie actiue poſsint hec
una omnia poſsit hoc qdẽ uerum eſt in re ſed nobis naturalit̃ nõ
eſt notum ꝙ debeat ſic exponi. Decimũoctauũ. Ordo ſuperiorum
et ĩferiorum cauſarum eſt neceſſaria reqſitio cũ inequalitate, quia
ordo reqrit inequalitatẽ ordinatorum, et iõ qñ plura neceſſario
reqrũtur ad eũdem effectum numero et habent inter ſe ordinẽ
neceſſariũ eſt ꝙ unũ ſit ſupius .i. ꝑfectius aliqᵒ modo et aliud
inferius ſuo modo. Nec tñ ſemp qñ dr̃ aliqd eſſe cã ſupior no-
tatur eſſe ꝑfectior ut pꝫ de ſole q̃ eſt cã ſupior homine et tñ im
perfectior homine iõ debet ly ſuperior accipi ꝓ uniuerſaliore.
ideſt pluriũ effectuũ, quia ſol plures effectus ꝓducit q̃; homo
licet nõ ſit ꝑfectior ĩ cauſalitate. Decimũnonũ. Philoſophi po-
ſuerũt duplicẽ cauſam .ſ. primã et ſecũdã, prima eſt deus ſecũ
da eſt q̃libet alia. Primã poſuerũt eſſe ĩfinitã et neceſſario et
naturalit̃ agentẽ et ideo qcqd ĩmediate .i. ſe ſola facit facit op-
timũ et ꝑfectum, ſi aũt debet aliqd impfectum ꝓduci coaſſumit
cauſam aliquã ſecũdam et illa coaſſumpta facit ꝙ actus ſit ĩ-
perfectus ſimilit̃ effectus impfectus et ĩ hoc caſu prima cau-
ſa nõ agit quãtum põt ſed qñ ſola cauſat tũc cauſat quãtũ põt.
Similiter philoſophi poſuerunt deũ neceſſario cauſare qcquid
ĩmediate cauſat et iõ cũ nõ potuerint philoſophi huiuſmodi na
turaliter cognoſcere et ꝑ ꝯñs nec nos naturalit̃ poſſumus, quia
p̃ſumitur ꝙ ĩpi diligẽtiores nobis fuerint. Sed in ueritate nihil

ualet illa conſequentia, philoſophi nō potuerunt, ergo nec nos, quia quotidie augetur ſcīa libri etiā in dies augētur et experientias ueterū habemus, et ideo eſſet miſerrimi ingenii tot doctorū et magiſtrorū ꝗ oēs deficerent et nihil noui inuenirent. Vigeſimū. Cum de illa propoſitione, ex nihilo nihil fit omnes magiſtri tractent .i. phyſi. ideo ad pn̄s dimitto. Vigeſimumprimum. Illa propoſitio quicquid poteſt cauſa effectiua prima cum ſecūda poteſt per ſe immediate, nō eſt per ſe nota et ex terminis nec naturaliter ſed tantū per fidem. Nam ſi ip̄a eſſet per ſe nota uel naturaliter ſcibilis poſſent philoſophis ꝓbari multe propoſitiones que negantur ab ipſis. Vigeſimūſecundum. Omnipotentia ut accipiūt theologi poteſt probabiliter probari ſicut neceſſarium et uerum et probabilius q̄ alia quedā credita, quia non eſt incōueniens quedam credita eſſe euidentiora q̄ alia, tn̄ demonſtrari non poteſt deū ſic eſſe oīpotentem. ¶ CVM ergo queritur utrū deū eſſe oīpotentem etc. Pro parte affirmatiua arguitur primo ſic R. ch. dicit ꝗ ad omnia credita habemus neceſſarias rationes ergo pars affirmatiua queſtionis ē uera.

¶ Pro ſolutione huius argumēti notandū p° ꝗ differt dicere neceſſarias rōnes hēm⁹ ad articulos fidei et dicere demōſtrari poteſt nobis naturaliter ſic eſſe quia nihil poteſt alicui demonſtrari niſi ip̄e oēs terminos et propoſitiones euidēter cognoſcat cum forma ſyllogiſtica, aliquis tamen poteſt habere rationes neceſſarias ſine noticia perfecta earum, ideo poteſt cōcedi ꝗ rationes quas multi theologi ad diuerſos articulos fidei adducūt ſunt neceſſarie et in ſe ſunt demōſtrationes, tn̄ uiatori nō ſunt demonſtrationes q̄a ip̄e non intelligit terminos et propoſitiōes nec ſunt ſibi euidentes. Secundum notandū ꝗ euidentia eſt duplex. prima eſt abſoluta et potiſſime eſt principiorū per ſe notorū et cōcluſionū demonſtratarū, ſecunda ē cōditionata et eſt aliaꝝ ꝓpōnū quas euidēter .i. certitudinaliter ſcimus et cognoſcimus ſiue ſint cōtingentes ſiue neceſſarie. Eſt enim illa euidentia abſoluta qua aſſentimus uero ſine formidine ubi nullo mō cōtingit errare ſed conditionata ſiue ſm̄ quid eſt aſſenſus uerus ſine formidine naturaliter cauſatus quo nō cōtingit decipi nullo facto miraculo et dei gn̄ali influentia ſtante, hec ultima dicuntur, quia cōiter eſt de contingentibus illa euidētia. Tertio notandū ꝗ euidentia abſoluta nō ſolū eſt de neceſſariis ſꝫ potiſſime ſit de eis. Nam quedam cōtingentes ita euidētes ſunt ꝗ non pōt decipi intellectus circa ipſas ut ego ſuꝫ, ego uiuo et ſic de aliis. Impoſſibile tn̄ ē ꝗ uiator poſſit de aliquo ſenſibili extrinſeco habere euidentiā abſolutā, quia ſine cōtradictione ſtat alicui aliquid tale extrinſecū apparere et tamen non ſic eſſe ī re. Nam deo eſt poſſibile cōſeruare ſenſationē et deſtruere rē ſenſatam in quo caſu appareret aliquid quod nō ſic eēt in re. Secus eſt de neceſſariis propoſitionibus ubi ſufficiunt termini ī intellectu, uerū eſt autē ꝗ nullo facto miraculo et ſtante influentia dei generali et ſolito curſu nature de talibus ſenſibilibus poſſumus ſatis eē certi et ſic certi ꝗ nō poſſumus rationabiliter dubitare. Et dicitur rōnabiliter dubitare q̄a plures phantaſtice ſatis miſerabiliter iudicant de ſenſibilibus exterioribus. De illis euidentiis aliq̄d habes fo. 74. col. 2. et. 3. Quarto notandum ꝗ ſi haberemus euidentiam ſummam tam per diuinam q̄ creatā potentiā nobis poſſibilē donari, adhuc noſtra euidentia non eſſet equalis diuine euidētie que eſt infinita clariſſima et independens, licet euidentia noſtra nullū gradum formidinis cōpatiatur, tn̄ in euidentiis noſtris ſunt gradus. Nam unum uni eſt euidentius q̄ alii cuius plures ſunt cauſe. Nam intellectus unius ē magis diſpoſitus q̄ intellectus alterius. Intellectus unius plura habet media per que addiſcit uel unus eſt diligētior uel res in ſe eſt clarius pn̄s et ordinatius uni q̄ alii quāuis ſi omnia eſſent paria eſſet equalitas. Ad argumentum ergo doctor cōcedit Rich. et ſpāliter unam rationem probantem duplicem productionem in diuinis ad intra dicit in ſe eſſe demōſtrationem non tamen ſunt nobis euidentes nec euidentia abſoluta nec ſm̄ quid. Et ponitur hec ratio diſt. 2. parte ſecūda ad queſtionem tertiam et eſt prima ratio ibidem. Similiter multe alie rationes hinc inde ſunt tales. ¶ Secundo ſic, naturaliter probatur deum eſſe infinitum in potentia ergo naturaliter ꝓr deū eſſe omnipotentem, conſequentia probatur quia infinita potentia eſt omnipotentia cum non poſſit maior potentia cogitari q̄ infinita potentia. Si diceret aliquis reſpondendo huic argumento ꝗ non poteſt naturaliter probari ꝗ omnipotentia ſit cogitabilis ſine contradictione. Contra. omnipotentiam eſſe in entibus eſt uerum, ergo omne argumentum probās oppoſitum eſt ſophiſticum. Omne autem argumentum ſophiſticum poteſt naturaliter ſolui ergo intellectus naturaliter ſcit nullum impoſſibile ſequi ex poſitione omnipotentie et intellectus ſcit naturaliter illud eſſe poſſibile ad quod nullum ſequitur impoſſibile ex quo ſequitur ꝗ deum eſſe omnipotentem eſt poſſibile. ¶ Pro ſolutione doctor primo negat conſequentiam, quia non ſunt idē infinita potentia et omnipotentia proprie dicta ut patuit ſupra. Secundo notat ꝗ nulla potentia maior poteſt cogitari q̄ infinita potentia, maior inquā intenſiue ideſt in perfectione quia non poteſt cogitari maior potentia ideſt perfectior q̄ infinita. Tertio notat ꝗ non ſequitur non poteſt maior potentia intenſiue .i. in perfectione cogitari q̄ infinita ergo non poteſt maior potentia extenſiue ideſt ad plura cogitari q̄ infinita potentia. dato etiam ꝗ omnipotentia eſſet maior infinita potentia propter hoc tamen non oportet ꝗ naturali ratione poſſet hoc ſciri a nobis. Quarto notat ꝗ non omnis ſyllogiſmus ſophiſticus peccans in materia ideſt habens unam premiſſam falſam poteſt naturaliter ſolui, quia naturaliter nō poteſt ſciri ꝗ illa premiſſa ſit falſa et ideo neſcit an debeat eam negare uel concedere. Quinto notat. Si aliquando fiat ſyllogiſmus ad impoſſibile in quo una premiſſarum ſit illa, deus eſt omnipotens et ex illa apparenter deducat ad impoſſibile (quia uere ad impoſſibile ducere ex illa eſt impoſſibile) tunc ille ſyllogiſmus eſt ſolubilis ſed non ab omni intellectu ſed tantum ab illo intellectu qui nouit inferens non eſſe impoſſibile uel illatum non eſſe impoſſibile. Sexto notat, ꝗ omnis intellectus poteſt naturaliter ſi eſt logicus ſoluere omnem peralogyſmum diuiſim factum de eodem ideſt ſi oppoſita diuiſim ſyllogizentur ex eadem propoſitione uel inferātur ex eadem propoſitione uel premiſſa intellectus bene nouit ꝗ unus ſyllogiſmus eſt ſophiſticus ſed non ſequitur ꝗ naturaliter ſciat quis illorum quia poteſt dubitare ꝗ illud quod pro impoſſibili infertur ſit oppoſitum illi propoſitioni ex qua uidetur inferri ſcilicet ex illa deus eſt oīpotens quia ſepe ſophiſte in falſigrapho ad impoſſibile inferunt aliquid impoſſibile ex una ꝓpoſitiōe ex qua nullo modo ſequitur. Similiter poteſt dubitare ne aliud manifeſtius impoſſibile inferatur ex tali propoſitione deus eſt omnipotens, quod illatum ſit oppoſitum nunc illati et quod in tali caſu tale argumentum eſſet inſolubile. Et ſtat totum in illo, poſſibile eſt intellectum ſoluere naturaliter omnem peralogiſmum peccantem in forma ſi materia eſt intellectui euidenter nota. Si autem materie non eſt euidenter nota ipſe non poteſt ſcire utrum illud ſequatur ex illo cum non intelligat propoſitiones. Septimo notat ꝗ argumentum illud ſecundum poteſt applicari ad omne creditum quia in omni tali poteſt fieri talis ſyllogiſmus ſiue peralogiſmus qui tamen non poteſt a noſtro intellectu ſolui propter non intellectum propoſitionum licet ab intelligente materiam ſit ſolubilis.

DISTINCTIO. QVADRAGESIMATERTIA.

QVIDAM TAMEN CIRCA DISTINCTIONEM ETC. HEC ē diſtinctio .43. in qua doctor mouet iſtam queſtionem. utrum prima ratio ĩpoſſibilitatis rei fiende ſit ex pte dei uel ex pte rei factibilis. Termini ſunt declarati. ¶ Dimiſſo ergo capite.q. Corpus diuiditur in duas ſcilicet in littigatiuas et determinatiuam que ponitur ibi. Aliter dico a prima ſententia. Circa primum ponitur duplex opinio eiuſdem ſibi contradicentis ſcilicet Hen. Prima ponitur quoli.6.q.3. ſecunda quoli.8.q.3. Pro euidentia prime opinionis notat primo ꝙ triplicia ſunt predicata de deo. Prima ſunt perfectiones ſimpliciter que conueniunt deo in ſe abſolute et nullo modo in ordine ad creaturas. Sed ſi diſtinguit quia attributa que dicunt perfectiones ſimpliciter dupliciter poſſunt conſiderari uno modo ſecundum id cui nomen imponitur et ſic ꝯſiderantur in ſe abſolute et ſic nullo modo conueniunt deo in ordine ad creaturas. Alio modo conſiderantur ſecundũ rationem a qua imponuntur ideſt ſecundũ id cuius occaſione eſt impoſitum nomen ut bonitas. Primo modo eſt infinitas in deo et illa abſolute cõuenit deo ſed ſecundo modo reſpicit creaturas quia ex hoc ꝙ deus communicat creaturis ſuã bonitatem ideſt ex hoc ꝙ ſua infinita potentia aliquid circa craturas operatur dicitur bonus et ſecundum hanc conſiderationem deus uel bonitas conſideratur in ordine ad creaturas. Secunda ſunt que dicunt dignitatem nõ tamen perfectionem ſimpliciter ut eſſe dominus, gubernator, et illa dicunt reſpectus ad creaturas. Tertia ſunt priuatiua uel negatiua ut immortalis, et incorruptibilis et ſic ĩpoſſibile dicitur quod priuat potentiam. Ex his infert ꝙ omnipotentia non poteſt dici de deo tertio modo quia non eſt priuatio uel negatio ergo uel primo modo uel ſecundo modo dicitur de deo. Secũdo notat ꝙ potentia actiua poteſt dupliciter conſiderari. primo comparando ad deum in quo eſt. ſecundo ad creaturam aliquam producendam. Primo modo eſt perfectio ſimpliciter et abſolute conuenit deo. ſecundo modo non. probat quia ſecundũ Anſel. nulla relatio ad creaturam eſt perfectio ſimpliciter. Cum ergo potentia actiua ſit perfectio ſimpliciter ideo in creatura potentia paſſiua eſt abſoluta. Tertio notat ꝙ potentiam actiuam in deo ideſt omnipotentiam conſequitur relatio potentie paſſiue ĩ creatura ad potentiam actiuam dei, et illa relatio eſt realis et econuerſo eſt una relatio rationis in potentia dei actiua ad potentiam paſſiuam in creatura. Ex quo ſequitur ꝙ ideo deus refertur ad creaturam quia creatura refertur ad ipſum et non ecõuerſo ita ꝙ iſte eſt ordo. primo in deo eſt potentia actiua abſoluta. ſecundo in creatura eſt potentia paſſiua abſoluta. tertio potentia creature realiter refertur ad potentiam actiuã dei. quarto eſt relatio rationis econuerſo. Sequitur ergo ꝙ propter relationem poſitiuam que eſt in ipſa creatura ad deũ refertur econuerſo deus ad creaturam. Ex quo infert principalem concluſionem quia ſcilicet creatura eſt factibilis ideo de⁹ poteſt eam facere et non econuerſo, quia deus poteſt creaturã facere ideo poteſt fieri. Quo autem ad tertia predicata ſcilicet negatiua ut eſt impoſſibile dicit ꝙ illa que negatiue dicuntur de deo in ordine ad creaturam debent primo queri in creatura non in deo ita ꝙ primo eſt negatio in creatura. ſecũdo cõſequitur rlo negatiua creature ad deum. tertio cõſeqtur relatio negatiua dei ad creaturã. Ex quo ſeqtur ꝙ primo creatura eſt ĩpoſſibilis fieri. ſecundo ĩpoſſibile eã a deo fieri. tertio ĩpoſſibile eſt deũ ĩpam facere ita ꝙ poſſibilitas et ĩpoſſibilitas sũt primo ex parte creature et nõ ex parte dei. ¶ Secunda opinio Hen. eſt illa ꝙ quãdo aliqd eſt ſimpliciter impoſſibile prima rõ impoſſibilitatis eſt quia nõ põt deus facere ideo non poteſt creatura fieri et nõ econuerſo. Similiter prima ratio poſſibilitatis eſt in deo. Res. n. ideo eſt a deo factibilis quia deus poteſt eam facere et nõ econuerſo. Ex quo patet ꝙ prima opinio directe cõtradicit ſecunde et econuerſo. ¶ Cõtra hanc opnionem doctor notat primo ꝙ dubiũ eſt utrum Hen. uoluerit primam ſententiam retractare per ſecundã uel econuerſo. Secundo notat ꝙ nõ oporteret arguere cõtra eũ niſi ex propriis uerbis ſuis quia manifeſte ſibi contradicit. Tertio notat ꝙ nihil dicitur formaliter impoſſibile niſi ipſi formaliter repugnet eſſe. Nam ex hoc ꝙ deus nõ poſſet facere, ideo res eſt impoſſibilis, ut patet in ſimili, non ideo bona ſcriptura eſt impoſſibilis quia ego nõ poſſum bene ſcribere. Et clare patet illud notabile quia ſi impoſſibilitas predicaretur de creatura propter hoc ꝙ deus non poteſt eam facere illa predicatio eſſet extrinſeca denominatione et non formalis, quia formalis predicatio eſt tantum ubi predicatũ notatur ineſſe ſubiecto per modũ forme qualis non eſt in denominatione extrinſeca. Quarto notat ꝙ nihil dicitur ſimpliciter impoſſibile niſi, quia ſimpliciter ſibi repugnat eſſe, quia ſi ſibi non repugnaret eſſe dato ꝙ nemo poſſet ſibi dare eẽ nõ iõ diceretur eẽ ſimp^r ĩpoſſibile tñ diceret eẽ ĩpoſſibile ſꝫ qd. i. propter caſum extrinſecũ ſcilicet propter abſentiã agẽtis ſufficientis. Quinto notat, cui repugnat eſſe ei repugnat ex ſe primo et non propter aliquem reſpectum ad quodcunq; ſiue affirmatiuum ſiue negatiuum. Nam ſicut compoſſibilia ex rationibus formalibus ſunt compoſſibilia ſic repugnantia ex rationibus ſuis formalibus ſunt repugnantia. Reſpectus enim eſt duplex. ſ. affirmatiuus. i. qui aliquid ponit et negatiuus qui nihil ponit. Cauſare ē reſpectus affirmatiuus ſimiliter poſſe aliquid, ſed nõ poſſe uel impoſſibilẽ eẽ ē reſpectus negatiuus. Conſtat aũt ꝙ pp reſpectũ preciſe nõ repugnat aliqd ſubiectio ſuo, quia ſi eſt reſpectus intrinſecus adueniẽs tunc omne repugnãs reſpectui originaliter repugnat fundameto et termino, dico originaliter quia nõ formaliter ut ſint duo alba in illis eſt ſimilitudo, mõ diſſimilitudo primo formaliter repugnat ſimilitudini, et originaliter fundamento et termino quia ſicut originaliter habet illa ſimilitudo eſſe a fundamento et termino ſic et de repugnantia que eſt reſpectus intrinſecus adueniens non poteſt preciſe comuenire ſubiecto uel fundamento per reſpectum. Dico fundemento et termino quia uni albo non repugnat diſſimilitudo ad nigrum tamen duobus albis ſimul poſitis et ut ſimul poſita ſunt repugnat diſſimilitudo. Si autem ſit reſpectus extrinſecus adueniens, ſimiliter non poteſt ſibi preciſe conuenire uel repugnare aliqd per illum reſpectus quia neceſſario prius aliquo modo repugnat cauſe illius reſpectus. Preterea notandũ ꝙ conuenire aliqd ſubiecto uel fundamẽto ꝓpter relationes põt dup^r intelligi, uno mõ intrinſeca denominatione et formaliter ita ꝙ illud cõueniens dicatur de ſubiecto uel fundamento et nõ de relatione ut ꝙ antixp̃s ſit poſſibilis dicitur de antixp̃o et nõ de poſſibilitate, illo modo planũ eſt ꝙ nõ conuenit illa poſſibilitas per quencunq; reſpectũ ſed ex proprio ſuo conceptu habet ꝙ ſit poſſibilis, alio mõ propter denominationem ſumptam a relatiõe, ut quia diſſimilitudo eſt correlatio alterius diſſimilitudinis in alio extremo ideo aliud extremum diſſimile eſt correlatiuum alterius illo modo aliquid conuenit formaliter ſubiecto uel fundamento per relationem. Quando ergo doc. dicit ꝙ repugnantia quecunq; extremorum ex ratione ſua formali et per ſe eſſentiali ineſt circumſcripto quocunq; alio reſpectu utriuſque extremi poſitiuo uel negatiuo ad quodcunque aliud debet intelligi, de repugnantia fundata in tali ratione

ſua formali et eſſentiali,nam pluribus hominibus repugnat co
medere caſeos,certū eſt ꝙ nō fundatur illud in rōne quiddita
tiua hominis niſi exponatur ꝑ ſe eēntialis ratio tota realis enti
tas indiuidui,et tn̄ repugnat,ſimiliter multa ualde repugnant
per accidentia.Repugnantia ergo abſoluta ita ꝙ cū oppoſito il
lius non poſſet ſtare illud cui repugnat fundatur in rōne ſua
formali et eſſentiali,et de hoc dat exemplū de cōtrarietate al
bi et nigri quod ad propoſitū bene deſeruit.Ex quo infert ꝙ im
poſsibile fieri uel eē ex ſua ratione formali eſt impoſſibile ſi-
cut habet rōnem formalē.Quod dico quia ut patebit nullū ta-
le habet rationē formalem,tn̄ habet deſcriptionem cuius par-
tes non poſſunt ſibi uniri.Et omni tali repugnat eſſe ſi per im-
poſsibile deus non eſſet. Hec contra ſecundā opinionē. ¶ Sed
contra primam opinionē ſit hoc ſextum notabile ꝙ omnipoten-
tia non eſt intellectus ſed bene preſupponit intellectū ſiue actū
intellectus quia nihil poteſt uoluntas uelle quin intellectus ſibi
oſtēdat obiectū ſuū uolibile.Septimo notat ꝙ lapis ex ſe for
maliter eſt poſsibilis,tamen extrinſece et quodāmodo cauſali-
ter ab intellectu diuino producente lapidē in eſſe cognito habet
lapis ꝙ eſt poſsibilis.Cum ergo ab intellectu ut a primo princi
pio habeat lapis ꝙ ſit poſsibilis,non pōt per omnipotentiam dei
eſſe poſsibilis,quia omnipotentia eſt poſterior ꝙ̄ intellectus.
Quomō per intellectū habeat eſſe omne poſsibile patebit infra
ſecunda parte queſtionis. Octauo notat ꝙ poſsibile ſiue per po
tentiam dei actiuam producibile eſt illud quod non includit cō
tradictionem ad eſſe uel fieri nec eſt ex ſe neceſſarium. Nono
notat ꝙ per omnipotentiā nihil habetur niſi productio rei in eē
realis exiſtentie.Decimo notat ꝙ ante oēm realē productionem
rei prius habuit res eſſe poſsibile quia quod nō eſt poſsibile n̄
pōt produci.Cum ergo eſſe poſsibile ſit prius quocūq; eſſe alio
realis exiſtentie ſequitur ꝙ res non hēt eſſe poſsibile per omni
potentiā,quia tm̄ eſſe realis exiſtentie habetur per eam.Vnde-
cimo notat ꝙ rem produci in eſſe poſsibile nō eſt produci in ue
rum eē reale ſed tm̄ in eſſe cognito,dato aūt ꝙ tale eē eēt rea-
le adhuc nō eſſet per omnipotentiā. Duodecimo notat ꝙ ſicut in
cauſis preciſis ideſt ubi proxima cauſa alicuius effectus eſt ſic
cauſa ꝙ nulla alia ē cauſa huius effectus,tūc ſicut affirmatio
ideſt ipā cauſa eſt cauſa affirmatiōis ideſt ipſius effectus ſic
negatio illius cauſe eſt cauſa negationis effectus ut ſi pulmo
eſt cauſa reſpirationis tunc non pulmo eſt cauſa non reſpira
tionis,non intelligendo ꝙ non pulmo illa negatio aliquid reali-
ter cauſet ſed eſt cauſa in inſerendo,ideſt bene ſequitur ſi ſo-
lum pulmo cauſat reſpirationem tunc bene ſequitur ſi non eſt
pulmo non eſt reſpiratio.Non ſic autē eſt in omnipotentia dei
reſpectu creature ſecundum Hen.ergo omnipotentia non eſt ꝑ
ciſa cauſa poſsibilitatis in re factibili.

¶ ALITER DICO A PRIMA ſententia etc.Hec eſt ſe
cunda pars principalis in qua doc.determinat ueritatē ſm̄ pro
priam mentem. Et conſiſtit in decem dictis. Primum. Potentia
dei capitur dupliciter,uno modo fundamentaliter pro infinita
uolūtate dei,et illo modo eſt abſoluta et perfectio ſimpliciter
ita ꝙ in primo inſtanti nature ē deus potens illa uolūtate .alio
modo formaliter pro reſpectu potentie qui dicitur poſſe . Se-
cundum. Omnipotentia inquantum omnipotentia non habet ob
iectum poſsibile ſed per intellectū diuinum producentem iſtud
in eſſe cognito in quo eſſe res cognita eſt poſsibilis. Tertium.
Res producta in eſſe poſsibili ſe ipſa eſt poſsibilis fieri et eſſe
ita ꝙ in primo inſtanti nature producitur in eſſe intelligibili ſi
ue cognito et in ſecundo inſtanti eſt in ea poſsibilitas illa, quia
ille reſpectus poſsibilitatis fundatur in eſſe cognito. Quartū.
Cuilibet tali producto in eſſe cognito repugnat eſſe neceſſariū.
et ſic duo ſunt de ratione poſsibilis fieri et eſſe,primum eſt nō
repugnantia fundata in eſſe cognito.ſecundum eſt non eſſe ne-
ceſſarium ex ſe ſed poſſe eſſe et non eſſe et poſſe eſſe poſt non
eſſe. Et tale poſsibile eſt obiectum omnipotentie. Quintum.
Nullo modo eſt poſsibilitas in obiecto priuſꝗ̄ ſit omnipotentia
in deo fundamentaliter , quia illa eſt infinita et eterna in eſſe
reali et poſsibilitas tantum in eſſe rationis. Similiter natura-
liter eſt omnipotentia prior quam illa poſsibilitas , quia omne
abſolutum eſt prius reſpectu ſed omnipotentia illo modo ē ab
ſolutum quia eſt diuina uoluntas et poſsibilitas eſt reſpectus.
Sextum. Nulla creatura eſt prior aliquo abſoluto in deo lo-
quendo de creatura in eſſe reali.Nam in eſſe cognito intelligi-
gitur prior uolitione que eſt abſoluta.Nam cum intellectio ſit
prior uolitione et creature habeant eē in intellectiōe diuina nō
propter hoc ꝙ creature ſint priores i eſſe cognito ꝙ̄ uolitio,ue-
rum tamen uolitio reſpectu diuine eſſentie eſt prior intellectio
ne creaturarum.Nam totus ordo omnium in diuinus ad intra
preſupponitur toti ordini ad extra et ideo licet uolitio diuine
eſſentie non ſit poſterior intellectione creaturarum,tamen uo-
litio creaturarum eſt poſterior intellectione earum. Septimū.
Omnis creatura eſt poſ ibilis antequā deus per omnipotentias
in eſſe reali producat quia dato ꝙ aliquid eſſet realiter creatū
ab eterno , adhuc prius natura fuiſſet poſsibile ꝙ̄ produceret
in eſſe reali,quia preſupponitur eſſe obiectum in quo fundatur
eſſe poſsibile. Octauum. Impoſsibilitas alicuius ad eſſe uel fie
ri realiter non eſt primo ex parte dei. Nam quodlibet impoſsi
bile eſt impoſsibile ex ratione ſua formali quia ſibi ex ratione
ſua formali repugnat eſſe uel fieri.dico ex ratione ſua forma
li non ꝙ habeat ueram rationem formalem, cum omne tale in-
cludat contradictiones,ut homo irrationalis,tamen dicitur ha
bere rationem formalem ideſt deſcriptionem quid nois que di
citur ſua ratio formalis.Nonum.Illud dicitur impoſsibile cu-
ius quid nominis includit plures conceptus ſibi ſic repugnantes
ꝙ ex quidditate eorum repugnat eis ꝙ ex eis fiat unum per ſe
ut cū dicitur homo irrationalis ly homo et irrationale ſibi ſic
repugnant ꝙ omnino impoſsibile eſt ꝙ ex eis fiat per ſe unum
et illa repugnantia oritur ex rationibus formalibus eorum.
Formalr ergo ex ſe ipſis habent illam repugnantiam. Sed qa
intellectus diuinus produxit talia in eſſe cognito ideo pricipia
tiue habent eſſe et repugnantiam illam ab intellectu diuino.
Decimum.Intellectus diuinus primo quoſdam conceptus ſimpli
ces immo omnes ſimplices format et ex natura et ratione for
mali illorum ſimplicium ſtatim reſultat qui eorum ſint ſibi cō-
poſsibiles et qui non.Et quia quaſi infinite uniones illorum ſim
plicium ſunt poſsibiles et quaſi tot impoſsibiles ideo omnem ta-
lem poſsibilitatem habent a ſe ipſis ſicut et impoſsibilitatem.Si-
militer intellectus diuinus format omnes conceptus omniū poſ-
ſibilium, ſimiliter impoſsibilium tamen conceptus poſsibiles di
cunt aliquid unum, ſed conceptus impoſsibiles nunquam unum
ſunt ſed preciſe plura, niſi dicatur ꝙ ſint aggregatione uel or-
dine unum.Ex quo patet ꝙ ratio impoſsibilitatis non eſt in una
ſed ſemper in pluribus. Et omne tale dicitur figmentum.

¶ CVM ergo queritur utrum prima ratio impoſsibilitatis
etc. Pro parte affirmatiua arguitur ſic. Magiſter diſtinctio
ne ſequenti arguit ꝙ uniuerſum poteſt fieri melius quia ſi non
tunc quero que ſit cauſa,quia uel habet omne bonum et ſic eſ-
ſet deus , uel non , et non eſt capax omnis boni, tunc non
eſt bene conditum a deo , quia eſſet melius uniuerſum ſi
eſſet capax cuiuſlibet boni. Sic in propoſito. Si aliquid
non eſt factibile , ergo ſi daretur ſibi capacitas a deo poſ-
ſet fieri ergo ex parte dei eſt poſsibilitas. ¶ Doctor re-
ſpondet ꝙ ratio magiſtri ualeret ſi uniuerſum eſſet capax
alicuius perfectionis maioris ſi deus de nouo daret ꝙ̄ ſit nunc

quod eſt falſus, quia cuiuſcunq; eſt capax ex ratione ſua formali eſt capax et cuius non eſt illo modo capax non poteſt fieri capax per diuinam uoluntatem de nouo dantem. Preterea. deus non poteſt nihilo dare ꝙ ſit principium paſſiuũ quod trãſmutaretur realiter ſicut materia prima.

DISTINCTIO. XLIIII.

NVNC ILLVD RESTAT ETC. HEC EST DISTINCTIO.44. huius primi in qua doc. mouet iſtas queſtiones utrũ deus poſſet aliter facere res ꝙ̃ ab ipſo ordinatuʒ eſt fieri. ¶ Quia auteʒ termini declarati ſunt ſupra p̃ter ordinationeʒ diuinã que eſt ipſa lex diuina. Ideo pro euidentia legum notandũ primo ꝙ ſicut diuina uoluntas in genere cauſe efficientis eſt prima cauſa efficiens ſic in genere legis obligantis eſt prima lex ſeu regula. Sicut enim efficit uolẽdo aliqd eſſe uel fieri ſic obligat quia uult aliquẽ ad aliquid eẽ uel nõ eſſe operari uel nõ operari teneri. Neceſſe eſt quidem eſſe unã primam legem cum non ſit proceſſus in infinitũ. Nulla aũt lex creata eſt ſimpliciter prima cum nulla creatura habeat ex ſe poteſtatem obligãdi. Reſtat ergo ꝙ diuina uoluntas ſit lex ſimpliciter prima qa impoſſibile eſt aliquid legaliter obligari ad aliqd eſſe uel non eſſe facere uel non facere niſi diuina uoluntate obligetur. Ex quo ſequitur ꝙ aliquid poteſt obligari diuina uolũtate dato ꝙ nulla alia lege obligetur ſed non eſt poſſibile ꝙ aliqs obligetꝛ ab alia lege niſi ſit conſona diuine uoluntati. Sequitur ꝙ nulla propoſitio falſa eſt lex obligatoria cum nulla falſitas ſit diuine legi cõſona quia ipſa eſt ſumma ueritas. Lex ergo Moyſi et quecunq; alia falſe et male intellecta non poteſt dici lex obligatoria. Similiter nec conſcientia erronea eſt lex obligatoria. Licet ergo quilibet obligetur ad non agendum contra ſuã conſcientiam, tamen nullus obligatur ad agendum ſecũdũ conſcientiã erroneam quia ipa non obligat. Patet ex dictis ꝙ qcqd eſt iuſtum lege humana etiam eſt iſtum ex lege diuina, et qcquid eſt iuſtum iure poli eſt iuſtum iure fori et econtra immo quicquid eſt iuſtum aliquo iure eſt iuſtum iure diuino et quicquid eſt iuſtum iure diuino nulla lege eſt iniuſtum. Similiter quicquid eſt iniuſtum foro interiori eſt iuſtum foro exteriori et econuerſo. Omne etiam peccatum eſt commiſſio uel obmiſſio contra legis prohibitionem uel preceptum. Ex dictis etiam patet ꝙ nullum eſt peccatum niſi quia lege prohibitum uel naturali uel poſitiua, diuina uel humana, ideo nullus ẽ peccator niſi quia eſt legis preuaricator. Secundo notandum ꝙ diuina uoluntas uult aliquid eſſe uel fieri ad quod non ſequitur aliquid obligari, quia uult ſe eſſe deũ trinum et tamen ad hoc nihil obligatur. Sed aliquid uult ad quod ſequitur aliquid obligari ſicut patet de lege diuina qua obligauit nos ad diuerſa agenda uel omittenda, preciſe enim quia diuina uoluntas uult aliquid teneri ad aliqualiter eſſe uel fieri uel nõ eẽ uel non fieri ideo eſt obligatũ ad huiuſmodi. Si .n. lege naturali obligatꝛ, diuina uolũtas uoluit naturã eſſe et creauit eam, ideo ipa diuina uolũtate obligat lex naturalis. Licet.n.ex ſe ipa natura rei formaliter habeat in ſe ſcriptã legem nature et a diuino intellectu ſuã rationẽ formalẽ habeat principatiue, tñ a uoluntate habet ipſa natura eſſe realis exiſtentie ad quod ſequitur obligatio quia in eſſe cognito nulla eſſet obligatio. Tertio notandũ ꝙ diuinum uelle nihil aliud poteſt obligare niſi creaturam intellectualem ratione utentem, quia obligari eſt ad aliqualiter eſſe uel non eſſe uel ad habendũ aliquã diſpoſitionẽ uel non habendum teneri. Sed teneri eſt a ſuo ſuperiori preceptũ uel prohibitionẽ de aliquo exiſtente in inferioris libera poteſtate hr̃e. Sequitur ex dictis ꝙ naturam beatam uel in unitate ſuppoſiti unitam obligari ad aliquid et per cõſequens deus põt obligari non quidẽ deus ut deus ſed deus homo ita ꝙ ratio obligationis ineſt ſm naturã humanã, qđ patet. Lu.12. ubi dicit Chriſtus. Et quomõ coartor uſq; dũ perficiatur. Sequitur ſimiliter ꝙ nõ poteſt natura irrationalis legaliter obligari, nec eſt poſſibile naturam rationalẽ naturaliter eſſe impeccabilẽ, quia quelibet talis poteſt deficere a legis intentione. Quarto notandũ ꝙ diuinũ uelle ad nullũ impoſſibile poteſt obligare quia nullus tale eſt in libera poteſtate eius, tamen poteſt diſtingui de illa propoſitione. Creatura intellectualis poteſt obligari ad ĩpoſſibile. primo proprie .i. ꝙ obligetur facere id qđ ſibi eſt impoſſibile, alio modo ꝙ obligetur uelle impoſſibile. primũ nõ eſt in alicuius poteſtate ſed ſecundũ, uoluntas enim poteſt eẽ impoſſibiliũ et poſſibilium ſed efficax operatio et executio nõ põt eſſe niſi poſſibilium. Nihil ergo obligari poteſt ad impoſſibile primo mõ et hoc eſt euidens et certũ apud omnes, ſed ꝙ non poſſit obligari ad impoſſibile ſecũdo modo non eſt ita certũ. Nã certũ eſt ꝙ p̃teritum ut preteritũ non eſt in noſtra poteſtate et tñ peccator uidetur obligari ad uelle peccatũ ſuũ preteritũ nõ fuiſſe lʒ ſit impoſſibile. Aliqui tñ dicunt ꝙ nullus poſſit obligari ad tale ĩpoſſibile quia eſſet irationabilis talis obligatio qđ tamen falſum eſt, quia homo multa meretur per huiuſmodi. Dixit.n.doc. ſupra in prologo.q.4.ꝙ nõ hñs pecunias ſi deliberaret ſe uelle liberaliter eas exponere ſi haberet ipe uirtuoſe et bene ageret Sequeretur.n.ꝙ nullus peccator memor peccatorũ ſuorũ de qbus prius non penituit teneretur uelle ſe non peccaſſe qđ credo impiũ. Quinto notandũ ꝙ diuinũ uelle nõ põt obligare ad quodlibet poſſibile. Duplex eſt.n. poſſibile, quoddã eſt in poteſtate creature rationalis quoddã non .ad primum põt deus obligare creaturam rationalẽ. ad ſecundũ non. nec etiã põt obligare ipſam ad quodlibet qđ eſt in eius libera poteſtate, quia ĩ poteſtate eius eſt non obedire deo et tñ deus nõ põt ipam obligare ad hoc nec forte ꝙ odiat deũ et multi doctores diuerſarũ uniuerſitatũ dicunt deũ poſſe obligare hominẽ ad odium ſui licet pariſienſis articulus ſit in oppoſitũ ſed ille articulus poſſet intelligi de potentia dei ordinata. Seqtur ꝙ diuina uolũtas non naturaliter ſed libere et cõtingenter, nec fuit ab eterno lex ſiue regula quia non fuit creatura ab eterno erit tñ a parte poſt in eternũ. Sexto notandũ ꝙ lex ſumitur dupliciter primo pro lege increata. ſecundo pro ſigno prime legis qđ eſt lex creata. Et illo modo ſumitur tripliciter. primo pro lege in communi ideſt ut ẽ commune predicabile de omni lege. ſecundo pro lege naturali q̃ deſcribitur a Scoto in tertio libro, tertio ſpecialiter pro lege humana ſcripta ut ſumit Gratianus diſtinctione prima et ſecunda decreti. Lex increata ſiue diuĩa capitur dupliciter, uno mõ pro una regula tm̃ prohibente uel precipiente, ſecũdo pro multitudine taliũ regularũ. Et ſic capitur dupr. primo pro preceptis et prohibitionibus tm̃. ſecũdo pro p̃ceptis prohibitionibus cõſiliis p̃miſſionibus etc. que tñ non oĩa ſunt de ſubſtantia legis. Lex xp̃i capitur dupr, uno mõ pro his que ipe in p̃pria perſona docuit. alio mõ pro his que tã ipe ꝙ̃ diſcipuli prelati et ceteri ſtatuũt cõformia legi ſue. Septimo notãdũ ꝙ nulla lex eſt p̃fectiſſima niſi lex xp̃i nec lex xp̃i uocalis aut ſcripta uel ẽt mẽtalis ſiue apprehenſiua ſiue iudicatiua ſed talis lex cũ fide infuſa et acquiſita et operationibus charitate infuſa et acquiſita habitis eſt lex perfectiſſima. Octauo notandum. ꝙ iuſtitia ſolum eſt proprie in mente ita lex que innititur iuſtitie proprie ſolum eſt in mente, nam ſi nulla uox uel ſcriptum eẽt adhuc eſſet lex in mente et eſſet ſeruanda nec homo minus ad eas

obligaretur. Sequitur ꝙ uox audibilis et ſcriptura legibilis non ſunt proprie lex dicuntur tamen lex equiuoce. Licet autem fides uideatur precipuũ fundamentũ legis Chriſti, illi tamen fidei rationis regula ſiue ſtudiũ non cõtradicit, imo homo ex charitate ſtudens potius meretur per hoc. ¶ Corpus autem huius queſtionis cõſiſtit in duodecim dictis. Primũ. Agens per intellectum et uolũtatẽ eſt agens liberũ cuius actio ſubeſt ſue libere poteſtati. De hoc tamen amplius habes in prima queſtione prologi. Secũdũ. Potens cõformiter agere recte legi et difformiter eſt hñs in ſua libera poteſtate cõformandi ſe uel difformãdi, et ẽ duplex, quia quidã ſi cõformiter agit legi recte bene agit, ſi aũt difformiter tunc male agit, alius aũt ſiue cõformiter ſiue difformiter agat ſemper bene agit quia poteſt tollere legem rectã et oppoſitũ recte ſtatuere, ſimiliter põt obligare alios ad ſeruandũ unũ oppoſitũ et ſeruando recte agũt, ſibi aũt non imponit legem talem. Primus ideo male agit quia ſubeſt poteſtati alterius qui hanc legẽ tulit et ideo nõ eſt in poteſtate ſua hanc legẽ tollere, ſed ſecũdũ eam agere obligatur. Tertiũ. Lex eſt duplex. ſ. nature et poſitiua. Dico legem nature que ẽ cõcluſio ſyllogiſmi practici demõſtratiui que neceſſario ẽ uera et ex rõne formali ſubiecti illius cõcluſionis tota demõſtratio habetur. Contra hanc legem nõ poteſt deus facere ullo modo nõ tñ obligatur ſeruare, nec cogitur ab aliquo ad ſeruandũ nec pena ſibi imponitur ut ſeruet ſed ex naturali ſua et infinita bonitate ipſe nõ poteſt oppoſitũ agere immo neceº illam legẽ ſeruat neceſſitate immutabilitatis. Doc. aũt in fine tertii libri diſtinguit de lege nature. Ego aũt deſcripſi legẽ nature ſtricte. dico legẽ poſitiuã que non ſic obligat nec eſt naturalis ſtricte ſed eſt a diuina uel creata uoluntate nature create intellectuali ſuperimpoſita. Quartũ. Qñ aliquod agens poteſt recte et ñ recte agere in ipſo cõſideratur duplex potẽtia. ſ. ordinata et abſoluta. Quid ſint ille potẽtie patet fo. 6. col. 2. et. 35. col. 1. Similiter qñ aliqd agẽs põt agere ꝯformit legi recte ſiue difformiter licet in difformiter agendo non peccet in tali agente eſt duplex potentia ſcilicet ordinata et abſoluta, multas quidẽ leges ſtatuit deus in toto proceſſu ſcripture ſacre ſm quas cõiter agit, tamen etiã ſepe cõtrariũ agit nec uult ſic eẽ in manibus et iudicio nr̃i intellectus ut ubiter ſciamus et ſemp qd ipſe uelit agere ac ſi non ſeruaret legẽ a ſe ſtatutã male ageret. Exemplũ de multis poteſt poni primo de peccato originali qd dixit ĩ omnes cadere tamen beatã uirginẽ preſeruauit, lꝫ probabiliter poſſit coniici de qbuſdã aliis hoibus licet neſciatur. Similiter in multis aliis legibus poſſet induci. Et credo ꝙ frequenter uel ſepe deus circa ſpeciales perſonas imutet leges ſuas, lꝫ rationabiliter doctores iudicẽt ſm legem ſtatutã deum egiſſe, uicioſum tñ eſt nimis pertinaciter uelle defendere deum ſemper egiſſe ſm legem ſtatutã, quia non eſt mihi aliquod dubiũ quin ſicut in peccato originali cum beata uirgine ſecus legẽ egit ſic et in aliis legibꝰ aliquãdo ſecus agat. Quintũ. Potentia ordinata eſt poſſe agere ſm ꝙ ordinatũ eſt, et ideo ſi non agit ſm ꝙ ordinatũ eſt nõ dicitur potentia ordinata nec dicitur potẽtia ordinata eo ꝙ recte et ordinate agat et bene, quia ſm leges humanas in pluribus caſibus ordinatius, melius et rectius agitur cõtra textũ legis ꝗ̃ ſm ordinationẽ legis niſi dicatur ꝙ intentio legis ſit in tali caſu ipſam nõ debre ſeruare et ſic nõ ſeruans in tali caſu dicitur ſm ordinationem legis agere, ſed hoc eſt improprie ordinate agere. Ergo quãdo nõ ſeruatur tenor et uerus ſenſus legis dicitur preter legem agi et abſoluta potentia. Sextum. Differt dicere, ille agit preter legẽ, et ille agit contra legem quia agẽs aliquid de quo non diſponit illa lex, ita ꝙ ſiue agat hoc ſiue oppoſitũ de tali actu nihil dictat lex illa, dicitur agere preter legem, ſed agens aliquid cuius oppoſitũ diſponit lex, ita ꝙ non ſeruatur illa lex nec ſtat cum tali actione, dicitur agere contra legem. Illa ergo dicitur potentia abſoluta quando in poteſtate agentis eſt obſeruare legem illã et aliquid agere de quo nihil diſponit illa lex, et ſimiliter oppoſitum illius quod diſponit illa lex, et dicitur abſoluta potentia ideſt potentia in ſe cõſiderata ſiue uoluntas in ſe conſiderata in ordinẽ ad omne poſſibile ab ipſa fieri uel omitti. Sed potentia ordinata eſt eadem potentia cuius poteſtas eſt limitata ad certum, et prohibita ab oppoſito. Talis potentia dicitur ordinata eo ꝙ eſt ad certũ ordinẽ agendi reducta et libertati uagãdi expoſita. Et ſic doctor infert ꝙ non ſolum in deo eſt diſtinguendum de potentia ordinata et abſoluta ſed in omni libero et intellectuali agente qui poteſt ſm legem et preter legem et contra legem facere, tã cõtra legẽ prefixã a uolũtate ſuperiori ꝗ̃ ſecũdũ dictamen recte rationis ex natura rei ſumptuꝫ. Quod addo quia dictamen recte rationis dupliciter ſumitur, uno modo ſecundũ uoluntatem ſuperioris ſecũdũ quam ratio regulatur et per hoc dicitur recte dictare, alio modo quando nullam legem ſtatutam conſiderat ſed ſolum naturas rerũ. Et talis dicitur lex nature. Ex his infert ꝙ iuriſte in re ſignificata cõueniũt cum theologo tamen in uocabulo diſconueniũt quia quod conuenit alicui de potentia abſoluta dicunt iuriſte ſibi conuenire de facto, et quod conuenit alicui de potentia ordinata dicunt ipſi ſibi conuenire de iure. Septimum. Legem non eſſe iuſtam niſi quia ſtatutam eſt dupliciter. Primo quia actus prohibitus in hac lege ex natura rei nõ eſſet malus, tñ quia prohibitus a uoluntate ſuperiori habente facultatem prohibendi ideo faciens oppoſitũ peccaret. Secundo quia ex natura rei eſt actus malus. et cum hoc ꝓhibitus et ideo rõne prohibitionis fit peior ille actus. De primo cõmuniter intelligitur cum dicitur aliquis actus eſſe malus qa prohibitus. Octauum. In uoluntate creata potentia abſoluta ẽ cõmunior ꝗ̃ potentia ordinata, quia lex recta ordinata contrahit hominem ad certũ actum et ideo uolens agere ordinate nõ poteſt oppoſitum, ſed non uolens ordinate agere poteſt et in illum actum et in oppoſitum ideo abſoluta potentia extendit ſe ad plura ꝗ̃ ordinata. Sed in uoluntate increata idem eſt quo ad communitatem potentia abſoluta et ordinata, quia quicqd poteſt diuina uoluntas eſt ſecundum legem, quia ipſa ſua uolitio ſemper eſt lex iuſta, ideo non poteſt contra legem a ſe ſtatutam agere tamen quo ad alia non eſt idem potentia abſoluta et ordinata in deo, quia lex nunc ſtatuta a deo eſt regula, ſi ſecundum eam ageret diuina uoluntas ordinate egeret, ſi autem uult aliud ſtatuere et ſecundum illud aliud ſtatutum agere, ordinate quidem agit ſed non ſecundum alium ordinẽꝫ prius ſtatutum, ſed ſecundum nouum, et quia poteſt ordinate agere agendo oppoſitum primi ſtatuti ideo dicitur agere ſecũdum potentiam abſolutam. Nonum. Nulla lex que ex natura rei non neceſſario eſt recta obligat hominem nec angelũ ex hoc ꝙ intellectus eam format, ſed quando intellectus format talem propoſitionem dictantem de illa lege et offert uoluntati diuine, ſi illa uoluntas acceptat, tunc obligat ſi cum hoc ſufficienter publicatur creature intellectuali. Decimum. Differunt lex et iudicium. Nam lex eſt propoſitio uniuerſalis dictans uel exprimens ordinationeꝫ dei circa eſſe uel agere creature intellectualis, ut omnis finaliter in charitate inuentus eſt glorificandus. Sed iudicium eſt de particularibus ad que applicatur lex, ut in ſyllogiſmo practico lex ſumitur pro maiori et concluſio eſt iudicium ut omnis finaliter in charitate inuentus eſt glorificandus. ſed Petrus eſt finaliter in charitate inuentus ergo Petrus eſt glorificandus. Deus ergo non ſolum poteſt iudicia immutare ſed etiam leges, quãuis iudicia immutare ſit facilius, quia diſpenſare in particu-

lari caſu eſt facile, ſed uniuerſalem legem tollere eſt difficillimũ.i.nõ tã ſit a deo ſicut diſpẽſare i particulari caſu,lꝫ ꝓprie nulla ſit difficultas in deo.Oẽ.n.deo difficile ẽ ſibi impoſſibile. Vndecimum . Non dicitur in deo potentia ordinata reſpectu iudicii,ſed reſpectu legis quia quando deus diſpenſat in caſu particulari,non dicitur preter ordinem a ſe ſtatutum agere. Duodecimum. Non eſt ſimile de Iuda iam damnato et de aliquo qui decedet in peccato mortali, quia primum ordinata potentia non poteſt deus ſaluare , ſed ſecundum,quia non eſt iudicatus nec incidit legem ſtatuentis , quia adhuc non deceſſit i peccato mortali.Nam poteſt peruenire ne incidat in illam ſententiam. Iudas tamen abſoluta dei potentia poteſt ſaluari ſed non potentia ordinata ſecundum ordinem nunc ſtatutum.Si autem deus alium ordinem ſtatueret ſecundum quem eſſet ſaluabilis Iudas ſecundũ illum poſſet ſaluari Iudas de potentia ordinata. Quod autem doctor dicit ꝙ potentia abſoluta ſit reſpectu legis et non iudicii non debet intelligi quando adhuc non incidit legem, ut patet in exemplo quod dedit ſcilicet ſi quis ad huc non eſſet mortuus finali impenitentia non oporteret ipſum damnare, quãuis in rei ueritate morietur in finali ĩpenitentia. ¶ Quia tamen magiſter mouet iſtam queſtionem in iſta diſtinctione. utrum deus potuerit melius facere res quam fecit, ideo circa hoc primo notandum ꝙ deus potuit res facere meliores bonitate accidentali,quia potuit omnes animas facere eq̃liter beatas cum anima Chriſti,quia ſunt eiuſdem perfectionis eſſentialis,et per conſequens ſimilis capacitatis. Similiter corpora poteſt facere multo meliora accidentaliter, quia accidentia perfectiora poſſet eis dare, et extenſionem maiorem et intenſionem maiorem. Vtiq; beati poſſunt plura cognoſcere q̃ cõmuniter cognoſcant ſecundũ doctorem in reportatis eadem diſtinctione. Preterea. corpora celeſtia cõmumiter ſunt capacia luminis maioris ſiue etiam lucis licet non poſſint recipere peregrinas impreſſiones. Poteſt ergo diſtingui ſicut magiſter diſtinguit,quia ly melius poteſt referri ad modum faciendi uel ad rem factam. primo modo ſi modus faciendi ad ſapientiam artificis refertur nihil melius fieri poteſt nec meliori modo nec meliori ſapientia.ſecundo modo poteſt aliqd melius fieri,diſtiguendum tamen eſt uel eſſentialiter uel accidentaliter. Preterea,uel eadem res numero uel alia. Et tunc patuit ꝙ poteſt fieri melius accidentaliter,uel idẽ numero uel aliud quia ſi deus faceret aliud accidẽtaliter perfectius eque bene feciſſet melius ſicut ſi idem numero quod prius fuit perfectioribus accidẽtibus perficeret. Non tamen poteſt aliquid idẽ numero uel ſpecie eſſe eſſentialiter perfectius ideſt quidditatiue ſpecifice. Vrum autem poſſit ſemper i iſinitum quacunq; ſpecie data facere ſpeciem meliorem,de hoc primo notandum.ꝙ utraq; pars ſuſtineri poteſt ſcilicet ꝙ deus in infinitum ſemper poſſit facere ſpeciem meliores ſicut ſemper poteſt in infinitũ augere qualitatem intenſibilem et remiſſibilem.Similiter ſuſtineri poteſt ꝙ deus non poteſt in infinitum producere meliorem ſpeciem . Sed hic nunc nihil aſſero,tamen de mente doctoris eſt ꝙ deus poſſit producere actu infinitum,quia ſepe ſupra dicit.ꝙ deus actu intelligat infinitum in numero, ſimiliter ꝙ infinitum potentiale intelligat non ſecundũ modum ſue infinitatis ſed ſimul actu. Si ergo deus intelligit ergo non includit contradictionem ad eſſe uel fieri,quia intelligere includens contradictionem nihil eſt intelligere.Secundo notandum.ꝙ in eadem ſpecie licet non quidditatiue ſpecifice tamen eſſentialiter unum indiuiduum eſt nobilius et perfectius alio,ut in albedine patet.Nam gradus intenſiuus eſt modus intrinſecus eius et eſt de eſſentia eiꝰ, et patet ꝙ una albedo eſt intenſior alia,ergo eſſentialiter una eſt perfectior alia. Similiter uidetur ꝙ in omni ſpecie quodlibꝫ indiuiduum ſit eẽntialiter aliud ab alio,non tamen ſpecifice aliud, quia cũ in nullo ĩdiuiduo ſit idẽtitas accidẽtiũ ſicut in alio ĩdiuiduo et cũ illa accidentia naturaliter cauſentur a ſubſtantia illius indiuidui cuius ſunt,ſeqtur ꝙ nec eſt idẽtitas ſubſtantialis inter quecũq; indiuidua,et per ꝯñs apparet illa opinio ꝓbabilis ꝙ ſic inter ſpẽs eſt ordo eẽntialis ſpecificus ſic inter indiuidua ſit ordo eẽntialis indiuidualis,et ita totũ uniuerſum ſit ordinatus eſſentialiter ad deũ et inter ſe. Tertio notandũ.ꝙ proprie inter naturas ſpecificas nulla aliã excedit quãtitatiua proportione et hoc uel geometrica uel arithmetica,ita ꝙ nec i dupla nec in tripla etc.quia oẽs ille ꝓportiones ſunt ſolũ in quantitatibus,iõ proprie nulla equalitas nec maioritas uel minoritas eſt in ſpeciebus nec earũ indiuiduis niſi in genere quãtitatis. Quarto notandũ.Cũ nulla ſit diſtantia inter aliquid et nihil ideo ſl'm ẽ,ꝙ aliqui dicũt ſpẽs rerũ diſtingui a non gradu et nõ perfectione quia nõ diſtat certa proportione a nihilo. Similiter nõ poſſunt cõſiderari gradus eſſentialis perfectionis per acceſſum maiorẽ uel minorẽ ad ſummũ.ſ.deũ,quia nulla eſt ꝓportio inter deum et creaturas,quia deus diſtat in iſinitũ a ſumma creatura poſſibili,ideo nullus eſt acceſſus ad eũ uel receſſus.Cũ ergo cõiter dicatur ꝙ oĩa ſunt magis uel minus perfecta ꝑs ꝙ magis uł minus accedũt ad deum nõ poteſt intelligi ꝑm gradus perfectiõis cũ ſit diſtantia infinita,ſed ſi debet eẽ uerũ oꝫ ꝙ ĩtelligatur de predicatis uniuoce cõuenientibus deo et tali creature, ideſt cui perfectiora predicata cõueniũt que etiã deo conueniũt.Nã deo multa predicata conueniunt quorum unum ex ratione ſua formali eſt perfectius alio licet in deo oĩa ſint infinita,et ſic omnia equalia,ut in deo eſt intellectus,uoluntas,bonitas,ueritas,entitas,actualitas etc.Res create que habent perfectiora predicata inter illa dicũtur plus accedere ad deũ et habẽs imperfectiora dr̃ recedere a deo. ¶ CVM aũt queritur in lr̃a utrũ deus poſſit aliter facere res etc. Arguitur.In oppoſitũ ſic.Titulus queſtionis non includit cõtradictiones,nec neceſſarium eſt, ergo titulus queſtionis eſt uerus.¶ Doctor r̃ndet ꝙ de potentia abſoluta uerũ eſt, nihilominus tñ ſi ageret cõtra ſtatutum a ſe ordinate ageret ſicut dictum eſt in corpore queſtionis.

DISTINCTIO. QVADRAGESIMAQVINTA

IAM DE VOLVNTATE DEI ETC.HEC EST DISTINCTIO. 45.huius primi libri.In qua doc. mouet hanc queſtionẽ.Vtrũ deus ab eterno uoluit alia a ſe .i.dilexerit alia.i. creaturas. Termini ſunt ſupra declarati. ¶ Corpus aũt huius queſtionis conſiſtit in tribus dictis. Primũ . Habens perfectũ principium agendi ut eſt intellectus et uoluntas põt operari circa omne obiectũ illius principii .Cum ergo omne ens ſit obiectũ utriuſq; potentie,ut patet diſtinctiõe.3.ideo põt deus habẽs utrãq; potẽtiã opari circa oẽ ens,quia aũt omnis creatura eſt ens , ergo deus circa omnem creaturam habet uelle et intelligere. Secundum. Deus non poteſt aliquid ex tempore uel de nono uelle quia hoc non poteſt eſſe ſine mutatione, ſed deus nullo modo eſt mutabilis nec obiectum uolitum eſt mutabile, quia non habet eẽ reale quod poſſet mutari, cum habeat tantum eſſe in uolitione diuina, et ſic tantum eſt ens rationis.Ex hoc ſequitur ꝙ ab eterno deus uult omnia. Tertium. Volitio eſt duplex.ſ.ſimplex et efficax prima eſt omnium quia cõplacent deo omnia poſſibilia ſiue nõ includentia cõtradictionem,nõ tñ uult oĩa ponere in eẽ reali,ideo ſolum aliqua que uult ponere in eſſe reali uult ſecũdo mõ. Sed quia oppoſita formaliter non pñt formaliter ineſſe

eidem,ideo non poteſt deus ſimul uelle utrunq; oppoſitum uni ſubiecto cum non ſit poſsibile. ¶ Sed in principio queſtionis arguitur ſic. Si deus ad eterno uoluit alia a ſe, ergo habuit relationem realem ad creaturam quod impoſsibile eſt diſtinctione.30. ergo et antecedens eſt impoſsibile, probatur cōſequentia. Prius deus uult aliquid q̄ ſe intelligat uelle, quia prius uoluntas determinat ueritatem contingentis propoſitionis q̄ intellectus intelligat eam eſſe ueram, ergo et deus ut uolens prius habet relationem ad obiectum uolitum q̄ intellectus intelligat, ſed omnis relatio que ineſt ante actum intelligendi eſt realis, ergo illa relatio dei uolentis ad creaturam uolitam eſt realis. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doctor notat primo.ꝙ deus non neceſſario habet relationem ad obiectum uolitum, ſed bene ecōuerſo obiectū uolitum habet relationē ad deū uolentem ut abſolute uult, ut dictū eſt diſtīctiōe.30. deus ſub ratione abſoluta terminat relationem creature ad ipſum. Secūdo notat.ꝙ ſicut intellectus diuinus producit res in eſſe cognito ſic uoluntas in eſſe uolito quod nullū eſſe reale eſt, ſed ſolū ſm quid ſiue rationis, in illo aūt eſſe rationis fundatur relatio ad deū uolētē que relatio cū fundamētū eius n̄ ſit ens reale n̄ ē realis. Sed quia hoc nomē ratio, uidetur ſtricte ſumi pro itellectu et per conſequens relationes cōſequentes res in eſſe cognito tātū dicerentur relationes rōnis, ideo doctor dicit. Omnes relationes conſequentes obiecta nō in eſſe reali debent dici relatiōes rationis large, proprie tamen alique dicuntur rationis, alie uoluntatis, alie phantaſie. Notandum etiam cum doctor dicit in littera de compatione nō intelligit de actu collatiuo, quia ſicut dicit in quarto diſtinctione prima. Illa comparatio de qua loquitur eſt ipſa relatio rationis. Et ſpecialiter hic patet, qa doctor ſupra diſtinctione.36. expreſſe dicit ꝙ ille ſit ordo. primo ſit intellectus. ſecundo intellectio et in ea idolum rei intellecte. tertio in illo cognito eſt relatio ad diuinū īntellectum. Ex quo patet ꝙ abſq; actu collatiuo in obiecto ſtatim eſt relatio ad deum cognoſcentem, ideo comparare illud eſt ex conſequenti relationem cauſare, quia cauſato obiecto in eſſe cognito uel uolito ſtatim ſequitur illa relatio et ſic potentia cauſans i tali eē dicitur comparare. Sed quia tale cauſare eſſet in omni potentia uitali, et doctor uidetur diſtinguere inter potētias collatiuas et non collatiuas ideo notandum ꝙ in ꝓpoſitionibus et orationibus relationes rationis cauſantur ſuo mō a potentiis collatiuis et per actum collatiuum ideſt per actum compoſitiuum extremorum, nec tamen nego ꝙ ſi potentia aliqua comparet unum alteri ꝙ ex hoc non reſultet relatio rationis, quia parua eſt entitas relationis rationis et ſufficit eſſe imaginabile quod dam ſequi, immo ſufficit ad ens rationis non includere contradictionem. Et quia non eſt contradictio poſt actum collatiuum imaginari aliquam relationem remanere que ſit cauſata actu collatiuo, ideo poteſt bene dici ꝙ actu collatiuo cauſetur aliqua relatio rationis ſed quaſi nulla relatio rationis de qua nos mō loquimur ſic cauſatur, ut ſepe ſuperius tactum eſt. Cauſare ergo in obiecto ſuo relationem rationis et comparare, eſt ipſum obiectum in eſſe cognito uel uolito cauſare, et tunc abſq; aliquo alio actu ſequitur in obiecto illa relatio rationis ad potentias producentem. Nec neceſſe eſt ꝙ ad hoc ꝙ deus habeat relationem rationis ad obiectum cognitum uel uolitum ꝙ ſpecialiter comparet ſe ad illud obiectum ſed ſufficit ꝙ producat hoc obiectum in tali eē, et tunc in quarto ſigno eſt relatio rationis ecōuerſo dei ad illud obiectum ſic productum. Ad argumentum ergo non ſequitur, non eſt relatio intellectus, ergo non eſt relatio rationis, quia relatio rationis capitur large pro omni relatione cuiuſcunque potentie uitalis.

DISTINCTIO. XLVI.

HIC ORITVR QVESTIO ETC. HEC EST DISTINCTO. 46. huius primi libri. Circa quā doctor mouet talem queſtionē. Vtrum uoluntas beneplaciti dei ſemper ipleatur. ¶ Pro declaratione terminorū notandū primo.ꝙ uolūtas in propoſito capitur dupliciter. Vno mō proprie pro ipa uolūtate dei abſoluta infinita. Alio modo improprie pro actu uolūtatis, et hoc dupliciter. Primo pro uelle efficaci et ſic dicitur bene placitum dei ſiue uoluntas beneplaciti. Secundo pro uelle ſimplici ſiue nō efficaci, et ſic dicitur uoluntas ſigni, et eſt quintuplex .ſ. preceptum, conſilium, prohibitio, operatio uel impletio, et permiſsio et dicūtur ſigna et nō efficax uoluntas. quia non abſolute et ſimpliciter uult habere ꝙ illa fiant, ſed ſi fiant remunerabit facientes, uel omittentes ſm ꝙ fuerit ſignum. Poſſumus enim imaginari deum quatuor uel quinq; modis aliquid uelle. Primo ꝙ aliqd fiat, et ſic eſt preceptum. Secundo aliquid non fieri, et ſic eſt ꝓhibitio. Tertio nec fieri nec non fieri abſolute, ſed ſi fiat expedire uel bonum eſſe, et ſic eſt conſilium. Quarto nec abſolute fieri nec non fieri, ſed nolle prohibere, uel licere fieri, et ſic eſt ꝑmiſsio. Quinto omnino uelle fieri, et ſic dicitur implectio, et illud coincidit cum uoluntate beneplaciti. Si quis uero uoluerit diſtinguere uoluntatē beneplaciti ab impleſtione, dicat ꝙ uolūtas in ſe ſit uoluntas beneplaciti. ¶ Notandū ſecundo, ꝙ illa quinque ſigna nō capiuntur pro ipſa re facta, ſed ēt pro uolitione diuina, interiori et ſic permiſsio eſt tm̄ de licitis et nō de peccatis, ideo notandū ꝙ permittere aliquid poteſt dupliciter itelligi. Vno modo quia nec precipitur nec prohibetur nec conſulitur, ſed indulgetur, et ſic eſt proprie ſignum diuine uoluntatis ſiue uolitionis, quia uelle poſitiuū requirit. Alio mō quia nec precipitur nec prohibetur nec cōſulitur nec indulgetur, ſed ſolū nō uult impedire, capiendo nō uelle pure negatiue, et ſic non proprie eſt ſignū diuine uolitionis et eſt reſpectu peccatorū. ¶ Tertio notandum.ꝙ aliquando aliud precipitur et aliud itenditur ut patet de Abraam ut filium ſuum immolaret nam non fuit intentio dei ut fieret illud quod precepit. Aliquando prohibuit fieri quod tamen uoluit fieri ut prohibuit ſanatos dicere tamen uoluit ꝙ dicerent, ſed per hoc innuit ꝙ deberet propriam laudem quilibet fugere. In conſilio etiam non eſt obligatio ad id quod forma conſilii innuit, ſed quod habet intentio precipientis. Verūtamen. Abraam tenebatur uelle implere formam precepti. ¶ Quarto notandū.ꝙ uoluntas apud antiquos doctores eſt duplex .ſ. antecedenſ et cōſequens. Voluntas antecedens ſm ſanctū Tho. eſt uolūtas ſm quid. Voluntas aūt conſequens eſt uoluntas ſimpliciter uel efficax, ſed Sco. dicit ꝙ uolūtas an̄s ſit dare omnia requiſita ad aliqd habendū uel acquirēdum, ſicut ſunt nobis data precepta ꝓhibitiones cōſilia, dona naturalia, gratuita et ſocietates et gubernationes, et doctrine etc. Sed uoluntas conſequens eſt uelle dare primū ꝓpter merita ꝑcedētia. Ochaz cōcordat in uolūtate antecedente, ſed dicit uolūtatē cōſequentē eſſe efficacem uolitionē ponendi uolitum in eē. ¶ Quinto notandū.ꝙ non ſemper impletur uoluntas ſigni, qa deus multa precipit que nō fiunt. Diſtinguendum tamen ꝙ implere dei preceptum eſt dupliciter. Primo ad intentionem mandantis et ſic ſemp ipletur, qa ſignificatur ꝙ creatura dꝫ aliqd facere, et uerum eſt ꝙ debet facere. Secundo ꝙ fiat illud qd intendit mādans et ſic non ſemper impletur, quia aliquando et pro magna parte non fit illud quod deus precepit fieri, nec propter hoc ꝑceptū eſt falſum ſignū, qa ſignificat ꝙ deus uelit nō ſignifi

cat ꝙ illud uolitum fiat. Patet ex hoc ꝙ preceptū non eſt efficax uoluntas dei. Similiter dicatur de prohibitione. Sexto notandum. ꝙ uoluntas antecedens non ſemper impletur, quia de⁹ uult omnes homines ſaluos fieri, uoluntate antecedente, et tamē non omnes ſalui fiūt. Poteſt tamen dupliciter intelligi uoluntatem antecedētem impleri, uno modo ꝙ illa adiutoria et dona dētur ratione quorum dicitur uoluntas antecedens, et ſic ſemper impeltur quando illa dona dantur. Alio modo ꝙ ulterius conſequatur ille cui dantur illud propter qđ dantur. i. eterna felicitas illo modo non ſemper impletur. Quando enim talis non conſequitur eternam felicitatem tunc dicitur uoluntas antecedens non impleri. Septimo notandū, ꝙ uoluntas dei beneplaciti capiendo pro uolitione efficaci ſemper impletur. illo modo nō ſtat ꝙ deus aliqd efficaciter uelit eē uel fieri et ꝙ non ſit uel ñ fiat uel ꝙ nolit illud eſſe uel fieri. Similiter impoſſibile eſt aliquid eē uel fieri niſi deus efficaciter uelit illud fieri uel eſſe.

¶ Conſiſtit ergo corpus queſtionis huius in quinq; dictis. Primum. Vuolūtas dei efficax. i. beneplaciti ſemper debet impleri. i. neceſſe eſt ꝙ ſemper impleatur, et impoſſibile eſt ꝙ nō impleatur. Secundum. Volūtas omnipotens pōt ſimpliciter ponere omne poſſibile in eſſe, eo modo quo ipſa poſſunt fieri. Tertium. Quando diuina uoluntas determinatur ultima determinatiōe ad aliquid fieri uel eſſe. i. efficaciter uult ꝙ ſit uł fiat, hoc fit uł eſt ſine omni dubio. Quartū. Velle aliquid ultima determinatione eſt uolūtas beneplaciti, et ſic pȝ ꝙ ſm Scotū efficax uolitio ad aliquid eſſendum uel fiendum eſt uolūtas beneplaciti. Ergo impletio quod eſt quartum ſignum diuine uoluntatis non eſt diſticta a uolūtate beneplaciti. Quintū. Si aliqua cā ultimate determinatur ad aliquem effectū cauſandū et non cauſat hoc poteſt tripliciter eſſe, primo quia non pōt. ſecundo quia eſt impedita ab alio. tertio quia ē mutabilis et qđ hodie placet, cras diſplicet. Deus autem nec eſt impotens, nec īpedibilis ab alio nec mutabilis, ideo quicquid ultimate determinat ſe facturum hoc inmutabiliter erit. ¶ CVM ergo queritur utrum uoluntas beneplaciti etc. Pro parte negatiua arguitur primo ſic. i. Thi. 2. Deus uult omnes homines ſaluos fieri, ſed non omnes ſalui fiunt, ergo uoluntas beneplaciti dei nō ſemper impletur. ¶ Pro ſolutione huius argumenti doctor primo notat, ꝙ ly omnes diſtribuit diſtributione accomoda ideſt illis qui determinant terminum diſtributū diſtributione accomodata, quia ly ſaluos determinat homines, et ſic oēs homines ſaluos fieri eſt omnes homines qui ſalui fiunt. Eſt ergo ille ſenſus ꝓpoſitionis, Omnes homines qui ſalui fient uoluntate dei ſalui fient. Secundo notat. ꝙ illa auctoritas melius exponeretur de uoluntate antecedente. Tertio notat. ꝙ illa auctoritas debet ſic exponi, deus q̄tum eſt de ſe uult omnes homines ſaluos facere, quia quicquid ipſe ad hoc debet facere et neceſſarium eſt hoc ipſe facit. Naȝ dat omnibus hominibus dona naturalia quantum ſufficiunt ad acquirendam uitam beatam, quibus autem non dat ut paruulis et amentibus illis dat per ſacramenta habitus ſibi neceſſarios et pro eis paſſionis ſue meritum expendit. Similiter deus dat hominibus leges rectas, que dirigunt uoluntatem hominum ad iuſte agendum, et bene. Preterea. dedit omnia adiutoria communia ſicut ſunt ſacramenta etc. et per hoc ꝙ homini dat talia dicitur deus antecedenter uelle hominem ſaluum facere ideſt dat ſibi oīa requiſita, ſi hō uult donis et gratie dei cocoperari. ¶ Secundo arguitur. Chriſtus dicit Math. 23. Se uoluiſſe congregare filios iſrahel uel hieruſalem, et ipſa noluerit, ergo non omne quod uult deus impletur. ¶ Doctor dicit magiſtrum exponere illam auctoritatem qui uult ꝙ ille ſit ſenſus. Quos congregaui mea uoluntate congregaui.

DISTINCTIO. QVADRAGESIMASEPTIMA

VOLVNTAS DEI SEMPER eſt ETC. HEC EST DISTINCTIO 47. huius primi libri. Circa quam doctor mouet hāc q̄ſtionē. Vtrū permiſſio diuina ſit aliqs actus diuine uoluntatis. Termini ſunt declarati in diſtinctione precedēti. ¶ Corpus ergo q̄ſtionis ꝯſiſtit in tribus dictis. Primum. Actus uoluntatis poſitiuus eſt duplex. Primus eſt uelle aliquid ſiue diligere uel amare. Secūdus eſt nolle. i. odire. Et quādo illi actus ſunt circa idem obiectū tūc ſunt contrarii. Vterq; aūt eſt duplex. ſ. efficax quo uoluntas non ſolum uult ſed ſi pōt cum effectu ponit uolitum in eſſe ſi eſt uolitio uel impedit ſi eſt nolitio efficax, et remiſſa qua nō ita efficaciter ſe hēt uoluntas, ſed ſi placet ſibi aliqd non ideo uult ponere in eſſe, uel ſi diſplicet non ideo uult impedire. Secundū. Permiſſio in nobis eſt uolitio remiſſa ſiue ſignū uolitionis remiſſe quādo. ſ. mihi diſplicet aliqd ſed nolo impedire, ita ꝙ permiſſio tria requirit. Primū eſt ꝙ permiſſum ſit malum uel male fiat. Secundū ꝙ ſciatur ꝙ ſit tale. Tertium ꝙ non uelim prohibere, ſicut ergo nolitionis remiſſe ſignū eſt permiſſio ſic uolitionis remiſſe ſignum eſt conſiliū ſiue perſuaſio ſiue monitio, et nolitionis efficacis ſignū eſt prohibitio, et uolitionis efficacis ſignū eſt adimpletio, hec in nobis. Tertium. In deo idē actus numero eſt nolle et uelle, et nulla eſt diſtinctio uel contrarietas in illo actu. Eſt ergo una opinio ꝙ oīa ſupra dicta ſint ī deo rᵘ obiectoꝝ ita ꝙ aliqua uelit efficaciter alia remiſſe aliq̄ nolit efficaciter uł remiſſe. Sȝ ē alia opinio q̄ dicit ꝙ cū nolle aliqd et ñ ꝓhibere, ſit quodāmō triſtitia uel ſaltē cū aliq̄ īperfectione uoluntatis, ideo dicit ꝙ permiſſio diuina eſt pura negatio uolitionis. ſ. non uolendo prohibere illud, quod fit cōtra preceptum, uerūtamen uoluntas diuina pōt uelle ꝙ nō uelit ꝓhibere, ſed illud uelle nō eſt permiſſio, ſed per ipm̄ dicitur de⁹ uelle ſinere illum peccare uel uelle nō prohibere, eo mō quo dictū eſt de Iuda diſt. 41. ¶ CVM ergo queritur, utrū permiſſio etc. Pro parte affirmatiua arguitur, quia aliter non poſſet deus certitudinaliter cognoſcere hunc peccaturū. Nā quia aliquid circa ipm̄ facit per hoc ſcit ꝙ iſte peccabit. Doc. rñdet ſicut dixit diſt. 41. ꝙ deus ſcit ſe cooperaturum ad ſubſtratum actus prohibiti, non ad peccatum formaliter, uel non cooperaturum ad actum quem tenetur elicere.

DISTINCTIO. XLVIII.

SCIENDVM QVOQVE EST ETC. HEC EST DISTINCTIO. 48. et ultima huius libri. Cuius materia eſt utiliſſima et magna. Doc. tñ multuȝ breuis ē eo ꝙ alibi de morali materia multū dixit. Et circa hāc diſtin. mouet talē. q. Vtrū uolūtas creata ſit bona moralr̄ q̄ñcūq; ꝯformat uolūtati īcreate. Termini ſunt declarati pro pte ſupius p̄ter creata et increata, de qbus ī 2° lib. dicet. Vuolūtas declarata ē diſt. 10. bonitas moralis fo. ii8. co. 2. cōformitas in. q. de praxi. Ad ulteriorē tñ materie huius diſt. elucidationē. Notādū primo ꝙ uolūtas creata p̄t dupr̄ accipi, uel pro potentia uolitiua uel actu uolendi, et horum actuū quidam precedunt quodāmodo naturaliter eo ꝙ precedūt deliberationem, aliqui ſequuntur. Notandum ſecundo ꝙ cōformitas de qua in propoſito eſt in actibus, et queſtio noſtra principaliter debet intelligi de actibus ſequentibus deliberationem

quia precedentes non ſunt ita plene in noſtra poteſtate ſicut ſe quentes. Tertio notandū, ꝙ uolūtatem noſtrā difformari diuine uolūtati pōt dupliciter itelligi. Primo ꝙ noſtra uoluntas ſit aliqualiter diſpoſita et deus nolit illā diſpoſitionē nolitione efficaci. Et hoc includit cōtradictionē. Secūdo ꝙ ſit aliqualit̄ diſpoſita et deus uolitione remiſſa uelit illā ſibi nō ineſſe, illo modo multi ſe difformāt uolūtati diuine. Quarto notandū, ꝙ creatura intellectualis cōformat ſe uolūtati diuine, qñ nihil hꝫ qḋ deus nō uelit eā hr̄e, nec caret aliquo quod deus uult eā hr̄e, uolūtatē aūt creatā eſſe cōformē diuine i uolēdo et nō uolēdo, eſt nullā uolitionē hr̄e quā tenetur nō hr̄e, nec aliqua carere quam tenetur hr̄e. Q̄nto notādū, ꝙ rectitudo uolūtatis create eſt cōformitas ad uolūtatē diuinā. Obliqtas uolūtatis create eſt difformitas ad uolūtatē diuinā. Sexto notādum, ꝙ uolūtas creata ſic tenetur ſe uniuerſalit̄ ꝯformare uolūtati diuine ut uelit uel nolit quicqd deus uult eā teneri uelle et itilligitur de uolūtate uolēte uel nolēte, qa uolūtas puuli ē recta et tñ nihil uult. Similiter uolūtas adulti hñtis uſum rōnis eſt recta qñ nihil actu uult, in quo caſu illa rectitudo et conformitas nulla res eſt et ideo nō eſt res diſtincta a uolūtate cōformi. Septimo notandum, ꝙ uolūtas creata nō ſic tenetur ſe diuine uolūtati cōformare uniuerſalit̄ ut uelit quicqd deus uult eā uelle. Nā uoluntatem creatā uelle quicqd deus uult poteſt dupliciter intelligi. Vno° diſtincte et i pticulari, illo° nō obligatur uolūtas creata quia nō omne tale cognoſcit. Alio° confuſe et in uniuerſali, et tunc idem eſt ſicut ſi diceretur, uolūtas tenetur uelle iſtā ul̄es, quicqd deus uult eſſe uel fieri ſit uel fiat. Et tūc ſeqtur ꝙ ul̄em aliqs teneretur uelle et aliquā pticularē nō, ut de filio reſpectu patris iterficiēdi. Preterea, deus uult nos uelle cōſilia et tñ non obligamur ad ea. Similiter faciens opa ꝓhibita deus uult talia opera, qa coopatur talibus opibus et cauſat ut cauſa prima et tñ nō uult ꝙ creatura uelit illa opa. Deus temen nō uult peccatum annexū. Octauo notandum, ꝙ uolūtas creata nō obligatur uniuerſalit̄ uelle quicqd ſcit aut uidet deū uelle, qa multi uiderēt ſe dānandos etc. et tñ non obligatur uelle. Similit̄ ſi reuelatur alicui ꝙ ſit reprobatus ad quod ſeqtur i bona ꝯña ꝙ erit finaliter peccator quod nullus debet uelle. Preterea, de⁹ poteſt oñdere itellectui ad aliqd ipm hominē obligari, et tamen nolit coopari uolūtati ut exequat̄ illud, i hoc tñ caſu non peccaret. Nono notandū, ꝙ uolūtas creata tenetur nihil uelle ꝯ legē diuinam. tñ pōt uelle cōtra uoluntatē diuinam. Nam non oīs uoluntas uel uolitio eſt lex, ut credere articulos fidei eſt lex, et contra illam nō debet nec licite poteſt uolūtas creata, ſed ꝙ pater meus ſit ſaluādus uel ego dānandus nō teneor uelle, quia nō eſt lex ſed uolitio ſimplex. Decimo notandum, non quilibet tenetur uelle omne bonū, qa ſepe uolēdo bonū peccaret quis ut uolendo me perpetuo dānari eſſet bonū ſi deus dānaret me ſed ego non debeo uelle, ſed teneor uelle ſalutem et nolle dānationem. Vndecimo notandū, ꝙ ſi deus reuelaret alicui ipm eſſe reprobatū, nō debet credere tali reuelationi niſi ſit certus oio ꝙ deus imediate et ſentētialiter reuelaret, adhuc tñ tenetur orare ꝓ ſua ſalute et uelle ſe ſaluari qa non abſoluitur ille ab obligatione qua prius tenebatur. ſ. orare ꝓ ſe et aliis et toto corde querere ſalutem. Eccleſia aūt nō orat pro dānatis qa nō obligat̄ orare pro eis nec prodeſſet, ſed nō prodeſſe nō ſufficeret ad nō orandum pro eis ſi eſſet obligata pro eis orare. ¶ Corpus autem huius queſtionis cōſiſtit i tribus dictis. Primum. Actus bonus moraliter requirit oēs circūſtantias ineſſe et adeſſe actui que a recta rōne dictantur debere ineſſe, et ſi una taliū deeſt actus eſt malus. Dico ſignāter q̄ a recta rōne dictatur debere ineſſe. Nā ſunt aliq̄ circūſtantie q̄ ſi aſint faciūt aliqd ad actus bonitatem, ſi nō aſint nō uiciant actum ut orare in eccleſia et ſtādo, bonū eſt, ſed ſi i domo et ſedendo fiat nō eſt malū. Secūdum. Dato caſu ꝙ uolūtas creata omnino ſicut ſibi eſt poſſibile eſſet cōformis uolūtati diuine et in oībus, adhuc nō oporteret ꝙ uolūtas creata eſſet ita bona ſicut diuina, quia non eedē circūſtātie cōueniūt uolitioni diuine et create, quia diuina infinite uult creata ſolum finite. Tertiū. Dato ꝙ creata uolūtas i actu et obiecto conformetur uoluntati diuine, adhuc non ſufficit niſi in omnibus circūſtantiis ſibi conformetur quod non eſt poſſibile. Et ſic pars negatiua queſtionis eſt tenenda, qa alia eſt bonitas moralis actus uolūtatis create et alia diuine uoluntatis.

¶ CVM ERGO QVERITVR. Vtꝝ uolūtas creata etc. Arguitur ꝓ parte affirmatiua ſic. Intellectus creatus eſt uerus quando conformatur itellectui diuino, ergo ſimiliter eſt de uolūtate, cōſequētia patet per locum a ſimili. Doctor reſpōdet ꝙ non eſt ſimile, quia ueritas ſolum dependet ab obiecto quādo ergo intellectus intelligit ſicut obiectum ſe habet tunc eſt uerus, non ſic autem bonitas moralis. Nam non dependet tantum ab obiecto ſꝫ etiā ab aliis circūſtātiis. Et ſic ē finis primi libri.

¶ HEC DIXERIM SVB Proteſtatione in principio dicta, et quātum mihi apparuit eſſe de intentione doctoris.

¶ EXPLICIT EXACTA EXPOSITIO ET SVBtilis ſubtiliſſimarum Sententiarum quas Doctor Subtilis in primū Librum ſuum circa Magiſtrum Petrum Lombardum in unum cōgeſſit, Ordinaria Lectura ordinarie facta in cōuentu Fratrū Minoꝝ in alma uniuerſitate Tibigneñ. Anno ſalutis. M.CCCC. XCVIII. Die. XXIIII. Martii.

FINIS.

LAVS ET GLORIA OMNIPOTENTI DEO.

¶ INCIPIT INDEX PVNCTORVM HVIVS LIBRI PER FOLIA ET COLVMNAS.

A

ABBATIS IOACHIM SENTENTIA DE TRINITATE PERſonaꝝ ponit. folio.88.co.2.
Ablatiui cōſtructio. folio.41.col.1.fo.94.col.1.
Abſolutū ut abſolutū pōt ꝯcipi ſine rᵘ.fo.3.4.c.2.
Oē abſolutū utrū poſsit realr ſepari ab alio.fo.41.co.3.et.4.
Abſolutum dicitur aliquid dupliciter. fo.79.col.2.
Abſtractio eſt duplex. fo.37.col.1.55.col.1.
Abſtrahunt different intellectus et uoluntas. fo.37.col.2.
Abſtractiui qui ſint. fo.78.col.1.
Quid ſit ultimate abſtractum. fo.88.col.3.
Quomodo intelligatur regula de ꝓdicatione de ultimate abſtractis. fo.88.col.3.
Quotuplex ſit abſtractio. fo.88.co.3.4.et.fo.89.col.1.2.
Abſtractio quid ſit. fo.89.col.1.
Abſtractio diuerſimode eſt ī diuerſis. fo.89.col.1.
Abſtractū et ꝯcretū idē ſignificāt. fo.87.co.3.fo.125.co.3.
Qui ſint mōi ſignificādi diuerſi abſtracti et ꝯcreti.fo.125.c.3.
Quid poſsit abſtrahi ab īdiuiduis fo.128.co.4.
Acceptio pſonaꝝ qd ſit fo.6.co.2.fo.18.co.2.fo.150.co.3.
Acceptatio diuine uoluntatis reſpectu quoꝝ ſit et a quo ſit et ad qd primo et ſecūdo ſit et quō poſsit ſciri fo.6.co.2.
Acceptatio eſt duplex fo.120.co.4.fo.121.co.2.
Quō actus et nā acceptētur ad uitā eternā fo.120.co.4.
Vtrū actus ſit dignus uita eterna fo.120.co.4.
Accñs nūqꝫ hꝫ cām materialē et formalē fo.17.co.2.
Accidens eſt duplex fo.53.co.3.
Accidens capitur dupliciter fo.107.co.1.
Actio non eſt in agente ut imperfectum eſt fo.135.co.2.
Actio capitur dupliciter fo.132.co.2.
Actionem creature impedire quid ſit fo.6.co.1.et.2.
Actio qd ſit, ſilr factio fo.17.c.1.et.2.f.92.c.2.f.27.c.1.f.86.c.3.
Actio quomodo differat a factione fo.7.col.1.et.2.fo.92.co.2.
Actio quare dicitur actio fo.17.co.1.et.2.
Quomodo cauſetur neceſsitas in actione fo.42.co.1.
Que actiones ſint eiuſdem rationis fo.86.col.4.
Actiuū ꝑintelligitur paſsiuo fo.90.col.3.
Oīs forᵃ ſufficient elicitiua actiōis ſi p ſe ē p ſe agit fo.93.c.1.
Nō ſemp ad unā actionē ſufficit unū ſuppoſitū fo.102.col.4.
Actio quod ultimate denominet fo.110.co.4.
Quō actio denoīet et quō ꝓdicatiōes fiāt ī ea fo.110.co.4.
Actiuū et paſsiuū nālia pñt duplr cōſiderari fo.10.col.3.
Nō ſemp ad unā actionē ſufficit unū ſuppoſitū fo.110.col.4.
Vtrum illa ſit uera actio eſt ſuppoſiti fo.110.col.3.
Actus eſt duplex et qd ſit quilibet fo.7.c.2.fo.39.c.4.
Quādo res dicat eſſe in actu primo uel ſecūdo fo.7.col.3.
Actus in homine eſt triplex fo.21.col.3.
Actuū excellētia īter ſe oſtendit fo.23.co.3.fo.38.co.1.
Actus dupliciter dicitur bonus fo.24.col.1.
Actus dupliciter dicitur moralis fo.24.col.1.
Actus uoluntatis eſt duplex fo.24.co.2.
Vtꝝ poſsit idē actꝰ manerē obiectis uariatis fo.37.c.2.f.37.c.4.
Actuum differentia ſpecifica qualis ſit fo.38.col.1.
Actus capitur multipliciter fo.39.col.4.
Voluntas habet quatuor actus fo.40.co.2.
Actus intellectus qui et quales ſint fo.40.c.2.et.3.
Actus uoluntatis eſt duplex et qd ſit quilibet fo.42.col.2.
Actus cōmuniter eſt poſterior fo.51.col.2.
Actus ē duplex fo.56.co.3.fo.64.co.4.fo.84.co.2.fo.85.c.2.
Quomodo actus diſtinguant potentias fo.40.c.2.et.3.
Actū eſſe ſilitudinē obiecti pōt duplr ītelligi fo.83.co.3.
Actus ſecundus quid ſit fo.86.co.3.
Quare actus ſecundi dicuntur actiones fo.86.col.4.
Quomodo actus ꝓducāt habitus fo.86.col.4.
Actus primus ſepe dicitur deus fo.98.col.3.
Actus tripliciter conſideratur fo.11.col.1.
Actus capitur multipliciter fo.117.col.1.
Actum intenſiſsimum habere eſt dupliciter fo.121.col.1.
Quid ordinetur eſſentialiter ad aliquem actū fo.84.col.2.
Vnde ſit intenſio actus meritorii fo.120.col.2.
Adequari alicui eſt dupliciter fo.59.col.1.
Adherere alicui eſt tripliciter fo.43.col.3.
Adiectiuū quō ſubſtātiuetur fo.87.co.2.fo.110.co.3.
Adiectiuū quid ſignificet et qd cōnotet fo.110.col.3.
Affabilitas quid ſit et quot ſint ſpecies eius fo.43.col.2.
Affectio eſt duplex fo.16.col.4.
Affectio eſt triplex fo.44.col.1.
Agens eſt duplex fo.4.co.2.fo.5.co.3.
Agens naturale quid ſit, ſimiliter liberum fo.4.co.2.fo.5.co.3.
Vtrum ſemper naturali agenti correſpondeat naturale paſſiuum et econuerſo fo.4.col.2.
Agens quō differat a faciente fo.5.col.2.
Oē agens p cognitionē ēt eſt agēs p appetitū. fo.5.col.2.
Agentis per cognitionem ſynonyma ponūtur fo.5.co.2.
Agens p cognitionē nō cōuertit cū agēte libero fo.5.col.2.
Agens per libertatem eſt duplex et quid ſit fo.5.col.2.
Quod agens ſit liberum fo.5.col.2.
Quomodo omne agens perficiatur actione ſua fo.99.col.4.
Vtrum illa cōſequentia ſit bona, hoc agit hic, ergo eſſentialiter eſt hic et localiter fo.139.col.1.
Agere poſt non agere pōt dupliciter intelligi fo.140.co.2.
Nō omne agens agit diſtincte ad finem ſuum fo.5.col.2.
Agens eſt duplex fo.5.co.3.fo.84.co.2.
Agens quid ſit fo.5.col.3.
Agens liberum quomodo ſe habeat ad cauſam finalem ſimiliter naturale fo.5.co.3.
Quomodo intelligatur illa propoſitio omne per ſe agens agit propter finem fo.5.col.3.
Quomodo deus dicitur intendere finem naturalis agentis, ideſt de angelo naturam regente fo.5.co.4.
Quō naturale agēs naturalit appetat finē ſuū fo.5.co.4.
Agēti p cognitionē neceſſaria ē triplex noticia fo.6.co.2.
Agere ex plenitudine perfectionis quid ſit fo.53.co.3.
Agens perfici pōt dupliciter fo.53.col.4.
Difficultas in agendo prouenit ex duobus fo.67.co.3.
Illa ꝓpoſitio agens ē ꝓſtātius patiēte exponit fo.84.co.1.
Agens et patiens pñt duplr accipi fo.84.co.1.
Quid ſit agere ī uirtute alterius fo.84.co.1.
Quod agens pōt in ſe ꝓducere ſuū effectum fo.84.co.2.
Quid ſit perfecte agere fo.105.co.3.
Agere per aliud eſt quadrupliciter fo.105.co.4.
Quid ſit methaphorice agere fo.42.co.3.
Quomodo intelligitur illa diuiſio agens eſt duplex ſcilicet naturale et liberum fo.59.col.1.
Vtrū oē agens neceſſario ſit localit pſens paſſo fo.139.co.1.
Quod agens creatum ſit perfectius fo.139.co.1.
Agnus uidens lupū quō ſe habeat fo.67.co.1.
Aliquid capitur dupliciter fo.44.co.3.
Alio poteſt dupliciter accipi fo.55.col.1.
Quid facit alius in ꝓpoſitione fo.87.co.4.et.126.co.4.
Quomodo differant alius, alter, et aliud fo.87.co.1.
Quō drat aliquid ab ad aliqd ī diuinis fo.89.co.4.

Aliquid capitur tripliciter fo.89.co.4.
Amabile quid ſit et quotuplex fo.43.co.i.
Que ſit ratio amabilitatis in diuinis fo.iio.co.i.
Amicicia quid ſit et quot ſpecies eius et qui actus ei⁹ et quod obiectum eius et que ſit cauſa eius fo.43.c.i.2.3.
Amicus eſt aliquis dupliciter fo.i20.co.4.
Amor eſt duplex fo.43.co.3.
Amor capitur dupliciter fo.ioo.co.i.et.io4.co.i.
Vtrũ amor p̃ſupponat noticiã alicuius et cuius fo.io3.col.4.
Amor eſt proprius et a ꝓpriatũ fo.io4.co.3.
Amor, dilectio et charitas differunt fo.io4.co.3.
Amor in nobis quales relationes habeat fo.i36.co.4.
Analogia ẽ duplex, et quõ põt ſtare cũ uniuocatiõe fo.96.c.2.
Angelorꝫ duratio quanta ſit fo.8.co.2.
Angeli nõ ſunt naturalit̃ beati uel ĩpeccabiles fo.8.col.2.
Angelo accidit ſua intellectio fo.95.co.4.
Animal quid ſignificet fo.3.col.i.
Anima una numero eſt ĩ homine fo.3.col.i.
De aĩa ĩ re ſimplici pñt formari ples ꝯceptus fo.3.col.i.
Quõ aĩa diſtinguatur a potentiis et ecõuerſo. fo.4.co.i.
Vtrũ illud quod fit ab anima fiat ab itellectu fo.4.col.i.
Quomodo anima ſit una res fo.4.co.i.
Quõ ſit principium intellectionis et uolitionis fo.4.co.2.
Quõ aĩa noſtra pro ſtatu iſto cognoſcitur fo.7.col.i.
Quomodo anima fuerit in creatione fo.io.col.3.
Anima quomodo et quibus quietetur fo.34.col.4.
Anima habet duplicem ordinem fo.34.co.4.
In anima eſt duplex mutabilitas fo.76.col.2.
Appetitus quilibet quõ requirat noticiã obiecti fo.5.col.2.
Appetitus materie quid ſit fo.34.col.3.
Quomodo ſatietur ille appetitus fo.34.col.3.
Appetitus materie quid ſit fo.34.col.3.
Appetitus lapidis capitur dupliciter fo.34.col.3.
Vtrũ appetitus naturalis aliqñ quieſcat fo.34.col.3.
Appetitus eſt duplex et quid ſit quilibet fo.42.col.3.
Appetitus naturalis capitur dupliciter fo.44.col.i.
Appetitus et affectus differunt fo.44.col.i.
Quõ appetitus ſenſitiuus et naturalis fruatur fo.44.co.i.2.
Appetitus naturalis quomodo inhereat fo.44.col.i.
Appetitus naturalis uoluntatis eſt duplex fo.49.col.4.
Appetitus quid ſit fo.5o.col.i.
Apprehẽſio quid ſit et quot modis capitur fo.4i.col.i.
Apropriatio in diuinis fit duplici cauſa fo.79.co.i.
Apropriatum capitur dupliciter fo.79.col.3.
Appropriare quid ſit fo.79.col.3.
Quod ſit principale appropriatũ filii ĩ diuinis fo.ii5.col.i.
Aptitudo quid ſit fo.6.col.4.
Aptitudo quomodo differat a poſsibili fo.6.col.4.
Aptitudinale poſsibile et habituale quid ſint fo.2o.col.2.
Arbitrium poteſt dupliciter capi fo.io4.col.3.
Argumentum eſt duplex et quid ſit quodlibet fo.2.co.2.
Modi arguendi ſunt duplices fo.4.co.4.
Logicum modum arguendi contẽnit rethor fo.4.col.4.
Quõ rethor nominet ꝓpõnes argumenti fo.5.col.i.
Rethor habet duplicẽ ſyllogiſmũ et multas ſpẽs fo.5.col.i.
Argumenta Scoti ut cõiter mõ rethorico fiunt fo.5.col.i.
Quod argumentum dicitur achilles fo.84.col.3.
Quõ debeat ſolui argumentum per ſimile fo.42.col.i.
Modus arguendi in relatiuis ponitur fo.i25.col.3.
Quomodo teneat argumentum in cauſa cauſe fo.i25.col.3.
Argumentum a pmutata ꝓportione quõ teneat fo.98.col.i.2.
Quõ ualeat argumẽtũ a pmiſsis de ieſſe ad modalẽ fo.i4o.c.3.
Ars quid ſit fo.4.col.3.
Ars capitur dupliciter fo.4.col.3.
Quomodo artificium habeat eſſe fo.i23.col.2.
Aſſenſus quotuplex ſit et quid ſit fo.38.co.2.3.
Quomodo aſſentiatur cõcluſioni et pmiſsis fo.42.col.i.
Aſſenſus uolũtatis et itellectus quõ differũt fo.42.col.i.
Quotuplex ſit aſſenſus uoluntatis fo.42.col.i.
Aſſenſus itellectus eſt duplex fo.42.col.i.
Vtrũ in itellectu poſsit haberi aſſenſus ꝙ uolũtatẽ fo.i6.col.4.
Aſſerere quid ſit fo.i4i.col.3.
Vtrum chriſtus aſſeruerit falſum fo.i4i.col.3.
Aſtronomia cuius pars ſit et qd cõſideret fo.io.col.4.
Attributũ eſſentialiter qd ſit fo.i5.c.2.i6.c.2.
Attributio quid ſit et ubi ſit fo.i3.co.2.et.i6.co.2.97.co.2.3.
Attributũ capitur dupliciter fo.i7.co.4.et.64.co.3.et.98.co.i.
Attributa quõ cognoſci poſſunt ex creaturis fo.i7.col.4.
Attributũ capitur tripliciter fo.64.col.2.
Attributũ capitur quintupliciter fo.64.col.2.3.
Attributũ quid ſit fo.64.col.3.
Quõ attributa cõtineant omnia fo.98.col.i.
Argumentatio capitur multipliciter fo.i22.col.3.
De retractatione.B.Aug.doctor notat aliꝗ fo.i36.co.3.i42.c.i.
Auicẽna quis fuerit fo.7.col.2.
Autor auctor ſcriptor cõpilator et cõmẽtator qd ſint fo.2.col.2.

B

Beatitudo eſt duplex folio 2.co.4.fo.i2.co.3.fo.69.co.4.
Qualem beatitudinem aſſeruerunt philoſophi et qualẽ theologi fo.5.co.4.et.io.co.i.
Quid includat beatitudo fo.i2.col.3.
Beatitudo dupliciter oſtenditer fo.24.co.4.et.4i.co.i.
Quare beati non poſſunt errare fo.24.col.4.
Beatitudo quid ſit fo.36.col.i.
Quid ſit obiectum beatitudinis fo.36.col.i.
Per quid beatificet pater in diuinis fo.36.col.i.
Vtrũ de⁹ ſit tota cã beatitudinis fo.37.co.2.3.
Vtrꝫ beat⁹ euidẽter ſciat ſe ꝑpetuo beatificãdũ fo.37.col.2.
Beatificãs eſt duplex fo.39.col.3.
Beatitudo ĩ uniuerſali et pticulari qd ſit fo.24.c.3.4.fo.4i.c.i.
Beatitudo ĩ pticulari põt dupl'r cõcipi fo.4i.co.i.
Vtrꝫ oẽs hoĩes neceſſario uelint eẽ beati fo.42.co.i.et.io3.co.3.
Beatorꝫ quies qualis ſit fo.42.col.4.
Vtrꝫ aliqd poſsit beatificari ĩ duob⁹ obiectis totalib⁹ fo.5i.co.3.
Vtrꝫ beatus eodẽ actu uideat deũ et creaturas fo.6i.col.4.
Beatificãs qd ſit et quotuplex fo.ioi.co.3.et.ii6.co.2.
Beatifica fruitio qualis ſit fo.i22.col.i.
Beatus ẽ q hẽt qcqd uult et nihil mali uult exponit̃ fo.i22.co.i.
In quo et quomodo deus beatificetur fo.i36.co.2.
Quõ beatus ſit certus de ſua beatitudine fo.i4i.col.3.
Beniuolẽtia qd ſit et quõ ſe habeat ad amiciciã fo.43.col.i.
Biblia qd doceat fo.i2.col.3.
Quis ſit modus ſciendi in biblia fo.2i.col.i.
Bonum morale quõ fiat fo.23.col.3.
Quare deus dr̃ cauſare p̃ bonitatẽ fo.i8.col.4.
Bonitas moralis in tribus eſt fo.23.col.3.
Quõ talis bonitas diuerſimode ſit in pluribus fo.23.col.3.
Actus dupliciter dicitur bonus fo.24.col.i.
Bonitas moralis fit diuerſimode fo.24.col.i.
Quõ habeat bonitas actus exterioris fo.26.col.2.
Bonitas habitualis hominis dr̃ tripliciter fo.38.col.3.
Bona anime an ſemper ſint ad ſalutem fo.38.col.3.
Bonitas firmata eſt triplex fo.38.col.3.

C

Per ſe bonum eſt triplex fo.38.col.3.
Bonum propter ſe appetibile eſt duplex fo.38.col.3.
Bona felicitantia habent decẽ cõditiones fo.38.col.3.
Bona exteriora hñt decem cõditiones fo.38.col.3.
Bonitas capitur dupliciter fo.38.col.3.
Bonitas quid ſit fo.38.col.4.
Bonitas eſt duplex et quid ſit quelibet et quomodo ſe habeant ad inuicem fo.38.co.4.
Que bonitas ſit ratio fruitionis fo.38.col.4.
Quomodo triplex bonum ſit amabile fo.43.col.i.
Bonitas apud Boetium quid ſit fo.80.col.3.
Bonitas moralis quid ſit fo.ii8.c.2.ii9.
Quis actus dicitur bonus moraliter fo.ii8.co.2.
Quomodo actus moraliter eliciatur fo.ii8.co.2.
Quis habitus ſit bonus moraliter fo.ii8.col.2.fo.ii9
Quot ſint cauſe actus moraliter boni fo.ii8.co.3.
Bonitas eſt quintuplex fo.i20.col.4.

C

CAPACITAS QVID SIT ET QVOmodo ſatietur fo.44.c.i.2.
Caſus et fortũa q̃re dicãt cãe ꝑ accñs fo.48.c.2.
Caſus et fortuna ad quod genus cauſe reducantur, et quid ſint fo.48.co.2.
Cauſa efficiens p̃ſupponit cauſam finalem fo.5.col.3.
Cauſa finalis quid ſit fo.5.co.3.et.7.co.i.et.23.
Cauſalitas cauſe finalis quid ſit fo.5.col.3.fo.23.fo.42.48.
Cãlitas cãe finał an ſit reał uł rõnis fo.7.co.i.5.c.3.23.42.48
Quõ oĩs effectus poſsit cognoſci ꝑ cauſas ſuas fo.5.col.4.
Cã finalis uł finis ſubſtãtiaꝝ põt duplici uia cognoſci f.5.c.4.
Cauſa per ſe et per accidens quid ſit fo.5.col.3.
Quando noticia omniũ cauſaꝝ requiratur ad noticiam effectus et quando non fo.6.col.3.
Vtrum ſit idem finis primo intentionaliter mouens et ſecundo realiter productus fo.7.col.i.
Quomodo cauſatio impediatur fo.io.col.2.
Cauſe efficiẽtes nõ diſtinguũt effectus ſpecie fo.ii.col.i.
Vtrũ idem poſsit cauſare cõe et particulare fo.i4.col.4.
Vtrum ſint quatuor cauſe reales fo.23.col.2.
Cauſa concluſionis eſt duplex fo.47.col.2.
Cauſatiuitas eſt duplex fo.47.col.3.
Cauſalitas capitur tripliciter fo.47.col.3.
Cauſa exemplaris quid ſit fo.47.col.3.
Quare cauſa libera dicitur exemplaris fo.47.col.3.
Vtrũ deus ſit cã creature ĩ triplici genere cãe fo.47.col.3.
In cauſis ꝑ ſe nõ ẽ ꝓceſſus in ĩfinitũ fo.47.co.4.fo.48.co.i.
Quid ſit infinitas cauſarum eſſentialiter et accidentaliter ordinatarum fo.47.col.4.et fo.48.col.i.
Quomodo poſſet imaginari proceſſus in infinitum in cauſis accidentaliter ordinatis fo.47.col.4.et fo.48.col.i.
Non eſt idem eſſe cauſam per ſe et eſſentialiter ordinataꝫ nec cauſam per accñs et ꝑ accñs ordinatam fo.47.col.4.
Quid ſit cauſa per ſe et per accidens fo.47.col.4.
Quid ſint cãe eẽntialiť et accidẽtaliť ordinate fo.47.col.4.
Quid ſint cauſe alterius ordinis fo.47.col.4.
Sol ẽ cã uniuerſalis quõ intelligatur fo.47.col.4.
Quot cãe et q̃les reqrant ab eũdẽ effectũ fo.48.col.i.
Que cauſe ſimul requirantur et que nõ fo.47.co.4.fo.48.c.i.
Cauſalitas cauſe ĩtrinſece neceſſario dicit impfectionẽ, nõ aũt cauſalitas cauſe extrinſece fo.48.co.i.2.fo.95.co.2.
Quõ cauſe intrĩſece cauſant a cauſis extrĩſecis fo.48.col.2.
Illa cõſequentia eſt bona ſi aliqua cauſa contingenter cauſat ergo deus contingenter cauſat fo.48.co.4.
Quid ſit contingenter cauſare fo.48.co.4.
Vtrũ ſm phũm deus contingenter cauſet fo.48.co.4.
Cauſa actiua eſt duplex fo.50.col.4.
Eſſe agens infinitũ põt dupliciter intelligi fo.50.col.4.
Cauſa capitur dupliciter fo.55.col.i.
Vtꝝ nomẽ cãe debeat uſitari ĩ diuinis f.55.c.i.f.9i.c.3.i34.c.4.
Cauſe plures tripliciť cõcurrũt ad eũdẽ effectũ fo.83.col.4.
Vtꝝ una ꝑtialiũ cãrũ poſsit ĩ ſe hr̃e totã actiuitatẽ fo.83.c.4.
Quõ ꝑ ſe unius effectus ſit ꝑ ſe una cauſa fo.84.co.i.
Dr̃ia duodecĩ nominũ ponũt ꝓductionẽ aliquã dicẽtiũ.f.9i.c.3.
Cauſatio capitur dupliciter fo.9i.col.3.
Cauſalitas materie et forme nõ ẽ ſimpʳ prima fo.95.col.2.
Nõ põt poni unitas ĩcauſato ſine unitate ĩ cã fo.95.col.2.
Quõ deus ĩmutabiliter cauſet et nouiter fo.i00.co.i.
Cauſare neceſſario includit contradictionem fo.i00.col.2.
Quõ cauſa prima plus influat q̃ ſecũda fo.iii.col.3.
Quid deus poſsit cauſare ſine cauſis ſecũdis fo.4i.col.4.
Quõ cuiuſlibet effectus oportet ponere cãm realẽ fo.65.col.2.
Quicq̃d deus ad extra cauſat cõtingenter cãt fo.8.col.i.
Quõ philoſophi ſaluauerit cõtingẽtiã factiõis fo.50.col.4.
Secũdũ quod eẽ cauſa cauſet fo.i37.col.4.
Quõ cã prior priᵘ reſpiciat effectũ q̃ cã poſterior fo.i39.c.3.
Certitudo duo requirit fo.74.co.4.
De certitudine ꝓpõnũ etc. habes plura fo.74.col.2.3.
Certitudo eſt duplex fo.i6.col.4.
Quõ habeať certitudo in cognitione fo.74.col.2.3.
Aliquem eſſe certũ põt dupliciter intelligi fo.i4i.co.2.3.
Charitatis obiectũ quod ſit fo.7.col.2.
Charitatis effectus proprie eſt ſupnaturalis fo.9.col.i.
Charitas quid ſit et quotuplex ſit fo.25.col.3.
Charitas nõ neceſsitat uolũtatem fo.4i.col.4.
Charitas capitur quadrupliciter fo.i04.col.3.
Charitas dupľr cõpatur ad alias uirtutes fo.i04.col.3.
Charitas dicitur multipliciter fo.ii6.col.2.
Vtrũ poſsimus certi eẽ de charitate ĩ nobis fo.i20.co.i.et.4.
Eſſe in charitate eſt dupliciter fo.i20.
Quõ reqrat charitas ad actũ meritoriũ fo.i20.col.2.
Nõ hr̃e charitatẽ intelligitur tripliciter fo.i20.col.3.
Charitas infuſa q̃d ſit et ſimiliter acquiſita fo.i20.co.3.4.
Charitas eſt duplex fo.i20.col.4.
Quare ponitur charitatẽ eſſe neceſſariã fo.i2i.col.i.
Vtrũ actᵘ charitatis patrie ſit maior actu eiᵘ ĩ uia fo.i2i.c.i.
Qua neceſsitate charitas ſit neceſſaria ad meritũ fo.i2i.col.3
Mens magiſtri exponitur circa illã materiã fo.i2i.col.4.
Qualis charitas habeatur in patria fo.i22.col.i.
Charitatis augumẽtum declaratur fo.i22.col.4.et.i23.
Augumẽtatio numeralis charitatis triplex eſt fo.i23.col.4.
Circũinceſsio quid ſit fo.i24.co.4.fo.i25.co.i.2.
Que ſit ratio circũinceſsionis fo.i25.col.i.
Circũſcribere quid ſit fo.io6.co.4.fo.i4.c.3.
Cogitabile eſt duplex fo.50.col.2.
Cogitatio capitur dupliciter fo.50.col.3.
Quomodo poſsit cogitari cõtradictio fo.50.col.3.
Cogitabile maius põt dupliciter intelligi fo.50.col.3.
Cogitatio maior põt dupliciter intelligi fo.50.col.3.
Vbi ſit ſummũ cogitabile fo.50.col.3.
Quid ſit de ſcientia naſci cogitationem fo.57.col.3.
Cognitio rei eſt duplex fo.6.col.3.
Vnum oppoſitũ põt cognoſci ꝑ aliud fo.7.col.3.
Cognoſcẽs uniuerſalia aliqualiť cognoſcit ꝑticularia fo.8.c.i.
Cognitionis cauſe q̃ ſint et quot fo.io.col.2.
Obiectũ cognitũ eẽ cauſaꝫ cognitiõis dupľr ĩtelligit fo.io.c.2.

Quid ſit rem perfectiſsime cognoſcere fo.51.col.2.
Cognoſcere per eſſentiam eſt dupliciter fo.51.col.2.
Cognitio in genere eſt tm̃ duplex fo.61.col.3.
Quid ſit cognitio intuitiua et abſtractiua fo.61.col.3.
Cognitio negatiua non eſt prima fo.63.col.4.
Quid ſit cognitio quid eſt, ſi eſt, quia eſt fo.64.col.1.
Rotio cognoſcēdi q̄libet rem eſt triplex fo.65.col.1.
Quis ſit modus cognoſcendi uiatoris fo.65.col.1.
Quid ſit primum cognitum fo.68.co.2.fo.3.c.4.
Quid ſit confuſe cognoſcere et cõfuſum fo.68.co.2.et.3.
In cognitione eſt proceſſus duplex fo.68.col.4.
Que ſint perfectius cognoſcibilia ꝓ ſtatu iſto fo.69.col.1.
Difficultas in cognoſcendo unde ſit fo.67.col.4.
Color capitur dupliciter fo.70.col.4.
Coloris ſunt ſex ſpecies fo.70.col.4.
Color quid ſignificet fo.14.col.3.
Cõmune capitur quadrupliciter fo.127.col.4.
Quid ſit aliquod reale cõmune abſtrahi fo.128.col.1.
Comparari ſm̃ rem quid ſit fo.134. col.4.
Comparatio proprie quid requirat fo.96.col.3.
Cõmunicabilitas quid ſit fo.17. col.1.
Quid ſit cõmunicare et cõmunicari ī diuinis fo.88.col.2.
Cõmunicatio politica hebet tres partes fo.43.col.2.
Cõmunicabile eſt duplex fo.60.col.2.3.
Cõmunicabilitas eſſentie non eſt realis relatio fo.128.col.2.
Quõ cõmunicabilitas inſit eſſentie diuine fo.128.col.3.
Cõpoſitio ex reb⁹ realit̄ diſtinctis nõ ē ī oī creatura fo.97.c.2.
Qualis cõpoſitio ſit ī omni creatura fo.95.col.4.
Compoſitum eſt duplex fo.71.col.2.
Incompoſſibile eſt duplex fo.48. col.3.
Cõp̄hendere quid ſit et quõ dr̄ ab app̄hēdere fo.35.col.1.
Vtrū oīs quidditas ſit cõmunicabilis fo.52.col.2.
Vtrū oīs natura ſit cõmunicabilis fo.52. col.2.
Cõceptus ꝑ ſe unus q̄d ſit et quotuplex ſit fo.16. col.4.
Conceptus eſt duplex fo.46.col.3.
Conceptus capitur multipliciter fo.64.col.4.
Conceptus in deo eſt duplex fo.65.col.1.
Cõceptū eē ſimpl̄r ſimplicē põt dupl̄r ītelligi fo.66.col.1.
Qui cõceptus ſint ſimplicit̄ ſimplices in deo fo.66.col.1.
Conceptus in deo ſunt duplices fo.66.col.1.
Cõceptus ſimpliciſsimus ī deo eſt ens infinitū fo.66.col.2.
Conceptus generales qui ſint fo.73.col.4.
Multi conceptus uniuoci deo et creaturis fo.96.col.3.
Nullus talis cõceptus ē genus nec ſpēs nec dr̄a fo.96.col.3.
Cõceptus negatiu⁹ põt abſtrahi a quãtūcūq; diuerſis f.128.c.3.
Cõfuſum et cõfuſe quõ differãt fo.68.co.2.
Confuſio eſt duplex fo.68.col.2.
Deſp̄ntia a ꝓpoſitiõe de p̄dicato īfinito etc. fo.87.col.2.
De modo cõſequēdi dicuntur aliqua fo.100.col.3.
Cõſiliū q̄d ſit et quõ fiat et de q̄bus ſit fo.25.col.2.3.
Conſtitutiuū capitur dupliciter fo.128.co.1.et.133.co.2.
Conſtructio gt̄i et ablatiui ponitur fo.113.col.2.
Maior diuerſitas natat̄ ī ꝯſtructiõe gt̄i q̄; ꝑ ꝑpõnē fo.91.co.4.
Comtemplatio fo.27.col.1.
Quid contemplator intelligat fo.68.col.1.
Deus multipliciter ītelligitur a cõtēplatore fo.68.col.1.
Contēplator eſt duplex fo.68.col.1.
Continere uirtualiter fo.11.co.2.et.4.fo.53.co.4.et.94.co.3.
Continere eminenter eſt dupliciter fo.61.col.4.
Vbi ſit prima rõ ꝯtingētie ī rebus fo.139.col.2.3.
Quomodo intelligitur regula artis obligatorie de poſito contingenti etc. fo.140.col.1.

C

Contingentium ueritas a quo dependeat fo.140.col.1.2.
Vtrum poſsit tranſiri de contradictorio in contradictorium ſine mutatione fo.36.col.2.
Quõ ꝯ̄dictoria diſtent et q̄d ſit eoꝝ diſtãtia fo.49.col.3.
Quis poſsit ſuper diſtantiã ꝯ̄dictorioꝝ fo.49.col.3.
Vtrū diſtãtia ꝯ̄dictorioꝝ ſit infinita fo.49.col.3.
In quibus ſit contradictio fo.87.col.2.
Cõtradictoria ſunt duplicia fo.87.col.2.
Contrarium capitur dupliciter fo.50.col.4.
Quid ſit cõtrariū formalit̄ et q̄d uirtualiter fo.50.col.4.
Cõuenientia eſt duplex fo.42.col.2.
Cõuenire toti eſt dupliciter fo.125.col.1.
Cõuerſio ſimplex ul̄is affirmatiue ē falſa ꝯ̄ntis fo.126.col.4.
Quid ſit conuerſio fo.126.col.4.
Quare uniuerſalis negatiua non conuertitur in particulares negatiuam fo.126.col.4.
Corruptio capitur multipliciter fo.122.col.3.
Creatio non neceſſario per locum intrinſecum requirit trinitatem perſonarum fo.8.col.1.
Creatio quid ſit fo.49.co.2.et.91.c.4.
Quid prius et poſterius in creatione rei fo.49.col.3.
Mundū nõ eē ab eterno creatū ē tantū creditū fo.49.col.2.
Creatio capitur dupliciter fo.54.col.3.
Eſſe creaturam poteſt duplicit̄ intelligi fo.74.col.2.
Vtrum creature habeant eſſe in memoria diuina fo.75.col.4. fo.76.co.1.fo.113.co.2.fo.133.co.2.
Vbi ſit primum eſſe creaturarum fo.77.col.2.
Eſſe creaturaꝝ quõ ſit fundamtū poſſibilitatis fo.77.col.2.
Creature in eſſe obiectiuo quod habent in diuino intellectu dicuntur regule eterne fo.77.col.2.
Creature ī tali eē habēt q̄tuor noīa et q̄ ſit rõ fo.77.col.2.
Productio creaturaꝝ ī tali eē p̄cedit uelle diuinū fo.77.col.3.
Creatura dr̄ umbra ueſtigiū et imago ꝑpter tria fo.79.col.1.
Creatura cõſideratur dupliciter fo.79.c.1.et.2.
Deus creat et ideat creaturas inquantuz unus non inquantum trinus fo.86.co.2.et.8.co.1.
Ariſtote. cõcedit deū effectiue creaſſe mūdū fo.99.col.2.3.
Quis ſit modus creandi ſm̃ phõs fo.99.col.2.
Vnde ſit cõtingētia et diuerſitas ī creaturis fo.99.col.2.
Quõ pater creet ꝑ filium fo.115.col.3.
Eſſe q̄d h̄z creatura ī mēte dīna nõ ē ueꝝ eē creature f.138.c.2.
Propter intelligere dei ſiue creature non optet obiectum ponere in eſſe reale fo.138.col.2.
Credere quomodo inſit fo.11.col.4.
Que ſint credenda fo.10.col.3.
Qualis actus ſit credere fo.16.col.4.
Vtꝝ ſit meritoriū ſtudere ad ītelligēdū articulos fidei f.17.c.1.

D

DAMNATIO QVOMODO SIT BONA fo.143.col.1.
De capitur quadrupliciter fo.92.col.1.
Declarare obiectū q̄d ſit et cui ſit et q̄d declaret̄ fo.57.col.3.
Delectatio ē duplex et ſit dupl̄r fo.26.co.4.et.40.co.3.et.4.
Quotupl̄r capiat̄ delectatio fo.40.c.1.et.2.
Delectatio quid ſit fo.40.c.1.et.2.
Quare ſit delectatio in animalibus fo.40.col.2.
Delectatio ſpiritualis p̄fert̄ carnali fo.40.col.2.
Delectatio quõ ſit in ptãte delectantis fo.40.col.3.
Delectatio quõ ſit peccatū fo.40.col.3.
Que ſit cã delectatiõis fo.40.co.4.fo.42.co.2.fo.122.co.2.
Vtrum delectatio et actus ſint idem fo.40.col.3.
Quis ſit finis delectationis fo.40.col.4.

Vbi ſit delectatio ſubiectiue fo.40.col.4.
Delectatio magna ſeqtur aliqñ actū.ĩpfectiorē fo.i22.col.2.
Demõſtratio qᷓ qd ſit fo.6.col.3.
Quõ fiat demõſtratio et ĩ qbus cõſiſtat fo.i4. col.i.
Qualis cõtinētia ſit ĩ terminis demõſtrationis fo.i4.co.i.et.2.
Demõſtratiõis mediũ capitur dupliciter fo.i7.col.4.
Demõſtratio capitur tripliciter fo.i9.col.4.
Que paſsio poſsit demõſtrari de ſuo ſubiecto fo.i9.col.3.
Quõ idē põt demõſtrari de diuerſis fo.46.col.3.
Demõſtratio eſt duplex fo.47.col.2.
Quõ ꝓprietates dei poſsint demõſtrari de deo fo.47.col.3.
Denominatio qd ſit et quõ fiat fo.4.co.i.et.2.
Denominatio eſt multiplex fo.4.c.3.et.4.
Quare improprie denominationes ſint admiſſe fo.4.col.2.
Idem poteſt denominare ſeipm̃ fo.72.col.i.
Depēdētia eſt duplex fo.6.co.3.fo.i4.co.2.fo.55.co.4.
Depēdere ab alio põt triplicit̃ intelligi fo.i4.col.2.
Quid ſit ꝓprie depēdētia eēntialis f.36.c.2.f.47.c.4.f.55.c.4
In qbus ſit depēdētia eēntialis et in qbus non fo.55.col.4.
Depēdētia creature ad deũ terminat̃ tripliciter fo.55.col.4.
Diuina eſſentia alicubi habet eē obiectiuũ diminutũ fo.5.col.3.
De deo et angelis ſunt duplices ueritates fo.8.col.2.
Quõ diuina eſſentia poſsit cognoſci fo.9.co.4.fo.46.co.2.et.3.
Quid cāret ſpēs dĩue eēntie ſi eēt ĩ ĩtellectu creato fo.9.co.4.
Vtꝝ dĩna eēnᵃ ſit nãle obiectũ cuiuſlibꝫ ĩtellectꝰ.9.c.4.65.c.4.
Dei noticia abſtractiua põt duplicit̃ haberi fo.9. col.4.
Vtrũ dei noticia ſit naturalis uel non fo.9.col.4.
Vtrũ diuina eſſentia cõtineat uirtualit̃ noticiã meã fo.io.co.i.
Vtrum quis poſsit credere ſe uidere eſſentiam diuinam et tamen decipiatur fo.i2.col.2.
Deus capitur multipliciter fo.i3.col.i.
Deus unde deriuetur fo.i3.col.i.
Qualis noticia de deo poſsit haberi fo.i3. col.3.
Vtrũ de deo poſsit proprie haberi ſcientia fo.i3.col.3.
Quare deus dicitur ueritas fo.i5.col.i.
Vtrum deus debeat dici forma fo.i7.col.2.
Quare perſona in diuinis non cõmunicatur tribus perſonis in unitate numerali reali fo.i7.col.4.
Diuinoꝝ cõicatio exprimitur fo.i7.c.3.et.4.
Vtꝝ ꝑſone dĩne ſint ꝑtes ſubiectiue eēntie dĩue fo.i7.col.4.
Vbi probetur deum eſſe fo.i8.c.3.et.4.
Quõ eſſentia diuina moueat noſtrũ ĩtellectũ fo.i9.col.i.2.
Quis ſit ordo ĩ cognitione diuina fo.i9.co.i.et.2
Vtrum deus diſcurrat fo.20.col.i.
Deus dupliciter oſtenditur fo.24. col.4.
Deus utitur omnibus creaturis ad ſe fo.37.col.4.
Vtrũ una ꝑſona diuina poſsit oſtendi ſine alia fo.38.col.2.
Quõ tres ꝑſonas cognoſcamus fo.39.col.3.
Deus quõ ſit ex natura rei quietatiuus fo.43.col.3.
Quicquid deus facit propter ſeipm̃ facit fo.43.col.3.
Vtrũ deus ſit cauſa finalis ſui ipſius fo.43.col.3.
Vtrũ cognoſcamus oēs ꝓprietates dei fo.47.col.3.
Vnde poſsit ꝓbari ĩfinitas dei fo.49.co.2.fo.50.co.4.
Que et quot et q̈lia poſsit deus ſimul cauſare fo.49. co.2.3.
Deus eſt quo maius cogitari nõ põt exponitur fo.50.c.2.et.3.
Quõ deus moueat motu infinito fo.49.c.2.fo.50.co.4.
Intellectus diuinus ex natura rei eſt infinitus fo.i36.col.i.
Vtꝝ ĩ deo ſint relationes ad obiecta cognita fo.i37.col.3.
Diuina noticia ē una numero realr̃ tñ hꝫ diuerſa nota.i39.c.3.
Quõ deus cognoſcat utrãq; partē ꝯdictionis fo.i40.col.2.
Nõ eſt ſimile de ſciētia dei et potētia cauſandi fo.i40. col.2.
Vtrum in diuina ſcientia poſsit eſſe tranſitus realis a cõtradictorio ĩ cõtradictorium fo.i40.col.3.
Diuinitus quid ſit fo.52. col.4.
Diuinus dicitur aliquis dupliciter fo.52.col.4.
Ratio quare diuinus ĩtellectus ē ꝓductiuꝰ filii ponit̃ fo.54.c.i.
Quõ pater producat filium fo.54. col.i.
Quomodo diuina eſſentia in memoria producat ſeipſam in intelligentia fo.54.col.2.
Diuina ꝓductio eſt duplex fo.54.col.3.
Diuine ꝓductiones quales ſint fo.54.col.3.
Vtrum deus neceſſario agat ad extra fo.55.col.i.
Vtrũ eſſentia diuina poſsit eſſe ſine ꝑſonis uel aliis fo.55.co.i.
Patrē intelligi nõ cointelligēdo filiũ quid ſit fo.55.col.3.
Filius non eſſet in diuinis niſi per generationē fo.55.col.3.
Solũ due ſunt ꝓductiones in diuinis fo.56.col.2.
Quomodo productiones diuine et principia productiua ſint infinita fo.56.c.3.et.4.
Vtrũ aliqd partiale uel totale ſit ĩ diuinis fo.57.col.i
Quare dei noticia dr̃ quaſi genita fo.57.col.2.
Pater formalit̃ ē memoria ĩtelligētia et uolũtas fo.57.col.2.
Filius nõ ē noticia formalit̃ qua pr̃ et ſpirituſſanctus noſcunt oĩa,nec.S.S.amor quo pr̃ et filiꝰ diligũt ſe et alia fo.57.co.3.
Aliqd eē ĩ prē ĩ diuinis põt duplr̃ ĩtelligi fo.57.col.3.
Quõ filius et ſpũſſanctus ꝓducãtur ĩ diuinis fo.59.col.2.3.
Quõ oĩa ĩ diuinis ſint ſingularia fo.59.c.2.et.3.
Quõ unitas dei probetur fo.59.col.3.
Vnitas dei nõ ſufficient̃ oñdit unã eē ꝑſonã ĩ diuinis fo.59.c.3.
Que ſit ratio eſſentialis compoſsibilitatis unitatis eſſẽtie, et trinitatis perſonarum fo.59.col.4.
Quõ diuina eſſentia ſit cõicabilis fo.60.col.3.
Diuina ſuppoſitalitas qd ſit et quot reqrat fo.60.col.3.
Que ſint cõicabilia ĩ diuinis fo.60.col.3.
Nihil eſt tã impfectũ quin ĩ aliquo cõmunicet cũ deo f.60.c.4.
Quõ deꝰ cognoſcat̃ ex creaturis fo.60.co.4.et.6i.co.i.2.f.64.c.3.4.fo.65.co.i.fo.67.co.2.fo.39.co.2.3.fo.69.co.3.
Quõ omnia ſint ĩ deo fo.6i.col.i.
Quõ diuerſis rebus aliqd ĩ deo corrñdeat fo.6i.col.i.
Quõ eſſentia ſit in perſonis fo.6i.col.2.
Nõ eſt eodē mõ ſuppoſitũ ĩ diuinis ſicut eēntia fo.6i.col.2.
Que ſint in perſonis diuinis fo.6i.col.2.
Quicqd deus cognoſcit intuitiue cognoſcit fo.6i.col.3.
Quõ deus dicatur ſimplex fo.62.col.3.
Qualis ꝓportio ſit inter deum et nos fo.64.col.3.
Quare diuina eſſentia ſit actus primus fo.64.co.4.
De deo cõcipimus rõnes ſeptuplices fo.64.col.4.
Quõ deus contineat creaturas fo.65.col.3.
In diuinis quatuor ſigna imaginãtur fo.77.col.i.
Vtꝝ oĩs actio dei ad extra ſit p uolũtatem fo.77.col.4.
Quõ deus intelligat omnia fo.78.col.i.
Quõ deꝰ ſit pricipiũ ĩ ſpeculabilibꝰ et finis ĩ agibilibꝰ f.78.c.i.
Vtꝝ deꝰ ſit triplex cã creature uel ĩ triplici gñre cãe.78.c.4.
Quõ deus et deitas ſit ſingularis fo.86.col.4.
De illa ꝓpoſitione,deus genuit aliũ deũ uide fo.86.col.4.
Vtrũ illa ſit concedenda Tres dii ſunt fo.87.col.i.
Ad qd ſit libera et quõ diuina uolũtas fo.i40.col.i.
Quid uolũtas diuina neceſſario uelit et qd non fo.i40.col.i.
Quõ diuinꝰ ĩtellectus certitudinalit̃ oĩa cognoſcat fo.i40.c.i.
Quõ deus contingenter omnia noſcat fo.i40.col.i.2.
Quõ deſcribatur deus fo.87. co.i.
Ille terminus deus eſt cõis et ſingularis fo.87.col.i.
Vtꝝ huic termino deꝰ repugnat numerus pluralis fo.87.col.i.
Que ĩ diuinis pñt ſupponere ꝓ ꝑſonis fo.87.col.i.
Multe ꝓpõnes de generatione diuina ponũtur fo.87.col.i.2.

Hic deus eſt prior perſonis fo.87.col.3.4.
Multa predicata conueniant huic deo ut hic deus eſt que non ita principaliter conueniunt perſonis fo.87.col.3.
Deus capitur dupliciter fo.87.col.3.
Quõ tres pſone ſint una eſſentia fo.88.col.2.
Non eſt ſimilis unitas pſonarꝫ diuinarꝫ, et fidelium cum diuinis perſonis fo.88.col.2.
Quõ filius i diuinis generetur de ſuba patris fo.90.col.3.
Vtrũ relatio diuina pſonalis ſit actus eẽntie fo.91.col.1.
Quõ itelligat ꝙ pater ſemel genuit filiũ fo.91.col.3.
Vtrũ filius ſit filius eſſentie patris fo.91.col.4.
Pricipiũ unius rõnis i dinis tm̃ unũ põt ꝑducere fo.92.col.2.
Vtrũ pr̃ uolẽs uel uolũtate uel itellectu genuit filiũ.92.c.3.4.
Vtrũ uerbũ i dinis ſit filius uolũtate uel neceſſitate fo.92.co.3.
Vtrũ in deo ſit conſilium fo.92.col.3.4.
Quõ neceſſitas ſe habeat i generatione filii fo.92.col.4.
Deus non eſt compoſitus aliquo modo fo.95.col.2.
Deus non eſt intrinſeca menſura pn̄ti ſube fo.97.col.2.
Relatio diuina alit̃ ſe hẽt ad eſſentiã q̃ attributa fo.98.c.3.4.
Quare filius i diuinis ſit imago patris fo.103.col.4.
Vtrũ ante generationẽ filii opteat filiũ ꝑcognoſci fo.104.co.1.
Quõ filius ſit amor et naticia fo.104.col.2.
Aliqua i diuinis uerificantur tripliciter fo.104.col.2.
Patrẽ et filiũ ſe diligere capitur dupliciter fo.104. col.4.
Quõ filius prius ꝑducatur q̃ ſpũſſanctus fo.105.col.3.
Quõ pater oĩa noſcat i diuinis fo.105.col.3.
Quibus cõſtituatur filius in diuinis ineſſe fo.107.co.1.
Quot notiones habeat filius fo.107.col.1.
Quõ ſpiratio actiua ſe habeat ad filium fo.107.col.1.
Quõ et quare deus ſit artifex fo.113.col.2.
Perſone cõceptus quõ diuidatur in pſonis fo.114.col.1.
Quõ pater adequate ꝑducat filiũ fo.114.col.4.
Eſſe obiectiuũ creaturarꝫ neceſſario eſt in deo fo.76.col.2.
Diuina eẽntia quõ habeat tres pſonas ꝑ adeq̃te fo.134.co.2.3.
Quõ diuina eſſentia ſit primo in tribus fo.134.co.2.3.
Rl̃ones creaturarꝫ ad deũ cõueniũt eis nouit̃ et ex tpe.135.c.2.
Relationes dei ad creaturas ſunt noue et ex tẽpore fo.135.c.2.
Ad quodcũq; compat ſe deus ab eterno ſe cõparat fo.135.c.3.
Vtrũ deus ſe cõparet ad extra pro eternitate fo.135.col.3.
Deus dicitur dominus etc. ex tpe fo.135.col.3.
Que ſit ratio illius dicti fo.135.col.3.
Vtrũ omne dictũ de deo ſit deus fo.135. col.3.
Quanta ſit ſimplicitas dei fo.135.co.4.
Quãta ſit neceſſitas dei fo.135.col.4.
Quelibet pſona dĩna declarat formalit̃ oẽ obiectũ fo.136.c.4.
Qualis ſit rl̃o quã hẽt creatura ut cognita ad deũ fo.138.co.1.
Deũ eſſe in rebus põt multiplr̃ intelligi fo.139.col.1.
Aliqd ineſſe deo põt dupliciter intelligi fo.141.col.1.
Quõ deus ſit cauſa omnium fo.143.col.4.
Dicere et ſpirare qd ſit et quõ differant fo.57.col.4.
Quõ differãt dicere, ꝑducere, generare et efficere fo.57.co.4.
Dicitur capitur multipliciter fo.129. col.1.
Dicere capitur quadrupliciter fo.128.co.4.
Differentia i diffinitione ponẽda qualis eẽ dẽat fo.3.co.1.
Quid ſint genus et differentia fo.3.col.1.
Differentia ultima eſt duplex fo.71.col.1.
Quõ differant differentia et diuerſa fo.71.col.2.
Differentia eſt duplex fo.71.c.2.et.4.
Vnde ſumatur differentia fo.71.col.4.
Que dr̃a ſit pfectior in diuiſione generis fo.134.col.2.
Diffinitio quid ſit et quõ differat a diffinito fo.45.c.4.46.1.
Diffinitum quid ſit fo.45. col.4.
Quõ formetur diffinitio f.45.c.4.f.3.1.
Diffinitio capitur quintupliciter fo.45.col.4.
Diffinitio eſt aliquorꝫ tripliciter fo.72.col.3.
Diligere unũ plus alio põt duplicit̃ intelligi fo.38.col.1.
Diligere actu maiori põt intelligi fo.38.col.1.
Quõ obligemur deũ plus oĩbus diligere fo.38.col.1.
Quõ unꝰ beatꝰ debeat diliger̃ aliũ, ſilr̃ uiator uiatorẽ.38.co.2.
Quid ſit firmius diligere fo.38.col.2.
Quõ uiator obliget̃ ad diligẽdũ deũ et fruẽdũ deo fo.38.co.2.
Aliqs põt diliger̃ deũ ſup oĩa et cũ hoc peccar̃ mortalr̃.43.c.1.
Quõ et qd diligat recta rõne ductus fo.51.col.2.
Quilibet iſinitus rõnabilit̃ plus ſe aliis diligit fo.51.col.2.
Dilectio eſt duplex fo.73.c.3.121.c.2.
Vtrũ dilectio pſupponat noticiã alicuius fo.103.col.4.
Diligere capit̃ quadruplr̃ fo.104.co.3.et4.fo.136.co.3.
Vnde ꝑueniat neceſſitas dilectionis eẽntialis i diuinis f.103.c.3.
Quõ ſpũſſanctus ſit dilectio fo.121.col.4.
Quod bonum debet prius diligi fo.121.col.4.
Diligere capitur dupliciter fo.136.col.3.
Diligere quid ſignificet fo.136.col.4.
Diſciplina quid ſit et quõ diſtinguat̃ a doctrina fo.3.col.3.
Diſcipulus eſt duplex fo.76.col.3.
Diſcurſus quid ſit fo.20.col.1.
Vtrũ diſcurſus ſit i deo et beatis fo.20.col.1.
Diſcurſus capitur dupliciter fo.20.col.1.
Diſparatio eſt duplex fo.107.col.2.
Diſputatio eſt duplex fo.76.col.3.
Diſputationum regule que ſint fo.106.col.2.
Diſſentire et conſentire quid ſit fo.40. col.2.
Diſtrahere quid ſit fo.138.col.2.
Reſpectu cuius dicatur terminus diſtrahi fo.138.col.2.
Diſtinctio rõnis quõ ſit in rebus fo.61.col.3.
Inter que ſit diſtinctio rõnis fo.61.col.3.
Diſtinctio ex natura rei qd et inter q̃ ſit fo.61.col.3.
De diſtinctionibus plura ponuntur in fo.61.et.62.et.63.fo.98.
Diſtĩctio ſpecifica i creatis ẽ pfectio ſupplẽs ipfectionẽ.94.c.1.
Incõpoſſibilia dicũtur abuſiue diſtingui fo.94.col.3.
Minus diſtinguũtur cõſtituta q̃ cõſtituẽtia fo.91.col.1.
Nulla diſtĩctio rõnis ẽ fundamẽtũ diſtinctiõis realis f.98.c.1.
Quo res diſtinguatur fo.106.col.4.
Diſtinctio aliquorꝫ eſt duplex fo.107.col.1.
Diſtinctio adequata capitur dupliciter fo.107.col.1.
Quõ filius et ſpũſſanctus diſtinguantur fo.107.col.2.
Diſtinctio realis eſt duplex fo.107.col.2.
Quõ relatio diuina diſtinguat fo.107.col.2.
Diſtĩctio ꝑductionũ dĩnarꝫ un̄ ſumat̃, ſilr̃ et pſonarꝫ f.113.co.4.
Quid ſit diſtingui ſe toto fo.114.col.1.
Diſtinctio quadruplex eſt in diuinis fo.34.col.4.
Plus diſtingui põt duplr̃ intelligi fo.94.col.1.
Oĩa ſe ipſis diſtincta ſunt primo diuerſa fo.129.col.2.
Diuerſitas quid ſit fo.128.col.3.
Doctrina eſt duplex fo.3.col.2.
Doctrina quid ſit fo.3.col.3.
Quis doceat fo.3.col.3.
Doctor quis ſit fo.3.col.3.
Doctrine ordo eſt duplex fo.68.col.3.
In docendo eſt duplex proceſſus fo.76.col.3.

E

EFFECTVS QVILIBET ESSENTIALITER dependet a qualibet per ſe cauſa eius fo.6.col.3.
Effectum eſſentialiter depẽdere a cauſa ſua poteſt dupliciter intelligi fo.6.col.3.

Effectus capitur dupliciter fo.6.col.3.
Quõ ex eſſe effectus põt demõſtrari cãm eſſe fo.6.col.4.
Duplex eſt ordo effectuũ pluriũ ad eãdem cãs fo.57.col.2.
Oĩs effectus equocus ẽ imperfectior ſua cã totali fo.83.col.3
Quis effectus dicatur liber fo.107.col.2.
Electio capitur dupliciter fo.22.col.i.
Electionis obiectum quid ſit fo.22.col.i.
Electio quid ſit et quõ fiat fo.22.co.i.fo.25.co.4.
Electio eſt praxis fo.25.col.4.
Que ſit electio recta fo.25.col.4.
Electio quõ ſit bona ſm actu impata .25.c.4.26.c.i.
Quid cauſet electio fo.26.col.2.
Illa auctoritas praxis eſt opatio ſm electionẽ exponit.26.c.2.
Electio quot modis capitur fo.26.col.2.
Elicitũ eſſe eſt quadrupliciter fo.94.col.2.
Eminenter cõtinere quid ſit fo.10.col.i.
Ens eſt ſubiectum methaphyſice fo.8.col.i.
Ens quid uirtualiter contineat fo.8.col.i.
Entis diuiſio ponitur fo.44.c.2.et.52.c.i.
Quid ſit ens reale et rõnis fo.44.col.2.
Quõ illa ꝓpoſitio ſit nota, ens ĩfinitũ eſt fo.46.c.3.et.47.2.3.
Ens infinitũ eſt cõceptus p accidens fo.47.col.2.
Quid ſit ens infinitum fo.47.col.2.
Que ſint proprietates entis infiniti fo.47.col.3.
Quod ens poſſit nõ eſſe fo.48.col.3.
Quod ens poſſit deſtruere aliud fo.48.col.3.
Que et quot ſint paſſiones entis et quõ poſſint demõſtrari de ipſo ente fo.50.co.2.et.53.co.2.
Ens p eſſentiã capitur quadrupliciter fo.52.col.i.
Entia ſunt duplicia fo.52.col.2.
Qui modi entis ſint pfectionis fo.53.co.2.3.
Qui modi entis ſint in deo fo.53.co.3.et.96.co.4.
Quid ſit diuidere ens per oppoſita fo.53.col.3.
Ens de quibus p̄dicetur in quid fo.68.co.3.et.71.co.i.
Vtrum ens ſit cõmuniſſimum fo.71.col.3.
Ens non eſt genus fo.71.col.4.
Quõ ens ſit non ens fo.72.col.3.
Que ſit prima diuiſio entis fo.96.col.4.
Quõ paſſiones entis ſint trãſcendẽtes fo.97.col.i.
Quõ ens p̄batur ad deũ et creaturas fo.96.col.4.
Quid ſit ens reale fo.98.col.2.
Quõ ens rationis cõſequtur ens reale fo.98.col.2.
Entia rationis quõ ſint entia fo.112.col.3.
Nullũ ens rõnis eſt propria ratio entis ueri fo.112.col.3.
Nũq̃ ens reale et rationis faciunt p ſe unum fo.112.col.4.
Quõ ens rõnis cauſetur fo.112.col.4.
Vtrũ oẽ ens poſſit hr̃e eẽ cognitũ ĩ oĩ itellectu fo.113.col.i.
Omne ens cõſideratur tripliciter fo.124.col.i.
Quõ ens p̄dicet̃ de deo, et q̃ paſſiões entis deo ꝯueniũt.124.c.i.
Omne ens fundat triplicẽ relationem fo.124.col.i.
Enti reali et rõnis nihil eſt uniuocũ in quid fo.134.col.4.
Que ſit prima diuiſio entis fo.138.col.3.
Qualis productio ſit rei in eſſe cognito fo.138.col.3.
Propter intelligi non optet rẽ realit̃ eſſe fo.138.col.3.
Ens ratum accipitur dupliciter fo.138.col.3.
Non optet diffinibile realiter exiſtere fo.138.col.3.
Quid ſit magis non ens fo.138.col.3.
De paſſionibus diſiũctis fo.139.col.3.
Quare paſſiones unice dicantur cõuertibiles fo.139.col.3.
Vtrũ paſſiones entis poſſint ꝓprie de eo demõſtrari f.139.c.3.
Equalitas pfecta eſt inter perſonas diuinas fo.124.col.2.3.
Equalitas capitur dupliciter fo.124.col.2.
Que ſit pfecta equalitas et q̃ impfecta fo.124.col.2.
Equalitas de ſe eſt pfectior inequalitate fo.124.col.3.
Equalitas quid ſit fo.124.col.2.
Equalitas eſt duplex fo.125.col.4.
Equalitas in diuinis hẽt duplex fundamẽtum fo.136.col.i.
Quõ prima equalitas ſit in filio fo.136.col.i.
Equalitas in diuinis eſt relatio realis fo.136.col.2.
Eq̃litatis diſtinctio ab idẽptitate et ſĩlitudine ponit fo.136.co.2.
Quot ſint equalitates in deo fo.136.col.2.
Equalitas pfecta in tribus cõſiſtit fo.136.col.2.
Poſſe eſſe ſine alio põt dupliciter intelligi fo.55.col.i.
Eſſe ex ſe dupliciter intelligitur fo.80.col.2.
Eſſe aliquid capitur dupliciter fo.94.col.2.
Dare eſſe formaliter eſt imperfectionis fo.95.col.3.
Decem modis põt aliqd intelligi eſſe fo.99.col.i.
Vtrũ oẽs illi modi ſint poſſibiles fo.99.c.i.2.3.4
Quid Ariſt. et Auic. de illis ſenſerint fo.99.col.i.
Eſſe capitur octupliciter fo.135.col.i.
Eſſe poſſibile et eſſe quidditatiuũ ſunt tm̃ rõnis fo.135.col.4.
Quid ſit eſſe in opinione uel intellectu fo.138.col.2.
Eſſe eſſentie et exñtie ſp ſe cõcomitantur fo.138.col.3.
Eſſe eſſentie eſt uerum eſſe reale fo.138.col.3.
Habere eẽ ab extremo põt quadrupliciter ĩtelligi fo.112.col.2.
Eſſe cognitũ põt deus hr̃e in itellectu creato fo.113.col.i.
Habere eſſe formaliter quale ſit fo.113.col.i.2.
Eſſe in alio eſt dupliciter fo.124.col.4.
Quid ſit eſſe in alia pſona fo.124.col.4.
Illa auctoritas diuerſus ẽ eẽ et id qđ ẽ exponit.79.c.4.80.c.i.2
Octo modi eſſendi in ponuntur fo.125.col.2.
Quare illi octo modi nõ cõphẽdãt oẽs modos eẽndi fo.125.co.2.
Quõ eſſentia diuina ſit in oĩbus rebus fo.125.col.2.
Quõ pſona diuina ſit in alia fo.125.col.2.
Eſſentia diuina quõ poſſit uideri a creatura fo.3.col.3.
Vtrũ eẽntia dĩna aliqd nãlit̃ agat ad extra .3.c.4.37.c.3.39.c.2.
Eſſentialiter capitur dupliciter fo.6.c.3.48.c.i.63.co.i.
Eſſentie diuine ꝓprietas ponitur fo.8.col.i.
Quõ eẽntia diuina ſit icauſata, et oĩa q̃ ĩ ea ſunt fo.15.col.3.
Quõ eẽntia diuina ſit infinita fo.15.c.3.35.c.2
Quõ ſit loquẽdũ de diuina eſſentia fo.17.col.3.
Quõ eẽntia diuina cõmunicetur pluribus .17.co.3.36.c.3.
Eſſentialis prioritas et poſterioritas quid ſit fo.21.col.4.
Qualis ſit ꝓportõ int̃ dĩnã eẽntiã et oẽs creatas poſſibilẽ.36.3.
Vtrũ oẽs dĩne pfectiões repñtẽt̃ p oẽs creatas poſſibiles.36.c.4
Eſſentia eſt, eſt propoſitio p ſe nota fo.46.col.2.
Eſſentia eſt, eſt imediatiſſima fo.46.col.2.
Eſſentiale quid ſit fo.127.col.i.2.
Eſſentialiter diſtingui capitur dupliciter fo.84.col.3.
Eſſentia dĩna nõ generat nec generatur etc. fo.91.col.3.
Eſſentia diuina quõ ſit indeterminata fo.93.col.i.
Eſſentia dĩna pp pfectionẽ ẽ cõicabilis duplici pricipio .94.c.i.
Eſſentiã diuinã mouere itellectũ põt duplr̃ ĩtelligi fo.112.co.4.
Que ſit dr̃ia iter eſſentia generat, et deus generat fo.89.col.i.
Eſſentia et ſapiẽtia nõ ſunt oĩo idem fo.89.col.i.
Vtrũ hec ſit uera, eſſentia eſt pater fo.89.col.3.
Quõ eẽntia principiet pſonas et non cauſet fo.91.co.2.3.
Vtrum eẽntia ſit potentialis fo.91.col.i.
Vtrum eẽntia ſit neceſſario in pſonis fo.91.col.i.
Quõ relationes pullulent in eẽntia fo.91.col.2.
Eſſentia quõ ſit ſimplex fo.88.col.2.
Quõ eẽntia una ſit in tribus fo.88.col.2.
Eternitas quot modis capitur fo.101.col.2.
Eternitas quid ſit fo.101.col.2.

Vtrum omnia ſint realiter pñtia eternitati. fo.139.col.2.3.
Qũo oĩa ſint pñtia deo eterno fo.139.col.2.3.
Vtrum ſit aliquid preteritum in eternitate fo.142.col.4.
Quomodo eternitas coexiſtat tempori fo.142.col.4.
Que ſint nõ euidẽtia ex terminis uel pricipiis fo.11.col.4.
Euidentia eſt duplex fo.74. col.2.
Qualis euidentia poſſit de qbuſlibet haberi fo.74.col.3.
Illa auctoritas euangelio non crederem niſi qa eccleſie catholice credo exponitur fo.14. col.2.
Dictionis excluſiue natura tangitur fo.126.col.3.
Quomodo excluſiua conuertatur fo.126. col.3.
Quare illa non ſit proprie conuerſio fo.126.col.3.
Quomodo excluſiua exponitur fo.126. col.3.4.
Quare philoſophus non docuit conuerſionem excluſiue fo.12.col.4.
Quomodo termini ſupponant in excluſiua fo.126. col.4.
Eſſe exemplar alicuius eſt dupliciter fo.77. col.2.
Quid dicatur exemplar alicuius fo.78. col.1.
Exemplar eſt menſura menſurati fo.78. col.1.
Exire capitur dupliciter fo.125.col.4.
Quomodo filius exeat a patre fo.125. col.4.
Exiſtentia eſt de qdditate diuine eẽntie fo.46. col.2.
Quid ſit exiſtens fo.44. col.3.
Exiſtere et ſubſiſtere differunt fo.102. col.2.
Exiſtere incõicabiliter eſt dupliciter fo.102. col.2.
Experientia unde dicitur fo.75.col.2.
Experientia quid ſit fo.75.col.2.
In experimento triplex artifex cõſideratur. fo75. col.2.
De quibus ſumitur experientia et ubi ſit fo.75.col.3.
Experientia eſt duplex fo.75.col.3.
Experimentum duo dicit fo.75. col.3.
Extaſis quid ſit fo.70. co.2.
Quomodo differant raptus et extaſis fo.70. col.2.
Quomodo fiat extaſis fo.70. col.3.
Extaſis eſt duplex fo.70. col.3.

F.

FACIENS QVOD IN SE EST NVNQVAM derelinquitur fo.8.col.4.
Facere capitur dupliciter fo.143. col.4.
Deum poſſe aliquid facere intelligitur duplicit. fo.143.col.4.
Vtrum peccatum poſſit fieri fo.143.col. 4.
Quid deus poſſit facere fo.143. col.4.
Faciem dei uideri capitur quintupliciter fo.69.col.4.
Facies dei capitur multipliciter fo.69.col.4.
Facies hominis eſt triplex fo.70.col.1.
Facultas naturalis capitur dupliciter fo.7. col.2.
Phantaſie errores qs cognoſcat et qs corrigat. fo.76.colun.3.
Phantaſia quid ſit et quomodo differat a ſpecie intelligibili. fo.65.col.1.et.2.
Phantaſma capitur dupliciter fo.78. col.1.
Felicitas quid ſit ſm philoſophos et theologos et quomodo ſit homini poſſibilis et quottuplex ſit fo.5.c.4.f.6.c.1. fo.10.col.1.3.4.
Felicitas qũo poſſit a nobis cognoſci f.5.c.4.f.6.c.1. f.10.co.3.
Que felicitas ſit nobilior fo.10.col.3.
Felicitas ſecundũ philoſophũ eſt ſpeculatiua f.26.c.4.f.27.c.1.
Fidem habere nõ eſt naturale fo.6.col.4.
Fidei articuli ñ oẽs expſſe hñtur ĩ ſymbolis fo.105. col.4.
Vbi ſit periculum in fide fo.106. col.1.
Quando ſit neceſſe declarare articulos fidei fo.106.col.1.
Fides quomodo requiratur, cui detur et quid operetur et quottuplex ſit fo.8.col.4.fo.15.col.1.2.fo.27.col.2.
Fides quomodo ſit nobis precepta fo.11.col.1.
Fidei obiectum quod ſit fo.15.co.1.fo.16. col.4.fo. 27.col.3.
Fidei articuli qui ſint fo.16.col.4.
A qbus debeat errãs in fide corrigi et pla ibi fo.105. col.1.2.
Quid ſit in fide tenendum fo.105. col.2.
Que ſit potiſsima cauſa cõgregandi cõciliũ fo.106.col.1.
Quomodo debeat intelligi articulus fidei fo.129.col.1.
Vtrum eadem poſſint fieri deliberatate et a natura uoluntate et a caſu fo.58. col.1.2.
Quomodo intelligatur illa diuiſio.ſecundi phychorum alia fiunt ſemper etc. fo.58. col.3.
Aliquid raro fieri põt dupr intelligi fo.58. col.3.
Ly ſit predicatur dupliciter de aliquo fo.135. col.3.
Filius unde dicitur fo.90. col.4.
Filius uerbum imago differunt fo.90. col.4.
Quomodo filius ſit imago patris fo.94. col.2.
Filius capitur dupliciter fo.132.col.4.
Quot filio aproprientur fo.13. col.1.
Filius non eſt patri principium eſſndi nec cognoſcẽdi etc. fo.136. col.4.
Fines theologie quot ſint et qui ſint fo.2. col.4.
Raro una res hʒ tm̃ unum finem. fo.3.c.1.f.6.c.4.
Quis ſit finis creature itellectualis et quottuplex. fo.5.co.4. fo.6.col.4.fo.12.col.3.fo.4.col.1.
Finis formalis quis ſit f.5.c.4.f.6.c.4.
Qualẽ finẽ philoſophi et theologi poſuerũt fo.5.col.4.fo.10. col.1.et.3.et.4.
Fini quedam ſunt eſſentialia quedam accidentalia et quid ſit quodlibet fo.6.col.1.2.
Quid faciat finem appetibiliorem fo.6.col.2.
Quomodo finis poſſit cognoſci fo.6.co.4.fo.5. col.4.fo.10.co.3.fo.7.co.2.
Quis ſit optimus et ultimus finis potentie fo.6.co.4.f.7.c.1.
Finis eſt duplex fo.7. col.1.
Finis eſt triplex fo.7. col.2.
Quomodo philoſophi laborauerunt ad cognoſcendum uerum finem fo.10.col.1.
Finis naturalis hominis eſt triplex et tria includit. fo.12. col.3.fo.24.col.3.4.
Finis capitur dupliciter fo.18. colun.4. fo.24.col.2.fo.53.col.3.
Eſſe fundamentum finis eſt dupliciter. fo.18. col.4.
Finis capitur ſeptupliciter fo.21.col.2.
Finis ultimus quis ſit fo.21. col.2.
De cauſa finali plura fo.22.23.24.
Finis hominis eſt dupliciter oſtenſibilis. fo.24. col.4.
Finis ſub ſub fine quid ſit. fo.24.col.3.4.
Finire et efficere ſunt relationes fo.39. col.3.
Vltimus finis et primum efficiens ſunt idem tamen per accidens fo.39. col.3.
Quid ſit finis in uniuerſali et particulari. fo.24. col.4.
Quid ſit finis in agibilibus fo.43.col.3.
Quomodo quodlibet agens agat propter finẽ fo.43.col.3.
Vtrum omne illud ſit cauſa finalis propter quod aliquid ſit fo.43.col.3.
Quid ſit finitas et infinitas fo.50. col.3.
Per quid res ſit finita fo.50.col.3.
Fluxus rerum a deo eſt duplex fo.138. col.1.4.
Fontalis plenitudo quid ſit fo.133. col.3.
Formaliter capitur tripliciter. fo.4.col.2.
Forma quare dicitur forma. fo.17. col.2.

Quomodo una forma includat omnes alias fo.34.col.4.
Forma capitur dupliciter fo.57.col.i.
Forme ſunt duplices fo.86. col.3.
Aliqd dr̄ forma quadrupliciter fo.86. col.4.
Q̄uo forma et finis coincidant in idem fo.89. col.2.
Q̄uo a forma uli ſit opatio ulis fo.94. col.3.
Forma dupliciter dicitur ulis uel cois ul ꝑpria.fo.94.col.4.
Nulla forma põt ſe ipſaȝ unire materie fo.95. col.2.
Forma in creaturis habet tria fo.98.col.3.
Formalitas qd ſit et quot modis accipiatur fo.62.col.3.4.
Formaliter quid ſit fo.62.col.4.
Fruibile obiectuȝ quid ſit fo.35.c.3. fo.37.c.4.
Quomodo uiator poſſit frui,qbus, quando in uia et in patria. fo.35.col.3.4.fo.37.col.4.
Fruitionis terminus quis ſit fo.35. col.3.4.
Vtrũ eodẽ actu quo qs fruit creatura poſſit frui deo .f.38.c.i.
Frui quid ſignificet fo.40.col.3.4.
Fructus quid ſit et quare expectetur fo.41. col.i.
Q̄uo frui et fructus ſe habeant ad inuicem fo.40.col.4.
Fructus eſt obiectum fruitionis fo.41. col.i.
Vtrum ſit poſſibile aiam habere charitatem lumẽ glorie et uiſionem eẽntie ſine fruitione fo.42. col.i.
Fruitio eſt duplex fo.42.col.3.
Idẽ actus numero poteſt eſſe uſus et fruitio fo.42.col.4.
Vtrũ futura de neceſſitate fiant fo.139.col.4.
Faturũ poſſibile ẽ duplex diſtinctione trigeſimanona huius.

G

GENERATIO NON EST ESSENTIALITER mutatio ſed productio fo.55. col.3.
Quomodo generatio ſit ꝑfectior et imꝑfectior aliis mutationibus fo.55. col.4.
Quomodo generatio ſit in diuinis et creaturis. fo.55. colun.3. fo.90.col.3.fo.100.col.3.
Quid ſit generatio ſimiliter ſpiratio et quomodo differant fo.56.col.2.3.
Generatio fit dupliciter fo.58. col.i.
Quomodo generetur perfectiora animalia fo.58.col.i.
Generatio quot modis accipiatur fo.88.col.i.2.
Generationis diuine termini qui ſint fo.89. col.2.
Quid ſit genituȝ inquãtũ genitũ fo.89.col.4.
Eẽntia diuĩa ẽ formalis termin⁹ gñatiõis diuĩe.fo.90.col.2.
Quid ſit terminus formalis gñationis fo.90. col.2.
Quid ĩ creaturis ſit formalis termin⁹ gñatiõis.fo.90. col.2.
Generatio diuina eſt unica fo.90.c.2.f.94.c.i.2.
Eſſentia cõicatur filio per generationẽ fo.90. col.2.
Qiud ſit maius omnibus quod pater dedit filio per generationem fo.90.col.2.3.
Duplex eſt per ſe terminus generationis fo.90.col.3.
Q̄uo oppoſitũ ẽ in gñatione naturali et diuina.fo.90.col.4.
Q̄uo gñatio ſit uniuoce in deo et creatura fo.90.col.3.
Vnde dr̄ generatio naturalis f.93.c.4.f.113.c.2.
Omnis generatio diſtinguit ſed non omnis generatio aſſimilat fo.94. col.i.
Vnde dr̄ gñatio eẽ uniuoca fo.94.c. i.fo.94.c.3.
Vtrũ eẽntia in filio ſit priuata gñatione actiua. fo.94. col.2.
Q̄uo potentia gñandi det eſſe pſonis diuinis fo.94.col.2.
Vtrum generare cauſetur fo.94.col.2.
Quid ſit ſuppoſitum cõueniens generationi fo.113. col.i.
Eadem potentia poteſt filius generari qua pater poteſt generare fo.126.col.i.
Genitũ et ingenitũ ſunt equiuoca fo.133.col.2.
Ingenitus capitur quadrupliciter fo.133. col.3.
Vtruȝ ingenitũ dicat dignitatem fo.133. col.3.
Gñatio actiua et p̄nitas ſunt una rõe ĩ diuinis.fo.94. col.3.
Generatio uniuoca eſt duplex fo.94. col.3.
Que ſit proportio inter principium et terminũ formalem generationis diuine fo.94.col.3.
Generatio qualis perfectio ſit in creaturis fo.94.col.3.
Quid ſit pfectionis in diuerſis gñationibus fo.100. col.3.
Quomodo diuerſa generentur fo.100.col.3.
Vtrum filius dei ſit ſemper genitus uel generãdus uel generetur fo.100. col.3.
Generatio capitur dupliciter fo.114. col.2.
Generatio rei eſt duplex fo.114.col.3.
Q̄uo ñ ſit idẽ ordo gñationis et pfectiõis ĩ creaturis.f.114.c. 4.
Plante gñantur uniuoce et equiuoce ſimiliter ignis et calor fo.58.col.i.2.
Quot modis põt ignis generari fo.58. col.2.
Vnde generentur ueſpe fo.58. col.2.
Vtrum potentia generandi ſit inferius ad potẽtiam actiuam.i.omnipotentiam dei fo.126.col.i.2.
Quomodo teneat argumantum Auguſtini de deneratione filii equalis fo.126.col.2.
Generalia capiantur dupliciter fo.3.col.2.
Genus quomodo capitur f.26.c.i.f.96.c.i.
In diuinis nec eſt genus nec ſpecies f.94.c.3.f.96.c.4.
Nullum infinitum eſt in genere nec deus fo.96.col.4.
Vtrum genus complete diffiniat fo.96. col.4.
Vnde ſumatur genus et differentia fo.95. col.4.
Quid ſit de ratione generis gñaliſſimi fo.96.col.4.
Gerundii conſtructio oſtenditur fo.94. col.i.
Gratia cõſumata capitur dupliciter fo.7. col.i.
Gratia conſummata quid ſit fo.7.col.i.
Gratia dicitur dupliciter fo.8. col.3.
Cui detur gratia fo.8. col.3.4.

H

HABITVS CONSIDERATVR DVPLICITER fo.11.colun.i.
Habitus quid ſit et quomodo capiatur fo.14.col.i.f.20. col.2.3.fo.116.col.3.fo.118.co.3.fo.119.col.2.
Habitus habet duplicem actum fo.23.col.4.
Habitus appetitiuus quis ſit fo.25. col.3.
Quomodo habitus generetur fo.113. col.2.
Habitus utrum ſit cauſa actus fo.117. co.3.4.
Que ſint conditiones habitus f.117.4.f.118.c.i.
Q̄uo hitus ſuppleat imperfectionem potẽtie fo.122 .col.i.
Habere aliquid et poſſe habere differunt fo.6. col.4.
Hereticus capitur dupliciter fo.105. col.i.
Homo quot modis capitur fo.3.c.i.fo.7.c.i
Que ſit differentia hominis fo.3.col.i.
Homo habet multas formas fo.3. col.i.
Vtrum homo poſſit eſſe ſine gratia et culpa fo.3. col.3.4.
Que obligatur homo ſcire fo.3. col.3.
Hominis perfectio declaratur fo.3. col.4.
Quomodo homo mereatur uitam eternam fo.3.col.4.
Hois nã ñ pt diſtĩcte cognoſci ꝑ ſtatu iſto. fo.7 .col.i.
Homo ẽ receptiu⁹ itellectiõis de quolibs obiecto.fo.10. col.3.
Vtrũ hõ ſit actiuus reſpectu beatitudinis fo.10.col.3.
Vtrũ hõ ſit receptiuus alicui⁹ qd ñ põt efficere.fo.10. col.3.
Hõ ſemper hũit neceſſariã noticiã ad ſalutem fo.12. col.3.
Homo quadrupliciter poteſt intelligi. fo.15. col.2.
Homo eſt ſubiectum moralis phie et medicine fo.18.col.2.
Multa monſtra ſunt ſimilia hominibus fo.58. col.i.
Vtrum homo et hic homo ſint idem fo.89. col.i.

IDEE IN DEO QVID SINT fo.137. col.3.
Vbi idee habeant eſſe fo.78. col.i.
Vtrum idee ſint eterne fo.137. col.3.
Quomodo ſit hõ ſapiẽs in ideis fo.137.col.3.4.
Vnde ſit diffinitio idee ſumpta fo.137.col.3.
Quõ uiſione idearum fiat aīa beatiſſima fo.137.col.4.
Quõ idee ſint rationes cognoſcendi fo.137.col.4.
Idee rñtant mere naturaliter et ſp uniformiter. fo.139.col.2.
Idee ſunt duplicium. fo.139.col.2.
Identitas formalis quid ſit fo.63.col.i.
Illa regula quecũq; uni et eidẽ ſunt eadẽ etc. expoʳ fo.63.co.i.
Idẽtitas capitur dupliciter fo.124. col.i.
Idẽtitas eſt duplex fo.136. col.2.
Vtrum idẽtitas perſonarũ ſit realis fo.136. col.2.
Que ſit diffinitio ignis fo.ii4.col.4.
Impedire capitur dupliciter fo.6. col.i.
Imperium quid ſit fo.26.col.i.et.2.
Oẽ ipoſſibile ex rõne ſua formali ẽ ipoſſibile et ſimiliter poſſibile. fo.i46.col.i. et
Impoſſibile et incõpoſſibile differunt fo.io6. col.4.
Vnde ſit omnis impoſſibilitas fo.i46.co.i.2.3.
Improbatio eſt duplex fo.88. col.3.
Aliquid eſt impoſſibile dupliciter fo.43. col.3.
Inclinatio naturalis capitur dupliciter fo44. col.i.
Inclinationum diuerſitas declaratur fo.44. col.i.
Inclinatio naturalis quid ſit fo.49.col.4.
Ad qd naturalʳ inclinetur nr̃ intellectus fo.49. col.4.
Quõ poſſimus naturalʳ ſcire nr̃as iclinatiões. fo.49.col.4.
Quõ uolũtas nr̃a naturalʳ inclinet ad bonum infinitum. fo.49.col.4.
Incluſio eſt duplex fo.62. col.4.
Includere uirtualiter eſt dupliciter fo.65.col.3.
Indeterminatio eſt duplex fo.85.c.i.f.93.c.2.f.134.c.3
Quomodo intellectus ſit indeterminatus fo.85.col.i.
Quid ſit indeterminatio fo.93. col.2.
Vnde terminetur indeterminatum fo.93. col.2.et.3.
Indeterminatio actiua ſufficiens eſt duplex fo.93. col.3.
Indiuiduum quid ſit. fo.59.co.4.
Infinitũ quotuplex ſit et qd ſit qdlibet f.44.c.3.f.59.c.4.
Quid ſit ifinitũ actu et potẽtia f.44.c.3.f.49.c.4.f.50.c.i.2.3
Infinita poſſunt a deo fieri fo.49.col.3.4.
Infinito non poteſt maius dari fo.50. col.i.
Quõ infinitum cognoſcatur a uiatore fo.50.col.i.
Quomodo ſe habet infinitas in diuinis et quid ſequatur ad ipſam fo.66.c.i.2.3.4.
Infinitas eſt duplex fo.66.col.3.
Finitum poteſt repreſentare infinitum fo.76.col.2.
Quid ſit infinitum formaliter f.28.c.i.f.io2.c.2.
Quõ infinitas idẽtificet oĩa in diuinis fo.91. col.i.
Nullũ ifinitũ põt eẽ pars nec excedi nec cõponi fo.95. col.3.4.
Quare finitum et infinitum non ſunt dr̃e fo.96. col.4.
Eſſe infinitum formaliter in perfectione poteſt tripliciter intelligi f.ii3.c.4.f.28.c.i.
Rem eſſe infinitam põt dupliciter intelligi fo.ii3.col.4.
Quot ſint infinitates in deo fo.ii3.col.4.
Infinitas quomodo ſit diuerſimode in diuinis fo. i5 .colun.3 fo.ii3.col.3.fo.28.col.i.fo.56.col.3.
Infiniti entis cognoſcibilitas quãta et qualis ſit. fo.i6.col.i.
Infinitas eſt modus intrinſecus deitatis fo.i36. col.2.
Quomodo diſtinguatur infinitas ab attributis fo.i36.col.2.
Quot ſint infinitates in deo fo.i36. col.2.
Influẽtia dei eſt duplex et quid ſit quelibet fo.i7 .col.i.
Influentia generalis eſt quadruplex fo.77. col.4.
Ingenioſi aliquãdo minus ſtudent q̃ groſſi fo.78.col.i.
Inherere formaliter quid ſit f.ii6 .c.2.f.40.c.3
In ſe capitur dupliciter fo.i3. col.4.
Inſpiratio quid ſit et quot modis capitur fo.3. col.2.3.
Inſpirationis ſinonima ponuntur fo.ubi ſupra
Intellectuale eſt differẽtia hoĩs eſſentialis fo.3.col.i.
Intellectuale capitur tripliciter fo.3.col.i.
Intellectus agens quid ſit ſiʳ poſſibilis fo.3.co.4.f.4. col.i.fo.3.col.i.fo.8i.col.i.2.
Intellectus et uoluntas quomodo differunt et quomodo ſint idẽ illi cuius ſunt f.3.c.4.f.4.c.i.
Eorum abſtractio et actio eſt ſuppoſitio et denominatio oſtenditur fo.4.col.i.2.
Intellectus eſt duplex et quid ſit quilibet et quibus quilibet perficiatur. f.4.c.3.f.56.c.3
Intellectio hoĩs pro ſtatu iſto, de quo ſit, unde modus eius ſit et cui proportionetur. fo.6.co.4.fo.7.co.i.2.3.fo.ii.co.3.4.
Quorum noſter intellectus ſit receptiuus et cãtiuus. fo.7.c.2. fo.9.col.i.2.fo.io.col.3.4.fo.34.col.2.fo.49.col.4.fo.66.c.4.
Intellectio producitur ab intellectu agente fo.io.col.2.
In intellectu uiatoris ſunt tria ſupnaturalia fo.ii.col.3
Intellectus noſter ẽ naturaliter mobilis a deo fo.ii. col.3.
Intellectus quotuplex ſit et quis ſuperior fo.i2.col.i.
Vnde poſſit doceri noſter intellectus fo.i2.col.i.
Vnde ſit noticia indicatiua in intellectu f.i2.col.i.fo.69. col.3.4.fo.8i.col.3.fo.82.col.2.
Vtrum ſit abſolute neceſſarium obiectum agere ad intellectionem fo.i3.col.4.
Vtrum obiectum in ſpecie uel ſpecies ſit cauſa intellectionis fo.i3.co.4.fo.i22.co.3.
Intellectus habet duplicem portionem et quo quelibet perficiatur fo.i5. col.i.
Intellectus quid ſit fo.20. col.3.
Aliud eſt intelligere et modus intelligendi fo.34. col.2.
Quis ſit modus intelligẽdi dei et creature fo.34.col.2.
Quod intellectus noſter non cognoſcit aliquod obiectum totaliter ẽ quadruplex cã fo.37. col.3.
Actus intellectus eſt duplex f.40.2.f.6i.c.3
Intellectus quod modis capitur fo.4i.col.i.
Intelligibilia ſunt ifinita fo.49.col. 2.3. et in octaua diſtinctione primi.
Ratio intelligendi capitur dupliciter fo.49.col.4.
Quare diuina eſſentia dicitur eſſe ratio intelligendi. fo.49.col.4.
Quomodo intellectus infinitus oĩa cognoſcat fo.5i.col.i.
Actus intelligendi communiter eſt naturaliter poſterior intellectu fo.5i.col.i.
Intellectus perfectus quid ſit fo.56. col.3.
Intellectus infinitus differenter operatur et producit. fo.56.col.3.
Intellectionem reſultare ex memoria dupliciter intelligitur fo.57. col.i.
Quomodo philoſophus loquat de intellectu. fo.59. col.i.
Intellectus dupliciter operatur fo.59. col.i.
Intellectionum ſpecifica diſtinctio docetur fo.6i.col.i.fo.9. colun.2.et.3.
Quomodo obiectum et intellectus ſint cauſe intellectionis. fo.65.col.2.fo.85.col.4.fo.85.col.2.
Que et quot ſint cauſe intellectionis f.65.c.2.f.83.c.3. 4
Per quid ponatur et per quem impediatur intellectio fo.65.col.3.

Intellectio diuina habet duplex obiectum fo.i37.col.4.
Q̄uo intellectus diuinus et noſter differant fo.i37.co.4.
Vtrum uera res intelligatur fo.i38.col.2.
Quot actus habeat intellectus fo.40.c.2.et.3.
Vtrum noſter intellectus tantum ex ſenſibilibus cognoſcat fo.66.col.4.
Decem ſunt modi cognoſcendi ex ſenſibilibus fo.66.col.4.
A quo moueatur noſter intellectus fo.67.colun. 2. fo.73.col.i.fo.85.col.3.
Motio intellectus eſt duplex fo.67. colū.2. fo.85.colun.3.
De ordine phantaſmatum ad intellectum et manifeſtiſſima nature habetur fo.67. col.2.
Quomodo ſenſus differenter cognoſcāt fo.67. col.3.
Q̄uo deus perfectius nobis cognoſcat fo.67.col.4.
Perfectus intelligibile capitur dupʳ. fo.70. col.3.4.
Intelligibilitas eſt paſſio entis fo.70.col.i.
Intellectus eſt duplex et quare unus dicitur ſummus etc. fo.70.col.i.
Quomodo ſubſtantia immutet intellectū nr̄m fo.7i.col.3.
Quis intellectus poſſit intelligere omnia ſecundum gradum cognoſcibilitatis ſue fo.73. col.2.
Vtrum intelligibilitas rei ſit tanta quanta eſt entitas eius fo.73.col.2.
Quomodo deus cognoſcatur per uniuerſalia et quomodo cognoſcantur uniuerſalia fo.73 c.3.f.8i.c.i.
Reflexio in intellectionibus pōt tripʳ fieri fo.75.col.i.
Intellectus eſt duplex fo.76.col.4.
Que ſit perfectiſſima rei noticia fo.77. col.i.
Quare ponatur itellectus agens fo.77.col.i.
Quid ſit intellectum agentem illuſtrare phantaſmata fo.77. col.i.
Intellectus agens eſt nobilior poſſibili fo.77.col.i.
Que ſit nobiliſſima perfectio noſtri intellectʳ fo.77. col.i.
Intellectus diuinus eſt nobiliſſimus liber fo.77. col.3.
Quid ſit ſcribere in illo libro, quid ibi uideatur, et quis ibi uideat et quare. fo.77.col.3.et.4.et fo.78.col.i.
Quis actus intellectus ſit pure naturalis fo.77. col.3.
Intellectus habet duplices actus f.77.c.3.f.85.c.2
Intellectus diuinus habet duplex obiectum fo.77.col.4.
Ad quam intellectionem requiratur ſpecialis illuſtratio fo.77.col. 4.
Quomodo cognoſcatur eſſe intellectum in nobis ut diſtinguitur a ſenſu fo.8i.col.i.
Quod obiectū cognoſcatur primo mētis pn̄tibʳ fo.82.col.2.
Intelligere quid ſit fo.85. col.i.
Vtrū intelligere et uelle ſint in predicamento fo.86.col.3.
Quare intelligere et uelle dicantur actiones fo.86. col.3.
Intelligere et dicere non ſunt idem fo.92.col.2.
Intellectio duplex eſt in nobis fo.92. col.2.
Q̄uo uoluntas ſit cauſa noſtre intellectiōis fo.92.c.2. et.3.
Voluntas quot actus habeat fo.92. col.3.
Intuitiue cognoſcere eſt dupliciter fo.io. col.4.
Vnde intellectus et uoluntas hn̄t ſuum ordinē. fo.io5.col.2.
Quid ſit naturale obiectum intellectus diuini, fo.iio. col.i.
Intellectio pr̄is nō eſt rō gn̄ationis filii fo.iio.col.i.
Vtrum intellectio et uolitio ſint generatiua alicuius. fo.ii3. c.2.et.3.
In productione intellectionis duplex productio concurrit fo.54.col.2.
Vtrum quilibet intellectus ſit receptiuus infinite intellectionis uel infinitarum numero fo.9. col.i.et.2.
Quis ſit proceſſus in intellectione fo.77. col.4.
Quid ſit intellectio actualis fo.i3i. col.3.
Intellectio quid producat et unde ꝑducatur fo.i32.col.2.
Omnis intellectio genita ēſt uerbum fo.i32. col.2.
Ad intellectionem alicuius communiter tria concurrunt fo.i37. col.i.
Perfectionis ē ꝙ unū ſit rō cognoſcendi plura fo,i37. col.2.
Intelligentia quid ſit f.54.c.2.f.86.c.i
Intelligentia capitur tripliciter fo.54.col.2.
Intelligentia eſt duplex fo.56. col.i.
Per quid conſtituatur intelligentia fo.57.col.3.
Vtrum uerbum ſit pars intelligentie fo.57.col.3.
Intenſus actus eſt per ſe unum fo.ii7.col.3.
Intenſio eſt intrinſecus modus et unde ſit fo.ii7.col.3.
Intentio eſt duplex fo.73. col.3.
Intentio euid ſit fo.73. col.4.
Quid ſit ſecunda intentio f.i28.c.i.f.i22.7.c.4.
Indiuidui unitas eſt prima intentio fo.i28. col.i.
Quid ſit prima intentio fo.i28. col.i.
Quomodo cauſetur ſecunda intentio et prima intentio fo.i28.col.i.2.
Intrinſecum capitur dupliciter fo.53.col.i.
Inuidia quid ſit fo.92.col .4.
Iuſtum et iuſte et iuſte operari quid ſit fo.ii9.col.4.
Iuſticia eſt duplex fo.ii9. col.4.
Vbi ſit iuſticia fo.i46.col.4.

L

LECTOR ET LECTIO QVID SIGNIFICENT et connotent. fo.iio.col.2.3.
Quid ſit lex fo.i43.col.3.
Quomodo differant leges et iudicia fo.i43. colū.3. fo,i47.col.2.
In lege nature non fuerunt tot precepta ſicut modo. fo.i2.col.3.
Legis nature prerogatiua ponitur fo.i2. col.3.
Quomodo diuina uoluntas poſſit obligare et ad quid et quis. fo.i46. i47.
Lex ſumitur multipliciter fo.i46.col.4.
Quid ſit agere preter legem et contra legem fo.i47. col.i.
Quomodo diuina uoluntas ſit lex fo.i46.col.3.4.
De legibus magnus tractatus ponitur fo.i46. i47.
Liber quotuplex ſit,quis titulus eius que ſint querenda in principiis eorum fo.2.co.2.3.4
Libri huius diuiſio ponitur et eius cauſe et fines et ſufficientia fo.2.col.4.
In quo differat materialis liber ab intellectu diuino, fo.77. col.3.
Libera potentia eſt duplex. fo.4i.col.3.
Liberum eſt duplex fo.ii8. col.3.
Libertas quid ſit et unde dicitur f.92.c.2. f.53.c.3.
Libertas capitur quintupliciter fo.io4.co.2.et.i44.c.2.
Libertas quid ſit et libertas arbitrii fo.io4. col.2.
Libertas eſt multiplex fo.i44. col.i.
Que libertas ſit in deo fo.i44. col.i.
Quid ſit hominem aliquid libere facere fo.i44.col.i.
Linea recta quid ſit et quale ens fo.97. col.i.
Eſſe in uno loco eſt dupliciter fo.50.col.4.
Locus eēntialis et accn̄talis quid ſit fo.io6.col.3.
Logica quid ſit et an ſiit ſciētia fo.45. col.3.
Lumen glorie an ſit ponendum fo.i22. col.3.
Quid ſit lumen naturale intellectus f.3.c.2.f.ii.c.i.3.
Lux eterna capitur dupliciter fo.77. col.i.

M

MAGNITVDO VIRTVTIS IN OMNI RE eſt ſibi idē realiter fo.136. col.1.
Magnitudo nulla eſt infinita fo.95. col.2.
Magnitudo capitur dupʳ fo.124.col.2.
Magnum et paruũ capitur dupʳ fo.124.col.3.
Maius et minus capitur dupʳ f.34.co.
Materia capitur dupʳ fo.17.col.2.fo.58.co.2.3.
Qũo materia ſit in potētia contradictionis et quomō per formam reducitur ad actum fo.95. col.2.
Illa ꝓpō ſicut maximũ ad maximũ etc.exponit fo.69. col.2.
Medium eſt duplex fo.94.c.4.et.8.c.2.
Quid ſit mediũ ſentiendi fo.75. col.4.
Memoria capitur multipʳ fo.52.col.1.
Qũo obiectũ habeat eſſe in memoria fo.52.col.1.
Quomodo memoria fecunda ſit productiua et opatiua,et cuius ſit productiua fo.52.co.2.fo.56.c.2.3.
Qũo memoria diſtinguat ab intelligentia, et memoria diuina creata f.54.c.1.f.57.c.3.f.56.c.1.
Quomodo memoria ſit actus primus fo.56.col.1.
Quid ſit memoria fo.86.col.1.fo.52.c.1.
Memoria eſt duplex fo.132.col.3.fo.52.col.1.
Quare mēbra leonis drãt a mēbris cerui fo.58.c.2.f.82.c.2.
Mendacium quid ſit fo.141. col.3.
Mens quō ſit nota ſibi fo.7. col.2.
Mens cōparatur ad deũ tripʳ fo.79. col.2
Mens capitur quadrupʳ fo.85.col.3.
Mens quid ſit fo.86.col.1.
Menſura eſt multiplex et multa dicunt de ea f.72.c.1.2.3.
Meriti tempᵒ quādo ſit,quis mereatur, quo mereatur,et unde ſit meritũ,et qd reqratur ad actũ meritorium.fo.3.col.3.fo.6.col.2.3.fo.117.col.2.f.120. c.2. fo.120.col.4.fo.121.col.1.fo.122.col.3.
Quot ſint in actu meritorio,et unde ſit ꝯplete meritorius,et in cuius ptāte ſit mereri fo.121.col.1.et.2.
Principalius in merito capit dupʳ fo.121.col.2.3.
Meritum dicitur dupʳ fo.121. col.3.
Deus quomodo premiat et puniat fo.121. col.3.
Metaphyſica eſt prima et ultima ſcia fo.68.col.3.
Metaphyſica habet quinque nomina ſex conditiones et quid tractet et de quo f.7.c.4.f.8.c.1.f.20.c.4.
Quid ſit ſubiectũ metaphyſice,et quomodo ſit ſapientia f.18.c.1.et.2.f.20.c. 4.
Miraculum quid ſit fo.12.col.1.
Mirabile quid ſit fo.12.col.1.
Quomō differant miraculũ et mirabile fo.12.col.1.
Quō et quare noiet uirtus et ſignũ fo.12.col.1.
A quo fiat miraculũ et quibus cauſis fo.12.col.2.
Miſsio quotuplex ſit,cui conueniat et quid requirat et quis mittat et mittatur fo.115.col.4.et.3.fo.116. col.1.
Quomodo ſit gemina miſsio fo.115.col.4.
Quid ſit perſonam dari fo.115. col.4.
Moderari paſsionem quid ſit fo.119. col.3.
Modus intrinſecus eſt duplex fo.97. col.2.
Qũo differat modus et differentia fo.97.col.2.
Mortale peccatũ quid ſit fo.120. col.3.
Modus intrinſecus quid ſit fo.50.co.3.f.114. col.1.fo.62.col.1.fo.66.col.2.fo.97.col.2.
Motiuũ in homine eſt duplex fo.22.col.1.
Motus capit dupʳ f.50.c.4.f.58. c.4.
Mouere in nō tempore includit contradictionē fo.51.col.1.
Proceſſus philoſophi de motu primi ponitur fo.50.c.4.f.51.c.1.
Qualis ſit ꝓportio motiui ad mobile et motorē. fo.51.col.1.
Illa propoſitio motuum differentiũ ſpecie ſunt termini differentes ſpecie exponitur fo.58. col.4.
Qui motus ſunt incompoſsibiles fo.58. col.4.
Quomō omne mobile preſupponat immobile fo.43. col.3.
Multiplex quid ſit fo.138. col.4.
Multum capitur dupʳ fo.124.col.2.
Mutationis ſubiectũ et terminus quid ſit fo.48.c.1.fo.55.c.3.
Mutatio quid ſit fo.49. col.1.
Omne aliud a deo eſt mutabile fo.100.col.1.

N

NATVRALE VEL SVPERNATVRALE ESſe poteſt dupʳ intelligi fo.6.col.4.
Naturale capitur nouem modis fo.9.col.1.
Natura capitur dupliciter fo.10.col.2.
Quō natura deficiat in neceſſariis et quō nō fo.10.col.3.
Naturam creatam diuidi in ſingularibus eſt imperfectionis fo.17.col.3.fo.36.col.3.fo.94.col4.
Quare diuidatur natura creata in ſingularibus fo.36.c.3. et.4.
Ratio nature capitur dupʳ fo.57.col.1.
Natura eſt duplex fo.58. col.4.
Que principia poſsint naturā cōicare fo.58.col.4.
Quomodo natura communicabilis duobus ſuppoſitis ſit cōicabilis infinitis fo.59. col.3.
Qũo natura ſe hēat ad ſuppoſitũ etc. fo.59.col.4.
Qũo natura cōis ꝯtrahatur p heccheitatē fo.90. col.4.
Neceſsitas quid ſit fo.5.col.2.
Neceſsitas immutabilitatis eſt duplex fo.77. col.2.
Quot modis dicitur neceſsitas fo.92. col.1.
Quid ſit neceſsitas immutabilitatis fo.99. col.3.
Qũo neceſſariũ non poſsit non eſſe fo.99.4.
Qũo neceſsitas ſit perfectionis fo.99.col.3.
Aliqd dicitur eē neceſſariũ dupʳ fo.55. col.1.
Quomodo aliquid idem poteſt utroque modo eſſe neceſſarium fo.55. col.1.
Cōtradictionē icludit pla eē ex ſe neceſſaria fo.55. col.1.
Quot ſint modi neceſsitatis et q cōueniat deo fo.140. col.4.
Neceſſariũ et cōtingens ſunt duo modi fo.141. col.2.
Quomodo differant negatio extra genus i genere et priuatio fo.128. col.3.
Negatio pōt dupʳ ineſſe fo.138. col.4.
Negatio eſt duplex fo.128.col.3.
Que negatio ſit unius rōnis fo.128.col.3.
Quales negationes ſint in ſuppoſito uel pſona fo.102. col.2.3.
Nexus capitur dupʳ fo.110. col.4.
De nihilo capitur tripʳ fo.92. col.1.
Nomina in tiuus uel in bilis quid ſignificent fo.4.col.2.
Nomen triplex eſt in diuinis fo.127. col.1
Nomen uerbale quō et quid denominet fo.110. col.2.
Nomen unde dicitur fo.127. col.1.
Nomen quot modis capitur fo.127. col.1.
Nomen quotuplex eſt fo.127.col.1.
De noīe adonai nota fo.127. col.3.
Nominare aliquid eſt dupʳ fo.127. col.3.
Vtrũ deus poſsit noīari a nobis fo.127. col.3.
De noīe tetragramaton fo.127.col.1.
Nomina in diuinis ſunt quadruplicia fo.127. col.1.
Nomen dei eſt duplex fo.127. col.1.
De nominibus in diuinis optime regule ponuntur. fo.127.col.2.3.
Quomodo noīa imponuntur et a qbus fo.127.col.3.

Q̃uo oporteat cognoſcere rem ſignificãdam fo.127.col.3.
Noticia hꝫ tm̃ duas cauſas proprie fo.2.col.4.
Quomodo et quare dicatur noticiã habere cauſam materialem et formalem fo.2. col.4.
Quare noticiã dicat doctrina et diſciplina fo.3.col.3.
Noticie perfectio unde habeatur et que ſit altera perfectior. fo.7.col.3.
Quid ſit noticiã in ſe ꝯſiderare et ĩ deo et ĩ nobis fo.13.col.3.
Q̃uo noticia hẽat reſpectũ ad obiecta fo.14. col.2.
Qualis noticia poſſit cauſari a ſuperiori et inferiori f.14.c.23.f.66.c.4.
Que ſit noticia perfectior de eodem uel alio obiecto f.15.c.1.f.20.c.2.et.3.
Quid ſit noticia confuſa et diſtincta fo.15.colun. 2. fo.67.et fo.68.col.1.
Noticia aptitudinalis eſt duplex fo.20.col.1.
Quomodo diuerſe noticie ſimul ſtent uel ſibi repugnent in eodem. f.20.c.1.et.2.3.
Noticiã eſſe naturaliter inſertam poteſt dupliciter intelligi fo.46. col.4.
Noticia eſt duplex fo.53.co.4.fo.57.c.3
Quare noticia ingenita in diuinis dicatur quaſi producta f.53.c.4.f.57.c.2.
Noticie gradus ſunt multiplices f.67.c.3.et.4.
Noticia euidens quid ſit fo.74. col.2.
Noticia eſt libera fo.86.col.2.
Quod noticia genita ſit noticia actualis poteſt dupliciter intelligi fo.114.col.4.
Noticia eſt duplex fo.67.68.69.
Noticia habet relationẽ ad obiectũ fo.137.col.2.
Quis ſit terminus huius relationis fo.137. col.2.
Quomodo obiectũ ſit menſura noticie fo.137.col.2.
Notio in patre eſt duplex fo.127.col.2.
Notio hꝫ quatuor noĩa fo.127. col.2.
Notio eſt duplex fo.127. col.2.
Notorietas per ſe et ab alio ſunt modi ſciendi et cognoſcendi fo.45.col.3.
Numerus ut eſt accidens grammaticale quomodo ſe habeat ad rem fo.52. col.2.
Numerus infinitus poteſt eſſe et intelligi a deo fo.113. col.3.
Numerus capitur dupˣ fo.113. col.3.
Numerus quid ſit fo.128. col.4.
Vtrum in diuinis ſit numerus fo.128. col.4.

O

OBDVRATIO QVID SIT. fo.143. col.3.
Obiectum quale eſſe habeat in actu cognoſcendi uel uolendi fo.5. col.3
Quod obiectum ſit naturale uel ſupnaturale fo.9.col.4.
Obiectum naturale eſt duplex fo.11.col.2.
Obiectum primum quid ſit fo.11.col.2.
Obiectum adequatum quid ſit fo.11.co.2.fo.51. col.2.fo.69.col.2.fo.70.col.2.fo.73.col.2.et.3.
Quid ſit obiectũ adequatũ intellectus fo.11.co.2. f.70. col.2.fo.71.col.1.et.3.fo.73.col.1.2.
Obiectum noticie eſt duplex fo.36.col.1.
Obiectum potentie eſt duplex fo.36. col.1.
Obiectum primarium capitur dupˣ fo.36.col.1.
Quid ſit obiectũ uirtuale et adequatũ fo.36.col.1.
Obiectum ſecundariũ capit̃ dupliciter 36.col.2.
Vtrũ actus uariet̃ ad uariationem obiectoꝝ. fo.36.col.2.
Obiectum cognitum ut cognitum eſt ens rationis licet quod cognoſcitur ſit ens reale fo.36. col.2.
Quid ſit ſimilitudo obiecti in actu uel ſpecie fo.36.col.3.
Obiectorum ſpecies unde cauſentur fo.36.col.3.
Quid ſit primum obiectum et quot modis capitur fo.37.col.1.
Obiectum per ſe quid ſit fo.37. col.2.
Quomodo obiectum habeat eſſe in memoria et intelligentia fo.54.col.1.et.2
Vtrum obiectum habeat eſſe reale in memoria fo.54.co.1.et.2.
Quomodo obiectum in memoria producat ſe ipſum in intelligentia fo.54. col.2.
Quomodo producitur obiectum in actu et ſpecie. fo.54.col.2.
Obiectum adequatum capitur dupliciter fo.69.co.2.
Obiectum formale quid ſit fo.72.col4.
Obiectum diuini intellectus quadrupˣ ſe hꝫ fo.77. col.1.
Quomodo ſit preſens et quot modis et que preſentia ſit potiſſima fo.82.co.1.et.2.
Oculus interior quõ mundetur fo.25.col.1.
Oculus noctue quomodo uideat et quid et an poſſit intuitiue uidere ſolem uel non fo.67.c.2. et.3.
Vtrum deus poſſit odiri fo.42.c.2.fo.43. col.1.
Idem actꝰ numero põt eẽ odiũ et dilectio fo.42.col.4.fo.43.c.1.
Vtrum quis odiendo deum poſſit mereri uitam eternam et tenetur ꝙ ſic fo.43.col.3.
Operanda ab homine que ſint fo.12. col.3
Que opatio ſit naturalis et que ſupnaturalis fo.19.col.3.
Omnipotens quid poſſit fo.125.c.4.et.143.co.4.
Quid ſit obiectũ et correlatiuũ oĩpotentie fo.125.col.4.
Q̃uo perſone ſunt eque potentes fo.126.col.1.
Omnipotentia capitur dupˣ fo.126.co.1.et.143.col.4.
Potẽtia generãdi naturalˣ ẽ prior oĩpotẽtia fo.126.col.1.
Omnipotentia capitur dupˣ fo.126.col.1.
Quare dicitur deus oĩpotens fo.143.c.3.et.4.
Omnipotẽtia utrũ ſit perfectio ſimpliciter fo.143.col.4.
Omnipotẽtẽ eſſe eſt dupˣ intelligibile fo.143.col.4.
Vtrũ naturaliter poſſit ſciri deũ eẽ oĩpotentẽ f.144.c. 1.et.2.
Quis det oĩpotẽtie obiectũ ſuũ fo.146.col.1.
Opiniones contrarias eſſe in mẽte poteſt tripliciter intelligi fo.75.col.1.
Que opiniones ſint contrarie fo.75.co.1. et.2.
Opiniones forˣ repugnare ĩpõt dupˣ intelligi fo.75.col.2.
Opinio capitur dupliciter fo.20. col.2.
Ex uno oppoſito põt aliud cognoſci fo.75.col.1.
Oppoſitio eſt duplex fo.75. col.1.
Q̃uo oppoſita poſſunt eſſe in eodem fo.80.col.4.
Nõ ſp ãbo oppoſita ſunt realia uel ambo rõnis fo.128. col.3.
Ordo intelligibilium eſt multiplex fo.69.col.1.
Ordo multiplex deſcribitur fo.60.col.1.2. fo.104.col.1.et.114.3.et.4.107.col.3.4.
Vtrum ordo perfectionis ſit inter indiuidua fo.146.col.4.
Organum quid ſit fo.75. col.4.
Origo capitur dupliciter fo.114.col.3.

P

PARS ESSENTIALIS INEGRALIS ET SVBiectiua quid ſit fo.15. col.2.
Quare ps integralis dr̃ q̃titatiua fo.15.co.2. et.3.
Pars capitur dupˣ fo.79.col.2.
Pars poteſt dupliciter accipi fo.95.col.4.
Participare quid ſit fo.95. col.4.
Participare quot modis capit̃ fo.41.c.4.et. 52.col.2.
Q̃uo pticipatũ cãet pticipans fo.41. col.4.

Inferius dup^r participat ſuum ſuperius fo.53.col.2.
Paſsio utrū poſsit cognoſci propter quid fo.8.col.i.
Qūo paſsiones poſsint cognoſci fo.8.col.i.2.
Quot modis capit̄ paſsio et qd ſit fo.i5.co.3.et fo.
.i17.col.4.et22.col.2.et.38.col.4.et.40.col.i.2.
Qūo differat paſsio a modo intrinſeco fo.38.col.4.
Paſsio cuius ſit obiectum uel non fo.4i.col.i.
Paſsio diſiuncta quid ſit et quare dicatur
diſiuncta fo.50.col.2.
Quomodo paſsio diſtinguatur a ſuo ſubiecto fo.75.col.3.
Quomodo paſsiones cauſentur in homine
et aquo fo.ii3.col.2.et.3
Pater in diuinis utrum aliquid habeat a filio fo.36.col.i.
Qūo relatio patris ſe habeat ad eum fo.36.col.i.
Pater habet duplicem fecunditatem fo.86.col.i.
Pater nihil habeat per productionem fo.86.col.i.
Pater non habet fecunditatem ad ſpi-
randum a filio fo.86.col.i.
Quomodo intelligitur patrem omnia habere
in primo ſigno originis fo.86.col.i.
Pater quot modis dicicitur fo.88. col. 2.
fo.89.col.4.fo.89.col.i.
Pater quid ſit fo.88.col.2.
Quomodo pater ꝯſtituatur paternitate in eſſe
perſonali fo.i43.col.2.
Ex ratione formali patris et filii eſt ꝙ ſint
ſimul fo.i34.col.2.
Pater eſt ſimul et prior filio fo.i34.col.2.
Quomō pater preintelligatur generatione fo.i34.col3.
Paternitas,generatio actiua et generare ſunt
idem realiter inter ſe fo.i34.col.3.
Qua prioriate pater ſit prior filio fo.i34.col.2.3.
Pater non eſt ſapiēs ſapientia genita i36.col.4.
Vtrum quis poſsit mortaliter peccare ꝑ actum
qui degenerare nō eſt pctm̄ mortale fo.i2.col.4.
Peccata mortalia pōt deus ad ſe referre fo.37.col.4.
Peccatum quid ſit quere ubi ſupra.
Quomodo peccans mortaliter quietetur fo.43.col.4.
Ly per diuerſimode cōſtruitur fo.iii.col.2.3.
Permiſsio quid ſit fo.i47.col.i.2.
Perfectio rerum unde ſit et qualis ſit fo.6.col.2.
Perfectio rei eſt duplex fo.49.col.i.fo.i24.col.3.
Que ſit ultimata perfectio rei fo.49.col.i.
Perfectio ſimpliciter quid ſit fo.60.col.3.
Omnis perfectio ſimpliciter eſt in deo fo.60.col.4.
fo.7i.col.3.fo.97.col.4.
Quid ſit perfectionis in natura creata. fo.60.col.4.
Perficere quō ſit imperfectionis fo.60.col.4.
Nō oīs pfectio ſimp^r eſt perfectior non tali fo.6i.col.4.
Perficere eſt dupliciter fo.64.col.4.
Perfectum quot modis capitur fo.95.col.i.
Nulli creature ꝯueniūt oēs pfectiōes ſimp^r fo.95.col.3.
In perfectionibus ſimp^r ſunt gradus fo.95.col.3.
Omnis abſoluta perfectio dei eſt infinita for-
maliter fo.96.col.4.fo.98.co.2.
Nunquam ad perfectiſsimum in inferiori ſe-
quitur perfectiſsimum in ſuperiori fo.97.col.i.
Ordo eſſentialis et perfectionis non eſt per-
fectionis ſimpliciter fo.i25.col.3.
Quomodo primum generatione ſit ultimum
in perfectione fo.9i.col.i.
Nulla pfectio ſimpliciter depēdet a creatura fo.i4i.col.i.
Per ſe unus ꝯceptus ē duplex et quid ſit quilibs fo.i5.col.4.
et.fo.35.col.2.
Per ſe conceptus terminorum quid ſit fo.45.co.3.4.
Per ſe notū capitur dup^r fo.45.col.4.
Perſona diuina quibus cōſtituatur in eē fo.35.col.2.
Qūo ꝓpria perſonarū diuinarꝫ cognoſcantur fo.64.col.3.
Qūo perſone diuine concipiantur a nobis fo.79.col.3.
Perſona diuina nec eſt compoſita nec quaſi conpoſita. fo.9i.
col.i.et fo.i29.col.3.
Nulla perſona eſt productiua per relationem per-
ſonalem fo.94.col.3.
Vna perſona diuina poteſt naturam diuinam
cōmunicare pluribus productionibus fo.i06.col.i.
Plures perſone poſſunt unā producere fo.i06.col.i.
Qūo perſona diuina includat eēntiam fo.ii4.col.2.
Perſona eſt conceptus per accidens logice fo.ii4.col.3.
Quid ſit perſona diuina fo.ii4.col.3.
Tantum tres ſunt perſone in eſſentia diuina fo.59.col.3.
Perſona quotuplex ſit et quot modis capitur
et quid ſit. fo.i27.col.4.
Relatio eſt cōe uniuocū tribus perſonis diuinis fo.i28.col.2.
Perſona eſt cōe uniuocū tribus ꝑſonis diuinis fo.i28.col.2.
Perſona non eſt rlō fo.i28.col.2.et.i29.2.
Perſona quid ſit eſſentialiter fo.i28.col.3.et.i29.co.2.
Ratione cuius adoretur perſona diuina fo.i28.col.3.
Quō perſona ſit ſimplex et quō non fo.i29.col.3.
Opinio de abſolutis ꝑſonis diffuſe declaratur fo.i29.col.4.
Quare ſaluator nominauit perſonas diuinas re-
latiuis nominibus fo.i29.col.4.
Vtrum reſpectus ad extra ſit proprietas per
ſone diuine fo.i33.col.3.
Portio intellectus et uoluntatis eſt duplex,et
quo perficiatur et quid ſit fo.i5.c.i.et.27.c.i
Que potentia ſit fruſtra fo.4.c.3.et.io.c.3.
Potētia dei eſt duplex fo.6.co.2.et35.c.i.
Quid ſit potentia abſoluta et ordinata fo.6.c.2.f.i47.c.i.2.
Poſſe et aptū natū et hītuale differūt fo.6.c.4.et.2i.c.2.
Poſsibile quid ſit et quotuplex ſit fo.6.co.4.et.52.co.3.fo.
52.col.2.et.99.col.2.fo.i25.col.4.et.i43.col.4.et. i47.col.i.
Vtrum ex noticia potētie poſsit cognoſci qd ſit etc.fo.7.col.i.
Quid ſit nobilitatis in potētia receptiua fo.io.col.3.
Potentia receptiua eſt duplex fo.8.col.4.
Vtrū oīs potētia receptiua ſit naturalis fo.8.col.4.
Quomodo potentia et obiectum ſint proportio
nalia fo.i4.co.3.et.39.col.i..2.
Potentia duplex in homine fo.22.co.i.2.
Potentia quot modis capitur fo.35.col.i.
Potentia motiua eſt duplex fo.40.col.3.
Potentiarū noīa cōiter capiūtur ꝑ actibus fo.8i.col.4.
Quid ſit eſſe in potentia fo.44.col.3.
Quid ſit poſsibile uel impoſsibile fo.35.col.4.
Ad que extēdat ſe potentia dei. fo.35.col.4.
Potentia cōtradictionis qd ſit fo.49.col.i.
Poſsibile opponitur tribus fo.52.col4.
Potentialitas quid ſit fo.53.col.2.
Potentialitas eſt duplex fo.53.col.2.
Potentia productiua eſt duplex fo.54.col.i.
In quo producat potētia ꝑductiua ſuū effectū fo.54.col.i.
Quō poſsibile ſit in diuerſis fo.55.col.2.3.
Que potētia ponatur in deo fo.55.col.2.
Potentia quotuplex ſit fo.55.colo.2. et.9.col.i.et.584.col.2.
et.92.col.4.et.93.col.3.et.95.col.i.

Potentia rationalis eſt duplex. fo.59.col.i.
Quid ſit potentia rõnalis et quid irrationalis. fo.59.col.i.
Potentiã eſſe oppoſitorũ poteſt dupʳ intelligi. fo.59.col.2.
Potentia poteſt habere triplex eſſe fo.70.col.4.
Potentie tripliciter ſe habent ad obiecta fo.70.fo.7i.
Quomodo potẽtia imutetur p ſpẽm et obiectũ. fo.75.col.4.
Quid ſit eẽ in potentia ante actum. fo.84.col.2.
Potẽtia actiua ẽ duplex ſiʳ potẽtia paſſiua fo.9i.col.4.
Vtꝝ in diuinis ſit potẽtia actiua et paſſiua fo.9i.col.4.
Vtrũ in deo ſit potẽtia generãdi fo.93.col.4.
Potentia hoc nomen tripʳ abſtrahitur fo.93.col.4.
Quid proprie ſignificet hoc nomen potentia fo.93.col.4.
Potentia actiua conſideratur dupliciter fo.93.col.4.
Quid ſit fundamentum et terminus potentie generandi in diuinis. fo.93.col.4.et fo.94.col.i.2.
Vtrũ in filio ſit potentia generandi in diuinis fo.94.col.2.
Potentia obiectiua capitur dupliciter fo.94.col.2.
Vtrum filius dei ſit in potentia obiectiua fo.94.col.2.
Quomõ potentia ſit eiuſdem generis cũ actu fo.94.col.2.
Potentia infinita utrum ſit in quãtitate fo.95.col.2.
Vtrum una potentia poſſit habere oppoſitos modos principiandi. fo.i03.col.2.
Quomõ primo diuidatur potentia actiua fo.i03.col.3.
Potẽtia finita põt hr̃e duos terminos adequatos. fo.59.col.4.
Quid potentia primo recipit fo.82.col.2.
Quomõ aliqd ſit ſimul in potentia et in actu fo.84.col.2.
Qũo philoſophi loquãtur de potentiis fo.84.col.2.3.
Quomodo omni potentie naturali correſpõdeat actiua potentia naturalis fo.i2.col.2.
Cuius potẽtie et qũo poſſibile ſit obiectũ potẽtie. fo.i26.col.i.
Quare potẽtia actĩa ꝯcedit ĩ deo et ñ poſſibile. fo.i26.col.i.
Vtrum potentia generãdi ſit potentia fo.i26.col.i.
Quid ſit primum in noſtra poteſtate fo.i32.col.2.
Praxis quid ſit et quod modis capitur fo.2i.col.2.3.4.fo.22.
Quid ſit practicã noticiã extẽdi ad praxi fo.2i.co.3.fo.22.23
An actus intellectus ſit praxis fo.2i.col.3.
Praxis rectitudo eſt duplex fo.24.col.i.2.
Proceſſus in praxi ponitur fo.22.col.4.
Praxis finis quid ſit fo.23.col.4.
Quomodo cognoſcatur rectitudo praxis fo.24.col.4.
Habere potentiã ad oppoſita intelligit dupʳ fo.i40.col.i.
Qũo poſſibili poſito nullũ ſeq̃tur ĩpoſſibile fo.i40.col.3.
Quid ſit poſſe ad oppoſita fo.i40.co.i.et.4.
Potentia actiua quomodo accipitur fo.i40.col. 4.
Quomodo res producatur in eẽ poſſibile fo.i47.col.i.
Potentia dei capitur dupliciter fo.i47.col.i.
Res in eẽ cognito ſe ĩpa ẽ forʳ poſſibilis fo.i47.co.i..2.3.
Practica noticia qđ ſit et quot modis capitur fo.22.fo.23.24
Practicum capitur dupliciter fo.22.col.2.
Practici hitus neceſſitas q̃lis et q̃ta ſit ponit. fo.22.co.4.
Practica ſcientia eſt duplex fo.23.col.2.
Vnde practica ſcientia ſit practica fo.23.24.
Quid ſit principiũ practicum et quotuplex fo.24.col.i.
Vnde ſumantur principia practica fo.24.col.i.
Practicũ et ſpeculatiuũ dupliciter ꝯſiderant fo.26.4.27.co.i
Precepta ſunt duplicia fo.i2.col.3.
Que ſint nobis a deo precepta fo.i2.col.3.
Quid ſit predeſtinatio fo.i4i.col.3.
Quid neceſſario includat predeſtinatio fo.i4i.col.3.
Quot modis capitur predeſtinatio fo.i4i.col.4.
Predeſtinatio quid ſit principaliter fo.i42.col.4.
Predeſtinatio quot modis capitur fo.i42.col.4.

Predeſtinationis effectus eſt triplex fo.i42.col.4.
Vtrum effectus illi habeant cauſas fo.i42.col.4.
Vtrum predeſtinatio habeat cauſam fo.i42.col.4.
Quid ſit predeſtinatum et quid non fo.i42.col.4.
Vtrũ numerus p̃deſtinatorũ poſſit augeri fo.i42.col.4.
Vtrum ſit predeſtinatio eterna fo.i42.col.4.
Vtrum predeſtinatus poſſit damnari fo.i4i.col.4.
Voluntas diuina contingenter predeſtinat fo.i42.col.i.
Vtrũ poſſit caſſari predeſtinatio fo.i43.col.i
Predeſtinatio capitur dupʳ fo.i43.col.i.
Vtrum oĩs predeſtinatus ſaluetur fo.i43.col.i.
Predicatũ ꝓpõnis ulis qũo ſupponat fo.ii.col.2.
Predicatio in diuinis eſt duplex fo.87.col.3.fo.98.col.4.
Predicatio exercita quid notat fo.88.co.3.et.4
Predicatio ſignata quid notet fo.88.col.4.
Quomodo abſtractum predicetur de concreto et econuerſo fo.88.col.3.4.fo.98.col.4.
Quid ſit predicari forʳ fo.88.col.4.
Qũo ſubſtãtiua et adiectiua predicẽtur ĩ diuinis fo.89.col.i.
Predicatũ ineſſe ſubiecto cõtingit dupʳ fo.8.
Predicatio denoĩatiua qđ ſit et quottuplex fo.98.col.2.
Vtrum phũs oẽm modũ predicãdi docuerit fo.97.co.i.2.
Quot ſint predicata fo.97.col.i.2.
Vrum phũs oĩa predicata docuerit fo.97.col.2.
Predicamentum quomõ capitur fo.96.col.i.
Duo modi predicandi ſunt in diuinis fo.97.col.2.
Omne qđ eſt in predicamẽto ẽ limitatũ et finitũ fo.96.col.4.
Quelibꝫ ſubã p̃dicamẽtalis p̃t ſubſtar̃ accidẽtibꝰ fo.96.col.4.
Non oẽ qđ eſt in p̃dicamẽto eſt pars fo.96.col.4.
Quomodo deus cõtineat predicamẽta fo.97.col.i.
Que ſit ratio nõ eẽndi in predicamento fo.97.col.i.
Nihil forʳ p̃dicabile de deo eſt in p̃dicamento fo.97.col.3.
Preexigentia quid ſit fo.55.col.4.
Prima principia quas cõcluſiones cõtineant fo.ii.col.2.
Quomodo debeat formari primũ principium fo.ii.col.2.
Vtꝝ oppoſitũ primi prĩcipii poſſit uenir̃ ĩ mẽtẽ. fo.ii.col.4.
Vtꝝ qs poſſit decipi circa pᵐ prĩcipiũ. f.i2.c.2.f.74.c.3.f.75.c.i
Primo capitur dupʳ fo.i2.col.3.4.
Primitas quid ſit fo.i4.col.2.
Principia ſcibilis quid ſint et quot ſint fo.33.col.2.
Prioritas rõnũ formaliũ oñdit in diuinis fo.35.co.4.fo.36.c.i.
Quid ſit principiũ in ſpeculabilibus fo.42.col.i.
Qũo qđlibꝫ prinᵐ ꝓductiuũ reducat ad deũ fo.52.col.4.
Principium productiuum eſt quadruplex fo.54.col.i.
Qui modi prĩcipiãdi oppoſiti pñt reduci ad unũ. fo.57. col. 2.
Oppoſiti modi principiandi ſunt duplicices fo.57.col.2.
Vtꝝ oẽ prinᵐ ꝓductiuũ poſſit reduci ad unũ. f.56.c.3.f.i02.c.i.
Prioritas nature eſt duplex fo.55.col.4.
Que prĩcipia ꝓductiua ſint cõicatiua nature fo.59.col.i.
In creaturis ẽ duplex principiũ ꝓductiuũ ꝑfectũ fo.59.col.i.
Quid ſit prius ſꝫm ſubſtãtiã fo.68.col.2.
Quõ primũ in oĩ genere ſit aliis cauſa eſſendi fo.73.col.2.
De noticia principioꝝ habetur fo.74.c.2.3.et.75.c.i.2.3.
Quid ſit principiũ per ſe notum et quid reĝrat fo.75.col.i.
Primũ capitur dupliciter fo.68.col.2.
Vtꝝ aliq̃ prĩcipia ꝑ ſe nota hẽant aliq̃s ſinglares falſas.ii.c.2.
Quotuplex ſit principium fo.i0i.col.3.
Principioꝝ multiplicitas oſtenditur fo.9i.col.3.
Prioritas eſt duplex fo.95.col.i.
Principium capitur dupliciter fo.i34.col.3.
Principia ꝓductiua ſunt duplicia fo.i00.col.3.
Per quid impeditur principiũ ꝓducẽdi fo.i02.col.i.

P

Quid ſit pfectū principiū pducēdi fo.105.col.2.3.
Principium formale capitur dupliciter fo.115.col.1.
Duo requirūtur ad perfectionē principii fo.110.col.1.
Primitas eſt duplex fo.134.col.3.
Quō primū debet eſſe abſolutiſſimum fo.134.col.3.
Principium quot modis capitur fo.134.col.3.
Quotuplex ſit principium fo.134.col.3.
Que principia ſint idem uel diuerſa fo.134.col.3.
Philoſophoꝝ elegātia et defectus traditur fo.10.col.1.
Priuatio capitur tripliciter fo.133.col.2.
Vtrum in deo ſit priuatio fo.133.col.2.
Priuatio multiplex in creaturis fo.133.col.2.
Probationū octo ſpēs ponūtur fo.12.col.3.
Proceſſus nature et gr̄e ponitur fo.12.col.3.
Procedere p modū liberalitatis et exēplaritatis qd ſit .92.c.2.
Proceſsio quot modis capitur fo.104.col.4.
Productiuū ut tale nullā dicit impfectionem fo.53.col.2.
Potentia productiua eſt duplex fo.54.col.1.
Productio ē duplex fo.54.co.3.fo.58.co.2.f.77.co.1.fo.101.co.2.
Vtrum oē pductū ſit poſsibile ante pductionem fo.55.col.3.
Quō pductio libera diſtinguatur a naturali fo.56.col.3.
Vtrū memoria et uolūtas i dīnis ſint pductiua ad extra.56.c.3.
Vtrū pducere et quaſi pducere ſint eiuſdē rōnis fo.57.col.2.
Aliqd eſſe pductiuū pōt dupliciter intelligi fo.57.col.4.
Productio aliqua hꝫ duplices terminos fo.89.col.2.
Producēs i creaturis hēt duplicē rōnem fo.89.col.2.
Vtrū utraq; relatio ſit realis fo.89.col.2.
Quis terminus pductionis ſit perfectior fo.91.col.2.
In quo conueniant pducēs et productum fo.94.col.2.
Per quid ſit diſtinctio pductionū in diuinis fo.94.col.3.
Quotuplex ſit pductio,ſimilit quotuplex modus ei⁹ f.101.c.1.2.
Quādo pductū ē neceſſariū etiā pductio ē neceſſaria f.103.c.2.
Quid ſit naturaliter pducere fo.103.col.4.
Nihil idem pōt pduci duabus pductionibus fo.114.col.2.
Quomodo productio non ſit fluxus et quomodo diſtiguatur a termino formali fo.114.col.2.
Productio nō includit eſſentiā diuinam fo.114.col.2.
Productionis diuine eſt triplex terminus fo.114.col.3.
Que ſit pductio equoca et uniuoca f.58.c.1.115.c.1.
Quō pductiones diſtinguāt perſonas fo.129.col.4.
Problema quid ſit et quō terminetur fo.97.col.1.
Quid ſit terminare problemata fo.97.col.2.
Proportionalitas qd ſit.6.c.4.et.14.c.2.124.c.1.et.34.c.1.34.c.2.
Que ſint proportionalia et q̄ nō .7.c.1.fo.14.2.
Proportio et ſimilitudo differunt fo.14.col.3.
Proportio quid ſit fo.17.co.2.fo.34.2.
Quō ſe habeant extrema proportionis fo.14.col.3.
Proportionalitas capitur dupliciter fo.34.col.1.
Propoſitiones mediate ſunt duplices fo.8.col.3.
Propoſitiones ſunt i theologia reuelate nō termini fo.8.col.2.
Quid ſit propoſio imediata fo.8.col.1.2.
Propoſitionū cōtingētiū ordo explicatur fo.16.col.1.
Quid ſit propoſitio ſcibilis fo.19.col.4.
Quid ſit propoſitio per ſe nota fo.45.col.3.et.46.col.3.
Quare dicitur per ſe nota fo.45.co.3.et.4.
Vtrū ppō demōſtrabilis ſit per ſe nota fo.45.col.4.
Nulla contingens ppō eſt per ſe nota fo.45.col.4.
Propoſitionū p ſe notaꝝ multiplex dr̄ia ponit fo.46.col.2.
In ppoſitionibus de deo formatis duplex ē ordo fo.46.col.2.
Quid ſit reſoluere oēs ppoſitiones in unā fo.46.col.2.
Vtrū illa ppō deus eſt ſit per ſe nota fo.46.col.2.3.
Quid ſit ppō euidens et certa fo.74.col.2.3.

Q

De aſſenſu et diſſenſu diuerſarum propoſitionū habetur fo.74 col.2.3.et.74.col.4.fo.75.col.1.et.2.
Que propoſitio ſit poſsibilis fo.93.col.3.4.
Pro quo ſupponat ſubiectum ppōnis fo.87.col.3.
Propoſitionis negatiue ueritas i quo fundet fo.112.col.4.
Propoſitio de futuro a quo et quō ſit uera fo.141.col.2.
Vtrū ppō de futuro uera fuerit ab eterno uera fo.141.col.2.
Vtrū ppō de futuro uera ſit cōtigēter uera fo.141.c.2.et.3.
Proprium quid ſit fo.17.col.3.
Proprie capitur tripliciter fo.111. col.2.
Proprietas eſt duplex fo.127.col.2.
Prudentia quid ſit et quot modis capitur fo.4.col.3.4.
Pulchritudo quid ſit et quotuplex ſit fo.118.col.2.
Pūcta multa i uno loco poſita utꝝ ſint un⁹ uł ples.fo.125.co.3.
Puritas eſt triplex fo.77.col.4.
Puritas eſt duplex fo.77.col.4.

Q

QVALE QVID COMMVTARE IN HOC aliquid quid ſit fo.11.col.2.et.3.
Qualitas capitur dupliciter fo.124.col.1.
Quantitas eſt duplex fo.124. col.1.
Quantitas capitur dupliciter fo.124.col.2.
Queſtio quelibet habet tres partes fo.2.col.2.
Quid ſit queſtio quid titulus queſtionis, quotuplex, quot modis capitur fo.2.co.2.et.3.
Quotuplex reſponſio detur ad queſtionem fo.2.col.3.
Que queſtio ſit admittenda fo.106.co.1.2.3.
Queſtio includēs incōpoſsibilia eſt duplex fo.106. col.2.
Eſſe quidditatiuū qd ſit et utrū ſit ponēdum fo.48.col.2.
Eſſe quidditatiuū pōt dupliciter intelligi fo.76.col.2.
Quidditas capitur dupliciter fo.62.col.4.
Quid quid ſit et quid querat fo.129.col.2.
Eſſe quidditatiuum non eſt uerum eſſe aliud ab eſſe exiſtentie et eſſentie fo.138.co.4.fo.47.co.2.
Quies eſt duplex fo.35.col.3.
Quietari in fine eſt duplic iter fo.39.col.3.
Quies corpoꝝ et animaꝝ qd ſit et qualis fo.42.co.4.
Corpora quieſcūt quadrupliciter fo.42.col.4.
Qualis quies oībus rebus cōueniat et i quo fo.42.c.4.48.c.1.
Quietari i aliquo eſt dupliciter fo.42.co.4.43.co.4.
Quietatio quotuplex ſit fo.43.col.4.
Qualis quietatio requiratur ad fruitionem fo.43.col.4.
De quo et eius pprio quod plura .60.c.2.86.c.4.
De dr̄ia quo et quod et quis fo.60. col.2.3.

R

RATIO CAPITVR MVLTIPICITER .13.c.1.
Ratio quid ſit fo.13.col.2.
Rationalitas capitur quadrupliciter fo.64. col.1.
Radix.fundamentum,receptiuum,et ſubiectum quomodo differant fo.91.col.3.
Raptus qd ſit et quot modis capit et qūo fiat fo.60.col.2.
Quid ſit raptus in celū et i quotuplex celū fiat fo.60.col.3.
Qūo differant,raptus,extaſis et tractus fo.60.col.3.
Ratitudo quid ſit 79.c.4.80.co.1.
Realitas capitur dupliciter fo.72. col.1.
Quid ſit realitas fo.72.col.1.
Realiter poteſt dupliciter accipi fo.136.col.1.
Recepta quid ſit et quot modis capitur fo.40 .col.1.
Rectum abſtrahit a finito et infinito fo.97.col.1.
Reductio unius ad alterum eſt duplex fo.52.col.2.
Quid ſit reducere unum adaliud fo.54.col.1.
Quomō quotilibet reducatur ad deum fo.54.col.1.2.

Reduplicatio capitur dupliciter fo.39.col.i.
Quid importet reduplicatio fo.80.col.2.
Non referre quot modis capitur fo.43.col.4.
Quō iter regens et rectū cadat īplicatio media fo.i26.c.3.et.4.
Regule eterne quid ſint fo.77.col.i.
Regule eterne explicantur fo.77.co.i.2.3
Regule eterne quadrupliciter ſe habent fo.77.col.i.
Relatiōes pſonales ī dīnis nō pducūtur fo.i30.col.3.
Que relatio conſtituat pſonā diuinā fo.i29.col.3.
Relatio diuina eſt duplex fo.i27.2.
Relatio quid ſit,quis terminus eius fo.i29.col.i.
Quō drant relatio relatiuū et correlatiuū et relatū .i29.col.2.
Relatiuū in diuinis eſt duplex fo.i29.col.2.
Que ſint primo correlatiua et q̄ ſecūdo fo.i29.col.2.
Quō drant relatio et reſpectus fo.i3i.col.4.
Relatio originis qd ſit fo.i27.col.2.
Relatio quō multiplicet fo.34.col.3.
Reſpectuū pfectio uel impfectio declaratur fo.i5.col.4.
Quō relatio poſsit cōcipi fo.35.col.2.
Que ſit cā reſpectus intrinſecus aduenientis fo.54.col.2.
Relatiuoꝝ ſunt tres modi q ſint et quō fo.54.col.3.
Quō relatiue oppoſita ſe ↄpatiant ul nō.54.c.3.84.c.3.i07.c.2
Quō relatiue oppoſita īcludāt cōtradictionē fo.54.col.3.
Quale fundamentū reſpectus p̄ſupponat fo.80.col.i.
Relationū triplex eſt genus fo.84.col.3.
Nulla rlō eſt qdditatiue idē cū abſoluto fo.89.col.2.
Que relationes ſint eedm fo.89.col.2.
Quid ſit relationem naturaliter reſpicere ſuum correlatiuum uel correlationem fo.94.col.3.
Nulla relatio eſt formaliter infinita.96.c.4.ii3.c.i.fo.94.co.3.
Quales ſint relationes diuine fo.89.col.2.
Quō rlō ī diuinis trāſeat et maneat fo.i07.col.2.
Qualis ſit relatio diuina ad intra fo.ii0.col.4.
Vnde relatio habeat eſſe fo.ii2.col.2.
A quo cauſetur relatio .ii2.c.2.ii8.c.2.
Quō reſpectiuū includat abſolutum fo.ii4.col.2.3.
Eſſe relatiuū eſt tripliciter fo.ii8.col.3.4.
Relationem eſſe in habitu eſt tripliciter fo.ii8.col.4.
Relationes primi modi que ſint,et ubi fundentur, in quo p̄dicamēto ſint et quotuplex fundamentū habeāt fo.i24.col.i.
Relatio cōis quid ſit fo.i24.col.i.
Relationes cōes primi modi ſūnūtur duplr fo.i24.col.i.
Relatio realis qd requirāt fo.i24.co.2.i30.c.3.4.i36.c.2.
Relatio equipantie pōt fundare relationē diſquipantie.i24.c.3.
Quomodo relatio rationis cauſetur fo.ii2.col.3.
Omnis reſpectus dei ad creaturā ē ī tertio° relatiuoꝝ.78.c.4.
Relatio originis eſt duplex fo.89.col.2.
Que relatio ſit realis fo.89.co.2.et.i37.co.2.
Relatio non refertur ſed relatiuum fo.i26.col.4.
Relatio eqpantie ē cōis uniuoce relatiuo et correlatiuo.i26.c.4
Non eſt neceſſe oī relationi dare correlationē fo.i35.col.2.
Relationes tertii modi quare nō ſint mutue fo.i35.col.2.
Quis ſit terminus relationis fo.i35.col.2.
Vtrum in deo ſit relatio rōnis fo.i35.col.3.
Vtrum in deo cauſetur per ſuum intellectum uel alium relatio rationis fo.i35.col.3.
Temporale pōt denoīari a relatione eterni ad ipm fo.i35.co.3.
Nulla eſt relatio realis dei ad creaturā fo.i35.col.4.
Vtrū relationes ſecūdi modi ſunt reales fo.i35.col.4.
Relationes ſecūdi modi ſunt mutue fo.i35.col.4.
Vtꝝ relatiōes fundate ſup quātitatē ſint reales fo.i36.col.i.
Aliquid pōt rep̄ſentari dupliciter fo.74.col.2.
Rep̄ſentare deū eſt dupliciter fo.74.co.2.fo.79.c.3.
Quomodo ſpecies ordinetur ad repreſentare et quot poſsit ſimul repreſentare fo.8i.col.i.2.
Repugnātia et n̄ repugnātia fundant ī natura rei.50.i.59.c.4.
Repugnare formaliter eſt dupliciter fo.75.col.2.
Que ſit cauſa repugnantie fo.i46.col.2.
Repugnantia eſt reſpectus intrinſecus fo.i45.col.4.
Vtrum aliquid poſsit alicui conuenire uel repugnare propter reſpectum fo.i45.col.4.
Reprobare quid ſit fo.i43.col.i.
Que ſit cauſa reprobationis fo.i43.col.i.
Quis ſit ordo reprobationis et p̄deſtinationis fo.i43.col.2.
Res multipliciter conſideratur fo.i3.col.3.
Res unde deriuetur fo.80.col.i.
Quomodo res pfecte poſsit cognoſci fo.80.col.3.
Rerum ordo eſt duplex fo.9i.col.i.
Quō illi ordines ſe habeant in diuinis fo.9i.col.i.
Reſolutio ultima ī que debet fieri fo.9i.col.i.
Reuelatio capitur dupliciter fo.i4i.col.3.
Riſus per quid cauſetur fo.i8.col.i.
Vtrum riſibile ſit ens reale fo.i7.col.4.

S

SALVARI VTRVM POSSIT HOMO SINE uſu ſacramentorum fo 8.col.3.4.
Vtrū hō poſsit ſaluari ſine fide et meritis fo.8.col.3.4.
Quid reqratur ad ſalutem hominis fo.8.col.3.4.
Salus creature intellectualis in quibus cōſiſtat fo.6.co.2.et.3.
Via ſalutis utrū ſit certa uel periculoſa fo.i2.col.4.
Sanctus et ſanctitas quid ſit et quot modis dr̄ fo.i0i.col.i.
Sapientia capitur dupliciter fo.65.col.4.
Vtrū ſapiētia includat limitationem fo.65.col.4.
Sapientia qd ſignificet .88.c.4.89.c.i.
Sapientia capitur quadrupliciter fo.27.col.i.
Sapientia utrū ſit in p̄dicamento fo.97.col.3.
Sapientia capitur multipliciter fo.i36.col.3.
Quid ſit ſapientia genita fo.i36.col.3.
In quo ſit homo ſapientiſsimus fo.i37.co.3.4.
Satiare aliquid eſt dupliciter fo.34.col.i.
Scientia ſpeculatiua realis eſt triplex fo.4.col.3.
Scīa practica ī uniuerſali eſt duplex fo.4.col.3.
Vtrū poſsint eſſe due prime ſcientie fo.4.col.3.
Quid ſit ſcientia actiua et factiua fo.4.col.3.
Vnde ſit perfectio ſcientie fo.7.col.3.
Subiectum ſcientie eſt duplex .i0.c.4.i7.c.4.
Subiectū ſcīe icōplexū pōt multiplr cōſiderari fo.i0.col.4.
Idē ſubiectū pōt ī multis ſciētiis cōſiderari fo.i0.col.4.
Premiſſe ſunt cauſe efficiētes ſcientie fo.ii.col.i.
Scientia capitur multipliciter fo.i3.col.2.
Subalternatio ī ſcīa qd ſit et quot modis fiat.i3.c.2.i8.c.4.i9.c.i.
Vtrū oīs ſciētia hēat p ſe unū ſubiectū fo.i3.c.2.fo.i5.c.4
Vna ſcīa duplr cōtinetur ſub alia fo.i3.col.3.
Subiectū et obiectū ſcīe drūt fo.i3.col.3.
Quid ſit eſſe ſubiectum ſcīe f.i3.c.3.i7.c.2.
Quō ſubiectū totam ſcientiā cōtineat fo.i3.col.3.4.
Vtrum in ſolo ſubiecto et in omni ſubiecto ſcientia uirtualiter contineatur f.i3.c.4.i6.c.i.
Quō ſcīa dependeat ab obiecto f.i4.c.2.2i.c.i.
A quibus ſcīa uirtualiter cōtineatur f.i4.c.2.2i.c.i.
Qualia ſubiecta dentur ſcientiis fo.i4.col.4.
Que ueritates eſſentialiter ptineant ad ſciētiā fo.i5.col.2.
Scientia dupliciter dicitur eſſe prima fo.i5.col.4.
Subiectū ſciētie nullā pp̄onē ↄtingenētē uirtualr ↄtinet .i6.c.i.

Quare ſubiectum ſcientie dicitur materia fo.17.col.2.3.
Vtrum ſubiectum ſcie hēat principia fo.17.col.4.
Subiectum ſcientie capitur dupliciter fo.17.col.4.
Subiectum formale capitur dupliciter fo.18.col.1.
Subiectum primum ſcientie eſt duplex fo.18.col.3.
Quid ſit ſcientia fo.19.c.3.20.c.3.4.
Vtrū ſcia ſit de ſe imꝑfecta .9.c.3.20.c.3.4
A quibus ſcia diſtinguitur .20.c.2.27.c.2.
Sapientia capitur quadrupliciter fo.27.col.1.
Vnde ſumatur diuiſio ſcie fo.16.c.1.27.c.2
Modus ſciendi eſt logica fo.45.col.2.
Vtrū ſimul poſſit acqri ſcietia et modus ſciēdi fo.45.col.3.
Quō ſcia capitur ab Aug. .57.c.3.82.c.3.
Scientia habet duas cauſas fo.74.col.4.
Scientifica cognitio eſt triplex fo.75.col.3.
Quō ſcientia dicitur una fo.82.col.3.
Quō ſcientia reducat itellectū de po^a ad actū fo.82.col.3.
Scire capitur multipliciter fo.141.col.2.
Vtrū ſcientia ſit error uel opinio etc. fo.141.col.2.
Vtrum hō poſſit errare ꝑ ſcias fo.141.col.2.
Scoti doctrina qualis ſit fo.2.col.1.
Proceſſus eius qs ſit et quō debeat legi i ſputari fo.2. col.3
Scotus cōmuniter dnfendit.S.Bonauenturā fo.111.col.2.
Scripture ſacre prima traditio dr̄ reuelatio fo.9.col.3.
Quō et quot modis potuit tradi ſcriptura ſacra, et quomodo ſit de facto tradita fo.10.co.1.et.2.
Vtrum poſſit probari a Scoto naturaliter modus cognoſcendi eam fo.10. col.2.
Quare tanta fides debeat adhiberi ei fo.11.col.3.4.
Quid doceat, quis eam condiderit, quis eius proceſſus que eius ſufficientia fo.12.c.3.et.4.
Quodlibet uerbum in ea aliqd ſpeciale iportat fo.12.col.3.
Ipſa continet oīa neceſſaria uiatori fo.12.col.4.
Quid labor doctoꝝ in ea ꝓfuerit fo.12.col.4.
Quid libri eius de deo cōtineant fo.16.col.4.
Eādem hyſtoriā duo ad diuerſos fines ſcribūt fo.17.col.1.
Quō ipa debeat intelligi et exponi fo.17.1.18.c.1.2.
Qui et quot ſint ſenſus ſcripture fo.18.co.1.et.2.
Ly ſe dupliciter conſtruitur fo.137.col.1.
Quid ſignificet ly ꝑm fo.136.col.2.
Quot ſunt ſenſus interiores, et qd ſit imaginatio.66.c.4.67.c.1.
Senſus capitur undecim modis fo.70.col.2.
Quomodo ſenſuum error corrigatur etia quo et quomodo iudicant .75.c.4.76.c.1.
Significatur ſepe paſſio ꝑ uerbū actiui generis fo.
Quō differāt modi ſignificādi et itelligēdi fo.96.col.2.
Vtrum a modo ſignificandi ad ſignificatum, uel a modo ad rēs ſit bona conſequentia fo.52.col.1.
Signa tria ſunt unius rei et ordinata fo.132.col.4.
Cuius uox ſit ſignū, et cuius ſignū ſit cōceptus fo.132.col.4.
Similitudo et ꝓportio differunt fo.14.col.3.
Similitudo capitur dupliciter fo.124.col.1.
Similitudo eſt duplex .78.c.4.136.c.2
Similitudo fundat aſſimilationem fo.124.c.3.4.
Quid ſit aſſimilare in diuinis fo.124.col.3.
Quō pſone diuine ſint ſimiles fo.136.col.2.
Vtrū ſimilitudo pſonaꝝ ſit realis fo.136.col.2.
Similitudo pōt eſſe ſine equalitate fo.136.col.3.
Simplicitas capitur dupliciter fo.95.col.3.
Quot modis capitur ſimplex fo.95.col.3.
Quō ſimplicitas ſit pfectio ſimpliciter fo.95.col.3.
Non oē ſimplex eſt pfectius nō ſimplici fo.95.col.3.
Simpliciter ſimplex eſt duplex fo.71.col.2.
Nulla creatura eſt oio ſimplex fo.95.col.4.
Singulare quō cognoſcatur fo.51.col.4.
Singularitas quid ſit et quot modis capitur, et in quibus conſiſtat fo.51.co.4.fo.59.co.4.fo.60.co.1.
Vtrū deus ſingularis poſſit concipi fo.51.col.4.
Vtrū natura poſſit eſſe ſine ſingularitate fo.60.col.1.
Vtrū ſingulare ſit cōicabile fo.60.col.1.
Quid ſit ꝓprium ſingulare nature realis fo.59.col.4.
Que ſint de ſe ſingularia 97.c.3.130.c.2.
Quare ſingularitas uel hecheitas non eſt principium formale nec terminus formalis actionis fo.39.col.4.
Sinchathegoremata qualia officia habeant fo.87.col.4.
Nullū ſinchathegorema eſt regens nec rectū fo.126.col.3.4.
Solus quid ſignificat et quot modis capitur fo.126.col.2.
Solus quid determimet fo.126.col.3.
Vtrū hō poſſit itelligere, uelle, peccare i ſomno fo.76.col.3.
Spēs intelligibilis a quo ꝓducat et quō fo.9.c.3.4.fo.82.c.1.2.
Spēs quot modis capit fo.74.c.2.fo.81.c.4.fo.97.c.3.
Quid ſit ſpēs itelligibilis, et quare ponatur .82.c.1.81.c.4.
Que ſit cā ꝙ ſpēs recipit in patentia fo.82.col.3.
Spēs pōt tripliciter deleri ab intellectu fo.82.col.4.
Quō ꝯriens uel nō actus et ſpēs fo.82.c.2.3.4.
Quō aīa ſit locus ſpēꝝ fo.82.col.3.
Speꝝ diuerſaꝝ ꝓductio quō fiat fo.9.co.2.3.4
Quō ſpēs de quolibet cōtento i eadē re ꝓducātur fo.67.c.2.et.3
Specialis capitur dupliciter fo.3.col.2.
Speculatiuū quid ſit fo.22.col.2.
Speculatiuū capitur tripliciter fo.22.col.2.
Speculatio quid ſit fo.26.col.3.
Speculum ſt triplex .65.c.4.66.c.1.
Speranda que ſint fo.12.col.3.
Spiritus quot modis dicitur fo.100.col.4.
Quid ſit ſpūſſanctus et quid ſit amor fo.102.col.1.2.
Quō ſpiratio differat a generatione fo.102.col.3.
Spiratio ſimul eſt neceſſaria et libera fo.103.col.2.
Vnde ſit neceſſitas ſpirationis fo.103. col.2.3.
Vtrū ſpiratio ſit producibilis fo.103.col.3.
Vtrū in diuinis ſit amor ſpiratus fo.104. col.1.
Spiratio actiua ē idē realit cū paternitate et filiatiōe .104.c.2
Vtrum amor ſpiratus et uerbum ſint uniuoce in deo et creatura fo.104.col.2.
Spiratio terminatur ad quatuor fo.104. col.2.
Spirationē termicari ad aliqd pōt itelligi dupl'r fo.104. col.2.
Quid ſit principium ſpūſſancti fo.104.col.4.
Controuerſia inter latinos, et grecos de proceſſione ſpiritusſancti ponitur fo.113. c.1.et.2.
Spiratio capitur dupliciter fo.113.col.1.
Spiritusſanctus ꝓcedit a pr̄e et filio fo.113.col.1.2.3.
Quomodo noticia genita et ingenitaa preſupponatur actui ſpirandi fo.105.col.3.
Quō ſpūſſanctus ſit ſpiritus filii et ſpiret i filio fo.105.col.4.
Quō diſtinguitur generatio a ſpiratione fo.107. col.1.
Quare ſpiratio actiua dicitur aduenticia et eſt poſterior paternitate fo.107.col.1.
Spiratio capit multipliciter fo.87.col.3.
Quō debeat exprimi ueritas fidei de ſpiratione fo.109. col.3.
Diſtinctio patris et filii in ſpiratione poteſt dupliciter conſiderari fo.109. col.3.
Quid ſit pricipiū ſpiratiōis et ſub qua rōne.109.c.4.110.c.1.2.3.
Quō pr̄ et filius prius amāt et uolūt ꝙ̄ ſpirēt fo.110.col.1.
Quō uolūtas prius inſit ꝙ̄ ſpiret ſpūſſanctus fo.110.col.1.2.

Quare uoluntas neceſſario prius eſt in duabus perſonis q̃ ſpiratur ſpirituſſanctus fo.iio.col.2.
Quid ſignificet ſpirator et de quibus dicatur fo.iio.col.2.3.
Vtrũ debeat cõcedi duo ſpiratores fo.iio.col.3.
Quõ ſpũſanctus ſit nexus pr̃is et filii fo.iio.col.4.
Vtrũ ſit ponẽdus unus cõis ſpirator fo.iio.col.4.
Filius habet uim ſpiratiuã a patre fo.iio.col.4.
Quõ pater et filius ſpirant ſpiritũſanctum fo.iio.col.3.4.
Quis ſit ordo in ſpirando fo.iio.c.4.f.iii.c.i.et.2.
Spirationẽ eſſe cõmunẽ põt dupliciter ĩtelligi fo.iii.col.2.
Quid ſit auctoritas et ſubauctoritas ĩ ſpirãdo fo.iii.col.3.
Spũſſanctus exit quõ datus nõ quõ natus fo.ii4.col.i.
Vtrum inſpirabilitas ſit notio fo.i33.col.4.
Status capitur multipliciter fo.3. col.3.
Status uie quis ſit fo.3. col.3.
Supnaturale dr̃ aliquid dupliciter fo.8.c.4.fo.9.c.3.4.
Supnaturale quot modis dicitur fo.9.col.3.
Qui effectus dicantur naturales et ſupnaturales fo.9.col.3.
Supplens uicem agentis ſupernaturalis eſt dupliciter et capitur dupliciter f.9.c.4.io.c.i.
Quare deus dicitur ſupnaturale agens fo.9.col.3.
Supnaturalitas eſt duplex fo.io.col.i.
Nullũ receptiuũ ut tale dicit̃ ſupnaturale fo.8.col.4.
Subiectũ capit̃ multiplr̃ et eſt multiplex fo.i3.c.i.2.3.fo.i7.c.2.
Subiectum primũ eſt multiplex fo.i3.col.i.
Summũ capit̃ dupliciter .95.c.i.66.c.3.
Quõ ſuppoſitũ ſit cõmunicabile fo.60.col.3.
Quõ ſuppoſitalitas et pſonalitas ſe habeant adinuicẽ 60.c.i.2.
Quõ differãt ſuppoſitũ ſingulare et pſona fo.60.c.i.et.2.
Quid ſit ſuppoſitũ ĩ diuinis fo.60.co.i.2.3.
Vtrũ oĩs ſubſtãtia ſingularis ſit ſuppoſitũ .59.c.4.60.c.i.
De ſupponſitione ſimplici ponitur regula fo.87.col.4.
Terminus ſupponẽs ſimplr̃ nullas hẽt ſingulares fo.87.col.4.
Reſpectu cuius terminus ſupponat fo.i26. col.4.
Subſiſtentia quid ſit fo.36.col.4.
Subſiſtere capitur dupliciter fo.io2.col.3.
Subſtantiarum ſeparatarum propria quomodo poſſint cognoſci et quot modis et a quo fo.7.c.3.8.c.i.
Substantia quot modis dicitur fo.i29.col.i.i23.c.i.f.4.i.
Quõ cognoſcatur ſubſtantia fo.i27.col.4.
Subſtantia duo habet fo.i3i.col.3.

T

TANQVAM CAPITVR DVPLIciter fo.i3.c.i.
Temporale dicitur tripliciter fo.ii5.col.4.
Quid faciat terminus numeralis fo.iio.col.3.
Quõ debeãt termini ꝓpõnis per ſe note cognoſci fo.20.col.4.
Quid ſit ſignificatũ termini cõmunis fo.20.col.2.
Illa cõcluſio terra eſt rotũda quadruplr̃ demõſtrat̃ fo.io.c.4.
Theologia de q̃bus et quot tractet .2.c.i.et.i4.c.i.2.fo.20.c.i.2.3.
Theologia an ſit generalis uel ſpecialis ſcietia fo.3.col.2.
Theologia an ſit neceſſaria ꝑ3 theologos et phõs fo.3.col.4.
Ad que ſit fo.6.co.i.2.
Theologia eſt nobiliſsima ſcientia fo.7. col.3.
Theologie habitus quid ĩcludat fo.8.col.4.
Theologia quõ ſit naturalis et quõ ſupnaturalis fo.9.col.i.
Quõ termini eius cognoſcantur fo.9. col.3.
Quõ theologia cõiter habeat fo.9. col.3.4.
Que ſint theologice ꝓpões fo.9.c.3.fo.i4.c.4.et.i5.c.i.i6.c.3.4.
Quõ ſit tradita et quõ poſſit tradi fo.9.c.3.fo.i6.co.3.4.
Quõ et unde ĩ nobis cauſet aſſenſus theologie fo.ii.col.3.
Quõ ꝓpões theologice nõ includũt ꝯdictionẽ fo.ii.col.3.
Vnde deriuetur hoc nomen theologia, et quotuplex ſit et quot modis capitur f.i2.c.4.i3.c.i.
De quibbus ſit theologia dei et beatorum et noſtra fo.i3.co.3.fo.i9.co.2.3.4.et.20.c.3.et.2i.co.i.
Qualis ſit diuiſio theologie ĩ neceſſarioꝝ et ꝯtingẽtiũ f.i4.c.4.
Que propoſitiones theologice dicantur neceſſarie et que contingentes fo.i4.col.4.
Theologum eſſe habet gradus fo.i5.col.i.
Theologicus diſcurſus quid ſit fo.i5.col.i.
Quid ſit ſubiectũ theologie fo.i5.col.i.i6.co.i.2.3.
Quõ poſsit theologica ueritas haberi uel addiſci fo.i5.col.i.
Quare dicitur theologia eſſe ſapientia et ſcientia, et prima ſcientia fo.i5.col.i.et.i8.co.2.et.20.c.3.4.et.27.co.i.
Plures opiniones ponuntur de ſubiecto theologie fo.i5.col.3.
Quõ xp̃s ſit ſubiectum theologie fo.i6.col.4.
Theologia cõtingentũ quadruplr̃ ꝯſiderat̃ fo.i6. col.2.
Propoſitionũ theologicaꝝ ꝯtingẽtiũ ordo ponit̃ fo.i6.col.i.
Quid ſit creditũ theologicũ fo.i6. col.3.
Quõ creatura ptineat ad theologiam fo.i6.col.3.
Theologia capit̃ quadrupliciter fo.i9.col.i.
Omnis dei noticia eſt theologia fo.i9.c.i.20.i.2.
De quot ſit theologia fo.20.col.2.3.
Theologia nulli ſubalternatur nec ſibi aliam ſubalternat folio 20.co.4.2i.c.i.
Totũ capitur dupliciter fo.37.co.i.fo.ii3.c.4.fo.i22.co.3.
Totum eſt duplex fo.i25.col.i.
Tranſcendẽtia an ſint limitata fo.97. col.2.3.
Que ſint unica tranſcendentia fo.66.col.4.
Trãſcendens capitur dupliciter fo.7i.col.3.
Que ſint tranſcẽdentia fo.97.col.i.
Quid ſit tranſcendens fo.97.c.i.96.c.4.
Trianguli paſsio demõſtratur fo.46. col.i.2.
Trinitas quid ſit fo.i28.col.4.
Trinitatis opa ad extra ſunt indiuiſa exponit̃ fo.39. col.4.
Quõ relatio multiplicet trinitatem fo.i30.col.i.2.
Triſticia de alienis bonis põt quadruplicit̃ fieri fo.43.col.4.

V

VNDE HABEATVR QVIDDITAS VERBI folio i32. col.i.
Verbũ eſt actus intelligẽtie fo.i32.col.i.
Vnde uerbum naſcitur fo.i32.col.i.
Verbi deſcriptio cõplete habetur fo.i32.col.i.
Verbum quid ſit fo.ii4.col.i.2.
Verbũ dupliciter dr̃ generari fo.ii4.col.2.
Verbum in diuinis formaliter eſt memoria intelligentia et uoluntas fo.56.col.4.
Quid ſit principiũ ꝓductiuũ uerbi fo.57.col.i.
Verba in diuinis ſunt duplicia fo.i27.col.2.
Verbũ quotuplex ſit et quot modis capitur fo.i3i.col.3.
Quõ uerbũ noſtrũ rep̃ſentet uerbũ diuinũ fo.i3i.col.i.
Quid ſit uerbũ et q̃d nõ ſit fo.i32. col.i.2.
Vtrũ uerbũ ſit uniuocũ uerbo creato et increato fo.i32.col.2.
Quid ſit uerbũ pfectũ et q̃d imperfectũ fo.i32.col.3.
Verbum perfectum in nobis concomitatur duplex actus uoluntatis fo.i32.col.3.
Quõ acqritur uerbum in nobis fo.i32.col.3.
Duratio nõ facit ad perfectionẽ uerbi fo.i32.co.3.4.
Verbum capitur dupliciter fo.i32.col.4.
De uerbo uocali nota fo.i32.c.2.3.4.
Vtrum uerbum diuinum ſit per ſe unum fo.i33.col.i.
Quõ uerbum ſit ars fo.i33.col.i.
Veritas quid ſit fo fo.73.col.4.
Veritas ad intra quid ſit fo.i4.col.4.

Veritas eſt duplex et capitur dupliciter fo.47.col.i.
Veritas eſt uerum equiuocum fo.47.col.i.
Illa propoſitio, nulla ueritas eſt exponitur fo.47.col.i.
Veritas capitur dupliciter fo.76.col.4.
In ueritate eſt duplex abſtractio fo.76.col.4.
Quomodo uerum intelligatur fo.73.col.4.
Quid ſit ueriſimile fo.73.col.4.
Quod ueritas nos latet eſt duplex cauſa fo.io5.col.i.
Non eſt ſimilis ueritas ĩ ꝓpoſitionibus oĩbus fo.i40. col.2.
Verm̃s cõſciẽtie qd ſit et utrum poſsit deponi fo.i6.col.4.
Veſtigiũ capitur multipliciter fo.78.co.2.4.
Quid ſit ueſtigium in corpalibus et ſpũalibus fo.78.c.2.3.4.
Quõ ueſtigiũ ſit imago imitationis fo.78.col.2.
Veſtigium eſt relatio, et qd ſit fundamẽtũ eius 78.c.4.79.c.i.
Veſtigii multiplex aſsignatio ponitur fo.79.col.2.
Quid ꝑ ueſtigiũ iueſtigetur ĩ diuinis fo.80.col.3.4.
Quõ ſit ueſtigiũ in creaturis fo.80.col.4.
Viator quid ſit .3.c.3.63.c.4.
Viator capitur dupliciter fo.34.col.4.
Viator eſt triplex fo.35.col.i.
Quotuplex ſit uiator fo.63 col.4.
Viatoris cognitio qualis et quanta ſit fo.7.col.3.4.
Violentia quid ſit fo.34.col.4.
Videre quid ſit et quõ differat a cognoſcere fo.6.col.i.
Viſio eſt duplex ſimiliter uiſum eſt duplex fo.37. col.i.
Primũ uiſum capitur tripliciter fo.37.col.i.
Secũdum uiſum capitur tripliciter fo.37.col.i.
Viſio et fruitio diuine eẽtie pñt realiter ſeparari fo.4i.c.2.3.
Quid ſit uiſio dei fo.69.col.4.
Viſio eſt triplex fo.60.col.4.
Sol tripliciter ſe habet reſpectu uiſionis fo.74.col.i.
Viſio quid requirat fo.75.col.4.
Quid uideatur in ſpeculo fo.76. col.i.
Viſio eſt duplex fo.i37.col.3.
Virtus quot modis capitur fo.i2.col.i.
Virtualiter capitur tripliciter fo.i4.col.i.
Virtualiter continere quid ſit fo.i4.et.fo.i5.
Viuere capitur dupliciter fo.74.col.4.
Actus uite eſt duplex fo.75.col.i.
Vita excellens eſt triplex fo.75.col.i.
Quid requiratur ad uitam eternam fo.i4i.col.3.4.
Vniuerſale poſterioriſticũ quid ſit fo.i4.col.2.
Vniuerſale dicit duplicem aptitudinem fo.36.col.3.
Vniuerſale capitur tripliciter fo.36.col.3.
Verum ſit aliquod uniuerſale reale fo.36.col.4.
Quando dicat uniuerſale diſticte uel cõfuſe cõcipi fo.36.c.4.
Vniuerſale quid ſit fo.i27.co.4.
Vniuerſale certũ eſt a nobis cognoſci fo.8i.col.i.2.
Vniuerſalitas ẽ ꝓpria ꝯditio obiecti ut obiectũ eſt fo.8i.c.i.2.
Vniuerſale capitur multipliciter fo.i27. col.4.
Eſſe uniuerſalia in diuinis põt dupliciter ĩtelligi fo.i34. col.4.
Vnitas qd ſit et quot modis capit̃ fo.39.c.i.2.fo.44.c.4.45.c.i
Vnũ quid ſit fo.44.c.4.fo.io6.c.4.fo.i5.c.4.
Habere unitatẽ ab aliquo eſt dupliciter fo.44.col.4.
Multiplex unitas deſcribitur fo.44.c.4.45.i.
Vnitas uel multiplicatio alicuius propter qd ſit fo.59 col.3.
Vnitas eſt de ratione principii fo.59.col.3.
Vnitas quotuplex ſit fo.62.col.2.
Vnitas minor ſtat cũ maiore fo.96.col.3.
Vtrum unitas ſit menſura fo.97.col.2.
A quo habeatur unitas rei fo.io6.col.4.
Que unitas ſit maior fo.i37.col.2.
Vniuocatio eſt duplex fo.72.col.2.
Vniuocum eſt duplex fo.65.c.i.72.c.i.
Quomodo ens ſit uniuocum fo.65.col.i.2.
Vuoluntas poteſt aliquid diſtinctius uelle ꝙ̃ intellectus intelligere exponitur fo.5.col.3.
Voluntas habet duplicem portionem fo.i5.col.i.
Voluntatis libertas declaratur fo.37.col.2.
Quomodo uoluntas eleuetur fo.4i. col.2.
Velle eſt maxime ĩ poteſtate uolũtatis fo.4i.col.2.3.
Quanta ſit poteſtas uoluntatis circa q̃cũq; .4i.c.2.3.4.42.c.3.
Quõ uoluntas ſubſit deo fo.4i.co.3.
Vtrũ uolũtas aliqd neceſſario uelit f.4i.c.3.4.42.c.i.2.
Aſſumere aliqd in facultatẽ uolũtatis eſt ſextuplr fo.42.c.i.
Aliqd eſſe ĩ facultate uolũtatis eſt tripliciter fo.42.col.i.
Velle aliquid participatione alicuius eſt duplr fo.42.col.2.
Volitio eſt triplex fo.42.col.2.
Volũtatem poſſe quietari eſt dupliciter fo.42.col.2.
Volũtas naturaliter tendit in ſibi conuenientia et difficulter in ſibi diſconuenientia fo.50.col.i.
Quõ ſe habeat uolũtas ĩ naturalibus ĩclinationibus fo.50.co.i.
Voluntas infinita neceſſario eſt recta fo.5i.col.3.
Qualis dilectio ſit in uolũtate ĩfinita fo.5i.col.3.
Voluntas dicitur dupliciter fo.53.col.2.
Voluntas diuina reducitur ad memoriam fo.57.col.2.
Quid ſit uolũtatẽ determinare intellectum fo.59.col.2.
Volũtas dei eſt principiũ dupliciũ entiũ fo.59.col.2.
Spirituſſanctus eſt productum adequatum uoluntatis fecunde fo.59.col.2.
Volitio eſt duplex fo.73.co.3.fo.io3.c.2.fo.i47.co.4.
Voluntas multipliciter capitur fo.92.col.3.fo.ioi.co.2.
Quomodo uoluntas copulet parentem cum prole et quomodo ſit principium intellectionis fo.92.col.3.
Voluntas conſideratur dupliciter fo.ioi.c.2.i48.c.2.
Quid ſit uoluntas añs et ꝯñs fo.i48.col.2.
Voluntas multiplex diſtinguitur fo.ioi.col.2.
Quõ uolũtas ſit principiũ ꝓductiuũ fo.ioi. col.4.
Qualẽ amorẽ ꝓducat diuina et creata uolũtas fo.io2.col.2.
Quõ uolũtas ſit principiũ cõmunicandi naturã fo.io3.col.i.
Volũtas diuina ẽ eque ꝑfecta cũ eſſentia diuina fo.io3.col.2.
Quõ uolũtas diuina ſit cã neceſsitatis ĩ ſpiratiõe fo.io3.col.2.
Que uolũtas neceſſario amet deum fo.io3.col.2.
Vnde uelle habeat ſuã rectitudinem fo.io3.col.3.
Voluntas fecunda quid ſit fo.io5.col.3.
Vnde obiectũ uolũtatis ſit ſibi ſufficienter ꝑ̃ſens fo.io5.col.3.
Volũtas et obiectũ habent duplicẽ ordines fo.io5.col.4.
Actus uolendi quid ſit et an ſit liber .io8.c.4.ii3.c.2.3.
Volũtas concors poteſt dupliciter intelligi fo.iio.col.2.
Voluntatis noſtre libertas quõ diſtinguatur a libertate diuine uoluntatis fo.i39.col.4.
Qualis ſit libertas noſtre uoluntatis fo.i39.col.4.
Quõ cõſideretur libertas noſtre uoluntatis fo.i39.col.4.
Illa ꝓpõ, uolũtas uolẽs a põt nõ uelle a exponit̃ fo.i39.col.i.
Voluntas noſtra cõſideratur tripliciter fo.i40.col.i.
Quomodo uoluntas diuina determinat ueritatem alicuius propoſitionis contingentis fo.i40.col.4.
Non omne uolitũ eſt mutabile uel ĩmutabile fo.i4i.col.i.
Eſſe uolitum creature reducit̃ ad eſſe reale dei fo.i4i.col.i.
Volitio dei nullam habet cauſam fo.i42.col.4.
Que ſit ordinata uolitio fo.i43 col.i.
Voluntas capitur tripliciter fo.i44.col.i.
Volũtas noſtra aliqd neceſſario amat uel fugit fo.i43.c.i.
Voluntas capitur dupliciter fo.i48.col.2.

Voluntatis diuine ſigna q̃ ſint, quot ſint, qd ſint fo.148.c.2.3.4.
Vtrum volũtas dei ſemper impleatur fo.147.148.
Quõ deus velit oẽs homines ſaluos fieri fo.148.col.3.
Actus volũtatis quotuplex ſit fo.148.col.4.
Quõ voluntas creata ſit bona fo.147.et.148.
Vtrum voluntas creata ſemper ſit bona quando conformatur diuine voluntati fo.148.et.149.

X

Xps utrum ſit per ſe vnum fo.16. c.2.3.4.
Quid contineat xps in theologia fo.16.c.3.et.4.
Vtrum xps ſit ſubiectum theologie fo.16.col.4.
Quid ſit potentia imaginatiua et quid poſſit, et quo effectus eius fo.67.col.1.
Quomodo creatura ſit imago dei fo.80.col.4.

Y

YMAGO CAPITVR MVLTIPLICiter.85.c.3.4.
Ymago qd ſit, reſpectu cuius ſit et ĩ quo cõſiſtat, et quot modis aſſignetur fo.85.c.3.4.86.c.1.et.2
Ymago in creaturis eſt triplicitẽ diſſimilis ꝓthotipo fo.86.c.2.
Vtrũ in parte ſenſitiua ſit ymago trinitatis fo.86.col.2.
Nos eſſe ymaginem dei eſt ſolum creditum f.19.c.3.86.c.3
Ydealis ratio quid ſit fo.97.col.4.

Z

ZELOTIPIA QVID SIT fo.43 col.4.
Zelus quid ſit et quot modis capitur fo.43.col.4.
Zelus indiſcretus quid cauſet fo.43.col.4.
Zelus bonus habet duas ſorores fo.43.col.4.

FINIS TABVLE

pauperz est iste liber:
[illegible]
[illegible]
[illegible]

TERMINI DECLARATI IN Q.TITVLIS.

A

Absolutum f.93.col.1.
Actus 39.c.4.117.c.1.
Actus f.44.c.3.
Aduenire f.122.co.3.
Aliquid f.44.c.3.
Aliquid formaliter dictum de deo f.96. co.1.
Aliquid eius f.82. c.4.
Alius f.86.c.4.
Apprehenſio f.41.co.1.
Attributio f.13. col.2.
Augmentatio f.122.co.3.

B

Beatificans f.116.co.2.

C

Cauſa totalis f.82.c.4.
Cognoſcibilitas f.63.co.4.
Cõmune f.127.c.4.
Cõditiões exiſtẽtie f.139.co.2.
Corruptio f.122.co.3.
Conſtitutiua f.133.co.2.
Charitas f.116.co.2.

D

Delectatio f.40.col.1.
Deus fo.13.co.1.
Dico f.128.c.4.
Diligere f.136.co.3.
Diſtincte f.85.col.3.
Diuina f.52.co.4.

E

Elicitus f.40.co.1.
Equalitas f.123. c.4.
Ens f.44. c.2.
Eſſentia f.52.co.4.
Eſſe f.135.col.1.
Eternitas f.100.co.2.
Exiſtens f.44.c.3.

F

Finis fo.21.co.2.
Formaliter ĩherere f.116.co.2.
Fruitio fo.31.co.1.

G

Generatio f.87.c.4.
Genus f.96.col.1.
Gignẽs ſiue gñratio f.82. c.4.
Ratio gignendi f.82.c.4.

H

Habitus f.116.co.3.
Homo fo.3. col.1.

I

Imago f.85.co.3.
In mutabilitas fo.99.co.1.
In f.124.c.4.
Infinitum f.44. c.3.
Ingenitum f.133.co.2.
Innaſcibilitas f.133.co.2.
Inſpiratio fo.3.col.2.
Intellectus fo.41.co.1.
Intentio ſecunda f.127.c.4.
Intellectio actualis f.131.c.4.
ntrinſecum f.53.col.1.
Iudicium de concluſione pratica f.139.co.2.

L

Lex diuina f.146.c.3
Lumen naturale fo.3.col.3.

M

Magnitudo f.123.c.4.
Maior f.122.co.3.
Mens f.85.co.3.
Mitere et miſſio fo.115.co.1.
Modus f.101. co.2.
Motus ĩtelligentie f.139.co.2.

N

Natura beatificabilis f.116.col.2.
Neceſſitas fo.92.co.1.
Neceſſe f.116.col.2.
Nomen f.127.co.1.
Numerus f.128. c.4.

O

Obiectum fo.31.col.1.
Oĩpõᵃ et oĩpotens 143.c.3.4.
Ordinatio diuina f.146. c.3.

P

Paſſio f.40. co.1.
Pars intellectiua f.82.co.4.
Pater fo.88.c.2.89.4.
Perfecte f.95. col.1.
Per ſe fo.31.col.1.
Per ſe notum f.44.c.4.
Perſona f.52.c.4.127.c.4.
Poſſibile fo.52.c.4.
Potentia fo.2.co.4.
Pluralitas f.52.co.4.
Praxis fo.21.co.2.
Predeſtinatio .141.c.4.3
Predicamentum fo.96.co.1.
Pre exiſtens f.122.co.3.
Preſentia f.129.co.1.
Principiũ actiuum f.116. c.4.
Prima f.133.co.2.
Proceſſio f.104.c.4.
Productio f.101.col.1.
Proprie f.82. c.4.
Proprium f.131. c.4.

Q

Qui f.127. c.4.

R

Ratio fo.13.col.1.
Recepta f.40. co.1.
Relatio originis. f.129.co.3.
Reſpectus f.131. c.4.

S

Sanctus fo.101.co.1.
Scientia fo.13.co.2.
Secundum f.123.c.4.
Simplicitas f.96. col.1.
Simplex f.95.col.2.

S

Specialis f.3.col.2.
Spiritus f.100.c.4.
Spiratio fo.107.c.2.
Stare f.52.c.4.
Status fo.3.col.2.
Subſtantia f.88.c.i.129.c.i.
Subiectum fo.13.co.i.
Subiectũ primũ fo.13.col.i.
Subalternatio fo.13.co.2.
Summum fo.95.co.i.
Supnaturalitas fo.3.col.2.

T

¶Tãquam fo.13.col.i
Tantum f.45.co.2.
Theologia f.12.co.4.
Tota f.122.co.3.
Tres f.52.c.4.
Trinitas f.85.co.4.

V

Verbum f.131.col.3.
Veſtigium f.78.co.2.
Viator f.63.co.4.
Vltimus f.31.col.2.
Vnitas f.44.c.4
Vniformiter fo.111.co.i.
Voluntas f.101.col.2.
Volũtas ſigni et añs.f.148.c.2.
Voluntas creata f.148.col.4.

FINIS.

¶EXPLICIT LECTVRA FRATRIS PAVLI ſcriptoris ordinis Minorum de Obſeruantia, ſuper queſtiones Scoti in primo libro Sententiarum, per excellentiſſimum artium et Sacre Theologie Doctorem Magiſtrũ Ioannem Montesdocca Hiſpanum, maxima cũ diligentia emendata.
Impreſſa Carpi per Benedictum Dulcibellum Carpenſem, Impreſſorẽ elegantiſſimũ.
Anno Dñi. M.D.VI. Die. IX.
APRILIS.

REGISTRVM.

a
lectura
mortalium
in hoc titulo
realiter pro

b
tionem ab
et metaphyſica
ex his infert
intellectus ſit cauſa

c
nitatem. ita q
dico q ſignificatum
nus intellectus et
rationis aptitu

d
tur quod obiectum
ad hoc q habeatur
culatiuam capi
in neceſſaria praxi.

e
Quadrageſimum
termini ideſt
tudinarie pro
econuerſo. Quid

f
actus. Tertium
agit. Dicitur
dilectio dei
cogitare, ſicut

g
ergo deus non
rali. Quintum
ut eſt cõmune
q deitas ſola

h
In hac littera
quia nũquam
larium q di
Septimũ. Omne

i
nus et quali
ſancto Paulo
agetur de diuina
dicitur maior

k
ut uiſus et
ſed per exemplar
minis. Actus
q uere aliquid

l
phantaſma ſo
cum cognitione
quia tunc oporteret
oportet dare

m
les concernere
ratione ſubſtantie
quam proprietatis
nit, tamen

n
tum. Paſsiones
ſtinctio illorum
tur hic imutabilitas
ſit contingenter in

o
dicitur duplex
ti, apoſtoli ſunt
us. Sequitur
ſentialem et

p
ſio que eſt proprium
tio modo ideſt
Si loquitur de
cabulum imponi

q
Quadrageſimumquartum
cet ergo deus
prius ibi fue
phum eſt relationum

r
cum quis aliquid
Quando nobis traditur
reſpectiuum, et ſic
ſtionem. Prima

ſ
mentorum. ¶
diſtinctio tri
diſtin. tri.
inſtanti in quo eſt

t
ualet illa conſequentia
ſua formali et
obligaretur. Sequitur
eidem, ideo non

u
Vtrum omnia
IDEE IN DEO
magnitudo uirtutis
inferius dupliciter.

Este lib.o es delos pobres de [illegible]

1189324.25

J. Pauli. Lectura in Lib. I. Sentent.

50

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm